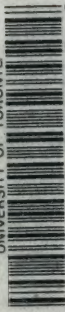

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01030467 3

Handle with

EXTREME CARE

This volume is damaged or brittle
and ***CANNOT*** be repaired!

- photocopy *only if necessary*
- return to staff
- ***do not*** put in bookdrop

Gerstein Science Information Centre

UNIVERSITY
OF
TORONTO
LIBRARY

REV. JAMES T. ...

LIBRARY

CLAVDII GALLENI

OPERA OMNIA

R

126

G2

1821

E10

TOMVS X.

LIBRAR

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. GROSSENERII

1821

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ

Α Π Α Ν Τ Α.)

CLAVDII GALENI

OPERA OMNIA.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN
LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS
ORDINARIVS ETC.

T O M V S X.

LIPSIÆ

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1 8 2 5.

MEDICORVM GRAECORVM

O P E R A

Q V A E E X S T A N T.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN
LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS
ORDINARIVS ETC.

V O L V M E N X.

CONTINENS

CLAVDII GALENI T. X.

36081

LIPSAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1 8 2 5.

PHARMACOLOGICAL

OPERA

QUAM EXSTANT

EDITIONEM CURAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR HISTORIAE ET PHILOSOPHIAE IN

LIBRARIA UNIVERSITATE LIBERAE HAMBURGENSIS

ORDINAVIT ETC.

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PHARMACOLOGICAL

PHARMACOLOGICAL

VOLVMEN X

CONTINENS

CECILIUS GALIENI R. X

58081

PRIMA

PROST IN OMNIBUS BIBLIOTECIS PUBLICIS

1825

P R A E F A T I O.

Pauca quaedam huic volumini operum GALENI praefanda esse putavi. Etenim cum primum editionis meae prodiret, spem emtoribus feci, ut illa reliquis omnibus auctior foret. Quam quidem spem haud temere motam fuisse, documento erit hoc, quod nunc prodit, volumen. Continet enim illud librorum sedecim, quos GALENUS de differentiis, dignotione, causis et praefagiis pulsuum composuerat, compendium, graece hucusque nondum editum.

Scriptum autem talem librum a GALENO fuisse, patet non solum e cap. 5. *de libris propriis* (to. IV. p. 366. ed. Bas.) γέγονε δ' οὐ

μοι καὶ ἄλλο τι βιβλίον ἔν, ἐν ᾧ τὴν σύνοψιν ἐποιησάμην τῶν ἑκκαίδεκα βιβλίων, sed, se in animo habere, ejusmodi librum componere, declaravit quoque idem auctor in *arte* c. 37. (to. I. p. 410. ed. Lips.) de indice seu titulo libri adhuc anceps dubiusque: ἐννοῶ δὲ καὶ ἄλλο τι ποιῆσαι βιβλίον ἐν οἷον ἐπιτομὴν ἀπάντων, ὅπερ ἦτοι τέχνην περὶ σφρυγμῶν, ἢ σύνοψιν ἐπιγράψω. Hujus vero libri, qui nunc primum graece prodit, auctorem Galenum vere fuisse, facile ex orationis similitudine apparet, de qua quotusquisque scripta summi hujus medici attente perlegerit, ne minimum quidem poterit dubitare. Dein quoque omnia, quae in hac synopsis de pulsuum differentiis, dignotione, causis et praefagiis GALENUS tradidit, accuratissime cum iis conveniunt, quae in reliquis libris de eodem argumento fusius exposita erant. Denique causae, quae GALENUM ad hanc synopsis edendam adduxerunt, maxime probabiles sunt et ad persuadendum aptae.

Partim enim eos, qui sedecim de pulsibus libros in compendium redigere promiserant, a tali conatu absterrere, partim medicinae studiosis offerre librum cupiebat, qui gravissimum illud de pulsu argumentum ita pertractaret, ut modum inter verbosam prolixitatem librorum XVI. et inter ieiunam quodammodo brevitatem, qua doctrinam hanc in isagoge exposuerat, medium quasi teneret. Posteriores causas declarat ipse GALENUS C. I I. hujus libri:

λεχθήσεται δὲ καὶ νῦν τὰ κατ' αὐτὸ χάριν τοῦ μηδὲν ἐλλείπειν τῶν ἀναγκαίων τῇ νῦν ἐνεστώσῃ πραγματείᾳ, ἀλλ' ἔχειν τοὺς φιλοπονεῖν βουλομένους ἐν ἐλαχίστῳ τὰ μὲν πρῶτα καὶ ἀναγκαϊότατα κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν, ἐν διεξόδῳ δὲ τελευτάτῃ τὰ κατὰ τὴν μεγάλην πραγματείαν, ἐν τῷ μέσῳ δ' ἀμφοῖν τὰ νῦν λεγόμενα.

Cujus quidem libri versio latina tantum, ab AUGUSTINO GADALDINO facta, hactenus innotuit. Mihi autem contigit esse tam felici, ut summa benivolentia OTTON. DIET. BLOCHII,

qui bibliothecae academicae Hafniensi praeest, apographum libri e codice, qui in illa bibliotheca adservatur, accuratissime factum, nanciscerer. De quo insigni favoris erga me documento, cujus memoria nunquam animo excidet meo, viro eruditissimo et humanissimo publice summas iterum gratias agendi, hac libenter utor opportunitate. Codex ille, quem in fine mutilum esse, mecum omnes, qui talia curant, dolebunt, signatur in Catal. bibl. illius, *No. 14. in Fol. e donatione variorum.* Dabam Lips. ipsis Calend. Decembr. A. R. S. *MDCCCXXIV.*

CONTENTA TOMI X.

De methodo medendi lib. I.	-	1 —	77.
— — — — II.	-	78 —	156.
— — — — III.	-	157 —	231.
— — — — IV.	-	232 —	304.
— — — — V.	-	305 —	383.
— — — — VI.	-	384 —	455.
— — — — VII.	-	456 —	529.
— — — — VIII.	-	530 —	598.
— — — — IX.	-	599 —	660.
— — — — X.	-	661 —	733.
— — — — XI.	-	734 —	809.
— — — — XII.	-	810 —	873.
— — — — XIII.	-	874 —	944.
— — — — XIV.	-	945 —	1021.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ed. Chart. X. [1.]

Ed. Bas. IV. (34.)

Κεφ. α'. Ἐπειδὴ καὶ σὺ με πολλάκις, ὡς Ἰέρων φίλτατε, καὶ ἄλλοι τινὲς νῦν ἐταῖροι παρακαλοῦσι θεραπευτικὴν μέθοδον αὐτοῖς γράψαι, ἐγὼ δὲ μάλιστα μὲν καὶ ὑμῖν χαρίζεσθαι βουλόμενος, οὐχ ἥμιστά δὲ καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς ἀνθρώπους ὠφελῆσαι καθ' ὅσον οἷός τέ εἰμι προαιρούμενος, ὁμῶς ὠνεῖν τε καὶ ἀνεβαλλόμεν ἐκάστοτε διὰ πολλὰς αἰτίας, ἄμεινον εἶναι μοι δοκεῖ καὶ νῦν αὐτὰς διελθεῖν, πρὶν ἄρξασθαι τῆς πραγματείας, ἔχουσι γάρ τι χρήσιμον εἰς τὰ μέλλοντα ῥηθῆσεσθαι. κεφάλαιον μὲν οὖν ἀπασῶν αὐτῶν ἐστὶ τὸ κινδυ-

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER I.

Cap. I. Quum et tu me multoties, Hiero carissime, et alii quidam amici nunc hortentur sibi medendi methodum conscribere, quumque ego sane tum vobis maxime gratificari desiderem, tum vero nec minime posteros homines pro viribus juvare constituam, semper tamen sum cunctatus ac distulerim multas ob causas, eas nunc quoque fatius, opinor, fuerit prius quam opus ipsum aggrediar exponere, habent enim ad ea quae post dicentur nonnihil utilitatis. Earum igitur omnium illa praecipua fuit, quod frustra me

Ed. Chart. X. [1. 2.]

Ed. Bas. IV. (34.)

νεῦσαι μάτην γράψαι, μηδενὸς τῶν νῦν ἀνθρώπων ὡς ἔπος
 εἰπεῖν ἀλήθειαν σπουδάζοντος, ἀλλὰ χρηματὰ τε καὶ δυνά-
 μεις πολιτικὰς καὶ ἀπλήστους ἡδονῶν ἀπολαύσεις ἐξηλωκότων
 ἐς τοσοῦτον ὡς μαίεσθαι νομίζειν εἴ τις ἄρα καὶ γένοιτο
 σοφίαν ἀσκήσων ἡντιναοῦν. αὐτὴν μὲν γὰρ τὴν πρώτην καὶ
 ὄντως σοφίαν, ἐπιστήμην οὖσαν θεῶν τε καὶ ἀνθρωπίνων
 πραγμάτων, οὐδ' εἶναι νομίζουσι τὸ παράπαν· ἰατρικὴν δὲ
 καὶ γεωμετρίαν καὶ ῥητορικὴν ἀριθμητικὴν τε καὶ μουσικὴν
 [2] ἀπάσας τε τὰς τοιαύτας τέχνας εἶναι μὲν ὑπολαμβάνουσι,
 οὐ μὴν ἐπὶ γε τὸ τέλος αὐτῶν ἰέται δικαιοῦσιν. ἀλλ' ἔμοιζε
 καὶ τῶν πάντων δοκοῦντων με φιλεῖν ἔτιοι πολλάκις ἐπετίμησαν
 ὡς πέρα τοῦ μετρίου τὴν ἀλήθειαν σπουδάζοντι καὶ ὡς οὐδ'
 ἑαυτῷ μέλλοντι χρησίμῳ γενήσεσθαι παρ' ὅλον τὸν βίον οὔτε
 ἐκείνοις, εἰ μὴ σχολάσασαι μὲν τι τῆς τοσαύτης περὶ τὴν
 ἀλήθειαν σπουδῆς, προσαγορεύοιμι δὲ περιορχόμενος ἕωθεν,
 εἰς ἑσπέραν τε συνδειπνοῖμι τοῖς δυναμένοις· ἐκ τούτων γὰρ
 καὶ φιλεῖσθαι καὶ προσάγεσθαι καὶ τοὺς τεχνίτας πιστεύεσθαι,
 οὐκ ἐκ τῆς οἰκείας παρασκευῆς· οὐδὲ γὰρ εἶναι τοὺς κρείοντας

scripturum timebam, quum hominum nemo, ut uno verbo
 dicam, hac nostra aetate veritatis inquisitioni sit deditus,
 sed pecuniam et civilem potentiam et inexplebiles volupta-
 tum delicias omnes eousque suspiciant ut si quis sapientiae
 quodvis studium sectetur, pro infano hunc habeant, quippe
 qui primam ipsam et vere sapientiam, quae divinarum hu-
 marumque rerum est scientia, ne esse quidem omnino exi-
 stiment, medicinam vero, geometriam, rhetoricen, arith-
 meticen, musicen ac omnes id genus artes esse quidem au-
 tument, caeterum finem earum studiose persequendum mi-
 nime censeant. Me vero ex iis qui me unice diligere sunt
 visi nonnulli saepe increpant, quod plus justo veritatis stu-
 dio sim addictus, quasi nec mihi ipsi, nec ipsis in tota vita
 sim profuturus, nisi et ab hoc tanto veritatis indagandae stu-
 dio desistant et mane salutando circumeam et vesperi apud
 potentes coenam. His enim *artibus* tum amari, tum be-
 nevolentiam conciliari, tum vero artifices haberi, non ex
 propria professione, neque enim esse qui de ea judicent,

Ed. Chart. X. [2.]

Ed. Bas. IV. (54.)

ἐκείνην, ἀπάντων δι' ὅλης ἡμέρας ἀσχολουμένων, ἑωθεν μὲν ἐν προσαγορεύσει κοιτῆ, μετὰ ταῦτα δ' ἤδη σχιζομένων, ἐπὶ μὲν τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς δίκας οὐ μικροῦ τιος ἔθρους, ἐπὶ δ' αὖ τοὺς ὀρχηστάς τε καὶ τοὺς ἠμιόχους ἑτέρου πλειότου, οὐκ ὀλίγου δέ τιος ἄλλου τοῖς κύβοις, ἢ τισιν ἔρωσιν, ἢ λουτροῖς, ἢ μέθαις, ἢ κώμοις σχολάζοντος, ἢ τισιν ἄλλαις ἡδοναῖς τοῦ σώματος, ἐς ἐσπέραν δὲ κοιτῆ πάντων αὐθις συναθροιζομένων εἰς τὰ συμπόσια, κἀπειδὴν ἐμπλησθῶσιν οἴνου, οὐ λύρας ἐν κύβῳ περιφερομένης, ἢ κιθάρας, ἢ τιος ἄλλου τῶν μουσικῶν ὀργάνων ὧν ἀπτεσθαι πάλαι κατὰ τὰς τοιαύτας συνόδους καλὸν ἐνενομίστο καὶ δεινῶς αἰσχρὸν τοῖναντίον ἦν, ἀλλ' οὐδὲ λόγων τινῶν ἀνακοινομένων, οἴους ἐν τοῖς συμπόσις συνέγραψαν ἡμῖν οἱ παλαιοὶ γινόμενους, ἀλλ' οὐδ' ἄλλου τῶν καλῶν οὐδεὶς, ἀλλὰ προπιπύοντων μὲν ἀλλήλοις, ἀμιλλωμένων δὲ περὶ μεγέθους ἐκπιπύματων. ἄριστος γὰρ ἐν τούτοις οὐχ ὁ πλείστον ἀψάμενος ὀργάνων μουσικῶν ἢ λόγων φιλοσόφων, ἀλλ' ὁ παμπόλλας καὶ μεγίστας ἐκπιπύων κύλικας· ὥστ' ἔμοιγε καὶ περὶ τὴν ἑσθ

ubi omnes totum diem diversis studiis transigant, mane quidem omnes simul salutationibus occupati, post autem distracti, ad forum et lites non exigua turba, ad saltationes autem et aurigas alia major, jam tesseriis, vel amoribus, vel balneis, vel ebrietati, vel comestationi, vel quibusdam caeteris corporis voluptatibus deditus sane non exiguus numerus, vesperi vero rursus omnes ad symposia simul collecti, ubi postquam vino se impleverè, non lyra citharave aut aliud musicum instrumentum in orbem circumfertur, quod sicut olim in ejusmodi congressu tetigisse honestum, sic contra non tetigisse admodum erat turpe; sed nec sermones ulli habentur, quales in symposiis agitari solere veteres prodiderunt, nec aliud honestum quicquam, imo invicem sibi propinant, et de magnitudine poculorum certant, utpote inter quos optimus censetur non qui plurimis instrumentis musicis, aut etiam sermone philosophico uti novit, sed qui multos, eosque maximos calices potavit, adeo ut mihi mane

Ed. Chart. X. [2.]

Ed. Bas. IV. (34. 35.)

δοκοῦσιν ἔτι μεθύειν οἱ πολλοὶ τῶν τοιούτων, καὶ τινες αὐτῶν ὄξουσιν οἶνον σαφῶς οὕτως ὡς ἄρτι προσενηγεμένοι. ὥστ' εἰκότως, ἐπειδὴν νοσεῖν ὑπάρξωνται, μετακα(35)λοῦνται τῶν ἱατρῶν οὐ τοὺς ἀρίστους, οὓς γε μηδὲ πρόποτε κρίναι προὔθυμήθησαν ὑγιαίνοντες, ἀλλὰ τοὺς συνηθεστάτους τε ἅμα καὶ κολακευτικωτάτους, οἱ καὶ ψυχρὸν δώσουσιν, ἢν αἰτηθῶσι, καὶ λούσουσιν, ἢν κελυσθῶσι, καὶ χιόγα καὶ οἶνον ὀρέξουσι καὶ πᾶν ὑπηρετήσουσι τὸ προστατιόμενον ὥσπερ ἀνδράποδα, ἔμπαλιν ἐκείνοις τῶν ἱατρῶν τοῖς παλαιοῖς Ἀσκληπιάδαις, οἱ τῶν νοσοῦντων ἡξίουν ἄρχειν ὡς στρατηγοὶ στρατηγουμένων καὶ βασιλεῖς ὑπηκόων, οὐκ ἄρχεσθαι καὶ δεσπόξεσθαι, καθάπερ Γέται καὶ Τίβιοι καὶ Φρύγες καὶ Θράκες ἀοργυρώνητοι. οὐκ οὖν οὐχ ὁ κρείττων τὴν τέχνην, ἀλλ' ὁ κολακεύειν δεινότερος ἐντιμότερος αὐτοῖς ἐστι, καὶ τούτῳ ἅπαντα βράσιμα καὶ πόριμα, καὶ τῶν οἰκιῶν ἀνεόγασιν αἱ θύραι τῷ τοιούτῳ, καὶ πλουτεῖ τε ταχέως οὕτως καὶ πολὺ δύναται, καὶ μαθητὰς ἔχει τοὺς ἐκ κοιτῶνος πολλοὺς, ὅταν ἔξωροι γένωνται. καὶ τοῦτο κατανοήσας ὁ Θεσσαλὸς

etiamnum ebrii ex his plerique videantur, nonnulli vero etiam evidententer adeo vinum olent ac si modo haussissent. Eoque jure fit ut quum aegrotare coeperint, medicos advocent, non quidem optimos, utpote quos per sanitatem noscere nunquam studuerunt, sed eos quos maxime familiares habent, quique ipsis maxime adulantur, qui et frigidam dabunt, si hanc poposcerint, et lavabunt, quum jusserint, et nivem vinumque porrigent, postremo quicquid jubebitur, mancipiorum ritu subministrabunt, contra quam veteres illi medici ab Aesculapio oriundi, qui tanquam duces militibus et reges subditis imperare aegris voluerunt, non quemadmodum Getae et Tibii et Phryges et Thraces empti pecunia parere atque obsequi. Itaque non qui melius artem callet, sed qui adulari aptius novit, apud istos magis in pretio est, huicque omnia plana perviaque sunt, huic aedium fores patent, hic brevi efficitur dives plurimumque potest, huic discipuli multi a cubiculis, ubi jam fuerint exoleti, traduntur. Quod Thessalus ille intelligens non solum caetera

Ed. Chart. X. [2. 3.]

Ed. Bas. IV. (35.)

ἐκεῖνος οὐ τὰ ἄλλα μόνον ἐκολάκευε τοὺς ἐπὶ τῆς Ρώμης πλουσίους, ἀλλὰ καὶ τῷ μῆσιν ἕξ ἐπαγγείλασθαι διδάξειν τὴν τέχνην ἑτοιμῶς ἐλάμβανε μαθητὰς παμπόλλους. εἰ γὰρ οὔτε γεωμετρίας οὔτε ἀστρονομίας οὔτε διαλεκτικῆς οὔτε μουσικῆς οὔτε ἄλλου τινὸς μαθήματος τῶν καλῶν οἱ μέλλοντες ἰατροὶ γενήσεσθαι δεόνται, καθάπερ ὁ γενναϊότατος ἐπηγείλατο Θεσσαλὸς, ἀλλ' οὐδὲ μακρᾶς ἐμπειρίας χροῖζουσι καὶ συνηθείας τῶν ἔργων τῆς τέχνης, ἕτοιμον ἤδη προσιέναι παντὶ γενησομένῳ ῥαδίως ἰατρῷ. διὰ τοῦτο καὶ σκυτοτόμοι καὶ τέκτονες καὶ βαφεῖς καὶ χαλκεῖς ἐπιπηδῶσιν ἤδη τοῖς ἔργοις τῆς ἰατρικῆς, τὰς ἄρχαίας αὐτῶν ἀπολιπόντες τέχνας. οἱ μὲν γὰρ τὸν ῥῶπον διατιθέμενοι καὶ περὶ πρωτείων ἐριζοῦσι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ γὰρ γράφειν ὄκνουν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἣν εἰσηγήσαντο μὲν ἄνδρες παλαιοὶ, τελειῶσαι δ' ἐπεχείρησαν οἱ μετ' αὐτούς. [3] καὶ πρόσθεν μὲν ἕρις ἦν οὐ μικρὰ, νικῆσαι τῷ πλήθει τῶν εὐρημάτων ἀλλήλους ὀριγνωμένων τῶν ἐν Κῷ καὶ Κνίδῳ· διττὸν γὰρ ἔτι τοῦτο τὸ γένος ἦν τῶν ἐπὶ

Romæ divitibus assentabatur, sed etiam artem sex mensibus traditurum se professus, quamplurimos discipulos facile comparavit. Si enim neque geometriæ neque astronomiæ neque dialecticæ neque musices nec ullius denique bonarum disciplinarum indigent qui medici sunt futuri, quemadmodum Thessalus iste generosissimus promittebat, nec etiam longam experientiam et operum artis usum desiderant, cuius promptum sit artem aggredi, ceu facile medico futuro. Atque hinc adeo fit ut nunc etiam sutores et tinctores et fabri tum materiarii tum ferrarii, proprio magisterio relicto, in medicinæ artis opera infiliant. Nam qui pictoribus et unguentariis mixturas suas præparant, etiam de primo loco certant. Atque ob hæc ipse medendi methodum scribere sum cunctatus, quam utique et viri veteres inceperunt et posterum eorum perficere sunt conati. Atque olim quidem non parva lis erat eorum, qui in Co atque Cnido habitabant, utri videlicet inventorum multitudine reliquos supe-

Ed. Chart. X. [5.]

Ed. Bas. IV. (35.)

τῆς Ἀσίας Ἀσκληπιαδᾶν, ἐπιλιπόντος τοῦ κατὰ Ῥόδον ἤριζον δ' αὐτοῖς τὴν ἀγαθὴν ἔριον ἐκαίην, ἣν Ἡσίοδος ἐπῆγει καὶ οἱ ἐκ τῆς Ἰταλίας ἰατροὶ, Φιλιστίων τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Πausanias καὶ οἱ τούτων ἑταῖροι· καὶ τρεῖς οὗτοι χοροὶ θαυμαστοὶ πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλωμένων ἐγένοντο ἰατρῶν· πλείστους μὲν οὖν καὶ ἀρίστους χορευτὰς ὁ Κῶος εὐτυχήσας εἶχεν, ἐγγὺς δ' ἔτι τούτῳ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Κνίδου, λόγου δ' ἦν ἄξιος οὐ μικροῦ καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. ἀλλ' οὐδεὶς τούτων οὔτε ἔωθεν ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων ἐφοῖτα θύρας προσαγορεύσων αὐτοὺς οὔτ' εἰς ἐσπέραν δειπνησόμενος, ἀλλ' ὥσπερ Ἡσίοδος φησιν,

Eis ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων

*Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεται ἠδὲ φυτεύειν,
οὔτω κἀκαῖνοι διὰ παντὸς ἤριζον ἀλλήλοις οὐκ ἀροῦν ἢ φυτεύειν γῆν, μικρότερα γὰρ ταῦτα τοῦ τῶν Ἀσκληπιαδῶν γένους καὶ Ἀσκραίῳ πρέποντα ποιητῇ, ἀλλ' ἀσκεῖν καὶ αὖξειν αἰεὶ καὶ τελειοῦν πειρᾶσθαι τὴν Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀσκληπιοῦ*

rarent, quippe geminum hoc genus Asclepiadarum adhuc in Asia supererat, deficiente nimirum quod in Rhodo vigerat. Certabant autem cum his honestum illud certamen, quod Hesiodus praedicabat, etiam medici qui Italiam incolabant, Philistion, Empedocles, Pausanias et horum sectatores, erantque tres hae certantium inter se nobilium medicorum scholae. Plurimos quidem atque optimos discipulos Coae fortuna contulit, ab hoc Cnidiae, nec tamen in parvo habenda pretio erat et quae Italia florescebat. At horum nemo nec mane potentium fores, ipsos salutaturus, nec vesperi coenaturus, frequentabat, sed sicut Hesiodus cecinit:

*Namque alium ditem cernens, cui deest, quod agatur,
Ipse solum vertit tauris et femina ponit,*

ita et illi inter se perpetuo certabant, non utique de aranda ferendave terra, quippe quae ut Asclepiadarum genere inferiora, sic Ascreao poetae erant non indecora, sed de Apollinis Aesculapiique arte tum exercenda tum vero semper au-

Ed. Chart. X. [3.]

Ed. Bas. IV. (35.)

τέγην. νυνὶ δ' ἀπόλωλε μὲν ἡ ἀγαθὴ ἔρις, ἢ σμικρὸν ἔτι
καὶ ἀμυδρὸν αὐτῆς ἐν ἀνθρώποις ἐστίν· ἐπικρατῆ δ' ἡ πο-
νηρὰ καὶ ὁ ἀποτρέψων οὐδεὶς οὐδ' ὁ ἰασομένος, ὡσπερ
Ἡσίοδος,

Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι.
αὐτὴ γὰρ ἡ Ἔρις, ὡς ὁ θεϊότερος αὐτῶν πάλιν Ἡσίοδου ποιη-
τῆς φησιν·

Ἡ δ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη, καὶ ἐπὶ γῆσιν βαίνει.

Κεφ. β'. Ὑπὸ ταύτης τῆς ἐριδος ἐκμανεῖς ὁ Θεσσα-
λὸς ἐκείνος Ἱπποκράτης τε καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀσκληπιάδαις
ἐπιτιμᾷ, καὶ κοινὸν τῆς οἰκουμένης θέατρον ἐν ταῖς ἑαυτοῦ
βίβλοις πληρῶν, ἐπ' ἐκείνου κρίνεται καὶ νικᾷ καὶ στεφανοῦ-
ται κατὰ τῶν παλαιῶν ἀπάντων, ἀνακηρυττόμενος αὐτὸς
ὑφ' ἑαυτοῦ. ταυτὶ μὲν οὖν ἐν τε τῷ περὶ τῶν κοινοτήτων
ἐποίησε καὶ τοῖς συγκριτικοῖς, ἐν ἅπασιν δὲ τοῖς ἄλλοις ὑβρί-
ζων οὐ παύεται, καθάπερ, οἶμαι, καὶ δι' ὧν ἐπιστέλλει Νέρωνι,

genda ac pro viribus perficienda. Nunc vero honestum
illud certamen intercidit, aut certe minimum ejus inter ho-
mines adhuc superest, regnat autem inhonestum, nec est
qui hoc avertat, aut malo medeatur ut Hesiodus:

*Lis ne te inducat mala devitare laborem,
Dulce malum alterius cui sit.*

Haec enim lis, ut Hesiodo etiam divinius poeta cecinit,

*Armatur primum tenuis, mox improba coelo
Inferit alta caput, terris vestigia figens.*

Cap. II. Hujus litis stimulis agitated ille Thessalus
Hippocratem ac reliquos Asclepiadas maledictis incessit, ac
totius terrarum orbis theatrum in suis ipsius libris constitu-
ens, inibi judicatur vincitque et contra omnem antiquita-
tem coronatur, ipseque a se victor declaratur. Haec facit
tum in eo libro quem de communitatibus scripsit tum in
syncreticis, quin in reliquis quoque omnibus contume-
liosus esse non desistit, veluti in epistola quam ad Neronem

Ed. Chart. X. [3. 4.]

Ed. Bas. IV. (35.)

κατ' ἀρχὰς μὲν εὐθέως γράφων αὐτοῖς ὀνόμασιν οὕτως· παραδεδωκώς νέαν αἴρεσιν καὶ ὡς μόνην ἀληθῆ διὰ τὸ τοὺς προγενεστέρους πάντας ἰατροὺς μηδὲν παραδοῦναι συμφέρον πρὸς τε ὑγείας συντήρησιν καὶ γόσων ἀπαλλαγὴν. ἐπὶ προήκοντι δὲ τῷ γράμματι προΐών φησιν ὡς Ἴπποκράτης μὲν ἐπιβλαβῆ τὴν παράδοσιν πεποίηται, ἐτόλμησε δὲ καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς ἀντιλέγειν, ἀσχημοσύνην ἀσχημονήσας μεγίστην, καὶ δείξας ὅτι μηδ' εἰσῆχθη πρὸς τινος εἰς τὴν Ἴπποκράτειον θεωρίαν μηδ' ἀνέγνω παρὰ διδασκάλου τὰ συγγράμματα αὐτοῦ· καὶ ὅμως ὁ τοιοῦτος ἑαυτὸν οὐκ αἰδεῖται στεφανῶν. διό μοι δοκῶ κἀγὼ, καίτοι γε οὐκ εἰθισμένος ἐξελέγχειν πικρῶς τοὺς σκαιοὺς, ἔρειν τι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς τῶν παλαιῶν ὕβρεως. τί πειρᾷ διαβάλλειν ᾧ οὗτος τὰ χρηστὰ διὰ τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμεῖν, ἐνὸν ὑπερβάλλεσθαι τοῖς ἀληθέσιν, εἰ φιλόπονος τέ τις εἴη καὶ ἀληθείας ἐραστής; τί δὲ τῇ τῶν ἀκροατῶν ἀμαθίᾳ συμμάχῳ κέχρησαι κατὰ τῆς τῶν παλαιῶν βλασφημίας; [4] μὴ τοὺς ὁμοτέχνους τῷ πατρὶ σου κριτὰς καθίσῃς ἰατρῶν, τολμηρότατε Θεσσαλέ· νικήσεις

mittit, his ipsis inter initia verbis usus: *Quum novam sectam condiderim et quae sola vera sit, propterea quod qui ante medici fuerunt omnes nihil utile prodiderunt, vel ad sanitatem tuendam, vel morbos propulsandos.* Pergens autem in epistola: *Hippocrates, inquit, noxia praecepta tradidit.* Ausus est et aphorismis cum summo dedecore contradicere. Et quum ostendat se in Hippocratica disciplina nec a quoquam institutum, nec ejus opera sub praecceptore legisse, tamen non veretur etiam, talis quum sit, palmam sibi ipsi tribuere. Quo magis aliquae esse meae partes videntur, quamquam alias parum assuevi improbos acerbè arguere, aliquid contra hunc ob veterum contumeliam dicere. Quid, improbe, quae bona sunt calumniari tentas, ut multitudini placeas, quum liceret tibi in veritatis contemplatione excellere, si diligens esses ac veritatis amator? Quid ita ruditatis auditorum patrociniò abuteris ad veterum obtrectationem? Noli paternae artis focios, impudentissime Theffale, judices medicorum statuere. Illis enim iudicibus

Ed. Chart. X. [4.]

Ed. Bas. IV. (35.)

γὰρ ἐπ' αὐτοῖς καὶ καθ' Ἱπποκράτους λέγων καὶ κατὰ Διοκλείους καὶ κατὰ Πραξαγόρου καὶ κατὰ πάντων τῶν ἄλλων παλαιῶν, ἀλλ' ἄνδρας παλαιούς, διαλεκτικούς, ἐπιστημονικούς, ἀληθῆς καὶ ψευδῆς διακρίνειν ἡσκηκότας, ἀκόλουθον καὶ μαχόμενον ὡς χρὴ διορίζειν ἐπισταμένους, ἀποδεικτικὴν μέθοδον ἐκ παιδῶν μεμελετηκότας, τούτους εἰς τὸ συνέδριον εἰσάγαγε διαστὰς, ἐπὶ τούτων τόλμησον Ἱπποκράτει τι μέμψασθαι, τούτων κρινόντων ἐπιχείρησον τι τῇ μιᾷ καὶ βαρβάρῳ σου φωνῇ πρὸς Ἱπποκράτην διελθεῖν, πρῶτον μὲν ὡς οὐ χρὴ φύσιν ἀνθρώπου πολυπραγμονεῖν· ἔπειτα δὲ ὡς εἰ καὶ τοῦτο συγχωρήσειέ τις, ἀλλ' ὅτι γε κακῶς αὐτὴν ἐζήτησεν ἐκεῖνος καὶ ψευδῶς ἀπεφίητο σύμπαντα. τίς οὖν ἔσται κριτής; εἰ βούλει, Πλάτων, ἐπειδὴ τοῦτον γοῦν οὐκ ἐτόλμησας λοιδορεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ φύγομι' ἂν, οὔτε τὸν Σπεύσιππον οὔτε τὸν Ξενοκράτην· τὸν Ἀριστοτέλην δὲ κἄν παρακαλέσαιμι σε κριτὴν ὑπομῆναι καὶ σὺν αὐτῷ Θεόφραστον· εὐξαίμην δ' ἂν σε καὶ Ζήνωνα καὶ Χρῆσιππον ἅπαντάς τε τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἕλεσθαι κριτάς.

vinces proculdubio, sive contra Hippocratem, sive contra Dioclem, sive contra Praxagoram, sive contra reliquos omnes veteres dixeris, quin potius viros antiquos, dialecticos, scientes, qui verum falsumque discernere sunt periti, qui consequens ac repugnans distinguere, qui demonstrandi methodum a pueris sunt meditati, hos, inquam, iudices in confesum introducito; his sedentibus aude quippiam Hippocratem accusare; his pronuntiaturis aggredere scelesti illa tua barbaraque voce contra Hippocratem primum illud differere, non oportere de hominis natura curiosum esse, deinde si quis hoc donet, male illum de ea inquisivisse ac falso omnia praecepisse. Ergo quis iudex erit? num Plato? quando huic saltem injuriosum esse minime es ausus. Ego vero ne discipulos quidem ejus refugiam, non Speusippum, non Xenocratem. Aristotelis vero vel rogem iudicium subeas et cum eo Theophrasti. Optem utique et Zenonem et Chrysippum et eorum, qui hos sectantur, quemlibet judi-

Ed. Chart. X. [4.]

Ed. Bas. IV. (55. 56.)

οὐδεὶς τούτων, ὃ τολμηρότατε Θεσσαλὲ, τῶν Ἱπποκράτους κατέγνω περὶ φύσεως ἀνθρώπου δογμάτων, ἃ τὴν ἀρχὴν οὐτ' ἀνεγνωκέναι μοι δοκεῖς οὐτ', εἴπερ ἀέγνωσ, συνιέναι· καὶ εἰ συνῆκας δὲ, κρῖναι γοῦν ἀδύνατον ἦν σοι, τραφέντι μὲν ἐν γυναικωνίτιδι παρὰ πατρὶ μοχθηρῶς ἔρια ξαίνοντι. μὴ γὰρ ἀγνοεῖσθαί μοι δόκει τὸ θαυμαστόν σου γένος καὶ τὴν αἰδιμόν σου παιδείαν, μηδ' ὡς ἐν κωφῷ θεάτρῳ λαιδορεῖν Ἱπποκράτην τε καὶ τοὺς ἄλλους παλαιούς· ἀλλὰ τίς ὢν καὶ πόθεν, ἐκ ποίου γένους, ἐκ ποίας ἀνατροφῆς, ἐκ ποίας παιδείσεως, ἐπίδειξον πρότερον, εἶθ' οὕτως λέγε, τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον μαθὼν, ὃ θρασύτατε, ὅτι λέγειν οὐκ ἐφαῖται πᾶσι δημοσίᾳ ἐν οὐδὲ (36) μιᾷ τῶν εὐνομουμένων πόλεων, ἀλλ' εἴ τις ἐπίσημός ἐστι καὶ γένος ἔχει καὶ ἀνατροφὴν δεῖξαι καὶ παιδείαν ἀξίαν τοῦ δημηγορεῖν, τοῦτω συγχωροῦσιν ἀγορεύειν οἱ νόμοι· σὺ δ' οὐδὲν τούτων ἔχων ἐπαδείξαι τολμᾷς ὃ γενναίωτατε κατηγορεῖν Ἱπποκράτους, καὶ καθίξεις μὲν ἐν ταῖς ληρώδεσί σου βίβλοις δικαστὰς τοὺς Ἕλληνας, ἀποφαίρη δ' αὐτὸς οὐκ ἀναμίνας ἐκείνους καὶ στεφανοῖς σεαυτὸν, ἐνίοτε μὲν κατὰ πάντων

cem eligas. Horum nemo, audacissime Thessale, Hippocratis de natura hominis scita damnavit, quae tu mihi nec legisse unquam videris, nec, si legisti, intellexisse, et si intellexisti, judicare certe de iis minime gentium potuisti, ut qui sub patre male lanas carpente in gynaeceo sis educatus. Nec enim putes nobis vel egregium genus tuum, vel claram doctrinam latere, nec te Hippocrati et reliquis veteribus in furdo theatro maledicere, sed qui sis et unde venias, quo genere ortus, qua educatione usus, qua disciplina imbutus, prius ostende atque ita demum dicito, illud ipsum prius, hominum audacissime, monitus, non esse cuivis in ulla bene instituta civitate concessum, publice dicere, sed si quis vir clarus est, qui genus possit et educationem, tum eruditionem concione dignam ostendere, huic dicere permittunt leges. Tu quum nihil horum ostendere habeas, audes tamen, generosissime, Hippocratem accusare, et in nugacibus libellis tuis Graecos constituis iudices, fers autem ipse sententiam, nec illos expectas et palmam tibi ipsi das, modo de omnibus

Ed. Chart. X. [4.]

Ed. Bas. IV. (36.)

τῶν ἰατρῶν, ἐνίοτε δὲ κατὰ πάντων ἀπλῶς Ἑλλήνων. τοῦτο γάρτοι τὸ θαυμαστόν ἐστι τόλμημα τοῦ σοφωτάτου Θεσσαλοῦ, νικῆσαι μὲν ἅπαντας ἰατροὺς, αὐτὸν ἀγωνιστὴν, αὐτὸν ἀγωνοθέτην, αὐτὸν κριτὴν γενόμενον· ἐφεξῆς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας εἰς ἀγῶνα προσκαλέσασθαι, ῥήτορας, γεωμέτρους, γραμματικούς, ἀστρονόμους, φιλοσόφους, εἴτ' ἐν αὐτοῖς καταστάντα, καὶ τῇ τῶν ἐριουργῶν ἐρημνεῖα χρησάμενον, ἀξιοῦν ἅπαντων εἶναι πρῶτον· ἰατρικὴν μὲν γὰρ ἁπασῶν τῶν τεχνῶν πρωτεύειν, ἑαυτὸν δὲ τοὺς ἰατροὺς ἅπαντας νενικημένοι. τοῦτο μόνον ἐκ τύχης ἀληθῶς συνελογίστατο Θεσσαλός· εἰ γὰρ ἰατρικὴ μὲν ἁπασῶν ἐστι τῶν τεχνῶν ἀρίστη, πρῶτος δ' ἐν αὐτῇ Θεσσαλός, εἴη ἂν οὕτω γε πάντων ἀνθρώπων πρῶτος καὶ Σωκράτους δηλονότι καὶ Λυκούργου καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ὁ Πύθιος ἐπήνεσεν ἢ ὡς ἀγαθοὺς, ἢ ὡς σοφοὺς, ἢ ὡς Μουσῶν θεράποντας, ἢ ὡς Διὸς ὑπηρέτας, ἢ ὡς ἄλλο τι θεοφίλεις ἔχοντας. ἄγε δὴ λοιπὸν ὕμνους ἀδόντων ἅπαντες Θεσσαλοῦ, καὶ γραφόντων ἐπινίκια μέλη, καὶ κοιρὸν τῆς οἰκουμένης τὸ θέατρον γενέσθω, καὶ παρελθὼν ἀδέτω τις ὡς παρὰ τοῖς

medicis, modo de omnibus in universum Graecis. Haec enim insignis audacia sapientissimi Thessali est, omnes se medicos vicisse, sed se ipso litigatore, se ipso agonotheta, se ipso iudice, post hos etiam reliquos Graecos in certamen provocasse, rhetores, geometras, grammaticos, astronomos, philosophos, inter quos constitutum ac lanificorum eloquentione usum, censere se omnium primum esse, quippe medicinam reliquas omnes artes praecellere, se vero medicos omnes superasse, quod unum forte fortuna recte collegit Thessalus. Si enim medicina est omnium artium praestantissima, in ea vero Thessalus primas partes obtinet, omnium hominum ita primus fuerit, ac Socratem et Lycurgum praecellat caeterosque omnes quos Pythius vel ut viros bonos, vel ut sapientes, vel ut Musarum ministros, vel ut Jovis famulos, vel ut alio quodam *munere* diis grato praeditos laudavit. Agedum igitur Thessalo hymnos de caetero omnes cantent scribantque victoriae carmina et publicum orbis theatrum constituatur, acceditoque aliquis qui canal eum qui in

Ed. Chart. X. [4. 5.]

Ed. Bas. IV. (36.)

ἰστοῖς τραφεῖς ἐνίκησε μὲν Δημοσθένην καὶ Λυσίαν καὶ τοὺς ἄλλους ῥήτορας, ἐνίκησε δὲ Πλάτωνα καὶ Σωκράτην καὶ τοὺς ἄλλους φιλοσόφους, [5] ἐνίκησε δὲ καὶ Λυκοῦργον καὶ Σόλωνα καὶ τοὺς ἄλλους νομοθέτας, ἐστεφάνωται δὲ κοινῇ κατὰ πάντων ἀνθρώπων, ῥητόρων, φιλοσόφων, νομοθετῶν. εἰ γὰρ δὴ γεωμετρῶν ἔτι καὶ γραμματικῶν καὶ μουσικῶν ὀνομαστὶ μνημονεύοιμι μετὰ τὰς τηλικαύτας τίκας, ὑβρίζειν δόξω τὸν ἀνθρώπον· ὅπου γὰρ Λυκοῦργος καὶ Σόλων καὶ Πλάτων καὶ Σωκράτης καὶ Πυθαγόρας ἐνικήθησαν, ἦπου ἄρα καλὸν ἔτι μνημονεύειν Ἰππάρχου καὶ Ἀρχιμήδους καὶ Ἀριστοξένου καὶ Ἀριστάρχου καὶ τινων ἐτέρων τοιοῦτων οὐδενὸς ἀξίων, ὡς ἂν εἴποι Θεσσαλός; ἀλλὰ τίς ἡμῖν οὕτω μεγαλόφωνος ποιητὴς ὅς ἔσειαι ταῦτα; τίνος Ὀμήρου νῦν εὐπορήσομεν ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ τὴν Θεσσαλίον ὑμνήσομεν νίκη; ἢ τίνος μελοποιῦ κατὰ Πίνδαρον ἔσοντος ὑψηλῶς ἐν διθυράμβοις ὡς πάλαι τὸν Διόνυσον, οὕτως νῦν τὸν Θεσσαλόν; ἢ τούτων μὲν οὐδενὸς χρῆζομεν, Ἀρχιλόχου δὲ

textrina sit altus, vicisse Demosthenem, Lysiam et reliquos rhetoras, superasse Platonem, Socratem et caeteros philosophos, palmam eripuisset Lycurgo, Soloni et aliis legislatoribus, victorem denique totius hominum generis coronatum esse, rhetorum, philosophorum, legislatorum. Nam si geometras etiam et grammaticos ac musicos nominatim post tantas victorias commemorem, contumeliosus in hominem videar. Ubi enim Lycurgus, Solon, Plato, Socrates et Pythagoras dant manus, num pulchrum etiam sit Hipparchi, Archimedis, Aristoxeni, Aristarchi et aliorum quorundam id genus meminisse, hominum, ut Theffalus dixerit, nullius pretii? Sed quis tam magniloquus poeta nobis existet qui haec canat? Quis nunc dabitur Homerus qui hexametro tono hanc Theffali victoriam celebret? aut quis lyricus qui veluti Pindarus alte in dithyrambis canat, quique sicut olim Bacchi, ita nunc Theffali praeconium esserat? An horum potius nullum requirimus, sed eorum qui jambos scribunt,

Ed. Chart. X. [5.]

Ed. Bas. IV. (36.)

τινος ἢ Ἰππώνακτος ἰάμβους γραφόντων, ἢ τινος τῶν ἀπὸ τῆς τραγικῆς σκηνῆς, ὃς ἔρεϊ πρὸς αὐτόν·

Μέν' ὦ ταλαίπωρ' ἀτρέμα σοῖς ἐν δαμνίοις,

ἽΟραῖς γὰρ οὐδὲν ὦν δοκεῖς σάφ' εἰδέναι.

ὄνειρον Ὁρέστειον διηγῆ Θεσσαλέ. οἶον τοῦτο τὸ θέατρον, ἐν ᾧ νικᾷς Ἰπποκράτην; τίνας οἱ κριταὶ καθεδοῦνται; τίνας οἱ ἀγωνοθετοῦντες; ἄρα βούλει πρώτου Πλάτωνος ἀναγνῶμεν τὴν ψῆφον; ἴσως γὰρ οὐκ ἀναίτη τοιοῦτον ἐλέσθαι κριτὴν· ἀλλὰ τοί φησιν οὗτος αὐτοῖς ὀνόμασι· ψυχῆς οὖν φύσιν ἀξίως λόγου κατανοῆσαι οἷε δυνατόν εἶναι ἄνευ τῆς τοῦ ὄλου φύσεως; εἰ μὲν Ἰπποκράτει τῶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πείθεσθαι, οὐδὲ περὶ σώματος, ἄνευ τῆς μεθόδου ταύτης. καλῶς γὰρ, ὦ ἑταῖρε, λέγεις· χρὴ μὲν πρὸς τῷ Ἰπποκράτει τὸν λόγον ἐξετάζοντας σκοπεῖν εἰ συμφωνεῖ. φημί. τῷ τοίνυν περὶ φύσεως σκοπεῖν τί ποτε λέγει Ἰπποκράτης τε καὶ ὁ ἀληθῆς λόγος; ἄρ' οὐχ ὧδε; δεῖ διανοεῖσθαι περὶ τῆς ὁτουοῦν φύσεως, πρῶτον μὲν εἰ ἀπλοῦν ἢ καὶ πολυειδές ἐστιν οὗ πέρι βουλευ-

Archilochum aliquem, aut Hipponactem, aut ex Tragica scena quempiam, qui sic hominem compellet:

Quiesce dum, miserrime, in stratis tuis,

Namque haud vides, quae te putas nosse probe.

Orestis mihi somnium narras Thessale. Qualemnam id theatrum est, in quo tu vincis Hippocratem? Qui iudices erunt? Quinam praemia proponent? Visne primum Platonis suffragium legamus, fortassis enim hunc iudicem non rejicies. Atqui ille haec ad verbum ait: *Animae igitur naturam apte putas intelligi posse, non cognita totius natura? Immo siquidem Hippocrati uni ex Asclepiadarum genere fides est habenda, ne corporis quidem naturam absque hac methodo. Recte ais, amice; oportet tamen cum Hippocrate sermonem conferentes, num cum eo concordet, aestimemus. Sane quidem. Igitur de natura consideranda quid est quod Hippocrates rectaque ratio dicit? Non ad hunc modum? de cujusque rei natura primum illud perpendi oportet, sitne id cuius volumus vel ipsi artifices esse, vel alios facere ar-*

Ed. Chart. X. [5.]

Ed. Bas. IV. (36.)

σόμεθα, αὐτοί τε εἶναι τεχνικοί καὶ ἄλλους δυνατοὶ ποιεῖν. ἔπειτα δὲ ἂν μὲν ἀπλοῦν ἦ, σκοπεῖν τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τίνα πρὸς τί πέφυκεν εἰς τὸ δοῦν ἔχον, ἢ τίνα εἰς τὸ παθεῖν ὑπό του· ἐὰν δὲ πλείω εἶδη ἔχη, ταῦτα ἀριθμησάμενον, ὅπερ ἐφ' ἐνός, τοῦτο ἰδεῖν ἐφ' ἐκάστου, τὸ τί ποιεῖν αὐτὸ πέφυκεν, ἢ τὸ τί παθεῖν ὑπό του. ἤκουσας, ὦ γενναϊότατε, Πλάτωνος ὁμοίᾳ μεθόδῳ τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν ἀξιοῦντος εὐρίσκειν, οἷα περὶ Ἱπποκράτης τὰ κατὰ τὸ σῶμα· πότερον ἔτι βούλει πολλάς πολλαχόθι αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων ἐκλέξω σοι ῥήσεις, ἐν αἷς ζηλοῖ τὸν Ἱπποκράτην πάντων μάλιστα τῶν ἐμπροσθεν αὐτοῦ γεγονότων; ἢ τοῦτο μὲν ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ πεποιηκώς, ἐν ἧ περιὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἐπισκέπτομαι, εἰς ἐκείνην ἀγαπέμην τὸν βουλούμενον; ἀποδέδεικται γὰρ, ὡς ἐγὼ νομίζω, πάνυ σαφῶς ἢ περιὶ πλείστα τε καὶ μέγιστα δόγματα συμφωνία τῶν ἀνδρῶν· μεταβὰς δὲ τὸν ἕτερον ἤδη σοι καλέσω χορὸν μάρτυρα, τὸν ἐκ τοῦ περιπάτου, τὰς Ἱπποκράτους ἀρχὰς τῆς φυσιολογίας τιθέμενον;

tifices posse, simplex, an varias species habeat. Mox, si simplex sit, facultas ejus tota aestimanda est, quam videlicet ad quid agendum obtineat, aut quam ad patiendum ab alio sit sortitum. Sin plures habeat species, his enumeratis, quod in una feceris, id in unaquaque exigere oportebit, nempe quid illa facere per suam naturam sit apta, vel quid ab alio pati. Audisti o generosissime Platonem simili methodo animae naturam inveniendam esse censere qua corporis naturam Hippocrates. An adhuc vis multas hominis dictiones ex multis librorum ejus locis deligam, in quibus ille Hippocratem omnium qui ante se fuerunt maxime admiratur? An potius quum id alibi fecerim, nempe in eo opere in quo de Hippocratis et Platonis placitis differtui, illuc qui id scire volet remittam, ubi, ut arbitror, clarissime ostendimus in plurimis maximisque rebus horum virorum inter se consensum, atque alio me conferens alium tibi jam advocem in testem coetum, nempe peripataticum, qui et ipse Hippocratis physiologiae principia confirmat?

Ed. Chart. X. [5. 6.]

Ed. Bas. IV. (56.)

ἀλλὰ τοι καὶ περὶ τούτου δέδεικται μοι δι' ἑτέρων ὑπομημάτων, ὧν ἓν μὲν ἔστι τὸ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων, ἑφεξῆς δ' ἕτερα τρία τὰ περὶ κράσεων, εἴθ' ἑξῆς ἕτερα δύο, τὸ μὲν περὶ τῆς ἀρωμάλου δυσκρασίας, ἐκ τῆς περὶ κράσεων ἔτι πραγματείας ὑπάρχον, ἄλλο δὲ περὶ τῆς ἀρίστης κατασκευῆς τοῦ σώματος, εἴτ' ἐπὶ τούτοις τὰ περὶ φυσικῶν δυνάμεων τρία· ταῦτ' οὖν εἶπερ ἀναγροίη τις, ἐπιγνώσεται σαφῶς ἑξηγητὴν ὄντα τῶν περὶ φύσεως λογισμῶν Ἱπποκράτους Ἀριστοτέλη. καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ὅποσα τέ ἐστι [6] καὶ ὅποια, καὶ περὶ συμπτωμάτων ὡσαύτως, ἔτι τε καὶ τῶν καθ' ἑκάτερον αἰτιῶν, Ἱπποκράτης μὲν πρῶτος ἀπάντων ὧν ἴσμεν ὀρθῶς ὑπάρξασθαι φαίνεται, μετ' αὐτὸν δ' Ἀριστοτέλης ἐπὶ πλεῖστον ἑξηγήσατο· εἴσεται δὲ καὶ περὶ τούτων ὁ βουλευθεὶς ἀναγρῶναι τὰ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ὑπομημάτων μοι γεγραμμένα. ὥστ' εἶπερ οἱ ἐκ τοῦ περιπέτου κριταὶ καθίσαιεν, Ἱπποκράτης μὲν, οἶμαι, νικήσει, Θεσσαλὸς δ' ὡς ἀναισθητὸς τε καὶ ἰταμὸς ἐκβληθήσεται. εἰ δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς στοῦς φιλοσόφους εἰς τὸ συνέδριον εἰσαγαγόντες ἐπιτρέψαιμεν καὶ τούτοις τὴν

Quin de hoc quoque proditum a me in aliis commentariis est, quorum unus de elementis secundum Hippocratem inscribitur, post hunc alii tres de temperamentis, mox alii duo, alter de inaequali intemperie, qui etiam ad tractatum de temperamentis pertinet, alter de optima corporis constitutione, deinde etiam tres de naturalibus facultatibus; hos igitur si quis leget, clare perspiciet rationum Hippocratis de natura Aristotelem interpretem esse. Quinetiam de morborum differentiis, quot hi quique sint, ac de symptomatis pari modo, praeterea de horum utrorumque causis primus omnium quos novimus Hippocrates recte principia dedisse videtur, post eum vero Aristoteles fusissime ea est interpretatus. Haec ita esse intelliget qui commentarios nostros, quos de singulis horum scripsimus, legere voluerit. Quare si Peripatetici iudicium exercebunt, Hippocrates, arbitror, vincet, Thessalus ut impudens et nequam ejicietur. Sin Stoicis philosophis in confessum admisis iudicium permittetur,

Ed. Chart. X. [6.]

Ed. Bas. IV. (36. 57.)

ψῆφον, ἐξ ὧν αὐτοὶ τίθενται δογμάτων, ἐκ τούτων Ἱπποκράτην στεφανώσουσι. τὸ γὰρ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν Ἱπποκράτης μὲν πρῶτος εἰσηγήσατο, μετ' αὐτὸν δ' Ἀριστοτέλης ἀπέδειξεν· ἔτοιμα δ' ἤδη παραλαβόντες οὐκ ἐφιλονέκησαν οἱ περὶ τὸν Χρυσίππον, ἀλλ' ἐκ τούτων τὰ σύμπαντα κερῶσθαι λέγουσι, καὶ ταῦτ' εἰς ἄλληλα πάσχειν καὶ δοῦν καὶ τεχνικὴν εἶναι τὴν φύσιν, ἕπαντά τε τᾶλλα τὰ περὶ φύσεως Ἱπποκράτους δόγματα προσίενται, πλὴν περὶ μικροῦ τινός ἐστιν αὐτοῖς ἡ διαφορὰ πρὸς Ἀριστοτέλη. λέγοντος γὰρ Ἱπποκράτους ὀρθῶς ὡς σύμπνον καὶ σύρρουν ἐστὶν ἅπαν τὸ σῶμα, καὶ πάντα συμπαθεῖα τὰ τῶν ζώων μόρια, προσίενται μὲν ἀμφοτέροι τουτί, διαφέρονται δὲ ἐν τῷ τὰς μὲν ποιότητας μόνας τὸν Ἀριστοτέλη δι' ἄλληλων εἶναι καὶ κερᾶνυσθαι πάντη, τοὺς δ' ἀπὸ τῆς στοῦς οὐ ταύτας μόνας, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσίας αὐτὰς ὑπολαμβάνειν. ὅτι δὲ τοῦτο διο(37)ρίξασθαι περὶ τὸν ἰατρῶν, καὶ ὡς ἀρκεῖ μόνον ὁμολογηθέντα εἰς τὰ τῆς ἰατρικῆς ἔργα τὰ πρὸς ἀμφοτέρων ἀποδεικνύμενα, καὶ ὡς αἱ ποιότητές τε καὶ αἱ δυνάμεις

ex iis placitis quae ipsimet statuunt, Hippocrati palmam dabant. Quippe calidum et frigidum et siccum et humidum primus Hippocrates invexit, post cum Aristoteles demonstratione asseruit. Eadem Chryssippi sectatores parata quum accepissent, minime sunt obluctati, sed omnia ex horum mixtione constare confirmant, atque haec inter se mutuo agere ac pati, artificemque naturam esse. Omnia denique alia Hippocratis dogmata de natura recipiunt, nisi quod in re tenui est illis cum Aristotele dissensio, quippe cum recte Hippocrates affirmet totum corpus esse conspirabile et conflatile, omnesque animalis partes mutuo a se affici, recipiunt quidem hoc utrique, dissident tamen in eo, quod Aristoteles qualitates tantum in se mutuo transire omninoque misceri, Stoici non has solas, sed etiam substantias ipsas existimant. Quod autem hoc definire medico supervacuum sit, quodque ad medicinae opus abunde sit, si tantum concedantur ea quae ab utrisque sunt demonstrata, itemque qualita-

Ed. Chart. X. [6.]

Ed. Bas. IV. (37.)

ἐν τοῖς κεραννυμένοις ὄλαι δι' ὄλων ἀναμίγνυται, δέδεικται μοι πρόσθεν ἤδη καὶ νῦν, εἴ τι δεήσει, δειχθήσεται. ὥστε καὶ κατὰ Πλάτωνα καὶ κατὰ τοὺς ἐκ τοῦ περιπάτου καὶ κατὰ τοὺς ἐκ τῆς στοᾶς ἢ Ἱπποκράτους νικῆ φυσιολογία· καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐκ τῆς φυσιολογίας ἀπαρτες ἐπιδεικνύουσιν οἱ προειρημένοι φιλόσοφοι μὴ δύνασθαι τινα καλῶς ἰάσασθαι τὰ νοσήματα, πρὶν ὄλον τοῦ σώματος ἐπισκέψασθαι τὴν φύσιν. ἄρ' οὖν ἐνίκησεν ἂν ἐν τούτοις τοῖς φιλοσόφοις ὁ Θεσσαλὸς ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῶν πρωτείων, οἱ τῆς ἑαυτῶν ἀπάσης φυσιολογίας Ἱπποκράτην προὔστησαντο; τί δὲ, εἰ τοῖς γεωμέτραις, ἢ τοῖς ἀστρονόμοις, ἢ τοῖς μουσικοῖς, ἢ τοῖς ῥήτορσιν ἐπιτρέψειε τὴν κρίσιν; ἄρ' οἴομεθα καὶ τούτους Ἱπποκράτην παρελθόντας ἕτερόν τινα στεφανώσειν; ἐγὼ μὲν οὐτ' ἄλλον τινὰ πέπεισμαι τὰ πρωτεῖα λήψεσθαι, καὶ πάντων ἡμῖστα τὸν ἰταμώτατον Θεσσαλόν· οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἠτίμησεν οὐ γεωμετρίαν, οὐκ ἀστρονομίαν, οὐ μουσικὴν, οὐ ῥητορικὴν, ὡς ἐκεῖνος, ὥστε ταύτη γ' ἐν ἐχθρῶν θεάτρῳ γένοιτ' ἂν ὁ ἀγὼν αὐτῷ. ἀλλ' ἴσως τούτους μὲν οὐκ ἂν εἰς

tes facultatesque in mixtis totae sunt totis permixtae, haec et ante a me sunt jam demonstrata et, si res poscet, nunc demonstrabuntur. Quare et Platonis et Peripateticorum et Stoicorum iudicio Hippocratis physiologiae victoria dabitur. Imo vero ex physiologia omnes ante dicti sapientiae professores ostendunt neminem posse morbos commode curare, qui corporis universi naturam non perspexerit. Nunquid igitur, si de palma sub horum sapientiae professorum iudicio certasset Thessalus, vicisset, qui omnis suae physiologiae Hippocratem auctorem habent? Quid autem si geometris, astronomis, musicis aut rhetoribus iudicium concedet? putemusne hos Hippocrate praetermissis alii ulli palmam duros? Ego sane nec alium quemvis primas esse laturum arbitror; minimeque omnium impudentissimum Thessalum, ut quo nemo geometriam, astronomiam, musicen ac rhetoricen magis delonestarit. Itaque hac saltem ratione apud hos in hostium theatro certaverit. Verum hos fortassis in theatrum

Ed. Chart. X. [6. 7.]

Ed. Bas. IV. (57.)

τὸ θέατρον ἐκάθισεν, οὓς γε αὐτὸς φθάνων ἐχθροὺς ἐποίησατο, μόνοις δὲ τοῖς ἐν διαλεκτικῇ γυμνασθεῖσι φιλοσόφοις, ὡς ἂν ἀληθῶν τε καὶ ψευδῶν λόγων τὸ κριτήριον ἠσκησίν, ἐπιτρέψαι τὴν κρίσιν. ἀλλ' ἐὰν τοὺς περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη καὶ Χρυσίππον ὡς ἀγρυμνάτους ἐν τῇδε παρέλθωμεν, οὐχ εὐρήσομεν ἑτέρους. εἰ τοίνυν οὔτε τοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὑπομένει δικαστὰς ὁ Θεσσαλὸς οὔθ' οἱ διαλεκτικώτατοι τῶν φιλοσόφων οἴσουσιν αὐτῷ τὴν ψῆφον, ὑπὸ τίνων εἴ τι κριθῆσεται νικᾶν; τίνας πληρώσουσιν αὐτῷ τὸ θέατρον; τίνας ἀναγορεύσουσιν; τίνας στεφανώσουσιν; αὐτὸς ἑαυτὸν δηλοῖ, τοῦτο γὰρ ἐν ταῖς ἑαυτοῦ βίβλοις ταῖς θυμασταῖς ἐποίησεν, αὐτὸς ἑαυτὸν καὶ κρίνας καὶ στεφανώσας καὶ ἀναγορεύσας.

Κεφ. γ'. [7] Ἄλλ' ἴσως ὑπενόησε τοῦτ' αὐτῷ τιμὴν γειῆσεσθαι καὶ μνήμης ἀφορμὴν, εἰ λοιδορησάμενος τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσιν ἀναγκάσειεν ἡμᾶς ἀντιλέγειν αὐτῷ. ἀλλ' οὕτω γε καὶ Ζώϊλος εἰδοξὸς τὴν Ὀμήρου μαστίζων εἰκόνα καὶ Σαλμωνίδης τὸν Λία μιμούμενος καὶ ἄλλο πλῆθος οὐκ

minime inducet, quos ipse prior inimicos reddiderit, sed folis sapientiae professoribus, qui in dialectica exercitati, ut qui verae fallaeque orationis judicandae facultatem adepti sint, judicium partes concedet. Atqui si Platonem, Aristotelem et Chrysippum ceu parum in ea exercitatos transibimus, alios non inveniemus. Quare si nec aliarum artium professores iudices admittet Thessalus, nec qui in dialectice caeteris omnibus sapientiae professoribus praestiterunt, illi suffragabuntur, qui tandem erunt qui eum vicisse judicabunt? Qui illi frequens theatrum constituent? Qui victorem renuntiabunt? Qui denique coronabunt? Ipse videlicet se ipsum, id quod in illis egregiis libris suis fecit, in quibus se ipsum iudicavit, coronavit, victoremque declaravit.

Cap. III. At fortassis illud sibi gloriae memoriaeque occasionem fore est arbitratus, si optimis viris lacessitis, nos sibi respondere cogeret. Verum ita et Zoilus celeberrimus clarusque sit, qui Homeri flatuam flagellavit, et Salmoneus, qui Jovem est imitatus, reliquaque flagitiosorum hominum non

Ed. Chart. X. [7.]

Ed. Bas. IV. (37.)

ὀλίγον ἐπιτρέπτων ἀνθρώπων, ἢ τοὺς βελτίους οὐκ αἰδομένων, ἢ καὶ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς λοιδορουμένων. ἀλλ' οὐκ ἀγαθὴν οὕτοί γε δόξαν ὑπέλιποντο σαῶν αὐτῶν, οὐδὲ ζηλοῦν οὐκ ἔχων ἀνὴρ οὐδεὶς οὔτε τὸν Ὀμηρομάστιγα Ζωῖλον οὔτε τὸν παραπλήγα Σαλμωνέα, καίτοι τοῖς μὲν φιλολοιδόροις ζηλωτὸς ὁ Ζωῖλος, τοῖς δ' ἱεροσύλοις ὁ Σαλμωνεύς. ἀλλὰ τί τοῦτο; καὶ γὰρ οἱ βαλαντιοτόμοι τὰ τῶν βαλαντιοτόμων ζηλοῦσι καὶ οἱ προδοταὶ τὰ τῶν προδοτῶν καὶ οὐδεὶς ἐστὶν ἀπλῶς ἀνθρώπος ὃς οὐκ ἂν σχολίῃ χορὸν οἰκίῃον ἐν ᾧ στεφθῆσεται. καὶ εἶπερ ἔγραψε Θεσσαλὸς ὡς ἐν μαγείροις καὶ βαφεῦσι καὶ ξιουρηγοῖς καὶ στυτοτόμοις καὶ ὑψάνταις τε καὶ κναφεῦσιν ἀγωνιζόμενος, ἀποίσειται τὴν νίκην καὶ καθ' Ἴπποκράτους καὶ οὐδεὶς ἂν ἡμῶν ἀντεῖπεν· ἐπεὶ δὲ πάντας ἀνθρώπους καθίζει δικαστὰς, ἐκ τῶν πάντων δ' ἐστὶ δῆπον καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος καὶ Χρῦσιππος, οὐκ ἂν ἔτι πάσας μόνος ἀποστρέφοιτο τὰς ψήφους, ἀλλ' ἴσως ἐνέσται δίκην ἐφέσιμον ἀγωνίσασθαί τι. κἄν γὰρ Ἴπποκράτης καταφρονήσῃ, μικρότερον ἑαυτοῦ νομίσας ἀγωνίσασθαι πρὸς Θεσσαλὸν, ἀλλ' ἴσως Ἐρασίστρατος οὐ κατα-

exigua turba, qui vel meliores non sunt reveriti, vel in deos ipsos fuerunt contumeliosi. Verum hi non bonam de se opinionem reliquerunt, nec aemulatur quisquam qui compos sit mentis nec Homeromastiga Zoilum, dementem Salmoneum, quamvis maledicis Zoilus in admiratione sit et Salmoneus sacrilegis. Sed quid hoc? etenim sacularii sacularios aemulantur, et qui produnt proditores, nec profus est ullus vir qui proprium coetum in quo palmam ferat non habeat. Adeo si Thessalus inter coquos, tinctores, lanificos, futores, textores ac fullones, de victoria certans scripisset, utique et retulisset de Hippocrate victoriam et nemo nostrum ei repugnasset. Nunc quum omnes homines iudices constituat, ex horum autem numero sint et Plato et Aristoteles et Theophrastus et Chrysippus, nequaquam omne punctum solus feret; sed alicui fortassis provocare ad alium iudicem licebit. Quanquam enim Hippocrates certare cum Thessalo se inferiori spernet, at forte Erasistratus non negliget, multoque

Ed. Chart. X. [7.]

Ed. Bas. IV. (57.)

φρονησει, και πολυ γε μαλλον Ηροφιλος, και τούτων ετι μαλλον Ασκληπιάδης άλλοι τε πολλοι των νεωτέρων ιατρών έχοντες τι φύσει φιλόκειον ου καταφρονησουσι της ύβρεως, ην εις άπαντας άμα τους Έλληνας ύβριζει Θεσσαλος, αλλ εις το μέσον τε προάξουσιν, επιδείξουσι τε τοις Έλλησιν άπάσας αυτου τας βιβλους άμαθίας έχάτης μεστās, ος τοσαυτά τε και τηλικαυτα γραψας βιβλία και τοσαυτάς ληρήσας επων χιλιάδας, άπόδειξιν ουδεμίαν ουδαμόθι των εαυτου συγγραμμάτων επεχείρησεν ειπεῖν, αλλ ως τυραννος κλευει δυο μόνα ειναι τα πάντα κατὰ διαίταν νοσήματα, ψοῶδες και στεγνόν, ουκ ειδως οτι διαφοράν τινα νοσημάτων ειρηκεν, εγνωσμένην μεν και τοις εμπροσθεν ιατροις, ως επιδείξομεν, αλλ ουδεις ην ουτως άπαιδευτος ως τας διαφοράς των νοσημάτων αυτα νομιζειν ειναι τα νοσήματα και της θεραπειας την ενδειξιν εξ εκίνων λαμβάνειν υπερβας την ουσίαν. αλλα τουτο το σφάλμα του Θεσσαλου σμικρόν μεν ὡς Ζεῦ και θεοι, σμικρότατον, ο και παιδάριον εν ελευθέροις μαθήμασι τεθραμμένον ευθές γινώσκειεν· ὁμως δ' ουν τουτο το σφάλμα το

minus Herophilus; atque his etiam minus Asclepiades alique multi juniorum medicorum, quibus est ad contentionem natura propensior, minime impune abire contumeliam sinent, qua pariter omnes Graecos Thessalus laedit, sed producto in medium homine omnes ejus libros extrema ignorantia refertos Graecis ostendunt, qui tot ac tantis libris scriptis et tot versuum millibus nugacissime effusis, nusquam in ullo operum suorum demonstrationem ullam asserre tentavit, sed tyranni ritu duos tantum esse in omni victus ratione morbos jubet, nempe fluxum et astrictum, non intelligens se differentiam quandam morborum dixisse, quam utique prisca, ut ostendemus, probe norunt, caeterum nemo tam rudis fuit ut differentias morborum ipsos esse morbos putaret ac remediorem indicationem ab iis sumeret substantia ipsa praetermissa. Atqui hic Thessali quidem error o Jupiter ac dii. minimus, quem vel puer in liberalibus disciplinis educatus statim animadvertisset, hic tamen parvus error eo insolent-

Ed. Chart. X. [7. 8.]

Ed. Bas. IV. (37.)

σικκῶν εἰς τοσοῦτον ἐπῆρην ἀνθαδείας αὐτὸν ὥστε νομί-
 ζειν εὐρηκῆναι τι μέγα καὶ σεμνόν, ὁμοίως ὡς εἰ καὶ τις εἰπὼν
 πᾶν ζῶον ἢ λογικὸν ὑπάρχειν ἢ ἄλογον, ἄλλο τι νομίζει καὶ
 μὴ διαφορὰς εἰρηκῆναι ζῶων, ὡσαύτως οὖν τούτῳ κικέριου
 ῥηθέντος, ἅπαν ζῶον ἢ θνητὸν ἐστὶν ἢ ἀθάνατον· ἢ γὰρ
 ἐν ἐκάστη τῶν διαφορῶν ἀντίθεσις ὅλη κατὰ πάντων λέγεται
 τῶν εἰδῶν· ἅπαν οὖν ζῶον ἢ ἄγριον ἐστὶν ἢ ἡμερον· ἅπαν
 οὖν ζῶον ἢ ὑπόπουν ἐστὶν ἢ ἄπουν· ἅπαν οὖν ζῶον ἢ
 κερασφόρον ἐστὶν ἢ ἄκερον· καὶ οὐδὲν γε τιμιωτέραν ἐτέρας
 ἐτέραν ἀντίθεσιν ἐν ταῖς διαφοραῖς ἐστὶν εἶρεῖν, οὐδὲ μᾶλλον
 ὑπάρχουσιν ἅπασιν τοῖς κατὰ μέρος. ἀλλ' οὐ γοῆ περὶ ζῶων
 ἐρωτηθέντας [8] ὅποσα τὰ πάντα ἐστὶ ἀποκρίνασθαι μίαν
 ἀντίθεσιν διαφορῶν· οὕτω μὲν γὰρ ἐστὶ δύο τὰ πάντα, καὶ
 οὐδὲν μᾶλλον ἢ λογικὸν καὶ ἄλογον, ἢ θνητὸν καὶ ἀθάνατον,
 ἢ ἄγριον καὶ ἡμερον, ἢ τῶν ἄλλων τις ἀντιθέσεων. εἰ δὲ τὰς
 διαφορὰς ἐάσας τις, ὡς οὖν ἐστὶ δίκαιον, ἵππον ἀποκρίναιτο
 καὶ βοῦν καὶ κύνα καὶ ἀνθρώπον, ἀετὸν τε καὶ μέλιτταν καὶ

tiae hominem evehit ut magnum et praeclarum aliquid in-
 venisse se putaret, perinde ac si quis, quum omne animal
 rationale esse aut irrationale dixerit, non animalium dis-
 ferentias, sed aliud quippiam dixisset se putet, quum scili-
 cet huic illud quoque similiter sit dictum, omne animal mor-
 tale est vel immortale. Quippe oppositio, quae in sin-
 gulis differentiis notatur, conjuncta de omnibus speciebus
 dicitur. Omne enim animal aut mansuetum est aut ferum.
 Omne animal aut pedatum est aut non pedatum. Omne
 animal aut cornutum est aut cornuum expers. Nec
 est inter differentias invenire oppositionem ullam quae sit
 altera praestantior, nec quae magis omnibus insit particula-
 ribus. Verum non convenit, quum de animalium omnium
 numero quaeritur, unam differentiarum oppositionem re-
 spondere. Hoc enim pacto duo erunt *animalia* universa,
 nec ullum magis rationale quam mortale vel immortale, aut
 ferum vel mansuetum, aut reliquarum oppositionum quaeli-
 bet. Quod si quis differentiis omissis, sicut plane ratio
 exigit, equum, bovem, canem, hominem, aquilam, apem,

Ed. Chart. X. [8.]

Ed. Bas. IV. (37.)

μύρμηκα καὶ λέοντα καὶ πρόβατον, ἅπαντά τε τᾶλλα καὶ εἶδος ἐπέλθοι ζῶα, δῆλον ὡς οὗτος ὀρθῶς ἀποκεκριμένος ἐστὶ τῷ πυθομένῳ ὅποσα τὰ πάντ' ἐστὶ ζῶα· καὶ εἰ πολλὰ μὲν διέλθοι τῷ λόγῳ ζῶα, πάντα δ' ἐξαριθμήσασθαι μὴ δυνατόν εἶναι λέγει, καὶ οὕτως ἂν εἴη δεόντως ἀποκεκριμένος. ὁμοίως οὖν οὐσίας τῆς ζητήσεως ἐπὶ τοῦ τῶν νοσημάτων ἀριθμοῦ παρὰ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, καὶ τῶν μὲν εἰπόντων ἔπειτα τὰ πάνθ' ὑπάσχειν αὐτὰ, τῶν δ' ἐλάττω τούτων ἢ πλείω, πάντων δ' οὖν εἰς τὰ κατὰ τὴν οὐσίαν εἶδη βλέπόντων, οὐκ εἰς τὰ κατὰ τὴν διαφορὰν· οὐδεὶς γὰρ ἦν οὕτως ἀπαίδευτος οὐδ' ἀμαθὴς λογικῆς θεωρίας ὡς διαφορὰν εἰδῶν εἰπεῖν ἀντ' οὐσίας· ὁ δ' ἐν τῆς γυναικωρίτιδος ἐκπηδήσας Θεσσαλὸς ἐπιτιμᾷ τηλικούτοις ἀνδράσιν, οὐ γένος ἔχων εἰπεῖν, οὐκ ἀνατροχὴν, οὐ παιδείαν οἷαν ἐκείνων ἕκαστος, ὁ μὲν Ἀριστοτέλους, ὁ δὲ Πλάτωνος, ὁ δὲ Θεοφράστου γέρομενος ὁμιλητῆς, ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ γερυρασμένων ἀνδρῶν. ὡς οὖν εἴ τις ἐρωτηθεὶς ὅποσα τῆς

formicam, leonem et ovem respondeat, reliquaque omnia per species animalia connumeret, constat hunc quaerenti, quot sint cuncta animalia, recte respondisse. Quin si multa quidem ferme animalia memoret, testetur autem enumerare se omnia non posse, sic quoque commodissime responderit. Similis agitata quaestio de morborum numero et omnibus antiquis medicis est, aliis septem eos in totum esse affirmantibus, aliis plures his paucioresve dicentibus, omnibus tamen ad species, quae in substantia, non quae in differentia essent, respectum habentibus. Nemo enim ita erat indoctus, aut logicae speculationis rudis, ut differentias specierum pro substantia loquendo usurparet. At Thessalus iste e gynaeceio exiliens tantis viris maledicit, ipse nec genus habens quod referat, nec educationem nec eruditionem, qualem illorum quisque, quorum alius Aristotelis, alius Platonis, alius Theophrasti, aut denique alterius cujusquam eorum virorum, qui in logica contemplatione suere exercitati, familiaris fuit. Veluti igitur rogatus quispiam, quot

Ed. Chart. X. [8.]

Ed. Bas. IV. (57. 38.)

φωνῆς τὰ (38) πάντ' ἐστὶ στοιχεῖα, δύο φήσκειν ὑπάρχειν, ἥτοι γὰρ φωνῆν εἶναι φήσει πάντως ἢ σύμφωνα ὅπερ ἂν εἴη στοιχεῖον φωνῆς, ἀληθὲς μὲν εἶρηκεν, οὐ μὴν πρὸς γε τὴν ἐρώτησιν ἀπεκρίνατο, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον ὅστις ἂν ὁπόσα τὰ πάντ' ἐστὶ νοσήματα διελῆσθαι βουληθεῖς ὑπερβῆ μὲν εἶδος τι λέγειν νοσήματος, οἷον ἥτοι φλεγμονὴν, ἢ σκίρρον, ἢ οἰδημα, διαφορὰς δ' εἶπη μόνας, εἴτ' οὖν στεγνὸν καὶ ὑγρὸν, εἴτ' ἀραιὸν καὶ πυκνὸν, εἴτε σκληρὸν καὶ μαλακὸν, εἴτε συντεταμένον καὶ κεχλασμένον, ἀληθὲς μὲν εἶρηκεν, οὐ μὴν πρὸς γε τὴν ἐρώτησιν ἀπεκρίνατο. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ πᾶσα διαφορὰ προστιθεμένη τῷ γέει συντελεῖ τι πρὸς τὴν τοῦ εἶδους γένεσιν, ἀλλ' ἥτις ἂν ἐκ τῆς τοῦ γένους οἰκείας ἢ διαιρέσεως· αὐταὶ γὰρ εἰσιν εἰδοποιοὶ μόναι τῶν διαφορῶν, αἱ δ' ἄλλαι πᾶσαι περιταί. ζῶον μὲν γὰρ οἰκεῖαι διαφοραὶ τὸ θνητὸν καὶ ἀθάνατον, ἀλογόν τε καὶ λογικόν, ἡμερόν τε καὶ ἄγριον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα· μαλακὸν δὲ καὶ σκληρὸν, καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον, καὶ ἀραιὸν καὶ πυκνὸν, καὶ μέγα καὶ μικρὸν, οὐ ζῶον, ἀλλ' οὐσίας εἰσι δια-

sint in universum vocis elementa, si duo ea esse responderit, quippe aut vocalem omnino, aut consonantem esse quicquid vocis sit elementum, is verum quidem dixerit; caeterum ad quaestionem non responderit. Ad eundem modum, arbitrator, si quis omnium morborum numerum comprehendere studens, speciem quidem ullam morborum, veluti phlegmonem, scirrhum vel oedema, referre non curet, solas autem differentias memoret, sive asstrictum et fluidum, sive rarum et densum, sive durum et molle, sive tensum et laxum, verum hic quoque dixerit, minime tamen ad quaestionem responderit. Primum namque non omnis differentia generi addita ad speciei constitutionem aliquid conducit, sed quae ex generis propria divisione nascitur, quippe haec demum differentiae sunt, quae species constituunt, reliquae omnes alienae. Etenim animalis propriae differentiae sunt mortale et immortale, rationale et irrationale, mansuetum et ferum et quaecunque alia id genus. Molle vero ac durum, grave et leve, rarum et densum, magnum et parvum animalis differentiae non sunt, sed sub-

Ed. Chart. X. [8. 9.]

Ed. Bas. IV. (38.)

φοραί. καὶ τοίνυν εἰ μὲν προστεθείη τῷ ζῳῷ τὸ μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν, ἢ τὸ πυκνὸν ἢ τὸ ἀραιὸν, ἢ τὸ μικρὸν ἢ τὸ μέγα, πλεῖον οὐδὲν εἰς εἶδους γένεσιν συντελέσει· εἰ δ' ἦτοι λογικὸν καὶ ἀθάνατον, ἢ λογικὸν καὶ θνητὸν, εἴη ἂν τὸ μὲν εἶδει θεὸς, τὸ δὲ ἄνθρωπος· οὕτω δὲ καὶ εἰ προσθείη τῷ λογικῷ ζῳῷ διττὰς οἰκείας διαφορὰς, τὸ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν, εἶδος ἐργάσῃ τι καὶ οὕτως, τὸν ἄνθρωπον· ὅθεν ἀδύνατόν ἐστιν οὐδεὶὸς τῶν ὄντων εἰδοποιούς εὐρεῖν διαφορὰς ἄνευ τοῦ τὸν ὀρισμὸν, ἢ τὸν λόγον τῆς οὐσίας ἀκριβῶς αὐτοῦ περιγράψασθαι. δεύτερον δ' ἐπὶ τούτου σφάλμα τοῖς ἀγνυμνάστοις περὶ λόγον, ἐπειδὴν ἐξευρήσουσι μίαν τιὰ διαφορὰς ἀντίθεσιν, εἶδος τι τοῦ προβεβλημέ(9)νου γένους ὑπολαμβάνειν εὐρηκῆναι, ὡσπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπὲρ τῶν τῆς φωνῆς στοιχείων ἐλέγετο. φωνῆν γάρ τις εἰπὼν καὶ σύμφωνον οὕτω τὰ πάντα στοιχεῖα τῆς ἀνθρώπου φωνῆς εἴρηκεν, ἀλλὰ δύο τὰς πρώτας γενικὰς διαφορὰς· εἰ δὲ τὰ μὲν φωνήεντα τέμνων αὐτῆς εἰς μακρὰ καὶ βραχέα καὶ δίχρονα, τὰ σύμφωνα

stantiae. Itaque etiam si cum animali vel molle, vel durum, vel densum, vel raram, vel magnum, vel parvum componas, ad speciem constituendam nihil sane plus contulerint, si vel rationale et immortale, vel rationale et mortale animali adjeceris, efficitur specie illic deus, hic homo. Ita vero et si rationali animali duas alias differentias pecunares addideris, quae sunt gressile et bipes, sic quoque speciem quampiam effeceris, nempe hominem. Unde fieri non potest ut ullius rei specificas differentias inveniat qui eam definitione, sive substantiae ipsius oratione, ad unguem non circumscripserit. Alius deinde error incidere solet iis quibus parum exercitata ratio est, quod quum unam aliquam differentiarum oppositionem invenerint, speciem aliquam propositi generis se putent invenisse, ceu paulo ante de vocis elementis est dictum. Siquidem qui vocalem et consonantem dixit, nondum omnia humanae vocis elementa dixit, sed duas tantum primas et generales differentias. Quod si vocales rursus in longas, breves ancipitesque diducat, tum

Ed. Chart. X. [9.]

Ed. Bas. IV. (58.)

δ' εἰς ἡμίφωνα τε καὶ ἄφωνα, καὶ αὐθις τὰ μὲν μακρὰ δίχῃ, καθάπερ οὖν καὶ τὰ βραχέα, τὰ δ' αὖ δίχρονα τριχῇ· καὶ δὴ καὶ τὰ ἄφωνα πρῶτον μὲν εἰς δασέα καὶ ψιλὰ καὶ μέσα, καὶ τούτων ἕκαστον αὐθις τριχῇ, τὰ δ' ἡμίφωνα πάλιν, εἰ καὶ ταῦτα κατὰ τὴν οἰκίαν τέμνοισι τομῆν, ἵνα μὴ μακρολογῶ περιττῶς, οὕτως ἂν ἐξεύροις τὰ τέτταρα καὶ εἴκοσι στοιχεῖα τῆς φωνῆς ἢ χρώμεθα. τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν αὐτὸ τοῦτο μόνον, ὡς ἔστι τῶν στοιχείων τῆς φωνῆς τὰ μὲν φωνήεντα, τὰ δὲ σύμφωνα, τεχνικὸν οὐπω ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν οὐδ' ἀκριβῶς ἐπιστήμονα συμπάντων τῶν στοιχείων· ἀλλ' ἐὰν διελόμενος εἰς βραχέα καὶ μακρὰ καὶ δίχρονα, βραχέα μὲν εἶναι ᾄ δύο, τό τε ε καὶ τὸ ο, μακρὰ δ' ὁμοίως δύο, τό τε η καὶ τὸ ω, δίχρονα δὲ τρία, τό τε ἄλφα καὶ τὸ ι καὶ τὸ υ, τεχνικὸν οὕτω ποιήσει τὸν ἀκούσαντα περὶ τῶν φωνηέντων ἁπάντων· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν συμφώνων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτως οὖν καὶ ὅστις ἐπιχειροῖ λέγειν ὑπὲρ τοῦ τῶν νοσημάτων ἀριθμοῦ, πόσα τὰ σύμπαντ' ἔστιν, οὐ χροῖ τοῦτον ἐν τῇ πρώτῃ καταμεῖναι διαφορᾷ, τέμνοντα δ' αὐτὴν ἐπιξιέναι, μέχρι περ ἂν ἐπὶ τι τῶν ἐσχάτων εἰδῶν ἀφί-

consonantes in femivocales et mutas, itemque tum longas tum breves *vocales* bifariam, ancipites vero trifariam, sed mutas primum in aspiratas, tenues ac medias, dein rursus tripartito harum singulas, mox femivocales propria, ne frustra multis morer, sectione secet, ita quatuor et viginti elementa vocis qua utimur inveniat. Quippe id tantum dixisse, quod elementorum vocis quaedam vocales sint, quaedam consonantes, nondum omnium elementorum artificem, aut plane scientem auditorem reddūt, sed si quis ubi in longas, breves et ancipites diduxerit, adjiciat duas esse breves, nempe ε et ο, duas praeterea longas η et ω, tres vero ancipites α ι υ, sic sane artificem auditorem de omnibus vocabulis effecerit, itemque de consonis ad eundem modum. Itidem si quis tradere de morborum numero insituat, quot hi in universum sint, non debet is in prima statim differentia subsistere, sed divisa ea procedere, donec ad aliquam in-

Ed. Chart. X. [9.]

Ed. Bas. IV. (56.)

κηται τῶν μηκέτι τμηθῆναι δυναμένων εἰς ἕτερον εἶδος. ὅτι δ' οὐ τοῦ τυχόντος ἐστὶ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ἀνθρώπου γυμνασμένου μεγάλως ἐν τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ, μαθεῖν ἔνεστι τῷ βουλομένῳ πρῶτον μὲν ἅπαντα ἀναγνόντι κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Φιλήβου Πλάτωνι γεγραμμένα περὶ τῆς τοιαύτης μεθόδου, μετὰ ταῦτα δὲ τὸν τε Σοφιστὴν ἀναλιξαμένῳ καὶ τὸν Πολιτικόν· ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτῷ χαλεπότερον φανεῖται τὸ πρῶγμα τὸ πρῶτον περὶ μορίων ζώων Ἀριστοτέλους ἀναγνόντι· πειράται μὲν γὰρ ἐν ἐκείνῳ τὰς διαφορὰς ἀπάσας ἐξαριθμήσασθαι τῶν ζώων, ἀπορίας τε παμπόλλας κινήσας, μόγις ὑπόπτως τε καὶ δειλῶς ἀποφαινεσθαι τι τολμᾷ. εἴτ' Ἀριστοτέλους τε καὶ Πλάτωνος οὕτω μέγα καὶ χαλεπὸν εἶναι νομιζόντων εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς ἀκριβῶς τὰ γένη τέμνειν καὶ μετ' αὐτοὺς Θεοφράστου τε καὶ τῶν ἄλλων φιλοσόφων ἐξεργάζεσθαι πειρωμένων τὸν τρόπον, ὡς οὐπω καταρωμένον οὐδὲ παρ' ἐκείνοις, ὁ τολμηρότατος Θεσσαλὸς ἀπλῶς ἀποφηνάμενος ἄξιόν πιστεύεσθαι δύο τὰ πάντα εἶναι κατὰ δίαιταν νοσήματα τὰ γούνη ἀπλᾶ καὶ πρῶτα καὶ οἶον στοιχεῖα,

fimarum specierum et quae amplius in aliam dividi non possit, perveniat. Id vero quam haud cuique sit promptum, sed homini duntaxat, qui in dividendi methodo magnopere sit exercitatus, intelligere quisque poterit, primum si omnia legerit quae de eo genere methodi in principio Philebi a Platone sunt prodita, dein si Sophistam et Politicum legerit. Jam vero difficilior adhuc res videbitur, si quis primum Aristotelis librum de partibus animalium legerit. Conatur enim in eo libro omnes animalium differentias enumerare; at ubi multas dubitationes movit, vix tandem suspecte ac timide pronunciare quippiam audet. Et quum Aristoteles et Plato tantam tamque difficilem rem esse censerint genera in proprias differentias exacte dividere, ac post hos Theophrastus et alii philosophi rationem abolvere tentaverint, utpote ne apud illos quidem satis adhuc constantem, audacissimus Thessalus absolute pronuncians, credi sibi vult duos in totum esse in victus ratione morbos et eos quidem simplices ac primos et veluti elementares; nam ter-

Ed. Chart. X. [9. 10.]

Ed. Bas. IV. (38.)

τρίτον γὰρ ἐξ αὐτῶν ἄλλο γεννᾶται τῷ λόγῳ σύνθετον, ἐπι-
 πεπλεγμένον ἐξ ἀμφοῖν. ἀλλ' εἶπερ μεθόδῳ τιτὶ ταῦτ' ἐξεύρες,
 ὡσπερ οὖν ἀλαζονεῖη τί οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐφρασας αὐτήν, ἀλλὰ
 πᾶν τούναντίον, ἢ καὶ τούνομα τὸ σεμνόν, ᾧ προσαγο-
 ρεῖεις σαυτὸν, ἀμεθοδώτατε καὶ προπετέστατε, τὴν ἀπόφα-
 σιν ἐποιήσω, μηδ' οὖν μηδὲ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐφασιάμενος,
 ἀφ' ἧς ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀρξασθαι τὸν μέλλοντα καλῶς οὔτι-
 νοσοῦν πράγματος ἐξευρήσειν εἶδη τε καὶ διαφορὰς οἰκείας;
 περὶ παρτὸς γὰρ, ᾧ παῖ, μία ἀρχὴ ἀρίστη, εἰδέναι περὶ οὗτου
 ἢ ζήτησις, ἢ πάντα ἀμαρτάνειν ἀνάγκη, Πλάτων πού φησιν,
 οὐκ εἰς τὸ διαίρειν μόνον ὀτιοῦν ἀξίων ἡμᾶς ἀπ' αὐτῆς ἀρχε-
 σθαι τοῦ ζητουμένου τῆς οὐσίας, ἀλλ' εἰς ἅπαν ἀεὶ χοῦσθαι
 στέμμα τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς ἀρχῆς. [10] ἐχοῦν μὲν οὖν
 κέρταῦθα τί ποτέ ἐστιν νόσημα καὶ τί σύμπτωμα καὶ τί πά-
 θος ἀκριβῶς εἰπόντα, καὶ διορισάμενον ὅπῃ ταυτὸν ἐστιν
 ἕναστον τῶν εἰρημένων καὶ ὅπῃ μὴ ταυτὸν, οὕτως ἤδη πει-
 ρᾶσθαι τέμνειν εἰς τὰς οἰκείας διαφορὰς αὐτὰ, καθ' ἣν ἐδί-
 δαξαν ἡμᾶς οἱ φιλόσοφοι μέθοδον· ἢ εἶπερ ἑτέραν τινὰ βελτίω

tium ab his ratione gignit ex ambobus compositum. At si
 ulla methodo haec, sicut jactas, investigasti, cur hanc no-
 bis non dixisti? Sed contra plane quam pro gravitate no-
 minis quod tibi arrogas, homo temerarie atque a methodo ali-
 enissime, rem pronunciaſti, qui ne principium quidem ipsum
 unquam attigeris, a quo coepisse necesse sit eum, qui recte
 cujuslibet rei species et differentias peculiare sit inventu-
 rus? *De re enim qualibet o puer unum principium opti-
 mum, nosse id de quo proposita quaestio est, aut prorsus
 est aberrandum,* ait alicubi Plato, non ad dividendum
 modo quidvis ab ipsa quaestitae rei essentia nobis esse in-
 choandum censens, sed etiam in omni disquirenda re ejus-
 modi semper principio utendum. Ergo hic quoque par erat,
 ubi quid morbus sit, quid symptoma et quid passio dili-
 genter prius dixisses, ac dein qua convenient differantque
 ipsorum singula definivisses, sic demum tentare in proprias
 ea differentias diducere, secundum eam quam sapientiae pro-
 fessores tradiderunt methodum, aut si quam potiore ea quae

Ed. Chart. X. [10.]

Ed. Bas. IV. (38.)

τῆς παρ' ἐκείνων γεγραμμένης ἐξεῦρες, αὐτὸ τοῦτο πρότερον ἀγωνίσασθαι, καὶ δεῖξαι καὶ διδάξαι τοὺς Ἕλληνας ὡς ὁ παρὰ τοῖς ἰστοῖς τραφεὶς ὑπερεβάλετο μὲν Ἀριστοτέλη καὶ Πλάτωνα μεθόδοις λογικαῖς, κατεπάτησε δὲ Θεόφραστον τε καὶ τοὺς Στωϊκοὺς ἐν διαλεκτικῇ, φανερῶς δ' ἐξήλεγξε τοὺς ἐταίρους αὐτῶν ἅπαντας, οὐδὲ τίνα ποτ' ἐστὶ τὰ πρῶτα νοσήματα γινώσκοντας, τὸν Ἡρόφιλον ἐκεῖνον τὸν διαλεκτικόν, καὶ τὸν συμφοιτητὴν αὐτοῦ Φιλότιμον, καὶ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Πραξαγόραν τὸν ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ, καὶ σὺν τούτοις τε καὶ πρὸ τούτων Ἐρασίστρατον, Διοκλέα, Μνησίθεον, Διευχῆ, Φιλιππίωνα, Πλιστόνικον, αὐτὸν Ἱπποκράτην. τὸ δ' ἀπλῶς ἀποφῆμασθαι δύο εἶναι τὰ πάντα πάθη κατὰ διάταξιν, οὐ μέθοδον, οὐκ ἀπόδειξιν, οὐ πιθανὴν πίστιν, οὐ παραμυθίαν, οὐδ' ὅλως οὐδὲν ἄλλο προσθέντα, πλὴν εἰς τοὺς παλαιοὺς βλασφημήσαντα, προστάττοντός ἐστιν ἔργον, οὐ διδάσκοντος. ἔστω, σιωπῆς, ἐκ ποίας εὔρες αὐτὰ μεθόδου λογικῆς· ἀλλὰ τοι κἄν κριτήριόν γέ τι τῶν λόγων τῆς ἀληθείας ἔχοῖν σε παρασχεῖσθαι. τοῦ μὲν γὰρ εὔρειν τὸ ζητού-

ab iis prodita est, explorasset, hanc ipsam prius astruere, tum illud ostendere ac Graecos docere, hunc qui in textu sit altus superasse Aristotelem et Platonem in methodis logicis, conculcasse Theophrastum et Stoicos in dialectice, clare ostendisse omnes eorum sectatores ne primos quidem morbos qui essent unquam novisse, Herophilum illum dialecticum et condiscipulum ejus Philotimum et praeceptorem ejus Praxagoram, qui ab Aesculapio originem traxit et qui cum his et ante hos fuerunt, Erasistratum, Dioclem, Mnesitheum, Dieuchem, Philissionem, Plistonicum, ipsum denique Hippocratem. Porro simplici verbo dicere, omnes in victu morbos esse duos; non methodo, non demonstratione, non ratione ulla probabili, non lenimento aliquo, non alia re profus adhibita, praeterquam in veteres blasphemia, *id facere*, imperantis hominis munus est, non docentis. Esto, taceas, qua logica methodo haec inveneris, at certe unde saltem de veritate sermonis judicaris, adhibitum aliquid oportuit. Nam invenienti ejus quod quaeritur logicae

Ed. Chart. X. [10.]

Ed. Bas. IV. (38. 39.)

μερον αἱ λογικαὶ μέθοδοι τὴν δύναμιν (39) ἔχουσι, τοῦ δὲ πιστώσασθαι τὰ καλῶς εὐρημένα δύο ἐστὶν ἅπασιν ἀνθρώποις κριτήρια, λόγος καὶ πείρα. πρὸς γοῦν τὸν ἐρωτήσαντα διὰ τί τοῦδε τιμὴ τῷ πυρέττουτι συνεχώρησας ὕδατος πικρὸν ψυχροῦ, δύο εἰσὶν ἀποκρίσεις, ἡ μὲν ἑτέρα γενεσὶν τε καὶ γήσειν ἐκδιδάσκουσα πυρετοῦ, καὶ περὶ τοῦ τῶν νόσων καιροῦ διεξιούσα, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὕδατος ψυχροῦ γήσειν ἐξηγουμένη, καὶ περὶ ταῦτα διεξέλθῃ, πειρωμένη διδάσκειν, ὡς τῷ τοιῶδε νοσήματι κατὰ τὸν τοιούδε καιρὸν εὐλόγον ἐστὶν ἴαμα γενέσθαι τὸ ὕδωρ τὸ ψυχρόν· ἡ δ' ἑτέρα τῶν ἀποκρίσεων οὐδεὶς τούτων τῆς γήσεως ἐφαφαμένη καταφεύγει πρὸς τὴν πείραν, ἐν τοιῶδε νοσήματι καὶ καιρῷ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἐωραῖσθαι φάσκουσα πολλάκις ὠφελεῖν. ἐροῦν οὖν, οἶμαι, καὶ τὸν Θεσσαλὸν ἤτοι πείραν ἢ λόγον ἐφ' οἷς ἀποφαίνεται κριτήριον ἐπάγειν, οὐχ ὡς τύραννον ἡμῶν ἐπιτάττειν, ἀξιοῦντα πιστεύεσθαι χωρὶς ἀποδείξεως. καὶ τίνα, φασὶν, ἀκούειν ἀποδείξιν ἀξιοῖς; οὕτω γὰρ ἀντερωτῶσιν ἡμᾶς οἱ ἀπ' αὐτοῦ· καὶ δικαίως γε τοῦτο ποιούσιν, οὐδ' εἰς ἔννοιάν

methodi facultatem praestant, at quae fidem iis faciant quae recte sunt inventa, duo sunt apud omnes homines iudicialia *instrumenta*, ratio et experientia. Quippe ad eum qui interrogaverit cur huic febricitanti frigidae bibendae potestatem feceris, duplex responsio est, altera quae ortum naturamque febris docet ac de morborum temporibus differit, tum ad eundem modum aquae frigidae naturam explanat, et ubi haec proposuit, conatur docere in hoc morbo atque hoc tempore aquam frigidam idoneum remedium esse; altera de nullius horum natura sollicita ad experientiam confugit, quod in tali morbo atque occasione saepe frigidam profecisse viderit. Debebat igitur, opinor, et Thessalus vel experimentum, vel rationem assertioni suae iudicialiam probationem adhibuisse, non sicuti tyrannus imperare, ac sibi citra demonstrationem credendum exigere. At quam, inquit, audire demonstrationem postulas? ita enim contra nos interrogant ejus sectatores, neque id injuria, ut qui nec eo unquam pervenerint ut notionem demonstrationis tene-

Ed. Chart. X. [10. 11.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ποτε παρελθόντες ἀποδείξεως, ὡς ἂν οὔτε γεωμετρίας οὔτ' ἀριθμητικῆς οὔτε διαλεκτικῆς οὔτε ἀναλυτικῆς οὔθ' ὅλως λογικῆς τινος ἀψάμενοι θεωρίας. ἀποκριτέον οὖν αὐτοῖς, ὡς ὀψὲ πάννυ μαρθάνειν ἐφίεσθε τί ποτ' ἐστὶν ἀπόδειξις, καὶ ὡς οὐκ ἐνδέχεται χρόνῳ βραχεῖ λεπτῆς γνώμης δεομένη παρακαλουθῆσαι θεωρία μὴτ' ἡσκημένους ἀκούειν ἀκριβῶν λόγων ἐν διαστροφῇ τε πολυχροσίῳ γεγοτότας. ἐκείνους μὲν οὖν ἀποπέμψωμεν, ὡς μηδὲ συνίεναι δυναμένους ἀληθῶν μαθημάτων, μήτιγε δὴ μαθεῖν ἢ κροῖται καλῶς.

Κεφ. δ'. [11] Ἡμεῖς δὲ μετὰ τῶν ἡσκημένων τε ἅμα παρακολουθεῖν ἀποδείξει καὶ φύσει συνετών, οὐ γὰρ δὴ ὄνους Θεσσαλείους ἐπαγγελλόμεθα διδάσκειν, ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐξ ἀρχῆς ἴωμεν, εὐθὺς ἅμα τῇ διδασκαλίᾳ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου καὶ ὧν ἐσφάλησαν οἱ πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν ἐπιχειρησάντων ἴξεραιν αὐτὴν ἐξηροῦμενοι τὰς αἰτίας· εἰς γάρτοι τὴν βέβαιοτάραν πίστιν τῶν ἀληθῶν οὐδὲ τοῦτο μικρὸν φαίνεται συντελεῖν. πρῶτον μὲν οὖν εὐλαβηθῶμεν ἀμ-

rent, quum nec geometriam nec arithmetice nec dialectice nec resolutoriam nec denique logicam ullam speculationem attigerint. Quocirca respondendum his ita est, nimis fero, quid demonstratio sit, discere postulatis, nec fieri potest ut brevi tempore speculationem, quae subtilitatem mentis desiderat, assequamini, praefertim qui nec accuratis rationibus audiendis exercitati et in diuturna perversitate voluntati sitis. Sed istos mittamus, ut qui ne intelligere quidem quae verae disciplinae sint valeant, nedum ipsas discere, aut recte judicare.

Cap. IV. Nos vero una cum iis qui exercitati sunt et demonstrationem intelligunt et natura sunt sagaces, neque enim Thessalios asinos docere profitemur, ad id quod propositum nobis ab initio est accingamur, ac statim una cum ipsa medendi methodo etiam causas ipsas unde errarint medicorum plurimi, qui tradere eam sunt conati, exponamus; quippe ad firmiorem veritatis fidem id quoque non parum conducere videtur. Ac primum quidem illud cave-

Ed. Chart. X. [11.]

Ed. Bas. IV. (39.)

ἡοῖν ἅμα μεμνησθαι, μεθόδου τε λογικῆς καὶ πείρας ἀλόγου·
 πρόκειται γὰρ οὐ περὶ πάσης εὐρέσεως ἰαμάτων εἰπεῖν τῶν,
 ἀλλὰ μόνῃς τῆς κατὰ μέθοδον· ὥσπερ καὶ περὶ γε τῆς ἐμπει-
 ρικῆς ἡμῶν τε δι' ἑτέρου γράμματος εἴρηται καὶ αὐτοῖς ἐμ-
 πειρικοῖς καλουμένοις ἰατροῖς ἐπὶ πλεῖστον ἐξεύρασθαι. καὶ
 οὕτως ἂν εὐξαίμην καὶ τοὺς λογικοὺς ἅπαντας ἰατροὺς ἔχεισθαι
 τοῦ προκειμένου, καὶ μὴ συγγεῖν, μηδὲ ταράττειν, μηδὲ
 συνάγειν εἰς ταῦτόν ἀναλογισμόν τε καὶ πείραν, ἀλλ' ἑκάτε-
 ρον ἰδίᾳ μεταχειρίζεσθαι καὶ σκοπεῖσθαι τίνα δύναμιν ἔχει
 καὶ πόσον εἰς τὸ τέλος τῆς τέχνης συνεργεῖ. τὸ τοίνυν μεθόδου
 τι ζητεῖν ἐξευρεῖν ἀντίκειται μὲν τῷ κατὰ τύχην τε καὶ αὐτο-
 μάτως· ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον μετὰ τινοσ ὁδοῦ καὶ τάξεως, ὡς
 εἶναι τι πρῶτον ἐν τῇ ζητήσει καὶ δεύτερον καὶ τρίτον καὶ
 τέταρτον καὶ οὕτως ἐφεξῆς τἄλλα σύμπαντα, μέχρι περ ἂν
 ἀφίκηται τις ἐπ' αὐτὸ τὸ προκείμενον ἐξ ἀρχῆς. οἱ μὲν οὖν
 ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας καλῶς ποιοῦντες ὁμολογοῦσιν ὡς οὔτε
 τῆς εὐρέσεως οὔτε τῆς διδασκαλίας ἀναγκαῖα τάξις ἐστὶ παρ'

binus, ne simul de ambobus, tum methodo, quae ratione
 nititur, tum experientia, quae ratione non utitur, agamus.
 Non enim de omni remediorum inventione nunc loqui fla-
 tuimus, sed tantum de ea quae methodo fit, ita utique ut
 de empirica ipsa et a nobis in alio opere est proditum et ab
 ipsis empiricis medicis quos vocant plurimum elaboratum.
 Atque utinam rationales omnes medici propositum ita pre-
 merent, nec experientiam et rationem miscerent atque in
 unum confunderent, sed quam utraque vim habeat, quan-
 tumque ad propositum artis finem conducatur, seorsum tra-
 ctarent atque perpenderent. Ergo methodo quippiam in-
 quirere invenireque ex adverso opponitur ei quod est for-
 tuito temereque. Est autem id cum via quadam et ordine,
 ita ut in disquisitione aliquid primum sit, aliquid secundum
 et tertium et quartum, atque ita de reliquis omnibus dein-
 cept, quoad demum ad ipsum quod ab initio est propositum
 sit perventum. Ac empirici quidem rationabiliter fa-
 tentur nec inventionis nec doctrinae apud ipsos esse ne-
 cessarium ordinem, nam nec arte ulla rationeve experientia

Ed. Chart. X. [11.]

Ed. Bas. IV. (39.)

αὐτοῖς· ἄτεχρον γάρ τι καὶ ἄλογον ἢ πείρα καὶ τύχης ἀγαθῆς
 δέομενον εἰς τὴν τῶν ζητουμένων εὐρεσιν. ὅσοι δὲ λόγον ἡγε-
 μόνα τῆς εὐρέσεως ἐποίησαντο καὶ τάξιν, ὁδὸν τε μίαν τὴν
 ἐπὶ τὸ τέλος ἄγουσαν ὑπέθετο, τούτοις ἀναγκαῖον μὲν ἦν
 ἀπὸ πρώτου τιρὸς ἀρξάμενοις ὁμολογοιμένου πᾶσιν ἀνθρώ-
 ποις, οὕτως ἤδη μετιέναι πρὸς τὰ λοιπὰ· ποιοῦσί γε μὴν οὐκ
 οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρχὰς οἱ πλείστοι διαφωνουμένας λαμ-
 βάνουσιν, οὐκ ἀποδείξαντες δὲ ἐπὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν
 τρόπον μετέρχονται, νομοθετοῦντες μᾶλλον ἢ ἀποδεικνύντες.
 ἅπαντα δ' αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα συμβαίνει διὰ τὸ μηδὲν ἰπέρ
 ἀποδείξεως ἐπεσκέψθαι πρότερον, ἀλλ' ἅμα τε τοῖς ζητούμε-
 νοις ἐφίστασθαι καὶ τολμᾶν χρῆσθαι πρὸς τὴν πίστιν αὐτῶν
 ἀποδείξεσιν, ὁμοίον τι ποιοῦσιν ἀνθρώπῳ μετρέειν ἐπιχει-
 ροῦντι σφαῖραν, ἢ κύβον, ἢ κῶνον, ἢ κύλινδρον, ἢ τι τοιοῦ-
 τον ἕτερον, οὔτε γεωμετρίας οὔτε λογιστικῆς ἐπιστήμονι
 θεωρίας, ἀλλὰ μηδὲ πῆχυν, ἢ παλαιστήν, ἢ πόδα παρεσκευα-
 σμένῳ, κᾶπειτα ἀγανακτοῦντι πρὸς τοὺς ἀποδείξιν ζητοῦντας,

nilitur, imo fortunam prosperam ad ea quae quaerit inve-
 nienda requirit. Qui vero rationem inventionis suae aucto-
 rem statuerunt, ac ordinem unamque viam, quae ad finem
 ducat, proposuerunt, iis fuerat quidem necessarium a primo
 aliquo auspiciis, de quo inter omnes homines conveniret,
 sic transire ad reliqua. Caeterum hanc rationem non sequi-
 tur *pleraque medicorum pars*, imo principia quoque ipsa
 controversa sumit, nec illa demonstratione confirmat, tum
 ad reliqua simili modo transit, legislatorum ritu fanciens ve-
 rius quam demonstrans. Quae omnia inde adeo his acci-
 dunt, quod nihil prius de demonstratione sunt meditati, sed
 simul et inquisitis insistant et ad eorum fidem demonstratione
 uti audent, simile profecto quiddam iis molientes, qui sphae-
 ram, aut cubum, aut conum, aut cylindrum, aliudve id
 genus metiri aggrediuntur, quum tamen omnis geometricae
 ac logisticae rationis sint ignari, imo vero nec cubiti, pal-
 mive aut pedis mensuram praeparatam habeant, ac deinde
 succensent iis, qui vel demonstrationem ab ipsis exigunt,

Ed. Chart. X. [11. 12.]

Ed. Bas. IV. (39.)

ἢ καὶ σιωπῶν ἀξιούντας. ὡς γὰρ καὶ κεῖ γελοῖος ὁ γάσκιων ὀρθογωνίου τριγώνου, τῆς μὲν ἐτέρας τῶν περὶ τὴν ὀρθὴν γωνίαν πεντάποδος, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ὑπαρχούσης, τῆς δ' ἐτέρας δωδεκάποδος, οὐ τριάκοντα ποδῶν γίνεσθαι τὸ ἐμβαδὸν, ἀλλὰ τετταράκοντα, [12] καὶ τούτων μηδεμίαν ἀπόδειξιν ἔχων εἰπεῖν, οὕτω κἀνταῦθα γελοῖος ὁ ἀποφηνάμενος μὲν ὀτιοῦν, ἀποδείξαι δ' οὐ δυνάμενος. ὡς οὖν τῆς κατὰ τὸ τρίγωνον ἀποδείξεως, οὐ γὰρ ἀσχετόν ἡμῖν ἐστὶ τοῦ παραδείγματος, ἀπεληλακόσιν ἤδη τοῦ λόγου τοὺς ἀπαιδευτοὺς μεθοδικούς, αὐτὸ μὲν τὸ προκείμενον ἐκ δυοῖν τούτων ἐπεραίνετο προτάσεων, μιᾶς μὲν τῆς τὸ περιχόμενον χωρίον ὑπὸ τῆς πεντάποδος καὶ δωδεκάποδος, ἕξηκοντάπου γίνεσθαι, δευτέρας δὲ τῆς ἡμισυ τρίγωνον ἐκείνου τοῦ χωρίου λεγούσης καὶ δεικνύουσης ὑπάρχειν, ἑκατέρω δὲ πάλιν τούτων ἐτέρων τινῶν εἰς ἀπόδειξιν ἔδειτο προτάσεων, εἴτ' ἐκείναι πάλιν ἐτέρων, ἄχρι περ' ἂν ἐπὶ τὰς πρώτας ἀνέλθωμεν, αἱ δὲ οὐκ ἔξ ἄλλων, οὐδὲ δι' ἀποδείξεως, ἀλλ' ἔξ ἑαυτῶν ἔχουσι τὴν πίστιν, οὕτως, οἶμαι, κἀπὶ τῶν τῆν ἰατρικὴν τέχνην ἀποδεικνυ-

vel tacere jubent. Quemadmodum enim in illo ridiculus erit is qui rectanguli trigoni, cuius alterum exempli causa latus circa rectum angulum quinque sit pedum, alterum duodecim, dicat aream non esse triginta pedum, sed quadraginta, nec ejus rei demonstrationem ullam afferat, ita hic quoque ridiculus est, qui quicquam affirmat, quod demonstrare non possit. Ergo sicut in demonstratione de triangulo, neque enim recedendum nobis ab exemplo est, qui indoctos methodicos a disputatione nostra jam abegimus, ipsum quod propositum est, ex duabus his propositionibus colligebatur, una, quae spatium id, quod lateribus pedum quinque et pedum duodecim continetur, sexaginta pedum effici dicit, altera, quae triangulum dimidium ejus esse spatii proponit atque ostendit, harum utraque rursus ut demonstrationis fidem reciperet, aliis propositionibus egebat, mox illae aliis, quoad perventum ad primas esset, hae vero nec ex aliis nec per demonstrationem, sed ex se fidem faciunt: sic arbitror et in iis omnibus quae in medicina demonstran-

Ed. Chart. X. [12.]

Ed. Bas. IV. (39.)

μένων πάντων εἰς πρότας τινὰς ἀναποδείκτους προτάσεις καὶ ἐξ αὐτῶν πιστὰς ἀνάγεσθαι χρῆναι πάντα. καὶ εἴπερ οὕτως ἀπαρτες ἐπεχείρησαν εἰπεῖν τι περὶ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, πάντως ἂν που καὶ συνεφώνησαν ἀλλήλοις, ὥσπερ οἱ ἀριθμητικοὶ τε καὶ γεωμέτραι καὶ οἱ λογιστικοὶ· μαθεῖν γοῦν ἔστι παρ' ἐκείνων εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ὅποιον μὲν τι δηλοῦται πρὸς ἐκάστου τῶν ὀνομάτων οἷς μέλλουσι χρῆσθαι, τίνας δὲ προτάσεις ἀναποδείκτους παραλήφονται πρὸς τὸν λόγον, ὥσπερ δὴ καὶ ἀξιώματα καλοῦσιν, οἷον ὅτι γραμμὴν μὲν ὀνομάζω μῆκος ἀπλάτεις, ἐπιφάνειαν δὲ τὸ μῆκος καὶ πλάτος μόνον ἔχον, καὶ τρίγωνον μὲν τὸδὲ τι, τετράγωνον δὲ τὸδὲ τι, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἐκαστον· εἶθ' ὅτι καὶ τοῖς τοιούτοις ἀξιώμασι χρῆσοιτο, προειπὼν ὡς τὰ τῶ ἀντὶ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἔστιν ἴσα, καὶ ἐὰν ἴσοις ἴσα προστεθῇ, τὰ ὅλα ἴσα ἔσται· μετὰ ταῦτ' ἤδη πειρᾶται δεικνύειν τὰ θεωρήματα, μηδὲν τούτων ἔξωθεν ὧν ἐξ ἀρχῆς ὑπέθετο προλαμβάνων. οἱ πολλοὶ δὲ τῶν ἰατρῶν, ὡς οἴσθα καὶ αὐτὸς, ἔργων κρᾶτιστε, πόθεν ἤρξαντο τῆς εἰρέσεως ἢν εὐρηκέναι φασὶν ἐρω-

tur, ad primas et indemonstrabiles propositiones et quae ex se fidem faciant, omnia esse perducenda. Ac si omnes de medendi methodo sic dicere aliquid instituerent, prorsus sicuti inter arithmeticos, geometras et logicos, ita inter ipsos quoque convenisset, quippe apud quos discere ab ipso statim initio licet, quid quoque nomine quo usuri sunt, significetur, quas praeterea propositiones indemonstrabiles, quae axiomata vocant, ad disceptationem sint sumpturi, veluti lineam esse longitudinem citra latitudinem, superficiem, quae longitudinem latitudinemque tantum habeat, et triangulum esse hoc, quadrangulum illud, ac reliqua ad eundem modum. Ab his, ubi axiomata huiusmodi usurpanda sibi esse praedixerint, scilicet quae eidem sunt aequalia, inter se etiam esse aequalia, et si aequalibus aequalia sint adjecta, tota fore aequalia, demonstrata theoremata jam tentant, nihil extra ea quae a principio praesumerunt adjicientes. Ple-rique tamen medicorum, sicut ipse scis, Hiero carissime, interrogati undenam principium inventionis suae sumserint,

Ed. Chart. X. [12.]

Ed. Bas. IV. (39. 40.)

τάμενοι τοσοῦτον ἀποδέουσι τοῦ λέγειν ἀναποδείκτους τε καὶ ἀπασιν ὁμολογουμένας ἀρχάς, ὥστ' οὐδ' ἀποκρίνεσθαι σύμφωνον ἑαυτοῖς οὐδέν (40) ἐξευρίσκουσιν, ἀλλ' Εὐρίπου δίκην ἄνω τε καὶ κάτω μεταβάλλονται, τάναντία τιθέμενος ἕκαστος ἑαυτῷ τοῦ λόγου προϊόντος ὡν ἐξ ἀρχῆς ὑπέθετο. φαινομένας γοῦν εἰπὼν εἶναι τὰς κοιότητας ὁ σοφώτατος Θεσσαλὸς, ὀλίγον ἕστερον οὐ μόνον οὐδένα τῶν ἐμπροσθεν ἰατρῶν ἰδεῖν αὐτάς φησιν, ἀλλ' οὐδὲ τὸν πρῶτον γεννήσαντα Θεμισώνα· τούτῳ γὰρ οὖν δὴ μόνῳ παραχωρεῖ καθάπερ πατρὶ τέκνα γνήσια τὰς τερατώδεις ἐκείνας κοιότητας. εἶθ' οἱ μετ' αὐτοὺς ἄπαντες ἀλλήλοις τε καὶ τῷ Θεσσαλῷ διηρέθησαν, οὔτε τὰς αὐτάς εἰσηγούμενοι κοιότητας οὐθ' ὅλως ἀλλήλοις ὁμολογοῦντες οὐδὲ καθ' ἕν, ὥσπερ σοι καὶ τοῦτο πολλάκις ἀπέδειξα παρόντων αὐτῶν τῶν μεθοδικῶν· ἴσως δ' ἂν που καὶ γράψαιμι κατὰ πολλὴν σχολὴν ὑπὲρ τῆς διαφωνίας αὐτῶν, ἀλλὰ νῦν γε τοσοῦτον εἰς τὰ προκείμενα προσήκει λαβεῖν, ὡς ἐρχῆν ἀρχηγούς αἰρέσειως καθισταμένους αὐτοὺς ἐξηγήσασθαι πρότερον ἐφ' ὅτου πράγματος ἕκαστον

tantum abest ut indemonstrabilia principia et quae omnibus hominibus in confesso sint proferant, ut nec quod sibi ipsis consonum respondeant inveniant, sed sursum ac deorsum Euripi more agantur, contraria quisque in progressu sermonis iis quae ab initio statuerunt asserentes. Siquidem sapientissimus iste Thessalus, quum apparentes esse communitates dixisset, paulo post non solum non alium quenquam priorum medicorum vidisse eas asseverat, sed nec ipsum qui primus eas peperit, Themisonem. Hujus namque unius esse monstrifas illas communitates fatetur, ceu patris legitimos filios. Post hos vero qui sequuti sunt omnes et inter se et ab ipso Thessalo dissentiant, nec easdem communitates tradentes, nec omnino inter se vel in uno concordantes. Id quod saepenumero tibi, ipsis etiam methodicis praesentibus, ostendi, ac fortasse aliquando majus otium nactus, de eorum dissensione scribam. At nunc tantum saltem ad rem propositam sumi expedit, oportuisse eos, praesertim sectae auctores, exposuisse prius de qua re singula nomina dici

Ed. Chart. X. [12. 13.]

Ed. Bas. IV. (40.)

τῶν ὀνομάτων ἐπιφέρουσιν, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ ἐμπειρικοὶ ποιοῦσι, φαίνεσθαι μὲν λέγοντες τὰ ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπίπτοντα, γινώσκεσθαι δὲ τὰ μνημονούμενα, φαίνεσθαι δ' ἅμα καὶ γινώσκεσθαι τὰ καὶ πρότερόν ποτε ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπεσόντα καὶ νῦν ὁμοίως ὑποπίπτοντα. πότερον οὖν οὕτω καὶ αὐτοὶ φαίνε[13]σθαι λέγουσι τὰς κοινότητας ὡς αἰσθήσει γνωριζόμενας, ἢ καὶ τὰ διὰ λόγου λαμβανόμενα φαινόμενα καλοῦσιν; οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας οὐ πᾶν τι συγχοροῦσιν οὐδὲν τῶν τῷ λόγῳ μόνῳ δοκούντων ἐγνώσθαι φαινόμενον ὀνομάξιν· οἱ δ' αὖ παλαιοὶ φιλόσοφοι διττὸν γένος εἶναι φασὶ τῶν φαινόμενων, ἐν μὲν, ὅπερ καὶ τοῖς ἐμπειρικοῖς ὁμολογεῖται, τῶν αἰσθήσει τινὶ διαγνωσκομένων, οἷον λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ὁμοίων, ἕτερον δὲ τῶν ὑποπιπτόντων τοῖς κατὰ πρώτην ἐπιβολὴν ἀναπόδεικτον, ὡς τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχειν ἴσα, καὶ ἐὰν ἴσοις ἴσα προστεθῆ, καὶ τὰ ὅλα ἴσα γίγνεσθαι, καὶ ἐὰν ἀπὸ ἴσων ἴσα ἀφαιρεθῆ, καὶ τὰ λοιπὰ ἴσα εἶναι. τοῦ τοιούτου γένους εἶναι φασὶ καὶ τὸ μηδὲν ἀναιτίως γίγνεσθαι· καὶ πάντ' ἐξ ὄντος τινός, ἐκ δὲ

vellent, sicut empirici faciunt, qui apparere ea dicunt quae sub sensum cadunt, nosci vero quae memoria tenentur, apparere simul et nosci quae et ante aliquando sub sensum venerunt et nunc simili modo veniunt. Num igitur ita ipsi quoque apparere communitates dicunt, ceu sensu cognitas, an et quae ratione comprehendimus, apparentia nominant? Empirici namque non admodum concedunt quicquam ex iis, quae sola ratione nosci videntur, apparens dici. Rursus veteres philosophi duplex esse genus apparentium decernunt, unum quod ipsi empirici comprobant, nempe eorum quae sensu aliquo noscuntur, veluti albi, nigri, duri, mollis, calidi, frigidi et similia, alterum eorum quae intelligentiae primo occursum indemonstrabili patent, veluti quae eidem sunt aequalia, ea etiam inter se esse aequalia, et si aequalibus aequalia addantur, tota etiam aequalia fieri, et si aequalibus aequalia demas, quae restant etiam aequalia fore. Hujus esse generis ajunt et quod nihil citra causam fiat, et

Ed. Chart. X. [13.]

Ed. Bas. IV. (40.)

τοῦ μηδόλωσ ὄντος οὐδέν· οὕτω δὲ καὶ τὸ φθείρεσθαι μηδὲν εἰς τὸ τέως οὐκ ὄν, καὶ τὸ περὶ παντὸς ἀναγκαῖον ἢ καταφάσκειν ἢ ἀποφάσκειν, ἕτερά τε τοιαῦτα πολλὰ, περὶ ὧν ἐν ταῖς λογικαῖς πραγματείαις ἐπισκέπτονται, καὶ ἡμῖν δὲ εἰς ὅσον οἷόν τε σαφέστατα διὰ τῶν ὑπὲρ ἀποδείξεως ὑπομνημάτων εἴρηται. περὶ τούτων ἐν ταῖς τοιαύταις ἀρχαῖς, ἃς δὴ καὶ λογικὰς ὀνομάζομεν, ἀμφισβητοῦσιν ἔτιοι τῶν φιλοσόφων ἐρίζοντες· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἄχρι γούν τοσοῦτου σωφρονοῦσιν, ὡς ἀπιστεῖν ἀποδείξει πάση, γινώσκοντες, οἴμαι, κἄν μὴ λέγωσιν, ὡς αὐτὸ γούν τοῦτο βεβαίως ἐπίστανται, τὸ μηδὲν ἀποδειχθῆναι δύνασθαι, τῶν λογικῶν ἀρχῶν ἀπιστουμένων· ὅσοι δ' ἄχρι τοσοῦτου σκαιοὶ καὶ ἀνόητοι τυγχάνουσιν ὄντες, ὡς μηδὲ αὐτῷ τούτῳ παρακολουθεῖν, ἀποδεικνύει μὲν πειρῶνται, τίνες δὲ εἰσι καὶ ποῖαι καὶ πόσαι τῶν ἀποδείξεων ἀρχαὶ μῆτε γινώσκειν μῆτε ζητεῖν ἐθέλειν μῆτ' ἄλλου διδάσκοντος ἀκούειν ὑπομένειν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποφαίνεσθαι καὶ φθέγγεσθαι ῥήματα μὴδ' ὅ τι σημαίνει σαφῶς εἰπεῖν δυνάμενοι. εὐλόγως οὖν ἑκατοντάβιβλοι πραγματεῖαι γράφονται

quod omnia ex ente quoriam, et quod ex eo quod omnino non sit nihil fiat; simili modo nihil corrumpi in id quod ante non sit, item quod affirmare, vel negare de quoque sit necesse, aliaque id genus non pauca, de quibus in logicis tractatibus agitur et ipse in commentariis de demonstratione quam potui dixi clarissime. De his inter eiusmodi principia, quae logica nuncupamus, quidam philosophorum contendunt atque ambigunt, hi tamen hactenus saltem sunt modesti, quod omni demonstrationi fidem abrogant, intelligentes, arbitror, tametsi id non dicunt, illud saltem se certo scire, nihil omnino demonstrari posse, si logicis principiis fides non sit adhibita. At qui eousque rudes amentesque sunt, ut ne id quidem intelligere queant, hi demonstrare quidem conantur, caeterum quae qualiave et quot demonstrationum principia sint, nec noscere nec quaerere volunt, nec alium docentem audire sustinent, sed absolute pronunciant et verba loquuntur, quae nec quid significant ipsi clare explicare valeant. Merito igitur eorum aemulis centum vo-

Ed. Chart. X. [13.]

Ed. Bas. IV. (40.)

τοῖς ἀπ' αὐτῶν, ἅμα μὲν ζητοῦσι καθ' ὅτου πράγματος ἐκαστον τῶν ὀνομάτων ὃ Θεσσαλὸς ἐπέφερον, ἅμα δ' οὐκ εὐρίσκουσιν οὐδὲν τοιοῦτον ᾧ συμφωνήσει πάντα τὰ κατὰ μέρος ὑπὸ αὐτοῦ λεγόμενα. τινες γὰρ οὖν αἱ φαινόμεναι κοινότητές εἰσιν, ἢ πῶς φαινόμεναι, λέγειν οὐκ ἔχουσιν, οὐδ' ἂν πολλαπλασίους ἄλλας γράψωσι βίβλους. ἦτοι γὰρ αἰσθήσει πάντως ὑποπίπτειν χρή τὸ φαινόμενον, ἢ νοήσει κατὰ μίαν ἐπιβολὴν ἀθρόως, ἐκάτερα χωρὶς ἀποδείξεως· εἴ τι δ' ἐκπέπτωκεν ἐκ τοῦ κατὰ μίαν προσβολὴν εἰς γινῶσιν ἤκειν, εὐθύς μὲν τοῦτο καὶ διαπεφώνηται πάντως καὶ ἀποδείξεως δεῖται καὶ τέχνην οὐδεμίαν ἀπὸ τοιούτου πράγματος ἀρχεσθαι προσήκει. ταῦτ' οὖν εἰ μὲν ἐγυμνάσαντο κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους, αὐτοὶ τ' ἂν ᾔδεσαν ἡμῶν τε οὐκ ἂν μάτην κατέτριβον τὸν χρόνον· ἐπεὶ δ' ἀγύμναστοι καὶ ἀμαθεῖς ὄντες, ἐξ ἀπονοίας ἐτόλημυσαν ἀποδείξει χρήσασθαι, πρὶν ὃ τί ποτέ ἐστιν ἀπόδειξις μαθεῖν, ἀναγκαῖον ἤδη τοὺς τοιούτους ἅπαντας σφάλεσθαι καὶ ληρεῖν μακρὰ, καὶ μηδὲ τοῖς ὀρθῶς ἀποδεικνύουσιν ἀκολουθεῖν, ἀλλ' ἀναλίσκειν μάτην τὸν χρόνον. μὴ τοίνυν αὐτοῖς

luminum opera scribuntur, partim investigantibus de quo quodque nomen dici Thessalus voluerit, partim nihil tale invenientibus, cui omnia ab eo particulatim dicta consentiant. Nam quae demum apparentes illae communitates sint, aut quo modo apparentes, dicere non possunt, nec si iterum atque iterum totidem libros scripserint, quippe quod apparet, aut sub sensum omnino cadat oportet, aut sub intelligentiam uno semel occurfu, utrumque sine ulla demonstrationis ope; quod vero intellectui se uno occurfu non exhibet, protinus id controversum est ac demonstratione eget, nec artem ullam a tali principio incepisse convenit. Haec si in logicis methodis exercuissent, et ipsi ea intelligerent et tempus nostrum frustra non contererent. Nunc quoniam inexercitati rudesque, per amentiam audent demonstratione uti, priusquam quid ea sit, didicerint, necesse est cum similibus sui omnes aberrent, prorsusque nugentur ac eos qui recte demonstrant minime intelligant, sed tempus inaniter consumant. Ergo cum his nequaquam ut cum ra-

Ed. Chart. X. [13. 14.]

Ed. Bas. IV. (40.)

μηδ' ὡς ζώοις λογικοῖς ἔτι διαλεγόμεθα, μηδ' ἀντιλέγωμεν μακρὰ, πρὶν ἂν ἐθέλωσι μαθεῖν οἷόν τι πράγμα ἐστὶν ἀποδείξις, ὅπως τε δεῖ τὸν μέλλοντα καλῶς αὐτῇ χρῆσασθαι γυμνάσθαι.

Κεφ. ε'. [14] Καί σοι τὸν ἕξῃς λόγον ἤδη ἅπαντα ποιήσομαι, χρώμενος ταῖς μεθόδοις αἷς ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀποδείξεως ὑπομνήμασι κατεστησάμην. ὅτι τε γὰρ ἀρχαὶ πάσης ἀποδείξεώς εἰσι τὰ πρὸς αἴσθησίν τε καὶ νόησιν ἐναργῶς φαιρόμενα καὶ ὡς ἐπὶ πάντων τῶν ζητούμενων εἰς λόγον χρῆ μεταλαμβάνεσθαι τοῦτομα, δι' ἐκείνων ἀποδέδεικται· τυνὶ δ' ὅπως μὲν ἢ εὐρίσκειν, ἢ ἀποδεικνύειν προσήκει, λέγειν οὐ πρόκειται, τοῖς δ' ἤδη μεμαθηκόσι τε καὶ ἡσκηκόσιν ἅμα μὲν ἀποδοῖναι τινὰ καρπὸν τῶν πόρων εὐκαιρότατον, ἕξευρόντας οὐ σμικρὸν πρᾶγμα τὸ νῦν ἡμῶν προκείμενον· ἅμα δ' εἴ τινας ἐπιθυμητὰ τῆς μεγίστης τέχνης εἰσὶν, ἢ περὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καταγίνεται, προγυμνάσαι καὶ τούτους εὐλογον ἐν τοῖς σμικροτέροις· τούτου γὰρ χρῆ μάλιστα κατὰ πάσας τὰς μεθόδους ἀντέχεσθαι, τοῦ γυμνάζεσθαι κατ' αὐτάς

tionalibus animalibus vel disputandum amplius est, vel iisdem impense contradicendum, priusquam didicisse quaenam res demonstratio sit, velint, et quatenus exercitatum esse oporteat qui ea probe sit usurus.

Cap. V. Ac tecum jam omnem deinceps sermonem conferam et illis utar methodis, quas in commentariis de demonstratione tradidi. Quippe non solum principia omnis demonstrationis esse ea, quae tum sensui tum intelligentiae manifeste se exhibent, sed etiam in omni re quaerenda, nomen ipsum assumi in disputationem oportere, in illis docuimus. Nunc vero neutrum praecipere statui, nec quemadmodum invenire nec quemadmodum demonstrare conveniat, sed iis qui jam didicerunt et exercitati sunt, simul aliquem laboris opportunum fructum reddere, inventa nimirum non tenui re, quam nunc instituimus, simul si qui sunt quibus artium maxima cordi est, quae circa animum hominis versatur, ipsos quoque in minoribus prius exercitare convenit. Nam id maxime servare in omni methodo oportet, ut in ea te

Ed. Chart. X. [14.]

Ed. Bas. IV. (40.)

ἐπὶ πολλῶν πολλὰκις προβλημάτων μικροτέρων, πρὶν ἐπιχειρεῖν τοῖς μείζουσιν. ἦδ' οὖν ἡμῶν ἀρχὴ τῆς ἀληθοῦς ἔστω διδασκαλίας, ἣν ἂν εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐποιησάμεθα, ζητοῦντές τε τὴν τέχνην αὐτοὶ καὶ ποδηγοῦντες ἑτέρους μηδέπω διεστραμμένους οὕτως ὥστ' ἐπεὶ πρόκειται θεραπείας εὐρεῖν ἀπάντων τῶν νοσημάτων, ἀναγκαῖον ἐπίστασθαι πρότερον ὅποσα τὰ σύμπαντά ἐστιν· ἀλλ' ἐπεὶ μήτε διαφορὰς μήτε εἶδη δυνατὸν ἐξευρεῖν γένους μηδεὸς ἄνευ τοῦ βεβαίως αὐτὸ τὸ τεμνόμενον ἐπίστασθαι, χρὴ δῆπου καὶ νῦν ὃ τί ποτέ ἐστι νόσημα τῷ λόγῳ διελεῖν, ἵν' οὕτως ἐπιχαίρῃσωμεν ὀρθῶς αὐτοῦ τῇ διαίρεσει. πῶς οὖν ἐξεύρωμεν αὐτὸ ὀρθῶς μεθόδῳ; πῶς δ' ἄλλως ἢ ὡς ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως ἐλέγγο; τῆς ἐννοίας πρότερον ὁμολογηθείσης, ἥς χωρὶς οὐχ ὄϊόν τέ ἐστιν εὐρεθῆναι τὴν οὐσίαν τοῦ προκειμένου πράγματος· αὐτὴν δὲ τὴν ἐννοίαν ὁμολογουμένην ἅπασιν ἐλέγγομεν χρῆναι λαμβάνειν, ἢ οὐδ' ἂν ἀρχὴν δεόντως ὀνομάζεσθαι. τίς οὖν ὑπὸ πάντων ἐστὶν ἀνθρώπων ὁμολογουμένη περὶ τοῦ νοσεῖν ἐννοία; καὶ κατὰ τίνας μάλιστα φέρουσιν ὑποκειμένου πράγμα-

multis saepe levioribus problematis prius exerceas quam majoribus manum admoveas. Hoc igitur nobis verae disciplinae principium esto, quod utique statim inter initia facturi fueramus, tum artem ipsi inquirentes tum aliis praeuntes, qui adhuc perversi non essent hoc modo. Quoniam omnis morbi curationem invenire propositum est, necesse est omnium numerum prius sciri. At quoniam fieri nequit ut aut differentias generis ullius, aut species invenias, ipso quod dividitur non plane explorato, oportet profecto nunc etiam quid morbus sit narremus, quo sic divisionem ejus rite adcamus. Qua igitur ratione id methodo inveniamus? Quanam alia nisi ea quam in libris de demonstratione praecepimus? Nempe ut de notione ipsa prius conveniat, quum sine hac propositae rei substantiam invenire non liceat. Ipsam vero notionem quae omnibus concessa sit, sumendam diximus, ut quae alias principium jure non dicatur. Quae igitur est de aegrotando ab omnibus hominibus concessa notio, et de qua maxime subiecta re verbum hoc aegrotare

Ed. Chart. X. [14.]

Ed. Bas. IV. (40. 41.)

τοζ τουτὶ τὸ ῥῆμα τὸ νοσεῖν; ἀρ' οὐκ ἐπειδὴν μὲν ἀνεμπό-
 διστοι ταῖς ἐνεργείαις ἀπάντων (41) ὥσι τῶν τοῦ σώματος
 μορίων, ὑγιαίνειν τε σφᾶς αὐτοὺς τηρικαυτὰ φασι καὶ οὐδὲν
 οἴονται δεῖσθαι τῶν ἰατρῶν, ἐπειδὴν δὲ τῶν κατὰ φύσιν ἐρ-
 γων τοῦ σώματος ὀτιοῦν ἀισθάνονται σφισιν ἢ κακῶς ἢ μη-
 δόλως ἔτι γινόμενον, ἠγοῦνται γε νοσεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει
 τοῦ σώματος, οὗ τὴν ἐνέργειαν ὀρῶσι βεβλαμμένην, ἰατρῶ
 τε συμβούλῳ χρῶνται περὶ τῆς ἰάσεως; ἐγὼ μὲν οὕτως ὀρῶ
 πάντα ἀνθρώπους τῷ τε τῆς ὑγείας καὶ τῷ τῆς νόσου χω-
 μέρους ὀνόματι, καὶ τὴν ἔννοιαν ἣν εἶπον ἅπαντας διασώ-
 ζοντας ἐπὶ τε τούτων αὐτῶν καὶ ἔτι πρὸς τούτοις οὐδὲν
 ἤτιον ἐπὶ τῶν παρακειμένων αὐτοῖς ὀνομάτων τε καὶ ῥημά-
 των ἀπάντων. καὶ γὰρ ὑγιαίνειν ἐκεῖνον ὑπειλήφασιν ὥ μῆ-
 δεμία βέβλαπται μηδεὶς ἐνέργεια μορίου, καὶ νοσεῖν ὥ βέ-
 βλαπται· καὶ ὑγιαίνων οὗτος ὀνομάζεται παρ' αὐτοῖς ὥ
 πάντα τοῦ σώματος τὰ μόρια κατὰ φύσιν ἐνεργεῖ, καὶ νοσῶν
 ὥ βέβλαπται τι· καὶ οὐδεὶς ὄλωζ Ἑλλήνων οὐτ' ὀνόμασαν
 ἄλλως οὐτ' ἐπ' ἄλλο τι πρᾶγμα φέρει τῶν εἰρημένων ὀνομά-

enunciant? Nunquid ubi citra offensam omnium corporis
 partium actiones obeunt, et valere se tunc dicunt et minime
 medicis egere putant, ubi vero earum quae secundum natu-
 ram sunt corporis actionum senserint quampiam vel male
 fieri, vel profus non fieri, et aegrotare se illa corporis exi-
 stimant, cujus actionem laesam vident et medicum de reme-
 dio consulunt? Ego sane omnes homines ita video tum
 morbi tum sanitatis nomen usurpare. Quinetiam eam quam
 dixi notionem omnes observant, non in his modo nomini-
 bus, sed etiam nihilo minus in omnibus quae cum his con-
 jugata sunt tum nominibus tum verbis. Etenim et sanum
 esse illum existimant cui nullius partis actio sit laesa, et
 aegrotare cui sit vitiosa, et sanum eum nominant cujus
 omnes corporis partes actiones suas secundum naturam
 edunt, et aegrotantem cui pars aliqua laesa sit. Nec quis-
 quam omnino Graecorum aut aliis nominibus utitur, aut
 de alia re enunciat jam dictorum nominum quodvis, id

Ed. Chart. X. [14. 15.]

Ed. Bas. IV. (41.)

των ἑκαστον, ὡς ἐπὶ πλείστον ἐδείξαμεν ἐν τῇ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων ἐξηγήσει, καὶ αὐτοῦ γε τούτου με[15]μνησόμενοι διὰ παρτὸς τοῦ λόγου μάλιστα, διότι τὰς μὲν τῶν ὀνομάτων ἐξηγήσεις ἐκ τῆς τῶν Ἑλλήνων συνηθείας ποιησόμεθα, καθότι καὶ τοῖς περὶ τῆς ἀποδείξεως ὑπομνήμασιν ἐλέγχο· τὰς δὲ τῆς οὐσίας αὐτῆς τοῦ πράγματος εἰρήσεις τε καὶ ζητήσεις καὶ ἀποδείξεις οὐκέτ' ἐκ τῶν τοῖς πολλοῖς δοκούντων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν λεημάτων, ὑπὲρ ὧν τοῦ τρόπου τῆς εὑρέσεως ἐν ἐκείνοις εἴρηται. λαβόντες οὖν ἀρχὴν ὁμολογημένην ἅπασιν, ὡς ἐν τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ τοῦτ' εἴη τὸ προκειμένον, ὑγίαν ἐπιπορεύσασθαι τοῖς γενεσησὶ σώμασι, τουτέστι τὰς κατὰ φύσιν ἐνεργείας τῶν μορίων, εἴπερ βεβλαμμένα τύχουεν, ἐπαρορθοῦσθαι· τὸ μετὰ τοῦτ' ἤδη ζητήσομεν ὅποσα τὰ σύμπτια ἐστὶ κατὰ τὸν τόπον ἀλλήλοισι παρακείμενα πράγματα, μὴ που τύχουμέν τινα τοῦ λόγου προϊόντος ἢ ποσήματα νομίσαντες, ὅταν ἢ παραπλήσια τούτοις, ἢ ὑγίαν, ὅταν καὶ τῇ ταύτης φύσει πλησιάζη. προχειρισθῶ δὲ τινα μόρια σαφηνείας ἔχειεν, ἐφ' ὧν ὁ λόγος ἡμῶν περανθήσεται·

quod diffuse in medicorum nominum interpretatione ostendimus. Atque hoc saltem mihi per omnem disceptationem memoria teneri maxime velim, nominum quidem interpretationem ex Graecorum me consuetudine facturum, sicut in commentariis de demonstratione dixi, ipsius autem rerum essentiae tum inventionem tum inquisitionem tum demonstrationem non ex iis quae multitudini videntur, imo ex summationibus scientificis, de quarum inveniendi ratione in illis est proditum. Ergo accepto eo quod omnes concedunt principio, nempe illud in medendi methodo propositum esse, ut aegrotis corporibus sanitas comparetur, id est ut ad naturalem statum partium actiones, si oblaesae sint, inflaurentur, jam quod deinceps est inquiremus, quot numero in totum res sint, quae loco inter se sibi sunt propinquae, necubi aliqua procedente sermone vel pro morbis accipiamus, quum sint his similia, vel pro sanitate, quum ad hujus naturam prope accedant. Proponamus autem claritatis causa partes aliquas, in quibus confirmetur quod di-

Ed. Chart. X: [15.]

Ed. Bas. IV. (41.)

πρῶτον μὲν ἀπάντων ὀφθαλμός· ὁμολογεῖται γὰρ οὖν ἐπὶ
τούτου πᾶσιν ἀνθρώποις, οὐκ ἰατροῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
τιγχοῦσιν, ὡς ἔστιν ἔργον αὐτῷ τὸ βλέπειν. εἴτε δ' ἔργον
εἶπομι κατὰ τὸν λόγον, εἴτ' ἐνέργειαν, οὐδὲν ἔν γε τῷ τῶν
διαφέρει· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδ' εἰ τὸ βλέπειν εἶποι
τις ἔργον εἶναι τῶν ὀφθαλμῶν, οὐδ' εἰ τὴν βλέψιν, οὐδ' εἰ
τὴν ὄψιν ἢ τὴν ὄρασιν, ἢ ὅπως ἂν ἄλλως ὀνομάσῃ, διαφέρει·
καὶ γὰρ εἰ σολοικίζων ὀνομάσοι, πρὸς γε τὴν αὐτὴν τοῦ
πράγματος ἐπιστήμην οὐδὲν τοῦτο βλάπτει, μόνον εἰ καθ'
ὅτου πράγματος φέρει τούτομα, διηγήσοιτο σαφῶς, ἐν τούτῳ
γὰρ ἔστι τὸ κῆρος τῆς διδασκαλίας. ὀνομαζέσθω τοίνυν ὀφ-
θαλμός μὲν τὸ μόριον τοῦ σώματος, οὐδὲν οὐδ' ἐνταῦθα
διαφέρον εἴτε μέρος εἴτε μόριον εἶποι τις· ὅτι γὰρ ἂν ἢ
τοῦ παντός συμπληρωτικὸν, ἐκεῖνο μόριον τε καὶ μέρος ὀνο-
μάζεται, τοῦ ὅλου δηλοῦσι σώματος, οὗ συμπληρωτικὸν
ὑπάρχει. ἐν γὰρ τῷ πρὸς τὶ τὸ μέρος· ὅλου γὰρ καὶ παντός
ἔστι τὸ μέρος, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τὸ πᾶν καὶ τὸ ὅλον πρὸς
τὴν τῶν οἰκείων μερῶν τε καὶ μορίων ἀναφορὰν ὀνομαζέται,

cimus, ac primum quidem ante caeteras oculum. De hoc
igitur omnibus hominibus, non medicis modo, sed etiam
aliis quibuslibet convenit ejus opus esse ut videat. Seu
vero opus, seu actionem inter loquendum dicam, in praes-
entia saltem non refert. Ad eundem modum nec si quis
aspicere oculorum esse opus dixerit, nec si quis aspectum,
aut visionem, aut quomodocunque aliter nominet, quicquam
refert, quando etiam si quis solœcismum committens nomi-
net, ad rei ipsius scientiam nihil id afferat incommodi, modo
de qua re nomen pronunciet clare explicet, in hoc enim
praecipua doctrinae vis est. Nominetur igitur oculus pars
corporis, neque hic referat partemne an particulam quis
dixerit. Quicquid enim totum complet atque integrat, id
totius videlicet corporis quod complet particula sive pars
nominatur. Est enim pars ex iis quae ad aliquid dicuntur,
quippe pars totius integrique pars dicitur, aequè profecto ut
totum et integrum per relationem ad partes et particulas

Ed. Chart. X. [15.]

Ed. Bas. IV. (41.)

καὶ ἔστιν ὡσπερ τὸ δεξιὸν πρὸς τὸ ἀριστερὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν πρὸς τὸ δεξιὸν, οὕτω καὶ τὸ πᾶν πρὸς τὸ μέρος καὶ τὸ μέρος πρὸς τὸ πᾶν. εἴ τις οὖν ταύτην φυλάττων τὴν ἔννοιαν αἰρεῖται μέρος λέγειν, οὐ μόριον, ἢ εἴ τις ἔμπαλιν οὐ μόριον, ἀλλὰ μέρος, ἔμοι μὲν οὐδὲν εἰς τὴν εὐρεσιν τῶν πραγμάτων ἐμποδίζει, δείκνυσι δ' αὐτὸν ὀψιμαθῆ τῆς τῶν Ἑλλήνων φωνῆς· ὡσπερ γε καὶ εἴ τις ὅλον καὶ τὸ πᾶν διορίζει, καὶ οὗτος ἄγνοεῖ τὴν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον. εἴρηται δ', ὡς οἴσθαι, περὶ τῆς τῶν ὀνομάτων χρήσεως ἐπὶ πλέον ἐτέρωθι, καὶ νῦν ὅσον ἀναγκαῖον εἰς τὸ προκείμενον δέξιμι, τοῦτ' ἐνδεικνύμενος μόνον, ὡς οὐ χρὴ πεφειλέσθαι τοῖς ὀνόμασι, οὐδὲ τοὺς ἐν τούτοις διαφερομένους ἤδη καὶ τοῖς πράγμασι αὐτοῖς ἡγεῖσθαι διαφέρεισθαι. καὶ τούτου δ' αὐτοῦ πάντας ὡς ἔπος εἰπεῖν ὀρθῶς ἀγυμνάστους, οὐ τοὺς ἰατροὺς μόνον τοὺς νῦν ὄντας, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων τοὺς πλείστους· ὀλίγοι γὰρ αὐτῶν ἴσασι διακρίνειν τὰς ἐν τοῖς ὀνόμασι διαφορίας τῶν ἐν τοῖς πράγμασι· ἀλλ' ἐδείχθη καὶ ἡ τούτου μέθοδος ἐν τῇ λογικῇ θεωρίᾳ, καὶ νῦν ἤκει καιρὸς αὐτῆς,

proprias nominatur, estque sicuti dextrum ad sinistrum et sinistrum ad dextrum, ita et totum ad partem et pars se habens ad totum. Ergo si quis hac servata notione malit partem dicere quam particulam, aut si quis contra particulam potius quam partem, is mihi ad rerum inventionem impedimento non sit, caeterum imperitum se linguae Graecae prodit, quemadmodum certe, si quis integrum a toto secernat, is quoque linguae Graecae est ignarus. Dictum vero alibi, ut scis, diffuse de nominum usu est. Ac nunc quantum fatis ad rem sit propositam adjiciam, illud duntaxat indicans, non oportere nominibus seduci, nec qui in iis dissentiunt, hos statim in rebus quoque ipsis dissentire putare. In quo genere omnes, ut uno verbo dicam, non medicos modo nostrae tempestatis, sed etiam philosophorum plerosque parum exercitatos vides, ut quorum paucissimi nominum diversitatem a rerum diversitate distinguere norint. Verum hujus quoque rei methodum in logicis speculationibus tradidimus, cujus opportunitas, si quando alias, utique nunc quoque

Ed. Chart. X. [15. 16.]

Ed. Bas. IV. (41.)

εἰπέρ ποτε καὶ ἄλλοτε. τίς δ' ἦν ἡ μέθοδος; ἢ ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀρξασθαι διαφορᾶς, [16] οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων, καὶ δεῖξαι λόγον χάριν ἀλλήλοις παρακείμενα τέταρα πράγματα, καὶ περὶ ἐξῆς ἀποδείξει βεβαιώσασθαι τὸ μήτε πλείω τούτων εἶναι μήτ' ἐλάττω τὰ κατὰ τὸ προκείμενον σκέμμα περιεχόμενα· μετὰ τοῦτο δ' ἤδη καὶ καθ' ἕκαστον τῶν πραγμάτων ἴδιον ὄνομα θέμενον, οὕτω περαινεῖν ἅπαντα τὸν ἐξῆς λόγον, οὐκέτ' οὐδαμῶσε μετατιθέντα καὶ μεταφέροντα τῶν ὀνομάτων οὐδέν, ἀλλ' ἀκριβῶς διαφυλάττοντα καθ' οὐπὲρ ἂν αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐπιτίθηται πράγματος. καὶ γὰρ σαφῆς οὕτως ἡ διδασκαλία γίνεται καὶ τῶν παρὰ τὰς ὁμωνυμίας σοφισμάτων ἐκτός, καὶ ῥαδίως ἐξελέγχεται τὰ μάτην προσκείμενα καὶ διὰ ταχέων εὐρίσκειται τὰ λείποντα, καὶ τὰ τε διαφωνούμενα καὶ τὰ συμφωνούμενα μάλιστα ἐν ταῖς τοιαύταις ἐρμηνείαις ἀκριβῶς γνωρίζεται.

Κεφ. στ'. Λεγέσθω δὴ πάλιν ἡμῖν ἀναλαβοῦσιν. ὄψις μὲν ὀφθαλμῶν ἐνέργεια, διάλεξις δὲ γλώττης, βᾶδις δὲ σκελῶν· ἡ δὲ ἐνέργεια πάλιν αὕτη κίνησις δραστηκῆ· τούτων δ'

ad usum venit. Quenam igitur fuit ea methodus? Ut a rerum incipias differentia, non autem nominum, tum ostendas quatuor exempli gratia esse res quae in vicino sunt posita, post deinde ut demonstratione confirmes neque plura esse neque pauciora, quae in proposita disceptatione continentur, postremo ut accommodato rerum cuique suo nomine sic reliquum sermonem absolvas, nec mutans dehinc nec transferens nomen ullum, sed cui rei ipse ab initio imposueris, de eadem perpetuo usurpans. Quippe ita et dilucida doctrina efficitur atque a cavillationibus quas homonymia parit libera, et quod frustra est additum, facile deprehenditur, et quod deficit cito invenitur, et quae consonant dissonantque maxime in ejusmodo explicationibus exacte discernuntur.

Cap. VI. Ergo illud repetamus denuo. Visus oculorum actio est, loquutio linguae, incessus crurum. Ipsa rursus actio motus est activus. At horum ipsorum motus

Ed. Chart. X. [16.]

Ed. Bas. IV. (41.)

αὐτῶν ἢ μὲν κίνησις ἐξάλλαξις τοῦ προὔπαρχοντος, ἢ δρα-
στικῆ δὲ ἢ ἐξ ἑαυτοῦ, ὡσπέρ γε καὶ παθητικῆ κίνησις ἢ ἀπό-
τινος τῶν ἔξω· οἷον ἢ μὲν πτῆσις ἐνέργεια τοῦ πτηνοῦ καὶ
ἢ βάδισις τοῦ βαδιστικοῦ· τὸ δ' ὑφ' ἑτέρου φερόμενον, ὡς
ἀμείβειν τόπους, οὐκ ἐνεργεῖν, ἀλλὰ πάσχειν ἐστίν. ἐνέργησε
μὲν γὰρ ὁ βαδίσας ἐκ Πειραιέως ἐπὶ Σούνιον, ἐκινήθη γὰρ
δραστικῶς, τουτέστιν ἐξ ἑαυτοῦ τε καὶ κατὰ τὴν οἰκίαν φύ-
σιν· ἔπαθε δὲ ὁ πλεύσας ἐπὶ τὸ Σούνιον ἐκ τοῦ Πειραιέως,
ἠρέθη γὰρ ὑπὸ τῆς νεώσ. ἐπεὶ δ' ἐξάλλαξιν εἶπον εἶναι τοῦ
προὔπαρχοντος τὴν κίνησιν, ἐξαλλάττεται δὲ διχῶς τὸ προὔ-
παρχον, ἢ κατὰ ποιότητα, ἢ κατὰ τόπον, ἢ μὲν οὖν κατὰ
τόπον ἐξάλλαγή αὐτοῦ φορὰ ὀνομάζεται, ἢ δὲ κατὰ ποιό-
τητα μεταβολή, ἀλλοίωσις· ὥστε εἶναι φορὰν μὲν ἐξάλλαξιν,
ἢ ὑπέλλαξιν, ἢ ἀλλαγὴν, ἢ μεταβολὴν τοῦ προὔπαρχοντος
τόπου, ἐξεπίτηδες γὰρ ἐχρησάμεν πολλοῖς ὀνόμασιν, αὐτὸ
τοῦτ' ἐνδείκνυσθαι βουλόμενος, ὡς ἔρεστι παμπόλλους ὀρισ-
μοὺς ποιεῖν ἐνὸς πράγματος, ἐν ταῖς φωναῖς μόνον, οὐκ ἐν
τοῖς νοήμασι διαφέροντας, ἀλλοίωσιν δὲ ἢ μεταβολὴν κατὰ

prioris habitus est immutatio, activus qui a se editur, ut et
passivus motus qui ab aliquo externo excitatur, veluti vo-
latus actio est animalis volatilis, et incessus animalis gressi-
lis, quod autem ab alio sic agitur ut locum mutet, id uti-
que non agit, sed patitur. Egit namque qui ex Piraceo Su-
nium incessit, quippe motus active est, id est ex se ipso et
propria natura; contra passus est qui ex Piraceo Sunium
navigavit, utpote qui navi vectus est. At quoniam motum
prioris esse habitus mutationem diximus, ea vero immuta-
tio dupliciter fit, nempe aut in qualitate, aut in loco, uti-
que mutatio quae in loco agitur latio dicitur, quae in qua-
litate alteratio, ita videlicet ut latio sit immutatio, vel demu-
tatio, vel mutatio, vel permutatio prioris loci, de industria
enim multis sum usus nominibus, maxime scilicet indicare
studens, quod licet unius rei multas definitiones efficere,
quae vocibus tantum, non etiam notionibus differant, altera-
tio vero vel mutatio in qualitate, vel demutatio ejus quae

Ed. Chart. X. [16.]

Ed. Bas. IV. (41. 42.)

τὸ ποιὸν, ἢ ἀλλαγὴν τῆς προὔπαρχούσης ποιότητος, ἢ ὑπαλλαγὴν (12) κατὰ τὸ ποιὸν, ἢ ὑπάλλαξιν ποιότητος, ἢ ὅπως ἂν ἄλλως ἐλπίσῃς μάλιστα συρῆσαι τοῦ λεγομένου τὸν ἀκούοντα· τὸ γὰρ πολυειδὲς τῆς ἐξηγητίας εἰς τοῦτο ἔστω σοι χρήσιμον. ἢ μὲν οὖν ὄψις, αὐθις γὰρ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἰτέον, ἐνέργεια τοῦ μέρους ἐστίν· ὁ δ' ὀφθαλμὸς αὐτὸς τὸ τοῦ ζώου μόριον, οὐδὲν γὰρ, ὡς εἴρηται, διαφέρει μόριον εἰπεῖν, ἢ μέρος. ὄργανον δὲ ὀνομάζω μέρος ζώου τελείας ἐνεργείας ἀπεργαστικὸν, οἷον ὀφθαλμὸν ὄψιν καὶ γλῶτταν διαλέκτου καὶ σκέλη βαδίσεως· οὕτω δὲ καὶ ἀρτηρία καὶ φλέψ καὶ νεῦρον, ὄργανά τε καὶ μόρια ζώων ἐστί. κατὰ ταύτην γοῦν τὴν χρῆσιν τῶν ὀνομάτων οὐ πρὸς ἡμῶν μόρον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ὀρισθεῖσαι, ὁ μὲν οὖν ὀφθαλμὸς ὀνομασθήσεται καὶ μόριον ζώου καὶ μέρος καὶ ὄργανον· ὁ δὲ κερματοειδῆς χιτὼν μόριον μὲν καὶ μέρος, ὄργανον δ' οὐ· κατὰ ταῦτά δὲ καὶ ὁ ῥαγοειδῆς καὶ ὁ ἀραγοειδῆς καὶ ὁ ἀμφιβληστροειδῆς· ἕκαστος γὰρ τούτων πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα μόριον ἐστὶν ὀφθαλμοῦ, διότι ὁ οὗτος προσώπου,

prius fuit qualitatis, vel immutatio in qualitate, vel transmutatio qualitatis, vel quomodocumque aliter auditori quod dicitur clarum fore speraveris, quippe huc tibi varietas interpretationis fit utilis. Ergo visio, nam redendum ad oculum est, actio partis est, oculus vero ipse animalis est pars, nam particulam an partem dicas, ut praediximus, nihil refert. Instrumentum vero appello animalis partem, quae perfectam edit actionem, veluti oculus visionem et lingua loquelam et crura incessum. Sic et arteria et vena et nervus tum instrumenta tum partes animalium sunt. Pro hoc namque nominum usu non a nobis modo, sed etiam a veteribus Graecis definito, oculus quidem et pars animalis et particula et instrumentum vocabitur, cornea vero tunica particula quidem et pars, non autem instrumentum. Simili modo et uvea et aranea et reticulata, harum enim singulae primum quidem ac maxime oculi particulae sunt, at quia is etiam faciei *pars est*, itidem et illae faciei *sunt par-*

Ed. Chart. X. [16. 17.]

Ed. Baf. IV. (41.)

διὰ τοῦτο κᾶκίνοι [17] κατὰ δεύτερον ἤδη λόγον· οὕτω δὲ καὶ τοῦ σώματος ὅλου, διότι καὶ τὸ πρόσωπον ὅλου τοῦ σώματος ἐστὶ μόριον. ὁμοιομερές δὲ ἐστὶ μόριον, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ σαφῶς ἐνδείκνυται, τὸ διαιρούμενον εἰς ὅμοια πάντη μόρια, καθάπερ ἐν ὀφθαλμῷ τὸ θ' νάλοειδές καὶ τὸ κρυσταλλοειδές καὶ τῶν χιτώνων ἡ ἴδιος οὐσία. δεικνύται δὲ καὶ ταῦτα ἐπὶ πλεόν ἐν τοῖς τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων ὑπομνήμασιν, ἐνταῦθα δὲ ἀρκεῖ μόνον εἰπεῖν ὧν εἰς τὰ παρόντα δεόμεθα μνημονεῦσαι· δεόμεθα δὲ καθ' ἕναστον μόριον ἐπιδειξάσαι πλείω πράγματα, διαφέροντα μὲν ἀλλήλων, οὐχ ὁρώμενα δὲ ἐνίοις τῶν ἰατρῶν· ἔφαμεν δὲ τοῦτο χρήσιμον ὑπάρχειν εἰς τε τὸ χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν ὀρθῶς, ὅπερ ἔνεκα καὶ νῦν αὐτὸ μετεχειρισάμεθα, καὶ μέντοι καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν προκειμένην μέθοδον ἀναγκαιότατον ἐπιδειχθήσεται. τὸ μὲν γὰρ ὄργανον ὀφθαλμῶς, ζέρογεια δ' ἡ ὄψις· ἐν δ' αὐτοῦ τῶν μορίων ὁμοιομερές τε καὶ πρῶτον ὄργανον ὄψεως, τὸ κρυσταλλοειδές ὑγρὸν, ὡς ἐν τοῖς περὶ αὐτῶν λόγοις ἀποδέδεικται· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ δεόμενον ἀλλοιωθῆναι πρὸς τινος τῶν

tes, sed secunda quadam ratione, ita vero et totius corporis partes sunt, propterea quod facies ipsa totius corporis est pars. Similaris vero pars est, sicut ipsum clare indicat nomen, quae undique in similes dividitur particulas, veluti in oculo vitreus humor et crystallinus et tunicarum propria cujusque substantia. Porro haec latius indicata sunt in dissectionum commentariis. Hic vero ea tantum dixisse fat est, quorum ad id quod instat, meminisse est opus. Est autem opus ostendere, in singulis partibus plura inesse, quae inter se dissident, nec tamen a medicis quibusdam sint percepta, hoc autem utile esse praediximus ut nominibus recte utamur, utique cujus causa nunc etiam id tractandum suscepimus; indicabitur autem et ad ipsam nobis propositam methodum maxime necessarium. Est enim instrumentum oculus, actio vero visio, una ex particulis ejus similis ac primum visionis instrumentum, crystallinus humor, sicuti in libris ubi de iis egimus, demonstratum est; id namque est quod alterari debet ab aliquo extrinsecus occur-

Ed. Chart. X. [17.]

Ed. Bas. IV. (42.)

ἔξωθεν χρωμάτων, ἢ ἴδη τὸ ζῶον. ἀλλοιοῦσθαι δ' οὐκ ἠδύνατο, μὴ καθαρὸν ἀκριβῶς καὶ διαφανὲς γινόμενον· οὕτω δ' εἶναι καὶ καθαρὸν καὶ διαφανὲς οὐκ ἠδύνατο χωρὶς τῆς τῶν ὑπαρχούσης αὐτῆς κράσεως· ἐδείχθη γὰρ ἕκαστον τῶν ὄντων τοιοῦτον ὃν οἶόν περ ἔστι διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ κράσιν· ὥστ' εἴ τι τούτων ἐξαλλασθῆναι μέγαλως, ἢ οὐκ ὀφεται τὸ ζῶον, ἢ κακῶς ὀφεται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐπω γινώσκωμεν, ἀρχόμενοι ζητεῖν τὴν τέτην, οὐδὲ γοῆ τῶν ἐπειτά τι μελλόντων ζητεῖσθαι προλαμβάνειν ὡς ἐπισημένους, οὐδ' ἐγὼ τούτου χάριν ἐμνημόνευσα τῶν ὑπὲρ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς μοι δεδειγμένων ἐν ἐτέροις, ἀλλ' ἕνεκα τῆς τῶν τῶν μελλόντων ῥηθῆσεσθαι σαφηνείας. ὁρῶντες γὰρ ἀφθαλιμὸν ἀκριβῶς ἐνεργούντα, καὶ αὐθις μὴ βλέποντα, καὶ τὸ μὲν ὑγίαν αὐτοῦ, τὸ δὲ νόσον ἢ πάθος ἢ ὅ τι βούλει καλοῦντες, οὐδὲν γὰρ τοῦτο διαφέρει πρός γε τὰ παρόντα, ζητοῦμεν ἐξῆς τίς ποῦ ἔστιν ἢ τῆς βλάβης αἰτία.

Κεφ. ζ'. Πόθεν; φήσεις; ἐπὶ τοῦτ' ἐλθόντες; ἔξ

rentium colorum, ut animal videat; alterari vero non potuit, nisi purum omnino perspicuumque esset. At purum ita pellucidumque esse non potest sine eo quod nunc obtinet temperamento, quippe ostensum est unamquamque rerum talem esse qualis est propter calidi, frigidi, humidi et siccii temperamentum. Ideoque si quid horum magnopere immutatum sit, aut plane non videbit, aut male videbit animal. Verum hoc nobis parum adhuc constat, modo artem quaerere orsis, nec oportet aliquid ex iis quae post sunt inquirenda velut scitum praesumere, nec ipse huius gratia eorum quae de crystallino alibi demonstravi mentionem feci, sed claritatis causa eorum quae nunc sunt dicenda. Videntes enim oculum probe actionem suam obire, ac rursus nequaquam videre, atque illud sanitatem ejus, hoc morbum vel affectum vel quicquid libet vocantes, nihil enim ad rem propositam refert, quaerimus deinceps quae demum sit ejus laesionis causa.

Cap. VII. Unde; inquires; ad hoc moti? Certe ex

Ed. Chart. X. [17. 18.]

Ed. Bas. IV. (42.)

ἀναποδείκτου μὲν ἀξιώματος, ὁμολογουμένου δὲ πᾶσιν, ὅτι πρὸς τὴν νόσησιν ἐναργὲς ὑπάρχει. τί δὲ τοῦτ' ἔστι; τὸ μηδὲν χωρὶς αἰτίας γίνεσθαι· τούτου γὰρ μὴ συγχωρηθέντος, οὐδὲ ζητεῖν δυναμέθα τὴν αἰτίαν τοῦ βεβλάσθαι τὴν ὄψιν, ἢ ἀπολωλέναι παντελῶς· ἀλλ' ἐπεὶ τῶν πρὸς νόσησιν ἐναργῶν ἔστιν, ὑποθέμενοί τινα τῆς βλάβης ὑπάρχειν αἰτίαν, ἐπὶ τὸ ζητεῖν αὐτὴν ἀφικνούμεθα. ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν, εἴτε διάθεσιν τινα σώματος, εἴτε πῶς διακείμενον σῶμα προσαγορευεῖν ἐθέλοις, οὐδὲν μὲν εἰς γε τὰ παρόντα διαφέρει· πάντως δ' οὖν ἦτοι τὸ νόσημα αὐτὸ φήσεις ὑπάρχειν αὐτὴν, ἢ εἴπερ τὸ νόσημά ἐστιν ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας, ἢ βλάπτουσα διάθεσις αὐτὴν αἰτία τοῦ νόσηματος ὑπάρξει. καὶ γίνεται κίρταῦθα πάλιν ὑπὲρ ὀνόματος ἢ ἀμφισβήτησις, ἦτοι τὴν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς διάθεσιν, ὑφ' ἧς ἡ ὄψις βλάπτεται, νόσον ἡμῶν ὀνομαζόντων, ἢ αὐτὴν τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας· [18] ἀλλ' εἴτε τὴν βεβλαμμένην ἐνεργεῖαν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν νόσον, ἀνάγκη δὴπου τοῦτον πολὺ πρότερον ὑγίαν ὑποθέσθαι τὴν κατὰ φύσιν ἔχουσαν ἐνεργεῖαν· εἴτε τὴν διάθεσιν, ὑφ' ἧς ἡ

indemonstrabili axioma, de quo tamen inter omnes convenit, propterea quod intelligentiae evidens est. Quod ergo est id *axioma*? Nihil absque causa fieri; quippe hoc non concessio non datur aut laesae visionis, aut profus amissae causam requirere. Sed quoniam id ex iis est quae intelligentiae sunt manifesta, praesumentes jam aliquam subesse laesionis causam, ad ejus inquisitionem venimus. Ergo hanc causam, seu affectum aliquem corporis, seu corpus certo modo affectum appellare velis, nihil sane ad rem propositam interest. Illud omnino fateberis, aut morbum ipsum hanc esse, aut si quidem morbus est ipsa actionis laesio, affectum qui huic officit, morbi causam esse. Existitque hoc loco rursus de nomine controversia, ipsumne oculorum affectum, a quo visus laeditur, morbum vocemus, an ipsam actionis laesionem. Verum sive quis actionem laesam morbum dici velit, utique multo prius statuatur necesse est sanitatem esse secundum naturam se habentem actionem, sive affectum qui

Ed. Chart. X. [18.]

Ed. Bas. IV. (42.)

ἐνεργεῖα βλάπτεται, καὶ τοῦτον πολὺ πρότερον ἐπὶ τῆς κατὰ φύσιν εἴτ' οὖν διαθέσεως εἴτε καὶ κατασκευῆς ἐθέλει καλεῖν, ἐπιφέρειν τὸ τῆς ὑγείας ὄνομα. τὸ δ' ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὑποθέμενον εἶναι τὴν ὑγίαν, ἐν ταῖς διαθέσεσιν ὑπολαμβάνειν συνίστασθαι τὴν νόσον, ἢ ἔμπαλιν ἐν μὲν τῇ κατασκευῇ τῶν μορίων τὴν ὑγίαν, ἐν δὲ τῇ βλάβῃ τῶν ἐνεργειῶν τὴν νόσον, ἄξιον τῶν τε ἄλλων μεθοδικῶν ἔστι καὶ δὴ καὶ τοῦ τῆς ἐμπληξίας αὐτῶν ἀρχηγοῦ Θεσσαλοῦ. πάντες γοῦν σχεδὸν οἱ ἀπὸ τῆς ἀμεθόδου τε καὶ μαριώδους ταύτης αἰρέσεως τὴν μὲν ὑγίαν εὐστάθειαν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν εἶναι φασὶ καὶ ἰσχὺν, τὴν δὲ νόσον οὐκ ἔτι βλάβην ἐνεργείας καὶ ἀσθένειαν, ἀλλ' οἱ μὲν διάθεσιν τινα σάματος, οἱ δὲ σῶμά πως διακείμερον· ἤ τις ἂν εὐρεθείη μείζων ἐμπληξία; τοῦτο μέντοι κἄν ὁ τυχὼν ἐξείρη, τὸ μὴ δεῖν ἐν ἑτέρῳ μὲν γένει τὴν ὑγίαν, ἐν ἑτέρῳ δὲ τὴν νόσον, ἀλλ' ἐν ταύτῳ πάντως ἄμφω τίθεσθαι· τὰ γὰρ ἐναντία κατὰ πλεῖστόν ἐστιν ἀλλήλων διεστηκότα ἐν τῷ αὐτῷ γένει, καθάπερ λευκὸν καὶ μέλαν, ἐν γὰρ ἀμφοῖν γένος τὸ χροῶμα. καὶ τοίνυν εἴπερ ἐναντία ἐστὶν ὑγία καὶ νόσος, ἐν ᾧπερ ἂν ἦ τῷ

actionem laedit, multoque ante qui secundum naturam est, sive hunc affectum, sive constitutionem dici velit, sanitatis vocabulo appellet. Quippe committere ut quum in actionibus posueris sanitatem, in affectibus exillimes statuendum morbum, aut contra, quum in partium constitutione sanitatem, in actionis laesione morbum, tum reliquis methodicis tum vero principe hujus insaniae Thessalo digna sententia est. Etenim omnes fere qui sunt indocti hujus insanique dogmatis sectatores, sanitatem esse naturalium actionum firmitatem ac robur ajunt, morbum vero nequaquam actionis laesionem et infirmitatem, sed alii corporis quendam affectum, alii corpus certo modo affectum. Quo quisnam, obsecro, major stupor sit? Hoc enim vel quivis deprehendat, non oportere in altero sanitatem, in altero morbum, sed in eodem omnino genere ambo constitui, siquidem contraria sunt quae in eodem genere plurimum inter se dissident, veluti candidum et nigrum, etenim unum est horum genus, color. Ideoque si contraria inter se sunt sanitas et morbus,

Ed. Chart. X. [18.]

Ed. Bas. IV. (42.)

γένει τῶν κατὰ φύσιν ἢ ὑγεία, τούτου τοῦ γένους ἐν τῷ
 παρὰ φύσιν ἢ νόσος ὑπάρξει· ὥστε εἰ μὲν ἐνέργεια κατὰ φύ-
 σιν ἢ ὑγεία, πάντως δὴ που παρὰ φύσιν ἐνέργειά τις ἢ νόσος
 ἐστίν· εἰ δ' ἦτοι διάθεσις τις ἢ κατασκευὴ κατὰ φύσιν ἢ
 ὑγεία ἐστὶ, καὶ ἡ νόσος ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ διάθεσις τις ἢ κα-
 τασκευὴ παρὰ φύσιν. ὁ μὲν οὖν Θεσσαλὸς οὐδ' ἐπεχείρησεν
 ὅλως ἀφορίσασθαι νόσον, ἀλλὰ χρη̄μαρτεῦσθαι κατὰ τίνας
 ἐπιφέρει τὸννομα πράγματος. ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲν διαφέρειν
 ἡγεῖται νόσημα πάθους ἐπεδείξαμέν σοι δι' αὐτῶν τῶν συγ-
 γραμμάτων αὐτοῦ, παράλληλα τιθέντος ἄμφο καὶ μεταλαμ-
 βάνοντος ἐκάτερον εἰς θάτερον, ὡς οὐδὲν διαφέρον ἢ οὕτως
 ἢ ἐκείνως εἰπεῖν· οἱ δ' ἀπ' αὐτοῦ πάντες ἄνω καὶ κάτω
 στρέφονται, λεγίζόμενοι τε καὶ παρακαλυπτόμενοι, καὶ πάντα
 ποιοῦντες ὡς ἦτοι παντάπασιν ἀσφαγῶς εἰπεῖν ἢ μὴδ' ὅλως,
 ὥσπερ αὐτὸς ὁ Θεσσαλὸς καὶ πρὸ τούτου Θεμισίων ὁ τὴν ῥί-
 ζαν αὐτοῖς τῆς ἐμπληξίας ταύτης ὑποθέμενος. εἰ δὴ σοι τὰ
 Πρόκλου καὶ Ρηγίνου καὶ Ἀντιπάτρου λέγοιμι, καὶ πρὸς

in quocunque genere eorum quae secundum naturam se
 habent, fiatuetur sanitas, in eodem quum praeter naturam
 se habet, ponetur morbus. Quare si sanitas actio est quae
 secundum naturam se habeat, omnino morbus praeter naturam
 actio fuerit. Sin autem affectio quaequam, aut constitutio secun-
 dum naturam se habens sanitas est, et morbus affectio constitu-
 tiove praeter naturam necessario fuerit. Ac Thessalus quidem
 definire morbum ne aggressus quidem usquam est, quin potius
 hariolandum nobis reliquit, de qua re vocabulum id enun-
 ciet. Quod enim nihil interesse censeat inter morbum et
 pathos, jam tibi ex ipsius hominis commentariis ostendimus,
 in quibus translatitiae ambo ponit transfertque utrumque in
 alterius locum, ceu nihil intersit hoc an illo modo loqua-
 ris. Ejus vero sectatores universi fursum deorsumque
 aguntur, ratiocinantes ac se tegentes, omniaque facientes ut
 vel obscure loquantur, vel omnino nihil, ut Thessalus ipse, at-
 que ante hunc Themiso, qui fundamentum illis hujus insaniae
 jecit. Quod si tibi ea quae Proclus et Rheginus et Antipater

Ed. Chart. X. [18.]

Ed. Bas. IV. (42. 43.)

τούτοις Εὐδήμου καὶ Μνασίου καὶ Φίλωνος καὶ Διονυσίου, λάθοιμ' ἂν ξυαυτὸν ἐκπεσὼν τῆς προκειμένης νῦν πραγματείας, ἐπιστημονικῆς τε οὐσης καὶ τὸ χρήσιμον αὐτὸ πειρωμένης ἐκδιδάσκειν, ἀλλὰ τῆς μὲν ἐκείνων διαφωνίας ἴσως ἂν ποτε καὶ ὕστερον εἴη (13) μνημονεύσαι, καὶ σὺν αὐτοῖς γε τοῖς νῦν εἰρημέτοις τοῦ πάντα σοφώτερον ἐπιταράξαντός τε καὶ συγγέαντος αὐτῶν τὰ πράγματα Μεγεμάχου, καὶ τοῦ ληρωδουῦς Ὀλυμπικοῦ, καὶ μετ' αὐτοῦ Ἀπολλωνίδου καὶ Σωρανοῦ καὶ τοῦ νῦν ἔτι ζῶντος Ἰουλιανοῦ· τούτῳ μὲν γε καὶ ἡμεῖς ἐνετύχουμεν, ἵνα καὶ παρὰ ζῶντος ἀνθρώπου φωνῆς ἐκμάθωμεν λήρους μακρόους, εἴγε δ' οὐκ οὐδ' οὗτος λέγειν ὅ τί ποτ' ἐστὶ πάθος καὶ νόσημα. καὶ τεκμηρίον γε τούτου μέγιστον· ἐτῶν γὰρ ἤδη πλείονων ἢ εἴκοσι γεγονότων ἐξ οὐπερ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς Ἀλεξανδρείας αὐτῷ τούτῳ συνεγενόμεθα, γεγραφώς εἰσαγωγὰς ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, ἀεὶ γὰρ αὐτὰς μετατίθησί τε καὶ μεταθρόνιζαι τῷ μηδέποτε ἀρκεῖσθαι ταῖς γραφείσαις, κατ' οὐδέμιν αὐτῶν ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὅ τί ποτ' ἐστὶ νόσος, καίτοι γε μηδὲν πρὸς ἔπος ἐν αὐταῖς διεξέρχεται

ad haec quae Eudemus, Mnaseas, Philo et Dionysius in hoc genere prodiderunt, dicere velim, utique a proposito tractatione, quae et scientifica est et ipsum quod utile sit, docere conatur, imprudens excidam. Verum de horum dissidentia licebit aliquando fortasse etiam in sequentibus mentionem facere, unaque cum his Menemachi, qui omnes eorum res astutius turbavit atque confudit, et nugacis Olympici, cumque hoc etiam Apollonidae et Sorani et qui adhuc vivit Juliani, quem utique et nos convenimus, ut viva videlicet hominis voce meras nugas condisceremus, sed nec is explicare potuit quid pathos et morbus esset. Cujus rei vel maximum signum est quod cum viginti plus anni jam sint ex quo illum Alexandriae convenimus, scripseritque iterum atque iterum institutiones, nam has assidue transponit transformatque, nunquam iis quas scripsit contentus, in nulla tamen earum est ausus quid morbus sit proderere, tametsi certe adeo ea quae nihil ad rem pertinent, in

Ed. Chart. X. [18, 19.]

Ed. Bas. IV. (43.)

μέχρι τοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, εἰ ζωγραφία χρήσιμος ἰατροῖς ἔστιν· ἀλλ' ὁμοῦς τοσαῦτά τε [19] καὶ τοιαῦτα γράφων, καὶ δῆλος ὢν, ὥσπερ καὶ Μενέμαχος, ὅτι σαφῶς ἔγνωκε τῆς μεθοδικῆς αἰρέσεως τὴν ἀτοπίαν, οὐδέπω καὶ τήμερον ἔγραψεν ἐν ταῖς εἰσαγωγαῖς ὅ τί ποτε νόσον ἢ πάθος ὀνομάζει. ἐμοὶ δ' οὖν ἐρομέω ποτ' αὐτὸν οὕτω μακρῶς τε ἅμα καὶ ἀσαφῶς διῆλθεν, ὡς ὢν μὲν ἔλεγε συνιέναι μηδενὸς, ἀναγκασθῆναι δὲ τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὡς διαφέρεσθαι μοι δοκοίη πρὸς Ὀλυμπικόν, καίτοι πάππον αὐτοῦ τῆς διδασκαλίας ὄντα· μαθητῆς γάρ ἐστιν οὗτος ὁ Ἰουλιανὸς Ἀπολλωνίου τοῦ Κυπρίου, ἐκεῖνος δ' ἦν Ὀλυμπικοῦ φοιτητής. ὁ τοίνυν Ὀλυμπικός, ὡς ἔφην, ὀρίσασθαι τολμήσας ὑγείαν τε καὶ πάθος, τὴν μὲν ὑγείαν διάθεσιν ἔφησε κατὰ ἐκτότητα νόσον· τὸ δ' αὖ πάθος τροπὴν τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν, ἐπίμονον. ἔστι μὲν δὴ καὶ τούτων ἐκάτερον ἀλογίας παμπόλλης ἀνάπλεων, ἣν καὶ τότε διῆλθον τῷ Ἰουλιανῷ καὶ νῦν ἐπὶ κεφαλαίων ἐρῶ. τὸ γοῦν συγγέον, ἔφην, ἔστιν ἐκεῖνο, τὸ μὴ μόνον ἀπλῶς οὕτως εἰπεῖν τὸν

his agitatur ut etiam illud inquirat, sitne pictura medicis ex usu. Et tamen tam multa taliaque quum scribat, nec dissimulare queat, sicut nec Menemachus, quin methodicae sectae absurditatem clare norit, ne in hodiernum quidem diem institutionibus suis usquam scripsit quid morbum pathosve nominet. Mihi certe ipsum interroganti adeo multa obscuraque respondit, ut nihil eorum quae dixit plane intelligerem, cogererque illud tantum homini dicere, quod mihi desciscere ab Olympico videretur, quamquam is avus doctrinae ipsius fuerat. Nam Julianus hic Apollonii Cyprii, ille Olympici discipulus fuerat. Ergo Olympicus, ut dixi, sanitatem morbumque definire ausus, illam esse affectum dixit, qui in absentia sit morbi, rursus morbum, mutationem naturalis status in eum qui praeter naturam sit, stabilem. Quorum sane utrique permulta insunt a ratione aliena, quae et tunc Juliano exposui et nunc summam dicam. Quod enim, inquam, confusionem facit, id est, quod Olympicus

Ed. Chart. X. [19.]

Ed. Bas. IV. (43.)

Ὀλυμπικὸν ὑγίαν εἶναι διάθεσιν κατὰ ἐκτότητα νόσου, ἀλλὰ προσθεῖναι τῷ λόγῳ ἣν διάθεσιν ὀρίζομεθα εὐσταθείαν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργημάτων κατ' ἰσχύον· οὐ γὰρ ἔχω συμβαλεῖν εἴτε ἐν τῇ τῶν ἐνεργειῶν εὐσταθείᾳ μόνῃ τὴν ὑγίαν, εἴτε ἐν τῇ τοῦ σώματος διαθέσει, εἴτ' ἐν ἀμφῶν ὑποτίθεται· τάχα δ' ὡσπερ εἶθε χρῆσθαι τοῖς τῶν Ἑλλήνων ὀνόμασιν ἀλλοκώτως τε καὶ τεταραγμένως ἅμα τοῖς ἄλλοις ἅπασι μεθοδικοῖς, οὕτω καὶ νῦν οὐκ ἐπὶ τὸ σῶμα τὴν διάθεσιν, ἀλλ' ἐπὶ τὰς ἐνεργείας ἀναφέρει, ὥστε ἡμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ λόγου κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ὑγία ἐστὶ διάθεσις ἐνεργειῶν κατὰ ἐκτότητα νόσου. δίκαιον δ' ἦν, οἶμαι, προσθεῖναι τῷ λόγῳ δυοῖν θάτερον αὐτὸν, ἢ ἐνεργειῶν, ἢ σώματος, ἵν' ἦτοι γένηται τοιοῦτος ὁ λόγος, ὑγία ἐστὶ διάθεσις ἐνεργειῶν κατὰ ἐκτότητα νόσου· ἢ καὶ Αἴα τοιοῦτος, ὑγία ἐστὶ διάθεσις σώματος κατὰ ἐκτότητα νόσου· καὶ μὲν γε καὶ εἰ ἀμφω συνθεῖναι προήρητο, καὶ οὕτως ἐνεχώρει σαφῶς τε ἅμα καὶ διὰ βραχέων εἰπεῖν, ὑγία ἐστὶ διάθεσις ἐνεργειῶν τε καὶ σώματος κατὰ ἐκτότητα νόσου. τί δ', ὅταν ἐπιφέρων εἴπῃ, ἣν διάθεσιν

non illud tantum absolute dicit, sanitatem affectum esse positum extra morbum, sed etiam illud definitioni adjicit, quem affectum definimus naturalium actionum constantiam et firmitudinem, haud enim conicere valeo in solane actionum constantia, an in corporis affectu, an in omnibus, sanitatem statuatur, sed forte ut utique cum reliquis methodicis affolet confuse alieneque abuti Graecorum vocibus, ita nunc quoque affectum non ad corpus, sed ad actiones refert, ut nimirum ad hunc modum definitionem intelligas; sanitas affectio est actionum, in absentia morbi. Porro justum, arbitrator, fuerat, alterum duorum definitioni adiecisse ipsum, aut actionum, aut corporis, ut aut ita se haberet definitio: sanitas est affectus actionum in absentia morbi; aut certe talis: sanitas est affectio corporis in absentia morbi. Quin etiam si ambo jungere voluisset, ita quoque licuisset ut dilucide, sic breviter dicere: sanitas est affectio tum actionum tum corporis in absentia morbi. Quid autem quum subiicit: *Quem affectum definimus constantiam ac robur actio-*

Ed. Chart. X. [19.]

Ed. Bas. IV. (43.)

ὀρίζομεθα εὐστάθειαν τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργημάτων καὶ ἰσχύος; πότερον μέρος ὑποληπτέον εἶναι τοῦτο τοῦ προειρημένου καὶ χρὴ συνάπτειν ἡμῶς ὅλον τὸν λόγον ὡδί πως· ὑγεία ἐστὶ διάθεσις σώματος κατὰ ἐκτότητα νόσου καὶ εὐστάθεια τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργημάτων καὶ ἰσχύος· ἢ τέλειός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ὃ τί ποτ' ἐστὶν ὑγεία διδάσκων, ὡσπέρ γε καὶ ἤρθεσαν ἐρίοις τῶν μεθοδικῶν, εὐστάθειαν ἀποφραμένοις εἶναι τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν τῆν ὑγείαν; ἀλλ' εἴπερ οὗτος τέλειος, ὁ προειρημένος οὐκ οἶδ' ὃ τι διδάσκει, διάθεσιν εἶναι λέγων τῆν ὑγείαν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὃ ἔφη, τὸ κατὰ ἐκτότητα νόσου, τοιοῦτόν ἐστιν οἷον καὶ παῖδα γελᾶσαι. εἰ γὰρ δὴ συγχωρήσομεν οὕτως ὀρίζεσθαι, δηλοῦντι καὶ ἡ νόσος ἔσται διάθεσις σώματος κατὰ ἐκτότητα ὑγείας, ἵνα ἕκαστος τῶν ὄρων ἡμῶν οὐ τοῦ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ τοῦ τί ποτ' οὐκ ἐστὶ, γένηται διδάσκαλος. εἰσθῶ δ', ἔφη, εἰ βούλει καὶ ταῦτα, καὶ γὰρ πάρεργά πως ἐστὶν· ἀλλ' ἐκείνόν γε παρελθεῖν τε καὶ παριδεῖν οὐκ ἐγχορεῖ, τὸ κατὰ μὲν τῆν τῆς ὑγείας διδασκαλίαν ἅπαντα προσέχουσιν ταῖς ἐνεργ-

nam secundum naturam? utrumne pars haec putanda est ejus quod praedictum est, jungendaque tota definitio est ad hunc modum: sanitas est affectus corporis in absentia morbi et constantia actionum, quae secundum naturam se habent ac robur: an ista ipsa per se ipsam perfecta definitio est, ac quid sanitas sit, docens, prout sane nonnullis methodicorum placuit, qui sanitatem esse dixerunt constantiam secundum naturam se habentium actionum? Verum si haec absoluta est, haud scio quid doceat ea quae ante dicta est, quae affectum esse sanitatem praecipit. Quippe illud quod dixit, in absentia morbi, ejusmodi plane est quod vel puer rideat, quum si ita definire permittetur, manifestum sit et morbum fore affectum corporis in absentia sanitatis, ita videlicet ut utraque definitio, non quid sit id quod quaeritur, sed quid non sit, doceat. Sed mittamus, inquam, si placet, et haec, quum sint ad rem non admodum necessaria. Illud certe praeterire dissimulareque non licet, quod in sanitatis explicatione omnia actionibus tribuantur vel solis,

Ed. Chart. X. [19. 20.]

Ed. Bas. IV. (45.)

γείαις ἤτοι μόλαις ἢ μετὰ τοῦ συγγέαι καὶ περιπλέξαι καὶ ἀναμιξάει πως ἀσαφῶς τὸ τῆς διαθέσεως ὄνομα, καθάπερ ὁ Ὀλυμπικός· ἐν δὲ τῶ τοῦ πάθους οὐκ εἶ μεμνησθαι τῶν ἐνεργειῶν· ἀπέχρησε γὰρ εἰπεῖν αὐτῶ, πάθος ἐστὶ τροπὴ τοῦ σώματος ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐπίμοτος. ἐχρῆν δ', ἔφη, ἐν ταῖς ἐνεργείαις, ἢ ἐν ταῖς διαθέσεσιν, ἄμφο τάττω αὐτόν. ὁ δὲ [20] μοι πρὸς ταῦτ' ἀπεκρίνατο, καὶ ἤδη μὲν σοι πολλάκις εἶπον, Ἰέρων κράτιστε, καὶ τῶν τ' ἀναμνησθαι προσήκει, τὸ μηδὲν εἶναι θαυμαστόν, ἐν μὲν τῇ τῶν ἐνεργειῶν εὐσταθείᾳ σὺν ἰσχύϊ τετάχθαι τῆν ὑγίαν, ἐν δὲ τῇ παρὰ φύσιν τοῦ σώματος διαθείσει τῆν νόσον· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐναντία, καθάπερ σὺ νομίζεις, ἔφησεν, ἔστι γὰρ τι μέσον αὐτῶν, ὃ μὴδ' ὑγία μῆτε νόσος ἐστίν. ἀκούσας οὖν ἐγὼ τὸν λόγον τοῦτον ἐχωρίσθην ἐπιπεπληγμένος τε καὶ λυπούμενος ἄμα, χρῆ γὰρ ὁμολογεῖν τὸ συμβάν· ἐμπροσθεν μὲν γὰρ οὐδενὶ τῶν ἐν τοιαύτῃ δόξῃ τελείως ἐπετετυγχεῖν ἐμπλήρωτο, τότε δ' ἐνεργῶν πρῶτον εἰκότως ἐξεπλάγην, οἷον ὅτι μόνος ἐκάτερος οὕτως ἦν ἀναίσθητος, ἀλλ' ὅτι πολλῶ σκαιότερους

vel etiam confundendo involvendoque ac obscure quodam modo miscendo ipsum affectionis vocabulum, quemadmodum fecit Olympicus, in ipsius vero morbi definitione nulla sit actionum mentio; nam illud dicere satis habuit, morbum esse mutationem corporis a naturali statu ad eum, qui praeter naturam sit, stabilem. At debuerat, inquam, aut in actionibus, aut in affectibus utrumque constitucere. Quid vero mihi responderit et saepe tibi jam, mi Hiero, narravi et nunc repetere non erit alienum. Nihil, inquit, miri est, in actionum quidem constantia cum robore sanitatem poni, in affectu autem corporis praeter naturam morbum. Neque enim contraria sunt, ut tu reris, inquit, est enim eorum aliquid medium, quod nec sanitas sit, nec morbus. Quo ego sermone audito abii stupefactus simul ac dolens, fatendum enim est quod accidit. Antea enim in neminem eorum qui in ea opinione sunt prorsus stupidum incideram, tum autem primum cum incidissem, merito oblitui, non quod is solus adeo sine sensu esset, sed quod multo etiam agrestiores

Ed. Chart. X. [20.]

Ed. Bas. IV. (43.)

ἑαυτοῦ τοσοῦτους εἶχε μαθητάς, οἱ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας ὁρῶντες οὕτως ἐσφαλμένους τοὺς μεθοδικούς, οὐκ ἀφίστανται τῆς λαίρεσεως, ἢ εἴπερ οὐδ' ὄλωσ' ὁρῶσι, τελῶς εἰσὶν ἀπόπληκτοι. τί γὰρ δὴ καὶ πρὸς ἔπος οὐκ εἶναι τὴν νόσον ἐναντίον ὑγείᾳ, διότι μέσον αὐτῶν ἐστὶ τι; δῆλον γὰρ ὡς οὐδὲ τὸ λευκὸν ἐναντίον ἐστὶ τῷ μέλανι, διότι μέσον αὐτῶν ἐστὶ τὸ ξανθὸν τε καὶ τὸ φαιόν, ἐρυθρὸν τε καὶ ὠχρὸν ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων χρωμάτων· οὐδὲ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐστὶ μέσα γλαυρὸν τε καὶ εὐχρατον. οἱ μὲν δὴ σοφώτατοι μεθοδικοί κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθέως πεπωκότες οὐ μικρὸν οὐδὲ τὸ τιχὸν πτώμα τί ἂν ἔτι τῶν ἐφεξῆς ἀληθῶν καταμάθοιεν; οὐδὲ ἐν δήπου, δευθῆσεται γὰρ ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἐκ τούτων ἠρτημέα καὶ δεόντως, εἴ γ' ἐν ταῖς μεθόδῳ τινὶ συνισταμέναις τέχναις ἀρχὴ τῆς συστάσεως ἢ τοῦ τέλους ἐστὶν ἔννοια. πεπλημμέληται μὲν οὖν καὶ ἄλλοις πολλοῖς εἰς τὴν τοῦ τέλους ἔννοιαν οὐκ ὀλίγα, τῶν μὲν τὸ ὑγιάζειν ὡς τὸ πολὺν τέλος εἶναι λεγόντων τῆς ἰατρικῆς, τῶν δὲ τὰ σύμφορα πράττειν ὡς πρὸς τὴν ὑγείαν,

tot haberet discipulos, qui quum statim in initio doctrinae suae methodicos ita errare viderent, tamen a secta non desciscerent, aut si omnino non viderent, prorsus essent attoniti. Nam quid, quaeso, ad rem, morbum sanitati non esse contrarium, propterea quod aliud eorum sit medium? Palet enim *haec scilicet ratione* non fore album nigro contrarium, propterea quod horum sint media flavum et fuscum et rubrum et pallidum et reliquorum calorum singuli, nec calidum frigidum, quippe horum quoque sunt media tepidum et temperatum. Ac sapientes istos methodicos, quum nec levi nec spernendo lapsu sic sint inter initia statim lapsi, speremusne veritatem ullam eorum quae sequantur, posse intelligere? minime profecto, nam quae in arte medica spectantur, omnia ex his pendere docebimus, idque merito, siquidem in iis artibus, quae methodo aliqua traduntur earum constituendarum principium est finis ipsius notio. Ac in hujus quidem notitia aliis quoque permultis varie est erratum, aliis medicinae finem esse affirmantibus ut plurimum sanare,

Ed. Chart. X. [20.]

Ed. Bas. IV. (43. 44.)

τῶν δ' ἐκκόπτειν τὰς νοσώδεις αἰτίας, τῶν δὲ τὰ παρ' ἐαν-
 τῶν ἅπαντα ποιῆσθαι, τῶν δ' ὡς ἂν ἐκάστω παραστῆ καὶ
 δεῆσθαι, καὶ περὶ τούτων ἰδίᾳ διορίσασθαι· ἀλλ' οὐδεὶς οὕτως
 ἐμπλήρως ὡς ἐν ἄλλῳ μὲν γένοι τὴν ὑγίαν, ἐν ἄλλῳ δὲ
 ὑποθέσθαι τὴν νόσον, ἀλλ' ἦτοι ταῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείαις
 προσέχων ἢ ταῖς κα(14)τασκευαῖς τῶν μορίων, ἃς ἔνιοι δια-
 θέσεις ὀνομάζουσιν· εἴτε δ' ἐν ταῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείαις
 ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν, ἐν ταῖς παρὰ φύσιν ἐστὶ τὸ νοσεῖν·
 εἴτε ἐν ταῖς κατασκευαῖς ταῖς κατὰ φύσιν, ἐν ταῖς παρὰ
 φύσιν ἐστὶ κατασκευαῖς ἢ νόσος· εἴτ' ἐν ταῖς διαθέσε-
 σιν, ἐν ταύταις καὶ τὸ νοσεῖν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βαθείας τι-
 ρὸς εἰς τοῦτο θεωρίας ἐστὶ χρεία, μόνον δ' ἀπόχρη τὸ μὴ
 διεστράφθαι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς εἰ τὸ βλέπειν ὑγιαίνειν
 ἐστίν, ὅτι τὸ νοσεῖν ἐστὶ τὸ ἀμβλυώτερον, ἢ ὅλως τὸ μὴ
 βλέπειν; τίς δ' οὐ συνίησιν ὡς εἰ τὸ ἀκούειν ὑγιαίνειν ἐστίν,
 ὅτι νοσεῖν ἐστὶ τὸ τε μόγις ἀκούειν καὶ τὸ μηδ' ὅλως
 ἀκούειν; οὕτω δὲ καὶ εἰ τὸ πέττειν ὑγιαίνειν ἐστὶ, τὸ ἀπε-
 πτεῖν τε καὶ δυσπεπεῖν ἐστὶ νοσεῖν; καὶ εἰ τὸ κινεῖσθαι

aliis ea facere quae sint ad sanitatem conducibilia, aliis mor-
 borum causas adimere, aliis, pro se quemque omnia peragere,
 aliis prout cuique succurrit et convenit, ac de his seorsum
 definire. Nemo tamen adeo fuit stupidus ut in alio ge-
 nere poneret sanitatem, in alio morbum, sed vel actionibus
 secundum naturam se habentibus tribuit, vel partium con-
 stitutionibus, quos aliqui affectus vocant. Sive autem in
 actionibus secundum naturam sit sanitas, in iis quae praeter
 naturam sunt erit morbus, sive in constitutionibus secun-
 dum naturam, in constitutionibus praeter naturam erit mor-
 bus, sive in affectibus, in his ipsis erit et morbus. Neque
 enim profunda ulla speculatione ad hoc opus, tantum suffi-
 cit non esse perversum. Nam quis dubitet, si videre sani-
 tas sit, morbum esse vel caecutire, vel omnino non videre?
 Quis non intelligit, si audire sanitas sit, esse morbum vel
 aegre audire, vel prorsus non audire? Pari modo si conco-
 quere bona valetudo sit, male concoquere, vel plane non
 concoquere, invaletudo est; et si suo arbitrio moveri sanitas

Ed. Chart. X. [20. 21.]

Ed. Bas. IV. (44.)

καθ' ὁρμὴν ἔστιν ὑγεία, νόσος ἂν εἴη δῆπου σπασμὸς καὶ παλμὸς καὶ παραλύσις καὶ τρόμος καὶ συλλήβδην εἰπεῖν ἅπαν ὃ τί περ ἂν ἦτοι τελέως ἀναίρει τὴν καθ' ὁρμὴν κίνησιν ἢ ἐμποδίζει γέ πως αὐτήν. ὡσαύτως δὲ εἰ τὸ κατὰ φύσιν αἰσθάνεσθαι τῆς ὑγείας ἔστιν, ἢ ἀναίσθησία καὶ δυσαισθησία καὶ νάρκη καὶ ὀδύνη νόσοι γιγνέσονται· καὶ εἰ τὸ τεταγμένως ἀναπνεῖν ὑγεία, ἄπνοια καὶ δύσπνοια νόσος. ἀλλ' εἴπερ ταῦτα νόσοι, πρόδηλον ὡς αἰ διαθέσεις τῶν μορίων ὑφ' ὧν ἀποτελοῦνται, νόσων εἰσὶν αἰτίαι, καὶ οὐ γοῆ λέγειν οὔτε φλεγμοιὴν οὔτε σκίρρον οὔτ' ἐκρυσίπελας οὔτε ἀπόστασιν οὔθ' ἔλκος οὔτε οἰδημα νόσήματα· καὶ εἴπερ ταῦτα νόσήματα, πρόδηλον ὡς οὐδὲν ἐκείνων [21] νόσημα. δύο γάρ ἐστι γένη πραγμάτων οὐδὲν ὁμοίων, ἀλλὰ πάντη τε διαλλαττόντων καὶ ὅλη τῇ φύσει διαφερόντων· ὀνομάζουσι δὲ τὸ μὲν ἕτερον τῶν γενῶν σῶμα, τὸ δ' ἕτερον ἐνέργειαν. ὀφθαλμὸς μὲν οὖν καὶ γλῶττα καὶ οὖς καὶ σκέλος ἕκαστόν τε τῶν τοιούτων σῶμά ποτε ἔχον ἔστιν· ὄψις δὲ καὶ ἀκοή καὶ διάλεξις καὶ βᾶδις ἐνέργειαι τῶν εἰρημένων σωματίων. εἴπερ οὖν ἐν

est, utique morbus fuerit et convulsio et palpitatio et paralysis et tremor et denique quicquid voluntarium motum vel penitus destruit, vel etiam certo modo impedit. Ad haec si secundum naturam sentire sanitatis opus sit, sensus vacuitas et difficilis sensus et stupor et dolor morbi erunt. Rursus si ordinate respirare sanitas sit, utique spirandi defectus et difficultas morbus erit. Atqui si hi morbi sint, dubium non est partium affectus, a quibus haec efficiuntur, morborum esse causas, neque phlegmonem neque scirrhum neque erysipelas neque abcessum neque ulcus neque oedema morbos dicendos esse. Quod si haec morbi sint, manifestum est nullum illorum esse morbum. Quippe duo rerum genera sunt nusquam inter se similia, sed omnifariam dissidentium et tota natura differentium, alterum horum generum corpus vocant, alterum actionem. Ergo oculus et lingua et auris et crus atque id genus singula corpora sunt certo modo affecta; visus, auditus, fermo, incessus, actiones praedictorum sunt corporum. Si itaque in certo quo-

Ed. Chart. X. [21.]

Ed. Bas. IV. (44.)

τῷ πῶς ἔχειν τὰ σώματα τὸ νοσεῖν ἔστιν, ἐν τῷ πῶς ἔχειν τὰς ἐνεργείας τὸ νοσεῖν οὐκ ἔσται· εἰ δὲ γ' ἐν τούτῳ τὸ νοσεῖν εἴη, πρόδηλον αὖ πάλιν ὡς οὐκ ἔστιν ἐν τῇ τῶν σωμάτων διαθέσει. τὸ μέντοι τὴν μὲν διάθεσιν αἰτίαν εἶναι, τὴν δὲ ἐνέργειαν τὸ γιγνόμενον ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος διαθέσεως, ὁμολογεῖσθαι χρὴ καὶ φυλάττεσθαι παντὸς μᾶλλον, ὥστε καὶ ὅστις ἀγροεῖ τοῦτο, περὶ τι τῶν ἀναγκαίων ἔσφαλται πραγμάτων· ὁ δ' ἦτοι τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας ἢ τὴν διάθεσιν τοῦ σώματος ὀνομάζων νόσημα, καὶ εἰ μὴ δεόντως ὀνομάξοι, δύναται γοῦν ὀρθῆν ἔχειν τὴν δόξαν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν πραγμάτων· ἔστι δ' οὐκ ἐκ τῶν ὀνομάτων τὸ καλῶς ἰάσασθαι τὰς νόσους, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ὀρθῆς ὑπολήψεως. εὐθύς δὲ καὶ τοῦτ' αὐτὸ πολλοὺς τῶν ἰατρῶν ἔστιν εὐρεῖν ἀγροούντας, καὶ νομίζοντας ἐν πράγμασι τι διαφέρεσθαι τοὺς τὰς διαθέσεις τῶν σωμάτων ἡγουμένους εἶναι νοσήματα πρὸς τοὺς ἐν ταῖς βλάβαις τῶν ἐνεργειῶν ὑπολαμβάνοντας αὐτὰ συνίστασθαι· καὶ τούτων πάντων τῶν ἁμαρτημάτων, ὅπερ εἴρηται τε πολλάκις ἤδη καὶ αὐθις εἰρήσεται, ἐν αἴτιον ὑπάρχει τὸ

dam corporum habitu morbus constituatur, certe in certo quodam actionum habitu morbus non statuatur, quando si in hoc morbus consistat, planum rursus est in corporum affectu non esse. Verum quod affectus ipsa causa sit, actio vero id quod ab affectu corporis efficitur, id vero est quod omnium maxime et fatendum *medico* sit et tenendum. Adeo quisquis hoc ignorat, is in re labitur quae plane est ex necessariis. At qui vel actionis laesionem, vel corporis affectum morbum appellat, quamquam parum convenienter nominat, potest tamen de rebus ipsis rectam habere sententiam. Contingit autem non ex nominum, sed rerum recta opinione probe morbos curari. Jam hoc ipsum multos medicorum ignorantes invenias putantesque in rebus dissidere eos qui corporum affectus morbos esse censent ab iis qui in actionis vitio eosdem constituunt. Atque horum omnium errorum, quod et saepe jam dictum est et post dicetur, unica causa est, quod qui invenire quidvis logice sunt aggressi, non

Ed. Chart. X. [21.]

Ed. Bas. IV. (44.)

μη γεγυμνάσθαι κατὰ τὴν λογικὴν μέθοδον τοὺς ἐπιχειροῦν-
 τας ὅτιοῦν ἐξευρίσκειν λογικῶς, ἀλλ' ἅμα μὲν ἀποχωρεῖν τῆς
 ἐμπειρίας, ὡς γεγυμνασμένους τὸν λογισμὸν, ἅμα δ' ἀγυμ-
 νάστους ὄντας ἐν αὐτῷ σφάλλῃσθαι μέγιστα. μυριάκις γοῦν
 ὑπὲρ ὀνομάτων αὐτοὺς εὐρίσκω διαφορομένους ὡς ὑπὲρ
 πραγμάτων· αὐθις δ' ἂν, εἰ τύχοι, προῶγά τι μέγιστον
 ἀγνοοῦντες, ὄνομα νομίζουσιν ἀγνοεῖν, ὡσπέρ γε καὶ πρὸ τοῦ
 προκειμένου νῦν ἡμῖν οὐκ ἴσασι διακρίνειν, ὡς ἡ μὲν κατα-
 σκευὴ τῶν σωμάτων αἰτίας ἔχει λόγον, ἡ δ' ἐνέργεια τὸ πρὸς
 ἐκείνης ἐστὶν ἀποτελούμενον, οὐδ' ὡς τὸ θεραπευόμενον ἢ
 τοῦ σώματος ἐστὶ διάθεσις· ἐπιταί γὰρ ἐξ ἀνάγκης ταύτη
 κατὰ φύσιν μὲν ἐχούση κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν, ἐξισταμένη δὲ
 τοῦ κατὰ φύσιν εὐθὺς καὶ τὴν ἐνέργειαν εἰς τὸ παρὰ φύσιν
 ἐκτρέπειν. ἐν τούτῳ δὲ τὸ πᾶν ἐστὶ, καὶ τοῦτο ἀρχὴ καὶ
 οἶον στοιχεῖόν τι πρῶτον ἀπάσης τῆς θεραπευτικῆς ὑπάρχει
 μεθόδου· τὸ δὲ εἴτ' αὐτὸ τοῦτο γοῦν προσαγορεύειν νόσον,
 εἴτε τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας, ὑπὲρ ὀνόματος ἐστὶν ἀμφισβη-
 τούντων. εἰρήσεται μὲν οὖν τί μοι καὶ περὶ τῆς τῶν ὀνομά-
 των γοῦνσεως, ὡσπερ εἴρηται καὶ πρόσθεν ἤδη δι' ἐτέρων.

fuere in logica methodo exercitati, sed simul veluti ratione exercitati fuissent, ab experientia desciverunt, simul et quum in illa inexercitati fuissent, magnopere sunt lapsi. Si quidem millies eos de nominibus tanquam de rebus litigantes inveni, rursus ubi rem quampiam maximam ignorarint, nomen se ignorare putant, veluti in eo quod nunc est propositum, discernere nequeunt, corporis quidem statum causae rationem sustinere, actionem ejus, quod ab eo perficitur, sed nec quod sanatur, id esse corporis affectum. Quippe comitatur necessario hunc secundum naturam se habentem naturalis actio, contra si a naturali statu recesserit, actio statim praeter naturam habeat *neesse est*. Porro in hoc totum vertitur, estque hoc principium ac veluti primum quoddam elementum omnis methodi medendi. Caeterum an hoc ipsum appellare morbum oporteat an actionis laesionem, id est de nomine dubitare. Dicitur autem a me aliquid et de nominum usu, sicut in aliis prius jam fecimus. Verum nunc de

Ed. Chart. X. [21. 22.]

Ed. Bas. IV. (44.)

ἀλλὰ νῦν οὐπω διαστέλλομαι περὶ αὐτῶν, ἵν' ἔργῳ τοῦτ' αὐτὸ μᾶλλον βεβαιώσωμαι, καὶ δείξω τίς ἀρχὴ καὶ ῥίζα τῆς θεραπευτικῆς ἐστὶ μεθόδου, περὶ ἣν εὐθὺς ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν λογικῶν τε καὶ δογματικῶν ἑαυτοὺς ὀνομασάντων καὶ οἱ βέλτιστοι σφάλλονται μεθοδικοί. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἡδη πωρ φαίνεται τοῖς συνετοῖς, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ τὸ θεραπευόμενον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν πλὴν ἢ τῶν σωμάτων διάθεσις, ὡς ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ δευχθήσεται.

Κεφ. η'. [22] Τὸ δὲ τὴν ἄγνοιαν ἐπανορθώσασθαι τῶν μὴ γνωσκόντων ὅσα τὰ σύμπαντά ἐστι πράγματα κατὰ τὸν ἐνεστώτα λόγον ἀλλήλοις παρακείμενα, νῦν ἡμῶν προῦκειτο. φαίνεται γὰρ ἐν μὲν τι γένος εἶναι τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ἐνεργειῶν· καὶ τὸ μὲν τῶν σωμάτων ἠγεῖσθαι τε καὶ ποιεῖν τὰς ἐνεργείας, ἐπεσθαι δ' ἐκείνας κατὰ φύσιν μὲν ἔχουσι τοῖς σώμασιν ἀμέμπτως τε καὶ κατὰ φύσιν αὐτὰς διακειμένας, παρὰ φύσιν δ' ἐχόντων ἢ μὴ γιγνομένας παντάπασιν, ἢ παρεμποδιζόμενας γε πάντως. τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις ἐστὶ γένος τὸ τῶν ἐργαζομένων τὰς διαθέσεις αἰτίων· ὃν γὰρ ἢ διάθεσις ἔχει πρὸς

ipsis nondum distinguo, quo videlicet hoc ipsum rerum fide magis comprobem ostendamque, quodnam sit medendi methodi principium et radix. In quo cum alii multi ex iis qui rationales se dogmaticosque appellant, tum vero probi isti methodici falluntur. Atque illud quidem iis qui prudentes sunt jam quodam modo apparet nihil esse aliud quod a medicis curetur quam corporum affectum, veluti proximo libro monstrabitur.

Cap. VIII. Nunc illud nobis propositum erat, ut ignorantiam eorum emendaremus qui quot in universum res sint, quae in praesenti disputatione proximae inter se habeantur, ignorant. Videtur enim unum genus esse ipsorum corporum, alterum actionum. Ac corporum quidem *genus* praecedere actiones easque gignere, has vero sequi corpora secundam naturam se habentia, citra laesionem et secundum naturam affectas; sin praeter naturam sint affecta, aut nullas prorsus, aut omnino certe impeditas. Tertium praeter haec genus est causarum, quae hos affectus creant. Nam quam rationem ha-

Ed. Chart. X. [22.]

Ed. Bas. IV. (44.)

τὴν ἐνέργειαν λόγον, τοῦτον ἕτερόν τι χρὴ πάντως ἔχειν πρὸς τὴν διάθεσιν, ἐνὶ μόνῳ διαλλάττον τῷ τὴν μὲν διάθεσιν ἅμα ταῖς ἐνεργείαις ὑπάρχειν καὶ μὴ δύνασθαι ποτε μήτε τὴν κατορθωμένην ἐνέργειαν εἶναι χωρὶς τῆς τῶν σώματων κατὰ φύσιν διαθέσεως μήτε τὴν βεβλαμμένην ἄνευ τοῦ καὶ τὰ σώματα βεβλάσθαι. τὰ δ' αἷτια τῆς διαθέσεως ταύτης τῆς ἐμποδίζουσας τὴν ἐνέργειαν δύναται μὲν καὶ μηκέτ' εἶναι, δύναται δὲ καὶ νῦν ἔτι παραμένειν· ἕτερα δ' οὐκ ἄν πάντως ἐστὶ τῶν διαθέσεων αὐτῶν σοι, καὶ τοῦτο τρίτον εἴρηται γένος ἕτερον ἐνεργείας τε καὶ τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν διαθέσεως. ἐπ' αὐτῷ δ' ἄλλο τέταρτον γένος διαθέσεως, ὅσα τοῖς σώμασιν ὑπάρχει κατὰ φύσιν τε καὶ παρὰ φύσιν ἔχουσι, μηδὲν μὴτ' ὠφέλοῦντα μήτε βλάπτοντα τὰς ἐνεργείας· οἷον εἰ τύχοι τὸ χροῶμα τοῦ σώματος παρτὸς ἢ μέλαν ἐκ λευκοῦ γιγνόμενον, ἐν ἡλίῳ διατριψάντων ἐπὶ πλέον, ἢ λευκὸν ἐκ μέλανος, ἐν σκιᾷ διατηθέντων, ἢ ἐρυθρὸν λουσαμένων, ἢ ὠχρὸν φοβηθέντων· οὔτε γὰρ ἐνεργεῖα τοῦτ' ἐστὶν οὔτε διάθεσις σώματος ἐνεργείας αἷτια, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον οὐδ' ἢ τὰς παρὰ

bet affectus ad actionem, hanc alterum quippiam ad ipsum affectum omnino habeat oportet, uno duntaxat evarians; quod affectus cum actione una consistit, nec potest unquam aut proba actio esse sine eo qui secundum naturam est corporis affectu, aut laesa, nisi quum corpus sit vitio affectum. Ejus autem affectus qui actionem impedit causae possunt quidem non etiam esse, possunt autem et adhuc nunc manere. Ergo diversae omnino ab ipsis affectibus *causae* sunt. Ac tertium hoc jam inventum genus diversum est et ab actione et ab eo qui hanc gignit affectu. Ab hoc quartum aliud genus est affectus eorum quae quum corporibus et secundum naturam et praeter naturam se habentibus insunt, actionibus nec conducant nec actiones laedant, sicut exempli causa color totius corporis ex diuturna in sole mora niger ex candido factus, aut contra, ubi versatus in umbra quis sit, ex nigro candidus, aut ruber lotis, aut pallidus expavesctis. Quippe haec nec actiones sunt nec corporis affectus, qui sint actionis causae, multoque minus ipsae cau-

Ed. Chart. X. [22.]

Ed. Bas. IV. (44. 45.)

φύσιν ἐργαζομένη διαθέσεις αἰτία, σύμπτωμα δ' ἐστὶ συμβαί-
 τον ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ ταῖς διαφοροῖς τῶν σωμάτων ἀλλοιώσεων,
 εἴτ' οὖν κατὰ φύσιν, εἴτε καὶ παρὰ φύσιν ἔχουιν. ἐπειδὴ τοί-
 κτην ἤδη τέτταρα γένη διώρισται, καὶ τῷ ταῦτα γινώσκειν ἢ
 μὴ τὸ καλῶς ἀρχεσθαι τῆς (15) θεραπευτικῆς μεθόδου δείξομεν
 ὑπάρχον, ἐξέστω λοιπὸν τῷ βουλομένῳ κατ' αὐτῶν ἕξ ἂν
 ἐθέλη τίθεσθαι προσηγορίας· οἷον, εἰ βούλοιτο, τὴν μὲν
 παρὰ φύσιν τῶν σωμάτων διάθεσιν, ὅταν ἐνεργεῖαν τινα
 βλάβην, νόσημα προσηγορευέτω, αὐτὴν δὲ τὴν βλάβην τῆς
 ἐνεργείας ἐξαιρέτων τι σύμπτωμα νοσήματος· ὅσα δ' ἄλλως
 συμβέβηκεν, ὡσπερ τὰ χρώματα, καὶ ταῦτ', εἰ βούλοιτο,
 καλεῖτω συμπτώματα, διορίζετω μέντοι τῆς βλάβης τῶν ἐνεργ-
 γειῶν αὐτὰ, καὶ εἴπω ἐκείνα ἐξαιρέτα συμπτώματα νοσημά-
 των ὀνομάζει, ταῦτ' οἰκεία τε καὶ ἴδια καλεῖτω, καὶ τινα πρὸς
 τούτοις, εἰ βούλοιτο, μὴτ' οἰκεία μὴτ' ἴδια, συμπίπτοντα δὲ
 κατὰ τινα τέχνην· τέταρτον δ' ἐπὶ τοῖσδε γένος τίθεσθω τὸ
 τῶν νοσηδῶν αἰτίων, καὶ τούτων τὰ μὲν ἐν αὐτῷ τοῦ ζώου

fac, quae affectus qui praeter naturam sunt creant, sed
 sunt symptomata, quae diversas corporum alterationes ne-
 cessario sequuntur, sive hae secundum naturam, sive prae-
 ter naturam se habeant. Ergo quum quatuor definita ge-
 nera jam sint, ex quibus vel noscendis, vel non noscendis,
 probe secusve incipiendam esse medendi artem monstrabi-
 mus, liceat de caetero cuivis, prout volet, iis nomina impo-
 nere, veluti affectum corporum praeter naturam se haben-
 tem, quum actionem aliquam laedit, morbum, si volet, appel-
 lato, ipsam vero functionis laesionem insigne quoddam
 morbi symptoma. Quae alia ratione accidunt, ceu colores,
 ea quoque, si volet, appellato symptomata, caeterum ea di-
 stinguat a functionum laesione, et si illa insignia morborum
 symptomata vocet, haec familiaria propriaque nominet.
 Quaedam etiam praeter haec, si volet, nec familiaria nec pro-
 pria, sed forte quadam incidentia. Quartum vero ab iis
 genus statuito, quod sit morbosarum causarum. Atque ha-
 rum quae quidem in ipso animalis corpore consistunt, ante-

Ed. Chart. X. [22. 23.]

Ed. Bas. IV. (45.)

τῷ σώματι συνιστάμενα προηγούμενα καλεῖτω, τὰ δ' ἔξωθεν προσπίπτοντα προκατάροχοντα. Θέμενος δ' οὕτως ἢ ἄλλως ὅπως ἂν ἐθέλη σαφῶς [23] καὶ χρησίμως τοῖς ἀκούουσι, μηκέτι μετατιθέσθω, μηδ' ἐξαλλαττέτω τὴν χρῆσιν, ἀλλ' αἰεὶ φυλαττέτω παρ' ὅλον τὸν λόγον, ἵνα καὶ μανθάνωμεν ἃ λέγει ῥαδίως, καὶ τὰς ἀντιλογίας καὶ τοὺς ἐλέγχους πρὸς τι σαφές καὶ διορισμένον ποιώμεθα. πῶς καὶ τίνα τρόπον; ἐνδείξασθαι γὰρ ἔτι τοῦτ' αὐτὸ χρῆ διὰ τοὺς ἀναισθήτους μεθοδικούς. ἔστω τινὰ λέγειν ὡς ἡ μὲν φλεγμονὴ διάθεσις ἐστὶ παρὰ φύσιν, τὸ δ' ἔργον τοῦ φλεγμαίνοντος μέρος τὸ βεβλαμμένον οἰκτεῖον ἐξαίρετον τοῦ πάθους σύμπτωμα, ποδῶν μὲν βάδισις, ὀφθαλμῶν δὲ ὄψις, ὠτων δ' ἀκοή· τὸ δ' ἔρευθος, εἰ τύχοι, καὶ ἡ τάσις, ἢ τ' ἀντιτυπία καὶ ὁ παρὰ φύσιν ὄγκος ὁ ταῖς φλεγμοναῖς ἐπόμενος, ἕτερόν τι γένος εἴτε συμπτωμάτων, εἴτε συμβεβηκότων, εἶθ' ὅπως ἂν ἄλλως ἐθέλη τις ὀνομάζειν, ἀλλ' οὖν ὅτι γε μὴ ταῦτό γένος ἐστὶ τῇ βλάβῃ τῶν ἐνεργειῶν, ἴστω τε καὶ διοριζέσθω σαφῶς· ἡ πληθῶρα δ', εἰ τύχοι, τῆς φλεγμονῆς αἰτία προηγουμένη,

cedentes nominet, quae vero extrinsecus accidunt, primitivas. Positis autem pro arbitrio vel hoc vel alio modo nominibus, dummodo clare et ex usu legentium nec mutet postea nec transponat eorum usum, sed perpetuo per omnem disputationem observet quo et quae dicat facile intelligamus et refutationes redargutionesque ad aliquid clarum distinctumque referamus. Qualiter, *inquis*, et ad quem modum? Nam id ipsum quoque indicandum adhuc propter stupidos istos methodicos. Esto, dicat aliquis, phlegmonem affectum esse praeter naturam, ipsam vero laesam phlegmone laborantis partis functionem, morbi insigne symptoma, veluti pedum quidem incessum, oculorum visum, aurium auditum; ruborem autem, tensionem, renixum et tumorem qui praeter naturam sit ac phlegmonae succedat, diversum quoddam genus sive symptomatum, sive accidentium, sive quo alio nomine appellare malit, illud modo sciat clareque definiat, non esse idem genus cum actionis laesione; rursus sanguinis redundantiam, si forte haec fuit, antecedentem phleg-

Ed. Chart. X. [25.]

Ed. Bas. IV. (45.)

καὶ ταύτης προκατάρχουσα τὸ πλῆθος τῶν ἐδεσμάτων. ὡς οὖν ἐγὼ καὶ παραδείγματα πεποίημαι σαφῆ τοῦ λόγου καὶ τέτταρα γένη διώρισμαι καὶ τὰς αἰτίας καὶ ἐννοίας αὐτῶν εἴρηκα, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον ἐχρῆν ποιῆσαι τὸν Θεσσαλὸν ἐπὶ τοσοῦτοις τε καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι καθ' ὧν ἑαυτὸν ἀνεκήρυττε, μέλλοντα νεωτέραν αἴρεσιν συνίστασθαι· νυνὶ δ' οὔτε αὐτὸς οὐδὲν εἶπε σαφές οὔτε τις τῶν ἀπ' αὐτοῦ.

Κεφ. θ'. Τολμήσας γοῦν ὁ Ὀλυμπικὸς ἀφορίσασθαι τί ποτ' ἐστὶ πάθος, οὐ πάθους, ἀλλὰ συμπτωμάτων εἴρηκεν ἐννοίαν. ὅλωρ μὲν οὖν οὐδ' ὁ τί ποτ' ἐστὶ τὸ πάθος, οὐδ' ὅπη τοῦ νόσηματος διαφέρει, γινώσκουσιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν τοῖς ἐξῆς διοριῶ, πάντα γὰρ ἅμα λέγειν οὐκ ἐγγωρεῖ. συγχωρηθέντος δ' αὐτοῖς τοῦ ταυτὸν εἶναι νόσημά τε καὶ πάθος, ἴδωμεν ὅ τί ποτέ φασι. πάθος ἐστὶ τροπὴ τοῦ σώματος ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐπίμονος. εἶτα μικρὸν προελθὼν φησιν· ἰστέον δ' ὅτι διαφέρει πάθος συμπτώματος· πάθος μὲν γὰρ ἐστίν, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφη, διά-

mones causam, et hujus primitivam ciborum abundantiam Ergo ut ego exempla sermonis clara posui et quatuor genera distinxī ac notiones et causas eorum dixi, ita et Thessalo, arbitror, faciendum fuit praefertim post tot et tantos viros quos se vicisse praedicavit, novam sectam condituro. Nunc vero nec ipse quicquam attulit nec sectatorum ejus quisquam.

Cap. IX. Olympicus enim quum ausus sit definire quid pathos sit, non patheos, sed symptomatis retulit notionem. In summa igitur nec quid pathos sit nec quatenus a morbo differat, intelligunt. Verum hoc nos in sequentibus, simul enim omnia dici non possunt. Verum concessio iis idem esse morbum ac pathos, inspiciamus ea quae dicunt. Pathos est mutatio corporis ab eo qui secundum naturam est statu in eum qui praeter naturam est permanens. Post paulum progressus ait: Sciendum est differre a symptomate pathos, nam pathos, ut paulo ante dixi,

Ed. Chart. X. [23.]

Ed. Bas. IV. (45.)

θεσις παρὰ φύσιν τοῦ σώματος ἐπίμορος· σύμπτωμα δὲ ὁ τῷ πάθει συμβαίνει, εἰδικὴν ὡσπὲρ τινα καὶ μερικωτέραν ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἔχον τύπωσιν. αὕτη μὲν ἢ θαυμαστὴ ἦσσις Ὀλυμπικοῦ τοῦ σοφοῦ, τολμήσαντος ἀφορίσασθαι πάθος τε καὶ σύμπτωμα· τοσοῦτων δ' ἐστὶν ἀμαρτημάτων μεστὴ ὥστε μοι παρίσταται τὸ τοῦ μωροῦ τοῦ πρὸς κόσκινον εἰπόντος οὐκ εὐρίσκειν ὅ τι βύσειεν ἢ μὴ βύσειεν αὐτοῦ. τί γὰρ δὴ καὶ πρῶτον ἐξ αὐτῶν εἴποι τις, ἢ τί παραλίποι; πάντα μὲν γὰρ ἐξελέγγειν ὅσα κακῶς ἀποφαίνονται μακρὸν ἂν εἴη. ἢ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν τροπὴ πᾶσα νόσος ἐστίν, εἰ μόνον αὐτῇ προσεῖη τὸ ἐπίμορον; ἀλλὰ τὴν ἀχροίαν ὑμεῖς αὐτοὶ καὶ τὴν ἀτροσίαν ἐν τοῖς συμπτώμασιν, οὐκ ἐν τοῖς πάθεσιν ἀριθμηαίτε· τί δ' ἢ κακοχυμία; τί δὲ ἢ ἐνδεία; τί δὲ ἢ καχεξία; τί δὲ τὸ πλῆθος; οὐ παρὰ φύσιν; εἰ τοίνυν αὐτοῖς προσεῖη τὸ ἐπίμορον, ἐν τοῖς νοσήμασιν ἀριθμηθήσεται, καὶ μὴν οὐδ' αὐτοὶ βούλεσθε, καὶ καλῶς γε τοῦτο ποιᾶτε· προσεῖναι γὰρ χρὴ τῷ παρὰ φύσιν εἶναι τὴν διάθεσιν ἐνέρ-

affectus corporis est praeter naturam permanens, symptoma quod pathei accidit, quodque in iis quae praeter naturam sunt specialem ac magis etiam particularem figurationem habet. Haec est egregia interpretatio sapientis Olympici, qui pathos ac symptoma finire est ausus. Quae sane tot erroribus scatet ut mihi in mentem veniat illud stulti ad cribrum, negantis invenire se quid ejus ejus obturet aut non obturet. Quid enim primum ex ipsis dicas aut quid omitas? quippe omnia refutare quae prave enunciant longum sit. Num omnem mutationem ab eo quod secundum naturam se habet ad id quod praeter naturam est morbum censetis, si modo permansio illi adsit? At vos tum decolorationem tum atrophiam symptomatis, nequaquam morbis annumeratis. Quid autem cacochymia? quid defectus? quid cachexia? quid vero redundantia? nonne praeter naturam sunt? Si ergo perseverantia his accedat, inter morbos numerabuntur. Atqui nec ipsi id vultis et merito sane agitis. Etenim supra id quod praeter naturam sit affectus,

Ed. Chart. X. [24.]

Ed. Bas. IV. (45.)

[24] γειάν τινα πρὸς αὐτῆς βλάβεσθαι· μέγρι δ' ἂν ἀβλαβεῖς αἱ πᾶσαι φυλάττωνται, καὶ μυριάκις ἐξαλλάττηται καὶ τρέπεται καὶ μεταβάλληται τὸ σῶμα, νόσος οὕτω τῶν διαθέσεων ἐκείνων ἐστὶν οὐδεμία. τό γέ τοι τῆς θεραπείας δεόμενον οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ πλὴν τῆς βλαπτούσης τὴν ἐνέργειαν διαθέσεως. οὐ μὲν γὰρ δεόμεθα πρότον καὶ μάλιστα πάριων, ἢ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἐνέργεια· δι' ἐκείνην δὲ καὶ τῆς κατὰ φύσιν εἴτε διαθέσεως εἴτε κατασκευῆς ὀνομάζειν ἐθέλοισ. ὄρα γὰρ δεόμεθα καὶ ἀκούειν καὶ διαλέγεσθαι καὶ βαδίζειν, οὐκ ὀφθαλμῶν, οὐδ' ὠτων, οὐδὲ γλώττης, οὐδὲ σκελῶν· εἰ γοῦν ἦν ὄρα γὰρ δι' ἐτέρου μορίου, τίς ἂν ἦν ὀφθαλμῶν ἢ χροῖα; καὶ εἴπερ ἦν ἀκούειν δι' ἄλλον τιὸς ὀργάνου, τί τῶν ὠτων ἐδεήθημεν ἂν; οὕτω δὲ καὶ τῆς γλώττης καὶ τῶν σκελῶν οὐκ ἂν δήπουθεν οὐδὲν ὄφελος ἦν ἡμῖν, εἰ διαλέγεσθαι καὶ βαδίζειν οἶόν τ' ἦν ἄνευ τούτων. τοῦ μὲν οὖν ὄρα γὰρ δι' ἑαυτῶν χρῆζομεν· ὀφθαλμῶν δὲ οὐ δι' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ διὰ τοῦτο. καὶ γλώττης δὲ καὶ ὠτων καὶ σκελῶν, οὐχ ἵνα ἔχωμεν ὄργανα καὶ πολλὰ μόρια, χρῆζομεν, ἀλλὰ διαλέξιος ἕνεκα καὶ ἀκοῆς καὶ

adjici oportet etiam aliquam ab eo laedi actionem, nam quoad illaefae hac omnes servantur, etiam si millies corpus sit alteratam mutatumque, nullus tamen eorum affectuum adhuc morbus est. Quod autem curationem desiderat, aliud plane non est quam affectus, qui laedit actionem. Siquidem quod primum maximeque omnium desideramus, id secundum naturam est actio, propter hanc et eum qui secundum est, sive affectum, sive constitutionem nominare velis. Videre namque et audire et loqui et incedere indigemus, non autem oculis, non auribus, non lingua, non cruribus; nam si videre alia parte liceret, quis oculorum esset usus? Et si alio quovis instrumento audire liceret, quae aurium esset utilitas? Pari modo et lingua et cruribus minime profecto esset opus, si loqui atque incedere sine his possemus. Ac videre quidem nostra ipsorum causa indigemus, oculis non nostra, sed ideo, *ut videamus*. Jam linguam, aures, crura non propterea requirimus, ut illis instrumentis et multis affluamus partibus, sed loquelae gratia et auditus et incessus,

Ed. Chart. X. [24.]

Ed. Bas. IV. (45.)

βαδίσειως. ὅταν γοῦν νεκρωθῇ τι μόριον ἀποτιμηθῆναι δυνάμενον, οἷον δάκτυλος, ἢ πούς, ἢ ἄκρα χεῖρ, οὐκ ἀνεχόμεθα βαστάζειν ἀργὸν αὐτὸ, καὶ περιφέρειν οἷον ἄχθος ἀλλότριον, ἐναργῶς δηλοῦντες ἐν τούτῳ ὅτι μὴ τῶν μορίων αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν ἐνεργειῶν χρῆζομεν. ὥσπερ οὖν ὅλον τὸ μόριον τῆς ἐνεργείας ἕνεκα ἔχειν δεόμεθα, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον καὶ τῆς κατὰ φύσιν αὐτοῦ κατασκευῆς διὰ τὴν ἐνέργειαν ὀρεγόμεθα. ὡς γὰρ καὶ πρόσθεν ἐλέγτο, λόγον αἰτίας ἢ κατασκευῆ πρὸς τὴν ἐνέργειαν ἔχει· τὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενα ταῖς κατασκευαῖς ἀφ' ὧν ἐνεργοῦμεν ὑγιαίνοντων μὲν ἡμῶν συμβεβηκότα, νοσοῦντων δὲ συμπτώματα καλεῖται. καὶ τέταρα ταῦτ' ἐστὶ γένη πάντων τῶν περὶ τὸ σῶμα κατὰ φύσιν τε καὶ παρὰ φύσιν ἐχόντων ἡμῶν, ἐνέργειαι, κατασκευαί, τὰ προηγουμένα τούτων, τὰ ἐπόμενα· τιθέσθω λοιπὸν ὁ βουλόμενος ὀνόματα καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἰδίᾳ, καὶν εἰ Δίωνα, καὶν εἰ Θεῶνα βούλοιτο καλεῖν ὅτιοῦν ἐξ αὐτῶν, οὐ μοι διαφέρει, μόνον ἴστω τοῦτο καὶ φυλαττέτω διαπαντός, ὡς τέταρα τὰ

quippe demortua quavis parte quae abscindi potest, veluti digito, pede aut summa manu, non sustinemus hanc ociosam gestare ac veluti pondus alienum circumferre, illud clare hoc ipso declarantes, haudquaquam nos partibus illis, sed functionibus egere. Quemadmodum igitur totam partem actionis causa requirimus, eodem, arbitror, modo ejus quae secundum naturam est constitutionem actionis gratia desideramus. Sicuti enim supra diximus, causae vicem ad actionem constitutio praestat. Quae vero constitutionem, unde actio nascitur, necessario sequuntur, sanis quidem nobis accidentia, aegrotantibus symptomata nuncupantur. Atque haec quatuor genera sunt omnium, quae in corpore nostro habentur, seu secundum naturam nos, seu praeter naturam habeamus, actiones, constitutiones, quae has praecedunt, quae sequuntur; his dehinc nomina qui volet imponito singulis seorsum, et si Dionem aut Theonem appellare velit eorum quodlibet, mea nihil refert; illud modo intelligat servetque ubique, quatuor in universum res esse

Ed. Chart. X. [24.]

Ed. Bas. IV. (45. 46.)

πάντ' ἐστὶν ἀλλήλοις παρακείμενα πράγματα. ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου γέγονα, δοκῶ μοι δικαίαν ἀξίωσιν ἐνεγκεῖν, ἵν' ὡς ἡμεῖς ἐκείνοις συγχωροῦμεν ἄττα ἂν γ' ἐθέλωσιν ὀνόματα τίθεσθαι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κείρους ἡμῖν συγχωρεῖν Ἑλληνικοῖς τε χρῆσθαι καὶ παλαιοῖς· ἢ δεινὸν ἂν εἴη σολοικίζειν μὲν ἐκείνοις ἐξεῖναι καθάπερ τυράννοις, Ἑλληνίζειν δ' ἡμῖν οὐκ ἐξεῖναι. καλείτωσαν, εἰ βούλοιντο, τὴν ὑγίαν εὐστάθειαν αὐτῶν ἐνεργειῶν, καίτοι δέδεικται πρὸς ἡμῶν ὡς ἡ διάθεσις τε καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν μορίων, ἀφ' ἧς κατὰ φύσιν ἐνεργοῦμεν, ὑγία πρὸς ἀπάντων Ἑλλήνων ὀνομάζεται· καὶ τοῦτο θέμενοι τὴν ὑγίαν, ὅμως τὴν νόσον οὐκ (46) ἐνεργείας βλάβην, ἀλλὰ παρὰ φύσιν ἡγείσθωσαν εἶναι διάθεσιν. ὡς οὖν ἡμεῖς ἐκείρους μὴδ' Ἑλληνιστὶ μῆτε διαλεκτικῶς ὀνομάζοντας οὐ κωλύομεν, οὕτω καὶ κείνοι συγχωρεῖτωσαν ἡμῖν Ἑλληνιστὶ τε ἅμα καὶ διαλεκτικῶς οὐχ ἅπασαν τὴν παρὰ φύσιν διάθεσιν, ἀλλ' ἥτις ἂν ἐνεργείαν βλάβη νόσημα προσαγορεύειν· ἥτις δ' ἂν παρὰ φύσιν μὲν ἦ, μὴ μέντοι βλάβη γ' ἐνεργείαν, οὐ νόσον, ἀλλὰ σύμπτωμα νόσηματος.

quae sitae inter se proxime sint. Et quoniam huc sermonis veni, videor mihi hoc iuste exigere, ut sicuti nos illis permittimus quae velint nomina indere, ita illi invicem nos Graecis usitatis et antiquis uti sinant. Alioqui sane grave sit, si illis soloecismum committere tyrannorum ritu licebit, nobis Graece loqui non concedetur. Vocanto, si placet, sanitatem ipsarum functionum constantiam, quanquam ostensum a nobis est affectum constitutionemque partium, cujus ope functiones secundum naturam edimus, hygien, *sanitatem*, ab omnibus Graecis appellari. Atque id quum statuerint sanitatem, morbum tamen censento non actionis laesionem, sed qui praeter naturam sit affectum. Tanquam ergo nos illos nec Graece nec dialectice nominantes non impedimus, ita illi nobis permittant et Graece et dialectice non omnem qui praeter naturam sit affectum, sed qui actionem laedat, morbum nominare, qui praeter naturam sit, nec tamen actionem laedat, non morbum, sed morbi symptoma. Rur-

Ed. Chart. X. [24. 25.]

Ed. Bas. IV. (46.)

αὐθις δ' ὡσπερ ἐκαῖνοι τὸ ἐπίμορον προστιθέασιν, οὐ δη-
 λούντες ἄχρι πόσων ὥρῶν ἢ παρὰ φύσιν αἴτη [25] διάθεσις
 παραμαίνασα νόσος ἐστίν, οὕτως ἡμῖν συγχορεύωσαν ἀφαι-
 ρεῖν τὸ ἐπίμορον· εἴτε γὰρ τρισὶν ὥραις, εἴτε τέτρασι, εἴτε
 καὶ ἡμίσει μόνον ὥρας ὄλω τις τῷ σώματι καταληφθεῖη
 σφοδρῶς, ὡς μὴτ' αἰσθάνεσθαι μῆτε κινεῖσθαι, τοῦτον ἡμεῖς
 ἀπόπληκτον ὀνομάζομεν· ὡσπερ εἰ καὶ σπασθεῖη σύμπασι
 τῷ σώματι, καὶ τοῦτον ἐπίληκτον, οὐθ' ὥρῶν ἀριθμὸν
 οὐθ' ἡμερῶν ἐτι προσλογίζομενοι. μόνης γὰρ τῆς τοῦ πράγ-
 ματος φύσεως, οὐ τῆς τοῦ χρόνου ποσότητος ὑπάρχει δηλω-
 τικὰ τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων, ὡσπερ οἶμα καὶ λευκὸν
 καὶ μέλαν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν· ἢ θανμαστὸν ἂν εἴη τὸ
 εἶδος τὸ θερμὸν οὐκ εἶναι θερμὸν, ἂν μὴ δι' ὅλης ἡμέρας
 ὑπάρχοι τοιοῦτον, ἢ τὸν ἐξ ὥραις πηρέξαντα μὴ πενυρε-
 χέειν, χρῆναι γὰρ καὶ τοῦτον, εἴπερ ἐπύρεξεν, ἐπίμορον
 ἔχειν τὸ πάθος· καίτοι τίς ὁ χρόνος οὗτός ἐστιν ὁ κρί-
 νων τὸ ἐπίμορον καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον οὐδεὶς αὐτῶν
 ὥρισεν, ἅρα γε ἡμερῶν τις ἀριθμὸς, ἢ μηνῶν, ἢ ὥρῶν,

fus ut illi permanfionem adjiciunt, nec indicant quot ho-
 ras ejusmodi praeter naturam affectus moratus morbus fit
 censendus, ita illi nobis concedant illam permanfionem
 subtrahere. Nam si quis sive tribus horis, sive quatuor, sive
 horae tantum dimidio, toto corpore vehementer fit arreptus,
 sic ut neque sentiat neque moveatur, hunc nos apoplexia
 correptum dicimus. Aequè si quis convulsus toto corpore sit,
 hunc etiam comitali morbo laborare, nulla nec horarum
 nec dierum ratione habita, quippe nomina id genus naturae
 rei, non temporis modi sunt indicia, non aliter, credo, quam
 album et nigrum et calidum et frigidum; alioqui mirum me-
 hercule fit, si aqua calida calida non sit, nisi perpetuum
 diem talis perduret, aut qui sex horis febricitavit non fe-
 bricitaverit, oportuisse enim ut febricitaverit durasse ma-
 lum, quanquam quod tempus id sit, quod permanfionem,
 justane fuerit aut secus determinet, nemo eorum tradidit,
 utrumne dierum aliquis numerus sit, an mensium, an horarum,

Ed. Chart. X. [25.]

Ed. Bas. IV: (46.)

ἢ διὰ τί λέγουσιν ἐπίμορον, ἐνὸν εἰπεῖν πολυχρόνιον, ἢ τοῦτο μὲν καὶ μετατιθέτετε ἐνιοὶ ἐξ αὐτῶν δύσλυτον ὀνομάζουσιν· ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ δύσλυτον οὐ νοσήματος ἀπλᾶς, ἀλλὰ χρόνιου νοσήματος ἐστὶν ἴδιον, ὡσπερ γε, σῆμα, καὶ τὸ ῥαδίως λυόμενον ὄξειος· τὸ δ' οἶσθαι διαφέρειν ἢ δύσλυτον, ἢ ἐπίμορον, ἢ χρόνιον εἰπεῖν, ἂν οὐκ ἐσχάτης ἀμαθίας ἐστίν· ἐτι δὲ θαυμαστότερον, ὅταν οὗτοι μὲν ὡσπερ ἐξ ἔπρου βαθέος ἐγεθέντες ἐπιχειρῶσι διορίζεσθαι πάθος συμπτώματος, ὃ δὲ τῆς ἐμπληξίας αὐτῶν ἡγεμῶν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ μεθόδου γράφει· τὰ γὰρ αὐτὰ προηγησάμενα μὲν πάθη λέγεται, ἐπιγεόμενα δὲ συμπτώματα· καίτοι τοῦτό γε πολὺν θαυμαστότερον ὧν ἑκάστοι λέγουσι, τὴν τοῦ ἥπατος φλεγμονὴν, εἰ μὲν εὐθὺς εἰσβάλοι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, πάθος εἶναι συγχωρεῖν, εἰ δ' ἐφ' ἑτέρῳ τιμὴ γένοιτο, κατὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην εἰς τὰ συμπτώματα μετατιθέσθαι· καίτοι τί λέγω δευτέραν ἡμέραν; ἀμεινον γὰρ εἰπεῖν ὅταν δευτέραν ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ νοσήματος· οὐ γὰρ δὴ πού κατὰ μὲν τὴν δευτέραν ἡμέραν ἢ τοῦ ἥπατος φλεγμονή

aut cur durable dicant, cum licuerit diuturnum dicere, aut cur haec quidem mutantes nonnulli eorum difficile solutu dicant. At certe hoc non absolute morbi, sed diuturni morbi proprium est, perinde ac, existimo, facile solubile brevis. Verum existimare referre aegre solubilem, an durablem, an diuturnum dixeris, nonne extremae est inscitiae? Jam illud profecto magis mirum, quod ipsi velut e gravi somno experrecti distinguere pathos a symptomate aggrediuntur, quum auctor stupiditatis eorum in secundo de methodo sic scribat: *Eadem namque quum praecedunt, pathea dicuntur, quum succedunt, symptomata.* Quamvis etiam longe mirabilius hoc ipsam sit quam ea quae ab illis dicuntur, utique jecoris phlegmonem, si primo statim die irruat, nostrum esse concedere; si alteri cuiuspiam secundo aut tertio die succedat, inter symptomata referre; quamquam quid diem secundum memoro, quum melius sit horam secundam a morbi invasione dicere? non enim in secundo

Ed. Chart. X. [25.]

Ed. Bas. IV. (46.)

σύμπτωμα γενήσεται, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ὥραν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄλλο τι καὶ οὐ σύμπτωμα· τὸ γὰρ ἐπιγίγνεσθαι τι προηγουμένῳ πάντως πον καὶ τοῦθ' ἔξει. ἀλλὰ τὸ οὕτω, φασὶ, ταχέως ἐπιγινόμενον οὐδὲν διαφέρει τοῦ συνεισβάλλοντος. πάλιν οὖν αὐτὸν ἐχοῖν εἰρηκέναι σαφῶς ὁπόσαις ὥραις ὀρίζεται καὶ διακρίνει τοῦ συνεισβάλλοντος τὸ ἐπιγινόμενον. ὁ Θεσσαλὸς μὲν δὴ τοιοῦτος. οἱ δὲ περὶ τὸν Ὀλυμπικὸν, ὡς ἂν εἰς ἄκρον ἤκοντες σοφίας, οὐχ οὕτω διορίζουσι πάθος συμπτώματος, ἀλλὰ τὸ μὲν πάθος ὡς προεῖρηται, τὸ σύμπτωμα δὲ τὸ τῷ πάθει συμβαῖνον ὑπόρχειν φασὶ, θαυμασιῶς πάνυ καὶ σαφῶς ἐξηγησάμενοι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. τί γὰρ δὴ καὶ ὄν τὸ σύμπτωμα, ὃ τῷ πάθει συμβέβηκεν, ἐχοῖν, οἶμαι, προσθεῖναι τε καὶ διορίσασθαι, ἅρα γε διάθεσις τίς ἐστι σώματος, ἢ βλάβη τινὸς ἐνεργείας, ἢ συναμφότερον. ἐκῆνοι μὲν οὖν οὐ λέγουσιν, ἡμᾶς δὲ δηλοῖοτι μαντεύσασθαι χροί. τὸ δὲ καὶ προσθεῖναι τῷ λόγῳ τοῦτ' αὐτὸν, εἰδικὴν, ὡσπερ καὶ μερικωτέραν ἔχον ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἐντύπωσιν, ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολέλοιπε σαφηγείας, ἅμα τῷ

die phlegmone jecoris symptoma fiet, in secunda ab initio hora aliud quidpiam, non symptoma, nam alicui quod praecessit supervenire omnino competet. At quod tam celeriter, inquam, supervenit, ab eo quod una irruit non distat. Rursum igitur dictum ab illo clare oportuit, quot horis determinet distinguatque quod supervenit ab eo quod una invadit. Ac Thessalus quidem ejusmodi est. Olympicus vero ceu in arcem ipsam sapientiae evectus, non ita pathos a symptomate discernit, sed pathos id esse ait quod dictum est, symptomata vero quod huic accidit, mirifice videlicet ac dilucide essentiam ejus interpretatus; quippe quid ipsum symptoma, quod pathos comitatur, sit, adjicere, ut arbitror, ac definire oportuit, num corporis aliquis affectus, num laesio alicujus actionis, num pariter utrumque esset. At illi quidem minime id dicunt, sed nobis videlicet divinare est opus. Illud vero quod definitioni apposuit, nempe specialem atque etiam magis particularem in iis quae praeter naturam sunt figurationem habens, excellentiam clari-

Ed. Chart. X. [25, 26.]

Ed. Bas. IV. (46.)

καὶ τοῖς ὀνόμασιν Ἑλληνιστὶ καὶ παγκάλως ἐρμηνεύεσθαι, εἰδικιώτερον τινα τύπον ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἔχειν τὸ σύμπτωμα. τί ποτ' οὖν ἐστὶ τὸ γενικιώτερον ἔχον τὸν τύπον; οὐ γὰρ εἴρηκας εἰ χωρὶς τῆς πρὸς ἐκεῖνο παραβολῆς ἐγχωρεῖ τὸ εἰδικιώτερον ἐξευρεῖν. εἰ δ' ὅλωσ' πρὸς οὐδέν παραβάλλοντες εἰδικιώτερον ὀνομάζουσι, ἀκριβῶς τε [26] πάνυ καὶ σαφῶς ἐρμηνεύουσι, καίτοι διὰ συντόμων τε ἅμα καὶ σαφῶν οἷόν τ' ἦν εἰπεῖν ὡς τὰ παρὰ φύσιν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸ σῶμα τῶν ζώων ἤτοι νοσήματ' ἐστίν, ἢ αἷτια, ἢ συμπτώματα· κοινοῦ δ' αὐτοῖς ὄντος τοῦ παρὰ φύσιν, ἢ νόσος μὲν ἐνεργεῖαν βλάβπει, τὸ δ' αἷτιον ταύτης προηγείται, τὸ σύμπτωμα δ' ἔπεται ταύτη, διπλὸν ὃν τὴν φύσιν, ἐνεργείας μὲν βλάβη τὸ ἕτερον, διάθεσις δέ τις ἀκολουθοῦσα τῷ νοσήματι τὸ λοιπόν. ἀλλὰ γὰρ, ὡσπερ ἔφην, εἰ πάντα τις ἐπέροχοιτο τὰ σφάλματ' αὐτῶν, οὐκ ἂν ἐπιθείη τέλος τῷ λόγῳ, καὶ γινώσκεις τοῦτο ἀκριβῶς καὶ σὺ, φίλτατε Ἰέρων, ὅτι μηδὲ τὸ χιλιοστὸν αὐτῶν μέρος ἐξελέγγειν ἐπεχείρησα. τοσοῦτον οὖν ἔτι προσθεῖς ἐντανθοῖ που καταπαύσω τὸ πρῶτον γράμμα, διότι κατὰ τὴν

tatis habet atque etiam nominum Graecam perlepidamque interpretationem. Si magis specialem quandam figurationem, in iis quae praeter naturam sunt, symptoma habere, quid ergo est quod magis generalem notam habet? non enim dixisti an sine collatione ad generale magis speciale liceat invenire. Sin ad nihil omnino referens magis speciale pronunciat, oppido quam diligenter clareque interpretatur, quanquam et paucis et dilucidis verbis dicere ei licebat omnia quae circa corpus animalis praeter naturam sunt, vel morbum esse, vel causam, vel symptoma. Quibus omnibus quum illud praeter naturam sit commune, morbus actioni officit, causa ipsum praecedit, symptoma cum sequitur, ipsum videlicet natura duplex, alterum actionis laesio, alterum affectio quaedam morbum sequens. Verum, ut dixi, si quis omnes eorum errores excutere velit, finem dicendi non inveniatur, ipseque, mi Hiero, optime scis eorum nos ne millesimam quidem partem refutare conatos. Ergo si illud tantum adjecero, primum hunc librum hoc loco claudam,

Ed. Chart. X. [26.]

Ed. Bas. IV. (46.)

ἀρχὴν τῆς μεθόδου σφάλονται πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, οἱ μὲν ἀπὸ Θεσσαλοῦ καὶ Θεμισωνος, οἵπερ δὴ καὶ μεθοδικοὺς ἑαυτοὺς ὀνομάζουσιν, ἔσχατά τε καὶ μέγιστα σφάλματα, σὺν αὐτοῖς δ' οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀναλογιστικῶν τε καὶ δογματικῶν καὶ λογικῶν ὀνομαζομένων. εἰ μὴ γὰρ ἐξέυροι τις ἀπάσας τὰς διαθέσεις ὑφ' ὧν ἐνέργεια βλέπεται, τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν νοσημάτων ὅποσον ἔστι καὶ ὅποιον ἀδύνατον ἀκριβῶς ὀρισθῆναι· τοῦτο δ' οὐδ' ἐπιχειρήσαντες ἐνιοὶ ποιῆσαι τυράννων δίκην ἀποφαίνονται τὰ δόξαντά σφισι χωρὶς ἀποδείξεως. ἐνιοὶ δ' οὐ μόνον οὐκ ἀπέδειξαν, ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τῶν ἀποδεικνύοντων μαρτάρουσι· καὶ τό γε πλεῖστον γένος, ὡς οἶσθα, τῶν νῦν ἐπιπολαζόντων ἰατρῶν, ἔστι τοιοῦτον· καὶ θαυμαστὸν ἴσως οὐδέν· ὅπου γὰρ καὶ τῶν φιλοσόφων οἱ πολλοὶ χωρὶς ἀποδείξεως ἀξιοῦσι πιστεῦσθαι, τί χροῖ θαυμάζειν τινὰ τῶν ἰατρῶν; οἷδὲ γὰρ σχολή γε αὐτοῖς ἔστιν ἀλήθειαν ζητεῖν, ἔωθεν μὲν ἐν ἀσπασμοῖς διατρίβουσιν, οὓς αὐτοὶ καλοῦσιν ἀσπασμοὺς, εἰς ἐσπέραν δ' ἐμπιπλαμένοις τε καὶ μεθυσκομένοις. ἀλλὰ κατὰ τὸν παλαιὸν

nempe quod in ipso statim methodi principio non pauci medicorum falluntur, ut qui Thessali et Themisonis sunt aemuli, quique methodicos se appellant postremis, extremis ac maximis erroribus, cum his vero non pauci eorum, qui se analogisticos, dogmaticos ac logicos nominant. Siquidem nisi quis omnes affectus, a quibus actio laeditur, inveniit, numerum ipsum morborum, quantus qualisque sit, ad unguem definire non potest. Id quum quidam eorum facere nunquam vel tentaverint, tyrannorum more quae ipsis videntur citra demonstrationem pronunciant. Alii non modo ipsi non demonstrant, sed nec a demonstrantibus discunt. Ac plurima, ut scis, medicorum pars, qui nunc sunt in pretio, ejusmodi est, nec id fortasse mirum. Nam ubi philosophorum plerique citra demonstrationem credi sibi postulant, quid medicos mirere, quibus nec vacat veritatis inquisitioni vacare? ut qui mane in salutationibus, ita enim appellant, sint occupati, vesperis cibo distenti ac ebrii. Verum

Ed. Chart. X. [26.]

Ed. Bas. IV. (46.)

αὐλητήν, ὃ λέγων, ἀμιλλαιήν ἂν καὶ ταῖς Μούσαις· αἰσχρὸν γὰρ αὐλητήν μὲν οὕτως εὐρεθῆναι φιλόκαλον, οὐ μέγα τὸ πρῶγμα κατορθοῦντα, μέθοδον δὲ θεραπευτικὴν ἐκ παλαιοῦ μὲν ζητομένην, ἀκριβῶς δ' οὕτω γεγραμμένην, ἔξεραῖν τε καὶ τελειῶσαι δυναμένους ἡμᾶς δικεῖν καὶ μέλλειν καὶ ἀναβάλλεσθαι διὰ τὴν ἐπιπολάζουσαν ἐν τῷ νῦν χρόνῳ ἡσυχίαν. ὥστ' ἔμπαιν ἤδη μοι δοκῶ διακεῖσθαι νῦν ἢ πρόσθεν· οὐδὲ γὰρ ὑμῶν χάριν οἰκείαν δίδωμι, προσηραμένους με τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ἅπασαν ἐφεξῆς διελθεῖν. ὁ μὲν δὴ πρῶτός μοι λόγος ἐνταυθοῖ τελευτάτω, τοῦ δ' ἑξῆς παντός ὁ δεύτερος ἀρχέσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

ego veteris tibicinis exemplo, mi Hiero, vel cum Musis ipsis certavero, quum alioqui turpe putem tibicinem, qui praefertim laud magnam rem prospere moliebatur, adeo re-pertum fuisse laudis cupidum, me autem qui medendi me-thodum ab antiquis inquisitam, non tamen hactenus exacte pro-ditam, investigare absolvereque valeam, propter eam quae hac tempestate regnat ignaviam gravari atque cunctari ac differe. Quare contra nunc affectus quam ante mihi vi-deor. Nec enim propriam vobis, qui me ad medendi ar-tem totam ordine perscribendam hortati estis, gratiam tri-buo. Ac primus liber hic mihi finiatur, totius quod sequi-tur operis secundus ad hunc modum deinceps incipiatur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Ed. Chart. X. [27.]

Ed. Bas. IV. (47.)

Κεφ. α'. Τῶν συμβαινόντων τοῖς σώμασιν ἐν τῷ
παρὰ φύσιν ἔχειν, Ἰέρων κράτιστε, τέτταρες ἐδείχθησαν αἱ
πᾶσαι διαφοραὶ, μία μὲν αὐτῆς τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας,
ἑτέρα δὲ τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν διαθέσεως, ἄλλη τε τρίτη
τῶν ταύτης αἰτιῶν, καὶ τετάρτη τῶν ἐξ ἀνάγκης ἐπομένων
αὐτῇ συμπτωμάτων. ὅτι μὲν οὖν ἦτοι πάντα ταῦτ' εἶναι χρὴ
τὴν νόσον, ἢ τινὰ τούτων, ἢ πάντως γ' ἐν ἐξ αὐτῶν, ἔτοιμον
συλλογίσασθαι· μηδεὶς γὰρ παρὰ τὰ προειρημένα τοῖς νοσοῦ-
σιν ὑπάρχοντος, οὐδὲ ἔξω τούτων ἔσται τὸ νόσημα. λείπεται

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER II.

Cap. I. Quae corporibus praeter naturam sese ha-
bentibus accidunt, Hiero optime, eorum omnes quatuor tra-
ditae differentiae sunt, una ipsius functionis laesae, altera
affectus hanc efficientis, alia etiam tertia causarum ejus asse-
ctus, quarta symptomatum, quae hunc necessario conse-
quuntur. Quod itaque vel cuncta haec esse morbum oporteat,
vel horum quaedam; vel certe ex his unum, id colligere facile est.
Quum enim aegrotantibus praeter praedicta nihil infit, utique praeter haec morbus non fuerit. Ergo

Ed. Chart. X. [27. 28.]

Ed. Bas. IV. (47.)

τοίνυν ἢ τὸ πάντων ἄθροισμα λέγειν τὴν νόσον εἶναι, ἢ τινὰ τούτων, ἢ ἓν γέ τι πάντως. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξ ἀπάντων ἄθροισμα πρὸς τῷ μὴδ' εἰρησθαι πρὸς τινος οὐδ' ἐγχωρεῖ λεχθῆναι· τί γὰρ ἔσται νόσον αἴτιον, ἢ τί σύμπτωμα νοσήματος, εἰ τὸ πάντων ἄθροισμα νόσημα νομισθήσεται; οὐδὲ ἐν δήπουθεν. ἀναγκαῖον οὖν ἀπολιπεῖν δύο ἄλλα γένη παρὰ τὰς νόσους, ἕτερον μὲν τῶν ἐργαζομένων αὐτὰς αἰτιῶν, ἕτερον δὲ τῶν ἐπομένων μὲν ἐξ ἀνάγκης, λυπούντων δ' οὐδὲν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀφέλοιμεν, ἐν δυοῖν ἔστι τούτοις ἢ νόσος, ἢ ταῖς βεβλαμμέναις ἐνεργείαις, ἢ ταῖς ἐργαζομέναις αὐτὰς διαθέσεσι. [28] καὶ δὴ καὶ διηρέχθησαν εὐθύς ἐκ παλαιοῦ καὶ περὶ τοῦδε καὶ νῦν ἔτι διαφέρονται πάντες οὐκ ἰατροὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλόσοφοι, τῶν ἐνεργειῶν μὲν τὰς βλάβας ἕτεροι, τῶν δ' ἐργαζομένων αὐτὰς διαθέσεων ἕτεροι προσαγορεύσαντες νοσήματα. τὸ μὲν οὖν διαφέρεισθαι τοὺς ἄνδρας ἐν οὕτως ἀσαφέσι πράγμασιν οὐδὲν θαυμαστόν· τὸ δὲ μὴ διαγιγνώσκειν ὡς ὑπὲρ ὀνόματος ἐρίζουσιν ἐπιτιμήσεως ἄξιον. εἴπερ γὰρ ὁμολόγηται πρὸς ἀπάν-

reliquum est enunciare, aut omnium horum collectionem morbum esse, aut horum quaedam, aut unum omnino. Sed enim omnium esse collectionem, praeter id quod neminem usquam habuit auctorem, etiam dici non potest. Nam quae morbi causa aut quod morbi symptoma erit, si omnium pariter collectio morbus censetur? Neutrum profecto erit. Ergo duo praeter morbos genera relinqui necesse est, alterum causarum quae hos creant, alterum eorum quae necessario sequuntur, non tamen homini officiant. Verum si haec abstuleris, in altero duorum statuitur morbus, aut in laesis functionibus, aut qui has efficiunt affectibus. Fuitque et antiqua sane de hoc controversia et hodie dissident inter se omnes non modo medici, sed etiam philosophi, alii ipsius actionis laesiones, alii affectuum, unde actio prodit, morbos nominantes. Et dissidere viros in rebus ita obscuris minime est mirum, non intelligere tamen eos quod de nomine contendunt, sane increpatione dignum est. Quippe si inter

Ed. Chart. X. [28.]

Ed. Bas. IV. (47.)

των ἢ θεραπεία τῆς ἐμποδιζούσης τὴν ἐνέργειαν εἶναι δια-
θέσιος, οὐδὲν ἔτι χρήσιμον εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα τὸ διελέ-
σθαι πότερα τὴν διάθεσιν, ἢ τὴν βεβλαμμένην ἐνέργειαν
ὀνομαστέον ἔστι νόσημα. ἑκατέρως γὰρ ὀνομαζόντων, ὁ κάμ-
νων ὑγιαίνων ἀποδειχθήσεται, μόνον εἰ τὰ δέοντά τις ἰάματα
προσφέρει ταῖς διαθέσεσιν· αὗται γὰρ εἰσιν ἅς ἄλλοιοῦν χρῆ-
καὶ μεταβάλλειν καὶ τελῶς ἐκκόπτειν, οὐχ αἰ βλάβαι τῶν ἐνεργ-
γιῶν. οὐδεὶς γοῦν ἴσται τὸ χολεύειν βαδίζοντα, καὶ γὰρ γε-
λοῖον, ἀλλὰ τὴν ἐργαζομένην αὐτὸ διάθεσιν, οἷον τὴν φλεγ-
μογὴν, εἰ διὰ ταύτην χολεύει· καὶ ταύτην καὶ καταπτλεῖ καὶ
καταπλάττει καὶ σχάζει καὶ διαφορεῖ καὶ παντὶ τρόπῳ λύειν
ἐπιχειρεῖ· τὸ γὰρ ὀρθῶς βαδίζειν ἔπεται ταύτῃ λύσει, καὶ
οὐδὲν ἔτι δεόμεθα τὴν χολείαν ἐπαγορθοῦσθαι τῆς φλεγμογῆς
οἰχομένης· οὐδὲ γὰρ ὑπομένει τι τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας,
ἐὰν ἐκκόπη τις ἀκριβῶς τὴν ἐργαζομένην αὐτὴν διάθεσιν, ἔστ'
ἂν δ' ὑπολείπηται τι τῆς διαθέσεως, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐνέρ-
γειαν ἀνάλογον ἐκείνη βεβλάσθαι. ταύτην οὖν τὴν διάθεσιν
εἴτε νόσημα καλεῖν, εἴτε πάθος, εἴτ' αἰτίαν νοσήματος, εἴτε

omnes convenit ad affectum, qui functioni obest, curationis
consilia dirigi, nihil ad artis officia confert definivisse asse-
ctusne, an laesa functio morbus sit appellandus. Utrovis
enim modo appellantibus aeger sanitati restituetur, modo
quis affectui commodis praesidiis occurrat, hic namque est
quem alterare mutareque et prorsus submovere oportet, non
laesiones functionum. Nemo enim ipsam claudicationem san-
nat, id enim esset ridiculum, sed affectum, qui hanc efficit,
veluti phlegmonem, si hujus vitio claudicatur, atque hanc
et perfundit et cataplasma imponit et scarificat et discutit et
omni ratione solvere tentat, utpote cum hac abolita red-
datur rectus incessus, nec hac submota claudicationem cor-
rigere prorsus sit opus, quum nec remaneat quicquam pra-
vae functionis, si qui huic obsuit, prorsus sit amotus, affectus,
quoad vero hujus quicquam relinquitur, necessum est ad
proportionem ejus actionem laedi. Hunc itaque affectum seu
morbum appellasse, seu pathos, seu morbi pathosve cau-

Ed. Chart. X. [28.]

Ed. Bas. IV. (47.)

πάθους ἐθέλοι τις, οὐδὲν εἰς τὴν θεραπείαν οὐτ' ὄφελος οὔτε βλάβος ἐπτεῦθεν· ἀλλ' οὐδ' εἰ Θεωρά τις ἢ Δίωνα προσυγορεύσας αὐτὴν, ἔπειτ' ὀρθῶς ἰῶτο; βλάβειεν ἂν οὐδ' οὔτος οὐδὲν τὸν νοσοῦντα· ἢ ἂν εἰ τελείως δέ τις ἀνόνημον ἀπολιπὼν αὐτὴν ἂ ἤρη προσφέρει τῷ κάμνοντι βοηθήματα, πρὸς τῷ μὴ βλάπτειν μηδὲν, οὔτος ἐστὶ κάλλιστα θεραπεύσει. διδάσκειν μὲν τοι βουλόμενος ἕτερον ἂ γινώσκει, δεήσεται τα πάντως ὀνομάτων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὅρον τε τῆς χρήσεως αὐτῶν ἔξει τὴν σαφήνειαν· ὁ γὰρ ὡς ἂν ὁ μαθητῶν ἐκμάθοι σαφέστατα μάλιστα σπουδάζων ὀνομάζειν, ἄριστος διδάσκαλος. ἐπεὶ τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἐν τούτῳ νῦν καθεστήκαμεν, ἀνάγκη μὲν πον θέσθαι τοῖς πράγμασιν ὀνόματα· τὸ δ' εἰ καὶ σαφῶς, ἡμῶν σκοπεῖσθαι πάρεστιν. ἢ μὲν δὴ τὴν ἐνέργειαν ἐμποδιζουσα διάθεσις ὀνομαζέσθω νόσος· εἴ τι δ' ἔπεται τῆδε, σύμπτωμα· τὸ δ' ἐργαζόμενον αὐτὴν, αἷτιον.

Κεφ. β'. Οὕτω δὲ τούτων διωρισμένων ἐπιβλέπειν ἀκριβῶς χρὴ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν ὀνομάτων, ἂ κατὰ τῶν νο-

fam quis velit, id nihil ad curationem nec proffit nec oblit, sed neque si Theonem aut Dionem hunc vocet quis, modo rite sanet, nec hic quidem aegrotanti officiat. Quin imo siquis prorsus innominato eo, tamen quae ex usu aegrotantis sunt, adhibeat remedia, non solum hic nihil laedet, sed etiam bellissime curabit. Verum qui alterum docere volet, quae ipse tenet, huic prorsus nominibus propter res uti est opus. In quorum usu perspicuitas quasi meta spectanda erit. Nam qui sic nominare quaeque studet, ut qui discit clarissime intelligat, is optimus praeceptor fuerit. Quoniam igitur et nos jam docendi manus ingredimur, necesse est alicubi rebus nomina imponamus; an vero dilucide, id nos perpendere licet. Ergo affectus qui actionem laedit, morbus appelletur; hunc si quid sequitur, symptoma; quod illum efficit, causa.)

Cap. II. His ita distinctis inspicienda diligenter est diversitas nominum, quae morbis imposuerunt ipsorum

Ed. Chart. X. [28. 29.]

Ed. Bas. IV. (47.)

σημάτων ἐπήνεγκαν οἱ πρῶτοι θέμενοι· πολλαχόθι μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ βεβλαμμένου μορίου τὰ ὀνόματα, πλευρίτις καὶ περιπνευμονία καὶ ἰσχίας καὶ ποδάγρα καὶ νεφρίτις καὶ ἀρθρίτις, ὀφθαλμία τε καὶ κεφαλαλγία καὶ δυσεντερία· πολλαχόθι δ' ἀπὸ τοῦ συμπτώματος, ἰλεὸς καὶ τετεσμός καὶ σπασμός καὶ παλμός καὶ τρόμος καὶ παράλυσις, ἀπεψία τε [29] καὶ δύσπνοια καὶ ἄπνοια καὶ ἀρτηρία καὶ παρασφρόδνη καὶ κῶμα· πολλαχόθι δ' ἀπ' ἀμφοῖν ἄμμι, ὡς κεφαλαλγία καὶ ὀταλγία καὶ καρδιαλγία καὶ ὀδονταλγία καὶ ὑστεραλγία· πολλαχόθι δ' ἀπὸ τῆς δοξαζομένης αἰτίας, ὡς ἡ μελαγχολία μὲν ὑπὸ πάντων, αἰ χολέρας δὲ ὑπὸ τῶν Κνιδίων ἰατρῶν, ἴσως δὲ καὶ ὁ λευκοφλεγματίας ἕθερος ἐρτεῖθεν· ἐρίοτε δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς τι τῶν ἐκτὸς ὁμοιότητος, ἑλέμας καὶ καρκίνος καὶ πολύπους καὶ σταφυλή καὶ λέκη καὶ μυρμηγία καὶ ἀθήρωμα καὶ στεάτωμα καὶ σταφύλωμα καὶ μελικηρίς καὶ ἄνθραξ, ἀλωπεκία τε καὶ ὀφίαισις καὶ σύκωσις καὶ σατοριασμός καὶ πριαπισμός· τῶν νοσημάτων δ' αὐτῶν ὀνόματα μῆτε τόπου ἐξαπτόμενα πεπορθότος μῆτε τῆς ποιούσης αἰτίας ὀλίγα, φλεγμονὴ καὶ γάγγραινα καὶ σκιδῶος, ἐρυσίπελάς τε καὶ

primi auctores. Passim enim a laesa parte sunt nomina, pleuritis, peripneumonia, ischias, podagra, nephritis, arthritis, ophthalmia et cephalalgia et dysenteria. Frequenter ab ipso symptomate, ut ileus, tenesmus, convulsio, palpitatio et tremor, paralysis et aepsia, dyspnoea, apnoea, pervigilatio et delirium et coma. Saepe ab ambobus simul, ut cephalalgia, otalgia, cardialgia, odontalgia, hysteralgia. Saepenumero a causa putata, ut melancholia quidem ab omnibus, cholerae autem a Cnidiis medicis, sed et hinc fortassis leucophlegmatias hyderus. Nonnunquam a similitudine ad aliquid extra positum, ut elephas, cancer, polyypus, staphyle, vitiligo alba, formica, atheroma, steatoma, staphyloma, meliceris, carbunculus, alopecia, ophiastis, ficus, fatyriasmus et priapismus. Ipsorum vero morborum, quae nec locum affectum repraesentant nec causam efficientem, perpauca sunt nomina, phlegmone, gangraena

Ed. Chart. X. [29.]

Ed. Bas. IV. (47.)

ἀπόστημα καὶ οἴδημα καὶ ἐμπύημα καὶ ἔλκος ἐξάρθρημά τε
καὶ κάταγμα καὶ σπᾶσμα καὶ ῥήγμα καὶ κολόβωμα καὶ δοθιῆν
καὶ ἰονθός καὶ γῆμα· καίτοι καὶ τούτων αὐτῶν ἕνα τὰ μὲν
καὶ τὸν τόπον τοῦ σώματος, ἦτοι τὸ πεπορθὸς μέρος ἐμφαί-
ρειν ἔοικεν, ἕνα δὲ ἀπὸ τοῦ πλεονεκτοῦντος ὀνομάζεται συμ-
πτώματος· εἰ δ' ἄρα τι καὶ χωρὶς παρρημῆσεως ὀνομάζεται,
τάς γ' ἐν αὐτῶ διαφοράς καὶ τοῦτο πολυειδεῖς ἔσχηκεν, οἷον
ἔλκος, εἰ καὶ μὴ συνεχείας ἦν ἢ λύσις ἐν σαρκώδει μόριον, καὶ
ταύτη παραδηλοῦν ἐδόκει τὸν πεπορθότα τόπον, ἀλλ' αἱ γε
κατὰ μέρος αὐτοῦ διαφοραὶ ποικίλαι τοῖς ὀνόμασι, χειρῶ-
νειον καὶ τηλέφιον καὶ καρκίνος, ἔρηξ τε καὶ φαγέδαινα, καὶ
πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν πρώτως ἰασαμένων, ὡς
τὸ χειρῶνειον· ἕνα δ' ἀπὸ τῶν πεπορθότων, ὡς τὸ τηλέ-
φιον· ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς τὸ ζῶον ὁμοιότητος ὁ καρκίνος· ἢ
φαγέδαινα δ' ἀπὸ τοῦ συμπτώματος, ὅσπερ γε καὶ οἱ ἔρη-
τες. ἀλλ' ἢ μὲν φαγέδαινα πάντως ἐστὶν ἔλκος ἐσθιόμενον,
ἢ ἀναβιβρωσκίον, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλη τις ὀνομάζειν· ὁ δ' ἔρ-
ηξ οὐδ' ἔλκος αἰεὶ, καὶ ὁπότε μεθ' ἑλκώσεως, οὐ κατέχων

scirrhus, erysipelas, abscessus, oedema, empyema, ulcus,
luxatio, fractura, spasma, ruptura, coloboma, furuncu-
lus, varus, phyma. Quamquam horum quoque nonnulla
partim locum corporis, sive partem affectam subindicare
videntur, quaedam vero ab exuperante symptomate nomi-
nantur. Quod si quis citra significationem nominetur, diffe-
rentias et is varias habet, veluti ulcus, quamvis unitatis so-
lutio in carnosa parte non esset, atque ita affectam partem
una subindicaret, at particulares ejus differentiae variae
sunt nominibus, chironium, telephium, cancer, herpes,
phagedaena omniaque id genus, quaedam ab iis qui primum
ea sanarunt, ut chironium, quaedam ab ipsis affectis, ut tele-
phium, cancer autem a similitudine ad animantem, phage-
daena a symptomate, ut et herpetes. Verum phagedaena
ulcus omnino est depascens, aut exedens, aut quomodo-
cunque quis appellare voluerit. Herpes autem non semper
ulcus est, quotiesque cum exulceratione est, non servata ve-

Ed. Chart. X. [29.]

Ed. Bas. IV. (47. 48.)

τὴν ἀρχαίαν ἔδραν, ἐπιπέμπεται τὰ πλησίον, (48) ἀλλ' ὡσπερ τοῦνομα θηλοῖ, δίκην ἔσποντος θηρίου, καταλείπει μὲν τὰ πρότερα, μετέρχεται δ' ἐφ' ἕτερα. κοῖλον δ' ἕλκος καὶ ὑπερὸν καὶ καθαρόν, ὁμαλές τε καὶ ὑπερσαροῦν, οἰκειότερας μὲν ἔσχηκε τὰς πρόσσηγορίας, οὐ μὴν ὡσαύτως γε πάσας, ἀλλὰ τὸ μὲν ὁμαλές ἀπὸ τῆς οἰκείας διαφορᾶς, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ κοῖλον ἢ ὑπερσαροῦν· ἔναιμον δὲ καὶ καθαρόν καὶ ὑπερὸν οὐ κατὰ τὰς οἰκείας διαφορᾶς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ὀνομάζεται συμπτωμάτων. οὕτως οὖν ἀνωμάλου τῶν ὀνομάτων τῆς θέσεως τοῖς ἀρχαίοις γεγενημένης, καὶ πολὺ μᾶλλον, ὅταν ἐπιπυκτίδα καὶ ἀκροχορδῶνα καὶ νυκτάλωπα προσαγορεύωσι, τὸ μὲν ὅτι νυκτιώρ ἐγένετο, τὸ δ' ὅτι καὶ ἄκρα ὀχεῖται τῆς ἐπιμακείας τοῦ δέρματος, τὸ δ' ὅτι τῆς νυκτός ἀποφαίνει μὴ βλάβουτας, ἕτερά τε πολλὰ τοιαῦτα ποιῶσιν, εἰ γὰρ ἐπεξίσομι πάντα, κενδερέσω σπονδάξαι δοκεῖν ὁ φεύγειν ἐκέλευσα, παρῶνθαι οὖν γρηῃ παρὶ τρόπῳ τὸν τῆς ἀληθείας αὐτῆς ὀρεγόμενον ἀπομαρῶν μὲν τοῦ προσδοξαζομένου τοῖς ὀνόμασιν, ἐπὶ δὲ τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων αὐτὴν ἵεναι καὶ ταύτην ἐπισκέπτεσθαι καὶ ζητεῖν, ὅποσα τὰ σύμπαντ' ἐστὶ

teri fede, vicinas partes depascit, sed sicuti nomen ipsum indicat, ritu serpentis bestiae, relicto priore loco, transit ad alterum. Cavum vero ulcus et fordidum et purum et planum et supererescens magis proprias fortita sunt appellationes, non tamen similiter omnes, sed planum a propria differentia, sicut et cavum et supererescens. At cruentum et purum et fordidum non a propriis differentiis, sed ab externis symptomatis appellantur. Ergo quum tam impar nominum impositio veteribus fuerit multoque etiam magis, quum epinyctida et acrochordona et nyctalopa dicunt, primum quod noctu sit enatum, alterum quod summam occupet cutem, tertium quod noctu visum auferat, aliaque ejusmodi multa faciant, nam si omnia numerem, periclitabor videri studio sequi quod fugere jussi, ergo omni modo enitendum est ei qui veritatem ipsam expetit, ab ipsa nominum imaginatione recedere et ad ipsam rerum substantiam se conferre atque hanc speculari, tum quot in universum sint et

Ed. Chart. X. [29. 30.]

Ed. Bas. IV. (48.)

νοσημάτων τε καὶ συμπτώματα, καὶ προσέτι τὰ προηγουμένα
 τούτων αἷτια. τοῦτ' οὖν ἡμεῖς ἐποιήσαμεν ἐν ἑτέροις ὑπομνή-
 μασι, ὧν ἔστι περὶ μὲν τοῦ πλήθους τῶν νοσημάτων ἐν,
 ἐπιγέγραπται δὲ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς, ἕτερον
 δὲ περὶ τῆς τῶν συμπτωμάτων ἔστι διαφορᾶς· οὕτω δὲ καὶ
 τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐπειράθημεν ἐξεργεῖν ἑκατέρας ἰδίαι, τὰς τε
 τῶν νοσημάτων καὶ τὰς τῶν συμπτωμάτων ἀπάντων, ἃς
 μηδὲν ἔτι λείπει, ἀλλ' ἐτοίμην εἶναι τὴν παρασκευὴν ἅπασιν
 εἰς τὴν κῦν ἡμῶν προκειμένην πραγματείαν. ὅθεν οὐδ' ἀνα-
 γινώσκων ἔτι τὰ μετὰ ταῦτα ῥηθησόμενα συμβουλεύω, πρὶν
 ἐν [30] ἐκείνοις γυμνάσασθαι· παρακούσας γὰρ τις οὕτω
 πολλῶν θεωρημάτων οὐτ' αὐτὸς ὠφεληθήσεται καὶ μάτην
 ἐγκαλέσει τοῖς ὀρθῶς λεγομένοις.

Κεφ. γ'. Ἐν ἐκείνοις μὲν οὖν ἅπαντα κατὰ μέρος
 ἐπέξοχομαι, τὰ τε νοσήματα καὶ τὰ συμπτώματα καὶ τὰς
 αἰτίας· ἔνταυθα δὲ δύο ἔτι προσθεῖς ταῦτα, ἀναγκαῖα γι-
 νώσασθαι τοῖς ἐσθήσοσι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἐπὶ τὸ
 χρῆσθαι τοῖς εὐρισκομένοις τηρικαῦτα μεταβήσομαι. τίνα δὲ

morbi et symptomata ac praeterea antecedentes horum cau-
 sae, requirere. Nos igitur id in aliis commentariis fecimus,
 quorum unus de morborum multitudine est. inscriptus au-
 tem est de morborum differentia, alter de symptomatum est
 differentia. Adeo vero causas horum utrisque seorsum ex-
 plorare studuimus tum morborum tum symptomatum om-
 nium, ut ad praesentem disputationem nihil amplius defide-
 retur, sed praeparata omnia jam sint. Itaque ne legenda
 quidem quae hic dicemus ulli suaserim, priusquam in illis
 sit exercitatus. Quippe tam numerosis theorematis neglectis
 nec ipse fructum percipiet et quae recte sunt tradita temere
 inculcabit.

Cap. III. Ac in illis quidem particulatim omnia tum
 morbos tum symptomata tum causas oratione persequor,
 hic duobus adhuc additis quae cognita necessaria erunt iis,
 qui medendi methodum exercebunt, tum me ad usum inven-
 torum prodendam conferam. Quaecnam, *inquis*, duo illa

Ed. Chart. X. [30.]

Ed. Bas. IV. (48.)

τὰ δύο ταῦτ' ἐστὶν ἂ μὲλλον λέξαι; ἐν μὲν ὅπῃ διαφέρει νόσημα πάθους· ἕτερον δὲ ὅτι χωρὶς τοῦ γινῆναι τὰ στοιχεῖα τοῦ σώματος, ἐξ ὧν πρῶτον γέγονεν, ἀμήχανον ἐξευρεῖν τὰ νοσήματα. ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν πειράσομαι διελθεῖν ἐπιμελέστατα, τοὺς δ' ἀναλεξομένους αὐτὰ παρακαλῶ μὴ πρότερον ἐπ' αὐτὴν μετιέναι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, πρὶν ὅποσα τὰ πάντα ἐστὶ νοσήματα καὶ αὐτοὺς ζητῆσαι κατὰ μόνας, καὶ τοῖς ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένοις ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν. ὡς οὖν ταῦτα ποιησάντων, ἄρξομαι τοῦ λόγου. τρεῖς ἐδείχθησαν οὕσαι διαθέσεις ἐν τῷ σώματι παρὰ φύσιν, αἰτίων τε καὶ νοσημάτων καὶ συμπτωμάτων· αἰτίων μὲν οἷον τοῦ πλήθους, ἢ τῆς διαφθορᾶς· νοσημάτων δὲ οἷον τῆς φλεγμονῆς, ἢ τοῦ ἔλκους· συμπτωμάτων δὲ οἷον τῆς ἀρχοῖας, ἢ τῆς ἰσχυρότητος. ἔξωθεν δὲ τούτων ἐστὶ τὰ ἀμέτρως ἐκκρινόμενα τοῦ σώματος, ἢ παρὰ φύσιν ἐπεχόμενα, καὶ τῶν ἐνεργειῶν αἱ βλάβαι, κοινῇ μὲν ἅπαντα προσαγορευόμενα συμπτώματα, γένος δ' οὐχ ἐν ἔχοντα· διάθεσις μὲν γὰρ τίς ἐστὶ σώματος ἢ ἀρχοῖα· τὸ δὲ ἐκκρινόμενον ἢ ἐπεχόμενον ἔπεται μὲν, διάθεσις δ' οὐκ ἔστιν·

quae dicere paro? Certe unum quid inter morbum et pathos interfit, alterum quod sine corporis elementis, ex quibus primum consistit, noscendis, non possint morbi inveniri. Haec igitur nos accuratissime tradere studebimus. Qui autem ea legent, oro ne prius ad ipsam methodum medendi se conferant quam et ipsi quot in totum morbi sint, per se inquisierint, et quae prodita a nobis sunt curiose inspexerint. Ergo tanquam haec fecerint, sermonem incipiam. Tres esse in corpore affectus praeter naturam ostensum jam est, causas, morbos, symptomata; causas, veluti redundantiam vel corruptelam; morbos, ut phlegmonem, ulcus; symptomata, ut decolorationem et gracilitatem. Diversa ab his sunt quae immodice a corpore excernuntur, aut quae praeter naturam retinentur et functionum laesiones, omnia scilicet communi nomine symptomata dicta, caeterum non uni generi subjecta. Quippe affectus quidam corporis est decoloratio, quod excernitur aut retinetur, affectus non est, sed *affectum* sequi-

Ed. Chart. X. [30.]

Ed. Bas. IV. (48.)

οὕτω δὲ καὶ ἡ ἐνέργεια βεβλαμμένη τε καὶ ἀβλαβὴς οὕσα δια-
 θεσεις μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπιταὶ δὲ ἐξ ἀνάγκης τῇ τοῦ μορίου δια-
 θέσει. τὸ μὲν οὖν οἶδημα καὶ ἡ φλεγμονὴ τῶν ἀπλῶς ὄν-
 των ἔστι, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τὸ πλήθος, εἰ τύχοι, τοῦ
 αἵματος, ἢ τοῦ σώματος ἢ ὠχρότης· ἢ δ' ἐνέργεια τῶν μὲν
 ἀπλῶς ὄντων οὐκ ἔστιν, ἢ οὐχ ὁμοίως γε τούτοις ὄντων· οὐ-
 δένα γὰρ αὐτῆς χρόνον ὑπομένει τὰ μόρια, καθάπερ οὐδὲ τὰ
 τῆς λέξεως, οὐδ' ὅλως κινήσεως οὐδεμιᾶς, ἀλλ' ἕκαστον τού-
 των ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι λαμβάνει. διττοῦ δ' ὄντος γένους
 κινήσεως, τοῦ μὲν κατὰ τόπον, τοῦ δὲ κατὰ ποιότητα, φορὰ
 μὲν τὸ πρότερον, ἀλλοιώσεις δὲ τὸ δεύτερον ὀνομάζεται. πᾶσα
 μὲν οὖν ἐνέργεια κινήσις ἔστι. δραστική· πᾶσα δ' ἀλλοιώσις
 κινήσις παθητικὴ τοῦ ἀλλοιοιμένου, πάσχει γὰρ τι τὸ ἀλ-
 λοιούμενον. αἱ τοίνυν διαθέσεις, ἐπειδὴν ἀλλοιοῦνται, κί-
 ροῦνται· πανσάμεναι δὲ τοῦ κινεῖσθαι, ἠλλοιοῦνται μὲν, ἀλ-
 λοιοῦνται δ' οὐκ ἔτι. πᾶν γὰρ τὸ ὅπως οὖν ἔχον ἐν τιμὴ
 πάντως ἔστι διαθέσει· τὸ δ' ἐν δυσλύτῳ διαθέσει καθ' ἕξιν

tur. Similiter actio vel laesa vel integra affectus sane non
 est, partis autem unde actio editur, affectum necessario com-
 mitatur. Ac oedema quidem et phlegmone ex iis sunt quae
 absolute esse dicuntur. Eodem modo et plenitudo, si acci-
 dat, sanguinis et corporis pallor. Actio vero ex eorum nu-
 mero non est quae esse absolute dicuntur, aut certe non si-
 militer, sicut jam comprehensa, siquidem nullo temporis
 spatio manent ejus partes, sicuti profecto nec sermonis nec
 etiam motus ullius, sed horum quilibet in ipso fieri esse
 suum obtinet. Quum vero duplex sit motus genus, unum
 in loco, aliud in qualitate, prius latius, secundum alteratio
 dicitur. Ac omnis quidem actio motus est activus, omnis
 alteratio ejus quod alteratur motus est passivus, patitur nam-
 que quod alteratur. Ergo affectus dum alterantur, moven-
 tur, quum a motu cessaverint, jam alterati sunt, non autem
 amplius alterantur. Quicquid enim quocumque modo se habet,
 in aliquo omnino affectu est, quod autem in difficilis solu-
 tionis affectu est, id habitu jam affectum est. Sane altera-
 tur is qui nigrescit, alteratus est qui jam obnigravit. Itaque

Ed. Chart. X. [30. 31.]

Ed. Bas. IV. (48.)

ἤδη διακείται· ἀλλοιοῦται μὲν ὁ μελαιόμενος, ἡλλοίωται δὲ ὁ μελανθείς· ὥστ' εἶναι τὴν ἡλλοίωσιν γένεσιν ποιότητος, ἢ διαθέσεως, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλης ὀνομάζειν. οὐ μάχεται δὲ τὸ λέγειν ἀλλαγὴν εἶναι τοῦ προὔπαρχοντος τὴν ἡλλοίωσιν τῷ λέγειν γένεσιν αὐτὴν εἶναι ποιότητος· [31] ἅμα γὰρ ἅμφω συμπύπτει, καὶ ἡ πρόσθεν ὑπάρχουσα τῷ σώματι μεταβολή, καὶ νῦν ἄλλη γίγνεται. τοῦ γοῦν ἐν ἡλίῳ διατρίψαντος ἀλλοιοῦται μὲν ἡ λευκότης, γεννᾶται δὲ ἡ μελανότης· καὶ τοῦ παρὰ πῦρὶ θαλπομένου μεταβάλλει μὲν ἡ ψυχρότης, γίγνεται δὲ ἡ θερμότης. ὅταν δὲ τοῦδ' εἶδος, ὃ οὐκ ἔστιν οὐσία, γένεσιν εἶναι λέγωμεν, οὐ ταῦτόν δηλοῦμεν ἐν τῇ λέξει τῆδε καὶ περὶ ἀπλῶς ὀνομαζόμεν γένεσιν· ἡ μὲν γὰρ ἀπλῶς ὀνομαζόμεν γένεσις ὁδός ἐστιν εἰς οὐσίαν, ἡ δὲ τοῦδ' εἶδος γένεσις, εἰς τὴν ὡς ἂν εἶποι τις ὑπαρξιν ἐκείνον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν παρόρῳ λελέχθω, ὃ δὲ ἐν τῷ λόγῳ μάλιστα προὔκειτο, σχεδὸν ἤδη διωρισται, τὸ τὰ μὲν ἐν γενέσει τε καὶ μεταβολῇ καὶ ἡλλοιώσει καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἐν κινήσει τοῦ εἶναι μεταλαμβάνειν, τῶν δ' ὑπομένων τὴν οὐσίαν· ὑγεία μὲν οὖν

alteratio generatio est qualitalis aut effectus, aut quomodo-
cunque appellare velis. Nec si alterationem esse depositio-
nem vel mutationem ejus quod prius fuit dicas, id pugnat
cum eo quod dixi, alterationem generationem esse qualitalis,
quum ambo in idem recidant, nam et quae prior in corpore
qualitas fuit mutatur et nunc nova gignitur. Quippe ejus
• qui in sole scerfatur, candor mutatur, nigrities gignitur;
rursus ejus qui ad ignem calescit, frigus mutatur, calor fit.
Quoties vero enjuspian quod substantia non sit, generatio-
nem esse dicimus, non idem eo sermone significamus sicut
quum absolute generationem nuncupamus. Nam quae absolute
generatio nominatur, via est in substantiam, quae vero hujus
vel illius generatio dicitur, via est in illius, ut sic loquar, exi-
sistentiam. Verum hoc veluti extra rem sit dictum. Quod
vero propositum nobis in disputatione maxime fuit, sermone
jam definitum est, nempe aliqua in generatione et muta-
tione et alteratione et ut semel dicam, in motu ipsam essentiam
habere, aliqua in ipsius substantiae constantia. Ac sanitas quidem

Ed. Chart. X. [31.]

Ed. Bas. IV. (48.)

καὶ νόσος, ὅσαι τε συμπτωμάτων ἢ αἰτίων εἰσὶ διαθέσεις, ἢ ἔξεις, ὑπομερόντων εἰσὶν· αἱ δ' ἐνέργειαι πᾶσαι καὶ αἱ καθ' ὅτιοῦν ἀλλοιώσεις ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι κέκτηνται, καὶ τὸ καθ' ὅτιοῦν κινούμενον σῶμα κατ' ἐκεῖνο πάσχει, καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ πάθος ἐστίν. οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ καὶ τὰς ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν ἀπάσας κινήσεις, ὅσαι γε μὴ δραστικαί, πάθη προσαγορεύουσιν, ὥσπερ οὖν ἐνεργείας τὰς δραστικὰς, οὕτω καὶ αὐτὰς τῶν αἰσθησέων τὰς ἀλλοιώσεις ὁ Πλάτων ὀνομάζει πάθη· τοῖς νεωτέροις δ' οὐκ οἶδ' ὅπως δόξαν, ἐπὶ τῆς παρὰ φύσιν μόνης κινήσεως καῖται τούτομα. ἰδίως μὲν οὖν τὸ πάθος ἐπὶ πάσης τῆς ἔξωθεν κινήσεως ἐλέγτο παρὰ τῶν παλαιῶν, ἡδὴ δὲ καταχρώμενοι καὶ τὰς ἐκ πάθους μὲν γεγενημένας τῶν διαθέσεων, οὐκέτι δ' ἐν κινήσει, πάθη προσαγορεύουσιν· οὐ μὴν χροσιώτερόν γε οὐδὲ δυσλυτώτερον ἢ διάθεσις τῆς ἔξεως, ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἀρρώστια· ἀλλ' αἱ τοιαῦται νομοθεσίαι τῶν ὀνομάτων ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐπισηχθήσαν. εἴρηται δὲ ἐπιπλέον ὑπὲρ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων ἐτέ-

et morbus et quaecumque symptomatum causarumque affectus vel habitus sunt, ex permanentium numero sunt, actiones omnes alterationesque, in quacumque re fuerint, in ipso fieri essentiam suam possident, et corpus secundum quodcumque movetur, secundum idem patitur motusque ejus pathos est. Sane praeferri motus omnes, etiam qui secundum naturam se habent, nisi activi sint, pathos, id est passiones nominant, sicuti etiam ipsos activos motus actiones. Eo pacto et Plato sensuum alterationes pathos appellat, cum junioribus aliter nescio quomodo sit visum, ut videlicet de solo eo qui praeter naturam sit motu id nomen usurpent. Ac a veteribus quidem pathos privatim de omni extrinsecus motu dicebatur, nunc per abusum etiam affectus qui ex passione jam provenere, nec amplius in motu sunt, pathos appellant, non tamen diuturnior aut solutu difficilior est affectio quam habitus, quemadmodum neque imbecillitas. Sed ejusmodi nominum promulgationes a junioribus sunt invectae. Diximus autem alibi diffusius de medicinalium nominum usu,

Ed. Chart. X. [31.]

Ed. Bas. IV. (48. 49.)

ρωθι, καὶ νῦν οὐ τοῦτο πρόκειται σκοπεῖν, ἀλλ' ὅπως ἡμεῖς
 χρῆσόμεθα, διελέσθαι μόνον ἀναγκαῖον ἔδοξε σαφηνείας ἕνεκα.
 τὴν γὰρ ἐναντίαν ὑγίει διάθεσιν, ὑπ' ἧς (49) ἐρέργειαν λέ-
 γομεν βλάπτεσθαι, νόσημα μόνον προσαγορεύομεν, εἴτε πο-
 λυχρόνιος, εἴτε ὀλιγοχρόνιος, εἴτ' ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ γίγνεται·
 τὰς δ' ἄλλας ἀπάσας τὰς προηγουμένας τούτων ἐν αἰτίας
 λόγῳ διαθέσεις παρὰ φύσιν, αὐτὸ τοῦτο μόνον, αἰτίας, οἷ
 πάθη· τὰ δ' ἐπόμυνα ταύταις, ὅσα μὲν ἐνεργειῶν εἰσι βλά-
 βαι, συμπτώματά τε καὶ πάθη, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τὰς ἀμέ-
 τρους ἐκκρίσεις ἢ ἐπισχίσεις· ὅσαι δὲ διαθέσεις, ὥσπερ καὶ
 ἡ ἄχροια, πρὸς τῷ τοῦ πάθους τε καὶ τοῦ συμπτώματος ὁνό-
 ματι διαθέσεις ὀνομάζομεν, ὥσπερ οὖν καὶ εἰσι. κοινὸν μὲν
 δὴ τούτων ἀπάντων τὸ παρὰ φύσιν καὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν
 νοσημάτων καὶ τῶν συμπτωμάτων· ἴδιον δὲ τῶν μὲν νοση-
 μάτων τὸ βλάπτειν ἐρέργειαν, τῶν δὲ συμπτωμάτων τὸ τού-
 τοις ἕπεσθαι, τῶν δὲ αἰτίων τὸ προηγεῖσθαι. οὐτ' οὖν ὅστις
 κίνησιν εἶπε παρὰ φύσιν εἶναι τὴν νόσον οἶδεν ὃ λέγει,
 καθάπερ ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ δηλῆσομεν ἐνίους τῶν

nec illud nobis ad considerationem propositum nunc est, sed
 tantum quemadmodum ipsi utemur, claritatis gratia distin-
 guere necessarium est visum. Nam contrarium sanitati affe-
 ctum, a quo laedi actionem dicimus, morbum tantum appel-
 lamus, sive diuturnus hic, sive brevis sit, sive momento
 duret. Ex reliquis affectibus qui praeter naturam sunt, eos
 qui hunc praecedunt causaeque rationem obtinent, causas
 tantum dicimus non pathea. Qui illum sequuntur, si actio-
 num laesiones sunt, et symptomata et pathea, eodem
 modo et immoderatas vel suppressiones. Qui vero affe-
 ctus sunt, veluti decoloratio, supra passionis et symptoma-
 tis appellationem, etiam affectiones vocamus, ita nimirum
 ut sunt. Omnium igitur horum commune id est, quod prae-
 ter naturam sunt, et causarum et morborum et symptomata-
 rum. Proprium autem morborum quidem est actionem lac-
 dere, symptomatum hos sequi, causarum praecedere. Ergo
 nec is qui morbum esse motum praeter naturam dixit intel-
 lexit quid diceret, quemadmodum in proximo libro docui-

Ed. Chart. X. [31. 32.]

Ed. Bas. IV. (49.)

μεθοδικῶν οὕτως ἀφορίσασθαι προσθέντας ἐκ περιττοῦ τὸ ἐπίμορον· οὐδ' ὅστις τροπὴν ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν, οὐδὲν γὰρ μᾶλλον αἰτίας, ἢ νόσηματος, ἢ συμπτώματος ὁ λόγος· ἅπαντα γὰρ ταῦτα διαθέσεις εἰσὶ παρὰ φύσιν, [32] ἀλλ' εἰ μὲν ὀλιγοχρόνια, δῆλον ὡς ὀξεία, εἰ δὲ δύσλυτα, χρόνια. διοίσει δ' οὐδὲν ἢ νόσον, ἢ νόσημα λέγειν, ὡς περ οὐδὲ πάθος, ἢ πάθημα· καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι τὸ πάθους ὄνομα καὶ κατὰ τοῦ νόσηματος ἐπιφέρουσιν οἱ παλαιοὶ, καθάπερ καὶ τὴν ἀρρώστίαν καὶ τὴν ἀσθένειαν, ἐπιδέδεικται καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ τῶν ἰατρικῶν ὀνομάτων, καὶ ὡς οὐδὲν διαφέρει λέγειν ἀρρώστίαν ἢ ἀρρώσθημα· καὶ μὲν γε καὶ ὡς τοὺς νοσοῦντας αὐτοὺς οὐ νοσοῦντας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀρρώστούντας καὶ ἀσθεοῦντας καὶ κάμνοντας ὀνομάζουσιν, ἐπιδέδεικται δὲ καὶ τοῦτο δι' ἐκείνων τῶν ὑπομνημάτων. λοιπὸν δ' ἂν εἴη τῶν, ὅπερ ἔρεκα ταῦτ' εἴρηται πάντα, προσθέντας ἐπὶ τι τῶν ἐξῆς ἤδη μετένα. τί δὲ τοῦτ' ἔστιν; οὐκ

mus methodicorum nonnullos definitivisse, adjecta ex superabundanti permansione, nec is qui mutationem esse ab eo quod secundum naturam, ad id quod praeter naturam voluit, quippe quae non magis morbi quam causae et symptomatis definitio sit, quando omnia ea affectus sunt praeter naturam. Verum si brevia sint, constat acuta esse, sin aegre solvantur, diuturna. Morbum autem an aegritudinem dicas, nihil interest, quemadmodum etiam non interest, pathos an pathema dicas. Atqui patheos appellationem de morbo dixisse veteres, quemadmodum et infirmitatem et imbecillitatem, ostensum nobis est in iis, quae de medicinalibus vocabulis scripsimus. In quibus illud quoque traditum est, nihil referre dicere valetudinem infirmam an infirmitatem valetudinis, nam et qui aegrotant, eos appellant non solum aegrotos, sed et infirmos et laborantes. Atque hoc in illis commentariis demonstratum est. Reliquum nunc fuerit ut eo cuius causa haec omnia diximus, in medium adducto, ad aliquid eorum quae proxime tractanda sunt deinceps transeamus. Id quid sit, rogas? Certe non aliud

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Bas. IV. (49.)

ἄλλο τοῦ πολλάνις ἤδη καὶ πρόσθεν εἰρημένου, τοῦ πρώτον
 τε καὶ μάλιστα τοῦτο σπουδάζειν τοὺς ἰατροὺς, καὶ τοῦτο
 σχεδὸν αὐτῶν ἔργον ὑπάρχειν ἴδιον, ἐκκόπτειν τὰς νόσους·
 εὐθὺς γὰρ ἅμα τούτῳ καὶ ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας οἴχεται, καὶ
 τὰλλα συμπτώματα πάντα συναναιρῆται. χολίζουσι μὲν γὰρ
 πάντες οἱ ἄνθρωποι πρώτης καὶ μάλιστα τῆς κατὰ φύσιν
 ἐνεργείας, δι' ἐκείνην δὲ καὶ τῆς ὑγείας· καὶ ἀποδέσθαι γε
 βούλονται τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν
 νόσον· οὐ μὴν τῇ γε βλάβῃ τῆς ἐνεργείας, ἀλλὰ τῇ νόσῳ
 προσφέρουσι τὰ βοηθήματα, τουτέστι τῇ παρὰ φύσιν διαθέ-
 σει τῇ βλαπτούσῃ τὴν ἐνέργειαν. ὅστις οὖν οὐκ οἶδεν αὐτῶν
 τῶν κατὰ φύσιν ὑπαρχόντων τοῖς μορίοις τὰ ἑἴς ἄλλως συμ-
 βεβηκότα καὶ τὰ τῆς ἐνεργείας αἷτια διορίσαι, πῶς τοῦτον εἰ-
 κὸς ἐξεργεῖν τὴν διάθεσιν ὑφ' ἧς πρώτως ἡ ἐνέργεια βλάπτει-
 ται; τὰ μὲν γὰρ ἄλλως συμβεβηκότα τοῖς σώμασι, καὶ μν-
 ριάκις ἀλλοιωθεῖν, βλάπτει τὴν ἐνέργειαν οὐ δύναται, ἕως
 ἂν ὑφ' ὧν ἐγίγνετο κατὰ φύσιν ἔχη πάντα· τούτων δ'
 εἴπερ τι καὶ ἐν ἀλλοιωθῇ, βλαβῆναι τὴν ἐνέργειαν εὐθὺς

quam quod multoties jam ante dictum est, primum ac ma-
 xime id medicos studere, idque fere proprium eorum mu-
 nus esse, ut morbos adimant, quippe simul cum hoc non
 modo actionis laesio statim evanescit, sed etiam reliqua om-
 nia symptomata tolluntur. Siquidem primum ac maxime
 actionis ipsius, quae secundum naturam est, omnes homines
 egent, propter illam vero et sanitatis, sed et functionis lae-
 sionem amoliri omnes cupiunt, ob id vero etiam morbum
 ipsam. Caeterum non functionis laesioni, sed morbo ipsi,
 id est affectui praeter naturam qui actionem laedit, adhibent
 remedia. Quisquis igitur ex iis quae partibus secundum
 naturam insunt et quae temere accidunt et quae actionis sunt
 causae, distinguere non potest, quomodo credibile est, ut
 ipse affectum, a quo primum actio laeditur, invenire possit?
 Nam quae temere corporibus accidunt, etiamsi millies sint
 alterata, nocere profecto actioni non possunt, quamdiu a qui-
 bus fiebat, omnia naturam suam tuentur. Morum vero si
 vel unum quodlibet sit alteratum, actionem quoque ipsam

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Basf. IV. (49.)

ἀναγκαῖον εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον περ καὶ ὠφελεῖται κατὰ φύσιν ἔχοντος.

Κεφ. δ'. Ἐμοὶ μὲν οὖν εἴρηται τὸ πᾶν, καὶ δίδεσται σαφῶς ἤδη τοῖς γε διγαμέοις ἐπεσθαι λόγοις ἀληθέσιν, ὡς οὐκ ἐγγωρεῖ ὁλόσα τὰ πάντ' ἐστὶ νοσήματα, μεθόδῳ περιλαβεῖν, εἰ μὴ τις αἰδείη ὁλόσα τὰ πάντ' ἐστὶν ὑπάρχοντα κατὰ φύσιν ἔχοντι τῷ σώματι τῆς ἐνεργείας αἴτια· μαρθάνειν δ' οὐπω δυνατὸν ἐστὶ τῶν εἰρημέτων οὐδέν, ὅσοι σκαιότεροί τε εἰσι καὶ ἀγοοὶ τὴν διάρκειαν, ἢ τοῖς τῆς μεθοδικῆς αἰσθήσεως λήροισι ἐνεργήθησαν. αὐθις οὖν κηκείροις, ὃ καθόλου πῦν εἴρηται τοῖς σκετεῖς, ἐπέλωμεν κατὰ μέρος, ἐν τι καὶ δεικτερον οἶον παραδείγματα τῷ λόγῳ προχειρισάμενοι. διὰ τί γὰρ ἢ γλιώττα τῶν χυμῶν αἰσθάνεται, τῶν δ' ἄλλων μορίων οὐδέν; ἄρα γε διὰ χροῖαν, ἢ διὰ τὴν θέσιν, ἢ διὰ τὸ μέγεθος, ἢ διὰ τὸ σχῆμα; παροχούσης γὰρ αὐτῆς, οἶμαι, καὶ μηκέτ' αἰσθανομένης τῶν χυμῶν ἤτοι τὴν χροῖαν ἐπαυάζομεν εἰς τὸ κατὰ φύσιν, εἰ κατὰ ταύτην εἶχε τὴν ἐνεργεῖαν, ἢ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν εἰρημέτων, εἰ κατ' ἐκείνο·

statim laedi in tantum est necesse in quantum ab eo quum secundum naturam se haberet est adiuta.

Cap. IV. Ac mihi quidem res tota explicata jam est, clareque ostensum iis praefertim, qui intelligere vera possunt, fieri non posse ut omnium morborum numerum methodo quis comprehendat, nisi idem omnium causarum actionis numerum, corpore secundum naturam se habente, norit. Nihil tamen ex jam dictis intelligere adhuc possunt quicumque vel stolidiores sunt et ingenio tardiore, vel methodicae sectae nugis innutriti. Denuo igitur quod nunc generatim dictum intelligentibus illis quoque speciatim exponamus, unum aliquod atque alterum veluti exemplum sermoni proponentes. Cur lingua sapores percipit nec ulla pars? Num propter colorem aut situm aut magnitudinem aut figuram? Quippe ea affecta nec commode sapores sentiente, aut colorem ejus ad naturam suam reducemus, si in eo actionem habet, aut jam dictorum quodvis, si ab illo agendi vim ac-

Ed. Chart. X. [33.]

Ed. Bas. IV. (49.)

[33] καὶ εἰ κατ' ἄλλο δέ τι παρὰ ταῦτα, δῆλον ὡς κατ' ἐκεί-
 νο μόνον, εἴπερ ἂν αὐτὴν ἐπανάγοιμεν εἰς τὸ κατὰ φύσιν,
 οὐδὲν τῶν ἄλλων ἐτι δεησόμεθα. φέρε γὰρ ὅτι πυκνὴ τοῖς πό-
 ροις ἐστὶν εἰς τοσόδδε, διὰ ταῦτ' αὐτὴν αἰσθάνεσθαι τῶν χυ-
 μῶν· ἂρ' οὐ τὴν ἐκείνων συμμετρίαν μὲν, ὁπόθ' ὕγαινουσι,
 φυλάξομεν, τὴν ἀμετρίαν δ' αὐθις ὁπότε νοσοῦσιν, ἐπανορ-
 θωσόμεθα; φέρε δ' εἰ οὕτως εἴηγε, διότι συμμετρῶς ἔχει
 θερμότητος, αἰσθητικὴν εἶναι τὴν γλῶτταν τῶν χυμῶν· ἂρ'
 οὐ καὶ ταῦτα προδήλον ὡς τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀμελήσαν-
 τες, ἐκείνο φυλάξομεν αὐτῆς μόνον, ἀφ' οὗ τὴν ἐνέργειαν
 ἐκέκτητο; φέρε δ' εἰ ξηρότητός τε καὶ ὑγρότητος ὡδέ πως
 ἔχουσα, διὰ τοῦτ' αἰσθάνοιτο, τίς οὐκ ἂν ἀπάντων τῶν ἄλ-
 λων ἀμελῶν εἰς τοῦτ' ἀποβλέπει μόνον αὐτῆς, ὅπως μήθ'
 ὑγροτέρα τοῦ δέοντος ἐστὶ μήτε ξηροτέρα, τίς δ' οὐκ ἂν
 εἴπερ τοῦτ' ἐστὶν ἀλήθης, ἐξ ἐτοιμοῦ συνελογίσαστο δύο εἶναι
 τὰ πάντα τῆς γλώσσης νοσήματα, τὸ μὲν ὑγρὸν, τὸ δὲ ξη-
 ρόν; ὥσπερ αὖ καὶ εἰ ἰσθηρότητι καὶ ψυχρότητι συμμετρῶς
 τὴν αἰσθησὶν ἔχει, τίς οὐκ ἂν καὶ ταῦτα δύο εἶναι τὰ νο-
 σήματα αὐτῆς ἐνόησεν, ἀμετρίαν θερμότητός τε καὶ ψύξεως;

cipit. Quod si propter aliud ab his quippiam constat, si illo tantum tenus ad naturalem habitum sit restituta, nullo etiam reliquorum fore opus. Nam esto exempli gratia, densitas certa pororum causa sit, succi saporem dijudicet, nunquid horum symmetriam quae in sanitate visitur, tuebimur rursusque ametriam, quoties laborat corrigemus? Age vero, si ita fors tulerit, moderatus calor causa sit cur saporem sentiat lingua, non hic quoque manifestum est, caeteris neglectis unam adhibendam curam, ut illud servemus a quo agendi facultatem accepit? Jam si propterea quod ita in sicco humidoque attemperata sit, idcirco sentiat, quis non reliquis possit habitis, huc tantum intendat ut neque iusto siccior sit nec etiam humidior? Quis rursus si hoc verum est, non facile prompteque colligat duos esse universos linguae morbos, alterum humidum, alterum siccum? Veluti rursum si per moderatum calorem et frigus habet quod sentiat, quis non hic quoque duo esse morbos ejus intelligat, caloris fri-

Ed. Chart. X. [53.]

Ed. Bas. IV. (49.)

ὡςπερ εἰ καὶ τῇ τῶν πόρων συμμετρίας τὴν αἴσθησιν ἐκέκτητο, πρόχειρον ἦν δήπου κάρταυθα λογίσασθαι πάντως ὑπὸ τῆς ἀμετρίας αὐτὴν βλαβήσεσθαι, διττὴν δὲ ταύτην ἔσεσθαι, πύκνωσιν τε καὶ μάωσιν τῶν πόρων. ἄρ' οὖν ἐτι λέγω πολλὰ τοὺς ἀναισθήτους ἐπάγων, εἰ καὶ μηδ' ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἐννοῆσαι, τὸ μὴ δύνασθαι τι μὴδ' εὔρειν μὴτ' ἀποδεῖξαι τὸ πλῆθος τῶν νοσημάτων, ἄνευ τοῦ γινῶναι, τίνα μὲν τῶν ὑπαρχόντων τοῖς μορίοις αἴτια τῆς ἐνεργείας ἐστὶ, τίνα δ' ἄλλως τούτοις συμβέβηκεν; ἢ καὶ δεύτερόν τι καὶ τρίτον ἐτι παράδειγμα προχειρίσομαι; πολλάκις γὰρ ὑπὸ τοῦ πλῆθους αὐτῶν τιτρώσκονται τῶν ἀνοήτων αἱ ψυχαί. φέρε τοίνυν αὐθις ὡδί πως αὐτοὺς ἐρωτήσομεν. ἄρ' αἰσθάνεται τὸ σῶμα θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ σκληρῶν καὶ μαλακῶν, καὶ λείων καὶ τραχέων, καὶ ἀπλῶς ἀπάντων τῶν ἀπτῶν, ὅτι λευκὸν τὴν χροάν ἐστίν, ἢ ὅτι μέλαν, ἢ ὅτι πυρρὸν, ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν ὅτι τοιόνδε τὴν χροάν; ἢ κατ' οὐδὲν μὲν τούτων, δι' ἄλλο δέ τι; πρόδηλον γὰρ οἶμαι παντὶ, τὸ φυλάττειν αὐτῶ

gorisque ametriam? Quemadmodum etiam si propter tenuium meatuum symmetriam sensum est nacta, promptum profecto hic quoque colligere est, omnino eam ex horum ametria oblaedi, duplexque vitium fore, densitatem meatuum et raritatem. Num igitur etiam plura dico quo stupidos istos inducam, ut si nihil aliud, illud saltem intelligant, non posse quenquam nec invenire nec demonstratione asserere morborum numerum, qui non ex iis quae partibus insunt tum quae causae actionis sint tum quae temere accidant norit? Num etiam alterum adhuc tertiumque exemplum adjiciam? saepe namque multitudine exemplorum stupidorum animi veluti a somno excitantur. Age igitur ita homines rursus interrogemus. Idcircone corpus calida, dura, mollia, laevia et aspera, omnia denique sub tactum cadentia sentit, quod candidum colore est aut quod nigrum aut quod rufum aut ut summatim dicam, quod talis coloris est, an propter horum nihil, sed aliud quippiam. Perspicuum enim cuique arbitror, quod si quid probe sentiendi munere utatur,

Ed. Chart. X. [33.]

Ed. Val. IV. (49 50.)

χοῖναι μόνον ἐκείνο μέλλοντί γε αἰσθῆσθαι καλῶς, ἔξ οὐπέρ ἐκείνητο μόνον τὸ καλῶς αἰσθῆσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ λευκὸν εἶναι τοῦτ' ἐκείνητο, περὶ πάντοξ ἐχοῖν ποιῆσθαι καὶ φυλάττειν τοῦτο καὶ φείγειν τὸ μέλαν· εἰ δ' ἐμπάλιν ἐκ τοῦ μέλαν ὑπάρχειν ἦν αἰσθητικὸν, ἀποδιδράσκειν ἐχοῖν, οἴμαι, καὶ δεδιέαι τὰς ἄλλας ἀπάσας χροῶς· οὕτω δὲ καὶ εἰ διότι ξανθὸν ἢ πυρρόν ἐστι, διὰ τοῦτ' αἰσθῆταιτο, φευκτέον ἐστίν, οἴμαι, τὰς ἄλλας ἀπάσας χροῶς, ὡς ἀραιωθῆσις ἢ δυσαισθησις ἀπεργαστικάξ. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ τῷ σκληρὸν εἶναι τὴν αἰσθησιν εἶχε, τῷ μαλακὸν γενέσθαι βλαβήσεται· καὶ εἰ τῷ (50) πυκνὸν εἶναι, τῷ ματὸν ἀπεργασθῆναι· καὶ εἰ συμμετρίας πόρων ἴσθῆταιτο, πρὸξ τῆξ ἀμείτρηξ δῆπου βλαβήσεται· καὶ καθόλου τοῦτ' αὐτὸ μόνον ὑπάρχειν χοῖ πρὸξ τὴν αἰσθησιν, ἀφ' οὔ τὴν αἰσθησιν εἶχε, καὶ τοῦτ' ἐπαγορευθῆσθαι μόνον, ἐπειδὴν ἐξίσταται τῆξ φύσεωξ, ἀφ' οὔ τὴν αἰσθησιν βλέπεται. ἀφ' οὖν δεῖσαι τρίτου παραδείγματοξ, ἢ καὶ ταῦθ' ἱκανάξ; τοῖξ μὲν συνετοῖξ, οἴμαι, καὶ ταῦτ' ἐστὶ περιττὰ, τὸ καθόλου συνίμαι δευτεμέροξ ἄνω τῶν παραδειγμάτων,

id tantum illi tuendum custodiendumque sit, ex quo uno probe sentiendi facultatem accepit. Nam si ex eo quod candidum fuit, id dotis obtinuit, ejus tuendi maxima erat habenda cura, sicut nigri fugiendi. Sin contra ex eo quod nigrum fuit sentiendi vim habuit, omnes, arbitror, alios calores fugere formidareque oportebat. Ad eundem modum et si inde adeo sentit quod flavum vel rufum est, fugiendi, arbitror, alii colores omnes sunt, ceu sensum vel penitus deperditum vel depravatum efficientes. Praeterea si eo quod durum sit sensu est praeditum, si molle fiat, laedetur. Ac si quod densum sit, laedetur, si rarum efficiatur. Quod si tenuium meatuum symmetria sentiendi vim habeat, ab amertia certe laedetur. Et generaliter ut sentiat, id tantum ipsum adfit oportet, unde sensum obtinuit, atque id tantum corrigatur, unde sensus est laesus quum a natura recessit. Num igitur tertio exemplo est opus, an haec abunde satisfaciunt? Sano prudentibus vel haec supervacua puto, ut qui universale intelligere sine exemplis possint, rudibus autem

Ed. Chart. X. [53. 54.]

Ed. Bas. IV. (50.)

ἀμαθῆσι δὲ καὶ σκαιοῖς καὶ φιλονείκοις, ἴσως οὐδ' εἰ τρίτον προστεθείη παράδειγμα, πλέον οὐδέν. ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ περ εἴρηται δύο, [54] καὶ κατατρίβουσιν αἰεὶ μάτην ἡμῶν τὸν χρόνον, εἴη ἂν καὶ τῶν οὐκ ἀπεικὸς ἐν αὐτοῖς ἔτι προσδεῖναι παράδειγμα. καὶ δὴ καὶ προβεβλήσθω μὲν ὅπως ἀπεπτοῦσαν ἐπανορθωσόμεθα γαστέρα· τὸν δὲ λόγον οὐ πρὸς τοὺς μεθοδικούς ἐτι μόνους, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς ἐκείνους ποιησόμεθα τῶν λογικῶν οἱ νομίζουσι μεθόδῳ τινὶ δύνασθαι καὶ λόγῳ τὴν τέχνην συστήσασθαι χωρὶς τοῦ γνῶναι τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς ἐνεργείας, ἣν δὴ καὶ προσεχῆ καλεῖν εἰώθασιν. ἔστω δὴ τίνα λέγειν, ἀπὸ γὰρ τῶν πρόχειρον ἐχόντων τὴν ἀτοπίαν ἀρξασθαι βέλτιον, ἢ ἐπαγάγωμεν αὐτούς, εἰ οἷόν τε, κατὰ βραχὺ πρὸς τὸ καὶ τῶν ἀμυδροτέρων αἰσθάνεσθαι· λέγειν οὖν ὑποκείσθω τινὰ διότι πολλαῖς ἐφεξῆς ἡμέραις ὄδε τις ἄνθρωπος ὁ νῦν ἀπεπτῶν, ἐπὶ γάλακτος μόρου διαιτηθεὶς, ἠλλοίωσε τὸ τῆς γαστρὸς χρῶμα, καὶ λευκὸν ἐποίησεν ἀντ' ἐρυθροῦ, διὰ τοῦτ' αὐτῷ βεβλάφθαι τὴν ἐνέργειαν· οἶμαί σε γελᾶν ἤδη, καὶ δικαίως γελᾶν· ἀλλ' εἴπερ

et tardis et contentiosis, ne si tertium quidem addam exemplum, quicquam fortasse profecero. Verumtamen quando duo jam dicta sunt et inaniter tempus nostrum semper terunt, non fuerit alienum unum etiamnum iis exemplum adjicere. Proponatur itaque jam quemadmodum ventriculus male concoquens nobis sit corrigendus. Verba autem faciemus non solum contra methodicos, sed etiam contra eos rationalium qui non cognita ipsius actionis prima causa, quam continentem etiam nominare sunt soliti, methodo quadam ac ratione constitui posse artem putent. Esto igitur quispiam dicat, ab iis enim quae obviam promptamque absurditatem exhibent coepisse praestat, quo eos si fieri potest ad ea quae confusa magis sunt intelligenda sensim perducamus, esto, inquam, aliquis dicat, hunc hominem qui nunc cruditate laborat, quod multos deinceps dies solo lacte est altus, ventris colorem mutasse, albumque ex rubro reddidisse idcircoque ventris sui functionem laesisse. Fortasse jam rides et jure profecto rides. Verum si scias quam sit

Ed. Chart. X. [34].

Ed. Bas. IV. (50.)

εἰδείης, ὡς ἴσον ἐστὶ καὶ τούτῳ περὶ χρωμάτων εἰπεῖν ὅτι οὖν ἄνευ τοῦ προσθεῖναι τὴν ἀπόδειξιν καὶ σοὶ περὶ τῆς τῶν πόρων, εἰ οὕτως ἔτυχε, συμμετρίας, ἢ ἄλλης ἡστινοσοῦν διαθέσεως, οὐκ οἶμαι σε γελᾶσειν εὐλόγως· ἢ γὰρ καὶ πῶς σαυτῶ τὸν γέλῳτα κίνησον, ἢ μηδ' ἐφ' ἑτέρῳ. ἔστω γὰρ ἰταμὸν εἶναι τὸν τὸ χρῶμα τῆς γαστρὸς αἰτιώμενον τοῦ μὴ πέττειν καλῶς καὶ φάσκειν ὡς ἐπειδὴ κατὰ φύσιν ἔχουσα, τὴν χροῖαν ἐνερευθῆς ἐστι, νῦν δ' ἀπειρογάσθη λευκὴ ἀκριβῶς, διὰ τοῦτ' ἀπεπιθήσειν ἐξ ἀνάγκης αὐτὴν, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι σου τὴν πρὸς τοῦτον ἀντιλογίαν· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ἐπινοῆσαι δύναμαι τρόπον ἕτερον αὐτῆς, ἄνευ τοῦ κελεῦσαι τῷ ταῦτ' εἰπόντι δεῖξαι πρότερον, εἰ διὰ τὴν χροῖαν ὅλως ἐνεργεῖ κατὰ φύσιν ἡ γαστήρ· σὺ δὲ εἴπερ ἔχεις, ἡδέως ἂν ἀκούσαιμι σου. ἀλλ' οὔτε ἔχεις οὐδ' ἔξεις εἰπεῖν ἕτερόν τινα τρόπον ἀντιλογίας πρὸς τὸν τὴν χροῖαν αἰτιώμενον τῆς ἀπεισίας ἀλλ' ἢ τὴν πρόκλησιν τοῦ δεῖξαι πῶς ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν χρώματος ἡ γαστήρ εἶχε τὸ πέττειν. εἴτ' ἐκαῖνος μὲν οὐ πιστευθήσεται τὴν χροῖαν αἰτιώμενος τῆς ἀπεισίας, πρὶν δεῖξαι κατὰ τοῦτ' ἐνεργ-

simile et huic de coloribus citra ullam demonstrationem adhibitam quidvis pronunciare et tibi de exiguorum meatuum verbi gratia symmetria, aut alio quolibet affectu, non, arbitrator, jure ridebis; nam aut in tete risum verte, aut nec in alterum. Nam esto, impudens sit qui causam minus probe concoquendi colori imputet dicatque quod quoniam ex naturali colore ventriculus ruber est, nunc vero redditus est plane albus, idcirco cruditate laboret est necesse. Libens sane audiam, quid tu contra hunc objicias. Ego enim aliam rationem non invenio, quam ut jubeam qui ita dicet prius ostendat, an omnino propter colorem secundum naturam actionem ventriculus edat. Tu si quam aliam habeas, libenter audiam. Sed nec habes nec habere aliam contradicendi rationem potes contra eum, qui colorem cruditatis ventriculi causam esse dicit, quam exigere ut doceat quomodo ex naturali colore consequutus sit ut concoqueret ventriculus. An igitur huic qui colori cruditatis causam imputat fides non adhibebitur antequam doceat etiam hoc nomine agere

Ed. Chart. X. [34.]

Ed. Bas. IV. (50.)

γούσαν αὐτήν, σὺ δ' ἦτοι τὴν ἀμετρίαν λέγων τῶν πόρων ἢ ὅτι οὐκ ἄλλο πιστευθήσῃ πρὸ τοῦ δεῖξαι πῶς ἐνεργεῖ κατὰ τὴν ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει συμμετρίαν; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο λέγω, φησὶν, οὐδ' ἄλλο τι τὸ προσεχὲς τῆς πέψεως αἴτιον, ἀλλ' ὅλως ἀγνοεῖν ὁμολογῶ. καὶ μὴν εἰ τῷ μὲν τὴν χροῶν αἰτιωμένῳ τῆς ἐνεργείας ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τῆς βλάβης αἰτιᾶσθαι, τῷ δὲ τὴν συμμετρίαν τῶν πόρων, καὶ τούτῳ τὴν ἀμετρίαν τῶν αὐτῶν τούτων πόρων· καὶ τῷ τὴν εὐκрасίαν τῶν τετάρτων ποιότητων, θερμότητος καὶ ψυχρότητος καὶ ὑγρότητος καὶ ξηρότητος, καὶ τούτῳ τὴν δυσκрасίαν τῶν αὐτῶν· ἀναγκαῖον ἔσται καὶ σοὶ τὸ κατὰ φύσιν ὑποθεμένῳ πρότερον, οὕτως ἐξευρεῖν τὸ παρὰ φύσιν, εἰ δὲ μὴ γινώσκεις τὸ κατὰ φύσιν, οὐδὲ τὸ παρὰ φύσιν οἶσθα· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἀκούω λεγόντων πρὸς τοὺς ἐμπειρικοὺς ἰατροὺς ὡς οὐκ ἐνδέχεται γινῶναι τὸ παρὰ φύσιν, εἰ μὴ πρότερον εἰδείη τις τὸ κατὰ φύσιν. ἀλλὰ γινώσκω, φησὶ, τὸ κατὰ φύσιν· ἄρα γε σύμπαν, ἢ μέρος αὐτοῦ

ventriculum? tu quum vel tenuium meatum ametriæ, vel alii cupiam hanc ascribas, credi tibi postulabis priusquam doceas quo pacto ex symmetria in illo genere agat? At non hoc ajo, inquit, nec aliud quicquam esse concoctionis continentem causam, sed prorsus id ignorare me fateor. Atqui si ei qui colori actionis causam tribuit, necesse est etiam eidem læsionem actionis imputet, qui vero tenuium meatum symmetriam actionis causam dicit, etiam horum ipsorum pororum ametriam eandem vitiare fateatur, tum qui temperamento quatuor qualitatum, caloris, frigoris, humoris et siccitatis actionis causam assignat, etiam eorundem ipsorum intemperiei læsionem ejus ascribat, utique et tibi necesse erit eo quod secundum naturam est prius supposito, ita quod præter naturam est inquirere, aut si ipsum quod secundum naturam est non nosse, nec quod præter naturam est nosse. Etenim vos etiam ipsos audio contra empiricos medicos dicere, fieri non posse ut qui id quod secundum naturam sit non norit, dignoscere id quod præter naturam sit possit. At nosco, inquit, quod secundum naturam se

Ed. Chart. X. [34. 35.]

Ed. Bas. IV. (50.)

τι; και τουτι το μέρος ο γνωσκεισ ἀρά γε το τῆς ἐνεργείας ἐστιν αἴτιον; ἢ ἄλλως ὑπάρχει τῇ γαστρὶ; τί γὰρ δὴ και γνωσκεισ; αὐτῆς θέσιν δηλαδὴ και μέγεθος και πλοκὴν και διάπλασιν. [35] ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐστὶ τῆς ἐνεργείας αἴτιον. ἀλλ' οὐδὲ ἀγνοεῖται τι τούτων τοῖς ἐμπειρικοῖς, ὁμολογοῦσι τε γὰρ χρῆσθαι τῇ κατὰ περίπτωσιν ἀνατομῇ και ταῦτ' ἐξ ἐκείνης μανθάνειν, οὐ μὴν ἐνεργείας τε και χρείας μορίων. ἀλλ' οἶδα, φησὶ, και τὴν ἐνέργειαν· ἐστὶ γὰρ περιστολὴ και τρίψις. ἀλλ' εἰ μὴ τὴν αἰτίαν εἰδείης αὐτῆς, οὐκ εἴσῃ τὴν νόσον· εἰ γὰρ ἡ εὐκράσια τῶν τεττάρων ποιότητων αἰτία τῆς ἐνεργείας ἐστίν, ἡ δυσκράσια πάντως τῆς βλάβης αἰτία ἐσται· σὺ δ' οἶε φλεγμονὴν και σκίρρον, οἴδημά τε και ἀπόστημα, και ἄλλα ὅσα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν ἐστι, μόνα τῆς γαστροῦ εἶναι παθήματα· καιτοι γ' οὐδὲ ταῦτα τοῖς ἐμπειρικοῖς ὁμοίως ὀφθαλμοῖς μόνοις και χερσὶ και ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι καταμανθάνεις, ἀλλ' ἐπὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν ἀνέρχεσθαι πειροῶ, και ταύτην ἐξευρίσκειν ἀκριβῶς, οὐκ ἀρκούμενος τοῖς φαινομένοις αἰσθήσει συμπτώμασιν, ἀ τοῖς ἐμπειρικοῖς ὀρίζει τε και

habet. Quaero totumne an partem ejus aliquam? atque pars ipsa quam nosse, estne actionis ipsius causa, an ventriculo inest otiose? Nam quid demum ejus nosse? situm videlicet et magnitudinem et texturam et conformationem. At nihil horum actionis est causa. Sed nec empiricos horum quicquam latet, quippe qui et se partium dissectione, quum occasio hanc offert, uti fatentur et ex illa se haec intelligere, non tamen actiones ususque partium. At novi, inquit, et actionem, est enim circumplexus et attritio. At nisi causam ejus noveris, nec morbum intellexeris. Nam si quatuor qualitatum temperies actionis sit causa, earum intemperies omnino laesionis causa erit. Tu vero reris phlegmonem et scirrhum et oedema et abscessum et alia quae oculis usurpari possunt, solos esse ventriculi morbos, quamvis ne haec ipsa quidem veluti empirici solis oculis, manibus et reliquis sensibus apprehendas, sed ad ipsam essentiam eorum tentas ascendere atque hanc diligenter disquirere, videlicet non contentus iis symptomatis quae sensui apparent, quae tamen sympto-

Ed. Chart. X. [35.]

Ed. Baf. IV. (50.)

περιγράφει τὴν συνδρομὴν· οὕτω γὰρ ἀξιοῦσιν ὀνομάζειν αὐτοὶ τὸ τῶν συμπτωμάτων ἄθροισμα τῶν ὑπαρχόντων τῷ πεπονθότι τόπῳ. καὶ τὴν ἐνδείξιν γε τῆς θεραπείας οὐκ ἐκ τῶν φαινομένων λαμβάνεις συμπτωμάτων· οὐδὲ γὰρ εἰ παρὰ φύσιν ὄγκος, οὐδ' εἰ ἀντίτυπος, οὐδ' εἰ ὀδυνηρὸς, οὐδ' εἰ ἐρυθρὸς, ἀλλ' εἰ σφήρωσις ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἀρτηριῶν ἐπὶ παρεμπιπτόσει σκοπεῖς καὶ τὴν θεραπείαν, ὡς αὐτὸς ἔφη, πρὸς τοῦτ' ἀναφέρων ἐξευρίσκει. ἢ γὰρ οὐχ οὗτος ὁ Ἐρασι-στράτου τρόπος τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς περὶ πυρετῶν, ὡσπερ αὖ Διοκλέους μὲν ἕτερος, Πραξαγόρου δ' ἄλλος, Ἀσκληπιάδου δ' ἄλλος; ὥστ' οὐκ ἀπὸ τῶν περὶ τὸ φλεγμαῖνον μέρος φαινομένων συμπτωμάτων ἢ ἐνδείξεις αὐτοῖς γίνεται τῶν βοηθημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς οὐσίας αὐτῆς· οὐ γὰρ εἰ παρὰ φύσιν ὄγκος, οὐδ' εἰ ἀντίτυπος, οὐδ' εἰ πόρος σφυγμώδης, ἀλλ' εἰ παρεμπιπτός τε καὶ σφήρωσις ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῶν ἀρτηριῶν, ἢ ἔμφραξις ἐν τοῖς πέρασι τῶν φλεβῶν, ἢ σῆψις τις τῶν χυμῶν, ἢ λόγῳ θεωρητῶν ὄγκων ἐντασις, ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασιν ἐπισκοποῦνται. ὥστε ἕκα-

mata empiricis definiunt ac circumscribunt suam syndromen, sic enim ipsi appellandam censent symptomatum congeriem quae in affecto sunt loco. Sed nec curationis indicationem ex apparentibus symptomatis accipis. Non enim an tumor praeter naturam, nec an renitens, nec an cum dolore, nec an ruber, sed an sit in finibus arteriarum impactio, ex praempto, obreptione seu coincidentia, consideras, ac curationem, ut ipse fateris, ad hoc referens exploras. An non ea est Erasistrati docendi ratio, ubi de febribus agit, sicuti rursus alia Dioclis, alia Praxagorae, alia Aesclepiadis? Itaque non a symptomatis, quae in phlegmone apparent loco, indicatio praesidii his sumitur, sed ab ipsa substantia. Neque enim an tumor praeter naturam, neque an renitentia, neque an dolor pulsatorius, sed an coincidentia et impactio in finibus arteriarum, aut obstructio in finibus venarum, aut putredo aliqua humorum, aut corpusculorum ratione contemplabilium in laxitatibus aeque ratione speculabilibus intentio sit, aesti-

Ed. Chart. X. [35.]

Ed. Bas. IV. (50. 51.)

στος τούτων ἀπὸ τῶν τῆς διαθέσεως τοῦ φλεγμαίνοντος μέ-
ρους, οὐκ ἀπὸ τῶν ἐπομένων αὐτῇ συμπτωμάτων ἐνδειξιν
τῶν βοηθημάτων λαμβάνει. κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον
καὶ ὅστις αἰτιᾶται τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ τὸ ξηρὸν καὶ
τὸ ὑγρὸν· ἀλλ' οὗτος μὲν εἰ καὶ χωρὶς φλεγμονῆς, ἢ ἔλκουσ, ἢ
ἀποστήματος, ἢ τινος ἑτέρου τοιούτου, μόνῳ τῷ ψυχρῷ γε-
γονέναι μὴ πέπεισται καλῶς ἢ γαστήρ, εὐπορεῖ τῶν βοηθημά-
των· οἱ δὲ τὰς φλεγμονὰς καὶ τοὺς σκιζήθους καὶ τὰλλα ὅσα
τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔστι θεάσασθαι μόνα νομίζοντες εἶναι νοσή-
ματα, γελώουσ πάντ' τὰς χωρὶς τούτων ἀπειρίας ἀτομίας τῆς
κοιλίας γίγνεσθαι φασιν, ὥσπερ διάθεσιν τινα λέγοντες τὴν
ἀτομίαν ἰδίαν ἐξαίρετον, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ καὶ τοῖς ἐκπυύσσο-
μένοις τε καὶ σκιζήθουμένοις καὶ φλεγμαίνουσι καὶ ἄλλως ὅπως-
οῦν πεπονθόσιν ὑπάρχειν. πάντα γὰρ ταῦτα τὰ πάθη, καὶ ἂν
ἐν γαστρὶ καὶ ἂν ἐν ἥπατι καὶ ἂν ἐν θώρακι καὶ ἂν ἐν ὀσφρῆποτε
γένηται, παραχορῆμα τὸ μέρος ἀτομώ(51)τερον ἐργάζεται περὶ
τὴν ἰδίαν ἐνέργειαν· ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἄρ' ἦν ἀνταρκές αὐτοῖς
εἰς τὴν τῶν βοηθημάτων ἐνδειξιν, ἢ μάτην ζητοῦσι τὰς δια-

mant. Quare hi omnes ab affectu phlegmone laborantis
partis, non a symptomatis quae hanc sequuntur praesidio-
rum indicationem sumunt. Ad eundem, arbitror, modum
et si quis calidum, frigidum humidum et siccum causatur.
Verum hic etiam si ventriculus citra phlegmonem, aut ulcus,
aut abscessum, aut aliud id genus, eo tantum quod frigidior
evaserit, non recte concoquat, tamen remediis non desti-
tuitur. At qui phlegmonas, scirrhus, aliaque quae oculis
videre licet, tantum esse morbos putant, ridicule plane cru-
ditates quae sine iis fiunt ex imbecillitate ventriculi inci-
dere dicunt, ceu affectum aliquem privatum se junctumque
imbecillitatem esse velint, non autem velut in suppuranti-
bus, aut scirrhu, aut phlegmone affectis, aut alia quavis ra-
tione laborantibus inesse. Quippe omnes hae affectiones
sive in ventriculo, sive in jecinore, sive in thorace, sive in
alio quovis accidant, illico partem in qua sunt ad propriam
functionem edendam imbecilliolem reddunt. Sed id non
fatis illis erat ad indicationem remediorum, alioqui frustra

Ed. Chart. X. [35. 56.]

Ed. Bas. IV. (51.)

θέσεις, ἀλλ' ἐπ' αὐτὴν ἀνέρχονται τὴν οὐσίαν τοῦ νοσήματος, ὡς οὐκ ἐνὸν ἄλλως εὐπορῆσαι τῆς πρόσηκούσης ἰάσεως. οὐκ οὖν ἐτι τὸν ἔλεγχον ἐξ ἡμῶν ἀναμένουσιν, ἀλλ' αὐτοὶ σαφῶς αὐτοὺς ἐξελέγχουσιν οἱ τὴν ἀτομίαν εἶναι λέγοντες τὸ πάθος, ἐν οἷς οὐδὲν ὦν ἐκεῖνοι παθῶν ὠρίσαντο πεπονθυίας τῆς γαστρὸς ἀπεπτεῖ τὸ ζῶον. οὔτε γὰρ ἴδιον, ἀλλὰ κοινὸν ἀπάντων λέγουσι, [36] καὶ τὴν θεραπείαν οὐδὲ κατ' αὐτοὺς ἐκείνους δυνάμενον ἐνδείξασθαι εὐλόγως. ὄνομα γὰρ ἐστὶ ψιλὸν τὸ ῥωννύναι τὴν ἀτομίαν, καὶ οἶον σκοπὸς μᾶλλον, οὐ θεραπεία. τί γὰρ χρῆ ποιοῦντας ῥώμην ἐντιθέναι τοῖς ἀσθῆστοσι περὶ τὴν ἐνέργειαν οὐ λέγουσιν. ἐν τούτῳ δ' ἦν ἡ θεραπεία. καὶ χωρὶς τοῦ τὴν διάθεσιν εὐρεθῆναι τῆς γαστρὸς εὐπορῆσαι βοηθημάτων ἀδύνατον· εἰ μὲν γὰρ ἔψυκται, θερμαντέον, εἰ δ' ὑγρανται, ξηραντέον· ἄσαύτως δὲ καὶ εἰ μὲν ἀμέτρως τεθέρμανται, ψυκτέον, εἰ δ' ἐξηρανται, ὑγραντέον. οὗτοι μὲν ἀπλοῦ τρόποι τῆς ἰάσεως τέτταρες. ἕτεροι δὲ τέτταρες σύνθετοι, εἰ μὲν ψυχροτέρα καὶ ξηροτέρα τὴν κρᾶσιν ἢ γαστήρ ἐγένετο, θερμαντέον τ' ἐστὶ

inquirunt affectus, sed ad ipsam morbi essentiam subeunt, tanquam non aliter detur idonei compotes esse remedii. Non igitur qui imbecillitatem pathos esse dicunt, ubi nullo ex iis quae ipsi morbos definiunt affecto ventriculo animal cruditate laborat, ii dum a nobis resellantur expectant, sed ipsi se ipsos redarguunt, quum non proprium aliquod, sed commune omnium dicant, quodque nec illis ipsis iudicibus, remediorum inventionem indicare facile possit. Quippe illud, roborare imbecillitatem, nomen nudum ac veluti scopus potius est, non curatio. Nam quid faciendo iis qui invalidi ad actionem sunt robur vindices non dicunt, at in hoc curatio consistebat, et nisi ventriculi affectu invento, ut remediorum sis compos fieri non potest. Quippe si refrixerit, calfaciendus est, si humentior effectus, siccandus est, pari modo si immodice incaluit, refrigerandus est, si siccatus, humectandus est. Atque hae quatuor simplices curationis rationes sunt. Alterae quatuor compolitae sunt. Si frigidiore et sicciore temperamento redditus ventriculus est, cal-

Ed. Chart. X. [36.]

Ed. Bas. IV. (51.)

καὶ ὑγραντέον αὐτήν· εἰ δὲ ὑγροτέρα καὶ θερμοτέρα, ξηραντέον τὲ ἐστὶ καὶ ψυκτέον· οὕτω δὲ καὶ εἰ μὲν θερμοτέρα τε καὶ ξηροτέρα, ψυκτέον τε καὶ ὑγραντέον, εἰ δ' ὑγροτέρα τε καὶ ψυκτοτέρα, ξηραντέον τε καὶ θερμαντέον· ὥστε καὶ αἱ διαθέσεις ὀκτὼ τῆς γαστροῦς, αὐτῆς, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἀτονίας αἰτίαι, καὶ οἱ τρόποι τῆς ἰάσεως ὀκτώ.

Κεφ. ε'. Καὶ οὐκ ἐγχεορεῖ λέγειν οὐδενὶ τῶν δογματιζόντων ὁμοίως τοῖς ἐμπειρικοῖς ὡς οὐδὲν δεῖοιντο γινώσκειν, εἶδ' ὑπάρχουσιν, εἴτε μὴ· τελέως γὰρ ἀνατρέψουσι τὴν λογικὴν αἴρεσιν, ὁμολογήσαντες εὐπορεῖν μὲν τῆς θεραπείας, ἀγνοεῖν δὲ τὴν διάθεσιν· ἐκ πείρας γὰρ δήπου πάντες εὐπορήσουσι τῆς ἰάσεως, εἴπερ μὴ ἐκ τῆς τοῦ πράγματος αὐτοῦ φύσεως ἐνδειξιν ἔλαβον. οἱ μὲν οὖν ἐμπειρικοὶ καὶ τῷ μὴ δύνασθαι νομίζειν εὐρεθῆναι τι τῶν ἀδῆλων, καὶ τῷ μὴ δεῖσθαι, κἄν εὐρεθῆ, τετηρηῆσθαι γὰρ αὐτοῖς τὰς θεραπείας ἐπὶ ταῖς φαινομέναις συνδρομαῖς, εὐλόγος οὔτε γινώσκειν φασὶν εἰ ὀκτὼ διαθέσεις εἰσὶ καθ' ἃς ἡ γαστήρ ἀτονεῖ, καὶ

faciendus simul humectandusque est. Sin humidior et calidior justo evasit, siccandus ac refrigerandus est. Pari modo si calidior ac siccior est effectus, tum refrigerandus tum humectandus est. Sin humidior ac frigidior, siccandus ac calfaciendus est. Quare et octo sunt ipsius ventriculi affectus, qui sunt causae ipsius, ut ipsi dicunt, imbecillitatis, tum octo medendi rationes.

Cap. V. Neque sicut empiricis, sic ulli dogmaticorum dicere licet, sint haec an non sint, nihil esse opus intelligere. Funditus namque logicam sectam subvertent, si ignorato affectu, curationis tamen facultatem abunde sibi superesse dicant. Etenim ab ipsa experientia omnes quomodo curandum sit, intelligent, si modo ab ipsius rei natura indicationem non sumpserint. Ac empirici quidem et quod invenire posse non putent quicquam eorum quae abstrusa sunt, et quod id etiam si inventum sit non desiderent, quippe observatas a se esse curationes in apparentibus concursibus, merito nec scire se an octo affectus sint quibus ventriculus imbecillus sit ajunt, et citra ejusmodi supervacuam cu-

Ed. Chart. X. [36.]

Ed. Bas. IV. (51.)

χωρὶς τῆς τοιαύτης περιεργίας εὐπορεῖν τῶν ἰαμάτων· οἱ δὲ καὶ τὸν λόγον ὁμολογοῦντες ἔχειν, ᾧ καὶ περὶ τῶν ἀδήλων διασκέπτονται, καὶ τὴν εὐρεσιν αὐτῶν ἐνδείξιν ἰαμάτων πάρεχεσθαι φάσκοντες, οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ αἰδοῦνται λέγοντες ἢ μὴ γινώσκων εἰ ὑπάρχουσιν αἱ ὀκτὼ διαθέσεις, ἢ μὴ δεῖσθαι πρὸς τὰς ἰάσεις αὐτῶν. οὐ γὰρ τοῦτ' ἀπόχρη μόνον εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' ἐξελέγξαι προσήκει τοὺς εἰδέναι φάσκοντας, ὡς οὐκ ἀληθεύουσιν· ἄχρι δ' ἂν μὴτ' αὐτοὶ τοῦτο ποιῶσιν, ἕτεροί τε πολλὰς ἀποδείξεις λέγῃσι τοῦ πᾶν σῶμα διὰ τὴν ἐκ τῶν τεττάρων ποιὰν κρᾶσιν ἐνεργεῖν, εὐλογώτερον ἐκείνοις πιστεύειν, εἰ μὴ τι ἄρα προφάσεις ψιλὰς λέγοντες ἀξιάσουσι πιστότεροι τῶν τὰς ἀποδείξεις λεγόντων εἶναι. καὶ μὴν ἐκεῖνοι μὲν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, πείθειν γούν καὶ διδάσκων τοὺς ἀκροατὰς, οὐ βιάζεσθαι καὶ προστάττειν ἐπιχειροῦσιν· οὗτοι δ' αὖ τοῦναντίον ὡς τύραννοι κελύουσι μὴ ζητεῖν τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν καὶ Διονύσιον καὶ Φάλαριν καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους διὰ τοῦτο μισοῦμεν, ὅτι κελύουσι καὶ προστάττουσιν, οὐ πείθουσι καὶ δι-

riofitatem remediis se abundare. Qui vero et rationem se habere profitentur, cujus ope etiam abstrusa inquirant et ipsorum inventionem praesidiorum praestare indicationem dicunt, hos quomodo non pudeat dicere, aut non nosse se an octo affectus sint, aut eos ad medendum se non requirere? Neque enim id tantum dicere satis est, non nosse se, sed refellere par est eos, qui se scire affirmant, ceu parum vera professos. Quoad vero nec ipsi id faciunt, alii que non paucis demonstrationibus confirmant, omne corpus pro certo quatuor qualitatum temperamento opus suum edere rationabilius est illis accedere, nisi forte qui nuda asserunt verba plus sibi credi postulabunt quam qui cum demonstrationum fide loquuntur. Atqui illi si non aliud, saltem suadere ac docere auditorem student, non cogere jubereque, hi rursus contra tyrannorum ritu jubent ne quaeramus actionis causam. Verum nos hoc nomine Dionysium, Phalarim ceterosque tyrannos odio prosequimur, quod jubeant impe-

Ed. Chart. X. [36. 37.]

Ed. Bas. IV. (51.)

δάσκουσιν, ὡς Σόλων καὶ Δράκων καὶ Λυκούργος. ἀλλ' ἐγὼ, φησὶ, ἐν τοῖς ὅροις μένω τῆς τέχνης, ὑμεῖς δὲ ἀποχωρεῖτε, [37] καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἡμᾶς ἀνάγειν ἐπιχειρεῖτε τῆς φυσικῆς θεωρίας. εἶτα οὐκ ἀποδείξεις, ὧ γενναϊότατε, καὶν αὐτὸ τοῦτο, τίνες εἰσὶν οἱ ὅροι τῆς ἰατρικῆς θεωρίας καὶ τίνα χρὴ γινώσκειν τὸν μέλλοντα λόγῳ ποιήσασθαι τὴν εὕρεσιν τῶν βοηθημάτων, ἀλλὰ μορμολυξάμενος οἶμι καταπλήξειν ἡμᾶς; ἀκούω καὶ σοῦ λέγοντος ὡς οὐ χρὴ σκοπεῖσθαι τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν· ἀκούω δὲ καὶ τῶν ἐμπειρικῶν ὡς οὐδὲ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς ἐπισκέπτεσθαι προσῆκον· ἀκούω δὲ καὶ τοῦ λέγοντος ὡς οὐ μόνον ἐπισκεπτέον εἶναι δεῖ αὐτάς, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας ὑφ' ὧν γίνονται ζητητέον. ἂν οὖν κελύεις με γίνεσθαι τῶν ἀδίκων κριτῶν, οἱ μὴ περιμείναντες ἀπάντων ἀκοῦσαι τῶν ἀμφισβητούμενων ἀλλήλοις, ἐνὶ φέροντες ἔδοσαν τὴν ψῆφον; ἢ πρῶτον μὲν ἀκοῦσαι τοὺς λόγους ὑμῶν ἐκάστον καταμόνας, εἶτ' ἀλλήλοις παραβαλεῖν καὶ διασκεψασθαι τίς ἐαυτῷ τε καὶ τοῖς φαινόμενοις ὁμολογεῖ καὶ τίς οὔτε τοῖς φαινόμενοις οὐδ' ἐαυτῷ; καὶ μὴν εἰ τοῦτο

rentque, non suadeant ac doceant, sicut Solon, Draco et Lycurgus. At, inquit, ego intra limites artis maneo, vos et ab iis exceditis et ad alia naturalis philosophiae principia nos reducere conamini. An igitur, homo lepidissime, ne hoc quidem ipsum demonstrabis, quinam videlicet medicinae artis sint limites, quaeque novissime expediat ei qui ratione remediorum inventionem molietur, sed terrifico vultu tuo nos reddere attonitos putas? Audio quidem et te illud dicere, non oportere actionis inquiri causam, audio et empiricos dicere nec actiones ipsas esse considerandas, audio non minus illum qui dicit non tantum has esse aestimandas, sed etiam causas unde nascantur quaerendas. Non igitur ex eo esse me iniquorum iudicum numero jubes, qui priusquam omnes qui inter se dissident audierint, uni statim ferunt suffragium? An primum quae vestrum quisque dicat seorsum audire vis, dein conferre atque perpendere, quis tum sibi tum apparentibus consentiat, quis rursus nec secum nec cum iis quae apparent? Atqui si ita

Ed. Chart. X. [37.]

Ed. Bas. IV. (51.)

ποιήσαιμι, τῶν μὲν ἐμπειρικῶν ἀκούσαιμι κἄν παραμυθεῖσθαι
 γοῦν πειρωμένων ἂ λέγουσιν, εἰ καὶ μὴ βεβαίως ἀποδεικνύου-
 σιν· ὑμῶν δ' οὐδὲ τοῦτο. τίς γὰρ ἢ παραμυθίαν ὑμῶν, ἢ
 ἀπόδειξιν εἰπεῖν ἐπεχείρησεν ἠδέως ἂν ἀκούσαιμι, δι' ἣν οὐ
 χρὴ ζητεῖν τῆς ἐκτελέσεως τὴν αἰτίαν; ἢ μὲν γὰρ εὐπροσθεν ὑπὲρ
 ἐμοῦ ῥηθεῖσα μέθοδος ἀπέδειξεν ὡς δεῖ ζητεῖν· ὑμεῖς δ' οὐτ'
 ἀπόδειξιν οὐδεμίαν οὔτε λόγον οὐδένα πιθανὸν ἐπεχειρήσατε
 εἰπεῖν, ἀλλ' ἀνατείναρτες τὰς ὁρῶν ἐπιτιμᾶτε μόνον ἡμῶν
 σενῶν, ἀποχωρεῖν τῆς ἀκριβοῦς φυσιολογίας καλέοντες καὶ μὴ
 ζητεῖν οὕτω φύσιν ἀνθρώπου καταμαθεῖν ὡς οἱ φιλόσοφοι
 καταμαρθάνουσιν, ἄχρι τῶν πρώτων στοιχείων ἀρίστες τῷ
 λόγῳ καὶ τοῦτο ὑμῶν ἀπόχρη μόνον εἰπεῖν, ὡς ἀρτηρίαν καὶ
 φλέβα καὶ νεῦρον ἀρχὰς προσεχεῖς καὶ οἶον στοιχεῖα χρὴ
 τίθεσθαι τῆς περὶ τὸν ἀνθρώπον φυσιολογίας. καὶ τίς ἐπή-
 ρεσεν ἐν τούτῳ τὸν Ἡρόφιλον εἰπόντα κατὰ λέξιν οὕτως·
 ἔστω ταῦτα εἶναι πρώτα, εἰ καὶ μὴ ἔστι πρώτα. τὸν δ' εἰς
 ἀπόδειξιν προκαλούμενον ἐξελέγγοντά τε τὰς ὑποθέσεις τῶν
 ταῦτα ὁξυζώντων ἑαυταῖς μαχομένας ἀπωθεῖσθε καὶ φεύγετε

faciam, empiricos audiam, etsi quae dicunt stabiliter non
 demonstrant, saltem ea lenire conantes, vos ne id quidem
 facitis, nam sane libenter audierim quis vestrum vel leni-
 men aliquod, vel demonstrationem aliquam asserere conatus
 est, cur actionis causam inquiri non expediat. Quae enim
 a me methodus supra est posita, inquirendum esse demon-
 stravit. Vos nec demonstrationem ullam nec rationem ul-
 lam probabilem asserere conamini, sed tantum elato superci-
 lio tetrice nos objurgatis, abscedere a summa physiologia
 jubentes, nec sic quaerere hominis naturam intelligere, ut
 philosophi faciunt, qui ad prima usque elementa ratione
 ascendunt, illudque vobis dixisse satis esse, arteriam et ve-
 nam et nervum principia continentia et veluti elementa
 ejus physiologiae quae de homine instituitur ponenda esse.
 In quo quidam Herophilum laudavit, quod ita ad verbum
 dixerit: *Esto haec prima esse, tametsi prima non sint.*
 Sed qui ad demonstrationem provocat ac hypotheses istorum
 qui sic opinantur pugnare secum ostendit, hunc aversa-

Ed. Chart. X. [37.]

Ed. Bas. IV. (51.)

καὶ τὴν ἀρχὴν οὐδὲ παρέχετε τὰ ὄντα καὶ καταφρονεῖν προσποιεῖσθε καὶ μισολόγοι γίνεσθε νῦν, οἱ τὸν λόγον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐπανατεινόμενοι τοῖς ἐμπειρικοῖς. ὅτι γὰρ ἑαυτοῖς οἱ λόγοι διαφέρονται ἀπάντων τῶν ἐξ ἡμίσεος δογματιζόντων, εὐφωρότατόν ἐστι τοῦτο τῷ κἄν βραχὺ γεγυμνασμένῳ κατὰ τὰς ἀποδεικτικὰς μεθόδους. ἐπειδὴν μὲν γὰρ φλεγμαῖνη γαστήρ καὶ διὰ τοῦτο πέττειν ἀήρωστῇ, τίς ἢ τῆς φλεγμονῆς ἐστὶν αἰτία ζητεῖν δικαιοῦσι, κἄρτεῦθεν εὐποροῦσι τῶν λημάτων, ἀποχωροῦντες τῆς ἐμπειρικῆς εὐρέσεως· ἐπειδὴν δὲ χωρὶς φλεγμονῆς, ἢ τοιούτου τινὸς ἄλλου παθήματος, ὑπὸ δυσκρασίας μόνης ἀήρωστῇ πέττειν, ἐνταῦθα πάλιν ἐκ τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς ἢ τῶν βοηθημάτων εὐπορία. καὶ μὴν ἀλλήλοις μὲν ταῦτα μάχεται, τὰ δὲ τῶν ἐμπειρικῶν ὁμολογεῖ, καὶ ἀποδεικνύσι τε καὶ περαινέει τὸ σφέτερον ἐξ ὧν αὐτοῖς ὑμεῖς συγχωρεῖτε λημάτων. εἰ γὰρ ὅλως δυνατόν ἐστιν ἐπὶ φαινομένοις συμπτώμασι τετηρηῆσθαι θεραπείαν, ἀγνωσμένης τῆς διαθέσεως, οὐκ ἐπὶ μὲν τῆσδε δυνατόν, ἐφ' ἑτέρας δ' ἀδύνατον, ἀλλ' ἐπὶ πασῶν ὁμοίως ἐστὶ δυνατόν. τοιγαροῦν

mini ac fugitis prorsusque non auditis et contemnere simulatis ibique rationem falliditis, qui contra empiricos rationem demonstrationemque extollitis. Nam quod secum diffideant rationes omnium qui ex dimidio dogmatizant, etiam iis qui tenuiter in demonstrandi methodo sunt exercitati, facile perspicere licet. Quum enim phlegmone ventriculus laborat atque inde adeo concoquere non valet, quaenam phlegmones causa sit quaerendum censent, atque inde praefidiorum copiam conjectant, sprete empiricorum inventionem; quum vero citra phlegmonem, aliudve id genus vitium, folius intemperantiae culpa concoquere non valet, hic rursus auxiliorum facultatem ab experientia petunt. Atqui haec secum non inveniunt, quum empiricorum opinio sibi constet, praeterea demonstret efficiatque quod volunt, ex iis quae vos ipsi non inficiamini, lemmatis. Quippe si fieri ullo modo potest, ut ex iis quae apparent symptomatis curandi ratio conjectetur, ignorato affectu, utique non hic possibile, in alio fuerit impossibile, sed aequae in omnibus

Ed. Chart. X. [37. 38.]

Ed. Bas. IV. (51. 52.)

οὐδ' ἐνταῦθα λόγον οὐδένα λέγειν ἔξετε τοῦ μὴ τὴν ἐμπει-
 ρίαν αὐτάρκη γίγνεσθαι πρὸς τὴν τῶν βοηθημάτων εὐπορίαν,
 ἐφ' οἷς τὴν διάθεσιν (52) εὐρεῖν ἀδυνατεῖτε. πάντα οὖν ὡς
 [38] τύραννοι προστάττετε, χρῆσθαι δ' ἀποδείξεσιν οὐτ' αὐ-
 τοὶ βούλεσθε, βέλτιον γὰρ ἴσως εἰπεῖν τοῦτο τοῦ μὴ δύνα-
 σθαι, καὶ τοῖς βουλομένοις τε ἅμα καὶ δυναμένοις οὐχ ἔπεισθε.
 τί ποτ' οὖν ἄλλο εἰσὶν ὑμῶν οἱ λόγοι πλήν ἔρις καὶ φιλο-
 νεκία καὶ πρόκλησις εἰς λοιδορίας καὶ μάχας, οἷας καὶ τῶν
 ὑμετέρων διδασκάλων τις ἐποιεῖτο διὰ παντός, ἢ καταγέλων
 εἴ τις ἐφθέρξαστο θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ὡς βαλανεῦσι μᾶλλον,
 οὐκ ἰατροῖς προσηρότων ὀνομάτων, ἢ σφοδρῶς ἐπιτιμῶν,
 ὡς ἀποχωροῦντι πόρρω τῆς ἰατρικῆς, ἢ τὴν Ἐρασιστράτου
 προχειρίζομενος ἀξιοπιστίαν. ἀλλὰ ταύτην μὲν πρῶτον ἀκού-
 σας ἤσθην, δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ἀκούων ἐμίσησα, βω-
 μολογία μᾶλλον, οὐκ ἰατρικῇ πρόπειν ἠγρησάμενος. εἰ γὰρ
 ἀπαξ ἢ τῶν κελευσάντων μὴ προσωτέρω χωρεῖν ἀξιοπιστία
 μάρτυς ἰκανὴ πρὸς ἀπόδειξιν εἶναι νομισθήσεται, λῆρος ἤδη

possibile erit. Ergo nec hoc quidem loco rationem ullam
 asserre poteritis, quo minus ubi affectum explorare nequi-
 tis, experientia ipsa satis sit ad remediorum ubertatem.
 Omnia igitur ut tyranni imperatis, uti vero demonstrationi-
 bus nec ipsi vultis, praestat enim id fortasse dicere quam
 non posse vos, nec iis qui uti tum volunt tum possunt acce-
 ditis. Itaque quid aliud sunt disceptationes vestrae quam
 lites et contentio et provocatio ad convitia et pugnas,
 cujusmodi praeceptorum vestrorum quidam perpetuo exer-
 cuit, aut irridens si quis calidi vel frigidi mentionem faceret,
 tanquam balneatoribus magis quam medicis ea nomina con-
 venirent, aut vehementer increpans, quasi longissime a me-
 dendi arte digressum, aut Erasistrati gravem illam auctori-
 tatem objiciens. Verum haec ut primo audita oblectabat, ita
 quum secundo et tertio audivi, molesta sane fuit, ceu
 scurris quam medicis magis congrua. Si enim semel
 auctoritas eorum qui ultra non esse procedendum ju-
 bent legitimus tellis esse ad demonstrationem putabitur, om-

Ed. Chart. X. [38.]

-Ed. Bas. IV. (52.)

μακρὸς ἔσται πάντα, καὶ πέρασ οὐδὲν ἐν τοῖς διαλόγοις ἀλλ' ἢ τοῦθ' ὅπερ νῦν ὄρατε γιγνόμενον, ἔχθρα καὶ μάχη καὶ λοιδορία. τοῖς γὰρ ἀποχωρήσασι μὲν τῶν λογικῶν ἀποδείξεων, ὅτι δ' Ἡρόφιλος οὕτως ἐκέλευσεν ἢ Ἐρασίστρατος, ἀξιοῦσι πιστεύειν, ἀνάγκη πᾶσαν λοιδορίαν καὶ μάχην ἀκολουθῆσαι, τὰ θαυμαστά τῶν νῦν διαλόγων ἄθλα. φέρε γὰρ ἑτέρου μέν τινος λέγοντος ὡς τῶδέ τινι τῷ μὴ πέπτοντι καλῶς ἢ γαστήρ δύσκρατος ἐπὶ τὸ ξηρότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἐγένετο, καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὑγραντέον τ' ἐστὶ καὶ θερμαντέον, ἑτέρου δέ τινος, ἐκτροπῆς τοῦ κατὰ φύσιν ἐπὶ τὸ ψυχρότερόν τε καὶ ὑγρότερον ἀπεργασθείσης, θερμὰ καὶ ξηρὰ τὰ διαιτήματα προσφέρεσθαι συμβουλευόντος· καὶ ἄλλος τις τρίτος παρελθὼν, ὡς μὲν οὐκ ὀρθῶς εἴρηται τῶν εἰρημέτων ὀτιοῦν μὴδ' ἐπιχειρήσειεν ἀντιπεῖν, μόνον δ' ἐπιτιμῶν ὡς περιττὰ ζητοῦσι, καὶ μάρτυρα τὸν Ἐρασίστρατον ἢ τὸν Ἡρόφιλον ἐπάγοιτο· πῶς οὐχ, ὅπερ ἔφη, ἀρχὴ διαφορᾶς ἐντεῦθεν ἔσται καὶ λοιδορίας τῆς πρὸς ἀλλήλοις; ἀνάγκη γὰρ δήπου κακείνους, Ἀθήναιον καὶ Μνησίθεον καὶ Διοκλίαν καὶ Πλει-

nia jam merae nugae erunt, nec finis in disputatione ullus nisi qui nunc visitur, inimicitia, pugna, convitium. Quippe qui a logicis demonstrationibus digressi credi quippiam censent propterea quod Herophilus aut Erasistratus ita iussit, hos necesse est omnis generis convitia pugnasque sequi, admiranda scilicet disputationum quae nunc habentur praemia. Finge enim alius dicat, huic qui commode non concoquat, ventriculum frigidam et siccam intemperiem contraxisse proindeque hamectandum ac calfaciendum esse; alius, quod status ejus secundum naturam mutatus ad frigidiorum et humidiorum sit, calidum siccumque victum adhibendum suadeat; tertius autem quispiam accedens, quod quae comprehensa sunt, non recte sint dicta, id ne tentet quidem ostendere, sed tantum eos qui dixerint objurget, quasi superflua scrutentur, et testes adhibeat Erasistratum vel Herophilum, nonne, ut dixi, dissidii hinc mutique convitii initium excitabitur? Quippe illos contra necesse est Athenaeum et Mnesitheum et Dioclem et Plistonium et Hippocratem et

Ed. Chart. X. [38.]

Ed. Bas. IV. (52.)

στόνικον, Ἱπποκράτην τε καὶ Φιλιστίωνα καὶ μυρίοις ἑτέροις τοιούτους ἐπικαλέσασθαι μάρτυρας. εἰ γὰρ δὴ κατὰ μάρτυρας χρὴ διαιρεῖσθαι τὸν λόγον, οὐ σμικρῶ τινὶ κρατήσουσιν· ὅτι τε γὰρ τῆς νοσώδους δυσκρασίας εἶδη πολλὰ καὶ ὅτι καθ' ἕναστος ἢ θεραπεία διάφορος οὐχ Ἱπποκράτην μόνον, ἢ ἄλλους παμπόλλους ἰατρούς, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Θεόφραστον καὶ Ζήνωνα καὶ Χρυσίππον, ἅπαντάς τε τοὺς ἔλλογίμους φιλοσόφους παρεχόμενοι μάρτυρας· ὅτι τε χωρὶς τοῦ τὴν φύσιν ἐρεθῆναι τοῦ σώματος ἀκριβῶς οὐχ οἷόν τ' ἐστὶν οὔτε περὶ νοσημάτων διαφορᾶς ἐξευρεῖν οὐδὲν οὔτε ἰαμάτων εὐπορῆσαι προσηκόντως, ἅπαντας πάλιν τοὺς νῦν εἰρημένους μοι φιλοσόφους τε καὶ ἰατρούς, οὐ προστάττοντας μὰ Δί' ὡς οὔτοι δίκην τυράννων, ἀλλ' ἀποδεικνύοντας παρέξονται. πρὸς ταῦτ' οὖν οἱ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν βαλανέων, οὐχ ἰατρῶν ὀνόματα φάσκοντες εἶναι βωμολογεύονται δηλονότι καὶ γλωττοποιήσουσιν, ἢ μωροὺς, ἢ Φρύγας, ἢ σχολαστικοὺς διηγούμενοι· συνίσασι γὰρ ἑαυτοῖς οὐ μόνον ἀποδεικτικὸν ἐπισταμένοις οὐδὲν, ἀλλ' οὐδ' ὅ τι

Philistionem et sexcentos alios tales opponere testes. Si enim testibus decidenda lis erit, non medico hi vincent. Nam quod tum morbosae intemperiei multae sint species tum cuiusque earum diversa curatio, ubi non Hippocratis modo et plurimorum aliorum medicorum, sed etiam Platonis, Aristotelis, Theophrasti, Zenonis, Chryssippi et omnium illustrium philosophorum testimonio comprobarint, utique et quod citra naturam corporis exacte inventam fieri nequeat ut vel de morborum differentia quicquam invenias, vel auxiliorum convenientium copiae sis compos, iisdem ipsis tum philosophis tum medicis confirmabunt, hisque non tyrannorum ritu sicut isti iubentibus, sed evidenti ratione probantibus. Contra haec igitur qui calidum et frigidum balneatorum dicunt esse vocabula, dicteriis videlicet utentur et risus movebunt, moriones, Phrygas aut scholasticos narrantes. Quippe consciis sibi sunt non modo nihil demonstratione confirmatum scire, sed nec quid demum demonstratio sit

Ed. Chart. X. [38. 39.]

Ed. Bas. IV. (52.)

ποτέ ἐστὶν ἀπόδειξις ἐπαΐουσιν. ἐκ τούτων οὖν τῶν σωμα-
μάτων ἀνάγκη γενήσεσθαι διαφορᾶς ἀρχήν· ἵνα γὰρ τοῦ
πρώτου πάντων ὧν οἱ χωρὶς ἀποδείξεως φλυαροῦντες οὐκ
ὀκνοῦσι λέγειν ἐπιμηθεῶ, σκέψαι πῶς ἀναγκαῖόν ἐστιν
ἀκολουθεῖν μάρην αὐτῶ. [39] πρὸς γὰρ τὰς ἀναποδείκτους
φάσεις αὐτῶν καὶ τοὺς ἀξιόπιστους μάρτυρας, ὅταν ἕτεροί
τινες ἐνδοξοτέρους τε καὶ πολὺ πλείους ἀντιπροτείνωνται
μάρτυρας, ἀναγκαῖον ἢ συγχωρεῖν καὶ ἡττᾶσθαι κατ' ἄμφο
νευικημένους, ἐν τε τῷ μὴ συνακολουθεῖν πρὸς τὴν ἀπόδειξιν
καὶ τῷ κεραιτῆσθαι πρὸς τοῦ πλήθους τῶν μάρτύρων, ἢ
ἀναισχυνηθέντας Ἐρασίστρατον ἀπάντων ἐκείνων τῶν μαρ-
τύρων ἀποφαίνεσθαι πιστότερον. ἀνάγκη γὰρ ἐνταῦθα τὸν
μὲν εἰπεῖν ὡς οὐκ ἦν πιστότερος οὔτε τῶν περὶ τὸν Ἱππο-
κράτην καὶ Μνησίθεον ἰατρῶν οὔτε τῶν περὶ τὸν Ἀριστοτέλη
τε καὶ Πλάτωνα φιλοσόφων, τὸν δ' ὡς ἀντεπειῖν· εἴτ' ἄνω
καὶ κάτω τῆς τοιαύτης ἀντιλογίας φερομένης οὕτως ἀπαίδευτά
τε καὶ φιλόνεκα προαχθῆναι τὸν ἕτερον αὐτῶν εἰπεῖν ὡς
οὐκ ἔσται οὕτω σοὶ καλῶς, ἢν Ἐρασίστρατον ἀτιμάζῃς.
ταυτὶ γὰρ ὀρθῶς ἐκάστης ἡμέρας, ὧ Ἴέρων, γιγνόμενα κατὰ

intelligere. Ergo ex his dieteriis necesse est oriatu-
dii initium. Ut enim primum omnium memorem quae
nugantes sine demonstratione dicere non dubitant, considera
quo pacto necesse sit ex eo pugnam subsequi. Nam ubi con-
tra dicta eorum demonstrationis expertia ac contra testes
ipfos, quibus credendum censent, alii tum celebriores tum
longe plures testes opponunt, necesse est vel cedere vinci-
que utroque nomine, et quod demonstrare recusarint et quod
numero testium sint impares, vel perfricta fronte Erasistra-
tum omnibus illis testibus dicere majoris esse fidei. Siqui-
dem hic necesse est alterum negare esse majoris fidei aut
Hippocrate et Mnesitheo medicis, aut Aristotele et Platone
philosophis, alterum esse majoris fidei instare, deinde varie
ultro citroque tam immodesta contentiosaque contradictione
jactata alterum eorum impelli ut dicat, non tibi sane ita
bene erit, si Erasistratum negligas. Haec enim quotidie
fieri in medicorum disputationibus, o Hiero, vides. Ea vero

Ed. Chart. X. [39.]

Ed. Bas. IV. (52.)

τοὺς τῶν ἰατρῶν διαλόγους· τοιαύτης δ' ἅπαξ ἀνοιχθείσης ὁδοῦ, πάντ' ἐπιρῆεῖ τὰ τῶν γυναικῶν ἤδη ῥήματα καὶ κακῶς εἰπόντες ἀλλήλους, οὐ διδάξαντές τι χρηστὸν ἢ μαθόντες ἀπαλλάττονται. καὶ τῆς τοιαύτης ἀσχημοσύνης οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς οὐχ οἱ τὰς ἀποδείξεις ἀποδιδράσκοντες ἄρχουσιν· ἀποδιδράσκουσι δ', ὡς οἴσθα, πολυειδῶς, οἱ μὲν σεμνῶς ἐπιτιμήσαντες μόνον, οἱ δὲ κομψευσάμενοί τι βωμολογικόν, οἱ δ' εἰς γέλωτα καὶ χλεύην ἐξάγοντες τὸν διάλογον· εἰ δέ τις καὶ τολμήσειε παραμεῖναι τε τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἀποδείξεων ἐπακοῦσαι, μάλιστα μὲν οὐδ' ἐπιταί τὴν ἀρχήν, οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὸν ἀγύμναστον ἀποδεικτικῆς μεθόδου τοῖς χρωμένοις αὐτῇ παρακαλουθεῖν· εἰ δ' ἄρα καὶ μέχρι τινὸς παρακολουθήσειεν, ἀλλὰ τῷ πάντως ἐπαμύνειν ἐθέλειν οἷς ἐνετράφη δόγμασιν, ἐπιχειρῶν ἀντιλέγειν, εἴτ' ἐξελεγχόμενος, ἀπέραντα καὶ ἀσυλλόγιστα καὶ περιττὰ καὶ ληρώδη φλυαρῶν, ἀγανακτεῖ καὶ καταραῖται τοῖς διαλεκτικοῖς, ὡς κακῶν αἰτίοις, ὅτι δηλαδὴ τὴν κόρουζαν ἀπομύττουσιν αὐτῶν καὶ θεραπεύειν πειρῶνται προσφέροντες οὐ μέλι καὶ π्लाκοῦντας, ἀλλὰ

semel data porta, omnia jam muliercularum verba ingeruntur; et quum mutuis se maledictis asperferint nihilque utile docuerint aut didicerint, discedunt. Atque hanc turpitudinem non est quod dicat aliquis non esse ab iis qui demonstrationem fugiunt inceptam. Fugiunt autem multifariam, ut scis, alii cum gravitate tantum increpantes, alii scurrile aliquid jactantes; alii in risum famasque disceptatione abrepta. Quod si quis sermoni stare, demonstrationesque audire audeat, primum quidem omnino non intelligit; neque enim potest qui demonstrativae methodi sit imperitus eos qui ipsa utuntur intelligere. Quod si aliquatenus intelligit, at quod dogma suum in quo nutritus propugnare omnino decreverit, contra tendere aggressus, dein deprehensus quae nec rite concludant nec colligant, sed vana nugaciaque sint dicere, irascitur et devovet dialecticos cen malorum auctores, quod videlicet stiriam a natibus ipsorum detergent, ipsique mederi conantur, adhibitis non melle et placentis, sed alliis et caepris, quae etiam

Ed. Chart. X. [39.]

Ed. Bas. IV. (52.)

σκορόδά τε καὶ κρόμμυα, τὰ καὶ τοὺς κορυζῶντας ἀλεκτρού-
 ρας ἰώμενα. παραγέγονας γὰρ δὴ μυριάκις αὐτοῖς ὡς ὑπὸ
 σκορόδων ὄντως καὶ κρομμύων τῶν ἐλέγχων ἀναγκαζομένοις
 δακρύνειν· οἶσθα δὲ δῆπουθεν ὡς καὶ πολλοὶ πολλάκις ἡμῶν
 ἐξωμολογήσαντο καταμόνας αἰσθάνεσθαι μὲν ἤδη τῶν κατὰ
 τὴν σφετέρην αἴρεσιν ἀτόπων, οὐ δύνασθαι δ' ἐν γε τῷ φα-
 νερῷ μεταθέσθαι διὰ τὸ μήτ' ἄλλα γινώσκειν ἀφ' ὧν τιμη-
 θήσονται καὶ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐφθακέναι ἀπὸ
 τούτων γινώσκεσθαί τε καὶ τιμᾶσθαι. διὰ ταῦτα τοίνυν
 καὶ γὰρ πολλάκις ἀνεβαλλόμεν ὑπομνήματα γράψαι μεθόδου
 θεραπευτικῆς, ὡς ἂν ἀκριβῶς εἰδῶς ὀλιγοστοὺς τῶν νῦν ἀν-
 θρώπων ὑπ' αὐτῶν ὠφεληθσομένους. εἰ μὴ γὰρ μεγάλη τις
 γένοιτο καὶ δαιμονία μεταβολὴ τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων,
 οἴχεται πάντα τὰ καλὰ καὶ συγκέχεται καὶ διέφθασται, μη-
 δεὶὸς ἀλήθειαν σπουδάζοντος, ἀλλὰ τὸ δόξαι μόνον. οἶσθα
 γὰρ δῆπου καὶ σὺ σαφῶς ὡς οὐδὲ πέντε τοῖς πᾶσιν ἀνθρώ-
 ποις ἐνετύχμεν εἶναι μᾶλλον ἢ φαίνεσθαι σοφοῖς ὀρεγομέ-
 νοις. καὶ μὴν εἰ μὴ τις ὀρεχθεῖη σοφίας αὐτῆς δι' ἑαυτήν,

pituita tentatos gallinaceos sanare solent. Quippe millies
 affuisti iis, quum a diverse concludentibus argumentis non
 aliter quam ab ipso allio et caepis cogherentur lachrymari.
 Nec te profecto latet multos saepe nobis privatim fallos,
 sentire jam se suam sectam quam sit absurda, nec tamen
 hanc posse publice mutare, quum alioqui nec alia nossent,
 unde haberentur in pretio, et jam vulgo propter haec et noti
 et in pretio forent. Itaque ob haec ipse quoque saepius
 distuli commentarios de medendi methodo scribere, pro
 comperto plane habens, paucissimos homines hujus tempe-
 statis ab iis adjutum iri. Etenim nisi magna quaequam mi-
 raeque mutatio humanarum rerum fiat, actum de bonis stu-
 diis est, utpote confusis ac corruptis nemine veritatem
 ipsam, sed tantum scientiae famam quaerente. Optime
 enim profecto scis, ne quinque quidem usquam invenisse
 nos qui esse potius quam videri docti cuperent. Atqui
 nisi quis sapientiam ipsam propter se ipsam expetat, ne tem-

Ed. Chart. X. [39. 40.]

Ed. Bas. IV. (52. 53.)

οὐδὲ καιρὸν ἔξει τοῦ γυμνάσασθαι κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους, ἀλλὰ περὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ δύναμιν πολιτικὴν ἐσπουδακῶς, περὶ τὴν ἐν ἐκείνοις ἀσχολίαν ἅπαντα κατατρίψει τὸν βίον.

Κεφ. στ'. [10] Ἐάσαντες οὖν αὐτοὺς, πάλιν ἐπὶ τὸ προκείμενον ἴωμεν. ἔστι τὸ προκείμενον ἐξ ἀρχῆς, ὡς εἰ μὴ τις ἅπαντα τὸν ἀριθμὸν τῶν νοσημάτων (53) ἐξέυροι μεθόδῳ, πταίσει μέγιστον πταῖσμα κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθύς αὐτῆς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου· πρόδηλον γὰρ ὡς τοσοῦτους χρόνους εἶναι τῆς ἰάσεως ὅσαιπερ καὶ αἱ τῶν νοσημάτων ἰδέαι. τὸ τοίνυν μὴτ' ἀπειρα ποιῆσαι τὰ νοσήματα ταῖς κατὰ μέρος ἰδιότησι προσέχοντας μὴτ' εὐθύς ἐν τοῖς πρώτοις καταμῆναι γέρεσιν οὐ τοῦ τυχόντος ἔστιν, ἀλλ' ἀνδρός, ὡς καὶ πρόσθεν ἐδείκνυτο, πάνυ γεγυμνασμένου κατὰ τὰς διαιρητικὰς μεθόδους. ἀρχὴ δὲ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν, ὡς πον καὶ τοῦτ' ἐλέγετο, τὸν λόγον τῆς οὐσίας τοῦ διαιρουμένου πράγματος ἀφορίσασθαι. καὶ τοίνυν ἐδείκνυτο πάντως μὲν ἐν τι τῶν παρὰ φύσιν ὑπαρχόντων νόσημα. τετάρων δ' ὄντων τῶν παρὰ φύσιν, ἦτοι τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας,

pus quidem ullum inveniet quo se in logica methodo exerceat, imo divitiis et famae et potentiae civili inhians, in horum occupatione vitam omnem consumet.

Cap. VI. Ergo dimissis his rursus ad propositum redeamus. Est autem ab initio propositum illud, qui omnem morborum numerum methodo non invenerit, hunc maxime in ipsis medendi methodi foribus lapsurum, quum constet totidem esse medendi rationes quot sint morborum ideae. Ergo sic in enumerandis morbis egisse, ut neque privatis proprietatibus attentus infinitos statuat, nec in primis statim generibus subsistat, id in promptu cuique non est, sed ei tantum, sicut antea dictum est, qui in dividendi methodis sit exercitatissimus. Principium vero divisionis eorum est, ut etiam alibi diximus, ut essentiae ratio rei dividendae constituatur. Igitur illud monstratum nobis est, morbum omnino unum ex iis esse quae praeter naturam sint. Haec autem quatuor quum sint, actio oblaesa, affectus ipsam effi-

Ed. Chart. X. [40.]

Ed. Bas. IV. (55.)

ἢ τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν διαθέσεως, ἢ τὴν ταύτην ποιούσης αἰτίας, ἢ τῶν ἐπομένων αὐτῇ συμπτωμάτων, εἴτε τὴν βλάβην τῆς ἐνεργείας εἴτε καὶ τὴν ἐργαζομένην αὐτὴν διάθεσιν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν νόσον, οὐδὲν τοῦτο τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ὑπαλλάττειν ἐδείκνυμεν, εἰ τοῦθ' ἐν μόνον γινώσκουσι, τὸ τὴν πρώτην θεραπείαν, ἣν δῆπου καὶ προσεχῆ καλοῦσιν ἔνιοι, τῆς τὴν ἐνέργειαν ἐμποδιζούσης εἶναι διαθέσεως. ἐπιδεικνύμεθα δ' ἡμῶν ἐλέγομεν ὡς ταύτην εὐλογώτερον εἶη προσαγορεύειν νόσημα, μὴ μέντοι κωλύειν ἡμᾶς εἴ τις ἐθέλοι τὴν μὲν τῆς ἐνεργείας βλάβην ὀνομάζειν νόσημα, τὴν δ' ἐργαζομένην αὐτὴν διάθεσιν αἰτίαν τοῦ νόσηματος. ὑποθέμενοι δὲ καλεῖσθαι νόσημα διάθεσιν παρὰ φύσιν ἐνέργειαν βλάπτουσαν ἐζητήσαμεν ἐφεξῆς ὅποσα τὰ σύμπαντ' ἐστὶ νόσηματα. πρόδηλον δ' ἦν ἐν τούτῳ τὸ δεῖν ἐξεργεῖν πρῶτον, εἴ τις ὁδῶ καὶ τάξει μέλλει προϊέναι καὶ μὴ καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ὡς τύραννοι προστάττειν, ἣτις ποτὲ διάθεσις ἐστὶν ἢ τῆς ἐνεργείας αἰτία δραστική. ταύτην οὖν ἡμεῖς μὲν ἐγκρασίαν ἐλέγομεν εἶναι θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, ὑγροῦ καὶ ξηροῦ· καὶ διὰ τοῦθ' ἡ πρώτη νόσος ἢ

ciens, affectus ipsius causa, et quae hunc subsequuntur symptomata; sive functionis laesionem, sive etiam molientem hunc affectum morbum nominare velit aliquis, nihil in medendi methodum immutare ostensum est, modo unum illud intelligatur, primam ipsam curationem, quam etiam nonnulli continentem appellant, affectus esse qui actionem interturbat. Porro ostensum a nobis diximus, rationabilius hunc morbum appellari, non tamen vetare nos quin, si cui id cordi sit, actionis noxam morbum nominet; affectum, qui hanc creet, morbi causam. Supposito igitur quod morbus vocetur affectus is praeter naturam qui functioni officiat, inquisivimus deinceps quot in universum morbi essent; ubi clarum obiter fecimus, si quis via ordineque processurus sit, nec, sicut vulgus medicorum facit, tyranni ritu imperaturus, huic primum inveniendum esse affectum illum, qui functionis effectrix sit causa. Hunc sane nos temperiem diximus esse calidi, frigidi, humidum ac sicci, proin-

Ed. Chart. X. [46.]

Ed. Bas. IV. (53.)

ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι, τῇ δυσκρασίᾳ τούτων ἐδείκνυτο γίνεσθαι. ἕτερος δέ τις ἐν ὄγκοις καὶ πόροις θήσεται τὴν τούτων συμμετρίαν, καὶ διὰ τοῦτ' ἀμετρία τῶν πόρων αὐτῶν νοσήσειν τὰ ζῶα. τὸ δὲ μὴτ' αὐτὸν ἀποφῆρασθαι τολμῆσαι τῆς ἐνεργείας τὴν αἰτίαν ἐν ὁπωδήποτε γένει τῶν ὄντων ἐστὶ, μῆτε τοῖς λέγουσιν ἀντιπόντα νομίζειν ἔτι λόγῳ καὶ μεθόδῳ προῖναι, δεινῶς ἐλέγομεν εἶναι μοχθηρὸν, ἅμα μὲν ἄφυκτον ἐργαζόμενον τὴν ἐκ τῶν ἐμπειρικῶν κατηγορίαν, ἅμα δὲ αὐτῷ μαχόμενον· ἔξ ἡμίσεος γὰρ δὴ τοὺς τοιοῦτους εἶναι λογικούς· ὅπως μὲν δὴ γίνεται φλεγμονὴ καὶ σκίρθῶς καὶ οἴδημα καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, πολυπραγμονοῦνται, ὅτι δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἀπάντων κατὰ δυσκρασίαν μόνην ἐνέργεια βλάπτεται μὴ γινώσκονται, ἀλλ' ἐμπειρικῶς τὰ τοιαῦτα θεραπεύονται. ὅστις οὖν βούλεται γινῶναι πόσον ἀμαρτάνουσι οἱ τοιοῦτοι καὶ πόσον τι πλῆθος ὑπερβαίνουνσι νοσημάτων καὶ ὡς πολὺ πλέον ἀγνοοῦσιν ἢ γινώσκουσι, τὸ περὶ διαφορᾶς νοσημάτων ἀναλεξάσθω γράμμα· μαθήσεται γὰρ ὡς ὀρθῇ μὲν ὁδοῦ πρῶτος ἀπάντων Ἱπποκράτης ἐχρήσατο, δεῖον δ' αὐτὴν τελειῶσαι

deque primum morbum in similaribus esse ex horum intemperie ostendimus. Alius quispiam corpusculorum et meatuum symmetriam statuet, proptereaque ex anetria meatuum ipsorum aegrotare animantes. Caeterum si quis nec ipse actionis causam, in quonam entium sit genere, audebit statuere, nec iis, qui statuunt contradicet, ac nihilo fecius tamen ratione methodoque se procedere arbitrabitur, hunc egregie improbum esse diximus, ut qui nec tutum se ab empiricorum accusatione facere possit et secum plane pugnet; quippe ejusmodi homines ex dimidio logicos esse, qui qua ratione phlegmone, scirrhus, oedema et alia id genus fiant, multo labore disquirunt, laedi autem etiam citra haec omnia ex sola intemperie actionem non intelligunt, sed empirice talia curant. Quisquis igitur quantum hi aberrent scire volet, tum quos morbos transfiliant quantoque plures ignorent quam norint, librum de morborum differentiis perlegat; intelliget enim Hippocratem primum om-

Ed. Chart. X. [40. 41.]

Ed. Bas. IV. (53)

τοὺς μετ' αὐτὸν, οὐχ ὅπως οὐδεὶς ἐτελείωσεν, ἀλλὰ καὶ τὰ καλῶς εὐρημένα διέφθειραν οἱ πλεῖστοι. πλησίον δὲ τοῦ τελειῶσαι τε καὶ συμπληρῶσαι [41] τὴν ὑφ' Ἱπποκράτους παραδοθεῖσαν ὁδὸν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλην τε καὶ Θεόφραστον ἀφίκοιτο, καὶ εἰ χρὴ τάληθές εἰπεῖν, ἐτελείωσαν δυνάμει διορισάμενοι τὸ μὴ ταῦτ' εἶναι γένος τῶν νοσημάτων ἐν τε τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασιν ἐν τε τοῖς ὀργανικοῖς ὀνομαζομένοις. ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν τὰς ἐνεργείας γίνεσθαι καὶ διὰ τοῦτ' εἶναι καθ' ἕκαστον τῶν ὀργάνων ἐν ἴδιον ὁμοιομερές. ὅσα δ' ἄλλα μετὰ τούτου συμπληροῖτο πᾶν ὄργανον, ἕνεκα χρείας τινὸς ἐκείνου τοῦ πρώτου τῆς ἐνεργείας αἰτίου γεγονέναι. καὶ τούτων μέντοι πάλιν αὐτῶν ἑκάστου κατὰ μόναν ὑπάρχειν ἐνέργειαν, οἷον ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν. ἀμείνον γὰρ ἴσως, ὡς ἐν ἐτέροις ἐπὶ πλέον εἰδείξαμεν, ἐνταυθοῖ διὰ βραχέων ὑπομνήσεις ποιήσασθαι. τὸ μὲν τῆς ὄψεως ὄργανόν ἐστι τὸ κρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν, ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων μορίων ἐκείνου χάριν ἐγένετο. καὶ πάντων εἰρήκαμεν αὐτῶν τὰς χρείας ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς περὶ χρείας μορίων πραγματείας.

nium recta instituisse via, quae cum a posteris absolvenda fuerat, non modo nemo eorum absolvit, sed plerique etiam quae probe fuere inventa corruperunt. Proxime autem, ut viam quae inchoata est ab Hippocrate perficerent absolverentque Aristoteles et Theophrastus accesserunt: et si fateri verum oportet, potestate absolverunt, quum constituerint aliud esse in corporibus similaribus morbi genus, aliud in iis quae organica dicuntur: quippe a similaribus functiones edi, eoque esse cujusque organi unam propriam similem, reliquas vero, quae cum hac quodvis organum perficiunt, eas usus alicujus gratia, illius quae prima erat actionis causa factas esse; sed et horum tamen rursus cujusque esse per se actionem veluti in oculis. Satius enim fortassis sit, quae in aliis diffuse ostendimus, strictim hic commemoremus. Ipsum visus organum est crystallinus humor; reliquae oculi partes ejus causa sunt factae; quarum omnium usus narravimus in decimo operis de partium usu libro.

Ed. Chart. X. [41.]

Ed. Bas. IV. (53.)

ἀλλ' εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τοῦ κρυσταλλοειδοῦς ἐνεκεν ἐγένετο
 σύμπαντα, κατὰ μέρος γοῦν ἕκαστον αὐτῶν ἐνεργείας τινὸς
 μετέχει, κοινῆς μὲν ὅλα τῷ ζῳῷ φλέψι καὶ ἀρτηρίᾳ καὶ νεῦ-
 ρον· οἱ δ' ὑμέτεροι οἱ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς ἂν τρεφόμενοι
 δηλονότι καὶ τῶν φυσικῶν ἐξ ἀνάγκης μετέχουσι δυνάμεων,
 ὥστε καὶ τῶν κατ' αὐτὰς ἐνεργειῶν. ὅταν μὲν οὖν τὸ κρυσ-
 σταλλοειδὲς ὑπὸ δυσκρασίας νοσήσῃ, βλέπεται μὲν ἢ τῶν
 ὀφθαλμῶν ἐνέργεια πάντως, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄς ὀργάνων αὐ-
 τῶν τὸ νόσημα. τὸ δ' ὑπόχυμα καλούμενον οὐδενὸς μὲν
 ὁμοιομεροῦς ἔστι πάθους, ὅλων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς ὀργά-
 των. οὕτω δὲ καὶ εἰ γλίσχρων τινῶν ἢ παχέων χυμῶν ἐμφρα-
 ξις ἐν τοῖς πέρασι τῶν κατὰ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος εἴη φλεβῶν,
 ἐμποδισθήσεται μὲν ἢ ἀνάδοσις, ὅλου δ' ἔσται τοῦ ἥπατος
 ὡς ὀργάνου τὸ πάθος, οὐδενὸς τῶν ὁμοιομερῶν αὐτοῦ μο-
 ρίων νοσήσαντος. εἰ δὲ δυσκρασία καταλάβοι τὰς φλέβας,
 αὐτῶν μὲν ἐκείνων ἔσται τὸ νόσημα πρῶτον, κατὰ συμβεβη-
 κὸς δὲ καὶ τοῦ ἥπατος. Ἐρασίστρατος μὲν οὖν ἔσφαλται περὶ
 τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ φλεγμονῆς. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς πέρασι

Caeterum quanquam crystallini maxime causa omnes sunt
 factae, singulae tamen earum aliquam seorsum actionem
 sunt nactae; ac vena quidem et arteria et nervus toti ani-
 manti communem, membranulae oculi omnes, quum sint
 nutrimenti participes, omnino naturalibus facultatibus sunt
 praeditae ac perinde etiam functionibus quae ab his profici-
 scuntur. Quoties igitur crystallinus humor ex intemperie
 laborat, omnino laeditur oculorum functio, caeterum non
 est eorum ut organa sunt morbus: at quod hypochyma
 vocant nullius similarium est morbus, sed oculi totius ut or-
 ganum. Ad eundem modum, si in sinibus venarum, quae
 in cavo jecinoris habentur, obstructio ex lentis aut crassis
 succis subhaesit, distributio quidem in corpus per has mora-
 bitur, morbus tamen totius jecinoris ceu organi censebi-
 tur, nulla similarium ejus partium aegrotante; quod
 si intemperies venas ejus infestaverit, ipsarum quidem
 illarum morbus primum erit, ex accidente vero etiam
 jecinoris. Ac Erasistratus quidem in phlegmones sub-

Ed. Chart. X. [41.]

Ed. Bas. IV. (55.)

τῶν ἀρτηριῶν γίνεται σφήνωσις ἐξ ἀνάγκης ἐν τοῖς φλεγμαί-
νουσι μορίοις οὔτε πνεῦμα μόνον ἐν τῷ κατὰ φύσιν αἰ ἀρτη-
ριαί περιέχουσιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ τούτων λογισμοῖς ἀπεδείξα-
μεν. εἰ δ' οὐκ ἔστι τι τοιοῦτον πάθος οἷον ἐκείνος οἶεται
φλεγμονή, καὶ σκίζῆος τοιοῦτον οἷον ἐκείνος νομίζει, καὶ
τῶν ἄλλων ἕκαστον, ὡς αὐτὸς μὲν ἀσαφῶς ἐπὶ πολλῶν, οἱ δ'
ἀπ' αὐτοῦ πειρῶνται διόχεσθαι σαφέστερον, ὀλίγου δεῖν
ἀπαθῆ καταλείπει τὰ στερεὰ, μόνον ἐλκωθῆναι δυναμένα καὶ
διατμηθῆναι καὶ θλιβῆναι καὶ τι τοιοῦτον ἕτερον ὑπομῆναι
πάθημα. νοσεῖν δ' αὐτὰ δι' ὅλων ἑαυτῶν οὐδαμῶδι φησὶ
φόσους τοιαύτας οἷας ἡμεῖς ἀπεδείξαμεν εἶναι τὰς ὀπτιῶ δυσ-
κρασίας. καὶ μὴν ὁρᾶται γε σύμπαντα τὰ σώματα, μέχρι καὶ
τῶν δυσπαθεστάτων, οἷον χαλκοῦ καὶ λίθου καὶ σιδήρου,
θερμαινόμενά τε καὶ ψυχόμενα καὶ ξηραίνόμενα καὶ ὑγραίνό-
μενα, καὶ θαυμαστὸν εἰ ἀρτηρία μόνη καὶ γλῆψ καὶ νεῦρον
οὐδὲν τοιοῦτον πείσεται, καὶ τούτου θαυμαστότερον, εἰ πεί-
σεται μὲν, ἐνεργήσει δὲ ἀμέμπτως, οἷον ἐπὶ τῆς καρδίας, εἰ

stantia tradenda est lapsus, quum nec in partibus phleg-
mone laborantibus in sinibus arteriarum impactio necessa-
rio cernatur, nec arteriae spiritum tantum, quum secundum
naturam sunt, contineant, veluti in tractatione de his
ostendimus. Si igitur phlegmone ejus generis morbus sit
cujus autumat, et scirrhus ejus generis cujus ille opinatur,
et reliquorum singuli, sicut ipse obscure et multi sequaces
ejus clarius explicare conantur, utique solidas ipsas partes
liberas propemodum a morbis relinquit, nisi quatenus ulce-
rari, collidi incidique valeant, atque id genus aliud quip-
pam pati. Laborare vero eas se totis ejusmodi morbis,
quales nos octo intemperantias ostendimus, id nusquam di-
cit. Atqui corpora universa, etiam quae difficillime af-
ficiuntur, veluti .aes, lapis, ferrum, saltem calefieri, re-
frigerari, siccari, humescereque cernuntur, ut utique mi-
rum sit, si tantum arteria et vena et nervus nihil ejusmodi
sentient. Atque hoc etiam magis mirum, si sapienter quidem,
functionem tamen legitimam edent, veluti si ita fors tulit,

Ed. Chart. X. [41. 42.]

Ed. Bas. IV. (53. 54.)

τύχοι, δύναμις μὲν τίς ἐστὶ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἐρασίστρατον, ἧ διαστέλλεται καὶ συστέλλεται. καὶ βλάβεσθαι δὲ δήπου ταύτην χρῆ, τῆς καρδίας ἔξαιρεθείσης ζῶντος τοῦ ζώου, καθάπερ πολλάκις ὁρῶμεν ἐν ταῖς ἱερουργίαις γιγνόμενον· εἰ γὰρ μηδὲν βλάπτεται, κινήσεται διαπαντός, οὐχ ἕως χρόνου τινός, ὡς νῦν φαίνεται. δῆλον οὖν ὅτι βλάπτεται καὶ διὰ τοῦτο πένεται κινουμένη. τίς οὖν ἡ [42] βλάβη, καλῶς εἶχεν (54) ἐπισκέψασθαι, δυναμένης γε δηλονότι τὴν βλάβην ἀναδέξασθαι τῆς καρδίας καὶ πρὶν ἔξαιρεθῆναι τοῦ ζώου. τίς οὖν ἄλλη πλὴν δυσκρασίας ἐστίν; οὔτε γὰρ τὸ σχῆμα φαίνεται μεταλλαττόμενον αὐτῆς, οὔτε κοιλότης τις, οὔτε σύνδεσμος οὔτε στόμιον, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο μόριον οὐδὲν ἀπολλύμενον, ἀλλὰ μόνον ἡ φυσικὴ κρᾶσις ἑξαλλαττομένη. ταῦτ' οὖν ἅπαντα τῶν ὁμοιομερῶν, ὡς εἴρηται, νοσήματα τυγχάνοντα, τελείως αὐτῷ παραλείπεται. τὸ γὰρ δὴ τοῦ αἵματος ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἀρτηριῶν σφηνωθέντος ἐνεργεῖαν τινα βλαβῆναι τῶν ἀρτηριῶν ὡς ὀργάνων ἐστὶ τὸ πάθος· ὡς δ' ὁμοιομερῶν σωμάτων, ὁκτῶ μὲν αἰ κατὰ ψιλὰς τὰς ποιότητας δυσ-

in corde facultas quaedam est, ut ipse quoque Erasistratus confirmat, qua dilatatur et contrahitur; hanc autem laedi profecto oportet, si viventi animali cor sit exemptum, quemadmodum saepe factum in sacrificiis videmus, quippe si non laedatur, perpetuo movebitur, nec tantum ad tempus aliquod, ut nunc cernitur. Manifestum est igitur laedi, proindeque movere desinere. Quenam igitur laesio? id considerare decebat, quum possit nimirum cor laesionem recipere, etiam antequam ab animali sit exemptum. Quenam alia praeter intemperiem? nam neque figura ejus mutata apparet nec cavitas ulla nec ligamentum nec osculum, imo nec alia ulla pars deperdita, sed tantum naturalis temperies mutata. Ergo omnes hi simularium partium morbi omnino, ut dictum est, ab illo sunt omitti. Si quidem ubi sanguis in sinibus arteriarum impactus actionem aliquam laedit, arteriarum ut organorum morbus est; ut vero simularium partium octo quidem secundum nudas qualitates in-

Ed. Chart. X. [42.]

Ed. Bas. IV. (54.)

κράσιαι, μετὰ ρευμάτων δ' ὀκτώ. γρηΐ τοίνυν, ὅστις τὰς τούτων ἀποδείξεις ἐπιστήμη βούλεται περιλαβεῖν, ἀπὸ τοῦ περὶ τῶν στοιχείων ἀρξασθαι λόγου, κἄπειθ' ἐξῆς ἕαστον ἀγαλλέξασθαι τῶν ἄλλων, ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν. ἔστι δ' ἐφεξῆς μὲν ἐκείνω τὰ περὶ κράσεων ὑπομνήματα. καὶ τούτων ἐφεξῆς τὸ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκράσιαι. εἶτα τὰ περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὅσα τ' ἄλλα περὶ τῶν ψυχικῶν εἴρηται παρθῶν ἐφεξῆς ἐκάστης ἰδία. τούτοις δ' ἔπεται τὰ περὶ χρείαις μορίων, οἷς τὰ περὶ τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτωμάτων διαφορᾶς. οἱ πολλοὶ δὲ τῶν ἱατρῶν, οὔτε τῆς πείρας μόνη προσέχοντες τὸν νοῦν, ἐνὸν αὐτοῖς ἀγαθοῦς ἱατροῦς γίγνεσθαι καὶ κατὰ τὴν τῶν ἐμπειρικῶν ἀγωγὴν, ὀριγιώμεοί τε τοῦ τελείου, κἄπειτα χωρὶς ἀποδείξεως ἀποφάσει πιστεύοντες, ἢ μοχθηραῖς ἀποδείξεσι παραλογισθέντες, οὐ μόνον οὐδὲν ἐξευρίσκουσι χρηστὸν, ἀλλὰ καὶ τὰ διὰ τῆς ἐμπειρίας ἐγνωσμένα διαφθείρουσιν. οὐ γὰρ δήπου σμικρὰν ἔχει δύναμιν ὁ λόγος ὡς πρὸς τὸ κοσμήσαι τὴν ἐμπειρίαν ἢ διαφθεῖραι, ἀλλ' ὅσον ὁ χρηστός ἐπικοσμῶν προστίθησιν, τοσοῦτον

temperies, octo autem cum fluxione. Oportet igitur quisquis horum certa scēntia demonstrationes coepisse velit, a libro de elementis incipiat, post deinde reliquos sigillatim, ut supra dictum est, legat. Sunt vero proximi huic commentarii de temperamentis. Ab iis proximus est qui de inaequali intemperie inscribitur, mox qui de naturalibus facultatibus, alii que qui de animae affectibus sunt proditi, idque de unoquoque, deinceps et seorsum. Hos excipiunt qui de partium usu sunt inscripti, quos sequuntur qui de morborum symptomatumque differentiis titulum habent. Plerique vero medicorum nec tantum experientiae applicantes animum, quum tamen liceret ex empiricorum institutione bonis esse medicis, et perfectioris rationis cupidi, quum aut iis quae citra demonstrationem sunt enunciata credant, aut vitiosis demonstrationibus fallantur, non solum nihil excogitant boni, sed etiam quae per experientiam sunt cognita corrumpunt. Si quidem ratio non leve momentum obtinet ad experientiam vel ornandam, vel corrumpendam, sed quan-

Ed. Chart. X. [42.]

Ed. Bas. IV. (54.)

ἢ καὶ πλέον ὁ μοχθηρὸς ἀφαιρεῖ. καὶ ταῦτ' ἀκούεις λέγοντος ἐκάστοτε τοῖς πολλοῖς τῶν ἱατρῶν, ὅσοι πρὶν γυμνάσασθαι κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους ἢ ἀποδεικνύναι τι πειρώμενοι παραλογίζονται σφᾶς αὐτοὺς, ἢ διαιρεῖν ὅτιοῦν εἰς εἶδη τε καὶ διαφορὰς, εἶτα κἀνταῦθα κακῶν μαγείρων δίκην οἱ κατ' ἄρθρα τέμνουσιν, ἀλλὰ συντριβουσί τε καὶ θλώσι καὶ διασπῶσιν, ὥσπερ κἀπὶ τοῦ νῦν ἡμῶν προκειμένου. συμβουλεύω δὴ πᾶσιν, ὡς οἶσθα, τοῖς τοιοῦτοις τῇ πείρᾳ προσέχειν τὸν νοῦν. οὐ μικρὸς γὰρ ὁ κίνδυνος ἅπαντι τῷ μειζόνων ἢ καθ' ἑαυτὸν ὀρεγομένῳ πραγμάτων μὴτ' ἐκείνων ἐρκεῖσθαι καὶ τῶν ἐνδεχομένων γνωσθῆναι παντάπασιν ἀτηγῆσαι. τοῖς οὖν καὶ πεφυκόσιν εἶναι ἄριστα καὶ τοῖς μανθάνειν ἄγουσι σχολῆν, αὐθις ἡμεῖς διαλεγόμεθα, τοσοῦτον ἀγαπήσαντες αὐτοὺς ὧν εὐθύς κατ' ἀρχὰς εἶπομεν, ὡς οὐ προσήκει συγγεῖν ἅμα καὶ φύρειν ἀμφοτέρω, τὰ τ' ἐκ τῆς πείρας εὐρισκόμενα καὶ τὰ διὰ μόνου τοῦ λόγου, ἀλλ' ὑπὲρ ἑκατέρων ἰδίᾳ διαλεχθέντας, αὐθις ἅμω συναγαγεῖν. εἰρηκότες οὖν ἡμεῖς ὑπὲρ τῆς ἐμπει-

tum recta ratio ornando ad̄jicit, tantum vel etiam amplius vitiosa detrahit. Atque haec me saepe medicorum vulgo praedicantem audis, qui prius quam in methodis logicis se exercuerint, vel cum demonstrare aliquid tentant, se ipsos fallunt, vel quum dividere quidvis in species ac differentias, hic quoque imperitorum coquorum ritu non per articulos incidunt, sed conterunt, collidunt ac dilaniant, veluti in eo quod nunc est propositum. Consulo igitur, ut scis, talibus omnibus experientiae animum intendant, quum non leve inflet periculum omnibus qui supra vires aliquid moliantur, ne et id non consequantur et quae intelligere alias possent, omnino amittant. Ergo cum iis qui tum recto sunt ingenio tum discere parati, ipsi rursus sermonem conferamus, illud tantum ex iis quae inter initia diximus commententes, non esse committendum ut utraque simul confundantur misceanturque et quae per experientiam sunt inventa et quae sola ratione sunt investigata, sed cum utrumque seorsum sit tractatum, post ambo conjungantur. Ergo quum ipsi de empirica inventionem alibi egerint

Ed. Chart. X. [42. 43.]

Ed. Bas. IV. (54.)

ρικῆς εὐρέσεως ἐτέρωθεν, περὶ τῆς λογικῆς ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπο-
 μνήμασι προϋθέμεθα διελθεῖν. καὶ μοι δοκῶ σαφῶς ἤδη δε-
 δειχέναι, τοῖς γε τὰ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτω-
 μάτων διαφορᾶς ἀνεγνωκόσι, πρὸς οὓς ὁ μετὰ ταῦτα πᾶς
 ἔσται μοι λόγος, ὡς εὐθὺς ἐν ἀρχῇ μέγιστον πτώμα πεπτώ-
 κασιν οἱ περὶ τὸν Θεσσαλόν. ἦν μὲν γὰρ οὐ σμικρὸν οὐδὲ τὸ
 Ἀσκληπιάδειον πτώμα, διὰ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐσφάλθαι τὸν
 ἄνδρα περὶ τὰ τοῦ σώματος στοιχεῖα, πολὺ δ' ἔτι μείζον αὐ-
 τοῦ καὶ ἀνατότερον ἐποίησαν οἱ περὶ τὸν Θεσσαλόν, εἰς
 δύο μὲν ἅπαντα τὰ κατὰ δίαιταν [43] νοσήματα διαθέσεις
 ἀναγαγόντες ὁμοίως ἐκείῳ, πολλοὺς δὲ τῶν θεραπευτικῶν
 σκοπῶν ἀφελόντες, οἷς ἐκείνος ἐχρήσατο. χερίστον δὲ καὶ
 ἀνατότερον ἁμαρτάνοντες, ὅτι μήτε τὰς τῶν ἐνεργειῶν βλά-
 βας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς αἰτίας αὐτῶν τὰς διαθέσεις ὑπολαμβάνου-
 ρουσιν εἶναι νοσήματα, μόναις δὲ ταῖς κενώσεσιν ἐπεχομέναις
 τε καὶ πλεοναζούσαις ἀξιοῦσι προσέχειν τὸν νοῦν, οὐδ' οὖν
 οὐδὲ τί ποτ' ἔστι τὸ πέρα τοῦ δεόντος ἢ κενουῖσθαι τὰ ἐκ
 τοῦ σώματος, ἢ ἐπέχεσθαι διδάξαντες ἡμᾶς σαφῶς. ἢ γὰρ ὡς
 πρὸς τὴν δύναμιν, ἢ ὡς πρὸς τὴν αἰτίαν, ἢ ὡς πρὸς τὴν

mus, de logica in his commentariis differere proposuimus. At mihi videor iis praefertim, qui commentarios nostros de morborum symptomatumque differentiis perlegerunt, cum quibus scilicet mihi deinceps sermo erit, jam clare ostendisse statim per initia in maximum errorem lapsum Thessalum esse. Lapsus enim non levi lapsu et Asclepiades erat, ubi inter initia de elementis corporis male sensit, cacterum multo et majore et graviore Thessalus, quippe qui omnes in victus ratione morbos in duos similiter illi contulit affectus, multos vero curativorum scoporum ademit, quibus ille est usus. Pessimum autem gravissimumque illud admisit quod nec ipsas actionum laesiones, imo nec affectus qui earum causae sunt, morbos esse censet, sed solis vacuationibus vel retentis vel exuberantibus mentem intendi censet, quum nec quid sit plus iusto silli exuberantive vacuationem clare nos doceat. Quippe vel ad vires, vel ad affectum, vel ad id quod per sanitatem cuique semper est observatum, referri

Ed. Chart. X. [43.]

Ed. Bas. IV. (54.)

διάθεσιν, ἢ ὡς πρὸς τὸ κατὰ τὴν ὑγίαν ἐκάστῳ τετηρημένον ἀναφέρεσθαι χορὴ τὴν τήρησιν. ὄθεν, οἴμαι, καὶ πόλεμος οὐ σμικρὸς τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο κατὰ τε ἄλλα πάντα διεγχεῖσιν καὶ περὶ τῆς τῶν παθῶν ἐπιτοίας τε καὶ ὑπάρξεως. ἀλλ' εἰ νῦν κινήσωμι τὴν περὶ τῆς διαφωρίας αὐτῶν διέξοδον, ἀπάξω τοῦ χορησίου τὸν λόγον. ὡς οὖν ἀνεργωκόσιν ἤδη τὰ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτωμάτων διαφορᾶς ὑπομνήματα καὶ πρὸς τοῦτοις ἐτι τὰ τῶν αἰτίων αὐτῶν, ἐτι τε πρὸς τοῦτοις ἕκαστα σύμπαντα διεληλυθόσιν ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐμνημόνευσα, τὸν ἐξῆς ἀπαντὰ ποιήσομαι λόγον, ἀρξάμενος ἐνθάδε. ἐπειδὴ τὰς ἐνεργείας ἀπάσας ἐδείξαμεν ὑπὸ τῶν ὁμοιομερῶν γιγνομένης σωμάτων, τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ καθ' ἕκαστον ὄργανον μόρια χρεῖαν τιὰ τοῦτοις παρέχοντα, διττὸν δὴπου γένος ἔσται νοσημάτων, ἕτερον μὲν ἐν τοῖς ὁμοιομέρεσι σώμασιν, ἕτερον δὲ ἐν τοῖς ὅλοις ὄργανοις· ἐν μὲν τοῖς ὁμοιομερέσιν αἱ δυσκρασίαι· τῶν δ' ὅλων ὀργάνων ἐν μὲν τὸ παρὰ τὴν διάπλασιν, ἐν δὲ τὸ παρὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μορίων, ἄλλο δὲ τὸ παρὰ τὸ ποσὸν ἐκάστου, καὶ τέταρτον τὸ παρὰ τὴν θέσιν, κοινὸν δὲ τῶν ὁμοιομερῶν καὶ τῶν ὄργα-

judicium oportet. Ex quo factum arbitror ut pugna *inter ejus* sequaces non parva sit orta, ut qui tum de reliquis omnibus inter se dissideant, tum de eorum quae *πάθη* vocant et notione et existentia. Verum si nunc de pugna eorum historiam moveam, deflectam ad inutilia sermonem. Omnem igitur deinceps sermonem faciam, ceu cum illis agam qui commentarios de morborum ac symptomatum differentiis, praetera de causis eorum legerint, ad haec qui ea omnia quorum paulo ante meminimus revolverint, atque hinc ordiar. Quoniam actiones a similaribus corporibus proficisci ostendimus, reliquas vero omnes singulorum organorum partes usum aliquem ipsis praebere, duplex sane morborum genus erit, alterum in partibus similaribus, alterum in totis organis. In similaribus intemperies, in totis organis, unum in conformatione spectatur, aliud in partium numero, aliud in cujusque quantitate observatur, quartum in situ. *Utrarumque vero partium*, similarium organicarumque, mor-

Ed. Chart. X. [43.]

Ed. Bas. IV. (54.)

νικῶν μορίων νόσημά ἐστιν ἢ τῆς συνεχείας λύσις. ἔξ οὖν ἐστὶ τὰ πάντα τῶν νοσημάτων γένη· ἐν μὲν ἴδιον τῶν ὁμοιομερῶν, ἢ δυσκρασία, τέτταρα δὲ ἐκάστου τῶν ὀργάνων, ὡς εἴρηται νῦν ἤδη, καὶ πρὸς τοῦτοις ἐστὶ κοινὸν ὀργανικῶν τε καὶ ὁμοιομερῶν ἢ τῆς συνεχείας λύσις. αἱ δὲ καθ' ἕναστον αὐτῶν διαφοραὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων εἰδῶν ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς εἴρηται.

Κεφ. ζ'. Τούτων οὕτως ἐχόντων ἤδη λεκτέον ὑπὲρ τῶν θεραπευτικῶν ἐνδείξεων, αὐτὸ τοῦτο πρότερον ἐξηγησάμενους τὸ τῆς ἐνδείξεως ὄνομα. τὴν γὰρ οἷον ἐμφασιν τῆς ἀκολουθίας ἐνδείξιν λέγομεν. εὐρίσκεται μὲν καὶ τῆς πείρας τὸ ἀκόλουθον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐμφαινόμενον τῷ ἡγουμένῳ. καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐμπειρικῶν οὐδεὶς ἐμφαίνεσθαί φησι τῶδέ τι τὸδε τι. καίτοι γε ἀκολουθεῖν λέγουσι τὸδε τῶδε καὶ προηγεῖσθαι τὸδε τοῦδε καὶ συνυπάσχειν τὸδε τῶδε, καὶ ὅλως ἅπασαν τὴν τέχνην τήρησίν τε καὶ μνήμην φασὶν εἶναι τοῦ τί σὺν τίνι καὶ τί πρὸς τίνας καὶ τί μετὰ τίνας πολλάκις

bus communis est ipsa unitatis solutio. Ergo sex in universum morborum sunt genera: unum ipsorum similarium proprium, intemperies; quatuor, ut modo dictum est, organorum cujusque; et cum his sextum quod tum similaribus tum organicis est commune, ipsius unitatis solutio. Horum cujusque differentiae ad ultimas usque species in libro de morborum differentia sunt traditae.

Cap. VII. Illis sic se habentibus jam de medendi indicationibus est dicendum, sed hoc ipso indicationis vocabulo prius exposito. Nam ipsam consequentiae inspectionem indicationem dicimus. Nam invenitur quidem et ab ipsa experientia id quod consequens faciendumve sit, caeterum non ita quasi in praecedenti aliquo designatum, proindeque nemo empiricorum dicit, id isto indicari, quamquam certe hoc sequi illud dicunt et hoc praecedere illud et consistere hoc cum illo. Denique omnem artem horum observationem memoriamque esse dicunt, nempe quid cum quo et quid post, quid a quo est, quid identidem sit visum.

Ed. Chart. X. [43. 44.]

Ed. Bas. IV. (54. 55.)

ἐώραται. τὸν τοίνυν ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ πράγματος φύσεως ὁρμώμενον ἐξευρίσκειν τὸ ἀκόλουθον ἄνευ τῆς πείρας ἐνδείξις καὶ εὐρεσίη ἐστὶ πεποιῆσθαι. διωρισμένου δὲ καὶ τοῦδε πάλιν ἀγαπήσαντες ὅπερ ἤδη καὶ πρόσθεν [44] εἶπομεν, ὡς ἡ θεραπευτικὴ πᾶσα μέθοδος ἄνευ τῆς ἐμπειρίας προέρχεται καὶ ὡς οὐκ ὀρθῶς ποιοῦσιν οἱ συνάγοντες εἰς ταῦτόν καὶ συγχέοντες ἀμφοτέρων τὰς διδασκαλίας, ἐμπειρικὴν τε καὶ λογικὴν, ἐχόμεθα τῶν ἐξῆς. εἴη δ' ἂν πρῶτον ἀπάντων τῶν ἐφεξῆς, ὅπερ καὶ πρῶτον ἀπάντων ἐπεται τοῖς ὑποκειμένοις. ἐπεται δὲ πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ δὲ (55) ἐνδείξεως ἅπασαν γίγνεσθαι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον. ὅσον γὰρ ἀποκχώρηκε τῆς ἐμπειρίας, ἐνδείξις ὀνομάζεται σύμπαν. ὥστε καὶ ὅστις ἀκριβῶς βούλεται συστήσασθαι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἀρξασθαι μὲν αὐτὸν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐνδείξεων χορῆ, μεταβῆναι δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς ἐφεξῆς, εἴτ' αὖθις ἐπὶ τὰς ἐκείνων ἐχόμενας, καὶ τοῦτο ποιοῦντα μὴ παύσασθαι πρὶν ἐφικέσθαι τοῦ τέλους αὐτῶν. τέλος δ' ἐστὶ τῆς τῶν ἡμῶν προκειμένης πραγματείας ἐξευρεῖν ἐκάστου τῶν νοσημάτων ἰάματα. τίς οὖν

Ergo ex ipsa rei natura ordiri, atque ab ipsa quod sequens sit, citra experientiam invenire, id est indicatione invenire. Definito jam hoc quoque ac rursus quod ante diximus ad memoriam revocato, omnem medendi methodum sejunctam ab experientia procedere, nec recte facere eos qui ambas doctrinas, empiricam logicamque, in unum cogunt atque confundunt, quae reliqua sunt prosequamur. Fuerit autem omnium quae reliqua sunt ordine primum quod et primum omnium proposita jam proxime sequitur. Sequitur autem primum ac maxime illud quod omnis medendi methodus per indicationem fit, nam quicquid ab experientia sejunctum est, id totum indicatio nominatur. Quare quisquis condere medendi methodum ad unguem parat, huic a primis est indicationibus auspicandum, atque hinc ad eas quae deinceps sunt transeundum, rursusque ab his ad proximas, itaque pergenti non prius desistendum quam ipsius compos sit finis. Porro finis propositae nunc nobis tractationis est invenire cujusque morbi remedia. Quodnam igitur

Ed. Chart. X. [44.]

Ed. Bas. IV. (55.)

ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τοῦτο φεροῦσης ὁδοῦ; τοῦ νοσήματος ἢ γινῶσις, ὁποῖόν τι τὴν φύσιν ἐστίν, ὡς ἀπεδείχθη καὶ πρόσθεν. εἰ γὰρ δὴ τὸ θεραπευόμενον αὐτὸ τοῦτ' ἐστίν, εὐλόγον δῆπου καὶ τῶν ἐνδείξεων ἐντεῦθεν ἀρξασθαι. τίς οὖν ἡ γενικὴ καὶ κοινὴ πάντων τῶν νοσημάτων ἐνδείξις εὑρεῖν χρὴ πρῶτον, εἶτα ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς κατ' εἶδη προελθεῖν. ἀνάγκη γὰρ δὴ τὰς νόσους ἀπάσας ἐνὸς καὶ ταύτου μεθέξει νόσους ὀνομάζεσθαι, καθάπερ, οἴμαι, καὶ ἄνθρωπον καὶ βοῦν καὶ κύνα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. ἐν γὰρ καὶ ταῦτόν ἐν ἅπασιν τοῖς ἀνθρώποις ἐστί. διὸ καὶ τῆς αὐτῆς προσηγορίας ἅπαντες ἐτύχομεν ἄνθρωποι καλεῖσθαι. παραπλησίως δὲ καὶ τῶν κύνων ἅπασιν ἐν τι καὶ ταῦτόν ἐστιν, ἐφ' ὃ δὴ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπεριεδώμεθα νοῆσαι βουλευθέντες τὸν κύνα. καὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς ἵπποις ὁμοίως ἐν τι καὶ ταῦτόν ἅπασιν ἐστίν ἢ πάντες ἵπποι καλοῦνται. μάθοις δ' ἂν ἐναργέστερον ἐπὶ τῶν ὀμωγύμων αὐτό. τοῖς μὲν γὰρ τετράποσι ζώοις ἅπασιν τοῖς ὑλακτικοῖς ἐν καὶ ταῦτόν ὑπάρχει, τὸ τετράποσί τ' εἶναι σύμπασιν καὶ ὑλακτικοῖς. τοῖς δ' ἐναλίοις θηρίοις τοῖς ἀρπακτικοῖς, ἃ

viae quae huc perducit fiatuetur principium? Nempe morbi ipsius cognitio, qualis scilicet is natura sit, ut prius est ostensum, quippe si id quod curatur is est, ratio profecto est ab ipso quoque indicationes esse incipiendas. Ergo primum quae generalis communisque morborum omnium indicatio sit investigandum est, ab hac deinde ad alias speciatim descendendum. Quippe necesse est omnes morbos unius ejusdemque participatione morbos appellari, veluti, arbitrator, et hominem et bovem et canem et reliquorum singula. Unum namque idemque in omnibus hominibus est, cujus gratia omnes eandem appellationem hominis fortimur. Pari modo canibus unum idemque omnibus inest, cui cogitatione imitimur, quum canem intelligere volumus. Similiterque in omnibus equis unum idemque inest, propter quod omnes equi dicuntur. In homonymis autem hoc clarius perspicere licet. Nam omnibus quadrupedibus animantibus quae latrant unum idemque inest utique quod et quadrupedes sunt et latrabiles. At marinis illis rapacibus belluis, quas

Ed. Chart. X. [44.]

Ed. Baf. IV. (55.)

δὴ καὶ αὐτὰ κύνες ὀνομάζομεν, ἐν αὐτῷ κἀκείνοις ὑπάρχει
 ταῦτόν, οὐχ ὑπάρχον τοῖς ἐπιχείοις. ὥστε μηδενὸς ἐκεῖνα
 τούτοις κοινώνειν ἄλλου κατὰ τὴν τῶν κυνῶν φύσιν πλήν
 ὀνόματος. ἀνθρώπῳ μέντοι πρὸς ἄνθρωπον, οἷον Σωκρά-
 τει πρὸς Ἀλκιβιάδην, οὐκ ὀνόματος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν
 ὑπαρχόντων ἐστὶν ἡ κοινωμία· καὶ γὰρ καὶ ζῶα καὶ δίποδα
 καὶ πτεῖα καὶ λογικὰ καὶ θνητὰ καὶ ὅλως οὐδὲν ἂν εὖροις
 ὑπάρχον οὐδενὶ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ἢ ἄνθρωπος, ὃ
 μὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὑπάρχει. τοῖς μέντοι χερσαίοις
 κισὶ πρὸς τοὺς ἄλλους θαλαττίους ὑπάρχει πολλὰ διαφέροντα
 καὶ κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν καὶ κατὰ τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος.
 ἡμερον γὰρ τοῦτο καὶ φιλόανθρωπον, ἐπίβουλον δ' ἐκεῖνο
 καὶ ἄγριον, καὶ χερσαῖον μὲν τοῦτο, θαλάττιον δ' ἐκεῖνο,
 καὶ τὸ μὲν τετράπονον, τὸ δὲ οὐ, καὶ τὸ μὲν ὑλακτικόν, τὸ δὲ
 οὐχ ὑλακτικόν. οὐ μὴν τῶν ἐπιχείων κυνῶν ὃ μὲν ὑλακτικός
 ἐστίν, ὃ δὲ οὐχ ὑλακτικός, καὶ τετράπους μὲν ὅδε τις, ἕτερος
 δὲ μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ πᾶσι μὲν αὐτοῖς ἐν εἰδός ἐστίν ἢ
 κύνες ὀνομάζονται καὶ οὐ μόνον ταῖς οὐσίαις ἔοικεν ὑπάρχειν

ipsas quoque canes appellamus, unum rursus idemque inest
 quod terrestribus non est, ita ut his cum illis in canum na-
 tura nulla sit nisi tantum nominis convenientia. At ho-
 minis cum homine, veluti Socratis cum Alcibiade, non no-
 minis modo, verum etiam eorum quae iis insunt societas est,
 nam et animalia et bipedes et pedesires et rationales et mor-
 tales sunt, denique nihil ulli singularium hominum qua
 homo est, inesse deprehendas quod non et reliquis homini-
 bus insit. Caeterum terrestribus canibus ab iis qui sunt
 marini multa insunt diversa, seu corporis spectes formam,
 seu animi mores. Quippe ille cicur est hominisque amans,
 hic insidiator et ferox, ille terrestris, hic marinus, ille qua-
 drupes, hic non rursus, ille latrabilis, hic ad latrandum mi-
 nime habilis. At non terrestrium canum hic latrabilis est,
 ille non, nec rursus hic quadrupes, alter non quadrupes,
 sed omnibus ipsis una forma inest; qua canes nominantur.
 Nec vero substantiis modo id inesse videtur, verum etiam

Ed. Chart. X. [44. 45.]

Ed. Bas. IV. (55.)

τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτοῖς ἢ ὡς δια-
 θέσειν, ἢ ὡς ἐτεργήμασιν, ἢ ὡς παθήμασιν. οἷον ἄνθρωπος
 περιπατῶν ἀνθρώπου περιπατοῦντος οὐδὲν διαφέρει κατ' αὐτὸ
 τὸ περιπατεῖν, καὶ καιόμενος δὴ καιομένου καὶ τεμνόμενος τεμνο-
 μένου καὶ λευκὸς λευκοῦ καὶ μέλας μέλανος· ἐν μέντοι τῷ
 μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἕκαστον τούτων οὐ σμικρὰν ἔχει δια-
 φοράν· οἷον [45] λευκὸς μᾶλλον ἢ ἥττον· ἀλλ' ἢ λευκὸς, ἐν
 τι καὶ ταῦτὸν ἐτέρῳ λευκῷ κέκτηται· καθάπερ καὶ ἢ ἄνθρω-
 πος, ἐν τι ταῦτὸν ἀνθρώπῳ τῷ τυχόντι. καὶ καθ' ἕκαστον
 δὴ τῶν σημαينوμένων ἐν ἅπασιν ὑπάρχει ταῦτόν· οὕτω δὴ καὶ
 τὸ νοσεῖν καὶ τὸ ὑγιαίνειν· τὸ μὲν τοῖς νοσοῦσιν ἅπασιν ὑπάρ-
 χει, τὸ δὲ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ἐν καὶ ταῦτὸν ἐκάτερον· καὶ ὡσπερ
 ἐκ τῆς ἀνθρωπος φωτῆς ἐν, οὕτω καὶ τῆς ὑγείας ἐν σημαίνε-
 ται. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡμῖν γιγνομένη πρὸς
 ἀλλήλους διάλεκτος, ὡς ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ὁμωνυμία, τὸ ση-
 μαινόμενον ἐν ὑπάρχει. λέγοντος γάρ τις ὑπὸ ἀνθρώπου
 πληγῆραι λίθῳ τὴν κεφαλὴν, οὐδενὶ τῶν ἀκουόντων ἀσαφῆς
 ὁ λόγος, οὐδ' ἀμφίβολος, ὡσπερ εἰ καταβρωθῆναί τις, εἰ

ipsis accidentibus, vel ut affectus sunt, vel ut actiones, vel
 ut passiones. Verbi gratia homo inambulans ab homine in-
 ambulante nihil differt secundum ipsam inambulationem, sed
 nec niger ab ulso nec caesus a caeso nec albus ab albo nec
 niger a nigro, verum in majoris minorisque ratione singuli
 horum non parvam obtinent differentiam, veluti magis mi-
 nusve albus; verum quatenus albus unum idemque cum al-
 tero albo possidet, ita nimirum, ut, qua homo est, unum
 idemque cum alio quolibet est homine, et in singulis denique
 significatorum unum idemque omnibus inest, ita igitur et
 ipsum aegrotare et valere se habent, illud enim aegrotanti-
 bus inest, hoc valentibus, utique unum idemque utrumque,
 et veluti nomine hominis unum, ita etiam nomine sanitatis
 unum significatur. Declarat autem et quotidianus inter vos
 sermo quod in quibus homonymia non est, in his unum
 est quod significatur. Si enim dicat quispiam vulneratum
 sibi esse lapide caput, nemini, qui audiat, sermo est obscu-
 rus aut ambiguus, sicut est quum dicitur, si forte ita conti-

Ed. Chart. X. [45.]

Ed. Bas. IV. (55.)

οὕτως ἔτυχε, Κορίσκον ὑπὸ κυνός διηγεῖτο· τίνος γὰρ κυνός; ὁ ἀκούσας ἐρήσεται, διότι, οἶμαι, δύο ἐστὶν εἶδη κυνῶν, τὸ μὲν ἐπίγειον, τὸ δὲ ἐνάλιον. οὐ μὴν ὑπὸ τίνος γε λίθου καὶ τίνα τὴν κεφαλὴν ἐρωτήσῃ· καὶ γὰρ λίθου παντός ἐν εἶδος ἢ λίθος ἐστὶ καὶ κεφαλῆς ἀπάσης ἢ κεφαλῆ, κυνός δ' οὐκ ἐν ἡ κύων, ὡσπερ οὐδὲ γλώττης ἢ γλωττα. καὶ γὰρ καὶ αὐλοῦ καὶ ὑποδήματος καὶ ζώου μόριον ἢ γλωττα. καὶ εἴ τις ἀκούσας οἰκίτη προστάσσοντος ὠνήσασθαι γλωτταν, ἄδηλόν ἐστιν ἤντινα λέγει γλωτταν· οὐ μὴν εἰ γαστήρα τις, ἢ κύστιν ἢ ἥπαρ ὠνήσασθαι κελεύει. καθ' ἕκαστον οὖν τῶν σημαυνομένων ἐν τι πρᾶγμα ἐστὶν ὑποκείμενον, οὐ μὴν καθ' ἑκάστην γε τῶν φωνῶν ἐν· ἐρίοτε μέντοι σημαίνεται μόνον πρὸς τῆς φωνῆς, ὑπόκειται δὲ οὐδέν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν οὕτω λεγομένων οὐ πρόκειται νῦν διελεῖν. ἐν οἷς δὲ οὐ σημαίνεται τι μόνον ἐκ τῆς φωνῆς, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα τί ἐστὶν ὑποκείμενον, ὅσαπερ ἂν ἢ τὰ σημαίνόμενα, τοσαῦται καὶ αἱ τῶν πραγμάτων ὑπάρχουσιν ἰδέαι· τῆς μὲν φωνῆς ἐν σημαίνουσης ἐν ἕξ ἀνάγκης ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ πράγματος εἶδος.

gerit, devoratum esse a cane Coriscum, siquidem a quo cano, statim rogabit auditor, propterea videlicet quod duo sunt canum genera, terrestre alterum, alterum marinum. At non quo lapide aut quod caput, rogabit, quum et omnis lapidis qua lapis est una species sit et omnis capitis qua caput, canis vero ut canis sane non una, sicut nec linguae qua lingua, quando et tibiae et calceamenti et animantis pars lingua est. Ac si quem audias ministro jubentem ut linguam emat, incertum est quam linguam dicat; sin ventrem aut vesicam, aut jecur emere jubeat, non item. Ergo singulis significatis una certa subjecta res est, non tamen cuique voci una res subjicitur; interdum enim tantummodo significatur per vocem, nec quicquam subjicitur. Verum de his quae ita dicuntur differere praesentis propositi non est. Quibus autem non tantum significatur aliquid, sed etiam res aliqua subjecta est, his quotquot significata fuerint, totidem sunt et rerum ideae. Ac vocis quidem unum significantis una necessario erit et rei species, numero tamen

Ed. Chart. X. [45.]

Ed. Bas. IV. (55.)

ἀριθμῶ μέντοι πολλὰ ταῦτα ἐγχωρεῖ γενέσθαι, καθάπερ τὸ α. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὰ μὲν τὰ φωνήεντά φασιν ὑπάρχειν, στοιχεῖα δὲ τέτταρα καὶ εἴκοσι τὰ σύμπαντα, κατὰ τὴν ἡμετέραν δηλοῦσι διάλεκτον, ἐπὶ τὸ κοινὸν ἀπάντων εἶδος ἀποβλέποντες ἐν ὑπάρχον, οὐκ ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος, ἐπὶ τὰ ἐν χάρταις καὶ ξύλοις καὶ διφθέραις καὶ λίθοις γεγραμμένα, πάνπολύ τι πλῆθος ὄντα καὶ μηδ' ἀριθμηθῆναι δυνάμενα καὶ σχεδὸν εἰς ἄπειρον ἐκτεινόμενα· δύναται γοῦν ἄχρι τοῦ παντός αἰῶνος α καὶ β καὶ γ γράφεσθαι μυρία, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον γραμμάτων. ἀλλὰ τὰ γε σύμπαντα τέτταρα καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν εἶναι φασιν, οὐ τὰ κατὰ μέρος προχειρίζομενοι, τὰ δ' εἶδη μόνον, καθ' ὧν περ, οἶμαι, καὶ τὰ ὀνόματα φέρομεν. ἄλλα γὰρ οὐ τοῦτὶ μὲν τι λέγεται τὸ γεγραμμένον ἐν χάρτη; τουτὶ δ' οὐ λέγεται τὸ γεγραμμένον ἐν ξύλω, ἀλλὰ καὶ τοῦτο κἀκεῖνο, κἄν εἰ κατὰ τῆς γῆς γραφαῖς; κἄν εἰ κατὰ λίθου, κἄν εἰ καταξύσαις, κἄν εἰ διὰ χρωμάτων. καὶ οὐδὲ πολλὰ τοὺς παῖδας τις διδάσκει α καὶ β καὶ γ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἀλλ' ἐν μὲν ἕκαστον, ὁμοῦ δὲ σύμπαντα τέσσαρα καὶ εἴκοσιν. οὕτως δὲ κἄν ἵππον ἕνα

plures has esse licet, sicuti α. Eoque septem esse vocales dicimus, elementa nostro videlicet idiomate cuncta quatuor et viginti, ad communem videlicet omnium speciem, quae una est, referentes, non ad particulares, quae chartis, lignis, membranis et lapidibus sunt scriptae, quarum maximus numerus est, nec potis numerari peneque in infinitum extensus; nam possunt in toto temporis spatio infinita scribi tum α tum β tum γ, eodem modo et reliquarum literarum singulae. Verum ea in universum quatuor esse et viginti numero dicimus, non particulares intelligentes, sed tantum species, quibus, ut arbitror, ipsa nomina indimus. Quippe non hoc quod in charta scribitur, α dicitur, illud quod in ligno pingitur, non α dicitur, imo tum hoc tum illud, idque sive describas in terra, sive in lapide, sive scalpas, sive coloribus pingas. Sed nec pueros docet quispiam multa α et β et γ et reliquorum singula, imo quodque horum unum, simul autem omnia viginti quatuor. Simili genere,

Ed. Chart. X. [45. 46.]

Ed. Bas. IV. (55. 56.)

δέξεις, ἢ κάμηλον παιδί, θεασάμενος αὐτίς ἕτερον ἵππον, ἢ κάμηλον ἕτερον, οὐκ ἐρωτᾷ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ζῶον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἵππον ὀνομάζει, τὸ δὲ κάμηλον. καὶ ταῦτόν γε εἶναι ἐκείνῳ φησι τοῦτο τὸ πρόσθεν ὀραθὲν τῷ νῦν ὀρωμένῳ. καί-
τοι τὸ μὲν, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἀπέθανεν, ἕτερον δ' ἐστὶ τὸ νῦν ὀρωμένον. οἶνον δὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν αὐτὸν· χθὲς καὶ τήμερον πεπωκέναι, τῷ εἶδει δηλονότι τὸν αὐτόν· ἐνίοτε δὲ φασὶ τρεῖς οἶνους πεπωκέναι τήμερον, ἢ νῆ Δία ἓνα, πανταχοῦ πρὸς τὸ εἶδος ἀποβλέποντες, [46] ἐπικεῖσθαι τε μίαν, εἰ τύχοι, σφραγίδα πεντεκαίδεκα θύραις, ἐν ἅπασιν τούτοις ἐπὶ τὸ εἶδος ἀναφέροντες τὸν λόγον. οὕτω δὲ ἐναργές ἐστι καὶ γύσει πᾶσιν ὑπάρχει καὶ ἀνθρώποις καὶ βοσκήμασιν (56) ἕτερον μὲν τι ὡς ὑποκείμενον κατ' οὐσίαν, ἕτερον δὲ ὡς εἶδος ἐν ἐπινοεῖν, ὥστε καὶ τοῖς ὄνοις, οὔτερ ἁπάντων τῶν θρημμάτων ἀνοητότατοί γε δοκοῦσιν ὑπάρχειν, ἄλλο μὲν τὸ κατ' εἶδος ἐν, ἄλλο δὲ τὸ κατ' ἀριθμὸν, εἰς διαγνωσιν ἤκει. θεασάμενος γοῦν κάμηλον ὁ ὄνος ἐξίσταται τε καὶ φεύγει καὶ δέδιεν, εἰ μηδέποτε τύχοι θεασάμενος· εἰ μὲν τοι συνεδιωθεῖη

si equum unum puero indices aut camelum, ubi alium rursus equum aut camelum alterum aspexit, non rogat quod animal id sit, sed illum equum, hunc camelum nominat, atque illum quem prius cum hoc quem nunc cernit eundem esse dicit, quamvis fortassis alter mortuus jam sit, alter, hic videlicet quem cernit, superfit. Jam vinum homines heri hodieque idem bibisse se dicunt, nempe specie idem, interdum tria se vina hodie bibisse narrant, aut etiam unum, ad speciem ubique respicientes, praeterea quindenae fores uno sigillo obsignatas, ad speciem *scilicet* in omnibus his sermonem referentes. Adeoque est evidens ac omnibus natura insitum tum hominibus tum brutis ut aliud quid ceu in substantia subjectum, aliud ceu specie unum intelligant, ut vel asinorum, qui tamen omnium brutorum stupidissimi videntur, aliud esse specie unum, aliud numero, notitiam non fugiat. Conspicua namque camelo asinus se retrahit et fugit ac timet, si nunquam antea camelum conspexit. Sin autem videre jam alluevit, quamvis aliam aliam-

Ed. Chart. X. [46.]

Ed. Baf. IV. (56.)

τῷ θεάματι, καὶ ἄλλην αὐτῷ καὶ ἄλλην ἐπιδείξις κάμηλον, οὐκέτι δέδιεν ὑπὸ συνηθείας, ἀλλ' ὡς ἐν εἶδος ὄρα καὶ κείνην ἢ συνειθίσθη καὶ ταύτην ἢ πρῶτως ἐντυγχάνει. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους οὐ δέδιεν ὑπὸ συνηθείας, ἀλλ' ὡς ἐν εἶδος ὄρα καὶ τούτους· εἰ μέντοι θεάσαιτο τὸν ὀνηλάτην, οὐχ ὡς ἄνθρωπον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς τόνδε τινα γνωρίζει καὶ σείει γε τὰ ὦτα πολλάκις καὶ τὴν κέρον κινεῖ καὶ ὀγκᾶται καὶ σιωπᾶ θεασάμενος, ἐμφαίνων ὅτι γνωρίζει τὸν οἰκεῖον. τοῦτον μὲν δὴ καὶ ὡς ἄνθρωπον καὶ ὡς συνήθη γνωρίζει· τὸν δὲ νῦν αὐτῷ πρῶτον ὀφθέντα, καθ' ὅσον μὲν ἄνθρωπον ὡσαύτως, ὡς συνήθη δ' οὐχ ὡσαύτως. ὥστ' οὐ μόνον ἡμεῖς, ἀλλ' ἤδη καὶ οἱ ὄνοι τὸ μὲν ὡς ἄριθμῷ ταῦτον ὀρωσί τε καὶ διαγιγνώσκουσι καὶ μέμνηται, τὸ δὲ ὡς εἶδει. καὶ τὸν Δίωνα τὸν ὀνηλάτην, ἔστω γὰρ, εἰ τύχοι οὕτως λεγόμενος, ἄλλως μὲν ὡς ἄνθρωπον, ἄλλως δὲ ὡς Δίωνα γνωρίζουσιν οἱ συνήθεις ὄνοι, τὸ μὲντοι κοινὸν εἶδος αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡς ἀνθρώπου λαμβάνοντες, τὸ δὲ ἴδιον ἐξαίρετον ὡς Δίωτος μόνου. καὶ τοσοῦτον τοίνυν δέον τοῦς πα-

que illi demonstrat, tamen propter consuetudinem non amplius timet, sed veluti unam speciem intuetur et illam cui infuevit et hanc quae nunc primum apparet. Ad eundem modum nec homines timet propter consuetudinem, sed hos quoque velut unam speciem videt. Verum si agafonem inspexit, non solum ut hominem, sed etiam ut hunc hominem agnoscit, et saepe micat auribus et caudam quatit et rudit et lascivit, quum eum aspexit, utique indicans se familiarem agnoscere. Hunc itaque tum ut hominem tum ut familiarem noscit, eum autem quem primum jam videt ut hominem similiter, ut familiarem non similiter. Quare non nos modo, verum asini quoque jam aliud ut numero idem tum vident tum etiam dignoscunt ac meminere, aliud ut specie. At Dionem agafonem, esto enim ita vocetur, aliter ut hominem, aliter plane ut agafonem suum agnoscunt consueti asini, utique communem ejus cum aliis hominibus speciem ut hominis capientes, privatam vero ac secretam, ut Dionis tantum. Ergo tantum abest ut veteres philoso-

Ed. Chart. X. [46.]

Ed. Bas. IV. (56.)

λαιούς φιλοσόφους ἐπαινέειν, ὡς μέγα τι καὶ σοφὸν ἔξευρόν-
 τας, ὅτι τὸ ταῦτόν καὶ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ οὐχ ἓν
 οὐ μόνον κατ' ἀριθμὸν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος χοῆ ῥοεῖν, ὥστε
 καὶ τοῖς ὄνοις φημι τοῦτο ὑπάρχειν φύσει. πρόκειται μὲν
 οὖν ὑπὸ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων, ὡς οὐ μόνον ἀριθμῶ καὶ
 εἶδει λέγεται τι ταῦτόν, ἀλλὰ καὶ τῷ γένει. οὐ μὴν ἤδη γέ
 πω τοῦδε χοῆζω πρὸς τὰ παρόντα· μόνον γὰρ ἀρκεῖ μοι τὸ
 δεῖξαι τῶν ὄνων ὑπάρχοντας ἀναισθητοτέρους ὅσοι μὴ
 συγχωροῦσιν ἕτερον μὲν τι τῷ εἶδει τὸ ἓν, ἕτερον δ' ἀριθμῶ
 λέγεσθαι, καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς ἓνα μὲν τὸν φρενιτικὸν εἶναι
 λέγοντας καὶ ἓνα τὸν ἐμπειρικὸν, ἓνα δὲ τὸν ἀνθρωπὸν εἶναι
 μὴ συγχωροῦντας, ἢ μὴ γινώσκοντας ὡς εἶδει μὲν ἓν ὁ ἄν-
 θρωπος, ἀριθμῶ δ' οὐχ ἓν. οὐδ' ὁ Σωκράτης μὲν ἓν καὶ τὸ
 εἶδος καὶ τὸν ἀριθμὸν, ὁ φρενιτικὸς δὲ τὸ μὲν εἶδος εἷς, οὐχ
 εἷς δὲ ἔστι τὸ πλῆθος. οὐ γὰρ ἐνδέχεται Δίωνα καὶ Σωκράτην
 καὶ Θεώνα καὶ Κορίσκον ἅμα παντας, εἰ τύχοι, φρενιτίζον-
 τας ἓνα τῷ πλήθει τοὺς τέσσαρας ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ μὲν
 εἶδος ἓνα, τὸ πλῆθος δ' οὐχ ἓνα. παραλογώτερον δὲ τι τῶν

phos laudem tanquam amplum aliquid magnaue subtili-
 tatis invenerint, quod idem ac diversum, unum ac non
 unum, non solum numero, sed etiam specie sit cogitandum,
 ut etiam ipsis afinis hoc inesse natura dicam. Sane adji-
 ciunt veteres philosophi non tantum numero ac specie ali-
 quid idem dici, verum etiam genere. Verum id jam ad
 rem propositam non desidero; mihi enim unicum illud satis-
 facit, quod ipsis afinis stupidiore ostendi qui non conce-
 dunt aliud specie unum, aliud numero dici, magisque his
 etiam qui unum esse phreniticum et unam empiricum di-
 cunt, unum tamen esse hominem non concedunt, aut qui
 non intelligunt specie quidem unum esse hominem, numero
 non unum, nec Socratem unum esse tum specie tum nu-
 mero, phreniticum autem specie esse unum, multitudine
 non unum, quum fieri non possit ut Dion, Socrates, Theon
 et Coriscus pariter, si ita fors tulit, phrenitide laboran-
 tes, quum quatuor sint, unus multitudine sint, sed specie
 unus, multitudine non unus. Absurdus autem multo est

Ed. Chart. X. [46. 47.]

Ed. Basf. IV. (56.)

ἐμπειρικῶν ἰατρῶν ἐστίν, ὅτι καὶ τὸν ἐμπειρικὸν ἕνα λέγου-
σιν, εἴτ' ἐρωτηθέντες πῶς ἕνα φασὶ τὸν ζῶντα τῷ τεθνεῶτι,
καὶ τὸν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος τῷ κατ' Αἴγυπτον, ἀποκρίνονται
πρὸς τοῦτο θαυμαστὴν ἀπόκρισιν. ἥ γὰρ φασιν ἐμπειρικός
ἐστίν, ταύτῃ καὶ εἷς. τοῦτο γὰρ δὴ τῆς ἐσχάτης ἀναισθησίας
ἐστίν, εἰ προστιθέντες τὸ ἦ καὶ τὸ ταύτῃ, μηδ' ὦν αὐτοὶ
φθέγγονται συνίασιν. εἰ γὰρ δὴ ταύτῃ γε Σεραπίων καὶ Μη-
νόδοτος εἷς ἐστὼν ἢ ἐμπειρικοί, κατ' ἄλλα δῆπουθεν οὐχ εἷς
ἔσονται. ὡστ' εἴ γε παντοίως εἷς ἦν, ἐκ περιττοῦ καὶ μάτην
ἂν, οἶμαι, προσέκειτο τὸ ἦ καὶ τὸ ταύτῃ, παρὸν ἀπλῶς
εἰπεῖν ὡς εἷς ἐστὶ Σεραπίων καὶ Μηνόδοτος. [47] οὕτως
οὖν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ μόνου Μηνόδοτου τὸν λόγον ποιούμενος,
οὐκ ἂν προσθήκης δεηθείης, ἀλλ' ἀπλῶς ἂν εἴποις, εἷς ἐστὶ
Μηνόδοτος. εἰ τοίνυν Μηνόδοτος μὲν εἷς ἀπλῶς, Μηνόδο-
τος δὲ καὶ Σεραπίων οὐχ ἀπλῶς εἷς, ἀλλ' ἢ ἐμπειρικοί,
πάντως δῆπουθεν αὐτοῖς ἐστὶν ἕτερό' ἅττα καθ' ἃ δύο εἰσὶ
καὶ οὐχ εἷς ἀμφοτέρω, καὶ γίνεται τοῦτο ἐκεῖνο τὸ πρὸς τῶν

quod empirici dicunt, quum unum esse empiricum dicunt,
deinde rogati quomodo unum dicant eum qui vivit cum eo
qui mortuus est et eum qui est in Graecia cum eo qui est
in Aegypto, mirificum reponsum asserunt. Quatenus, in-
quiunt, empiricus est, eatenus etiam unus est. Hoc enim
extremae stupiditatis est, si adjectis illis, quatenus et eate-
nus, ne quae ipsimet loquuntur intelligunt. Si enim eate-
nus Serapion et Menodotas unus sunt, qua empirici sunt,
profecto in aliis unus non erunt, quando si omnifariam unus
essent, supervacue, arbitror, ac frustra addita essent illa,
quatenus et eatenus, cum promptum esset simpliciter dicere
unum esse Serapionem et Menodotum: ita nimirum ut si
de ipso tantum Menodoto loquens, adjectione non egeres,
sed absoluto sermone diceres, Menodotus est unus. Ergo
si unus absoluto sermone est Menodotus, Serapion autem et
Menodotus non absoluto sermone unus, sed quatenus empiri-
ci, omnino profecto ipsis alia quaecipiam inerunt quibus
duo sunt et non unus ambo. Efficiturque hoc illud quod

Ed. Chart. X. [47.]

Ed. Bas. IV. (56.)

παλαιῶν φιλοσόφων εἰρημένον, ἕτερον μὲν ἀριθμῶ καὶ ταῦ-
 τὸν καὶ ἓν, ἕτερον δὲ τῶ εἶδει, καὶ μηδὲν εἶναι θαυμαστὸν,
 εἰ Μηνόδοτος Σεραπίωνι κατὰ τι μὲν ὁ αὐτὸς ἐστὶ καὶ εἷς,
 κατὰ τι δὲ οὐχ ὁ αὐτὸς οὐδ' εἷς. ἢ μὲν γὰρ ἐμπειρικός ὁ
 αὐτὸς, ἢ δ' ὁ μὲν σιμὸς, ὁ δὲ γρυπὸς, ἢ μέλας, ἢ λευκὸς,
 ἢ μέγας, ἢ μικρὸς, οὐχ ὁ αὐτὸς. ἄρ' οὖν οὕτως ἐστὶν ἐκάτε-
 ρος αὐτῶν ἄνθρωπος, ὡσεὶ ἢ γρυπὸς ἢ σιμὸς, ἢ οὕτως ὡς
 ἐμπειρικός; ἢ καὶ πᾶς τοῦτό γε νοήσειεν, ὡς ἢ μὲν ἄνθρω-
 πος εἷς ἐστὶν, ἢ δ' ὁ μὲν σιμὸς, ὁ δὲ γρυπὸς, οὐχ εἷς. ἄρ'
 οὖν οὐκ ἐσχάτης ἀναισθησίας, ἢ φιλονεκίας, ἢ οὐκ οἶδ' ὅ
 τί ποτε καὶ προσειπεῖν ἄξιον, ἓνα μὲν ὁμολογεῖν εἶναι τὸν
 φρενιτικὸν ἢ φρενιτικός, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ληθαργικὸν τε
 καὶ πλευριτικὸν, οὐδένα δὲ τὸν ἄνθρωπον ἢ ἄνθρωπος· καὶ
 τὸν μὲν ἐμπειρικὸν ἓνα λέγειν ἢ ἐμπειρικός, οὐχ ἓνα δὲ τὸν
 ἵππον ἢ ἵππος, ἐνὸν ἀκοῦσαι λέγοντος Ἀριστοτέλους τε καὶ
 Θεοφράστου δύνασθαι τι τῶ μὲν εἶδει ταῦτὸν ὑπάρχειν
 ἕτερον ἐτέρῳ, τῶ δ' ἀριθμῶ μὴ ταῦτὸν, ἔτι δὲ τούτων ἐμ-
 προσθεν αὐτοῦ τοῦ κακείνοις ὑφηγησαμένου τὴν τοιαύτην

antiqui philosophi dixerunt, aliud numero et idem et
 unum esse, aliud specie, nec esse mirum, si Menodotus
 Serapioni in aliquo idem sit atque unus, in aliquo non
 idem neque unus; quatenus enim empiricus idem, qua-
 tenus autem hic resimus, ille naso adunco aut candidus, aut
 niger, aut magnus, aut parvus, non idem. Numquid igitur
 sic est uterque eorum homo ut vel naso est adunco, vel
 resimus, an sic ut empiricus est? An hoc quoque puer intel-
 ligat, quod qua homo unus sunt, qua hic resimus, ille gry-
 pus, non unus? Num igitur extremæ stupiditatis est, aut
 pertinaciae, aut nescio quo nomine merito appellem, fateri
 unum esse phreniticum qua phreniticus, simili modo lethar-
 gicum et pleuriticum, hominem vero qua homo est, non
 unum? Praeterea empiricum unum dicere qua est empiri-
 cus, equum vero ut equus est, non unum? quum audire
 liceat Aristotelem et Theophrastum affirmantes specie qui-
 dem posse alterum alteri idem esse, numero vero non idem,
 atque etiam ante hos illum, qui ipsos hujusmodi significato-

Ed. Chart. X. [47.]

Ed. Bas. IV. (56.)

διαστολήν τῶν σημαινομένων ἐπακοῦσαι λέγοντος, ὡς οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν ἐν εἶναι τὰ πολλὰ καὶ τὰ πολλὰ ἐν. οὕτω γὰρ σαφῶς ἅπαντα τοῦτον τὸν λόγον ὁ Πλάτων διήλθεν ἐν ἀρχῇ τοῦ Φιλήβου, ὥστ' ἐγὼ μὲν καὶ τοῖς ἀναισθήτοις αὐτὸν εἶναι νομίζω σαφῆ. γνωρίζουσι γοῦν οἱ ὄνοι καὶ ἄνθρωπον καὶ κάμηλον καὶ βοῦν, καὶ τόνδ' ἐτινα τὸν ἄνθρωπον καὶ τήνδ' ἐτινα τὴν κάμηλον, καὶ τόνδ' ἐτινα τὸν βοῦν. οὕτω δὲ καὶ ὁδὸν οὐ μόνον ἀπλῶς ὡς ὁδὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς τήνδ' ἐτινα γνωρίζουσι. ἐπιστησον γοῦν ὄνον ἐπ' ἀρχὴν ὁδοῦ μὴ γνωρίμου καὶ θάσσαι πῶς αὐτὴν βαδίζει τε καὶ διέρχεται πᾶσαν, οὐκ ἐκτρεπόμενος ἐκατέρωσε, πλὴν εἰ μὴ τύχοι πον σχιζομένη, δῆλον ποιῶν ὡς αὐτὸ τὸ εἶδος ὃ τί ποτ' ἐστὶν ὁδοῦ μέμνηται καὶ γινώσκει σαφῶς. βαδίζει γοῦν τὴν τετριμμένην· καθ' ὅσον δὲ ἀγνοεῖ σφάλλεται· οὐ γὰρ δὴ τὴν γε ἄτομον καὶ μίαν τῷ ἀριθμῷ μεμνημένος ἀπ' ἐκείνης ἢν οὐκ οἶδε βαδίζειν δύναται. δῆλον δ' ὅτι τὴν ὁδὸν ταύτην, ἢν νῦν βαδίζει πρῶτον, ἢ μὲν ὁδὸς ὡς εἶδει γινώσκων βαδίζει, καθ' ὅσον δὲ ἀριθμῷ μία, κατὰ τοσοῦτον ἀγνοεῖ τῷ τε μηδαμῶς

rum distinctionem docuit, audire dicentem nihil esse miri unum esse multa et multa unum. Nam adeo dilucide omnem hanc disceptationem Plato in principio Philebi absolvit, ut mihi vel ipsis stupidis videatur esse evidens. Afini namque norunt tum hominem tum camelum tum bovem, praeterea huncce hominem quendam, huncce camelum, huncce bovem: eodem modo viam norunt non tantum absolute ut viam, sed etiam ut hanc aliquam viam. Nam in ingressu viae quam non novit, afinum statue attendeque, ut illam perambulet ac totam peragat in neutram partem declinans, nisi sicubi in diversa scinditur, utique declarans se speciem ipsam viae meminisse et clare agnoscere, quippe inambulat eam quae trita est, quatenus autem ignorat, fallitur, neque enim ex recordatione ejus quae insectilis unaque numero est, hanc quam non novit peragere potest. Manifestum vero est eum hanc viam qua nunc primum infilit, quatenus via est, ut specie noscentem inambulare, quatenus vero numero una est, eatenus ignorare propterea quod et

Ed. Chart. X. [47. 48.]

Ed. Bas. IV. (56.)

πρὸς τὰς ἀτρίπτους ἐκτρέπεσθαι καὶ τῷ καθ' ὃ σχίζεται μὴ γινώσκειν ὁποῖαν ἰτέον· ὅπερ ἠπίστατο ἂν ἀκριβῶς, εἰ δεύτερον αὐτὴν ἢ τρίτον ἔτυχε νῦν βαδίζων. ἐπειδὴ γὰρ ἕτερον μὲν οἶδεν, ἕτερον δ' ἄγνοεῖ, καθ' ὅσον τὸ μὲν κοινὸν εἶδος ὁδοῦ γινώσκει, τὸ δ' ἴδιον ταύτης ἢ τινος ἄγνοεῖ, καθ' ὅσον μὲν οἶδεν οὐ σφάλλεται, βαδίζει γοῦν τὴν τετραμμένην, καθ' ὅσον δ' ἄγνοεῖ σφάλλεται πολλάκις ἐν ταῖς τριόδοις, οὐκ εἰδὼς ὁποῖαν ἔληται. διττὰς οὖν ἔχουσι γνώσεις καὶ οἱ ὄνοι· τῶν μὲν κοινῶν εἰδῶν ἑτέρας, τῶν δ' ἰδίων ἄλλας. λοιπὸν εἴτε ἐν εἶδος ἐκεῖνο ἐθέλοις καλέσαι τὸ κοινόν, εἴτε γένος, εἴτε κοινότητα, φυλάττων αὐτοῦ τὴν ἔννοιαν, ἣν ἐγὼ νῦν ἐξηγοῦμαι, περὶ μὲν ὀνομάτων ἀμφισβητήσεις, οὐ μὴν μεταθεῖναι γε δυνήσῃ τὸ πρᾶγμα. καίτοι πρὸς μὲν τὴν τῶν ὀνομάτων θέσιν ἴσως ἕτερος ἀμφισβητήσει παραπλησίως [48] σοι, τῆς περὶ τὰ πράγματα θεωρίας ἀγύμναστος. οὐ μὴν ἡμεῖς γε ἀμφισβητήσομεν, ἀλλ' ἐκείνου μόνον ἀξιώσομέν σε μεμνησθαι τοῦ παρὰ Πλάτωνος λεγομένου· ἐν γὰρ δὴ τὰ πολλὰ εἶναι

nusquam ad non tritam divertat, et qua in duas scinditur, nesciat utra sit eundum. Quod tamen omnino non ignoraret, si secundo aut tertio nunc per hanc ingrederetur; nam quoniam alterum novit, alterum non novit, propterea videlicet quod communem viae speciem cognoscit, propriam sntem hujus vel illius ignorat, utique quatenus novit non fallitur, quippe qui tritae insistit: quatenus ignorat fallitur multoties in triviis, nescius quam eligat. Duplicem ergo cognitionem habent et asini, communium specierum alteram, privatarum alteram. In summa sive unam speciem appellare commune illud velis, sive genus, sive communitatem, si illius hanc quam ipse nunc interpretor notionem custodias, de nominibus contendes, rem tamen non mutare poteris. Et de nominum quidem impositione alius fortasse quispiam tecum contendet, utique qui aequè in rerum contemplatione ut tu parum est exercitatus. Caeterum nos saltem non contendemus; illud potius te monebimus meminisse quod Plato ait: *Multa enim unum esse*

Ed. Chart. X. [48.]

Ed. Bas. IV. (56. 57.)

καὶ τὸ ἐν πολλὰ, θαυμαστῶς λεχθὲν, καὶ οὐ ῥάδιον ἀμφισβη-
τῆσαι τῷ τούτων ὀποτερονοῦν τιθεμένῳ· εἰ γὰρ δὴ τοῦτο
διασώζεις, οὐκέθ' (57) ἔξεις ἐρίζειν, ὡς περ νῦν ἐρίζεις τὰ
μὲν ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, τὰ δ' ὑπὸ τῆς φιλονεικίας ἀγόμενος.
ἀλλ' εἴτε τις ἓνα λέγοι τὸν φρενιτικὸν, ἓνα συγχωρήσεις ὑπάρ-
χειν· εἴτε πολλοὺς, καὶ οὕτω συγχωρήσεις· ὡσαύτως δὲ καὶ
τὸν ἐμπειρικὸν τε καὶ δογματικὸν καὶ τὸν μεθοδικὸν· οὕτω δὲ
τὸν ἱατρὸν ἓνα τε καὶ πολλοὺς φήσεις· ἓνα μὲν ἢ ἱατρὸν,
οὐχ ἓνα δὲ τῷ κατὰ μέρος πλήθει. οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ μὲν τοῦ
ἐμπειρικοῦ τὸ ἢ προσθήσεις, ἀφαιρήσεις δὲ ἐπὶ τοῦ ἱατροῦ,
οὐδὲ ἐπὶ μὲν τοῦ ἱατροῦ προσθήσεις, ἀφαιρήσεις δὲ ἐπ' ἀν-
θρώπου, οὐδὲ τὸν φρενιτικὸν μὲν ἓνα φήσεις ἢ φρενιτικὸς,
τὸν νοσοῦντα δ' οὐχ ἓνα. καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἢ νοσῶν εἰς
ἔστιν. ἐπιλαθοῦ τοίνυν ἤδη ποτὲ τῶν λήρων ἐκείνων, οὓς ἐν
ἄλλοις βιβλίοις ἐρίζων λέγεις, ἀξιῶν δειχθῆναι σοὶ τὸν ἄνθρωπον
αὐτὸν καθ' ἑαυτὸν μόνον ἄνευ τῶν κατὰ μέρος, ὡς περ αὐτὸς
δεῖξαι δυνάμενος τὸν ἐμπειρικὸν ἄνευ Μηνოდότου καὶ Σεραπίων-
τος καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ μέρος, ἢ νῆ Δία τὸν φρενιτικὸν

et unum multa. Mirificum sane dictum! Nec facile est
contendere cum eo qui horum utrumlibet statuat; etenim si
hoc observes, non erit quod contendas, ut nunc contendis,
partim ignorantia, partim adductus pertinacia. Sed sive
quis unum esse phreniticum dicat, unum esse consenties,
sive multos, ita quoque consenties. Simili modo et empiri-
cum et dogmaticum et methodicum, ita vero et medicum
unum esse ac multos dices, unum quidem qua medicum, non
unum vero particulari multitudine. Non enim de empirico
loquens illud, quatenus, adhibebis, de medico *loquens* id
tolles; neque rursus de medico *loquens* adjicies, de ho-
mine *loquens* auferes. Nec phreniticum unum esse dices
qua phreniticus, aegrotantem vero non unum, siquidem hic
quoque qua aegrotans est unus est. Dedisce igitur tandem
nugas illas, quibus in aliis libris captiose utens censes
ostendi tibi ipsum hominem solum et seorsum a particu-
laribus hominibus, tanquam ipse ostendere possis empiri-
cum citra Menodotum et Serapionem et alios particulares

Ed. Chart. X. [48.]

Ed. Bas. IV. (57.)

ἀνευ τῶν κατὰ μέρος φρενιτικῶν. ἐν τίνι τοίνυν τὸ σφάλμα καὶ πόθεν ἢ ἐκτροπὴ τοῦ καὶ τῶν ὄνων αὐτοὺς γίνεσθαι μωροτέρους; ἔξ ὧνπερ καὶ ἄλλα μυρία σφάλλονται. μεταβήναι γὰρ ἐπὶ τὰς οὐσίας τῶν πραγμάτων ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν ἐπιχειροῦντες, εἶθ' ὡς ἀγύμναστοι τῆς λογικῆς θεωρίας σφάλλονται, συνανατρέποντες τῇ περὶ τούτων ἀπορίᾳ καὶ τὰς ἐννοίας. ἐκδέχεται γὰρ αὐτοὺς ἐνταῦθα τὸ περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν ζήτημα σφῆλαι δυνάμενον, οὐ μόνον ἀγυμνάστους ἀνθρώπους ἐν ταῖς λογικαῖς μεθόδοις, ἀλλὰ καὶ τῶν γυμνασμένων τινάς, ἐὰν μὴ προσέχωσιν ἀκριβῶς τὸν νοῦν. ἀλλ' οὐ χρὴ διότι περὶ τῆς οὐσίας ἀποροῦσι τῶν πραγμάτων, ἀφίστασθαι τῶν ἐναργῶν ἐννοιῶν· οὐδ' ἠγεῖσθαι σοφὸν ἐξερρηκέναι τι τοὺς μὲν ἐμπειρικοὺς, ἐὰν ἐν εἰπωσιν, ἀνευ τοῦ προσθεῖναι κατὰ ποῖον σημαϊνόμενον ἐν ἔστι, τοὺς δὲ μεθοδικούς, ἐὰν ἀντὶ γένους, ἢ εἶδους, ἢ κοινοῦ κοινότητα λέγωσιν. ἐμοὶ μὲν γὰρ ἀμεινον ἐδόκει σαφῶς τῆς ἐννοίας ἥδη διωρισμένης, ὡς ἢ μὲν φρενιτικοί, ταύτη πάντες εἶς· ἢ δ' ὁ μὲν νέος, ὁ δὲ γέρων, ἢ ἰσχνός, ἢ παχύς, ἢ ἀνῆρ, ἢ γυνή,

empiricos, aut etiam phreniticum seorsum a particularibus phreniticis. Ubi igitur est error undequae haec mutatio, ut afinis adeo ipsis sint stolidiores? nempe unde in aliis quoque infinitis falluntur. Quippe ubi a notionibus ad rerum substantias transire tentant, deinde per logicae contemplationis imperitiam falluntur, utique subvertentes cum rerum addubitatione etiam ipsas notiones. Siquidem excipit eos hic quaestio de generibus et speciebus, quae non modo homines qui in logicis methodis non sunt exercitati, sed etiam, nisi acriter intendant, aliquos ex iis qui sunt exercitati potest fallere. Caeterum non oportet propterea quod de rerum substantia dubitant, a manifestis recedere notionibus, nec putare consultum aliquid invenisse utrosvis, vel empiricos, si unum dicant non adjecto quo significato unum sit, vel methodicos, si pro genere vel specie vel communi communitatem usurpent. Mihi enim melius visum est notione ipsa clare jam definita, nempe qua phrenitici sunt, haec esse omnes unum: qua vero hic juvenis, ille senex, aut

Ed. Chart. X. [48. 49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

ταύτη πολλοὶ, χρῆσασθαι λοιπὸν ἐρημνεία παλαιᾷ καὶ συγκινδυνεύσαι κατὰ τὴν λέξιν Ἀριστοτέλει καὶ Θεοφράστῳ καὶ Πλάτῳ. πάντα τὰ τοιαῦτα τῷ μὲν εἶδει λέγουσιν ἐν ὑπάρχειν, τῷ πλήθει δ' οὐκ ἐν· οὐ φρενιτικὸν μόνον, ἢ ληθαργικὸν, ἢ ἐμπειρικὸν, ἀλλὰ καὶ δογματικὸν καὶ μεθοδικὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ ἵππον καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα καὶ τῶν ἄλλων ἕναστος. εἰ δ' ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ἔλθοις, οἷον τήνδε τὴν γυναῖκα τὴν δειχθῆναι δυναμένην, ταύτην οὐκ ἐγχορεῖ τῷ μὲν εἶδει λέγειν ἐν, τῷ πλήθει δὲ πολλὰ, κατ' ἄμφω γὰρ ἐν ἔστιν ἢ δειχθῆναι δυναμένη γυνή, καὶ τῷ εἶδει καὶ τῷ πλήθει, ὅπερ δὴ καὶ τῷ ἀριθμῷ καλοῦμεν. οἱ δὲ γε οὐκ οὕτως ποιοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν κοινότητος ὀνομάζουσιν, ὥσπερ οὐ μᾶλλον ἀπορηθῆναι δυναμένης εἰδῶν καὶ γενῶν, οἱ δ' ἢ μὲν τόδε τι λέγουσιν, ὑπάρχειν ἐν· ἢ δ' οὐκ ἐν, οὐκέτι λέγουσιν ἐν ὑπάρχειν. ἐχρῆν γὰρ δήπου καὶ τούτους ὥσπερ δὴ [49] ποτε ὁ τε Μηνόδοτος καὶ Σεραπίων καὶ Θεοδᾶς καὶ Γλαυκίας, Ἀπολλωνίος τε καὶ Καλλικλῆς καὶ Διόδωρος καὶ Ἰφρακλεί-

gracilis, aut obesus, aut vir, mulier, hac multos, veteri elocutione de caetero uti, ac cum Aristotele, Theophrasto et Platone loquendo periclitari, qui omnia id genus specie esse unum dicunt, multitudine vero non unum, non phreniticum modo aut lethargicum aut empiricum, sed etiam dogmaticum et methodicum et hominem et equum et virum et mulierem et reliquorum singula. Quod si ad particularia descenderis, veluti hanc mulierem quae indicari digito potest, hanc sane non possis specie quidem unam dicere, multitudine vero multas. Quippe haec mulier quae indicari digito potest una est utroque modo, et specie et multitudine, quod etiam aliter numero dicere solemus. Hi vero ita non faciunt, sed alii communitates nominant, ceu vero non magis dubitari de iis quam generibus et speciebus possit. Alii quatenus hoc quippiam est unum esse dicunt, quatenus autem non unum, nequaquam explicant. Eterim par erat hos quoque, quemadmodum ostendunt, quod Menodotus et Serapio et Theodas, Glaucias et Apollonius et Calicles et

Ed. Chart. X. [49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

δης καὶ Λύκος, εἷς ἅπαντες ὑπάρχουσιν ἢ ἐμπειρικοὶ, οὕτω
 πάλιν ἢ οὐχ εἷς ἅπαντες, ἀλλὰ πάμπολλοὶ τινές εἰσιν, ἐξηγή-
 σασθαι· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ ταῦτ' ἐξηγεῖσθαι πάντως ἂν που
 κατενόησαν ὡς ἐν καὶ πολλὰ καὶ ταῦτόν εἶναι τε λέγεσθαι
 δυνατόν ἐστι. Μηνόδοτος οὖν καὶ Σεραπίων ἢ μὲν ἐμπει-
 ρικοὶ εἷς, καὶ νῆ Δία γε ἢ ἰατροὶ καὶ ἢ ἄνθρωποι. τί δὲ ἢ
 ζῶα, καλὸν ἐρέσθαι τοὺς ἐμπειρικοὺς, ἄρα γε κατὰ ταῦτα
 Μηνόδοτος καὶ Σεραπίων εἷς ἐστι; εἰ μὲν γὰρ μὴ φαῖεν, οὐδ'
 ἡμεῖς συγχωρήσομεν ἢ ἐμπειρικοὶ, ταύτη γίνεσθαι τοὺς δύο
 ἄνθρώπους ἕνα. συγχωροῦντων δὲ καὶ ταύτη τοὺς δύο γίνε-
 σθαι ἕνα, καθ' ὅσον ἄμφω ζῶα, εὐθύς μὲν ὑπομνήσομεν,
 ὡς ὀρθῶς ἄρα πρὸς τῶν παλαιῶν φιλοσόφων ἐλέγετο τὸ
 μὲν ἀριθμῷ, τὸ δὲ εἶδει, τὸ δὲ γένει ταῦτόν τε καὶ ἐν ὑπάρ-
 χειν. ἐξῆς δὲ πάλιν ἐρησόμεθα, φρενιτικὸς Μηνόδοτος, φρε-
 νιτικὸς Σεραπίων, πότερον ὁ αὐτός ἐστιν ἢ ἕτερος; ἀποκρι-
 νομένων δὲ ταύτη φρενιτικὸν εἶναι καὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν
 ἀμφοτέρους ἢ φρενιτικοὶ, πάλιν ἐρησόμεθα, τί δὲ καθὸ νο-

Diodorus et Heraclides et Lycus, unus omnes sunt qua em-
 pirici, ita rursus quemadmodum non unus omnes, sed multi
 sunt exponere. Siquidem in his exponendis alicubi plane de-
 prehendissent idem, tum unum, tum multa non modo esse,
 sed etiam dici posse. Menodotus namque et Serapio qua
 empirici sunt unus sunt, imo et qua medici et qua homines.
 Quid vero qua animalia? Nam id quaeri ab his operae pre-
 tium est. Num haec quoque Menodotus et Serapio unus
 sunt? Nam si id negent, nec nos concedemus, quatenus em-
 pirici sunt, eatenus duos homines esse unum. Sin conce-
 dant hac quoque duos esse unum, quatenus ambo sunt ani-
 malia, protinus illud subiciemus, recte igitur ab antiquis
 philosophis dictum est aliud numero, aliud specie, aliud
 genere esse, quod tum idem tum unum est. Dehinc rursus
 interrogabimus, phreniticus Menodotus, phreniticus Sera-
 pio, idemne est an diversus? Si respondeant eatenus unum
 phreniticum esse, unumque et eundem ambo qua phrenitici,
 rursus perconctabimur, quid autem qua aegrotantes? num

Ed. Chart. X. [49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

σοῦντες οὐ καὶ ταύτῃ εἰς ἄμφω ἐστὸν; εἰ μὲν οὖν μὴ φαῖεν, οὐδ' ἡμεῖς συγχωρήσομεν ἢ φρενιτικοί. συγχωρησάντων δὲ ξερησόμεθα τί δηλονότι πρᾶγμα μίαν ἰδέαν ἔχον, ἐφ' οὗ τοῦτο τὸ ὄνομα φέρουσιν ἅπαντες ἄνθρωποι, νόσον. οὐ γὰρ δὴ φρενίτις μὲν τι γενήσεται πρᾶγμα μίαν ἰδέαν ἔχον καὶ ταύτῃ ποι-οῦν ἅπαντας ἕνα τοὺς δεξαμένους αὐτὸ, νόσος δ' οὐχ ὡσαύ-τως ἕνα ποιήσει πάντας οἷς ἂν ἐγγένηται. ἀλλ' οὐκ ἔστι φησὶν, οὐδὲν οὕτως ἀφωρισμένον εἶδος ἢ ζῶον ἢ νοσήματος ὡς ἀνθρώπου καὶ φρενιτιδος. τί φῆς ὦ οὗτος; ἀρά γε οὐδὲν αἱ φωναὶ δοκοῦσί σοι σημαίνειν, ἢ τε ζῶον καὶ ἢ νόσον, ἀλλ' ὁμοίως ἐκφωεῖσθαι τῷ βλίτυρι καὶ σκινδαπῶς; ἢ σημαίνουσι μὲν, οὐδὲν δ' ὑπόκειται πρᾶγμα ταῖς φωναῖς, ὡς ἐν τῷ Σκύλλα καὶ Κένταυρος, ἢ καὶ σημαίνουσι καὶ τὸ σημαϊόμε-ρον ἐν ὑπόρχει; εἰ μὲν γὰρ οὐδὲν ἔστι πρᾶγμα τὸ δηλούμε-ρον ὑπὸ τῆς ζῶον ἢ τῆς νόσημα φωνῆς, οὐκ ὀρθῶς λέγεις τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον ἢ τὴν φρενίτιν νόσον. εἰ δ' ἔστι καὶ λέγεις ἀληθῶς, τουτὶ μὲν τὸ προσερχόμερον ζῶον εἶναι, ἢ τὴν φρενίτιν νόσον, τοῦτον δ' εἰ τύχοι τὸν κατακείμερον

hac quoque ambo unus sunt? Si negent, neque nos illis concedemus qua phrenitici. Sin annuant, utique rem aliquam ponemus, cujus una sit species de qua omnes homines morbi nomen enunciant. Non enim phrenitis res aliqua fuerit, cui una sit idea atque eatenus omnes qui ea sunt affecti, unum efficiens, morbus autem similiter unum non faciet omnes quos occupaverit. At nulla est, inquit, ita distincta species aut animalis aut morbi sicut hominis et phrenitidis. Quid ais improbe? An nihil tibi significare videntur hae voces, animal et morbus, sed similiter efferrī ut blytyri et scindapfus? An significant quidem, verum nulla res substat quae vocibus respondeat, veluti in Scylla et Centaurus? an etiam significant atque id quod significatur unum est? Quippe si nulla sit res quae his vocibus, animal et morbus, indicetur, non recte dicis hominem esse animal, aut phrenitium morbum. Sin est res aliqua et vere dicis, tum hunc qui advenit, animal esse, tum huncce qui decumbit phrenitide laborare, est utique omnino aliquid eorum

Ed. Chart. X. [49.]

Ed. Bas. IV. (57.)

ἄνθρωπον ποιεῖν, ἔστι τι πάντως τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, ἐφ' οὗ φέρεις ἕκαστον τῶν ὀνομάτων. ἀλλ' οὐ γεγύμνασαι ποιεῖν αὐτὰ, καίτοι γε ἐκ τῶν πρώτων εἰσαγωγῶν ὄντα τῆς λογικῆς θεωρίας. τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ ἀληθές; οὐ δήπου γὰρ ἐξ ὧν ἂν σὺ μὴ συνίης, ἐκ τούτων χρὴ κρίνεσθαι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν καὶ συνετός τις ὧν φήσει καὶ μαθῶν καὶ ἀσκήσας καὶ μὴ φιλονεικῶν καὶ τιμῶν τάληθές, ὧν οὐδὲν ὑπάσχει σοι· καίτοι μὲν τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ' εἴ τι προσδαίται τις φήσει συνετοῦ τά γε τοιαῦτα. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς οὐ ταῦτόν σημαίνει Σωκράτης καὶ σιμός, ἀλλὰ τὸ μὲν Σωκράτης ὅλης τῆς ὑποκειμένης οὐσίας ἔστιν ὄνομα, τῶν δ' ἄλλων ὀνομάτων οὐδὲν κατὰ τῆς τοῦ σώματος οὐσίας ἀπάσης λέγεται; οὔτε γὰρ ὁ σιμός οὔθ' ὁ προγαστρωρ οὔθ' ὁ φαλακρός, ἀλλὰ τὸ μὲν τοῦ σχήματος τῆς ῥινοῦς ἔστιν ὄνομα, τὸ δὲ τῆς ἐνδείας τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν, τὸ δὲ τοῦ μεγέθους τῆς γαστροῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἔστι τὰ κατὰ μόρια. λευκὸν δ' εἰ φήσαιμεν ἢ μέλανα Σωκράτην, κατὰ πάντων, οἶμαι, τῶν μορίων τοῦ σώματος ἐπιφέρομεν τὰς προση-

quae ipsis insunt, de quo vocem utramque enuncias. Verum ad haec intelligenda parum es exercitatus, tametsi ea ex primis sint quae in logicis institutionibus tradantur. Caeterum quid hoc ad ipsam veritatem? Non enim profecto ex iis quae tu non intelligis iudicanda veritas est, sed ex iis quae quispiam intelligit, qui et natura prudens sit et ea didicerit ac exercuerit, nec idem contentiosus sit, sed veritatem amet, quorum nullum in te est, quamquam medius fidius haud scio an ista natura prudentem desiderent. Quis enim nescit non idem significare Socratem ac resimum, sed Socratem totius esse subjectae substantiae nomen, reliquorum autem nominum nullum de tota corporis substantia dici? non enim simum, non ventrosum, non calvum, sed horum aliud figurae nasi esse nomen, aliud defectus capillorum in capite, aliud magnitudinis esse ventris. Atque haec sunt quae respectu partium dicuntur. At si candidum aut nigrum Socratem dicam, de omnibus, arbitror, corporis partibus nomina pronuncio, caeterum non totam substantiam,

Ed. Chart. X. [49. 50.]

Ed. Bas. IV. (57. 58.)

γορίας, οὐ μὴν τὴν οὐσίαν γε ἄπασαν, ἀλλ' ἐν τι τῶν συμβεβη-
 κότων αὐτῇ δηλοῦμεν, το χρῶμα, καὶ μέντοι κἄν εἰ παχὺν, ἢ
 λεπτὸν εἴπομεν, ἢ σκληρὸν, ἢ μαλακὸν, ἢ δασύν, ἢ ψιλόν, ἢ τι
 τῶν ἄλλων ἕκαστον ἂ τῷ Σωκράτει συμβέβηκεν, οὐ κατὰ πᾶ-
 [50]σης οὐδ' οὕτω δηλοῖοτι τῆς οὐσίας ἐπιφέρομεν τὴν προσ-
 ηγορίαν, ἀλλ' ἐν τι τῶν συμβεβηκότων αὐτῇ δηλοῦμεν.
 οὕτω δὲ καὶ τὸ καθῆσθαι καὶ τὸ περιπατεῖν καὶ τὸ κινεῖσθαι
 καὶ τὸ κοιμᾶσθαι καὶ τὸ ἐργηγορεῖν καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον
 τῶν τοιούτων ὀνομάτων οὐ κατ' οὐδενός (58) δήπου τῶν
 ὄντων ἐπιφέρομεν, ἀλλὰ τι τῶν ὑπαρχόντων Σωκράτει δη-
 λοῦμεν· ἂ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον ἢ ἐνεργείας ἐλέγομεν
 ὑπάρχειν, ἢ παθήματα τούτων, ἢ τινὰς διαθέσεις. ἄμεινον
 οὖν σε καὶ νῦν ἐτι τούτῳ τῷ τρόπῳ χρησάμενον γυμνάσα-
 σθαι, καθ' ὅ τι κἄν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, οὐκ ἀπὸ
 τῶν ὀνομάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἀρξάμενον. ἀρξαι δ'
 ἀπὸ σαυτοῦ πρῶτον καὶ σκέψαι, πότερον ἀπλοῦν τι πρᾶγμα
 ὑπάρχεις, ἢ σύνθετον, ἄρα γε πούς ὑπάρχεις ἢ ὀφθαλμὸς ἢ ῥίς
 ἢ κεφαλὴ; δῆλον γάρ ὅτι τούτων οὐδὲν οὔτε χωρὶς τούτων,
 ἀλλὰ κἄν τούτων τε κἄν τῶν ἄλλων ἀπάντων μορίων, ἐκά-

sed unum ex iis quae illi accidunt, indico, nempe colorem. Quin etiam si obesum dicam aut gracilem, durum aut mollem, hirtum aut glabrum, aut caetera id genus quae Socrati accidunt, ne sic quidem de omni ejus substantia appellationes affero, sed unum aliquid eorum quae ipsi accidunt ostendo. Ad eundem modum et federe ipsum et inambulare et moveri et dormire et vigilare et singula id genus nomina de nulla profecto substantia dicimus, sed aliquid eorum quae Socrati insunt his significamus, quae nimirum in superioribus rationibus vel actiones esse, vel passiones, vel affectus quosdam diximus. Satius ergo fuerit nunc quoque sub hac te formula exerceam, quemadmodum etiam in superioribus ostendebamus non a nominibus, sed a rebus orsum. Incipe vero a te ipso primum aestimaque simplexne res sis, an composita, utrumne pes sis an nasus, oculus an caput? Constat enim nullum te horum esse, sed nec sine his, verum et ex his et ex reliquis partibus universis, quarum sin-

Ed. Chart. X. [50.]

Ed. Bas. IV. (58.)

στου τὴν οἰκίαν ἔχοντος θέσιν, ὅλωσ ὑπάρχεις συγκείμενος. ὑποκείσθω δὴ σοι τοῦτομα Θεμίσων. ἀλλ' ὅταν γε φῶ Θεμίσωνα χολὸν εἶναι, τὸ μὲν χολὸν ἐπὶ τῆς τῶν ποδῶν φέρω διαθέσεως, τὸ δὲ Θεμίσων τοῦ παρτὸς ἦν ὄνομα. καὶ μὲν δὴ καὶ σιμὸς καὶ τυφλὸς ἀπὸ μέρους ὁ Θεμίσων ὀνομάζεται· πυθρόος δὲ καὶ παχὺς οὐκ ἀπὸ μέρους, ἀλλ' ἀπὸ διαθέσεων ἐνυπαρχουσῶν τῷ παντὶ παραπλησίως τῷ περιπατῶν καὶ καθήμενος καὶ διαλεγόμενος καὶ ζῶν. ἄρ' οὖν ταῦτα μὲν γνωρίζεις ὡς οὐκ ἔστι δηλωτικὰ τῆς ὅλης οὐσίας τῆς σῆς, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ μορίου τινὸς ὠνόμασται, τὰ δ' ἀπὸ διαθέσεως μιᾶς· ὅταν δὲ ἀγαθὸν εἴπῃ τίς σε καὶ δίκαιον, οὐκέτι γνωρίζεις ὡς καὶ ταῦτα διαθέσεων ἔστιν ὀνόματα τῶν ἐπιγνησιμῶν τῆ σῆ ψυχῆ; καὶ μὴν εἴ γε γνωρίζεις ὡς ἀνάλογον ἔχει ταῦτα τῷ λευκῷ καὶ τῷ μέλας, ὡς γὰρ ἐκεῖνα τῶν τοῦ σώματος, οὕτω ταῦτα τῶν τῆς ψυχῆς ἔστι διαθέσεων ὀνόματα, γνωριεῖς, οἶμαι, καὶ ὡς ὁ τεχνίτης καὶ ὡς ὁ ἄτεχνος ἀπὸ τῶν τῆς ψυχῆς διαθέσεων ὀνομάζονται· καὶ τεχνίτην δ' εἰ νοήσαις ὅθεν ὀνομάζεται, νοήσαις, οἶμαι, καὶ τὸν ἱατρὸν ὅθεν ὠνόμασται. τοῦτον δ' εἰ νοήσαις ὅθεν ὀνομάζεται, οὐκ

gulae debitam habeant posituram, totus es compositus. Esto igitur tibi nomen Themiso. At quum Themisona claudum esse ajo, eo quod dico claudum pedum affectum significo. Themiso vero totius est nomen. Quin etiam simus caecusque a parte dicitur Themiso, rufus vero et crassus non a parte, sed ab affectibus qui toti insunt, non aliter quam inambulans, sedens, disputans et vivens. Num igitur intelligis non esse haec totius substantiae tuae signa, sed alia a parte quapiam esse nominata, alia ab uno affectu? Quum vero bonum te justumve quispiam dicit, num etiam perspicis haec esse affectuum nomina, qui in animo tuo consistunt? Atqui si noris quod haec ad proportionem se habent cum albo et nigro, quippe sicuti ista corporis, ita illa animi affectionum sunt nomina, intelliges, arbitror, et artificem et inertem ab animi affectibus esse imposita. Jam si artifex unde nomen accepit scias, scies, arbitror, medicus quoque unde sit appellatus. At hunc si unde dictus sit cognoris,

Ed. Chart. X. [50.]

Ed. Basf. IV. (58.)

ἂν ἔτι σοι δεῖσθαι πολλῆς πραγματείας ἕξουσίην ἐφ' ὅτου ποτέ τὸ ἐμπειρικός ὄνομα τέτακται. τοῦτο δ' αὐτὸ τί ποτέ ἐστιν ὃ κελύω σα ποιεῖν; οὐδὲν σμικρὸν οὐδὲ μέγα. τὸ γὰρ διαίρειν τὰς κατηγορίας ἀρχὴ τῆς λογικῆς ἐστὶ θεωρίας· ἧς ὅτι παρτελῶς ἀμαθῶς ἔχετε δηλοῦνται δι' ὧν εἰκῆ φλυαρεῖτε. καὶ κῦν οὖν σωφρονήσαντες αὐθις ἀρξασθε τὰ τῷ σώματι συμβεβηκότα κατονομάζειν· οἷον ὅτι λευκός ἐστιν ὄδὸς καὶ μέλας, ἢ τῆ Λία θερμοὺς ἰκανῶς, ὡς μὴ φέρειν ἀλύπως τὴν θερμὴν· εἶτα τὴν οὕτω πολλὴν θερμοσίαν ὡς κάμνειν τὸ σῶμα δι' αὐτὴν καὶ καλῶς ἐνεργεῖν μὴ δύνασθαι, τῷ προσαγορευόντι πυρετὸν ἐπιρέψατε· πάντες γὰρ ἀνθρώποι τὸν οὕτω θερμὸν πυρέττειν φασί. καὶ οὐδὲν μέγα ποιήσετε μεταλλάττοντες τὸ ὄνομα, πλὴν κατατρίψετε ὑμῶν τὸν χρόνον. ἀλλ' ἐκεῖνο μάλλον, ὃ οὗτος, εἰ βούλει, ποιήσον, ὅταν εἴπῃς Θεμίσων πυρέττει καὶ Λίων πυρέττει καὶ πολλοὺς ἐφεξῆς οὕτως ὀνομάσης πυρέττοιας, ἐπίσκειναι προσέχων τὸν νοῦν, ἄρα ἐν ἅπασιν αὐτοῖς ἐν καὶ ταῦτόν ἐστι τὸ πυρέττειν ἢ ἕτερον. εὐρήσεις

non est quod magnopere labores ut invenias cui demum inditum sit nomen empirici. Sane ipsum quod a vobis exigo confici nec adeo difficile nec magnum est. Quippe ipsa praedicamenta dividere logicae speculationis est initium, cuius esse vos omnino expertes facile declarant ea quae temere nugamini. Vel nunc igitur resipiscentes posthac incipite quae corpori accidunt nominare, veluti quod hic albus est et niger aut certe vehementer calidus adeo ut aegre ferre calorem possit. Deinde calorem ipsum qui adeo auctus sit ut occasione ejus corpus laboret, nec probe perfungi actione possit, permittite volenti appellare febrem, siquidem omnes homines eum, qui ita sit calidus, febricitare dicunt. Nec sane rem magnam facietis nomen mutantem, nisi quod tempus vestrum perdetis. Illud potius, vir bone, facito. Quum Themisonem febricitare dices et Dionem febricitare et multos deinceps ad eum modum febricitantes nominabis, perpende diligenter numquid in iis omnibus unum idemque sit ipsum, ut sic dicam, febricitare, an diversum.

Ed. Chart. X. [50. 51.]

Ed. Vat. IV. (58.)

γάρ ἐν μὲν καὶ ταῦτόν τῷ εἶδει, τῷ πλήθει δέ, ὅπως καὶ ἀριθμῷ καλοῦμεν, οὐχ ἔν. ἄλλως γὰρ οὐτ' ἀποκριθῆναι σοὶ δυνατόν οὔτε νοῆσαι. εἰς οὖν ὁ πυρέτιον ἢ πυρέτιον ἢ Λία· καὶ γὰρ ὁ παραφροσίων εἰς ἢ παραφροσῆ. τί δ' ὁ πυρέτιον τε ἅμα καὶ παραφροσίων, ἄρ' οὐχὶ καὶ οὗτος εἰς ἢ πυρέτιον τε ἅμα καὶ παραφροσῆ; πρόδηλον καὶ τοῦτ', οἶμαι, παρτί. κείσθω τοίνυν κατ' ἀμφοῖν τούτοις ἐν ὄνομα, τὸ πυρέτιον λέγω καὶ παραφροσῆν, καὶ καλείσθω φρενιτικὸς ὁ τοιοῦτος· εἰ δ' οὐ νοεῖς ὅπως κατ' ἀμφοῖν ἐν ὄνομα τίθεται, ταχὺ ἀν' ἀνεμνήσαιμί σε τῶν ὑπ' αὐτοῦ σου λεγομένων ὀνομάτων. ἵππον γὰρ δῆπον καλεῖς τί, τὸ ζῶον δηλοῦσι τὸ χρομετιστικόν; [51] ἄρ' οὖν ἡγῆσθαι διαφέρειν ἢ ἵππον εἶπαι ἢ ζῶον χρομετιστικόν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ἡγοῦμαι. καὶ μὴν εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει κατ' ἀμφοῖν ἐκείνων τῶν ὀνομάτων, ἵνα σεντομώτερον εἶπης, ἵππον ἐπέθου. οὕτω δὲ κἄν εἴ τι πῆζον καὶ δίπουν ζῶον, ἀντὶ τοῦ διὰ τριῶν ὀνομάτων ἐνδείξασθαι, δι' ἐνός ἐδειλήσῃς δηλῶσαι, καλέσεις ἀνθρωπον. καὶ τό γε δια-

Invenies enim unum esse idemque specie, multitudine autem, quod etiam numero dicimus, non unum, quum aliter tibi nec ut respondeas fas sit, nec intelligas. Ergo qui febricitat, is qua febricitat unus plane est, etenim qui delirat, quatenus delirat etiam est unus. Quid vero et qui simul febricitat et delirat, numquid et is unus est qua simul et febricitat et delirat? Sane id neminem latere arbitror. Ponatur igitur ambobus iis unum nomen, febricitanti dico ac deliranti, voceturque phreniticus qui ita laborat. Quod si non intelligis, quemadmodum ambobus unum nomen sit positum, admonebo te fortasse nominum quae ipse usurpas; numquid enim equum aliquid appellas, nempe animal, ut ita dicam, hinnibile? an igitur interesse censes equum dicas, an animal quod hinnitus edit? Ego sane non censeo. Atqui si ita est ambobus illis nominibus, et animali et hinnibili, quo utique brevior esset sermo, equum indidisti. Ad hunc etiam modum, si quod pedestre et bipes animal sit, pro tribus nominibus uno interpretari velis, hominem vocabis. Et sane

Ed. Chart. X. [51.]

Ed. Bas. IV. (58.)

λέγειν ἕκαστον τῶν ὀνομάτων εἰς λόγον οὕτω γίνεται. καὶ μὴν καὶ τὸ συντιθέναι τὸν λόγον εἰς ἓν ὄνομα κατὰ τὸν εἰρημένον ἀποτελεῖται τρόπον, ὅταν τῶν δ' ἀπλῶν ἑκάστου τὴν ἔννοιαν ἔχῃς κατὰ τοῦτομα καὶ δυνατὸς ᾖς ἐκ δυοῦν ἀπλοῦν ἔννοιαν αὐθις ἕτεραν ἐργάσασθαι σύνθετον, εἴτ' ἐπ' αὐτῆς ὄνομα θέσθαι· κἄπειτα πάλιν αὐθις ἐκείνῃ τῇ συνθέτῳ προσθεῖς ἕτερον ἀπλοῦν, ἐκ τριῶν ἀπλῶν ἔννοιαν αὐθις ἀπεργασάμενον μίαν, ἐπενεγκεῖν τι καὶ κατὰ ταύτης ὄνομα. πῶς καὶ τίνα τρόπον; οὐ γὰρ ἀποκινήσω γυμνάζων τοὺς σωθῆναι βουλομένους ἐκ τῆς πολυχρονίου ταύτης ἀπαιδευσίας ἐπὶ πλείον ἐπεκτείνειν τὸν λόγον. ἢ μὲν θερμότης ἀπλοῦ πράγματος ὄνομα. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ βλάβη τῆς ἐνεργείας ἀπλοῦν τι πρᾶγμα. τοσαύτη δὲ θερμότης ὡς ἡδὴ βλάπτειν ἐνεργείαν οὐκέθ' ὁμοίως ἀπλοῦν. εἰ τοίνυν καὶ περὶ σύμπαν γένοιτο τὸ σῶμα, πολὺ δὴ μᾶλλον οὐκέθ' ἀπλοῦν. ἴν' οὖν μὴ πολλὰ λέγωσιν οἱ ἄνθρωποι, συντομίαν ἀσκοῦντες φύσει τὴν τοιαύτην θερμότητα πυρετὸν ὀνομάζουσιν.

solutio cujusque nominis in suam orationem ad eum modum absolvitur. Quin etiam ut *conjicias* componasque orationem in unum nomen, non aliter quam jam dicto sit modo, quum videlicet et simplicium cujusque notionem secundum ipsius nomen tenes, et simul ex duobus simplicibus rursus alteram notionem efficere compositam potes, mox illi nomen imponere, subinde rursus ipsi compositae alio simplici adjecto, ubi ex tribus jam simplicibus unam notionem feceris, huic quoque nomen aliquod imponere; quomodo, inquires, et qua ratione id? si quidem non gravabor exercendo eos, qui resipiscere a diuturna ista ignorantia non recusant, longius progredi. Calor simplicis rei nomen est, praeterea actionis laesio simplex quaedam res est. At tantus calor quantus jam actioni officiat non amplius simplex res est. Quod si etiam totum vexet corpus, multo profecto minus jam simplex est. Ergo ut non multis utantur homines, ad compendium alioqui natura proclives, ejusmodo calorem febrem vocant. Quippe expeditius dictu est

Ed. Chart. X. [51.]

Ed. Bas. IV. (58.)

ἔτοιμότερον γὰρ ἔστιν εἰπεῖν πυρέττειν Δίωνα τοῦ τοσαύτην θερμότητα ἔχειν ἐν ἅπαντι τῷ σώματι ὡς βεβλάσθαι πολλὰς ἐνεργείας. ὅταν μὲν οὖν αὐτὴν τὴν διάθεσιν δηλῶσαι βουληθῶσι, πυρετὸν ὀνομάζουσιν, ὅταν δὲ τὸν ἔχοντα τὴν διάθεσιν, ἀπ' ἐκείνης παρονομάζουσι καὶ καλοῦσι πυρέττοντα· καθάπερ ἀπὸ τῆς λευκότητος τὸν λευκὸν καὶ ἀπὸ τῆς μελανότητος τὸν μέλανα. συνθέτου δὲ πρᾶγματός ἐστιν ὄνομα πυρετός καὶ πολὺ μᾶλλον ὁ πυρέττων· ἀπλοῦν δὲ γε παραφροσύνη· ἀλλ' εἰ προστεθείη τὸ ἀπλοῦν τοῦτο τῷ συνθέτῳ, φρενιτικὸς μὲν ὁ ἄνθρωπος, ἢ διάθεσις δ' αὐτοῦ φρενίτις ὀνομάζεται· καθάπερ, οἶμαι, καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἵνα μὴ λέγεται ζῶον λογικὸν θνητὸν, ἐνεκα συντομίας ἄνθρωπος ὀνομάσθη, λόγου τινὰ δύναμιν ἐχούσης τῆς ἄνθρωπος προσηγορίας· καὶ τοῦτ' ἔστιν ὃ καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ φιλόσοφοι τὸν λόγον εἰπεῖν τοῦ ὀνόματος. οὐ μὴν εἰς ἀπειρόν γε προσάγουσιν, ἀλλ' ἄχρι τῶν ἀπλῶν ἀνέρχονται. τὸν γὰρ ἄνθρωπον, ἐπειδὴν διαλύσης εἰς ζῶον καὶ λογικὸν καὶ θνητὸν, καὶ αὐθις λύσεις τὸ ζῶον εἰς οὐσίαν αἰσθητικὴν· οὐ μὴν τὴν γ' οὐσίαν ἔτι λῦσαι δυνήσῃ, καθάπερ οὐδὲ τὴν αἰσθησιν. ἀπλοῦν

febricitare Dionem quam tantum in toto corpore caloris habere ut multas functiones corrumpat. Ergo quum affectum ipsum significare volunt, febrem, quum vero eum qui affectu laborat, ab affectu ipso nomen declinant vocantque febricitantem, ad eum modum quo a candore candidum et a nigrore nigrum. Itaque compositae rei nomen febris est, atque multo etiam magis febricitans. Simplex autem est delirium; verum si simplex hoc cum composito copules, homo ipse phreniticus, affectus phrenitis nominatur, quemadmodum et homo ipse, ne animal rationale mortale dicamus, brevitatis causa homo est nominatus, ipso hominis vocabulo rationis vim quandam comprehendente. Atque id est quod veteres philosophi rationem nominis dicere appellant. Caeterum non ducunt in infinitum, sed usque ad simplicia subeunt. Nam quum hominem in animal et rationale et mortale solveris, postea ipsum animal solves in substantiam sensibilem, at non ipsam substantiam amplius solvere poteris nec etiam sensum,

Ed. Chart. X. [51.]

Ed. Bas. IV. (58. 59.)

γὰρ ἤδη καὶ πρῶτόν ἐστιν ἐκάτερον τούτων. ἢ καὶ θαυμά-
 ζειν ἐπέρχεται μοι τῶν φρενιτικῶν μὲν τινα καὶ ἄνθρωπον
 εἶναι συγχωροῦντων, νόσημα δὲ καὶ ζῶον οὐ συγχωροῦντων.
 ὁμοιον γὰρ ἐστὶ τοῦτο τῷ τὰ μὲν σύνθετα συγχωρεῖν, ἀμ-
 φισβητεῖν δὲ περὶ τῶν ἀπλῶν· ὡσπερ οὐ προτέρων τῇ φύσει
 τῶν ἀπλῶν ὑπαρχόντων. οὐκ εἶδος, φησὶν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ
 τὸ ζῶον· ἀλλ' οὐδὲ ἄνθρωπον, ὃ μωρὸν, καίτοι λέγεις εἶναι
 σαυτὸν ἄνθρωπον. ἢ τοῦτο μὲν ὁμολογήσεις, τὸ δὲ καὶ ζῶον
 ὑπάρχειν οὐχ ὁμολογήσεις; οὐκ ἐθεασάμην, φησὶν, καθ'
 ἑαυτὴν οὐδαμῶθι νόσον· οὐδὲ γὰρ φρενίτιν ἐθεάσω ποτὲ
 μόνην, ἀλλ' ἐπὶ θέωνος, ἢ ἐπὶ Δίωνος, ἢ ἐπ' ἄλλου τινοῦ
 ἀνθρώπου. ὥστε τοῦτό γε τελείως ἡλίθιον, εἰ διότι μη-
 δαμῶθι τεθέασαι νόσημα μόνον αὐτὸ καθ' (59) ἑαυτὸ,
 διὰ τοῦτο νομιζεις μηδ' εἶναι νόσημα· οὕτω γὰρ οὐδὲ πνευ-
 τὸν, οὐδὲ φρενίτιν, οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν εἶναι
 συγχωρήσεις· ὡς οὐδὲ τούτων γε τεθέασαι τι μόνον αὐτὸ
 καθ' ἑαυτὸ. βέλτιον δ' ἦν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὡσπερ εἰρηται
 πρόσθεν, ἀπο τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἄρξασθαι καὶ θεά-

quippe simplex primumque est horum utrumque. Quo fit
 ut mihi mirari subeat de iis qui phreniticum et hominem
 esse concedunt, morbum vero et animal esse non concedunt,
 quod perinde est ac si composita esse des, de simplicibus du-
 bites, quasi non priora compositis natura simplicia sint. At
 non vidi, inquit, ipsum per se animal. Sed nec hominem,
 insulse, vidisti, et tamen te ipsum ais hominem esse. An
 illud fateberis, animal autem esse te non fateberis? Nusquam,
 inquit, vidi per se morbum. Sed nec phrenitim unquam
 solam vidisti, sed in Theone aut Dione aut alio quopiam
 homine. Quare hoc plane puerile est, eo quod nusquam
 morbum ipsum per se solum videris, idcirco putare mor-
 bum non esse, nam ita nec febrem nec phrenitim nec aliud
 quippiam id genus esse dabis, ut quorum nullum usquam
 ipsum per se solum videris. Sane expediebat potius non
 ita, sed ut dictum supra est, a rebus ipsis coepisse cogi-
 tationeque ipsa spectasse quot essent in totum simplicia,

Ed. Chart. X. [51. 52.]

Ed. Bas. IV. (59.)

σασθαι τῇ διανοίᾳ πόσα τὰ σύμπαντά ἐστιν ἀπλᾶ· κἄπειθ' ἐκάστω θέμερον ἴδιον ὄνομα, συμπλέκειν ἐξ αὐ[52]τῶν ἥδη τὰ σύνθετα. ἐγγιγνέσθω δὴ τῷ ὑποκειμένῳ σώματι τοῦθ' ἐν πρῶτον, τὸ αἰσθάνεσθαι. πότιρον οὐ καλέσεις ζῶον τῷ τοῦθ' ὑπάρχει; καὶ μὴν ὑπὲρ ὀνόματος οὕτως ἀμειψιότησαι. ἀλλ' οὐδὲ εἶναι φήσεις αἰσθανόμερον σῶμα; καὶ μὴν οὕτω γε τῶν πραγμάτων αὐτῶν καταφεύσῃ. ἀλλὰ καὶ σῶμα συγγρωῶν αἰσθανόμερον εἶναι τι καὶ κατὰ τοῦ τοιούτου σώματος τοῦτομα τοῦτο τὸ ζῶον λέγεσθαι, τολμήσεις φάναι μηδὲν εἶναι τὸ ζῶον; οὐκοῦν οὐδὲ τὸ λευκὸν οὐδὲν ἐστιν, οὐδὲ τὸ βαδίζον οὐδὲ τὸ τρέχον; ἀπὸ γὰρ τῶν συμβεβηκότων ἑαυτῷ τὸ σῶμα προσαγορεύεται λευκὸν, βαδίζον καὶ τρέχον. ἀντὶ δὲ τὰ συμβεβηκότα τὸ μὲν λευκότης ὀνομάζεται, τὸ δὲ βιάδιαι, τὸ δὲ δρόμος. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον αἰσθησις μὲν ἐν τι τῶν ὑπαρχόντων τοῖς σώμασιν, αἰσθανόμερον δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα· τοῦτ' οὖν καὶ ζῶον ὀνομάζεται. τίς οὖν θεασάμενος αἰσθανόμερον σῶμα, παρῆς τὸ ζῶον ὄνομα ζητήσει τι κατ' αὐτοῦ λέγειν ἕτερον; ἀφ' οὖν τοῦτ' αἰσθάνεται τὸ σῶμα καθάπερ Κένταυρος, ἢ καὶ τυγχάνει τι τῆς προσηγο-

nox proprio nomine cuique imposito, ex ipsis jam composita nectere. Ergo subjecto corpori unum hoc primum infit quod sentit. Num cui id inest, animal non appellabis? Non inquires. Atqui de nomine hoc pacto haesitabis. Sed nec sentiens corpus esse concedes? Jam ita de rebus ipsis falso opinaberis. At si et corpus aliquid sentiens esse et nomen hoc animal de ejusmodi corpore dici concedes, audebis postea dicere animal nihil esse? Ergo nec album aliquid est nec inambulans nec currens, quippe ab iis quae ipsi accidunt dicitur corpus album, inambulans et currens, ipsorum vero accidentium hoc albedo, illud inambulatio, tertium curfus dicitur. Eodem modo sensus unum quid est ex iis quae corporibus accidunt, sentiens vero ipsum est corpus, hoc vero etiam animal nominatur. Quis igitur ubi sentiens corpus aspexit, omisso hoc nomine, animal aliud quaerat, quod de eo dicat? Num corpus duntaxat intelligitur tanquam Centaurus, an res quoque aliqua huic appel-

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ρίας ταύτης ὑποκείμενον πρᾶγμα; δῆλον ὡς καὶ τυγχάνει. τί δὲ, νοεῖται μόνον ἢ αἰσθησις, ἢ καὶ τι τῶν τοῖς σώμασιν ὑπαρχόντων ἐστίν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ καὶ τοῦτ' εἶναι πρόδηλον ὡς ἐν τι τῶν ἐν τοῖς σώμασιν ὑπαρχόντων ἐστὶ καὶ ἡ αἰσθησις. καὶ μὴν εἰ μήτε τὸ σῶμα νοεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐστὶ, μήθ' ἡ αἰσθησις, ἐστὶ γὰρ καὶ ἡδε· πῶς ἄμφω συντιθέντα τὸ σύνθετον οὐκ ὄν ποιήσει; γελοῖον γὰρ ἤδη τοῦτό γε, σῶμα μὲν εἶναι τι καὶ αἰσθησις, αἰσθατόμερον δὲ οὐδὲν εἶναι σῶμα· καὶ τούτου γελοϊότερον, αἰσθατόμερον μὲν εἶναι σῶμα, ζῶον δ' εἶναι μηδὲν, ὡσπερ ἄλλο τι καὶ οὐ τοῦθ' ὑπάρχον ζῶον, ἢ διαφέρον τι τῷ λόγῳ δηλοῦν ἐπιχειρεῖν ὅτιοῦν ἢ ὀνόματι. τῆς δ' αὐτῆς ἀτοπίας ἔχεται καὶ τὸ μὴ συγχωρεῖν εἶναι τι νόσον· εἰ γὰρ οὐδὲν ἐστὶ διάθεσις, οὐδὲ νόσος ἐστὶ τι. δοθείσης δ' εἶναι διαθέσεως, ἐστὶ τι καὶ νόσος· ἥτις γὰρ ἂν ἐνέργειαν βλάβη διάθεσις, ἐκείνη νόσος ἐστίν. ἀλλ' οὐκ ἔχεις μοι δεῖξαι, φασὶ, νόσον αὐτὴν καθ' ἑαυτήν. οὐδὲ γὰρ φρενίτιν, ὦ οὔτος, οὐδὲ πυρετόν. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα συγχωρεῖς

lacioni est subjecta? Patet *proculdubio esse subjectam aliquam*. Quid vero? sensusne tantum intelligitur, an etiam aliquid eorum quae corpori insunt? Mihi vero etiam id clarum esse videtur, nempe sensum unum esse ex iis quae corpori insunt. Atqui si neque corpus tantummodo intelligitur, sed etiam subsistit, nec etiam sensus, imo is quoque subsistit, qui fiet ut ambo conjuncta compositum efficiant non ens? Nam id jam periridiculum sit aliquid corpus quidem esse ac sensum, nihil tamen esse sentiens corpus, sicut illud magis ridiculum, sentiens quidem corpus esse, animal autem nihil esse, ceu aliud quiddam animal sit, et non hoc, aut quicquam intersit, oratione an nomine indicare aliquid velis. Aeque absurdum sit et morbum negare aliquid esse. Quippe si affectus nihil sit, morbus quoque nihil erit; sin affectus aliquid esse detur, utique et morbus aliquid fuerit. Quicumque enim affectus functioni officit, is est morbus. At non potes, inquit, ostendere mihi ipsum per se morbum. Imo nec phrenitim, vir bone, nec febrem, quae tamen et ipsa esse

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ὑπάοχειν καὶ ἄλλα πολλά. τὴν γὰρ μικρολογίαν τῶν ὀνομάτων, ἣν ἐκοιμψεύσαντό τινες τῶν φιλοσόφων, ἀνατρέπουσαν ἄπασαν τὴν ἐν τῷ βίῳ συνήθειαν, ὡς μὴ δι' ἐκείνους αὐτῇ χρῆσθαι δύνασθαι κατὰ τὰ σφῶν αὐτῶν συγγράμματα, παραιτοῦμαι λέγειν τὰ νῦν, ἐτέρωθι διειλεγμένος ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιπλέον. εἰρηκῶς οὖν οὐδὲν ἤττον ὅσα χρὴ καὶ τοῖς περὶ τῶν στοιχείων λογισμοῖς, λέγω δὲ μικρολογίαν, ἐν ἣ διαιροῦνται κατὰ γένη τό τε ὄν καὶ τὸ ὑφεστός. ἀδιαφόρως γὰρ ἡμῖν κἀνταῦθα καὶ κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον εἰρήσεται ταῦτα. πάντας δ' ἐν πᾶσιν ἐξελέγγειν ἀδύνατον. ἀλλὰ γὰρ περὶ τοῦ μὴ μόνον ἐννοίαν εἶναι νοσήματος ἰδίαν, ἀλλὰ καὶ πρᾶγμα τι τῆς προσηγορίας ταύτης τυγχάνον ὑποκεῖσθαι, κατὰ γε τὸ παρὸν ἀρκεῖ λελέχθαι ταῦτα. σαφέστερον δ' ἐτι τοῦτ' αὐτὸ νοηθήσεται τοῦ λόγου προϊόντος, ἐπειδὴν ὁ περὶ πρώτων ἐνδείξεων περαίνεται λόγος. ὅσα δὲ περὶ νοσήματος εἴρηται νῦν, ἡγοῦμαι καὶ περὶ συμπτώματος εἰρησθαι καὶ πάθους, ὑγείας τε καὶ ἀρτιότητος, ἰσχύος τε καὶ δυνάμεως ἀπάντων τε τῶν

fateris, sicuti multa alia. Nam micrologiam nominum, quam philosophi quidam scite sunt commenti, sed quae omnem in vita loquendi consuetudinem subvertit, sic ut et ipsi quidem in suis ipsorum operibus ea uti possint, impraesentiarum omitto, ut qui et alibi de ipsis diffusius egerim. Igitur quum in opere de elementis nihilominus quaecumque sunt necessaria dixerim, refero tamen micrologiam, qua dividunt in genera ens et existens et subsistens, nam haec nullo discrimine nobis tum hic tum in sequentibus tractatibus exponentur. Ut autem omnes in omnibus refutem fieri omnino non potest. At enim quod non modo propria morbi notio sit, sed etiam res aliqua subjecta, quae hanc appellationem sit fortita, satis faciant ad praesens quae hactenus dicta, clarius autem idem ipsum in progressu sermonis intelligetur, ubi de primis indicationibus absoluta disputatio erit. Quaecumque vero nunc dicta de morbo sunt, ea mihi et de symptomate et affectione esse dicta cenfeo, praeterea de sanitate et integritate, robore et

Ed. Chart. X. [52.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ἄλλων ὧν ὀνόματά τε καὶ ῥήσεις εἰσὶ κατὰ τινῶν ὑποκειμένων λεγόμενα. πάντα γὰρ ταῦτα τοῖς σώμασιν ὑπάρχει, τὰ μὲν ὡς διαθέσεις, τὰ δ' ὡς ἐνέργειαι, τὰ δ' ὡς πάθη· καὶ τὰ μὲν ὡς κατὰ φύσιν ὄντα, τὰ δ' ὡς παρὰ φύσιν, ἐνδείξις τε καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἴδια γίνεται, παρεωραμένη τοῖς πλείστοις τῶν ἰατρῶν.

facultate omnibusque aliis quorum nomina et notiones de rebus quibusdam subjectis sunt dicta. Omnia namque haec corporibus insunt, partim ut affectus, partim ut actiones, partim ut passiones; praeterea quaedam ceu secundum naturam insunt, quaedam ceu praeter naturam. Indicatio quoque ex singulis eorum seorsum praebetur, a plurimis tamen medicorum praetermissa.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

Ed. Chart. X. [53].

Ed. Bas. IV. (59.)

Κεφ. α'. Εἴτερον οὖν, ὡς Ἰέρων, ἡ ἐνδείξις ἐκ τῆς τοῦ
πράγματος φύσεως ὁρμημένη τὸ δέον ἐξευρίσκει, τὴν ἀρχὴν
τῆς τῶν ἰαμάτων εὐρέσεως ἐκ τῆς τῶν νοσημάτων αὐτῶν
ἀνάγκη γίνεσθαι· καὶ γὰρ καὶ ἀτοπον ἕτερον μὲν εἶναι τὸ
ἐνδεικνύμενον τὴν θεραπείαν, ἕτερον δὲ τὸ θεραπευόμενον·
ἕκαστον γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι δύναται δηλῶσαι μᾶλλον ἢ ὑπὲρ
ἄλλου. τοῦτο μὲν δὴ καὶ τοῖς ἐφεξῆς ἔσται σαφέστερον. ἐπεὶ
δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἐκ τῶν διαθέσεων τὰς πρώτας ἐνδεί-
ξεις λαμβάνειν, οὐ γὰρ μὴν ἐπιπεριττῶς τὸν λόγον

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER III.

Cap. I. Si igitur, Hiero, indicatio, quae ab ipsa
rei natura primum oritur, quod agendum sit invenit, necesse
est remediorum inveniendorum initium ex morborum ipso-
rum natura sumi, siquidem absurdum sit aliud esse quod
curandi rationem praescribat, aliud quod curetur; etenim
judicare de se quidque magis potest quam de alio, hoc au-
tem clarius fiet in sequentibus. Verum quoniam omnibus
in confesso est primas indicationes ex affectibus esse sumen-
das, certe laborandum pluribus frustra non est, ut hinc esse

Ed. Chart. X. [53. 54.]

Ed. Bas. IV. (59.)

ἀποδεικνύοντας ὡς ἐντεῦθεν ἀρχεσθαι προσήκει, μᾶλλον δ' ὅτι μήτε τὸ ξύμπαν τοῦτ' ἐστὶ μήθ' ὅλως μέγα τι μέρος, ὡς οἱ μεθοδικοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ σμικροτάτον τε καὶ ἀρχὴν μόνον ἐπιδείξαι παραδῶμεν. αὐτοὶ δὲ φασιν ἐκείνοι τὸν μὲν ἐν τῇ κύστει λίθον, ὅτι τῷ γένει παρὰ φύσιν, ἐνδείκνυσθαι τὴν ἀρσιν. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἀκροχορδόνας καὶ τὰς μυρμηκίας ἀθερώματα τε καὶ στεατώματα καὶ μελικηρίδας, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. τὸ δ' εἰς τὸν ὄσχεον ἐμπεπτωκὸς ἔτερον, ὅτι τῷ τόπῳ παρὰ φύσιν, ἅπαντά τε τὰ ἐξηρθηκότα τὴν εἰς τὴν οἰκίαν χώραν ἐπάροδον ἐνδείκνυται. καὶ μὴν οὐδὲν τούτων οὐδέπω τεχνικόν, ἀλλ' ὅπερ, οἶμαι, καὶ τοῖς ἰδιώταις ἅπασιν ὑπάσχει γινώσκειν· ἐμβληθῆναι γοῦν ἑαυτῶν κλεῖουσι τὸ κῶλον, ὅταν ἐξηρθηκότος αἰσθάνωνται καὶ ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀκροχορδόνα καὶ τὸ ἔλκος εἰς [54] οὐλὴν ἀχθῆναι καὶ τὸ θέυμα τῆς κοιλίας ἐπισχεθῆναι. τὸ δὲ δι' ὧν χοῆ ταῦτα ποιεῖν οὐκ ἴσασι. καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὁ χοῆ προστιθέναι τὸν ἰατρόν. ὥστε ἢ ἀπὸ τῶν ροσημάτων ἐνδείξεις ἀρχὴ μὲν ἐστὶ καὶ οἰοεὶ ὀρηγήριόν τι τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, τῆς τέχνης δ' οὐπω

incipiendum doceam, illud potius monstrare tentemus, neque totum hoc esse, neque prorsum magnam aliquam partem, ut methodici putant, sed minimam et tantum initium. Igitur iidem ipsi ajunt, calculum qui in vesica sit, quod toto genere praeter naturam sit, ablationem sui indicare. Ad eundem modum verrucas pensiles et myrmecias et atheromata et steatomata et meliceridas et alia id genus, at intestinum, quod jam in scrotum decidit, omniaque quae luxata sunt, quod videlicet loco ipso praeter naturam se habeant, reponenda se in suum locum indicant. Atqui tantum abest ut horum quippiam artificii cujusquam sit, ut etiam privatorum cuique patere possit, quippe qui membrum, quum luxatum sentiunt, reduci *in artus* jubent, praeterea verrucam pensilem tolli et ulcus ad cicatricem duci et alvum fluentem sili. Verum quibus haec rationibus fiant, id sane nesciunt, atque id est quod adjici a medico debet. Itaque indicatio quae a morbis sumitur, principium tantum est et tanquam prior impetus methodi medendi, nulla ipsius me-

Ed. Chart. X. [54.]

Ed. Bas. IV. (59. 60.)

τῆς ἰατρικῆς μόριον οὐδέν, ἢ οὐκ ἀξιόλογόν γε μόριον, οὐδὲ ἴδιον, ἀλλ' ὅπερ καὶ τοῖς ἰδιώταις ὑπάρχει κοινόν. ὁ τοίνυν ἔξυρᾶν δυνάμενος ὑφ' ὠντινων ἔσται τὸ δηλούμενον ἐκ τῆς πρώτης ἐνδείξεως, οὗτός ἐστιν ὁ τῶν νοσημάτων θεραπευτής· καὶ εἰ μὲν διὰ τῆς ἐμπειρίας εὗροι, τηρητικός τέ τις καὶ ἐμπειρικός ὀνομασθησόμενος, εἰ δὲ διὰ λόγου τιπὸς, ἢ μεθόδου, λογικός τε καὶ μεθοδικὸς καὶ δογματικός. οὐκοῦν ὁ μὲν ἰδιώτης, ἄνωθεν γὰρ ταὐτὸ ρητέον, ἤκει παρὰ τὸν ἰατρὸν, ἐμβλεῖν κελύων (60) τὸ κῶλον, ἢ διαπλάσαι τὸ συντετριμμένον ὄστουν, ἢ ἐξελεῖν τὴν μελικηρίδα. τὸ δ' ὅπως χρὴ τούτων ἕκαστον ποιῆσαι τῆς ἰατρικῆς ἔστι τέχνης εὗρημα. οἱ μὲν οὖν ἐμπειρικοὶ δι' ἐμπειρίας εὕρισκασθαι πάντα φασίν· ἡμεῖς δὲ τὰ μὲν ἐμπειρία, τὰ δὲ λόγῳ. μήτε γὰρ ἐκείνην ἱκανὴν εἶναι πάντα μήτε μόνον εὕρισκειν τὸν λόγον. οὐ μὴν ἀξιούμεν γε συγκεχυμένην ποιεῖσθαι τὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν τὴν ἐμπειρικὴν, ἰδίᾳ δὲ τὴν λογικὴν, ἢ ὅσην ἑκατέρα δύναμις ἔχη σαφῶς εὕρεθῆ. καὶ νῦν ἡμῖν πρόκειται περὶ τῆς λογικῆς εὕρεσεως εἰπεῖν. ἀρ' οὖν ἔχο-

dicinae artis adhuc portio, aut nec insignis pars nec propria, sed quae etiam plebi sit communis. Ergo cui facultas est illa inveniendi, ex quibus perfici possit quod a prima indicatione suggeritur, is merito morborum est curator; qui si per experientiam invenit, observator et empiricus est nominandus; si ratione quadam et methodo, logicus, methodicus et dogmaticus. Ergo plebejus quidem, altius enim idem repetendum est, medicum adit, reponi sibi membrum jubens, aut os, quod forte fractum est, conformari, aut melicerida sibi tolli, verum quo pacto horum quodque peragatur, medicae artis inventum est. Ac empirici quidem per experientiam invenire omnia contendunt, nos partim experientia, partim ratione, quum neque illa invenire omnia queat neque sola ratio. Verumtamen confusam mixtamque tradendam esse doctrinam non censemus, sed seorsum empiricam, quo facile appareat quam habeat utraque vim. Nunc vero de ea quae ratione paritur inventionem dicere

Ed. Chart. X. [54.]

Ed. Bas. IV. (60.)

μέν τινα μέθοδον ἢ χρῶμενοι τῶν εἰρημένων ἕκαστον εὐρήσομεν; ἀνελεῖν λέγω τὸ περιττὸν τῷ γένει καὶ μεταθεῖναι τὸ τῆν οἰκίαν χώραν ὑπηλλαχὸς, ἐνῶσαι τε τῆς συνεχείας λελυμένον. ἢ τὴν ἐμπειρικὴν ὑπ' αὐτὰ παρακαλέσομεν; ἐγὼ μὲν καὶ πάντῃ πέλεισμαι μέθοδον ὑπάρχειν ἐπὶ τῆς τῶν ζητούμετων εὐρέσεως, ἥς ἀρχὴν εἶναι τῆν ἐκ τῶν νοσημάτων ἕκαστον προσπίπτοντα σκοπὸν. ἢ γὰρ τῆς συνεχείας λύσις τὴν ἐνῶσιν ἐπιζητεῖ· κατὰ μὲν ὅστων κάταγμα λεγομένη, κατὰ δὲ τὸ σαρκώδες μέρος ἔλκος, ὥσπερ γε καὶ τὸ τραῦμα καὶ τὸ ῥήγμα καὶ τὸ σπᾶσμα, τὸ μὲν ἐν σαρκώδει μορίῳ διὰ τοῦ τραυθῆναι γεγονὸς, τὸ δὲ ῥήγμα καὶ τὸ σπᾶσμα χωρὶς τοῦ τραυθῆναι, σαρκώδους μὲν ἐν τῷ ῥήγματι μορίου τῆς συνεχείας λυθέντος, νευρώδους δὲ ἐν τῷ σπᾶσματι. τούτων ἀπάντων ὁ μὲν σκοπὸς ἐνῶσις. εἴτε δ' οἷόν τε τυχεῖν αὐτοῦ καθ' ἅπαν, εἴτ' οὐκ ἐγκωρεῖ πολλαχόθι, τοῦτ' αὐτὸ πρότερον ἤδη τεχνίτου γνώσκειν. ἰδιώτης γὰρ οὐδεὶς οἶδεν οὔθ' ὅτι τῶν φρενῶν τὸ νευρώδες οὔθ' ὅτι τὰ λεπτὰ τῶν ἐντέρων

flatuimus. Num igitur est nobis methodus aliqua qua usis invenire praedictorum singula liceat? dico quod supervacaneum genere sit adinere, et quod motum loco sit, id proprio loco reddere, et quod unitatis solutum sit unire. An empiricem ad haec requiremus? Ego sane methodum esse aliquam, qua quaesita invenias, plane mihi persuasi, ejusque principium esse id quod singuli morbi faciendum dictant. Unitatis namque solutio unionem postulat. Ea in osse fractura dicitur, in carnosa parte ulcus, sicuti etiam vulnus et ruptio et contorsio. Vulnus quidem solutio quaedam ex vulnerando in carnosa parte relicta, ruptio et contorsio citra vulnerationem facta, in ruptione carnosae partis, in contorsione nervosae soluta continuitate. Horum omnium scopus unio, quae an praestari ubique possit, an in multis non possit, hoc utique internoscere primum, iam artificis est. Nemo enim plebejus novit nec nervosam transversa septi partem, nec intestina tenuia non posse quem

Ed. Chart. X. [54. 55.]

Ed. Bas. IV. (60)

οὐκ ἐγγωρεῖ δέξασθαι τὸν σκοπὸν, οὐ μὴν οὐδὲ περὶ πόσθης, οὐδὲ περὶ τοῦ λεπτοῦ τῶν γνάθων οἶδεν· ἀλλ' οὐδ' εἰ τερηδὼν ὁστοῦ δύναται θεραπευθῆναι, καθάπερ ἐν σαρκὶ διάβρωσις· οὐδ' εἰ τὸ κάταγμα σιμφῆται, καθάπερ τὸ τραῦμα, κατὰ ταῦτά δὲ οὐδ' εἰ παρωθῆναι δύναται γιγνώσκει· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καταγμάτων ὁ ἰδιώτης οὐδὲν οἶδεν, εἴτε χρῆ τὴν πόρωσιν ἀναμένειν, εἴτ' ἄλλως ἰᾶσθαι. πολὺν δὲ μᾶλλον οὐδὲ εἰ καρδίας τραθείσης ἢ πνεύμονος ἢ γαστρὸς ἢ ἥπατος ἐλπίζειν χρῆ τὴν ἰᾶσιν· οὐδ' ὄλιγος οὐδὲν οὐκέτι περαιτέρω τοῦ πρώτου σκοποῦ γιγνώσκει τῶν ἰδιωτῶν οὐδεὶς. τοῦτ' οὖν αὐτὸ πρῶτον ἤδη τῆς τέχνης ἔργον, ἥτοι τυχεῖν ἐλπίζειν τοῦ τέλους ἢ ἀπογιγνώσκειν τοῦ τυχεῖν· διττὴ δ' ἡ γνώσις αὐτοῦ καὶ τρίτην οὐκ ἐγγωρεῖ γενέσθαι· διὰ μὲν τῆς ἐμπειρίας ἢ ἑτέρα, μακροῦ δηλονότι χρόνου δεομένη· διὰ δὲ τῆς αὐτοῦ τοῦ πράγματος φύσεως ἢ ἑτέρα· καὶ γὰρ τὴν οὐσίαν ἐκάστου τῶν μορίων ἐπισκίεψεται καὶ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν χρείαν καὶ τὴν θέσιν, ἕξ ἃν ὀριωμένη τότ' ἀδύνατον ἰαθῆναι προ[55]γνώσεται καὶ τοῦ

quem indicant finem recipere, quin etiam de praeputio et de tenui buccarum parte, quod *similiter se habet*, idem ignorat; praeterea an caries sanari queat, sicut erosio carnis, compertum non habet, jam an coalescere fractura possit, ut vulnus, praeterea an callo agglutinari possit, non intelligit, pari modo in capitis fracturis vulgus omnino non novit sitne expectanda calli generatio, an aliter curandum. Porro multo adhuc magis ignorat, an corde vulnerato aut pulmone aut ventriculo aut jecinore fiducia sanationis sit, nec in summa quicquam ultra primum scopum vulgaris quisquam novit. Itaque hoc ipsum primum artis est opus, ut intelligas sperarene finem quo tendis debeas, an secus; ejus autem rei duplex cognitio est, nec potest addi tertia: altera per experientiam, cui longo usu est opus, altera vero per ipsius rei naturam, siquidem haec tum cujusque partis substantiam aestimabit tum actionem tum usum situmque, a quibus procedens non solum quod sanari non potest prae-

Ed. Chart. X. [55.]

Ed. Bas. IV. (60.)

δυνατοῦ δέξασθαι τὴν ἴασιν ὑπὲρ τῆς τῶν βοηθημάτων ἐν-
ρέσεως ἐπισκέψεται.

Κεφ. β'. Πρόδηλον δ' ὡς ἀπὸ τῶν ἀπλουστᾶτων
ἄρξεται. τί δ' ἀπλούστερον ἔλκος ἐπιπολῆς ἐν σαρκώδει
μορίῳ; τοῦτ' οὖν εἰ μὲν ἀπλῶς ἔλκος εἴη, σκοπὸς αὐτοῦ τῆς
ιάσεως ἐνωσις· εἰ δὲ σὺν κοιλότητι, διττὸς μὲν ὁ σκοπὸς, ὅτι
καὶ ἡ διάθεσις διττή· συνεχείας μὲν λύσις τὸ ἔλκος, ἀπώλεια
δὲ οὐσίας τινὸς οἰκείας τῷ ζῳῷ ἢ κοιλότης. εὐρίσκεται δὲ
κἀνταῦθα πολλάκις ὁ ἕτερος τῶν σκοπῶν ἀδύνατος· οἷον εἰ
μὴ μόνον ἡ σὰρξ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑποκείμενον ὄστον ἀπολωλὸς
εἴη· πληρωθῆναι γὰρ ἀκριβῶς ἢ τοιαύτη κοιλότης οὐ δύνα-
ται, ἀλλ' ἐπουλωθῆναι μὲν, ὅπερ ἦν ἔλκος ἴασις, ἀνάτος
δὲ ἡ κοιλότης καταλειφθήσεται. τοῦτ' οὖν αὖθις αὐτὸ πάν-
τως μὲν ἦτοι διὰ τῆς ἐμπειρίας ἢ διὰ τοῦ λόγου χρὴ γινῶναι·
ὁ Θεσσαλὸς δὲ οὔτε τούτοις χρῆται καὶ τρίτον οὐδὲν προστί-
θισιν, εἴτ' οὐκ αἰδεῖται ληρῶν, ἀλλ' ἐᾷ τοῦτο· τὸ κοῖλον
δ' ἔλκος ἐν σαρκώδει μορίῳ χωρὶς τοῦ πεπονθέναι τι τῶν
ὑποκειμένων ὅπως ἰασώμεθα λεγέτω παρελθὼν ὁ Θεσσα-

videbit, sed etiam de inveniendis ei remediis deliberabit,
quod recipere sanitatem potest.

Cap. II. Constat autem quod a simplicissimis inci-
piat. Porro nihil est simplicius ulcere quod in summa car-
nosa parte sit; hujus ergo si modo ulcus tantum sit, curatio-
nis scopus unitio est. Sin etiam cum cavitate sit, duplex ejus
propositus est finis, sicuti etiam duplex est affectus, nempe
ulcus quod est unitatis solutio, et cavitas quae disperditio
est substantiae alicujus animali propriae. Invenitur autem
hic multoties alter scopus impossibilis, veluti quasi si non
modo caro ipsa, sed etiam subditum illi os perierit, quippe
impleri ad unguem cavitas ejusmodi non potest, cicatrice in-
duci certe potest, sed haec ulceris sanatio est, cavitas autem
insanabilis remanebit. Hoc igitur rursus ipsum aut expe-
rientia, aut ratione dignosci omnino oportebit. At Thessa-
lus nec his utitur nec tertium quicquam adjicit, et tamen
nugari non erubescit, sed hoc permittit. Illud potius do-
ceat imitator Thessali medicus quo pacto cavum in carnosa

Ed. Chart. X. [55.]

Ed. Bas. IV. (60.)

λειος ἰατρός. ἐμβαλόντες, φησί, τὸ σαρκωτικὸν φάρμακον· εὖ γε τῆς εὐχερείας, ἴσως δ' ἀναισθησίας εἰπεῖν ἦν ἄμεινον, εἰ σαρκωτικὸν εἰπὼν ἀπηλλάχθαι δοκεῖ τοῦ ζητουμένου· εἰ γὰρ ἤδη τὸ σαρκωτικὸν ἐπιστάμεθα, τί ζητοῦμεν ἔτι; λέγε μοι τὸ σαρκωτικὸν ὃ τί ποτ' ἐστίν, ᾧ μέλλεις χρῆσθαι; λιβανωτὸν, οἶμαι, φήσεις, ἴσθιν ἢ ἀριστολοχίαν ἢ ὀρόβιον ἢ ἄλευρον ἢ πάνακα· τῶν γὰρ ξηρῶν φαρμάκων πρῶτον μνημονεύσω. ταῦτ' οὖν εἰπέ μοι πόθεν εὔρες; ἐκ τῆς πείρας, φησί. τί δὴ οὖν ἔτι προσέθηκας σύ; τὸ μὲν γὰρ ὅτι χορὴ πληροῦν τὸ κοῖλον οἶδε δήπου καὶ ὁ ιδιώτης. τὸ δ' ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν φαρμάκων, ἐδίδαξεν ἡ πείρα. Θεσσαλὸς δ' οὐθ' ὡς ἐμπειρικός οἶδε τὸ φάρμακον οὐθ' ὡς λογικός. ὡς ἐμπειρικός μὲν, ὅτι μὴ βούλεται· ὡς λογικός δὲ, ὅτι μὴ δύναται· ἐπεὶ ὅτι γε ὡς ἐμπειρικός οἶδεν, ἀκριβῶς ἐγὼ τοῦτο γινώσκω. δυοῖν γὰρ ὄντων ἀπάσης εὐρέσεως ὀργάνων, ἐμπειρίας καὶ λόγου, ὃ τὸ μὲν εὐρημένον ἐπιστάμενος, εἰπεῖν δ' οὐκ ἔχων αὐτοῦ τὸν λόγον, εὐδηλὸς ἐστίν ἐκ τῆς ἐμπειρίας εὐρηκῶς. ἵνα

parte ulcus nullo ex iis quae subsunt laeso sanabimus. Sarcotico, inquit, medicamento imposito; bene sane, magna facilitas, fortasse autem stupiditas potius erat dicendum, si, quum sarcoticum dixit, satisfecisse se quaestioni putat, quippe si sarcoticum jam scimus, quid amplius requirimus? dic nobis quodnam illud sarcoticum sit quo es ufurus. Thus, reor, inquires, aut irim, aut aristolochiam, aut ervi farinam, aut panacem; nam de siccis medicamentis principio mentionem faciam, age igitur haec medicamenta quo pacto invenisti? Experientia, inquis. Quid igitur est quod per te amplius est adjectum? Siquidem quod cavum implendum sit, id quidem vel privatus novit; at ex quibus id et per quae medicamenta fiant, experientia docuit. Thessalus vero nec ut empiricus nec ut logicus medicamentum illud novit; ut empiricus, quia non vult; ut logicus, quia non potest; nam ego eum ut empiricum id scire plane novi. Quum enim duo sint omnis inventionis instrumenta, experientia et ratio: qui quod inventum est, novit, sed tamen rationem ejus dicere *in promptu* non habet, is prodit se per experien-

Ed. Chart. X. [55. 56.]

Ed. Bas. IV. (60.)

τοίνυν εἰδῆ πόσον ἀμαρτάναι, μικρὸν ἤσυχάσας ἀκροατῆς ἡμῶν γενέσθω· βούλομαι γάρ τινα διαλεχθῆναι τῷ μόνῃ τὴν ἐμπειρίαν πρὸς βένοντι· δίκαιον γὰρ οἶμαι καὶ κείνον εἰπεῖν ὅπως εὔρε τοῦτ' τὸ σαρκωτικὸν φάρμακον τὸ ξηρὸν, ὃ δὴ κεφαλικὸν ὀνομάζουσι· σύγκαιται δὲ ἐξ ἵρεως καὶ ἀριστολοχίας ὀρόβου τε καὶ λιβανωτοῦ καὶ μάννης. ἔστι καὶ ἕτερόν τι ᾧ πρὸς τοῖς εἰρημενοῖς καὶ φλοῖος πάνακος ἐπεμβάλλεται· καὶ μὲν δὴ καὶ ἕτερόν ἐστιν ᾧ καὶ καδμεία πεπλυμένη προσεπεμβάλλεται. λεγέτω τοίνυν ὑπὲρ τούτων ὅπως εὔρεθη. καὶ τί μοι, φησὶ, ζητεῖν ὑπὲρ τῆς εὔρεσεως αὐτῶν, ἀλλ' οὐ τοῖς εὔρημένοις ὀρθῶς χρῆσθαι; ταῦτ' μὲν οὖν εὐθύς κατ' ἀρχὰς ἀποφαίρονται, κατὰ σύμβασιν δὲ, καλοῦσι γὰρ οὕτως αὐτοὶ καὶ τῷ ῥήματι τούτῳ, ποτὲ μὲν ἐξ ὀνειράτων ἐνδέ- [56]χέσθαι τὰ τοιαῦτα εὔρησθαι φασιν, ἔστι δ' ὅτε κατὰ δὴ τινα τύχην ἐκχρηθῆναι τὸ ἕτερον εἰς τὸ ἕτερον, εἰτά τινα τῷ μίχτῳ τομηῆσαι χρῆσασθαι, τῆς τόλης δ' οὐ λέγειν τὴν ἐλπίδα. ταῦτ' μὲν οὖν πρόδηλος λῆρος. ὁ δὲ τρίτος αὐτοῖς τρόπος τῆς εὔρεσεώς ἐστιν ὄντως ἐπιλογιστικός· ἐκάστου

tiam id invenisse. Ut igitur quantum erret intelligat, aurium nobis operam paulisper accommodet, volo enim paucis cum folius experientiae professore agere; etenim hunc quoque dicere par est quo pacto siccum hoc quod carnem producat medicamentum invenerit, quod utique cephalicum nominant; porro componitur id ex iride et aristolochia et ervo et thure et manna *purgamento thuris*. Est autem et aliud quod praeter jam dicta corticem panacis recipit, sicuti etiam aliud cui elota cadmia admiscetur. Dicat itaque mihi, haec quomodo sint inventa. Et quid, inquit, attinet de inventione eorum quaerere, ac non recte potius inventis uti? Atque haec quidem initio statim respondent, in colloquio vero, sic enim κατὰ σύμβασιν hoc verbo vocant, interdum quidem ex somniis inventa esse potuisse talia dicunt, interdum forte quapiam aliud fuisse in aliud assusum, mox aliquem uti mixto ausum, caeterum audaciae ejus spem non dicunt. Haec igitur manifestae sunt nugae. Tertius his inventionis modus plane est epilogisticus, liqui-

Ed. Chart. X. [56.]

Ed. Bas. IV. (60 61.)

γὰρ ἐκείνων ἀπλῶν ἰδίᾳ τις πεπειραμένος ὡς σαρκωτικῶν, κἄπειθ' εὐρίσκων ἐνίοτε μὴ σαρκοῦντα, προσπιλοχίσσατο μὴ πάσῃ φύσει πᾶν ἀρμόττειν. εἰ γὰρ ὄν οὐκ ἐσάρκωσεν ἡ ἀριστολογία, τοῦτον ὁ λιβαρωτὸς ἐσάρκωσεν, ὧ δ' ὁ λιβαρωτὸς οὐκ ἤρμοττε, τούτῳ τῆς ἰσείας προσαρχθείσης ἀπήντησε τὸ δέον, εὐλογον, οἶμαι, μὴ πάντας ὑπὸ πάντων ὁμοίως διατίθεσθαι· τούτου δ' ἅπαξ εἰς ἐπιλογισμὸν ἐλθόντος ἄμεινον ἔδοξεν ὡς οἷόν τε πλεῖστα τῶν ὁμοειδῶν εἰς ταῦτόν ἀναμιῆσαι, ἢ ἐκάστη φύσει σώματος εὐπορῆ τοῦ προσήκοντος. καὶ μὴν, ὧ ἑταίρε, ἐν τῇ συμπλοκῇ τῶν εἰδῶν οὐ φυλάττονται τῶν οἰκείων οὐσιῶν αἱ ἐνέργειαι, ὡς ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου εἶδους τῶ ὠφελῆν εἰς τόσον ἢ περὶ χρῆ θεραπεύειν εὐπορεῖν τοῦ προσήκοντος. εἰ μὲν γὰρ ἦτοι τὴν φύσιν ἠδύνατο τοῦ σώματος ἐξευρεῖν ἢ τοῦ προσφερομένου φαρμάκου τὴν δύναμιν, οὐδὲν ἂν ἴσως ἐδέησεν αὐτοῖς τῆς τοιαύτης ποικιλίας, (61) ἐν ἐκάστοτε φάρμακον ἐφ' ἐπὶ σώματι τὸ συμφέρον εὐρίσκειν δυναμένοις. ἐπεὶ δ' ἀγνοοῦσιν ἐκάτερον, κακῶς ἀγαμιγνύουσιν ἅπαντα, πολλαῖς φύσεσιν ἀρμόττον ἐπιτεχνή-

dem simplicium illorum privatim quispiam unumquodque ut sarcoticum expertus, mox carnem aliquando non facere cernens, ratione deprehendit non omni naturae eorum quodque competere. Si enim cui aristolochia ulcus carne non implevit, huic thus contulit, cui autem thus non profuit, huic iris admota fuit utilis, rationabile erat, arbitror, non omnes ab omnibus similiter affici. Hoc ubi semel in ratiocinationem venit, melius factu est visum quam plurima ejusdem speciei in idem miscere, quo nulli corporis naturae deesset quod conveniat. Atqui, amice, in commixtis speciebus non servatur actio suae ejusque substantiae, sicut in unaquaque corporis specie adfit quod juvare morbum curandum conveniat. Nam si aut corporis naturam invenire possent, aut adhibiti medicamenti facultatem, non esset fortasse iis tali varietate opus, ut quibus unum illud medicamentum quod uni corpori conveniret, invenire in promptu semper esset. Nunc quum ignorant utrumque, male omnia miscent, unum scilicet quod omnibus naturis quadret,

Ed. Chart. X. [56.]

Ed. Bas. IV. (61.)

σασθαι βουλόμενοι ἐν φάρμακον. τοῦτον τὸν τρόπον τῆς συνθέσεως τῶν φαρμάκων ἐγὼ πείθομαι τοῖς πρώτοις τῶν ἰατρῶν ἐπιγεροῆσθαι καὶ ὡς ἀρχαῖον εὔρεμα προσίεμαι. τοσοῦτόν γε μὴν ἀποδεῖν ἠγοῦμαι τῆς ὄντως μεθόδου θεραπευτικῆς, ὅσον εὐλογώτερός ἐστι τῶν ἐγχεομένων εἰς ἄλληλα κοσκίνων. εἰ γὰρ μὴ λογίζεται πρῶτον μὲν ὡς μόνης τῆς ἐξ ὁμοειδῶν φαρμάκων συνθέσεως, οὐ μὴν τῆς γ' ἐξ ἐναντίων εἴρηκε τὴν μέθοδον. ἔπειθ' ὡς ἐν τῷ πλήθει τῆς μίξεως ἐν μὲν, εἰ τύχοι, τὸ τῷ πάσχοντι προσῆκόν ἐστι φάρμακον, ἐγχωρεῖ δὲ καὶ μηδὲν, ἑπτὰ δ' ἢ ὀκτώ τῶν οὐκ οἰκείων ὥστε πλείοσιν ἀριθμοῖς βλάψαι τὸ τοιοῦτον ἢ ὠφελῆσαι· ταῦτ' εἰ μὴ λογίζεται, πλέον αὐτὸν ἀγροεῖν ἢ γινώσκειν τοῦ πράγματος εἴποιμ' ἂν. ἔλαιον γοῦν ἐγχεόμενον ἔλκει κοίλῳ πάντων ἐναντιώτατον φάρμακον· εἰ γὰρ ἐπιθήσεις οὕτω θεραπεύειν, αὐτῇ γνώσεις τῇ πείρα ἠυλαρόν καὶ βρωῶδες ἀποτελούμενον τὸ ἔλκος. εἰ δὲ καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους θερμὴ τύχοι καὶ ὁ ἄνθρωπος εἴη κακοχυμώτερος, ἢ φύσει

moliri medicamentum studentes. Hanc ego componendorum medicamentorum rationem a primis illis medicis excogitatam arbitror, atque ut antiquum inventum recipio. Caeterum tanto eam a vera medendi methodo abesse reor, quanto certe rationabilior est transfusus in se mutuo cribris. Quippe nisi illud primum cogitet, solius se compositionis, quae ex similibus specie medicamentis conflatur, non ejus quae ex contrariis inicitur, methodum dixisse, mox in ejus miscellae multitudine unum fortasse esse medicamentum, quod laboranti sit utile, fortasse vero nec unum, *contra* vero septem octove quae propria *ex usu* non sint, ita ut pluribus numeris obsit ejusmodi medicamentum quam profit, haec, inquam, nisi reputet, plus eum ignorare de re ipsa quam novisse dixerim. Oleum namque cavo ulceri infusum adversissimum omnium medicamentum est; nam si ita mederi velis, usu ipso intelliges sordidum ac fungosum ulcus fieri. Quod si tempestas quoque anni calida sit, ac vitio mali fucci magis homo laboret, aut fluxionibus magis obnoxius natura sit,

Ed. Chart. X. [56. 57.]

Ed. Bas. IV. (61.)

ῥευματικώτερος ἢ καὶ περὶ τὴν διαίταν τι πλημμυλοῖη, κίνδυνος τούτῳ σαπῆναι τὸ μόριον ἐν ᾧ τὸ ἔλκος ἐγένετο. κίνδυνος δὲ καὶ εἰ κηρῶ μόνῳ χρῶο, καὶ εἰ τήκων ἐλαίῳ· ταυτὶ μὲν οὖν διασῆψαι σοι τὸ ἔλκος· εἰ δὲ ἰὸν λιώσας ἐμπλάττης, οὐ διασῆψαι μὲν οὗτός γε οὐδαμῶς, ὀδύνην δ' ἐργάσεται καὶ δῆξιν οὐ σμικρὰν, ἀνάβρωσίν τε καὶ φλεγμονήν· εἰ δὲ ἐπιπλέον χρῆσαιο, καὶ σπασμῶν. ἐπεὶ τοίνυν οὔτε τὸ ἔλαιον οὔτε ὁ ἰὸς οὔτε ὁ κηρὸς ἔλκος κοῖλον σαρκῶσαι δύνανται, δῆλον ὡς οὐδὲ μίξει ποτ' αὐτὰ τῶν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας οὐδεὶς· ἀλλ' ἐγὼ μίξω γε τῷ θέοντι μέτρῳ καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία φάρμακα τῶν βλαπτόντων ἰδίως ἔλκος κοῖλον. εἰ γὰρ μὴ ταῖς αὐταῖς δυνάμεσι βλάπτειν, ἀλλ' ὑπερτερταῖς, ἀμετρα δῆπουθέν ἐστιν ὡς [57] πρὸς ἔλκος κοίλου πλήρωσιν. ἀλλ' ὅπως ἐκ δυοῖν ἀμέτροις κρᾶσεων ἐν ἀποτελεῖται σύμμετρον, ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων συνθέσεως ἐμαῖδομεν λογισμοῖς. οὐκουν ἔτι χαλεπὸν ἔξ ἐλαίου καὶ κηροῦ καὶ ἰοῦ συνθεῖναι φάρμακον σαρκωτικόν· εἰ γὰρ εἰδείης ὡς

aut etiam in victus ratione delinquat, periculum est ne illi pars ea computrescat in qua ulcus est factum, periculum vero est et si cera sive sola sive in oleo soluta utare, atque haec quidem putrescere ulcus facient, at si aeruginem ad laevorem tunfam insperges, ea quidem nullo modo putrefaciet, dolorem tamen ac mordicationem inferet non parvam, praeterea exedet ac phlegmonem excitabit; quod si largius uteris, convulsionem quoque accerset. Quoniam igitur neque oleum neque aerugo neque cera cavum ulcus implere carne potest, constat quod ex iis qui experientiam profitentur nemo unquam ea miscebit; at ego sane haec miscebo, imo debita mensura non haec modo, verum etiam alia mille pharmaca ex iis quae praefertim cavo ulceri sunt inimica. Nam si non iisdem facultatibus laedunt, sed quodam modo contrariis, et ametra sive immoderata profecto fuerint, ut ad cavum ulcus implendum. Verum quemadmodum ex duobus temperamentis immoderatis unum efficiatur commoderatum, id in medicamentorum rationibus docuimus. Non est igitur difficile ex oleo, cera et aerugine medicamentum

Ed. Chart. X. [57.]

Ed. Bas. IV. (61.)

ξηραίνεσθαι μετρίως δαίται τὸ τοιοῦτον ἔλκος, οὐ ξηραίνει δ' οὔτε ὁ κηρὸς οὔτ' ἔλαιον, εἰδείης ἂν ὡς οὔτε ἐκάτερον οὔτ' ἄμφω πληρώσουσιν ἔλκος κοῖλον· οὐ μὴν οὐδ' ὁ ἰὸς μότος, ἀμέτρως γὰρ ξηραίνει. μίξας οὖν ἅπαντα συμμέτρως ξηρὸν ἐργάσασθαι δυνήσῃ φάρμακον· ὁπόσον δ' ἐκάστου χορὴ τὸ μέτρον εἶναι δέδεικται μὲν ἤδη μοι κἄν τοῖς περὶ φαρμάκων συνθέσεως ὑπομνήμασιν, δειχθήσεται δὲ καὶ νῦν, εἰ δεηθείη, τοῦ λόγου προϊόντος. ἀποπέμψαι γὰρ με χορὴ πρῶτον ἀπὸ τῶν ἐφεξῆς λόγων τὸν ἀμέθοδον ἐκείτον Θεσσαλὸν, ἐνδειξάμενον αὐτῷ πόσον ἀμαρτάνει τοῦ δέοντος. φροσῶ γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ τὰ νῦν εἰρημίνα σαφῶς ἐνδείκνυται τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ὁποῖαν τινα εἶναι χορὴ. ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τοὺς τοιοῦτους ὁ λόγος· ὥστε ἀναγκαῖον ἔτι διαλεγθῆναι πρὸς αὐτοὺς εἰθέρδε ποθέν ἀρξάμενον. ἅπαντα κοιλότης παρὰ φύσιν ἐνδείκνυται τὴν πληρώσιν· ὥστε καὶ ἡ ἐν τῷ σαρκώδει μορίῳ· αὕτη δὲ ἡ πληρώσις σκοπὸς τῆς τῶν ἰαμάτων εὐρέσεως γίνεται. ἵνα δ' εὐρεθῇ τὰ πληρώσαντα καὶ

quod carnem producat conficere; si enim noris ejusmodi ulcus mediocriter siccandum esse, non siccare autem nec ceram nec oleum, utique intelliges nec alterum seorsum nec ambo simul cavum ulcus implere posse, imo vero nec aeruginem solam, ut quae immodice siccet. Ergo si omnia miscueris, modice siccum efficere medicamentum poteris; quis vero cujusque esse modus debeat, id mihi in libris qui de medicamentorum compositione sunt inscripti jam traditum est, nunc quoque si res postulet, indicabitur in sermonis progressu. Nam primum omnium abigendus mihi a sequentibus libris amethodus iste Thessalus est, sed quum indicavero prius illi, quantum a recto aberret. Nam prudenti homini vel quae nunc dicta sunt satis ostenderint qualis esse debeat medendi methodus, verum non est cum talibus sermo. Itaque etiam necesse est cum istis adhuc disputemus hinc fere sumpto initio. Omnis quae praeter naturam est cavitas impleri postulat, quare et quae in carnosa etiam accidit parte, ipsa vero impletio inveniendorum remediorum finis quo tenditur est. Ut vero quae impleant invenias et multa

Ed. Chart. X. [57.]

Ed. Vaf. IV. (61.)

λόγον δεόμεθα συγροῦ καὶ πολλῶν τῶν κατὰ μέρος ἐνδείξεων, καὶ μεθόδου λογικῆς ἀκριβοῦς· ἐθεάσω γοῦν πολλάκις ἔλκη δυσίατα μὴ δυναμένους θεραπεῦσαι μήτε τοὺς τὴν ἐμπειρίαν πρὸςβέοντας ἰατροὺς τοῦτους δὴ τοὺς πολυφαρμάκους, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς τὸν ἀναλογισμὸν ἐπαγγελλομένους ἅπαντας. οἱ γὰρ Θεσπάλιοι μεθοδικοὶ μὲν τούνομα, ταῖς δ' ἀληθείαις ἀμέθοδοι, καθάπερ τινὲς ὄροι λύρας οὐδ' ἐπαίειν ἱκανοὶ τῆς τοιαύτης θεωρίας ἐσσι, μὴ τοί γε δὴ λογισμῶ τὸ δέον ἐξενρίσκειν. ἐθεάσω δὲ πολλάκις ἐπὶ τῶν τοιούτων ἔλκων τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλο μεταβαίνοντας φάρμακον, οὐ μὰ Αἴα λογισμοῦ τινος ἐξηγουμένου τῆς μεταβάσεως, ἀλλ' ἐπειδὴ πολλῶν μὲν ἐπειράθησαν πληρούντων ἔλκη κοιλὰ, τὴν δ' ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν ἰδιοσυγκρασίαν, ἐφ' οἷς ἕκαστον αὐτῶν εὐδοκίμησεν οὔτε διαγιγώσκειν οὔτε μωμῆσθαι δύνανται, διὰ τοῦτο καὶ νῦν οὐκ ἐπιστάμενοι μὲν ἐφ' ὅ τι γρὴ μεταβαίνειν, ἐλπίζοντες δ' ἐν πολλῇ τῇ κατὰ μέρος διεξόδῳ πάντως εὐρεθήσεσθαι ποτε τὸ προσῆγον, ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλο μεταπηδῶσι, τήγῃ μᾶλλον ἢ λογισμῶ τὴν τοῦ συμ-

ratione opus est et multiplici particulatim indicatione et methodo rationali exacta. Etenim saepe vidisti difficilia sanatu ulcera curare nequivisse nec eos medicos qui experientiam profitentur, istos, inquam, qui remediis scatent, nec etiam eos qui ratiocinationem sibi vendicant omnes. Quippe Thesalioi isti quos methodicos nominant, sunt autem re vera a methodo alieni, tanquam afini ad lyram, nec ad audiendam quidem ejusmodi speculationem sunt idonei, nedum quod rectum est ratiocinatione inveniant. Vidisti autem saepe in ejusmodi ulceribus empiricos quidem alias se ad aliud medicamentum transferre, quum nulla profecto ratio transitum ipsum monstraret, verum quoniam multa sunt experti, quae cavum ulcus impleant, ipsam vero ut iidem vocant, idiosyncrasiam, in qua singula eorum pollere sunt visa, nec dignoscere nec meminisse possunt, ideo nunc quoque ad quod transferant non intelligentes, sed sperantes in multis particularibus experiendis obiter quod conveniat omnino inventum iri, alias ad aliud transiliunt, fortunae potius

Ed. Chart. X. [57. 58.]

Ed. Bas. IV. (61.)

φίροντος εύρεισιν επιτρέποντες. ὁμοιοι δ' αὐτοῖς εἰσι, καὶ μὴ
 θέλωσιν, ὅσοι τῶν δογματιζόντων ἐπὶ τὰς φυσικὰς ἀρχὰς
 τῶν σωμάτων οὐκ ἐδυνήθησαν ἀναβῆναι τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ
 αὐτοὶ, καθότι πρόσθεν ἐδείξαμεν, ἐξ ἡμίσεως εἰσιν ἐμπειρι-
 κοὶ, οἳ οὐκ ἠδυνήθησαν διαλαβεῖν περὶ τῶν πρώτων στοι-
 χείων. περὶ δὲ τῶν ἀμεθόδων τούτων Θεσσαλείων τί ἂν τις
 καὶ λέγοι; μόνοι τοίνυν οἱ ὄντως μεθόδῳ θεραπεύοντες, ἐξεν-
 ρίσκουσί τε τὸ δέον ἢ φάρμακον ἢ διαίτημα καθ' ἕκαστον
 τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἐπιδεικνύουσί τε τὰ σαφέστατα διὰ
 τῶν ἔργων αὐτῶν ὀπηλίκον ἀγαθόν ἐστὶ καὶ ὅσον ὡς πα-
 ρέχει πρὸς τὰς ἰάσεις ἢ περὶ φύσεως πραγματεία. καὶ γὰρ δὴ
 καὶ ὡς τοῖς συνήθως ἀφ' ἑτέρου φαρμάκου μεταβαίνουσιν
 ἐφ' ἕτερον ἐπίοτε παρορᾶται καὶ καταγορηταὶ τὸ χρήσιμον,
 ἐπέδειξά σοι πολλάκις ἐνὶ φαρμάκῳ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐλκῶν
 θεραπεύσας ὧν ἐφθαρὸν ἐκεῖνοι κερῆσθαι. [58] καταγορηθῆ
 δ' εἰκότως ἢ δύναμις τοῦ τοιούτου φαρμάκου διὰ τε τὴν ἀκαι-
 ρίαν τῆς χρήσεως, οὐ μόνον οὐδὲν ὠφελῆσαι δόξαντος, ἀλλὰ
 καὶ προσβλάψαι, καὶ διὰ τὸ μηδὲν ἐπίοτε σαφές ἐργάζεσθαι

quam rationi ejus quod conducat inventione permiffa. Si-
 miles his sunt, tametsi id nolunt, et qui ex dogmaticis
 ad naturalia corporum principia subire ratione non va-
 luerunt. Quippe hi, ut ante ostendimus, ex dimidio
 empirici sunt, qui ne prima quidem elementa potue-
 runt assequi. De istis vero amethodis Theffaliis quid
 quis loqui posset? Soli igitur ii qui vera methodo curant,
 tum singulis id genus ulceribus idonea medicamenta et
 victum aptum inveniunt, tum liquidissime rebus ipsis
 ostendunt quantopere conducatur quantumque ad meden-
 dum lumen praeslet ipsa de natura tractatio. Etenim prae-
 termitti negligique aliquando quod utile sit iis qui ab alio
 pharmaco ad aliud assidue transeunt non semel tibi ostendi,
 uno aliquo ex medicamentis quibus illi fuerunt usi ejus-
 modi ulceribus sanatis. Spreta vero ejusmodi medicamenti
 facultas ab iis merito est, quod videlicet et propter intem-
 pestivum usum non solum non prodesse, sed etiam obesse
 est visum, et quod in primo usu nihil aliquando quod esset

Ed. Chart. X. [58.]

Ed. Bas. IV. (61.)

τὴν πρώτην χρῆσιν. ἐθεάσω δὲ καὶ ὀφθαλμῶν ὀδύνας σφοδροτάτας ἰασαμένους ἡμᾶς ἢ λουτροῖς ἢ οἴκου πόσειν ἢ πυρρίαις ἢ φλεβοτομίαις ἢ καθάρσεσιν, ἐφ' ὧν οὐδὲν ἄλλο ἔχουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἢ ταυτὶ τὰ δι' ὀπίου καὶ μαρδραγόρου καὶ ὑοσκυάμου συντιθέμενα φάρμακα, μεγίστην λῶβην ὀφθαλμῶν· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλω τινὶ τὴν ἐν τῷ παραχρῆμα δόκησιν τῆς ἀνωδυνίας ἀλλ' ἢ τῷ νεκροῦν τὴν αἴσθησιν ἐργάζονται. καὶ πολλοὺς οἶδα μετὰ τὰς τοιαύτας χρήσεις τῶν φαρμάκων, ἐπειδὴν ἀμετροτέρου προσαχθῆ, μηκέτ' ἐπανελθόντας εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἀρξασμένους μὲν ἐντεῦθεν ἀμυδρῶς καὶ μῶρις ὄραν, ἐν τῷ χρόνῳ δ' ὑποχύσειν ἢ μυδριάσειν ἢ φθίσειν ἢ ἑυτιδώσειν ἀλόντας. οἶδα δὲ δήπου συνδιατρίψας ἡμῖν εὐθύς ἐκ μαιρακίου, μηδὲ παρ' ἐνὶ τῶν διδασκάλων θεάσαμένους ἡμᾶς ἔργον τοιοῦτον, ἀλλ' ἐξευρόντας αὐτοὺς τῷ λογισμῷ· καὶ ὅτι γε πολλῷ χρόνῳ τὸν ἀφορισμὸν ἀνεσκεψάμεν ἐκαίτο, ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἀκρητοποσίη ἢ λουτροῦν ἢ πυρρίη ἢ φλεβοτομίη ἢ φαρμακείη λύει, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἄλλης ἀκριβείας Ἱπποκράτους ἠλπίζον μηδ' ἐνταῦθα

evidens effecit. Vidisti porro non minus oculorum nos gravissimos dolores sanare aut balneo aut vini potione aut fomentis aut sanguinis missione aut purgatione, quibus nihil aliud adhibet medicorum vulgus quam medicamenta haec, quae ex opio et mandragora et hyoseyamo fiunt, maximam plane oculorum perniciem, utpote quae nulla re alia sublata ad praefens doloris speciem praestant, quam quod ipsum sensum enecant. Multosque nosti ab ejusmodi medicamentorum usu, cum liberalius fuissent admota, nunquam postea naturalem statum recepisse, sed ex his principio quidem obscure atque aegre vidisse, tempore vero suffusione vel mydriasi vel tabe vel rhytidosi affectos. Nosti profecto non minus et illud, quum statim ab ephebis mecum sis versatus, nec sub ullo me usquam praeceptore vidisse ejusmodi opus, sed id per me ratione excogitasse et quam longo tempore aphorismum illum, *Dolores oculorum meri potio vel balneum vel fomentum vel vena ineisa vel purgatio tollit*, consideraverim; quamque ex reliqua Hippocratis

Ed. Chart. X. [58.]

Ed. Baf. IV. (61. 62.)

μήτε ψευδός τι μήτ' αδύνατον λέγεσθαι· καὶ ὡς τοῦτ' ἦν
 με τὸ προτρέψαν ἐπὶ τὴν ζήτησιν, ἕως οὗ καὶ ταύτην τὴν
 Ἱπποκράτους ὁδὸν ἐξεῦρον διορίσασθαι, πότε καὶ πῶς ἐφ'
 (62) ἐκάστου τῶν εἰρημένων χρηστέον. ὃ καὶ δῆλον ἐποίησα
 πολλοῖς τῶν θεασαμένων τὰ τοιαῦτα, πηλίκη μὲν ἐστὶν ἡ τῆς
 θεραπευτικῆς μεθόδου δύναμις, ἡλίον δὲ κακὸν εἰργάσατο
 μὴ φυλάξαντες τὴν παλαιὰν ἰατρικὴν οἱ τὰς νεωτέρας αἰρέ-
 σεις συστησάμενοι. ταῦτά τοι καὶ ὑμεῖς καίτοι γε ἄκροντά με
 κατ' ἀρχὰς ἠναγκάσατε, λιπαροῦντες διεξελθεῖν ἄπσταν τήνδε
 τὴν πραγματείαν ἣν εὐχομαι μὲν τοῖς θεοῖς ὄνησίν τινα καὶ
 τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις γενέσθαι, βραχυτάτην δ' ἔχω τὴν ἐλ-
 πίδα διὰ τὴν κατέχουσαν νῦν ὀλιγορίαν μὲν τῶν καλῶν,
 ἐπίδοσιν δὲ εἰς τιμὴν πλούτου καὶ δόξης καὶ πολιτικῶν δυνά-
 μewn· ἐφ' ἃ τοῖς ἐκτραπιῖσιν οὐκ ἐνδέχεται τάληθές ἐν
 οὐδενὶ τῶν ὄντων ἐξευρεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπη τῷ θεῷ
 φίλον, οὕτω τελευτήσῃ. τὴν δ' οὖν θεραπευτικὴν μέθοδον,
 ἀσκηθεῖσαν μὲν τοῖς παλαιοῖς ἰατροῖς, ὀλιγορουμένην δὲ νῦν
 ἀτακτησώμεθα καθ' ὅσον οἰοί τ' ἐσμέν, ἀνδρὶς ἀγαλαβόντες

diligentia sperarim, ne in hoc quidem vel falsum quippiam
 vel quod fieri non possit praecipere; idque fuisse quod me ad
 inquisitionem incitavit, quoad ipsa Hippocratis insistens via
 inveni quo pacto discernerem quando quomodoque dictorum
 quolibet utendum sit; qua ratione multis qui talia viderunt
 manifestum feci, quanta medendi methodi vis sit, quantique
 mali occasio fuerint qui non servata veteri medicina novas
 sectas condiderint. Itaque et vos praeterea me, quanquam
 a principio recusantem, orando tamen impulistis ut omne
 hoc opus tractandum susciperem; quod deos precor aliis
 quoque hominibus alieni sit usui; certe minimam spem
 habeo propter eum qui nunc regnat bonarum artium con-
 temptum, divitiarum vero, exilimationis et civilis potentiae
 admirationem; ad quae quisquis se convertit, is nulla in re
 veritatem invenire poterit. Verum haec prout deo placebit,
 ita finientur. At nos medendi methodum quae veteribus
 quidem medicis exulta est, nunc vero neglecta jacet, pro

Ed. Chart. X. [58. 59.]

Ed. Bas. IV. (62.)

τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ προκειμένου παθήματος ἔλκους κοίλου. περὶ μὲν δὴ τῆς πρώτης εὐρέσεως τῶν σαρκωσόντων τὸ τοιοῦτον ἔλκος φαρμάκων ἀρκίτω τὰ μικρῶ πρόσθεν εἰρημένα, καὶ συγχωρεῖσθω δ', εἰ βούλει, τοῖς ἐμπειρικοῖς ἃ λέγουσιν ἅπαντα. περὶ δὲ τῆς τῶν εἰρημένων χρήσεως ἐπὶ μὲν τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπέδειξά σοι πολλάκις· οὐδὲν δ' ἦτιον καὶ νῦν ἐπιδείξει τῷ λόγῳ πειράσομαι πῶς ἐν οἷς ἂν μηδὲν δράσῃ τὸ σύντηδες ἐκάστω φάρμακον, ἐπ' ἄλλο μεταβαίνειν εὐμηγάνως τε καὶ τεχνικῶς ἀποροῦσιν οἱ ἐμπειρικοί. καὶ τοῦτ' εὐλόγως γίνεται· τοῦ γὰρ πρώτου φαρμάκου τῆς ἀποτυχίας τὴν αἰτίαν ἀγροοῦντες, οὐδὲ φυλάξασθαι δὴπουθεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ δευτέρου δύνανται. ἀγροομένης γὰρ ἔτι τῆς αἰτίας δι' ἣν ἐνεργεῖ τὸ φάρμακον, οὐδὲ δι' ἣν ἀποτυγχάνει γινῶναι δυηήσονται. ταύτης δ' ἀγροομένης οὐδ' ἐφ' ἕτερον ἔτι μεταβαίνειν εὐλόγως ἔγχωρεῖ, φυλάξασθαι γὰρ οὐδ' ἐπ' ἐκείνον δυηήσονται τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Κεφ. γ'. [59] Εἵπωμεν οὖν ἡμεῖς ἤδη τὴν Ἱπποκράτειόν τε ἅμα καὶ ἀληθῆ μέθοδον ἔλκων κοίλων ἰάσεως· ἄρ-

virili restituemus, repetita nimirum quam de morbo cavi ulceris inchoavimus disputatione. Ac de prima quidem inventione medicamentorum quae ejusmodi ulcus carne impleant, satisfaciant quae paulo ante diximus, concedamusque, si libet, empiricis quae dicunt omnia. At de inventorum usu et saepe tibi in ipsis rebus ostendi et nunc nihilominus ratione demonstrare conabor quemadmodum empirici, ubi solenne cuique medicamentum nihil profecit, apte ad aliud certaue ratione transire nesciant. Atque id jure accidit; siquidem quum causam improsperi successus prioris medicamenti ignorent, nec quo eam in secundo declinent habent. Quippe quum causam ignorent, cur munere suo medicina fungatur, nec cur fallat intelligere valent. Hoc vero ignorato, neque ad aliud transire merito possunt, nec enim in illo vitare eandem causam possunt.

Cap. III. Agedum igitur ipsi jam Hippocraticam veramque cavi ulceris sanandi methodum tradamus; porro

Ed. Chart. X. [59.]

Ed. Basf. IV. (62.)

χεσθαι δὲ δῆπουθεν αὐτὴν ἐκ τῆς οὐσίας χορῆ τοῦ πράγματος. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῖς κοίλοις ἔλκεσι πρόκειται γεννῆσαι τὴν ἀπολωλυῖαν σάρκα, δεῖ γινώσκειν τί περὶ σαρκὸς γενέσεως, ὡς ὕλη μὲν αὐτῆς αἷμα χρηστὸν, ὃ δ' οἶον δημιουργός τε καὶ τεχνίτης ἢ φύσις. ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς εἰπεῖν χορῆ φύσιν, ἀλλὰ προσθεῖναι τὴν τίνων καὶ ποῦ. δῆλον δὲ ὅτι τῶν ὑποκειμέ-
των σωμάτων οἷς σὰρξ ἐπιτρέφεσθαι μέλλει, τούτων ἢ φύσις ἔσται δημιουργός τῆς γενηθησομένης σαρκός. ἀλλ' ἢ φύσις ἐκάστου τῶν σωμάτων ἐδείχθη κατὰ τινα θερμοῦ καὶ ψυ-
χροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ κράσιν ἀποτελεῖσθαι. δῆλον οὖν ὡς ἢ τούτων εὐκράσια κατὰ τὸ ὑποκείμενον μόριον ᾧ μέ-
λομεν ἐπιτρέφειν τὴν λείπουσαν σάρκα τὸν λόγον ἔξει τοῦ δημιουργοῦ. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν σκεπτέον ἐπὶ παντὸς ἔλκουσ κοίλου δύο ταῦτα, τὸ δ' ὑποκείμενον εἰ εὐκράτως ἔχει, τουτέστιν εἰ κατὰ φύσιν. ἐδείχθη γὰρ ἢ ἐν τοῖς ὁμοιο-
μέρεσι σώμασιν ὑγεία τῶν τετάρων οὐσα ποιότητων εὐκρά-
σία καὶ προσέτι τὸ αἷμα τὸ ἐπιφθέον, εἰ χρηστὸν τε καὶ σύμ-

hanc ab ipsa rei substantia ordiri oportet. Itaque quoniam in cavo ulcere id nobis proponitur, ut caro quae perit restitatur, scire licet generandae carnis materiam sanguinem bonum esse; opificem, *ut ita dicam*, auctoremque naturam. Verum non satis est naturam simpliciter dixisse, nisi etiam quorum natura sit adjectum et ubi. Constat autem quod subjectorum corporum, quibus superinduci caro debet, natura ipsa gignendae carnis opifex est. Porro cujusque corporis natura monstrata est ex calidi, frigidi, humidi ac sicci temperatura consistere. Quare manifestum est justam horum temperiem in subjectis partibus, quibus restitaturi deficientem carnem sumus, opificis habere rationem. Ac primum quidem in omni cavo ulcere duo illa consideranda nobis sunt, et quod subjectum est, justane temperie sit, id est an secundum naturam se habeat; quippe monstratum est sanitatem in similaribus corporibus ipsarum quatuor qualitatum esse justam temperiem; et praeterea sanguis, qui affluit, bonus ac commodatus sit. Si igitur

Ed. Chart. X. [59.]

Ed. Bas. IV. (62.)

μειρον· εἰ μὲν δὴ καὶ τούτων τε μοχθηρῶς ἔχοι, πολλαὶ διαθέσεις γίνονται παρὰ φύσιν· ἡμῶν δ' ὑπόκειται μία κοιλότης ἐν σαρκώδει μορίῳ. ὑποκίσθω τοίνυν ὑγιεινόν τε τὸ χροσίον ἢ τ' ἐπιθρόῃ τοῦ αἵματος ἄμεμπτος ἐν ποσότητι καὶ ποιότητι. καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδὲν ἂν ἔτι κωλύει τὴν πρώτην γένεσιν τῆς σαρκὸς ἄμεμπτον γενέσθαι, μηδενὸς δεηθεῖσαν ἔξωθεν φαρμάκου· τῶν γὰρ αἰτίων ἀμφοτέρων ἐφ' ὧν γίνεται παρόντων καὶ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν ἐμποδῶν ὄντος, οὐκ εἰδέχεται κωλυθῆναι τὴν τῆς σαρκὸς γένεσιν. ἀλλ' ἐν αὐτῷ δὴ τῷ γενέσθαι τὴν πρώτην σάρκα περίττωμα διττὸν ἀνάγκη γίνεσθαι, καθότι καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς περὶ φύσεως εἴρηται λογισμοῖς, ὡς ἀπάσῃ τῇ κατὰ ποιότητα μετακοσμήσει τῆς τροφῆς ἕτερον μὲν παχύτερον, ἕτερον δὲ λεπτότερον ἔπεται περίττωμα. τούτων τῶν περιττωμάτων καὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα γιγνομένων, αἰεὶ τὸ μὲν λεπτότερον ἢ ἀθλόσ' ἐσσι διαπνοή· γίνεται δὲ καὶ δῆλη πολλάκις, ὅταν ἦτοι τὸ ἔμφυτον ἀρρώσθησιν θερμοῦν ἢ τροσῆ χρήσηται πλείου τοῦ δέοντος, ἢ τις ἐπαχθῆ τῷ ζῶν κίνησις σφοδροτέρα. τὸ δ' ἕτερον

horum alterutrum vitiosum sit, multi sane affectus praeter naturam existunt; nobis tamen una cavitas in carnosa parte proponitur. Fingamus igitur et sanam esse partem et sanguinis confluxum circa illum, vel in qualitate vel quantitate vitiam. Porro his ita se habentibus nihil est praeterea, quod obstat quominus prima carnis generatio prospere contingat, idque nullius externi medicamenti ope. Quippe causis ambabus, unde nascitur praesentibus nulloque extrinsecus quod impediatur obstante non potest prohiberi carnis generatio. Verum in ipsa primae carnis generatione duplex provenire excrementum necesse est, veluti etiam in commentariis de natura docuimus, quod omnem qualitatis alimenti mutationem alterum crassius, alterum tenuius, excrementum sequitur. His excrementis etiam per universum corpus semper provenientius quod tenuius est, ipsa invisibilis est perspiratio; quae etiam saepe sit visibilis, quoties vel naturalis calor languet, vel nutrimento utitur quam iustum sit ampliore, vel motus quispiam vehementior ani-

Ed. Chart. X. [59. 60.]

Ed. Bas. IV. (62.)

ὁ ἐπιτρεφόμενός ἐστι τοῖς σώμασιν ἡμῶν ὕψος· καὶ δὴ καὶ
 τοῖς ἔλκεσιν ἰχθὺς μὲν καλεῖται τὸ λεπτὸν περιττώμα, ὕψος
 δ' ἔλκος τὸ παχὺ. καὶ διὰ μὲν τὸ λεπτὸν περιττώμα ὑγρὸν
 τὸ ἔλκος γίγνεται, διὰ δὲ τὸ παχὺ ὑπαρὸν· καὶ δεῖται διὰ
 τοῦτο διττῶν φαρμάκων, ὡς μὲν ὑγρὸν τῶν ξηραίνοντων,
 ὡς δὲ ὑπαρὸν τῶν καθαιρόντων αὐτό. κατ' οὐδένα τοίνυν
 χρόνον τῆς φύσεως ἀργούσης οὐδεὶς ἐστὶ καιρὸς ἐν ᾧ μὴ
 ταῦτ' ἄμφω κατὰ τὸ κοῖλον ἔλκος ἀθροισθῆσεται· ὥστε οὐδὲ
 χρόνος ἐστὶ καθ' ὃν οὐ δεῖσεται τῶν φαρμάκων ἀμφοτέρων,
 τοῦ τε ξηραίνοντος καὶ τοῦ καθαιρόντος. ὁποῖον μὲν οὖν
 εἶναι χρὴ τῷ γένει τὸ φάρμακον εὔρηται· ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ
 τοῦτο, χρὴ γάρ τι τῶν κατ' εἶδος ἕξασθαι ὃ προσαχθῆσεται.
 πόθεν οὖν ἐκείνο καὶ τίος εὔρεθῆσεται μεθόδου, ἢ τῆς ἐν
 [60] τοῖς περὶ φαρμάκων ἀπλῶν δυάμεως εἰρημένης; εἰδεί-
 κνυμεν γὰρ ἐν ἐκείνοις τὰ μὲν ξηραίνοντα, τὰ δ' ὑγραίνοντα,
 τὰ δὲ ψύχοντα, τὰ δὲ θερμαίνοντα τῶν φαρμάκων· ἕτια δὲ
 κατὰ σύζυγιαν ἢ θερμαίνοντα καὶ ξηραίνοντα, ἢ ψύχοντα

mali cortingit; alterum est sordes quae in summo corpore
 nostro colligitur. Quin etiam in ulceribus tenuius excre-
 mentum sanies appellatur; quod crassum est sordes ulceris.
 Ac ex tenui quidem excremento ulcus humidum redditur,
 ex crasso fordidum; eoque duplicibus medicamentis eget;
 utique ut humidum est, siccantibus; ut fordidum, quae ipsum
 expurgent. Ergo quum nullo unquam tempore natura cesset,
 certe nec tempus ullum erit in quo non ambo haec in cavo
 ulcere congerantur; quare nec ullum tempus erit in quo
 non utrumque medicamentorum genus desiderabit, utique
 et quod siccet et quod expurget. Ac cujusmodi quidem
 genere esse medicamentum debeat, inventum jam est; ve-
 rum non est id satis, siquidem specie aliqua inventa est opus,
 quae sit *ulceri* admovenda. Haec igitur quomodo et qua
 methodo invenietur? *nempe* ea quae in libris de simplicium
 medicamentorum facultatibus est tradita? Ostendimus nam-
 que in iis quaedam medicamenta siccare, quaedam hume-
 ctare, quaedam refrigerare, quaedam calefacere, nonnulla
 per conjugationem vel calefacere et siccare, vel frigefacere

Ed. Chart. X. [60.] Ed. Bas. IV. (62.)
 καὶ ὑγραίνοντα, ἢ θερμαίνοντα καὶ ὑγραίνοντα, ἢ ψύχοντα
 καὶ ξηραίνοντα· εἶναι τε καθ' ἕναστος αὐτῶν ἄπειρον μὲν
 τι τῷ πλήθει τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον· εἰς δὲ τὴν χρεῖαν τὴν
 ἰατρικὴν ὁροις εὐσήμοις περιγραφόμενον, πρώτης τινὸς ἐν
 αὐτοῖς γινομένης τάξεως καὶ δευτέρας καὶ τρίτης καὶ τετάρ-
 της. ἐκ ποίας οὖν τάξεως ἔσται τὸ σαρκωτικὸν φάρμακον,
 ὃ δὴ μετρίως ἔφαμεν χρῆναι ξηραίνειν τε καὶ ὑψτεῖν; ἐκ τῆς
 πρώτης δηλονότι· μᾶλλον γὰρ ἐπιταθὲν ὡς μὴ μόνον ἐκδα-
 παντῆν τὸ περιττὸν τῆς ἀποθροεύσεως ὑγρότητος, ἀλλὰ καὶ
 αὐτοῦ τοῦ ἐπιθροέοντος αἵματος ἄπτεσθαι, κωλύσει τὴν σάρ-
 κωσιν ἀναλίσκον αὐτῆς τὴν ὕλην. ἐδείχθη δὲ τοιαῦτα, λιβα-
 ρωτός τε καὶ κριθῖνον ἄλευρον καὶ κνάμινον ὀρόβινόν τε καὶ
 ἴρις ἀριστολογία τε καὶ καδμεία καὶ πάναξ καὶ πομφόλυξ·
 ἅπαντα δὲ ταῦτα ἁλλήλων ἐδείκνυτο διαφέροντα τῷ τε μᾶλ-
 λον καὶ ἥττον. καὶ τῷ μὲν ἀπλῶς ἔχειν τὰς ἐπικρατούσας
 δυνάμεις, τὰ δὲ συνθέτους. ἀριστολογία μὲν γὰρ καὶ πάναξ
 μᾶλλον ξηραίνει τῶν ἁλλων καὶ θερμότερα τὴν φύσιν ἐστί·

et humectare, vel calfacere et humectare, vel refrigerare
 et ficcare; esseque in singulis eorum majoris minorisque
 rationem multitudine sane infinitam, caeterum ad usum me-
 dicinalem limitibus, qui facile comprehendantur, circum-
 scriptam, primo quodam in his et secundo et tertio et
 quarto statuto ordine graduve. Cujus igitur ordinis erit
 medicamentum, quod carni producendae sit aptum; quod-
 que modice tum ficcare debere, tum detergere proposui-
 mus? Certe primi ordinis; quippe quod super hunc fue-
 rit, ita ut non modo humoris qui influit redundantiam
 consumat, sed etiam affluentem sanguinem ipsum popule-
 tur, id refici carnem, ceu materiam ejus absumens, prohi-
 bebitorum. Porro talia esse ostensum est thus et hordeaceam
 et fabaceam et ervi farinam et irim et aristolochiam et cad-
 miam et panacem, pompholygem; omnia vero haec tum
 majoris minorisque discrimine inter se dissidere, tum alia
 eorum simplices facultates vincentes habere, alia composi-
 tas, monstratum est. Siquidem aristolochia et panax tum
 caeteris plus siccant, tum natura magis calent; hordeacea

Ed. Chart. X. [60.]

Ed. Bas. IV. (62. 65.)

τὸ δὲ κρίθινον καὶ τὸ κνάμινον ἄλευρον ἤττον πολὺ ἐκίμων
 ξηραίνει καὶ ἥκιστα θερμότητος μετέχει· λιβανωτὸς δὲ θερμὸς
 μὲν ἐστὶ μετρίως, ἤττον δὲ τούτων ξηραίνει, ὥστε τινὰς φύ-
 σεις σωμάτων οὐδὲ ξηραίνει τὴν ἀρχὴν· ὀρόβινον δὲ καὶ
 ἴρις ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τε καὶ ἀριστολογίας καὶ πάνακός
 ἐστίν. ὅπερ δ' ὁ λόγος ἐκίνησε χρησίμως αὐθις ἀναλάβωμεν.
 ὁ γὰρ τοι λιβανωτὸς ὑγρὰν μὲν φύσιν σάματος σαρκῶσαι
 δύναται, ξηρὰν δ' οὐ δύναται· χορὴ γὰρ (63) ἐπίστασθαι περὶ
 τῶν πρώτων ἐνδείξεων ὡς δύο ἔστων αὐτῶν αἱ διαφοραὶ, τοῦ
 μὲν κατὰ φύσιν τὴν φυλακὴν ἐνδεικνυμένου καὶ διὰ τοῦτο
 ὁμοίων ἑαυτοῦ δεομένου, τοῦ δὲ παρὰ φύσιν τὴν ἀναίρεσιν
 τὴν ἑαυτοῦ καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐναντίων· φθείρεται γὰρ πᾶν
 εἰς ἐναντία τε καὶ δι' ἐναντίων. τὸ μὲν οὖν ἔλκος ὅσῳπερ ἂν
 ὑγρότερον ᾖ, τοσοῦτω δεῖται φαρμάκου ξηραίνοντος μᾶλλον·
 ἢ φύσις δ' αὐτοῦ τοῦ σώματος ὅσῳπερ ἂν ὑγροτέρα τύχη,
 τοσοῦτω δεῖται φαρμάκου ξηραίνοντος ἤττον· ὥστε τῶν ἴσῃν
 ὑγρότητα ἔχόντων ἑλκῶν τὸ μὲν ἐν ξηροτέρῳ τῇ τοῦ κνάμινου-
 τος κράσει μᾶλλον ξηραίνεσθαι δεῖται, τὸ δ' ἐν ὑγροτέρῳ

fabarumque farina multo his minus ficcant, nec ullum ca-
 lorem obtinent; thus vero moderate calet, minus tamen
 illis ficcatur, adeo ut quaedam corporum naturas initio non
 ficcet; ervi farina et iris horum atque aristolochiae et
 panacis medium locum tenent. Verum quod sermo nositer
 utiliter attigit, denuo repetamus. Quippe thus in humida
 corporis natura carnem producere potest, in sicca non po-
 test. Scire namque licet duas esse primarum indicationum
 differentias, una, quod secundum naturam se habet, custo-
 diam sui, indicante, et propterea quae similia sui sint postu-
 lante; altera, quod praeter naturam est, sublationem sui,
 eoque contraria requirente; perit enim quidquid in contra-
 rium et a contrario. Atque ulcus quidem quo est humi-
 dius, eo sane medicamento quod magis ficcet indiget.
 Corporis vero natura quanto est humidior, tanto quod mi-
 nus ficcet, medicamentum postulat. Quare si qua sunt ul-
 cera quibus par est humiditas, quod in sicciore aegrotantis
 temperamento consistit, utique magis ficcari postulat; quod

Ed. Chart. X. [60. 61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

τοσοῦτω καταδεέστερον, ὅσῳπερ ἂν καὶ ἡ φύσις τῆς φύσεως ἀπολείπηται· τὴν γὰρ ἐπιπροσφομένην σάρκα παραπλησίαν εἶναι χορῇ τῇ προὔπαρχούσῃ. ξηροτέρας οὖν οὔσης τῆς ἀρχαίας ξηροτέραν χορῇ γενέσθαι καὶ τὴν νέαν, ὥστε ἐπὶ πλείον αὐτὴν δεῖ ξηραίνεσθαι, καὶ ὅσῳπερ ἂν ἡ ἐπὶ πλείον ξηρὰ, ἐπὶ τοσοῦτω καὶ τὸ προσαγόμενον φάρμακον εἶναι ξηραντικώτερον. ἐπὶ δέ γε τῆς ὑγροτέρας φύσεως εἰς τοσοῦτον αὖ πάλιν ἥτιον ξηραίνοντων χρεῖα ἐστὶ φαρμάκων, εἰς ὅσον καὶ ἡ σὰρξ ἥτιον ἐστὶ ξηρὰ. τοιαύτην οὖν ἔχει κρᾶσιν λιβανωτὸς, ὡς πρὸς ἀνθρωπίνην φύσιν σώματος. πρὸς μὲν γὰρ τὰς εὐκράτους καὶ μέσας ὁμολογεῖ, τῶν δ' ὑγρατέρων ἀτρέμα ξηραντικώτερος ὑπάρχει, ὥσπερ οὖν αὖ καὶ τῶν ἄκρως ξηρῶν ὑγρότερος ἀτρέμα. δεόντως οὖν ἐπὶ μὲν ἐρίων ἐλκῶν τε καὶ φύσεων ὁ λιβανωτὸς ἐκπνύσκει μὲν, οὐ μὴν καὶ σαρκῶ· κατὰ δέ τινας ἤδη καὶ σαρκῶ. παραφυλάξας οὖν εὐρήσεις ὁμολογοῦν τῷ λόγῳ τὸ φαινόμενον. ἐν μὲν γὰρ ταῖς [61] ὑγροτέραις φύσεσι σαρκωτικός ἐστίν, ἐν δὲ ταῖς ξηροτέραις οὐκ ἐστὶ· καὶ κατὰ μὲν τὰ μετρίως ὑγρὰ τῶν ἐλκῶν οἷός τε σαρ-

in humidiores, hoc sane minus, quo natura naturae interest; siquidem productam carnem ei quae ante erat similem esse oportet. Ubi igitur pristina siccior fuit, novam quoque siccior fieri conveniet; quare uberius haec siccari, quantoque magis sicca fuerit, tanto siccior esse quod admoveatur medicamentum *debet*; at in humidiores natura tanto rursus iis quae minus siccant medicamentis est opus, quanto caro ipsa minus est sicca. Thus igitur ad humani corporis naturam ejusmodi obtinet temperamentum, quod cum temperatis et mediis naturis consentit, humidiores autem paulo liberalius siccant; sicuti rursus iis quae ad summum sunt siccae paulo est humidius. Merito itaque thus in quibusdam tum ulceribus tum naturis pus quidem movet, carnem non producit; in quibusdam etiam carnem producit. Itaque si observaveris, rationi respondere eventa deprehendes; in humidiores namque natura producere carnem potest, in siccior non potest; praeterea in modice humidis ulceri-

Ed. Chart. X. [61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

κοῦν ἐστὶ, κατὰ δὲ τὰ λίαν ὑγρὰ παντάπασιν ἀδύνατος. ὀρθῶς οὖν ἤδη σαφῶς ὅσων δεῖ θεωρημάτων ἀγροῖ μέλλοντι κατὰ μέθοδον ὀρθὴν ἔλκος ἰᾶσθαι; ἐπειδὴ γὰρ εὐρέθη πάντως ὑγρότης ἐνυπάρχουσα τῷ πάθει, τὸ ξηραῖνον ἐνεδείξατο φάρμακον. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὲν αὐτῶν μᾶλλον ξηραίνει, τὰ δ' ἤττον, ἐκ τε τῆς τῶν ἐλκῶν διαφορᾶς τὸ χρήσιμον ἐλήφθη καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως. ὥστ' οὐ μόνον ἀνάγκη περὶ φύσεως σώματος ἐπεσκέφθαι τῷ μέλλοντι κατὰ τρόπον ἰατρύειν ἔλκος, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ φαρμάκων θεωρίαν ἀκριβῶς ἐκμεμαθηκῆναι καὶ κράσεως σώματος ὑγρᾶς καὶ ξηρᾶς ἐπίστασθαι γνωρίσματα. θέασαι τοίνυν ὅση τῶν μεθοδικῶν ἐστὶν ἡ περὶ τὰς ἀποφάσεις τόλμα, τοῦθ' ἐν μόνον ἀρκεῖν αὐτοῖς ἡγουμένοις εἰς ἔλκος ἴασιν κοίλου, τὸ γινώσκειν ὅτι πληρωτέον τέ ἐστιν αὐτὸ καὶ σαρκωτέον· οὐ γὰρ ἐν τούτῳ γε τὸ θεραπεύειν ἐστὶν, ἀλλ' ἐν τῷ τὸ σαρκῶσον ἐξευρεῖν. ἀλλ' εὐρηται, φησὶ, τὸ σαρκῶσον τῇ πείρᾳ. λέγε τοίνυν καὶ τὸ θεραπεῦσον ἐκ τῆς πείρας εὐρεῖσθαι· καὶ μὴ μάτην φρουάτου

bus carnem efficere potest; in iis, quae praehumida sunt, profus non potest. Videsne igitur jam clarissime, quot theorematis sit opus homini qui recta methodo curare debet ulcus? Nam postquam inventum est humorem omnino huic vitio inesse, utique siccum *parandum* medicamentum indicavit. At quoniam ipsorum siccantium quaedam magis siccant, quaedam minus, partim ex ulcerum diversitate, partim ex aegri natura quod expedit est desumptum. Itaque non modo de corporis natura meditatulus sit oportet quisquis commode sanare ulcus debet, verum etiam diligenter speculationem omnem de medicamentis didicisse, tum sicci humidique corporum temperamenti notas callere. Contemplare igitur quanta sit methodicorum istorum pronuntiandi temeritas, qui unum id sibi ad cavum ulcus sanandum satisfacere putant, si sciant quod carne est implendum; non enim in hoc curandi ratio consistit; imo in eo inveniendo quod carne sit impleturum. At quod implebit jam, inquit, experientia est inventum. Dic proinde et quod sanabit inventum experientia esse; nec frustra gloriare, nec

Ed. Chart. X. [61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

μηδ' ἀνατείνου τὴν μέθοδον. καίτοι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἐμπειρικοῖς ἢ χωρὶς διορισμοῦ πείρα κατέγνωσται· γράφουσι γοῦν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν· ἐμπλαστρος πρὸς ἀπαλόχρωτας καὶ παιδᾶς καὶ γυναῖκας· ἴασί τε τὸν λιβατωτὸν ἐπὶ τῶν τοιούτων φύσεων ἔλκη κοῖλα μηδὲν ἔχοντα σύμπωμα ἕτερον, ἀνατρέφοντα καὶ πληροῦντα. πότερον δ' ὕγρα τὰ τοιαῦτα σώματ' ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο δαίται μετρίως ξηραϊνόντων φαρμάκων, ἢ ἄλλη τις αἰτία τοῦ συμβαίροντός ἐστιν, οὐκ ἐπίσταται. καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ πρὸς τὰ γερωντικὰ σώματα γεγραμμένον εὐρήσεις ἕτερον φάρμακον, ἄλλο δὲ τι πρὸς τὰ δυσεπούλωτα καὶ ὀχθώδη τῶν ἐλκῶν, καὶ πολλοὺς ἄλλους διορισμοὺς ἐν ἅπασιν τοῖς θεραπευτικοῖς ὑπομνήμασιν γράφουσιν, ἐξ ὧν ὡς οἶόν τε πρὸς τὴν ιδιότητα τῆς θεραπευομένης φύσεως ἐξευρίσκουσι τὸ συνοῖσον φάρμακον. ἅπαντες γὰρ οἱ διορισμοὶ κατὰ τὰς τέχνας ἀπὸ τοῦ κοινοῦ παρῶνται τὸ ἴδιον χωρίζειν· καὶ ὅσῳ περ' αὐτὸς πλείω διορίσθεται, πλησιέστερον ἀφικνεῖται τοῦ ἰδίου, τοῦτο δ' αὐτὸ

methodum extolle. Quamquam apud ipsos quoque empiricos experientia quae sine certa limitatione sit damnatur; scribunt namque in commentariis de medicamentis ad hunc modum: Emplastrum ad eos qui molli sunt corpore et pueros et mulieres; noruntque thus in naturis ejusmodi carnem in cavis ulceribus, modo aliud nullum symptomata sit, producere eademque implere; utrum tantum ejusmodi corpora humida sint, atque idcirco modice siccantia medicamenta desiderant, an alia eventus causa sit, sane non norunt. Rursus enim ad senilia corpora aliud scriptum medicamentum invenies, aliudque ad ea ulcera quae aegre ad cicatricem veniunt orasque praetumidas habent multasque alias distinctiones, in omnibus suis medendi commentariis scribunt, quibus quoad licet, ad curandae naturae proprietatem appositum medicamentumveniunt. Quippe discretionem in quaque arte proprium a communi discernere conantur; quantoque aliquis plura discreverit limitaveritque, eo propius ad proprietatem accedit; ipsum vero ad un-

Ed. Chart. X. [61.]

Ed. Bas. IV. (63.)

ἀκριβῶς ἴδιον, οὔτε γραφῆναι δυνατόν ἐστὶν οὔτε λεχθῆναι· διὸ καὶ τῶν ἐμπειρικῶν τοῖς μάλιστα τῶν ἔργων τῆς τέχνης φροντίσασιν καὶ σχεδὸν ἅπασιν τοῖς δογματικοῖς ὁμολογῆται τὸ μηδεμίαν οἶόν τ' εἶναι γραφῆναι θεραπείαν ἀκριβῶς, ἀλλὰ τὸ λαῖπον εἰς τὸν στοχασμὸν τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως οἱ μὲν ἐκ τῆς ἐκάστου τῶν θεραπευόντων οἰκείας τριβῆς, οἱ δ' ἐκ τοῦ λογικῶς τετεργᾶσθαι φασὶ χρῆναι προστιθέναι· οὐδεὶς δ' αὐτῶν οὕτως ἦν εὐχερῆς, ὡς ἅπαντος ἔλκους κοίλου φάρμακον ἐν ἔχειν ἐπαγγέλλεσθαι σαρκωτικόν· οὐ γὰρ εὐρήσεις ἐν οὐδενὶ τοιοῦτον φάρμακον, οἶον πᾶν ἔλκος κοίλον ἰᾶσθαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ πλῆθος τῆς ὑγρότητός τε καὶ τοῦ ῥύπου καὶ αὐτὴν τοῦ κάμνοντος τὴν κρᾶσιν ὑπαλλάττεσθαι χρὴ τὸ φάρμακον. ἔασαντες οὖν ἐνταῦθα τὴν ἀναισχυρτίαν τῶν μεθοδικῶν ἴδωμεν ὅ τι ποτὲ λέγουσιν οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, ἐκ τῆς ἰδίας ἐκάστου τριβῆς καὶ γυμνασίας εἰσφέρεσθαι τι χρῆναι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων τῶ κάμνοντι φαρμάκων εὐρεσεν ἀξιούντες. ὡς γὰρ καὶ πολλάκις εἰρήκαμεν, οὐδὲν μὲν τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν πραγμάτων καὶ φαρμάκων

guem proprium, nec scribi omnino potest, nec dici; eo-
que tum empirici ii, qui in arte fuere diligentissimi, tum
dogmatici fere omnes latentur, nullam scribi posse cura-
tionem ad unguem exactam; sed id quod ad conjecturam
de laborantis natura desideratur, alii ex proprio cujusque
medentium usu, alii ex artificiose ratiocinando adjiciendum
esse affirmant. Nemo tamen eorum adeo fuit praeceps, ut
omni ulceri cavo unum se habere medicamentum, quod car-
nem reslituerit, profiteretur. Non enim apud ullum inve-
nies ejusmodi medicamentum, quod omne ulcus cavum fa-
net, imo pro modo humoris sordisque atque ipso labo-
rantis temperamento immutandum medicamentum esse. Missa
ergo hic methodicorum impudentia age videamus quid
empirici dicant, qui ex proprio cujusque usu exercita-
tioneque adjiciendum aliquid censent ad propria laborantis
invenienda remedia; siquidem, ut saepe diximus, nulla est
in arte medica nec res nec medela quae in specie dici

Ed. Chart. X. [61. 62.]

Ed. Bas. IV. (63.)

ἄρρητον ὑπάρχει κατ' εἶδος, ἀλλ' ὃ μήτε ῥήθῃται μήτε γρα-
 ρῆται [62] μήθ' ὅλως διδαχθῆται δύναται τὸ ποσὸν εἶσθαι
 ἐν ἐκάστῳ· καὶ δὴ κατὰ τῶν ἐλκῶν ἢ μὲν ὑγρότης καὶ ὁ ῥύ-
 πος οὐκ ἄρρητα, τὸ ποσὸν δ' ἄρρητον ἐν ἐκατέρῳ· καίτοι
 κἀνταῦθα προσέχεσθαι πως βουλούμεθα τῇ δηλώσει πλησίον,
 ὀλίγον καὶ πολὺν λέγοντες ῥύπον καὶ λεπτόν καὶ παχὺν καὶ
 παντέλω· ὀλίγον καὶ λίαν πολὺν καὶ μέτριον καὶ σύμμετρον
 καὶ πως ἄλλως οὕτως ὀνομάζοντες πολυειδῶς, ἵν' ὡς οἶόν τε
 πλησίον ἀκριβοῦμεθα τῆς δηλώσεως τοῦ ποσοῦ. πρόσχες οὖν
 ἦδη μοι τὸν τοῦν ἀκριβῶς, ἵν' εἰδῆς ὅσον πλεονεκτεῖ τὸ με-
 θόδῳ ποιεῖν ὀτιοῦν τοῦ δι' ἐμπειρίας μόνης. ἔστω γὰρ ἐργώ-
 οθαι τόδε τι τὸ γάρμακον ἔλκος κοίλου σαρκωτικῶν ἐπι-
 τῶν ὡς ἂν μὲν ἡμεῖς εἴποιμεν ὑγροτέρων τὴν κοῦσιν, ὡς δ'
 ὁ τηρητικός τε καὶ ἐμπειρικός, ἀπαλοχρότων τε καὶ παιδῶν
 καὶ γυναικῶν, εἴτα νῦν τῷ τοιούτῳ προσαρόμενοι ὀησοῖ
 μηδέν. ἡμεῖς μὲν οὖν ζητήσωμεν κατὰ τί μηδέν ὠφέλησεν, εἰς
 δύο τοῦτους ἀναγαγόντες σκοπούς· ἢ γὰρ ἐνδεέστερον ἢ

nequeat, sed quod nec dici, nec scribi, nec omnino prae-
 cipi potest, id quantitas in quoque est; nam in ulceribus
 humor et sordes dici possunt, quantitas in neutro dici
 potest; quanquam hic quoque accedere propius ad indican-
 dam eam studemus, exiguam copiosamque sordem dicentes,
 praeterea tenuem et crassam et profus multam et admodum
 paucam et mediocrem et commoderatam aliterque ad hunc
 modum varie nominantes, quo videlicet quam proxime li-
 cet ad quantitatem indicandam accedamus. Diligenter igitur
 attendas nunc velim, ut intelligas quantum praestet
 methodo quiduis quam sola experientia facere. Esto
 namque notum sit hoc vel illud medicamentum ad cavam
 ulcus implendum facultatem habere in iis qui, ut nos lo-
 quimur, humidiores sunt temperamento; ut autem observa-
 tor et empiricus, iis qui molli sunt carne, mulieribus et
 pueris; deinde nunc tali admotum nihil proficit. Nos igitur,
 cuius causa nihil profuit, investigabimus, atque hanc in duos
 scopos aestimanda reducemus. Nam aut parcius siccavit

Ed. Chart. X. [62.]

Ed. Bas. IV. (63, 64.)

ἀμετρότερον ἐξήρανε· καὶ σημεῖά γε τούτων τὸν τε ῥύπον ἐξομεν καὶ τὸν ἰχῶρα. εἰ μὲν γὰρ πλείων ὁ ῥύπος, ὑγρότερον τε ὄλον εἶη τὸ ἔλκος, ἐνδεέστερον ἐξήρανε· εἰ δὲ καθαρὸν τε καὶ ἀνικμον εὐρεθείη, περαιτέρω τοῦ προσήκοντος. εὐθύς δὲ καὶ τὸ πρὸν τοῦ συμμέτρου μᾶλλον ἢ ἦττον ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν γνωρισμάτων εἰσόμεθα· καὶ τοσοῦτω δυνησόμεθα τὸ ἐφεξῆς φάρμακον ἢ ξηρότερον ἢ οὐ τοιοῦτον προσεγγεῖν. ὁ δ' ἐμπειρικός ὅτι μὲν οὐκ ἐσάρκωσε τότδ' εἶνα, τὸ προσαχθὲν φάρμακον ὀρᾷ· μὴ γινώσκων μέντοι πρότερον τῷ μᾶλλον ἢ τῷ ἦττον ξηρᾶναι, μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον ἀδυνατεῖ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ περὶ τὸν Ἐρασίστρατον τε καὶ Ἡρόφιλον ἐξ ἡμισείας ὥσπερ καὶ πρόσθεν ἐδείξαμεν ὄντες δογματικοὶ κακῶς ἰατρῆουσιν ἔλκος· μόνα γὰρ ἐπιχειροῦσι λογικῶς θεραπεύειν (64) ὅσα τῶν ὀργανικῶν ἐστὶ μορίων ἴδια νοσήματα· τὸ δ' ἔλκος, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, κοινόν ἐστιν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν, ὥστε καὶ τοῦτο κατὰ τοσοῦτον ἐμπειρικῶς θεραπεύουσι, καθ' ὅσον ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι πέφυκε γίνεσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ τῷ τὰς ἀπολωλύιας τελέως οὐσίας ἢ κεκολωβμένας ἐπι-

medicamentum, aut nimium; horumque notas habebimus formam et saniam. Nam si plusculum fordis sit, totumque ulcus humidius, intra modum siccavit, sin purum et absque humore cernitur, ultra. Statim igitur mensuram quoque excessus defectusque ex ipso notarum quantitatis modo intelligemus; tantoque medicamentum, quod deinceps applicabitur, vel siccius vel non tale admovebimus. Empiricus autem, si admotum cuiquam medicamentum carnem non restituit, id quidem videt, caeterum ignarus parciusne, an nimium siccando *id evenerit*, transire ad alterum non potest. Ad eundem plane modum et Erasistratus Herophilusque ex dimidio, ut antea ostendimus, dogmatici male ulcus sanant; quippe qui eos tantum morbos curare ratione tentant qui organicarum partium sunt proprii; ulcus vero, ut supra, dictum est, commune simularium organicarumque est; ideoque id, quatenus in simularibus provenit, eatenus empirice curabunt. Quin etiam si ea curare ten-

Ed. Chart. X. [62.]

Ed. Bas. IV. (64.)

χειρῆν θεραπεύειν, κίηταῦθα ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστὶν ἀποπίπτειν πολλαχῆ τοῦ λογικῶς. εἰ γὰρ αὐτὸ τὸ ἀπολωλὸς οὐσία τίς ἐστὶν ὁμοιομερῆς, ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν προνοοῦμενον αὐτοῦ τῆς γενέσεως ὑπὲρ ἀπάσης τῆς φύσεως ἐπίστασθαι. περὶ μὲν δὴ τούτων καὶ αὔθις εἰρήσεται. τὸ δὲ μὴ τυχόν εἶναι πρᾶγμα, καλῶς ἔλκους προνοήσασθαι καὶ ὡς ἡ πρώτη πασῶν ἐνδείξις, ἣ καὶ τοῖς ἰδιώταις γνωσκιμένη πολλοστὸν ἐστὶ μόριον τῆς θεραπείας, ἐναργῶς ἀποδειχθαι νομίζω· καὶ γὰρ ὅτι δραστικαὶ ποιότητές εἰσι θερμότης τε καὶ ψυχρότης καὶ ὑγρότης καὶ ξηρότης ἀναγκαῖον ἀποδειχθαι καὶ τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα τὰ περὶ κράσεων ἐγνώσθαι κατὰ τὸ ἡμέτερον σύγγραμμα καὶ τᾶλλα πάντα τὰ τούτῳ πλησιάζοντα. νῦν μὲν οὖν ὁ λόγος ἐφ' ἔλκους εἴρηται κοίλου, μόνην αὐτὴν τὴν κοιλότητα θεραπεύοντων ἡμῶν· ἣ γὰρ ὡς ἔλκους θεραπεία κατὰ τὸ παρὸν οὐπω λέλεκται. συρίσεται δὲ καὶ ἥδε κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον· ἀπὸ τε γὰρ τῆς τοῦ θεραπεύοντος κράσεως λαμβάνεται καὶ προσέτι τῆς τῶν φαρμάκων δυνάμεως· εἴρηται δ' ἄμφω ταῦτα τοῦ περὶ τῶν

tent quorum substantia omnino periit, aut etiam imminuta curtaque est, in his quoque necesse est, a logice curando multifariam aberrant. Si enim, quod periit, substantia quaecumque similis sit, necesse est eum, qui regnandae huic consulat, totius esse naturae peritum. Ac de his quidem post dicetur. Illud interim clarissime ostensum arbitror, non esse cujusque probe ulcus curare, primamque omnium indicationem, quae vel plebejis patet, minimam esse curationis partem; nam et calorem, frigus, humiditatem ac siccitatem activas qualitates esse demonstratione accepisse necesse est; et perinde quae nobis tum de temperamentis seorsum dicato volumine sunt scripta, tum quae huc pertinent in aliis voluminibus, omnia novisse. Atque hactenus quidem de ulcere cavo sermo est habitus, ipsam tantum cavitationem curantibus nobis; siquidem quae ulceris propria curatio sit nondum traditum est. Perficitur autem ea quoque juxta eandem methodum; quippe quae tum a laborantis partis temperamento tum a medicamentorum facultate accipitur;

Ed. Chart. X. [62. 63.]

Ed. Bas. IV. (64.)

στοιχείων λόγου, μὴ συγχωρηθέντος γὰρ ἐν τῇ μεθόδῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς αἰτίας εἶναι τὰς τέτταρας ποιότητας, οὐτ' ἀρξασθαι τῆς μεθόδου δυνατόν οὔτε προσελθεῖν οὔτε τελειῶσαι· τὸ δ' ἐκείνας ἐπιδείξαι δρώσας τε καὶ πασχούσας εἰς ἀλλήλας τῆς περὶ τῶν στοιχείων ἐστὶ θεωρίας. [63] ὅπερ οὖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεδείξαμεν, ὑπὸ τοῦ νῦν ἐρεσιτώτος λόγου μαρτυρεῖται, τὸ μηδὲν δύνασθαι πραγματεύεσθαι περὶ μηδεὶς τῶν ὁμοιομερῶν τὸν ἰατρὸν ἄνευ τῆς φυσικῆς ὀνομαζομένης θεωρίας. ἀλλ' ἐκᾶ μὲν ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν ἀπεδείχθη μόνον, ἐταῦθα δ' ἤδη πῶς ὁ λόγος ἐμφανίζει μηδὲ ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν ὀλοκληρὸν ἔξερθεῖν δύνασθαι τὴν θεραπείαν μηδένα χωρὶς τοῦ κρείνους προσάψασθαι· δευδῆσεται δ' ἐναργέστερον ἔτι ταῦτὸ τοῦτο παρ' ὅλην τὴν πραγματείαν.

Κεφ. δ'. Ἐπὶ δὲ τὴν τοῦ ἔλκους θεραπείαν μόνον μετέρχεσθαι καιρός· εἴη δ' ἂν μόνον ἐπειδὴν μήτε διάθεσις αὐτῷ συμπαροῆ μηδενίᾳ μήτε σύμπτωμα. μὴ τοίνυν ἔστω μήτε ρευματικὸν τὸ ἠλωμένον μόριον μήτε κακόχυμὸν μήθ'

porro ambo haec a tractatione de elementis pendent; etenim nisi illud in methodo concessum sit, quatuor qualitates geniturae et corruptelae causas esse, nec methodum inchoasse, nec provexisse, nec absolvisse fas est; at vero ut illas agentes mutuo patientesque ostendas, id ad speculationem de elementis pertinet. Quod igitur in praecedentibus ostendimus, id nunc praesenti sermone confirmatur, nempe nihil posse medicum de ulla similarium partium agitare sine naturali quam vocant speculatione. Verum illic de similaribus duntaxat id est ostensum; hic jam sermo noster quodammodo insinuat, ne in ipsis quidem organicis cuiquam integram invenire curationem licere, qui illam non attigerit; porro idem in toto etiam evidentius monstrabitur.

Cap. IV. Verum ad ulceris solitarii curationem transire *nunc* tempellivum est; fuerit autem solitarium quum nec affectus ullus simul adsit, nec symptoma. Esto igitur, quae pars exulcerata est, nec fluxione vexata, nec malo

Ed. Chart. X. [63.]

Ed. Bas. IV. (64.)

ὄλως δύσκρατον· ἀλλὰ μηδὲ κοιλότης αὐτῷ συνέστω, μηδὲ τοῦ δέρματος ἀπώλεια μηδεμία. καὶ γὰρ αὐ τοῦτο παρορῶσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, οὐ συνιέντες ὡς ἐπειδὴν ἔλκος κοῖλον πλήρωθῆν ὀμαλὲς μὲν ὑπάρχη, πλατὺν δὲ, διττὴ καὶ νῦν ἔστιν ἐν τῷ μορίῳ διάθεσις, ἑτέρα μὲν οὐσίας δέρματος ἀπώλεια, δευτέρα δὲ συνεχείας λύσις. ἐπειδὴν μὲν οὖν αὐτὸ τοῦτο μόνον ἢ συνεχείας λύσις, ἦτοι τῆς ἐπιδερμίδος ἢ καὶ τοῦ δέρματος ἅπαντος ἢ καὶ τῆς ὑποκειμένης αὐτῷ σαρκός, ἔλκος ἔστιν οὕτω τὸ πάθημα καὶ δεῖται κολλησέως μόνης. εἰ γὰρ συναρθεῖη πρὸς ἄλληλα τὰ χεῖλη τοῦ δέρματος, οὐδέν ἐστι μετὰξὺ τοῦ δέρματος ἑτερογενές, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πεπληρωμένου τε καὶ ὀμαλοῦ ἔλκους· ἐπ' ἐκείνου γὰρ οὐχ ἄπτεται τὰ πέρατα τοῦ ἔλκους ἀλλήλων, ἀλλ' ἐν τῆς ἠλωμένης ἀπάσης χώρας ἀπόλωλε τὸ δέρμα καὶ χρὴ γενῆσαι δῆπουθεν αὐτό· κατὰ μέντοι τὸ διηρημένον ὑπὸ τινος ὀξέος κολλησέως δεῖ μόνης, οἷ μὴν καὶ γενέσεως δέρματος. ὅταν οὖν ἔλκος ἀπλοῦ προκειμένον ἢ θεραπείαν εἶρεῖν, ὑποτίθεσθαι χρὴ τῷ λόγῳ διαίρεσιν σαρκώδους μέλους χωρὶς ἀπω-

fucco vitiosa, nec omnino intemperata, sed nec ulla ei cavitatis adfit, nec ulla cutis amissio. Etenim id multi medici praetereunt non intelligentes, postquam cavum ulcus carne jam impletum ac planum est, sed patulum, duplicem adhuc partis affectum superesse, alterum substantiae cutis amissionem, alterum continui solutionem. Ergo quoties unum id habetur, nempe continui solutio, sive ea sit cuticulae, sive cutis totius, sive etiam pariter subjectae carnis affectio, ulcus dicant, ita existit postulatque tantum agglutinari. Quippe si commissae simul sint cutis orae, nihil erit in medio cutis generis diversi, quemadmodum in eo quod jam repletum est plenumque ulcus redditum; in hoc enim orae ulceris se non mutuo contingunt, sed totius ulceratae partis cutis perit; quam utique restituere oportet; at in eo quod acuto aliquo est divisum, una agglutinatio requiritur, non etiam cutis generatio. Quoties ergo ulceris simplicis propositum sit invenire curationem, praesumendum in sermone est divisam esse carnosam partem citra ul-

Ed. Chart. X. [63.]

Ed. Bas. IV. (64.)

λείας μορίου. τὸ δέ γε πλατὺ τὸ ἐπουλώσεως δεόμενον ἔλκος ἀπολώλεκε τελείως τὴν καλουμένην ἐπιδερμίδα. ταύτην οὖν γεννηῆσαι χορὴ καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἐνωῖται· καὶ δὴ ἐνταῦθα πρό-
 κινῶνται σκοποὶ, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κοίλου· διότι καὶ ἡ διά-
 θεσις ἐπ' ἀμφοῖν ἐστὶ διττὴ. τίνι τοίνυν, φήσει τις αὐτῶν ἴσως, ὁμαλὲς ἔλκος τοῦ κοίλου διενήρογεν, εἰ καὶ διάθεσις ἐπ' ἀμφοῖν ἐστὶ διττὴ καὶ διττὸς ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας; πλῆθει τῶν ἀπολωλότων ὧ βελτιστε μορίων. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ κοίλου καὶ ἡ ἐπιδερμὶς μὲν ἀπόλωλε καὶ ἡ τοῦ δέρματος δὲ φύσις ἢ λοιπὴ πῦσα καὶ τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς οὐκ ὀλίγον ἐνίοτε μέρος· ἐπὶ δὲ τοῦ πεπληρωμένου σὰρξ μὲν οὐκέτι λείπει, τὸ δ' ἔξωθεν σκέπασμα λείπει. τίς μὲν οὖν ἢ τῶν τοιούτων ἔλκων ἐστὶν ἴασις ἐφεξῆς ἐροῦμεν· ἐν δὲ τῷ παρόντι τοῦ μόνου ἔλκους ὄντος, ἐτέραν δὲ μηδεμίαν ἔχοντος διάθε-
 σιν, ὁποίαν τινὰ χορὴ τὴν θεραπείαν ποιῆσθαι λέγομεν. ἐπεὶ τοίνυν διαίρεσις μόνον ἐστίν, ἅμα χορὴ τὰ πέρατα γένε-
 σθαι τῶν διηρημένων· ἢ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ μῆναι

lius portionis amissionem. Nam latum ulcus, quod cicatrice induci postulat, omnino consumpsit quam epidermidem vocavimus; hanc igitur tam gignere tum sibi unire oportet; duoque tibi hic existunt scopi, sicuti in cavo ulcere, propterea affectus ipse geminus in ambobus est. Quo igitur, ipsorum inquiet forte aliquis, planum ulcus a cavo discernitur, si et geminus utrobique est affectus et geminus curationis scopus? multitudine amissarum, o praeclarissime, partium. Quippe in cavo *ulcere* non ipsa modo periit cuticula, verum etiam reliqua cutis natura universate subjectae carnis portio aliquando non exigua; in repleto *ulcere* caro non deest, exterius tamen operimentum desideratur; ac quae ejus generis ulcerum curatio sit post dicemus; nunc ejus, quod ulcus tantum sit, nec alium ullum affectum adjunctum habet, quatenam debita curatio sit praecipiamus. Ergo quoniam *hic* sola divisio proponitur, divisorum oras una conjunctas esse oportet. An non id solum, verum etiam conjunctas manere? Porro bifariam simul manent quae

Ed. Chart. X. [63. 64.]

Ed. Baf. IV. (64.)

συνελθόντα; διττὴ δ' ἡ τῶν συνελθόντων μορφή· τὰ μὲν γὰρ δι' ἑαυτῶν, τὰ δὲ δι' ἄλλων μένει· δι' ἑαυτῶν μὲν ὅσα συμφύεται, δι' ἄλλων δὲ τὰ τε σύνδοιμενα καὶ τὰ κολλώμενα. τὰ μὲν δὴ συμφύμενα πάντως χρὴ μαλακὰ τὴν φύσιν εἶναι. τοιοῦτον δὲ ἢ τε σάξ' ἐστὶν αὐτὴ καὶ ὅσα [61] σαρκώδη μόρια κατὰ τὴν σύστασιν. ὅσα δ' ἐστὶ σκληρὰ καὶ ξηρὰ, συμφῦναι μὲν οὐ δύναται, κόλλης δέ τις ἢ δεσμοῦ δεῖται πρὸς τὸ μῆναι συναχθέντα. τῶν μὲν δὴ τοιούτων σωμάτων ἡ ἰασις ἐν τοῖς ἕξις εἰρήσεται· περὶ δὲ τῶν ἐνωθῆναι δυναμένων ὁ λόγος περαιρέσθω, ζητούντων ἡμῶν κάρταυθα τὸ τῆς συμφύσεως αἴτιον. ἐστὶ δ' ὡσπερ ἐπὶ τῶν κοίλων ἑλκῶν ἡ φύσις αἰτία τῆς σαρκώσεως, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀπλῶν ἑλκῶν τῆς συμφύσεως· ὅθεν ἐὰν συναγάγῃς εἰς ταυτὸν ἀκριβῶς τὰ διεστηκότα, χωρὶς τῆς ἄλλης ἀπάσης τῆς ἕξωθεν ἐπιτεχνήσεως συμφύεται. καὶ σοι γέγονεν αὐθις ἕτερος σκοπὸς ὁ τῆς συναγωγῆς, ἢ ἐντεῦθεν ὀρμώμενος ζητήσης ἕξ ὧν τοῦτο ποιήσεις. ἢ γὰρ δεσμὸν ἐν κύκλῳ περιλαβὼν ἐκ δυοῖν ἀρχῶν,

commiffa funt, quum alia per fe, alia ope aliorum maneat; per fe quidem quaecunque fecum coalescunt; aliorum ope et quae colligantur et conglutinantur; ac quae coalescunt, omnino mollia naturaliter fint oportet; talis sane est tum caro ipsa tum quaecunque concrezione carnosae fint partes; quaecunque vero dura siccaeque funt, eorum divisae partes coire simul nequeunt, sed glutinum aliquod vinculumve, quo commiffa maneat, requirunt. Et talium quidem corporum sanatio in fequentibus praecipietur; nunc de iis quae uniri poffunt inceptum sermonem peragamus, hic quoque ipsam coitionis coalescentiaeque causam investigantes. Est vero sicut in cavis ulceribus natura causa productionis carnis, ita in simplicibus ulceribus coalescentiae, quare si quae dissident in idem ad amiffum componas, citra omnem reliquam extrinsecus molitionem coalescant. Oriturque tibi jam alius attendendus scopus *orarium* adductio; a quo orfus quibus id efficias investigabis. Quippe aut vinculo ex duobus initiis circumdato, aut futura, aut fibulis

Ed. Chart. X. [64.]

Ed. Bas. IV. (64.)

ἢ ῥαφάς, ἢ ἀγκιῆρας ἐπιθεῖς, ἢ τινὰ τούτων, ἢ πάντα συνάξεις εἰς ταῦτό τὰ διηρημένα. χοῆ δὲ μήτε μαλακὸν εἶναι πᾶν καὶ οἷον βροῦῶδες τὸ περιβαλλόμενον, ἵν' ἀσφαλῶς συνέγῃ, μήθ' οὕτω σκληρὸν ὡς θλίβειν· ἀλλὰ μηδὲ τὴν ἐπιβολὴν ἢ οὕτω χαλαρὰν ὡς μηδὲν ἀνύειν, ἢ οὕτω σφοδρὰν ὡς θλίβουσιν ὀδύνην ἐξογάξεσθαι. ταῦτ' εἰ ποιήσῃς καὶ εἴῃ τὸ ἔλκος μόνον ἀνεῦ κακοχημίας, ἢ θεύματος, ἢ δυσκρασίας, ἢ φλεγμονῆς, ἢ τινος ἄλλης κακώσεως, ἐνωθήσεται πάντως. εἰ δ' ἦτοι διὰ τὸ μέγεθος ἀδύνατον εἴῃ μέχρι τοῦ βάθους ἀκριβῶς ἀλλήλοις παρατεθῆναι τὰ κεχωρισμένα σώματα, μήτε τῶν ῥαμμάτων μήτε τῶν ἀγκιῆρων μήτε τῆς ἐπιθέσεως ἀφικνεῖσθαι δυναμένης αὐτῶν, ἢ φθάνοι τις ἰχῶρ αὐτόθι συνειλεγμένος, ἢ καὶ τις ὀδύνη συνοῦσα, κολληθῆναι τὸ τοιοῦτον ἔλκος ἀδύνατον ἐπὶ μόνῃ τῇ συναγωγῇ· τό τε γὰρ ὀδυνώμενον ἐρεθίζει τι πλέον ἐπιθῆεῖν· εἰ δὲ καὶ τὸ ἴσον ἐπιθῆεῖ τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἢ γε δυνάμεις ἀρῶστοῦσα τῶν ὀδυνωμένων τε ἅμα καὶ τε-

impositis, aut horum quibusdam, aut omnibus, quae ducta sunt, in idem adduces. Expediit autem, quod circumjicitur, neque molle nimium sit, et algae ritu fragile, quo videlicet tuto contineat; neque rursus ita durum ut *premando* offendat, tum vero ipsa circumductio nec ita laxa sit ut nihil efficiat, nec ita vehemens ut *premando* dolorem excitet. Haec si feceris, fueritque ulcus solum citra vitiosum succum, aut fluxionem, aut intemperim, aut phlegmomen, aut aliud quodlibet vitium, procul dubio coibit. At si vel prae ejus magnitudine fieri nequeat ut disjunctae ipsae partes exacte ad imum usque sibi coniungantur, videlicet nec futura, nec fibulis, nec ligatura pertingere ad eas valente, vel etiam sanies jam illic sit collecta, vel dolor quispiam adjunctus, ejusmodi ulcus ex sola partium commissione agglutinari omnino non potest. Nam quod dolet, plus aliquid affluere facit; atque etiam si, quod affluit, pro jussu naturae modo se habeat, attamen vires ipsae partium, quae tum propter dolorem tum etiam ex vulnere

Ed. Chart. X. [64.]

Ed. Bas. IV. (64. 65.)

τροιμένων μορίων οὐκ οἶσει τὸ ἴσον, ἀλλ' ὡς ὑπὸ πλείονος βαρυνθήσεται, καὶ τούτου πάντως μὲν ἰχώρες περιττοί, θυμαστόν δ' εἰ μὴ καὶ φλεγμονὴ γε(65)νήσεται. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ χωρὶς ὀδύνης ὁ ἰχὼρ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν συναχθέντων χειλῶν τοῦ ἔλκους εἶη παρακείμενος, ἢ καὶ τις χώρα γίγνοιτο μεταξὺ κενῆ μὲν ἰχώρος, ἀέρος δὲ πλήρης, οὐκ ἐνδέχεται κολληθῆναι τὸ τοιοῦτον ἔλκος ἐκ μόνης τῆς συναγωγῆς· ὅ τε γὰρ ἰχὼρ ἤδη διακόπτει τὴν ἔνωσην αἷ τε μεταξὺ τῶν ἐνωθησομένων χώραι κεναὶ κωλύουσιν ἀψασθαι τὰς ἐπιφανείας ἀλλήλων· ὥστ' ἐκεῖνά γε τὰ μέρη τοῦ ἔλκους ἢ φύσις δεῖται προσαρκῶσαι πρότερον, ἵνα συμφύσῃ· μικρὰ δὲ δήπουθέν ἐστιν οὕτως, εἰ καλῶς συναχθῆ τὸ ἔλκος, ὡς μιᾶς ἡμέρας ἢ τὸ πλείστον γε δεῖσθαι δυοῖν. ἐν οὖν τούτῳ τῷ χρόνῳ φαρμάκου χρεία ξηραίνοντος τὸ μόριον, ἵν' εἴτε τις ἤδη παρακείμενος ἰχὼρ εἶη, τοῦτον ἐκδραπήσῃ καὶ τὸν μέλλοντα συρῶεῖν εἰς τὰς κενὰς χώρας κωλύσῃ. νῦν οὖν πάλιν ἀναμνήσθητί μου τοῦ σαρκωτικοῦ φαρμάκου τοῦ μετρίως ξηραίνοντος, ἵν' εἰδῶμεν εἴτε ξη-

sunt imbecillae, nec quod justum est ferent, sed veluti ab exuperanti gravabantur, atque hinc omnino supervacua sanies proveniet; mirum etiam, si non et phlegmone obo-riatur. Jam vero si etiam citra dolorem sanies in medio adductorum labrorum ulceris intervenerit; aut etiam locus quisquam medius interfuerit, qui sanie quidem sit vacuus, sed aere plenus, non potest ejusmodi ulcus sola dissidentium partium conjunctione *glutinari*; quando et sanies jam unio-nem recidit, et quae conjungendis interveniunt loca vacua, interiorum laterum frontes prohibent se contingere; quare illas ulceris partes, ut coeant, etiam carne prius impleri natura postulat; porro hae adeo plane sunt exiguae, si modo divisae ulceris partes rite sint conjunctae, ut unius diei spatium *tantum* desiderant, aut ad summum bidui. Hoc igitur tempore medicamento opus est, quo partem siccet, ut et si qua sanies jam subsit, hanc consumat, et si qua in vacua loco influxura est, hanc prohibeat. Nunc igitur medica-mentum quod carnem producat et mediocriter siccet rur-

Ed. Chart. X. [64. 65.]

Ed. Bas. IV. (65.)

ραυτικώτερον αὐτοῦ χροὴ τὸ κολλητικὸν ὑπάρχειν εἴτε μή. τὸ μὲν δὴ σαρκωτικὸν εἰ σύμπαν ἐξεδαπάνη τὸ ἐπιγόμενον αἷμα, τὴν ὑλὴν ἂν οὕτως ἀφηρέτο τῆς σαρκώσεως. τὸ δὲ γε κολλητικὸν [65] ἢ οὐδ' ὅλως δεῖται γενέσεως σαρκὸς, ἢ μικρῶς παντάπασι· ὥστε μᾶλλον αὐτὸ χροὴ ξηραίνειν τοῦ σαρκωτικοῦ. ταύτη τε οὖν ἀλλήλων διοίσει μικρὰν τινα διαφορὰν, ἐτέραν τε μεγάλην, ἣ τὸ μὲν σαρκωτικὸν εὐθὺς χροὴ καὶ ὑπτικὸν ὑπάρχειν, ἵνα μὴ μόνον ξηραίνῃ τὸ περιττὸν τῆς ὑγρότητος, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπόον ἀφαιρῇ· τὸ δὲ κολλητικὸν οὐ ὑπτειν οὐδὲ ἀποσμῆν, ἀλλὰ τούναντίον ἅπαν εἰς ταῦτόν συνάγειν ἅπασαν τὴν οὐσίαν· ὅπερ, οἶμαι, πέφυκε δρᾶν ὅσα τῶν φαρμάκων ἀσθηρὰ καὶ στύφοντα καλεῖται· ταῦτα γὰρ εἰς ταῦτό συνάγειν καὶ πλεῖν, οὐκ ἀπορῥύπτειν, οὐδὲ καθαίρειν πέφυκεν. ὥστε μάλιστα πάντων γυλαζώμεθα τὸ στύφον φάρμακον, ἔνθα σαρκῶσαι πρόκειται δυσσπολύτως ἐμπλάσσειν τοῖς ἔλκεσι τὸν ὑπόον· οἷος οὖν ἄριστον φάρμακον ἐλκῶν ἀπάντων ἢ ἔλκη. εἰ δὲ καὶ μὴ προσθεῖμεν τῷ

fus mihi ad memoriam revocabis, ut intelligamus, sicciusne eo esse glutinatorum debeat an fecus. Sane quod carnem producit, si totum qui confluit sanguinem confumeret, ipsam materiam creandae carnis sic adimeret. At glutinatorium aut omnino carnis generatione non eget, aut plane exigua; quare plus siccet oportet quam quod carnem producit. Ergo tum hac ratione tenui quadam differentia inter se dissident, tum vero altera magna, quatenus quod carnem producit, statim etiam detergendi vim obtineat oportet, quo non modo redundantiam humoris siccet, sed etiam sordem auferat; glutinatorium vero nec detergeat nec evellat, sed contra prorsus substantiam omnem in idem cogat; cujusmodi facultatem habent medicamenta ea quae austera et adstringentia vocantur; haec namque in idem cogendi ac stipandi, non detergendi neque purgandi facultatem habent. Quo fit ut, ubi carni producendae studemus, maxime cavendum sit ab adstringente medicamento, utpote quod sordem ulceribus arctius affigat quam ut facile possit avelli.

Ed. Chart. X. [65.]

Ed. Bas. IV. (65.)

λόγῳ ἢ ἔλκῃ, ταῦτόν, οἶμαι, ροήσεις· ὑπὲρ γὰρ τοῦ μὴ παρα-
 κοῦσαι τινα πρόσκειται χάριν ἀναμνήσεως, οὐχ ὡς ἀναγκαῖον
 τι διορίζομενον. ὡς εἴ γέ μοι μεμνημένος εἴης τῶν ἐν τῷ πρὸ
 τοῦτου βιβλίῳ λόγων ἀπάντων, τῶν περὶ τῶν καθ' ἕκαστον
 ὄνομα σημαιομένων τε καὶ ὑποκειμένων πραγμάτων, οὐδὲν
 ἐτι σοι δεήσομαι τὰ τοιαῦτα διορίζεσθαι, μόνον δὲ ἀρκέσει
 μοι καθ' ἕκαστον αὐτῶν διελέσθαι τὰς ἀπλᾶς διαθέσεις
 τῶν συνθέτων, ὑπὲρ ὧν ἤδη μὲν πού τι πρόσθεν εἴρηται,
 ῥηθῆναι δ' ἀναγκαῖον ἔσται καὶ νῦν, οὐ τοσοῦτον αὐτοῦ
 τοῦ πράγματος ἔνεκεν, ἀλλ' ὅτι νομίζουσιν οἱ πολλοὶ τῶν
 ἰατρῶν ὑπὸ τῆς λέξεως ἐξαπατώμενοι διαφορὰς ἔλκῶν εἶναι
 τὸ κοῖλον καὶ ὀμαλές, ἑναιμόν τε καὶ παλαιόν, ἑνυπαρόν τε
 καὶ καθαρόν, ἀφλέγμαντόν τε καὶ φλεγμαῖνον. ἀναγκαῖον
 οὖν ἔσται διελέσθαι τίνες μὲν αἱ οἰκεῖαι διαφοραὶ τῶν ἔλ-
 κῶν εἰσι, τίνες δ' ἐπιπλοκαὶ διαθέσεων ἐτέρων. ἀλλὰ τοῦτο
 μὲν ὀλίγον ὕστερον· ἡ δὲ συνήθης διδασκαλία τοῖς παλαιοῖς,
 ἦνπερ δὴ καὶ νῦν ἠϋξάμην ἀσκηθῆναι, κατὰ φύσιν ὑπάρχει,

Vinum igitur omnis ulceris qua ulcus est optimum est
 medicamentum. Quod si nec illud, qua ulcus, sermoni sit
 adjectum, idem tamen, arbitror, intelliges; quippe recor-
 dationis tantum causa est additum, ne quis obaudiat, non
 sicut necessarium aliquid definiens. Adeo si memorem
 te eorum omnium quae in superiore libro sunt tradita, de
 rebus singulis tum nominandis tum vero subjectis, praesti-
 teris, nihil est quod talia tibi de caetero definiam. Illud
 tantum abunde mihi erit, si per singula eorum simplices
 affectus a compositis secernam; de quibus mihi nonnihil
 prius est dictum; ac nunc nihilominus est dicendum, non
 adeo *mehercle* rei ipsius causa, quam quod plerique medico-
 rum dictione ipsa decepti cavum et planum, cruentum et in-
 veteratum, sordidum et purum, phlegmone liberum et phleg-
 mone comitatum, putant differentias esse ulcerum. Necessē
 igitur est distinguere quae propriae ulcerum differentiae
 sint et quae aliorum affectuum implicationes; verum hoc
 posterius paulo. Sane solennis veteribus doctrina, quae
 utinam nunc esset in usu, maxime naturalis est, qui simpli-

Ed. Chart. X. [65.]

Ed. Bas. IV. (65.)

μάλιστα τῶν ἀπλῶν ἐκάστης διαθέσεως ἴδιον ἴαμα λεγόντων αὐτῶν καὶ μάλιστα πάντων Ἱπποκράτους. ἡ γὰρ τοι μέθοδος ἡ θεραπευτικὴ κατὰ τοῦτον ἂν μάλιστα προΐοι τὸν τρόπον, ὑπὲρ ἐκάστου τῶν ἀπλῶν ἰδίᾳ διαλθόντων ἡμῶν· ἔπειτ' αὐθις ἐπὶ τοῖς συνθέτοις ἅπασιν ἕτερον μίαν ἐπιδειξάντων μέθοδον· ὥσπερ καὶ εἰ δύο ἦν ὄντως κατὰ δίαιταν νοσήματα, τὸ τὲ στεγρὸν καὶ τὸ ῥοῶδες, ἰδίᾳ ἑκατέρου θεραπείαν εἰπόντας, οὕτως ἐχρῆν ἐπιπεπλεγμένου μνημονεύειν, ὡς οἱ περὶ τὸν Θεσσαλὸν ἀξιοῦσι, τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον, ἐπιδὰν τῶν μὲν ἐλκῶν ἢ ἔλκη πάντων ἐν εἶδος ὑπάρχει, τῶν φλεγμονῶν δ' ἢ φλεγμοναί, καὶ τούτων ἕτερον εἶδος ἐν, ἰδίᾳ μὲν χρῆ τῶν ἐλκῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν φλεγμονῶν εἰπόντας θεραπείας, οὕτως ἤδη συνάπτειν εἰς ταῦτόν ἀμφοτέρως. τοῦτ' οὖν εἰ ποιήσῃμεν, ἔλκη μὲν ἅπαντα ξηραίνεσθαι τε ἅμα καὶ στυφέσθαι δεόμενα, κατὰ τὴν εἰρημένην μέθοδον εὐρήσομεν, οὐ μὴν καὶ ὑπτεσθαι γε· κοιλότητα δ' ἐν σαρκὶ ξηραίνεσθαι μὲν καὶ ὑπτεσθαι, στυφέσθαι δ' οὐκέτι. καὶ δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν ἔμπροσθεν εἶπομεν ἐπὶ τῶν κοίλων ἐλκῶν,

cis cujusque affectus propriam curationem dicunt, praecipueque omnium Hippocrates. Medendi namque methodus ad hunc modum bellissime procedet, si de singulis simplicibus seorsum praeceperimus, post deinde de compositis omnibus alteram aliquam methodum indicaverimus. Ut enim si duo vere essent in victus ratione morbi, afflicta et fluens, quum propriam utriusque curationem dixissemus, de conjunctione amborum esse agendum, sicut Thestalus ipse censet: eodem, arbitrator, modo quoniam ulcerum qua ulcera sunt una omnium est species, tum phlegmonarum qua phlegmonae sunt altera item species una est, oportet, ubi seorsum ulceris, seorsum rursus phlegmones curationem tradideris, post deinde ambas in idem conjungere. Id igitur si fecerimus, omne profecto ulcus tum sicari debere tum etiam adstringi, pro dicta jam methodo, inveniemus, non tamen detergeri; contra cavitationem in carne sicari quidem postulare et abstergeri, minime autem adstringi. Quinetiam ad eundem modum quem prius diximus in cavis

Ed. Chart. X. [65. 66.]

Ed. Bas. IV. (65.)

ἀνάλογον καὶ νῦν ἐπισκεψόμεθα τοῦ σώματος τὴν φύσιν, εἰ μαλακὴ καὶ βρονώδης, ἢ σκληρὰ καὶ ξηρὰ καὶ στυγερὰ. ἢ μὲν γὰρ προτέρα καθ' ὅσον ὑγροτέρα, κατὰ τοσοῦτον καὶ τῶν φαρμάκων ἥττων ξηραιόντων δεήσεται· ἢ δευτέρα δὲ καθ' ὅσον ξηροτέρα, κατὰ τοσοῦτον αὐτῶν καὶ ἡδε καὶ σφοδρότερον ξηραιόντων δεήσεται καὶ μᾶλλον στυγόντων. [66] ὁ γοῦν ἐμπειρικός, οἴμαι, κέρταυθα παίδων μὲν καὶ γυναικῶν καὶ ἀπαλοσάρκων μνημονεύσει, νεαρίσκους καὶ γεωργοὺς καὶ θαλαττοργοὺς ἀντιπάρτων αὐτοῖς· οὐ μὴν ὅτι γε διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς κρέσεως ἐπὶ παίδων καὶ γυναικῶν ἐώραται τὰ τοιαῦτα τῶν φαρμάκων εὐδοκιμοῦντα· διὰ δὲ τὴν ξηρότητα πάλιν ἕτερα, θειρισταῖς καὶ ναύταις ἀρμόττοντα συνίεναι δυνάμενος, οὔτε τῆς καθ' ἕκαστον σῶμα θεραπείας ἀκριβῶς στοχάσεται καὶ τῆς ἀποτυχίας οὐχ εὐρήσει τὴν αἰτίαν. ὥστε οὐδὲ τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον εὐπορήσει μεταβολῆς, ὅπουσαν ἀποτυχῆσθαι τὰ διὰ τῆς ἐμπειρίας αὐτῶν προεγνωσμένα. τοῦτο μὲν δὴ καθόλου περὶ τῶν φαρμάκων εἴρηται μοι τῶν κολητικῶν· ἐξῆς δ' ἄλλη τις μέθοδος εἰς τὴν σκευασίαν τε καὶ

ulceribus, nunc ad proportionem naturam corporis aestimabimus, mollisne ac laxa sit, an dura, sicca et contracta. Siquidem prior quanto est humidior, tanto medicamentis minus siccantibus egebit. Posterior quatenus est liccior, eatenus rursus quae vehementius siccant magisque adstringant, deliderabit. Empiricus enim, arbitror, hic quoque pueros et foeminas et qui tenera sunt carne memorabit, juvenes, agricolas et nautas his opponens. Caeterum quam non intelligit quod in pueris et foeminis propter humiditatem temperamenti, ejusmodi medicamenta visa sunt conducere, rursus altera melloribus ac nautis propter siccitatem convenire, nec cujusque corporis curationem exacte conjiciet, nec erroris causam deprehendet. Quo fit ut nec intelligat quemadmodum se ad potius transferet, ubi parum cessit iis, quae per experientiam prius novit; haec igitur summam de glutinatoriis medicamentis diximus. Hinc vero altera quaedam methodus succedit, ad eorum praepa-

Ed. Chart. X. [66.]

Ed. Bas. IV. (65.)

τὴν σύνθεσιν αὐτῶν διαφέρουσα προσέρχεται· τοῖς μὲν γὰρ κοίλοις ἔλκεσιν ὃ βουλόμεθα προσφέρομεν εὐθύς, εἴτ' οὖν ξηρὸν εἴθ' ὑγρὸν φάρμακον· ἐγχωρεῖ γὰρ ἐπιπάττει ἢ ἐμπλάττει αὐτὰ παντὶ μορίῳ τοῦ ἔλκους· ἐπὶ δὲ τῶν ἄχρι βάθους ἱκανοῦ γεγενημένων τραυμάτων, ἐπειδὴν ἅπαξ συναγάγωμεν τὰ χεῖλη, ψαῦσαι τῶν ἐν τῷ βάθει διηρημένων οὐκ ἐγχωρεῖ. γοῆ τοίνυν οὐκ ἀπλῶς εἰ ξηρατικόν ἐστι καὶ ἀσθηρὸν μετρίως τὸ φάρμακον, ἀλλ' εἰ καὶ μέχρι τοῦ βάθους ἐξικνεῖσθαι δυνατὸν ἐπισκοπεῖσθαι. ψιμμύθιον γοῦν καὶ λιθάργυρος στέφει καὶ ξηραίνει μετρίως· ἀλλ' ἐὰν ἐπιπάσσης αὐτὰ δίηνη τέφρα ἐν κύκλῳ τοῦ τετραμένου, πλέον οὐδὲν ἀνύσεις· οὐ γὰρ διικνεῖται τῶν οὕτω ξηρῶν φαρμάκων εἰς τὸ βάθος ἢ δύναμις. ὑγρότης οὖν αὐτοῖς δεήσει τιπὸς, ἢν ὁποῖόν τι τῶν ἐμπλαστικῶν φαρμάκων, ἢ καὶ τῶν ὑγροτέρων τι γένηται. τοῦτο μὲν οὖν τῆς περὶ συνθέσεως φαρμάκων πραγματείας ἐστὶν ἴδιον, οὐκ αὐτῆς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου· καὶ εἰ δόξαιμεν αὐτοῦ δεῖσθαι τε πρὸς τὰ παρόντα, καὶ ἐπὶ προήκοντι τῷ λόγῳ μνημονεύσαμεν.

rationem compositionemque pertinens; siquidem cavo ulcere quicquid volumus statim applicamus, sive siccum id, sive humidum medicamentum sit; licet enim omni parti ulceris eae tum inspergere tum illinire; at in vulneribus, quorum major est profunditas, id non licet; quippe ubi semel oras conjunxeris, appropinquare quae in imo sunt divisa, non possis. Considerandum igitur est non modo an siccans adstringensque modice medicamentum sit, verum etiam an pervenire ad imum valeat. Nam et cerussa et lithargyrus siccant adstringuntque modice; sed si ea cineris ritu circa vulnus inspergas, nihil proficies, neque enim ad fundum pervenit medicamenti vis quod ita siccum; humidatam igitur quandam desiderat, quo simile emplastici sit, vel etiam humidioris cujusquam medicamenti. Verum haec operis ejus quod de medicamentorum compositione praecipit propria speculatio est, non ejus quod de medendi ratione instituitur; quod si quid ea ad rem propositam indigebimus, id procedente opere attingemus.

Ed. Chart. X. [66.]

Ed. Bas. IV. (65. 66.)

Κεφ. ε'. Ἐπὶ δὲ τὸ τῆς οὐλῆς δέομενον ἔλκος ἐπά-
 ρειμι, περὶ οὗ μικρὸν ἔμπροσθεν ἔλεγον ὡς ὁ πρῶτος μὲν
 εἶη καὶ τούτου σκοπὸς ἐκ τούτου γένους τοῦ κοίλου. γεννηῖται
 γὰρ γρή τι τῶν ἀπολωλότων, οὐχ ἀπλῶς ἐνώσαι τὰ διεστη-
 κότα· τρόπον δ' ἕτερον ἐπὶ τούτου γεννᾶται τὸ λαῖπον ἢ
 ὄν ἐπὶ τοῦ κοίλου. ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ αἷμα, τούτῳ δ' ἡ
 σάρξ ὕλη. πληροῦται μὲν οὖν τὸ κοῖλον ὑπὸ τῆς γεν(66)ρω-
 μένης σαρκὸς, τὴν γένεσιν ἐκ τοῦ αἵματος ἐχούσης· εἰς οὐλὴν
 δὲ ἀκριβοῦται τὸ ἤδη πεπληρωμένον ὑπὸ τοῦ γεννωμένου δέρ-
 ματος, ἐκ τῆς ὑποβεβλημένης σαρκὸς τὴν γένεσιν ἐχοτος·
 ἀλλὰ σὰρξ μὲν ἢ αὐτὴ τῶ εἶδει τῇ διεφθαμένῃ δύναται γεν-
 νηθῆναι κατὰ τὸ κοῖλον ἔλκος· δέρμα δ' οὐκ ἐνδέχεται γεν-
 νηθῆναι τοιοῦτον ἀκριβῶς οἷον ἦν τὸ διεφθαμένον, ἀλλ'
 ὅμοιον μὲν τι δέρματι καὶ τὴν χρείαν αὐτοῦ δυνάμενον ἀπο-
 πληροῦν, οὐ μὴν ἀκριβῆς δέρμα. διὰ τί μὲν οὖν οὐχ οἷον τ'
 ἐστὶν ἡμῖν γεννηῖται δέρμα τὸ ἀπαξ ἀπολλύμενον, ὡσπερ
 σάρκα καὶ πιμέλην γεννώμεν, ἐκ τῶν φρυσιῶν ἐστὶ προβλη-
 μάτων· ὅπως δ' ἂν τις μιμήσαιο καὶ φύσιν καὶ χρείαν δέρ-

Cap. V. Nunc ad ulcus, quod cicatrice induci postulat, revertar; de quo paulo ante dixi ejus quoque primum quo tenditur finem ex eodem esse genere cujus est et cavi. Quippe regnere aliquid opus est quod periit, non tantum unire quae dissident; caeterum diversa ratione hic gignere quod desit, quam in cavo; quando illic sanguis, hic caro pro materia sit. Siquidem quod cavum est, impletur ex gignenda carne, quae ex sanguine ortum habet; at ad cicatricem producitur quod jam est impletum, ex gignenda cute, quae ex subjecta creatur carne. Caeterum caro eadem specie cum ea quae periit gigni in cavo ulcere potest; cutis talis omnino qualis erat quae periit prorsus restitui non potest, sed simile quiddam cuti et quod ejus officium suppleat potest, non tamen plane cutis. Ac *causa* quidem cur sicuti caro adepsque regnuntur, ita cutis quae prorsus perierit regigni nequeat, ex naturalibus problematicis est *petenda*; quemadmodum autem tum naturam

Ed. Chart. X. [66. 67.]

Ed. Bas. IV. (66.)

μάτος; ἐκ τῆς νῦν ἐνεστώσης πραγματείας, ἧς τὴν μέθοδον ἤδη λέγομεν. ἐπειδὴ πρόκειται σκεπάσαι τὴν σάρκα συμφύτω τινὶ σκεπάσματι, τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ εἰς οὐλήν ἀγαγεῖν τὸ ἔλκος, ἧτοι δέρμα γεννητέον ἡμῖν ἐστίν, ἢ τῆς σαρκὸς τὸ ἐπιπολῆς δέρματι παραπλήσιον ἐργαστέον· ἀλλ' οὐκ ἐγγωρεῖ γενῆσαι δέρμα, τὸ λοιπὸν ἄρα πειρατέον ἐργάζεσθαι. τίς οὖν ὁ τρόπος τῆς ἐργα[67]σίας; ἢ ἀλλοίωσις δηλοῦσι· σαρκὸς γὰρ τι μέρος οὐκέτι σάρκα μένειν, ἀλλ' οἶον δέρμα γενέσθαι βουλόμεθα· πῶς οὖν ἀλλοιωθήσεται; κατὰ τινα τῶν ἀλλοιουσῶν δηλοῦσι ποιότητων· ἦκει γὰρ αὐθις ἐνταῦθα, καὶ μὴ θέλωμεν, ὁ περὶ τῶν στοιχείων λόγος, οὗ γῶρις οὐδὲ ἐπουλωτικὸν ἐστὶν εὐρεῖν φάρμακον, οὐ μόνον σαρκωτικὸν ἢ κολλητικόν. ἐπεὶ τοίνυν τὸ δέρμα τῆς σαρκὸς ξηρότερόν ἐστι καὶ πυκνότερον, εἰ ξηραίνομεν καὶ στυφνοίμεν τὴν σάρκα, δέρματι παραπλήσιον ἐργασόμεθα. τὸ μὲν κεφάλαιον ἔχεις ἤδη τῶν ἐπουλωτικῶν φαρμάκων, ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο· καὶ γὰρ τὰ κολλητικὰ ξηραίνοντά τε ἦν καὶ στυφόντα. ὅπη

tum usum cutis imitemur hinc accipiendum, ejusque rei methodum jam tradamus. Quoniam tegere carnem naturali aliquo tegumento propositum est, quippe id est ducere ad cicatricem ulcus, aut cutis nobis generanda est, aut summa caro cuti similis efficienda. Verum ut cutis regeneretur fieri omnino nequit; quod superest igitur efficere est tentandum. At quae igitur hujus efficiendi est ratio? Nempe alteratio; quippe ut carnis pars quaequam non amplius caro permaneat, sed veluti cutis evadat postulamus. Quo pacto, *inquies*, alterabitur? Profecto alicujus alterantium qualitatum ope; incidit enim rursus hoc loco vel nolentibus nobis de elementis sermo, sine quo nec quod cicatricem inducat invenire medicamentum licet, nedum quod carnis producendae aut agglutinandi facultatem habeat. Ergo quoniam cutis carne ipsa tum siccior est tum etiam densior, si carnem siccabimus et adstringemus, cuti etiam persimilem reddemus. Habes medicamenti quod cicatricem inducit summam, verum ea non satisfacit; nam et glutinatoria tum siccabant tum etiam adstringebant:

Ed. Chart. X. [67.]

Ed. Bas. IV. (66.)

ποι' οὖν διοίσει ταῦτ' ἐκείνων, εἰς αὐτὴν ἀποβλέπον τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων ἐξευρήσεις. ἐπειδὴ γὰρ ἐν μὲν ταῖς κολλήσεσι τῶν ἠλκομένων ξηραίνεσθαι χρὴ τὸ ἐπιθῆσον, ὡς ἀπεριττον μένειν τὸ πεποιηθὸς μέρος, ἐν δὲ ταῖς ἐπιουλώσεσιν οὐ μόνον τὸ ἐπιθῆσον, ἀλλὰ καὶ τὸ περιοχόμενον ἐν ταῖς σαφῆσιν ὑγρὸν ἐκδαπαρᾶσθαι προσήκει, πολὺ δὴπου ξηρότερον εἶναι χρὴ τὸ στυρωτικὸν φάρμακον τοῦ κολλητικῶ· τῷ μὲν γὰρ κολλήσουσι, σκοπὸς εἰς οὗτος μόνος ἐκδαπαρῆσαι τὸ περιττὸν τοῦ κατὰ φύσιν, τῷ δὲ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ φύσιν ἀφασθαι· κηκίς οὖν ὀμφακίτης ἐνταῦθα καὶ τὰ τῆς φύσεως λέμματα καὶ τῆς Αἰγυπτίας ἀκάνθας ὁ καρπὸς, μετριῶς ξηραίνοντα φάρμακα· χαλκίτις δὲ καὶ χαλκὸς κεκαυμένος καὶ λεπὶς χαλκοῦ καὶ μίσυ καὶ στυπτηρία σχεπτὴ πολὺ τούτῳ σφοδρότερα· μίσυ μὲν καὶ χαλκίτις μάλιστα, μετριώτερον δ' ἢ λεπὶς τοῦ χαλκοῦ· καὶ τούτου μετριώτερον ὁ κεκαυμένος χαλκὸς, εἰ δὲ καὶ πλύταις αὐτὸν, τὸ ἀδηκίωτατον ἔξει φάρμακον. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἤδη τῆς περὶ φαρμάκων συνθέσεως πρα-

ergo quo haec ab illis dissent, id, si ipsam rerum substantiam inspicias, invenies. Nam quoniam in glutinatione ulceratorum siccandum quod affluit est, quo videlicet affecta pars supervacuis vacet, in cicatrice ducenda non modo quod affluit, verum etiam humor qui in ipsa carne continetur est consumendus; multo profecto siccius quod cicatricem inducat quam quod agglutinet esse conveniet, quando glutinaturum unum id propositum est ut ejus quod secundum naturam est redundantiam consumat; qui *cicatricem inducet* non hoc modo, verum etiam ut ei quod secundum naturam se habeat, aliquid deradat. Galla igitur immatura hoc loco et malicorium et Aegyptiacae spiniae fructus modice siccantia medicamenta sunt; chalcitis et aes usum et aeris squama et misy et fissum alumen multo his sunt valentiora; misy quidem et chalcitis praecipue, mitior autem aeris squama, atque etiam hoc mitius aes usum; quod etiam si lavabis, utique minus mordens medicamentum habebis. Porro hoc quoque ad opus de compositione medi-

Ed. Chart. X. [67.]

Ed. Bas. IV. (66.)

γματείας, ἐπομένης τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ. τὸ μὲν γὰρ τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων γνῶναι προηγείται τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου· καὶ λέλεκται περὶ αὐτῶν ἐτέρωθι· τὸ δὲ συνθεῖναι τὰ φάρμακα μετὰ τὴν θεραπευτικὴν ἐστὶ μέθοδος. ὅταν γὰρ αὕτη μὲν διδάξῃ τὰ καθόλου, λέγω δὲ τὸ ξηραίνειν ἢ ὑγραίνειν, ἢ ψύχειν ἢ θερμαίνειν, καὶ ἥτοι μετρίως τοῦτο δοῦν, ἢ σφοδρῶς, ἢ ἀμυδρῶς, εἰδῶμεν δὲ καὶ τὴν τῶν ἀπλῶν φαρμάκων ἐκάστου δύναμιν ἰδίᾳ καθ' ἑαυτὴν ἐπεσκεμμένοι, τηλικαῦτα πῶς ἂν τις ταῦτα μίξειεν ἐπιτηδείως τῇ χρείᾳ προσήκει σκέπτεσθαι· γίνεται γοῦν οὕτως διττὴ τις ἢ περὶ τῶν φαρμάκων μέθοδος· ἑτέρα μὲν ἢ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἑτέρα δὲ ἢ τῆς συνθέσεώς τε καὶ σκευασίας. ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ τὸ λείπον ἔτι τῆς περὶ τῶν ἑλκῶν ἀπιέναι χρὴ μεθόδου.

Κεφ. στ'. Λίπει δ', ὡς οἶμαι, τὸ περὶ τῶν ὑπερ-
αυξανομένων σαρκῶν εἰπεῖν, ὃ δὴ καὶ ὑπερσάρκωσιν ὀνο-
μάζουσιν οἱ πλείους τῶν ἰατρῶν. ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο νόσημα
τοῦ γένους τοῦ παρὰ τὸ ποσόν, ἢ τὸ πηλίκον τῶν μορίων·

mentorum pertinet, quod sane medendi methodum ordine sequitur. Nam medicamentorum facultates nosse, id quidem medendi methodum praecedit tractatumque de his alibi est; compositio vero medicamentorum medendi methodum sequitur. Quum enim haec universale praecepit, dico autem siccandum, aut refrigerandum esse; tum vel modice id faciendum esse, vel valenter vel leviter; intelligamus vero cujusque simplicium medicamentorum facultatem hancque per se seorsum perpenfam, tum profecto quo pacto quis ea commode ad usum miscuerit, considerare conveniat. Existit igitur eo pacto duplex de medicamentis peritia; altera de eorum facultatibus, altera de compositione ac praeparatione. At enim ad id quod superest methodi de ulceribus redeundum est.

Cap. VI. Superest autem ut arbitror, de supercrescente carne dicere, quam hyperfarcosin vocat maxima medicorum pars. Est porro is quoque morbus ex eo genere, quod in quantitate magnitudineve partium spectatur; licet

Ed. Chart. X. [67. 68.]

Ed. Bas. IV. (66.)

ἔξεστω γὰρ ὡς [68] ἂν ἐθέλοις ὀνομάζειν· ἐκ ταύτου δὲ γένους καὶ ἡ κοιλότης ἦν, ὑπὲρ ἧς προειρήκαμεν. ὡς οὖν ὁ καλοῖσιν ἔλκος κοῖλον οὐχ ἓν ἐστι πάθος, ἀλλὰ κοιλότης τε ἅμα καὶ ἔλκος, οὕτως ἔλκος ὑπερσαρκουῶν οὐχ ἓν ἐστι πάθος, ἀλλ' ὑπερσάρκωσις τε ἅμα καὶ ἔλκος, ἐνδείκνυται δὲ τὸ τῷ μεγέθει παρὰ φύσιν τὴν πρώτην ἐνδείξιν, ἣν δὴ καὶ σκοπὸν τῆς τῶν ἰαμάτων εὐρέσεως ἐλέγομεν εἶναι, τοῦ πλεονάζοντος τὴν ἀφαίρεσιν· ὑπὸ φαρμάκων δ' αὕτη γίνεται μόνον, οὐκέθ' ὑπὸ φύσεως, ἀνάπαλιν ἢ ὡς ἐπὶ σαρκώσεως καὶ κολλήσεως εἶχεν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ τῆς φύσεως αὐτῆς ἐστὶν ἔργα, τῶν φαρμάκων τὰ διακωλύοντα τὰς ἐνεργείας αὐτῆς ἐκκοπτόντων· ἢ δὲ τῶν ὑπερραυξηθαισῶν σαρκῶν καθαιρέσις οὐδὲν μὲν τῆς φύσεώς ἐστιν ἔργον, ὑπὸ δὲ τῶν ἰσχυρῶς ξηραίνόντων γίνεται φαρμάκων. παράκειται δὲ ταῦτα τὰ φάρμακα τοῖς τε ῥύπτουσιν ἰσχυρῶς καὶ τοῖς ἐπουλοῦσιν, ὡς πολλοὺς διαμαρτάνοντας ἐνίοτε τὸ καθαιρειτικὸν φάρμακον ἢ ὡς ῥύπου καθαρτικὸν, ἢ ὡς

enim pro arbitrio voces; ex eodem genere et cavitas erat, de qua jam egimus. Ergo veluti quod ulcus cavum vocant non unum est vitium, sed pariter et cavitas et ulcus, ita ulcus, quod supercrescentem carnem habet, non unus est morbus, sed simul caro supercrescens et ulcus. Indicat autem magnitudo quae praeter naturam est primam indicationem, quam etiam veluti metam inveniendorum medicamentorum diximus, ipsius scilicet exuperantis ablationem; at haec sola medicamentorum ope perficitur, non opera naturae; videlicet contra quam in carne restituenda, aut glutinatione se habuit; haec enim naturae ipsius sunt opera, medicamentis tantum quae actioni ejus obstant submoventibus: at supercrescentis carnis detractio nullum quidem naturae opus est, sed medicamentis perficitur vehementer siccantibus. Proxima sunt ejusmodi medicamenta tum iis quae valenter detergent tum iis quae cicatricem inducunt, sic ut non pauci interdum per errorem medicamentum, quod carnem minuit, vel pro eo quod sordem deterget, vel pro eo quod

Ed. Chart. X. [68].

Ed. Bas. IV. (66.)

εἰς οὐλήν ἄγον παραλαμβάνειν· οἷον αὐτίκα τὸ μίση καὶ ἡ χαλκίτις εἰ ὑγρᾷ φύσει προσάγοιτο, τῶν καθαιρόντων μάλλον ἢ τῶν ἐπουλούντων ἐστίν· ὅθεν εἴ ποτε τοιούτοις ἀναγκασθείμεν χρῆσθαι πρὸς ἐπούλωσιν, ἐτέρων δηλονότι μὴ παρόντων, ὡς ἐλαχίστοις αὐτοῖς χρησόμεθα, μόνον τὸν πυρῆρα τῆς μήλης καθιέντες εἰς ἄκρον λελειωμένα τὰ φάρμακα· κἄπειθ' οὕτως οἷον χρῶν τινα τοῖς τῆς ἐπούλώσεως δεομένοις ἐπιβάλλομεν μορίοις. εἰ δὲ καὶ καθαιρεῖν βουλοίμεθα τὰ ὑπερέχοντα, δαφιλέστερον ἐπιθήσομεν. ἰὸς δὲ τούτων ἐστὶ καθαιρετικώτερος, ὡς ὅπως ἐκπεπτωκέναι τοῦ γένους τῶν ἐπουλούντων· εἰ δὲ καὶ κάυσεας αὐτὰ, δομύτερα μὲν ἦττον, ἐπουλωτικώτερα δὲ ποιήσεις. εἰ δὲ καὶ πλύναις, ἡπιώτερα. μέμνησαι δὲ δήπου καὶ σὺ τὸν ἄνευ λογισμοῦ θεραπεύοντά ποτε τὸ ὑπαρὸν ἔλκος, τῷ συνήθει φαρμάκῳ τῷ γλωρῶ, μινύντα μὲν αὐτῷ τὸ μέλι, πολλαῖς δὲ ἐμείξῃς ἡμέραις εὐρίσκοντα ὑπαρὸν ὁμοίως· εἴτ' ἀπορούμενόν τε καὶ ὅπῃ μεταρῆ μὴ γινώσκοντα· συνέβαινε

cicatricem inducit accipiant, ut, *ne ab exemplo nostro recedamus*, mify et chalcitim, si humidæ naturæ applicabis, potius carnem demere quam cicatricem inducere deprehendes; unde si quando iis uti ad cicatricem inducendam in aliorum penuria cogimur, parcissime ipsis utemur, summum tantum specillum in ea ad exactissimum levorem tunsa demittentes, ac post velut tenuissimum quendam pollinem partibus quæ cicatrice induci postulant imponentes; quod si minere quæ supererevere studemus, liberalius imponemus. Sane aerugo magis etiam quam hæc minere carnem potest, ita ut genus eorum quæ cicatricem inducant omnino sit egressa; at si illa etiam aduras, ut minus acria, sic ad cicatricem inducendam reddes magis apta; si vero etiam laves, adhuc fient mitiora. Meministi vero, arbitror, et tu æjus qui celebri illo viridi medicamento sordidum ulcus citra rationem curabat, mel quidem ei admiscens, multis autem deinceps diebus aequè sordidum reperiens; deinde inops consilii, nec habens quo se verteret.

Ed. Chart. X. [68.]

Ed. Bas. IV. (66. 67.)

γὰρ οὐ καθαίρεσθαι μόνον τὸν ῥύπον, ἀλλὰ καὶ συγκα-
 θαιρεῖσθαι τι καὶ συντήκεσθαι τῆς ὑποκειμένης σαρκός,
 ἰσχυροτέρου τοῦ φαρμάκου τῆς τοῦ κίμωντος ὑπάρχον-
 τος φύσεως. εἴθ' ὁ μὲν ἰατρὸς αἰὲν πλέον ἀνემίγνυε τῷ φαρ-
 μάκῳ τοῦ μέλιτος, ἵνα δὴ σφοδρότερον καθήρειεν, ὡς
 ἔλλιπῶς τοῦ προτέρου τοῦτο δράσαντος. ἐγίνετο δὲ πᾶν
 τοῦναντίον· εἰς ὅσον γὰρ ἐπετείετο τῇ δοσιμύτητι τὸ προσ-
 φερόμενον, εἰς τοσοῦτον συνετήκετο μὲν ἡ ὑποκειμένη σὰρξ,
 ὁ δὲ τῆς συντήξεως ῥύπος ἐνρυσκόμενος ἐπὶ τοῦ ἔλκος ἐξη-
 πάτα τὸν ἰατρὸν, ὡς οὐδὲν ἀνύοντος τοῦ φαρμάκου. τούτου
 μὲν δὴ περὶ τὴν διάγνωσιν, οὐ μόνον περὶ τὴν θεραπευτικὴν
 μέθοδον ἡ ἀγνοία· καὶ γὰρ μάλιστα καὶ ὑπαρὸν καὶ ὑγρὸν
 ὁμοίως φαίνεται τὸ ἔλκος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν φαρμάκων,
 ἀλλὰ τοι κοιλότερον μὲν ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν τε καὶ συντηκόν-
 των γίνεταί· καὶ προσέτι τοῖς χεῖλεσιν ὀχθῶδες, ζουθρόον
 τε καὶ ὑπογλεγμαῖνον, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ δάκνεται σαφῶς ὁ
 ἀνθρώπος ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου φαρ(67)μάκου· τὸ δ' ἦττον ἢ

accidebat enim ut non modo non purgaretur fordes, sed
 etiam ut de subjecta quoque carne nonnihil una detrahere-
 tur et colliquaretur, propterea quod medicamentum valen-
 tius quam pro laborantis natura erat, plus deinde, ut
 erat egregius medicus, mellis assidue medicamento adjiciebat,
 quo videlicet adhuc valentius purgaret, ceu non satis id
 medicamentum prius adhibitum fecisset. Eveniebat autem
 plane contra; quippe quantum ille intendebat medicamenti
 acrimoniam, tantum caro subjecta colliquabatur; quod vero
 in ulcere ex liquata carne fordis apparuit, id medico, ceu
 medicamentum nihil efficeret, imposuit. Atque hujus qui-
 dem ignorantia etiam in dignoscendi peritia erat, non solum
 in medendi methodo; etenim si quam maxime similiter
 fordidum et humidum ex utroque medicamento ulcus de-
 prehenditur, at certe cavitas major ex valenti et quod
 colliquat medicamento efficitur; quin etiam labiis praealtis,
 rubrumque et phlegmone quodammodo affectum *ulcus cer-*
nitur, aliquando vero mordicationem quoque manifestam ex
 hujusmodi medicamento *aeger* homo sentit, quod vero minus

Ed. Chart. X. [69.]

Ed. Bas. IV. (67.)

[69] προσήκει ξηραῖνον οὔτε δῆξιν οὔτε τῶν ἄλλων οἷδὲν ὧν εἶπον ἐργάζεται. δῆλον δ', οἶμαι, κατὰ τούτων ἐστὶν ὡς ὁ μὲν ἐμπειρικός, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα διωρισμένη χρήσαιο τῇ πείρᾳ, τό γε μεταβαίνειν ἐπὶ τὸ προσῆγον εὐμηχάνως οὐκ ἔχει. μόνω δ' ὑπάρχει τοῦτο τῶ κατὰ μέθοδον ἰατρούοντι, τὴν ὄντως δηλονότι μέθοδον, ἣν ἐγὼ νῦν διέρχομαι.

Κεφ. ζ'. Τὴν γὰρ τῶν ἀμεθόδων Θεσσαλείων μέθοδον ὄνομα μόνον οἶσθα δῆπου κενόν, ἔρημον ἔργου παντός· οἱ γε τοσαύτης τε καὶ τηλικαύτης οὔσης μεθόδου περὶ τὴν τῶν ἐλκῶν ἴασιν οὔτε τοῖς τῶν ἐμπειρικῶν ἐχρήσαντο διορισμοῖς εἰς τὴν τῶν φαρμάκων εὐρεσίαν οὔτ' ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων ἔλαβον τὴν ἐνδειξιν, ὡς οἱ δογματικοί· μόνον δ' εἰπόντες ὁ καὶ τοῖς ἰδιώταις γνωρίζεται, τὸ δεῖσθαι τὸ μὲν κοῖλον ἔλκος πληρώσεως, τὸ δὲ πλήρες ἐπουλώσεως, τὸ δ' ὑπερσαρκῶν καθαιρέσεως, καὶ τὸ μὲν ὑπαρὸν καθάρσεως, τὸ δὲ καθαρὸν ἐπουλώσεως, τὸ δὲ ἔναμμον καὶ κολλήσεως, ἐλκῶν θεραπείας οἶονταί τινα μέθοδον εἰρηκέναι· τοσοῦτον ἀποδέουσι γινώσκειν ὡς ταῖς μὲν ὑγροτέ-

quam par est, siccat, nec mordet, nec quicquam efficit eorum quae retuli. Patere autem et in his arbitror empiricum, etiam si experientia quam maxime distincta discretaque utatur, transire tamen, ubi quid non cessit, ad id quod expedit artificiose non posse, imo uni illi id licere qui vera methodo, quam ipse nunc instituo, medetur.

Cap. VII. Quam enim Thessalii isti amethodi methodum profitentur, nomen duntaxat esse nudum intelligis, omnis effectus vacuum; qui quum tanta tamque multiplex saltem methodus sit in ulcere sanando, neque empiricorum discrimine ad invenienda remedia sunt usi, neque sicut dogmatici, ab ipsa rerum indicationem agendorum sumplerunt; sed solum id quod nec vulgares lateat proponentes, cavum ulcus carne impleri postulare; plenum cicatrice induci; quod carne supercrescente luxuriat minui; sordidum expurgari; mundum cicatrice obduci; recens agglutinari; ulcerum curationis methodum quandam explicasse se putant tantum scilicet absunt ut intelligant humidioribus naturis

Ed. Chart. X. [69.]

Ed. Bas. IV. (67.)

ραῖς φύσει τῶν ἥττον ξηραίνοντων φαρμάκων ἐστὶ χρεία,
 ταῖς δὲ ξηροτέραις τῶν μᾶλλον. ὃ τοίνυν παρ' ὅλον τὸν
 λόγον ἐφάνη σαφῶς αὐτῶν ἀναληπτόν· ἵν' ἡμεῖς τε μάλιστα
 προσέχωμεν αὐτῶ τὸν νοῦν, οἳ τ' ἄλλοι πάντες οἱ τὴν πα-
 λαιὰν μέθοδον διαφθείροντες ἐταρχέστερον γινώσκω ὅσον
 ἀμαρτάνουσι. ἄρξομαι δ' ἐπὶ τῶν σαρκώσεως δεομένων
 ἐλκῶν, ἐν τῷ τοῦτο παράδειγμα προχειρισάμενος, ἐπειδὴ καὶ
 θάνατον τὸν λόγον ὑπὲρ αὐτοῦ πεποιημένος. εἶθ' ἐξῆς περὶ
 πάσης ὁμοῦ τῆς ἰάσεως ἐν τῷ καθόλου ποιήσομαι τὸν λό-
 γον. ἐφάνη τοίνυν οὐ τῷ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ πείρᾳ
 σκοπούμενοις, οὐ τῶν αὐτῶν ἅπαντα φύσεις δεομένη φαρμά-
 κων, ἀλλ' αἱ μὲν ἀσθενέστεραι καὶ μαλακώτεραι τῶν μαλα-
 κωτέρων, αἱ δ' ἰσχυρότεραι καὶ ξηρότεραι τῶν ἰσχυροτέρων.
 οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εἰς οὐλήν ἀγομένων ἐλκῶν εἶχε καὶ προσ-
 ἔτι τῶν κολλήσεως δεομένων. ἀπλῶς γὰρ οὐδὲν τῶν ἰσχυρῶν
 φαρμάκων αἱ μαλακαὶ φέρουσι φύσεις. ἐν δὲ τῇ διεξόδῳ ταύτῃ
 τοῦ λόγου κατάφωρον γίγνεται σαφῶς ὅτι τε τὴν φύσιν
 ἐπισκεπτόν ἐστὶ τοῦ κάμνοντος, ὅτι τε καθ' ἕκαστον ἀνθρω-

minus siccantia medicamenta conducere, siccioribus quae
 magis siccant. Ergo quod in tota disputatione nostra ma-
 nifeste apparuit, id denuo resumendum est, ut nos illi quam
 maxime simus attenti; et reliqui omnes qui veterem me-
 thodum corrumpunt, quantum aberrent, clarius intelligant.
 Incipiam vero ab eo ulcere quod carne impleri postulat,
 unum id pro exemplo proponens, quando etiam proxime
 de eo sermonem feci, ab hoc, de omni simul in universum
 curatione loquar. Ergo illud non ratione modo, verum
 etiam experientia considerantibus apparuit, non omnem na-
 turam eadem medicamenta requirere, sed infirmiores mol-
 lioresque mitiora, validiores siccioresque valentiora. Ita
 vero tum in iis quibus cicatrix inducebatur se habe-
 bat, tum etiam uvae glutinatione egebat, omnino enim nul-
 lum vehementium medicamentorum ferunt molles naturae.
 In ejusmodi vero sermonis nostri decursu perspicuum plane
 fit, tum aegri naturam esse considerandam, tum cujusque

Ed. Chart. X. [69. 70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

πον ἰδίᾳ τίς ἐστὶ θεραπεία καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις ὡς ἐπειδὴ τὸ τῆς ἐκάστου φύσεως ἰδίων ἀρρήτόν ἐστι καὶ πρὸς τὴν ἀκριβεστάτην ἐπιστήμην ἄληπτον, οὗτος ἂν ἄριστος ἰατρός εἴη τῶν κατὰ μέρος ἀπάντων νοσημάτων, ὁ μέθοδόν τινα πορισάμενος ἕξ ἧς διαγνωστικός μὲν τῶν φύσεων ἔσοιτο, στοχαστικός δὲ τῶν ἐκάστης ἰδίων ἰαμάτων. τὸ δ' οἶσθαι κοινήν τινα ἀπάντων ἀνθρώπων εἶναι θεραπείαν ἐσχάτως ἡμιθίον ἐστίν· ὅπερ οἱ ἀναισθητότατοι νομίζουσι μεθοδικοί. καὶ διὰ ταῦθ' ἐστάναι τὰ τῆς ἰατρικῆς ἕκασαν ἅπαντα θεωρήματα, τουτέστιν ἐπιστημονικὰ καὶ βέβαια ταῖς γνώσεσιν ὑπάρχειν. εἶναι τε τὴν γνώσιν αὐτῶν τέχνην τινὰ κοινοτήτων, οὐκ ἰδιοτήτων, ὥσπερ εἰ τὸν κοινὸν καὶ γενικὸν ἀνθρώπου θεραπεύοντες, οὐ τοὺς κατὰ μέρος. ὡς οὖν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐθέως κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐσφάλησαν, οὕτω καὶ τῶδε· θεραπεύεται μὲν γὰρ οὐχ ὁ κοινὸς καὶ γενικὸς ἀνθρώπος, ἀλλ' ἡμῶν ἐκάστος, ἄλλος ἄλλην ἔχων δηλονότι νοῦσιν τε καὶ φύσιν. [70] οἱ δ' οἴονται μίαν θεραπείαν ἀπάντων ἀνθρώ-

hominis propriam esse curationem; tum supra haec illud tertium, quoniam cujusque naturae proprietates inestimabiles sunt, nec exactissima scientia comprehensibiles, hunc esse optimum cujusque particularis morbi medicum, qui methodum quandam comparavit ex qua et dignoscere naturas possit et conjectura consequi, quae sint cujusque propriae remedia. Porro existimare communem quandam esse omnium hominum curationem, sicuti stupidissimi methodici putant, extremae est dementiae. Atqui illi ob id flata esse putant omnia medicinae theoremata, hoc est, ejusmodi esse, quae scientes homines faciant, firmamque sui notitiam praesentent; ipsorumque notitiam artem quandam esse communitatam, non proprietatam, tanquam communem et generalem hominem, non particulares curarent. Ergo sicuti in aliis omnibus statim initia sunt lapsi, sic in hoc quoque, siquidem curatur non homo communis et generalis, sed nostrum quisque, alius videlicet aliud temperamentum naturamque obtinens. Hi vero unam esse omnium curationem existimant; ego contra,

Ed. Chart. X. [70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

πων εἶναι· ἐγὼ δ' εἰ καὶ τὴν ἐκάστου φύσιν ἀκριβῶς ἠπιστά-
 μην ἐξευρίσκειν, οἷον ἐπινοῶ τὸν Ἀσκληπιὸν, αὐτὸς ἂν ἦν
 τοιοῦτος· ἐπεὶ δ' ἀδύνατον τοῦτο, τὸ γοῦν ἐγγυτάτω προσ-
 εῖναι καθόσον ἀνθρώπῳ δυνατόν αὐτὸς τε ἀσκεῖν ἐγναῶκα
 καὶ τοῖς ἄλλοις παρακλεύομαι. πειρῶνται μὲν οὖν εἰς ὅσον
 οἶόν τε καὶ οἱ ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, ἀποχωρεῖν μὲν τῶν κοιτῶν,
 προσέροχθεσθαι δὲ τοῖς ἰδίοις· ἀλλ' ὅσον καὶ τούτοις ἐνδεῖ
 πρὸς τὸ τέλειον εἴρηται πρόσθεν. οὐ γὰρ ἐπὶ παιδῶν, ἢ
 γυναικῶν, ἢ γερόντων, ἢ μαλακὴν ἔχόντων καὶ λευκὴν τὴν
 σάρκα καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὡς ἐκαῖροι ποιοῦσι, προσδιοριστέον
 ἐστίν, ἀλλ' ὅπως ὑγρότης ἢ ξηρότης ἔχει τὸ σῶμα. τοὺς
 μὲν οὖν ἐμπειρικοὺς ἰατροὺς ἄλλων τε πολλῶν ἐνεκεν ἀπο-
 δέχεσθαι χορὴ καὶ μάλιστα ὅταν προσέροχθεσθαι πειρῶνται καθ-
 ὅσον ἐγχωρεῖ τῇ τοῦ κάμνοντος ιδιότητι. μετὰ γὰρ τοὺς διο-
 ρισμοὺς ἅπαντας οὓς διορίζονται, καὶ τὸν ἀπὸ τῶν ἐθῶν
 ἐπάγουσιν, ὡς κἀντεῦθεν εὐπορήσαντες οἰκιοτέρων τῶ
 κάμνοντι βοηθημάτων. εἰρήσεται δ' ἡμῖν ἐν τοῖς ἐξῆς ἐπὶ

si cujusque privatim naturam explorare ad unguem scirem,
 utique qualem fuisse Aesculapium mente concipio, talem
 me esse putarem; sed quoniam id fieri non potest, certe
 ut, quoad homini licet, quam proxime accedam, tum ipse
 me exercere decrevi tum alios ut idem faciant adhortor.
 Ac conantur quidem quantum possunt et empirici ut a com-
 munitibus secedere, *ita propius* ad ea quae propria sunt
 accedere; verum quantum hic quoque ab ejus rei perfe-
 ctione absint, supra est dictum. Non enim haec in pueris,
 vel mulieribus, vel senibus, vel mollem carnem albamque
 habentibus, aliaque id genus, pro certis discretionibus, sic-
 uti illis placet, sunt ponenda, imo quemadmodum in hu-
 more et siccitate corpus se habeat. Ac empiricos quidem
 medicos tum ob alia multa tum ob id probare maxime
 convenit, quod accedere ad proprietatem conantur. Post
 enim reliquas discretionones omnes quas adhibent, illam
 etiam quae a consuetudine sumitur, adjiciunt, tanquam
 hinc remediorum quae aegro magis sint propria compotes
 futuri. Dicitur autem a nobis in sequentibus de consuetu-

Ed. Chart. X. [70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

πλέον ὑπὲρ τῶν ἔθῶν, καὶ κέῖ ἀποδείξομεν ὑπὲρ τοῦ γινῶναι τὴν ιδιότητα τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως, ἔξευρησθαι τοῖς παλαιοῖς καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ ἔθους διορισμόν. τοῦτον οὖν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις οἱ ἐμπειρικοὶ παραλαμβάνουσι καὶ πρὸς τούτῳ καὶ αὐτὸν τὸν ἰατρὸν, εἰ πολλάκις εἴη παραγεγοτῶς τῷ νοσοῦντι, βέλτιον ἂν ἰᾶσθαι φασὶ τοῦ μὴ παραγεγοτότος· εἰδ' ὅταν ταῦτα πάντα προσθῶσιν, οὐπω βεβαίαν οὐδ' ἐπιστημονικὴν ἔχειν φασὶ τῆς ἰδίας τοῦ κάμνοντος ἰάσεως τὴν γινῶσιν. ὁ δ' ἀναισχυρτότατος Θεσσαλὸς ἐν μόνον εἰδὼς, ὅτι τὸ κοῖλον ἔλκος πληρωτέον, ἐστῶτά τε καὶ βεβαία φησι τὰ τῆς ἰατρικῆς εἶναι θεωρήματα. καίτοι τοῦτό γε πάντες, ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν, ἀνθρώποι γινώσκουσιν, οὐχ οἱ τῶν μόνον, ἀφ' οὗ Θεσσαλὸς, ὁ δεύτερος Ἀσκληπιὸς, εἰς ἀνθρώπους ἦκεν, ἀλλὰ καὶ οἱ πρὸ Δευκαλίωνος, οἶμαι, καὶ Φορωνέως, εἴπερ γε καὶ κείνοι λογικοὶ τε ἦσαν. ἀλλὰ πρὸς τῷ γινώσκειν ὡς σαρκώτεον ἐστὶ τὸ κοῖλον ἔλκος, ἔτι καὶ κείνο συνίεσαν, ὡς ὁ γινώσκων τὰ φάρμακα τὰ σαρκώσοντα τοιοῦτον ἔλκος, ἐκεῖνος ἰατρός ἐστιν. εἰ μὲν οὖν ἐξ ἐμπειρίας εὔρηται ταῦτα,

dine fasius, ubi pro cognoscenda proprietate laborantis naturae, etiam discrimen a consuetudine prisca inventum esse probabimus. Hanc itaque cum reliquis empirici recipiunt; et praeter hanc ipsum etiam medicum qui saepe aegrum invisit quam eum qui non viderit commodius curaturum ajunt; postea tamen, cum haec omnia adjecerint, stabilem se atque scientificam habere notitiam propriae curationis aegri adhuc non dicunt. At vero impudentissimus Thessalus illud modo unum intelligens, quod cavum ulcus sit implendum, constantia tamen et firma dicit esse medicinae theoremata; quanquam hoc saltem omnes, ut ante jam dictum est, homines sciunt, non ii modo qui nunc sunt, postquam Thessalus iste, alter Aesculapius, in lucem hominum venit, sed etiam, arbitror, qui ante Deucalionem et Pheroneum fuerunt, si modo hi rationales erant. Imo vero praeter hoc, quod carne esse implendum cavum ulcus noverunt, etiam illud non ignorarunt, qui medicamenta nosset quae tale ulcus carne implerent, hunc medicum esse. Atque haec si per

Ed. Chart. X. [70.]

Ed. Bas. IV. (67.)

δηλον ὡς ἐμπειρικῶς ἡμῖν ἰατρευτέον ἐστίν· εἰ δὲ ἐκ λόγον, λογικῶς· οὐ γὰρ δὴ ἄλλο μὲν εὐρημεν, ἄλλω δέ τιμ ῥῖν ἐπι- δεξιῶς χόρησεται. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτου πρὸς τοὺς ἐμπειρικοὺς ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις τις ἡμῖν· ὅπερ δὲ λέγων ἀπέλιπον, ἡ ὄντως ἰατρικὴ τῆς τοῦ κάμνοντος ἐστόχασται φύσεως· ὀνομά- ζουσι δὲ, οἶμαι, τοῦτο πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἰδιοσυγκρασίαν, καὶ πάντες ἀκατάληπτον ὁμολογοῦσιν ὑπάρχειν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴν τὴν ὄντως ἰατρικὴν Ἀσκληπιῶ καὶ Ἀπόλλωνι παραχωροῦσιν. ἤρηται δὲ ὁ λόγος οὗτος σύμπας ἀπὸ διττῶν ἀρχῶν· ἀπὸ μὲν τῶν ἐναργῶς φαινομένων τοῖς ἐμπειρικοῖς τε καὶ τηρητικοῖς, ἀπὸ δὲ τῶν στοιχείων τοῖς λογικοῖς. ὅτι τε γὰρ ἄλλον ἄλλο φάρμακον ὠφέλει σχεδὸν ἤδη καὶ οἱ παῖ- δες ἐπίστανται· συμφωνεῖ δὲ τούτῳ καὶ ὁ ἀπὸ τῶν στοιχείων λογισμὸς. εἰ γὰρ ὑπόθοιο πεντεκαίδεκα διαφορὰς εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐν ταῖς κράσεσι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ μόνῃς τῆς ὑγρᾶς φύσεως, ἀνάγκη δῆπου σε καὶ τῶν φαρμά- κων οἷς μέλλεις χρῆσασθαι πεντεκαίδεκα διαφορὰς ἐπίστα- σθαι, καὶ τὰς μὲν μᾶλλον, τὰς δὲ ἥττον ξηραίνουσας, ἢ

experientiam sunt inventa, constat empirice nobis esse cu- randum; sin ratione inventa sunt, logice: non enim pro- fectō aliud invenit, alio autem nunc commode utetur. Ve- rum de eo nobis cum empiricis lis est; quod autem dicere coeperam, vere ipsa medicina de laborantis natura conjectu- ram fecit; nominat, arbitror, id vulgus medicorum pro- prium temperamentum, omnesque id incomprehensibile fa- tentur, ideoque ipsam veram medicinae artem Aesculapio Apollinique concedunt. Pendet porro omnis haec ratio ex duplici principio; empiricis observatoribusque ab iis quae manifeste apparent, logicis autem ab ipsis elementis. Nam quod alii aliud medicamentum profit etiam pueri jam ferme sciunt; et ratio pariter quae ab elementis ducitur id confirmat. Si namque quindecim differentias in hominum temperamentis ex minoris in iis majorisque ratione, idque in humida tantum natura statuas, necesse profecto est me- dicamentorum etiam quibus sis usurus quindecim differen- tias noveris, quarum aliae magis, aliae minus siccant, quo

Ed. Chart. X. [70. 71.]

Ed. Bas. IV. (67. 68.)

ἐκάστη φύσει τὸ πρόσῃκον ἐξευρίσκει. [71] εἰ δὲ καὶ τῆς ξηροτέρας φύσεως ἄλλας πεντεκαίδεκα διαφορὰς ὑποθέμενος ὡσαύτως καὶ ἐκείνης ἄλλων πεντεκαίδεκα δέοιο φαρμάκων, ἔσται σοι τὰ πάντα τριάκοντα φάρμακα πρὸς τριάκοντα φύσεις ἡρμοσμένα, καὶ τούτοις προσηκόντως χρῆσθαι δυνήσεται μόνος ὁ περὶ κράσεως σώματων ἀκριβῶς ἐπεσκεμμένος. ἄρ' οὖν εἰ μὲν ὅλον τὸ σῶμα εἴη ξηρότερον τὴν κρᾶσιν, ὑπὸ τῶν ξηραντικωτέρων ὠφελήθησεται φαρμάκων· (68) εἰ δὲ μόριον αὐτοῦ τι τῶν ἄλλων φύσει ξηρότερον ὑπάρχοι, τῶν ἥττον ξηραίνοντων δεήσεται; ἢ πρόδηλον κἀνταῦθα τὸ μὲν ξηρότερον τῇ κρᾶσει μόριον τῶν ξηραντικωτέρων, τὸ δ' ὑγρότερον τῶν ἥττον ξηραίνοντων προσδεῖσθαι; καὶ τοῦτ' οὖν ὅλον παραλείπεται τοῖς ἀμεθόδοις Θεσσαλείοις, ἐν ἐπὶ παντὸς μορίου φάρμακον ἡγουμένοις ἀρμόττειν. οἱ δ' ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ὅσον πλεονεκτοῦσι κἀν τῷδε τῶν Θεσσαλείων μεθοδικῶν, τοσοῦτον ἀπολείπονται τῶν ὄντως μεθοδικῶν τε καὶ λογικῶν. ἔχουσι γὰρ δὴ κἀκεῖνοι πρὸς τῆς πείρας διδαχ-

nimirum, quod cuique naturae congruat invenias. Quod si etiam in sicciore natura aliis quindecim positis ad hanc quoque pari modo alia quindecim medicamenta requiras, habebis in totum triginta medicamenta, quae triginta naturis convenient, quibus uti is demum solus commode poterit qui corporum temperamenta diligenter consideraverit. Nunquid igitur, si totum corpus temperamento sit sicciore, ab iis quae magis siccant medicamentis juvabitur, si vero pars quaepiam ejus caeteris partibus natura sit sicciore, quae minus siccant requiret? An liquido patet hic quoque, quae pars siccius temperamentum obtinuit, hanc etiam quae magis siccant postulare; quae humidius sit fortita, minus siccantia? Atque hoc totum praetermittunt amethodi Thessalii, qui unum omni parti congruere medicamentum putant. Empirici autem quantum in hoc Thessalios istos methodicos superant, tantum a veris methodicis logicisque superantur. Habent enim profecto illi quoque ab ipso scilicet usu edocti aliud medicamentum ad ea ulcera quae

Ed. Chart. X. [71.]

Ed. Bas. IV. (68.)

θέντες ἄλλο μὲν τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἐλκῶν, ἄλλο δὲ τῶν ἐν ὤσιν, ἢ ἄρθροις, ἢ σαρκῖν, ἢ δέρματι μόνῳ φάρμακον. ἀλλ' ὅτι γε κἀνταῦθα μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον ἀδυνατήσωσιν, ἐκ τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων εὐδηλόν.

Κεφ. η'. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως διώρι-
σται, πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλθωμεν τοῦ λόγου, μιγνύντες
ἀπάσας τὰς συμπιπτούσας ἔλκει διαθέσεις, ἀπὸ πρώτης ἀρ-
ξάμενοι τῆς δυσκρασίας. εἰ γὰρ ἦτοι πρόσθεν εἴη κατὰ δὴ
τινα συντυχίαν, ἢ καὶ παρ' αὐτὸν τῆς ἐλκώσεως τὸν χρόνον
ἢ ἠλκωμένη σὰρξ γένοιτο θερμοτέρα τοῦ δέοντος, ἢ ψυχρο-
τέρα, δέησει τὸ φάρμακον οὐ μόνον ξηραίνειν μετρίως, ἀλλὰ
καὶ θερμαίνειν ἢ ψύχειν εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσοι ἢ ὑποκειμένη
σὰρξ ἐξέστη τοῦ κατὰ φύσιν· οὐ γὰρ ἐγχωρεῖ σάρκωσιν, ἢ
πλήρωσιν, ἢ κόλλησιν, ἢ ἐπούλωσιν ἔλκους ὀρθῶς ποτε γε-
νέσθαι τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς ἐχούσης κακῶς, οὐδὲ εἰκὴ
πρόσθεν ἐλέγομεν ἔργα φύσεως εἶναι σύμπαντα ταῦτα. κά-
θαρσιν μὲντοι τῶν ὑπαρῶν καὶ καθαίρεισιν τῶν ὑπεραυξη-
θέντων ἐγχωρεῖ γενέσθαι καὶ χωρὶς τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν

in oculis accidunt, aliud ad ea quae in auribus, aut arti-
culis, aut carnibus, aut sola cute. Caeterum, quod nec
in iis se transferre ad aliud possint ex iis quae supra dixi-
mus facile patet.

Cap. VIII. Quoniam autem et de his satis jam di-
ctum est, rursus ad disputationis initium revertamur, mis-
ceamusque omnes qui ulceri concidunt affectus ab intem-
perie primum orsi. Si enim exulcerata caro vel prius
etiam ex quavis occasione, vel ipso ulcerationis tempore
justo calidior frigidiorve est effecta, utique medicamentum
exigit quod non modo moderate siccet, sed etiam in tantum
calescat refrigeretve, in quantum subjecta caro a natu-
rali statu recessit, quum fieri non possit ut in ulcere vel
carnis productio, vel *sinus* impletio, vel agglutinatio, vel ci-
catricis inductio recte unquam cedat, si subjecta caro prave
se habeat; nec frustra dictum supra est haec omnia naturae
esse opera; purgari tamen fordida minuique supererescen-
tia etiam carne naturalem flatum non fervante possunt;

Ed. Chart. X. [71. 72.]

Ed. Bas. IV. (68.)

τὴν σάρκα· μόνον γὰρ τῶν φαρμάκων ἦν ἔργα. διὸ καὶ μείζων ἢ πρόνοια γινέσθω σοι τῆς εὐκραςίας τῶν ἠλκωμένων μορίων, ὅποτε σαρκῶν ἢ κολλᾶν ἢ ἐπουλοῦν ἐθέλεις αὐτά. σώζεσθαι γὰρ δεῖ τὰς κινήσεις τῆς φύσεως αἷς εἶπετο τῶν εἰρημένων ἕκαστον· οὐ σωθήσονται δ' ἄλλως εἰ μὴ πάντη κατὰ φύσιν ἔχοι τὸ μέρος. ὥσπερ οὖν εἰ φλεγμονὴ τις ἅμα τῷ ἔλκει τύχοι, πρὶν ταύτην λύσαι, σαρκῶν, ἢ κολλᾶν, ἢ ἐπουλοῦν οὐκ ἂν οὐδεὶς ἐπεχείρησεν αὐτὸ, κατὰ τὸν αὐτὸν, οἶμαι, τρόπον εἰ καὶ χωρὶς φλεγμονῆς εἴη μόνη δυσκрасία τῶν εἰρημένων, οὐδὲν ἐλπίζομεν γενέσθαι πρὶν ἐκείνην ἰᾶσθαι. πάλιν οὖν ἐντεῦθεν ἐνδειξίς τις εἰς τὴν τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων φαρμάκων εἴρεσιν γίνεται· ξηραίνοντα μὲν γὰρ ἦν ἅπαντα, διέφερε δ' ἀλλήλων ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἧττον. οὐ μὴν ὅπως γε τοῦ θερμαίνειν ἢ ψύχειν εἶχεν εἴρηται πού πρόσθεν, ἀλλ' ἢ [72] μέθοδος πως ἀναγκάζει καὶ τοῦτ' ἐρευνᾶσθαι. οὐ γὰρ ἀπλῶς εἰ ξηραῖνον, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ σφόδρα θερμαῖνον, ἢ ψύχον ἐπισκέπτεσθαι χρή. φεύξη

nam tantum haec medicamentorum sunt opera. Quocirca legitimi ulceratarum partium temperamenti quoties eas vel carne implere, vel glutinare, vel cicatrice inducere studes, major tibi sollicitudo erit. Servari namque debebunt naturae motus quos comprehensorum singula comitantur, at alias non servabuntur, nisi prorsus secundum naturam se pars habeat. Quemadmodum igitur si phlegmone quaedam ulcери una acciderat, priusquam haec discussa sit, nemo id vel carne implere vel glutinare vel cicatrice inducere tentarit, ad eundem, arbitror, modum, si etiam sine phlegmone, sola subsit intemperies rerum quas recensuimus, nullum horum fore prius sperabimus quam illa sit sanata. Rursus igitur hinc indicatio quaedam ad medicamentorum quae superius comprehensa sunt inventionem oritur, quippe omnia ea siccantia erant, sed dissidebant inter se pro intentionis remissionisque modo. Caeterum definitum antea non est quomodo in calefaciendo refrigerandoque se haberent, sed methodus hoc quoque investigare quodammodo cogit. Non enim tantum an siccet, sed an etiam non valde

Ed. Chart. X. [72.]

Ed. Bas. IV. (68.)

τοιγαροῦν ὑοσκύαμον καὶ μανδραγόραν καὶ κώνειον, ὡς πέρα τοῦ μετρίου ψύχοντα, καίτοι ξηραίνει γε εἰς τοσοῦτον, εἰς ὅσον ἔλκος ξηραίνεσθαι ὀφείλει. καὶ ῥητίνη καὶ πίσσα καὶ ἄσφαλτος, εἰ καὶ ξηραίνει συμμετρως, ἀλλὰ πέρα γε τοῦ προσήγοντός ἐστι θερμά· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἂν τις αὐτοῖς χρῆσαιτο μόνοις ἄνευ τοῦ τοῖς ἀτρέμα ψύχουσιν ἐπιμίξας, ἐν ἑξ ἀπάντων εὐκρατον ἀπεργάσασθαι φάρμακον. εἰ δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχει, καθάπερ οὖν ἔχει προσεπιβλέπειν δεήσει καὶ τὴν τοῦ περιέχοντος ἡμῶς ἀέρος κρᾶσιν· οἷον γὰρ φάρμακόν τι καὶ οὗτος ἔξωθεν προσπίπτων τοῖς σώμασιν, ἐπειδὴν ἀμέτρως ἔχη θερμότητος ἢ ψύξεως, ἐμποδὼν ἴσταιται τῇ θεραπείᾳ. γοῆ τοίνυν ἀντιπεπονθέαι τὰ φάρμακα ταῖς ἀμετρίαις αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο καὶ Ἱπποκράτης ψυχροτέροις μὲν τῇ δυνάμει γοῆται κατὰ τὰς θερμὰς ὥρας, θερμοτέροις δὲ κατὰ τὰς ψυχράς. οἷσθα δὲ δήπου κἀνταῦθα τῶν ἀναισθητῶν τιὰ μεθοδικῶν ὁμολογήσαντα μὲν ἐπιβλέπειν ὅπως ἔχει θερμότητος ἢ ψύξεως ὁ περιέχων ἀῆρ τὸν κάμνοντα, μὴ μέντοι τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἐπισκέπτεσθαι συγχωροῦντα, ὥσπερ

calefaciat, aut refrigeret, expendi oportet. Ergo altercum et mandragoram et cicutam ceu supra modum refrigerantia fugies, tametli siccant ea quoque quantum fit ulceri ex usu. Refina vero et pix et asphaltus, quanquam modice siccant, tamen immodice sunt calida; ideoque eis nemo utetur solis, nec aliter, nisi cum leniter refrigerantibus admixtis, unum ex omnibus medicamentum fecerit temperatum. Si igitur haec ita se habent, sicut profecto habent, inspicere etiam conveniet et circumdantis nos aeris temperiem. Siquidem veluti medicamentum quoddam is quoque corporibus nostris forinsecus incidens, ubi immodicus calore vel frigore est, sanationem moratur. Danda igitur opera est ut medicamenta ejus ametriae occurrant. Ideoque Hippocrates in calidioribus anni temporibus frigidioribus facultate *medicamentis* utitur, calidioribus autem per frigidiora. Non ignoras profecto hic quoque ex stupidis methodicis quendam fateri, quo pacto in calore et frigore se habeat qui aegrum continet aërem se inspicere, non tamen anni tempora in-

Ed. Chart. X. [72.]

Ed. Bas. IV. (68.)

τῶν ὀνομάτων τῶν κατὰ τὰς ὥρας βλαπτόντων ἢ ὠφελούντων, ἀλλ' οὐ τῆς κράσεως αὐτῶν, ἢ οὐ διὰ ταύτην ἀποβλεπόντων εἰς αὐτὰς τῶν παλαιῶν ἰατρῶν. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἀναγκαῖόν ἐστι τῷ μέλλοντι μεθόδῳ τινὲν θεραπεύσειν ἔλκος, ἐπὶ τε τὰ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μάλιστα παραγίνεσθαι καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τὰς κράσεις τῶν σωμάτων ὅλων τε καὶ κατὰ τὰ μόρια ἐπιβλέπειν ἰκανῶς οἶμαι δεδειχθαι. πάλιν δ' ἀναμνηστέον κἀνταῦθα τὸ καὶ πρόσθεν εἰρημένον ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ξηρόν τε καὶ ὑγρὸν ἐνδείξεως· ὡς γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἢ μὲν ὑγροτέρα φύσις ὑγροτέρων ἐδεῖτο τῶν φαρμάκων, ἢ δὲ ξηροτέρα ξηροτέρων, οὕτως καὶ νῦν ἢ μὲν θερμοτέρα θερμοτέρων, ἢ δὲ ψυχροτέρα ψυχροτέρων δεήσεται, ἔμπαλιν δὲ τῆς ἐνδείξεως γιγνομένης ἀπὸ τῶν παρὰ φύσιν τε καὶ κατὰ φύσιν· τὰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ὁμοίων ἑαυτοῖς ἐστὶν ἐνδεικτικά, τὰ δὲ παρὰ φύσιν ἐναντίων, εἴ γε τὰ μὲν φυλάττεσθαι, τὰ δὲ διαφθείρεσθαι χρῆ.

Κεφ. θ'. Τὸ μὲν οὖν καὶ τὰς κράσεις τῶν σωμάτων καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τὰς φύσεις τῶν μορίων ἐπιβλέ-

ipici permittere, quasi nomina ipsa temporum anni profint obfintve, non eorum temperamenti ratio, aut non hujus causa veteres medici ad ea respexerint. Enimvero quod qui certa methodo curare ulcus debet, huic necesse sit tum ad prima elementa vel maxime venire tum anni tempora et corporum temperamenta, non omnium modo, verum etiam singularum partium considerare, abunde monstratum reor. Rursus vero hic repetendum est quod prius diximus in indicatione quae a sicco humidoque sumitur; nam ut in illis humidior natura humidiora, siccior sicciora medicamenta exigebat, ita nunc calidior calidiora, frigidior frigidiora requirere, contrariam scilicet semper iis quae praeter naturam et iis quae secundum naturam sunt indicationem praestantibus; quippe, quae secundum naturam sunt similia sibi indicativa sunt, quae praeter naturam contrariorum, si modo illa servari, haec submoveri necesse est.

Cap IX. Itaque quod tum corporum temperies tum anni tempora tum partium naturae considerata illi

Ed. Chart. X. [72. 73.]

Ed. Bas. IV. (68.)

πειν χοῖραι τὸν μέλλοντα καλῶς ἔλκος ἰάσασθαι δεδιχθαι
 μοι νομίζω σαφῶς· καὶ ὡς μὲν πρῶτος σκοπὸς τῆς ἰάσεως
 ἐν τῆς διαθέσεως λαμβάνεται μόνης, ἔξευρεῖν δὲ οὐκ ἔτι ἐν-
 τεῦθεν ἐγχωρεῖ τὰ βοηθήματα, πρὶν ἐπὶ τε τὰ στοιχεῖα τῶν
 σωμάτων ἀναβῆναι καὶ τοῦ κάμνοντος ἐπισκέψασθαι τὴν κρᾶ-
 σιν, ὅλου τε τοῦ σώματος καὶ τοῦ πεπονθότος μέρους, εὐθύς
 αὐτῷ καὶ τὴν τοῦ περιέχοντος κρᾶσιν συνεπισκεπτομένους·
 ἧτις ἐκτείνεται καὶ πρὸς τὰς ἐπιδήμους καταστάσεις καὶ προσέτι
 τὰς χώρας. ὅτι δὲ πολλάκις ἐναντία ἐνδείξεις γίνονται κατὰ
 μίαν θεραπείαν, ὅπως τε χορὴ μεταχειρίζεσθαι τὰς τοιαύτας,
 εἰρήσεται μὲν ἐπιπλέον ἐν τοῖς ἐφεξῆς, εἴη δ' ἂν οὐκ ἄπο τρό-
 που καὶ νῦν ἐπὶ βραχὺν διελθεῖν ὑπὲρ αὐτῶν. οὐδὲν γὰρ οἶμαι
 θαυμαστὸν ὑγροτέραν [73] μὲν ὑπάσχειν τὴν κρᾶσιν τοῦ
 κάμνοντος, αὐτὸ δὲ τὸ πεπονθὸς μόριον ξηρότερον, ἢ τοῦτο
 μὲν ὑγρότερον, ἅπασαν δὲ τὴν κρᾶσιν ξηροτέραν· ὡσάντως
 δὲ καὶ κατὰ θερμοότητα καὶ ψύξιν ὑπεναντίως ἔχειν τῇ κρᾶσει
 τὸ μόριον πρὸς τὸ ὅλον. ὡσπερ οὖν εἰ τὸ πᾶν σῶμα τῆς μέ-
 σης ὑπῆρχε κράσεως, ἣν ἀρίστην ἐδεικνυμεν, οὐδὲν ἂν ἐρεκά

sint qui probe ulcus sit sanaturus clare me docuisse existi-
 mo; ad haec quod prima quidem curationis indicatio a solo
 sumatur affectu, remedia tamen inde inveniri non possē,
 nisi prius ad corporum elementa sit ascensum et aegri tem-
 peramentum perpensum, non corporis modo universi, sed
 etiam affectae partis, cum hoc quoque ambientis temperie
 aestimata; quae utique cum ad praesentes status tum vero
 regiones extenditur. Quod autem contrariae multoties in
 una curatione indicationes sint, atque has quemadmodum
 tractare conveniat latius quidem dicetur in sequentibus,
 non tamen alienum sit, nunc quoque paucis de ipsis egille.
 Etenim quod aegri temperamentum sit humidius, pars ipsa,
 quae laborat siccior, aut contra quod haec sit humidior, to-
 tius temperamentum siccior, mirandum non arbitror; pari
 modo in calore et frigore, quod contrario temperamento sit
 pars cum toto. Ut igitur si totum corpus medio tempera-
 mento esset, quod esse optimum docuimus, nihil plane

Ed. Chart. X. [73.]

Ed. Bas. IV. (68. 69.)

γε τῆς τοῦ κάμνοντος φύσεως ἐνεωτερίζομεν ἐν τοῖς φαρμάκοις, οὕτως ἐπειδὴν ἦτοι ξηρότερον ἢ ὑγρότερον, ἢ ψυχρότερον ἢ θερμότερον ἢ τοῦ δέοντος, ἐπιτείνειν εἰς τοσοῦτον χρὴ τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων, εἰς ὅσον καὶ τὸ σῶμα φυσικῆς ἐπιλήπται δυσκρασίας. οὐ γὰρ δὴ ἐπιλελήσμεθά γε, τίς μὲν ἢ φυσικὴ δυσκρασία, τίς δ' ἢ παρὰ φύσιν. εἴρηται γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ἄλλοις καὶ μάλιστα ἐν τῷ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας γράμματι. φέρε τοίνυν ὅλην τὴν κοῤῥασιον τοῦ κάμνοντος σώματος ὑγροτέραν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο δεῖσθαι τῶν ἥττον ξηραίνοντων φαρμάκων, αὐτὸ δὲ τὸ πεπονθὸς μόριον τῶν φύσει ξηροτέρων ὑπάρχειν, οἷά περ ἐλέγομεν εἶναι τὰ ἥττον σαρκώδη. τοιαῦτα δ' ἐστὶ τὰ τε κατὰ τοὺς δακτύλους καὶ τὰ ἄρθρα καὶ τὰ ὠτα καὶ τὴν ῥίνα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς ὀδόντας, ἀπλῶς δ' εἰπεῖν ἵνα χόνδροι πολλοὶ καὶ ὑμέρες καὶ σύνδεσμοι καὶ ὀστᾶ καὶ νεῦρα, πιμελή δὲ καὶ σὰρξ ἢ οὐδ' ὄλως, (69) ἢ ἐλαχίστη, διάφορος δ' ἐν τούτοις ἢ ἐνδαΐξις ἀπὸ τε τοῦ πεπονθότος μέρους ἐστὶ καὶ τῆς φύσεως τοῦ κάμνοντος. ὥστε εἰ μὲν ὅσῳ τοῦ κάμνοντος

quantum ad laborantis naturam attineret in medicamentis novaremus, ita ubi vel ficcius vel humidius vel calidius vel frigidius iusto cernitur, eatenus intendere vires medicamentorum oportet, quatenus corpus ad naturalem intemperiem est versum. Non enim, arbitror, excidit nobis, quae naturalis intemperies sit, et quae praeter naturam; dictum enim de ipsis est in aliis, ac praecipue in libro qui de inaequali intemperie est inscriptus. Pone igitur totum laborantis corporis temperamentum humidius esse, eoque medicamenta desiderare quae minus siccent, ipsam vero aegram partem ex iis esse quae natura ficciores sunt, qualia esse diximus quae minus sunt carnosa. Hujus generis sunt quae circa digitos et articulos habentur et aures et nasum et oculos et dentes sunt, ac ut semel dicam, ubi multae cartilaginee et membranae et ligamenta et ossa et nervi sunt, adeps vero et caro, vel omnino nulla est, vel perquam exigua, diversa in his est ea quae ab affecta parte accipitur indicatio ab ea quae ex aegri natura. Quare si quanto

Ed. Chart. X. [73.]

Ed. Bas. IV. (69.)

ἢ κρᾶσις ὑγροτέρα πέφυκε τοῦ συμμετρου, τοσοῦτω καὶ τὸ μόριον εἴη ξηρότερον τοῦ συμμετρου, μήτε προστιθέναι τι μήτ' ἀφαιρεῖν τοῦ φαρμάκου, τοιοῦτον δὲ προσφέρειν, οἷον ἂν ἐπὶ τοῦ συμμετρου τῆ κρᾶσι σώματος ἐν συμμετρω τῆ κρᾶσι μορίω γεγοτότος ἔλκουσ παρελάβομεν. εἰ δὲ πλεον εἴη τὸ μόριον τοῦ μετρίου ξηρότερον, ἢ ὅσω τοῦ σώματος ἢ κρᾶσις ὑγροτέρα, τοσοῦτον ἐπιτείνεσθαι χρὴ ξηρότητι τὸ φάρμακον, ὅσον ὑπερβάλλει τὸ μόριον τῆς ὅλης κρᾶσεως. οἷον εἰ τέσσαρσι μὲν ἀριθμοῖς εἴη τὸ ἠλκωμένον μέρος ξηρότερον τοῦ συμμετρου, τρισὶ δ' ἀριθμοῖς ἡ φύσις τοῦ ροσοῦντος ὑγροτέρα τῆς εὐκράτου, πρόδηλον ὡς ἐνὶ τοῦ συμμετρου μορίου τὸ ῥῖν ἠλκωμένων ἔσται, ξηρότερον δεόμενον φαρμάκου. ὅτι δὲ ἅπαντα ταῦτα στοχασμῶ λαμβάνεται καὶ ὅτι κάλλιστα δυνατός ἐστι στοχάζεσθαι ὁ γεγυμνασμένος ἐν τοῖς περὶ τούτων λογισμοῖς ἄρτικρυς δῆλον. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἀπάντων ἐναντία πολλάκις ἐνδείξεις καθ' ἕνα γίνονται χρόνον· οὐδὲν γὰρ ἔτι δεῖσθαι λέγειν ὑπὲρ τῶν κατὰ θεομόν

aegri temperamentum commoderato est humidius, tanto pars quoque iusto sit siccior, nec adjiciendum, nec detrahendum medicamento quicquam est, sed tale adhibendum, quale, si ulcus in commoderati temperamenti parte corporis commoderate temperati confisteret, adhiberemus. Sin siccior debito pars magis fuerit quam corporis temperamentum iusto est humidius, utique in tantum intendi siccitatem medicamento conveniet, quantum partis temperamentum totius temperamentum excedit; veluti si quatuor numeris sit exulcerata pars medio temperamento siccior, aegri natura gradibus tribus humidior, manifestum est partem quae nunc exulcerata est siccior uno gradu desideraturam medicamentum quam quae pars sit temperata. Quod autem haec omnia conjectura sint accipienda, tum quod optime conijcere poterit qui in ratiocinando de his sit exercitatus, liquido patet. Ac in talibus quidem omnibus contrariae saepe indicationes uno tempore fiunt; neque enim est quod de indicationibus quae a calido et frigido sumuntur etiamnum di-

Ed. Chart. X. [73. 74.]

Ed. Bas. IV. (69.)

τε καὶ ψυχρὸν ἐνδείξεων ἀνάλογον τοῖς εἰρημένοις νοεῖσθαι δυναμένων· ἐφ' ἐτέρων δὲ καὶ τοῖς χρόνοις ἐφ' οἷς εὐθὺς αἱ ἐνδείξεις τέμνονται, καὶ χρὴ τὴν μὲν ἡσυχάσαι κατὰ γε τὴν ἀρχὴν τῆς θεραπείας, ἐνεργῆσαι δὲ ἑτέραν· οἷον ὅταν ἔλκος ἢ κοιλὸν τε ἅμα καὶ ἱκανῶς ὑπαρὸν· αἱ μὲν γὰρ διαθίσεις αἱ παρὰ φύσιν ἐν τούτοις τρεῖς εἰσιν, ἔλκος καὶ κοιλότης καὶ ῥύπος. ἡ δὲ τῆς ἰάσεως τάξις ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ ῥύπου τὴν ἀρχὴν ἔχει, τῷ μῆτε κολληθῆναί τι, μῆτε σαρκωθῆναι δύνασθαι, πρὶν καθαρὸν γενέσθαι. δευτέραν δὲ χώραν ἡ τῆς κοιλότητος ἰάσις ἔξει· εἰ γὰρ ἦτοι κολλησάμεν, ἢ ἐπουλώσάμεν, ἢ καθόλου φάναι θεραπεύσάμεν τὸ ἔλκος, οὐκέτι ἐγγωρεῖ πληρῶσαι τὴν κοιλότητα. φέρε τοίνυν μὴ μόνον ταῦτ' εἶναι τὰ τρία περὶ τὸ μέρος, ἀλλὰ καὶ φλεγμονὴν, ἢ ἐρυσίπελιν, ἢ γάγγραναν, [74] ἢ τινα δυσκρασίαν ἀπλῆν ἢ σύνθετον, ἃρ' οὐκ ἐνταῦθα πρόδηλον ὡς εἰ μὴ τις πρότερον ἐκείνην ἰάσαιτο, πληρῶσαι σαρκὶ τὸ κοιλὸν ἔλκος οὐκ ἐγγωρεῖ; λέλεκται γὰρ καὶ πρόσθεν ὡς ἡ τῆς σαρκὸς γένεσις ἐκ τῆς ὑποκειμένης ἀρχεται τῆς ὑγιοῦς· ἐκ φλεγμαινούσης δὲ καὶ

cam, ut quae ad proportionem dictorum intelligi possunt; in aliis vero etiam temporibus quibus statim perficiendae sunt, indicationes separantur, oportetque in principio praefertim curationis alteram cessare, alteram actione fungi. Sicut exempli causa, quum ulcus cavum simul sit et admodum fordidum; nam affectus praeter naturam in hoc triplex est, ulcus, cavitas et fordes. Ordo vero sanationis a forde expurganda ordietur, quod videlicet nec glutinari quicquam, nec carne impleri potest prius quam purum fuerit. Secundum locum exiget cavitatis sanatio; si namque vel glutinabimus, vel cicatricem inducemus, vel, ut summatim dicam, curabimus ulcus, cavitatem implere non poterimus. Pone ergo non solum tria haec partem oblidere, sed etiam phlegmonem, vel erysipelas, vel gangraenam, vel intemperiem aliquam simplicem compositamne, num hic manifestum est quod nisi quis illam prius sanaverit, implere carne cavum ulcus non poterit? Dictum enim supra est, carnis generationem ex sana quae subjecta sit ortum habe-

Ed. Chart. X. [74.]

Ed. Bas. IV. (69.)

δυσκράτου καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν νοσοῦσης, οὐκ ἐγγωρεῖ γεννηθῆναι
 νέαν σάρκα. σκοπὸς οὖν ἐν ἀπάσαις ταῖς τοιαύταις ἐπιπλο-
 καῖς ἔστω σοι τριττός. εἷς μὲν ὡς ὁ ἐξ αἰτίων τοῦ μέλλοντος
 ἔσεσθαι λαμβανόμενος· ὁ δὲ ἕτερος ὡς ὁ τὸν ὦν οὐκ ἄνευ
 λόγον ἔχων· ὁ δὲ τρίτος ὡς ὁ τῶν ἐπειγόντων τε καὶ κατε-
 πειγόντων ὀνομαζόμενος. ἡ μὲν γὰρ ἐνκρασία τῆς ὑποκειμέ-
 νης σαρκὸς αἰτίας λόγον ἔχει, συμφύρουσά τε τὸ ἠλιωμένον
 αὐτῇ καὶ ἀναπληροῦσα τὸ κοῖλον. ἡ δὲ καθαρότης τοῦ
 ἔλκος τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον· καὶ ταύτην ὁ ῥύπος δια-
 κόπτων κωλύει τὴν θεραπείαν. ἔχει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔλκος
 ὡς πρὸς τὴν κοιλότητα τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον. εἰ γὰρ εἰς
 οὐλήν ἀγχείη τὸ ἔλκος, οὐκέθ' οἶον τε σαρκῶσαι τὴν κοιλό-
 τητα. πρὸς ταῦτ' οὖν ἀποβλέπων ἐξουρησεις τὴν τάξιν τῆς
 ἰάσεως· οἶον ἡ φλεγμονὴ καὶ κοιλότης καὶ ἔλκος καὶ ῥύπος
 ἅμα κατὰ ταῦτόν ὑπάρχει μόριον· ὅτι χρὴ πρῶτον μὲν τὴν
 φλεγμονήν, δεύτερον δὲ τὸν ῥύπον, τρίτον δὲ ἰάσασθαι τὴν
 κοιλότητα, καὶ τέταρτον τὸ ἔλκος. ἐν μὲν δὴ τοῖς εἰρημένοις
 ἢ τε τάξις καὶ ἡ τῶν σκοπῶν εὐρεσις ἐντεῦθεν. ὁ δὲ τοῦ

re, ex inflammata vero et intemperata et uno verbo
 aegrota caro gigni nova non potest. Ergo in omnibus
 ejusmodi complicationibus triplex tibi propositus scopus erit;
 unus veluti a causis sumptus, ejus quod post futurum est;
 alter, ut quod rationem obtinet ejus sine quo non; tertius
 ejus quod veluti accelerantium et urgentium nominatur.
 Siquidem proba subjectae carnis temperies causae rationem
 habet, ut quae concrecere secum quod ulceratum est fa-
 ciat et cavitationem impleat. Puritas ulceris rationem ejus sine
 quo non, atque hanc fordes interpellans curationem mo-
 ratur. Habet autem et ulcus ad cavitationem rationem ejus,
 sine quo non; nam si ulcus inductum cicatrice fuerit, non
 amplius cavitas impleri carne poterit. Ergo si ad haec re-
 spexeris, ordinem sanationis invenies, veluti si phlegmone
 et cavitas et ulcus et fordes, simul in eadem parte constite-
 rint, primum phlegmonem, secundo fordem, tertio cavitatem
 esse sanandam, et quarto ulcus. Ac in jam dictis qui-
 dem tum ordo tum scoporum inventio ex his sumitur

Ed. Chart. X. [74.]

Ed. Bas. IV. (69.)

κατεπίγοντος σκοπὸς ἐν τούτοις μὲν οὐκ ἔστιν, ἐν ἄλλοις δ' ἔστιν· ἀφ' ἧς γὰρ κινδυνεύει πρώτης καὶ μάλιστα διαθέσεως ὁ ἄνθρωπος, ἐκείνην πρώτον ἰατέον. ἐπίοτε δὲ οὐ πρώτην μόνον, ἀλλὰ καὶ μόνην αὐτήν· οἷον εἰ νυγείσης κεφαλῆς μὲν ἀκολουθήσειε σπασμὸς, εἶτα πρὸς μηδενὸς τῶν οἰκείων ἰαμάτων καθίσταται· διατεμὼν γὰρ ὅλον τὸν μῦν ἐγκάρσιον, ἰάση μὲν τὸν σπασμὸν, ἀλλὰ πηρώσεις τινὰ τῶν τοῦ μορίου κινήσεων. οὕτω δὲ καὶ φλεβὸς ἢ ἀρτηρίας αἰμοῦθ' ἀγωγούσης ἀμέτρως ὁ διατεμὼν ὅλον ἐγκάρσιον τὸ ἀγγεῖον οὐκέτι μὲν ἰάσασθαι δύναται τὸ ἔλκος αὐτοῦ· τὸν δ' ἐκ τῆς αἰμοῦθ' ἀγωγίας κίνδυνον ἐπέσχευ. ἀλλὰ καὶ νεῦρον νυγὲν ἀναγκαζόμεθα πολλάκις ἐγκάρσιον διακόπτειν, ὅταν ἦτοι σπασμοῦς, ἢ παραφροσύνας, ἢ ἀμφοτέρω μεγάλα καὶ δυσίατα βλέπωμεν ἐπόμενα τῇ τρώσει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξάρθρημα μεθ' ἔλκους ἐπειδὴν γένηται κατὰ τι τῶν μειζόνων ἄρθρων, τὸ μὲν ἔλκος ἰώμεθα, τὸ δὲ ἐξάρθρημα καταλείπομεν ἀνίατον· ὅτι καὶ τοῦτ' ἐγγιγούτων ἰάσασθαι, σπασμοὶ τοῦπί-

Urgentis vero scopus inter ista non habetur; in aliis autem habetur; nam affectus unde primum maximeque imminet homini periculum hic primus curari debet. Interdum vero non primus modo, verum etiam solus, veluti si puncto musculi capite convulsio, quae nulla convenientium medicamentorum vi remittatur, superveniat; quippe praeciso per transversum toto musculo convulsionem quidem sanaveris, aliquem tamen ex partis motibus vitiaveris. Sic quum e vena vel arteria sanguis immodice profluit, si totum vas per transversum praecideris, ulcus quidem ejus sanare postea non poteris, periculum tamen quod ex profluvio sanguinis impendebat sustuleris. Sed et nervum punctum saepe cogimur transversum praecidere, quoties vel convulsiones vel deliria vel ambo magna aegræque sanabilia supervenire vulnerationi cernimus. Pari modo ubi luxatio cum ulcere in aliquo majorum articulorum incidit, ulcus quidem sanamus, luxationem autem insanatam relinquinus; quod si hanc quoque sanare concimur, convulsiones omnino sequuntur.

Ed. Chart. X. [74. 75.]

Ed. Bas. IV. (69.)

παν ἔπονται. τρίτος οὖν οὗτος σκοπός ἐστιν ὁ πρὸς τὸ κατεπεῖγον γιγνόμενος, ἕτερος ἐκείνων τῶν δύο τῶν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένων. οὐ γὰρ ταῦτόν ἐστιν ἢ ἅς αἰτίων τι σκοπεῖν, ἢ ὡς τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχον, ἢ ὡς κατεπεῖγον. ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ κατεπεῖγον ἐνίοτε τοιοῦτόν ἐστιν, ὡς ἀνάτονον ἀναγκάζειν ἕτερον ἀπολιπέσθαι διάθεσιν, εἴρηται, καὶ ὡς ἡ δεῖαθεσις αὕτη πολλάκις ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν γίνεται, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῶν νευγμένων νεύρων, ἢ τερόντων, ἢ αἰμοῦράγουστων ἀγγείων, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν κατὰ τὰς κεφαλὰς τετρωμένων μυῶν· ἐπὶ μὲν γὰρ ἔξαρθρήματος ἅμα καὶ ἔλκος οὐκ αὐτὸ ποιοῦμεν, ἀλλὰ μόνον οὐκ ἰώμεθα τὸ γενόμενον. εἰρήσεται δὲ καὶ τοῖς ἑξῆς ἔτι περὶ τούτων ἐπιμελέστερον.

Κεφ. ι'. [75] Ἐν γὰρ τῷ παρόντι συγκεφαλαιώσασθαι βούλομαι τὸν ἐνεστῶτα λόγον ἐπὶ τὰς οἰκίας διαφορὰς τῶν ἔλκων ἐπανελθῶν· ἵν' εἴ τις κἀντεῦθεν ἐνδείξεις λαμάτων ἐστὶ, μηδὲ ταύτην παραλίπομεν. τὸ μὲν οὖν γλεγμαῖτον ἔλκος καὶ τὸ σηπόμενον ἀναβιβρωσκόμενον τε καὶ γαγγραινούμενον

tur. Tertius itaque propositus medendi finis is ist, qui ad id quod urget dirigitur, diversus nimirum a duobus illis modis paulo ante dictis. Neque enim idem est aliquid vel ut causam considerare, vel ut id quod rationem obtinet ejus sine quo non, vel ut id quod urget. Sed et quod urget tum ejusmodi interdum esse ut alium insanabilem, affectum relinquat, dictum jam est, tum vero affectum ipsum nunquam a nobis ipsis induci; partim in nervo puncto vel tendone vel vasorum cujusque sanguinis profusione; partim in musculo, cujus caput est vulneratum. Nam ubi luxatio cum ulcere una consistit, non ipsi affectum facimus, sed tantum eum qui factus est non sanamus. Dicitur vero de his accuratius in sequentibus.

Cap. X. In praesentia namque redire ad proprias ulcerum differentias placet ac propositum sermonem breviter complecti, quo, si qua ex his etiam indicatio remediorum sit reliqua, non praetermittamus. Ergo inflammatum et putrescens ulcus et quod exedens et quod gangraena et

Ed. Chart. X. [75.]

Ed. Bas. IV. (69.)

ερυσιπελατώδεις τε καὶ καρκινῶδεις ἀνώδυνόν τε καὶ ὀδυνῶδεις, τὰ τ' ἄλλα τοιαῦτα λέγουσιν ὡς διαφορὰς ἐλκῶν, εἰ μὲν ἄλλως τις διέρχοιτο θεραπείαν ἐμπειρικὴν ἀναγράφων, οὐκ ἀμφισβητητέον αὐτῷ διαφορὰς ἐλκῶν ὀνομάζοντι· μυρίαίς γὰρ εἴρηται τὸ μὴ δεῖν ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων ἐρίζειν· εἰ δ' ἄς ἐντεῦθεν μέλλων ἐρεῖν τι τεχνικὸν ὑπὲρ ἐνδείξεων, ἐπιδεικτέον αὐτῷ τὰς μὲν εἰρημένας ἀπάσας διαθέσεις ὑπάρχειν συνθέτους, ἄλλας δ' εἶναι διαφορὰς ἐλκους ἀπλοῦ καὶ μόνου, χωρὶς ἑτέρας τινὸς ἐπιπεπλεγμένης αὐτῷ διαθέσεως. εἰ γὰρ ἀπλῶς διαιρέσεως γενομένης ὑπὸ τινος ὀξέος τὸ σχῆμα τοῦ τρώσαντος ἐναπομαχθεῖη τῷ διηρημένῳ, γένοιτ' ἂν οὕτως ἐλκῶν διαφοραὶ πάμπολλαι, λοξῶν, εὐθειῶν, ἐλικοειδῶν, ἀγκιστροειδῶν, ἄλλως ὅπως οὖν ἐχόντων. αὗται μὲν οὖν αἱ διαφοραὶ πᾶσαι παρὰ τὸ σχῆμα. παρὰ δ' αὖ τὸ μέγεθος ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἕτεροι μυρίαί· καὶ γὰρ μικρὸν καὶ μέγα καὶ μεῖζον καὶ μικρότερον ἐλκος ἐλκους λέγεται τι καὶ γίνεται· καὶ μὲν δὴ καὶ βραχὺ καὶ μακρὸν ἐπιτολῆς τε καὶ

quod erysipelas comitatur et cancerosum et dolens et indolens, quaeque alia id genus veluti ulcerum differentias loquantur, si quis empiricam curationem aliter perscribens explicet, non est *cum eo* contendendum, si ulcerum ea differentias nominat, millies enim dictum est non oportere de nominibus contendere; sui tanquam artificiosum aliquid de indicationibus hinc dicturus, docendus est omnes jam dictos affectus compositos esse, alias vero esse differentias simplicis soliusque ulceris et cui nullus alius implicitus sit affectus. Nam si simpliciter ab acuto aliquo facta tantum divisione figura ejus quod vulneravit, *parti* divisae impressa est, existent profecto sic multae ulcerum differentiae, obliquorum, rectorum, pampini modo retortorum, hani ritu uncorum, aut aliter quoquo modo se habentium. Atque hae quidem differentiae omnes a figura sunt. A magnitudine rursus pro majoris minorisque ratione mille aliae; nam et magnum et parvum et majus et minus ulcus ulcerum dicitur tum vero est; quin etiam breve et longum, in

Ed. Chart. X. [75.]

Ed. Bas. IV. (69. 70.)

βαθὺ, καὶ καθ' ἕκαστον αὐτῶν τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐν τῇ κατὰ τὸ μέγεθος, ἢ τὸ πηλίκον, ἢ τὸ ποσόν, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλοι τις ὀνομάζειν διαφορᾶ. καὶ εἴπερ ταῦτα οὕτως ἔχει, πάντως δήπου καὶ ὁμαλές καὶ ἀνώμαλον ἔλκος ἐν τῷ βᾶθει τῆς διαιρέσεως ἔσται. κατὰ μῆκος γὰρ, εἰ οὕτως ἔτυχε, ἀνεσχισμένου τοῦ μηροῦ τὸ μὲν ἄνω μέρος τῆς διαιρέσεως ἐνδέ(70)χεται βαθὺ, τὸ κάτω δὲ ἐπιπόλαιον ὑπάρχειν, ἢ ἔμπαλιν ἐπιπολῆς μὲν τὸ ἄνω, βαθὺ δ' εἶναι τὸ κάτω. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ διεσπᾶσθαι κατὰ τι, ἢ τοῦπίπαιν καὶ διατετιμῆσθαι καὶ τοῦ τρώσαντος ὑποδύντος ὑπὸ τὸ δέρμα λοξόν, μέρος μὲν τι τοῦ ἔλκους φαίνεσθαι, μέρος δ' ἕτερον ὑπὸ τῷ δέρματι κατακεκρύφθαι, καὶ τοῦτο ἢ ἐκ τῶν ἄνωθεν εἶναι μερῶν, ἢ ἐκ τῶν κάτωθεν, ἢ ἐκ τῶν πλαγίων, ἅπαντα καὶ ταῦθ' ἔλκων εἰσι διαφοραί. παρὰ δ' αὖ τὸν χρόνον ἕτεραι διαφοραὶ τῶν ἐλκῶν, παλαιὸν καὶ ἔναιμον ἢ πρόσφατον ὀλιγοχρόνιον τε, καὶ πολυχρόνιον, ἐν ἅπασιν δ' αὐτοῖς τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον πάμπολυ. κατὰ μὲν αὐτὴν τοῦ ἔλκους τὴν φύσιν

superficie et profundum; atque in singulis horum tum quod magis tale minusque est, sive in spatii, sive magnitudinis, sive quantitatis, sive quocunque modo appellasse libet, differentia. Quod si haec ita se habent, omnino profecto et aequale ulcus et inaequale penes divisionis profunditatem erit. Quippe dississo, si ita fors tulit, per longitudinem femore, potest superior divisionis pars alte descendere, inferior in summo corpore haerere, aut contra in summo esse quae superior est, profunda quae inferior. Iam illud quoque, nempe divulsum aliqua ex parte, aut ex toto fuisse et incisum fuisse, et ubi quod vulneravit oblique sub cutem se dedit, alteram ulceris partem in conspectu esse, alteram partem sub cute latere, idque vel ex supernis partibus esse vel infernis vel lateralibus, omnia haec ulceris differentiae sunt. Ab ipso tempore rursus aliae ulcerum differentiae *sumuntur*, vetustum et cruentum, seu recens, exigui temporis et diuturnum; atque in omnibus his ipsa majoris minorisque ratio numerosa est. Atque ab

Ed. Chart. X. [75. 76.]

Ed. Bas. IV. (70.)

αὗται διαφοραὶ, κυριώταται μὲν αἱ κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος ἢ τε παρὰ τὸ σχῆμα καὶ ἢ παρὰ τὸ ποσὸν τῆς διαιρέσεως, ἢτοι κατὰ τὸ μῆκος, ἢ βάθος, ἢ κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαστάσεις, ὁμαλότητά τε καὶ ἀνωμαλίαν τὴν ἐν τούτοις. ἔξωθεν δὲ προσιοῦσαι τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχουσαι· παρὰ τε τὸν χρόνον ἐν ᾧ τὸ ἔλκος, οὕτω γὰρ τὸ μὲν πρόσφατον καλεῖται, τὸ δὲ παλαιὸν, καὶ παρὰ τὸ φαίεσθαι τε καὶ μὴ φαίεσθαι πᾶν ἢ μέρος. ἤδη δὲ καὶ παρὰ τὸν τῆς γενέσεως τρόπον ἐν τῷ τμηθῆναι πᾶν ἢ διασπασθῆναι πᾶν· ἢ τι μὲν τετμηθῆναι μέρος αὐτοῦ, διεσπασθαι δ' ἕτερον. [76] εἰ δὲ καὶ τὰς παρὰ τὸν τόπον ἐν ᾧ γέγρονε τὸ ἔλκος ἐκλογίζοιο διαφορὰς, οἷον εἰ πέρας μυδός, εἰ ἀρχὴ μυδός, εἰ τὸ μέσον τοῦ μυδός, εἰ δέρμα ἐστὶ τὸ ἠλωμένον, εἰ ἤπαρ ἢ γαστήρ, εἴεν ἂν δήπου καὶ αὗται διαφοραὶ τῶν ἐλκῶν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει, οὐκ ἀπὸ τῆς οἰκείας αὐτῶν φύσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χωρίων ἐν οἷς συνίσταται τὴν γένεσιν ἔχουσα. ὅταν δ' εἴποι τις ἢτοι φλεγμαῖνον ἔλκος, ἢ ὑπερσαροῦν, ἢ κοῖλον,

ipsa ulceris natura hae differentiae sumuntur, maxime quidem propriae quae a substantia rei capiuntur, nempe quae a figura ducuntur et a divisionis magnitudine, idque vel in longitudine vel in altitudine vel in ambabus dimensionibus, praeterea aequalitate in his et inaequalitate. Extrinsecus vero accidentes differentiae et quae scilicet rationem obtinent ejus sine quo non; tum a tempore in quo factum ulcus est, ita enim aliud recens, aliud vetus vocatur, tum ex eo quod totum parsve conspectum fugit, vel conspiciendum se praebet. Jam vero et a generationis ratione eo quod totum sit incisum vel totum divulsum, vel pars incisa, pars divulsa. Quod si quae a loco quoque in quo est ulcus differentias censeas, veluti si finis musculi vel principium musculi vel medium musculi vel cutis sit quod ulceratum est, vel jecur venterve sit in quo ulcus consistit, fuerint profecto et ipsae ulcerum differentiae, non utique a propria ipsorum natura, sed a locis in quibus consistunt ortum ducentes. At quum inflammatum quis ulcus dicit, aut ex-

Ed. Chart. X. [76.]

Ed. Bas. IV. (70.)

οἶται παραπλησίας εἰρηκέναι διαφορὰς ἔλκων, ἃς νῦν ἤδη πέπαυμαι λέγων, οὗτος ἐξ ἀνάγκης ἐν τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ σφαλῆσεται. τὸ γὰρ φλεγμαῖνον ἔλκος οὕτωςι λεγόμενον ὁμοιον μὲν ἔχει τὸ τῆς ἐρηκείας σχῆμα τῷ μικρὸν ἔλκος, οὐ μὴν τό γε δηλούμενον ὁμοιον ὑπάρχει. τὸ μὲν γὰρ ἐπιτολῆς ἢ βαθὺ κατηγορήσαντες τοῦ ἔλκους, οἰκείαν αὐτοῦ διαφορὰν ἐμηνύσαμεν· τὸ φλεγμαῖνον δ' οὐδ' ὅλως ἐστὶν ἔλκος διαφορὰ· δύναται γὰρ φλεγμῆναι μόριον καὶ χωρὶς ἔλκους. ὅθεν οἶμαι καὶ τὴν λέξιν ἐνταυθοῖ μὲν ὑπαλλάξαι δυνατόν· εἰ γὰρ εἴποις ἔλκος τῶδέ τι γεγονέναι μετὰ φλεγμονῆς, οἰκειότερόν γε τῷ πράγματι καὶ σαφέστερον ἐξημερεύσεις· οὐ μὴν εἰ φαίης μετὰ μεγέθους μὲν τῶδε, μετὰ σμικρότητος δὲ ἄλλῳ γεγονέναι. καὶ γὰρ οἰκειότερόν τε τῷ πράγματι καὶ σαφέστερον ἐξημερεύσεις, εἰ τῶδε μὲν τι φαίης ἔλκος μέγα γεγονέναι, τῷ δὲ αὖ μικρόν. ὅθεν εἰ οἶόν τ' ἦν καὶ τὴν λέξιν ὑπαλλάττειν ὡς καὶ τῷ λεγόμενῳ πράγματι προηωδιστέραν ἐργάζεσθαι καὶ τοῖς ἀκούσουσι σαφέστεραν, οὐ χρὴ κατοικεῖν οὕτω ποιεῖν· ἀρχὴ γὰρ τοῦ μὴ σοφίζεσθαι περὶ τὰ πράγματα τὸ καὶ τῇ

crescens carne, aut cavum; *deinde* similes ulceris differentias dixisse se iis quas modo retuli putat; hunc necesse est in medendi methodo falli. Quippe inflammatum ulcus ex formula dictionis similem habet interpretationis figuram cum parvo ulcere; caeterum quod significatur simile non est. Siquidem superficialium, aut profundum, quum de ulcere dicimus, propriam ejus differentiam ostendimus; inflammatum vero omnino ulceris differentia non est; quum possit pars inflammari etiam ubi ulcus non sit. Quo fieri arbitror ut hic immutare dictionem liceat. Si enim accidisse alicui ulcus cum phlegmone dixeris, propius ad rei naturam et clarius interpretatus sis; non autem si alii cum magnitudine, alii cum parvitate factum dicas; etenim quum et magis ex natura rei et clarius loquare, si huic magnum accidisse ulcus, illi parvum dixeris. Adeo si fieri possit ut mutata dictio et rei naturae convenientior et auditoris clarior sit, committendum non est quominus id fiat; nam caput ad effugiendam in rebus deceptionem est ut definita

Ed. Chart. X. [76.]

Ed. Bas. IV. (70.)

λέξει χρῆσθαι διωρισμένη. τίς οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἡ μέθοδος; εἰπεῖν γὰρ χρῆ παράγγελμά τι καὶ οἷον σκοπὸν ᾧ προσέχοντες τὸν νοῦν ἀεὶ δυνησόμεθα διορίζεσθαι ταχέως εἴτε διαφορὰν εἶρηκέ τις ἡστινοσοῦν διαθέσεως, εἴτ' ἐπιπλοκὴν ἑτέρας. ἔστω δὴ σοὶ διορισμὸς ὅδε· τὸ δυνάμενον ἰδίᾳ ποτὲ καὶ καθ' ἑαυτὸ συστήναι, τοῦτ' οὐκ ἂν ποτε γένοιτο τῶν ἄλλων οὐδενὸς διαφορά. μέγεθος μὲν οὖν καὶ σμικρότης, ὁμαλότης τε καὶ ἀνωμαλία καὶ χρόνος καὶ σχῆμα τῶν ἑτέροις συμβεβηκότων ἐστίν. ἔλκος δὲ καὶ φλεγμονὴ καὶ γαγγραινα καὶ σηπεδῶν ἕκαστον ἰδίᾳ τε καὶ καθ' αὐτὸ δύναται συστήναι, διαθέσεις γὰρ τινὲς εἰσι τοῦ σώματος ἡμῶν παρὰ φύσιν, οὐ τὰ ταῖς διαθέσεσιν ἔξ ἀνάγκης συμβεβηκότα. πᾶσι μὲν γὰρ τοῖς εἰρημένοις ἔξ ἀνάγκης συμβέβηκεν ἥτοι μικροῖς ἢ μεγάλοις ὑπάρχειν, ἢ ὁμαλέσιν, ἢ ἀνωμάλοις, ἢ προσφάτοις, ἢ παλαιοῖς, ἢ φαίνεσθαι προχίρως, ἢ κεκρῦφθαι καὶ μὴ βλέπεσθαι· τὸ φλεγμαίνειν δ' οὐκ ἔστι τῶν συμβεβηκότων ἔλκει, καθάπερ οὐδὲ τὸ σήπεσθαι καὶ γαγγραινοῦσθαι. πάντα γὰρ ταῦτ' ἐστίν ἐκ τοῦ τῶν νοσημάτων γένους, εἴ γε παρὰ

loquutione utare. Quamnam igitur in talibus methodum statuimus? etenim tradenda quaequam praeceptio est, ac veluti scopus, quo semper intentis discernere statim liceat, differentiamne alicujus affectus dixerit quis, an alterius *affectus* complicationem. Esto igitur tibi discrimen hoc; quod consistere seorsum et per se potest, id nullius unquam alterius fuerit differentia. Ergo magnitudo, parvitas, aequalitas, inaequalitas, tempus et figura, ex eorum numero sunt quae aliis accidunt; ulcus vero et phlegmone, gangraena et putredo, singula seorsum et per se consistere possunt; sunt namque corporis nostri affectus quidam praeter naturam, minime ea, quae affectibus necessario accidunt, nam omnibus his necessario accidit ut vel parva sint vel magna, vel aequabilia vel inaequabilia, vel recentia vel inveterata, vel evidentur appareant vel condantur, nec videantur; phlegmone vero afflci, ex iis quae ulceri accidunt non est, veluti nec putrescere, nec gangraena tentari; sunt enim haec omnia ex morborum genere, siquidem affectus praeter na-

Ed. Chart. X. [76. 77.]

Ed. Bas. IV. (70.)

φύσιν εἰσὶ διαθέσεις καὶ βλάβουσιν ἐνέργειαν. ἐτέρω δ' αὖ
 πάλιν τρόπῳ ἔλκος ὀδυνώμενον ἢ ἔλκος ὑπαρὸν λέγεται
 μὲν ὡς τις ἔλκος διαφορὰ, σύνθετον δέ τι δηλοῦται κἀν-
 ταῦθα, πλὴν ἕτερον τρόπον ἢ ὡς φλεγμαῖνον ἔλκος ἐλέγετο
 καὶ σηπόμενον. ἐκεῖ μὲν γὰρ διάθεσις ἢ φλεγμονὴ καὶ ἡ
 σηπεδών· ἐνταυθοῖ δὲ ὁ τε πόρος καὶ ὁ ῥύπος ἐκ τοῦ τῶν
 συμπτωμάτων γένους. οὕτω δὲ κἀπειδὰν εἴπη τις ἔλκος, ἢ
 κακόχυμον, ἢ ρευματικόν, ἢ ἀναβιβρωσκόμενον, αἰτίαν συν-
 εμψαίνει τῇ διαθέσει. καὶ δῆλον ἐκ τῶν τοιούτων ὡς οἶον
 στοιχεῖά τινα τῆς θεραπευτικῆς ἐστὶ μεθόδου τὰ πρῶτά τε
 καὶ ἀπλᾶ καὶ ἀσύνθετα νοσήματα, [77] καὶ διὰ τοῦτ' ἐν τῷ
 περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν νοσημάτων ὑπομνήματι πάντ' ἐξ-
 ηριθμησάμεθα ταῦτα. διοίσει δ' οὐδέν ἢ πρῶτα λέγειν, ἢ
 ἀπλᾶ· καὶ γὰρ εἰ πρῶτον, ἀπλοῦν, καὶ εἰ ἀπλοῦν, πρῶτον·
 ὥστε καὶ στοιχειῶδες. ἰνδείξις δὲ ἰάσεως ἀπὸ τῶν διαφορῶν
 οὐχ ἀπασῶν γίνεται. τὸ γὰρ πρόσφατον ἢ παλαιὸν ἔλκος
 οὐδέν ἐνδείκνυται, καίτοι δοκεῖ τισιν, ἀλλὰ παραλογίζονται

turam sunt et actionem laedunt. Alio rursus modo ulcus
 crucians et ulcus fordidum ceu quaedam ulceris differentiae
 dicuntur; caeterum compositum quippiam hic quoque indi-
 catur, sed diversa ratione, quam ut phlegmone comita-
 tum, aut putrescens ulcus dicitur; quippe hic affectus
 sunt phlegmone et putredo, illic dolor et fordes ex symp-
 tomatum sunt genere. Pari modo et quum dicitur cacochy-
 mum ulcus aut fluxione vexatum aut arrosum, causa cum
 affectu copulatur. Manifestumque ex talibus est, methodi
 ejus, quae de medendo instituitur, primos ac simplices
 sineque ulla compositione morbos veluti elementa quaedam
 esse, quo magis in commentariis qui de morborum differen-
 tiis sunt scripti omnes eos enumeravimus. Sane nihil re-
 ferat primos an simplices dixeris; etenim quod primum
 est, simplex est; et quod simplex, primum, ideoque etiam
 elementare. Indicatio vero curationis ex differentiis fit,
 sed non omnibus. Nam recens vetusve ulcus nihil indicat,
 quanquam indicare videtur nonnullis; sed hi seipfos fallunt

Ed. Chart. X. [77.]

Ed. Bas. IV. (70.)

σφᾶς αὐτοὺς, ὡς καὶ τοῖς κατὰ δίαιταν ἐτέραν μὲν ἀρχῆς, ἐτέραν δ' ἐπιδόσεως, ἄλλην δ' ἀκμῆς τε καὶ παρακμῆς ἐνδείξιν εἶναι λέγοντες· ὑπὲρ ὧν ἐπὶ πλεον ἐν τοῖς ἐξῆς ἐρεῖν μέλλοντες, οὐ δεόμεθα νῦν μηκύνειν τὸν λόγον· ἀλλ' ὅσον εἰς τὰ παρόντα μόνον αὐταρκεῖς ἐροῦμεν. τὸ ἔλκος τὸ πρόσφατον, ἐπειδὴ τοῦπίπαν ἄνευ τε διαθεσεως ἐτέρας ἐστὶ καὶ σύμπτωμα μηδὲν μηδέπω ἔχει συνόν, ἐτέραν οἷον τε ποιῆσθαι τὴν ἐδειξιν τοῦ παλαιοῦ· τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο μόνον ἔλκος· ἐστὶ δὲ τοιοῦτον ᾧ μήτε κοιλότης τις σύνεστι μήτ' ὀδύνη μήτε ῥύπος, ἀπασῶν τε τῶν ἄλλων ἀπήλ-
λακται διαθέσεων, αὐτῆς δὲ μόνης δεῖται τῆς ἰδίας ἰάσεως, ἧς ὁ σκοπὸς ἐνωσις, ἢ κόλλησις, ἢ σύμφυσις, ἢ συνέχεια. μυ-
ριακίς γὰρ εἶρηται τὸ καλεῖν ὡς ἂν ἐθέλη τις, ἐνθα μηδὲν βλάπτεται τὸ πρᾶγμα. εἴτ' οὖν πρόσφατον εἴη τὸ τοιοῦτον ἔλκος εἴτε παλαιὸν, αἰεὶ τῆς αὐτῆς δεῖται θεραπείας, οὐδὲν τῆς ἀπὸ τοῦ χρόνου διαφορᾶς ἴδιον ἐνδεικνυμένης. εἰ μέντοι κοιλότητα βαθεῖαν ἔχει κατακεκρυμμένην ὑπὸ τῷ δέρματι,

non aliter quam in iis quae ad victus rationem spectant, quum aliam initii, aliam incrementi, aliam summi vigoris, aliam remissionis indicationem esse dicunt; de quibus latius in sequentibus dicturus non est quod nunc sim verbosior; verum quod tantum ad rem praesentem sit satis, id adjiciam. Recens ulcus, quum omnino ab altero quolibet affectu est liberum, nec symptoma ullum habet adjunctum, aliam putant indicare curationem quam vetus. Id vero non ita se habet. Siquidem quod ulcus tantum est, nec quicquam aliud, est autem ejusmodi, cui nec cavitas adest, nec dolor, nec serdes, quodquae et omni alio affectu est liberum, ipsam tantum ulceris sanationem desiderat; cujus scopus vel unitio vel agglutinatio vel coitio vel continuatio est; quippe millies diximus licere appelles ut lubet, modo rei nihil mutet. Ejusmodi igitur ulcus sive recens, sive antiquum sit, eandem semper curationem requirit, nihil plane proprium indicante discrimine eo quod a tempore sumitur. At si cavitatem alte reconditam sub cute habeat,

Ed. Chart. X. [77.]

Ed. Bas. IV. (70. 71.)

σκέπτεσθαι πότερον ἐκ τῶν ἄνωθεν μερῶν εἶη, ὡς ὑπορρεῖν ἐξ αὐτῆς τοὺς ἰσῶρας κατάντεις, ἢ κάτωθεν, ὡς αὐτόθι συνίστασθαι. τῶν μὲν οὖν ὑπορρέουσις ἐχόντων ἢ αὐτὴ θεραπεία τοῖς ἄλλοις, τῶν δ' οὐκ ἐχόντων ἡμᾶς χρὴ μηχανᾶσθαι τινὰς ἐκροάς· διττὴ δ' ἡ μηχανή· ποτὲ μὲν ἀνατέμνοντι σοι τὴν κοιλότητα σύμπασαν, ἐνίοτε δὲ ἀντιδιαίρουσι μόνον ἐν τῷ πυθμένι. τὸ δ' ὅτε χρὴ τούτων ἐκάτερον δοῦναι ἢ τε τῶν χωρίων ἐνδείξεται φύσις καὶ τὸ τοῦ ἔλκους μέγεθος· εἰ μὲν γὰρ καὶ τὰ χωρία σφαλερὰν ἔχει τὴν διαίρεσιν καὶ τὸ ἔλκος εἶη μέγα, βέλτιον ἀντιδιαίρειν, εἰ δὲ τὰναντία, τὸ ἀνατέμνειν ἀμεινον· ἢ δ' ἐπίδειξις ἀρχέσθω μὲν ἐκ τῶν ἄνωθεν, τελευταίω δὲ κάτω Ἰναπερ ἢ ἐκροή, ὅτι δὲ καὶ ἡ παρὰ τὰ τετραμμένα μόρια σύμπαντα διαφορὰ τῶν ἔλκων ἐπικαιροτάτη πρὸς ἐνδείξιν τῆς ἰάσεως ἔμπροσθεν εἴρηται. ἀλλ' (71) ἐκείνη μὲν ὡς ὁμοιομερῶν, ἧς δὲ νῦν ἐμνημονεύσαμεν, ὡς ὀργανικῶν ἔστιν ἐνδείξις. εἰρήσεται μὲν δὴ καὶ περὶ τῆς ἢ ὡς ὁμοιομερῶν, ἢ ὡς ὀργανικῶν σωμάτων ἐνδείξεως ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς ἐξῆς· ἐν δὲ τῷ παρόντι πάλιν ἐπὶ τὰς

considerare oportet utrum ea in superiore parte sit, ita ut sanies ex ea prona effluat, an in inferiore sic ut illic sistatur. Ejus igitur cui effluxus patet eadem quae aliorum curatio est; cui non est, huic ipsi moliamur effluxum quendam oportet. Ejus duplex ratio est, alias tota cavitate dissecta, alias in fundo tantum aperta. Quando vero harum alterutra sit jucunda, docebit tum locorum ipsa natura, tum vero ulceris magnitudo. Si namque et loca ipsa periculofam sectionem faciant et ulcus magnum fuerit, in fundo aperire magis expedit, sin contra se habet, perfcindere praestat. Deligatio vero ejus incipiat quidem superne, sed finiatur infra, ubi scilicet patet effluxus. Quod autem differentia ea ulcerum quae a vulneratis omnibus partibus sumitur ad indicandam curationem sit maxime opportuna, id in superioribus est dictum; verum ea quidem ut similarium haec, autem cuju nunc memini ut instrumentalium est indicatio. Sane dicetur de ea quae vel ut similarium corporum vel ut instrumentalium indicatio est in sequentibus uberius. Nunc

Ed. Chart. X. [77. 78.]

Ed. Bas. IV. (71.)

οἰκείας διαφορᾶς τῶν ἐλκῶν ἴτεον· εἴτ' ἐγκάρσιον ἢ εὐθύ, καὶ μέχρι βάρους ἢ ἐπιπολῆς, καὶ μικρὸν ἢ μέγα διοριστέον. τὰ μὲν γὰρ ἐγκάρσια διὰ τὸ τὰ χεῖλη μᾶλλον αὐτῶν διεστηκέναι τε καὶ ἀφεστηκέναι τῆς συναγωγῆς ἀκριβεστέρας δεῖται· ὥστε καὶ ῥαφαῖς καὶ ἀγκιτῆρσιν ἐπὶ τούτων χρηστέον. ὅσα δὲ κατὰ τὰ μῆκος τῶν μυῶν ἐγένετο, ταῦτ' ἐν δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδῶν οὔτε ῥαφῶν οὔτε ἀγκιτῆρων δεῖσθαι. εἰ δ' ἄλλως ἐπιδεῖν ἐθελήσῃς ἢ ἀγκιτῆρσιν καὶ ῥαφαῖς, ἀρκέσουσιν ἢ ἐλάχιστα παντελῶς αἱ ῥαφαί. [78] καὶ τὰ μὲν μεγάλα τῶν ἐλκῶν ἐπὶ μᾶλλον ξηραίνουσι θεραπεύσεις φαρμάκοις, εἴ τι τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων μέμνησαι· τὰ δὲ μικρὰ καὶ τὸ μετρίως ξηραῖνον ἀντάρκως ἰάσεται. τὰ δ' εἰς βάθος διήκοντα πάντως μὲν ἤδη καὶ μεγάλα, δεῖται δὲ τῆς ἐκ δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδέσεως καὶ τοῦ μὴ προπετῶς κολληθῆναι τὰ χεῖλη· τὰ δ' εἰς βάθος τε καὶ μῆκος ἐπὶ πολὺν προήκοντα διχῆ τ' ἂν εἴη μεγάλα καὶ διπτὴν ἔχει τὸν ἐνδειξιν, ὡς καὶ τῶν πάνυ ξηραίνόντων δεῖσθαι φαρμάκων, καὶ μὴ συνάγεσθαι προπετῶς τὰ χεῖλη

ad proprias ulcerum differentias est redeundum ac de ipso seu transversum sit, seu rectum et profundum, seu superficialium et parvum, seu magnum, definiendum. Transversa namque ulcera eo quod labra eorum magis dissident absintque a sese, conjungi diligentius postulant, ideoque tum futuris tum fibulis in his utendum. Quae vero per longitudinem musculorum sunt facta, haec si a duplici initio deliges, nec futuris nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, vel fibulis vel futuris utere, sufficientem autem paucissimam omnino futuram. Et magna quidem ulcera si recte ea quae prius dicta sunt meministi, iis quae valentius siccant medicamentis curabis, parva vero vel quae moderate siccant abunde sanabuntur. Profunda vero ulcera omnino etiam magna sunt, voluntque tum a duobus initiis deligari, tum vero nec labra sua praepropere glutinari; at quae profunda multum longaque sunt, ut duplici ratione sunt magna, sic duplicem quoque indicationem praestant; itaque et quae valenter siccant medicamenta postu-

Ed. Chart. X. [78.]

Ed. Bas. IV. (71.)

καὶ ἐκ δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδειῖσθαι καὶ ῥάπτεσθαι διὰ βράθους. οὕτω δὲ κἄν εἰ πολλὰς ἐπιπεπλεγμένας ἴδοις διαφορὰς, ἐκάστην ἰδίαν ἐνδειξίν ἔχουσαν, εἰ μὲν μὴ μάχοιντο, πάσαις χρῆσθαι κράτιστον· εἰ δέ πη καὶ διαφέροιντο, πῶς χρὴ διορίζεσθαι περὶ τῶν τοιούτων εἴρηται μὲν πού κἄν τοῖς ἔμπροσθεν, εἰρήσεται δὲ κἄν τοῖς ἐφεξῆς ἐπιπλέον. ἤδη γάρ μοι καιρὸς εἶναι δοκεῖ καταπάνειν ἐνταυθοῖ τὸ τρίτον τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων. ἐν δὲ τῷ μετ' αὐτὸ τετάρτῳ περὶ τῶν ἅμα τοῖς ἔλκεσιν ὡς τὸ πολὺν γινωμένων διαθέσεων ὁ λόγος ἡμῶν ἔσται. συναναγράφομεν δ' αὐταῖς καὶ τὰς τῶν προηγουμένων αἰτιῶν θεραπείας.

lant et ne immature labra conjungas et ut a duobus initiis deliges et ut altis futuris consuas. Ad eundem modum et si multae simul differentiae coierint, quarum sua cuique sit indicatio, si quidem inter se minime pugnent, omnibus uti maxime expedit; sin aliquatenus secum pugnent quemadmodum distinguere de talibus oportebit, dictum quidem alicubi in praecedentibus est, locupletius tamen dicetur in sequentibus. Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber videtur. In quarto qui sequetur de iis affectibus qui ulcera comitari plurimum solent disceptatio erit. Tradentur autem cum his etiam antecedentium causerum curationes.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Δ.

Ed. Chart. X. [79.] Ed. Bas. IV. (71.)

Κεφ. α'. Ἐν τι γένος ἦν νόσου καὶ ἡ τῆς συνεχείας
λύσις, ἐν ἅπασιν μὲν τοῦ ζώου τοῖς μέρεσι γινομένη, προσα-
γορευομένη δ' οὐχ ὡσαύτως ἐν ἅπασιν. ἕλκος μὲν γὰρ ἐν
σαρκώδει μορίῳ, κάταγμα δ' ἐν ὀστέῳ, σπᾶσμα δ' ἐν νεύρῳ
καλεῖται. τούτου δὲ τοῦ γένους ἐστὶ καὶ τὸ ἀπόσπασμα καὶ
τὸ ῥήγμα καὶ τὸ θλάσμα, τὸ μὲν ἐν συνδέσματι γινόμενον, τὰ
δ' ἐν ἀγγείοις τε καὶ μυσίν ἐκ βιαίας πληγῆς ἢ καταπτώσεως
ἢ τινοῦ ἐτέρας ἰσχυροῦς κινήσεως. ἡ δ' ἐκχύμωσις ὡς τὰ πολλὰ
μὲν ἅμα τῷ θλασθῆναι τε καὶ ῥαγῆναι γίνεται, συμπίπτει δὲ

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER IV.

Cap. I. Unum quoddam est genus morbi ipsa con-
tinuitatis solutio, quae licet omnibus animalis partibus in-
cidat, non tamen unum nomen in omnibus sortitur. Nam
quae in carnosa parte ulcus, in osse fractura, in nervo
evulsio vocatur. Eiusdem generis sunt et avulsio et rup-
tura et contusio; illud in ligamentis fit, haec in vasis mus-
culisque ex violento ictu vel gravi casu vel alio quodam
valente motu. Quae vero ecchymosis ut plurimum una
cum contusione rptioneque incidit. Accidit autem ali-

Ed. Chart. X. [79. 80.]

Ed. Bas. IV. (71.)

ποτε καὶ κατὰ ἀναστόμωσιν ἀγγείων καὶ τὴν καλουμένην ὑπό-
 τινων διαπήδησιν, ἑτέρον τι γένος συνεχείας λύσεως ὑπάρχου-
 σαν τηρικαῦτα. καὶ μὴν καὶ κατὰ ἀνάβρωσιν ἐτίοτε διαφθεί-
 ρεται τὸ συνεχές ἐν τοῖς τοῦ ζώου μέρεσιν· ἀλλ' ἤδη μικτὴ
 διάθεσις τοῦτο· συνεφέπεται γὰρ ἑτέρου γένους ροσήματος,
 ὑπὸ τὸ ποσὸν τῶν μορίων πεπτωκότος· ὥσπερ ἐπὶ τῶν κοί-
 λων ἐλκῶν ἔμπροσθεν εἰδείνυμεν. ἔστι γὰρ οὖν καὶ αὐτῶν
 τούτων ἡ γένεσις διττὴ, ποτὲ μὲν ἐκ περιαιρέσεως ἀποτελου-
 μένη, ποτὲ δὲ ἐξ ἀναβρώσεως· ἀλλ' ἡ μὲν περιαιρέσις ὅπως
 γίνεται πρόδηλον· ἡ δὲ ἀνάβρωσις εἰ μὲν ἔνδοθεν ἐξ αὐτοῦ
 τοῦ ζώου τὴν γένεσιν ἔχει, χυμῶν ἔστι μοχθηρῶν ἔργονος·
 εἰ δὲ ἔξωθεν, ἐπὶ φαρμάκοις ἢ πυρὶ συνίσταται. καὶ [80] δὴ
 καὶ προσέχειν χρὴ τὸν ροῦν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν ἐλέγετο, καὶ
 διορίζεσθαι τὰς ἀπλᾶς διαθέσεις τῶν ἐπιπεπλεγμένων· ἀπλῆν
 μὲν γὰρ ἐφ' ἀπλῶ ροσήματι καὶ τὴν θεραπείαν, οὐχ ἀπλῆν
 δὲ ἐπὶ συνθέτῳ ποιῆσθαι προσήκον. ἤτις μὲν οὖν ἔστι μέθο-
 δος ἐπὶ ταῖς τῶν συνθέτων ἰάσεσιν ἔμπροσθεν εἴρηται. χρὴ
 δ' οὐ τὸ καθόλου μόνον αὐτῆς ἐκμαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς

quando et ex oris vasorum apertione, *quam anastomosis*
vocant, et ex ea, quae a nonnullis diapedesis dicitur, quae
 aliud quoddam hic solutae continuitatis genus est. Atque
 etiam ex erosione, *quam anabrosis vocant*, solvitur inter-
 dum in animalis partibus continuitas; verum is jam mix-
 tus affectus est, ut qui aliud quoddam morbi genus adsciscat
 quod in quantitate partium consistit, veluti supra cum de
 cavis ulceribus egimus est monstratum. Est enim horum
 ipsorum duplex ortus alias ab excisione, saepe ab erosione
 proveniens; verum excisio quo pacto eveniat non latet, ero-
 sio si intrinsecus ab ipso animali provenit, vitiosi ficci sobo-
 les est, si extrinsecus, aut a valentibus medicamentis sit aut
 ab igne. Et sane, ut dictum supra est, diligenter mentem
 attendere oportet et simplices affectus a compositis discer-
 nere; quum simplici morbo simplex adhibenda curatio sit,
 composito non simplex; at quaenam in compositis curandis
 tenenda methodus sit supra est dictum. Caeterum non tan-
 tum generalitatem ejus didicisse, sed etiam in singulis ejus

Ed. Chant. X. [80.]

Ed. Bas. IV. (71.)

κατὰ μέρος γεγυμνάσθαι. καὶ γὰρ οὖν καὶ τούτοις ἐτέρων ἐστὶ χρεία μεθόδων πολλῶν ὡς ἂν εἴποι τις μερικῶν· ἐφ' ἐκάστου γὰρ εἴδους νοσήματος ἴδιον εἶδος ἐστὶ μεθόδου. πάλιν οὖν ὅσον ὑπόλοιπόν ἐστι τῆς τῶν ἐλκῶν ἰάσεως, ἐν τῷδε τῷ γράμματι λεγέσθω τὴν ἀρχὴν ἡμῶν ἐνθένδε ποιησαμένοις. ἔλκος ἅπαν ἥτοι μόνον ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, μήτε συνεισβαλοῦσης αὐτῷ διαθέσεως ἐτέρας μήτε προηγησαμένης μήτε ἀκολουθησάσης, ἢ μετὰ τινος ἐτέρας ἥτοι μιᾶς ἢ καὶ πλείονων συνίσταται. καὶ τούτων τῶν διαθέσεων ἔναι μὲν οὐ μόνον εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησαντο ἔλκος, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔτι καὶ μείζον ἐργάζονται· τινὲς δὲ τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἔχουσιν ὡς πρὸς τὴν ἴασιν· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων εἴρηται πρόσθεν, ὑπερὸ δὲ τῶν μείζον ἐργαζομένων τὸ ἔλκος ἐν τῷδε λεχθήσεται. διττὸς μὲν οὖν ὁ ἐπ' αὐτῶν σκοπὸς, ἢ ἐκκόψαι τελείως ἐκ τοῦ σώματος τὰς τοιαύτας διαθέσεις, ἢ νικῆσαι τὴν ἀπ' αὐτῶν βλάβην. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπειδὴν σμικρὰ παντελῶς ἢ διάθεις ὑπάρχει, δυνατόν ἐργάσασθαι· μεγάλης δ' οὔσης τὸ ἔλκος εἰς οὐλὴν ἀγαγεῖν οὐκ ἐνδέχεται, πρὶν ἐκείνην ἰάσα-

partibus exercitatum esse oportet, quum in his quoque aliis non paucis methodis, ut ita dixerim, particularibus sit opus, propterea quod cuique morborum speciei sua sit methodi species; ergo quod reliquum est ulcerum curationis in hoc libro exequamur hinc sumpto initio. Omne ulcus aut solum est ipsumque per se, nullo nec cum eo simul invadente, nec ipsum praecedente aut sequente alio affectu, aut cum alio quoriam uno multisve consistit; ac eorum affectuum alii non modo statim ab initio ulcus excitarunt, sed etiam nunc majus efficiunt, alii ejus sine quo non ut ad curandi opus rationem obtinent; verum de his prius dictum est, at quae majus ulcus reddunt, de iis hoc volumine agetur. Duplex quidem in iis curationis scopus est, ut vel ejusmodi affectus e corpore profus eximas, vel laesionem quam inferunt vincas. Verum hoc ubi exiguus plane affectus est fieri licet; ubi magnus est, duci ad cicatricem ulcus prius non poterit quam illi affectui remedium attuleris. Ergo qui-

Ed. Chart. X. [80.]

Ed. Bas. IV. (71.)

σθαι. τίνες οὖν αἱ τοιαῦται διαθέσεις καὶ πόσαι σκεπτεόν ἡμῖν ἀκριβῶς ἐνθένδε ποθὲν ἀρξάμενοις ὅθεν καὶ τοῖς ἐμπροσθεν ἠρξάμεθα. πᾶν ἔλκος, εἴτε μετὰ κοιλότητος εἴτε καὶ μόνον ὑπάρχει, τῆς δ' ὑποκειμένης σαρκὸς δεῖται κατὰ φύσιν ἐχούσης καὶ μηδενὸς μεταξὺ παρεμπύπτοντος εἰς τὰ κόλληθυσόμενα χεῖλη, καθάπερ πολλάκις γίνεται, τρίχα καὶ ψάμμον καὶ ῥύπον, ἔλαιόν τε καὶ τι τοιοῦτον ἕτερον ἐμποδίσαι τὴν κόλλησιν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷον συμπτώματά τινα τῶν ἐλκῶν ἔστι, κωλύσαι μὲν ὁπότε παρείη τὴν ἴασιν δυνάμενα, ποιῆσαι δ', εἰ μὴ παρείη, μὴ δυνάμενα. τῆς δ' ὑποκειμένης σαρκὸς ἢ διάθεσις αἰτίας λόγον ἔχει πρὸς τὸ γινόμενον· ἔξ αὐτῆς γάρ καὶ διὰ αὐτὴν ἢ τε κόλλησις τῶν διεστώτων καὶ ἢ σάρκωσις τῶν κοίλων γίνεται. χρὴ τοίνυν ταύτην ἀκριβῶς κατὰ φύσιν ἔχειν, ἵν' ἐκάτερον ἐκείνων ἀμέμπτως ἐπιτελήται· τὸ καλῶς δ' ἔχειν αὐτὴν κατὰ τὴν οἰκείαν ὑπάρχει κρᾶσιν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. εὐκρατον μὲν οὖν ἀκριβῶς εἶναι προσήκει τὴν ὑποκειμένην σάρκα πρὸς κόλλησίν τε καὶ σάρκωσιν ἐλκῶν. ἄρ' οὖν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον,

nam et quot numero ejusmodi affectus sint diligenter nobis considerandum est, inde nimirum sumpto initio unde supra est coeptum. Omne ulcus sive solum fit, sive una cum cavitate et subjectam sibi carnem secundum naturam habere postulat et ne quid inter oras conglutinandas intersit, quemadmodum saepe fit, ita ut pilus, arena, sordes, oleum, aliudve id genus glutinationem prohibeat, caeterum haec ceu symptomata quaedam ulcerum sunt, et quae morari sanationem, si sint, possunt, efficere, si non sint, non possunt. Subjectae vero carnis affectus causae rationem oblinet ad id quod efficitur, quippe ex hac et per hanc tum quae dissident glutinantur tum quae cava sunt carne implentur. Ea ergo plane secundum naturam se habeat oportet, quo haec utraque citra laesionem perficiantur; atque ea recte quidem se habuerit, si id quod reliquis etiam omnibus est commune et proprium temperamentum tueatur. Itaque temperatam esse subjectam carnem ad ulcera tum glutinanda tum carne implenda prorsus oportet. Numquid igitur hoc tantum satis est? an etiam

Ed. Chärt. X. [80. 81.]

Ed. Bas. IV. (71. 72.)

ἢ καὶ τὸ ἐπιθρόειον αἷμα χρηστὸν καὶ σύμμετρον εἶναι χρῆ;
 ἔμοι μὲν καὶ τοῦτο παντὸς μᾶλλον ἀληθές εἶναι δοκεῖ· τὸ τε
 γὰρ διεφθαρμένον αἷμα τοσοῦτον ἀποδεῖ πρὸς κόλλησιν ἢ
 γένεσιν σαρκὸς ἐπιθήδειον ὑπάρχειν, ὥστ' αὐτὸ πολλάκις
 ἀναβιβρώσκει καὶ ἐλκοῦν τὸ σῶμα· τὸ τε πολὺ πλάσθον ἐν
 τοῖς (72) ἡλκωμένοις περιττὸν ἐργαζόμενον ἐμποδὼν ἴσταται
 ταῖς ἰάσεσιν, ὡς πον καὶ πρόσθεν ἐδείκνυτο. καὶ τρεῖς οὗτοι
 τρόποι τῶν δυσιάτων ἐλκῶν ζοίκασιν ὑπάρχειν· ὁ τ' ἐκ τῆς
 δυσκρασίας τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς καὶ ὁ ἐκ τῆς μοχθηρίας
 τοῦ τ' ἐπιθρόειου αἵματος, καὶ τρίτος ὁ ἐκ τῆς ποσότητος. ἢ
 οὐχ ὡδε χρῆ τὴν διαίρεσιν; ἀλλ' ὡδὶ ποιήσασθαι μᾶλλον; ὡς
 τῶν δυσιάτων ἐλκῶν τὰ μὲν διὰ τὴν δυσκρασίαν τῆς ἡλκω-
 μένης σαρκὸς, τὰ δὲ διὰ τὸν ἐπιθρόειον χυμὸν γίνεται τοι-
 αῦτα· καὶ ὡς τῆς μὲν δυσκρασίας δύο ἔστωσαν διαφοραί,
 ποτὲ μὲν ταῖς ποιότησι μόραις [81] οὐ κατὰ φύσιν ἐχούσης
 τῆς ὑποκειμένης σαρκὸς, ἐνίοτε δὲ καὶ μετ' ὄγκου τινὸς ἐπι-
 κτήτου. τῆς δ' ἐπιθρόης ἕτεραι δύο, τὸ τε ποσὸν καὶ τὸ
 ποιὸν τῶν ἐπιθρόειόντων χυμῶν· ἐνίοτε δὲ καὶ μίγνυσθαι συμ-

fanguinem qui affluit et bonum et commoderatum esse oportet? Mihi id quoque multo maxime verum esse videtur; nam et qui corruptus sanguis est tantum abest ut ad glutinandum et carne implendum sit utilis, ut etiam ipse nonnunquam corpus erodat atque exculceret, et multus humor, quum in ulceribus excrementa creet, sanationem, ceu prius diximus, moratur. Atque hi tres aegre sanabilium ulcerum modi esse videntur, qui ex intemperie subjectae provenit carnis, qui ex vitio affluentis sit sanguinis, et tertius qui ex mensura confluentis nascitur. At non ita facienda divisio est, sed sic potius; nempe aegre sanabilium *rebelliumque* ulcerum alia propter ulceratae carnis intemperiem, alia ob affluentem humorem talia fieri, tum intemperiem rursus ipsam bifariam diduci, quum alias in qualitate sola naturae modum egressa subdita caro sit, alias etiam cum accessorio quoquam tumore. Iam ipsum confluxum bipartito etiam scindi, nempe in confluentis succi tum qualitatem tum quantitatem. Interdum vero misceri dictorum af-

Ed. Chart. X. [81.]

[Ed. Bas. IV. (72.)]

βέβηκέ τινας τῶν εἰρημένων διαθέσεων, ἢ καὶ πάσας ἅμα. χρῆ δ' οὐ πασῶν δήπουθεν ἅμα λέγεσθαι τὴν μέθοδον τῆς ἰάσεως, ἀλλ' ἐκάστης ἰδίᾳ.

Κεφ. β'. Τῆς μὲν οὖν σαρκὸς αὐτῆς ἰάσῃ τὴν δυσκρασίαν, εἰ μὲν ἀνχμώδης καὶ ξηρὰ φαίνοιτο, τέγγων ἐνκράτω πολλὰκις ὕδατι. καθ' ἐκάστην δὲ χρῆσιν ὁ σκοπὸς ἔστω σοι τῆς καταντλήσεως, ὅταν πρῶτον εἰς ἔρευθός τε καὶ ὄγκον αἰρηται τὸ μόριον, ἀρίστασθαι τηρικαῦτα· διαφορήσεις γὰρ ὁ εἰκνυσας καταιονῶν ἐπιπλέον· ὥστ' οὐδὲν ἔσται σοι πλέον. ἀλλὰ καὶ τῶν φαρμάκων ἡ δύναμις ὑγροτέρα τις ἔστω τῆς ἐμπροσθεν ἐπὶ τῆς ὑγιοῦς σαρκὸς παρηγημένης· εἰ δ' ὑγροτέρα τοῦ κατὰ φύσιν ἢ σαρξ φαίνοιτο, τὰ ἐναντία ποιητέον, ἐπιτείνοντα μὲν τῶν φαρμάκων τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸ ξηρότερον, ὕδατι δὲ μηδ' ὅλως χρώμενον· ἀλλ' εἰ καὶ ἀποπλῦναι δέοι τὸ ἔλκος, οἶνος, ἢ ὀξύκρατον, ἢ ἀφέψημα πόσας αὐστηρᾶς παρασκευάζεσθω. κατὰ ταῦτά δὲ τὴν μὲν θερμότεραν τοῦ δέοντος σάρκα ψυκτέον, τὴν δὲ ψυχροτέραν θερμαντέον. ἔσται δὲ ἐκατέρωθεν δὴλη καὶ χροιά καὶ ἀφῆ καὶ τῆ τοῦ κάμνοντος αἰσθή-

sectuum aut aliquos aut etiam pariter omnes. Porro tradenda est medendi methodus omnium simul, sed cujusque seorsum.

Cap. II. Itaque carnis quidem intemperies si squalens siccaque videatur, eam aqua temperata fovens ac multoties humectans sanabis. Quoties autem eo remedio uteris, esto tibi *perfusionis* humectationisque scopus, ut quum primum rubescit attolliturque partis moles, desinas; quippe si ultra perfundas, quod attraxisti id evocabis, itaque nihil profeceris. Quin etiam medicamentorum humectandi facultas plenior esto quam ut in sana carne praeceptum est. Si vero humidior quam pro naturali habitu caro fuerit, contraria ratio ineunda est, ac medicamentorum facultas ad siccius transfrenda, aqua vero nullatenus admovenda, imo si lavandum ulcus videatur, vinum, aut posca, aut decoctum austeræ cujusquam herbae praeparandum. Eodem modo et calidiorem quam par est carnis habitum refrigerabis et frigidiorum calefacies. Agnosces vero horum

Ed. Chart. X. [81.]

Ed. Bas. IV. (72.)

σαι· ποτὲ μὲν γὰρ πυρώσεως ὁμολογοῦσιν αἰσθάνεσθαι, ποτὲ δ' ἐπιδήλου τινὸς ψύξεως κατὰ τὸ μόριον· καὶ χαίρουσιν ἢ τοῖς ψυχροῖς φαρμάκοις ἢ τοῖς θερμοῖς· καὶ τοῖς μὲν ἐρύθημα λεπτὸν ἐπανθεῖ, τοῖς δὲ ἐπὶ τὸ λευκότερον ἢ χροιά. ταυτὶ μὲν οὖν οὐ τῆς παρουσίας ἐστὶ πραγματείας διορίζειν· οὐ γὰρ διαγνωστικὴν μέθοδον, ἀλλὰ θεραπευτικὴν ἐνεστησάμεθα· τῇ δὲ ἀκολουθίᾳ πως τοῦ λόγου συνεξέδραμεν· αὐθις οὖν ἐπανέλθωμεν ἐφ' ἅπερ ἐξ ἀρχῆς προὔθεμεθα. τῶν σὺν ὄγκῳ τινὶ παρὰ φύσιν ἠλκωμένων μορίων ἰᾶσθαι χρὴ πρότερον τὸν ὄγκον· ἥτις δὲ τῶν παρὰ φύσιν ἐστὶν ὄγκων ἀπάντων ἴασις ἐν τοῖς ἐξῆς εἰρήσεται· νυνὶ δ' ὅσον ἐξ αὐτῶν συνῆπται τῇ τῶν ἐλκῶν θεραπείᾳ ῥητέον. ἐπειδὴν τὰ χεῖλη μόνα τῶν ἐλκῶν ἐπὶ πλεόν ἀχροίας ἢ σκληρότητος ἦνοι, περιτέμνειν αὐτὰ χρὴ μέχρι τῆς ὑγιοῦς σαρκός· ἐπειδὴν δὲ καὶ μέχρι πλεονος ἢ διάθεσις ἐκτείνηται, σκέψις ἐνταῦθα γίνεται πότερα περικοπτέον ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν ἐστίν, ἢ θεραπευτέον ἐν χρόνῳ. καὶ δῆλον ὡς καὶ τῇ τοῦ κάμνοντος εἰς τοῦτο προσ-

utrumque partim colore, partim tactu, partim laborantis sensu; quippe ullaionem sentire se fatentur, alias manifestum frigus in parte, gaudentque vel frigidis medicamentis vel calidis, et aliis quidem rubor levis infidet, aliis color magis albecat. Verum haec *distinguere* praesentis propositi operis non est; non enim in eo dignoscendi, sed medendi methodum instituimus; sed consequentia quadam sermonis invitante digressi in hanc sumus; rursus igitur ad ea quae proposuimus revertamur. Partium quae cum aliquo praeter naturam tumore exulceratae sunt, earum prius sanandus tumor est; quae vero omnis praeter naturam tumoris curandi ratio sit in sequentibus dicetur; nunc quantum ejus rei conjunctum cum ulcerum curatione est tractabitur. Quum labra tantum ulceris decolorata durave plusculum fuerint, excidenda ea sunt ad sanam usque carnem; quum vero amplius progressus ejusmodi affectus est, deliberatio incidit excidendumne omne id quod praeter naturam est, an spatio potius curandum. Proculque dubio est aegri ani-

Ed. Chart. X. [81. 82.]

Ed. Bas. IV. (72.)

χρῆσθαι δεῖ προθυμίας· τινὲς μὲν γὰρ ἐν χρόνῳ πλείονι θε-
 ραπενέσθαι βούλονται χωρὶς τομῆς· ἔνιοι δὲ πᾶν ὀτιοῦν
 ὑπομένειν εἶσιν ἔτοιμοι τοῦ θάττον ὑγιᾶναι χάριν. οὕτω δὲ
 καὶ πρὸς τῶν ἐπιθρόοντων τοῖς ἠλκωμένοις μέρεσι μοχθηρῶν χυ-
 μῶν ἢ μὲν ὡς ἠλκωμένων ἴασις ἐν τῷδε λελεξεται, ἢ δ' ὡς
 κακοχυμίας ἢ πλήθους ἐν τοῖς ἰδίῳ ἐκείνων λογισμοῖς. ὅταν
 οὖν ὀλίγῳ τε πλείω καὶ μὴ πολλῷ φανλότερος ἢ τοῦ κατὰ
 φύσιν ὁ ἐπιθρόων τοῖς ἠλκωμένοις χυμὸς, ἀποτρέπειν αὐτὸν
 καὶ ἀναστῆλαι προσήκει, στύφοντά τε καὶ ψύχοντα τὰ πρὸ
 τῶν ἠλκωμένων χωρία. χρῆ δὲ καὶ τὴν ἐπίδεισιν ἄρχεσθαι μὲν
 ἀπὸ τοῦ πεπονθότος, ἐπινέμεσθαι δὲ ἐπὶ τὸ ὑγιές, ὡς ἐν τοῖς
 κατάγμασις ἐκέλευσεν ὁ Ἰππο[82]κράτης. ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς
 ἔλκεσις αὐτοῖς προσαγόμενα φάρμακα ξηραντικώτερα τῶν
 τοῖς ἀπλοῖς ἔλκεσις προσαγομένων ὑπαρχέτω. μὴ δυναμένης
 δὲ ὑπὸ φαρμάκων κρατηθῆναι τῆς ἐπιθρόης, τὴν αἰτίαν αὐτῆς
 ἐπισκεψάμενον, ἐκείνην ἐκκόπτειν πρότερον. εἰ μὲν οὖν δι'
 ἀτορίαν τινὰ τοῦ δεχομένου τὸ ῥέμα μορίου τοῦτο συμ-
 βαίνει, ταύτην ἱατέον· εἴη δ' ἂν ἐτι τοῦτο τῶν ἠλκωμένων

mum hoc casu consulendum esse, aliqui enim longiore tem-
 pore curari citra sectionem malunt, aliqui quidvis subire,
 dummodo citius sanentur, sunt parati. Ita vero et mali succi,
 qui ad exulceratam partem confluit, ut ulcerans quidem est,
 sanatio ejus hic dicetur, ut malignus succus est aut copia
 redundans, in propriis ipsorum locis tractabitur. Quum
 ergo qui exulceratis partibus praeter naturam influit succus,
 nec multo plus jussu, nec multo deterior sit, averti hunc re-
 primumque conveniet, adstrictis scilicet refrigeratisque iis par-
 tibus, quae ante exulceratam sunt. Inchoanda quoque de-
 ligatio est a laborante ipsa parte deducendaque versus sa-
 nam, ut in fracturis ossium praecepit Hippocrates. Sed et
 quae ulceribus ipsis admoventur medicamenta siccent valen-
 tius oportet quam ea quae simplici admoventur ulcери.
 Quod si lisi *compescique* medicamentis influxus nequeat,
 causa ejus investiganda est atque haec prius adimenda. Ac
 siquidem ob partis fluxum recipientis imbecillitatem aliquam
 id fiat, huic medendum est; fuerit autem haec ulceratae quo-

Ed. Chart. X. [82.]

Ed. Bas. IV. (72.)

μορίων οἰκεία τις ἴασις· εἰ δὲ διὰ πλῆθος ἢ κακοχυμίαν ἦτοι παντός τοῦ σώματος ἢ τινος τῶν ὑπαρκειμένων μορίων, ἐκεῖνα πρότερον ἐπανορθωτέον. ἢ μὲν οὖν ἀτονία τοῦ μέρους, δι' ἣν ἐπ' αὐτὸ πλείους τοῦ δεόντος ἀφικνοῦται χυμοί, πάντως μὲν ἐπὶ δυσκρασίᾳ γίνεται, οὐ μὴν ἀπάσῃ γε ἐπιτετα ἀτονία δυσκρασία· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις μὲν αὐτὸ τοῦτο μόνον ἢ ἡλκωμένη σὰρξ δύσκρατός ἐστιν, οὐ μὴν καὶ ἄτονος· ἐνίοτε δ' ἅμφω, δύσκρατός τε ἅμα καὶ ἄρρώστιος· αἱ γὰρ ἐπιπλέον ἐκτροπαὶ τῆς δυσκρασίας ἀτονίας εἰσὶν αἰτίαι τοῖς πεπονηθόσιν. ἰατέον δὲ ταύτας, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὰς μὲν θερμὰς ψύχοντα, τὰς δὲ ξηρὰς ὑγραίνοντα, καὶ τὰς μὲν ψυχρὰς θερμαίνοντα, τὰς δὲ ὑγρὰς ξηραίνοντα· καὶ δὴ καὶ κατὰ σύζυγιαν εἰ ψυχρότερός τε ἅμα καὶ ὑγρότερος ὁ τόπος εἴη, θερμαίνοντά τε καὶ ξηραίνοντα· καὶ πῶς τῶν ἄλλων ὡσαύτως, αἰεὶ ταῖς κρατούσαις ποιότησι τὰς ἐναντίας προσάγοντα. λογισμὸς δὲ τούτου τοιόσδε τὸ κατωρθωμένον ἅπαν οὐκ ἐν ζώοις μόνον ἢ φυτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν σύμμετρόν τι ἐστι καὶ μέσον ἀπάντων τῶν διημαρτημένων· ὅτου

que partis propria quaedam curatio; sin propter sanguinis copiam vitiosumve succum, vel corporis totius vel alicujus supra positarum partium, illa prius sunt corrigenda. Ac imbecillitas quidem partis, propter quam plus justo succorum illi influit, omnino ab intemperie provenit, non tamen omnem intemperiem sequitur imbecillitas, eoque fit ut exulcerata caro nonnunquam intemperata tantum sit, non autem imbecilla, nonnunquam utrumque, et intemperata et imbecilla; quippe imbecillitatis affectae partis valentior intemperiei depravatio causa est. Hanc autem sicut prius dictum est, curabis utique calidam refrigerando, siccam humectando, frigidam calefaciendo, humidam siccando; quod si per conjugationem frigidior pariter humidiorque locus sit, calefaciendo pariter ac siccando, et in aliis ad eundem modum vincentem qualitatem contraria semper oppugnando. Hujus rei ratio haec est; quicquid rectum est, non in animalibus modo plantisque, verum etiam aliis omnibus, id commodatum est, mediumque et omnis vitiosi excessus expers;

Ed. Chart. X. [82.]

Ed. Bas. IV. (72.)

γὰρ ἂν μὴτ' ἀφελῆν ἔστιν μήτε προσθεῖναι μηδὲν ἢ μόριον ἢ ποιότητα πάντη τοῦτ' ἀμέπτως ἔχει· τὸ δ' ἀφαιρέσεως τιὸς ἢ προσθήκης χοῆζον ἐκπέπτωκε μὲν ἤδη τῆς ἀρίστης κατασκευῆς, ἐπανελθεῖν δ' αὐτὴν ἑτέρως ἀμήχανον αὐτῷ χωρὶς τοῦ τὸ μὲν περιττὸν ἀφελῆν, τὸ δὲ ἑλλείπον προσθεῖναι. περὶ μὲν δὴ τῶν μορίοις τισὶν ἑλλειπόντων ἢ πλεονάζοντων ἕτερος λόγος· ἐν οἷς δὲ ἐπικρατεῖ τις ποιότης, εὐθὺς μὲν ἐνταῦθα γενικῆσθαι τὴν ἐναντίαν ἀναγκαῖον, εὐθὺς δὲ καὶ τὴν ἐπαρόρθωσιν ἐκ τῆς τέως κικρατημένης, αὐθις ἀντεισαγομένης ἀνάγκη γίνεσθαι. φύγων γὰρ τὸ τεθερμασμένον ἅμα μὲν ἀντεισάξεις τὸ λοιπὸν, ἅμα δὲ καὶ καθαρεῖς τὸ πλεονάζον. ὥστε ἀνάγκη πᾶσα τῶν κατὰ δυσκρασίαν τινὰ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξεστηκότων τὴν ἴασιν γίνεσθαι διὰ τῶν ἐναντίων τῇ δυράμει· οὕτω μὲν ἢ δι' ἀτονίαν ὑπὸ ρεύματος ἐνοχλουμένην σάρξ, ἢ τι μόριον ἕτερον σαρκῶδες· ἐπειδὴν τὴν τῆς δυσκρασίας πρότερον ἰαθῆν διάθεσιν, ἐφεξῆς δηλονότι καὶ τὴν τῆς ἐλκώσεως ἰαθήσεται, οὐκ ἄλλως μὲν νῦν θεραπευθεῖσα

cui nec demere quicquam, nec adjicere non partem aliquam, non qualitatem possis, prorsus id recte ac *citra noxam* se habet: contra quod demi sibi aliquid adjicive postulat, id jam ab optimo statu recessit, ad quem utique redire aliter non est nisi et quod supervacuum est tollatur et quod deficiens est adjiciatur. Ac de iis quidem quibus partes quaequam abundant deficiuntve alibi sermo erit; ubi vero qualitas aliqua plus justo invaluit, ibi et continuo vinci contrariam illi necesse et continuo vitium corrigi ex ea quae victa ante est restituenda. Quippe refrigerans quod immodice incaluit una et quod deficit restitues, et quod superat diminues. Quare quae per intempericem aliquam a naturali statu recesserunt, eorum sanationem per ea quae contraria viribus sunt fieri omnino est necesse, atque ad hunc modum caro aliave carnosae quaequam pars quae fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur sanari debet; ubi intempericis affectum prius sanaveris, deinde etiam exulcerationis affectum sanabis, non aliter plane nunc curata intemperio.

Ed. Chart. X. [82. 85.]

Ed. Bas. IV. (72. 73.)

τὴν δυσκρασίαν, ἄλλως δ' εἰ χωρὶς ἔλκους ἐπιπόνθει. ὧ καὶ δῆλον ὡς οὐκ ἔλκους ἐστίν, ἀλλὰ δυσκρασίας ἴδιος ἢ τοιαύτη πᾶσα θεραπεία. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ δὲ ἕτερόν τι μέρος ἢ καὶ τὸ σῶμα πληθωρικὸν ἢ κακόχυμον ὑπάρχον ἐπιζῴον τι τοῖς ἠλκωμένοις μέρεσι μοχθηρὸν ἰασασθαι χρὴ πρότερον ἢ τὸ τοῦ ῥέματος αἴτιον ἢ καὶ τὸ σῶμα σῶμα. κατὰ τοῦτ' οὖν καὶ κριστοὺς πολλάκις ὑπερκειμένους τῶν ἠλκωμένων μορίων ἰασώμεθα πρότερον, ἢν ἐφεξῆς ἰασώμεθα τὸ ἔλκος, καὶ τῶν σπληνωδῶν τὸν σπλῆνα καὶ τῶν ἄλλό τι μέρος ἐπίσημον πεπονθότων ἐκείνο πρότερον ἐκθεραπεύσαντες, οὕτως (73) ἐπὶ τὴν τῶν ἔλκων ἴασιν ἀφικόμεθα. ἀλλ' οὐδεμία τῶν ἰάσεων τούτων αὐτοῦ τοῦ ἔλκους ἐστίν, ἀλλὰ τινος ἑτέρας διαθέσεως ἥτοι γεννώσης ἢ ἀξαναούσης τὸ ἔλκος.

Κεφ. γ'. [83] Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο καιρὸς διορίσασθαι ἤδη, τὸ μηδὲν τῶν προκαταρξάντων τῆς διαθέσεως αἰτίων ἐνδείκνυσθαι τὴν θεραπείαν, ἀλλὰ τὴν μὲν ταύτης ἐνδείξιν ἀπ' αὐτῆς ἀρχισθαι τῆς διαθέσεως, ἐξενρίσκεσθαι δὲ

quam si citra ulcus incidisset. Quo manifestum sit non esse ulceris, sed intemperiei propriam omnem ejusmodi curationem. Ad eundem modum si aut alterius cujuslibet partis occasione, aut etiam totius corporis plethorici, aut cacochymi existentis vitiosum aliquid exulceratis partibus influxerit, medendum prius est vel ei, quod fluxionis est causa, vel etiam toti corpori. Ita igitur et varices qui saepe supra exulceratum locum sunt prius sanabimus, ut deinde mox ulcus sanemus; etiam qui ex liene aut alia quavis notabili parte laborant, ipsa prius parte percurata mox ad ulceris curationem accedemus. Caeterum nulla harum curationum ipsius est ulceris, sed alterius cujusquam affectus, qui ulcus vel gignit vel certe auget.

Cap. III. Nam illud quoque jam definiri tempestivum videtur, nullam procatartearum seu primitivarum causarum curationis indicatricem esse, sed hujus indicationem ab ipso affectu initium habere, quae vero particulatim

Ed. Chart. X. [85.]

Ed. Bas. IV. (75.)

τὰς κατὰ μέρος ἐνεργείας ἀπό τε τοῦ πρώτου σκοποῦ καὶ τῆς τοῦ πεπονηότος μορίου φύσεως καὶ τῆς τοῦ περιέχοντος κρᾶσεως, ὅσα τε ἄλλα τούτοις ἔσιν ὁμογενῆ. συνελότι γὰρ εἰπεῖν ἀπ' οὐδενὸς τῶν μηκέτι ὄντων ἐνδειξιν τοῦ συμφέροντος ἐνεστὶ λαβεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ πολλάκις εἰς διάγνωσιν τῆς διαθέσεως, ἀδήλου παντάπασιν ὑπαρχούσης καὶ τῷ λόγῳ καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἀναγκαζόμεθα πυνθάνεσθαι περὶ τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου, δόκησις τοῖς πολλοῖς γίνεται κἀκείνο συνενδείκνυσθαι τὴν ἴασιν· τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. μαθήσῃ δ' ἐναργῶς ἔφ' ὧν ἐγχωρεῖ ἀκριβῶς γινῶναι τὴν διάθεσιν. εἴτε γὰρ ἐκρήμωσις, εἴθ' ἔλκος, εἴτε ἐρυσίπελας, εἴτε σηπεδῶν, εἴτε φλεγμονὴ κατὰ τι μέρος ὑπάρχει, περιττὸν ζητεῖν τὸ αἴτιον ποιῆσαν, εἰ μὴ καὶ νῦν ἔτι ποιεῖ· οὕτως γὰρ ἅμα τε τὸ γεγονός θεραπεύσομεν ἤδη ἅμα τε τὸ ποιοῦν ἔτι ποιεῖν διακωλύσομεν. εἰ δ' ἐποίησε μὲν, ἀπηλλάγη δὲ, τὸ μὲν γεγονός ἴασόμεθα, τὸ δὲ οὐκέτι ὄν οὐδ' ἂν ἐκκόπτειν προαιρώμεθα, δυνησόμεθα· τῶν μὲν γὰρ ὄντων αἰ θεράπεται, τῶν δὲ ἔσσεσθαι μελλόντων αἰ προφυλακαί· τὰ δὲ μήτ' ὄντα μήτε βλάψαι

sunt agenda, haec tum a primo scopo, tum vero ab aegrae partis natura, tum ambientis temperie quaeque alia sunt his cognata inveniri. Nam ut breviter dicam a nullo eorum, quae adhuc non permanent indicatio sumi ejus quod ex usu sit potest. Sed quoniam ad affectus dignotionem, qui omnino tum rationem tum sensum lateat, saepe cogimur de externa causa inquirere, opinatur vulgus hanc quoque sanationis rationem indicare, quod plane fecus est. Apparet id liquido in iis quibus nosci affectus exacte potest, sive enim ecchymosis, sive ulcus, sive erysipelas, sive putredo, seu phlegmone in parte aliqua consistat, supervacuum est causam efficientem inquirere, nisi jam etiam faciat; sic enim simul quod jam factum est curabimus, simul quod adhuc facit, facere inhibebimus. Si vero fecit illa quidem, caeterum jam abiit, utique quod factum est curabimus; quod adhuc non est, nec si velimus, submovere id possumus; rei namque praesentis est curatio, ejus autem quod futurum est praecautio; seu praeservatio; quod vero

Ed. Chart. X. [83.]

Ed. Bas. IV. (75.)

προσδοκώμενα καὶ τοῦ θεραπευτικοῦ καὶ τοῦ προφυλακτικοῦ
 μέρους τῆς τέχνης ἐκπέπτωκεν. ὥστε οὔτε ἐνδείξεις ἀπ' αὐτῶν
 ἔστιν εἰς θεραπείαν οὔτε προφυλακὴ τις, ἀλλ' ἢ μόνον, ὡς
 εἴρηται, πρὸς τὰς ἐκπιπτούσας τὴν ἡμετέραν ἐπίγνωσιν δια-
 θέσεις ἢ γνώσεις τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου χρησίμη, τοῖς
 δ' ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας ἰατροῖς ὡς μέρος τῆς ὅλης συνδρομῆς,
 ἐφ' ἣ τετηρήκασιν τὴν θεραπείαν καὶ τὸ προκατάρξαν αἶτιον
 ἐρίοτε προλαμβάνεται, καθάπερ ἐπὶ τε τῶν λυττώτων κυνῶν
 καὶ τῶν ἰοβόλων ἀπάντων θηρίων, ἤδη δὲ καὶ τῶν δογματι-
 κῶν ἐκείνων, ὅσοι χωρὶς ἐνδείξεως λογικῆς ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας
 μόνης ὁμολογοῦσι θεραπεύειν τὰ τοιαῦτα. καὶ γὰρ καὶ τού-
 τοις ὡς ἐν μέρος τῆς ὅλης συνδρομῆς τὸ προκατάρξαν αἶτιον
 ζητεῖται, τοῖς δ' ἐκ μὲν τῆς ἐμπροσθεν πείρας ἐγνωκόσι τῶν
 ἰοβόλων θηρίων τὰς δυνάμεις, ἐνδείξιν δὲ θεραπείας ἀπ'
 αὐτῶν λαμβάνουσιν, οὐκ εἰς ἐνδείξιν ἰάσεως τὸ προκατάρξαν
 αἶτιον γνωσθέν, ἀλλ' εἰς τὴν τῆς παρούσης διαθέσεως ἐπί-
 γνωσιν συντελεῖ. φέρε γὰρ ἐπίστασθαι μὲν τὸν ἰὸν τοῦ σκορ-
 πίου ψυχρὸν εἶναι τῇ δυνάμει καὶ λαμβάνειν ὡς ἀπὸ ψυχροῦ

nec nunc laedit nec laesurum timetur, id ab utroque artis munere, tum eo quod curat tum eo quod praecavet, excessit. Quare neque indicatio ab hoc ad curationem ulla neque praeservationis ratio sumitur; sed uti dictum est, ad eos tantum affectus qui nostram notitiam fugiunt externae causae cognitio est utilis; empiricis tamen ceu pars totius concursus, in quo curationem observarunt, externa causa interdum sumitur; veluti in iis qui a rabido cane et omnibus qui a venenosis bestiis sunt laesi; quin etiam ex dogmaticorum quoque numero iis qui sine rationali indicatione sola experientia curare se talia confirmant. Etenim his quoque externa causa ceu pars totius concursus quaeritur, iis vero qui ex priore usu venenosarum animantium vim norunt atque ab hac indicationem curationis sumunt, non sane ad curationis indicationem conducit externa causa cognita, sed ad praesentis affectus cognitionem. Nam pone sciam scorpionis venenum frigida vi esse, sumamque veluti a fri-

Ed. Chart. X. [83. 84]

Ed. Bas. IV. (73.)

τὴν τῆς ἰάσεως ἔνδειξιν, ἔχειν δὲ μηδὲν μὴ πω σημεῖον ὅτι τοιαύτη τις ἐν τῷδε τῷ σώματι διάθεσις ὑπάρχει, δῆλον γὰρ ὡς εἰ πυθοίμην ὅτι σκορπίος ὁ πλήξας, ἐκθερμαίνειν πειράσονται τό τε σύμπαν σῶμα καὶ τὸ γεννημένον ὑπ' αὐτοῦ μόριον, οὐκ ἀναμίνας ἔτι τὴν πείραν, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τοῦ πράγματος τῆς φύσεως λαβὼν τὴν ἔνδειξιν. ἐδείχθη γὰρ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν, ἐν οἷς ἠξίωσα γεγυμνάσθαι πρότερον, ὅτι μὲλλει τι καὶ τῶν νῦν λεγομένων ὄφελος ἔσσεσθαι, μηδεμίαν ἄνευ πείρας εἰρίσκεισθαι δύναμιν· ἦν γὰρ ἂν δήπου μακάριον εἴ τις ἐκ τοῦ θεάσασθαι λιθάργυρον, ἢ καστόριον, ἢ κανθαρίδας εὐθέως ἐγίνωσκεν αὐτῶν τὰς δυνάμεις. ἀλλ' ὡσπερ ἐν [81] ἅπασιν αἱ διαμαρτίαι τοῖς ὑπερβάλλουσι τοῦ μέτρου καὶ τοῖς ἐλλείπουσιν, οὕτω κἀνταῦθα γίνονται· καὶ δις διὰ πασῶν, οὐχ ἅπαξ, ὡς ζοικεν ἀντιόχουσιν ἀλλήλοις οἳ τε μηδέ πω καὶ τήμερον ὁμολογοῦντες ἐπίστασθαί γε τὰς δυνάμεις τῶν φαρμάκων ἐπὶ τοσαύτῃ πείρα, οἳ τε καὶ πρὸς τῆς μιᾶς πείρας ἀξιοῦντες ἐπίστασθαι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο προπετές, εἰ γοῆ προπετές εἰπεῖν τὸ ἀδύνα-

gido remedii indicationem, nullo tamen signo intelligam talem esse in hoc corpore affectum, manifestum est, si scorpium percussisse didicero, quod calefacere tum corpus totum tum punctam ab eo partem conabor, nulla amplius expectata experientia, sed ab ipsa rei natura indicatione sumpta. Monstratum enim in iis libris est qui de medicamentis sunt inscripti, in quibus exercitatum esse censui quisquis ex his commentariis fructum percipiet, nullam ejusmodi facultatem sine experientia inveniri; esset enim profecto felicitatis ejusdam munus, si quis inspecto lithargyro aut castoreo aut cantharide protinus eorum vires intelligeret. Verum sicut in omnibus peccata tum ab iis, qui modum excedunt tum qui citra consistunt committuntur, ita nimirum hic quoque ac dis dia pason, non semel, arbitror, inter se discordant et qui neque in hodiernum usaque diem affirmant sciri medicamentorum facultates, idque post tantam experientiam, et qui ex una experientia sciri eas censent; nam et hoc praecipitantor inconsulteque dictum est,

Ed. Chart. X. [84.]

Ed. Bas. IV. (73.)

τον, καὶ θάτερον ἢ τελέως ἀναισθητῶν ἐστὶν ἢ φαινερῶς ἐριζόντων. ἀλλὰ γὰρ, ὡς ἔφην, οὐ γὰρ νῦν περὶ τούτων ἀκούειν ποθεῖν, εἰρημένων ἐπὶ πλέον ἐν τε τῷ τρίτῳ τῶν περὶ κράσεων καὶ τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν· ἀλλ' εἰς διάγνωσιν τῶν διαθέσεων ἕνια τῶν προκαταρξάντων αἰτίων συντελεῖ· ἐνθα δ' οὐδὲν λανθάνει τῆς παρουσίας διαθέσεως, οἴχεται καὶ τοῦ προκατάρξαντος ἢ χρεῖα· εἴρηται μὲν οὖν μοι καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ὡς οὐ δεῖ συνάπτειν ἐς ταῦτὸν ἀμφοτέρας τὰς διδασκαλίας, ἀλλ' ἰδίᾳ μὲν τὴν ἐμπειρικὴν, ἰδίᾳ δὲ ποιεῖσθαι τὴν λογικὴν. ἀναμνησθῶ δὲ καὶ νῦν ὡς ἐπειδὴ πρόκειται μόνην τὴν λογικὴν ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπομνήμασι διελθεῖν, εἰ δὲ καὶ μὴ προσκείτοί ποιν περὶ τινος τῶν λεγομένων, ὡς οὐχ ἀπλῶς ἐστὶν ἀληθές, ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ μέθοδον ἰατρῶν, ἀκόλουθον αὐτῶν λογίζεσθαι τινα τοῦτο καὶ προστιθέναι παρ' ἑαυτοῦ. νυνὶ μὲν γὰρ ἡμεῖς προσεθήκαμεν ὡς οὐδὲν τῶν προκαταρξάντων αἰτίων εἰς ἐνδειξιν θεραπείας ἐστὶ γρήσιμον, ἀλλὰ εἰς διάγνωσιν ἐνίοτε

si utique inconsultum est quod fieri omnino non potest, et aliud *hominum* est aut omnino attonitorum aut plane litigiosorum. Verum de his, ut dixi, plura expectare nunc non oportet, utpote de quibus dictum latius est tum in tertio de temperamentis tum in iis libris quos de medicamentis inscripsimus; sed, *ut dixi*, ad dignoscendos affectus quaedam externarum causarum conferunt; ubi vero praesentis affectus nihil latet, nulla jam externae causae est utilitas. Ac diximus quidem in superioribus non esse in idem conjungendas utrasque doctrinas, sed seorsum empiricem et seorsum tradendam rationalem. Memoria autem tenendum nunc quoque est, quod quoniam propositum nobis in his commentariis est solam rationalem tractare, quanquam ad quaerendam horum quae dicimus non apponitur, quod absolute vera non sint, sed solis iis qui methodo curant, aliquis tamen eorum id per se ratiocinari ultroque apponere debet. Nunc enim ipsi apposimus nullam externarum causarum ad curationis indicationem conducere, sed ad affectus aliquando dignotionem fatentes externam causam iis,

Ed. Chart. X. [84].

Ed. Bas. IV. (75.)

διάθεσις, ὁμολογοῦντες ὡς ἐν τοῖς ἐμπειρικῶς ἰωμένοις ὀτιοῦν, ἐν τι τῶν τῆς ὅλης συνδρομῆς μορίων ἐστὶ καὶ τὸ προκατάρχον αἴτιον, εἴτ' οὖν λογικῶς τ' ἄλλα θεραπεύουσιν εἴτε δι' ἐμπειρίας ἅπαντα· κατὰ δὲ τὸν ἐφεξῆς λόγον οὐκ ἀναγκαῖον ἂν εἴη προσγράφειν τοῦτο. πάλιν οὖν ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν, ἀρχὴν ὁμολογουμένην λαβόντες ἢ καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἤδη κεχρῆμεθα φάσκοντες, τὴν τῆς θεραπείας δεομένην διάθεσιν αὐτὴν εἶναι τὴν τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐνδεικνυμένην· ἐκ δὲ τούτου τ' ἄλλα πάντα λαμβάνεσθαι. τούτω δ' ὅτι τῷ σκοπῷ κοινωρίαν οὐδεμίαν ἔχει τῶν προκαταρχόντων αἰτίων οὐδὲν ἔξ αὐτῶν μάλιστα τῶν ἐλκῶν, ὅθεν περ ὁ λόγος ὠρμήθη, μαθήσῃ. γεγενῆσθω γοῦν ἕλκος ἔξ ἀποστήματος· ἀλλ' εἰ τοῦτο, δῆλον ὡς ἐκ μοχθηρῶν χυμῶν· οὕτω γὰρ εἴωθεν ἢ φύσις ἐν τόσοις ἐκκαθαίρουσα τὸ σῶμα τὸ περιττὸν ἅπαν ὠθεῖν ἐπὶ τὸ δέρμα· καὶ τούτω μὲν οὖν ἐκωθῆναι συμβαίνει, τῷ δ' ὅλῳ σώματι ἐκκαθαρόθαι. τίς οὖν ἢ τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἴασις; οἷα περ καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀπάντων οἷς οὐκ ἐπιπλέκεται διάθεσις οὐδεμία κακοήθης.

qui empirice quidvis curant, unam esse partem totius concursus, idque sive ii ratione reliqua curant sive omnia empirice, in iis autem quae deinceps scribentur non erit necesse hoc adscribere. Rursus igitur ad propositum redeamus, indubitatum illud principium praesumentes, quo etiam in praecedentibus sumus usi, ubi diximus primum scopum quo medicus tendat affectum ipsum qui curari desideret indicare, ex hoc vero et reliqua omnia sumi. Quod vero cum hoc scopo nulla externae causae societas sit, ex ipsis maxime ulceribus a quibus sermo est ortus intelliges. Ergo generatum sit ulcus ex abscessu, sed si hoc ita sit, ex vitiosis provenire succis manifestum est, sic enim in morbis facere natura solet, quum corpus expurgat, omne excrementum ad cutem trudit, atque hanc quidem ulcerari, totum vero corpus purgari accidit. Quaesnam igitur est ejusmodi ulcerum sanatio? quae reliquorum omnium, quibus nullus affectus malignus est adjunctus. Verum si hoc sic se habet, manifestum est nullam esse ad curationem a causa

Ed. Chart. X. [84. 85.]

Ed. Bas. IV. (73. 74.)

ἀλλ' εἴ περ τοῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὡς οὐδεμία παρὰ τῆς ποιησάσης τὸ ἔλκος αἰτίας ἐνδειξις εἰς τὴν θεραπείαν ἐγέ-
 ρετο. καὶ μὴν εἴ περ ἔμενεν ἡ κακοχυμία, πάντως ἂν που
 καὶ παρ' αὐτῆς τὴν ἐνδειξιν ἐλάβομεν. ἀλλὰ καὶ ἄλλως ἄτο-
 πον ἦν δεῖσθαι θεραπείας τὸ μηκέτ' ὄν, ἢ ἐνδείκνυσθαι θε-
 ραίαν τὸ μὴ δεόμενον αὐτῆς· ὥστε παντοίως ἄτοπον ἐν
 τοῦ προκατάρξαντος αἰτίου ἐνδειξιν λέγειν γίνεσθαι θεραπείας.
 ἐπεὶ τοίνυν οὐ τοῦτο, δῆλον ὡς τὸ παρὸν αἴτιον ἐνδειξιν
 ποιήσεται. τίς οὖν ἡ ἐνδειξις; ἀκριβολογουμένῳ μὲν ἡ προ-
 φυλακτικὴ προσαγορευομένη, καταχρωμένῳ δ' ἡ θεραπευ-
 τικῆ· καὶ γὰρ καὶ αὐτῶν τῶν ἐλκῶν τῆς ἰάσεως, εἴθ' ἀπλῶς
 ἔλκη μόνον εἴτε καὶ μετὰ κοιλότητος ὑπάρχει κατὰ τὸν
 ἀκριβῆ λόγον ἢ ἰασίς ἐκ τοῦ φεύγειν τε καὶ προφυλάττεσθαι
 τὰ λυπήσαντα τὴν φύσιν ἀποτελεῖται. [85] καὶ ὅλως ἐφ' ὧν
 (74) τὸ γινόμενον αὐτῆς τῆς φύσεως ἔργον ἐστίν· ὡς κόλλησις
 ἔλκους καὶ σάρκωσις, ἐκ τοῦ προφυλακτικοῦ γένους ἐστίν ἡ
 τῶν τοιούτων ἐπιμέλεια· ἀλλ' ὁμως ἰασίς λέγεται πρὸς ἀπάν-
 των ἀνθρώπων. καὶ τούτῳ διώρισται τοῦ προφυλακτικοῦ

quae ulcus excitavit indicationem. Atqui si vitiosus suc-
 cus remaneret, omnino aliqua ab hoc quoque indicatio sur-
 meretur. Verum alioqui etiam absurdum esset si curatio-
 nem postularet quod amplius non sit; aut si curationem in-
 dicaret quod nullius indigeat; quare dicere indicationem
 curationis ab externa causa sumi omni modo est absurdum.
 Quoniam ergo non ab hac, perspicuum est ab ea quae praes-
 ens est indicationem fore. At qualis tandem est indicatio?
 nempe ei qui exacte loquetur, prophylactica *sive praecautio*
 dicitur, ei vero qui abuti vocabulo volet curativa, quando-
 quidem ipsorum etiam ulcerum, sive tantum ulcera simpli-
 citer sint sive etiam cum cavitate, si quis diligenter aesti-
 met ex fugiendis prospiciendisque iis quae naturae offi-
 cient, sanatio perficitur. Et in summa in quibus quod effi-
 citur naturae ipsius opus est, ut ulceris glutinatio et ex carne
 impletio, prophylactici generis est ejusmodi curatio, caeter-
 rum sanatio ab omnibus hominibus dicitur. Ideoque etiam
 prophylacticae partis artis, in altero genere constitutum est,

Ed. Chart. X. [85.]

Ed. Bas. IV. (74.)

μέρους τῆς τέχνης, τῷ διάθεσιν μὲν ὑπάρχουσιν ἤδη τινὰ
 ροσερὰν ἐκκόπτεσθαι, κατὰ τὸ ἕτερον εἶδος τῆς προφυλακτι-
 κῆς, κωλύεσθαι δὲ γίνεσθαι τὴν μηδέπω γεγενημένην κατὰ
 τὸ ἕτερον. ὥστε κἀνταῦθα περὶ ὀνομάτων ἐρίζοντες ἀγνο-
 οῦσιν οἱ νεώτεροι τῶν ἰατρῶν. ἐχοῦν δ' αὐτοὺς, εἰ περὶ
 πραγμάτων ἐσπούδαζον, ἐξευρεῖν ὡς δύο εἰσὶν αἱ πρῶται
 διαφοραὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῖς ἰατροῖς. ἢ γὰρ τὰς οὐσας ἤδη
 διαθέσεις ἐξ ὧν πράττουσι θεραπεύουσιν, ἢ τὰς οὐκ οὐσας
 γενέσθαι κωλύουσι. τὸ μὲν δὴ τὰς οὐσας ἐκκόπτειν, εἴτε τὰ
 διακόπτορα τὰς ἐνεργείας τῆς φύσεως ἐκποδῶν ποιουμένους
 εἴτε καὶ αὐτοὺς τι διὰ τῶν φαρμάκων ἐργαζομένους, ἅπαν-
 τες ἄνθρωποι θεραπεύειν ὀνομάζουσι, τὸ δὲ κωλύειν γενέ-
 σθαι προφυλάττεσθαι. καὶ δὴ καὶ τὰ μετὰ κακοχημίας
 ἠλκομέγα θεραπεύουσιν οἱ λόγῳ τε καὶ μεθόδῳ τῇ τέχνῃ
 προσιόντες, ἅμα μὲν ἐκείνην ἐκκαθαίροντες, ἅμα δὲ τὰ δια-
 κόπτορα τὰς κινήσεις τῆς φύσεως ἀναιροῦντες. ἅμω δ'
 ἐστὶν ἀκριβολογουμένῳ ταῦτα προφυλακτικά. κωλύει γὰρ, ὡς
 κἀν τῷ πρὸ τούτου δέδεικται λόγῳ, πάντα τὰ τοιαῦτα ἕνυπον
 ἐπιτρέεσθαι τοῖς ἔλκεσιν, ἢ ὑγρότητα πολλήν, ἢ μοχθηράν.

quod morbosum affectum jam praesentem submovet, in al-
 tero quod eum qui nondum urget prohibet. Itaque hic
 quoque juniores medici de nominibus contendere se non in-
 telligunt. Par autem erat, si de rebus studiosi essent, illud
 invenisse, duas esse functionum medici primas differentias.
 Aut enim eos qui nunc urgent affectus iis quae moliantur
 curant, aut eos qui non sunt fieri prohibent. Ergo praes-
 entes jam affectus tollere, sive amovendis iis quae naturae
 opus impediunt id fiat, sive per medicamenta quid ipsi mo-
 liamur, omnes profecto homines curare dicunt, cavere au-
 tem ne accidant prospicere. Et sane ea quae succorum vi-
 tio sunt exulcerata curant ii qui ratione ac methodo artem
 administrant, simul illos purgantes, simul ea quae naturae
 motus impediunt auferentes, quorum utraque qui exacte
 loquitur prophylactica vocat; vetant namque, ut in supe-
 riori ostensum est libro, omnia talia aut sordem ulceri aut
 humiditatem nimiam vitiosamve innasci.

Ed. Chart. X. [85.]

Ed. Bas. IV. (74.)

Κεφ. δ'. Οὐκ οὖν ἐν ὀνόμασι μικρολογεῖσθαι καλόν, ἀλλ' ἄμεινον εἰπεῖν τινα μέθοδον ἰάσεως ἐλκῶν, οἷαν ἡμεῖς ἐν τε τῷ πρὸ τούτου λόγῳ καὶ τῷδε διεξῆμεν. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ θαναμάζω τὴν ἀναισθησίαν τοῦ Θεσσαλοῦ, γράφοντος ὧδί πως ὑπὲρ τῆς τῶν κακοηθῶν ἐλκῶν ἰάσεως· εἰσὶ δὲ σφόδρα ἀναγκαῖαι καὶ αἱ κοινότητες αἱ τῶν χρονίων ἐλκῶν καὶ μὴ ὑγιαζομένων, ἢ κατουλουμένων καὶ πάλιν ἀναλυομένων· πρὸς τῷ ἐπὶ μὲν τῶν μὴ συμφυομένων σκέπτεσθαι τί ἐστὶ τὸ ἐμποδιζόν καὶ τοῦτ' αἴρειν, τὸ δ' ἐπουλούμενον καὶ ἀναξαινόμενον ἀναγκάζειν κρατεῖν τῆς οὐλῆς, μετασυγκρίνοντας τὸ πάσχον μέρος, ἢ καὶ κοινῶς ὅλον τὸ σῶμα καὶ δυσπαθές τοῦτο ποιεῖν διὰ τῶν τοῦτο δρῶντων βοηθημάτων. ταυτὶ μὲν οὖν ὁ Θεσσαλὸς ἐν τῷ περὶ χειρουργίας βιβλίῳ κατ' ἀρχὰς εὐθύς προειπὼν ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἐπὶ πλέον ὧδέ πως ὑπὲρ αὐτῶν τοῦτων γράφει· τὰ δὲ χροῖα τῶν ἐλκῶν καὶ μὴ ὑγιαζόμενα, ἢ κατουλούμενα καὶ ἀναξαινόμενα ἐμφαίνει· τὰ μὲν εἰς οὐλὴν μὴ συνερχόμενα ἐκκόπτειν τὰ κωλύοντα τὴν σύμ-

Cap. IV. Non igitur in nominibus anxie occupari bonum est, sed praestantius aliquam ulcerum curandorum methodum tradere, qualem, arbitror, ipse tum superiori libro tum in hoc praecipio. Ego namque vel stupiditatem Thessali demiror ita in ulcerum malignorum curatione scribentis: *Sunt autem perquam necessariae et communitates ulcerum diuturnorum ac non sanescentium aut post cicatricem inductam redeuntium, ad hoc ut in iis quae non coalescunt quidem aestimetur quid sit quod prohibeat, idque tollatur, in iis vero quae post cicatricem inductam renovantur, ut cicatricem tenere cogas, roborans scilicet vel affectam partem, vel etiam communiter totum corpus, atque ne facile patiat, id praeparans per ea quae haec faciant praesidia.* Atque haec quidem Thesalus quum in principio statim libri de chirurgia proposuisset, postea de iis ipsis latius ad hunc modum scripsit: *diuturna ulcera et quae non sanescunt, aut quae ad cicatricem perducta denuo reuertuntur, haec indicant: quae quidem ad cicatri-*

Ed. Chart. X. [85. 86.]

Ed. Bas. IV. (74.)

φυσιν γίνεσθαι καὶ νεωτεροποιεῖν τοὺς πεπονθότας τόπους
καὶ παραπλήσια ποιήσαντας τοῖς νεοτρώτοις πάλιν ἐναίμως
ἰᾶσθαι, κἄν μὴ κρατηθῆ, παρηγορεῖν τὴν φλεγμονὴν καὶ τὴν
λοιπὴν προσάγειν ἐπιμέλειαν· τὰ δ' εἰς οὐλὴν ἐρχόμενα καὶ
ἀναλυόμενα, κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμοὺς καὶ τὰς ἐλκώσεις
ὁμοίως θεραπεύειν τοῖς προσφάτως φλεγμαινοῦσι, καταπλάσ-
μασι τοῖς παρηγοροῦσιν, ἕως ἂν παύσῃται ἡ ἀγανάκτησις·
ἐνδούσης δὲ συνεργεῖν εἰς ἐπούλωσιν· μετὰ δὲ ταῦτα φοι-
νίσσειν τὰ κύκλω μέρη, πλατὺν περιλαμβάνοντας τόπον τῷ
διὰ τοῦ νάρυκος μαλάγματι, [86] ἢ τινι ἐτέρῳ μεταβάλλειν
δυναμέτω, καὶ τὴν εὐπάθειαν ἀναιρεῖν. μὴ ληγόντων δὲ καὶ
κοινῶς ὅλου τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι, μετασυγκρί-
νοντας αὐτὸ διὰ γυμνασίων ποικίλων καὶ αἰώρας καὶ ἀναγω-
γῆσεως παρόντων ἐμπείρων, καὶ διαίτης κατὰ πρόσθεσιν
αὐξανομένης τε καὶ μειουμένης, ἀρχῆς ἐντιθεμένης διὰ τὸν
ἀπὸ ῥαφανίδων ἕμετον. χρῆσθαι δὲ καὶ τῇ τοῦ λευκοῦ ἔλλε-
βόρου δόσει καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οἷς χρῶμεθα ἐπὶ τῶν

*cem non perveniunt, ut quae coitionem fieri vetant, aufe-
ras ac locum affectum noves; postquam simile recenti vul-
nari feceris, rursus ut cruentum sanes, quod si non proces-
serit, ut phlegmonem mitiges et reliquam diligentiam ad-
hibeas. Quae vero ad cicatricem veniunt et rursus se
aperiunt, in accessionibus quidem et exulcerationibus, ut
simili modo cures iis quae recens phlegmone urget, ex
mitigantibus cataplasmatibus, quoad sedatus fuerit doloris
acerbitas; ubi deserbuit, adjuves ad cicatricem, post
haec ut partes circumpositas late complexus malagmate,
quod ex sinapi sit compositum, rubere facias, aut alio quo-
pium quod mutare possit, ac ut minus malo pateant esse-
cere. Quod si ita non cessent, etiam totius communiter
corporis curam habeas, ipsum per varias exercitationes
et gestationes et vociferationes, adhibitis scilicet earum re-
rum peritis, roborans, etiam victus ratione gradatim tum
diminuta principio a vomitione per radículas facto. Ute-
ris etiam albo veratro aliisque omnibus quibus utimur in*

Ed. Chart. X. [86.]

Ed. Bas. IV. (74.)

ὑπαγομένων διαίτη χρονίων καὶ δυσσποτριπτῶν παθῶν. αὕτη μὲν ἢ τοῦ Θεσσαλοῦ ῥῆσις. ἄξιον δὲ θαυμάσαι τὰν-
 θρώπου τὴν ἀναισθησίαν ἢ τὴν τόλμαν· εἰ μὲν αὐτὸς ἑαυτὸν
 ἀνέπεισεν ὡς ὀρθῶς λέγει, τὴν ἀναισθησίαν· εἰ δ' ἐπιστάμενος
 ὡς οὐδὲν λέγει παρακρούεσθαι τοὺς ἀναγινώσκοντας ἅπαν-
 τας ἤλπιε, τὴν τόλμαν. ἐκ τῶν χρονίων ἐλκῶν, ὧ γεναιότατε,
 τίς ἐνδειξις γίνεται θεραπείας; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐτ' ἐκ τῶν
 προσφάτων οὐθ' ὄλωζ ἐκ χρόνου κατ' οὐδὲν τῶν νοσημάτων
 ἐξέυρον οὐδεπώποτε τὴν θεραπείαν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς δια-
 θέσεως, ἣν ἰᾶσθαι μοι πρόκειται. καθόλου γὰρ εἰν εἰς τὸν
 χρόνον ἀποβλέπη τις, ὡς ἐνδειξιν παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν, ἐτέ-
 ραν μὲν πάντως ἢ δευτέρα τῶν ἡμερῶν, ἐτέραν δ' ἢ τρίτη
 παρέξει τὴν ἐνδειξιν· οὕτως δὲ καὶ ἢ τετάρτη τῆς πέμπτης,
 ἐτέραν· καὶ τούτων ἀπασῶν ἢ ἕκτη καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστη
 τῶν μετὰ ταῦτα. ὥστ' οὐκέτι τὰς διαθέσεις ἃς θεραπεύομεν,
 ἐπισκεψόμεθα καὶ παρ' αὐτῶν ἐνδειξιν ληψόμεθα; καίτοι γε
 τούτου ἀλογώτερον οὐδ' ἐπινοῆσαι δυνατόν ἐστι. πῶς οὖν
 ἀναγκαῖαι αἰ κοινότητες αἰ τῶν χρονίων ἐλκῶν εἰσιν, οὐδὲν

his qui diuturni aegreque submoti morbi victus rationi sub-
ficiuntur. Atque haec quidem est Thessali dictio. Operae
pretium vero est aestimare hominis vel stuporem vel auda-
ciam; utique si recte se dicere sibi persuasit, stuporem; sin con-
scius sibi nihil dicere, imponere omnibus legentibus sperat, auda-
ciam. Ex diuturnis ulceribus quaenam est, o generosissime
Thessale, curationis indicatio? Ego sane neque ex his neque
ex recentibus, nec omnino a tempore in ullo morbo cura-
tionem unquam inveni, sed ex ipso quem sanandum mihi pro-
posui affectu. Prorsus enim si tempus spectabitur, tanquam
ab eo indicatio sumatur, alteram omnino secundus, alteram ter-
tius dies indicationem dabit, ad eundem modum et quartus
alteram a quinto et ab his omnibus sextus et reliquis singu-
lis qui post istos. Sic affectus quos curamus non ultra no-
bis ad considerationem proponentur, nec ab his indicatio
sumetur, quo tamen nec cogitari quidem magis alienum a
ratione potest? Quomodo ergo necessariae sunt diuturno-

Ed. Chart. X. [86.]

Ed. Bas. IV. (74.)

γε ἐνδείκνυσθαι δυναμείου τοῦ χρόνου καθ' ἑαυτόν; οὐ δέ-
 που γὰρ ἐπειδὴν ὑπὸ κακοχημίας ἔλκος ἀναβιβρώσκηται,
 διάφορον ἐνδείξιν ἀπ' αὐτοῦ ληψόμεθα μετὰ τέτταρας μῆνας
 ἧς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐλάβομεν. ἐγὼ μὲν οὐδ' ἂν εἰσάοιμι χρο-
 νίσαι τὸ τοιοῦτον ἔλκος, ἀλλ' εὐθέως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐκκό-
 ψαιμι τὴν αἰτίαν αὐτοῦ. καὶ γὰρ καὶ γνωρίζειν δυνατόν ἐστι
 τὴν διάθεσιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὡς τὰ πολλὰ, καὶ τὴν ἐνδείξιν
 ἀπὸ τῆς διαθέσεως λαμβάνειν ἀναγκαῖον. ὁ χρόνος δὲ τί
 πλέον ἡμᾶς διδάξει τοῦ τῶν ἡμερῶν ἀριθμοῦ μὰ τοὺς θεοὺς
 οὐκ ἔχω συμβαλεῖν, πλὴν εἰ τοῦτο λέγειν ἠβουλήθη ὁ Θεο-
 σαλὸς, ὡς εἰς διάγνωσιν τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἀναγκαῖον
 ἀναμεῖναι τὸν χρόνον. ἀλλ' οὕτω γε πρῶτον μὲν ἂν ιδιώτης
 εἶη παντάπασιν, εἰ μηδέποτε πρὸ τοῦ χρονίσαι τὸ ἔλκος
 ὁμολογεῖ διαγνῶναι δύνασθαι τὴν διάθεσιν. ἔπειτα δὲ σα-
 φῶς ἂν ἔτι καὶ τοῦθ' ὁμολογήσειεν, ὡς ἐξ ἄλλου μὲν ἢ τῆς
 ἰάσεως ἐνδείξεις, ἐξ ἄλλων δὲ ἢ διάγνωσις γίνεται τῆς διαθέ-
 σεως. ἔστω γὰρ τι συμβάλλεσθαι τὸν χρόνον εἰς τὴν διάγνω-
 σιν· ἀλλ' ἢ γε ἐνδείξεις τῆς ἰάσεως οὐκ ἐκ τοῦ χρόνου. τί γὰρ

rum ulcerum communitates, ubi nihil indicare tempus ip-
 sum per se potest? non enim profecto, ubi a malis succis
 eroditur, diversam ex eo post quatuor menses indicationem
 sumemus ab ea quam statim ab initio sumpsimus. Ego sane
 nec sinerem quidem ejusmodi ulcus diuturnum esse, sed
 protinus in principio causam ejus adimerem. Nam et nosse
 affectum a principio plerumque licet, et indicationem ab
 affectu sumi est necesse. Tempus vero quid amplius quam
 dierum numerum docere nos possit, non hercle possum
 conjicere; nisi id voluit Thessalus, ad ejusmodi ulcera nos-
 cenda tempus omnino esse manendum. Verum sic primum
 idiota profus sit, si videlicet fateatur non prius agnoscere
 se affectum quam ulcus inveteraverit. Deinde illud quo-
 que aperte fateatur oportet, ex alio suggeri sanationis indi-
 cationem, ex aliis praeberi affectus dignotionem. Nam
 esto, conferat aliquid tempus ad dignotionem, certe indicatio
 curationis a tempore non sumitur. Quid enim ad rem per-

Ed. Chart. X. [86. 87.]

Ed. Basf. IV. (74. 75.)

ἂν εἴη πρὸς ἔπος, εἴ τι χροιάζει τῶν ἔλκων, ἐκκόπτειν τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυσιν γίνεσθαι καὶ νεωτεροποιεῖν τοὺς πεπονητότας τόπους; εἰ γὰρ διὰ ῥεῦμα κακώθης, ᾧ γενναιότατε, τὰ χεῖλη τοῦ ἔλκου ἐν διαθέσει τινὶ γέγονε, τί πλέον ἔξομεν, ἂν περικόψωμεν αὐτὰ πρὶν ἰάσασθαι τὸ ῥεῦμα; μεῖζον ἐργασόμεθα δηλονότι τὸ ἔλκος, ὥσπερ καὶ ποιοῦσιν ἐνιοὶ τῶν ὁμοίως ἐκείνῳ θεραπευόντων ἔλκη. τῆς γὰρ αἰτίας μενούσης τῆς καὶ πρότερον αὐτὰ σκληρὰ καὶ τυλώδη ποιησάσης οὐδὲν ἔσται πλέον ἐκ τοῦ περιτέμνειν ἄλλο γὰρ ἢ μέγεθος ἔλκου· πάλιν γὰρ ἐκείνα τὰ περιτμηθέντα τοῖς πρότερον ὁμοίως ἔσται τυλώδη καὶ σκληρὰ. καίτοι γ' οὐδ' αὐτὸ τοῦτο προσέθηκεν ὁ σοφώτατος Θεσσαλός, ὡς ἐκκοπέον ἔστι τὰ τυλώδη καὶ σκληρὰ καὶ κακώχρα τῶν ἠλωμέτων μορίων, [87] ἀλλ' ἀπλῶς ἐκκόπτειν κελεύει τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυσιν καὶ νεωτεροποιεῖν. εἰ μὲν οὖν ἐκκόπτειν τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυσιν αἰτία συνεβούλευε, πάλαιός τ' ἂν ἦν ὁ τοιοῦτος λόγος, ἐγὼ τε οὐδὲν ἂν ἐμεμφόμην αὐτῷ, παρήρηται γὰρ ὑπὸ πάντων σχεδὸν τῶν παλαιῶν (75) ἰατρῶν, ὅσοι γε λόγῳ

tineat, si quod ulcus inveteravit, adimere quae coitionem impediunt et novare locum qui affligitur? Nam si propter fluxionem malignam, vir inepte, ulceris labra hoc vel illo modo sunt affecta, quid commodi erit, si ea excideris ante quam fluxioni sistendae consulueris? Vide licet ulcus latius efficies, veluti nonnulli faciunt eorum qui similiter ut tu ulcera curant. Siquidem causa quae ea et dura et callosa prius reddidit adhuc manente nihil aliud ex his excidendis accedet quam ulceris amplificatio; quippe illa ipsa quae excideris perinde et dura et callosa rursus erunt atque ea quae prius. Quanquam ne id ipsum quidem adjecit sapientissimus Thessalus, callosa et dura et decolorata exulceratae partis excidenda esse, sed et absolute abscindi quae coitionem morantur jubet ac novari. Ac si quidem submovere causas quae glutinationem morantur suaderet, et vetus ea ratio esset nec ipse eum accusarem; praecipitur enim ab omnibus fere antiquis medicis, quicumque ratione

Ed. Chart. X. [87.]

Ed. Bas. IV. (75.)

τινὶ καὶ μεθόδῳ περὶ θεραπείας ἐλκῶν ἔγραψαν, ὡς ἐκκοπτιόν ἐστὶ τὰς ἐργαζομένας αἰτίας αὐτὰ, καθάπερ, οἶμαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων νοσημάτων. οὐ γὰρ δὴ ἐπὶ μὲν τῶν ἐλκῶν ἔτι μερούσης τῆς ποιούσης αὐτὰ αἰτίας κάλλιον ἐκείνην πρότερον ἐκκόπτειν, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων νοσημάτων οὐ κάλλιον, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ἀπλῶς ὧν τὸ ποιοῦν ἔτι πάρεστιν ἀπ' ἐκείνου τῆς θεραπείας ἀρκίον. εἰ δὲ τὰ κωλύοντα τὴν σύμφυτον οὐκ ἐπὶ τῶν αἰτίων ἀπάντων ὅσα τοῦτο πέφυκε δοῦν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χειλῶν εἴρηκε μόνον, ὡς ἐξ ὧν ἐπιφέρει δῆλός ἐστιν, πλέον ἀγροεῖν εἴκειν ἢ γινώσκειν εἰς ἐλκῶν ἴασιν. εἴη μὲν γὰρ ἂν ποτε καὶ τοῦτο μόνον αἴτιον τοῦ μὴ θεραπεύεσθαι τὸ ἔλκος· εἴη δ' ἂν οὐδὲν ἦτορ, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ χωρὶς ὄγκου παρὰ φύσιν ἐν τοῖς ἠλκωμένοις μέρεσι δυσκρασία καὶ ἡ μετ' ὄγκου μὲν τιος, ἀλλ' οὐ πάντως τοῦ γε περιτομῆς δεομένου· καὶ πρὸς τούτοις ἔτι σκιζήδός ὑπερκείμενος, ἢ σπλῆν μέγας, ἢ τις ἐν ἥπατι κακοπραγία καὶ χωρὶς τούτων ἀπάντων ἀτονία τοῦ μέρους αὐτοῦ τοῦ πεπονηθότος,

quadam ac methodo de ulcerum curatione scripserunt, causas quae illa creant abscindendas esse aequae, arbitror, ut caeterorum omnium morborum. Non enim in ulceribus manente adhuc causa ea efficiente, hanc prius tolli expedit, in aliis morbis non expedit, sed omnino in omnibus in quibus effectrix causa adhuc manet, ab hac inchoanda curatio est. Quod si quae coitionem impediunt, non dixit de omnibus causis quae eam impedire possunt, sed de labris tantum, veluti ex iis quae subiecit ostendit, plus certe nescire quam scire eorum quae ad ulceris curationem spectant videtur. Quippe fieri aliquando potest, ut et haec causa sola sit quominus sanescat ulcus; potest etiam, ut dictum est, causa esse et quae citra tumorem praeter naturam sit in exulceratis partibus intemperies, et quae cum tumore quidem aliquo conjuncta sit, non tamen qui omnino sibi labra excidi desideret; potest et scirrhus superjacens, vel lien auctior, vel in jecinore vilium aliquod praeterque haec omnia imbecillitas partis aegrae, quae ipsa quo-

Ed. Chart. X. [87.]

Ed. Bas. IV. (75.)

ἐπίτασις οὕσα δυσκρασίας καὶ ἥδε· καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ καθ' ὅλον τὸ σῶμα κακοχυμία μέγιστον τῶν αἰτίων ὅσα λυμαίνεσθαι τοῖς ἔλκεσι πέφυκεν. ἐνοχλεῖ δ' οὐδὲν ἥττον αὐτοῖς καὶ ἡ καλουμένη πληθώρα. τούτων ἕναστος εἰ κελεύει ἐκκόπτειν Θεσσαλὸς, ἐπαινῶ τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἐπόμενον τοῖς παλαιοῖς· εἰ δὲ τὰ χεῖλη μόνον, ἐν ἐκ πολλῶν ἔγνωκε, ὃ μὴ δὲ τοὺς αἰπόλους λαθάνει. εἰ γὰρ σκληρὰ καὶ τετυλωμένα καὶ πελιδνὰ καὶ μέλανα καὶ τινα ἄλλην ἐπίσημον ἄχρσιαν ἔχοντα θεάσασιτό τις αἰπόλος ἔλκευς χεῖλη, πάντως τολμήσει περικόπτειν αὐτά. καὶ γὰρ τοι καὶ προχειρότατόν ἐστι τὸ περικόψαι· μῆζον δέ γε καὶ τεχνικώτερον ἰᾶσθαι φαρμάκοις. Θεσσαλὸς δὲ οὔτε τῶν ὑπὸ φαρμάκων δυναμέων μαλακθῆναι χειλῶν εἰς γνῶσιν ἤκέποτε, καὶ γὰρ καὶ λέγουσιν αὐτὸν ἀποστῆναι τελῶς τοῦ τοιοῦτου μέρους τῆς τέχνης, ὥσπερ οὖν ἐμφαίνει καὶ αὐτὸς, οὐθ' ὅλωσ' ἐμπειρίαν ἢ λογικὴν ἐπιστήμην εἶπεν ἔχειν οὐδεὶός φαρμάκον· καθότι καὶ τοῦτο διὰ τοῦ περι φαρμάκων ἐνδείκνυται βιβλίον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐν ἐκείνοις οὐκ ὀρθῶς εἰρημένων ἐπὶ προήκοντι τῷ λόγῳ

que intensa quaedam est intemperies, quin etiam vitiosus in toto corpore succus maxima causarum quae noxam ulceribus inferre possunt. Vexat sane non minus ulcera et quae plethora vocatur. Horum quodque si adimi Thessalus jubet, laudo hominem ceu veteribus subscribentem; sin labra tantum, unum novit ex multis, sed quod nec caprarios lateat. Quippe si caprarius ulceris labra dura et callosa et livida et nigra et alio quopiam notabili coloris vitio videat, prorsus ea circumcidere non dubitabit. Est enim circumcidere res promptissima, majus vero quippiam atque artis egens medicamentis sanare. Thessalus autem nec quae labra molliri medicamentis possunt unquam novit; quippe fatentur eum penitus hanc artis partem declinasse ita utique, ut ipse quoque indicat, nec omnino experientiam rationalemve scientiam de ullo medicamento visus est habere, quod ipsum quoque ex libro ejus de medicamentis ostenditur. Verum de iis quae ibi non recte ab eo sunt prodita in progressu operis dicemus;

Ed. Chart. X. [87. 88.]

Ed. Bas. IV. (75.)

διαλέξομαι· περὶ δὲ τῆς τῶν χρόνιων ἔλκων ἰάσεως, ἣν ἐν τῇ προγεγραμμένῃ ῥῆσει Θεσσαλὸς ἐποίησατο, πρόκειται μοι τό γε τὴν εἶναι διελθεῖν. ἄμεινον μὲν ἦν δὴπου μὴ χρόνια καλεῖν, ἀλλὰ κακώθη ταῦτα, καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ἐκδηγήσασθαι καὶ τὰς αἰτίας τῆς γενέσεως εἰπεῖν καὶ τὴν θεραπείαν ἐκάστου, τὴν μὲν ὡς ἐφ' ἔλκει κοινὴν ἀπάντων αὐτῶν οἷαν ἐν τῷ τρίτῳ γράμματι διήλθον· ἰδίαν δ' ἐφ' ἐκάστου, κατὰ τὸ τῆς ἐργαζομένης αἰτίας εἶδος, ὡς ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ διωρισάμην. ὁ δὲ οὐδὲν τούτων ποιήσας καὶ νεωτεροποιεῖν τοὺς ἠλκωμένους τόπους ἀξιοῖ καὶ παραπλήσια τοῖς νεοτρώτοις ἀπεργασάμενος ἐναίμως ἰᾶσθαι. τοῦτο μὲν γε καὶ μὰ τὸν Ἀσκληπιὸν ἐναργῶς ἂν τις γνωρίσειε τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης ἐγγεγραμμάσμενος, ὡς ὑπ' ἀνθρώπου γέγραπται ταῦτα μηδέποτε προνοήσαντος ἔλκους. ἐναίμως ἰᾶσθαι δύναται τις, ἔλκος χρόνιον ὅμοιον τοῖς νεοτρώτοις ἐργασάμενος, ἀγκιτῆρσι συναγαγὼν, ἢ ῥάψιας αὐτοῦ τὰ χεῖλη· ἢ τούτων μὲν οὐδεὶς, ἐναίμως δὲ τιμὴ φαριμάκῳ καὶ μότῃ σὺν αὐτῷ θαρσύνῃσας ἐπίδεδει; [88] τίς οὐκ οἶδεν ὡς πᾶν ἔλκος κακώθηδες εὐθύς καὶ

nunc de diuturnorum ulcerum sanatione, quam in prius posita dictione tradidit, paramus differere. Sane melius fuerat non diuturna, sed cacoethe ea vocasse, tum naturam eorum narrasse et causas generationis eorum exposuisse curationemque cuiusque, primum quidem communem omnium quatenus ulcera sunt, qualem in tertio libro descripsi, deinde privatam cuiusque pro efficientis causae specie, veluti in hoc libro docui. Hic quum nihil horum fecerit et novandum ulceratum locum censeat, et ubi instar recentis vulneris fecerit, ut cruenta sanandum. Hoc sane per Aesculapium, quis operibus artis exercitatus evidentissime intelliget ab eo esse scriptum qui nunquam ulcus curavit. Sanarene ulcus diuturnum ut cruentum quisquam potest, ubi id simile recenti vulnere fecerit? utrumne labris ejus fibula adductis, an sutura conjunctis, an potius horum nullo, sed medicamento quod cruentis sit aptum et cum hoc sola deligatura fretus? Quis est qui non norit ulcus omne cacoethes sta-

Ed. Chart. X. [88.]

- Ed. Bas. IV. (75.)

κοιλόν ἐστιν, ὡς ἂν ἐξ ἀναβρώσεως γινόμενον; ἂρ' οὖν, ὡς
σοφώτατε Θεσσαλὲ, πρὶν σαρκωθῆναι τὸ κοιλὸν ἔλκος, εἰς
σύμφυσιν ἀχθῆναι δύναται; ἢ οὐ τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐναίμως
ἰᾶσθαι; μάτην τοίνυν αὐτὸς σὺ τῶν κοίλων ἐλκῶν τὸν σκο-
πὸν οὐ κόλλησιν, ἀλλὰ πλήρωσιν ἐγραψας. εἰ δὲ καὶ μὴ δι'
ἑαυτὸ κοιλὸν ἦν ἅπαν ἔλκος κακότηδες, ἀλλὰ τοί' ἔν τῳ
νεωτεροποιεῖν, αὐτοῦ τὰ χεῖλη περικόπτοντας ὡς σὺ κλεῦεις,
ἐξ ἀνάγκης οἶμαι καὶ κοιλὸν γίνεται καὶ πλείστην ἴσχει τῶν
χειλῶν τὴν διάστασιν· ὥστ' οὐκ οἶδα πῶς ἔτι κολλήσεις αὐτὸ
καὶ συμφύσεις ἐναίμως. εἰ γὰρ προσάγειν ἐπιχειρήσεις βιαίως
τὰ διεσπῶτα πάμπολυ χεῖλη, φλεγμανεῖ μὲν ἐξ ἀνάγκης, οὐ
συμφύσεται δέ. τούτου καὶ μόνου συνιέναι μοι δοκεῖ καὶ Θεσ-
σαλός· ἐπιφέρει γοῦν, κἄν μὴ κρατηθῆ, παρηγορεῖν τὴν φλεγ-
μονήν. ἄμεινον δὲ ἦν κρατῆσαι καὶ μὴ κρατηθέντων παρηγο-
ρεῖν τὴν φλεγμονήν, ἐξ ἀνάγκης γὰρ οὐ κρατηθήσεται. ἀλλ'
εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθεῖ τῳ Θεσσαλῳ καὶ παρέλθοιμεν αὐτὸ
καὶ μὴ λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζοιμεν, ὅτι γε τελέως ἀποκεχώρηκα

tim etiam cavum esse, ut ex rosione natum? Numquid igi-
tur, sapientissime Thessale, fieri potest ut coalescat cavum
ulcus priusquam cavitas carne sit impleta? an non est hoc
ut cruentum sanare? Ergo ipse tu frustra cavorum ulcer-
um curandorum indicationem non esse glutinationem, sed
impletionem scripsisti. Quod si etiam non esset ex se ca-
vum omne ulcus cacoethes, certe dum, ut tu praecipis, ex-
cisus videlicet labris, ut cruentum efficitur, ex necessitate
cavum fit, maximamque conquirat labrorum distantiam, adeo
ut non videam quomodo id glutines et coire ut cruentum
facias. Nam si adducere violenter labra, quae plurimum
distant, tentabis, phlegmonen necessario accersent nec coa-
lescent, id quod tantum intelligere mihi Thessalus videtur;
subdit enim: *si non fuerint victa, ut phlegmonen mitiges.*
Satius vero fuerat scribere, quum non vincuntur, ut phleg-
monen mitiges, nam necesse est non esse vincenda. Verum
ut hoc quoque Thessalo donetur atque id transeamus, nec
valde anxie examinemus, illud cuiusvis apertum est, quod a

Ed. Chart. X. [88.]

Ed. Bas. IV. (75.)

τῆς κοινότητος ἧς αὐτὸς ὑπέθετο πρόδηλον παντί. εἰ γὰρ τὸ ἐμποδίζον ἐξαίρησομεν, οὐδὲν ἔτι περὶ τῆς τῶν χρονίων ἐλκῶν ὡς χρονίων κοινότητος ληγόμεθα. ἀλλ' ἔστω καὶ τοῦτο. Θεασόμεθα δὲ τὰ ἐφεξῆς, γράφει γοῦν ὧδε· τὰ δ' εἰς οὐλήν ἐρχόμενα καὶ ἀναλυόμενα κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμούς καὶ τὰς ἐλκώσεις ὁμοίως θεραπεύειν τοῖς προσφάτως φλεγμαίνουσι. μετὰ δὲ ταῦτα φησί· φοινίσσειν τὰ κύκλω μέρη τῶ διατῶ νάπυος μαλάγματι. τί φῆς, ἄνθρωπε, κἄν δοιμὸν, κἄν θερμοὸν ῥεῦμα τὸ φερόμενον ἦ, φοινίσσειν γὰρ νάπυϊ τὸ μόριον; Ἴν' ὅπερ ἐν πολλῷ χρόνῳ πάσχειν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος ἐμέλλεν, ὑπὸ τοῦ Θεσσαλείου ταχέως πάθοι φαρμάκου, πᾶν ἐλκωθέν τε καὶ ἀναβρωθέν; τὰς γὰρ διὰ ψύξιν ἢ ὑγρότητα πολλὴν ἀνευ θερμοσίας ἐπιφανοῦς ἀτονίας τῶν μερῶν φοινιγοῖς ἐθεράπενον οἱ παλαιοί. σὺ δ' ἐξῆς ἐπὶ πάντων χρᾶ, πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο μὴ διορισάμενος, εἴτε δι' ἀτονίαν τοῦ μέρους, εἴτε διὰ κακοήθειαν τοῦ ῥεύματος, οὐ θεραπεύεται τὸ ἔλκος. ἔπειτα δ' ὑπαλλάττων τὴν τάξιν. ὅταν γὰρ κατακαύσας τῶ

communitate quam ipsemet tradidit profus recessit. Nam si quod obstat auferemus, nihil amplius de communitate diuturnorum ulcerum qua diuturna sunt sumemus. Sed detur hoc quoque. Videamus quae sequuntur; scribit enim ad hunc modum: *Quae ad cicatricem veniunt rursus se aperiunt, haec in accessione et ulceratione similiter curabis iis quae recenter vexata phlegmone sunt.* Post haec subdit: *malagmate quod ex sinapi semine fit, circumpositis partibus ruborem excitandum.* Quid ais, homo, etiamsi acre et calidum sit quod influit, rubesceri partem ex sinapi semine oportet? ut quod in multo tempore contrahere ex fluxione debebat, id statim ex Thessalio medicamento obtineat, tota videlicet ulcerata atque erosa? Nam veteres eas partium imbecillitates quae vel ex frigore vel plurimo humore citra manifestum calorem acciderant phoenigmis curabant. Tu in omnibus deinceps uteris, primum nullo facto discrimine, propterne partis imbecillitatem, an propter fluxionis malitiam non sanetur ulcus. Deinde ordinem in-

Ed. Chart. X. [88.]

Ed. Bas. IV. (75.)

νάπτῳ τὸ μέρος ἀνύσῃς μηδὲν, ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς σώματος ἔρχη θεραπείαν· ἔμπαιν δ', οἶμαι, καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ πείρᾳ περὶ τούτων ἔγνωσται, τὸ σύμπαν σῶμα πρότερον ἀπέριπτον ἐργασασμένους τολμᾶν ἐπιφέρειν τι τῷ μορίῳ θευμαῖνον καὶ δριμύν φάρμακον. ἔλκειν γὰρ ἐφ' ἑαυτὰ πέφυκεν ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἅπαντα τὰ τοιαῦτα δίκην σικύας. εἰ μὴ φθάσῃς κενώσας αὐτὸ, χορηγίαν ρεύματος ἐγκαταλείψεις τῷ δριμύει φαρμάκῳ. τοῦτο καὶ τοῖς ἐμπειρικοῖς ἰατροῖς ὁμολόγηται καὶ τοῖς δογματικοῖς· τοῦτο καὶ τοῖς ἀρίστοις ἐδόκει τῶν φιλοσόφων· ἐπειδὴ γὰρ κῆκείνων μέμνηται Θεσσαλὸς, οὐ χεῖρον αὐτοὺς ἐπικαλέσασθαι μάρτυρας, ὡς ὀφθαλμὸν οὐκ ἔγχωρεῖ καλῶς ἰάσασθαι πρὸ τῆς ὅλης κεφαλῆς, οὐδὲ ταύτην ἄνευ τοῦ παντὸς σώματος. οὕτως Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων ἐγίνωσκον ὑπὲρ ροσημάτων ἰάσεως· οὕτω δὲ καὶ Ἰπποκράτης καὶ Διοκλῆς καὶ Πραξαγόρας καὶ Πλιστόνικος καὶ πάντες οἱ παλαιοί. Θεσσαλὸς δὲ μόνος ἔμπαιν ἐπὶ τὸ διὰ τοῦ νάπτου ἦκει φάρμακον πρῶτον· εἴθ' ὕστερον ἐπιμελεῖται τοῦ παντὸς σώματος· οὐκ οὐκ οὐδ' ἐνταῦθα

vertis. Nam quum sinapi partem ufferis, nec quicquam profeceris, tum ad corporis totius curationem accedis; quum contra, ut arbitror, tum ratione tum experimento de iis sit statutum, ut toto prius corpore a supervacuis liberato, tum calidam aliquod acreque medicamentum parti admoveere sit audendum; quippe ejusmodi medicamenta omnia cucurbitae ritu ad se trahere a toto corpore sunt habilia. Itaque nisi id prius vacuaveris, materiam fluxionis acri medicamento relinques. Hoc enim tum empirici medici fatentur tum dogmatici, hoc philosophorum optimi senserunt; nam quum eorum quoque meminerit Theffalus, non alienum sit eos citare testes, quod oculum recte sanare ante totum caput non licet, neque hoc ante totum corpus. Sic Aristoteles ac Plato de morborum curatione senserunt; sic sane et Hippocrates et Diocles et Praxagoras et Plistonicus et veteres universi. Theffalus vero solus non sic, sed primum ad medicamentum ex sinapi venit; post de toto corpore sollicitus

Ed. Chart. X. [88. 89.]

Ed. Bas. IV. (75. 76.)

φρονίμως οὐδὲν ὑποτιθέμενος. [89] ἐγὼ γὰρ ἅπασι ἐκκενώσαντα τὸ σῶμα καθαίροντι φαρμάκῳ, μετὰ τοῦτο χρησιῶς ἀνατρέφειν, ἀναφωρήσεώς τε μέμνηται καὶ γυμνασίων αἰωρήσεών τε καὶ διαίτης ἐκ περιόδου μεταβαλλομένης (76) καὶ τινος ἀπὸ ἡφαριδῶν ἐμέτου· κἄπειτα τὸν κολοφῶνα τούτοις ἐπάγει, τὸν ἐλλέβορον αὐτὸν, ὁ χωρὶς περιεργίας ἐπαγγελάμενος ἅπαντα θεραπεύειν. ἐγὼ δ' οὐδ' ἐπινοῆσαι δύναμαι πῶς ἂν τις χεῖρον, ἢ μακρότερον, ἢ περιεργότερον ἔλκος ἰάσαιοτο. φέρε γὰρ, ἢ ὡσπερ ἔργῳ πολλάκις ἐσθράκαμεν, οὕτω καὶ τῷ λόγῳ πλάσωμεν ἄνθρωπον ἰάσεως ἔλκος κακοήθους δειόμενον. ἔστω τις ὑγιαίνων μὲν τᾶλλα, κνησάμενος δ' ἐξαιφνης ὀτιοῦν μόριον, εἰ βούλει πῆχυν, ἐγειράτω παραχοῆμα φλύκταιναν· εἴτ' αὐθις καὶ αὐθις κνησμῶδες γενέσθω ταῦτ' οὗτο μόριον· ἐκτραγείσης δὲ τῆς φλυκταίνης ἔλκος κακόχρον, ἀνωμάλως ἀναβιβρωσκόμενον γενέσθω· καὶ ταῦτ' ἐν τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἡμέραις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συμπίπτει. λεγέτω δὴ τις ἐνταῦθά μοι τῶν Θεσσαλείων ἰατρῶν ὄντινα καὶ τρόπον ἰᾶσθαι τὸ τοιοῦτον ἔλκος. ἐγὼ μὲν γὰρ φημι

est, ne hic quidem prudenter quicquam docens. Nam quum liceat corpore medicamento purgante semel vacuato, mox salubri victu ipsum reficere, hic vociferationum meminit exercitationumque et gestationum et victus certo ambitu mutati, tum vomitionis ex radícula, mox summam his imponit ipsum veratrum, idem scilicet qui sine ullo magno negotio omnia sanare promisit. Ego vero ne intelligere quidem possum, quomodo quisquam aut deterius, aut majoris temporis dispendio, aut inani magis opera ulcus sanaverit. Age igitur sicut usu nonnunquam vidimus, sic verbis quoque hominem singamus, cui sanari ulcus cacoethes sit opus. Esto aliquis qui caetera quidem sit sanus, sed ex scabenda derepente quapiam parte, veluti brachio, pustulam statim excitarit, mox eadem ipsa pars iterum pruritu vexetur pustulaque dirupta ulcus decolor inaequaliter erosum gignatur, atque haec in tribus quatuorve diebus a principio inciderint; dicat mihi hic quispiam ex medicis Thessaliis, quoniam pacto sanare ejusmodi ulcus conveniat. Ego namque

Ed. Chart. X. [89.]

Ed. Basf. IV. (76.)

κακότηδες τε πάντως ὑπάρχειν αὐτὸ καὶ διὰ τοῦτο συνεπισκέψομαι παραχρῆμα τὴν τοῦ παντὸς σώματος διάθεσιν, ὅποια τίς ἐστίν. εὐρήσω γὰρ ἔκ τε τῶν περὶ τὸ ἔλκος συμπτωμάτων καὶ τῶν περὶ σύμπαν τὸ σῶμα φαινομένων σημείων, ὅποῖος μάλιστα τὴν ἰδέαν ἐστὶν ὁ πλεονάζων χυμὸς· καὶ τοῦτον ἐκκενώσω φαρμάκῳ παρασχοῖμα· καὶ οὐκ ἀναμειῶ τὸν πῆχυν ὅλον τὰνθρώπου διάθεσιν τινα κακοήθη καὶ δυσίατον σχεῖν. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ, τὰς ἐκείνων δηλονότι φυλάττοντες ὑποθήκας, πρῶτον ἀναμεινοῦσι χρόνιον γενέσθαι τὸ ἔλκος, ἢ εἰς τὴν θαυμαστὴν ἐμπέση κοινότητα τῶν χρονίων ἐλκῶν, ὥσπερ οὐκ ὄν ἄμεινον μακροῦ κακοηθῶν ἐλκῶν, ἀλλὰ μὴ χρονίων ἐνδεικτικὴν θεραπείας ὑποθέσθαι κοινότητα. εἶτα δυοῖν θάτερον, ἢ ἐκκόψουσι καὶ νεωτεροποιήσουσι καὶ συνάξουσιν ὡς εἰς κόλλησιν, ἢ πρῶτον μὲν τῷ διὰ τοῦ νάπτουσι χρήσονται φαρμάκῳ, τούτου δ' ἀνύσαντος μηδὲν ἐπὶ τὰς ἀναφωνήσεις τε καὶ τὰς αἰωρήσεις καὶ τὰ ἄλλα γυμνάσια καὶ τὰς τῆς διαίτης κατὰ περιόδους μεταβολὰς ἀφίξονται· καίπειτα καὶ τοῖς ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτοις

cacoethes omnino id dico, et ob id qualis sit totius corporis affectus statim considerabo; inveniam namque tam ex ulceris ipsius symptomatis tum ex signis totius corporis apparentibus, cujus maxime generis sit is' qui redundat succus, atque hunc medicamento protinus educam, nec protraham dum totus hominis cubitus affectum quendam malignum rebellemque curatione contrahat. At Theffali sectatores, ipsius videlicet praecepta servantes, primum expectabunt dum ulcus inveteratum sit, quo in mirificam illam inveteratorum ulcerum communitatem recidat, quasi non longe melius esset malignorum ulcerum, non autem inveteratorum communitatem quae curationem indicaret tradere. Mox duorum alterum, aut excident et ceu recens vulnus reddent ac veluti ad glutinandum partes ejus adducent, aut primum quod ex sinapi conficitur medicamento utentur, quo non proficiente ad sublatas voces et gestationes et reliquas exercitationes et victum per circuitus mutandum consuegient; ab

Ed. Chart. X. [89.]

Ed. Bas. IV. (76.)

χρήσονται, καὶ μηδὲ τούτων λαπαμένων τὸ ἔλκος ἐλλέβορον
 δώσουσιν· ἂν δὲ μηδ' οὗτος ἀνύσῃ μηδὲν, ἀποπέμψουσιν
 εἰς Λιβύην τὸν ἄνθρωπον· ἔτι γὰρ τοῦτ' ἔδει προσγεγραφέ-
 ναι τὸν Θεσσαλὸν ἐπὶ τῇ θαυμαστῇ τῶν ἐλκῶν τῶν κακοη-
 θῶν ἰάσει. κατατρίβει γοῦν ἐν ἀναφωνήσεσιν, αἰώραις τε
 καὶ τοῖς τοιοῦτοις ὡσπερ καγέξιαν, ἀλλ' οὐ κακοχυμίαν θε-
 ραπεύων. καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ μήτε γνωρίζειν ὁμολογοῦσιν
 ἄρτι συνιστάμενον ἔλκος κακότητες, ἀναμένουσί τε χρόνιον
 αὐτὸ γενέσθαι καὶ πολλάκις μὲν ἐπουλωθῆναι, πολλάκις δ'
 ἀναλυθῆναι πρὸ τοῦ γινῶναι τί ποιητέον ἐστίν, ὅπου καὶ
 τοὺς ὀπωποῦν πυρέξαντας ὑπερβάλλειν ἀξιοῦσι τὸν διὰ
 τρίτης ἡμέρας ἦτοι γενησόμενον ἢ μὴ γενησόμενον παρο-
 ξυσμόν· οὕτως ἀκριβῶς ἄρα τὴν περὶ κρίσεων ἐκμεμαθήκασι
 θεωρίαν, ἢ τῆς μελλούσης ἀκμῆς τοῦ νοσήματος ὑπάρχουσι
 προγνωστικοί. τί δὴ συμβαίνει πολλάκις; ἐπὶ τῆς κλίνης
 κατασῆπεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπ' αὐτῶν, ἀπηλλάχθαι δυ-
 ναμένους εὐθὺς ἐν τῇ δευτέρῃ τῶν ἡμερῶν. οὐχ ἅπαξ γὰρ
 ἡμεῖς, ἢ δις, ἢ τρίς, ἀλλὰ μυριάκις αὐτοί τε πολλοὺς τῶν

iis vomitionem ex radícula movebunt, quod si his ulcus
 non sanabitur, veratrum dabunt; sin nec id profecerit, ho-
 minem in Libyam ablegabunt; nam id quoque adjicere de-
 buit Thessalus, post eximiam illam contumacium ulcerum
 curationem. Itaque in vociferationibus, gestationibus et
 aliis ejusmodi immoratur, quasi malum habitum corporis,
 non vitium humorum curent. Et quid miri si tum faten-
 tur se ulcus cacoethes novissime consistens non nosse; tum
 vero, dum sit inveteratum ac saepe cicatricem ducat, saepe
 se aperiat, manent, antequam quid facto opus sit intelligant;
 ubi etiam eos qui quoquo modo febricitent accessionem, quae
 tertio die futura, non futurave est, transire censent; adeo
 videlicet ad unguem contemplationem de crisi pernoverunt,
 aut summum morbi incrementum futurum prospicere pos-
 sunt. Quid igitur saepe accidit? Nempe tabescere in lectu-
 lis horum culpa homines, qui statim secundo die explicari
 potuissent. Non enim semel nos aut bis terve, sed sex-

Ed. Chart. X. [89. 90.]

Ed. Basf. IV. (76.)

πυρεξάντων ἐλουσάμεθα, ἅμα τῷ παύσασθαι τὸν πρῶτον παροξυσμόν· τοὺς τε διδασκάλους ἡμῶν ἐθεασάμεθα ταῦτο τοῦτο ποιοῦντας· ἀδεῶς τε τοῦ λοιποῦ διαιτᾶσθαι συνεχωρήσαμεν, ὡς οὐκ ἂν ἔτι πυρέζοντας, οὓς ὁ σοφώτατος Θεσσαλός, ὁ τὴν πρώτην [90] διάτριτον ἐξευρών, ἐταρσίχευεν ἂν ὄλαις, οἶμαι, τρισὶ λιμοκτορήσας ἡμέραις· εἴθ' οὕτως ἐθροψεν ἂν, οἶμαι, δηλαδὴ μετρίως τεταρταίους. εἶτα κατ' ὀλίγον ἀνακομίζων μόλις ἑκταίους ἢ ἑβδομαίους ἀπέλυσεν ἂν ἐπὶ τὰ συνήθη τοὺς ἅπαξ πυρέξαντας. οὕτως αἰεὶ κατασῆπουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐν τοῖς πάθεσι, καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥαδίως αὐτῶν ἦν δυνατόν. ὀλιγίσταις οὖν ἡμέραις οἷόν τε θεραπευθῆναι κακότητες ἕλκος ἀρχόμενον ὁ Θεσσαλός εἰς ἐνιαυτὸν ἢ καὶ πλείονα χρόνον ἐκπίπτειν εἶ. τὸ γὰρ ἀγαμέμειν πολλάκις μὲν αὐτὸ συνουλωθῆναι, πολλάκις δ' ἀναλωθῆναι, ἢ εἰδῆ εἰ κακότητες, καῖπειτα τῆς θεραπείας ἀρχόμενον οὐδ' οὖν οὐδὲ τότε καθαίρειν ἐνθὺς, ἀλλὰ τῷ διὰ τοῦ γάπυος μὲν πρῶτον, εἴτ' αἰώραις ἀναφωνήσεσσι τε καὶ διαίταις χρῆσθαι, καῖπειτὰ ῥαφανῖσιν, εἴθ' οὕτως ἔλλεβόρω, τί ἄλλο ἢ ἐνιαυτὸν

centies tum ipsi multos febricitantes simul ut prima accessio defuit lavimus, tum praeceptores nostros id ipsum facere vidimus, intrepideque de caetero victitare permilimus, ceu post febre carituros; quos sapientissimus Thessalus, qui primam tridui inedia excogitavit profus arefecisset, totis, puto, tribus diebus fame confectos; mox dein, arbitror, modice scilicet in quarto die nutritisset, ab hoc paulatim reficiens vix sexto aut septimo ad consueta munia qui semel febricitassent dimisisset. Ita semper homines in morbis tabefaciunt, a quibus utique facile possent liberari. Nam quum paucissimis diebus sanari ulcus cacoethes incipiens posset Thessalus, id in annum aut etiam longius tempus incurrare sinit. Manere namque, dum id cicatricem saepe inducat, saepe etiam se resolvat, ut scias an cacoethes sit; mox ubi curaticnem inceperis, ne tunc quidem corpus statim purgare, sed primum medicamento ex sinapi, dein gestatione et vociferatione et certo victu, post radricula ab his veratro uti; haec quid aliud quam annum expectantis sunt?

Ed. Chart. X. [90.]

Ed. Bas. IV. (76.)

ἀναμένοντός ἐστιν; εἴτ' ὦ πρὸς θεῶν ἕξ ἡμερῶν, ἢ τὸ πλεῖστον ἐπτά, δυναμένου τὰνθρώπου θεραπεῦσθαι, μῆνας ἀναμενοῦμεν πολλοὺς, ἵνα δηλαδὴ πρῶτον μὲν γνῶμεν εἰ χρόνιον ἐστίν, ἔπειτα δ' ἀρξώμεθα τῆς θεραπείας; καὶ τίς ἦν ἀνάγκη χρόνιων ἐλκῶν ἰδίαν ὑποθέσθαι κοιρότητα, μηδὲν εἰς τὰς ἰάσεις ἡμῶς ὠφελούσας; ἐνὸν μὴ χρόνιων, ἀλλὰ κακοθῶν, οὐ κοιρότητα μὰ Δία οὐδὲ τούτων ἐνδεικτικὴν, ἀλλὰ θεραπείαν γράφαι. συμβέβηκε μὲν γὰρ τισιν ἐλκεσί τε καὶ τόσοις κακοθήσειν ὑπάρχειν, οὐ μὴν ἀπὸ τούτου γε ἢ τῆς θεραπείας ἐνδείξις, ἀλλ' ἢ μὲν διάθεσις αὐτῆ τὸν πρῶτον τῆς ἰάσεως ὑπαγορεύει σκοπὸν· ἕξ ἐκείνου δ' εὐρίσκειται τὰ ποιητέα καθ' ὃν ἐγὼ διελέλυθα τρόπον. ὥστε τοῦτ' ἐστὶ τὸ μεθόδῳ θεραπεύειν, ὃ ποιοῦμεν ἡμεῖς ἐπόμενοι τοῖς παλαιοῖς· εἴ γε χρὴ τὴν μέθοδον ὁδὸν τινα εἶναι καθόλου μίαν ἀπάντων κοιρῆν τῶν κατὰ μέρος. ὃ δέ γε καὶν τούτῳ σφάλλεται καὶ τὸ πάντως ὑπάρχον τοῖς ὀτιοῦν μεθόδῳ ποιοῦσι, τοῦτο τὴν μέθοδον αὐτὴν εἶναι νομίζει. γνῶσιν μὲν γὰρ ἔχεν

An per deum *immortalem* quum sex diebus aut ad plurimum septem possit homo curari, multos menses trahemus, quo videlicet primum, an diurnum ulcus sit sciamus, dein curationem inchoabimus? Et quae demum necessitas erat propriam inveteratorum ulcerum communitatem tradendi, praesertim quum nihil ad curationem conducat licueritque non inveteratorum, sed cacoethum, nec horum mehercle communitatem indicatricem, sed curationem scribere? Nam accidit quibusdam tum ulceribus tum morbis ut maligni *rebellesque* ad curandum sint; nec tamen inde curationis indicatio sumitur, sed affectus ipse primam curationis indicationem suggerit; ex ea vero et quae sunt agenda inveniuntur ad eum modum quem ipse tradidi. Quare hoc est methodo curare, quod nos facimus veteres imitantes; si modo methodum esse oportet unam quandam universalem viam, quae omnium particularium sit communis. Hic vero etiam in hoc fallitur putatque quicquid omnino in iis habetur qui methodo aliquid faciunt, ipsam methodum esse.

Ed. Chart. X. [90.]

Ed. Bas. IV. (76.)

ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν μεθόδῳ πᾶν ὁτιοῦν ἐργαζόμενον ὁμοιότητός τε καὶ ἀνομοιότητος, οὐ μὴν αὐτό γε τοῦτ' ἐστὶν ἡ μέθοδος, ὁμοίου τε καὶ ἀνομοίου γνῶσις. οὐδὲ τοῦτο λέγει Πλάτων ἢ Ἀριστοτέλης, ὧν τολμᾷ καταφρονεῖσθαι Θεσσαλός· ἀλλὰ γὰρ οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ ταῦτ' ἐξελέγχειν. αὐθις οὖν ἐπὶ τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ἐπάνειμι καὶ δείξιν ἐπαγγέλλομαι τὴν τε ἀρχὴν αὐτῆς μίαν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἰάσεσι, τὴν τε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὁδὸν ἕως τοῦ τέλους ὁμοίαν ἐν ἀπασὶ τοῖς κατὰ μέρος. ὥστ' εἰ καὶ καθ' ἕναστος πάθος ἰδία τις φαίνοιτο μέθοδος ἰάσεως, ἀλλὰ τό γε κοινὸν ἐφ' ἀπάσαις γένος ἐν ὑπάρχει. ἀρχεσθαι μὲν γὰρ αἰεὶ χρὴ τῆς ἐνδείξεως ἀπὸ τῆς διαθέσεως, ἣν θεραπεύειν ἐπιχειροῦμεν· ἐπισκέπτεσθαι δὲ καὶ διορίζεσθαι πότερον ἤδη πέπανται τὸ ποιῆσαν αἴτιον τὴν διάθεσιν, ἢ καὶ νῦν ἔτι συνεπαύξει τε καὶ ποιεῖ· κἄπειτα πεπανμένου μὲν ἐπὶ τὴν ἐν τῷ τρίτῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων εἰρημένην μέθοδον ἵέον· ἔτι δὲ ποιούντος ἐπὶ τὴν ἐν τῷδε. τῇ γὰρ αὐτῇ μεθόδῳ τῆδε καὶ φλεγμονῆς

Nam notitiam certe habeat oportet tum similis tum dissimilis qui methodo quidvis molitur; non tam ipsum hoc methodus est, similis dissimilisque notitia, neque hoc Aristoteles Platove affirmat, quod falso Theffalus citare audet; verum haec ad praefens refellere non attinet. Quare rursus ad medendi methodum revertor, promittoque ostensurum me tum unum esse ejus in omnibus curationibus principium tum viam quae ab eo principio ad finem usque ducit in omnibus particularibus similem esse. Quare etsi in singulis morbis privata quaedam methodus sanandi videtur, commune tamen in omnibus genus unum est. Auspicari namque perpetuo oportet ab indicatione, quae ab affectu cui mederi paramus accipitur; aestimare vero ac discernere an causa quae affectum excitavit jam defuerit, an nunc quoque ipsum tum augeat tum faciat, dein si defuit, ad eam quae in tertio hujus operis libro traditur methodum est veniendum, sin adhuc facit, ad eam quae hic docetur. Quippe eadem hac methodo tum phlegmones tum febris tum omnium

Ed. Chart. X. [90. 91.]

Ed. Bas. IV. (76. 77.)

καὶ πυρετοῦ καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν νοσημάτων τὰς ἰάσεις
 ἔξουρήσομεν, εἰ μὲν μηκέτι γίγνοιτο μηδὲν, μὴ προσχωμένοι
 τοῖς προηγησαμένοις αἰτίοις, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς διαθέ-
 σεως ὀρμώμενοι· εἰ δέ τι καὶ νῦν γίγνοιτο, καὶ διττὸν σκοπὸν
 τῆς θεραπείας ὑποτιθέμενοι καὶ τὰλλ' ἐξῆς ὡς εἴρηται ποι-
 οῦντες. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς ἀναισθησίας τῶν ἐπομένων τῷ
 Θεσσαλῷ θαυμάζειν ἄξιον· οὐκ ἐπειδὴν [91] (77) ἐν τοῖς
 τοιούτοις ἀμαρτάνωσιν, ἀλλ' ὅτι δυσπαθείας τε καὶ μετα-
 συγκρίσεις, ἀτονίας τε καὶ ῥώσεις καὶ πολλὰ τοιαῦθ' ἕτερα
 λέγοντες ὀνόματα σημαίνόμενα πρὸς αὐτῶν, οὐδέπω καὶ
 νῦν ἐρωτηθέντες, ἀποκρίνασθαι δύνανται. τί γὰρ ἐστὶ τὸ
 μετασυγκρίνειν τὴν ἔξιν ἐπὶ τῶν χρονηζόντων ἀπάντων οὐθ'
 ὡσάντως ἀλλήλοις οὔτε σαφῶς οὔτε νουνεχῶς ἀποκρίνον-
 ται. εἰ μὲν οὖν ἢ παλαιὸν ἢ παρὰ τινι τῶν Ἑλλήνων ἦν
 γεγραμμένον τὸ ὄνομα, τάχ' ἂν ἴσως ἐξ ὧν ἐκεῖνοι γράφου-
 σιν ἐνοήσαμεν ἐφ' ὅτου πράγματος ἐπιφέρουσιν αὐτό· νυνὶ
 δέ, τῆς γὰρ τούτων ἐμπληξίας ἐστὶν οἰκεῖον, ἀπὸ τῆς Ἀσ-
 κληπιάδου γεγεννημένον ὑποθέσεως, ὡσπερ καὶ τὰλλα αὐτῶν

uno verbo morborum remedia invenias, utique si nihil etiam-
 num sit, de praecedentibus causis non laborans, sed ab ipso
 tantum affectu ordiens. Sin nunc quoque aliquid sit, duos
 tibi curationis scopos proponens tum alia deinceps, ut di-
 ctum est, faciens. Sed enim mirari stupiditatem eorum
 qui Thessalum sequuntur est operae pretium, non utique
 quod in talibus delinquunt, sed quod dyspathias et meta-
 syncrises et imbecillitates et firmitudines et alia id genus no-
 mina non pauca proferentes, quae per ea significantur ne nunc
 quidem si interrogos respondere possunt. Nam quid sit quod
 in omnibus diurnis *ulceribus* transmutare habitudinem
 nec similiter inter se omnes, nec clare nec prudenter re-
 spondent. Atqui si vel antiquum nomen esset vel ab ullo
 Graecorum usurpatum, ex iis fortassis quae illi scriberent
 intelligi posset de quo id negotio dicerent; nunc quoniam
 stupiditatis ipsorum proprium est, utique ex Asclepiadis hy-
 pothesi natum, sicut et reliqua eorum placita, aequum pro-

Ed. Chart. X. [91.]

Ed. Bas. IV. (77.)

δόγματα δίκαιοι δήπουθεν εἰς τοὺς ἰδίους ὀρέουσι ἐξη-
 γείσθαι· ὅθεν συγκρίνεσθαι τὰ σώματα καὶ διακρίνεσθαι
 τοῖς ὄγκοις καὶ πόροις ὑποθεμένοις, ἢ ἅτομα καὶ κενόν,
 ἢ ὅλως ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτα τὰ πρῶτα στοιχεῖα, μόνοις
 ἐγχωρεῖ λέγειν, ὥσπερ οὖν καὶ λέγουσι καὶ συνεχῶς αὐτοῖς
 χρῶνται τοῖς ὀνόμασι. καὶ δῆτα καὶ ὁ Θεσσαλὸς ἐν τῷ κά-
 νόμῳ ταύτας κατασκευάζων τὰς ἀρχὰς νεωτεροποιεῖ μὲν τι
 καὶ ἐκὲν παρὰ τὰ Θεμισωνί τε καὶ Ἀσκληπιάδῃ δοκοῦντα· δι-
 δάσκει δ' οὖν ὅμως τὴν ἑαυτοῦ γνώμην οὐκ ἀσαφῶς. οὐ
 γὰρ ἀπλῶς ὡς Ἀσκληπιάδης ἐν συμμετρίᾳ μὲν τινι πόρων
 τὸ ὑγιαίνειν ἡμῶν ὑποθέμενος, ἐν ἀμετρίᾳ δὲ τὸ νοσεῖν, ἐπά-
 τοδον εἶναι τὴν θεραπείαν εἰς τὴν ἀρχαίαν συμμετρίαν τῶν
 πόρων ὑπέλαβεν, οὕτω καὶ ὁ Θεσσαλὸς, ἀλλὰ τὸν τρόπον
 τῆς ποροποιΐας ὅλον ὑπαλλάττεσθαι νομίζει, καὶ ταύτης
 τῆς ὑπολήψεως ἦκει τὸ μετασυγκρίσεως ὄνομα, ταύτων δη-
 λοῦν δυνάμει τῷ τῆς μεταποροποιήσεως. οὐκ ἐχρήν δ' αὐτὸν
 ἐν οἷς ἀποχωρεῖν τῶν ἀδῆλων κελύει καὶ μόνοις προσέχειν
 τὸν νοῦν ταῖς ἐναργῶς γαινομέναις κοινότησιν, ἐν τούτοις

fecto est ipsi sua somnia interpretentur, unde [misceri dis-
 cernique corpora] solis iis, qui corpuscula et meatus, aut
 individua et vacuum, aut denique impatibilia et inalterabi-
 lia prima elementa statuunt, liceat usurpare, sicut certe usur-
 pant et assidue ipsis nominibus utuntur. Quin etiam ipse
 Theffalus in canone, quum haec principia confirmat, no-
 vat quidem aliquid ibi quoque praeter ea quae a Themisone
 et Asclepiade sunt posita, ceterum quod sentit docet sane
 non obscure. Non enim prorsus ut Asclepiades quum in
 symmetria quadam exiguorum meatum sanitatem, in ame-
 tria morbum constitueret, reditum ad pristinam meatum
 symmetriam sanationem putavit: ita Theffalus quoque est
 arbitratus, sed totum exiguorum meatum statum censet im-
 mutandum, atque ex hac opinione processit metasyncriseos
 nomen, idem plane indicans potestate quod metaporopoe-
 sis seu exiguorum meatum status mutatio. Caeterum non
 decebat ipsum in quibus fugere ab incertis obscurisque ju-
 bet, et solis iis communitatibus quae evidenter apparent

Ed. Chart. X. [91.]

Ed. Bas.-IV. (77.)

ἔτι δογματικοῖς χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασι. ἀλλὰ μὴ δογματικῶς ἀκοῦε λόγοντος αὐτοῦ, φασίν, ἀλλ' ἀφελῶς· εἰδέναι γὰρ οὕτως ἀντικαθάρσθαι τινεὶ τῶν ἐπ' αὐτῷ, πάλιν ἐπ' ἑτέροις ἡμῶν ἐροῖτε; ὄνομα τὴν ἀφελίαν, ἢ οἷδ' αἴτιον διώρου ἔχω τοῦσαι τί δηλοῦ. εἰ μὲν γὰρ ὡς αὐτοὶ καὶ τοῦτ' ἐξηγοῦνται, πάλιν εἰς τήνδε ἀντικαθάρσιν ἀναστρέψασθε; λεηλαδέσσιμον τὸ βιωτικῶς, εἴτ' αὐθις καὶ τοῦτ' ἐξηγοῦνται πως δηλοῦσθαι πρὸς αὐτὰ τὰ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ὥσπερ τῶς, ἵνα ἂν εἴη δηλον τὸ ἀφελῶς τῷ μὴ διηρημένως μὴδ' ἀκριβῶς, ἀλλ' ὀλίγον τε καὶ χωρὶς ἐπιστήμης ἐπιστήμης; φθέρονται μὲν γὰρ οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων ὀνόματα τεχνικῶς μετὰ τινῶν ὑποκειμένων οὐδὲν ἔχουσιν ἐμπειρίαν, τοῖς δ' ἐπισημασίαις ὅτι ποτε δηλοῦσιν οὐκ ἔχουσιν ἀποκρίσθαι σαφῶς, εἰ δὲ τοῖσ' ὀμολογοῦσι καὶ οἱ θεσσαλικοὶ πεπονημένοι, φθέρονται μὲν τινεὶ, μὴ γινώσκουσιν δ' ἀκριβῶς ἢ λεγασίαι, αὐτὰ δὲ ἴσως προσηγοῦνται τὰ πρὸς ἑαυτῶν αὐτοῖς διευδιζόμενον. ἢ γοῦν μετασηγοῖαι, εἰ μὲν ἐπὶ τοῦ τῆν

animum intendere, in iis quoque dogmaticorum uti nominibus. At ne dogmaticos ipsum audias Inquentem, inquit, sed simpliciter; nam ita ferre suppetias ex sectatoribus ejus quidam solent, ad aliud rursus nomen nos revocantes, *nempe* [simplicitatem], quam ne ipsam quidem quid significet ipse sane intelligere possum. Si enim, sicuti ipsi hoc quoque rursus exponunt, ad aliud magis frivolum nomen nos remittentes, *nempe* [communiter], quod ipsam rursus exponentes, significari per id dicunt idem quod vulgo hominum similiter, utique tantundem fuerit [simpliciter] ei quod non definite nec exacte, sed sine omni tum arte tum scientia; siquidem loquuntur homines magis ad loquendum praecipites artium nomina sub sensibus quibusdam, qui nullo fundamento nitantur, rogati vero quid significant ostendere clare non possunt. Quod si hoc Thessali illi accidere sibi fatentur, loqui se quaedam, nec intelligere se exacte quae loquantur, id ipsam profecto fatentur, quod nos illis objicimus. Nam metasyncretis illa si quidem de immutanda poropoeia seu *exiguorum mensuram statu* dicatur, certe in-

Ed. Chart. X. [91. 92.]

Ed. Bas. IV. (77.)

ποροποιίαν ἐναλλάττεσθαι λέγοιτο, νοῦν μὲν ἔξει τινὰ καὶ δηλώσει τι πρᾶγμα, ληρώδης δ' ἔσται πολυειδῶς. οὔτε γὰρ ἔξ ὄγκων καὶ πόρων τὰ σώματα ἡμῶν συνέστηκεν οὔτ' εἰ καὶ τοῦτ' ἀληθὲς ἦν, ἔχει τις δεῖξαι πῶς ἐξαλλάττει τὸ γὰρ τὴν ποροποιίαν, οὔτ' εἰ καὶ τοῦτ' εἶχέ τις δεῖξαι, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν ἣν τῆς αἰρέσεως αὐτῶν, ἀρκέσθαι φασκόντων ταῖς φαινομέναις κοινότησι. [92] μὴ τοίνυν μηδὲ χρῆσθωσαν τῷ ὀνόματι, μηδὲ πράγμαθ' ἡμῖν παρεχέτωσαν· ἔνεστι γὰρ δήπου καὶ χωρὶς τοῦ χρῆσασθαι τῷ τῆς μετασυγκρίσεως ὀνόματι τὴν θεραπείαν εἰπεῖν τῶν χρονιζόντων ἑλκῶν ἑτέροις ὀνόμασιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἐμπειρικοὶ ποιοῦσιν. ὅτι δὲ καὶ ἡ τῆς ἀτονίας προσηγορία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον αὐτοῖς φλυαρεῖται δέδεικται πρόσθεν ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐμπειρικοὶ προσφέρονται τοῦνομα, πλεόν οὐδὲν δηλοῦσι τοῦ μὴ σώζεσθαι τὴν ἐνέργειαν· εἰ δέ τινας ὑποτίθενται δυνάμεις τὸ ζῶον διοικεῖν, οἷα; ἡμεῖς τε λέγομεν ἀπαντές τε σχεδὸν οἱ παλαιοὶ, πρὸς τῷ τοῖς Ἀσκληπιάδου δόγμασιν ἐναντία τίθεσθαι καὶ τῶν ἀδήλων τε καὶ διαπεφωνημένων

tellectus aliquid habuerit significaveritque rem aliquam, caeterum delirabit multis modis. Nam nec ex corpusculis et meatibus corpora nostra constant, nec si hoc verum esset, posset tamen aliquis docere qua ratione sinapi meatuum illorum statum immutaret; nec si id quoque ostendere aliquis posset, contentiens eorum sectae esset qui se apparentibus communitatibus contentos esse dicunt. Ne igitur utantur hoc nomine, nec nobis negotia facessant, licet enim et sine metafyncriseos nomine, diurnorum ulcerum curationem aliis verbis dicere, sicut empirici faciunt. Quod autem et in atoniae *sive imbecillitatis* vocabulo simili modo nungentur monstratum prius est in secundo libro. Si enim sicut empirici nomen usurpant, aliud prorsus non significant quam quod actio non servatur; sin autem facultates aliquas gubernare animal proponunt, quas tum nos asserimus tum omnes fere veteres praeter id, quod Asclepiadis dogmatis contradicunt, etiam incerta et de quibus parum inter auctores

Ed. Chart. X. [92.]

Ed. Bas. IV. (77.)

ἐφάπτονται, καίτοι φεύγειν ταῦτα παρακλυόμενοι. τί λέγεις ὦ ἄνθρωπε; τὸ μετασχηματίζειν ἀποσαφήρισον ἡμῶν. εἰ μὲν γὰρ τὸ τοὺς πόρους ὑπαλλάττειν, καὶ ψεῦδη καὶ τῶν ἀδήλων ἐφάπτη· εἰ δ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ζώνυσθαι τε καὶ ὑγιάζεσθαι τὸ μόριον τοῦ σώματος, ἢ τὸν ἄνθρωπον ὅλον, οὐδὲν ἂν πλεον ἐνταῦθα τῶν ἐμπειρικῶν ἀποφαίγη, πλὴν ὀνόματος. γινώσκουσι γὰρ δήπου καὶ κεῖνοι τῶνδ' ἐπιτελων προσαγομένων τῶν βοηθημάτων ὑγιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τί ποιοῦντων αὐτῶν οὐκ ἴσασιν. οὔτε γὰρ εἰ τοὺς πόρους ὑπαλλάττουσιν αἱ δυνάμεις τῶν βοηθημάτων, οὔτ' εἰ συμμετρίαν αὐτοῖς ἐκπορίζουσιν, οὔτ' εἰ σύμπαν ἀλλοιοῦσι κατὰ ποιότητα τὸ θεραπευόμενον μόριον, ἔχει τις εἰπεῖν τῶν ἐμπειρικῶν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν σωφρονοῦσιν, ἐν μόνον ἐπίστασθαι λέγοντες, ὡς τῇ τοιῶδε νοσήματι κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν προσφερομένου τοῦ διὰ νάπυος φαρμάκου, πολλάκις ἐτήρησαν ὠφέλειαν ἀκολουθοῦσαν. οὐ μὲν μεθόδους γε φθέγγονται καὶ τὰς ὁρῶν ἀνατείρουσι καὶ σεμνύονται τῇ τοιαύτῃ γνώσει καὶ τοῖς παλαιοῖς λαιδοροῦνται καὶ τὸν Ἱπποκράτην τὸ

conveniat attingunt, quamvis ea fugere jubeant. Sed dic nobis, o homo, clare quid sibi velit illud, transmutare habitudinem? Si namque exiguos meatus mutare, et falleris et quae incerta sunt usurpas; si firmiari sanamque reddi corporis partem vel hominem totum, nihil hic praeter nomen plus quam empirici doces. Quippe sciunt hi quoque remediis quibusdam admotis reddi hominem sanum, caeterum qua ratione remedia id faciant utique nesciunt. Neque enim an exiguos meatus mutet medicamento facultas, neque an symmetriam efficiat, neque an totam affectae partis qualitatem alteret, potest empiricorum quispiam dicere. Atque illi saltem sunt modesti, ut qui unum se solum scire dicant, huic scilicet morbo in hoc tempore si medicamentum ex sinapi adhibeatur, saepe notasse se utilitatem sequutam, non tamen methodos loquuntur, supercilium attollunt, nec tali sibi notitia placent, nec antiquis maledicunt, nec Hippocratem pro nihilo habent imo vero ipsum laudant saepe

Ed. Chart. X. [92.]

Ed. Bas. IV. (77.)

μηδὲν ὑπελήφασιν, ἀλλ' αὐτὸν τοῦταρτίον ἐπαινοῦσί τε καὶ σχεδὸν ἀπαντά φασιν ἀληθεύειν αὐτόν. ὁ δὲ καὶ τούτου καὶ τῶν ἄλλων ἰατρῶν ἀπάντων καταφρονήσας Θεσσαλὸς ἔλκους κοκορήτους ἐπιχειρήσας ἀναγράφων διδασκαλίαν οὐκ αἰσθάνεται· καίτοι γ' εἰ καὶ τοῦτο δεύτως ἐποίησεν, ἦν ἄν τι πλεον ἔξιργασμένος· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ποιῆν ἔδεικε, ὑπαλλάττων τὴν τάξιν τῶν βοηθημάτων καὶ πρότερον χρώμενος τῷ τοῦ πεπορθότου μέρους, πρὶν ἄν τὸ σῶμα παρασκευάσαι. τοῦτο γὰρ ὑπερβολὴν ἀμαθίας ἔχει· μόνον γοῦν σχεδὸν τι τοῖς ἰατροῖς ἀπασιν ὁμολόγηται καίτοι γε τῶν πλείστων διαπερωρημένων, τὸ πᾶν σῶμα κενὸν καὶ ἀπέριπτον ἐργάζεσθαι, πρὶν ὅτιοῦν μόριον ἰσχυροῖς ὑποβάλλειν βοηθήμασιν. εἴτε γὰρ τῇ πείρᾳ κρῖναι ἐθέλει τις ἄν, εἴτε καὶ τῷ λογισμῷ, τρίτον γὰρ οὐδὲν ἕτερον κριτήριον οὔτε κατ' ἄλλην τέχνην οὔτε καθ' ὅλον τὸν βίον ἔχομεν, εὐρήσει μέγιστον κακὸν ὑπάρχον, ὅταν τοῦ παντός σώματος ἐπικουρίας δεομένου, πρὶν ἐκείνου προνοήσασθαι, τῷ πεπορθότου μορίῳ προσφέρει τις ὅτιοῦν θερμὸν καὶ θερμὸν φάρμακον.

omnia vere dixisse affirmant. Hic vero Thessalus, qui tum hunc tum reliquos omnes medicos contemnit, empirica maligni ulceris praecepta se scribere non intelligit; quam si vel hoc commode faceret, utique aliquid operae pretium faceret; at enim ne id quidem fecisse videtur, quum ordinem remediorum invertat et prius partis affectae remediis utatur quam totum corpus praeparaverit. Nam hoc inlignis ineptiae argumentum est, quum in uno eo fere omnibus medicis conveniat, quamvis in plurimis dissentiant, quod totum corpus vacuum purumque ab excrementis ante sit reddendum quam ulla pars valentibus remediis sit subjienda. Nam siue experientia judicare quis velit, siue etiam ratione, tertium enim quo judicet neque in alia quapiam arte neque in ulla vitae parte quisquam habet, maximum esse incommodum deprehendet, quum toto corpore suam curam requirente, priusquam illi sit prospectum, affectae parti acre aliquod et calidum medicamentum sit ad-

Ed. Chart. X. [92. 95.]

Ed. Bas. IV. (77. 78)

ἔλκει γὰρ ἐφ' ἐαυτόν διήκην σικύας ἐξ ὅλου τοῦ σώματος τὰ περιτώματα καὶ στηρίζει δυσλῦτως κατὰ τὸ πεπονθὸς μέρος. ἄξιον οὖν ἐρῆσθαι τοὺς Θεσσαλείους, πόθεν ἐπῆλθε τῷ Θεσσαλῷ τοιαῦτα φλυαρεῖν ὑπὲρ ἐλκῶν κακοηθῶν ἰάσεως· οὔτε γὰρ ἐμπειρικός οὐθεὶς τῶν πρόσθεν οὔτε λογικός ἀγῆρ οὕτως ἔγραψεν· ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὐτὸς ὁ Θεσσαλός, οὔδ' ἐπὶ αὐτοῦ τις τολήσειεν εἰπεῖν ἢ τῇ πείρᾳ συμφωνεῖν ἢ τῷ λογισμῷ τὴν τοιαύτην τάξιν τῶν βοηθημάτων. οὐ μὴν οὔδ' εἰδῆσαι δύναται, πῶς ὁ χρόνος, οὔχ' ἢ διάθεσις ἐνδείκνυται· καὶ τὸ τούτου μείζον ἐστὶ, πῶς αὐτὸς ὁ Θεσσαλός, ἀξίων σκέπτεσθαι τί τὸ ἐμποδίζον ἐστὶ τὴν συνούλωσιν τῶν ἐλ- [95]κῶν, καὶ τοῦτ' ἐκκόπτειν, οὔχ' ἰτελέως ἐστὶν ἀνάσθητος; (78) ἅμα μὲν οὐκ εἰδὼς ὡς τοῦτ' ἀρκεῖ μόνον, ἢ χρόνιότης δὲ τῶν ἐλκῶν οὐδέν ἐστι πρὸς ἔπος, ἅμα δὲ ὡς οὐκ ἐφ' ἐλκῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων νοσημάτων τοῦτο ποιητέον ἐστίν, ὡς οἱ παλαιοὶ παρανοοῦσιν· ἀλλὰ πρὸς ταῦτα μὲν ἡμῖν οὐδέν ἀποκρίνονται· παρακοῦς δὲ ἐκάστοτε λέγοντες ἅς δῆθεν ἀκριβῶς μεμαθηκότες ἢ τὴν Ἱππο-

motum; trahit enim ad se cucurbitae more ex toto corpore excrementa, atque ita in affecta parte affigit, ut aegre avelli possint. Quo magis operae pretium est Thessalios istos percontari, undenam Thessalo in mentem venerit de ulcerum curatione talia nugari, quum nec empiricus quisquam ante nec rationalis vir ita scripserit; sed nec ipse Thessalus nec ejus sequacium quisquam ejusmodi remediorum ordinem aut cum experientia consentire aut cum ratione affirmare aufit. Adde quod nec docere possunt quomodo tempus indicet, non autem affectus; sed neque, quod hoc majus est, quomodo Thessalus, qui aestimandum censet quid sit quod cicatricem ulcerum moretur, atque id tollendum non profus sit stupidus? quanquam hoc tantum satis esse non videat, diuturnitatem autem ulcerum nihil esse ad rem; tamen non in ulceribus modo, verum etiam reliquis morbis omnibus id esse faciendum, veluti veteres monent, *non advertit*. Verum ad haec nobis nihil respondent; sed semper non recte intelligere nos dictantes, tanquam ipsi vel Hippocratis vel vete-

Ed. Chart. X. [93.]

Ed. Bas. IV. (78.)

κράτους, ἢ τὴν ἄλλου τινὸς τῶν παλαιῶν γνώμην, ὀρθῶς φασὶ τὸν Θεσσαλὸν ἀποκῆρασθαι χρόνιων ἐλκῶν εἶναι τινα κοινότητα μίαν. οὕτω γοῦν καὶ Ἱπποκράτην γινώσκειν ἐν τῷ περὶ ἐλκῶν ὡδέ πως γράψαντα· καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἐλκῶν ξυμφέροι αἷμα ποιεῖν ἀπορρέειν πυκινὰ, ὅπως ἂν δοκῆ καιρὸς εἶναι. τάχα οὖν ἄμεινον ἂν εἴη, καίτοι μὴ προσηρημένον με περὶ τῆς Ἱπποκράτους γνώμης ἐνταυθοῖ διέσχεσθαι, δηλῶσαι τι καὶν διὰ κεφαλαίων ὑπὲρ αὐτῆς· εἴη δ' ἂν οὐδὲν ἦττον καὶ τῆς τῶν παλαιῶν διανοίας ἐξήγησις ὅδα ὁ λόγος. ἐκείνοι γὰρ οἱ ἄνδρες, ἅτε μήπω δουλεύοντες αἰρέσει δογματῶν, ἀλλὰ καθαρῶ καὶ ἀπλή τῇ διανοίᾳ σπουδάζοντες ἐξυρρίσκουν τι χρηστὸν εἰς τὰς ἰάσεις, ἐμελλον δὴπου τὰ μὲν ἐκ τῆς πείρας εὐρήσειν, τὰ δὲ ἐκ τοῦ λόγου· καὶ γράψαι γε τὰ εὐρημένα πολλαχόθι μὲν χωρὶς τοῦ προσθεῖναι τὸν τρόπον τῆς εὐρέσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ σὺν τούτῳ· καὶ τοῦτό γε ποιήσειν αὐτὸ τῆς ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀναγινωσκόντων· εἰ μὲν γὰρ εἰς τὴν ἐπιδέξιον χοῆσιν τῶν εὐρημένων ἠελπιζόντι συντελέσειν τοῖς ἔπειτα τὸν τρόπον τῆς εὐρέσεως γνωσθέντα,

rum cujusquam sententiam ad unguem intelligerent, recte Thessalum dixisse affirmant diuturnorum ulcerum unam quandam communitatem esse. Ita enim Hippocratem quoque sensisse in libro de ulceribus ita scribentem: *etiam ab inveteratis ulceribus id agere, ut sanguis crebro effluat, conducit, quomodoocunque videtur opportunum esse.* Fortassis ergo ad rem pertineat, tametsi non praedixerim me de Hippocratis mente hoc loco disserturum, vel summatim aliquid de ea perstringere, fuerit vero quod dicemus non minus et priscorum sensus interpretatio. Hos namque viros ceu nullius adhuc dogmatum sectae addictos, sed pura et simplici mente studentes utile quippiam ad sanitatem invenire, credibile sane est quaedam experientia, quaedam invenisse ratione; tum scripsisse quae invenerant saepe non adhibita inventionis suae ratione, aliquando vero et adhibita, atque id fecisse ipsius legentium utilitatis causa; quippe ubi ad dextrum inventorum usum conducturum posteris sperabant, si rationem inventionis novissent, tum eam dili-

Ed. Chart. X. [93.]

Ed. Bas. IV. (78.)

τηρικαῦτα μὲν ἀκριβῶς ἔγραγον· εἰ δὲ μὴ, περιττὸν τε λέγειν ἠγοῦντο καὶ παρῆλειπον. ὅτι γὰρ εἴ περ τι καὶ ἄλλο, καὶ ἡ βραχυλογία τοῖς παλαιοῖς ἐτετίμητο, πάντες ἤδη τοῦτο γνώσκουσι κἄν ἐγὼ μὴ λέγω· καὶ διὰ γε ταύτην τὴν αἰτίαν οὐχ Ἰπποκράτης μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι παλαιοὶ τὸ μέσον ὑπερβαίνοντες ἐνίοτε τῷ πρώτῳ τὸ τρίτον συνάπτουσιν. εἰ γὰρ σημεῖον μὲν εἴη τὸ πρῶτον τοῦ δευτέρου, τοῦτῳ δ' ἐξ ἀνάγκης ἔποιτο τὸ τρίτον, οὕτως ἐπιφέρουσι τῷ πρώτῳ τὸ τρίτον ὑπερβαίνοντες τὸ δεύτερον. ἔδειξα δὲ πολλάκις τοιαῦτα τοῖς τ' ἄλλοις παλαιοῖς καὶ μάλιστα πάντων τὸν Ἰπποκράτην γράψαντα, καὶ χρῆ τὸν βουλόμενον ἐθάδα γενέσθαι παλαιᾶς ἰατρικῆς ἐν ἐκείνοις γυμνάσασθαι. γυνὴ δ' αὐτὸ τὸ προβεβλημένον ἐξηγήσομαι μόνον.

Κε φ. ε'. Ὅσα γὰρ τῶν ἐλκῶν, ἀπάντων ὀρθῶς καὶ δεόντως γιγνομένων ὁμῶς οὐ θεραπεύεται, καλεῖται μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν κακοήθη, χρονίζει δὲ πάντως ὅταν τὴν ὡς ἐλκῶν μόνην αὐτοῖς τις ἐπάγει θεραπείαν. ἦτις δ' ἐστὶ τῶν ἐλκῶν ὡς ἐλκῶν ἴασις ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ διώριστα. ταῦτα

generer prodiderunt; ubi fecus, supervacuum relatu putaverunt et propterea omiserunt. Nam quod sermone compendium, siquidem et aliquid aliud, prisci in primis coluerint, id omnes vel me tacente jam norunt; atque ob hanc maxime causam non Hippocrates modo, verum etiam reliqui priscorum medio interdum transgresso primo tertium adnectunt. Si enim primum secundi sit signum, atque hoc tertium ex necessitate sequitur, ita tertium primo subiiciunt secundum praetereuntes. Ostendi vero persaepe tum reliquos antiquos tum vero maxime omnium Hippocratem talia scripsisse, debetque qui callere priscorum interpretandi genus volet in illis exercitari. Nunc vero ipsum quod propositum est tantum exponam.

Cap. V. Nam quae ulcera omnibus rite decenterque factis, tamen non sanantur, ea medici cacoethe, seu maligna vocitant. Diuturna autem prorsus fiunt, quum quis solam ipsis curationem inducit ut ulcera sunt. Quae vero sit ulcerum ut ulcera sunt curatio in libro qui hunc prae-

Ed. Chart. X. [93. 94.]

Ed. Bas. IV. (78.)

γούν τὰ ἔλκη καὶ κακοήθη καὶ πεπαλαιωμένα καὶ χρονίζοντα καλοῦσιν, ἀδιαφόρως χωόμενοι τοῖς ὀνόμασιν ἐπ' αὐτῶν. καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ διαγνῶναι τὴν διάθεσιν, ὅτι κακοήθης, ἅμα τοῖς ἄλλοις γνωρίσμασι καὶ τὸ χρονίζειν αὐτὰ πάντων τῶν δεόντων γιγνομένων ἔχει τινὰ μοῖραν. οὐ μὴν τοῦτό γε αὐτὸ χρονίζειν ἢ χρόνια καλεῖσθαι τε καὶ εἶναι, τὴν προσήκουσαν ἐνδείκνυται θεραπείαν· ἀλλ' ἐκ [94] μὲν τούτου τὸ μοχθηρῶς διακεῖσθαι τὸ ἠλκωμένον μόριον ἐνεστὶ συλλογίσασθαι· τούτου δ' εὐρεθέντος εὐπορῆσαι τῆς θεραπείας. πῶς καὶ τίνα τρόπον; εἰ μὲν μόνα τὰ περιέχοντα μόρια τὴν ἔλκωσιν οὕτως εἴη διακεῖμενα, ταῦτ' ἐξιασάμενον· εἰ δὲ σύμπαν τὸ σῶμα κακοχημίας τινὸς εὐρίσκειτο μεστὸν, ἐκείνην ἐπιπεύσαντα. σημεῖον μὲν οὖν τῆς κακοχημίας τὸ χρονίζειν τὰ ἔλκη· τοῦ συμφέροντος δ' ἢ εὐρεσις, οὐκ ἐκ τοῦ χρονίζειν, ἀλλ' ἐκ τῆς κακοχημίας. ὥστ' εἶναι τρία ταῦτ' ἐφεξῆς ἀλλήλων, τὸ σημεῖον, τὴν διάθεσιν, τὴν θεραπείαν· σημεῖον μὲν τὸ χρονίζειν· διάθεσιν δὲ τὴν κακοχημίαν· θεραπείαν δὲ τὴν ταύτης κέρωσιν. καὶ κατὰ τοῦτο πολλὰκις τοὺς παλαιούς

cedit definitum est. Haec igitur ulcera et cacoethe et inveterata et diuturna vocant, indifferenter his nominibus in ipsis utentes. Quin etiam ad dignoscendum quod affectus ipse cacoethes, una cum aliis notis etiam id, quod peractis etiam quae decent omnibus diuturna fiant, aliquam portionem habet. Non tamen aut ipsa diuturnitas, aut quod diuturna et vocentur et sint, idoneam curationem indicat; sed ex hoc, quod male affecta sit ulcerata pars licet colligere; hoc vero invento et curationis ratio constabit. Quo, inquires, modo? si solae partes, quibus ulcus infidet, ita sint affectae, has sanaveris; ubi totum corpus vitioso aliquo succo abundat, si hunc vacuaveris. Ac signum quidem vitiosi succi est ipsa ulceris diuturnitas, inventio autem ejus quod expedit non ex diuturnitate, sed ex succi vitio suggeritur. Quare tria haec deinceps se habent, signum, affectio et curatio; signum quidem ipsa diuturnitas, affectus succi vitium, curatio ejus vacuatio. Atque hac ratione saepe

Ed. Chart. X. [94.]

Ed. Bas. IV. (78.)

ὑπερβαίνοντες τὸ μέσον ἐπὶ τὸ τρίτον εὐθείως ἀπὸ τοῦ πρώτου παραγίνεσθαι, ὥσπερ καὶ Ἱπποκράτης ἐποίησεν εἰπὼν· καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἔλκων ξυμφέροι αἷμα ποιεῖν πικρὰ, ὅπως ἂν δοκῆ καιρὸς εἶναι· οὐ τῆς παλαιότητος ἀήπουθεν ἐνδειξαμένης τὴν θεραπείαν, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας τοῦ αἵματος. ἐπιφέρων γοῦν αὐτὸς ἐρεῖ· κολίει γὰρ μάλιστα μὲν τὰ τοιαῦτα ἔλκα ὑγραινέσθαι, ἔπειτα δὲ καὶ τὰλλα σύμπαντα αἵματος σηπεδῶν, καὶ ὅτι ἐξ αἵματος μεταστάσιος γαγῆνται. καὶ δὴ καὶ μετ' ὀλίγον αὐθις ὑπὲρ τῶν μὴ συνιόντων εἰς οὐλὴν ἔλκων διεξῶν, οὐδ' ἦν, φησί, τὰ περιέχοντα τοῦ ἔλκος μελανθῆ αἵματος σηπεδόνι, ἢ καὶ κρισσοῦ παρέχοντος τὴν ἐπιφόρην, οὐδὲ ταῦτα ἐθέλει συνίειν, ἔν μὴ τὰ περιέχοντα τοῦ ἔλκος ὑγία ποιήσῃ. εἶτα καὶ περὶ τῶν κρισσῶν τῆς ἰάσεως γράφει. καὶ πρὸς τούτοις ἔτι καθάρσεως μέμνηται τοῦ σύμπαντος σώματος ἐπὶ τε ἄλλοις τισὶ τραύμασι καὶ οἷς σφρακίσει κίνδυνος, ἐρησί τε καὶ πᾶσι τοῖς ἐσθιομένοισιν· οὕτω δ' ὀνομάζειν εἶωθε τὰ ἀναβιβαστικίμνα. καὶ μὲν δὴ καὶ τοῖς ἐρεξῆς πάλιν ὡδέ πως φησὶν· ἐπὶ παντὶ

veteres invenias medio praetermissio tertium statim primo subicere, veluti Hippocrates fecit quum dixit: *tum ab intereratis ulceribus confert ut assidue sanguinem effluere facias, utcumque id opportunum videbitur; non utique curationem indicante vetustate, sed sanguinis vitio; quippe ipse mox subicit; prohibet namque maxime quidem ejusmodi ulcera sanescere, post vero etiam reliqua omnia putredo sanguinis, et siquid ex sanguinis transmutatione est ortum.* Quin etiam post paulo quum de ulceribus quae ad cicatricem non veniant differit, *nec si, inquit, quae ulcus ambiunt nigricent, sanguine putri, aut etiam varice fluxionem suppeditante, id genus ulcera coire possunt, nisi quae ulcus ambiunt sana reddas.* Post etiam de varicum sanatione scribit. Ad haec etiam purgationis meminit totius corporis tum in aliis quibusdam vulneribus tum iis quibus sphaacelum inflare est metus. Praeterea herpetibus et esthiomenis omnibus, ita enim nominare solet ea quae humor aliquis erodit. Jam vero in iis **case** mox sequuntur

Ed. Chart. X. [94.]

Ed. Bas. IV. (78.)

ἔλκει, ἐρυσιπέλατος ἐπιγεγομένου, κάθαρσιν ποιέεσθαι παν-
 τὸς τοῦ σώματος. καὶ ὅλως εἰ θελήσαις ἐπιμελῶς διελθεῖν τὸ
 περὶ τῶν ἔλκων βιβλίον, εὐρήσεις αὐτὸν ἀεὶ μὲν ἀπὸ τῶν
 διαθέσεων τὴν ἐνδείξιν λαμβάνοντα· προσχρόμερον δέ ποτε
 τῷ χρόνῳ πρὸς τὴν τῆς διαθέσεως διάγνωσιν. ὅτι δ' οὕτω
 ταῦτ' ἔχει μάθοις ἂν ἐκ πρώτης μὲν ἀρχῆς τοῦ συγγράμματος,
 ἐχούσης ὡδε· ἔλκεια ζύμπαντα οὐ χροὶ τέγγειν πλὴν οἴνω· ὅτι
 πολλάκις ἑτέρα διαθέσις ἐπιπλακεῖσα τῷ ἔλκει κωλύει τὴν
 ὡς ἔλκος προσφέρεσθαι θεραπείαν. καὶ τὴν αἰτίαν διδά-
 σκων φησί· τὸ γὰρ ξηρὸν τοῦ ὑγίους ἐγγυτέρω ἐστὶ, τὸ δ'
 ὑγρὸν τοῦ μὴ ὑγίους. εἶθ' ἔξῃς· τὸ γὰρ ἔλκος ὑγρὸν ἐστὶ· τὸ
 δὲ ὑγιὲς ξηρὸν ἐστὶ. καὶ διὰ τοῦτο καθ' ὅλον τὸ σύγγραμμα
 τῆς θεραπείας τῶν ἔλκων ἀπάσης σκοπὸν ποιησάμενος τὸ
 ξηραίνειν, οὕτως ἤδη τὰ κατὰ μέρος ἐξενόσκει, σὺν τῷ καὶ
 πολλάκις ἀναμνήσκειν ἡμᾶς τοῦ σκοποῦ. ἐν τε γὰρ τῷ γρά-
 φαι, τῶν δὲ ἔλκων ὅ τι μὲν ἂν ὄξει βέλει ἢ διατμηθῇ, ἢ
 διακοπῇ, ἐνδέχεται καὶ ἐνάμιον φάρμακον τὸ κωλύον διαπύειν
 καὶ ἀναξηραῖνον· γίνεται γὰρ ἀποθῆγοντος τοῦ αἵματος ξη-

rursus ad hunc modum subjungit: *cuiuscunque ulceri erysipelas supervenerit, purgatio totius corporis adhibenda est.* Et in summa si curiosè librum de ulceribus revolvas, invenies semper eum ab affectu indicationem sumere, uti vero interdum et tempore, sed ad affectum noscendum. Quod vero haec ita se habeant ex ipso libri ingressu agnoscas qui talis est: *ulcera madefacere, quaecunque ea fuerint, nisi vino non oportet, quod alter saepenumero affectus ulceri implicitus ulceris curationem adferri prohibeat, tum causam docens ait: Nam siccum sano vicinius est, humidum vero non sano.* Et mox, *ulcus enim humidum est, sanum autem siccum.* Ideoque per totum librum quum totius ulcerum curationis scopum siccationem statuatur, mox particularia invenit, etiam finis ipsius saepe nos commonefaciens. Quum enim ita scribit: *quodcunque ulcus acuto telo caesim, pereussimve divisum est, medicamentum cruentis aptum seu enaemum, ac siccans et quod suppurare vetet admittit; fit*

Ed. Chart. X. [94. 95.]

Ed. Bas. IV. (78. 79)

ρότερον. καὶ πάλιν ὁκοῖα δ' ἂν καθαροῦντα καλῶς καὶ ἐς τὸ δέον αἰεὶ ἐπὶ τὸ ξηρότερον θεραπεύεται, πλὴν εἰ θλασθῆ. καὶ πάλιν, ὅ τι δ' ἂν μὴ δύνηται προσθεῖναι, ἢ σὰρξ ὑγρὴ ἐοῦσα αἰτίη ἐστίν· ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασιν ἀγαμινῆσκει τοῦ πρώτου σκοποῦ τῶν ἔλκων τῆς ἰάσεως. ἔλκος γὰρ ἢ ἔλκος ἐστίν ἴαμα τὸ ξηραίνεσθαι μετρίως· εἴρηται δ' ἢ ἀπόδειξις ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ. τοῦ μέντοι μεθ' ἑτέρας διαθέσεως ἢς πρώτης γρὴ ποιήσασθαι τὴν ἐπιμέλειαν, οὐκ ἔθ' ὡς ἔλκος ἐστίν ἢ θεραπεία μόνου, ἀλλὰ πρώτη μὲν ἐκείνης τῆς διαθέσεως, ἐφεξῆς δὲ τοῦ ἔλκους· εἴτε γὰρ φλεγμονή τις, (79) εἴτε μελανότης, εἴτ' ἐκχύμωσις, εἴτ' ἐρυσίπελας, εἴτ' οἰδημα περὶ τὴν ἠλκομένην συσταίη σάρκα, πρῶ[95]της ἐκείνης γρὴ ποιῆσθαι τὴν θεραπείαν. ἀλλ' ὅτι γε τὸ ἔλκος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ ὅτι θεραπεύεται προσηκόντως, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζον ἐαυτοῦ γίνεται, παντί που δήλον· εἴτε γὰρ θλασθείη τὰ πέριξ χωρία τοῦ ἔλκους, εἴτε φλεγμονή τις, εἴτ' ὄγκος ἕτερος ἐν αὐτοῖς συσταίη, τὴν οἰκίαν ἐκείνης τῆς διαθέσεως ἴασιν ἐξενρῆσομεν, εὖ εἰδότες ὡς οὐχ οἷον τ' ἐστίν

enim effluente sanguine siccus. Et rursus: quaecumque probe et opportune purgata, semper ad siccus promovetur nisi si contusa sunt. Et rursus: si quod coire nequit, humecta caro causa est. In his omnibus primi sanandorum ulcerum scopi nos admonent. Siquidem ulceris quae ulcus est sanatio mediocris siccatio est, cujus rei demonstratio in libro qui hunc praecedat tradita est. Verum ulceris quod cum alio affectu conjunctum est, cujus praecedere curationem oportet ejus curatio, ut ulceris solius non est, sed prior illius affectus secunda ulceris. Nam sive phlegmone aliqua, sive nigritia, sive ecchymosis, sive erysipelas, sive oedema ulceratam carnem obfuderit, primum ejus molienda curatio est. At vero quod ulcus hoc tempore non solum non commode curatur, sed multo etiam majus redditur, id neminem lateat; nam sive contusa fuerint circumposita ulceri loca, seu phlegmone aliusve tumor in his constitit, propria ejus affectus sanatio invenienda nobis est, illud pro certo habentibus, fieri non posse ut ulcus sanetur,

Ed. Chart. X. [95.]

Ed. Bas. IV. (79.)

ιαθῆναι τὸ ἔλκος πρὶν ὑγιᾶται τὸ χωρίον ἐν ᾧ συνέστη. διὰ
 τοῦτ' οὖν καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἀναμιμνήσκων ἡμᾶς ὧν
 εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος ἀπεφήνατο, τὰ τ' ἄλλα τὰ
 μικρῶ πρόσθεν εἰρημέτα προσέγραψε καὶ μέντοι καὶ τάδε·
 τῶν δ' ἑλκῶν ὅτι μὲν ἂν ὀξεῖ βέλῃ ἢ διατριθῇ, ἢ διακοπῇ,
 ἐνδέχεται καὶ ἔναιμον φάρμακον τὸ κωλύον διαπύειν καὶ
 ἀναξηραῖνον. εἴ τις δ' ὑπὸ τοῦ βέλους ἐθλάσθη τε καὶ διε-
 κόπη σὰρξ, ταύτην ἰατρῆν, ὅπως διάπυος ὡς τάχιστα γένη-
 ται· ἥτιόν τε γὰρ φλεγμαίνει καὶ ἀνάγκη τὰς σάρκας τὰς
 θλασθίσας καὶ κοπείσας καὶ σαπείσας καὶ πῦρον γεννωμέ-
 νας ἐκτακῆναι, ἔπειτα βλαστάνειν νέας σάρκας. δηλοῖ γὰρ
 ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ σαφῶς ὡς μόνας ἐκείνας τῶν ἐν τοῖς
 ἤλκωμένοις μέρεσι γινομένων διαθέσεων οὐ χρὴ ξηραίνειν ἐφ'
 ὧν ὅτι τάχιστα γεννηῆσαι βουλόμεθα πῦρον, εὐθὺς συνειφαί-
 ρων ὅτι μετὰ σήψεός τινος γεννᾶται τὸ πῦρον. ἅπαντα δὲ
 τὰ σηπόμενα θερμῶ καὶ ὑγρῶ τοῦτο πάσχει. καὶ τοίνυν καὶ
 τὰ διὰ τῆς ὠμηλύσεως καταπλάσματα θερμαίνοντά τε καὶ
 ὑγραίνοντα προσφέρομεν ἐπὶ παιοῶν τῶν ἐκπυῆσαι δεομένων

nisi locus in quo consistit prius sit sanatus. Ac proinde
 Hippocrates ipse reducens nobis in memoriam ea, quae sta-
 tim in libri initio tradiderat, tum quae reliqua paulo ante
 sunt comprehensa, tum vero haec adscripsit: *quodcunque
 ulcus caesim percussimve acuto telo est divisum, medica-
 mentum enaemum et siccans et quod suppurare vetet, admit-
 tit. Sin caro aliquo telo tum confusa tum caesa sit, huic
 ita medendum est ut quam celerrime suppuret; nam et
 minus phlegmone urgetur, et necesse est carnes confusas,
 caesas, putrefactas et in pus versas liquari, postea no-
 rant carnem nasci.* Indicat enim hoc sermone manifeste
 solos eos ulceratarum partium affectus non esse siccandos,
 in quibus gigni quam celerrime pus cupimus, quod cum ali-
 qua putredine pus fiat obiter docens. Porro omnia quae
 putrescunt ex calido et humido sic afficiuntur. Ideoque
 etiam ea cataplasmata quae ex hordei farina componuntur
 seu quae calefaciant humectentque, omnibus iis affectibus

Ed. Chart. X. [95.]

Ed. Bas. IV. (79.)

διαθέσεων. ὠμήλευσις γάρ δι' ὑδρολαίου καὶ ἄρτος δι' ὑδρολαίου καὶ καταϊότησις δι' ὕδατος θερμοῦ πολλοῦ καὶ ἡ τετραφάρμακος δύναμις, ἅπαντά τε τὰ θερμαίνοντα καὶ ὑγραίνοντα διαπύσκει τάχιστα. διὰ τοῦτο καὶ τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις, ἐπειδὴν ἤδη σφύζῃ σφοδρότερον, ὡς ἀπελπισθῆναι τὴν χωρὶς διαπυήσεως ἴασιν, ἐπ' αὐτῶν ἅπαντες οἱ παλαιοὶ τὰ τοιαῦτα προσφέρουσι φάρμακα, πρότερον δ' οὐ. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐναργῶς ἡμᾶς διδάσκει κατὰ τε τὴν προγεγραμμένην ῥῆσιν, ἐν ἧ' κελεύει τὰ μὲν χωρὶς τοῦ τεθλάσθαι τετρωμένα μόρια ξηραίνειν ὡς μάλιστα, τὰ δ' ἄμα θλάσει τινὶ γεγενημένα διαπύσκειν ὡς τάχιστα. καὶ μέντοι κἀπειδὴν εἶπη, τὰ δὲ ἔλκια ὅσα μὴ καλῶς καθαρθέντα ἐς τὸ δέον, αἰὶ πρότερον ἄρξεται βλαστάνειν, ταῦτα ὑπερσαρκέει μάλιστα· ὅκοῖα δ' ἂν καθαρθέντα καλῶς καὶ ἐς τὸ δέον αἰὶ, ἐπὶ τὸ ξηρότερον θεραπεύεται, πλὴν εἰ θλασθῆ, ταῦτα οὐχ ὑπερσαρκέει ὡς ἐπιπολύ. καὶ γὰρ καὶ ἐν ταῦτα τὸ πλὴν εἰ θλασθῆ προσκείμενον, ἀναμυμήσκει τοῦ κατὰ τὴν

quibus moveri pus expedit admovemus. Hordei namque farina ex aqua et oleo praeterea fomentum multae calidae aquae, et tetrpharmaci vis, omnia denique quae calefaciunt et humectant celerrime pus movent. Ideoque etiam iis partibus, quae phlegmone infestantur, ubi vehementius jam pulsitant, sic ut jam desperetur de horum citra pus curatione, veteres omnes ejusmodi applicant medicamenta, ante vero nequaquam. Atque hoc Hippocrates ipse aperte nos docet in memoratis jam verbis, quibus jubet quae sine contusione vulneratae partes sunt, quam maxime siccare: quae cum contusione quadam sunt laesae, iis quam primum pus movere. Quin etiam cum dixit: *quaecunque ulcera non probe et ut convenit expurgata, semper prius pullulare incipiunt, iis maxime caro supercrescit; quae vero probe et ut decet expurgata, semper ad siccius promoventur, iis nisi sit contusa, caro ut plurimum non supercrescit.* Etenim hic illud, *nisi fiat contusa*, quod adjicitur, redigit nobis in memoriam quod in superius proditis verbis est dictum, nempe oportet

Ed. Chart. X. [95. 96.]

Ed. Bas. IV. (79.)

προγεγραμμένην λέξιν εισημέου, τοῦ χοῆραι πάντα ξηραίνεσθαι πλὴν τῶν θλασθέντων. οὐδὲ γὰρ ὁπότε τὰ φλεγμαίοντα καταπλάσσεται θερμαίνονται καὶ ὑγραίνονται καταπλάσματι, κατὰ πρῶτον λόγον γίνεται τοῦτο· τοῦτ' ἔστιν οὐχ ὡς ἴαμα τῆς διαθέσεως, ἀλλ' ὡς παρηγορία τοῦ συμπτώματος· ἐπεὶ τοι τὰ τῶν φλεγμονῶν ἀντῶν ἰάματα τῆς ξηροτέρας ἐστὶ δυνάμειος. ἄκουσον γοῦν λέγοντος τοῦ Ἱπποκράτους, καταπλάσματα οἰδημάτων καὶ φλεγμασίης τῆς ἐν τοῖς περιέχουσιν, εἰ ἐφθῆ γλόμος, καὶ τῆς τριφύλλου τὰ φύλλα ὠμά καὶ τοῦ ἐπιπέθρου τὰ φύλλα ἐφθὰ καὶ τὸ πόλιον· ἅπαντα γὰρ ταῦτα ξηραίνειν πέφυκε, καθότι καὶ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν ἐλέγεται. καὶ ἡ σύντομος θεραπεία τῶν φλεγμαιόντων μορίων, διὰ τῶν τοιούτων ἐπιτελεῖται φαρμάκων, ἃ ἦτοι τελέως ἐξιάται τὴν διάθεσιν· ἢ εἰ καὶ καταλείπει τι βραχὺ διαπνύσκον, ἐτέρου χοῆραι φαρμάκου δοσιμείος [96] ἐκκεροῦν δυνάμενον τὸ πῦρον· ἢ εἴπερ λεπτὸν εἴη τὸ περιέχον δέρμα καὶ θάπτον ἀπαλλάξαι τὸν κάμνοντα βουλόμεθα, τομῆς ἐστὶ χρεία. ἢ δὲ διὰ τῆς ὠμηλύσεως ἀγωγῆ τῶν φλεγμαι-

tere omnia sicari, praeter ea quae contusa sunt. Neque enim sicubi cataplasmate quod calefaciat humectetque illinuntur, quae phlegmone infestantur, ex prima ratione id fit, hoc est ut remedium affectus, sed ut symptomatis mitigatio, siquidem ipsius phlegmones remedia sicciorum sunt facultatum. Audi namque loquentem Hippocratem: *cataplasmata oedematum et phlegmones, quae in circa positae consistit, verbascum coctum et folia trifolii cruda et epipetri folia cocta et polium*; quippe omnia haec siccandi vim habent, veluti in commentariis de simplicibus medicamentis docuimus. Et compendiarie obfessorum phlegmone partium curatio per id genus praesidia obitur, quae sane vel affectum prorsus submovent, vel si quid exiguum quod suppuret reliquerint, alterum medicamentum acre quod educere pus queat requiritur, vel si tenuis circumposita cutis sit, velisque quam celerius explicatum aegrum, sectio petenda est. Caeterum curatio phlegmones per hordei farinam do-

Ed. Chart. X. [96.]

Ed. Bas. IV. (79.)

γόντων ἐκ τοῦ παρηγορητικοῦ τρόπου τῆς τέχνης ἐστίν, οὐ τοῦ
 θεραπευτικοῦ τε καὶ ἀγωνιστικοῦ· ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τῶν
 τοιούτων διαφορᾶς ἐν τοῖς ἔξῃς πλέον ἐροῦμεν. ὅτι δὲ τὰ
 ἔλκη πάντα ξηραίνειν ὁ Ἱπποκράτης κελεύει καὶ ὅτι τὸν σκο-
 πὸν εἶναι τῆς ἰάσεως ἀπεφήνατο τῆς διαθέσεως ἐνδειξαμένης,
 οὐ τοῦ χρόνου, σαφῶς ἤδη μοι δεδειχθαι νομίζω. εἰ δέ τις
 ἐπὶ μᾶλλον πεισθῆναι βούλεται, τῷ περὶ τῶν ἐλκῶν βιβλίῳ
 τὰνδρὸς ἐπιπλέον ὁμιλησάτω πάντα, γινώσεται γὰρ ἐναργῶς
 αὐτό τε τοῦτο τὸ μίαν εἶναι πάντων ἐλκῶν ἴασιν καθόλου
 τὴν ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ δεδειγμένην, ἔτι τε
 πρὸς τούτῳ κἀκείνο μαθήσεται, τὸ μηδεμίαν ὑπάρχειν ἐνδει-
 ξιν ἀπὸ τοῦ χρόνου μήτ' ἐπὶ τῶν ἐλκῶν μήτ' ἐπὶ τῶν
 φλεγμονῶν μήθ' ἀπλῶς ἐπ' ἄλλης ἡστινosoῦν διαθέσεως.
 ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ λόγου γέγοναμεν, ἐπιδειξάμεθα δίκαιον
 ὡς οὐ μόνον ὢν ἄρτι διεληλύθαμεν εὐρετῆς ὁ Ἱπποκράτης
 ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅσα χρὴ γινώσκειν
 τὸν μέλλοιτα καλῶς ἐλκος ἰάσασθαι. φαίνεται γὰρ οὐ μόνον
 τῶν ἄνευ τινὸς ἐτέρας διαθέσεως ἐλκῶν ἐξενερῶν τὴν ἴασιν,

lorem lenire studentis est, non medentis et contra malum
 pugnantis; verum de talium differentia in sequentibus ple-
 nius docetur. Illa porro mihi demonstrata manifeste puto,
 Hippocratem tum ulcera quaeque siccanda esse iussisse, tum
 hunc esse curationis scopum sanxisse, ipso scilicet affectu
 indicationem praebente, non tempore. Quod si quis hoc ma-
 gis etiam sibi persuasum cupit, librum ejus de ulceribus to-
 tum diligentius evolvat; intelliget enim illud ipsam per-
 spicue, tum unam esse ulcerum omnium generalem cura-
 tionem, quam nos proximo libro docuimus, tum vero non
 minus illud, nullam esse a tempore nec in ulceribus, nec
 in phlegmone, nec denique in alio quopiam affectu indica-
 tionem. Quoniam vero in hunc sermonis locum perveni-
 mus, aequum est ostendere non modo horum quae jam re-
 tulimus fuisse inventorem Hippocratem, sed etiam reliquo-
 rum omnium quaecunque hunc scire qui commode ulcus
 sit sanaturus est opus. Videtur enim is non solum ulcerum
 quae citra alium affectum consistunt sanandorum rationem

Ed. Chart. X. [96.]

Ed. Bas. IV. (79.)

ὡς ἐν τῷ ξηραίνειν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν διαθέσεων ἀπασῶν, ἐκάστης ἰδίᾳ καὶ εἶδος. ἦτοι γὰρ οὐκέτι ἐπιφέρει τῷ δεδεγμένῳ τὴν ἔλκωσιν μορίῳ μοχθηρὸς χυμὸς, ἢ ἐπιφέρει· μηκέτι μὲν οὖν ἐπιφέρειοντος, αὐτὸ μόνον ἴσθαι χρὴ τὸ πεπονηθός· εἰ μὲν ἦτοι πελιδνόν, ἢ μέλαν, ἢ ἐρυθρόν εἴη, σχάζοντάς τε καὶ τοῦ αἵματος ἀφαιροῦντας· εἴθ' οὕτως παραχοῆμα μὲν ἐπιθέντας, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, σπόγγον ξηρότερον μᾶλλον ἢ ὑγρότερον· οὐ γὰρ ἀγνοήσκειν οἶμαί τινα τὸ ἢ μόριον ἀποφάσεως ἔχον ἐνταῦθα δύναμιν, ὡς εἰ καὶ οὕτως εἶπε, ξηρότερον, οὐκ ὑγρότερον· ἔπειτα δὲ τοῖς ξηραίνουσι φαρμάκοις χρωμένους, εἴτ' εἰ πάλιν δαήσειεν, αὐθις αἵματος ἀφαιροῦντας· εἴτ' αὐθις τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἄχρις ἂν ἐξυγιασθῇ τελείως· εἰ δὲ τὰ χεῖλη σκληρὰ καὶ τυλώδη φαίνοντο, περιτέμνοντάς αὐτά. καὶ γὰρ δὴ καὶ περὶ τούτων φησί· τῶν δ' ἔλκωσιν τὰ κυκλωτέραν ἢν ὑπόκοιλα ἢ, ἐν κύκλῳ περιτέμνειν χρὴ τὰ ἀφεστῶτα, ἢ πάντα, ἢ τὰ ἡμίσεια τοῦ κύκλου, κατὰ μῆκος τοῦ ἀνθρώπου. γέγραφε δὲ καὶ περὶ τῶν αἵμα τοῖς ἔλκωσιν ὄγκων

invenisse, ut quae in siccando consistat, sed etiam privatim per species affectuum cujusque. Nam aut vitiosus succus ad partem cui ulcus infedit amplius non fluit, aut etiam fluit; ac si non amplius fluit, ipsi tantum quod laborat succurrendum est; siquidem vel lividum, vel nigrum, vel rubrum conspicitur, scarificando ac sanguinem emittendo; mox, ut ipsius verbis utar, spongiam statim sicciolem magis quam humidiolem superimponendo; neque enim, arbitrator, ignorabit quispiam, particulam illam *quam* negationis hoc loco vim habere, tanquam ita diceret, sicciolem, non humidiolem; post haec vero etiam siccantia remedia applicando; ab his, si res postulet, rursus sanguinem auferendo, ac mox iterum talia peragendo, donec parta omnino sanitas sit; quod si labra ulceris dura callosaque appareant, etiam ea excidendo. Etenim de his quoque ita ait: *circularia ulcerum, si subcava sint, circulo praecidere quae abscesserunt oportet, vel omnia, vel ex dimidio circuli secundum hominis longitudinem.* Scripsit vero et de tumo-

Ed. Chart. X. [96. 97.]

Ed. Basf. IV. (79.)

ἀπάντων, ὡς χρὴ θεραπεύειν ἕκαστον· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν κισσῶν· ὅταν καὶ διὰ τούτους ἔλκη δυσίατα γίνηται, δῆλον ὡς ἐπιρρόετός τις οὖς ἐξ αὐτῶν τοῖς ἠλκωμένοις μορίοις. οὕτως δὲ κἀπειδὴν ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἡ ἐπιρροή γίνηται, καθάριεν κελεύει τὸ πᾶν ἐν οὐδενὶ τούτων ἀπὸ τοῦ χρόνου τὴν ἐνδείξιν λαμβάνων· ἐπεὶ τοι καὶ γελοῖον ἀπὸ μιᾶς κοινότητος ἐνδείξεις οὕτω πολλὰς καὶ διαφερούσας καὶ πολλαῖς ἐναντίας γίνεσθαι. εἰ γὰρ καὶ συγχωρήσῃμεν ἐνδείξιν τινα περὶ τοῦ χρόνου λαμβάνεσθαι, τίς ποτέ ἐστιν αὐτῇ, δίκαιον εἰπεῖν, αὐτὴν ἐνὶ κεφαλαίῳ περιλαβόντα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ποιοῦμεν οὐχ ἡμεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Θεσσαλός. ἐν γοῦν ἐνδείκνυται καθόλου τὸ στεγνὸν πάθος αὐτῷ τὸ χαλῆν· ὡσπερ γε καὶ τὸ ῥοῶδες ἐν ἑτερον τὸ στέλλειν. ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰ τὰ ἔλκη τὸ μὲν ὑπάρδον καθάριεσθαι δεῖται, τὸ δὲ κοῖλον πληροῦσθαι· καὶ τὸ μὲν ὀμαλὲς ἐπουλοῦ[97]σθαι, τὸ δὲ ὑπερσαρκῶν καθαιρεῖσθαι, καὶ κατ' αὐτὸν ἐκείνον· λεξάτω τοῖνυν ἡμῖν οὕτω

ribus qui conjuncti cum ulcere sunt universis, quemadmodum curandi singuli sunt; simili modo et de varicibus, quando horum quoque occasione contumax ad sanandum ulcus redditur, quoniam aliqua ex his humiditas ad exulceratas partes desinat. Ad eundem modum et quum ex toto corpore humor confluit, totum purgare jubet, nusquam videlicet in his indicationem a tempore sumens; nam et ridiculum plane sit, adeo multas ac varias, saepe etiam contrarias indicationes ab una communitate fieri. Nam si etiam demus indicationem aliquam a tempore sumi, quae tandem ea sit dicere par est, ac summa quapiam una eam complecti; veluti in reliquis omnibus ipse quoque Thessalus facit, nedum nos. Quippe unum illi perpetuo indicat astrictus affectus, nempe ut laxetur; unum rursus fluxus, ut adstringatur. Quin etiam in ipsis ulceribus quod sordidum est, abstergeri postulat, quod cavum est, impleri, quod aequabile est, cicatrice induci, cui caro supercrevit, hanc sibi detrahi, etiam eo ipso auctore; ergo sicut in horum singulis, ita in

Ed. Chart. X. [97.]

Ed. Bas. IV. (79. 80.)

καὶ πὶ τοῦ κεχροτισμένου τι τοιοῦτον ἕτερον ἐν, ὡς ἐπ' ἐκείνων ἐκάστου· ἀλλ' οὐκ ἔχει· καὶ (80) γὰρ καὶ περιτέμνειν αὐτὰ φησι χρῆναι. καίτοι τίς ἂν ἐνδείξις αὕτη νοῦν ἔχουσα περὶ τοῦ χρόνου γίγνοιτο; καὶ τῷ διὰ τοῦ νάπυος χρῆσθαι φαρμάκῳ, καθ' οὗ τὸ κενὸν ὄνομα φθέγγεται, τὴν μετασύγκρισιν· ἔτι τε πρὸς τούτοις, τοῖς ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτοις· καὶ τελευτῶν ἐπειδὴν μηκέθ' εὐρίσκη μηδὲν, ἐλλεβόρω; ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὡς ἔφη, καὶ τῷ τοῖς ἐξῆς ἐπὶ πλέον εἰρήσεται, δεικνύντων ἡμῶν ὡς οὐδὲν ἐπ' οὐδενὸς νοσήματος ὁ χρόνος ἐνδείκνυται, σημεῖον μόντοι πολλάκις γίγνεται τῆς διαθέσεως.

Κεφ. στ'. Ἐπάγειμι δὲ πάλιν ἐπὶ τὸν Ἱπποκράτην· θαυμάζω γὰρ τῆς ἀκριβείας τὸν ἄνδρα καὶ τῷ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν, οὐχ ἥμιστά δὲ καὶ τῷ μὴ παραλιπεῖν εἰς ἐνδείξιν διαφέροντα σκοπὸν οὐκ ἐφ' ἐνὸς μόνου ἢ δυοῦν, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ἁπλῶς τῶν νοσημάτων. ἔστι δ' οὗτος ὁ ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς διαθέσεως λαμβανόμενος· οὐ μόνον οἱ μεθοδικοὶ παρεῖδον, ἀλλὰ καὶ τῶν λογικῶν οἱ

diuturnis quoque alterum aliquid ad proportionem ostendat, quod unum sit; verum non potest, nam et excidenda ea praecipit. At quaenam, *quaeso*, sit ista rationabilis a tempore indicatio? tum remedio ex sinapi uti, de quo vanum illud nomen metaphysicoseos usurpat? ad haec ex radícula vomitu, et postremo, quum nihil ultra inveniatur, veratro? Verum haec quidem, quemadmodum dixi, etiam in sequentibus plenius dicentur, ubi nihil usquam ullo in morbo a tempore indicari, sed signum *id* nonnunquam affectus esse docebinus.

Cap. VI. Verum rursus ad Hippocratem revertor, quem virum sane diligentiae nomine admiror cum in aliis omnibus, tum vero quod scopum, qui medico ad indicationem, non in uno alterove, sed prorsus omni morbo sit spectandus, non omiserit. Est autem is qui ab affectus magnitudine sumitur, quem non modo methodici praetermiserunt, non enim est id mirum, sed etiam rationalium plu-

Ed. Clart. X. [97.]

Ed. Bas. IV. (80.)

πλείστοι· καὶ καθ' ἕτερον τρόπον ἄπαρτες οἱ ἐμπειρικοί. ἐπειδὴν γὰρ ἐπὶ τῇ πληθωρικῇ καλουμένῃ συνδρομῇ κένωσιν ἑαυτοῖς τετηρηῆσθαι λέγουσιν, ἄντικρυς ὁμολογοῦσιν, ὡς εἰς οὐδὲν ἄλλο τῶν περὶ τὸν κάμνοντα γιγνομένων ἀποβλέποντες, ἐπὶ τὸ κενοῦν παραγίγνονται. καὶ οὐ τοῦτό γημι διότι καὶ αἱ καθάρσεις κενώσεις εἰσὶν, οὐδ' αὐταὶ πρὸς τῆς πληθωρικῆς διδασκόμεναι συνδρομῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν φλεβοτομίαν αὐτὴν ἐνίοτε, καίτοι μὴ παρουσίας τῆς πληθωρικῆς συνδρομῆς, δίκαιόν ἐστι παραλαμβάνειν. εἰ γὰρ ἰσχυρὸν εἴη τὸ νόσημα καὶ ῥώμη δυνάμεως, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν φλεβοτομήσειε τῶν ὠμικηκότων τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης. αὐτοὺς γοῦν ὀρωμεν τοὺς ἐμπειρικοὺς, ἐπειδὴν ἐκ καταπτώσεώς τινος ἢ ἄλλης ἐπιληγῆς θλασθῆν μέρη τινὰ τοῦ σώματος ἰσχυρῶς, ἐπὶ τὴν φλεβοτομίαν ἐρχομένους· καίτοι μικρὸν ἐμπροσθεν ὑγίαιεν ἐκεῖνος, μηδεμίαν ἔχων πληθωρικὴν συνδρομὴν. ὧ δῆλον ὡς οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ σκοπὸς τῆς φλεβοτομίας, ἀλλ' ἢ τε τοῦ νοσήματος ἰσχύς καὶ ἢ ῥώμη τῆς δυνάμεως, ἀφωρισμένων τοῦ λόγου τῶν παιδίων. καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ καθ' ἕτερον τρόπον, εἴ τις ὑγιάινων

rimi, atque etiam empirici, quanquam alio modo, omnes. Nam ubi in plethorico, ut illi loquuntur, concursu vacationem a se observatam dicunt, manifeste fatentur ob nullius alterius eorum, quae in aegro visuntur, respectum, se ad vacationem accedere. Neque hoc dico propterea, quod purgatio vacuatio sit, quam plethoricus concursus non indicet, sed quod etiam, tametsi plethoricus concursus non adfit, ad ipsam tamen sanguinis missionem interdum sit confugiendum; nam si vehemens morbus sit cum virium robore, nemo est qui venam non fecet, qui in artis operibus sit exercitatus. Nam ipsos empiricos videmus, quum lapsu aliquo aut plaga aliqua contusae vehementer corporis partes fuerint, ad sanguinis missionem confugere; quanquam idem homo paulo ante sanus fuerat, profusque redundantiae sanguinis expers. Ex quo patet non hoc esse, quod mittendum sanguinem indicet, sed magnitudinem morbi ac virium robur, exceptis a sermone pueris. Nam et alia ratione, si

Ed. Chart. X. [97. 98.]

Ed. Bas. IV. (80.)

ἔτι καὶ μηδὲν μηδέπω βεβλαμμένος ἐν τῇ πληθωρικῇ γένοιτο συνδρομῇ, τοῦτον οὐκ ἀνάγκη φλεβοτομεῖν· ἀλλ' ἀρκεῖ τῷ μὲν ἀσιτία, τῷ δὲ ὀλιγοσιτία, τῷ δ' ὑπαγωγὴ γαστροῦ, ἢ κἀθαρσις, ἢ πλείω λουτρά· τῷ δὲ τι καὶ γυμνάσιον ἤρκεσε μόνον ἢ τρίψις πολλή· φλεβοτομία δ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης, οὐδ' ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐμπειρικῶν τοῖς οὕτως ἔχουσι προσάγεται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ ἡ κἀθαρσις ἐπὶ μόνῳ πλήθει χυμῶν μοχθηρῶν δεόντως παραλαμβάνεται· ἀλλ' ὥσπερ ἡ φλεβοτομία διὰ τε πλήθος αἵματος καὶ ἰσχυρὰν νόσον, οὕτω καὶ ἡ κἀθαρσις διὰ τε πλήθος ἐτέρου τινὸς χυμοῦ καὶ ἰσχυρὸν νοσήματος. περὶ μὲν τῆς φλεβοτομίας ἐν ἐτέρῳ τέ μοι διήρηται λόγῳ καὶ τοῖς ἐξῆς εἰρήσεται· περὶ δὲ τῆς καθάρσεως ἐν τῷδε τῷ λόγῳ δέμι· χρήζουσι γὰρ αὐτῆς οἱ κάμνοντες οὐχ ὡς τὸ λυποῦν περιτίωμα καθαρούσης μόνον, [98] ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντισπώσης τε καὶ κενούσης· καὶ διὰ τοῦθ' Ἱπποκράτης ἐν τε τοῖς ἄλλοις ἅπασι συγγράμμασι καὶ τῷ περὶ τῶν ἐλκῶν ἐπισκοπεῖται καὶ τὴν ἰσχυρὴν τοῦ νοσήματος εἰς ἐνδειξιν

quis etiamnum sanus, nec adhuc quicquam laesus, in sanguinis redundantis concursu sit positus, non statim huic mitti sanguinem est necesse; imo aliis satisfacit inedia, aliis cibi parcitas, aliis soluta alvus, vel purgatio, vel frequentius balneum, aliis sola exercitatio vel multa frictio abunde fuit; missio vero sanguinis ne ab ipsis quidem empiricis iis qui ita se habent necessario adhibetur. Ad eundem modum nec purgatio in sola vitiosi succi abundantia convenienter suscipitur, sed sicut missio sanguinis vel propter ipsius abundantiam, vel propter morbi magnitudinem, ita purgatio et propter abundantiam alterius cujusquam humoris, et propter vehementiam morbi adhibetur. Ac de sanguinis missione tum in alio libro egimus tum vero in sequentibus agemus. De purgatione in hoc libro differam, quod desiderant enim aegri hanc non modo ut noxium excrementum, quoque vexantur, purget, sed etiam ut tum revellat tum vacuet. Atque ob eam rem Hippocrates tum in reliquis omnibus operibus tum in eo quod de ulceribus prodidit etiam

Ed. Chart. X. [198].

Ed. Bas. IV. (80.)

καθάρσεως. ὑποκάθαρσις γάρ, φησὶ, τῆς κάτω κοιλίης ξυμ-
 φέρει τοῖς πλείστοισι τῶν ἐλκείων καὶ ἐν τρώμασιν ἐν κεφαλῇ
 ζοῦσι καὶ ἐν κοιλίῃ καὶ ἐν ἄρθροισι καὶ ὅσα σφρακελίσαι κίν-
 δυνος καὶ ὅσα ῥάπτεται καὶ τοῖς ἐσθιομένοισι καὶ ἐρησι καὶ
 τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι πεπαλαιωμένοισι τὰ ἔλκεια καὶ ὀκοῖα δ'
 ἂν μέλλῃ τις ἐπιδέειν, ὑποκαθαίρειν τὴν κάτω κοιλίην. ἐν
 τούτῳ τῷ λόγῳ σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὅτι τοῖς ἔλκεσιν ἅπασι
 καὶ τοῖς τρώμασιν, ὅταν ἰσχυρὰ γένηται κάθαρσις, συμφέρει.
 τριγῶς γὰρ οὐ μόνον τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων παθῶν
 ἁπάντων ἰσχυρῶν γιγνομένων, ἢ διὰ τὸ κύριον τοῦ πεπον-
 θότος μέρους, ἢ διὰ τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως, ἢ διὰ τὴν
 κακοήθειαν, ἐκάστου τούτων ἰδίᾳ φαίνεται μεμηνημένος ὁ
 Ἱπποκράτης, ἐπὶ μὲν τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ κοιλίᾳ τρωμά-
 των τὸ κύριον ἐμφαίνων τοῦ τετρωμένου μορίου. κοιλίαν
 δ' ὅτι μὴ τὴν κάτω μόνην ἀκούειν νῦν χρῆ, ἀλλὰ καὶ τὴν
 ἄνω, πρόδηλον οἶμαι παντί· διαιρουμένου γὰρ τοῦ μεταξὺ
 τραχήλου καὶ σκελῶν κύτους εἰς δύο μεγίστας κοιλότητας,

morbi magnitudinem ad purgationis indicationem considerat. *Purgatio enim, inquit, per alvum plurimis ulceribus prodest, praeterea vulneribus quae in capite sunt accepta, item quae in ventre et articulis, ad haec iis in quibus afflictae impendit, praeterea iis quae suuntur et exeduntur et herpetibus et reliquis quae ulcera diuturna reddunt, etiam quaecunque deliganda sunt, per alvum purganda sunt.* His verbis clare nos docuit ulceribus omnibus et vulneribus, quoties pervalida sunt, purgationem esse utilem. Quum enim trifariam non haec modo affectiones, verum etiam reliquae omnes vehementes magnaerque reddantur, vel propter affectae partis praestantiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propter cacoethiam, cujusque horum seorsum videtur Hippocrates mentionem fecisse, utique in capitis ventrisque vulneribus praestantiam laesae indicans partis. Ventrem autem hoc loco non solum inferiorem intelligendum esse, sed etiam superiorem, patere cuius arbitror; diviso namque quod inter collum et crura est trunco in

Ed. Chart. X. [98.]

Ed. Bas. IV. (80.)

ἡ πρώτη μὲν ὑπὸ τοῦ θώρακος, ἡ δευτέρα δ' ὑπὸ τοῦ περιτοναίου περιέχεται. καὶ δὴ τῶν τραυμάτων ὅτι ἂν εἴη εἴσω τοῦ θώρακος, ἢ εἴσω τοῦ περιτοναίου διασχῆ, κίνδυνον οὐ μικρὸν ἐπιφέρει, καὶ μάλιστα ὅταν συντρώσῃ τι τῶν ἔνδον· ἀλλὰ καὶ ὅτι ταχέως κακοήθη γίνεται πάντα τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις τραύματα, καὶ τοῦτο σχεδὸν ἅπαντες ἴσασιν, ἐκ μὲν τῆς πείρας μόνης μεμαθηκότες οἱ ταύτη μόνῃ προσέχοντες τὸν τοῦν, ἐκ δὲ τῆς φύσεως αὐτῶν τῶν τετραμέρων ὀργάνων οἷς ἐσπουδάσθη φύσεως σώματος ἐπιστήμην ἔχειν. ὅπου γὰρ τέροντες καὶ νεῦρα καὶ ἄσπαρα καὶ ὀστέωδη χωρία. κίνδυνος ἐνταῦθα καὶ ὀδυνηθῆναι καὶ ἀχρηπῆσαι καὶ σπασθῆναι καὶ παρασφορῆσαι· ταῦτά τε οὖν τὰ τραύματα καὶ πρὸς τούτοις ὅσα ῥάπτεται, τουτέστιν ὅσα οὕτως ἐστὶ μεγάλη ὡς ῥαφῆς χρῆζειν, ἢ εἰ μὴ ταύτης, ἀλλ' ἐπιδέσεως γούν, ὑποκαθαίρεσθαι δεῖται. λέλειπται δ' ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ διότι χρὴ τὰ μεγάλα τῶν ἐλκῶν ἢ ῥαφαῖς, ἢ ἐπιδέσει συνάγεσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅσα σφακελίωσι κίνδυνος, ἐν μεγέθει δηλοῖότι φλεγμονῆς ἐστὶ. καὶ τοίνυν καὶ τὰ ἐσθιό-

duas capacities maximas, prior sub thorace, secunda sub peritoneo continetur. Et sane vulnus quod intra thoracem, intrave etiam peritoneum penetravit, non parvum periculum affert, potissimum si quid interiorum una sit vulneratum; quin etiam cacoethe statim fieri quaecunque in articulis accepta vulnera sunt, id quoque omnes fere sciunt, empirici quidem ex sola ipsa experientia, cui soli attendunt; qui vero corporis naturae scientiam comparare studuerunt, ex ipsa vulneratarum partium organicarum natura. Ubi enim tendones et nervi et carne vacua atque ossa loca sunt, hic doloris, vigiliarum, convulsionis et delirii periculum inflat; tum haec igitur vulnera tum quae suuntur, id est quae adeo sunt magna ut futuris indigeant, aut si non his, certe deligatura, alvi purgationem desiderant. At vero jam dictum in proximo libro est, quae magna ulcera sunt ea vel futuris vel deligaturis esse conjungenda. Quin etiam quibus corrumpendi ossis periculum impendet, ea utique cum magnitudine phlegmones sunt. Jam quaecunque exe-

Ed. Chart. X. [98. 99.]

Ed. Bas. IV. (80.)

μενα, τουτέστι τὰ αναβιβρωσκόμενα, κακοήθη τε ἅμα καὶ κακοχημίας ἐστὶν ἔκγονα. καὶ οἱ ἐρπητες δ' ἐπὶ χολώδει περιτώματι συνίστανται· καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα τὰ παλαιούμενα κατὰ τινὰ τοιαύτην γίνεται πρόφασιν· ὥστ' ἐνλόγως ἐπὶ πάντων τούτων ὑποκαθαίρειν συμβουλεύει. καὶ μὲν δὴ καὶ προελθὼν ἔτι τάδε φησὶν· ἐπὶ παντὶ ἔλκει ἐρυσσιπέλατος ἐπιγερομένου κάθαρσιν ποιέεσθαι τοῦ σώματος ἐφ' ὁπότερα ξυμφέροι τῷ ἔλκει, εἴτε ἄνω εἴτε κάτω· τούτου δ' αὐτοῦ πάλιν ἡμᾶς τὸν διορισμὸν ἐν τῷ περὶ χυμῶν ἐδίδαξεν, ἀντισπᾶν μὲν κελύων εἰς τὰναντία, παροχετεύειν δ' εἰς τὰ πλάγια· καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἐπειδὴν μάλιστα ἔρη, τότε ἀντισπαστέον· εἴρηται καὶ περὶ τούτου κατ' ἐκείνο τὸ βιβλίον. ὥστε καὶ νῦν, εἰ μὲν ἔτι φέροίτο σφοδρῶς τὸ ἔρμημα, διὰ τῶν ἐναντίων ἀντισπάσομεν· ἄνω μὲν γενομένου τοῦ ἔλκουσ κάτω καθαίροντες, εἰ δ' ἐν τοῖς κάτω μέρεσι συσταῖη, τὴν ἄνω κοιλίαν κενοῦντες· ἥδη δὲ καὶ πεπανμένου καὶ κατὰ τὸ μόριον ἐστηριγμένου παροχετεύειν ἄμεινον· [99] ἐγγυτέρω γὰρ ἢ μετάληψις καὶ ἡ ὀρμὴ καὶ ἡ ὀλκὴ τῷ καθαίροντι φαρ-

duntur, hoc est eroduntur, ea tum maligna sunt tum maiorum succorum soboles. Herpetes quoque a bilioso excremento ortum habent, reliquaque quae inveterantur omnia ex hujusmodi aliqua causa proveniunt; quare in omnibus his non sine ratione purgare per alvum jubet. In progressu vero haec insuper adjicit. *in omni ulcere cui erysipelas supervenit purgari corpus oportet, qua parte ulceri maxime conducit, sive id per superna sive per inferna sit*; cujus etiam ipsius rei discrimen in libro de humoribus nos edocuit, revellere nos jubens ad contraria, derivare vero ad latera; quin etiam quum maxime repit, tum revelendum; dictum vero et de hoc in eo libro est. Quare nunc quoque, si etiamnum fluxio valenter irruat, ad contraria revellemus, utique si in superioribus ulcus consistat, per inferna purgantes; sin autem in inferioribus sit, superiorem ventrem vacuantes; at si jam fluxio restitit atque in parte inhaesit, derivare per vicina magis expedit, quum et in propinquiora translatio sit et purganti medicamento promptior

Ed. Chart. X. [99.]

Ed. Bas. IV. (80. 81.)

μάκρῳ ῥάων ἐκ τοῦ πλησίον. ὅτι δ' ὁ λόγος οὗτος ἤδη καὶ ἄλλου τινὸς ἀπτεται τῶν τῆς τέχνης μερῶν, τοῦ περὶ τὴν τῶν χυμῶν ἴασιν, οὐκ οἶμαί τινα λανθάνειν· ὅθεν καὶ τοῖς ἐξῆς αὐτὸν ἀναγκαῖον ἔσται πάλιν ἐπαναλαβεῖν καὶ τελειῶσαι σύμπαντα. νυνὶ δ' ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ ροσημάτος, ἣν εἰ καὶ μέγεθός τις ὀνομάζειν ἐθέλει, σκοπὸν ἔστι ποιητέον ἡμῶν ἀφαιρέσεως αἵματος, ἢ καθάρσεως, καὶ ὡς Ἱπποκρά(81)της ἀπάντων πρῶτος ὧν ἴσμεν ἐξεῦρε τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐπιδείξαι βούλομαι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ροσημάτων ἐν τοῖς ἐξῆς λόγοις ἐπιδείξω, περὶ δὲ τῶν ἐλκῶν ἐν τῷδε. τὰ μὲν οὖν τῶν καθάρσεων ἤδη μοι λέλεκται. τριχῶς γὰρ ἐκάστου ροσημάτος ἰσχυροῦ γενομένου, διὰ τὸ κέρριον τοῦ πεπορθότος μορίου, διὰ τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως καὶ τρίτην τὴν κακοήθειαν αὐτοῦ, ἀπάντων τούτων ἐξημέρευσε Ἱπποκράτης ἐν τῷ τῆς καθάρσεως λόγῳ. τί δὲ οὖν, ἴσως φησὶ τις, οὐχὶ καὶ φλεβοτομεῖν ἐρίστε συμβουλεύει διὰ τὰς αὐτὰς προφάσεις; ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ καὶ τοῦτο κελεύειν, ἀλλὰ διὰ τῶν τε καὶ μετ' ἀποδείξεως, ὡς αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖς

tum accessus tum attractus e vicino detur. Hanc vero rationem ad aliam quoque artis partem spectare, nempe quae de succorum medicatione praecipit, neminem latere arbitror, proindeque in sequentibus etiam repetere eam erit necesse ac totam absolvere. Nunc illud docere volo, tum ipsam morbi sive vim sive magnitudinem appellare velis scopum a nobis detractionis sanguinis vel purgationis statuendum esse, tum vero Hippocratem hanc omnium quos novimus primum indicationem adinvenisse. Ac de alijs quidem morbis in sequentibus libris id ostendam, de ulceribus vero in hocce. De purgationibus quidem mihi explicatum jam est. Nam quum triplici genere morbus quisque sit magnus ac gravis, aut propter praecellentiam partis affectae, aut propter affectus magnitudinem, aut propter ipsius cacoethiam, omnium horum meminit Hippocrates ubi de purgatione egit. Quid igitur, dicet aliquis, nunquid etiam sanguinem detrahi interdum suadet propter has ipsas causas? Mihi vero id quoque jubere videtur, verum breviter nec sine de-

Ed. Chart. X. [99.]

Ed. Bas. IV. (81.)

ἄλλοις παλαιοῖς ἦν ἔθος. εἴση δὲ πρῶτον μὲν ἀνάγνους τήν-
 δε τὴν ῥήσιν αὐτοῦ· ἔλκει νεοτρώτῳ παντὶ, πλην ἐν κοιλίῃ,
 συμφέροι ἐκ τοῦ τρώματος αἷμα ῥυῆναι αὐτίκα πλέον ἢ ἔλασ-
 σον· φλεγμαίνει γὰρ ἦσσον αὐτὸ τὸ ἔλκος καὶ τὰ περι-
 ἔχοντα. μετὰ δὲ ταύτην ἐν τῷ περὶ ἐλκῶν γεγραμμένην ἀνα-
 μνησθεὶς ὧν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι συγγράμμασι πολλάκις
 ὑπέθετο, μμητὴν ἀξιῶν εἶναι τὸν ἰατροῦν οὐ τῆς φύσεως
 μότον, ἀλλὰ κἄκείνων ὅσα αὐτόματα ὠφελεῖ, σαφῶς ἂν ἤδη
 τὴν γνώμην εἰδείης τοῦ παλαιοῦ περὶ τῆς τοῦ αἵματος ἀφαι-
 ρέσεως ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν τραυμάτων· εἰ γὰρ δὴ συμφέροι μὲν
 αἷμα ῥυῆναι τοῖς τοιοῦτοις, οὐκ ἐξόχῃ δὲ, τὸ λεῖπον αὐτὸν
 γρῆ προστιθέσθαι· δημοῖ δὲ τοῦτο κἄξ αὐτῶν ὧν ἐπιφέρει,
 συνάπτων γοῦν τῇ προειρημένῃ ῥήσει τήνδε φησί· καὶ ἀπὸ
 τῶν πεπαλαιωμένων ἐλκῶν ξυμφέροι αἷμα ποιεῖν ἀποθῆρῆεν
 πυκνὰ, ὅπως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν
 ἐλκῶν καὶ ἀπὸ τῶν περιεχόντων τὸ ἔλκος. ἐπειδὴ γὰρ προ-
 ειρήμαι, ἔλκει νεοτρώτῳ παντὶ ξυμφέροι αἷμα ῥυῆναι, γιννώ-

monstratione, veluti tum huic ipsi tum reliquis priscis mos
 fuit. Id ita esse intelliges primum quidem si haec ejus ver-
 ba relegeris: *Omni recens facto vulnere, nisi in ventre sit,*
expedit ex ipso vulnere statim sanguinem plus minusve ef-
fluere; nam phlegmone minus tentabitur tum ulcus ip-
sam tum quae circumposita loca sunt. Post haec autem si
 verba quae in libro de ulceribus ab eo sunt scripta, tum
 quae in aliis omnibus libris saepe proposuit recorderis, de-
 bere imitatore esse medicum non tantum naturae, sed
 etiam eorum quae quum sua sponte veniunt conferunt, clare
 jam senis mentem intelliges de sanguine, quum magna sunt
 vulnera, detrahendo. Si namque expedit in talibus san-
 guinem effluere, non autem effluxit, quod deest ipse ad-
 jicias oportet; declarant id ea quae subjungit; quippe
 haec statim cum dictis verbis copulat: *Et ab iis quae in-*
veterata sunt ulcera ut sanguis crebro fluat efficere
prodest utcumque opportunum videbitur, tum ab ipsis ul-
ceribus tum a circumpositis ulceri partibus. Nam quo-
 niam praedixerat *omni ulceri recens facto sanguinem emit-*

Ed. Chart. X. [99.]

Ed. Bas. IV. (81.)

σκων ὡς εἰ μὴ καὶ τῶν κεχροτισμένων μνημονεύσειεν, οἴησεται τις ἐπὶ τῶν προσφάτων μόνων οὕτως αὐτὸν ἀποφήνασθαι, διὰ τοῦτο δεόντως προσέθηκε τὸ καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἐλκείων ἀφαιρεῖν τοῦ αἵματος. ἀλλ' εἶπερ ἐκεῖνο καθόλου παρ' αὐτοῦ μεμαθήκαμεν, ὡς ἀρχομένων μὲν τῶν ἑυμάτων ἀντισπᾶν προσῆκεν, ἐστηριγμένων δὲ ἐν τῷ πεπονθότι μορίῳ τὴν κένωσιν ἢ ἀπ' αὐτοῦ ποιῆσθαι τοῦ πεπονθότος μορίου, ἢ ὅτι μάλιστα πλησιέστατα, πρόχειρον ἡμῖν καὶ νῦν συλλογίσασθαι περὶ τῆς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεως, ὡς ἐν ἀρχῇ μὲν πόρρωθεν ἔξ, ὑστεροῦ δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἠλκωμένων προσῆκει ποιῆσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ τούτοις αὐτοῖς οἷς εἴρηκα προσθεῖς ὡς τὸν πλεονάζοντα χυμὸν ἐκκενοῦν ὁ Ἱπποκράτης συμβουλεύει, ποτὲ μὲν ἐπὶ τὴν τοῦ αἵματος ἀφαιρέσιν ἄξεις, ὅταν τοῦτο κρατῇ, ποτὲ δ' ἦτοι ξανθῆς, ἢ μελαίνης χολῆς, ἢ φλέγματος ἀγωγὸν δώσεις φάρμακον, ἐκείνου μνημημένος ἐν ἅπασιν τούτοις, ὡς οὐκ ἔστιν ἔλκος ἢ ἔλκος οὐδεμία τῶν τοιούτων ἰάσεων, ἀλλ' ἦτοι κακοχυμίας συμπαρούσης, ἢ πλήθους, ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἐρπητος, ἢ

tendum esse, cernens, nisi etiam de inveteratis mentionem faceret, fore ut ab aliquo putaretur de recentibus tantum ita pronunciaſſe, idcirco illud recte adjecit, *et ab inveteratis ulceribus sanguinem mittendum esse*. At si id perpetuum est quod ab eo didicimus, incipientem fluxionem revellendam esse, fixam vero jam in laborante parte vacuandam esse vel ab ipsa parte affecta vel a maxime vicina, in promptu nobis et de sanguinis detractioe colligere nunc est quod in principio haec e longinquo, postea ab ipsis exulceratis partibus sit emolienda. Quin etiam si iis quae jam dixi illud quoque adjicias, quod ipsum qui redundat humorem vacuandum esse Hippocrates suadet, alias sanguinis detractioe adhibebis, quum videlicet is vincit, alias medicamentum, quod ad bilem flavam vel atram vel pituitam educendam vim habet, dabis, illius interim in omnibus his non immemor, non esse ulceris qua ulcus est ullam id genus curationem, sed vel vitiosi qui conjunctus est succi, vel plenitudinis, vel phlegmones, vel herpetis, vel ejus generis alterius; sed

Ed. Chart. X. [99. 100.]

Ed. Bas. IV. (81.)

τινος ἐτέρου τοιούτου· καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἐνίοτε τῶν συμβεβηκότων τι τοῖς ἔλκεσιν ἐνδείξιν ἰδίαν ποιῆται, καθάπερ καὶ τὸ μέγεθος. [100] εἴρηται δὲ καὶ περὶ αὐτῶν ἐν τῷ πρὸ τούτου γράμματι, τὰς διαφορὰς τῶν ἐλκῶν ἀπάσας, ὅποσαι τέεισι καὶ ὅποιαί καὶ τίς ἐφ' ἐκάστου αὐτῶν ἐνδείξις, ἐξηγησαμένου μου. τὸ δ' ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ νοσήματος ἐνδείξιν γίγνεσθαι κενώσεως, ἐν ἐκείνῳ μὲν οὐκ εἶπον τῷ λόγῳ, διότι τε μακροτέρας ἀποδείξεως ἐδεῖτο καὶ τὴν τοῦ ὅλου σώματος ἐπιμέλειαν οὐ συνῆπτον ἐν αὐτῷ τοῖς ἔλκεσιν, ἐνταῦθα δὲ διεξῆλθον ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρῆσιμον.

Κεφ. ζ. Ὁ γὰρ τοι σύμπας λόγος ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἐνδείξεως, ἣν ἀπὸ τῆς ἰσχύος φαμέν τοῦ νοσήματος λαμβάνεσθαι καὶ μετὰ ταῦθ' ἡμᾶς ἀναμένει ῥηθῆναι, καθάπερ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς ἡλικίας, καὶ προσέτι καὶ ἡ ἀπὸ τῆς τῶν χυμῶν ἰάσεως· οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τῶν πεπονθότων μορίων ἐνδείξις εἰς τὴν θεραπείαν γιγνομένη, τελειότερον ἐν τοῖς ἐξῆς ὑπομνήμασιν ἀποδοθήσεται. νυνὶ μὲν γὰρ ὅσον ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῶν, τουτέστι τῆς κρᾶσεώς τε καὶ οὐσίας, οἷον τ' ἐστὶν

nec illius oblitus, quod aliquid interdum ex iis quae ulceribus accidunt indicationem propriam suggerat, veluti, et magnitudo. Dictum autem et de ipsis ulceribus est in libro qui hunc praecedit, ubi ulcerum differentias omnes et quot et quae sint et quae fit uniuscujusque indicatio, exposuimus. Praeberi tamen vacuandi indicationem ab ipsa morbi vi ac magnitudine in eo libro non dixi, propterea quod et longiorem demonstrationem requirebat, et totius corporis curam cum ulceribus in eo non conjunxi; hic vero exequutus sum quantum ad rem propositam erat utile.

Cap. VII. Nam absolutus sermo de hoc genere indicationis, quam a magnitudine morbi sumi diximus, etiam in sequentibus habendus reliait; pari modo de indicatione quae ab aetate sumitur, praeterea de ea quae ab humoribus sanandis accipitur; ad eundem modum et quae ab affectis partibus indicatio exhibetur consummatius in sequentibus libris tradetur. Nunc enim quod ab earum natura, id est temperamento et substantia sumi ad curationem potuit, tan-

Ed. Chart. X. [100.]

Ed. Bas. IV. (81.)

εἰς τὰς ἰάσεις λαμβάνεσθαι λέλεκται μόνον· ἢ δ' ἀπὸ τῆς
 θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως, ἔτι τε χρείας, ἀναισθησίας τε καὶ
 δυσαισθησίας ἐνδείξεις οὐκ εἴρηται· λεγέσθω δὲ καὶ περὶ τού-
 των ὅσον εἰς τὴν τῶν ἐλκῶν ἴασιν διαφέρει. τὸ μὲν οὖν
 αἰσθητικὸν μόριον ἀνωδύνως ὅτι μάλιστα χρὴ πειρᾶσθαι
 θεραπεύειν· εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἢ τῶν ἀνωδύ-
 νων ὕλη. τὸ δὲ δυσαισθητότερον ἐγγωρεῖ καὶ διὰ τῶν σφο-
 δρατέρων, εἰ ἢ διάθεσις οὕτω κέλευει· καὶ μὲν δὴ καὶ τοῦ
 μὲν κυρίου μορίου τὸν τόρον χρὴ φιλάττειν, ὡς ἐπὶ πλεόν
 ἐν τοῖς περὶ φλεγμονῆς λογισμοῖς ἀποδειξομεν· εἰ δέ τι μὴ
 τοιοῦτον, ἐγγωρεῖ τοῦτο καὶ τὴν χαλαστικὴν ἀγωγὴν τῆς θε-
 ραπείας ἀλύτως δέχεσθαι. ταυτὶ μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἐπι-
 πλεόν ἐροῦμεν, ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τὴν ἀπὸ τῆς θέσεώς
 τε καὶ διαπλάσεως τῶν μορίων ἐνδείξιν ἔτι προσθέντες, οὕτω
 καταπαύσομεν καὶ τουτὶ τὸ τέταρτον βιβλίον. ἐντεῦθεν γοῦν
 ἐπεροήθη τὸν μὲν κατὰ τὴν κοιλίαν ἠλκωμένον πίνειν τὰ
 φάρμακα, τὸν δὲ κατὰ τὸν στόμαχον, οὐχ ἅπαξ οὐδ' ἀθρόως
 ὅλα προσφέρειν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τε καὶ συνεχῶς· ἐν γὰρ

tum diximus; quae vero tum a situ tum conformatione,
 itemque usu, praeterea sensus acumine hebetudineve indicatio
 suggeritur, hanc non attigimus; dicatur itaque et de his quan-
 tum sit ad ulcerum curationem utile. Igitur quae praedita
 sensu pars est, eam quam maxime citra dolorem curare ten-
 tandum, tradita vero anodynorum remediorum materia est
 in iis libris qui sunt de simplicibus medicamentis inscripti.
 Quae stupidior est, haec, si affectus ita suadet, valentiora re-
 media recipit, et principis quidem partis robur fervari oportet,
 veluti latius ubi de phlegmone agemus doccebitur; quod
 tale non est, licet huic eam medendi rationem tuto adhi-
 beat quae laxando remittendoque mitiget. Atque haec qui-
 dem in sequentibus fusius tractabimus. In hoc libro indi-
 cationem quae a situ et a conformatione partium sumitur
 trademus, atque ita quarto huic libro finem imponemus.
 Hinc igitur excogitatum est ei cui exulceratus ventriculus
 sit medicamenta esse bibenda; cui stomachus, non semel
 nec tota simul affluenda, sed paulatim et assiduae, quando

Ed. Chart. X. [100.]

Ed. Bas. IV. (81.)

τῷ παρέρχεσθαι καὶ ψαύειν ἢ ὠφέλεια τούτοις ἐστίν, οὐκ ἐν τῷ περιέρχεσθαι καὶ πλησιάζειν ἐπὶ πλείονα χρόνον, ὥσπερ τῇ γαστρὶ. καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς χρηρὰ παχύτερα προσφέρων ταῦτα καὶ γλίσχα, παρὰ τῆς θεσεώς τε καὶ διαπλάσεως ἢ ἐνδειξις. ἐπεὶ γὰρ δίοδος τις ὁ στόμαχος ἐστὶ τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων, διὰ τοῦτο πάντων τῶν ἔχεσθαι τε καὶ περιπήγνυσθαι καὶ προσκολλᾶσθαι δυναμένων ἐστὶ χρεία φαρμάκων, οὐ τῶν ἀποκλύζεσθαι καὶ διαθῆναι ἐτοιμῶς πεφυκότων. περιπήγνυται μὲν οὖν παχέα, κολλᾶται δὲ τὰ γλίσχα. τὰ δ' ἐν τοῖς παχέσιν ἐντέροις ἔλκη τῶν διὰ τῆς ἔδρας ἐπιμεμένων χρηρὰ μᾶλλον φαρμάκων· ἐγγυτέρω γὰρ ταύτης ἐστὶ τὰ δ' ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐμφοτέρων· πορρότερω γὰρ ἤδη ταῦτ' ἐστὶ καὶ μέσα τῇ θέσει τῶν ἀνωθέν τε λαμβανόμενων καὶ κάτωθεν ἐπιμεμένων φαρμάκων. κοινὴ δ' ἐπὶ πάντων τῶν ἐντὸς μορίων ἐνδειξις αἰρεῖσθαι μὲν τὰ συνηθέστατα τοῦ ζώου τῇ φύσει καὶ σιτία καὶ φάρμακα· φεύγειν δὲ καὶ ἀποτρέπεσθαι τὰναντία· καίτοι γ' ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ἐλκῶν ἄλλο-

ex transitu et contactu vulneribus quae hic sunt utilitas accedit, non ex continendo et diutius adhaerendo, sicut iis quae in ventriculo sunt. Quin imo et quod crassiora haec et magis lenta sint adhibenda, id quoque a situ et conformatione est indicatum. Nam quoniam gula transitus quidam comestorum bibitorumque est, idcirco medicamentorum eget quae adhaerere et undique quasi concrefcere et agglutinari possint, non autem quae elui ac desfluere sint prompta. Ac circa partes ejus concrefcunt quae crassa, agglutinantur quae lenta sunt. Quae vero ulcera in crassis sunt intestinis, iis quae per sedem injiciuntur remediis magis egent; nam ipsi magis sunt propinqua; quae in tenuibus habentur, quoniam et longinquiora sunt et medio situ posita, ambo *requirunt*, et quae superne sumuntur et quae per sedem infunduntur medicamenta. Sane communis omnium internarum partium indicatio est, ut ea eligantur quae animalis naturae maxime sint familiaria, sive ea cibi sint sive medicamenta; fugiantur respuanturque huic contraria;

Ed. Chart. X. [100. 101.]

Ed. Bas. IV. (81. 82.)

πος καὶ ἡ τῶν τοιούτων χρῆσις, ἰοῦ καὶ χαλκοῦ κεκαυμένου καὶ λεπίδος χαλκοῦ καὶ καθμείας καὶ πομφόλυγος καὶ λιθαργύρου καὶ ψιμμυθίου. ταῦτ' οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς ἐν[101]τός. εἴρηται δὲ περὶ τῆς φύσεως αὐτῶν ἐν τε τῷ τρίτῳ περὶ κρᾶσεων καὶ τοῖς περὶ φαρμάκων. αἰρεῖσθαι δὲ καὶ τὰς τροφάς, εἰ μὲν εἰς οὐλὴν ἀγαγεῖν, ἢ κολλῆσαι βουλοίμεθα τὸ ἔλκος, αὐστηράς τε καὶ γλίσχρας καὶ ἀδήκτους· εἰ δ' ἀνακαθῆραι, ῥυπτούσας μετρίως. εἰς μὲν δὴ τοῦτο πάντων ἄριστον μέλι ἀπεφθον, τὰ δ' αὐστηρὰ πόματα καὶ αἱ τοιαῦται τροφαὶ πρόδηλοι παντί. καλῶ δ' αὐστηρὸν ὅπερ καὶ στυφον ὀνομάζεται, τὸ στρυγνὸν δὲ ἐπιτεταμένον ἐστὶν αὐστηρὸν. ὅσα δὲ φάρμακα λαμβάνεται τοῖς ἐντός ἄλυπα γέγραπται μὲν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων, εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ὁ τύπος αὐτῶν. ὑποκυστὶς δὴ βαλεῦστιον καὶ κύτινοι ῥοιῶν καὶ κηκὶς καὶ ῥοιᾶς λέμνιατα καὶ Σά(82)μιος ἀστήρο καὶ Αἰθιοπία σφραγὶς καὶ χυλὸς ῥοῦ καὶ ῥόδων, ἀκακία τε καὶ τᾶλλα ὅσα τοιαῦτα τοῖς ἐντός ἔλκεσιν ἀρήγοντα, βλάβην δ'

quanquam in iis quae foris sunt ulceribus innoxius etiam talium medicamentorum est usus, aeruginis aerisque usui et aeris squamae et cadmiae et pompholygis, lithargyri et cerussae; haec igitur et similia interioribus exhiberi non debent. Porro proditum de natura horum est tum in tertio de temperamentis volumine tum in libris de simplicibus medicamentis. Eligenda vero alimenta sunt, si ad cicatricem perducere aut glutinare ulcus studemus, tum austera tum glutinosa tum quae minime mordeant; sin emundare, quae modice abstergeant, quod munus mel crudum praeter caetera praestiat. Austerae vero potiones et ejusdem rationis alimenta cuique sunt nota. Voco austerum id quod adstringens dicitur, acerbum vero quod intensum austerum est. Quae vero medicamenta citra internarum partium molestiam fumantur tradita sunt in iis libris qui de medicamentis sunt scripti, dicetur tamen et nunc eorum formula. Ergo internis ulceribus opitulantur hypocyttis et balaustium et cytini puniceorum et galla et malicorium et terra Samia et Lemnium sigillum et rhois rosarumque succus et acacia alia-

Ed. Chart. X. [101.]

Ed. Bas. IV. (82.)

οὐδεμίαν ἐργάζεται περὶ τὰ σπλάγχνα, δίδοναι δ' αὐτὰ διά
 τινος τῶν στυφόρτων ἀφεψήματος, ἢ μήλων κυδωτίων, ἢ
 σχίνου, ἢ βάτου ἀκρεμόρων, ἢ ἀμπέλων, ἢ μύρτων, ἢ καὶ
 δι' οἴνου τινὸς τῶν αὐστηρῶν. εὐδήλος δὲ ἢ τοῦ οἴνου χρῆ-
 σις, ὡς πεφυλάχθαι χρὴ τὸν καιρὸν τῶν φλεγμοτῶν· ἄλλως
 δ' οὐδὲν κωλύει δίδοναι. εὐδήλον δὲ ὡς καὶ ἀναλαμβάνειν
 χρὴ τὰ τοιαῦτα φάρμακα, παρασκευάζοντα διὰ τε τῶν εἰρη-
 μένων ὑγρῶν καὶ προσέτι τραγακάνθης τε καὶ κόμμεως ἐπι-
 μιγνύοντα καὶ μάλιστα τοῖς ἐν στομάχῳ προσάξειν μέλλοντα.
 καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνακογχυλίζεσθαι μὲν τοῖς κατὰ τὴν φάρυγγα
 καὶ τὰ παρίσθημα προσφέροντα κελεύειν χρὴ, κατέχειν δ'
 ὑπτιον ἐπὶ πλεῖστον ἐν τῷ στόματι χαλαροὺς ἐργασάμενον
 ἅπαντας τοὺς τῆδε μῦς, ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἐλκῶν·
 παραθήει γὰρ οὕτως ἀτρέμα καὶ κατὰ βραχὺν, σαφῶς καὶ
 αἰσθητῶς εἰς αὐτὴν τὴν ἀρτηρίαν τοῦ φαρμάκου· καὶ γὰρ
 κἂν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν εὖ εἰδέναι χρὴ παρηθούμενον οὐκ
 ὀλίγον ἐνταῦθα τοῦ πόματος. ἀλλ' ὥσπερ υγιαινόντων, οὕτω

quae id genus, quae ulceribus internis praefidium afferunt nec ullam visceribus noxam inferunt. Danda vero haec sunt ex aliquo adstringentium decocto, vel mali cotonei vel itisci vel summorum rubi vitisve vel myrstorum vel *denique* ex vino aliquo austero. Non latet autem et de vini usu, quod cavendum id est ubi phlegmones suspicio adest, alias dari nihil vetat. At manifestum est ejusmodi medicamenta praeparanda, ac jam dictis humidis excipiendia esse; tum vero tragacanthem et gummi illis admiscenda ac potissimum quis ea iis quae in gula sunt exhibebit. Sed et gargarizare quoque jubendum est ei qui ad fauces et paristhemia his utetur. At ad ulcus quod in aspera sit arteria, ut supinus quam diutissime in ore teneat ac omnes qui illic sunt musculos relaxet remittatque praecipendum; influit enim sic sensim et paulatim de medicamento aliquid sensibilibiter et manifeste in ipsam arteriam; nam et quum secundum naturam se habet, scire licet potionis nonnihil huc percolari. Sed veluti in secunda valetudine, ita in adversa cavendum

Ed. Chart. X. [101.]

Ed. Bas. IV. (82.)

καὶ ροσούντων φυλάττεσθαι χρῆ τὸ πλεόν, ὡς βηχῶν κινή-
 τικόν. ἄχρι μὲν γὰρ ἂν ἐν κύκλῳ παρὰ τὸν χιτῶνα τῆς ἀρ-
 τηρίας ὡσπερὶ παρὰ τοῖχον ὕδωρ φέρεται τὸ ὑγρὸν, οὐκ
 ἐργάζεται βῆχα, τὸ δ' εἰς τὰς ὁδοὺς μέσας τοῦ πνεύματος
 ἐπιπίπτον εὐθὺς βηχῶδεις ἀποτελεῖ. ταῦτά γε οὖν ἀπὸ τῆς
 θέσεως καὶ διαπλάσεως τῶν μορίων εἴληπται πάντα· καὶ πρὸς
 τούτοις ἔτι τὸ συμμιγῆναι μέλιτος ἅπασιν τοῖς πρὸς τὰς
 ἐλκώσεις φαρμάκοις ἐπὶ τὸν κατὰ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεύ-
 μορα· μόνα γὰρ εἴπερ ἐπὶ τούτων αὐστηρὰ προσφέρουσιν φάρ-
 μακα, χρονίζει κατὰ τὴν γαστέρα. τῆς οὖν ἀναδόσεως αὐτῶν
 ὄργανον ὑπάρχει τὸ μέλι καὶ ἔστιν οἷον ὄχημά τι ταχείας φο-
 ρᾶς, ἅμα τῷ μηδὲ βλάπτειν ἔλκη. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον
 αὐτὸ τε τὸ μέλι καὶ τῶν οὐρησιν κινούντων τιὰ μίγνεσθαι
 χρῆ τοῖς τῶν ἐλκῶν φαρμάκοις, ἐπειδὴν τὰ κατὰ τὴν κύστιν
 καὶ τοὺς νεφροὺς ἤ πεπορθότα. τὸ δὲ καὶ τὰς διαγνώσεις
 τῶν ἠλκωμένων μορίων, ἀπὸ τε τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τῆς
 ἐπεργείας καὶ χρείας γίγνεσθαι καὶ τῆς θέσεώς τε καὶ διαπλά-
 σεως, εὐδὴλον μὲν οἶμαι, κῆρ ἐγὼ μὴ λέγω, δέκνυται δ'

est ne largius influat, utpote quod tussim excitabit. Nam
 quoad humor undique juxta tunicas arteriae ceu juxta mu-
 rum aqua descendit, tussim non cit; si quid per mediam spi-
 ritus viam incidit, tussiles statim excitat. Tum haec igitur a
 situ et conformatione partium omnia sunt desumpta, tum
 vero non minus illud quod omnibus medicamentis quae
 thoracis et pulmonum ulceribus sunt destinata, mel sit ad-
 miscendum; nam si sola auftera his medicamenta exhibueris,
 ea in ventriculo morabuntur. Ergo distributionis eorum
 in corpus instrumentum est mel, ac celeris transitus veluti
 vehiculum; cum eo quod nec ulceri nocebit. Ad eundem
 modum quoties in vesica et renibus vitium confistit, non
 solum mel ipsum, sed etiam eorum quae urinas movent
 quippiam ulcerum medicamentis misceri oportebit. Illud
 quoque patere vel me tacente cuius arbitror, exulceratas
 partes tum ex earum substantia tum functione tum usu
 tum situ tum conformatione discerni. Monstratum autem

Ed. Chart. X. [101. 102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

αὐτόρως κἄν ταῖς περὶ τῶν πεποιθότων τόπων διαγιώ-
 σαι· ἀλλ' οὐ πρόκειται νῦν περὶ ἐκείων λέγειν· αὐθις οὖν
 ἐπὶ τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον ἐπάραται. φημί δὴ καὶ ταῦτα
 καὶ ἄλλα πολλὰ τὴν τῶν μορίων ἐνδείκνυσθαι θέσιν τε καὶ
 διάπλασιν· ἐπιθεῖν γὰρ τὸ ἠλωμένον μόριον οὐκ ἐγγωρεῖ
 καλῶς ἄνευ τοῦ λαβεῖν τὴν ἐνδείξιν ἢ ἐκ τῆς διαπλάσεως,
 ἢ ἐκ τῆς θέσεως, ἢ ἐκ συναμφοτέρων· ἐπιέναι τε τὸν ἀλί-
 σιον τοῦ κλυσιῆρος εἰς τὴν ἔδραν ἐπιτηδείως οὐχ οἷόν τε χωρὶς
 τῆς τοιαύτης ἐνδεί[102]ξεως. καὶ μὴν καὶ διὰ τοῦ κενλοῦ
 φάρμακον ἐπιέναι πολλὰκις εἰς τὴν κύστιν ἀναγκαῖόν ἐστι.
 περὶ μὲν γὰρ τοῦ καθεῆρος οὐδὲν δεόμεν λέγειν, ὡς οὐχ
 οἷόν τε ἐστὶ καλῶς χρῆσασθαι αὐτῷ χωρὶς τοῦ καὶ θέσιν
 ἀκριβῶς ἐπίστασθαι καὶ διάπλασιν ὅλης τῆς κύστεως. ἐν μὲν
 δὴ τοῖς τοιούτοις ἅπασιν πρόδηλον ὡς οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν
 ὅλην θεραπείαν ὁ πεποιθὸς τόπος συναρδεύονται. ἐπὶ δὲ
 τῶν καλουμένων ἡχημάτων, πλείους ἐνδείξεις φαίρονται συν-
 τρέχειν εἰς ταῦτό· καὶ γὰρ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς θέσεως ὀρθῶς ἂν
 ἐξετάζοντο· διότι γὰρ ἐν βᾶθει τοῦ σώματος ἐστὶ καὶ κατα-

id abunde est in libro de dignotione affectorum locorum;
 verum non est de illis nunc dicendi locus; rursus igitur ad
 medendi methodum revertor. Ajo igitur et haec et alia
 multa ex conformatione partium posituraeque indicari; nam
 quando nec deligare commode aegram partem possis, nisi
 prius vel ex conformatione vel positura vel utrisque indi-
 cationem sumpseris, sed nec immittere in sedem clysteris
 fistulam commode queas absque ejus generis indicatione.
 Jam per penem injicere medicamenta in vesicam saepe ne-
 cessum est. Illud de cathetere apponere opus non est,
 quod eo probe uti omnino nequeas, nisi et situm et figuram
 totius vesicae perspectam habeas. In talibus ergo omnibus
 clare patet non parum ad totam curationem affectum ipsum
 locum simul indicare. In iis autem quae rupta dicuntur
 plures indicationes in idem concurrunt, siquidem et quae a
 situ capitur recte ad examen venit; nam propterea quod
 et in profundo corporis sunt et latent, idcirco diversam

Ed. Chart. X. [102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

κέκρυπται, διὰ τοῦτο καὶ τῆς θεραπείας ἐξηλλαγμένης παρὰ τὰ φαινόμενα δεήσεται. διότι δὲ σὺν ἐκχυμώσει μὲν πάντως, ἐνίοτε δὲ καὶ σὺν περιθλάσει τῆς ἐρῶγυίας σαρκὸς ἀποτελεῖται, διὰ τοῦτο πλείους ἰάσεις ἐνδείξεται· αἶ γὰρ τῶ πλήθει τῶν διαθέσεων οἱ πρῶτοι σκοποὶ τῶν ἰάσεων ἰσάριθμοι. λεχθήσεται μὲν οὖν ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς περὶ τῆς φλεγμονῆς λογισμοῖς ὡς ἰσχυροτέρων δεῖται φαρμάκων ἅπαντα τὰ διὰ βάρους πεπονηκότα σώματα τῶν ἐπιπόλῃς ἀρῶστων. δῆλον δ' οἶμαι καὶ νῦν ἤδη τό γε τοσοῦτον, ὡς ἐκλύεσθαι τὴν δύναμιν ἀναγκαῖόν ἐστι τῶν ἐπιτιθεμένων ἔξωθεν φαρμάκων, ὅταν ἐν τῶ βάρει κατακεκρυμμένον ἢ τὸ δεόμενον τῆς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας· ἐπιτείνειν οὖν αὐτὴν εἰς τοσοῦτον προσήκει εἰς ὅσον ἐκλύεσθαι μέλλει κατὰ τὴν εἰς τὸ βάρος ὁδόν. αἱ δ' ἐκχυμώσεις ἅπασαι τὸν σκοπὸν τῆς ἰάσεως κένωσιν ἔξουσιν· ὥστε θερμαινόντων αὐταῖς καὶ μετρίως ξηραίνοντων ἐστὶ χρεία φαρμάκων. ὅσα γὰρ ἰσχυρῶς ξηραίνει, διαφορεῖ μὲν εὐθὺς κατ' ἀρχὰς ἐπιδηλότερον τῶν ἀσθενεστέρων, ἀπολείπει δέ τι λείψανον τῆς διαθέσεως σκιρῶδες καὶ δυσίαιον.

curationem ab iis quae apparent postulabunt. Quoniam vero cum ecchymosi quidem omnino, aliquando vero et cum contusione circum ipsam praeruptam carnem consistunt, ideo plures curationes indicabunt; semper enim affectuum numero primi medendi scopi respondent. Ac docebitur quidem ubi de phlegmone differemus locupletius quod valentiora medicamenta requirant quaecunque in profundis partibus laborant quam quae in summo corpore sunt affecta. Nunc id saltem arbitror patere, quod exolveri necessum est medicamentorum quae foris applicantur vim ubi quod ab his juvandum est in profundo latet; quare intendere hanc eatenus oportebit quatenus per transitum ad profundum est remittenda. Sane ecchymosis omnis vacationem pro remedio curationis indicat; quare calefacientibus huic et modice siccantibus medicamentis est opus. Nam quae vehementer siccant, discutunt illa siquidem in principio evidentius quam quae sunt imbecilla, caeterum nonnihil ipsius vitii scirrhusum difficileque curatu

Ed. Chart. X. [102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

εἰρήσεται μὲν οὖν καὶ τοῖς ἐξῆς περὶ τούτων ἀκριβέστερον, ἀλλὰ καὶ νῦν ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρήσιμον αὐτάρκως λέλειται. τὰ τε γὰρ ὑγραίνοντα καὶ θερμαίνοντα φάρμακα καὶ ταῦτα δὴ τὰ συνήθως ἅπασιν ὀνομαζόμενα χαλαστικά καὶ τούτων ὅσα βραχὺ μὲν πρὸς τὸ ξηρότερον ἀποκεχώρηκεν, οὐπω δὲ σαφῶς οὐδ' ἐναργῶς ἐστὶ συντατικά, τῶν ἐκχυμωμάτων ἀπάντων ἐστὶν ἰάματα. γρηὶ δὲ δηλοῖται καὶ ταῦτα τοῖς τῶ ἐν βάθει τοῦ σώματος ῥήγμασι συνεπιτείνεσθαι τε τῇ δυνάμει καὶ δριμύτερα προσφέρεσθαι καὶ τμητικώτερα καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν ἐνεργέστερα τοσοῦτον εἰς ὅσον τοῦ δέρματος ἀποκεχώρηκε πρὸς τὸ βάθος ἢ ἐκχύμωσις. ἐκ τῶν τοιούτων εἴη ἂν καὶ ἡ τῆς σικύας χρῆσις ὠφέλιμος· ὄργανον δὲ καὶ αὕτη τοῖς ἰατροῖς ἐξεύρηται βιαίας ὀλκῆς. ἐπειδὴν μέντοι διαφορηθῆ τὸ σύμπαν ἐκχύμωμα, ξηραίνειν ἤδη σφοδρότερον ἐγχωρεῖ τὸ ῥήγμα καὶ συνάγειν ἐπιδέσει καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν ἅπαντα πράττειν ὑπὲρ τοῦ συμφῦναι τὸ ἔλκος. εἰ μὲν οὖν ἐν τάχει διαφορηθῆ τὸ ἐκχύμωμα, προσίεται ῥαδίως τὴν σύμφυσιν ἢ ἐξόωγνῆ σάροξ· εἰ δ' ἐν χρόνῳ πλείονι διαφοροῖτο

relinquunt; dicemus autem de his in sequentibus diligentius, sed et nunc quantum ad rem pertinet abunde est dictum. Quae enim humectant calcfaciuntque medicamenta, praeterca haec quae omnes jam vocare chalastica, *laxantia*, solent; atque ex his quaecunque ad siccius paulo vergunt, nec tamen ad hunc clare manifesteque contrahentia sunt, haec omnium sunt ecchymomatum remedia. Curandum vero est ut una cum ruptis quae in profundo haerent corpore haec tum vires magis habeant intentas tum ipsa magis acria magisque incidentia sint, tum, ut semel dicam, tanto efficaciora quanto magis a cute ad profunda ecchymosis excessit. In talibus sane nec cucurbitae usus sit inutilis; id etiam est instrumentum ad violentum attractum a medicis excogitatum. Caeterum quum totum ecchymoma discussum, siccare jam vehementius ruptum ipsum permittitur, ac deligatura conjungere, omniaque in summa facere quae ut ulcus coalescat efficiant. Ergo si discussum celeriter ecchymoma sit, facile coalescet rupta ipsa caro; sin longiore spa-

Ed. Chart. X. [102.]

Ed. Bas. IV. (82.)

ῥύπος ἀξιόλογον ὑποτρεφόμενον ἐν τῷ μεταξύ τῶν χειλῶν ἴστανται τοῦ ἔλκους· ὥστ' οὐδέθ' οἷόν τε συμφῦναι τῷ ῥήγματι. καὶ διὰ τοῦτο πᾶν ὀτιοῦν αἴτιον ὑπομιμνήσκει ταῦτα· καὶ γὰρ ῥιγώσαντες καὶ ἀπεπλήσαντες καὶ πυρέξαντες καὶ σφοδρότερον ἐνεργήσαντες τοῖς τοιοῦτοις μορίοις εὐθείως ἀλγοῦσιν· οὐ γὰρ συνέφυ τὰ χεῖλη τοῦ ῥήγματος, ἀλλὰ παρὰ-καίται μόνον· ὥστε μικρὰ πρόφασις ἀφίστησί τε ῥαδίως ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰ καὶ τὴν μεταξύ χώραν ἐμπίπλησιν ὑγρότητος περιττῆς. καὶ τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐκχύμωμα γίνεται συνεχῶς αὐτοῖς ὅμοιον τῷ κατ' ἀρχάς, ἥντινα τὸ πρότερον ἢ σὰρξ ἐξήραγη, πλὴν ὅτι νῦν ἰχθῶρός τις μᾶλλον λεπτοῦ, κατ' ἀρχάς δ' αἵματος ἦν τὸ ἐκχύμωμα; διὰ τοῦτο καὶ ῥᾶον νῦν ἢ κατ' ἀρχάς διαφορεῖται. ταῦτα μὲν οὖν εἰρηταί μοι πρὸς τε τὴν περὶ τῶν ἐλκῶν λόγον ἀποχρήσοντα, καὶ ἤδη τέλος ἐπιτίθῃμι καὶ τῷδε τετάρτῳ γράμματι.

tio discussum fit, fordes multa subnascens medium inter ulceris labra spatium occupat, ita ut jam coire ruptio non possit. Atque inde adeo fit ut qualibet levi de causa nos haec sui admoneant; nam sive quis obrigit, sive non concoxit, sive febre laboravit, sive se vehementius fatigavit, ejusmodi partibus illico dolet; non enim in idem coire ruptionis labra, sed tantum prope sunt admota; quo fit ut leve momentum ea facile separet et medium locum supervaeco humore repleat. Et quid quaeso aliud quam assidue novum ecchymoma his gignitur et primo illi, quum videlicet primum caro est rupta, simile? nisi quod nunc ex tenui magis sanie constat, quum in principio e sanguine ecchymoma esset, ideoque facilius etiam nunc quam intra initia discutitur. Haec itaque quae hactenus diximus disputationi de ulceribus satisfacient, sinemque jam quarto huic volumini impono.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Ε.

Ed. Chart. X. [103.]

Ed. Bas. IV. (83.)

Κεφ. α'. Τὴν τῶν ἐλκῶν ἴασιν ὡς ἂν τις ἄριστα ποιοῖτο διὰ τῶν ἔμπροσθεν τοῦδε δυοῖν ὑπομνημάτων διερχόμενος, καὶ τοὺς ἄλλους μὲν ἅπαντας ἰατροὺς ὅσοι χωρὶς τοῦ ζητεῖσθαι τὰ στοιχεῖα τῶν ἀπλῶν ἐν ἡμῖν μορίων ἀπτονται τῆς τέχνης οὐ δυναμένους οὐδὲν ἰάσασθαι μεθόδῳ, πάντων δὲ μάλιστα τοὺς τὴν Θεσσαλοῦ πρεσβεύοντας αἴρεισιν, ἐπέδειξα. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τὰ γ' ἐν τοῖς διαφέρουσι μέρεσιν ἔληκτο διαφόρως θεραπεύειν ἀξιοῦσιν ὑπὸ τῆς πείρας δεδιδαγμένοι· τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ διὰ τὸ περιττὸν τῆς σοφίας ἅπαν

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER V.

Cap. I. Quemadmodum quis ulcerum curationem optime moliat, quum duobus ante hunc libris docuerimus, illud obiter ostendimus, reliquos omnes medicos, qui simplicium in nobis partium elementis minime inquisitis artem adeunt, non posse quicquam certa ratione sanare, minimeque omnium qui Thessali sectam profitentur; reliqui namque ea saltem ulcera quae in diversis sint partibus diversis rationibus sananda censent, ipsa nimirum experientia docti. Qui vero Thessalum auctorem sequuntur, propter

Ed. Chart. X. [103. 104.]

Ed. Bas. IV. (85.)

ἔλκος ὁμοίας δοκεῖ δεῖσθαι θεραπείας, ἐν ὅτωπερ ἂν ἡ μέρει τοῦ ζώου γεγρονός· εἰ μὲν γὰρ εἴη κοῖλον, ἀναπληρώσεως αὐτό φασι χρῆξιν· εἰ δ' ὀμαλές, ἐπουλώσεως· εἰ δ' ὑπερσαρκούν, καθαιρέσεως· εἰ δ' ἐναιμόν τε καὶ πρόσφατον κολλήσεως· ὥσπερ τῷ ταῦτα γινώσκειν, ἀκόλουθον ἐξ ἀνάγκης τὸ θεραπέειν ὀρθῶς, ἀλλ' οὐχὶ κοινὸν μὲν τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς ἰδιώτας ὑπάρχον, οὐδεὶς οὖν ἀγνοεῖ τῶν ῥηθέντων οὐδέν. οὐ μὴν οὐδ' ὡς χρὴ σαρκῶσαι τὸ κοῖλον οὐδ' ὡς ἐπουλώσαι τὸ πεπληρωμένον, ἢ καταστεῖλαι τὸ ὑπερανυξανόμενον, ἢ συμψῦσαι τὸ καθαρὸν τε καὶ μὴ κοῖλον ἐπίστανται· μόνον γὰρ, οἶμαι, τῶν ἰατρῶν τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων ἔστιν ἥτοι γ' ἐκ λόγου τινός, ἢ ἐξ ἐμπειρίας, ἢ ἐκ συναμφοτέρου [101] τὴν εὕρεσιν ἔχοντα. πάλιν οὖν ἀναλαβόντες ἐν κεφαλαίοις, ὑπὲρ αὐτῶν διεξέλθωμεν ἕνεκα τοῦ συγράψαι τὴν ἀσχίην τῶν μελόντων λεχθήσεσθαι τῇ τελευτῇ τῶν φθαρόντων εἰρησθαι. πᾶν ἔλκος ἐδείχθη ξηραιόντων χρῆξιν φαρμάκων· ἀλλὰ τὸ μὲν κοῖλον ἥττον τε τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τῷ μετριῶς ξηραί-

abundantiam sapientiae omne ulcus, quacumque in parte animalis federit, similis egere curationis putant; nam si cavum sit, impleri, si aequale, cicatrice induci, si caro supercrescat, hanc detrahi, si cruentum recensque sit, agglutinationem postulare ajunt: ceu vero qui haec norit, eum recte mederi sit necesse, nec sit haec ratio etiam cuilibet e plebe communis, quum nemo sit qui horum quidquam ignoret. Caeterum nec quemadmodum carne implendus sinus sit, nec quemadmodum ad cicatricem perducitur quod impletum est debeat, aut comprimi quod superauctum, aut coalescere quod purum citraque sinum est intelligunt; sunt enim ejusmodi opera tantum medicorum quae vel ratione vel experientia vel utriusque ope sunt inventa. Rursus igitur repetentes summam ea percurramus, quo dicendorum caput cum dicatorum copuletur calce. Monstratum est omne ulcus siccantia medicamenta requirere, verum cavum minus quam reliqua, sic ea quae praeterquam quod modice siccant, etiam abstergendi facultatem obtineant, desiderare, quod vero con-

Ed. Chart. X. [104.]

Ed. Bas. IV. (83.)

νειν τὸ ῥύπτειν ἔχόντων, τὸ δὲ τῆς ἐνώσεως τῶν χιλῶν
 διόμερον, οἷα τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἰατρῶν ἐστιν ἔραι-
 μα, τῶν τε μᾶλλον ἔτι ξηραίνοντων καὶ χωρὶς τοῦ ῥύ-
 πτειν ἀτρέμα στεφόντων· ἔτι δὲ μᾶλλον ὅσα τῶν ἐλκῶν
 εἰς οὐλὴν ἀρχθῆναι δεῖται, ξηραίνοντων τε χορήξει φαρμάκων
 καὶ στεφόντων οὐκ ἀγεννῶς. εἰ δὲ ἢ σὰρξ αὐτῶν ὑπὲρ τὸ
 κατὰ φύσιν ἀρθείη, δριμέων τε καὶ καθαιρετικῶν, ἄπερ ἔξ
 ἀνάγκης εἶναι θερμὰ καὶ ξηρά. συμπτώματος δὲ τιнос ἐτέ-
 ρου προσγνωμένου τοῖς ἐλκεσιν ἀπὸ τῆς ἐκείνου φύσεως
 ὁ σκοπὸς τῆς ἰάσεως ἐλαμβάνετο· καὶ τούτου πάλιν ἢ τῶν
 φαρμάκων δύναμις. εἰ μὲν γὰρ ῥύπος ἐπιτραφείη, τῶν ἀφαι-
 ρούντων αὐτὸν εἶναι τὴν χρείαν· ἄπερ ἅπανθ' ὑπάσχει
 ῥυπτικὰ πολὺ δὴ τι πλεόν ἢ κατὰ τὰ σαρκούντα. πλέο-
 νος δ' ὑγρότητος ἐν αὐτοῖς φανείσης, ἔτι μᾶλλον ξηραίνειν
 χορῆναι τὸ φάρμακον, οὐκ ἐξιστάμερον τῆς οἰκείας ἰδέας.
 ἀλλ' εἰ μὲν κολλητικὸν εἶη, ξηραῖνόν τε καὶ στῦφον, εἰ δὲ
 σαρκωτικὸν, ξηραῖνόν τε καὶ ῥύπτον· ἐφ' ἐκάστου τε τῶν

jungi sibi labra postulat, cujusmodi sunt quae medicis cruenta
 dicuntur huic tum quae magis etiam siccent tum vero quae
 citra abstersionem leviter adstringant opus esse. Jam quae
 ulcera perducere ad cicatricem postulant, haec non solum ma-
 gis adhuc siccantibus, sed etiam strenue adstringentibus me-
 dicamentis egere. Quod si caro eorum praeter naturae mo-
 dum intumuit, acria et demolientia, quae eadem calida sic-
 caeque necessario sunt, desiderare. Si quod vero aliud sym-
 ptoma ulceri adjunctum erat, ab ejus natura curationis in-
 dicatio sumebatur, atque ex hac rursus remediorum facul-
 tas petebatur. Si namque sordes innasceretur, quae hanc
 tollerent opus esse, eaque omnia abstergendi facultatem
 habere multo sane majorem quam ea quae carne implerent.
 Si vero copiosior in his humiditas cerneretur, etiamnum
 quod magis siccaret medicamento opus esse, cacterum quod
 propriam speciem non egrederetur. At si agglutinans me-
 dicamentum esset, siccans adstringensque id esse debere; si
 carne impleturum, siccans et abstergens atque in singulis

Ed. Chart. X. [194.]

Ed. Bas. IV. (83.)

ἄλλων ὡσπερ εἴρηται. δυσκράτου δὲ τῆς ὑποκειμένης γενοῦσας σαρκὸς, ἐκείνης προτέρας ἰᾶσθαι τὴν δυσκράσιαν, τὴν μὲν ξηροτέραν τοῦ κατὰ φύσιν ὑγραίνοντας, τὴν δ' ὑγροτέραν ξηραίνοντας, καὶ τὴν μὲν θερμοτέραν ψύχοντας, τὴν δὲ ψυχροτέραν θερμαίνοντας, καὶ εἰ κατὰ σύζυγιαν δὲ τινα δύσκρατος ὑπάρχοι, καὶ τὴν τοῦ φαρμάκου δύναμιν ἐξ ὑπεραντίου κατ' ἀμφοτέρας αἰρεῖσθαι τὰς σύζυγίας. κοινὸν γὰρ εἶναι τοῦτό γε τῶν παρὰ φύσιν ἀπάντων ὡς μηδὲν δύνασθαι πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανέλθειν ἄνευ τῶν ἐναντίων ἑαυτῷ τῇ δυνάμει. προσεπισκοπεῖσθαι δ' ἐν τῷδε καὶ τὰς αὐτῆς τῆς δυσκράσιος αἰτίας εἴτε κοινὰ τοῦ σώματος ἀπαντας ὑπάρχοιεν, εἴτε μορίων τινῶν ἐξαίρετοι, κατὰ συμπάθειαν ἀδικοῦσαι τὸ ἠλκωμένον. ἐξἰᾶσθαι δὲ προτέραν μὲν τὴν τῆς γινομένης δυσκράσιος αἰτίαν, ἐφεξῆς δὲ καὶ τῆς ἤδη γεγενημένης· εἶναι γὰρ δεῖ καὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν ἀπάντων κοινὸν τῶν ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐπιγιγνομένων. ἐδείξαμεν δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐλκῶν διαφοροὺς ἐνδείξεις καὶ τὰς ἀπὸ τῆς

reliquorum ut dictum est. Si vero intemperata subjecta caro esset, primum ejus intemperiei succurrendum esse, utique quae siccior praeter naturam esset, hanc humectantibus, quae humidior, siccantibus, tum quae calidior esset, refrigerantibus, quae frigidior, hanc calefacientibus, et si gemina qualitate esset intemperata, medicamentum quoque eligentibus quod gemina esset qualitate contrarium. Nam id omnium quae praeter naturam sunt commune esse, non posse ad naturam suam redire quicquam sine iis quae ipsi facultatem haberent contrariam. Considerandas praeterea et intemperiei causas hoc tempore esse, sive hae totius corporis essent communes, sive quarundam partium propriae, quae per sympathiam exulceratam partem infestarent. Mendandum vero esse primariae causae quae intemperiem efficit; denique vero ipsi quae jam facta est; hanc enim communem scopum esse omnium, quae ex causa aliqua orientur. Ostendimus autem tum ab ulcerum differentiis diversas praebere indicationes, tum eas quae a laborantis corporis tem-

Ed. Chart. X. [104. 105.]

Ed. Bas. IV. (83.)

τῶν πεπονηθῶτων σωματίων κράσεως, ἑτέρως ἐχούσας ταῖς προειρημέναις. ἐκείναι μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν παρὰ φύσιν ὑπάρχουσαι τῶν ἐναρτίων ἀπασι χρῆζουσιν· αὐταὶ δ' ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ὀρμώμεναι τῶν ὁμοίων· τὸ μὲν γὰρ ξηρότερον μόριον ξηραίνεσθαι δεῖ μᾶλλον, τὸ δὲ ἥττον τοιοῦτον ἥττον ξηραίνεσθαι χρῆ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τοῦ θερμαίνεσθαι τε καὶ ψύχεσθαι· λαμβάνεσθαι δὲ τινα καὶ τοῦ κύριον ἢ μὴ τοιοῦτον εἶναι τὸ μόριον, εὐαίσθητόν τε καὶ δυσαίσθητον, διάφορον ἰάσεως ἐνδειξιν.

Κεφ. β'. [105] Ὅσον οὖν ὑπόλοιπον ἔτι τῆς τούτου τοῦ γένους θεραπείας ἔστιν ἤδη λέγωμεν. ὀνομάζεται μὲν τὸ γένος τοῦτο πρὸς ἡμῶν ἔνεκα σαφοῦς διδασκαλίας ἐνώσεως λύσεως, οὐδὲν διαφέρον εἰ καὶ συνεχείας εἵπομεν. ἐγγίετα δ' οὐ μόνον τοῖς ὁμοιομερέσι τε καὶ ἀπλοῖς ὀνομαζομένοις μορίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς συνθέτοις τε καὶ ὀργανικοῖς. αἱ δὲ τῶν βοηθημάτων ἐνδείξεις ἕτεραι μὲν ἀπὸ τῶν ὁμοιομερῶν εἰσιν, ἕτεραι δὲ ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν. ἀμφοτέρως μὲν οὖν οἱ τὴν Ἱπποκράτους μέθοδον ἀσπάζομενοι γινώσκουσι, διότι καὶ

peramento sumuntur, diversam ab his habere rationem. Siquidem illae quum ex iis quae praeter naturam sunt sumuntur, omnes contraria esse adhibenda dictant, hae quum ab eo quod secundum naturam est capiuntur, similia; nam si qua siccior pars est, ea magis siccari postulat, quae minus talis est, ea minus est siccanda. Ad eundem certe modum et de calefaciendo refrigerandoque est praeceptum. Nec illud omisimus ex praecellentia partis, aut contrario flatu, itemque ex sensu acri hebetere diversum medicandi consilium peti.

Cap. II. Ergo quod reliquum est hujus morborum generis curandi, id nunc apponamus. Nos genus id lucidioris doctrinae causa unitatis solutionem appellavimus, nec refert si continuitatis *solutionem* voces; incidit haec non similaribus modo et simplicibus nominatis partibus, sed etiam compositis et organicis. At vero remediorum indicationes aliae a similaribus sumuntur, aliae ab organicis; has quidem ambas norunt qui methodum Hippocratis con-

Ed. Chart. X. [105.]

Ed. Bas. IV. (83.)

τὴν ἑκατέρων τῶν μορίων φύσιν ἐπίστανται· τὴν δ' ἑτέραν ἕξ αὐτῶν μόρην τὴν ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν οἱ περὶ τὸν Ἐρασί-
στρατὸν τε καὶ Πρόφιλον. ὥστε καὶ τοῖς ἐφεξῆς λόγοις ὅσα
μὲν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ σώμα-
τος ἢ πάθους εἰς τὴν εἶδειξιν λαμβάνεται, τούτων οὐδενὸς
ἕξουσι μέθοδον οἱ περὶ τὸν Ἐρασίστρατὸν τε καὶ Πρόφιλον·
ὅσα δὲ ἀπὸ τῆς διαπλάσεως, ἢ θέσεως, ἢ κριότητος, ἢ
εὐαισθησίας, ἢ τῶν ἐναντίων, οὐκ ἀγροῆσουσι. φανείη δ' ἄν
σοι σαφέστερον ὃ λέγω τῶν σωμάτων αὐτῶν προχειρισθέν-
των. ἐπεὶ τοίνυν ἐμπροσθεν ὑπὲρ τῶν ἐν σαρκώδεσι μέρεσι
γινόμενων ἐλκῶν ὁ πλεῖστός μοι λόγος ἐπεράνθη, νῦν δ' ἤδη
καιρὸς ὑπὲρ τῶν ἐν ἀρτηρίᾳ καὶ φλεβί καὶ νέρῳ διελθεῖν,
οὐδὲ περὶ τούτων ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕναστον σπλάγγνον
ἢ συλλήβδην εἰπεῖν ὀργανικὸν τοῦ ζώου μόριον. εἰ δέ τις
ἀρτηρίαν ἢ φλέβα τραυθεῖη μεγάλην, αἰμορροαγία τε λαύρως
ἐπιπίπτει τοπαραυτίκα καὶ κολληθῆναι τῷ τοιούτῳ τραύ-
ματι γαλεπὸν μὲν καὶ τῇ φλεβί· κατὰ δὲ τὴν ἀρτηρίαν οὐ

sectantur, propterea quod utrarumque partium naturam
intelligunt, alteram autem duntaxat, nempe quae ab or-
ganicis praebetur, qui Erasistratum et Herophilum sequuntur.
Quare in iis qui sequuntur sermonibus quaecunque
a calido, frigido, sicco et humido corpore morbove indi-
cationes sumuntur, nullius certe methodum hi habebunt Era-
sistrati et Herophili sectatores; quae vero a conformatione,
situ, praecellentia, acri sensu, aut his contrariis praebentur,
has non ignorabunt. Illustrius erit quod dicimus, si partes
ipsas proposuerimus. Quoniam igitur de iis maxime ulce-
ribus quae in carnosis accidunt partibus hactenus abunde
tractavimus, nunc tempestivum videtur de iis agere quae
in arteria, vena et nervo contingunt; nec de iis absolute, sed
ut in quovis sunt viscere, vel ut summatim dicam, ani-
malis parte. Ergo si cui arteria venave magna vulnerata
est, et copiosum sanguinis profluvium continuo supervenit,
et glutinari id vulnus difficile quidem etiam in vena est,
in arteria vero non solum difficile, sed etiam quod fieri,

Ed. Chart. X. [105.]

Ed. Bas. IV. (83. 84.)

χαλεπὸν μόνον, ἀλλὰ ἴσως καὶ ἀδύνατον, ὡς τινες ἀπεφή-
 γαρτο τῶν ἰατρῶν. λεπτόν οὖν ὑπὲρ ἑκατέρων ἐν μέρει·
 πρότερον μὲν τῶν αἰμοφόρων, δεύτερον δὲ τῶν συμπύσεων.
 ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ ἀναστόμωσιν τε καὶ τὴν καλουμένην διαπή-
 δησιν αἰμοφόρα γίνονται, διὰ τὴν κοινωσίαν τῶν ἰαμάτων
 οὐδὲν χαῖρον ἐν τῷδε μνημονεύειν αὐτῶν, εἰ καὶ δοκοῦσιν ἔξ
 ἑτέρου γένους εἶναι νοσημάτων. ἐκχῆται τοίνυν αἷμα φλεβὸς
 καὶ ἀρτηρίας ἤτοι κατὰ τὸ πέρασ ἀνεστομωμένων τῶν ἀγ-
 γείων, ἢ (84) τοῦ χιτῶνος αὐτῶν διαφραθέντος, ἢ ὡς ἂν τις
 εἴποι διηθούμενον, ἢ διυδρούμενον. ὁ μὲν οὖν χιτῶν διαφραῖ-
 ται τιρωσκόμενός τε καὶ θλώμενος καὶ ῥηγνύμενος καὶ δια-
 βιβρωσκόμενος. ἀναστόμωσις δὲ γίνεται διὰ τε ἀτομίαν
 ἀγγείου καὶ πλήθος αἵματος ἀθρόως ῥέυσαντος ἐπὶ τὸ στό-
 μιον αὐτοῦ καὶ τινα ποιότητα προσπίπτουσαν ἔξωθεν αὐτῷ
 ὀσμῆται. ἢ δὲ διαπήδησις ἀραιωθέντος μὲν τοῦ χιτῶνος,
 λεπτυνθέντος δὲ τοῦ αἵματος ἀποτελεῖται· γένοιτο δ' ἂν
 ποτε καὶ δι' ἀναστόμωσιν ἀγγείων μικρῶν. λεπτόν οὖν ὑπὲρ
 ἐκάστης διαθέσεως ἐν μέρει, καὶ πρώτης γε τῆς διαφρέσεως, ἢν

sicut nonnullis medicorum est visum, omnino fortasse non
 possit. Dicendum ergo vicissim de utrisque est, ac prius
 de sanguinis profluvio, secundo de agglutinatione. Quo-
 niam autem et per anastomosis et per diapedesis vocatam
 profluvia hujusmodi fiunt, non alienum sit, propterea quod
 curationem communem habent, etiam hoc loco de iis me-
 minisse, tametsi ex alio esse morborum genere videantur.
 Sane profluit ex vena vel arteria sanguis, aut referatis va-
 sorum osculis, aut tunica earum divisa, aut, ut quis dixe-
 rit, transcolatus, *sive sudoris modo transmissus*. Porro
 dividitur ipsa tunica tum ex vulneratione tum contusione
 tum ruptione tum erosione. Anastomosis accidit propter
 tum vasis imbecillitatem tum sanguinis ad ejus osculum im-
 petu fluentis copiam, ad haec acrem quamquam, quae illi ex-
 trinsecus incidat, qualitatem. Diapedesis vero ex tunica quidem
 ipsa rarefacta, sanguine vero tenuato oritur, accidere praeter-
 terea interdum potest, et ex gracilium vasorum anastomosi.
 Dicendum igitur est de horum affectuum unoquoque seor-

Ed. Chart. X. [105. 106.]

Ed. Bas. IV. (84.)

ἔξ ἀναβρώσεως καὶ τρώσεως καὶ θλάσεως καὶ ῥήξεως ἔφαμεν γίνεσθαι. τὰ μὲν δὴ τιτρώσκοντα τῶν αἰτίων ὀξέα τ' ἐστὶ καὶ σύντομα, τὰ δὲ θλῶντα βαρέα τε καὶ σκληρὰ, τὰ δὲ ῥηγνύντα διὰ μέσης μὲν ἅπαντα τῆς τάσεως ῥηγνυσιν· ἐστὶ δὲ πλείω σφοδρότης ἐνεργείας καὶ πλήθος χυμῶν, οὐ τὸ πρὸς τὴν δύναμιν, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τῶν περιεχόντων μὴ στέγηται, καὶ κατάπτωσις ἔξ ὑψηλοῦ καὶ τι τῶν βαρέων καὶ σκληρῶν ἐμπεσόν. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἐπειδὴν μὲν ἦτοι κειοῖς, ἢ [106] ὀλιγίστην οὐσίαν περιέχουσιν ἀγγείοις ἐμπέσοι, θλάσιν ἐργάζεται, μετὰ τοῦ καὶ τὸ ἀντιστηριζόν ἔχει σκληρόν· ἐπειδὴν δὲ πλήρες ἦ, φθάνει ῥηγνύειν πρὶν θλάσθαι, παραπλησίον τοῦ συμβαίνοντος ὄντος ὥσπερ εἰ καὶ πληρώσας ἀσκόν ἢ κύστιν ἐπιθόρῳπαις λίθον, ἢ εἰ κατὰ τοῦ λίθου σφοδρῶς ἐπιθόρῳπαις τὸν ἀσκόν. ἔοικε δὲ μάλιστα τοῦτο τὸ γινόμενον ἐν ταῖς καταπτώσεσιν· ὃν γὰρ ἔχει λόγον ὡς πρὸς τὸν λίθον ὁ ἀσκός, τοῦτον ὡς πρὸς τοῦδαφος ὁ ἄνθρωπος. ὅσοι δὲ μέγιστον ἢ ὀξύτατον βοήσαντες ἐῤῥήξαν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι,

sum, ac primum de divisione, quam vel ex erosione vel vulnere vel contusione vel ruptione diximus accidere. Quae itaque ut causae vulnerant, ea sunt acuta, atque ad secandum habilia, quae contundendo solvunt, ea gravia duraque sunt, quae rumpunt, omnia id tensionis interventu faciunt; idem et intensior actionis vehementia facit, tum succi abundantia, non utique virium respectu, sed quum a vase suo non continetur; etiam casus ab alto, tum grave quippiam durumque incidens. Nam ejusmodi aliquid quum vel vasis vacuis, vel pusillam omnino rem continentibus in ea incidit, si durum ex opposito objectum habent, contusa reddit; at si plenum vas sit, prius id rumpit quam contundat; quum sit quod tum accidit persimile, ac si utrem vesicamve impleas, atque in hunc lapidem jactes, vel contra lapidi utrem violenter illidas. Sane huic persimile est quod accidit in calibus ab alto, quam namque rationem uter habet ad lapidem, hanc homo habet ad solum. Quisquis vero ex maximo acutissimoque clamore in pulmonibus vas perfregit, is violentiae

Ed. Chart. X. [106.]

Ed. Bas. IV. (84.)

διὰ συντονίαν ἐνεργείας ἔπαθον οὕτως· ὡσαύτως δ' αὐτοῖς καὶ ὅσοι βαρὺν ὄγκον σώματος ἢ τοῖς ὤμοις ἀναθέσθαι προὔθυμήθησαν, ἢ ἄλλως πως ἐξῆραι διὰ τῶν χειρῶν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὅσοι διὰ δρόμον ὠκὺν, ἢ πηδήσαντες μέγιστα, ἢ πως ἄλλως ἰσχυρῶς τεινάντες τι μόριον· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο παραπλήσιον ὡς εἰ καὶ σχοινίον, ἢ ἱμᾶντα διατείναις ἐπὶ πλεῖστον. ὅτι δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ στέγειν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτοῖς αἷμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ πνευματικὸν, οὐκ ὀλίγα ῥήγνυται, δηλοῦσιν οἱ τε πίθοι πρὸς τοῦ γλεύκου ἀναθήρηγνύμενοι καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἰσχυροτάτων σωμάτων.

Κεφ. γ'. Εἰ μὲν οὖν ἐκ τρώσεως, ἢ βοῆς, ἢ καταπτώσεως ἢ ῥῆξις ἐγένετο, πέπνυται τὸ αἷτιον. εἰ δ' ὑπὸ πλήθους, ἐγγωρεῖ καὶ τῶν ἔτι τὸ ἀγγεῖον ἐπὶ πλεόν ἀναθήρηγνυσθαι, μενούσης ἔτι τῆς ποιούσης αἰτίας ἐπὶ μὲν οὖν τῆσδε τῆς διαθέσεως ἐκκενωτέον ὅτι τάχιστα τὸ πλῆθος· εἰδ' οὕτως ἐπισχετέον τὸ αἷμα· κἄπειτα τὸ ἔλκος θεραπευτέον. ἐφ' ὧν δὲ οὐκ ἔστι τὸ αἷτιον, ἐπισχεῖν μὲν χρὴ πρῶτον τὸ

actionis acceptum malum referet; similiter huic et qui ex eo, quod praegrave onus corporis aut humeris imponere est conatus, aut alias manibus attollere vas fregit; atque hoc etiam magis cui ex concitatissimo cursu, aut valentissimo saltu, aut aliter pars ulla violenter extensa, id accidit; est enim id quoque perlimile, ac si funiculum aut lorum quam maxime distendas. Porro perrumpi quoque non pauca propterea quod sanguinem quem in se habent non continent, potissimum quum flatulentus is sit, indicio sunt tum dolia, quae saepe multo rumpuntur, tum alia multa valentissimorum corporum.

Cap. III. Si itaque ex vulnere vel clamore vel casu vel contusione perruptum vas sit, utique his causa ipsa desit. Si vero ex abundantia fieri potest ut vas etiam amplius rumpatur, effectrice saltem adhuc manente causa. Atque in hoc quidem affectu vacuanda quamprimum abundantia est, abhinc sanguis suppressendus, mox ulcus ipsum curandum. Ubi vero effectrix causa jam desit, primum

Ed. Chart. X. [106.]

Ed. Bas. IV. (84.)

αἷμα, τὸ δ' ἔλκος ἐξῆς ἰᾶσθαι. πῶς οὖν ἐπισχῶμεν τὸ αἷμα; στεγνώσαντες μὲν τὸ ἐξῆς, ἐκτρέψαντες δὲ καὶ ἀποστρέψαντες ἐτέρωσε τὸ δι' αὐτοῦ φερόμενον, ὡς εἴ γε καὶ τοῦτ' ἐπιθῆνοι, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς ὤρμησε, καὶ τὸ στόμιον ἴσον ἑαυτῷ διαμέροι, θᾶπτον ἂν ἀπόλοιτο τὸ οὕτως αἰμοῦρα γοῦν ξῶον ἢ τὸ αἷμα παύσαιτο κενούμενον. ἀλλὰ καὶ τὸ γ' ἔλκος, ἢτοι τῶν διεσιώτων χειλῶν ἐς ταῦτὸν ἀφικομένων, ἢ τοῦ στομίου φραχθέντος στεγνώθησεται. συναρθήσεται μὲν οὖν ἐς ταῦτὸν ἀλλήλοις τὰ χεῖλη διὰ τε τῶν ἡμετέρων χειρῶν, ὅταν οὕτως πρόχειρον ἢ τὸ τραῦμα, καὶ δι' ἐπιδέσεως, ὅποτε τῶν ψυχρότων καὶ στεγρότων φαρμάκων. οὐ γὰρ δὴ ῥάπτειν γε δυνάμεθα τὸ τῆς ἀρτηρίας ἢ φλεβὸς τραῦμα, καθάπερ ἂν εἴποιεν οἱ μηδεμίαν ἐκ τῆς τῶν τετραμμένων μερῶν οὐσίας τε καὶ φύσεως ἐνδείξιν γίνεσθαι φάσκοιτες. ξηραθήσεται δὲ τὸ στόμιον ὑπὸ τε θρόμβου καὶ τῶν ἐξωθεν ἐπιβαλλομένων αὐτῷ· δύναται δὲ ἐπιβάλλεσθαι τὰ τε περιζέμενα σαρκώδη καὶ τὸ δέρμα κατ' ἐνίας τρώσεις ὅσα θ' ἡμεῖς ἐπιτεχνώμεθα. ταῦτα δ' ἐστὶν οἷ τε

fistere sanguinem expedit, post ulcus sanare. Quomodo igitur fistemus sanguinem? Obturato quidem quod per-ruptum est, averso autem atque aliorsum translato quod per id ferebatur; si id eo quo inter initia impetu confluat, osculumque vasis pari modo pateat, citius plane moriatur animans, quae profluvio laborat, quam sanguis cesset ef-fluere. Sed et ulcus ipsum claudetur, vel labris ejus quae dissident in idem adductis, vel osculo ejus obstructo. Ad-ducuntur in idem labra ejus tum nostrarum manuum opera, ubi sic ad manum ulcus se exhibet, tum per deligaturam, tum vero per ea medicamenta quae refrigerent et adstringant. Neque enim suere fas est arteriae venaeve vulnus, veluti dixerint qui nullam a vulneratae partis substantia naturaque sumi indicationem ajunt. Obstruetur vasis os-culum et sanguine ipso concreto et iis quae foris illi impo-nuntur; possunt autem superimponi tum carnosae ipsae, quae circa ulcus sunt partes tum in nonnullis vulneribus ipsa cutis, ad haec quaecumque ipsi comminiscimur. Ea sunt et

Ed. Chart. X. [106. 107.]

Ed. Val. IV. (84.)

καλούμενοι μοτοὶ καὶ τῶν φαρμάκων ὅσα τ' ἐμπλάσσει γλί-
σχη καὶ παχέα ταῖς οὐσίαις ὄντα, καὶ ὅσα τὴν καλουμένην
ἐσχάραν ἐργάζεται· καὶ γὰρ καὶ ταύτην οἷον φράγματι τοῖς
τοιούτοις ἔλκεισι ἐξεῦρον οἱ πρόσθεν· ἐργάζονται δ' αὐτὴν
διὰ τε πυρὸς αὐτοῦ καὶ φαρμάκων ὁμοίαν πυρὶ τὴν δύναμιν
ἐχόντων. ἐκ τοιού[107]των μὲν δὴ στεγνοῦται τὸ στόμιον,
ἀποτρέπεται δὲ καὶ ἀποστρέφεται τὸ αἷμα πρὸς ἕτερα μό-
ρια παροχετεύσει τε καὶ ἀντισπάσει· καὶ γὰρ καὶ ταῦθ'
Ἱπποκράτους εὐρήματα κοινὰ πάσης ἀμέτρου κενώσεως. παρ-
οχετεύεται μὲν οὖν εἰς τοὺς πλησίον τόπους· ἀντισπᾶται δὲ
ἐπὶ τοὺς ἀντικειμένους· οἷον τῷ δι' ὑπερώας κενουμένῳ διὰ
ὀφθαλμῶν μὲν ἢ παροχέτευσις, κάτω δ' ἢ ἀντίσπασις, ὥσπερ γε
τῷ δι' ἔδρας διὰ μήτρας μὲν ἢ παροχέτευσις, ἄνω δὲ ἢ ἀν-
τίσπασις. οὕτως γοῦν καὶ ἢ φύσις αὐτῆ δοῶν πέφικε. γυ-
ναικὶ μὲν, φησὶν, αἷμα ἐμεοῦση τῶν καταμηρίων ἡγαγόντων
λύσις. διὰ τοῦτ' ἄρα καὶ καταμηρίων ἀθρόων ἐκκεννομέ-
νων ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως αἰμοῦ ἀγαγούσης μήτρας ἀντισπάσεις

linamenta et medicamenta emplastica; quae idcirco quod
ex lenta crassaque substantia consistant meatus obstruunt;
praeterea quae crustam sive escharam efficiunt; quippe
hanc quoque ceu septum quoddam hujuscemodi ulceri-
bus veteres excogitarunt; efficiunt hanc tum ignis ipse
tum quaedam medicamenta quibus ignea facultas inest.
Atque his quidem rebus obstruitur vasis osculum. Aver-
titur autem sanguis atque ad alias partes convertitur tum
derivatione tum revulsione; nam haec quoque Hippocra-
tis inventa sunt, omnis immoderatae vacuationis com-
munia remedia. Derivatio ad vicinos locos fit, quum id
quod per palatum vacuatur per nares derivatur; revulsio
autem ad contraria, quum ad inferna revellitur. Rursum
quod per sedem profluit, id per vulvam derivamus, sursum
vero revellimus. Ita namque et natura facere solet. *Mu-
lieri enim*, inquit Hippocrates, *sanguinem vomenti mensi-
bus eruptis solutio est.* Hac igitur de causa si vel menses
confertim eruperint, vel sanguis ab utero quoquo modo pro-

Ed. Chart. X. [107.]

Ed. Bas. IV. (84.)

ἄνω σικίαν μεγίστην ὑπὸ τοὺς τιτθοὺς προσβαλὼν· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Ἱπποκράτους εὖρημα. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰς ἐκ ῥινῶν αἰμορροαγίας ἐπέχουσιν αἱ κατὰ τῶν ὑποχονδρίων ἐπιβαλλόμεναι μέγιστα σικία. γρῆ δ' ὅταν ἐκ δεξιῶν ῥέῃ μυκτῆρος, ἐφ' ἥπατος ἐρείδειν, ὅταν δ' ἐξ ἀριστεροῦ, κατὰ σπληνός, ὅταν δ' ἐξ ἀμφοτέρων, ἀμφοτέροις τοῖς σπλάγχθοις ἐπιφέρειν τὰς σικίας. εἰ δὲ μηδέπω καταλελυμένος ὁ κάμνων εἴη, καὶ γλέβα τέμνειν ἐξ ἀγκῶνος τοῦ κατ' εὐθὺν, κενώσαντα δ' ὀλίγον, εἶτα διαλιπόντα μίαν ὥραν αὐθις ἐκκενοῦν· εἴτ' αὐθις καὶ αὐθις ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ κάμνοντος. οὕτω δὲ καὶ τὰλλα ρεύματα σύμπαντα, κοινὸς γὰρ ὁ λόγος, ἀντισπάσεις τε καὶ παροχετεύσεις, τὰ μὲν διὰ γαστρὸς ἦτοι δι' οὐρῶν ἢ μήτρας, τὰ δὲ δι' οὐρῶν ἦτοι διὰ μήτρας ἢ δι' ἔδρας· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ διὰ μήτρας ἦτοι δι' οὐρῶν ἢ διὰ γαστρὸς· ἐπὶ δὲ τῶν κατ' ὀφθαλμοὺς καὶ ὠτα καὶ ὑπερώων, διὰ ῥινῶν ἢ προχέτευσις. ἢ δ' ἀντίσπασις ἄνω μὲν ἐπὶ τοῖς κάτω πᾶσι, κάτω δ' ἐπὶ τοῖς ἄνω· καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν δε-

fluxerit, deorsum revelles cucurbitam maximam sub mammis defigens; nam et hoc Hippocratis inventum est. Eandem ob causam quum a naribus sanguis erumpit, non retinent maximae in hypochondriis defixae cucurbitae. Infigendae autem sunt, si ex dextra nare profluit, super jecinore; si ex sinistra, super liene, si ab utraque nare, super utroque sunt imponendae viscere. Quod si resolutus adhuc aeger non sit, etiam vena ex eo cubito incidenda est, qui profusioni e directo respondet, ubi paulum detraxeris, mox unam horam intermittens rursus detrahes; post iterum atque iterum pro laborantis viribus. Ad hunc modum et reliquas omnes fluxiones, quippe communis ratio est, tum revelles tum derivabis, quae per alvum quidem *fluunt*, ea vel per urinas vel uterum; quae vero per urinas, ea vel per alvum vel per sedem; pari modo quae per uterum *erumpunt*, vel per urinas vel per alvum; quae vero in oculis, aure, vel palato *fluxiones accidunt*, eorum derivatio per nares est. Revulsio vero in iis quae supra sunt omnibus deorsum semper agitur, sursum in iis quae sunt in-

Ed. Chart. X. [107.]

Ed. Bas. IV. (84.)

ξῖων ἐπὶ θάτερα, καὶ ἐκείνων ἐπὶ ταῦτα, καὶ τῶν εἶσω
 πρὸς τὰ ἔσω, καὶ τούτων αὖ πάλιν πρὸς ἐκείνα. τρίμεις
 οὖν τῶν ἀντικείμενων μερῶν καὶ μάλιστα διὰ φαρμάκων
 θερμοαινόντων, ἔτι τε δεσμιὰ σφοδρότερα τῶν ἀντισπαστι-
 κῶν ἐστὶ βοηθημάτων· ὥσπερ γὰρ καὶ οἱ ἀντικείμενοι τῶν
 φυσικῶν πόρων ἀναστομωθέντες· εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ
 φαρμάκων ὑπομνήμασιν, ἢ τῶν τοῦτο δυναμένων ἐργάζε-
 σθαι φαρμάκων ἕλη. περὶ μὲν οὖν ἀπάντων ἕνυμάτων
 εἰπεῖν ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ τοῖς ἐξῆς ὑπομνήμασι· νυνὶ δὲ
 ἐπὶ τὰς αἰμορροαγίας ἰτέον. ἐκ γὰρ τοι τοῦ γένους τῆς
 στεγνώσεως ἐστὶ πῶς καὶ ὁ βρόχος ὁ περιτιθέμενος αὐτοῖς
 τοῖς αἰμορροαγοῦσιν ἀγγείοις, οἳ θ' ἡμέτεροι δάκτυλοι συν-
 ἀγοντές τε καὶ σφίγγοντες αὐτά. τούτου δ' ἐστὶ τοῦ γέ-
 νους καὶ ἡ ἐπίδεσις· καίτοι γ' οὐ κατὰ κύκλον τὸ ἀγγεῖον
 περιλαμβάνουσα, καθάπερ ὁ βρόχος, ἀλλὰ τῷ συνάγειν τέ
 πῶς ἐκ μέρους τὰ διεστώτα χεῖλη τοῦ τερωμένου μορίου
 καὶ προστέλλειν τὰ ἐπικείμενα τῶν στεγνωτικῶν ἐστὶ βοη-

fra. Praeterea a dextris ad sinistra; sicut ab his rursus ad
 illa; similiter ex iis quae intus habentur ad ea quae fo-
 ris sunt, contraque ab his ad illa. Ergo frictio contrapo-
 sitae partis potissimum per ea medicamenta quae calefaciant;
 praeterea vincula valentius adducta iis quae ad contrarium
 revellant remediis sunt annumeranda; quemadmodum pro-
 fecto et naturalium meatuum qui positi ex adverbo sunt
 reclusio; quae vero id praestare medicamenta possint, tra-
 dita eorum materia a nobis est in libris quos de medica-
 mentis prodidimus. Sed de omni fluxione in sequentibus
 etiam libris tractare necessum erit; nunc ad sanguinis pro-
 fluvium est redeundum. Quippe de genere obturantium
 quodammodo est, et vinculum ipsis profluentibus vasis in-
 jectum, ipsique nostri digiti, dum ea committunt constrin-
 guntque. Est et alia huc pertinens deligatio; quanquam ipsum
 vas circulo non complectitur sicuti vinculum, verum cum
 ex parte complexu suo committat quodam modo vulneratae
 partis dissidentia labra et quae superimposita sunt contineat,

Ed. Chart. X. [107. 108.]

Ed. Bas. IV. (84. 85.)

θημάτων. ἔξωθεν δὲ τῶν εἰρημένων ἀπάντων αἰμορροαγίας
 βροήθημ' ἐστὶ τὸ ἐπιθήδειον σχῆμα τοῦ τετρα(85)μέρου μο-
 ρίου. ἐπιθήδειον δὲ γίνεται δυοῖν τούτοις ἐχόμενον σπο-
 ποῖν, ἀνωδυνίας τε καὶ ἀναρρόπιας· εἰ δ' ἦτοι κατάρρο-
 πον ἢ ὀδυνῶδες γίγνοιτο, καὶ τὰς οὐκ οὐσας αἰμορροαγίας
 ἐργάζεται, μὴ τοί γε δὴ τὰς οὐσας οὐ παύσει. ταῦτ' οὖν
 ἐπιστάμενός τις, ἢ ἐπιστῆ ποθ' αἰμορροαγοῦντι μορίῳ διὰ
 τρωσίν, ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ λόγος μοι γινέσθω πρῶτον,
 αὐτίκα μὲν ἐπιβαλλέτω τὸν δάκτυλον ἐπὶ τὸ στόμιον τοῦ
 κατὰ τὸ ἀγγεῖον ἔλκους, [108] ἐρείδων πρῶτος καὶ πιέζων
 ἀνωδύνως, αἷμα τε γὰρ ἐφέξει τὸ αἷμα καὶ θρόμβον ἐπι-
 πῆξει τῇ τρωσει. καὶ μέντοι κἄν εἰ διὰ συκροῦ βάθους
 εἴη τὸ αἰμορροαγοῦν ἀγγεῖον, ἀκριβέστερον ἂν καταμάθοις
 τὴν τε θέσιν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος· καὶ πότερα φλέψ,
 ἢ ἀρτηρία ἐστὶ· μετὰ δὲ ταῦτα διαπεύρας ἀγκίστρω ἀνα-
 τεινέτω τε καὶ περιστρεφέτω μετρίως. μὴ ἐπισηθέτος δ'
 ἐν τῷδε τοῦ αἵματος, εἰ μὲν φλέψ εἴη, πειράσθω χωρὶς
 βρόχου στέλλειν τὸ αἷμα τῶν ἰσχαίμων τινὶ φαρμάκων.

merito inter constringentia remedia numeratur. Praeter omnia jam dicta inter haemorrhagiae remedia censetur et idonea vulneratae partis figura; sed idonea fuerit, si hos duos scopos habeat, tum indolentiae tum erectionis partis; si vero deorsum vergens, vel dolens, non solum profluvium non sistetur, sed etiam, si non sit, provocabitur. Ergo qui haec norit si quando adfliterit ei cui ex vulnere sanguis profluit, de his enim primum agam, illico digitum super os vulneris vasis imponat, blande innitens ac sine dolore comprimens; quippe simul tum sanguinem sistet tum eum concreescere in vulnere faciet. Quin imo si vas unde profluit alte sit demissum, certius ipsis tum situm intelligat tum etiam magnitudinem; praeterea venane sit an arteria, post haec injecto unco attollat ac modice intorqueat. Quod si ne tunc quidem sistitur sanguis, si vena fuerit, tentet citra vinculum sanguinem suppressere aliquo ex iis medicamentis quae sanguinis suppressendi facultatem habeant.

Ed. Chart. X. [108.]

Ed. Bas. IV. (355)

ἄριστα δ' αὐτῶν ἐστὶ τὰ ἐμπλαστικά, συντιθέμενα διὰ τε τῆς φρυκτῆς ῥητίνης καὶ ἀλεύρου πυρίνου γροῦ καὶ γύψου καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἰ δὲ ἀρτηρία ἐστὶ, δυοῖν θάτερον, ἢ βρόχον περιθεῖς, ἢ ὄλον διακόψας τὸ ἀγγεῖον, ἐφέξεις τὸ αἷμα. βρόχον δ' ἀναγκάζομεθά ποτε καὶ ταῖς μεγάλαις περιτιθέσθαι φλεβῖν, ὥσπερ γε καὶ διατέμνειν πότ' αὐτάς ὄλας, ἐγκαρσίας δηλοῦσι. κατασταίη δ' ἂν τις εἰς ἀνάγκην τοῦδε κατὰ τὰς ἐκ πολλοῦ βάθους ὀρθίας ἀναφερομένης, καὶ μάλιστα διὰ στενοχωρίας τινὸς ἢ μερῶν κυρίων. ἀνασπᾶται γὰρ οὕτως ἐκάτερον τὸ μέρος ἐκατέρωθεν, καὶ κρύπτεται καὶ σκέπεται πρὸς τῶν ἐπιπέμειντων σωμάτων ἢ τρωσις. ἀσφαλέστερον δ' ἄμφω ποιεῖν, βρόχον μὲν τῇ ῥίζῃ περιτιθέσθαι τοῦ ἀγγείου, τέμνειν δὲ τοῦρτεῦθεν. ῥίζαν δ' ἀγγείου καλῶ τὸ πρότερον αὐτοῦ μέρος, ἦτοι τῷ ἥπατι συνάπτον ἢ τῇ καρδίᾳ. τοῦτο δ' ἐν τραχήλῳ μὲν ἐστὶ τὸ κάτωθεν, ἐν χερσὶ δὲ καὶ σκέλεσι τὸ ἄνωθεν· ἐν ἐκάστῳ τε τῶν ἄλλων μορίων, ὡς ἐξ ἀνατομῆς ἐνεστί μαθεῖν· ἣν οὐδ' αὐτὴν οἱ ἀμέθοδοι προσίενται Θεσσαλείοι.

Sane optima horum sunt emplastica, quae ex frixa resina et farinae triticeae tenuissimo polline et gypso aliisque id genus sunt composita. Sin arteria sit, duorum alterum, aut vinculo amplexens, aut totum vas praecidens, profluvium sistes. Sane vinculum magnis quoque venis injicere interdum cogimur, atque etiam interdum totas praecidere utique transversas. Incidet autem hujus necessitas in iis quae ex profundissimo loco rectae assurgunt, praesertimque per angustas vel principes partes. Ita namque retrahitur ex utraque parte pars utraque, celaturque ac integitur a superjacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen est utrumque facere et vinculum vasis radici injicere, et quod deinceps habetur praecidere. Radicem vasis voco priorem ejus partem, quae vel jecinori proprior est vel etiam cordi; haec in collo ab inferiore est parte, in brachiis et cruribus a superiore, in singulisque reliquarum partium, prout ex dissectione intelligere licet, quam nec ipsam amethodi isti Thessalii admittunt.

Ed. Chart. X. [108.]

Ed. Bas. IV. (85.)

Κεφ. δ'. Ταῦτα δὲ πράξαντα σαροῦν ὅτι τάχιστα τὸ τραῦμα, πρὶν ἀποθροῦναι τοῦ ἀγγείου τὸν βρόχον. εἰ μὴ γὰρ φθάσειεν ἢ ἐπιτραφεῖσα σὰρξ στεγνῶσαι τὸ περίξ χωρίον τῆς ἀποτεμημένης ἀρτηρίας, ἀλλ' εὐρεθείη που χώρα κενή, τὸ καλούμενον ἀνεύρυσμα γίνεται. διὰ τοῦτο καὶ τοῖς ἐμπλάττουσιν ἰσχυαίοις χρῆσθαι κελεύω μᾶλλον τῶν ἐσχάρουόντων, ὅτι θάπτον τε καὶ ἀκινδυνότερον ἐπ' αὐτοῖς σαροῦνται τὸ τραῦμα· κίνδυνος γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποπιπτούσης τῆς ἐσχάρας αὐθις αἰμορροῦσθαι τὸ ἀγγεῖον. ἄριστον οὖν ἀπάντων ὧν οἶδα φαρμάκων, ᾧ καὶ πρὸς τὰς ἐκ μηνίγων αἰμορροῦσθαι ἀσφαλέστερον χρῆσθαι, τὸ λεχθησόμενον ἐστὶ· λιβανωτοῦ μέρος ἓν ἀλόης ἡμίσει μεμίχθω μέρος· κῆπειτα τῆς χορίας ἐπιστάσης ὡσὺ τῷ λευκῷ ἀνράσθω τοσοῦτον τὸ πλῆθος ὡς μελιτώδη σύστασιν ἔχειν· εἴτ' ἀναλαμβάνεσθω τοῦτο λαγωαῖς θριξὶ ταῖς μαλακωτάταις· κῆπειτα τῷ ἀγγεῖῳ καὶ τῷ ἔλκει παντὶ πλεῖστον ἐπιτιθέσθω. καταδείσθω δ' ἕξωθεν ἕξ ἀθόνης ἐν ὑποδεσμίδι· τὰς μὲν πρώτας ἐπιβολὰς τέτταρας ἢ πέντε κατ' αὐτοῦ αἰμορροῦσθαι ἀγγείου ποιου-

Cap. IV. His peractis implendum carne vulnus quamprimum est, priusquam vinculum a vase decidat. Nisi enim producta caro prius locum qui circa praecisam arteriam est impleverit, sed locus aliquis vacuus superfuerit, aneurysma vocatum sequitur. Quam ob rem emplasticis sanguinem sistentibus magis utendum suadeo quam escharoticis, quod et citius et minore cum periculo post ipsum impletur vulnus; periculum enim in altero est, si decidat crusta, rursus sanguinis profusionem ex vase excitari. Optimum igitur omnium quae novi medicamentorum, quo etiam ad meningum haemorrhagias tutissime utemur est quod nunc subjeciam; thuris pars una aloes partis unius semissi miscetur; mox cum utendi tempus instat, tantum huius cum ovi candido subigitur quantum mellis reddat crassitudinem, hoc dehinc leporis mollissimis pilis excipitur, deinde tum vasi ipsi tum ulceri toti liberaliter imponitur. Alligandum autem id forinsecus fascia est ex tenui linteo, cuius fasciae primi quatuor quinqueve amplexus ipsi

Ed. Chart. X. [108. 109.]

Ed. Bas. IV. (85.)

μένων ἡμῶν, ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν ῥίζαν αὐτοῦ νεμομένων, ἐφ' ὧν ἐγχωρεῖ μερῶν ἐπὶ τὴν ῥίζαν νέμεισθαι· σχεδὸν δ' ἐπὶ πάντων ἐγχωρεῖ πλὴν μηρίγγων. εἶτα λύσαντα διὰ τρίτης, εἰ μὲν ἀσφαλῶς ἔτι προσέχοιτο τῷ ἔλκει τὸ φάρμακον, αὐθις ἕτερον ἐν κύκλῳ περιχέοντα καὶ ὥσπερ ἐπιτέγγοντα τὸν ἐκ τῶν τριγῶν μοτὸν ἐπιθεῖν, ὡς ἐξ ἀρχῆς [109] ἐπέδησας· εἰ δ' αὐτομάτως ὁ πρότερος ἀποπίπτοι μοτὸς, ἀτρέμα πιέζοντα τῷ δακτύλῳ τὴν ῥίζαν τοῦ ἀγγείου πρὸς τὸ μηδὲν ἐπιφύησαι, τοῦτον μὲν ἀφελεῖν ἡρέμα, προσθεῖναι δ' ἕτερον. οὕτω σε θεραπεύειν δεῖ μέχρι περ ἂν σαρκωθῇ τὸ ἀγγεῖον, ἀνάστροπον ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους φυλάττοντα τὸ μόριον. ἔστω δὲ μηδὲ τοῦτο ἄμετρον τὸ σχῆμα· κίνδυνος γὰρ ὀδύνην γενέσθαι καὶ αὐθις αἰμορροῦσθαι τὸ ἀγγεῖον. οὐδὲν γὰρ ὀδύνης μᾶλλον αἰμορροῦσθαις τε κινεῖ καὶ φλεγμονὰς αὐξάνει. τούτῳ τῷ φαρμάκῳ πολυειδέστατα χρῶμαι· ποτὲ μὲν, ὡς εἴρηται, μινύων ἀλόη τὸ διπλάσιον τοῦ λιβανωτοῦ, ποτὲ δ' ἑξίστης ἀμφοτέροις χρῶμετος, ἢ βραχεῖ πλείου τῷ λιβανωτῷ τῆς ἀλόης, ἢ πλείου μὲν, ἀλλ' οὐπω τῷ διπλασίῳ· καὶ μάννην δ' ἀντὶ λιβανωτοῦ

profluenti vasi injiciuntur, abhinc vasis radicem versus ducuntur in quibus partibus radicem versus ducere licet, licet autem fere in omnibus, praeterquam meningibus. His factis ubi tertio die solveris, si tuto adhuc medicamentum ulceri adhaereat, aliud rursus circumfundes ac veluti linamentum quod ex pilis factum inhaesit madefaciens deligabis, ut initio deligasti; sin prius sua sponte linamentum decidat, radicem vasis digito blande comprimens quatenus nihil confluat, hoc quidem suspensa manu adimes, atque alterum impones. Ad hunc modum quod carne muniatur, curare vas debebis, utique a principio ad finem usque partem supinam fervans, sed commoderata sit ea figura. Periculum enim est dolorem incidere, ac rursus e vase sanguinem profluere, quum nihil sanguinis profluvium magis quam dolor proritet et phlegmonas augeat. Hoc medicamento multifariam utor, alias, ut dictum est, duplum thuris aloae admiscens, alias pari modo ambobus utens, alias paulo superante aloen thure, aut etiam plusculo, sed nondum du-

Ed. Chart. X. [109.]

Ed. Basf. IV. (85.)

ποτ' ἔβαλλον. ἔστι δὲ στυπτικώτερον μὲν φάρμακον ἢ μάννη τοῦ λιβανωτοῦ· ὁ λιβανωτὸς δ' ἐμπλαστικώτερος τῆς μάννης. εὐδήλον δ' ὅτι τοῖς μὲν σκληροῖς σώμασι τὴν ἀλόην χρὴ προσφέρεισθαι πλείονα, τοῖς δὲ μαλακοῖς τὸν λιβανωτόν· ἔσται δὲ τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν στυπτικώτερον, τὸ δ' ἕτερον ἐμπλαστικώτερον. διὸ καὶ τὸν γλισχρότερον καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ῥητινωδέστερον αἰρεῖσθαι χρὴ λιβανωτόν, ὅταν ἐμπλαστικώτερον ἐργάσασθαι τὸ φάρμακον ἐθέλῃς· ἔστι δ' οὗτος ἀπαλώτερος ἅμα καὶ λευκότερος καὶ μασσώμενος οὐ θρύπτεται δίηην ἀλόης καὶ μάννης, ἀλλὰ συνεχῆς ἐαυτῷ μένει, καθάπερ ἢ μαστίχη. ταυτὶ μὲν οὖν ἤδη τῆς περὶ συνθέσεως φαρμάκων πραγματείας ἔστιν, ἧς ἀδύνατον μηδαμῶς ἀπτεσθαι κατὰ τὴν ἐρεστώτα λόγον. ἢ γὰρ οὐδόλως ἐχρῆν ἡμᾶς μεμνησθαι τῶν ἐν μέρει παραδειγμάτων, ἀλλ' αὐταῖς μόναίς ἀρκεῖσθαι ταῖς καθόλου μεθόδοις, ἢ καὶ τῶν ἐν μέρει προσαπτομένων ἀπτεσθαι ποτε καὶ τῆς σκευασίας αὐτῶν, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, παράδειγμα τοῦ γένους τῶν φαρμάκων τῶν κατὰ τὴν μέθοδον ἐνριζοκόμενων, ἐν ἧ' δύο ἐνταυθοῖ γράφον-

plo; etiam mannam pro thure aliquando injiciens. Est autem manna medicamentum quod magis quam thus adstringit, thus vero quam manna magis emplasticum. Porro constat in duris corporibus plus aloes esse immiscendum, in mollibus plus thuris. Eritque alterum eorum magis adstringens, alterum magis emplasticum. Itaque etiam magis lentum ac, ut si quis dixerit, refinofius deligas thus oportet, ubi magis esse emplasticum medicamentum studebis; id sane tum mollius est tum albidius, tum quod mansum ritu aloes et mannae non comminuitur, sed partes suas sibi cohaerentes defendit veluti Chia mastiche. Verum haec ejus tractationis sunt propria quae de compositione medicamentorum praecipit, quam in hoc opere non alicubi attigisse omnino non licuit. Siquidem aut nusquam nobis particularis exempli facienda mentio fuit, sed ipsis tantum universalibus contentos esse methodis oportuit, aut si particularia poneremus, etiam praeparatio eorum fuit attingenda. Verum, ut ante dictum, ejus generis remediorum, quae me-

Ed. Chart. X. [109.]

Ed. Bas. IV. (85.)

τας ἀρκεῖσθαι προσήκει. τούτου μὲν οὖν αἰὲν χορὴ μεμνησθαι· πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἐφ' ὅπερ λέγοντες ἀπελίπομεν. ἐμνήσθην γὰρ ἐπὶ πλεόν τοῦ προειρημένου φαρμάκου, διότι πάντων αὐτὸ τῶν ἄλλων ἄμεινον εἶναι πέπεισμαι· καὶ θαυμάζοιμι ἂν εἴ τις εὐρεῖν δύναται βέλτιον. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτῶ χορῶμαι κατὰ τε τῶν μηνίγγων αἰεὶ καὶ τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ τρώσεων, ἄχρι καὶ τῶν σφαγιτίδων αὐτῶν· καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐπέχει τὸ αἷμα χωρὶς βρόχου. χορὴ δὲ μὴ σπεύδειν ἐν τῷ ἔργῳ καθάπερ ἔτιοι τῶν ἐμπλήκτων χειρουργῶν, ἀλλὰ τῇ μὲν ἑτέρᾳ χειρὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀγγείου προστέλλειν ἢ περιλαβόντα κατέχειν, τῇ δ' ἑτέρᾳ τὸ φάρμακον ἐπιθέντα τῇ τρώσει προστέλλειν ἀτρέμα, ἄχρι περ ἂν πρόσπαγῃ, κἄπειθ' οὕτως ἐπιδεῖν ἄνωθεν κάτω, μὴ καθάπερ ἐν τοῖς κόλοις κάτωθεν ἄνω· πρὸς γὰρ τὰς ῥίζας τῶν ἀγγείων ἀφικνεῖσθαι χορὴ τὴν ἐπίδεσιν ἀναστέλλουσαν τὸ ἐπιψύχον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πλείω φάρμακα τῶν ἐμπλαστῶντων ἀλύπως· ἀλλ' οὐδὲν οὕτως σαροῦ. χρεία δ' ἔστι μάλιστα κατὰ τὰ τοιαῦτα σὺμπτώματα

thodo sunt inventae, uno alterove exemplo hic posito contentos esse conveniet; id vero semper mihi teneri memoria velim; sed revertamur rursus ad id quod dicendo parum absolvimus. Mentionem enim jam dicti medicamenti idcirco pluribus feci, quod caeteris id omnibus praestare mihi persuasi, mirorque si cui melius invenire continget. Ideoque tum in meningibus semper tum in colli vulneribus eo utor, etiam ipsarum venarum jugularium, utpote cum harum quoque sanguinem citra vinculum sistat. Non est autem in his committendum ut in opere properes, veluti quidam stolidi chirurgi faciunt, sed altera manu inferiorem vasis partem comprimis aut complexus tenebis, altera medicamentum vulnere impones, ac blande ei apprimes donec concretum adhaeserit, mox deligabis superne deorsum, non, ut in artubus, inferne sursum; siquidem radicem versus vasorum ducere deligationem oportet, ac quod confluit reprimere. Sunt porro et alia non pauca medicamenta emplastica quae citra dolorem obturant, verum nullum ita carne implet. Expediit autem quam maxime in ejusmodi

Ed. Chart. X. [109. 110.]

Ed. Bas. IV. (85. 86.)

τοῦ περισαροκοῦσθαι τὸ ἀγγεῖον, ἀποπίπτοριος τοῦ προτέρου φαριμάκου. τὰ δέ γε τὰς ἐσχάρας ἐπιπηγνύντι γυμνότερον ἐργάζεται τὸ μέρος ἢ κατὰ φύσιν εἶχεν ἀποπιπτούσης ἀντῆς. ἔστι γὰρ ἡ γενέσις τῆς ἐσχάρας ἐκ τῶν ὑποκειμένων καὶ περικειμένων σωμάτων, ὡς ἂν εἴποι τις ἡμικαύτων γεομένων, ἔν' ὁποῖόν τι χοῦμα τουτουσὶ τοὺς ἐσβεσμένους ἀνθρακας εἰς τὸν γυμῶνα παρασκευάζονται, τοιοῦτο ὑπόλειμμα τῆς διαπύρου σαρκὸς ἢ ἐσχάρα γένηται. [110] ὥστ' ἀπόλλυται τοῦ μορίου το(86)σοῦτον τῆς κατὰ φύσιν σαρκὸς, ὅσον ἐσχαρούμενον ἐκάθη. τοῦτ' οὖν ἅπαν λείπει τῷ μορίῳ τῆς ἐσχάρας ἐπιπτούσης, καὶ διὰ τοῦτο γυμνὸν καὶ ἄσαρκον φαίνεται, καὶ πολλοῖς αἰμοφθάρια δυσεπίσχετος ἐπηκολούθησεν ἐπὶ ταῖς τῶν ἐσχάρων ἀποπτώσεσιν. ὥστε κἄν τοῦτοις ὅστις ἂν ἐθέλη μεθόδῳ πάντα πράττειν, ἐσκέφθω τε πρὸ πολλοῦ τοὺς τρόπους ἅπαντας οἷς ἐξέξει τὸ αἷμα, τὸν τ' ἀκινδυνότερον αἰρεῖσθαι πειράσθω χρώμενος καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὅταν ἀνάγκη βιάζηται. μέγιστην δ' ἀνάγκην οἶδα τοῦ χοῦσθαι φαριμάκοις ἐσχαρωτικοῖς ἢ καυτηρίοις διαπύροις,

casu ut priore medicamento cadente caro circum vas ipsum sit producta. At quae crustas generant, ubi crusta decidit, magis nudam partem quam pro eo qui secundum naturam est flatu derelinquunt. Est namque ipsius crustae generatio ex subjectis circumpositisque corporibus, ut si quis dixerit, semiustis, sic ut ejusmodi in hiemem extinctos hos carbones rem parant, ejusmodi ipsae crustae carnis exustae sint reliquiae. Quare quantum parti adustum ad crustam est, profecto ipsi de naturali carne deperditur. Id itaque omne parti decidit, quum crusta cadit, atque ob eam rem nuda sineque carne visitur, multisque posteaquam crusta decidit profusio sanguinis, quae aegre suppressi potuit, supervenit. Quare in his quoque quisquis methodo administrare omnia volet, is tum modos omnes quibus sanguis supprimatur longe prius considerabit, tum etiam eliget qui minus sit cum periculo, utens non minus et reliquis omnibus, quoties necessitas urgebit. Maximam autem necessitatem vel escharoticis medicamentis vel ig-

Ed. Chart. X. [110.]

Ed. Bas. IV. (86.)

ὅταν ἐξ ἀναβρώσεως σηπεδονώδους ἢ αἰμορραγία γίγνηται, καὶ μέντοι κἀπειδὴν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἅπαν ἐκκόψωμεν τὸ σηπόμενον, ἀσηαλέστερον ἦτοι καίειν αὐτοῦ τὴν οἶον ῥίζαν ἢ φαρμάκοις ἔσχαρωτικοῖς χρῆσθαι. καὶ κατὰ τοῦτο ἐπ' αἰδοίων καὶ ἔδρας εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην ἀφικνούμεθα πολλάκις, ὅτι ῥαδίως σήπεται τὰ μόρια διὰ τὴν σύμφυτον ὑγρότητα καὶ ὅτι περιτιωμάτων εἶσιν ὄχετοί. σκοπὸς δ' ἔστω σοι τῶν ἐσχαρούτων φαρμάκων οὐχ ἀπλῶς ἢ θερμότης, ἀλλ' ἄμεινον ὅταν ἅμα τῷ στύφειν ὑπάρχη, καθάπερ ἐν χαλκίτιδι καὶ μίσυ καὶ χαλκάνθῳ καθείσι τε καὶ ἀκαύστοις εἰς χρεῖαν ἀγομένοισι. τὰ δὲ διὰ τῆς ἀσβέστου τιτάνου σφοδρότερα μὲν τούτων, ἀλλ' οὐ μέτεστι τῇ τιτάνῳ στυπτικῆς δυνάμεως. ἀποπίπτουσι τοιγαροῦν θάττον αἱ τοιαῦται τῶν ἐσχαρῶν, ἔχονται δὲ τῶν σωμάτων ἐπὶ πλεον αἱ ἐκ τῶν στυφόντων· ἄμεινον δὲ τοῦτο μακρῶ· φθάσαι γὰρ ὑποσαρκοῦσθαι τὰ κατὰ τὴν βᾶσιν αὐτῶν καὶ γίνεσθαι καθάπερ τι πῶμα τοῖς ἀγγείοις. ὅθεν οὐδ' ἡμᾶς αὐτοῦς

nitis cauteriis utendi animadverti, ubi ex erosione putrescentis alicujus profluvium sanguinis concitatur. Quin etiam ubi in tali affectu totum quod computruit est sublatum, tutius est vel ipsius veluti radicem adurere, vel certe crustificis medicamentis uti. Hac vero ratione tum in pudendis tum sede ad talem necessitatem saepe devenimus, quod hae partes tum propter naturalem humiditatem tum quod excrementorum sunt canales ex levi causa putrescant; scopus autem esto tibi incrustantium medicamentorum non simpliciter calor, sed praestantius sit si simul adstringendi sit facultas, qualis in chalcitide et misy et atramento sutorio, sive ustis his, sive inustis utare, *visitur*. Quae vero ex calce non extincta conficiuntur, ea valentiora his sunt; caeterum calx adstringendi vim non habet. Excidunt igitur citius quae ab his fiunt crustae; haerent autem corporibus diutius quae ab adstringentibus; quod utique longe est utilius, quando ita prius nascitur in imo earum caro efficiturque profluenti vasi velut operculum quoddam. Unde nec nosmet praecipites esse, veluti non-

Ed. Chart. X. [110.]

Ed. Bas. IV. (86.)

χοή σπεύδειν, ὡσπερ ἔτιοι, τὰς ἐσχάρας ἐκβάλλειν, ἔνθα κίνδυνος αἰμορροαγίας, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων μόνων τῶν διαθέσεων, ἐφ' ὧν διὰ σηπεδόνα τὸ καυτήριον ἠραγκάσθημεν ἐπιφέρειν ἀνθρώπου σώματι. καλεῖται δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἅπασιν ἤδη τοῖς ἰατροῖς ἢ τοιαύτη διάθεσις νομῆ, διότι νέμεσθαι συμβέβηκεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν πεπορθότων μορίων ἐπὶ τὰ κατὰ φύσιν ἔχοντα καὶ τούτων αἰεὶ τι προσεπιλαμβάνειν, ὡς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος, οὐκ ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ δηλουμένου πράγματος, ἔθεντο τὴν προσηγορίαν. ἢ δ' εὐπορία τῆς ὕλης ἀπάντων τῶν τοιαύτην ἔχόντων δύνανται φαρμάκων ἐν ταῖς οἰκείαις εἰρησεται πραγματεῖαις. οἰκείαις δὲ δηλονότι λέγω τὴν τε περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως καὶ τὴν περὶ συνθέσεως αὐτῶν.

Κεφ. ε'. Ἀναλαβόντες οὖν αὐθις τὰ κεφάλαια τῆσδε τῆς μεθόδου, καθ' ἣν ἰᾶσθαι χοή τὰς προχείρους αἰμορροαγίας, ἐξῆς ἐπὶ τὰς διὰ βάρους γιγνομένας ἀφικώμεθα τῷ λόγῳ. τὸ τοίνυν ἐκχεόμενον αἷμα τῶν ὑγγείων ἢ τῷ μικτέτι ἐπιρροεῖν αὐτὸ παύσαιτ' ἄν, ἢ τῷ στεγνωθῆναι τὴν διαίρεσιν,

nulli sunt, ad crustas, ubi haemorrhagiae periculum imminet, detrahendas oportet, nisi in illis tantum affectibus in quibus propter putredinem candens ferrum corpori hominis admovere coacti fuimus. Appellant nescio quomodo eum affectum omnes nunc medici *νομῆν α νέμεσθαι πασcere*, propterea quod pergere pascendo id vitium ab aegris partibus ad eas quae secundum naturam se habent soleat atque harum semper aliquod aegris adjicere, ita ut non a substantia indicatae rei, sed ab accidente appellationem indiderint. Copia materiae medicamentorum omnium talem facultatem obtinentium in propriis commentariis dicta est. Proprios intelligo et qui de simplicium medicamentorum facultatibus et compositione eorum sunt scripti.

Cap. V. Ergo recensitis hujus methodi, qua vulgares haemorrhagias cures, capitibus, mox ad eorum quae in alto sunt corpore tractationem convertamur. Qui igitur e vasis profluit sanguis, aut quod amplius non confluet, sistetur, aut quod oclusa divisio erit, aut etiam propter

Ed. Chart. X. [110. 111.]

Ed. Bas. IV. (86.)

ἢ ἅμα ἀμφοτέρων γιγνομένων, ὅπερ, οἶμαι, βέλτιστόν ἐστιν. ἐπιφθῆν μὲν οὖν κωλύεται διὰ τε λιποθυμίαν καὶ ἀντίπασιν καὶ παροχέτευσιν καὶ ψύξιν ὅλου τε τοῦ σώματος, καὶ πολὺν δὴ μᾶλλον αὐτοῦ τοῦ τετραμένου μορίου. [111] κατὰ τοῦτον γοῦν τὸν λόγον καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ποθὲν, ἐπέσχευ αἰμοφόραγίας πολλάκις, ἔξωθεν τε κατακτιλούμενον αὐτό τε τὸ ὕδωρ ψυχρὸν, ὀξύκρατόν τε καὶ οἶνος στρουφιῶς, ὅσα τ' ἄλλα στύφειν ἢ ἀπλῶς ψύχειν πέφυκε. στεγνοῦται δὲ ἢ διαίρεσις ἢ μύσαντος, ἢ φράχθέντος τοῦ διηρημένου. μύει μὲν οὖν στιφόμερόν τε καὶ ψυχόμερον, ἐπιδέσει τε συναγόμερον καὶ βρόχῳ διαλαμβανόμερον. ἐμφράττεται δὲ ἢ ἔνδοθεν, ἢ ἔξωθεν· ἔνδοθεν μὲν ὑπὸ θρόμβου, ἔξωθεν δὲ ὑπὸ τε τούτου καὶ μοτῶν καὶ σπόγγων, ἐσχάρας τε καὶ τῶν ἐμπλαστικῶν φαρμάκων, ἔτι τε τῶν περικαμμένων σωματίων προσταλέπτων· ὅπως δ' ἐργάσῃ τῶν εἰρημένων ἕκαστον εἴρηται. τὰ δ' ἐκ τοῦ βάθους αἰμοφόραγοῦντα βρόχοις μὲν οὐκ ἔν τις οὐδ' ἐπιδέσει θεραπεύσειεν, ὥσπερ οὐδὲ καυστηρίοις,

utrumque simul, id quod reor tutissimum. Porro confluere prohibetur et propter animi deliquium et revulsionem et derivationem et refrigerationem tum corporis totius tum vero praecipue ipsius partis vulneratae. Hac enim ratione etiam frigida pota saepe haemorrhagias suppressit; idem facit et frigida foris in lotu assusa, sed et posca et vinum acerbum aliaque quaecumque vel adstringendi vel simpliciter refrigerandi vim habent. Clauditur ipsa divisio, si vel contrahatur *conniveatque* id quod divisum est, vel obstruatur. Sane contrahitur tum adstrictione, tum refrigeratione, tum deligatura conjunctum, tum vinculo exceptum. Obstruitur vel intrinsecus, vel extrinsecus et intrinsecus quidem a sanguine concreto extrinsecus tum hoc ipso tum vero linamentis et spongiis et crustis et medicamentis emplasticis; ad haec corporibus circumjacentibus propius admotis; quorum singula quemadmodum perficiantur dictum jam est. At quae de profundo sanguinis profluvia erumpunt, ea nec vinculo nec deligatura sanes, ut neque caute-

Ed. Chart. X. [111.]

Ed. Bas. IV. (86.)

οὐδ' ἀπλῶς εἰπεῖν ὅσα διὰ τοῦ ψαύειν αὐτοῦ τοῦ διηρημένου σώματος ἢ μέρος ἐπιτεχνώμεθα· δι' ἀντισπάσεως δὲ καὶ παροχευέσεως ἐδεσμάτων τε καὶ πομάτων ἐμπλατιόντων τε καὶ ψυχόντων καὶ στυφόντων φαρμάκων· ἀφθονον δὲ καὶ τὴν τῶν τοιούτων ὕλην ἐν ταῖς οἰκείαις ἔχεις πραγματείαις. ἢ δ' ἀπὸ τῶν μορίων ἐνδειξίς τοῖς κοινοῖς τῆς θεραπείας σκοποῖς τοῖς εἰρημένοις ἐξ ἐπιμέτρου καθ' ἕναστον πάθημα πρόσσειν· ὄργανοις γοῦν ἐνίοτε χρῶμεθα διὰ τὴν ιδιότητα τοῦ μέρους, ἄλλοις μὲν ἐπὶ μήτρας, ἄλλοις δὲ ἐπὶ κύστεως, ἄλλοις δὲ ἐπὶ τῶν παχέων ἀπάντων ἐντέρων. εἰς ταῦτα μὲν γὰρ διὰ κλυστῆρος, εἰς μήτραν δὲ διὰ μητροεγγυτῶν τῶν ἐπιτηδείων τι φαρμάκων ἐνίμεν· ὥσπερ γε καὶ εἰς κύστιν διὰ τῶν εὐθυρήτων καθετήρων. σπανιώτεραι μὲν οὖν αἱ ἐκ τούτων αἰμορροαγαίαι· γίνονται δ' οὖν ποτε καὶ ἐν μὴ τῷ λαύρῳ κινδυνώδεις, ἀλλὰ τῷ γε χρονίζειν οὐκ ἀκίνδυνοι. τετάρων γοῦν ἡμερῶν οἶδά ποτε διὰ μήτρας φερόμενον αἷμα, πρὸς οὐδὲν τῶν βοηθημάτων εἴξαν ἄχρι τῆς τετάρτης,

riis nec ut semel dicam iis quae divisum ipsum corpus parteve contingere machinamur; imo per revulsionem ac derivationem; praeterea cibum potionemque qui et emplasticam vim habeant et refrigerent et medicamenta quae adstringant; habes vero uberem talium materiem in propriis operibus. Quae vero a partibus indicatio sumitur, ea communibus quae jam dictae sunt curandi indicationibus veluti auctarium in singulis affectibus accedit; siquidem instrumentis aliquando utimur pro partis ipsius proprietate, aliis ad uterum, aliis ad vesicam, aliis ad omnia intestina crassa. Quippe in haec per clysterem, in uterum per metrenchytas idoneorum aliquod medicamentorum immitimus; sic et in vesicam per in directum foratos catheteres. Sane rariora ex his profluvia sanguinis sunt, sed tamen aliquando sunt, et quanquam non profusione ipsa periculosa, at certe ob diuturnitatem non sine periculo. Siquidem quaternis diebus vidimus ex utero profluere sanguinem nec potuisse ullo remedio sisti, quoad quarto die

Ed. Chart. X. [111.]

Ed. Bas. IV. (86.)

χυλῶ δὲ χρησαμένων ἡμῶν ἀρνογλώσσου παντάπασιν ἐπαύσατο. κάλλιστον μὲν οὖν τοῦτο τὸ φάρμακόν ἐστι καὶ πρὸς τὰς ἐξ ἀναβρώσεως αἰμορροαγίας· εἶωθα δ' αὐτῷ μιγνύειν τι τηριαῦτα καὶ τῶν ἰσχυροτέρων φαρμάκων ἄλλοτε ἄλλο, πρὸς ὅλην ἀποβλέπων τὴν διάθεσιν, ὅπερ αἰὲν χρὴ πράττειν, οὐ μικρὸν ἔχοντας εἰς ἅπαντα παράγγελμα. κατὰ γοῦν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐκ μήτρας, ἢ ἐκ κύστεως, ἢ ἐντέρων αἰμορροαγοῦντα, σκέπτεσθαι μὲν χρὴ καὶ τὸ τῆς αἰμορροαγίας ποσόν· ἢ ἤδη τὸν μὲν πρῶτον ἔχωμεν ἐν τῇ θεραπείᾳ σκοπὸν τοῦτον, ἢ τὸν δεύτερον· οὐ μὴν οὐδὲ τῆς ὅλης διαθέσεως ἀσκέπτως ἔχειν. εἰ μὲν γὰρ ἐξήωγεν ἀγγεῖον τι τῶν μεγάλων, ἢ ἰσχυρῶς ἀνεστόμωται, τῶν αὐστηρῶν φαρμάκων ἐστὶ χρεία, ὡς βαλανστίου καὶ ὑποκυστίδος καὶ ῥοῦ καὶ ὀμφακίου καὶ ἀκακίας καὶ κηκίδος ὀμφακίτιδος καὶ τῶν τῆς ῥοιᾶς λευμάτων· εἰ δ' ἦτοι μικρὸν ἐστὶ τὸ ἐξήωγὸς ἀγγεῖον, ἢ ἀνεστόμωται μετρίως, ὡς ὀλίγον εἶναι τὸ φερόμενον αἷμα, καὶ ἀλόη καὶ μάννα καὶ ὁ τῆς πίτυος γλοιὸς, ἢ τε σφραγίς ἢ Λημνία καὶ ὁ τῆς Αἰγυπτίας ἀκάνθης καρπὸς, ἔτι τε κρόκος καὶ λίθος

arnoglossi succo utentibus nobis profusum constiterit. Est porro id medicamentum et ad ea, quae ex erosione excitantur sanguinis profluvia utilissimum, cui etiam valentius aliquod hoc casu medicamentum alias aliud ei miscere soleo, utique ad totum respiciens affectum; id quod semper est faciendum, ac pro maximo documento in omnibus habendum. Nam in his ipsis quae ex utero, vesica et intestinis profluvia citantur, aestimari debet ipsius profusionis quantitas, ut hanc jam vel ut primam vel ut secundam indicationem curationis habeamus, nec tamen obiter totius affectus non habentes rationem. Nam si perruptum vas aliquod magnum est, aut vehementer reclusum hiat, utique adstringentibus medicinis est opus, veluti balaustio et hypocyllide et rhoe et omphacio et acacia, gallis immaturis et malicorio. Sin vel exiguum vas est, quod perruptum est, vel modice reclusum sic, ut non multus sit qui in eo profluit sanguis, etiam aloe et manna et pini cortex et Lemnium sigillum et spinæ Aegyptiæ fructus et crocum

Ed. Chart. X. [111. 112.]

Ed. Bas. IV. (86.)

ὁ αἱματίτης ὀνομαζόμενος, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα δι' οἴνου
 μεγάλως ἀσθηροῦ χρηστὰ φάρμακα. μὴ παρόντος δὲ μήτ'
 οἴνου τοιούτου μήτ' ἀρογλώσσου μήτε στρόγγυ, καὶ γὰρ
 καὶ ταῦτα ἐπιθήδεια, ἀφαιεῖν ἐν ὕδατι βλαστοὺς βίου καὶ
 κνυροβίου καὶ μυρσίνης καὶ σχίνου καὶ κισσοῦ καὶ ἁπλῶς
 εἰπεῖν ἀπάρτων τῶν στρυγόρων, εἴτε ῥίζα τις, εἴτε καρπός,
 εἴτε γλοῖός, εἴτε βλάστημα τίχου· [112] διὰ τοῦτο καὶ τῶν
 στρυγόρων μῆλων καὶ μάλιστα τῶν κνυοβίων· ἔτι τε μύρτων
 καὶ μεσπίλων ἐπιθήδειον ἔστιν εἰς τὰ παρόντα τὸ ἀφέψημα.

Κεφ. στ'. Εἰ δ' ἐξ ἀναβρώσεώς τις αἰμορροαγία γίγ-
 νοιτο, τὰ πολλὰ μὲν οὐδὲ λαῦρος αὐτοῖς ἔστι, ἀλλ' ὀλίγη
 καὶ κατὰ βραχὺ· καὶ διὰ τοῦτο τῷ Πασίωρος, ἢ Ἀνδρωνος,
 ἢ Πολυείδου τροχίσκῳ χρηστέον, ἢ ὡς εἴρηται τῷ ἡμετέρῳ
 τὴν αὐτὴν μὲν κατὰ γένος ἔχουσι δύναμιν, ἰσχυροτέρῳ δὲ
 ὑπάρχουσι. παύει γὰρ ταῦτα τὴν ἀνάβρωσιν ἅμα τῷ δηλοῦ-
 ῖν καὶ τοῦ πατιὸς σώματος προοεῖσθαι, ὡς ἔμπροσθεν
 εἴρηται. λαύρου δὲ ἐμπεσοῦσης αἰμορροαγίας, τοῖς ἀσθηρο-
 τάτοις χρηστέον φαρμάκοις, ἅχοι περ' ἂν ἐπισχῶμεν αὐτῆς τὸ

et lapis haematites, aliaque id genus ex vino nigro austero
 utilia medicamenta sunt. Quod si nec genus id vini praesto
 sit nec arnoglossum nec solanum, quippe haec quoque sunt
 idonea, coquemus in aqua et rubi germina et canini rubi
 et myrti et lentisci et hederæ, in summa omnium quibus
 adstringentia vis inest, sive radix sit, sive fructus, sive cortex,
 sive germen; ideoque etiam adstringentium malorum ma-
 ximeque cotoneorum, itemque myrtilorum et mespilorum
 decoctum, idoneum ad proposita praesidium est.

Cap. VI. At si ex erosione profluvium quoddam in-
 cidit, non est id magna ea parte profusius, sed exiguum et
 paulatim *effluens*; eoque Pasionis, vel Andronis, vel Polyi-
 dae passillis utendum est, aut etiam, ut dictum est, nostro,
 qui genere eandem vim obtinet, caeterum magis potentem.
 Sistunt enim haec erosionem, si tamen etiam toti corpori
 sit consultum, ut prius est dictum. Sin profusior haemor-
 rhagia sit iis quae vehementissime adstringant, utendum
 medicamentis est, quoad vehemens ejus *impetus* frangatur;

Ed. Chart. X. [112.]

Ed. Bas. IV. (86. 87)

σφοδρόν· εἶθ' οὕτως ἀμ' ἐκείνοις μίγνεται τοὺς τροχίστους· εἶθ' ἐξῆς ἐπ' αὐτοὺς μόνους μετέρχεσθαι μετὰ τινος τῶν εἰρημέων χυλῶν ἢ ἀφειψημάτων. ὅσα δὲ ἔξωθεν ἐπιτίθεται τοῖς αἰμορροῦσι στυφορτά τε καὶ χωρὶς στυφείως ψύχοντα, ταῦτ' οὐχ ἀπλῶς ἐπαινω καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ μοι δοκεῖ τὸναντίον ἐνίοτε πᾶν οὐδέ μεθεῖα διαπραττεσθαι, συνελάνειν εἴσω τὸ αἷμα καὶ πληροῦν τὰς ἐν τῷ βάθει φλέβας. οἶδα γοῦν τινὰς ἐκ πνεύματος ἀναβήτορας αἷμα προφανῶς βλαβέντας ἐπὶ ταῖς τοῦ θώρακος καταψύξεσιν· οὕτω δ' ἐνίοτε καὶ τῶν ἐμούρων αἷμα, τῆς γαστρὸς ἔξωθεν ψυγείσης· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐκ ῥινὸς αἰμορροῦντων ἔνιοι φανερῶς ἐβλάβησαν ἐπὶ ταῖς τῆς κεφαλῆς ψύξεσιν. οὐκ οὖν ἀπλῶς, οὐδ' ἀδιορίστως, οὐδ' ἐν παντὶ καιρῷ συμβουλεύω ψύχειν τὰ κύκλω τῶν αἰμορροῦντων, ἀλλ' ἀποτρέψαντας εἰς ἕτερον πρότερον, οἷον ἐπὶ τῆς ῥινὸς ἤτοι φλεβοτομίᾳ χρησάμενον, ὡς εἶπομεν, ἢ τρίψει καὶ δεσμοῖς τῶν κώλων, ἢ σικύαις ἐπὶ τῶν ὑποχονδρίων. οὐ δὲ

mox deinde admiscendi illis pastilli sunt; postea ad ipsos solos veniendum, cum aliquo ex ante dictis succis aut decoctis. At vero quae extrinsecus parti sanguinem profundenti admoventur, tum adstringentia tum citra adfrictionem frigida, haec ipse, veluti plerique medicorum, non ubique probo; sed mihi contra omnino quam fieri res posulat, ipsum sanguinem intro compellere ac venas, quae in alto sunt, implere videntur. Vidimus enim quosdam eorum qui ex pulmonibus sanguinem rejicerent, ex thorace refrigerato manifeste lacros, aequae ut qui sanguinem vomuerunt nonnullos, quod venter foris esset refrigeratus; eodem modo et eorum quibus naribus sanguis profluit aliqui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec omnino, nec sine discrimine, nec omni tempore loca quae circa partem unde sanguis profluit sunt posita refrigeranda suaferim, imo posteaquam in alia prius averteris; ut exempli gratia in naso ubi sanguinis missione, ut diximus, sis usus, vel artuum frictione devinctioneque, vel ad hypochon-

Ed. Chart. X. [112.]

Ed. Bas. IV. (87.)

οὐκ οὐδ' οὕτω χρῆσθαι τοῖς ψύχουσι εὐθέως ἐπὶ μετώπῳ καὶ κεφαλῇ, ἀλλὰ σικύα πρότερον ἀντισπᾶν ἐρείδοντα κατ' ἰνίον. διττὴ γὰρ ἡ ἀντίσπασις ἐπὶ ταῖς ἐκ μυκτῆρων αἰμοσύραγαις, ἢ τε ἐπὶ τὰ κάτω μόρια τοῦ σώματος ὅλου καὶ ἢ ἐπὶ τὰ τῆς κεφαλῆς ὀπίσω· διότι καὶ αὐτὸ τὸ μόριον ἢ ἢς ἄνω ἢ ἐστὶ καὶ πρόσω, ἀντίκειται δὲ τὸ μὲν ἄνω τῷ κάτω, τὸ δὲ ὀπίσω τῷ πρόσω· ἀλλὰ περὶ μὲν αἰμοσύραγαις ἰκανὰ καὶ ταῦτα. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ἡ διαπήδησις ὑπὸ τῶν ψυχόντων καὶ συσφόντων θεραπευθήσεται· καὶ εἰ διὰ λεπτότητα γίγνοιτό ποτε τοῦ αἵματος, ὑπὸ τῆς παχυνούσης διαίτης· ὅποια δ' ἐστὶν αὕτη λεχθήσεται μὲν πῶς καὶ τοῖς ἐξῆς, εἰρηται δὲ δύναμι καὶ τῷ περὶ λεπτενούσης διαίτης· ἐπὶ δὲ τὴν θεραπείαν ἴτερον ἤδη τῶν εἰρημένων διαθέσεων. τὸ μὲν οὐκ τῆς φλεβὸς ἕλκος ἐλαδὰν πρόχειρον ἢ, παραπλησίως δεῖται θεραπείας τοῖς ἐν σαρκὶ γιγνομένοις, ὑπὲρ ὧν ἐν δυοῖν ὑπομνήμασι τοῖς πρὸ τοῦδε διελέχθη. εἴτε γὰρ ἐκ τρώσεως ὑπογυίου τυγχάνει γεγονὸς, ἐγγωρεῖ συμφύειν αὐτὸ τοῖς

dria *desinis* cucurbitis. Quin ne sic quidem ad frontem et caput illico refrigerantibus utendum, sed prius reveilendum est, affixa inio seu occipiti cucurbita. Nam duplex est in sanguinis ex naribus profusione revulsio, tum quae ad inferiores sit totius corporis partes tum quae ad capitis posteriora; propterea quod ipsae partes nares *dictae* et in superiore et in anteriore parte sunt sitae; opponitur autem pars superior inferiori et posterior anteriori; verum de sanguinis profluvio haec sufficient. Patet namque et diapedesin refrigerantibus adstringentibusque esse curandum; et si propter tenuitatem sanguinis aliquando incidat, crassiore victu; is vero cuiusmodi sit dicetur in sequentibus, dictumque jam ad quandam modum est libro, qui de attenuante victu est scriptus; jam vero ad memoratorum affectuum curationem est redeundum. Ergo quod venae infedit ulcus, ubi ad manum est, eandem desiderat curationem iis quae in carne accidunt, de quibus duobus ante hoc voluminibus disputavi. Nam siue ex recenti vulnere factum est, id agendum est ut

Ed. Chart. X. [112, 115.]

Ed. Bas. IV. (87.)

ἐλαίμοις καλουμένοις φαρμάκοις· εἴτε κατ' ἀνάβρωσιν, ὅσα περὶ τῶν κακοηθῶν ἔλκων εἴρηται, ταῦτα τῷ λόγῳ διορισάμενον, ἐξῆς ἔργῳ πράττειν αὐτὰ περιῶσθαι. καὶ μέντοι καὶ ὁπότε βροχῶ διαληφθείσης, ἢ ἰσχαίμοις φαρμάκοις, ἢ κεντηρίοις χρῆσαμένων, ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας ἐστὶ περισαρκῶσαι τὰ χεῖλη τοῦ ἔλκου, τοῖς αὐτοῖς χρῆσόμεθα πάντως φαρμάκοις οἷς ἡ μέθοδος ἡμῶν ἐδίδαξεν ἐπὶ τῶν κοίλων ἔλκων.

Κεφ. ζ. [113] Ἐπ' ἀρτηρίας μέντοι τροφείσης ἐρῆήθη καὶ πρόσθεν ὡς ἐνίοις τῶν ἰατρῶν ἀδύνατος ἢ σύμφυσις εἶναι δοκεῖ. καὶ λέγουσι τοῦτό τινες μὲν ἀρκεῖσθαι γέσκοιτες μόνη τῇ πείρᾳ, τινὲς δὲ καὶ λόγῳ χρώμενοι τοιῶδε, σκληρὸν καὶ χονδρῶδῃ φασὶν εἶναι τὸν ἕτερον τῶν χιτώνων τῆς ἀρτηρίας· οὐδὲν δὲ τῶν τοιούτων συμφύνηαι δύνασθαι, μόντων γὰρ τῶν μαλακῶν σωμάτων ἰδίαν ὑπάρχειν τὴν σύμφυσιν, ὡς ἐπὶ τε τῶν ἐκτὸς ἐνεστι θεάσασθαι, μήτε λίθου πρὸς λίθον ἐρωθέντος ποτὲ μήτε ὄστρακου πρὸς ὄστρακον· ἐπὶ τε τῶν ἐν ἡμῖν, μήτε χόνδρου χόνδρῳ συμφύητος οὐτ' ὄστοῦ

medicamentis enaemis vocatis coeat; siue ex erosione, quaecumque dicta de malignorum ulcerum curatione sunt, ea prius ratione discernenda, mox ut opere perficiantur tentanda. Quin etiam ubi vinculo *uas* sis complexus, aut medicamentis sanguinem supprimentibus aut cauteriis usus, illeque tibi curationis seopus est, ut quae circa ulceris labra sunt carne impleas, iisdem omnino medicamentis utere, quae in methodo cavorum ulcerum nobis sunt praecepta.

Cap. VII. De arteria autem vulnerata jam dictum est nonnullis medicorum, videri non posse fieri ut coeat. Atque id afferunt aliqui quidem sola experientia se contentos professi; alii vero etiam ratione usi ejusmodi duram esse ac cartilagineam ajunt alteram arteriae tunicam; talium vero nihil posse in unum coire, quum sit mollium tantum corporum in unum coeundiabilitas, ut tum in externis videre licet, neque lapide cum lapide, neque testa tum testa unquam coeunte; tum vero in nobis, quum nec cartilago cum cartilagine coalescat, nec os cum osse uniat. Non

Ed. Chart. X. [115.]

Ed. Bas. IV. (87.)

πρὸς ὅστων ἐρωθέντος. οὐδὲ γὰρ τὰ κατὰγματα διὰ συμφύσεως, ἀλλὰ διὰ πόρου τὴν κόλλησιν ἴσχειν. ἀρξώμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ προτέρας τῆς ἡμετέρας πείρας, εἰς τὸ κοινὸν κατατιθέντες ὅσα τυγχάνομεν ἑωρακότες. ἐθεασάμεθα γὰρ ἐπὶ μὲν γυναικῶν καὶ παιδίων ἀρτηρίας κολληθείσας τε καὶ περισαρκωθείσας ἐν μετώπῳ καὶ σφυρῶ καὶ καρπῷ. νεανίσκῳ δ' ἀγροίκῳ ποτὲ καὶ τοιοῦτόν τι συνέπεσε, φλέβα τμηθῆναι βουληθέντι κατὰ τὴν ἑσπρινὴν ὥραν, ἐν ἔθει δὲ μάλιστα τοῦτο ἔστι τοῖς παρ' ἡμῶν ἀνθρώποις, δήσαντος τὸν βραχίονα τοῦ μέλλοντος αὐτὸν φλεβοτομεῖν ἰατροῦ, συνέβη κρητωθῆναι τὴν ἀρτηρίαν, ὥστε καὶ διεῖλεν αὐτὴν ὁ ἰατρὸς ἀπὸ φλεβός. βραχεῖα μὲν οὖν ἡ διαίρεσις ἐγένετο, ξανθὸν δὲ καὶ λεπτὸν καὶ θερμὸν ἐνθέως ἐξηκοτιζέτο τὸ αἷμα σφυγμοδῶς. ὁ μὲν οὖν ἰατρὸς, ἦν δὲ καὶ πᾶν νέος καὶ ἄπειρος τῆς τέχνης τῶν ἔργων, ὤετο διηρηκέναι τὴν φλέβα. θεασάμενος δ' ἐγὼ τὸ γεγονός, σὺν ἄλλῳ τιρὶ τῶν παρόντων ἰατρῶν προσβύτη, τῶν ἐναίμων τι φαρμάκων τῶν ἐμπλαστῶν παρασκευάσας ἐπιμελῶς τεπάνυ συναγαγὼν τὴν διαίρεσιν, ἐπέθηκά τε τὸ

enim fracta ossa per coalitum, sed per callum conglutinationem habent Igitur nos quoque a priori experientia nostra incipiamus, in vulgusque exponamus ea, quae ipsi visu usurpavimus. Vidimus enim in mulieribus et pueris tum conglutinatas arterias tum carne undique circumdatas, idque in fronte, malleolo et carpo. Simile quoddam aliquando et agresti contigit juveni, venam secari veris tempore volenti, quod nostratibus hominibus maxime est in ulu; quum enim medicus venam incifurus brachium deligasset, contigit attolli velut in gibbum arteriam; itaque hanc pro vena medicus divisit. Exigua sane incisio erat, sanguis autem flavus et tenuis et fervidus statim pulsitans exiliebat. Ac medicus quidem, ut erat admodum juvenis et ad artis opera inexpertus, venam se incidisse putabat. Ego vero cum quodam alio ex iis qui aderant medicis seniore, ubi quod accidit adverti, praeparato ex emplastrorum genere enaemo medicamento, tum incisionem curiose admodum

Ed. Chart. X. [113.]

Ed. Bas. IV. (87.)

γάρμακον αὐτίκα καὶ σπόγγον μαλακώτατον ἔξωθεν ἐπέδησα.
 θανάζοντος δὲ τοῦ τέμνοντος τὴν ἀρτηρίαν τὸν λόγον τῆς
 ἐπιληθοῦσης ἡμῖν περὶ τὰ τοιαῦτα προοίαις, ἐδηλώσαμεν αὐτῷ
 τὸ γεγονός, ἐξελθόντες τῆς καταγωγῆς τοῦ τμηθέντος· ἐκε-
 λεύσαμεν τε μήτε λύσαι χωρὶς ἡμῶν μήτε θάπτον πράξαι
 τοῦτο τῆς τετάρτης ἡμέρας, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἢ ἐπίδεσις φυλά-
 ξαι ἐπιτέγγοντα μόνον τὴν σπογγίαν· ἐπεὶ δὲ λύσαντες ἐν τῇ
 τετάρτῃ κεκολλημένην ἀκριβῶς εὗρομεν τὴν διαίρεσιν, ἐπι-
 θαιναί τε τὸ αὐτὸ γάρμακον αὐθις ἐκελεύσαμεν, ἐπιδήσαντά
 τε ὁμοίως ἡμερῶν πλείονων μὴ λύειν. οὕτω μὲν ἐθεραπεύθη
 τὴν διαίρεσιν τῆς ἀρτηρίας ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος μόνος· ὃν
 εἶδον ἐν ἀγκῶνι τμηθέντα ἀρτηρίαν· ἅπασι δὲ τοῖς ἄλλοις
 ἀνεύρησμα τοῖς μὲν μείζον ἐπεγένετο, τοῖς δ' ἥττον. ὅπως
 μὲν οὖν χρὴ θεραπεύειν ἀνευρύσματα προοίοντος τοῦ λόγου
 κατὰ τὸν οἰκεῖον εἰρήσεται καιρὸν, ὅταν καὶ τῶν ἄλλων
 ἀπάντων ὄγκων τῶν παρὰ φύσιν ἢ θεραπεία γράψηται·
 νυνὶ δὲ ἐπὶ τὸ συνεχές ἴωμεν τοῦ λόγου. ἢ γὰρ τοι φύσις ἢ

conjunxi, tum super medicamentum illico imposui, ac
 spongiam mollissimam extrinsecus super hoc deligavi. Mi-
 rante vero qui arteriam inciderat modum rationemque
 providentiae nobis hoc in casu succurrentis, indicavimus
 homini rem factam, sed postquam incisi hominis diverfo-
 rium exiissemus, jussimusque ne vel solveret nobis absen-
 tibus vel ante quartum diem id aggrederetur, sed ita ut
 erat deligatum haberet, spongiam duntaxat desuper made-
 faciens. Postea vero quam in quarto solventes plane con-
 glutinatam incisuram invenimus, rursus idem medicamen-
 tum imponere jussimus, tum simili modo deligare, nec mul-
 tis postea diebus solve. Atque ita percurata est hujus
 hominis incisa arteria sola omnium, quas in cubito incisas
 vidi; nam reliquis omnibus aneurysma aliis majus, aliis mi-
 nus supervenit. Ac quemadmodum quidem aneurysmata cu-
 rare conveniat, in progressu dicetur suo loco, utique quum
 reliquorum omnium praeter naturam tumorum curatio tra-
 detur; nunc coeptam disputationem absolvamus. Siqui-

Ed. Chart. X. [113. 114.]

Ed. Bas. IV. (87.)

τῆς ἀρτηρίας ὄντως ἐνδείκνυται τὸ δυσσύμφικτον, οὐ τὸ παντάπασιν ἀσύμφικτον τοῦ σκληροῦ τῶν ἐν αὐτῇ χιτῶνων· οὐ γὰρ οὕτως ἐστὶ ξηρὸς καὶ σκληρὸς ὡς ὄστον ἢ χόνδρος, ἀλλὰ πολὺν μαλακώτερος τούτων καὶ σαρκωδέστερος. οὐκ οὖν εὐλόγως ἄν τις ἀπογινώσκῃ συμφῦναι τὴν διαίρεσιν, ὅταν αὐτὴ τε γένηται μικρὰ καὶ τὸ σῶμα τὰνθρώπου μαλακὸν ὑπάρχῃ φύσει. ἔοικε δὲ καὶ ἡ πᾶσα τῷ λόγῳ μαρτυρεῖν· ἐπὶ τε γὰρ παίδων καὶ γυναικῶν ἐθεασάμην συμφύσασαν αὐτὴν διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ μαλακότητα τῶν σωμάτων· ἐφ' ἐνός τε νεανίσκου βραχίαν ἰσχυροῦς διαίρεσιν, ὡς εἴρηται. [114] δυσιατοτέρα μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρτηρία τῆς φλεβός, οὐ μὴν ἐξηλλανταί γε πολλῶ τῶν φαρμάκων ἢ χοῆσις ἐφ' ἑκατέρου τῶν ἀγγείων, ἀλλ' ἐστὶν ἡ αὐτὴ κατ' εἶδος, ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον διαφέρουσα· τοσοῦτω γὰρ δαίται ξηρατικώτερον φαρμάκων ἢ ἀρτηρία τῆς φλεβός, ὅσῳπερ καὶ φύσει ξηροτέρα τὴν κρᾶσιν ἐστίν. εἰ δὲ περισσευοῦσθαι δεοί, τῶν αὐτῶν ἀμφοτέραι χοῆσουσι· σαρκὸς γὰρ ἐστὶ γέρεσις ἐν τῇ περισσευοῦσει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γεν-

dem arteriae natura difficultatem quidem durioris tunicae suae conglutinandae prorsus indicat, non tamen ejusmodi, quae evinci omnino; nequeat neque enim ita est sicca duraque ut os vel cartilago, imo longe his mollior ac magis carnosa. Quo utique minus de unienda sectione ejus est desperandum, ubi tum ipsa sit parva, tum hominis corpus natura molle. Videtur autem experientia quoque ipsa rationi subscribere; quum et in pueris et in mulieribus propter corporum humiditatem et mollitiem eam viderim glutinari, et in uno juvene, cui, ut dictum est, exigue erat incisa. Quum vero sanatu difficilior sit arteria quam vena, non tamen est medicamentorum admodum diversus in vasorum utroque usus; imo specie plane idem majoris minorisque ratione evarians; quippe tanto siccioribus medicamentis eget arteria quam vena, quanto ipsa est suapte natura siccioris temperamentii quam vena. Quod si carnem circa gigni opus fuerit, eadem ambae requirunt, siquidem ad eundem modum provenit carnis generatio in his circumdandis, quo in cavis ulceribus

Ed. Chart. X. [114.]

Ed. Bas. IV. (87. 88.)

κοιλίης, ὡς κὲν τοῖς κοίλοις ἔλκεσιν ἐδείχθη γιγνομένη.
αἱ δὲ κατὰ τὴν μήτραν, ἢ κύστιν, ἢ ἔντερα φλέβες καὶ ἀρ-
τηρίαι, τῶν αὐτῶν δέονται κατὰ γένος φαρμάκων ὅταν
ἐλκωθῶσιν, ὀργάνων χογγίζουσι τῶν εἰσω παραπεμπόντων
αὐτῆ, μητρογγυτῶν δηλοῦσι καὶ καθιετήρος ἐνδύτητος καὶ
πλυσιτήρος. εἰς δὲ τὰ κατὰ τὸ ἐπευθεσμένον ἔλκη καὶ διὰ
κύστεως ἐρχοῦσθαι ἔρχεσθαι φάρμακον τηκτὸν γλιαρὸν, ἀλλίσκον
ἐχρόσης κατὰ (88) τὸ πέρασ αὐτῆς ἐνδύτητον. ἔξελεγχθή-
σεται τοιγαροῦν ἅμα τῇ τῶν ὀργάνων ἰδέα καὶ ἡ τῶν φαρ-
μάκων σύστασις· οὐ γὰρ οἶόν τε παχέα φάρμακα τοῖς τοι-
οῦτοις ἔρχεσθαι, ἀλλ' ὑγροτέρων δηλοῦσι δέονται καὶ διὰ
τοῦτο συμπίπτως θερμοῦν ὡς τὰ πολλὰ· διὰ τοῦτο δὲ καὶ
τῶν τηκτῶν καλούμενων φαρμάκων ἐπιτηδειότερα τὰ ξηρά·
μίγνεται γὰρ ἐτοιμῶς, εἴτ' ἀπορρῶσσου τις, εἴθ' ἐτέρου
τοιούτου βούλοιο γελῶ· τὰ δὲ τοιαῦτα φάρμακα κρόκος
τ' ἐστὶ καὶ πομφόλυξ καὶ αἰόη καὶ τὰ κεφαλικὰ καλούμενα·
κατὰ δὲ τὸν πρώτον καιρὸν τῆς σαρκώσεως, τὸν συνάπτοτα τῇ
ἐπισχέσει τοῦ αἵματος, καὶ ἡ Αἰθυρία σφαγίς ἀγαθὸν φάρμακον.

provenire est traditum. At quae in utero, vesica, vel inte-
stinis venae arteriaeque sunt, quum eadem genere medica-
menta, ubi exulceratae sunt, requirant, etiam instrumenta
quibus infundantur, metrenchytas, catheterem rectum et
cylindricum desiderant. Ad ea vero quae in recto intestino
sunt ulcera, etiam per vesicam, cui sit fistula recta ad finem
annexa, injicere liquatum medicamentum tepidam licet.
Exquiretur itaque remediorum consilientia pro instrumento-
rum specie; neque enim fas est, ejusmodi *instrumentis*
crassa medicamenta infundere, sed humidiora postulant,
atque ideo mediocriter plerumque calida; proinde sicca
medicamenta magis sunt idonea quam ea quae liquabilia
vocantur, quoniam facile vel arnoglossi, vel alterius ejus
generis succo misceantur. Ejusmodi medicamenta sunt et
crocum et pompholyx et aloe et quae cephalica dicuntur;
in ipso autem primo producendae carnis tempore, quod
suppressionem sanguinis continenter excipit, etiam Lemnia
terra probum medicamentum est.

Ed. Chart. X. [114.]

Ed. Val. IV. (88.)

Κεφ. η'. Τὰ δ' ἐν τῷ πνεύμονι συριστάμενα τῶν ἐλκῶν χαλεπωτέραν ἔχει τὴν ἴασιν. ἐπίοις δ' οὐ χαλεπὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατος εἶναι δοκεῖ τῷ τε λόγῳ τεκμαιρομένοις καὶ τῇ πείρᾳ· τῷ λόγῳ μὲν, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἀναπνοὴν ἀεικίνητόν ἐστι σπλάγγρον ὁ πνεύμων, ἡσυχίας δὲ δεῖ τοῖς μέλλουσιν ἰαθῆσθαι· τῇ πείρᾳ δ', ὅτι μηδὲ πώποτε μηδένα τῶν τοῦτο παθόντων ἐθεάσαντο θεραπευθέντα. τὸ μὲν δὴ τῆς πείρας, ἐντεῦθεν γὰρ ἄρξασθαι δίκαιον, ἀμφισβήτησιν ἴσως ἔξει κατὰ τὴν διάγνωσιν. ἡμεῖς γοῦν ἐθεασάμεθα τὸν μὲν τινα τῷ βοῆσαι μέγα, τὸν δὲ τῷ καταπεσεῖν ἀφ' ὑψηλοῦ, τὸν δ' ἐν παλαίστρᾳ πληγέντα, παραχρημά τε βήξαντα σφοδρότατα καὶ σὺν τῇ βηχί τοὺς μὲν μίαν ἢ δύο κοτύλας, ἐπίοις δὲ καὶ πλείους πτύσσαντας. αὐτῶν δὲ τῶν ταῦτα παθόντων ἐπίοι μὲν ἀνώδυνοι παντάπασιν ἦσαν, ἐπίοι δ' ὠδυνῶντο κατὰ θώρακα. καὶ τοίνυν καὶ τὸ αἷμα τοῖς μὲν ὀδυνηθεῖσιν οὔτ' ἀθρόον ἦν οὔτε πολὺν καὶ ἥτιον ἐρηθρὸν καὶ ἥτιον θερμὸν, ὡς ἂν πόρρωθεν ἦκον· τοῖς δ' ἀνωδύνοις οὖσιν

Cap. VIII. At quae in pulmone haeserunt ulcera difficiliorē habent curationem. Quibusdam vero non difficilis modo eorum curatio, verum etiam quae perfici nequeat esse videtur, idque tum ratione conjectantibus, tum experientia; ratione, quoniam pulmo viscus propter respirationem perpetuo sit in motu, quum quietem requirant ea quae sint sananda; experientia, quod neminem unquam eorum qui ita sunt affecti sanatum viderint. Atque de experientia quidem, nam hinc coepisse par est, dubitare fortasse licet propter dignotionem. Nos enim quendam vidimus ex eo, quod maxime vocem in clamore intendisset, alium quod ab alto cecidisset, alium in palaestra percussum, non solum statim gravissime tussivisse, sed etiam simul cum tussi alios unam duasve, alios plures heminas sanguinis spuisse. Qui vero ita erant affecti, aliqui omnino sine dolore erant, alii in thorace dolebant. Quin etiam sanguis iis qui doluerant nec confertim rejectus est, nec multus, minusque tum ruber tum calens ceu e longinquo veniens. At quibus citra do-

Ed. Chart. X. [114. 115.]

Ed. Bas. IV. (88.)

ἀθρόον τε καὶ πλεῖστον, ἐρυθρόν τε καὶ θερμοὺν ἀνεβήτετο, σαφῶς ἐνδεικνύμενον ὅτι μὴ πρῶτόθεν ἦκει. ἔχει μὲν οὖν ἀπορίαν καὶ ἄλλην οὐ σικκρὰν ἢ ἐκ τοῦ θώρακος εἰς τὰς τραχείας ἀτηρίας μετάληψις τοῦ αἵματος, ἐζητημένην τοῖς ἰατροῖς ὅσοι ἀδύνατον εἶναι νομίζουσι τὴν διὰ τοῦ περιέχοντος ὑμέρος τὸν πνεύμονα φο[115]ρᾶν αὐτοῦ. καὶ τὰς ἂν, εἰ μὴ πολλοῖς τῶν οὕτω παθόντων ὁ τε παραρρηγμα λότος ἢ τ' ἐξ ὑστερόν τισιν αὐτῶν ἐπιγερομένη φλεγμονή σὺν ἀποστάσει σαφῆ τὴν ἐνδειξιν ἔφερε τοῦ κατὰ τὸν θώρακι πάθους, ἀπεφάνησαντο μηδέποτε ἐκ θώρακος αἷμα διὰ τῆς φάρυγγος ἀναβήτεσθαι. γυνὴ δ' ὑπὸ τοιούτων δυσωπούμενοι συγχωροῦσι μὲν ἀπὸ τοῦ θώρακος φέρεσθαι, ζητοῦντες δ' ἐτέραν ὁδὸν τῆς διὰ τοῦ περιέχοντος ὑμέρος τὸν πνεύμονα, πολλὰ καὶ ἄτοπα λέγειν ἀναγκάζονται. καίτοι τό γε πῦον ἐπὶ τῶν ἐμπύων ἐν τῇ μεταξὺ χώρᾳ θώρακος τε καὶ πνεύμονος ὁμολογοῦντες περιέχεσθαι βλέπουσιν, οἷμα, σαφῶς ἀναβηττόμενον ἐκ πνεύμονος. ἡμεῖς δὲ κατὰ τῶν ἀπόστημα τοιοῦτον ἐν θώρακι ἐχόντων, ὡς σφρακίσειαι τι καὶ τῶν

lorem est rejectus, iis et confertim et plurimus tum ruber fervensque tussiendo expuebatur, clare docens, quod non procul veniret. Porro aliam dubitationem facit non le-
vem ipsa sanguinis ex thorace in asperam arteriam trans-
sumptio, propositam videlicet a medicis iis, qui transmitti
eum per membranam pulmonem involventem posse non
putarunt. Fortaque, nisi multis eorum qui ita sunt affecti
tum statim ortus dolor, tum vero quibusdam eorum phleg-
mone superveniens cum abscessu, manifestum indicium prae-
buissent in thorace consistentis affectus, pronunciaissent fan-
guinem ex pectore per fauces nunquam tussiendo rejici.
Nunc vero his indiciis confusi a pectore quidem venire con-
cedunt, caeterum dum aliam viam quam per pulmonis
membranulam inquirunt, multa eaque absurda proferre co-
guntur; quamvis in suppuratis ipsum pus, quod medio spa-
tio inter pectus et pulmonem contineri ipsi fatentur, vi-
deant, arbitror, aperte ex pulmone expui. Nos vero in
iis quibus erat in pectore tantus abscessus ut etiam oslium

Ed. Chart. X. [115.]

Ed. Bas. IV. (88.)

ὄστων, ἐπιδείξαμεν αὐτοῖς ἐξαργῶς τὸ ἐπιμέγερον τῷ θώρακι
 μέλικρατον ἀναζητούμενον ἐν πνεύμονι. ἴσμεν γὰρ δήπου
 τὰς τοιαύτας διαθέσεις ἐν θώρακι συσταμένας οὐκ ὀλι-
 γάνεις ἐν Ῥώμῃ μάλιστα τρόπῳ ἡμερικῷ, ὡς ἀγαπασθῆ-
 ναι τὸ πεπονηθὸς ἐκκόπται ὄστον. ἐπὶ τῶν πλείστων δ'
 εὐθὺς ἅμα τῇ διαφθαμένῃ πλευρᾷ καὶ ὁ ἐπιζῶν ἀτὴν
 ὑμῆν ἐνδοθεν εὐρίσκεται διασσηπῶς. αἰώσαμεν οὖν ἐν τῇ
 Θεραπείᾳ μέλικρατον ἐκχέοντες διὰ τοῦ ἔλκου, ἐρίοτε μὲν
 ἐγκλεῦσθαι βήττειν αὐτοῖς ἐπικεκλιμένοις τῷ πεπονηθότι μέ-
 ρει, πολλάνεις δὲ κατασεῖν ἡρέμα, καὶ ποτε καὶ προυλιῶ
 κομίζεσθαι τὸ ὑπολειπούμενον ἔσθαι τοῦ μέλικρατου. ἐπειδὴν
 δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἐπικεκλιμένοι τότε πῦρον ἔπειν καὶ τοὺς
 ἰχώρας τοῦ ἔλκου ἐκπύουσι, ἐπέθεμεν οὕτως τὰ φάρμακα.
 κατὰ τὰς τοιαύτας οὐκ ἀσθενείας, εἴ τις ἴσχυει ἐν τῇ μεταξὺ
 πνεύμονος καὶ θώρακος χώρῃ τὸ ὑγρὸν, αὐτίκα ἀναζητο-
 μένον θεάσεται. θαυμάσαι δ' ἔστιν ἐν τῇ τοῦ πνεύμονος
 ὁδῷ τῶν ἀπορούντων, πῶς οὐ μᾶλλον ἀποροῦσιν ἐπὶ τοῦ
 προχουμένου παχέος αἵματος ἐν ταῖς τῶν καταπημάτων πορώ-

aliquid carie corrumperetur, manifeste ipsis ostendimus mul-
 sam, quae injecta in pectus fuerat, ex pulmone expui. Sane
 novimus Romae ejusmodi affectus rheumatico modo in pec-
 tore non raro constitisse, ut necesse fuerit ipsum os affe-
 ctum excidere. In plurimis vero etiam membrana, quae
 costis intra subtenditur, una cum corrupta costa invenitur
 putrefacta. Solemus ergo in curatione nulla per ulcus
 infusa jubere aliquando quidem ut inclinati in laborantem
 partem tussiant, saepe vero molliter concutere; interdum
 etiam pyulco educere quod intus ex nulla reliquum est.
 Hoc facto ubi tum pus universum tum etiam saniem ulceris
 eluisse confidimus, mox medicamenta injicimus. Ergo in
 ejusmodi affectibus, si quem in medio pectoris ac pulmonis
 spatio humorem reliqueris, statim hunc tussi ejectum con-
 templantare. Mirandi profecto sunt ii qui de via pulmonis
 haesitant, quo pacto non magis haesitent, quemadmodum
 crassus sanguis infracti ossis callo effundatur, nam et ipse

Ed. Chart. X. [115.]

Ed. Bas. IV. (88.)

σιαι· αὐτό τε γὰρ τὸ προχέομενον οὐ μικρῶ παχύτερον
 ἔστι τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ τε τοῦ δέρματος οὐσία παμπόλλη δὴ
 τι παχύτερα τοῦ παρὰ τῷ πλείονι χιῶτος. ὅπερ οὖν
 ἐλέγομεν ὅταν ἐκ καταπτώσεως, ἢ μεγάλης ἄμα καὶ οἰστίας
 φωνῆς, ἀγγείου ραγέτος ἐν πλείονι χωρὶς ἀδύτης ἀθρόον
 καὶ θερμὸν, ἐναρθέες τε καὶ πολὺν μετὰ βήχος ἀναμίσθται
 τὸ αἷμα, πεπεῖσθαι μὲν χρὴ τὸ τραῦμα κατὰ τὸ σπλάγγνον
 ἐνυπάρχειν, ἐπιχειρεῖν δὲ τῇ θεραπείᾳ καθάπερ ἡμεῖς πολ-
 λὰκις ἐπιχειρήσαντες ὀλιγάκις ἀπετύχομεν. αὐτῷ μὲν οὖν
 τῷ κίμωτον προστάζειν χρὴ μὴτ' ἀναπνεῖν μέγα καὶ σιωπᾶν
 αἰ· τέμνειν δ' αὐτίκα γλέβα καὶ ἀγκῶνα τὴν ἔνδον· ἐπα-
 ραιεῖν δὲ δὶς πού καὶ τρίς, ἀντισπάσεως ἕνεκα· τρίβειν τε
 καὶ διαλαμβάνειν ὅλα τὰ κῶλα δεσμοῖς, ὥσπερ εἰώθαμεν.
 ἐπειδὴν δὲ ταῦτα προχθῆ, πρῶτον μὲν ὀξένησιν ἕδαρές τε
 καὶ γλιαρὸν δίδουσι πίειν· ὅπως εἴ τις εἴη θερόμβος ἐν τῷ
 σπλάγγνῳ διαλυθεὶς ἐκβηθεῖη· καὶ τοῦτ' οὐδὲν κολύει καὶ
 δὶς καὶ τρίς ἐν ὧραις τρισὶν ἐργάσασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα δι-
 δῶναι τι τῶν ἐμπλαστῶν τε ἄμα καὶ στεγνόντων φαρμά-

qui effunditur non paulo naturali est crassior et cutis
 substantia longe crassior pulmonis involucro est. Quod
 igitur diximus, quum vel casu vel praevalida acutaque voce
 vas aliquod in pulmone rumpitur, citraque dolorem con-
 fertim sanguis fervens, floridus multusque cum tussi expui-
 tur, scire licet in viscere vulnus esse. Aggredienda vero
 curatio est, prout nos saepe sumus aggressi; quibus non
 raro successit. Igitur laboranti ipsi injungendum est ut
 nec magna utatur respiratione, ac semper agat silentium;
 praeterea vena cubiti interna protinus incidenda, a qua bis
 terque postea sanguis est detrahendus, revulsionis causa;
 tum artus omnes fricandi vinciendique ita ut ipsi solemus;
 ubi haec sunt facta, primum posca tum diluta tum tepida
 potui est offerenda; quo si quis in viscere cruor concretus
 latet, resolutus expuatur atque hoc nihil vetet bis terve
 ternis horis facere. Ab his vero etiam aliquod eorum quae
 tum emplasticam vim habent tum adstringunt medicamen-

Ed. Chart. X. [115. 116.]

Ed. Bas. IV. (88.)

κων, ἤτοι δι' ὑδαρῶν ὀξυκράτου τὴν πρώτην ἢ δι' ἀφαιρήματος μῆλων, ἢ μύρτων, ἢ τινος ἄλλου τῶν στυπτικῶν. εἰς ἐσπέραν τε πάλιν ὁμοίως δίδοναι τὸ φάρμακον, εἰργοντας ἀπάσης τροφῆς, ἐὰν ἰσχυρὸς ᾖ. εἰ δὲ μὴ, ῥοφήματος αὐταρκείας δίδοναι. κάλλιστον δὲ καὶ κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἐπαρκεῖν αὐτῷ ὀλίγον αἵματος ἀπὸ τῆς τεταμημένης φλεβός, ἐὰν ἰσχυρὸς ᾖ· καὶ τροφαῖς καὶ φαρμάκοις ὡσαύτως χρῆσθαι, μέχρι τῆς τετάρτης ἡμέρας, ἐπιβρέχοντας ἐν κύκλῳ τὴν θώρακα, θέρους μὲν μηλίῳ ἢ ῥοδίῳ, χειμῶνος δὲ μύρῳ τασ[116]δίῳ. εἰ δὲ καὶ τῶν ἐμπλαστῶν τι χρῆσασθαι βούλοιο φαρμάκων, κάλλιστον ἂν ἔχοις τὸ ἡμέτερον, ᾧ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα τραύματα θαυρῶν χρῶ· σύγκειται δὲ ἐξ ἀσφάλτου καὶ ὄξους ὅσα τ' ἄλλα μίγνυται τοῖςδε κατὰ τὰς καλουμένας ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἐραίμους βαρβάρους. εἰ δὲ γυναικὰ θεραπεύοις, ἢ παῖδα, ἢ ὅλως μαλακόσσωκόν, τινα τὸ διὰ τῆς χαλκίτεως ἰκανὸν φάρμακον· οὗ κατὰ τὸ πρῶτον ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων συνθέσεως ἐδήλωσα τὴν δύναμιν. οὕτως ἡμεῖς

tum exhibendum, idque aut ex posca diluta primum, aut ex malorum myrtorumve vel alicujus ejusmodi adstringentium decocto. Rursusque vesperi medicamentum hoc similiter dandum, circumciso, si valentior sit, omni nutrimento, sin aliter, forbitionis quod satis est exhibendum. Maxime vero ad rem pertinebit, si etiam postero die modo fortis *cubans* sit, parum sanguinis ab incisa jam vena rursus detrahatur; tum victu medicamentisque eodem modo in quartum usque diem utatur, pectore interdum, si aestas sit, undique melino rosaceove madefacto; sin hiems, nardino unguento. Quod si emplastico aliquo uti medicamento placet, habes a nobis optimum, quo etiam ad reliqua vulnere cum fiducia utare; constat id ex bitumine et acero aliisque quae illis misceri medicamentis solent, quae enaema barbara a medicis dicuntur. Quod si mulieri mederis puerove, aut denique corpori quod mollis sit carnis, quod ex chalcitide sit, satis idoneum medicamentum fuerit; ejus vires in primo libro eorum quae de medicamentorum compositione inscripsi explicavimus. Hac nos ratione multos, ad quos

Ed. Chart. X. [116.]

Ed. Bas. IV. (88. 89.)

ἐθεραπεύσαμεν οὐκ ὀλίγους, ἐπιφανέντες αὐτίκα τῷ πεπον-
 θότι. τὸ γάρ τοι μέγιστον αὐτὸ τοῦτ' ἔστιν, ὃ πάνυ προσ-
 εἶχεν σε γρηὶ τὸν νοῦν, εἰ παραχρῆμα τῆς ῥήξεως τῶν ἀγγείων
 γεγενημένης, ὑπάρξαις τῆς θεραπείας, ὥστ' ἔναιμον ὄν κολ-
 ληθῆναι τὸ τραῦμα πρὶν ἄρξασθαι φλεγμαίνειν. εἰ δέ γε
 φλεγμήναιεν, ὀλίγη μὲν ἔτι τοῦ κολληθῆναι τὸ τοιοῦτον ἢ
 ἐλπίς, εἰς χρόνον δ' ἐκπίπτει πλείονα. καὶ τὸ χαλεπὸν ἢ
 ἀδύνατον τῶν ἐν τῷ τοιῷδε τῆς ἰάσεώς ἔστι· ἐκπλύνειν γάρ
 δηλονότι γρηὶ τό τε πῦρον καὶ τοὺς ἰχῶρας τοῦ ἔλκουσ, λυο-
 μένης τῆς φλεγμονῆς. ἐκ μὲν δὴ τῶν κατὰ μήτραν καὶ κύστιν
 ἐκκρίνεται μὲν καὶ αὐτόματα τῷ κατάντει τῆς φορᾶς, ἐκκλύ-
 ζεσθαι δὲ δύναται καὶ πρὸς ἡμῶν· ἐπὶ πνεύμονος δὲ γίνε-
 σθαι ἐκάτερον ἀδύνατον. ἀπολείπεται οὖν ἔτι μόνη τοῖς ἐν-
 ταυθοῖ πᾶσιν ἔλκεσιν ἢ μετὰ τοῦ βήττειν κάθαρσις. ἀλλ'
 εἴπερ ὀρθῶς τὴν τ' ἄλλην ἡσυχίαν αὐτοῖς συνεβουλευόμεν,
 ἀναπνεῖν τε καὶ καταβραχῦν καὶ μηδ' ὅλως (89) φθέγγεσθαι
 προσετάττομεν ὑπὲρ τοῦ κολληθῆναι τὸ τραῦμα, τίς ἂν εἴη
 τοῖς βηττουσι τῆς ἰάσεως ἢ ἐλπίς; οὐκ οὖν ὅτι διὰ τὴν ἀνα-

statim, ut malum senserunt, accessimus, percuravimus. Quippe
 hoc maximum est, cuique te attentum esse magnopere oportet,
 an videlicet statim a ruptura vasis facta curationem
 incipias, quo cruentum adhuc vulnus priusquam phlegmo-
 nen excitet glutines. Nam si phlegmone invaserit, exigua
 spes est ejus postea glutinandi; in longius tamen trahere
 potest tempus. Quod vero ejusmodi ulcera vel difficulter,
 vel plane nunquam curari possint, hoc in causa est, quod
 quum phlegmone solvitur, eluenda pus ulceris et sanies
 sunt. Atque ex utero quidem et vesica tum sua sponte
 excernuntur, quoniam videlicet pronis delabi licet, tum
 elui praeterea a nobis possunt, in pulmone neutrum omni-
 no fieri potest. Quare omnibus quae huic loco haerent
 ulceribus una reliqua expurgatio est ea, quae per tusses fit.
 At si recte his tum reliquam omnem quietem suasimus, tum
 vero, ut sensim respirarent nec quicquam loquerentur, ut
 vulnus glutinaretur injunximus, quae potest tussientibus
 esse sanationis spes? Non igitur quod in perpetuo pro-

Ed. Chart. X. [116.]

Ed. Bas. IV. (89.)

προὴν ἀεικίνητόν ἐστι τὸ σπλάγγρον, ὡς οἱ πρὸ ἡμῶν φασιν ἰατροὶ, ἄπορος ἢ ἴασις, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἰγῶρων τε καὶ τοῦ πύου κένωσιν. καὶ διὰ τοῦτο παραχοῆμα μὲν εἰς σύμψυξιν ἀφικνεῖται καθ' ὃν εἴρηται τρόπον ἰαθέντα· φλεγμῆναι δὲ φθάσαντα χαλεπὴν καὶ ἄπορον ἴσχει τὴν ἐπανόρθωσιν· ὃ τε γὰρ ἰγὼρ καὶ τὸ πῦον οὐκ ἀκριβῶς ἐκκεροῦνται τῶν κατὰ τὴν πνεύμονα χωρίων, αἱ τε βῆχες ἰκανῶς σπαράττουσι τὰ πεπορθότα. τὰ δ' ἐκ θώρακος τριγῆ τῶν κατὰ τὸ σπλάγγρον τοῦτο πλεονεκεῖ· τὰ τε γὰρ ἀγγεῖα πολὺ μικρότερα καὶ ἡ ἐκροὴ τῶν ἰγῶρων εἰς τὴν εἴσω γίνεται χώραν, ὅπως τε σαρκωδέστερός ἐστι τοῦ πνεύμονος. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἡ τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν οὐσία κατ' ἄλλο τι τοῦ ζώου μόριον ἐστίν, ἰκανῶς ἀσάρκων καὶ ξηρῶν ὑπαρχουσίων· ὧν καὶ αὐτῶν δήπου ᾄηξις ἐν ταῖς τοιαύταις πτώσεσι γίνεται· ὡς εἴ γε τῶν ἄλλων μὲν τι ῥαγείη, μένοιεν δ' ἀπαθείς αἱ τραχεῖαι ἀρτηρίαι, κατὰ τὰς συναρτιστομάσεις μόνας ἢ μετάληψις γίνεται. ὥστε οὔτε θερμὸν οὔτ' ἐρυθρὸν οὔτε πολὺ τοῖς τοιοῦτοις ἀναφέρεται τὸ αἷμα. καὶ δοκεῖ μὲν εἶναι μετριώτερα τὰ τοιαῦτα

pter respirationem motu viscus id fit, desperata curatio est, velut qui ante nos medici senserunt, sed propter saniei et puris vacationem. Ideoque si statim quis sit aggressus, ac jam dicta ratione medeatur, coeunt; si in phlegmone prius occuparit, difficilem incertamque curationem recipiunt, nam pus et sanies profus, totaque ex spatiis pulmonis non expellantur et tussis affectas partes valde lacerat. At quae ex pectore educuntur, triplex compendium prae iis quae ex pulmone vacuantur habent; nam et vasa ipsa multo sunt minora et sanies in spatium interius effluit et in summa magis carnosum *pectus* est quam pulmo. Nam asperae arteriae substantia, quae admodum carnis expers siccaque est, nulla alia animalis in parte invenitur; quae etiam ipsa in ejusmodi expuitionibus rumpi solet, quum si qua reliqua vena vel arteria sit rupta, ipsis asperis illaesis manentibus, per mutuas solas anastomoses translatio *sanguinis* fit. Itaque nec calidus in talibus, nec ruber, nec multus sanguis emittitur. Ac videntur quidem prima saltem fronte levio-

Ed. Chart. X. [116. 117.]

Ed. Bas. IV. (89.)

παθήματα τὴν γε πρώτην, ὡς ἂν μὴ καταπλήττονται τῷ πλήθει τῆς κενώσεως· ἔστι δὲ χεῖρω δι' αὐτὸ τοῦτο· κολύβεται γὰρ ἡ σύμφυσις ὑπὸ τοῦ περιθρομβουμένου τοῖς ἐξωγώσιν ἀγγείοις αἵματος, οὐκ ἔροτος εὐπετὴ τὴν εἰς τὰς τραχίας ἀρτηρίας διέξοδον.

Κεφ. θ'. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ τοῦ διαφράγματος τραύματα, τὰ γε μὴ διασχόντα πρὸς τοῖσι τοῖς, ἐν μὲν τοῖς σαρκώδεσι [117] μέρεσι πολλάκις ἐκολλήθη, μηδὲν ὑπὸ τῆς κινήσεως αὐτοῦ παρεμποδισθέντα· τὰ δ' ἐν τοῖς νεφρώδεσιν ἀκίατα. χαλεπὴ δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς σαρκώδεσιν ἴασις, εἰ γλεμμῆναι φθάσειεν, οὐκ αὐτῷ τῷ διαφράγματι μόνω, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐνδον τοῦ περιτοναίου πᾶσιν· εἰς ταῦτα γὰρ ἀποσφύουσι οἱ ἰχῶρες. ἀλλὰ καὶ ἡ ξηραίνειν παρτὶ τρόπῳ περιῶσθαι, διὰ τε τῶν ἔξωθεν ἐπιτιθειμένων φαρμάκων καὶ τῶν πινομένων δι' ὕδατος ἢ οἴνου ἁπλοῦ. ἔστι δ' αὐτῶν ἐπιτηδεύματα τὰ τε διὰ σπερμάτων λεγόμενα καὶ τὸ σύνηθες ἡμῶν, ὃ καὶ πρὸς τὰς τοῦ θύρακος συντήξεις ἀεὶ χρῆσασθαι, τῷ διὰ τῆς κασσίας. ἀλλὰ καὶ ταῦτα καὶ τινες

res ejusmodi affectus, ut qui copia vacationis minime terreat; sunt vero vel ob hoc ipsum graviores, quippe concretus circa ruptum vas cruor, cui facilis transitus in asperas arterias non est, glutinationem prohibet.

Cap. IX. Simili modo et transversa septi vulnera, quae foras non perveniunt, in carnis partibus saepe coalescere sunt visa, ejus mota non oblante; quae in nervosis ejus haerent, insanabilia sunt. Sane difficilis curatio est etiam eorum quae in carnis sunt partibus, si has jam phlegmone occupavit; idque non ipsi modo diaphragmati, verum etiam omnibus quae intra peritoneum sunt contenta, quod in ea scilicet sanies defluat. Caeterum danda opera est ut ea quacunque ratione siccemus, tum per ea medicamenta quae extrinsecus imponuntur, tum per ea quae ex aqua vinoque tenui bibuntur. Porro horum maxime idonea sunt et quae ex feminibus fieri dicuntur, et quod solemne nobis est, quoque in pectore perforato semper utimur, quod ex cassia componitur. Caeterum tum

Ed. Chart. X. [117.]

Ed. Bas. IV. (89.)

ἐπιβροχαὶ τοῖς τοιοῦτοις τραύμασιν ἐπιτήδαιοι τῆς περὶ
φαρμάκων εἰσὶ πραγματείας· ἐνταυθοῖ δὲ τὰς μεθόδους
λέγομεν μόνας ἐνδεικνυμένας τῶν φαρμάκων τὸ γένος· ὥστ'
εἴποτε λέγεται τινα τῶν κατὰ μέρος, εἰς παραδείγματα σα-
φηνείας ἕνεκα γεγράφθαι χρὴ νομίζειν αὐτά.

Κεφ. ι'. Ἀνθις οὖν ἐπὶ τὰς μεθόδους ἀνέλθωμεν,
ἐπιδεικνύντες ὅσον ἡ κοινὴ πάντων ἐλκῶν ἴασις ἐξαλλάτ-
τεται κατ' εἶδος ἐν ἐκάστῳ τοῦ ζώου μορίῳ. μαθησόμεθα
γὰρ ἐκ τοῦδε μάλιστα μὲν ὁ δι' ὅλης πρόκειται τῆς πρα-
γματείας, ἀναμαρτήτους εἶναι κατὰ τὰς ἰάσεις, ἐν παρέργῳ
δὲ καὶ τὴν τῶν ἑαυτοῦς ὀνομασάντων μεθοδικῶς τόλμαν.
εἰ γὰρ ἐμοὶ χρὴ τι πιστεῦσαι, μηδὲν μῆτε πρὸς χάριν εἰω-
θότι μῆτε πρὸς ἀπέχθειαν λέγειν, ἀπάντων τῶν ἰατρῶν
ὄντες ἀμεθοδώτατοι κατεγνώκασιν, ὡς γε δὴ γράφουσιν,
οὐ μόνον τῶν ἄλλων παλαιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πασῶν τῶν
μεθόδων ἡμῶν ἡγεμόνος Ἱπποκράτους. ὁ μὲν οὖν ἐμπειρι-
κὸς ἰατρὸς ἐκ πείρας φησὶν ἐγνώσθαι πάνθ' ἄπερ ἡμεῖς

haec tum perfusiones quaedam ejusmodi vulneribus accom-
modatae, ad tractationem de medicamentis pertinent; hic
methodos solas tradimus, quae praesidiarum indicent ge-
nus; quare si quando quaedam a nobis particulatim pro
exemplis adhibeantur, haec addita claritatis causa fuisse exi-
stimandum.

Cap. X. Rursus igitur ad methodos revertamur,
monstramusque quantum generalis omnium ulceram cura-
tio per singulas animalis partes speciatim immutetur. Hinc
namque discemus praecipue quidem id, quod in toto opere
est propositum, minime in curationibus errare; velut ap-
pendicem vero etiam eorum qui se methodicos vocarunt
audaciam. Qui, si quid mihi, qui nec ad gratiam quicquam
nec ad odium loqui soleam, est credendum, cum omnium
ipsi medicorum maxime a methodo sint alieni, damnant,
quatenus saltem scribunt, non solum reliquos veteres, sed
etiam ipsum omnium nobis methodorum auctorem Hippo-
cratem. Ac empiricus quidem medicus omnia quae nos
per indicationem inveniri ostendimus, ea dicit per expe-

Ed. Chart. X. [117.]

Ed. Bas. IV. (89.)

δι' ἐνδείξεως εὐρίσκεισθαι δείκνυμι. τρίτου δὲ οὐδενὸς ὄντος οὐδεμιᾶς εὐρέσεως ὄργάνου παρά τε τὴν ἐνδείξιν καὶ τὴν πείραν, οὐδετέρῳ χρώμενοι μεθοδικοὶ καλεῖσθαι δικαιοῦσιν. ἀκολουθησάτωσαν οὖν ἡμῖν καὶ νῦν γούν εἰς τὴν τῶν καθ' ἕκαστον μέρος ἐλκῶν θεραπείαν, ἐπειδειξάτωσάν τε μίαν ἀπάντων ἴασιν. ἀκούσωμεν αὐτῶν ὅπως θεραπεύουσιν ἕλκος, ἢ τινὰς ἐνδείξεις ἀπ' αὐτοῦ λαμβάνουσιν· ἂν ἄλλὰς τινὰς ἢ τὸ μὲν ὁμαλὲς ἐπουλῶσαι κελεύουσι, τὸ δὲ κοῖλον σαρκῶσαι, τὸ δ' ἔναιμον συμψῶσαι; πῶς οὖν εὐρὼτά τε ἐπουλωτικά καὶ τὰ κολλητικά καὶ τὰ σαρκωτικά καὶ τὰ συμψυτικά; μὴ κάμντε, φασίν· εὐρηται γὰρ, ἀλλ' οὐκ οἶδ' εἰ καλῶς ἢ εἰ πάντα· δύναται γὰρ ἦτοι γε εὐρῆσθαι μὲν τινα τῶν φανλοτέρων, οὐχ εὐρῆσθαι δὲ τὰ βελτίω· ἢ καὶ τὰ δοκοῦντα εὐρῆσθαι, καὶ αὐτὰ εἶναι μοχθηρὰ· καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν μηδὲν θεραπεύεσθαι τῶν ἐλκῶν, τὰ δὲ ἐν χρόνῳ πλέουσι καὶ σὺν ἀλγηδόσι καὶ λιμαγχοῖαισι οὐκ ἀναγκάιαις. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τολμῆ τις ἐπιθέσθαι νεωτέραν

rientiam sibi cognita. Quum vero praeter indicationem et experientiam nullum inventionis organum tertium praeterea sit, illi neutro utentes, tamen appellandos se methodicos censent. Ergo sequantur nos et nunc saltem ostendant ulceribus per singulas partes curandis unam esse omnium sanationem. Audiamus ipsos quo pacto ulcus curent, aut quales indicationes ab eo sumant; num alias ulla, quam quod planum cicatrice sit inducendum, cavum carne implendum, cruentum glutinandum? At quo pacto inveniam, quod cicatricem inducat, et quod conglutinet, et quod carne impleat, et quod coalescere faciat? Ne labora, inquit; sunt enim inventa. Atqui haud scio, an recte, aut non omnia; fieri enim potest ut vel ex deteriorum nota quaedam inventa sint, poliora inventa non sint; vel ut quae inventa esse videantur etiam ipsa sint mala; indeque adeo accidere ut quaedam ulcera profus non sanentur, quaedam longiore spatio et cum dolore et famis cruciatu minime necessario. Neque enim audet quisquam

Ed. Chart. X. [117. 118.]

Ed. Bas. IV. (89.)

παῖσαν, πρὶν ἢ ἑαυτὸν πείσαι τῆς ἔμπροσθεν ἀγωγῆς ὀρθῶς κατεργασμένη· οἷον αὐτίκα περὶ τῶν ἐν πνεύμονι συσταμένων ἐλκῶν, ἃ μὴδὲ διαγιγνώσκειν [118] τὴν ἀρχὴν οἷον ἔστιν ἄνευ τῆς ἀνατομῆς τε καὶ τῆς τῶν ἐνεργειῶν γνώσεως, ἀπερ' ἀμφότερα γέγονουσιν. ἀλλὰ συγκεχωρήσθω κατὰ γε τὸ παρὸν ἐγνωσθαι τοῖς περὶ τὸν Θεσσαλὸν ἔλκος ἐν πνεύμονι γενομένον· πότερον οὖν ὥσπερ τοῦτο συγκεχωρήσαμεν αὐτοῖς, οὕτω καὶ ὅτι ὑπερὸν, ἢ καθαρὸν, ἢ ὅτι κοῖλον, ἢ ὀμαλές, ἢ ἰσώρουν, ἢ πύον μεστὸν, ἐπίστασθαι συγκεχωρήσομεν, ἢ τοὶ γ' ἔξ ἐπινοίας ἐνθέου, ἢ ὅτιαι ἰδοῦσιν; ἢ κἴν τούτῳ γοῦν ἐρωτήσομεν αὐτοὺς τὰς διαγιγνώσεις, ἢ χωρὶς τοῦ διαγιγνώσκειν διδόναι συγκεχωρήσομεν ὅ τι βούλοιο γάρμακον εἶδέναι; ἐγὼ μὲν γὰρ ἠροῖμαι καθῆραι μὲν χρῆσαι τῶν ὑπερῶν πρότερον τὴν ὑπόον· σαρκῶσαι δὲ τὸ καθαρὸν ἅμα καὶ κοῖλον· ἀποκαθῆραι δὲ τοὺς ἰσώρους τε καὶ τὸ πύον, ὃ περιέχεται ταῦτα· κἴπειθ' οὕτως ἐπινοῦσιν. οἱ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἰάσονται καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐλκῶν· τὴν ἀρχὴν γὰρ οὐδ' ἔγραψέ τι

novam aggredi experientiam priusquam sibi persuaserit priorem curandi rationem recte se damnasit; veluti in iis ulceribus in pulmone confluentibus, quae ne agnovisse quidem omnino fas est citra dissectionum actionumque notitiam; quorum nimirum utrumque averfiantur. Caeterum concedatur ad praefens cognosci ab illis Thessali sectatoribus ulcus, quod pulmone infederit. Numquid igitur ut hoc illis concessimus, sic etiam et quod sordidum sit intelligant, an purum, an aequale, an cavum, an saniei vel puris plenum concedemus, vel ex divino afflatu, vel per insomnium ea videntes? An haec quoque quomodo dignoscant, percontabimur? An vero citra horum dignotiones medicamentum quodvis exhibere concedemus? Ego namque existimo primum expurgandam esse immundorum ulcerum sordem, implenda vero carne esse quae pura et cava sint; rursus pus sanieque expurganda, quibus haec circumhaereant; mox ita cicatricem inducendam. Illi vero haud scio quonam modo talia ulcera sanaverint; nam Thessalus

Ed. Chart. X. [118.]

Ed. Bas. IV. (89. 90.)

Θησσαλὸς ὑπὲρ αὐτῶν, ἵν' ἦτοι τὴν ἄγροίαν ἢ τὴν ἀστυμω-
 ρίαν αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἐπιδείξῃ. ἦτοι γὰρ ἄλογα καὶ ψευδῆ
 περὶ αὐτῶν ἔροῦσιν, ἢ εἴπερ ἀληθῆ τίς φησι, τὴν ἔνδειξιν
 αὐτῶν ἀναγκαῖον ἐκ τῆς οὐσίας γενέσθαι τοῦ μορίου καὶ
 προσέτι θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως. ἔποκείσθω γὰρ αὐτοῖς
 ἐπίστευθαι διαγνωστικὸν ἔλκος ἐν πνεύμονι ὑπαρὸν καὶ κα-
 θαρὸν, ἀγλέμματόν τε καὶ γλέμμαϊνον, ὀμαλές τε καὶ κοί-
 λον· ἐτι δὲ καὶ τοῖς αὐτοῖς συγχωρεῖσθω γινώσκων· οὐ
 μὲν γὰρ αὐτοῦ καίτοι γε μικροτάλιον γε ὄντος ἔχουσιν εἰπεῖν
 ἴσως εἴρεσιν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἔλκος ὑπὸ τοῦ γλωχοῦ φαρ-
 μάκου γίγνεται καθαρὸν, εἰ βούλει τοῦ Μαχαιρίωνος ἢ τῆς
 Ἰσίδος, οὐδὲν γὰρ διαφέρει. τί ποτε σὺν ποιήσουσιν ἐπὶ τοῦ
 κατὰ τὸ σπλάγγρον ἔλκουσ, ἔποκρινέσθωσαν ἡμῖν. ἄρα γε
 καταπαῖν δώσουσι τοῦ γλωχοῦ φαρμάκου; (50) γέλοισιν μὲν
 ὄλωσ τὸ πρῶμα. ἐπειδὴ γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς ἔγνωσται ἢ εἰς
 τὸν πνεύμονα τῶν φαρμάκων διόδος, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ Θεσσα-
 λῶ τὴν ἀνατομὴν διαπίθουσι, πόθεν γινώσκονται ὅπως εἰς
 τὸν πνεύμονα τὸ φάρμακον πορεύεται; λεγέτωσαν οὖν ἡμῖν,

de his profus non scripsit, ne videlicet vel ignorantiam
 suam vel inconstantiam proderet. Quippe vel rationi pa-
 rum consona et falsa de his dicent; vel si quis vera dixerit,
 eorum indicationem ex partis substantia, praeterea situ, con-
 formatione accipiat necesse est. Nam esto ulcus in pul-
 mone sordidum purumque et cum phlegmone et sine phleg-
 mone et planum et cavum dignoscere norint; etiam illud
 scire eos deatur, quamquam ne ejus quidem, tametsi minimi
 inventionem sibi vendicent, quod tale ulcus viridi medica-
 mento expurgetur, Machaerionis, si libet, vel Isidis, nihil
 enim refert. Respondeant igitur mihi, si ulcus in viscere
 haeserit, quid facient? Num viridis medicamenti aliquid
 devorandum dabunt? Omnino ridicula res est. Quoniam
 enim ex anatomico cognitus est medicamentorum in pulmonem
 transitus, Thessali autem sectatores anatomicum respiciunt,
 unde cognoscent, quomodo in pulmonem medicamentum
 meat? dicant igitur undenam medicamentum id in pulme-

Ed. Chart. X. [118.]

Ed. Bas. IV. (90.)

πόθεν ἴσασιν ἐνεχθησόμενον εἰς τὸν πνεύμονα τὸ τοιοῦτον φάρμακον; εἰ δ' ἄρα καὶ τοῦτ' ἴσασιν, ἀλλ' ὅτι γε φυλάξει τὴν αὐτὴν δύναμιν, ἣν ἐπὶ τῶν ἔλκων τῶν ἐκτὸς εἶχεν, οὐχ οἷόν τε γινώσκουσιν αὐτοῖς. ἀλλὰ δὴ καὶ γινωσκέτωσαν ὅτι τε φυλάξει τὴν αὐτὴν δύναμιν ἣν ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ἔλκων εἶχε καὶ ὅτι καθαριεὶ τὸν ὑπόπον· οὐ μὴν ὅτι γε βῆχρα κινήσει δυνατὸν αὐτοῖς ἐπίστασθαι· χωρὶς δὲ τοῦ διὰ βηχὸς ἐκκαθαρθῆναι τὸν ὑπόπον οὐδὲ τοῦ ὑπτιοντός ἐστὶ χρεία φαρμάκου. συγχωρεῖσθω δὲ οὖν καὶ τοῦτ' αὐτοῖς. ἀλλὰ τὸ γε διάφορον ἐφ' ἔλκους πεποιῆσθαι θεραπείαν ἐν μηρῷ καὶ πνεύμονι γεγονότος οὐ δύναται φυγεῖν, εἴ γε τὸ μὲν ὕδατι περιπλύρουσι, τὸ δὲ ταῖς βηξίν ἐκκαθαίρουσιν. ὑποκείσθω δὲ πάλιν ἐν τῷ πνεύμονι περικεχρῆσθαι τῷ ἔλκει παχὺ πῦον· ἄρα γε καὶ νῦν τὸ χλωρὸν δώσουσι φάρμακον, ἢ μέλιτος ἐκλείψαι κελεύουσιν; ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτὸ πόθεν ἐδρῆμασι λεγέτωσαν. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε φήσουσιν, ὅτι λεπτυντικὴν τινα καὶ τητηκίην ἔχει δύναμιν, αὐτοὶ γε ἐκόντες ἀποστάντες τοῦ ζητεῖν τὰς τοιαύτας δυνάμεις. οὐ μὴν οὐδ' ὅτι τοῖς ἐμπειρι-

nem deferendum sciunt? Quod si id quoque sciunt, illud certe intelligere non poterunt, an ipsam vim suam, quam in extrinsecus positis ulceribus habuit, servabit. At esto, sciant haec quoque, quod et eandem tuebitur vim quam in externis ulceribus obtinuit, et quod sordes deterget; certe an tussim moverit, intelligere non poterunt; quum tamen, nisi per tussim sordes expurgetur, nullus sit detergentis medicamenti usus. Ergo id quoque illis detur. At illud saltem effugere non possunt, quin diversam curationem in ulcere femoris et ulcere pulmonis adhibeant, siquidem alterum aqua perluant, alterum tussibus expurgant. Pone vero rursus ulcus, quod in pulmone sedit, crasso esse pure circumdatum, numquid tum quoque viride medicamentum exhibebunt, an mel potius lingere jubebunt? At id dicant undenam invenerint. Non enim profecto id respondebunt, quoniam tenuandi incidendique vim quandam obtinet, quum ipsi a facultatibus ejusmodi disquirendis ultro disfligant. Sed nec quod em-

Ed. Chart. X. [118. 119.]

Ed. Bas. IV. (90.)

κοῖς εὐρηται τὸ μέλι κατὰ τοιάυδε συνδρομὴν ἐπιτήδειον, ἐνεστιν αὐτοῖς ὁμοίως ἐκείνοις χρῆσθαι· πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐμπειρίας καταφρονοῦσιν· ἔπειτα δὲ ὅτι κατὰ τὰς τοιαύτας συνδρομὰς ὁ ἐμπειρικός ἤτις μὲν ἐστιν ἢ ἐν τῷ πνεύμονι διάθεσις ἀγροεῖν φησί, τετηρηῆσθαι δ' ἐκ πείρας ἐαυτῷ τὰ συμφέροντα. Θεσσαλῶ δὲ οὐκ ἀρεῖ θεραπεύειν ὁ μὴδ' ὄλωσ οἶδεν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν παθῶν ἐνδείξεως [119] ὁρμᾶται. εἰ δὲ δὴ καὶ πάντ' αὐτῷ συγχωρήσαιμεν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν, ὁμοίως ἡμῖν ἐπίστασθαι, τὸ γ' ἐπὶ τοῖς διαφέρουσι μέρεσιν ἐξαλλάττεσθαι τὴν θεραπείαν κατ' εἶδος οὐκ ἂν ποτε ἐκφύγοι. οὐ γὰρ δήπου ταυτόν ἐστιν ἢ μέλικρατον εἰς μήτραν ἐγγεῖαι δι' ἔλκος ῥυπαρὸν, ἢ μέλιτος ἐσθίειν, ἢ καταπλύνειν σπόγγῳ τὸ ἔλκος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔτι σμικρὰ, μέγιστα δὲ ἐκεῖνα. χρόνιον ἀφλέγματον ἔλκος ἐν πολλοῖς ὑποκείσθω μέρεσιν, ὀφθαλμῷ καὶ ἀκοῇ καὶ μυκτῆρι καὶ στόματι καὶ μηρῷ καὶ γαστρὶ καὶ μήτρῳ καὶ ἔδρῳ καὶ αἰδοίῳ· προσυποκείσθω δὲ, εἰ βούλει, τὸ ἔλκος ἢ ὀμαλὲς ἀκριβῶς, ἢ ὀλίγου δεῖν ὑπάρχειν ὀμαλές· ἀποκρι-

piricis in ejusmodi notarum concursu inventum est, mel prodesse, propterea illis sicuti illis eo uti fas est; primum quod experientiam contemnant; deinde quod empiricus in ejusmodi concursu quatenam sit in pulmone affectio ignorare se fatetur, caeterum quae conducant se per experientiam observasse. At Thesialo non satis est curare quod omnino non norit, sed ab affectuum indicatione procedit. Sane si omnia illi scire donemus, sicuti prius, non minus quam nos, at nunquam profecto effugiet quin in diversis corporis partibus curationis species mutetur. Non enim eadem curationis species profecto est, aut mulfam in uterum propter sordidum ulcus infundere, aut mel comedendum exhibere, aut spongia ulcus eluere; caeterum haec adhuc parva, illa plane maxima sunt. Fingamus diuturnum ulcus citra phlegmonem in multis esse partibus, oculo, aure, naso, ore, femore, ventre, utero, sede, pudendis; fingamus et illud, si placet, ulcus ejusmodi vel planum omnino esse, vel exiguo minus planum, respondeantque

Ed. Chart. X. [119.]

Ed. Bas. IV. (90.)

νάσθωσαν ἡμῖν οἱ ἀπὸ Θεσσαλοῦ, τοῦ μηδὲν ὄλωσεν περὶ τῶν τοιούτων διορισμένου, πῶς ἐπουλώσομεν αὐτὸ τῷ διὰ τῆς καδμείας τῆ Δία· τοῦτο γὰρ ἐπουλώσει καλῶς τὸ κατὰ τὸν μηρὸν ἔλκος· ἂν οὖν καὶ τὸ κατὰ τὸν ἀκουστικὸν πόρον; ἄπιστον μὲν ἴσως ἔρῳ, ἀλλ' ἴσασιν οἱ θεοὶ, χρόνιον ἔλκος εὐρὸν ποτε τῶν σοφωτάτων τινὰ Θεσσαλίων οὕτω θεραπεύοντα. θάπτον δ' ἂν ἐσάπη τὸ οὖς τὰνθρώπων καὶ σιρόλημας ἔσχηεν, ἢ τῷ διὰ τῆς καδμείας ἐπουλώθη φαρμάκῳ· συγχωρήσαντες δ' ὅμως αὐτῷ πλείοσι χρῆσασθαι ἡμέραις, ἐπειδὴ καθ' ἐκάστην δυσωδέστερόν τε τὸ οὖς ἐγένετο καὶ ἰγώρων μεστὸν, ἀπιστότερον ἔστι τοῦ πρόσθεν ἐθεασάμεθα τολμηθεῖν. οἴηθεις γὰρ φλεγμαίνειν ἐν τῷ βῆθει τὸν πόρον, ἐπὶ τὴν τετραφάρμακον ἦκεν, ὃ πολὺ δὴ μᾶλλον ἐμέλλε σήψαι τὸ μόριον· οὐδὲ γὰρ ξηραίνειν ὄλωσεν ἔλκη δυνατόν ἐστιν, ἀλλὰ πέττειν τὰ φλεγμαίνοντα. ἅτε δ' ἐραντιωτάτω τῆς διαθέσεως αὐτοῦ χρῆσαμένῳ φαρμάκῳ, μετὰ μίαν ἡμέραν ἢ δύο ἐπολυπλα-

nobis isti sectatores Thessali, qui haec nusquam discrevit, quomodo id cicatrice tegemus, certe eo medicamento, quod ex Cadmia conficitur; id enim ulceri quod in femore confluit, belle cicatricem inducere potest; sed num igitur et ei, quod in audiendi meatu confluit. Dicam fortassis incredibile, caeterum diis ipsis notum. Deprehendi aliquando quendam ex sapientissimis istis Thessali sectatoribus sic ulcus medicamentum diuturnum; quum citius homini auris putrisset ac vermes creasset quam medicamento, quod ex Cadmia componitur, inductum cicatrice fuisset; caeterum permisso homine pluribus diebus medicamento similiter uti, posteaquam in dies gravius auris oleret et sanie impleveretur, etiam incredibilius quiddam quam prius ausum vidimus. Quippe ratus meatum ipsum in profundo contraxisse phlegmonem, confugit ad tetrapharmacum, quod plane multo magis augere putredinem partis debuit; non enim id siccare ulcus prorsus potest, sed maturare phlegmonem potest. Ergo ubi hoc medicamento ad affectum sanandum uno die aut duobus est usus, ut facile videres id maxime esse con-

Ed. Chart. X. [119.]

Ed. Bas. IV. (90.)

σιάσθη μὲν αὐτίκα τὸ τῶν ἰχώρων πλήθος, ἀρόρητος δ' ἦν ἡ δυσωδία. οὐκ οὖν ἔτι συγκώρουν οἱ οἰκεῖοι τοῦ ὥτος ἀπεσθαι τῷ Θεσσαλείῳ· ὁ δ' ἐπ' ἀναισθησίας τε ἅμα καὶ ἀναισθησίας ἤξιον μὴ μόνον ἐντιθέσθαι τι τῆς τετραφαρμάκου δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ καταπλάττειν ἔξωθεν αὐτῷ γαλαστικῷ καταπλάσματι. τῶν δ' οἰκείων ἀπελευρόντων τε καὶ δεδιότων ἐν μεγάλῳ κακῷ τὸν πάσχοντα γενέσθαι, παρεκαλέσαμεν ἡμεῖς ἔτι μίαν ἡμέραν ἐπιτρέψαι τῷ Θεσσαλείῳ τὴν θεραπείαν αὐτοῦ. ἐμὲλλον δὲ δήπου κατὰ τὴν ὑστεραίαν ὅ τε ἰχὼς ἔσσεσθαι πολλαπλάσιος ἢ τε ὁδμὴ δυσωδεστάτη. καθ' ἣν ἐπειράθη ἐν οἴῳ τ' εἴη μεταπεῖσαι τὸν Θεσσαλίον ὄνον, ὅπως μὴ πάντα ἐπιτρέψῃ τοὺς πάσχοντας, ἀλλὰ τινὰς ἤδη ποτὲ καὶ ὀλίγους δυνηθεῖν σῶσαι, τῆς ἀμεθοδωτάτου αἰρέσεως ἀποστάς. ἠρξάμην μὲν οὖν λόγου τοιοῦδε πρὸς αὐτόν. ἄρα οὐχὶ φλεγμονή σοι δοκεῖ κατὰ βάθος εἶναι τοῦ πόρου καὶ διὰ τοῦτο γαλαστικοῖς χρῆσθαι βοηθήμασιν; ὁ δὲ καὶ πάννυ διετίνετο καὶ οὕτως ἔχειν ἔφασκε καὶ ἀδύνατον ἄλλως. ἄρ' οὖν, ἔφη,

trarium, et multiplicata statim saniei vis est, et foetor intolerabilis obortus. Itaque qui propinqui laborantis erant contingere amplius aurem Thessalium non sinebant. Ille vero prae impudentia stultitiaque volebat non modo medicamento tetrapharmaci facultati aliquid injicere, verum etiam extrinsecus cataplasma laxans imponere. At quum eum propinqui hominis abigerent, timerentque ne in magno periculo aeger foret, nos unum diem amplius permitti Thessalio curationem exoravimus. Erat autem profecto postridie tum sanies multo copiosior futura tum odor gravissimus. Quo die tentavi an fieri posset ut sententiam Thessalii afelli mutarem, ne omnes perderet aegros, imo aliquos jam, tametsi paucos, fervare aliquando posset tam aliena scilicet ab omni vera methodo deserta secta; ergo sic agere cum homine sum orfus. Numquid, inquam, phlegmone tibi esse videtur in intimo meatu, proinde laxantibus uteris auxiliis? Ille tum ita esse magnopere contendit tum aliter esse non posse. An igitur, inquam, aliquando ulcus

Ed. Chart. X. [119. 120.]

Ed. Bas. IV. (90)

ἔθεάσω σύ ποτε φλεγμαῖνον ἔλκος, ὅξει δριμυτάτῳ μετὰ Γλαυκίου θεραπευθέν; οὐ μὲν οὖν, εἶπεν, ἀλλ' εἰ τὸν Ἄνδρωνεῖον τις κυκλίσκον ὅξει δένοντας χρῶτο, τάχα δ' ἂν, ἔφη, καὶ σπασθεῖη. εἰάν οὖν, εἶπον, ἄλλο τι φάρμακον οὐκ ὀλίγον τοῦ Ἄνδρωνεῖου σφοδρότερον ὅξει τις δριμυτάτῳ διεῖς χρησθῆται καὶ ταῦτ' εἰς οὖς ἐγγύς οὕτω μόριον ἐγκεφάλου καὶ μηρίγγων, ἂρ' οὐκ [120] ὄντως σπασθήσεται κατὰ τὸν σὲν λόγον, εἶπερ γε φλεγμονή τις ὑπόκειται; ταῦτ' ἐδόκει κακίον καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς συμπαραοῦσιν ἀληθῶς εἰρησθαι. ὅσοι μὲν οὖν, ἔφη, ἐπὶ τῷ δεῖσθαι τὴν διάθεσιν τῶν μόριων ἐκτεθλήσμενων ὑπὸ τῆς σῆς ἀγωγῆς ἐσχάτως ξηραίνοντων φαρμάκων ἐχρησάμεν ἂν ἤδη τοιοῦτω· νυνὶ δ' ἐπειδὴ κακὸν ἔθος εἶθισας τὰ μόρια πλείοσιν ἡμέραις, ἐπὶ τούτῳ αὐτὰ μετάγειν ἀθρόως οὐκ ἔτ' ἐγχωρεῖ. σοὶ μὲν γὰρ καὶ Θεσσαλῶ καταφρονεῖν ἔθους ἔξεστιν, ὡσπερ καὶ φύσει μερῶν· ἡμῖν δ' οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ τῇ μὲν πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ὅξει χρῆσομαι μετὰ Γλαυκίου, τῇ δὲ δευτέρῃ τῷ Ἄνδρωνεῖω, τῇ τρίτῃ δ' ἐπὶ τι σφοδρότερον ἔτι καὶ αὐτοῦ τοῦ

quod cum phlegmone conjunctum esset aceto acerrimo cum Glaucio curatum vidisti? Minime gentium, inquit, imo si quis pastillis Androniis ex aceto liquatis utatur, etiam convulsionem, dicebat, fortasse arcessat. Ergo, inquam, si quis alio quopiam medicamento, quod sit Androniis multo valentius, ex acerrimo aceto utetur, idque ad aurem, item ad propinquam cerebro meningibusque ejus partem, numquid plane te auctore convulsionem arcesset, si phlegmone praefertim aliqua sublit? Haec tum ipsi tum iis qui adstabant universis vere dici sunt visa. Ergo quantum, inquam, ad ipsarum partium affectum spectat, quae medicamenta summe siccantia desiderant, tametsi nunc curatione tua sint veluti effeminatae, jam tali medicamento uterer; nunc quoniam plures jam dies male ipsas assuefecisti, transferre eas ad contrarium uno impetu et semel non licet; nam tibi ac Thessalo contemnere consuetudinem licet non minus quam partium naturam, nobis autem non licet; sed primo die aceto utar cum Glaucio, secundo utar Andronio, tertio ad valen-

Ed. Chart. X. [120.]

Ed. Bas. IV. (90.)

Ἀνδρωνείου παραγενήσομαι φάρμακον, ᾧ χρησάμενος ἡμέ-
ραις τρισίν, ἢ καὶ τέσσασιν, εἴαν μοι φαίνεται δεῖσθαι σφο-
δροτέρου φαρμάκου τὸ ἔλκος, οὐκ ὀκνήσω κἀκείνῳ χρῆσε-
σθαι. ἔξωθεν δ', ἔφημ, ἐπιθήσω τῇ μεγάλῃ κατὰ τὸ τοῦ
πεπορθότου ὠτὸς χωρίον οὐ μὰ Δι' ὡς σὺ κατὰπλασμα χα-
λαστικόν, ἀλλὰ τι τῶν ξηραντικωτάτων φαρμάκων, ὁποῖόν
ἔστι τὸ διὰ τῶν ἰτεῶν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀνδρωνείου κατα-
χρίσω μετ' ὕδρου, ἢ τῶν τούτου τιτὶ ξηραντικωτέρων. ἐπεὶ
γὰρ ξηρὸν ἐσχάτως ἔστι τὸ θεραπευόμενον μόριον, ἀναγκαῖον
αὐτὸ ξηραίνειν ἐσχάτως· ἐνδείκνυται γὰρ ὡσπερ τὸ πάθος
τοῦναντίον ἐαυτῷ πρὸς τὴν θεραπείαν, οὕτω τὸ μόριον ὃ τί
περ' αὐτὸ ὁμοιότατον ἐαυτῷ τυγχάνη. καὶ τοίνυν ὡσπερ εἶπον,
οὕτω καὶ ἔπραξα, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὑγιάσθη, μὴ δεηθεὶς
ἰσχυροτέρων ἄλλων φαρμάκων. ἐπ' ἐρίων μέντοι δεηθέντων,
οἷς ἐξ ἐνιαυτοῦ καὶ δυοῖν ἐτῶν ἦν ἔλκη ἐν τῷ ὠτῷ, προσ-
ηρέγκαμεν φάρμακον ἀπάντων τῶν ἠρθέντων ἰσχυρότερον·
ἔστι δὲ καὶ ἡ καλουμένη σκωρία τοῦ σιδήρου, κοπτομένη τε
καὶ διακοσκινωμένη λεπτοτάτῳ κοσκίνῳ, κἄπειτα λειομένη

tius aliquod quam ipsum sit Andronium medicamentum
transibo; atque hoc tribus quatuorve diebus usus, si mihi
vehementius etiam medicamentum requirere ulcus videbitur,
eo etiam uti non dubitabo. Extrinsecus vero, inquam, im-
ponam capiti ea parte, qua auris afficitur, non meherecule
sicuti tu cataplasma quod laxare potest, sed eorum medica-
mentorum aliquod, quae vehementissime siccare possunt, cu-
jusmodi est quod ex salice conficitur; aut etiam ipsum An-
dronium ex aceto illiniam, aut ex iis aliquid quae hoc
magis siccant. Nam quoniam pars cui medemur siccissima
est, necesse est valentissime siccetur; indicat enim veluti
affectum ipsum, ut curetur, sibi applicandum esse contra-
rium; sic pars ipsa, quod sit sibi simillimum. Itaque et, prout
dixi, egi, sanavique hominem nullo potentiore requisito
remedio. Quibusdam vero qui potentiora desiderabant, qui-
bus uno alterove anno ulcus aurem infestaverat, valentius
omnibus jam dictis medicamentum adhibuimus; id fuit ferri
dicta scoria tunsa cribataque tenuissimo cribro, mox in te-

Ed. Chart. X. [120.]

Ed. Bas. IV. (90.)

μέχρι τοῦ χροώδης γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα σὺν ὄξει δριμυτάτω καθαρομένῃ μέχρι τοῦ σύστασιν σχεῖν μελιτώδη τε καὶ γλοιώδη. δῆλον δ' ὅτι πολλαπλάσιον εἶναι χροὴ τὸ ὄξος ἐν τῇ μίξει· ἀλλ' ὅπερ εἶπον ἤδη πολλάκις, ἡ μὲν εὐπορία τῆς ὕλης τῶν φαρμάκων ἐξ ἐτέρων ὑπομνημάτων ἔσται σοι· τὰ δὲ τῆς μεθόδου περιαινέσθω. τὸ γὰρ τοι τῆς ἀκοῆς χωρίον, ἐπειδὴ ξηρότατον ἐστί, διὰ τοῦτο τῶν ἀκρῶς ξηραίνοντων δεῖται φαρμάκων, ὧν οὐδὲν οὐδεὶ τῶν ἄλλων μορίων ἀρμόττει προσφέρειν, ἀλλ' ὀφθαλμῶ μὲν ἠλκομένῳ τὸ διὰ τοῦ λιβαριωτοῦ κολλέριον, εἰ οὕτως ἔτιγχε· μεκτῆρσι δὲ πολὺ μὲν ξηρατικώτερον ἢ κατ' ὀφθαλμούς, ἦττον δὲ ἢ κατ' οὖς. ὥστε καὶ οἱ πυκνίσκοι πάντες οἱ προειρημένοι χρηστοί, καὶ τὸ τοῦ Μιουσαῦ φάρμακον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. τῶν δ' ἐν τοῖς στόμασιν ἐλκῶν ὅσα μὲν ἱκανῶς πλειοδρατῶ τῶν ξηραίνοντων ἰσχυρῶς δεῖται φαρμάκων, οἶον τοῦ διαφορυοῦς αὐτοῦ τε καθ' αὐτὸ καὶ μετὰ μέλιτος, οἶνον τε καὶ οἶνομέλιτος· ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς ἰσχυρῶς καλουμένης· ἔτι τε τῆς ἀνθηρᾶς, ἦτοι ξηρῶν, ἢ μετὰ μέλιτος, ἢ οἶνομέλι-

nissimum veluti pollinem laevigata, postea cum acerrimo aceto ad mellis fordiumque crassitudinem cocta. Constat autem multiplex esse debere in mixtione acetum; verum, quod saepe jam dixi, materiae medicamentorum copiam ex aliis commentariis petes; nunc quae ad methodum spectant absolvantur. Nam audiendi locus, quoniam est siccissimus, idcirco medicamentis eget, quae vehementissime siccant; quorum nullam reliquarum partium cuivis applicasse expedit, sed oculo exulcerato collyrium fortasse, quod ex thure conficitur; naribus vero quod multo sane magis siccet quam ut oculis conveniat, minus vero quam ut auri quadret. Itaque et prius comprehensi omnes pastilli utiles sunt, et medicamentum quod ad Musam refertur, aliaque generis ejusdem. Ulcerum vero quae in ore accidunt, quaecunque admodum sunt humida, ea medicamentis egent vehementer siccantibus, veluti diaphryge, tum ipso per se, tum ex melle et vino et mulso; praeterea et quae iris dicitur, et quae anthera, hisque vel siccis, vel ex melle, vel mulso, vel vino.

Ed. Chart. X. [120. 121.]

Ed. Bas. IV. (90. 91.)

τος, ἢ οἴνου. ἀγαθὸν δ' εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ τὸ τοῦ Μουσᾶ φάρμακον, ὃ τε τοῦ ῥοῦ χυλὸς ἐμφυμίων τε καὶ οσα πέρα εἰσιν ἀλλὰ γερραῖος ξηραίνοντα. τί γὰρ δεῖ τὰς ἕλας ἐπέχεσθαι; τὰ δ' ἀπλοῦστερα τῶν ἐν τοῖς στόμασιν ἐλκῶν (91) ἵκανά θεραπεύειν ἐστὶ καὶ τὰ μετρίως ξηραίνοντα φάρμακα· καθέπερ ταυτὶ τὰ διὰ τὸ συνεχές τῆς χρείας ὀνομασθέντα στοματικά· τὸ τε διὰ μέρων καὶ βάθου καρποῦ καὶ καρῶν χλωρῶν λάμματος χυλοῦ, [121] καὶ τούτων ἐτι μᾶλλον τὸ διὰ γλεύκους τε καὶ τῶν τῆς κνπαρίττου σφαιρίων. ὅσα δ' ἱκανῶς ὑγρὰ τῶν ἐν τοῖς στόμασιν ἐλκῶν πλησίον ὄστων, ἐστὶ δὲ καὶ κίνδυνος διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ ὄστον σφακελίσαι, σφοδροτάτων ταῦτα δεῖται φαρμάκων διὰ τῆρ τῶν ὄστων οὐσίαν ξηρὰν οὔσαν. ὥστ' ἐγὼ λειαίων αἰε τοὺς προειρημένους κνκλίσκους ἐπιτίθημι τὸ φάρμακον ξηρόν.

Κεφ. ια'. Εἴρηται δ' ὀλίγον ἔμπροσθεν καὶ τῶν κατὰ κίστιν καὶ μήτραν ἔντερά τε καὶ πρεῖμονα τὰ γένη τῶν φαρμάκων, οἷς ἐφ' ἐκάστου χρηστέον ἐστὶ, ἀπὸ μὲν τῆς οὐσίας τῶν θεραπευσόμενων μορίων τοῦ φαρμάκου λαμβαν-

Utile vero ad talia est et Musae medicamentum; praeterea rhois succus et omphacium, aliaque quaecumque strenue siccant. Quid enim materias percensendo morer? At quae simpliciora ulcera sunt, haec sanare commode possunt etiam medicamenta quae modice siccant, veluti haec ipsa, quae quod in assiduo sunt usu, stomatica sunt dicta. Ea sunt, quod ex moris conficitur, et quod ex rubi fructu, et quod ex succo corticis juglandium viridis; atque etiam his magis quod ex multo et cupressi sphaerulis componitur. Quae vero in ore admodum humida ulcera sunt proxime ad ossa, unde carie tentari ossa periclitentur, haec propter ossium naturam, quae sicca est, vehementissimis indigent. Itaque ego jam comprehensos pastillos semper laevigo, ac siccum ipsum medicamentum superimpono.

Cap. XI. At dicta paulo ante sunt et ad vesicam et uterum et intestina et pulmonem idonea medicamentorum genera, quibus sit in singulis utendum, genere quidem medicamenti ab ipsa curandarum partium substantia desumpto,

Ed. Chart. X. [121,]

Ed. Bas. IV. (91.)

νομένον μετὰ τοῦ προπεσικέσθαι τὴν διάθεσιν, τοῦ τρόπου δὲ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἀπὸ τε τῆς διαπλάσεως ἅμα καὶ τῆς θέσεως. ἔντεῦθεν γὰρ ἐπενοήθησαν ὡτεγγύται τε καὶ μητροεγγύται καὶ καθετῆρες καὶ κλυσιτῆρες. ἔντεῦθεν δὲ καὶ ὅτι τὰ μὲν κατὰ γαστέρα καὶ θώρακα καὶ πνεύμονα συνιστάμενα τῶν ἐλκῶν διὰ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων θεραπεύεσθαι χρὴ, τὰ δὲ κατ' ἔντερα ὅσα μὲν ἐγγὺς τῇ γαστρὶ, διὰ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, ὅσα δ' ἤδη κατωτέρω, διὰ τῶν ἐνιμέμων· οὔτε γὰρ τοῖς πλησίον τῆς γαστρὸς ἐπαραβῆναι δύναται τὸ διὰ τῆς ἕδρας ἐνιμέμον οὔτ' εἰς τὰ κάτω τοῦ στόματος ληθέντος ἢ δύναμις ἀκραιφνῆς ἐξικνεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ ὅσα κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα συνίσταται τῶν ἐλκῶν ἅμα τε δυσιατότερα τῶν κατὰ τὴν γαστέρα, πόσῃω γὰρ αὐτῶν ἢ θέσις, ὡς ἐκλύεσθαι τῶν φαρμάκων τὴν δύναμιν, ἅμα τε δι' αὐτὸ τοῦτο πολὺ σφοδροτέρων χρῆζει τῶν καταπινομένων φαρμάκων ἢ εἰ αὐτοῖς τοῖς ἐλκεσιν ἄντικρυς προσεφέρετο. καὶ διὰ τοῦτο ἐξεύρηται τοῖς ἰατροῖς, ἥνικα ἐκκαθαίρειν θέονται πῦρον ἐκ θώρακος ἢ πνεύμονος, ἰσχυρό-

sed cum affectu prius etiam aestimato; modo vero utendi ejus tum a conformatione tum etiam situ. Hinc namque excogitati sunt et otlenchytae et metrenchytae et catheteres et clystieres. Hinc rursus quae in ventriculo, pectore, pulmone ulcera consistunt, per ea quae eduntur ac bibuntur esse curanda. Quae vero in intestinis, *bisariam*, nam quae vicina ventriculo sunt, his per comesta et bibita succurritur; quae vero inferius sunt sita, per ea quae injiciuntur; nam neque ad ea, quae vicina ventriculo sunt, subire potest quod per sedem infunditur, nec integris viribus ad inferiora pertingere quod per os sit ingestum. Ideoque etiam quae ulcera in thorace et pulmone consistunt tum difficilium iis quae sunt in ventriculo sanantur, ut quorum situs longius absit, atque idcirco medicamentorum vis remittatur; tum propter hoc ipsum multo valentiora ea quae devorentur medicamenta requirunt, quam si ipsis statim ulceribus admoverentur. Indequae adeo excogitata medicis sunt, ubi expurgandum ex pectore et pulmone pus est, fortissima

Ed. Chart. X. [121.]

Ed. Bas. IV. (91.)

τατά τε καὶ τμητικώτατα φάρμακα καὶ τοιαῦτα τὴν δύναμιν
ὡς παροξύνει τὸ ἔλκος, εἴπερ ἦν ἐν τῇ γαστρὶ. καὶ μὲν γε
τὸ διὰ τῶν βηχῶν ἐκκαθαίρειν αὐτὰ ἐκ τῆς διαπλάσεως
ἐλήφθη τῶν μορίων, οὐδεμίαν ἐχόντων ἐκροὴν τοιαύτην οἷαν
μήτρα καὶ κύστις καὶ ἕδρα καὶ ὠτα καὶ μικτῆρες καὶ στόμα.
διὰ τοῦτο καὶ ἡ γαστήρ κατ' ἄμφω τὰ μέρη καθαίρεσθαι δύ-
ναται· ἄνω μὲν διὰ τῶν ἐμέτων, κάτω δ' ὡς ἡ φύσις. ἀπὸ
γάρ τοι τῶν μορίων ὡς ὀργανικῶν αἱ τοιαῦται τῶν ἐνδεί-
ξεων, ὥσπερ αἱ κατὰ τὸ ξηραίνειν ἐνδείξεις, ἀπὸ τῆς οὐσίας
αὐτῶν ὡς ὁμοιομερῶν. ἀπὸ δέ γε τῶν παθῶν αἱ τοιαῦται
πάλιν οἷον ἀπὸ τῶν ἐλκῶν, ἐπειδὴ περὶ τούτων ὁ λόγος ἦν,
ὅτι τε ξηραντέον, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυτο, καὶ ὅτι τῶν κατὰ
τὴν γαστέρα τὸ πῦον ἀποπλῦναι βουλομένοις οὐκ ἀκίνδυνον
εἶναι· ὥσπερ εἰ καὶ ἄλλως ἀποξήρῃσις ἐπιτεπλάσμενον αὐτῇ
γλέγμα δι' ὄξυμέλιτος τε καὶ ῥαφανίδων, ἀλλὰ βέλτιον
ὑπάγειν κάτω· κίνδυνος γὰρ ἐμοῦντι καὶ σπυράζει τὸ ἠλω-
μένον καὶ τινα χυμὸν οὐ χρηστὸν ἐκ τῶν πλησίον ἐπισπᾶ-
σθαι. διὰ τοῦτο δέ, ὡς ἔφη, καὶ τὰ κατὰ πνεύμονα τῶν

quaeque maxime incidant medicamenta, taliaque omnino
quae, si ulcus in ventriculo esset, ipsum exacerbarent. Quin
etiam quod haec per tusses expurgentur, non aliunde quam
ex conformatione partium est desumptum; quod hae nul-
lum talem exitum habeant, qualem uterus, vesica, sedes,
auris, nasus et os. Hinc etiam fit quod ventriculus utrin-
que expurgari possit, sursum per vomitum, deorsum prout
concitatur natura. Nam hoc genus indicationum a partibus,
quatenus organicae sunt est sumptum; ut quae siccandum
esse docent, ab ipsarum substantia, prout similes sunt, su-
muntur. Ab ipsis vero morbis rursus tales, veluti ab ulceri-
bus, quoniam de his disputatio erat, et quod siccanda sint,
ut supra est comprehensum, et quod qui e ventriculo eluere
vult, non sine periculo vomitum movent, ut si aliter
impactam illi pituitam per oxymeli ac radículas detergerent;
sed tutius est alvum subducere, nam vomenti periculum est
exulceratum dilacerari, et succum aliquem inutilem ex vi-
cinis attrahi. Propterea, ut dixi, et ulcera pulmonis dif-

Ed. Chart. X. [121, 122.]

Ed. Baf. IV. (91.)

ἐλκῶν δυσιατότατα· χωρὶς μὲν γὰρ τοῦ βήττειν οὐκ ἂν ἐκκαθαρθεῖ, βηττόντων δ' ἐπιρῆγνυται. δι' ἀλλήλων οὖν αὐτοῖς κινεῖται τὸ κακόν· ἐπιφλεγμαίνοντα γὰρ αὖθις τὰ σπαραχθέντα δεύτερον αὖθις δεῖται πεφθῆναι τε τὴν φλεγμονὴν ἀποκαθαρθῆναι τε τὸ πῦρον, ὥστ' ἐκ πάντων αὐτοῖς παρεσκευάσθαι τὸ δυσίατον, οὔτε τῶν οἰκείων ἔλκυσσι φαρμάκων ψαῦσαι δυναμένων τοῦ ἔλκους, [122] ὡς ἐν γαστρὶ, καὶ φθαρόντων ἐκλύεσθαι μεταξύ· καὶ ὅτι κινεῖται κατὰ τὰς ἀναπνοὰς καὶ σπαραττεται κατὰ τὰς βήχας. ὥσθ' ὅταν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι ῥαγῇ, γιγνώσκων χρησαμένως εἰ μὴ παραχοῆμα πρὶν φλεγμῆναι κολληθεῖν, μετὰ ταῦτά γε ἀνίατον ἐσόμενον.

Κεφ. ιβ'. Ὅσα μέντοι τῶν ἐλκῶν ἐν ταῖς τραχείαις ἀρτηρίαις γίγνεται κατὰ τὸν ἔνδον αὐτῶν χιτῶνα, καὶ μάλιστα ὅσα τοῦ λάρυγγος πλησίον, ἢ καὶ κατ' αὐτόν ἐστι, ταῦτα θεραπεύεται· καὶ ἡμεῖς οὐκ ὀλίγους ἰασόμεθα τῶν οὕτω καμνόντων. εὖρομεν δὲ μάλιστα τὴν θεραπείαν αὐτῶν ἐνθύνδε κατὰ τὸν μέγαν τοῦτον λοιμὸν, ὃν εἴη ποτὲ παύσεσθαι, προῶ-

ficillime sanantur, ut quae nec citra tussim expurgare possis, et si tussim excites, laceraveris. Itaque quasi per mutuas operas malum iis in orbem redit; quae namque lacerata sunt rursus phlegmonem excitant, secundo rursus phlegmonem ipsam maturari et pus expurgari desiderant. Quare ex omnibus sanandi difficultas his exoritur, et quod ea quae idonea ulceribus medicamenta sunt, contingere ulcus, sicut in ventriculo, non possunt, et quod per medium intervalum fere vim suam amittunt, et praeterea quod respirando moventur et tussiendo lacerantur. Itaque quum in pulmone ruptum vas est, scire aperte licet, nisi protinus antequam phlegmone excitetur, glutinandum sit, id postea insanabile fore.

Cap. XII. Equidem ulcera quae in asperae arteriae interiore sunt tunica, et potissimum quae laryngi sunt vicina, aut etiam in ipsa, haec et curationem recipiunt et nos non paucos ita laborantes sanavimus. Sane curationem eorum hinc maxime invenimus. In gravis hujus pestilen-

Ed. Chart. X. [122.]

Ed. Bas. IV. (91.)

τον εἰσβάλλοντα. τότε νιανίσκος τις ἐνναταῖος ἐξήνθησεν ἔλκεσιν ὅλον τὸ σῶμα, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαρτες οἱ σωθέντες. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὑπέβητε βραχία. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λουσάμενος ἀντίκα μὲν ἐβῆξε σφοδρότερον, ἀνηρέχθη δ' αὐτῷ μετὰ τῆς βῆχός, ἣν ὀνομάζουσιν ἐφελκίδα. καὶ ἡ αἴσθησις ἦν τὰνθρώπῳ σαφῆς κατὰ τὴν τραχηῖαν ἀρτηρίαν τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ πλησίον τῆς σφαγῆς ἠλωμένου τοῦ μέρους. καὶ μέντοι καὶ διανοίξαντες αὐτοῦ τὸ στόμα κατεσκευάμεθα τὴν φάρυγγα, μὴ που κατ' αὐτὴν εἴη τὸ ἔλκος. οὐτ' οὖν οὕτως ἐπισκοπουμένοι ἐφαίμετο πεπονημένοι, καὶ πάντως ἂν ἐδόκει τῇ διόδῳ τῶν ἐσθιομέρων τε καὶ πινομένων αἴσθησις ἔσσεσθαι τῷ κάμνοντι σαφῆς, εἴπερ ἔλκος ἦν αὐτόθι. καὶ μέντοι καὶ δι' ὄξους καὶ τινα διὰ νάπυος ἐδώκαμεν αὐτῷ προσενέγκασθαι βεβαιότερας ἔνεκα διαγνώσεως. οὐτ' οὖν τούτων ἔδωκεν αὐτόν τι καὶ ἡ αἴσθησις ἦν ἐν τῷ τραχήλῳ σαφῆς· ἠρεθίσθη τότε κατ' ἐκείνο τὸ χωρίον ὡς ἐξορμῶν εἰς βῆχας· συνεβουλεύομεν οὖν αὐτῷ ἀντέχειν καθόσον οἷός τ' ἐστὶ καὶ μὴ βῆτται. ἔπραττε δὴ τοῦτο. βραχὺ τε γὰρ

tiae initio, quae utinam aliquando cesset, juveni cuidam, quum novem jam dies aegrotasset, totum corpus ulceribus scatebat, veluti omnibus fere qui evaserant. Eo die etiam tussiebat paululum. Postride vero ubi se laverat, illico et vehementius tussivit et tussi expulit *crustulam*, quam ephelcida vocant. Eratque homini sensus manifestus ulceratae partis in aspera, quae in collo est, arteria prope jugulum. Quin aperto quoque hominis ore fauces ejus inspeximus, numquid in iis alicubi ulcus esset; sed nec sic inspectantibus apparuit affectum esse; et plane laboranti sensus ejus aliquis manifestus ex comestorum bibitorumque transitu fuisset, si illic ulcus fuisset. Quin etiam ex aceto et sinapi certioris notitiae causa quaedam ei devoranda dedimus. Sed nec horum quicquam eum momordit, et sensus *doloris* manifeste in collo erat; quo loco etiam adeo irritabatur, ut tussire impelleretur; suavis itaque reniti quantum posset nec tussire. Quod et fecit eo certe facilius quod exiguum erat, quod pro-

Ed. Chart. X. [122.]

Ed. Bas. IV. (91.)

ἦν τὸ ἐρεθίζον, ἡμεῖς τε τρόπον παντὶ συνεπράττομεν εἰς οὐλήν ἀχθῆναι τὸ ἔλκος, ἔξωθεν μὲν ἐπιτιθέντες τι τῶν ξηραίνοντων φαρμάκων, ὑπτιον δὲ κατακλίναντες· εἶτα διδόντες ὑγρὸν φάρμακον τῶν πρὸς ἔλκη τοιαῦτα ποιοῦντων· καὶ τοῦτ' ἐν τῷ στόματι κατέχην ἀξιοῦντες, ἐπιτρέποντα βραχὺ τι παρασῆεῖν εἰς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν. καὶ τοίνυν οὕτω πραττόντων αἰσθάνεσθαι σαφῶς ἔφασκε τῆς ἀπὸ τοῦ φαρμάκου στήψεως περὶ τὸ ἔλκος, εἴτε κατὰ διάδοσιν γιγνομένης, εἴτε καὶ αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου περὶ τὸ ἔλκος δροσοειδῶς παρασῆεόντος εἰς τὴν ἀρτηρίαν καὶ παρηθουμένου. ἦν δὲ οὐδ' αὐτὸς ὁ κάμων ἀπειρος τῆς ἰατρικῆς, ἀλλὰ τις τῶν ἐκ τριβῆς τε καὶ γυμνασίας ἐμπειρικῶς ἰατρονόντων. αἰσθάνεσθαι τε οὖν ἔλεγε παρασῆεόντος εἰς τὴν ἀρτηρίαν τοῦ φαρμάκου καὶ ποτε καὶ βῆχα κινούντος, ἀντεῖχε μέρτοι πολλὰ μὴ βήττων. καὶ τοίνυν αὐτὸς προθυμηθεὶς ἐν Ῥώμῃ μὲν, ἐνθα περ ἑλοίμωξεν, ἄλλας τρεῖς ἡμέρας ἐπέμεινε μετὰ τὴν ἐγγάτην· μετὰ ταῦτα δ' ἐνθεὶς ἑαυτὸν πλοῖον κατέπλευσε μὲν πρῶτον ἐπὶ τὴν θάλατταν διὰ τοῦ ποταμοῦ, τετάρτη

ritabat, et nos omnibus modis operam dedimus ut ulcus ad cicatricem perveniret, foris medicamentum aliquod quod siccaret imponentes, tum cubanti supino humidum aliquod ex iis medicamentis quae ad ejusmodi ulcus facerent exhibentes, ac jubentes id in ore continere, paulatimque permittere in asperam arteriam defluere. Sic igitur faciens sentire se manifeste agebat adstringentis medicamenti circa ulcus vim, sive ea vis huc transmissa est, sive medicamentum ipsum roris specie in arteriam ad ulcus defluxit, et tanquam percolatum est. Erat autem nec aeger ipse medicinae imperitus, sed ex iis quidam qui ex usu et exercitatione empirice medicabantur. Ergo sentire se agebat tum medicamentum in arteriam defluere, tum tussim quoque aliquando movere, obluetabatur tamen plurimum ac tussim cohibuit. Igitur ipse quoque sua sponte Romae quidem, ubi correptus fuerat, triduum etiamnum post nonum diem est moratus; post hoc consensu navigio primum per flumen

Ed. Chart. X. [122. 123.]

Ed. Bas. IV. (91. 92.)

δ' ὕστερον ἡμέρα πλέον ἐν ταῖς Ταβίαις γίνεται, καὶ κέ-
 χορηται τῷ γάλακτι θαυμαστήν τινα δύναμιν ὄντως ἔχοντι καὶ
 οὐ μάτην ἐπρημημένῳ. καὶ μοι δοκεῖ καιρὸς ἦμιν εἰπεῖν τι
 περὶ γάλακτος χρήσεως οὐ τοῦ κατὰ τὰς Ταβίας μόνον,
 ἀλλὰ καὶ τοῦ ἄλλου παντός. οὐδὲ γὰρ τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ μόνῃ
 χρῆ θεραπεύειν, ἀλλ' ὅσον οἶόν τε τοὺς πανταχόθι. [123] τῷ
 μὲν οὖν ἐν ταῖς Ταβίαις γάλακτι πολλὰ συνετέλεσεν εἰς ἀρε-
 τήν· αὐτὸ τε τὸ χωρίον ὑψηλὸν ὑπάρχον αὐτάρκως, ὃ τε
 (92) περίξ ἀῆρ ξηρὸς, ἢ τε νομῆ τοῖς ζώοις χρηστή. ταύτην
 μὲν γε ἀλλαχόθι τεργήσεσθαι δυνατὸν ἐν λόφῳ μετρίως
 ὑψηλῷ, φυτεύσαντας καὶ βοτάνας καὶ θάμνους, ὅποσοι γάλα
 χρηστόν τε ἅμα καὶ στῦφον ἐργάσσονται· λεχθήσεται δ' αὐτῶν
 ὀλίγον ὕστερον παραδείγματα. τὸν μέντοι περίξ ἀέρα κατα-
 σκευάσαι μὲν ὁμοιον ἀδύνατον, ἐκλέξασθαι δὲ τῶν ὄντων τὸν
 ὁμοιότατον οὐκ ἀδύνατον. ὁμοιότατος δ' ἂν εἴη ὁ ταῦτ'
 ἔχων, ἅπερ ἐκείνῳ πάρεστιν· ὕψος μὲν τοῦ λόφου μέτριον,
 ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς θαλάττης εἰς τριάκοντα στάδια
 καὶ τι πλέον οὐ πολλῶ. τὸ δὲ χωρίον αὐτὸ τὸ ἐπὶ τῇ θα-

ad mare navigavit; quarto die post navi pervenit ad Tabias, usque est lacte, quod et mirificam plane vim habet, nec sine causa praedicatur. De cuius usu aliquid dicere oblatum nunc tempus videtur, nec de eo tantum quod apud Tabias habetur, verum etiam de alio omni. Neque enim iis modo qui Italiam incolunt est succurrendum, sed quoad fieri potest, qui ubivis habitant gentium. Igitur ad lac quod in Tabiis habetur commendandum multa concurrunt; et locus ipse satis editus et aër illi circumdatus siccus et pasuum pecoribus salubre. Atque hoc quidem alibi quoque arte praeparare licebit, si quis in colle modice edito herbas fruticesque ferat, qui salubre simul adstringensque lac reddant, quorum exempla paulo post dicentur. Caeterum ut ambientem aëra similem reddas fieri omnino nequit; eligere tamen simillimum ex ea quae datur aërum copia licet. Simillirius autem is fuerit cui eadem adsunt quae illi, altitudo collis mediocris, via a mari ad ipsum triginta stadia, ampliusque aliquid, sed non multo; locus autem ipse versus

Ed. Chart. X. [123.]

Ed. Bas. IV. (92.)

λάττη αἱ Ταβίαι κατὰ τὸν πυθμένα τοῦ κόλπου μάλιστα
 ἐστὶ τοῦ μεταξὺ Σουρρέντου τε καὶ Νεαπόλεως, ἐν τῇ πλευρᾷ
 μᾶλλον τῇ κατὰ Σουρρέντον. αὕτη δ' ἡ πλευρὰ πᾶσα λόφος
 ἐστὶν εὐμεγέθης, μακρὸς, εἰς τὸ Τυρρηνὸν ἐξήκων πέλαγος.
 ἐγκέλιται δ' ἡρέμα πρὸς τὴν δύσιν ὁ λόφος οὗτος, οὐκ ἀκρι-
 βῶς δ' ἐπὶ τὴν μεσημβριάν ἐκτέταται. οὗτος μὲν ὁ λόφος ἀκλι-
 στον τοῖς ἀνατολικοῖς ἀνέμοις φυλάττει τὸν κόλπον, εὐρὴ
 καὶ ἀπηλιώτη καὶ βορρᾷ· συνάπτει δ' αὐτῷ κατὰ τὸν μυχὸν
 τοῦ κόλπου λόφος ἕτερος οὐ μικρὸς, ὃν ἔν τε τοῖς συγγράμ-
 μασιν οἱ παλαιοὶ Ῥωμαῖοι καὶ τῶν νῦν οἱ ἀκριβέστεροι Βε-
 σούβιον ὀνομάζουσι. τὸ δ' ἐνδοξόν τε καὶ νέον ὄνομα τοῦ
 λόφου Βέσβιον ἅπασιν ἀνθρώποις γνώριμον διὰ τὸ κάτω-
 θεν ἀναφερόμενον ἐκ τῆς γῆς ἐν αὐτῷ πῆρ' ὅ μοι δοκεῖ καὶ
 αὐτὸ μεγάλα συντελεῖν εἰς ξηρότητα τῷ περίξ ἄερι· καὶ χωρὶς
 δὲ τοῦ πυρὸς οὔτε λίμνη τις ἐγγὺς οὔδ' ἔλκος οὔτε ποτα-
 μὸς ἀξιόλογος οὐδαμῶδι τοῦ κόλπου. τῶν δ' ἀρκτικῶν πνευ-
 μάτων ἀπάντων ἄχρι δύσεως θειρινῆς ὁ Βεσουβηρὸς λόφος
 πρόβλημ' ἐστὶ, καὶ πολλὴ τέφρα μέχρι τῆς θαλάσσης ἀπ'

mare, nempe Tabiae, in imo maxime sinu est qui inter
 Surrentum et Neapolim conspicitur, magis tamen in latere
 quod ad Surrentum pertinet. Porro totum id latus collis
 est satis magnus, longitudine ad Tyrrhenum mare porrectus.
 Inflectitur autem leviter collis hic ad occasum, nec in meri-
 diem in totum plane procurrit. Ergo hic collis ventis orien-
 talibus, euro, subfolano et boreae apertum servat sinum.
 Conjungitur illi in imo sinu alter collis non parvus, quem
 et veteres Rommai in historiis et qui nunc diligentiores
 sunt Vesuvium nominant. Celebre nunc novumque nomen
 Vesvium est, omnibus hominibus notum propter ignem
 qui in eo ex terra submittitur; quae res non parum mihi
 ad ambientis aëris siccitatem conducere videtur, et alioqui
 praeter ipsum ignem, nec stagnum propinquum, nec palus,
 nec fluvius alicujus momenti usquam in sinu habetur. Om-
 nibus vero ventis qui ab arcto ad aestivum occasum per-
 flant, Vesuvius collis objicitur, multusque cinis ab eo ad

Ed. Chart. X. [125.]

Ed. Bas. IV. (92.)

αὐτοῦ καθήκει, λείψανόν τι ἐν αὐτῷ κειμαιμένης τε καὶ τῶν
 εἰς καιομένης ὑλης. ταῦτα πάντα ξηρὸν ἐργάζεται τὸν ἀέρα.
 δίδται ἂν οὖν τις ἐτέρωθεν τῆς οἰκουμένης ἐκλεξαῖτο λόγον
 οὕτω ξηρὸν, οὐ πόρρω θαλάττης, οὔτε μέγαν ὡς ἐγκλισθαι
 ταῖς τῶν ἀρέμων εἰσβολαῖς, οὔτε πάλιν ταπεινὸν ὡς τὰς ἐκ
 τῶν ὑποκειμένων πεδίων ἀναθυμιάσεις ἐτοιμῶς δέχεσθαι. πε-
 φιλάρθω δ' αὐτὸν ἐστράγγθαι πρὸς ἀρκτον· οὕτω γὰρ ἂν
 ἀπεστραμμένος εἴη τὸν ἥλιον. εἰ δὲ κἄν τοῖς εὐκράτοις τῆς
 ὄλης οἰκουμένης ὁ λόγος ὑπάρχοι, καθάπερ ὁ κατὰ τὰς Τα-
 βίας ἐστίν, ἄμεινον μακρῶ. ἐν τοιοῦτῳ λόγῳ πόαι μὲν ἔστω-
 σαν ἄρρωστις καὶ λωτὸς καὶ πολέροτον καὶ μελισσόφυλλον,
 θάμνοι δὲ σχῆτος καὶ κόμαρος καὶ βάτος καὶ κιστὸς καὶ κύ-
 τισος, ὅσοι τ' ἄλλοι τούτοις εἰκόασιν. οὕτω μὲν σοι τὰ τοῦ
 λόγου παρεσκευάσθω. τὰ δὲ ζῶα βόες μὲν εἰσιν ἐν τῷ κατὰ
 Ταβίας, καὶ ἔστι τούτου τοῦ ζῶον παρὴν τὸ γάλα, καθάπερ
 τὸ τῶν ὄρων λεπτόν. ἐγὼ δ' ἂν καὶ βοῦς καὶ ὄρους καὶ αἴγας
 ἀγείην ἐπὶ τὰς νομάς, ὥστ' ἔχειν χρῆσθαι γάλακτι παρτί,
 παχεῖ μὲν ἐκ τῶν βοῶν, λεπτῷ δ' ἐκ τῶν ὄρων, μέσῳ δ'.

mare usque pervenit, reliquiae videlicet materiae tum
 quae in eo combusta est tum quae nunc etiam uritur. Om-
 nia haec aërem efficiunt siccum. Licet porro et alibi ter-
 rarum eligere collem simili modo siccum, nec longe a mari,
 nec adeo magnum, ut ventorum impetui sit expositus, nec
 adeo humilem, ut subjectorum camporum halitum prompte
 recipiat. Caveatur autem ne ad septentrionem sit versus, ita
 enim esset averfus a sole. Quod si etiam in temperato orbis
 loco collis sit, veluti is qui ad Tabias conspicitur, longe
 magis ad rem pertineat. Hoc in colle sunt herbae quidem
 agrostis et lotus et polygonon et melissophyllon, frutices
 vero lentiscus et arbutus et rubus et hedera et cytifus, alii-
 que his similes, atque ita tibi collis praeparetur. Pecora
 vero quae in colle ad Tabias pascuntur boves sunt. Estque
 ejus animalis lac spissum ita, ut asinorum tenue. Ego vero
 ne quod lactis genus usui desit, ex vaccis crassum, ex asi-
 nis tenue, ex capris medium amborum et boves et asinos

Ed. Chart. X. [123. 124.]

Ed. Bas. IV. (92.)

ἀμφοῖν ἐκ τῶν αἰγῶν. οἱ παλαιοὶ δὲ καὶ γυναῖκα θηλάζουσαν ἐφίστων τοῖς τῇ φθόγῃ κáμνουσι· κáγω δὲ ἀποδέχομαι τὴν γνώμην αὐτῶν, ὅτι τε τὸ οἰκῆον ἤρουντό καὶ ὅτι πρὶν φυγῆναι τῷ περίξ ἀέρι. καὶ σοι τοῦτ' ἔστω μέγιστον παράγγελμα γάλακτος χορήσεως ἐπὶ πάντων οἷς γάλακτος χρεία, αὐτίκα πίνειν ἀμελχθέν, τῷ ζῶφ παρεστῶτα· πρόσεπιβάλλειν δὲ καὶ μέλιτος, ὅτω τυροῦσθαι πέριεν ἐν τῇ γαστρί· εἰ δ' ὑπελθεῖν αὐτό ποτε θάπτον βουληθείης, καὶ ἄλῶν. ἐκείνος μὲν γε οὖν ὁ νεανίας ἐκ τῆς λοιμώδους νόσου κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἔλκος ἔχων ὑγῆς ἐγένετο καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν ὁμοίως. ἐτέρω δὲ μειράκιω περὶ ἔτος ὀκτωκαιδέκατον ἐκ κατάδηου πλείοσιν ἡμέραις γερομένου [124] τὰ μὲν πρῶτα μετὰ βηχὸς αἶμα θεομόν εὐανθές οὐ πολὺ, μετὰ δὲ ταῦτα ἀρεπτύσθη τι καὶ τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ μέρος, ὃς ὑπαλείφων ἐνδοθεν τὴν ἀρτηρίαν εἰς τὴν φάρυγγά τε καὶ τὸ στόμα διὰ τοῦ λάρυγγος ἀνεφέρετο. ἐδόκει δέ μοι τῷ τε πάχι τεκμαιρομένῳ καὶ τῇ τοῦ κáμνοντος αἰσθήσει τοῦ λάρυγγος ὑπάρχειν τὸ ἐνδοθεν σῶμα· καὶ μέντοι καὶ ἐβλάβη τούντευθεν

et capras in pascua depulerim. Veteres vero etiam mulierem lactantem iis qui phthoe consumerentur adstare voluerunt, quorum sententiae ipse quoque accedo et quod familiare id sit, et quod priusquam ab ambiente aëre refrigeretur, id sumi voluerint. Atque hoc tibi de lactis usu pro maximo praecepto sit, ut ii quibus eo est opus, omnino id astante animali statim mulctum bibant, etiam melle injecto, si cui cogi in ventriculo soleat; quod si ipsum descendere ad alvum citius cupias, etiam sale. Atque ille quidem adolescens, quum ulcus in arteria ex pestilenti morbo haberet, sanatus est, ac post eum similiter alii. Alter vero adolescens annos natus circiter decem et octo, quum multis diebus ex destillatione laborasset, primum quidem sanguinem floridum cum tussi expuit non sane multum, postea vero etiam tunicae ipsius partem, quae tegens intrinsecus totam arteriam, in fauces et os per laryngem ascendit. Videbatur autem mihi tum ex crassitudine ejus conjectanti tum aegri sensu ipsius laryngis esse internum corpus; quin etiam lacsa illi

Ed. Chart. X. [124.]

Ed. Bas. IV. (92.)

εἰς τὴν φωνὴν ὁ ἄνθρωπος· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐν χρόνῳ μὲν πλείοσι διεσώθη καὶ αὐτός. οἱ δ' ἐκ τοῦ λοιμοῦ ῥαδίως ὑγιάζεσθαι μοι δοκοῦσι τῷ προσεξηράνθαι τε καὶ προκεκαθάσθαι σίμπαν τὸ σῶμα· καὶ γὰρ ἑμετός τιςιν αὐτῶν ἐγένετο καὶ ἡ γαστήρ ἅπασιν ἐταράχθη. καὶ οὕτως ἤδη κενωμένοις τοῖς σώζεσθαι μέλλουσιν ἕξανθήματα μέλαινα διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἀθρόως ἐπεφαίνετο· τοῖς πλείστοις μὲν ἠλκώδη, πᾶσι δὲ ξηρά. καὶ ἦν εὐδηλον ἰδόντι τοῦ σεσηπότος ἐν τοῖς πυρετοῖς αἵματος εἶναι τοῦτο λείψανον, οἷον τέφραν τινὰ τῆς φύσεως ὠθούσης ἐπὶ τὸ δέρμα, καθάπερ ἄλλα πολλὰ τῶν περιττῶν. οὐ μὴν ἐδέησέ γε πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν ἕξανθημάτων φαρμάκων· καθίστατο γὰρ αὐτόματα τρόπῳ τῷδε· τινῶν μὲν, οἷς γε καὶ ἠλκώθη, τὸ ἐπιπολῆς ἀπέπιπτεν, ὅπερ ὀνομάζουσιν ξηελκίδα· κἀντεῦθεν ἤδη τὸ λοιπὸν ἐγγὺς ἦν ὑγείας· καὶ μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας ἐπουλοῦτο. τινῶν δὲ, οἷς οὐχ ἠλκώθη, τὸ μὲν ἕξανθημα τραχύ τε καὶ ψωρῶδες ἦν, ἀρέπιπτε καὶ οἷον τι λέμμα, κἄκ τούτου πάντες

homini ex eo vox est, atque sic longiore quidem tempore, sed tamen sanatus est. At qui ex pestilentia hoc vitio laborarunt, propterea mihi facile sanari videntur, quod praeficcatum iis praepurgatumque totum corpus fuerit; quippe quum et vomuerint ex iis nonnulli, et omnibus venter profluxerit. Atque quum ita jam vacuati essent qui evasuri erant, iis exanthemata nigra toto corpore confertim multa apparuerunt, ulcerosa quidem plurimis, omnibus certe sicca. Eratque intuitenti perspicuum reliquias eas esse sanguinis qui in febre putruerat; quas veluti cinerem quempiam natura ad cutim trussisset, sicuti alia ex supervacuis nonnulla trudit. Verum medicamentis ad ejusmodi exanthemata opus non fuit, quum siderent sua sponte ad hunc modum; aliis quidem quibus videlicet exulcerata summa pars fuit, decidit ipsa ulceris summa superficies, quam ephelcida nominant; deincepsque quod reliquum fuit propinquum sanitati erat, ac post unum duosve dies ad cicatricem pervenit; aliis quibus scilicet exulcerata summitas non est, exanthema quidem ipsum et asperum et scabiosum erat, decidit vero veluti squama quae-

Ed. Chart. X. [124.]

Ed. Bas. IV. (92.)

ἡμεῖς ἐγίγνοντο. θαναστων οὖν οὐδὲν εἰ καὶ κατὰ τὸν πνεύμονα τοιούτων ἐξανθημάτων γεγενημένων ἐσώζοντο διὰ τὴν ξηρότητα τῶν ἐλκῶν. ὃν γὰρ ἂν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐλκῶν ἀπάντων ὁ πρόσθεν λόγος εἰδείνυε σκοπὸν εἶναι τῆς θεραπείας, τοῦθ' ὑπῆρχεν ἤδη τοῖς ἐκ τοῦ λοιμοῦ γεγενημένοις. ἅπαντα γὰρ ἦν ξηρὰ καὶ τραχέα, τὰ μὲν πλεῖστα ψώρα, τινὰ δ' αὐτῶν καὶ λέπρα παραπλήσια. μαρτυρούσης οὖν τῷ λόγῳ τῆς πείρας καὶ τοῖς ἐλκεσιν ἕνα τοῦτον ἔχουσι σκοπὸν τῆς ἰάσεως τὸ ξηρανθῆναι, δύναται ἂν τις σώξειν παμπόλλους τῶν αἵμα πτυσάντων ἐκ πνεύμονος, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἐσώσαμεν.

Κεφ. ιγ'. Ὅπως μὲν οὖν γρηθὲν θεραπεύειν οἷς ἀγγεῖον ἀξιόλογον ἐξήγάγη κατερεχθείσιν, ἢ μέγα βόήσασιν, ἢ βάρος ἐραμένοις ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ἢ τινος ἐμπέσοτος τῷ θώρακι σκληροῦ καὶ μεγάλου ἔξωθεν σώματος, εἴρηται πρόσθεν. ὡς δ' ἂν τις κάλλιστα καὶ τοὺς ἐπὶ κατάρῳ πτύσαντας αἵμα μεταχειρίζοιτο, νῦν εἰρήσεται, σαφηνείας ἕνεκα

dam, ac dehinc omnes fuere sani. Nihil itaque miri si etiam ii, quibus ejusmodi exanthemata in pulmone sunt orta, propter ulcerum siccitatem sunt sanati. Quem namque in caeteris ulceribus universis supra monstravimus curationis esse scopum, hic jam iis quae ex pestilentia sunt orta praeflo fuit. Omnia namque sicca et aspera fuere, plurima quidem scabiei, quaedam vero etiam leprae similia. Ergo quum experientia rationi attestetur ulcerum curationem hunc habere unum sanationis finem, ut siccentur, poterit quispiam ex iis, qui sanguinem ex pulmone rejiciunt, servare permultos, ita ut nos fecimus.

Cap. XIII. Itaque quemadmodum medendum iis sit, qui notabile in pulmone vas fregerunt, inde adeo quod ab alto sint lapsi, vel immodice clamarint, vel pondus supra vires sustulerint, vel quod durum magnumque aliquid extrinsecus ipsorum pectori inciderit, dictum prius est. Quemadmodum vero qui ex catarrho sanguinem rejiciunt commodissime tractentur, nunc dicemus, proposita claritatis causa

Ed. Chart. X. [124. 125.]

Ed. Bas. IV. (92. 93.)

προχειρισάμενων ἡμῶν ἦν ἐποιησάμεθα θεραπείαν ἐν Ῥώμῃ γυναικὸς τῶν ἐν τέλει. αὐτὴ γὰρ ἀκηκουῖα λόγων τοιούτων οἷους ἔνν διελήλυθαμεν ὑπὲρ τῶν ἐκ πνευμόνος αἷμα πτυσάντων, εἴτ' ἐκ κατάρῃου τινὸς ἢ βηγῶς ἰσχυρᾶς ὀλίγον τι πτύσασα διὰ νυκτὸς ἐπεμψεν αὐτίκα πρὸς με παρέχων ἑαυτὴν γάσκουσα πᾶν ὃ τι ἂν ἐθέλωμι πράττειν. ἡμηκοί δὲ κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν χρόνους ὡς εἰ μὴ τις αὐτίκα βοηθήσει δραστικῶς πρὶν ἢ φλεγμῆναι τὸ ἔλκος, οὐδὲν ἀνύσει, καὶ ὡς τοῦτ' ἂν εἴη μάλιστα τὸ αἷτιον τοῦ διαφθείρεσθαι τοὺς ἀναβήξαντας τὸ αἷμα. κλέβα μὲν οὖν τεμῆν αὐτῆς οὐκ ἤξιωσα, [125] τεττάρων ἡμερῶν ἤδη διὰ τὸν κατάρῃον ὀλίγου δεῖν ἀσίτου γεγενημένης. κλύσματι δὲ δομαῖ κελύσας χρῆσασθαι καὶ τρίψασθαι τε καὶ σκέλη καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ πλείστον ἅμα φαρμάκῳ θερμοαίοντι καὶ διαδήσας, εἶτα ξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἐπέδηκα τὸ διὰ τῆς κόπρου τῶν ἀγρίων περιστερῶν γάσμακον. ὠρῶν δὲ μεταξὺ τριῶν γενομένων (93) ἐπὶ τὸ βλαταεῖον ἤγαγον καὶ λούσας ἄνευ τοῦ ψαῦσαι λίπους τῆς κεφαλῆς, εἶτα σκεπάσας αὐτὴν συμμέτρῳ πῖλῳ

curatione quam Romae in splendida muliere pereginus. Haec namque quum ejusmodi sermones audiisset, quales nunc de iis habuimus qui sanguinem ex pulmone, sive ex catarrho aliquo sive vehementi tussi rejiciunt, cum paululum quiddam per noctem expuisset, illico ad me misit, praebere se promptam asserens ad faciendum quicquid ego vellem. Audiverat vero ante id tempus, nisi quis illico praesidium strenue asserret priusquam ulcus phlegmonen contraheret, eum operam amissurum, atque hanc esse praecipuam eorum qui sanguinem rejiciunt interitus causam. Igitur incidere mulieri venam, quae jam quatrimum propter catarrhum propemodum sine cibo egisset, non placuit; sed jussi ut acri uteretur clystere, tum crura manusque calefacienti pharmaco plurimum fricaret et vinciret, mox caput raderet, cui deinde medicamentum quod ex palumbium stercore constat imposui, interpositisque tribus horis in balneum duxi ac lavi nullo caput contingens pingui; dein caput

Ed. Chart. X. [125.]

Ed. Bas. IV. (93.)

πρὸς τὴν ἐνεστηκυῖαν ὥραν ἔθρεψα ῥοφήματι μόνῳ τῶν
 ἀύστηρῶν ὀπωρῶν ἐπιδιδούς. εἶθ' ὑπνοῦν μελλούσῃ τὸ διὰ
 τῶν ἐχιδνῶν ἔδωκα φάρμακον ὡς πρὸ τεττάρων μηνῶν
 ἐσκευασμένον· ἔτι γὰρ ἔχει τὸν τοῦ μήκωρος ὀπὸν ἰσχυρὸν τὸ
 τοιοῦτον, ἐν δὲ τοῖς κερροϊκόσιν ἐξίτηλος γίνεται, διὰ τοῦτο
 οὖν ὑπνώδης τέ ἐστι καὶ ξηραίνει τὰ ῥεύματα σὺν τῷ καὶ
 παχύνειν ἀτρέμα. πανσαμείου δὲ τελέως τοῦ κατάρροου δῆ-
 λος μὲν ὁ πνεύμων ἦν ἔκ τε τοῦ τῆς ἀναπνοῆς εἶδους καὶ
 τοῦ ψόφου τῆς γενομένης ἀπαξ που βηχὸς ἐκκαθάρσεως δεό-
 μενος. οὐ μὴν συνέπραξά γε εἰς τοῦτο κατὰ τὴν δευτέραν
 ἡμέραν, ἀλλ' ἐφ' ἡσυχίας τε καὶ σιγῆς ἀπάσης τὴν γυναῖκα
 φυλάξας καὶ τρίψας τὰ κῶλα καὶ διαδήσας ἐκέλευσα καὶ
 τᾶλλα πάντα μέρη τρίψασθαι πλὴν τῆς κεφαλῆς, ἔτι γὰρ ἦν
 ἀπὸ τοῦ φαρμάκου θερμῆ. αὐθις δὲ εἰς τὴν ἑσπέραν ἔδωκα
 τοῦ διὰ τῶν ἐχιδνῶν φαρμάκου μέγεθος, ὅσον γε ὁ παρ' ἡμῶν
 κύαμος. ἦν δὲ πολὺν τούτου μεῖζον ὁ κατὰ τὴν προτέραν
 εἰλήφει. ὡς δὲ καὶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ καλῶς ἐκοιμήθη, τῇ τρίτῃ
 τῶν ἡμερῶν ἔωθεν δοῦς μέλιτος ἐψημένου συγρὸν, ἐφ' ἡσ-

idoneo pileo contexti et pro eo qui tum erat temporis
 statu nutrivì sola forbitione, postquam statim fructum ali-
 quem autumnalium austerum dedi. Deinde quum dormitura
 esset, quod ex viperis conficitur medicamentum dedi cir-
 citer quatuor menses ante confectum; habet enim id aetatis
 adhuc praevalentem papaveris succum, qui in antiquatis ig-
 navus redditur, ideoque et somniferum est et fluxiones
 tum siccat tum leviter crassat. Finito vero profus catarrho
 liquido apparebat tum ex respirandi specie tum sonitu se-
 mel excitatae tussis pulmonem expurgatione egere. Cae-
 terum exhibere hanc non placuit secundo saltem die, sed
 in omni silentio et quiete muliere servata, tum artubus
 ejus perfricatis vinctisque, jussi reliquas quoque omnes par-
 tes perfricari, excepto capite, quod adhuc ex medicamento
 incalescebat. Rursus autem vesperi dedi theriaces ceu fa-
 bae nostratis magnitudinem; erat vero quod pridie accepe-
 rat hoc longe amplius. Postea vero quum hac quoque
 nocte probe dormivisset, tertio die mane mel coctum copiose

Ed. Chart. X. [125.]

Ed. Bas. IV. (95.)

χίας ἐφύλαξα. προηκούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἅπαν ὁμοίως τρίψας τὸ σῶμα τροφήν ἐκέλευσα λαβεῖν πτισάνης χυλὸν σὺν ἄρτω βραχεῖ. κἀπειτα τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ἔωθεν μὲν τοῦ διὰ τῶν ἐγιδνῶν φαρμάκου ἀμμαίου κατὰ τὴν ἡλικίαν ἅμα σὺν χορησιῶ μέλιτι προσέδωκα. τῇ κεφαλῇ δὲ τοῦ αὐτοῦ φαρμάκου πάλιν ἐπιθεῖς, ὃ θερμαίνει τε καὶ ξηραίνει σφοδρῶς, εἶτα λούσας καὶ θρέψας μετρίως, ἐκκαθαίρειν ἤδη σφοδρότερον ἐπεχείρησα τὸν πνεύμονα τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν. εἶτ' αὐθις καὶ αὐθις ἐχρησάμην ἐκ διαλειμμάτων κατὰ μὲν τῆς κεφαλῆς τῇ συνήθει κηρωτῇ, τῇ διὰ τῆς θαψίας. τὴν δ' ὅλην τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ἀναθρεπτικὴν ἐποιησάμην ἐν αἰωρήσεσι καὶ τρίψεσι καὶ περιπάτοις καὶ ἀλουσίαις καὶ διαίτῃ μετρίῃ τε ἅμα καὶ ἐνχύμῳ. αὕτη καλῶς ἔσχεν ἡ γυνὴ μηδὲ δεηθεῖσα τοῦ γάλακτος. ἄλλον δέ τινα νεανίσκον οὐκ ἐκ κατάφρου τῆς βηχὸς ὀρηθηείσης, ἀλλ' ἐπὶ ψύξει τῶν ἀναπνευστικῶν, αἷμα καὶ αὐτὸν πτύσαντα πληθὸς ὅσον ἡμισυ κοτύλης, παραχοῆμα μὲν ἐφλεβοτόμησα καὶ δις τῆς αὐτῆς

exhibui, ac in quiete servavi. Procedente vero die totum corpus similiter perfricui ac ptisanæ cremorem cum pane exiguo pro cibo sumere iussi. Mox quarto die mane quidem dedi medicamentum quod ex viperis fit, sed quod jam in ætate vigoris esset, idque cum probò melle. Capiti vero mulieris eodem medicamento quod vehementer cum siccat tum calefacit imposito, ac deinde ipsa lota nutritaque modice, valentius jam pulmo expurgare in quinto die sum aggressus. Ac dehinc rursum rursumque ex intervallis ad caput quidem consueto cerato, quod thapsiam recipit, sum usus. Totam vero corporis curam in gestatione, frictione lavandique abstinentia, victu tum moderato tum vero boni succi, ad reficiendum direxi. Haec itaque mulier recte sese habuit, minime lactis opem requirens. Alteri vero adolescenti, cui non ex catarrho, sed ex refrigeratis spiritibus instrumentis orta tussis fuerat, quum sanguinem et ipse ad dimidiam heminam rejecisset, statim venam incidi, ac bis eodem die ex ea sanguinem detraxi, deinde rursus po-

Ed. Chart. X. [125. 126.]

Ed. Bas. IV. (93.)

ἡμέρας ἐπαφείλον· εἶτα δις κατὰ τὴν ὑστεραίαν· τρίτη δὲ τῶν κώλων καὶ δεσμῶ ἐν τῇ πρώτῃ χορησάμενος, εἰς ἐσπέραν ἔδωκα τὸ διὰ τῶν σπερμάτων ἡμέτερον φάρμακον. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ μετὰ τὴν ἐπαφάσειν ἐπέδηξα παρὰ τῷ θώρακι τὴν διὰ τῆς θαψίας κηρωτὴν, εἴτ' ἄρας ἀπέην εἰς ἐσπέραν, ὅπως μὴ θεριήρῃαι περιπέσω τοῦ δόστος, ἐν τῇ τρίτῃ πάλιν ἐπιθαῖς ὥρας που τρισὶν ἔλουσα τὸν ἀρθρῶνον, ἔθραψά τε ταῖς τρισὶν ἡμέραις παραπλησίως, ζορήματα μὲν ἐν ταῖς πρώταις δύο, τῇ τρίτῃ δὲ γυλὸν μὲν πιστάτης προδοῖς, ἰχθύν δὲ τινα τῶν εὐπίπτων δοῖς ἀπλῶς κρημνίον. ἔδωκα δὲ καὶ τὸ διὰ τῶν σπερμάτων φάρμακον, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ καὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁμοίως εἰς ἐσπέραν· ὑποποιῶν τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἀνώδοντον καὶ ξηρατικόν. [126] ἤδη δὲ καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ἐν εὐχυσίᾳ τῇ κατὰ γαστρὸν ὄντων καὶ τοῦ πατιῶς σώματος κικηρωμένου καὶ μηδὲ μιᾶς ὑποφίας φλεγμονῆς ὑπολαπομένης κατὰ τὸ ἐξωγῶδες ἄγγλον, ἀνακαθαίρων ἠξάμην. εἶτα πίνοντα τὸ διὰ τῶν ἰχθύων φάρμακον ἀκραῖον κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐπὶ τὰς Τάβιας ἔξλαμνα.

fridie bis, sed artuum frictione et vinctura priore die usus ad vesperam dedi medicamentum nostrum ex feminibus confectum. Secundo die post alteram detractionem imposui toti pectori ceratum, quod ex thapsia conficitur, mox vesperi, ne supra modum calefaceret, id auferens. Tertio die rursus ad tres horas imposito, hominem laevi, cibavi autem similiter tribus his diebus, prioribus quidem duobus sorbitiunculis, tertio vero ptisanæ primum cremore, deinde pisce statim aliquo qui et facilis concoctu esset et simplici ratione praeparatus adjecto; dedi quoque medicamentum diaspermaton et secundo et tertio die similiter ad vesperam; etenim et somnum conciliat et dolorem levat et siccandi vim habet. Tum vero quum et spiritui delegatae partes in temperie secundum naturam essent, et totum corpus vacuatum ac nulla phlegmones suspicio circa ruptum vas superesset, expurgare coepimus. Mox bibito medicamento de viperis aetatis jam vigentis ad Tabias dimisi. Sic ego

Ed. Chart. X. [126.]

Ed. Bas. IV. (93.)

πάντας οὕτως ἐγὼ τοὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐαυτοὺς
ἡμῖν ἐγχειρίσαντας ἰασάμην.

Κεφ. ιδ'. Οὐ μὴν τοὺς γε μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἄπαντας,
ἀλλ' ἔτιοι τινες αὐτῶν ἀνάτονον ἔσχον τὸ ἔλκος. ὅσοι δ' ἐφθα-
σαν οὕτω γλεχμήφαρτες ὡς πικρῆξι, τούτων οὐδαὶς ἐθε-
ραπεύθη τελείως. ἀλλ' ὅσοι μετὰ ταῦτα διὰ πάντων ὀρθῶς
τῶν βοηθημάτων διεξήλθον, ὡς ξηρανθῆναι τὸ ἔλκος, ἐκέρ-
δησαν οὗτοι τοσοῦτον ὡς μὴτ' ἐπιπέμεσθαι μήτε μείζον γίγνε-
σθαι, ξηρανθὲν δὲ καὶ τυλωθὲν ἐπιτρέψαι χρόνον πλείου
ζῆσαι τὸν ἄνθρωπον. μόνοι δὲ ἀνάτωως διακεῖσθαι μοι δο-
κοῦσι τῶν ἔλκος ἐν πνεύμονι ἐχόντων οἱ διὰ κακοχημίαν
τινὰ ἀναβρωθέντες, ὧν ἔτιοι καὶ τοῦ σπλάχνου φασὶν ὥσπερ
ἄλλης ἀισθάνεσθαι. χρόνου μὲν γὰρ οἶμαι πάντως δεῖν μα-
κροῦ πρὸς τὴν τῆς κακοχημίας ἐπανόρθωσιν. ἀνάγκη δ' ἐν
τῷ χρόνῳ δυοῖν θάτερον, ἢ ξηραίνόμενον τὸ ἔλκος τυλωθῆ-
ναι καὶ διὰ τοῦτο ἀνάτονον γενέσθαι παρτάπασιν, ἢ μὴ ξηραι-
νόμενον αὐτὸ τε πρῶτον ἀποδειχθῆναι σημεδιονῶδες ἐπιπέ-
μεσθαι τε τὰ πέραξ καὶ οὕτως ἐν χρόνῳ διασῆσαι τὸν πνεύ-

omnes, qui primo se die mihi curandos permiferunt fa-
navi.

Cap. XIV. Qui vero post duos aut tres *dies* non
cumes sanatus, sed aliquibus eorum insanabile ulcus fuit.
Quotquot autem phlegmone sic occupavit, ut jam febricitar-
ent, horum nullus est omnino perforatus. Sed qui postea
sic per omnia praesidia rite transierant, ut siccaretur ul-
cus, in tantum saltem lucrifecerunt ut illud nec ultra
progredereetur nec majus fieret, sed siccatum ac callo dura-
tum longiore vita frui hominem fineret. Ex iis vero qui
ulcus in pulmone habent, ii soli insanabiles mihi esse vi-
dentur, qui ex facci vitiosi erosione id possident, quorum
aliqui ceu salilegimem sputum suum sentire se ajunt; nam
longo arbitror tempore omnino opus esse, ut facci corri-
gatur vitium. In tempore vero necesse est duorum alterum,
aut siccando ulcus ceu callum fieri, eoque fore omnino in-
sanabile, aut non siccando tum ipsum primum indicari pu-
tescere, tum quae circa sunt depascere, atque ita temporis

Ed. Chart. X. [126.]

Ed. Bas. IV. (93.)

μονα. πολλοὶ δὲ τῶν ἐσχηκότεων τοιαύτην κακοχυμίαν ἤδη βήττοντες ἐξ αὐτῆς, οὐ μόντοί γ' ἐπτυκότες οὐδέπω τὸ αἷμα, τῆς παρ' ἡμῶν τυχόντες προνοίας εἰς τέλος ὑγιάσθησαν. χρῆ δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν οὐδενὸς οὕτως ὡς τοῦ μήτε βήττειν αὐτοὺς φροντίσαι μήτ' ἐκ τῆς κεφαλῆς καταρῆεῖν τι εἰς τὸν πνεύμονα. καὶ γίνεται τοῦτο τρισὶ βοηθήμασι, καθάρσει μὲν πρώτῳ, δευτέρῳ δὲ τῷ διὰ τῶν σπερμάτων φαρμάκῳ, τρίτῳ δὲ τῇ προνοίᾳ τῆς κεφαλῆς. δεῖ δὲ τὸ μὲν καθάρσον εἶναι μικτὸν ἐκ διαφερουσῶν δυνάμεων, οἷά περ ἔστι τὰ ἡμέτερα καταπότια δι' ἀλόης καὶ σκαμμωνίας καὶ κολοκυνθίδος καὶ ἀγαρικοῦ καὶ βδελλίου καὶ κόμμεως Ἀραβικοῦ συγκείμενα, πρὸς τὸ πλέονας ιδέας ἐκαθαίρειν τῶν περιττωμάτων. ἰκατόν δὲ ὠφελῆσαι καὶ τὸ χωρὶς κόμμεως· ὕστερον δ' ἂν, εἰ δεήσει, καὶ τοῖς τὰ μέλανα καθαίρουσι χρήσαιο· τὴν δὲ τῆς κεφαλῆς πρόνοιαν ἐπιτρέψαι τῇ διὰ θαψίας κηρωτῇ. ταῦτα μὲν ἐν ἀρχῇ ποιητέον ἐστίν, ἐφεξῆς δὲ ἀνατρέφειν χρηστῶς εὐχίμοις ἐδέσμασι καὶ τρίψεσι καὶ περιπάτοις καὶ λουτροῖς. εἰρήσεται δὲ ἢ περὶ τὰ τοιαῦτα μέθοδος ἐν τῷ προσήκοντι

spatio pulmones putrefacere. Sed multi ex iis qui ejusmodi succum vitiosum congessissent, quum ex eo tussirent, non tamen etiamnum sanguinem rejicerent, hujus nostrae providentiae compotes facti prorsus sunt persanati. Oportet autem in principio nullius rei aequae esse sollicitum quam ut neque tussiant, neque ex capite aliquid in pulmonem defluat. Cavetur id triplici praesidio, purgatione primum, secundo medicamento diaspermaton, tertio capitis providentia. Quod purget diversas facultates habeat oportet, cujus generis nostrae sunt pilulae, quae ex aloë, scammonio, colocynthide, agarico, bdellio et gummi Arabico conficiuntur, ad plures excrementorum purgandas species. Sane satisfaciant ad usum et quae sine gummi componuntur. Postea vero si res postulabit, etiam iis quae atram bilem expurgent utare. Capiti providebitur cerati usu, quod fit ex thapsia, atque haec quidem in principio peragenda sunt. Post vero reficiendus ager salubriter est cibis boni succi, frictione, inambulatione et balneo. Tradetur autem de his

Ed. Chart. X. [126. 127.]

Ed. Bas. IV. (93.)

χωρίῳ τῆς συγγραφῆς, ὅποιοι οὗτοι μάλιστα δέονται τοῦ γάλακτος, ἀμελήσαντες δὲ πάντων ἀναιετότατοι γίνονται· περὶ δὲ φλεβοτομίας αὐτῶν ὧδε χρῆ γινώσκειν. ὅσοι μὲν ἂν δόξωσιν ὀλίγον ἔχειν αἷμα καθ' ὃν εἶρηκα τρόπον, εἰς εὐρυμίαν τινὰ προσαγαγῶν αὐτοὺς, φλεβοτομήσαι τε δυνήσῃ καὶ πάλιν ἀναθρέψαι, καὶ πάλιν καθᾶραι καὶ αὐθις ἀναθρέψαι, καὶ αὐθις, εἰ δεήσειε, φλεβοτομήσαι, καὶ μάλισθ' ὅσοις ἐστὶν οἶον ἰλὺς τισμοχθηρὰ καὶ παχεῖα τὸ σύμπαν αἷμα· τοὺς δ' ἰσχυροὺς τε καὶ πολυαίμους εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς φλεβοτομεῖν.

Κεφ. ιε'. [127] Οὐδὲν ὦν εἶπον οὔτε νῦν οὔτε πρόσθεν ὦν ἂν ἢ αὐτὸς ἐξεῦρον, ἢ κατὰ τὴν Ἱπποκράτους ὁδὸν ἐχρησάμεν, ἀβασάνιστόν ἐστιν οὐδ' ἄκριτον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πείρας ἅπαντα κέκριται, τὸν μὲν τῆς ἀποτυχίας κίνδυνον ἡμῶν ὑπομεινάντων, τὸν καρπὸν δὲ τῆς χρήσεως ἐξόρτων ἀπάντων οἷς ἂν μέλη τῶν ἔργων τῆς τέχνης. ἄλλοι μὲν γὰρ εἰσιν οἱ ἀληθεῖς, ἄλλοι δὲ οἱ τῶν σοφιστῶν λόγοι. καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν σοφιστῶν, ὅπου καὶ τῶν ἀξιολόγων ἰατρῶν

methodus in idoneo operis loco, porro ii sunt qui maxime lac requirunt, neglectoque eo omnium maxime sunt infanabiles; caeterum demittendo his sanguine sciri illud licet. Quicumque parum habere sanguinis videbuntur, iis ad quendam succum probiorem, sicuti praedixi, reductis, detrahere sanguinem poteris, tum rursus reficere; eosdem etiam rursus purgare ac rursus reficere, denique, si res suadet, sanguinem mittere, potissimum quibus veluti limus vitiosus et crassus totus est sanguis. At qui validi sunt multique sanguinis, iis statim a principio est detrahendus.

Cap. XV. Nihil horum quae retuli vel nunc vel ante, sive ea inveni ipse, sive juxta Hippocratis viam usurpavi, non examinatum ac judicio comprobatum est; sed per experientiam omnia judicata, in quibus erroris pericula ipsi pertulimus, fructum ex eorum usu habituri sunt, quibuscunque artis opera sunt curae, si quidem alii veri sunt, alii sopheriam sermone. Quid etiam sopheriam memoro?

Ed. Chart. X. [127.]

Ed. Bas. IV. (95. 94.)

ἐνίοι ὅλα γράψαντες βιβλία περὶ αἵματος ἀναγωγῆς ἄλλα μὲν τινα πολλὰ καὶ μικρὰ καλῶς διεξῆλθον, οὐδενὸς δὲ τῶν μεγίστων ἐμνημόνευσαν, οὐκ ἐννοοῦντες ὡς μὲν διὰ τὰ πολλὰ καὶ μικρὰ τὰ καλῶς παρ' αὐτῶν παρηρημένα μακρὸς ὁ θάνατος αὐτοῖς τοῖς κάμνουσι γενήσοιτο, διὰ δὲ τρία ταῦτα σώζονται (91) πάντες οἱ σωθῆναι δυνάμενοι, διὰ φλεβοτομίαν καὶ κάθαρσιν καὶ τὰ ῥωννύντα τὴν κεφαλὴν φάρμακα. εἰρήσεται δὲ τελεώτερον ἐν τοῖς ἐξῆς περὶ φλεβοτομίας, ὅταν ὑπὲρ τῆς τῶν κακοχύμων θεραπείας διερχόμεθα. μὴ τοίνυν ὡσπερ ἐνίοι τῶν ἰατρῶν ἀπὸ τῶν μικρῶν ἄρχεσθαι βοηθημάτων, μηδ' ὅπερ ἐκείνοι λέγουσιν, ἐννοεῖν ὡς ἀποπειρατέον ἐστὶ τούτων πρότερον, εἴτ', εἴπερ ἀνύει μηδὲν, ἐπιτίθεσθαι τοῖς μείζουσιν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀκινδύνων παθῶν ἀληθῆς ἢ τοιαύτη δόξα, τεθνηξομένου δὲ πάντως τοῦ κάμνοντος, ἐὰν εἰς ἀρχὴν καταστῆ φθόης, ἀλογώτατόν ἐστιν ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἄρχεσθαι. τὰ τε γὰρ ἄλλα πάντα καλῶς ὑφ' Ἱπποκράτους εἴρηται καὶ σὺν αὐτοῖς ὁ ἀφορισμὸς ὁδε:

quum etiam non contemnendorum medicorum aliqui, etiam qui integra volumina de sanguinis rejectione prodiderunt, alia quidem multa et parva recte perferipserint, maximorum autem auxiliorum nullius meminerint, parum intelligentes permulta illa et parva, quae recte admonent, longum ipsis aegrotis comparandum interitum. Per haec autem tria qui plane deplorati non sunt omnes servantur, per sanguinis missionem et purgationem et ea quae caput roborant. Sane in sequentibus quum de pravorum curatione humorum praecipiemus, dicemus de sanguinis missione diligentius. Minime igitur, sicuti medicorum nonnulli consent, a parvis incipiendum auxiliis est; nec sicut illi dicunt sentiendum, ista scilicet prius esse tentanda; mox, si nihil profecerint, aggredienda majora. Nam in morbis minime periculosis vera ea opinio est; at ubi moriendum aegro prorsus est, si phthoe semel exceptus sit, alienissimum a ratione est a minoribus inchoasse. Nam sicuti reliqua omnia ab Hippocrate tradita, ita illa quoque sententia recte est dicta: *At extremos*

Ed. Chart. X. [127.]

Ed. Bas. IV. (94.)

εἰς δὲ τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχαται θεραπείαι εἰς ἀκριβίην κράτισται. τί ποτ' οὖν Ἐρασιστράτῳ δόξαν ἄργός τε καὶ ῥάθυμος ἐν ἀρχῇ τῶν τοιούτων παθῶν γενόμενος, ἐπιμελὴς ἀνθὶς ἐστίν, ὅτε οὐδὲν ὄφελος; φλεβοτομία γὰρ οὐδ' ὄλω; ἐπ' οὐδενὸς τοῦ αἵματος ἀναγωγῇ χρῆται, λογισμῷ φανυλοτάτῳ πιστεύσας· ἐκάθηρέ τε οὐδένα, καθάπερ οὐδὲ τὴν κεφαλὴν ἐξήραρεν. ἄπερ εἴ τις ἐξέλοι τῶν κινδυνευόντων ἀλώωναι φθόγῃ, κἄν τάλλα πάντα διέλθοι καλῶς, οὐδὲν, οἶμαι, πλέον ἀνύσει. φλεβοτομίαν γὰρ παραιτεῖται, δεσμοῖς μόνοις χρῶμενος ἐπὶ τῶν κώλων ὑπὲρ ἀντισπάσεως, ἵν', ὡς αὐτός φησι, εἰς τοὺς τῆς φλεγμονῆς καιροὺς ἔχωμεν αὐταρκεῖς αἶμα καὶ μὴ διὰ τὴν ἔνδειαν αὐτοῦ τρέφειν ἀναγκαζόμεθα τὸν ἄρρώστον. ἀλλ' ὦ γενναϊότατε, φαίη τις ἂν, οἶμαι, πρὸς αὐτὸν, ἐὰν φθάσῃ φλεγμῆνας πνεύμων ἐπ' ἀγγείου ῥήξει, μηκέτι ἔλπιζε τοῦτον ἰαθήσεσθαι δι' οὐκ ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον λογισμούς· ὥστ' οὐδὲν ἔτι σου χρῆξει, προδοθεὶς ἐν ἀρχῇ. παραπλήσιον γὰρ τι ποιεῖς κνβερονήτῃ δι' ἀμέλειαν περιτρέψαντι τὸ πλοῖον, εἴτ' ἐγχειροῦσιντι σανίδας τῶν πλω-

morbos extrema profus remedia maxime valere. Quanam igitur inductus opinione Erasistratus in talium affectuum principio segnis tardusque est, post diligens, quum perit occasio? Nam sanguinis missione, quum sanguis rejicitur, nusquam profus utitur vitiosissima ratione inductus, sed nec purgat quenquam, ut nec caput siccatur. Quibus nimirum si quis phthoe occupari periclitantes fraudet, quamvis reliqua omnia probe peragat, nihilo plus arbitratur agat. Nam sanguinem mittere recusat, ac solis artuum devinctionibus ad revulsionem ulitur, quo, ut ipsemet ait, ad phlegmone tempora sat nobis sanguinis superstit, nec propter inopiam ejus agrum nutrire cogamur. Sed, o generosissime, dicat, arbitrator, aliquis, si post venam ruptam phlegmone jam pulmonem corripuevit, non est quod speres hominem sanandum propter ipsas quas paulo ante comprehendi rationes; quare amplius opera tua non egebit, proditus per te inter initia. Quippe idem facis quod gubernator, qui ubi per ejus incuriam everfa navis est, vectorum cuiquam asserem

Ed. Chart. X. [127. 128.]

Ed. Bas. IV. (94.)

τήρων τινὲ καὶ συμβουλεύοντι διὰ ταύτης πορίζεσθαι τὴν σωτηρίαν. ἀλλ' ἴσως Ἐρασίστρατος ἠγάτο τῶν ἐξ ἀνάγκης ἐπομένων τραύμασιν εἶναι τὴν φλεγμονὴν, ἀγνοεῖ δ', εἴπερ οὕτω γιγνώσκει, μεγάλα· πάρεστι γοῦν θεάσασθαι τῶ βουλομένῳ μυρίους τῶν ὁσημέραι μονομαχοῦντων ἄνευ φλεγμονῆς τραύματα μέγιστα κολληθέντας· ὥστε τῇ δευτέρῃ ἢ τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ἐν ἀσφαλείᾳ πάσῃ καθεστηκέναι. παμπόλλους δὲ καὶ ἡμεῖς ἐθεραπεύσαμεν ἀγγεῖον ἐν πνεύμονι ῥήξαντας ἐκ κατα[128]πτώσεως ἢ ἐκ πληγῆς ἢ βοῆς, πρὶν φλεγμῆναι τὸ ῥαγόν. εἰ δὲ καὶ τοῦτόν φησι φλεγμῆναι τὸν πνεύμονα, τοῖς ἑαυτοῦ μάχεται δόγμασιν, ἅμα μὲν φλεγμαίνειν λέγων κύριον σπλάγγρον ἐγγυτάτω κείμερον καρδίας, ἅμα δ' ἀπύρεκτον φαίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἔτι τε λυθείσης τῆς φλεγμονῆς, μηδὲν ἀναπτυσθῆναι. ἀντακουσάτω τοιγαροῦν παρ' ἡμῶν ὡς οὔτε κολληθῆναι τὸ ἔλκος οἷόν τ' ἐστίν, ἐὰν ὁ πνεύμων φλεγμαίνῃ· καὶ πάντως πυρέξει φλεγμῆραντος· ἀναπτύσει θ' ἐξῆς σὺν βηχὶ πυώδη πτύσματα, λυομένης τῆς φλεγμονῆς. ἐὰν τοίνυν μήτε πυρέξῃ μήτε βήξῃ μήτε ἀνα-

in manum dat, indeque salutem comparare suadet. Sed Erasistratus fortassis existimabat phlegmonem esse ex iis quae necessario vulnus comitentur; verum si ita sentiebat, in magna plane erat ignorantia, quum videre cuique liceat, sexcentis eorum qui quotidie singulari certamine decertrant, maxima citra phlegmonem glutinata vulnera, sic ut secundo vel quarto die sint omnino in tuto. Nos vero etiam plurimos ex iis qui vas in pulmone ex casu, clamore plagave rupissent, priusquam in phlegmone in vase rupto excitaretur, curavimus. Quod si horum quoque pulmones phlegmonem invasisse asserit, ipse suis placitis repugnat, simul princeps viscus, quod maxime vicinum cordi sit, phlegmone laborare affirmans, simul hominem febre carere; itemque rupta phlegmone nihil expulisse. Ergo a nobis quoque invicem audiat nec fieri posse ut glutinetur ulcus, si phlegmone pulmonem invaserit, omninoque si invaserit, febricitaturum, ac purulenta deinde, cum phlegmone solvitur, tussi exputurum. Ergo si quis nec febricitabit, nec tussiet, nec

Ed. Chart. X. [128.]

Ed. Bas. IV. (94.)

πίστις τι τῶν ἐφ' ἔλκει καὶ φλεγμονῇ ἰχώρων, τίνα νοῦν ἔχει
 γλεγμαῖναι φάναι τούτου τὸν πνεύμονα; τοῦτό τε οὖν τὸ
 βοήθημα μέγιστον ὑπάρχων οὐκ ὀρθῶς παρ' αὐτοῦ κατέ-
 γνωσται, τούτῳ τ' ἐφεξῆς ἢ κάθαρσις ἀμνημόνευτος ἔσται,
 καὶ φάρμακον ἀγωνιστικὸν οὐδὲν εἴρηται τῷ ἀνδρὶ κατ'
 οὐδὲν γένος τῶν προειρημένων. ἀλλ' εἰάν τε κεφαλὴ πέμπη
 τὸ ρεῖμα, φυλαχθήσεται πέμπουσα· εἰάν τε διὰ δυσκρασίαν
 αὐτῶν τῶν ἀναπνευστικῶν γένηται ἢ βῆξις, καὶ αὐτὴ φυλαχθήσε-
 ται. παραπλήσιος γοῦν ἐστὶν ὁ Ἐρασίστρατος ἀγαλματοποιῶ,
 τὰ μὲν ἄλλα πάντα κοσμήσαντι, τυφλὸν δ' ἐργασαμένῳ τὸ
 ἀγαλμα. τί γὰρ ὄφελος τοῦ λοιποῦ κάλλους, ὀφθαλμῶν μὴ
 παρόντων; εἶτα τῶν τηλικούτων ἀνδρῶν μέγιστα σφαλλομέ-
 των ὁ θαυμασιώτατος Θεσσαλὸς, οὐδ' ἐννοήσας τὴν τέχνην,
 ἀξιώσει μεθοδικὸς ὀνομάζεσθαι· καὶ νῦν ὀρῶμεν σχεδὸν ἀπαν-
 τας τοὺς ἀπ' αὐτοῦ γλεβοτομοῦντας ἄλλους τε πολλοὺς τῶν
 καμνόντων, οἷς οἷον ὄπως ὀφείλιμον, ἀλλὰ καὶ βλαβερὸν ἐχοῖν
 ἀπιληῆσθαι τὸ βοήθημα, φυλακτόντων γε αὐτῶν τὰς οἰκίας
 ὑποθέσεις· οἷον ἡμῖστα δὲ καὶ τοὺς αἵμα πτύσαντας, εἴτε

faniem aliquam ex ulcere et phlegmone spuet, quae ratio est
 ut hujus ineffe pulmone phlegmonem dicas? Itaque tum
 hoc maximum certe praesidium non recte ab eo damnatum
 est, tum purgatio sine ulla mentione praetermittitur, ac
 nec ullum medicamentum quod efficax sit, contra ullum ex
 comprehensis generibus ab eo est positum. Quin, siue ca-
 put fluxionem mittat, eo statu servabitur, siue ex intemperie
 ipsarum spirabilium partium tussis incidat, etiam ipsa sic
 manebit. Ergo Erasistratus statuario illi assimilis videtur,
 qui reliquis omnibus partibus scite perfectis, flatuam reli-
 quit caecam. Nam quae, quaeso, reliquae pulchritudinis gra-
 tia, cum oculos desideres? Postea, si diis placet, quum tanti
 viri maxime aberrant, egregius vir Thessalus, qui artem ne
 novit quidem, methodicum se censet appellandum; ac nunc
 ferme omnes sectatores ejus sanguinem mittere videmus,
 tum aliis aegrorum non paucis, quibus non solum non utile,
 sed etiam noxium existimare id praesidii oportebat, prae-
 fertim si propriis ipsis hypothecibus flarent; tum vero iis

Ed. Chart. X. [128.]

Ed. Bas. IV. (94.)

σὺν ἐμέτοις εἴτε σὺν βηξίν, ὅταν ὤσιν ἰσχυροὶ τὴν δύναμιν. εἶτα πῶς ἀλλήλοις ὁμολογεῖ ταῦτα, τὸ φλεβοτομεῖν τινα τῶν αἷμα πτυσάρτων, αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις συγγράμμασι γράφοντας τοῖς στεγροῖς πάθεισιν ἐπιτήδειον εἶναι τὸ βοηθῆμα; μὴ τοίνυν εἴ τι μηδὲ μεθοδικοὺς ἑαυτοὺς ὀργαζέτωσαν, ἀλλ' ἐμπειρικοὺς, οἱ παρέτετε τὸν λόγον, ὃν ἐνόμιζον ὑπάρχειν ὑγιῆ, τῇ πείρᾳ χρῶνται πρὸς τὴν τῶν βοηθημάτων εὔρεσιν. ἄρ' οὖν ἐν τούτοις μὲν ἐναργῶς ἐξελέγχονται μηδὲν μήτε μεθόδῳ μήτ' ὅλως λόγῳ τιρὶ πράττοντες, ἐν οἷς δὲ τὰ μέρη φασὶν ὑπάρχειν ἄχρηστα πρὸς τὴν τῆς θεραπείας εὔρεσιν, οὐ πολὺ μᾶλλον; καὶ μὴν εἴ τις ἀναμνησθεῖη τῶν εἰρημέτων ἡμῶν ἐπὶ ὠτῶν καὶ μυχθήρων καὶ ὀφθαλμῶν καὶ στόματος καὶ θώρακος καὶ πνεύμονος, εἴ τι μήτρας καὶ κύστεως καὶ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα, τοῦ παρτὸς ἁμαρτάνοντες φασκόνται. τοιοῦτος γοῖν καὶ ὁ τῷ Μακεδονικῷ φαρμάκῳ χρῶμενος ἐπ' αἰδοίου φλεγμαίουτος, ἅμα τῷ χαλαστικῷ καταπλάσματι, τῷ συνήθει τούτῳ τῷ δι' ἄρτου καὶ ὑδρελαίου σκευαζομένῳ. καὶ τις ἄλλος αὐτῷ παραπλήσιος ἐφ'

qui sanguinem, sive hunc per vomitum sive etiam cum tulli rejiciunt, modo valentes vires habeant? Sed quomodo cohaerebunt haec fecum, ut venam ubi sanguis rejicitur incidere jubeant, et in commentariis suis scribant remedium id adstrictis affectionibus convenire? Ergo ne se methodicos amplius nominent, sed empiricos, si rejecta ratione, quam esse rectam putabant, experientia utuntur ad invenienda praesidia. An igitur in iis quidem clare deprehenduntur nec methodo nec omnino ratione aliqua quicquam facere, ubi vero partes inutiles esse ad curationis inventionem ajunt, non multo magis? Atqui si quis ad memoriam revocet ea quae de auribus, naribus, oculis, ore, pectore, pulmone, praeterea utero, vesica et ventriculo diximus, errare eos tota via videbit. Talis igitur erat qui ad phlegmonem pudendi Macedonico medicamento esse usus, ac cum eo etiam cataplasmatè relaxante, solenni hoc quod ex pane, aqua et oleo conficitur. Etiam alius quidam illi per-

Ed. Chart. X. [128. 129.]

Ed. Bas. IV. (94.)

ἔδρας ἤλκωμένης τοῖς αὐτοῖς χρώμετος· ἀλλ' ἐν τοῖς περὶ τῶν
 φλεγμονῶν λόγοις ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἐροῦμεν. ἔλκη δὲ
 χωρὶς φλεγμονῆς ἐν αἰδοίῳ καὶ ἔδρα καταπλάσματος μὲν
 οὐδεὶς δεῖται, φαρμάκον δ' ἐπουλοῦντος, οὐ μὰ Μία τοιού-
 του τὴν γύσιν οἶον εἰς οὐλήν ἄρα τὰ κατὰ τὰς σάρκας ἔλκη,
 ἀλλ' εἰς τοσοῦτον ξηροτέρου τὴν δύναμιν εἰς ὅσον ἐστὶ καὶ
 τὰ μόρια ξηρότερα σαρκός. καὶ τό γε θαυμασιώτερον, αὐτῶν
 τῶν ἐν αἰδοίῳ συρισταμένων ἔλκων ἐπὶ μᾶλλον δεῖται ξη-
 ραίεσθαι τὰ τε τοῦ [129] κανλοῦ σύμπαντος ὅσα τε ἐκτὸς
 αὐτοῦ κατὰ τὸ πέρας ἐστὶν, ὃ προσαγορεύουσι βάλανον.
 ἦττον δὲ τούτων χεῖρα ξηραίνοντων φαρμάκων ὅσα τῆς
 πρόσθης ἐστὶν ἔλκη, καὶ τούτων ἔθ' ἦττον ὅσα κατὰ τοῖ
 λοιποῦ δέρματος ὃ περὶ σέμπαν ἐστὶ τὸ αἰδοῖον. ὕγρον οὖν
 ποθ' ἔλκος ἐπὶ τῆς βάλανου τῶν ἀμεθόδων ἰατρῶν τις, τού-
 των δὲ τῶν ἐκσεκλιῶν, μὴ δυνάμετος ἰάεσθαι τούτοις τοῖς
 ἐπουλωτικῶς ὀνομαζομένοις φαρμάκοις, εἰς συμβουλήν ἡμᾶς
 παρακάλεσιν. ἀκούσας οὖν ὅτι πολὺ ξηροτέρου δεῖται φαρ-
 μάκον τὸ μόριον τοῦτο, παρ' ὅσον ἐστὶ καὶ γύσει ξηρότερον,

similis, qui ad sedem exculceratam iisdem est usus; verum
 de talibus ubi de phlegmonis disputabitur agemus. Cacte-
 rum ulcera quae citra phlegmonem in pene fedeve confi-
 sunt, nullum cataplasma desiderant, sed medicamentum
 quod cicatricem inducat; non tamen hercle ejus naturae
 quae ulcera carniū inducere cicatrice possit, imo quae
 tanto magis siccare possit quanto haec partes sunt carne
 sicciores. Quin etiam, quod magis admirere, ipsorum quae
 in pene sunt ulcerum magis etiam siccare postulant et quae
 in toto cole haeserunt et quae extra hunc etiam finem ejus
 qui glans dicitur infestant; minus vero quae in praepulio
 sunt, atque etiam his minus quaecunque in reliqua sunt cute
 quae totum colem vestit. Quum igitur humidum in glande
 ulcus quidam ex amethodis istis medicis, istis inquam Thessa-
 liis, sanare aliquando non posset medicamentis epuloticis vo-
 catis, adhibuit in consilium me. Ubi igitur ex me audivit
 longe sicciorē medicamento partem egere, propterea quod
 siccioris naturae esset, primum non credidit; ut vero coa-

Ed. Chart. X. [129.]

Ed. Bas. IV. (94. 95.)

ἠπίσται μὲν τὸ πρῶτον· ὡς δ' ὑπ' ἀνάγκης εἰς τὸ χρῆσασθαι
τινι τῶν ἡμετέρων ἀφίκετο, τρισὶ μὲν ἡμέραις ὑγιάσθη τὸ
ἔλκος· εὐδηλος δὲ ἦν ὁ ἰατρὸς οὐ τοσοῦτον χαίρων ἐπὶ τῷ
θεραπεῦσαι τὸν ἄνθρωπον ὅσον ἀνιώμενος ἐπὶ τῷ πονηρῶς
συντετραφῆναι δογμάτων αἰρέσει. τὸ γὰρ τοι διὰ χάριτος κε-
καυμένου, τοῦτο δὴ τὸ σύννηθες ἡμῖν, ἰαταὶ τὰ τοιαῦτα τῶν
ἐλκῶν, ὡσπερ γε καὶ ἄνηθον κεκαυμένον ὁμοίως ἐπιπατιό-
μενον, καὶ κολοκύνθη δὲ ξηρὰ κεκαυμένη κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-
πον· ἄλλα τε πολλὰ τῶν ὄντως ἰσχυρῶς ξηραίνοντων φαρ-
μάκων. ὅσα δ' ἀνικια τῶν τοιούτων (95) ἐλκῶν ἐστὶ καὶ
πρόσψατα, τούτοις καὶ ἡ ἀλόη μόνη φάρμακον ἀγαθόν· ἐπι-
πάττεται δὲ χροώδης ξηρὰ. αὕτη δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἔδραν
ἐλκη τὰ ξηρὰ θεραπεύει καλῶς. ὁμοιοτάτην δ' αὐτῇ δύναμιν
ἔχει καὶ καθμεία δι' οἴνου πεπλυμένη ξηρὰ. καὶ ταύτης ἐγγύς
ἐστὶν ἡ καλουμένη λιθάργυρος. εἶδ' ἐξῆς ἡ μολύβδαινα. πάν-
των δ' αὐτῶν ἀνωδυνώτατόν τε καὶ οὐδενὸς ἥττον δραστή-
ριον ὁ πομφόλυξ ἐστίν. εἰ δ' ὑγρότερα τύχοι πίτυός τε
φλοιὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ὃ τε λίθος ὁ αἱματίτης ὀνομαζό-

ctus necessitate est aliquo ex nostris medicamentis uti, tri-
bus diebus sanatum ulcus est, perspicuumque erat medicum
non tam fuisse de salute hominis lactatum, quam inde adeo
tristatum, quod in mala disciplinae lecta fuisset educatus.
Siquidem medicamentum quod ex papyracea charta combu-
sta sit, hoc scilicet nobis usitatum, id genus ulcerum sanat;
sicuti etiam anethum ustum simili modo inspersum, itemque
cucurbita sicca, atque usta ad eundem modum, alia prae-
terea multa ex iis, quae vehementer sicut illa siccant. Si
qua vero ejusmodi ulcerum sine madore sunt ac recentia, iis
sola aloe salutare medicamentum est; inspergitur autem sic-
ca, sed in tenuissimum ceu pollinem redacta. Haec vero
etiam quae in sede consistunt, sicca ulcera probe percurat.
Simillimam huic vim habet et cadmia vino elota et sicca.
Ac haec quoque non longe abest argenti spuma dicta. Dein-
ceps vero molybdaena sequitur. Omnibus vero tum minus
inferens doloris tum nullo minus efficax pompholyx est.
Sin humidiora sunt, ipse per se pini cortex, itemque lapis

Ed. Chart. X. [129.]

Ed. Bas. IV. (95.)

μενος. εἰ δὲ καὶ βάθος αὐτοῖς συνείη τι, μετὰ τὸ ξηρῶναι τῶν εἰρημένων τινὲ, μάννης αὐτοῖς τοσοῦτον μικτέον ὅσον αὐταρκεις εἰς γένεσιν σαρκός. τούτων τε οὖν οὐδὲν οὐδὲ ὄγαρ ἴσασιν οἱ ἀπὸ τῆς ἀμεθοδωτάτης αἰρέσεως ἅπαν ἔλκος ἠγούμενοι τῆς αὐτῆς δεῖσθαι θεραπείας, ἐν ᾧπερ ἂν ἡ τοῦ ζώου μορῶ· καὶ πρὸς τούτοις ἔτι, μηδ' ὅπως χορὴ ῥάπτειν αὐτῶν ἔνια, καθάπερ εἰ τύχοι τὰ κατ' ἐπιγαστριον· ὑπὲρ ᾧ ἐν τῷ μετὰ ταῦτα λόγῳ λεχθήσεται σὺν τοῖς ὑπολοίτοις ἅπασι.

haematites vocatus idoneus est. Quod si profunditas quae-
 piam ipsis adsit, ubi exsiccata fuerint, dictorum alicui tan-
 tulum mannae admiscendum est, quantum sit ad carnem
 gignendam satis. Neque igitur horum quicquam vel per
 somnium norunt, qui istius sunt alienae a methodo sectae,
 quum omne ulcus in quacunque animantis sit parte, ean-
 dem postulare curationem opinentur; neque etiam quemad-
 modum fuere quaedam ulcera oporteat, veluti ea quae in
 abdomine contingunt, de quibus in sequenti libro cum iis
 quae restant universis agetur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ.

Ed. Chart. X. [150.]

Ed. Bas. IV. (95.)

Κεφ. α'. Οἶδ' ὅτι μήκυνεν δόξω τισὶν ἐν γένος
ἔτι νοσήματος ἐξήγούμενος, ὅπως γρη̄ θεραπεύεσθαι μεθόδω.
προσέκει δ' αὐτοῖς οὐκ ἔμοι τοῦ μήκους ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ τοῖς
ἅ μηδ' ὄλωσ ἐγνώσαν ὑφ' Ἱπποκράτους ὀρθῶς εἰρημένα
διαβάλλειν ἐπιχειρήσασιν; οὐς οὐδ' ἔλκος ἰᾶσθαι καλῶς ἐπι-
σταμέτους ἔδειξα, μή τοί γε δὴ τῶν ἄλλων τι τῶν μαιζόντων.
αὐτὸ μὲν οὖν τὸ γένος τοῦ πάθους οὐ τῶν εἰδῶν ἐν ἔστι τὸ
ἔλκος, εἴτε συγγείας λέσιν εἴθ' ἐνώσεως ὀνομάζοι, τις οὐ

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER VI.

Cap. I. Scio fore nonnullos quibus esse prolixus
videbor, qui unum hactenus morborum genus quemadmo-
dum methodo curetur exponam. Par est autem non tam
mihi longitudinem hanc imputent quam iis qui parum in-
telligentes, quae rectissime ab Hippocrate sunt scripta, ea
calumniari sunt conati, quos probam ulceris curationem
nescire ostendi, nedum quod majus sit quicquam. Atque
ipsum quidem morbi genus, cujus una species ulcus est, seu
continuitatis seu quis unionis solutionem vocet, nihil refe-

Ed. Chart. X. [150. 131.]

Ed. Bas. IV. (95.)

διοίσει. δέδεικται δὲ ὅτι καθ' ἕκαστον μέλος τοῦ σώματος ἢ μέθοδος τῆς θεραπείας αὐτοῦ τὰς μὲν ἕξ αὐτοῦ τοῦ πάθους ἐνδείξεις φυλάττει κοινὰς, ἐπιτιᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ μέρους ἄλλοτε ἄλλας. ἐν μὲν γὰρ τοῖς σαρκώδεσι μορίοις ἐπιγιγνώμενον ὀνομάζεται μὲν ἕλκος, ἔχει δὲ τὸν μὲν κοινὸν σκοπὸν ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν ἀναίρεσιν ἑαυτοῦ, τὸν δ' ὡς διαθέσεως, τὸν διὰ τῶν ἐναντίων, τὸν δὲ ὡς διαίρεσεως ἐνωσιν· ἢ γὰρ τοι τοῦ νοσήματος τοῦδε γένεσις ἐν τῇ διαίρεσει τῆς ἐνώσεώς ἐστι. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ μὲν τὸ ὄστον ὀνομάζεται κάταγμα, κατὰ δὲ τὰς νευρώδεις ἴνας σπᾶσμα, κατὰ δὲ τοὺς μῦς ἕλκος τε καὶ ῥήγμα· προεῖρηται δὲ αὐτῶν ἢ διαφορὰ. κέρω μέντοι [131] καὶ ἀρτηρίᾳ καὶ φλεβὶ ταῦτόν τοῦτο τὸ πάθος ἐγγινόμενον οὐδὲν ἴδιον ὄνομα κέκτηται· συγχρῆται δ' ἐνίοτε μὲν τῇ τοῦ ἕλκουσ, ἐστὶ δ' ὅτε τῇ τοῦ τραύματος ἢ ῥήξεως προσηγορία. ἀλλ' ὅτι βραχὺ τι γρη φροντίζειν ὀνομάτων ὅτω περ σπουδῇ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐξευρίσκω τὴν ἐπιστήμην, εἰρηταί μοι πολλάκις. ἐπὶ ταύτην οὖν σπεύδωμεν

rat. Monstrata est methodus curationis ejus in quacunque corporis parte sit, quae quidem ab affectu ipso sumantur, indicationes servare communes; quae vero a parte alias atque alias habere. Quum enim carnosus partibus incidit, nominatur quidem ulcus, habet vero scopum omnium quidem quae praeter naturam sunt, communem sui ademptionem; aliam vero, ceu affectus, ut per contraria tollatur, aliam autem, ut divisionis unitionem; nam generatio hujus morbi in divisione unitatis consistit. Ideoque in osse vocatur fractura, in nervosis fibris spasma, in musculis ulcus et ruptio; quorum differentia prius jam dicta est. Idem tamen morbus, quum in nervum et arteriam et venam incidit, nullam propriam appellationem est sortitus, mutuatur autem interdum ulceris, interdum vulneris vel ruptionis appellationem. Caeterum parum esse de nominibus sollicitum debere eum, cui rerum scientiam invenire sit propositum, saepe jam diximus. Itaque huc potius nominibus neglectis propere-

Ed. Chart. X. [131.]

Ed. Bas. IV. (95.)

ἀμελήσαντες τῶν ὀνομάτων· οὐδὲ γὰρ ἐκ τῆς τούτων ἀκριβοῦς θέσεως, ἀλλ' ἐκ τῶν προσηκόντων ἰαμάτων οἱ κάμνοντες ὀνίανται. πάλιν οὖν ἀταμνηστῆρον ὡς ὁ τολμηρότατος Θεσσαλὸς οὐδεμίαν εἰπὼν μέθοδον ἔλκων ἰάσεως οἴεται πάσας εἰρηκέναι. τὸ γὰρ, εἰ οὕτως ἔτυχε, τὸ μὲν κοῖλον ἔλκος δεῖσθαι σαρκώσεως, τὸ δ' ἀπλοῦν κολληῆσεως, οὐδὲ τοὺς ιδιώτας λανθάνει, πῶς δ' ἂν τις εὔροι μεθόδῳ φάρμακα δι' ὧν ἦτοι σαρκωθῆσεται τὸ κοῖλον, ἢ κολληθῆσεται τὸ ἀπλοῦν ἔλκος, οὐκέτι οὐδεὶς ιδιώτης ἐπίσταται· καὶ τοῦτο ἐστὶν ὃ πρόκειται σκοπεῖσθαι τοῖς ἰατροῖς· καὶν τούτῳ βελτίων ἐστὶν ἕτερος ἕτερου. καὶ γὰρ εὐρήσει φάρμακα καὶ τοῖς εὐρημένοις ὁρθῶς χρήσεται, καθάπερ ἐδεικνυμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὁ γυμνασμένος ἐν τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ.

Κεφ. β'. Ἴνα γὰρ ἤδη τινὸς ἐχώμεθα τῶν ἀκολουθῶν τοῖς ἔμπροσθεν, ὑποκείσθω τις ἡκὼν πρὸς ἡμᾶς γεννημένος αὐτὸ μόνον τὸ δέγμα βελόγῃ· τοῦτον τὸν ἀνθρώπον, εἰ μὲν εὐέλκῃς εἴη, καὶν χωρὶς φαρμάκου, γυμνὸν ἔχοντα τὸ

mus; non enim ex horum exquisita impositione, sed ex appositis remediis aegrotis salus paritur. Rursus igitur revocandum ad memoriam est, quemadmodum audacissimus Thesallus, quum nullam curandi ulceris methodiam tradiderit, omnes tamen dixisse se arbitratur. Nam si ita contingat ut cavum ulcus carne possidet impleri et simplex glutinari, haec nec idiotis sunt ignota; quemadmodum tamen methodo quis medicamenta inveniat, quibus vel impleatur quod cavum est, vel glutinetur quod simplex ulcus est, haec vulgus non novit; at id est quod medicis considerandum proponitur, atque in eo alius alio est praestantior. Etenim, veluti in praecedentibus ostendimus, et inveniet remedia et inventis recte utetur quisquis in medendi methodo est exercitatus.

Cap. II. Ut enim jam aliquid persequamur, quod praecedentibus sit consequens, fingamus quempiam ad nos venire, cui tantum cutis acu sit puncta. Hunc hominem, si is sit, cui facile ulcera sanescant, etiam si citra medica-

Ed. Chart. X. [151.]

Ed. Bas. IV. (95.)

μέλος, ἐπὶ τὰς συνήθεις ἀπολύσεως πράξεις, οὐδὲν πείσεται
 γαῖλον· εἰ δὲ δυσελκῆς εἴη, πρῶτα μὲν ὀδυνήσεται, μετὰ
 ταῦτα δὲ ἤδη καὶ σφύζει καὶ φλεγμανεῖ τὸ μέρος. ὁ μὲν οὖν
 ἐμπειρικός ἐξ ἀνακρίσεως εἴσεται τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου·
 ἡμεῖς δὲ καὶ ταύτης μὲν ἀπασί γε χρώμενοι τοῖς ἐκ τῆς
 πείρας εἰρισκομένοις, οὐδὲν δὲ ἥττον καὶ ἐξ ὧν ἔχομεν
 γνωρισμάτων εὐχύμου καὶ κακοχύμου φύσεως, εὐαισθήτου
 τε καὶ δυσαισθήτου, πληθωρικῆς τε καὶ συμμέτρως ἐχούσης
 χυμῶν, εὖ εἰδότες ὡς ὁ μὲν πληθωρικός, ἢ κακόχυμος, ἢ
 εὐαίσθητος, ἢ τινα τοῦτων, ἢ πάντα ἔχων, φλεγμανεῖ·
 ὅτω δ' ὑπάρχει τὰναντία, δεινὸν οὐδὲν πείσεται. καὶ ταῦτα
 προοιόντες, οὐ μὰ Δία τὸ κολλητικὸν ἐπιθήσομεν φάρμα-
 κιον, ὅποια τὰ πλεῖστα τῶν καλουμένων ἐναίμων ἐστίν, ἀ-
 προσγάτοις ἐπιτίθεται τραύμασιν, ἀλλὰ μαλακὸν τε καὶ
 παρηγορικὸν καὶ ἀνώδυρον. ἐνθα μὲν γὰρ ἡ διαίρεσις ἤ
 μεγάλη, σπουδῆν γρηὶ ποιῆσθαι ξηραντικωτέροις φαρμάκοις
 εἰς σύμφυσίν τε καὶ ἐρωσιν ἄγειν τὰ χεῖλη τοῦ ἔλκουσ·

mentum nudoque membro ad opera consueta dimittas, nihil
 sentiet mali; sin cui difficulter sanentur, primum quidem do-
 lebit, post etiam tum pulsu pars infestabitur tum phlegmone.
 Ac empiricus quidem examinando percontandoque hominis
 naturam discet, nos vero tum ex ejusmodi examinatione
 omnibus his usi quae per experientiam inveniantur, tum
 nihilominus ex iis notis quas de boni succi malique natura
 habemus; praeterea de iis qui acris hebetisque sunt sensus, tum
 plenitudine gravatis modiceque se in succis habentibus, non
 ignari quod qui vel plethoricus est vel vitiosus succis premi-
 tur vel acris est sensus vel horum quibusdam omnibusve
 premitur, phlegmone tentabitur; qui contra est affectus, nihil
 mali sentiet. Atque haec prospicientes non equidem medi-
 camentum quod glutinet imponemus, cujusmodi plurima
 sunt eorum quae enaema vocant, ea sunt quae recentibus
 statim applicantur vulneribus, imo molle et mitigatorium
 et dolorem sedans; ubi enim magna divisio est, ibi studium
 impendi debet, ut magis siccantibus remediis labra ulceris

Ed. Chart. X. [151. 152.]

Ed. Bas. IV. (95.)

ἐνθα δ' ἐκ βελόνης ἢ γραφίου διαίρεσις, ἐνὸς μόνου χοῆ φροντίζειν τοῦ μὴ φλεγμῆναι. κἀν τῷδε δῆλον ὡς ὁ γεγραμμένος ὑπὸ Θεσσαλοῦ σκοπὸς τῶν ἐναίμων ἐλκῶν οὐδὲν ἡμῶς οὐδέπω διδάσκει πλέον οὔ καὶ τοῖς ἰδιώταις μέτεστιν. οὐ γὰρ ὁ χοῆ ποιῆσθαι γινώσκων μέγα, τίσει γε ὑπάρχον ἅπασιν ἀνθρώποις, δι' ὧν δ' ἂν τις αὐτὸ ποιήσειεν ἐπίστασθαι τῶν τεχνικῶν ἐστὶ. καὶ γὰρ εἰ ταῦν τις μέλλει πῆξασθαι καλῶς, ἴσμεν [152] δήπου καὶ ἡμεῖς ἅπαντες οὐκ ὄντες ναυπηγοί, ποῦ μὲν χοῆ τάξαι τὰ πηδάλια, ποῦ δὲ τὴν πρόμυραν καὶ τὴν προῶραν, ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων· ἀλλ' οὐδὲν ἡμῖν πλέον πρόσεστιν ἀγροῦσι πῶς αὐτὰ δημιουργήσομεν. οὕτω δὲ καὶ οἰκίαν κατασκευάζομενός τις οὐκ ἀγροεῖ δήπουθεν οὔθ' ὡς πρῶτα χοῆ θέσθαι τὰ θεμέλια τῶν τοίχων, οὔθ' ὡς ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀκλιναῖς ἐγείραι τοὺς τοίχους, οὔθ' ὡς κατὰ τοῦτον πῆξασθαι τὴν ὀροφήν, οὔθ' ὡς θύρας τε καὶ θυρίδας, ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων μερῶν τῆς οἰκίας ἐν οἰκίῳ τάξαι χωρίῳ· ἀλλ' οὐ-

uniantur atque coalescant; ubi autem acu filove facta divisio est, id duntaxat curandum est, ne phlegmone pars corripatur. Atque ex hoc manifestum est cruentorum ulcerum indicationem a Thessalo proditam nihil nos majus adhuc docere quam cuilibet e plebe notum est. Non enim scire quid fieri oporteat, id magna res est, ut quod omnibus hominibus natura insit, sed quibus rationibus illud efficias, id vero scire artificum est. Nam si quis probe sit navem fabricaturus, scimus profecto omnes, etiam qui navium fabri non sumus, quo loco poni gubernacula debeant, quo loco puppis, quo prora ac reliquorum quidvis; caeterum nihil nobis haec ad rem conferunt, utpote nescientibus quemadmodum ipsa struantur. Aequè et qui aedes molitur, utique non ignorat, nec quod jacienda primum parietum fundamenta sint, neque quod super his erecti minimeque inclinantes erigendi sint parietes, nec quod super his strui tectum oporteat, nec quod ostia, fenestrae singulaeque reliquarum domus partium propriis collocandae sunt locis; ve-

Ed. Chart. X. [152.]

Ed. Bas. IV. (95. 96.)

δὲν τοῦτο πλέον οὐδὲν εἰς οἰκίας κατασκευὴν, ἄχρι περ ἂν ἀμαθῆς ὑπάρχων οἰκοδομικῆς, ἄγνοεῖ δημιουργεῖν αὐτά. μόνῳ τοίνυν τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων σοφωτάτῳ ἀρκεῖ Θεσσαλῶ πρὸς ἐπιστήμην τεχνικὴν ὃ χρὴ ποιῆσαι γνώσκειν. ἀλλ' ἡμεῖς καὶ διὰ τῶν ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν, ὡς ἀρχὴ μὲν τίς ἐστι τοῦτο τῶν κατὰ τὰς τέχνας πράξεων, οὐπω μὴν ἴδιον οὐδὲν αὐτῶν μόνιον, ἀλλ' ἔτι κοινὸν ἰδιώταις ἀπασιν· αἱ γὰρ ἐνδείξεις αἱ πρῶται κατὰ πᾶσαν τέχνην φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχουσι. (96) ὥστε εἴπερ εἰσὶν ἱκαναὶ τεχνίτας αὐταὶ ποιεῖν, οὐδὲν κωλύει καὶ ναυπηγεῖν ἡμᾶς καὶ τεκταίνεσθαι καὶ δύνασθαι πάντας ὑποδήματά τε κατασκευάζειν καὶ ἱμάτια καὶ οἰκίας ἀρχιτεκτονεῖν τε καὶ καθαρίζειν καὶ ῥητορεύειν. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές· οὐδ' ὃ γνώσκων ὅτι τῷ τρωθέντι μορίῳ τὴν κατὰ φύσιν ἔνωσην ἐμποριστίον ἰατρός ἐστιν, ἀλλ' ὃ δι' ὧν ἐμπορισθήσεται· καίτοι γε οὐδὲ τοῦτό γ' αὐτὸ μόνον ἱκανόν, ἐὰν ἀγνοῇ τις ὅπως χρηστίον αὐτοῖς ἐστιν, ἀλλ' ὃ τὴν ὁδὸν ἀπασαν ἐπιστάμενος τῆς θεραπείας, ἄχρι τοῦ τυχεῖν

rum haec ad domum aedificandam quid conferant, quoad ipse fabrilis artis ignarus ea fabricare nesciat? Uni igitur Thesfalo omnium hominum sapientissimo nosse quid fieri oporteat ad artificiosam notitiam satis esse videtur. Sed nos per superius comprehensa monstravimus id esse operum, quae ex artibus expectentur veluti principium quoddam, nondum aliquam eorum propriam partem, sed quae etiam sit cuivis e plebe communis; quippe primae in omni arte indicationes omnibus hominibus natura sunt praesto. Quare si hae satis sunt ad opifices faciendos, nihil vetat quin et naves ipsi aedificemus, promptumque sit omnibus tum calceos faceretum vestes tum domos, sed et architectos esse et cithara personare et rhetoricari. Verum non ita se rei habet veritas, nec qui vulneratae parti naturalem unionem esse moliendam novit, is medicus est, sed qui quibus id rebus perficiat intelligit; quanquam ne hoc quidem ipsum per se satis est, si quis etiam quo pacto his sit utendum nesciat, sed qui viam omnem curationis eousque percalluit, ut ipsum consequi desti-

Ed. Chart. X. [132.]

Ed. Bas. IV. (96.)

τοῦ σκοποῦ, μόνος οὗτός ἐστιν ὁ γνώσκων ἰᾶσθαι. συμβαίνει τοιγαροῦν γε τοῖς ἀμεθόδοις Θεσσαλείοις ἕξ ὧν μείζω τολμῶσιν ἢ δύνανται μηδὲ τῶν δυνατῶν ἐφικνεῖσθαι. γραφείω γοῦν τιος ἔναγχος εἰς τὴν χεῖρα πληγέντος, ὡς διαιρεθῆναι μὲν ὅλον τὸ δέρμα, νυχθῆναι δέ τι τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ νεύρων, ἐν ἀρχῇ μὲν ἐπέθηκεν ἐμπλαστόν τι φάρμακον ὁ σοφώτατος Θεσσάλειος, ᾧ πολλάκις ἐπὶ μεγίστων τραυμάτων εὐδοκίμει χρώμενος. ᾤετο γάρ, οἶμαι, τῆς αὐτῆς δεῖσθαι θεραπείας ὅπαν τραῦμα. φλεγμονῆς δὲ ἐπιγετομένης, ἐπὶ τὸ δι' ἀλεύρου πυρίνου κατάπλασμα μεταβὰς, ἐν τούτῳ τε σήπων τὸν ἄνθρωπον, ἀπέκτεινεν ἐντὸς τῆς ἐβδομῆς ἡμέρας. οὐδ' ἀριθμήσασθαι δυνατόν ὅσοι σπασθέντες ἀπέθανον, εἰς τὰς Πάιονείας χεῖρας ἐμπεσόντες αὐτῶν· ἵνα δηλαδὴ σώζεται τὸ Θεσσάλειον θέσπισμα, πᾶν ἔλκος ἔναμον ὁμοίως θεραπευθῆναι, μηδὲν τῶν πεπονηθέντων μορίων συνειδεικνυμένων. ἀλλ' οὐχ ἢ γε ὀρθῶς μέθοδος εἰς τοσοῦτον ἀμεθόδός ἐστιν εἰς ὅσον ἡ Θεσσάλειος· εὐρίσκειν δὲ δύναται καὶ νῦν ἔτι μετὰ τοσοῦτους τε καὶ τηλι-

natum finem queat, is demum est qui mederi novit. Ergo istis amethodis Thessali acmulis illud accidit, ut majora viribus audeant, nec ad ea quae consequi alioqui possent accedant. Quippe quum dudum sileo quidam vulneratus in manu esset ita ut tota divisa cute aliquis nervorum, qui subvertant, pungeretur, sapientissimus Thessalius in principio emplasticum quoddam medicamentum imposuit, quo saepe in maximis vulneribus usus prospere fuerat. Putabat enim, arbitror, omne vulnus eandem curationem requirere. Phlegmone vero oborta ad cataplasma, quod ex farina tritici componitur se conferens, atque interdum hominem putrefaciens, intra septimum diem jugulavit. Nec sane comprehendere numero est quot, ubi in Paconias istorum manus incidere, convulsione perierint, quo, si diis placet, sanctio illa Thessalia fervetur, omne cruentum ulcus similiter esse curandum, idque partibus laborantibus nullam indicationem conferentibus. Caeterum vera ipsa methodus non perinde atque haec Thessali est amethodus, imo potest vel nunc etiam post

Ed. Chart. X. [152. 153.]

Ed. Bas. IV. (96.)

κούτους ἰατροὺς οὐ μόνον φάρμακα βελτίω τῶν ἔμπροσθεν, ἀλλὰ καὶ τὸν σύμπαντα τῆς θεραπείας τρόπον. οὐδεὶς γοῦν χρώμενος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς οἷς ἡμεῖς εὗρομεν φαρμάκοις ἐπὶ νεύρων τραύσεσιν ἐσπίασθη. κατενόησα γὰρ ὡς, ἐπαδὰν νυγῆ νεῦρον, ἀναγκαῖον αὐτῷ διὰ περιτιδόν τῆς αἰσθήσεως ὀδυνᾶσθαι τε μειζόνως ἢ τᾶλλα καὶ φλεγμαίνειν ἐξ ἀνάγκης, εἰ μὴ τις ἐξεύροι ἄκος τῶν ὀδυνῶν, ἐπίσχοι τε τὴν γένεσιν τῆς [153] φλεγμονῆς. εὐλογον οὖν ἐφαίνεται μοι τὴν μὲν τοῦ δέρματος τραῦσιν ἀκόλλητον φυλάττειν, ὅπως ἐκρέοιεν δι' αὐτῆς οἱ ἐκ τῆς τοῦ νεύρου τραύσεως ἰχώρες, ἀπέριττον δ' ἐργάζεσθαι τὸ σύμπαν σῶμα καὶ τοῦ μηδεμίαν ὀδύνην ἐπιγίνεσθαι τῷ τετραμέτῳ μορίῳ, μεγάλην ποιῆσθαι φροντίδα. καὶ τοίνυν ἐξεῦρον οὐκ ὀλίγα φάρμακα κατὰ τοῦ τραύματος ἐπιτιθέμενα πρὸς ἄμφω θαυμασιῶς παρεσκευασμένα, τό τε τὴν ὀδύνην ἰᾶσθαι καὶ τὴν ἐκροὴν ἀραστομοῦν τοῖς ἰχώρησιν. ἀσφαλέστερον δ' ἂν εἴη καὶ προσανατέμνειν τὸ δέσμα, τὸ δ' ὅλον σῶμα διὰ φλεβοτομίας ἐκκεροῦν, ἐξῴωμένης τῆς δυνά-

tot tantosque medicos non solum meliora medicamenta quam prius fuere, sed etiam univcrsum curationis modum invenire. Nemo enim statim ab initio iis usus quae nos invenimus medicamentis, ex nervi vulnere in convulsionem incidit. Adverti namque ubi punctus nervus esset, ei ex sentiendi quod oblinet acumine necesse esse, tum in dolorem incidere quam reliquis partibus majorem tum ex necessitate phlegmonem consequi, nisi quis et medelam dolori inveniret et phlegmones generationem prohiberet. Rationabile igitur mihi est visum cutis quidem vulnus apertum inglutinatunque custodire, quo per id ex nervo vulnerato sanies efflueret, totum vero corpus supervacuis humoribus liberare, ac ne quis dolor vulneratam partem urgeret in primis sollicitudinem habere. Itaque etiam medicamenta excogitavi non pauca quae vulnere imposita ad utrumque mire sunt comparata, tum ut dolori medeantur tum ut exitum saniei patefaciant. Tutius vero fuerit etiam, si quis cutem latus incidat, ac totum corpus sanguinis missione inaniat, utique si robustae

Ed. Chart. X. [133.]

Ed. Bas. IV. (96.)

μειωσ· εἰ δ' εἴη κακόχυμον, ἐκαθαίρειν αὐτίκα. τὸ δὲ τὰς ἄλλας φλεγμονὰς ἰκανῶς παραμυθούμενον ὕδωρ θερμοὺν πολυμώτατον ἡγεῖσθαι νέρου τρώσει, γιγνημένης γε τῆς οὐσίας αὐτοῦ κατὰ ψύξιν τε καὶ πῆξιν ἐξ ὑγροτέρας ὕλης· ἅπασαι γὰρ αἰτιαῦται συστάσεις ὑπὸ τῶν θερμαινόντων τε καὶ ὑγραίνοντων ἅμα διαλύονται τε καὶ σήπονται. τοῦ μὲν οὖν ὕδατος τοῦ θερμοῦ παντάπασιν ἀπέσχον τοὺς οὕτω τρωθέντας· ἐλαίῳ δὲ καταιονῶν ἄμεινον εἶναι κρίνας θερμοῦ· διότι καὶ τοῦτο ἀποδέδεικται μοι, ψυχρὸν μὲν προσφερόμενον ἐμπλάττειν, θερμοὺν δὲ διαφορεῖν. ἔφυγον μὲν οὖν καὶ τούτου τό τε ὠμοτριβὲς ὀνομαζόμενον καὶ ὅλως τὸ στυφον, εἰλόμην δὲ τὸ λεπτομερέστατον, οἷον πέρ ἐστι τὸ Σαβῖνον· ἄμεινον δὲ εἴη, εἰ καὶ δυοῖν, ἢ τριῶν ἐτῶν εἴη· διαφορητικώτερον γὰρ τοῦτο τοῦ προσφάτου· τὸ δ' ἔτι παλαιότερον, αἰεὶ μὲν καὶ μᾶλλον ἑαυτοῦ γίνεται διαφορητικώτερον, ἀνώδυνον δὲ ἦττον. ἐν δὲ τοῖς φαρμάκοις ἐθέμην σκοπὸν, ὧν ἡ δύναμις λεπτομερῆς τέ ἐστι καὶ θερμὴ συμμετρως καὶ ξηραίνειν ἀλύπως ἰκανή·

sint vires; si vero vitiosis succis repletum corpus sit, protinus purget. Aqua vero calida quanquam reliquas phlegmonas valde mitigat, vulneratis tamen nervis est inimicissima, quum praesertim eorum substantia ex refrigerata concretaque humidior materia sit condita; omnis enim ejusmodi constitutio per ea quae simul calefaciunt et humectant, resolvitur ac putrescit. Itaque aqua calida eos qui ita vulnerati fuerant omnino prohibui, utilius judicans oleo calcante fovere, propterea quod demonstratum a me est, hoc quoque si frigidum applicetur, tennes meatus obstruere, sin calidum, discutere. Porro fugi ex hujus quoque generibus et crudum, quod omotribes dicitur, et quod denique adstringendi vim haberet. Delegi autem tenuissimum, cujus generis sabinum est, quod etiam utilius fuerit, si bimum, trimumve sit; quippe id quam recens magis per halitum discutit, quoque magis est antiquum, hoc semper magis discutere potest, verum dolore minus sedat. In medicamentis autem huc omne consilium direxi, ut esset eorum facultas tum tenuis tum modice excalesciens, et quae siccare citra dolorem pos-

Ed. Chart. X. [133.]

Ed. Bas. IV. (96.)

μόνη γὰρ αὕτη δύναται ἂν ἐκ βάθους ἔλκειν ἰχθῶρας ἄρκυ τοῦ
 συντείνειν καὶ δάκνειν τὸ μόριον. ἐχρησάμην δὲ πρῶτον μὲν
 τῇ τερεβινθίνῃ ῥητίνῃ, καθ' ἑαυτὴν τε καὶ βραχὺ προσμίξας
 εὐφορβίου, καθ' ἑαυτὴν μὲν ἐπὶ τε παίδων καὶ γυναικῶν καὶ
 ὅλως τῶν ἀπαλοσάρκων· σὺν εὐφορβίῳ δὲ ἐπὶ τῶν σκλη-
 ροσάρκων. οὕτω καὶ προπόλει καθ' ἑαυτὴν τε καὶ σὺν
 εὐφορβίῳ μαλάττων αὐτήν· εἴπερ δ' εἴη σκληροτέρα, σὺν
 τινι τῶν λεπτομερῶν ἐλαίων. καὶ σαγαπηνῶ δὲ ἐχρησάμην
 κατὰ τὰ σκληρὰ σώματα μετ' ἐλαίου τε καὶ τῇ τερεβινθίνῃ
 μιγνύς· καὶ ὀποπάνικί τε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς καὶ
 ὁ Κυρηναῖος ὁπὸς οἰήσεται, εἴ τις δι' αὐτοῦ σκευάσειε φάρ-
 μακον ἐπίπαστον ἐμπλαστόν, ὅποιον ἡμεῖς τὸ δι' εὐφορβίου
 συνεθήκαμεν, ἀλλ' οὐδέπω τοῦθ' ἡμῶν ἐκρίθη τῇ πείρᾳ, καθά-
 περ τὰ ἄλλα σύμπαντα. χορὴ γὰρ ἠγεῖσθαι μὲν τὴν ἐκ τῆς
 ἀληθινῆς μεθόδου τῶν ἰασομένων εὐρεσιν, ἐπιμαρτυρεῖν δ'
 αὐτῇ καὶ τὴν πείραν εἰς ἀκριβεστέραν πίστιν. ἀπὸ γούν
 τῆς τοιαύτης μεθόδου καὶ τὸ θεῖον τὸ ἄπυρον, ὅταν γε

set, quum sola haec trahere ex profundo saniem, neque
 contracta neque demorsa parte possit. Usus sum autem
 primum terebinthina refina, tum per se tum etiam paulum
 euphorbii admiscens. Et per se quidem in pueris et mulie-
 ribus et generaliter iis, qui molli essent carne, cum euphor-
 bio vero in iis qui dura carne. Sic et propoli non per se
 modo, verum etiam cum euphorbio ipsam molliens, quod
 si durior esset, cum tenui quopiam oleo. Quin et sagapeno
 in duris corporibus sum usus cum oleo, et terebinthina id
 miscens, sed et opopanace ad eundem modum et quo saga-
 peno. Mihi vero et lachryma Cyrenaica non inutilis fore
 videtur, si quis emplasticum medicamentum applicandum ex
 ea faciat, cujusmodi est quod nos ex euphorbio composuimus;
 verum nondum in experientia quemadmodum reliqua omnia
 comprobavimus. Quippe praecedere oportet eam quae a
 vera methodo proficiscitur remediorum inventionem, huic
 vero experientiam ad certiore[m] etiam fidem subscribere.
 Siquidem ex tali methodo etiam sulfur, quod ignem exper-

Ed. Chart. X. [133. 134.]

Ed. Bas. IV. (96.)

μη λιθῶδες, ἀλλ' ἰκαρῶς ὑπόρη λεπτομερές, ἠλπίσαμεν
 ὀνήσειν τοὺς τὰ νεύρα τραθέντας εἰς τοσοῦτον εἰλαίω λεπτο-
 μερεῖ μινύντες, ὡς ἐργάσεσθαι γλοιῶδες τὸ μικτὸν ἐξ ἄμφοῖν.
 ἐπὶ δὲ τῶν ἰσχυροτέρων τε καὶ σκληροτέρων σωματίων, εἰ
 καὶ μελιτῶδες ἐργάσαιο τῇ συστάσει, καὶ οὕτως ὀνήσει,
 ἐκρίθη γὰρ καὶ τοῦτο τῇ πείρᾳ. καὶ τὴν πεπλυμένην δὲ
 τίταρον ἐπεροήσαμεν ὁμοίως μινύντες εἰλαίω προσφέρειν
 αὐτοῖς· καὶ μᾶλλον γε ὀνήσειν, ἐπειδὴν θαλάττῃ πληθῆ·
 καλλίστη δὲ ἢ πλύσις ὡρα θερούς ἐν τοῖς ὑπὸ κύναι καύ-
 μασι· εἰ δὲ καὶ δις αὐτὴν ἢ τρις ἐκπύλαις, ἄμεινον ἐργάσει
 τὸ φάρμακον· ὅπως δὲ χρὴ σκευάζειν τὰ τοιαῦτα διὰ
 τῆς τῶν περὶ φαρμάκων συνθέσεως ὑπομνημάτων εἴρηται
 [134] νυνὶ δὲ ἀρκέσει μοι λεχθῆναι τοσοῦτον, ὡς καὶ ταῦτα
 καὶ ἄλλα πλείω φάρμακα πρὸς νεύρων τραύσεις ἐξεῖρον,
 οὔτε τῶν διδασκάλων τινὰ θεασάμενος χρόμιον οὔτε ἀνα-
 γρούς που γεγραμμένα κατὰ τι θεραπευτικὸν σύγγραμμα τῶν
 πρεσβυτέρων, ἢ τούτων δὴ τι τῶν ἐπιγεγραμμένων αὐτοῖς
 δυνάμεων ἐξ ἰδίας σοφίας, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῶν πραγμάτων

tum non sit quodque lapidosum non sit, sed omnino tenuium
 partium ei, cui nervus vulneratus esset, conducturum spera-
 vimus, tantum ejus tenui oleo miscentes, dum quod ex utris-
 que mixtum erat, fordium haberet crassitudinem. In va-
 lentioribus vero durioribusque corporibus, etiam si ad
 mellis spissitudinem redigas, sic quoque juveris, nam id quo-
 que comprobatum experientia est. Quin etiam totam cal-
 cem similiter oleo admixtam his applicandam excogitavi-
 mus; quae etiam si mari lavetur, magis proficiet; lavatur
 optime per aellatem in aestu caniculae; quod si bis terve
 eam laveris, utilius medicamentum efficies, quo pacto
 autem talia praeparanda sint, ex commentariis quos de me-
 dicamentorum compositione edidimus intelliges. Nunc mi-
 hi tantum dixisse sufficit, me tum haec tum alia multa me-
 dicamenta adversus nervorum vulnera invenisse, quum nec
 sub aliquo magistro ea usurpata viderim. nec in veterum
 alienius aut medendi libris, aut quos de facultatibus ex pro-
 pria sapientia inscribunt prodita; sed ex ipsa rerum natura

Ed. Chart. X. [134.]

Ed. Bas. IV. (96. 97.)

τῆς φύσεως ἐνδεικτικῶς ὀρηθηθεὶς, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον ἰατροῦ μεθόδῳ χρωμένου. Θεσσαλὸς δὲ ὁ θαυμασιώτατος οὐδὲν φάρμακον εἰρῶν ἐγνώσθαι φησι τὴν ὑλὴν αὐτῶν ἐκ πολλοῦ. καὶ μὴν οὐκ ἐγνώσται τι παμπόλλων φαρμάκων ὧν ἡμεῖς εὐρήκαμεν, οὐ μόνον Θεσσαλῶ καὶ τοῖς πρὸ αὐτοῦ πᾶσι ἰατροῖς, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτὸν ἄχρι δεῦρο. ὑπαχθεὶς γοῦν ἐγὼ πρὸς τινάποτε τῶν σηπομένων ὑπὸ Θεσσαλείων ἰατρῶν ἀμεθόδων καὶ θεασάμενος αὐτὸν μέλλοντα καταπλάττεσθαι τῷ δι' ἀλεύρου πυρίνου καταπλάσματι, μηδὲν ἐν τῷ παρασχῆμα φάρμακον ἔχων, ἤτησα κορίαν στακτὴν, ἑωρακῶς ἐκ γειτόνων τοῦ κάμνοντος πληροποιὸν, ἐψήσας δὲ δι' αὐτῆς ἄλευρον κρήθινον, οὐχ ὡς ἐκεῖνοι δι' ὑδρελαίου τὸ πύρινον ἐψοῦσιν, ἐπέθηκα. καὶ αὐθις ὀροβύρινον ἄλευρον ὁμοίως ἐψήσας, ἐπὶ (97) φλεγμαιόντος τε καὶ σηπομένου τοῦ νεύρου, διὰ τὰς καλὰς αὐτῶν θεραπείας ἐπιθεῖς, ἔπαυσα ταύτης τῆς σηπεδόνος τὸν ἀνθρώπον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν φλεγμαιόντων καὶ σηπομένων ἕτερος μὲν

indicaciones sumperim, id quod proprium esse medici methodo utentis existimo Mirificus autem Thessalus quum ne unum quidem medicamentum invenerit, jampridem materiam eorum notam esse affirmat. Atque multorum medicamentorum quae nos excogitavimus non modo Thessalo, qui ante eum medici fuerunt, materia nota non est, sed nec iis qui post eum in hunc usque diem fuerunt. Siquidem ipse eum accersitus aliquando essem ad quendam qui a Thessalis illis amethodis medicis putris fuerat factus, ac cernerem eum cataplasma quod ex triticea farina fit impositurum, ubi nullum ad praesens mihi medicamentum erat, poposci ex figulo quodam quem videram aegri, vicino aquam lixivam; tum coquens in ea farinam hordeaceam, non autem sicut illi in oleo et aqua triticeam, imposui. Postea vero farinam erui simili modo coctam jam phlegmone inflammato et putri ex bella horum curatione, nervo imponens vindicavi ab ea putrefactione hominem. Verum de iis quae cum phlegmone putrescunt alia disceptatio sequetur eaque dif-

Ed. Chart. X. [134.]

Ed. Bas. IV. (79.)

λόγος ἐκδέχεται μακρὸς, ἐν ἰδίῳ καιρῷ τῆς πραγματείας. τῆς δὲ τοῦ νεύρου τρώσεως ἀρκεῖ τὰ εἰρημμένα φάρμακα. καὶ πάμπολλοί γε τῶν εὐρημμένων ἡμῖν ἐνὶ χροῶνται, μάλιστα τῷ δι' εὐφορβίου καὶ κηροῦ καὶ φρουκτῆς ῥητίνης ἐμπλαστῶ φαρμάκῳ· εἶτα οὐκ οἶδ' ὅπως ἔνιοι μὲν ἔμιζαν αὐτῷ Σινώπιδος, ἔνιοι δ' ὄχρας, ὑπὲρ τοῦ χρωσθέν ἐκ τίνων σύγκειται λανθάνειν, ἵνα μὴ δοκῆ εἶναι τὸ ἐμὸν φθοροῦντες· οὐ μὴν ὑπ' ἐμοῦ γε ἐξ ἀρχῆς οὕτως συνετέθη. τινὲς δ' ἂν ἴσως αὐτῷ μίξειαν ἀλὸς ἄνθος, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ὃ καὶ τὴν χοιρίαν ὑπαλλάξει καὶ τὴν δύναμιν οὐ βλάψει· δύναιτο δ' ἂν τις ὑπ' ἀγροίας μίξαι τι καὶ τοιοῦτον, ὅπερ βλάψει τὴν δύναμιν. ἀλλ' ἡμεῖς γε συνεθήκαμεν αὐτὸ διὰ κηροῦ καὶ ῥητίνης τερμινθίνης καὶ πίττης καὶ εὐφορβίου, τοῦ μὲν κηροῦ βάλλοντες μέρος ἓν, τῆς τερμινθίνης δὲ καὶ τῆς πίττης ἑκατέρας ἡμισυ· ὥστε τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἴσον εἶναι τῷ κηρῷ. δύναιτο δ' ἂν ποτε καὶ πλέον γίνεσθαι τὸ ἐξ ἀμφοῖν τοῦ κηροῦ· δύναιτο δ' ἂν καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν μόνον μίγνυσθαι τῷ κηρῷ. καὶ

sufa in opportuno operis loco. De nervis vero vulneratis satisfaciant quae dicta jam sunt medicamenta. Et sane ex iis quae ipsi invenimus plurimi uno illo emplastico medicamento utuntur, quod ex euphorbio et cera et fricta resina est compositum, cui nescio quomodo aliqui aliquid postea miscuerunt Sinopidis, aliqui ochrae, quo videlicet fucatum, unde componatur lateret, aegre ferentes, si meum id esse videretur; verum non est a principio sic a me compositum. Miscuerunt fortassis ei nonnulli et e falis flore aliquid aut aliud quippiam tale quod colorem ejus immutet, nec vim ejus minuat; potest quis per ignorantiam etiam tale aliquid immiscere, quod facultatem ejus immutet. Verum nos illud ex cera, resina terebinthina, pice et euphorbio composuimus, immiscentes ex cera partem unam, ex terebinthina et pice utriusque partis unius dimidium, sic ut quod ex utrisque conflaretur cerae par esset. Licet autem interdum et plus sit quod ex ambobus confit quam cera, licet rursus et alterum eorum tantum cerae admiscere. Quin etiam penuria tere-

Ed. Chart. X. [134. 135.]

Ed. Baf. IV. (97.)

μέντοι καὶ μὴ παρούσης τερμινθίνης ἢ τ' ἐκ τῶν κεραι-
 μίων ὑγρὰ καὶ ἡ φρυκτὴ καλῶς ἂν μινθίσεν· οὐδὲν δὲ ἦτιον
 αὐτῶν καὶ ἐλατίνη μινθούτ' ἂν. ἡ δὲ στροβιλίνη μόνον
 τῶν σκληρῶν σώμάτων ἐστὶ φάρμακον· ἐπὶ δὲ τῶν μαλα-
 κωτέρων [οὐ γὰρ] μινθύνει. εἰ μὲν οὖν ὑγρὰ ἡτήνη μιν-
 θύοιτο, κόπας καὶ διασεισας τὸ εὐφόρβιον ἀναμίγνυτε τοῖς
 ἄλλοις τακῆσιν· ἔστω δὲ ὁ σταθμὸς αὐτοῦ τὸ δωδέκατον
 μέρος τοῦ κηροῦ καὶ ποτε καὶ πλεόν, εἰ βούλοιο ποιεῖν
 ἰσχυρότερον· εἰ δὲ ξηρὰ, καθάπερ ἡ φρυκτὴ δεήσεται βρα-
 χίος ἐλαίου τὸ εὐφόρβιον. ὥστ' ἔγωγε τηρικαῦτα λαῶν
 αὐτὸ σὺν ἐλαίῳ καὶ γλοιῶδες ἐργαζόμενος ἐψηγμένοις τοῖς
 ἄλλοις μετὰ τὸ τακῆσαι ξύσας μινθύνω, πολλάκις δὲ καὶ
 ὕδατος ἕμιξα σκευαζόμενῳ τῷ φαρμάκῳ τοσοῦτον ὅσον ἐν
 αὐτῷ τῷ τήκεσθαι τὰ μινθύμενα, δαπανηθῆναί τε δύνα-
 ται καὶ ἀφανισθῆναι τελείως. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα σύμ-
 παντα τῆς περὶ φαρμάκων πραγματείας ἐστὶν οικειότερα.
 [135] νυνὶ δ' ἀρκεῖ, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐποιήσαμεν, ὁποῖον
 εἶναι γὰρ τὸ γένος τῶν φαρμάκων δηλώσαντες, ὀλίγα προσ-

binthinae tum Humidam pineam tum etiam frictam com-
 mode admisceas; non minus etiam his et abietinam immit-
 tas. Strobilina vero duris tantum corporibus idoneum me-
 dicamentum est, ad mollia vero immiscenda non est. Si itaque
 humidam resinam immiscebis, tumsum cribatumque euphor-
 bium reliquis immittes liquatis; esto vero pondus ejus cerae
 pars duodecima, etiam plus aliquando, ubi scilicet valen-
 tius efficere est in animo; sin siccam, ut quae fricta est, uti-
 que olei pusillum desiderabit euphorbium. Quare ego tum
 id cum oleo contundens ac ad fordium spissitudinem redigens,
 mox reliquis post liquationem refrigeratis terens misceo;
 saepe etiam tantulum aquae immiscui medicamento confi-
 ciendo, quantum in mixtis ipsis liquandis tum absumi tum
 evanescere prorsus potuit. Verum omnia hujus generis ad
 tractationem de medicamentorum compositione magis attinent.
 Nunc suffecerit, sicuti antea fecimus, indicato, quale esse de-
 beat medicamenti genus, pauca particulatim exempli causa

Ed. Chart. X. [155.]

Ed. Bas. IV. (97.)

τιθέναι τῶν κατὰ μέρος ἕνεκα παραδείγματος. ἄφθορον γὰρ ἀπάντων τὴν ὕλην ἐν τῇ περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων ἔχεις πραγματεία· σκευάζειν δ' ὡς ἐν τῇ περὶ συνθέσεως εἴρηται. νῦν οὖν ἀρκεῖ τοῦτο εἰπόντι μόνον ἐπ' ἄλλα μεταβαίνειν. ἢ τοῦ τετραμέρου γένους θεραπεία φαρμάκων δαίται, θερμοσίαν μὲν ἐχειρότων γλιάρων, ξηραιόντων δ' ἰκαρῶς, καὶ τῇ φύσει δὲ τῆς οὐσίας ἐλκτικῶν τε ἅμα καὶ λεπτομερῶν. οὐ μόνον δὲ εἰς εὐρεσίαν φαρμάκων τε καὶ διατημάτων ἢ θεραπευτικὴ μέθοδος ἐπιτήδειός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τῶν εὐρημάτων χρῆσιν. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐδεικνυμεν οἷδὲ τῷ τυχόντι φαρμάκῳ τῶν πρὸς ἔλκην καλῶς δύνασθαι χρῆσασθαι τὸν ἄγευ μεθόδου μεταχειριζόμενον αὐτὰ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἔστι καὶ νῦν ἐπιδεικνύται. γνωρίζειν γὰρ εἰς ὅσον ἢ τί γε ἐξήραται, ἢ ἐθέρηγηται, ἢ παρηρόρησεν, ἢ ἠρέθισε τὴν διάθεσιν ἢ τοῦ φαρμάκου προσφορὰ, μόνος ὁ κατὰ μέθοδον ἰατρειῶν ἰκαρός ἐστιν. οὗτος δ' αὐτὸς οἷδε μόνος ἢ τί γ' ἐπιτεῖναι τὴν ἐξ ἀρχῆς χρῆσιν, ἢ ἐκλῦσαι. τὸ γοῦν δι' εὐφορβίου φάρμακόν ἐπιθεῖς τις παραχρῆμα τευροστώτω,

apponere. Uberem namque omnium materiam in opere de simplicibus medicamentis invenies, praeparare autem debebis ut in opere de eorum compositione est traditum; nunc igitur satis est hoc tantum dixisse, atque ad alia transire. Vulnerati nervi curatio medicamenta postulat, quae et tepidum calorem excitent et valenter siccent, tum quae substantiae suae natura et trahendi vim habeant et tenuium sint partium. Sane non ad medicamentorum modo victusque inventionem ipsa medendi methodus proficit, sed etiam ad ipsum inventorum usum. Nam ut in superioribus ostendimus, quisquis citra methodum quae ulceri apta medicamenta sunt molitur, eum ne minimo quidem eorum probe uti posse, ita et nunc ostendere licet. Siquidem intellexisse quantopere affectum vel siccarit, vel calefecerit, vel mitigarit, vel lacefferit medicamenti applicatio, is demum potis est, qui methodo quadam curat. Idem vero ipse solus etiam intendere ea, quibus inter initia est usus vel remittere novit. Quum namque medicamentum de euphorbio quidam vulne-

Ed. Chart. X. [135.]

Ed. Bas. IV. (97.)

πολλάκις δὲ ἄρα πρόσθεν εὐδοκιοῦντος αὐτοῦ πεπεύρατο, τριταῖον ἐπεδείκνυέ μοι τὸ τετραμένον μόριον, ὀδυνώμερόν τε ἅμα καὶ γλεγμαῖνον, ἀπορῶν ὅπως οὐδὲν ἦνσε τὸ γάρμακον. ἤρῳμην οὖν τὸν τετραμένον εἰ θεριασίας τυτὸς οἶον ἐξ ἡλίου πρᾶκός ἦσθετο, τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἐπιβλήθεντος αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐπεκρίνατο μηδενὸς ἦσθῆσθαι τοιοῦτον. πάλιν οὖν ἤρῳμην τὸν ἱατρὸν ἐκ πόσου τε χρόνου τὸ γάρμακον ἐσκευασμένον ἔχει καὶ τίνας αὐτῷ θεραπεύσειεν. ὁ δὲ τὸν μὲν χρόνον ἐνιαυτοῦ πλέονα, τοὺς δὲ θεραπευθέντας ἔλεγε δύο μὲν παῖδας, ἓν δὲ μειράκιον εἶναι. πυθομένου δέ μου καὶ περὶ τῆς τοῦ μειράκιου σχέσεως τῆς κατὰ τὸ σῶμα, λευκὸν ἔγρασεν αὐτὸ καὶ μαλακὸν εἶναι. τούτων ἀκούσας ἐγὼ καὶ συνεῖς ἔλλείπειν ὡς πρὸς τὴν τοῦ παρόντος κενάσκου κοῤῥασι τὸ εὐφόρβιον, αἰτήσας τε τὸ ἐμπλαστὸν γάρμακον καὶ τὸ εὐφόρβιον ἀκλόμετος, ὅσον ἥλιπτον ἀντάρκως αὐτῶν ἀλλήλοις μηθῆσθαι, μαλάττειν μὲν ταῖν χειρῶν ἐκέλευσα τὸ γάρμακον, ἀκριβῶς δὲ λαιῶσαι τὸ εὐφόρβιον. ὡς δὲ ταῦτα ἐρέετο, μινύειν αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα

rato nervo flatim imposuisset; idque saepe prius prospere fuerat expertus, tertio die indicavit mihi vulneratam partem tum dolentem tum phlegmone obsessam, miratus medicamentum nihil contulisse. Percontatus igitur vulnere laborantem sum, num primo die quum impositum medicamentum esset, calorem quempiam veluti ex sole suavem sensisset; is se quicquam ejusmodi sensisse negavit. Rursus itaque percontabar et medicum, quanto jam tempore praeparatum apud se medicamentum habuisset ac quos eo sanasset. Ille plus anno apud se habuisse, sanatos vero a se ajebat pueros duos et adolescentem unum. Quum autem et de corporis habitu adolescentis rogassem, album eum mollique corpore fuisse affirmabat. His ergo auditis quum intelligerem, ut ad propositi adolescentis temperiem euphorbium deesse, postulans tum ipsum emplasticum medicamentum tum etiam euphorbium, sumensque ex his quantum ad ea inter se miscenda satis putavi, jussi manibus medicamentum subigere, ac euphorbium diligenter contundere. Posteaquam haec facta

Ed. Chart. X. [135.]

Ed. Bas. IV. (97.)

κελεύσας, εἴτ' αὐτὸς ἔλαιον Σαβίνον ἡρέμα παλαιὸν θερμῆρας συμμέτρως, κατήντησα τὸ τερωμένον μόριον, ἀνακείρας τε βραχὺ μαινυκίαν αὐτοῦ τὴν ὀπὴν τῆς νύξεως, ἐπέδηκα τὸ φάρμακον, ἀσιτῆσαι προστάξας τὸν ἄνθρωπον· ἐξ ἐσπέραν τε πάλιν ἐκέλευσα τὸν ἰατρὸν ἐπιλύσαι τε καὶ χρῆσασθαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐλαίῳ καθ' ὃν ἐμὲ χρωμένον ἐθεάσατο. τούτων οὖν γεγομένων ἀνώδενόν τε ἄμα καὶ ἀφλέγματον ἐφάνη κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὸ πεπονηθὸς μόριον, ἔγνωσάν τε πάντες οἱ παραγεγόμενοι τῷ ἔργῳ τῷδε τὸ πολλῶν ἡμῖν λεγόμενον ἀληθέστατον ὑπάρχειν, ὡς οὐδέν τι μέγα δύναται τὰ φάρμακα χωρὶς τῶν χρωμένων ἐπιτηδείως αὐτοῖς. τοῦτο δ' αὐτὸ τὸ χρῆσθαι δεξιῶς, εὐδὴλον δήπου μεθόδῳ γιγνόμενον, οἷαν ἡμεῖς ἤδη πολλῶν ἐν τοῖς πρὸ τοῦδε διήλθομεν ὑπομνήμασιν, ἐπὶ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἀπάσης χρήσεως φαρμάκων ὡς ἐπὶ κατόνας ἀναγερομένης. ἦν οὖν μόνον οἱ ἀμέθοδοι Θεοσάλειοι μεταχωρίζεσθαι καλῶς ἀδυνατοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἐρασίστρατον τε καὶ τοὺς ἄλλους ἰατροὺς ὅσοι τὰ

sunt, miscere ea simul iussi, ipse vero oleum Sabinum utique subantiquum modice calefaciens fovi vulneratam partem, reflectoque leviter puncturae quod connivebat foramine inposui medicamentum injunxique homini in ediam; medico vero praecepi ut vesperi rursus eum solveret, ac simili modo quo me viderat oleo uteretur. Atque his peractis apparuit postridie pars aegra et sine dolore et sine phlegmone, intellexeruntque qui huic operi aderant omnes verissimum esse quod nos saepe usurpamus, non esse adeo magnum quod medicamentum praestare possit, nisi nactum sit qui eo dextre utatur. Est autem dexter usus qui tali plane methodo qualem ipsi jam saepe in commentariis qui ante hunc sunt ostendimus procedit, omnium medicamentorum usu ad calidum, frigidum, humidum et sicum veluti ad normas relato. Quam methodum non solum amethodi Thessali sectatores probe tractare non valent, sed nec Erasistratus nec alius medicorum quisquam qui corporum elementa aut profus non investigarunt, aut

Ed. Chart. X. [155. 156.]

Ed. Bas. IV. (97.)

στοιχεῖα τοῦ σώματος ἢ οὐδ' ὅλως ἐξήτησαν, ἢ ἄλλ' ἅττα τῶν εἰρημέων ἔθεντο. περὶ μὲν δὴ τούτων ἄλλως.

Κεφ. γ'. [136] Εἰ δὲ μὴ τυγείη τὸ νεῦρον, ἀλλὰ τρωθείη σαφῶς τῇ τομῇ, σκέπτεσθαι τὴν τρωσιν ὅποια τις ἐγείητο· πότερον ἐγκάρσια τις, ἢ κατὰ τὸ τοῦ νεύρου μήκος· ὅποσον τέ τι τοῦ προκειμένου διήρηται δέρματος. ὑποκείσθω δὴ πρότερον ἀνεπτύχθαι πολὺ τοῦ δέρματος, ὡς γυμνὸν φαί-
νεσθαι τὸ νεῦρον, ὀρθιον, οὐκ ἐγκάρσιον διήρημένον. οὐ γὰρ τούτῳ τῷ νεύρῳ τῶν εἰρημέων φαρμάκων οὐδὲν προσφέρειν, ὅσα δι' εὐφορβίου καὶ τῶν οὕτω δοσιμίων ἐμπλαστὰ γίνονται· γεγυμνωμένον γάρ οὐκ οἶσαι τὴν δύναμιν αὐτῶν, ὥσπερ ὅτε διὰ μέσου τοῦ δέρματος ἐφερέν. ἄριστον οὖν τρηκαῦτα τῇ πεπλυμένην τίταρον ἐλαίῳ πλείονι δένσαντα χρῆσθαι· ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ διὰ τοῦ πομφολύγος φαρμάκιον ἐν πλείονι ῥοδινῷ τακέν· ἄμεινον δὲ εἰ καὶ τὸ ῥοδινὸν εἴη καὶ τοῦ λαιῖον ἀνυλον· σκοπὸς γάρ σοι γινέσθω τῆς θεραπείας ἀπάσης ἐπὶ νεύρου γεγυμνωμένου τὸ ξηραίνειν ἀδριτότατα· πάνυ δὲ

alia quam quae comprehensa a nobis sunt posuerunt. Sed de his hactenus.

Cap. III. Si autem non punctus, sed plane caesim vulneratus nervus sit, consideranda est vulneratio quibus facta sit, utrumne transversa an per nervi longitudinem; tum vero quantum praepositae divisum sit cutis. Proponatur igitur primum, multum esse cutis adaperitum adeo ut nervus nudus appareat, isque per directum non per transversum divisus. Huic nervo nullum jam memoratorum medicamentorum quae ex euphorbio ac similiter acribus emplastri specie fiunt applicabis; nudatus namque non feret eorum vim ita ut quum interposita cutis erat tulit. Optime igitur eo casu calce elota in multo oleo soluta uteris; salutare vero est et quod ex pompholyge medicamentum sit; si in largo rosaceo sit liquatum; quod melius fuerit, si tum rosaceum ipsum tum oleum salis sit expers; liquidem nudato nervo omnis curationis scopus sit tibi ut minima cum mordicatione siccet; possunt vero id praestare plane pau-

Ed. Chart. X. [136.]

Ed. Bas. IV. (97. 98.)

ὀλίγιστα φάρμακα τὸ τοιοῦτο (98) πέφυκε δρᾶν. ἔστω τοί-
 ρυν ἢ τίτανος τηρικαῦτα πολλάκις ὕδατι χρηστῶ πεπλυ-
 μένη ὥρα θέρους· πεπλῦσθω δὲ, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ πομφό-
 λυξ, ὥσπερ οὖν καὶ πέπλυται κατὰ τὸ σύνθετον φάρμακον,
 ᾧ συνήθως χρώμεθα, πολλὰ καὶ ἄλλα πεπλυμένα δεχόμενον.
 ὅσα γὰρ ἐκ μετάλλων ἐστὶ, πεπλῦσθαι χρὴ πάντα μέλλοντά
 γε ξηραίνειν ἀδήκτως. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ διὰ μέλιτος ἐμπλα-
 στὸν φάρμακον, ὅταν ἐκ καλλίστου μέλιτος ἦ. λύειν δὲ καὶ
 τοῦτο χρὴ ῥοδίῳ τὰ τε ἄλλα καλλίστῳ καὶ τῶν ἄλῶν ἥξι-
 στα μετέχοντι· καὶ τὸν κηρὸν δὲ χρὴ πεπλῦσθαι τὸν εἰς τὰ
 τοιαῦτα φάρμακα βαλλόμενον· εἰ δὲ καὶ τερμινθίνης τι ῥητί-
 νης μίγνυοιτο, πεπλῦσθαι χρὴ καὶ ταύτην· ἔτι δὲ μᾶλλον,
 εἰ ἄλλης ἤστιν οσοῦν. ἐξ ἀπάντων γὰρ ὧν ἂν πλύνῃς φαρ-
 μάκων οἱ δριμύτις καὶ δακνώδεις ἰχῶρες ἐκκλύζονται τε καὶ
 ἀποθρόύπτονται. εἰ δ' ἰσχυρὸς ὁ τετρωμένος εἴη καὶ σὺν
 τούτῳ καὶ ἀπέριτος τὸ σῶμα, δυνατὸν ἐπ' αὐτοῦ χρῆσθαι
 καὶ τῶν ἰσχυροτέρων φαρμάκων ἐνίοις· ὥσπερ ἐγὼ ποτε τοι-

cissima medicamenta. Esto igitur hic calx salubri aqua aesta-
 tis tempore saepe elota; esto praeterea, ut dictum est et
 pompholyx elotus, quemadmodum et elotus habetur in eo
 composito medicamento quo publice utimur, quodque alia
 elota in se non pauca continet. Nam quae ex metallis con-
 sistunt, ea elota esse omnia oportet, si modo citra morsum
 ullum sint siccatura. Salubre vero medicamentum est et
 quod ex melle sub emplastri specie componitur, quum ex
 optimo sit melle. Solvi vero et id rosaceo oportet, quod
 tum reliquis conditionibus sit optimum tum salis omnino
 expers; quin etiam ceram, quae ejusmodi medicamentis sit
 miscenda, elotam esse convenit; aequae liquid terebinthinae
 resinae injicies, haec quoque elota sit oportet; atque hoc
 magis, si alterius cujusquam resinae *quid immittes*. Nam
 medicamentis omnibus quae laveris acris mordensque sa-
 nies eluitur atque abstergitur. Si vero robustus sit qui
 vulnus accepit et cui corpus sit a supervacuis humoribus
 mundum, in hoc fas est etiam valentioribus remediis non-
 nullis uti; ut ipse aliquando quum id genus vulneris in

Ed. Chart. X. [156.]

Ed. Bas. IV. (98.)

αὐτῆς τρώσεως γενομένης ἐκ καρπῶ ἐπὶ νεανίσκου φιλοσοφούντος, εὐέκτου τε τάλλα καὶ κατωπτηκίτος ἐν ἡλίῳ θερμῶ τὸ σῶμα τὸν Πολυείδου τροχίσκον ἀνείς σιραίῳ, κῆπειτα χλιάνας ἐφ' ὕδατος θερμοῦ, βάψας ἐν αὐτῷ μοτούς ἐπέθηκα. καὶ γὰρ καὶ τούτου χρὴ μάλιστα φροντίζειν αἰεὶ, τοῦ μηδὲν τῶν ψαυόντων τῆς τρώσεως ψυχρὸν εἶναι, ἐπειδὴ τὸ πεπονθὸς μόριον αἰσθητικώτατόν ἐστι καὶ τῇ κυριωτάτῃ τῶν ἀρχῶν συνεχές, ἔτι τε τῇ κράσει ψυχρότερον· ἔξ ὧν ἀπάντων ἐτοιμῶς μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ βλάπτεται, διαδίδωσι δὲ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον τὸ πάθος. εἰ δὲ καὶ τῶν εἰς μῦς καθηκόντων εἴη, καὶ σπασμούς ἐπικαλεῖται ῥαδίως· ἐδείχθησαν γὰρ οἱ μῦες ὄργανα τῆς κατὰ προαίρεσιν κινήσεως. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τερόντων προσδόκα γενήσεσθαι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. ἀλλὰ τό γε προειρημένον φάρμακον ἐπιθεῖς τῷ νεανίσκῳ κατὰ τε τοῦ τραύματος αὐτοῦ καὶ μέντοι καὶ τῶν ὑπερκειμένων μερῶν, οὐκ ὀλίγον ἐπιλαμβάνων αὐτῷ τὰ κατὰ μασχάλας καὶ τράχηλον καὶ κεφαλὴν, ἐλαίῳ θερμῷ διέβροχον ἅπαντα συνεχῶς. ἀφεῖλον δὲ καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ σκάσας τὴν

carpo accepisset juvenis quidam philosophiae studiosus, alioqui corpore bene habito et tum in aestivo sole perustus, ex Polyidae passillis sapa solutis, postea super calida aqua tepefactis linamenta imbuta imposui. Nam id quoque vel in primis semper habendum curae est, ne quid ex iis quae vulnus contingent frigidum sit; quandoquidem ipsa laborans pars et sensilis maxime est et principium partium primati continua et temperamento suo frigida; quorum omnium occasione et ex facili a frigido laeditur et suam laesionem impertit cerebro. Quod si ex iis fuerit quae in musculos perveniant, etiam convulsionem facile accersit; siquidem monstratum est musculos voluntarii motus instrumenta esse. Idem fore et in tendonibus expectabis iisdem de causis. Caeterum quum memoratum remedium tum vulneri ipsi juvenis imposuissem, tum vero partium quae supra erant non parum eodem complexus fuisset, quae citra axillas, collum caputque ejus erant, omnia calente oleo assidue madefeci. Detraxi vero illi et primo statim die sanguinem,

Ed. Chart. X. [136. 137.]

Ed. Bas. IV. (98.)

φλέβα κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐνθέως. [137] ἐν οὖν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν οὗτος ὁ ρεανίσκος ἔσχε καλῶς, ὥστε ἑυσσὸν καὶ βραχὺ καὶ προσεσταλμένον φαίεσθαι τὸ ἔλκος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ προμηθέστερον ἐδόκει μηδὲν ρεωτέροποιεῖν ἄχρι τῆς ἐβδόμης, μεθ' ἣν τελέως ἦν ὑγιής. ἔλαιον δ' αἰονῶν οὐ γὰρ τὸ τοιοῦτον ἔλκος, καὶ μάλιστα ὅταν ὡς νῦν εἴρηται θεραπεύηται· τῇ γὰρ τοῦ τροχίσκου δυτάμει τὸ ἔλαιον ἐναντίον ἐστὶ καὶ ὑπαίνει τὸ ἔλκος. οὐ γὰρ δήπου ταῦτόν ἐστιν ἢ γυμνῶ τῷ ρεῖρῳ προσφέρειν τοῦ ἔλαιον, ἢ διὰ προβεβλημένου τοῦ δέματος. ἀποπλέτειν οὖν αὐτοῦ τοὺς ἰσθμους, ἔριον μαλακὸν ὑπαλείπτειν περιελίττοντας· ἀποβρέχειν δὲ εἰ βούλοιο τὸ ἔριον, ὅπως μὴ ξηρῶ ψάσῃς τὸ ἔλκος, ἀρκέσει τὸ σίριον, ὅπερ καὶ ἐψημία καλοῦσι παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας σιγήθως. ἐν τούτῳ βήσας τὸ ἔριον, εἴτ' ἀποθλίψας, οὕτως ἀπομάττειν τὸ ἔλκος. ἔστω δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο γλαῦρον ἐν ταῖς πρώταις μέλαινα ἡμέραις· εἰ δὲ πάντα κατὰ πρόβην περαιντοῖτο, καὶ οὕτω γλυκεῖ βρέχειν ἀκίνδυνον, ἀδηγτος δὲ ὁ γλυκεῖς οἶνος ἔστω παντάπασιν, οἶος ὁ Θηραϊός·

incisa vena. In quarto igitur hic quoque juvenis recte habuit, adeo ut et rugosum et parvum et contractum ulcus jam cerneretur. Veruntamen consultius visum est usque ad septimum nihil novare; post quem diem plane redditus est sanis. Sane oleo perfundere tale ulcus non oportet, praesertim quum ut nunc comprehensum est curatur; nam oleum palli hujus viribus est adversum, ac fordidum ulcus reddit. Neque enim parum interesi, nudove nervo oleum an per interpositam cutem admoveas. Abluenda igitur a vulnere sanies est, molli lana specillo circumvoluta; madefacienda vero lana si placet, ne scilicet sicco ulcus attingas, sapa suffecerit, quam et hepsema vulgo apud nos in Asia vocant. In hac igitur lanam intingens, mox exprimens ulcus detergebis. Esto vero haec quoque ipsa tepida primis maxime diebus. Quod si omnia ex sententia successerint, etiam vino dulci madefacere citra periculum licebit; sed vinum dulce haud omnino mordax sit, cujusmodi tum The-

Ed. Chart. X. [137.]

Ed. Bas. IV. (98.)

τε καὶ Σκυβελίτης ἐστὶ καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ παρ' αὐτοῦ ὄνομα-
 ζόμενος· ὅσοι δὲ γλυκεῖς τε ἅμα καὶ κίθφοι τῶν οἴνων εἴσιν,
 ὥσπερ ὁ Φαλαεῖτος, ἀνεπιτήδαιοι, δοσιμαῖς γὰρ ἀναγες οἱ
 τοιοῦτοι καὶ πέρα τοῦ μετρίου θειροί· ἤδη δὲ εἰς οὐλήν
 ἴστων τῶν ἐλκῶν, ὅσοι λευκοὶ τῶν οἴνων εἴσιν ἐκρηβῶς καὶ
 λεπτοὶ καὶ ὀλιγορόφοι καὶ ἀροσμοί, βελτίονες τῶν γλυκεῶν
 εἴσιν. ἕδατος δὲ χρήσιμ' οὐδὲ γὰρ τρωθίτιος κέρου, καθά-
 πτω γε καὶ καταπλάσματος χαλαστικῶν. τῇ δὲ εὐρημένη του
 τρωθίτικου χρήσιμ' ἀκρίβιον ἦκει τὸ διὰ τῆς χαλκίτιος φάρ-
 μακον, ᾧ σιγήθως χρῶμεθα· τετῆχθαι δὲ καὶ τοῦτο χρῆ
 θέσθω μεν ἑοδίτω, χημῶτος δὲ Σαβίτω· γέγραπται ὁ ἐν
 τῷ πρώτῳ περὶ φαρμάκων συγθέστω. οὗ δὲ Πολυαίδου τρω-
 θίτικος, ἢ κεκίτικος, ἢ ὅπως αἰετὶς ὄνομας ἢ ἑθλοῖ, γρη-
 σκεται σιγήθω ἀτασι· καὶ εἴ μὴ παρ' αὐτῶν Ἀνδρονίτης, ἢ
 τὸν Πασίωτος ἀντ' αὐτοῦ περιλαβάνειν, ἢ τὸν ἡμέτερον
 ἰσχυρότερον ἀπείριον αὐτῶν ὑπάρχοιτα. προείρηται δὲ ὅτι
 τοῖς μὲν ἰσχυροῖς ἀσβασί τὰ ἰσχυρὰ φάρμακα, τοῖς δὲ ἀσθε-
 νέσι τὰ μαλακὰ ἀνασθεσίτω χρῆ· ταῦτα τε γινώσκαι μὲν ἢ ἀλη-

racum est tum Scybelites atque ab his quod caryinum vo-
 cant; quaecunque vero et dulcia pariter et fulva sunt vina,
 veluti Labrum, imathia sunt, quippe acria sunt omnia talia
 ac supra modum calida; ulcere vero jam ad cicatricem ve-
 niente quae alba plane vina sunt et tenuia, nec multam
 aquam tolerant nec odora sunt, ea dulcibus praeslant.
 Aquae vero usum ad nervum vulneratum semper fugies,
 sicuti etiam relaxans cataplasma. Ad jam dicti vero passilli
 usum prope etiam accedit et medicamentum diacalceicos,
 quo publice utimur; liquari vero etiam hoc debet aestate
 rosaceo, hieme Sabino oleo; descriptum autem est medica-
 mentum hoc a nobis in primo de medicamentorum compo-
 sitione. Polyidae vero passillus, vel trochiscus, vel quo-
 modocumque appellasse libet, omnibus ferme notus est;
 cujus si copia non est, Andronis vel Passionis pro eo est
 sumendus, vel noster, qui etiam omnibus illis est valentior.
 Sane jam dictum est robustis corporibus valentiora medi-
 camenta, imbecillis mitiora esse adhibenda; ista et vera

Ed. Chart. X. [137.]

Ed. Bas. IV. (98.)

Θῆς μέθοδος, ἐπισφραγίζεται δὲ ἡ πείρα. Θεσσαλὸς δὲ ἄμα τοῖς ἑαυτοῦ σοφισταῖς ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου καθήμενος ἐν κριομύξοις ἀνδράσιν, ὡς ὁ Κερκίδας φησὶν, εὐδοκιμήσει, κατασκευάζων τῷ λόγῳ παντὸς ἔλκουσ προσφάτου τὴν αὐτὴν εἶναι θεραπείαν, οὐδεμίαν ἔνδειξιν ἐκ τῆς τοῦ μορίου φύσεως λαμβάνουσαν. εἷς δὲ τις τῶν ὑπὸ τῆς σοφίας αὐτοῦ κεκομισμένων θαυμαστὴν ἐξέυρισκε θεραπείαν τῶν νευροτροῶτων· ἀντίκα γὰρ ὅλα διέκοπτεν ἐξαίφνης αὐτὰ, μηδὲ προειπὼν τι τῷ τρωθέντι· καίτοι κάρταυθα προειδίδου τὴν αἴρεσιν. ἐχορῆν γὰρ ἢ καὶ τοὺς μύας τρωθέντας καὶ τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας καὶ πᾶν ὀτιοῦν ἄλλο διακόπτειν ὅλον, ἢ μηδὲ τὸ νεῦρον. ἢ οὕτως ἂν ὁ φεύγουσι πράττοντες ἀλίσκονται, διάφορον ἐκ τῶν διαφερόντων μορίων ἔνδειξιν θεραπείας λαμβάνοντες. τούτων μὲν οὖν ἀπαλλαγῶμεν ἤδη, τῆς δ' ἐγκαρσίας τρώσεως τῶν νεύρων μνησθῶμεν, ἐφ' οἷς καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ σπασθῆναι μείζων, τῆς μὲν φλεγμονῆς ἐκ τῶν τετρωμένων ἰνῶν εἰς τὰς ἀτμήτους διαδιδόμενης, τοῦ σπασμοῦ δὲ διὰ τὰς ἀτμήτους γιγνομένου. τὰ μὲν δὴ τῆς θεραπείας τοῦ

methodus invenit et experientia confirmat. Thessalus verocum suis una sophilistis in alto throno residens inter muccosos instar arietum viros, ut Cercidas ait, in pretio erit; dum suis rationibus confirmat omnis ulceris recentis eandem esse curationem, neque hanc ullam ex partium natura indicationem sumere. Unus tamen magni in ejus sapientia nominis admirandam vulneratorum nervorum curationem excogitavit; nam protinus eos tolos praecidit ne admonito quidem qui vulneratus fuerat, quanquam in hoc quoque a secta sua descivit. Siquidem par erat vel ut musculos vulneratos et arterias et venas et aliud quidvis totum praecideret vel nec nervum. Alioqui sic quod fugiunt, id facere deprehenduntur, ut diversam pro discrimine partium indicationem accipiant. Verum hos jam mittamus, ac de transverso nervi vulnere agamus, in quo major convulsionis metus impendet, phlegmone scilicet a vulneratis fibris ad non lectas communicata, caeterum convulsione ab ipsis non lectis excitata. Ac quae ad ulceris curationem attinent,

Ed. Chart. X. [137. 138.]

Ed. Bas. IV. (98.)

ἐλκους καὶ τούτοις τὰ αὐτὰ κενοῦν δ' αἵματος ἀφαιδέστερον αὐτῶν καὶ λεπτότερον ἢ κατ' ἐκείνους διαιτᾶν, ἐν ἡσυχίᾳ τε καὶ στρωμνῇ μαλακῇ συνέχειν τὸν ἄνθρωπον [138] ἐλαίῳ θερμῷ δαψιλῶς χρώμενον ἐπὶ μασχαλῶν καὶ τραχήλου καὶ τερόντων καὶ συνδέσμων καὶ κεφαλῆς. εἰ δὲ τῶν ἐν σκέλει νεύρων εἴη τὸ τμηθῆν, ὥσπερ ἐπὶ χειρὸς μασγάλας, οὕτως ἐνθάδε βουβῶνας ἐλαίῳ πολλῷ τέγγειν, ἐπαναβαίνειν δὲ δι' ὅλης τῆς ῥάχεως ἐπὶ τραχήλῳ τε καὶ κεφαλῇ. ἡ δὲ θλάσις ἢ τῶν νεύρων, ὅταν μὲν ἅμα τῷ δέρματι θλασθέντι τε καὶ ἐλκωθέντι γίγνηται, φαρμάκων δεῖται τῶν μὲν τοῦ ξηραίνειν σκοπὸν ἐχόντων κοινόν, συνάγειν δὲ πῶς καὶ σφίγγειν δυνάμενων τὰ διὰ τὴν θλάσιν ἀλλήλων ἀφεσιτώτα μόρια. τὰ δὲ χωρὶς τοῦ θλασθῆναι τὸ δέρμα συνεχέστατα καταπλεῖν ἐλαίῳ θερμῷ διαφορητικῷ, τὴν δ' ὅλην τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ὁμοίαν ποιῆσθαι. ἅπαξ οὖν εἶδον τοῦτο γινόμενον, ἰασάμην τε ταχέως αὐτὸ διὰ τῆς καταπλήσεως. ἅμα μὲντοι τῷ δέρματι πᾶνυ πολλάκις ἐθεασάμην νεῦρα θλασθέντα καὶ διὰ τὸ συνεχὲς τοῦ συμπτώματος οἱ ἀθλήται τῇ πείρᾳ

his quoque sunt eadem; caeterum detrahere largius sanguinem ac tenui magis quam in illis uti victu, tum in quiete omnino, ac lectulo molli hominem continere oportet; tum oleo calenti ubertim in axillis, collo, tendonibus, ligamentis et capite uti. Quod si vulneratus nervus ex iis sit qui in crure habentur, sicuti cum in manu erat, alae, ita in his bubones largo oleo imbuendi, tum per totam spinam ad collum et caput ascendendum. Contusi vero nervi, ubi cum his una cutis quoque contusa exulcerataque est, medicamenta postulant, quae in siccando quidem commune nervi ulcera sanantium consilium servant, caeterum quae partes, quum per contusionem a se dissideant, contrahere constringereque sint apta. Qui vero absque cutis simili affectu sunt contusi, hos oleo calente discutiente saepissime perfundere oportet, ac totius corporis similem curam habere. Semel hoc incidere vidi sanavique, id mature ipsa ex oleo perfusione. Verum una cum cute nervos contusos saepenumero vidi; et propter ejus symptomatis frequentiam athletae ipso

Ed. Clart. X. [138.]

Ed. Bas. IV. (98. 99.)

διδασθέντες ἔχουσι κατάπλασμα τὸ δι' ὄξυμέλιτος καὶ τοῦ τῶν κνάμων ἀλεύρου καὶ ἔστιν ὄντως ἀγαθὸν φάρμακον. εἰ δ' ὀδύνη τις συνείη τῇ θλάσει, πίττης ὑγρᾶς μίγναιεν ἔφοντάς τε καλῶς ἐπιτιθέται θερμόν· ὅταν δὲ ξη(99)ραντικώτερον ἐθέλῃς γίνεσθαι, μίγναιεν ὀρόβων ἀλεύρου. καὶ εἰ μᾶλλον βούλοιο ξηραίνειν, ἴσως τῆς Ἰλλυρίδος ἢ μυρίκης. ἢ δὲ τοῦ παντὸς σώματος ἐπιμέλεια καὶ τούτοις κοινή. διακοπέριτος δὲ ὅλου τοῦ νεύρου κίνδυνος μὲν οὐκέτι οὐδεὶς, ἀνάπηρον δ' ἔσται τὸ μόριον. ἢ δὲ ἴσσις κοινή τοῖς ἄλλοις ἔλκεσιν, ἣν μόνην ἴσασιν οἱ Θεσσάλιοι. περὶ μὲν δὴ τῶν νεύρων ἱκανὰ καὶ ταῦτα· τὰς δὲ ἐπιγινόμενας αὐτοῖς φλεγμονὰς ὅπως γρηῃ θεραπεύειν ἐν τῷ τῶν φλεγμονῶν λόγῳ διαιρησόμεθα.

Κεφ. δ'. Ὁμοιοτάτην δὲ τοῖς τέρουσιν ἔχοντες ἰδέαν οἱ σύνδεσμοι θεραπείας ἰσχυροτάτης ἀνέχονται, διὰ τε τὸ μὴ περαίνειν ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀναισθητοὶ τε εἶναι· τὰ μὲν γὰρ νεῦρα σύμπαιτα τὰ μὲν ἀντίκρυ ἐξ αὐτοῦ πέρυκε

usu edocii habent cataplasma, quod ex oxymelite et fabacea farina conficitur; quod plane salutare medicamentum est. At si dolor una cum contusione vexet, etiam picem liquidam immiscere ac bene coquere, tum calens medicamentum imponere oportet; ubi vero magis siccans efficere voles, ervi farinam misceris. Quod si ut amplius quoque siccet desiderabis, irim Illyricam vel myricam immittes. Totius autem corporis cura his quoque communis est. At si totus praecisus nervus sit, periculum praeterea nullum inflat, sed mutila pars manebit. Curatio vero eius communis est caeteris ulceribus, quamque unam Thessalii norunt. Ergo de nervis haec abunde sint dicta. Phlegmonas vero his supervenientes quomodo curare oporteat, ubi de phlegmonis agemus, docebimus.

Cap. IV. Quum ligamenta simillimam habeant tendonibus speciem, valentissimorum remediorum vim tolerant, quod nec ad cerebrum pertingant et sensus sint expertia; nam nervi omnes alii ex ipso statim cerebro ortum habent,

Ed. Chart. X. [138.]

Ed. Bas. IV. (99.)

τοῦ ἐγκεφάλου, τὰ δὲ διὰ τοῦ ρωτιαίου. καὶ μὲν γὰρ καὶ οἱ τέροντες, ἐπειδὴ σύνδετον αὐτῶν ἐπιδείκνυμεν εἶναι τὴν οὐσίαν ἐκ νεύρου καὶ συνδέσμου, καθ' ὅσον μὲν νεύρου μετέχουσι, κατὰ τοσοῦτον ἔξ ἐγκεφάλου περικέασιν, οὐ μὴν ἥττον γὰρ τῶν νεύρων αὐτῶν ἐπιφέρουσι τοὺς σπασμούς. οἱ σύνδεσμοι δὲ ἔξ ὀστέου περικότες, ὅσοι μὲν στρογγύλοι, νεύροις δοίκασι, πολὺ δὴ τῇ σκληρότητι διαφέρουτες· ἄλλὰ τῶ λευκοί τε εἶναι καὶ ἄραιμοι καὶ ἀκοίλιοι, διαλύεσθαι τε εἰς ἵνας, ἢ ὁμοιότης αὐτῶν ἐστὶ πρὸς τε τὰ νεῦρα καὶ τοὺς τέροντας. ἔνθα μὲν οὖν στρογγύλοι σύνδεσμοι καὶ τέροντές εἰσι, τοῖς ἀπίστοις ἀρατομῆς ὡς νεῦρα φαντάζονται, καὶ μάλιστα ὅταν ἀγνοῶσιν ὅτι καὶ σκληρότεροι πολὺ τῶν νεύρων εἰσίν· ἔνθα δὲ πλατεῖς, ἐνταῦθ' ὅτι μὲν νεύρων διαφέρουσι ἐπίστανται, καίτοι γὰρ οὐδὲ τοῦτο πάντες· οὐ μὴν γιγνώσκουσί γε διακρίνειν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. ἄλλὰ σύ γὰρ τὴν φύσιν ἐκάστου τῶν τριῶν μορίων ἐπιστάμενος, ἔτι τε διάπλασιν καὶ θέσειν ἣν ἔχουσιν ἐν ἅπασι τῶ σώματι καθ' ἕκαστον μέλος, ἐπειδὴν ποτε τύχη κατ' ἐκείνο τραῦμα γενόμενον, ἐτοί-

alii spinali medulla. Tendones quoque, quoniam compositam eorum esse substantiam ex nervo ligamentoque ostendimus, quatenus nervi participes sunt, eatenus ex cerebro oriuntur, caeterum minus saltem quam ipsi nervi convulsionem accerfunt. Ligamenta vero, quum ex osse ortum habeant, quaecunque rotunda sunt, ea nervis allimitia sunt, duritie tamen plurimum disident; verum in eo quod alba sint et exanguia et cavitate carentia et in fibras dividuntur, similitudo illis cum nervis et tendonibus constat. Ergo ubi teretia ligamenta tendonesque visuntur, qui dissectionum sunt ignari nervos eos imaginantur, potissimum qui multo duriora ea nervis esse non intelligunt: at ubi lata sunt, ibi ea a nervis diversa esse intelligunt, quanquam ne id quidem omnia; caeterum ipsa a sese discernere non valent. Verum tu, qui cujusque trium partium naturam perspectam habes, tum vero et conformationem et quam in toto corpore posituram obtinent, in quacunque parte vulnus fieri

Ed. Chart. X. [138. 139.]

Ed. Basf. IV. (99.)

μὴ γινώσκεις εἴτε νεῦρόν ἐστι τὸ τετρωμένον, εἴτε σύνδεσμος, εἴτε τένων. περὶ μὲν δὴ τῆς τῶν νεύρων καὶ τερόντων θεραπείας προείρηται. [139] σύνδεσμος δὲ τρωθεὶς ὁ μὲν ἐξ ὄστου διήκων εἰς ὄστων ἀκινδυνότατός ἐστι, καὶ πάντη ξηραίνων αὐτὸν ὁποίοις βούλοιο φαρμάκοις οὐδὲν βλάβεις τὸν ἄνθρωπον. ὁ δ' εἰς μὴν ἐμφρόμερός ὅσον ἀκινδυνότερός ἐστι τένοντος καὶ νεύρου, τοσοῦτον τῶν ἄλλων συνδέσμων σφαλερώτερός, ἢν μὴ χρηστῶς θεραπεύηται. τούτων οὐδὲν οἰοί τε εἰσι διαπράξασθαι μεθόδῳ τῶν ἰατρῶν ὅσοι μῆτε τὴν ἀπὸ τῶν μορίων ἔνδειξιν εἰς τὰς τῶν ἐλκῶν ἰάσεις χρησίμον εἶναι συγχωροῦσιν, οὐδ' ὅσοι τοῦτο μὲν ὁμολογοῦσιν, ἀγροοῦσι δὲ τὴν ἐκάστου φύσιν, ἥτις, ὡς ἐδείκνυμεν, ἐκ τῆς τῶν στοιχείων γίνεται κράσεως. ἀλλ' οὗτοι μὲν εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τὰ γ' ἐκ τῆς ὀργανικῆς κατασκευῆς τῶν μορίων ἐνδεικτικῶς λαμβανόμενα γινώσκουσι· οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Θεσσαλοῦ καὶ ταῦτ' ἀγροοῦσιν, οἷον αὐτίκα διαιεθέντος ἐπιγαστροῦ μέχρι τοσοῦτου βάρους ὡς προπεσεῖν ἔντερον, ὅπως τε γρὴ καταστεῖλαι τοῦτο· καὶ ἦν

contigerit, statim intelliges nervusne sit vulneratus, an ligamentum tendove. Et de nervi quidem ac tendonis curatione jam dictum nobis est. Ligamentum vero vulneratum, quod ab osse ad os permeat et maxime sine periculo est et omnino ipsum siccans quibuslibet medicamentis, nihil hominem offendet. Quod vero in musculum se inferit, quanto est nervo et tendone minus periculo opportunum, tanto, nisi rite curetur, reliquis ligamentis magis terrere debet. Horum nihil peragi methodo ab iis medicis potest, qui indicationem, quae a partibus sumitur utilem esse ad ulcerum curationem negant, nec ab iis qui id quidem confitentur, sed tamen cuiusque partis naturam ignorant, quae nimirum, sicut ostendimus, ex ipso elementorum constat temperamento. Verum ii quanquam nihil aliud, saltem quae ex organica partium constitutione indicantur, intelligunt. Thessali vero sequaces etiam haec ignorant; veluti statim si divisum abdomen tam alte sit ut intestinum ex eo procidat nec quemadmodum id reponere conveniat, nec si omentum exciderit, ab-

Ed. Chart. X. [139.]

Ed. Bas. IV. (99.)

ἐπίπλους προπέσει, πότερον ἀποκόπτειν, ἢ οὐκ ἀποκόπτειν αὐτὸν χρῆ· καὶ πότερον βρόχω διαλαμβάνειν, ἢ μὴ· καὶ εἰ ῥάπτειν, ἢ μὴ ῥάπτειν τὸ τραῦμα· καὶ ῥάπτορις ὅτι χρῆ τρόπῳ ῥάπτειν, οὐδὲν τούτων ἐπίστανται, οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ἂν ἔγνωμεν, εἰ μὴ δι' ἀνατομῆς ἐμάθομεν ἀπάντων τῶν τῆδε μορίων τὴν φύσιν, ἣν καὶ διελθεῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν οὐ σαφηθείας μόνης ἔνεκα τῶν λεχθησομένων, ἀλλὰ καὶ πίστεως. δέγμα μὲν ἔξωθεν ἀπάντων προβέβληται τελευτῶν εἰς ἡμέρα. μεθ' ὃ κατὰ μὲν τὴν μέσσην χώραν ἀπονευρώσεις μῶν τέτανται διτταὶ δίκην ἡμέρων· ἃς οὐδ' ὅτι δύο εἰσὶν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνατομικῶν ἐπίστανται. καὶ γὰρ καὶ συμπεφύκασιν ἀλλήλαις, ὡς ἔργον εἶναι χωρίσαι, καὶ λεπτότητος εἰς ἄκρον ἤκουσιν. ἐφεξῆς δὲ ταῖσδε δύο μῆες ὄρθιοι σαρκώδεις ἀπὸ τοῦ στήθους ἐπὶ τὰ καλούμενα τῆς ἥβης ὀστέα καθήκουσι. ταῦτα μὲν δὴ σύμπαντα τὰ εἰρημέα συμφύη τ' ἐστὶ καὶ οἱ τὰς καλουμένας γαστρορρηφίας ὅπως χρῆ ποιῆσθαι γράψαντες, ἐπιγαστριον ὀνομάζουσι τὸ συγκείμενον

sciendendumne id sit, an non, nec an vinculo id excipiendum, an secus, nec an suendum vulnus sit, nec ne, nec si suendum sit, qua ratione suendum, quicquam intelligunt, ut quae ne nos quidem intelligeremus, nisi ex dissectionis ratione omnium quae illic continentur partium naturam didicissemus; quam etiam exponere necessum est non claritatis modo gratia eorum quae dicenda sunt, sed etiam probationis. Cutis extrinsecus omnibus antestat, haec vero in membranam finitur. A cute medio circiter loco aponeuroses musculorum geminae tenduntur membranarum ritu. Eas plerique anatomicorum duas esse minime norunt, quum et una sibi cohaereant coalescantque, sic ut labor sit eas separasse et summa propterea sint tenuitate. Post has deinceps habentur duo musculi recti et carnosii, qui a pectore ad ipsa pubis ossa perveniunt. Atque haec quidem memorata omnia et sibi cohaerent coalescuntque, et quod conflatum ex ipsis est, qui quemadmodum vocatas gastrorrhaphias, *id est ventris seu abdominis futuras*, fieri conveniat, prodit-

Ed. Chart. X. [139.]

Ed. Bas. IV. (99.)

ἐξ αὐτῶν. ὅσον δ' ἐξεξῆς τῷδε, καλεῖται μὲν ὑπ' αὐτῶν περιτόναιον, οἰομένων ἐν ἀπλοῦν ἀπύθμετον εἶναι σῶμα· τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, σῆκεται γὰρ ἐκ δυοῖν σωματίων, ἀνάμιον μὲν ἀμφοῖν καὶ περυσῶν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἕτερον αὐτῶν ἀποκείρωσις ἐστὶ μυῶν ἐγκαρσίων, τὸ δ' ἕτερον ὑμῖν ἀκριβῶς λεπτός, οἷον περ τὸ ἀράχιον, ὅπερ δὴ τὸ περιτόναιον ὄντως ἐστὶ. τοιοῦτον μὲν ἐν τοῖς μέσοις ἐαυτοῦ τὸ ἐπιγάστριον· ὅσον δὲ ἀποκείρωσεν ἑκατέρωσε πρὸς τὸ πλάγιον ὡς ἐπὶ τέσσαρας δακτύλους, τοῦτο ἐξεξῆς τῷ δέσματι τοὺς λοξοὺς ἔχει μῦς· προτέρους μὲν τοὺς ἀπὸ τοῦ θώρακος καταγερομέτους, δευτέρους δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν λαγόνων ἀναγερομέτους· εἶτα ἐπὶ τοῦτοις τὸν ἐγκάρσιον, ἐφ' ᾧ τὸ περιτόναιον. ἐκινδυνότερόν τε οὖν ἐστὶ τοῦτο τὸ χωρίον τοῦ μέσου, μηδὲν ἔχει ἀποκείρωσιν· αἱ τε γαστρορρηγίαι κατὰ τὸ μέσον εἰσὶ δυσμετακίνητοι· καὶ γὰρ καὶ προπίπτει τὰ ἕτερα ταῦτα, μάλιστα καὶ δυσκιάδεκτά ἐστιν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ· τὸ γὰρ στήγγον αὐτὰ καὶ προστέλλον οἱ ὀρθιοὶ μῦς ἦσαν οἱ σαρκώδεις, οἷς ἐκ

derunt, abdomen nominarunt. Quod vero hoc deinceps excipit, ab illis quidem vocatur peritonaeum, putantibus videlicet unum et simplex id esse corpus minimeque compositum, sed non ita se res habet, quum id compositum ex duobus corporibus sit, quorum utrumque et exanque et nervosum sit. Verum alterum eorum aponeurosis est musculorum transversorum, alterum membrana praeternis velut aranea, quae utique vere est peritonaeum. Ac tale quidem in medio sui est abdomen, partes vero ejus, quae utrinque latus ad quatuor quasi digitos recedant, haec statim a cute obliquos musculos habent; priores quidem qui a pectore demittuntur, secundos qui ab ilibus ascendunt, deinde post hos transversum *musculum*, sub quo est peritonaeum. Ergo et minus periculi in hoc loco quam in medio est, quum aponeurosin nullam habeat et suturae in medio difficulter administrantur, quippe quum et procident hac parte maxime intestina et aegre hoc in loco contineri queant; qui enim constrinxerant contraxerantque ea, recti

Ed. Chart. X. [159. 140.]

Ed. Bas. IV. (99.)

τοῦ θώρακος ἐπὶ τὰ τῆς ἡβῆς ὁστᾶ καθήκειν ἕκαμειν. ὅταν οὖν τις τούτων τραυθῆ διὰ διπλὴν αἰτίαν, ἀναγκαῖόν ἐστι προπίπτειν ἕτερον, ἐκ μὲν τῶν πλαιγίων μερῶν ὑπὸ τῶν ταύτη μυῶν συμγόμερον, ἐκ δὲ τῶν μέσων οὔτε τὸν μὲν ἐθῶμερον ἔχον, ἐπιτήδειόν τε χώραν εἰς πρόπτωσιν. εἰ δὲ [140] καὶ μείζον εἴη τὸ τραῦμα, πλείω τε προπίπτειν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἕτερον καὶ χαλεπότερον καταστέλλεσθαι. καὶ ἕτερον δ' αὖ τῷ τρόπῳ αἱ βραχεῖαι τρώσεις δυσμεταχείριστοι. ἦν γὰρ μὴ παρεχρήματι τις εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐμβάλλῃ τὸ προπεπτωκός, εἰς ὄγκον αἴρεται πνευματούμερον· ὥστ' οὐκ ἔτι οἷόν τε δι' ὀπῆς στεῆς ἐμβάλλειν αὐτό. βέλτιον οὖν ἐν ταῖς τοιαύταις τρώσεσι τὸ σύμμετρον τραῦμα. ταυτὶ μὲν δὴ προεπίστασθαι χρὴ· ὡς δ' ἂν τις ἄριστα μεταχειρίζοιτο τὰς τοιαύτας τρώσεις, ἐμεῖς σκεπτόμεν. ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀρκεῖ τὸ Θεσσαλίῳ παράγγελμα τὸ κολλᾶν τοῖς ἐναίμοις φαρμάκοις αὐτάς, οὕτως ἠγούμαι πρόδηλον ὑπέρχειν ὡς οὐδένα λαθεῖν τῶν ἐχόντων τοῦν. ἐπεὶ τοίνυν προηγεῖσθαι

illi carnosique musculi erant, quos ex pectore ad pubis ossa demissos diximus. Ergo quoties horum aliquis est vulneratus, duplici de causa procidere intestinum est necessarium, a partibus quidem quae sunt ad latus propterea quod musculis qui illuc sunt constringitur, a mediis vero quod nec musculum eum qui contineret habet etiamnum validum, et quod locus opportune ad procidentiam est comparatus. Quod si majus etiam vulnus fuerit, tum plura necesse est intestina excidere, tum difficiliter denuo immitti. Porro alia ratione parva vulnera tractata sunt difficilia. Nam nisi quod procidit, illico in locum suum reponas, inflatur surgitque in tumorem, quo evenit ut per angustum foramen immitti nequeat. Minus igitur grave in ejusmodi vulnerationibus mediocre foramen est. Atque haec quidem praescisse oportet; proximum est ut quemadmodum quis hoc genus vulnorum commodissime contrectet consideremus. Nam Thessali praeceptum, quo censet enaemis ea medicamentis glutinanda esse, parum satisfacere manifestius puto quam ut quemquam latere qui compos sit mentis possit. Quoniam igitur

Ed. Chart. X. [140.]

Ed. Vaf. IV. (99. 100.)

μὲν χορὴ ἐς τὴν οἰκίαν χώραν ἀποτίθεσθαι τὰ προπεπτωκότα ἔντερα, δεύτερον δὲ ἐπὶ τόδῃ ῥάψαι τὸ ἔλκος, εἰδ' ἑξῆς τρίτον ἐπιθεῖναι τὸ φάρμακον, εἰτ' ἐπ' αὐτὸ τέταρτον ὅπως μὴ συμπάθῃ τι τῶν κυριωτέρων προροεῖσθαι, περὶ τοῦ πρώτου ῥηθέντος ἤδη σκοποῦμεν. οὐσῶν δὲ, ὡς εἴρηται, τριῶν ἐν τοῖς τραύμασι κατὰ μέγεθος διαφορῶν, ἀφ' ἐκάστης αὐτῶν πειρᾶσθαι χορὴ λαβεῖν οἰκίαν ἔνδειξις. ἔστω δὲ πρότερον μικρὸν οὕτως ὡς τὸ προπεσὸν ἔντερον ἐμφυσηθὲν μηκέτι οἷον τε εἶναι καταστέλλειν, ἀρ' οὐκ ἀναγκαῖον ἐνταῦθα δυοῖν θάτερον, ἥτοι τὴν φῦσαν ἐκκενοῦν ἢ τὸ τραῦμα μείζον ἐργάζεσθαι; βέλτιον οὖν οἶμαι τὸ πρότερον, ἔάν περ οἷον τε ἦ τυχεῖν αὐτοῦ. πῶς δ' ἂν τις τύχοι μᾶλλον; εἰ τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ἐκφυσᾶται τὸ ἔντερον ἐκποδῶν (100) ποιησαίμεθα. τίς οὖν ἐστὶν αὕτη; ἢ ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ψύξις; ὥστε καὶ ἡ ἴασις ἐν τῷ θερμοῦναι. σπόγγον οὖν χορὴ μαλακὸν ὕδατι θερμοῦ βροῦξαντας, εἰτ' ἐκπιέσαντας ἐκθερμοῦναι τούτῳ τὸ ἔντερον. εὐτρεπιζέσθω δὲ ἐν τῷ τέως οἶνος ἀυστηρὸς θερμοῦς,

principio id agendum est ut intestina, quae exciderunt, in suum locum recondantur; secundo loco ut ulcus suatur; tertio ut medicamentum imponas; quarto ut ne qua praeflantior pars simul afficiatur prospicias; age jam de primo horum agamus. Quum igitur triplex, ut dictum est, discrimen horum vulnerum in magnitudine sit, propriam a quoque indicationem sumere tentemus. Esto autem principio vulnus adeo parvum ut inflatum jam quod excidit intestinum remittere amplius non sit; numquid igitur hoc loco alterum e duobus est necessum, aut flatum educere, aut vulnus ampliare? Praesliterit autem, ut arbitror, prius si modo id consequi liceat. At non alia potius ratione id consequare, quam si causam unde excitata intestini inflatio est submoveris. Ea igitur quae demum est? Certe ambientis aëris refrigeratio, itaque etiam sanatio ex calefaciendo petetur. Ergo spongia molli et ex calente aqua madenti, ac mox expressa calefacere intestinum conveniet. Praeparetur vero interea vinum auslerum calidum; quippe

Ed. Chart. X. [140.]

Ed. Bas. IV. (100.)

καὶ γὰρ θερμαίνει μᾶλλον ὕδατος καὶ ῥώμην ἐντίθησι τῷ ἐντέρω. εἰ δὲ καὶ τοῦτω χρησαμένων ἐτι διαμένει τὸ ἔντερον ἐμπεφυσημένον, ἐπιπέμνει τοῦ περιτοναίου τοσοῦτον ὅσον δεῖται τὸ προπεπτωκός. ἐπιτήδεια δ' ἐστὶν εἰς τὴν τοιαύτην τομὴν τὰ καλούμενα συριγγότομα. τὰ δ' ἀμφήκη τῶν μαχαιρίων, ἢ κατὰ τὸ πέρας ὄξέα παντὶ τρόπῳ φευκία. σῆμα δ' ἐπιτήδειον τῷ κάμνοντι πρὸς μὲν τοῖς κάτω μέρεσι τῆς τρώσεως γεγενημένης τὸ ἀνάσσοπον, πρὸς δὲ τοῖς ἄνω τὸ κατάσσοπον. εἰς δ' ἐπ' ἀμφοῖν σκοπός, ὡς μὴ βαρύνοιτό τι πρὸς τῶν ἄλλων ἐντέρων, τὸ προπεπτωκός. ὥστε καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦδε κατὰ μὲν τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ τραύματος γεγονότος, ἐπὶ θάτερον ῥέπειν· εἰ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἦ, πρὸς τὴν δεξιὰν ἐπικλίνεσθαι πλευρὰν ὑψηλότερον αἰ ποιοῦντας τὸ τετραμένον μόριον. τοῦτο μέντοι καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ τοῖς μέσοις ἔλκεσι συνοίσει· κοινὸς γὰρ ἀπάντων ὁ σκοπός. αἱ δ' ἀποθέσεις τῶν ἐντέρων εἰς τὴν οἰκίαν χώραν, ὅταν ἐπὶ τοῖς μεγάλοις γίνωνται τραύμασιν,

id magis calefacit quam aqua et robur intestino acquirit. Quod si huic etiam praesidio intestini inflatio non cesserit, incidendum peritonaei tantulum est quantum ei quod excidit reponendo sit satis. Apposita porro ad ejusmodi incisionem sunt ea quae syringotoma vocant. Scalpelli vero quibus acies utrinque habetur aut quibus cuspis acuta est, omnino fugiendi sunt. Figura vero laboranti apposita fuerit, quum in inferiore parte factum vulnus est, si sursum vergat, quum vero in superioribus, si deorsum. Unum autem utrobique cavetur, ne quod exciderit ab aliis quicquam intestinis degravetur. Itaque ex hoc scopo conveniet, ut si in dextris vulnus sit, corpus in contrariam partem inclinetur; sin in sinistris sit, in dextram, sic ut quae vulnerata pars est, semper altiozem locum occupet. Atque hoc tum in magnis, tum etiam in mediocribus vulneribus conducibile fuerit; quippe is omnibus communis scopus est. Caeterum repositio intestinorum in suum locum, ubi ex magno exciderunt vulnere, plane ministrum postulat dextrum.

Ed. Chart. X. [140. 141.]

Ed. Bas. IV. (100.)

ὑπηρετοῦ δέονται δεξιῶν. χρὴ γὰρ αὐτὸν ὄλον ἔξωθεν κα-
 ταλαβόντα τὸ τραῦμα ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶν εἴσω προστέλλειν
 τε καὶ σφίγγειν, ὀλίγον ἐκάστοτε τῷ ἥαπτοντι προγυμνοῦντα
 καὶ μέτροι καὶ τὸ ἥαπν αὐτὸ μετρίως προστέλλειν, ἄχοι
 περ ἂν ὄλον ἀκριβῶς ἥαπῃ. τίς δ' ἂν εἴη τρόπος ἐπιθήδειος
 εἰς τὰ τοιαῦτα τῆς καλουμένης γαστροθήλας ἐφεξῆς λέγω-
 μεν. ἐπειδὴ συμῶσαι χρὴ τῷ περιτοναίῳ τὸ ἐπιγάστριον,
 ἀρκτέον μὲν ἀπὸ τοῦ δέρματος ἔξωθεν εἴσω διαπείροντα
 τὴν βελόνην. ἐπειδὴν δὲ τὸ δέρμα καὶ τὸν μὺν τὸν ὀρθιον
 ὄλον διεξέλθοι, τὸ παρακείμερον ὑπερβαίνοντα περιτόναιον,
 [141] ὠθεῖν αὐτὴν ἔσωθεν ἔξω διὰ τοῦ λοιποῦ ἀντικει-
 μένου περιτοναίου; κἄπειτ' ἐντεῦθεν ἔσωθεν ἔξω διαπεί-
 ρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον. διεξελθούσης δὲ τελέως αὐτῆς,
 ἔξωθεν εἴσω τὸ ἐπιγάστριον τοῦτο διαίρουντας, εἴτα τὸ
 παρακείμερον αὐτῷ περιτόναιον ὑπερβαίνοντα, ἐπὶ τε τὸ
 ἀντικείμερον ἐλθόντας ἔσωθεν ἔξω τοῦτο διακετεῖν, εἶτα δ'
 αὐτῷ καὶ τὸ πλησίον ἐπιγάστριον ἅπαν· εἴτ' αὖθις ἀπὸ
 τούτου πάλιν ἀρξάμενος συνεχῶς αὐτὸ τῷ ἀντικείμενῳ

Debet enim, ubi manibus suis totum vulnus extrinsecus apprehenderit, intro reprimere, tum constringere, ac exiguum semper suenti praenudare; quin etiam id ipsum quod allutum est modice comprimere, quoad totum persuatur. Jam vero quae commoda ratio suendi abdominis in talibus vulneribus sit deinceps doceamus. Quoniam *cuire* coalescereque cum peritoneo oportet abdomen, incipiendum quidem a cute est, atque ab externo introrsus acus injicienda. Ubi vero tum cutem tum rectum musculum totum transierit, praeterito quod ei subest peritoneo, per reliquum peritoneum oppositum eam ab interno extrorsus injicies, atque inde per reliquum abdomen ab interno extra transmittes. Ubi hoc penitus transmisit, rursus ab externo introrsum idem abdomen est perforandum. Mox ubi peritoneum, quod illi quoque subhaeret, praeterieris atque ad contrarium veneris, hoc quoque ab interno extrorsus per-pungendum, unaque cum eo totum ipsi vicinum abdomen. Deinde ab hoc rursus incipiendum atque id cum contrario

Ed. Chart. X. [141.]

Ed. Bas. IV. (100.)

περιτοναίῳ· κἀπειτα διεκβάλλειν διὰ τοῦ πλησίον δέρματος, ἐκείθεν δ' αὖ πάλιν εἴσω διείρειν, συσφύπτιοντας αὐτὸ τῷ ἀπτικαιμένῳ περιτοναίῳ, διεκβάλλοντάς τε διὰ τοῦ πλησίον δέρματος. εἴτ' αὖθις καὶ αὖθις ἐργάζεσθαι ταῦτα, μέχρι περ ἂν ὅλον ὁμοίως ῥάψωμεν τὸ τραῦμα. διάστημα δὲ τῶν ῥαφῶν ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ σφίγγεσθαι τὰ ὑποκείμενα βραχύτατον εἶναι χρεών· ὅσον δ' ἐπὶ τῷ τὸ μεταξὺ τῶν ῥαφῶν δέρμα διαμένειν ἀσύσφληκτον οὐ χρηστὸν τὸ βραχύ. φείγων οὖν ἐκατέρου τὴν ὑπερβολὴν ἀμφοῖν αἰρεῖσθαι τὸ μέτριον. ἤδη δὲ καὶ τοῦτο κοινόν πως ἀπάντων ἐλκῶν, ὡσπέρ γε καὶ αὐτοῦ τοῦ ῥάμματος ἢ σύστασις. τὸ μὲν γὰρ σκληρότερον χρὴ ῥήσσειν τὸ δέρμα, τὸ δὲ μαλακώτερον αὐτὸ θάψει ῥηγγύμενον. οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ἐγγυτάτω τῶν ἄκρων χειλῶν διαπέρειν τὴν βελόνην, τὸ λοιπὸν τοῦ δέρματος ὀλίγιστον ὄν, ἀναγκάζεται καὶ βιάζεται ῥηγγύεσθαι, τὸ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἀποχωρεῖν τοῦδε πολὺν τοῦ δέρματος ἀκόλλητον ἀπολείπει. ταυτὶ μὲν οὖν εἰ καὶ πάντων

peritonaeo confuendum, ac rursus vicina cute transmissa, iterum ab ea parte acus introrsus est injicienda, confluentemque abdomen id cum contrario peritonaeo, etiam inibi vicina cute transmissa. Atque haec iterum iterumque facienda, quoad totum vulnus similiter confuerimus. Intervallum vero quod futuris intervenit, quod ad compescenda pertinet ea quae subsunt, brevissimum esse postulat. Quod vero ad firmitudinem ipsius cutis, quae in intervallis futurarum est necubi rumpatur, brevisitas parum tuta est. Quare utriusque vitato excessu eligenda mediocritas inter utrumque est. Jam hoc quoque omnium ulcerum commune quoddammodo est, fieri etiam ipsius quo suuntur fili consistentia. Nam quod isto durius est cutem rumpat necesse est; quod mollius ipsum prius rumpitur. Aequae vero si proxime summas oras acum transegeris, quod reliquum est cutis, quoniam minimum est, dum violenter adducitur, cogitur perrumpi; si plurimum ab iis recesseris, multum cutis haud glutinatum relinques. Haec tametsi omnium sint ulcerum

Ed. Chart. X. [141.]

Ed. Bas. IV. (100.)

ἐλκῶν ἐστὶ κοινὰ, μάλιστα αὐτὰ φυλακτέον ἐν ταῖς γαστρορροφαίαις. αὐτὰς δὲ τὰς γαστρορροφίας ἦτοι γε ὡς προεῖρηται ποιητέον, ἐστοχασμένου τοῦ συμφύσαι τῷ περιτοναίῳ τὸ ἐπιγάστριον, ἐπειδὴ μόγις αὐτῷ συμφύσεται, τερωῶδες ὑπάρχον, ἢ ὡς ἔνιοι, συνάγοντάς ἀλλήλοις τὰ κατὰ φύσιν οἰκεία, περιτοναίῳ μὲν περιτόναιον, ἐπιγάστριον δ' ἐπιγαστρίῳ. ἔσται δὲ τοῦτο κατὰ τόνδε τὸν τρόπον. ἀπὸ τοῦ πλησίον ἡμῶν ἐπιγαστρίου διεκβάλλειν χρῆ τὴν βελόνην ἔξωθεν εἶσω δι' αὐτοῦ μόνου· κἄπειθ' ὑπερβάντας ἄμφω τὰ χεῖλη τοῦ περιτοναίου, πάλιν ἀντεπιστρέψαι τὴν βελόνην ἔξωθεν εἶσω, δι' ἀμφοτέρων τῶν χειλῶν τοῦ περιτοναίου· κἄπειθ' αὖθις ἀντεπιστρέφοντας ἔσωθεν ἔξω διεκβάλλειν κατὰ τὸ ἀντικείμενον ἐπιγάστριον. οὗτος ὁ τρόπος τοῦ κοινοῦ καὶ προχείρου, καθ' ὃν διὰ τῶν τεττάρων χειλῶν ἐπιβολῇ μιᾶς διεκβάλλουσι τὴν βελόνην, διαφέρει τῷ κατακρύπτειν ὅλον ἀκριβῶς ἔνδον τοῦ ἐπιγαστρίου τὸ περιτόναιον. ἔξῃς δὲ περὶ τῶν φαρμάκων εἴπωμεν. εἴη δ' ἂν δῆπου καὶ ταῦτα τῆς αὐτῆς ὕλης τοῖς ἐναίμοις ὀνομαζο-

communia, maxime tamen fugienda in abdomine suendo sunt. Ipsa vero abdominis futura aut jam dicto modo administrabitur, utique si quis huc studium dirigat, ut peritonaeum abdomini coalescere faciat, vix enim cum eo coalescit utpote nervosum, aut sicut nonnulli faciunt, qui quae cognatae naturae sunt, ea committunt, utique peritoneo peritonaeum, abdomini abdomen. Id fiet ad hunc modum. Oportet a vicino nobis abdomine incipere, atque ab externo introrsum per id tantum acum transmittere; post praeteritis utriusque peritoneae labris, ex adversa parte ab externo introrsus per utrumque ejus labrum acum revocare; deinde rursus hanc revocare atque ab interno extrorsus per adversum abdomen trajicere. Hic modus a publico et ex prompto, quo videlicet uno adactu per quatuor labra acum transmittunt, hoc discriminis habet, quod totum peritonaeum intra abdomen prorsus abscondit. Deinceps vero de medicamentis praecipiamus. Sane haec quoque ejusdem esse materiae debebunt, cujus sunt quae enaema dicuntur; quaeque alia-

Ed. Chart. X. [141. 142.]

Ed. Bas. IV. (100.)

μένοις, ἃ καὶ τοῖς ἄλλοις μέρεσι συμφύειν τὰ τραύματα διὰ τῶν ἔμπροσθεν ὑπομηγμάτων ἀπεδείξαμεν. ἡ δ' ἔξωθεν ἐπίδεσις ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἐπὶ τούτων ἀναγκαία. τὸ δὲ δὴ τέταρτον ἔτι τῆς θεραπείας μέρος οὐ σμικρῶ τιμὴ τῶν ἄλλων ἀποκεχώρηκεν· ἐλαίῳ γὰρ χορῆ θερμῶ συμμέτρως ἔριον ἀπαλὸν δένοντας ὄλον ἐν κύκλῳ περιλαμβάνειν τὸ μεταξύ βουβῶνων τε καὶ μασχαλῶν. ἄμεινον δὲ καὶ διὰ κλυστήρος ἐπιέναι τοῖς ἐντέροις ἕτερον τοιοῦτον. εἰ δέ τι καὶ αὐτῶν τῶν ἐντέρων τραυθεῖη, τὰ μὲν ἔξωθεν, ὡς εἴρηται, πάντα πράττειν ὡσαύτως, τὸ δὲ ἐπιέμενον οἶνος αὐστηρὸς μέλας χλιαρὸς ἔστω καὶ μᾶλλον εἰ διατραυθεῖη σύμπαν εἰς τὸν εἶσω πόρον. εὐίατα μὲν οὖν τὰ παχέα [142] τῶν ἐντέρων, δυσιατότερα δὲ τὰ λεπτά. παντάπασι δὲ ἀνίατος ἡ νῆστις διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀγγείων καὶ τὸ λεπτόν καὶ νευρῶδες τοῦ γιτῶνος· ἀλλὰ καὶ τὴν χολὴν ἀκραίην πᾶσαν ἐκδέχεται τὸ ἐντερον τοῦτο, καὶ πάντων ἔστιν ἐγγυιάτω τοῦ ἥπατος. γαστρὸς δὲ τὰ μὲν κάτω τὰ σαρκώδη

rum quoque partium unire vulnera in superioribus commentariis ostendimus. Deligatio vero extrinsecus vel prae-cipue in his necessaria est. Quarta vero curationis in his pars non paulo ab aliis dissidet; siquidem quod inter bubones et axillas est, id totum molli lana ex oleo mediocriter calido imbuta circumdare oportet. Satius item fuerit et si per clysterem intestinis aliud simile infundas. Quod siquid ipsorum intestinorum sit vulneratum, quae extrinsecus fieri debent, omnia similiter, ut diximus, sunt peragenda. Caeterum quod injicitur, vinum nigrum, austerum et tepens erit, eoque magis, si totum perforatum usque ad internum meatum sit. Ac crassa quidem intestina facilia sanata sunt, e contrario difficiliora quae tenuia sunt. Jejunum autem omnino incurabile est, tum propter magnitudinem multitudinemque vasorum, tum quod tunica ejus praetenuis nervosaque sit; adde quod tum bilem sinceram hoc intestinum recipit universam, tum quod omnium jecinori maxime est vicium. Ventriculi vero quae carnosae partes infernae sunt,

Ed. Chart. X. [142.]

Ed. Bas. IV. (100.)

θεραπεύειν τολμῶν· ἐγγωρεῖ γὰρ καὶ τυχεῖν, οὐ μόνον ὅτι παχύτερα ταῦτ' ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰωμένοις φαρμάκοις εἰπειῆς ἢ ἔδρα κατὰ τήνδε τὴν χώραν αὐτῆς· τὰ δ' ἐν τῷ στομάτι καὶ τῷ στομάχῳ τῇ παρόδῳ μόνῃ φαίνει τῶν πεπορθότων· τοῖς δὲ ἐν τῷ στόματι καὶ τὸ περιττὸν τῆς αἰσθήσεως ἐναντιοῦται πρὸς τὰς ἰάσεις. ὅπως δ' ἐπιχειρεῖ γαστέρα τετρωμένην ὁ Ἴπποκράτης ἰᾶσθαι, σὺν καὶ τοῖς ἄλλοις ὀλεθροῖσι τρώμασι, παρ' ἐκείνου μαρθάνειν ἄμεινον. ἐγὼ γὰρ οὐχ ὑπὲρ τοῦ μηδένα τοῖς Ἴπποκράτους συγγραμμάσιν ὀμιλεῖν ἐπὶ τήνδε τὴν πραγματείαν ἤζον, ἀλλ' ὅτι μοι δοκεῖ πρῶτος μὲν ἐκείνος ὁδῶ χρήσασθαι προσηκούσῃ, μὴ μέντοι γε ἅπαντα συμπληρῶσαι· καὶ γὰρ ἀδιόριστά τινα τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων ἐστὶν εὔρειν καὶ ἔλλιπῆ καὶ ἄσαφῆ· διὰ τοῦτο γοῦν ἐγὼ προὔθυμήθην ἅπαντά τε σαφῶς διελθεῖν, ἐξεργάσεσθαι τε τὰ χωρὶς διορισμῶν εἰρημένα καὶ προσθεῖναι τὰ λείποντα. προγραμμασάμενος οὖν τις ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐπὶ τὴν τῶν Ἴπποκράτους συγγραμμάτων ἀνάγνωσιν ἴτω· καὶ τότε τὸ περὶ τῶν ἐλκῶν βιβλίον ἀναγνώτω τοῦ ἀνδρός

curare cum fiducia tentabis; nam fieri potest etiam ut bene cedat, non solum quod hae crassiores sint, sed etiam quod sanantia medicamenta facile hoc loco ipsius subsistant; at in ore ejus ac gula solo transitu tangunt partes affectas, quae vero in ora ejus sunt, iis sensus quoque acumen sanationi obstat. Verum quam ratione ventriculi vulnerati aliorumque exitialium vulnerum Hippocrates sanationem molia-tur, ab ipso discere est fatius. Ego namque non eo consilio, ut nemo Hippocratis libros legat, ad hoc opus scribendum accessi, verum quoniam is mihi primus idonea usus esse via videtur, nec tamen eam totam complevisse, quum quaedam minime limitata, quaedam imperfecta obscuraque ab eo prodita invenire liceat; idcirco ipse tum omnia ea lucide explicare, tum quae parum discreta sunt distinguere, tum quae deficiunt supplere studui. Ubi igitur aliquis se in his nostris primitus exercuerit, tunc se ad libros Hippocratis legendos conferat, ac tum ejus de ulceribus viri librum le-

Ed. Chart. X. [142.]

Ed. Bas. IV. (100. 101.)

τό τε περὶ τῶν ὀλεθρίων τραυμάτων. ἔξει δὲ εἰς αὐτὰ μεγίστας ἀφορμὰς ἐκ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων· ἔτι τε γινώσκεται βεβαίως ὅτι μήτε τις τῶν ἀπὸ τῆς ὀνόματι μὲν σεμνῶ κεκοσμηκίας (101) ἑαυτὴν αἰρέσειως τῆς μεθοδικῆς, ἔργῳ δὲ ἀμεθοδωτάτης ὀρθῶς ἔλκος ἰᾶσθαι δυνατός ἐστι, μήτε τῶν ἄλλων λογικῶν, ὅσοι χωρὶς τοῦ γινῶναι τὰ τῶν ὁμοιομερῶν στοιχεῖα μεταχειρίζεσθαι τὴν τέχνην δικαιοῦσιν. ἀπορήσουσι γὰρ καὶ οὗτοι λογικῆς θεραπείας ἐπὶ τῶν ἀπλῶν τοῦ ζώου μορίων, ἀπὸ τῶν ὀργανικῶν μόνων ἐνδείξεις λαμβάνοντες. ὀλίγον οὖν ἔτι πρὸς τοὺς μεθοδικούς εἰπόντες ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα τραυμάτων ἐφ' ἑτερόν τι μεταβησόμεθα. τραυθέντος τοῦ περιτοναίου προπίπτει πολλάκις ἐπίπλους, οὗτ' εἰ κύριον ὑπάρχει μόριον, οὗτ' εἰ μὴ κύριον, οὗτ' ἐξ ὄντινων σύγκειται γινωσκόμενον αὐτοῖς, οὗθ' ἤντινα ἔχων ἐτέργειαν ἢ χρεῖαν. ἐὰν οὖν πελιδνὸν καὶ μέλαν γένηται τὸ προπεσὸν αὐτοῦ μέρος, ὅ τι ποτὲ πράξουσιν ἐπ' αὐτοῦ καλὸν ἀκοῦσαι· πότερον ἀποτεμοῦσιν, ἢ καταθήσουσιν ἔσω τοῦ περιτοναίου; πάντως μὲν γὰρ ἦτοι γ' ἐκ πείρας ἢ γινῶσις ἢ

gat, tum quae de vulneribus exitiosis scripsit. Porro simul maximum adjuvmentum ex his nostris libris habebitur, simul certo intelliget neminem methodicae sectae, quae nomine specioso venditat, re autem maxime est a methodo aliena, commode ulcus sanare posse; sed nec reliquorum rationalium quempiam, quicumque parum cognitis similarium partium elementis artem aggredi censent; quippe nesciunt hi quoque rationalem simplicium animalis partium curationem, ut qui ab organicis tantum indicationes sumant. Caeterum paucis etiamnum contra methodicos additis de istis quae in ventriculo accidunt vulneribus alio stilum conferemus. Vulnerato peritoneo excidit plerumque omentum, quod primariae pars sit, an non primaria, vel ex quibus condatur vel quam habeat actionem usumve, hi compertum non habent. Itaque si jam livet aut nigricat, portio ea quae excidit, ibi quid faciant, audire est operae pretium; utrumne praecident an intra peritoneum remittent? Omnino enim vel ab ipsa experientia *quid agendum sit* intelligent,

Ed. Chart. X. [142. 143.]

Ed. Bas. IV. (101.)

ἐξ αὐτῆς τοῦ μορίου τῆς φύσεως ἢ ἔνδειξις αὐτοῖς ἔσται. καί-
 τοι φεύγουσί γ' ἑκατέρας· τὴν μὲν ἐκ τῆς πείρας γινώσκοντες
 ἀνατεινόμενοι τὸ σμικρὸν δὴ τοῦτο τῆς αἰρέσεως αὐτῶν ὄνομα,
 τὴν μέθοδον· τὴν δ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ μορίου, διότι μήτε
 τὴν οὐσίαν αὐτοῦ γινώσκουσι, μήτε τὴν ἐνέργειαν ἢ τὴν
 χρείαν, ἀποστάντες ὡς ἀχρήστου τῆς ἀνατομῆς. ὥστε οὐκ
 ἴσασιν εἴτε τῶν ἀναγκαίων ἔστιν εἰς τὸ ζῆν εἴτε τῶν οὐκ
 ἀναγκαίων μὲν, οὐ μὴν ἀκέρων γε παντάπασιν· ἀλλ' οὐδ'
 εἰ συμπάσχειν αὐτῷ τι μέλαι μέλος κύριον, ἢ μὴ συμπάσχειν·
 οὐδ' εἰ τῶν ἀγγείων κατ' αὐτὸ δύναται τι δι' αἰμορροαγίας
 ἀποκτεῖναι τὸν ἄνθρωπον· οὐδ' εἰ μετὰ τὴν ἀποτομὴν τοῦ
 μελανθέρτος, εἰ βρόχῳ διαληφθεὶς τὸ ὑγιές, ὑπὲρ τοῦ μηδεμίαν
 αἰμορροαγίαν γενέσθαι, τοῦτ' αὐτῷ κίνδυνον οἶσει τίνα· καὶ
 γὰρ τοι νεφρώδης φαίνεται κατὰ γε τὴν πρόχειρον φαντασίαν.
 [143] ὥστε εἰ μὴ τις ἀκριβῶς εἰδείη τὴν φύσιν αὐτοῦ, μὴ
 ποτ' ἂν θαυμάσει βρόχῳ χολήσασθαι, φόβῳ σπασμοῦ. τούτων
 οὐδὲν οἱ θαυμασιώτατοι γινώσκοντες μεθοδικοί, τί ποτε

vel ab ipsa partis natura indicationem fument. Atqui refu-
 giunt haec utraque, eam quidem quam experientia suppeditat
 cognitionem, dum venerandum hoc sectae suae nomen,
 methodum, extollunt, eam quae ex partis natura suggeritur,
 quod nec substantiam ejus norunt nec actionem nec usum,
 dum a dissectione ceu inutili abhorrent. Itaque nesciunt,
 sitne ex iis quae necessariae ad vitam sint, an quae necessa-
 riae quidem non sint, non tamen omnino infimae notae, sed
 nec an ei pars aliqua princeps condolitura sit, an minime
 per sympathiam aegrotatura, nec an vasorum quae in eo
 continentur, aliquod possit per sanguinis profusionem homi-
 nem interimere; nec si quis post nigrum ejus abscissum quod
 integrum est vinculo complectatur quo sanguinis proflu-
 vium declinet, an id ipsum periculo ulli sit futurum; nam
 levi saltem intuitu omentum nervosum videtur, proinde,
 nisi quis exacte naturam ejus habeat compertam, nunquam
 audebit vinculo uti convulsionis metu. Horum quum nihil
 mirifici isti methodici intelligant, ubi nigrum redditum omen-

Ed. Chart. X. [145.]

Ed. Bas. IV. (101.)

πράξονται επίπλου μελανθέντος οὐκ ἔχουσι φάναι. ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς γε παραπλησίως ἐκείνοις ἄπρακτοι καθιδόμεθα· γινώσκοντες δὲ τὴν μὲν χρείαν αὐτοῦ μικρὸν τι τῷ ζῳῷ συντελοῦσαν, τὴν δὲ οὐσίαν ἐξ ὑμέτερος τε λεπτοῦ καὶ ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν συγκειμένην, ἰδόντες δὲ καὶ τούτων τὰς ἀρχὰς ἀπὸ μεγίστων οὐσας ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν, αἰμορραγίαν μὲν εὐλαβησόμεθα, συμπάθειαν δὲ νεύρων οὐ φοβηθησόμεθα· καὶ διὰ τοῦτο βρόχῳ τε διαληφόμεθα τὸ πρὸ τοῦ μελανθέντος ἀποτεμοῦμέν τε τὸ μετὰ τὸν βρόχον ἐν τῷ κάτω πέρατι τῆς προειρημένης γαστρορραφίας, ἐκκρεμῆς τοῦ βρόχου τὰς ἀρχὰς ποιησάμενοι, πρὸς τὸ κομίσασθαι ῥαδίως αὐτὰς, ὅταν ἀποπτυσθῶσιν ἐκπύησαντος τοῦ τραύματος.

Κεφ. ε'. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων μορίων τοῦ σώματος ἀντάρκως εἴρηται, περὶ δὲ τῶν ὀστέων ὑπόλοιπον ἂν εἴη λέγειν. ἐγγίνεται γὰρ δὴ καὶ τούτοις τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ νόσημα, τὸ καλούμενον ἐφ' ἡμῶν ἐνώσειός τε καὶ συνεχίας λύσις. ὄνομα δὲ ἴδιον αὐτῷ κεῖται κατὰ ταῦτα τὰ μόρια κάταγμα, σχεδὸν πᾶσιν ἀνθρώποις ὅσοι γε τὴν

tum est, sane dicere quid agendum sit non possunt. At nos non illis similiter inutiles sedebimus, qui quum usum ejus pauculum quid animali conferentem substantiamque ejus ex membrana tenui ac arteriis venisque compositam sciamus, horum tamen initia ex maximis orta tum arteriis tum venis intelligamus, sanguinis quidem profusionem cavebimus, sympathiam vero nervorum non timebimus; proinde id quod supra nigricans positum est, vinculo excipiemus, quod post vinculum est amputabimus, atque ut in imo sine jam comprehensae ventris suturae vinculi fines pendeant, curabimus, quo nimirum facile eas, quum ex vulnere suppurante ejiciantur, recipiamus.

Cap. V. Ac de reliquis quidem corporis partibus dictum abunde sit, nunc de ossibus agendum superest; quandoquidem his quoque de quo nunc agitur, morbus accidit quem unionis sive continuitatis solutionem appellamus. Huic cum in hanc inciderit partem, proprium nomen inditum est *catagma fractura*, omnibus fere hominibus qui

Ed. Chart. X. [143.]

Ed. Bas. IV. (101.)

Ἑλλάδα γλωσσαν ἐπίστανται σύνηθες· ἀπαγμα δὲ τῶν
 ἰατρῶν ἴδιον ὄνομά ἐστι τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις ἄηθες·
 εἰώθασι δὲ οὕτω προσαγορεύειν, ὅταν ἀποκαυλισθῇ τι πέρας
 ὅσπου καθ' ὃ διαρροῦται μάλιστα. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν
 καταγμάτων ὅσα τελέως διέστησε τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος
 ὅσπου, καυληθὸν γεγονέναι φασίν. εὐδήλον δὲ ὡς ἐγκάρσιος
 ἢ τοιαύτη διαίρεσις, ὥσπερ ἑτέρα κατὰ τὸ μῆκος μᾶλλον
 ἐστίν, οὐ διακόπτουσα παντάπασιν ἀπ' ἀλλήλων τὰ μόρια
 τῶν οὕτω παθόντων, ἀλλ' οἷον σχίζουσα κατ' εὐθυωρίαν,
 ἣν ὀνομάζειν αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ σχιδακηδόν· ἐνιοὶ δὲ τῶν
 νεωτέρων ἰατρῶν ἄχρι τοσούτου φιλοτιμοῦνται πάσας τῶν
 καταγμάτων τὰς διαφορὰς ἰδίους ὀνόμασι ἐρμηνεύειν, ὥστε
 καὶ ῥαφανηδόν τι καὶ ἀλφιτηδόν γίνεσθαι φασίν, οὐκ ἀρκού-
 μενοι τῷ λόγῳ δηλῶσαι τὸ πολυειδῶς συντετριμμένον ὅσπου.
 οὐ μὴν Ἱπποκράτης γε τοιοῦτος, ἀλλ' ὡς ἐνὶ μάλιστα τοῖς
 συνηθεστάτοις ὀνόμασι χρώμενος, ἐρμηνεύειν οὐκ ὀνεῖ λόγῳ
 καὶ ταύτας τῶν καταγμάτων τὰς διαφορὰς καὶ τούτων οὐδὲν

graece loqui norunt tritum; apagma vero *abductio* medico-
 rum appellatio propria est, plerisque hominibus inusitatum,
 solent autem ita nominare, quoties ossis finis qua parte ma-
 xime cum alio articulate committitur abruptus est. Sed et e
 fracturis ipsis quaecunque fracti ossis partes jam profus
 separarunt, eas cauledon *in sarcti caulis modum* factas
 dicunt. Patet vero ejusmodi divisionem per transversum
 esse factam, veluti alteram per longitudinem magis esse, in
 qua fane non omnino separantur a se partes sic affecti ossis,
 sed veluti per rectitudinem finduntur, quod genus schidac-
 don, *id est affulatum*, fieri dicere solent. Quidam ex medicis
 junioribus adeo ambitiose omnes fracturarum differentias pro-
 priis interpretantur nominibus, ut etiam aliquam raphane-
 don, *id est raphani speciem*, vel alphitedon, *id est in polentiae
 modum*, fieri dicant, non contenti oratione quod varie sit
 fractum explicasse. At non Hippocrates hujus fuit senten-
 tiae, sed quoad fieri licuit, usitatissimis utens nominibus
 oratione interpretari non est gravatus non has modo fra-

Ed. Chart. X. [143. 144.]

Ed. Bas. IV. (101.)

ἦντιον ὅσα κατὰ τὰ τῆς κεφαλῆς ὄσῳ γίνονται. καὶ ἔπερ
 οὕτως αὐτῷ περὶ πάντων τῶν παθῶν ὁ λόγος ἐξεύραστο,
 σύντομος ἂν ἡμῖν ἢ προκειμένη πραγματεία ἐγγένητο. νυνὶ
 δ' ἐπειδὴ τῶν πλείστων ἐπιδείξας τὴν ὁδὸν οἷαν δεῖ ποιεῖσθαι,
 τὰ κατὰ μέρος ἀνεύραστα παρέλιπον, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν
 ἐκείνοις χρυρίζειν· οὐ μὴν οὐδὲ ταῦθ' ὑπερβῆναι δίκαιον,
 ἀλλ' ὅσα μὲν εἴρηται τελέως Ἰπποκράτει διὰ κεφαλαίων
 ὑπομνήσαι, προσθεῖναι δ' ἐπίοις ἀπόδειξιν ἄνευ πίστεως ὑπ'
 αὐτοῦ ῥηθεῖσι· καὶ τι καὶ διορίσασθαι τῶν ἀδιορίστων,
 καὶ τάξαι τῶν ἀτάκτων, καὶ σαφέστερον ἐρμηνεῦσαι τι τῶν
 ἀσαφεστέρων ὑπ' ἐκείνου [144] γραφέντων. ἀλλ' εἰ μὲν τὰς
 ῥήσεις αὐτοῦ ἐφ' ἐκάστου παραγράφοιμι, μῆκος ὑπομνημά-
 των ἐξηγητικῶν ὁ λόγος ἔξει· καὶ τις ἴσως ἡμῖν ἐγκαλέσει
 μακρολογίαν εὐλόγως τῶν οὐκ εὐλόγως ἤδη μεμνημένων
 ἐπὶ τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ γράμματι· κατ' ἐκείνα μὲν γὰρ
 ἀναγκαῖον ἐγένετό μοι πολλὰς ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἐλκῶν βιβλίου
 ῥήσεις Ἰπποκράτους παραθεμένῳ δεικνύναι τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς

cturarum differentias, verum etiam earum quae in capitis
 ossibus eveniunt. Ac si ad eum modum de omni affectione
 egisset, profecto concisa mihi proposita tractatio fuisset;
 nunc quum plurimorum viam qua sit insidendum indicarit,
 sed quae particulatim sunt agenda, inchoata indefinitaque
 reliquerit, necessum est in illis immoremur, nec tamen in
 ipsis plus iusto, sed quae tradita ab Hippocrate perfecte sunt,
 ea summam commemoremus; quibusdam etiam demon-
 strationem adjiciamus, quae ab eo citra probationem enun-
 ciata sunt, eorum praeterea quae parum sunt definita quae-
 dam definiamus, et quae inordinata sunt ea in ordinem dis-
 ponamus; postremo ex iis quae ille parum lucida reliquit,
 quibusdam lucem addamus. Verum si in singulis verba ejus
 adscripsero, expositorii commentarii longitudinem sermo
 noster habebit, nec deerit fortassis aliquis qui immodicam
 longitudinem nostram merito accusabit, qui de hac in tertio
 et quarto volumine parum merito est quaestus; in iis enim
 recessit mihi multa Hippocratis ex eo libro qui de ulce-
 ribus inscribitur, loca apponere, quibus reliquis medicis

Ed. Chart. X. [144.]

Ed. Bas. IV. (101.)

ἅπασιν ὁποῖόν τι τὸ κατὰ μέθοδον ἐλκῶν ἐστὶν ἰάσεις γρα-
φειν. ἐν δὲ τῷ περὶ τῶν καταγμάτων τίς οὕτως ἐμπληκτος
ὁ; οὐκ ἐπαιεῖ τὴν διδασκαλίαν ὡς σαφῆ τε ἅμα καὶ τελειώ-
τατα πᾶσαν ἐξεργασμένην; εἰ δὲ καὶ φαίη τις εἷς ἢ δύο,
μὴ θαναμάζειν τὸ γράμμα, πρὸς τοὺς τοιούτους μάλιστα μὲν
ἐν καιρῷ τὸ τοῦ ποιητοῦ λεχθεῖη, Τούσδε δ' ἕα φθινύθειν
ἕνα καὶ δύο. τίς οὖν ἐστὶν ἡ τῆς καταγμάτων ἰάσεως ἀληθής
τε καὶ ὄντως μέθοδος, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως
ἐνδεικτικῶς λαμβανομένη, λέγειν ἂν εἴη καιρὸς ἀρχὴν τῶν
λόγων τήνδε θεμέτους. ἐπειδὴ λέλυται τῆς συνεχείας τὰ τοῦ
καταγότος ὄστου μόρια, σκοπὸς μὲν τῆς θεραπείας αὐτοῦ,
ὁ γοῦν πρῶτος, ἡ ἔκθεσις· εἰ δ' οὗτος ἀδύνατος φαίνοιτο, διὰ
τὴν τῶν πεποιθότων μορίων ξηρότητα, δεύτερος ἄλλος ὁ
τῆς δι' ἐτέρου κολλήσεως ἀπόκειται σκοπός· ὁς εἰ μὴδ'
αὐτὸς εὐρίσκειτο δυνατός, ἀνίατον ἐροῦμεν εἶναι τὸ πά-
θος. ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατόν ἐστι συμφῆναι τὸ οὕτως
σκληρὸν ὄστον, οἷον ἐπὶ νεαρῶν τ' ἐστὶ καὶ μειρα-
κίων καὶ ἀνδρῶν καὶ πολὺν δὴ μᾶλλον ἐπὶ γερόντων, εὐ-

ostenderem, cujusmodi res sit methodo quadam ulcerum
curationem conscribere. In libro autem de fracturis quis
adeo est stupidus ut doctrinam ejus omnem ceu lucidam
planeque absolutissimam non suspiciat? Quod si quis etiam
unus alterve dicat parum se id opus mirari, his oportunissi-
me respondeatur illud poetæ: *hos unum atque alterum
permittite tabescere*, Quænam igitur sit fracturæ curandæ
vera methodus, quamque ipsa rei natura præscribat, jam
tempestivum dicere videtur, atque hinc sumpto initio. Quo-
niam fracti ossis soluta partium continuitas est, scopus certe
curationis ipsis saltem primus unitio est; quod si is per affe-
ctarum partium siccitatem perfici posse non videatur, restat
alter scopus, qui est, ut alterius cujusdam interventu gluti-
netur; qui si nec ipse comparabilis advertitur, insanabilem
esse affectionem dixeris. Quod igitur coalescere nequeat
tam durum os quam id quod in juvenibus et adolescentibus
et in viris multoque magis in senibus cernitur, id profecto
vel cuivis patere potest. Potest certe illud tantum unitio-

Ed. Chart. X. [144.]

Ed. Bas. IV. (101. 102.)

δηλον δήπου παντί. μόνον δ' ἐγχωρεῖ μαλακὸν ἱκανῶς ὄστουν, οἷον ἐπὶ τῶν παιδίων ἐστὶ, δέξασθαι σύμφυσιν. ὅτι δὲ καὶ δι' ἐτέρας οὐσίας οἷον διὰ κόλλης ἐγχωρεῖ κολληθῆναι τε καὶ δεθῆναι πρὸς ἄλληλα τὰ διεστῶτα μορία τοῦ κατεαγότος, ἐνθένδε μάλιστα ἂν τις ἐλπείσειεν. ἕκαστον τῶν τοῦ ζῶου μορίων τὴν ἰδίαν τροφήν ὁμοίαν ἔχειν ἑαυτῷ δέδεικται. εἶπερ οὖν ἀληθὲς τοῦτο, καὶ ἡ τῶν ὀστέων οἰκεία τροφή παχυτάτη καὶ γεωδεστάτη τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐστὶ τῶν καθ' ὅλον τὸ ζῶον. οὐκ οὖν ἀδύνατον ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς οἰκείας τροφῆς περιττόν τι, (102) τοῖς τοῦ κατάγματος ἐπιπηγνύμενον χεῖλεσι, δι' ἑαυτοῦ μέσου κἀκεῖνα κολλῆσαι. καὶ δὴ καὶ φαίνεται γιγνόμενον οὕτως· καὶ μαρτυρεῖ τῇ λογικῇ τοῦ πράγματος ἐλπίδι καὶ ἡ πείρα. σκεπτέον οὖν ἐφεξῆς, ὅτι μάλιστα ἂν τις τρόπῳ τουτὶ τὸ σῶμα τὸ τοῖς κατάγμασιν ἐπιρραφόμενον, ὅσον τε καὶ οἷον χορὴ γενήσκειν. ὅτι μὲν γὰρ οὐθ' ὀπόσον ἔτυχεν οὐθ' ὀποῖον, ἀλλὰ συμμετρίας τιδὸς εἰς ἄμφω δεόμενον, ἄντικρυς δηλον. ἥτις δὲ ἡ συμμετρία, κατὰ τε τὸ ποιὸν αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ ποσὸν ἔτυχεν

nem recipere quod abunde molle est, cujusmodi conspicitur in puerulis. Quod autem alia quapiam interveniente substantia, ceu glutino quodam agglutinari colligarique secum separatae fracti ossis particulae queant, hinc maxime speret quispiam. Monstratum est omnem animalis partem propriam ac simile sibi trahere alimentum. Id si verum est, ossium certe idoneum nutrimentum et crassissimum et maxime terreum quam aliud quodvis nutrimentum in toto animali fuerit. Non est igitur quod fieri non possit, quod ex hoc ipso proprio alimento redundat, et in labris fracturae concresecit, suo ipsius interventu illa quoque conglutinet. Quin etiam ita evenire conspicitur subscribitque spei, quam ratio suppeditat, etiam experientia ipsa. Itaque considerandum deinceps est quam potissimum ratione corpus hoc quod fracturis innascitur, quantum qualeque sit provenire possit. Nam quod nec quantum libet nec qualecunque, sed quod mediocritatem in utroque servet, requirimus, id plane est evidens. Porro hujus symmetriae tum quali-

Ed. Chart. X. [144. 145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

εὐρόντας, ἐφεξῆς χρὴ ζητῆσαι τὸν τρόπον ᾧ μάλιστα ἂν τις ἐκατέρου τυγχάνῃ. ζητῆσαι δὲ οὐδὲν ἤττον ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ταῦτ' ἐργάζεσθαι χρὴ· πότερον εὐθέως ἅμα τῷ γενέσθαι τὸ κάταγμα, καθάπερ ἐπὶ τῶν τραυμάτων αὐτίκα τὴν σύμφυσιν ἐποιοῦμεν, ἢ μοχθηρὸς μὲν ὁ τοιοῦτος καιρὸς, ἕτερον δὲ τινα βελτίω χρὴ ζητεῖν. εὐροῖμεν δ' ἂν καὶ αὐτὸ τοῦτο πρὸς τῆς τοῦ πράγματος φύσεως, ὥσπερ καὶ τὰλλα πάντα, διδασκόμενοι. τίς οὖν ἢ τοῦ πράγματος φύσις; ὁστοῦν κατεαγὸς ἅμα τιρὶ τῶν εἰρημέρων ὀλίγον ἔμπροσθεν διαφορῶν. ἴδωμεν οὖν εἴ τι παρ' ἐκάστης τῶν διαφορῶν εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ λαβεῖν ἐστιν, ἀπὸ τῆς καυληδὸν ὀνομαζομένης ἀρξάμενοι. παραλλάττει δ' ἐπὶ ταύτης ἀλλήλων τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὡς μὴ κῆσθαι κατ' εὐθύ. δῆλον οὖν ὅτι κατ' εὐθὺν χρὴ πρότερον αὐτὰ ποιήσαντα τῶν ἐφεξῆς τι πράττειν. [145] ἔξει δὲ δήπου τὴν τοιαύτην θέσιν, ἐὰν ἐπὶ τὰναντία παράγῃται τὰ ἔξεστώτα παραδείγματι χρωμένοις τῷ ὑγιᾶ· παρ' ἐκείνου γὰρ ἀκριβῆς ἢ ἐνδειξίς ἐστι τῆς μεταθέσεως αὐτῶν. ἐγγωρεῖ γέ τοι καὶ πρόσω τοῦ

tate tum quantitate inventa deinceps est, ut qua maxime quis utrumque assequatur, rationem ipsam quaerat. Sed nec tempus quo effici conveniat, minus necessarium quaesitu est, utrumne statim a fractura facta, velut statim in vulneribus moliebamur unionem, ad id commodum tempus non est, sed aptius aliud requirendum. Sane invenias hoc quoque ficuli et reliqua omnia ex ipsa rei natura edoctus. Quacnam igitur est ipsius rei natura? Os fractum aliqua paulo ante comprehensarum differentiarum. Igitur videamus, numquid a singulis differentiis aliquid desumi ad ejus curationem possit, a cauliformi dicta orsi. Dissident sic a se in hac fracti ossis partes, ut e directo non jaceant. Quare patet primum id esse agendum ut in directum agantur, tum eorum quae deinceps sunt aliquid geratur. Sane cum situm habuerint, si quis ea quae sic dissident, integrae partis exemplo usus in contrarium adducat, a qua nimirum certissima indicatio transpositionis eorum erit. Fieri enim

Ed. Chart. X. [145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

κώλον καὶ ὀπίσω καὶ τῆδε καὶ τῆδε γενέσθαι τὴν μετάστασιν. ὅσα μὲν οὖν ὀπίσω μᾶλλον μετέστη, ταῦτ' ὠθεῖν χρὴ πρόσω μετὰ τοῦ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ κατεαγότος ἀνωθεῖν μετρίως εἰς τοῦναντίον· ὅσα δὲ πρόσω, ταῦτ' εἰς τοῦπίσω μὲν αὐτὰ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον μέρος ἄγειν ἡρέμα πρόσω. κατὰ ταῦτὰ δὲ καὶ τῶν εἰς τὸ δεξιὸν μέρος ἐξεστῶτων ἢ ἰσῆς εἰς τὸ ἀριστερὸν ἀγομένων· ὥσπερ καὶ τῶν ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν εἰς τὸ δεξιὸν, αἰεὶ τοῦ ἕτερου μέρους ἀνωθουμένου μετρίως. ἀλλ' ἐν τῷ τῆν ἐναντίαν ὁδὸν ἄγειν ἐκότερον οὐ σμικρὸς κίνδυνός ἐστι θρασυθεῖναι τινὰς ἐξοχὰς αὐτῶν. οὐ γὰρ δὴ λατῶν γε τοπέρας ἐκατέρου τοῦ μέρους ἐστίν, ὡς ἐπὶ τῶν ἀποπριομένων γίνεται. καὶ μὴν εἴπερ αὐταὶ θρασυθεῖεν, οὐκ ἂν ἀκριβῶς ἔτι συναρμοσθεῖεν πρὸς ἀλλήλα τοῦ κατεαγότος ὁστοῦ τὰ πέρατα, διὰ διπλὴν αἰτίαν. αὐτὰ τε γὰρ, οἷμαι, τὰ θρασυματα, μεταξὺ τῶν συναγομένων μερῶν ἰστάμενα, διακωλύσει ψάειν ἀλλήλων τὰ συναρμοστώμενα, καὶ εἴπερ ἄρα δυνηθεῖη τι πρὸς τοῦκτὸς τῶν ὁσῶν ἐκπεσεῖν, οὐδ' οὕτως ἀκριβῆς

potest ut tum antrorsum tum retrorsum, tum in hanc partem tum in illam membri facta translatio sit. Quaecunque igitur retrorsum magis sunt acta, ea antrorsum impelli convenit; nec minus in alteram quoque fracti ossis partem modice ad contrarium retrudi; *contra* quae antrorsum sunt emota, haec rursus ipsa quidem retrorsum, reliquam vero partem sensim duci antrorsum. Eodem etiam modo et eorum quae ad dextram sunt detorta medicatio est, si ad sinistram ducantur, contraque eorum quae ad sinistram, si mutantur ad dextram, semper altera parte modice in contrarium acta. Caeterum in adducendis contrario motu partibus, ne quae frangantur earum exstantiae non leve periculum est; neque enim, veluti in ferra defectis visitur, laevis est utriusque partis finis. Nam si illae frangantur, non poterunt ad amissim secum coaptari fracti ossis fines duplici de causa. Nam sive ipsa fragmenta inter partes conjungendas interciderint, non sinent ea quae adaptantur se contingere, sive quid forte ossium extra ceciderit, ne sic

Ed. Chart. X. [145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

ἢ ἄρμονία γενήσεται τῶν διαπλαττομένων, ὡς τὴν ἀρχαίαν ἔνωσιν μιμήσεσθαι· μόνως γὰρ ἂν ἐκείνη γένοιτο τῶν ἔξοχῶν ἄρμωσθειῶν ἐν ταῖς κοιλότησιν. εἰ δ' ἅπαξ ἀπόλοιτο θραυσθεῖσαι, κενὴν χώραν ἀγαγκαῖον ἀπολειφθῆναι μεταξὺ τῶν ἄρμωξιμένων ἀλλήλοις ὀστέων, εἰς ἣν ἰγῶρας ἀθροισμοῦς, εἴτ' ἐν τῷ χρόνῳ σηπομένους ὅλον ἅμ' ἑαυτοῖς τὸ κῶλον ἀνάγκη διαφθεῖραι. διὰ ταῦτα μὲν οὖν χρὴ τὴν παραγωγὴν τῶν ὀστέων ποιεῖσθαι διεστώτων. αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο πάλιν οὐχ οἷον τε καλῶς ἐργάσασθαι χωρὶς ἀντιτάσεως. χρὴ τοίνυν ἦτοι διὰ τῶν χειρῶν, εἰ μικρὸν εἴη τὸ κῶλον, ἢ διὰ βρόχων περιβαλλομένων, ἢ καὶ σὺν αὐτοῖς ὀργάνων οἴων Ἰπποκράτης ἡμᾶς ἐδίδαξε τὴν ἀντίτασιν ποιεῖσθαι τῶν ὀστέων· ἐπειδὴν δὲ ἰκανῶς διαταθῆ καὶ μηκέτι κίνδυνος ἀλλήλοις ἐνεργεῖν τῷ παράγεσθαι, κατ' ἐκθὺν θέμερον ἀκείναι τοὺς βρόχους, ἐπιτρέψαντα τοῖς μυσὶ συναγεῖν εἰς ταῦτ' ἃ διεστώτα· συνεπάπτεσθαι δὲ ἐν τούτῳ ταῖς χερσὶ καὶ αὐτὸν εἴ τί που παραλλάττει μικρὸν ἐπαγορθούμερόν τε καὶ διαπλάττοτα. μετὰ δὲ ταῦτα δεύτερος ἂν εἴη σκοπὸς ἀτρεμεῖν

quidem eorum quae efflexeris exacta conjunctio erit, sic ut pristinam unionem imitentur, quippe quae solum tum demum erit, quum ossis exstantiae in suas cavitates fuerint reconditae. Quod si semel comminutae perierint necessum est inter applicata simul ossa vacans interveniat spatium, in quod sanies collecta, atque in tempore putrescens, totum pariter membrum secum corrumpet. Atque ob haec quidem quae dissident ossa, è directo admota esse oportet, quod commode certe fieri nequit, citra antitaxin, *tenstonem oppositam*. Oportet igitur aut manibus, si parvum sit membrum, aut vinculis circumpositis aut etiam cum instrumentis, cujusmodi nos Hippocrates docuit, antitaxin ossium facere; postea vero quam abunde retracta fuerint, nec ullum superfit periculum, nec se in adducendo tangant, tum in directum opponere, vinculaque remittere ac musculis ipsis diductorum in idem commissionem permitttere; sed te ipsum quoque manibus subservire, ac sicubi aliquid paulum subsultet, corrigere atque conformare. Ab his secundus scopus fuerit,

Ed. Chart. X. [145.]

Ed. Bas. IV. (102.)

ἀκριβῶς τὸ κῶλον, ὡς μηδὲν κινεῖτο τῶν διαπλασθέντων ἀναγκαῖον γὰρ ἐν τῷδε παραλλάττειν αὐτοῖς. εἰ μὲν οὖν ἐπιτρέψαις αὐτῷ τῷ κῶλοντι προνοεῖσθαι τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ, περὶ μὲν τὸν τῆς ἐργηγόρσεως χρόνον ἴσως ἂν τοῦτο πράξαιεν, ὑπνώτων δ' ἐξ ἀνάγκης κινήσει τὸ κῶλον. ὅπως οὖν αἰεὶ φυλάττοιο τῶν διαπλασθέντων ἢ θέσις, οὐ μόνον ὑπνώτωντος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄφοδον ἀνισταμένου τὰνθρώπου, κἂν ταῖς μεθυποστρώσεσιν ἀσφαλεῖ δεσμῷ περιλαβεῖν χρὴ τὸ κάταγμα, σφίγγειν ἀκριβῶς δυναμέω πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν δεσμῶν ὁ μὲν χαλαρὸς ἐπιτρέπει κινεῖσθαι τοῖς ὀστοῖς, ὁ δ' ἰσχυρὸς σφίγγόμενος ὀδύνην ἀπεργάζεται, πειρατέον ἀπολαύοντα τῆς ἀπ' ἐκατέρου χρείας, φυλάττεσθαι τὴν βλάβην. γένοιτο δ' ἂν τοῦτο φεγγόντων τὰς ἀμετρίας. μήτε οὖν εἰς τοσοῦτον σφίγγειν ὡς ἤδη καὶ θλίβειν, μήθ' οὕτως ἐκλύειν τὴν σφίγγιν ὡς χαλαρὸν ἐργάζεσθαι. εἰ μὲν οὖν ἰσοπαχῆς εἴη ἕκαστον τῶν μορίων, ὁ πλατύτατος ἂν ἐπίδεσμος ἀριστος ὑπῆρχεν, ὅλων ὁμαλῶς τε καὶ συνεχῶς ἐκ παντὸς μέρους περιλαμβάνων

ut immotum profus membrum consistat, ne quid eorum quae effinxeris moveatur, nam ita necesse est ea rursus dissidere. Ac si ipsi quidem aegrotanti ut quietudini membri prospiciat permiseris, vigilans fortassis probe id curaverit, at dormiens membrum movebit. Ut igitur non dormientis modo hominis, sed etiam ad desidendum, itemque quum cubile resternitur surgentis, eorum quae formata sunt positura fervetur, tuta deligatura complecti fracturam oportet, quaeque fracti ossis partes secum coarctare ad amissim possit. At vero quum laxior deligatura ossibus moveri permittat, arctior vero constringendo dolorem excitet, danda opera est ut vitato ambarum incommodo utriusque fruamur commodo. Id fiet si quod nimium est declinabimus. Ergo nec adeo arctare deligaturam debemus, ut jam comprimatur, nec adeo astrictam remittere, ut laxa efficiantur. Ac si quidem aequalis esset crassitudinis partium quaeque, utique latissima fascia esset commodissima, utpote quae totum aequaliter continenterque ex omni parte fractum os

Ed. Chart. X. [145. 146.]

Ed. Bas. IV. (102.)

τὸ κατεργός. [146] ἐπεὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, τῷ μὲν θώρακι περιβάλλειν ἐγγωρεῖ τὸν πλατύτατον, οὔτε δ' ἐπὶ τῶν κώλων οὔτ' ἐπὶ κλειδός, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τοιοῦτων ὁ στενὸς ἀμείνων, ὡς ἂν μήτε ὑπτιδούμενος ἀπαντί τε μοσίῳ ψάνων τοῦ δέρματος ᾧ περιελήλυκται· ἀλλ' οὗτός γε οὐκ ἀσφαλής, ὀλίγαις λαβαῖς συνέχων τὸ κατεργός. ὅσον οὖν εἰς ἀσφάλειαν αὐτοῦ διὰ τὴν στερότητα λείπει, τοῦτ' ἐκ πλήθους τῶν περιβολῶν καὶ τῆς ἐπὶ τὸ ὑγιές νομῆς προστιθέναι. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἐπιδέσμων, ὅσοι πιλοῦσι τε καὶ σφίγγουσιν ἀλύπως τὴν σάρκα, φύσιν ἔχουσιν ἐκθλίβειν μὲν ἕξ ἐκείνων τῶν μοσίῳ οἷς πρώτοις ἐπιβάλλονται τοὺς χυμοὺς, ἐξαποτίθεσθαι δὲ καὶ στηρίξειν εἰς ἄπερ ἐτελεύτησαν, εὐλόγον οἶμαι βάλλεσθαι μὲν τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιδέσμων ἐπ' αὐτὸ τὸ κάταγμα· νέμεσθαι δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ λοιπὸν κῶλον. ὁ γὰρ ἔμπαλιν ἐπιδῶν ἀπὸ τῶν ὑγιειῶν ἐπὶ τὸ πεπονηθὸς ἐκθλίβει τὸ αἷμα. καὶ μὴν εἴπερ ἀπὸ μὲν τοῦ πεπονηθότος ἀρχεσθαι προσήκει, τελευτᾶν δὲ ἐπὶ τὸ ὑγιές, οὐ μόνον ἀβλαβής ἢ ἐπίδεσις εἰς ἄπερ εἴπομεν ἢ τοιαύτη γένοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ

complecteretur; sed quoniam id non est, pectori quidem latissimam licet circumponas, artubus certe et jugulo non potes, sed in talibus utilior est angusta, ut quae nec rugas contrahet, et totius partis cui circumdata est cutem continget; verum si paucis complexibus fracturam continet, parum tuta est. Quantum igitur securitatis ex angustia deficit, tantum ei ex injectionis numero et versus integrum deductione est adjiciendum. Sed quoniam deligationum quaecunque citra dolorem carnem constipant coarctantque id vitium habent, ut ex iis partibus quibus primum injiciuntur succos exprimant in eas in quas ipsae sunt finitae reponant atque fingant, non alienum a ratione arbitror deligaturae principium super ipsam fracturam injici, abhinc vero ad reliquum membrum dispensari; etenim qui contra deligat, is ab integris ad aegram partem sanguinem compellit. Atqui si ab aegro loco incipiat, in integrum finiat, non solum innoxia ejusmodi deligatura in iis quae diximus erit, sed etiam utile quiddam contulerit; quippe

Ed. Chart. X. [146.]

Ed. Bas. IV. (102. 103.)

χρησιόν τι προσεκορίζουσα· φλεγμονὴν γὰρ οὐδεμίαν ἔασει
 συστήναι περὶ τὸ κάταγμα· χρὴ δὲ, οἶμαι, καὶ τούτου φροντί-
 ζειν ἐν τοῖς μάλιστα. κίνδυνος γὰρ ἐπὶ τε ταῖς ἀντιτάσεσιν,
 αἷς διαπλάττοντες τὸ κῶλον ἐποιούμεθα, καὶ πρὸ τούτων, ὅτι
 τὰ πλεῖστα τῶν ἐργαζομένων αἰτίων τὸ κάταγμα τὴν περι-
 βεβλημένην τοῖς ὀστοῖς σάρκα πρότερον ἀδικεῖ πιλοῦντα καὶ
 θλῶντα, ὡς μεγάλας ἀκολουθῆσαι φλεγμονάς. οὐ θαυμά-
 σαμι δ' ἂν οὐδ' εἰ καὶ τοῖς ὀστοῖς αὐτοῖς τοῖς κατεαγόσιν
 ἀνάλογόν τι φλεγμοῇ συμπίπτει. καὶ γὰρ καὶ φαίνεται τά
 γε μὴ καλῶς ἰαθέντα σαφῶς ὑγρότερα τῶν κατὰ φύσιν, ὅταν
 αἷμα τραύματι τὸ κάταγμα γειόμενον ὑπὸ τὴν τῆς ὀψεως
 ἦκη διάγνωσιν. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ σφάκελος ἐξ ἄλλης προφάσεως
 ὀρμαῖται, (103) φθορὰ καὶ αὐτὸς ὑπάρχων ὅλης τῆς οὐσίας
 αὐτῶν. οὐκ οὖν ἀμελεῖν χρὴ τοῦ τὸ περιττὸν ὑγρὸν ἐκθλίβε-
 σθαι πάντων τῶν περὶ τὸ κάταγμα μορίων. ἀρχεσθαί τε οὖν
 ἀπὸ τοῦ πεπονθότος καὶ δις ἢ τρίς ἐν κύκλῳ περιβαλόντα
 νέμεσθαι τούττεῦθεν ἐπὶ τὸ ὑγιές. ὁ γὰρ οὕτως ἐπιδῶν
 ἀπέριγρι τε τὴν ἐκ τῶν ὑγιῶν εἰς τὸ πεπονθὸς ἐπιρῶσιν τοῦ

quum nullam circum fracturam finet excitari phlegmonen,
 cujus rei curam, ut arbitror, habere in primis oportet. Peri-
 culum enim est ne tum ex illa antitafi, quam membrum in
 suam formam effingentes administravimus, tum vel magis ex
 eo quod causae quae fracturam faciunt, plerumque circumda-
 tam ossibus carnem constipando contundendoque prius laedunt,
 magnae subfequantur phlegmonae. Nec sane mirer, si phleg-
 mones quiddam simile etiam ipsis fractis ossibus ad proportio-
 nem accidat; etenim etiam quae parum probe sunt curata
 magis humida quam pro natura sua manifeste cernantur,
 ubi una cum vulnere oris fractura sub aspectus notitiam
 venit. Quin imo nec ossis sphacelus ex alia occasione obo-
 ritur, qui ipse totius ossium substantiae corruptela quaedam
 est. Non igitur negligendum quin totum supervacuum hu-
 midum ex omnibus quae circa fracturam habentur partibus
 exprimas. Incipies itaque ab aegra parte, ac quum bis terve
 circumdederis, inde sanum versus progredieris; siquidem
 qui ita deligat et ab integris ad laborantem partem sanguinis

Ed. Chart. X. [146.]

Ed. Bas. IV. (105.)

αἵματος, ἐκθλίβει τε τὸ φθάσαν ἠθροῖσθαι κατ' αὐτό. διτ-
τῶν δὲ ὄντων χωρίων τῶν δυναμένων ἐνδέξασθαι τι παρὰ
τῶν πεπονθότων καὶ πέμψαι τὰ μὲν ὑπερκείμενα διὰ τε τὸ
πλήθος καὶ τὸ μέγεθος ἰκανώτερα πρὸς ἄμφω, τὰ δὲ ἄκρα
διὰ τὰ ἐναντία, βραχὺν μὲν τι καὶ δεξασθαι καὶ πέμψαι δύναι-
ται, πολὺν δὲ οὔτε χορηγῆσαι ποτε τοῖς πεπονθόσι οὔτε
παρ' ἐκείνων λαβεῖν. ὥστε διὰ ταῦτα δύο ἐπιδείματα πρῶτα
ποιησάμενος ὁ Ἱπποκράτης, τῷ μὲν ἐτέρῳ προτέρῳ τὸ τε
περικείμενον ἐν τοῖς πεπονθόσι ἐκθλίβει πρὸς τὰ ὑπερκί-
μενα, τὸ τε ἐξ ἐκείνων ἐπιθήσει ἀκίρχει. τῷ δὲ ὑπολοίπῳ
κατὰ μὲν τὰς πρώτας ἐπιβολὰς, ἅς κατ' αὐτοῦ τε τοῦ κα-
τάγματος, εἴτε τε τῆς ἐπὶ τὰ κάτω νομῆς τῶν ὀσθίων
ποιεῖται, τὸ μὲν ἐκθλίβει πρὸς αὐτὰ, τὸ δὲ ἀκίρχει, κατὰ
δὲ τὰς ἐξῆς ἀπάσας, ἥνικα ἐκ τῶν κατωτάτω μερῶν ἄνω
παλινδρομεῖν ἄξιόν τὸν ἐπίδεσμον, ὡς εἰς ταῦτό τῷ προτέρῳ
τελευτῆσαι τοῖς ὑπερκειμένοις ἐκθλίβων, τὰς ἐξ αὐτῶν ἐπιθ-
ροὰς κωλύει. φρουρεῖ τ' οὖν ἅμα καὶ στηρίζει τὸ κατεαγὸς,
ἀφλέγμαντόν τε φυλάττει τὰ πρῶτα δύο τῶν ὀσθίων· οὐ

confluxum arcet, et quod jam collectum in ea est exprimit.
Quum vero duae partes sint, quae et recipere aliquid a la-
borante parte et transmittere ad eam possint quae superjacent,
tum propter multitudinem tum magnitudinem, ad ambo
magis sunt habiles; extremae vero propter contrarias con-
ditiones exiguum quidem aliquid vel recipere vel transmit-
tere possunt, multum vero nec aegris partibus subministrare
nec ab ipsis recipere. Quocirca quum duas primas fecerit
Hippocrates deligaturas, priore quidem tum quod in labo-
rante parte continetur ad superposita expellit, tum quod
ex his confluit repellit; reliqua vero primis quidem com-
plexibus, quos super ipsam fracturam facit, itemque fas-
ciae ad inferna progressu, eo quaedam extrudit; quaedam
ne quid illinc confluat prohibet. Reliquis deinceps omni-
bus quibus ab infimis partibus sursum recurrere deligaturam
censet, ut eodem loco cum priore finiatur, tum ad supe-
riora repellit, tum confluxum ab iis prohibet. Muniunt
igitur ac stabiliunt fractum, nec phlegmonem oriri sinunt

Ed. Chart. X. [146. 147.]

Ed. Bas. IV. (105.)

μὴν ἰκανά γε μόνα τὰ εἰρημένα πρὸς ἀμφοτέρως τὰς χρείας. ὄθεν εἰς μὲν τὴν φρουρὰν ἐπικουρίαν αὐτοῖς ὁ Ἱπποκράτης ἐξεῖρε τὴν τῶν σπληνῶν ἐπιβολήν, [147] ἅμα καὶ τοῖς ἐξωθεν ὀθορίοις, ἃ τούτους αὐτοὺς στηρίζει. πρὸς δὲ τῷ μὴ φλεγμῆραι φαρμάκῳ τινὶ κελεύει χρῆσθαι τῶν ἀφλεγμάτων, οἷα πέρ ἐστιν ἡ ὑγρὰ κηρωτή. ταῦτά τε οὖν ἅπαντα τοῖς εἰρημέροις λογισμοῖς ἐντέθη καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὸ τῆς ἀποθεσεως σχῆμα, διττῷ καὶ τοῦτ' ἐνδείξως ἑποπιπτον τρόπῳ· προτέρῳ μὲν ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἠρημένῳ ψιλῷ, ἐτέρῳ δὲ ἐκ τῆς τῶν θεραπευομένων ὀργάνων κατασκευῆς. ὁ μὲν οὖν πρότερος ἀνωδυνώτατον αἰεῖσθαι συμβουλεύει σχῆμα, πρὸς τε τῷ μὴ φλεγμαίρειν τὰ μόρια καὶ διαμένειν ἀτρέμα ἐπ' αὐτοῦ μόνον δύνασθαι τὸν κάμνοντα χρόνῳ παμπόλλῳ. ὁ δὲ δεύτερος τρόπος ὁ ἐκ τῆς τῶν θεραπευομένων φύσεως ὀρμώμενος ἀσθησίας καὶ φλέβας καὶ νεῦρα καὶ μῦς ὡς εὐθύτατα κῆσθαι κελεύει. καὶ δὴ καὶ ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις οἱ τρόποι· τό τε γὰρ εὐθύτατον ἐκάστων μορίου σχῆμα μάλι-

prima duo lintea, non tamen ea quae dicta sunt ad ambos hos usus satisfaciunt sola. Unde ad eorum quidem tutelam Hippocrates praesidium excogitavit, ut splenia una cum exterioribus fasciis adhiberentur, quae haec quoque ipsa stabiliant. Ne autem phlegmone oriatur, medicamento quodam phlegmonen prohibente uti jubet, quale est ceratum humidum. Haec igitur omnia ratione, ut comprehensum est, dictante sunt inventa, et praeter haec ipsa repositionis figura, quae ipsa quoque geminae indicationi subjicitur priori, quae ex solis communibus notionibus pendet; alteri quae ex curandorum organorum naturali constitutione praestatur. Prior igitur eam quae maxime a dolore abest eligendam figuram suadet, quo nec phlegmonen pars contrahat, et aeger persistere in una ea diutissime immotus possit. Secunda, quae ex curandorum sumitur natura, arterias, venas, nervos et musculos, quam rectissimos poni praecipit. Sed et consentiunt inter se hae indicationes quando et rectissima cujusque partis figura maxime est a dolore aliena, et quae-

Ed. Chart. X. [147.]

Ed. Bas. IV. (103.)

στά ἐστὶν ἀνώδυνον, ὃ τι δ' ἂν ἐτέρου μᾶλλον ἀνώδυνον ᾖ, κατὰ φύσιν μάλιστα ἐστὶ τῷ κῶλῳ· χειρὶ μὲν τὸ καλούμενον ἐγγώριον, σκέλει δὲ τὸ μικροῦ δεῖν ἐκτεταμένον. εἰς ἀνωδυνίαν δὲ οὐ μόνον τὸ κατὰ φύσιν ἐκάστου σχῆμα τῶν ὀργάνων, ἀλλὰ τι καὶ τὸ ἔθος ἔοικε συντελεῖν. αὕτη μὲν οὖν σοι καὶ ἡ τοῦ σχήματος εὐρεσις, ἐν ᾧ χορὴ διαφυλάττειν τὸ κῶλον· ἡ δ' αὕτη κατὰ τὴν ἀντίτασιν τε καὶ διάπλασιν. ἄμεινον γὰρ ἐν εὐθυτάτῳ καὶ ἀνωδυνωτάτῳ διατείνειν καὶ διαπλάττειν τὸ κῶλον· πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι τὴν ἐπίδεσιν τε καὶ τὴν ἡσυχίαν τοῦ μορίου ποιῆσθαι προσήκει. τὸ γὰρ ἐν ἄλλῳ μὲν ἐπιθεῖν, ὑπαλλάττειν δὲ εἰς ἕτερον, οὐκ ὀδύνην μόνον, ἀλλὰ καὶ διαστροφὴν ἐργάζεται τοῖς ὀστοῖς. εἰ γὰρ τι μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως ὑπομνήμασιν εἰρημένων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑπαλλαττόντων τὸ σχῆμα τινὰς μὲν τῶν μυῶν ἐντείνεσθαι τε καὶ οἷον σφαιροῦσθαι συναγομένους, ἐρίους δ' ἐκλύεσθαι τε καὶ χαλᾶσθαι. ἐνθα μὲν οὖν ἐντείνονται, θλίβεσθαι τε πρὸς τῶν ἐπιδέσμων αὐτοῦ; ἀναγκαῖόν ἐστιν ὀδυνᾶσθαι τε διὰ τὴν

cunque magis quam alia est a dolore libera, ea maxime naturalis membro est, brachio quidem angulosa, cruri vero quae paulo minus porrecta est. Porro ad dolorem vitandum non modo naturalis figura cuius organo, verum etiam consuetudo conducere videtur. Atque haec quidem tibi figurae, in qua custodire membrum conveniat, inveniendae ratio est; at eadem inveniendae figurae ratio est et in antitaxi et conformatione seu figura. Etenim expedit ut in rectissima atque a dolore alienissima forma membrum tum extendas tum figures, multoque etiam magis ut sub eadem figura tum deliges tum ad quietem reponas. Siquidem sub alia deligare, in aliam vero mutare non dolorem modo incitare potest, verum etiam ossa intorquere; nam nisi eorum quae praecepta sunt in commentariis quos de musculorum motibus scripsimus oblivio obrepit, necesse est ubi figura mutatur, alios musculorum tendi ac velut contractos rotundari, alios solvi ac remitti. Ergo ubi intenduntur, tum premi eos a deligatura est necesse tum ex compressione ipsa

Ed. Chart. X. [147.]

Ed. Bas. IV. (105.)

θλίβειν· ἐνθα δὲ ἡ τάσις ἐκλύεται, χαλαρὰν μὲν ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει τὴν ἐπίδεσιν, ἀσθήρικτον δὲ γίνεσθαι τὸ κάταγμα. διὰ ταῦτ' οὖν ἅπαντα διατίθειν τε καὶ διαπλάττειν ἐπιδαῖν τε καὶ ἀποτίθεσθαι καθ' ἐν σχῆμα τὸ ἀνωδινώτατον, ἔλοιτ' ἂν τις. εἰς μὲν δὴ τὴν πρώτην ἐνέσθρην ἢ ἐνεσθρῶμεν ἐν τοῖς κατεαγῶσιν, οὐδὲν ἔτι λείπει παρὰ γράμμα. λύειν δὲ κελεύει διὰ τρίτης ὁ Ἴπποκράτης, ὅπως μὴτ' ἄση τις γίγνοιτο, μὴτε κνήστις ἀήθως σκεπασθέντι τῷ μορίῳ, μὴτ' ἐπὶ πλεοναῖ διαπρωαὶ κωλύοιντο τοῦ φθάσαντος ἐστηρίχθαι κατὰ τὸ κάταγμα· δι' αὐτὸ οὐ μόνον ἀσώδῳσ κνήσεσθαι συμβαίνει τισίν, ἀλλὰ καὶ διαβρωθέντος ὑπὸ τῆς τῶν ἰχώρων δοσιμύτητος ἐρίοιε τοῦ δέματος ἐλκωσιν γενέσθαι. κατατλεῖν οὖν ὕδατος ἐνκράτου τοσοῦτον, ὅσον ἱκανόν ἐστι διαφορῆσαι τοὺς τοιοῦτους ἰχώρας. ἦν δὲ δὴ καὶ αὐθις ὁμοίως πράξις, ἐβδόμη μὲν ἂν εἴη μετὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρα, φαίνοιτο δ' ἂν ἤδη μηδενός γε ἐμποδῶν γενομένου πάντ' ἀφλέγμαντα, καὶ αὐτοῦ γε τοῦ κατὰ φύσιν ἐρίοιε μᾶλλον ἰσχυρά. τότε οὖν ἐγγωρεῖ νάσθηκάς τε περιτιθέναι καὶ λύειν διὰ πλεονός·

dolere; ubi vero tensio remittitur ea in parte deligaturam esse laxam fracturamque fulcimento destitui. Horum igitur omnium causa tum extendere tum effingere tum deligare tum reponere una ea figura, quae doloris minimum habeat, praecipue est studendum. Atque ad primum quidem opus, quod in fracturis molimur, nullum jam relictum est praeceptum. Solvere autem ex Hippocratis sententia tertio die debetis, quo in parte praeter solitum cooperta nec dolor nec pruritus creatur, nec ejus quod jam infixum fracturae est perspiratio prohibeatur, cujus occasione non modo noxius pruritus quibusdam accidit, sed etiam cutem ex acrimonia saniei erosam exulcerari. Infundendum igitur tantum temperatae aquae est quantum ad evocandam ejusmodi saniem est satis. Quod si rursus quoque simili modo facies, septimo id a primo die facere debetis. Apparuerint vero jam omnia, modo nihil impediatur, phlegmone libera, ac quam pro naturali statu magis aliquando gracilia. Tum igitur licebit et ferulas circumponere et solvere ex majore intervallo; nam

Ed. Chart. X. [147. 148.]

Ed. Bas. IV. (103.)

ἔμπροσθεν μὲν γὰρ ὅθ' ὁ τῆς φλεγμονῆς ἐπειράτεται σκοπός, οὐκ ἦν ἀσφαλὲς θλίβειν τοῖς νάρθηξι· τυτὴ δὲ ἐπειδὴ πέπανται μὲν αὐτῇ, στηριχθεῖσθαι δὲ χρὴ τὸ κάταγμα, καλῶς ἂν τις αὐτοῖς χρῶτο. καὶ μὲν δὴ καὶ διὰ πλείους ἐγχωρεῖ λύνειν, ὡς ἂν μηκέτι χοιζόντων τῶν μερῶν ἀποκρίναι ἰχῶρας. [148] ἀλλὰ καὶ ἡ πόρωσις ἄμεινον ἂν οὕτως γίγνοιτο· χρὴ γὰρ, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, παῖναι τι τῆς οἰκείας τροφῆς τῶν ὀστέων, ἵνα γένηται πόρωσις. οὐκ οὖν χρὴ τοῦτ' ἀποκλύζειν τῶν χειλῶν τοῦ κατάγματος, ἢ διαφορῆν ἐκτός, ὅπερ αἱ συνεχεῖς λύσεις ἐργάζονται. οὐ μὲν οὐδ' οὕτω πολὺ διαλείπειν, ὡς μηδὲ γνῶναι πᾶς προσχωρεῖ τὸ κάταγμα. πολλάκις γοῦν ἐθεασάμην ἀκριβῶς ξηραθέντων τῶν ὀστέων δυσχερῶς γιγνομένην τὴν πόρωσιν. ἐπαρτελῶν οὖν χρὴ τοῖσδε μέτριον τῷ πληθει, διὰ τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρας ἕδωρ θερμὸν, ὅσον ἔχοντα τοῦ πάνσασθαι τῆς καταιογήσεως τὴν εἰς ὄγκον ἐρυθρὸν ἔπαρσιν τῶν σαρκῶν. ἐπὶ μὲν δὴ τούτων πρῶτον ἀρῆσθαι καθίστασθαι πάνσασθαι χρὴ, καθάπερ ἐφ' ὧν διαφορῆσαι τι βουλόμεθα, μὴ πάνεσθαι πρὸ τοῦ συμ-

antea, quum phlegmones scopus vinceret, tutum non erat ferulis premere; nunc quum ea desit ac stabilire fracturam est opus, sane non incommode his utare. Sed et solvere ex majore intervallo licet, non desiderantibus praeterea partibus faniem excernere. Quin etiam callus feliciter ita proveniret; ad callum enim gignendum, sicut dictum est, cogi concrecereque aliquid proprii ossium alimenti oportet. Non est igitur hoc a labris fracturae eluendum aut foras evocandum; quod certe assidua solutio faciet. At vero nec tanto intervallo intermittendum, ut nescias quemadmodum fractura procedat. Vidimus enim saepe, quum valenter sicarentur ossa, aegre provenisse callum. Expedi igitur, istis tertio vel quarto die modice aquam calidam infundamus, hanc metam finiendae perfusionis habentes, quum carnes in rubrum tumorem attolluntur. Atque in his quidem priusquam subsidere incipiant desistendum est; contra ubi digeri quid volumus, non prius est desistendum quam quod ex perfusione intumuit subdat. In quibus vero quo minus

Ed. Chart. X. [148.]

Ed. Bas. IV. (105.)

πεσεῖν τὸν ἐκ τῆς αἰονήσεως ὄγκον. ἐφ' ὧν δ' ὑγρότης ἐστὶ πλείων καὶ διὰ ταύτην οὐ πωροῦται τὰ κατεαγότα, ξηραίνειν αὐτὴν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, πειραῖσθαι δὲ ἐπιδέσεως προσηκούσης καὶ κατατλήσεως, ἥτοι γ' ἐλαχίστης παντάπασιν ἢ πλείστης. ἡ μὲν γὰρ ἐλαχίστη, πρὶν ἐπιφύηναί τι πανομένη, τὰ τε πρόχειρα τῶν ὑγρῶν διαφορεῖ, τὰ τε ἐν τῷ βάθει διαχεῖ μετρίως· συμφέροι δὲ οὕτω κεχύσθαι τοῖς ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως ἐκθλίβεσθαι μέλλουσιν. ἡ δὲ πλείστη διαφορεῖ πλέον ἢ ἔλκει. εὐδηλον δὲ δήπου καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τῆς ἐκθλιβούσης ἐπιδέσεως ἤττον χορὴ πιέζειν τὰ τελευταῖα τῶν ὀσθρίων, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατρεφούσης οὐχ ἤττον, ταῦτα καὶ συμπάσας τὰς περιβολὰς χαλαρωτέρας ποιεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐν ᾧ χορὴ καιρῶ συμπράττει ταῖς πωρώσεσιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐξεύρηται, λείποιτ' ἂν ἔτι περὶ τῆς συμπάσης διαίτης εἰπεῖν. ὅτι μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ λεπτοτάτως χορὴ διαίτην ἐν τῇ τῶν φλεγμονῶν οἰκείᾳ θεραπείᾳ λεχθήσεται· λεχθήσεται δὲ καὶ ὡς γλέβα χορὴ τέμνειν, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ γαστρός ἐκκε-

callus in fractura proveniat humiditas abundantior obstat, ibi hanc ficcare, sicut prius est dictum, convenienti deligatura et perfusione aquae quae vel minima omnino sit vel plurima conabimur. Quippe minima, cum prius desistat quam aliquid confluat, et qui ad manum humores sunt per spiritum digerit, et qui in alto sunt modice liquat; expedit autem ita solvi liquarique ea quae per deligaturam sunt expellenda. Plurima vero discutit plus quam attrahit. Sane constat in ea quidem deligatura, quae exprimet, minus esse arctandos fasciarum fines; in ea vero quae ad renutriendum est comparata, nec minus hos arctandos et universos circumductus laxiores faciendos. Quoniam autem non solum quo tempore subveniendum callo gignendo sit, sed etiam quo pacto est inventum, reliquum fuerit de universa victus ratione praecipere. Ac quod in principio quidem sit tenuissime cibandum, id ubi de propria phlegmonarum curatione agemus dicitur; dicitur autem et quod venam incidere interdum oportet, et per ventrem supervacua expel-

Ed. Chart. X. [148.]

Ed. Bas. IV. (103. 104.)

νοῦν τὰ περιττά. κατὰ δὲ τὸν τῆς πωρώσεως (104) καιρὸν ἀνατρέφειν χρὴ τὸ σῶμα σιτίοις ἐν γύμοις καὶ τροφίμοις, ἐξ ὧν εἴωθε γεννᾶσθαι χυμὸς οὐ μόνον χρηστὸς, ἀλλὰ καὶ γλίσχρος, ἐξ οἴου χρὴ μάλιστα γίνεσθαι τὸν πῶρον· ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὀρθώδους καὶ λεπτῆς ὑγρότητος οὐδ' ἂν γεννηθείη τὴν ἀρχὴν, ἐκ δὲ τῆς παχείας μὲν, ἀλλὰ ψαθυρᾶς καὶ ἀλιποῦς, γεννηθείη μὲν ἂν οὐ βραδέως, ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ ξηραίνόμενος κραυρότερος καὶ διὰ τοῦτο εὐθραυστος γίνεται. μεγέθει δὲ ἔστω τηλικούτος, ὡς ἀσφαλῆ τε ἅμα δεσμὸν εἶναι τοῖς ὀστοῖς καὶ μὴ θλίβειν τοὺς μῦς· ὁ μὲν γὰρ μικρότερος ἢ χρὴ σφαλερὸς τοῖς ὀστοῖς, ὁ δὲ μείζων τοῦ προσήκοντος ὀδυνηρὸς τοῖς μυσί. προσέχειν οὖν ἀκριβῶς αὐτῷ τὸν νοῦν, ἥτοι προτιρέπειν ἐνδεῶς γιγνόμενον, ἢ κωλύειν ἀμέτρως ἀξανάμενον. ἐξ ὧν δ' ἐργάσῃ ταῦτα, τό τε ποσὸν τῆς αἰονήσεως ἔστι καὶ τὸ ποῖον καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἰδεσμάτων, αἷ τε ἔξωθεν ἐπιτιθέμεναι κατ' αὐτοῦ δυνάμεις φαρμάκων. περὶ μὲν οὖν αἰονήσεως καὶ διαίτης προεῖρηται. τῶν δὲ φαρμάκων ὅσα μὲν ἐμπλαστικά ταῖς οὐσίαις ἔστι μετρίως θερμαίνοντα,

lere. At quo tempore callus gignitur, nutriendum corpus est cibis boni succi et qui multum nutriant, ex quibus provenire succus soleat non solum bonus, sed etiam tenax, ex quali fieri callum maxime expedit; quum enim ex serosa humiditate ac tenui gigni profus nequeat, ex crassa vero, sed quae fragilis sit ac pinguedinis expers, gigni quidem poterit non segnitur, caeterum tempore siccescens friabilior, atque ita fractioni obnoxius reddetur. Magnitudo calli ea sit quae et ossibus tuto vinculo sit, nec musculos tamen comprimat; nam qui minor iusto est, hic ossa parum reddet tuta, qui major est, dolorem musculis invehet. Attendendum vero diligenter est ut vel promoveatur, si minor iusto proveniat, vel inhibeat, si immodice increseat. Sunt vero quibus haec efficies tum ipsius perfusionis quantitas tum vero ciborum qualitas et quantitas ac medicamentorum quae illi extrinsecus imponuntur facultates. Ac de perfusione quidem et victus ratione supra est dictum. Ex medicamentis vero quaecunque emplasticam substantiam habent,

Ed. Chart. X. [148. 149.]

[Ed. Bas. IV. (103.)

προτρέπει τε καὶ συναύξει τοὺς πόρους· ὅσα δὲ διαφορητικά, καὶ τοὺς ὄντας ἤδη μεγάλους καθαίρει. μήτε δὲ ἀνατρέφειν ἐθέλων μήτε καθαίρειν τὸν πῶρον, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ὠρμήθη δέχεσθαι, φαρμάκων κέχρητο τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων· ἃ δὴ μετρίως ξηραίνοντα καὶ τὴν πῆξιν ἐργάζεται μετρίαν τοῦ πῶρου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἐγκαρσίων καταγμάτων ἱκανὰ καὶ ταῦτα· [149] περὶ δὲ τῶν παραμήκων τὰ μὲν ἄλλα σύμπαντα τὰ αὐτὰ, πιέζειν δὲ χρὴ μᾶλλον ταῦτα κατ' αὐτὸ τὸ κᾶταγμα καὶ προστέλλειν εἴσω τὸ ἀφεσθηκός. ὅσα δὲ ἐθραύσθη πολυειδῶς καὶ μάλιστα σὺν ἔλκεσιν, ὅπερ ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ γίγνεσθαι, σπλήνα σκεπαρηγηδὸν ὡς Ἴπποκράτης ἐκέλευσε περιβέλλειν, οἴνω τέγγοντας αὐστηρῶ τε καὶ μέλανι καὶ μάλιστ' ἐν θέρει. σήπεται γὰρ εἴτε ἐλαίῳ τις εἴτε κηρωτῇ χρῶτο, δεόμενά γε ξηραίνεσθαι μειζόνως ἢ τᾶλλα, διότι καὶ μείζον τὸ πάθημα. καὶ τοίνυν καὶ τὰ φάρμακα πάντα τῶν ξηραίνόντων ἔστω, καθάπερ ἐκεῖνος ἐκέλευσεν, ἅμα καὶ τὸ μέτρον ἐπ' αὐτοῖς ὀρίσας· ἐκ γὰρ τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων

ac modice calefaciunt, ea callos tum promovent tum vero augent; quae vero discutiant, ea magnos jam callos diminunt. Si vero nec augere callum nec minuere studes, sed eo sicut ultro provenit es contentus, medicamento aliquo eorum quae cruentis dicuntur adhiberi vulneribus utere, quae quum modice siccent, etiam coagulari ac concrecere mediocriter callum faciunt. Ac de transversis quidem fracturis haec satisfaciant. De longis vero reliqua omnia ad eundem se habent modum, caeterum comprimendae hae magis in ipso fracturae loco sunt, tum quod recessit retrudendum introrsus est. Quae vero confracta multifariam sunt, potissimum cum ulcere, quemadmodum fieri plurimum solet, iis splenia circumdanda asciae ritu incurva Hippocrates praecipit, eaque vino imbuta tum austero tum nigro aestate potissimum. Quippe putrescunt sive oleo quis utatur sive cerato, quum postulent amplius quam reliqua ficcari, utpote vitio ipso reliquis majore. Quin etiam medicamenta quoque omnia ex siccantium sunt numero, sicuti ille praecipit, simul modum ipsum siccationis definiens; etenim ex

Ed. Chart. X. [149.]

Ed. Bas. IV. (104.)

εἶναι κελεύει τὰ τοιαῦτα τῶν φαρμάκων. εἰ δὲ καὶ κατ' ἀρχὰς τις εὐθέως αὐτοῖς χοῤῥτο, τοιοῦτον εἶναι συνεβούλευε τὸ ἔναιμον, ὃ σύντροφόν ἐστιν ἐπιτέγγει. τὰ μὲν οὖν ἄλλα σύμπαντα ταῖς ἐκείνου ποιητέον ὑποθήκαις, οὐκ ἐν τοῖς εἰρημένοις μόνον, ἀλλὰ καὶ γινωθὲν τὸ ὄσπυρον ἀποπρίσεως δέοιτο, καὶ παρασχίδας τινὰς ἤτοι γ' αὐτὸν ἀφαιρεῖν ἢ τῆς φύσεως ἐξωθούσης συμπράττειν προσήκει. περὶ δὲ τῶν ὑποτιθεμένων σωλήνων τοῖς σκέλεσιν, ὅσα μὲν Ἰπποκράτης ἠπόρησεν, εἴτε χρηστέον εἴτε μὴ χρηστέον, ἅπαντές τε γινώσκουσιν, ἐπαινεῖν τε χοῤῥή τοὺς λογισμούς. ὃ δὲ τοῖς νεωτέροις εὐρεται γλωσσόκομον, ὃ χρῶμεθα μάλιστα κατὰ τὸν τῆς πωρώσεως καιρὸν, ἐπαινεῖ μὲν εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν τοιούτων μηχανημάτων, οὐ μὴν ἔοικέ γε Ἰπποκράτης γινώσκειν αὐτὸ καίτοι γε οὐκ ἀμελής εἰς τὴν τῶν χρησίμων ὀργάνων εὐρεσιν. ἀλλὰ τό γε τοῖς σκέλεσιν ὑποτιθέμενον ὄργανον ὀρθῶς τοῖς μετ' αὐτὸν ἐξεύρεται, δι' ἐνὸς ἄξονος ἐπὶ τελευτῇ τοῦ μηχανήματος ἐν τοῖς κάτω μέρεσι τεταγμένου τὴν ἀντί-

enaemis vocatis ejusmodi esse medicamenta vult. Quod si protinus ab initio quis ipsis utatur, tale esse debere enaemum suadet, quod imbui sit aptum. Ac reliqua quidem omnia ex illius praeceptis sunt peragenda, non in iis quae dicta sunt modo, verum etiam sive nudatum os defecari ferra postulet, sive fragmenta quaepiam, vel te ipsum eximere, vel expellenti naturae subfervire oporteat. De iis vero qui cruribus supponuntur canalibus quaecumque Hippocrates addubitavit, utendumne *sit iis* necne, et omnes norunt, et laudandas esse rationes censeo. Quod autem neotericis inventum est glossocomon, quo maxime tempore gignendi calli utimur, laudandum id quidem quantum aliam quamvis ejusmodi machinarum ducimus. Verum non videtur id Hippocrates novisse, quamquam alias in instrumentis quae usui forent excogitandis non indiligens. At vero quod cruribus subjicitur instrumentum, recte iis qui post ipsum fuere excogitatum est; quod per unicum axem, qui in finem machinae ad infernam ejus partem est collocatus, contra-

Ed. Chart. X. [149.]

Ed. Bas. IV. (104.)

τασιν ἐργαζόμενον ὄλω τῷ κῶλω ἐντάσσει διτταῖς. ὀνομά-
 ζεται δὲ αὐτῶν ἡ μὲν κατ' εὐθύ τείνουσα τὸ κῶλον εὐθύπο-
 ρος, ἡ δ' ἄνω μὲν πρότερον, εὐθύς δὲ κάτω μεταληπτική·
 γίνονται δὲ ἀμφότεραι διὰ περιθέσεως βρόχων. ἄριστος δ'
 εἰς τοῦτο βρόχος ὁ ἐκ δυοῖν διαρτῶν. οὗτος οὖν ἐν μὲν τοῖς
 κάτω τοῦ κατάγματος μέρεσι τοῦ κῶλου περιτιθείς τὴν
 εὐθύπορον ἐργάζεται τάσιν, τῶν σκελῶν αὐτοῦ περιτεθέν-
 των τῷ ἄξονι· ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ κατάγματος ὁ
 αὐτὸς οὗτος βρόχος εἰ περιβληθείη, τὴν μεταληπτικὴν ἀπο-
 τελεῖ τάσιν, ἀπαχθέντων αὐτοῦ τῶν σκελῶν, ἄνω μὲν πρότε-
 ρον, εἴτ' αὐθις κάτω· περιβληθῆναι γὰρ χοῖη καὶ ταῦτα τῷ
 ἄξονι. τὴν περιαγωγὴν δὲ καὶ τὴν οἶον καμπὴν τῶν σκελῶν
 τοῦ βρόχου, τὴν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν εἰς τὸ κάτω, διὰ τροχι-
 λιῶν γίνεσθαι χοῖη κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ γλωττοκόμου
 τεταγμένων. ἔξεστι δὲ καὶ σωλῆνα καλεῖν τὸ τοιοῦτον μηχά-
 νημα καὶ μετὰ προσθήκης σωλῆνα μηχανικὸν ἢ γλωττοκόμου
 μηχανικόν. ἀλλὰ περὶ μὲν ὀργάνων ἐπὶ πλεόν ἐροῦμεν ἐν
 ταῖς τῶν ἐξαορθρημάτων ἰάσεσιν· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῆς

rimum nixum toti membro gemina tensione efficit. Nomina-
 tur earum altera quae membrum tendit in directum euthy-
 poros, *id est in rectum procedens*; quae vero prius sursum,
 mox deorsum, ea metaleptice *dicitur, quasi translaticam
 dixeris*; obeuntur ambae per laqueorum circumplexum.
 Porro aptissimus in hunc usum laqueus est, qui duas habeat
 appendices. Hic igitur quum in inferioribus fracturae par-
 tibus membri injectus est, euthyporon efficit tensionem, cru-
 ribus ipsius axi circumpositis. Quum vero in superioribus
 fracturae partibus idem laqueus imponitur, metaleptice ten-
 sionem efficit, abactis ipsius partibus prius sursum, mox
 rursus deorsum; quippe haec quoque circumdanda axi sunt.
 Porro circumactum ac veluti flexum crurum laquei, qui a
 superioribus partibus ad inferiores agitur, per trochleas
 fieri oportet quae in lateribus glottocomi sint positae. Lice-
 bit et solena voces ejusmodi machinam et cum adjunctione *sic*,
 solena mechanicum aut glottocomum mechanicum. Verum
 de instrumentis uberius praecipiemus, quando de luxatorum

Ed. Chart. X. [149. 150.]

Ed. Bas. IV. (104.)

ἐπιδέσμων ποικιλίας ἐν ἐκείνοις λελέξεται. νυνὶ δὲ ἐπειδὴ περὶ τοῦ μηχανικοῦ σωλήνος ἐμνημόνευσα, πολλὴν χροίαν παρεχομένου τῷ σκέλει καὶ κατὰ τὴν ἄλλην μὲν ἀπόθειςιν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπειδὴν ἀλλάττη τὴν κοίτην ὁ κάμνων, ἢ ἀποτριβηταί τι τῶν κατὰ γαστέρα, καλῶς ἂν ἔχοι πρὸς τῷ μηδὲν ἔτι ἐνδεῖν εἰς τὸν ὑπὲρ τούτων λόγον, ἐπαινεῖσαι πολὺ μᾶλλον ἐκείνο τὸ γλωττόκομον, οὗ καὶ τὴν ἑτέραν τῶν πλευρῶν καὶ τὸ σανίδιον ἐφ' ὃ τὸν πόδα στηρίζουσι, κινούμενα κατασκευάζουσιν, ὥστε ἀρμόζειν ἅπαντι μεγέθει κόλον. περὶ μὲν δὴ τῶν ἄλλων καταγμάτων ἀρκεῖ καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ὑφ' Ἱπποκράτους εἰρημένων γινώσκεσθαι.

Κεφ. στ'. [150] Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γέγραπται μὲν πού καὶ περὶ τούτων Ἱπποκράτει βιβλίον ὅλον, ἅπαντα διδάσκοντι ὅσα χρὴ πράττειν ἐπ' αὐτῶν· καὶ ἡμεῖς δὲ ὅταν τήνδε τὴν πραγματείαν ἐπιτελέσωμεν, ἐπιθησόμεθα ταῖς ἐξηγήσεσι τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὸ παρὸν, ἐπειδὴ τά τε προσευρημένα τοῖς ὑπ' ἐκείνου λεχθεῖσιν ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπομνήμασι προστίθεμεν, ὅσα τε ἀδιορίστως εἶπε διο-

curatione agemus, ubi etiam de varietate deligaturarum quae *superimponuntur* non minus dicitur. Nunc vero postquam de mechanico solene mentionem feci, qui plurimum cruri commodat tum alias quum reponitur, tum vel magis quum aeger cubile mutat, aut etiam e ventre aliquid excernit, non abs re fuerit, quo nihil tractatione de eo desideretur, multo magis illud glottocomum laudare, cujus alterum laterum, itemque tabellulam in qua pedem collocant, quo nulli non quadret membri magnitudini, mobilia faciunt. Ac de reliquis quidem fracturis haec nosse cum iis quae Hippocrates praecipit sat fuerit.

Cap. VI. De iis vero quae in capite accidunt, Hippocrates certe integrum librum scripsit, ubi omnia praecipit quae in iis sunt agenda, et nos cum huic operi finem imposuerimus, enarranda ejus opera aggrediemur. Ad praefens vero, quoniam in his commentariis et quae supra ea quae ille dixit sunt inventa adjicimus, et quae indefinite

Ed. Chart. X. [150.]

Ed. Bas. IV. (104.)

ριζόμεθα, πρῶτον μὲν ἀναγκαῖόν ἐστι μνημονεῦσαι τῶν κοίλων ἐκκοπέων, οὓς καὶ κυκλίσκους ὀνομάζουσιν· εἶθ' ἐξῆς τῶν φακωτῶν· καὶ μετ' αὐτοὺς τῶν στενῶν ξυστήρων· εἶτα περὶ τῆς τῶν φαρμάκων χρήσεως εἰπεῖν τι. τῶν τοίνυν καταγμάτων τοῦ κρατίου τινὰ μὲν ἄχρι τῆς διπλῆς ἐξήκει, τινὰ δὲ ἄχρι τῆς ἔνδον ἐπιφανείας τῶν ὀστέων· καὶ τινὰ μὲν ἀπλαῖ ῥωγμαί, τινὰ δὲ θλάσεις, τινὰ δὲ ἔδραι τῶν πληξάντων εἰσίν. αἱ μὲν οὖν ἀπλαῖ ῥωγμαί μέχρι τῆς διπλῆς διασχοῦσαι τῶν τῶν εἰρημίων ξυστήρων χρήζουσι τῶν στενῶν. εἶναι δ' αὐτοὺς χρὴ πολλοὺς μὲν τὸ πλῆθος, ἀνίσους δὲ τὸ μέγεθος, ὡς μηδέποτε ἀπορεῖν τοῦ χρησιμωτάτου τῷ ἔργῳ· κάπειτα γυμνωθέντος κατὰ τὰ εἰδιόμενα τοῦ πεπορθότος ὀστοῦ, χρῆσθαι πρώτῳ μὲν τῷ πλατυτέρῳ, δευτέρῳ δὲ τῷ μετ' αὐτὸν στενωτέρῳ, κάπειθ' οὕτως ἐξῆς τοῖς ἄλλοις ἄχρι τοῦ στενωτάτου· τούτῳ δὲ χρηστέον ἐπ' αὐτῆς τῆς διπλῆς. εἶτ' ἰᾶσθαι χρὴ ξηροῖς φαρμάκοις ἀντίκα τε καὶ μέχρι τέλους· ἃ δὴ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο προσηγόρευται κεφαλικά. σύγκειται δὲ διὰ τε τῆς

dixit definimus, necesse est primum de cavis exciforiis scalp-
pris, quos cycliscos, mox de iis, quos a lenticulae specie
phacotos nominant, post hos de angustis scapellis, demum
de medicamentorum usu aliquid dicamus. Ergo de fractu-
ris calvariae quaedam usque ad diploen perveniunt, quae-
dam usque ad internam ossium superficiem, quaedam etiam
simplices fissurae, quaedam contusiones, quaedam vestigia
eorum quibus inslicta plaga est. Quae igitur simplices fis-
surae ad secundam usque laminam perveniunt, iis quos
modo diximus angustis scalpellis indigent. Expedit autem
hos ut numero multos, ita magnitudine impares esse, necubi
desit quod operi sit commodissimum; postea vero nudato
prout fieri solet affecto osse, utendum quidem primo latiore,
secundo loco eo qui illo est angustior; mox ita reliquis dein-
ceps usque ad angustissimum, hoc vero in ipsa diploe est
utendum. Post haec tum protinus tum ad finem usque sic-
cis medicamentis est medendum, quae ob id ipsum cepha-
lica, id est capitalia sunt dicta. Ea componuntur ex iri

Ed. Chart. X. [150.]

Ed. Bas. IV. (104. 105.)

Ἰλλυρίδος ἴριως καὶ τοῦ τῶν ὀρόβων ἀλεύρου καὶ μάννης ἀριστολοχίας τε καὶ πάνακος ῥίζης φλοιοῦ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἀπάντων ὅσα ῥύπτειν πέφυκεν ἄνευ τοῦ ὀάκιου. αὕτη γὰρ ἢ γεννωμένη σὰρξ, ἔργον τῆς φύσεώς ἐστιν· ὥστε οὐδὲν εἰς τοῦτο τῆς ἰατρικῆς ὁ κάμνων δαίται. τὸ δὲ τὴν γεννωμένην συμψύεσθαι τε καὶ περιψύεσθαι πᾶσι τοῖς τῶν ὀστέων μέρεσιν ἐκ τοῦ μήτε ῥύπον ἐπ' αὐτοῖς εἶναι μήτ' ἐλαιώδη τινα λιπαρότητα γίγνοιτ' ἂν μάλιστα. τοῦτ' οὖν ἐστὶν ὁ παρὰ τῶν ἰατρῶν οἱ κάμνορες ἴσχουσιν εἰς τὴν σάρκωσιν, ὡς ξηρὸν μὲν (105) ἅπαν εἶναι τὸ χωρίον, ἕκαστον δὲ μέρος τῶν πεπονηθέντων ὀστέων ἀκριβῶς καθαρόν. ταῦτα μὲν οὖν κοινὰ πάντων τῶν καταγμάτων, ὅταν ἄρχηται σαρκουῖσθαι. τῶν δ' ἄχρι μήριγγος διασχόντων, εἰ μὲν εἴη μόνη ῥωγμὴ, τοῖς εἰρημέοις ξυστήρσι χρηστέον· εἰ δὲ μετὰ θλάσεώς τις, ἐκκόπτειν χρὴ τὸ τεθλασμένον, ἥτοι διὰ τρυπάνων ἐν κίλῳ πρότερον κατατιρῶντα, κἄπειθ' οὕτω χρώμενον τοῖς ἐκκοπεῦσιν, ἢ διὰ τῶν κυκλίσκων εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. ἢ μὲν οὖν διὰ τρυπάνων ἐνέργεια σφαλερὰ, διὰ τὸ πολλάκις ἀψασθαι τινας,

Illyrica et ervi farina et manna et aristolochia, et panacis radicis cortice, in summa omnibus quae extergere citra morsum possunt. Ipsa namque generatio carnis naturae opus est, itaque aegro ad eam rem nihil opus est arte medica. Ut autem quae provenit caro coalescat circumhaereatque omni ossis parti, id inde maxime eveniet, si neque fordes super eo sit, nec oleosa quaedam pinguedo. Id igitur est quod aegris medici ad carnis productionem praestant, ut totus locus siccus sit, tum quaelibet affecti ossis pars plane pura. Atque haec quidem omnium fracturarum, quum caro in his produci incipit, communia sunt. Ex fracturis vero quae ad meningem pervenerunt, si simplex tantum fractura sit, jam dictis scapellis angustis utendum; sin cum contusione aliqua, quod contusum est excidi debet, idque vel terebellis prius in circuitu perforatum, mox deinde scalpris admotis, vel protinus ab initio cycliscis. Ac quae per terebellam quidem actio parum tuta est, propterea quod dum audacius

Ed. Chart. X. [150. 151.]

Ed. Bas. IV. (105.)

ἀθροώτερον αὐτοῦ βαπτισθέντος, τῆς μήνιγγος τῆς σκληρᾶς
 τῆς ὑποτεταμένης τοῖς ὀστέοις. ἡ δὲ διὰ τῶν κυκλίσκων οὐδ'
 αὐτὴ παντάπασιν ἀμεμπτος, σείει γὰρ ἐπὶ πλεῖστον τὴν
 κεφαλὴν ἰσχυράζων δεομένην. ἀρκεῖ δέ μοι κάρταυθα μεγά-
 λων μὲν οὐσῶν τῶν ῥωγμῶν καὶ τῶν ὀστέων τῶν καταγόμενων
 ἰσχυρῶς κεινημένων τοῖς κυκλίσκοις χρῆσθαι· βραχείαις
 γὰρ ἐπιβολαῖς χώραν παρέξει τοῖς φακωτοῖς ἐκκοπεῦσιν·
 ἰσχυρῶν δὲ κατὰ τὰ πλεῖστα τῶν ὀστέων ὑπαρχόντων κατα-
 τιτρώδναι τοῖς τρύπανοις αὐτά. τινὲς δὲ ὑπὲρ τοῦ μηδέποτε
 ἀμαρτεῖν ἀβάπτιστα τρύπανα κατεσκευάσαντο. καλοῦσι δὲ
 οὕτως αὐτὰ διὰ τὸ μὴ βα[151]πτίζεσθαι· περιθεῖ γὰρ ἐν
 κύκλῳ περιφερῆς τις ἴνυς, προὔχουσα μικρὸν ὑπὲρ ἄνω τοῦ
 κατὰ τὸ τρύπανον ὀξέος πέρατος. εἶναι δὲ δήπου χρὴ πολλὰ
 καὶ ταῦτα πρὸς ἅπαν πάχος κρηρίου παρεσκευασμένα· τοῖς
 μὲν γὰρ παχυτέροις τὸ μακρότερον ἀρμόσει τρύπανον· ὀνο-
 μάζω δὲ οὕτως ᾧ μεῖζόν ἐστι τὸ μεταξὺ τοῦ τ' ἄκρου πέρατος
 καὶ τῆς κυκλωτεροῦς ἴνυος· τοῖς δὲ λεπτομερέσι τὸ μικρότε-
 ρον· ἐστὶ δὲ δήπου καὶ τούτω τὸ μεταξὺ τοῦ πέρατός τε

eam tractant, duram membranam quae offi substernitur non raro violant. Quod vero per cycliscos opus administratur, ne id quidem omnino vitio caret, quum quatiat immodice caput, quod potius quietem postulat. Mihi igitur hic quoque placet, si magnae sint fracturae et ossa quae fracta sunt, vehementer mota cycliscis uti, paucis enim accessibus lenticulatis excisoriiis locum facies. Sin firma plurimum ossa sint, foranda terebella sunt. Quidam autem quo minus usquam aberrent, ejusmodi terebellas excogitarunt, quae quod mergi non possint, ea abaptistas vocant; circumcurrit enim supra terebellae cuspidem acutam, rotundum quoddam supercilium parum exflans. Sane expedit complures id genus praeparatas habere ad omnem calvariae crassitudinem; nam crassiori longior terebra conveniet, voco autem ita cujus spatium, quod inter summam est cuspidem et rotundum supercilium, majus est; tenuiori brevior; est autem hic quoque quod interest inter cuspidem et supercilium minus. Aliqui

Ed. Chart. X. [151.]

Ed. Bas. IV. (105.)

καὶ τῆς ἵτινος ἔλαττον. ἐνιοὶ δὲ τούτων, εἴτε δειλοτέρους
 χρῆ λέγειν, εἴτ' ἀσφαλεστέρους, ταῖς καλουμέναις χοιρικίσιν
 ἐχρήσαντο. σὺ δὲ εἰ μήτε ἀφύλακτος εἶναι μέλλοις τῶν ὄντων
 σφαλερῶν μήτε πέρα τοῦ προσήκουτος φοβερός, ἀριστόν σοι
 τοῖς κυκλίσκοις χρῆσθαι, κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐπιβολὴν
 τοῖς πλατυτέροις, ἐξῆς δ' αὐτῶν τοῖς στενωτέροις, ἄχρι
 περ ἂν ἐπὶ τὴν παχεῖαν μήνιγγα κατέλθῃς. οὐ μὴν οὐδ' ἐν
 κύκλῳ πᾶν ὅσον ἐκκοπῆναι χρῆ τοῖς κυκλίσκοις γυμνωσίον,
 ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος, ἐνθα τὸ κάταγμα βιαιό-
 τερον αὐτοῦ γέγονε. πρὸς μὲν γὰρ αὐ τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ
 μήνιγξ ἀφίσταται τάχιστα τῶν ἰσχυρῶς παθόντων ὀστέων,
 ὥστε οὐδεὶς ἔσται κίνδυνος ἀψασθαι τῆς ἀφεστῶσης ἤδη. ἢν
 δ' ἅπαξ ἐν τι γυμνώσης μέρος, ὑποβαλὼν ἐκκοπέα, τὸ μὲν
 φακοειδὲς ἐπὶ τῷ πέρατι προὔχον ἀμβλὺν καὶ λεῖον ἔχοντα,
 τὸ δὲ ὄξυ κατὰ τὸ μήκος ὀρθιον ὅταν στηρίξῃς κατὰ τῆς
 μήνιγγος τὸ πλατὺ τοῦ φακοειδοῦς, ἐπικρούων τῇ μικρᾷ
 σφραῖ, διαιρεῖν οὕτω τὸ κρανίον. συμβαίνει γὰρ ἐπὶ ταῖς
 τοιαύταις ἐνεργείαις πάντα ὅσων χρῆζομεν. ἡ μὲν γε μήνιγξ,

vero, sive illos his timidiore sive tutiores appellem, etiam
 modiolis sunt usi. Tu vero, si neque improvidus eorum
 quae fallere possunt sis futurus, neque quam satis est timi-
 dior, commodissime cycliscis utere, et primo quidem ag-
 gressu latoribus, postea angustioribus, donec ad crassam
 meningem perveneris. Ceterum quod excidi oportet, id
 totum circulo cycliscis nudandum non est, sed ex ea ma-
 xime parte qua fractura est gravissima. Nam praeter alia
 etiam maxime ipsa ab ossibus vehementer affectis celerrime
 recedit, adeo ut nullum sit periculum eam, quae jam se-
 juncta est, tetigisse. Si vero unam semel nudaveris partem,
 ac scalprum qui in cuspide praefixam habet obtusam lac-
 vemque lenticulae speciem, aciem vero per longitudinem
 erectam submiseris, ubi latam partem lenticulae super me-
 ningem statueris, feries malleolo, ac sic calvariam divides.
 Evenient enim ita agentibus quae requirimus omnia. Nam
 meninx, ne si dormitans quidem quis agat, lata tantum len-

Ed. Chart. X. [151.]

Ed. Bas. IV. (105.)

οὐδ' ἂν ρυστάζων τις ἐνεργῆ, τρωθῆναι δύναται, τῷ πλατεῖ
 μέρει μόνῳ τοῦ φακοειδοῦς ὀμιλοῦσα· καὶ ἦν προσέγγηται
 δέ που τῷ κρατίῳ, καὶ ταύτης τὴν προσάρτησιν ἀλύτως
 ἀποσπᾶ τὸ περιφερές πέρας τοῦ φακοειδοῦς· ἐπιταί δὲ ἐξ-
 ὀπισθεν αὐτῷ ποδηγοῦντι, διακόπτων τὸ κρατίον ὁ ἐκκο-
 πεύς αὐτός. ὥστε οὔτε ἀκινδυνότερον οὔτε θῆττον ἐνεργ-
 οῦντα τρόπον ἕτερον ἀνατρήσεως εὐρεῖν ἐγγωρεῖ. μάλιστα
 δ' αὐτὸν ἐπαινέσεις ἐν τοῖς σφοδροτάτοις κατάγμασιν· ἃ
 δὴ τινες τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἐγγεισώματά τε καὶ καμα-
 ρώσεις ὀνομάζουσι, τὰ μὲν ἐγγεισώματα τῷ μέσῳ σφῶν
 αὐτῶν ἐρείδοντα κατὰ τῆς μήνιγγος, τὰ δὲ καμαρώματα
 τουτὶ μὲν ὑψηλὸν ἔχοντα, καθ' ἃ δὲ πρῶτον ἀπὸ τῶν ὑγειῶν
 τὸ πεπονθὸς ἤρξατο χωρίζεσθαι ταῖς τοῦ κατάγματος ἰσχυ-
 μαῖς, εἴσω μᾶλλον ἀπεληλυθότα καὶ κατὰ τῆς μήνιγγος ἐστη-
 ριγμένα. τάχιστα γὰρ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐκκόπτεται τὸ
 πεπονθὸς ἅπαν, ἐτοιμότερον ὑποδοιόμενον τοῦ φακωτοῦ πέ-
 ρατος ἐν τοῖς ἐπὶ πλεῖστον ἐξέστηκόσι τοῦ κατὰ φύσιν.
 ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὀστάργας ἀνατείνοντες ἢ ἀνακλάσαντες ἔνια

ticulae parte occurrens vulnerari potest, quod sicubi adhae-
 reat calvariae, hujus quoque adhaerentiam innoxie dirimit
 ipsa lenticulae rotunditas; subsequitur vero praecurrentem eam
 a tergo ipse scalper calvariam secans. Quare nec qui minus
 cum periculo, nec qui celerius perficiatur forandi modum
 alium invenias. Maxime autem hunc in vehementissimis
 fracturis laudabis, quas utique recentiorum nonnulli medico-
 rum Graece engeisomata et camaroses nominant. Engeiso-
 mata quidem quae in medio sui membranae innituntur;
 camaromata vero quae eandem ipsam partem exaltatam ha-
 bent, caeterum qua primum ab integris fracturae partibus
 diduci aegra coepit, intro magis recedunt ac membranae
 innituntur. Nam celerrime in talibus quod aegrum est
 totum exciditur; utpote quum promptius subintret lenti-
 culati scalpri finis in iis quae plurimum a naturali statu
 recellerunt. Quinetiam ostagra aliquibus ossium, quae
 vehementer sunt comminuta, vel exaltatis vel conversis

Ed. Chart. X. [151. 152.]

Ed. Bas. IV. (105.)

τῶν ἰσχυρῶς συντετριμμένων ὀστέων, κατ' ἐκείνο μάλιστα τὸ μέρος ὑποδῦναι τὸν φακωτὸν παρασκευάσομεν. ἔπειτα δὲ τούτου γενομένου πάντα ἐξῆς ὧν δεόμεθα σὺν ἀσφαλείᾳ τε ἅμα καὶ τάχει· καὶ σχεδὸν, ὡς ἂν τις εἴποι, κατὰ μὲν τἄλλα σύμπαντα καλῶς εἴρηται τοῦτο δὴ τὸ πολυθρόλητον, Ἀρχὴ δὲ τὸ ἥμισυ παντός· ἐνταυθοῖ δ' οὐχ ἥμισυ τοῦ παντός, ἀλλ' ἦτοι πᾶν ἢ ὀλίγου δεῖν ἅπαν ἔχοις ἂν ἐνθεῖς τὸν φακωτὸν. αὕτη μὲν οὖν ἀρίστη χειρουργία τῶν ἐν τῷ κρατίῳ κατάγματων· ὁπόσον δὲ ἐκκόπτειν χρὴ τοῦ πεπονθότος, ἐφεξῆς σοι δίδειμι. τὸ μὲν ἰσχυρῶς συντριβέν ὅλον ἐξαίρειν· [152] εἰ δ' ἀπ' αὐτοῦ τινες ἐπὶ πλέον ἐκτείνοντο ῥωγμαὶ, καθάπερ ἐνίοτε φαίνεται συμβαῖνον, οὐ χρὴ ταύταις ἐπεσθαι μέχρι πέρατος, εὖ εἰδόμενος ὡς οὐδὲν βλάβος ἀκολουθήσει διὰ τοῦτο, τῶν ἄλλων ἀπάντων ὀρθῶςπραχθέντων. ἡμεῖς γοῦν οὐχ ἅπαξ οὐδὲ δις, ἀλλὰ πάνυ πολλάκις τοῦτο ποιήσαντες ἐτύχομεν τοῦ τέλους. ἢ δ' ἐνδειξις ἡμῖν κερταῦθα εἰκότως τῶν ποιητέων ἐκ τῆς φύσεως τῶν πεπονθότων μορίων εὐπορήθη· ἦν γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων καταγμάτων ἐπίδειξις

ea potissimum parte, ut demittatur lenticulatum scalprum, praeparabimus. Quo facto succedunt deinceps omnia quibus est opus cum securitate simul ac celeritate, ut ferme dixeris celebre illud dictum in reliquis omnibus probe se habere, *Dimidium facti qui bene coepit habet*, hic vero non totius dimidium, sed vel totum vel paulo minus totum habeas, ubi lenticulatum scalprum immiseris. Atque haec optima est fracturarum quae in calvaria sunt chirurgia; quantum vero excidere conveniat partis affectae, deinceps tibi exponam. Quod vehementer est confractum, id totum est auferendum; si vero ab eo fragmenta quaedam longius excurrant, quemadmodum aliquando cernitur accidere, haec persequi ad finem non expedit, illud persuasum habentibus, minime futurum ut ex eo noxa sequatur ulla, modo reliqua omnia rite sint peracta. Nos enim non semel aut bis, sed plane per saepe sic facientes voti compotes fuimus. Indicatio vero agendorum hic quoque ex natura ipsarum partium affectarum subministrata est. Nam deligaturam, quam

Ed. Chart. X. [152.]

Ed. Bas. IV. (105.)

ὡς ἀφλεγμαντοτάτην ἐξεῖρεν ὁ λόγος, ἐπὶ κεφαλῆς οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ ποιήσασθαι. ὥστε οὔτε ἀποστρέφαι τὸ ἐπιθήειον οὔτε τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς πεπορθόσιν ἐκθλίψαι δυνατόν· ὦν χωρὶς οὐδὲ τῶν ἄλλων ὀστέων οἷδέν ἰγίες φυλαχθῆναι δύναται. ὑποκείσθω γοῦν βραχίον ἄχρι τοῦ μυελῶ ἰσχυρῶν ἐσχηκῶς, εἴτα μηδεὶς αὐτὸν ἐπιδείτω νόμῳ καταγματικῶ, πᾶσα δὴ ποῦθεν ἀνάγκη τοὺς ἰχώρους οὐκ ἔξω μόνον ὑπὸ τε τὸ δέσμα καὶ τοὺς μῦς ἀθροίζομένους, ἀλλὰ καὶ τῶ μυελῶ περιεχομένους, ἐκείνόν τε πρῶτον καὶ μάλιστα σῆψαι καὶ σὺν αὐτῷ τὸ σύμπαν ὀστοῦν, ὅπου γε καὶ νῦν ἀπάντων προσηκόντως γιγνομένων, ἔστιν ὅτε τοιαῦτα συμπίπτει. πῶς οὖν οὐχὶ καὶ μᾶλλον ἂν ἐπὶ κεφαλῆς ταῦτα συμβαίνοι, μήτε καταγματικὴν ἐπίδεισιν ἐγγωροῦσης δέξασθαι, τῶν τε ἰχώρων ἐπὶ τὸ κάταντες φερομένων ὡς ἀθροίξασθαι πάντας ἐπὶ τῆς μήνιγγος; ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων καταγμάτων ἢ ἐπίδεισις ὅταν ὀρθῶς γένηται, τοσοῦτου δεῖ περιττὴν ὑγρότητα συγχορεῖν ἐπιτρέφεσθαι κατὰ τὸ πεπορθὸς ὀστοῦν, ὥστε καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἰσχυρότερον ἀποφαίνειν τὸ χωρίον. ἐπὶ δὲ

in aliis fracturis ceu maxime phlegmonas arcentem ratio invenit, capiti aptare non possis; itaque nec quod affluit reprimere, nec quod in aegris partibus continetur exprimere queas; sine quibus praefidiis nec reliquorum ossium ullum servari sanum potest. Nam pone in brachio ad medullam usque fractum os esse neminemque postea pro fracturae legibus id deligasse, omnino necessum erit saniam non solum quae foris sub cute et musculis est collecta, sed etiam quae in medulla continetur, tum ipsam primum ac maxime corrumpere, tum cum ipsa os universum; quando etiam nunc quoque omnibus rite peractis aliquando talia contingunt. Quomodo ergo non vel magis in capite ea accidant, quum nec deligaturam fracturis convenientem admittat et omnis sanies prona feratur sic ut super meningem universa coacervetur? In aliis igitur fracturis deligatura quum rite adhibetur tantum abest ut supervacuam aliquam humiditatem colligi in laeso ossē patiat, ut etiam gracilius quam pro naturali statu membrum reddat. In

Ed. Chart. X. [152.]

Ed. Bas. IV. (105, 106.)

τῆς κεφαλῆς ὁ μὲν διὰ τῆς ἐπιδέσεως τρόπος οὐχ οἶός τ' ἐστὶ ξηραίνειν οὕτω τό τε κατεαγός ὅστουν αὐτὸ καὶ τὰ περίξ, ὡς μήτε φλεγμῆναι μήθ' ὄλως ἐργάσασθαι τινα ἰχῶρα· φάρμακόν τε οὐδὲν οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἄνευ τῆς ἐπιδέσεως ἱκανὸν εἰς ὅσον εἴρηται ξηρὸν καὶ ἀπέριττον ἐργάσασθαι τὸ κατεαγός. ἀνάγκαιον οὖν ἡμῖν γίγνεται γυμνῶσαι τι τοῦ κατάγματος, ἵν' ἐχῶμεν ἀπομάττειν καὶ ἀποπλύνειν ἀπὸ τῆς μήνιγγος τοὺς ἰχῶρας, ἐπειδὴν ὁ τε τῆς φλεγμονῆς πάυσηται καιρός, ἀκριβῶς τε ἢ ξηρὰ πάντα, σαρκῶσαι καὶ συνουλώσαι τὸ γῶριον. οὐκ ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος ψιλός, οἷον οἱ μηδὲν ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων εἰδότες σοφισταὶ ζητοῦσι, διὰ τί τὰ τῆς κεφαλῆς οὐ πωροῦνται κατάγματα· πωροῦνται μὲν γὰρ ὡ βέλτιστοι· καὶ ἡμεῖς οὕτως ἐστὶ ληρώδεις ὥστε τῶν οὐκ ὄντων ὡς ὄντων λέγειν (106) αἰτίας. οἶδα γοῦν ποτε τὸ βρέγματος ὅστουν συντριβέν· τὸ δ' ἐφεξῆς αὐτῷ τὸ τοῦ κροτάφου καλούμενον, ἐν ᾧ τὰς λεπιδοειδεῖς ἐπιβολὰς εἶναι συμβέβηκεν, ἄκρι πλείστου μεγίστην ἔχον ῥωγμὴν ἣς ἡμεῖς

capite vero ratio quae per deligaturam est excogitata nec potest ita tum os ipsum confractum tum quae illi circumstant siccare, ut neque phlegmonem contrahant, neque penitus ullam efficiant saniem; nec medicamentum est ullum, quod vel in aliis quidem partibus citra deligaturam os fractum, quatenus nunc dictum est, siccum atque a supervacuis purum reddere valeat. Necessum igitur est nobis primum fracturae aliquid nudare, quo videlicet detergere et abluere saniem a meninge liceat; post vero quum phlegmones tempus praeteriit omniaque sicca ad unguem sunt, carnem producere ac cicatrice locum includere. Non est hic sermo nudus *rerumque vacuus*, cujusmodi est ille Iophistarum, qui operum artis nescii quaerunt cur capitis fracturae callum non ducant. Ducunt enim, *viri* optimi; vosque tam dementes estis ut eorum quae non sunt tanquam sint causis assignetis. Novimus enim aliquando sincipitis os fractum; quod autem os huic ossi protinus succedit, temporis os vocatur, in quo ipsas squamatim compactas commiffuras esse accidit; in eo luculenta fractura longissime perti-

Ed. Chart. X. [152. 153.]

Ed. Bas. IV. (106.)

ὄλωσ μὴ προσπαύμενοι, μόνον δ' ἐκκόψαντες τὸ τοῦ βρέγματος ἰάσαμεν τὸν ἀνθρώπον, ὡς καὶ νῦν ἐτι ζῆν ἐξ ἐτῶν πολλῶν. εἰ δὲ καὶ τὸ τοῦ βρέγματος εἰάσαμεν, οὕτως ἐσάπη ἄν θάπτον ἢ κατὰ τοῦθ' ὑποκειμένη μῆριξ ἢ ἐπωρώθη τὸ κάταγμα. ὡς εἴ γε μηδεὶς ἐκ τῶν πεπονηθότων ἰγὼρ ἐντὸς εἴηαι, περιττὸν ἦν ἐκκόπτειν ὀστοῦν. ἐκαῖτοι μὲν οὖν ὡς σύνηθες αὐτοῖς ἐστι γλυκερίωσαν, ἐγὼ δ' ἐφ' ἐτέρου κατάγματος ὁμοίως γεγοτότος ἐνερόησα τὸ μὲν ὑψηλὸν ὀστοῦν εἶσαι, τὸ δ' ἐν τοῖς πλάγιοις ἐκκόψαι πρὸς ὑποόψουσιν τῶν ἰγῶρων· [153] εἴτ' ἐννοήσας τὸ τε πάχος αὐτοῦ καὶ τὴν σκληρότητα βέλτιον φήθην εἶναι τὸ μετώρον ὀστοῦν ἐξελεῖν μᾶλλον ἢ τῆς ὑποόψουσας φροντίζων σείσαι σφοδρῶς τὸν ἐγκέφαλον. ἐνερόησα δὲ καὶ ὡς εἰς τὰ πλάγια γεννηθείσης ὀπῆς μεγάλης τοῖς ὀστοῖς ἐξίσχειν ταύτη συμβήσεται τὸν ἐγκέφαλον. ἐστι δὲ δήριον πολλαχόθι κατὰ τὰ πλάγια καὶ νεύρων τις ἔκφυσις ἐπικαίρων· ἐν δὲ τοῖς ὑψηλοῖς τῆς κεφαλῆς, οὐδὲ σμικρότατον οὐδαμῶθεν νεῦρον ἐκκύεται. διὰ ταῦτα μὲν δὴ ἀπέστην ἐκκόπτειν τὸ πλάγιον ὀστοῦν τῆς κε-

nebat, quam ipse equidem minime contingens, sed tantum sincipitis os excindens hominem sanavi sic ut nunc quoque multos jam annos vivat. Quod si sincipitis quoque os dimississem, putruisset citius quae illi suberat cerebri membrana quam callum fractura duxisset. Nam si nulla ex lacis partibus sanies intro confluere, superfluum esset os excindere. Ergo illi prout solent nugentur. Ego vero in alia similiter se habente fractura cogitarem supernum os dimittere, ac quod a lateribus erat quo sanies deflueret, eximere; mox quum et crassitudinem ejus et duritiam aestimasssem, utilius fore judicavi supernum os potius eximere quam ob defluxus sollicitudinem cerebrum valenter concutere. Cogitavi praeterea accidere posse ut si a latere magnum fieret in ossibus foramen, prominere fortassis hac parte cerebrum. Est porro et in lateribus plurimis in locis etiam nervorum, horumque non levis momenti quidam exortus, quum in supernis capitis partibus ne minimus quidem usquam oriatur nervus. His admonitus abstinui ab eximendo osse

Ed. Chart. X. [155.]

Ed. Bas. IV. (106.)

φαλῆς. ἐπωρώθη δὲ αἰὲν θεραπευόντων ὡς χρῆ. καὶ σχεδὸν
 ἔτι τοῦθ' ἡμῖν ὑπολείπεται διασκέπασθαι, τίς ἢ τῶν φαρ-
 μακῶν τε καὶ ὄλης τῆς μετὰ τὴν ἀνάτησιν ἐπιμελείας ἀγωγὴ
 βελτίστη πασῶν ἔστιν· ἄρα γε ἡ προσιότατη καὶ παρηγορικω-
 τάτη, καθάπερ νῦν ὑπὸ τῶν πλείστων γίνεται, ἢ ἡ ταύτης
 ἐναντιωτάτη, διὰ τῶν ἰσχυρότατα ξηραίνοντων φαρμάκων,
 οἷον καὶ Μέγης ὁ Σιδώνιος ἐπαιεῖ. καὶ τις ἡμέτερος πολίτης
 ἐχρήτο διὰ παντός, ὡς καὶ τὴν Ἰσιν ἐπορομαζομένην εὐθέως
 ἐπιθεῖναι γυμνωθείη τῇ μήνιγγι ἔμπλαστρον καὶ κατὰ ταύτης
 ἔξωθεν ὀξύμελι. πρεσβύτης δὲ ἦν οὗτος ἱκανῶς τρίβων τὰ
 τοιαῦτα τῆς τέχνης· οὐ μὴν οὔτε ἄλλον τιὰ χρώμενον εἶδος,
 οὔτε αὐτὸς ἐτόλμησα χρῆσασθαι. τοσοῦτο μόνον ἔγω μαρτυ-
 ρεῖν τῷ Εὐδήμῳ, τούτο γὰρ ὁ πρεσβύτης ἐκαλεῖτο, ὡς ἐσώ-
 ζοντο μᾶλλον οἱ ὑπ' ἐκείνου θεραπευόμενοι τῶν παρηγορικῶς
 ὀγομένων. ἐπεχείρησα δ' ἂν ποτε καὶ αὐτὸς δι' ἐμαυτοῦ
 πειραθῆναι τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς, εἰ διὰ παντός ἐν Ἀσίᾳ
 κατέμεινα· διατρίψας δ' ἐν Ῥώμῃ τὰ πλεῖστα τῷ τῆς πό-

quod in latere capitis esset. At callum semper duxit, modo rite curaretur. Ac jam quod disquiramus, hoc fere superest, quaenam sit postquam foratum os est tum medicamentorum tum universae diligentiae nostrae praecipua omnium ratio, utrumne maxime leniens ac mitigatoria, veluti qua nunc plerique utuntur; an quae huic maxime est adversa, quae per medicamenta quae vehementissime siccant perficitur; cujusmodi et Mege Sidonius laudat et civis quidam noster semper est usus sic ut etiam emplastrum quod Ilin vocant illico nudatae meningi imponeret et super hanc foris oximeli. Sane is senex erat satis exercitatus in hac artis parte; caeterum neque alium quempiam his usum vidi, nec ipse uti sum ausus. Tantum tamen testificari Eudemo possum, nam id seni nomen erat, magis fuisse servatos qui ab illo curabantur quam qui ab iis qui mitigatorii utebantur. Aggressus vero fuisset aliquando ipse plurimum experiri ejusmodi curationis rationem, si perpetuo in Asia mansissem; sed quum Romae plurimum agerem,

Ed. Chart. X. [155.]

Ed. Bas. IV. (106.)

λειως ἔθει συνηκολούθησα, παραχωρήσας τοῖς χειρουργοῖς καλουμένοις τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων ἔργων, τὴν μέντοι φύσιν τοῦ πράγματος ἐπισκοπούμενος ἐννοῶ τοιοῦτόν τινα διορισμὸν, ὑπὸ μακρᾶς πείρας ἡμετέρας μαρτυρούμενον· ὁ καλούμενος ἀκουστικός πόρος, οὐ μόνον ἄχρι τῆς σκληρᾶς ἐξικνεῖται μήνιγγος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ κένθρου φαίνει τοῦ καθήκοτος ἐξ ἐγκεφάλου εἰς αὐτόν. κείμενος δ' οὕτως ἐγγὺς, ὅμως ἰσχυροτάτων ἀνέχεται φαρμάκων, ὡς καὶ πρόσθεν εἶρηται. θαυμαστὸν οὖν οὐδέν, εἰ καὶ μετὰ τὰς ἀνατρήσεις ἢ μῆνιγγος ἢ παχεῖα, πρὶν ἀξιολόγως φλεγμῆναι, τοῖς ἰσχυροτάτοις χαίρει φαρμάκοις, ὡς ἂν φύσει ξηρὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσα.

civitatis morem sum sequutus, permitta iis quos chirurgos vocant maxima ejusmodi operum parte. Caeterum ipsam rei naturam aestimans talem quandam determinationem longa nostra experientia confirmatam concipio. Qui auditorius meatus dicitur, non solum usque ad cerebri duram membranam pertinet, sed etiam nervum contingit, qui in ipsam a cerebro descendit. Is autem quamquam ita positus in vicino, tamen vehementissima, licet dictum prius est, medicamenta tolerat. Nihil igitur miri sit, si post forationes crassa meninx, antequam notabiliter phlegmone occupetur, valentissimis gaudeat medicamentis, ceu siccam naturaliter substantiam habens.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Η.

Ed. Chart. X. [154.]

Ed. Bas. IV. (106.)

Κεφ. α'. Τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ᾧ Εὐγενιανὲ φίλτατε, πάλαι μὲν ὑπερξάμην γράφειν Ἰέρωνι χαριζόμενος, ἐπεὶ δὲ ἐξαίφνης ἐκείτος ἀποδημίαν μακρὰν ἀναγκασθεὶς στείλασθαι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἠγγέλθη τεθνεὺς, ἐγκατέλιπον κἀγὼ τὴν γραφὴν. οἶσθα γὰρ ὡς οὔτε ταύτην οὔτε ἄλλην τινὰ πραγματείαν ἔγραψα τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐφιέμενος δόξης, ἀλλ' ἦτοι φίλοις χαριζόμενος ἢ γυμνάζων ἑμαυτὸν, εἰς τε τὰ παρόντα χρησιμώτατον γυμνάσιον εἰς τε τὸ τῆς λήθης γῆρας, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὑπομνήματα θησαυρισό-

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER VII.

Cap. I. Medendi methodum, Eugeniæ carissime, quam olim in Hieronis gratiam scribendam susceperam, posteaquam illum subito longum iter ingredi coactum non multo post diem obiisse nunciatum, ipsi quoque persequi destitimus. Tu enim mihi conscius es neque hoc me opus neque aliud ullum popularis auræ studio fuisse aggressum, sed quo vel amicis gratificarer, vel me ipsum simul utilissima ratione ad rem propositam exercitarem, simul ad oblivionem senii, ut Plato inquit, commentarios mihi reponerem. Nam mul-

Ed. Chart. X. [154, 155.]

Ed. Bas. IV. (106.)

μετος. ὁ γὰρ τοι τῶν πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαιρος εἰς μὲν
 χάρις, τινὰς ἐπιτήδειον ὄργανον ἐτίοτε γίγνεται τοῖς ζῶσιν,
 ἀποθανόντας δὲ οὐδὲν ὀνήρησιν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ζώοντων
 ἐτίους. ὅσοι γὰρ ἤσυχον ἔλλοντο βίον, ὠφελήμενοι μὲν ἐκ
 τῆς φιλοσοφίας, ἀνέναντον δ' ἔχοντες τὰ πρὸς τὴν τοῦ σώμα-
 τος θεραπείαν, τούτοις ἐμπόδιον οὐ σμικρὸν ἐστίν ἢ παρὰ
 τοῖς πολλοῖς δόξα, περαιτέρω τοῦ προσήκοντος ἀπάγουσα
 τῶν καλλίστων αὐτοῖς. ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἡμᾶς οἶσθα πολ-
 λάκις ἀνωμέρους ἐπὶ τοῖς ἐνοχλοῦσιν οὕτω συνεχῶς ἐτίοτε
 χρόνον ἐφεξῆς πολλὴν, ὡς μὴδ' ἀψασθαι δυνηθῆναι βιβλίου.
 ἐγὼ [155] δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἐνθὺς ἐκ μαριναίου θανμαστῶς,
 ἢ ἐνθῶος, ἢ μαριναῶς, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλη, κατε-
 γρόνησα μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων δόξης, ἐπεθύμησα δὲ
 ἀληθείας καὶ ἐπιστήμης, οὐδὲν εἶναι νομίσας οὔτε κάλλιον
 ἀνθρώποις οὔτε θαύτερον κτῆμα. διὰ ταῦτ' οὖν αὐδ' ἐπέ-
 γραψά ποτε τὸ ἐμὸν ὄνομα τῶν ἐπ' ἐμοῦ γεγραμμένων
 βιβλίων οὐδεὶ· παρεκάλουν δ', ὡς οἶσθα, καὶ ἡμᾶς μὴτ'
 ἐπαιρῆν με παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀμετρότερον, ὥσπερ εἰώ-

torum hominum laus commodumⁱ ad usus nonnullos instru-
 mentum viventibus aliquando est, mortuis certe nihil prod-
 est, sicut neque viventium quibusdam. Nam qui vivere
 in tranquillo optarunt ac fructum ex philosophia ceperunt,
 et iis quae corpori curando sufficiunt sunt contenti, iis
 ulique impedimento non parvo est apud vulgum fama, ut
 quae eos a rebus pulcherrimis plus iusto tranversos aufe-
 rat; veluti me quoque non ignoras ab iis quae sunt molesta
 sic nonnunquam taedio affectum ut bene interdum spatio ne
 tangere quidem librum possim. Ego vero haud scio qua ra-
 tione ab ipsa usque adolescentia mirifice, sive inspiratus, sive
 furore percitus, sive quomocunque dixisse libet, et vulgi fa-
 mam contempsi et veritatis scientiaeque studio flagravi, nullam
 esse hominibus nec honestiorem nec diviniorem possessio-
 nem ratus. Atque ideo nulli librorum meorum nomen
 meum praescripsi, imo vos, sicut ipse testis es, rogavi ne me
 immodice, ut soletis, apud homines laudaretis, nec nomen

Ed. Chart. X. [155.]

Ed. Bas. IV. (106.)

Θατε, μήτ' ἐπιγράψαι τὰ συγγράμματα. κατὰ ταῦτ' οὖν ἅπαντα καὶ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ἐγκατελείφθη μοι, τὰ μὲν κεφάλαια τῶν εὐρημέτων διὰ βραχέων ὑπομνημάτων ἑμαντῶ γράψαντός μου, διεξοδικὴν δ' οὐδεμίαν ἔτι προσθέντος διδασκαλίαν. νυνὶ δ' ἐπειδὴ καὶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐταίρων, ἅπερ ἐθέασασθέ με πολλάκις ἐπὶ τῶν νοσοῦντων ἔργῳ διαπραττόμενον, ἐν ὑπομνήμασιν ἔχειν ἄξιοῦτε, προσθήσω τὸ λεῖπον ἔτι τῆδε τῆ πραγματείας.

Κεφ. β'. Ἐν μὲν οὖν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων τὸ κοινὸν νόσημα τῶν ὁμοιομερῶν τε καὶ ὀργανικῶν μορίων ὅπως χρῆθῆται θεραπεύειν ἐγγράψαι. ἀρξάμενος μὲν οὖν ἀπ' αὐτοῦ, διότι τε σαφέστερόν ἐστι τῶν ἄλλων ἐναργῆ τε τὸν ἔλεγχον ἔχει τῶν ἔμπροσθεν ἁπάντων σχεδὸν ἰατρῶν ὅσοι μεθόδῳ μὲν ἐπαγγέλλονται μεταχειρίζεσθαι τὴν τέχνην, ἀμέθοδοι δὲ εἰσι ἐν ταῖς θεραπείαις. πλὴν γὰρ Ἰπποκράτους τοῦ πάντων ἡμῶν τῶν καλῶν παρασχόντος τὰ σπέρματα, τῶν ἄλλων οὐδεὶς οὐδ' ἐπεχείρησε τὸ γένος τοῦτο τοῦ νοσήμα-

meum operibus quae proderem inscriberetis. Ob haec igitur omnia et medendi methodus quam inceperam a me est deposita, cum capita inventorum brevibus commentariis mihi ipsi scripsissem, nec ullam pleniorē docendi rationem etiamnum adjecissem. Nunc quando et tu et alii ex amicis non pauci exigitis quae saepe me opere in aegris peragere vidistis, ut ea in commentarios redigam, adjiciam huic operi quod reliquum est.

Cap. II. Ergo in horum commentariorum tertio, quarto, quinto et sexto quemadmodum similarium organicarumque partium communem morbum curari conveniat, scripseram, idcirco nimirum ab eo auspicatus, quod et conspectior reliquis esset et evidenter omnes propemodum priores medicos, qui certa methodo artem tradere polliciti amethodi in ipsis curationibus deprehenduntur, consularet. Nam quum ab Hippocrate discesseris, qui nobis omnium salutarium praeceptorum semina praebuit, reliquorum certe nemo vel conatus est genus hoc morbi methodo curare.

Ed. Chart. X. [155.]

Ed. Bas. IV. (106. 107.)

τοὺς ἰάσασθαι μεθόδῳ. δεῖται δὲ καὶ τὰ Ἱπποκράτους αὐτοῦ γεωργῶν ἀγαθῶν, οἱ σπεροῦσί τε αὐτὰ καὶ ἀνξήσουσι καὶ τελειώσουσι προσημόντως, καὶ ὅτι πρὸ ἡμῶν οὐδεὶς τοῦτ' ἐπραξεν, ἀλλ' οἱ πλεῖστοί γε καὶ προσδιέφθαιραν αὐτοῦ τὰ σπέρματα, νομίζω σαφῶς ἐπιδειξῆναι τοῖς προσεσημόσι τὸν νοῦν. τοῦτο μὲν οὖν τὸ γένος τοῦ νόσηματος, εἴτε συνεχείας λύσειν, εἴθ' ἐνώσεως, εἴθ' ὅπως οὖν ἄλλως ὀνομάξαι τις ἐθέλοι, καλεῖν ἐπιτρέψαμεν ὡς ἐκάστῳ φίλον. οὐ γὰρ ὑπὲρ ὀνομάτων σπουδάζομεν οὔτε κατὰ ταύτην τὴν πραγματείαν οὔτε καθ' ἑτέραν τινὰ τῶν ἰατρι(107)κῶν, ἀλλ' ὅπως ἂν μάλιστα τοῦ τέλους τῆς τέχνης τυγχάνωμεν. ἐπὶ δὲ τὸ πρῶτον ἀπάντων ἐπανερχόμεθα νῦν τῷ λόγῳ νόσημα, τὸ τοῖς ὁμοιομερέσειν ἐγγινόμενον, ὧν πρῶτόν εἰσιν αἱ κατὰ τὸ ζῶον ἐνεργεῖαι. δέδεικται γὰρ ἐν ἄλλαις πραγματείαις ὅπως ἕκαστον τῶν ὀργανικῶν μορίων ἐνεργεῖν τι λέγομεν, οἷον ὀφθαλμὸν ὄραϊν, ἢ βαδίζειν σκέλος. εἶναι γὰρ οὔτε ὄλου τοῦ σκέλους, ἀλλὰ τοῦ μυῶδους ἐν αὐτῷ γένους τὸ κῦρος τῆς ἐνεργείας· οὔτε ὀφθαλμοῦ τι βλέπειν, ἀλλὰ τοῦ κρυσταλ-

Postulant autem et quae Hippocrates ipse reliquit non malos agricolas, qui ea tum seminent commode tum augeant tum perficiant. Id autem fecisse ante nos neminem, sed plerosque etiam semina quae reliquit corrupisse, iis qui animum adverterunt clare monstratum arbitror. Itaque hoc morbi genus, vel continuitatis solutionem vel unitio- nis, vel qualitercunque est libitum appellare, cuique permi- simus; non enim de nominibus in hoc opere nec in alio medicinalium ullo laboramus, sed quo pacto artis maxime finem consequamur. Revertamur autem nunc ad morbum eum qui omnium est primus qui in similaribus nascitur, quibus primum animantis functiones referuntur acceptae. Siquidem monstratum in aliis operibus est quemadmodum organicarum quamque partium aliquid agere dicamus, ut oculus videre, aut crus ambulare. Esse enim sicut id quod praecipuum est actionis crurum non cruris totius, sed musculosi in eo generis, sic visionem non oculi totius, sed

Ed. Chart, X. [155. 156.]

Ed. Bas. IV. (107.)

λοειδοῦς· ἐπὶ τε τῶν ἄλλων ἀπάντων ὀργάνων ἀνάλογον. ἐδείχθη δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆσδε τῆς πραγματείας καὶ ὡς ἀναγκαιότατόν ἐστι τὸ γένος τοῦ νοσήματος τούτου, καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτὸ λογικῶς ἰάσασαι τῶν ἀγροησάντων τὰ πρῶτα στοιχεῖα, καὶ ὡς οὐδὲν ὧν φθέγγονται συνίασιν ἐπίοι τῶν λογικῶν ἑαυτοὺς ὀνομαζόντων, ὅταν ἀταρίαν εἶναι φάσκωσιν ἢ κοιλίας, [156] ἢ ἐντέρων, ἢ ἥπατος, ἢ ὀφθαλμῶν, ἢ ὀτουδηποτοῦν μέρους. εἰ μὲν γὰρ τὴν περὶ τὸ σύμφυτον ἔργον ἀσθένειαν οὕτως ὀνομάζουσιν, οὐδὲν ἰδιώτου πλέον ἴσασιν· ἀκοῦσαι γὰρ ἐστι κακίων ἀτορεῖν ἑαυτῶν τὴν γαστέρα φασκόντων, μὴ πέττειν γοῦν αὐτήν, μήτε τὰ μικρότατα καὶ κοινώτατα τῶν προσφερομένων. εἰ δὲ διάθεσιν τινα λέγουσιν ἐν τῇ γαστρὶ τὴν ἀτορίαν, ἐξημερευσάτωσαν ἡμῶν ἢν τινα ποτε ταύτην εἶναι φασιν, ὡς ἐπὶ φλεγμονῆς ἐποίησαν. τῷ μὲν γὰρ ἐμπειρικῶς τὰ συμπτώματα μόνον ἀρκεῖ τῶν πεπορθότων μορίων ἐξημερεῦσαι, παρὰ φύσιν ὄχρον εἰπόντι καὶ ἀντιτυπίαν, ὀδύνην τε σφυγματώδη καὶ τάσιν

crystallini in ipso humoris, ac in reliquis quibusque organis ad proportionem. Porro ostensum in secundo horum voluminum est genus hoc morbi non solum cognitu esse maxime necessarium, sed etiam neminem ipsum ratione curare posse qui prima corporis elementa non norit; praeterea non intelligere ea, quae dicant nonnullos eorum, qui rationales se nominant, quoties imbecillitatem esse dicunt vel ventriculi, vel intestinorum, vel jecinoris, vel oculorum, vel alterius cujuslibet partis. Si namque ita nominant infirmitatem impotentiamque ad naturale opus, nihil plus plebejo intelligunt; quippe quem dicere audias imbecillum sibi ventriculum esse, non enim concoquere eum vel minima levissimaque quae sumpsit. Quod si imbecillitatem quae est in ventriculo affectum quempiam esse ajunt, interpretentur quaeſo nobis quemnam demum hunc esse volunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt; nam empirico fat fuerit, si symptomata laborantis partis exposuerit, tumorem praeter naturam et renixum et pulsatorium dolorem et

Ed. Chart. X. [156.]

Ed. Bas. IV. (107.)

ἐρεῖθός τε καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ τίθενται γε πολλάκις ἐν ὄνομα κατὰ τοῦ σύμπαντος ἄθροίσματος ἕνεκα διδασκαλίας συντόμου, καθάπερ ἐπὶ τοῦ προειρημένου φλεγμονῆν. οἱ δογματικοὶ δ' οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν ἐπισκεπτοῦνται τοῦ νοσήματος, ἢ τὸ προειρημένον ἄθροισμα τῶν συμπτωμάτων ἐξ ἀνάγκης ἔπεται. δοκεῖ γοῦν Ἐρασιστράτῳ τὸ παρεμπέσον εἰς τὰς ἀρτηρίας αἷμα πρὸς τοῦ πνεύματος ὠθοούμερον ἐν τοῖς πέρασιν αὐτῶν σφηνωθῆναι, καὶ τοῦτο εἶναι τὴν φλεγμονῆν. ἀλλ' ἦν, οἴμαι, δίκαιος ἢ Ἐρασίστρατος αὐτὸς ἢ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τις ὁμοίως ἐξηγήσασθαι καὶ τὴν ἐν ταῖς ἀτομίαις ἐκάστου μορίου διάθεσιν· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς φλεγμονῆς εἰς ὅ τι μεταπέπτωκεν ἡ φυσικὴ κατασκευὴ τοῦ μέρους ἐδήλωσεν, οὕτως ὁ λόγος ἐπιζητεῖ ζήθῆναι καὶ τὴν εἰς ἀτομίαν ἐκάστου μορίου μετάπτωσιν. οὐ γὰρ δὴ κατὰ φύσιν γε διακείμερον ἀτομεῖ περὶ τὴν οἰκίαν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τι πάντως αὐτῷ παρὰ φύσιν αἴτιον ἰγγερόμενον ἐξέλυσέ τε καὶ κατέβαλε καὶ νεκρῶ παραπλήσιον ἀπέφηρεν· ὁ οὔτε Ἐρασίστρατος οὐδ' Ἡρόφιλος οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς ἰατρὸς εἶπε

tionem et ruborem aliaque id genus; imponitque nonnunquam brevitatis docendi causa cunctis simul collectis unum nomen, sicuti comprehensis jam phlegmonem. Dogmatici vero non idem, sed ipsam morbi naturam inspicunt, quam symptomatum illorum collectio necessario sequitur. Siquidem Erasistrato videtur sanguis, qui in arterias incidit, ubi spiritu impellitur, in sinibus earum impactus haerere idque phlegmone esse. At par, arbitror, erat vel Erasistratum ipsum vel aliquem ex sectatoribus ejus simili modo affectum qui imbecillitate cujusque partis subest interpretari; ut enim de phlegmone, in quidnam translatus naturalis partis status sit explicuit, ita ratio exigebat ut et translatio cujusque partis in imbecillitatem ab eo explicaretur. Non enim quum secundum naturam est affecta ad propriam actionem est imbecilla, sed accessit omnino aliqua praeter naturam causa, quae eam dissolvit dejecitque et mortuae similem effecit; quam nec Erasistratus dixit, nec

Ed. Chart. X. [156.]

Ed. Bas. IV. (107.)

τῶν μὴ τολμησάντων ἀποφήμασθαι τι περὶ τῆς τῶν πρώτων σωμάτων φύσεως.

Κεφ. γ'. Ἄλλ' οὐ γὰρ μὴ κύνειν ἐπὶ πλέον, αὐτάρκως προαποδεδειχότας ἔμπροσθεν ὡς χρησιμώτατόν τε τοῦτ' ἐστὶ τὸ γένος τοῦ νοσήματος ἐζητῆσθαι τοῖς ἰατροῖς καὶ ἀναγκαῖον τὸ περὶ στοιχείων πρότερον ἐπεσκεῖσθαι τὸν μέλλοντα καλῶς αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι. ὥσθ' ἡμῖν ὁ μέλλον νῦν λεχθήσεσθαι λόγος ἐπὶ τοῖς προαποδεδειγμένοις περανθήσεται στοιχείοις, ὑπὲρ ὧν ἐν, ὡς οἶσθα, βιβλίον ἐποιησάμεθα τὸ περὶ τῶν κατ' Ἱπποκράτη στοιχείων ἐπιγεγραμμένον. ἔστι μὲν οὖν καὶ Διοκλεῖ καὶ Μνησιθέῳ καὶ Διενχεῖ καὶ Ἀθηναίῳ καὶ σχεδὸν πᾶσι τοῖς εὐδοκιμωτάτοις ἰατροῖς, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν φιλοσόφων τοῖς ἀρίστοις, ἢ αὐτῇ δόξᾳ περὶ φύσεως σώματος, ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ νομίζουσι κερᾶσθαι τὰ τε ἄλλα σύμπαντα σώματα καὶ τὰ τῶν ζώων οὐκ ἥκιστα. τῶ δὲ περὶ τούτων ἀπάντων ἀποφηνάμενον τε καὶ ἀποδείξαντι πρώτῳ δίκαιον, οἶμαι, μαρτυρεῖν ἐστὶ τὴν εὐρεσιν. καὶ διὰ τοῦθ' ἡμεῖς ὀνομάζομεν αὐτὰ κατ' Ἱπποκράτην στοι-

Herophilus, nec alius quisquam medicorum qui de primorum corporum natura ausi aliquid pronunciare non sunt.

Cap. III. At immorandum in his diutius non est, quum praesertim abunde prius monstratum sit et genus hoc morbi utilissimum esse ut a medicis disquiratur, et qui commode id sit tractaturus, huic necesse prius esse de elementis considerasse. Itaque qui nobis habendus sermo est, is totus ex prius demonstratis elementis absolvetur, de quibus unum, ut scis, volumen edidimus, quod de elementis secundum Hippocratem inscripsimus. Sane eadem opinio de corporis natura est tum Diocli tum Mnesitheo tum Dienchi tum Athenaeo tum probatissimis fere quibusque medicorum, itidem ut praestantissimis philosophorum, ut qui ex calido, frigido, sicco et humido mixta putent tum alia corpora universa tum vero animantium in primis. Caeterum ei qui de his omnibus primum pronunciauit demonstravitque iustum est, arbitror, reddere quod invenit. Ideoque et nos ea secundum Hippocratem elementa voca-

Ed. Chart. X. [156. 157.]

Ed. Basf. IV. (107.)

χεῖα, κἄν ὅτι μάλιστα Χρύσιππος, ἢ Ἀριστοτέλης, ἢ τις ἄλλος ἰατρὸς ἢ φιλόσοφος ὡσαύτως ὑπὲρ αὐτῶν δοξάζη. καὶ τοίνυν ἐπειδὴ τῶν τοῦ ζώου μορίων ἕκαστον ἰδίαν ἐνεργειαν ἐνεργεῖ, τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν εἰς τοσοῦτον διαφέρουσιν εἰς ὅσον καὶ αὐτὸ διαφέρει τῶν ἐνεργούντων αὐτάς, διαφέρει δὲ τῷ θερμότερον, [157] ἢ ψυχρότερον, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον ὑπάρχειν, ἢ κατὰ συζυγίαν τι τούτων πεπορθέναι, τὴν κρᾶσιν αὐτῶν φυλακτέον ἐστὶ τῷ τὴν ἐνεργειαν φυλάττοντι. φυλακθήσεται δὲ ψυχόντων μὲν, εἰ πρὸς τὸ ψυχρότερον, ὑγραινόντων δὲ, εἰ πρὸς τὸ ξηρότερον· οὕτω δὲ καὶ ξηραινόντων μὲν, εἰ ὑγραινοίτο, ξηραινόντων δ' ἅμα καὶ θερμαινόντων, εἰ ὑγραινοίτο τε ἅμα καὶ ψύχοιτο, ξηραινόντων δὲ καὶ ψυχόντων, εἰ πρὸς τὸ ὑγρότερόν τε καὶ θερμότερον ἐκτρέποιτο, καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς δύο συζυγίας ἀνάλογον. ἀεὶ γὰρ κρῆ τῷ πλεονάζοντι τὸ ἐναντίον ἀντεισάγειν εἰς τοσοῦτον, ἄχρις ἂν εἰς τὸ σύμμετρόν τε καὶ κατὰ φύσιν ἀγάγῃς τὸ μόριον. ἢ μὲν δὴ καθόλου τοῦ γένους ἅπαντος νοσή-

mus, etiam si maxime Chrysippus Aristotelesve, aut alius quispiam medicus philosophusve similiter de iis sit opinatus. Ergo quoniam unaquaeque animalis pars propriam actionem edit, quae tantum ab aliarum actionibus differt quantum ipsa pars ab aliis quae illas edunt est diversa, differt vero ab aliis pars quaeque eo quod calidior, vel frigidior, vel humidior, vel siccior sit, aut quod binis horum quibuslibet sit affecta, qui tueri actionem vult, hic temperamentum earum custodiat oportet. Custodiet autem, si id quod ad calidius est conversum refrigerabit, quod ad frigidius *inclinatum est* calefaciet, quod ad siccius *est alteratum* humectabit; pari modo si quod ad humentius *est versum* siccabit; rursus quoque si siccabit pariter ac calefaciet quod humidum est redditum et frigidum, siccabit pariter et refrigerabit quod humidius simul et calidius evasit, et in reliquis duabus conjugationibus ad proportionem. Semper enim pro eo quod exsuperat inducendum eousque contrarium est, quoad partem in symmetriam et secundum naturam vindicaveris. In summa quidem omnis morbi generis quod in

Ed. Chart. X. [157.] Ed. Bas. IV. (107.)
 ματος ἐν ὁμοιομερέσει συνισταμένου μέθοδος ἰάσεως ἤδη μοι
 λέλεκται. ὅτι ὅ γὰρ ὄντων αὐτῶν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν
 νοσημάτων ἀποδέδεικται διαφορῆς, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἰάσεως
 εἴσονται τρόποι, κοινὸν ἔχοντες σκοπὸν τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ
 πεπονηότου ὁμοιομεροῦς σώματος· ἐπειδὴ καὶ τὸ νόσημα
 αὐτὸ κατὰ δυσκρασίαν καὶ ἀλλοίωσιν ἐγένετο τῆς κατὰ φύσιν
 ἐκάστου κράσεως· ἡ δὲ τῶν κατὰ μέρος ἰάσεις ἐν δυοῖν τούτοις
 προερχομένη γίνεται, τῇ τε τῆς ὑλῆς εὐπορίας καὶ τῇ ταύτης
 ἐπιδεξιά γρήσει. τὴν μὲν δὴ τῶν φαρμάκων εὐπορίαν ἐκ τε
 τῆς περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, ἔτι τε τῆς περὶ
 συνθέσεως αὐτῶν πραγματείας ἐξέστι σοι λαμβάνειν μεθόδω·
 τὴν δὲ ὁδὸν τῶν διαιτημάτων ἐντεῦθεν. ἀλλὰ καὶ ὅπως γρή
 διαγινώσκειν ἐκάστου μορίου δυσκρασίαν, ἐκ τριῶν πραγμα-
 τεῶν ἀναμνησέσκον, πρώτης μὲν τῆς περὶ κράσεων, δευτέρας
 δὲ τῆς περὶ τῶν πεπονηότων μορίων· καὶ τρίτης, ἣν ἐπι-
 γράφομεν ἰατρικὴν τέχνην. οὐκ οὖν ἔτι δεῖ πολλῶν εἰς τὰ
 νῦν ἐνεστῶτα τοῖς φύσει τε συνετοῖς καὶ γυμνασμένοις τὸν

similaribus consistit, jam dicta mihi medendi est methodus.
 Quum enim octo earum sint differentiae, veluti in libris de
 morborum differentia est traditum, octo nimirum erunt et
 medendi rationes, quae communem habent scopum altera-
 tionem affectae partis similis, quandoquidem etiam mor-
 bus ipse ex intemperie et naturalis temperamenti alteratione
 est ortus. At quae particularis medicatio agitur ex his
 duobus procedens conficitur, materiae copia et hujus con-
 gruo usu. Ac medicamentorum quidem copiam tum ex
 libro de simplicium medicamentorum facultatibus tum ex
 ea quae de eorum compositione praecipit methodo haurias
 licebit; eorum quae ad victus rationem pertinent, hinc
 sumimus. Sed et quemadmodum cujusque partis in-
 temperiem dignoscere oporteat ex tribus operibus intelli-
 gas; primo eo quod de temperamentis, secundo eo quod
 de partibus affectis, tertio eo quod ars medica inscribitur.
 Non est igitur ad ea quae nunc ordimur iis qui prudentes
 natura sunt, ac cogitationem in primis operibus exercita-

Ed. Chart. X. [157.]

Ed. Bas. IV. (157.)

λογισμὸν ἐν τοῖς πρώτοις· οὕτω δὲ οὐδέτερον ὑπάρχει τούτων, ἔτι ἐνδεῖ τῷ λόγῳ πάμπολυ. εἰ δὲ καὶ μοχθηρὰς λόγων αἰρέσει συνανετηρώμῃ, διττὴ γ' οὕτω χρεία τοῦ χρόνου· ἑτέρου μὲν, ἵνα ἀποτρέψῃται τὰς μοχθηρὰς δόξας, ἑτέρου δ', ἵνα ἀσκήθῃ κατὰ τὰς βελτίους.

Κεφ. δ'. Σὺ μὲν οὖν εὖ οἶδ' ὅτι καὶ αὐτὸς ἰκαρὸς ὑπάρχεις ἐν τῶν καθόλου τοῦ γένους εἰρημίων ἐνρίσκειν τὰ κατὰ μέρος· ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἐθεάσω πολλά τῶν τοιούτων νοσημάτων ἰωμένους, ὥστ' ἐξ ἀμφοτέρων ἔχεις τὸ μὴ δεῖσθαι τῶν κατὰ μέρος. ὅλλ' ἐπεὶ φησιν ὁ Πλάτων, οὐ γὰρ ἐστὶ τὰ γραφέτω μὴ ἐκπεσεῖν, ἵνα εἴποτε καὶ εἰς ἄλλον ἀφίκοιτο τὸ βιβλίον ἀγύμναστον τῷ λογισμῷ, ὅσον αὐτὸν διδάξαι, προσθεῖναι γὰρ τινα τῶν κατὰ μέρος· ἐξ ὧν εὐθέως ἐρέσται καὶ αὐτὸ τοῦτο πεισθῆναι σαφῶς, ὃ μικρὸν ἐμπροσθεν εἴρηται, ὡς δυνατόν ἐστὶ παντῶ τὰ κατὰ μέρος ἐξερίσκειν. ἐγὼ γοῦν ἐμαυτῷ πάντα ἐξεῖρον αὐτὰ, τῷ λόγῳ ποδηγούμενος. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς διδασκάλοις, ἐχοῖν δήπου καὶ ἐπὶ τοῖς ἀτόμοις τὴν γαστέρα συμβουλεύειν ἐδέσματα μὲν

runt multis praeterea opus; cui neutrum horum adest, huic certe ad praesentem disputationem non parva re est opus. Quod si in pravae doctrinae secta praeterea sit altus, hic geminum tempus requirit; alterum, in quo pravas opiniones dediscat, alterum, in quo melioribus se exerceat.

Cap. IV. Sane te scimus et ex iis quae in universum dicta sunt particularia per te invenire posse; et alioqui multos id genus morbos a nobis percuratos vidisse sic ut utraque ratione particularium tractationem minus requiras. Sed quoniam, ut Plato ait, non possunt quae scripta sunt non e manibus excidere, quo, si quando liber in alterius non exercitatae rationis manus devenerit, facilius hunc doceat adjici particularium quaequam oportet; ex quibus etiam protinus clare id quod proxime dixi intelligetur fieri posse, ut per te ipsum particularia invenias. Siquidem ipse ea per me ipsam omnia investigavi, ratione ipsa viam monstrante; nam si praeceptores sequutus fuisset, ipse quoque ventriculo imbecillis fuisset ut tibi adstringentibus et

Ed. Chart. X. [157. 158.]

Ed. Bas. IV. (107. 108.)

τὰ στύφοντα καὶ ὑπόπικρα· καὶ (108) οἶνον ὡσαύτως τὸν αὐστηρόν· ἀψίνθιον τε καὶ τοῦ διὰ μήλων κνδωρίων χυλοῦ καὶ ὅσα τοιαῦτα καταπίνεται φάρμακα. τῶν δ' ἔξωθεν ἐπιτιθεμένων πρώτην μὲν τὴν δι' ἀψινθίου καὶ ὠμοτριβοῦς ἐλαίου κατάντησιν· εἴτ' ἐπίδωσιν ἐρίου πιλήματος, ἔξ αὐτῶν τε τούτων καὶ προσέτι μύρου μηλίνου καὶ μαστιγίου καὶ καρδίνου· [158] καὶ μετὰ ταῦτα κηρωτὴν διὰ τῶν αὐτῶν ἐσκευασμένην· εἴτ' ἄλλα φάρμακα κηρωτῶν ἰσχυρότερα, τὰ πρὸς τῶν ἰατρῶν ἐπιθέματα καλούμενα, διὰ τε τῶν εἰρημέων μύρων συγκείμενα καὶ φαρμάκων τῶν παραπλησίων, ἐν οἷς ἔστιν ἤδη καὶ ἀρωμάτων πλῆθος οὐκ ὀλίγον, στάχυς νάρδου καὶ αἰωμον καὶ ὁ ἀρωματικὸς κέλαμος, ἴρις τε καὶ λάδανον καὶ τὸ τοῦ μαλαβάθρου φύλλον καὶ στύραξ καὶ βδέλλιον, ὀποβάλαμον τε καὶ βάλαμον καὶ ξυλοβάλαμον, ὃ τε λοιπὸς τῶν ἀρωμάτων κατάλογος. εἰ δὲ μηδὲ ταῦτα μηδὲν ἐνεργοίη, τὸ κοινὸν ἀπάντων τῶν ἀτονοῦντων ἐπὶ τέλει βοήθημα ποιοῦμεν, καλοῦσι δ' αὐτὸ φοινιγμόν, ἥτοι διὰ θαψίας γιγνόμενον, ἢ διὰ νάπυος, ἢ τινος τῶν τοιούτων·

subamaris uterentur; vino quoque similiter austero, praeterea absinthio et quod ex mali cotonei conficitur succo, aliisque ejusmodi quae devorantur medicamentis. At vero quod ad ea pertinet quae extrinsecus applicantur, primum perfundi ventriculum ex absinthio et oleo crudo jussissem, mox lapsum lanae tum ex iisdem ipsis, tum vero ex unguentis melino et massichino et nardino imponi; ab iis ceratum ex iisdem compositum; post alia medicamenta utique ceratis valentiora, quae a medicis vocantur epithemata, ea tum ex dictis unguentis tum ex similibus medicamentis componuntur, in quibus est aromatum quoque multitudo non parva, spica nardi et amomium et calamus aromaticus et iris et ladanum et malabathri folium et styrax et bdellium et opobalsamum et balsamum et xylobalsamum reliquusque aromatum catalogus. Quod si horum nihil profecisset, commune omnium remedium quibus imbecillitas nocet in sine adhibuissem, nempe quod phoenigmmum vocant, qui vel per thapsiam vel sinapi vel tale aliquid exci-

Ed. Chart. X. [158.]

Ed. Bas. IV. (108.)

εἶτ' ἀποπέμψαι πρὸς ὑδάτων χρῆσιν αὐτοφυῶν. οὐδὲν γὰρ τούτων οἶδε πλέον ὁ ἐμπειρικός, ὡς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶν δηλοῦσι. Κόϊντος μὲν γε τοῖς ἀπειπεῖν ἢ ἀνορεκτεῖν φάσκουσι πρῶτον μὲν γυμνάζεσθαι συνεβούλευε καὶ ἐσθίειν ὡς εὐπεπτότατά τε καὶ μὴ πολλὰ, μηδὲν δὲ ὠφελουμένων ἠναγκάζετο καὶ αὐτὸς εἰς τὰ τῶν ἐμπειρικῶν μετιέναι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὡς τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν εἰώθει σκώπτειν, βαλανείων ὀνόματα προσαγορεύων, ὧν χωρὶς ἀδύνατόν ἐστι θεραπεῦσαι μεθόδῳ τὰς ἀτονίας τῶν μορίων; ὥσθ' ὅσον μὲν ἐπὶ τούτοις τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐβράδιζον ἂν καὶ γὰρ κατὰ τὴν τῶν τοιούτων διαθέσεων ἴασιν, ἀλλ' ὁ λόγος ἐδίδαξέ με τὰς ὀκτὼ διαφορὰς τῆς θεραπείας ἀτόνου γαστροῦ. ἐθειάσω γοῦν καὶ σύ τινας μὲν ἡμέρᾳ μιᾷ, μᾶλλον δὲ ὥρα, ψυχροῦ πόσει θεραπευθέντας· ὧν ἐνίοις μὲν οὐ μόνον τὸ πρόσφατον ἔδωκα πηγαῖον, ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ χιόνος ἐψυγμένον, ὡς ἐν Ῥώμῃ σκευάζειν ἔθος ἔχουσι, προθερμαίνοντες τὴν κατασκευὴν ἣν αὐτοὶ προσαγορεύουσι δηκό-

tatur; deinde ad usum aquarum sponte nascentium ablegassem. Quippe ultra haec empiricus nihil novit, ut et commentarii eorum docent. Quintus vero iis qui de cruditate aut inappetentia quererentur, primum quidem exercitari suadebat, tum edere concoctu quam facillima et non multa, quibus haec non contulissent, cogebatur ipse quoque ad empiricorum dogmata confugere. Nam quis nescit quemadmodum calidum, frigidum, humidum et siccum illudere sit solitus, balneatorum esse nomina dictitans? sine quibus tamen methodo curare partium imbecillitatem omnino non est. Quare per hos nihil obstitit quominus ego quoque eadem institissem via in ejusmodi affectibus sanandis, verum ratio me docuit differentes octo imbecilli ventriculi curationes. Vidisti igitur et tu quosdam uno die, vel potius hora frigidae potionis curatos, quorum aliis non aquam modo dedi fontanam recentem, sed etiam quae nive esset refrigerata, ut Romae praeparare solent, calefacientes prius eam praeparationem quam ipsi decoctam vocant, cibos praeterea

Ed. Chart. X. [158.]

Ed. Bas. IV. (108.)

ταν' ἐδέσματα τε τὰ οὕτως ἐψυγμένα πολλάκις ἐθεάσω συγχωροῦντά με λαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ἡ μέλικα, τῶν ἐν Ῥώμῃ καὶ τοῦτο ἐν εὐδοκιμούντων ἐδεσμάτων, ὡσπερ καὶ τὸ ἀφρόγαλα· τοῖς δ' αὐτοῖς τούτοις καὶ τὰς ψυχρὰς κατὰ δύναντιν ὁπώρας ὁμοίως ἀποψύχων ἐδίδουν· καὶ πτισάνην καλῶς ὡσαύτως ἐψυγμένην, ἑτερά τε τοιαῦτα μυρία, σκοπὸν ἓτα ποιούμενος· ἐπ' αὐτῶν τὴν ψύξιν· ἐκόλυον δ' ἀψιθίου καὶ τῶν στεφάντων ἀψασθαι· καθάπερ γε καὶ ἄλλους ὁμοίως μὲν ἀπήγον τῶν ψυχόντων, ἐθέρμαιον δὲ παρτοίως οἶνον παλαιὸν τῶν ἱκατῶς θερμοῶν τῇ δυνάμει δίδους, οἷοι μάλιστα εἰσι Φαλεργῖός τε καὶ Σουρῶντινος, καὶ τροφὰς θερμαιούσας μετὰ πεπέρεως συγροῦ. ἐπὶ τικῶν δ', ὡς οἶσθα, τὸν σκοπὸν τῆς θεραπείας ἐποίησάνην ἐν τῷ ξηραίνειν· καὶ ἦν αὐτοῖς ἐδέσματα τε τὰ φύσει ξηρὰ, καλῶς ὠπιημέτα καὶ τὸ σίμπαν ὀλίγιστον ποτόν· ἢ τε τῶν στεφάντων ἀπάντων χρησίς, ἣν μόνην γνώσκουσιν οἱ χωρὶς λόγου θεραπεύοντες αὐτούς. ἄλλον δ' οὐ πρὸ πολλοῦ ξηρότατον ἤδη γεγεννημένον, ὡς ὁμοιότατον εἶναι τὴν ιδέαν

ad eundem modum refrigeratos identidem me illis permittere vidisti, in quibus est et *quam* melicam vocant, unus is quoque Romae laudatorum ciborum, veluti etiam aphrogala; sed et frigidae facultatis fructus similiter refrigerans iisdem dedi, et ptisanam probe coctam pari ratione refrigeratam, aliaque id genus infinita. In quibus unam rem mihi proposui pisam refrigerationem, vetui autem absinthiam et quicquid adstringeret contingere, veluti alios rursus similiter a refrigerantibus abstinui. Calefeci autem omni ratione vinum vetus facultate valde calidum exhibens, cujus maxime generis sunt Falernum et Surrentinum, tum nutrimentum calefaciens cum largo piperè. In nonnullis, ut nosti, scopum curationis ad siccandum direxi, dabamque iis tum cibos natura siccos ac probe affatos, tum prorsus exiguam portionem; injunxi autem et adstringentium omnium usum, quem unum qui illis citra rationem medentur norunt. Alium vero non pridem, qui jam adeo siccatus fuerat ut forma

Ed. Chart. X. [158. 159.]

Ed. Bas. IV. (108.)

τοῖς μαρασμώδεσιν, ἰασάμην, εἰς τὰ ἐναντία πάντα μεταγα-
γῶν ἢ ὡς οἱ θανμασιώτατοι ἰατροὶ συνεβούλευον. οὐδὲ
γὰρ οὐδὲ ἐξ ἄλλου τινὸς εἰς τοῦτο ἤμε κινδύνου, βραχίαν
τότε κατ' ἀρχὰς ἔχων δυσκρασίαν ἐπὶ ξηρότητι δεομένην
ὑγραίνσεως· ἀλλ' οἱ παραλαβόντες αὐτὸν, ἀψίνθιον τε ποτί-
ζοντες καὶ πικροὺς ἀσπαράγους καὶ βολβούς ἐσθίειν διδόντες,
ἔτι τε μῆλα κιδώνια καὶ κεστιανὰ καὶ ῥοιάς, ὑπερόν τε, ὡς
οὐδενὸς τούτων ἢ γαστήρ ἐκράτει καὶ ῥοῦ χυλὸν ἀναγκάζοντες
πιεῖν, ὅσα τε ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον ἐπιτιθέντες ἔξωθεν
ὀλίγου δεῖν ἀπεφήναντο ἀλίβαντα, [159] τοῦτον ἡμεῖς ἰασά-
μεθα, παντοίως ὑγραίνοντες αὐτοὶ τὴν ὕλην ἐξευρίσκοντες,
ἐκ τῆς γεγραμμένης ἡμῶν μεθόδου κατὰ τὴν περὶ τῶν φαρμά-
κων πραγματείαν.

Κε φ. ε'. Ὡς γὰρ καὶ τῷ περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς εὐρέ-
σεως εἴρηται γράμματι, περιαντληθεῖς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς
τῶν ἰατρῶν διαφωνίας, εἶτ' ἐπὶ τὸ κρίνειν αὐτὴν τραπόμε-
νος, ἔργων χρῆσαι πρότερον ἐν ἀποδεικτικαῖς μεθόδοις γυμνά-
σασθαι. καὶ τοῦτο πράξας ἔτεσιν ἐφεξῆς πολλοῖς ὑπέβαλλον

simillimus esset iis qui marasmo marcescunt, sanavi, con-
trariis omnino exhibitis iis quae egregii isti medici suasere-
rant. Non enim ex alia occasione eo periculi venerat, quum
inter initia exiguam intemperiem ex siccitate quae humectari
postulabat habuisset, quam quod ii qui eum curandum sus-
ceperunt, tum absinthium potandum, tum amaros aspa-
ragos et bulbos edendos dantes, itemque mala cotonea et
celliana et punica; post quoque ubi venter nihil horum
continebat, etiam rhois succum bibere cogentes, tum quae
paulo supra dixi extrinsecus imponentes, paulo minus om-
nis madoris expertem reddiderunt, hunc nos sanavimus
omni ratione humectantes, ipsique materiam invenientes
ex ea methodo quae in opere de medicamentis est tradita.

Cap. V. Nam sicuti in libro de demonstrandi inven-
tione dixi, numerosis medicorum inter se dissidiis undique
confusus, ubi me ad iudicandum de his converti, intellexi
prius in demonstrativa methodo exercitandum me esse.
Quod quum multis deinceps annis fecissem, singula ipsi des-

Ed. Chart. X. [159.]

Ed. Bas. IV. (108.)

οὕτως ἕκαστον τῶν δογμάτων αὐτῆ καὶ ὡς ἡ τῶν εὐρεθέντων ἔνδειξις ἐποδήγει με, τὰς θεραπείας ἐποιοῦμένη. ἀλλὰ γὰρ οὐ πάντες γε τοιοῦτοι, χορὴ τοίνυν γράφειν αὐτοῖς γυμνάσια τῆς ἐν τοῖς κατὰ μέρος εὐπορίας τῶν ὑλῶν, ἐπὶ τοῖς οὐκ ὀσκοποῖς τῆς θεραπείας, ἀρξάμενους ἀνθὶς ἀπὸ τῆς κοιλίας, ἐπειδὴ πρώτης ταύτης ἔτυχον ἄρτι μνησθεῖς. εὐιατότατοι μὲν οὖν εἰσιν αἱ κατὰ θερμότητα καὶ ψύξιν ἀλλοιωσεις, ὅτι ταῖς δραστηκωτάταις ἐπαγορθοῦνται ποιότησι· δυσιατότεροι δὲ αἱ καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα· ταῖς γὰρ ἀσθενέσι καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ὑλικωτέροις ποιότησιν ἢ ἴασις αὐτῶν ἐπιτελεῖται, καὶ μάλιστα ὅταν ὑγραίνειν δέη. τὰ μὲν δὴ τοῦ χρόνου τῆς ἐπαγορθώσεως ἴσα πῶς ἐστι θερμότητι τε καὶ ψυχρότητι, τὸ δὲ τῆς ἀσφαλείας οὐκ ἴσον, εἰ μὴ γὰρ ἰσχυρὰ πάντα εἴη τὰ περίξ μόρια τοῦ θεραπευομένου, κίνδυνος αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ψυχόντων οὐ σμικρὰν πληγῆναι πληγῆν. ἐπὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων δυῶν ποιότητων ἡ μὲν ἀσφάλεια παραπλήσιος, ὁ δὲ χρόνος τῆς θεραπείας πολλαπλάσιος ἐπὶ ταῖς ξηραῖς δυσκρασίαις· οἷον γὰρ τι τὸ γηράς ἐστιν ἐπὶ τῶν ὑγιαίνόν-

mata subjeci, atque prout inventorum indicatio me ducebat, ita curationes institui. Verum enim id non omnes possunt, expediet igitur ipsis scribi per octo curationis scopos particularis materiae comparandae exercitationes, a ventriculo rursus sumpto initio, quoniam hujus primum mentionem modo fecimus. Ac facillimae quidem ad curandum alterationes sunt quae ex calido et frigido consistunt, propterea quod maxime activis qualitatibus corriguntur. Aegrius curantur quae in humido siccoque habentur, quod imbecillis et, ut sic dicam, magis materialibus qualitatibus eorum curatio perficitur, potissimumque quum humectandum esse requiritur, ac tempus quidem caloris frigorisque reparandi par quodammodo est, securitas tamen impar. Nisi enim cuncta quae ei quod curatur circumdata sunt corpora valida plane sint, periculum est ne ab iis quae refrigerent noxam contrahant non levem. In reliquis duabus qualitatibus securitas similis est. Tempus curationis in sicca intemperie multo amplius; quippe quod senium in sanis est, id

Ed. Chart. X. [159.]

Ed. Bas. IV. (108.)

των, τοιοῦτον ἢ ξηρὰ δυσκρασία τοῖς νοσοῦσιν, ὥστε καὶ ἀνίατον ὑπάρχειν, ὅταν ἀκριβῶς συμπληρωθῇ. τὸ δ' ἀκριβές τῆς συμπληρώσεώς ἐστιν ἐν τῷ τὰ τῆς στερεᾶς οὐσίας τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων γεγονέναι ξηρότερα.

Κεφ. στί. Ἐτέρα γάρ ἐστιν ἢ ξηρότης τῶν ἐκ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας συνεστώτων, ὁποῖόν ἐστι πιμελὴ καὶ σὰρξ, ἐκτακέντων. καὶ τρίτη γε πρὸς ταύταις τῆς οἰκείας ὑγρότητος, ἐξ ἧς τρέφεται τὰ μόρια, τελέως ἀπολλυμένης. περιέχεται δ' αὐτὴ κατὰ πάντα τοῦ ζώου τὰ μόρια δροσοειδῶς ἐν αὐτοῖς παρεσπαρμένη, καὶ λέλεκται πολλάκις ἤδη περὶ αὐτῆς ἐτέρωθι· ταύτην οὖν ἐνθεῖναι τοῖς μορίοις οὐχ οἷόν τε χωρὶς τροφῆς· καὶ διὰ τοῦτο χαλεπωτάτη τῶν τοιούτων ἐστὶ διαθέσεων ἢ ἴασις· ἄλλη δὲ ξηρότης ἐστὶν ἢ κατὰ τὰς ἀρτηρίας καὶ φλέβας τὰς ἰδίας ἐκάστου τῶν μορίων συνισταμένη. γίγνεται δὲ καὶ αὕτη δηλονότι κατὰ τὴν τοῦ αἵματος ἔνδειαν. ἀπάσας ταύτας ξηρότητας ἐσχάτως βλάπτουσιν αἱ τῶν ἀσθηρῶν ἐδεσμάτων καὶ πομάτων καὶ φαρμάκων προσφοραί· ἐκδαπανῶσι γὰρ εἰ καὶ τι λείποιο τῆς ἐν αὐτοῖς ὑγρότητος ἐμφύτου,

sicca intemperies est in aegris. Itaque etiam insanabilis est, si prorsus sit consummata. Est autem prorsus consummata, ubi solida simularium partium substantia reddita est siccior.

Cap. VI. Nam est et altera siccitas utique, quum ea quorum substantia ex humore concreto constat, sicut adeps et caro sunt liquata. Etiam tertia, quum propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino est absumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas sparsus, de qua dictum alibi saepe est; hanc igitur inferere partibus sine nutrimento non est, ideoque difficillima est omnium ejusmodi affectuum curatio. Diversa ab iis siccitas est quae in propriis cujusque partis exilibus arteriis venisque consilist; provenit et haec ex sanguinis penuria. Omnibus itaque his siccitatibus maxime contrarius est austerorum usus, sive ea cibi sint sive potiones sive etiam medicamenta; quippe quae, si quid in iis superest naturalis humoris, id absumunt, partim ebibentia, partim in

Ed. Chart. X. [159. 160.]

Ed. Bas. IV. (108. 109.)

τὸ μὲν ἐκπίνουσαι, τὸ δὲ ἐκθλίβουσαι διὰ τῶν πόρων εἰς τὴν ἐντὸς εὐρύτητα τῆς κοιλίας, τὸ δ' ἐπὶ τὰ συνεχῆ μόρια διωθόμεναι. [160] Θεραπεύειν οὖν αὐτάς προσήκει, τὸ μὲν συνηγρὸς τῶν πόρων ἀναπειτανύντα, τὸ δ' εἰς τὰ παρακείμενα (109) μόρια διωσθὲν ἐπισπώμενον, ὑγραίνουση τε τροσῆ πληροῦντα τῆς οἰκίας ὑγρότητος ἕκαστον τῶν ὁμοιομερῶν, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς τὸν ἐξηρασμένον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἐθεραπεύσαμεν ἄνθρωπον. ἐν μὲν γὰρ τῇ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀντιθέσει μηδεμίαν επικρατοῦσαν ἐναργῶς ἔχοντα δυσκρασίαν μήτε καθ' ὅλον τὸ σῶμα μήτε κατὰ τὴν γαστέρα, ξηρὸν δὲ καὶ λεπτὸν ἱκανῶς γεγενημένον, ἐκ τοῦ μὴ πέττειν καλῶς ἀτονούσης τῆς κοιλίας ἐπὶ τῇ κατὰ ξηρότητα δυσκρασία. τούτου γὰρ ὁ μὲν σκοπὸς τῆς θεραπείας ἦν ὑγραῖναι τὴν τε γαστέρα καὶ σύμπαν τὸ σῶμα. τίσι δ' ἐνεργείαις ἐρησάμεθα ταῖς κατὰ μέρος, ἐπὶ τίσι τε μάλισθ' ὕλαις ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τοῦ σκοποῦ διελθεῖν ἄμεινον. οἴκημα μὲν αὐτῷ παρεσκευασάμην ἐγγυτάτω τοῦ βαλανείου· τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὡς οἶσθα, πολλὰ κατὰ τὰς τῶν πλουσίων οἰκίας· ἔξ

cavitatem ventris per exiguos meatus experimentia, partim ad continentes partes trudentia. Curabis igitur ipsas, si meatus qui contracti sint dilataveris, ac quod in vicinas partes est compulsum revellas, praeterea si singulas similes partes propria humiditate, humectante nutrimento repleas, ut et nos quem hominem memoravimus a medicis exsiccatum curavimus. Is in ea contrarietate quae in frigido et calido consistit nullam evidenter vincentem habebat intemperiem, nec in universo corpore, nec in ventriculo; siccus tamen et gracilis admodum est redditus, propterea quod ventriculus ejus ex sicca intemperie imbecillus male concoxerat. Hujus namque scopus curationis erat ut humectaretur tum ventriculus tum universum corpus. Quibus autem sigillatim operationibus quibusque maxime materiis simi usus, ut scopi compos essem, differere praestat. Domum ei paravi maxime balneo vicinam, qualia multa esse in divitum domibus non ignoras; ab hac statim in balneum super linteis

Ed. Chart. X. [160.]

Ed. Bas. IV. (109.)

αὐτοῦ δ' εὐθέως ἔωθεν εἰς τὸ βαλανεῖον εἰσεφερόμεν ἐπὶ
 συνδόνων, ὅπως μὴ καταξηραίνοντο τε δι' ἑαυτοῦ κινούμενοι,
 ἐκλείοντο τε πρὸ τοῦ δέοντος καιροῦ· τούτων γὰρ τὸ μὲν
 εἰς αὐτὴν τὴν διάθεσιν συντελεῖ, τὸ δὲ συντέμνει τὴν ἐν τῷ
 βαλανεῖῳ διατριβήν. ἐπὶ πλεῖστον γὰρ χρόνόν τὸν ἀνθρώπου
 ἐνδιατριβεῖν τῷ ὕδατι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἱ κολυμβήθραι
 βελτίους εἰσὶ τῶν μικρῶν πνέλων καὶ μάλιστα ὅσαι πλησίον
 ὑπάρχουσι τῆς ἔξωθεν θύρας, ὡς μηδὲ διὰ μακροῦ τὴν ἐκ
 τοῦ ὕδατος αὐτῷ πρὸς τοῦκτὸς εἶναι φορᾶν· οὐ γὰρ δὴ τοῦ
 ἀέρος ἐπὶ τῶν οὕτως ἐχόντων χρόζομεν. ἔστω δ' ἀκριβῶς
 εὐκράτον τὸ ὕδωρ· τὸ μὲν γὰρ ψυχρότερον λεληθυῖαν ψύξιν
 ἐναπεργάζεται τοῖς ἀσθενοῦσι σώμασι, τὸ δὲ θερμότερον
 συνάγει καὶ σφίγγει τοὺς πόρους καὶ πικροῖ. ἡμεῖς δ' ἀνεῖναι
 καὶ χαλάσαι καὶ ἀνευθῆναι δεόμεθα συνίσηκτάς αὐτούς· ὅπερ
 ἢ τῶν εὐκράτων ὑδάτων ἐργάζεται ποιότης· ἡδίστη γὰρ οὔσα
 προκαλεῖται τὴν φύσιν ἐξαπλοῦσθαι καὶ ἀποτείνεσθαι παν-
 ταχόσε πρὸς τὸ θερπνόν, ἀνάπαλιν τοῖς ἀήδεσιν· ἀποχωρεῖ
 γὰρ ἀπὸ τούτων καὶ φεύγει πρὸς τὸ βάθος. οὐδὲν οὖν θαυ-

mane intuli, utique ne, si ipse se moveret, tum siccaretur
 tum antequam tempus commodum esset exsolveretur; horum
 enim alterum in ipsum affectum confert, alterum moram
 in balneo contrahit. Longissime namque in aqua versari
 hominem expedit; ideoque etiam natationes utiliores sunt
 quam parvi pyeli, *id est alveoli*, atque ex ipsis natationibus
 potissimum quae propinquae sunt externis foribus, quo-
 scilicet illi ab aqua foras non longa sit via; nam aërem in
 ita affectis haudquaquam desideramus. Esto autem aqua ad
 pinguem temperata; frigidior namque abditum frigus corpo-
 ribus, infirmis insinuat, calidior autem cogit, constringitque
 tenues meatus ac densat. At nos ipsos coactos remitti,
 laxari ac dilatari posulamus, quod temperatae aquae qua-
 litas praestiat, utpote quae jucundissima quum sit, naturam
 ad explicandam se atque ad dulcedinem quam praestiat
 quoquo versus extendendam provocat, contraria videlicet
 ratione iis quae sunt injucunda; ab iis enim recedit fugitque

Ed. Chart. X. [160.]

Ed. Bas. IV. (109.)

μαστόν ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀνιώντων ὀμιλία πιλεῖσθαι καὶ σφίγγεσθαι καὶ σκληρύνεσθαι τὰ σώματα καὶ τοὺς πόρους αὐτῶν συνάγεσθαι καὶ πυκνοῦσθαι, τοῖς δ' ἐναντίοις τοῖς ἡδουσίῃν ἔπεσθαι τὰ ἐναντία· χαῖσθαι μὲν γὰρ καὶ μαλάττεσθαι τὰ σώματα, τοὺς πόρους δ' εὐρύνεσθαι. μετὰ δὲ τὸ τοιοῦτον λουτρὸν εὐθέως ἐδίδομεν ὄνειον γάλα τὴν ὄνον εἰς τὸν οἶκον εἰσάγοντες ἐν ᾧ κατέκειτο. ἐπεπεισμεθα γὰρ ὡς μάλιστα μὲν, εἰ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον οἶόν τε ἦν θηλάζειν τὴν ὄνον, οὕτως ἂν ἐθεραπεύθη τάχιστα· τούτου δ' ἔχοντος ἀηδῖαν ἐλάχιστον χρόνον ὀμιλεῖν αὐτὸ τῷ περίξ ἀέρι, τάχιστα μεταβάλλεσθαι πεφυκός, ὁμοίως τῷ σπέρματι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο χρόνον οὐδένα χρόν διαμένειν ἔξω τῶν οἰκείων ὀργάνων, εἰ μέλλει τὴν ἑαυτοῦ φυλάζειν δύναμιν· ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς τοῦ ἀσθενέος εἶναι μορίοις, ἢ τοῖς τῆς θηλείας συνῆφθαι. καὶ δὴ καὶ τὸ γάλα κάλλιστον μὲν εἰ ἔξ αὐτῶν τῶν θηλῶν ἐπισπῶτό τις, ὡς περ Εὐρυφῶν καὶ Ἡρόδοτος καὶ Πρόδικος ἀξιούσιν· οἱ τοσοῦτον ἄρα τεθασθήκεσαν αὐτῷ πρὸς ἀναθρέψιν σωμάτων ὥστε καὶ τοὺς ὑπὸ φθόνης συντετηκότας ἐκέ-

ad profundum. Nihil itaque mirum est ex offendentium contactu stipari, constringi ac durari corpora, tenuesque eorum meatus cogi ac densari, contrariisque oblectantibus succedere contraria, utique fundi ac molliri corpora, dilatarique meatus. Ab ejusmodi lavacro statim asininum exhibui lac, sed inducta in ipsam qua jacebat domum asina. Quippe sic mihi persuaseram, maxime quidem celeriter hominem sanandum, si fieri posset, ut ipse asinam lugeret, sin id gravaretur, expedire ut quam minimo tempore in aëre ambiente lac moraretur; propterea quod celerrime mutari sit aptum, utique genitalis feminis ritu, quod nec ipsum aliquandiu extra propria vasa, si modo suas vires servabit, morari patitur; sed vel in ipsius maris partibus contineri, vel ipsius feminae partibus litum esse postulat. Et sane optimum lac est, si ex ipsis mamillis quis attraxerit, veluti Euryphon et Herodotus et Prodicus censent, qui tantam in eo ad corpora reficienda fiduciam habuerunt, ut etiam qui

Ed. Chart. X. [160. 161.]

Ed. Bas. IV. (109.)

λευρον ἐντιθεμένου τοῦ τιθθοῦ τῆς γυναικὸς τὴν θηλὴν βδάλλειν τὸ γάλα. τοῦτο δὲ οὐχ ὑπομενόντων ποιῆν τῶν πλείστων ἀμεινόν ἐστιν ὅτι τάχιστα θερμὸν μεταφέρειν ἐκ τῶν τιθθῶν εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κάμνοντος αὐτό. τὸ μὲν οὖν ἀνθρώπειον ὡς ἂν ὁμόφυλον ἄριστον. ἐπεὶ δ' ὑπομένουσιν οἱ πολλοὶ γάλα γυναικὸς προσφέρεσθαι δίκην παιδίων, ὡς ὄνοις αὐτοῖς δοτέον ὄνειον γάλα. [161] τοῦτο γὰρ ἐστι πάντων τῶν ἄλλων ἄριστον εἰς τὴν ἐνεστῶσαν διάθεσιν· λεπτότατον γὰρ ὑπάρχει, ἥκιστα τε τυροῦται καὶ τάχιστα διαδίδοται πανταχόσε. δεῖται δ' ἀμφοῖν τούτοις ὁ πεπονθὼς τὴν γαστέρα· τοῦ μὲν μὴ τυροῦσθαι, διὰ τὴν κοινὴν χροίαν· ἅπαντας γὰρ βλάπτει τοῦτο· τοῦ διαδίδοσθαι δὲ, διὰ τε τὸ δεῖσθαι ταχείας θρέψεως καὶ ὅτι μεμύκασιν αὐτῆς αἱ διεξοδοί. τοῦτο τε οὖν δοτέον αὐτὸ καθ' αὐτὸ καὶ μέλι χλιαρὸν ὀλίγον ἐπιμηνύειν αὐτῶ. μερίστη δ' ἔστω φροντίς ἀμφοῖν τῆς ἀρετῆς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσι. τὸ μὲν οὖν μέλι τὸ ξανθὸν τὴν χροίαν καὶ ἠδὺ τὴν ὁσμὴν καὶ καθαρὸν οὕτως ὡς ὄλον

phthoe contabuerant ex ipsa mulieris papilla lac fugere juberent. Verum quum hoc plurimis non placeat, melius est calens adhuc ex mamillis, id in aegri ventriculum quam ocissime transferre; enimvero optimum ut quod ejusdem generis humanum lac est. Sed quoniam id exhiberi sibi ceu pueris plerique recusant, utique ceu asinis asininum ipsis dari conveniet. Id enim reliquis omnibus ad propositum affectum est utilius, nam tenuissimum est et minime coagulatur, et quoquoeverfus ocissime in corpus distribuitur. Eget autem horum utriusque cui ventriculus laborat, utique ne coaguletur, communis commodi gratia, omnibus enim id est incommodum ut quoquoeverfus distribuatur, propterea quod et celeri nutritione est opus, et quod viae per quas alimentum transit jam connivent. Igitur tum lac ipsum per se est his dandum tum etiam mellis tepidi pauxillulum immiscendum. Maxima vero habenda cura est in ejusmodi affectibus de utriusque bonitate. Quod igitur mel colore flavo sit et odore suavi, tum purum adeo ut totum

Ed. Chart. X. [161.]

Ed. Bas. IV. (109.)

διαναγεῖσθαι καὶ γενομένοις ἐπ' ὀλίγον δριμύν καὶ ἥδιστον· εἰς τοσοῦτό τε συνεστῶς ὡς ἐπαρθὲν τῷ δακτύλῳ καταθῆναι χαμᾶζε, συνεχῆς ἑαυτῷ διαμέρον ἀπάντων ἄριστον. εἰ δ' ἀποθῆγγνύοιτο κατὰ τι καὶ μὴ μέροι συνεχῆς, ἐπὶ τὴν γῆν κατατειρόμενον ἦτοι παχύτερόν ἐστιν ἢ λεπτότερον ἢ ἀνομοιομερές. ὀνομάζω δὲ ἀνομοιομερές, ὥσπερ οὖν καὶ αὐτὸ τοῦνομα ἐνδείκνυται, τὸ συγκείμενον ἐξ ἀνομοίων μερῶν. εὐρήσεις οὖν αὐτὸ διαθεώμενος ἦτοι παχύτητος ἢ ὑγρότητας ἐμφερομένης ἔχον, οὐχ ὁμοίας ἀλλήλαις τε καὶ τῷ παντί. κηρωδέστερον οὖν μέλι τό τε παχὺ καὶ ὧ τοιαῦταί τινες ἐμφέρονται παχύτητες. περιπτωματικώτερον δὲ καὶ ἀκατεργαστότερον καὶ δυσπεπτότερον τό δ' ὑγρὸν ὅλον ὧ τε πολλὰ κατὰ τὰ μόρια κατεσπαρμέναι φαίνονται σταγόνες ὑγρότητος· ὧ δ' ἐμφέρεται τις ἢ κηροῦ ποιότης, ἢ προπόλεως, ἢ τις ἄλλη τοιαύτη γενομένοις οὐ μόνον οὐκ ἄριστον, ἀλλ' ἤδη καὶ φάλλον. ὅλως γὰρ οὐδεμίαν ἐξέχουσαν ἑτέρου οὐδεὶς πρᾶγματος ἐν αὐτῷ χρῆ περιέχεσθαι ποιότητα. διόπερ

pelluceat ac gustanti parum acre jucundissimumque, praeterea tam sibi cohaerens ut digito si attollatur, continuum sibi nec intercisum ad humum desluat, id omnium est optimum. Si vero abrumpitur nec demissum ad terram usque continuitatem fervat, id aut crassius justo est aut tenuis aut minime simile. Voco autem anomoeomeres, quod sane et nomen ipsum indicat, quippe significat quod ex dissimilibus partibus est compositum. Deprehendas autem id, si diligentius inspicias aut crassitudines, aut humiditates habere innatantes, quae nec inter se sint similes nec etiam toti. Cerosum itaque magis mel est, quod et crassius est, et cui tales quaequam crassitudines innatant. Excrementosius vero ac perfici concoquique difficilium tum quod totum humidum est, tum in quo multae in partibus sparsae apparent humoris guttae; porro in quo vel cerae qualitas aliqua, vel propolis, vel id genus alia gustu deprehenditur, adeo non est optimum, ut etiam malum sit, quippe nullam penitus alterius cujusquam rei eminentem in se con-

Ed. Chart. X. [161.]

Ed. Bas. IV. (109.)

οὐδὲ τὸ τῶν θυμῶν ὄζον ἐναργῶς ἐπαιῶ· ἀκατεργαστότερον γὰρ ἐστὶ τοῦτο καὶ οὐκ ἀκριβῶς πῶς μέλι· καίτοι τινες οἶδα τὸ τοιοῦτον ἐπαιροῦντας, ὥστε καὶ τῶν πιπρασκόντων ἔτιοι κόπτορες τὸν θυμὸν ἐπιβάλλουσι, ὅπως αὐτοῦ ὄζοι καὶ δόξειεν εἶναι κάλλιστον. ἀλλ' ἐγὼ τὸ μὲν οὕτως ἀναιδῶς ὄζον οὐκ ἐπαιῶ· καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον, εἰ ἐπεμβληθεῖ τι θυμῶν· τὸ δ' ἀμυδρὰν τινα ποιότητα καὶ ὀσμὴν ἢ γεῦσιν φέρον οὐ μέμφομαι· κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ γάλα μηδεμίαν ἔξωθεν ἐπιδεικνύσθω ποιότητα καὶ ὀσμὴν ἢ γεῦσιν· ἀλλ' ἔστω γλυκὺ μὲν ὡς ἐν μάλιστα καὶ συνεχὲς ἑαυτῷ καὶ λαμπρὸν, ὡς γάλακτι πρέπει· πρὸ πάντων δ' ὁμοιομερὲς εἰς ὅσον ἐγγωρεῖ γάλακτι γενέσθαι τοιοῦτον· τελείαν γὰρ οὐκ ἐπιδέχεται τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ τὸ μέλι τὸ ἀρίστον. ὅπως δ' εἴη τοιοῦτον, καὶ τροφὰς τῷ ζῳῷ παρασκευαστέον ἐπιτηδείους καὶ γυμνάσια γυμναστέον σύμμετρα, καὶ εἴ τινα θηλάζει πῶλον, ἀφαιρετέον. ὅτι δὲ καὶ ἡλικίᾳ τὸ ἀκμαϊότατον εἶναι προσήκει παντὶ που δῆλον. ἐπιμελήτεον δὲ καὶ ὅπως εὐπεπτότατον

tinere qualitatem debet. Quocirca quod thymum plane redolet non probō; est enim id parum consummatum, nec plane quodammodo mel, quamquam non ignoro a quibusdam id laudari, eoque fieri ut nonnulli venditores incisum thymum illi injiciant, quo id redolet videaturque esse optimum. Ego tamen quod tam improbe thymum olet non laudō, multoque minus si cui injectum thymum sit; quod autem confusam quandam qualitatem odore gustive prae se ferat, id non vitupero. Ad eundem modum et lac nullam externam qualitatem odore gustive prae se ferat, sed esto quam dulce, ut folius praecipue lactis est, et sibi continuum et prout lacti convenit splendens, super omnia, quoad ejus fieri potest, similes habeto partes; namque hanc dotem veluti mel optimum ad perfectionem non recipit. Quo vero tale lac fiat, et idonea nutrimenta animali suppeditanda sunt, exercitationibus mediocribus id exercendum, et pulchus, si quem lactat, auferendus. Quod autem aetatis quoque maxime florentis esse debeat, id neminem latet. Curandum

Ed. Chart. X. [161. 162.]

Ed. Bas. IV. (109. 110.)

ἔσται, καταφρονοῦντας τῶν γελασόντων, εἰ καὶ τὰς ὄνους
 διαιτῆσαι μέλλομεν. εἰ γὰρ οἱ περὶ Βαίνετον καὶ Πράσινον
 ἔσπουδακότες ὁσφραίνονται τὰς κόπρους τῶν ἵππων ἕνεκα
 τοῦ γινῶναι πῶς κατεργάζονται τὰς τροφάς, ὡς ἐκ τούτου
 τὴν ὅλην αὐτῶν εὐεξίαν κατανοήσωσι, καὶ ἡμᾶς δήπου χρὴ
 πολὺν δὴ μᾶλλον εἰς ἀνθρώπου σωτηρίαν ἅπαντα προσορᾶσθαι
 τὰ τοιαῦτα, καὶ πῶς τε παρέχειν τῷ ζῶντι μὴ λίαν ὑγρὰς
 καὶ χόρτου καὶ κριθῆς τὸ σύμμετρον· οὐκ ἀμελεῖν δὲ οὐδὲν
 ψύχειν καὶ ἀνατριβεῖν καὶ ἀποθύπτειν καὶ καθαίρειν τὸ τῆς
 ὄνου σῶμα. εἰ μὲν οὖν ἀποπατήσειεν ὑγρότερα καὶ δυσωδέ-
 στερα καὶ μετὰ φύσης μεστὰ φαίνοιτο, πρόδηλον δήπουθεν
 ὡς οὐκ ἔπεψε καλῶς· [162] ὥστε ἢ τι τῶν τροφῶν ἀφελεῖν,
 (110) ἢ προσθεῖναι τοῖς γυμνασίοις, ἢ ὑπαλλάξαι χρὴ τὰς
 ποιότητας, ἢ τὴν περὶ τὰς τρίψεις τε καὶ ψύξεις ἐπιμέλειαν
 οὐ τὴν αὐτὴν ποιῆσθαι, σκληρότερα δ' ἀποπατήσαντος τοῦ
 ζώου πρὸς τὰναντία βλέπειν κἀκείνων τι μετακοσμεῖν. ἐγὼ
 γὰρ εἰ πάνθ' ὅσα χρὴ σκοπεῖσθαι περὶ τὸ ζῶον οὐ τῷ γά-
 λακτι χρῆσθαι μέλλομεν ἐξῆς ἅπαντα λέγοιμι, τῆς ὑγιεινῆς

item ut quam optime concoquat, contemptis videlicet iis
 qui si asinis quoque victus rationem praeferibemus ridebunt.
 Si enim Vaeneti et Prasini studiosi sectatores equorum ster-
 cora, quo intelligant quemadmodum alimenta concoxerint,
 odorantur, tanquam ex eo omnem eorum bonam habitudi-
 nem cognituri, multo profecto magis nostrum fuerit pro ho-
 minis salute nihil tale non prospicere, atque herbas animali
 non admodum humidas foenumque et hordeum mediocre
 objicere; sed nec illa omittere, ut asinae corpus refrigererem-
 us et fricemus et detergamus et mundemus. Porro si
 humidiora et olentiora et flatus plena excreverit, planum
 profecto est non concoxisse probe; quare aut detrahendum
 aliquid de alimento est, aut exercitationi aliquid adjiciendum,
 aut qualitates immutandae, aut refrigerationis frictionisque
 cura varianda. Sin duriora reddat animalis alvus, ad con-
 traria est inspiciendum, atque illorum aliquid immutandum.
 Nam si ego omnia quae consideranda circa animal sunt cu-
 jus lacte usuri sumus deinceps persequar, totam tuendae

Ed. Chart. X. [162.]

Ed. Bas. IV. (110.)

ὅλης ὑπομνήσομαι πραγματείας, ἣν ἀναγκαῖον μὲν ἔστι γινώσκειν τὸν χρηστὸν παρασκευάσοντα τὸ γάλα, λέγειν δ' οὐ γυν καιρὸς, ἐτέρωθί γε διελεγμένον τελιώτατα ὑπὲρ αὐτῆς· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπάνειμι. καὶ μοι πάλιν ἀναμιμνήσκου τοῦ λελουμένου τε καὶ τὸ γάλα προσενηκαμένου. τοῦτον οὖν τὸν ἄνθρωπον ἡσυχάζειν ἐάσαντες ἄχοι τοῦ δευτέρου λουτροῦ τρίψομεν τηνικαῦτα μετρίως τε ἅμα καὶ λιπαρῶς, εἰ ἀκριβῶς κατείρωσται τὸ δοθὲν γάλα ταῖς ξυραγαῖς τε καὶ τῷ τῆς γαστρὸς ὄγκῳ τεκμηρόμενοι. σύμμετρος δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου λουτροῦ πρὸς τὸ δεύτερον, ὠρῶν ἰσημεριῶν τεττάρων ἢ πέντε χρόνος, εἴ γε τὸ τρίτον ἔτι μέλλοις λούειν αὐτὸν, εἰ δὲ μὴ, πλείονων. λούσεις δὲ τὸ τρίτον, ἣν εἰθισμένος ἢ λουτροῖς χρῆσθαι πλείοσιν· οὔτοι γὰρ καὶ χαίρουσι καὶ ὀνίανται πολλάκις λουόμενοι. καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπαλείψομεν αὐτὸν ἐλαίῳ πρὶν ἀμφιέννυσθαι καθ' ἕκαστον λουτρόν· εἰς ἀνάθρηψιν γὰρ συντελεῖ καὶ τοῦτο, καθάπερ καὶ αἱ τρίψεις. εἴρηται δὲ ὑπὲρ ἀπάντων τῶν τοιούτων τῆς δυνάμεως ὁ λογισμὸς ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς· οὐδὲν μὴν χεῖρον ἀνα-

sanitatis artem commemorem, quam teneat necesse est quisque idoneum lac praeparabit; nunc vero dici opus non est, quum alibi de ea traditum sit absolutissime. Sed ad propositum revertor. Ac mihi jam rursus memoria repetes hominem, qui et lavatus est et lac sumpsit. Hunc itaque ad secundam usque lavationem quiescere permittemus, tum modice fricabimus et pinguius utique lac quod sumpsit, jam ad unguem confecit, id quod tum ex ruetu, tum ventriculi mole licebit conjicere. Modicum vero temporis inter primam et secundam lavationem intervallum erit, si quatuor aut quinque aequinoctialium horarum spatium intersit, si tertio adhuc lavare paras, sin aliter, plurimum. Sane tertio lavabis, si multis lavationibus fuit assuetus, hi namque et delectantur et juvantur, si saepe lavent. Quin etiam post quamque lavationem hominem ungemus priusquam se vestiat, conducit enim ad renutritionem id quoque, sicut et frictio. Reddita vero de horum omnium facultate ratio est in libris qui de sanitate tuenda sunt scripti; non tamen

Ed. Chart. X. [162.]

Ed. Bas. IV. (110.)

μνήσαι καὶ νῦν ἐπὶ κεφαλαίων αὐτῶν. εἴτε γὰρ ὕδωρ ἐπιχέοις
 θερμὸν εὐκρατον ὁποδῆποτε μορίῳ τοῦ σώματος, εἴτε τρί-
 βοις, εἴτε λούοις, εἴθ' ὅπως οὖν ἄλλως θερμαίνοις, ὅφει γιγ-
 νόμενον ὅπερ Ἰπποκράτης ἐπὶ τῶν ὕδατι θερμῶ καταπτλου-
 μένων εἶπε· τὸ μὲν γὰρ πρῶτὸν αἰεταται, ἔπειτα δὲ ἰσχυαίνε-
 ται. διὰ τοῦτο σαρκῶσαι μὲν ἡμῖν βουλομένοις ὁτιοῦν σῶμα
 μέχρι τοσοῦτου θερμαντέον ὡς εἰς ὄγκον ἀρθῆναι. διαφο-
 ρῆσαι δὲ καὶ κενῶσαι μέχρι τοσοῦτου χροιστέον ὡς ἰσχυ-
 ῶθῆναι τὸ πρότερον ὄγκωθέν. ἀκριβῶς δὲ τὸν τοῦν προσέχειν
 χρῆ τὸν ἐπιστατοῦντα ταῖς τοιαύταις ἐνεργείαις καὶ μάλιστα
 ἐφ' ὧν βούλεται σαρκῶσαι· τοῦ μὲν γὰρ διαφορῆσαι πλατὺς
 ὁ καιρὸς, ὥστε οὐδ' ἐκὼν ἀμάροις ἂν αὐτοῦ· τοῦ σαρκῶ-
 σαι δ' ὀξύς· ὅταν γὰρ πρῶτον ὄγκωθῆ, τότε παύσασθαι χρῆ·
 τὸ δ' ὄγκωθῆναι τοῦτο καθ' ἕκαστον τῶν σωμάτων ἰδίον
 ἔστιν. οὐ γὰρ οἷον τε τὸν τῷ λόγῳ προκείμενον τῶν τὸν
 ἰσχυρὸν εἰς ὄγκον ἀκίεσθαι τοῖς ὑγιαίνουσιν ἴσον· ἀλλ' ὅταν
 ἐπ' ὀλίγον ἀρθῆ, διαφορεῖται παραντίκα. χρῆ τοίνυν ἀκρι-

inutile fuerit nunc quoque summam ea repetisse. Nam
 siue cuilibet parti corporis temperatam infundas calidam
 aquam, siue frices siue laves siue aliter quomodocunque ca-
 lefacias, idem fieri cernes quod Hippocrates de iis dixit, qui-
 bus aqua calida desuper infunditur; nam primum attollitur,
 mox gracile efficitur. Ideoque ubi carne implere quodli-
 bet corpus studemus, id eatenus calefaciendum nobis est,
 dum intumescat. Ubi vero discutere et vacuare cupimus,
 eatenus continuandum est, dum quod prius intumuit subli-
 dat. Sane qui ejusmodi operibus praescitur, solícite at-
 tentus esse debet, potissimumque ubi carne implere stude-
 tur; nam discutiendi certe tempus adeo late patet, ut etiam
 si velis, in eo non aberres; at carne implendi plane praecipis
 est occasio; quum enim primum intumuerit, tum est desi-
 stendum, at intumescere hoc singulis corporibus suum est.
 Non enim fieri potest ut qui nunc nobis propositus gracilis
 est ita intumescat ut illi qui sani sunt, imo, postquam levi-
 ter intumuit, protinus discutitur. Itaque attendendum dili-

Ed. Chart. X. [162, 163.]

Ed. Bas. IV. (110.)

βῶς προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ λάθῃ σε παρελθὼν ὁ καιρὸς. εἴαν γοῦν ἀνατρέψῃς τὸν ἄκρως ἰσχυρὸν, ἀρκεῖ τὸ ἐρύθημα μόνον· εἴαν τε λούῃς, τὸ θερμῆται μετρίως· ἐπέκεινα δὲ τρυῖδε χροσιζῶν καταλύσεις μᾶλλον ἢ θρέψεις αὐτόν. ἐπαλείψαι δὲ ἐλαίῳ μετὰ τὰ λουτρά χάριν τοῦ μὴ διαπνεῖσθαι πλέον τοῦ προσήκοτος, ἀλλ' ἐμπεφράχθαι τοῦ δέρματος τοὺς πόρους. εἴη δ' ἂν εὐθέως αὐτὸ τοῦτο τῆς μὲν ξηρότητος ἄκος, οἷον πρόβλημα δέ τι πρὸς τὴν ἐκ τοῦ περιέχοτος βλάβην. καὶ εἰ μὲν οὖν ἤδοιτο τῷ γάλακτι, καὶ μετὰ τὸ δεύτερον αὐτῷ δώσομεν λουτρόν· εἰ δὲ μὴ, πτισάνην ἀκριβῶς καθεψημένην, ἢ χόηδρον ὡς πτισάνην κατεσκευασμένον. εἴτ' αὖθις ἡσυχάσαστα πάλιν πρὸς τὸ τρίτον ἄξομεν λουτρόν ἢ ἄρτικους ἐπὶ τὸ δεῖπνον. [163] ἄρτος δ' ἔστω παρεσκευασμένος αὐτῷ κλιβαρίτης καθαρὸς ἐπιμιλῶς μὲν ὠπτημένος, ἔχων δὲ ζύμης τε καὶ ἁλῶν ἀντάρκων. ὄψον τε τῶν πετράϊων ἰχθύων, ἢ ὀρίσκος ἐκ λευκοῦ ζωμοῦ. καὶ μὴν καὶ τὰ πτερά καὶ οἱ ὄρχεις τῶν ἐν γάλακτι τρεφομένων ἀλεκτρονότων ἐπιτήθειοι, μὴ

genter est, ne clam te elabatur propositus temporis articulus. Sive igitur hominem qui extrema gracilitate est perfrices, sufficiat tibi solus rubor, sive laves, satis esto mediocris calor; si quid ultra peragas, resolves hominem magis quam nutries. Ungendum vero post lavationem oleo est, ne videlicet plus jussu perspirando discutiatur, sed obstruantur exigua cutis spiramenta. Idem protinus et siccitatis remedium fuerit, et adversus incommodum quod ab aëre ambiente contingit veluti munimentum. Ac siquidem delectetur lacte, post secundam quoque lavationem id exhibebis, si aliter, ptisanam diligenter coctam, aut alicam ptisanæ ritu præparatam. Hinc ubi rursus quieverit, ad tertiam reducendus lavationem est, aut illico ad coenam. Sit autem præparatus illi panis purus, et qui curiose in furno sit coctus et tum fermenti tum salis quod satis est habuerit. Obsonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo jure afellus. Praeterea alae testesque gallinacei qui lacte sit altus idonei sunt, quorum si copia non est, aliis

Ed. Chart. X. [163.]

Ed. Bas. IV. (110.)

παρόντων δὲ τούτων ἄλλοις χρηστέον. οὕτω δὲ καὶ πέρδιξι
καὶ στρουθοῖς χρῆσθαι τοῖς ὀρείοις τε καὶ μαλακοσάρκεις,
φυλάττεσθαι δὲ τὰ θ' ἔλαια καὶ σκληρόσαρκα· συνελόντι δὲ
φάνα, τὸ κεφάλαιον τῆς τροφῆς, εὐπεπτος ἔστω καὶ τρόφι-
μος, ἥκιστα δὲ καὶ γλίσχρος καὶ περιττωματική. τροφικώ-
τατον οὖν ἐστὶν ἀπάντων ὧν ἴσμεν ἔδεσμάτων χοίρειον κρέας,
ἀλλ' οὐχ ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις εὐπεπτον καὶ χυμοῦ γλίσχρου
καὶ παχέος γεννητικόν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλως οἷόν τε δια-
κεῖσθαι τὸ ἄκρως τρόφιμον. ἴσχεσθαι γὰρ αὐτὸ χρῆ καὶ προσ-
πλάττεσθαι δυσσπολύτως, οὐ διασφῆν ὑπὸ λεπτότητος.
οὐ μὴν εἴς γε τὰ παρόντα χρηστόν. εἰ μὲν γὰρ ἡ τροφή ἐαυ-
τὴν πέττουσα καὶ ἀναδιδοῦσα καὶ τοῖς τριχομένοις ὁμοιοῦσα,
προσεφέετο τοῖς πλείστης ἀναθρέψεως θεομένοις, τροφικώ-
τάτων ἂν ἔδει σιτίων. ἐπεὶ δ' οὐκ ἄλλο μὲν ἐστὶ τὸ τρέφε-
σθαι δεόμειον, ἄλλο δὲ τὸ ταῦτα καταρρέζομενον, ἀλλ'
ἐαυτῷ τε τὴν τροφήν ἐπισπάται τὸ τρέφεσθαι μέλλον, ἐαυτῷ
τε μεταβάλλει καὶ πέττει καὶ προσφέει καὶ ἑξομοιοῖ, διττὸν

utendum. Ad eundem modum et perdicibus et avibus mon-
tanis et mollis carnis vescendum. Vitanda autem et quae
palustris sunt et quae carne, sunt dura et, ut paucis ali-
menti summam complectar, sit id coctu facile et nutriens
minimeque glutinosum atque excrementosum. Porro om-
nium quos novimus ciborum maxime nutriens suilla caro
est; verum non aequae ac praedicta concoctu facilis est, prae-
terea glutinosum succum crassumque generat. Alioqui nec
alio esse habitu potest, quod in summo sit nutriens, quippe
adhaerere id debet et firmiter affigi, non autem prae tenui-
tate dissilire. Non tamen ad propositum affectum uti hac
convenit. Si enim nutrimentum ipsum se ipsum concoque-
ret ac in partes distribueret, praeterea alendi partibus assi-
milaret et quibus alimento plurimo est opus adhaeresceret,
proculdubio maxime nutriente cibo esset opus. Verum quo-
niam non aliud est quod nutrimentum desiderat, aliud quod
ipsum conficit, sed quod nutrimentum est, ipsum sibi et
nutrimentum attrahit et mutat et concoquit et adjungit et

Ed. Chart. X. [163.]

Ed. Bas. IV. (116.)

ἔξει σκοπὸν τῆς τῶν σιτίων ἐπιτηδειότητος· ἓνα μὲν οὖν αὐτοῦ τοῦ σιτίου τὴν φύσιν, ἕτερον δὲ τὴν οἰκίαν τε αὐτῶ καὶ σύμφυτον δύναμιν. ἔξ οὖν τῶν εἰρημέρων εὐδηλον ὡς οὔτε τὸ τροφιμώτατον σιτίον ἀριστον εἰς τὰ δεόμενα σώματα πλείονος ἀναθρέψεως· οὐ γὰρ ὑπάρχει τῷ τοιοῦτῳ τὸ πέττεσθαι ῥαδίως· οὔτε τὸ εὐπεπτότατον, ὅτι γε μηδὲ τοῦτο δυνατόν εἶναι τροφιμώτατον. ἐναντιουμένων οὖν ἀλλήλοις τῶν σκοπῶν οὐ χρὴ τοῦ ἐτέρου τῆς ἀκρότητος ὀριγνώμερον ἐπιλαθέσθαι θατέρου παντάπασιν, ἀλλ' ἀμφοῖν αἰὲ μνημονέμερον, εἰς ὅσον οἷον τέ ἐστι μνηνεῖν αὐτούς. τούτου μὲν δὴ μοι διαπαρτὸς μνηνησο τοῦ παραγγέλματος. οἶνον δ' ἐφεξῆς ποιότητός τε καὶ ποσότητος μνημονεύσωμεν, μερίστην ἔχοντος εἰς τὰ τοιαῦτα δύναμιν, ἐπειδὴ καὶ μόνῳ τούτῳ ποτῶ χρηστέον εἶναι φημι πᾶσι τοῖς ἀναθρέψεως δεομένοις σώμασιν ἄνευ τοῦ πυρέττειν. ἔστω τοίνυν ὡς ἐν παραδείγματι μὲν εἰπεῖν, οἷος ὁ Σαβῖνος μὲν ἐπὶ τῆς Ἰταλίας, Ἀρσύνιος δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὡς δὲ τύπῳ τε καὶ ὄλῳ τῶ γένη περιλαβεῖν, ὁ ὑδατώδης μὲν τᾶλλα, βραχεῖαν δ' ἔχων τὴν

assimilat; duplicem scopum cibi eligendi esse dictat, unum ipsius cibi naturam, alterum vires ipsi proprias insitasque. Itaque ex his illud patet, nec plane quod maxime nutriat optimum esse iis corporibus quae refici magis egent, utpote quibus concoquendi facilitas non est; nec etiam quod facillimum concoctu est, quum scilicet ipsum nequeat maxime esse nutriens. Quum igitur hae indicationes ex adverbo pugnent, committendum non est ut dum alterius excessui nimium sis intentus, alterius omnino obliviscaris, sed utriusque semper memor quoad licet utrumque misceas, quod mihi praeceptum ubique memoria teneri velim. Jam vini tum qualitatem tum quantitatem memoremus, quod maximam ad talia vim habeat, quum uno hoc in potu utendum censeo omnibus, quibus refici corpus est opus, modo non febricitent. Est igitur vinum, quod exempli loco dicatur, quale est Sabinum in Italia, Arsynium vero in Asia ac ut summa quadam ac generatim comprehendam, quod aquosum quidem alioqui est, caeterum leviter adstringit. Aquosum

Ed. Chart. X. [163. 164.]

Ed. Bas. IV. (110.)

στίνην. ὕδατώδη δ' οἶνον ὀνομάζω τὸν λεπτὸν καὶ λαμπρὸν τὸν λευκὸν, ὃς καὶ καθαρὸν καὶ ὀλιγοφόρον, ὡς Ἱπποκράτης ἐκάλεσεν. ὀλιγοφόρος δ' ἐστίν, ὡς ἂν ἐν τῷ κεράννυσθαι, τὴν τοῦ ὕδατος μίξιν ὀλιγίστην φέρει. τουτέστιν ὁ ἀσθενέστατός τε καὶ ὕδατώδέστατος ὡς ἐν οἴνοις· ὁ γὰρ ἀνεχόμενος ὕδατος πλείστου μίξιν ἐν τῷ κεράννυσθαι σφοδρότατός ἐστι καὶ ἰσχυρότατος. ὠνόμαζε τὸν τοιοῦτον ὁ Ἱπποκράτης οἰνώδη. ἀλλὰ τοῦτον μὲν φιλάττεσθαι, πλήττοντα τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις. ὁ δ' ὕδατώδης μὲν, αὐστηρὸς δὲ, ἐπιτήδειος, ὡς ἂν τὴν τοῦ ὕδατος ἐκπεριεργῶς ἀσθένειαν καὶ μηδέπω τὴν οἴνου βλάβην ἔχωι. ἐκ τούτων οὖν τῶν σκοπιῶν εὐρήσεις αὐτοῦ καὶ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν χρᾶσιν. ὁ μὲν γὰρ νέος ὕδατώδέστερός τε καὶ ἀσθενέστερός πως ἢ ὡς οἶνω πρόπει, μετὰ καὶ τοῦ δύσπεπτότερος εἶναι καὶ περιττωματικώτερος. ὁ δὲ πρεσβύτερος οἰνώδέστερός τε καὶ ἰσχυρότερος ἢ ὡς τοῖς παροῦσιν ἀριόττει. [164] διὸ καὶ θᾶπτον ἐτῶν εἴξ ὁ εὐγενὴς Σαβίνος οὐκ ἐπιτήδειος, ἐμπλέων ἐπὶ πλεῖστον ἐν τε τῷ στομάχῳ καὶ τῇ γαστρὶ καὶ κλύδωνας ἐργαζόμενος.

natura appello vinum quod tenue est et album et splendidum et purum et oligophoron, ut Hippocrates nominavit. Est autem oligophoron, quod si diluatur, minimam sustinet aquae mixtionem. Id est sane imbecillimum et ut in vinis aquosissimum; nam quod plurimum aquae in mixtura sustinet, id tum vehementissimum tum validissimum est. Ejusmodi vinum Hippocrates vinosum nominat. Verum ab hoc cavendum est, quoniam imbecillas vires feriat. At quod aquosum natura est, caeterum austerum, id percommodum est, quod et ab aquae imbecillitate recessit, et vini noxam nondum habet. Ex his itaque scopis tum aetatem ejus tum temperamentum inveniat. Quippe quod novellum est, id tum aquosius tum vero imbecillius quodammodo est, quam ut vino conveniat; adde etiam quod aegrius concoquitur ac magis excrementosum est. Antiquius vero ut vinosius est, ita vehementius est quam ut propositis sit ex usu. Quocirca citius sexto anno nobile Sabinum idoneum non est, quod et diutissime in stomacho ac ventriculo innatet et flu-

Ed. Chart. X. [164.]

Ed. Bas. IV. (110. 111.)

εὐγενῆ δ' ὀνομάζω τὸν αὐστηρόν, ὁμοίως μὲν Σαβίτον, ὁμοίως δὲ Ἀδριανόν τε καὶ Ἀλβανόν, ὁμοίως (111) δὲ Ἀρσύνιον τε καὶ Τιτακαζηνόν, ὅσοι τε ἄλλοι τοιοῦτοι· λέλεκται γὰρ ἐπὶ πλέον ὑπὲρ ἀπάντων οἴνων ἰδίᾳ. πρὸς τούτους οὖν ἀναφέρων τοὺς σκοποὺς καὶ τὴν πρὸς τὸ ὕδωρ αὐτοῦ ποιῆσθαι κρᾶσιν· ἔτι δ' ἂν μᾶλλον ἀκριβῶς στοχάζοιο τῶν εἰρημένων, εἰ τῆς τοῦ ὕδατος κακίας τὰ κεφάλαια διὰ μνήμης ἔχοις· ἤρηται δὲ ἐκ τῆς ψυχρότητος αὐτοῦ πάντα, δι' ἣν ἐν τοῖς ὑποχορδίοις τε μέχρι πλείστου παραμένει καὶ κλύδωνας ἐργάζεται καὶ πνευματοῦται καὶ διαφθείρεται καὶ τῆς γαστρὸς ἐκλύει τὸν τόνον, ὡς καὶ τὰς πέψεις διὰ τοῦτο χείρους γίνεσθαι· συμπράττει δ' οὐδὲ ταῖς ἀναδόσεσι τῆς τροφῆς οὐδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου. καὶ μὲν γε καὶ αἱ τῶν προειρημένων οἴνων ἀρεταὶ ταῖς νῦν εἰρημέναις κακίαις ἐξ ὑπεραντίου τὴν φύσιν ἔχουσιν· οὔτε γὰρ ἐμφυσῶσι τὸ ὑποχορδιον, ἀλλ' εἰ καὶ φουσδέστερόν πως εἴη προστέλλουσιν, οὔτε χρονίζουσιν αὐτόθι τῷ τῆς θερμοσίας συμμετρῶ, τὰς δ' ὁδοὺς τῆς ἀναδόσεως ἀνοιγνύντες, αὐτοὶ τε συνεπωθούντες

ctuationes faciat. Nobile voco quod austerum est, non Sabinum modo, verum etiam Adrianum et Albanum et Arsynium et Titacazenum, omniaque id genus; dictum namque fusius de omnibus vinis seorsum est. Ad hos igitur scopos referens etiam mixturam ejus cum aqua temperabis; quin etiam exactius conjecturam de jam dictis facies, si vitiorum aquae capita memoria teneris; porro pendent ea ex frigiditate ejus omnia, cujus culpa et in praecordiis diutissime moratur, et fluctuationes excitat, et in flatum mutatur et corrumpitur, et ita ventriculi resolvit robur, sic ut deterius proinde concoquat; sed nec distribuendo per corpus alimento aliquid magnopere conducit. At vero memoratorum vinorum virtutes enarratis jam aquae vitii adversam quodammodo naturam habent, quum nec inflent praecordia, imo si magis inflata sint, subsidere faciant, nec ibi moram trahant, propter caloris symmetriam; adde quod, cum distributionis vias aperiant et pariter impellant, ac nutrimentum

Ed. Chart. X. [164.]

Ed. Bas. IV. (111.)

ἅμα καὶ συναναφέροντες τὴν τροφήν εἰς τάχος τῇ κατὰ τὴν ἀνάδοσιν ἐνεργείᾳ συντελοῦσιν, εὐχρημοὶ τ' εἰσὶ καὶ κατακεραστικοὶ καὶ πεπτικοὶ τῶν κατὰ γαστέρα τε καὶ φλέβας. ἀυξάνουσι δὲ καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὀργάνων καὶ τὰ περιττώματα πρὸς τὰς ἐκκρίσεις ποδηγοῦσι. ταῦτ' ἄρα καὶ οὐρητικοὶ τῶν ἄλλων οἴνων οἱ τοιοῦτοι μᾶλλον εἰσιν, ὡς ἂν αὐτοὶ τε ταχέως διερχόμενοι τὸ σῶμα καὶ τὰ περιττώματα τῇ ὀσμῇ τῆς φορᾶς ἑαυτοῖς συνεκκρίνοντες. εἴρηται μὲν οὖν ἐτέρωδι τελεώτερον ὑπὲρ τῆς τῶν οἴνων δυνάμεως, ὡσπερ γε καὶ περὶ τῆς τῶν σιτίων· καὶ χρὴ τὸν μεθόδω τὴν τέχνην ἐργάζεσθαι βουλούμενον ἰδίας τῶν ὑλῶν ἀπασῶν ἐκμαθόντα τὰς δυνάμεις μηκέτι καθ' ἕναστος πάθος ἀκούειν ἀξιοῦν, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐπιγνόντα τὸ τῆς θεραπείας εἶδος εὐρετικὸν εἶναι τῆς ἀρμοζούσης διαίτης. ἐγὼ δ' οὐκ ὀκνήσω, κηδόμενος τῶν τάληθῆ σπευδόντων ἐκμαθάνειν, ἐφάπασθαι καὶ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας, ἕνεκα τοῦ τοὺς ἀγυμναστωτέρους τὸν λογισμὸν ἀπὸ τῶν καθόλου μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ὑπὸ τῶν παραδειγμάτων ποδηγουμένους. ὅσον οὖν ὑπόλοιπόν

furfum agant, ad celeritatem distributionis in corpus conducunt. Sunt praeterea boni succi et ad temperanda concoquendaque ea quae in ventriculo et venis sunt idonea. Jam vires quoque organorum adaugent, et expellendis excrementis viam faciunt. Eoque fit ut etiam talia vina praeter caetera urinas moveant, quare et ipsa totum corpus celeriter transeunt, et impetu cursus sui excrementa secum expellunt. Ac dictum quidem alibi diligentius est de vinorum facultate aequae ac ciborum. Convenitque ut qui artem methodo tradi sibi studet, proprias omnis materiae facultates prius praedidicerit, nec eas se in singulis affectibus audire putet, sed ut simulac curationis tantum speciem norit, debitam victus rationem invenire possit. Ego vero iis consulens qui veritatis descendae sunt avidi, ejusmodi doctrinam attingere saltem non gravabor, quo qui minus exercitata ratiocinatione sunt, exemplis e generalibus ad particularia veluti manuducti descendant. Ergo quod reliquum est

Ed. Chart. X. [164.]

Ed. Bas. IV. (111.)

ἔστι πρόσθετόν αὐθις. ὁ σκοπὸς τῆς ποσότητος ἐπὶ μὲν τοῦ πόματος, ὡς μηδέ ποτ' ἐμπλεῦσαι τῇ γαστρὶ καὶ κλίδωτος ἐργάζεσθαι τινα αἰσθησιν, ἐπὶ δὲ τῶν σιτίων, μάλιστα μὲν εἰ οἶόν τε, μηδὲ βαρῦναι ποτε αὐτήν· χαλεπὸν δὲ τὸ τοιοῦτον ἢ ἴσως ἀδύνατον, ἐν ἀτόφῳ γαστρὶ φυλάσασθαι πατάπατιν, δεύτερον δ' ὅτι τάχιστα παύσασθαι τὸ βῆρος· ἐφεξῆς δὲ διάτασιν τε καὶ πνευμάτωσιν ὑποχορδίων φυλάττεσθαι. εἰ μὲν δὴ συμπέσοι τοιοῦτό τι κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἀνάλογον τῷ μεγέθει τοῦ συμπτώματος ἀφελεῖν χρὴ τῶν σιτίων ἐπὶ τῆς ὑστεραίας· εἰ δ' ἀμέμπτως ἅπαντα γίγνοιτο, προσθεῖναι βραχὺ τι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ τῆς τρίτης ἡμέρας ἢ ἀφαιρεῖν ἢ προσθεῖναι, τῇ προηγουμένη παραβάλλοντας. καὶ οὕτως ἄχρι παρτὸς ἀναθρεπτικῶς τε καὶ ἀναληπτικῶς ἅπαντα διαπράττεσθαι κινήσεις, αἰωρήσεις καὶ περιπάτους ἀνάλογον τῇ τοῦ σώματος ἐπιδόσει, προστιθέντα καὶ τἄλλα πάντα κατὰ τὸν ἀναληπτικὸν ὀνομαζόμενον τρόπον, ὃς οὐ τῷ γένει διεήροχε τοῦ νῦν ἡμῶν ἐνεστῶτος, ἀλλὰ τῷ σύμπαν ὡσαύτως ἔχειν ἐπ' ἐκείνου τὸ σῶμα, καθά-

apponendum; scopus quantitatis potionis erit ut nec in ventriculo inmatet, nec fluctuationis ullius sensum invelat. Ciborum vero potissimum, si fieri potest, ut ne gravent quidem ipsam, quod cum difficile sit vel fortasse ejusmodi quod vitari in imbecillo ventriculo omnino nequeat proximum est, ut quam citissime gravis esse desinat, ab hoc tensio inflatioque praecordiorum vitandae iis sunt. Quod si tale quippiam primo die incidere, pro magnitudine symptomatis ad proportionem detrahendum postridie de cibo est, sin innoxie omnia cedant, paulum adjiciendum. Ad eundem modum et in tertio die vel demere vel adjicere conveniet cum praecedente conferentibus. Atque ita semper omnia pro renutriendi reficiendique ratione motionibus, *frictionibus*, gestationibus et inambulationibus, prout corporis incrementum procedit, administrare, etiam reliqua omnia pro refectione vocata ratione adjicientibus, quae sane genere a proposita ratione non differt, sed in eo quod sub illa totum corpus

Ed. Chart. X. [164, 165.]

Ed. Bas. IV. (111.)

περὶ ἢ γαστήρ ἐπὶ τοῦδε. [165] συμβαίνει δὲ μάλιστα κατὰ τὰ χρόνια τῶν ἀρρώστημάτων, ὅταν ἢ σύμψυτος ὑγρότης ἐκάστου μέρους, ἕξ ἧς πρώτης τρέφεται, κινδυνεύει μηκέτι εἶναι· τὴν μὲν γὰρ αὐτῶν τῶν στερεῶν σωματίων ξηρότητα τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν ἐπαρορθώσασθαι, καθάπερ καὶ τὸ γῆρας, ὡς καὶ τῷ περὶ μαρασμοῦ δέδεικται λόγῳ· τὴν ὑγρότητα δὲ καὶν ἀπόληται τελῶς, οἷόν τε γενῆσαι κατὰ τὴν εἰρημένην ἀρτίως διαίταν. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις ἀναλήψεσιν οὐδὲν ἐξαιρετόν ἢ γαστήρ πέποιθεν· ἐν δὲ τῇ τῶν προκειμένη διαθέσει τὸ νόσημα μὲν ἐστὶ τῆς γαστροῦς, λεπτύνεται δὲ τῷ χρόνῳ τὸ σύμπαν σῶμα μὴ καλῶς τρεφόμενον· εὐλόγον οὖν ἀκριβεστέρας δεῖσθαι διαίτης τούσδε, διὰ τὸ περὶ τὰς πέψεις ἀρρώστον, ἀλλ' ὅταν γε βελτίους γέωρται, κατὰ βραχὺν μετάγειν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἀναθρεπτικὴν καὶ ἀναληπτικὴν ὀνομαζομένην ἀγωγὴν. γίγροίτο δ' ἂν τοῦτο τρίψασί τε πλείοσιν ἢ πρόσθεν αἰωρήσεσί τε χρωμένον. ὑπαλλάττειν δ' ἐν τούτῳ χρὴ καὶ τῶν τροφῶν τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιόν, ὡς καὶ πλείω καὶ ἰσχυρότερα σιτία τῶν ἔμπροσθεν δίδόναι.

est affectum, sicuti sub hac ventriculus. Accidit autem sic affici corpus in diuturnis potissimum morbis, quum nativa cujusque partis humiditas, ex qua prima nutritur, propemodum omnis exhausta jam est; nam ut solidarum ipsarum siccitas corrigatur, id fieri omnino non potest, sicuti nec senium, veluti in libro de marasmo docuimus; hanc vero humiditatem, etiam si omnino sit absumpta, regigni modo dicta victus ratione licet. Atque in aliis refectionibus ventriculus egregie prae caeteris non afficitur, in proposito autem affectu morbus est ipsius ventriculi, tempore vero totum corpus, parum probe nutritum macrescit. Consentaneum igitur est exquisitiorem hos victus rationem requirere propter concoctionis imbecillitatem. Caeterum quum meliores sunt effecti, transferendi sensim sunt ad renutritoriam refectionemque vocatam victus rationem. Id fiet si pluribus et frictionibus et gestationibus quam ante utemur. Mutanda vero interea est et ciborum tum qualitas tum quantitas sic ut tum plures cibi tum valentiores quam prius

Ed. Chart. X. [165.]

Ed. Bas. IV. (111.)

καὶ τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, ὅταν ἤδη πλησίον ἦν ὡσι τῆς ἰγνικῆς καταστάσεως, ἀποχωρῆσαι πτισάνης καὶ γάλακτος· ἔτι δὲ τῶν ἐκ χρόνου ἐσοχημάτων ἐπὶ τὰ συνήθη προσάγοντας σιτία· εἶτα καὶ τοὺς ἰχθύας ἀφελεῖν, εἰ μὴ δι' ἔθους εἶναι, ἐπὶ τοῖς πτηνοῖς διατωμένους· ἐδωδῆς τε χοιρείων κρεῶν, ἄρξασθαι μὲν ἀπὸ ποδῶν ἐν πτισάνῃ καθευρημένον· μετὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ κολῆν ἄν ληφθεῖη καλῶς, ἔπειτα ἤδη καὶ τἄλλα μόρια· τὸ μὲν πρῶτον ἱερείου κέου καὶ, εἰ χαμῶν εἴη, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἐσφαγμένου· τὸ γὰρ ἔωλον εὐπεπτότερον ἐστὶ τοῦ προσφάτου. θέρους δ' ἀρκεῖ τεύεσθαι μὲν ἔωθεν τὸ ἱερεῖον, ἐσθίεσθαι δὲ περὶ δυομῆς ἡλίον· πειρατέον γὰρ ἄχρι παρτὸς μὲν διαφυλάττειν ὁ παροχρέσασμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἢ ἰκτὶ εἰς ἐσπέραν ἤξιούμεν, δίδοσθαι τὴν ἰσχυροτέραν τροφήν, οὐ μικρῶν ἀγαθῶν ἀπολαβόντων τῶν οὕτω διατωμένων· γνώση δ' ἐπισκευάμενος ἀκριβέστερον· ἄμεινον γὰρ ἐπ' ἀρχὴν ἀναγαγεῖν τὸν λόγον. ἐπειδὴ δέονται μὲν οἱ οὕτως ἔχοντες ὅτι πλείστον τοῦ θρέψαντος, οὐ δύνανται δὲ πέττειν οὐδὲ τὰ μέτρια, κατὰ βραχὺ καὶ πολλάκις ἄμεινον αὐτοῖς

exhibeantur. Ac tempore procedente cum ad sanitatis flatum prope ventum jam est, seponenda sunt ptisana et lac, praeterea sorbitio ex alica ac ad consuetos veniendum; post etiam pisces detrahendi, nisi in consuetudine fuerunt ac volatilibus cibandum, tum fuillas carnes esse a pedibus in ptisana elixis incipient; post vero etiam immum crus recte sumant, ab hoc etiam reliquas partes, primum quidem juvenis porcelli, qui si hiems sit, etiam pridie juguletur; nam hesternum quam recens necatum facilius concoquitur. Aestate fat fuerit, si mane immolatus porcellus sit, ac circa solis occasum comedatur; nam quod in superioribus suavisimus, quum valentius alimentum vesperi exhibendum censuimus, id semper observare studebimus, utique non leve percepturis commodum iis, qui ita cibabuntur, quod sane diligentius inspiciens agnosces; satius enim est a principio rem coepisse. Quoniam qui ita se habent plurimo nutrimento indigent, nequeunt autem vel mediocria concoquere, paulatim hos et saepius cibare melius fuerit. At-

Ed. Chart. X. [165.]

Ed. Bas. IV. (111.)

διδόναι. διὰ τοῦτο οὖν οὐ μόνον ἅπαξ οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ τρέφειν αὐτοὺς ἱκανῶς, ἀλλ' οὐδὲ δις, ἕως ἂν ὦσιν ἰσχυρότατοι· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν εἶωθα τρεῖς αὐτοὺς τρέφειν. ὅταν μέντοι βελτίους ἑαυτῶν ἐναργῶς ἤδη φαίνονται γεγονότες, ἀρκεῖ καὶ δις αὐτοὺς τρέφειν. τοσαύτην οὖν εὐλόγον εἶναι αὐτοῦ τὴν πρώτην τροφήν, ὡς ἀκριβῶς ἅπασαν πεπέσθαι πρὶν ἢ τὴν δευτέραν λαμβάνεσθαι. τοῦτο δὲ οὐχ οἷόν τε ταῖς ἰσχυροτέραις ὑπάρξαι. ληπτέον οὖν ἀσθενῆ τὴν πρώτην, ὡς πεφθῆναι τε τάχιστα καὶ ὑπελθεῖν αὐτῆς τὸ περιττωμα καὶ κενῆ καὶ καθαρῆ τῇ γαστρὶ τὴν δευτέραν δοθῆναι τροφήν. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ μόνον ἡσυχία καὶ ὑπνος, ἀλλὰ καὶ χρόνος μακρότερος ἐκδέχεται τὴν ταύτης οἰκονομίαν, εὐλόγον ὅσα τῶν σιτιῶν ἰσχυρότερα κατὰ τοῦτον μάλιστα δίδεσθαι τὸν καιρὸν. ἀμέλει καὶ οἱ ἀθλοῦντες οὕτω πράττουσιν ἅπαντες, οὐ λόγον μόνον ἐξευρόντος αὐτοῖς τινος, ἀλλὰ καὶ τῆς πολυχρονίου πείρας μαρτυρούσης. καὶ μέντοι καὶ ὅπερ ἐκεῖνοι πράττουσιν, οὐδὲν χεῖρόν ἐστι καὶ τοὺς ἀναληπτικῶς ἀγομένους ποιεῖν καὶ μὴ πίνειν ἐπὶ τῷ δείπνῳ παραντία, πρὶν πεφ-

que idcirco fieri non potest ut semel eos cibasse sit satis, sed nec bis, quoad sint gracillimi, atque hac de causa ego ter eos cibare sum solitus. Verum quando jam manifeste meliores facti apparent, etiam bis nutritivisse sit satis. Ergo tantam exhiberi primam cibationem est rationale, quanta priusquam secunda sumatur, tota profus erit concocta. Id contingere valentiori alimento non potest. Quare primum leve ac imbecillum sumendum his est, quo concoquatur celerime et excrementum ejus discedat, et vacuus priusque ventriculus secundum excipiat. At quoniam non solum quies et somnus, sed et longius tempus hujus naturalem administrationem excipit, rationabile est ut valentiores cibi hoc maxime tempore offerantur. Itaque etiam athletae omnes sic faciunt, qui eum usum non solum aliqua ratione invenerunt, sed etiam longa experientia comprobarunt. Sed etiam et quod illi faciunt nihil mali sit, si ii qui convalescentium victu utuntur etiam faciant ut illico post coenam

Ed. Chart. X. [165. 166.]

Ed. Bas. IV. (111. 112.)

θῆναι τὴν τροφήν· ἐμπλέει γὰρ τὰ σιτία πιόντων, ὡς μὴ ψεύειν αὐτῶν τὸ τῆς γαστρὸς σῶμα, μέσης ἰσταμένης τῆς ὑγρότητος. εἰ δὲ διαψόδεις εἶεν, ἀπέχει μὲν αὐτοὺς τὸ πάμπαν ἀναρόν τε ἅμα καὶ ἀλυσιτελές· [166] ὀλίγον δὲ δοτέον ὡς παραμυθήσασθαι τὴν ἀρίαν καὶ προῦναι τὸ δίψος. ἐπειδὴν δὲ πέψωσι τὴν (112) τροφήν, ἐπιτρέπειν αὐτάρκως πιεῖν· ἀναδίδοται γὰρ οὕτω πραξάντων τάχιστα. μετὰ δὲ τὸν ὕπνον, ἔωθεν μὲν ἀποπατήσαντα καὶ βραχὺ τι περιπατήσαντα τροῖσαι συμμέτρως. ἢ δὲ σύμμετρος ἐπὶ τούτων τροφίς ἐστίν, ὡς θερμοῦναι τὸ σῶμα· κἄπειτα αἰώραις χρηστέον· εἴτ' αὖθις λουτέον τε καὶ τριπτέον ἐντὸς τοῦ μέσου τῆς ἡμέρας, ἢ πάντως γε περὶ τὸ μέσον ὡς ἱκανὸν γίγνεσθαι τὸ πρὸς τὴν ἐσπέραν διάστημα. τὸ δ' ὅτι καὶ τῶν οἰκῶν ἐν οἷς ὁ ἀναλαμβάνόμενος διαιτᾶται φροντιστέον ἐστίν ἐν τοῖς μάλιστα, ὅπως μὴ ψυχρότεροι τοῦ προσήκοντος ἢ θερμοτέροι γενηθῶσιν, οὐδὲν δέομαι λέγειν· ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα δυνατὸν ἑαυτῷ τινα χωρὶς ἡμῶν εὐρίσκειν, οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐνταῦθα λελεγμένων ὀριώμενον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὑγιεινῆς

non bibant antequam cibum fuerit concoctus, siquidem innatant cibi si bibant, ita ut eos ventriculi corpus propter interpositum humorem non contingat. Verum si sitibundi fuerint, prohibere eos in totum, ut grave est, ita nec expediens; sed tantillum indulgendum quod et molestiam soletur et sitim levet. Postea vero quam nutrimentum concoxerint, abunde bibere sunt sinendi; nam celerrime, si ita faciant, per corpus distribuitur. Mane vero post somnum, quum dejecerint et paulum inambulaverint, modice sunt fricandi. Est autem commoderata his frictio quae sit quoad corpus incaleat, mox gestationibus utendum, dein rursus tum lavandi sunt tum fricandi, intra meridiem aut plane circa ipsum meridiem, quo idoneum ad vesperam spatium interveniat. Quod autem et de domibus in quibus convalescens nutritur, habenda in primis cura sit, potillimum ne frigidiores calidioresve jusio sint, supervacuum dicere arbitror, pari modo et de aliis ejus generis quae invenire sibi quisque sine nostra opera potest, doctus videlicet non solum ex his quae hic, sed

Ed. Chart. X. [166.]

Ed. Bas. IV. (112.)

πραγματείας. ἔστι γὰρ ἡ ἀναληπτικὴ διαίτα μέση τῆς ὑγιεινῆς τε καὶ θεραπευτικῆς. ὥστε ἐκ τῶν καθ' ἑκατέραν λεγομένων οὐδὲν ἔτι χαλεπὸν ἑαυτῷ τινα τὸ μέσον ἐξενόσκειν. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ οὐχ' ἐν εἶδος ἅπασι διαίτης ἐν ἔθει τοῖς μὲν γὰρ ἅπασι, τοῖς δὲ δις σιτεῖσθαι, καὶ τοῖς μὲν θᾶπτον, τοῖς δ' εἰς ἐσπέραν ἄρχεσθαι τῆς προσφορᾶς ἔθος ἔστι. καὶ δὴ καὶ τὰ ἐσθιόμενα τοῖς μὲν ἰχθύες εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἢ ὄλωσ τὰ ἐκ τῆς θαλάττης, τοῖς δὲ λάχανα μᾶλλον ἢ ὄλωσ τὰ ἐκ κήπων τοῖς δὲ ὀπῶραι, τοῖς δὲ ὕσπρια, τοῖς δὲ ἀκρόδονα, τοῖς δὲ κρέα τετραπόδων ζώων, ἄλλοις ἄλλα, τοῖς δὲ ὀρνίθων, ἄλλων ἄλλοις καὶ ταῦτα. καὶ δὴ καὶ τυρῶ καὶ γάλακτι χρῶνται τιτες, οἱ πλεῖστοι μὲν αἰγῶν τοῦπίπαν ἢ βοῶν, ἔτιοι δὲ καὶ ἐτέρων τινῶν. καὶ πίνουσιν οἱ μὲν θερμὸν, οἱ δὲ ψυχρόν· καὶ οἶνον ἢ πολὺν, ἢ ὀλίγον, ἢ οὐδόλωσ, ἢ τοῖον, ἢ τοῖον. εἰς ταῦτ' οὖν ἐκατάγειν ἕκαστον εἰς ἄπερ εἰδίσται. γέγραπται δὲ καὶ περὶ ἔθους ἀκριβέστερον ἰδίᾳ· καὶ νῦν ἀρκεῖ τό

etiam quae in opere de sanitate tuenda sunt dicta. Est namque *convalescentium* victus ratio quaedam media inter eam quae sanorum propria est et quae aegrotantium. Quare difficile non est ex iis quae de utraque sunt prodita ut per se ipsum quis mediam inveniat. Nam sicut nec aliarum rerum, ita nec victus una omnibus species in consuetudine est, quum aliis semel esse, aliis bis et aliis citius, aliis ad vesperam incepisse cibum moris sit. Jam cibus ipse aliis piscis ut plurimum est, aut denique aliquid ex mari, aliis olera magis aut omnino hortensia, aliis poma, aliis legumina, aliis nuces, *aliis aliud quippiam*, aliis quadrupedum carnes, atque harum aliis aliae, aliis avium, idque aliis aliarum. Quin etiam caseo et lacte utuntur nonnulli, plurimi quidem in universum caprarum vel boum, quidam vero et aliorum animalium. Bibunt quoque alii calidum, alii frigidum, et vinum vel copiosum vel parvum vel omnino nullum, vel hoc genus vel illud. Ad ea igitur reducendus quisque est quibus insuevit. Scriptum autem diligentius de consuetudine seorsum est. Nunc illud dixisse abunde sit, non modo in analeptica victus ratione, sed

Ed. Chart. X. [166.]

Ed. Bas. IV. (112.)

γε τοσοῦτον εἶπεῖν, ὡς οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἀναληπτικῆς διαίτης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς νόσους παμπόλλην μοῖραν εἰς ὑλης τροφῆς καὶ φαρμάκου ἐκλεξίην ἐκ τῶν ἐθνῶν ἐστὶ λαβεῖν. ὁ μὲν γὰρ λόγος ὅλου τοῦ γένους ὑπαγορευτικώτερός ἐστι· τὰς δὲ ὑλας ἐκ τε τῶν ἄλλων ὧν εἶπον, ἀτὰρ οὐχ ἥμισυ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν ληπτέον. ἐπιβλέπειν δὲ καὶ τὰς τῶν φύσεων ιδιότητας. οἶδα γοῦν τινας, εἰ διὰ τῆς νυκτός· ὅτι οὐδ' ἀναγκασθεῖεν ἐρηγορικὸν διαπράξασθαι, μηκέτι κοιμηθῆναι δυναμένους. ἐκείνοις οὖν οὐ χροῆ συμβουλεύειν ἐν τῇ νυκτὶ πίειν, μή πως δι' αὐτὸ τοῦτο περιπεσόντες ἀγρυπνίᾳ βλαβῶσι τὰ μέγιστα· ξηραίνει γὰρ ὅλου τοῦ σώματος τὴν ἔξιν ἢ ἀγρυπνία καὶ διὰ τοῦτό ἐστι βλαβερωτάτη τοῖς κατὰ ξηρότητα νοσοῦσιν. ἐνίοι δὲ εἰ γένσαιντο πρισάνης, αὐτίκα ταυτιῶσιν· ἐνίοις δ' ὀξύεται ἡγάδιως. ὅτι δὲ καὶ τὰ βόεια κρέα πέπτουσί τινες ἡγάδιως, ἐν τι τῶν τεθρολημένων ἐστὶ· καὶ ὡς ἄλλοι πρὸς ἄλλα βρώματά τε καὶ πόματα διάκεινται εὖ τε καὶ κακῶς. οὐ μόνον δ' ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὠρῶν τε καὶ χωρῶν εὐπορία τῆς ὑλης τῶν διαιτημάτων γίγνεται. καὶ ἤδη πολλοῖς τῶν πρὸ ἐμοῦ πρεσβυτέρων γέγραπται

etiam in morbis permultam partem ad materiae alimenti medicamentique electionem ex consuetudine sumi. Ratio enim totum genus magis praecipit, materia cum ex aliis quae retuli, tum vero ex consuetudine non minime est sumenda. Sed et naturarum inspiciendae sunt proprietates; novi enim quosdam qui si quod vigilantium opus nocte obire fuissent coacti, dormire praeterea non poterant. Illis igitur ut noctu bibant consulendum non est, ne videlicet ea occasione vigilare coacti maximam inde noxam sentiant; siccat namque totum corporis habitum vigilia, eoque infestissima est ex siccitate laborantibus. Sunt et qui, si ptisanam gustent, protinus nauseant, eadem in quibusdam facile acescit. Esse vero aliquos qui facile carnem bubulam concoquant, jam unum ex publice jactatis est, praeterea alios esse qui ad alios cibos potusque recte se aut non recte habeant. Non solum autem ex his materiae quae ad victum pertinet copia suggeritur, sed etiam ex regione et tempore. Scriptaque jam

Ed. Chart. X. [166. 167.]

Ed. Bas. IV. (112.)

ταῦτα· διὸ κἀγὼ παρατρέγω μὲν τὰ τοιαῦτα, μόνον ἀγαμι-
μνήσκων αὐτῶν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν παραλείπεσθαι. τὸ παραλε-
λειμμένον δὲ τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς ἅπασιν ἐπέξιμι, τὸ τὰς
διαθέσεις τῶν σωμάτων θεραπεύειν μεθόδῳ τῶν παλαιῶν,
ὡς εἶπον καὶ πρόσθεν, ἀρξαμένων μὲν καλῶς, οὐ συντελεσάν-
των δὲ τὴν μέθοδον. ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἰτέον αὐτίς.
αἱ ξηραὶ δυσκρασίαι τῶν σωμάτων αὐτῶν ἀφάμεναι τῶν στε-
ρεῶν, [167] εἰ μὲν περὶ τι μόριον συσταῖεν, ὥσπερ ὑπόκειται
τῶν κατὰ τὴν γαστέρα, τελείως οὐκ ἂν ποτε θεραπευθεῖεν,
οὐδ' ἐπαέλθοιεν εἰς τὴν πρὸ τοῦ νοσῆσαι διάθεσιν. ἀλλ'
ὅπερ εἶωθε λέγεσθαι συνήθως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος
διδασκῆσαι τοῖς πολλοῖς, ὡς ἡ νόσος ἐκάκωσε τὴν γαστέρα
καὶ ἀσθενῆ παρεσκεύασεν εἰς τὸν ἔπειτα βίον, ἐπὶ ταῖς τοι-
αύταις μάλιστα συμπύπτει δυσκρασίαις. γέροντος γὰρ οὗτοι
ἴσχουσι γαστέρα πρὶν γηρᾶσαι· διὸ καὶ βλάπτονται ἡδύως
ὑπὸ μικρῶν αἰτιῶν, ὥσπερ οἱ γέροντες, καὶ πέττειν οὐ δύ-
ρανται καλῶς· ἔξ οὗ συμβαίνει καὶ τὸ σίμπαν αὐτοῖς σῶμα

haec sunt a multis veteribus, qui me praecefferunt, quo-
minus ego illis infisto, qui ideo tantum ea commemoro, ne
quid videlicet sit omisium. Quod vero ab omnibus junio-
ribus medicis est omisium, id persequar, nempe quemadmo-
dum affectus corporum methodo curentur, eam methodum
veteres, ut ante dixi, probe inchoarunt, nemo tamen eo-
rum ipsam absolvit. Verum rursus ad propositum redeun-
dum. Siccae intemperies ubi solida ipsa corpora contige-
runt, siquidem in una quapiam parte consistant, veluti nunc
in ventriculo propositum est, nunquam ad perfectionem sa-
nabuntur, nec in eum statum qui ante morbum fuit rever-
tentur. Sed quod dici in consuetudine vulgo solet, re ipsa
edocto, id talibus maxime intemperantiis accidit, morbum
ventriculum corripuisse et in reliquam vitam imbecillum
reddidisse. Nam senum ii ventriculum obtinent priusquam
consenuerint; quo fit ut facile ex levibus laedantur causis,
perinde ac senes, nec probe concoquere possint, quo evenit
ut etiam totum his corpus deterius se habeat. Ita vero et

Ed. Chart. X. [167.]

Ed. Bas. IV. (112.)

χειρον ἴσχειν· οὕτως δὲ καὶ ἄλλο τι πάθωσι μόριον, ἂν δὲ καὶ τὴν καρδίαν αὐτὴν, ἐν τάχει μαραίνονται· καὶ καλεῖ τὸν τοιοῦτον μαρασμὸν ὁ Φίλιππος ἐκ νόσου γῆρας. οὗτος μὲν οὖν ὁ μαρασμὸς ἐπὶ θάνατον ἄγει συντόμως· ἐφεξῆς δὲ καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἀρξάμενος· εἴθ' ὁ ἀπὸ τῆς γαστροῦ· οἱ δ' ἐπ' ἄλλοις μορίοις εἰς τοσοῦτον χρονιώτεροι εἰς ὅσον ἕκαστον αὐτῶν ἀκρωτέρον ἐστι τῶν εἰρημένων. εἰ δὲ βραχὺ τι τὸ τῆς καρδίας σῶμα ξηραθείη, ταχύγηροι μὲν γίνονται, διαρκουσι δ' εἰς ἔτη πλείω τῶν ἰσχυρῶς βλαβέντων. μετὰ ταῦτα δ' ἐφ' ἥπατι καὶ γαστρὶ, καθάπερ εἴρηται, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνάλογον. ἀλλ' ἢ γε διαίτα κατὰ γένος ἢ αὐτὴ καὶ ταύτη τῆ ξηρότητι καὶ τῆ τὴν ξηρότητα μόνην ἐκδαπανώσῃ, τὴν τρέφουσαν τὰ στερεὰ· καὶ πρὸς ταύταις γέ τοι τῆ τρίτῃ ῥηθείσῃ ξηρότητι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. εὐιατοιάτη δὲ πασῶν ἐστὶν ἡ τετάρτη, καθ' ἣν αἱ φλέβες ἐκκεροῦνται τῶν χυμῶν. καὶ μᾶλλον ὡς ψυχρότης ἐξέως ἢ τοιαύτη θεωρεῖται διάθεσις ἢ περ ὡς ξηρότης· καὶ ἵνα σαφέστερον εἶπω, τὸ μὲν τῆς ψύξεως ἐπικρατεῖ καὶ ὁ κίν-

si alia quavis afficiantur parte, quod si etiam cor morbus corripit, celeriter marcescunt, vocalque marasimum ejusmodi Philippus ex morbo senium. Is igitur marasimus brevi ad mortem ducit, proxime huic qui a jecinore est inceptus, mox qui a ventriculo, qui ab aliis partibus ortum habet, tanto sane tardius quanto quaelibet harum minoris est praesentiae quam illae. Si vero leviter cordis corpus siccatum sit, fenescunt quidem celeriter, sed plures annos trahunt quam qui vehementer sunt laesi. Postea vero et in jecinore et ventriculo, ceu dictum est, ac in reliquis omnibus ad proportionem. At victus ratio eadem genere est tum in hac siccitate tum in illa quae solam eam humiditatem absorbit, quae solidas nutrit; praeterea etiam in tertia quam supra memoravimus siccitate. Facillima vero omnium sanatu quarta est, in qua venae sunt humoribus inanitae. Imo talis affectus ut frigiditas habitus magis curatur, quam ut siccitas, vel, ut clarius loquar, frigiditatis affectus exsuperat,

Ed. Chart. X. [167.]

Ed. Bas. IV. (112.)

δυος κατὰ τοῦτο. δευτέρα δ' ἐστὶν ἡ ξηρότης, ὅθεν καὶ ἡ ἰασις ἐτοίμη τε καὶ ταχίστη. δύο γὰρ ἡμέραις εἴ τις αὐτοὺς διαιτῆσαι πεφυλαγμένως θερμαίνων τε ἅμα τὰ μέτρια καὶ ἀνατρέφων ἀσφαλῶς, εὐθέως τῇ τρίτῃ προσίενται διαίταν ἀδρύτεραν ἀβλαβῶς· καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον τῇ τετάρτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ. καὶ τοῦτο ἄρα ἦν τὸ ὑφ' Ἱπποκράτους λεγόμενον, τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπυνόμενα νωθρῶς ἐπανατρέφειν, τὰ ἐν ὀλίγῳ ὀλίγως.

Κεφ. ζ'. Ἰστέον δ' ὅτι ταῖς ξηρότησι τῶν στερεῶν σωματίων ψύξις ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ χρονίζούσαις. διαμένειν γὰρ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ξηρότης, ἀμέμπτου τῆς κατὰ τὸ θερμόν καὶ ψυχρόν ἀντιθέσεως ὑπαρχούσης, οὐ δύναται. τάχιστα γὰρ ἐπὶ ταῖς ἀτροφίαις ἀποψύχεται τὰ μόρια, διότι καὶ ἡ θερμὴ αὐτοῖς ἐστὶν ἐκ θερμοῦ χυμοῦ τοῦ αἵματος. ἀλλ' ὅπερ ἐν ἀρχῇ λέλεκται, ξηρότητος ἰασις ἐποιησάμεθα τῶν ἐξ ἀρχῆς τε συστάσης μόνης ἄχρι πλείστου τε μηδεμίαν ἀξιόλογον ἀκολουθοῦσαν ἐχούσης ψύξιν. ἐξῆς ἂν οὖν εἴη μιν γίνεσθαι αὐτῇ ψύξιν ἐναργῆ μὲν ἔχουσαν τὰ γνωρίσματα, μὴ μέρτοι με-

periculumque in ea est. Siccitas secundum locum obinet, unde et fanatio tum prompta tum celerrima. Siquidem, si biduo quis victus rationem his caute exhibeat, modice calcifaciens et tuto nutriens, statim in tertio pleniorum victum citra noxam admittunt, multoque id magis in quarto et quinto. Atque hoc sane erat quod Hippocrates praecipit, quae multo tempore extenuata corpora sunt, ea segniter reficere oportet, quae brevi pauco.

Cap. VII. Sciendum est solidorum corporum siccitatibus, si perdurent, succedere necessario frigiditatem. Nam permanere siccitas ipsa per se, non mutata oppositione quae ex calido et frigido consistit, non potest. Celerrime enim ex nutriendi defectu refrigerantur partes, propterea quod ex calido succo sanguinis nutriuntur. Sed quod inter initia dictum est, nunc siccitatis curationem exequuti sumus, et quae ab initio sola est contracta, et quam nulla diutissime sequuta est notabilis frigiditas. Ergo proximum fuerit frigiditatem illi copulare quae evidentes quidem habeat notas,

Ed. Chart. X. [167. 168.]

Ed. Bas. IV. (112. 113.)

γάλα. ἔσται τοίνυν ὁ σκοπὸς τῆς θεραπείας οὐκέθ' ἀπλοῦς, ὡς ὁ καὶ πρόσθεν· οὐ γὰρ ὑγραίνειν μόνον, ἀλλὰ καὶ θερμαίνειν δεήσει. προσέχειν οὖν ἀκριβῶς ταῖς ὑλαῖς τῶν βοηθημάτων μή τι λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐπιπλέοντες τι τῶν ἄγαν θερμαινόντων τοῖς ὑγραίνουσιν· ὑπάρχει γὰρ τούτοις τὸ ξηραῖνον ἰσχυρῶς. ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τῆς βλάβης ἐν ἑατέρα δυσκρασίᾳ πρὸς τὴν [168] τῆς ὑλης εὔρεσιν ἰκανὸν ἔσται ποδηγεῖν· οἷον αὐτίκα μεγίστης μὲν ξηρότητος ἴασις ἄρτι πέπαυμαι γραφῶν· αἱ μέτρια δὲ τῆς οὕτως ἀκριβοῦς οὐ δέονται διαίτης, ὅτι μηδὲ τὰ τῆς (113) δυνάμεως ἐπ' αὐτῶν ἐσχάτως καταπέπτωκεν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ δι' ἄλλο τι χαλεπὸν γίνεταί θεραπεῦσαι καλῶς ἰσχυρὰν ξηρότητα σώματος ἢ ὅτι χρήζει μὲν ἀναθρέψεως, ἢ τροφή δ' οὐ πέφυκεν ἑαυτὴν προσφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ δεῖται τοῦ τροφομένου δημιουργοῦντος αὐτὴν, ὅπερ ἐστὶν ἄτονον. ὅταν οὖν ἡ μετρίως τοῦτο ξηρὸν, ἅτε μηδὲ τῆς δυνάμεως ἐσχάτως καταπεπτωκνίας, ἀδρότερόν τε διαιτῶν ἐγχωρεῖ καὶ κίνδυνος οὐδεὶς ἀμαρτεῖν τοῦ μέτρου. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὴν χαλεπωτάτην δυσ-

caeterum magna non sit. Erit itaque curationis scopus non simplex, ut et prius, quum non modo humectare oportuerit, sed etiam ut calefacere. Quare intendendum accurate est ad praesidiorum materiam, necubi imprudentes humectantibus nimium calefacientia adjungamus; his enim vehementer siccandi vis subest. Jam vero quantitas noxae in utraque intemperie ad materiae inventionem potest viam ostendere, ut jamjam maximae quidem siccitatis sanationem modo perscripsimus; modice vero adeo accurata victus ratione non indigent, quandoquidem nec vires ipsis funditus sunt collapsae. Etenim nulla alia de causa difficilis redditur validae siccitatis in corpore commoda curatio quam quod refici quidem corpus postulat, cibus vero per se coalescere cum eo non potest, sed ejus quod nutritur operam qua praeparatur requirit, quod est imbecillum. Ergo quum id modice siccum fuerit, propterea quod vires non penitus conciderunt, uberius cibare licet, nec periculum est ullum ne a modo aberres. Quo magis ipsi de difficillima intemperie

Ed. Chart. X. [168.]

Ed. Bas. IV. (113.)

κρᾶσιαν τὸν λόγον ἀγαθόντες ἐγυμνάσαμεν τοὺς φιλομαθεῖς ἐπ' αὐτῆς ὡς ἐπὶ παραδείγματος· ἐρτεῦθεν γὰρ ὀρηθέντες αὐτοὶ ἐξευρήσουσιν ὕλης ἐπιτηδείας εἰς ἐπανόρθωσιν ξηροτήτων μετρίων. ὑποκείσθω δὲ καὶ νῦν ἔτι παραπλησία μὲν ἢ ξηρότης τῇ πρόσθεν, ἐξένχθω δ' αὐτῇ ψυχρότης. εἰς τοσοῦτον οὖν ἐπιμίξομεν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις τὴν τῶν θερμαίνοντων ὕλην εἰς ὅσον ἔψυκται τὸ μόριον. ὑποκείσθω δὲ πρῶτον ἐψῦχθαι μετρίως αὐτό· προσθήσομεν οὖν τοῖς εἰρημένοις ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἐν μὲν τῇ τοῦ γάλακτος χρήσει τὸ μέλι πλέον, ἐν δὲ τῇ τοῦ οἴνου τὸν αὐτὸν μὲν τῷ γένει δώσομεν, ἥττον δ' ὕδαρῆ τοῦ πρόσθεν, ἐτῶν δὲ πλειόνων. ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐδέσματα σύμπαντα θερμότερα δοτέον οὐ ταῖς φυσικαῖς κρᾶσεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς προσφάτοις ποιότησι. καὶ ναρδίω μύρω συνεχῶς ἐπαλειπτέον τὴν κοιλίαν ὡς μηδέποτε γενέσθαι ξηράν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ παρείη, τὸ μαστίχινον ἱκανόν· ἀλλὰ καὶ ὀποβαλοσάμω χρῆσομεν αὐτὴν, αὐτῷ τε καθ' ἑαυτὸ καὶ μιγνύντες τοῖς προειρημένοις. καὶ εἰ μᾶλλον ἐθέλομεν ἔχεσθαι τοῦ χρωτὸς αὐτὰ, καὶ κηροῦ τε

differere instituimus, ac in ea veluti exemplo studiosos exercuimus; hinc namque orsi ipsimet ad mediocres siccitates corrigendas idoneam materiam invenient. Proponatur autem nunc siccitas quidem similis priori, copuleturque ei frigiditas. Ergo calefacientis materiae admiscendum jam dictis tantum erit quantum pars ad frigus inclinavit. Proponamus igitur eam primum modice refrigeratam, ergo iis quae paulo ante retulimus, in lactis quidem usu mel uberius adjicietur. Vinum vero quod quidem ad genus spectat idem, caeterum quod minus aquosum quam prius et plurimum annorum sit dabimus. Quin etiam esculenta omnia calidiora exhibebimus idque non naturalibus modo ipsorum temperamentis, verum etiam recentibus qualitatibus. Nardino praeterea unguendus assidue venter est sic ut nunquam remaneat siccus. Sin id unguentum non adfit, mastichinum satisfecerit, sed et opobalsamo eum perungas, tum ipso per se, tum vero cum jam dictis mixto. Quod si corpori ea magis adhaerere studebis, etiam cerae aliquid admiscebis.

Ed. Chart. X. [168.]

Ed. Bas. IV. (113.)

προσμίξομεν. εἰ δὲ καὶ τὸ περιέχον εἴη ψυχρὸν, ἔριον βρέξαν-
τες ἐπιθήσομεν. ἀλλὰ καὶ τὴν Χίαν μαστίχην ἐν ὀποβαλσάμῳ
λειώσαντες, ἢ μύρω ταρδίνῳ, κἄπειτα ἔριον δεύσαντες ἐπι-
θήσομεν τῇ γαστρὶ. κάλλιον δὲ τὸ δευόμενον ἀρίστην εἶναι
πορφύραν οἷα πέρ ἐστὶν ἡ Τυρία· στύφειν τε γὰρ χρὴ με-
τρίως αὐτήν, ἐμπλάττειν τε τοῦ δέρματος τοὺς πόρους. τὰ
μὲν γὰρ ἀραιοῦντα καὶ χαλῶντα διαφορεῖ τε ἅμα καὶ τοῖς
ἔξωθεν προσπίπτουσι ψυχροῖς ἐνύλωτα παρασκευάζει τα-
μόρια· τὰ δ' ἐπὶ πλεόν στύφοντα ξηραίνει. ὅθεν οὔτε δια-
φορητικῆς εἶναι προσήκει δυνάμεως τὸ θερμαῖνον φάρμακον
τὰ οὕτως διακείμενα σώματα καὶ μὴ πολλὴν ἔχειν ἐπιμεμιγμέ-
νην στύψιν. ἀναμνήσθητι γὰρ ὧν ἐπὶ τε τῶν ἀρρώστων
ἐθεάσω κἄν ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματεῖαις ἐδιδάχ-
θης, ὡς κατὰ μὲν τὴν ἑαυτῆς δύναμιν ἢ στρυφνὴ ποιότης
ψύχει τε καὶ ξηραίνει· ξυμμειγνυμένη δέ τιμι τῶν ἰσχυρῶς θερ-
μαινόντων τὸ συγκαίμενον ἐξ ἀμφοῖν ἤττον μὲν ἐργάζεται
θατέρου θερμαῖνον, οὐκ ἤττον δ' ἑκατέρου ξηραῖνον. ἐναν-

Si vero jam aer ambiens sit frigidus, lanam ex his imbutam
impones. Quin etiam Chiam maslichen in opobalsamo aut
nardino unguento liquans lanam inde madentem ventriculo
impones. Sane utilius fuerit si quod madefacies, etiam
optima sit purpura, qualis est Tyria; nam et adstringi ipsam
modice et cutis ejus meatus obstrui expedit. Siquidem quae
rarefaciunt et laxant, ea tum discutunt simul tum partes
frigidis extrinsecus advenientibus obnoxias reddunt; quae
vero valentius adstringunt, ea siccant. Unde neque discu-
tientis esse facultatis decet medicamentum ita affecta corpora
calesciens, nec multum habere adstrictionem immixtam.
Memineris enim velim tum eorum quae in aegris es con-
templatus, tum quae in opere de medicamentis es edoctus,
acerbam qualitatem sua quidem ipsius facultate et refrigerare
et siccare, quod si cui valide calefacientium sit admixta, quod
ex ambobus compositum est, minus quidem in calefaciendi
munere efficere quam alterum, siccando vero non minus
quam utrumque. Maxime contraria faciunt iis, quae prae-

Ed. Chart. X. [168. 169.]

Ed. Bas. IV. (115.)

τιώτατα δὲ τούτων οἱ νῦν ἰατροὶ διαπράττονται, ξηρῶ καὶ ἀτρόφῳ μορίῳ πολλάκις ἐπιτιθέντες ἐκ θερμῆς καὶ στρουφνῆς ὕλης σύνθετον φάρμακον. ἔστι δὲ οὐδὲν τῶν στρουφνῶν μετρίως στῦφον, ὅθεν οὐδὲ ξηραίνει μετρίως· ἀφεκτέον οὖν ἔστιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν προκειμένων διαθέσεων. εἰ δὲ καὶ ἡ ψύξις εἴη πολλὴ μετὰ τῆς κατὰ ξηρότητα δυσκρασίας, ὡς ἀναγκάζειν ἐπὶ πλέον θερμαίνειν, πρῶτον μὲν ἀναμιμνήσκου τοῦ τῆς δυσκρασίας εἶδους· εἰδείχθη γὰρ ἀπάντων χαλεπώτατον· ὥστε δυσεπανόρθωτον αὐτὸ γίνωσκε καὶ πολλῆς ἀκριβείας δεόμενον. [169] ἀπέχεσθαι δὲ ὁμοίως τῶν ἰσχυρῶς θερμῶν καὶ στρουφνῶν πειρῶ, ἐλπίζων ἐν χρόνῳ πλείοσι διὰ τῶν ἀσφαλεστέρων ἰᾶσθαι τὴν διάθεσιν· ἀσφαλέστεραι δὲ εἰσιν αὐταί, αὐθις γὰρ εἰπεῖν ὑπὲρ τῶν ὄντως ἀναγκαίων ἄμεινον, ἐν ναρδίῳ μύρῳ λειώσας μαστίχην Χίαν ὡς λιπαρωτάτην, ἀναλαμβάνων πορφύρα χρῶ. μιγρύναι δ' ἄμεινον εἰ παρείη καὶ τὸν ὀπὸν τοῦ βαλσαύμου. διδόναι δὲ καὶ τὸ μέλι πλέον ἅμα τῷ γάλακτι προσηφιζόμενον, ὅπως ἤτιόν

cipimus, nostri temporis medici, qui siccae parti et tabescenti compositum saepe medicamentum ex calida et acerbissima materia imponunt. Est autem acerborum nullum modice adstringens, ideoque nec modice siccans, quo videlicet magis prohibenda ea in jam dictis affectibus sunt. At vero si cum siccitatis intemperie multa frigiditas sit, sic ut fortius calefacere subigat, omnium primum intemperiei genus ad memoriam revocabis; quippe quod omnium gravissimum esse ostendimus, quocirca ad corrigendum quoque esse difficillimum, multaque sollicitudine egere noscas. Abstinere vero simili modo a vehementer calidis et acerbis tentabis, sperans fore ut longiore tempore per tutiores sanetur affectus. Sunt porro tutiores hae, nam repetere ea quae sunt tam necessaria est satius; in nardino unguento solves mastichen Chiam quam pinguisimam, ac purpura excipiens uteris. Eritque utilius, modo copia ejus sit, si opobalsamum adjeceris. Dandum praeterea uberius cum lacte mel est, sed detracta prius spuma, quo et minus sit excrementosum et magis nutriat.

Ed. Chart. X. [169.]

Ed. Bas. IV. (113.)

τε εἴη περιττωματικὸν καὶ μᾶλλον τροφίμον. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀγρημημένον τὸ μέλι τροφή καλλίστη ψυχρῆ γαστρὶ, πολεμιώτατον δὲ τῇ θερμῇ. καὶ χρὴ μεμνήσθαι τούτων ἀμφοτέρων ἐν τοῖς μάλιστα, μὴ γνωσκομένων τοῖς πλείστοις ἰατροῖς, καὶ μήθ' αἰρεῖσθαι τι μέλιτος μᾶλλον ἐν ψυχροῖς σώμασι μήτε φεύγειν ἐν θερμοῖς. ἡ μὲν δὴ πλείστη τροφή τῆς τοιαύτης διαθέσεως ἔστω μὲν μέλι τὸ κάλλιστον ἀγρημημένον ἐπ' ἀνθρώκων δρυῖνων, ἢ ἀμπελίνων εἰς τέλος διακαῶν, ἀγρημημένου παντὸς τοῦ ἀγροῦ. τὸν δ' οἶνον αἰεὶ καὶ μᾶλλον αἰρεῖσθαι παλαιότερον ὅσῳ περὶ ἂν ἡ ψύξις ἐπὶ μᾶλλον κρατῇ. καὶ εἰ δεήσειεν ὅλον τὸ γένος ὑπαλλάττειν, Ἀδριατὸν μὲν τὸ πρῶτον, εἴτ' αὖθις Τιβουρτῖνον, ἢ τινα τῶν ὁμοίων αἰροῦμένον ἅπαντας παλαιούς μὲν, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὥστε πικρούς ὑπάρχειν ἤδη· ξηραίνουσι γὰρ οἱ πικροί, περαιτέρω τοῦ δέοντος. ἄριστον δὲ φάρμακον ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων ὃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ πιπύωται χρῶνται. καταχρίαν οὖν αὐτῷ προσήκει τὴν γαστέρα σύμπασαν· εἴτ' ἀποσπῆν πρὶν ψυχθῆναι· καὶ τοῦτο ἀρκεῖ ποιῆσαι δις

Quin etiam mel ipsum decoctum per se optimum nutrimentum frigido ventriculo est, ita ut calido adversissimum. Atque haec ambo meminisse in primis oportet plurimis medicis ignota. Ac neque aliquid in frigidis corporibus melle magis expetendum, neque in calido magis respuendum. Ergo plurimum huic affectui pro nutrimento mel optimum esto, sed quod prius super prunas ex quereu viteve ad summum candentes fuerit decoctum ac prorsus despumatum. Vinum autem eligendum semper est antiquum, eoque antiquius quo major fuerit frigiditas. Tum si res postulabit totum genus immutandum, ac primum Adriaticum, mox Tiburtinum aliudve similis generis eligendum, vetera quidem omnia, caeterum non adeo ut amara jam sint; siccant enim quae amara sunt immodice. Sane optimum medicamentum talibus omnibus sit quo picatores quotidie utuntur. Ergo illinere eo totum ventrem conveniet, ac post avelli priusquam refrigeretur, atque hoc si bis uno die deinceps fece-

Ed. Chart. X. [169.]

Ed. Bas. IV. (113.)

ἐφέξις ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ· πλεονάκις δ' οὐ χροῆ· διαφορήσεις γὰρ οὕτως, οὐ πληρώσεις αἵματος χρηστοῦ τὸ μόριον· ἡμεῖς δὲ οὐ διαφορεῖν τὸ περιεχόμενον, ἀλλ' ἐκ τῶν πλησίον ἐπισπᾶσθαι βουλόμεθα. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἠτροφηκότων ἀπάντων μορίων θαναμαστὸν φάρμακον, ἣν τις ἐπίσθηται μετρίως χρῆσθαι. καὶ μέντοι καὶ τὸ θερμαίνειν τὴν γαστέρα, μὴ ποιότητι παραύξοντα τὸ θερμὸν, ἀλλ' ὅτι μάλιστα φυλάττοντα μὲν αὐτοῦ τὴν κατὰ φύσιν εὐκрасίαν, ἀξάνοντα δὲ τὴν οὐσίαν, οὐχ ὁ φανυλότατός ἐστι τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεισι σκοπῶν. ἐργάζεται δὲ τοῦτο κατὰ μὲν τὴν δίαιταν ἅμα τοῖς εἰρημένοις ἐμπροσθεν οἶνος μάλιστα· τῶν δ' ἔξωθεν τῇ γαστρὶ προσγερομένων εὐσαρκον παιδίον συκοιμώμενον, ὡς ψαύειν αἰετῶν κατ' ἐπιγαστήριον. ἔνιοι δὲ καὶ κυνίδια λιπαρὰ τῆς αὐτῆς ἕνεκα χρείας ἔχουσιν, οὐκ ἐν τῷ νοσηλεύεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑγιαίνοντες. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα καὶ τοῖς διὰ ξηρότητα μόνην ἀτοροῦσι τὴν κοιλίαν ἐπιτήδεια. καὶ χροῆ περὶ παντός ποιῆσθαι τὸ παιδίον ἀνικμον ἔχειν τὸν χροῶτα· τὰ γὰρ ἐφιδροῦντα διὰ νυκτὸς ψύχει μάλ-

ris, abunde erit, saepius autem non expedit, quod ita per halitum discutias, non sanguine bono partem impleas, at nos ex propinquis locis attrahere, non id quod continetur discutere studemus. Idem omnibus partibus haud nutritis mirificum medicamentum est, si quis eo moderate sciat uti. Sed et calefacere ventriculum, ita ut in qualitate calorem ejus non intendas, sed quam maxime naturale ejus temperamentum tuearis, ac substantiam inaugeas, nec is levissimus est in ejusmodi affectibus scoporum. Efficit hoc in victu simul cum iis quae prius dicta sunt maxime vinum; ex iis vero quae ventri extrinsecus applicantur carnosus puellus una sic accubans ut semper abdomen ejus contingat. Sunt qui catellos pingues in hunc usum habeant, neque id adversa modo valetudine, verum etiam in prospera; tales itaque iis qui propter siccitatem quoque solam imbecillum ventriculum habent sunt idonei. Servandumque ante omnia est ne puellus humecta sit cute; qui enim noctu sudore persun-

Ed. Chart. X. [169. 170.]

Ed. Val. IV. (113. 114.)

λον ἢ θερμαίνει. βλάπτουσι δὲ καὶ αἱ θερμαὶ πυρραὶ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, αἱ μὲν οὖν ἅμα ξηρότητι συνιστάμεναι, διότι τῶν ὁμοιομερῶν σωμάτων ἐκβόσκονται τὰς νοτίδας· αἱ δὲ σὺν ὑγρότητι τῷ διαφορεῖν τε ταύτας, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπὶ πλέον χρῆσώμεθα, καὶ τῷ σφόδρα ματὸν ἐργάζεσθαι καὶ τὸ σῶμα καὶ εὐψυκτον. περὶ μὲν οὖν ταύτης τῆς συζυγίας τῶν δυσκρασιῶν ἰκανὰ καὶ ταῦτα.

Κεφ. η'. [170] Μιγνύσθω δ' ἐφεξῆς δαψιλεῖ ξηρότητι, καθάπερ ὑπόκειται, μὴ πάνυ πολλή θερμότης. ἐπὶ μὲν τῆς τοιαύτης ὑπαλλάξεως τὴν πρώτην ἀγωγὴν χρυλάξομεν, οὐχ ὅπως ἀξάνοντες ἢ τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, ἢ τὸ πλῆθος τοῦ μέλιτος, ἀλλὰ καὶ καθαιροῦντες ὡς μέλιτος μὲν μηδόλωσ γείσθαι, τὸν δ' οἶνον ἤμιστα παλαιὸν προσφέρεσθαι. γλιαρὰ δὲ τὰ ἐδέσματα προσοίσομεν, ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς γαλακτώδη· θέρους δ' ὄντος ἃ κα(114)λοῦσι κρηναῖα· καὶ τὴν κοιλίαν ἐπαλείβομεν ὀμφακίῳ τε καὶ μηλίῳ· πολὺ δὲ ὀῦ μᾶλλον ἐὰν πλείων ἢ θερμότης ᾖ, τὸν οἶνον ὑδαρέστερόν τε δώσομεν καὶ οὕτως ἔχοιτα ψύξεως ὡς τὸ κρηναῖον ἕδωρ

duntur, refrigerant potius quam calefaciunt. Nocent praeterea tali affectui et calida fomenta, quae quidem sicca sunt, eo quod rorem simularium corporum depascunt, quae humida sunt, quod hunc discutiunt, potissimum ubi largius his utimur, quod nimis rarum frigorique opportunum corpus efficiunt. Ac de hac intemperierum conjugatione hactenus sit satis.

Cap. VIII. At deinceps copiosae, ut propositum est, siccitati juncta caliditas esto non admodum multa. In ejusmodi intemperie primum curationis modum servabimus, sed vini vim mellisque copiam diminuentes, non solum non augentes, ita ut semel prorsus non degustetur; vinum vero exhibeatur quod minime sit antiquum. Jam cibos apponemus tepentes, quos medici lacteos vocare consueverunt; sed si aestas sit, fontanos, sed et ventriculum ungemus oleo tum omphacino tum melino, ac multo sane magis, si pluscula caliditas sit, ipsum tum aquosius exhibemus, tum sub eo frigore quod fontis aqua per medium ver exhibet, illud

Ed. Chart. X. [170.]

Ed. Bas. IV. (114.)

ἐν ἡοί μέρω, γινώσκοντες ὡς ἡ τοιαύτη διάθεσις ἀνάλογός ἐστι πυρετῶ· ὅπερ γὰρ ἐκείνος ἢ κατὰ σύμπαν τὸ ζῶον, ἢ κατὰ τὴν καρδίαν ἐστὶ, τοῦθ' ἢ νῦν προκειμένη διάθεσις ἐν τῇ γαστρὶ. καὶ ἐγὼ πρῶτον μὲν ἀπάντων οἶδά τινα θεασάμενος ἅμα τοῖς διδασκάλοις ἄνδρα τῆς καθεστῶσης ἡλικίας, ἐνοχλούμενον ἤδη μηνῶν οὐκ ὀλίγων· ἀλλ' οὐτ' ἐκείνων τις ἐγίνωσκε τὴν διάθεσιν οὐτ' ἐγώ· μετὰ ταῦτα δ' ἀνεμνήσθην εὐρηκῶς ἤδη τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, ὡς τοῦτ' ἄρ' ἦν ἐκείνο τὸ θεωρηθὲν μοι πάλαι. κάλλιον δ' αὐτὸ καὶ διηγῆσασθαι, πάντως γὰρ δὴ πού καὶ τοὺς ἀκούσαντας ὀνήσει, καθάπερ καμέ. τετταρακοιτούτης μὲν ἦν ὁ ἄνθρωπος, ἕξω δὲ συμμέτρου κατὰ πάχος καὶ λεπτότητα κατὰ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον. ἐδίψα δὲ σφόδρα καὶ μισεῖν ἔφασκε τὸ θερμὸν, ἐδίδου δ' αὐτῶ οὐδεὶς ψυχρὸν ἱκανῶς λιπαροῦντι· πυρέττειν μέντοι τοῖς ἰατροῖς οὐκ ἐδόκει· καὶ ἡ γαστήρ ἐξέκρινε τὰ ληφθέντα τροῶν ἢ τεττάρων ὠρῶν ὕστερον ἅμα τῷ ποτῶ. ταῦτ' ἄρα καὶ ἰσχυρὸς ἦν ἤδη καὶ πλησίον ἀφῆιτο κινδύνου,

nobis persuadentes, ejusmodi affectum feбри proportionē respondere; nam quod illa vel in toto animali vel in corpore est, id propositus nunc affectus in ventriculo est. Atque ego scio me una cum praeceptoribus primum omnium; vidisse hominem quendam maturae aetatis non paucos jam menses vexatum; sed nec eorum quisquam affectum ejus intellexit, nec etiam ego; postea vero quum jam medendi methodum invenissem, venit mihi in mentem hunc utique illum esse affectum, quem olim fueram contemplatus. Melius autem est, cum etiam exponere, nam utilis omnino erit iis qui audierint non secus ac fuit mihi. Homo erat quadriagenarius, medio, dum recte valebat, crassitudinis et gracilitatis habitu. Is vehementer sitiebat ac calidam averfari se dicebat, quum illi frigidam nemo daret, tametsi hanc impense flagitabat, febricitare tamen medicis non videbatur, et ventriculus quae sumpserat tribus aut quatuor horis post excernebat, simul cum potione. Itaque gracilis jam effectus erat, ac periculo propinquus, minime videlicet adju-

Ed. Chart. X. [170.]

Ed. Bas. IV. (114.)

μηδὲν ὀινάμενος ὑπὸ τῶν ἀσθηρῶν καὶ στρυφνῶν ἐδισμά-
των τε καὶ φαρυάκων. ἐλάμβανε δὲ καὶ οἶνον ἀσθηρὸν ἐπὶ
τῇ τροφῇ οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ἅμα μὲν οὐκέτι φέρων τὸ δίψος,
ἅμα δὲ καὶ, ὡς ἔφασκεν, ἐλόμενος ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῆν
ἀνιώμενος. ὕδατος ψυχροῦ δαψιλὲς ἀθρόως ἐπὶ τῇ τροφῇ
προσενεγκάμενος αὐτίκα μὲν ἐπαύσατο διψῶν, ἐξήμεσε δ'
ὀλίγον ὕστερον τὸ πλεῖστον. φρικῶδες δὲ τοῦντεῦθεν γίνεται
τὸ σύμπαν σῶμα καὶ δεῖται σκεπασμάτων πλειόνων ἀποθή-
πτων ἔμπροσθεν ἅπαντα· τό τε οὖν λοιπὸν ἅπαν τῆς ἡμέρας
ἐξεξῆς τοῦτο ἔπραξε καὶ δι' ὅλης νυκτός ἐφ' ἡσυχίας ἔμει-
νεν, ἐνθάλπων ἑαυτὸν ἐπιβλήμασιν. ἐξέκρινε δ' ἅπαξ ἡ
γαστήρ αὐτῷ μετρίως συνεστῶτα διὰ μέσης νυκτός· ὥστε
οὐδὲ διψώδης ἦν ἔτι κατὰ τὴν ὕστεραίαν, εὐχρούστερός τε
μακρῶ καὶ ἰσχυρότερος ἀπέεργαστο. καὶ σκέψις μὲν ἐγένετο
τοῖς ἰατροῖς εἰ λουστέον αὐτὸν, ἐρίων μὲν κλειυόντων, ἐρίων
δ' ἀπαγορευόντων· ἐκράτει δὲ ἡ τοῦ λουεῖν δόξα. καὶ τοίτῳ
λουσάμενος εὐφόρος, μετρίως τε διητήθη καὶ κοῦπτον ἡ
κατὰ τὴν προτεραίαν ἔπεψεν ἡ γαστήρ. ἐμέμψατο δὲ τὴν

tus ab austeris acerbisque tum cibis tum medicamentis.
Sumebat vero et post cibum austerum vinum is homo, quum
nec ultra sitim toleraret, ac, ut aiebat, mori mallet quam
in cruciatu vivere. Aquam frigidam simul multam super
cibum hauriens protinus sitire destitit, paulo vero post plu-
rimum evomuit. Abhinc horrorem in toto corpore sensit,
pluraque opera poposcit, quum prius omnia abjiceret,
tunc igitur reliquum totum diem quo id fecit noctemque
totam in quiete egit, cooperimentis se fovens. Venter vero
circa mediam noctem semel excrevit quae mediocriter erant
coacta; itaque nec siticulosus praeterea erat postero die,
tum coloratior multo tum firmior est effectus. Ac delibe-
rant jam medici an hominem lavare expediret, alii quidem
suadentes, alli dissuadentes, vicit autem sententia eorum qui
lavare *suaferunt*. Itaque etiam lavatus citra offensam est,
ac modice cibatus, tum melius ei quam pridie venter con-
coxit. Questus autem est quod difficulter transglutiret,

Ed. Chart. X. [170. 171.]

Ed. Bas. IV. (114.)

κατάποσιν ὡς δυσχερῆ καὶ πᾶσιν ἐδόκει διὰ τὸν ἔμετον ἀήθως γενόμενον ἐσπαράχθαι τε καὶ κάμνειν τὸν στόμαχον, ὡς δὲ καὶ τῶν ἐξῆς ἡμερῶν ἔμεινε τὸ σύμπτωμα, δῆλον ἐγένετο πᾶσιν ἡμῖν ὡς ἡ μὲν γαστήρ ἐθεραπεύθη τὴν ἀτομίαν, ὁ στόμαχος δὲ ἐψύχθη. καὶ οὐδὲν ἄρα θαυμαστὸν ἦν εἰς συμμετρίαν μὲν ἐπανελθεῖν τῇ πόσει τὸ ὑπερθεθεμασμένον, ψυχθῆναι δὲ τὸ μετρίως θερμόν. [171] οὐ μὴν οὐδὲ ἠδυνήθη τις αὐτοῦ θεραπεύσαι τὸν στόμαχον, ἀλλ' ἔτερον ἀνθ' ἑτέρου κακὸν ἀνταλλαζάμενος ἐτελεύτα τῷ χρόνῳ. ἄλλον δὲ τοιοῦτον ἔτερον ὑστερον οὐκ ὀλίγοις ἐθεασάμην, ἥδη διαγινώσκων εἰδὼς ἀπάσας τῆς γαστρὸς τὰς δυσκρασίας, ἐδόκει μοι δὴ ψύχειν ἀγωνιστικώτερον εὐθέως πρὶν ἐπὶ πλέον λεπυρθέντα παραπλήσιόν τι τῷ πρόσθεν ἐπὶ τῇ ψύξει παθεῖν. ἀσφαλέςτερον οὖν ἐφαίνεται μοι τὴν πρώτην ἀποπειραθῆναι τῶν κατὰ τὸ ὑποχόνδριον ἐπιτιθεμένων ψυκτικῶν φαρμάκων. καὶ οὕτω πράξαντος ἠλαττώθη μὲν τὸ καῦμα τῆς κοιλίας, ἀνέπνευ δὲ τοῖς στενάζουσιν ὁμοίως ὁ ἄνθρωπος, ὡς μόλις κινῶν ὅλον τὸν θώρακα. καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς ἀνερωτώμε-

visumque omnibus est propter vomitum, qui praeter consuetudinem inciderat, vellicatam illi gulam fuisse ac proinde male habere. Caeterum ut etiam sequentis diebus symptoma permansit, constabat nobis omnibus ventriculi imbecillitatem esse sanatam, gulam autem esse perfrigeratam. Nec sane mirandum erat, si potione illa quod immodice calefactum erat, ad symmetriam est reversum et quod mediocriter calebat, fuisse refrigeratum. Caeterum gulam ejus nemo potuit sanare, sed vitio in vitium mutato tandem mortuus est. Alium vero huic similem non paucis annis post vidi, quum omnem ventriculi intemperiem dignoscere jam possem, visum igitur est mihi statim majore conatu refrigerandum esse prinsquam homo magis extenuatus simile quippiam priori ex refrigeratione pateretur. Tutius igitur visum est primum, refrigerantia medicamenta quae praecordiis imponuntur experiri. Quo ita facto aëstus sane ventriculi est remissus, caeterum homo suspiranti similiter respirabat, tanquam aegre totum

Ed. Chart. X. [171.]

Ed. Bas. IV. (114.)

νος ὠμολόγει τοιούτου τινός αισθάνεσθαι παθήματος. ἔργων οὖν ἐψῦχθαι τὰς φρένας αὐτῷ· καὶ διὰ τοῦτο ἀποψύχῃ τὰ ψυχτήρια, κατήντηλουν ἐλαίῳ θεριμῷ. τάχιστα δὲ τῆς ἀναπνοῆς ἀπολαβούσης τὸν κατὰ φύσιν ἔνθρον, ἐπανσάμην μὲν τῆς αἰοιήσεως, ἔργων δὲ μετρίως αὐτὸν ψύχειν ἐν χρόνῳ πλείονι. τὰ τε οὖν ἔξωθεν ἐπιτιθέμενα κάτω μᾶλλον ἐπέτιθην ἀποχωρῶν τοῦ διαφράγματος, ὡς ἐπὶ τὸν ὀμφαλόν· ἀπαντὰ τε τὰ ἐσθιόμενα καὶ τὰ πινόμενα πλὴν τοῦ γάλακτος ἐδίδων ψυχρὰ, παραπλησίως ὕδατι κρηναίῳ. καὶ οὕτως ἐν χρόνῳ πλείονι κατέστη, μηδὲν τῶν ἄλλων βλαβεῖς. ἰστέον δέ σοι καὶ τοῦτο πρὸ πάντων, ὡς ἐπειδὴν μὲν ἰσχυρῶς ἀλλοιωθῆ κατ' ἀμφοτέρας τὰς ποιότητας ὀτιοῦν μόριον, ἀπόλλυται τὸ ἔργον αὐτοῦ σύμπαν. οὐ ῥᾶδιον δὲ οὐδὲ τὸ οὕτω διατεθὲν ἐπανελθεῖν εἰς τὸ κατὰ φύσιν. ἐπειδὴν δὲ ἡ ἑτέρα μόνη ποιότης ἐπὶ πλεον ὑπαλλαχθῆ, καθάπερ νῦν ὑπεθέμεθα τὴν ξηρότητα, τῶν δ' ἄλλων τις ἢ μετρία, δυνατόν ἴσασθαι τὸν οὕτω διακείμενον ἄνθρωπον.

thoracem moveret. Quin ipse quoque interrogatus talem quamquam sentire se affectionem fatebatur. Adverti itaque illi transversum septum refrigeratum esse, proindeque abjectis refrigeratoriis fovi locum oleo calido. Quum autem respiratio statim naturalem motus sui ordinem recepisset a fovendo destiti, statui autem hominem longiore spatio moderate refrigerare. Ergo et quae extrinsecus refrigeratoria applicui infra magis imposui, a septo umbilicum versus recedens, et cibum potionemque omnem, excepto lacte, sub fontanae aquae frigiditate exhibui. Atque ita longiore spatio sanatus est, nusquam alibi offensus. Scire tamen illud ante omnia debes, ubi valide in ambabus qualitatibus immutata pars quaevis est, omnem ejus actionem perire, nec facile quod sic est affectum, ad suam naturam reverti posse. Ubi vero altera tantum qualitas plusculum immutata est, veluti nunc siccitatem sinximus, reliquarum autem aliqua mediocriter se habet, utique qui ita affectus est sanari potest.

Ed. Chart. X. [171.]

Ed. Bas. IV. (114.)

Κεφ. θ'. Ὑποκείσθω δὴ πάλιν ἐπικρατεῖν μὲν τὴν θερμὴν δυσκρασίαν, μίγνυσθαι δ' αὐτῇ ποτὲ μὲν ὑγρότητα, ποτὲ δὲ ξηρότητα, μετρίαν ἑκατέραν, καὶ προτέραν γε τὴν ὑγρότητα. τὴν τοιαύτην δυσκρασίαν ἀδεέστερον ὕδατι θεραπεύσομεν ψυχρῶ διὰ τὸ μὴ βλάπτεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὰ γειττιῶντα μετρίως διακείμενα. κατὰ γὰρ τὰς ξηρὰς διαθέσεις ἀναγκαῖον ἔστιν οὐ τὰ πλησιάζοντα μόνον, ἀλλὰ τὸ σῆμα ἰσχνότερον γενέσθαι τὸ σῶμα· τῆς κοιλίας δ' αὐτῆς μηδέπω κατεξηρασμένης, ὡς ὑπόκειται νῦν, οὐδὲ τὸ σῆμα λεπτύνεσθαι δυνατόν· ὥστε οὐδὲ βλάπτεσθαι τῇ πόσει τοῦ ψυχροῦ. εἰ δ' οὕτω ποτὲ ἰσχνρὰ δυσκρασία θερμότητος εἴη κατὰ τὴν κοιλίαν ὡς μέχρι τῆς καρδίας ἐξηκνεῖσθαι, πυρετεῖν ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον· ὥστε καὶ τὸν κίνδυνον ὀξύτερον εἰκὸς ἐπιεσθαι ταῖς τοιαύταις δυσκρασίαις· ἢ δ' ἴασις ἢ αὐτὴ μὲν κατὰ γένος, εἰρήσεται δὲ αὐθις ἐν ταῖς θεραπαίαις τῶν πυρετῶν. ἢ δὲ μετὰ ξηρότητος θερμότης τοῖς αὐτοῖς μὲν ὑπάγεται κατὰ γένος, οὐ μὴν ὁμοίως γε ἀδεῖς τῶν ψυχρόντων ἢ χρῆσις ἔστι, δι' ἧς εἶπον αἰτίας. ἢ δὲ ὑγρὰ δυσκρασία καὶ

Cap. IX. Proponamus itaque rursus exsuperare intemperiem calidam, huic autem adjunctam esse modo humiditatem, modo siccitatem, sed mediocrem utramque ac prius humiditatem. Hanc intemperiem minore metu aqua frigida curabimus, quando minime ex ea laedentur vicinae partes, quae mediocriter se habeant. Nam in siccis affectibus necesse est, non ea modo quae proxima sunt, sed etiam totum corpus gracilius reddi, ventriculo autem ipso nondum siccato, ut nunc est propositum, nec totum attenuatum esse corpus potest, quare nec frigidae potu laedi. Si vero adeo vehemens caloris intemperies ventriculi fuerit ut usque ad cor ipsum perveniat, febricitare hominem necesse est, proindeque ejusmodi intemperiem gravius periculum insequi, sanatio tamen genere eadem est; tradetur autem postea ubi de febrium curatione differetur. Qui autem cum siccitate conjunctus calor est, eadem genere remedia poscit, cacterum non adeo securus est refrigerantium usus propter eas quas retuli causas. Humida vero intemperies sive sola con-

Ed. Chart. X. [171. 172.]

Ed. Bas. IV. (114.)

μόνη συστᾶσα πασῶν ἐστὶν εὐιατοτάτη καὶ μετὰ θερμότητος ἢ ψυχρότητος ἐπιπλεομένη. καὶ διότι γε συνεχῶς αἱ τριῖς αὐταὶ δυσκρασίαι καταλαμβάνουσι τὴν γαστέρα καὶ εἰσὶν ἰαθῆναι ῥᾶσται, τὴν θεραπείαν δὲ αἰεὶ τούτων ἔχοντες ἐν μνήμῃ, πάντες οἱ χωρὶς μεθόδου θεραπεύοντες τὰς νόσους ἐπὶ τὰς ἄλλας, ὡς εἴρηται, μεταφέρουσιν ἀγροῦντες ὅτι πλείους εἰσὶν. [172] ἔστι δὲ δήπου τῆς μὲν ὑγρᾶς δυσκρασίας μόνης συνισταμένης βοηθήματα τὰ ξηραίνοντα τῶν ἐδεσμάτων, ἄνευ τοῦ θερμαίνειν ἢ ψύχειν ἰσχυρῶς· ἔτι τε πρὸς τούτοις ἐνδεία τῶν συνηθῶν ποτῶν· τῶν δὲ μετὰ θερμότητος ἢ στεφόντων ἐδεσμάτων καὶ ποτῶν χρῆσις· ἔστω δὲ καὶ ταῦτα χωρὶς τοῦ θερμαίνειν ἀσθηρὰ, καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ ψυχρὸν ποτὸν ἐπιτήδειον αὐτοῖς. τῆς δὲ μετὰ ψύξεως ὑγρᾶς δυσκρασίας ἄριστα μὲν ἰάματα τὰ δριμύα σύμπαντα· μινύσθω δ' αὐτοῖς καὶ τὰ στρουφνὰ χωρὶς τοῦ ψύχειν σαρκῶς. ἄριστον δ' ἴαμα καὶ τούτοις ὀλίγιστον πόμα καὶ τοῦτό τις τῶν θερμαινόντων ἰσχυρῶς οἴνων· εὐδῆλον δὲ καὶ ὡς ὁ τοιοῦτος οὐδὲ νέος ἐστίν. ἀνάλογον δὲ τοῖς ἐσθιομένοις

si fiat, siue cum calore frigoreve conjuncta sit, omnium facillime curatur. Et quoniam tres hae intemperies creberrime ventriculum affligunt suntque curatu facillimae, harum curationem semper in memoria habent quicumque absque methodo morbis medentur, ac ad alias eam intemperies, ut dictum est, transferunt, ignorantes videlicet plures esse. Sunt autem ipsius humidae intemperiei quum sola consistit remedia cibi qui citra valentem calefactionem refrigerationemve siccent; praeterea consuetae potionis parcitas, ejus autem quae cum caliditate conjuncta est, adstringentium et ciborum et potionum usus, sint autem et hi austeri sine calefactione, quin et frigida potio eis est conueniens. At intemperiei quae cum frigiditate humida est conjuncta optima praesidia sunt acris omnia, quibus admisceri debebunt acerba, sed citra manifestum frigus sint. Optimum est et his praesidium exigua potio, atque ea vini cuiusquam insigniter calentis, constat autem id minime novum esse. Ad proportionem vero eorum quae comesta et bibita

Ed. Chart. X. [172.]

Ed. Bas. IV. (4. 115.)

καὶ πινομένοις (115) καὶ τ' ἄλλα ἔστω σύμπαντα τὰ ἔξωθεν προσαγόμενα.

Κεφ. ι'. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως εἴρηται, πάλιν ἐπ' ἀρχὴν τὸν λόγον ἀναγαγόντες, ἀθροίσωμεν αὐτοῦ τὰ κεφάλαια. τὴν μὲν οὖν θερμὴν δυσκρασίαν ψυκτέον ἐστὶ, τὴν δὲ ψυχρὰν θερμαντέον· οὕτω δὲ καὶ τὴν μὲν ὑγρὰν ξηραντέον, τὴν δὲ ξηρὰν ὑγραντέον. εἰ δὲ κατὰ σύζυγιαν τινὰ εἴη γεγενημένη, μὴ γινῆεν ἀμφοτέροισι τοῖς σκοποῖσι, τὴν μὲν ὑγρὰν καὶ θερμὴν ξηραίνοντας καὶ ψύχοντας, τὴν δ' ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν ξηραίνοντας καὶ θερμαίνοντας· οὕτως δὲ καὶ ξηρὰν καὶ θερμὴν ὑγραίνοντας καὶ ψύχοντας, τὴν δὲ ψυχρὰν καὶ ξηρὰν ὑγραίνοντας καὶ θερμαίνοντας. ἀπασῶν δὲ χειρίστην ἰστέον εἶναι τῶν μὲν ἀπλῶν τὴν ξηρὰν, τῶν δὲ συνθέτων τὴν ξηρὰν τε ἅμα καὶ ψυχρὰν. ἐν τούτῳ μὲν ἡμῶν τέλος ἔχέτω τὰ περὶ τῆς δυσκρασίας τῆς γαστρὸς, ἄνευ περιττῆς τινος ἔξωθεν ὑγρότητος.

Κεφ. ια'. Ἐξῆς δ' ἐπὶ τὰς διὰ τι τοιοῦτο γιγνομένας ἴωμεν τῷ λόγῳ. πολλάκις μὲν οὖν ἐν αὐτῷ τῷ κύτει τῆς

sunt, etiam reliqua omnia quae foris applicantur adhiberi debebunt.

Cap. X. At quoniam de his abunde tractatum est, repetito rursus sermonis initio, capita ejus colligamus. Calida ergo intemperies refrigeranda est, frigida vero calefacienda, similiter humida siccanda et sicca humectanda. Quod si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies consistat, miscendi amborum scopi sunt, ac quae humida calidaque est siccanda et refrigeranda, quae vero humida et frigida siccanda ac calefacienda, ad eundem modum sicca et frigida humectanda ac calefacienda, sicca vero et calida humectanda et refrigeranda. Scire vero licet omnium harum pessimam esse inter simplices siccam, in compositis siccam simul et frigidam. Atque hoc loco finem habeant ventriculi intemperies, quas scilicet extrinsecus nullus alit supervacuis humor.

Cap. XI. Deinceps ad eas quae ex ejusmodi quapiam occasione fiunt stilum convertiam. Saepe igitur in ipsa

Ed. Chart. X. [172.]

Ed. Bas. IV. (115.)

κοιλίας τι περιχόμενον ὑγρὸν ἤτοι θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ὑγραίνειν, ἢ ξηραίνειν αὐτὴν πεφυκός, ἢ κατὰ συνύγίαν τινὰ τούτων ποιῆν· ἐπίοτε δ' εἰς αὐτοὺς τοὺς χιτῶνας, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀναπεπωμένον, ἢ ἐμπειπλασμένον ἐργάζεται τὴν δυσκρασίαν. ἢ μὲν οὖν προτέρα διάθεσις εἰ μὲν ἅπαξ συσταίῃ, δι' ἐμέτων ἐκκαθαρθεῖσα καθίσταται ῥαδίως· εἰ δ' αὖθις καὶ αὖθις ἔξ ἑτέρου τινὸς ἢ ἑτέρων ἐπιπόθει μορίων, ἀκριβοῦς δέεται τῆς διαγνώσεως. ἢ θεραπεία δ' εὐθέως ἐπακολουθήσει τῇ γνώσει τῆς ποιούσης αἰτίας. ἐλέχθη γὰρ ἡμῖν ἐν ἄλλοις τέ τισι καὶ ταῖς τῶν πυρετῶν διαφοραῖς ὡς ἐπιπόθει πολλάκις ἔξ ἑτέρων μορίων ἑτέροις, ἢ περιουσία· καθάπερ, εἰ οὕτως ἔτυχε, τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἐνθα χρὴ τὰ πέμποντα θεραπεύοντα μόρια μόνου τοῦ τόνου προνοεῖσθαι τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς μὴ ῥαδίως δέχοντο μηδὲν τῶν ἐπιπόθειόντων αὐτοῖς. οὕτως οὖν χρὴ καὶ ἐπὶ τῆς κοιλίας εὐρόντα τὸ πέμπον τὰ περιττὰ σύμπασαν μὲν ἐκείνω προσάγειν τὴν θεραπείαν, τῆς γαστρὸς δὲ προνοεῖσθαι τοσοῦ-

cavitate ventriculi contentus humor, qui aut calefaciendi aut perfrigerandi aut humectandi aut siccandi, aut etiam horum aliqua per conjugationem efficiendi naturam obtinet, intemperiem creat; interdum vero et in ipsas ventriculi tunicas, ut ita dicam, imbibitus sive impactus. Ergo prior affectus si semel confliterit, per vomitum expurgatus facile quiescit. Sin rursus ex alia quapiam vel aliis partibus confluit, diligenter dignosci indiget. Curatio vero post effectricis causae cognitionem statim se exhibet. Dictum enim nobis est tum alibi tum vero in iis quae de differentiis febrium scripsimus, confluere nonnunquam ex aliis in alias partes id quod in his redundat, veluti, si ita fors tulerit, ex capite ad oculos. Quo casu oportet curata ea parte quae transmittit, duntaxat firmitati prospicere oculorum, quo videlicet eorum quae ad sese confluunt minus prompte quicquam admittant. Ita igitur et in ventriculi affectu oportet, ubi quod supervacuum transmittit inveneris, omnem huc curationem conferre, de ventriculo autem tantisper esse

Ed. Chart. X. [172. 173.]

Ed. Bas. IV. (115.)

τον μόνον, ὡς μὴ ῥαδίως δέχοιτο τὰ ἐπιθρόοντα. γένοιτο δ' ἂν, οἶμαι, τοῦτο κατὰ διττὸν τρόπον· ἓνα μὲν τὸν κοινὸν ἀπάντων ῥευμάτων, ἀναστέλλεται γὰρ ὑπὸ τῶν στυφόντων· ἕτερον δὲ καὶ τοῦτον κοινὸν ἀπάντων τῶν εἰς ἐνέξιν ἀγομέων μορίων ὑπὸ τῆς ἐν τῇ κράσει συμμετρίας. [173] ἐπισκέπτεσθαι τοιγαροῦν ὅλον μὲν τὸ σῶμα πρότερον χρὴ, εἰ περιττωματικὸν ἢ πληθωρικὸν ὃν ἐπιπέμπει ῥεῦμα τῇ γαστρὶ· δεύτερον δ', εἰ μὴ τοῦτο φαίνοιτο, τὸ καθ' ἐν ἑκάστον τῶν μορίων σκοπεῖσθαι. κατὰ μὲν δὴ τὴν τοῦ παντὸς σώματος ἐπίσκεψιν ἔμαθες μὲν καὶ τὰ τοῦ πλήθους καὶ τὰ τῶν περιττωμάτων γνωρίσματα διὰ τε τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας καὶ τοῦ περὶ πλήθους βιβλίου. προσεπισκέπτου δ' αὐτοῖς καὶ τὰδε· πρῶτον μὲν ἐπὶ γυναικῶν, εἰ μὴ καθαίρονται κατὰ φύσιν· ἕξῃς δ' ἐπ' ἀνδρῶν, εἰ ἢ συνήθης ἔκκρισις ἐπέσχηται. πολλοῖς μὲν γὰρ αἰμορροῖς εἴδισται τὸ περιττὸν ἐκκενοῦν· ἐνίοις δ' αἰμορροαγαίαι διὰ ῥινῶν, ἢ ἔμετος, ἢ τι κατ' ἄλλον τινὰ τόπον ἐν ὠρισμέναις περιόδοις ἀποστομούμενον ἀγγεῖον· οἷδα γοῦν ἐν στόματι καὶ φάρυγγι πολλοῖς τοῦθ' ὑπάρχον.

solicitem, ne quae confluant prompte recipiat. Id duplici, ut arbitror, ratione fiet, una omnium fluxionum communi, quippe quae ab adstringentibus repelluntur; altera vero et ipsa omnium partium quae ad bonam habitudinem reducuntur communi, nempe ex ipsarum temperiei symmetria. Ergo primum inspicendum totum corpus est, an excrementosum, an plethoricum, fluxionem ventriculo immittat; secundo, si id non videatur, singulae partes expendendae. Atque in toto quidem corpore aestimando tum plenitudinis tum excrementorum notas et ex opere de sanitate tuenda et ex libro de plenitudine didicisti. Super has tamen illa quoque aestimabis, primum quidem in mulieribus, an naturaliter non purgantur; mox in viris, an excretio aliqua consueta his retenta sit. Plerisque haemorrhoides vacuare superflua consueverunt. Aliis profluens e naribus sanguis aut vomitus, aut alio quopiam modo in certis periodis vas aliquod reclusum; novi enim tum in ore tum in faucibus

Ed. Chart. X. [173.]

Ed. Bas. IV. (115.)

ἔστι δ' οἷς καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ἔκκρισις ἀνὰ χρόνον γίνεται, καὶ μάλιστα ὅσοι γυμνασίων ἰσχυρῶν ἀποστάντες οὐκ ἀπέστησαν τῆς ἐμπροσθεν διαίτης, ἢ τι κῶλον ὄλον ἀφῆρέθησαν, ὡς ἐδήλωσε καὶ ὁ Ἱπποκράτης. ἐνίοις δὲ καὶ διάσφοιαι καὶ χολέραι διὰ χρόνων τινῶν γιγνόμεναι κερουῖσιν ἅπαντος τοῦ σώματος τὴν περιουσίαν. ἐπὶ δὲ τοῖσδε σκεπτέον ὁποῖα τινὶ κέχρηται διαίτη· πότερον ἀπειρίας πλείοσιν, ἢ πλησμοναῖς, ἐν ἀργῷ βίῳ καὶ μάλιστα παρὰ τὸ ἔθος, ἢ τούτῳ τῆσθε. εἰδ' ἐξῆς ἐπισκεπτέον εἰ μέλος ἄλλο τοῦ σώματος ἐνοχλούμενον ἐν περιόδῳ τισὶ χρόνων οὐκ ἐνοχλεῖται νῦν. ἐνίοις μὲν γὰρ ἀρθροῖτις, ἢ ἰσχιάς, ἢ ποδάγρα· κεφαλαία δ' ἄλλοις, ἢ εἰς ὀφθαλμοὺς ἢ εἰς ὠτα κατασιῆπτου ῥεῦμα μετέστη νῦν εἰς τὴν γαστέρα. πολλοῖς δὲ καὶ κατάσφοι καὶ κόρυζαι συκῶδες γινόμεναι μεδίστανται κατὰ τινα χρόνον εἰς τὰ κατὰ τὴν γαστέρα χωρία. ταῦτ' οὖν ἅπαντα κατασκευάμενος, εἰ μὲν ἐξ ἀκρωτέρων ἢ μετάστασις εἴη γενημένη, πρὸς ἐκεῖνα πάλιν ἀντισπάσεις τὸ περιττεῦον· εἰ δ'

id multis contingere. Non desunt quibus et per ventriculum sanguinis expulsio certo tempore fiat, ac potissimum iis qui quum vehementem exercitationem depofuerunt, a priore tamen victu non destiterunt; aut etiam artuum toto aliquo sunt privati, veluti etiam Hippocrates declaravit. Sunt quibus diarrhoeae et cholerae certis intervallis omnem corporis redundantiam educant. Ab his illud aestimandum, quam victus ratione sit usus, utrumne frequenti cruditati aut satietati inciderit, idque in ociosa vita ac praecipue praeter consuetudinem, an contra. Illud deinde perpendendum, an aliud membrum corporis certo temporum circuitu vexari solitum nunc non vexetur. Aliis enim articularis morbus aut coxendicus aut podagra, aliis cephalaea aut etiam fluxio aliqua quae in oculos vel aures procubuit, nunc migravit ad ventriculum. Multis vero catarrhi et coryzae assidue oborientes certo tempore in ventriculi loca transferuntur. His igitur omnibus consideratis, siquidem ex minus principalibus translatio facta est, quod superfluum est, rursus ad

Ed. Chart. X. [173.]

Ed. Bas. IV. (115.)

ἐκ κυριωτέρων, ἀμφοῖν ὁμοίως προνοήσεις τὴν ἐργαζομένην τὸ ρεῦμα διάθεσιν ἐκκόπτων αἰ. γίγνεται δ' ἂν τοῦτο πάντα μὲν εἰς εὐξίαν ἀγόντων ἡμῶν τὰ τοῦ σώματος μόρια, πάσας δὲ τὰς φυσικὰς ἐκκρίσεις εὔρους αἰ παρασκευάζοντων. ὅπως δ' ἂν τις ἐργάζοιτο ταῦτα διὰ τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας δεδήλωται. πρόδηλον δ' ὅτι κἄν εἰ διὰ πληθύναν ὅλου τοῦ σώματος ἢ γαστῆρ δέχεται ρεῦμα, τὸ σύμπαν σῶμα κενωτέον ἐστίν. ὥσπερ γε καὶ εἰ διὰ κακοχημίας, ἐκείνην ἐκκαθαίρειν προσήκει, κἄπειθ' οὕτως ἐπ' αὐτὴν ἵεται τὴν γαστέρα. πάντως γὰρ δήπου πλείοσιν ἡμέραις εἰς αὐτὴν ἐνηνεγμένων τῶν περιττῶν ἀπῆλυσέ τι τῆς μοχθηρίας αὐτῶν. ὥστε ἐν καιρῷ χρῆσαι ἂν ὁ οὕτω κέρμων ἀψιθίω ποτῷ, δήλη δ' οἶμαι σοι καὶ ἡ μετὰ ταῦτα πρόνοια μέχρι τοῦ τὴν ἔμπροσθεν ἕξιν ἀνακτήσασθαι τῇ γαστρὶ. κατὰ γὰρ τοὶ τὴν κρᾶσιν τοῦ λεπτήσατος αὐτὴν ῥεῖματος ἐστίν ὅτε δύσκρατος γενομένη τῶν ἐναντίων εἰς ἐπαρόρθωσιν ἰαμάτων δεῖται. ῥῆστον δὲ δήπου τὴν τοιαύτην ἰασασθαι βλάβην,

ea revelles. Sin ex principalioribus, ambobus simul confules, eum semper submovens affectiam qui fluxionem excitet. Fiet id si omnes corporis partes ad bonam habitudinem reducamus, ac omnes naturales excretiones fluxiles semper reddamus. Haec quemadmodum efficere possis in opere de sanitate tuenda est praeceptum. Nec illud latet, si propter aequalem totius corporis plethoram ventriculus fluxione tentatur, totum corpus vacuandum esse. Simili modo si propter cacochymiam, eam purgandam esse atque ad ventriculum veniendum. Prorsus enim quum plures jam dies delata in eum supervacua sint, aliquid vitii ex malitia eorum contraxit. Itaque non intempestive qui ita laborat absinthii potione utetur. Sed nec quae postea adhibenda providentia sit, quoad ventriculo pristinum habitum recuperaris latere arbitror. Quippe si pro temperamento noxiae fluxionis intemperie aliquando laboret, corrigi nimirum per contraria praesidia postulat. Facillimum vero est ejusmodi noxam corrigere,

Ed. Chart. X. [173: 174.]

Ed. Bas. IV. (115.)

ὅταν ὀλίγων ἡμερῶν ἦ. ὡς εἴ γε δι' ἀπορίαν τῶν ἰασομένων
 διαμείρη χρόνῳ πλείοσι, ποτὲ μὲν οἱ χιτῶνες αὐτῆς ἐμπίπλαν-
 ται τῆς κακοχυμίας, ἔστι δ' ὅτε καὶ αὐτὸ τὸ ὁμοιομερὲς
 αὐτῶν σῶμα δύσκρατον ἰκαρῶς γερόμενον ὁμοίως χρόνῳ
 θεραπείας τῇ λελεγκμένη πρόσθεν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ τῶν
 δυσκρασιῶν. ὑπόλοιπον οὖν ἔστι διελθεῖν ὅπως ἄν τις ἰῶτο
 τὰς ἐν τοῖς χιτῶσι τῆς γαστρὸς κακοχυμίας. ἔστι δὲ ἐπιτήδεια
 πρὸς τὰς τοιαύτας διαθέσεις φάρμακα [174] τῷ γένει μὲν
 ἐκ τῶν καθαιρόντων μετρίως, ὡς μὴ προϊέναι τὴν δύναμιν
 αὐτῶν ἀνωτέρω τῶν κατὰ γαστέρα τε καὶ τὰ ἔντερα χωρίων.
 ἢ εἴπερ ἔρα πρὸς τούτοις, ἀπεισθαι τῶν κατὰ τὸ μεσεντέ-
 ριον ἀρχαίων. ἐν εἴδει δὲ τὰ διὰ τῆς ἀλόης ἔστι κάλλιστα καὶ
 αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἢ ἀλόη, μὴ παρόντων ἐκείνων. ἄπλυτος
 μὲν οὖν ἰκαρότερον ἐκκεροῖ, πλεθροῦσα δὲ ἥτιον μὲν καθαι-
 ρει, ἠώρηνσι δὲ μᾶλλον τὴν γαστέρα. χρὴ τοίνυν ἔχειν τὴν
 καλομένην ἤδη πρὸς ἀπόντων τῶν ἰατρῶν πικρῶν, ἐσκευασ-
 μένην διττῶς, ἕξ ἀπλύτου τε καὶ πηλεμερῆς ἀλόης. μίγνυ-
 ται δὲ αὐτῇ κινναμόμου τε καὶ ξυλοβαλοάμου καὶ ἀσάρου

ubi paucos duravit dies. Nam si ob confilii inopiam ejus
 qui curasset longiore spatio permanfit, aliquando tunicae
 ejus malo succo implentur, aliquando ipsa similaris earum
 substantia intemperata non leviter effecta, similis curae in-
 diget ei, quam prius de intempericibus in hoc libro retulimus.
 Reliquum igitur est ut exponamus quemadmodum curari
 succus vitiosus debeat, qui in ventriculi tunicis est rece-
 ptus. Sunt porro ad ejusmodi affectus idonea medicamenta,
 genere quidem ea quae moderate purgant, sic ut eorum vis
 super ventriculi et intestinorum loca non ascendat, aut si
 quid ultra, vasa tantum in mesenterio contingant. Specia-
 tim vero quae ex aloe componuntur sunt aptissima, etiam si
 illa praesto non sint, aloe ipsa per se. Haec itaque non elota
 valentius vacuat, elota purgat quidem minus, sed roborat
 ventriculum magis. Expediit ergo paratam habere quam
 omnes medici picran, *id est amaram*, vocant, atque hanc
 dupliciter confectam ex aloe elota et non elota. Admiscen-
 tur autem horum cinnamomum et xylobalsamum et asarum

Ed. Chart. X. [174.]

Ed. Bas. IV. (115. 116.)

καὶ νάρκτου στάχυος καὶ κρόκου καὶ Χίας μαστίχης. ἔστωσαν δὲ ἕξ μὲν τούτων ἑκάστου δραχμαὶ, μόνης δὲ τῆς ἀλόης ἑκατόν. ἄριστον δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον εἰς τὰς τῶν χιτώνων τῆς γαστρὸς κακοχημίας· ἄμεινον δὲ χρῆσθαι ξηρῷ δι' ὕδατος ὅσον δυοῖν κοχλιαρίων μικρῶν τὸ πλῆθος, ὅταν γε μετρίως καὶ μέσως αὐτῷ χρῆσθαι προαιρώμεθα· τὸ γὰρ δὴ πλεῖστον καὶ τελειώτατον οὐ σικκῶν δυοῖν, ἀλλὰ μεγάλων ἢ (116) πόσις, ἐν ὕδατος ἐγκράτου τρισὶ κβάδοις· ἐλαχίστη δὲ δόσις ἑνὸς κοχλιαρίου μικροῦ. χρῆσθαι δ' ἐν τῷ καιρῷ τῷδε καὶ πτισάνης χυλῶ, πρῶτον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βαλανείου λαμβάνοντα. τὸ μὲν γὰρ φάρμακον αὐτὸ κατὰ τὸν συνήθη τοῖς καθαίρουσι διδόνθω καιρῶν. ἐπ' αὐτῷ δὲ περιπατήσαντα σύμμετρα καὶ κινηθέντα μέτρια τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν διαίταν ὑπαλλάττειν μηδέν. ἔτιοι δ' ἀποτίθενται τὸ φάρμακον, ἀναλαμβάνοντες ἀψηφισμένῳ μέλιτι, καὶ γίνεται μὲν οὕτω μονιμώτερον, οὐ μὴν δὲ ὁμοίως γε πρὸς τὰς ὑποκειμένας ἐν τῷ παρόντι λόγῳ διαθέσεις ἀγαθόν· ἦττον γὰρ ῥώνουσι τὴν κοιλίαν καὶ μᾶλλον ὑπάγει. γλίσσορον μέτροι γλέ-

et spica nardi et crocus et Chia mastiche. Sunt autem horum cujusque drachmae sex, folius autem aloes drachmae centum. Praestantissimum hoc medicamentum est ad vitiosos succos, qui in tunicis ventriculi habentur, utiliusque est eo sicco ex aqua uti duorum parvorum cochlearium mensura, ubi mediocriter ac medio quodam modo eo uti studebimus, nam maximus ejus modus ac absolutissimus est duorum non parvorum, sed magnorum potio in aquae temperatae cyathis tribus, minimus unius parvi cochlearis. Utendum vero hoc tempore et ptisanæ cremore est, qui primus a balneo fumetur. Nam medicamentum ipsum solito purgantium medicamentorum tempore dabitur; post id vero ubi modice inambulaverit, et modice se moverit, de reliqua victus ratione nihil est immutandum. Sunt qui reponunt medicamentum excipientes id despumato melle, et fit quidem ita durabilius, caeterum non perinde ad propositos hoc loco affectus utile, quum et minus ventriculum roboret, et magis alvum deji-
•••••iat. Verum quibus lenta pituita ventriculo est infixæ, iis

Ed. Chart. X. [174.]

Ed. Vaf. IV. (116.)

γματος ἐμπεπλασμένου τῇ γαστρὶ δοτέον αὐτοῖς πρότερον ὅσα τέμνει τοῦτο, κίβριτα οὕτω καθαρτέον. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἔμετον ἐπιτηδείως ἔχοιεν, οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ἐμῖν ἀπὸ ῥαφανίδων δι' ὄξυμελίτος. εἰ δὲ μήτε γλίσχρος ὁ χυμὸς εἴη μήτε παχύς, ἀρκεῖ καὶ ὁ ἀπὸ χυλοῦ τῆς πτισάνης ἔμετος μόνου καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ μελικράτου· λαμβάνειν δ' ἑκατέρου πλέον ἢ ὡς ἂν τις ἔλαβεν, ἥτοι τροφῆς ἐνεκεν ἢ ὑπαγωγῆς γαστροῦς. ἐπιτηδέιον δὲ καὶ τὸ μελικράτον ἔστιν, ἀφηψημένου καθ' αὐτὸ τοῦ ἀψινθίου πίνεσθαι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλῶς ὑπάγει κάτω τοὺς λεπτοὺς χυμοὺς, ὅσοι περ ἂν ἐν τῷ στόματι τῆς γαστροῦς αὐτῆς περιέχονται. κοινωνεῖ δὲ ὁ λόγος ὅδε σύμπας ὁ περὶ τῆς δυσκρασίας τοῖς ὑγιεινοῖς παραγγέλμασι, καθ' ἓν τι μέρος ἑαυτοῦ τὸ τῶν ἀσθενῶν ἐνεργειῶν, οὐ γὰρ δὴ τῶν γε ἀπολωλυῶν, ἢ πλημμελῶς γιγνομένων· ἐκπέπτωκα γὰρ ἐκείνο τελείως τῶν ὑγιεινῶν· ἢ δ' ἀσθενῆς ἐνέργεια κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον τῆς ὑγιεινῆς ἔστι πραγματείας ἢ τῆς θεραπευτικῆς, ὀλίγον μὲν τι παραποδίζομένη τῆς ὑγιεινῆς, ἐπὶ πλέον δὲ τῆς θεραπευτικῆς. ὅρος δ' ἑκατέρας τὸ

prius exhibenda sunt quaecunque hanc incidant ac deinde purgandum. Quod si ad vomendum sint idonei, non inutile sit per radículas ex oxymelite vomere. Si vero nec lentus humor sit, nec crassus, abunde quoque sit a ptisanæ folius cremore vomuisse, item a mulsa, quo casu sumentum utriusvis plus est, quam vel nutrimenti, vel etiam dejectionis causa sumeretur. Idoneum vero est et si mulsa, in qua incoctum sit absinthium bibatur; nam id quoque tenues succos quicumque videlicet in ipsius ventriculi ore continentur, commode deorsum impellit. Sane communis est totus hic sermo, qui de intemperie agit, cum sanitatis tuendae præceptis, ea scilicet sui parte qua de parum firmis actionibus disputat; non enim profecto ea qua de perditis ac vitiose functis agit; pars enim illa a sanitatis tuendae contemplatione plane sejuncta est. Imbecilla vero actio, prout magis minusve talis est, aut ad sanitatis tuendae aut ad medendi tractationem pertinet, leviter quidem impedita ad hygienem, gravius ad therapeuticen. Discernitur utraque ex eo, quod a

Ed. Chart. X. [174. 175.]

Ed. Bas. IV. (116.)

τῶν συνηθῶν πράξεων ἦτοι γε ἀρίστασθαι διὰ τὸ μέγεθος τῆς βλάβης ἢ μή.

Κεφ. ιβ'. *Λέλειται δὲ καὶ περὶ τούτων ἐν τοῖς ὑγμεινοῖς· καὶ χορὴ καὶ διὰ τοῦτο θάττον ἀρίστασθαι τοῦ λόγον, [175] γεγραμμένης γε δὴ συμπάσης ἤδη τῆς μεθόδου, καθ' ἣν χορὴ τὰς δυσκρασίας ἰᾶσθαι τῆς γαστρὸς, εἴτε καθ' ἕξιν, εἴτε κατὰ σχέσιν ἐν αὐτῇ γένοιτο. δῆλον δὲ ὡς καὶ μικτῆ ποτ' ἐστὶ διάθεσις ἐν τῇ γαστρὶ τῶν εἰρημένων τριῶν τῶν ἀπλῶν· ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ στερεὰ μόρια δυσκρότως ἔχειν καὶ χυμοὺς μοχθηροὺς ἐμπεπλάσθαι δυσεκρίτως τῇ γαστρὶ καὶ κατὰ τὴν ἔνδον εὐρυχωρίαν ἐτέρουσ περιέχεσθαι. δύναται μὲν γάρ ποτε καὶ τὸ πρῶτον ἅμα τῷ δευτέρῳ ῥηθῆντι συστήναι· δύναται δὲ καὶ τὸ δεύτερον ἅμα τῷ τρίτῳ· καὶ αὐθίς γε τὸ πρῶτον ἅμα τῷ τρίτῳ· καὶ πάνθ' ἅμα πολλακίς. ἐφ' ὧν ἀναμνησθῆσθαι μὲν δῆπου καὶ τῆς ἐμπροσθεν εἰρημένης μεθόδου ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐλκῶν λόγοις ἀπασῶν τῶν ἐπιπλεομένων ἀλλήλαις διαθέσεων, οὐδὲν δ' ἂν εἴη χεῖρον καὶ νῦν αὐτὴν διελθεῖν. ἐπίσκειναι γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις ὑπαλλάξει*

confuetis actionibus obeundis propter noxae magnitudinem vel defistatur vel non defistatur.

Cap. XII. Dictum autem et de his est in opere de sanitate tuenda, quo celerius transeunda eorum tractatio nunc est, praefertim omni methodo qua ventris intemperies sint curandae, jam praescripta, siue hae habitu siue dispositione ipsi inhaeserint. Clarum vero est esse aliquando mixtum ex tribus jam dictis simplicibus in ventriculo affectum, ita ut et ipsae solidae partes intemperie laborent, et pravi succi ita ventriculo sint impacti, ut elui ex facili nequeant, et alii in interna ejus capacitate contineantur. Potest namque interdum fieri ut primus cum secundo dicto confiliet, potest et secundus una cum tertio, potest rursus et primus cum tertio, saepe etiam omnes simul. Pro quibus methodum quam prius de ulceribus tradidimus, ubi omnes affectus simul conjungimus, ad memoriam revocabis, quam nunc quoque apponere non sit inutile. Primum namque in ejusmodi complexu aestimabis, a quo maxime dis-

Ed. Chart. X. [175.]

Ed. Bas. IV. (116.)

πρῶτον μὲν ἀπὸ οὗ μάλιστα κινδυνεύειν εἰκός ἐστι τὸν κάμνοντα, δεύτερον δὲ, τί μὲν ἐξ αὐτῶν ἢ τίνα λόγον αἰτίας ἔχει, τίνα δὲ ἀποτελεῖται πρὸς αὐτῶν, καὶ τρίτον οἷς τ' ἀδύνατόν ἐστιν ἰαθῆναι πρὸ τῶν ἄλλων καὶ ὅσοις δυνατόν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐλκῶν ἐδείκνυμεν τῶν ἅμα φλεγμοναῖς συνισταμένων. ἔνθα μὲν γὰρ ἀπὸ τίνος τῶν διαθέσεων οὐ μικρὸς ὁ κίνδυνός ἐστιν, ὁ πρὸς τὸ κατεπεῖγον σκοπὸς αἰρετέος· ἔνθα δὲ τὸ μὲν ποιῶν ἐστι, τὸ δὲ γιγνόμενον, ὁ πρὸς τὸ αἴτιον· ἔνθα δὲ οὐχ οἷόν τε θεραπευθῆναι τότε πρὸ τοῦδε, ὁ ἀπὸ τῆς τάξεως. ἐν μὲν οὖν τῷ πρὸς τὸ κατεπεῖγον σκοπῷ τὸ μέγεθος τῆς διαθέσεως σκεπτέον. ἔστι δὲ τρία μεγέθη, τὸ μὲν τι κατὰ τὸ τῆς βεβλαμμένης ἐνεργείας ἀξίωμα, τὸ δὲ τι κατὰ τὴν οἰκίαν οὐσίαν τῆς διαθέσεως, καὶ τρίτον ἐπὶ τοῖσδε τὸ πρὸς τὴν διοικοῦσαν τὸ βεβλαμμένον σῶμα δύναμιν. ἐν δὲ τῷ πρὸς τὸ αἴτιον σκοπῷ θεωρητέον τί μὲν ἐκ τῶν ἐπιπεπλεγμένων ἀλλήλοις ἀυξάνειν ἢ γεννᾶν πέφυκε τὰ λοιπὰ, τίνα δ' ἦτοι τὴν γένεσιν, ἢ τὴν αὔξησιν ὑπ' ἐκείνου λαμβάνει. ἐν δὲ τῷ κατὰ τὴν τάξιν, τί πρὸ τίνος, ἢ τί σὺν τίνι, ἢ τί μετὰ

crimen aegro impendere videatur. Secundo quid quaeve ex his causae rationem obtineant, et quae ab ipsis efficiantur. Tertio quae sanari ante alia possint et quae non possint, veluti de ulceribus quae una cum phlegmonis consistere ostendimus. Vbi namque a quoquam affectuum non leve periculum inflat, ad id quod urget dirigi primum *curantis* consilium debet, ubi aliud efficiens est, aliud quod ab eo efficitur, ipsa causa *spectanda*. At ubi curari hoc ante illud non licet, ad id quod ordo dictat *est respiciendum*. Enimvero in eo ad quod urget scopo affectus magnitudo perpendenda est. Ea triplex est magnitudo, alia quae ex laesae actionis praesentia *spectatur*, alia quae ex propria affectus essentia, et tertia praeter has quae ex facultate laesum corpus gubernante *aestimatur*. In eo vero qui ad causam est scopo animadvertendum est, quidnam eorum quae inter se conjuncta sunt augere aut gignere reliqua possit, quae rursus ab eo vel gignantur vel incrementum accipiant. In eo vero quod ordo praescribit, quid ante quod,

Ed. Chart. X. [175.]

Ed. Bas. IV. (116.)

τί δυνατόν ἰᾶσθαι. ὑποκείσθω γοῦν εἰς τὴν γαστέρα καταρ-
 ρέουσα τις ἐξ ἐγκειμένου περιουσία ψυχρὰ καὶ διὰ ταύτην
 ἤδη μὲν τις οὔσα δυσκρασία κατὰ τὴν κοιλίαν· ἔτι δὲ μᾶλλον
 καὶ χυμοὶ μοχθηροὶ καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ σῶμα τὰς μεταξὺ
 χώρας ἀπάσας τῶν ὁμοιομερῶν κατεληφότες. ἐν ταῖς τοιαύ-
 ταις ἐπιπλοκαῖς ἀξιώματι μὲν ἔστι μείζων ἢ δυσκρασία, διότι
 καὶ ἡ ἐνκρασία· κατὰ δὲ τὴν οἰκίαν οὐσίαν ὅ τι περ' αὐ-
 τῶν τύχη περὶ τὸν ὑποκείμενον ἀρῆωστον ἐν τῷ λόγῳ. καὶ
 κείσθω πρὸς γε τὸ παρὸν ἐν τοῖς εἰρημένοις τρισὶ μείζων
 εἶναι διάθεσις ἢ τῶν ἐν τοῖς χιτῶσι τῆς γαστρὸς χυμῶν. ἔστω
 δ', εἰ βούλει, καὶ τοῦτο αὐτὸ πάθημα διῆξιν ἐργαζόμενον, καὶ
 διὰ τοῦτο αὐτὸ λεπτοψυχίαν τε καὶ τινας ἰδρωτάς· ἅμα συγ-
 κοπτικαῖς ἐκλύσειν, ὡς εἶναι μείζων αὐτὸ τῶν ἄλλων, καθ'
 ὅσον ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἔστιν. εἰδηλον οὖν ὅτι τὴν μὲν πρώ-
 την αὐτὴν ἐπιμέλειαν ἀντιτάσσαιτο πρὸς τὸ καταλῦον τὴν
 δύναμιν. ἐξῆς δ' ἐπειδὴ μέγιστον τῶν ἄλλων ὑπέκειτο τοῦτο
 κατὰ τὴν οἰκίαν οὐσίαν, ἐπὶ πρῶτον αὐτὸ παραγι-

vel quid cum quo vel quid post quid sanari possit. Finga-
 tur igitur in ventriculum defluere ex cerebro superfluum
 quendam humorem frigidum, atque ejus occasione intempe-
 riam quandam in ventriculo contractam jam esse; adhuc
 vero etiam magis, malum jam succum per totum ejus corpo-
 ris media omnia similiarium partium spatia occupasse. In
 ejusmodi complicatis ob praeslantiam major est intemperies,
 propterea quod et *fuit* temperies; propriae vero essentiae
 ratione quodcumque tale facit, circa propositum in sermone
 aegrum. Ac ponatur ad praesens maximus triam affectus
 esse succorum, qui in tunicis ventris continentur. Esto,
 si libet, ut idem quoque affectus morsus sensum faciat, at-
 que ex eo ipso animi defectum, et sudores quosdam cum
 syncoptica dissolutione accersat, ita videlicet ut quatenus
 supra vires est reliquis sit major. Constat igitur primam
 esse adhibendam curam, ut ei quod vires resolvit occurratur.
 Deinde quoniam caeterorum maximum propriae essentiae
 ratione hoc fluximus, utique ad id primum te verteris ac

Ed. Chart. X. [175. 176.]

Ed. Bas. IV. (116.)

πρωτον και πρωτον ιωτο. ει δ' ημιν ηδη μετριως εχει τουτο και μηθ' η δυναμις ετι καταπίπτει μήτε η κατὰ τὴν γαστέρα κακοχημία παμπόλλη τις εἴη, τότε ἐπὶ τὴν αἰτίαν ἀφιζόμεθα, γινώσκοντες ὡς οὐχ οἶόν τ' ἐστὶ τελέως ἰαθῆναι διάθεσιν οὐδεμίαν, εἰ μερούσης τῆς ἐργαζομένης αὐτὴν αἰτίας. ἢ δέ γε τάξις τῆς θεραπείας ἐνίοτε μὲν ὡς ἐπὶ φλεγμονῆς καὶ ἔλκους ἐναντίων ἐστὶν ἐνδεικτικὴ βοηθημάτων· ἐδείκνυτο γὰρ ὡς τὰ τὴν φλεγμονὴν θεραπεύοντα μείζον ἀποφαίνει τὸ ἔλκος, ἐνίοτε δ' [176] οὐδὲν βλάπτει τὴν ἐτέραν διάθεσιν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐνεστώσης ὑποθέσεως. ὁ γὰρ ἐκκενῶν τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν τῷ τῆς γαστρὸς κύτει, τῶν ἐν τοῖς χιτῶσι περιεχομένων ὑγρῶν ὑποτέμνεται τὴν τροφήν· ὥσπερ γε καὶ ὁ τὸν ἐγκέφαλον ἰώμενος, ὡς μηδεμίαν ἐν ἑαυτῷ γενῆν αἰσθητὴν περιουσίαν, ἐκκόπτει τὴν οἶον πηγὴν τῶν εἰς τὴν γαστέρα ρευμάτων. ἐπὶ μὲν δὴ τούτων ἢ τάξις τῆς θεραπείας τῇ τάξει τῶν αἰτίων ὁμολογεῖ, καὶ ἐν ἄλλοις διαφέρειται. τὸ δ' ἀπὸ τοῦ μεγέθους χρὴ διορίζεσθαι, καθάπερ εἴρηται. καὶ πρωτον μὲν πειρᾶσθαι τῷ μεγίστῳ τὴν

primum id sanes. Ubi jam nobis id mediocriter se habuerit, ac neque vires amplius labent, neque plurimum vitiosi succi in ventriculo sit, tum nimirum ad causam accedes, illud pro comperto habens, non posse ad perfectionem ullum affectum sanari, manente adhuc ipsa ipsum efficiente causa. Ordo autem curationis aliquando contraria inter se remedia, sicut in phlegmone et ulcere, indicat, ostensum namque est quae phlegmonem sanant, ea majus reddere ulcus, aliquando alteri affectui nihil nocet, sicut in proposito nunc casu. Qui enim educit humorem qui in cavitate ventriculi continetur, is humorum qui in tunicis continentur alimentum adimit, aequae et qui cerebrum ita sanat, ne quam sensibilem redundantiam creet, is veluti fontem fluxionis in ventriculum destruit. In his ergo ordo curationis cum ordine causarum consentit, quanquam in aliis dissentit. Caeterum quod ex magnitudine spectatur, id distingui prout dictum est debet. Ac primum quidem id agendum est, ut ei

Ed. Chart. X. [176.]

Ed. Bas. IV. (116. 117.)

οικείαν ὕλην ἐφαρμόζειν τῶν βοηθημάτων· ἐξῆς δὲ κατὰ τὸν τῶν αἰτιῶν στοῖχον ἰᾶσθαι τὸ σύμπαν. ὅταν γὰρ μήτε πλήθος ἀξιόλογον ἢ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα περιττωμάτων μήτε ἐν τῇ κοιλότητι περιεχομένων αὐτῆς μήτε ἐν τοῖς χιτῶσι, μήτε δῆξις ἀδικούσα τὴν δύναμιν, ἀπάντων μὲν χρὴ πρῶτον ἐκροσηλεῦσαι τὸν ἐγκέφαλον, ἐφεξῆς δὲ τὸ κύτος τῆς γαστρὸς ἐκκενωσαί τε καὶ διαρῥῦσαι, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκκαθῆραι τοὺς χιτῶνας, εἶτα τὴν δυσκρασίαν ἰᾶσθαι. εἴρηται δὲ ἐκάστου τὰ ἰάματα πρόσθεν, ὥστε οὐ χρὴ μηκύνειν ἔτι τὰ κατὰ τὸν λόγον, ἀλλ' ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῷ γράμματι. τὰς γὰρ τῶν ἄλλων ἀπάντων μορίων δυσκρασίας ἀνάλογον ἂν τις ἰῶτο (117) τοῖς ἐπὶ τῆς γαστρὸς εἰρημένοις. αἰεὶ γὰρ χρὴ τό τ' ἐναντίον τῇ διαθέσει πορίζεσθαι βοήθημα καὶ τὴν ἀπὸ τῆς φύσεως τοῦ πεπονηότος ἐνδείξιν τῶν ὠφελησοῦντων προστιθέσθαι, περὶ ἧς εἴρηται μὲν ἤδη καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν, εἰρήσεται δὲ καὶ διὰ τῶν ἐξῆς ἐπὶ πλέον. ἀναγκαῖον δ' ἂν εἴη καὶ νῦν ἐπ' ὀλίγον αὐτῆς μνημονεῦσαι.

quod maximum est, propriam medicamentorum materiam accommodes, deinde pro causarum ordine totum cures. Etenim quum neque copia notabilis excrementorum in ventriculo sit, nec eorum quae in capacitate ejus continentur, nec eorum quae in tunicis, sed neque mordicatio quae viribus officiat, tum omnium primum sanandum ipsum cerebrum est. Ab hoc finis ipse ventriculi vacuandus extergendusque est; postea ipsae tunicae expurgandae, postremum intemperiei est medendum. Dicta vero prius sunt cujusque horum medicamenta, itaque nec prolixus habendus adhuc sermo est, sed finis jam libro imponendus. Omnium enim reliquarum partium intemperies similiter iis, quas in ventriculo proposuimus sanabuntur. Semper enim comparandum remedium est, quod sit affectui contrarium, ac illi remediorum indicatio quae ab laborantis natura sumitur adji-cienda, de qua dictum in superioribus jam est, dicetur tamen in sequentibus uberius. Necessum vero erit et nunc paucis de ea mentionem facere.

Ed. Chart. X. [176.]

Ed. Bas. IV. (117.)

Κεφ. ιγ'. Πρώτη μὲν ἔνδειξις ἀπὸ τῆς τοῦ πεπον-
 θότος τόπου κράσεώς ἐστι, τὸ μέτρον ὀρίζουσα τοῦ θερμαί-
 ναι, ἢ ψύχειν, ἢ ξηραίνειν, ἢ ὑγραίνειν, ἢ κατὰ συζυγίαν
 τι πράττειν αὐτῶν. δευτέρα δὲ ἀπὸ τοῦ κοινὸν εἶναι τὸ
 ἔργον ἅπασιν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις, ἢ κοινήν τὴν δύναμιν
 χορηγεῖν. καὶ τρίτη παρὰ τῆς διαπλάσεως αὐτοῦ. καὶ τε-
 τάρτη παρὰ τῆς θέσεως ἧς μέρος ἐστὶν ἢ πρὸς τὰ πλησιά-
 ζοντα τοῦ ζώου μόρια κοινωρία· καὶ πρὸς τούτοις ἅπασιν τὸ
 τῆς αἰσθήσεως ποσόν. λεχθήσεται μὲν οὖν κἄν τοῖς ἑξῆς
 ὑπὲρ ἑκάστου τῶν εἰρημέρων ἐπὶ πλέον· ἐπέλωμεν δὲ καὶ
 νῦν αὐτὰ διὰ βραχέων. ὅσα μὲν θερμοτέρα φύσει μόρια,
 κατὰ τὴν ψύξιν ροσεῖ, μειζόνως τε ταῦτα καὶ μέχρι πλείονος
 χρόνου θερμαίνεσθαι δεῖται, καθάπερ γε καὶ τὰ ψυχρότερα
 κατὰ θερμοότητα νοσοῦντα ψύχεσθαι, καὶ τὰ ξηρότερα καθ'
 ὑγρότητα ξηραίνεσθαι· καὶ δὴ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὑγραί-
 νεσθαι τὰ φύσει μὲν ὑγρότερα, κατὰ ξηρότητα δὲ νοσοῦντα,
 μειζόνως τε καὶ μέχρι πλείονος χρόνου. τοσοῦτον
 γὰρ ἐπαρῆλθεῖν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἑκάστον αὐτῶν ἀναγκαῖον

Cap. XIII. Prima quidem indicatio a laborantis loci
 temperie fumitur, quae calefaciendi, refrigerandi, siccandi,
 vel humectandi, vel aliquid horum conjuncte cum alio fa-
 ciendi mensuram praescribit. Secunda ex eo fumitur quod
 actio ejus omnibus animalis partibus sit communis, aut quod
 communem facultatem subministrat. Tertia ab ipsa partis
 conformatione. Quarta a situ cujus portio est ad vicinas
 animalis partes societas, tum praeter haec omnia ipsa sen-
 tiendi vel acrimonia vel hebetudo. Ac dicetur quidem in
 sequentibus de singulis horum latius, nunc paucis ea trans-
 curramus. Quaecunque calidiores natura partes ex frigore
 laborant, hae et liberalius et diutius calefieri postulant, sicuti
 etiam quae frigidiores *natura sunt*, si ex calore laborent,
 refrigerari, et sicciores, si ex humiditate *male habeant*, siccari,
 ad eundem vero modum humectari quae humidiora natu-
 raliter sunt, ubi siccitate laborant, tum uberius tum diu-
 tius postulant. Tantum enim ad eum qui secundum natu-

Ed. Chart. X. [176. 177.]

Ed. Bas. IV. (117.)

ἔστιν, ὅπόσον εἰς τὰ παρὰ φύσιν ἐξετράπετο· καὶ καθάπερ ὁδὸν τινα παλινδρομοῦσαν εἰς τοῦπίσω τῆς γενομένης αὐτῷ μεταστάσεως. ἔμπαιιν δὲ τῷ μὲν θερμοτέρῳ φύσει μορίῳ θερμὸν νόσημα νοσοῦντι βραχείας ἢ ὀλιγοχρονίου δεῖται τῆς ψύξεως, τῷ δὲ ψυχροτέρῳ τῆς θερμάνσεως· ὡσαύτως δὲ καὶ πῖ τῶν ὑγρῶν τε καὶ ξηρῶν. [177] ὀλίγη γὰρ ἢ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴ τοῖς τοιούτοις ἐστὶ καὶ ἢ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδος. ὅθεν καὶ κινδυνεύουσιν ἤττον οἷς ἂν οἰκεία τῆς φύσεως ἢ νόσος ὑπάρχει. δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ συζυγίαν αἱ δυσκρασίαι γιγνόμεναι τηλικαύτην ἔξουσι τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον ἠλίγκην ἐποιήσαντο τὴν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπήν. οὕτω μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κράσεως τῶν πεπονηθότων μορίων ἢ τῶν βοηθημάτων ἐνδειξις γίνεται, ἀπὸ δὲ τοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἦτοι χρήσιμον ἅπασιν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις ὑπάρχειν, ἢ ὀλίγοις τισίν, ἢ ἑαυτῷ μόνῳ κατὰ μὲν τὰς ἀνευ χυμῶν δυσκρασίας οὐδὲν ἐκ τούτου τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται. καὶ γὰρ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι καὶ

ram est affectum earum *partium* quamque redire necesse est, quantum in eum qui praeter naturam est affectum decesserit, veluti via quadam in oppositum facta in ea transmutationis recurrente. Contra vero pars quae calidior natura est, si calido morbo aegrotat, exigua brevisque temporis refrigeratione eget, sicut quae frigidior est, calefactione, ad quem modum in humidis quoque et siccis se habet. Siquidem parvus est in ejusmodi in id quod praeter naturam est lapsus, quare et rursus in id quod secundum naturam reditus. Unde etiam minus periclitantur quicumque cognato naturae suae morbo laborant. Non latet vero et quod, sicubi conjugatae intemperies inciderunt, eatenus hae reduci naturam postulant, quatenus a natura recesserunt. Atque ita quidem a temperamento laborantis partis auxiliorum indicatio sumitur. Ab eo vero quod actio ejus omnibus animalis partibus utilis sit, aut paucis quibusdam, aut uni sibi, in iis intemperiei generibus quae absque humore infestant, nihil ex hac indicatione sumitur. Nam et refrigerari et calefieri et sic-

Ed. Chart. X. [177.]

Ed. Bas. IV. (117.)

ξηραίνεσθαι καὶ ὑγραίνεσθαι καὶ κατὰ συζυγίαν πάσχειν τι τούτων, ἕκαστον τῶν μορίων ἀνάλογον δεῖται τοῦ ροσήματος. κατὰ μέντοι τὰς ἐπὶ τοῖς χυμοῖς, εἰ μὲν ἑαυτῷ μόνῳ τὸ μόριον ἐνεργοίη, θαυρῶν ποιήσεις τὰς κενώσεις, ὡς ἂν ἡ διάθεσις ὑπαγορεύη, συνεπιβλέπων τὴν δύναμιν· εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη τὸ ἔργον αὐτοῦ πᾶσι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις, ὥσπερ τὸ τῆς γαστροῦ τε καὶ τοῦ ἥπατος, οὐ μικρὰν χρὴ φροσιδα ποιῆσθαι τοῦ τόπου τῆς δυνάμεως, μή πως καταλύσωμεν αὐτὸν ἀθροωτέρῃ κενώσει χρησάμενοι. κοινὸν δὲ τὸ ἔργον ἔστι καὶ γλεφί καὶ ἀρτηρίας καὶ καρδίᾳ καὶ θώρακι καὶ νεφροῖς καὶ κύστι τῇ τε τὸ οὖρον ὑποδεχομένη καὶ τῇ χοληδόχῳ, σὺν τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἀγγείοις. ἐγκατάλον δὲ τὸ ἔργον ὑγαιονόντων μὲν ἡμῶν εἰς τὰς καθ' ὄρισὴν ἐνεργείας ἀναγκαῖον ἔστι τοῖς τὰς τοιαύτας ἐνεργείας διαπραττομένοις ὄργανοις, οὐκ ἀναγκαῖον δὲ ροσούντων, ὅτι μὴ μόνον τοῖς ἀναπνευστικοῖς. ἄλλων δ' ὄργάνων ἐνεργεία μὲν οὐκ ἔστιν, ὑπηρεσία δὲ ἀναγκαία πρὸς τὸ ζῆν, ὡς πνεύμονος καὶ τραχείας ἀρτηρίας καὶ φάρυγγος. ἐκ μὲν δὴ τῶν τοιούτων μο-

cari et humectari et per conjugationem quidvis horum pati singulae partes pro morbi proportione requirunt. In iis tamen quae ex humoribus sunt ortae, si pars soli sibi inferviat, audacter vacues licet, prout affectus suadebit, sed tamen etiam viribus attentus, sin necessarium opus ejus sit omnibus animalis partibus, ut ventriculi et jecinoris non levis habenda sollicitudo de robore virium est, ne hoc magna semel vacuatione usus dissolvas. Est autem commune opus et venarum et arteriarum et cordis et thoracis et renum et utriusque vesicae tum ejus quae lotium excipit tum ejus quae bilem, cum vasis etiam quae ad utraque procedunt. Cerebri vero opus, cum sani sumus, ad voluntarias actiones necessarium est, iis instrumentis quibus ejusmodi actiones obimus, quum aegri sumus necessarium non est, nisi iis tantum quae ad respiratum sunt deputata. Reliquorum vero organorum actio certe non est, ministerium tamen est ad vitam necessarium, veluti pulmonis et asperae arteriae et faucium. Ergo ex ejusmodi partibus quamprimum vacuare

Ed. Chart. X. [177.]

Ed. Bas. IV. (117.)

ρίων ὅτι τάχιστα τὰς περιουσίας ἐκκενοῦν ἔξεστιν ὡς ἂν ἐθέλης· ἐκ γαστροῦ δὲ καὶ ἥπατος οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ σὺν τῷ φροντίζειν μηδὲν βλάψαι τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἴσον ἐστὶ τὸ τῶν ἔργων ἀξίωμα πρὸς τὸ διασωῆσθαι τοὺς νοσοῦντας, ἀλλὰ τὸ μὲν μᾶλλον αὐτοῖς ἐστι, τὸ δὲ ἥττον χρηστὸν, ἀνάλογον γὰρ τῶν ἀξιωματίων ἐκάστου μορίου προνοεῖσθαι τοῦ τόπου. μέγιστον μὲν οὖν ἀξίωμα τὸ τῆς καρδίας ἐστὶν ἔργον, καὶ πάντων ἀναγκαϊότατον τοῖς νοσοῦσι· τοῦ δ' ἐγκατάλου πρὸς μὲν τὴν ζωὴν ὁμοίτιμον, οὐ μὴν τῆς ἴσης ῥώμης ἐπὶ νοσοῦντων αὐτοῦ χορήγομεν· οὐ γὰρ ἀναγκαῖον πᾶσιν ἐνεργεῖν νεύροις καὶ μυσίαις. ὥστ' ἀρκεῖ τοσοῦτον αὐτοῦ διασωζόμενον ὅ μάλιστα μόνον ἐπιτελεῖσθαι τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἔργον. ἡ δ' ἥπατος ἐνέργεια πᾶσι μὲν ἀναγκαῖα τοῖς μορίοις ἐστίν, οὐ μὴν οὕτω γε διηνεκῶς ἔχει τὸ ἀναγκαῖον ὡς ἡ τῆς καρδίας. ἀνάλογον δ' αὐτῷ καὶ ἡ τῆς γαστροῦ. ἐπισημότερος οὖν ἀπάντων τῶν μορίων τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς χρείας ἐν ἑτέροις ὑπομήμασιν ἀποδεδειγμένας οὐ χαλεπῶς ἂν ἐπίσκοις εἰς ὅσον

redundantiam licet prout volueris, ex ventriculo vero et jecinore utcumque vacuare non licet, sed cum cautione, ut nequid viribus officias. Quoniam autem non par est actionum dignitas ad aegros servandos, sed aliae magis his, aliae minus utiles sunt, ad proportionem dignitatis etiam cujusque partis prospiciendum est robori. Maxima igitur est cordis officii dignitas atque aegrotantibus maxime omnium necessaria; cerebri vero ad vitam quidem par est momentum, non tamen par robur ejus in aegrotis requirimus, quum necesse omnibus non sit nervorum ac musculorum opera uti. Itaque abunde fuerit, si tantum ejus servatum sit quo respirationis munus sit obeundum. At vero jecinoris opus omnibus partibus pernecessarium est, non tamen adeo saltem perpetuam necessitatem habet sicuti ipsius cordis. Ad proportionem autem jecinoris, etiam ventriculi *opus se habet*. Intelligens ergo omnium partium tum functiones tum usus, quos in aliis commentariis tradidimus,

Ed. Chart. X. [177. 178.]

Ed. Basf. IV. (117.)

ἐκάστου φυλάττειν χρῆ τὸν τόρον. οὕτω δὲ καὶ ὅσα τῶν μορίων ἐτέροις ἀρχαὶ δυνάμεων εἰσι, διασώζειν αὐτῶν χρῆ τὸν τόρον ἀνάλογον τῇ χρείᾳ τῶν δυνάμεων, ἢ ὑπηρετῆ τοῖς τοῦ ζώου μέρεσιν. ἔμαθες δὲ καὶ περὶ τῶν τοιούτων μορίων ὡς ἐγκέφαλός ἐστι καὶ καρδιά καὶ ἥπαρ· ὁ μὲν τοῖς νεύροις τε καὶ μυσίν, ἡ δὲ ταῖς ἀρτηρίαις, τὸ δ' ἥπαρ ταῖς φλεβὶ χορηγὰ τῆς δυνάμεως. ἀπὸ δὲ τῆς διαπλάσεως ἡ ἐνδειξις γίνεται τοῦ τρόπου τῆς κενώσεως τῶν περιττῶν ὡδὲ πως. ἐμέτοις μὲν καὶ διαχωρήμασιν ἡ γαστήρ ἐκκενοῦται, τὰ δ' ἐντερα μόνοις τοῖς κάτω διεοχομέτοις, ὡσπερ γε καὶ τοῦ ἥπατος τὰ σιμά. νεφροὶ δὲ καὶ [178] κύστις καὶ τοῦ ἥπατος τὰ κροτά πολλῆς μὲν ἐμπλησμένα κακοχημίας διὰ τῶν ὑψηλῶν τε καὶ κατωτερικῶν ὀνομαζομένων ἐκκαθαίρεται χυμῶν, μετρίας δὲ διὰ τῶν οὐρητικῶν πόρων, ἐγκέφαλος δὲ δι' ὑπερώας καὶ ρινῶν καὶ ὠτῶν, θώραξ δὲ καὶ πνεύμων διὰ τραχείας ἀρτηρίας καὶ φάρυγγος. ἀπὸ δὲ τῆς θέσεως ἐνδειξις ἔσται εἰς τε τὰς δυσκρασίας τῶν στερεῶν, οὐχ ἥμισυ δὲ καὶ τὰς

haud difficulter invenies quatenus cujusque robur custodiri oportet. Ad eundem vero modum et quaecumque partes aliis auctores facultatum sunt, harum quoque robur servare decet pro facultatis earum usus proportione, quo animalis partibus subministrant. Sane de his partibus illud, arbitror, didicisti, ut cerebrum sit et cor et hepar, illud nervis ac musculis, alterum arteriis et hepar venis facultatem suppetant. A conformatione vero indicatio ipsius modi vacuandi excrementi suggeritur ad hunc modum. Ventriculus vomitu dejectionique evacuatur. Intestina dejectione tantum, sicuti etiam jecinoris cava. Renes vero et vesica ac jecinoris gibba, si multo vitioso humore sunt referta, per dejectoria medicamenta quae hypelata et catoterica nominant expurgantur, sin mediocri, per urinales meatus. Cerebrum vero per palatum et nares et aures. Pectus et pulmones per alperam arteriam et fauces. A situ indicatio dabitur tum ad solidarum intemperies tum antem ad succorum

Ed. Chart. X. [178.]

Ed. Bas. IV. (117.)

νακοχυρίας, οὐ μικρά. τοῖς μὲν γὰρ ἐπιπολῆς δυσκράτοις, οἷων δεῖται φαρμάκων, τοιαῦτα προσοίσομεν· τοῖς δ' ἐν τῷ βάθει προσολογιούμεθα τὸ διάστημα· εἰ γὰρ οἷων δεῖται, τοιοῦτοις χρῶτο, πολὺ ἂν ἀσθενέστερα τῆς χροίας γιγνώμενα πρὸς τὸν πεπονθότα τόπον ἀφίκοιτο. καὶ πρὸς τὰς κενώσεις δὲ ἡ θέσις συνευδεικνυταί τι διδάσκουσα τὴν κοινωρίαν τοῦ πεπονθότος μορίου πρὸς τὰ ἄλλα. εἰ μὴ γὰρ εἰδείημεν ὅτι τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος ὑπόκειται τὰ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ τὴν νῆστιν, ὅτι τε τὴν μὲν νῆστιν ἐκδέχεται τὸ λεπτόν ἔντερον, ἐκείνο δὲ τὸ κώλον, εἴτ' αὖθις ἐκείνο τὸ ἀπευθυσμένον, οὐκ ἂν οἰοί τε εἶημεν εἰρηεῖν, ἐκκαθαίρεσθαι μὲν δύνασθαι, καὶ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς καὶ δι' ἐμέτων τὸ ἥπαρ, ἀμείνω δ' εἶναι τὴν προτέραν κένωσιν, ἀνέχεσθαι μεμελετητότων τῶν ἐντέρων αἰετῆς ἐξ ἥπατος περιουσίας. οὐ σμικρὰ δ' ἐνδείξεις οὐδὲ παρὰ τῆς εὐαισθησίας τε καὶ δυσαισθησίας τῶν μορίων ἐστί· καταφρονεῖ μὲν γὰρ πάντων τῶν φαρμάκων τὰ δυσαισθητα, καὶ ἰκανῶς ἧ δακνώδη· τὰ δ' εὐαίσητα μόρια καταλύεται τὴν

vitium sane non levis. Nam qui per summa corporis intemperie laborant, iis medicamenta quae intemperies requirit applicabimus, quibus autem in profundo corpore intemperies est, in iis rationem intervalli inibimus; si enim medicamentis utaris quae intemperies requirit, utique multo imbecilliora quam pro usu tuo ad locum affectum pervenient. Jam ad vacationes quoque nonnihil situs indicat, dum societatem laborantis partis cum aliis docet. Nam nisi illud compertum haberemus, quod cavo jecinoris subjicitur ventriculus et jejunum, tum quod jejuno ipsi tenue intestinum succedit, id vero colon excipiat, ac colon id rectum, utique invenisse illud non licuisset, quod jecur et per alvum et per vomitum expurgari possit; cacterum aptior sit prior vacatio, tanquam usu jam callentibus intestinis jecinoris superflua tolerare. Non spernenda vero indicatio est et ea quam sensus partium acuitas hebetudoque suppeditant, quando omne medicamentum contemunt, quae tardi sunt sensus, etiamsi non leviter mordeat; at partes quae acuti sunt sensus,

Ed. Chart. X. [178.]

Ed. Bas. IV. (117. 118.)

δίναμις ἀνώμερα. χρόνῳ τοίνυν ταῦτα (118) μὲν οὐκ ἀθρόως οὐδ' ἅπαξ ἰσχυροῦς ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι φαρμάκοις, ἀλλ' ἐν χρόνῳ μᾶλλον ἀσφαλῶς. ἐπὶ δὲ τῶν δυσαισθητῶν οἷον τ' ἐστὶ καὶ διὰ ταχέων ἀκοῦσαι τὸ δέον, εἰσάπαξ χρῆσθαι τοῖς προσήκοσι βοηθήματι. ἀλλ' ὥσπερ ἔφην εἰρήσεται καὶ αὐθις ἐπὶ πλέον ὑπὲρ τῆς ἀπὸ τῶν τόπων ἐνδείξεως, καὶ μάλιστα' ὅταν ἡμῶν ὁ λόγος γίνηται περὶ τῆς τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἰάσεως.

earum vires dolore resolvuntur. Expedit igitur has nec confertim nec semel valentibus medicamentis mederi tentes, sed tuto potius in tempore. At ubi tardus est sensus, in his etiam celeriter obire quod justum est licet, semel usis remedio quod sit idoneum. Verum ut supra dixi, de indicatione quae a locis sumitur latius disceptabitur in sequentibus, ac praecipue quum de tumorum praeter naturam curatione agemus:

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Θ.

Ed. Chart. X. [178. 179.]

Ed. Bas. IV. (118.)

Κεφ. α'. Ὡς δ' ἂν τις καὶ τοὺς πυρετοὺς ἰῶτο μεθόδῳ, τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως νοσήμασι τοῖς κατὰ δυσκρασίαν συνισταμένοις ἐν ἡμῖν, ἃ διήλθον ἐν τῷ πρὸ ταῦδε γράμματι, καιρὸς [179] ἂν εἴη λέγειν. ὅτι μὲν οὖν, ὧ Ἰϋγενιανῆ, ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ κεραινωμένων ἀλλήλοις ἢ τῶν ἀπλῶν καὶ πρώτων μορίων συνέστηκε φύσις, ἅπερ Ἀριστοτέλης προσαγορεύει ὁμοιομερῆ δι' ἐνὸς ἀποδέδεικται γράμματος, ἐν ᾧ περὶ τῶν καθ' Ἱπποκράτην στοιχείων ἐσκοπούμεθα. ὅτι δ' ἐν τῷ τὸ μὲν θερμότερον

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER VIII.

Cap. I. Quemadmodum vero febres quoque peraeque ac alii morbi ex intemperie in nobis consistentes, quos in praecedenti libro narravi, methodo curentur, tempestivum nunc dicere videtur. Quod igitur, Eugeniane, simplicium ac primarum partium, quas Aristoteles similes vocat, natura ex calido, frigido, humido et sicco inter se mixtis constet, uno volumine ostendimus, in quo de elementis secundum Hippocratem disputavimus. Quod vero

Ed. Chart. X. [179.]

Ed. Bas. IV. (118.)

εἶναι, τὸ δὲ ψυχρότερον, ἢ ὑγρότερον, ἢ ξηρότερον, ἢ κατὰ συνζυγίαν τι τούτων πεπονηθέναι, τῶν ἀπλῶν καὶ πρώτων μορίων ἐστὶν ἢ πρὸς ἄλληλα διαφορὰ, διὰ τῆς περὶ κράσεων ἐδείχθη πραγματείας. ἐν δὲ γε τῷ περὶ τῆς τῶν νοσημάτων διαφορᾶς βιβλίῳ τῶν μὲν ἀπλῶν τοῦ ζώου μορίων δύο τὰ πάντ' εἶναι γένη νοσημάτων ἐδείκνυτο· κοινὸν μὲν τὸ ἕτερον αὐτοῖς, πρὸς τὰ σύνθετά τε καὶ δεύτερα καὶ ὀργανικὰ μόρια, καλοῦμεν δὲ αὐτὸ λύσει ἐνώσεως· ἕτερον δ' ἐξαίρετον ἴδιον ἐν δυσκρασίᾳ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ συνιστάμερον. εἶναι δὲ τῶν δυσκρασιῶν τὰς μὲν κατὰ μίαν ἀντιθέσιν ἀπλᾶς, τὰς δὲ κατ' ἄμφω συνθέτους. ἐν μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀντιθέσει δύο συνίστασθαι δυσκρασίας ἀπλᾶς· ἑτέραν μὲν, ὅταν ἑαυτοῦ γένηται τι θερμότερον εἰς τοσοῦτον ὥς ἤδη βλάπτεσθαι τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ· δευτέραν δὲ, ὅταν ὁμοίως ἐπικρατήσῃ τὸ ψυχρὸν. ἐν δὲ τῇ κατὰ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἑτέρας αὐτῶν δύο καὶ κατὰ τὰςδε δυσκρασίας, ὑγρὰν καὶ ξηρὰν. ἐπιπλεοκόμενων δ' ἄλλῃ-

ex eo quod haec calidior sit, illa frigidior vel humidior vel ficcior, vel simul horum aliquibus copulatis affecta, simplices ac primae partes inter se differant, id in libro de temperamentis est assertum. At in libro quo de morborum differentis agit, duo in universum esse morborum genera, quae in simplicibus animalis partibus orientur, docuimus; alterum quod etiam secundis et compositis et organicis sit commune, vocavimus autem id unionis solutionem; alterum ipsarum peculiare, quod in calidi, frigidi, humidi et siccis intemperie consistat. Esse autem ex intemperiebus ipsis quae quidem in una sunt contrarietate, simplices, quae in ambabus compositas. In ea itaque quae est inter calidum et frigidum, oppositione, duas esse simplices intemperies, alteram ubi quicquam tanto efficitur quam ante erat calidius, ut ejus laedatur actio; alteram ubi pari modo invaluit frigidum. In ea vero oppositione quae est inter humidum et siccum alteras etiam geminas intemperies, nempe humidam et siccam. Copulatis vero invicem simplicibus,

Ed. Chart. X. [179.]

Ed. Bas. IV. (118.)

λαις τῶν ἀπλῶν ἄλλας συνίστασθαι τέτταρας, ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν, ὑγρὰν τε καὶ θερμὴν, καὶ ξηρὰν καὶ θερμὴν, ξηρὰν τε καὶ ψυχρὰν. εἴρηται δὲ καὶ γεννῶντα τὰς δυσκρασίας αἴτια δι' ἑτέρου γράμματος, ἐν ᾧ τὰς τῶν νοσημάτων αἰτίας ἐδηλοῦμεν. ἐν δὲ τι τῶν κατὰ δυσκρασίαν νοσημάτων ἐστὶ καὶ ὁ πυρετὸς, εἰς τοσαύτην ἀμετρίαν αἰρομένης τῆς θερμασίας ὡς ἀνιᾶν τε τὸν ἄνθρωπον ἐνέργειάν τε βλάπτειν, ὡς εἴ γε μῆπω μηδέτερον ἔχει, κἄν ὅτι μάλιστα θερμότερος ἑαυτοῦ τύχη γεγονώς, οὐδέπω πυρέττειν αὐτὸν ἐδείκνυμεν. ἐπεὶ δ' ἕκαστον τῶν παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν συνισταμένων, εἴτε εἰδικωτέρας τυγχάνη προσηγορίας, εἴτε γενικωτέρας, οὐκ ἐστὶν ἐκτὸς τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ἡ φλεγμονὴ καὶ ἡ πλευριτις καὶ ἡ νόσος ἅμα τὰ τρία καθ' ἑν γίνεται σῶμα τὸ ζῶον, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἐνδείκνυται δὲ καὶ τούτων μὲν ἕκαστον ἰδίαν ἐνδειξιν, οὐδὲν δ' ἦττον αἱ διαφοραὶ τοῦ πάντων εἰδικωτάτου, διὰ τοῦτ' οὖν ἄμεινον ἐνδοξεν ἰδίᾳ πραγματεύεσθαι περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν, ἢ ἐφ' ἐτοίμοις ἅπασιν ὁ λόγος ἡμῶν ἐνθάδε περαίνοιτο, χωρὶς τῆς πρὸς τοὺς κακῶς ὑπὲρ αὐτῶν

alias existere quatuor, humidam et frigidam, humidam et calidam, siccam et frigidam, siccam et calidam. Traditae vero sunt et causae quae has intemperies generent in alio libro, in quo morborum causas reddimus. Sane unus quispiam morborum est, qui per intemperiem fiunt et febris, quum adeo immoderate auctus calor est, ut et hominem offendat et actionem laedat, quod si neutrum adhuc efficiat, quantumvis sit homo nunc quam ante calidior, non tamen febricitare eum monstravimus. Quoniam autem quicquid praeter naturam in nobis oritur, sive speciale nomen sortitum sit sive generale, id extra corpus non est, sed tum phlegmone tum pleuritis tum morbus, tria simul in uno consistunt corpore verbi gratia Dionis; indicat autem et horum quodque propriam indicationem aequae profecto ut ejus quod maxime omnium speciale est, ipsae differentiae; ob haec utilius visum est seorsum de febrium differentiis tractare, quo omnibus prius praeparatis sermo nobis hoc loco citra omnem eorum qui parum recte de iis scripserunt re-

Ed. Chart. X. [179. 180.]

Ed. Bas. IV. (118.)

γράφαντας ἀντιλογίας. ἀναμνησθῶμεν οὖν τὰ κεφάλαια τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, ἵν' ἐξ ἐκάστου τὴν οἰκείαν ἐνδείξιν ἀναλάβωμεν. ἔστιν οὖν μία μὲν αὐτῶν διαφορὰ καθ' ἣν ἦτοι πάρεστιν ἔτι τὸ ποιοῦν αἷτιον τὸν πυρετὸν, ἢ πέπανται ποιῆσαν· ἑτέρα δὲ καθ' ἣν ἦτοι γ' ἐκτικός ἐστιν ὁ γερονὸς πυρετός, ἢ ὡς ἂν εἴποι τις σχετικός. ἐπειδὴ γὰρ ὀνομάζουσι τὰς μὲν εὐλύτους διαθέσεις ἐν σχέσει, τὰς δὲ μὴ τοιαύτας, ἐν ἔξει, συγχωρητέον ἐστὶν ἕνεκα σαφοῦς διδασκαλίας καὶ αὐτῶν τῶν πυρετῶν τοὺς μὲν δυσλύτους ἐκτικούς, τοὺς δ' εὐλύτους σχετικούς ὀνομάζεσθαι. καὶ λεπτέον ἐπίου μὲν τῶν πυρετῶν εὐλύτον ἔχειν τὴν διάθεσιν οὕτως ὡς τὸ θερμανθῆν ἐν ἡλίῳ ξύλον, ἐπίου δὲ δύσλυτον, ὡς τὸ μέχρι τοῦ τύφεισθαι τε καὶ καπνὸν ἀποβάλλειν ὑπὸ πυρὸς θαλαφθῆν. αὗται μὲν αἱ πρῶται διαφοραὶ τῶν πυρετῶν, ἃς συνάψαντες πρότερον ταῖς γενικωτέραις ἐνδείξεσιν, αὖθις ἐπὶ τὰς αὐτῶν τῶν εἰρημένων εἰδικωτέρας ἀφίξασθεα. [180] πρώτη μὲν γὰρ ἐνδείξις ὡς ἀπὸ νοσήματός ἐστιν, ἅπαντος πυρετοῦ τὴν ἀναίρεσιν ἐνδεικνυμένη· δευτέρα δὲ ὡς τοιοῦδε νοσήματος,

futationem absolveretur. Revocemus igitur ad memoriam discriminis earum capita, quo propriam ex una quaque indicationem sumamus. Est igitur una earum differentia illa, in qua causa adhuc adest febrem efficiens, aut febre excitata jam deficit; altera vero qua vel hectica febris est quae jam facta est, vel etiam, ut aliquis dixerit, schetica. Nam quoniam eos affectus qui facile solvuntur, in dispositione, qui tales non sunt, in habitu, concedendum est dilucidioris doctrinae causa etiam febrium ipsarum eas quae aegre discutuntur hecticas, quae facile scheticas nominari. Dicendumque febrium alias facile solubili affectu esse, perinde ut calefactum in sole lignum, alias difficile solubili, veluti quod igni eatenus excalefactum est, ut jam accendatur et fumum edat. Hae sunt primae febrium differentiae, quas ubi cum summis primum indicationibus junxerimus, mox ad magis illis speciales veniemus. Prima enim indicatio, ut a morbo est, ablationem totius febris; secunda vero ceu a tali est morbo, quae non absolute sublationem, ut prior, sed certam

Ed. Chart. X. [180.]

Ed. Bas. IV. (118.)

οὐκέθ' ἀπλῶς ἀναίρεισιν, ἀλλὰ τοιάνδε τινά. κατὰ γὰρ τοὶ
 δυσκρασίαν νοσοῦντων τῶν πυρεττόντων ἀναγκαῖον καὶ τὴν
 ἴασιν αὐτῶν ἀναίρεισιν εἶναι τῆς δυσκρασίας. ἀπαντα δ'
 ἀμετρία διὰ τῆς ἐναντίας ἀμετρίας ἴαται, καὶ γὰρ καὶ τοῦτ'
 ἔμπροσθεν ἐδείχθη. καὶ τοίνυν καὶ ἡ τῆς τοῦ πυρετοῦ δυσ-
 κρασίας ἀμετρία διὰ τῆς ἐναντίας ἀμετρίας ἰαθήσεται. ἔστι
 δ' ἡ ἀμετρία τῆς τῶν πυρεττόντων δυσκρασίας ἐν πλεονεξίᾳ
 θερμότητος· ἡ τοίνυν εἰς εὐκρασίαν ὁδὸς αὐτοῖς διὰ ψύξεως
 ἔσται. εἰ μὲν οὖν ἤδη γεγονότες εἶεν οἱ πυρετοὶ, τὸ δὲ ποιῆ-
 σαν αὐτοὺς αἴτιον οἴχοιτο, μόνος ἂν οὗτος εἴη τῆς θερα-
 πείας αὐτῶν ὁ σκοπὸς ἢ ψύξις. ὥστε ζητητέον ἡμῖν τὰς ὕλας
 ὅσαι ψύξιν ἰσόρροπον ἔχουσι τῇ πλεονεκτούσῃ θερμότητι.
 γιγνομένων δ' ἔτι τῶν πυρετῶν τὴν ποιοῦσαν αὐτοὺς αἰτίαν
 ἀναιρετέον· εἰ δὲ τὸ μὲν ἤδη γεγονὸς αὐτῶν εἴη, τὸ δ' ἔτι
 γίνοιτο, τοῦ συναμφοτέρου στοχαστέον, ἀναιρούμενων πρό-
 τερον μὲν τὴν ἀνάπτουσαν αἰτίαν αὐτοὺς, ἐφεξῆς δὲ σβεν-
 νύμενων, τὸ φθάσαν ἀπ' αὐτῆς ἀνήφθαι. τίνες οὖν αἰτίαι
 πυρετοὺς γεννώσασιν καὶ κατὰ τίνα σώματος ἐκάστου διάθεσιν,

quandam sublationem indicat. Nam cum febricitantes ex
 intemperie laborant, necesse est sanationem quoque eorum
 intemperiei depulsionem esse. Omnis autem excessus per con-
 trarium excessum sanatur, etenim id quoque ante est ostensum.
 Quare febrilis quoque intemperiei excessus per contrarium
 excessum sanabitur. Est autem febrilis intemperiei excessus
 in caloris abundantia; huic ergo ad temperiem via erit per
 id quod refrigerat. Itaque si jam genita febris sit, sed
 causa quae eam excitavit jam desit, solus is fuerit curatio-
 nis ejus scopus refrigeratio. Quare quaerenda nobis talis
 materia est, quae cum redundante calore paria refrigerando
 faciat. At si in generatione adhuc febris est, causa quae eam
 accendit submovenda est, sin pars ejus jam genita est, pars
 ejus gignendo adhuc est, utrique consulendum est; primum
 quidem submovendo quae eam accendit causam, deinde ex-
 tinguendo quae ab hac accensa est febrem. Ergo nisi quis
 ad unguem memoria teneat et quae causae febres generent,

Ed. Chart. X. [180.]

Ed. Bas. IV. (118. 119.)

εἰ μὴ τις εἴη μεμνημένος ἀκριβῶς, οὐκ ἂν ποτε μεθόδῳ προ-
τοήσαιο πυρετῶν.

Κεφ. β'. Ἐλέχθη γοῦν ἐν ἐκείνοις τοῖς σώμασιν ἡ
στέγνωσις ἐργαζομένη πυρετὸν, ἐν οἷς ἐστι τὸ διαπνεόμενον
οὐκ ἀτμῶδες οἷόν περ ἐν τοῖς εὐχύμοις, ἀλλὰ δακνώδες καὶ
δριμὺν καὶ καπνῶ παραπλήσιον ἢ λιγνύϊ. τούτοις οὖν τοῖς
σώμασιν ὑγιεινότεα μὲν λουτρὰ γλυκέων ὑδάτων εὐκράτων
καὶ τρίψις ἀραιωτικὴ καὶ γυμνάσια σύμμετρα καὶ διαίτα γλυ-
κύνχμος, ἐναντιώτατα δὲ λουτρὰ ψυχρὰ καὶ στυπτηριώδη
καὶ ἀλουσία καὶ γυμνάσιον ὄξυ καὶ τρίψις ἥτοι μηδ' ὅλως ἢ
σκληρὰ γινομένη καὶ διαίτα κακόχμος, ἀγρυπνία τε καὶ
θυμὸς καὶ λύπη καὶ φροντίς, ἔγκαυσις τε καὶ κόπος. ἀλλὰ
περὶ μὲν τῶν ἄλλων αὖθις ἐπάνεμι· περὶ δὲ τῆς στεγνώ-
σεως νῦν ὅθεν ὁ λόγος ὠρμήθη γινώσκειν χρὴ σαφῶς ὅτι
καὶ μόνη χωρὶς τῶν ἄλλων ἀπάντων ἰα(119)νὴ γεννῆσαι
πυρετούς. ἐὰν οὖν εἴρξης τὰς τοιαύτας φύσεις τῶν οἰκείων
λουτρῶν, αὐτίκα πυρέττουσιν. ἐθεάσω δὲ δήπου καθ' ὃν ἐν

et in quo cujusque corporis affectu, is nunquam methode
febri prospiciet.

Cap. II. Dictum namque est in iis corporibus mea-
tuum constipationem febrem excitare, in quibus quod tran-
spirat halituosum non est, cujusmodi visitur in iis, qui boni
sunt succi, sed mordax et acre, fumo fuligineve non ab-
simile. His igitur corporibus saluberrima est ex aqua dulci
et temperata lavatio, tum frictio quae rarefaciat, et exer-
citationes mediocres et victus qui dulces efficiat succos. Ad-
versissima vero sunt lavatio frigida et aluminosa, lavationis
abstinentia et exercitatio acuta; et frictio vel plane nulla
vel dura, et victus mali succi et vigiliae et ira et tristitia
et cura, ustioque in sole et fatigatio; verum de reliquis post
dicam, de stipatione vero *meatum* impraesentiarum, unde
digressus sermo est, liquido scire licet solam eam, si reliqua
omnia desint, accendere febrem posse. Si itaque ejusmodi
naturas a convenientibus sibi lavationibus prohibeas, proti-
nus febricitant. Vidisti autem profecto quo tempore Rø-

Ed. Chart. X. [180. 181.]

Ed. Bas. IV. (119.)

Ῥώμη σὺν ἡμῶν διέτριψας χρόνον ἐνίοις οὕτω νοσήσαντας· ἐφ' ὧν οἱ τὴν θαναταστὴν διάτριτον ἀσίτους ὑπερβάλλειν ἀξιοῦντος, αὐτοὶ κακοηθεστάτους πυρετοὺς κατασκευάζουσι, δέον αὐτίκα τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ παρακμάζοντος ἀπάγειν εἰς τὸ βαλανεῖον, ἐπιτρέπειν τε λούεσθαι πολλάκις εἰ βούλωιτο, μὴ μόνον ἀπαξ, ἀλλὰ καὶ δις. ἐγὼ γοῦν ἐάσας ἀπαντας τοὺς ἄλλους ἀναμνήσω σε τοῦ λουσαμένου μὲν ἐν τοῖς στυπτηριώδεσιν ὕδασι, ἃ καλοῦσιν Ἄλβουλα, πυκνωθέντος δ' ἐκ τούτου τὸ δέρμα, κῆντέυθεν ἀρξαμένου πυρέττειν, ἀρκέσει γὰρ ἕνεκα σαφηνείας οὗτος οἷον παράδειγμά τι τοῦ λόγου γενέσθαι. παρήσαν μὲν ἐπισκοπούμενοι τῶν οὐκ ἀφανῶν τινες ἰατρῶν ὁ μὲν Ἐρασιστράτειος, ὁ δὲ μεθοδικός· ἔδοξε δ' ἀμφοτέροις ἀσι[181]τῆσαι τὸν ἄνθρωπον. οὐ μὴν εἰάσαμεν γε ἡμεῖς, χωρισθέντων αὐτῶν ἐλθόντες, ἀλλ' εἰς βαλανεῖον εἰσαγαγόντες εὐθέως καὶ γλιαρὸν ἔλαιον ἐπὶ πλεῖστον αὐτῷ περιγέαντες, ἀνατρίψαιτές τε πρόστατα, τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου μέρος ἐν τῷ τῆς θερμοῦς δεξαμένης ὕδατι διατρίβειν ἐκελεύσαμεν. εἶτα ἐξελθόντα καὶ

mae nobiscum egisti, aliquos ita laborare, in quibus qui mihi rificam diatriton transmittere eos in cibi inedia censent, ipsi malignissimas febres faciunt, quando protinus in primae accessionis declinatione, in balneum eos ducere oportebat, ibique finire crebro, si vellent, nedum semel aut bis lavare. Ego namque reliquis omnibus omisissis eum tibi in memoriam revocabo, qui in aquis aluminosis, quas Albulas vocant, laverat, ac ex eo cute densata post coeperat febricitare; nam satisfaciet is pro claritate sermonis nostri veluti exemplum. Sane hominem invisebant medici quidam non incelebres, alter Erasistratius, alter methodicus, visum autem est ambobus hominem a cibo continere. Quod tamen nos quum post illos digressos supervenimus non permisimus, sed statim in balneum perductum et tepenti oleo largissime perfusum, tum blandissime perfrictum, quam plurimum temporis in calidi solii aqua versari iussimus. Mox egresso ac frigida ex consuetudine

Ed. Chart. X. [181.]

Ed. Bas. IV. (119.)

χρησάμενον ὕδατι ψυχρῷ, κατὰ τὰ εἰωθότα σκεπάσαντες σινδόνι καὶ βραχὺν καθίσει κελεύσαντες, ὡς ἀνακηίσασθαι τὴν δύναμιν, αὐθις εἰσαγαγόντες εἰς τὸ βαλανεῖον ὁμοίως τε πάλιν ἀλείψαντές τε καὶ τρίψαντες καὶ κατὰ τὸ θερμὸν ὕδωρ χρῶνισαι κελεύσαντες· εἴτ' αὐθις ἐξαγαγόντες καὶ τῷ ψυχρῷ βάψαντες, ἀπομάζαντές τε τροφήν ἐδώκαμεν αὐτίκα μὲν ἐξελθόντι μετὰ τὸ πιεῖν ὕδατος πτισάνης χυλὸν, εἶτα βραχὺν διαλιπόντες θριδακίην, καὶ μετ' αὐτήν ἐξ ἀπλοῦ λευκοῦ ζωμοῦ τῶν ἀπαλοσάρκων ἰχθύων, οἳδὲ περ οἱ πετραῖοι πάντες εἰσὶ καὶ οἱ ὀρίσκοι καλούμενοι. κάλλιον δ' ἔνεκα τοῦ παραλελειφθαι μὴδὲν ἅπαντα προσθεῖναι τῇ διηγήσει. τοῦ μὲν ἔτους ἦν ὁ καιρὸς ἐκεῖνος ἐν ᾧ ταῦτ' ἐπράττετο βραχὺ τι μετὰ τὰς ὑπὸ κῦνα προσαγορευομένας ἡμέρας, ὁ δὲ ἄνθρωπος ὡς πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, μελάντερος τὴν χροιάν καὶ λεπτὸς τὴν ἔξιν καὶ δασύς, ἀπτομένοις τε σαφῶς δακνώδη τὴν θερμασίαν ἔχων, ὁπόθ' ὑγίαιεν, οὖρα κατακορῆ ξανθὰ καὶ εἰ ἐπὶ πλέον ἀσιτήσῃ δάκνοντα, γαστήρ ἐξηραίνετο συνεχῶς καὶ ἦν τὰ διαχωρήματα βραχέα καὶ δοιμέα καὶ ξηρά· τὸ

uso, tum sindone cooperto, confidere paululum ad vires recreandas praecepimus; postea denno in balneum perducto, ac rursus similiter tum uncto tum perfricto, ac in calida morari iussu; dein rursus educto, ac frigida merse deterfoque exhibuimus cibum, protinus quidem ut egressus est atque aquam bibit, ptifanae cremorem; dein parvo intervallo lactucam, ac post hanc ex simplici albo jure piscium aliquid eorum qui molli sunt carne, cujusmodi laxatiles omnes et afelli quos vocant. Porro non alienum sit, quo nihil narrationi desit, omnia recensere. Tempus anni erat quo haec agebantur paululum post caniculares quos vocant dies. Homo ipse circiter quinque et triginta annorum, colore nigello et habitu corporis gracili atque hirtio, tum qui tangentibus, etiam cum valeret, manifeste calorem exhiberet mordentem; urinas quoque habebat abunde flavas, ac si plusculum cibo abstineret, etiam mordentes, alvus assidue sicca erat, tum quae excernebat exigua acriaque et sicca;

Ed. Chart. X. [181.]

Ed. Bas. IV. (119.)

δὲ τῆς ψυχῆς ἤθος ὀξύθυμόν τε καὶ φροντιστικὸν ὑπῆρχεν, ὀλιγούπνός τε τὰ πάντα καὶ συνεχῶς ἀγρυπνίαν μεμφόμενος. οὗτος ἐν χωρίῳ τινὶ πράξεων ἔνεκα γενόμενος ἐχρῆτο τοῖς Ἀλβούλοις πλησίον οὔσιν ὥρας, τε ἑβδόμης, ὡς ἔφασκε, καὶ τρεῖς γε καὶ τετράκις ἐλούετο, χρηστόν τι δὴ τοῦτο νομίζων ἐργάζεσθαι. ἐκεῖθεν τε πάλιν εἰς τὸν ἀγρὸν ἀφικόμενος καὶ τροφήν προσαράμενος, εἶθ' ὑπνώσας βραχεία παρεγένετο μὲν εἰς τὴν πόλιν ἐσπέρας βαθείας, ἀπορήσας δ' ἐπιτηδείου λουτροῦ διὰ τῆς νυκτὸς ἐπύρεξε. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ ἰατροὶ σχεδὸν ὥρας τρίτης τῆς ἡμέρας ἐκέλευσαν οὐ μόνον ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξῆς ἀσιτεῖν ὅλην, ἵνα τὴν διὰ τρίτης νύκτα φυλάξαιτο, καὶ ταῦτ' εἰπόντες ἀπηλλάττοντο. λούσαντες οὖν ἡμεῖς αὐτὸν καὶ διαιτήσαντες, ὡς εἴρηται, τοῖς οἰκέταις ἐκέλευσαμεν, ἂν εἰς ἐσπέραν οἱ ἰατροὶ παραγενηθῶσιν ἡσυχάζειν τε φάναι τὸν ἄνθρωπον, ἀποπέμπειν τ' ἐκείνους παραχρῆμα, τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἦκειν ἀξιόσαντας. ὡς δ' ἐχωρίσθησαν, αὐτῆς ὁμοίως λούσαντές τε καὶ διαιτήσαντες αὐτὸν, ἐξ αὐτῶν τούτων ὧν ἐπράξαμεν ὑπνώσαι καλῶς ἐποίησα-

mores animi ad iram et cogitationem propensi, ipsi pauci omnino somni et perpetuo de vigiliis querebatur. Hic quodam loco quo negociorum gratia concesserat, Albulis, quae haud longe aberant, est usus, septima, ut aiebat, diei hora ac ter quaterque se lavit, salubriter sibi consuluisse ratus. Hinc quoque ubi rursus in agrum se recepisset, ac cibum sumpisset et paululum indormisset, venit ad urbem sero vespere, ubi deslitutus idoneo balneo nocte febricitavit. Quum autem tertia fere diei hora contemplati eum medici essent, jussurunt non eum modo diem, verum etiam posterum totum per inedia transigere, quo tertiae diei noctem observarent, atque his dictis abierunt. Nos tum lavatum, ut praedictum est, cibato, ministris praecepimus, si medici vesperi venirent, quiescere hominem dicerent, eosque statim remitterent ac postridie mane redire juberent. Ut vero abierunt, rursus hominem simili modo lavatum ac cibatum, iis ipsis quae egimus dormire probe fecimus. Ac-

Ed. Chart. X. [181. 182.]

Ed. Bas. IV. (119.)

μεν. παραγεγόμενοι δὲ οἱ ἰατροὶ κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἔωθεν, ἤξιον αὐτὸν ἔτι κρῖναι ἀσιτῆσαι τὴν ἡμέραν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τελείως ἀπύρετος εἶη. τοῦ δ' ὑποσχομένου πράξειν ὡς κελεύουσιν, οἶσθα μὲν δὴ πού τὸν γέλωτα τὸν γεγόμενον ἀπελθόντων αὐτῶν, ὃν ἡμεῖς ὀλίγον ὑστερον ἀφικόμενοι κατελάβομεν. ἐπίστασαι δὲ καὶ ὅπως ἐπράχθη τὰ κατὰ τὸν ἄρῳστον. ἐπειδὴ γὰρ, ἔφη, ὑγαιῶν ἐλούου δις, οἱ δ' ἰατροὶ τελείως ἀσιτῆσαι σε κελεύουσιν, οὐτ' ἐκείνοις τὸ σὺμπαν πεισθῆναι δίκαιον, διαλλάξαι τέ τι τῶν ἐπὶ τῆς ὑγείας προσήκει. τοῦ δ' οἰομένου με συμβουλευεῖν αὐτῷ λούσασθαι μὲν, ἀλλ' οὐ δις, ἐτοίμου τε πράττειν εἶναι φάσκοντος ὅ τί περ ἂν ἐγὼ κελεύσαιμι· μὴ τοίνυν, ἔφη, μήτ' ἀσιτήσης μήτε λούσης δις, καὶ γὰρ καὶ καμῖν μοι δοκεῖς τρίτην ἡμέραν καὶ πού καὶ θεομαρθῆναι σφοδρότερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου· διὰ τε οὖν τὸν κάματον, ἔφη, καὶ τὴν ἔγκλισιν ἔν σε χρὴ προσθεῖναι λουτρὸν τοῖς δύο καὶ τρις λούσασθαι πείδομενον ἐμοί, [182] τοῦτο γὰρ ὑπέσχου ποιῆσειν. ὁ δὲ μειδιάσας χαλεπὰ μὲν, ἔφη, προσ-

cedentes autem mane postridie medici censuerunt etiam eo die cibo illi abstinendum, etiam si quam maxime sine febre prorsus esset. Illo vero promittente se facturum quod juberent, scis quantus illis digressis risus sit excitatus, quem nos paulo post pervenientes deprehendimus. Non fugit vero nec quomodo cum laborante ipso sit actum. Nam quoniam, inquam, quum valeres, bis lavare solebas ac medici cibum tibi omnino circumcidunt, nec illis jure in totum obsequendum esse, et aliquid eorum quibus per sanitatem es usus immutandum arbitror. Eo vero putante me sibi suadere ut lavaret quidem, sed non bis, tum paratum se affirmante quicquid jusserim exequi, ergo, inquam, neque in ediam tolerabis neque lavabis bis, si quidem et laborasse mihi videris jam triduo et calefactus vehementius a sole fuisse; propter igitur laborem, inquam, et ustionem, unam te adjicere lavationem ad duas oportet, ac ter mihi audientem lavari, quoniam id mihi facturum te pollicitus es. Ille subridens dura, inquit, imperas, cacterum quo-

Ed. Chart. X. [182.]

Ed. Bas. IV. (119.)

τάτεις, ἀλλ' ἐπεὶ συνθήκας φυλάττειν δίκαιον, ἃ κελύεις ποιήσω. τὰ δὲ πραχθέντα μετὰ ταῦτα τοῖς ἰατροῖς οἶσθα δήπου σαφῶς ὁπόσου καταγέλωτος ἦν ἄξια. δις μὲν ἐλέλυτο καὶ ἠριστικῶς ἐκκοίμητο, περὶ δὲ δυσμᾶς ἡλίου τῶν οἰκητῶν τις ἀγγέλλει παρεῖναι τοὺς ἰατρούς. ὁ δὲ προσποιῖται πυρέττειν καὶ περιβαλλόμενος ἱμάτιον, εἶσω τε στραφεῖς, ὅπως μὴ καταφανῆς αὐτοῖς γένοιτο πεπωκῶς οἶνον, τῶν φίλων τινὲ κελύει τοῖς ἰατροῖς ἀνθ' αὐτοῦ ποιῆσθαι τὰς ἀποκρίσεις, ἦν τι πυνθάνονται. ἐμέλλον δὲ δήπου τὸ συνηθέστατον αὐτοῖς πρῶτον ἐρήσεσθαι, θεώμενοι περιβεβλημένον ἐπιμελῶς ἅμα τῇ κεφαλῇ τὸν ἄνθρωπον, ἥτις ἦν ὥρα καθ' ἣν ὁ παροξυσμὸς εἰσέβαλεν. ἀποκρινομένου δὲ τοῦ φίλου σχεδὸν οὐδεμίαν ὀλοκλήρον ὥραν γεγονέναι μεταξὺν, πότερον μετὰ φρίκης, ἢ μετὰ περιμήξεως ὑλήρξατο πυνθάνονται. τοῦ δὲ μετὰ φρίκης εἰπόντος ἄπτονται τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τε τὸ γέλιαν καὶ περικεκαλύφθαι νοτιζομένου. ἐπαινέσαντες οὖν αὐτὸν ἐπὶ τῷ πεισθηταί σφισι καὶ μηδὲν ἁμαρτεῖν, πρὸ τοῦ διὰ τρίτης παροξυσμοῦ, τοιγάρ τοι διὰ τοῦτο ἔφασαν ἤδη μὲν σοι πέ-

niam stare pactis est iustum, faciam quae iubes. Quae vero medici post haec egere nolle plane quanto erant digna risu. Bis jam lavatus fuerat pransusque dormierat, quum circa occasum solis ministrorum quidam adesse medicos nunciat. Hic vero febricitare se simulat, ac veste circumdatus involutusque, quominus bibisse vinum ab ipsis deprehenderetur, amico cuidam mandat, medicis, si quid percontentur, pro se respondeat. Erat autem de more, ubi involutum curiose hominem etiam cum capite viderant, primum illud solenne ipsi rogaturi, quota hora accessio invasisset. Quum autem amicus respondisset, ferme ne unam quidem integram ex quo coepisset intercessisse horam, cum horrorene an frigore coepisset rogant. Eo cum horrore respondente, tangunt hominem jam corpore propter risum et operimentum madentem. Itaque ubi hominem laudassent, quod sibi obtemperasset, nec quicquam ante tertiae diei accessionem deliquisset, ob id ipsum, inquit, nunc te deferuit horror,

Ed. Chart. X. [182.]

Ed. Bas. IV. (119. 120.)

παντα τὰ τῆς φρίκης, ἰδρωτός δ' ἐστὶν ὑπόφασις καὶ νοτὶς πολλή περὶ τὸ δέρμα, καὶ ταῦτ' οὐκ ἄν ἐγένετο, μὴ ἀσιτήσαντός σου καὶ τὴν διάτριτον ὑπερβάλλοντος. κελύσαντες οὖν τοῖς οἰκίοις, ἐὰν γέωνται τινες αὐτῶ νοτίδες, ἀπομάττειν ἐπιμελῶς, ὅπως μὴ ψυχθεῖη, παραγενήσεσθαι τε φάντες ἔωθεν ἀπαλλάττονται, μηδὲ τότε κελύοντες ἐπὶ τοῖς ἰδρωσι τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον· ἐδόκουν γὰρ αὐτοῖς αἱ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν νύκτες εἶναι μικραὶ καὶ κάλλιον ἐφαίνετο κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἔωθεν τρέφειν. ἀπαλλαγέντων οὖν αὐτῶν ἐν ἰδρωτι θεόμενος ὁ κενίσκος, ὡς ἐνετετύλικτο τοῖς ἱματίοις, καταδραμὼν εἰς τὸ βαλανεῖον, ἐλούσατο τὸ τρίτον, ὁμοίως τε διητήθη. κἄπειτα κατὰ τὴν ὑστεραίαν, πρὶν ἀφικέσθαι τοὺς ἰατροὺς, προῆλθε τῆς οἰκίας ἐπίτηδες, ὅπως μὴ καταλάβοιεν αὐτόν. οἱ δ' ἄρα μικρὸν ὑστερον ἦγοντες (120) καὶ μαθόντες αὐτὸν προελθῆναι καθ' ἑαυτοὺς ἐθαύμαζον, ὅτι ποτ' εἴη τὸ προελθεῖν ἀναγκάσαν ἡσιτηκόια δυοῖν ἡμέραιν τὸν ἄνθρωπον. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῦτο μόνον ὑπὸ τῶν τοιούτων ἰατρῶν οἱ κάμνοντες ἠδικοῦντο, τὸ μέχρι πλειόνων ἡμερῶν ἐπὶ τῆς κλίνης κατέχεσθαι, δυνάμενοι καὶ χωρὶς ἀσιτίας ἀκαί-

estque sudoris indicium ac multa humiditas circa cutem; quae haudquaquam evenissent nisi in ediam tolerasset, et triduum transmisisset. Jussis igitur propinquis, si quae guttulae illi manarent, diligenter detergerent ne frigore afficeretur, tum mane se redituros praefati discedunt, ne tum quidem post sudores jussu homine nutrir; vitae namque sunt illis noctes eo tempore breves, utiliusque esse postridie mane nutrire. Digressis igitur ipsis perfusus sudore juvenis, ita ut involutus vestibus fuerat in balneum cucurrit, ac tertio lavit et similiter est cibatus. Postridie priusquam adventarent medici, egressus domo dedita opera est, ne se deprehenderent. Itaque quum paulo post venirent, et egressum intelligerent, mirati inter se sunt, quid tandem hominem egredi subegisset jam bidui passum in ediam. Ergo si hoc uno male ab ejusmodi medicis aegris afficerentur, quod pluribus diebus in cubilibus detinerentur, quum liceret sine

Ed. Chart. X. [182.]

Ed. Bas. IV. (120.)

ρου πολὺ θάπτον ἐπὶ τὰς συνήθεις ἀφικνεῖσθαι πράξεις, ἦν μὲν ἂν δήπου καὶ οὕτω δεινὸν τὸ γινόμενον, ἀλλ' ἦτον μακροῦ τῶν καταλαμβάνοντων αὐτούς. ἐπειδὴ δὲ χαλεπωτάτοις ἀλίσκονται πυρετοῖς αἱ εἰρημέται φύσεις, ὅταν οὕτω διαιτηθῶσιν, οὐδὲν ἀποδεῖν μοι δοκοῦσι δημίον οἱ τὰ τοιαῦτα διαπραττόμενοι τῶν ἰατρῶν. οὐ γὰρ ὡσπερ οἱ ὑγροὶ καὶ εὐχυμοὶ κατὰ τοὺς ἐφημέρους πυρετοὺς ἀναγκασθέντες ὑπερβάλλειν τὴν δαιμονίαν διάτριτον ἐν τούτῳ ἀδικοῦνται μόνον, τὸ κατατριβεσθαι μάτην, οὕτω καὶ αἱ προειρημέται φύσεις, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις ἀλίσκονται πυρετοῖς δριμυτάτοις τε καὶ ὀξύτατοις, ἐξ ὧν ἡ μετάπτωσις εἰς τοὺς ἐπικινεῖται ῥαδίως, καὶ ἐκείνων αὐθις εἰς τὸν περιφρουγῆ μαρασμὸν, ἢ ἂν εὐαδίκητον εἴη τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, εἰς τὸν συγκοπώδη. πολλάκις γοῦν ἤκουσας ἡμῶν λεγόντων ἐπίοις τῶν τοιούτων ἰατρῶν ὡς ἐξέστιν αὐτοῖς ἐναργέστατα μαθεῖν ἠλίκον ἐργάζονται κακὸν ἐν ἀσιτία φυλάττοντες τὰς προειρημέτας φύσεις, ἦν ἐθελήσωσιν ὑγιαίνοντας ἀμέμπτως αὐτοὺς ἀσιτῆσαι κελῦσαι δυοῖν ἡμέραν.

intempestiva hac inedia multo citius ad consueta vitae munia redire, esset profecto vel id pergrave; verum longe gravius est quod ipsis accidit. Quum enim dictae naturae, ubi sub tali victu reguntur, gravissimis corripiantur febribus, qui hunc injungunt medici, nihil mihi a carnificibus differre videntur. Non enim veluti qui humidi ac boni succi sunt, ubi in febre diaria transmittere mirificam diatriton coguntur, unum id tantum patiuntur incommodum quod frustra cruciantur, sic etiam naturae jam praedictae; imo ex longiore inedia acerrimis acutissimisque corripiantur febribus, a quibus promptus est in hecticas transitus, atque ab his rursus in torridum marasimum, aut si os ventriculi facile injuriis pateat, in syncoposum. Audisti enim saepe nonnullis talium medicorum dicentem me, licere ipsis evidenter intelligere, quantum mali committant, dum praedictas naturas in inedia custodiunt, si velint, dum sani omnino sunt, biduum eos inedia jubere tolerare; cernent enim illico

Ed. Chart. X. [182. 185.]

Ed. Bas. IV. (120.)

ὄφονται γὰρ αὐτίκα πυρέττοντας δι' οὐδὲν ἄλλο δῆπουθεν, ἢ τὸν λιμόν. ὧ γὰρ οὐτ' ἦν ἔμπροσθεν οὐδὲν ἄλλο περὶ τὸ σῶμα [183] μέμψεως ἄξιον, οὐτ' ἐν τῷ μεταξὺ προσεγένετό τι νεώτερον ἔξωθεν, οὗτος ἐναργῶς ὑπὸ τῆς ἀσιτίας ἐπύρεξεν. ὅταν δ', ὡς εἴρηται, μὴ μόνον εἶς ἢ δύο τῶν οὕτω δυσκράτων, ἀλλ' ἐφεξῆς ἅπαντες ἀσιτήσαντές τε καὶ ἀλουτήσαντες ἀλίσκωνται πυρετοῖς, οὐδ' ἀμυδρὰν ὑπόνοιαν ἔτι δυνατὸν ἡμῖν γίγνεσθαι τοῦ δι' ἄλλο τι καὶ μὴ διὰ τὴν ἀσιτίαν πυρέτειν αὐτούς. οἷς γὰρ ἐν τῇ κράσει τοῦ μὲν ὑγροῦ τὸ ξηρὸν, τοῦ δὲ ψυχροῦ τὸ θερμον πλεονεκεῖ, τούτοις ἢ μὲν ἔξις τοῦ σώματος ἰσχνὴ καὶ δασεῖα καὶ μελαντέρα, καὶ εἰ ἄψαιο, θερμότερα τῶν ἄλλων τριῶν τῶν δυσκράτων, τῶν ἥττον θερμῶν, ἐντεύξη· παμπόλλη δ' ἢ ξανθὴ χολὴ καὶ οὖρα καὶ διαχωρήματα κατακορῆ καὶ οἱ σφυγμοὶ μεγάλοι καὶ ὑπνοὶ λεπτοὶ καὶ ὀλίγοι καὶ ὁ θυμὸς σφοδρὸς. εἴρηται τοιγαροῦν ἐπ' αὐτῶν ὀρθῶς Ἱπποκράτει τό τε καθόλου τῆς διαίτης εἶδος ὁποῖόν τι χρὴ ποιῆσθαι καὶ ὅσα καὶ οἷα καταλαμβάνει συμπτώματα τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οὐ μόνον ἐπειδὴν δι' ὅλης ἡμέρας

febricitantes, idque ob nullum profecto aliud quam famem. Siquidem cui nec suberat prius quicquam in corpore conque-
 sitione dignum, nec quicquam illi interim accessit extrinsecus
 novi, is plane ex inedia febricitavit. Quum autem, ut
 dictum est, non unus alterve sic intemperatorum, sed dein-
 ceptus omnes, ubi inediam tolerarunt et balnei folio abstinue-
 runt, febre corripuntur, ne vel levis quidem amplius relin-
 qui nobis suspicio potest, quasi ob aliud quippiam et non
 inediam febricitarint. Quibus namque in corporis tempe-
 ramento siccum praevalet humido et calidum frigido, his
 corporis habitus gracilis, hirsutus et nigrior est, ac reliquis
 tribus intemperamentis, quae hoc sunt minus calida, tactu
 calidior advertitur; plurima quoque his flava est bilis, uri-
 naeque ac dejectio bile fatuta et pulsus magni et somni leves
 et pauci et animi impetus vehemens. Ergo recte horum
 Hippocrates tum generalem victus formulam, cujusmodi
 esse conveniat, tum quot ac qualia symptomata in ejusmodi
 homines incidant, non solum ubi totum diem in cibi ine-

Ed. Chart. X. [183.]

Ed. Bas. IV. (120.)

ἀσιτήσωσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐτέρας τροφῆς ἀπόσχονται τῆς κατὰ τὸ ἄριστον. ἐν μὲν γὰρ τῷ ἔκτῳ τῶν ἐπιδημιῶν φησὶν, ἐν θερμῷ φύσει ψύξις, ποτὸν ὕδωρ, ἐλιγνύνειν. ἐν δὲ τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, οἱ τινες ἐπιγράφουσι πρὸς τὰς Κνιδείας γνώμας, ὑπὲρ τῶν ἐκλειπόντων τὸ εἰδισμένον ἄριστον διαλεγόμενος, ἐμνημόνευσε καὶ τούτων τῶν φύσεων ὀνομάζων αὐτὰς πικροχόλους ἀπὸ τοῦ κρατοῦντος χυμοῦ. ἔχει δ' ἡ ῥῆσις ὧδε· Ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ μεμαθηκότες δις σιτέεσθαι τῆς ἡμέρας, ἢν μὴ ἀριστήσωσιν, ἀσθενέες καὶ ἀφρόστοι εἰσι καὶ δειλοὶ εἰς πᾶν ἔργον καὶ καρδιαλγέες, ἐκκρεμᾶσθαι γὰρ δοκεῖ αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα καὶ οὐρέουσι θερμὸν καὶ γλωρὸν καὶ ἡ ἀφοδος συγκαίεται· ἔστι δ' οἷσι καὶ πικραίνεται τὸ στόμα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλαινόνται καὶ οἱ κρόταφοὶ πάλλονται καὶ τὰ ἄκρα διαψύχονται. ταῦτα προειπὼν, εἰδ' ἕξῃς ἑτερά τινα περὶ τε τοῦ δείπνου καὶ τῆς νυκτός, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ λόγου φησὶ τοὺς πικροχόλους χαλεπώτερόν τε φέρειν τὴν τε μονοσιτίαν καὶ τὴν ἀσιτίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐν τι μέρος ἕξηγούμενος ἐπ' αὐτῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ, τὸ κατὰ τὴν

dia transegerint; verum etiam ubi altero cibo; qui pro prandio datur, abstinuerint, prodidit. In sexto enim Epidemiorum ita inquit: *in calida natura refrigeratio, aqua potio, quies.* In libro autem de acutorum victu, quem aliqui adversus Cnidias sententias inscribunt, quum de iis disputat qui solitum prandium dimittunt, etiam hujus naturae hominum meminit, picrocholos eos a redundante succo nominans. Ejus verba ita se habent: *Sed et qui bis die comedere consueverunt, ii si non prandent, aegrotant, tum imbecilli et infirmi sunt ac timidi ad quodvis opus; praeterea cardialgiam patiuntur, siquidem suspensa illis viscera videntur et calidum pallidumque mingunt et dejectio uritur; sunt praeterea quibus os amaricat, oculi cavantur, tempora palpitant et extremas partes frigent.* Haec ubi praedixit, mox alia quaedam tum de coena tum de nocte ad finem sermonis ait, picrocholos tum unicum in die victum tum inedia quam alios homines difficilius ferre, unam in eo libro exponens partem eorum, quae in sexto

Ed. Chart. X. [183.]

Ed. Bas. IV. (120.)

δίαιταν, ὧν ἐν τῷ καθόλου παρήγεσεν ἐν τῷ ἔκτω τῶν ἐπιδημιῶν. ἡ γὰρ τοι ψύξις ἦν ἐν ταῖς θερμοαῖς φύσει συνβεβούλευε, γίνεται μὲν καὶ ἐξ ἄλλων τιῶν, οὐχ ἥμιστα δὲ καὶ διὰ τῆς τῶν σιτίων προσφορᾶς. ὅσοις γὰρ ἀνχυμῶδες τέ ἐστι καὶ δορυμὸν τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἀμετρότερον ἐξ ἀρχῆς κρατηθεῖσι, τούτοις αἱ τροφαὶ πρᾶότερον αὐτὸ καὶ ἥτιον ἀποφαίνουσι δακνωδεις. εὐδηλον δὲ δήπουθεν ὡς εὐχύμους τε καὶ ἀκριφεῖς εἶναι καὶ τροφὰς τὰς διδομένας αὐτοῖς, οὐ τῷ μετέχειν τῆς τοιαύτης ὀλίγης οὐσίας ὀνομαζομένης τε καὶ τρέφειν μὴ δυναμένης, ἀλλὰ τῷ τὸ πλεῖστον ἐν ἑαυταῖς ἔχειν χρηστόν. εἰσὶ μὲν γὰρ πως καὶ αἱ μαλάχαι καὶ αἱ κράμβαι καὶ τὰ τεῦτλα καὶ αἱ θριδακίται καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὰ λάχανα σύμπαντα καὶ αἱ ὀπῶραι τροφαί, περιέχεται γὰρ τις ἐν αὐταῖς οὐσία τροφίμος. ἀλλ' ὥσπερ τούτων ὀλίγον μὲν ἐστι τὸ τρέφον, οὐκ ὀλίγον δὲ τὸ ἀχρηστον, οὕτως ἐπ' ἄρτου καθαροῦ καὶ ὠῶν καὶ κρεῶν καὶ χόνδρου πλεῖστον μὲν τὸ τρέφον, ἐλάχιστον δὲ τὸ μὴ τοιοῦτον. εἰάν δὲ δὴ πρὸς τῷ μὴ τρέφειν τὸ μεμιγμένον ἀχρηστον τῷ χρησίμῳ συμβαίῃ δομιῶν, ἢ ὀξεῖαν, ἢ

epidemiorum monuit in universum, quod ad victum spectat. Nam refrigeratio, quam calidis naturis suavit, efficitur cum ex aliis quibusdam tum non minime ex cibi exhibitione. Quibus enim tum squalidus tum acer natus calor est, temperamento immoderatiore temperatis, his alimenta mitiorem eum minusque mordentem reddunt. Sane illud non latet, et boni succi et exquisita debere esse quae his exhibeantur nutrimenta, non tamen ea quae boni succi, propterea quod exiguum huiusmodi substantiae in se habent, nominentur ac nutrire nequeant, imo quod utile plurimum in se contineant. Sunt namque et malvae et brassicae et betae et lactucae, et denique omnia olera et fructus nutrimenta, quum substantia in his habilis ad alendum contineatur. Verum sicut in his exiguum est quod nutrit, non exiguum quod est inutile, ita in pane puro et ovis et carne et alicui plurimum est quod nutrit, minimum quod est inutile. Quod si id inutile quod admixtum utili est, praeterquam quod non nutrit, etiam acrem, aut acidam, aut

Ed. Chart. X. [183. 184.]

Ed. Bas. IV. (120.)

στρουφνήν, ἢ πικράν, ἢ ὄλωσ μοχθηράν τινα δύναμιν ἔχειν, οὐ μόνον ἐκπέπτωκε τὰ τοιαῦτα τοῦ μὴ κερῖως ὑπάρχειν τροφαί, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν φαρμάκων δυνάμεως οὐ σμικρόν τι μετέληφε. τρέφειν οὖν χορὴ τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους ἐκείναις ταῖς τροφαῖς ὅσαι μήτε τινὰ φαρμακώδη δύναμιν ἔχουσιν αἰσθητήν, [183] ἀλλὰ μηδ' αὐτὸ τὸ τροφίμον πάμπολυ προσέστι γὰρ τις καὶ τούτω κακία πλειονασθέντι. πρῶτον μὲν γὰρ οὐδ' ἢ κατὰ τὴν γαστέρα πέψις ἐπ' αὐτῶν ἀκριβοῦται· εἰ δ' ἄρα καὶ κρατήσκειν αὐτῶν ἢ γαστήρ, ἀλλ' ἢ γε κατὰ τὰς φλέβας οὐκ ἀκριβῆς γίγνεται. εἰ δὲ καὶ ταύτῃ μηδὲν τι μέγα πλημμεληθείη, τὴν γοῦν τρίτην πέψιν, ἣτις ἐστὶν ἐκάστου τῶν μορίων οἰκεία, χαλεπὸν ἐν ἀπασιν αὐτοῖς κατορθωθῆναι. προσέστι δὲ δῆπου τῶδε καὶ τὸ χοῆται τὰς τροφὰς, ἐπειδὴν θερμότερόν τε καὶ ξηρότερον ἑαυτοῦ γένηται τὸ σῶμα, ψυχρούσας πῶς εἶναι καὶ ὑγραινούσας. ὅθεν ἄριστος μὲν ὁ τῆς πτισάνης χυλὸς ἀκριβῶς καθαρημένης, οὐδὲν ἐχούσης ἐν ἑαυτῇ περιέρογον ἡδυσμα. καὶ γὰρ εὐψῦξαι καὶ ὑγραῖναι καὶ ἄδιψον φυλάξαι τὸν ἀνθρώπον ἰκανὴ πρὸς τῷ μὴτ' ἀτιμῶδες

acerbam, aut amaram, aut denique vitiosam quampiam qualitatem habet, non modo non proprie nutrimenta sunt, sed etiam medicamentosae facultatis non parum in se habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis, quicumque nec medicamentosam ullam sensu perceptibilem vim habeant, sed nec ipsum quod nutrit plurimum, hoc enim quoque si exsuperat, vitio non caret. Principio namque nec quae in ventriculo eorum agitur concoctio est exacta, nec si ventriculus ea superet, quae in venis obitur est absoluta. Quod si hic quoque haud magnus sit error, saltem tertiam, quae singulis partium propria est, difficile fuerit in omnibus illis rite perfici. Conveniet profecto huic et ut frigidum humidumque quodammodo ei nutrimentum exhibeas, ubi corpus tum calidius tum siccius solito est redditum. Quare commodissimus huic est pisanæ cremor ad unguem coctus, in quo nullum sit superfluum condimentum, utpote qui et refrigerare et humectare ac sine sili servare hominem potest, cum eo quod nec halituosum nec humidum nec siccum detinet

Ed. Chart. X. [184.]

Ed. Bas. IV. (120. 121.)

τι μήθ' ὑγρὸν μήτε ξηρὸν ἐπέχειν περίττωμα. καλῶ δ' ἀτιμώδη μὲν ὅσα διὰ τοῦ δέρματος εἰς τοὺντὸς ἀπορρέειν πέφυκεν, ὑγρὰ δ' ὅσα διὰ τῆς κύστεως, ξηρὰ δ' ὅσα διὰ τῆς κάτω γαστρὸς· ἀπὸ γὰρ τῆς ἐπικρατούσης ἐν ἐκάστῳ τῶν εἰρημένων οὐσίας ἐθέμην αὐτοῖς τὰς προσηγορίας. ὅτι δ' οὐδέν τι τούτων ἐφέξει πτισάνης χυλὸς εὐδηλον. αἱ μὲν γὰρ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς ὑποχωρήσεις τῶν περιττῶν ὑπὸ τῶν στυφόντων ἴσχεσθαι πεφύκασι, αἱ δὲ δι' οὖρων τε καὶ σῦμπατος τοῦ δέρματος, ὑπὸ τε τῶν ἐμπλαττομένων τοῖς πόροις καὶ σφοδρῶς στυφόντων, ἅπερ ὀνομάζουσι στρυφνά· πτισάνη δ' οὔτε ἐμπλαστικῆς οὔτε στυπτικῆς μετέχει δυνάμεως. ὅτι μὲν οὖν οὐ στυφεὶ δηλοῖ καὶ ἡ γεῦσις, ἧς μόνης ἰδίον ἐστὶν αἰσθητὸν τὸ στυφόν. ὅτι δ' οὐδ' ἐμπλάττει λογίσασθαι (121) πάρεστιν ἐκ τῶν ἄλλων αὐτῆς ἔργων. εἴτε γὰρ ἔξωθεν ἀνατριβίσι τῇ πτισάνῃ ῥυπαρὸν σῶμα, ῥύπτει τοῖς ἀφροδίτοις τε καὶ τῷ μέλιτι παραπλησίως, εἴτ' ἐν τῇ γαστρὶ περιχόμενον μέτριον φλέγμα δι' ἐμέτων ἐκκενῶσαι βουληθείης, οὐδὲν ἤττον μελικράτου πτισάνης χυλὸς χρήσι-

excrementum. Voco halituosa quaecunque per cutim foris effluere sunt apta, humida quae per vesicam, sicca quae per alvum; quippe a vincenli in singulis eorum substantia nomina ipsis imposui. Quod autem nullum horum retinebit ptisanae cremor manifestum est. Quae enim per alvum excrementorum dejectiones sunt, eas adstringentia retinere solent, quae per urinas et universam exeunt cutim, haec detinent ea quae exiguis meatibus inhaerent, *emplattomena* vocant; praeterea quae valenter adstringunt, eas *stryphna* vocant; ptisana vero nec exiguos cutis meatus obturandi nec adstringendi vim habet ullam. Ac quod non adstringat quidem vel gustus ipse docet, cuius unius est proprium quod adstringendi vim habeat discernere. Quod vero nec cutis meatibus emplastica inhaereat, id ratiocinari ex aliis ejus effectibus est promptum. Nam sive sordidum corpus extrinsecus ptisana defrices, sicut aphronitrum et mel deterget, sive ex ventriculo per vomitum educere mediocrem pituitam velis, nihilo minus multa utilem ptisanae cremo-

Ed. Chart. X. [184.]

Ed. Bas. IV. (121.)

μος. πρόσκειται δ' ἐν τῷ λόγῳ τὸ μέτριον, ὅτι, εἰ πολὺ καὶ γλισχροὺς ἰσχυρῶς καὶ παχὺ, ῥαφανίδες δι' ὄξυμέλιτος, οὐ μελίκρατον καὶ πτισάνη πεφύκασιν ἀποθόγγυται. ἔστι μὲν δὴ καὶ μελίκρατον εἰς ἀπάσας τὰς εἰρημένας ἐκκρίσεις ἐπιτήδειον, ἀλλ' οὔτε ἄδιψον ὥσπερ ἡ πτισάνη καὶ τὰς πικροχόλοις φύσεσιν ἐγκολοῦται ῥαδίως. ἄριστον μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, σιτίον ἐπὶ τῶν τοιούτων κράσεων ἢ πτισάνη. δεύτερον δ' ἐπ' αὐτῇ χόνδρος ὄξος χάριν ἀναδόσεως ὀλίγον εἰληφώς. τρίτον δ' ὁ χωρὶς ὄξους ὑγρὸς, οὐ παχὺς, ὅποσον ἔτιοι σκευάζουσιν ἔντι παραπλήσιον· ἐμβαλεῖν δὲ καὶ τῶδε βέλτιον ἐφημέτω πράσον· δῆλον δ' ὅτι καὶ ἀνήθου καὶ ἀλῶν ἐξ ἀνάγκης μετέχει. καὶ μὲν δὴ καὶ οἱ κριβαῖται τῶν ἄρτων ἀγαθὸν ἔδεσμα καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πετραῖοι πάντες. οὐδὲν δ' ἤτιον αὐτῶν οἱ ὀρίσκοι, πλην εἴ που λίμνης ἢ ποταμῶν μεγάλων ἐμβαλλόντων εἰς θάλατταν νεμόμενοι πλησίον ὑγροτέρην τε καὶ γλισχροτέραν ἔχουεν τὴν σάρκα. ἐξέξῃς δὲ τῶν ὀρίσκων τὰ τε βούγλωσσά ἐστι καὶ αἱ νάρκαι καὶ τῶν ἰχθύων ὁ λά-

rem experieris. Additum tamen in dictione est, medio-
crem, quoniam si multa et vehementer glutinosa et crassa
pituita sit, hanc radícula ex oxymelite, non multa aut pti-
fana detergere est habilis. Est sane et multa ad omnes
ante dictas excretiones idonea, verum nec sitim restinguit,
ut ptifana et in picrocholis *amara bile abundantibus* naturis
facile vertitur in bilem. Optimum igitur, ut diximus, in
ejusmodi temperamentis nutrimentum est ptifana. Proxi-
mum ab hoc alica, cui paululum aceti distributionis gratia sit
adjectum. Tertium quae sine aceto liquida est, non crassa,
qualem nonnulli praeparant assimilem pulti; injecisse vero
huic dum coquitur aliquid porri fatius est; nam quae tum
anethi, tum salis aliquid necessario habebit neminem latet.
Quin etiam in furno coctus panis utilis est cibus, sicut etiam
e piscibus saxatiles omnes. Nec ipsis minus aselli, nisi si
prope lacum aut magnum flumen, quod in mare decidat
depassi, humidam magis glutinosamque habeant carnem.
Proxime ab asellis sunt solea et torpedo, itemque inter pis-

Ed. Chart. X. [184. 185.]

Ed. Bas. IV. (121.)

βραξ καὶ ἡ τρίγλα κῆπιτα πελάγιος κέφαλος. ἅπαντες δὲ χείρους ἰχθύες ὅσοι λίμνης θαλάττη συναπιούσης ἢ στόματος ποταμοῦ μεγάλου νέονται πλησίον. ἐκ δὲ τῶν πτηνῶν ἄριστοι μὲν οἱ πέριδες ἅμα τοῖς ὀρείοις ἅπασι στρουθοῖς, ἐφεξῆς δὲ ἀλεκτορίδες καὶ φασιανοὶ καὶ νέαι περιστεραί· μὴ καθείργθω δ' ἔϊδον μηδὲ ταῦτα, περιττωματικὰ γὰρ ἅπαντα τὰ ἀγύμναστα, περιττωματικὰ δὲ καὶ τὰ λιμναῖα σύμπαντα καὶ ἐλώδη· διὸ καὶ τῶν χοιρείων αὐτῶν ἀμείνω τὰ ἐκ τῶν ὀρῶν· ἐφεξῆς δὲ αὐτῶν οἱ ἔριφοι. [185] πάντων δὲ τῶν εἰρημέτων φεικτέα τὰ τε παλαιὰ ζῶα καὶ τὰ νεωστὶ γενημένα· τὰ μὲν γὰρ σκληρότερα ἔστι καὶ δυσπεπτότερα, τὰ δὲ πέρα τοῦ δόγτος ὑγρὰ καὶ περιττωματικὰ, καὶ μάλιστα ὅσα φύσει τῶν ζώων ἔστιν ὑγρὰ, καθάπερ οἷός τε καὶ σῆες. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐν ἅπασι τοῖς ἐδέσμασι δυνάμειος ἐτέρωθεν δέχρηται· νυνὶ δ' ἕνεκα παραδείγματος ὡσπερ τἄλλα τὰ κατὰ τήνδε τὴν πραγματείαν, οὕτω λελέχθω καὶ ταῦτα· πρόκειται γὰρ οὐ τὰς ὕλας ἡμῶς ἐξευρεῖν ἐν αὐτῇ, καθάπερ ἐν τε τοῖς περὶ τῶν ἐδεσμάτων καὶ φαρμάκων, ἀλλὰ μόνως

ces lupus et mullus, post mugile pelago. Omnis autem piscis deterior est qui prope lacum qui mari conjungitur aut magni fluminis ostium pascit. Ex volatilibus autem optimi sunt perdices ac montani omnes aviculae. Ab his gallinaeci et phasiani et juvenes columbae, sed nec hae tamen intus claudendae, quum excrementosa sint omnia quae exercitatione carent. Excrementosa vero non minus sunt tum lacustria tum palustria omnia, quo fit ut etiam ex ipsis suillis carnibus optima sit montana, ab his deinceps haedi sunt. In omnibus jam dictis fugienda tum vetula tum recens edita sunt, illa namque duriora concoctuque difficiliora sunt, haec immodice humida et excrementosa, ac potissimum quaecunque ex animalium generibus sunt, quae naturaliter humida sunt ut oves fuesque. Verum de omnium ciborum facultate albi praecipimus, nunc veluti alia in hoc opere, sic ista quoque exempli causa sint dicta, siquidem propositum nobis in hoc est non tanquam in iis quae de alimentis et medicamentis scripsimus materias investigare, sed solas facultates genera-

Ed. Chart. X. [185.]

Ed. Bas. IV. (121.)

τὰς καθόλου δυνάμεις· οὐδὲν δὲ δήπου διοίσει δυνάμεις γενικὰς ἢ καθόλου προσαγορεύειν αὐτάς. ἐπαρέλθωμεν οὖν αὐθις ἐπὶ τὸ προκείμενον. οἷς δ' ἀποβῆῖ τι θερμὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἔτοιμον τούτοις ἀλῶραι πυρετῶ στεγνωθεῖσι τὸ δέρμα. στεγνοῖ δ' αὐτὸ τὰ τε στύφοντα πάντα, καθάπερ ὀλίγον ἐμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν τῶν Ἀλβούλων ὑδάτων, ὅσα τ' ἐπιλάττεται τοῖς πόροις. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἡ ξηρότης αὐτοῦ τοῦ δέρματος ἀμετροτέρα γινομένη πυκνοῖ τοὺς πόρους αὐτοῦ. διὰ τοῦτο οὖν ἡμᾶς ἐθεάσω καὶ τὸν οἰνάνθη χρώμενον ἐν τῷ βαλακίῳ κωλύσαντας χρῆσθαι, καθ' ὃν ἔφησε χρόνον, ἀνωμαλίας ἀισθάμεσθαι, καὶ τὸν ὠσαύτως ἐκίνω μετ' ἐλαίου βραχέος οἴνω πολλῶ, καὶ τὸν τῷ σχιρίῳ δὲ χρώμενον, ἥρκα πυκνώσεως ἤσθετο, καὶ τοῦτον, ὡς οἴσθα, τοῦ λοιποῦ χρῆσθαι διεκωλύσαμεν. εἴρξαμεν δὲ καὶ τὸν εἰληθεροῦντα καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ τὸν τῇ κόρῃ χρώμενον. ἐτέρῳ δ' εἰς ἀνωμαλίαν ἀφικομένῳ πυρετώδη τὸ σφοδρὸν τῆς τρίψεως ἐπαρεῖναι προσετάξαμεν. ἄλλον δ', ὡς οἴσθα, ἐθεράπευσα θαναμάσαντα πῶς ἐνὶ λουτρῶ μετὰ τρί-

les, nihil autem profecto referat generalesne facultates an universales ipsas appelles. Revertamur ergo rursus ad propositum. Quibus acre aliquid quotidie transpirat, ii, si cutis ipsis slipetur, prompte feбри corripuntur. Stipant vero hanc tum quae adstringunt omnia, veluti paulo supra memoravimus de Albulis aquis, tum quae exiguis meatibus emplastrantur. Aliquando autem ipsius cutis immoderatio siccatas exiguos ipsius meatus densat. Proinde qui oenanthe in balneo utebatur, hunc nos vidisti quo tempore inaequalitatem sentire se quereretur, uti vetuisse; simili modo et qui largo vino cum oleo exiguo utebatur, item qui lentiscino tum cum densitudinem sentiebat, hunc quoque de caetero, ut scis, uti prohibuimus. Inhibuimus non minus et eum, qui quotidie insolabatur, et eum qui pulvere utebatur. Alteri vero qui jam ad inaequalitatem febrilem pervenerat, vehementiam remittere frictionis iussimus. Jam alium, ut scis, curavimus mirantem quo pacto una lavatione, ac

Ed. Chart. X. [185.]

Ed. Bas. IV. (121.)

πρὸς τῆς προσηκούσης ἡμερῶν παμπόλλων ἀνωμαλίαν αὐτοῦ φρικώδη διελύσαμεν. ἐχρήτο δὲ κικέειρος ἐλαίῳ στυφοντι τούτῳ, τῷ δικαίως ἐνδόξῳ διὰ τὴν εἰς τᾶλλα χρείαν, ὃ καλοῦσιν σπάρον. ἀφιλότιες οὖν τοῦτο καὶ τῷ Σαβίῳ λιπαρῶς τε καὶ μαλακῶς ἐπὶ πλέον ἀνατριβάντες καὶ λούσαντες δις, εὐθέως ἀπεσῆραμεν ὑγίη. ταῦτά τε οὖν ἅπαντα φιλαντία τοῖς τὰ καπνώδη τε καὶ λιγνῶδη διαπνεόμεοις, ὅσα τε γλίσχρα καὶ παχύγγραμμα· καὶ γὰρ καὶ ταῦτ' ἐμπλάττοτα τοὺς πόρους ἐπέχει τὰς διαπνοάς. ἐπέχει δ', ὡς εἴρηται, καὶ τὰ ξηραίνοντα τὸ δέσμα πέρα τοῦ μετρίου. πολλοὺς γοῦν ἐν ἡλίῳ χρομέρους τοῖς τοιούτοις, ἄλλους δὲ νύκτῳ πλέονι, τινὰς δ' ἄλσιν, ἢ γυμνασίοις πολλοῖς, ἢ τρίψει σκληρᾷ, ξηροτριβία τε καὶ κόπαι νεσοῦντας ἐκ τούτων καθ' ἕκαστον ἐριαντὸν, οἷσθ' ὡς ἐπισχόντες αὐτῶν ἀνόσους ἤδη παμπόλλων ἐτῶν ἐξηλάξαμεν. ἔστι δ' εἰκότως τὰ τοιαῦτα παραγρέματα κοινὰ τῶν δ' ὑγιαίνόντων ἔτι καὶ τῶν ἤδη δεσπεστοιμέων. οὐ γὰρ τῶν γερονότων, ἀλλὰ τῶν γιγνομένων

debita frictione horridam ejus multorum dierum inaequalitatem dissolverimus. Utebatur autem et ille adstringente oleo, hoc inquam jure propter alios usus celebri, rarum *vel pretiosum* vocant. Hoc igitur mutantes ac Sabino tum pinguiter tum molliter uberius perfricantes ac bis lavantes, illico sanum reddidimus. Non solum igitur haec omnia vitanda iis sunt qui humidum et fuliginosum e corpore exhalant, sed etiam quae glutinosum et quae crassum gignunt succum, etenim haec parvos meatus obstruentia transpirationem morantur. Retinent non minus, ut dictum est, transpirationem et quae eunt immodice siccant. Multos siquidem quum talibus in sole uterentur, alios vero cum uberiore nitro, alios cum sale aut exercitatione multa aut frictione dura, praeterea frictione sicca et calidis fomentis et pulvere et horum occasione quotannis aegrotarent; ipse testis es, ut ab iis prohibitos multis jam annis sanos servaverimus. Sunt autem merito ejusmodi praecepta tum valentium adhuc tum eorum qui jam de valetudine queruntur communia. Non enim ei quae jam facta est febris con-

Ed. Chart. X. [185. 186.]

Ed. Bas. IV. (121.)

ἔτι πυρετῶν ἐστὶ προφυλακτικὰ κατὰ τὴν τῶν ποιούντων αὐτοὺς αἰτιῶν ἄρσιν· ὁ γὰρ ἔτι γιγνόμενος πυρετὸς ἀρθεντος τοῦ αἰτίου συναναίρεται καὶ αὐτός. ὡσθ' ὅσαπερ ἐν τῇ τῶν ὑγιεινῶν πραγματεία περὶ τῶν τοιούτων κρᾶσεων εἴρηται, μεταφέρειν ἅπαντα προσῆκεν ἐπὶ τὴν τῶν ἀρχομένων πυρέττειν, εἴτε ἴασιν χορὴ λέγειν, εἴτε προφυλακὴν. ἰώμεθα γὰρ τὸ ἤδη γεγονὸς αὐτῶν, καὶ ὀλίγον ἤ, προφυλαττόμεθα δὲ μὴ γενηθῆναι τι πλεόν ἀναίρουντες τὸ αἷτιον.

Κεφ. γ'. [186] Ὡσπερ δὲ εὖρον τε καὶ ἔμπνον εἶναι τὸ σῶμα πάντῃ κοινὸς ἐπὶ τῶν εἰρημένων μάλιστα φύσεων ὑγαινούντων τε καὶ δυσαρεστουμένων σκοπὸς, οὕτω καὶ τὸ φεύγειν ἀγρυπνίας καὶ θυμὸς καὶ λύπας καὶ φροντίδας, ἐγκαύσεις τε καὶ ψύξεις καὶ κόπους· ἐτοιμότητα ταγὰρ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν εἰρημένων αἰ τοιαῦται κρᾶσεις ἀναλίσκονται πυρετοῖς. ἰᾶσθαι δὲ αὐτὰς, ὅταν ἐπὶ τινὶ τῶν λελεγμένων προφάσεων πυρέξωσιν, ἔστιν οὖν ἢ μὲν ὁμοίως τοῖς ἐπὶ στεγνώσει ῥηθεῖσιν, ἢ δὲ καὶ διαφερόντως. ἄγειν μὲν

fulunt, sed ei quae nunc in generatione est prospiciunt, tollendis iis quae illas excitant causas; nam quae adhuc in generatione febris est, dum auferitur causa, ipsa una interit. Quare quae in libris de sanitate tuenda de ejusmodi temperamentis sunt prodita, ea omnia ad eos qui febricitare incipiunt, sive id sanationem appellasse oportet sive providentiam, sunt transferenda. Siquidem sanamus id febris quod jam invalit, etiam si exiguum est prospicimus, nequid amplius proveniat adimentes causam.

Cap. III. Quemadmodum vero jam dictarum maxime naturarum et quum valent et quum de se queruntur communis scopus est ut fluxile et transpirabile undique corpus reddatur, ita illud quoque ut tum vigiliis tum iram tum tristitiam tum curam tum usionem tum frigus tum lassitudinem fugiant, cum promptissime post haec ejusmodi temperamenta febre capiantur. Sanare vero ea quoties ex aliqua dictarum occasionum febricitarint oportet, partim similiter iis quos ex stipata cute laborare diximus, partim dissi-

Ed. Chart. X. [186.]

Ed. Bas. IV. (121.)

γὰρ ἐπὶ τὰ λουτρὰ χορὴ πάντας ἐν τῇ παρακμῇ τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ· τρίβειν τε λιπαρῶς τε ἅμα καὶ μαλακῶς τοὺς μὲν ἐπὶ τινι τῶν στυψάντων τὸ δέρμα, καθάπερ εἴρηται, τοὺς δ' ἐπὶ ξηρότητι τρίβειν μὲν, ἀλλ' ἐλάττω τούτοις, λούειν δὲ πλείω. στοχάζεσθαι δ' αἰετὸ τοῦ μέτρου τῆς δυνάμεως ἐν ἅπαντι τῷ τοιούτῳ βοηθήματι. θυμοὶ μὲν οὖν καὶ λῦπαι καὶ ἀγρυπνίαι καὶ φροντίδες οὔτε τρίψεων οὔτε λουτρῶν δέονται πολλῶν, ἀλλὰ πολὺ μὲν ἐξ ἁπάντων ἐκ τοιαύσδε πυρεξάντων αἰτίας, ἔλαιον περιχεῖν χλιαρὸν ἥκιστα μετέχον στυψέως· ἀνατρίψαντες δὲ βραχεία, λούειν ὡς ἔθος. αἱ δ' ἐγκαύσεις εὐθέως μὲν ἐξ ἀρχῆς τῶν ψυχόντων δέονται καὶ πλείονων λουτρῶν, ἥκιστα δὲ ἐλαίου δαιμιλοῦς, ἢ συχνῆς τρίψεως. ἔστω δὲ τὰ ψυχόντα ῥόδιον τε καὶ τὸ καλούμενον ὀμφάκινον ἔλαιον, ὅπερ, οἶμαι, καὶ ὠμοτριβὲς ὀνομάζουσιν. ἀμείνω δ' ἐξ αὐτῶν ὅσα μὴδ' ὅλως ἐν ἑαυτοῖς ἔχει τῶν ἁλῶν. ἐργάζεσθαι δὲ ψυχρὸν τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ μᾶλλον περιέχεται, κρημῶντας ἐν φρέατι,

militer. Quippe in prima accessione inclinante ducendi in balneum omnes sunt, tum pinguitur simul ac molliter fricandi, ii quidem qui ex aliquo quod cutem adstrinxit laborant sicut dictum est; qui vero ex siccitate, fricandi quidem et ipsi, sed parcius, lavandi autem uberius. Respicendum vero semper ad virium modum est in omnibus ejusmodi auxiliis. Atque irae quidem et tristitiae et vigiliae ac curae nec frictionibus nec lavationibus multis indigent, sed omnibus qui ex ejusmodi occasione sebricitarint oleum insundendum tepidum large est, cui minime adstringens vis insit, tum paululum fricandi atque ex consuetudine lavandi. Ustio vero protinus ab initio refrigerationem desiderat, tum crebriorem lavationem, minime vero aut oleum largum aut crebram frictionem. Sint autem quae refrigerent et rosaceum et omphacinum, quod etiam, arbitror, oinotribes, *id est* crudum, oleum nominant. Utiliora vero his sunt quae nihil in se salis omnino habent. Efficies haec frigida si vas in quo continentur magis in puteo suspendas, ut aquam

Ed. Chart. X. [186.]

Ed. Basf. IV. (121. 122.)

ψαῦον τοῦ ὕδατος. ἔτι δὲ μᾶλλον (122) εἰ κρουτός ὕδατος ψυχροῦ καταράττει τοῦ ἀγγείου, ψύχει τὸ ὑγρόν. εἰ δ' ἐπὶ πλεόν ἐψῦχθαι βούλοιο, χιόνι περιπλάττειν αὐτό. καταχεῖν δὲ τοῦ βρέγματος μετέωρον ἐξαίροντα τὴν χεῖρα δι' ἐρίου συμμέτρου τῷ μεγέθει. ταῦτα ποιήσαντα μέχρι τῆς παρακμῆς ἄγειν ἐπὶ τὸ λουτρόν. εἰ δὲ καὶ ψυχθεὶς πυρέξειεν ὁ τὴν προειρημένην ἔχων κρᾶσιν, ὑπὲρ οὗ ταῦτα πάντα λέγεται, καὶ τοῦτον ἐπὶ τὸ βαλαρεῖον ἀκτέον ἐν ταῖς παρακμαῖς. εἰ δὲ σὺν κορύζῃ καὶ καταρῥῶ πυρέττοι, πρὶν περθῆναι ταῦτα, λούειν οὐ χρή. τοὺς δ' ἐπ' ἐγκαύσει καὶ τούτων παρόντων λουστέον, ὡς ἐν τοῖς ὑγιανοῖς ἐπεδείκνυμεν. ἐπὶ δὲ τῷ λουτρῷ τὴν κεφαλὴν τοῖς αὐτοῖς ἐκατέρων βρέχειν οἷς πρὸ τοῦ, ψύχουσι μὲν τῶν ἐπ' ἐγκαύσει πυρέξαντων, θερμαίνουσι δὲ τῶν ἐπὶ ψύξει. μέτρια δ' ἔστω καὶ ταῦτα μετὰ τὸ λουτρόν, οἷον τὸ τε καλούμενον ἱρινόν ἐστι καὶ τὸ νάρδιον μύρον. ἀλλ' οὐ χρή μηκύνειν ἔτι περὶ τῶνδε λελεγμένων ἐν τοῖς ὑγιανοῖς. ἀρκέσει δ' εἰπεῖν ὡς τὰ μὲν ἄλλα πρακτέον ὁμοίως ἐπὶ τῶν πυρέξαν-

tangat. Praeterea si defluxus frigidae aquae vasi se illidat, magis humorem refrigerat. Quod si largius refrigerata cupis, vas nive circumdabis. Infundere autem sincipiti sublata in altum manu per mediocrem lanae modum oportet. Haec usque ad inclinationem faciens in balneum duces. Si vero qui memorato est temperamento, de quo omnis hic sermo est, ex frigore febricitet, etiam ducendus ad balneum in remissione is est. Si autem cum gravedine et destillatione febricitet, priusquam haec concocta sint lavandus non est. At qui ex ustione febricitant, ii vel quum haec adsint lavari debebunt, veluti in libris de sanitate tuenda ostendimus. Post lavacrum vero iisdem quibus ante madefacienda amborum capita sunt, eorum quidem qui ex ustione febricitarunt refrigerantibus, qui ex frigore calefacientibus. Sunt autem et haec post balneum mediocria, cujusmodi irinum dictum est et nardinum unguentum. Verum de his immorandum pluribus non est, praesertim in libris de sanitate tuenda jam proditis. Sed suffecerit dixisse reliqua simili modo in

Ed. Chart. X. [186. 187.]

Ed. Bas. IV. (122.)

των, ἅπερ ἐπὶ τῶν ἐγκαυθέντων τε καὶ ψυχθέντων ἐλέγο-
 μεν χοῆναι πράττειν, ἅνευ τοῦ πυρεῖσαι· οὐ μὴν ἀπαρτί γε
 καιρῷ τοῖς πυρεῖσιν λουστέον, ἀλλ' ἐν τῇ παρακμῇ τοῦ
 παροξυσμοῦ. καὶ μέντοι καὶ ὡς ἐπιτείνειν μὲν χοῆν τῶν
 πυρεξάντων ἐπ' ἐγκαύσει τὴν ἐμψυκτικὴν ὀνομαζομένην ἀγω-
 γήν, ἐκλείειν δὲ τῶν ψυχθέντων [187] τὴν θερμοκρατικὴν.
 ὑπόλοιπον δ' ἂν εἴη τὴν ἐν τῇ διαίτῃ κοινότητά τε καὶ δια-
 φορὰν ἐπελθεῖν ἀπάντων τῶν εἰρημέων ἐπὶ τῆς ὑποκειμέ-
 νης κράσεως, ἀλούσης ἐφημέρῳ πυρετῷ. κοινὸν μὲν δὴ πάν-
 των εἶδος ἔστω σοι διαίτης, εὐχμικόν, εὐπεπτόν, οὐδαμόθι
 κατὰ τοὺς πόρους ἰσχυρότερον· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐγκαυθεῖσι μετὰ
 τοῦ ψύχειν καὶ ὑγραίνειν. οὕτως δὲ καὶ τοῖς θυμωθεῖσι. τοῖς
 δὲ ψυχθεῖσι, μετὰ τοῦ θερμαίνειν μετρίως. τοῖς δ' ἀρρηπτή-
 σασι καὶ λυπηθεῖσι καὶ πλείον φροντίσασιν, ὑγρὸν καὶ ὑπνώ-
 δεζ. οὕτως δὲ καὶ τοῖς μὲν κοπωθεῖσι τροφιμώτερον, τοῖς
 δὲ ψυχθεῖσιν ἀτροφώτερον, τοῖς δ' ἄλλοις τὸ μέσον ἀμφοῖν.
 οἶνον δὲ πίνειν γνώσκεις δὴ πού καὶ σὺ διδόντα με τοῖς

febricitantibus esse facienda, quemadmodum in uelis et refri-
 geratis citra febrem facienda praecepimus, non tamen quo-
 vis tempore lavandos febricitantes esse, sed in accessionis
 remissione. Praeterea qui ex uisione febricitant, iis inten-
 dendam quae ex refrigerantibus constat curationem esse; iis
 vero qui ex frigore, eam quae ex calefacientibus consistit re-
 mittendam. Reliquum autem fuerit ut communitatem ac
 differentiam in victu omnium comprehensarum conditionum
 in proposito temperamento, ubi febre diaria laborat, expona-
 mus. Omnium igitur communis victus species esto, quae et
 boni sit succi et concoctu facilis, et quae nusquam exiguis
 cutis meatibus inhaereat; sed ii qui exusti sunt, cum eo quod
 refrigeret et humectet. Pari modo iis quos ira male habuit.
 Iis vero qui refrigerati fuerunt cum eo quod calefaciat mo-
 dice. Iis qui pervigilio, tristitia et nimia cura sunt affecti,
 quod humectet ac somnum conciliet. Ad eundem modum
 iis qui fatigati sunt magis nutriens, iis qui refrigerati sunt
 minus nutriens, reliquis quod medium sit amborum. Vi-
 num vero ipse conficius es omnibus me ejusmodi *naturis*

Ed. Chart. X. [187.]

Ed. Bas. IV. (122.)

τοιούτοις ἅπασι, τὸν ὕδατῶδη καὶ ὄψει καὶ δυνάμει· βελτίων γὰρ ὕδατος αὐτὸς τὰ πάντα, τῇ πέψει συναιρούμενος καὶ οὔρα καὶ ἰδρῶτας προτρέπων. δῆλος δ' ἐστὶ καὶ ὁ Ἱπποκράτης οὐ μόνον ἐν τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὀξέσι διδούς οἶνον, ἐξ ὧν ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων γράφει. κατὰ δὲ τὸ ἔκτον τῶν ἐπιδημιῶν εἴτε οὖν αὐτὸς εἴτε καὶ Θεσσαλὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ παραιεῖται τὸν οἶνον οὐ μόνον εἰ πυρεξίαν οἱ θερμοὶ ταῖς κρᾶσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τῆς ὑγείας χρόνῳ· ἐν θερμῇ γοῦν φύσει παραιεῖ ψύξιν τε καὶ ποτὸν ὕδωρ καὶ ἐλιγγύειν· εἰ μὴ ἄρα τὸ πλεῖον χοῆσθαι τῷ ὕδατι τοῦ οἶνου κατὰ τὰς τοιαύτας φύσεις, ἧπερ ἀρέσκει τισὶ, φαίημεν ὑπὸ αὐτοῦ παραιεῖσθαι. τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ζητεῖσθω, περὶ δὲ ποτοῦ ψυχροῦ διοριστέον. ἐγὼ μὲν δὴ φημι τὰς τοιαύτας φύσεις ὑγαινούσας τε μᾶλλον πρὸς τοῦ τοιούτου πόματος ὀρίνασθαι μεγάλα καὶ κατὰ τὸν ἐφήμερον πυρετὸν οὐκ ἀφαιροῦμαι τοὺς εἰθικότας· ἀήθει δὲ οὐκ ἀρξείμην τηρεῖν διδόναι, ἀλλὰ πρότερον ἀκριβῶς ἀποδοῦς αὐτῷ τὴν ἀρχαίαν ὑγίαν. εἰ δὲ διὰ δειλίαν, ἢ

concedere, sed quod tum aspectu tum viribus sit aquosum, id enim ad omnia utilius quam aqua est, ut quod et concoctionem juvet, et urinas ac sudores provocet. Constat autem et Hippocratem non in diariis modo febribus, verum etiam in acutis ex iis quae de acutarum victu prodit vinum dare. At in sexto epidemiorum sive ipse sit, sive Thessalus ejus filius, vinum calidis temperamentis prohibet, idque non modo quum febricitant, sed etiam per sanitatem; quippe in calida natura suadet tum refrigerationem tum aquae potionem tum quietem, nisi forte copiosius utendum esse aqua quam vino ejusmodi naturis suadere cum dixeris, quemadmodum nonnullis placet. Hoc igitur seorsum per se disquiratur, de potione vero frigidae decidendum. Ego igitur censeo ejus generis naturas et dum valent ejusmodi potione magnopere juvari, nec in diaria febre iis quibus in usu fuit eam circumcido; si quis vero non assuevit, huic per febrem dare non inceperim, nisi pristina plane sanitate prius reddita. Quod si vel propter timiditatem, vel propter

Ed. Chart. X. [187.]

Ed. Bas. IV. (122.)

ἔθος ἐκ παίδων, ἢ ὑπόληψιν ψευδῆ φοβοῖτο τὸ ψυχρὸν, ἔργω τε πείσαιμι ἂν αὐτὸν, ἐπιτηρήσας ποτὲ αὐτὸν καυσούμενον ἐν θέρει καὶ λόγῳ μετὰ τὸ ἔργον. ὅταν γὰρ ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ τοιούτου πόματος ἀπαλλαχθῆ μὲν αὐτίκα τοῦ καυσουῖσθαι τε καὶ ἀλγείν, ἑαυτοῦ δὲ εὐτονώτερον ἐπὶ τῷδε τὸν στόμαχον ἔχειν φαίνεται, καὶ ἡ γαστήρ καταρῆξῃ χολῶδες καὶ πέψη καλῶς, αὐθίς τε καὶ αὐθίς χρησαμένῳ ἀνατρέφεται τὸ σῶμα, τότε ἂν ἤδη καὶ τοὺς ἄλλους αὐτῷ δείξας οὓς ὁμοίως ὤνησα, διέλθοιμι πρῶτον μὲν ὡς παντὸς μᾶλλον ἀληθὲς ἔστι τὸ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα· γέγραπται δέ μοι περὶ τούτου πρόσθεν. εἶθ' ὡς ἡ κρᾶσις αὐτῷ τὴν ὑγιεινὴν ἐκβεβηκῖα συμμετρίαν πλησίον ἤκει νόσου, καὶ ὡς τοῖς τοιούτοις σώμασιν ἡ ὑγίεια σφαλερὰ καὶ κατὰ σχέσιν μᾶλλον ἢ καθ' ἑξῆς ὑπάρχει, καὶ ὡς εἰ μὲν ἀγαθῆς ὢν ἔτυχε κρᾶσεως, ἐφύλαττον ἂν ἐκείνην αὐτῷ τρόπῳ παντὶ, μοχθηρᾶς δ' ὑπάρχοντι φύσει ἐπὶ τὸ κρείττον ἐξαλλάττω. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τούτων ἐπὶ πλεον ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς· ὅθεν οὐ χρὴ μηγύνειν ἐνταῦθα

consuetudinem a pueris, vel falsam opinionem frigidam timeat, tum opere homini persuadeam observans in aestate quum aestuat, tum ratione post opus. Nam ubi post usum ejusmodi potionis liberatus statim ab urendo aestuandoque est, visusque firmiorem ex eo stomachum quam ante habere, tum ventriculus illi biliosum dejecit et probe concoxit, ac corpus (quum ea iterum iterumque usus fuerit reficitur, tum vero aliis quoque ei indicatis quibus simili ratione contuli exposuerim, primum quidem illud esse omnium longe verissimum, *contraria contrariorum esse remedia*, proditum autem mihi de hoc prius est. Mox illud, *temperamentum ejus sanitatis symmetriam egressum morbo esse propinquum*, tum sanitatem ejusmodi corporum dubiam esse, ac potius in affectu quam in habitu. Praeterea quod si boni temperamenti esset, hoc illi omni studio tuerer, quum vero vitiosi sit temperamenti et naturae, in melius immuto. Porro dictum et de his fusius est in libris de sanitate tuenda, unde

Ed. Chart. X. [187. 188.]

Ed. Bas. IV. (122.)

μιμούμενον ἐκείνους τῶν συγγραφέων, ὅσοι παντάπασιν ὀλίγα γινώσκοντες, ἐν ἅπασι τοῖς βιβλίοις αὐτὰ διέσχονται. τουτὶ γὰρ οὐχὶ πολλὰ διδάσκειν, ἀλλὰ γράφειν ἐστὶ πολλὰ καὶ πολλοὺς χάρτας ἀναλίσκειν, ἐνὸν ὀλίγους, καὶ πολὺν κατατρίβειν χρόνον, ἐνὸν μὴ. οὐκοῦν μηδὲ τὰς διαγνώσεις τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἐνταυθοῦ γράφω, προειρηκῶς μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ κρίσεων ὀλίγου δὲν ἅπασας, εἰρηκῶς δὲ τὰ λείποντα καὶ τῷ πρώτῳ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν. [188] οὐδὲν δ' ἤττον καὶ τοῖς περὶ σφυγμῶν ὅσον ἐξ αὐτῶν χρηστὸν ἐξηγηύσας, ὡς οἶσθα, μόνος ἁπάντων τῶν ἐμπροσθεν οὕτω σαφῶς ὡς μηδ' ἂν παῖδα λαθεῖν τὸ δηλούμενον, Ἀρχιγένους ὡς ἐπεδείξαμεν, οὐ διδάξαντος, ἀλλὰ περικαλήσαντος τὰ πλεῖστα κατὰ τε τὸ περὶ σφυγμῶν σύγγραμμα καὶ τὴν πραγματείαν ἣν αὐτὸς ἐπιγράφει περὶ τῆς τοῦ πυρετοῦ σημείωσης. ὅσπερ δὲ τὸν ἐν τῷ στυπτηριώδει λουσάμενον ὕδατι τὴν τρίτην ἡμέραν ἄσιτεῖν ἐκέλευον οἱ ἱατροὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον οἶσθα καὶ τῶν ἐγκαυθέντων τε καὶ κοπωθέντων ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις

nec immorandum mihi hic multis est eos imitanti scriptores qui quum pauca profus sciant, ipsa in omnibus libris inculcant. Id enim non multa est docere, sed multa scribere et multas chartas consumere, quum licet paucas, ac multum temporis nulla necessitate conterere. Itaque nec notas diariarum febrium hoc loco describo, utpote jam praedictas mihi in secundo de crisi bus propemodum universas, si quae vero reliquae fuerunt, etiam in primo de febrium differentiis proditas. Quin etiam in libris de pulsibus quantum ex ipsis sit utile exposuimus soli ut scis, monium qui ante nos fuerunt, adeo, arbitor, clare ut nec puerum quod tradidimus lateat, quum Archigenes, ut ostendimus, non docuerit, sed deblaterarit plurima tum in opere de pulsibus tum in eo quod de febrium significatione inscribit. Ut autem cum qui in aluminosa aqua se lavit medici usque in tertium diem cibo abstinere jusserunt, ad eundem scis modum neminem eorum qui et exusti et fatigati fuerunt, vel alia quapiam ex jam dictis causis febre tentati,

Ed. Chart. X. [188.]

Ed. Bas. IV. (122.)

πυρεξάντων, οὐδένα λούοντας, οὐδὲ τρέφοντας αὐτοὺς πρὶν ὑπερβαλεῖν τὴν διάτριτον. ἀνάγκη δὴ τοῦ καὶ λέγειν διάτριτον, ὅπως μὴ καὶ περὶ τοῦδε τῆς φλυαρίας αὐτῶν ἐρέωμαι, γασκόντων ἕτερον μὲν εἶναι τὸν διὰ τρίτης παροξυσμὸν, ἕτερον δὲ τὴν πρώτην διάτριτον· ἤκουσας γάρ ποτε καὶ σὺ μέγροιο τοσούτου τῆς ἀδολεσχίας αὐτῶν ἐκταθείσης. ἀλλ' εἴτε πρώτην διάτριτον, εἴτ' ἄλλο τι καλεῖν ἐθέλουσιν, οὐχ ἅπαξ ἢ δις ἢ τρίς, ἀλλ' ὅσάκις οὐδὲ μεμνησθαι δυνατὸν ἐν τε τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, εὐθέως εἰς ἑσπέραν ἐλούσαμεν τοὺς τὸν ἐφήμερον πυρεξάντας, ἐν τε τῇ δευτέρῃ πολὺ μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὴν τρίτην, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν ἐπὶ τοῦ στεγνωθέντος τὸ δέρμα. τοῦτι μὲν οὖν τὸ αἴτιον ὀλιγάκις ἐθιασάμην ἀνάψαν πυρετὸν, ὅθεν αὐτὸ μάλιστα προὔχειρυσάμην, ἔγκανσιν δὲ καὶ κόπον ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων πάνυ πολλάκις. ἐθιάσω δὲ καὶ σὺ πάντας αὐτοὺς τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν ἑωθέν τε προσελθόντας ἐπὶ τὰς συνήθεις πράξεις, ἀπαντῶντάς τε τοῖς ἰατροῖς ὅσοι καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ὄροντο τελέως αὐτοὺς ἡσιτηκέμαι. καὶ τοίνυν θαυμάζοντί σοι καὶ ζητοῦντι, τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον τοῦ μὴ καὶ νῦν γοῦν

lavisse aut nutritivisse priusquam diatriton transmisissent. Necessse enim profecto est et me diatriton dicere, ne in hoc quoque nugis eorum me exponam, dicentium aliam esse tertii diei accessionem aliam ipsam primam diatriton; quippe hactenus eorum nugas processisse ipse aliquando audisti. Sed sive primam diatriton sive aliud quidvis appellasse velint, non semel nos bisve aut ter, verum saepius quam ut meminisse possimus, tum in primo statim die ad vesperam eos qui diaria febre laborarunt lavimus, tum vel magis in secundo, imo etiam in ipso tertio, ceu paulo ante diximus de eo, cui stipata cutis fuerat. Verum hanc causam rarerer vidi febrem accendere, itaque etiam maxime tractanda desumpsi; ustionem vero et lassitudinem et caeterorum singula plane saepe. Vidisti autem eos omnes quarto die mane ad solita redire munia, ac medicis qui ipsos tertium diem profus in cibi inedia exegisse fuerant opinati occurrere. Itaque etiam miranti tibi ac quaerenti quid demum

Ed. Chart. X. [188.]

Ed. Bas. IV. (122, 123.)

ἀποστῆναι τοὺς τοιοῦτούς ἰατροὺς τῶν κακῶς αὐτοῖς ὑπειλημμένων, ὡς νομίζω, προσηκόντως (123) εἶπον ὅτι μήτε γινώσκουσι τὴν ἀληθῆ θεωρίαν, αἰδοῦνται τε νῦν ἄρξασθαι μαρθάνειν αὐτήν. ἔνιοι δ', ὡς ἤκουσάς ποτέ τις ἐξ αὐτῶν ὁμολογήσαντος ἡμῖν ἰδίᾳ τῆ ἀληθῆ μετὰ τοῦ θαυμάζειν, οὐδὲ τῶν ἐπιτηδείων εὐπορῆσαι φασιν, ἔαν οἱ νομίζοντες αὐτοὺς ἐπίστασθαι τι θεάσωνται μαρθάνοντας. ἀλλὰ σὺ μὲν ἅπαξ ἤκουσας τοῦτο, θεοῦ δ' ἐγὼ σύμπαντας ἐπόμενυ πολλοὺς ἐμοὶ πολλάκις ὁμολογηκέναι μόνῳ ταῦτα μετὰ τοῦ θαυμάζειν τε καὶ τὴν ἑαυτῶν ὀδύρεσθαι δυστυχίαν ἐπὶ τῷ τὸν χρόνον ἀπολέσαι μοχθηροῖς διδασκάλοις χρησαμένους. ἐπόμενυ δ' αὐθίς σοι τοὺς θεοὺς καὶ τοῦτό μοι λεχθῆναι πάνυ πολλάκις ὑπὸ τῶν συμφοιτησάντων ἔτι μειρακίῳ τὴν ἡλικίαν ὄντι. ἐπειδὴ γὰρ εἶδα, ὅποτε τις ἔροίτο περὶ τινος δόγματος εἰ ἀληθὲς εἴη, μηδὲν ἀποκρίνασθαι δύνασθαι φάσκειν, εἰ μὴ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἅπάντων μάθοιμι καὶ τινὰ μεθόδον κτησαίμην ἢ διαγινώσκοιμι τὸ βέλτιον, οὐκ ὀλίγοι τῶν ταῦτα ἀκούοντων συμφοιτητῶν ἔφασάν μοι, σὺ μὲν καὶ φύσει διαφερούση

causae esset cur vel nunc saltem ejusmodi medici ab iis quae perperam opinantur non recedant convenienter, ut arbitror, respondi quod neque veram speculationem noscerent, et nunc eam incipere discere erubescerent. Aliqui tamen, veluti contentem aliquando ex iis quendam cum lacrymis veritatem nobis solis audivisti, nec vitae sibi necessaria ajunt assutura, si qui eos scire aliquid existimant discentes jam videant. Verum tu hoc semel audivisti, deos autem omnes testor multos ea mihi saepe soli confessos lacrymantes ac infelicitatem suam deplorantes, quod sub malis praeceptoribus tempus perdidissent. Juroque tibi rursum deos illud quoque mihi per saepe a condiscipulis dictum esse, quum essem adhuc aetate adolescens. Nam quum mihi mos esset, ubi aliquis me de dogmate aliquo num verum esset percontaretur, me dicere respondere non posse, nisi reliquorum omnium dogmata didicissem, ac methodum quandam mihi comparassem qua quod melius esset discernere, non pauci ex condiscipulis qui haec audierant mihi

Ed. Chart. X. [188. 189.]

Ed. Bas. IV. (123.)

κίχρησαι καὶ παιδεία θαυμαστῇ διὰ τὴν τοῦ πατρός σου φιλοτιμίαν, καὶ ἡλικίαν δυναμένην μαθήσασθαι ἔχεις ὅθεν τε δαπάναν χρὴ σχολάζοντα μαθήμασι κίχρησαι· τὸ δ' ἡμέτερον οὐκ ὦδ' ἔχει· καὶ γὰρ ἀπαιδεύτοι τὴν πρώτην παιδείαν ἐσμὲν καὶ οὐκ ὄξεῖς τὴν διάνοιαν ὥσπερ σὺ καὶ ἀναλίσκειν οὐκ ἔχομεν· ἀγαπητέον οὖν ἡμῖν ἐστὶν ὅποιά ποτ' ἂν εἴη ταῦτα τὰ νῦν γινωσκόμενα. μὴ τοίνυν ἐτι θαύμαζε διὰ τί πολλοὶ τῶν ἰατρῶν οὐκ αἰσχύνονται φθεγγόμενοι τὴν διάτριτον, καίτοι μυριάκις ἡμῶς ἐωρακότες ἐπὶ τῶν νοσοῦντων προγινώσκοντας εἶτ' ἐξημέροσ' ἐστὶν ὁ πυρετὸς εἶτε καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν οἷσι τινα παροξυσμόν. ἀλλ' ἐκείνο σκόπει τὸ ὑφ' Ἰπποκράτους εἰρημέρον, ἀνθρώπου [189] φιλοσοφώτατου τὸ ἦθος. ὅκου μὲν οὖν γάτοξυ τὸ νόσημα, αὐτίκα καὶ τοὺς ἐσχάτους πόνους ἔχει καὶ τῇ ἐσχάτως λεπτῇ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρῆσθαι. ὅκου δὲ μὴ, ἀλλ' ἐνδέχεται ἀδροτέρως διαίτην, τοσοῦτον ὑποκαταβαίνειν, ὀκόσον ἂν ἡ νοῦσος μαλθακώτερα τῶν ἐσχάτων εἴη. πόνους μὲν γὰρ λέγει πάντα τὰ λυποῦντα τὸν ἄνθρωπον, ἐσχάτους δὲ ὀνομάζει τοὺς μεγί-

responderunt, me et excellenti natura et singulari propter patris mei liberalitatem esse eruditione et aetatem ad discendum idoneam et impensas unde disciplinis vacem suppeditatas habere, secum non ita agi, qui et rudes in primis disciplinis essent, nec acuto ut ego ingenio, nec quod impenderent habere; itaque contentos esse oportere iis, quae nunc nosse, qualiacunque ea forent. Minime igitur mireris cur plerisque medicorum non pudeat diatrioton in ore habere, etiam si sexcentis nos praesagire in aegris viderunt, diariane febre laborarent, an ea quae tertio quartove die accessionem aliquam esset habitura. Illud potius aestima quod Hippocrates monuit, homo alias ingenio maxime philosophico. *Quum equidem peracutus morbus est, extremos quam primum labores habet, tum summe tenuissimo victu necesse est uti. Quum vero non, sed licet liberalius cibare, tantum est de extrema victus ratione remittendum, quantum morbus extremis est melior.* Labores namque dicit omnia quae hominem offendant, extremos vero maximos,

Ed. Chart. X. [189.]

Ed. Bas. IV. (123.)

στους, οἵπερ ἐν ταῖς ἀκμαῖς γίνονται. κελύει δ' εἰς τοῦτον τὸν χρόνον ἀποτίθεσθαι τῆς διαίτης τὸ λεπτότατον, οὐδέν τι διδάσκων ἀλλοιότερον ἢ ὅπότ' ἔφρασκεν· ὁκόταν ἀκμάζη τὸ νόσημα, τότε καὶ τῇ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρεέσθαι. καὶ μὴν οὐχ οἷόν τε τὸ λεπτότατον τῆς διαίτης εἰς τὴν ἀκμὴν ἀναβάλλεσθαι, χωρὶς τοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐστοχάσθαι περὶ πόσῃν ἡμέραν ἀκμάσει τὸ νόσημα. ἀλλὰ καὶ Ἰπποκράτης φασὶ ληρεῖν ταῦτα γράψαντα καὶ ἡμῶν ἔργῳ διαδεικνυμένων αὐτὰ, πάντα μᾶλλον νομίζουσιν ἢ δυνατόν ἀνθρώπῳ κατὰ τὸν πρῶτον ποτε παροξυσμὸν, ἀκριβῆ γνῶσιν ἔχειν τῆς τοῦ κάμνοντος διαθέσεως. ἐγὼ δ' οὐτ' ἐφ' ἀπάντων τῶν νοσοῦντων ἀκριβῶς φημι γινώσκειν τὴν διάθεσιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν οὔτε τῶν ἐφημέρων τινὰ πυρετὸν λαθεῖν ἄν με· τοῦτο δ' ἀρκεῖ κατὰ γε τὰς πρώτας ἡμέρας, εἰς τὸ μηδὲν ἀμαρτεῖν ἐν τῇ διαίτῃ, τὸ διακρίνει τὸν ἐφήμερον πυρετὸν τῶν ἄλλων. διὰ τοῦτό γέ τοι τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν, ἐν ἣ πρώτον ἐκείνοι προταρχεύσαντες τὸν ἀνθρώπον ἄρχονται τρέφειν, ἡμεῖς ἤδη τὰ συνήθη τῶν ἔργων παρεχόμεθα πράττειν, κωλύομεν δὲ

quales in summo vigore fiunt. Jubet autem reservari in id temporis summam victus tenuitatem, nihil profecto docens diversum ab eo, quod alibi dixit: *Quum in summo vigore morbus est, tum victu uti tenuissimo est necesse.* Atqui fieri non potest, ut summam victus tenuitatem ad summi vigoris tempus differas, nisi inter initia conjeceris, circiter quotum diem in vigore morbus sit futurus. Sed et insanire Hippocratem dicunt qui haec scripserit, et tamen nos opere ea ostendimus, omnia potius putant, quam posse quempiam in prima aliquando accessione certam notitiam affectus aegrotantibus habere. Ego vero nec in omnibus aegrotantibus fateor exacte me scire in primo die affectum, nec ullam diariam me febrem posse fugere; at vero ut nihil in victus ratione primis saltem diebus pecces, hoc satis est, si discernere diariam a reliquis queas. Ac propterea quarto die in quo illi hominem quem jam emaciarunt, primum nutrire incipiunt, nos ad consueta munia dimittimus, ac a diariis

Ed. Chart. X. [189.]

Ed. Bas. IV. (123.)

καὶ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν τὴν μετάστασιν εἰς τοὺς ὀξεῖς γενέσθαι, τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς διαίτης· ὡς εἴ γέ τις ἐτέρως διαιτήσκειν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσουσι κατὰ γε τὰς προειρημένας κράσεις ὅσοι διακαέστατοι τῶν πυρετῶν. ἕτεροι γὰρ εἶσι φύσεις ἐφ' ὧν ἢ οὐδὲν ἢ οὐκ ἀξιόλογόν γέ τι τοσοῦτων ἡμερῶν βλάπτει λιμός· ὥσπερ ἕτεραί γε πάλιν ἐφ' ὧν οὐ μόνον ἀβλαβής, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὠφέλειάν ἐστιν ἡ ἀσιτία τῶν τριῶν ἡμερῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων φύσεων ἐξῆς διορίσω. τὴν ὑποκειμένην δ' ἐξ ἀρχῆς κρᾶσιν εἰς τοῦσχατον ἄγουσι κίνδυνον αἱ ἀσιτία κατὰ πάντας τοὺς πυρετοὺς, οὐ μόνους ὧν νῦν ἐμνημόνευσα, τοὺς ἐφημέρους ὀνομαζομένους.

Κεφ. δ'. Εἰ γὰρ καὶ δι' ἔμψραξιν, ὡς ἐλέχθη, στεγνωθεῖη ποθ' ἢ διαπνοή, μικρὰν μὲν ὑπάρχουσαν αὐτήν, εἴ τις ὀρθῶς διαφύψει, κωλύσει γενέσθαι δεύτερον παροξυσμόν· ἀξιολόγου δὲ γενομένης, οὐκ ἔθ' ὁμοίως ἐπαγγελίασθαι δυνατόν. εἰ δὲ καὶ πολλοὶ καὶ παγεῖς καὶ γλίσχοι σφηνωθεῖεν γυμοί, τὸν ἐπὶ τούτοις πυρετὸν ἀδύνατόν ἐστιν ἐν τοῖς ὅροις διαμεῖναι τῶν ἐφημέρων. ἐξ ἀνάγκης γὰρ αὐτὸν ὁ ἐπὶ σήψει

in acutas febres transitum fieri hac victus ratione prohibemus; quum si quis aliter cibet, excipiant necessario jam dictas naturas ardentissimae febres. Sunt enim aliae naturae quibus aut nihil aut non magnopere incommodet tot dierum inedia; sicut e diverso aliae quibus non modo innoxia, sed etiam utilis est trium dierum inedia. Verum de caeteris naturis post decernam. Propositum vero nunc nobis ab inito temperamentum inediae in summum ducunt discrimen, in quacunq; injungantur febre, non solum iis quas modo commemoravi diariis.

Cap. IV. Etenim si propter obstructionem aliquando, ut dictum est, coacta transpiratio sit, si parva ea sit, qui recte deterferit, secundam fore accessionem vetabit; sin insignis, non possis ita promittere. Quod et si multi et crassi et glutinosi impacti humores sint, quae hos excipit febris fieri non potest ut intra fines diariarum consistat, quando ex necessitate huic in mali succi naturis ea quae ex

Ed. Chart. X. [189. 190.]

Ed. Bas. IV. (123.)

χυμῶν διαδέξεται κατὰ τὰς κακοχύμους φύσεις. ὡς ἐπ' ἄλλων γε κρᾶσεων ἅς ἐν τοῖς ἐξῆς ἐξημεύσω γένοιτ' ἂν τις ιδέα πυρετοῦ συνόχου διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ἄνευ σήψεως χυμῶν. ἔπεσθαι δὲ τοῖς τοιούτοις λόγοις ἀδύνατον ὅσον ἂν τις μὴ πρότερον ἐν ταῖς εἰρημέναις πραγματείαις γυμνάσθαι, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν. ἐπειδὴν γὰρ ἔμφραξις τις ἢ μετρία δι' ἣν ἐπύρεξαν οἱ κακοχύμοι κατὰ μὲν τὴν πρώτην καὶ δευτέραν ἡμέραν ἄχοι τινός, οὐκ ἔστιν ἐν τῷ σφυγμῷ τὸ τῆς σήψεως σημεῖον, ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς οὔροις τὸ τῆς ἀπεψίας. μηχανομένης μὲντοι τῆς παρακμῆς καὶ μηκέτ' ἀνάλογον ἐνδιδούσης ὥσπερ ὑπῆρξαστο [190] μετὰ τὴν ἀκμὴν ὑποπίος ἐστὶν ἡ διάθεσις, ὥσπερ ἐφ' ὧν ἐπιέγεται πρὸς τὴν λύσιν, ἀτμοὶ γέ τινες, ἢ ῥοτιδές, ἢ ἰδρωῖτες ἐξεκρίθησαν, ἢ οὔρα πλείω χρηστὰ μετὰ τῶν κατὰ τὸν σφυγμὸν σημείων ἀγαθῶν ὑπαρχόντων, ἐφήμερός ἐστι βεβαίως ὁ πυρετός. ἀλλ' ὅ γε διὰ μικρὰν ἔμφραξιν ὅμοιος μὲν τοῖς ἐφήμεροις ἐστὶν, ὡς εἴρηται, κατὰ γε τὰ πρῶτα, μηχανομένης δὲ τῆς παρακμῆς ὑποπίος γίνεταί, καὶν μηδέπω τὸ τῆς σήψεως

putredine humorum accenditur succedet. Nam in aliis saltem temperamentis quæ in sequentibus exponam, excitari ex tali causa potest citra humorum putredinem aliqua continentis febris species. Porro capere ejusmodi sermones omnino non potest, qui prius in memoratis operibus non sit exercitatus, ac potissimum in eo quod de febrium differentia inscribitur. Nam ubi obstructio quæpiam medioeris est, ob quam febricitant quibus vitiosus est humor in primo die, atque etiam secundi aliqua parte, nullum est in pulsu putredinis signum, æque ut nec cruditatis in urinis. Protracta tamen declinatione nec amplius pro ratione, sicut post summum vigorem inceperat, cedente, suspectus affectus est, veluti *e diverso* in quibus ad solutionem festinat, vel halitus aliqui vel madores vel sudores exierunt, vel multa bona urina cum signis in pulsu bonis, in iis procul dubio diaria febris est. Sed quæ ex parva oritur obstructione, ea, ut dictum est, saltem inter initia similis diariis est, protracta tamen declinatione suspecta red-

Ed. Chart. X. [190.]

Ed. Bas. IV. (125.)

σημείον ἐμφαίνεται τοῖς σφυγμοῖς· ἐὰν γὰρ μὴ διαπνευσθῆ
τελέως, ἀναγκαῖόν ἐστι σαπῆναι τὴν κακοχυμίαν. ἵν' οὖν
διαπνεύσῃ, μείζονος ἡμῖν ἤδη βοηθείας ἐστὶ χρεία. εἰ μὲν
οὖν ἦτοι παιδίον ἢ γέρον εἴη, φλεβοτομεῖν οὐκ ἔτ' ἐγγωρεῖ·
μεταξὺ δὲ τῶν ἡλικιωῶν τούτων ῥώμης παρουσίας τῷ κά-
μνοντι φλεβοτομητέον, εἰ καὶ τὰ τοῦ πλήθους ἀπέη σημεῖα.
βέλτιον γὰρ ἐκκενώσαντα τὸ πλεόν τῆς κακοχυμίας, ἐπὶ τὸ
διαρρῦπτειν τὰς ἐμφράξεις ἵέναι· κίνδυνος γὰρ ἐκφραττόντων,
πρὶν ἐκκεῶσαι, σφηνωθῆναι μᾶλλον αὐτάς. ἐκφράττουσι
μὲν οὖν αἱ ῥυπτικάι δυνάμεις, ἔξωθεν τε προσπίπτουσαι τῷ
δέρματι καὶ εἴσω τοῦ σώματος λαμβανόμεναι. κίνδυνος δὲ καὶ
τὰς ἐκτὸς ἐλκουσὰς ἅμα τοῖς ἐμφράττουσι συνεπισπᾶσθαι
τι καὶ ἄλλο, καὶ τὰς ἐνδοθεν ἀναφρομένας ἐαυταῖς συνεπι-
σῦρεσθαι τι τῶν ἐν τοῖς ἀγγείοις. ὅπερ εἰ μὲν γλίσχρον, ἢ
παχὺ τύχει, διπλασιάζει τὴν ἐμφράξιν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ τῷ
πλήθει γε, πάντως οὐ σμικρὰ λυπήσει. φαίνεται γὰρ ἐνίοτε
καὶ τὸ πολὺν ῥεῦσαν ἀθρόως οὐδὲν ἦττον ἐμφράττεσθαι τε

ditur, quamvis putredinis indicia in pulsu adhuc non appa-
reant; quippe nisi vitiosus humor penitus transpiret, necesse
est putrescat. Ergo ut transpiret majore jam auxilio est
opus. Ac siquidem vel puer vel senex sit, sanguinem de-
trahere non licet; inter has aetates ubi robur aegro non
deest, secunda vena est, etiam si plenitudinis signa non ad-
sunt. Praestat enim vitiosi humoris majore parte emissa ad
detergendas obstructions accedere, quum alioqui metus sit
si obstructionibus liberandis, priusquam vacuaveris, studeas,
ne ipsas magis impingas. At solvunt quidem obstructions
quae deterforiam facultatem obtinent, seu foris cuti sunt ad-
mota, seu intro in corpus accepta. Periculum vero est
etiam ne quae foras trahunt, una cum iis quae, obstruunt,
etiam aliud quippiam attrahant, et quae ab interno sursum
feruntur, aliquid secum in iis quae in vasis continentur
rapiant. Quod ipsum si tenax sit vel crassum obstructionem
plaque geminabit; sin aliter, multitudine certe sua non parum
omnino nocebit. Cernimus enim aliquando etiam quod
multum est, cum simul totum confluit, obstruendo haerere,

Ed. Chart. X. [190.]

Ed. Bas. IV. (123. 124.)

καὶ σφηνοῦσθαι τῶν γλίσχρων καὶ παχέων· εἰ δὲ καὶ διὰ πόρων στενῶν ἢ διέξοδος εἴη, πολὺν δὴ μᾶλλον ἴσχεσθαι. ὅπως οὖν ἀσφαλῆς (124) καὶ τούτοις ἢ φορὰ καὶ τοῖς ἐξώθεν ἢ ὀλίγη γίγνοιτο, χρησιμώτατόν τε ἐστὶ κενῶσαι τὸ σῶμα. καὶ μέντοι καὶ τὰ διαπνέομενα τῶν χυμῶν καπνώδη καὶ λιγνώδη περιπτώματα μειωθέντων αὐτῶν ἐλάττω γίγνοιτο ἄν. ὥστε καὶ διὰ τοῦτο βραχύτερον ἐστὶ τὸ πυρετώδες θερμόν, ὡς ἐγχωρεῖν αὐτὸ διαπνεῖν εἰς τοῦτόν, εἴπερ εἶεν αἱ ἐμφράξεις βραχεῖαι. ὅταν οὖν ποθ' ὑποροήσῃς ἐστεγνῶσθαι τὸ δέρμα δι' ἐμφράξιν, ἐκ τε τῶν μὴ γίγνεσθαι κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ κενώσεις ἀξιολόγους καὶ διαμένειν ὁμοίαν ἑαυτῇ τὴν παρακμὴν, εἰ μὲν ἀπὸ μηδενὸς τῶν προφανῶν αἰτιῶν ἐπύριξεν ὁ ἄνθρωπος, ἔτι καὶ μᾶλλον ἄν εἴη σοι βεβαιότερα τῆς ἐμφράξεως ἢ διάγνωσις· εἰ δὲ σὺν τι τῶν προφανῶν, οὐκ ἀδύνατον ἅμα συνεληλυθέναι διττὰς αἰτίας. εἰ γὰρ ἢ ἑτέρα μόνη τῶν αἰτιῶν ἢ ἐκ τοῦ προκαταρξάντος αἰτίου ἦν, μειωθεὶς ἄν ἢ παρακμὴ σὺν αἰσθηταῖς ἐκκρίσειν· οὐκ οὖν ἀνεβλάλλεσθαι τῶν τοιούτων ἀσφάστων

infigique non minus quam ea quae glutinosa sunt et crassa; quod si per meatus angustos est transitus, multo profecto magis retineri. Quo igitur et his iter liberum, et iis quae foris admoventur attractio tuta sit, utilissimum est corpus inanisse. Quin etiam fumosa fuliginosaque humorum excrementa, quae per cutim exhalant, succis imminutis pauciora restabunt. Quare inde quoque minor reddetur febrilis calor, sic ut foras evanescere, si exiguae obstructions sint, queat. Ergo quum suspicio erit cutim esse ex obstructione praeclusam, id quod tum ex eo conjicies, quod non fuerit in primae accessionis remissione vacuatio satis magna, tum quod similis sibi perduraverit remissio, si homo ex nulla manifesta febricitavit causa, etiam certiozem obstructionis dignotionem habes; sin ex evidenti aliqua causa, fieri potest ut duae simul coierint causae. Nam si altera tantum causarum quam externa impressit subisset, imminuta remissio fuisset cum sensibili alicujus excretionem; haudquaquam igi-

Ed. Chart. X. [190. 191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

ἀφαιρεῖν αἵματος, ἀνάλογον τῇ τε δυνάμει καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἐμφράξεως. ἔνδειξις δὲ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐμφράξεως ἐκ τοῦ μεγέθους ἔσται τοῦ κατὰ τὸν πυρετόν· μείζων μὲν γὰρ ἐπὶ ταῖς σφοδροτέραις ἐμφράξεσιν, ἐλάτιων δ' ἐπὶ ταῖς μικροτέραις συμπίπτει. κενώσαντα δὲ τὸ σύμμετρον οὐ μετὰ πολὺν διδόναι τῶν ῥυπτικῶν τινα τροφῶν ἢ φαρμάκων. ἔστι δ' οὐ πολλὰ τὰ τοῦτο δυνάμενα ποιεῖν ἐν πυρετοῖς, ἀλλ' ὡς εἴρηται καὶ πρόσθεν, ἐν τῷ τροφῆς μὲν λόγῳ ἢ πτισάνῃ τ' ἔστι καὶ μελίκρατον, ἐν φαρμάκοις δὲ τὸ τε ὄξύμελι καὶ ὅσα τῷ μελικράτῳ συνεψεῖν οἶόν τε, ὡς καλαμίνθη καὶ ὕσσωπον καὶ ὀρίγανον καὶ ἔρπυλλον καὶ ἴρις καὶ σέλιγον. ἀλλὰ ταῦτά γε πάντα πλεον ἢ δεῖ θερμὰ καὶ διὰ τοῦτο ἐξάπτει τοὺς πυρετοὺς ὥσπερ οἶνος. ὄξύμελι δὲ μόνον οὔτε τοὺς πυρετοὺς ἐξάπτει καὶ ῥύπτει γενναίως, ὡς διαλύειν μὲν ὅσα γλίσχα καὶ παχέα, τοὺς πόρους δ' ἐκφράττειν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ μελικράτου τε καὶ ὄξυμέλιτος εἴη [191] ἂν τὸ καλούμενον ἀπόμελι, χρῶνται δ' αὐτῷ κατὰ τὴν Πελοπόννησον πλείστον. θεῖη δ' ἂν τις εὐλόγως, οἶμαι,

tur differendum est sanguinem ita laborantium mittere, tum ad virium tum ad obstructionis magnitudinis proportionem. Indicetur autem obstructionis magnitudo ex ipsa magnitudine febris, ut quae ex majore obstructione major, ex minore minor inciderit. Ubi vero modice vacuaveris, haud multo post aut nutrimentum aliquod aut medicamentum ex iis quae detergeant exhibebis. Sunt porro non multa quae in febribus id praesent; sed sicut dictum prius est, in alimentorum ratione sunt ptisana et mulsa, in medicamentorum oxymeli et quaecunque incoquere in mulsa licet, ceu calamintha et hyssopum et origanum et serpillum et iris et apium. Verum haec omnia iusto sunt calidiora, ideoque febres accendunt ut vinum. Oxymeli vero solum nec febres accendit et strenue deterget, sic ut ea quae glutinosa crassaque sunt, dissolvat et meatus obstructos liberet. At inter mulsam et oxymeli medium locum habet quod apomeli dicitur, cujus plurimus in Peloponneso est usus. Non immerito,

Ed. Chart. X. [191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

καὶ τὸ σάκχαρ ἐν τοῖς τοιούτοις! ἐπὶ δὲ τῇ τοιαύτῃ τροφῇ παραφύλαττε πόσον ἀφαιρεῖται τῆς πυρετώδους θερμοσίας. εἰ γάρ οοι φαίνοιτο κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἔωθεν ἐλάχιστόν τι λείπεσθαι τοῦ πυρετοῦ, μήτε τοῦ τῆς σήψεως τῶν χυμῶν σημείου παρόντος ἐν τοῖς σφυγμοῖς μήτ' ἐν τοῖς οὔροις τοῦ τῆς ἀπεψίας, ἢ δ' ὑποπτος ὥρα καθ' ἣν εἰσέβαλεν ὁ πυρετός ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ἔξωτέρω τῆς μέσημβρίας εἴη, θαρσύνων λοῦε τὸν ἄνθρωπον ὅσον οἷον τε τάχιστα πρὸ πολλοῦ τῆς ἑκτῆς ὥρας. ἱκανὸν δὲ κἄν ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ ξυμπληρωθῇ τὸ λουτρόν. οὕτω δὲ καὶ εἰ δεκάτην ὥραν ὑποπτεύοις, ἄχρι τῆς ἑβδόμης λοῦειν ἐγχερεῖ, τριῶν ἢ τεττάρων ὥρῶν ἰσημερινῶν ἀνταρκεστάτων οὐσῶν εἰς διάστημα τοῦ τε βαλανείου καὶ τοῦ παροξυντικοῦ καιροῦ. καὶ δ' ἐν τῷ βαλανείῳ προαλείψαντα καὶ προανατρίψαντα μετριώτατα διαρρύπτειν τε καὶ ἀποπλύνειν ἔξωθεν τὸ σῶμα. τὴν δ' ἔλην τῶν ἕντακτῶν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασιν ἔχεις. ἐπιλέγειν οὖν ἐκείθεν δεῖ τὰ πρὸς τὸ παρὸν ἀρμόττοντα· δέχεται γὰρ ἐν αὐτοῖς ὅσα τε μᾶλλον αὐτῶν ὅσα θ' ἦττον ὑπτα.

arbitror, et saccharum inter haec numerandum. Ex hoc victu servabis, quantum de febrili calore minuitur. Etenim si tertio die mane videris minimum esse quod de febre relinquatur, ac neque putredinis humorum in pulsu nota subit, neque in urina cruditalis, suspecta vero hora qua primo die febris invasit extra meridiem nota sit, audacter hominem quam ocysissime lavabis longe ante sextam horam. Abunde tamen sit si intra tertiam horam lavationem compleveris. Ad eundem modum et si decimam horam suspectam habueris, usque ad septimam laves licet, quum tres aequinoctiales horas quatuorve inter balneum accessionisque tempus interponi abunde sit satis. Debet autem in balneo corpus prius unctum ac moderatissime frictum, mox detergeri extrinsecus abluique. Sane detergentium materiam expositam habes in commentariis iis, qui de medicamentis sunt conscripti. Deligenda vero semper sunt quae ad rem propositam sint accommodata; quippe distincta in his sunt tum quae magis tum quae minus detergent. Sed et nunc ex-

Ed. Chart. X. [191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

θήσεται δὲ καὶ τῶν ἕτερα παραδείγματος ὀλίγα. μετριώτατα μὲν οὖν ῥύπτει τὸ τε τῶν ὀφθῶν ἄλευρον καὶ τὸ τῶν κριθῶν καὶ τὸ τῶν πυάμων, ἔτι καὶ τὸ μελίκρατον τὸ ὕδαρές· μᾶλλον δὲ τούτων ἴρις καὶ πάνακος ῥίζα καὶ ἀριστολογία καὶ τὸ μέτριον ἐν τῇ κράσει μελίκρατόν ἐστιν, ὥσπερ γε καὶ τοῖδε μᾶλλον ὅταν ἀκρατέστατον ἦ. γίνεται δὲ τοιοῦτο τῷ μέλιτι μιχθέντος ὕδατος βραχέως, ὡς χυθὲν τοῖς μικροῖς τοῦ δέρματος εὐκόλως ἐνδῶραι πόροις. ἔτι δὲ τοῦδε μᾶλλον ὁ ἀγρός τοῦ νίτρου καὶ τὸ νίτρον αὐτὸ καὶ τὸ ἀφρόνιτρον. εἶναι δὲ χρὴ τὸ μὲν νίτρον λεπτομερές, οἷόν πέφ ἐστι τὸ Βερενίκιον· εἰ δὲ τὸ λιθῶδες εἶη, καίειν τε καὶ λειοῦν ἀκριβῶς αὐτό. μέλι δὲ τὸ καθαρώτατον καὶ δομνύτατον, οἷόν πέφ ἐστι τὸ Ἰμμήτιον. ἔστι δὲ δῆπου καὶ ὁ σάπων ὀνομαζόμενος ἐν τοῖς μάλιστα ῥύπτειν δυναμένοις. ἄλλος ἔστω σοι παραδειγμάτων τῆς τῶν ῥυπτῶντων ἕλης. μετιέναι γὰρ ἤδη καιρὸς ἐπὶ τὰ μετὰ τὸ λουτρόν. ἔστι δ' οὐ πολλά· πλὴν γὰρ ὕδατος ἔχοντος ἐναρρηγημένων αὐτῷ σέλιον ὀλίγον, οὐδὲν αὐτοῖς

empli causa pauca dicemus. Moderatissime detergent tum cervi farina tum hordei tum fabarum, praeterea mulsa aquosa; magis vero quam haec iris et panacis radix et aristolochia et mulsa quae mediocri est mixtura, veluti etiam hac magis quae meracissima est. Fit haec ubi mixta melli exigua est aqua, sic ut liquatum mel exiguos cutis meatus facile ingredi possit. Possunt autem vel hac magis detergere tum spuma nitri tum nitrum ipsum tum aphronitrum. Si autem nitrum, opus est eo quod ex tenuibus partibus conflet, cujusmodi Berenicium est; si vero lapidosum sit, urid laevigarique diligenter debet. Mel autem purissimum acerrimumque, cujusmodi est Hymettium. Est autem et sapo nominatus ex iis quae maxime detergere valeant. Atque haec satis multa detergentium materiae exempla sunt. Tempessivum enim est jam ad ea quae post balneum adhibentur accedamus. Sunt autem ea minime multa, nam praeter aquam quae parum apii incoctum in se habuerit, nihil his est offerendum, licet quod inter balneum et suspen-

Ed. Chart. X. [191.]

Ed. Bas. IV. (124.)

δοτέον, κἄν τὸ μεταξὺ τοῦ τε λουτροῦ καὶ τῶν ὑπόπτων διάστημα τριῶν ὥρῶν ἔσσεσθαι στοχαζώμεθα. περὶ μέντοι τὴν ἑσπέραν καὶ θᾶπτον ὥραις δυοῖν τοῦ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν εἰσβεβληκότος παροξυσμοῦ καὶ λούσαι δυνατόν ἔωθειν καὶ θρέψαι μόνον πιστάνης χυλῶ. εἶτα εἰ μὲν μῆδ' ὁλως ἐτέγκοιεν αἱ ὥραι τι, λούειν αὐθις εἰ βούλοιτο καὶ τρέφειν, ὧν εἴρηκα σκοπῶν ἐχόμενον. εἰ δέ τι γένοιτο, παραβάλλειν τε τοῦτο τῷ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν παροξυσμῷ, συνεπισκοπεῖσθαι τὰ τε οὖρα καὶ τοὺς σφυγμούς· ἅπαντα δὲ δήπου φαίνεται σοι μέτρια, βραχείας ὑπολειπομένης ἐμφράξεως, ὥστε καὶ λούσεις τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν αὐτὸν καὶ θρέψεις τῶν εἰρημένων σκοπῶν ἐχόμενος· ἐλπίζεις τε μὴδὲν ἔτι τῇ πέμπτῃ συμπεσεῖσθαι. μεγάλης δὲ τῆς ἐμφράξεως γεγεννημένης οὐκέτ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐκ τῶν ἐφημέρων εἴη πυρετῶν. ὥστε εἰς τὸν ἐξῆς ἀναβεβλήσθω λόγον, ἐν γὰρ τοι τῷδε περὶ τῶν ἐφημέρων μόνων πρόκειται διελθεῖν.

Κεφ. ε'. Ἐπεὶ τοίνυν ἐφήμεροι πυρετοὶ ταῖς ὑποκειμέναις κρᾶσεσι τῶν σωμάτων ἐπιγίγνονται πολλάκις καὶ

etas horas spatium erit, trium fore horarum conjiciamus. Si vero citra vesperam aut duabus horis citius quam primo die accessio invadet, tum lavisse mane liceat tum cibasse, sed tantum ptifanae cremore. Deinde si suspectae horae nihil prorsus asserant, et lavare rursus, si velit, licet et cibare ad eas quas diximus considerationes intento. Sin aliquid eveniat et conferendum id est cum accessione quae primo die inciderat, et tum urinae considerandae tum pulsus sunt, quae omnia profecto mediocria apparebunt, ubi exigua relinquitur obstructio. Quare ipsum et lavabis quarto die et cibabis jam dictos scopos habens, sperabisque nihil quinto die superventurum. At si magna obstructio facta sit, ea febris ex diariarum genere non erit. Quare in proximum differatur sermonem, quum in hoc de diariis tantum agere statuerimus.

Cap. V. Quoniam igitur diariae febres in propositis corporum temperamentis, saepenumero etiam ciborum cru-

Ed. Chart. X. [192.]

Ed. Bas. IV. (124.)

[192] ἀπεψίας σιτίων, ἐξῆς ἂν εἴη περὶ αὐτῶν διελθεῖν. χειρορίστη μὲν οὖν ἐστὶν ἐν ταῖς τοιαύταις φύσεσιν ἀπεψία καὶ τάχιστ' ἀνάπτει πυρετὸν, ἐν ᾗ διαφθείρεται τὰ σιτία πρὸς τὸ κρισῶδες τε καὶ καπνῶδες· ὡς ἢ γε εἰς ὀξύτατον τρέπουσα σπανιάς τε γίγνεται ταῖς τοιαύταις φύσεσι καὶ ἤττον βλάπτει. λεχθήσεται δὲ ὑπὲρ ἑκατέρας ἰδίας ἡμῶν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς πλειστάς τε γιγνομένης αὐτῆς καὶ μᾶλλον βλαπτούσης ποιησαμένοις. ἔστι δ', ὡς εἴρηται, κρισῶδης τέ τις αὕτη καὶ καπνῶδης, ἔλαττον μὲν ὑπάρχουσα κακὸν, εἰ καταδύξῃσιεν ἢ γαστήρ, οὐ μικρὸν δὲ εἰ ἐπισχεθείη. πυρέττουσι γὰρ ἐπὶ ταῖς ἐπισχέσεσιν αὐτῆς ἐτοιμῶς αἱ κακόθυμοι φύσεις καὶ μάλιστα ὅταν ἐπὶ τὰς συνήθεις τράπωνται πράξεις, ὑπεριδόντες τοῦ μέναι ἐνδον ἐφ' ἡσυχίας ἐν τῇ στρωμνῇ. πυρέττουσι δ' ἐπινοὶ καὶ τῶν ἀλόγτων διαδύξῃσι ἐπ' ἀπεψία, συναυξανομένης αὐτοῖς τῆς πυρετώδους διαθέσεως, οὐχ ἥκιστα καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐξαναστάσεων. εἰ δὲ καὶ δῆξις τις, ἢ πόνος, ἢ θερμότης ἄμετρος ἐν τοῖς κατὰ τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα γένοιτο, πολὺν δὲ μᾶλλον ἐντεῦθεν ἢ πυρετώδης αὐξάνεται

ditatibus succedunt, proximum fuerit de ipsis differere. Ergo pessima quidem in ejusmodi temperamentis cruditas est citissimeque febrem accendit in qua cibi in nidorulentam et fumolam qualitatem corrumpuntur, quando ea quae in acidam vertit, ut rarissime talibus naturis contingit, ita minus nocet. Dicemus autem de utraque seorsum, incipientes ab ea quae saepius his incidit et magis laedit. Ea est, ut diximus, nidorosa quaedam ac fumosa, quae utique, si alvus lubrica sit, minus est noxia, sin adstringitur, gravis est. Siquidem ex adstrictione ejus vitiosae naturae in febres prompte incidunt, ac potissimum quum neglecto consilio in lectulo domi manendi ad solita convertuntur opera. Febricitant autem nonnulli et ex iis quos diarrhoea ex cruditate male habet, quibus utique non minime increscit febrilis affectio et ex defurgendi frequentia. Quod si etiam rosio aut calor immodicus in ventriculo et intestinis sit, hinc vel longe magis affectio febrilis increscit. Est autem eorum quibus

Ed. Chart. X. [192.]

Ed. Bas. IV. (124. 125.)

διάθεσις. ἴασις δ' οὐχ ἡ αὐτὴ τῶν ἐπισηχθέντων τοῖς ἐκκρί-
 νουσι· λεπτέον οὖν ὑπὲρ ἑκατέρων ἐν μέρει· φανείται γὰρ
 οὕτως οὐ μόνον ὅπη διαλλάττουσιν, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἐν ἀμφο-
 τέροις κοινόν. εἰ μὲν δὴ φαίνοιτο μόνα τὰ διεφθαρμένα κεν-
 νῶσθαι, λουτέον τ' ἐστὶ καὶ θρεπτέον ἐν τῇ παρακμῇ τοῦ
 πυρετοῦ, πρόνοιάν τινα τῶν κατὰ τὴν γαστέρα ποιη(125)σα-
 μένοις πρότερον. εἰ δ' οὕτως εἴη πολλὴ κένωσις ἦτοι γεγο-
 νυῖα πρόσθεν ἢ καὶ νῦν ἐτι γίγνομένη κατὰ τὸν ἄνθρωπον
 ὡς κεκηκέναι τὴν δύναμιν, ἀμεινον θρέψαι χωρὶς τοῦ λοῦσαι
 προνοησαμένους τῶν κατὰ τὴν γαστέρα. πρόνοια δ' ἐπὶ τῶν
 οὕτως ἐχόντων, εἰ μὲν μηκέτι γίγνοιτο κένωσις, ἐμβροχὴ δι'
 ἐλαίου τε καὶ ἀψινθίου· χορὴ δὲ προδιαβρέχειν ὕδατι ζέοντι τὸ
 ἀψίνθιον, ὅπως μὴ κρισωθεῖη. καὶ εἴ γέ τις αἴσθησις ὑπό-
 λείποιτο κατὰ τὴν γαστέρα δήξεως ἢ πόνου, πύλημα μετὰ τὴν
 ἐπιβροχὴν ἦτοι θερμὸν καὶ ξηρὸν ἢ βεβροχμένον μὲν ἐλαίῳ ἐν
 ᾧ τὸ ἀψίνθιον ἀπέξέσθη, τὸ πλεῖστον δ' ἐπιπεπισμένον ἐπι-
 βάλλειν χορῇ. κάλλιον δ' εἰ παρεῖη μύρον νάρδιον ἐπιμελῶς

suppressa alvus est et quibus fluens non eadem sanatio;
 itaque etiam seorsum de utrisque agetur, apparebit enim
 sic tractantibus non solum quatenus differunt, sed etiam
 quantum ambobus sit commune. Si igitur ea tantum quae
 corrupta fuere vacuata esse videntur, tum lavandum tum
 nutriendum in remissione febris est, sed si iis quae circa
 ventriculum sunt prius consulueris. Sin ita multa inanitio
 aut prius facta sit, aut nunc etiam in homine duret, ut
 virtus jam defessa sit, satius est omiſſa lavatione cibare,
 sed consultis prius iis quae circa ventrem sunt. Consultetur
 ita laborantibus, si modo vacuatio amplius non duret, per-
 fusione ex oleo et absinthio, expedit autem prius irrorari
absinthium, quominus nidore offendat ferventi aqua. Quod
 si quis morfus aut doloris sensus in ventriculo adhuc super-
 fit, incingi illi peniculus post perfusionem debet qui vel
 siccus et calidus sit vel ex oleo, in quo absinthiam incoctum
 fuit, madens ac plurimum expressus. Satius autem fuerit,
 si nardini unguenti quod curiose sit factum facultas sit, ex

Ed. Chart. X. [192.]

Ed. Bas. IV. (125.)

ἐσκινασμένον, ἐν ἐκείνῳ δεύσαντα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιτιθέται τὸ πύλημα. καὶ πολὺ γε κάλλιον, εἰ πορφύρα τοῦτ' εἴη θαλαττία· καὶ κάλλιστόν γε εἰ Τυρία ἀρίστη τυγ-
χάνοι· λεπτομερεστέραν γὰρ ἔχει τὴν στύψιν ἢ τε τοιαύτη πορφύρα καὶ ἡ ἀρίστη νάρδος, ὥστε διὰ τοῦ βάρους διεξέρ-
χῃσθαι τῶν κατὰ τὴν γαστέρα σωμάτων, ἢ δύναμις αὐτῶν ξηραίνοντων καὶ θερμαίνοντων καὶ τονούντων. εἰ δ' ἀτονώ-
τερον ὑπάρχει τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, ὅπερ καὶ στόμαχον ὀνομάζειν εἰδίσαμεθα καταχρώμενοι τῇ προσηγορίᾳ, καὶ τῆς Χίας μαστίχης ἐν τῇ νάρδῳ λειώσαντες, ὡς γλοιῶδες γενέσθαι, δεύσαντες ἐξ αὐτοῦ, τὴν πορφύραν ἐπιθήσομεν. ἔστω δὲ θερ-
μὸν ἱκανῶς ἕναστος τῶν τοιούτων κατὰ τὴν πρώτην ἐπιβο-
λήν· ἐκλύει γὰρ ἅπαντα τὰ χλιαρὰ τὸν τόνον τῆς γαστρὸς· οἷσθα δὲ καὶ ὡς ἐπ' ἀγγείου διπλοῦ προὔποβεβλημένου κατὰ τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ μίζον ὕδατος ζέοντος, ἔθος ἡμῖν ἐστι θερμαίνειν τὰ μύρα· διαφθείρεται γὰρ ἡ δύναμις αὐτῶν ἐτέ-
ρωσ θερμανθέντων. ἔτι δὲ ὑπιούσης τῆς γαστρὸς ἄμεινον χρῆσθαι μηλίνῳ καλλίστῳ τε καὶ προσφάτῳ, τὸν αὐτὸν τρό-

eo peniculum eodem modo imbutum *ventri* admovere. Jam multo etiam satius sit, si purpura marina is sit, atque etiam longe optimum, si optima sit Tyria; quippe tenuiorem adstringendi vim habet tum ea purpura tum *optima nardus*, ita ut vis earum siccando, calefaciendo ac robur inferendo, in corpora quae circa ventriculum habentur alte penetrare possit. Quod si os ventriculi, quod stomachum appellare solemus abutentes nimirum appellatione, imbecillius sit, etiam tanta portione Chiae mastiches in *nardino tunfa*, unde sordium crassitudo existat, madefactam ex eo purpuram imponemus. Esto autem abunde calens talium quodque, quum primum imponitur; quippe quae tepida sunt omnia ventriculi firmitudinem dissolvunt. Non autem te fugit solere me unguenta calefacere in vase duplici, conjecta prius in vas majus aqua fervente, nam aliter calefactis vitiatum eorum facultas. Ceterum fluente adhuc alvo, utilius est optimo recenteque melino simili modo quo *nardino* uti; utile autem

Ed. Chart. X. [192. 193.]

Ed. Bas. IV. (125.)

πον τῇ νάρδω· χρηστὸν δ' εἰς τὰ τοιαῦτα σύμπαντα καὶ τὸ μαστίχινον. οὐχ ἥμισυ δὲ καὶ τὰ τῆς τρυφῆς ἕνεκα τῶν διατεθρουμένων γυναικῶν σκευαζόμενα μύρα ταυτὶ τὰ πολυτελῆ, χρήσιμα πρὸς τὰς τοιαύτας διαθέσεις τῆς γαστροῦς, ἅπερ ἔοικεν ὑπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ τρυφῆς εὐρεθέντα καὶ τὸς προσηγορίας ἔχειν [193] Ῥωμαϊκῆς· ὀνομάζεται γέ τοι σπικᾶτα γε καὶ φουλιάτα. μὴ φερόντων δὲ τῶν καμνόντων τὴν ζώνην, ἦτοι γ' ἐξ ἔθους ἢ τρυφῆς, ἐγχορεῖ διὰ κηρωτῆς ἀνύειν ταυτόν. ἔστι δ' εἰς τὰ τοιαῦτα καλλίστη κηροῦ Τυρρηνικοῦ τηχθέντος ἐν μύρῳ ναρδίνῳ, ψυχθείσῃ καὶ ξυσθείσῃ τῇ κηρωτῇ μυχθείσης λείας ἀκριβῶς ἀλόης τε καὶ μαστίχης. ἐκάστου δὲ αὐτῶν τὸ πλῆθος εἶναι χοῆ τοσόδε· κηροῦ μὲν καὶ νάρδου τὸ ἴσον, ἀλόης δὲ τὸ ὄγδοον· ὥσπερ οὖν καὶ τῆς μαστίχης, ἢ εἰ βούλει βραχὺ τι ταύτης πλέον. εἰ δὲ καὶ τῶν εἰρημένων τι μύρων τῶν πολυτελῶν ἀναμίξαις τῇ κηρωτῇ, βέλτιον ἔσται σοι τὸ φάρμακον. ἐγκαιομένης δὲ τῆς γαστροῦς, ὡς καὶ φλεγμονώδη διάθεσιν ἐν αὐτῇ ξυρίστασθαι δοκεῖν, ἀμείνων ἢ κηρωτῆ ἢ διὰ τοῦ μηλίνου γιγνο-

ad omnia talia est et mastichinum. Non in postremis accommodata sunt ejusmodi ventriculi affectibus, et unguenta quae in gratiam delicatorem mulierum fiunt, haec, inquam, pretiosa quae Romanorum luxus videtur invenisse, appellationesque Romanas dedisse; nominantur enim tum spicata tum foliata. Si vero qui aegrotat fasciam non ferat, sive ob consuetudinem sive delicias recuset, licet cerato idem efficere. Est autem in ejusmodi usum optimum quod ex cera sit Tyrrhenica in unguento nardino liquata, cui cerato postquam refrigeratum ac derasum est, aloes ac mastiches pertritae pulvis est admixtus. Debet autem singulorum hic esse modus, cerae ac nardi partes parae, aloes partem octavam; sic etiam et mastiches vel, si placet, hujus paulo aliquid plus. Quod si cerato aliquid e sumptuosis his unguentis admisceas, praestantius medicamentum habebis. Si autem ventriculus intus uritur, ita ut affectus quidam phlegmonae similis in eo consistere videatur, utilius est ceratum

Ed. Chart. X. [193.]

Ed. Bas. IV. (125.)

μένα. πολλά δὲ καὶ ἄλλα φάρμακα τὰ μὲν δι' οἰάνθης
 ἐστὶ, τὰ δὲ δι' ὑποκυτίδος καὶ βλαυστίου καὶ φοινίκων
 σαρκὸς, ἐπιτήδεια καὶ ψύχειν τὴν γαστέρα καὶ ῥώμην ἐντι-
 θέναι. τούτων οὖν ἐκλέγου τὸ κάλλιστον εἰς τὰ παρόντα
 πρὸς τοὺς εἰρημένους σκοποὺς ἀποβλέπων. τρέφειν δ' ἐξῆς
 τοῖσδε χρῆ· ῥεούσης μὲν ἔτι τῆς γαστρὸς, ἀλφίτοις τε καὶ
 τοῖς καλουμένοις ὄξυλιπέσις ἄρτοις, ὀλίγιστον ὄξους ἔχου-
 σιν, οὐχ ὡς ἐπὶ δυσεντερίας ἢ χρονίας διαρροίας εἰώθαμεν
 σκευάζειν. ἐπιπάττειν δὲ τὸ ἄλφιτον, ἐνίοτε μὲν ὕδατι
 θερμῷ δαψιλές, ἐνίοτε δ', ὅταν ἢ γαστήρ ἔτι ἐκκρίνη, πλέον
 τοῦ δέοντος ἦτοι ῥοιᾶς, ἢ ἀπίων, ἢ μήλων χυλῷ καὶ μά-
 λιστα τῶν κυδωνίων. εἰ δ' ἥδιον τοῖς κάμνουσι καὶ ἀφέ-
 ψημά τι παρασκευάζοντας ἀπίων, ἢ μήλων, ἢ μύρτων,
 ἐπιπάττειν αὐτοῖς τὸ ἄλφιτον. εἰ δὲ μηκέτ' ἐκκρίνει ἢ γα-
 στήρ, ὃ τε χόνδρος ἱκανὸς ὁμοίως ἠρτυμένος πτισάνη,
 τουτέστιν ὄξους ἔχων, τό τε δι' αὐτοῦ ῥόφημα χωρὶς ὄξους
 οἷ τε ὄρχεις τῶν ἀλεκτρούων καὶ οἱ πετραῖοι τῶν ἰχθύων

quod ex melino conficitur. Sunt porro alia medicamenta
 non pauca, alia quidem ex oenanthe, alia ex hypocystide et
 balaustiiis et palmularum carne confecta, quae ventriculo
 tum refrigerando tum vero firmando sint idonea. Horum
 ergo quod ad rem praesentem sit commodissimum, id deli-
 ges iis quos memoravimus scopis intentus. Cibandi vero
 deinceps his sunt, fluente quidem etiamnum ventre, polenta
 et pane, quem oxylipem vocant qui minimum aceti habeat,
 non sicuti in dysenteria et diutina diarrhoea praeparare so-
 lemus. Inspergere autem polentam debetis alias aqua calida
 ubertim, alias ubi venter adhuc plus justo excernit, vel
 mali punici vel pyrorum vel malorum succo potissimum
 cotoneorum. Quod si jucundius laboranti erit, etiam de-
 cocto ex pyris aut malis aut myrtis praeparato, polentam
 insperges. Sin venter non amplius excernit, suffecerit
 tum alica similiter ptisanac praeparata, hoc est aceti habens
 pauxillum, tum ex ea sine aceto forbitio, tum gallinaceo-
 rum testiculi, et saxatiles ex albo jure pisces; praeterea

Ed. Chart. X. [193.]

Ed. Bas. IV. (125.)

ἐκ τοῦ λευκοῦ ζωμοῦ καὶ τῆς τῶν στράγουσῶν ὀπωρῶν καὶ μόνῃ καὶ μετ' ἄρτου. ταύτας δὲ πολὺν μᾶλλον ἐπιδώσεις, εἰ ῥεούσης τῆς γαστρὸς. εἰ δ' ἀρορετικῶς ἔχουεν, ὡς ἀπεστράφηθαι τὰ σιτία, γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο πολλοῖς τῶν ἀλόντων διαθήσειαι ἐπ' ἀπειρία, τοῦ διὰ τῶν κνυωρίων μήλων γημοῦ προσδοτέον αὐτοῖς ὅσον κοχλιάριον ἐν ἡ δύο· εἰ δὲ μὴ παρείη τοῦτο, τὸ διὰ τῆς σαρκὸς αὐτῶν. εἴρηται δ' ἡ σύνθεσις τῶν τοιούτων φαρμάκων ἐν τοῖς ὑγιανοῖς. οὕτω μὲν ἐν τῇ πρώτῃ παρακμῇ τοὺς ἐπ' ἀπειρία πυρέξαντας ἰᾶσθαι προσήκει, τῆς γαστρὸς ἐκκρινούσης. εἰ δ' ἐπέχοιτο τελείως, ἀψάμενος πρότερον τῶν ἵποχοηδρίων, εἴθ' ὅλης τῆς γαστρὸς, ἐπίσκεψαι σαφῶς εἰ ὑπελήλυθεν εἰς τὸ λεπτὸν ἔντερον, ἢ εἰς τὸ κῶλον, ἢ τροφή. κᾶπειτ' ἐρώτησον ἐξῆς τὸν κάμνοντα κατὰ τί μὲν αἰσθάνεται μάλιστα μέρος, ἦτοι δῆξεως ἢ βάρους, ὅποια δὲ τινες αἱ ἐργαί. διαγνοὺς δ' ἐκ τούτων ἐν ᾧ μάλιστα μέρει τῆς συμπύσεως γαστρὸς ἔστιν ἡ τροφή, μετεώρου μὲν οὐσης εἰ τοῦ διὰ

fructuum aliquis ex iis qui adstringant vel solus vel cum pane. Hos vero vel magis etiam ventre adhuc fluente dabis; quod si appetentia careant, sic ut cibos averfentur, incidit namque id non paucis eorum quos diarrhoea ex cruditate male habet, etiam de medicamento quod ex succo fit cotoneorum, unum aut duo cochlearia danda his sunt, aut si hujus copia non est, ejus quod ex carne eorum componitur. Tradita vero ejus generis medicamentorum compositio est in libris de tuenda sanitate. Atque ita quidem in prima remissione iis qui cruditate febricitant ventre excernente mederi convenit. Si vero omnino venter adstringitur, pertractatis prius hypochondriis, mox toto ventre, considerabis diligenter num cibis in gracile intestinum aut in colon descenderit. Deinde aegrum interrogabis qua maxime in parte vel morfam vel gravitatem sentiat, qualesve habeat ructus. Ubi ex his compertum habueris, in quam totius ventris parte nutrimentum consistat, si in superioribus partibus pendet, aliquid diatrion pipereon dabis

Ed. Chart. X. [193. 194.]

Ed. Basf. IV. (125.)

τῶν τριῶν πεπέρεων δίδοναι μὴ τοῦ φαρμακώδους, ἀλλ' ὅπερ ἐπηρεάσαμεν ἐν τοῖς ὑγιανοῖς ὡς ἀπλούστατον τε καὶ τοῖς ἠπεπτηκόσιν ἐπιτηδεῖον· εἰδ' ἐξῆς αἰοῦσιν ὑποχόνδριά τε καὶ σύμπασαν τὴν γαστέρα. τοῦτο δὲ κἄν ἤδη κατωτέρω προήκη τὰ διαφθαρένια, τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥτιον ἐξάλ- λάττοντα· πλέτος γὰρ δεῖται καὶ χρόνου καὶ κατατελή- σεως εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν ἐφεξῆς πρακτέων [194] οἷς ἐτι μετέωρός ἐστιν ἡ διαφθαρένη τροφή κατὰ τὴν γαστέρα. κινή- θείσης δ' αὐτῆς ἀξιολόγως ἐπὶ τὰ κάτω, συμπράττειν ἦτοι διὰ τῶν προσθέτων ἢ διὰ κλύσμάτων πρῶτων, εἰ μὲν δῆξις συνείη, ταύτην προὔνοντας· εἰ δ' ἐμπνευμάτωσις ἐκείνην, κα- θιστῶντας· εἰ δὲ μηδέτερον, ἐκ μέλιτος καὶ ὕδατος ἐλαίου τε βραχέως συντιθεμένου τοῦ κλύσματος. ἔνθα δὲ εἴη σφο- δροτέρα δῆξις, ἔλαιον Σαβῖνον ἐπιτηδειότερον ἐνίεται τηχ- θέντος στέατος ἐν αὐτῷ χηρός· εἰ δὲ μὴ παρέη τοῦτο, τοῦ τῆς ἀλεκτορίδος· εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο, τοῦ τῆς αὐγός· ἀποροῦν- τες δὲ καὶ τοῦδε, κηροῦ βραχὺ τι προσεπεμβάλλειν τῷ ἐλαίῳ, καὶ μᾶλλον εἰ πεπλυμένος εἴη. τὰς δὲ ἐμπνευματώσεις ἰᾶσθαι

non medicamentosi illius, sed ejus quod in opere de sani- tate tuenda ceu et simplicissimum et iis qui cruditate labo- rarent aptissimum laudavimus; post deinde hypocondria omnemque ventrem perfundes. Hoc vero etiam si inferius descenderint quae vitiosa sunt facies, pluris minorisque ratione id varians; siquidem plus et temporis et perfusionis exigunt ad praeparationem eorum quae deinceps sunt agenda quibus in superioribus ventris corruptum nutrimen- tum adhuc manet. Sin motum id notabiliter ad inferiora sit, adjuvandum aut glande subdita aut levi per inferius infusione est, utique si morfus simul adsit hunc mitigantibus, si flatus, hunc sedantibus, sin neutrum fuerit, ex melle aqua et pau- lulo olei id quod subter infundetur facientibus. Ubi vero vehementior morfus urget, Sabinum oleum, in quo aliquid sevi anserini sit liquatum est utilius; si vero ejus copia non est, gallinacei sevi, sin nec hujus facultas est, caprini, quod si hujus quoque penuria est, injiciendum oleo parum cerae est potissimum elotae. Flatus vero sanandi sunt oleo in quo

Ed. Chart. X. [194.]

Ed. Basf. IV. (125. 126.)

συνέψοντας τῷ ἐλαίῳ πηγάνου τέ τι καὶ τῶν ἀφύσων σπερμάτων σελίνου καὶ κυμίνου καὶ μαράθρου καὶ σίνωνος, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. κερωθείσης δὲ τῆς γαστρὸς, ἀντίκα τρέφειν τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιως τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις, ἀφαιρεῖν δὲ τὰ στύφοντα. εἰ μὲν οὖν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν εἰς ἐσπέραν προαχθεῖν ταῦτα, ἢ νυκτὸς ὄρας ἤστινοσοῦν, προνοεῖσθαι χρὴ κατὰ τὰ παραπλήσια καὶ τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, καὶ λούεσθαι γ' ἐν αὐτῇ συγχωρεῖν, ἐὰν ἀκριβῶς ἀπύρετος ᾖ. κἀπειδὴν τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀλύπως ὑπνώσῃ, τελείως ἤδη νομίζειν ὑγιαίνειν αὐτόν. εἰ δ' ἢ μετὰ τὴν ἀπεψίαν ἡμέρα μετὰ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἐνέγκοι τὸν πυρετόν, ὡς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, προνοηθῆναι τε καὶ τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον. ἐνέγκοι δέ τι εἰ καὶ ἢ διὰ τρίτης νύξ βραχὺ πυρετῶδες, οὐδ' οὕτως (126) χρὴ δεδῖναι, ἀλλὰ καὶ τούτους ἐπὶ τῆς ἐρχομένης ἡμέρας καὶ λούειν καὶ τρέφειν, ἅπαντά τε τὰ ἄλλα ποιεῖν ἀνάλογον ἐπ' αὐτῶν, ὡς ἔμπροσθεν διήρηται. τὰς δ' εἰς ὄξειαν ποιότητα μεταβολὰς τῆς ἀπεπτηθείσης τροφῆς οὔτε γιγνομένης ἐστὶν ἰδεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις φύσεσιν,

ruta et semina quae flatus discutiunt fuere incocta, cujuscumodi sunt apii et cumini et marathri et sinonis aliaque id genus. Vacuata vero alvo nutriendum protinus, in caeteris quidem iis quos memoravimus similiter est, amotis tamen iis quae adstringant. At si quidem primo die ad vesperam haec egeris, aut etiam noctis qualibet hora, etiam secundo die similem adhibebis providentiam, in quo etiam si plane desit febris lavari hominem fines. Ac ubi in sequenti nocte quietus citra offensam dormierit, sanum jam hominem prorsus existimabis; si vero qui cruditati successit dies cum sequenti nocte febrem attulerit, veluti in secundo die, ita nunc et accurandus et nutriendus homo est; si vero et nox tertiae diei febrile quiddam paululum asserat, ne sic quidem formidandum, sed hos quoque postridie lavabis nutriesque ac reliqua omnia in illis, ut ante definitum est ad proportionem exequeris. Sane mutationes crudi alimenti in acidam qualitatem nec incidere in ejusmodi naturis cernuntur

Ed. Chart. X. [194.]

Ed. Bas. IV. (126.)

ὅτι μὴ σπανίως, ἐπὶ τροφαῖς ἐτοιμίως ὀξυνομέναις οὔτε πυρε-
τὸν ἀναπτύσσας ἐφήμερον, ὡσπερ οὐδὲ τὰς βραδυπεψίας· ὡς
εἴ γέ ποτε διὰ τοιαύτην ἀπεψίαν πυρεξίαν αἱ πικρόχολοι κρῶ-
σεις, ἔμφραξίν τε καὶ σῆψιν χυμῶν ὑποπτέειν προσήκει, περὶ
ἧς ἀκριβέστερον ἐξῆς διοριῶ κατὰ τὸν περὶ σήψεων λόγον.
νυνὶ δὲ τῇ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν διδασκαλίᾳ τοσοῦτον ἐπι-
προσθεῖς ἀπαλλάξομαι. καπνώδης ἀναθυμίασις οὐκ ἂν ποτε
γένοιτο διὰ βραδυπεψίαν, ἢ ἀπεψίαν ὀξυρεχυμώδη. ψυχροὶ
γὰρ ἀτμοὶ ἐκ τῶν τοιούτων χυμῶν ἀποθρόουσι ὀλίγιστοι
παντάπασι, οὐκ ἀναθυμιάσεις πολλαὶ καπνώδεις τε καὶ λιγ-
νῶδεις· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπὶ τῶν ἐκτὸς ἐτέρως ἐστὶν ἰδεῖν
καπνὸν ἢ λιγνὸν, ἀλλὰ καπνὸν μὲν ἐπὶ ταῖς ἡμικαύστοις ὡς
ἂν εἴποι τις ὕλαις, λιγνὸν δὲ ἐπὶ ταῖς ὑπεροπτηθείσαις τε καὶ
καυθείσαις· ἐστὶ γὰρ ἡ μὲν λιγνὸς ἀναθυμίασις γεώδης, ὁ
δὲ καπνὸς συμμιγῆς ἐξ ὕδατώδους τε καὶ γεώδους οὐσίας·
οὐ μὴν οὐδ' ὅπως χρὴ προνοεῖσθαι τῶν βραδυπεπτησόντων
καὶ ὀξῶδες ἐρυγγανόντων ἀκούειν χρὴ ποθεῖν ἐν τῷδε· τῆς
γὰρ ὑγμεινῆς πραγματείας ἐστὶν ὁ περὶ τούτων λόγος. ἐνταῦθα

nisi admodum raro, idque ex cibis qui prompte acescunt, nec
febrem accendere diariam aeque ut nec tarditas concoctio-
nis; quando sicubi propter talem cruditatem febricitant,
quibus amara bilis in temperamento abundat obstructionis
et humorum putredinis suspicio est, de qua postea diligentius
definiam cum de putredine agam. Nunc huic de diariis
febris disputationi hoc adjecto ad alia transibo. Fumidus
vapor ex tarditate concoctionis aut cruditate, in qua ructus
sentiuntur acidi, nunquam excitatur. Nam frigidi halitus tali-
bus humoribus ascendunt hique omnino paucissimi, minime
autem vapores multi humidique ac fuliginosi, quum nec in iis
quae extra sunt aliter aut fumum edi aut fuliginem videas
quam fumum ex materiis, ut quis dixerit, semiustis, fuliginem
ex immodice assis ustisque; est namque fuligo vapor terrestris,
fumus mixtio quaedam ex terrestri aqueaque substantia. Ve-
rum non est quod hoc loco audire expectes aut quemadmo-
dum tarde concoquentibus aut acidum ructantibus sit prospici-
endum, est enim de his tractatio ad opus de tuenda sanitate

Ed. Chart. X. [194. 195.]

Ed. Bas. IV. (126.)

δὲ μόνον τῶν τοιούτων ἀπεισιῶν μνημονεύσομεν αἷς πυρετὸς ἐπιταί. ἐπεὶ τοίνυν ἐφήμερος μὲν οὐχ ἐπιταί πυρετὸς ταῖς ὀξυρεγμιώδεσιν ἀπεισίαις, ὁ δὲ ἐπὶ σήψει χυμῶν ἐπιταί ποτε, δεόντως εἰς τὸν ὑπὲρ ἐκείνων λόγον ἀνεβαλλόμεν περὶ τῶν τοιούτων ἀπεισιῶν ἐρεῖν· οὐδὲ τότε καθ' ὃν ἐν τοῖς ὑγμειοῖς τρόπον. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ εἶπομεν ὅπου ἄττα χρὴ πράξαι τὸν ἀπεπτήσαντα περὶ τὸν τῆς ὑγείας καιρὸν· ἐνταῦθα δὲ ὅποια κατὰ τοὺς ταῖς ἀπεισίαις ἀκολουθήσαντας πυρετούς.

Κεφ. στ'. [195] Σχεδὸν εἴρηται μοι πάντα περὶ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν· οἱ γὰρ ἐπὶ βουβῶσι πυρεξαίτες οὐδὲ πυνθάνονται τῶν ἰατρῶν ὅτι χρὴ ποιεῖν· ἀλλὰ τοῦ θ' ἔλκου ἐφ' ᾧπερ ἂν ὁ βουβῶν αὐτοῖς εἴη γεγεννημένος, αὐτοῦ τε τοῦ βουβῶνος προνοησάμενοι, λούονται κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ. καὶ φθέγγηται τις τηρικαῦτα διάτριτον, ἅπαντες καταγελῶσι καὶ σχολαστικὸν ἀποκαλοῦσι καταγοῦντες, οἶμαι, φύσει μὴ δεῖν ὑπερβάλλειν τὸ μηδόλως ἐσόμενον. ἀξιοῦσί τε τοιούτους εἶναι τοὺς ἰατροὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις

pertinens. Hic tantum earum cruditatum mentionem faciemus, quas febris subsequitur. Quoniam igitur diaria febris cruditates, quae cum acido ructu sunt non sequitur; quae vero ex putredine humorum oritur, ea quando sequitur non sine ratione in eam tractationem quae de illis instituitur distuli de his cruditatibus praecipere; sed ne tunc quidem eo modo quo in sanitatis tuendae libris. In illis enim diximus quatenam per sanitatem agenda sint illi qui cruditate laborat; hic vero quatenam in iis febribus quae cruditati superveniunt.

Cap. VI. Dicta mihi prope sunt de diariis febribus universa, nam qui ex bubone febricitant medicos quod sibi sit agendum ne consulant quidem; sed ubi tum ulceri quod bubonis occasio fuit, tum postea buboni ipsi prospexerint, in remissione ejus quae inciderit accessionis levantur. Ac si quis tum diatriton vel nominet, omnes irident scholasticumque, seu male feriatum, appellant, natura, puto, ipsa intelligentes id transmittendum non esse quod omnino non erit. Consentque etiam in omnibus iis quae sensum fugiunt

Ed. Chart. X. [195.]

Ed. Bas. IV. (126.)

ὅσα διαφένγει τὰς αἰσθήσεις, οἷοί περ αὐτοὶ περὶ τὰ φαινόμενα. τὸ δ' ἐν ἅπασιν εἶναι τοιοῦτους οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ γινώσκειν ὀπηρῖκα μὲν ἔσοιτο διὰ τρίτης ὁ παροξυσμὸς, ὀπηρῖκα δ' οὐκ ἔσοιτο. καὶ μὲν γε καὶ ψυχθέντες, ἢ ἐγκανθέντες, ἢ κοπιάσαντες, ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον παθόντες, ἐπειδὴν πυρέξαντες τύχωσιν, εἶτα τῆς ἐν ταῖς παρακμαῖς εὐφορίας αἰσθησὶν ἔχωσιν ὑγιεινῆς, οὐδὲ τότε ἀτέχονται τῶν τὴν διάτριτον φθεγγόμενων. ὁ γὰρ εἴωθα λέγειν πολλάκις, ὡς ἅπαντος σοφιστοῦ τῶν ἰδιωτῶν ἕκαστος, ὃς ἂν ἔχη κατὰ φύσιν, ἀληθέστερα δοξάζει, τοῦτο κἀπὶ τῆς θειοτάτης αὐτῶν διατρίτου θεάσασθαι σοὶ πάρεστι, καταγελωμένης ὑπὸ πάντων τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων. ἐναγχος γοῦν τις ἰδιότης ἐν δαίμωνι πολυτελεῖ πλείω προσετηγκάμετος καὶ πιὼν ἤκε μὲν οἴκαδε, σφαλλόμενός τε καὶ χειραγωγούμετος. ἐπιπολασάντων δὲ αὐτῷ τῶν βαρυνόντων τὴν γαστέρα, πάντ' ἐξήμεσας αὐτὰ, διὰ νυκτὸς μὲν ἐπύρεξεν, ἐκοιμήθη δ' ἐπὶ πολὺ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας· εἶτα διαναστάς καὶ βραχέα περιπατήσας ἐλούσατο καταγελάσας τοῦ τὴν διάτριτον αὐτῷ ἀραμένειν

tales debere esse medicos, quales ipsi sunt in iis quae sensui apparent. Porro in omnibus tales esse nihil est aliud quam intelligere, quando sit in tertio accessio futura, et quando futura non sit. Quin etiam qui refrixerunt aut usi sunt aut fatigati aut tale quippiam passi, postea vero febricitarunt, hi ubi remissione talem status quietem qualis erat per sanitatem sentiunt, ne tunc quidem eos qui diatriton nominent ferre possunt. Quod enim usurpare saepe soleo, quemlibet privatum qui secundum naturam se habeat quovis sophista veriores opiniones habere, hoc etiam in divinissima istorum diatrito videre licet, ut quae ab omnibus qui naturaliter se habent sit irrifa. Nuper enim e plebe quidam qui in splendida coena prolixius sibi epulis potuque indulisset, venit domum errabundus ac manu deductus. Quum autem ea quibus gravabatur in ventriculo ejus fluitarent, omnia ea evomuit et per noctem quidem febricitavit. Dormivit autem in magnam partem sequentis diei, postea surgens ac paululum inambulans, lavit risitque cum

Ed. Chart. X. [195.]

Ed. Bas. IV. (126.)

συμβουλευσάμενος· ὅσον μὲν γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ καὶ τὴν ἐξῆς ἡμέραν ἀσιτεῖν ἐχρῆν αὐτόν· ὅσον δ' ἐπὶ τοῖς ἀληθεσί καὶ οἷς αὐτὸς ἔπραξε λουσάμενος καὶ μετρίως διαιτηθεὶς καὶ κοιμηθεὶς ἀμέμπτως, ἔωθεν ἀναστάντα τῶν συνηθῶν ἔχεσθαι ἐν αὐτῇ τῇ διατριτῷ, καθ' ἣν ἀσιτεῖν αὐτὸν ἐχρῆν πειθόμενον τοῖς διατριταρίοις ἰατροῖς, οὕτω γὰρ αὐτοὺς τις ἐπισκώπτων ὠνόμαζε χαριέντως, καὶ διδαιπνηκότος δὲ ἤδη κατὰ τὸ σῆθηθες τοῦ ἀνθρώπου, παρῶν ὁ εὐτράπελος ἐκείνος ἐγέλωτοποιεῖ, ἀναμνηστικῶν τὸν ἐμνημόσυνα τρίτης ἐσπέρας ὡς ἐχρῆν αὐτόν ἄρτι δυοῖν ἡμερῶν ἀσιτόν τε καὶ ξηρόν καὶ ἄσης μεστόν κατακεῖσθαι, εἰς τὰς ὥρας ἀποβλέποντα κατὰ τὴν τῶν διατριταρίων πρόσταξιν. ἔστι γὰρ, οἶμαι, καὶ τοῖς ἰδιώταις εὐδήλα τὰ παρὰ τὴν ἐνάργειαν ἀποτετολημένα. καὶ τούτου δεόντως ἰατροὺς μὲν ἐτέρους εἶναι φασί, λογιατροὺς δ' ἑτέρους. πῶς γὰρ οὐ δίκαιοι τούτου τοῦ προσρήματός εἰσι τυγχάνειν οἱ μὴ γινώσκοντες ἢ μηδεὶς ἰδιώτης ἀγνοεῖ; πῶς δ' οὐ καταγελαῖσθαι καὶ σκώπτεσθαι δικαιοτάτοι τυγχάνουσιν ἔντες οἱ πρὸς τῷ τὰ τοιαῦτα ἀγροεῖν Ἴπποκράτει ἑαυτοῦς

qui sibi diatriton manendam suaserat; illo namque auctore etiam postero die inedia[m] tolerare debuisset. Ut autem, res ipsa monebat et ipse sua sponte faciebat, lotus et modice cibatus, post somno deditus eoque inoffense fruens, mane surrexisset ad consuetaque rediisset etiam in ipsa diatrito, in qua eum tolerare inedia[m] oportuisset, si diatritariis medicis paruisset, ita enim eos per jocum eleganter nominavit quidam, et quidem cum coenatus jam ex consuetudine homo esset, accedens facetus ille risum excitavit, commemorans quemadmodum eum qui tertio ante vesperi vomuisset, oportuisset etiam biduo inedia[m] siccum ac sordium plenum tolerare, ad horasque spectantem pro diatritariorum jussu decumbere. Sunt enim, arbitror, vel plebi non obscura quae praeter rerum evidentiam temere audentur. Atque inde merito alios medicos, alios logiatros esse dicunt. Quomodo enim non jure hac appellatione censeantur qui ea nesciant quae nemo e vulgo ignorat? Quomodo non meritissime irridendi carpendique qui etiam, cum talia igno-

Ed. Chart. X. [195. 196.]

Ed. Bas. IV. (126.)

προκρίνοντες; ἀλλὰ τὴν μὲν ἐκείνων ἀναισθησίαν οὐδ' ἂν ὁ Ἑρμῆς ἅμα ταῖς Μούσαις ἰάσαιτο.

Κεφ. ζ. [196] Συντετελεσμένου δὲ ἡμῖν τοῦ περὶ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν λόγου κατὰ τὰς μικροχόλους φύσεις, ἐφ' ὧν τὸ μὲν θερμὸν στοιχεῖον τοῦ ψυχροῦ, τὸ δὲ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ πλεονεκτεῖ, μεταβαίνομεν ἤδη πρὸς ἐτέραν κρᾶσιν τῶν σωμάτων οὐδὲν ἦττον τῆσδε κακόχνημον, ἐν ἣ τὸ μὲν θερμὸν τοῦ ψυχροῦ, τὸ δ' ὑγρὸν τοῦ ξηροῦ κρατεῖ. σηπεδονώδεσι γὰρ τοι νοσήμασιν ἡ φύσις αὕτη ἀπασῶν μάλιστα τῶν δυσκρασιῶν ἀλίσκεται, διότι καὶ καθ' ὃν ὑγιαίνει χρόνον ἐγγὺς σηπεδόνοσ ἐστίν, ὡς ἔκ τε τῶν ἰδρώτων ἐνεστι τεκμαίρεσθαι δυσωδῶν ὑπαρχόντων, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῶν οὖρων καὶ τῶν διαχωρημάτων, ἔτι τε καὶ τῆς ἐκπροῆς. οἷα γὰρ ἡ τῶν τράγων κρᾶσις ἐστι, τοιαύτη καὶ ἡ τῶν τοιῶνδε φύσεων. ἔτοιμον οὖν αὐτὴν νοσεῖν ἐξ αἰτίου παντὸς ἄλλα τε νοσήματα πολλὰ καὶ πυρετούς. οὔτε γὰρ ὁπόταν στεγνωθῇ τὸ δέρμα, δυνατόν τοῖς οὕτω κεκραμένοις μὴ πυρέττειν, οὐδ' ὅταν ἀπεπτῶσιν ἰσχυρῶς, ἢ ἐγκανθῶσιν, ἢ τι τοιοῦτον ἔτε-

rent, Hippocrati se praeponunt? Verum illorum stupiditatem ne Mercurius quidem ipse cum Musis sanaverit.

Cap. VII. Absoluta vero a nobis in iis naturis quibus amara bilis redundat, in quibus elementum frigidum vincitur a calido, et humidum a sicco, de diariis febribus disputatione ad aliud corporum temperamentum transeamus, nihil minus quam supra dictum vitioso est succo, in quo calidum praevalet frigido et humidum sicco. Putridis enim morbis haec omnium maxime intemperies exposita est; propterea quod per ipsam sanitatem proxime ad putredinem accedit, velut tum ex sudoribus conjicere est, qui graviter his olent, tum vero ex urinis, dejectione atque etiam ipsa expiratione. Etenim qualis est hircorum, talis est et talium naturarum temperies. Ideoque prompta est ex quolibet causa tum aliis multis morbis tum vero febribus corripiri. Nam qui hac intemperie sunt, quum stipata cutis eorum est, effugere febrem non possunt; sed nec quam valentem cruditatem contraxerunt, aut perulli in sole fue-

Ed. Chart. X. [196.]

Ed. Vaf. IV. (126.)

ρον πάθωσιν. αἱ μὲν οὖν στεγνώσεις μάλιστα τῶν κακοχύμων ἄπτονται φύσεων. ὥστε οὐδὲν ἦττον αἱ πικροχόλοι κράσεις τῶν σηπεδονωδῶν ἀλώσονται πυρετοῖς ἐπὶ στεγνώσει. ὑπὸ δὲ τῶν κνισωδῶν ἀπεψιῶν ἐτοιμότερον αἱ ὑγραὶ καὶ θερμαὶ βλαβήσονται φύσεις, ὡς ἀρτίως ὠνόμασα σηπεδονώδεις, ἐπειδὴ ῥᾶστα σήπονται κατὰ ταύτας οἱ χυμοί. περὶ δὲ τῶν ἐμφράξεων τί δεῖ καὶ λέγειν; ὡς διὰ τοῦτο μάλιστα πυρετοὺς ἀνάπτειν ἔφαμεν, ὅτι σήψεις ἐργάζονται κατὰ τὰ μὴ διαπνεόμενα σώματα. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων πυρετῶν αὐθις ἐροῦμεν. οἱ δ' ἐφήμεροι πάντες ἐτοιμότερα μὲν ἐν ταῖς εἰρημέταις συνίσταται κράσεις, ἐπὶ πᾶσι τοῖς αἰτίοις ὅσα μικρὸν ἐμπροσθεν εἶπομεν ἐπὶ τῶν πικροχόλων φύσεων· ἴασι δὲ παραπλήσιαν αὐτοῖς ἔχοντες ἐν ὀλίγοις πάνυ διαλλάττουσιν. ὑγρότεραι γὰρ αἱ φύσεις ὑπάρχουσαι, φέρουσιν ἐκείνων μᾶλλον ἀσιτίαν τε καὶ δίψον. ὥσθ' ἦττον οὗτοι βλαβήσονται λιμαγχόμενοι πρὸς τῶν διατριταρίων ἰατρῶν, ἐὰν μόνον ἀκωλύτως διαπνέωνται. διὰ ταῦτα δὲ

runt, aut tale quippiam aliud passi. Ac vitiosis quidem naturis stipatio cutis plurimum esse incommoda solet. Ideoque quibus amara redundat bilis, non minus quam putredinosis febribus iis quae ex stipata oriuntur cute patent. At a nidorosis cruditatibus quae humidae et calidae naturae sunt, quas modo putredinosas propterea vocavi quod humores facillime in iis putrescant, promptius laedentur. Nam de obstructione quid attinet dicere? quam idcirco maxime febres accendere diximus, quod putredinem in iis quae non transpirant corporibus creet. Verum de ejusmodi febribus post agemus. Sane diariae omnes promptissime in jam dictis temperamentis accenduntur, idque ex qualibet earum causarum, quas modo in amara bile vitiatas naturis retuli, curationemque persimilem illis habent, ac in paucis omnino dissidentem. Nam quum humidiores naturae sint, magis ferunt quam illae famem sitimque. Itaque minus laedentur hae, siquando fame diatritarios medicos crucientur, si modo libera ipsis transpiratio non desit. Atque idcirco

Ed. Chart. X. [196. 197.]

Ed. Basf. IV. (126. 127.)

καὶ τῶν βαλανείων, ὡς μαρούριων μὲν τὸ δέρμα (127) δέονται μᾶλλον, ἢ οὐχ ἥττον γε τῶν πιερροχόλων· ὡς ὑγραίνοντων δ' οὐ δέονται. ὅσα δ' ἐπὶ τῶν τοιούτων φύσεων εἰρηται, ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν ἐπικτηίων ἐξέων εἰρηθῆναι χορὴ νομίζεν. ἔτιοι γὰρ ὑπάρχοντες εἴχημοι φύσει πιερροχόλοι γίνονται, συνελθόντων εἰς ἓνα χορόν ἐτίοτε πλείων αἰτιῶν ξηραιόντων τε καὶ θερμαιόντων τὸ σῶμα. φέρε γὰρ εἰς χορίον ἀφίχθαι τὸν ἄνθρωπον ὥρα θέρους θερμὸν καὶ ξηρόν· εἶναι δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ τότε χορίῳ κατάστασιν θερμὴν καὶ ξηράν· ἐσθίειν τ' αὐτὸν ἐδέσματα θερμὰ καὶ ξηρά· καὶ φροντίζειν καὶ λυπεῖσθαι καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ θυμοῦσθαι καὶ ποτεῖν πάμπολλα· δύναται δ' ἂν ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἀφροδισίοις τε συνεχέσι χορήσασθαι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ἡλίῳ τε διατρίβειν τὰ πλείω καὶ πίνειν φαρμάκων ξηραιόντων τε καὶ θερμαιόντων, ὥσπερ ἔτιοι μὲν τῆς θηριακῆς, ἔτιοι δὲ τῆς ἀμβροσίας, ἔτιοι δὲ τῆς ἀθανασίας, ἴσμεν γὰρ δήπου τὰ καλοῖμανα πρὸς τῶν κωτέρων ἰατρῶν φάρμακα τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν. [197] ὅστις οὖν ἐν ἅπασιν τοῖς εἰρημένοις ἐγένετο

balneum hi, ceu quod cutim eorum laxet vel magis vel certe non minus quam qui amara bile abundant requirunt, ceu quod humectet non requirunt. Quaecunque vero de ejusmodi natura sunt dicta, eadem de acquisito habitu dicta esse censendum. Aliqui enim quibus boni sunt natura humores, cocuntibus aliquando eodem tempore pluribus siccantibus corpus, calefacientibusque causis biliosi evadunt. Da enim venisse hominem aestatis tempore in regionem calidam et siccam; esse praeterea eodem tempore statum *coeli* calidum ac siccum, tum vesci eum cibis calidis siccisque, cogitare quoque ac tristari et vigilare et irasci et quam plurimum laborare; fieri autem potest ut idem homo per id tempus venere sit usus frequenti, et in sole majore ex parte versatus et medicamenta quae siccant calefaciantque biberit, veluti aliqui theriacen, nonnulli ambrosiam, alii athanasiam; scimus enim profecto medicamenta a junioribus medicis ejusmodi nominibus vocari. Cui ergo omnia jam dicta per aetatem contigerunt, hunc necesse est calidum et siccum

Ed. Chart. X. [197.]

Ed. Bas. IV. (127.)

θέρους, ἀναγκαῖον αὐτῷ θερμὸν καὶ ξηρὸν, καὶ διὰ τοῦτο πικροχόλον εἶναι τὸ σῶμα, κἄν ἔμπροσθεν εὐχυστότατον ἦν. καὶ τοίνυν καὶ πυρέξει ῥαδίως οὗτος ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις αἰτίοις. οὕτω δὲ καὶ ὅστις εὐχυσμος γίνεαι, χωρίου εὐκρατον οἰκῶν, εἰς ἕτερον χωρίον ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἐν ἧρι μετέλθοι, καταστάσεως οὔσης θερμῆς καὶ ὑγρᾶς ἀπαντὰ τε τὰ διαιτήματα θερμὰ καὶ ὑγρὰ ποιήσαιο, καὶ οὗτος ὁμοίως τῷ γίνεαι σηπιδονώδει τοῖς τ' ἄλλοις ἀλώσεται νοσήμασιν οἷσπερ κἄκεῖνοι· καὶ πυρέξει τοὺς τ' ἄλλους πυρετοὺς ὁμοίως ἐκείνοις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς αἰτίοις, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὸν ἐφήμερον, ὑπὲρ οὗ τῶν ὁ λόγος.

Κεφ. η'. Ὅτι δ' οὐσῶν τῶν πασῶν δυσκρασιῶν, ὡς ἐδείκνυμεν, ἐτοιμοτάτη μὲν εἰς πυρετοὺς ἢ θερμῇ καὶ ξηρᾷ· καὶ ἦν μή τις αὐτὴν, ὡς εἴρηται, διαιτήσῃ, τάχιστα μεταπίπτουσιν ἀπ' αὐτῶν εἰς τοὺς ὀξεῖς πυρετοὺς οἱ ἐφήμεροι. ἐγγὺς δ' αὐτῇ πυρετῶν γ' ἔτεκα, καίτοι πρὸς ἄλλα γε ὑπάρχουσα χείρων, ἢ θερμῇ καὶ ὑγρᾷ. τρίτη δ' ἐπὶ ταύταις ἐστὶν ἢ ἀπλῆ δυσκρασία, καθ' ἣν ἢ μὲν ἕτερα τῶν ἀντιθέσεων ἢ

reddiderint, ac propterea picrocholum esse corpus, quamvis antea optimi succi fuerit. Itaque etiam ex omnibus supra dictis causis facile febricitabit. Ita vero et si quis naturaliter boni sit succi, ac locum temperatum incolat, si illinc se in alterum locum calidum et humidum veris tempore transferat, idque flatu coeli calido humidoque, tum omni victus ratione calida humidaque utatur, is quoque similiter illis qui natura sunt putredinosa tum caeteris tentabitur morbis quibus illi tum febricitabit non solum aliis, sicut illi ex iisdem causis febribus, sed etiam non minime diariis, de quibus nunc instituimus.

Cap. VIII. Quum vero octo intemperies in universum sint, ut ostendimus, opportunissima ad febres est calida et sicca, ac nisi quis hanc ut dictum est cibet, ocissime in ea mutatur diaria febris in acutam. Propinqua huic est, praesertim quod ad febrem attinet, quamvis ad alia sit deterior, calida intemperies et humida. Tertia ab his intemperies est simplex illa, in qua oppositio altera recte se ha-

Ed. Chart. X. [197.]

Ed. Bas. IV. (127.)

κατὰ τὸ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν ἀμειπτος· ἐν δὲ τῇ λοιπῇ πλεο-
 κτεῖ τὸ θερμόν. εἰσιμότερα γὰρ ἦδε τῶν ὑπολοίπων καὶ
 βλέπτεσθαι πρὸς ἀπάντων τῶν εἰρημέτων αἰτιῶν καὶ μετα-
 πίπτειν ἐκ τῶν ἐφημέρων εἰς τοὺς πολυημέρους· οὐδὲν γὰρ
 χεῖρον οὕτως αὐτοὺς ὀνομάσαι. ταύτη δ' ἐφεξῆς ἐστίν, ἡ
 κατὰ μὲν τὸ θερμόν καὶ ψυχρὸν εὐκρατος, ἐπικρατοῦν δὲ τὸ
 ξηρὸν στοιχείον ἔχουσα τοῦ ὑγροῦ. μεθ' ἣν ἡ μέση πασῶν ἡ
 εὐκρατός ἐστι κατ' ἀμειπτότερας τὰς ἀντιθέσεις. αἱ δ' ὑπό-
 λοιποι κρᾶσις αἱ τέσσαρες οὔτε ῥαδίως ἀλίσκονται πυρετοῖς
 ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις αἰτίοις, οὔθ' ἀλοῦσαί τιμι τῶν ἐφημέρων,
 εἰν ἀπειθήσωσι, μεταπίπτουσιν εἰς τοὺς πολυημέρους. ἀλλ'
 ἐνιαί γε αὐτῶν, ἐπειδὴν τήχουσι πλήθος ἡθροικνῆται χυμῶν
 ἀνευ διασθοῶς, ἀθροίζουσι δὲ αἱ τοιαῦται συνεχῶς, ὑπὸ
 ἀπειτίας ὀνίανται, μάλιστα μὲν ἡ ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ, δευτέρα
 δὲ ἡ ὑγρὰ, καὶ τρίτη μετὰ ταύτας ἡ ψυχρὰ, τετάρτη δ' ἡ
 ξηρὰ καὶ ψυχρὰ. ἐπὶ γὰρ τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς πανσαμέ-
 ροις, ὅταν ἀναγκασθῇ τις οὐδὲν δέον ὑπερβάλλειν τὴν δαίμο-

bet, quae ex humido et sicco constat, in altera calidum
 exsuperat. Nam opportunior est haec quam caeterae quae
 sequuntur, tum ut omnibus supra dictis causis laedatur, tum
 ex diariis in plurium dierum febres transeat, nihil enim
 alienum fuerit eas sic appellare. Huic proxima est quae in
 calido et frigido temperamentum fervet, caeterum siccum
 elementum habet humido praevalens. Ab hac deinceps
 media omnium est quae probam temperiem in utraque op-
 positione servat. Quatuor quae reliquae sunt intemperies,
 neque facile febribus occasione jam dictarum causarum pa-
 tent, neque diaria tentatae si inedia tolerant, in plurium
 dierum febres transeunt. Imo aliquae saltem earum, ubi
 redundantiam humorum citra corruptelam contraxerunt,
 contrahunt autem ejusmodi intemperies assidue, utilitatem
 ex inedia sentiunt, ac potissimum quae frigida est et humida,
 ab hac quae humida est, tertia quae frigida, quarta quae
 licca est et frigida. Siquidem post diarias febres discussas,
 ubi coactus quispiam nulla necessitate est mirificam diatriton

Ed. Chart. X. [197, 198.]

Ed. Bas. IV. (127.)

επιωτάτην διάτριτον· ἕτερος μὲν οὐκ ἂν ἐκ τῆς ἀσιτίας ἀνα-
 φθείη πυρετὸς ἐν ψυχραῖς κράσεσι· κακοῦται δ' ἢ ξηρὰ καὶ
 ψυχρὰ μάλιστα ἕξις, ὥστε πολλοῦ χρόνου χρήζειν ἵν' εἰς τὸ
 κατὰ φύσιν ἐπαέλθωσιν οἱ οὕτω δύσκρατοι. συνούσης μὲν-
 τοι τινος αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐπικτήτου κακίας χυμῶν, ἐγγω-
 ρεῖ μεταπεσεῖν ἐκ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν εἰς τοὺς πολυημέ-
 ρους, ὅταν ἀσιτοὶ καὶ ἄλουτοὶ φυλαχθῶσι τὰς τρεῖς ἡμέρας.
 ἢ μὲν τοι ξηρὰ μὲν, ἀλλ' εὐκράτος κατὰ τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν
 φύσιν σώματος, ἐν ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις ἰσχυροῦται μὲν
 τῆς ξηρᾶς καὶ ψυχρᾶς μᾶλλον, ἀνατρέφεται δὲ ῥᾶρον ὑπὸ τῆς
 προσηκούσης διαίτης.

Κεφ. θ'. [198] Ἐξαλλαχθήσεται δὲ καὶ τοῖς τοιού-
 τοις ἀπασιν ἢ διαίτα πολὺν δὴ τι πλεον ἢ τοῖς πρώτοις
 ἀπάντων ῥηθείσι τῷ θερμοῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ. τὸν γοῦν
 ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν φύσει τῷ θερμοῦ καὶ ξηροῦ κατ' ἀμφοτέρας
 τὰς δυσκρασίας ἐναντίως διακείμενον ἐναντίως διαιτήσομεν.
 ἄμεινον δ' οὐχ ἀπλῶς ἐναντίως εἰπεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκ τῆς
 κράσεως μόνης εἰδειξίω, ὡς τὴν γ' ἐκ τοῦ πεπυρεχέναι τὸν

transmittere, alia quidem nulla in frigidis temperamentis
 ex inedia febris excitatur, laeditur tamen ipse ficcus et fri-
 gidus corporis habitus quam maxime, ut nisi longo tempore
 redire ad naturam, qui ea sunt intemperie non possint. Cae-
 terum si quod forte fortuna his adsit acquisititium humorum
 vitium, fieri potest, ubi in fame et illoti per triduum custo-
 diantur, ut ex diariis in plurimum dierum febres immigrent.
 At quae sicca quidem corporis natura est, sed in altera
 contrarietate temperata, ea in longioribus inediis gracile-
 scit magis quam quae sicca est et frigida, reficitur tamen
 facilius quam idoneum nacta est victum.

Cap. IX. Enimvero ejusmodi omnibus victus ratio
 alteranda est multo profecto magis quam hiis de quibus pri-
 mum omnium est dictum, calido et sicco et calido et humido.
 Nam qui frigidus et humidus natura est, quum calido siccoque
 in utraque intemperie contrarie est affectus, contrario nimi-
 rum utetur victu. Melius tamen est non absolute contrario
 dicere, sed ex solius temperamentis indicatione, quando ex

Ed. Chart. X. [198.]

Ed. Bas. IV. (127.)

αὐτὸν πυρετὸν οὐχ ἑτέραν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔξουσιν ἐνδειξίν
πάντη. λέλεκται γὰρ ἤδη πολλάκις ὡς τὸ μὲν κατὰ φύσιν
αἰὲν χολήζει τῶν ὁμοίων, τὸ δὲ παρὰ φύσιν τῶν ἐναντίων· εἴ γε
τὸ μὲν φυλάττεσθαι σκοπὸς, τὸ δ' ἀναιρεῖσθαι. πυρετὸς μὲν
οὖν ἅπας τῶν παρὰ φύσιν ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο χολήζει διαίτη;
ὕγρας καὶ ψυχρᾶς. αἱ κράσεις δὲ ποτὲ μὲν τῶν ὁμοίων, ἐστὶ
δ' ὅτε τῶν ἐναντίων χολήζουσιν· αἱ μὲν γὰρ ἀμειπτοὶ τῶν
ὁμοίων αἰὲν, φυλάττειν γὰρ αὐτὰς προσήκει· αἱ δύσκρατοι
δ', ὡς καὶ τοῖς ὑγμοῖς ἐλέχθη, ποτὲ μὲν τῶν ὁμοίων, ἐστὶ
δ' ὅτε τῶν ἐναντίων. καὶ τοῦτ' εὐλόγως πεπόνθασιν, οὔτε
γὰρ ἀκριβῶς κατὰ φύσιν ὑπάρχουσι, πῶς γὰρ ἂν ἦσαν μεμ-
πτέοι; οὔτε πάντη παρὰ φύσιν ἔχουσι, διὰ παντὸς γὰρ ἂν
ἐνόσουν οἱ οὕτως κερκαμένοι· τῶν μὲν οὖν ὁμοίων δέονται
κατ' ἄλλα τέ τινα περὶ ὧν αὐθις εἰρήσεται καὶ μέντοι καὶ
κατὰ τὰ ἕληκ πάντα· δέδεικται γὰρ ἤδη τοῦτο πολλάκις διὰ
τῶν ἐμπροσθεν. τῶν ἐναντίων δὲ κατὰ τὴν ὑγεινὴν διαίταν,
ὡς ἐν τοῖς ὑγμοῖς ἐπεδείκνυμεν· οὐδὲ τούτων διαπαντὸς,

eo quod eadem febre febricitant non diversam, sed omnino
eandem fortientur indicationem. Dictum namque saepe-
numero jam est id quod secundum naturam est similia
semper postulare, quod praeter naturam est contraria: si-
quidem quod naturaliter se habet custodire, quod praeter
naturam est tollere oportet. Porro febris omnis praeter
naturam est, ideoque victus rationem humidam frigidamque
exigit. Temperamenta vero ipsa alias similia, alias postu-
lant contraria. Quae enim vitio carent similia perpetuo,
quippe quae servare expedit, quae intemperata ac vitiosa
sunt, veluti in opere de sanitate tuenda est dictum, alias
similia, alias contraria. Idque merito accidit, quum nec
ad unguem naturaliter se habeant, quomodo enim essent
vitiosi? nec prorsus praeter naturam, quando qui sic atten-
perati essent perpetuo aegrotarent, ergo similia desiderant
tum in aliis de quibus mox dicetur, tum vero in ulceribus
omnibus; monstratum enim id saepe numero jam in superio-
ribus est, contraria vero in eo victu, qui per sanitatem
adhibetur, veluti in libris de sanitate tuenda docuimus; sed

Ed. Chart. X. [198.]

Ed. Bas. IV. (127.)

ἀλλ' ὅταν ἐπαρορθοῦσθαι τὴν δυσκρασίαν αὐτῶν ἐθελήσω-
 μεν. εἶναι γὰρ ἡμῖν σκοπὸν διττὸν ἐπὶ τῶν ὑγιαϊνόντων,
 ἥτοι φυλάττειν ὑγιαῖνον τὸ σῶμα καὶ τὴν ἀρχαίαν κρᾶσιν,
 ἢ καὶ ταύτην αὐτὴν βελτίω ποιεῖν. οὕτως οὖν, οἶμαι, κἂν
 τῷ διαιτᾶν τοὺς τὸν ἐξήμερον πυρέξαντας ἥτοι τῇ πυρε-
 τῷδε διαθέσει μόνη τὸ ἐναντίον, ἢ καὶ τῇ τοῦ κάμνοντος
 δυσκρασία παραλήφωμαι. κατὰ μέντοι τὴν εὐκράτον φύσιν
 ἀναμφισβητήτως, ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ μόνου τὴν τῶν ἐναν-
 τίων ἐνδείξιν λαμβάνοιτες, ὑγρὰν καὶ ψυχρὰν εἰς τοσοῦτον
 ποιησόμεθα τὴν διαίταν, εἰς ὅσον ἂν ἀγχωδέστερόν τε καὶ
 θερμότερον ἑαυτοῦ φαίρηται τὸ σῶμα γεγοῖός. ἀλλὰ τοῦτο
 μὲν εὐδελόν τε καὶ εὐζήτητον, ἐπαρῆλθωμεν δ' αὖθις ἐπὶ
 τὰς δυσκράτους φύσεις. ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἐν τοῖς ὑγιανοῖς
 διήρηται, τὰς τοιαύτας ἐγχορεῖ μὲν καὶ φυλάττειν οἷα
 παρελάβομεν, ἐγχορεῖ δὲ καὶ μετακοσμεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον,
 ἄμεινον οἶμαι τὴν ἐξάλλαξιν αὐτῶν τῆς διαίτης, ὅταν ἀμέμ-
 πτως ὑγιαίνωσιν, οὐχ ὅταν ἥτοι κοσῶσιν ἢ δυσκραστῶνται,
 ποιῆσθαι. χαίρουσι γὰρ αἱ φύσεις αἰετὸς τοῖς ἔθεσιν, ὡς

sed neque haec perpetuo, sed tum quum corrigere intem-
 periem eorum studemus. Quippe duplex nobis in iis qui
 sani sunt finis proponitur, nempe vel corpus sanum in
 pristina ejus temperie tueri, vel etiam hanc meliorem
 reddere. Sic igitur, arbitror, in iis qui diaria febre la-
 borant, cibandis vel uni febrili affectui contrarium, vel
 etiam ipsi laborantis intemperiei defumemus. In ea ta-
 men natura, quae haud dubie in medio temperamento est,
 ab ipsa febre contrariorum indicatione accepta, eatenus hu-
 midum frigidumque victum adhibebimus, quatenus siccius
 calidiusque quam ante jam redditum corpus apparet. Verum
 hoc tum perspicuum tum indubitatum est. Revertamur
 autem rursus ad intemperatas naturas. Nam quoniam eas,
 sicut in libris de sanitate tuenda est proditum, licet et qua-
 les accepimus servare, licet et ad melius transferre, satius,
 arbitror, est, quum plane valent non quum aegrotant, vel
 de se queruntur victus illis rationem mutare. Gaudent
 enim naturae consuetis semper, ut et Hippocrates eviden-

Ed. Chart. X. [198. 199.]

Ed. Bas. IV. (127. 128.)

Ἱπποκράτης τε διὰ τῶν ἐναργεστῶν ἀπέδειξεν ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξέων, ἅπασί τε σαφῶς φαίνεται τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι. τοὺς γὰρ τοὶ δυσαργεστομένους, ὅτι μὲν ἔξω τοῦ χοροῦ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων θετέον ἐστίν, οὐκ ἄν τις νοῦν ἔχων ζητήσκειν· εἴτε δ' ἤδη παρὰ φύσιν, εἴτ' οὐ φύσει μόνον ἔχουσι, τοῦτ' ἄν τις σκέψαιτο. καὶ μὴν εἴπερ ἐνδείξιν τινα χορῆ καὶ τῶν ἐθνῶν λαμβάνειν, εἰ μὲν ἤδη φθάνομεν ἐκ πολλοῦ τὰς δυσκρατούς φύσεις ἐναντίον τῇ (128) κρατούσῃ δυσκρασίᾳ διαιτῶντες, οὕτω καὶ δυσαργεστούντων πράξομεν· εἰ δὲ μὴ τῶν ὁμοίων [199] τῇ κρᾶσει, τὴν ἐνδείξιν ἔξομεν. οὕτω δὲ μοι δοκεῖ καὶ ὁ Ἱπποκράτης γινώσκειν, ἐπειδὴν λέγει, αἱ ὑγραὶ πᾶσαι δίαται τοῖσι πυρραινοῦσι ξυμφέρουσι, μάλιστα δὲ παιδίοισι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσιν οὕτως εἰθισμένοισι διαιτῶσθαι. τοῖς μὲν γὰρ πυρραινοῦσιν ὑγραὶ δίαται, καθόσον πυρραινοῦσιν ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων ἐνδείξεως ὠφέλιμοι· τοῖς δὲ παιδίοις ἐκ τῆς τῶν ὁμοίων. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐνδείξιν ἔλαβεν, ὡς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἡλικίας. ἢ τε γὰρ ἡλικία τῶν

tissimis argumentis in libro de acutorum victu adfluxit, et in omnibus qui se secundum naturam habent manifeste apparet. Quod namque qui sibi jam displicent, extra coetum eorum qui secundum naturam habent sint ponendi, id nemo qui compos est mentis dubitet; caeterum ii an praeter naturam se, an non naturaliter solum habeant, id utique quis aestimandum duxerit. Atqui si ex ipsa consuetudine indicationem aliquam sumi conveniet, siquidem multo jam tempore intemperatas naturas contrario victu ei quae vicit intemperiei cibavimus, ita etiam et cum parum ex sententia se habent faciemus; sin minus quae similia temperamento suadet, indicationem praefereamus. Ita vero et Hippocrates mihi sentire videtur ubi ait: *Humidus omnis victus febricitantibus est idoneus, potissimum autem pueris et aliis qui ita cibari sunt affueti.* Febricitantibus enim in quantum febricitant, ex ipsa contrariorum indicatione humidus victus conducit, pueris ex similibus. Eodem autem modo et eam quae a consuetudine praebetur quo eam quae ab aetate datur accepit.

Ed. Chart. X. [199.]

Ed. Bas. IV. (128.)

κατὰ φύσιν οὕσα τῶν ὁμοίων ἐαυτῇ δέεται διαιτημάτων, ἢ τε ἐκ τοῦ ἔθους ἐνδείξεις, ὥσπερ καὶ ἡ ἐκ τῆς ἡλικίας ἐλήφθη· φυλάττειν γὰρ συμβουλεύει καὶ τοῦτο, καθάπερ καὶ τὴν οἰκίαν τῆς ἡλικίας κραῖναι. ὥστε καὶ ἡμῶς ἀπὸ πάντων τῶν περὶ τὸν ἀγνώστον αἰ χρῆ τὴν τοῦ συμφέροντος εὐρεσιν ποιουμένους ἐπισκοπεῖσθαι πηρὶκα μὲν ἀλλήλαις αἱ ἐνδείξεις ὅμοιαι πᾶσαι, πηρὶκα δ' ἐναντία γίνονται. πασῶν μὲν γὰρ ὁμοίων οὐσῶν ἐν εἶδος ἀκριβὲς διαίτης συστησόμεθα· μαχομένων δ' ἀλλήλαις, τὰς ἰσχυροτέρας τε καὶ πλείους προκρινούμεν, ὥσθ' ἡμῶν ἐπικρατεῖσθαι μὲν ἐκ τούτων τὸ τῆς διαίτης εἶδος, οὐ μὴν παρῶσθαι οὐδὲ τὸ ἐναντίον. ἡ δ' ἐπικράτησις ἐνίοτε μὲν ἐκατέρων κεραινεμένων εἰς ἐνὸς βοηθήματος ὕλην, ἐνίοτε δ' ἐν μέρει παραλαμβανομένων γίνεται. κοινὸς μὲν οὗτος ὁ λόγος ἀπασῶν τῶν ἐμπελεγμένων ἀλλήλαις ἐναντίων ἐνδείξεων. ὅπως δ' αὐτὸν χρῆ μεταχειρίζεσθαι, ποτὲ μὲν αὐτῶν τῶν νοσημάτων ἐπιπλεκομένων, ἔστι δ' ὅτε ἐνὸς μὲν ὑπάρχοντος τού-

Nam et aetas quum ex iis sit quae natura nobis infunt, similem sibi victum postulat. Et quae a consuetudine indicatio sumitur, sic sumpta est sicut ea quae ab aetate; quippe servare quoque hanc jubet perinde ac proprium aetatis temperamentum. Itaque etiam nos tum ex omnibus quae circa aegrum spectantur, ejus quod conducit inventionem moliri, tum quando indicationes omnes secum consentiant, et quando inter se dissentiant inspicere semper conveniet. Omnibus enim consentientibus, unam prorsus victus speciem constituemus; dissidentibus vero inter se quae valentiores ac plures sint praefereamus, ita ut victus species quam hae praescribant praeferatur, sic tamen ut ne contraria sit neglecta. Porro praeratio haec alias utrisque in unius auxilii materiam mixtis perficitur, alias seorsum sumptis. Ac communis quidem haec ratio est omnium quae inter se complicatae sunt contrariarum indicationum. Quomodo autem hanc ad usum conferre oporteat, quum aliquando ipsi morbi complicati sint contrarii, aliquando morbus unus sit, sed qui con-

Ed. Chart. X. [199.]

Ed. Bas. IV. (128.)

του, τὴν δὲ ἐνδειξίν ἐναντίαν ποιουμένου τῇ φυσικῇ κράσει τοῦ κάμιοντος, ἢ τῇ νῦν ἐπικτήτῳ, τῇ δ' ἡλικίᾳ καὶ τῷ ἔθει καὶ τῷ χωρίῳ καὶ τῇ ὥρᾳ, δι' αὐτῶν τῶν κατὰ μέρος ἐπιδείξω. νῦν οὖν ἡμῖν προκειμένου κατὰ τὸν λόγον εἶρεῖν ἐπιτήδειον διαίταν ἐκάστη τῶν εἰρημένων δυσκρασιῶν, ὁ κοινὸς τρόπος τῆς μεθόδου προχειρισθεὶς ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἐξεταζέσθω. φέρε γὰρ ἀλῶναι πυρετῷ δύο ἀνθρώπους ἐν εἰκράτῳ μὲν χωρίῳ γεγενημένους καὶ τεθραμμένους, οὐκ ὄντας δ' ἐν αὐτῷ νῦν, ἀλλ' ἐν μὲν θερμοῦ καὶ ξηροῦ τὸν ἕτερον, ἐν ὑγρῷ δὲ καὶ ψυχρῷ τὸν ἕτερον· εἶναι δὲ καὶ τῇ κράσει διαφέροντας αὐτοὺς καὶ τῇ φύσει καὶ τοῖς ἔθεσι καὶ ταῖς ἡλικίαις, εἰ δὲ βούλει καὶ κατὰ διαφερούσας ὥρας καὶ καταστάσεις ἀρῆσαστεῖν, ὥστε τὸν μὲν θερμὸν καὶ ξηρὸν φύσει καὶ τῇ διαίτῃ πάσῃ τοιαύτῃ συνειδίσθαι καὶ νεανίσκον εἶναι καὶ χειμῶνος νοσεῖν ἐν ὑγρῷ καὶ ψυχρῷ χωρίῳ καὶ καταστάσει τοιαύτῃ· τὸν δὲ ὑγρὸν τε καὶ ψυχρὸν ἐν ἔθει τε διαίτης ὁμοίῳ καὶ παῖδα τὴν ἡλικίαν· καὶ νοσεῖν δὲ θέρους ἐν θερμοῦ καὶ ξηροῦ χωρίῳ καὶ καταστάσει τοιαύτῃ, τίνες οὖν

trariam indicationem subjiciant, aut naturali laborantis temperamento, aut ei quod nunc acquisierit, praeterea aetati et consuetudini et regioni et anni tempori, in ipsa particulatim tractatione ostendam. Nunc ergo quum propositum nobis *hoc loco* sit unicuique memoratorum intemperiei generum idoneum invenire victum, communis quam designavimus methodi modus veluti sub exemplo examinetur. Pone enim correptos feбри esse duos homines in regione natos educatosque temperata, nunc in ea non esse; imo alterum in calida et sicca, alterum in humida et frigida: praeterea eosdem diverso esse tum temperamento tum natura tum consuetudine tum aetate, etiam sub diverso, si placet, et anni tempore et statu coeli aegrotare, sic ut aliter calidus siccusque natura sit, ac tali victus rationi in totum insueverit; praeterea juvenis sit et hieme aegrotet in humida et frigida regione ac statu coeli simili, alter humidus et frigidus simili victu assuetus, tum puer aetate ac aestate in calida siccaque regione ac simili coeli statu laboret:

Ed. Chart. X. [199. 200.]

Ed. Bas. IV. (128.)

ἐν ἐκατέρῳ τούτων αἱ ἐνδείξεις; ἢ μὲν ἀπὸ τοῦ πυρέττειν ἀμφοτέροις κοινῇ, τῶν ὑγραυνόντων τε καὶ ψυχόντων δεσμένη, τῶν δ' ἄλλων οὐκ ἐστὶ οὐδεμία κοινῇ. τῷ μὲν γὰρ προτέρῳ διὰ τε τὴν γῆσιν καὶ τὴν ἡλικίαν ἐν ὁμοίοις ἐπιτήδαις διαιτήμασιν εἰθισμένῳ ἐπιτήδεια τὰ ξηρότερα καὶ θερμότερα τῇ κράσει σιτία· καὶ μέντοι καὶ διὰ τὴν ὥραν τε καὶ τὴν κατάστασιν καὶ τὸ χωρίον· οὐ γὰρ τῶν ὁμοίων ἐστὶν ἢ ἀπὸ τούτων ἐνδείξις, ἀλλὰ τῶν ἐναντίων. τῷ δ' ἑτέρῳ τῶν ὑποκειμένων διὰ μὲν τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν γῆσιν καὶ τὸ ἔθος τῶν ὁμοίων αὐτοῖς· ὑγρῶν μὲν καὶ συμμετρῶς θερμῶν διὰ τὴν ἡλικίαν, ὑγρῶν δὲ καὶ ψυχρῶν διὰ τε τὴν γῆσιν καὶ τὸ ἔθος· διὰ δὲ τὸ χωρίον καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἐναντίων. [200] ἅπερ ἐστὶ δῆπου καὶ αὐτὰ ψυχρότερα καὶ ὑγρότερα τοσούτῳ τῶν εὐκράτων, ὅσῳ πέρ ἐστι καὶ τὰ χωρία τῶν εὐκράτων θερμότερα καὶ ξηρότερα· παρὰ μὲν γὰρ τῶν ἔθων ἢ ἐνδείξις αἰεὶ τῶν ὁμοίων ἐστὶν ἄχρις ἂν νοσῶσιν οἱ ἄνθρωποι. παρὰ δὲ τῶν ἡλικιῶν καὶ γῆσεων καὶ χωρῶν ὠρῶν τε καὶ καταστάσεων εὐκράτων μὲν οὐσῶν ἐνδείξις αἰεὶ

quaenam igitur in utroque horum sunt indicationes? Nempe quae a febricitando sumitur, communis amborum est, ac quae refrigerent et humectent deliderans, reliquorum nulla est praeterea communis. Siquidem priori et propter naturam et propter aetatem simili sibi his victu assueto siccioris calidiorisque temperamenti cibus idoneus est, idemque propter et anni tempus et statum coeli et regionem *convenit*; non enim quae ab his suppeditatur indicatio similia desiderat, sed contraria. Alteri ex propositis propter aetatem et naturam et consuetudinem similia ipsis *exhibenda indicantur*; propter aetatem quidem humida modiceque calida, propter naturam et consuetudinem humida et frigida, propter regionem et anni tempus et statum coeli contraria, quae et ipsa nimirum sunt tanto temperatis frigidiora et humidiora, quanto regiones ipsae sunt calidiores temperatis et sicciores. A consuetudine enim semper est indicatio similibus, quoad aegrotent homines. At ab aetate, natura, regione, anni tempore et statu coeli, ubi temperata

Ed. Chart. X. [200.]

Ed. Bas. IV. (128.)

τῶν ὁμοίων διαιτημάτων καὶ βοηθημάτων ἐστὶν, ἂν θ' ὑγιαίνωσιν ἂν τε νοσῶσι. παρὰ δὲ τῶν δυσκράτων ὥρων μὲν καὶ καταστάσεων καὶ χωρῶν ἐνδείξεις τῶν ἐναντίων· ἡλικιῶν δὲ καὶ φύσεων οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ σὺν τῷ ἔθει. σκοπεῖσθαι δ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐνδείξεων οὐδὲν οὕτω προσήκειν ὡς τὸ μέγεθος ἐκάστου τῶν συνεισφερόντων, ὅπερ ἐδείκνυμεν ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ὑπομνήμασι διττόν· ἕτερον μὲν αὐτοῖς τοῖς τῶν ἐνδείκνυμένων ἀξιώμασι μετρούμενον, ἕτερον δὲ ταῖς οἰκίαις αὐτῶν ὡς ἂν εἴποι τις οὐσίαις, ἃς ἐκ τοῦ παραβάλλειν τῷ συμμέτρῳ τε καὶ κατὰ φύσιν ἔφαμεν χρῆναι λαμβάνειν. εἰ μὴ γὰρ οὕτω τις ἐξετάσειε τῶν ἐνδείξεων τὰς δυνάμεις, οὐχ οἷόν τε τὸ μέτρον ἐξευρεῖν τῆς διαίτης. ἐνδείκνυμένου γὰρ αἰεὶ τοῦ μὲν πυρετοῦ τὸ ψύχειν καὶ ὑγραίνειν, τῶν δ' ἄλλων ἐκάστου, καθότι προείρηται, συμφωνούσης μὲν αὐτῶν τῆς ἐνδείξεως οὐδὲν ἂν εἴη πρᾶγμα, διαφωνούσης δὲ κατὰ τὰ πλείω καὶ μείζω τυποῦσθαι χρὴ τὴν διαίταν. ἐπὶ γοῦν τῶν ὑποτεθέντων ἀρίτως ὅτι

haec sunt, similibus semper victus rationum et praesfidiorum est indicatio, sive valeant homines sive aegrotent. Contra ab intemperatis anni tempore, statu coeli et regione contrariorum est indicatio; caeterum ab aetate et natura non absolute, sed cum consuetudine. Porro nihil in contrariis indicationibus tam convenit expendi quam magnitudinem eorum quae ad indicationem coierunt, quam in libris de sanitate tuenda duplicem esse ostendimus, alteram quae ex ipsorum quae indicant dignitatibus censetur, alteram quae ex ipsorum, ut sic dicam, propriis substantiis spectetur, quas ex conferendo cum mediocri, et quod secundum naturam est accipiendas esse testati sumus. Nisi enim ita quis indicationum potestates examinet, nequeat sane mensuram victus invenire. Quum enim refrigerandum humectandumque esse febris perpetuo indicet, reliquorum vero quodque, prout dictum est, ubi concors eorum indicatio est, nullum exhibetur negotium, ubi discors, pro pluribus ac potioribus formari victus ratio debet. Siquidem in modo propositis

Ed. Chart. X. [200.]

Ed. Bas. IV. (128.)

μὲν πυρέττουσιν ἐνδείξεις κοινὴ τῶν ὑγραϊόντων καὶ ψυχόντων ἐστίν, οὐ μὴν ἀπὸ γε τῶν ἄλλων. ἀλλ' ὧ μὲν ἢ ὁ ἡλικία καὶ ἢ κρᾶσις ἅμα τῷ ἔθει καὶ ἢ χώρα καὶ ἢ ὥρα καὶ ἢ κατάστασις τῶν ὑγραϊόντων καὶ ψυχόντων ἔχει τὴν ἐνδειξιν, οὐ μόνον ἀναμφισβήτητόν ἐστι τὸ χρῆναι τοῦτον ὑγραϊεῖν καὶ ψύχειν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ μικρῶς μηδ' ὡς ἔτυχεν, ἰσχυρῶς δὲ πάνυ καὶ μεγάλως, ἀπάντων γε τῶν σκοπῶν ἐνδεικνυμένων ταύτων. ὧ δ' ἢ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐνδείξεις οὐχ ὑγρῶν καὶ ψυχρῶν ὁμοίως τῷ πυρετῷ τῶν διατηρημάτων ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς τῶν θερμῶν καὶ ξηρῶν, ἀμφισβήτησις γίγνεται καὶ μάχη τῶν ἐνδείξεων πρὸς ἀλλήλας, ἡνίκα μάλιστα ἐστὶ χρεία τοῦ παραβάλλειν τὸν τε ἀριθμὸν καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἐνδείξεων. ἢ γοῦν ἀπὸ τοῦ πυρέττειν ἐνδείξεις ἀριθμῷ μὲν λείπεται τῶν ἄλλων, ὅταν ἀπασαὶ τὸν ἐναντίον ὑψηλῶνται τρόπον πράττειν, ὑπερέχει δὲ μεγέθει τῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἢ τὴν δύναμιν, ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι καὶ μάλιστα ὅταν ἐπὶ πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξέστηκε.

ex eo quod febricitant communis refrigerantium ac humectantium indicatio praefatur, non tamen ex caeteris. Sed cujus tum aetas tum temperamentum una cum consuetudine tum regio tum anni tempus et coeli status humectantia refrigerantiaque exhibenda indicant, hunc haud dubium est non solum humectandum refrigerandumque esse, sed etiam nec leviter haec, nec utcunque facienda esse, imo plane magnopere ac vehementer omnibus scopis idem dictantibus. Cujus vero reliqua omnia refrigerantem quidem humectantemque victum, quemadmodum et febris, non indicant, sed contrarium ipsi calefacientem et siccantem ambiguitas pugnaque indicationum inter se oritur, quo casu magnopere opus est, tum numerum indicationum tum magnitudinem simul conferas. Quippe quae a febre sumitur, ea reliquis, quando omnes contrarium faciendum praescribunt, numero quidem inferior est, magnitudine tamen quae ex dignitate aut potestate aut quomocumque appellasse libet spectatur, superior est, potissimum si longe a natura recessit:

Ed. Chart. X. [200. 201.]

Ed. Bas. IV. (123.)

δύο γὰρ αὐτῷ τόθ' ὑπάρξει μεγέθη, τό τ' ἐκ τοῦ γένους τῶν
 πυρετῶν, τὸ κοινὸν ἅπασι, τό τ' ἴδιον οἰκίον αὐτοῦ. καὶ
 γὰρ ὅτι πυρετός ἐστιν, ἐπιστρέφει μᾶλλον ἡμᾶς πρὸς ἑαυτὸν
 ἁπάντων τῶν ἄλλων· καὶ ὅτι τὸ μέγεθος αὐτῷ τὸ οἰκίον
 ἀξιόλογον ὑπάρχει καὶ διὰ τοῦτο κατακρύπτει τε καὶ συσκιᾶ-
 ζει τὰς ἐναντίας ἐνδείξεις. εἰ δὲ μικρὸς ὑπάρχει, δύνασθ' αἰ
 ἄλλαι πᾶσαι συντεθεῖσαι πρὸς αὐτὸν ἀντιξέτάσσονται· καὶ
 εἴπερ ἴσαι φασιεῖν, οὐθ' ἢ τοῦ πυρετοῦ κρατήσεται ἂν ἐνδει-
 ξις ὡς ὑγραίνειν καὶ ψύχειν, οὐθ' ἢ τῶν ἄλλων ὡς θερμαίνειν
 καὶ ξηραίνειν, ἀλλὰ τὸ μέσον εἶδος τῆς διαίτης ἐπὶ τῶν οὕτως
 ἐχόντων σωμάτων ἐκλεξόμεθα. κρατούσης δὲ τῆς ἐτέρας ἐν-
 δείξεως εἰς τοσοῦτον ἀποχωρήσομεν τῆς ἐνκράτου καὶ μέσης
 τῆς διαίτης, εἰς ὅσον ἰπερέχει τῶν ἐναντίων τὰ κρα-
 τοῦντα. γεγυμνασμένον τε οὖν εἰς ταῦτα πάντα καὶ φύσει
 [201] συνετόν εἶναι γρηὶ τὸν ἰατρὸν, ἢν' ἐκάστης ἐνδείξεως
 ἀκριβῶς ἐλογισάμενος τὴν δύναμιν, ἀλλήλαις τε παραβάλλ-
 ων ἁπάσας, ἐν τι κεφάλαιον ἀθροίσῃ τῶν οἰκίων τῶ

quippe duplex tum magnitudo illi accedit, et quae ex febris
 genere provenit, quae omnibus est communis, et quae pro-
 pria suaque ipsius est. Siquidem et quia febris plus caeteris
 omnibus sollicitos nos habet, et quia praeterquam quod fe-
 bris est, etiam magnitudo illi notabilis accessit, ideirco con-
 trarias indicationes inducit atque obumbrat. Sin parva
 fuerit, fas est reliquas omnes unâ conjunctas cum ea conferri
 atque expendi. Ac si quidem pares videantur, neque febris
 indicatio praeseretur, sit ut humectandum et refrigerandum
 sit, neque etiam reliquorum sic ut calefaciendum ac siccan-
 dum sit; imo media victus ratio, ubi ita se corpus habet,
 eligenda erit. Sin altera indicatio exsuperet, tantum recel-
 sisse a temperato et medio victu par est, quantum ea quae
 pollent sua contraria superant. Ergo tum exercitatum in
 his omnibus tum natura prudentem esse medicum conve-
 niet, quo cujusque indicationis potestate diligenter confide-
 rata omnibusque inter se collatis unam idonei victus sum-
 mam quae laboranti sit commoda comparet. Ac diâriarum

Ed. Chart. X. [201.]

Ed. Bas. IV. (128. 129.)

κάμνοντι (129) διαιτημάτων. αἱ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἐνδείξεις ἐκ τούτων τῶν σκοπῶν λαμβάνονται, καὶ σπάνιον εἶ ποτε ἀπὸ τοῦ μέτρου τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως. αἱ δὲ τῶν πολυημέρων ἐξ ἀνάγκης μὲν καὶ τὴν δύναμιν προσλαμβάνουσι· οὐ μικρὸς γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὁ ἀπὸ ταύτης σκοπός· οὐδὲν ἦτιον δὲ καὶ τὴν γεννώσαν αἰτίαν τοὺς πυρετοὺς, πλὴν τῶν ἐκτικῶν· οὐδεμία γὰρ ἀνάπτει τούτους αἰτία, καθάπερ οὐδὲ τὸ δεδεγμένον ἐκτικῶς εἰς ἑαυτὸ σῶμα τὴν τοῦ πυρὸς θερμοσίαν, εἴτε λίθος, εἴτε ξύλον ὑπάρχει. κοινὸν γὰρ αὐτοῖς τὸ μηκέτι γίνεσθαι πρὸς τοὺς ἐφημέρους ἐστὶ, διαλλάττοντας δὲ ἐν τῷ τοὺς μὲν ἐφημέρους κατὰ σχέσιν ἔχειν τὴν θερμὴν, τοὺς δ' ἐκτικὸς ἐν ἔξει δυσλύτω. δύναται δ' ἂν τις γάναι καὶ τὴν ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἐνδείξιν αἰεὶ παρεῖναι κατὰ τε τἄλλα σύμπαντα νοσήματα καὶ τοὺς ἐφημέρους πυρετοὺς, ἡμᾶς δ' ἐν τῷ νῦν λόγῳ μηδὲν αὐτῆς δεηθῆναι, διότι πρῶτως μὲν οὐκ ἐνδείκνυται, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ, περὶ οὗ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς ἐξῆς διοριῶ.

quidem febrium indicationes ex his scopis capiuntur, raroque accidit, si alicubi, a laborantis virium modo, quum febrium plurium dierum indicationes tum virium respectum necessario adhibeant, non enim levis in his scopus est qui a viribus, tum causarum quae ipsas febres excitant, exceptis tamen hecticis, ut quas nulla accendit causa, quemadmodum nec corpus id quod jam habitu calorem ignis in se suscepit, sive id lapis sive lignum sit. Illud namque commune cum diariis habent, quod non amplius fiant. Disserunt autem in eo quod diariae in schesi, id est levi affectu, calorem habent, hecticae in hexi, i. e. habitu qui aegre solvatur. Licet etiam dicas eam quoque quae a viribus sumitur indicationem tum reliquis omnibus morbis, tum in diariis febribus semper adhiberi, nobis tamen in praesenti disputatione opus ea non esse, propterea quod primario non indicet, ex accidenti vero indicet. De eo vero accidente in sequentibus differemus.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Ι.

Ed. Chart. X. [201.]

Ed. Baf. IV. (129.)

Κεφ. α'. Τῶν ἐφημέρων πυρετῶν, ᾧ Εὐγενιακῆ, τὴν
τῆς Θεραπείας μέθοδον ἐν τῷ πρὸ τούτου γράμματι διήλ-
θον ὀρθῶς τῆς ὅλης ὄτι πραγματείας. ἔστι δὲ τοῦ γένους
τοῦδε τῶν πυρετῶν εἷς ὁ παροξυσμὸς, ἡμέρα μίᾳ περιγρα-
φόμενος ὡς τὸ πολὺ κατὰ γε τὴν ἑαυτοῦ φύσιν. ὅσα γὰρ ἢ
διὰ τὴν τῶν ἰατρῶν ἀμαθίαν ἢ διὰ τὴν τῶν καμνόντων ἀκο-
λασίαν ἢ διὰ τὴν τῶν ὑπηρετούντων πλημμέλειαν ἀμαρτα-
ρόμενα περὶ τοὺς τοιούτους πυρετοὺς εἰς ἕτερόν τι γένος
αὐτοὺς μεδίστησιν, οὐ κατὰ τὴν οἰκίαν αὐτῶν ἀποβαίνουσι

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER IX.

Cap. 1. Diariarum febrium, oEugeniane, curationis
methodum in libro hunc praecedenti exposui totius operis
octavo. Est autem hujus febrium generis unica accessio,
uno ut plurimum die ex sua natura circumscripta. Nam
quaecunque vel per medicorum ignorantiam vel aegrorum
intemperantiam vel ministrantium errorem in ejusmodi
febris commissa in aliud ipsas genus transferunt, haec
suae naturae sponte non incidunt. Non enim est profecto

Ed. Chart. X. [201. 202.]

Ed. Bas. IV. (129.)

φύσιν. οὐδὲν [202] γὰρ δήπου θαυμαστόν ἐκ τῶν ἀμαρτανό-
 μένων οὐ μὴκύνεσθαι μόρον ἢ μεταπίπτειν εἰς ἕτερόν τι γένος
 ἡγνιστοῦν τῶν νόσων, ἀλλὰ καὶ γενῆσθαι τὴν ἔμπροσθεν οὐκ
 οὔσαν. ὅπου γὰρ οὐδὲ τοῖς ὑγαινοῦσιν ἀμαρτάνειν ἀσφαλές,
 σχολῆ γ' ἀκίνδυνον ἂν ποτε τοῖς κάμνουσι γένοιτο. λοιπῶν δ'
 ὑπαρχόντων δυοῖν γενῶν, ὡς ἐν τῷ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν
 πυρετῶν ὑπομνήμασιν ἐπιδέδεικται, τὸ μὲν ἕτερον ἐπὶ χυμοῖς
 σηπομένοις ἐδείκνυτο γίνεσθαι, τὸ δ' ἕτερον αὐτὰ τὰ στερεὰ
 τοῦ ζώου μόρια κατείληφός ἐκτικὸν ὀνομάζεται. μεταπί-
 πτουσι δ' εἰς ἐκότερα γένη πολλάκις οἱ ἐφημέροι πυρετοὶ, κα-
 θάπερ ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, εἰ μὴ τις αὐτοὺς προσηκόντως
 μεταχειρίζοιτο. ὥσπερ δ' ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν πράγμασιν
 ὅσα κοινωρεῖ ταῖς φύσεσιν ἐνὶ περιλαμβανόμενα γένη καὶ διὰ
 τοῦτ' εἰς ἄλληλα μεταπίπτειν δυνάμενα, τρίτη τις ἰδέα κατὰ
 τὴν μετάπτωσιν αὐτῶν συνίσταται, μηδετέρου τῶν ἄκρων
 ἀκριβοῦσα τὸν τύπον, οὕτω καὶ ταῖς τῶν ἐφημέρων πυρετῶν
 μετάπτωσεσι φαντασθεῖη τις ἂν ἕτερόν τι γένος ἐν τῇ μετα-
 πτώσει συνίστασθαι, μηδετέρῳ τῶν ἄκρων ταύτων. καὶ μοι

mirum, si per ea quae delinquuntur non solum produca-
 tur aut in aliud genus transeat morbus quivis, sed etiam
 quum prius non esset, nunc excitetur. Nam quum iis qui
 sani sunt delinquere non sit tutum, haudquaquam id aegris
 sine discrimine contingat. Reliqua vero quum sint genera
 duo, ut in libris de febrium differentiis est ostensum, alte-
 rum ex humorum putredine nasci docuimus, alterum quod
 jam solidas animalis partes occupavit hecticum nominant.
 Transeunt saepe autem diariae febres, ut superius ostendi-
 mus, in utrumque genus, nisi quis eas commode tractet.
 Quemadmodum autem in caeteris rebus omnibus, quaecum-
 que uno genere comprehensae societatem in naturis habent,
 ac propterea mutuo in se transire valent, tertia quaedam
 species in transitu ipsarum existit, quae neutrius extrema-
 tum formam plane exhibet; ita et in diariarum febrium
 transitu imaginari licet alterum quoddam genus in transitu
 exoriri, quod neutri extremitatum sit idem. Atque de

Ed. Chart. X. [202.]

Ed. Basf. IV. (129.)

δοκεῖ περὶ τοῦδε πρώτου διοριστέον εἶναι, ἵν' ὡσπερ καὶ τᾶλλα καὶ τοῦτο γνωρίζοιτό τε συνιστάμερον αὐτίκα καὶ κωλύοιτο κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν, ὡς μὴδὲ δυσίατον ἢ ἀγίατον αὐξηθὲν γενέσθαι. μέσον δ' αὐτὸ συνιστάμερον οὔτε γνωρίσαι δυνατὸν οὔτε ἰάσασθαι τοῖς ἀγροῦσι τὴν ἰδέαν τῶν ἀκρων ὧν ὑπάρχει μέσον. ἀλλὰ σοὶ γ' ἐπισταμένῳ τὰ τε τῶν ἐφημέρων πυρετῶν γνωρίσματα καὶ τὰ τῶν ὑπολοιπίων δύο γενῶν, ἐπειδὴν ἤτοι νοθεύηται κατὰ τι ἢ παρεμφαίρηται τὰ τῶν ἄλλων, οὐδὲν ἂν εἴη χαλεπὸν ὑποπτέειν ἤδη τὴν μετάπτωσιν. ἐπ' ἐγκαύσεσι μὲν οὖν, ἢ ἀπειθείαις, ἢ κόποις, ἢ ἀγροπείαις, ἢ πάθεισι ψυχικοῖς, ἢ βουβῶσιν τοῖς διὰ τινα αἰτίαν προφανῆ γεγενημένοις, μέχρι τρίτης ἡμέρας οὐκ ἂν ποτε προέλθοι πυρετοῦ παροξυσμὸς, ἄνευ τοῦ πλημμέληθῆναι τι περὶ τὸν κάματον. τοῖς δ' ἐπὶ στεγνώσει πυρεξασιν ἐγχωρεῖ καὶ ταύτης ἐξωτέρῳ προβῆναι τὸν παροξυσμόν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ στέγνωσις ἤτοι φραχθέντων ἢ μυσάντων γίγνεται τῶν πόρων, ἢ καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ πικηθέντος ἀμετρώτερον, εὐλόγως ἔφαμεν ἐπὶ τε κρῦει καὶ λουτροῖς ἤτοι τῇ

primo differendum esse mihi videtur, quo ut reliqua etiam ipsum tum protinus noscatur quum incidit, tum sic inhi-beatur in primo ortu, ne aut aegre sanabile aut insanabile postquam auctum est evadat. Caeterum medium id quum inciderit nec nosse ii possunt nec sanare qui extremitatum quarum est medium speciem ignorant. At tibi qui praefertim non solum diariarum febrium, sed etiam reliquorum duorum generum notas intelligis, ubi vel diariarum notae aliquatenus sunt alienatae, vel reliquarum notae simul apparent, haud difficile fuerit jam transitum suspicari. Ergo ex adustione, cruditate, lassitudine, vigilia, animi perturbatione vel bubonibus ex evidenti aliqua causa abortis, nunquam ad tertium usque diem progredietur febris accessio, nisi quid delictum circa laborantem sit. At quibus stipatio febris occasio est, iis etiam ultra hos porrigi accessio potest. Nam quoniam stipatio vel obstructis exilibus meatibus vel conniventibus, vel etiam corpore ipso immoderatus densato accedit, merito diximus ex frigore et balneis quae vel con-

Ed. Chart. X. [202.]

Ed. Bas. IV. (129.)

θίξει ψύχουσιν, ἢ τῇ δυνάμει καὶ φαρμάκοις τοῖς τοιοῦτοις, ἔτι δὲ τοῖς ξηραίνουσι τὸ δέρμα, καθάπερ ἡλιῶ διακαεῖ καὶ τοῖς πιλοῦσιν, ὡς τῇ σκληρᾷ τρίψει μετὰ τῶν ψυχόντων κατέχεσθαι μὲν ἐντὸς τοῦ σώματος τὰς οἶον καπνώδεις ἢ λιγννώδεις ἀποθρόους, ἀνάπτεσθαι δ' ἐπ' αὐτοῖς τὸν πυρετόν. Ἰλλ' ἐπὶ τούτοις μὲν, ὡς εἴρηται, πῆλησίν τε τινα γίνεσθαι τῶν σωμάτων αὐτῶν καὶ μύσει τῶν πόρων, ἔμφραξιν δὲ διὰ γλίσχρους ἢ παχεῖς ἢ πολλοὺς χυμούς. καὶ τοίνυν καὶ τοὺς πυρετοὺς ὅσοι μὲν ἐπὶ μύσει τῶν πόρων ἢ πῆλησει προσγάτω τῶν σωμάτων ἐγένοντο, παύεσθαι τε μετὰ τὸν πρῶτον παραξυσμὸν, εἰάν τις ὀρθῶς αὐτοῖς προσφέρηται καὶ ὀντως τούτους ἐφημέρους γίνεσθαι καὶ προσαγορεύεσθαι· ὅσοι δ' ἐπ' ἔμφραξιν τὴν γένεσιν ἔσχον, εἰ μὲν ὀλίγη τις αὐτῇ συσταίῃ, λύεσθαι καὶ τούτους ὁμοίως γε τοῖς ἄλλοις ἐφημέροις, εἰάν ἰάσηται τις αὐτοὺς προσηκόντως· εἰ δ' ἰσχυρῶς οἱ χυμοὶ σφηνωθεῖεν, ὡς μοχλείας δεῖσθαι σφοδροτέρας, ἐκτείνεσθαι μὲν ἀνάγκη τοὺς τοιοῦτους πυρετοὺς ὑπὲρ τὴν μίαν ἡμέραν, ἐκπεπτωκέναι δὲ δοκεῖν ἤδη τοῦ γένους τῶν ἐφημέρων.

tactu refrigerent vel facultatibus; praeterea medicamentis similis generis, pari modo iis quae cutem siccant veluti sole fervente, nec minus etiam iis quae densent veluti dura, cum iis quae frigefaciant frictione et detineri intra corpus ceu fumida fuliginofave excrementa, et ab iis febrem accendi. Verum ex his densationem quandam corporum ipsorum fieri ac exiguorum meatuum conniventiam; obstructionem vero vel propter glutinosos vel crassos vel copiosos succos incidere. Quin etiam febres quascunque vel conniventia meatuum vel recens corporum densatio excitant, has et desistere post primam accessionem, si quis recte eas tractet et vere diarias tum esse tum appellari; at quae ex obstructione creantur, si haec pusilla sit, solvi ipsas quoque similiter ut alias diarias, si quis eas legitime sanet, sin valenter impacti humores sint sic, ut valentius aliquid quod eos eximat desiderent, eas febres prorogari ultra unum diem necesse est, ac diariorum febrium genus videri egressas. Quomodo enim dici

Ed. Chart. X. [202. 203.]

Ed. Bas. IV. (129.)

πῶς γὰρ ἂν ἐφήμερος ἔτι δύναιτο λέγεσθαι πυρετὸς ὁ μέ-
 χρι τρίτης ἡμέρας ἐκτεινόμενος; ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ τῶν
 ἡμερῶν προσήκει πάνεσθαι τὸν τοιοῦτον πυρετὸν, ὅσον ἐπὶ
 [203] τῇ προσηγορίᾳ. λέλεκται γὰρ ἔμπροσθεν ὡς τετάρ-
 ρων καὶ εἴκοσιν ὥρῶν ὁ χρόνος ἐστὶ τῆς οὕτω λεγομένης ἡμέ-
 ρας, ὡς συναριθμεῖσθαι καὶ τὴν νύκτα τῷ ὀνόματι τῆς ἡμέ-
 ρας. καὶ μὴν εἰ μήτε σῆψις εἴη χυμῶν μήτ' αὐτὸ τὸ σῶμα
 τὴν πυρετικὴν θερμοσίαν ἐκτικῶς ἀναδέξαιτο, τῶν δύο
 γενῶν ἐκπεπτωκὸς ἂν εἴη. ἢ τοίνυν ἄλλο γένος ἐπὶ τοῖς εἰρη-
 μένοις τρισὶν ἀναγκαῖόν ἐστι λέγειν ἐν τῇ πρώτῃ διαιρέσει τῶν
 πυρετῶν, ἢ καταφρονοῦντα τῆς προσηγορίας ἐφημέρους ὀνο-
 μάξωιν αὐτούς. οὐ γὰρ δὴ τῆς ᾗ οὐσίας ἦν αὐτῆς τῶν τοιού-
 των πυρετῶν ὁ ἐφήμερος ὄνομα· προσηγορίας δ' οἰκείας
 ἀποροῦντες ἔνεκα σαφοῦς καὶ συντόμου διδασκαλίας ἀπὸ τοῦ
 πολλάκις αὐτοῖς ἐπομένου τοῦνομα ἐθέμεθα. φύσις μὲν οὖν
 αὐτῶν ἢ αὐτὴ τοῖς ἐφημέροις ἐστίν, ὄνομα δὲ οὐ ταυτίον.

Κεφ. β'. Ἐφ' ὧν γὰρ ὁ παροξυσμὸς εἰς ἀπ' ἀρχῆς
 ἄχρι παντὸς διαμέρων εἰς πολλὰς ἡμέρας ἐκτείνεται συνόχους

ultra diaria febris potest, quae in tertium usque diem ex-
 tenditur? nam ex ipsa nominis ratione in secundo eam de-
 sistere par erat. Dictum enim supra est viginti quatuor ho-
 ras esse sic appellatae diei spatium, ut cum nomine diei nox
 quoque una comprehendatur. Atqui si neque humor pu-
 trefcens sublit, nec corpus ipsum febrilem calorem ut
 habitum susceperit, a duobus generibus diversum fit. Aut
 ergo aliud praeter tria jam dicta genus esse in prima febrium
 divisione dicendum est, aut appellatione pro nihilo habita
 diarias ipsas nominare oportebit. Neque enim profecto de
 substantia ipsa talium febrium est diariae vocabulum, verum
 convenienti nomine deslituti clarioris simul breviorisque do-
 ctrinae gratia ab eo quod saepius eis accidit nomen indidi-
 mus. Ac natura quidem eadem his est quae diariis, nomen
 autem non idem.

Cap. II. In quibus enim una accessio ab initio ad
 finem perpetuo manens in multos dies porrigit, eas febres

Ed. Chart. X. [203.]

Ed. Bas. IV. (129, 130.)

ὀνομάζουσι τοὺς τοιοῦτους πυρετοὺς, οὐχ Ἑλληνικῶ μὲν ὀνόματι χρώμενοι, σολοικίζειν δ' ἐλόμενοι μᾶλλον ἢ καταλιπεῖν (130) ἀνώνυμον αὐτῶν τὴν ἰδέαν. ἀλλ' ὥσπερ ἰδέα μία τῶν τοιοῦτων ἐστὶ πυρετῶν, ἀφ' ἧς ὀνομάζουσι συνόχους αὐτοὺς, οὕτως ἡ φύσις οὐκ ἐστ' ἀπλῆ καὶ μία. τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν ἐναργεῖς ἔχουσι τὸ τῆς σήψεως σημεῖον· ἔτιοι δ' οὐδ' ὄλωσ' ἔχουσιν, οὓς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐξημέρων πυρετῶν ἔφαμεν εἶναι. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τοῦ παροξυσμοῦ παύλα διαπνεομένων εἴωθε γίνεσθαι τῶν ζεσάντων χυμῶν, οὐ διαπνεῖται δ' ἐπιταῖς ἰσχυραῖς στεγνώσειν, ἀναγκαῖόν ἐστι πολυήμερον γίνεσθαι τὸν παροξυσμόν. ὅταν οὖν μηδεμία συνῆ τῷ τοιοῦτῳ πυρετῷ πρόφασις ἀρχὴν ἕτερου παροξυσμοῦ γενῶσα, πρὸς τῷ πολυήμεροσ ὑπάρχειν οὐδ' εἰσβολὴν ἐπισημασίας οὐδεμιᾶς ποιεῖται· μένει δ' ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους εἷς ὁ πυρετὸς, οὐτ' ἀμφημερινὴν οὔτε διὰ τρίτης οὔτε διὰ τετάρτης ἡμέρας ἔχων ἐπισημασίαν. ὅταν δ' ἀκούσης μου λέγοντος ἐντὸς τοῦ σώματος στεγέσθαι τὸ πυρετῶδες θερμὸν ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶς ἐστεγνωμένων σωμάτων, οὐχ οὕτω χρὴ νομίζειν ἀκριβῶς γε-

continentes appellant, non illi quidem Graeco nomine usi, caeterum soloecismum committendum potius rati quam speciem ipsarum sine nomine relinquendum. At non ut idea una ejusmodi febrium est, a qua synochos eas nominant, ita et natura simplex unaque est. Quaedam namque earum manifestum habent putredinis signum, quaedam prorsus non habent, quas ex diariarum febrium genere esse diximus. Quum enim accessionis remissio ex ferventium humorum transpiratu contingere soleat, non transpirant autem in vehementi stipatione, necesse est multorum dierum fieri accessionem. Igitur ubi in tali febre nulla subest occasio quae alterius accessionis principium excitet, ultra hoc quod multorum dierum febris est, nec invasionem alicujus febrium significationis facit, sed permanet ab initio ad finem una febris, quae nec quotidianae nec tertianae insultum nec quartanae praeferat. Caeterum quum me audis dicentem, ubi vehementer stipata corpora sunt, cohiberi intra corpus febrilem

Ed. Chart. X. [203. 204.]

Ed. Bas. IV. (130.)

γορέναι τὴν πύκνωσιν, ὡς μηδενὶ τῶν ἰκανῶς λεπυρθέντων χυμῶν ἐπιτρέπειν εἰς τοῦκτος διασφῆν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπὶ τῶν ὀστέων λεγόμερον ἀληθὲς ἂν εἴη τοῦτο, μήτοι γε δὴ τῶν σαρκῶν τε καὶ τοῦ δέρματος. ἀλλ' ὅταν ἡ μὲν ἐκ τῶν ζέοντων χυμῶν ἀναθυμίασις ἧ παμπόλλη, διασφῆ δ' ἐκτὸς ὀλίγη, τὴν ὑπολειπομένην ἀνάγκη διαφυλάττειν τὸν πυρετὸν, οὐ μόνον τῷ μένειν αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τῷ τὰ πλησιάζοντα συν-εγκαίειν.

Κεφ. γ'. Ἐπεὶ τοίνυν ἐν δυοῖν τούτοις ἐστὶ τὸ φυλάττεσθαι τὸν πυρετὸν, τῷ τε μὴ διαπνεῖσθαι πᾶσαν τὴν ἀτμίδα καὶ τῷ συνεκθερμαίνειν τὰ ψάοντα, τρεῖς ἀνάγκη διαφορὰς ἐν τοῖς συνόχοις γίνεσθαι πυρετοῖς, ἧτοι διαμέροντος ἴσου τοῦ μεγέθους, ὃ κατὰ τὸν πρῶτον παροξυσμὸν ἔσχεν ἀκμάσας, ἢ προστιθέντος, ἢ ἀφαιρουῦντος ἀεί τι σμικρὸν, καὶ ταῦτα ποιοῦντος ἢ ὁμαλῶς, ἢ ἀνωμάλως. ἂν μὲν οὖν [204] ἴσον ἧ τῷ διαπνεομένῳ τὸ ἀναπτόμερον, οὔτ' αὔξησιν οὔτε μείωσιν ἔξει τὸ πυρετιῶδες θερμὸν, ἀλλ' οὕτως ἑαυτῷ διαμερεῖ παραπλήσιον ὡς εἰ μήτε προσετίθετο μηδὲν

calorem, non ita factam prorsus densitudinem putandum est ut nullum ex iis humoribus qui tenuati admodum sint effluere foras sinat, quum nec si de ossibus ita dixeris id verum sit, nedum carne et cute. Verum quum a ferventibus humoribus vapor attollatur plurimus; effluat autem foras exiguus, hunc qui relictus est febrem fervare est necesse, neque id modo propterea quod ipse manet, sed etiam propterea quod quae proxima sunt adurit.

Cap. III. Quoniam igitur ex duobus his fervari febris potest, et quod totus vapor non transpiret et quod idem vapor ea quae contingit etiam calefaciat, necesse est tres esse in synochis febribus differentias, vel pari permanente magnitudine ea, quam in prima accessione summam habuit, vel adjiciente semper exiguum aliquid diminuenteve; atque haec vel aequaliter faciente vel inaequaliter. Ac si quidem quod accenditur et quod transpirat par fuerit, nec augeri nec minui febrilis calor cernetur, sed perinde sibi similis permanebit, ac si nihil illi prorsus adjiceretur aut demere-

Ed. Chart. X. [204.]

Ed. Bas. IV. (130.)

αὐτῷ μὴτ' ἀφηρεῖτο. διαφέρει γὰρ οὐδὲν εἰς γε τὴν τῆς ἰσότητος διαμονὴν ἢ διαφυλάττεσθαι τὴν αὐτὴν οὐσίαν διαπαντός, ἢ τῷ ἐκκενουμένῳ τὸ προστιθέμενον ἴσον ὑπάρχειν· εἰ δὲ γε θάτερον αὐτῶν ἐπικρατήσκειν, εἰ μὲν τὸ κενούμενον, ἐλαττοῦσθαι τὸν πυρετὸν ἀναγκαῖόν ἐστιν· εἰ δὲ τὸ προστιθέμενον, ἀυξάνεσθαι πάντως. εὐδηλον δὲ καὶ ὡς τὸ μᾶλλον τε καὶ τὸ ἥττον ἕτερον ἑτέρου τὸν πυρετὸν ἀυξάνεσθαι τε καὶ μειοῦσθαι διὰ τὸ τῆς πλεονεξίας ἄριστον ἀναγκαῖόν ἐστι γίγνεσθαι. ποτὲ μὲν γὰρ πλείονι μέτρῳ, ποτὲ δ' ἥττονι πλεονεκτούσης ἥτοι τῆς γενέσεως τῶν πυρετῶν ἢ τῆς διαπνοῆς, οὔτε τοῖς ἀυξανομένοις ἅπασιν ἴσην τὴν ἀυξήσιν οὔτε τοῖς μειουμένοις τὴν καθαιρέσιν οἷον τε γίγνεσθαι· παμπόλλην δ' εἶναι τὴν ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον διαφορὰν. ἐν μὲν δὴ τοῦτο τὸ γένος ἢ εἶδος ἢ ὃ τί περ' ἂν ὀνομάξωιν ἐθέλης ἐστὶ συνόχων πυρετῶν, ἐκ τῆς αὐτῆς ὑπάρχον φύσεως τοῖς ἐφημέροις. ἕτερον δ' ὅταν ἐν ἅπασιν τοῖς ἀγγείοις καὶ μάλιστα τοῖς μεγίστοις ὁμοτίμως οἱ χυμοὶ διασῆπωνται. τῶν τοιούτων πυρετῶν οὐδέτερον ἐν ἰσχυρῷ καὶ ψυχρῷ σώματι φιλεῖ συνίστα-

tur. Quippe ad aequalitatis permanſionem nihil intereſt ferveturne eadem aſſidue ſubſtantia, an ei quae vacuatur par ſit ea quae adjicitur; verum ſi altera earum vicerit, ſi quae vacuatur, minui febrem neceſſe eſt, ſi quae adjicitur, omnino increſcere. Sed nec illud ſane quemquam latet, quod quum ex febris altera magis minusve quam altera tum augetur tum minuitur, id ob exſuperantiae imparitatem neceſſario accidat. Nam ubi alias, ampliore meſſura, alias minore vel febris generatio vel tranſpiratio exſuperat, nec iis quae augetur omnibus par eſſe auctio, nec iis quae minuuntur demptio omnino poteſt; imo plurimam eſſe tum exceſſus tum defectus differentiam eſt neceſſe. Atque unum quidem hoc, ſive genus ſive ſpeciem ſeu quidvis aliud appellare libet, continentium febris eſt, quodque ex eadem cum diariis natura conſtat. Alterum eſt ubi in omnibus vaſis ac potiffimum maximis aequaliter ſucci putreſcunt. Ejusmodi febris in gracili et frigido corpore neutra

Ed. Chart. X. [204.]

Ed. Bas. IV. (130.)

σθαι, τὰ πολλὰ δ' ἐν πολυαίμοις τε καὶ πολυσάρκοις ἢ γένεσις αὐτῶν. αἱ τε γὰρ ἐμφράξεις οὐχ ἰκαναὶ γεννηῆσαι πυρετὸν ἄνευ σήψεως, εἰ μὴ τὸ διαπνεόμενον εἴη πολὺ καὶ θερμὸν, ἢ τε σηπεδῶν τῶν χυμῶν εἰς ἀπάσας τὰς μεταξὺ βουβίωνων τε καὶ μασχαλῶν φλέβας ὁμοτίμως τε καὶ διὰ ταχέων ἐκταθῆναι κατὰ τὰς ψυχρὰς ἕξεις οὐ δύναται. δεῖται γὰρ ἀεὶ τὰ σηπόμενα θερμά τ' εἶναι καὶ ὑγρὰ καὶ δυσδιάπνευστα. διὰ τοῦτο οὖν οὔτ' ἐν ψυχραῖς ἡλικίαις οὔτ' ἐν κράσει σωμάτων ψυχραῖς, εἴτ' οὖν ἐξ ἀρχῆς εἴτε καὶ νῦν εἴη γεγονότα ψυχρὰ, σύνοχοι γεννῶνται πυρετοὶ, καθάπερ οὐδ' ἐν ἰσχυτοῖς ἢ ἀραιοῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡλικιωῶν ταῖς θερμαῖς καὶ τῶν φύσεων καὶ τῶν ἐπιτήτων κράσεων ταῖς ὁμοίαις ἐγγίγνεται καὶ μᾶλλον ὅταν εὐσαρκοί τε καὶ πολυαίμοι καὶ πυκνοὶ τὰς ἕξεις οἱ κάμνοντες ἴωσιν, ἢ περιπτώμασι θερμοῖς πεπληρωμένοι. ταῦτ' ἔρα τοῖς οὕτω πυρέττουσιν ὁ σφυγμὸς μέγιστός ἐστι, ὁμαλὸς καὶ σφοδρὸς· καὶ τὴν σύστασιν τῆς ἀρτηρίας οὔτε σκληροτέραν οὔτε μαλακωτέραν τοῦ κατὰ φύσιν ἔχων, τάχους δ' εἰς

consistere solet; sed plurimum in iis qui sanguine abundant et corpulentis gigni cernuntur, nam nec obstructio citra putredinem excitare febrem valet, nisi id quod transpirat et copiosum sit et calidum, nec humorum putredo in omnes quae inter inguina et alias intersunt, venas aequaliter ac cito protrahi in frigido habitu potest. Debent enim semper quae putrescunt tum calida humidaque esse, tum vero difficilem transpirationem habere. Eoque fit ut nec in frigida aetate, nec in frigido corporis temperamento sive id ab initio constitit, sive modo frigidum sit factum continens excitetur febris. Sed nec in gracilibus vel qui raro sunt corporis habitu; imo tum aetate tum natura tum acquisitilio temperamento quae calida sint, ac praecipue si et carnosus et bono ac multo sanguine affluens et denso corpore aeger sit, aut etiam calidis excrementis refertus. Proinde fit ut qui ita febricitant, iis et pulsus maximus sit et aequalis et vehemens, quibus etiam arteriae consistentia nec durior quam pro natura est nec mollior, celeritatis tamen frequentiaeque

Ed. Chart. X. [204. 205.]

Ed. Bas. IV. (150.)

τοσοῦτον ἦκει καὶ πυκνότητος εἰς ὅσον ἂν ὁ πυρετός αὐτός
ἦκοι μεγέθους. κοινὰ μὲν οὖν ἀφοῖν ταῦτα· πρόσκεισι δ'
ἐξαιρέτα θατέρῳ σημεῖα τὰ τῆς σήψεως, ἐν οὖροις τε καὶ
σφυρμοῖς καὶ τῷ τῆς θερμοσίας ἀηδεῖ.

Κεφ. δ'. Καὶ δὴ παραδείγματος ἕνεκα ἀναμνήσω
σε δυοῖν γεαιόσκωιν οὓς ἐθεάσω μεθ' ἡμῶν. ἦν δὲ ὁ μὲν ἕτε-
ρος αὐτῶν ἐλεύθερος καὶ γυμναστικός, ὁ δ' ἕτερος δούλος
οὐκ ἀγύμναστος μὲν, οὐ μὴν τά γε κατὰ παλαιστραν δεινός,
ἀλλ' ὅσα δούλῳ πρόπει, τὰ ἐφήμερα γυμνάσιά τε ἅμα καὶ
ἔργα μεταχειρίζεσθαι. ὁ μὲν οὖν ἐλεύθερος τὸν χωρὶς σή-
ψεως ἐπέφεξε σύροχον, ὁ δὲ δούλος τὸν μετὰ σήψεως. ὅποιαν
δ' ἐκατέρῳ τὴν ἴασιν ἐποιησάμεθα καιρός ἂν εἴη λέγειν,
ἐπειδὴ μάλιστα μὲν χρὴ γυμνάζεσθαι τοὺς μαρθάνοντας
ὅτιοῦν ἐπὶ παραδειγμάτων· [205] οὐ γὰρ ἀρκούσιν αἱ καθό-
λου μέθοδοι πρὸς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν. ἀμείνω δὲ τῶν παρα-
δειγμάτων ἐστὶν ὧν αὐτόπται γεγόραμεν· ὡς εἴ γε πάντες οἱ
διδάσκειν ἢ γράφειν ὅτιοῦν ἐπιχειροῦντες ἔργοις ἐπεδείκνυντο

eo pervenit quo febris ipsa magnitudinis. Atque haec qui-
dem ambarum sunt communia, alteri vero privatim putre-
dinis insunt notae, idque tum in lotio tum pulsu tum calori-
s ingrata qualitate.

Cap. IV. Ac tibi exempli causa redigam in memo-
riam adolescentes duos quos una mecum vidisti. Erat alter
eorum liber et palaestrae peritus, alter servus haud inexer-
citus ille quidem, caeterum in palaestra parum vehemens,
nec tamen ad quotidiana quae servum deceant tum exer-
citia tum opera tractanda non idoneus. Porro liber conti-
nenti citra putredinem febre laboravit, servus continenti
cum putredine. Horum utrique quaenam sit adhibita cura-
tio, non intempestivum dictu nunc arbitror, quandoqui-
dem in exemplis exercitari quidvis discentes maxime expe-
dit, neque enim satisfaciunt ad exactum cognitionem uni-
versales methodi. Sunt autem exemplorum ea pro potio-
ribus habenda, quae ipsi oculis usurpavimus; quando si
omnes, qui docere scribereve aliquid sunt aggressi, ea prius

Ed. Chart, X. [205.]

Ed. Bas. IV. (130.)

πρότερον αὐτὰ, παντάπασιν ἂν ὀλίγ' ἄττα ψευδῶς ἦν λεγόμενα. νυνὶ δ' οἱ πλεῖστοι διδάσκειν ἄλλους ἐπιχειροῦσιν ἂ μὴτ' αὐτοὶ ποτ' ἐπραξαν μὴτ' ἄλλοις ἐπεδείξαντο. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν ἰατρῶν οὐδὲν θαυμαστὸν ἀμελήσαντας ἤθους χρηστοῦ δοξοσοφίαν μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν σπουδάσαι. τὸ δ' ἡμέτερον οὐχ ᾧδ' ἔχει. οὐ γὰρ δὴ χθὲς ἢ πρώην, ἀλλ' εὐθὺς ἐκ μαιρακίου φιλοσοφίας ἐρασθέντες ἐπ' ἐκείνην ἤξαμεν πρώτον. εἰθ' ὑστερον τοῦ πατρὸς ὀκείρασιν ἐναργέσι προτραπέτοσ ἐπὶ τὴν τῆς ἰατρικῆς ἀσκησιν ἀφικόμεθα καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου τὰς ἐπιστήμας ἐκατέρωσ ἔργοισ μᾶλλον ἢ λόγοισ ἐσπουδάσαμεν. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν ἐν ᾧ προσαγορεύουσιν ἄλλοι, περιθέοντες ὅλην τὴν πόλιν ἐν κίκλῳ καὶ συνδειπνοῦσι καὶ παραπέμπουσι τοὺς πλουτοῦντάσ τε καὶ δυναμένους, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ παντὶ φιλοπονοῦντασ ἡμᾶσ ἐκμαθεῖν μὲν πρώτον ὅσα καλῶσ εὐρήνται τοῖσ παλαιοῖσ, ἔπειτα διὰ τῶν ἔργῶν αὐτὰ κοῖνὰ τε ἅμα καὶ ἀσκήσαι. τὸν τοίνυν γυμναστικὸν κενάρισκον ἀρξάμενον πυρέττειν ὥρασ πρώτης τῆσ νυκτὸσ ἐθεασάμεθα κατὰ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν

operibus ostendissent, profus paucula quaedam falso dice-
rentur. Nunc vero plerique alios docere tentant quae
nec ipsi unquam fecerunt, nec aliis ostenderunt. Caeterum
vulgus medicorum nihil miri est si contemptis bonis mori-
bus opinioni sapientiae magis quam veritati inhiat. Verum
non sic fuit ratio nostra. Non enim heri aut nudius tertius,
sed statim ab adolescentia philosophiae studio capti primum
nos ad eam contulimus; mox patris evidenti insomnio mo-
niti ad medicinae studium excolendum venimus, ac per
totam vitam operibus magis quam verbis utrique studio
incubimus. Quo minus mirum est, si in quo tempore alii
totam urbem salutando lustrant, et cum divitibus atque
magnatibus coenant ac *eosdem* comitantur, hoc omni nos
sedulo laborantes primum quidem omnia quae veteribus
pulchre sunt inventa didicimus; mox eadem opere tum per-
pendimus tum exercuimus. Ergo qui palaestrae peritus ju-
venis erat, ubi febricitare hora prima noctis coepisset, postri-
die cum mane circiter horam diei tertiam vidimus. Quum

Ed. Chart. X. [205.]

Ed. Bas. IV. (130. 131.)

ώρας που τρίτης. εϋρόντες δὲ πυρετὸν ἱκανῶς μὲν θερμὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τε σφυγμοὺς ὀμαλοὺς καὶ μεγίστους καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὺς καὶ σφοδροὺς καὶ τὴν τῆς θερμοσίας ποιότητα τὸ διαβρωτικὸν τῆς ἀφῆς οὐκ ἔχουσαν, ἔτι δὲ καὶ τὰ οὔρα τῇ τε συστάσει καὶ τῇ χροίᾳ τῶν κατὰ φύσιν οὐ πάνυ λειπόμενα, πυθόμενοι τε τοῦ τῶν γυμνασίων ἔθους ἡμεληκότα τὸν ἀνθρώπον ἡμέραις ὡς τριάκοντα, τῇ δὲ προτεραίᾳ μόνῃ γυμνάσθαι σφοδρότερον μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺν, προσενηγέχθαι τε τὰ συνήθη σιτία καὶ ταῦτα πεπέφθαι μὲν, ἀλλὰ βραδέως καὶ μόγις, ὡς ἂν (131) ἐπιγενομένου κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ πυρετοῦ, φαινομένου δὲ ἐρυθροῦ καὶ μεστοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ μέντοι καὶ πληράσεως αὐτῷ τινα αἰσθησῖν εἶναι λέγοντος, ἐν τούτῳ τε φθεγξαμένου περὶ φλεβοτομίας τῶν παρόντων τιτὸς, ἔδοξεν ἡμῖν ἀναβάλλεσθαι τὴν περὶ τοῦ βοηθήματος σκέψιν εἰς ἕτερον καιρὸν, ἅμα μὲν ἵνα ἀκριβέστερον διαγνώμεν ἐκ ποίου γένους ἐστὶν ὁ πυρετός, ἅμα δ' ἐξ ἀνάγκης διὰ τὴν προγεγενημένην βραδυπειρίαν. ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ὁμοίως ἀκμάζειν ὁ πυρετός ἐφαίνετο μηδὲν ἀφαιρῶν

autem invenissem febrem admodum calidam, sed pulsus aequales et maximos et celeres et frequentes et vehementes, tum caloris qualitatem quae tactum minime morderet, jam vero et urinas tum crassitudine tum colore a naturali habitu non multum alienas, audiens praeterea hominem circiter triginta dies exercitationis consuetudinem intermisisse, pridie tamen exercitasse se vehementius, caeterum non multum, sumpsisse autem solitos cibos, atque eos concoxisse quamvis tarde et aegre, utpote quum febris vespere occupasset, quum rubicundus plenusque homo appareret, atque etiam plenitudinis sensum se percipere diceret, tunc faciente quodam eorum qui aderant de vena secanda mentionem, visum nobis est ejus auxilii considerationem in aliud tempus remittere, simul ut certius sciremus cujus generis febris esset, simul necessario propter eam quae praecesserat concoctionis tarditatem. Quum autem vesperi similem vigorem tueri febris est visa, ceu nihil sensibilibiter remittens, suspicio jam

Ed. Chart. X. [205.]

Ed. Bas. IV. (131.)

αἰσθητῶς, ὑποπιος ἦν ἤδη σύνοχος ὑπάρχειν ἐπ' ἐμφράξει τε καὶ πολυαιμία καὶ τῇ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σαρκῶν στεγνώσει. διαφυλαχθέντος δὲ τοῦ μεγέθους ἴσου δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἐπὶ τῆς ὑστεραίας ἐδόκει τοῖς ἐπισκοποῦμένοις αὐτὸν ἰατροῖς ἅπασι φλιβοτομητέος εἶναι. στάσεως δ' ἐγγινομένης περὶ τοῦ καιροῦ καὶ κρατησάντων τῶν εἰς τὴν ἐπιούσαν ἀναβάλλεσθαι συμβουλευόντων, ὁ πυρετὸς ἐταραχῶς ἐφάνη δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπακμάζων ἑαυτῷ. κἄπειτα τῆς ἐπιούσης νυκτός τῆς τρίτης ἄλλος μὲν οὐκ ἐγένετο παροξυσμὸς ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἐξ ἀναλογίας, ἀφόρητον δ' ἦν τὸ καῦμα τῷ κάμνοντι, καὶ τάσις ὅλου τοῦ σώματος ὡς πεπληρωμένου καὶ σφυγμὸς τῆς κεφαλῆς, ἀρουπρία τε διὰ ταῦτα δεινὴ καὶ μεταθύπτοῦντος ἑαυτὸν ἄλλοτ' εἰς ἄλλο σχῆμα τοῦ νεανίσκου. καὶ τοίνυν ὡς οὐκέτ' ἔφερεν, ὥρας που τῆς νυκτός ὀγδόης, ἐκπέμψας οἰκέτην πρὸς με δεῖται παρ' αὐτὸν ἀφικέσθαι διὰ ταχέων. ὑπακούω δὴ καὶ ἀπέρχομαι καὶ καταλαμβάνω θερμότατόν τε τὸν πυρετὸν καὶ τοὺς σφυγμοὺς οἴους ἐμπροσθεν εἶπον. ἐπεὶ δ' οὔτ' ἐν τούτοις οὔτε ἐν τοῖς οὔροις οὔτ' ἐν αὐτῇ τῇ τῆς

erat synochon esse, hancque ex obstructione et sanguinis abundantia et prae carnis copia supatione. Ac quum parrem magnitudinem per totam noctem febris servaret, postero die visum est medicis omnibus qui inviscerant sanguinem esse mittendum. Discordia vero orta de tempore et vincentibus qui id in sequentem diem differendum suaderent, febris per totum eum diem evidenter viva est vigorem suum augere. Mox tertia sequente nocte alia quidem accessio minime incidit, quae primae ad proportionem responderet, erat tamen aestus ipse laboranti intolerabilis, urgebatque eum tensio totius corporis ut repleti, tum capitis pulsatio, atque ob haec gravis vigilia juvene in aliam atque aliam se figuram jactante. Itaque quum ultra ferre non posset, hora noctis circiter octava mittit ad me ministrum, rogatque ad se ocus veniam. Ipse annuo atque ab eo invenioque febrem calidissimam, pulsumque qualem praedixi. Quoniam autem nec in hoc nec in lotio nec in ipsa caloris qualitate

Ed. Chart. X. [205. 206.]

Ed. Bas. IV. (151.)

θερμότητος ποιότητι σημεῖόν τι σηπεδόνος ἐφαίμετο χυμῶν, ἐδόκει κάλλιον εἶναι τεμεῖν τὴν φλέβα, πρὶν ἄρξασθαι [206] τὴν σῆψιν. ἀφαιρῶ τοίνυν αὐτοῦ τοσοῦτον ἐξεπίτηδες, ὡς λειποθυμίαν ἐπιγενέσθαι, μέγιστόν τι βοήθημα τοῦτο πυρετῶν συνόχων ἐν ἰσχυρᾷ δυνάμει καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ πείρᾳ δεδιδαγμένος. πρῶτον μὲν γὰρ εἰς ἐναντίαν κατάστασιν ἀφικνεῖται τάχιστα ψυχόμενον ἐν τῇ λειποθυμίᾳ τὸ σῶμα. τούτου δ' οὔτε τοῖς κάμνουσιν οὔτ' αὐτῇ τῇ διοικούσῃ τὰ ζῶα φύσει δύναται ἂν τις εὔρειν ἥδιον ἢ χρηστότερον. ἔπειτα δ' ἐξ ἀνάγκης ἐν τοῖς τοιοῦτοις σώμασιν ἔπεται διαχώρησις γαστρὸς, ἔστι δὲ ὅτε καὶ χολῆς ἔμετος, ἐφ' οἷς αὐτίκα νοτίδες ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, ἢ ἰδρῶτες. ἅπερ οὖν κἀκείνῳ πάνθ' ἐξῆς γενόμενα παραγοῖμα τὸν πυρετὸν ἔσβησαν, ὥστε τινὰς τῶν παρόντων εἰπεῖν, ἔσφαξας ἄνθρωπε τὸν πυρετὸν· ἐπὶ τούτου μὲν δὴ πάντες ἐγελάσαμεν. ὅπως δὲ πληρώσασαι τὴν διήγησιν, οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ὀλίγα προσθεῖναι. μετὰ δύο γὰρ τῆς φλεβοτομίας ὥρας βραχὺ τι προσδόνς τροφῆς τῷ κάμνοντι καὶ κελύσας ἡσυχάζειν ἀπῆλλαττόμην. ἀφικόμενος

indicium aliquod humorum putrescentium apparuit, optimum factu visum est venam incidere antequam putredo inciperet. Aufero itaque ab homine eousque de industria sanguinem, quoad animo linqueretur, maximum plane, ubi valentes vires sunt, continentis febris remedium, id quod tum ratione tum experientia didici. Primum namque in contrarium flatum agitur corpus celerrime ex animi defectu refrigeratum. Hoc vero nemo invenire potest neque quod ipsis aegris neque quod naturae quae animantes gubernat jucundius utiliusve sit. Postmodum in ejusmodi corporibus necessario supervenit alvi dejectio, nonnunquam etiam bilis vomitio, quas res statim a toto corpore madores sudoresve excipiunt. Quae nimirum omnia quum huic quoque contigissent, protinus febrem extinxerunt, ut quidam ex iis qui aderant jugulasse me febrem per jocum dicerent, unde omnes risimus. Verum quo narrationem omnem absolvam, nihil mali erit paucula addidisse. Post duas namque a sanguinis missione horas paulo nutrimenti dato ac jussu quie-

Ed. Chart. X. [206.]

Ed. Bas. IV. (151.)

δὲ πέμπτης ὥρας τῆς ἡμέρας οὕτω βαθύως ὑπνοῦντα κατέλαβον ὡς ἀπομένου μου μηδ' ὄλως αἰσθάνεσθαι. λεγόντων δὲ καὶ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῶ βαθὺν οὕτως εἶναι τὸν ὕπνον ὡς μηδ' ὅταν ἀπομάττωσιν αὐτοῦ τὰς νοτίδας ἐξεγείρεσθαι, συνεβούλευον οὕτω πράττειν, εἶναι γὰρ ἀκριβῶς ἤδη τὸν ἄνθρωπον ἀπύρετον. ἀφικόμενος δ' αὐθις ὥρας δεκάτης εὖρον ἔτι καὶ τότε κοιμώμενον αὐτόν. ἐξελθὼν δὲ πάλιν ἐπ' ἄλλους ἀρρώστους ἐπανῆλθον ὥρας πρώτης νυκτὸς οὐκέτι μετὰ σιωπῆς, ἀλλ' ἐξεπίτηδες μέγα φθεγγόμενος, ὅπως ὁ κάμων διεγεροθίῃ τοῦ ὕπνου. καὶ τοίνυν οὕτω γενομένου πτισάνης χυλῶ μόνῳ θρέψας αὐτὸν ἀπηλλαττόμην. ἐπιμετροῦσας δὲ τὴν ὑστεραίαν ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἀπέλυσα τῇ μετ' αὐτήν. τὰ μὲν δὴ κατὰ τοῦτον οὕτως ἐπράχθη. τὰ δὲ κατὰ τὸν ἕτερον, ἤδη σοι δέειμι. δι' ὅλης ἡμέρας ἐκῆνος ὁ ἄνθρωπος καμῶν πολλὰ, κἄπειτα λουσάμενος ὀλίγα τε προσενεγκάμενος ὑπῆρξατο πυρέττειν ἐν τῇ νυκτὶ συνάψας αὐτῇ καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν. ἐθεασάμεθα δ' ἡμεῖς αὐτὸν μετὰ τὴν δευτέραν νύκτα τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα τῶ προειρημένῳ

scere discessi. Quinta vero hora reversus tam profundo somno indormientem inveni ut tangentem me profus non sentiret. Quum vero et ministri adeo illi altum somnum fuisse dicerent ut nec quum madores ejus abstingerent expergisceretur, suasi ita facerent, esse namque hominem jam profus a feбри liberum. Reversus autem et decima rursus hora etiam nunc dormientem inveni. Egressus autem iterum ad alios visendos aegros, redeo hora prima noctis, non tamen ut ante tacens, sed voce de industria sublata, quo aegrum a somno excitarem. Quod quum ita accidisset, ubi solo ptisanæ cremore ipsum nutrivī, abii. Cujus modum postero die angens tertio lavatum dimisi. Ac quæ ad hunc pertinebant infirmum ita sunt gesta; quæ vero ad alterum nunc dicam. Is quum toto die multum laborasset, deinde lavatus paucula comedisset, coepit nocte febricitare, totum etiam continuans sequentem diem. Hunc nos post secundam noctem vidimus in caeteris quidem omnibus jam

Ed. Chart. X. [206.]

Ed. Bas. IV. (131.)

παραπλησίως διακείμενον, έναρξῆ δὲ τὰ τῆς σηπεδόρος τῶν
 χυμῶν ἔχοντα γνωρίσματα. φλέβα τοίνυν αὐτῷ παραχοῆμα
 διελόντες ἄχρι λειποθυμίας ἐκενώσαμεν. ἐφ' ἣ διαλιπόντες
 αὐταρκεις ἐθρέψαμεν, μελικράτω μὲν πρῶτον, μετὰ δὲ ὥραν
 ἐκείνου, μίαν πτισάνης χυλῶ. καὶ πάντ' ἐπέπρακτο ταῦτα
 πέμπτης ὥρας ἐντός. ὁμοίου δὲ αὐτῷ διαμέροντος τοῦ πυρε-
 τοῦ σύνοχον εἶναι προσεδοκήσαμεν ἐπὶ σήψει. καὶ τοίνυν καὶ
 οὕτως ἀπέβη. θεασάμενοι γὰρ αὐτὸν ὥρας πού δευτέρας νυκτὸς
 ἐν ἴσῳ μεγέθει, τὸν διὰ τρίτης παροξυσμὸν ἦτοι γ' ἐσόμετον
 ἢ οὐκ ἐσόμενον, ἀκριβῶς ἠβουλήθημεν παραφυλάξαι νυκτὸς
 ὥραν ἐβδόμην τὴν ὑποπτον ἔχοντα. ὄρθρου δὲ βαθέος ἐπὶ τὸν
 ἄνθρωπον ἐλθόντες εὗρομεν ὅπερ ἠλπίσαμεν. οὔτε γὰρ ὁ διὰ
 τρίτης ἐγεγόνει παροξυσμὸς ἐφαίνετό τε βραχὺ τι μικρότερος
 ὁ πυρετὸς οὐ κατελείπομεν ἐπὶ τῆς ἐσπέρας. ὡς δὲ καὶ τῆς
 μεσημβρίας ἰδὼν αὐτὸν, ἦν ἤδη βεβαιότατος ἀφαιρεῖν τι βραχὺ
 καὶ σύνοχον εἶναι παρακμαστικόν, ἄμεινον ἐδόκει θρέψαι καὶ
 τόθ' ὁμοίως τὸν ἄνθρωπον. διελθούσης δὲ καὶ τῆς τετάρτης
 νυκτὸς έναρξῶς ἐλάττων ἑαυτοῦ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν

dicto *juveni* similiter affectum, verum putrescentium hu-
 morum evidentes praebentem notas. Itaque vena quoque
 huic protinus incisa usque ad animi defectum vacuavimus.
 Post id idoneo interposito spatio cibavimus primum mulla,
 deinde una interposita hora ptisanæ cremore. Atque haec
 omnia intra quintam acta sunt horam. Quum autem similis
 sibi perseveraret febris, synochon eam fore ex putredine
 expectavimus; itaque accidit. Quippe quum eam secunda
 noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiae diei acces-
 sionem futurane esset an non esset diligenter observare vo-
 lebamus, cujus in septimam horam noctis suspicio erat.
 Itaque cum summo mane venissem, inveni quod expectaram;
 nam nec tertia inciderat accessio, febrisque remissior paululo
 quam vesperi fuerat apparuit. Ut autem rursus hominem
 meridie vidi eramque jam certissimus et febrem decrevisse
 et synochon febrem esse decrescensentem, satius visum est tum
 quoque hominem similiter nutrire. Quarta vero exacta
 nocte manifeste minor etiam quarto die erat, quo rursus

Ed. Chart. X. [206. 207.]

Ed. Bas. IV. (131.)

ἦν, ἐν ἣ ἄλιν ὁμοίως αὐτὸν θυρέσαντες ἠκολουθήσαμεν ἀφαιροῦντες τοῦ μεγέθους, δι' ὅλης τε τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς τῆς πέμπτης, ὥστ' ἐναργῶς τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν ἐλάττονα φαίνεσθαι τοῦ πρόσθεν. ἀνάλογον δὲ τῇ μειώσει τοῦ πυρετοῦ καὶ ἡ τῶν οὕρων πέψις προὐχώρει. [207] καὶ ἦν δῆλον ὡς κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν παύσαιο, καὶ οὕτως ἐγένετο. παρακμαστικός οὖν ἀκριβῶς οὗτος ἡμῖν ὁ σύννοχος ἐπὶ σήψει χυμῶν ὡφθη. πολλοὺς δ' ἄλλους συνόχους ἐθεασάμεθα τοὺς μὲν ἐπακμαστικούς, τοὺς δὲ ὁμοτότους, ἢ ἀκμαστικούς, ἢ ὅπως ἂν τις ἐθέλοι καλεῖν, ἐπίους δ' ὥσπερ καὶ οὗτος ὁ προειρημένος παρακμαστικούς· καὶ τινὰς μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τὰ τῆς σήψεως ἔχοντας γνωρίσματα, τινὰς δ' ἐν τῇ τρίτῃ σχόντας, ἢ τὸ πλεῖστον γε τῇ τετάρτῃ, ποτὲ μὲν ἀμαθία τῶν ἰατρῶν μὴ τεμνόντων τὴν γλέβη, ποτὲ δ' αὐτῶν τῶν καμνόντων δειλία. τῶν γὰρ ἐπ' ἐμφράξει μόνῃ πυρεξάντων οὐδεὶς μετέπεσεν εἰς τὸν ἐπὶ σηπιδόμῃ πυρετὸν ἀπογεῖαι τι φθασάντων αἵματος. ἰσχυρὰς μὲν

quoque ad eundem modum homine cibato advertimus tum illo die toto tum quae hunc sequuta est quinta nocte magnitudinem remittere sic ut quinto die liquido plane appareret minor esse febris quam ante. Itaque ad proportionem minuentis se febris urinae quoque concoctio processerat. Eratque haud obscurum septimo, id quod factum est, finiendam. Hanc igitur decrescentem plane continentem ex humorum putredine febrem vidimus. Multas vero alias continentes conspeximus, quarum aliae epacmae, id est crescentes, aliae homotoni et acmae, id est similem tenorem servantes erant, vel ut aliquis nominare voluerit, aliae ceu quam modo memoravimus paracmae, id est decrescentes. Aliae rursus in primo die putredinis notas habuerunt, aliae in tertio aut certe ad summum quarto, idque alias medicorum ipsorum incitia, qui sanguinem non miserant, alias laborantium ipsorum timiditate. Siquidem eorum qui ex sola obstructione febricitarent nemo in putredinis febrem incidit qui prius sanguinem miserat. Quem,

Ed. Chart. X. [207.]

Ed. Bas. IV. (131. 132.)

οὐν ὑπαρχούσης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἡλικίας συγχωρούσης, ἄχρι λειποθυμίας ἄμεινον ἄγειν. εἰ δέ τι τούτων ἐνδέοι κατὰ τι, βέλτιον ἀφελῆν μὲν ὅσον ἂν ἰκανὸν εἶναι φαίνηται, τὴν γε πρῶτην· ἐπαφαιρῆν δ' αὐθις ὅσον ἐνδέοι. μὴ φλεβοτομηθέντες γὰρ οἱ οὕτως πυρέττοντες εἰς ἕσχατον ἤκουσι κινδύνου, πλὴν εἴ ποτε ῥύμη δυνάμεως, ἢ αἰμορραγία λάβρος, ἢ ἰδρῶς πολὺς ἐξαρπάσειεν αὐτοὺς ὀλέθρου προφανοῦς. ἀλλ' ὅμως ἐνιοὶ τῶν ἰατρῶν ὀρῶντες τὴν φύσιν ἐναργέστατα δι' αἰμορραγίας ἐκσώζουσιν οὐκ ὀλίγους τῶν οὕτω κινδυνευόντων, ἀποδιδράσκουσι τὴν φλεβοτομίαν, οὐτ' ἐμπειρίαν οὐδεμίαν οὔτε λόγον ἀληθῆ προστησάμενοι. τούτους μὲν οὐν ἐάσωμεν αὐτάρκως γε πρὸς αὐτοὺς διαλεγόμενοι καθ' ἐν ὅλον γράμμα τὸ περὶ φλεβοτομίας (132) πρὸς Ἐρασίστρατον, αὐτοὶ δ' αὐθις ἐπὶ τὸ προκείμενον ἴωμεν.

Κεφ. ε'. Ἦν δ' ἐν τῷ νῦν λόγῳ προκείμενον ὑπὲρ ἐκείνων διελθεῖν τῶν ἰατρῶν ὅσοι στεγνώσειν ἐποταὶ ταῖς δι' ἔμφραξιν. οὗς, εἰ μὲν ἄνευ σηπεδόνης εἶεν, ἐκ τοῦ τῶν

ubi validae vires subsunt et aetas permittit, usque ad animi defectum mittere expedit, ubi horum alterum non satis respondet, tutius est quantum satis visum fuerit, tantum principio detrahere, quod defuit iteratione supplere. Etenim hoc praesidio omisso qui ita febricitant in summum discrimen veniunt, nisi si eos vel virium robur, vel largum sanguinis profluvium, vel sudor copiosus ex manifesta pernicie eripiat. Et tamen nonnulli ex medicis sunt qui tamen si manifestissime vident naturam sanguinis profluvio non paucos eorum qui sic periclitentur fervare, tamen sanguinis missionem fugiant, nullam nec experientiam nec veram rationem sequuti. Caeterum hos mittamus, disputato praesertim contra illos abunde uno integro libro qui est de sanguinis missione contra Erasistratum scriptus, ipsi vero ad propositum revertamur.

Cap. V. Erat vero in praesenti disputatione propositum de iis febribus differere quae ex supatis per obstructionem meatibus oriuntur. Quas, si sine putredine confi-

Ed. Chart. X. [207.]

Ed. Basf. IV. (152.)

ἐφημέρων ἐφρασκον ὑπάρχειν γένους, εἰ δέ τις αὐτοῖς ἢ ἐξ ἀρχῆς εὐθέως ἢ ἐξ ὑπέρου σῆμις ἐπιγίγναιτο, κατὰ μὲν ἀπάσας τὰς γλέβας καὶ μάλιστα τὰς μεγάλας συνισταμένης αὐτῆς τοὺς συνόχους γεννᾶσθαι πυρετοὺς, ἐν ἐπὶ δὲ μορίῳ τοῦ ζώου τοὺς κατὰ περίοδόν τινα παροξυνομένους. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων αὐθις. ὁ δὲ χρῆ καὶ δις οἶμαι καὶ τρίς καὶ πολλάκις αὐθις τε καὶ αὐθις εἰπεῖν, εἰ μέλλοιεν οἱ οὕτως νοσοῦντες ὀρθῶς θεραπευθῆσθαι, τὸ τῆς γλεβοτομίας παραληπτέον ἐστίν. ὅσοις γὰρ ἐπὶ πλήθει χυμῶν δυσδιάπνευστον τὸ σῶμα γενόμενον ἤθροισε τοσαύτην θερμοσίαν ὡς ἤδη πυρέττειν, ἀφαιρεῖν αἵματος χρῆ τοσοῦτον ἂν ὅσον ἡ δύναμις φέρει, γινώσκοντας ὡς εἰ μὴ παραληφθείη τὸ βοήθημα τοῦτο, πρηγῆσθαι τοὺς οὕτω διακειμένους τὴν φύσιν, ἢ συγκόπτεσθαι γε πάντως αὐτοὺς, εἰ μήποθ', ὡς εἴρηται, ῥώμη τῆς φύσεως ἢ ἰδρῶς πάμπολυς αὐτοὺς ἢ λάβρος αἰμορραγία ῥύσεται τοῦ θανάτου. δῆλον μὲν οὖν ἐστὶ, κἄν ἐγὼ μὴ λέγω, τοῖς γε τὸ περὶ πλήθους γράμμα καλῶς ἀναλεγομένοις, οὐδὲν δ' ἦττον

stant, ex diariarum esse genere dixi, sin iis putredo aliqua vel ab initio statim vel postmodum superveniat, ubi in omnibus venis ac praecipue magnis ea consistit, continentibus excitari febres; ubi in unica animalis parte, febres quae certis circuitibus exacerbantur. Verum de his postea. Quod autem et bis, arbitror, et ter et saepius iterumque dicendum est, qui ita laborant si recte curabuntur, iis sanguinis missio est adhibenda. Quibus enim corpus ex humorum abundantia inhabile ad transpirationem jam redditum tantum caloris congestit ut inde jam febricitet, iis tantum sanguinis est detrahendum quantum vires tolerant. Pro certo quoque habendum, nisi iis qui hoc per naturam sunt habitu id adhibeatur praesidium, fore ut vel suffocentur, vel certe syncope prehendi omnino periclitentur, nisi, ut dictum est, eos vel naturae robur vel plurimus sudor vel largum sanguinis profluvium a morte vindicet. At illud vel me tacente constat, iis praesertim qui librum de plenitudine studiose perlegerunt, quanquam et nunc quoque a me dicitur,

Ed. Chart. X. [207. 208.]

Ed. Bas. IV. (152.)

εἰρήσεται καὶ πρὸς ἡμῶν ὅτι νῦν ὁ λόγος ἐστὶν οὐ περὶ τοῦ πρὸς τὴν δύναμιν πλήθους. οὔτε γὰρ ἐμφράττει τοῦτο τὰ στόματα τῶν ἀγγείων, ὥς κωλύειν τὴν ἀνάφραξιν, οὔτε τείνει τοὺς χιτῶνας αὐτῶν οὔτ' ἔρευθος οὔτ' ὄγκον ἐργάζεται, πολὺν δὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ τὰς τῆς σαρκὸς ἢ τοῦ δέρματος ἐπέχει διαπνοάς. [208] ἀλλὰ περὶ τοῦ μηκέτι δυναμένου χωρεῖσθαι πρὸς τῶν ἀγγείων, ὃ καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸ ῥηγνύται τε καὶ ἀναστομοῦν εἶωθεν αὐτὰ καὶ τᾶλλα συμπτώματα τὰ νῦν εἰρημένα φέρει τὴν ἐμφραξιν, τὴν τάσιν, τὸν ὄγκον, τὸ ἔρευθος, ὃ σύμπας μοι λόγος ἐπεράνθη τε καὶ νῦν οὐχ ἦττον περανθήσεται. τὸ γὰρ τοι πλήθος τοῦτο χρηστὸν ὄν συναύξεσθαι πέφυκε τῇ φύσιν τῆς δυνάμεως· ὥς εἴ γε βαρύναιέ ποτ' αὐτὴν, οὔτ' αὐξηθήσεται τοῦ λοιποῦ καὶ παύσεται χρηστὸν ὑπάρχον. εἰ γὰρ ἅπαξ ἀπολέσειε τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον, ἀδύνατον αὐτῷ μὴ σαπῆναι, διότι μηδ' ἄλλο μηδὲν ὑγρὸν καὶ θερμὸν σῶμα τοιτωρὶ τῶν ἐκτὸς ὀρῶμεν ἄσηπτον διαμένον. ταυτέα τοι χορὴ σπεύδειν ἀφαιρεῖν τοῦ αἵματος, ὅπως ἢ τῶν ἀγγείων φύσις ἐκ τοῦ διαπνεῖσθαι τε καὶ ῥιπίξεσθαι

non esse nunc nobis de ea plenitudine ad vires fermonem; neque enim sic obstruit venarum ora ut refrigerationem prohibeat, nec tunicas earum distendit, nec ruborem nec tumorem invehit, multoque minus vel carnis vel cutis transpirationem moratur; verum de ea quae contineri a vasis ultra non valet, quaeque ob id ipsum tum perrumpere vasa tum recludere solet, reliquaque modo dicta symptomata inducit, obstructionem, distentionem, tumorem, ruborem, de hac mihi omnis sermo tum habitus est, tum vero nihilominus habendus. Siquidem copia haec dum bonitatem suam servat, ut pariter augeri cum robore virium est nata, ita si quando has gravat, nec de caetero angebitur et bonitatem naturae amittet. At si naturalem semel bonitatem amiserit, fieri nequit ut non putrescat, quandoquidem nec aliud ullum ex iis quae foris sunt humidum calidumque corpus manere non putrescens cernimus. Ergo festinare ad sanguinem detrahendum oportet, quo vaforum natura ex transpirando ventilandoque naturalem temperiem

Ed. Chart. X. [208.]

Ed. Bas. IV. (152.)

τὴν φυσικὴν εὐκρασίαν φυλάττουσα κατὰ τὸν ἕξ ἀρχῆς τρόπον ἐπικρατῆ τῶν χυμῶν· ὡς εἴ γε δύσκρατος γενομένη κάμοι, κίνδυνος αὐτοῖς σαπῆναι. ἡ δυσκρασία δ' ἐν αὐτῇ γίνεται διὰ τὴν τοῦ πυρετοῦ θέρημν. ἦν ὅταν τις ἀμαθὴς ἰατρός αὐξήσῃ τῷ μὴ κενῶσαι τὸ τῆς στεγνώσεως αἴτιον, ἄπορος ἢ λοιπὴ πᾶσα βοήθεια γίνεται. τοῦ μὲν γὰρ πλήθους κενούσθαι δεομένου, τῆς θέρημν δ' ἐμψύχεσθαι, μάχη καὶ στάσις εἰς ἀλλήλα τοῖς ἰωμένοις βοηθήμασι γίνεται, τῶν μὲν ἐμψυχόντων, εἰ καὶ τὴν εὐκρασίαν ἐκπορίζοιτο τῇ φύσει, κατεχόντων γοῦν τὸ πλῆθος ἐν τῷ σώματι, τῶν δὲ τῇ μανώσει τοῦ δέρματος ἐκκενούντων αὐτὸ θερμαινόντων ἀπάντων, ὥστ' εἰ μὲν τοῦτο κενοῦν ἐθέλοις, αὐξήσεις τὸν πυρετὸν, εἰ δ' ἐκείνον ἐμψύχειν, καθέξεις τοῦτο. ταύτην τὴν ἀπορίαν τῶν ἰαμάτων οἱ μὴ κενώσαντες εὐθύς ἕξ ἀρχῆς ἐργάζονται, πεισθέντες Ἐρασιστράτῳ τῷ μηδὲ τὰς αὐτομάτους αἰμορροαγίας μιμήσασθαι δυνηθέντι. κάλλιστον μὲν οὖν εὐθέως ὡς θεάσω διαπαντὸς ἡμᾶς ποιοῦντας, οὐχ ἡμερῶν ἀριθμῷ ἐπὶ παντὸς πράγματος προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ τῇ εὐωμῇ μόνῃ τῆς δυνά-

servans humoribus eo quo inter initia modo dominetur, et si ad intemperiem versa laborabit, metuendum est ne hi putrescant. Excitatur autem intemperies in ea ex febris calore. Quem si quando rudis quispiam medicus auxit, non vacuata stipationis causa, in incerto reliquum omne remedium est. Ubi namque vacuari plenitudo postulat, calor autem refrigerari, pugna discordiaque inter ipsa sanandi oritur remedia, iis quae refrigerent, quamvis temperiem naturae concilient, saltem plenitudinem intra corpus detinentibus, quae vero rarefacienda cute hanc evacuant, omnibus calefacientibus sic ut, si abundantiam vacuare velis, febrem augeas, si febrem refrigerare, abundantiam moreris. In hanc remediorum inopiam deveniunt qui statim a principio non vacuarunt, Erasistrati persuasione inducti, qui nec spontanea sanguinis profluvia potuit imitari. Optimum igitur est, id quod nos semper in re quaque facere vidissii, statim non numero dierum, sed uni virium robori in febris

Ed. Chart. X. [208.]

Ed. Bas. IV. (132.)

μεως ἐπὶ τῶν τοιούτων πυρετῶν· εἰ γὰρ αὐτὴ διασώζοιτο, μὴ μόνον ἐκταίους ἢ ἐβδομαίους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἐξῆς ἡμέρας φλεβοτομεῖν. εἰ δ' ἀναγκασθεῖς ποτὲ θεραπεύειν ἀσθενῶστος, ὃ μὴ μόνον ἔμπροσθεν παρελείφθη τὸ τῆς φλεβοτομίας βοήθημα, ἀλλὰ καὶ νῦν ἦτοι διὰ τὴν ἀμαθίαν τῶν ἰατρῶν, ἢ τὴν τοῦ κάματοτος, ἢ τὴν τῶν οἰκείων αὐτῶν δειλίαν, ἐπὶ προήκοντι τῷ χρόνῳ κωλυθείης ἀφαιρεῖν αἵματος, ἐπὶ τὴν τοῦ ψυχροῦ δόσιν ἔρχεσθαι διορισάμενος ἀκριβῶς ὁπόση τις ἐξ αὐτοῦ γενήσεται βλάβη. μικρᾶς μὲν γὰρ ἢ οὐδ' ὄλως ἐσομένης διδόναι πίνειν ἀκραιφνὲς ψυχρὸν ὅσον ἂν ὁ κάμων βούληται· ἔτι καὶ μᾶλλον θαρσύνων, εἰ ψυχροπότης εἴη. μεγάλης δὲ τῆς βλάβης προσδοκωμένης ἀφίστασθαι μὲν τῆς δόσεως, τοῖς δὲ ἄλλοις χρῆσθαι βοηθήμασι, ἃ τὰς τ' ἐμφράξεις ἐκφράττει καὶ τὸ πλῆθος κενῶ καὶ πρᾶννει τὸ ζέον τῶν πυρετῶν. αἱ δ' ἐξ ἀκαίρου ψυχρᾶς πόσεως ἢ ἀμέτρου βλάβαι κατὰ τὰδε γίνονται, τοὺς γλίσχρους καὶ παχεῖς καὶ πολλοὺς χυμοὺς, εἴτ' ἐμφραξιν, εἴτε σῆψιν, εἴτε φλεγμονὴν, εἴτε

ejus generis attentum esse; si namque servatum est, non solum sexto septimove, sed etiam sequentibus diebus sanguis est mittendus. Quod si curare aliquando infirmum cogeris, cui non solum antea secandae venae remedium praetermissum est, sed nunc quoque vel per medicorum ignorantiam, vel ipsius laborantis propinquorumve ejus timiditatem procedente tempore mittere sanguinem prohiberis, ad frigidam exhibendam accedes, sed diligenter ante discernens quantum ex ea nocumentum contingere possit. Nam si id aut exiguum erit aut nullum, offerenda potui est quae prorsus sit gelida quantum bibere aegro libet, quinimo magis id audebis, si frigidae potioni insueverit. Sin magnum timetur incommodum, ab hac quidem abstinendum, atque aliis auxiliis quibus obstructio eximatur et plenitudo vacuetur et febris fervor deferbeat utendum. Quae vero noxae frigidam potionem intempestive immodiceque exhibitam sequuntur, in his consistunt, quod lentos, crassos multosque humores, sive hi obstructions sive putredinem sive phleg-

Ed. Chart. X. [208. 209.]

Ed. Bas. IV. (132.)

ἐρυσιπελατώδη διάθεσιν, ἢ σκιθῶδῃ τύχοιεν, ἢ οἰδηματώδη πεποημένοι, κωλύει λεπτύρεσθαι τε καὶ διαφορεῖσθαι. ὅταν οὖν ἐκ τούτων μὲν ὁ πυρετὸς ἀνάπτηται, μηδὲν δὲ εἰς τὴν κένωσιν αὐτῶν ἢ τοῦ ψυχροῦ δόσις ὠφέλη, παραχοῆμα μὲν οὐκ ὀλίγην φέρει τὴν ῥαστώρην ἐπὶ τὸ σβέσαι τὸν ἤδη γεγοτότα πυρετὸν, ἅτε δὲ διαμενούσης τῆς αἰτίας αὐθις ἕτερον ἀναγκαῖον ἀνάπτεσθαι καὶ πολλῶν γε χαλεπώτερον τοῦ πρόσθεν, ὅταν ἐκ τοῦ ψυχροῦ πυκνωθῇ τὸ σῶμα. [209] τοῦτ' ἐμὲν δὴ σοι βλάβης εἶδος ἐν οὐκ ἐνκαταφρόνητον. ἕτερον δὲ τοιόνδε· πολλὰ τῶν ἀσθενεστέρων τοῦ κέμοντος μορίων εἴτε διὰ φυσικὴν δυσκρασίαν εἴτε δι' ἐπίκτητον βλάβην ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ πληττεται. τῷ μὲν γὰρ στόμαχος ἐπαθεν οὕτως ἰσχυρῶς ὥς μόγις καταπίνειν, τῷ δ' ἡ γαστήρ ὥς μόγις πέττειν, ἄλλω δὲ τὸ στόμα τῆς γαστροῦ, ἢ τὸ ἥπαρ, ἢ τὸ κῶλον, ἢ ὁ πνεύμων, ἢ αἱ φρένες, ἢ καὶ νῆ Δία νεφροὶ καὶ κύστις ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ πληγὴν ἀρῶστον εἰς τὴν οἰκίαν ἐέργειαν ἐγίετο. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐξ ἀκαίρου τε καὶ ἀμέτρου πόσεως οὐκ εἰς μακρὰν οὐδ' εἰς

monem, sive erysipelatodem affectum aut scirrhomem aut oedematodem creaverit, attenuari discutique prohibent. Ergo quoties ex his febris accenditur, atque ad eos vacuandos frigida data non conducit, ad praefens quidem non parvum affert levamen, propterea quod jam accensam febrem extinguit; verum quum causa ejus adhuc perslet, aliam denuo accendi est necesse, atque ea quae praecessit nonnunquam difficilorem, propterea quod densatum ex frigida corpus est. Atque haec una noxae species est minime contemnenda. Altera talis est; multae laborantis imbecillae partes, sive ita se ex naturali intemperie habeant sive ex vitio adscititio, a frigida laedantur. Alii namque gula adeo vehementer est affecta ut vix deglutiret; alii ventriculus sic ut vix concoqueret; alii ipsum ventriculi os aut jecur aut colon aut pulmo aut certe et renes et vesica, aut tale quippiam aliud a frigida percussum ad proprium opus infirmum est redditum. Nonnulli autem ex intempesiva immodicaque ejus potione non multo interposito tempore,

Ed. Chart. X. [209.]

Ed. Bas. IV. (132.)

ὑστερον, ἀλλ' αὐτίκα δυσπνοιῖαι καὶ σπασμοὶ καὶ τρόμοις ἀλίσκονται καὶ συλλήβδην εἰπεῖν κακοῦνται πᾶν τὸ νευρῶδες γένος. οἶδ' ὅτι φοβερόν ἂν σε πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ δόσιν εἰργασάμην ἕξ ὧν εἶπον, εἰ μὴ με πολλάκις ἐθεάσω μὲν χορησάμενον, ἀεὶ δ' ὠφελήσαντα χωρὶς τοῦ βλάψαι τι τὸν κάμνοντα σαφές. ὅσοις μὲν γὰρ ἐν κυρίῳ μορίῳ φλεγμονώδης ὄγκος ἢ οἰδηματώδης ἢ σκιζήώδης ἐστίν, οὐ χρὴ τούτοις δίδοιαι τὸ ψυχρόν· οὐ μὴν οὐδ' ὅσοις ἐμφραξις ἢ σῆψις χυμῶν ἄπεπτος. εἰ δ' ἐναργῆ βλέποις τὰ τῆς πέψεως σημεῖα, χωρὶς τῶν εἰρημέων ὄγκων ἐκείνο μόνον ἔτι διάσκεπαι, μὴ τι μόριον οὕτω ψυχρόν εἴη τὴν κρᾶσιν ὡς εἰς αὐτὸ κατασκηῖναι τὴν βλάβην. ἐρυσίπελας δὲ τὸ γούν ἀκριβές οὐκ ἂν ἄλλως ἰάσαιο. συμμιγῆς δ' εἴπερ εἴη φλεγμονῆ, τὰ τῆς πέψεως ἀναμείναι χρὴ γνωρίσματα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπιπλέον ἢ κατὰ τὴν ἐνστῶσαν ὑπόθεσιν, ὅθεν ἴσως καὶ αὐθις ἀναγκαῖον ἔσται ποτὲ δόσεως ψυχροῦ μνημονεῖσαι. νυνὶ γὰρ ὁ μὲν ἔτερος τῶν συνόχων ἐμφράξει μόνῃ τὴν γένεσιν εἶχεν, ὁ δ' ἔτε-

nec postmodum, sed illico difficultate spirandi et convulsione et tremore corripuntur, ac toto, ut semel dicam, nervoso genere laeduntur. Nec ignoro quod formidolosum te ad frigidam offerendam ex iis quae memoravi redderem, nisi ea me usum saepe vidisses semperque cum successu, nec aegrum in ullo manifeste laesisse. Quibuscunque enim in principe parte tumor aliquis phlegmonodes aut oedematodes aut scirrholes consistit, iis frigidam offerre non oportet; sed nec iis quibus obstructio putridusve humor non concoctus incommodat. Quod si evidentes percipis absque jam dictis tumoribus concoctionis notas, illud duntaxat aestimabis sitne pars aliqua temperamento adeo frigido ut in hanc noxa procumbat. Porro erysipelas quod verum sit non aliter sanaveris, at si mixtum cum phlegmone sit, in concoctionis expectandae sunt notae. Atque haec latius quam pro re nunc proposita, quum postmodum etiam forte necessum erit de frigida exhibenda mentionem facere. Nunc enim altera continentium febrium ex sola obstructione est

Ed. Chart. X. [209.]

Ed. Bas. IV. (132. 133.)

ρος ἁμῖα σήψει καθ' ὅλας τὰς φλέβας. ὅταν οὖν ποτ' ἐπ' αὐτῶν ἴδῃς τὰ τῆς πέψεως τῶν χυμῶν σημεῖα, περὶ ὧν αὐτάρκως ἐν τοῖς περὶ κρίσεων εἴρηται, θαρρόων δίδόναι τὸ ψυχρὸν. ἢ γὰρ τοι φύσις τῶν στερεῶν τοῦ (133) ζώου μορίων ῥωσθεῖσα τοῖς προκλεπτυσμένοις ἐπιτίθεται χυμοῖς· ὡσθ' ὅσοι μὲν χρηστοὶ καὶ τρέφειν ἱκανοὶ, τούτους μὲν ἔλκειν εἰς ἑαυτὰ, τοὺς δ' ἀχρήστους ἐκβάλλειν ἤτοι διὰ τῆς γαστρὸς ἢ διὰ τοῦ δέρματος. εἰ δὲ ψυχροπότης ὁ κάμων εἴη, πάννυ θαρρόων δίδου τὸ ψυχρὸν, αὐτῇ τῇ πείρᾳ δεδιδαγμένος ἀνεχθεῖν πάντα τὰ σπλάγχνα τῆς ὀμιλίας αὐτοῦ. πάντως γὰρ εἴ τι ψυχρὸν οὕτως ἐπῆρχεν ὡς πλήτεσθαι πρὸς αὐτοῦ κατὰ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον, ἐναογῇ τὴν βλάβην ἐνεδείξατο ἄν· μηδεὶς δὲ μηδὲν μορίου βλαβέντος οὐδ' ἂν ἐν τῷ πυρέττειν βλαβεῖη τι. ὅπου γὰρ καὶ ἀήθει ἐνιοὶ ψυχροῦ, διὰ κωσώδη πυρετὸν ἀναγκασθέντες πιεῖν οὐδὲν ἐβλάβησαν, οὐπου γε τῶν ἐθῶδων ἂν τις βλαβεῖη, πρόβλημα μέγιστον ἔχων ἕξ ἐπιμέτρου τὸ πλῆθος τῆς θερμοσίας. αὕτη γὰρ ἐν ταῖς ἐνδρυχο-

orta, altera vero etiam cum putredine per omnes venas. Quum ergo concoctionis humorum in iis notas videris, de quibus dictum abunde in libris de crisiis est, audacter frigidam dabis. Quippe solidarum animalis partium natura roborata praetenualos jam humores aggreditur, ita ut qui utiles sint, atque ad nutriendum habiles, hos quidem ad se trahat, inutiles vel per ventrem vel per cutem ejiciat. Quod si etiam frigidae affuetus aeger fuit, magna cum fiducia frigidam exhibebis, ipsa experientia jam doctus omnia viscera ejus occursum familiariter tolerare. Omnino namque siquod frigidum adeo esset ut ab hac offenderetur, id per sanitatis tempus evidenter offensam suam ostendisset; nulla vero per sanitatem pars quicquam ab hac laesa, nec etiam inter febricitandum quicquam laedetur. Ubi namque nonnulli aquae frigidae *potioni* non affueti, tamen propter ardentem febrem eam bibere coacti, nullum incommodum senserunt, multo profecto minus eorum qui affueverunt quisquam laedi debet, cui etiam quasi pro munimento maximo accedit ipsa caloris copia. Hic namque quum in vaso-

Ed. Chart. X. [209. 210.]

Ed. Bas. IV. (133.)

ρίαις τῶν ἀγγείων πολλή περιεχομένη, τῆς ἀερώδους οὐσίας ἐν αὐτοῖς καὶ προσέτι τῶν χυμῶν ἀπάντων ἐκπετυρωμένων, ὅσον ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ πάσχει ψυχομένη, τοσοῦτον εἰς αὐτὸ δρᾷ θερμαίνουσα. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὀλίγον αἷμα καὶ σάρκας ἔχουσιν ἢ πόσις τοῦ ψυχροῦ σφαλερωτέρα· ταχὺ γὰρ ἐπὶ τὰ στερεὰ τοῦ ζώου μόρια διακνεῖται, μηδενὶ προσεντυγχάνων ὑφ' οὗ θραυσθήσεται. διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἐκτικοὶ τῶν πυρετῶν οὐτ' ἀραιροῦς ὁμοίως οὔτε πολλοῦ χρήζουσι τοῦ ψυχροῦ, λεπτοῖς καὶ ὀλιγαίμοις τοῦπίπαν ἐγγινόμενοι σώμασιν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκείνων αὐθις εἰρήσεται· ἰάματα δὲ σύννοχων πυρετῶν δύο ταῦτ' ἐστὶ μέγιστα, φλεβοτομία καὶ ψυχρόν. [210] ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἐν παντὶ καιρῷ, φερούσης γε τῆς δυράμεως· ἡ δὲ τοῦ ψυχροῦ πόσις, ὅταν μὲν τοῖς σφυμοῖς καὶ τοῖς οὔροις τὰ τῆς πέψεως ἐναργῆ σημεῖα βλέπῃς, μέγιστος δὲ πυρετὸς εἴη. προσεπιβλέπειν δὲ τοῖς τῆς φλεβοτομίας σκοποῖς τὰ τε προηγούμενα καὶ τὰ πάντως ἐπακολουθήσοντα. προηγησαμένης γὰρ ἀπειρίας σιτίων, τοσοῦτον χρόνον ἀναβάλλεσθαι κέλευε τὴν φλεβοτομίαν ὅσος

ram cavitatibus plurimus continetur, utpote tum aërea in his substantia tum etiam humoribus omnibus inflammatis quantum a frigido patitur refrigeratus, tamen rursus calefaciendo in ipsum agit. Ideoque minus tuta iis qui exiguum sanguinem carnemque obtinent frigidae potio est, celeriter namque ad solidas animalis pervenit partes, nulli quod ejus vim frangat occurrens. Eo etiam fit ut hecticæ febres nec puram eam quæ prorsus sit gelida, nec multam desiderent, ceu quæ extenuatis omnino exiguique sanguinis corporibus incidant. Verum de illis post agetur. Maxima vero continentium febrium remedia hæc duo sunt, venæ sectio et potio frigida. Verum illa omni tempore, modo vires sustineant, hæc frigidae potio quum et in pulsu et urinis concoctionis evidentes cernuntur notæ, febris autem est maxima. Attendenda vero cum venæ sectionis scopis sunt tum quæ eam præcedunt, tum vero quæ omnino subsequuntur. Nam si præcedat ciborum cruditas, tanto tempore differre venæ sectionem jubebis quantum satis-

Ed. Chart. X. [210.]

Ed. Bas. IV. (155.)

ἂν ἰσχυρὸς εἶναι σοὶ δόξη πρὸς τὴν πέψιν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν περιτωμάτων ὑποχώρησιν. ἐπομένῃς δὲ τιμὸς ἐξ ἀνάγκης κενώσεως, ἀπολιπεῖν αὐτῇ τοῦ περιτοῦ τοσοῦτον ὅσον μέλλει κενώσειν. ὥστε εἴτε καταμήνια τέχνη κινηθέντα κατὰ τὸν τῆς γλεβοτομίας καιρὸν, εἴτ' αἰμορροῖς ἀραστωθεῖσα θεασάμενος τοῦ φερομένου τὴν ὀρίην, εἰ μὲν ἰσχυρὸν αὐτὸ φαίνοιτο μόνον ἐκκεῖναι τὸ δέον, ἐπιτρέπειν τῇ φύσει τὸ σύμπαν· εἰ δὲ μὴ, τοσοῦτον ἀφαιρεῖν αὐτοῦ, ὡς ἐξ ἀμφοῖν συντεθέντων ἀνασθῆναι τὸ προσήκιον. ὥσπερ δ' ἐπὶ τούτων τὴν φυσικὴν κένωσιν αἰσθητὴν οὖσαν οὐ μικρὸν χρὴ τίθεσθαι σκοπὸν, οὕτως ἐτέρωθεν τὴν φύσιν ἢ τὴν ἡλικίαν ἢ τὴν κατάστασιν. ἔτιοι μὲν γὰρ εὐδιαφόρητοι φύσει, παῖδες δ' αἰεὶ διὰ τὴν ἡλικίαν· ἢ κατάστασις δ' ὅταν ἢ θερμὴ τε ἄγαν καὶ ξηρά. καλῶ δὲ δηλοῦναι κατάστασιν τὴν τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος κράσιν, ἐν ἣ καὶ χῶρα καὶ ὥρα περιεῖληπται· καὶ γὰρ καὶ τούτων ἐκάτερον ἔχει τὴν ἐνδειξιν ἐκ τῆς τοῦ περιέχοντος κράσεως. εὐδια-

facere tum ad eorum concoctionem, tum ut excrementa descendant videbitur. Sin sequetur necessario vacuatio quaeprimam, tantum illi de eo quod superfluum est relinquendum, quantum est per eam vacuandum. Itaque si tempore mittendi sanguinis menses moveri contingat, sive etiam haemorrhoids sit reclusa, si inspectus fluentis impetus satis fore videbitur, qui solus quod requiris vacuet, naturae rem omnem permittes, sin minus, tantum ipse detrahes, quo ex conjunctis ambobus perficiatur quod postulas. Veluti autem in his ad ipsam naturalem vacationem, quae sensu usurpetur, non leviter attentum esse oportet, ita alibi vel ad naturam ipsam vel aetatem vel coeli statum. Sunt enim nonnulli ad discutiendos corporis humores natura propensi, pueri certe propter aetatem perpetuo; coeli vero status ubi calidus nimium est et siccus. Voco statum ipsum ambientis nos aëris temperamentum, sub quo et anni tempus et regio comprehenditur, etenim et horum utrumque ex ambientis temperie indicationem mutuatur. Propensi autem

Ed. Chart. X. [210.]

Ed. Bas. IV. (135.)

φόρητοι δ' εἰσὶν οἱ ὑγροὶ τὴν φύσιν ἀπαντες καὶ μᾶλλον ἄμα θερμότητι, καὶ οἱ ἀραιοὶ τὴν ἔξιν, ἔτι δ' οἷς τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ἢ πικροόχολον, ἢ ἀρρώστον, ἢ πέρα τοῦ δέοντος αἰσθητικόν. οὗτοι μὲν οὖν οἱ ἀντιπράττοντες τῇ φλεβοτομίᾳ σκοποὶ. συνειδεικνύμενοι δ' αὐτὴν τῇ πρώτῳ χρηζούσῃ διαθέσει, σκληρὰ μὲν ἢ ἔξις καὶ πυκνὴ καὶ τὸ σὺμπαν φάναι δυσδιαφόρητος· ὑγρὸν δὲ ἢ ψυχρὸν τὸ περιέχον. εὐλόγως δὴπου τὰ μὲν συνειδεικνύται τὴν φλεβοτομίαν, τὰ δὲ ἀντεδεικνύται· κέρωσις μὲν γὰρ αὐτῆς ὁ σκοπός. τῶν δ' εἰρημέων τὰ μὲν ἐπέχει τὰς διαπνοὰς, τὰ δὲ προτρέπει· καὶ τὰ μὲν ἐνκένωτά ἐστι, τὰ δὲ οὐ. κωλύει μὲν οὖν διαπνεῖσθαι τὰ σώματα στέγνωσις τε τῶν πόρων καὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος ὑγρότης τε καὶ ψύξις, προτρέπει δὲ τὰ τούτων ἐναντία. τῶν κενομένων δ' αὐτῶν τὰ μὲν ὑγρά καὶ θερμὰ καὶ λεπτὰ διαφορεῖται τάχιστα, τὰ δὲ παχέα καὶ γλίσκρα καὶ ψυχρὰ δυσδιαφόρητά ἐστι. ταυτὶ μὲν οὖν εἰς γε τὰ παρόντα περὶ φλεβοτομίας

ad digerendos corporis succos sunt quicunque natura sunt humidi, magisque si accedat caliditas; praeterea qui raro corporis sunt habitu, ad haec quibus os ventris aut amara bile abundat aut imbecillum est aut supra modum fenfile. Atque hi quidem scopi sunt qui sanguinem detrahendum dehortantur. Contra postulant una cum affectu, cujus causa primum requirebatur, habitus durus densusque, et uno verbo, qui haud facile discutit, tum ambiens humidus frigidusque. Sane merito quaedam sanguinem mittendum adhortantur, quaedam dehortantur, vacuatio namque phlebotomiae scopus est. At eorum quae comprehensa sunt quaedam transpirationes morantur, quaedam promovent, et quaedam ad vacuandum prompta sunt, quaedam secus. Sane transpirationem corporum prohibent tum meatuum stipatio tum circumdantis nos aëris humiditas et frigiditas, contra promovent ea quae his sunt contraria. Eorum autem quae vacuantur, quae calida humidaque ac tenuia sunt, ea celerrime discutuntur; contra quae crassa, glutinosa et frigida sunt, aegre transpirant. Atque haec quidem ad rem

Ed. Chart. X. [210. 211.]

Ed. Basf. IV. (133.)

τε και ψυχρᾶς πόσιος ἐγνωσθαι κάλλιον. ἄπερ ἀμφοτέρω
πολλοὺς ἐθείσω δεδιότας ἀγρυμᾶστους ἰατρούς· ὧν τοὺς
μὲν αἰμοφόβους, τοὺς δὲ ψυχροφόβους ὀνομάζομεν, ὥσπερ
ἕδροφόβους τοὺς λυτιῶντας· εἰσὶ γὰρ ἀμέλει καὶ τούτων
ἐνιοὶ διὰ τὴν περὶ τὰ δόγματα σπουδὴν οὐκ ἐν βραχείᾳ
λύτῃ. καταλιπόρτες οὖν αὐτοὺς ἐχώμεθα τῶν ἕξ ἀρχῆς
ἡμῖν προκειμένων ἀναμνησθέντες, ὡς ἐκ τῶν ἐφημέρων πυ-
ρετῶν ὁ λόγος εἰς τοὺς συνόχους ἀφίκετο τῇ κοινῶν τῶν
συμβαίνοντων αὐτοῖς. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τῆς ἐμφράξεως διάθεσις,
ὅταν μὲν αὐτὴ τε σμικρὰ τέχνη καὶ καλῶς παιδαγωγηθῆ,
τὸν ξημέρον ἐργάζεται πυρετόν. ὅταν δ' ἦτοι διὰ μέγεθος
ἢ διὰ ἀμαθίαν ἰατρῶν ἐκπέσοι τοῦ συνήθους χρόνου τῶν
ἐφημέρων, ἦτοι σύνοχον ἢ τινὰ τῶν περιοδιζόντων, εἰκότως
[211] ὁ περὶ τοῦ τοῖς ἐφημέροις ὁμογενοῦς συνόχου λόγος
ἡμᾶς ἐξεδέξατο· διὰ δὲ τούτων εὐθέως καὶ ὁ τοῦ μετὰ
σήμεως χυμῶν. ἔδοξέ τε βέλτιον εἶναι σαφηνείας ἕνεκα καὶ

propositam de missione sanguinis ac frigidae aquae potione
non ignorasse expedit. Quarum utramque metuentes non
paucos medicos vidisti utique imperitos, quorum alteros
haemophobos, *id est sanguinis mittendi timidos*, alteros
psychrophobos, *id est frigidae exhibendae formidantes*,
nominamus, sicut qui a rabido cane sunt morfi hydrophobos;
sunt enim procul dubio horum quoque aliqui prae dogmatis
sui studio non levi in rabie. Ergo relictis his quod initio
institutum nobis fuerat prosequamur, ad memoriam revo-
cantes, quemadmodum sermo noster occasione communium
quorundam in ipsis acidentium a diariis venit ad continen-
tes. Quoniam enim obstructionis affectus, quum et ipsa ex-
ilis est et rite curatur, diariam febrem efficit; quum vero
vel propter magnitudinem vel medici incitiam consuetum
diariarum tempus excessit, aut continentem aut aliquam
earum quae certis circuitibus repetunt, merito nos de ea
quae diariis cognata est continenti febre disputatio excepit,
propter has vero protinus et de hac quae cum putredine
humorum erat. Visumque satius est vel claritatis vel ex-

Ed. Chart. X. [211.]

Ed. Bas. IV. (135.)

γυμνασίας ἐνὸς ἀσθενέστατου μνημονεύσαι καθ' ἑκάτερον εἶδος τῶν πυρετῶν.

Κεφ. στί. Ἐπεὶ τοίνυν πέπρακται τοῦθ' ἡμῶν, ἐναργῶς τε δέδεικται δι' αὐτῶν, ὅπερ ἐν τῷ πρὸ τούτου γραμματι κατὰ τὴν τελευταίην ἐλέχθη, τὸ χοῆραι τὰς ἐνδείξεις ἐπὶ τῶν ἄλλων πυρετῶν, ὅσοι μῆκέτ' εἰσὶν ἐφήμεροι, μὴ μόνον ἀπὸ τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ διδαχθέντων σκοπῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν πυρετῶν ἐργαζομένης αἰτίας καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως λαμβάνεσθαι, πάλιν ἐπὶ τὴν καθόλου γυμνασίαν ἀνέλθωμεν, εὖ εἰδότες ὡς οὐχ οἶόν τ' ἐστὶ τέχνης οὐδεμιᾶς ἐπιστήμην κτήσασθαι χωρὶς τοῦ μέθοδον μὲν τινα διὰ τῶν καθόλου λεγομένων θεωρημάτων, ἀσκησῶν δὲ διὰ τῶν ἐν μέρει λαμβάνειν παραδειγμάτων. οὔτε γὰρ οἶόν τε χωρὶς τοῦ γυμνάσασθαι πολυειδῶς ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἐπὶ τῶν καμνόντων, ἀχρὴ πράττειν· οὔτ' αὐτὴν τὴν γυμνασίαν ἐγγωρεῖ γίνεσθαι προσηκόντως ἄνευ τῆς τοῦ καθόλου γνώσεως· ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἡ μέθοδος, ἡ δ' ἀσκησις ἐν τοῖς κατὰ μέρος. ὥσπερ οὖν ὅσοι βαδίσαι τινὰ ὁδὸν ἐφίενται τοῖς σκέλεσιν ἀμφοτέροις ἐν

ercendi legentis causa unius aegroti in utroque febrium genere mentionem facere.

Cap. VI. Igitur quoniam haec nobis peracta sunt, ac per ea demonstratum evidentem est, id quod in praecedenti hunc libro ad calcem est dictum, oportere in aliis febribus, quae amplius diariae non sunt, non modo ab iis scopis qui in illo libro praecipiantur, faciendorum indicationes peti, sed etiam a causa febrem efficiente, ac laborantis viribus, ad universalem denuo exercitationem revertamur, pro comperto habentes non licere ullius artis scientiam nancisci, nisi et methodum quandam habueris per universalia vocata theoremata et in particularibus te exemplis exercueris. Quum neque fieri possit ut sine multiplici in aegris singularem exercitationem quod ex usu sit facias, nec sine universalium cognitione probe exercitatio procedat; quippe quum in universalibus methodus, in particularibus exercitatio consistat. Tanquam igitur qui iter aliquod ingredi student utroque

Ed. Chart. X. [211.]

Ed. Bas. IV. (133. 134.)

μέρει χρῶνται, θατέρω δ' εἴ τις σιάζων μόνω χρῶτο, παμπόλλω τε χρόνῳ καὶ μετὰ τοῦ σφάλλεσθαι πολλάκις ἀνύσει τὴν πορείαν, οὕτως ὅστις ἐπὶ τέλος ἡστινοσοῦν ἀφικέσθαι τέχνης ἐθέλει, χρηστέον αὐτῷ τοῖς δύο τούτοις οἷον περ σκέλειν ἢ ὀργάνοις ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάξῃεν βούληται· μεθόδω μὲν ἐν τοῖς καθόλου θεωρήμασιν, ἀσκήσει δ' ἐν τοῖς κατὰ μέρος.

Κεφ. ζ'. Ἀνελθόντες οὖν αὖθις ἐπὶ τὴν μέθοδον ὑπὲρ τῆς τοῦ κάμωντος ἐπισκεψώμεθα δυνάμεως, εἴτε συντελεῖ τι πρὸς τὴν θεραπείαν, εἴτ' οὐδὲν ὅλως, ὡς ἔδοξέ τισιν. ἔοικε δὲ τοῖς ἀχρηστον εἰς θεραπείας εὐρεσιν εἶναι φανεροῖς τὴν δύναμιν οὐκ οἰκία τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης ἢ σκέψις, ἀλλὰ λογικωτέρα μᾶλλον, ὡς σοφισταῖς γεγονέναι. λέγουσι μὲν γὰρ ἐκ τῆς διαθέσεως ἣν θεραπεύομεν εἶναι τὴν ἐνδείξιν (134) ὧν χρὴ πράττειν, οὐκ ἐκ τῆς δυνάμεως. ἀμέλει καὶ ὥρας καὶ χώρας καὶ καταστάσεις καὶ ἡλικίας καὶ ἔθνη καὶ κράσεις σωμάτων ἀχρηστοὺς εἶναι φασὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. εἰδ' ὅταν ἀναγκάζονται τὴν θεραπείαν ἐξαλλάττειν, διὰ ταῦτα τῶν ἐν ἀρχῇ ῥηθέντων ἑαυτοῖς ἐπιλανθανόμενοι, τὰ μὲν αὐτῶν ἀν-

invicem utuntur crure, qui altero claudus est uno duntaxat utitur, et longo spatio et saepe errans viam peragit, ita sane et qui finem cujuslibet artis consequi parat, duabus his veluti cruribus vel instrumentis vel quomodocunque appellasse libet, uti debet, in universalibus theorematis methodo, in particularibus exercitatione.

Cap. VII. Reversi igitur rursus ad methodum, nunc age de aegrotantis agamus viribus, conferantne ad curationem hae quippiam an plane nihil, ceu nonnullis est visum. Videtur tamen eorum qui inutiles vires esse ad curationem inveniendam dicunt non propria operum artis disceptatio esse, sed logica potius ac sophistarum. Ajunt enim ab eo quem curamus affectu faciendorum indicationem praestari haudquaquam a viribus. Ergo et anni tempus et regionem et statum coeli et aetatem et consuetudinem et corporum temperamenta inutilia esse eadem ratione dicunt. Postea quum mutare curationem propter haec coguntur, immemores eorum quae inter initia dixerant, quaedam eorum

Ed. Chart. X. [211. 212.]

Ed. Bas. IV. (134.)

τενδείκνυσθαι φασιν ἐπίοτε τοῖς θεραπευτικοῖς σκοποῖς, τὰ δ' εἰς ὕλας βοηθημάτων εἶναι χρήσιμα, καθάπερ καὶ τὰ μόρια τοῦ ζώου. καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων τὴν αὐτὴν στρέφονται στροφὴν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῶν λόγων ἀχρηστα πρὸς τὴν τῆς θεραπείας εὔρεσιν ὑπάρχειν αὐτὰ φάσκοντες, ὕστερον δ' ὅτ' ἂν ἐξελέγχονται, πρὸς μὲν τὴν ἐνδείξιν τῆς θεραπείας ἀχρηστα λέγοντες, εἰς δὲ τὴν τῆς ὕλης ἐξάλλαξιν, ἢ εὔρεσιν, ἢ διαφορὰν, ἢ ποιότητα, καὶ γὰρ καὶ ὀνομάζουσιν οὐχ [212] ὡσαύτως ἅπαντες, ἀναγκαῖα συγχωροῦντες ὑπάρχειν. ὅπερ οὖν εἶπον ἀρτίως, ἀναλήψομαι καὶ νῦν, ὡς ἐκ τοῦ χρησίμου τῆς τέχνης μεταβαίοντες εἰς λογικὴν ἀφαινοῦνται σκέψιν. ἔστι μὲν γὰρ τὸ χρήσιμον ἐξευρεῖν βοηθήματα δι' ὧν ὁ κάμνων θεραπευθήσεται· καταλιπόντες δ' ἐκεῖνοι τοῦτο περὶ ὀνομάτων ἐρίζουσιν, ἐνδείξεις τε καὶ ἀντενδείξεις λέγοντες καὶ κοινότητας καὶ σκοποὺς καὶ ὕλας βοηθημάτων, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα τῇ διαφορᾷ τῶν ὀνομάτων ἀπολογεῖσθαι νομίζοντες, ὑπὲρ ὧν ἀπεφήνατο περὶδῶς. ἐγὼ δ' οὐ κωλύω μὲν αὐτοὺς ὀνόμασιν οἷς ἂν ἐθέλωσι χρῆσθαι· μεμνησθαι δὲ ἀξιῶ τῶν ἐξ ἀρχῆς

contraria aliquando indicare ajunt curativis scopis, quaedam ad praesidiorum materias esse utilia, quemadmodum et animalis partes. Etenim in illis quoque eadem versantur stropa, in principio sermonis inutiles eas esse ad curationis inventionem asserentes; post ubi redarguuntur, ad curationis quidem indicationem inutiles dictitantes, ad materiae tamen mutationem vel inventionem vel differentiam vel qualitatem, non enim nominant eodem omnes modo, necessarias esse fatentes. Itaque quod modo dixi, nunc quoque repetam, quod egressi ex eo quod in arte est utile, in logicam disceptationem veniunt. Est namque *artis* utilitas auxilia quibus aeger sanetur invenire, quo illi relicto de nominibus litigant, indicationes et indicationum contradictiones vocantes, item communitates et scopos et auxiliorum materias aliaque similia *loquentes*, hac nominum diversitate excusasse se pro iis quae falso affirmaverant arbitantes. Ego vero minime ipsos prohibeo nominibus quibus libitum sit uti; meminisse tamen eos velim eorum

Ed. Chart. X. [212.]

Ed. Basl. IV. (134.)

προτεθέντων, ἅπερ ἐστὶ βοθημάτων εὐρέσις· εἰς ἃς ὅ τι
 περ ἂν φαίνεται συντελοῦν ὅπως οὖν ἀναγκαῖον αὐτὸ φατέον
 εἰς τὴν θεραπείαν ὑπάρχειν. οὕτως οὖν καὶ ἡ δύναμις εἴ-
 ἀναγκαῖα σκοπεῖσθαι τοῖς ἰατροῖς ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων εἴ-
 οὐκ ἀναγκαῖα σκοπεῖσθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ φημι πολλάκις ἀναγκαιο-
 τάτην ὑπάρχειν αὐτὴν, ὡς πάντα σχεδόν τι τὰ περὶ τὸν κά-
 μνοντα δι' ἐκείνην πράττεσθαι μόνην, ἔστι δ' ὅτε μετρίως
 ἀναγκαῖαν, ὡς λαμβάνεσθαι μὲν τι καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὰ ποιη-
 τία, μὴ μέντοι πρὸς αὐτὴν γε τὸ πᾶν κῆρος ἀναμέρεσθαι
 τῶν πρακτέων. αὐθις δ' ἂν σοι δείξαιμι τὴν δύναμιν οὕτω
 βραχὺ συντελοῦσαν εἰς τὴν τῶν βοθημάτων εὐρεσίαν, ὡς διὰ
 σμικρότητα καὶ λανθάνειν ἐπίοτε καὶ παραπέμπεσθαι καὶ
 σιωπᾶσθαι, καθάπερ ὄλως οὐκ οὔσαν ἐκ τῶν χρησίμων σκο-
 πῶν. ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῆς δυνάμεως ἐστὶ, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν
 ἄλλων ἀπάρτων ὑπάρχει τῶν ἐνδείκνυμένων. ἄλλοτε γὰρ αὐ-
 τῶν ἄλλο τὸ μὲν ἤτιον δύναται, τὸ δὲ πλεον' ἐπίοτε δὲ
 οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ὡς μόνον ἐνδείκνυσθαι δοκεῖν, ἢ οὕτως
 ἀσθενὲς ὡς παραλείπεσθαι.

quae ab initio proposuerunt, quae sunt auxiliorum inventiones, ad quas quicquid conducere quo modo libet videbitur, id fatendum est ad curationem esse necessarium. Sic igitur et virtus necessariane consideratu in aegris a medico sit an non necessaria indagemus. Ego enim saepe maxime esse necessariam ajo sic, ut quae circa aegrum administrantur omnia ferme ejus unius causa fiant, aliquando mediocriter necessariam sic, ut aliquid ex hac quoque ad ea quae facienda sunt consilii petatur, non tamen praecipua faciendorum ratio huc omnis referatur. Possum rursus ostendere tibi virtutem adeo exiguam ad invenienda remedia conferre, ut propter exilitatem etiam lateat; alias vero praetermitti ac silentio praeteriri, quasi prorsus ex utilibus scopis non sit. Verum quod accidit in virtute, id in reliquis omnibus quae aliquid faciendum indicant usu venit. Nam aliquando aliud eorum alio minus aut plus valet, aliquando adeo est valens ut solum indicare videatur, aut ita imbecillum ut omittatur.

Ed. Chart. X. [212.]

Ed. Bas. IV. (134.)

Κεφ. η'. Ταῦτ' οὖν ἐπιδεικνύντι μοι πρόσθε τὸν
 ροῦν, ἐκεῖνο διὰ μνήμης ἔχων ὡς οὐτ' ἐν ἄλλοις τισὶ τὸ μεθόδου
 θεραπεύειν ἔστιν οὐτ' ἄλλος τις πρὸ ἡμῶν διωρίσατο πᾶσι
 ἕξις αὐτὰ, καίτοι γε ὑφ' Ἱπποκράτους ἐρημέτης τῆς ὁδοῦ.
 ταυτὶ γὰρ ἂ νῦν ἐγὼ μέλλω διέρχεσθαι τὴν θεραπείαν ἐνδει-
 κνόμενα πρῶτος ἀπάντων ἐκαῖνός ἐγραψεν· ἀλλ' ὡς ἂν πρῶ-
 τος εὗρισκων οὐτε τὴν προσήκουσαν ἀπασιν ἐπέθηκε τάξιν
 οὐτε τὴν ἀξίαν ἐκάστου τῶν σκοπῶν ἀκριβῶς ἀφορίσατο,
 παρέλιπέ τέ τινας ἐν αὐτοῖς διορισμοὺς, ἀσαφῶς τε τὰ πλεῖ-
 στα διὰ παλαιὰν βραχυλογίαν ἐρημέρευσε. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν
 ἐπιπεπλεγμένων διαθέσεων ὀλίγιστα παντάπασιν ἐδίδαξε.
 συνελόντι δὲ φάναι τὴν ἐπὶ τὰς ἰάσεις ὁδὸν ἀπασαν μὲν μοι
 δοκεῖ τέμνεσθαι, δεομένην μέρτοι γ' ἐπιμελείας εἰς τὸ τέλος,
 ὥσπερ καὶ νῦν ὀρῶμεν ἐρίας τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὁδῶν τῶν πα-
 λαιῶν ἢ πηλῶδές τι μόριον ἑαυτῶν, ἢ λίθων, ἢ ἀκαρθῶν
 πλῆρες, ἢ λεπυρῶς ὀρθιον, ἢ κάρτατες σφαλερῶς, ἢ θηρίων
 πλῆρες, ἢ διὰ μέγεθος ποταμῶν δύσβατον, ἢ μακρὸν, ἢ

Cap. VIII. Haec igitur dum doceo adfis animo ve-
 lim, illud habens in memoria, quod nec in aliis ullis curatio
 quae per methodum agitur consistit, nec alius ante nos
 quisquam omnia ea ordine definivit, quamquam etiam ab
 Hippocrate via est inventa. Haec enim ipsa quae ego nunc
 enarraturus sum, ille curationem indicare primam omnium
 scripsit; verum ceu primus inventor nec debitum omnibus
 ordinem dedit, nec cuiusque scopi dignitatem ad unguem
 finivit, et quasdam in ipsis diorismos omisit, obscureque
 plurima pro antiqua dicendi brevitate est interpretatus.
 Praeterea de complicatis affectibus paucissima omnino prae-
 cepit. Ac ut breviter dicam, omnem ad medicationem viam
 aperuisse mihi videtur, sed tamen quae curam diligentiam-
 que ad absolutionem desideret, veluti nunc quoque videmus
 quasdam veterum in terris viarum, quibus pars quaequam
 est vel lutosa vel lapidibus sentibusve impedita, vel mo-
 leste ardua vel periculose prona vel feris obfessa, vel pro-
 pter magnitudinem fluminum invia vel longa vel aspera.

Ed. Chart. X. [212. 213.]

Ed. Bas. IV. (134.)

τραχὺ κατημένας. ἀμέλει ταῦτ' ἐχούσας ἀπάσας τὰς ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ὁδοὺς ὁ Τραϊανὸς ἐκείνος ἐπηρεωθῶσατο, τὰ μὲν ὑγρά καὶ πηλώδη μέρη λίθοις στρωγνῆς, ἢ ὑψηλοῖς ἐξαίρων χώμασιν, ἐκαθαίρων δὲ τὰ τε ἀκαθώδη καὶ τραχέα καὶ γεφύρας ἐπιβάλλων τοῖς δυσπόροις τῶν ποταμῶν· ἔρθα δ' ἐπιμήκης οὐ προσηκότως ὁδὸς ἦν, [213] ἔρταῦθα σύντομον ἑτέραν τεμνόμενος· ὥσπερ καὶ εἰ δι' ὕψος λόφου χαλεπή, διὰ τῶν ἐπορωτέρων χωρίων ἐκτρέπων· καὶ εἰ θηριώδης ἢ ἔρημος, ἐξιστάμενος μὲν ἐκείνης, ἐπιστάμενος δὲ εἰς τὰς λεωφόρους, ἐπανορθούμενος δὲ καὶ τὰς τραχείας. οὐκ οὐκον χρῆ θανατάζειν εἰ μαρτυροῦντες Ἰπποκράτει τὴν εὐρεσιν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράφειν ἐπεχειρήσαμεν αὐτοὶ τήνδε τὴν πραγματείαν. οὐ γὰρ ὡς οὐδ' ὅλως εὐρεθείσης αὐτῆς, ἀλλ' ὡς δεομένης ὧν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, ἐπὶ τήνδε τὴν συγγραφήν ἤκον οὐδένα τῶν πρὸ ἐμοῦ συμπληρώσαντα τὴν μέθοδον εὐρών. ἔτιοι μὲν γὰρ οὐδ' ἔγνωσαν ὅλως αὐτὴν, ἔτιοι δὲ γρόντες οὐκ ἠδυνήθησαν προσθεῖναι τὸ λεῖπον· εἰσὶ δ' οἱ καὶ κατακρύψαι καὶ συσκιάσαι προείλοντο καὶ ἀγανῆ ποιῆ-

Itaque cum sic se haberent omnes in Italia viae, eas Traianus ille refecit, quae quidem earum humidae ac lutosae partes erant lapidibus siernens aut editis aggeribus exaltans, quae lenticosae et asperae erant, eas expurgans, ac flumina quae transfiri non possent pontibus jungens; ubi longior quam opus erat via videbatur, aliam breviorē excindens; sicubi vero propter arduum collem difficilis erat, per mitiora loca deflectens, jam si obfessa feris vel deserta erat, ab illa transferens ac per habitata ducens, tum asperas complanans. Itaque mirari nemo debet, si, quum viam rationemque medendi ab Hippocrate inventam esse sim testis, ipse tamen hoc opus scribere sum aggressus. Neque enim ceu ea plane non esset inventa, sed quod quae proxime diximus desideret, ad haec conscribenda venimus, nemine priorum qui eam methodum absolverit ante me invento; quandoquidem alii omnino eam non noverant, alii quum nossent, non potuerunt tamen quod defuit adjicere; non deerant qui incognitam esse umbraque inductam ac profus

Ed. Chart. X. [213.]

Ed. Bas. IV. (154.)

σαι παντάπασιν· οἷτινες δ' εἰσὶν οὗτοι προϊόντος ῥηθήσεται τοῦ λόγου. νυνὶ δ' ὅπερ ὑπεσχόμην ἤδη ποιήσω· πάντας ἐξῆς ἐκθήσομαι τοὺς θεραπευτικοὺς σκοπούς.

Κεφ. θ'. Ἀρχὴ δ' αὐτῶν εἰς σαφήνειαν χορήσιμος ἀνάμνησις ὧν ἐν τῇ πρὸ τούτου γράμματι διήλθον, ὑπὲρ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν διαλεγόμενος. ἐφαίμετο γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἐνδείξεις ἢ πρώτη μὲν καὶ ὡς ἂν εἴποι τις κυριωτάτη τὴν διάθεσιν τοῦ νοσοῦντος ἐκκόπτειν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὑγιαινόντων ἐδείχθη φυλάττειν. ἀλλ' ὥσπερ τηρεῖται διὰ τῶν ὁμοίων, οὕτως ἀναιρεῖται διὰ τῶν ἐναντίων. συνενδείκνυσθαι δ' ἐλέγομεν εἰς τὴν τῶν λαμάτων εὐρεσίαν αὐτὴν τε τοῦ σώματος τὴν κοῤῥασιν ἅμα τοῖς ἔθεσι καὶ τὴν χῶραν καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν κατάστασιν. ἐφ' ὧν δὲ νοσημάτων ἑξαίρετός τις ἐν ἐνὶ μορίῳ τοῦ ζώου διάθεσις ἐγένετο, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐγκαύσεων ἐν τῇ κεφαλῇ, λαμβάνεσθαι τινα καὶ τοῦ μέρους τούτου ἐνδείξιν. οὐ μὴν ἐν ἐκείνῳ γε τῷ γράμματι περὶ τῆς δυνάμεως ἢ τῆς τὴν διάθεσιν ἐργαζομένης αἰτίας εἶρηται τι, διὰ τὸ τὴν μὲν δύναμιν οὐδεμιᾶς ἑξαίρετου δεῖσθαι προνοίας ἐν τοῖς

e medio sublatam voluerunt. Ii vero qui fuerint in sermone progressu dicetur. Nunc quod promisi aggrediar, omnesque deinceps medendi scopos exponam.

Cap. IX. Utile autem ad claritatem eorum principium sumetur ex revocatis ad memoriam iis quae in praecedenti libro differuimus, quum de diariis ageretur. Videbatur enim in illis prima ac, ut sic dicam, maxime praecipua faciendorum indicatio esse, quae affectum aegrotantis excidendum suadet, aequae ut sanorum servandum monet. Verum hic sicut per similia servatur, ita per contraria perimitur. Conferre praeterea ad indicationem inventionis remediorum diximus tum ipsam corporis temperiem unam cum consuetudine tum regionem tum anni tempus tum coeli statum. In quibus vero morbis egregius aliquis in una parte animalis affectus subsisteret, veluti ex aduisione in capite, a parte quoque ipsa aliquam indicationem sumi. De viribus tamen vel causa affectum efficiente in eo libro nihil est dictum, propterea quod nec vires in diariis febribus egregiam

Ed. Chart. X. [213. 214.]

Ed. Bas. IV. (134.)

ἐφημέροις πυρετοῖς, ὡς ἂν ἐρῳόμενην τοῦ λίπαν· διάθεσίν τε οὐδευίαν εἶναι τὸν ἀκριβῶς ἐφημέρον πυρετὸν ἤτοι γεννώσαν ἢ ἀυξάνουσαν, ἐκατέρως γὰρ ἐγγραῖ λέγειν. ἀλλὰ τῶν γε περὶ πρώτης διελθῶν τῆς δυνάμεως ἐξῆς ἐπὶ τὰς γεννώσας αἰτίας τὸν πυρετὸν ἀφίξομαι τῷ λόγῳ.

Κεφ. ι'. Διοικουσι τὸ ζῶον, ὡς ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων ἐπιδείκνυτο, τρεῖς ἐτερογενεῖς ἀλλήλων δυνάμεις, ὥσπερ ἐκ πηγῆς τινος ἰδίας ἐκάστη παρτὶ τῷ σώματι διανεμόμεναι. καλεῖ δ' αὐτὰς ὁ Πλάτων ψυχὰς, ἰδίαν ἐκάστης εὐρίσκων τὴν οὐσίαν. ἔστι δ' ἢ μὲν τις αὐτῶν εἰς τὸ τρέφεσθαι τὸ ζῶον ἀναγκαία καὶ κοινὴ πρὸς τὰ φυτὰ, τὴν μὲν οἶον πηγὴν ἔχουσα τὸ ἥπαρ, ὀχετοὺς δ' ἔξ αὐτῆς εἰς ὅλον τὸ σῶμα διασπειρομένους τὰς γλέβας· ἦν εἴτ' ἐπιθυμητικὴν, εἴτε φυσικὴν, εἴτε θρεπτικὴν ὀνομάζοις, οὐδὲν διοίσει, καθάπερ οὐδὲ εἰ ψυχὴν ἢ δύνάμιν. ἑτέρα δ' οὐ μόνον ὡς φυτοῖς ἡμῖν ἢ ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ζώοις ὑπάρχουσα ψυχὴ, κατὰ τὴν [214] καρδίαν ἴδρυται πηγὴ τις οὕσα καὶ ἥδε τῆς ἐμφύτου θερμοσίας· ὀχετοὶ δὲ καὶ ταύτης

ullam providentiam requirant, utpote quae omnino validae sint, nec affectus ullus in vera diaria subsit, qui eam vel gignat vel augeat, nam utroque modo loqui licet. Verum nunc prius de viribus praecipiam, deinde ad causas quae febrem excitant accedam.

Cap. X. Gubernant animal, ut in *libris* de Hippocratis et Platonis dogmatis est monstratum, tres diversi inter se generis facultates, toti corpori ex suo quodam veluti fonte quaeque distributa; eas Plato animas vocat, propriam cujusque substantiam inveniens. Est enim earum quaedam ad nutriendum animal necessaria, ac cum stirpibus communis, quae jecur veluti pro fonte habet; canales vero ad hoc in totum corpus sparsos ipsas venas, hanc seu appetitricem seu naturalem seu nutricem voces, nihil interest, ut nec si animam aut facultatem. Altera est quae non modo ut stirpibus aut vita praeditis, sed etiam ut animalibus nobis anima est insita; haec sedem in corde habet, ipso quoque insiti caloris quodam ceu fonte; ab hoc fonte canales arte-

Ed. Chart. X. [214.]

Ed. Bas. IV. (134. 135.)

τῆς πηγῆς αἱ ἀρτηρίαι, καλουμένης καὶ αὐτῆς (135) ὀνόμασι πολλοῖς· καὶ γὰρ δύναμις ζωτικὴ καὶ δύναμις θυμοειδῆς καὶ ψυχὴ ζωτικὴ καὶ ψυχὴ θυμοειδῆς ὀνομάζεται. τρίτη δ' ἐν ἐγκράτῳ καθίδρυσται ψυχὴ λογικὴ, τῶν κατὰ προαίρεσιν ἐνεργειῶν ἅμα ταῖς αἰσθήσεσιν ἐξηγουμένη, χρῆται δὲ μορίοις καὶ ἤδε καθάπερ ὀχετοῖς τισι τοῖς νέουσι, αἰσθησὶν τε καὶ κινήσειν ἐπιπέπουσα δι' αὐτῶν τῷ ζῳῷ παντί. τὸ μὲν δὴ ταύτας φυλάττει τὰς δυνάμεις οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ φυλάττειν τὴν ζωὴν· ἐδείχθη γὰρ ὅπως ἀπολομένης ἡστυροσοῦν ἐξ αὐτῶν μιᾶς ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὰς λοιπὰς συναπόλλυσθαι. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ὑγιεινὴν πραγματείαν ὁ σκοπὸς ἡμῶν οὗτος ἦν. ἐπὶ δὲ τῆς θεραπευτικῆς ὁ μὲν πρῶτος σκοπὸς ἀνάλογον τῷ κατὰ τὴν ὑγιεινὴν ἢ τοῦ νοσήματος ἀναίρεσίς ἐστιν· οἷον γὰρ ἐπ' ἐκείνης τὸ φυλάττειν τὴν ὑγίαν ὑπάρχει, τοιοῦτον ἐπὶ ταύτης ἐκκόψαι τὴν νόσον. ἐν δ' ἀμφοτέραις αὐταῖς κοινὸν ἢ φυλακὴ τῆς ζωῆς· ἐπὶ μὲν τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας ἐπομένη τῇ φυλακῇ τῆς ὑγείας· ὁ γὰρ ἂν ὑγείας ἕνεκα πράττηται, τοῦτ' εὐθέως ἐστὶ καὶ τῆς ζωῆς φυλακτι-

riae sunt, vocaturque haec multis sane nominibus, nam et facultas vitalis et facultas animosa et anima vitalis et anima animosa dicitur. Tertia anima, ratiocinatrix, in cerebro domicilium habet; ea voluntariis actionibus una cum sensibus praesidet, utitur et haec partibus quibusdam ceu canalibus, nempe ipsis nervis sensum motumque per hos in totum animal transmittens. Ergo has facultates servare nihil est aliud quam vitam servare, si quidem monstratum est, qualibet earum amissa necesse esse reliquas quoque una perire. Ac propterea in opere de sanitate tuenda scopus nobis hic erat. In hac vero medendi methodo primus scopus ei qui in opere de sanitate tuenda proponitur respondens morbi est sublatio; nam cujusmodi in illo sanitatis est tuitio, ejusmodi in hoc est morbi sublatio. Quorum utrique unum est commune, ipsa vitae custodia, quae in illo de sanitate tuenda opere sanitatis custodiam sequebatur, quod enim secundae valetudinis tuendae gratia geritur, idem statim et vitam tue-

Ed. Chart. X. [214.]

Ed. Bas. IV. (135.)

κόν· ἐπὶ δὲ τῆς θεραπευτικῆς οὐκέτι, διὰ τὸ τὰ λυτικά τῶν παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν διαθέσεων οὐκ ἔξ' ἀπαρτος φυλάττειν τὴν ζωὴν· ἕνια γὰρ ἔξ' αὐτῶν ἐστὶ τοιαῦτα ταῖς δυνάμεσιν, ὥστε ἀμετροτέρου ἢ ἀκαιρότερου αὐτοῖς χρησαμέντων ἀπολλασθαι τὴν ζωὴν. ἐπὶ γοῦν τῆς φλεβοτομίας, ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἄχρι λειποθυμίας ἐλέγομεν χρῆναι ποιῆσθαι, χάριν τοῦ σβέσαι τὴν φλόγα τῶν ἐπὶ στεγνώσει συνόχων, οὐ σμικρόν τι τὸ βλάβος εἰκὸς ἀκολουθήσειν, εἰ μὴ κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν ἢ τὸ δέον ἀποτελεσθῆι μέτρον. δύο οὖν ἀνθρώπους ἀπολλυμένους εἶδον ἐν αὐταῖς τῶν ἰατρῶν ταῖς χερσὶ, λειποθυμήσαντας μὲν, ἀνακομισθέντας δ' οὐκέτι. πολλοὶ δὲ εἰ καὶ μὴ παραχοῆμα διεφθάρησαν, ἀλλ' ἔξ' ὑστέρου γε διὰ τὸν τῆς δυνάμεως κάματον· οὐδ' εἴ τις ἐκείωσεν ἄνευ τοῦ καταλῦσαι τὴν δύναμιν, οὐκ ἂν ἀπόλωντο. καὶ μὲν γε καὶ εἰς νόσον ἔτιοι μακρὰν ἔξέπεσον, ἐπὶ κενώσεσιν ἀμέτροις ἐκλυθείσης τῆς δυνάμεως. ἄλλοι δ' εἰς τὸν ἐφεξῆς βίον ἀπαντα τὴν κρᾶσιν ὅλην τοῦ σώματος ἔσχον ψυχροτέρου, οὐ δυναθῆντες οὐκέτ' ἀνακαλέσασθαι τὴν ἐκ τῆς ἀμέτρου κενώσεως

tur. At in opere methodi medendi nequaquam propterea quod quae affectiones praeter naturam in nobis discutiunt, ea non omnino vitam custodiant; nam aliqua ejusmodi praedita sunt facultate, ut si immoderate aut intempestive his utare vitam adimant. Siquidem in venae sectione, quam usque ad animi defectum faciendam esse paulo ante diximus, quo flamma in continentibus ex meatuum stipatione febribus extingueretur, non parvum merito subsequetur incommodum, nisi opportuno tempore aut debita mensura fiat. Duos namque in ipsis medicorum manibus perire vidi, qui postquam animo linquerentur nunquam revixerunt. Multi vero etsi non protinus, at postea propter facultatis infirmitatem perierunt, quos si quis citra ejus resolutionem vacuasset, minime periissent. Quin etiam aliqui in morbos inciderunt longos, postquam immodica vacatione resoluta naturalis facultas fuit. Aliis quum immodicae vacationis noxam larcire non potuissent, in omne reliquum vitae tempus totius corporis temperamentum redditum

Ed. Chart. X. [214.]

Ed. Bas. IV. (155.)

βλάβην· ἔξ ἧς ψυχρότητος οἱ μὲν ἄγροοὶ τε καὶ καχέκται καὶ ῥαδίως ἐπὶ παντὶ βλαπτόμενοι διετέλεσαν, ἄλλοι δ' ἔξ αὐτοῦ τούτου νοσήμασιν ἐάλωσαν ὀλεθρίοις, ὑδείοις καὶ ὀρθοπνοίαις καὶ ἥπατος ἀτονίαις καὶ γαστροῦ, ἀποπληξίαις τε καὶ παραπληξίαις. εἰς τοσοῦτον οὖν ἀναγκαίαις οὕσης τῆς δυνάμεως, ἀπάντων δ' αὐτὴν τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων ὅταν ἀμετρώτερον αὐτοῖς τις χρήσοιτο βλαπτόντων, ἐναντιούμεναι δηλονότι πρὸς ἀλλήλαις αἱ ἐνδείξεις γίγνονται κατὰ τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ἐν οἷς ἢ μὲν διάθεσις ἵνα λυθῆ δεῖται κενώσεως ἀξιολόγου, φέρειν δ' αὐτὴν ἢ δύναμις οὐ δύναται. πολλάκις δ' οὐδὲν ὑπὸ τῆς κενώσεως ἢ δύναμις βλαπτομένη παρορᾶται τὸν τευθεῖν ὑπὸ τῶν ἀσκέπτων τε ἅμα καὶ προπετῶν ἰατρῶν, ὡς οὐδέποτε οὐδὲν ἐνδεικνυμένη. σφάλλονται δὲ, ὡς εἴρηται, διὰ τὸ μὴ γινώσκειν ὡς ἄλλου μὲν τινος ἔνεκεν ἢ δύναμις σκοπὸς τῶν ποιητέων ἐστίν, εἰς δὲ τὴν λύσιν τῆς διαθέσεως οὐδὲν ἐνδείκνυται. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τῶν ὑγαινότων ἔπεται διὰ παντὸς τοῖς ἔνεκα τῆς ὑγείας πραττομένοις καὶ οὐδὲν ἔστιν εὐρεῖν τὸ φυλακτικὸν ὑγείας

est frigidius, ex qua refrigeratione facile ex quavis occasione laesi, alii decolorati ac malo corporis habitu vixerunt, alii ex eo ipso in morbos deciderunt exitiales, aquam inter cutem et orthopnoeam et jecinoris ac ventriculi imbecillitatem et apoplexiam et paraplexiam. Ergo quum vires tantopere necessariae sint, eas autem laedant omnia vacuantia remedia, quum quis iis immoderatus utatur, utique adversae inter se indicationes in talibus corporibus sunt, in quibus affectus quo expugnetur, notabilem vacationem desiderat, vires autem hanc ferre non valent. Verum quum saepe ex vacatione vires laedantur, hinc sumitur inconsideratis et temerariis medicis occasio, ut eas praetermittant ceu nusquam quicquam indicent. Falluntur autem, ut dictum est, propterea quod non intelligunt alterius cujusdam rei causa vires esse spectandas, nec quicquam ad affectum amovendum indicare. Tanquam igitur in iis qui valent semper ea comitatur quae sanitatis gratia administrantur, nec est quicquam

Ed. Chart. X. [214. 215.]

Ed. Bas. IV. (135.)

ἀναιρετικὸν τῆς δυνάμεως, οὕτως ἐπὶ τῶν νοσοῦντων ἐνίοτε μὲν ἔπεται τοῖς ὡς πρὸς τὴν λύσιν αὐτοῦ πραττομένοις, [215] ἐνίοτε δ' ἀναιρεῖται πρὸς αὐτῶν. εἰ μὲν γὰρ ὀλίγον τῆς δυνάμεως εἴη τὸ πλῆθος ἰσχυρότερον, ἐπὶ ταῖς συμμετρῶσις κενώσεσιν οὐ μόνον οὐδεμία βλάβη τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ὠφέλεια μερίστη γίνεται τοῦ βαρύνοντος αὐτὴν ἀρθέντος. εἰ δ' ἴσα μὲν ἢ διάθεσις ἰαθῆ, πολλὴ χρεία τῆς κενώσεως εἴη, καταλύοιτο δὲ ὑπὸ τῆς τσαύτης ἢ δύναιμις, οὐ μόνον αὐτὰ πάλιν οὐδὲν ὀφίεται πρὸς αὐτῆς ὁ ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύσει τὰ μέγιστα. κατὰ μὲν οὖν τοὺς ἐπὶ στεγνώσει συγχοῦς ἰσχυρᾶς οὔσης ὡς τὰ πολλὰ τῆς δυνάμεως ἀκίνδυνος ἢ κένωσις, ἐν ἑτέροις δὲ νοσήμασιν ἐσχάτως ἐστὶ κινδυνώδης, οἷον ἐπὶ τῆς διαφθορᾶς εἰ τύχοι τῶν χυμῶν· ἐν καιρῷ γὰρ ἂν εἴη μνημονεύειν αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ καὶ τοὺς τῆς φλεβοτομίας ἀπαντας σκοποῦς ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ διορίζειν. τὸ τοίνυν διαφθαμένον ἀλλότριόν ἐστὶ τῆ φύσει, τὸ τοιοῦτον δ' ἐνδείκνυται τὴν ἄρσιν. εἰ οὖν ἢ διαφθορά ποτε μετὰ δυνάμεως ἀσθενοῦς συμπέσῃ, μάχεται τῆς διαθέσεως τὸ βόη-

invenire quod sanitatem tueatur, quod idem vires tollat, sic in aegrotantibus aliquando iis succedit quae veluti in perniciem ejus administrantur, aliquando ab ipsis solvitur. Si namque abundantia paulo viribus superior fuerit, utique ex moderata vacuatione adeo nullum accedit viribus incommodum, ut etiam maximum comparatur commodum, quod eas premebat sublato. Sin quo affectus sanetur multa vacuatione est opus, resolvantur autem ex tanta inanitione vires, non modo rursus homini non proderint, sed etiam maximum illi periculum afferent. Itaque in iis continentibus febribus, quae ex stipitatione meatuum accenduntur, quoniam validae plerumque vires sunt, citra periculum vacuatio est; in aliis vero morbis maxime est periculosa, ut si forte incidit in corruptela humorum, de qua tempessivum est mentionem facere, quo omnes mittendi sanguinis scopos in hoc libro decidamus. Ergo quod corruptum est, id alienum a natura est, quod tale est, id sui ablationem indicat. Si igitur cum viribus imbecillis corruptela interdum incidat,

Ed. Chart. X. [215.]

Ed. Bas. IV. (135.)

Θημα τῆ φυλακῆ τῆς δυνάμεως. ἡ μὲν γὰρ διάθεσις ἐνδείκνυται τὴν κένωσιν ἢτοι διὰ φλεβοτομίας ἢ καθάρσεως· οὐδέτεραν δ' αὖ ἢ ἀχρῆστος οἶσει δύναμις. ἐπεὶ τοίνυν ἐν ἀπάσαις ταῖς τοιαύταις μάχαις ἀπορος ἢ βοήθεια γίνεται, ποτὲ μὲν ὅλως ἀρίστος ἢ διάθεσις ἔσται, ποτὲ δὲ ἐν χρόνῳ καὶ μόγις ἰατροῦ μεγάλου τεχνῶσα δύναται ἂν ἰαθῆναι. χρὴ γὰρ δηλονότι κατὰ τὰς τοιαύτας ἐναντιώσεις τῶν ἐνδείξεων κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκερῶν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέσθαι. καλεῖται δ' ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἢ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας.

Κε φ. ια'. Μέμνησο δέ μοι πρὸς τὰ μέλλοντα καὶ τοὺς τῆς φλεβοτομίας σκοπούς. ἐπειδὴ γὰρ αἷματός ἐστι κένωσις ἢ φλεβοτομία καὶ χρηστὸν τῆ φύσει τὸ αἷμα, χρὴ δήπου καλῶς αὐτὴν γίνεσθαι τὸ ἀχρηστον τῆ φύσει κερῶσαν. ἀχρηστον δὲ γίγνεται τῆ φύσει τὸ αἷμα διττῶς· ἢ τὸ μὴ φυλάττον ἀκριβῶς τὴν ἑαυτοῦ ποιότητα, μηδὲ τρέφειν ἔτι δυνάμερον ὡς πρόσθεν χρηστὸν ἢ τὸ πληθὺς τοσοῦτον γενόμενον, ὡς ἢτοι βαρύνειν τὴν δύναμιν, ἢ τείνειν, ἢ ῥήσσειν, ἢ ἐμφράττειν

affectus remedium cum virium conservatione pugnat. Si quidem affectus vacationem indicat, vel vena incisa vel purgatione, harum autem neutram ferent imbecillae vires. Quoniam igitur in omnibus ejusmodi repugnantibus incerta succurrendi ratio est, alias insanabilis omnino affectus relinquetur, alias tempore et vix magnum nactus medicum sanari poterit. Oportet namque ubi indicationes ita sibi adverfantur, et paulatim quod vitiosum est vacuare, et paulatim invicem quod salubre est pro eo reponere. Vocant medici ejusmodi vitiosi succi curationem epicrasin.

Cap. XI. Memineris vero mihi ad ea quae dicenda sunt, etiam venae sectionis scopos. Nam quoniam sanguinis est vacuatio phlebotomia et sanguis utilis naturae, utique probe hanc fieri oportet, ut inutilem naturae evacuet. Fit autem sanguis naturae inutilis bifariam, vel quum propriam qualitatem ad unguem non servat, nec amplius nutrire sicut prius, quum utilis esset, potest, vel ita multitudine crevit ut aut vires premat aut tum

Ed. Chart. X. [215.]

Ed. Bas. IV. (155.)

τάς τε ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας. ἐν τούτοις μὲν ἡ φλεβοτομία χρήσιμος, ὡς ἐν τι καὶ αὐτῇ τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων· ἐν ἑτέροις δ' ὡς ἀντισπαστικὸν ἢ παροχευτικὸν, ὅταν ὀρμῆν χυμῶν σφοδροτέραν ἤτοι γε εἰς τοῦναντίον ἀντισπᾶσωμεν δι' αὐτῆς, ἢ παροχετεύσωμεν εἰς τὰ πλάγια. δαῖται δ' αἰὲν δυνάμειος ἰσχυρᾶς ἐξαρκούσης τῷ ποσῷ τῆς κατ' αὐτὴν κενώσεως. ἐκ τούτων οὖν τῶν σκοπῶν ἐνίοτε μὲν ἀπαξ ἀφαιρούμεν αἵματος ἐνίοτε δὲ δις ἢ τρις ἢ πλεονάκις ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς ἔσται δῆλον. ἐν δὲ τῷ παρόντι τοῦθ' ἡμῖν δέδεικται σαφῶς· ὅτι τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων ἐνίοτε μὲν ἀλύτως ἢ δυνάμει ἀνέχεται, μήτε ὀνιναμένη πρὸς αὐτῶν μηδὲν ὅτι καὶ ἄξιον λόγου μήτε βλαπτομένη. πολλάκις δ' ἤτοι μᾶλλον ἢ ἥτιον ὠφελεῖται τε καὶ βλάπτεται καὶ ὡς ὁπόταν μὲν ἄξιόλογον γένηται τὸ βλάβος ἐκ τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων, ἐναργῶς φαίνεται τηρικαῦτα ἢ δυνάμει ἐνδεικνυμένη τι καὶ αὐτῇ χρήσιμον, ὡσπερ γε καὶ ὁπόταν ὠφελεῖται σαφῶς. ὁπόταν δὲ μήτε ὄφελος αὐτῇ τι μήτε βλάβος ἐκ τῶν τὴν διάθεσιν ἀνασκευαζόντων γένηται, παρορᾶται μὲν τηρικαῦτα ὡς ἄχρηστος.

venas tum arterias vel distendat vel findat vel obstruat. Ac in his quidem missio sanguinis utilis est, ceu vacuantium praesidiorum una; in aliis autem ut revullivum vel derivativum, quando impetum humorum vehementiorem vel in contrarium revellemus vel derivabimus in latera. Postulat autem semper valentes vires, quae quantitali vacuationis ejus respondeant. His igitur scopis sanguinem detrahimus, alias semel, alias bis vel ter vel saepius, veluti in sequentibus patebit. In praesentia vero illud manifestum fecimus, vires vacuantia remedia aliquando citra noxam ferre, ut nec adjutas ab his quicquam quod sit aestimandum nec vero laetas; saepe vero magis minusve tum juvari tum laedi; praeterea quoties notabilis illis ex vacuantibus auxiliis noxa incidet, toties patere ipsas quoque, tunc utile aliquid ad considerandum indicare, aequae utique ut quum manifeste juvabuntur. Ubi vero ex iis quae affectum submovent, nec commodum illis accedit ullum nec incommodum, ibi velut inutiles praetermittuntur.

Ed. Chart. X. [216.]

Ed. Bas. IV. (135. 136.)

Κεφ. ιβ'. [216] Μία δὲ καὶ ταύτης ἐστὶ διαπαντός ἡ τοῦ συμφέροντος ἐνδείξις, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. κατὰ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐνδεικνύμενον ἕκαστον ἐν ἐνδείξεται διαπαντός, ὡς ἂν καὶ μίαν ἔχον τὴν φύσιν. καὶ τοῦτο τὸ ἐν εἰ μὲν ἀπλοῦν εἶη, τὸ τὴν ἐνδείξιν ποιούμενον ἀπλοῦν ἐστὶ καὶ αὐτό· συνθέτου δ' ὑπάρχοντος ἐκείνου καὶ τοῦτο ἐστὶ σύνθετον. (136) ἔνια μὲν οὖν ἐνδείκνυται τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν, ἔνια δὲ τὴν ἀναίρεσιν· ὁποτέρως δ' ἂν τοῦτο ποιῇ, τὸ μὲν ἀπλοῦν ἀπλὴν καὶ τὴν ἐνδείξιν ἔχει, τὸ δ' οὐκ ἀπλοῦν οὐκ ἀπλὴν. διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ἔμπροσθεν αἰεὶ τὴν μὲν ἀπλὴν δυσκρασίαν ἀπλὴν καὶ τὴν ἐνδείξιν ἔφαμεν ποιῆσθαι, καθάπερ εἰ τύχοι ἐπὶ ψύξεως τὴν θερμότητα, τὴν δ' οὐκ ἀπλὴν οὐδὲ τὴν ἐνδείξιν ἔχειν ἀπλὴν. τὴν γὰρ θερμὴν καὶ ξηρὰν δυσκρασίαν ἐνδείκνυσθαι τὴν ἴσιν ἑαυτῆς διὰ τῶν ὑγραινόντων τε καὶ τῶν ψυχόντων.

Κεφ. ιγ'. Ἐξεῖ τοίνυν καὶ ἡ δύναμις αἰεὶ τὴν ἐνδείξιν μίαν, ἥτις ἐστὶν ἑαυτῆς φυλακὴ. ἐκ τίνων οὖν φυλαχθήσεται; κατὰ μὲν πρῶτον λόγον ἐκ τοῦ τῆς οὐσίας αὐτῆς τὸ κενού-

Cap. XII. At una semper est quae ab hac praestatur conferentis indicatio, ut etiam reliquorum omnium. Nam quicquid pro natura sua indicat, id unum semper indicabit, seu quod unam habeat naturam. Atque id unum, si quod indicationem facit simplex est, ipsum quoque simplex erit; sin illud est compositum, hoc quoque erit compositum. Sane quaedam sui conservationem indicant, quaedam demolitionem; utro vero modo id efficiant, quod simplex est, simplicem quoque indicationem habet, quod non simplex, etiam non simplicem. Idcirco in superioribus semper simplicem intemperiem simplicem indicationem praebere diximus, veluti in frigiditate caliditatem, non simplicem vero etiam indicationem suggerere non simplicem. Calidam enim siccamque intemperiem curationem sui per ea quae humectent et refrigerent moliendam indicare

Cap. XIII. Ergo vires quoque unam semper indicationem suppetent, quae sui conservatio est. Quibus ergo rationibus servabuntur? Prima ratione instaurando, quod

Ed. Chart. X. [216.]

Ed. Bas. IV. (156.)

μερον ἢ ἀλλοιούμενον ἐπανορθοῦσθαι, κατὰ δεύτερον δ' ἐκ τοῦ κολύειν ἡμᾶς τὰ κεροῦν ἢ ἀλλοιοῦν τὴν οὐσίαν αὐτῆς δυνάμενα. περιλαμβανέσθω δ' ἐν τοῖς ἀλλοιοῦσι βραχυλογίας ἕνεκα καὶ τὰ τὴν συνέχειαν ἐαυτῆς διασπῶντα. ταῦτ' οὖν ἀεὶ τῆς δυνάμεως ἐνδεικνυμένης, ἐπὶ μὲν τῶν ὑγιαϊνόντων, ὡς εἴρηται, συμφωρία τῶν πραγματοποιέμων ἀπάντων ἐστὶν εἰς τὴν διαμοιρῆν αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τῶν νοσοῦντων οὐκ ἀεὶ. καὶν τούτω χρὴ σκοπεῖσθαι τὸ ἐπικρατοῦν ἤτοι κατὰ τὸ μέγεθος ἢ καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐλέγετο. μέγιστον μὲν οὖν ἀξίωμα τὸ τῶν δυνάμεων ἐστίν· αὐτὸ γὰρ τὸ ζῆν ἡμῖν ἐκ τῆς τούτων ὑπάρχει φυλακῆς, ἐπειδὴ καὶ τὴν ζωὴν ἀναγκασίον ἤτοι αὐτὰς τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ὑπάρχειν· οἷδεν δ' ἂν εἴη τῆς ζωῆς πρότερον ἐν τοῖς ζώων σώμασιν, ὅτι μὴδ' ὑγιαίνειν οἷον τε χωρὶς τοῦ ζῆν. ἡ δὲ δύναμις οὖν ἀπάντων πρῶτον φυλακτέα τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν ἐκ τοῦ μῆτε κεροῦσθαι τὴν οὐσίαν αὐτῆς μῆτ' ἀλλοιοῦσθαι τοσαύτην ἀλλοίωσιν, ὅση πλησιάζει φθορᾷ. καὶ ταύτης τῆς φυλακῆς ἐστὶ μόριον, ὅταν τὴν ἐγκρασίαν ἤτοι φυλάττομεν οὐσαν

substantiae earum vel inanitur vel alteratur, secunda prohibendo quae ipsarum substantiam vacuare alterareve possunt. Comprehensa vero inter ea quae alterant brevitatis causa sint et quae earum unitatem distrahunt. Haec itaque quum vires perpetuo indicent, in valentibus, sicut dictum est, consensus agendorum omnium ad ipsarum permanentionem est, in aegrotantibus autem non semper. Quo tempore aestimari debet, quod vel magnitudine vel dignitate, ut prius est dictum, praevaleat. Maxima igitur dignitas ipsarum est virium; nam vivere ipsum nobis ex harum conservatione constat, quum et vitam aut ipsas esse vires aut earum actiones sit necesse, at vita ipsa nihil esse prius in animantis corpore potest, quod neque sanos esse citra vitam liceat. Vires ergo omnium primae servandae hominibus sunt, *servabitur autem* si nec earum substantia inanitur, nec tanta alteratione alteretur, ut ea corruptioni sit propinqua. Atque hujus conservationis pars est, quum vel temperiem ipsam praesentem servamus vel absentem indu-

Ed. Chart. X. [216. 217.]

Ed. Bas. IV. (156.)

ἢ οὐκ οὔσαν ἐργαζόμεθα. μετὰ δὲ τὴν δύναμιν ἢ ἀπὸ τῶν διαθέσεων ἐστὶν ἐνδείξις, ἃς θεραπεύειν πρόκειται, κἄπειτα ἕξῃ; τᾶλλα. πᾶν οὖν ὅπερ ἂν μάχεται τῇ ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἐνδείξει, δεύτερόν ἐστι καὶ ὕστερον ὢν ἐκείνη κελύει. τὰ δ' εἰς ταῦτὸ συμβαίνοντα τοῖς ἐκείνη συμφέρουσι ἀμφοτέρως ἔχει τὰς ψήφους, καὶ τὴν τῶν πρωτείων ὡς ἂν εἴποι τις καὶ τὴν τῶν δευτερείων. ὥστε ταῦτα μὲν ἀναμφισβητήτως ποιητέα, τὰ δ' ἐναντιούμενα ποτὲ μὲν οὐδ' ὀλίως ἐστὶ ποιητέα, ἐνίοτε δ' ἐπ' ὀλίγον. εἰ γὰρ ἡ διάθεσις ἦν θεραπεύειν προαιρούμεθα χρήζει κενώσεως, ἀρρώστος δ' ἢ δύναιμι ἐσχάτως ὑπάρχει τῶν τὴν διάθεσιν ἰωμένων, οὐδὲν τῶ κείνοντι προσάξωμεν ἐν ἐκείνῳ [217] τῷ χρόνῳ παντὶ, καθ' ὅσον ἀνατρέφομεν τὴν δύναμιν. ὅταν δ' εἰς τοσοῦτον ἰσχύος ἦκειν αὐτὴν ὑπολάβωμεν ὡς ἦτοι μηδὲν ἢ ὀλίγον ὑπὸ τῆς κενώσεως βλάπτεσθαι, τηλικαῦτα καὶ πρὸς τὴν τῆς διαθέσεως ἴασιν ἀφιζόμεθα. πρῶτος μὲν οὖν ἀπάντων σκοπὸς ὁ τῆς δυνάμεως ἐστίν· οὐ μὲν ὡς θεραπευτικός γε πρῶτος, ὅς γε τὴν ἀρχὴν οὐδὲ τῶν θεραπευτικῶν ἐστίν, ἀλλ' ὡς ἂν εἴποι τις τῶν ζωτι-

cimus. Post autem vires sequitur quae ab affectibus, quos curare proponimus, est indicatio, postea deinceps reliquae. Quicquid igitur indicationi a viribus adversatur, id secundum est ac posterius iis quae illae praecipiunt; quae vero cum iis quae viribus conducunt in idem competunt, haec utrumque calculum referunt, et eorum quae primae, ut ita dixerim, sint notae et eorum quae secundae. Itaque haec citra controversiam sunt facienda, quae vero adversantur, aliquando administranda prorsus non sunt, aliquando paulatim. Si namque quem curare studes affectum, is vacationem requirat, vires autem extrema imbecillitate laborent, toto illo tempore quo vires rescimus, eorum quae affectum sanent, nihil plane aegrotanti exhibebimus. Ubi vero eo roboris pervenisse eas conjicimus, ut nihil aut parum ex vacuando sint laedendae, tum est ad affectus quoque curationem accedendum. Primus igitur omnium scopus est qui virium est, non tamen ut primus et curativus, qui potestate curativarum non sit, verum, ut ita dixerim, vitam con-

Ed. Chart. X. [217.]

Ed. Bas. IV. (136)

κῶν. οὐ γὰρ ἔν' ὑγιαίνωμεν, οὐδ' ἔν' ἀπαλλαγῶμεν νόσων, ἕξ αὐτῆς τι πρῶτως λαμβάνομεν, ἀλλ' ἔνα ζῶμεν. πρόσκειται δ' ἐν τῷ λόγῳ τὸ πρῶτως, ὅτι γε καὶ κατὰ συμβεβηκός ποτε τῆς δυνάμεως ἢ ῥῶσις εἰς τὴν τῆς διαθέσεως ἴασις ὑπάρχει χρήσιμος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν τοῖς ἕξῃς ἐπιδειξόμεθα.

Κεφ. ιδ'. Ἐπὶ δὲ τὸ προκείμενον αὐθις ἐπανέλθωμεν, εἰς ὀλίγα κεφάλαια συνόψεως ἕνεκα τὸ πᾶν ἀθροίσαντες. οἱ θεραπευτικοὶ σκοποὶ παρὰ τε τοῦ νοσήματός εἰσι καὶ τῆς τοῦ σώματος κράσεως καὶ τρίτου τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος. εἰ δ' ἔμπροσθεν ἕτεροὶ τινες εἶεν, ἢ καὶ αὐθις οὐχ οὔτοι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ῥηθεῖεν ἐκ τῆς τούτων τομῆς ἅπαντες φανοῦνται γιγνόμενοι. ἢ μὲν γὰρ κράσις τοῦ σώματος ἢ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἢ ἡλικία νοσεῖν ἤρξατο, πρὸς τὴν εὐρεσιν τῶν ἰαμάτων ὑπάρχουσα χρήσιμος, ἐκ φύσεως καὶ ἡλικίας καὶ ἔθῶν καὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς ἀέρος γεννᾶται. τὸ περιέχον δ' αὐτὸ τοιοῦτον εἰργάσθη διὰ τε τὴν χώραν καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν κατάστασιν. ἐν τοίνυν ἐκάτερον αὐτῶν ὑπάρχον ἐκ πολλῶν γίνεται τοιοῦτον. ἢ δὲ γε διάθεσις οὐχ ὡς

servantium. Nam neque ut valeamus, nec ut a morbis liberemur ab ea quicquam primum desumimus, sed ut vivamus. Additum in sermone est illud, primum quod ex accidente aliquando virium roboratio ad affectus curationem conducit. Verum id in sequentibus docebimus.

Cap. XIV. Nunc ad pensum rursus redeamus, in paucas summas compendii causa rem omnem colligentes. Medendi scopi a morbo ipso sunt, a corporis temperamento et tertio ambiente nos aëre. Quod si alii quidam antea sunt positi, vel postea non hi modo, verum etiam alii dicentur, omnes tamen ex iis in partes diductis nati videbuntur. Siquidem corporis temperies, quae illo tempore fuit, quo aegrotare id coepit, quaeque ad invenienda remedia est utilis, ex natura, aetate, consuetudine et ambiente nos aëre ortum habet. Ambiens vero ipse ejusmodi est redditus propter tum regionem ipsam tum anni tempus tum coeli statum. Ergo quum unum sit eorum utrumque, ex pluribus tamen tale efficitur. Affectus vero haudquaquam in causas

Ed. Chart. X. [217.]

Ed. Bas. IV. (136.)

εἰς αἰτίας τέμνεσθαι πέφυκεν, ἀλλ' ὡς εἰς διαφοράς· ἦτοι γὰρ ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν ἐστίν, ἢ ἐν τοῖς ὀργανικοῖς συνίσταται μορίοις. ἐν μὲν οὖν τοῖς ὁμοιομερέσιν ἦτοι γ' ἀπλῆ τις ἢ σύνθετος ὑπάρχουσα δυσκρασία, ἐν δὲ τοῖς ὀργανικοῖς περὶ τὴν τῶν ἀπλῶν μορίων γιγνομένη θέσιν, ἢ διάπλασιν, ἢ ἀριθμὸν, ἢ μέγεθος, ὅσαι τε καθ' ἕκαστον τούτων ἐδείχθησαν οὔσαι διαφοραί. ταῦτ' οὖν ἐστὶ τρία τὰ πρῶτα τὰ τὴν θεραπείαν ἐνδεικνύμενα, τὸ περιέχον ἅμα ταῖς διτταῖς τοῦ σώματος ἦτοι διαθέσεις ἢ κατασκευαῖς ἡδίων σοι γάται, μίᾳ μὲν τῇ κατὰ φύσιν, ἑτέρᾳ δὲ τῇ παρὰ φύσιν, ἣτις τὸ νόσημά ἐστιν. ὅτι δ' οὐκ ἐνδέχεται αὐτὰ τὰ πρῶτα γένη τῶν θεραπευτικῶν σκοπῶν πλείω τῶν εἰρημένων τριῶν ὑπάρχειν ἕξ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων οὐσίας ἐνεστί σοι μαθεῖν. τὸ μὲν γὰρ νόσημα καὶ ἡ ὑγεία διαθέσεις εἰσὶ τοῦ σώματος, ἢ μὲν τὴν ἀναίρεσιν ἐνδεικνυμένη τὴν ἑαυτῆς, ἢ δὲ τὴν τήρησιν· τὸ περιέχον δὲ, οὐ χωρὶς οὔτ' ἀνελεῖν οἷόν τε τὴν νόσον οὔτε κτήσασθαι τὴν ὑγείαν, τουτὶ μὲν οὖν τὸν ὦν οὐκ ἄνευ λόγον ἐπέχει. τὸ νοσοῦν δ' ἀλλοιοῦντες, εἰ μὴ γινώσκοιμεν εἰς ὃ τε

diduci est aptus, sed in differentias; nam aut in similaribus consistit partibus aut in organicis. Ac in similaribus quidem vel simplex est intemperies vel composita, in organicis, circa simplicium partium vel posituram vel conformationem vel numerum vel magnitudinem, tum quaecunque horum singulatim traditae sunt differentiae, consistit. Haec itaque tria illa prima sunt quae curationem indicant, ambiens ipse cum geminis corporis sive affectionibus sive constitutionibus libitum est appellasse, una quae secundum naturam, altera quae praeter naturam sit quae morbus est. Non posse autem plura esse prima genera indicationum, quae ad medendum pertineant, quam tria quae modo diximus ex ipsa rerum substantia scire licet. Nam morbus et sanitas corporis sunt affectus, ille sui demolitionem, haec conservationem indicans: ambiens vero is est, sine quo nec tolli morbus nec teneri sanitas potest, hic igitur causae, sine qua non, obtinet rationem. At vero quum id quod aegrotat alteramus, nisi constet quousque sit mutandum, utique quando sit ab alte-

Ed. Chart. X. [217. 218.]

Ed. Bas. IV. (156)

μεθιστώμεν οὐδ' ὁπότε πανσόμεθα τῆς ἀλλοιώσεως εἰσόμεθα. καθόλου οὖν ἐπὶ πάσης τῆς θεραπείας ἐν τούτοις τοῖς τρισὶ γένεσιν οἱ σκοποὶ τοῖς πλείστοις εἰσὶ. κατὰ μέρος δὲ, ὡς ἐμπροσθεν εἴρηται, τινὲς μὲν τῶν ἀπλῶν μορίων εἰσὶν ἴδιοι, τινὲς δὲ τῶν συνθέτων. ἐν δὲ τι τῶν ἐγγιστομένων τοῖς ἀπλοῖς ἐστὶν ἢ κατὰ τὸ θερμοῦν δυσκρασία. ταύτης δ' εἰς ὅλον ἐκταθείσης τὸ σῶμα πυρετὸς τοῦνομα. καὶ τοίνυν ἅπαντος πυρετοῦ, καθόσον ἐστὶ πυρετὸς, ὑγρότης καὶ ψίξις ἰάματα. μόνου μὲν οὖν ὅτος αὐτοῦ [218] σκοπὸς ἀπάντων τῶν βοηθημάτων κοινὸς ὁ πῦν εἰρημέτος, ὥστε οὐδὲν ἔτι δεῖ πρὸς τὴν ἴασιν ἀλλ' ἢ τὰς ὕλας ἐξευρεῖν ἐν αἷς ὁ σκοπὸς, εὐρόντας δὲ τὰς ὕλας τὸν μὲν καιρὸν ἐξ αὐτῶν τῶν τεσσάρων τοῦ πυρετοῦ λαμβάνειν καιρῶν, τὸ ποσὸν δ' ἐκ τοῦ παραβάλλειν τῷ κατὰ φύσιν τὴν νόσον. εἰς ὅσον γὰρ ἀποκχώρηκε τοῦ κατὰ φύσιν, εἰς τοσοῦτον χρὴ ψύχειν τε καὶ ὑγραίνειν τὸν κάμνοντα. τὸ περιέχον δὲ, εἰ μὲν ἐναντίαν ἔχοι τῷ νοσήματι τὴν κρᾶσιν, ἐν τι τῶν βοηθημάτων ἐστὶν· εἰ δὲ ὁμοίαν, ἐν τι τῶν νοσηδῶν αἰτίων. διότι δὲ τὰς μὲν ἄλλας ὕλας ἐκλέξα-

rando desislendum non intelligemus. Generatim igitur in omni curatione scopi, ut multis placet, in his tribus generibus consistunt. Particulatim vero, ut supra est dictum, quidam simplicium partium sunt proprii, quidam compositarum. Eorum ergo quae in simplices incidunt partes, unum est intemperies ea quae in calido consistit. Haec quum in totum diffusa corpus est febris nominatur, ideoque omnis febris qua febris est humectatio refrigeratioque remedia sunt. Ac si sola haec sit, scopus omnium auxiliorum communis nunc dictus est, ita ut nihil sit quod praeterea ad curationem desideretur, nisi ut materiae inveniantur in quibus scopus sit. Materia vero inventa, ut opportunum tempus ex quatuor febris temporibus captes, quantitatem vero ex conferendo cum affectu secundum naturam morbum, quantum enim is a naturali affectu recessit, tantum opus est aegrum refrigeres et humectes. Sane ambiens si contrariam morbo temperiem habeat, praesidiorum unum quoddam est, sin similem, morborum causarum est una. Quoniam autem reliquas mate-

Ed. Chart. X. [218.]

Ed. Bas. IV. (136. 137.)

σθαί τε καὶ φυγεῖν δυνάμεθα, τὴν δ' ἐκ τοῦ περιέχοντος οὐχ οἷόν τ' ἐστὶ φυγεῖν, ἀλλ' ἀναγκαῖον χρῆσθαι τῇ παρούσῃ καταστάσει, διὰ τοῦτο καὶ ταύτῃ προσέχειν ἀναγκαζόμεθα, πολλάκις μὲν ὁμολογούσῃ τῇ κατὰ τὸ νόσημα ἐνδείξει, ὡς εἶπομεν, πολλάκις δ' ἐναντιουμένην τε καὶ ἀντιπραττούσῃ. λόγον μὲν οὖν ἔξει τὸ περιέχον, ὡς εἶπομεν, ἐπίοτε μὲν ὕλης ἰωμένης, ἐπίοτε δὲ ὡς αἰτίου ροσάζοντος. εἰ μὲν γὰρ ὑγραίνεσθαι καὶ ψύχεσθαι δεομένης τῆς νόσου ταυτ' ἐργάζοιτο, λόγον ὕλης ἔχει θεραπευτικῆς· εἰ δὲ θερμαῖνοι καὶ ξηραῖνοι, ροσῶδες αἴτιον γίγνεται. συμφω(137)ροῦντος μὲν οὖν αὐτοῦ ταῖς θεραπευτικαῖς ἐνδείξεσιν ἀσμενιστέον, ἐναντιουμένου δὲ κωλυτέον τὴν βλάβην, ἐπιτείνοντάς τε καὶ παραυξάνοντας τῶν ἄλλων βοηθημάτων τὴν δ' ὑγρότητα καὶ τὴν ψύξιν. ἐπιτηδευτέον δὲ καθ' ὅσον ἐγγωρεῖ αὐτὸ τὸ περιέχον οἷον χρῆ κατασκευάζειν, ὑγροτέρους τε καὶ ψυχροτέρους οἴκους αἰρούμερόν τε καὶ κατασκευάζοντα· καθάπερ εἰ καὶ ψυχρόν καὶ ὑγρόν εἴη τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὸ θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν ἐνδεικνυμένης, αἰρεῖσθαι τε καὶ κατασκευάζειν οἴκους θερμαί-

rias tum deligere tum fugere possumus, quum autem ambiens praestat, fugere non licet, imo necesse est praesenti coeli statu uti, idcirco huic quoque attenti esse cogimur, qui saepe, ut diximus, morbi indicationi est consentaneus, saepe dissentaneus et qui contra molitur. Habebit ergo, ut diximus, ambiens rationem modo materiae sanantis, modo causae morbum foventis. Si namque quum humectari refrigerarique morbus postulat haec praestet, curativae materiae rationem oblinet, sin calefaciat et siccet, morbi causa est. Ubi igitur cum medendi indicationibus consonat, libenter est acceptandus, quum vero adversatur, ejus noxa prohibenda est, reliquorum auxiliorum humiditate ac frigore intensis adactisque. Sedulo igitur agendum est, ut ambientem quoad fieri potest, qualem esse expedit praepares, humidiores frigidioresque domos tum deligens tum vero praeparans, ut si et frigida sit humidaque morbi species, calefaciendum siccaudumque indicantis, et eligendae et praeparandae domus sunt

Ed. Chart. X. [218.]

Ed. Bas. IV. (157.)

ροτάς τε καὶ ξηραίνοντας. αἰρεῖσθαι μὲν οὐκ λέγω τοὺς ἐξ
 ἑαυτῶν τοιοῦτους, κατασκευάζειν δὲ ἐπιτεχνώμενον, ἐν μὲν
 τῷ θερεὶ καταγίους τε καὶ πρὸς ἄρκτην ἐστραμμένους αὐ-
 τοὺς, θαίροντα συνεχῶς τὸ ἔδαφος αὐτῶν, ἐξ εὐρίπου τέ-
 τιρος αἶθρα εἰσπρεῖν ἐπιτεχνώμενον, ἀρθη τε καὶ βλαστήματα
 δυναμῶς ὑγρῶς τε καὶ ψυχρῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καταθί-
 πτορτα, χειμῶνος δὲ τὰναντία τούτων ἐπιτεχνώμενον, ὅταν
 γε τὸ ρόσημα κελύη ποιεῖν, ὡς εἴρηται· μὴ κελαιότος δὲ,
 τὴν ἀμετρίαν μόνην ἐκατέρας τῆς ὥρας κωλυτέον. ὑπὲρ ἧς
 ἐξ ἀνάγκης μοί τι καὶ μετὰ ταῦτα λεχθήσεται. νυνὶ γὰρ οὐ
 τὰς ὕλας τῶν βοηθημάτων ἐγρῶκα κρίειν, ἀλλὰ τὰς μεθό-
 δους ἐκδιδάσκειν.

Κεφ. ιε'. Ἀνάγωμεν οὖν αὖθις ἐπὶ ταύτας τὸν λόγον,
 ἐπιδεικνύντες ὅπως ὀλίγοι τε καὶ πολλοὶ γίνονται σκοποὶ
 Θεραπευτικοὶ κατὰ διαφόρους τομάς. τρεῖς τε γὰρ οἶόν τε
 ποιῆσαι τοὺς πάττας, ὡς ἀρτίως ἐποίησαμεν, εἰς ὀλίγα κερά-
 λαια τὸ πᾶν ἀνάγοιτες· ἑκαστὸν τε πάλιν αὐτῶν τέμνοντες
 πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ποιήσασθαι, καθάπερ καὶ τοῦτο ἤδη δέδει-

quae calefaciant et exsiccant. At deligendas quidem dico
 quae ex se ipsis ejusmodi sunt, praeparandas vero quum
 arte nostra molimur, per aestatem subterraneas eas et ad
 septentriones versas, ac pavimenta earum assidue humore
 aspergentes, tum ut ex euripo aliquo aura inspiret machinan-
 tes, flores praeterea ac germina quae frigidae humidaeque
 facultatis sint per aream projicientes, per hiemen vero con-
 traria horum molientes, ubi morbus, ut dictum est, suadet,
 ubi non suadet, ametria sola utriusque temporis reprimenda.
 De quo mihi aliquid necessario postea est dicendum. Nunc
 enim auxiliorum materias explicare non decrevimus, sed
 methodos docere.

Cap. XV. Quare rursus ad has *methodos* disputa-
 tionem revocemus doceamusque quemadmodum et paucae
 et multae pro diversa sectione curatoriae indicationes sint;
 etenim tres univasas, ut proxime docuimus, facias licet,
 in pauca capita tota summa reducta, et qualibet earum
 rursus divisa ex ipsis multas efficere, id quod etiam mon-

Ed. Chart. X. [218. 219.]

Ed. Bas. IV. (157.)

και. και μέρτοι και αὐτῶν τῶν τμημάτων ἕκαστον οἶον τε τέμνειν αὐθις, ἄχρις ἂν ἐπὶ τι τῶν ἀτμήτων ἀφικόμεθα. και τὰ πρῶτα δὲ πάντων εἰρημέρα τρία δυνατὸν εἰς ἐλάττω συναγαγεῖν, ὡς εἶναι δύο τὰ πάντα κεφάλαια τῶν τῆν θεραπείαν ἐνδεικνυμένων σκοπῶν τῆν τ' ἐπεστώσαι διάθεσιν, ἣν τόσον ὀνομάζομεν, ἣν τ' ἔμπροσθεν εἶχεν, ἣν ὑγίαν τε και τὸ κατὰ φύσιν ἐκαλοῦμεν. [219] οὐ γὰρ δὴ ἄλλο γέ τι τὸ ὑγιάζειν ἐστὶ παρὰ τὸ τῆν νῦν οὔσαν ἐν τῷ σώματι διάθεσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἄγειν· ἐναντίων δ' οὔσων τῶν διαθέσεων ἀναγκαῖον ἐστὶ δι' ἐναντίαν γίγνεσθαι τῆν εἰς ἀλλήλας αὐτῶν μετὰπτωσιν. και οὕτως αὖ πάλιν εἰς μόνος ὁ γενικώτατος ἔσται σκοπὸς τῶν λαμάτων ἢ ἐναντίωσις. ἐρευνῶμεν οὖν πάλιν ἀρξάμενοι τοὺς κατὰ μέρος ἐξεύρωμεν. ἐπειδὴ τὸ νοσοῦν ἐναντίον ἐστὶν ὑγιαίνοντι, δι' ἐναντίων ἢ ὁδὸς ἐπ' αὐτῶν. πῶς δ' εἰρεθήσεται τὸ ποσοῦν ἐν τοῖς ἐναντίοις; οὐ γὰρ ἀρκεῖ δήπου προσαγαγεῖν τὰ ψύχοντα ταῖς θερμοῖς διαθέσεσιν ἄνευ τοῦ προσήκοντος μέτρου· κίνδυνος γὰρ ἐλλείποντας μὲν ἀπο-

stratum est. Quin et ipsarum sectionum quamlibet rursus diducas in membra licet, donec ad infectile venias. Jam primas quoque illas tres quas memoravimus fieri potest ut redigas ad pauciores sic ut duo eorum scoporum qui curationem indicent, omnino capita sint praesens affectus, quem morbum nominamus, et qui prius fuit, quem sanitatem et quod secundum naturam diximus. Non enim aliud est ipsa sanatio quam praesentis in corpore vitiosi affectus in eum qui secundum naturam est adductio, quum autem contrarii hi affectus sint, necesse est per contraria fiat eorum alterius in alterum translatio. Atque ita rursus unus solus erit curationum maxime generalis scopus contrarietas. Ergo hinc rursus sumpto initio, age particulares scopos disquiramus. Quoniam quod aegrotat bene valenti est contrarium, per contraria est ab illo in hoc via. At quomodo in contrariis invenietur modus? Non enim satis est calido affectui admovisse frigida, nisi id debita fiat mensura; nam periculum est, si intra modum id fiat, ne morbi reliquum quippiam

Ed. Chart. X. [219.]

Ed. Bas. IV. (137.)

λιπεῖν τι καὶ τῆς νόσου λείψανον, ὑπερβάλλοντας δὲ γένος ἐναντίον ἀπεργάσασθαι νόσηματος. ὁ γὰρ ἐπὶ πλέον ἢ χοῆ ψύχων τὸ θερμὸν νόσημα τὴν ὑγίεινὴν ὑπερβίαν συμμετρίας, ἕτερον ἐργάσεται νόσημα ψυχρόν. ὅπως οὖν τοῦτο μὴ γίγνοιτο, τὴν φύσιν ἐπίστασθαι χοῆ τοῦ θεραπευομένου σώματος, ἵν' ὁπόσον ἀφέστηκεν αὐτοῦ ἡ νόσος τῆς συμμετρίας γρόντες ἐπιθῶμεν τῷ ψύχοντι βοηθῆματι τὸ μέτρον. ἀλλ' οὐχ οἶόν τε τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν ἐξευρεῖν, εἰ μὴ γροίημεν εἰς ὅσον ἦν ὑγρόν, ἢ ξηρόν, ἢ θερμὸν, ἢ ψυχρόν ὅθ' ὑγίαιεν, εἰς ὅσον δ' ἐξέστηκεν ἐν τῷ νοσῆν. τὸ μὲν γὰρ ἐπὶ πλείστον προκεχωρηκὸς τοῦ κατὰ φύσιν ἰσχυρῶν δεῖται τῶν ἐναντίων, τὸ δ' οὐκ ἐπὶ πλείστον ἀσθενῶν. ἐπὶ πλείστον μὲν οὖν ἀφέστηκε τὸ ψυχρὸν νόσημα τοῦ φύσει θερμοῦ σώματος, ὥσπερ γε καὶ τὸ θερμὸν τοῦ ψυχροῦ· ἔλαττον δὲ ἀφέστηκε τὸ μὲν θερμὸν τοῦ θερμοῦ, τὸ δὲ ψυχρὸν τοῦ ψυχροῦ, ὡστ' ἐξ ἀμφοῖν ἢ ἐνδειξις. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀπάντων βοηθημάτων τῆς ὑλης ἢ ἐκλεξις ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τῆς δὲ τοῦ περιέχοντος οὐκ ἐφ' ἡμῖν, εὐλογον δὴπου κἄν τούτου

relinquatur, sin modum excedas, contrarium genus morbi inducas. Qui enim supra quam par est calidum morbum refrigerat, is sanitatis symmetria transmissa alium excitabit morbum frigidum. Quod quo minus accidat, naturam curandi corporis scias oportet, quo quantum morbus ab illius symmetria discesserit intelligens, mensuram refrigeranti praesidio imponas. At fieri non potest ut quantum a se invicem distent invenias, nisi compertum habeas quam esset corpus aut humidum aut frigidum aut calidum aut siccum quum valeret, quantumque ex his excefferit postquam aegrotavit. Nam quod plurimum ab eo quod est secundum naturam recessit, id vehementibus eget contrariis, quod non plurimum, levibus. Sane plurimum recessit frigidus morbus a corpore natura calido, ut et calidus a frigido, minus recessit tum calidum a calido tum frigidum a frigido, quare ex utrisque indicatio curationis praestatur. Verum cum materiae reliquorum praesidiorum omnium electio in nostra potestate sit, ejus vero quam ambiens praestat in nostra manu non sit, ratio est ex hoc quo-

Ed. Chart. X. [219.]

Ed. Bas. IV. (157.)

τὴν ἔνδειξιν λαμβάνειν. ἀλλ' ἐπεὶ διαγνωσθεὶς προσήκει τὰς κρᾶσεις τῶν σωμάτων ἀκριβῶς, ἔστι δὲ πᾶν χαλεπὸν τὸ τοιοῦτον, πειρατέον μὲν δήπου καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς περὶ κρᾶσεων εἰρημέτοις ἐξευρίσκειν αὐτάς· ἐξ ἐπιμέτρου δὲ πρὸς ἐπιστημοικωτέραν διάγνωσιν, ἀπὸ τε τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ προηγουμένου βίου παντός, ὅς ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ διαίτης συνέστηκε καὶ τῆς ἐν τῷ τοιῷδε χωρίῳ καὶ ὥρα τῆδε καὶ καταστάσει τῆδε διατριβῆς. εἰ μὲν γὰρ ἰσχυρὸς φύσει καὶ θερμὸς ἀπτομένῳ καὶ χολώδης καὶ θυμικὸς καὶ δασύς, θερμὸς οὗτός ἐστι καὶ ξηρὸς τὴν κρᾶσιν, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης γε καὶ νῦν, ὅποτε ροσεῖν ὑπῆρξατο, τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἔχει διάθεσιν. ἐγχωρεῖ γὰρ αὐτῷ βίον ἀργὸν ἐν ὑγροῖς καὶ ψυχροῖς ἐδέσμασί τε καὶ ποτοῖς γενόμεναι· καὶ πρὸς τούτοις ἔτι καὶ βλαπείοις ἐπὶ τροφαῖς καὶ ὑπνοῖς πολλοῖς ἐν ὑγρῷ καὶ ψυχρῷ χωρίῳ χειμῶνος, ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς ἐπικρατούσης καταστάσεως, ὥσπερ γε τὰναντία τούτων ἐγχωρεῖ προηγήσασθαι, τουτέστι τὰ θερμαίνοντα καὶ ξηραίνοντα καθ' ἕκαστον τῶν εἰρημέτων γενῶν. ἐξ αὐτῶν οὖν τῶν προηγησαμένων

que propriam quandam indicationem sumamus. Caeterum quoniam dignoscere ad unguem oportet corporum temperamenta, id vero est plane difficile, utique tentandum est tum ex iis quae in libro de temperamentis sunt scripta ea invenire, tum vero ultra haec, quo magis scientifica notitia sit ex aetate, et tota anteacta vita quae nimirum in vitae exercitio et victus ratione consistit, praeterea in hac regione et hoc anni tempore et hoc statu coeli conversatione. Si namque natura gracilis et tangenti calidus et biliosus et iracundus et hirtus sit, calidus hic siccusque temperamento est. Non tamen necesse est nunc quoque quum aegrotare incepit, eundem plane habere affectum, fieri enim potest ipsi vitam otiosam fuisse, cum frigidis humidisque tum cibis tum potibus; ad haec etiam cum balneis post cibos et multo somno, praeterea in regione humida et frigida et hieme in qua frigidus et humidus exsuperabat coeli status. Rursus fieri potest, ut horum praecesserint contraria, id est caleficientia et siccantia, idque per singula dictorum jam generum.

Ed. Chart. X. [219, 220.]

Ed. Bas. IV. (157.)

ἀναπληρώσομεν ὅσον ἂν ἐνδεὲς ἔχωμεν εἰς τὴν τῆς ἐνεστώσης
διάγνωσιν κρᾶσεως, ἕξ ἐκείνης δὲ εὐρεθείσης τὴν τῶν ποιη-
τέων ἐνδειξίν ἔξομεν.

Κε φ. ιετ'. Ἐλέγετο γοῦν ἔμπροσθεν ἐπὶ τῆς τοῦ ψυ-
χοῦ δόσεως ἐν τι καὶ τοῦτο ἐπισκεπτέον εἶναι, μή τι τῶν
μορίων γύ[220]σει ψυχρὸν ὄν ἐκ τῆς πόσεως αὐτοῦ βλαβείῃ
μεγάλως. ἀὐτὸ οὖν ἐγγωρεῖ τὴν κρᾶσιν ἐκάστου τῶν μορίων
ἐπὶ τοῦ κάμνοτος ἀνθρώπου, χωρὶς ὧν εἴπομεν σημείων ἐν
ταῖς περὶ τούτων πραγματείαις ἔξευρεῖν; ἐκεῖνοι μὲν οὖν
οὔτε ζητοῦσιν οὔτε ἴσασιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν
ἐνὶ καλόποδι πάντα ὑποδέουσιν. ἡμεῖς δὲ ζητήσαντες εὐρο-
μεν ὅτι διὰ πολλῶν καὶ δυσκόλων γνωσθῆναι γνωρισμάτων
ἐκάστου τῶν μορίων ἢ κρᾶσις εὐρίσκεται, στοχαστικῶς μᾶλ-
λον ἢ ἐπιστημορικῶς. ἐὰν τοίνυν φαιῆ τι γνωρισμάτων
πολλῶν τε καὶ μακρῶν ἀκριβέστερον ἐν, οὐκ ἂν ἀποθρήψαν-
τες ἐκεῖνα τοῦτο ἀντὶ πάντων ἐλοίμεθα; πᾶς, οἶμαι, γοῦν
ἔχων ὁμολογήσει. καὶ μὴν οὐδ' ἐγγύς ἐστι τῇ πίστει τὰ γνω-
ρίσματα τῶν κρᾶσεων ἅπαντα συνελθόντα πρὸς τὴν ἐκ τοῦ

Ergo si quoad praefens temperamentum noscendum deficiamus, id ex praeceptis ipsis supplebimus; ex illo vero invento administrandorum indicatio suppeditabitur.

Cap. XVI. Ac dictum quidem prius est, ubi de frigida exhibenda praecepimus, illud quoque ex iis unum esse, quae consideranda tum essent, namquid pars quaequam cui frigida naturam esset laedi magnopere ex ejus potione posset. An igitur fas est in aegrotante homine cujusque partis temperamentum invenisse absque iis notis, quas libris de ipsis retulimus? Atque illi quidem nec inquirunt nec norunt, sed juxta proverbium uno calopodio omnes calceant. Nos certe inquirentes illud invenimus, quod per plures ac cognitu difficiles notas cujusque partis temperamentum, conjectura potius quam scientia inveniatur. Si igitur notis multis et magnis una certior apparuerit, nonne abjectis illis hanc pro omnibus arripiemus? nemo id, arbitror, qui mentis est compos negabit. Atqui si omnes temperamentorum notas in unum colligas, haec longissime absunt, ut pa-

Ed. Chart. X. [220.]

Ed. Bas. IV. (137. 138.)

ἔθους ἐνδειξιν. εἰ γὰρ ὑγιαίνων τις ἔπιεν αἰ ψυχρὸν, οὐδ' ἦπαρ οὔτε κύστιν οὔτε κοιλίαν οὐτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων βλαπτόμενος, εὐδὴλον ὡς ἰσχυρά τ' ἐστὶν ἅπαντα ταῦτα καὶ οὐδ' ἂν νῦν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ βλαβείη. μὴ τοίνυν μικρὸν τινα καὶ φαῦλον σκοπὸν εἰς βοηθημάτων εὐρεσιν ὑπολαμβάνωμεν εἶναι τὸ ἔθος, ὥσπερ οὐδ' εἰς ὑγείας φυλακὴν. οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων οὕτως ἐστὶν ἐμπληκτος ὡς μεγάλως βλαπτόμενος ὑπὸ τῆς τοῦ ψυχροῦ πόσεως εἰς πολυχρόσιον ἔθος ἀγαγεῖν τὴν χρεῖσιν· ἐν γὰρ τῷ μεταξὺ βλαβεῖς ἐναργῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ νοσήσας ἀποστήσεται πάντως. ὥσπερ οὖν ἄλλα πολλὰ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας ἐρίοις ἐξήδη τῶν ἰατρῶν, οὕτω καὶ τὸ μηδεμίαν εὐρεσιν ἢ διαίτης ὑγιεινῆς ἢ θεραπείας νοσούντων ἐξ ἔθους γίνεσθαι. φαίνεται γὰρ οὐχ ὥσπερ ἄλλ' ἅττα σμικρὰν καὶ φαύλην ἔχον τὴν δύναμιν, ἀλλὰ μεγίστην τε (138) καὶ κυριωτάτην, ὡς ἂν ἐνδεικνύμενον ἐκάστου τῶν σωμάτων τὴν φύσιν. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐξ αὐτοῦ μεθόδῳ προερχόμενοι, τὴν διάθεσιν τῶν μορίων εὐρίσκεσθαι φάμεν, εἰτ' ἐξ ἐκείνης αὐθις ἐπὶ τὴν ἐνδειξιν ἔρχεσθαι τῶν

rem ei quam consuetudo praestlat fidem faciant. Si enim antea per sanitatem quispiam frigidam perpetuo biberit, neutiquam nec in jecinore nec vesica nec ventriculo nec alio quopiam talium laesus, planum est et valida illi esse haec omnia nec nunc a frigida laedenda. Non est igitur quod parvum quendam ac levem scopum ad inventionem remediorum consuetudinem exillimemus, veluti nec ad sanitatem tuendam. Nemo enim adeo est stupidus, ut magnopere ex frigidae potione laesus hanc in diuturnum usum duxisse velit; propterea quod laesus interim atque ab ea evidenter aegrotans omnino abstinebit. Ergo ut alia non pauca medici praeter communes sensus, ita illud quoque effuderunt, quod nulla nec salubris inveniendi victus nec aegrorum curationis ex consuetudine sumatur occasio; videtur enim non sicut caetera exiguam levemque, sed maximam ac maxime principalem vim habere, ut quae singulorum corporum naturam ostendat. Sane ipsi via rationeque ab ea procedentes fatemur nos partium affectum invenire, dein ex

Ed. Chart. X. [220.]

Ed. Bas. IV. (138.)

ποιητέων. ὁ δ' ἐμπειρικὸς ὑπερβαίνειν φησὶ τὴν ζήτησιν τῆς φύσεως, ἐφ' ὃ γὰρ ἂν ὑπ' αὐτῆς ἤχθη, τοῦτο ἔχειν ἤδη γνώσιν τοῦ μὴ βλάπτεσθαι τὸ τοῦ κάμνοντος σῶμα πόσει ψυχροῦ, τοῦτο δ' εἶναι τὸ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προκείμενον οὐ τῶ γνώσιν τὴν φύσιν. εἴτ', οἴμαι, προσηκόντως ἡμᾶς μὲν ὡς μακρὰν ὁδὸν εἰπὴ περιερχομένους ἐπισκώψειεν· τοῖς δ' ὅλως ἄχρηστον εἶναι λέγουσι τὸ ἔθος, ὡς μηδὲ τὸν κοινὸν νοῦν ἔχουσιν, εἰκότως μέμψαιτο. τί ποτ' οὖν φήσεις πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν ἡμεῖς οἱ μεθόδῳ τὴν τέχνην συνιστάμενοι; τί δ' ἄλλο γε ἢ ὅτι τάληθῆ λέγουσιν ἐπὶ τῶν οὕτως ἐναργῆ τὴν ὠφέλειαν ἢ βλάβην ἐχόντων ἐθῶν; ἴσασι γὰρ ἅπαντες αὐτὰ καὶ πρὸ τῆς μεθόδου. τῶν δ' ἄλλων ἐθῶν ἕνα τῶν κατὰ βραχὺ μεγάλην ἀθροίζόντων τὴν βλάβην οὐκέθ' οἷόν τ' ἐστὶ δι' ἐμπειρίας ἐξευρεῖν· εἴρηται δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἐπὶ πλείον ἐν τοῖς ὑγμειοῖς. ὁθεν εἰ κὰν τῆ τοῦ ψυχροῦ δόσει χωρὶς τῆς μεθόδου τὸ ἔθος ἰκανὸν, οὐδ' ἡμεῖς δῆπου τὴν ἐμπειρίαν ἐμφεύγομεν, ἀλλ' ὅσα περ ἐκεῖνοι πάντα ἐξ αὐτῆς

illo rursus ad faciendorum indicationem venire. Empiricus vero praeterire se naturae inquisitionem profitetur, quippe quod per eam consequutus fuisset, id jam se habere, intelligere scilicet se, non laedi a frigidae potione aegrotantis corpus; id vero esse quod nobis ab initio proponatur, non ut naturam noscamus. Post, arbitror, nos quidem veluti ambages frustra sequutos merito taxet, eos vero qui in totum inutilem esse consuetudinem dicunt, veluti a communi sensu alienos iuste accuset. Quid igitur, inquires, eis respondebimus nos qui methodo artem condimus? Quid aliud quam quod vera dicunt de iis consuetudinibus quae adeo evidentem utilitatem offensamve ostendunt? eas enim omnes etiam ante methodum noverunt. At reliquarum consuetudinum quasdam, quae paulatim magnam contrahunt noxam, non aequae licet per experientiam invenire: dictum autem fusius de eiusmodi consuetudinibus est in libris de sanitate tuenda. Unde si in frigidae quoque exhibitione consuetudo citra methodum satisfacit, nec nos profecto experientiam fugimus; imo omnem quam illi utilitatem ab ea capientes etiam ex-

Ed. Chart. X. [220. 221.]

Ed. Bas. IV. (158.)

ὠφελούμενοι προστιθέμεν ἔξωθεν, οἳ γε προστιθέμενοι δυνάμενοι, τὴν ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἔνδειξιν. ἐν δὲ τῷ παρόντι λόγῳ τὴν ἀκολουθίαν τῆς μεθόδου φυλάττοντες ὁμολογοῦμεν ὁδῶ μακροτέρα ταῦτόν ἐνδείκναι, ὃ διὰ βραχυτέρας ἐνῆν ἔξαρτεῖν ἀναλογισμοῦ χωρὶς. ἑωρακότες γὰρ, οἴμαι, πολλάκις ἤδη πολλοὺς τῶν καυσουμένων ἐν πυρετοῖς, ὅταν ἤδη μετρίως ὦσιν οἱ χυμοὶ πεπεμαμένοι, [221] παραχοῆμα λύσαρτας ἤδη τὸν πυρετὸν ἐπὶ τῇ πόσει τοῦ ψυχροῦ, κἄν ἀήθεις ὦσιν αὐτοῦ, πολὺ δῆπου μᾶλλον ἐπιείσομεν ἐπὶ τῶν εἰθισμένων ἀνευ πάσης βλάβης ἔσσεσθαι τὴν ὠφέλειαν. ἔχεις οὖν ἤδη καὶ τὸν περὶ τῶν ἐθῶν λόγον, εἰ καὶ κατὰ τὸ πάρεργον, ἀλλ' ἰκανῶς διωρισμένον. ἐν γὰρ τι καὶ τοῦτό ἐστι τῶν ἐνδεικνυμένων τὰς ἰάσεις διὰ μέσης τῆς τοῦ νοσήματος φύσεως, ὥσπερ γε καὶ ἡ ἡλικία. καὶ γὰρ καὶ αὕτη διὰ μέσης τῆς κρῆσεως ἔχει τὴν ἔνδειξιν, οἷον ἡ τῶν παιδίων ὑγρὰν καὶ θερμὴν ἔχουσα τὴν κρῆσιν ἐτοίμως διαφορεῖται.

Κεφ. ιζ'. Πρόσχετος γὰρ μοι κένταυρα τὸν τοῦν τῇ διαφορῇ τῶν σωμάτων. ἡ μὲν τῶν λίθων οὐσία μόνιμός ἐστι

trinfecus praeter hanc adjicimus, qui saltem id possumus, eam quae a rerum natura suggeritur indicationem. In hoc vero libro methodi rationem sequentes fatemur longiore via idem invenire, quod brevius invenire citra ratiocinationem liceret. Nam quam saepe jam viderimus non paucos ex iis, qui febribus ardentibus premerentur, quam jam mediocriter concocti humores essent, statim ex frigidae potionis febre liberatos, quamvis potionis frigidae parum allucti fuissent, multo, arbitror, magis in iis qui allueverunt utilitatem fore citra noxam ullam sperabimus. Habes itaque nunc etiam de consuetudine rationem, etiam ex incidenti oblatam, tamen satis definitam. Est enim ea quoque unum quiddam eorum quae curationes per mediam morbi naturam indicent, quemadmodum et aetas. Siquidem ipsa quoque temperamenti interventu indicationem praestat veluti puerorum, quae quum humidam et calidam temperiem habeat facile discutitur.

Cap. XVII. Adsis enim animo *velim* ad ea quae de corporum diversitate hoc loco dicam. Lapidum substantia

Ed. Chart. X. [221.]

Ed. Bas. IV. (158.)

διὰ ξηρότητα καὶ ψύξιν· οὕτως δὲ ἢ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ σιδήρου καὶ ἢ τοῦ χρυσοῦ καὶ συνελόντι γίναι πάντων τῶν γεωδῶν σωμάτων. ἢ δὲ γε τῶν ὑγρῶν καὶ θερμῶν εἰς τὸ περιέχον ἀεὶ σκίδνεται τάχιστα, ποτὲ μὲν εἰς αἰσθητοὺς ἀτμοὺς λυομένη, ποτὲ δ' εἰς ἀδήλους μὲν τῇ ὄψει, τῷ λόγῳ δὲ γνωστὰς ἀποπόρους. αὗται μὲν οὖν αἱ φύσεις τῶν σωμάτων οἷον ἐκ διαμέτρου πρὸς ἀλλήλας ἀντίκεινται· τῶν δ' ἄλλων ἀπασῶν ἐν μὲν τῇ ξηρᾷ καὶ ψυχρᾷ φύσει πλησιέστερον ὑπάρχουσαι δυσδιαφόρητοι μὲν εἰσιν, ἀλλ' ἥττον σιδήρου καὶ λίθου καὶ ἀδάματος. ἐν δὲ τῇ θερμῇ καὶ ὑγρᾷ διαφοροῦνται μὲν ἐτοιμότερον, ἀλλ' ἥττον καὶ αὗται τοῦ θερμανθέντος ἕδατος. χωρὶς μὲν γὰρ θερμότητος οὐχ οἷον τ' ἐστὶ διαφορεῖσθαι τι σῶμα, μενούσης αὐτοῦ τῆς οὐσίας ἐσφιγμένης τε καὶ πεπιλημένης· ὑπὸ θερμότητος δ' οὐχ ἅπαν, ἀλλ' ὅσον ἐπιτηδείον ἐστὶν εἰς ἀτμοὺς λύεσθαι· τοιοῦτον δ' ἐστὶ δῆπου τὸ ὑγρόν. ἢ τοίνυν τῶν παιδίων οὐσία ῥᾶστα διαφορεῖται καὶ σκεδάννυται, διότι πασῶν μὲν ἐστὶν ὑγροτάτη, ψυχροτάτη

constans *stabilisque* propter siccitatem et frigus est, ad eundem modum aeris et ferri et auri et uno verbo omnium quae ex terra sunt corporum. At quae humida calidaque sunt, eorum substantia celerrime in ambientem dissipatur, alias in halitum sensibilem soluta, alias in perspirationes quae visum fugiant, sed ratione deprehendantur. Atque haec corporum naturae veluti ex diametro sibi mutuo opponuntur. Reliquarum omnium illae quae frigidae ac siccae proximae accedunt, aegre quidem per halitum discuti possunt, minus tamen aegre quam ferrum et lapis et adamas. At quae calidae et humidae sunt vicinae, haec promptius quidem discutiuntur atque exhalant, caeterum minus haec quoque quam aqua calefacta. Nam citra calorem non potest in halitum discuti corpus ullum, substantia ejus coacta densataque manente; sed nec per calorem omne, imo quod habile est in halitum resolvi, tale porro est quod humidum est. Ergo puerorum substantia omnium facillime discutitur ac dissipatur, propterea quod est omnium humidissima, nulla vero

Ed. Chart. X. [221.]

Ed. Bas. IV. (138.)

δὲ οὐδεμιᾶς. ὥστε οὐ γρήξει κενωτικοῦ βοηθήματος, ἕξ
 ἑαυτῆς ἔχουσα τὸ κενουῖσθαι σύμφυτον. γίνεται δὲ δήπου
 καὶ διὰ χώραν θερμὴν καὶ ξηρὰν, ὥραν τε θερμὴν καὶ κατὰ-
 στασιν ἰκανῶς θερμὴν καὶ ξηρὰν ἢ διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
 σώματος ἀξιόλογος κένωσις, ὥσπερ καὶ διὰ ταύτην τοὺς
 δεομένους αἵματος ἀφαιρέσεως ἢ οὐδ' ὅλως φλεβοτομήσο-
 μεν ἢ ὀλίγον ἀφαιρήσομεν. ἔσονται δὲ καὶ κατὰ τὴν τομὴν
 τήνδε πολλοὶ σκοποὶ, ἢ φύσις ἢ ἕξ ἀρχῆς, τὸ ἔθος, ἢ ἡλικία,
 τὸ χωρίον, ἢ ὥρα τοῦ ἔτους, ἢ κατὰστασις, ἔτι τε πρὸς τού-
 τοις ἢ νοσώδης διάθεσις ἢν θεραπεύομεν, ἐτέρω τε τρόπῳ
 πρὸ αὐτῆς ἢ τοῦ κάμνοντος δύναμις. οὐσῶν δὲ δηλονότι
 πολλῶν τῶν διαθέσεων ἰδίᾳ καθ' ἐκάστην αὐτῶν ἢ ἐνδειξις·
 ἀπὸ μὲν τῆς θερμῆς ἢ τοῦ ψύχειν, ἀπὸ δὲ τῆς ψυχρᾶς ἢ τοῦ
 θερμαίνειν, ἐκάστης τε τῶν ἄλλων ὑπερεντίωσις, ὥστε ὀκτὼ
 δυσκρassiῶν οὐσῶν ὀκτὼ καὶ τοὺς κατὰ μέρος εἶναι σκοποὺς
 ἀπάντων τῶν ἐπιγιγνομένων νοσημάτων τοῖς ἀπλοῖς σώμα-
 σιν, ἕξ ἐπιμέτρου δὲ τὸν κοινὸν πρὸς τὰς τῶν ὀργανικῶν
 διαθέσεις, οὗ μηδὲν ὄνομα ἦν τοῖς ἔμπροσθεν, ἀλλ' ἡμεῖς

frigidior. Quo minus vacuantis praesidii eget, quum habeat
 ex se ipsa unde naturaliter vacuetur. Fit autem profecto
 et propter calidam siccamque regionem et tempus aestivum
 et statum coeli impense calidum et siccum notabilis per
 cutim vacuatio. Itaque etiam hujus causa his qui sanguinis
 detrahendi egent aut profus venam non fecabimus aut
 parum detrahemus. Sane erunt in hac quoque sectione
 multi scopi, natura ab initio, consuetudo, aetas, locus ha-
 bitationis, anni tempus, coeli status, ad haec morbosus quem
 curamus affectus, aliaque ratione ante hunc laborantis vires.
 Quum vero affectus numerosi sint, cuique eorum sua est
 curationis indicatio. Quippe a calido indicatio est refrige-
 randi, a frigido calefaciendi, ac a reliquorum quolibet
 contrarium applicandi. Quare quum octo sint intempori-
 es, octo etiam erunt omnium qui simplicibus corpo-
 ribus oboriuntur morborum particulares scopi. Ultraque
 hos unus ejus affectus qui etiam organicorum est com-
 munis, cujus nullum apud priores nomen fuit; sed nos qui

Ed. Chart. X. [221. 222.]

Ed. Bas. IV. (138.)

ἀναγκασθέντες ἐξηγεῖν αὐτὸ συνεχῆς λύσιν ἐκαλέσαμεν, ἐπεδείξαμέν τε τὸν κοινὸν κέντραυθα τῆς θεραπείας σκοπὸν εἶναι τὴν ἔνωσην. ὅσοι δ' ἐξ αὐτοῦ τούτου πάλιν τεμνόμενοι κατὰ μέρος συνίστανται, διὰ τῶν τεττάρων ὑπομνημάτων ἐδείχθησαν, τοῦ τρίτου τῶν ἐν τῆδε τῇ πραγματεία καὶ τετάρτου καὶ πέμπτου καὶ ἕκτου. [222] νυνὶ μὲν οὖν ἔτι τὸν περὶ τῶν δυσκρasiῶν ἐν τοῖς ἐξῆς ὑπομνήμασι ποιήσομαι λόγον. συντελέσας δ' αὐτὸν ἐπὶ τὰ τῶν ὀργανικῶν μορίων ἀφίξομαι νοσήματα καὶ δείξω κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον ἐν αὐτοῖς τοὺς τε πρώτους ἀπάντων σκοποὺς, οὓς γενικωτάτους ὀνομάζειν οὐδὲν κωλύει, καὶ τοὺς ἐκ τῆς τούτων τομῆς γενομένους· εἴτ' αὖθις τοὺς ἐξ ἐκείνων, ἄχρη περ' ἂν ἐπὶ τι τῶν μηκέτι ἐγχοροῦντων τομῆν ἀγκιῶμεθα· ταύτην γὰρ ἡμῶν ὁ Πλάτων ἐδίδαξε μέθοδον ἀπάσης τέχνης συστάσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὀργανικῶν, ὡς ἔφη, αὖθις εἰρήσεται· νυνὶ δ' ἀναμνησθέντες ἐν τίνι μέρει τῆς προκειμένης πραγματείας ἔσμεν, ἐπιθῶμεν ἠδὲ τῇ παρούσῃ διζόδῳ τὴν προσήμουσαν τελευτήν. ἐν δὴ τι γένος ἐστὶ νοσήματος ἐγγινόμενον τοῖς

cum interpretari sumus coacti, continui solutionem appellavimus, ostendimusque communem curationis scopum hic quoque esse unionem. At vero qui ex hoc rursus in partes diducto particulares consulant, hi quatuor voluminibus sunt proditi, tertio, quarto, quinto et sexto hujus operis. Ac nunc quidem institutum de intemperiebus sermonem etiam in sequentibus libris persequar. Hoc absoluto ad organicarum partium morbos convertar, ostendamque eandem methodum in iis quoque tum primos omnium curationis scopos, quos generalissimos appelles licet, tum quae ex harum sectione nascantur, deinde rursus qui ex illis orientur, donec ad eos qui ultra sectionem non admittant pervenero; hanc etenim omnis constituendae artis methodum Plato nos docuit. Verum de organicis postea, ut promisi, dicetur; nunc, si prius in qua parte propositi operis simus admonuerimus, praesenti jam disputationi finem idoneum imponemus. Est igitur unum morbi genus, quod

Ed. Chart. X. [222.]

Ed. Bas. IV. (138.)

ὁμοιομερέσει καὶ ἀπλοῖς ὀνομάζομένοις τοῦ ζώου μορίοις, ὃ καλεῖται δυσκρασία. ταύτης τῆς δυσκρασίας ἐνίας μὲν ἐδείξαμεν ἀλλοιουμένων τῶν σωμάτων κατὰ ψιλὰς ποιότητας, ἐνίας δὲ μεθ' ὕλης τινὸς εἰς αὐτὰ κατασκηπτούσης ἀποτελεῖσθαι, γίνεσθαι δ' ἑκατέρας αὖ πάλιν ἦτοι περὶ ἐν ἢ πλείω μόρια τῶν ζώων ἢ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα. διελθόντες οὖν ἐν τῷ τῆσδε τῆς πραγματείας ἐβδόμῳ γράμματι τὰς περὶ τὰ μόρια συσταμένας δυσκρασίας ἀλλοιουμένων μόνων τῶν ποιότητων, ἐξῆς ἐν δυοῖν τούτοις ἐπὶ τὰς εἰς ὅλον ἐκτεταμένας τὸ ζῶον ἀφικόμενοι περὶ πρώτων ἐγνώμεν διαλεχθῆναι τῶν πυρετῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτων αὐτῶν ἐνιοὶ μὲν ἐτι γίνονται, τῆς ἐργαζομένης αὐτοὺς αἰτίας ἐν τῷ σώματι περιεχομένης, ἐνιοὶ δ' ἐγένοντο μὲν, οἴχεται δ' αὐτῶν τὸ ποιῆσαν αἴτιον, ἄμεινον ἐδόκει, τὸν λόγον ἐπὶ τούτους πρώτους ἄγειν, ἀπλὴν τὴν πρώτην ἐνδείξιν ἔχοντας, εἶθ' ἐξῆς αὐτῶν ἀψασθαι τῷ λόγῳ ἀκείνων τῶν πυρετῶν ὧν ἐν τῷ σώματι τὸ ποιοῦν ἐστὶν αἴτιον.

similares et simplices animalis vexat partes, quam intemperiem vocant. Hujus aliquas differentias ex corporibus nuda qualitate alteratis provenire docuimus, aliquas cum materia quapiam, quae in ipsa confluit, rursusque ambas incidere vel in unicam animalis partem vel plures vel etiam totum corpus. Ergo quam in operis hujus libro septimo intemperies eas quae alteratis tantum qualitatibus in partibus proveniunt pertractarim, in duobus deinceps libris ad eas quae in totum se animal extendunt venientibus primum agere de febribus placuit. At quoniam harum ipsarum aliquae adhuc fiunt, manente in corpore causa eas efficiente, aliquae factae jam sunt, sed quae eas accendit causa jam abiit, satius visum est de iis primum sermonem facere, ut simplicem primam curationis indicationem habentibus, deinde illas quoque sileo aggredi quarum in corpore causa subsistit.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Κ.

Ed. Chart. X. [222. 225.]

Ed. Bas. IV. (139.)

Κεφ. α'. Ἐπὶ μὲν δὴ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἀπλῆ τίς ἐστὶν ἢ παρὰ φύσιν ἐν τῷ σώματι διάθεσις, ὡς ἂν τῶν πρῶτον ἐργασαμένων αἰτίων αὐτοὺς οὐκ ἔτ' ὄντων. ἐφ' ὧν δ' ἐστὶν ἔτι τὸ ποιοῦν αἷτιον, οὐκ ἐπὶ τούτων οὐδ' ἡ διάθεσις οὐδ' [223] ἡ ἴασις ἀπλῆ. χρὴ γὰρ τὸ μὲν ἤδη γερονὸς τοῦ πυρετοῦ λύειν ἐκ τῆς οἰκείας ἐνδείξεως αὐτοῦ, τὸ δὲ γεννησόμενον ἀποτρέπειν τε καὶ κωλύειν γενέσθαι· κωλυθήσεται δὲ τῆς ποιούσης αἰτίας αὐτὸ τελέως ἐκκοπίσης. ὥστ' ἐν μὲν τοῖς ἐφημέροις ἢ τῶν πρακτέων ἐνδείξεις ἐκ τοῦ πυρετοῦ μά-

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER X.

Cap. I. Ergo in diariis febribus simplex quidam est in corpore praeter naturam affectus, utpote causis quae primum eas excitarunt non amplius existentibus. In quibus vero causa efficiens adhuc manet, in iis nec affectus nec sanatio simplex est. Quod enim febris jam factum est, id ex propria ipsius indicatione solvi oportet, quod adhuc est futurum, id propulsare ac ne fiat vetare, vetabitur autem efficiente id causa prorsus excisa. Itaque in diariis faciendorum indicatio ex ipsa febre maxime nobis erit; sed

Ed. Chart. X. [223.]

Ed. Bas. IV. (139.)

λισθ' ἡμῖν ἔσται, συνεπισκοπούμενοις αὐτῷ φύσιν καὶ ἡλικίαν
 καὶ ἔθος, ὥραν τε καὶ κατάστασιν καὶ χώραν καὶ ὕψαιον.
 ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τὴν ἀνάπτουσαν αὐτοῦς αἰτίαν ἔχου-
 σιν ἔνδον ὁ πρῶτος σκοπὸς τῆς ἐνδείξεως ἀπὸ τῆς αἰτίας
 ἐστίν. εἴπερ οὖν ὀρθῶς ἡμῖν ἐδείχθη σῆψις χυμῶν αἰτία τῶν
 πολυημέρων εἶναι πυρετῶν, ταύτην ἰάσασθαι χρὴ πρώτην,
 οὐκ ἀμελοῦντας οὐδὲ τοῦ σβεννύναι τὸν ἐξ αὐτῆς ἀνησθαι
 φθάσαντα πυρετόν. εἰ μὲν οὖν εἰς ταῦτ' οὐ συμβαίροι τὰ τε
 τοῦ πυρετοῦ σβεστήρια καὶ τὰ τῆς αἰτίας ἐλέγητήρια, τὸ δη-
 λούμενον ὑπ' ἀμφοῖν ἐν ὄν ἐτοιμῶς πρακτέον. εἰ δὲ ἢ τῶν
 ἤδη γεγονότων πυρετῶν ἴασις ἀνξάνει τὴν ἀνάπτουσαν αὐ-
 τοῦς αἰτίαν, ἢ τὰ τὴν αἰτίαν ἐκκόπτοντα παροξύνει τοὺς
 πυρετοῦς, ἐπισκεπτέον ἀκριβῶς ὑπὲρ τῆς τῶν βοηθημάτων
 ἰδέας. ἐπίσκεψις δ' ἀκριβῆς ἂν σοι γένηται διελομένῳ τὴν
 ὅλην σκέψιν εἰς τρεῖς τοῦτους σκοποὺς, ἅρα γε τὸν πυρετὸν
 ἐστὶ μόνον ἰατέον ἀμελοῦντα τῆς αἰτίας, ἢ τὴν αἰτίαν ἐκκο-
 πτέον οὐδὲν φροντίζοντα τοῦ πυρετοῦ, ἢ τὸ μὲν πλεῖστον
 τῶν βοηθημάτων ὡς πρὸς θάτερον αὐτῶν ἐστὶ ποιητέον,

cum illa naturam et aetatem et consuetudinem et anni tem-
 pus et coeli statum et regionem et vires simul expendentes.
 In reliquis quae accendentem ipsas causam intus habent,
 primus scopus indicationis ab ipsa est causa. Itaque si fe-
 bris quae multos dies perdurant recte ostendimus putre-
 dinem humorum esse causam, haec nimirum sananda est
 prima; sed nec interim extinguendae febris, quae per eam
 jam accensa est ratio non habenda. Ac si quidem in idem
 consentiant et quae febrem extinguunt et quae causam op-
 pugnant, quod ab utrisque indicatur quum unum sit sine
 cunctatione agendum est. Sin febris quae jam accensa sit
 sanatio causam quae hanc excitavit est auctura, aut quae
 causam submovent febrem exasperabunt, diligens habenda
 consideratio est de remediorum specie. Sane diligenter con-
 sideraverit qui totam deliberationem in tres scopos divi-
 serit, febrisue sola curanda sit non sollicito de causa, an
 causa oppugnanda minime curanti de febre, an plurimum
 quidem remediorum ad alteram earum sit adhibendum, non

Ed. Chart. X. [223.]

Ed. Bas. IV. (139.)

οὐκ ἀμελητέον δ' οὐδὲ τοῦ λοιποῦ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον τῶν
 ῥηθέντων οὐκ ἐπαινέσομεν· εἰ γὰρ οἷς ἂν ἰώμεθα βοηθή-
 μασι τὸ γενώμενον ἀεὶ τοῦ πυρετοῦ, ταῦθ' ἡμῖν αὐξήσει τὴν
 ποιούσαν αὐτὸν αἰτίαν, οὐτ' ἀναιρήσομέν ποτε τὴν γένεσιν
 αὐτοῦ οὔτε τὸ μέγεθος καθαιρήσομεν· ἢ τε γὰρ γένησις ἀκο-
 λουθήσει τῇ τῆς ποιούσης αἰτίας ἰδέει τὸ τε μέγεθος ἐκείνη
 συναυξήθησεται. τὸ δὲ δεύτερον τῶν ῥηθέντων εἰ διορισώ-
 μεθα, γένοιτ' ἂν ἡμῖν χρηστόν. εἰ μὲν γὰρ ἀφόρητον εἴη τῷ
 κάμνοντι τὸ τοῦ πυρετοῦ μέγεθος, οὐ γὰρ δι' ὧν τὴν αἰτίαν
 ἐκκόπτομεν αὐξάνειν τὸν πυρετόν. ἅμα γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἀναι-
 ρήσομεν ἀμφοτέρους, τὸν τε πυρετόν καὶ τὸν ἄνθρωπον. εἰ
 δ' οὕτως εἴη μέτριος ὁ πυρετὸς ὥστε μὴ προκαταλῦσαι τὴν
 δύναμιν τοῦ νοσοῦντος ἐν ᾧ χρόνῳ πρὸς τὴν αἰτίαν ἐριστά-
 μεθα μόνην, οὐκ ἀπόβλητος ὁ τοιοῦτος ἂν εἴη τρόπος. οὐκ
 ἀπόβλητος δὲ οὐδὲ ὁ τρίτος, ἀνθίστασθαι μὲν κελύων τῷ
 μείζονα τὴν ἀξίαν ἔχοντι, μὴ μόντοι μηδὲ θατέρον παντά-
 πασι ἀμελεῖν. ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἢ αἰτία μείζονα τὴν
 ἰσχὺν ἔχει. γένοιτο δ' ἂν ποτε τηλικούτου τοῦ πυρετοῦ τὸ

tamen altera neglecta. At quod primum quidem est dictum
 probare non debemus; si namque quibus praefidiis id febris
 quod semper gignitur oppugnamus, ea electricam ejus cau-
 sam auxerint, *plane* nec generationem ejus aliquando inhibe-
 bimus nec magnitudinem minuemus; quippe et generatio
 ejus electricis causae speciem imitabitur et magnitudo cum
 illa pariter inaugecet. Quod secundum dictum est, si id
 distinguemus, poterit esse nobis commodum. Nam si into-
 lerabilis aegro magnitudo febris sit, committendum non est
 ut per ea quibus causam adimimus febrem augeamus. Si-
 mul enim, arbitror, utrumque, et febrem sustulerimus et
 hominem. Sin ita mediocris sit febris ut quo tempore
 contra causam tantum pugnas, obruendae interim vires
 aegrotantis non sint, ulique contemnendus is modus non
 est. Non contemnendus autem nec tertius est, qui contra
 id cujus majus momentum est instare jubet, nec tamen alte-
 rius omnino negligentem esse. Sane plerumque causae major
 est vis. Fieri tamen aliquando potest ut ea sit febris ma-

Ed. Chart. X. [223. 224.]

Ed. Bas. IV. (139.)

μέγεθος ὡς ὑπόγυιον ἐπιφέρειν τὸν ὄλεθρον, εἰ μὴ τις αὐτὸ
 κωλύσειεν· ἦνκα γε γρη̄ τοῦτ' ἐκκόψαντας πρότερον, ἐπὶ τὴν
 τῆς αἰτίας ἀναίρεσιν ἴεσαι. ταυτὶ μὲν οὖν, ὦ Εὐγενιατὲ, διω-
 ρίσθω σοι κατ' ἀρχὰς εὐθέως ὑπὲρ τῶν ἐναντίων ἐνδείξεων.
 ἐπεὶ δ' ἐν τῷ ταύτας ἐξετάζειν οὐ μικρὰν μοῖραν εἰς τὸ
 σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἢ δύναμις ἔχειν ἐφάνη, γίγνοιτ' ἄν
 σοι καὶ ἡδε σκοπὸς οὐ μικρὸς εἰς τὴν τῶν πρακτέων εὕρισιν.
 ὥστε εἶναι τοὺς πρώτους τρεῖς σκοποὺς ἐνδεικτικοὺς τῶν
 ποιητέων ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῇ σκέψει πυρετοῖς· ἓνα μὲν
 οὖν αὐτὸν τὸν πυρετὸν, ἕτερον δὲ τὴν γενγῶσαν αὐτὸν
 αἰτίαν, καὶ τρίτον τὴν δύναμιν. ἀλλὰ τοὺς μὲν δύο πρώτους
 σκοποὺς ἀναίρειν προσήκει, φυλάττειν δὲ τὸν τρίτον. ἔσται
 δὴ σοι κερνάδε πάλιν ἢ αὐτῇ σκέψις ἦν μικρὸν ἐμπροσθεν
 ἐσκέψω, παραβάλλοντι τῇ δυνάμει τὸν τε πυρετὸν ἐν μέρει
 καὶ τὴν αἰτίαν, εἴτα εἰ μὲν τῶν αὐτῶν ἄμφω δέοιτο βοη-
 θημάτων, ἐτοιμῶς λαμβάνοντι, μαχομένων δὲ τῶν ἐνδεί-
 ξων, ἦτοι τὴν ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἢ τὴν ἀπὸ τῆς αἰτίας
 [224] ἢ τοῦ πυρετοῦ προαιρουμένῳ, ἢ τῷ μὲν ἰσχυροτέρῳ

gnitudo quae praesentem perniciem, nisi occurras, afferat:
 quo casu oportebit hac prius submota, deinde ad causam
 submovendam accedere. Atque haec, mi Eugeniane, de-
 cidenda tibi inter initia statim de contrariis indicationibus
 sunt. Quum autem in iis examinandis non parum visa est
 ad hominis salutem momenti habere vis ipsa *naturalis*, uti-
 que de ea quoque non levis tibi ad agendorum inventionem
 scopus est habendus. Ita sit ut tres primi scopi sint qui in
 subjectis considerationi febribus agendorum indicationem
 nobis praebent, unus febris ipsa, alter electrix ejus causa,
 tertius vis ipsa *naturalis*. Caeterum priores duo scopi sub-
 movendi sunt, tertius est tuendus. Erit igitur rursus hic
 quoque eadem tibi consideratio quae paulo supra, ut cum
 viribus tum febrem particularem tum causam invicem con-
 feras. Mox si eadem ambo remedia requirent, ea prompte
 exequaris. Sin indicationes pugnabunt, unam praeferas
 vel quae a viribus sumitur vel quae a causa vel quae a
 febre, ac quae caeteris sit valentior, hanc magis sequaris,

Ed. Chart. X. [224.]

Ed. Bas. IV. (159.)

μᾶλλον ἐπομένῳ, μὴ μέντοι γ' ἀμιλοῦντι μηδὲ τῶν ὑπολοίπων. ἐκ γάρ τοι τῶν τοιοῦτων διορισμῶν διδαχθήσῃ πρώτως μὲν τὴν αἰτίαν ἐκκόπτειν καὶ τὸν πυρετὸν, ὅταν σιτοζομένῳ σοι φαίηται τοῖς τοιούτοις ἰάμασιν ἢ δυνάμει ἐξαγοῦσα· πρότερον δ' ἂν πάλιν φορητέα τὴν δυνάμιν, ὅταν ἀσώπτος οὖσα μὴ φέρῃ τὰ τε τῆς αἰτίας καὶ τὰ τοῦ πυρετοῦ βοηθήματα. καὶ μέντοι καὶ πάντων ἅμα σιοχάζεσθαι ποτε δυνατὸν, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐπὶ τε τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς αἰτίας ἐδείχθη.

Κεφ. β'. Τριῶν οὖν ὄρων τούτων οἷς χρὴ προσέχειν τὸν τοῦν ἐν ταῖς προκαμέραις τῶν πυρετῶν ἰάσεων, αὐτοῦ τε τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς ποιούσης αὐτὸν αἰτίας καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως, ἐξημέριων δὲ καὶ τῶν τῆς ἐνδείξεως τρόπων τῶν γενικῶν, οὓς καὶ καθόλου προσαγορεύομεν, ἐπὶ τὰς διαφορὰς ἤδη τῶν ἐιδικῶν τε καὶ κατὰ μέρος ἵστα χρὴ βοηθημάτων, ἀναμνήσαντας αὐτοῖς τῶν ἐξημέριων πυρετῶν, ἐπειδὴ τινες ἔξ αὐτῶν μετακλίονται εἰς τοὺς πολυήμερους. γιγνομένης δὲ τῆς μεταπτώσεως αὐτῶν καθ' ἕνα τῶν τῶν κοινώτατον, δι' ἁμαθίαν τῶν ἰατρῶν, ἐιδικωτέρους δὲ δύο,

nec tamen caeteras negligas. Ex hac namque discretiono doceberis primo causam febremque profligare, ubi videlicet conjicis harum remedia vires posse ferre; rursus primam roborandam virtutem esse, ubi haec imbecillior est quam ut causae febrisque praesidia suslineat. Quin etiam omnia pariter sub conjecturam agi licet, veluti paulo supra de febre et de causa est monstratum.

Cap. II. Ergo quum tria haec sint quibus adhibere mentem in propositis febribus curandis oporteat, febris ipsa hujus efficiens causa et aegrotantis vires, inventique praeterea sint generales indicationum modi, quos etiam generales universalesque dicimus, transeundum, arbitror, nunc ad praesidiorum differentias, quae specialia particulariaque sunt, sed mentione de diariis repetita, quandoquidem ab ipsis in eas quae plures dies continent aliqui transeunt. At vero quum in has transeant una quidam ratione maxime communi, ipsa medicorum inscitia, duabus magis privatis,

Ed. Chart. X. [224.]

Ed. Bas. IV. (159.)

διότι καὶ αὐτῶν τῶν πυρετῶν ἦτοι γ' ἀπήλλακται τὸ ποιῆσαν αἴτιον ἢ καὶ νῦν ἔτι μένει, περὶ ἀμφοτέρων ἐν μέρει λεκτέον. ἀπήλλακται μὲν οὖν τὸ ποιῆσαν αἴτιον, ὅταν ἐπὶ θυμῷ καὶ λύπῃ καὶ ἀρσενίᾳ καὶ φροσιδί καὶ ἡλίῳ θριγῶ καὶ κόπῃ καὶ βουβῶνι παυσάμενῳ γένηται πυρετὸς ἄνευ στεγνώσεως· οὐκ ἀπήλλακται δὲ, ὅταν ὑπὸ τοῦ προκατάρξαντος ἢ αὐτοῦ πυρετοῦ γένηται τις στέγνωσις. ἢ τε γὰρ ψύξις αἰεὶ καὶ ἢ τῶν στυφόντων ὀμίλια διὰ μέσης στεγνώσεως ἐργάζονται πυρετὸν, ἢ τ' ἔγκαυσις ἔστιν ὅτε στεγνοῦ τὴν ἔξιν, αὐτῇ τε πολλὰκις ἢ ἀρχῇ τοῦ πυρετοῦ σφικτικῆς γενομένη στέγνωσις ἐργάσατο. καὶ μέντοι καὶ γλίσχροι καὶ παχεῖς ἢ καὶ πολλοὶ χυμοὶ μετρίαν ἐμφραξίν ποιησάμενοι τὸν ἐφήμερον ἐτίοτε γεννῶσι πυρετὸν, ὅταν ἀγαθῶν ἰατρῶν τύχῃσιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυτο. καλοῦνται μὲν οὖν πάντες ἐφήμεροι οἱ τοιοῦτοι πυρετοὶ, διότι λύεσθαι περὶ νύκτα ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς ἡμέραι μίξ, συναριθμονομένης αὐτῇ δηλοῦσι καὶ τῆς νυκτός· ὥσπερ ἐν τῷ λέγειν ἡμερῶν εἶναι μῆνα τριακόντα καὶ τὸν ἐνιαυτὸν τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ πέντε, καὶ τόδε τι πέπρακται πρὸ

quod ipsarum febrium vel causa effectrix vel etiam abiit vel etiamnum manet; de utrisque seorsum est dicendum. Porro abiit effectrix causa, quoties ab ira, moerore, vigilia, cura, aestivo sole, fatigatione et bubone jam sedato excitata citra stipationem febris est. Manet quoties vel ab externa causa, vel ab ipsa febre stipatio aliqua facta est. Nam et frigiditas et adstringentium usus per mediam stipationem semper febrem excitant. Ullio praeterea nonnunquam corporis habitum conslipat. Jam ipsum febris principium, ubi cum horrore invasit, stipationem saepe fecit. Quin etiam lenti et crassi aut etiam copiosi humores, ubi mediocriter obsluxerunt, diariam aliquando febrem accendunt, quum idoneum sortiti sunt medicum, ut supra est indicatum. Sane dicuntur idcirco ejusmodi febres omnes diariae, quia solvi, quod ex ipsis est, uno die sunt aptae, computata nimirum cum hoc una et nocte, quemadmodum quum dicimus mensem esse triginta dierum et annum trecentorum sexaginta quinque, et hoc gestum esse ante tres dies aut gerendum esse post

Ed. Chart. X. [224. 225.]

Ed. Bas. IV. (159. 140.)

τριῶν ἡμερῶν, ἢ προχθήσεται μετὰ τέσσαρας. οὐ μὴν ἢ αὐτὴ γε διάθεσις ἀπάντων αὐτῶν ἐστίν, ἀλλ' ἔτιοι μὲν ἀχώριστον ἔχουσι τὴν (γίνο) στέγνωσιν, ἔτιοι δὲ οὐκ ἀχώριστον μὲν, ἢιοι δ' ὡς τὰ πολλὰ στυφοῦσαν ἢ ἀμφιδόξως ἢ σπαιρίως. ἀχώριστος μὲν οὐν ἡ στέγνωσις ἐστὶ τοῖς διὰ τὸ στυπηριῶδες ἢ χαλκαρθῶδες ὑδὼρ ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον, ἢ διὰ ψύξιν ἢ διὰ βραχίαν ἐμμερῶσιν πυρέξασιν, ὡς τὸ πολὺ δὲ τοῖς δι' ἔκτασιν· ἀμφιδόξως δὲ τοῖς διὰ κόπον. ὅσοι δὲ διὰ θυμὸν ἢ λύπην, ἢ ἀγοπρίαν, ἢ σύντονον σκίψιν, ἢ ἀπεφίαν, ἢ βοιβῶτα πυρέττουσι, σπαιρίως αὐτοῖς σύνεστι στέγνωσις. οὗτοι πάντες οἱ πυρετοὶ κατὰ τὸν ἑαυτῶν λόγον οὐκ ἀταμέτουσι δεύτερον παροξυσμὸν, ἀλλ' ἐντὸς τῶν εἴκοσι καὶ τεσσάρων ὥρων παύονται τοῦπίπαι, ἢ εἴποι κατὰ τὸ σπάνιον ἐνίοτε τινὲς αὐτῶν ἐπὶ πλέον ἐκτείνονται, δύο δ' αὐτοῖς αἰτίαι προσγεύονται, κολύουσι λυθῆναι, μία μὲν ἡ ψύξις ἢτοι γ' ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀέρος [225] ἢ ἐξ ἀλείμματός τινος ἔξωθεν προσερχόμενος, ἑτέρα δ' ἡ δαιμονία διάπριτος, ἐὰν ἀναγκασθῶσιν ὑπερβάλλειν αὐτὴν ἰατρῶν ἀμαθία. εἰ δὲ τὸ περιέχον ἀλειπὸν

quatuor. Cacterum non est idem ipsarum omnium affectus; sed ab aliquibus inseparabilis stipatio est, ab aliquibus minime inseparabilis, sed vel ut plerumque simul adest vel ambigua forte vel raro. Inseparabilis stipatio est iis qui ex aluminosa aqua vel vitriolina vel tali quapiam alia, aut ex frigore aut levi obstructione febricitarunt. Plurimum vero iis adest qui ex usione febricitant, ambigua forte iis qui ex fatigatione. Quicumque vero ex ira vel tristitia vel vigiliis vel pertinaci studio vel cruditate vel bubone febricitant, iis raro adjuncta stipatio est. Atque harum omnium febrium nulla, quod ex ipsa sit, ad secundam usque accessionem perdurat, sed intra quatuor et viginti horas omnino desinit. Aut si quando earum aliqua, quod tamen rarius fit, longius trahant, duae iis accedunt causae quae ipsas solvi vetant; earum una frigus est, quod vel ex ambiente aëre, vel ex unctione quapiam extrinsecus admota proveniat, altera egregia ista diatribos est, si qui hanc transire medicorum incertitia coguntur. Quod si et ambiens aër calidus sit, et nemo ex medicis qui

Ed. Chart. X. [225.]

Ed. Bas. IV. (140.)

ὑπάρχει καὶ μηδεὶς τῶν τὴν διάτριτον σεβόντων ἰατρῶν παρῆν
 τῷ κάμνοντι, παύσεται μὲν ὁ πυρετὸς ἐπὶ τῷ πρώτῳ παρο-
 ξυσμῷ μεθ' ἰδρωτὸς ἢ ροιῆδος ἢ διαπρῶν ἀτυμῶν, ὁ
 κάμων δ' αἰσθανόμενος ἀπαλλαγῆναι ἑαυτὸν τοῦ πυρετοῦ
 τὰ συνήθη πράττειν ἐπιχειρήσει λουόμενος ἢ ἀλειόμενος ἢ
 καὶ χωρὶς τούτων ἐσθίων, εἴ τις εἴη τῶν ὀρειῶν ἀγροίκων.
 οἱ μὲν οὖν ἰδιῶται καθάπερ ἄλλα πολλὰ πρὸς αὐτῆς τῶν
 πραγμάτων τῆς φύσεως διδασκόμενοι πράττουσιν ἀμεινον
 τῶν σοφιστῶν, οὕτω καὶ τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς ἰκαροὶ τὸ
 σύμπαν ἑαυτοῖς ἐμπορίζειν εἶναι, ὅταν γε χωρὶς ἰσχυροτέρας
 στεγνώσεως συστώσῃ. εἰ δὲ μετὰ τοιαύτης ἐσβάλοιεν, ἀτυ-
 χήσαντες μὲν ἰατρῶν περιπίπτουσί τιμ. τῶν σεβόντων τὴν
 διάτριτον, εὐτυχήσαντες δὲ τῶν λουπόντων τε καὶ θραυόν-
 των αὐτοὺς καὶ τάλλα σύμπαντα πράζοντων, ὅπως ἢ στεγνώ-
 σις λυθείη. πολλάκις γοῦν, ὡς αἴρηται, δι' ἐμψαξίν βραχέως
 ἅμα κεληθικῆς πυκνώσει τοῦ ἀέρος, ἦτοι διὰ λουτρὸν μοχ-
 θηρὸν ἢ δι' ἄλλο τι γενομένη, πυρετοῖς ἐφημέροις ἐάλωσαν
 ἔνιοι· καθ' ὃν καιρὸν εἰ μὴ ταχέως τις λάσῃται τὴν ἐμψα-

diatriton suspiciunt ad aegrotantem accedat, febris quidem
 post primam accessionem finietur, idque cum sudore vel
 madore vel transpiratu halituoso. Aeger autem ubi se
 liberatum a febre senserit, ad consueta munia redibit, la-
 vans unguensque se, aut etiam, si agrellis quispiam monticola
 sit, his omiſſis comedens. Ac vulgus quidem sicuti multa
 alia ab ipsa rerum natura edoctum melius, quam sophistae
 agit, ita et in diariis febribus omnia sibi ipsi praestare suffi-
 cit, praesertim ubi citra valentem stipationem consistere.
 Ubi vero cum ejusmodi *stipatione* invaserint, qui infortunati
 sunt in medicum aliquem incidunt eorum qui diatriton
 effecerunt, qui fortunati, in eum qui ipsos et lavabit et nutriet,
 caeteraque omnia praestabit quibus stipatio solvatur. Saepe
 namque, ceu dictum est, ex levi obstructione cum cutis
 latente densitudine, quae vel ex vitiosa lavatione vel alio
 quopiam est contracta, diariis nonnulli febribus sunt cor-
 repti, quo tempore nisi quis celeriter obstructionem submo-

Ed. Chart. X. [225.]

Ed. Bas. IV. (140.)

ξιν, εἰς τοὺς πολυημέρους μεταπίπτουσι. ἔστι γὰρ ὁ τοιοῦτος πυρετὸς ὅσον μὲν ἐφ' ἑαυτῷ κοινὸς τῶν πολυημέρων τε καὶ τῶν ἐφημέρων, ἀλλὰ διὰ τὴν σμικρότητα τῆς αἰτίας μονήμερος γίνεται, καθάπερ γε καὶ διὰ μεγέθους ἔστιν ὅτι πολυήμερος· ἀλλ' ὁ γε παροξυσμὸς εἰς αὐτοῦ μέτροι τοῦ τέλους ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔστιν, ἐὰν μὴ τύχη διαδεξάμενος αὐτὸν ὁ ἐπὶ σήψει χυμῶν. ἔστ' ἂν οὖν μήτ' ἐν τῷ σφυγμῷ μηδέπω τὸ τῆς σήψεως ὑπάρχει γνῶρισμα μήτ' ἐν τῇ θέρμῃ μήτ' ἐν τοῖς οὖροισι, ἐπ' ἐμφράξει τε μόνη τὴν γένεσιν ἔχει καὶ ἴσας αὐτῷ τῆς ἐμφράξεως ἢ λύσεως γίνεται, καὶ ὡς χρὴ λύνει αὐτὴν ἐμπροσθεν εἴρηται. πλείους οὖν αἱ κατὰ μέρος διαφοραὶ φαίνονται τῶν ἐφημέρων πυρετῶν· μία μὲν ὅταν μὴδ' ὄλως ἢ μηκέτι τὸ ποιῆσαν αὐτοὺς αἴτιον, ὅλον ἢ ἔγκανσις· ἑτέρα δ' ὅταν ἔτι παρῆη, καθάπερ ἢ στέρνωσις, ἧς ἐδείχθησαν οὔσαι διτταὶ διαφοραὶ, πύκνωσις τε τῶν μικρῶν πόρων καὶ ἦν τῶν μεταχειριζόμεθα κατὰ τὸν λόγον ἐμφράξις. ἔστι δὲ δῆπου καὶ τῆς πυκνώσεως ἢ μὲν διὰ ξηρότητα, καθάπερ

verit, in plurimorum dierum febres transcunt. Est namque ejusmodi febris, quantum ex ipsa est, earum quae plures dies infestant et quae diariae sunt communis; caeterum propter causae parvitatem unius diei efficitur, sicut etiam propter magnitudinem multorum interdum dierum, verum accessio ejus ab initio ad exitum usque una est, modo ne ipsam excipiat ea quae ex putredine humorum nascitur. Ergo quoad nec in pulsu nec in calore nec lotio putredinis adhuc advertitur nota, atque ex sola obstructione ortum habet, utique ipsa obstructionis solutio ejus est sanatio; quemadmodumque hanc solvere conveniat ante est dictum. Multae igitur apparent diariarum esse febrium particulares differentiae; una quando jam profus abiit effectrix ipsarum causa, veluti usio, altera quando haec etiam adest, sicut stipatio, cujus duae monstratae sunt differentiae, nempe exiguorum meatuum densitas et de qua nunc agimus obstructio. Sane densitudo ipsa alias ex siccitate provenit, veluti post fervores aut fatigationes aut iras, alias ex frigore eoque vel

Ed. Chart. X. [225.]

Ed. Bas. IV. (140.)

ἐπ' ἐγκαύσειν ἢ κόποις ἢ θυμοῖς, ἢ δὲ διὰ ψύξιν ἤτοι γὰ ἀπλήν ἢ μετὰ στυφείως· ὅπῃ δ' ἀλλήλων αὐται διαφέρουσιν ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων διήρηται. καὶ τῆς ἐμσφύξεως δὲ ἢ μὲν τις διὰ πλήθος, ἢ δὲ διὰ ποιότητα γίνεται χιμῶν ἤτοι γλίσχρων ἢ παχέων ὑπαρχόντων. επικρατήσῃ δὲ κατὰ τὴν ἴασιν ἐν μὲν τῇ διὰ πλήθος ἀφαιρέσεισιν αἵματος, ἐν δὲ τῇ διὰ ποιότητα τῶν λεπτυνότων ἢ χιμῶν. ὁ δ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως σκοπὸς ἐν μὲν τοῖς ἐφημέροις πυρετοῖς μικρὸς, ἀξιόλογος δ' ἐν τοῖς πολυημέροις ἐστὶ καὶ μᾶλλον ὅσῳ περ ἂν ὦσι μακρότεροι. κατὰ φύσιν μὲν οὖν ἐχούσης τῆς δυνάμεως οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἢ τῶν κενωτικῶν βοηθημάτων ἐμποδίζεται χιμῶν ἐν τοῖς πολυημέροις πυρετοῖς καὶ τοῖς ὀλιγημέροις, οὐ κατὰ φύσιν δὲ ἐχούσης, λέγω δὲ οὐ κατὰ φύσιν, ὅταν ἀσφύωστοτέρα πως ὑπάρχῃ κατὰ τὸ μέγεθος αἰεὶ τῆς ἀσφύωστίας, ἐμποδίζεται τὰ κενωτικὰ βοηθήματα. σπανιώτερον μὲν οὖν εὐθύς ἐστὶν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἢ τῇ δευτέρῃ τὴν δύναμιν ὑπάρχειν ἀσθενῆ. γίνεται δ' ἐπίστε καὶ διὰ καχεξίαν τοῦ κάμνοντος καὶ διὰ γῆρας. ἐπίστε δὲ καὶ

simplici vel cum adstrictoria vi, quae quemadmodum inter se differant in libro de medicamentis est praecceptum. Jam vero obstructionum ipsarum alia est quae ex plenitudine, alia quae ex humorum qualitate, qui aut leni aut crassi sint, incidit. Praeferetur autem inter remedia in ea quam copia facit sanguinis missio, in ea quae ex humorum qualitate consistit attenuantium usus. Qui vero ex viribus scopus petitur, in diariis sane est exiguus, in iis quae pluribus diebus urgent insignis est, eoque magis quo haec sunt longiores. Enimvero ubi secundum naturam se vires habent, ne minimum quidem in plurium dierum ac paucorum febribus vacuantium auxiliorum usum morantur, ubi non secundum naturam se habent, voco autem non secundum naturam quum infirmiores quodammodo sunt, pro magnitudine imbecillitatis impeditur vacuantium auxiliorum usus. Sane rarius accidit ut protinus in primo secundove die vires imbecillae cernantur, accidit tamen interdum et propter aegrotantis malum corporis habitum, et propter senium.

Ed. Chart. X. [225. 226.]

Ed. Bas. IV. (140.)

κόπος [226] ἅμα ἐγκαύσει καὶ λύπη καὶ ἀγρυπνίαι προσγερομένη καὶ ἀσιτία δι' ὅλης ἡμέρας ἐπιγυρομένη, κάπειτα περὶ τὴν ἐσπέραν εἰσβάλλουτος τοῦ πυρετοῦ, πρὶν τραφῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἀγρύπνου τε γενομένου τῆς πυρετῆος ἰκανῶς κατέλυσε τὴν δύναμιν.

Κεφ. γ'. Καί σοι διηγήσομαι τοιοῦτον ἀλόγιστον ἐφ' οὗ πρῶτον ἐτόλμησα τῷ λόγῳ ποδηγούμενος ὑπεριδεῖν μὲν τῆς διατρίτου, στοχάσασθαι δὲ τῆς δυνάμεως. ὕστερον δὲ καὶ ἄλλους ἰδὼν ὁμοίως αὐτῷ θαυμάζων ἤδη τὸν αὐτὸν τρόπον ἰασάμενη ὄνπερ κἀκεῖνον. ἡ γὰρ πρώτη πείρα μαρτυρήσασα τοῖς ὑπὸ τοῖς ἐνδείξιως εὐρημένοις θαρσαλιωτέρους ἀποτελεῖ πρὸς τὴν ἐκ δευτέρου χρῆσιν. ὁ τοίνυν ἄλογος τῷ πυρετῷ καρίστος ἦν μὲν ἐτῶν πέντε καὶ εἴκοσιν, ἰσχυρὸς καὶ μυώδης τὸ σῶμα, καθάπερ κύνων ξηρὸς καὶ θεριὸς ἀκριβῶς τὴν καρδίαν. ἔχαιρε δὲ πῶς καὶ γυμνασίῳ καὶ τᾶλλα φροντιστῆς τε καὶ φιλόσοφος ἦν. οὗτος ἀποδημῶν, εἴτα πνυθόμενός τι τῶν οὐχ ἡδίων ἠγιάθη τε ἅμα καὶ συντείνας ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν ἠπαίετο. διὰ μὲν οὖν τῆς προτέρας ἡμέρας ἐκοπώθη τε

Nonnullis etiam fatigatio, ubi ustio et tristitia vigiliaeque praecesserunt, et inedia per totum sequuta est diem, dein febris prius quam homo cibaretur circa vesperam corripuit et nocte infomnis esse acta, vires magnopere resolvit.

Cap. III. Ac tibi talem aegrotum narrabo in quo primum auctus sum ratione deductus et diatriton contemnere et virium rationem habere, posteaque alios quos in simili casu vidi audacter eodem modo quo illum curare, siquidem primum periculum, postquam his quae ab indicatione sunt inventa subscripsit, ad secundum usum reddit magis animosus. Ergo juvenis qui febre esse correptus annos natus erat quinque et viginti, gracili corpore et musculofo veluti canis, tum sicco calidoque omnino temperamento. Jam idem exercitatione quodammodo delectabatur, et alioqui cogitabundus et indulsivus erat. Is peregre agens quum nuntium parum gratum accepisset et tristatus esset, propere se accingens ad urbem festinavit. Ac priore quidem die et laboravit

Ed. Chart. X. [226.]

Ed. Bas. IV. (140.)

μετρίως καὶ λουσάμενος καὶ δειπνήσας ἀνεπαύσατο κατὰ τι
 παρδοχεῖον ἀγροπνήσας τὰ πλείω. κατὰ δὲ τὴν ὑστεραίαν
 ἔτι καὶ μᾶλλον ἠπέιχθη καὶ διατύσας ὁδὸν παμπόλλην καὶ
 ψαμμώδη καὶ ἀγχηρᾶν, ἐν ἡλίῳ θερμῷ σχεδὸν ὥρας ἑβδό-
 μης καὶ ἡμισείας εἰς τὴν πόλιν ἀτίκετο. πυθόμενος δὲ ἠδίω
 δι' ἄπιρ ἔσπευδεν, εἰς γυμνάσιον ἐπορεύθη λουσόμενος, εἴτ'
 ἀλειψάμενος ἀνετρίψατο σὺν τιμὴ τῶν αὐτόθι νεανίσκων.
 καὶ προτραπείς ὑπ' αὐτοῦ κληθῆναι βραχεία, φιλοκεικίας
 αὐτοῖς ἐγγενομένης, οἷαις πολλάκις εἰώθασι περιπίπτειν οἱ
 γυμναστικοὶ, πλείω τοῦ δέοντος ἐγυμνάσατο· καὶ ἦν ἤδη
 ξηρὸς ἀμέτρως. ἐξελθὼν δὲ τοῦ γυμνασίου καταλαμβάνει
 μαχομένους τῶν ἐταίρων τινάς· οὓς διαλύων ἔλαθεν αὐθις
 ἑαυτὸν ἐτέρῳ περιπεσῶν οὐ μικρῷ γυμνασίῳ, τοὺς μὲν
 ἔλκων ἐξ αὐτῶν, τοὺς δὲ ὠθῶν, τοὺς δὲ διαλαμβάνων μέ-
 σους, ἐπιτιμῶν τέ τισιν ἐξ αὐτῶν ὡς ἀδικουσι καὶ θυμού-
 μενος ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων, ὥσθ' ὑποστρέφαι ξηρὸς ἐσχά-
 τως οἴκαδε, κόπον τε καὶ ἀνωμαλίας αἰσθανόμενος. ὕδατος
 οὐκ ὡς εἰώθει πιών, ἐπειδὴ μηδὲν ἐρίγγετο κραιττον, ἀλλ'

modice et lotus coenatusque in quodam diverforio quievit,
 sed maxima ex parte sine somno. Postera die etiam magis
 fellinavit, ac longa via et sabulosa et squalente tum sub
 fervente sole confecta, hora prope septima et semisse per-
 venit in urbem. Ibi quum ea quorum causa maturasset
 meliora audiret, in gymnasium lavaturus proficiscitur; dein
 unctus una cum quodam eorum qui aderant juvene per-
 frictus est. A quo quum ut paululum dimoveret provoca-
 retur, orta inter eos contentione, qualia saepe incidunt iis
 qui exercitationibus indulgent, plus iusto est exercitatus,
 eratque jam immodice siccus. Egressus vero gymnasium in-
 venit amicorum quosdam pugnantes, quosdam dirimit im-
 prudens in aliam exercitationem non levem incidit, dum
 alios eorum divellit, alios impellit, alios complectitur me-
 dios, alios ut injurios increpat, ac pro iis qui injuriis
 affecti essent irascitur adeo ut domum se in summa siccitate
 reciperet, lassitudinem inaequalitatemque sentiens. Aquam
 igitur ex consuetudine bibens, ubi nihilo se levatum, sed

Ed. Chart. X. [226.]

Ed. Bas. IV. (140. 141.)

ἐπετείετο τὰ τῆς ἀνωμαλίας αὐτῶ, τοῦτο μὲν ἤμεσεν. ἄμεινον δ' ὑπολαβὼν εἶναι μηδέπω τρέφεσθαι, κατέκλινε τότε καὶ ἡσύχαζε (141) ὥρας σχεδόν τι τῆς ἡμέρας ἐνδεκάτης· τοῦτο πράξας, ἀγρυπνήσας δὲ μετὰ τοῦ πυρεῖσαι δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἡσύχαζε κατὰ τὴν ἐπιούσαν ἄχρι μεσημβρίας, ἰάσασθαι τὴν ἀγρυπνίαν ἐλπίζων. ἤνικα δὲ τινες αὐτὸν ἰατροὶ τῆς διατρίτου θιασάμενοι, κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἔφασαν ἀξιόλογον εἶναι πυρετὸν, εἰς ἐσπέραν δ' αὐτῆς ὄψεσθαι. καὶ τοίνυν καὶ θιασάμενοι πάλιν ἐσπέρας παρακαμάζοντα τὸν πυρετὸν, οὐκ ἤξιωσαν οὐδὲ τότε θρῆψαι, καίτοι γ' ἄλλου τινὸς ἰατροῦ συμβουλευόντος, ἀλλὰ ἀντέστησαν ἐκεῖνοι γενναίως, εἰ μὲν γὰρ ἀπύρετος ἐγεγόνει, τάχα ἂν αὐτῶ δοῦναι τροφήν εἰπόντες, ἔτι δὲ πυρετέονται οὐκ ἂν δοῦναι. καὶ τοίνυν καὶ κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἔωθεν ἀφικόμενοι τὴν διάτритον ὑπερβάλλειν ἤξιουν. ἦν δ', ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἡ ὑποπτὸς ὥρα τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνδεκάτη. χωρισθέντων οὖν αὐτῶν ἐγὼ παραγεγόμενος ἐθιασάμην τοῦ νεανίσκου τὸ πρόσωπον οἶόν περ ὁ Ἴπποκράτης ἐν προ-

inaequalitatem sibi intendi sentit, hanc quidem vomuit. Ratus autem utilius adhuc cibo abstinere, accubuit ac quieti se dedit hora ferme diei undecima; quod quum fecisset ac nocte tota febre divexatus vigilasset, postridie quoque quievit usque ad meridiem, sperans se somni aliquid consecuturum. Quo tempore quum eum medici quidam diatriton colentes inviserent, tum quidem homini satis magnam esse febrem ajebant, vesperi autem se illum revifuros. Itaque et vesperi quum redirent, ac febrem declinatam cernerent, ne tum quidem nutriendum censuerunt, quamvis etiam id alius quidam medicus suaderet; imo strenue restiterunt adjicientes, si quidem sine febre esset, fortasse cibum duros, febricitante adhuc minime id facturos. Quin etiam quum tertio die mane redirent, etiam tertiae diei accessionem transmittendam censuerunt, erat autem, ut prius dictum est, suspecta hora illius diei undecima. Ergo digressis illis ego accessi, ac faciem juvenis contemplatus, vidi talem esse qualem in

Ed. Chart. X. [226.] 227.]

Ed. Bas. IV. (141.)

γνω[227]στικῶ γράφει διὰ τῆσδε τῆς ῥήσεως ῥίσι ὀξειῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι καὶ τᾶλλα ἅπερ ἴσμεν ἐφεξῆς αὐτῷ εἰρημένα. πάντως οὖν αὐτὸν ἀλώσεσθαι πυρετῷ ἐκτικῷ τε καὶ μαρασμάδει μὴ τραφέντα πείσας ἐμαντὸν, ὅτι τάχιστα παρασκευάσας ἐκ χόνδρου ῥόφημα δίδωμι προσενέγκασθαι. ἀλλ' ὁμως καίτοι τοῦτο προσενεγκάμενος, οὐδὲν ἤττον ἐν τῷ καιρῷ τοῦ παροξυσμοῦ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν εἰσβάλλοντος, ἀπεψύχθη τε τὰ ἄκρα δυσεκθεριμάντως καὶ ὁ σφυγμὸς αὐτῷ μικρὸς καὶ ἀρῆστος ἐσχάτως ἐγένετο. διὸ δὴ καὶ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἔωθὲν τε καὶ εἰς ἑσπέραν ἔδωκα τροφήν αὐτῷ τὴν τε δύναμιν ἀνακτώμενος καὶ τὸν ἀνχμὸν τοῦ σώματος ἐπιτέγγων. ἦν γὰρ αὐτῷ τὸ δέρμα καρφαλέον ὡσπερ βύρσα. διαμένοντος δὲ τοῦ πυρετοῦ λεπτοῦ καὶ ὁμοίου, κατὰ τὴν πέμπτην αὐτίσις ἡμέραν ἐδικαίωσα τρέφειν αὐτὸν οὐχ ἄπλως ῥοφήμασιν ὡς ἔμπροσθεν, ἀλλὰ καὶ κόκκους ῥοιᾶς ἐμβαλὼν εἰς χόνδρον ἐξ ὕδατος θερμοῦ χωρὶς ἀρτύσεως. κάλλιστον γὰρ ἔδεσμα τοῦτο κάμνοντι πικροχόλῳ στομάχῳ. καὶ γὰρ καὶ ῥώνυσιν αὐτὸν ἢ ῥοιᾶ. καὶ χωρὶς τοῦ διαφθαρῆναι μέχρι

prognosticis Hippocrates his verbis pingit: *nafus acutus, concavi oculi*, ac reliqua quae deinceps ab eo dicta scimus. Itaque quum omnino mihi persuaderem fore ut tum in hecticam febrem tum tabidam homo, nisi cibaretur, incideret, forbitionem ex alicia quamprimum paro atque exhibeo. Et tamen quamvis hac sumpta quum accessio suo tempore circa undecimam invaderet, sic extremis partibus perfrixit ut calefieri haec vix possent, et pulsus illi parvus imbecillusque quam maxime fuit. Qua ex causa illi etiam quarto die tum mane tum vesperi cibum dedi, quo vires repararem et corpus humectarem, erat namque cutis ejus ceu corium arida. Ubi autem febris tenuis et similis perseveravit, statui deinde quinto die non simplici forbitione hominem cibare ut ante, sed alicia ex aqua calida citraque condituram injectis in eam mali punici granis. Est namque is optimus cibus bilioso stomacho, nam et roborat hunc malum punicum, et alicia quum diutissime in ventriculo citra corruptionem maneat,

Ed. Chart. X. [227.]

Ed. Bas. IV. (141.)

πλείστον μένων ὁ χόνδρος ἐν τῇ γαστρὶ πέττεται καταβραχὺν, μὴτ' ἀποξυνόμενος μὴτ' ἐπιπολάζων, ἅπερ εἶωθε τοῖς ῥοφήμασιν ἔστιν ὅτε συμβαίνειν. ἐγένετο δ' οὖν καὶ κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ἢ ἀρχὴ τοῦ παροξυσμοῦ παραπλησία, καὶ πάλιν ἡμῶν κατὰ τε τὴν ἕκτην καὶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ὡσαύτως αὐτὸν διαιτησάντων ἢ κατὰ τὴν ὀγδόην αὐτὸς ὁμοία ταῖς ἐμπροσθεν. ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα τὴν ἀνοίαν ἢ τὴν φιλονεικίαν ἢ οὐκ οἶδ' ὅ τι φῶ τῶν τὸν διάτριτον αὐτὸν ἐν ἀρχῇ κελυσάντων ὑπερβάλλειν ἀκριβῶς ἦν καταμαθεῖν. ἐναργῶς γὰρ τοι φαινομένου πᾶσιν, ὡς οὐκ ἂν εἰς τὴν τετάρτην ἡμέραν ὁ ἄνθρωπος ἀφῆκτο, μὴ τραφεῖς πρὸ τοῦ κατὰ τὴν τρίτην παροξυσμοῦ, κακῶς ἐκεῖνοι καὶ τότε καὶ ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις ἔφασαν αὐτὸν τεθράφθαι. ἀλλὰ γὰρ οὐχ οἷον τ' ἦν, ἵν' ἐξελέγξῃ τις αὐτούς, προδοῦναι τὸν κάμνοντα μὴ δίδοντα τροφήν ἐν τῇ παροξυστικῇ τῶν ἡμερῶν. ὁμοίως οὖν θρέψαντες ἐπὶ τῆς ἐννάτης ἡμέρας τὸν ἄνθρωπον καὶ θεασάμενοι κατὰ τὸν παροξυσμὸν εὐτονώτερον μὲν ἑαυτοῦ γεγνότα τὸν σφυγμὸν, ἔτι μέντοι τὸ ἄρρώστον ἔχοντα μετὰ τῆς

sensim concoquitur nec acescens nec innatans; quae vitia accedere sorbitionibus aliquando solent. Incidit vero et in ipso quinto principium accessionis simile. Itemque quum et sexto et septimo eum simili ratione cibassem, in octavo rursum simile principium praecedentibus fuit. Ubi nimirum vel amentiam vel pertinaciam vel haud scio quid dicam eorum qui in principio hominem transmittere tertiae diei accessionem sine cibo iusserant, prorsus intelligere licebat. Nam quum cunctis evidenter appareret tanquam perventurum eum ad quartum fuisse, si nutritus ante accessionem tertii non fuisset, illi et tum eum et sequutis etiam diebus male nutritum ajebant. Caeterum committendum non erat ut eorum redarguendo studio aegrum quis non exhibito in ipso accessionis die cibo proderet. Igitur nono die similiter hominem nutriens, cernensque in accessione pulsum ejus redditum quam prius erat firmiorem, caeterum imbecillitatem illam adhuc praeferentem cum extremarum partium

Ed. Chart. X. [227.]

Ed. Bas. IV. (141.)

τῶν ἀκρῶν ψύξεως, οὐχ ὑπεμίναμεν ἀνέχεσθαι τὴν γλωσσοαλγίαν τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἡμέραν προειπόντες τοῖς φίλοις τοῦ κάμνοντος ὡς εἴσονται τήμερον μέχρι τοῦ δεῦρο δι' ἡμᾶς τὸν ἄνθρωπον σωζόμενον ἐπετρέψαμεν ὑπερβάλλειν αὐτὸν τὰς παροξυντικὰς ὥρας. ἀσφυξίας οὖν ἐν αὐταῖς γενομένης πάντως καὶ καταψύξεως ἰσχυρᾶς ὅλου τοῦ σώματος, ὡς μήτε φθέγγεσθαι μηκέτι καὶ μόγις τῶν θλιβόντων αἰσθάνεσθαι, κληθέντες ἅμα πάντες οἱ ἐξ ἀρχῆς ὄρωντες ἰατροὶ μονοῦ διασπασθῆναι πρὸς τῶν οἰκείων τοῦ κάμνοντος ἐκινδυνεύσαμεν, ἐγὼ μὲν ὡς ἐκὼν προδοὺς τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ διὰ φιλοεικίαν, οἱ δ' ἔρασταί τῆς διατρίτης διὰ τὴν ἀμαθίαν, ἅμα δὲ καὶ ἀναισθησίαν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ὠχρότεροι καὶ ψυχρότεροι τοῦ νοσοῦντος αὐτοῦ γεόμενοι μηχανῆν τινα ἐβουλεύσαντο φυγῆς. προνοήσας δ' ἐγὼ τοῦτο τὴν αὐλείον θύραν ἐκέλευσα κλεισθῆναι, καὶ τινι τῶν ἐταίρων προσέταξα λαβόντι τὴν κλειῶν φυλάττειν· εἴτ' ἐν τῷ μέσῳ καταστάς ἤδη μὲν οὖν ὑμᾶς, ἔφην, ἀκριβῶς πεπεῖσθαι τίς ἐστιν ὁ σώσας τὸν ἄνθρωπον ἄχρι τοῦ δεῦρο, σωθήσεται δὲ καὶ νῦν ὑφ' ἡμῶν. οὐ γὰρ ἂν εἰ πάντως αὐτὸν ἀπολέσθαι προσεδοκί-

frigore, non potui sustinere medicorum illorum loquacitatem, sed undecimo die praefatus prius aegrotantis amicis fore ut ipso die intelligerent hominem hactenus nostra opera fuisse servatum, permisimus illi praeterire accessionis horas. Ergo quum et sine pulsu omnino in ipsis esset et frigus eum vehemens totius corporis premeret sic ut nec loqueretur amplius et vix impellentem sentiret, convocati in unum medici omnes qui ab initio videramus ab aegrotantis propinquis propemodum sumus discerpti, ego quidem quod ob pertinaciam ultro aegri salutem prodidissem, qui vero diatribitron colebant, propter ingorantiam simul et stupiditatem. Ac illi quidem pallidiores frigidioresque quam ipse aeger consilium quoddam fugae captabant, quod ego prospiciens aulae ostium obserari iusseram et simul amico cuidam clavem servare. Post medius eorum stans, jam, inquam, vobis constare plane arbitror qui hactenus hominem servavit. Servabitur autem et nunc nostra opera. Neque enim si peri-

Ed. Chart. X. [227. 228.]

Ed. Bas. IV. (141.)

σαμεν ἐν τῷδε τῷ παροξυσμῷ τοῦ τρέφειν ἀπέστημεν ἄν, ἀλλ' ἐπειδὴ τοσοῦτον αὐτοῦ ἡμέρης ἐκ τῆς ἐμπροσθεν διαίτης ἔγνωμεν ὑπάρχειν ὡς δύνασθαι διεκγκεῖν τὸν παροξυσμὸν, ἐπατρέψαμεν ὑπερβάλλειν ἀσίτω. [228] κάλλιον μὲν οὖν ἦν τεθράφθαι πρὸ πολλοῦ τὸν ἄνθρωπον. ἀλλ' ἵνα καὶ τούτους ἐξελέγξω καὶ πείσω τινὰς τῶν παρεχόντων αὐτοῖς τὰ ὄτια, φάσκουσιν ὑφ' ἡμῶν ἐπιτρίβεσθαι τὸν νεανίσκον, ἀπολέσας ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιδείξω νῦν αὐτοῖς ὅτι καὶ κατ' αὐτὸν τὸν παροξυσμὸν ἐπίουζ τῶν ἀρῆστούντων προσήκει τρέφειν, μήτι γε μὴ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. τοῦτ' εἰπὼν καὶ διαστήσας τὰς γνάθους αὐτοῦ ἐγγέων πτισάνης χυλὸν δι' ἀγγείου στεροστόμου κινάθων τὸ πλήθος τριῶν, εἶτα ὀλίγον ὕστερον οἴνου λευκοῦ λεπτοῦ κερμαμένου συμμετρῶς θεριμῶ δύο κινάθους. ἐφ' οἷς ἀνέβλεψέ τε καὶ ἀκούειν καὶ φθέγγεσθαι καὶ γνωρίζειν τοὺς παρόντας ὑπῆρξατο, πρότερον οἶον περὶ ξύλον ξηρὸν ἐκτεταμένον ἀναίσθητός τε καὶ ἄφωτος. αὐτίς οὖν αὐτῷ δοὺς ἄρτου τι καταπιῖν ἐξ οἴνου καθ' ὃν εἴρηται τρόπον κερμαμένου τελέως ἀνεκτησάμεν. καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀγαγὼν ὁδὸν τῆς διαίτης, εὐφρόως τὸν ἐν τῇ τρισκαι-

turum omnino in hac accessione putassem, a cibatione destitisset; sed quoniam ex praecedenti jam victu tantum illi roboris superesse noveram ut tolerare accessionem posset, permisi accessionis horas sine cibo transmittere. Ac satius quidem fuisset multo ante hominem nutrire, verum quo et illos redarguam et quibusdam his auscultantium, qui confici a nobis juvenem quod illam occasionem omiserim dicunt, persuadeam, nunc illis ostendam vel in accessione ipsa aegrotantes quosdam nutriri debere, nedum ante hanc. His dictis ac diductis hominis maxillis infundo ex angustii oris vasculo, cremoris ptisanæ tres cyathos, paulo autem post albi et tenuis vini modiceque calida diluti duos cyathos. Post quos et sustulit oculos et tum audire tum loqui praesentes nosse coepit, quum ante veluti lignum aridum porrectus sine voce ac sensu jaceret. Rursus itaque dato ex vino quo dixi modo diluto pane ad comedendum exiguo prorsus hominem revocavi. Quem ut rursus ad institutam ab initio victus

Ed. Chart. X. [228.]

Ed. Bas. IV. (141. 142.)

δεκάτη παροξυσμὸν ὑπομείναντα θεασάμενος, ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ πάλιν ἔωθεν θρέψας ἔλουσα μετὰ τοῦτο περὶ ὄραν ὀγδόην. εἴτ' αὖθις θρέψας γενναϊότερον ἐπιδούς τε πιεῖν οἴνου· τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τὴν δωδεκάτην τε καὶ τρισκαίδεκάτην ἡμέραν ἐπεποιήκειν· ἐν τῇ πεντεκαίδεκάτῃ πάλιν ἔωθεν ἔθρεψα. μᾶλλον δὲ αὐτοῦ τότε τὸν παροξυσμὸν ἐνεγκόντος εὐφόρως, αὖθις ἔλουσα κατὰ τὴν ἑκκαίδεκάτην ἡμέραν, καὶ τᾶλλα ὁμοίως ἔπραξα περὶ τὸν ἄνθρωπον τοῖς ἔμπροσθεν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ἑπτακαίδεκάτην ἡμέραν ὁ παροξυσμὸς ἀθλιπτος καὶ μικρὸς ἐγένετο, θαυζῶν ἤδη τοῦ λοιποῦ διήτων αὐτὸν ἀναληπτικῶς. οὗτος ὁ ἄρρώστος ἐπαίδευσε πολλοὺς τῶν ἡμιμοχθῆρων τε καὶ μὴ παντάπασιν ὄνων ὡς καὶ πρὸ τῶν παροξυσμῶν ἐρίοτε χρῆ τρέφειν, εἰ καὶ δυοῖν ὥρων εἴη τὸ μεταξὺ, καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἔμπροσθεν τῆς διατρίτου. ἐδίδαξα δὲ σε καὶ κατ' αὐτὴν τὴν εἰσβολὴν τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ τοὺς τοιούτους τρέφεσθαι δεομένους. λέγω δὲ τοὺς τοιούτους ἐφ' ὧν ἡ δυσκρασία τοῦ σώματος (142) ἐπὶ τὸ ξηρὸν καὶ τὸ θερμὸν ἐκτρεπομένη πυρετοῖς ἀνάπτει.

rationem reduxi, et tertii decimi diei accessionem facile tolerare vidi, in quartodecimo rursus mane cibavi, ac post circiter horam octavam lavi; deinde rursus liberalius cibavi, ac mox vinum bibendum exhibui. Idem vero et in duodecimo et tertio decimo feceram. In quinto autem decimo rursus mane cibavi. Quum vero facilius tum quoque accessionem ferret, in sextodecimo denuo lavi, caeteraque circa hominem peregi sicut in praecedentibus diebus. At ubi in decimo septimo minime gravis parvaque accessio fuit, audacter hominem de caetero sub convalescentium victus ratione habui. Hic aeger non paucos semimalorum ac non penitus asinorum docuit, etiam ante accessiones ipsas nonnunquam esse cibandum, vel si duarum horarum intercedat spatium, ac multo magis ante accessionem tertii diei. Ostendi autem tibi et in prima ipsa accessionis invasione ejusmodi homines esse nutriendos. Dico autem ejusmodi homines, in quibus corporis intemperies ad siccum et calidum conversa febres accendit.

Ed. Chart. X. [228.]

Ed. Bas. IV. (142.)

Κεφ. δ'. Ἔστι μὲν οὖν ἴσως καὶ τοῦτο τοῖς πολλοῖς τῶν ἰατρῶν ἄπιστον. ἀλλ' εἴτε τῷ λόγῳ χρὴ παρέχειν αὐτῷ τὴν πίστιν εἴτε τοῖς ἔργοις, ἀμφοτέροις ἡμεῖς παρεχόμεθα, τοῖς μὲν ἔργοις ἀνθρώπους ἐπιδεικνύντες αὐτοῖς, οὓς, εἰν ἀσιτήσωσιν ἐπὶ δυοῖν ἡμέραιν, ἀνάγκη πυρίξαι· καθάπερ ἐνίους ὀργισθέντας ἢ λυπηθέντας ἢ ἀρτυπνήσαντας. ἐναργέστατα γὰρ ἐπὶ τῶν ἀναλαμβανομένων ἐκ νόσου μακρῶς τὰ τοιαῦτα φαίνεται γιγνόμενα καὶ τῶν θερμῶν καὶ τῶν ξηρῶν τὴν κρᾶσιν. τῷ λόγῳ δ' ἡ πίστις τοῦ γινομένου λέλεκται μὲν ἤδη καὶ δι' ἄλλων, εἰρήσεται δὲ αὐτοῦ καὶ νῦν τὰ κεφάλαια. οἱ δακνώδεις ἀτμοὶ καὶ χυμοὶ διὰ τῶν αἰσθητικῶν σωμαίων φερόμενοι φρίκας καὶ ῥίγη γεννῶσιν. ἐν οἷς στεγνυμένου τοῦ δέρματος ἐπισχεθέντα τὰ διαπνεόμενα πρόσθεν, ὅταν ἡ λιγνυώδη, πυρετὸν ἐξάπτει. τοὺς τοιοῦτους οὖν ἀτμοὺς καὶ χυμοὺς αἶ τε κινήσεις αἰ πολλαὶ καὶ σφοδραὶ καὶ ἀρτυπνίαι καὶ οἱ θυμοὶ καὶ αἰ λῦται καὶ αἰ φροντίδες ἐργάζονται πλέονας. ἐφεξῆς δὲ τούτων αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον ἰκανὸν ἐνίοτε τὸ μὴ προσενέγκασθαι τροφήν. ἐκχολοῦται γὰρ ἐπὶ τῶν πικρο-

Cap. IV. Porro hoc quoque plerisque medicorum fortasse sit incredibile. Sed sive rationi ipsi fides est adhibenda sive operibus, nos fidem ambobus facimus. Operibus quidem dum homines iis monstramus qui, si biduo patientur in mediam, necesse est febricitent, ut nonnulli ubi concitati ad iram sunt vel moerore vel vigiliis affecti; evidentissime enim tum in convalescentibus ex diuturno morbo talia fieri cernuntur, tum iis qui calido et sicco sunt temperamento. Quam vero ratio ipsa fidem huic rei facit, alibi jam dicta est, dicentur tamen et nunc ejus rei summae. Mordens halitus et humor, ubi per sensibilia corpora fertur, horrores et rigores facit, ex quibus cute stipata quae prius transpirabant jam retenta quoties fuliginosa sunt febres accendunt. Ergo ejusmodi halitus et humores tum multa et vehemens dimotio tum vigiliae et ira et moeror et cura augment, tum proxime ab istis unum illud per se interdum augere eos sufficit, utique si cibum quis non sumpserit; efficitur enim

Ed. Chart. X. [228. 229.]

Ed. Bas. IV. (142.)

χόλων φύσεων ἢ ἕξις ἐπὶ ταῖς μακροτέραις ἀσιτίαις. ἐὰν οὖν ἅμα τε τοῦτο συμβῆ καὶ κίνησιν τινα κινήθεις ὁ κάρμινων ἰσχυροτέραν τῆς δυνάμεως ἀθροωτέραν ἐργάσεται τῶν δαινωδῶν περιπτωμάτων τὴν εἰς τοῦκτὸς φορᾶν, [229] ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς ἐν τοῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίοις ἐπεδείκνυμεν, ἦτοι ῥῆγος ἢ φρίκην ἐπιγίγνεσθαι. ῥῆγος μὲν οὖν ἐστὶ διὰ τε τὸ πλήθος τῶν φερομένων καὶ τὴν δριμύτητα καὶ τὸ τάχος τῆς φορᾶς καὶ τὴν τῆς δυνάμεως ἀσθένειαν. τὰ τε γὰρ πολλὰ τῶν ὀλίγων καὶ τὰ ταῖς ποιότησιν ἠκριβωμένα τῶν μὴ τοιούτων δάκνει μᾶλλον, ὥσπερ γε καὶ τὰ θάπτον φερόμενα τῶν βραδυτέρων. ἢ τε δύναμις ἰσχυρὰ μὲν οὔσα καταφρονεῖ καὶ ἀνέχεται πάντων, ἀσθενὴς δὲ γινομένη καὶ πρὸς τῶν τυχόντων ἀνιάται. φρίκη δ' ἂν γένοιτο τῆς τε ποιότητος αὐτῶν καὶ τοῦ τάχους τῆς φορᾶς ἐκλυθέντων ἅμα τῷ πλήθει, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ δύναμις ἀνίσταται τοῖς λυπούσιν. ἐπὶ πλέον δὲ τῶν εἰρημένων ἐκλυθέντων οὐδὲ φρίκη γένοιτ' ἂν, ἀλλ' ἦτοι τις ἐλκώδης αἴσθησις ἢ ἀνωμαλία μόνη. πάντων μὲν οὖν τῶν εἰρημένων συνελθόντων τὸ σφοδρότα-

corporis habitus in picrocholis ex longa inedia biliofus. Si igitur tum id incidat, tum aeger motu quopiam valentiore quam pro viribus usus mordentium excrementorum impetum confertim foras excitarit, necesse est, veluti in symptomatum causis ostendimus, vel rigorem vel horrorem subsequi. Ac rigor quidem succedet propter eorum quae feruntur excrementorum tum multitudinem tum acrimoniam tum impetus celeritatem tum virium infirmitatem. Nam et quae multa paucis, et quae qualitate sunt acerrima, iis quae ita non sunt mordent magis, pari modo et quae celerius feruntur tardioribus. Jam vires ubi valentes sunt omnia contemunt ac tolerant, *ubi* infirmae sunt redditae, etiam ab obvio quovis offenduntur. Horror fiet ubi et qualitas eorum et impetus velocitas est remissa, tum copia minor, ac potissimum quum vires tristanti obfistunt. Si vero jam dicta largius remittantur, ne horror quidem fiet, sed vel ulcerosus quidam sensus vel tantum inaequalitas. Ergo

Ed. Chart. X. [229.]

Ed. Bas. IV. (142.)

τόν ἐστι ῥίγος, ἀπάντων δ' ἐκλυθέντων οὐδεμία τῆς διεξ-
 ὄδου τῶν περιττωμάτων αἴσθησις. εἰ δὲ τὰ μὲν εἶη, τὰ
 δὲ οὐκ εἶη, καὶ τὰ μὲν μέγω, τὰ δὲ σμικρότερα, τὸ ἐν μέσῳ
 πᾶν ἀπεργασθήσεται πλάτος ἐν ταῖς τοιαύταις μίξεσι τοῦ
 τε μεγίστου ῥίγους καὶ τῆς παρτελοῦς τῶν περιττωμάτων
 ἀναισθησίας. οὐδὲν οὖν ἐστι θαυμαστὸν εἰ τῷ μὲν ἀνω-
 μαλίαν, τῷ δὲ ἐλκώδη τινὰ αἴσθησιν ἢ φρίκην ἢ ῥίγος
 ἕκαστον τῶν αἰτίων αὐτό τε καθ' ἑαυτὸ καὶ σὺν ἄλλοις
 ὁρᾶται φέρον. ὑποκίεθωσαν γὰρ ἀσθενεῖς μὲν αἱ δυνά-
 μεις, αἰσθητικὸν δ' ἱκανῶς τὸ σῶμα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο
 ἐδείχθη συντελεῖν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν τῶν τοιούτων συμπτω-
 μάτων γένεσιν, ἰσχνὴ δὲ ἢ ἕξις καὶ ἢ κρᾶσις πικρόχολος, ὃ
 τε στόμαχος ἐγκολούμετος ὁμοίως, ἐπὶ τε τούτοις ἀπασιν
 ἔνδεια γινέσθω σιτίων, ἀγρυπνία τέ τις καὶ λύπη καὶ φρον-
 τις, ἀναγκαία τε πρόοδος οἴκοθεν ἐπειγούσης τινὸς χρείας.
 εἶτα τούτων ὑποκειμένων ὅπερ ἐθεάσω ποτὲ γινέσθω. προ-
 θυμηθῆτω διὰ τὴν χρείαν ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος ὁδὸν μα-

coentibus omnibus jam dictis vehementissimus oritur rigor,
 at remissis omnibus nullus ex transitu excrementorum fit
 sensus. Quod si quaedam sint, quaedam non sint, et quae-
 dam majora sint, quaedam minora, in ejusmodi mixtio-
 nibus media latitudo omnis inter maximum rigorem et
 omnimodam excrementorum insensibilitatem et universalem
 vacuitatem sensus excrementorum efficitur. Itaque nihil
 mirum est, si *dictarum* causarum quaeque vel per se vel cum
 aliis *juncta*, alii inaequalitatem, alii ulceris quempiam sen-
 sum aut horrorem aut rigorem asserre videatur. Nam sup-
 ponantur vires imbecillae, corpus admodum sensibile, etenim
 id quoque ostensum est, non parum ad ejusmodi sympto-
 matum generationem conferre, habitus autem corporis gra-
 cilis et temperamentum biliosum stomachusque similiter bile
 affectus, tum his omnibus accedant inedia cibi et vigiliae
 quaequam et tristitia et sollicitudo, ad haec progressus a
 domo qui ex urgente quapiam causa sit necessarius; postea
 his suppositis, id quod aliquando fieri vidisti, det sedulo

Ed. Chart. X, [229.]

Ed. Bas. IV. (142.)

κροτέραν ἀνύσαι κατὰ τὴν πόλιν ἐπειγόμενος. ἄρ' οὐχ ἐτοιμῶς ἐκ τῆς προσγενομένης αὐτῷ κινήσεως τῶν δακνωδῶν περιττωμάτων ἀνωμαλίαν μὲν τινα προῶτον, αὐτίκα δὲ καὶ φρίκην γενέσθαι; καὶ εἰ ἐπιμένειε κινούμενος ἢ μὴ φθάσειε λαβεῖν σιτίων, αὐτίκα πυρέττειν αὐτόν; ἔδειξα δέ σοι πυρέξαντας οὕτω τινὰς καὶ μάλιστα τῶν ἐκ νόσου μακρῶς ἀνακομιζομένων· ὧν ἐνὶ κατὰ τύχην ἀπαντήσας, τῆς φρίκης ἀρχομένης ἄρτι δηλώσαντι τὸ γιγνόμενον, ἄρτον ἐξ οἴνου κειραμένου δοῦς προσενέγκασθαι, παραχρῆμα τὴν φρίκην ἔπαυσα. ἀλλὰ τοῦτον μὲν, ὡς οἴσθα, κατὰ τὴν ὁδὸν εἰς ἔργαστήριον εἰσαγαγὼν ἐκώλυσα πυρέξαι. ἑτέρους δ' εἰς τὴν ἑαυτῶν καταγωγὴν ἀφικέσθαι φθάσαντας ἔθρεψα κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς φρίκης ἢ μικρὸν ὑστερον. ἀπλῶς δ' εἰπεῖν οἷς ἔτι τὰ τῆς ἀρχῆς τῶν παροξυσμῶν ἐστὶ συμπτώματα, τούτοις ἀπασιν ἄρτον ἐξ οἴνου κειραμένου θερμοῦ διὰ ταχείων προσφέρων ἔπαυσά τε παραχρῆμα τὴν φρίκην, ἐκώλυσά τε πυρέξαι. ὅσοι δ' ἂν θᾶττον αὐτοὺς θρέψοις, τοσοῦτω μᾶλλον κωλύσεις τὸν πυρετόν. εἰ δὲ βραδύνοις ποτὲ βραχὺ, πυρετὸς μὲν οὐδ' οὕτω,

operam ejusmodi homo, ut plus itineris per urbem re ita postulante festinus peragat, numquid huic ex eo qui excitatus est mordentium excrementorum motu primum quidem inaequalitas quaedam, mox vero etiam horror prompte incidet? quod si motum quoque continuet vel cibum sumere antevortat, protinus etiam febris? Ita febricitantes aliquos ostendi tibi maxime ex iis, qui a longo morbo convaluerant, quorum quum uni forte fortuna occurrissem, qui mox ante horrescere coepisset, ut rem exposuisset, dato ex vino diluto pane continuo horrorem sedavi. Verum hunc, uti scis, per viam in officinam quandam perductum febricitare prohibui, alios vero qui prius se domum suam recepissent in ipso principio horroris vel paulo posterius cibavimus. Atque ut semel dicam quibus incipientis adhuc accessionis aderant symptomata, iis omnibus panem ex vino diluto ac calente mature exhibens et horrorem statim sedavi et febrem prohibui. Quanto vero hos citius cibaveris, tanto magis febrem prohibueris. Quod si paululum aliquando moreris,

Ed. Chart. X. [229. 230.]

Ed. Bas. IV. (142.)

θερμασία δὲ αὐτοῖς ἐπιγίγνεται πολλή, τρόπον ὁμοίωτατον τοῖς ἐν κρύει μὲν ὀδοιπορήσασιν σφοδρῶ, καταχθεῖσι δ' οἴκαδε καὶ τραφεῖσι θερμοῖς, ὡς εἴ γε βραδύνοις πλέον, ἔτι πλεῖον οὗτοι θερμανθήσονται. θερμασίαν τοσαύτην τε καὶ τοιαύτην ὡς ἀμφιβάλλειν εἰ πυρετὸν ἤδη κλητέον αὐτήν. εἰ δ' ὦραι δύο μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνωμαλίας εἴησαν γεγενημένοι, τρέφειν μέντοι καὶ τότε μενούσης γ' ἔτι τῆς φρίκης, [230] προλέγειν δ' ὅτι πυρέξουσιν οὗτοι πυρετὸν ἄλμπον, ᾧ νοτίδες ἀκολουθήσουσι. καὶ τούτου γενομένου καὶ λούειν χρὴ καὶ τρέφειν αὐθις. εἰ δὲ ἡ μὲν φρίκη πάνσοιτο, πυρέττοιεν δ' ἤδη σαφῶς, μηκέτι τρέφειν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῶ, παρακαμάζοντος δὲ τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ τρέφειν αὐτίκα μὴ περιμένων ἀπυρεξίαν. ἐν ἀπάσαις γὰρ ταῖς ἀνχημώδεσι διαθέσειν οὐ πάνονται καλῶς οἱ παροξυσμοὶ πρὶν ἤτοι λουτροῖς ἢ τροφαῖς ὑγραινούσαις τεγχθῆναι. ταῦτα ἐγὼ πάντα δι' ἔργων ἐπιδειξάμενος ἐφ' οἷς, ὡς οἶσθα, παραδοξοποιὸς ὑπὸ τῶν ἐπαιούντων ἢ φθογούντων ἐκλήθη. ὁπότε δὲ λόγῳ διηροχόμην ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐπιδεικνὺς ὡς χρὴ τινὰς μὲν τοῦ

febris ne tum quidem, calor vero multus iis advenit, similime plane iis qui per vehemens frigus facto itinere reversi domum calidis sunt nutriti. Quod si plusculum moreris, majorem calorem sentient, talemque ac tantum ut dubites an hunc febrem appelles. Sin duae horae ab initio inaequalitatis interpositae sint, nutries tunc quoque, modo horror adhuc duret, praedicens tamen quod hi febricitabunt innoxia febre, et cui cutis mador succedet, quo facto tum lavare tum rursus nutrire debebis. Quod si horror sedatus fuerit ac jam plane febricitent, cibandi id temporis non sunt, sed decrefcente jam accessione illico sunt nutriendi, apyrexia non expectata. In nullo namque squallido affectu commode finitur accessio prius quam illi vel ex lavacro vel humido victu humectatio accesserit. Haec ego omnia quum operibus indicarem quibus, ut scis, paradoxorum fabricator ab iis qui me vel laudabant vel aemulabantur vocabar. Quum vero ratione de iisdem differens docerem aliquos ante accef-

Ed. Chart. X. [230.]

Ed. Bas. IV. (142. 143.)

παροξυσμοῦ τρέφειν, ἐνίοις δὲ καὶ κατ' αὐτὸν ἦτοι παρα-
 κμῆς ἀρξαμένης ἢ καὶ νῆ Δία τῆς ἀκμῆς ἐνεστηνίας, οἷσδ' ὡς
 τηρικαῦτα παραδοξολόγον ἐκάλουν με. τί ἂν οὖν τις πάθει
 πρὸς ἀνθρώπους μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πεισθῆναι δυναμέ-
 νους; ἀλλ' ἀδύνατον, φασί, διαγνῶναι τὰς τοιαύτας διαθέ-
 σεις. πῶς οὖν ἡμεῖς τὰς τοιαύτας διαγινώσκομεν; ἀδύνατον
 εἶναί σοι δοκεῖ διαγνῶναι ξηρὰν καὶ θερμὴν κρᾶσιν, ἢ ἔξ
 ἀρχῆς γεγενημένην, ἢ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ τοιαύτην ἀποτελεσθεῖ-
 σαν; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὕτω ῥᾶστον, ὡς καὶ ταυτὶ γνωρίζειν τὰ
 γράμματα. τί δ' ὅτι τούτῳ μὲν οὐδέπω σηπεδῶν οὐδεμία
 χυμῶν ἐστι, τούτῳ δ' ἐστὶν ἀδύνατον εἶναι διαγνῶναι νομί-
 ζεις; ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς γε. καὶ γὰρ διὰ τῶν σφυγμῶν καὶ διὰ
 τῶν οὖρων καὶ δι' αὐτῆς ἐστὶν ὅτε τῆς κατὰ τὴν θερμὴν ποί-
 οῦτος ἐναργῶς διαγινώσκομεν. εἰ δ' ἐκ τοῦ μηδὲν αὐτοὶ
 μήτε μαθεῖν ἐθελῆσαι μήτ' ἀσκῆσαι τοῖς ἐπιστήμοσιν ἀπι-
 στοῦσι, τί κωλύει καὶ τοῖς γεωμέτραις αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀριθ-
 μητικοῖς καὶ (143) τοῖς ἄλλοις ἅπασι τεχνίταις ἀπιστεῖν;

tionem esse cibandos, aliquos in ipsa vel declinare jam in-
 cipientem, vel etiam in ipso summo vigore, tum paradoxo-
 rum narratorem me appellabant. Ergo quid facias his
 hominibus quibus nec opere nec ratione persuaderi potest?
 At, inquam, fieri nequit, ut ejusmodi affectus quis agnoscat.
 Quomodo igitur nos eos agnovimus? Videturne cuiquam
 fieri non posse, ut calida et sicca intemperies agnoscat, vel
 quae ab ortu usque fuerit, vel quae in praesenti tem-
 pore talis sit reddita? Mihi sane tam videtur facile quam
 has ipsas agnovisse literas. Quid illud vero, si huic non sit
 adhuc in humoribus putredo ulla, illi vero sit, non posse
 vobis videtur hoc discerni? Mihi posse videtur. Nam et
 ex pulsu et urina et ex ipsa nonnunquam quae in calore
 est qualitate evidentem id discernimus. Quod si propterea,
 quod nec ipsi quicquam discere volunt nec se se exercitare,
 scientibus parum credunt, quid vetat quo minus tum geo-
 metris ipsis tum arithmetiis tum reliquis artificibus omni-
 bus nihil credant?

Ed. Chart. X. [230.]

Ed. Bas. IV. (145.)

Κε φ. ε'. Ἐάσαντες οὖν ἤδη τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώ-
 πους αὐθις ἀνέλθωμεν ἐπὶ τὸ συνεχές τοῦ λόγου. ταῖς θερ-
 μαῖς καὶ ξηραῖς ἕξις ἐναντιώτατόν ἐστὶ καὶ πυρετωδέστατον
 αἴτιον ἀσιτία. λέγω δ' ἕξις θερμᾶς καὶ ξηρᾶς οὐ μόνον ὅταν
 ἐξ ἀρχῆς, ὡς τοιαῦται κατὰ τὴν οἰκίαν κρᾶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξ
 ὑστέρου γεννηθῶσιν ἐκ διαίτης θερμῆς καὶ ξηρᾶς καὶ κινήσεων
 πλείονων, ἀγρυπνίας τε καὶ φροντίδος καὶ λύπης καὶ χωρίου
 θερμοῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὥρας θερμῆς καὶ καταστάσεως θερμῆς
 καὶ ξηρᾶς. ἕξις δὲ καὶ χωρὶς τοῦ τῆς ὥρας ὀνόματος ἐν
 τοῖς τοιοῦτοις λόγοις μόνης μεμνηθῆαι τῆς καταστάσεως.
 ἄνωθεν γοῦν ἀναληφθέντος τοῦ λόγου μᾶλλον πεισθήσῃ τῶ
 λεγομένῳ. τὰς θερμᾶς καὶ ξηρᾶς κρᾶσεις, εἴτ' ἐκ τῆς ἀρχαίας
 φύσεως εἴτ' ἐκ τῆς διαίτης καὶ πόνων ἀμέτρων καὶ παθῶν
 ψυχικῶν καὶ χωρίου καὶ καταστάσεως εἰς τοῦτο εἶεν ἡγμένοι,
 βλέπτουσι ἱκανῶς αἱ ἀσιτία. ἐν τούτῳ τῶ λόγῳ παραλέ-
 λειπται μὲν ἡ ὥρα κατὰ γε τὴν λέξιν, οὐ παραλέλειπται δὲ
 τῇ δυνάμει· περιέχεται γὰρ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀκρως θερ-
 μῆς καὶ ξηρᾶς καταστάσεως, τὴν εἰρημένην κρᾶσιν ἐργαζομέ-

Cap. V. Missis igitur hisce hominibus rursus seriem
 sermonis nostri persequamur. Calidis ac siccis habitibus
 adversissima res inedia est ac februm paratissima causa.
 Voco habitus calidos et siccos non solum quum a primo
 ortu tales ex proprio temperamento sint, sed etiam quae
 posterius ex calido siccoque victu et plurima dimotione, et
 vigilia et cura et tristitia et regione calida siccaque et tem-
 pore aestivo et coeli statu calido siccoque sint acquisiti. Sane
 licet et citra tempestatis anni mentionem in ejusmodi ser-
 mone statum coeli solum nominare. Verum si altius repe-
 tam, id quod dico magis credes. Calida et sicca tempera-
 menta sive ea ex prima origine talia sint, sive ex victu et
 immoderato labore et animi perturbationibus et regione et
 coeli statu inedia vehementer laedit. In hac dictione ipsis
 saltem verbis omisum est anni tempus, potestate tamen
 omisum non est; nam in coeli statu comprehenditur, quan-
 do calidus in summo siccusque coeli status jam dictum tem-

Ed. Chart. X. [230, 231.]

Ed. Baf. IV. (143.)

της, ἢν οὐχ οἷον τε γενέσθαι κατ' ἄλλην ὥραν οὐδεμίαν ὅτι μὴ τοῦ θερούς· οὔτε γὰρ ἐν φθινοπώρῳ δυνατὸν οὔτ' ἐν ἤρῳ, πολὺ δὲ μᾶλλον οὐδ' ἐν χειμῶνι, θερμοτάτην ἅμα καὶ ξηροτάτην γενέσθαι κατάστασιν· ὡσπερ οὐδὲ ψυχροτάτην οὐδὲ ὑγροτάτην ἐν ἄλλῃ τινὶ πλήν ἐν χειμῶνι. [231] διὰ ταῦτα μὲν δὴ καὶ γὰρ παραλιπὼν ἐπίστετε τὴν ὥραν ἀρκοῦμαι τῇ καταστάσει. ἔξεστω μὲν ἐκάστῳ χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν, ὡς ἂν ἐθέλοι, φυλάττοντι τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν. ἔστι δὲ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων οἷαν ἤδη τε πολλάκις ἔφην, οὐδὲν δὲ ἤττον ἐρῶ καὶ νῦν· ὅσα γὰρ ἀναγκαιότατα μὲν εἰς τὰς ἰάσεις ἐστίν, ἀγνοεῖται δὲ μάλιστα, ταῦτ' οὐδ' Ἴπποκράτης ὀκνεῖ διδάσκειν πολλάκις. ἀσιτία τοίνυν τοῖς ξηροῖς καὶ θερμοῖς σώμασιν ὑγιαίνουσι μὲν βλαβερά, πυρέττουσι δ' ἐν θέρει θερμοῦ καὶ ξηροῦ τὸν ἐπ' ἐγκαύσει πυρετὸν, ἢ πόνοις ἀμέτροις ἢ ἀγρυπνίαις ἢ τοῖς εἰρημένοις πάθει τῆς ψυχῆς οὐχ ἀπλῶς βλαβερόν, ἀλλ' εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν πάντων ὀλέθριον· ἤτοι γὰρ εἰς καυσώδεις ἐμπίπτουσι πυρετοὺς ἐξ αὐτῆς, ἐξ ὧν ἐὰν μὴ φθάσωσιν ἀποθανεῖν, εἰς τοὺς ἐκτικοὺς

peramentum efficit. Hic autem status alio anni tempore quam aestate plane incidere non potest, neque enim in autumnno nec in vere multoque minus in hieme fieri potest ut calidissimus simul siccissimusque coeli status fiat, sicut nec humidissimus pariter frigidissimusque in alio quam hieme. Ob haec igitur ego quoque aliquando praetermissis anni tempore coeli statu sum contentus. Liceat tamen cuique nominibus quibus velit uti, modo rerum naturam seruet. Est autem rerum natura qualem jamque saepe diximus, et nihilominus nunc dicemus, nam quae maxime sunt ad curationem necessaria, eademque maxime ignorata, nec Hippocrates ipse identidem repetere gravatur. Igitur inedia siccis calidisque corporibus valentibus quidem noxia est, iis vero qui in calida et sicca aestate febre laborant, quae ex unctione aut labore immoderato aut vigiliis aut dictis jam animi affectibus sit contracta non simpliciter noxia est, sed si quicquam aliud omnium plane perniciofa, nam vel in febres ardentes ex ea incidunt, a quibus nisi prius mors

Ed. Chart. X. [231.]

Ed. Bas. IV. (145.)

μεταπίπτουσιν, αὐθις δ' ἐκ τούτων εἰς μαρασμόν· ἢ ἕξ ἀρχῆς εὐθὺς ὁ ἐκτικὸς αὐτοῖς συμπίπτει πυρετὸς, ὑπερβίᾳ τὸν κανσώδη. μάλιστα δ', ὡς εἴρηται πολλάκις, αἱ ξηραὶ καὶ θερμαὶ κράσει ἀλίσκονται τοῖς ἐκτικοῖς πυρετοῖς εὐθὺς ἕξ ἀρχῆς, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρώπου, τῆς φθινοπώρου μὲν ἀρξαμένης πυρέττειν δι' ἀγρυπνίαν καὶ λύπην, ἐπὶ πλεῖστον δὲ παρατεινάσης τοῦ χειμῶνος· ἦν τεθεάμεθα μὲν, ὡς οἶσθα, τεταρταίαν, ἐγνωρίσαμεν δ' εὐθέως ἐκτικὸν εἶναι πυρετὸν ἐπιπελεγμένον ἑτέρῳ τινι τῶν ἐπὶ χυμοῖς. ἴασις δ' ἦν μόνη διδόναι ψυχρὸν ἐν καιρῷ μέτριον εἰθισμένη πίνειν αὐτὸ καὶ παρὰ τὸν ὑγείας χρόνον· ἀλλ' ἕτεροι μὲν ἐπὶ ταύτης ἐνεπιστεύοντο τὴν θεραπείαν, ὅθεν ἡμεῖς ἐγνωμεν σιωπᾶν. ἐπ' ἄλλου δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃς ἡμῖν ἑαυτὸν ἐπέτρεψε, καθ' ἐκάστην τροφήν ἐδίδομεν, ἀκραιφνοῦς πηγαίου ψυχροῦ ποτὲ μὲν δύο κυάθους, ἔστι δ' ὅτε τρεῖς· ἀθρόον γὰρ οἱ τοιοῦτοι ψυχρὸν οὐ φέρουσιν ἄνευ τοῦ βλαβῆναι. διὸ κάλλιστόν ἐστιν εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ παροξυσμῷ διαγνόντα τοῦ πυρετοῦ τὴν ἰδέαν ἐκινδυνότερον χρῆσασθαι ψυχρῷ πλείονι

occupet in hecticis migrant, atque ab his in marasum, vel protinus ab initio ardentibus praeteritis in hecticis. Maxime tamen, ut dictum saepius est, sicca calidaque temperamenta statim a principio hecticis febribus corripuntur. Sicuti mulieri accidit, quae autumnos ex tristitia et vigiliis febricitare coepit, perseveravit autem ad plurimum hiemis. Hanc quarto die, ut scis, vidimus deprehendimusque statim hecticam esse febrem, cum alia, quam humores excitant, conjunctam. Curatio autem una tum fuerat, ut frigida tempestive et moderate daretur consuetae hanc per sanitatem bibere; verum aliis curatio hujus erat commissa, quare nobis filere est visum. Alteri vero, qui eodem tempore aegrotarat et se nobis commiserat, quoties nutritus est, fontanae plane gelidae dedimus interdum binos cyathos, interdum ternos; nam frigidam simul multam sibi dari qui ita sunt affecti citra noxam non ferunt. Quocirca utilissimum est, ubi febris ideam perspexeris, in prima statim accessione minore cum periculo copiosiore frigida uti, corporibus ad validam sicci-

Ed. Chart. X. [251.]

Ed. Bas. IV. (145.)

μηδέπω ξηρῶν ἰκανῶς τῶν σωμάτων γεγοτότων. ὁ γοῦν ἐκ θυμοῦ πυρεξίας ἐν τοῖς ὑπὸ κίνα καύμασι θερμὸς καὶ ξηρὸς γενήσκει ἐν τῷ πρώτῳ παροξυσμῷ πικρὸν ὕδατος ψυχροῦ δύο κοτύλας, αὐτίκα μὲν ἡμεσε χολήν ξανθοτάτην, ἐξέκρινε δ' ὀλίγον ὑστερον καὶ κάτω. κἄπειτ' αὐθις ἐπὶ τῇ τροφῇ λαβῶν ὁμοίως ὕδατος ὅσον κοτύλην οὐκέτι ἐπύρεξεν. ἀλλ' ἐνιοι τῶν ἰατρῶν ἐν ἀρχῇ μὲν οὐ γνωρίζοντες οὐδεμίαν ἰδέαν πυρετοῦ, γνόντες δ' ὑστερον, ὅτε οὐδὲν ὄφελος, εἰς ἐκτικὸν ἢ καὶ νῆ Δία ἤδη μαρασμώδη πυρετὸν ἐμπίπτοντα τὸν ἀρρώστον, ἔδοσαν αὐτῷ ψυχρὸν πιεῖν, ἡμᾶς μιμησάμενοι. καὶ πάντες ἀπέτυγον τοῦ σκοποῦ· πολλῆς γὰρ ἀκριβείας δεῖται κατὰ τὸ μέτρον ἐπὶ τῶν οὕτως ἐχόντων ἢ δόσις τοῦ ψυχροῦ καὶ λεχθήσεται περὶ αὐτῆς ὀλίγον ὑστερον, ἐπειδὴν πρότερον ἐπιθῶ τελευτήν τοῖς ἐνεστώσιν. ὁ γὰρ τοι προγεγραμμένος ἀρρώστος ἀπάντων παράδειγμά ἐστι τῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τρέφεσθαι δεομένων διὰ ξηρότητα, κἄν ἤδη πυρεττεῖν ἀρχῶνται. γινομένου γὰρ αὐτοῖς τοῦ πυρετοῦ διὰ τὸ δακνῶδες τῶν ἐν ταῖς ἡλιώ-

tatem nondum perductis. Qui enim in fervoribus sub canicula ex ira febricitant, juvenis autem hic erat siccus et calidus, ubi in prima accessione duas frigidae heminas bibisset, statim quidem evomuit flavissimam bilem, non multo autem post etiam deorsum excrevit. Deinde quum rursus post cibum aquae circiter heminam similiter sumplisset, jam febricitare desit. Sed nonnulli medici quum nullam a principio febris speciem agnoscerent, sed postea quum jam praeteriisset occasio intelligentes vel in hecticam, vel etiam in tabidam febrem aegrotantem incidisse, frigidam bibendam nos imitantes praebuerunt. Sed nemo metam attigit, nam magna sollicitudo habenda est in iis qui ita se habent de frigidae potionis mensura, de qua paulo post dicemus, ubi propositae disputationi finem imposuerimus. Nam aeger is quem ante descripsimus exemplo omnibus est, quibus propter siccitatem a principio statim dari cibus debet, etiam si febricitare jam incipiant. Nam cum accenditur in his febris, propter mordentem acrimoniam excalesfacti attenuatique ex

Ed. Chart. X. [231. 232.]

Ed. Bas. IV. (143.)

σει καὶ ἀσιτίαις καὶ πόνοις ἐκθερμανθέντων καὶ λεπυν-
 θέντων χυμῶν, ἡ ὑγραίνουσα τροφή μέγιστον ἰαμά ἐστιν.
 ὡσθ' ὅπου γε διὰ πλήθος, ἢ ἔμφραξις, ἢ φλεγμονή, ἢ
 ἀπλῶς εἰπεῖν σηπεδόνα τινῶν χυμῶν ὁ πυρετός γεννᾶται,
 μέγιστον κακόν ἐστιν ἡ τροφή. τούτους μὲν οὖν οὐδ' ἐν ταῖς
 παρακιμαῖς ἀβλαβῶς ἂν τρέφοις, μήτι γε δὴ κατὰ τὴν εἰσβο-
 λὴν τῶν παροξυσμῶν· τοὺς προειρημένους δὲ ἅπαντι μὲν
 καιρῷ, μάλιστα δ' ἐν τῇ παρακιῇ. [232] καὶ με πολλάκις
 ἐθέασω τοὺς ἐπὶ πλήθει καὶ φλεγμονῇ νοσοῦντας ἐν ἀσιτίαις
 διαφυλάξαντα μακρᾶς οὕτως ὡς μηδ' ὄλως θρῆναι πρὸ τῆς
 ἐβδόμης ἡμέρας, ἀλλ' ἀρκεσθῆναι μόνῳ μελικράτῳ τῆς δυνά-
 μεως ἐρῶμένης δηλονότι, τινὰς δ' αὐτῶν οἷς ἡ δύναμις οὐκ
 ἦν εὖρωστος, ἢ χολώδης ὁ στόμαχος, ἢ ἀσθενής, ἢ περιττῶς
 αἰσθητικὸς, ἐπὶ χυλῷ πτισάνης μόνῳ διεφύλαξα μέχρι τῆς
 ἐβδόμης ἡμέρας μέλλοντός γε δηλονότι κατὰ ταύτην ἦτοι
 παρακιμάζειν τοῦ νοσήματος ἢ καὶ παντάπασι λυθῆσεσθαι διὰ
 κρίσεως. ἔστωσαν δὴ σοι καθ' ἕναστον ἀρῶστον εὐθέρως
 ἀπὸ πρώτης ἡμέρας οἱ σκοποὶ τοῦ τρέφειν, ὡς Ἰαποκράτης

sole et inedia et laboribus humores, maximum ejus reme-
 dium est humidum nutrimentum, sicuti e diverso ubi ob
 copiam vel obstructionem vel phlegmonem vel ut semel
 dicam humoris alicujus putredinem febris est orta maximo
 malo est cibus. Atque hos quidem nec in declinatione
 febris citra noxam nutrias, nedum ipsa accessione inva-
 dente: illos vero dictos omni certe tempore, sed potissi-
 mum in declinatione. Me quoque saepenumero vidisti eos qui
 ex repletionem et qui ex phlegmone laborarent, sub longa
 inedia tenuisse sic ut profus ante septimum diem non ciba-
 rem, sed sola mulsa contentus essem viribus scilicet valen-
 tibus. Quosdam eorum quibus vires validae non fuerant,
 aut stomachus biliosus aut imbecillus aut plus justo sensilis,
 solo ptisanac cremore usque ad septimum traxi diem, quo mor-
 bus declinare debuerat, aut etiam omnino per crisin discuti.
 Sunt igitur tibi a primo statim die in omni aegro spectandi
 duo cibandi scopi, quos Hippocrates jussit, morbi summus

Ed. Chart. X. [232.]

Ed. Basf. IV. (143.)

ἐκέλευσεν, ἢ τε τοῦ νοσήματος ἀκμὴ καὶ ἢ τοῦ κάμνοντος δύναμις. εἴτ' εἰ μὲν ἐγχωρεῖ μὴδ' ὄλως τρεφόμενον ὑπερβάλλειν τὴν ἀκμὴν, ἐν ἀσιταίαις φύλαττε τὸν ἄνθρωπον· εἰ δὲ βραχείας τινὸς βοηθείας δέοιτο, τὸ μελίκρατον ἀρκείτω μόνον· εἰ δὲ ἔτι μείζονος ἢ κατὰ μελίκρατον, ὁ χυμὸς τῆς πτισάνης. εἰ δ' οὐκ ἐγχωρεῖ τὴν ἀκμὴν τοῦ νοσήματος ὑπερβάλλειν, ἦτοι λεπτῶς διαιτώμενον ἢ ἀσιτοῦντα, πειρᾶσθαι τρέφειν τοῦτον εὐθύς ἐν τῇ τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ παρακμῇ. τινὰς δ' αὐτῶν, ὡς εἴρηται, καὶ μέλλοντος εἰσβάλλειν καὶ ἀρχομένου. ξηροὶ δ' εἰσὶν οὗτοι καὶ θερμοὶ τὴν κρᾶσιν, ἦτοι γ' ἐξ ἀρχῆς ἢ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἀσθενεῖς τε τὴν δύναμιν ἐξ ἀνάγκης· οὐ γὰρ ἐνδέχεται ξηρὸν καὶ θερμὸν ἰκανῶς σῶμα πυρέξαι ἐθροῦσθαι ταῖς δυνάμεσιν. εἰ μέντοι ποτὲ συνέλθοι φλεγμονὴ τοῖς τοιοῦτοις πυρετοῖς τε καὶ σώμασιν ἐπικαίρου μορίου, τεθνήξονται πάντως· ἐθεάσω γὰρ ἡμᾶς καὶ τοῦτο προειπόντας μὲν αἰὶ, ψευσαμένους δ' οὐδέποτε. καὶ μᾶλλον, εἰ πνεύμονος, ἢ τοῦ τὰς πλευρὰς ὑπέζωκότος χιτῶνος, ἢ

vigor et aegrotantis vires. Postea si transiri summum incrementum sine omni cibo potest, in cibi abstinentia hominem servabis; sin exiguum adminiculum requirat, abunde erit sola mulla, quod si majus desiderat quam sit ex mulla, ptisanæ cremor satis erit. At si fas non est summum morbi incrementum aut tenui victu aut inedia transmitti, id agendum ut homo statim in primæ accessionis declinatione cibetur. Aliquos vero, ut dictum est, et quum invasura adhuc est et quum incipit *cibabis*. Sint porro hi sicco temperamento ac calido aut a primo ortu aut certe illo tempore oportet, tum viribus necessario imbecillis, neque enim fieri potest ut abunde siccum calidumque corpus quum febricitet viribus sit valentibus. Si tamen cum ejusmodi febre ac corpore principis partis phlegmone sit conjuncta, omnino aeger morietur, nam id quoque prædixisse me semper, nunquam vero falsum ipse tellis es. Magisque id certum est, si pulmonis vel membranæ costas succingentis vel ventriculi vel jecinoris *phlegmone sit*; etenim quæ has

Ed. Chart. X. [252.]

Ed. Bas. IV. (143. 144.)

γαστρὸς ἢ ἥπατος· αἰὶ γὰρ ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι φλεγμοναὶ μὴ ὅτι τοῖς οὕτως ἀσθενέσι (144) τὴν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰσχυροτέροις αὐτῶν ὀλέθρια. καὶ μία σωτηρία πλευριτικοῖς τε καὶ περιπνευμονικοῖς, προσκείσθω δὲ καὶ συναγχικοῖς, ἢ ῥώμη τῆς δυνάμεως· ἔτι τε τούτων οὐδὲν ἧττον οἷς ἥπαρ ἢ γαστήρ ἐφλέγημεν. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ ταῖς φλεγμοναῖς αὐτῶν ἤμιστα προσήκει τρέφειν, ὅσον δ' ἐπὶ τῇ τῆς δυνάμεως ἀρρώστια πολλὰκις. ὥστ' ἀναγκαῖον ἢ καταλῦσαι τὴν δύναμιν ἢ τὰς φλεγμονὰς ἀνῆῃσαι. ταυτὶ μὲν οὖν ἐπὶ πλέον ἴσως ἢ τοῖς ἐνεστῶσιν ἀρμόττει λέλεκταί μοι διεγνωκότει γε καὶ τοῦτο τὸ γράμμα περὶ τῶν ἀνευ φλεγμονῆς διαλεχθῆναι πυρετῶν. ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ λόγου κοινωμίαν ἐξέβην ἐφ' ὅσον ἦν ἀναγκαῖον.

Κεφ. στ'. Αὐθις οὖν ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τούσδε τοῖς προειρημένοις πυρετοῖς συγγενεῖς, οὓς ὀνομάζειν εἰώθαμεν ἐκτικούς. ὁ γὰρ τοι νεανίσκος, ὃν προέγραψα, τὸν ἐκτικὸν ἂν ἐπίρροξε πυρετὸν, ὑπερβάλλειν ἀναγκασθεῖς τὴν θανατοστὴν διάτριτον, εἶπερ γε μὴ φθάσας ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν

partes phlegmoniae occuparunt, non modo iis qui tam imbecillis sunt viribus, sed etiam iis qui valentiores ipsis sunt mortiferae esse solent. Unaque salus tum pleuriticis tum peripneumonicis, adde etiam synanchicis, est ipsum virium robur, non secus vero et quibus vel jecur vel ventriculum phlegmone obsidet. Nam quod ad phlegmonem quae in iis est partibus spectat, minime plane est cibandum, quod ad virium infirmitatem, laepe. Ita necessario aut vires resolventur aut phlegmone augebitur. Atque haec mihi latius fortassis quam pro re proposita sunt dicta, quum praesertim hoc libro statuerim de febribus quae absque phlegmone infestant differere. Caeterum tractationis convenientia fecit ut quatenus necessarium esset digrederemur.

Cap. VI. Denno igitur redeamus ad febres praedictis febribus congeneres, quas nominare hecticas solemus. Nam qui supra descriptus a me juvenis est, hectica febre laborasset, si mirificam diatriton transigere fuisset coactus, nisi tamen prius ab iis qui absque methode victus rationem or-

Ed. Chart. X. [232. 233.]

Ed. Bas. IV. (144.)

εἰθισμένων ἀνευ μεθόδου διαιτῶν. ὑποκείσθω τοίνυν ἄλλος τις ἅπαντα μὲν ἔχων τὰ αὐτὰ τῷ προειρημένῳ, τὴν δὲ δύναμιν δὲ ἰσχυρότερος εἰς τοσοῦτον ὡς καὶ τὴν διάτριτον ὑπερβάλλων ἀντέχειν. ἀνάγκη τὸν τοιοῦτον οὕτω διαιτώμενον ὡς διαιτῶσιν οἱ τὴν διάτριτον ὑμνοῦντες, εἰς τὸν [233] ἐκτικὸν πυρετὸν ἐμπεσεῖν. ἔθρασαν γὰρ ἂν αὐτὸν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν, εἴτ' αὖθις ἐν τῇ ἕκτῃ, καίπειτ' ὀγδόῃ τε καὶ δεκάτῃ· τοιοῦτος γοῦν τις ὁ τύπος τῆς διαίτης αὐτῶν ἐστίν, ὡς ἐθεάσω πολλάκις· ἢ μὲν πρώτη τροφή μετὰ τὴν πρώτην διάτριτον, αἱ δ' ἄλλαι παρὰ μίαν. εὐθύς δ' ἂν, σίμαι, καὶ δι' ἀρτομέλιτος ἐξήραναν αὐτοῦ τὰ ὑποχόνδρια· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ νόμου τῶν τοιούτων ἰατρῶν ἐστίν, εἴτε φλεγμαῖνοι σπλάγγνον, εἴτε καὶ μή. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ὅπως χρῆ διαιτῶν τοὺς οὕτω κάμνοντας εἶρηται μὲν καὶ πρόσθεν, οὐδὲν δὲ ἦττον ἐν κεφαλαίοις εἰρήσεται καὶ νῦν. ὅταν ἦτοι γε ἐκ κόπων, ἢ θυμῶν, ἢ φροντίδων πλεόνων, ἢ ἀγρυπνίας, ἢ λύπης, ἢ ἐνδείας μακροῦς, ἢ καὶ πάντων ἕμα συνελθόντων, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ προγεγραμμένου νεανίσκου, ξηρανθέντος τοῦ

dinare consueverunt fuisset interemptus. Proponatur igitur alius quispiam, cui cum supradicto caetera quidem omnia sint eadem, vires tamen tanto sint valentiores ut tridui inedia tolerata duret. Necesse est hunc, si modo ita cibetur quemadmodum cibant qui diatriton extollunt, in hecticam febrem incidere. Nam ii primum in quarto die ipsum cibarent, post in sexto, mox in octavo et in decimo; quippe talis est, ut saepe vidisti, eorum cibandi formula. Prima quidem cibatio post primam diatriton, reliquae alternis diebus. Protinus autem, arbitror, et panimelle sicassent ejus procordia, nam id quoque ex legibus ejusmodi medicorum est, siue phlegmone viscus aliquod laboret siue secus. At quemadmodum quidem cibare ita laborantes inter initia conveniat, supra est dictum; sed nihilo tamen secius nunc quoque summatim repetetur. Quoties vel ex lassitudine vel ira vel pluribus curis vel vigiliis vel tristitia vel longa inedia vel universis una, sicut in supra descripto juvene, coeun-

Ed. Chart. X. [253.]

Ed. Bas. IV. (144.)

σώματος εἰσβάλλῃ πυρετὸς, ἀνχηρόν μὲν ποιῶν τὸ δέσμα, πυρῶδη δ' ἔχων τὴν θερμὴν, ἐλπίς μὲν δήπου τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ἐκτικῶ ληφθήσεσθαι πυρετῶ καὶ μᾶλλον ἐν θερεὶ καὶ ἐν θερμῇ καὶ ξηρᾷ καταστήσει. χορὴ δὲ ὅτι τάχιστα διὰ τε πτισάνης χυλοῦ καὶ τῶν διὰ χόνδρου ῥοφημάτων θρέψαντα καὶ ἄρτου τι προσεπιθιδόντα θεραπεῦσαι πόσει ψυχρᾷ τὸν κάμνοντα. σβέννυται γὰρ αὐτίκα καὶ παύεται τελέως ὁ πυρετὸς ὅταν γε, ὡς εἴρηται, μήτε φλεγμονὴ τις αὐτῶ συνῆ μήτε σῆψις χυμῶν. εἰ δέ γε τούτων τι συνεπιγαίνοιτο, προσέχειν ἀκριβῶς χορὴ καὶ διακρίνειν ἐν τίνι καιρῶ πρώτως τὸ ψυχρὸν ὕδωρ αὐτῶ δοῦναι τολμήσομεν. ἐγὼ γὰρ ἔδωκα πολλοῖς καὶ τῶν τοιούτων, ἄμεινον εἶναι νομίσας ἀξῆσαι τὰς φλεγμονὰς τό γε παραντικά τοῦ περιπεσεῖν ἀνέχεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκτικῶ πυρετῶ. παντελῶς τοίνυν, ὡς ἀεὶ λέγομεν, ἡ θεραπεία τῇ διαγνώσει τε καὶ προγνώσει συνέπεται. διαγνώσθαι μὲν γὰρ χορὴ τὰ παρόντα, προγνώσθαι δ' ἐξ αὐτῶν τὰ γειησόμενα τὸν μέλλοντα χορήσεσθαι βοηθήματι δραστηρίῳ. εἰ μὲν τοίνυν μεγάλην ἔσεσθαι στοχάζοιο τὴν βλάβην ἥτοι

tibus ficcatum corpus est, ac febris invasit, quae et aridam reddat cutem et igneum habeat calorem, utique hunc hominem timor est febre hectica correptum iri, potissimum aestate ac coeli flatu calido siccoque. Oportet autem quam primum ptifanae cremore et sorbitione ex alica nutritum paneque post oblato aquae frigidae potionem aegrotum cures; nam protinus extinguitur ac cessat omnino febris, modo, ut dictum est, nec phlegmone aliqua ei sit adjuncta nec putredo humorum. Nam si horum utrumvis sit, attenderè diligenter oportet ac discernere quo primum tempore aquam frigidam dare homini sit audendum. Ego enim talium quoque multis dedi, tutius esse ratus phlegmonas in praesens augere quam finire hominem hecticam febrem incurrere. Ubique igitur, ut semper dicere soleo, curatio dignotionem praenotionemque consequitur. Siquidem et dignoscat quod praesens est, et praenoscat quod ex eo futurum est oportet qui volet notabilis efficaciae remedio uti. Si tamen magnum fore in-

Ed. Chart. X. [253.]

Ed. Bas. IV. (144.)

τῆς σήψεως τῶν χυμῶν ἢ τῆς φλεγμονῆς, ἐπισχεῖν μὲν τὴν δόσιν τοῦ ψυχροῦ, τοῖς δ' ἔξωθεν ἐπιτιθεμένοις ψυκτικαῖς ἰάμασι χρῆσθαι, ποτὲ μὲν ἐπὶ στόματι τῆς γαστροῦς ἢ κατ' ὅλων τῶν ὑποχοιδρίων, ἔστι δ' ὅτε καὶ κατὰ τοῦ θώρακος ἐπιτιθέντα, κατ' ἄπειρ' ἂν ἡγησώμεθα μάλιστα τὸ πλεῖστον εἶναι τῆς θέρηης. εἴρηται δ' ὅτι καὶ βαλανεῖα τοῖς οὕτω κάμνουσιν ἐπιτήδεια, τουτέστι τοῖς ἐξηρασμένοις μὲν ἰκανῶς τὸ σῶμα, πυρέττουσι δ' ἄνευ χυμῶν σηπεδόνοιο ἐπὶ τινι τῶν προειρημένων αἰτίων. ἐπιδέδεικται δὲ ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῶν πυρετῶν λογισμοῖς ὅτι καὶ ταῖς φλεγμοναῖς διὰ τὴν σηπεδόνα τῶν ἐν αὐταῖς χυμῶν ἔπονται πυρετοί. διὰ τοῦτο οὖν ὅταν εἴπω ποτὲ τοῖς ἐπὶ σήψει πυρετοῖς ἤτοι συμφέρειν ἢ μὴ συμφέρειν τόδε τι, καὶ τοὺς ἐπὶ φλεγμοναῖς ἀκούειν σε χρὴ περιλαμβανομένους ἐν τῷ κοινῷ γένει τῆς σηπεδόνοιο. ὅταν δ' ἐξῆς ἀλλήλοις ἀμφοτέρους ὀνομάζοντος ἀκούης μου, τοὺς ἐπὶ φλεγμοναῖς ἴσθι τῶν ἐπὶ μόνη σήψει τηρικαῦτα διοριζομένους. ὁποῖα γάρ τις ἔστιν ἢ τῆς φλεγμονῆς διάθεσις εἴρηται μὲν ἐν τε τῷ περὶ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας καὶ ἐν τῷ

commodum vel humorum putredini vel phlegmonae conjiciet, a frigida quidem danda abstinere, refrigerantibus autem remediis quae foris applicantur uteris, modo ea super os ventriculi aut tota praecordia, modo super pectus imponens, ubi plurimum subesse caloris maxime judicabis. At dictum est ita laborantibus balnea quoque esse commoda, hoc est iis qui siccato plurimum corpore sunt, et ex aliqua praedictarum causarum citra humorum putredinem febricitant. Monstratum vero nobis est in documentis de febribus, phlegmonas quoque propter putredinem humorum qui in ipsis habentur febres subsequi. Quocirca quum dico interdum febribus ex putredine accensis tale quippiam conducere vel non conducere, etiam eas quae a phlegmone excitantur in communi putredinis genere comprehensas intelliges. Quum vero deinceps utrasque nominare audieris, scias eas quae ex phlegmone ab iis quae ex sola putredine ortum habent tum discerni. Quae namque sit phlegmones affectus tum in libro de inaequali intemperie tum vero in

Ed. Chart. X. [233. 234.]

Ed. Bas. IV. (144.)

περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων. ἀναμνησάμενοι δὲ σε καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐστὶν ὅτι κατασκήψαντος αἵματος θερμοῦ πλείονος εἰς τὸ τοῦ ζώου μόριον ἐξαίρεται μὲν ἀντίκα τὰ μείζω τῶν ἀγγείων, μὴ στέγοντα τὸ πλῆθος, ἐξῆς δ' αὐτοῖς τὰ μικρότερα. κίπειθ' οὕτως, ἐπειδὴν μηδ' ἐν τούτοις στέγεται, διδρῶνται πρὸς τοὐκτὸς εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀγγείων εὐρυχωρίας, ὡς καὶ τὰς ἐν τῇ συνθέτῳ σαρκὶ χώρας ἀπάσας καταλαμβάνειν. αὕτη μὲν ἡ τῆς φλεγμονῆς διάθεσις. ἐγκωρεῖ δὲ καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγγείοις σήπεσθαι τινὰς [234] χυμοὺς, ἥτοι καθ' ἐν τι τοῦ ζώου μόριον ἐν τοῖς πέρασιν αὐτῶν σφηνωθέντας, ἧ καὶ καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς εὐρύτητας, ὁπόσαι μεταξὺ βουβώνων τέ εἰσι καὶ μασχαλῶν. ὅταν οὖν, ὡς ἐλέγομεν, ἄνευ σπηιδόνος ἀνχυμῶδει σώματι πυρέττειν συμβῆ, τὸ κεφάλαιον τῆς ἰάσεως ἐν τοῖς ὑγραίνουσι καὶ ψυχουσι βοηθήμασι τίθεσθαι χρή.

Κεφ. ζ'. Δύο δ' εἰσὶν αἱ τούτων ἄλαι κατὰ γένος αἱ πρῶται· μία μὲν ἐν τοῖς προσπίπτουσιν ἔξωθεν, ἑτέρα δὲ ἐν τοῖς εἴσω τοῦ σώματος λαμβανομένοις, ἃ δὴ καὶ προσφε-

eo qui de tumoribus praeter naturam est inscriptus docuimus. Te tamen de hoc admonuisse nunc necessarium est. Quum sanguis calidus copiosior in aliquam animalis partem procubuit, majora ejus vasa protinus distenduntur, quae plenitudinem non ferunt, ab his deinceps quae minora sunt. Mox ubi nec in iis satis continetur, exsudat foras in ea ampla spatia, quae inter vasa sunt, sic ut etiam omnia quae in composita carne habentur loca occupet. Atque haec quidem est phlegmones affectio. Possunt vero et sine hac in ipsis vasis humores aliqui putrescere, aut in una animalis parte in sinibus ipsorum impacti, aut etiam in totis eorum capacitatibus quae inter inguina et alas sunt comprehensi. Quum igitur, ceu diximus, citra putredinem squallenti corpori febricitare contigerit, caput totius curationis in iis remediis quae refrigerent et humectent statuere oportet.

Cap. VII. At duplex genere est harum rerum prima materia, una eorum quae foris admoventur, altera quae intro in corpus assumuntur, quae sane assu-

Ed. Chart. X. [234.]

Ed. Bas. IV. (144.)

ρόμενα καλοῦσιν. ἔξωθεν μὲν οὖν προσπίπτει τό τε περιέχον ἡμᾶς αὐτὸ καὶ ὅσα δυνάμει φαρμάκων ὑγραίνειν τε καὶ ψύχειν πεφύκασι, καὶ τρίτον πρὸς τούτοις ὑδάτων γλυκέων λουτρά. τὰ δ' εἶσω τοῦ σώματος λαμβανόμενα τὰ τε ἐσθιόμενα καὶ τὰ πινόμενα καὶ ὁ εἰσπνεόμενος ἀήρ ἐστιν. ἐκ τούτων χρὴ πειραῖσθαι τὴν θ' ὑγρότητα καὶ τὴν ψύξιν ἐκπορίζειν τοῖς ἐν τῷδε τῷ λόγῳ προκακίμένοις πυρετοῖς. ἀλλ' ἡ μὲν ψύξις ὡς ἂν ὑπὸ δραστηρίου ποιότητος γινομένη ὀλιγοχρόνιος τ' ἐστὶ καὶ σφαλερὰ, πολυχρόνιος δὲ ἡ τῶν ἐξηρασμένων ἐπαρόρθωσις ὑπάρχει δι' ὑγρότητας, ἥτιόν τε σφαλερὰ τῆς διὰ ψύξεως. ἐπέλθωμεν οὖν ἐφεξῆς τὰς εἰρημένους ἐξ διαφορᾶς τῆς ὕλης, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ἀρξάμενοι.

Κεφ. η'. Τούτῳ τοίνυν ἐνκράτῳ μὲν ὄντι χρηστέον ὡς ἔχει, μηδὲν περιεργαζομένους. εἰ δ' ἦτοι θερμὸν ἰκανῶς ἢ ψυχρὸν ὑπάρχοι, τῷ μὲν θερμῷ τούταντίον ἐπιτεχνᾶσθαι καταγείους οἴκους, ψυχροτάτους τε καὶ ἐνπρουνστάτους ἐξευρίσκοντας, πρὸς ἄρκτον ἐστραμμένους αὔρας τέ τινας ἠδείας

menda vocantur. Extrinsicus corpori incidunt tum aër ipse nos ambiens tum medicamenta quaecunque humectandi refrigerandique vim obtinent, et tertium praeter haec dulcis aquae balneum. Intro in corpus sumuntur quae eduntur ac bibuntur et inspiratus aër. Ab his generibus tentandum est propositis hoc loco febribus tum humiditatem tum refrigerationem comparare. Verum refrigeratio quoniam per efficacissimam qualitatem inducitur, et parvi temporis est et periculosa, contra siccitatis per ea quae humectent curatio, ut longi temporis est opus, ita minus est quam refrigeratio periculo exposita. Igitur dictas sex materiae differentias deinceps jam examinemus ab ambiente exorli.

Cap. VIII. Illic igitur temperatus est qualem se exhibet, utique tali nobis est utendus nihil amplius de eo sollicitis. Sin admodum calidus est vel admodum frigidus, pro calido inducendus arte contrarius est, subterraneis inventis domibus quae et frigidissimae sint et maximae perillatae et ad septentrionem versae, tum auris quibusdam quae ipsis

Ed. Chart. X. [234.]

Ed. Bas. IV. (144. 145.)

αὐτοῖς μηχανωμένους, ἐνίοτε μὲν ἐξ εὐρίπων εἰς οὓς καταθή-
 ῃσσοῦσιν ὕδατος κρουνοὶ πλείους, ἐνίοτε δ' ἐξ ἀγγείων εἰς
 ἀγγεῖα μεταθήξοντος ὕδατος ψυχροῦ. εὐθύς δὲ τοῦτο καὶ
 ὑπνωτικὸν ὑπάρχει, θάινοτάς τε συχνῶς τὸν οἶκον ἀκραιφνεῖ
 ψυχρῶ καὶ (145) ῥόδα πολλὰ κατὰ τῆς γῆς ἐκρέοντας, ἢ
 ἀμπέλων ἕλικας, ἢ βάτων ἀκρέμονας, ἢ σκίνων κλώνας, ἢ
 τι τῶν ἄλλων φυτῶν ὅσα ψύχει· λέλειπται δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ἤδη
 καὶ πρόσθεν. εἶργοντας δὲ δηλονότι καὶ πλῆθος ἀνθρώπων
 εἰσιέναι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο θερμαίνει τὸν οἶκον. οὕτω μὲν
 τὸν θερμοτάτον ἀέρα πειρᾶσθαι ψύχειν, ἐν θέρει δηλονότι
 θερμοῦ καὶ ξηροῦ συνιστάμενον· οὐ γὰρ ἂν χειμῶνι ποτε γένοιτο
 θερμοτάτος, ὥσπερ οὐδὲ ψυχρότατος ἐν θέρει. τὸν ψυχρὸν
 δὲ μετρίως μὲν ὑπάρχοντα τοιοῦτον ἀγαπᾶν καὶ δέχεσθαι,
 μηδὲν αὐτὸν ἐπιτεχνώμενον ἢ ἐξαλλάττοντα τὴν κρᾶσιν αὐτοῦ·
 ψυχρότατον δ' ὄντα, καθ' ὅσον μὲν εἰσπνεῖται προσίεσθαι·
 ψύχει γὰρ ἰκανῶς τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμὴν· οὐ μὴν καθ' ὅσον
 ἐξωθεν γε ἄπτεται τοῦ κάμνοντος, πυκνοῦ γὰρ καὶ συνάγει
 τὸ δέρμα καὶ κωλύει τὰς ἀποθῆσάς διαπνεῖσθαι τῶν σηπεδο-

sint suaves opera nostra paratis, alias ex euripis, in quo se
 dejiciant multi aquarum fontes, alias aqua frigida de vasis
 in vasa transfusa. Jam hoc statim etiam somniferum est.
 Praeterea domo assidue aqua quae prorsus frigida sit aspersa,
 ac rosis plurimis humi fufis, aut vitium capreolis, aut rubo-
 rum summitatibus, aut lentisci ramis, aut denique reliquarum
 quae refrigerent stirpium aliquibus, de quibus etiam prius
 est dictum. Turba quoque hominum ingredi prohibita;
 nam ea quoque domum calefacit. Atque ita quidem cali-
 dissimum aërem refrigerare qui in aestate calida et sicca acci-
 dit est tentandum, quandoquidem hieme calidissimus esse
 non potest, sicuti nec frigidissimus aestate. At si quis mo-
 dice frigidus est, hoc esse contentos oportet, nihil aut machi-
 nantes aut de temperie ejus alterantes. Qui vero frigidissimus
 est, quatenus respirando attrahitur, admittendus est, nam ca-
 lorem qui est in corde admodum refrigerat, non tamen
 quatenus extrinsecus aegrum contingit, quippe id densat co-
 gitque cutim ac putridorum humorum affluxum transpirare

Ed. Chart. X. [234. 235.]

Ed. Bas. IV. (145.)

πνοῶν χυμῶν· διὰ μὲν γὰρ τοῦ πνεύμονος ἀραιοῦ σπλάγγνου
 χαλεπὸν οὐδὲν ἐπὶ τὴν καρδίαν ἀφικνεῖσθαι ῥαδίως οὐ μόνην
 τὴν ποιότητα, ἀλλὰ καὶ [235] τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· διὰ μέντοι
 τοῦ δέρματος οὔτε τὴν ποιότητα δυνατὸν οὔτε τὴν, οὐσίαν
 ἐπὶ τὴν καρδίαν ἀφικνεῖσθαι, φθάνοντος πυκνοῦσθαι. τὸ
 γὰρ ἐν τοῖς περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμειος ῥηθὲν
 ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶς στεφόντων ἀναμῆσαι χορῆ, κἀνταῦθα καὶ
 γινῶναι τὸν ἄγαν ψυχρὸν ἀέρα τὰς ὁδοὺς ἀποκλείειν ἑαυτῶ,
 τὸ δέρμα στεγνοῦντ' αἰεί. μείζονα μέντοι γνωστέον ἔσομένην
 ἐκ τῆς ψυχρᾶς εἰσπνοῆς τὴν ὠφέλειαν ἥπερ ἐκ τῆς τοῦ δέρ-
 ματος πυκνώσεως τὴν βλάβην, καὶ μάλιστα ὅταν δι' ἐπιβλη-
 μάτων οἷον τε θάλπειν αὐτό. χοῆσθαι δ' ἀέρι τοιοῦτω κατ'
 ἐκείνους μάλιστα τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν ἐν οἷς ἡ καρδία
 πάσχει πρώτως, καθάπερ γε καὶ εἰ ἡ γαστήρ πρώτη ἐπεπό-
 ρθει, διὰ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων ἀρήγειν αὐτῇ· ταύτη
 μὲν γὰρ ἐκεῖνα τὴν δύναμιν εἰλικρινῆ φυλάττοντα προσπίπτει,
 τῇ καρδίᾳ δὲ ὁ εἰσπνεόμενος ἀήρ. ἥπατι δὲ ἐκ μὲν τῆς εἰσ-
 πνοῆς οὐδὲν ὄφελος, ὠφελεῖται δ' ἥττον μὲν τῆς κοιλίας, οὐ

prohibet. Siquidem per pulmonem quod rarum viscus est
 difficile non est, ut tum qualitas ipsius tum etiam substantia
 ad cor facile perveniat, at per cutim fieri nequit ut ejus
 vel qualitas vel substantia ad cor perveniat, utpote prius
 densatam. Nam quod in libris de simplicium medicamen-
 torum facultatibus de vehementer adstringentibus est dictum,
 id hic quoque revocari ad memoriam debet, ac sciri qui
 nimirum frigidus aër sit, hunc cutim densando semper sibi
 ipsi viam praecludere. Scire tamen licet majus fore ex
 frigida inspiratione commodum, quam ex cute densanda
 incommodum, praesertim cum operimentis hanc calefacere
 licet. Porro utendum maxime ejusmodi aëre est in iis he-
 ceticis febribus quibus primum cor afficitur, ut si ventricu-
 lus primum esset affectus, ipsi per comesta et bibita esset
 succurrendum, huic enim illa quum integris adhuc viribus
 occurrunt, sicut cordi inspiratus aër. At jecinori ex inspirato
 aëre nulla certe utilitas *accedit*, a comestis vero et bibitis

Ed. Chart. X. [255.]

Ed. Bas. IV. (145.)

μὴν ἀμυδρῶς γε, διὰ τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων. κοινή δ' ἀπάντων ἴασις ἢ διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιτιθεμένων ὑγραινόντων τε καὶ ψυχόντων. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν τοῖς σπλάγγροις ὡς τὰ πολλὰ τοὺς ἐκτικοὺς καὶ μαρασμῶδεις ἐθεασάμεθα πυρετοὺς. ἐπιγίνονται μὴν ἐνίοτε καὶ ταῖς τοῦ πνεύμονος ξηραῖς καὶ θερμαῖς δυσκρασίαις· ἀλλ' οὐκ ἐπιτήδειον εἰς τοὺς τοιοῦτους πυρετοὺς τὸ σπλάγγρον, ὑγρὸν καὶ χαῦρον ὑπάρχον. ἐπιγίνονται δὲ καὶ θώρακι καὶ μεσараίῳ καὶ κύστει καὶ νήστει καὶ κώλῳ καὶ ποτε καὶ μήτρας καὶ νεφροῖς. ἐπὶ δὲ τῷ διαφράγματι μαρασμὸν μὲν οὐκ εἶδον, ἐκτικὸν δ' ἐθεασάμην πυρετὸν, ἀπαξ μὲν ἀκριβῶς ἀπεργασθέντα, πολλάκις δ' ἀποκτείναντα πρὶν ἀκριβῶς συμπληρωθῆναι. δύσπνοιά τε γὰρ ἔπεται καὶ παραφροσύνη ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἐφ' αἷς ἀποθνήσκουσιν ὡς τὰ πολλὰ πρὶν ἐκτικὸν ἀκριβῶς γενέσθαι τὸν πυρετὸν. ῥάστη δ' αὐτῶν ἢ διάγνωσις τῇ τε σκληρότητι τοῦ σφυγμοῦ καὶ τῷ τὸ ὑποχόνδριον ἐπὶ πλεῖστον ἀνασπᾶσθαι καὶ τῷ δυσπνοεῖν ἀνώμαλόν τε τινα καὶ πολυειδῆ δύσπνοϊαν. ἐπὶ πλεῖστον μὲν γὰρ

minor plane quam ventriculo, caeterum aliqua non obscure advenit. Communis autem omnium sanatio est per ea quae extrinsecus applicata refrigerant et humectant. Atque in his quidem visceribus magna ex parte hecticas tabidasque febres accidere contemplati sumus. Superveniunt tamen aliquando et pulmonum siccis calidisque intemperiebus, at tamen opportunum ejusmodi febribus id viscus non est, humidum laxumque. Incidunt praeterea et pectori et mesaraeo et vesicae et jejuno et colo, interdum vero et utero et renibus. In septo vero transverso marasium non vidi, hecticam sane febrem vidi et hanc semel quidem plane absolutam, saepe vero cilius interimentem quam plane esset completa. Ejusmodi namque affectum et spirandi difficultas et delirium excipere solet, ex quibus magna ex parte prius moriuntur, quam hectica febris profus sit perfecta. Est autem eorum dignotio facillima tum ex pulsus duritie, tum ex hypochondriis ut plurimum revulsis, tum ex difficultate spirandi quae illis est inaequalis et varia, ut plurimum enim inter-

Ed. Chart. X. [235.]

Ed. Bas. IV. (145.)

ἐρίοτε μικρὸν καὶ πυκνὸν ἀναπνεύουσιν, αὐθις δ' ἔστιν ὅτε βραδύνουσι σαφῶς. εἴτ' ἐξαίφνης ὥσπερ στενάζοντες ἀνεπνευσαν, ἢ διπλὴν τὴν εἴσω φορὰν τοῦ πνεύματος οἶον ἐπεισπνεύοντες ἢ διπλὴν τὴν ἔξω ποιοῦνται, καθάπερ ἐπεκπνεύοντες. ἀναπνεύουσι δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ θώρακι παντὶ πολλάκις αἰσθητὸν καὶ μέγα, τὰς ὠμοπλάτας ἐξαίροντες· ἐρίοτε δ' ἰκανῶς ἀραιὰν καὶ μεγάλην ποιοῦνται ἀναπνοήν, ὅταν ἐπικρατῇ τὰ τῆς παραφροσύνης. ἀλλ' οὐ πρόκειται νῦν λέγειν οἷτε τὰ γνωρίσματα τῶν πεπονθότων τόπων οὔτε τὰς αἰτίας αὐτῶν. αὐθις οὖν ἐπὶ τὴν θεραπείαν ἴωμεν, ἐπισκοπούμενοι τῶν προκειμένων ὑλῶν τὰς δυνάμεις ὁποίας τινὰς ἔχουσιν ὡς πρὸς τοὺς ἐκτικὸς πυρετούς. εἴρηται δὲ ἤδη περὶ ἀέρος οὐκ ὀλίγα θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ μάλιστα μὲν ὠφελούντος, ὅταν, ὡς εἰώθασιν ὀνομάζειν, ἢ καρδία πρωτοπαθεῖ· βοηθοῦντος δ' οὐκ ὀλίγον οὐδ' ἐν τοῖς ἄλλοις πυρετοῖς, ἐπειδὴ καὶ τούτοις ἐξ ἀνάγκης ἢ καρδία παραπλησίαν ἀναδέχεται δυσκρασίαν. ἥς χωρὶς οὐχ οἶον τε μὴ ὅτι μαρασμὸν ἢ ἐκτικὸν πυρετὸν, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἄλλων μηδένα γενέσθαι. δῆλον οὖν ὅτι καὶ

dum parvum et densum respirant, rursus aliquando manifeste spiritum tardant, dein subito quemadmodum gementes respirarunt, vel duplicem spiritus intromissionem, quasi superinspirantes, vel duplicem foras missionem faciunt, veluti super expirantes. Respirant vero hi saepe et reliquo thorace toto non sensibiliter modo, verum etiam notabiliter tum operas scapulas attollentes, aliquando admodum raram et magnam respirationem edunt, quum delirii malum praecipue dominatur. Verum praesentis institui non est vel laborantium partium notas vel earum causas referre. Quare denuo ad curationes revertamur, acclimemusque quas vires propositae jam materiae adversus hecticas febres habeant. Sane diximus jam nonnulla de aëre tum calido tum frigido, qui praecipue quidem est utilis, quum quod primum afficitur ipsum est cor, quamvis conferat et in reliquis febribus non parum; quandoquidem in his quoque necesse est cor similem intemperiem recipiat, citra quam nec marasmus nec hectica febris nec reliquarum ulla febrium consistere potest. Patet

Ed. Chart. X. [255. 256.]

Ed. Bas. IV. (145.)

ὁ πνεύμων ποτὲ πάθη πρώτως, ἐμπύχοντος αὐτὸν αἵρος δεή-
σεται τῶν ἄλλων ἀπάντων μᾶλλον.

Κεφ. Θ'. [236] Ἐφεξῆς δ' ἂν εἴη σκέψασθαι περὶ τῶν
ἕξωθεν ἐπιβαλλομένων φαρμάκων ὑγραίνοντων τε καὶ ψυ-
χόντων. ὅτι μὲν δὴ καὶ τούτων ἐλλειπέα τὰ ψύχοντα χωρὶς
τοῦ στύφειν ἰσχυρῶς πρόδηλον παντί. πρὸς γὰρ τῷ μηδ'
ὑγραίνειν τὰ τοιαῦτα καὶ δικνεῖσθαι πρὸς τὸ βάθος ἢ ψύξις
αὐτῶν ἀδυνατεῖ, συναγόντων τε καὶ σφιγγόντων τὸ δέρμα.
κάλλιστα δ' οὐ μόνον ὅσα ψύχει χωρὶς τοῦ στύφειν, ἀλλ' εἰ
καὶ τῇ συστάσει τοῦ σώματος εἴη λεπτομερῆ. τελεωτάτην μὲν
οὖν εἶρεῖν οὐσίαν λεπτομερῆ καὶ ψυχρὰν ἀκριβῶς ἴσως ἀδύ-
νατον. ἀκριβῶς δ' εἶπον, ἐπειδὴ τὸ πάντων ὧν ἴσμεν ψυ-
χῶν τῇ δυνάμει λεπτομερέστατον, τὸ ὄξος, ἔχει τινα μεμιγ-
μένην ἑαυτῷ θερμότητα. καὶ μέντοι καὶ ξηραίνει τὰ πλησιάζ-
οντα σώματα καὶ ὑγρὸν εἴη κατὰ τὴν φαντασίαν. ὅθεν
οὐδὲ μόνῳ αὐτῷ ποτε χρώμεθα πρὸς τὰς ὑγραίνεσθαι τε
ἅμα καὶ ψύχεσθαι δεομένας διαθέσεις, ἀλλ' ὕδατι ψυχρῷ

igitur etiam pulmones, ubi scilicet ii sunt, qui primum
patiuntur, plus caeteris omnibus refrigerantem aërem re-
quirere.

Cap. IV. Sequitur jam ut de iis medicamentis agam
quae extrinsecus admota humectent et refrigerent. Porro
horum quoque ea deligenda esse, quae citra vehementem ad-
strictionem refrigerent neminem latet. Talia enim praeter
quam quod non humectant, etiam demittere frigiditatem
suam alte non valent, propterea quod cutim cogunt ac co-
arctant. Optima vero sunt quae non modo citra adstrictionem
refrigerant, sed etiam corporis substantia sunt tenui.
Ac quidem absolutissime tenuium partium sit, substantiam
exacte frigidam invenisse fortasse non est. Dixi *exacte*
propter acetum, quod cum omnium quae novimus potestate
refrigerantium plane tenuissimarum sit partium, admixtam
sibi aliquam caliditatem habet. Praeterea corpora quae
contingit siccat, quamvis ad imaginationem sit humidum.
Quo fit ut ad eos affectus quos humectari et refrigerari ex-

Ed. Chart. X. [256.] Ed. Bas. IV. (145.)
 τοσοῦτω μινύντες ὡς δύνασθαι πιεῖν. ἀλλ' εἰ καὶ τὸ τε-
 λέως λεπτομερὲς ἅμα καὶ ψυχρὸν σῶμα μὴ δυνατὸν εὐρεῖν,
 ὅμως ἐκλέγεσθαι χρὴ τὰς ἐπιτηδαιοτάτας ὕλας εἰς τὴν τοῦ
 τοιοῦτου σύνθεσιν φαρμάκου. λέλεκται μὲν οὖν ἐπὶ πλέον
 ὑπὲρ αὐτῶν ἐν ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαις.
 εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλίγον ἕνεκα τοῦ
 γυμνάσασθαι σε καὶ κατὰ τοῦτο τὸ γένος ἐν τοῖς κατὰ
 μέρος. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πάντων ἀπλουστάτου φαρμά-
 κου τῶν ὑγραίνοντων τε καὶ ψυχόντων, ᾧ καὶ κατὰ τῶν
 ἐρυσιπελάτων χρῶμαι καὶ κατὰ τῶν ἐν αἰδοίοις φλεγμονῶν
 ἐν ἀρχῇ, πρὶν ὑποφαίνεσθαι τινα νομώδη σηπεδόνα. χρὴ
 δ' εἰς αὐτὸ παρεσκευάσθαι κηρὸν ὡς κάλλιστον πεπλυ-
 μένον. εἷη δ' ἂν κάλλιστος ὁ τε Ποντικός ὁ λευκός, ὁ τε
 ἐξ Ἀττικῶν κηρίων. ἔστω δὲ καὶ ῥόδινον ἐξ ἔλαιου τοῦ
 καλουμένου πρὸς τινῶν μὲν ὀμφακίνου, πρὸς ἄλλων δὲ
 ὠμοτριβοῦς, ἐσκευασμένου χωρὶς ἄλων. ἄριστον δὲ εἶναι
 καὶ τοῦτο τὸ ἔλαιον ἀκριβῶς λεπτομερὲς, ὥσπερ τὸ Σα-
 βίνον. ἐπὶ δὲ τῆς χρείας ἅμφω μινύντα τηκίσθω δι' ἀγ-

pedit solo eo non utamur, sed tanto aquae frigidae admixto
 ut possit bibi. Caeterum quamquam corpus quod absolute
 tenuium partium sit et simul frigidum invenire non est, at-
 tamen deligi materias oportet, quae ad ejusmodi medica-
 menti compositionem maxime sint idoneae. Ac dictum qui-
 dem latius de his est in opere de medicamentis. Dicetur
 autem in exemplis nonnihil et nunc, quo in hoc quoque ge-
 nere particulatim sis exercitatus. Incipiam autem ab eo
 medicamento quod omnium quae humectent ac refrigerent
 est simplicissimum, quo etiam adversus erysipelata utor et
 phlegmonas in pudendis inter initia, priusquam depascens
 aliqua subindicetur putredo. Debebit autem ad id praepa-
 rata esse cera quam optima et elota. Sane optima fuerit
 vel alba pontica vel quae ex atticis sit favis. Estlo autem
 et rosaceum quod ex oleo sit a nonnullis vocato omphacino,
 ab aliis crudo, quodque citra salem sit confectum. Maxime
 vero ad rem pertinebit, si et ipsum oleum tenuium pror-
 sus sit partium, cujusmodi Sabinum est. Quum uti voles,

Ed. Chart. X. [256.]

Ed. Bas. IV. (145, 146.)

γείου διπλοῦ καὶ γενομένης ὑγραῖς κηρωτῆς. ἔσται δὲ τοιαύτη τριπλάσιον ἢ τετραπλάσιον ἔχουσα τοῦ κηροῦ τὸ ῥόδιον. ἐπειδὴν δὲ αὐτὴ ψυχρῆ, μινύσθω ψυχθείση κατὰ (146) βραχὺν τοσοῦτον ὕδατος ὅσον ἂν ἐν θυεῖε μαλαττόμενη σὺν αὐτῷ δέξασθαι δύναιτο. χρὴ δὲ καὶ τὴν κηρωτὴν αὐτὴν ἱκανῶς ἐψῦχθαι καὶ τὸ μινύμενον ὕδωρ αὐτῇ ψυχρότατον ὑπάρχειν. ἱκανῶς δὲ ψύξεις τὴν κηρωτὴν, ἐπειδὴν μετρίως παγῆ, καθίεις εἰς ὕδωρ ψυχρότατον ὅλον τὸ ἄγγειον ἐν ᾧ περιέχεται. μίξας δὲ εἰ βούλοιο καὶ ὄξου, ὀλίγον ἱκανῶς λεπτοῦ καὶ διαυγοῦς, ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον ὑγραῖτόν τε ἅμα καὶ ψῦχον ἐργάση φάρμακον. οὐ χρὴ δ' ἀναμένειν ἐπιχειῖσθαι κατὰ τοῦ σώματος αὐτὸ τοῦ κάμνοντος εἰς τοσοῦτον ὡς θερμοανθῆναι σαφῶς, ἀλλ' ὑπαλλάττεσθαι συνεχῶς. Ἄλλο φάρμακον. ὄξαλίδος ἢ ὄξυλαπάθου χυλός, ἀλφίτων λεπτῶν ὀλίγων μινύμενων ἀναλαμβάνεσθω διπτύχῳ ῥάκει τριβικῶ, ψυχρὸν δ' ἱκανῶς ἐπιτιθέσθω καὶ τοῦτο. μὴ παρόντος δὲ τοιούτου ῥάκου, ὀθόνιον διπτύχον ἀναδείψας, ἐπιτίθει τῷ ψύχεσθαι δεομένῳ μορίῳ,

ambo mixta liquantur in vase duplici, factoque humido cerato, cujusmodi scilicet erit quod triplum aut quadruplum ad ceram rosaceum habet, postquam ipsum fuerit refrigeratum, miscetur ei paulatim in mortario tantum aquae quantum in se dum cum ea mollitur accipere possit. Expedit autem et ceratum ipsum prius admodum esset refrigeratum, atque etiam quae huic admiscebitur aquam esse frigidissimam. Abunde autem ceratum refrigerabis, si quum modice coivit, totum vas in quo continetur in aquam frigidissimam demittas. Quod si aceti quoque admodum tenuis ac clari paululum adjicere velis, magis adhuc tum refrigerans tum humectans medicamentum efficies. Non debet autem medicamentum hoc eo usque super aegrum corpus manere, dum manifeste incaleat, sed assidue mutari. Aliud medicamentum. Oxalidis aut oxylopathi succus cum pauca tenui polenta mixta excipiatur duplicato panniculo detrito, assatimque frigidum et ipsum imponatur. Quod si ejusmodi panniculi occasio non sit, tum linteum duplicatum et madefactum refrigerandae

Ed. Chart. X. [257.]

Ed. Bas. IV. (146.)

[237] καὶ μὲν δὴ καὶ ὁ τῆς ἀνδράγγης καὶ ὁ τοῦ ἀειζώου χυλὸς ἅμα τῷ τῆς ὀμφακος ὁμοίως ἀλφίτοις μίγνυται. πρὸς τούτοις δ' ἔτι φακὸς ὁ ἀπὸ τῶν τελμάτων καὶ τριβόλου χλωροῦ καὶ πολυγόνου καὶ θριδακίνης καὶ σέρεως χυλὸς, ὅσα τ' ἄλλα ψύχειν ἐλέχθη σὺν ἀλφίτοις λεπτοῖς πάντα. καὶ χωρὶς δ' ἀλφίτων ὅλας τὰς πόας ἔξεστι λειοῦντα χρῆσθαι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ διὰ τῶν φοινίκων ἐπίθεμα τῶν λιπαρῶν, ὀνομάζουσι δ' αὐτοὺς πατητοὺς, ἀγαθὸν φάρμακον. εἶναι δὲ χρῆ καὶ τούτων τὴν σάρκα, τὸ ὑμενώδες ἅπαν ἐξαίροντα ποτὲ μὲν δι' ὄξους μόνου διαυγῶς, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὕδατος αὐτῷ μίγνύντα. τακερᾶς δ' ἱκανῶς γενηθείσης, λειοῦντα χρῆσθαι. σκληρὸν δ' εἰ φαίνοιτό σοι κατὰ τὴν σύστασιν, ἄμεινον μίγνύναι τῆς προγεγραμμένης κηρωτῆς. εἰ δὲ καὶ ῥόδινον ποτὲ τῶν εἰρημένων ἐκάστω μῖξαι βουληθείης, οὐδὲν ἔσται σοι χεῖρον τὸ φάρμακον. ἔστω δὲ ὀλίγιστόν τε τὸ μίγνυμενον καὶ ἀπλοῦν καὶ ψυχρὸν ἱκανῶς, κἄξ' ἐλαίου γεγορὸς ἄλας οὐκ ἔχοντος. ἀπλοῦν δ' ὅταν εἶπω ῥόδινον ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἀκούειν σε χρῆ τὸ χωρὶς τῶν ἀρωμάτων

parti impones; quin etiam portulacae et sempervivi et uvae immaturae succus similiter polentae miscentur. Ad haec lens palustris et viridis tribuli et polygoni et lactucae et intybi succus et alia quaecumque refrigerare est dictum cum tenui polenta. Praeterea sine polenta licet integris herbis tunfis uti. Jam vero quod epithema ex pinguibus fit palmulis, quas paletas, *id est calcatas*, vocant, salutare medicamentum est. Porro coquere oportet harum carnem, omni membranoso exempto, alias ex solo claro aceto, alias et aqua ipsi admixta, atque hac, ubi tenera satis reddita est, tunfa uti. Quod si dura crassitudine tibi appareat, praestiterit praescripti aliquid admiscuisse cerati. Quod si rosacei quidpiam dictorum singulis aliquando miscere volueris, nihilo inutilius medicamentum habebis, esto autem quod admiscetur tum minimum tum et simplex et perfrigidum et quod factum ex oleo sit salis experte. Sane quoties simplex rosaceum aut quid aliud id genus dico, quod sine aromatis

Ed. Chart. X. [237.]

Ed. Bas. IV. (146.)

ἔσκευασμένον. ἀγαθὸν φάρμακον εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ ὁ τῶν ῥόδων χυλὸς ἅμα τοῖς ἀλφίτοις ψυχρὸς. ἀγαθὸν δὲ καὶ αὐτὰ λειωθέντα· καθάπερ οὖν καὶ αἱ λείαι βλάσται τῶν μετρίως στυφόντων φυτῶν, οὕτω δ' ἔστιν ὅτε καὶ βοτάναις χρῆσασθαι μετρίως στυφούσαις δυνατόν, ὡσπερ τῷ στρόγγυ. ἀλλ' ἢ μὲν τοιούτων φαρμάκων ὕλη δι' ἐτέρας πραγματείας εἴρηται πᾶσα· νῦν δ' ἀρκεῖ τὰ λελεγμένα παραδείγματος ἕνεκα. χρῆσθαι δ' οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ καθ' ὅλου τοῦ θώρακος ἢ συμπάσης τῆς γαστρὸς, ἀλλὰ κατ' ἐκείνου μάλιστα τοῦ πρώτως πεπονθότος. οὐδὲ γὰρ ἀναγκαῖον ἢ σὺν τῷ ψύχεσθαι σφοδρῶς δεομένῳ ψυχθῆναι τι τῶν οὐχ ὁμοίως δεομένων, ἢ θάπτον τοῦ δεόντος παύσασθαι, δεδιότα βλάψαι τι τῶν γειννώντων. ἐγὼ γοῦν οἶδα κατὰ τῶν ὑποχονδρίων ἐπιτεθέντος ποτὲ ψύχοντος φαρμάκου παραχρηῖμα δυσπρόησαντα τὸν ἄνθρωπον, ἄλλον δ' αὐτίκα βήξαντα καὶ μικρὸν ὕστερον ἑκατέρῳ παυσάμενον τὸ σύμπτωμα, τοῦ ψύχοντος ἀρθέντος. μὴ βουλομένῳ δέ σοι γενναίως ψύχειν οὐκ ὀλίγον

sine aromatis est confectum te intelligere oportet. Est vero salutare ad talia medicamentum et rosarum succus frigidus una cum polenta. Salutare vero sunt et ipsae rosae tunfae, praeterea stirpium moderate adstringentium germina trita; sic vero uti aliquando licet et herbis mediocriter adstringentibus veluti solano. Verum ejusmodi medicamentorum materiam in alio opere reddidimus universam, nunc abunde pro exemplis sunt jam dicta. Porro utendum his est non, ut vulgus facit, toti impositis thoraci aut toti ventri, imo illi maxime quod primo est affectum. Neque enim necessum est ut aut cum eo quod refrigerari valenter desiderat etiam id refrigeres quod prorsus non desiderat, aut ante justum tempus refrigerare desistas timens vicinam aliquam partem laedi. Ego namque hominem scio qui imposito hypochondriis refrigerante medicamento difficultate statim spirandi laborarit; alterum vero qui protinus tussierit, atque paulo post utriusque finitum symptoma, ubi quod refrigeraverat est ablatum. Quod si adeo strenue refrigerare non studueris,

Ed. Chart. X. [237. 238.]

Ed. Bas. IV. (146.)

ὑπάρχει πλῆθος ἐμπλαστῶν φαρμάκων κηρωτοειδῶν μετρίως ψυχόντων, ὧν οὐ μόνης τῆς ὕλης τὰς δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τῆς συνθέσεως ἔμαθες τὴν μέθοδον.

Κε φ. ι'. Ἐγὼ δ' αἰσθανόμενος ὕστερον τὸ μέτρον ἤδη τῆς προκειμένης πραγματείας ἐκπίπτων ἐπὶ τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου μεταβήσομαι. συνεχῆς δ' ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἢ περὶ βαλαλείου σκέψις αὐτοῦ τε τοῦ πράγματος ἕνεκα ἔτι τε μάλιστα ἐπειδὴ Φίλιππος ἡγείται βλάπτειν αὐτὸ τοὺς μαραινόμενους. ἐγὼ τοίνυν ἢ ἔχω γνώμην ὑπὲρ γε τῆς δυνάμεως ἀπάσης τῶν βαλαλείων καὶ προσέτι τὸν εἰς τοὺς ἐκτινοὺς καὶ μαρασμῶδεις ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν ἅπαντας, ἐν τῷδε τῷ λόγῳ μάλιστ' ἂν διέλθοιμι. μέμνημαι γὰρ ὅτι καὶ πρόσθεν ἐπὶ τῶν ἐφημέρων πυρετῶν ἐπήγουν αὐτά· καὶ κατὰ τὸν ἑβδομον λόγον ἐπὶ τῶν κατὰ ξηρότητα δυσκρασιῶν τῆς γαστρὸς ἀπεπτούντων τε καὶ λεπτυρομένων ἐκέλευον χρῆσθαι πολλάκις. [238] οὐ μὴν περὶ γε τῆς συμπάσης δυνάμεως ἐν ἑτέρῳ τινὶ λόγῳ διήλθον, ἀλλ' εἰς τοῦτον ἐφύλαξα καθ' ὃν

habes quae id modice efficiant emplasticorum medicamentorum ac cerati speciem referentium magnam copiam, quorum non materiae modo facultates, sed etiam compositionis methodum didicisti.

Cap. X. Verum ego quum jam sentiam mensuram praesentis instituti me excedere, ad ea quae tractationis series proxima exhibet convertar. Proxime vero se a jam dictis exhibet consideratio de balneo tum ipsius rei causa tum vel magis propter Philippum, qui *hecticis* marcescentibus ipsum noxium putat. Ego igitur tum de cunctis balneorum facultatibus tum iis etiam quae hecticis et marasmo laborantibus vel, ut absolute loquar, omnibus profunt, in hoc maxime libro quid sentiam explicabo. Memini namque me et supra in diariis febribus illa laudare, et in septimo hujus operis libro in iis qui propter siccam ventriculi intemperiem cruditate laborabant atque extenuati erant saepe utenda jubere. Caeterum de universis eorum facultatibus alio libro differui, sed in hunc servavi, ubi et de iis agitur

Ed. Chart. X. [238.]

Ed. Bas. IV. (146.)

ἀγωνιστικωτέρα μάλιστα ἐστὶν ἡ χοῆσις αὐτοῦ καὶ τὸν Φίλιππον ἔχει κωλύοντα. δέδεικται μὲν οὖν ἤδη καὶ πρόσθεν ἐπὶ τῆς τῶν ἐλκῶν ἰάσεως ἡ αἰτία τῆς ἀγροίας τῶν καθ' ἕκαστον πάθος οἰκείων σκοπῶν· εἰρησέται δ' οὐδὲν ἦττον καὶ νῦν, εἰς τε τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα χρήσιμος ὑπάρχουσα. μᾶς μὲν γὰρ ἐν τῷ σώματι διαθέσεως οὔσης, εἰ καὶ μὴ τῷ λόγῳ, τῇ πείρᾳ γοῦν εὐρεῖν οὐ χαλεπὸν αὐτῆς ἐστὶ τὴν ἴασιν· ἐπιπλεκομένων δὲ δυοῖν ἢ τριῶν, καὶ μάλιστα ὅταν ἐναντιωτάτων ἀλλήλοις δέωνται βοηθημάτων, ἀδύνατον μὲν εὐρεῖν τῇ πείρᾳ τὸ ποιητέον, οὐ ράδιον δ' οὐδὲ τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ καὶ τὴν οὐσίαν ἐκάστης τῶν διαθέσεων ἀκριβῶς χοῆ γινῶναι καὶ τὴν οἰκείαν τῆς θεραπείας ἐφ' ἐκάστης αὐτῶν ἐνδείξιν λαβεῖν, ἦντινά τε χοῆ πρώτην τῶν ἄλλων ἢ μαλλον, ἦντινα δ' ἦττον ἢ δευτέραν ἢ τρίτην ἰάσασθαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν οὐδ' ὅτι πυρετῶν ἢ πυρετοῖ συμπάντων ἐστὶν ἴδιον ἴαμα τὸ ψυχρὸν, εἴτε οὖν κατ' ἐνέργειαν εἴτε κατὰ δύναμιν εἴη τοιοῦτον, ἐγνώσθη τῷ πλήθει τῶν ἰατρῶν, οὐδ' ὅτι κατὰ συμβεβηκὸς ἕτερα πολλὰ πέφυκε ψύχοντα πυρετῶν γίνεσθαι

quibus efficacissimus eorum est usus et quibus Philippus ea interdicit. Atque prius quidem ubi de ulcerum curatione egimus indicata causa est cur proprii cujusque morbi scopi sint ignorati, dicetur autem nihilo fecius et nunc, tum ad ea quae nunc paramus tum ad ea quae dicenda sunt utilis. Quum enim unus in corpore affectus sit, ejus curationem invenire, si non ratione, certe experientia haud difficile est; ubi vero complicati duo tresve sunt, praesertim quum maxime contraria inter se auxilia requirant, fieri nequit ut experientia quod agendum sit inveniatur, imo nec facile ratione. Siquidem et substantiam cujusque affectus ad unguem novisse oportet, et propriam curationis indicationem a quoque affectu cepisse, praeterea quem primum omnium aut magis quem rursus minus aut secundo tertiove loco curare conveniat. Haec igitur causa est cur vulgo medicorum ignotum sit et quod februm omnium qua febres sunt proprium remedium refrigeratio sit sive ea talis actu sit sive potestate, et quod alia multa ex accidenti refrigerantia

Ed. Chart. X. [238.]

Ed. Bas. IV. (146)

βοηθήματα. περὶ ὧν εἴρηται μὲν ἤδη τι κἄν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρήσεται δὲ κἄν τοῖς αὖθις. ἔνια γὰρ τῶν βοηθημάτων ἐπιπεπλεγμένην τέ πως ἔχει καὶ διττὴν δύναμιν, ὡς καὶ πρώτως ὀνύχαι καὶ κατὰ συμβεβηκός, οἷον πέρ ἐστι καὶ τὸ λουτρόν. ἢ μὲν γὰρ πόσις τοῦ ψυχροῦ καθ' ἑαυτὴν μὲν ὀνύχησιν, ἐνεργεία ψύχουσα· χυλὸς δ' ὀμφακος τῇ δυνάμει ψυκτικὸν φάρμακον. ταυτὶ μὲν οὖν ἀμφότερα ψύχει πρώτως, ὅπερ ἐστὶ καθ' ἑαυτὰ, διὰ μέσου μηδενός· αἵματος δ' ἀφαίρεσις, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ἐπὶ τῶν συνόχων καλουμένων πυρετῶν οὐκέτι πρώτως, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός ἰαταὶ ποτε τὰς θερμὰς δυσκρασίας. ὡσαύτως δὲ καὶ κλυστήρ καὶ κάθαρσις ἐπιβροχή τε καὶ κατάπλασμα διαφορητικὸν ἢ πεπτικόν. ἑκατέρας δὲ τὰς δυνάμεις ἔχει συλλαβὸν ἐν ἑαυτῷ τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ λουτρόν, ὡς ἂν οἶμαι σύνθετον ὑπάρχον ἐκ διαφορόντων ταῖς δυνάμεισι τῶν ἑαυτοῦ μερῶν. εἰσελθόντες μὲν γὰρ ὀμιλοῦσιν ἀεὶ θερμῷ, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς ὕδωρ εἰσίσαι θερμὸν, εἴτ' ἐξελθόντες εἰς ψυχρὸν, εἴτ' ἀπομάττονται τὸν

februm sint remedia. De quibus et dictum nonnihil in praecedentibus est et in sequentibus dicetur. Quaedam namque remedia complicatam quodammodo duplicemque facultatem habent, ita ut et prima ratione proficiant et ex accidente, quod genus et balneum est. Nam frigidae potio per se quidem proficit, utpote actu refrigerans, succus autem uvae immaturae potestate refrigerans medicamentum est. Atque haec quidem ambo refrigerant primum, id est per se ipsa, nec intercedente alio; at sanguinis detractio, veluti prius indicavimus in febribus continentibus vocatis, non primum, sed ex accidenti calidam aliquando intemperiem sanat. Ad eundem modum et clyster et purgatio et persusio et cataplasma discutiens aut concoquens. Utramque vero facultatem in se comprehensam habet propositum nunc in sermone balneum, utpote ex partibus varia facultate praeditis compositum. Quippe ingredienti in aëre versantur calido, postea in aquam calidam descendunt, mox ab hac egressi in frigidam, postremo sudorem detergant. Potest autem

Ed. Chart. X. [238.]

Ed. Bas. IV. (146. 147.)

ἰδρωῶτα. δύναται δὲ τὸ μὲν πρῶτον αὐτοῦ μέρος θερμῆναι τε δι' ὅλου τοῦ σώματος καὶ χεῖαι τὰς ὕλας, ὁμαλῶναι τε τὰς ἀνωμαλίας, ἀραιῶσαι τε τὸ δέρμα καὶ κενῶσαι πολλὰ τῶν ἔμπροσθεν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων. τὸ δὲ δεύτερον, ὅταν ἐπὶ ξηρᾷ διαθέσει τοῦ σώματος αὐτῷ τις χοῆται, νοτίδα χρηστὴν ἐνθεῖναι τοῖς στερεοῖς τοῦ ζώου μορίοις. ἡ δὲ τρίτη μοῖρα (147) τῶν λουτροῶν, ἐπειδὴν τῷ ψυχρῷ τύχωμεν χρώμενοι, ψῦξαι τε σύμπαν τὸ σῶμα καὶ πυκνῶσαι τὸ δέρμα καὶ ῥῶσαι τὰς δυνάμεις. τὸ δὲ τέταρτον ἐκκενῶσαι δι' ἰδρωῶτων τὸ σῶμα χωρὶς τῆς ἐκ τοῦ ψύχεσθαι βλάβης. ταῦτ' οὖν δυναμένον περὶ τὸν ἄνθρωπον ἐργάζεσθαι πάντα τῶν ποτίμων ὑδάτων εὐκράτου λουτροῦ καὶ πρὸς τούτοις ἔτι φρίκας τε καὶ πυκνώσεις τοῦ δέρματος, ὅταν ἀκαίρως λούσονται, πειρατέον ἐφεξῆς διορίσαι πάντα, περὶ πρώτων ἐκείνων τὸν λόγον ποιησαμένους ὅσοι φρικώδεις γίνονται λουόμενοι. μία μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐστὶν ἡ ὡς ἂν εἴποι τις αἰτία συνεκτικὴ τοῦ γινομένου συμπτώματος, ἄλλαι δ' ἐκείνης πλείους προηγοῦνται. τὴν μὲν δὴ τὸ φρίττειν ἐργαζομένην αἰτίαν

prima ejus pars tum totum corpus *aequaliter* calefacere tum materias liquare, praeterea quae inaequabilia sunt aequare, et cutim rarefacere et multa quae sub hac ante detinebantur vacuare. Secunda ejus pars, ubi quis in sicco corporis affectu ea utitur, potest madorem utilem solidis partibus immittere. Tertia balnei pars potest, ubi quis frigida utitur, et totum corpus refrigerare et cutem densare et vires firmare. Quarta vero corpus per sudores citra refrigerationis noxam vacuare. Ergo quum haec omnia circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquae temperatum balneum, et praeter haec etiam, si quis intempestive lavetur, tum horrores tum cutis densitatem, tentandum nobis est omnia deinceps distinguere, ac primum de illis sermonem facere qui quum in balneo se lavant horrore tentantur. His enim una, ut sic dicam, continens excitati symptomatis causa est, aliae quae hanc praecedunt multae. Sane horroris causam esse dico mordentium excrementorum conser-

Ed. Chart. X. [238. 239.]

Ed. Bas. IV. (147.)

εἶναι φημι κίνησιν ἀθροωτέραν τῶν δακνωδῶν περιττωμάτων. ὅθεν οἷς ταῦτα μὲν πολλὰ, πυκναὶ δὲ αἱ σάρκες [239] ἢ τὸ δέρμα φρίττουσιν, ἂν τε εἰς βαλανεῖον εἰσέλθωσιν, ἂν τε ἐν ἡλίῳ στῶσιν, ἂν τε κινήθωσιν ὅπως οὖν σφοδρότερον ἦτοι δι' αἰωρήσεων ἢ τρίψεων ἢ γυμνασίων· οἷς δ' ὀλίγα ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ σώματος ἕξις ἐτοιμῆ χαλασθῆναι καὶ ἀραιωθῆναι πρὸς τῆς ἀμφ' αὐτοῦ θερμοσίας, οὐ μόνον οὐ φρίττουσιν, ἀλλὰ καὶ βελτίους γίνονται κενουμένων τῶν περιττωμάτων. εἰκότως τοίνυν οὐτ' ἐν τῇ τῆς ἐπισημασίας ἀρχῇ τις ἔλουσεν ἀρῆωστον οὐτ' ἐν ἐπιδόσει· πεπύκνωται γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πεπίληται τὸ δέρμα καὶ ἡ ὑποκειμένη μετ' αὐτὸ σαρκώδης οὐσία. κατὰ δὲ τὰς παρακμὰς ἦτοι γὰρ ἀρχομένης ἢ προιούσας ἢ προελθούσας ἐπιπλέον ἡμεῖς τε πολλάκις ἄλλοι τε τινες ἰατροὶ πολλοὺς τῶν καμνόντων λούσαντες ὠφέλησαν οὐ σμικρά. πότε μὲν οὖν χρὴ τῆς παρακμῆς ἀρχομένης ἢ προελθούσης ἢ καὶ κατὰ τὴν ἀκμὴν ἐνίοτε, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο συμβαίνει ποτὲ σπανίως, ἐπὶ τὸ βαλανεῖον ἀπάγειν ἐν τοῖς ἕξῃς διορισῶ. νυνὶ δὲ ὑπὲρ τῆς καθόλου δυνά-

tim actorum citatiorem motum. Proinde quibus horum est abundantia, caro vero ac cutis densae, sive balneum sint ingressi, sive steterint in sole, sive quoquo modo vel gestati vel perfricti vel exercitati vehementius sint dimoti, utique iis horror incidit. Contra quibus haec pauca sunt, et corporis habitus ut laxetur rarefiatque a balnei calore promptus, ii non modo non horrent, sed etiam meliores redduntur, excrementis *per id* vacuatis. Quo rationabilius nec in febrilis significationis principio nec in incremento quisquam aegrotantem lavit, quippe densata est hoc tempore coarctataque et cutis ipsa et quae sub hac habetur carnea substantia. At in febris declinatione vel incipente vel procedente vel amplius progressa et nos saepe et alii medici nonnulli multos saepenumero aegrotos lavantes non parum his contulimus. Porro quando declinatione incipiente aut jam progressa aut etiam in summo incremento, interdum enim id quoque accidit, tametsi raro, aeger in balneum sit ducendus in sequentibus definiemus. Nunc quum de generali facul-

Ed. Chart. X. [259.]

Ed. Bas. IV. (147.)

μεως ἐκάστου τῶν τοῦ λουτροῦ διελθεῖν προθέμενος ἐν τῷ
 πρῶτον πάντων δίδειμι καὶ φημι πολλοὺς μὲν καὶ τῶν ἀπεπιτη-
 σάντων, ἔτι δὲ πλείους οἷς πληθὸς ἐστὶ δακνωδῶν περιττω-
 μάτων, ἀπαντὰς τε τοὺς ἐν ἐπισημασίαις ἢ ἀναβάσει, καὶ
 τοὺς ἐν ἀκμῇ δὲ πλὴν ὀλίγων δὴ τινων, εἰκότως φρίττει, ἂν τ'
 εἰς βαλανεῖον εἰσέλθωσιν, ἂν τ' ἐν ἡλίῳ θερμῷ στῶσιν, ἂν τε
 γυμνασίαις ἢ τρίψεσιν ἢ αἰωρήσεσιν ἐπιχειρήσωσιν· ἕκαστον
 γὰρ τῶν εἰρημένων ἀθρόαν ὄρμην ἐργάζεται τῶν περιττω-
 μάτων. ὅταν δὲ ἔτι μὲν ὑπάρχη πυκνὸν οὕτως τὸ δέρμα τῶν
 λουομένων, ὡς κατὰ τὴν πρώτην τοῦ περιέχοντος ἀέρος
 προσβολὴν, μὴ δύνασθαι τὴν κατὰ φύσιν ἀπολαβεῖν ἑαυτοῦ
 διάθεσιν, ἀλλὰ χρόνου πλέονος εἴη εἰς τοῦτο δεόμενον, ἀθρόα
 δὲ ὄρμησις πρὸς τοῦκτὸς φέρεσθαι τὰ περιττὰ, κατέχεσθαι τε
 τοῦντεῦθεν ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτοῖς καὶ δάκνειν, ἀθροισμέ-
 νοις ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ διὰ τῶν σαρκῶν φερομένοις. δέδεικται
 δ' ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίαις ὡς τὰ δακνώδη περιτ-
 τώματα διὰ τῶν αἰσθητικῶν σωμάτων φερόμενα ῥίγη τε καὶ
 φρίκας ἐργάζεται. τοῦ μὲν δὲ φρίττει ἐν τοῖς λουτροῖς ἀπαρ-

tate singularum balnei partium differere institui, unum
 omnium primum exponam, dicoque multos eorum qui cru-
 ditate laborant, plures vero eorum, in quibus mordentium
 excrementorum abundantia subest, omnes praeterea qui vel
 febrili significatione vel in ascensu, etiam omnes qui in
 summo sunt incremento, praeter admodum paucos, sive hi
 sint in balneum ingressi, sive steterint in calido sole, sive
 exercitationes, frictions, gestationesve tentaverint merito
 horrescere, singula namque dictorum confertim et impetu
 agi excrementa subigunt. Quum igitur tam adhuc densa
 lavantis cutis sit ut ad primum ambientis aëris occursum
 nequeat naturalem suum habitum recipere, sed majore
 ad id temporis spatio indigeat, excrementa vero foras ver-
 sus ruant universa, et retineri illic ea est necesse et qua
 sub cute sunt acervata et qua per carnes feruntur mordere.
 Porro in libris de causis symptomatum indicavimus mor-
 dentia excrementa, ubi per sensibilia corpora feruntur, tum
 rigores tum horrores excitare. Ergo quam ob rem horreant

Ed. Chart. X. [239.]

Ed. Bas. IV. (147.)

τας τοὺς εἰρημένους ἐξευρήκαμεν ἤδη τὰς αἰτίας, ὥσπερ γε καὶ τοῦ μὴ φριττεῖν οἷς ἦτοι μὴδ' ὄλως ἐστὶ δακνωδὲς μὴδὲν ἐν τῷ σώματι περιττὸν ἢ τοσοῦτον ὡς ἠαδίως ἐκκεροῦσθαι. περὶ τούτων οὖν ἀνθις αὐτῶν ὁ λόγος ἡμῖν γιγνέσθω, δι' οὓς καὶ τῶν φριττόντων ἐμνημονεύσαμεν. εἰ γὰρ τις εἰσελθὼν εἰς βαναεῖον οὐκ ἔφριξεν, ἀλλ' ἐχαλάσθη τε καὶ ἠραιώθη τὸ δέρμα, τούτῳ πάντως ἀναγκαῖον ἐπεσθαι τὰ πρόσθεν λεχθέντα, κένωσιν τῶν περιττῶν, ὀμαλὴν θερμότητα δι' ὅλου τοῦ σώματος, ἀραιώσιν τῶν πόρων, γάλασιν τῶν συντεταμένων, χύσιν τῶν πεπιλημένων. ἡ μὲν οὖν κένωσις τῶν περιττωμάτων χρησιμωτάτη πᾶσι πυρετοῖς ἐστίν· ὡσαύτως δ' ἀραιώσις τε καὶ γάλασις· οὔτε δὲ ἡ χύσις οὐδ' ἡ θερμότης. ἀλλ' ἡ μὲν θερμότης ἀπασιν ἐναντία· ψύχεσθαι μὲν γὰρ αὐτῶν ἢ διάθεσις, οὐ θερμαίνεσθαι δεῖται. τὸ διαχεῖσθαι δ' ὀμαλῶς τοῖς μὲν στερεοῖς τοῦ ζῶου μορίοις οὐκ ἀνεπιτήδειον, τοῖς χυμοῖς δ' ἀεὶ λυσιτελές, ἀλλ' ὅταν ἦτοι φλεγμονή τις ἢ ὁμοία φλεγμονῇ διάθεσις ὑπάρχῃ κατὰ τὸ ζῶον, ἢ πλῆθος ὀποτερονοῦν, εἴτε τὸ πρὸς τὴν δύναμιν εἴτε τὸ

in balneis omnes ante dicti jam causas invenimus. Pari modo et cur non horreant quibus aut nullum est in corpore excrementum mordens aut tantillum uti facile vacuetur. Ergo de his deinceps loquamur propter quos etiam de iis qui horrent meminimus. Si quis enim balneum ingressus non inhorruit, sed laxata est illi rarefactaque cutis, huic plane necessario praedicta succedent, excrementorum vacuatio, aequalis per totum corpus calor, exiguorum meatuum rarefactio, tensorum laxatio, densatorum fusio. Ac vacuatio quidem excrementorum omni feбри est utilissima, pari modo et rarefactio et laxatio, fusio tamen et calor non item. Sed calor omni feбри est inimicus, nam refrigerari, non caleferi februm affectus postulat. At fundi aequaliter, id solidis quidem animalis partibus non alienum, humoribus certe non perpetuo est utile, sed quoties in animali vel phlegmone quaepiam vel affectus phlegmonae similis constitit, vel utravis abundantia, sive ea quae ad vires confertur, sive ea

Ed. Chart. X. [239. 240.]

Ed. Bas. IV. (147.)

πρὸς τὴν εὐρυχωρίαν τῶν ἀγγείων, ἀπάντων ἐστὶ βλαβερώτατον. αὐξάνονται μὲν οὖν αἱ φλεγμοναὶ τῶν θερμανθέντων καὶ χυθέντων χυμῶν ἐπιφύεόντων αὐταῖς. διατείνονται δ' οἱ χιτῶνες τῶν ἀγγείων, μὴ στέγοντες τὸ πλῆθος ἐν τῇ χύσει πνευματωθέν· ἡ δύναμις δ' αὐτῶ τούτῳ κακοπαθεῖ. [240] ταῖς τοίνυν θερμοαῖς καὶ ξηραῖς διαθέσει τοῦ σώματος, ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος ἦν, ἀποχεῖσθαι μὲν τὰ δακνῶδη χρηστὸν, ἀκίνδυνος γὰρ ἡ χύσις, οὐκ ἀβλαβὴς δ' ἡ θέρμανσις. ἐκ μὲν δὴ τοῦ πρώτου μέρους τῶν λουτρῶν μεμνησθαι χρὴ ταῦθ' ὑπάρξαντα τοῖς οὕτω κάμνουσιν, ὅταν ἐν καιρῷ λούωνται. μετίωμεν δὴπου πρὸς τὸ δεύτερον αὐτῶν μέρος, ὅπερ ἦν αὐτὸ τὸ κυριώτατον προσαγορευόμενον λουτρόν. ἐν τούτῳ τοίνυν ὑγραινόμενοι μὲν ὀνίανται, θερμαινόμενοι δ' οὐδὲν ὀνίανται. μετέλθωμεν οὖν αὖθις ἐπὶ τὸ τρίτον, ἐν ᾧ ψύχεται μὲν ἀλύπως τὰ τεθερμασμένα, ῥώννυται δ' ἡ δύναμις. ὅσα δ' ἠραιώθη τε καὶ περαιτέρω τοῦ προσήκοντος ἐχαλάσθη, ταῦτα εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἐπανέρχεται συμμετρίαν, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ τέταρτον τοῦ λουτροῦ μέρος. ἐφ' ὧν γὰρ ἐπράχθη καλῶς

quae ad vasorum capacitatem, omnium profecto inimicissimum. Ac phlegmonae quidem, quum calefacti et liquati humores ad ipsas confluunt, augentur. Tunicae vero vasorum impares abundantiae quae jam ex liquatione spiritu est impleta distendantur, ac vires hoc ipso male afficiuntur. Ergo calidis his ficcisque corporis affectibus de quibus agebamus emissio mordentium est salubris, fusio enim eorum est citra periculum, calefactio tamen noxa non caret. Atque haec quidem ex prima balnei parte iis qui ita laborant provenire, modo tempestive balneo utantur, memoria teneamus. Transeamus modo ad secundam ejus partem, quae erat id quod maxime proprie lavacrum vocant. Ergo in hac sicut ex humectatione juvantur, sic ex calore nihil illis commodi accedit. Accedamus et ad tertiam, in qua et refrigerantur innoxie quae fuerant calefacta et vires firmanentur. Si qua vero et rarefacta et justo plus sunt laxata, haec in eam quae secundum naturam est symmetricam redeunt, id quod quarta balnei pars indicat. Quibus

Ed. Chart. X. [240.]

Ed. Bas. IV. (147.)

πάντα, καὶ μετὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ χρῆσιν ἰδροῦσιν ἔτι καὶ πάντ' αὐτῶν ἐκκενοῦνται τὰ περιττά. καὶ τοίνυν ἐκ πάντων ὧν εἶπομεν περὶ βαλανείων ἀθρόον κεφάλαιον συμβαίνει, κεκεῶσθαι μὲν ὅσον ἦν ἐπὶ τῷ σώματι λιγνυῶδες τε καὶ καπνῶδες· ἐν δὲ τῇ κατὰ φύσιν ὑπάρχειν συμμετρία τὰς σάρκας καὶ τὸ δέρμα, τὸν δὲ τῶν στερεῶν μορίων ἀρχὴν πεπαῦσθαι, καὶ τὴν θερμοσίαν οὐ μόνον τὴν ἐκ τοῦ λουτροῦ προσγινομένην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμπροσθεν οὔσαν ὑπὸ τῆς τοῦ ψυχροῦ χρήσεως ἀναιρεῖσθαι. μέγιστον δὲ τοῦ λόγου τεκμήριον ἢ συμβαίνουσα κατάστασις ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις λουτροῖς, ὅταν ὁδοιπορήσωμεν ἐν ἡλίῳ θερμῷ. παραγινομένα μὲν ἐπ' αὐτὰ μηδὲ φθέγγασθαι δυνάμενοι διὰ τὴν ξηρότητα τῆς γλώττης καὶ φάρυγγος, ἅπαν τε τὸ σῶμα καρφαλέον ἔχοντες. ἐξελθόντες δὲ τοῦ ψυχροῦ παραχοῆμα πάντ' ἀνακτώμεθα τὰ κατὰ φύσιν, οὔτε τῇ πυρῶδει θερμοσίᾳ κάμνοντες οὔτε τῇ ξηρότητι δυσφοροῦντες ἐτοιμῶς τε φθειγγόμενοι καὶ τῆς δίψης τὸ πλεῖστον ἰαθέντες. ἄρ' οὖν ἐναργέστερον ἔτι δύναμιν λουτροῶν γινῶναι ποθεῖς ἐπὶ ξηραῖς καὶ θερμοαῖς σωμάτων διαθέσειν; ἐγὼ μὲν οὐκ

enim omnia rite sunt adhibita, ii post frigidae usum adhuc sudant et omnia ipsis excrementa vacuantur. Itaque ex omnibus quae de balneis retulimus una summa colligitur, quod vacuatur quidem quicquid in corpore vel fuliginosum vel humidum fuit, consistunt autem in naturali symmetria tum caro ipsa tum cutis; solidarum partium ariditas corrigitur, et calor non modo is qui ex lavaero accessit, verum etiam qui prius fuit, ex frigidae usu submovetur. Maximo hujus rei documento est status qui ex hujusmodi balneo redditur, postquam sole fervente iter fecerimus. Quippe accedimus ad id, ne loqui quidem prae linguae et faucium ariditate valentes, totumque corpus stipulae ritu aridum habentes. At egressi e frigida illico omnia secundum naturam recipimus nec febrili calore vexati nec siccitate jactati, prompteque loquentes ac plurima sitis parte levati. An igitur evidentius adhuc balnei vires in sicco et calido corporis affectu cognoscere desideras? Ego sane non arbitror. Licet

Ed. Chart. X. [240.]

Ed. Bas. IV. (147. 148.)

οἶμαι. πάρεστι δὲ τοῖς βουλομένοις πειραθῆναι μετὰ τὴν τοιαύτην ὁδοιπορίαν ἀλουτήσασι τῆς ἐπομένης βλάβης. ἢ γὰρ εὐθέως πυρῆξουσιν ἢ πολλῆς ἄσης ἀνάπλεοι διατελέσουσι βαρυνόμενοι τὴν κεφαλὴν καὶ μάλιστα ἐὰν μηδέπω τῷ ψυχρῷ σβέσωσι τὸ καῦμα. πολλοὶ μέντοι (148) νεανίσκοι μετὰ τὰς τοιαύτας ὁδοιπορίας εὐθέως εἰς ὕδαρ ψυχρὸν ἑαυτοὺς ἐπιθῶσαντες ὠνίαντο, καὶ μάλιστα ὅσοι περ' ἂν ὦσιν ἰσχυροὶ καὶ ψυχρῶν λουτρῶν ἐθάδες. οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς, ἐν οἷς οὐκ ἔστι βαλαρεῖα, πράττουσιν, εἰς λίμνας ἢ ποταμοὺς ἑαυτοὺς ἐμβάλλοντες οὐδενὸς ἰατροῦ συμβουλευσάντος αὐτοῖς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διοικούσης τὸ σῶμα φύσεως ἀγόμενοι πρὸς τὸ δέον, ἥτις καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις τὰς ἐπὶ τὰναντία τῶν λυπούντων ὁρμὰς ἐντίθησι· λούεται γὰρ κακεῖνα ψυχρῷ τῷ θάλπει καταπονούμενα, καθάπερ γε καὶ θερμὰς ἐννάς ἐξευρίσκει τῷ κρύει κάμνοντα. κατὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἐναντίωσιν ἐσθίει μὲν πεινῶντα, πίνει δὲ διψῶντα, καὶ ἄλλα πάντα πράττει φύσει. καὶ εἴπερ γε διάγνωσιν ἀκριβῆ τῆς τῶν πυρεττόντων εἴχομεν φύσεως, ἐτολμῶμεν ἂν, οἶμαι, συνεχῶς ἐξ αὐτῶν

autem cui placet experiatur quod incommodum sequatur, ubi tali peracto itinere non laverit. Aut enim statim febricitabit aut multo plenus taedio gravato capite perseverabit, potissimum si frigida calorem nondum extinxerit. Multi tamen juvenes ejusmodi confectis itineribus, ubi illico se in aquam frigidam projecerint, juvantur, ac potissimum qui valentibus sunt viribus et frigido folio assueti. Ita vero et ruri faciunt, ubi quod balneae non sint, in stagna vel flumina se ipsos conjiciunt nullo medici suafu, sed ipsa gubernante corpus natura, ad id quod conducat impulsu, quae eadem etiam ratione carentibus animalibus instinctum inserit ad eorum quae offendunt contraria: siquidem ea quoque, ubi aestu vexantur, frigida se lavant, sicuti etiam, ubi frigore urgentur, calida cubilia sibi inveniunt. Eodem contrarietatis studio etiam quum esuriunt comedunt, et quum sitiunt bibunt, reliquaque omnia naturae impulsu obeunt. Ac si certam febricitantium naturae notitiam haberemus, non, arbitror, dubitarem eorum aliquos assidue in aquis frigidis

Ed. Chart. X. [240. 241.]

Ed. Bas. IV. (148.)

λούειν ἐν ὕδασιν ἐπίουσι ψυχροῖς βαλανείου χωρὶς. ὅτι μὲν γὰρ εἰσὶ τινες οἱ δεόμενοι τούτου δῆλον ἐκ τῶν ὠφεληθέντων, οὓς οὐκ ἂν ὤνησε τὸ ψυχρὸν λουτρὸν, εἴπερ μὴ διέκειντο κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιτηδείως πρὸς αὐτό. τῷ δ' ἄγνοεῖν ἡμᾶς ἀκριβῶς τὰς διαθέσεις, μεγίστην τε τὴν ἐκ τῆς ἀποτυχίας ὑπάρχειν βλάβην ἀφιστάμεθα τῶν τοιούτων βοηθημάτων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν, ὡς ἂν ὀλιγαίμου καὶ ὀλιγοσάρκου κἄπιμέλου τοῦ σώματος αὐτοῖς γεγονότος. οὐδὲν γὰρ ἔχουσι τῶν στερεῶν μορίων πρόβλημα [241] τὴν ἐκ τοῦ ψυχροῦ προσβολὴν ἀλύτως ἐκδεχόμενον, ἀλλὰ αὐτοῖς εὐθέως προσπίπτει τοῖς ὁμοιομερέσιν ὀνομαζομένοις, ὑφ' ὧν ἅπανσι τοῖς ζώοις αἱ ἐνέργειαι γίνονται. νέος δ' ἂν τις εὐσαρκος ὥρα θέρους ἐν ἀκμῇ πυρετώδους νοσήματος, ἄνευ σπλάγγνου φλεγμονῆς, εἰς ψυχρὸν ἑαυτὸν ἐμβαλὼν ὕδωρ ἰδρωτὰ κινήσειεν· εἰ δὲ καὶ ψυχρολουσίας συνήθης εἴη, πάνυ θαρῶσιν χρήσοιτο τῷ βοηθηματι. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων σωμάτων αὐθις εἰρησεται. τοῖς δὲ τὸν ἐκτικὸν πυρεττοῦσι πυρετὸν ἐπὶ θερμῇ καὶ ξηρᾷ κρᾶσει καὶ μάλιστα τοῖς ἤδη μαραινομέ-

citra balneum lavare. Nam quod sint quidam qui eam desiderant, vel ex iis quos juvat constare potest, ut quibus frigida lavatio haudquaquam contulisset, nisi eo tempore recte ad eam dispositi fuissent. Verum quoniam exacta nobis dispositionum notitia non est, ac maxima ex errore impendet noxa, utique ejusmodi praesidia recusamus potissimum in febris hecticis, quando per has et pauci sanguinis et nudum carne et expers adipis redditum corpus est. Nullum enim hi solidarum partium munimen habent, quod frigidae occursum sine noxa excipiat, sed protinus similibus ipsis partibus vocatis occurrit, a quibus omnes animantium actiones obeuntur. Juvenis vero qui sit corpulentus aestatis tempore atque in febrilis morbi vigore sine visceris phlegmone, si in frigidam se conjecerit, sudorem movebit; quod si frigidae lavationi sit assuetus, securus remedio utetur. Verum de ejusmodi corporibus rursus agetur. Qui autem ex calido et sicco temperamento hectica febricitant, ac potissimum qui jam marasmodes fiunt, iis, ubi tale

Ed. Chart. X. [241.]

Ed. Baf. IV. (148.)

ροῖς οὐκ ἀσφαλές εἰς ὄλον ἀναρῶνται, ἐπὶ τοιοῦτον ἰοῦσι
 βοήθημα· καθάπερ οὐδ' ὅσοι θέρους ὥρα θερμοῦ καὶ ξηροῦ
 μακροτέραν ὁδὸν ἀνύσαντες ἰσχυροὶ καὶ ἀσθερεῖς ὄντες ἐμψυ-
 χθῆναι δεόνται· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τούτοις ἀκίδυτος ἢ τοῦ ψυ-
 χροῦ χρῆσις ἄνευ τοῦ κατὰ βάλανειον ὁμαλῶς προθερμανθῆ-
 ναι. τοιοῦτον γὰρ τοι συμβαίνειν ἔοικεν ἡμῖν εἰς τὴν ψυχρᾶν
 δεξαμενὴν εἰσιοῦσιν ἐπὶ τοῖς βάλανειοις, οἷον τι καὶ τῆ τοῦ
 σιδήρου βαφῆ· καὶ γὰρ ψυχόμεθα καὶ τορούμεθα, καθάπερ
 ἐκείνος, ἐπειδὴν διάπυρος γενόμενος ἐμβάπτηται τῷ ψυχρῷ.
 καὶ τούτου χάριν ἐπὶ τῶν ἀσθενεστέρων σωμάτων εὔρηται τὰ
 βάλανεία, προθερμαίνοντα καὶ προπαρασκευάζοντα τῷ ψυ-
 χρῷ λουτρῷ. τοιοῦτον δὲ δὴ τι καὶ οἱ χωρὶς τοῦ βάλανείου
 χρώμενοι τῷ ψυχρῷ πράττουσιν, ὅταν προγυμνασθέντες εἰς
 αὐτὸ καθάλλωνται. οἷον γὰρ τι τὸ βάλανειον ἡμῖν ἔστι, τοι-
 οῦτον ἐκείνοις τὸ γυμνάσιον οὐ μόνον ἐκθερμαίνον, ἀλλὰ καὶ
 τὴν ἐκ τοῦ βάθους κίνησιν τῆς ἐμφύτου θερμοσίας πρὸς τοῦκ-
 τὸς ἐργαζόμενον, ὥστ' ἀπαντῆσαί τε τῷ προσπίπτοντι ψυχρῷ
 καὶ ἀπομαχέσασθαι καὶ κωλύσαι βιαίως ἐμπεσεῖν τῷ βάθει

praesidium petunt, tutum non est in totam conjici, aequè
 ut nec gracilibus et imbecillis, qui aestate calida et sicca
 longa via peracta refrigeratione indigent; nam neque his
 tutus est frigidum *folii* usus, nisi prius fuerint in balneo aequa-
 liter calefacti. Nam simile quiddam nobis accidere videtur,
 quum in frigidum folium post balneum ingredimur, ei quod
 ferro accidit cum tingitur, etenim tum refrigeramur tum
 roboramur, quemadmodum et illud ubi candens jam redditum
 frigida mergitur. Atque hujus rei causa ad imbecilla cor-
 pora inventae sunt balneae, quae ea praecalefaciant atque
 ad frigidum folium praeparent. Non dissimile quiddam
 faciunt et qui sine balneo frigida utuntur, quum se ab ex-
 ercitate in eam saltu demittunt. Siquidem cujusmodi
 nobis est balneum, ejusmodi illis est exercitatio, ut quae
 non tantum calefaciat, sed etiam insiti caloris motum a
 profundo corpore extrorsum concitet sic ut et frigidae im-
 petui occurrat, et quo minus violenter in profundum ruens

Ed. Chart. X. [241.]

Ed. Bas. IV. (148.)

καὶ πληξάι τι τῶν σπλάγγνων. οὔτε γὰρ τὴν οὐσίαν αὐτὴν τοῦ ψυχροῦ μέχρι τῶν σπλάγγνων ἐξικέσθαι καλὸν οὔτε ἀκραιφνῆ τὴν ποιότητα· βέλτιον δὲ καὶ ἀσφαλέστερόν ἐστι τῷ τῆς διαδόσεως λόγῳ πρὸς τὸ βάθος ὁδοιπορῆσαι μόνην τὴν ποιότητα χωρὶς τῆς οὐσίας. καὶ τοίνυν καὶ ὅσοι τῶν πυρετόντων ἐκτικῶς ἐπὶ τὸ βαλανεῖον ἤκουσιν, εἰ μὴ τῷ ψυχρῷ βαφεῖεν, οὐδὲν ὀνίανται. τῶν μὲν γὰρ ἄλλως πυρετόντων οὐδέπω τὰ στερεὰ μόρια δύσλυτον ἔχει τὴν θέρμην. ὥσθ' ἱκανὴ βοήθεια τούτοις ἐστὶν ἢ ἐκ τῶν ἰδρώτων ἅμα ταῖς ἀδήλοις αἰσθήσει διαπνοαῖς. καὶ τῶν γ' ἐφημέρων πυρετῶν αὐτὴν σχεδὸν γε τὴν οὐσίαν ἐκκενοῦσθαι συμβαίνει δι' αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τῶν διὰ ξηρότητα καὶ θερμοσσίαν ἐκτικοῖς ἀλόντων πυρετοῖς ὁμοία τοῖς διαπύροις σιδήροις ἐστὶν ἢ τῶν στερεῶν μορίων διάθεσις. ὥστ' οὐκ ἀρκεῖ θερμοῖναι καὶ τέγξει μόνον ἐν τοῖς βαλανεῖοις αὐτοῦς, τροφήν γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ ἀΐξουσιν δοίημεν τῷ πυρετῷ· βέλτιον δ' ἐμβάπτοντας τῷ ψυχρῷ σβέσαι τὴν θέρμην. ἀλλ' ἐν τούτῳ κίνδυνος εἰς τὸνναντίον

viscerum aliquod feriat, advesetur atque prohibeat. Nam neque ipsam frigidæ substantiam neque ejus qualitatem omnino integram usque ad viscera pertingere est salubre; imo et fatius et tutius est solam ejus qualitatem distributionis potestate citra substantiam ad profundum permeare. Jam qui hectica febricitantes ad balneum accedunt, nisi in frigidam sint demissi, nihil juvantur. Qui enim aliter febricitant, eorum solidæ partes nondum difficile separabilem calorem obtinent. Itaque etiam ex sudoribus una cum insensibili transpiratu abunde his remediū est, et sane diariarum febrim ipsam propemodum substantiam vacuari per hæc contingit. In iis vero qui ex siccitate et caliditate febribus hecticis corripuntur, solidarum partium affectus candenti ferro est similis. Quo utique minus eos in balneis calefuisse duntaxat humectasseque contenti esse debemus, quum sic alimentum incrementumque febrī præbuerimus; imo melius erit ut mersis in frigidam extinguamus calorem. At in hoc periculum est ne corpus in diversa transferas ac

Ed. Chart. X. [241. 242.]

Ed. Basf. IV. (148.)

ἀγαγεῖν καὶ ψῦξαι τὸ σῶμα. τίς δ' οὐ φησὶν; οὐ μὴν διὰ τοῦτό γε τὸ κατορθούμενον ἐν τῷ βοηθήματι προσήκει ψέγειν, οὐδ' ὅτι δύσληπτον τὸ μέτρον ἀφίστασθαι παντάπασι. εἰ μὲν γὰρ οἷόν τ' ἦν ἐτέρως ἰᾶσθαι τοὺς τ' ἄλλου; ἐκτικόν; πυρετόν; καὶ τοὺς μαρασμώδεις, ἄμεινον ἂν ἦν τὴν ἀσφαλεστέραν ἰέναι. ἐπεὶ δ' ἐν μὲν τῷ ψῦξαι καὶ ὑγραῖναι τὸ κῦρος τῆς θεραπείας ἐστίν, ἅπασιν δὲ τοῖς ψυκτικοῖ; βοηθήμασιν ἐφεδρεύει βλάβη διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἀναγκαῖον οἶμαι γίγνεσθαι τὸ τοῦ Θουκυδίδου δράσαντάς τι καὶ κινδυνεύσαι. οἷς μὲν γὰρ ἑτέρα μὲν οὐχ ὑπάρχει τῆς σωτηρίας ὁδός, ἢ δὲ οὐσα μόνῃ σφαλερὰ καθέστηκεν, ἀναγκαῖον, οἶμαι, τούτοις ἐστίν ὁμοίως τοῖς δεινοῖς ἰέναι. [242] οὐ μὴν οὐδὲ τὸ σφάλμα θανατῶδες οὐδ' ἀβοήθητον. οὐ; γὰρ ἂν ἐν τῷ σβεννύναι τὸν πυρετὸν εἰς τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ἀγάγη τὸ ψυχρὸν, ἐνεστὶν ἰᾶσθαι θερμομαίνοντας ἐν τῷ μετὰ ταῦτα χρόνῳ παντί. ἀλλ' οὐδ' ὁ κίνδυνος ἴσος οὐδ' ὁ τῆς διαθέσεως τῆς ψυχρᾶς οὐδ' ὁ τῶν ἰαμάτων αὐτῆς. ἐδείχθη γὰρ ἤδη καὶ πρόσθεν ἐν τῷ τῆσδε τῆς πραγ-

frigidum reddas. Quis hoc negat? Non tamen propterea vitio dandum est quod prospere ex praesidio succedit, nec propterea quod mensura ejus deprehendi est difficilis, prorsus est deferendum. Siquidem si aliter liceret tum caeteras hecticas febres, tum marasmodes sanare, consultius esset tutiore via insistere. Nunc quoniam totum curationis momentum in refrigerando humectandoque consistit, omnibus vero refrigerantibus auxiliis propter corporis horum gracilitatem noxa imminet, necessarium arbitror Thucydidis esse consilium *agentes aliquid ac periclitari*. Quibus enim alia salutis via non est et quae unica videtur, ea dubia est, necessum, arbitror, his est adversos periculis ire. Sed nec error ipse mortiferus est nec irremediabilis. Siquidem quos in extinguenda febre aqua frigida in contrarium affectum transtulit, hos licet in toto quod sequitur tempore calefaciendo sanare. Jam nec periculum par est frigidi affectus aut etiam ipsius remediorum. Indicavimus namque

Ed. Chart. X. [242.]

Ed. Bas. IV. (148.)

ματείας ἐβδόμῳ γράμματι, δέδεικται δὲ καὶ τῷ περὶ μαρασμοῦ βιβλίῳ καὶ πρὸ τούτων ἔτι κατὰ τὴν ὑγιεινὴν πραγματείαν, ὡς οὐχ οἶόν τε τὴν τῶν στερεῶν μορίων ξηρότητα τελείως ἰάσασθαι, καὶ ὡς, εἴπερ ἦν τοῦτο πράξιαι δυνατὸν, ἀγῆρως ἂν τις ἐγένετο τοιαύτῃ διαίτῃ χρώμενος. εἴπερ οὖν ἀνάστος μὲν ἔστιν ἡ ξηρότης τῶν στερεῶν σωμάτων, ὠκνιάτη δ' ἐπ' αὐτὴν ὁδὸς τέμνεται ἢ διὰ τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν, ἄμεινον εἰς ψυχρὰν δυσκρασίαν μεταστήσαντα τὸν ἄνθρωπον ἔχειν ὧ̄ θεραπεύσομεν. ὁ μὲν γὰρ τοῦτο πράξας ἀναμαχέσαιτ' ἂν ἐξ ὑστέρου τὴν βλάβην, ὁ δ' ἐπιτρέψας ἵεναι τὴν ἐπὶ θάνατον, ἀνέλπισταν τῷ κάμνοντι τὴν σωτηρίαν εἰργάσατο. ὅσα τοίνυν ἄμεινόν ἐστι τοῦ χωρὶς ἐλπίδος ἀπολέσθαι βεβαίως τὸ σὺν ἐλπίδι χρηστῇ δράσαντάς τι καὶ κινδυνεῦσαι, τοσούτω τὸ μετὰ μεγάλων βοηθημάτων ἀγωνίσασθαι τοῦ μηδὲν πράξιαι βέλτιον, ἐμψύχωμεν οὖν ἅπαντι τρόπῳ τοὺς ἐκτικῶς πυρέσσοντας αὐτίκα, πρὶν προσελθόντας εἰς μαρασμὸν τελευτῆσαι. τὸν δ' ἀκριβῶς μαρανθέντα μηδ' ἐπιχειρῶμεν ἰᾶσθαι. καὶ γὰρ εἰ τὴν θέρημν αὐτοῦ σβέσαι-

tum prius in hujus operis septimo, tum in libro de marasmo, tum ante hos in libris de tuenda fanitate, fieri non posse ut solidarum partium siccitas consummate fanetur. Quod si fieri id posset, utique fieri posset ut non senesceret qui ea victus ratione uteretur. Si igitur insanabilis solidarum partium siccitas est, tum expeditissima in eam per hecticas febres via patet, melius est hominem in frigidam intemperiem transferre, ac cui curationem deinde adhibeamus habere. Qui namque fecerit, is postea noxam oppugnaverit, qui vero mortiferam insistere viam sinet, is desperatam aegrotanti salutem fecerit. Quanto itaque satius est aliquid nonnulla fiducia vel cum periculo facere quam spe adempta certo perire, tanto profecto satius est potentibus praesidiis pugnare quam nihil agere. Ergo illico eos qui hectica febricitant omni ratione refrigemus ante quam progressi in marasimum pervenerint. Quem autem marasmus plane jam occupavit, hunc sanare ne tenteris. Nam etsi calorem ejus extinxeris, attamen siccitas

Ed. Chart. X. [242.]

Ed. Bas. IV. (148. 149.)

μεν, ἀλλ' ἢ γε ξηρότης ὑπολειφθεῖσα γήρως τρόπῳ τὸν ἀνθρώπον ἀπολεῖ, τοσοῦτον ἐπιβιώσαντα χρόνον ὅσον ἀντισχεῖν τὰ στερεὰ μόρια πρὸς τὴν ἐσχάτην ξηρότητα. τάχα δ' ἂν τις ἔλοιτο τῶν οἰκείων τοῦ νοσοῦντος, ἔτι τε μᾶλλον ὁ κάμων αὐτὸς ἐπιβιώναι τινα χρόνον ἐν γέροντος σχέσει μᾶλλον ἢ τεθνάναι παραχρῆμα. Θεραπεύειν οὖν καὶ τούτους μετὰ προῤῥήσεως, εἰς ἕτερον (149) μεθιστάντας μαρασμόν, ὃν ἤδη καλεῖν ἔθος ἡμῖν ἐστίν ἐκ νόσου γήρας· ἐγγωρεῖ γὰρ αὐτοὺς οὐ μόνον ἡμέρας πλείους, ἀλλὰ καὶ μῆνας ζῆσαι. νεανίσκον γοῦν ἐγώ τινα τῶν οὕτως ἐχόντων ἰασάμενος, εἶθ' ἐξῆς ἀνακομίζων καὶ οἷον γηροτροφῶν αὐτοῦ τὴν πρεσβυτικὴν ἀσθένειαν, οὐ μόνον εἰς μῆνας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτη διεφύλαξα ζῶντα. χορὴ δ' οὐ νῦν ἀκούειν ποθεῖν τοῦ τοιούτου μαρασμοῦ τὴν ἐπιμέλειαν· ἐν τε γὰρ τῷ τῆσδε τῆς πραγματείας ἐβδόμῳ προεῖρηται δυνάμει, τὰς ξηρὰς καὶ ψυχρὰς δυσκρασίας ἰωμένων ἡμῶν, ἐν τε τῷ γηροκομικῷ μέρει τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας. ὁ δ' ἐνεστὼς λόγος οὐ μαρασμῶν ἐπηγγείλατο θεραπείαν διδάξαι, ἀλλὰ πυρετῶν ἐκτικῶν, ἐξ οὗ γένους, εἰσὶ καὶ οἱ

relicta senectutis ritu hominem conficiet, tantisper nimirum victurum, quoad solidae ejus partes reniti adversus summam siccitatem valebunt. Atqui maluerit fortasse propinquorum aegrotantis aliquis atque etiamnum aegrotans ipse aliquo spatio in senis habitu vivere quam illico mori. Itaque curare hos quoque cum praedictione expedit, ac in alterum transferre marasmm, quem jam nominare senium ex morbo insuevimus, licebit enim his non tamen plures dies, verum etiam menses vivere. Ego namque quum juvenem quendam ita laborantem sanassem, resciciens deinde ac senilem ejus imbecillitatem pro senum ratione tractans non solum in menses, sed etiam annos vivum servavi. Nec est quod hic ejusmodi marasmi curationem audire desideres, nam tum in hujus operis septimo, dum siccas et frigidas intemperies sanavimus, traditam potestate, tum operis de sanitate tuenda ea in parte quae senibus alendis est delegata. Praefens autem liber non marasorum, sed hecticarum febrium curationem docendam promisit. Ex quo genere

Ed. Chart. X. [242. 243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

μαρασμώδεις· εἴρηται δὴ μοι περὶ τούτων ἄλλα τε πολλὰ λόγῳ καὶ πείρᾳ κειριμένα καὶ ὡς οὐ χρὴ δεδιέναι βαλανεῖον, ὡσπερ ὁ Φίλιππος εὐλαβέστερον ἴσως αὐτῷ χρώμενος, ὃν τρόπον ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰθίσμεθα πυρετῶν ὅσοι διὰ φλεγμονὰς καὶ σήψεις γίνονται χυμῶν. ἐπ' ἐκείνων μὲν γὰρ οὐδὲν βλάβεις, εἰ καὶ μὴ βάπτῃς εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ αὐτούς, ἀλλ' ὡς εἰθίσται περιχέῃς χλιαρὸν μὲν πρῶτον, εἰθ' οἷον ἐξ ἡλίου θερμοῦ, κάπειτα τούτου βραχὺ τι ψυχρότερον. ἐπὶ δὲ τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν οὐ τὸ θερμὸν λουτρὸν ἐστὶ τὸ τὴν ὠφέλειαν παρέχον, ἀλλὰ τὸ ψυχρὸν, ὃ παρασκευάζει τὰ βαλανεῖα τὸ τοῦ κάμνοντος σᾶμα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν ἐν ὑγείᾳ λουομένων. οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο δοκεῖ μοι Φίλιππος ἀγνοεῖν ἐπὶ τῶν μαραινόμενων ὁποῖόν τι χρῆμά ἐστι βαλανεῖον, ὅτι τοὺς οὕτως ἰσχυροὺς οὐδεὶς [243] τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν δεξαμενὴν ἢ τὸ γοῦν ὑστατον ὕδωρ καταχεῖν ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ διότι πολλάκις ἔξευκταί τις ἄλλος αὐτοῖς πυρετὸς ἐπὶ χυμοῖς σηπομένοις ἢ σπλάχνου φλεγμονῇ·

sunt et quae marasmodes dicuntur, de quibus tum alia non pauca diximus quae non modo rationis, sed etiam usus iudicio probavimus, tum illud, non oportere balneum, ut Philippus facit, formidare, qui cautius fortassis eo utitur ad eum modum quo in caeteris solemus febribus, quas vel phlegmonae vel putrescentes humores accenderunt. In his enim nihil laedes, etiam si in frigidam aegrum non merferis, sed eum, ut mos est, perfundas primum tepida, postea quae veluti ex sole tantum aestivo tepet, mox etiam paulo quam illa frigidiore. In hecticis vero febribus id quod remedium affert calidae solium non est, sed frigidae, ad quam balneae aegrotantis praeparant corpus aequae ut reliquorum omnium qui per sanitatem lavantur. Porro non propter id modo videtur mihi Philippus ignorare quam salubris res balneum sit in iis qui marasmode hectica laborant, quod tam extenuatos in frigidae folio mergere nemo audeat, aut saltem ultimam aquam ipsis frigidam infundere, sed etiam quod saepe altera conjuncta febris est, quae vel ex humoribus putrescentibus vel visceris phlegmone sit ex-

Ed. Chart. X. [243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι πάθος ὀλέθριον τῶν μαραινομένων αὐτὸ ὑπάρχει, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὀρθῶς ἐνιοὶ πάντα μέμφονται τὰ προσφερόμενα, δέον οὐκ ἐκείνοις, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τὴν αἰτίαν ἀναφέρειν. ἀναλαβόντες οὖν αὐθις ἅπερ ἐλέγομεν ἐπιθῶμεν ἤδη τῷ λόγῳ κεφαλὴν. ἅπαντας τοὺς ἐκτικὸν νοσοῦντας πυρετὸν καὶ μᾶλλον ἐξ αὐτῶν ὅσοι περ ἂν ἤδη μαραίνωνται, χωρὶς τοῦ τίνα ἕτερον ἐπιτεπλέχθαι πυρετὸν αὐτοῖς, ἤτοι γ' ἐπὶ σήψει μόγη χυμῶν ἢ μετὰ φλεγμονῆς, λοῦε θαλάσῳ ἀνευ καμάτου παντός, ὡς μὴ κατακῦσαι τὴν δύναμιν· ὅπερ οὐχ ἥκιστα καὶ αὐτὸ βλάπτειν ἰσχυρῶς αἴτιον γίγνεται τοῦ ψέγεσθαι τὸ λουτρόν. τὸ δ' ἀνευ καμάτου τοιόνδε τι λέγω. τὸν ἀψῶστοῦντα βούλομαι κομίζεσθαι μὲν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος εἰς τὸ βαλανεῖον, ἐτοιμῶς δ' αὐτῷ παρεσκευασμένης σινδόνης θερμῆς, ἐπ' ἐκείνῃ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν τριῶν οἴκων τοῦ βαλανείου μεταφέρεσθαι γυμνωθέντα. τέσσαρες δ' ἑστῶσάν οἱ κρατοῦντες αὐτὸν, εἷς καθ' ἑκάστον πέρους. εἰ μὲν οὖν αὐτάρκως εἴη θερμὸς ὁ πρώτος οἶκος, ἐν αὐτῷ γυμνωθεὶς ὁ κάμνων εἰς τὸν δεύτερον εἰσκομίζεσθω· εἰ δ' ἔτι σοι φαίνοιτο ψυχρότερον εἶναι, μὴ γυμνός, ἀλλ' ἐπιβεβλημένος ἤτοι γ' ἑτέραν σιν-

citata, tum vero quod tali hectica laborantium mortiferum sit vitium, ac propterea quidam non recte omnia quae his exhibentur culpant, quum non sit illis imputanda culpa, sed affectui. Ergo recensitis denuo quae diximus, huic disputationi finem imponemus. Quicumque hectica febre laborant, atque ex his praecipue qui jam marasmode hectica febricitant, modo his alia nulla febris vel ex sola putredine humorum vel cum plegimone sit adjuncta, eos omnes audacter lavabis, sed profus citra omnem laborem, ne vires resolvas, quod ipsum quum noceat vehementer, occasio sit balnei culpandi. Quod citra laborem dixi, ita intelligo. Volo aeger in balneum super lectulo deportetur, paratamque ad manum habeat calentem sindonem, super quam in prima trium domorum balnei nudatus transportetur. Sint autem quatuor qui hanc teneant, a quoque sine unus. Ac si quidem prima domus satis calida sit, aeger in ea nudatus in secundam portetur; sin tibi frigidior videat-

Ed. Chart. X. [243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

δόνα μὴ ψυχρὰν ἢ τι τοιοῦτον ἐπίβλημα. δῆλον δ' ὡς χρὴ τὴν μέλλουσαν ὀχεῖν αὐτὸν σινδόνα ἰσχυροτέραν ὑπάρχειν· εἰ δ' ἀσθενὴς εἴη, καθ' ἑαυτὴν ἐπιπύσσοντα διπλὴν ἐργάζεσθαι βέλτιον. ἔστω δὲ ὁ μέσος οἶκος οὐ μόνον τῇ θέσει, ἀλλὰ καὶ τῇ κράσει τοσοῦτω τοῦ πρώτου θερμότερος ὅσῳ τοῦ τρίτου ψυχρότερος. ἐν τούτῳ τῷ οἴκῳ τὸ ἔλαιον ἔστω γλιαρὸν, ὡς εὐθέως περιχυθῆναι τῷ κάμνοντι κατὰ τῆς σινδόνης εἰσκομιθέντι. καὶ τοῦτο πράξαντες, εἰς τὸν τρίτον εἰσίστωσαν, εἰς τὴν δεξαμενὴν ἀποκομίζοντες αὐτὸν, ὥστε διόδω χρήσασθαι μόνη τοῖς τρισὶν οἴκοις τοῦ βαλαρείου, μὴ ταχέως βαδιζόντων τῶν εἰσκομιζόντων τὸν κάμνοντα, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐπιμεινάντων κατὰ τοὺς πρώτους οἴκους ὅσον ἐν μὲν θατέρῳ μετατεθῆναι μόνον ἀπὸ τοῦ σκίμποδος, ἐν δὲ τῷ μέσῳ περιχυθῆναι τὸ ἔλαιον. ἔστω δὲ καὶ ὁ ἀῆρ ὁ τῶν οἴκων ἀπάντων μήτε θεομὸς ἀκρῶς μήτε ψυχρὸς, ἀλλ' εὐκράτος ἰκανῶς καὶ μετρίως ὑγρὸς· ἔσται δὲ τοῦτο προεκχυθέντος ὕδατος εὐκράτου δαιμιλῶς ἐκ τῆς δεξαμενῆς, ὡς διαρρῆναι διὰ πάντων τῶν οἴκων. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τῆς κολυμβήθρας ὕδατι χροονίζετω μετρίως,

tur, non nudus, sed coopertus vel alia sindone minime frigida vel tali aliquo involucro. Constat autem et sindonem eam qua portabitur esse valentioorem oportere, aut si imbecilla per se sit, duplicari eam erit satius. Esto autem media domus non tantum situ media, sed etiam temperie tanto prima calidior quanto est tertia frigidior. In hac domo oleum tepidum esto, quo aeger super sindone illatus protinus perfundatur. Hoc facto tertiam ingrediantur domum, ducantque hominem ubi solium est sic ut per tres balneidomos duntaxat transierint. Per quas nec celeri gradu transibunt ii qui aegrum portant, sed tantisper in prioribus domibus morabuntur, dum in altera transferatur tantum a lectulo, in media vero dum perfundatur oleo. Esto autem et aër cujusque domus nec summo calore, nec etiam frigans, sed admodum temperatus et humidus; id fiet si aqua temperata ex labro sit liberaliter projecta, sic ut perfluat per omnes domos. In ipsa vero solii aqua mediocriter movetur, idque

Ed. Chart. X. [243.]

Ed. Bas. IV. (149.)

ὄχουμένος ἐπὶ τῆς σινδόνης, οὐδεμιᾶς ἐπαντήσεως αὐτῷ γε-
 νομένης, οἷας ἐπ' ἄλλων εἰδίμεθα πράττειν. ἀλλ' οὐδὲ κατὰ
 τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καταχεῖσθαι βουλοίμην ἄν' ἱκανὸν γὰρ καὶ
 ταύτῃ δύναι δις ἢ καὶ τρις ἅμα τῷ παντὶ σώματι κατὰ τοῦ
 ὕδατος, ὑφιέντων μετρίως εἰς τὸ κάτω τὴν σινδόνα, καὶ
 αὐθις ἀνακομιζόντων αὐτὸν ὁμοίως κενάσκων τεττάρων. ἐκ-
 νομισθεὶς δ' ἐντεῦθεν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ἀθρόως βλαπτέσθω
 μηδ' ἐπὶ βραχὺ χρονίζων ἐν αὐτῷ. δεδιδάχθαι δὲ χρὴ καὶ
 τἄλλα μὲν ἀκριβῶς ἅπαντα τοὺς βαστάζοντας αὐτόν· ἐξαιρέ-
 τον δ' ἔτι τοῦτ' ἔστω δίδαγμα τε ἅμα καὶ παράγγελμα, τὸ
 τάχος τῆς βαφῆς. εὐθύς δ' ἕτερος ἐτοίμην ἔχων σινδόνα κατ'
 αὐτοῦ βαλέτω, κἄπειθ' ἐξῆς ἐπιβληθεὶς τῷ σκίμποδι διὰ
 σπόγγων μὲν ἀποματτέσθω τὰ πρῶτα, μαλακοῖς δ' ὑστερον
 ὀθονίοις, μηδ' αὐτῶν τῶν ἀποματτόντων αὐτὸν βιαίως
 ψανόντων, ἀλλ' ὡς ἐν μάλιστα προότατα. μετὰ δὲ ταῦτα
 ἐπαλείψαντάς τε καὶ περιθέντας ἱμάτια κομίζειν αὐθις ἐπὶ
 τοῦ σκίμποδος εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ διαιτᾶται, δάσκοντας τρο-
 φήν. εἴρηται δὲ καὶ τοῖς πρόσθεν, ἠήνια ἰώμεθα τὰς ξη-
 ρὰς δυσκρασίας, ἐν τῷ τῶνδε τῶν ὑπομημάτων ἐβδόμῳ,

in sindone sustentus nulla infusione aquae, cujusmodi in
 aliis uti solemus, adhibita. Imo nec capiti ejus infundi quic-
 quam velim, quum sit satis id quoque bis terve una cum
 toto corpore in aqua mergi, demissa mediocriter deorsum
 sindone, ac rursus per quatuor juvenes qui eum portant
 levata. Mox hinc eductus in frigidam semel totus mergatur,
 ne vel brevissimo quidem spatio illic moratus. Porro qui
 eum portant tum reliqua omnia curiose esse edoctos conve-
 nient, tum celeritatem mergendi non documenti modo, ve-
 rum etiam praecepti loco praeter caetera habere. Protinus
 vero alter paratam habens sindonem ipsi injiciat, ac deinde
 aliam, tum in lectulo collocatus primum spongiis deterga-
 tur, deinde mollibus linteis. Nec committent qui eum
 detergebant ut violentius eum contrectent, sed quoad fieri
 potest blandissime. Post haec unctum ac veltibus amictum
 rursus super lectulo in domum ubi cibatur reducent ac nu-
 trient. Sane dictum supra est in horum commentariorum

Ed. Chart. X. [244.]

Ed. Bas. IV. (149.)

[244] τὸν οἶκον ἐξεῦχθαι χρῆναι τῷ βαλανεῖῳ. περὶ μὲν οὖν λουτρῶν αὐτάρχεις ὁ λόγος εἰς τὰ παρόντα.

Κεφ. ια'. Συνεχῆ δ' ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις τὰ περὶ τῆς δυνάμειος τῶν τροφῶν. ὅτι μὲν οὖν ὑγρὰς καὶ ψυχρὰς εἶναι προσήκει τὰς μελλούσας ὀνήσειν τοὺς ἐκτικὸν πυρετοὺς εὐδρῆλον παντί. τοιαῦται δ' εἰσὶν ὁ τε χυλὸς ὁ τῆς πτισάνης ψυχρὸς λαμβανόμενος, ὁ τε χόνδρος ὁμοίως πτισάνης χυλῷ σκευασθεὶς, ὅπερ ἐστὶ δι' ὕδατος καὶ πράσου βραχέος ἀνήθου τε καὶ ἀλῶν ἐλαίου τε καὶ ὄξους. ἐπιτήδειος δὲ τοῖς ὧδε κάμνουσι καὶ ὁ βραχὺς ἄρτος ἐν ὕδατι ψυχρῷ. μηδενὸς δ' αὐτῶν ἢ ψύξις εἰλικρινῆς ἔστω, καθάπερ ἢ τοῦ ποτοῦ. ἐκείνο μὲν γὰρ καὶ θερμαίνεται ταχέως καὶ διεξέρχεται, ταῦτα δ' ἐπὶ πλεον ἐν τῇ γαστρὶ διαμένοντα τάχ' ἂν που καὶ διαψύξαιεν αὐτὴν ἀμέτρως ὄντα ψυχρά. χρονίου δ' ὑπάρχοντος ἤδη τοῦ πυρετοῦ καὶ τὸ τῆς ὄνου γάλα δοτέον, ἀκριβῶς προσέχοντα τὸν νοῦν, μὴ τυρωθῆ ποτε κατὰ τὴν γαστέρα. τοῦτο δὲ ἐνίοτε μὲν αὐτὸς ὁ κάμνων ἡμᾶς διδάξει τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἐμπείρως ἔχων, ἐνίοτε δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξευρίσκειν δεήσει, κατὰ

septimo, ubi siccam ventriculi intemperiem sanavimus, domus balneo debere conjungi. Ac de balneis quidem satis, quod ad rem propositam spectet, hactenus.

Cap. XI. At continua sunt dictis de alimentorum facultatibus praecepta. Sane frigida ac humida esse patet quae hecticis febribus sint profutura. Ejusmodi vero sunt tum ptifanae cremor, quum frigidus sumitur, tum alica similiter ptifanae cremori condita, id vero est ex aqua et exiguo porri et anetho, tum sale, oleo et aceto. Commodus praeterea laborantibus est et exiguus in aqua frigida panis. Caeterum nullius horum pura frigiditas sit sicuti potionis. Haec enim mature tum incalescit tum per corpus distribuitur, illa quum plusculum temporis in ventriculo morantur, ipsum fortassis refrigerant, si fuerint immodice frigida. Ubi vero febris jam moram traxerit, dandum quoque alinum lac est, sed diligenter observato ne in ventriculo cogatur. Id vero interdum ipse nos aeger docebit, utpote suae ipsius naturae peritus, interdum id nobis inveniendum est, pau-

Ed. Chart. X. [244.]

Ed. Bas. IV. (149. 150.)

βραχὺ τῇ χρήσει προσερχομένους. ἔτοιμον μὲν οὖν ἦτοι μέλι-
τος αὐτῷ μινύνας ἢ καὶ βραχὺ τι τῶν ἐδωδύμων ἀλῶν κω-
λύσαι τὸ σύμπτωμα. φευκτέον δ' εἰς ὅσον οἶον τε τὸ μέλι
κατὰ τοὺς ἐκτικοὺς πυρετοὺς καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ μελίκρατον,
ἐκχολοῦται γὰρ αὐτίκα καὶ ξηροτέρους ἅμα θέρημη δριμεία τοὺς
πυρετοὺς ἀπεργάζεται. δοτέον οὖν τὴν πρώτην τὸ γάλα τῆς
ὄνου κνάθου μὴ πλέον, ὡς ἐθεάσω διδόντας ἡμᾶς (150) εἰσα-
χθείσης μὲν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ὄνου, πρὸς τὸ μηδένα χρόνον
ἐν τῷ μεταξὺ γενέσθαι, καταπιόντος δ' αὐτὸ τοῦ κάμνοντος
αὐτίκα, θεωρούντων δ' ἡμῶν ἀκριβῶς καὶ παραβαλλόντων
τὴν κίνησιν τῶν ἀρτηριῶν, τὴν ἐπὶ τῇ προσφορᾷ γινομένην,
τῇ πρὸ τοῦ ληφθῆναι τὸ γάλα. εἰ μὲν γὰρ διαφθείροιτο, τοὺς
σφυγμοὺς μικροὺς καὶ ἀνωμάλους εὐρήσεις οἴους περ ἐπὶ
θλίψει στομάχου συμβαίροντας οἶσα· εἰ δὲ μὴ διαφθείροιτο,
τοὺς σφυγμοὺς μεῖζους τε καὶ ἰσχυροτέρους γινομένους. ὥστ'
ἐξέσται σοι μετὰ ταῦτα προσφέροντι τὸ πλῆθος αὐξῆσαι τοῦ
γάλακτος ἡμισυ κνάθου, κἄπειθ' ἡμισυ προσθεῖται πάλιν, εἴθ'
οὕτω κατὰ βραχὺ μέτροι τοῦ συμμέτρου προσανξῆσαι. τοῦ μέ-

latim ad ejus usum accedentibus. Prompte equidem sym-
ptoma prohibebitur, si mel illi admisceas aut falis quo vesci-
mur exiguum. Verum abstinendum, quoad fieri potest, in
hecticis febribus a melle est, atque idcirco etiam a mulla,
protinus enim vertitur in bilem et sicciore acriorisque
caloris febres reddit. Dandum itaque principio est asinini
lactis non plus cyatho, veluti a me datum vidisti, sed in-
ducta in ipsum cubiculum asina, quo nullum tempus interpo-
natur, sed aeger id protinus bibat, contemplantibus diligen-
ter nobis ac conferentibus arteriae motum qui a sumpto
lacte agitur cum eo qui ante id sumptum fuit. Si enim
corruptum sit, ejusmodi invenies pulsus parvos et inaequales,
quales in stomachi oppressione accidere nosse, sin autem cor-
ruptum sit, pulsus et majores et valentiores redditos inve-
nies. Itaque etiam licebit tibi postea exhibenti mensuram
lactis dimidio cyatho adaugere, ac deinde rursus alium di-
midium adjicere, sicque sensim usque ad mediocrem men-

Ed. Chart. X. [244. 245.]

Ed. Bas. IV. (150.)

τρον δὲ οὐ μόνον τοῦ γάλακτος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων
σιτίων ἔμαθες τοὺς σκοποὺς, ἔνθα τὰς τῆς γαστρὸς ἰώμεθα
δυσκρασίας, ἐν τῷ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ἐβδόμῳ. πρώτην
γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ τὴν ξηρὰν δυσκράσιαν αὐτῆς ὑποθέ-
μενοι κεχροισμένην εἰς τοσοῦτον ὡς σύμπαν ἤδη τὸ σῶμα
λεπτὸν ὑπάρχειν ἐπεδείξαμεν, ὅπως ἂν τις ἅμα μὲν ἅμφω
καλῶς ἴῳτο, καὶ τὴν δυσκράσιαν τῆς γαστρὸς καὶ τὴν ἰσχνό-
τητα τοῦ σώματος. καὶ τοίνυν ἴσως ἄμεινον ὑπὲρ τοῦ μὴ
γράφειν πολλὰ πρὸς ἐκεῖνον ἀναπέμψαι τὸν λόγον ὑπὲρ τῶν
ἄλλων ἀπάντων ἐδεσμάτων· ὅμοιαι γὰρ αἱ διαθέσεις οὖσαι
παραπλησίων χρήζουσι καὶ τῶν ἰαμάτων. ὅσον δ' ἐστὶν ἢ
τῶν ἐκτικῶν πυρετῶν θερμοτέρα, τοσοῦτον καὶ τῶν βοηθη-
μάτων δεῖται ψυχροτέρων, ἀκριβείας τε πλείονος, ὅπως μὴ τι
βλάβαιμεν ἰσχυροῖς βοηθήμασι χρησάμενοι. καὶ τοὺς μὲν ἤδη
μαραينوμένους, ὡς εἴρηται, λουστέον, ὅσοι δ' ἐν τοῖς ἐκτι-
κοῖς εἰσι πυρετοῖς οὐδέπω μαραινόμενοι, [245] τούτους οἶόν
τ' ἐστὶ καὶ χωρὶς συνδόνης ὑποβεβλημένης λούειν, ὡς ἂν ἰσχυ-
ροὺς ἔτι τὴν δύναμιν ὄντας. εἰσφέρειν μέντοι καὶ τούτους

furam addere. Mensurae vero non lactis tantum, sed etiam
reliquorum omnium scopos didicisti in septimo hujus operis,
ubi ventriculi sanavimus intemperies. Primam enim quum
in eo libro siccam ejus intemperiem hactenus inveteratam
proposuerimus, ut totum jam corpus gracile reddiderit,
indicavimus quo pacto quis simul ambo probe fit sanaturus,
tum ventriculi intemperiem tum corporis gracilitatem.
Ideoque fortasse sit satius, quo minus multa scribamus, ad
illum te librum pro reliquis omnibus cibis remittam; quum
enim similes affectus sint, similia nimirum remedia postulant.
Verum quanto hecticarum febrium affectus est calidior, tanto
et frigidiora requirit auxilia, et majorem simul sollicitudi-
nem, ne valentibus auxiliis utentes quicquam laedamus. At
qui jam marasmo urgentur, eos, sicut dictum est, lavabis,
quos vero hectica febris premit, nondum tamen marasmo
tentantur, eos licet etiam sine sindone subjecta lavare, ut-
pote viribus adhuc valentes. Inferri tamen et hos in do-

Ed. Chart. X. [245.]

Ed. Bas. IV. (150.)

εἰς τὸν οἶκον, ἤτοι γε ἐπὶ σιμυποδος ἢ φορείου τινός, εἴθ' ἑαυτοῖς βαδίζοντας ἐπὶ τὸ θερμὸν ὕδωρ ἀκτίον, ὅπως ἐν ἐκείνῳ χρονίζουεν. ὅσοι δ' ἀκρατίστεροι τῶν τοιούτων εἰσὶ, σφαλερὸν ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ἐμβαίνειν ταῖς ψυχραῖς κολυμβήθραις, ἀλλ' ἔξω μᾶλλον αὐτῶν καταχεῖν ἐπὶ γλιαρῶ τῷ προτέρῳ τὸ δεύτερον ψυχρόν. ἔστω δ' οὕτω ψυχρὸν τότε κατὰ τὴν δεξιαμενὴν ὕδωρ αὐτοῖς παρεσκευασμένον, ὅσον ἔξ ἐκείνης ἂν τις ἀρυσάμενος, αὐταρχεὶς ἀθρόως εἰς ἅπαξ ἐπιχέαι τοῖς ληλουμένοις, ὡς μηδεμίαν ἐμφαίνειν σαφῆ ποιότητα μήτε τῶν ἀκριβῶς ψυχρῶν μήτε τῶν γλιαρῶν ὑδάτων, ἀλλ' οἷον τὸ κρηναῖον καλούμενον ἐν μέσῳ ψύξεως πληκτικῆς καὶ γλιαράτης ἐκλυτικῆς. εἰ μὲν οὖν ἀκριβῶς ἅπαντα γίγνοιτο, κατὰ τε τὰ λουτρά καὶ τὰς τροφὰς ἐλπίς σωθήσεσθαι τοὺς μαραινόμενους· εἰ δ' ἀμαρτηθεῖη τι κἄν ἐν, ἀνατρέπει τᾶλλα σύμπαντα· τὸ γάρ τοι τῆς διαθέσεως αὐτῶν ὀλέθριον οὐδὲ βραχύτατον ἀμάρτημα φέρει. καὶ εἴ τις ἐσώθη τῶν τοιούτων, τὸ σαρκῶδες αὐτοῦ γένος ὁ μαρασμὸς κατελήφει· τῶν στεριῶν δ' αὐτῶν ἐξηρασμένων

mum vel super lectulo vel saltem aliquo vehiculo *conveniet*; mox ipfos ex se ipsis ingredientes ad calidam duci quo in ea morentur. At qui ex his sunt imbecilliores, eos non tutum est permittere in frigida lavacra descendere, sed foris potius ipfos perfundere primum tepida, secundo frigida. Esto autem nunc praeparata in labro aqua frigida, quanta ex eo semel hausta perfundere simul totum jam lavatum possit, ea frigiditate ut nullam evidentem qualitatem nec prorsus frigidarum nec tepidarum aquarum praeferat, sed qualem ea quae fontana vocatur, quae et frigoris quod ferit et teporis qui resolvit est in medio. Ac si quidem omnia curiose administrantur, tum quae ad balneum tum quae ad nutrimenta spectant, utique sanandi jam ejus quem marasmus consumit spes est, sin error vel in uno committatur, is reliqua subvertit omnia; nam quum exitialis horum affectus sit, ne levissimum quidem errorem tolerat. Ac si quis talium est servatus, huic carnosum genus marasmus occupaverat:

Ed. Chart. X. [245.]

Ed. Bas. IV. (150.)

ἀδύνατόν ἐστι τὸν ἄνθρωπον ὑγιασθῆναι τελείως· ἀλλ' ἀναγκαῖον ἦτοι γ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ πυρετοῦ τὸν θάνατον ἤκειν εὐθείως ἢ μεταπεσόντος εἰς τὸ καλούμενον ἐκ νόσου γῆρας. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ τοιοῦτος πυρετὸς ἐκβόσκειται τὴν οἰκίαν ἱμάδα τῶν μορίων, ὑφ' ἧς τρέφεται· μεταβαίνει δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ σαρκῶδες γένος, ὃ ταῖς ἰσὶ καὶ τοῖς ὑμενώδεσι μορίοις τῶν στερεῶν σωμάτων περιπέφυκεν· εἶθ' οὕτως ἀπτεται καὶ αὐτῶν τῶν στερεῶν μορίων. καθ' ἕνα-στον γὰρ τοι μόριον τῶν ἀπλῶν καὶ πρῶτων ὀνομαζομέ-νων, ἐθεάσω κατὰ τὰς ἀνατομὰς τὸ μὲν οἷον ἰνωδὲς τί ἐστι τῆς οὐσίας αὐτῶν, τὸ δ' ὑμενώδες, τὸ δὲ σαρκῶδες· οἷον εἰ τύχοι τῆς φλεβὸς ἓνα χιτῶνα κεκτημένης λεπτόν, ἐστὶν εὐρεῖν κατ' αὐτὴν ἵνας πολλὰς ἀραχνοειδέσι διατά-σσει συναπτομένας· αἷς ἀμφοτέραις ἢ οἰκία τῆς φλεβὸς οὐσία περιπέφυκεν, ἄλλη κατ' ἄλλο μόριον ὑπάρχουσα, κοινὸν οὐδὲν ὄνομα κεκτημένη· καλεῖν γοῦν αὐτὴν οὐδὲν κωλύει διδασκαλίας ἕνεκα σαρκοειδῆ φύσιν ἢ καὶ νῆ Δία τὴν τοῦδὲ τινοσ τοῦ μορίου σάρκα, κατὰ γαστέρα μὲν ἐτέ-

ipsis vero solidis siccatis fieri nequit ut homo profus per-
lanetur; sed omnino vel statim eum febris ipsa jugulaverit,
vel postquam in eum affectum est translata quem senium
ex morbo vocamus. Nam primum ejusmodi febris pro-
prium partium humiditatem ex qua nutriuntur depascit,
hinc vero ad carnosum genus transit, quod circa fibrosas
tum membranofas partes solidorum corporum haeret; ita
deinde ipsas solidas partes populatur. Si quidem in singulis
simplicium ac primarum quas vocant partium, ut in dif-
fectionibus eas contemplatus, alia portio substantiae eorum
est veluti fibrosa, alia membranosa, alia carnosa. Sicut
exempli causa quum vena unam tunicam habeat et eam
tenuem, licet fibras in ea invenire multas quae sint araneofis
quibusdam intersitis contextae, quibus utrisque ipsa pro-
pria venae substantia adnascitur. Haec alia in aliis partibus
habetur, nec ullum commune nomen est nacta; caeterum
docendi causa nihil vetat eam carnosam substantiam voces
vel certe hujus partis quandam carnem, quae in ventriculo

Ed. Chart. X. [245, 246.]

Ed. Bas. IV. (150.)

ραν ὑπάρχουσαν, καθ' ἥπαρ δ' ἑτέραν, ὡς περ γε καὶ κατὰ ἀρτηρίαν καὶ μῦν. ὠνόμασται δὲ μόνῃ σὰρξ ἢ ἐν μυσί, τῶν ἄλλων οὐδεμίαν ὀνομάζουσι σάρκα, πλὴν ὀλίγοι δὴ τινες· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν τοῖς σπλάγγνοις, οἷον ἥπατι καὶ νεφροῖς καὶ σπληνὶ καὶ πνεύμονι, παρεγγύματα καλοῦσι· τὰς δ' ἐν ἐντέροις καὶ γαστρὶ καὶ στομάχῳ καὶ μήτρῳ ἀνωνόμους ἀπολείπουσιν. ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν ὀνομάτων μηδὲν φρόντιζε, γίνωσκε δὲ ἐκάστου τῶν μορίων τὸν ὄγκον τῆς οὐσίας ὑπὸ τῆς τοιαύτης μάλιστα συμπληροῦσθαι φύσει, φθορὰν καὶ γένεσιν ἐπιδεχομένης, ὡς ἐνεστι θεάσασθαι σαφῶς ἐπὶ τῶν κοίλων ἐλιῶν. οὐ μὴν οὔθ' ἢ τῶν ἰνῶν φύσις οὔθ' ἢ νευρώδης ἢ ὑμενώδης ὁράται τὴν αὐτὴν ἔχουσα γένεσιν· οὐδ' ἔγχορεῖ τὰς ἐν ἐκάστῳ μορίῳ τοιαύτας ἴνας ὑπὸ τῶν κακοηθῶν πυρετῶν ἐτακῆναι, καθάπερ τὰς σάρκας. αἱ γε πρὶν ξηρανθῆναι τελείως διαφθείρουσι τὸ ζῶον. εἰσι μὲν οὖν καὶ οἱ μαρασμώδεις πυρετοὶ πάντες ἐκ τοῦ τῶν [246] συντηκόντων γένους, ἀλλὰ διαφέρουσι τῷ τὸ συντηκόμενον ἐκάστοτε τῆς σαρκὸς ἐπὶ μὲν τούτων διαφορεῖσθαι, καταρῥεῖν δ' ἐπ'

quidem sit alia, in jecinore alia, similiter in arteria et musculo. Vocatur autem sola caro in musculis, reliquarum nullam carnem vocitant, praeferquam admodum pauci, sed quae in visceribus ceu jecinore, renibus, liene et pulmone visuntur, eas parenchymata, id est affusiones, vocant, quae in intestinis, ventriculo, stomacho et utero sunt sine nomine relinquunt. Tu tamen de nominibus non laborabis. Illud potius intelliges, singularum partium substantiae molem ex tali maxime completam esse natura, quae utique ut in cavis ulceribus manifeste videre licet et perire et regigni potest. At vero nec fibrosa nec nervosa membranofave natura eandem generationem habere cernitur, nec fas est ejusmodi singularum partium fibras a malignis febribus liquari sicuti carnes, quando animal ipsum prius quam haec prorsus sint siccatae, interemerint. Itaque sunt et marasmodes febres universae ex earum genere quae colliquant, sed in eo differunt, quod quae portio carnis in his colliquatur, ea semper vaporis vice discutitur; in illis desluit in ventrem. Cernitur

Ed. Chart. X. [246.]

Ed. Basf. IV. (150.)

ἐκείνων εἰς γαστέρα. φαίνεται δὲ τοῦτο καὶ τῶν κρεῶν γιγνώ-
μενον ἐναργῶς, ὀπτιωμένων ἐπὶ τῆς καλουμένης ἐσχάρας·
ἐνίων μὲν γὰρ ἀπορῄει πάμπολυ τὸ σύντηγμα καὶ φέρεται
κατὰ τῶν ἀνθρώκων ἀθρόως· ἐνίων δ' ὅλως οὐδὲν αἰσθητὸν
ἀπορῄεον φαίνεται, καὶ ἴσον ἢ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώκων. οἱ
γούνη ἀργεῖοι σῦες ἢ οὐδ' ὅλως ἢ ὀλίγιστον ἔχουσι τὸ ἀπορῄεον,
οἱ δ' ἡμεροὶ πάμπολυ· καὶ ὅσον περ ἂν ἢ πιμελωδέστερον καὶ
σαρκωδέστερον τὸ ζῶον, τοσοῦτον τὸ ἀπορῄεον αὐτῶν τῶν
σαρκῶν ἐπὶ τῆς ἐσχάρας ὀπτιωμένων πλεον φαίνεται. τὸν
αὐτὸν οὖν τρόπον ἐπὶ τῶν θερμοτάτων πυρετῶν, εἰ μὲν οὖν
εἶεν σάρκες ὑγραὶ καὶ μαλακαὶ μετὰ πλήθους πιμελῆς, τὰς
συντήξεις αἰσθητὰς ἴσχουσιν· εἰ δὲ ἄνευ πιμελῆς καὶ ξηραὶ,
τοῖς μαρασμώδεσιν ἀλίσκονται πυρετοῖς. ἐναργέστατον δὲ
τούτου τεκμήριον οἱ τὰς συντήξεις ἐκκρίνοντες ἄρρώστοι διὰ
γαστρός, ἢν μὴ φθάσωσιν ἀποθανεῖν, ἦτοι γ' ὑπὸ βίας τοῦ
νοσήματος ἢ διὰ τὴν τῶν ἰατρῶν ἀμαθίαν εἰς τοὺς μαρ-
ασμώδεις ἐμπίπτοντες πυρετούς. ἄχρι μὲν γὰρ ἂν ἔχωσι τὴν
ῥῆλην δαμιλῆ, ταύτην συντήκουσιν· ὅταν δὲ ἐπιλείπωσιν
αὐτοὺς αἰ τε πιμελαὶ καὶ αἰ σάρκες αἰ μαλακαὶ, ξηραίνουσι

hoc etiam in carnibus in craticulis torrentibus evidentiter fieri,
siquidem ab aliquibus plurima liquatio defluit, deceditque
in prunas largiter, ab aliquibus nihil omnino quod sentias
defluere videtur, etiam si par sit prunarum subdicta copia.
Quippe feris suis aut nihil omnino aut plane minimum
est quod defluat, cicuribus vero plurimum, quantoque ma-
gis vel adipe vel carne animal abundat, tanto profecto quod
ab ipsis carnibus dum in craticulis torrentur, defluit cernitur
copiosius. Ad eundem itaque modum in calidissimis febribus,
si carnes humidae ac molles cum adipis copia fuerint,
eas sensu liquari deprehendas; sin sine adipe et siccae sint,
in marasmodes febres transeunt. Clarissimo hujus rei argu-
mento sunt infirmi, qui per alvum quod liquatur excernunt,
qui nisi prius vel morbi violentia vel medicorum inscitia
moriantur, in marasmodes febres incidunt. Siquidem quoad
materiam uberem habent, hanc colliquant, ubi illis tum
adeps tum caro mollis defecit, duras et aegre liquabiles carnes

Ed. Chart. X. [246.]

Ed. Bas. IV. (150. 151.)

τὰς σκληρὰς καὶ δυστήκτους σάρκας, ὧν οὐδὲν ἀποθρεῖ διὰ
 ξηρότητα, καθάπερ οὐδὲ τῶν ταραχρῶν κρεῶν, εἰ καὶ ταῦτ'
 ἐθελήσειας ὀπτᾶν, ἐπιβάλλον ἴσω τοῖς ἄλλοις πυρί· ξηρότερα
 μὲν γὰρ αἱ σάρκες αὐτῶν ἔσονται καὶ σκληρυνθήσονται γε βύρ-
 σης τρόπον· οὐ μὴν ἐκρυήσεται γε αὐτῶν οὐδεμία τηκεδὼν
 αἰσθητή. ταῦτ' οὖν γνώσκοντί σοι καὶ ἡ τῶν συντηκτικῶν
 πυρετῶν ἐπιμέλεια κατὰ (151) τὰς αὐτὰς γινέσθω μεθόδους
 ἐπὶ τε ψυχροῦ δόσιν ὅτι τάχιστα παραγινομένῳ καὶ διὰ
 τῶν ὑγραϊνόντων καὶ ψυχρόντων τρέφοντι. μελίκρατον δ'
 οἰομένῳ πολυμώτατον εἶναι, ὃ μάλιστα ὄρας χρωμένους ἐπὶ
 τῶν τοιούτων πυρετῶν τοὺς πλείστους τῶν ἰατρῶν. ἀλλὰ
 περὶ μὲν τῶν συντηκόντων πυρετῶν αὐθις ἔξεσται διελθεῖν,
 ὡσπερ γε καὶ περὶ τῶν ἐν λοιμοῖς πυρετῶν ἐκτικῶν, οἷος ὁ
 νῦν ἐπιδημῶν ἐστιν, εἰρήσεται γὰρ περὶ τοῦδε κατὰ τοὺς λοι-
 μώδεις πυρετούς. τῶν δ' ἄλλων ἐκτικῶν καὶ μαρασμοδῶν
 αὐτάρκως εἰρηῆσθαι νομίζω τὴν μέθοδον τῆς ἰάσεως.

siccant, a quibus propter siccitatem nihil defluit, veluti nec ab
 iis quae sale sunt siccae, si quis has quoque torrere parans,
 pari cum aliis igni admoveat; nam et sicciore earum carnes
 reddentur et corii ritu durabuntur, nec defluet ex his ulla
 sensibilis liquatio. Haec igitur quum scias, etiam colliquan-
 tium febrium iisdem methodis curam ages, tum ad frigidam
 exhibendam quam primum properans, tum iis quae hume-
 ctent et refrigerent nutriens. Mulfam vero inimicissimam
 esse censebis, qua tamen uti plerosque medicorum in ejus-
 modi febribus vides. Verum de colliquantibus febribus dif-
 ferere in posterum licebit, aequè ut de iis hecticis febribus
 quae in pestilentibus contingunt, cujusmodi ea est quae nunc
 publice grassatur, dicetur namque et de hac inter pestilentes
 febres. Reliquarum vero tum hecticarum tum marasmo-
 dum abunde mihi sanationis methodum tradidisse videor.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

BIBLION Λ.

Ed. Chart. X. [247.] Ed. Bas. IV. (151.)

Κεφ. α'. Τῶν δ' ἐπὶ χυμοῖς σηπομένοις ἀναπτομένων πυρετῶν οἱ πρῶτοι μὲν εἴρηται σκοποὶ πρόσθεν ἤνικα εἰδείκνυον ὅπως ἐγγωρεῖ καὶ δύο καὶ τρεῖς αὐτοὺς ποιῆσαι, καὶ εἰ βουληθῆμεν ἓνα. νυνὶ δ' ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων πυρετῶν ἐκ τῆς τῶν πρώτων γενῶν τομῆς ἄχρι τῶν ἐσχάτων εἰδῶν ἀφικόμεθα τέμνοντες, οὕτω πρᾶξαι πειραθῶμεν καὶ ἐπὶ τῆς προκειμένης διαφορᾶς, ἐκεῖνο πρότερον ἀναμνήσαντες ὃ καὶ τοῖς περὶ διαφορᾶς τῶν σφυγμῶν ὑπομνήμασιν εἰδείξαμεν, ὡς εἴτε πρώτας διαφορᾶς, εἴτε γένη πρῶτα καλεῖν ἐθέλοι τις,

GALENI METHODI MEDENDI LIBER XI.

Cap. I. Quae ex putrescentibus humoribus accenduntur febres, earum primi remediſcopi dicti prius sunt, quum eos quemadmodum et duos et tres efficere liceat docui, etiam, si velis, unum. Nunc vero ut in aliis febribus fecimus, ex primis generibus deductis ad ultimas usque species dividendo pervenimus, ita et in proposita differentia facere tentemus, illud prius admonentes, quod etiam in libris de pulsuum differentia ostendimus, sive primas differentias, sive prima genera, sive maxime gene-

Ed. Chart. X. [247. 248.]

Ed. Bas. IV. (151.)

εἴτε γενικωτάτας ἰδέας, εἴθ' ὅπως οὖν ἄλλως φυλάττων ἀκριβῆ τοῦ πράγματος τὴν ἔννοιαν, οὐ διοίσει. τῶν μὲν δὴ πυρετῶν αὐτῶν τοὺς ἐφημέρους ὅπως χρὴ θεραπεύειν ἐν τῷ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ὀγδόῳ διήλθον· ὡσπερ γε καὶ ὅπως τοὺς συνόχους ἐν τῷ μετ' αὐτό· καὶ τρίτους γε τοὺς ἐκτικοὺς ἐν τῷ μετ' ἐκεῖνο τῆς ὅλης πραγματείας ὄντι δεκάτῳ, μετὰ τῶν ἰδίων ἐκάστῳ πλεῖστα καὶ τῶν κοινῶν ἐπελθόν. νυνὶ δ' ὅπως ἂν τις ἰῶτο μεθόδῳ τοὺς ἐπὶ σήψει χυμῶν συνισταμένους πρόκειται διελθεῖν. οἱ σκοποὶ δ' οἱ θεραπευτικοὶ κατὰ μὲν τὴν εἰς δύο τομὴν ἢ τε διάθεσις ἢν θεραπεύομεν ὑπάρχει καὶ ἢ τῶν τοῦ κάμνοντος μορίων κράσις. ἐγγωρεῖ δ', ὡς ἐλέχθη, καὶ δι' ἐνὸς ἐρμηνεῦσαι κεφαλαίου, θεραπευτικὸν εἰπόντων ἡμῶν εἶναι σκοπὸν ἓνα κοινὸν ἀπάντων νοσημάτων, τὴν ἐναντίωσιν· οὗ τεμνομένου γεννᾶσθαι τοὺς δύο, τοῦ μὲν νοσήματος ἐνδεικνυμένου τὴν τῶν ἐναντίων ἑαυτῷ βοηθημάτων χρῆσιν, τῆς δὲ τοῦ θεραπευσομένου κράσεως ὀριζούσης ἅμα τῷ νοσήματι τὸ μέτρον [248] τῆς ἐναντιώσεως. ἐρῶρέθη δ' ἐν ἐκείνοις ὡς καὶ τὸ περιέχον ἡμῶν ἓνα ποιήσα-

rales ideas, sive quomocunque aliter appellare libeat, modo exactam rei notionem ferves, nihil interfuturum. Ac febrium quidem ipsarum quemadmodum eas quas diarias vocamus cures, in horum commentariorum octavo exposui, pari modo et quemadmodum continentes in libro qui illum sequitur, atque etiam quemadmodum tertias hecticas in eo qui illi succedit, qui totius operis est decimus, in quibus non propria modo cujusque, sed etiam communium pleraque explicavi. Nunc quemadmodum quae ex putrescentibus humoribus excitentur methodo sint sanandae aggredi statui. Curativi scopi prout in duo dividuntur, affectus quem curamus et partium aegrotantis temperies sunt. Licet autem ea, ut dictum est, et una summa interpretemur, dicentes unum esse omnium morborum communem curationis scopum contrarietatem ipsam, quo rursus diviso duos existere, morbo ex iis quae sibi contraria sint adhibenda remedia indicante, laborantis vero temperie una cum ipso morbo contrarietatis mensuram definiente. Porro dictum in illis est ambientem

Ed. Chart. X. [248.]

Ed. Bas. IV. (1514)

σθαι τὸν σκοπὸν ἐγχορεῖ. καὶ ὡς ὀπίσταν εἰς δύο μόνους τὴν
 πρώτην ποιησώμεθα τομὴν, ἥτοι γ' ἐν τοῖς νοσεροῖς αἰτίοις
 ἢ ἐν τοῖς ὑγιανοῖς, τίθεσθαι χρὴ τὸ περιέχον. ὄντων δ' αἰ-
 τίων ὑγιειῶν ἀπάντων τῶν ποιοῦντων ὑγίαν, ἐν ἑξ αὐτῶν
 ἔστι τὸ καλούμενον βοήθημα, κατὰ διαφορούς ἐννοίας ἔσχα-
 τον καὶ πρῶτον ὑγιεινὸν αἴτιον ὀρθῶς λεγόμενον. ἔσχατον
 μὲν γὰρ ἔσται τῷ χρόνῳ, διότι φύσις καὶ τέχνη καὶ τύχη τῷ
 χρόνῳ πρότερα τῶν βοηθημάτων ἐστὶν ὑγείας αἴτια· πρῶτον
 δὲ καθ' ὅσον αὐτὸ φαίνει τοῦ νοσοῦντος, ἀλλοιοῦν τὴν διά-
 θεσιν αὐτοῦ· καὶ διὰ τὴν ἐκ τούτου γινομένην ἀλλοίωσιν
 τῶν νοσοῦντων σωμάτων εἰς ὑγίαν ἀγομένων ἢ τέχνη καὶ ὁ
 τεχνίτης καὶ ἢ τύχη αἴτια τῆς ὑγείας γίνεται, οὐ τῷ πρώτῳ
 αὐτὰ τὰς νόσους ἐκκόπτειν, ἀλλὰ τῷ δι' ἐτέρων ὑλῶν ἐπιτη-
 δείων, αἵτινες ὀνομάζονται βοηθήματα. φλεβοτομία γὰρ
 αὕτη μὲν καθ' ἑαυτὴν αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ νῦν εἰρημέγον ὄνομα
 κέκτηται· βλάψασα δὲ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν αἰτίων γίνεται
 τῶν νοσῶδων, ὡπερ γε καὶ ὠφελήσασα τῶν ὑγιειῶν. καὶ
 διὰ τοῦτο καλεῖται βοήθημα, καθ' ὃν ἐν ὠφελῇ καιρὸν· ὡς

quoque nos aërem unam efficere indicationem posse. Et
 quum primam sectionem in duo tantum facimus, ambien-
 tem vel morboris causis vel salubribus annumerandum esse.
 At vero quum sanitatis causae sint omnia quae sanitatem
 efficiunt, una certe earum est quod remedium vocatur,
 quod pro variis notionibus et ultima et prima sanitatis
 causa recte dicitur. Quippe tempore ultima erit, propterea
 quod natura et ars et fortuna tempore priores remedio-
 rum sanitatis causae sunt; prima vero est quatenus id labo-
 rantis corpus tangit, alteratque ejus affectum, ac propter
 alterationem, quam id facit, quum aegra corpora ad sanita-
 tem perducuntur, ars, artifex et fortuna sanitatis causae
 fiunt, non quod haec morbos primum submoveant, sed
 alia materia ad id commoda intercedente, quod auxilium ap-
 pellatur. Siquidem phlebotomia ipsa quidem per se hoc
 quod jam dictum est nomen possidet, at quum hominem
 laedit, ex causis sit morbificis, ut quum prodest ex salubri-
 bus. Ac propterea quum proficit vocatur auxilium, sicut

Ed. Chart. X. [248.]

Ed. Bas. IV. (151.)

καὶ πάσης ὑλῆς τῆς ὁποσοῦν ἀλλοιούσης τὸ σῶμα καθ' ὃν ἂν ὠφελῆ χρόνον ὀνομαζομένης βοηθήματος. οὕτως οὖν καὶ περιέχοντος ἡμᾶς ἴδιον μὲν ὄνομα κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ὁ ἀήρ· ἐν δὲ τῇ πρὸς ἡμᾶς σχέσει ποτὲ μὲν βοήθημα καὶ τῶν αἰτίων ἐν τι τῶν ὑγιαινῶν γίγνεται, ποτὲ δὲ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς τῶν νοσῶδων. ἐπεὶ δ' ἐκ τε τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως καὶ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τῆς τοῦ χωρίου φύσεως ὁ ἀήρ ἴσχει τὰς καθ' ὑγρότητα καὶ ξηρότητα καὶ θερμότητα καὶ ψυχρότητα μεταβολὰς, ἐξ ἐκείνων πάλιν ἐκάστου γίνονται τινες ἐνδείξεις μερικώτεραι. τύχη μὲν οὖν καὶ τέχνη καὶ τεχνίτης διὰ μέσων τῶν ὑλῶν ἔχουσι τὸ δρᾶν· ἡ φύσις δ' αὐτὴ δι' ἑαυτῆς, ἐκ τριῶν τούτων συμπληρουμένη μορίων τῆς τε τοῦ πνεύματος οὐσίας καὶ τῆς τῶν ὄντως στερεῶν, ἅπερ ἐκ σπέρματος ἐδείχθη γιγνόμενα, καὶ τρίτης ἐπ' αὐτοῖς τῆς σαρκοειδοῦς οὐσίας, ἐν ἐκάστῳ τῶν μορίων ἰδίας ὑπαρχούσης. ἐκάστον δὲ τῶν εἰρημένων τριῶν ἰδίαν τινὰ ἔχει ποσότητα καὶ ποιότητα κατὰ φύσιν. ἡ μὲν οὖν ποιότης αὐτῶν ἐκ τῆς πρεπούσης κράσεως ὑγραῦς καὶ ξηραῦς καὶ ψυχραῦς καὶ θερμῆς

profecto omnis materia, quae quomodolibet corpus alterat, quo tempore juvat auxilium dicitur. Sic itaque et ambientis proprium pro natura sua nomen est aër; relatus tamen ad nos alias auxilium et sanitatis causarum una efficitur; alias iis contrarium, nempe morbificarum. At quoniam aëri tum ex praesente coeli statu tum anni tempore tum regionis natura, suae in humido, sicco, calido et frigido mutationes accedunt, ex illorum rursus unoquoque aliae particulares indicationes oriuntur. Ac fortuna quidem et ars et artifex materiarum interventu agunt; natura vero per se ipsa ex tribus his partibus completur, ex spiritus et partium quae vere dicuntur solidae substantia, quas ex semine genitili conditas esse monstravimus, et tertia ab his carnosa substantia, quae cuique parti est sua. Singulae autem jam dictarum trium propriam natura sua tum qualitatem habent tum quantitatem. Ac qualitas quidem earum ex congruo temperamento humido, sicco, calido et frigido consistit. Quantitas

Ed. Chart. X. [248.]

Ed. Bas. IV. (151.)

συνίσταται. τὸ ποσὸν δὲ τῶν μὲν στερεῶν σωμάτων ἴσον αἰεὶ διαμένει, τοῖς μὲν αὐξανόμενοις ἔτι κατὰ τὸν ἀριθμὸν μόνον, τοῖς δ' ἤδη τετελειωμένοις καὶ κατὰ τὸ μέγεθος. τῆς σαρκουειδοῦς δ' οὐσίας ἐξαλλάττεται τὸ μέγεθος, εἰ καὶ μηκέτι αὐξοῖτο τὸ ζῶον. οὕτως δὲ καὶ ἡ τοῦ πνεύματος οὐσία μονορού καθ' ἐκάστην ῥοπὴν ἐλάττων τε καὶ πλείων γίνεται. καὶ τοίνυν καὶ ἡ δύναμις ἐφ' οἷς ἔμπροσθεν εἶπον σκοποῖς ἦτοι μόνη προστίθεται κατὰ τὴν τῶν εἰρημένων τριῶν οὐσιῶν συναρίθμησιν, ἢ τῆς κράσεως ἀφορισθείσης ἰδίᾳ καθ' ἑαυτήν. ἦτις καὶ πάλιν καὶ αὐτὴ ποτὲ μὲν, ὡς ἐδείκνυτο, διχῆ τέμνεται, εἰς τε τὴν ἐξ ἀρχῆς φύσιν καὶ τὴν ἐπίκτητον διάθεσιν· ὥστε ἀπὸ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων γίνεσθαι τινα ἔνδειξιν ἰαμάτων ἰδίαν ἐκάστου. πολλάκις δὲ ἡ ἐπίκτητος κράσις εἰς τὰς ποιητικὰς αἰτίας ἀναχθεῖσα τὴν ἔνδειξιν ἐκείναις ἐχαρίσατο. κατὰ τοῦτον οὖν ἔφαμεν τὸν τρόπον ἐξ ἡλικίας ἐπιηδευμάτων τε καὶ ἐθῶν ἔνδειξιν βοηθημάτων γίνεσθαι, συμφωνεῖν δ' ἀλλήλαις ἀπάσας τὰς εἰρημένας ἔνδειξεις· ἐν γὰρ ταῖς ἰδικωτέραις αἰεὶ περιέχεσθαι τὰς

vero solidarum partium par semper manet, sed iis qui adhuc augentur numero duntaxat, qui vero absoluti jam sunt etiam magnitudine. Carnosae vero substantiae magnitudo variatur, etiam si praeterea non augeatur animans. Sic et spiritus substantia tantum non quolibet momento tum minor tum major fit. Ergo etiam ad eos quos prius diximus scopos vires vel solae iis tribus substantiis, quas modo comprehendimus, simul enumeratis adduntur; vel distincto seorsum per se temperamento. Atque hoc ipsum rursus bifariam quoque, ut ostensum est, scinditur et in originalem naturam et in acquisititium affectum, sic nimirum ut ex istis et aliis, quae prius dicta sunt, propria quaedam cuiusque remediorum sit indicatio. Saepe autem adscititium temperamento ad efficientes causas reductum illis indicationem concedit. Ad hunc itaque modum ex aetate, vitae instituto et consuetudine, indicationem remediorum suggeri diximus, consentireque inter omnes jam dictas indicationes; siquidem in iis quae magis sunt speciales contineri semper quae ma-

Ed. Chart. X. [248. 249.]

Ed. Basf. IV. (151. 152.)

γενικωτέρας. ἄγεσθαι δ' εἰς χρῆσιν τὰς ἰδικωτέρας, εὐρισκο-
μένας ἐκ τῆς τῶν γενικωτέρων τομῆς.

Κεφ. β'. [249] Ἡ γὰρ τοι πρώτη πασῶν ἐνδείξις θε-
ραπευτικὴ ἔξ αὐτοῦ τοῦ θεραπευομένου νοσήματος γιγνομένη
τὴν ἐναντίωσιν ἐδίδαξεν. ἐπεὶ δ' ἔστι πλείονα γένη τῶν νό-
σων, ἕκαστον αὐτῶν ἰδίαν ἔξει τὴν ἐναντίωσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν
ἄλλα παρείσθω τό γε νῦν εἶναι. προκεχωρήσθω δὲ μόνον
(152) ἡμῖν εἰς τὰ παρόντα τῆς θεραπευομένης νόσου τὸ γένος
ἐν δυσκρασίᾳ κείμενον. ἰαθήσεται τοίνυν τοῦτο διὰ τῆς ἐναν-
τίας αὐτῷ δυσκρασίας. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ γένους ὅλου τῶν πυρε-
τῶν ἡ δυσκρασία θερμότης ἐστὶ, διὰ ψυχρότητος ἰαθήσεται,
ὥστε ἀλλήλαις ὁμολογεῖν ἀπάσας τὰς ἐνδείξεις. ἕάν τε γὰρ
εἴπωμεν ἀπλῶς οὕτως ὡς χρῆ τὸν πυρετὸν ἰᾶσθαι διὰ τῶν
ἐναντίων ἕάν τε προσθέντες ὡς διὰ τῶν ἐναντίων τῇ κράσει
μάχην οὐδεμίαν ἔξουσιν οἱ λόγοι· κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον
οὐδ' εἰ φαίημεν ἰᾶσθαι χρῆναι διὰ τῶν ψυχρόντων τὸν πυρε-
τὸν, ὥσπερ γε οὐδ' εἰ τέμνοντες τοῦτο φαίημεν ἐνίοτε μὲν
ἰᾶσθαι τὸν πυρετὸν ἡμᾶς διὰ τῶν ἐνεργείᾳ ψυχρόντων, ἐνίοτε

gis sint generales, agi vero in usum quae magis sint parti-
culares, ex magis generalium sectione inventas.

Cap. II. Prima namque omnium curationis indica-
tionum, quae ex ipso qui curatur morbo accipitur, con-
trarietatem indicavit. At quoniam morborum plura sunt ge-
nera, cuique eorum sua erit contrarietas. Verum caetera in
praesens omittantur. Proponatur autem nobis ad praesentem
disputationem duntaxat morbi curandi genus in intemperie
positum. Id igitur per contrariam ipsi intemperiem sanabitur.
At quoniam universi febrium generis intemperies est calor,
per frigiditatem curabitur, sic ut omnes indicationes inter se
concordent. Nam sive dixerimus ita absolute febrem per
contraria sanandam esse, sive adjecerimus per ea quae con-
traria sunt temperamento, nulla pugnantia in sermone erit;
similiter nec si per frigida sanandam febrem esse dixerimus.
Sed nec si dividentes id dicamus aliquando sanare nos fe-
brem per ea quae actu, aliquando et per ea quae potestate,

Ed. Chart. X. [249.]

Ed. Bas. IV. (152.)

δὲ διὰ τῶν δυνάμει, καὶ ποτε αὐθις διὰ τῶν κατὰ συμβεβη-
κὸς, ἢ καὶ συντιθέντες ταῦτα μάχην οὐδεμίαν ἔξει τοῖς προ-
ειρημένοις ὁ λόγος, ὥσπερ γε οὐδ' εἰ φαίμεν ὅσα μὲν κατ'
ἐνέργειαν ἢ δύνάμιν ἢ κατὰ συμβεβηκὸς θεραπεῖν χεῖρονας
ἐαυτῶν ἀποτελεῖν τοὺς πυρετοὺς, ὅσα δ' αὖ κατ' ἐνέργειαν
ἢ δύνάμιν ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ψύχει θεραπεύειν αὐτούς. ἢ
γὰρ ἀπὸ τῆς διαθέσεως ἔνδειξις εἰς τοσοῦτους ἐτιμήθη τοὺς
κατὰ μέρος σκοπούς. αὐτοὶ δὲ πάλιν οὗτοι οἱ σκοποὶ τὴν
ὑλὴν τῶν βοηθημάτων εὐρίσκουσι κατὰ τὰς ἐν τοῖς περὶ φαρ-
μάκων εἰρημένας μεθόδους· ἀρχὴ γὰρ ἐκείνων ἐστὶν εἰς ὅπερ
ἐτελεύτησεν ἢ ἐκ τῆς θεραπευομένης διαθέσεως τομῆ. κυριω-
τάτη μὲν οὖν ἐν τῷ λυθῆναι τὴν νόσον θεραπεία νοεῖται,
καταχρωμένων δὲ καὶ τὸ μικτὸν γένος ἐκ τε τῆς ὄντως θερα-
πείας καὶ ἣν ὀνομάζουσι προφυλακῆν. τῶν μὲν οὖν ἐφημέρων
πυρετῶν ἢ ὄντως ἐστὶ θεραπεία, καθάπερ γε καὶ ἡ τῶν ἐκτι-
κῶν. ὅσοι δ' ἐπὶ χυμοῖς συνίστανται σηπομένοις ἢ λεγομένη
θεραπεία τὴν προφυλακῆν προσείληφεν, ἣτις ἐστὶ τὸ τὴν νό-
σον ἐργαζόμενον αἴτιον ἐκκόπτειν. ὀνομάζεται δὲ καὶ αὐτὸ

aliquando et per ea quae accidenti refrigerant, aut etiam
ista conjungentes, nulla pugnantia cum iis quae dicta sunt
in sermone erit. Pari modo nec si quis dicat quae actu vel
potestate vel ex accidenti calefaciant, ea febres deteriores
reddere quam prius fuerant; contra quae actu vel pote-
state vel ex accidente refrigerent, ea febres sanare. Nam in-
dicatio quae ab affectu *sumitur* in tot numero particula-
res scopos est diducta. Hi vero rursus ipsi particulares
scopi materias inveniunt juxta methodos in opere de medi-
camentis traditas; illorum enim principium id est in quo
finita ad curandi affectus divisio. Ac maxime quidem propria
in solvendo morbo intelligitur curatio, sed per abusionem
etiam mixtum genus tum ex vera curatione tum ea quam
praecautioem vocant. Ac diariarum quidem febrium, quem-
admodum et hecticarum, vera et propria curatio est. Ea-
rum vero quae ex putrescentibus excitantur humoribus
vocata curatio praecautioem quoque sibi adjunxit, cujus
officium est causam morbum efficientem adimere. Sane no-

Ed. Chart. X. [249, 250.]

Ed. Bas. IV. (152.)

τοῦτο τὸ μέρος τῆς τέχνης θεραπευτικόν, ἀποκχωρισμένον τοῦ καθαρῶς τε καὶ εἰλικρινῶς προφυλακτικοῦ τῷ γενέσθαι τὴν νόσον μὲν αἰσθητῶς ὑπὸ τῆς αἰτίας ἤδη, μέλλειν δὲ ἔσεσθαι κατὰ τὰς προφυλακτικὰς. τοῖς μὲν οὖν ὀνόμασιν ὡς ἂν ἐθέλοι τις χρῆσθω, τοῦτο γὰρ ἀναμνησκείν ἀεὶ χρῆ, φυλαττέτω δὲ τὴν ἐφ' ἐκάστου τῶν πραγμάτων ἐνδειξιν τῶν ἰαμάτων, ὡς εἴ γε παραλείποι τι κἄν ἐν ἑξ αὐτῶν, ἀνάλογον ἐκείνου τῷ μεγέθει τε καὶ τῇ δυνάμει βλάψει τὴν ἴασιν.

Κεφ. γ'. Ὅνπερ δὲ τρόπον ἀπὸ τῆς διαθέσεως ἐπὶ τὰς ὕλας τῶν βοηθημάτων ἀφικόμεθα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀφ' ἐκάστου τῶν ἄλλων γενῶν τῶν πρώτων κατέρχεσθαι χρῆ πρὸς αὐτάς· οἷον ἀπὸ τῆς δυνάμεως· ἀντιτέτακται γὰρ αὕτη τῇ ἰόσῳ καθάπερ τις ἀνταγωνιστής· καὶ πρόκειται γε τῷ ἰατρῷ βοηθεῖν ταύτῃ καὶ συναγωνίζεσθαι τρόπῳ [250] παντί. τίς οὖν πρώτος σκοπὸς ἀπὸ τῆς δυνάμεως ἢ τίς ἐνδειξις πρατέρα; καὶ γὰρ κἄνταῦθα λεκτέον ὡς ἂν ἐθέλοι τις, αὐτὴν μὲν τὴν δύναμιν εἶτα τὸν πρώτον σκοπὸν τιθέμενος, τὸ δ'

minatur haec ipsa quoque artis pars curatrix, quae ab ea quae pure sincereque prophylactice dicitur in eo distincta est, quod sub hac jam sensibilibiter ex ipsa causa morbus sit genitus, in prophylactice vero est futurus. Atque nominibus quidem quisque prout volet utatur, id enim semper monere oportet, sed remediorum indicationem quae a rebus singulis praestetur servet; quod si vel unam aliquam earum praetereat, ad proportionem tum magnitudinis illius tum facultatis curatio laedetur.

Cap. III. Quo autem modo ab affectu ad materias praesidiorum pervenimus, eodem modo a singulis reliquorum generum primorum descendendam ad eas est; veluti a viribus; hae namque morbo ceu adversatrices quaedam sunt oppositae, propositumque medico est his succurrere ac omni ratione opitulari. Ergo quis primus est a virtute scopus aut quaenam indicatio prior? nam hic quoque loqui pro arbitrio quispiam possit, virtutem ipsam unum scopum ac primum statuens, quod vero ab ea indicatur alterum sco-

Ed. Chart. X. [250.]

Ed. Bas. IV. (152.)

ὑπ' αὐτῆς ἐνδεικνύμενον ἕτερον σκοπὸν δεύτερον. ἐπεὶ τοίνυν ἐδείχθη τὴν ἑαυτῆς ἐνδεικνυμένη φυλακὴν, ὥσπερ ἡ νόσος τὴν ἀναίρεσιν, ἔσται πάλιν ὁ δεύτερος ἐπὶ τῇ δυνάμει σκοπὸς ἡ φυλακὴ, καθάπερ ἐπὶ τῶν νοσημάτων ἡ ἀναίρεσις. ἀλλ' ἡ μὲν φυλακὴ τὴν τῶν ὁμοίων ἐνδείξεται προσαγωγὴν, ἡ δ' ἀναίρεσις τὴν τῶν ἐναντίων. ἐπειδὴ δὲ τῆς δυνάμει οὐσία συντελεροῦτο διὰ τε τοῦ πνεύματος καὶ τῆς σαρκώδους ἰδέας καὶ τῶν στερεῶν, ἐκ τῶν ὁμοίων ἐκάστω πορίζεσθαι χρὴ τὴν διαμονήν· τῷ μὲν πνεύματι διὰ τῆς ἀναπνοῆς τε καὶ διαπνοῆς καὶ τῆς ἐκ τοῦ αἵματος ἀναθυμιάσεως, ἔξέστω δὲ κἀνταῦθα τῷ βουλομένῳ καλεῖν ἀέρωσιν, ἢ λεπτοποίησιν αἵματος, ἢ εἰς ἀτμοὺς λύσιν, ἢ χύσιν, ἢ ὅπως ἂν αὐτὸς ἐθέλοι· τῷ δὲ τῶν στερεῶν γένει διὰ τῆς στερεῆς τροφῆς, ὥσπερ γε καὶ τῷ τῶν σαρκωδῶν διὰ τῆς ἐν μέσῳ φύσεως ὑγρῶν τε καὶ στερεῶν σωμάτων. ἐκάστου δὲ τούτων εὐρήσεις τὸ μὲν ποσὸν ἐκ τῆς κατὰ τὴν φυλαττομένην οὐσίαν ποσότητος, τὸ δὲ ποιὸν ἐκ τῆς κράσεως. αὐτῆς δὲ τῆς κράσεως καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἦτοι

pum secundum. Itaque quum monstratum sit virtutem sui custodiam indicare, sicuti morbum sui ablationem, erit rursus in virtute secundus scopus ipsius custodia, sicut in morbis ipforum sublatio. At vero custodia similium exhibitionem indicabit, sublatio contrariorum. Quoniam vero virium substantia tum ex spiritu tum ex carnosa specie tum solidis ipsis completur, ex iis quae similia sunt moliri cuique suam custodiam conveniet. Spiritui ex respiratione ac transpiratione et eo qui ex sanguine attollitur vapore; licet vero hic quoque volenti vel aërationem vel sanguinis attenuationem vel in halitum solutionem vel fusionem vel utcunque libuerit appellare; solidorum vero generi ex solido nutrimento. Quemadmodum et carnoso generi per eam naturam quae in medio humidorum ac solidorum corporum est. At cuiusque horum mensuram ex conservandae substantiae quantitate invenies, qualitatem vero ex ipsius temperamento. Quum vero horum cuiusque vel optima temperies sit, vel

Ed. Chart. X. [250.]

Ed. Bas. IV. (152.)

γε ἀρίστης ὑπαρχούσης ἢ μεμπτῆς κατὰ τι, τὴν μὲν ἀρίστην αἰὶ φυλάττειν χορή, τὴν μεμπτὴν δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ὑγαινόντων ἦτοι φυλάττειν ἢ ἀλλοιοῦν· ἐπὶ δὲ τῶν νοσοῦντων φυλάττειν, ἔξ οὗ λογισμοῦ πρόσθεν ἐδείκνυτο μεγίστην ἐνδείξιν ἔχον τὸ ἔθος, ἢ γὰρ τὴν ἔξ ἀρχῆς αὐτοῦ φυλάττειν κράσιν ἢ τὴν ἐπίκτητον ἐργάζεσθαι. γίνεσθαι δ', ὡς ἐλέγετο, τὴν ἐνδείξιν τοῦ μέτρου τῶν βοηθημάτων ἐκ τῆς νῦν κράσεως, ὡσπερ γε καὶ τῆς ἡλικίας, οὐχ ἧς ἐμπροσθεν εἶχεν ὁ κάμνων, ἀλλ' ἧς νῦν ἔχει. διαφορᾶς δ' οὐκ ὀλίγης ὑπαρχούσης ἐν τῇ κράσει τῶν τοῦ ζώου μορίων, ἴδιον ἐκάστῳ τὸ μέτρον ἔσεσθαι τῶν ὁμοίων ἑαυτῷ, τῷ μὲν γεωδεστέρῳ τῶν γεωδεστέρων, τῷ δὲ ὑγροτέρῳ τῶν ὑγροτέρων· οὕτω δὲ καὶ τῷ μὲν ἀρωδεστέρῳ τῶν ἀρωδῶν, τῷ δὲ θερμοτέρῳ τῶν πυρωδῶν. ἐντεῦθεν οὖν ἤδη τὰς ὕλας ἐξευρίσκειν ἀπάντων τῶν κατὰ μέρος, ἐν τροφαῖς καὶ πόμασι καὶ ἀέρι καὶ τοῖς ἐπιτηδευομένοις ἅπασιν. ἔνθα δ' ἀλλήλαις ἐναντιοῦνται τινες ἐνδείξεις, τῇ πρόσθεν εἰρημένη

aliquatenus vitiosa, quae quidem optima est semper servari debet. Quae vero vitiosa, haec in fanis quidem vel servanda est vel alteranda, in aegris vero servanda est ea ipsa ratione, qua prius ostendimus maximam esse a consuetudine indicationem; nam vel temperamentum ipsum primigenium oportet servare vel adscititium inducere. Praeslari vero, ut praedictum est, mensurae auxiliorum indicationem ex eo temperamento quod jam praesens sit, ita nimirum, sicut ex aetate non quam aeger prius habuerit, sed quam hunc habeat. Quum vero diversitas non parva sit in partium animalis temperamento, propriam cuique mensuram fore eorum quae ipsi sint similia; nempe ei quae terrea magis est eorum quae magis sint terrea, et ei quae humidior est eorum quae sint humidiora; ad eundem modum et ei quae magis aërea est eorum quae plus aëris in se habeant, sicuti calidiori eorum quae magis ignea sunt. Hinc vero jam materias particulares omnes in cibis, potione, aëre et omnibus peragi solitis inveniendas esse. Ubi vero secum pugnaverint indicationes aliquae, superius comprehensa methodo ad ea

Ed. Chart. X. [250, 251.]

Ed. Bas. IV. (152.)

χρησθαι μεθόδω, πρὸς τὴν τῶν πρακτέων εὐρεσιν ἐπιβλέπον-
 τα μέγεθός τε καὶ ἀξίωμα τῶν ἐνδεικνυμένων σκοπῶν. αἰρεῖ-
 σθαι γὰρ ἐδείκνυμεν χρῆναι τὰς ἀπὸ τῶν ἀξιολογωτέρων τε
 καὶ μειζόνων ἐνδείξεις σκοπῶν, ἀξίωμα μὲν οὖν αὐτῶν εἰς
 ζωὴν ἢ ὑγίαν ἀποβλεπόντων κρίνεσθαι, μέγεθος δ' εἶναι
 διττὸν, ἥτοι κατὰ τὴν οἰκίαν οὐσίαν ἢ τὴν τοῦ κατὰ
 φύσιν ἐκτροπῆν. ἐπὶ ταύταις οὖν ἤδη ταῖς μεθόδοις γυμνα-
 σθῶμεν ἐν τῷ γένει τῶν ἐπὶ σηπεδόνι πυρετῶν.

Κεφ. δ'. Ἐπεὶ δὲ ἡ σηπεδὼν ἥτοι γε ὁμοτίμως ἐν
 ἅπασιν συνίσταται τοῖς ἀγγείοις ἢ ἐν τοῖς μεγίστοις καὶ κυ-
 ριωτάτοις, ἃ δὴ μεταξὺ βουβῶνων τ' ἐστὶ καὶ μασχαλῶν, ἢ
 καθ' ἐν τι μόριον ἥτοι [251] φλεγμαῖνον, ἢ καὶ χωρὶς φλε-
 γμοῦ, ἐν ἑαυτῷ περιέχον οἷον περ ἐν ἐστία τινὶ τὴν ἀρχὴν
 τοῦ πυρετοῦ, καθ' ἐκάστην τῶν εἰρημέγων διαφορῶν ἰδίᾳ
 χρῆ γυμνάσασθαι. καὶ πρώτην γε τὴν ἥτοι κατὰ τὰ μέγιστα
 τῶν ἀγγείων ἢ σύμπανθ' ἅμα γινομένην τῷ λόγῳ προχειρη-
 σόμεθα. τὸν γὰρ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαθέσει πυρετὸν εἶναι μὲν
 δήπου σύνοχον ἀναγκαῖον, ἰαθῆναι δ' ἀδύνατον ἄνευ τοῦ

quae agenda sint inveniendae utendum esse, perperis indi-
 cantium scoporum tum magnitudine tum dignitate. Ostendi-
 mus enim eligendas eas indicationes esse quas scopi dignio-
 res maioresque praescribent, ac dignitatem eorum vel vitae
 vel sanitatis respectu judicari. Magnitudinem vero dupli-
 cem esse vel propriae substantiae ratione, vel eversionis a
 naturali statu. Ergo ab his jam methodis agendum exercite-
 mur in genere februm quod ex putredine nascitur.

Cap. IV. Quoniam putredo vel aequabiliter in
 omnibus subsistit vasis, vel in maximis maximeque principa-
 libus, ea porro sunt inter alas et inguina, vel in una quapiam
 parte quae vel phlegmonem in se habet vel etiam citra phle-
 gmonem, veluti in foco quodam, principium febris in se
 continet, in singulis his differentiis seorsum exercitari con-
 veniet. Ac primum eam tractandam proponemus quae vel
 in maximis vasis vel simul omnibus confisist. Quae igitur
 ex tali affectu oritur febris, plane necessum est continentem

Ed. Chart. X. [251.]

Ed. Bas. IV. (152. 153.)

παύσασθαι τὴν σηπεδόνα. παύσασθαι δ' οὐ δύναται μενούσης τῆς αἰτίας. ἐκκόπτειν οὖν χρὴ τὴν αἰτίαν αὐτῆς, εἰ μέλλει προτέρα μὲν ἢ σῆψις, ἐπ' αὐτῇ δ' ὁ πυρετὸς ἰαθήσεσθαι. τίς οὖν ἡ αἰτία τῆς ὁμοτίμου σηπεδόου ἐν ἅπασιν τοῖς ἀγρείοις ἀναμνησθῆναι χρὴ πρῶτον, ἢ τίς ποδ' ἡμῶν ἐδείκνυτο σηπεδόου αἰτία, κἀπειδ' ἐξῆς ζητῆσαι τὴν τῆς ὁμαλῶς γινόμενης ἐν ἅπαντι μέρει τοῦ ζώου. δέδεικται τοίνυν ἐν ταῖς τῶν νόσων αἰτίαις ὡς ἐκείνα μόνα σῆπεται τῶν σωμάτων ὅσα φύσιν ἔχοντα θερμὴν καὶ ὑγρὰν ἀδιάπνευστα καὶ ἀρρίπιστα μένει ἐν θερμῷ καὶ ὑγρῷ χωρίῳ, εἰ δ' ἐν κινήσει τε εἶη καὶ ῥιπίζοιτο καὶ διαπνέοιτο, δύναται ἂν ἄσηπτα φυλάττεσθαι, καὶ μάλιστα ὅσα σώματα διοικοῦσιν αἱ φύσεις, ὥσπερ (153) τὰ τῶν ζώων τε καὶ τῶν φυτῶν· αὗται γὰρ ἐξ ἐρχῆς ἑαυταῖς ἔχουσι συμφύτους κινήσεις, ὡς ἐν τοῖς τῶν φυσικῶν δυνάμεων ὑπομνήμασιν ἐδείκνυμεν, αἷς ἀποκρίνουσι τὰ περιττά. δέδεικται δὲ καὶ δι' ἄλλων δυοῖν βιβλίων πηλίκῃ τίς ἡ χρεια τῆς τ' ἀναπνοῆς ἐστὶ καὶ τῶν σφυγμῶν, ὑπὲρ τοῦ

esse. Nec fieri potest ut ea sanetur, nisi inhibita prius putredo sit. Porro ea inhiberi causa manente non potest. Quare submovenda ipsius causa est, si modo putredo ipsa prior, mox post ipsam febris sanari debebit. Ergo quae causa putredinis est, quae se per omnia vasa aequabiliter diffundit? Sane revocare in memoriam prius conveniet, quaenam alias putredinis indicata sit causa, ac deinde cur pari modo in omnibus animalis partibus fiat inquirere. Ergo ostensum est, ubi morborum causas reddidimus, illa tantum putrescere corpora quae cum calida humidaque natura sint, neque perflata neque ventilata in calido humidoque loco maneant. Quod si in motu sint, ventilenturque ac persentur, posse ea non putria integraque servari; potissimum quaecunque corpora sua ipsorum natura reguntur, ut animalium et stirpium; ea namque, sicut in opere de naturalibus facultatibus est proditum, ab initio congenitos secum motus habent quibus superflua excernant. Ostensum non minus et in aliis duobus libris est, quantus sit tum respirationis tum

Ed. Chart. X. [251.]

Ed. Bas. IV. (153.)

ῥιπίζεσθαι καὶ διαπνεῖσθαι τὸ σῶμα καὶ τὴν κατὰ φύσιν ἑαυτοῦ φυλάττειν θερμασίαν. εἴπερ οὖν τι μέλλει σαφῶς σήπεσθαι τῶν κατ' αὐτὸ, τὰς εἰρημίνας χρὴ διαπνοᾶς ἐπισχεθῆναι. πῶς δ' ἂν καὶ δύναιντο αἱ καθ' ὅλον τὸ ζῶον εἰς τοῦτ' ἐλθεῖν ἄνευ στεγνώσεως, ἦτοι γ' ἐν τοῖς πέρασι τῶν ἀγγείων γινομένης ἢ κατὰ σύμπαν τὸ δέρμα; κατὰ μὲν οὖν τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων ἢ στέγνωσις γίγνοιτ' ἂν, ἢ διὰ σφοδρὰν τινα ἔξωθεν ψύξιν, ἢ διὰ πάχος, ἢ πληθος, ἢ γλισχροῦτητα τῶν περιεχομένων ἐν αὐτοῖς χυμῶν, ἀθροώτερον ῥευσάντων ἐπὶ τὴν ἔξω φορὰν. γίγνεται δ' αὐτοῖς τοῦτο καὶ διὰ γυμνάσια τὰ κατὰ παλαιστράν ἢ ἄλλως ἐπιτηδευθέντα καὶ δι' ὁδοιπορίας συντόνους ἢ διὰ τὸ περιέχον ἑξαίφνης ἐκ κρούου εἰς θάλλπος μεταβαλόν. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ θυμὸν οἱ χυμοὶ ζέσαντες ἀθροῶ καὶ χρησάμενοι τῇ πρὸς τοῦτικὸς φύσει τὰς εἰρημίνας στεγνώσεις εἰργάσαντο. χρὴ τοίνυν ὅστις ἰᾶσθαι μέλλει τὸν προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ πυρετὸν, ἅμα μὲν ἐκκόπτειν αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἤδη γεγεννημένην ὑπ' αὐτῆς ἐν τῷ ζῳῷ θερμασίαν ἐμψύχειν. ὅπως μὲν οὖν ἐκείνην χρὴ ψύχειν ἐμπροσθεν εἴρηται· τὴν δ' αἰτίαν ἐκκόπτειν προσήκει,

pulsuum usus ad ventilationem corporisque perflatum atque ejus nativum calorem tuendum. Itaque si quid in eo manifeste putrescere debet, dictas transpirationes impeditas esse oportet. At vero qui fieri potest ut illae per totum animal sistantur, nisi vel in finibus vasorum stipatio sit vel tota cute? Porro accidere in finibus vasorum stipatio potest vel ex vehemēti externa refrigeratione vel ex humorum, qui extrorsum in ipsis confertim fuerint crassitudine, multitudine vel lentore. Accidit hoc illis et ex iis exercitationibus, quae in palaestra, vel alias obeuntur et itinere laborioso vel ambientis flatu, quum ex rigore in aestum subito est mutatus. Nonnullis vero ferventes ex ira humores ac foras simul impetu ruentes dictas stipationes effecerunt. Quisquis igitur propositam sanaturus est febrem, hic simul causam ejus adimat oportet; simul calorem qui in animali excitatus ab ea est refrigeret. Ac quemadmodum quidem ille sit refrigerandus prius est dictum. Causam vero adimi

Ed. Chart. X. [251. 252.]

Ed. Bas. IV. (153.)

κατὰ τὴν ἰδίαν ἐκάστης φύσιν ἕξερρίσκοντα τὴν ἐναντίωσιν· εἰ μὲν ὑπὸ ψυχρᾶς αἰτίας ἐπιλήθη τε καὶ πυκνὸν εἴργασται τὸ σῶμα, χαλῶντα καὶ ἀραιοῦντα παντοίως αὐτό· δι' ἔμφραξιν δὲ τοῦτο παθὸν ἐκφράττοντα. τὸ δὲ ἐκφράττον εὐρήσεις κἀνταῦθα, τῷ τῆς ἐναντιώσεως προσέχων σκοπῷ· τοὺς μὲν γὰρ πολλοὺς χυμοὺς κενώσεις, τοὺς παχεῖς δὲ καὶ γλίσχρους ἐργάση λεπτούς τε καὶ ῥυτούς. εἰ δὲ καὶ πλείω συνέλθοι ποτὲ αἴτια, πρὸς ἅπαντα ἐριστάμενος ἕξ ὑπεναντίου· δυνατὸν γὰρ δήπου καὶ πεπιλησθαι τὸ σῶμα καὶ πεπυκνωσθαι τοὺς πόρους καὶ πολλοὺς καὶ γλίσχρους εἶναι τοὺς χυμοὺς. ἐν δὲ ταῖς τοιαύταις ἐπιπλοκαῖς, εἴ τι μεμνήμεθα τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένων, ἀρχεσθαι προσήκει ἀπὸ τῆς φλεβοτομίας, ἐκκενοῦντα τὸ πλῆθος, ἀφικνεῖσθαι δ' ἐπὶ τῷ λεπτόνειν τοὺς χυμοὺς, εἰδ' ἕξῃς ἐπὶ τὸ χαλᾶν τὰ πεπιλημένα καὶ ἀραιοῦν τὰ πεπυκνωμένα. ταυτὶ μὲν οὖν ἐκ τῆς νοσώδους διαθέσεως ἐνδεικτικῶς ληπτέον.

Κεφ. ε'. [252] Ἀπὸ δὲ τῆς δυνάμεως, ἐπειδὴ σιτία καὶ ποτὰ καὶ πνεύματα ταύτην ἐφύλαττον, ἐν μέτρῳ τέ τι

oportebit, propria cujusque naturae inventa contrarietate; utique si ex frigida causa stipatum densumque redditum corpus est, laxato eo omni que ratione rarefacto, sin ex obstructione ita est affectum, hac reclusa. Quod vero recludet, hic quoque ad contrarietatis indicationem attentus invenies; ubi namque abundantia humorum est, hos vacuabis; ubi crassi sunt et glutinosi, tenues eos ac fluxiles efficies. Si plures causae aliquando coibunt, omnibus per contraria occures, siquidem fieri potest ut et coarctatum corpus sit et exigui meatus densati et multi simul ac lenti humores subsint. In ejusmodi autem causarum complexu, si recte quae prius comprehensa sunt meminimus, coepisse a sanguinis missione conveniet; ac abundantia vacuata tum ad extenuandos humores venire, ab hoc ad remittenda quae sunt constricta et rarefacienda quae sunt densata. Atque haec quidem a morbi affectu indicative sunt sumenda.

Cap. V. A viribus autem, quoniam has cibi, potiones et spiritus certa mensura et apta qualitate exhibita fer-

Ed. Chart. X. [252.]

Ed. Val. IV. (155.)

καὶ ποιότητι δεούση προσφερόμενα; καὶ ἦν αὐτῶν τὸ μὲν τοῦ ποσοῦ μέτρον ἀπὸ τῆς οὐσίας τῆς δυνάμεως εὐρισκόμενον, τὸ δὲ τῆς ποιότητος ἀπὸ τῆς κράσεως, ἐπισκεπτέον ὅπως ἔχουσιν αἱ διοικοῦσαι τὸ σῶμα δυνάμεις. εὐρώστων μὲν γὰρ οὐσῶν θαρσύνων χρῶ τοῖς κενωτικοῖς βοηθήμασιν, ἅπερ ἐκ τῆς κατὰ τὴν νόσον ἐλήφθη διαθέσεως· ἀρρώστοτέρων δὲ γεγενημένων εὐλαβῶς μεταχειρίζου τὰ κενωτικὰ βοηθήματα. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ τῶν τροφῶν ποσὸν ἐντεῦθεν σοι ληπτέον. ἐρρώστων γὰρ τῶν δυνάμεων κατὰ τὸν ἑαυτῶν λόγον καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ νοσήματος ἐν τάχει προσδοκωμένης ἔξεστι λεπτότατα διαιτᾶν, ἀρρώστοτέρων δ' οὐσῶν οὐκ ἔξεστιν ἄνευ ζημίας μεγάλης· ἀλλὰ χρὴ προστιθέναι τοῖς τρέφουσι τοσοῦτον ὅσον ἀφήρηται τῆς εὐτονίας αἱ δυνάμεις. ἐκ τούτων μὲν τῶν σκοπῶν τὸ ποσὸν τῆς τροφῆς ληπτέον, ἐκ δὲ τῆς διαθέσεως τῆς κατὰ τὴν νόσον ἅμα τῇ κατὰ φύσιν κράσει ἐν τῷ τότε χρόνῳ τῶν στερεῶν σωμάτων τὸ ποῖον, ἀπὸ μὲν τῆς διαθέσεως, εἰ ἐμφραξίς εἴη, τὰς λεπτυνοῦσας, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν κράσεως ἅμα τοῖς ἔθεσι, καθῶς καὶ περὶ

vabant; inventus autem est quantitatis eorum modus ex virium substantia, qualitatis vero a temperamento, *nimirum* aestimari debet, quemadmodum vires quae corpus regunt in his se habeant. Quippe si valentes sint, audacter vacuantibus praesidiis uteris, haec autem ab affectu morbi fuere accepta; si infirmiores sint redditae, vacuantia remedia cautius ministrabis. Sed et alimentorum modus hinc tibi est desumendus. Quum enim vires legitimum robur suum habent et morbi summus vigor brevi futurus expectatur, tenuissimo victu licet uti; quum sunt infirmiores, non licet sine gravi noxa; sed adiacere ad nutrimenta tantum oportet quantum est de robore virium imminutum. Atque ex his scopis accipienda est nutrimenti quantitas. Qualitas vero ex morbi affectu una cum solidorum corporum, quod tunc temporis est, naturali temperamento; ab affectu, si is obstructio sit, quae extenuet; a naturali ipsorum temperamento una cum consuetudine, prout etiam prius est definitum.

Ed. Chart. X. [252.]

Ed. Bál. IV. (155.)

τούτων διώρισται πρόσθεν. ὁ δὲ καιρὸς τῆς τροφῆς ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀπάντων πυρετῶν, ὅσοι σήψειν ἐπονται, προϊόντος εἰρήσεται τοῦ λόγου· τοῖς δ' ἓνα μόνον ἀπ' ἀρχῆς ἀκριτέλους ἔχουσι παροξυσμὸν, ὑπὲρ τούτων γὰρ ἡμῖν ὁ ἐνεστῶς λόγος, ἢ τ' εὐφορία καὶ τὸ ἔθος οἱ σκοποῖ· τηνικαῦτα γὰρ ἂν αὐτοῖς δοτέον ὅταν εὐφορώτατοι σαῶν αὐτῶν ὑπάρχωσι, καὶ μάλιστα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν τῆς ἡμέρας ἐν ᾧ καὶ πρόσθεν ὑγιαίνοντες ἔθος εἶχον σιτεῖσθαι· μάλιστα γὰρ ἂν εὐφύρως ἐνέγκαιεν τὰ σιτία κατὰ τούτους τοὺς σκοποὺς λαβόντες. ὅτι δὲ καὶ τὸ ψυχρὸν τοῖς οὕτω νοσοῦσι δοτέον, ὅταν ἤδη πέττωνται μὲν οἱ χυμοὶ, τὸ δὲ πάχος αὐτῶν ἢ προλελεπτυσμένον, ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένων εὐδήλον.

Κεφ. στ'. Ἐπαμφοτερίζοντος γὰρ τοῦ τοιούτου πυρετοῦ τοῖς τ' ἐπὶ σήψει χυμῶν ἐν περιόδοις τισὶ παροξυσμοῖς καὶ τοῖς ἐφημέροις ὀνομαζομένοις, ἐν ἑκατέρῳ τῶν γένει προσηκόντως ἐμνημονεύσαμεν τούτων, ἓνα μὲν ἔχόντων παροξυσμὸν ὡς ἐφημέρων, ἐπὶ σήψει δὲ γιγνομένων

Tempus vero nutriendi quod quidem ad reliquas spectat febres, quae ex putredine oriuntur, in progressu fermonis dicetur. Quae vero unicam tantum a principio ad finem accessionem habent, de his namque praefens est sermo, in his facilis toleratio et consuetudo spectari debebunt; nam cibis illis eo tempore est offerendus, quo facilius quam in caeteris morbum tolerant; eoque potissimum diei tempore quo prius in sanitate cibari erant assueti; etenim facillime cibum ferent, si ex his scopis assument. Quod autem frigida quoque ita laborantibus sit exhibenda, quum jam concoquantur et crassitudo eorum praetenuata est, id ex iis quae prius sunt comprehensa, manifestum arbitror.

Cap. VI. Quum enim ejusmodi febris communia quaedam cum ambabus habeat, tum iis quae ex humorum ortae putredine circuitibus quibusdam accessiones habent, tum iis quas diarias vocamus, merito in utroque genere de ipsa mentionem facimus, quum unicam accessionem habeat, ut diariae, caeterum ex putredine orta multos daret

Ed. Chart. X. [252. 253.]

Ed. Bas. IV. (153.)

καὶ ἤδη πολυημέρων πως ὄντων. ὥσθ' ἐν μὲν ἔξουσι κοινὸν πρὸς τοὺς ἐφημέρους, δύο δὲ πρὸς τοὺς ἐπὶ σήψει πολυημέρους. τὸ δ' ἕτερον γένος τῶν σύννοχων δύο μὲν ἔχει κοινὰ πρὸς τοὺς ἐφημέρους, τό τε χωρὶς σήψεως γίνεσθαι καὶ χωρὶς περιόδου· τὸ τρίτον δ' οὐ κοινόν, εἰς γὰρ τὴν πέμπτην ἡμέραν ἐκτείνεται πολλάκις. ἡ μὲν οὖν τῶνδε τῶν πυρετῶν θεραπεία γέγραπται πρόσθεν, ἡ δὲ τῶν ἐπὶ σήψει συνόχων ἐκατέρω τῶ γένει κοινωνοῦσα καὶ ἡμᾶς ἠνάγκασεν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις ὑπὲρ αὐτῆς διελθεῖν. ἀλλ' ἡ μὲν οὐσία καὶ ἡ σύμπασα φύσις αὐτῶν ἐκ τοῦ γένους ἐστὶ τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου. καθ' ἐν δέ τι τῶν [253] συμβεβηκότων αὐτοῖς ἐκοινωνήσαν τοῖς ἐφημέροις, ὅπερ ἦν εἷς ὁ σύμπας παροξυσμὸς ὅλης τῆς νόσου· χρὴ τοίνυν καὶ τὰ τῆς ἰάσεως αὐτοῖς καθ' ἐν μὲν τοῦτο μόνον εἰς κοινωνίαν ἦκειν τοῖς ἐφημέροις, κατὰ δὲ τὰλλα σύμπαντα διχῆ τμηθῆναι, καὶ τοὺς μὲν τινὰς σιωποῦς θεραπευτικοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐπὶ σήψει λαβεῖν, τοὺς δὲ τινὰς ἐκ τῆς οἰκείας αὐτῶν οὐσίας. οὕτω δὲ καὶ τὰς ἄλλας

dies. Itaque unum cum diariis commune habebit, duo cum iis quae ex putredine ortae multos durant dies. Reliquum continentium febrium genus duo habet cum diariis communia et quod sine putredine sit et quod absque circuitu; tertium vero commune non est, quum saepe in quintum porrigatur diem. Atque harum quidem continentium febrium prodita prius curatio est. Continentium vero putridarum curatio, quum utriusque generi communis sit, etiam nos in ambobus de ipsa differere coegit. Caeterum substantia earum totaque natura ex eo est genere, quod nunc nobis proponitur. In uno autem eorum quae ipsis accidunt cum diariis conveniebant; id fuit quod una in totum totius morbi accessio erat. Ergo et curatio earum unum hoc duntaxat commune cum diariis habeat oportet; in reliquis autem omnibus bifariam diducatur. Atque alii quidem curationis scopi ex communi genere earum quae ex putredine sint ortae accipiantur, alii ex propria earum substantia. Ad eundem

Ed. Chart. X. [255.]

Ed. Bas. IV. (153. 154.)

διαφορὰς τῶν ἐπὶ σήψει χυμῶν ἰᾶσθαι προσήκει, καθάπερ ἤδη πολλάκις ἐμπροσθεν εἴρηται, τὴν ἐνδειξιν ἀπὸ τε τοῦ κοινοῦ γένους αὐτῶν λαμβάνοντας καὶ τῆς καθ' ἕναστος ἰδίας διαφορᾶς.

Κεφ. ζ'. Ἀναλαβόντες οὖν αὖ εἴπωμεν ὅποσαι μὲν εἰσιν αἱ πᾶσαι διαφοραὶ τῶν ἐπὶ σηπεδόνι χυμῶν ἀναπτομένων πυρετῶν, τίς δ' ἢ κοινὴ τοῦ γένους αὐτῶν ἐνδειξις τῶν ἰασομένων βοηθημάτων, εἴθ' ἕξις ὅποια τις ἢ καθ' ἕναστος ἰδία. χορὴ γὰρ δῆπου τό τε κοινὸν αὐτοῖς ἅπασιν κοινὴν καὶ τὴν ἐνδειξιν ἔχειν, τό τ' ἐν ἐκάστῳ διάφορον εἰς ὅσον ἀποκεχώρηκε τῶν ὁμογενῶν, εἰς τοσοῦτον καὶ τὴν ἐνδειξιν ἀφωρισμένην ἐκείνων ἔχειν. εἰσὶ δὲ τῶν ἐπὶ σήψει χυμῶν αἱ διαφοραὶ αἶδε. μία μὲν ἐκ τοῦ παρεῖναι τὰς αἰτίας αὐτοῖς τῆς σηπεδόνης, ἢ μὴ παρεῖναι, δευτέρα δὲ ἐκ τοῦ καθ' ὅλον τὸ ζῶον ἢ κατὰ μέρος ὑπάρχειν τὴν σηπεδόνα, καὶ τρίτη καθ' ὅσον ἦτοι μετὰ (154) φλεγμονῆς

vero modum et caeteras natarum ex putredine febrium differentias sanari conveniet; indicatione, sicut saepe prius dictum est, tum a communi ipsarum genere tum vero a cuiusque propria differentia desumpta.

Cap. VII. Ergo denuo repetentes dicamus primum quot sint februm quas humorum putredo accendit in univrsam differentiae; deinde quaenam sit ipsius generis earum communis sanatorum auxiliorum indicatio; mox quae sit singulatim cuiusque propria. Par est enim profecto ut quod omnium earum commune est, communem habeat indicationem; et quod in singulis est proprium, quantum a reliquis eiusdem generis est diversum, in tantum et diversam ab illis fortiatu indicationem. Sunt igitur natarum ex humoris putredine eiusmodi differentiae. Una ex eo quod causae ipsius putredinis adsunt, vel non adsunt. Secunda ex eo quod per totum animal aut ejus partem aliquam diffusa putredo sit. Tertia, quatenus cum phlegmone est aut citra hanc. Igitur considerandum nobis est, quidnam com-

Ed. Chart. X. [253.]

Ed. Bas. IV. (155.)

ἢ χωρὶς ταύτης εἴη. ἐπισκεπτόν οὖν ἡμῖν ἐστὶ τί μὲν ἔχει κοινὸν ἢ ἀπὸ τῆς αἰτίας ἐνδείξεις ὑπαρχούσης ἐτι, τί δ' ἢ τῆς σηπεδόνοσ ἀντῆσ· κἀπειθ' ἐξῆσ τί μὲν ἢ καθ' ὄλον τὸ ζῶον ἢ τὰ γε κυριώτατα τῶν ἀγγείων αὐτοῦ· τί δὲ ἢ καθ' ἐν τι μορίον, ἐπειθ' ἐξῆσ τῶν καθ' ἐν τι μορίων τὰσ διαφοράσ. ἄλλην μὲν γὰρ εἰκόσ ἐνδείξιν εἶναι τὴν μετὰ φλεγμονῆσ, ἐτέραν δὲ τὴν χωρὶσ ταύτησ. ἐν αὐταῖσ δὲ ταύταισ πάλιν ἐτέραν μὲν ἐτι παρούσῆσ τῆσ ποιούσῆσ αἰτίασ, ἐτέραν δ' οἰχομένησ ἀντῆσ. εἰθ' ἐξῆσ τὰσ καθ' ἐκάστην αἰτίαν ἐτι παροῦσαν διαφοράσ, ἐπὶ πάντων τῶν εἰρημένων κατὰ τὴν τομὴν εἰδῶν· ἐνταῦθα γὰρ ἡμῖν ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰσ τὰσ ἀπὸ τῶν θεραπευομένων διαθέσεων ἐνδείξεισ τελευτῆσαι. μετὰ δὲ ταύτασ δηλονότι τὰσ ἀπὸ τῶν θεραπευομένων μορίων ἐνδείξεισ ληψόμεθα κατὰ τὴν προειρημένην μέθοδον· αἷσ προσθέντεσ τὰσ ἰσὶό τῆσ δυνάμειωσ τελείαν ἐξομεν ἤδη τὴν μέθοδον τῆσ ἀπάντων τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν λύσειωσ.

mune habeat indicatio quae a causa sumitur adhuc manente; quidnam ea quam putredo ipsa praestat; ab his deinde, quid indicatio putredinis quae per totum diffunditur animal aut certe maxime principalia in eo vasa; quid ejus quae in una consistit parte; mox deinde earum quae in una quadam parte sunt aestimabimus differentias. Quippe aliam esse indicationem ejus quae cum phlegmone conjungitur, ratio est; aliam ejus quae sine hac consistit. Rursus in his etiam ipsis aliam esse praesente adhuc effectrice causa; aliam vero hac subnota. Postremo cujusque causae adhuc manentis differentias per omnia quae in specierum divisione sunt inventa; siquidem hic jam desinant necessum est indicationes quae ex curandis sumuntur affectibus. Post has vero eas nimirum quae ab ipsis curandis suggeruntur partibus pro jam dicta methodo sumemus; quibus si eas quae a viribus praebentur adjecerimus, absoluta nobis de februm omnium a putredine accensarum curatione methodus erit.

Ed. Chart. X. [253. 254.]

Ed. Bas. IV. (154.)

Κεφ. η'. Ἀρξώμεθα οὖν ἀπὸ τοῦ πρώτου σκοποῦ κατὰ τὴν διαίρεσιν, ὅπερ ἦν ἡ σηπεδῶν τῶν χυμῶν, καὶ σκεψώμεθα τίσιν ἂν τις προσέχων σκοποῖς καὶ τίσιν ἐνδείξεισι χρώμενος ἐξέυροι τὴν θεραπείαν αὐτῆς. ἀρχὴ δ' εἰς τὴν εὔρεσιν ἡ φύσις ἔσται τοῦ πράγματος ὑπὲρ οὗ σκοπούμεθα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐμάθομεν ἐν ταῖς ἀποδεικτικαῖς μεθόδοις. [254] τίς οὖν ἡ φύσις τῆς σηπεδόνης ἐστίν; ἡ μεταβολὴ τῆς ὅλης τοῦ σώματος σηπομένης οὐσίας ἐπὶ φθορὰν, ὑπὸ τῆς ἔξωθεν θερμασίας. οὐ γὰρ δὴ ὑπὸ γε τῆς οἰκείας τι φθείρεται, τὸναντίον δ' ἅπαν ἀξάνεται τε καὶ ῥώννυται καὶ ὑγιαίνει καὶ ζῆ τῶν ὄντων ἕκαστον, ὑπὸ τῆς οἰκείας θερμασίας διοικούμενον· ὥσπερ ἀμέλει καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ζώων σώματα καίτοι τὸ πλεῖστον τῆς ἑαυτῶν οὐσίας ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἔχοντα, διαρκεῖ πάμπολυν ἐτῶν ἀριθμὸν ἄσηπτά τε καὶ ὑγιῆ καὶ ζῶντα φυλαττομένης αὐτῶν, ὡς ἐπιδέδεικται, τῆς οἰκείας θερμασίας, ἐν μὲν τῷ τῆς καρδίας σίματι διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἄλλοις μέρεσι διὰ τε τῆς πρὸς τὴν καρδίαν κοινωνίας καὶ δι' ἐτέρου τινὸς

Cap. VIII. Ergo ordiamur a primo qui in divisione fuit scopo, is erat humorum putredo, ac consideremus quibus maxime scopis quibusque indicationibus usi curationem ejus invenire possimus. Principium vero inventionis ipsa erit rei natura, de qua agitur; etenim id quoque in demonstrandi methodis didicimus. Quenam igitur est putredinis natura? mutatio totius putrescentis corporis substantiae ad corruptelam ab externo calore. Non enim profecto a proprio calore corrumpitur quicquam, imo vero contra quodcunque et augetur et roboratur et sanum est et vivit eorum quae sunt quodque proprio calore regitur. Ut sane et ipsa animantium corpora, tametsi plurimam substantiae suae portionem humidam et calidam sunt sortita, magnum tamen annorum numerum sine putredine ac sana vivaque exigunt, si fervetur, ut monstratum est, eorum proprius calor in cordis quidem corpore per respirationem, in reliquis omnibus partibus tum per communitatem, quam habent cum corde, tum per aliam quandam respirationis

Ed. Chiart. X. [254.]

Ed. Val. IV. (154.)

είδους ἀναπνοῆς, ὃ καὶ ὅλον τὸ δέρμα γιγνόμενον ὠνόμασται διαπνοή. τῇ δὲ τούτων βλάβῃ συγκακοῦνται μὲν τὸ κατὰ φύσιν θερμόν· ὀθρεῖον δέ τι καὶ παρὰ φύσιν ἕτερον ἐγγινόμενον τοῖς σώμασι τοὺς μὲν χυμοὺς πρώτους δι' ὑγρότητα σήπει τε καὶ διαφθείρει, τῷ χροῖον δὲ καὶ τῆς πιμελῆς ἀπτεται καὶ τῆς σαρκός. ὥσπερ οὖν ὅσα τῶν μὴ ζώντων σωμάτων σήπεται, πρῶτον μὲν ἀποφράττουσιν αὐτῶν ὅσον ἤδη σέσηπται, εἶθ' ἐξῆς τὸ λοιπὸν αἰωρήσαντες ἐν ἀέρι ψυχρῷ διαπνοὰς εὐψυχῆς μηχανῶνται, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἰασόμεθα τὴν ἐν τοῖς ζώοις σηπεδόνα, τὸ μὲν ἤδη διεφθαρμένον ἐκκεροῦντες ἅπαντι τρόπῳ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον αἰωρήσει μετρίαις καὶ διαπνοαῖς εὐψυχῆσιν εἰς τὴν ἀκριβῆ συμμετρίαν ἐπαγαγόντες. ἡ μὲν δὲ κένωσις αὐτῶν δι' οὖρον τε καὶ διαχωρημάτων ἐμέτων τε καὶ ἰδρώτων ἔσται· μετὰ δὲ ταῦτα κινήσεις μετρίαις ἅμα τῇ τοῦ περιέχοντος ἐνκρασίᾳ προσάξομεν. ὅπως δ' αἴ τις ἕκαστον τούτων ὀρθῶς μεταχειρίζοιτο, μικρὸν ὕστερον ἐπισκεψόμεθα. νυνὶ δ' ἐπὶ τὸ δεύτερον ἐκ τῆς διαίρεσεως ἤδη μεταβῶμεν,

speciem, quae per totam agitur cutem et transpiratio nominatur. Illis vero laeſis una etiam naturalis calor laeditur; alter vero quidam alienus, ac praeter naturam in corporibus excitatus, primum quidem ipſos humores propter humiditatem et putrefacit et corrumpit, ſpatio vero temporis tum adipem invadit tum etiam carnem. Ut igitur in iis corporibus quae non vivunt ac putreſcunt, primum quantum eorum jam computruit abjiciant, dein ei quod reliquum eſt in frigidum aërem ſublato, perſpirationem refrigerantem moliantur; ita putredinem in vivis ortam ſanabimus, id quod jam corruptum eſt, omni ratione vacuantes, quod reliquum eſt moderatis geſtationibus et refrigerante perſpiratu ad exactam ſymmetriam reducentes. Ac vacuationem quidem illius per urinas, dejectiones, vomitum ac ſudores moliamur; poſt hanc motiones mediocres una cum ambientis bona temperie adhibebimus. Quemadmodum autem horum quodque recte adminiſtrandum ſit, paulo poſt aeſtimabimus. Nunc ad ſecundum in diſiſione tranſeamus, quemadmodum

Ed. Chart. X. [254.]

Ed. Bas. IV. (154.)

ὡς ἂν τις κάλλιστα τῆς ποιούσης αἰτίας τὴν σῆψιν ἔτι μερούσης ἐξεύροι τὴν ἴασιν. ἔστι δ' οὐδ' ἐνταῦθα χαλεπὸν οὐδὲν ἐξευρεῖν, ὅτι διὰ τῶν ἐναντίων ἀναιρουμένης αὐτῆς. ἐπεὶ τοίνυν ἢ κώλυσις τῆς διαπνοῆς εἰργάζετο τὴν σῆψιν, ἀναιρετέον αὐτήν. ἀλλ' ἐπεὶ πολυειδῶς ἐγίγνετο καὶ πυκνουμένων τῶν πόρων καὶ πιλουμένων τῶν σωμάτων καὶ διὰ πλῆθος καὶ πάχος καὶ γλισχρότητα τῶν χυμῶν ἐμφραττομένων, ἕκαστην τῶν εἰρημένων διαθέσεων ἰᾶσθαι χρὴ διὰ τῶν ἐναντίων· τὴν μὲν πύκνωσιν τοῖς ἀραιούσι, τὴν δὲ πίλησιν τοῖς χέουσι, τὸ δὲ πλῆθος τοῖς κενούσι, καὶ τὸ πάχος τοῖς τέμνουσι, καὶ τὴν γλισχρότητα τοῖς ῥύπτουσι. καὶ εἰ μὲν καθ' ὅλον εἴη τὸ σῶμα τῶν εἰρημένων ἕκαστον, ὅλω τῷ σώματι διὰ τῶν ἐναντίων τιμωροῦντες· καθ' ἐν δέ τι τῶν μορίων ὑπαρχούσης τῆς σηπεδόνος, ἐν ἐκείνῳ τὰ εἰρημένα μηχανώμεθα. οὐ τῶν αὐτῶν δὲ δηλονότι δεήσεται πάντα κενώσεως φαρμάκων, ὡς ἂν καὶ ταῖς κράσεσι καὶ ταῖς θέσεσι καὶ ταῖς διαπλάσεσι καὶ τῇ συμπάσῃ κατασκευῇ καὶ φύσει διαφέροντα ἀλλήλων.

quis causae quae putredinem excitavit adhuc manentis remedium facillime inveniat. Est autem neque in hoc difficultas ulla, quod per contraria ipsa tollatur. Itaque quoniam transpirationis prohibitio putredinis causa fuit, hanc submovere oportet. At ea quum variis generibus sit orta et densatis exiguis meatibus et constrictis corporibus et humoribus tum abundantia tum crassitudine tum lentitia sua obstruentibus, singulae dictarum affectionum curandae per contraria sunt, densitas per ea quae rarefaciunt, constrictio per ea quae fundunt; abundantia per ea quae vacuant, crassitudo per ea quae incidunt, et lentor iis quae detergent. Ac si quidem totum corpus dictorum jam singula occuparint, etiam toti corpori per contraria est succurrendum, sin unam partem quampiam putredo invaserit, illi adhibenda jam dicta sunt remedia. Sane non easdem omnes partes vacationes medicamentave requirunt, quum et temperamentis et posituris et conformatione et omni denique constitutione naturaque inter se dissideant.

Ed. Chart. IX. [254. 255.]

[Ed. Bas. IV. (154.)

Κεφ. θ'. Ὅπως οὖν χορὴ βοηθεῖν ἐκάστω μετὰ ταῦτα σκεψόμεθα κατὰ τὴν οἰκίαν τοῦ λόγου τάξιν· ἧς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἐν ὄλω τῷ σώματι σηπεδόνος ποιησόμεθα, γεννώσης καὶ αὐτῆς [255] τοὺς συνόχους ὀνομαζομένους πυρετούς. ἐκκαθαίρειν οὖν χορὴ τὰ σεσηπότα τῶν οὕτω καμρόντων σωμάτων δι' οὐρῶν τε καὶ γαστροῦ καὶ ἰδρώτων· εἰ δ' αὐτόματόν ποτε τὴν ὀρμὴν ἐπὶ τὸ στόμα τῆς γαστροῦ ποιήσαιο, καὶ δι' ἐμέτων· ἄλλως δὲ οὐ χορὴ παρὰ φύσιν ἐρεθίζειν αὐτά. ἔστι μὲν οὐκ ὀλίγη τις ὑλὴ τῶν τὰς εἰρημίνας ἐκκρίσεις προτρέποχτων, ἀλλ' εἰ πλείους αὐτῶν θερμοὶ καὶ ξηροὶ ταῖς δυνάμεσιν οὔσαι τὸν πυρετὸν ἐπαύξονται. ἐκλεκτέον οὖν τῷ ἰατρῷ ὅσα χωρὶς τοῦ θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν ἱκανῶς τὰς εἰρημίνας κενώσεις ἐργάζονται, καθάπερ ὁ τε τῆς πτισάνης χυλὸς καὶ τὸ μελίκρατον ὀξύμελί τε καὶ ἀπόμελι καὶ ἡ τοῦ σελίνου ῥίζα κατὰ τὸ πινόμενον ὕδωρ ἐφομένη. αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ κατὰ κοιλίαν ἀγαθὰ· μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας, κλύζειν μελικράτῳ μετ' ἐλαίου. τὸ δ' ὅλον

Cap. IX. Ergo quemadmodum singulis opitulandum, id postea pro conveniente sermonis ordine disquiremus; cuius initium a putredine quae totum corpus occupet, quae ipsa continentes quoque vocatas febres excitet, faciemus. Ergo qui putruerunt ita laborantium corporum humores per urinas et alvum et sudores purgandi sunt; quod si ad os ventriculi aliquando sua sponte impetum capiant, etiam per vomitiones; aliter autem non est, quod eos praeter naturam irrites. Ac eorum quidem quae jam dictas excretiones promoveant, non parva materiae copia est, sed quum major eorum portio calida siccaque facultate sit, febrem adauget. Itaque deligenda medico sunt ea quae citra calefactionem siccationemque valentem dictas vacnationes praestent; cuiusmodi sunt cremor pitanae et aqua mulsa et oxymeli et apomeli et apii radix in aqua quae potui datur incocta. Haec autem ipsa ventri quoque sunt idonea; qui si nihil reddat, injicienda per clysterem aqua mulsa cum oleo est. Sane totum corpus priusquam id vacuaris, rarefacere non

Ed. Chait. XI. [255.]

Ed. Bal. IV. (254.)

σῶμα πρὶν μὲν κενῶσαι, μαροῦν οὐ χρῆ: κατόψαντα δ' ἐγ-
χωρεῖ μαροῦν φαρμάκῳ γλιερὰν ἔχοντι τὴν θερμοσίαν,
ὁποῖόν ἐστι τὸ διὰ τοῦ χαμαιμήλου. ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ καὶ
οἶνος ὑδατώδης πινόμενος ἀπάσας κινεῖ τὰς ἐκκρίσεις καὶ
λουτρὸν εὐκρατον ἐκ γλυκέος ὑδατος. εἰ δὲ καὶ μὴ προσ-
κείτο ποτε κατὰ τὴν λέξιν τὸ γλυκὺ, προσυπακούειν χρῆ
γινώσκοντας ὅτι περὶ τοῦ τοιοῦτου λουτροῦ διὰ παντὸς ὁ
λόγος ἡμῖν ἐπὶ τῶν πυρετόντων ἐστίν, οὐκ ἀσφαλτώδους
ἢ θειώδους, ἢ στυπτηριώδους, ἢ χαλκανθώδους, ἢ ἀλιώ-
δους ἢ θαλάττης αὐτῆς. ἀλλ' ὅταν ἀντίσταται τὸ μέγεθος
τοῦ πυρετοῦ, καθάπερ ἐπὶ τῶν σύνοχων, οὐτ' οἶνω χρη-
στέον οὔτε λουτρῷ οὔτε ἀλείμμασιν ἀραιωτικοῖς· ἀλλὰ τὸ
ψυχρὸν ὑδωρ ἐν τούτοις τοῖς πυρετοῖς πινόμενον, ὡς ἔμ-
προσθεν εἶπομεν, ἐπιτηδειότατον, εἰ μὴ καὶ τοῦτο κωλύει
τι τῶν εἰρημένων. αὐτοῦ μὲν γὰρ τοῦ πυρετοῦ διαπαντὸς
ἴαμα τὸ ψυχρὸν ποιὸν, οὐ μὴν τοῦ γ' ἐκκενωθῆναι τὰ ση-
πόμενα διὰ γαστρὸς, οὔρων ἢ ιδρώτων. διὸ χρῆ γυμνα-
σμένον ἐν ταῖς νῦν διδασκομέναις μεθόδοις, ἐπὶ τῶν καμρόν-

expedit; ubi vacuatum est, utique licebit id medicamento
aliquo cui calor tepidus infit rarefacias, cujusmodi est quod
ex chamaemelo conficitur. In hoc tempore si vinum quoque
aquosum bibatur, id omnes excretiones promoverit; *idem*
faciat et temperatum dulcis aquae lavacrum. Quod si ap-
positum aliquando in dictione vocabulum dulcis non sit, id
subaudire debebis, certo sciens de eo nos in febricitantibus
lavaero semper loqui, non bituminoso aut sulfureo aut
aluminoso aut chalcantode aut falso aut ex marina ipsa.
Caeterum ubi magnitudo febris obstat, sicut in continentibus,
nec vino est utendum nec lavaero nec iis quae habitum
rarefaciant, unctionibus; sed aqua frigida, sicut prius dixi-
mus, pota in his febribus est aptissima, nisi tamen aliquid
eorum quae praedicta sunt hanc quoque prohibeat. Nam
ipsius febris frigida pota perpetuo est remedium, non tamen
putrescentium humorum per alvum, urinas vel sudores va-
cuandorum. Quo magis exercitatum esse in iis quas nunc
tradimus methodis oportet, ac in aegrotantibus considerare

Ed. Chart. X. [255.]

Ed. Bas. IV. (154. 155.)

των σκοπεῖσθαι, τίνα μὲν ἐστὶν αὐτοῦ τοῦ πυρετοῦ τὰ ἰάματα, τίνα δὲ τῆς σήψεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν ἐγκειμένης μόνης, τίνα δὲ τῆς ποιούσης αὐτὴν αἰτίας, καὶ ταύτης αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν ἐγκειμένης. οὐ γὰρ ὁμολογεῖ πάντα ἀλλήλοις διὰ παντός, ἀλλ' ἐναντιοῦται πλείστακις. ἐνθα χρὴ μνησθῆναι ὧν ἐμάθομεν ἐπὶ τὸ μέγιστον (155) ἀπάντων ἔρχεσθαι καὶ ταῦτ' ἦτοι πρῶτον ἢ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἰᾶσθαι. χαλεπὸν μὲν οὖν εὔ ἴσθι καὶ γνώμης ὀξείας δεόμενον ἀλλήλοις παραβάλλειν τὸν πυρετὸν καὶ τὴν σηπεδόνα καὶ τὴν ποιούσαν αἰτίαν, ὅταν ἔτι καὶ αὐτὴ παρῆ· χαλεπότερον δὲ εἰ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῖς παραβάλλοις, ὅπερ ἀναγκαῖον μὲν αἰεὶ διὰ τὸν τῆς ζωῆς σκοπὸν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ὡς πρὸς τὴν ἴασιν τῶν νοσημάτων, ὅπερ ὑπεσχόμεθα δεῖξιν. εἰ μὲν γὰρ ἰμάτιον εἴη τὸ σηπόμενον, ἢ τι τῶν ἀψύχων ἄλλων σωμάτων, ἐκ τῶν εἰρημένων ἂν ὑπῆρχεν ἡμῖν μόνον ἢ ἐνδεξις· ἐπεὶ δ' ἐν ζῶντι σώματι γίνεται σήψις, ἀλλοιοῦν δυναμένῳ καὶ πέττειν, ἐπανάγειν τε πρὸς τὸ χρηστὸν ὅσα

et quae sint ipsius febris remedia, et quae ipsius ubi per se sola subsistit putredinis, quae rursus efficientis hanc causae, atque huius quoque, quum per se ipsam subsistit. Non enim semper inter se consentiunt haec omnia, sed plerumque adversantur. Hic memores eorum quae didicimus, quod maximum omnium est, id aggredi oportebit atque vel hoc primum vel magis quam caetera sanare. Sane scire licet difficile esse acrique iudicio indigens febrem, putredinem et effectricem causam, ubi etiamnum ipsa quoque adest, inter se conferre; difficilium tamen est, si vires quoque cum illis conferre velis; quod, sicut ante demonstravimus, propter vitae scopum semper est necessarium; aliquando vero et ex accidenti, sicut ad morborum sanationem; quod me ostensurum promisi. Si namque quod putrescit vestis esset aliudve inanimatum corpus, ex praedictis duntaxat indicationem caperemus. Quum vero in vivente corpore fiat putredo, quod tum alterare potest tum concoquere tum utile reddere

Ed. Chart. XI. [255. 256.]

[Ed. Bas. IV. (155.)

των σηπομένων οἷον ἡμισοπή τ' ἐστὶ καὶ ἡμιμόχθηρα, τὴν δύναμιν αὐτοῦ ταύτην ἣ πέπτειν πέγεικεν ἐπιγείρων καὶ ῥωνγύων ἰάση τὰ σηπόμενα. διὸ καὶ τότε μάλιστα τολμώμεν ἤτοι λούειν ἐν ταῖς βαλανείοις αὐτοὺς ἢ τοῖς ἀραιωτικοῖς χρῆσθαι φαρμάκοις, ἢ ὕδωρ ψυχρὸν ἢ οἶνον δίδοναι πίειν, [256] ὅταν ἴδωμεν τὰ γνωρίσματα τῶν πεττομένων χυμῶν. οὐ γὰρ δὴ τῆς γε σφυγμικῆς δυνάμεως ἐρῳμένης μόνης εἰς τὰ τοιαῦτα χρῆσομεν, ὥσπερ αὐδὲ τῆς καθ' ὀρμήν ἡμᾶς κινούσης, ἀλλ' ὡς εἴρηται τῆς πεπτικῆς μᾶλλον. εἰ μὲν οὖν αἱ τε δυνάμεις ἰσχυραὶ πᾶσαι τυγχάνοιεν, οὐσαι καὶ ὁ πυρετὸς διακαέστατος καὶ τὰ τῆς πέψεως ἐναργῆ σημεῖα, τὸ ψυχρὸν αὐτῷ δίδοναι θαρρόοῦντα· δῆλον γὰρ ὅτι μηδὲ πρεσβύτης ἐστὶν ὁ τοιοῦτος ἐξ ὧν προειρήκαμεν ἀπάσας ἰσχυρὰς ὑπάρχειν αὐτῷ τὰς δυνάμεις. εἰ δὲ καὶ εὐσαρκος εἴη καὶ ἡ κατάστασις θερμὴ καὶ ξηρὰ, καὶ εἰς κολυμβήθραν αὐτὸν ἐμβάλῃς ψυχρὰν, οὐ βλαβήσεται. κατὰ τὸν τοιοῦτον γοῦν καιρὸν οἱ ῥίψαντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ἰδρωσάν τε

quicquid putrescentium veluti semiputrescens semimalumque est, hanc facultatem ejus qua naturaliter concoquit excitans roboransque, quae putrescentia sunt sanabis. Itaque etiam tum quae putrescentia sunt sanabis. Itaque etiam tum maxime eos cum fiducia vel in balneo lavamus, vel rarefacientibus medicamentis utimur, vel aquam frigidam vel vinum bibendum damus, quum notas humorum concoctionis cernimus. Non enim pullificam duntaxat facultatem ad ejusmodi agenda firmam requirimus, ut neque facultatem voluntario motu nos moventem, sed, sicut est dictum, potius concoctricem. Ergo si et facultates cunctae valentes sint et febris ardentissima et concoctionis notae plane evidentes, frigidam homini dare audacter debebis; conflatur namque talem hominem fenem non esse, ex quo omnes illi facultates valentes esse proposuimus. Quod si etiam corpulentus fuerit, tum flatus caeli calidus ac siccus, etiam si in frigidam natationem hunc dimittas, haudquaquam laedetur. Ejusmodi namque temporis opportunitate usi, qui sese in frigidam

Ed. Chart. X. [256.]

Ed. Bas. IV. (155.)

πάντως ἀντίκα καὶ ἡ γαστήρ οἷστισιν αὐτῶν κατέροηξε χολώδη. μετρίου δ' ὑπάρχοντος τοῦ πυρετοῦ καὶ τῶν δυνάμεων οὐσῶν οὐκ ἰσχυρῶν ἅμα τοῖς τῆς πέψεως σημείοις ὠφέλει τοὺς τοιοῦτους τὰ τε βαλανεῖα καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, ὅσα τε τῶν ἀλειμμάτων ἐστὶ μανωτικά, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ἢ τὸ περιέχον ψυχρόν. οὐδὲ γὰρ ἐπιθυμοῦσιν ὡς τὰ πολλὰ ψυχρῶν λουτρῶν ἢ πόσεων ἐν ταῖς τοιαύταις καταστάσεσιν, ἀναψυχόμενοι διὰ παντὸς ταῖς εἰσπνοαῖς· ὡς εἴ γε συμβαίη ποτὲ ψυχροῦ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἄντος ἰσχυρῶς κενσοῦσθαι τὸν κάμνοντα, βραχείας ἐπ' αὐτοῦ σωτηρίας ἐλπίδας ἔχειν. εἰ δὲ μηδὲ τὰ τῆς πέψεως εἴη σημεῖα, μηδὲ τὰς δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχειν φαίνοιτο, σωθῆναι τοῦτον ἀδύνατον· ὥστε οὔτε λούσεις αὐτὸν οὔτ' ἀλείψεις τοῖς μανωτικοῖς φαρμάκοις, οὔτ' οἶνον δώσεις οὔτε ψυχρόν· ἐφ' οὗ γὰρ ἀνέλπιστος ἡ σωτηρία μάταιον ἂν εἴη διαβάλλειν τοῖς ἰδιώταις τὰ πολλοὺς σώζοντα βοηθήματα. ἐγὼ γοῦν οἶδά τινες ἰατροὺς ἀμεθόδους μιμησαμένους τὰ ὑφ' ἡμῶν πραττόμενα καὶ τοῖς αὐτοῖς χρησαμένους βοηθήμασιν ἐπὶ τῶν πάντως τεθνηξομένων, ἀλλ'

coniecerunt et protinus universe sudarunt et nonnullis eorum alvus biliosa reddidit. At si mediocris sit febris et vires non validae cum notis concoctionis, iis balneum prodest et vini potio: tum vero ex unctionibus eae quae rarefaciunt; idque multo magis quam ambiens est frigidus. Neque enim plerumque aut frigida balnea aut frigidam potionem in ejusmodi coeli statu expetunt, inspiratu ipso assidue refrigerati: quod si quando in frigido ambiente vehementer ur̄i aegrotum contingat, exigua salutis ejus habenda spes sit. Si vero nec concoctionis sunt signa, nec vires validas habere appareat, fervari is plane non potest; hanc neque ipsum laveris in balneo neque medicamentis rarefacientibus unxeris neque vinum illi dederis neque frigidam, in quo enim desperata salus est, imprudentis consilii fuerit apud vulgum infamare praesidia, quae multis fuere salutis. Ego siquidem aliquos novi ex amethodis illis medicis, qui quum ea quae nos gessimus essent imitati, iisdemque praesidiis in iis qui prorsus morituri erant usi, adeo nihil profecerunt,

Ed. Chart. X. [256.]

Ed. Bas. IV. (155.)

οὐτ' ἀνύσαντάς τι καὶ τὴν εὐκαιρον αὐτῶν χρῆσιν ὑπο-
 πτόν τε καὶ φοβεράν ἐργασαμένους. ἀλλ' ἡμεῖς γε καιροῦς
 δηλονότι καὶ βοηθήματα γράφομεν ἐπὶ τῶν σωθῆναι δυ-
 ναμένων, ὡς ὅσοι γε ἀνάτοιοι τῶν νοσοῦντων εἰσιν, οὔτε
 καιρὸς ἐπιτήδειος οὔτε βοήθημα τούτοις ἐστί. καὶ χρὴ με-
 μνησθαι τοῦδε παρ' ὄλον τὸν λόγον, ὑπὲρ τοῦ μὴ δόξαι
 ποτὲ τὸν κυριώτατον καὶ πρώτον σκοπὸν ἀπάντων δια-
 βάλλεσθαι. λέγοντος γοῦν Ἱπποκράτους τὰ ἐναντία τῶν
 ἐναντίων ἰάματα τί κολύει πᾶσιν ἐξῆς τοῖς πυρεττοσιν
 ὕδωρ ψυχρὸν διδόναι; ἀλλ' οὔτε δοτέον οὔτ' ἀνατρέπεται
 κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὁ καθόλου σκοπὸς ἀπάσης τῆς θερα-
 πείας. ἐν μὲν γάρ τι τῶν ψυχόντων ἐνεργείᾳ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ
 ἐστί, πλείω δ' ἄλλα τὰ μὲν κατὰ δύναμιν, ὡς εἴρηται, ψύ-
 χει, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός· ὧν ἄλλοτ' ἄλλω χρόμμεθα διὰ
 τὴν ἐπιπλοκὴν τῶν ἐναντιουμένων ἀλλήλοις σκοπῶν. εἴρηται
 δ' ἡ μέθοδος τῆς τοῦ συμφέροντος ἐκάστοτε πρὸ τῶν ἄλλων
 αἰρέσεως. ἐδείχθη δὲ καὶ ὡς ὅσον μὲν ἐπ' αὐτῷ τῷ πυρετῷ
 τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἀεὶ βοήθημά ἐστιν, ὅσον δ' ἐπὶ τοῖς ἄλλοις

ut etiam tempestivum eorum usum suspectum formido lo-
 sumque reddiderint. Verum nos tempora praesidiaque iis
 quos servari spes est scribimus, quod aegris insanabilibus
 nec tempus ullum opportunum nec praesidium sit. Atque
 hoc mihi per omnem sermonem teneri memoria velim, quo
 minus praecipua illa primaque omnium curationis indicatio
 convelli aliquando posse videatur. Quippe quum dicat Hip-
 pocrates *Contraria esse contrariorum remedia*, quid vetat
 omnibus febricitantibus frigidam uno ordine exhibere? Ve-
 rum nec exhibenda est, nec subvertitur eo tempore genera-
 lis omnis scopus. Unum enim ex iis quae actu refrigerant,
 aqua frigida est. Sed et alia plura sunt quae partim pote-
 state, ut dictum est, refrigerent, partim ex accidenti, quorum
 aliis propter concursam pugnantium in se scoporum alias
 utimur. Porro tradita jam methodus est ejus quod conducit
 ante alia semper deligendi. Ostensum praeterea est ipsius
 febris, prout febris est, aquam frigidam semper esse reme-
 dium, quod vero ad alia spectat non semper; veluti quum

Ed. Chart. X. [256. 257.]

Ed. Bas. IV. (155.)

οὐκ αἰεί· καθάπερ οὐδ' ὅταν ἔμφραξις γλίσχρων καὶ παχέων χυμῶν ἐργάσῃται τὴν σηπεδόνα τῶν χυμῶν. ὑποκείσθω δὲ σὺν αὐτοῖς εἶναι καὶ πλήθος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι καὶ ἡ δύναμις οὐκ ἀσθενής. ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις ἐπιπλοκαῖς πολλῶν ἐν τῷ σώματι παρὰ φύσιν ὑπαρχόντων ἕνια μὲν αἷτια προηγούμενα γενήσεται, καθάπερ τὸ πλήθος αἷμα τοῖς γλίσχροις καὶ παχέσι χυμοῖς· ὑπὸ τούτων γὰρ ἡ ἔμφραξις ἀπειργάσθη, νόσημα οὖσα τῶν ἐμφραττομένων σωμάτων ὀργανικόν. ἐπὶ ταύτῃ δὲ σύμπτωμα ἐγένετο τῆς διαπνοῆς ἢ ἐπίσχεσις, ἐφ' ἣ ἄλλοι ἢ πάλιν ἢ σηπεδῶν τῶν χυμῶν αἰτιόν τι προηγούμενον τοῦ πυρετοῦ.

Κεφ. ι'. [257] Τοῖς οὖν ἐπιχειροῦσιν ἰᾶσθαι τὸν πυρετὸν ἀναγκαῖόν ἐστι παύειν τὴν σῆψιν, ὥστε δύο γενέσθαι σκοποὺς, τὸν μὲν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ, τὸν δὲ ἀπὸ τῆς σήψεως. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἔσονται δύο σκοποὶ, ἵνα τὸ μὲν γερονὸς ἤδη τοῦ πυρετοῦ θεραπεύηται, τὸ δὲ γιγνόμενον κωλύηται. ἄλλοι δ' αὖ πάλιν ἔσονται ἀπὸ τῆς σήψεως δύο σκοποὶ, τὸ μὲν γερονὸς ἤδη τῆς σήψεως ἰώμενοι, τὸ δὲ γινό-

ex obstructione glutinosorum et crassorum humorum putredo oritur. Supponatur vero et cum his plenitudinem in toto esse corpore, tum vires non imbecillas. In ejusmodi namque implexibus quum multa praeter naturam in corpore sint, quaedam eorum antecedentes causae erunt, veluti redundantia cum glutinosis et crassis humoribus; ex his enim obstructio est orta, quae morbus organicus est eorum quae obstructa sunt corporum. Hanc symptoma sequutum est ipsa transpirationis retentio quam rursus putredo humorum excepit, ipsa febris antecedens quaedam causa.

Cap. X. Ergo qui febrem curare conatur necesse est putredinem inhibeat, ita ut duae indicationes se exhibeant, altera a febre; altera a putredine. Atque a febre rursus duae indicationes erunt, ut portio febris, quae jam facta est percuretur, quae vero in generatione est inhibeat. Aliaeque duae rursum a putredine erunt indicationes, ut et quod putredinis jam factum est sanes, et quod in ge-

Ed. Chart. X. [257.]

Ed. Bas. IV. (155.)

μερον κωλύοντες. ἦν δὲ τὸ γιγνόμενον ἐν τῆς ἀδιαπνευστίας οὐδὲν γὰρ χεῖρον οὕτως αὐτὴν ὀνομάσαι σαφοῦς ἕνεκα διδασκαλίας. ὥστε καὶ περὶ ταύτης ἕτεραι δύο ἐνδείξεις ἔσονται, τὸ μὲν ἐπισημνόμενον ἐκκερύντων, τὸ δ' ἐπέχεσθαι μέλλον κωλύοντων. κωλυθήσεται δὲ διὰ τῶν τὴν ἔμφραξιν ἰωμένων. ἥς πάλιν καὶ αὐτῆς τὸ μὲν ἤδη γεγονὸς ἰατέον ἐστὶ, τὸ δὲ ἐσόμενον κωλυτέον. ἰαθήσεται μὲν οὖν τὸ γεγονὸς ὑπὸ τῶν ἐκφραττόντων, κωλυθήσεται δὲ τὴν ἐπιπόρην τῶν ἐκφραττόντων χυμῶν ἀνειργόντων. ὅπερ οὖν ἔσχατον εὐρέθη κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον, ἐν τῇ θεραπείᾳ πρῶτον ἀπάντων χρὴ παραχθῆναι. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ὡς, εἰ ἐπιβλήσωμεν τοῖς ἐκφρακτικοῖς βοηθήμασι χρῆσθαι, ἄνευ τοῦ προκενώσαι τὸ πλῆθος οὐ μόνον οὐδὲν ἀνύσομεν, ἀλλὰ μείζονα τὴν διάθεσιν ἐργασόμεθα, μαχομένων ἀλλήλαις τῶν ἐνδείξεων. ἀλλ' εἰ κενώσαντες πρότερον ἐπὶ τὸ θεραπεύειν ἴωμεν τὴν ἔμφραξιν, ἐκφραττόντων ἡμῶν δεήσει φαρμάκων. ἀλλ' ἐπεὶ τού-

neratione adhuc est fistula. Porro quod in generatione est id perspiratio impedita facit; nihil enim deterius fuerit clario-
ris doctrinae gratia ita eam nominare. Ita ab hac quoque
aliae duae indicationes nascuntur, tum ut quod retentum est
vacuetur, tum ut quod retinendum est prohibeatur. Sane
prohibebitur praefidiis obstructioni medentibus. Cujus rur-
sum ipsius quod jam factum est sanandum est, quod futu-
rum est inlubendum. At curabitur quidem quod obstructio-
nis jam factum est obstructione liberantibus; inhibebitur
quod futurum est affluxum obstruentium humorum compe-
scentibus. Ergo quod ultimum in ipsa resolutiva methodo
est inventum, id primum omnium in curatione est peragen-
dum. Ostensum enim in prioribus libris est, si iis auxiliis,
quae obstructionem eximant uti non vacuata prius abundan-
tia velimus, fore ut non modo nihil proficiamus, sed etiam
affectum majorem reddamus, pugnantibus scilicet inter se
indicationibus. At si vacuata prius *multitudine* ad curandam
obstructionem accedamus, medicamentis deobstruentibus

Ed. Chart. X. [257.]

Ed. Bas. IV. (155. 156.)

των ἐστὶ τὰ πλείστα θερμὰ, κίνδυνος αὐξῆσαι καὶ τὴν σηπεδόνα καὶ τὸν πυρετόν. ὅσα τοίνυν ἄνευ τοῦ θερμαίνειν ἐκφράττειν δύναται, τούτοις χρῆσόμεθα· μετὰ δὲ τὸ διαθροῦναι καὶ τεμεῖν τὰ ἐκφράττοντα, κενούν αὐτοὺς πειραπόμεθα διὰ τε γαστροῦ καὶ οὔρων καὶ ἰδρώτων. οὐσῶν δὲ καὶ τῶν ταῦτα ἐργαζομένων ὑλῶν θερμῶν ἀγαγκαῖον μὲν ἐν τούτῳ τὴν τε σῆψιν αὐξάνειν καὶ τοὺς πυρετούς. ὥστε καθ' ὅσον ἐνδέχεται πειρατέον ἐκλέγεσθαι τὰς ἥττον θερμαινούσας ὑλὰς· ἢ εἴ τις εὐρίσκειτο μὴ θερμαίνουσα, καθάπερ ἐν τῷ καιρῷ τῷδε τὸ βαλανεῖον, ἐπ' αὐτὴν ἐρχεσθαι. πειραῖσθαι δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ (156) καὶ τὴν δύναμιν ῥωννύειν, ὅπως πέττῃ τοὺς χυμούς, ἐκνικῶσα τὴν σῆψιν. αὐτοῦ δὲ τοῦ πυρετοῦ τὸ γεγονός ἤδη ψυκτέον· ἔσχατος γὰρ ἐν τῇ τῶν βοηθημάτων τάξει σκοπὸς ὁ ἀπὸ τοῦδε, καίτοι καθ' ἕτερον τρόπον ὑπάρχων πρῶτος· ἀπ' αὐτοῦ γοῦν ἤρξατο καὶ ἡ τῶν βοηθημάτων εὐρετικὴ μέθοδος.

Κεφ. ια'. Εἰ μὲν οὖν μηδὲν ἰσχυρόν ἐν τῷ μεταξύ σύμπτωμα προσγενόμενον ἐάσειεν οὕτω προελθεῖν ἀπὸ τῆς

erit opus. Verum quoniam horum plurima calida sunt, periculum est ne tum putredinem tum febrem augeant. Itaque iis quae citra calorem amovere obstructions valeant, utemur; ubi autem quae obstruunt deterfa incisaque sunt, per alvum urinas et sudorem ea vacuare tentandum. Quum vero materiae quae haec efficiant etiam calidae sint, necesse est interea tum putredinem augeri tum febrem. Quare quoad licet id agendum ut quae minus calefaciat materia deligatur, aut si qua inveniri potest quae non calefaciat, quemadmodum in hoc casu balneum, utique ea est petenda. Hoc vero tempore etiam vires roborare, quo putredinem superantes humores concoquant, studebimus. Quod vero febris ipsius jam factum est, id refrigerabimus; in auxiliorum enim inveniendorum ordine ultima est, quae ab hoc sumitur indicatio quamvis alia ratione sit prima; quippe quum a febre coeperit praelidiorum inventrix methodus.

Cap. XI. Itaque si nullum quidem interim vehemens incidat symptoma quod prohibeat, auxilia ab initio

Ed. Chart. X. [257. 258.]

Ed. Bas. IV. (156.)

ἀρχῆς τοῦ νοσήματος ἄχρι τῆς τελευτῆς, τὰ βοηθήματα ταχίστη λύσις ἐπακολουθήσει τοῦ πυρετοῦ· παρεμπειπόντος δὲ τοιούτου τινὸς ὡς ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν ὅλην ἐπιστρέφει θεραπείαν, ἀναγκαῖόν ἐστι βραδύνει τὸ τέλος τῆς ἰάσεως. τὸ γὰρ παρεμπίπτων τοῦτο τούτιπαν ἦτοι γ' ἐναντίον ἐστὶ τοῖς λύουσι βοηθήμασι τὸν προειρημένον στοῦχον, τῶν τ' αἰτίων καὶ διαθέσεων καὶ συμπτωμάτων, ἢ πάντως γ' οὐδὲν ὀνίνησιν. [258] εἰ μὲν οὖν ἢ τοῦ παρεμπίπτοντος ἴασις ἐναντία ἢ τῇ προειρημένῃ τάξει τῶν βοηθημάτων, ἀναγκαῖον ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ πάντα χεῖρω γενέσθαι· εἰ δὲ μήτ' ὠφελοῦ τι πάντη μήτε βλάπτει τὴν ἐξ ἀρχῆς διάθεσιν ἢ τοῦ μεταξὺ γενομένου παθήματος ἐπανόρθωσις, εἰς τὸ τάχος τῆς ὅλης θεραπείας ἐμποδισθησόμεθα· βλαπτούσης δ' ἀναγκαῖον ἦτοι γ' εἰς ἔτι πλέονα χρόνον ἐκταθῆναι τὴν σύμπασαν ἴασιν ἢ κίνδυνον ἀκολουθῆσαί τινα ἢ συναμφοτέρον γενέσθαι. φέρε γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ κακωθέντος στομάχου συγκοπὴν ἐμπεσεῖν, ἴν' ἀναγκαζομένων ἰᾶσθαι τροφὰς ἀκαίρους δοθῆναι χρὴ σὺν οἴνῳ καὶ ψυχρῷ. τῇ γὰρ τούτων χρῆσει τὰς ἐμφράξεις καὶ τὴν στέγνωσιν καὶ τὴν σῆψιν ἀναγκαῖον αὐξηθῆναι, καὶ διὰ τὴν τού-

morbi ad finem ita procedere, celerissima solutio subsequetur febris; sin tale quippiam incidat, quod caufarum totam ad se curationem revocet, necesse est ferius adveniat curationis finis. Siquidem quod ita intervenit, omnino vel contrarium est remediis antedictum affectuum et symptomatum ordinem solventibus; vel omnino nihil faltem confert. Enimvero si ejus quod intervenit sanatio praedicto auxiliorum ordini sit contraria, necesse est interim cuncta deteriora reddi; sin ab ortu affectui intervenientis mali correctio nec officiat nec profit, totius curationis celeritati in mora erit; si autem noceat, necesse est aut universam medicationem in longius spatium trahi aut aliquod subsequi periculum aut etiam fore utrumque. Finge namque vitiatum interim stomacho syncopen incidisse, cui succurrere coacti cibum intempestive dederimus ac vinum cum frigida. Ex horum enim usu tum obstructionem tum corporis coarctationem tum putredinem auctas esse necessum est, atque ex harum

Ed. Chart. X. [258.]

Ed. Vaf. IV. (156.)

τῶν αὐξήσεων καὶ αὐτὸν τὸν πυρετόν. ἀλλ' ὅταν ἢ τε δύναμις
 ἔξαρκῆ καὶ μηδὲν, ὡς εἴρηται, παρεμπέσῃ καθάπερ ἄρτι μὲν
 ἐρρέθη συγκοπῇ κατωθέντος στομάχου, οὐ γένοιτο δ' ἂν ποτε
 καὶ αἰμορροαγία καὶ ἀγρυπνία καὶ ἄλγημα καὶ τι τῶν ἀμαρτα-
 νομένων ὑπὸ τοῦ κάμνοντος ἢ τινος τῶν ἀμφ' αὐτόν, ἢ εἰρη-
 μένη μικρὸν ἐμπροσθεν ἅπαντα τῶν βοηθημάτων τάξις ἰάσεται
 τὸν ἄνθρωπον. οὐτ' αὐτὴ καθ' ἕκαστον βοήθημα τὰ παρὰ
 φύσιν ἐκθεραπεύουσα πάντα. τὸ γοῦν μελικράτον, ὅσον μὲν
 ἐπὶ τὸ τέμνειν τοὺς παχεῖς χυμοὺς καὶ ὑπτεῖν τοὺς γλίσχρους
 καὶ τὰς ἐκκρίσεις προτρέπειν, ἄριστον ἂν εἴη βοήθημα κατὰ
 τοὺς ἐπὶ στεγνώσει καὶ σήψει συνόχους· ὅσον δ' ἐπὶ τὸ τὴν
 θέρημην αὐξάνειν τοῦ πυρετοῦ βλαβερόν· ὅθεν εἴπερ ἄμετρος
 ἦδε εἴη, φείδεσθαι μὲν χρὴ τοῦ μελικράτου, χρῆσθαι δὲ τῷ
 χυλῷ τῆς πτισάνης· εἰ δὲ τὰς ἐμφράξεις δυσλύτους εἶναι λογι-
 ζόμεθα, καὶ ὄξυμέλιτι. καὶ τοῦτο δ' αὖ πάλιν αὐτῷ χρησαμέ-
 νων ἀμέτρως, ἔντερόν τε ξύει καὶ βῆχρα κινεῖ καὶ τὰ νευρώδη
 βλάπτει. ὥστ' εἶναι τῶν δυσχερεσιμάτων εὔρειν τι βοήθημα

auctu ipsam etiam febrem. Verum ubi tum virtus satis va-
 lens est, nec quicquam, ut dictum est, intervenit, cujusmodi
 quam modo diximus ex vitio stomachi ortam syncopen, sed
 nec quae aliquando accidere possunt, sanguinis profluvium,
 vigilia, dolor ac error aliquis, vel ipsius aegrotantis vel ejus
 familiarium, ubi inquam nihil tale accidit, totus qui paulo
 ante dictus est remediorum ordo hominem sanabit. Sed nec
 ipse tamen quocumque remedia omnia, quae praeter naturam
 sunt, sanat. Nam aqua mulsa, quae ad crassos succos inci-
 dendos et glutinosos detergendos et excretionem promoven-
 dam attinet, optimum plane medicamentum fuerit in iis
 iynochis, quos coarctatio et putredo excitarunt; quatenus
 vero calorem febris adauget, est noxia, unde si hic immodi-
 cus sit, parcendum aquae mulsae est, utendumque ptisanae
 cremore; quod si solutu difficiles esse obstructions judica-
 veris, etiam oxymelite. At hoc ipsum rursus, si immodice
 utare, et intestina radit et tussim excitat et nervosa laedit.
 Adeo difficillimum est ejusmodi aliquid auxilium invenisse,

Ed. Chart. X. [258.]

Ed. Bas. IV. (156.)

τοιούτων ὁ μηδὲν βλάπτων ὀνίρησι μέγανως. καὶ τοῦθ' ὡς ἐδείχθη, γίνεται διὰ τὴν ἐπιπλοὴν τῶν παρὰ φύσιν ἐν τῷ σώματι συνισταμένων διαθέσεων ἅμα τοῖς προηγουμένοις αὐτῶν αἰτίαις καὶ τοῖς ἐπομένοις συμπτώμασιν.

Κεφ. ιβ'. Οὐ μὴν διὰ γε τοῦτο ποτὲ μὲν ἀληθὲς γίνεται τὸ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα, ποτὲ δὲ ψεῦδος· ἀλλὰ διὰ παντὸς μένει ἀληθὲς· οὐδὲ γὰρ οἶόν τε τὰ παρὰ φύσιν ἰαθῆναι δι' ἄλλης τινὸς ἰαμάτων ἰδέας. οὐ μὴν αἰεὶ γε βέλτιον ἰᾶσθαι πάντα τὰ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ὅταν μόνον τῆν καθ' ἑαυτὰ συνιστάντα· μετ' ἄλλων δ' εἰ γένοιτο, πολλάκις ἕτερα χρῆν πρὸ ἐκείνων ἰᾶσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῶν κοίλων ἔλκων, ὅταν ἅμα φλεγμονῇ συστῆ. μένει γὰρ καὶ νῦν ἀληθὲς τὸ ὑπὸ τῶν σαρκούντων αὐτὰ θεραπείεσθαι· χρῆσθαι δὲ οὐχ οἶόν τε τοιούτοις, πρὶν ἰᾶσθαι τὴν φλεγμονήν. ἀλλ' ὁπότ' ἂν γε ταύτην ἰώμεθα, τὸ ἔλκος τὸ κοῖλον οὐχ ὅπως ἑαυτοῦ κρεῖττον, ἀλλὰ καὶ κοιλότερον γίνεται. καὶ εἰ βουληθεῖς δὲ χρῆσασθαι τοῖς σαρκ-

quod citra ullam noxam magnopere profit. Id accidit, ut dictum est, ex implexu infidentium in corpore praeter naturam affectuum, una cum antecedentibus eos causis et frequentibus symptomatis.

Cap. XII. Nunquam tamen propterea praeceptum illud, *contrariorum contraria esse remedia*, aliquando verum erit, aliquando falsum; imo id perpetuo verum est, nam fieri non potest ut eorum quae praeter naturam sint quicquam per aliam ullam remediorum speciem curetur. Non tamen semper melius est omnibus quae praeter naturam sint mederi, sed quum sola per se consistunt; nam si cum aliis una incidant, aliis saepe est ante illa medendum, sicut in cavis ulceribus, ubi ea simul cum phlegmone sunt conjuncta. Nam verum in his quoque manet quod per ea quae carne implent curantur; caeterum his uti prius quam phlegmonem curaveris non licet. Ac interim dum haec sanatur ulcus cavum adeo non melius quam fuit redditur, ut etiam fiat magis cavum. Quod si narcoticis medicamentis uti

Ed. Chart. X. [258. 259.]

Ed. Bas. IV. (156.)

κωτικοῖς φαρμάκοις, οὔτε σαρκώσεις αὐτὸ καὶ τὴν φλεγμονὴν αὐξήσεις. τὰ γὰρ τοι σαρκωτικά τῶν ἀφλεγμάντων σωμάτων, οὐ τῶν ἔτι φλεγμαινόντων, ἔστι σαρκωτικά. τοῦτο οὖν τὸ οὔτω μικρὸν ἐν τῇ λέξει, τὸ [259] τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα, μέγιστον εὐρίσκεται τῇ δυνάμει. συγγεῖται γὰρ ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος ἅπασα τῷ περιδόντι τοῦτον τὸν σκοπὸν, ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν ὑπὸ τῶν ἑαυτοῖς ἐναντίων θεραπευομένων. διττῆς δὲ οὔσης αὐτῶν τῆς πρώτης διαφορᾶς, τὰ μὲν γὰρ ὑπάρχει καθ' ἑαυτὰ, τὰ δ' ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι λαμβάνει ταῖς διαθέσεις ἐπόμενα, δίκην σκιῶν, ἡ μὲν ἴασις ἀναίρεσις ἔστι τῶν διαθέσεων, ἀκολουθεῖ δ' αὐτῇ ἡ τῶν συμπτωμάτων ἀναίρεσις. οἷς οὐδὲν αὐτοῖς προσάγεται πρώτως, ἀλλὰ κατὰ τούτων γε μένει τὸ καθόλου, τὸ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἰάματα· τὰς γὰρ διαθέσεις αἷς ἔπεται τὰ συμπτώματα θεραπεύοντες εἰς ἐναντίαν κατάστασιν ἄγομεν. ὥσθ' ὅσα συμπτώματα διὰ πύκνωσιν ἐγένετο πόρων, ὑπὸ τῆς ἀραιώσεως ἀνααιρεθήσεται.

velis, neque carne ipsum impleveris et phlegmonem auxeris. Quae namque carne implent, ea demum implere possunt, quae phlegmone vacant, non quae phlegmone adhuc sunt oppressa. Hoc itaque quod in dictione tam est breve, nempe *Contraria contrariorum esse remedia*, potestate deprehenditur maximum. Nam omnium medendi methodum confundet quisquis hanc indicationem neglexerit; quum omnia quae praeter naturam sunt ab iis quae ipsis sint contraria curentur. Quum autem eorum, quae praeter naturam sunt duplex prima differentia sit, aliis per se subsistentibus, aliis in ipso ut sic dicam fieri essentiam suam habentibus ac umbrae ritu affectus comitantibus, sanatio quidem affectuum ipsorum est sublatio, hanc vero symptomatum amotio sequitur. Quibus quamquam ipsis nihil prima ratione adhibetur, attamen in iis quoque perpetuum illud praeceptum manet, *Contraria contrariorum esse remedia*; quum enim affectus quos symptomata sequuntur sanamus, symptomata nimirum ipsa in contrarium statum perducimus. Quare quaecumque symptomata exiguorum meatuum densitas inve-

Ed. Chart. X. [259.]

Ed. Bas. IV. (156.)

εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτῷ τῷ συμπτώματι τῷ διὰ τὴν πύκνωσιν τῶν πόρων γιγνομένῳ, τουτέστι ταῖς ἐλάττοσι τῶν συμμετρῶν ἀποφύοις, ὅπερ ἐκαλέσαμεν ὀλίγον ἐμπροσθεν ἀδιapνευστίαν, ἕτερον ἐθέλοις φάναι συμπτώματος εἶδος ἀντείστασθαι ἐναντίον, οὐδ' οὕτως ἀποροῦ ὁ λόγος· εἰσι γὰρ αἱ πλείους τῶν συμμετρῶν ἀπόφθοιαι ταῖς ἐλάττοσιν ἐναντία. ὥστε καὶ ἐν τοῖς συμπτώμασι αὐτοῖς ἐθέλη τις λέγειν τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, φυλάττεσθαι καὶ πὶ τούτων τὸν πρῶτον ἀπάτιον τῶν παρὰ φύσιν σκοπὸν τῆς ἰάσεως. ἄριστον δ', ὡς ἐλέγετο, τῶν ὄντως τε καὶ πρῶτως θεραπευμένων ὑπολαμβάνειν τὰ ἐναντία εἶναι βοηθήματα, τουτέστι τῶν ἐν τῷ σώματι διαθέστων, αἵπερ ὄντως εἰσὶν ὄντα. τὰς γὰρ ἐνεργείας αὐτῶν, ὅσπερ ὅν καὶ τὰς βλάβας, γιγόμενα μὲν εἶναι φατέον, ὄντα δὲ ἀπλῶς οὐ ῥητέον. οὔτε γὰρ τὸ ἐκτείνειν οὔτε τὸ κάμπτεν τὴν χεῖρα τῶν ὄντων ἀπλῶς ἐστιν εἰπεῖν, ἀλλὰ τῶν γιγνομένων, οὔτε πολὺ μᾶλλον τὴν ἀκινησίαν αὐτῆς, ὅπερ καὶ αὐτὸ σύμπτωμά ἐστι τῆς ἐν τοῖς

xit; ea rarefactione tollentur. Quod si ipsi quoque symptomati quod ex densitate spiramentorum est natum, id est minori quam iustum sit excrementi effluxui, quod sane paulo superius adiapneustiam vocavimus, symptomatum genus aliud contrarium opponere velis, ne sic quidem desit quod dixeris; sunt namque plura iusto defluxia, iusto paucioribus contraria. Adeo sicut in symptomatis ipsis libet *Contraria contrariorum remedia* dicere, in iis quoque fiat immotus primus omnium, quae praeter naturam sunt, curationis scopus. Verum salius est, ut praediximus, eorum quae vere et primum curantur, id est affectuum in corpore, qui vere sunt subsistentes, contraria esse remedia existimes. Nam actiones eorum atque etiam laesiones, ut eas in ipso, ut sic dicam, fieri esse dixeris, ita absolute subsistere minime dixeris. Nam manum extendere aut flectere, ex iis quae absolute sunt, dici non possunt, sed ex iis quae fiunt; multoque minus ipsius immobilitas, quae ipsa quoque symptoma est ejus qui in musculis nervisque subest affectus; sed af-

Ed. Chart. X. [259.]

Ed. Bas. IV. (156. 157.)

μυσὶν ἢ τοῖς νέρουσι διαθέσει, ἀλλὰ τὴν μὲν διάθεσιν, ἐν
 τι τῶν ὄντων ὑπάρχουσιν, ἐναντίων δεῖσθαι βοηθημάτων,
 ἐπεσθαι δ' αὐτῇ λυομένη τὴν ἐναντίαν κατάστασιν, ἥπερ
 ἐστὶν ἡ ὑγία· καὶ ταύτη πάλιν ἐνεργεῖαν τινα φύσεως,
 ἐναντίαν τῷ παυσασμένῳ συμπτώματι, μὴ μέντοι μηδ' ὑπὸ
 τῶν ὀνομάτων ἐξαπατᾶσθαι, πολλάκις μὲν ἐν ἐτέρῳ σχή-
 ματι λεγομένων ἢ ὡς τοῖς ἐναντίοις προσήκει, πολλάκις
 δ' ὅλως οὐκ ὄντων ὀνομάτων, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῶν πρα-
 γμάτων τῆς φύσεως εὐρίσκειν τὸ ἐναντίον, ἔχοντά γε δὴ καὶ
 τούτου σκοπὸν ὁμολογοῦμενον, ὡς ἐστὶν ἐναντία τὰ πλεῖ-
 στον ἀλλήλων διεστῶτα καθ' ἐν τι γένος. ἐννοήσας οὖν
 τὸ σύμμετρον ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει, τοῦτο δ', ὡς πολλάκις
 ἐδείχθη, μέσον τῶν ἄκρων ἐστὶν, εὐρήσεις ἐντεῦθεν ἄπειρόν
 τι πλῆθος ἐναντίων πραγμάτων, ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον
 ἀλλήλων διαφερόντων. ἐν μὲν γὰρ ταῖς διαθέσεσιν, εἰ οὐ-
 τως ἔτυχε, (157) τὴν συμμετρίαν τῶν πόρων, ἧς ἐφ' ἐκά-
 τερα διττὰς ἀμετρίας ἀλλήλαις ἐναντίας· ἐν δὲ ταῖς ἐνεργ-
 γείαις τὴν συμμετρίαν τῶν κενουμένων, ἧς καὶ αὐτῆς ἐστὶν

fectum, qui ex subsistentium numero est unus, contraria pos-
 sulare remedia dixeris. Hunc vero solutum contrarium se-
 qui statum, quae sanitas est; atque hanc rursus quandam
 naturae actionem, quae symptomati jam finito sit contraria.
 Sed nec nominibus falli, quae saepe alia forma proferuntur
 quam ut contrariis conveniat, saepe vero plane non sunt,
 sed ex ipsa rerum natura contrarium invenire debes, ha-
 bens quo pro illo discernendo spectes confessum illud, *con-*
traria esse quae sub uno genere plurimum inter se disient.
 Ergo si intellexeris in illo genere quod commoderatum est,
 id vero est, ut saepe monstravimus, quod inter extrema est,
 medium, infinitam quandam contrariarum rerum multitudi-
 nem, quae majoris minorisque ratione inter se dissideant,
 ex eo invenies. Siquidem in affectibus verbi gratia te-
 nuium spiramentorum symmetriam intelligens, ex utraque
 parte duas ametrias inter se contrarias *invenies*, in actioni-
 bus vero symmetriam vacuatorum considerans, ipsi quoque

Ed. Chart. X. [259. 260.]

Ed. Bas. IV. (157.)

ἐκατέρωθεν ἀμετρία. ἀλλὰ κατὰ μὲν τοὺς πόρους ὀνόματα
κεῖται ταῖς ἀμετρίαις, πύκνωσις τε καὶ μάνωσις, ἐν δὲ τοῖς
κενομένοις οὐ κεῖται. διόπερ ἀναγκαζόμεθα λέγειν ἐλάττους
τε καὶ πλείους ἀπορροίας, ὥσπερ εἰ καὶ τῶν πόρων ἀναγκα-
ζόμεθα τοὺς μὲν ἐλάττους τῶν κατὰ φύσιν, τοὺς δὲ μείζους
λέγειν, οὐκ ἔχοντες οὔτε τὸ τῆς πυκνώσεως, οὔτε τὸ τῆς
μανώσεως ὄνομα. τοῦτο οὖν ὡς ἔφην, ἐν τοῖς μάλιστα φυ-
λακτέον ἡμῖν ἔστιν, [260] ἅμα δὲ καὶ γυμναστέον ἀμφ' αὐτὸ
πρὸς τὸ ταχέως εὐρίσκειν δύνασθαι παντὸς τοῦ λεχθέντος
οὕτω τὸ ἐναντίον. οὐ γὰρ ἐν τοῖς ποιοῖς σώμασιν μόνον,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ποσοῖς ἔστιν εὐρεῖν τὴν τοιαύτην ἐναντίωσιν,
ἣν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη καλοῦσιν ἀντίθεσιν, οὐκ ἐναντίω-
σιν. οὔτε γὰρ τὸ μέγα τῷ μικρῷ φασὶν ὑπάρχειν ἐναντίον,
ἀλλ' ἀντικείμενον ἐν τῷ πρὸς τί, οὔτε τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ·
κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδ' ἀραιὸν τῷ πυκνῷ, οὐδὲ τῷ
συντεταμένῳ τὸ κεχλασμένον, οὐδὲ τῷ κατὰ φύσιν αὐτὸ
παρὰ φύσιν. ἀλλὰ κατὰ γε τὸν Ἱπποκράτη πάντα τὰ τοιαῦτα
τὴν τῶν ἐναντίων ἔχει προσηγορίαν, ὥσπερ γε καὶ κατὰ Πλά-

ex utraque parte ametria respondet. Verum in parvis spiramentis nomina excessibus non desunt, nempe densitas et raritas; in vacuatis posita non sunt. Eoque fit ut cogamur pauciores pluresque effluxus dicere, ut si densitatis raritatisque nomina non essent, spiramentorum alibi plura iusto esse, alibi pauciora dicere cogeremur. Ergo, sicut diximus, hoc maxime cavere debemus, simul etiam in eo nos exercitare, quo celerius cujusque sic dicti contrarium inveniamus. Non enim in corporum modo qualitate, verum etiam in quantitate ejusmodi contrarietatem invenias, quam utique Aristoteles oppositionem vocat, non contrarietatem. Neque enim magnum parvo vult esse contrarium, sed in eo quod ad aliquid dicitur oppositum, neque multum paucio, sed eodem modo nec rarum denso, neque laxatum contracto, neque ipsi quod secundum naturam est id quod praeter naturam est. Verum Hippocrati omnia id genus contrariorum habent appellationem, sicuti etiam Platoni qui genera-

Ed. Chart. X. [260.]

Ed. Bas. IV. (157.)

τωνὰ τὰς γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι φάσκοιτα. δέδει-
κται δέ μοι καὶ δι' ἐτέρων ὅτι καὶ Ἀριστοτέλης αὐτὸς οὐκ
ἐφύλαξε τὴν ἑαυτοῦ νομοθεσίαν ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἤρῳα τὰς
ἀρχὰς τῶν ὑπὸ φύσεως διοικουμένων ὕλην ἔθετο καὶ εἶδος καὶ
στέρησιν. ἀλλ' ὅπερ αἰ λέγομεν ἐπόμενοι τῷ θεῷ Πλάτῳι,
καταφροεῖν μὲν χρὴ τῶν ὀνομάτων, μὴ καταφροεῖν δὲ τῆς
τῶν πραγμάτων ἐπιστήμης. αὕτη μὲν γὰρ εἰς σωτηρίαν ἀν-
θρώπων διαφέρει καὶ τὸ σφάλμα αὐτῆς εἰς ὄλεθρον τελευτᾷ.
τοῖς δ' ὀνόμασιν ἂν τε κυρίως ἂν τε ἀκύρωτος χρῆσώμεθα, τοῖς
κάμνουσιν οὐδὲν οὔτε πλέον οὔθ' ἥτιον ἐκ τοῦ τοιούτου.
μάθοις δ' ἂν ἐναργέστερον, εἰ μὴ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων,
ἀλλὰ τὰ ἀντικείμενα λέγοις, ἥπερ ἐκαίνοις φίλον, ἀλλήλων
ὑπάρχειν ἰαμάτα. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος ἢ κέρως ἰᾶται, τὴν
δ' ἔνδειαν αἰ τροφαί, καὶ ὅλως τὸ μὲν ὑπερβάλλον ἢ ἀφαί-
ρσεις, τὸ δ' ἑλλείπον ἢ πρόσθεσις. ὅθεν, οἶμαι, καὶ δι' ἐτέρου
λελειπται γράμματος ὀρθῶς τῷ παλαιῷ· ἰατρικὴ γὰρ ἐστὶ πρόσ-
θεσις καὶ ἀφαίρσεις· πρόσθεσις μὲν τῶν ἑλλειπόντων, ἀφαί-
ρσεις δὲ τῶν πλεονάζοντων. ἐλλείπει δὲ καὶ πλεονάζει τὰ
μὲν κατὰ τὸ ποσὸν δηλονότι, τὰ δὲ κατὰ τὸ ποιόν· κατὰ μὲν

tiones ex contrariis esse dicit. Ostensum quoque a me in
aliis est, nec Aristotelem ipsum suam ipsius legem in nomi-
nibus servare, quo loco principia eorum quae natura re-
guntur materiam, formam et privationem statuit. Verum
quod divinum Platonem sequenti semper testatur, *contemnere
nomina oportet, minime autem scientiam rerum. Ea namque
ad salutem hominum pertinet, errorisque in ea finis est
perniciēs.* Non inibus sive proprie sive improprie utare,
aegrotis nihil inde magis minusve contingit. Intelligas id
clarius, si non contrariorum contraria, sed quemadmodum
illis placet, opposita sibi invicem esse remedia dicas. Siqui-
dem copiam sanat vacuatio, in ediam nutrimenta, in summa
quod exsuperat ablatio, quod deficiens est adjectio. Itaque
etiam in alio opere recte arbitror a sene dictum: *Medicina
namque appositio est et detractio, deficientium quidem ap-
positio, redundantium detractio.* Porro deficiunt redundant-
que quaedam in quantitate, quaedam in qualitate; in quanti-

Ed. Chart. X. [260.]

Ed. Bas. IV. (157.)

τὸ ποσόν, ὅταν αἷμα πλέον ἢ τοῦ δέοντος ἢ πάλιν ἔλαττον γένηται· κατὰ δὲ τὸ ποιόν, ὅταν ἦτοι θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἢ παχύτερον ἢ λεπτότερον. εἴ' οὖν ἐναντίωσιν εἴ' ἀντίθεσιν ὀνομάζειν ἐθέλοις, τοῦ ἐξ ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν σκοποῦ τῆς ἰάσεως αἰ μέρησο καὶ πρόσθε τὸν τοῦν αὐτῶ, μάλιστα μὲν, ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἐν ταῖς διαθέσειν, ἤδη δὲ καὶ τοῖς συμπτώμασιν· ὧν οὔτε πρότως ἐστὶν ἴασις οὔτ' ἐναντίωσις κηρώς, ἀλλ' ἡ μὲν ἴασις ἅμα ταῖς διαθέσειν κατὰ συμβεβηκός, ἐναντίον δὲ καταχρηστικῶς ὀνομαζόντων ἕνεκα σαφοῦς τε ἅμα καὶ συντόμου διδασκαλίας.

Κεφ. 17. Ἀγέλωμεν οὖν αὖθις ἐπὶ τοὺς θεραπευτικούς σκοποὺς τοῦ προκειμένου γένους τῶν πυρετῶν, ἀναμνήσωμέν τε τὰ γένη τῶν παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν τῶν τε αἰτίων καὶ τῶν νοσημάτων καὶ τῶν συμπτωμάτων· αἰτίων μὲν τοῦ πλήθους καὶ τοῦ πάχους καὶ τῆς γλισχρότητος τῶν χυμῶν, αἰτίου δ' ἅμα καὶ συμπτώματος τῆς κατὰ τὴν διαπνοὴν ἐπισχέσεως, ὡσπερ αὖ πάλιν αἰτίου τε ἅμα καὶ διαθέσεως

late, quum sanguis plus aequo est auctus aut rursus minor redditus, in qualitate, quum vel calidus vel frigidus vel crassior vel tenuior est *effectus*. Sive igitur contrarietatem sive oppositionem nominare volueris, ejus indicationis mendendi, quae ab omnibus quae praeter naturam sunt praebetur, semper meminisse debebis eique esse intentus; potissimum quidem ut dictum prius est in affectibus; sed tamen et in symptomatis, quamvis horum nec primum curatio sit nec propria contrarietas, sed curatio quidem simul cum affectibus ex accidenti, contrarietas vero lucidioris breviorisque doctrinae causa loquentibus abusive.

Cap. XIII. Verum ad mendendi indicationes propositi nobis febrium generis revertamur; repetamusque singula genera, quae in nobis praeter naturam sunt non causarum modo, verum etiam morborum et symptomatum. Et causarum quidem genera sunt multitudo et crassitudo et lentor humoris. Causa simul et symptoma est transpirationis suppressio. Simili modo causa pariter et affectus est ipsa

Ed. Chart. X. [260. 261.]

Ed. Bas. IV. (157.)

τῆς σήψεως, ροσήματος δὲ τῆς ἐμφράξεως καὶ τοῦ πυρετοῦ, συμπτώματος δὲ τῆς ἐπισχέσεως τῆς διαπνοῆς. ἐνδείξεται τοιγαροῦν, ὡς ἐλέχθη, τῶν μὲν προηγουμένων αἰτίων ἕκαστον ἰδίον τι· τὸ μὲν πλῆθος ἐν τῷ πρὸς τι κατὰ τὴν τοῦ ποσοῦ προσηγορίαν τὴν κένωσιν, ἣ δὲ γλισχροῦτης καὶ τὸ πάχος [261] κατὰ τὴν τοῦ ποιοῦ διάθεσιν ὑπάρχοντα τὴν διὰ τῶν ἐναντίων ἴασιν. ἄτε δὲ οὐκ ὄντων ἐν ταῖς πλείσταις ἀντιθέσει σινηθῶν ὀνομάτων, ἀπαταῖσθαι συμβαίνει τοὺς ἀγνύστους τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἐπιστήμην, ὅταν ὀνομάσῃ μιᾷ προσηγορία μὴ δυνηθῶσι τὸ νοούμενον, ὡς οὐδ' ὄλως ὄντος ἀφισταμένους· ὅπερ ἀμέλει καὶ κατὰ τοὺς γλίσχρους καὶ παχεῖς χυμοὺς πεπόνθασιν. ὁ μὲν γὰρ παχὺς χυμὸς ἀντικείμενος ἔχει τὸν λεπτόν, ὁ δὲ γλίσχρος, ὡς μὲν ἐγὼ πρῶτον ὠνόμασα, τὸν ῥυπτικόν, ὡς δ' ἂν τις ἴσως ἀπὸ στερεῶν σωμάτων ὀρμώμενος φαίη, τὸν κραῦρον. οὕτω γὰρ φαίνεται καὶ ὁ Ἀριστοτέλης αἰὲ ποιούμενος τὴν ἀντίθεσιν· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν χυμῶν, ὡς ἔφην, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν στερεῶν σωμά-

putredo. Morbus vero tum obstructio tum febris ipsa. Symptoma vero est ipsa transpirationis suppressio. Ergo indicabit, ut dictum est, antecedentium causarum quaelibet proprium aliquid; multitudo ipsa quae ex eorum est numero quae sunt ad aliquid in praedicamento quantitatis, vacuationem; lentitia vero et crassitudo, quae sunt in qualitatis affectu sanationem, quae per contraria perficiatur. Quum vero in plerisque oppositionibus consueta nomina non sint, accidit ut qui in rerum scientia minus sunt exercitati fallantur; quum enim uno nomine nequeunt quod animo concipiunt nominare, id ceu prorsus non sit dimittunt; quemadmodum profecto in glutinosis et crassis humoribus faciunt. Nam crassus humor ex adverso oppositum habet tennem; glutinosus vero, sicut ipse primus nominavi, rhypticon, *id est deterfivum*; sicuti vero aliquis dixerit qui a solidis corporibus nominandi occasionem acciperet, friabile. Siquidem hoc pacto semper videtur Aristoteles oppositionem facere; verum non in humoribus, ut dixi, sed in solidis ipsis

Ed. Chart. X. [261.]

Ed. Bas. IV. (157.)

των. εἰ δὲ νοήσαις τοῦ γλίσχρου χυμοῦ τὴν φύσιν, ὡς παντὸς τοῦ ψαύσαντος ἀντέχεται δυσλύτως, εἰκότως, οἶμαι, τὸν μὴ συμπλεκόμενον ἀποθρύπτορτά τε τοῖς συμπλεκόμενοις ἐναντίον εἶναι φήσεις αὐτῷ. κατὰ γοῦν τὰ προηγούμενα τῶν αἰτιῶν αἱ ἀντιθέσεις αὐτάρκως εἴρηται· κατὰ δὲ τὴν ὀργανικὴν νόσον, ἣπερ ἐστὶν ἔμφραξις, τὸ ἐναντίον ταύτῃ ἢ ἔκφραξις ὑπάρχει· κατὰ δὲ τὸ σύμπωμα τὸ τῆς ἐποχῆς τῶν διαπνεομένων ἢ ἔκκρισις αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἐναντίον· κατὰ δὲ τὴν σηπεδόνα τῶν χυμῶν ἢ τε ἔκκρισις καὶ ἢ ἀνάψυξις καὶ ἢ ῥίπισις καὶ ἢ τῶν ἡμισαπῶν πέψις· αὐτῶν δὲ τῶν πυρετῶν ἢ ἀντίθεσις ψύξις ἐστίν. ἐξ ὧν δ' ἂν τις μεθόδω εὖροι τὴν ἐργαζομένην ἕκαστον τῶν εἰρημένων ὕλην ἤδη εἴρηται. μαχομένων οὖν αὐτῶν, ὡσπερ ἐλέγομεν, ἄλλοι' ἄλλη κρατεῖ τῶν ἐνδείξεων τε καὶ ὑλῶν. καὶ κατὰ τοῦτο τινὲς ἀγνοήσαντες ὡς ἀφ' ἑκάστου τῶν ὄντων ἐνδείξις ἐστὶν αἰεὶ μία, καὶ ὡς εἰ μὲν εἴη τῶν παρὰ φύσιν τι τὸ ἐνδεικνύμενον, ἢ ἐνδείξις αὐτοῦ τὸ ἐναντίον ἐστίν, εἰ δὲ τῶν κατὰ φύσιν, οὐ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὸ ὅμοιον, οὐκ ἠδυνήθησαν οὔτε θε-

corporibus. Quod si glutinosi humoris naturam sub ea ratione intelligas, quod quicquid tetigerit, huic aegre solubilis adhaeret, non immerito, arbitror, cum qui nec adhaeret et ea quae adhaerent deterget, contrarium ipsi statues. Et antecedentium quidem causarum contrarietates abunde sunt dictae. In organico vero morbo quod est obstructio, contrarium ei est deobstructio; symptomati vero quod est transpirabilem retentio, excretio ipsorum contrarium est; at vero in humorum putredine et excretio et refrigeratio et ventilatio et semiputridorum concoctio ex adverso respondent; ipsius vero febris refrigeratio et oppositio est. Porro quibus methodis materiam quae singula modo memoratorum perficiat invenias jam diximus. Pugnantis igitur his, sicut diximus, alias aliae tum indicationes vincent tum materiae. Indequae factum est ut quidam, quum ignorassent unam semper dari ex re quaque indicationem, ac si praeter naturam sit quod indicet, contrarium id semper indicare; sin secundum naturam se habeat, non contrarium sed simile; nec

Ed. Chart. X. [261.]

Ed. Bas. IV. (157. 158.)

ραπειτικῆν οὔτε ἐγχεστῆν συστήσασθαι μέθοδον. ὅπου γὰρ ἐν τοῖς πρώτοις ἐσφαλῆσαν σκοποῖς, πολὺν δῆπου μᾶλλον ἐμῆλλον ἐν τοῖς μετ' αὐτοῖς σφαλῆσεσθαι. γοῆ γὰρ, οἶμαι, τὰ θεμέλια τοῖς οἰκοδομήμασιν ἰσχυρὰ προκαταβεβλήσθαι. καὶ τὴν τρόπιν τοῖς σκάφασιν, εἰ μέλλει τι τῶν ἐπ' αὐτοῖς οἰκοδομουμένων τε καὶ πηγνυμένων ἀσφαλῆς γενήσεσθαι· ὅπου δ' ἂν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἢ πρώτη κρητὶς σαθρὰ συμπαγῆ, τίς μηχανὴ τῶν ἐπ' αὐτῇ τι γενήσεσθαι μὴ σαθρόν; ἐπεὶ τοίνυν τῶν κατὰ τὴν προκειμένην στέγνωσιν συνόχων, οὐ γὰρ ὀκνητέον αὐθις καὶ αὐθις ἀναλαμβάνειν τὸν λόγον, ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν τοὺς πολλοὺς τῶν ἰατρῶν κἄν τῶν γοῦν τὴν ἀληθῆ μέθοδον, ἐπτα μὲν ὑπέκειτο τὰ παρὰ φύσιν, ἀφ' ὧν αἱ ἐνδείξεις, πλήθος χυμῶν καὶ πάχος καὶ γλισχρότης ἔμφραξις τε καὶ τῶν ἀναπνευμένων ἐπίσχεσις καὶ σῆψις καὶ πυρετὸς οὐκ ἔχων διάλειμμα· καὶ ταῦτ' ἐνεδείκνυτο πάντως τὸ ἐναντίον. ἔξωθεν δ' αὐτῶν ἐνδείξις ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐκ τῆς κρᾶσεως τοῦ τε (158) νοσοῦντος

medendi hi nec sanitatis tuendae methodum constituere potuerint. Siquidem quum in primis ipsi indicationibus sunt lapsi, multo profecto magis in iis quae sequutur erant decipi debebant. Debent enim, arbitror, aedificiis fundamenta jaci firma et scaphis poni idonea carina, siquid aedificandorum pangendorumque in iis futurum est firmum; ubi enim prima ipsa basis statim ab initio debilis fuit, qui fieri potest ut quod superstruxeris futurum infirmum non sit? Itaque quoniam in continentibus ex propofita stipatione febribus, neque enim gravari debemus iterum atque iterum sermonem repetere, quo nunc saltem medicorum vulgus veram methodum condiscat, quoniam *inquam* septem praeter naturam posita sunt a quibus indicationes sumuntur, humorum multitudo crassitudo, lentor, obstructio, transpirationis suppressio, putredo et febris carens intermissione, atque haec contraria omnino esse adhibenda docebant. Praeter haec vero ab iis quae secundum naturam se habebant posita indicationes sunt ex temperamento tum ipsius labo-

Ed. Chart. X. [261. 262.]

Ed. Bas. IV. (158.)

μορίου καὶ τῶν ἄλλων ἀπέρτων τῶν κυρίων ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ ποσοῦ τε καὶ ποιοῦ τῆς τοῦ πνεύματος οὐσίας· αἱ δὲ ἀπὸ τούτων ἐνδείξεις οὐ τῶν ἐναντίων ἦσαν, ἀλλὰ τῶν οἰκείων· εἰς δὲ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν, ὡς ἐλέγομεν, ἢ δ' ἡλικία καὶ τὸ ἔθος ἀπαντὰ τε τὰ προκατάρξαιτα τῆς νόσου συντάλει· προσερχομένων δὲ κἄν τιῶθεν ἐνδείξεων οὐκ ὀλίγων, εἰς ἀπάντας γρὴ βλέπειν ἕμα τὸν ἰατρὸν, ἵν' ἐξεύρη τίμιν μὲν πρῶτον καὶ μᾶλλον, τίμιν δ' ἡττόν τε [262] καὶ δεύτερον, τίμιν αὐθίς τε καὶ τρίτον καὶ οὕτως ἐφεξῆς ἄλλω μετ' ἄλλω γρήσεται βοηθήματι.

Κεφ. ιδ'. Τῶν μὲν γὰρ δυνάμεων ἰσχυρῶν ὑπαρχουσῶν τοῦ τὸν ἐπὶ σπηριότι πυρετὸν πυρεττοτος, ὡς ὑπόκειται, γλεβοτομητίον αὐτίκα χωρὶς ἀπειρίας τῆς κατὰ γαστέρα τοῦ νοσήματος ὑπαρξαμένου. τῆς δυνάμεως δὲ ἀσθενεστερας οὐσης, ἢ τῆς ἡλικίας κωλύουσης, οὐ γρὴ τέμνειν γλέβα. λέλεκται δ' ἐμπροσθεν ὡς οὐδὲ συνεισβάλλει τῷ τοιοῦτῳ πυρετῷ δύναμις ἀρῆστος· εὐετικῶν τε γὰρ ἐστι σωματίων καὶ ἡλικίας θερμοῦς ὁ σύντοχος πυρετὸς οἰκείος. ἀλλ'

rantis partis tum reliquarum omnium principum, ex substantiae ipsarum quantitate et ex spiritus ipsius substantiae tum quantitate tum qualitate; horum vero indicationes non contrariorum erant, sed similium: ad ista vero, sicut diximus, dignoscenda tum aetas tum consuetudo tum omnes quae externae morbi causae snere, contulerunt; utique ortis hinc quoque indicationibus non paucis, omnes profecto inspicere simul medicum decet, quo intelligat quonam primum ac magis, quonam minus et secundo, quonam adhuc et tertio, atque ita deinceps quo alio post aliud praesidio sit utendum.

Cap. XIV. Enimvero si vires febricitantis ex putredine, ut positum est, accensa febre valentes sint, vena statim secanda est, citra cruditatem ventris statim morbo incipiente. Sin vires infirmae sint aut aetas prohibeat, incidenda vena non est. Porro dictum supra est, eiusmodi febrem in vires imbecillas non incidere; quippe synochos bene habiti corporis ac calentis aetatis propria est. At si in

Ed. Chart. X. [262.]

Ed. Bas. IV. (158.)

ἐὰν ἐν παιδίῳ γένηται μήπω τεσσαρεσκαίδέκατον ἔτος ἄγοντι, φλεβοτομεῖν οὐ προσήκει, διότι τοῖς τηλικούτοις γε θερμοῖς καὶ ὑγροῖς οὖσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθύει καὶ διαφορεῖται πάμπολυ τῆς τοῦ σώματος οὐσίας. ὡσθ' ὅπερ ἂν ἐκ τῆς φλεβοτομίας ἐμμηχανησάμεθα, τοῦτ' αὐτόματον ἐκ τῆς τοῦ θεραπευομένου σώματος ὑπάρχει φύσεως. εἰ δ' ὑπὲρ τεσσαρεσκαίδέκατον ἔτος εἴη τὸ σῶμα, σκεπτέον αὐτοῦ τὴν σχέσιν ὅποια τίς ἐστίν, ἂρ' ἰσχνὴ καὶ πυκνὴ καὶ σκληρὰ καὶ πολύαιμος ἢ τὰναντία· καὶ οὕτως ἐπὶ μὲν τῇ προτέρᾳ παραλήψῃ τὴν φλεβοτομίαν, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας οὐκέτι. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ μέτρον σοι τῆς κενώσεως ἐκ τῶν αὐτῶν σκοπῶν λαμβανέσθω. καὶ γὰρ εἰ τριακονταετῆς μὲν ὁ φλεβοτομούμενος εἴη, πλάδαρός τε καὶ μαλακὸς καὶ πιμελώδης καὶ λευκὸς καὶ μικρὰς ἔχων τὰς φλέβας, ἦτοι γ' οὐδ' ὅλως φλεβοτομήσεις αὐτὸν ἢ ὀλίγον ἀφαιρήσεις· οὐδ' ὅλως μὲν ἐν ὥρᾳ θερινῇ καὶ πνιγῶδει χωρίῳ, θερμῆς καὶ ξηρᾶς οὖσης τῆς καταστάσεως, ὀλίγον δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ὥραις καὶ χώραις καὶ καταστάσεσιν. εἰ μὲν γὰρ μήτ' ἐμφραξις ὑπέκειτο μήτε σηπεδῶν, ἀλλὰ μόνον ἦν

puerum incidat, qui quartum decimum annum hactenus non attigit, illi venae sectio non convenit propterea quod tantillis, quum calidi ac humidi sint, plurimum corporis substantiae quotidie defluat ac discutitur. Ita quod ex incisione venae moliendum nobis fuerat, id ultro nobis ex curati corporis natura praestatur. Quod si corpus quartumdecimum annum excefferit, aestimandum est qualisnam ejus habitudo sit, num gracilis et spissa et dura et copiosi sanguinis, an contraria; atque ita in priori missionem sanguinis adhibebis, in secunda nequaquam. Quin etiam modus vacuandi sanguinis ex iidem scopis sumetur. Si enim cui sanguis mittitur, tringinta annos natus sit, sed laxus et mollis, pinguis et albus ac gracilibus venis, huic aut plane sanguinem non mittes, aut parum detrahes. Et omnino quidem non mittes in tempore aestatis et regione aestuosa et coeli statu calido ac sicco; parum detrahes in reliquis tum anni temporibus tum regione tum coeli statu. Etenim si neque obstructio subesset nec putredo, sed sola humorum redun-

Ed. Chart. X. [262.]

Ed. Bas. IV. (158.)

τὸ πλῆθος τῶν χυμῶν, εὐθύς ἂν ἐπὶ τῇ φλεβοτομίᾳ κατὰ φύσιν ἔσχεν. ὥστε ἀφαιρεῖν ἦν προσῆκον ἐν ἀπάσῃ κρᾶσει σώματος καὶ πάσῃ χώρᾳ καὶ ὥρᾳ καὶ καταστάσει τοσοῦτον τῶν χυμῶν ὅσον ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν ἦξητο. ἐπεὶ δ' οὔτε τὴν ἔμφραξιν οὔτε τὴν σηπεδόνα δυνατόν ἐστι θεραπεῦσαι διὰ τῆς φλεβοτομίας, ἐτέρων δεομένας βοηθημάτων, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείκνυμεν, ἀποθέσθαι χρή τι τοῦ αἵματος εἰς τὸν τῆς θεραπείας χρόνον, ὅπως μήποτ' ἀνάγκη καταλάβῃ τις ἡμᾶς ἀκαίρως τρέφειν. ὅσον μὲν γὰρ ἐπὶ τοιοῦτῳ πυρετῷ θρεπτέον οὐδ' ὅλως ἐστίν. ἐδείχθη γάρ σοι καὶ πρόσθεν ὁ ἀπὸ τῆς δυνάμεως σκοπὸς μόνος, ἐνδεικνύμενος τὴν τροφήν· ὅσον δ' ἐπὶ τῷ κενεῶσθαι τὸ σῶμα δεήσει τρέφειν. ὥστ' ἀναγκαῖον ἐστὶ δυοῖν θάτερον, ἢ τρέφοντα τὸν πυρετὸν ἀνξάνειν, ἢ μὴ τρέφοντα καταλύειν τὴν δύναμιν. ἄμεινον οὖν, ὡς εἴρηται, καταλιπεῖν τι τοῦ αἵματος, οἰκείαν τροφήν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις· αὐτὸν δ' ἀρκεσθῆναι προσφοραῖς ὀλιγίσταις ῥοφημάτων καὶ ποτῶν,

dantia, protinus a missione sanguinis pro naturae suae ratione se haberet. Itaque tantum humorum in omni tum corporis temperamento tum regione tum anni tempore tum flatu coeli detrahi par erat, quantum supra naturalem statum fuerat inactum. Verum quoniam nec obstructio nec putredo curari per sanguinis missionem potest, ut quae alia remedia, ceu prius est monstratum, desiderant, reponi sanguinis aliquid ad curationis spatium debebit, quo minus intempestive nutrire necessitate ulla cogamur. Quantum namque ad eiusmodi pertinet febrem, profus nutriendum non est; siquidem ostensum tibi prius est solum qui a viribus sumitur scopum nutrimentum indicare. At vero quantum ad id quod inanitum corpus est, nutrire oportet. Ita necessum est duorum alterum, aut febrem, si nutrias, augere; aut vires, si non nutrias, dejicere. Satius itaque fuerit, ut dictum est, aliquod sanguinis, quod proprium partibus animalis nutrimentum sit relinquant, ac ipse paucissimas forbitiones potionesque exhibere sis contentus; quibus utique

Ed. Chart. X. [262. 265.]

Ed. Bas. IV. (158.)

ὧν ὡς φαρμάκων μᾶλλον ἢ τροφῶν χρῆζομεν. ἐδείχθη γάρ σοι καὶ περὶ τοῦδε πρόσθεν, ὅθεν οὐ χρὴ μῆκνυεν εἶπερὶ αὐτῶν.

Κεφ. ιε'. Ἀλλὰ καὶ περὶ καταπλάσμάτων τε καὶ περὶ τῆς τῶν ὑποχοιδρίων αἰογήσεως λεκτέον. ὁ μὲν γὰρ πολὺς ὄμιλος [263] τῶν ἰατρῶν ἐν τι καὶ τοῦτο τῶν ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἀμεθόδου θεραπείας ἔδειξε. καὶ πάντας ὡσπερ τρέφουσι μετὰ τὴν διάτριτον, οὕτω καὶ προκαταπλοῦσιν ἐλαίῳ, καὶ πάλιν μίαν ὑπερβαλόντες αὐτοὺς τρέφουσι προκαταπλάττοντες, εἰ δέ που γαστήρ ἐπισχεθεῖη, καὶ κλύζοντες· ὥστε τό γε κατὰ τοὺτους ὥρα μᾶρ δύνασθαι μαθεῖν τινα τέχνην διατητικήν. οὐ μὴν ὧδ' ἔχει τάληθές. ἀλλ' ὅλης οὐσῆς μεγάλης τῆς τέχνης ἐν τι τῶν μερῶν αὐτῆς οὐ τὸ φανλότερόν ἐστιν ἐπιστήμη διαίτης, ἣτις ἐκ τούτων μάλιστα συμπληροῦται τῶν βοηθημάτων, τροφῶν καὶ πομάτων ἐπιβροχῶν τε καὶ καταπλάσμάτων καὶ κλυστήρων. ἡ γὰρ τοι φλεβοτομία κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ αὐτὴ μόνη πρὸς τῶν αὐτῶν ἰατρῶν παραληφθεῖσα γὴν ἔφεξις ἅπασαν ἴασιν τοῦ νοσοῦντος ἐπιτρέπει τῇ διαίτῃ.

ceu medicamentis potius quam nutrimentis egemus. Nam id quoque supra, quo minus multa de iisdem adhuc loquamur, est ostensum.

Cap. XV. Imo de cataplasmatibus ac praecordiis perfundendis est loquendum. Quippe multa medicorum turba unum quiddam, idque ex curationis a methodo abhorrentis functionibus statuit. Omnesque ut post tertium diem nutriunt, ita etiam oleo prius perfundunt. Inde uno die interposito rursus nutriunt, cataplasma prius imponentes; quod si cui alvus est adstricta, etiam hanc clystere ducentes. Itaque his saltem auctoribus ordinandi victus artem una hora quis didicerit. Verum non ita se vera res habet, sed quum ars ipsa tota sit magna, non levissima ejus pars est scientia ordinandi victus. Quae ex his maxime remediis constituitur, cibo, potione, perfusione cataplasmatibus et clysteribus. Quippe iidem medici, quum sanguinis millionem in principio etiam solam adhibuerint, reliquam omnem aegri

Ed. Chart. X. [263.]

Ed. Bas. IV. (158.)

μᾶς οὖν ὥρας, ἃς ἔφην, ἐστὶν ἡ μάθησις τῆς διαίτης αὐτῶν. εἰ δ' ὁ μαρθάνων εἴη συνετός οὐδὲ ταύτης ὅλης, ἀλλ' ὀλιγοστοῦ μέρους αὐτῆς, ἐν ᾧ τοῦτων τῶν γυν' λεχθησομένων ἀκοῦσαι δυνατόν ἐστιν. ἀπαντες τοὺς πυρέττοτας ἐν ἀρχῇ μὲν φλεβοτομήσεις, ἐὰν ἰσχυροὶ τὴν δύναμιν ὥσι· καταπλήσεις δ' ἐλαίῳ μετὰ τὴν διάτριτον, ἥτοι μελικράτῳ μετὰ χόρδρον θρόψαις ἢ ζοφῆματι. καπειθ' ἔξῃς τρίτε παρὰ μίαν, ἀρτομέλιτι προκαταπλάστω. εἰ δ' ἐπισηθεῖη ποτὲ ἡ γαστήρ, ὑπάγειν αὐτὴν κλιστήρι. τὴν μὲν οὖν ἐκείνων διαιτητικὴν τέχνην ἤδη συμπάσαν ἀκήκουσ ἐν τοῖσδε τοῖς ῥήμασι, οὐκ ἐν ἔξι μηνῶν, ἀλλ' ἐν ἔξι στίχοις. τὴν δ' ὄρωτος διαιτητικὴν ἔξῃς ἀκουσον. θερμαίνειν ὑποχόρδρια καταπλάσμασιν ἢ αἰοιήσεσιν οὐ διὰ περιτόξ ἀσφαλῆς, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων μόνων τῶν ἀρρώστων, ἐφ' ὧν οὐκέτ' ἀλᾶται περιτόξ ἐν ὄλω τῷ σώματι. τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασι κακὸν ἔσχατον. ἐὰν τε γὰρ ἢ πλῆθος ὀποτεροοῦν, εἴτε τὸ πρὸς τὴν δύναμιν εἴτε πρὸς τὴν ἐπιχωρίαν τῶν ἀγγείων, ἐὰν τε περιτώματα μοχθηρὰ κατὰ τι μόριον ἐν ἢ καὶ πλείῳ, ταῦθ' ἔλκεται πάντα πρὸς

curationem victui mandant. Itaque, ut dixi, unius horae est victus eorum disciplina; quod si qui discit ingenio valeat, ne hujus quidem integrae, sed minimae ejus partis in qua quae nunc dicam audisse licuerit. Qui febricitant si valentes viribus sint, omnibus sanguinem ab initio mittes, perfusosque oleo post tertiae accessionem vel mulsa cum alica nutries vel forbitione. Deinceps vero alternis cibabis diebus, sed cataplasma ex artomelite prius imponens. Sicubi vero alvus adstricta fuerit, clystere hanc duces. Atque illorum quidem universam ordinandi victus artem in his verbis jam audisti, non utique in sex mensibus, sed sex versiculis. Veram autem diaeteticen nunc audies. Calefacere praecordia cataplasmatibus aut perfusionibus non est perpetuo tutum, sed in iis tantum aegris quibus in toto corpore nullam errat excrementum; caeteris omnibus extrema est pernicies. Nam sive redundantia utraque sit, vel quae ad vires vel quae ad vasorum continentiam comparatur; sive etiam in una parte pluribusve vitiosa excrementa sint,

Ed. Chart. X. [265.]

Ed. Bas. IV. (158)

τὸ θερμοαίόμενον. ἐθεάσω γοῦν οὐκ ὀλίγας ἀφλέγματα
τελέως ὑποχόνδρια κατὰ τέσσαρας ἡμέρας ἀρχομένων αἰοῦν
αὐτὰ τῶν ἀγελαίων ἰατρῶν φλεγμήματα, αὐτὸ τοῦτο σοὶ
δείξαντος ἐμοῦ καὶ κελεύσαντος ἀκριβῶς προσέχειν τὸν γοῦν
τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι φλεγμοτῆ. ἐφ' ὧν καὶ μάλιστα ἐγνώως
πηλίον ἐστὶ κακὸν ἄλογος τριβή. διὰ παντὸς γὰρ αὐτοὶ γεν-
νῶντες τὰς φλεγμονὰς ἐξ ὧν πράττουσιν οὐ γινώσκουσιν,
ἀλλ' αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς ἀμαρτήμασι περιπίπτουσιν, ὡς περ Ἱππο-
κράτης ἔλεγε, τοῖς ἐνθεν τε καὶ ἐνθεν ἐπιδοῦντας τὰ μεθ'
ἔλκος κατάγματα. καὶ γὰρ κἄκεῖνοι φλεγμονὰς ἐργαζόμενοι
κατὰ τὸ ἔλκος ὅμως οὐκ ἐπαύοντα, νομίζοντες οὐ τὴν ἐπίδε-
σιν αἰτίαν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἄλλην τινὰ ἀποτυχίαν. πῶς δ' ἂν
καὶ μετέβησαν ἐφ' ἕτερον ἰάσεως τρόπον οἱ τὴν ἄλογον πρε-
σβεύοντες τριβὴν, ἐφ' ὧν αὐτοὶ τε διὰ παντὸς εἰθίσθησαν
οὕτω πράττειν, τοὺς τε διδασκάλους ἐθεάσαντο πρὸ αὐτῶν;
οὐδὲν γὰρ οὐδ' ἐπιχειρεῖν ἀξιοῦσιν οἱ τοιοῦτοι δι' ἐνδείξεως
λαμβάνειν, ἀρκοῦμενοι μόνῃ τῇ πείρᾳ. ἀλλ' Ἱπποκράτης ἀπὸ

omnia ad partem calefactam trahuntur. Quoties enim vidisi
praecordia, quum plane phlegmone carerent, intra quatuor
dies quam ea gregales isti medici perfundere coepissent,
phlegmonen contraxisse, quum ego etiam id ipsum tibi prae-
dixissem, jussissemque diligenter ad phlegmonen futuram
attentus esses. In quibus id maxime intellexisti, quantum
malum sit usui qui alienus a ratione sit insuescere. Quippe
hi quum ex iis quae ipsimet faciunt phlegmonas semper ex-
citant, id non animadvertunt, sed in eadem semper erroribus
implicantur, veluti Hippocrates iis accidere dixit qui hinc
et inde ossium fracturas cum ulcere deligabant. Etenim illi,
quum phlegmonas in ulcere crearent, non tamen destite-
runt, rati id adeo non ex deligatura, sed alio quopiam er-
rore incidisse. Et quomodo, quaelo, ad aliam curationis ra-
tionem se transfulissent, qui usum sine ratione profitebantur
ex iis quae tum ipsi semper facere essent assueti, tum prae-
ceptores suos ante se facere contemplati? siquidem hujus
generis homines ne tentandum quidem censent, ut ex indi-
catione quicquam sumant, sed sola experientia sunt con-

Ed. Chart. X. [263. 264.]

Ed. Bas. IV. (158. 159.)

τῆς τοῦ πράγματος ὀρηθεῖς φύσεως ἔξεῦρε τρόπον ἰάσεως ἐπιτήδειον. οὐ λοιπὸν εἰς πείραν ἐλθόντος ἐγνώθη πόσον ὁ πρότερος ἐσφάλλετο. καὶ τοίνυν εἴ τις ἐθελήσειεν ἐπὶ τῶν τοιούτων διαθέσεων ἀποστᾶς καταπλασμάτων τε καὶ τῆς δι' ἐλαίου καταντλήσεως, ἐπὶ (159) τὴν ἐκ τοῦ λόγου διδασκομένην ἀφικέσθαι θεραπείαν, οὐ χαλεπῶς ἂν οὐδ' αὐτὸς τῇ πείρᾳ κρίνειε πηλίκον ἀμαρτάνουσιν οἱ οὕτω θεραπεύοντες τὰ τε πληθωρικὰ καὶ τὰ μὴ καθαρὰ σώματα. συμβαίνει δ' ἐν τοῖς τοιούτοις ἰοσὴ[264]μασι τοὺς πλουσίους μᾶλλον τῶν πενήτων κακῶς θεραπεύεσθαι. ἀμφοτέρω γὰρ ἐπ' αὐτῶν ἀμαρτάνεται· διὰ τὴν τρυφήν οὐκ ὀλιγάνει, ἣ τε τῆς φλεβοτομίας ἔνδεια καὶ ἡ περιττοτέρα δῆθεν ἐπιμέλεια τῶν ἰατρῶν, ὡς καθ' ἑκάστην τι πράττειν ἡμέραν ἐπὶ τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ὑπὸ τρυφῆς οὐκ ἀνέχονται τῆς φλεβοτομίας οἱ πλείους αὐτῶν, καίτοι μᾶλλον τῶν πενήτων ἀλίσκομένοι ταῖς πληθωρικαῖς διαθέσεσιν, ὡς ἂν καὶ μᾶλλον ἐμπιπλάμενοι καὶ βιοῦντες ἀργότερον. οἱ θεραπεύοντες δ' αὐτοὺς ἰατροὶ, διότι παραλέλειπται μέγιστον βοήθημα τῇ διὰ

tenti. At Hippocrates ab ipsa rei natura idoneum curationis modum invenit. Quo postea in usum veniente cognitum est quantus esset in priori error. Quin si quis in ejusmodi affectibus, cataplasmatibus et perfusione ex oleo relictis, velit ad curationem quam ratio docet accedere, ipse quantopere aberrant qui plethorica et impura corpora sic curant, haud magno negotio experientia ipsa indicabit. At accidit ut in ejusmodi morbis divites potius quam pauperes perperam curentur. In his enim propter ipsorum delicias duplex peccatum non raro committitur et quod sanguis non mittatur et quod a medicis impensior adhibeatur diligentia, ut quotidie aliquid circa aegrotantis corpus fiat. Ac inter initia quidem sanguinis missionem major eorum pars propter molitiam non admittit, tametsi magis quam pauperes redundantiae sanguinis affectibus sunt objecti, ut qui magis tum cibis se impleant tum in otio vivant. Medici vero qui eos curant, ubi summum remedium est omissum, aliorum usu

Ed. Chart. X. [264.]

Ed. Bas. IV. (159.)

τῶν ἄλλων χρήσαι νομίζουσιν ἀναπληρώσειν ὅποσον εἶδει. καὶ μέντοι καὶ οἱ κέροντες, οἴομενοι τὴν μὲν ἐφ' ἡσυχίας διαίταν ἀμέλειαν εἶναι, τὸ δ' ὅτιοῦν πράττειν ἐπιμέλειαν, ἐπιαναγκάζουσιν αὐτοὺς ἐκάστης ἡμέρας προσφέρειν τι τοῖς ὑποχορδοῖσι· βουλομένοις δὲ δήπου καὶ τοῖς ἰατροῖς ἔτι τοῦτο πρὸς τὸ δοκεῖν ἐνεργεῖν τι διαπαντός, ἐντεῦθεν γὰρ ἐλπίζουσι καὶ τὸν μισθὸν πλείω λήψεσθαι. συμβαίνει τοιγαροῦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ τὰς φλεγμονὰς ἀρχεσθαι τοῖς πλουσίοις, ἐν ᾧ πλησίον ἤδη τῆς λύσεως ἔστιν ἐπὶ τῶν πενήτων τὸ νόσημα. φλεβοτομηθέντες γὰρ ἐν ἀρχῇ κατὰ τοὺς προκειμένους ἐν τῷ λόγῳ πυρετοὺς οὐ μόνον οἱ πένητες, ἀλλὰ καὶ οἱ δούλοι τῶν πλουσίων, οἱ πλείστοι μὲν ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν ἐκρίθησαν, ἔνιοι δὲ ἐς τὴν ἑβδόμην ἀφίκοντο, ποσώωτέρῳ δ' οὐδαίς. ἀλλ' οἳ γέ πλούσιοι τὸ μὲν πλῆθος καὶ τὰ περιττώματα πλείω τῶν πενήτων καὶ δούλων ἔχοντες, παραλιπόντες δὲ τὸ τῆς φλεβοτομίας βοήθημα, κἔπειτα καθ' ἐκάστην ἡμέραν αἰονώμενοί τε δι' ἐλαίου θερμοῦ καὶ καταπλαττόμενοι τοῖς χαλαστικοῖς καταπλάσμασι φλεγμονὴν τινα συρισταμένην ἴσχουσιν, ἧτοι περὶ τὸ ἦπαρ ἢ τὴν κοιλίαν ἢ τι τῶν ἄλλων τῶν τῆδε

farturos se quod deficit putant. Huc accedit quod ipsi quoque aegri victus rationem in tranquillitate negligentiam esse rati et quidvis agere diligentiam, cogunt eos praecordiis aliquid quotidie admovere; sed nec invitis profecto ipsis medicis, ut qui facere semper aliquid videri velint, quod sic se majorem mercedem accepturos sperant. Itaque accidit ut illo ipso tempore phlegmonae divitibus incipant, quo jam pauperibus morbus propemodum perductus est ad finem. Quippe missa in propositis hoc in libro febribus inter initia sanguine non pauperibus modo, verum etiam divitum servis plurimis quidem quinto, aliquibus septimo, crisis contigit, nemini ferius. At divites, qui et sanguinis copiam et excrementorum plus quam pauperes et servi habent, quum sanguinis mittendi praetermisere remedium, ac quotidie tum calido oleo perfundantur tum laxantibus cataplasmatibus utantur, phlegmonem aliquam vel in jecinore vel ventriculo vel reliquorum istius viscerum aliquo contrahunt, alii

Ed. Chart. X. [264.]

Ed. Bas. IV. (159.)

σπλάγγων, ἔτιοι μὲν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἡμερῶν, ἔτιοι δ' ἐν τῇ πέμπτῃ, πάντες δ' οὖν ἐν τῇ ἕκτῃ. οἶσθα δὲ δήπου καὶ τὸν ἐν αὐτῷ τῷ κατακλιθεῖσθαι δυσπνοήσαντα, τοῦ περιτοῦ παρτὸς ἐπὶ τὰς φρένας ἐλχθέντος ὑπὸ τῆς θερμοσίας. οὗτός τε οὖν ἀπέθανε καὶ ἄλλοι μυρίοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκουσιν, ὥσπερ σικύα; τοῦ καταπλάσματος ἔκκοντος ἐπὶ τὰ σπλάγγα τὰ καθ' ὅλον τὸ σῶμα περιττά. τινὲς δ' ἀμέλει καὶ αὐτῇ τῇ σικίᾳ κατ' αὐτῶν ἐχρήσαντο, τοῖθ' ἐν μόνον ἐννοοῦντες κακῆνοι, τὸ φαίνεσθαι τι πρᾶττοντες αἰὶ περὶ τὸν κάμνοντα. κάλλιστον μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, γλέβα τέμνειν οὐ μόνον ἐν τοῖς συνόχοις πυρετοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν τοῖς ἐπὶ σήψει χυμῶν, ὅταν γε ἦτοι τὰ τῆς ἡλικίας ἢ τὰ τῆς δυνάμεως μὴ κωλύῃ. κουφισθεῖσα γὰρ ἢ διοικοῦσα τὰ σώματα ἡμῶν φύσις, ἀποθεμένη τε τὸ βάρυτον αὐτὴν οἶόν περ τι φορτίον, ἐπικρατήσῃ τοῦ λοιποῦ ῥαδίως. ὥστε καὶ πέψει τὸ πεφθῆναι δυνάμενον, ἐκκρινεῖ τε τὸ δυνάμενον ἐκκροθῆναι ἀναμνησθεῖσα τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν. ἢ γὰρ τῶν μέσων τοῦ σώματος, ὡς οὗτοι καλοῦσι, πρόνοια μέγιστον μὲν κακὸν ἐπὶ τῶν

in quarto, alii in quinto, omnes plane in sexto. Nec oblitus, arbitror, es ejus, qui dum perfunderetur, difficultate spirandi laboravit, omni supervacuo ad septum transversum caloris vi tracto. Ergo et hic periit, alii quoque infiniti quotidie pereunt, cataplasmate ipso cucurbitulae ritu corporis supervacua in viscera trahente. Non defuerunt profecto et qui cucurbitula quoque ipsa sunt usi eo tantum consilio ut circa aegrotantem aliquid semper moliri viderentur. Saluberrimum igitur, ut praediximus, est in febribus venam incidere, non continentibus modo, verum etiam aliis omnibus quas putrescens humor concitat, ubi praesertim nec aetas nec vires prohibent. Levata namque quae corpus nostrum regit natura exonerataque eo quo velut sarcina premitur, haud aegre quod reliquum est vincet. Itaque propriarum functionum haud oblita et coquet quod concoqui est habile et excernet quod potest excerni. Eorum enim quae in medio sunt corpore, ut isti vocant, providen-

Ed. Chart. X. [264. 265.]

Ed. Bas. IV. (159.)

μη φλεβοτομηθέντων ἐστίν, οὐ μέγιστον δὲ ἐπὶ τῶν φλεβοτομηθέντων. ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἐπὶ τούτων τι βλάπτειν πέφυκεν ἐν τοῖς συνόχοις πυρετοῖς· διακαίόμενα γὰρ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς θερμῆς καὶ σπλάγχνα προνοεῖ διακαίεται καὶ ἐξοπιᾶται. μόνοι τοιγαροῦν ἐκεῖνοι δεήσονται προνοίας τοιαύτης, οἷς ἡ σῆψις ἐν ἐνὶ συνέστη μορίῳ, προφλεβοτομηθέντες δηλοῦσι καὶ οὗτοι. ποιησόμεθα δ' αὐτῶν τὴν πρόνοιαν οὐχ ὁμοίως τοῖς ἐκ τῆς τριόδου τούτοις ἰατροῖς, εὐθέως ἔξ ἀρχῆς χαλῶντες, ἀλλὰ πᾶν τοῦραντίον ἐπὶ τῶν πλείστων ἐργαζόμενοι. τὰ μὲν γὰρ χαλαστικὰ τῶν βοηθημάτων ὡσπερ γε διαφορεῖ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς μέλεσιν, οὕτως ἐπισπᾶται πλέον ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἀρχῆς προσαχόμενα. φερουμένων γὰρ ἐτι τῶν ῥευμάτων ἐπὶ τὸ πεπορθὸς, ἀποκρούεσθαι βέλτιόν ἐστι καὶ [265] ἀναστέλλειν, οὐχ ἔλκειν ἐπ' αὐτά. τὰ δ' ἀποκρουστικά καλούμενα, μετέχοντα δηλοῦσι τῆς στυπτικῆς δυνάμεως, ἐπιτήδεια πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐστίν, ἅμα μὲν ἐντιθέοντα τόνον τοῖς πάσχουσι μορίοις, ὡς μὴ ῥαδίως ὑποδέχοντο τὰ ἐπιθρόοντα τῶν περιτωμάτων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς

tia, ubi detractus sanguis non est, maximum plane est malum; ubi detractus est, non maximum. Quamquam sic quoque noxia esse in synochis febribus potest; quippe densa immodico calore viscera etiam amplius deurentur ac torrentur. Ergo ejusmodi providentiam illi duntaxat requirant, quibus in una parte putredo consiluit, si tamen hi quoque sanguinem prius miserint. Providebimus autem his, non sicut triviales illi medici provident, qui statim inter initia laxant, sed in plurimis profus contra moliantur. Relaxantia namque remedia sicuti quod in membris continetur evocant; ita si in principio sint admota, pro eo plus attrahunt. Quum enim adhuc ad affectum locum fertur fluxio, reprimere remittereque haec expedit, non ad ipsum attrahere. Quae vero repellentia dicuntur, quae adstringendi certe vim obtinent, in principiis idonea sunt *duplici ratione*, et quod robur affectis partibus inferant, unde minus prompte affluxum excrementorum in se recipiunt, et quod eorum, quae in iis jam contenta sunt, tenuissimum extrorsum ex-

Ed. Chart. X. [265.]

Ed. Bas. IV. (159.)

ἤδη περιεχομένων ἀντεκθλίβοντα τὸ λεπτότατον. εἰ δ' ἢ τε τροφὰ παύσασαιτο διὰ τῶν τοιούτων βοηθημάτων, ἢ τ' ἐκ τῆς στυφείως ἐγγενομένη πύκνωσις τοῖς πεποιθόσι κατέγοι τὰ παχύτερα, καιρὸς ἤδη χαλῶν ὑπὲρ τοῦ κενῶσαι τὰ περιεχόμενα. μάλιστα δ' ὅταν εἰς ἥπαρ ἢ γαστέρα κατασκήπηται τὰ περιττὰ τοῖς στυφουσι χρῆσθαι· κύρια τε γὰρ ἰκανῶς τὰ μόρια καὶ πάντως ἐργάζεσθαι τὸ σφέτερον ἔργον ἀναγκαῖα κῆρ ταῖς νόσοις. ἐστὶ δὲ οὐ μικρὸν αὐτῶν τὸ ἔργον, οἷον περ ἐκάστου τῶν ἄλλων, ἃ μόνον ἐκείνο κατεργάζεσθαι πέφυκεν ὑφ' οὗ θρέφεται· ἀλλ' οὕτως εἰς μέγα τῷ ζῳῷ διαφέρειν, ὡς εἰ μήτε κατὰ γαστέρα περθεῖη καλῶς ἢ τροφή μὴθ' αἵματωθεῖη κατὰ τὸ ἥπαρ, οἷον περ ἐν λιμῷ πάσχουμεν ἀπορίας βρωμάτων ἀσιτεῖν ἀναγκαζόμενοι, τοιοῦτόν τι καὶ νῦν συμβήσεται πᾶσι τοῖς τοῦ ζῳου μορίοις· οὐ γὰρ ἐκ τῶν καταποθέντων, ἀλλ' ἐκ τῶν κατεργασθέντων ἐν τοῖς εἰρημέτοις σπλάγχνοις ἢ χορηγία τῆς τροφῆς ἐστὶν ὅλω τῷ σώματι. διὰ ταῦτα μὲν δὴ περιττότερον ἢ τὰ ἄλλα μόρια γαστήρ τε καὶ ἥπαρ τῶν στυφόντων χρῆζουσιν. ἀμέλει κἀπειδὰν καιρὸς

primant. Quod si tum fluxio humorum per ea remedia compescatur, tum densitas quae adstringendo in affecta parte relicta est crassiora detinet, jam tempestiva relaxatio est quo ea quae retenta sunt vacues. Praecipue autem adstringentibus est utendum, ubi in jecur aut ventriculum supervacuum profluit; etenim et hae partes admodum sunt principes et munus suum obeant, vel in ipsis morbis est necessum. Porro est non exiguum eorum munus quaeque reliquarum *partium*, quibus illud modo negotium est ut id quo nutriantur conficiant, verum quod tantopere animalis interfit, ut si neque in ventriculo probe alimentum fuerit concoctum, neque in sanguinem in jecinore mutatum, utique quod in fame nobis accidit, ut cibi penuria degere in abstinentia cogamur, idem tum omnibus animalis partibus accidat: non enim ex iis quae devoravit quis, sed ex iis quae in jam dictis visceribus confecerit, alimentum toti corpori suppeditatur. Atque ob haec nimirum impensius quam caeterae partes ventriculus et jecur adstringentia desiderant. Ergo quum ea quae

Ed. Chart. X. [265.]

Ed. Bas. IV. (159.)

ἢ διαφορεῖν τὰ στηριχθέντα, καὶ τότε δεῖται στυφῆσθαι τὰ μέτρια· τὸ γὰρ ἐξ ἐπιμέτρου περὶ τὰ ἄλλα μόρια κατ' ἀρχὰς αὐτοῖς προστιθέμερον τῆς στυφῆως αἰεὶ φιλάττεσθαι χρὴ, μενούσης γε τῆς ἐνδείξαμένης αὐτὸ χρείας· ἡ χρεία δ' ἐστίν, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπομεν, ἢ κατεργασία τῆς τροφῆς. ἔαν οὖν ἀτομήσαστα μὴ πέψη καλῶς, οὐ μόνον οὐδὲν ὄφελος ἐσται τῶν κατεποθέντων σιτίων, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς διαφθοραῖς αὐτῶν πολλάκις ἐρεθισθείσης τῆς γαστρὸς, συναπέχεται τι καὶ τῶν προὔπαρχόντων. ὅστε διχόθεν ἤδη τὴν βλάβην γίνεσθαι τῷ παντὶ σώματι, μὴδ' ὑπὸ τῶν σιτίων τραφέντι καὶ τῆς οἰκείας παρασκευῆς τι προσαπολλύντι. καὶ χωρὶς δὲ τῶν ἐρημένων αἰ πέψαις τῶν σιτίων, ἂν τε καθ' ἥπαρ ἀτυχήσωσιν, ἂν τε κατὰ γαστέρα, τοὺς πυρετοὺς ἀνξέρουσι καὶ δομντέρους ἐργάζονται τῇ κακοχημίᾳ. διὰ τοῦτο τοίτην πολλὴν χρὴ πεποιῆσθαι πρόνοιαν ἐν ἅπασι πυρετοῖς πέψεως σιτίων. καὶ διὰ ταύτην τοῦ τόπου τῶν πεπτιζῶν ὀργάνων οὐ σμικρὰ φρενιστίον. ἔτιοι δ', ὡς φησιν Ἱπποκράτης, οὐ σμικρὰ κερδαίνουσι ὅτι ἀγροῦσιν. οἴονται

jam infixa sunt discutendi tempus est, tum quoque modice adstringi possulant; quod enim adstrictionis in principio largius iis quam caeteris partibus adhibetur, id servandum assidue est manente qui id indicet usu; usus vero est, ut paulo ante testati simus, nutrimenti coëctio. Si igitur per imbecillitatem parum recte concoxerint, non modo assumpti cibi nulla est utilitas, sed etiam ventriculo non raro ex ejus corruptela lacessito, expellitur quoque aliquid prioris. Ita fit, ut duplex jam noxa toti corpori accedat, quum nec ex cibo sumpto nutriatur et aliquid ex eo, quod sibi repofuerat amittat. Huc accedit et quod ciborum concoctio, sive ea in jecinore sive in ventriculo sit improspere febres intendit ac humorum vitio exacerbatur. Quo magis in omni febre ciborum concoctioni prospicere magnopere oportet, atque ejus rei causa roboris quoque instrumentorum quibus perjicitur non levis habenda est cura. Sane aliqui sunt, ut Hippocrates ait, qui ex eo quod ignorant non parum lucrifera

Ed. Chart. X. [265. 266.]

Ed. Bas. IV. (159. 160.)

γοῦν ἥπατος φλεγμονὴν ἰατρῶν χαλαστικῶς βοηθήμασιν, ἐξ
 ὧν ἐν τῇ διαγνώσει σφάλονται, δόξαν ἑαυτοῖς πορίζομενοι·
 φαίνεται γὰρ (160) ἐπίστε τοῦ καθήκοντος εἰς ὑποχόνδρια
 μὲν ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ θώρακος ἢ περιγραφή παρα-
 πλησία τῷ ἥπατι. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν, οἶμαι, τοὺς μὴτ'
 ἄλλο μηδὲν ἐν τῇ τέχνῃ καλῶς ἐκμαθόντας μὴτ' ἀσκη-
 θέντας ἐν διαγνώσει πεπορθῶτων μορίων τὰ τοιαῦτα κερ-
 δαίνειν.

Κεφ. ισ'. Ἐκείνους μὲν οὖν λατέον, ἡμεῖς δὲ καὶ
 ἐλαχίστην ποθ' ὑπόνοιαν σχῶμεν ἥπατος ἢ γαστρὸς κακο-
 πραγούντων, εὐθέως ἀψίνθιον ἐλαίῳ πρόσσφειψήσαντες αἰο-
 νήσο[266]μεν τὰ μόρια. διττὴν δὲ ἀκάρτος ἀψίνθιον ποιό-
 τητα καὶ δύναμιν ἔχοντος, ὡς καὶ τοῖς περὶ φαρμάκων
 εἴρηται, κατὰ μὲν τὸ Ποντικὸν ἢ στέφουσα ποιότης ἐστὶν
 οὐκ ὀλίγη, τοῖς δ' ἄλλοις ἀπασιν ἢ μὲν πικρὰ ποιότης
 ὑπάρχει σφοδροτάτη· στέφουσα δ' ἦτοι παντάπασιν ἀμειδῶς
 ἢ καὶ οὐδ' ὅλως ἂν αἰσθοιοι γινόμενος ἀνιῶν. ταῦτά τοι τὸ
 Ποντικὸν ἀψίνθιον αἰρεῖσθαι βέλτιόν ἐστιν εἰς τὰς ἥπατος

faciunt. Arbitrantur enim jecinoris se phlegmonen relaxan-
 tibus praefidiis curare, ex eo scilicet famam sibi comparan-
 tes, quod in dignotione fallantur, si quidem videntur non-
 nunquam lineamenta musculi, qui a collis thoracis ad *hy-*
pochondria pervenit, persimilia jecinori. Mirum autem mi-
 nime arbitror, eos qui nec aliud quicquam arte probe di-
 dicerunt, nec in dignoscendis affectis partibus se exercue-
 runt, sic laudem aliquando consequi.

Cap. XVI. Verum istos mittamus. Nos vero, etsi
 minima suspicio sit jecur ventriculumve laborare, absin-
 thium protinus oleo incoquemus ac eas partes perfundemus.
 Quam autem duplex in omni absinthio facultas et qualitas
 sit, veluti in libris de medicamentis est traditum, certe in
 Pontico adstringendi facultas non parva est, in reliquis om-
 nibus amara quidem qualitas est vehementissima, adstrictio
 vero, quam saltem gustu agnoscas, aut plane obscura aut
 prorsus nulla sentitur. Proinde Ponticum absinthium ad je-

Ed. Chart. X. [166.]

Ed. Bas. IV. (160.)

καὶ γαστρὸς φλεγμονᾶς· ἔστι δ' αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον καὶ τὸ ἄνθος πολὺ σμικρότερον ἢ τῶν ἄλλων ἀψινθίων, καὶ ἡ ὁσμὴ τούτῳ μὲν οὐχ ὅπως ἀηδής, ἀλλὰ τι καὶ τῶν ἀρωμάτων ἐμφαίνουσα· τοῖς δ' ἄλλοις δυσώδης ἅπασι· φεύγειν μὲν οὖν ἐκεῖνα προσήκει, χρῆσθαι δ' αἰεὶ τῷ Ποντικῷ. καὶ τῶν ἄλλων δέ τι φαρμάκων ἐμβολῶν εἰς τοῦλαιον, οἷς ἐπιμέμικται τῇ πικρᾷ ποιότητι δύναμις στυπτική, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆσις. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἢ πικρὰ ποιότητος ποδηγοῦσα τὴν στυφουσαν. διὸ καὶ κρείττον ἐστὶ τὸ τοιοῦτον φάρμακον ἅπαν τοῦ στυφοντος μόνον. εἰ μὲν οὖν ἰσχυροτέραν ἐθέλοις ἐργάσασθαι τὴν στυψιν, ἔστω σοι καὶ τὸ ἔλαιον στυφον, ὁποῖόν ἐστι τὸ τε Ἰσπανὸν ὀνομαζόμενον, ὅσα τ' ἄλλα σκευάζουσι μετὰ θαλάων ἐλαίας· ἢ οἷόν περ ἐστὶ τὸ καλούμενον ὀμφάκινον. εἰ δ' ἀσθενεστέρῃ βούλοιο χρῆσασθαι τῇ στυψι, τῶν ἄλλων ἐλαίων τι παρασκευάζε καὶ μάλιστα τῶν λεπτομερῶν, οἷόν περ ἐστὶ τὸ Σαβίνον. ἄριστον δὲ ἐν οἷς στυψίως ἰσχυροτέ-

cinoris et ventris phlegmonas cligi praefiat: sed id est tum folio tum flore longe quam caetera absinthia minore, odor quoque huic non modo non insuavis, verum etiam aromaticum quid praefrens, reliquis autem omnibus est foedus: quare haec fugere conveniet, uti autem semper Pontico. Etiam reliquorum medicamentorum in quibus mixta cum amaritudine adstringendi facultas est, aliquid in oleum conjicere atque ad eundem modum uti licet. Ostendimus namque opere quod de medicamentis inscribitur amaram qualitatem viam adstringenti facere. Quo fit ut medicamentum id genus omnibus quae tantum adstringant sit praestantius. Itaque si vehementiorem efficere velis adstrictionem, etiam oleum ipsum adstringendi vim habeat, cujusmodi est et quod Hispanum vocant, et quaecunque cum germinibus oleae praeparare solent, vel quale est crudum, quod omphacinum vocant. Sin levioere uti adstrictione placet, aliud olei genus praeparabis, praecipue quod tenuium sit partium, quod genus Sabinum est. Optimum tamen, ubi adstringere vehement-

Ed. Chart. X. [266.]

Ed. Val. IV. (160.)

ρας ἐστὶ χρεία, τὸ Ἰστρικὸν ελαιον, ὡς ἂν ἐκατέρωθεν εχον
 ἐν ἑαυτῷ τὰς ποιότητας, στύφουσαν καὶ πικράν. ἀποροῦντι
 δ' ἀψινθίου μῆλινον ἢ μαστίχινον ἢ σχίνινον ἀρκέσει τὴν
 πρῶτην· εἰ δὲ μικρὸς ὁ πυρετὸς εἴη, καὶ τὸ διὰ τῆς νάρ-
 δου μύρον. ἔστω δὲ καὶ τοῦτ' ἀριστον· οὐ σμικρὰ γὰρ ἡ
 διαφορὰ τοῦ τοιούτου πρὸς τὸ φάυλον· ὃ γοῦν ἐν Νεα-
 πόλει τῆς Ἰταλίας σκευάζουσιν, ὄνομα μόνον ἐστὶ μύρον
 ναρδίου, παραβαλλόμενον τῷ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔμπροσθεν
 μὲν ἐν Λαοδικείᾳ μόνῃ σκευάζόμενον, νυνὶ δὲ ἐν πολλαῖς
 ἤδη πόλεσιν. εἰ δ' ἢ παρακμὴ τοῦ πυρετοῦ, καθ' ἣν δηλον-
 ὅτι πράττεις τὰ τοιαῦτα, μὴ πάνυ τι πραεῖα γίγνοιτο,
 φυλάττεσθαι μὲν τὴν νάρδον· ἄμεινον δὲ χρῆσθαι τημι-
 καῦτα τῷ μῆλινῳ· μὴ παρόντος δὲ τούτου, τῷ σχίνινῳ·
 καὶ μετ' αὐτὸ τῷ μαστιχίνῳ. πάντων γὰρ τούτων τὸ νάρ-
 δινον μύρον μᾶλλον θερμαίνει· διὸ καὶ μικτέον αὐτῷ τῶν
 ἄλλων ἀποροῦντι ῥοδίνου. ἡ δὲ τοῦ μυρσίνου στύψις οὐκ
 ἐπιτήδειος· ἔστι γὰρ τοῦτο παχυμερέστερον ἢ ὥστε διὰ
 βᾶθους ἵεσθαι. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα παραδείγματα ἔνεκα

tius est opus, Histricum oleum est, ut quod ambas in se
 qualitates habeat, et amaram et adstringentem. In penuria
 vero absinthii inter initia vel melinum vel mastichinum vel
 lentiscinum satisfecerit; quod si exigua febris sit, etiam un-
 guentum ex nardo compositum. Esto autem optimum id
 quoque, neque enim parum interest inter id et quod vitio-
 sum est, quum id quod Neapoli in Italia conficiunt, nomine
 tantum nardinum unguentum sit, si cum eo quod in Asia sit
 conferatur. Id antea Laodiceae tantum componebatur, nunc
 etiam in multis sit oppidis. Quod si declinatio febris in qua
 ista moliris non admodum sit facilis, abstinebis a nardino,
 uteris autem hoc tempore rectius melino, aut si id non est,
 lentiscino, ab hoc vero mastichino. Omnibus namque his
 nardinum unguentum valentius calefacit: quare si reliquo-
 rum copia non est, rosaceum illi admiscebis. Sane myrtini
 adstrictio idonea non est, quum crassiorum sit partium quam
 ut alte descendere possit. Atque haec quidem exempli gratia

Ed. Chart. X. [266. 267.]

Ed. Bas. IV. (160.)

λέλειται· πολὺ γὰρ αὐτῶν ἐκλέξῃ πλῆθος ἐκ τῶν περὶ φαρμάκων ὑπομνημάτων. ὥσαύτως δὲ καὶ τὸ κατάπλασμα σύνθετον ἔχτω τὴν δύναμιν ἐκ τε τῆς χαλαστικῆς λεπτομεροῦς καὶ πικρᾶς καὶ στυφούσης. ἐπικρατεῖτω δ' ἐν αὐταῖς, εἰ μὲν ἀποκρούεσθαι τε καὶ τόρον ἐπιθέσθαι βουλοίμεθα, τὸ στυφόν· εἰ δὲ τέμνειν καὶ διαλύπτειν τὸ πικρόν. εἰ δὲ διαφορεῖν, τὰ λεπτομερῆ τῶν χαλόντων· τὰ γὰρ παχυμερῆ τοῖς ἐκπύησουσιν εὐδείχθη χρηστά. διωρισμένων δ' ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασι τῶν τε μόνῃν ἔχόντων ἦτοι τὴν στυφουσαν ἢ τὴν πικρὰν ποιότητα τῶν τε συναμφοτέρας, ἄριστον μὲν οὖν αἰεὶ αἰρεῖσθαι τὰ συναμφοτέρας ἔχοντα· μὴ παρόντων δὲ τούτων, αὐτὸν μιγνύσθαι τὰ πικρὰ τοῖς στυφουσί, ὥσπερ ἐθεάσω ποθ' ἡμᾶς κατάπλασμα συντιθέντάς ἥπατος φλεγμαίνοντος ἐκ τῶν παρόντων. [267] ἦν μὲν γὰρ ἰατρὸς ὁ κάμων· ἐθεασάμεθα δ' αὐτὸν ἤδη λύχνων ἡμιέων, ὡς μηδὲν ἔτι δύνασθαι πρίασθαι παρὰ τῶν καπηλευόντων τὰ τοιαῦτα. παρακμῆν οὖν εὐρόντες ἀξιολόγον, ἐσπεύσαμεν ὅτι τάχιστα χρῆσασθαι τῷ καιρῷ

protulimus, nam magnam eorum copiam deligere ex medicamentorum libris licet. Ad eundem vero modum et cataplasma compositam vim habeat ex ea quae tenuium fit partium ac laxet, tum vero ex amara et adstringente. Superet autem in iis ubi tum repellere tum robur addere studemus quod adstringat; ubi tenuare ac detergere, amarum; ubi evocare, quae ex laxantibus tenuium maxime sint partium: si quidem quae crassae substantiae sunt, ea pus moventibus monstravimus esse accommoda. Quum autem definitum in opere de medicamentis sit et quae vel solam obtineant adstringendi qualitatem vel amaritudinem et quae ambas possideant qualitates, maxime deligenda sunt quae ambas habent; ubi ea non adsunt, ipse amara iis quae adstringant misceris, ut nos aliquando in jecinoris phlegmone ex *copiis* praesentibus componere cataplasma vidisti. Erat enim is qui aegrotabat medicus; quem jam lucernis accensis invisimus, quo tempore ab iis qui talia venditant nihil eni potuit. Ergo quum declinatam notabiliter febrem invenissem,

Ed. Chart. X. [267.]

Ed. Bas. IV. (160.)

καὶ μάλιστα ὅτι τὴν ὑποπτον ὄραν προσεδροκῶμεν ἀρχὴν οἷσιν ἐτέρου παροξισμοῦ περὶ τὰς τῶν ἀλεκτρονίων ὡδὰς. ἀφειρήσαντες οὖν ἐλαίῳ μὲν ἀψίνθιον, ἐν ὕδατι δὲ κιδώνιον μῆλον. ἐν ᾧ ταῦθ' ἤμετο, μυροβάλανου πίεσμα καὶ ἴρεως τὴν ῥίζαν εἰρόντες εἶδον καὶ κόψαντες καὶ διαττήσαντες, εἰτ' ἐμβαλόντες λέβητι τοῦ τ' ἐλαίου καὶ τοῦ ὕδατος, ὡς περ ἐσκευάσμεν, ἀφειρήσαντες τε μετρίως ἐπεμβάλλομεν ἅμα κηρῶ βραχεῖ τὴν μυροβάλανον καὶ τὴν ἴριν. εἶπομεν δ', ὡς οἶσθα, τὸ μῆλον οὐ δι' ὕδατος μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' οἴνου πολλάκις αὐστηροῦ· καὶ μίγνυμεν ἐνίοτε καὶ αὐτῆς τι τοῦ μῆλου τῆς σαρκὸς ἅπασιν τοῖς τοιοῦτοις καταπλάσμασιν. ὅταν μὲν γὰρ τὸ τε ἐπιθρόον εἴη πλέον, ἀτονώτερον τε τὸ μόριον, ἀξάνομεν, ὡς οἶσθα, τὴν στύψιν· ὅταν δὲ τὸ θ' ὄλον σῶμα κερὸν, οὐκ ἀθρόωστον τε τὸ μόριον, ἐπιθρόῃ τε μηδὲν ἔτι, βραχυτάτον ἔστω τὸ στύψον, ἀξιολογώτερον δὲ αὐτοῦ τὸ χαλαστικὸν καὶ πρὸς τούτοις τὸ τε πικρὸν καὶ τὸ δριμύν κατὰ τὴν τῶν ἐπεμβάλλομένων ἕλην. εἰ δὲ καὶ μικρὸς ὁ πυρετός εἴη, καὶ

nitendum occasione quamprimum censui, eo certe magis quod suspectam horam quae gallicinio futura erat alterius accessionis initium allaturam verebatur. Incoxi in oleo quidem absinthium, in aqua vero malum cotoneum. Dum autem haec coquebantur, myrobalani recrementa et ireos radicem, quae intus inveneram, contudi cribravique, dein olei et aquae quae paraveram portionem in lebetem immisi, ac ubi modice coxeram myrobalanum et irim una cum exigua cera injeci. Coquimus autem, ut nosse, cotoneum non in aqua modo, verum etiam perlaepe in austero vino ac omnibus ejusmodi cataplasmatibus de ipsa quoque cotonei carne interdum admiscemus. Nam ubi et quod confluit copiosum est et pars ipsa infirmior, adstringentem vinum, sicut scis, inaugeamus; ubi vero tum corpus totum vacuum est, nec pars imbecilla nec ultra quid confluit, ibi in iis quae miscentur materiis minimum quidem sit quod adstringat, copiosius vero non solum quod relaxet, sed etiam et quod amarum sit et quod acre. Quod si exigua febris sit ac phlegmone non adeo

Ed. Chart. X. [267.]

Ed. Bas. IV. (169.)

ἢ φλεγμονὴ μὴ πάνυ θερμὴ καὶ ἀσιτίαν ὁ κάμνων ἐνεργεῖν
 δυναμένος, ἀξανάσθω σοι τὸ διαφορητικὸν εἶδος τῆς θερα-
 πείας, ἐκλυομένου τοῦ στυπτικοῦ. οὐ γὰρ δὴ τὴν φλεγμο-
 νὴν δυνατὸν ὠφελῆσαι τοῖς στύφουσι, ἤνίκα μὴτ' ἐπιφύξη
 μηδὲν, ἐστήρικται τε δυσλύτως ἐν τῷ πάσχοντι παχυμερὴς
 χυμὸς, ἀλλ', ὡς εἴρηται, βραδύνειν αἰρούμεθα μᾶλλον ἐν τῇ
 θεραπείᾳ μιγνύντες τι τῶν στυφόντων ὑπὲρ τοῦ ἀνιάσαι
 τῶν μορίων τὸν τόρον. ὅθεν οὐτ' ἐπὶ κόλου πάσχοντος ἢ
 τῶν ἄλλων ἐντέρων τινὸς οὔτε τῶν καθ' ὑποχόνδρια μυῶν
 ἢ περιτοναίου μικτέον τὰ στύφοντα· καθάπερ οὐδὲ κύ-
 στεως ἢ μήτρας, ὅταν γ', ὡς εἴρηται, μὴτ' ἐπιφύξη μηδὲν ἐτι-
 μήτε πληθὸς ἢ περιτώματα πολλὰ καθ' ὅλον ὑπάρχη τὸ
 σῶμα. νεφροὶ δὲ καὶ θώραξ ἐν μέσῳ τῶν εἰρημένων εἰσίν·
 ὅσον γὰρ ἀπολείπονται γαστρός καὶ ἥπατος, τοσοῦτον τῶν
 ἄλλων πλεονεκτοῦνται· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ἥπατος ἢ τῆς γα-
 στρός ἐκλυθῆναι τὸν τόρον ὀλεθριώτατον, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων
 ἀκινδυνότατον. ἐπὶ τούτων δὲ κινδυνῶδες μὲν, οὐ μὴν ἐκεί-

calens, tum aeger ipse in ediam tolerare valeat, hoc casu dif-
 ficultoriam quidem curandi speciem intendes, adstringentem
 autem remittes. Neque enim amplius ipsi saltem phlegmonae
 conducere possunt quae adstringunt, ubi nec affluit quic-
 quam et crassus humor affecto loco tenaciter est infixus, sed
 sicut dictum est, trahendae potius curationis, ac quae ad-
 stringant miscendi consilium probamus, quo robur partium
 tueamur. Unde nec colo laborante, nec reliquorum intesti-
 norum quovis, nec musculis hypochondriorum aut perito-
 naeo miscenda adstringentia sunt, sed nec quum vesica male
 habet uterusve, modo, ut dictum est, nihil ultra ad locum
 fluat, nec sanguinis redundantia nec excrementorum copia
 in toto sint corpore. Porro renes et pectus in media prae-
 dictorum conditione sunt, quantum enim a ventriculi je-
 cinorisque solitudine absunt, tantum reliquorum super-
 gressa, si quidem in ventriculo ac jecinore exsolvi robur est
 perniciosissimum, illis minime est periculosum. In his vero
 est quidem periculosum, non tamen perinde ut in illis,

Ed. Chart. X. [267.]

Ed. Bas. IV. (160. 161.)

τοῖς γ' ὁμοίως· πλήν εἴ ποτε πῦρον ἐκκαθαίρειν δέοι, περιεχόμενον ἐν θώρακι καὶ πνεύμονι. περὶ δὲ τοῦ σπληνός οὐκ ἀπλῶς ἀποφῆρασθαι δυνατὸν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ διορίσασθαι τὴν τε φύσιν ὅλου τοῦ σώματος καὶ τὴν ἐν τῷ τῆς θεραπείας χρόνῳ διάθεσιν. εἰ μὲν γὰρ ἦτοι φύσει τῶν ἀθροισζόντων εἴη περιττώμα μελαγχολικὸν ὁ κάμνων ἢ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὁ τοιοῦτος ἐν αὐτῷ πλεονάζει χυμὸς, ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐν τῇ θεραπείᾳ τοῦ σπληνός επιπλέεσθαι τοῖς ἄλλοις τὰ στυφοντα, χάριν τοῦ φυλάττεσθαι τοῦ σπλάγγου τὸν τόρον. οὕτω γὰρ ἔλξει τε πρὸς ἑαυτὸν τὰ περιττώματα, καὶ καθάρας τὸ σῶμα, πάλιν αὐτὰ ἐκκρινεῖ διὰ τῆς γαστρὸς, ὡς ἐν τοῖς φυσικοῖς περὶ τούτων (161) ἐπιδέδεικται λόγοις. εἰ δὲ μηδὲν οὐδ' ὅλως ἢ περιττώμα μελαγχολικὸν ἢ οὐδ' ὅλως στυπτεόν ἢ ὡς ἥκιστα. προσέχειν δ' ἀκριβῶς τὸν νοῦν οὐ κατὰ τὸν σπλήνα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ σύμπαντα τᾶλλα μέρη, καθ' ἃ σῆπεται χυμὸς, ὁποῖον μὲν τοι τῶν συμπτωμάτων ἐστὶ τὸ ἰσχυρότατον, ὁποῖον τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον, ἢ ἐξ αὐτῶν τὴν διάθεσιν ἀκριβῶς ἐξευρών, οἰκίαν αὐτῇ καὶ τὴν

nisi si pus educere ex pectore aut pulmone aliquando sit opus. De liene pronunciare absolute non est nec nisi prius definita, tum corporis totius natura tum vero affectu, qui curationis tempore occupavit. Nam si vel aeger ex iis sit qui melancholicum excrementum naturaliter congerant, vel etiam eo tempore humor is in eo abundet, necesse est in liene curando adstringentia reliquis admisceas, ut visceris robur custodias. Ita enim et excrementa ad se trahet et quum corpus expurgarit, ipse rursus per ventriculum excernet; veluti in naturalibus commentariis de his est proditum. Sin nullum omnino sit melancholicum excrementum, aut omnino adstringendum non est, aut parcissime. Observandum vero diligenter est non in liene modo, verum etiam in omnibus aliis partibus in quibus humor putrescit, quod symptoma sit vehementissimum quod secundo loco aut tertio; quo videlicet affectu ex ipsis plane invento, idoneam ei curationem adhibeas. Alias namque in parte affecta calor sue

Ed. Chart. X. [267. 268.]

Ed. Bas. IV. (161.)

θεραπείαν ἀρμόσης. [268] ἐνίοτε μὲν γὰρ ἡ θέρμη κρατεῖ κατὰ τὸ πεπονθὸς, ἐνίοτε δ' ὄγκος, ἥτοι διὰ τὸ πλήθος τοῦ χυμοῦ σκληρὸς ἢ διὰ τὸ πάχος. εἰ μὲν οὖν ἡ θέρμη κρατοίη, πικρᾶσθαι διαφορεῖν ἀτρέμα, διὰ τῶν γλιαρᾶν ἐχόντων θερμυσίαν, οἷόν ἐστι τό τε λιγρόπερμον καὶ τὸ χαμαίμηλον· ἐπιμιγνύναι δ' αὐτοῖς ἄλευρον ἐκ κριθῶν ἢ κνίκων· οὐδέτερον γὰρ αὐτῶν θερμαίνει. πολλάκις δ', ὡς οἶσθα, τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἀρτόμελι παρασκευάζοντες εἰς κατάπλασμα τοιαύτης φλεγμονῆς ὕδατος ἐπιμίξασμεν. ἐπὶ δὲ σπληνὸς ἔστιν ὅτε καὶ ὄξους. εἰ δ' ἡ θέρμη τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου μὴ πολὺ τοῦ κατὰ φύσιν ἕξεσθήκοι, μέγεθος δ' ἀξιόλογον εἴη, διαφορεῖν θαρρόντως χωρὶς ὕδατος ἐπιμιγνύντα τοῖς εἰρημένοις καὶ τῆλιν. εἰ δ' οἷον σιζήσῳδης τις φλεγμονὴ τύχοι, διὰ τὸ πάχος ἢ τὴν γλισχρότητα τῶν ἐν αὐτῇ χυμῶν, ὄξους τε ἅμα καὶ τῶν πικρῶν μικτέον φαρμάκων καὶ μάλιστα ἐπὶ σπληνός. τὸ γὰρ τοι σπλάγγνον τοῦτο, διὰ τὸ παχὺν ἐπισπᾶσθαι χυμὸν ἐξ ἥπατος, ὑπὸ τοῦ τοιούτου καὶ νοσεῖ τὰ πολλὰ. διὰ τοῦτ' οὖν αὐτὸ τά τε δι

perat, alias tumor qui vel propter abundantiam humoris, vel propter crassitudinem sit durus. Si igitur calor praeponderat, id agendum ut sensim per ea quae tepentem calorem obtinent discutiat, quod genus est tum lini semen tum chamaemelum, quibus adiaci vel hordei vel fabarum farina debet, quippe quorum neutrum calefacit. Saepe autem, uti non ignoras, quod medici artomeli vocant, pro cataplasmate ejusmodi phlegmones praeparamus, atque aquae aliquid miscemus; ad lienem vero etiam aceti aliquando aliquid. Si vero laborantis phlegmone partis calor non multum a natura excefferit, sed magnitudo ejus notabilis fuerit, digere haud timide sine aqua debebis, etiam foenigraeci aliquid supradictis immiscens. Si vero veluti scirrhusa phlegmone sit propter humorum quos continet vel crassitudinem vel lentorem, tum aceti aliquid tum amara medicamenta simul immiscenda curabis, ac potissimum in liene. Etenim viscus hoc propterea quod a jecinore crassum humorem trahit, ejusmodi humoris occasione plerumque laborat. Quare ma-

Ed. Chart. X. [268.]

Ed. Bas. IV. (161.)

ὄξιμῆλιτος καὶ ἀψινθίου καὶ καππάρεως ἐπιθήδεια καταπλάσματα. ταῦτ' οὖν ἀγροῦντες οἱ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν, ἀπαντας αἰονῶσιν ἐλαίῳ καὶ καταπλάττουσι τοῖς χαλαστικοῖς καταπλάσμασι, πρὶν κενῶσαι τὸ σῶμα, πάντων δ', ὡς εἴρηται, μάλιστα τοὺς πλουσίους, οἷς οὐ μόνον εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπηρετοῦσιν, ἀλλὰ καὶ λούεσθαι συγχωροῦσιν. ἐγὼ δ' οὔτε λούσαιμ' ἂν οὐδένα τῶν ἐπὶ σηπεδόνι χυμῶν πυρετιόντων οὔτε χαλαστικοῖς χρήσομαι καταπλάσμασι, πρὶν κενῶσαι τὰ περιττά. κενῶσας δὲ καὶ λούοιμ' ἂν ἤδη θαρρόων καὶ καταπλάττοιμι, τὰ μὲν ἄλλα μόρια τοῖς χαλαστικοῖς, ἕπαρ δὲ καὶ γαστέρα μετὰ τοῦ τὰ μέτρια στύφειν.

Κεφ. ιζ. Ἦτιον δὲ ἐπὶ θώρακος τοῖς στύφουσι χρηστέον, ἀποκροῖεται γὰρ εἰς πνεύμονα καὶ καρδίαν ἐνίοτε τὰ τοιαῦτα τοὺς τὴν φλεγμονὴν ἐργαζομένους χυμούς. ἀλλὰ διὰ τῶν ἐδεσμάτων αὐτοῖς φυλακτέον τὸν τόνον· οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ γαστρὸς καὶ ἥπατος, οὕτω καὶ ἐνθάδε λεπτότατα διαιτῶν ἀναγκαῖον. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἡ τροφή πέττεται καὶ

gis cataplasmata, quae ex oxymelite et absinthio et cappari fiunt illi sunt idonea. Haec igitur cum medicorum vulgus ignoret, omnes oleo perfundunt et cataplasmatibus laxantibus curant prius quam corpus vacuetur omniumque maxime, ut dixi, divites, quibus non solum in talibus obsequuntur, sed etiam eos lavari in balneo permittunt. Ego vero nec eorum qui ex putredine humorum febricitent lavem quemquam, nec laxantibus cataplasmatibus prius quam excrementa purgarim utar. His vacuatis non solum audacter lavem, sed etiam cataplasmatibus utar, in aliis quidem partibus laxantibus, in jecinore vero ac ventriculo additis etiam quae mediocriter adstringant.

Cap. XVII. Parcius vero ad pectus quam ad ea est adstringentibus utendum, talia namque humores qui phlegmonem excitant in pulmones et cor nonnunquam repellunt. Ac cibus potius horum robori est consulendum: neque enim ut in jecinore et ventriculo, ita hic quoque tenuissimo victu est utendum. In illis namque alimentum

Ed. Chart. X. [268. 269.]

Ed. Val. IV. (161.)

κίνδυνός ἐστι φλεγμαιόντων αὐτῶν μήτε περὶ θῆραι καλῶς ἀΐξηθῆναι τε τὰς φλεγμονάς· εἰς θώρακα δὲ τοσοῦτον ἀφικεῖται τῶν περὶ θέντων ὅσον ἰκανὸν αὐτῷ μόρῳ τῷ τριχομένῳ μορίῳ. πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ἐπὶ πνεύμονος φλεγμαίνοντος ἀφικεῖται ἐστὶ τῶν στενωπῶν, ὅπου γε καὶ τοῖς χαλαστικοῖς μικτέον, ἐπ' αὐτῶν τῶν δριμυτέρων τι καὶ σαφῶς θερμαιόντων· ἔλκειν γὰρ ἔξω μᾶλλον ἢ ἀποκρούεσθαι προσήκει. διὸ καὶ αἱ σικύαι προκερωθέντων χρήσιμοι, πληθωρικῶν δὲ ὑπαρχόντων οὐ μᾶλλον ἐκ πνεύμονος εἰς θώρακα μεθιστᾷσιν τι τῶν περιτωμάτων ἢ ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἔλκουσιν εἰς ἀμφοτέρω.

Κεφ. ιη'. Τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς μήνιγγας φλεγμονῶν οὐ χρῆσόμεθα σικύαις ἐν ἀρχῇ [269] τῶν παθῶν· ἀλλ' ὅταν μὴτ' ἐπιβῆῃ μηδὲν ἔτι καὶ προκερώσωμεν ὅλον τὸ σῶμα, κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ κἀνθάδε τοῖς ἀποκρουστικοῖς ὀνομαζομένοις χρῆστέον. ἐπεὶ δὲ τῶν ὀστέων τοῦ κρατίου μέσων κειμένων τὴν δύναμιν

concoquitur metusque est ne ipsis phlegmone laborantibus nec nutrimentum rite concoquatur et phlegmone augeatur, in pectus vero tantum alimenti jam concocti pervenit quantum uni ipsi parti nutriendae satisfaciatur. Ac longe quidem magis in pulmonis phlegmone ab adstringentibus est, quandoquidem ipsis quoque laxantibus admiscendum aliquid acrium quodammodo et evidentem calefacientium est, quippe foras trahere potius quam repellere in eo debemus. Itaque etiam cucurbitulae iis prius vacuatis utiles, at si plethorici sint, non magis eae ex pulmone in pectus aliquid excrementi transferent quam ex toto corpore attrahent in utrumque.

Cap. XVIII. Eadem ratione nec in cerebri et ejus membranarum phlegmonis cucurbitulis in morbi initio utemur, verum ubi nec influit adhuc quicquam et totum corpus prius est vacuatum, at repellentibus appellatis in his quoque inter initia utendum. Sed quum ossibus cranii medium occupantibus in altum descendere repellentium vim

Ed. Chart. X. [269.]

Ed. Bas. IV. (161.)

αὐτῶν ἐξικέσθαι βουλοίμεθα πρὸς τὸ βιάδος, ἐπιμίξομεν τοῖς ἀποκρουστικοῖς ὀνομαζομένοις τῶν ποδηγεῖν τι δυναμένων, τουτέστι τῶν λεπτομερῶν κατὰ τὴν οὐσίαν. ὅξος μὲν οὖν οὐ μόνον ἐστὶ λεπτομερὲς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἀποκρουστικῆς δυνάμεως οὐ μετρίως μετείληθεν. ὅθεν εἰκότως ἐν ἀρχῇ τῶν παθῶν αὐτῷ χρῶνται, τῷ ῥοδίῳ μίγνυντες. ἐπὶ προήκοντι δὲ τῷ χρόνῳ καὶ σπονδυλίου καὶ ἐρπύλλου μίγνουσιν, ἥδη τι καὶ θερμαῖνον ἐχόντων, οὐ μόνον λεπτομερές· ἐν ᾧ καιρῷ χρῆ μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ διαπέπτορτά τε καὶ διαφοροῦντα πλέον, ἢ κατὰ τὴν χρείαν τῶν φλεγμαινόντων αἰρούμενον ἐκάτερον, ὡς ἂν ἐκλυομένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως ἐν τῷ μεταξὺ τεταγμένων ὀστέων. οὕτως οὖν καὶ τῷ καστορέῳ χρώμεθα, καίτοι γ' ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐ χρώμενοι φλεγμονῶν, οὐδ' ἦν ἐν ἐσχάτῳ τῆς παρακμῆς ὥσι· θερμότερον γάρ ἐστιν ἢ ὡς ἐν ταῖς φλεγμοναῖς ἐπιτήδειον εἶναι. τοῖς μέντοι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον χωροῖς ἄριστον ἐν ταῖς παρακμαῖς τῶν φλεγμονῶν, ὡς ἂν οὐκ εὐθέως αὐτοῖς προσπίπτον, ἀλλὰ διὰ μέσων τῶν ὀστέων. ἰπάρχει δὲ τῷ τοιούτῳ φαρμάκῳ καὶ τὸ λεπτο-

cupimus, eorum quae deducere eam possunt aliquid réprimentibus admiscebimus: ea sunt quorum substantia ex tenuibus partibus constat. Sane acetum non modo tenuium partium est, sed etiam non mediocrem reprimendi vim obtinet. Quo profecto rationabilius in principiis affectuum ipso utuntur rosaceo admiscentes. Procedente vero tempore etiam spondylii et serpylli, quibus jam non modo partium tenuitas, sed etiam calor inest, aliquid admiscent, quo tempore transire ad ea quae concoquant ac digerant convenit, atque haec utraque valentiora quam posulet ipsa pars phlegmone affecta deligere ceu viribus eorum per ea quae intersunt ossa remittendis. Sane ad eum modum et castoreo utimur, quum tamen eo in aliis phlegmonis minime utamur, quamvis etiam in summa declinatione sint, est enim calidius id quam ut phlegmonis sit idoneum. At vero locis circa cerebrum phlegmonis ipsis jam declinantibus est utilissimum, quoniam non statim his, sed ossibus intervenientibus occurrit. Inest autem ejusmodi pharmaco et substantiae tenuitas, quod

Ed. Chart. X. [269.]

Ed. Basf. IV. (161.)

μερὲς τῆς οὐσίας, ὃ καὶ αὐτὸ τοῖς διὰ προβλημάτων στε-
γανῶν διαπέμψειν μέλλουσι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν ἐπιτή-
δειόν ἐστιν.

Κεφ. ιθ'. Οἴσθα δὲ δήπου καὶ τοὺς ἐκάστου τῶν
μορίων οἰκείους πόρους εἰς τὴν τῶν περιπτώματων ἔκκρισιν
εὐρους ἡμᾶς παρασκευάζοντας· ἐντέρῳ μὲν καὶ γαστρὶ καὶ
μεσαράϊῳ καὶ τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος τὸν δι' ἀπευθυμένον·
νεφροῖς δὲ καὶ κύστι καὶ τοῖς κροτοῖς τοῦ ἥπατος καὶ κοίλῃ
φλεβί καὶ ἀρτηρίᾳ τῇ μεγάλῃ καὶ πᾶσι τοῖς κατ' ὄσφιν
τὸν τοῖς οὖροις ἀνακείμενον· πνεύμονι δὲ καὶ θώρακι τὸν
διὰ τραχείας ἀρτηρίας καὶ φάρυγγος· ἐγκεφάλῳ δὲ καὶ μή-
νιξι τὸν δι' ὑπερώας καὶ ῥινόσ. ἢ δ' εὐροια τοῖς μὲν δι'
ἔδρας ἐκκριθῆσθαι μέλλουσιν ὑπὸ τε μελικράτου γενήσε-
ται καὶ τῶν ἐδεσμάτων ὅσα λαπάττει τὴν γαστέρα, καὶ
φαρμάκων ὅσα μετρίως ἐρεθίζειν πέφυκε· φυλάττεσθαι γὰρ
χρὴ τὰ δριμύτερα, παροξύνοντα τὰς φλεγμονάς. ἐπὶ δὲ γα-
στρός καὶ ἥπατος καὶ σπληνὸς φλεγμαιόντων, οὐδὲ τὸ μελί-
κρατον ἀγαθόν· ἐκχολοῦται γὰρ αὐτίκα καὶ τὰς φλεγμονάς

ipsum iis quorum per densum obicem transmitti vim oportet est accommodum.

Cap. XIX. Illud te profecto non fugit, proprios singularum partium meatus ad excrementorum excretionem nos meabiles reddere, intestino quidem ventriculo et mesaraeo et concavis jecoris intestinum rectum, renibus vero, vesicae, jecoris gibbis, venae cavae et arteriae magnae et omnibus quae in lumbis habentur, eum qui urinis est delegatus, pulmonibus et pectori ipsam asperam arteriam et fauces, cerebro et meningibus eum qui per palatum et nares descendit. At meandi fluendique facilitas sit iis quidem quae per sedem excerni habent multa, set cibus iis qui ventrem molliunt et pharmacis quae modice proritare possunt, quae enim acriora sunt, vitare oportet, quoniam phlegmonas exacerbant. Ad ventriculum vero, jecur et lienem siquando phlegmone sunt vexata, nec multa ipsa est utilis, quod illico in bilem transeat, ac viscerum phlegmonas augeat. Excre-

Ed. Chart. X. [269, 270.]

Ed. Bas. IV. (161.)

αὐξάνει τῶν σπλάγγων. τοῖς δὲ διουρητικοῖς ὀνομαζομένοις
φαρμάκοις ἐπ' οὖρα προτρέμεις τὴν περιουσίαν· ὡσπερ γὰρ
καὶ τοῖς βηχικοῖς τὰ κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα διὰ βηχῶν
ἐκκενώσεις· ἔμαθες δ' ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων τὰς ὕλας ἐκά-
στων οὐ μόνον τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ ὅσα διὰ ῥινῶν
ἐκκενοῖ τὰ κατ' ἐγκέφαλόν τε καὶ μήνιγγας περιττά.

Κεφ. κ'. Καὶ γὰρ καὶ τούτων ἀπάντων ἐν ἐκείνοις
τοῖς ὑπομνήμασι τὴν ὕλην ἀφθορον ἔχεις. ὡστ' ἀρκεῖ πρὸς
γὰρ τὰ [270] παρόντα περὶ τῆς τῶν φλεγμαιόντων μορίων
διαφορᾶς ὅσα λέλεκται μοι. μελλήσω γὰρ ἐπὶ πλέον ἐρεῖν
ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῇ μεθόδῳ τῆς θεραπείας ἀπάντων τῶν παρὰ
φύσιν ὄγκων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ νῦν ὡς ἔργον τι καὶ σπούδασμα
μετεχειρισάμην τότε τὸν λόγον, ἀλλ' ἐν παρεργῷ διήλθον, ὡς
ἐξ ἀκολουθίας τινὸς ἐμπεσὼν αὐτῷ. προὔκειτο γὰρ οὐχ ὡς
ἄρτις ἄριστα θεραπεύσειεν ἐν ἑκάστων τῶν μορίων φλεγμαῖνον
ὑποθέσθαι σοι κατὰ τὸν ἐνεστῶτα λόγον, ἀλλ' ἐνδείξασθαι
τὴν βλάβην τῶν καταπλαττομένων ἐν περικοῖς ἄνευ τοῦ κενω-

menta vero ut cum urinis excernantur, medicamentis uri-
nas moventibus diureticis vocatis promovebis, ut et quae in
pectore et pulmone continentur bechicis per tusses vacuabis.
Porro in opere de medicamentis cujusque materiam didicisti,
non eorum modo quae jam enarrata sunt, sed etiam quae
cerebri meningumque superflua per nares emittunt.

Cap. XX. Etenim horum quoque omnium uberem
materiam in illis commentariis habes. Quare abunde sunt
ad rem praesentem quae hactenus de phlegmone laborantium
partium differentia disputavimus. Dicturus enim plura de
iis sum in ea methodo, quae omnium tumorum qui praeter
naturam sunt curationem comprehendet, neque enim in
praesentia dedita opera et studio hunc sermonem sum ingres-
sus, sed praeter pensum in eum sequela quadam rerum in-
vitante diverti. Siquidem propositum nobis in hoc libro
non fuit ut te partis cujusque phlegmone obsessae optimam
curationem docerem, imo ut noxam eorum ostenderem, qui-
bus cataplasinata in febribus non vacuato prius toto corpore

Ed. Chart. X. [270.]

Ed. Bas. IV. (161. 162.)

θῆναι τὸ σῶμα καὶ μάλιστα ὅταν μὴ φλεγμαίνῃ τι τῶν ἐνδόν· εἰ γὰρ εἴη τὸ περιέ(162)χον θερμὸν ὡς κερύσθαι τὰς ἕλας ἰκανῶς, μείζων ἢ βλάβη τοῖς τοιοῦτοις ἐπιτα καταπλάσμασιν ἢ περὶ τοῖς λουτροῖς. καίτοι δοκοῦσί γε οἱ καθ' ἐκάστην ἡμέραν αἰσιωτῶντές τε καὶ καταπλάττοντες τὰ ὑποχόνδρια ἐκ τούτων μὲν οὐχ ὅπως βλάβην, ἀλλὰ καὶ μεγάλην ὠφέλειαν γίνεσθαι τοῖς τοσοῦσιν, ἐκ λουτροῶν δ' οὐκ ὠφέλειαν γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μεγίστην βλάβην, ἄγροῦντες ὡσπερ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὧν περὶ τὸν κάμνοντα πράττουσιν, οὕτω καὶ τῶν βαλανεῖων τὴν φύσιν. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν ὅλης αὐτῶν τῆς δυνάμεως ἔμπροσθεν εἶρηκα τελειώτατα, νυνὶ δ' ἀρκεῖ μοι τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς ἐπὶ τινῶν μὲν οὐ τι βλάβει τὸ βαλανεῖον ὅλως, ἐπὶ τινῶν δὲ τοῦ καταπλάσματος ἤτιον. ὃ γὰρ ἐν τοῖς ὑποχοιδοῖς ἐργάζεται τὰ χαλαστικά πρὸς αὐτῶν ὀνομαζόμενα βοηθήματα, τοῦτ' ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὸ βαλανεῖον. ὡσθ' ὅταν ἐν τῇ παρακμῇ παραλαμβάνηται, διαπνεομένου τοῦ σώματος ἤδη μετρίως, οὐ μικρὸν ὄφελος ἐργάζεται, κενῶσαν ἀπαντ' ἐξ αὐτοῦ τὰ λιγνύδη καὶ

imponuntur, ac potissimum ubi pars aliqua interior non inflammatur; quippe si ambiens ita calet ut materias valenter liquet, major noxa ejusmodi cataplasmatibus succedit quam lotioni in balneo. Quamquam autem qui quotidie praecordia perfundunt et cataplasmatibus inducunt, non modo nullam ex iis noxam, sed etiam magnam utilitatem aegris comparari: contra ex lavando non modo nullam utilitatem, sed etiam maximum incommodum, ignorantes sicut reliquorum omnium quae circa aegrum administrant, ita et balneorum naturam. Ego vero de universis eorum facultatibus in superioribus disputavi plenissime. Nunc tantum dixisse est satis quibusdam prorsus nihil nociturum balneum, quibusdam minus quam cataplasmata. Quod enim in praecordiis laxantia quae isti vocant praesidia faciunt, id balneum in toto efficit corpore. Eoque quum in declinatione febris adhibetur, corpore jam mediocriter transpirante non exiguum affert commodum, omnia ex eo tum fuliginosa

Ed. Chart. X. [270.]

Ed. Bas. IV. (162.)

καπιώδη περιτώματα. καὶ εἴ γε μηδὲν εἴη τῶν σπλάγχνων
 ἀσθενές, ὀνήσει τὸν κάμνοντα, χωρὶς τοῦ φοῖξαι τότε γενόμε-
 νον. τρεῖς γὰρ ἔχουσιν δεῖ τούτους σκοποὺς ἐπὶ τῶν ἐν ἅπασιν
 πυρετοῖς λουτρῶν· ἓνα μὲν εἰ χωρὶς τοῦ φοῖξαι γένοιτο, δεύ-
 τερον δ' εἰ μηδὲν τῶν κυρίων μορίων ἀσθενές ὑπάρχοι, καὶ
 τρίτον εἰ μὴ πλῆθος ὤμων εἴη χυμῶν κατὰ τὰς πρώτας φλέ-
 βας. ἢ μὲν γὰρ ἀρῖκη λέλεκται πρόσθεν ὅπως οὐ μόνον ἀνξά-
 νει τοὺς ὄντας ἤδη πυρετοῦς, ἀλλὰ καὶ γεννᾶν ἐνίοτε πέφυκε
 τοὺς οὐκ ὄντας· ἢ δ' ἀσθένεια τῶν μορίων χυθέντας τοὺς
 χυμοὺς ὑποδέχεται μᾶλλον ἢ πρὶν χυθῆναι· τὸ δὲ τῶν ὤμων
 χυμῶν πλῆθος εἰς ὅλον ἀναδίδεται τὸ σῶμα. μηδενὸς δὲ
 τούτων ἐμποδίζοντος ἐπὶ τῶν βαλανείων δύο ἂν ταῦτα κερ-
 δαίνοιτο τῷ κάμνοντι, κεινωθῆναι τι τῆς παρουσίας τῶν χυ-
 μῶν καὶ διαπνεῦσαι τὸ πολὺ τῆς τοῦ πυρετοῦ θερμότητος.
 εἰ δὲ πρὸς τῷ μηδὲν ἀσθενές εἶναι τῶν κυρίων μορίων, ἔτι
 καὶ τῶν ἀκρόων ἀσθενές ὑπάρχει τι, καθάπερ ἐπὶ μὲν τῶν
 ποδαγωγικῶν οἱ πόδες, ἐπὶ δὲ τῶν ἀρθριτικῶν ἅπαντα τὰ
 τοῦ σώματος ἄρθρα, μερίστη τις ἂν ἐκ τοῦ βαλανείου τῷ

excrementa tum fumida educens. Et liquidem nullius vi-
 sceris imbecillitas subsit, proficiet aegrotanti, si tamen horror
 inter exhibendum non incidit. Tres enim oportet habere
 hos scopos in balneis omnibus febribus concedendis, unum
 si citra horrorem administrantur, secundum si nulla pars
 princeps sit imbecilla; tertium si multitudo crudorum hu-
 morum in primis venis non contineatur. Horror namque
 qua ratione non solum intendere jam praesentem febrem
 possit, sed etiam cum non fuit eam interdum excitare, prius
 dictum est, partes vero imbecillae liquatos jam humores
 magis recipiunt quam antequam liquarentur, crudorum vero
 humorum copia in totum corpus distribuitur. Horum si ni-
 hil obstat, ex balneis duo haec aegro compendia accedant, et
 quod redundantiae humorum aliquid vacuabitur et quod
 multum febrilis caloris transpirabit. Quod si praeterquam
 quod nulla princeps pars imbecilla sit, etiam ignobilium
 partium aliqua sit imbecilla, veluti podagricis pedes et ar-
 thriticis universi corporis articuli, maxima salutis pars ae-

Ed. Chart. X. [270. 271.]

Ed. Bas. IV. (162.)

κάμνοντι πρὸς τὴν σωτηρίαν ἀπεργασθείη μοῖρα, δεξαμένων τὰ περιττὰ τῶν ἀσθενῶν. εἴωθε μὲν γὰρ ἐνίοτε καὶ χωρὶς τῶν βαλανείων ἐπιθῆναι τοῖς ἀσθενέσι τὸ περιττόν· ἐπὶ βαλανείοις δὲ μᾶλλον, ὡς ἂν καὶ τῶν ὑγρῶν χρομένων καὶ τῶν ὁδῶν αὐτοῖς παρασκευαζομένων εἰς εὐροίαν· ἄμφω γὰρ ταῦτα θερμοινομένοις μετρίως ἀναγκαῖον ἐπακολουθεῖν. λέγω δὲ τὴν τε χύσιν τῶν ὑγρῶν καὶ τὴν εὐρυχωρίαν τῶν ὁδῶν. ὅθεν ὅταν ἦπαρ, ἢ γαστήρ, ἢ πνεύμων, ἢ θώραξ, ἢ τι τῶν οὕτω κενῶν ἀσθενὲς τύχη, μέγιστα βλάπτονται λουσάμενοι πάντες οἷς ἂν ἦ τι περιττόν ἐν τῷ σώματι· τοῖς δ' αὐτοῖς τοῦτοις καταπλάσθεϊσιν ἢ βλάβη γίνεται διπλάσια μετὰ τοῦ μηδὲν ὀνύασθαι. [271] τὰ μὲν γὰρ βαλανεῖα καὶ κεροὶ τὸ σύμπαν σῶμα καὶ τὸ καπνώδες ἅμα τῷ λιγνώδει διαφορεῖ, τὰ δ' εἰρημένα καταπλάσματα τὰ χαλαστικά μετὰ τῶν ὁμοίων αἰονήσεων οὔτε τι τῶν ἀγαθῶν ἔχει καὶ πάνθ' ἔλκει τὰ περιττὰ πρὸς τὸ τῶν μορίων ἀσθενέστερον, ὅ τί περ ἂν ἦ τοῦτο τῶν κατὰ τὰ μέσα τοῦ σώματος, εἴτ' οὖν ἦπαρ, εἴτε γαστήρ, εἴτε φρένες, εἴτε μεσάραιον ἢ νῆστις ἢ κῶλον ἢ νε-

gro ex balneo comparabitur, ipsis infirmis partibus quae supervacua sunt excipientibus. Assolent enim nonnunquam et citra balneum supervacanea in partes infirmas confluere, a balneo vero magis, utpote tum succis ipsis per id liquatis tum viis per quas meent patefactis; ambo enim haec ex moderato calore proveniant necesse est. Dico autem tum humorum liquationem tum viarum dilatationem. Proinde fit ut quum jecur, ventriculus, pulmones, pectus vel principum id genus partium aliquod imbecillum sit, maxime laedantur quicumque se laverint, si illis supervacua in corpore sint, iidemque ipsi cataplasmate usi duplex incommodum sentiant nullo commodo. Quippe balneum tum corpus totum vacuat tum quod humidum est ac fuliginosum discutit, laxantia dicta cataplasmata ac similis facultatis perfusiones, ut nihil horum bonorum asserunt, sic supervacuum omne ad imbecillius, quodcumque id circa medium corpus sit, attrahunt, sive jecur id, sive ventriculus, sive septum transversum, sive mesenterium, sive jejunum, sive colon renesve sint. Quod

Ed. Chart. X. [271.]

Ed. Bas. IV. (162.)

γροί. εἰ δ' ἐπιμελέστεροι βουλόμεθα φαίνεσθαι καὶ τὸν θώρακα συνθερμαίνουιν, ἤτοι γ' εἰς αὐτὸν ἐκείνον ἐλξουσὶ τὸ περιττὸν ἢ εἰς τὴν καρδίαν ἢ εἰς τὸν πνεύμονα. λέγω δὲ ἀσθενὲς μόριον ἤτοι τὸ φύσει δυσκρατότατον, ἄλλω γὰρ ἄλλο τοιοῦτον, ἢ τὸ κατὰ τινα προηγησαμένην νόσον ἐν δυσκρασίᾳ γενόμενον, ἢ κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χρόνον εἰς αὐτὴν ἡγμένον. οὐ γὰρ ἅπαντων εὐθέως τῶν φλεγμαινόντων μορίων ἢ σηπομένους χυμοὺς περιεχόντων ἢ ἐμπεφραγμένων ἢ δύναμις ἀρρώστει· θάττον μέντοι κατὰ τούτων εἰς τὸ πεπονθὸς φέρεται τὸ περιττὸν, ὅποσον ἂν ἢ διὰ τὴν ἐκ τοῦ παθήματος θερμὴν ἢ γὰρ οἷον ἐστὶα τοῦ πυρετοῦ τὸ τὴν ἐμφραξιν ἢ τὴν σήψιν ἢ τὴν φλεγμονὴν ἐκδεξάμενόν ἐστι μόριον. ὅταν οὖν ἔλκοντι διὰ θερμὴν αὐτῶ προσέλθοι τις ἔξωθεν ἑτέρα πρόφασις, ἐκ τινος τῶν δυνάμει θερμαινόντων ἀναγκαῖον ἀνξάνεσθαι τὴν διάθεσιν. εἰ δ', ὡς εἴρηται, προκεκνωμένος ὅλον τὸ σῶμα διὰ τῶν χαλαστικῶν θεραπεύοιτο, χωρὶς τοῦ μέγιστον εἶναι τὸν πυρετὸν ὄντα· ἂν τι. τηλικαῦτα δ', ὡς ἐλέχθη, καὶ λούοιτ' ἂν ἀβλαβῶς. χρὴ δὲ φυλάττεσθαι τὴν

si diligentiam ostentare volentes etiam pectus una calefaciant, vel in ipsum vel etiam in cor vel in pulmonem superflua rapiant. Voco imbecillam partem vel quae natura est intemperatior, alii namque alia sic se habet, vel quae ex praecedente aliquo morbo intemperiem contraxit, vel quae in praesenti tempore in hanc sit perducta. Non enim partium omnium quae aut phlegmone laborant aut putrescentes humores aut obstructions continent, facultas statim infirma est, promptius tamen in iis quoque supervacuum, quaecumque id sit, in aegram partem propter calorem quem affectus excitat fertur, quippe pars quam obstructio aut putredo aut phlegmone obsedit, febris ipsius veluti focus est. Ergo quum huic propter calorem sua sponte trahenti alia quaequam occasio extrinsecus ex iis quae potestate calefaciant accessit, necesse est affectum intendi. At vero si quis, ut dictum est, toto corpore prius vacuato laxantibus curet ubi maxima febris non adest, utique prodesse aliquando potest. Tum vero, ceu dictum etiam est, lavare citra noxam

Ed. Chart. X. [271.]

Ed. Bas. IV. (162.)

ψυχρὰν δεξαμένην τοὺς τοιοῦτους· εἰώθασι γὰρ οἱ τ' ὠμοὶ
 χυμοὶ καὶ οἱ σηπόμενοι δυσδιάπνευστοι γίνεσθαι χρονιζόν-
 των ἐν αὐτῇ. βλάβη δ' αὐτοῦς, κἄν ἰσχυρῶς εἴη τὸ ὕδωρ
 ψυχρὸν, ἐπειδὴ διαπνεῖσθαι τῶν οὕτω διακειμένων καὶ ὅλον
 μὲν τὸ σῶμα δεῖται, μάλιστα δὲ τὸ πεπονηθός. ὥστε ἦτοι πε-
 ριχέειν αὐτοῖς, ὡς εἰώθαμεν, ἐπιτήδειον ὕδωρ, ἢ εἰ μετρίως εἴη
 τὸ κατὰ τὴν κολυμβήθραν ψυχρὸν, ἐπιτρέψαντας ἐμβῆναι διὰ
 ταχέων ἐξιέναι κελεύειν. ἐπὶ δὲ προήκοντι τῷ ροσήματι, καθ'
 ὃν ἤδη καιρὸν ἐκδεδαπνήται μὲν τὰ περιττά, πέπτεται δὲ
 τὰ ὠμά καὶ τὰ σηπόμενα, καὶ καταπλάσμασι χαλῶσι καὶ βαλα-
 νείοις ἀκίνδυνον χρῆσθαι.

Κεφ. κα'. Καιρὸς δ' ἐπιτηδείοτατος ἐν τοῖς διαλεί-
 πουσι πυρετοῖς ὅταν, ὡς εἴρηται, διαπνεῖν ἄρξηται τὸ πυρε-
 τῶδες θερμόν. εὐθύς γὰρ τῇ τροπῇ παρασκευάζει τὸ σῶμα,
 δυοῖν τούτοις σκοποῖν καὶ τοῦ ταύτης καιροῦ δεομένου, τῆς
 τ' ἀκμῆς τοῦ προγεγονότος παροξυσμοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ
 γενησομένου. πρὸς τούτους γὰρ ἀποβλέποντας χρὴ πειρᾶ-
 σθαι πορρωτάτω τρέφειν ἐκατέρου. εἰ μὲν οὖν ἱκανὸν εἴη τὸ

licet. Cavendum tamen a frigido folio his est, nam et crudi
 et putrescentes morantium in eo humores, minus apti ad
 exhalandum redduntur. Sane officit iis etiam si aqua ad-
 modum sit frigida, quandoquidem sic affectorum tum cor-
 pus tum vel maxime affecta pars difflari evaporarique
 postulat. Quo fit ut vel perfundere illos aqua idonea solea-
 mus, vel si moderate quae in natalione est frigeat, ingredi
 permittos celeriter exire jubere. In progressu tamen morbi
 quo tempore et absumpta jam supervacua sunt et tum cruda
 tum putrescentia concocta et cataplasinatis laxantibus et bal-
 neis sine periculo utare.

Cap. XXI. Porro aptissimum in febribus intermitten-
 tibus tempus est, quum, ut dictum est, exhalare jam coeperit
 febrilis calor. Statim enim corpus ad nutrimentum praepa-
 rat, duobus his scopis huius quoque opportuno tempore,
 summo praecedentis accessionis vigore et futurae principio.
 Ad haec namque spectantes operam dabimus ut quam lon-
 gissime ab utroque nutriamus. Ergo si spatium quod inter

Ed. Chart. X. [271. 272.]

Ed. Bas. IV. (162.)

ἐν μέσῳ τῆς τ' ἀκμῆς τοῦ προτέρου παροξυσμοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ δευτέρου, ῥᾶστον ἐξευρεῖν τὸν καιρὸν· εἰ δ' ὀλίγον, ἀναγκαῖόν ἐστι δυοῖν θάτερον, ἢ θερμὸν ἰκανῶς ἔτι τὸν κάμνοντα τρέφειν ἢ μελλούσης ὅσον οὐπω τῆς εἰσβολῆς γενέσθαι τοῦ δευτέρου παροξυσμοῦ. προγνωστικῶν τοιγαροῦν ὁ τοιοῦτος πυρετὸς δεῖται ἰατροῦ, δυναμένου στοχάζεσθαι κατὰ τὰς πρώτας εὐθὺς ἡμέρας εἰς πόσον ἐκταθήσεται χρόνος ὁ πυρετός· δῆλον γὰρ ὅτι σύνοχος ἐπίρρων ὀξεῖαν ἔχει τὴν λύσιν. εἰ μὲν οὖν μὴ πόρρω τῆς ἐβδόμης ἡμέρας μέλλοι προέγχεσθαι, παντάπασιν ἀσιτητέον ἐστὶ τῷ νοσοῦντι στοχασασμένων ἡμῶν εἰ ἢ δύναμις ἐξαρκέσει. εἰ δ' ἦτοι μέχρι τῆς ἐννάτης ἢ ἐνδεκάτης [272] ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐκτείνεσθαι μέλλοι, ἢ καὶ περὶ μὲν τὴν ἐβδόμην λύεσθαι, τὴν δύναμιν δ' ἀσθενεστέραν ἢ ὥστ' ἐξαρκέσαι μέχρι τοσοῦτου χρόνου δόξειεν ἔχειν ὁ κάμων, ἀναγκαῖον μὲν ἔσται τρέφειν, αἰρεῖσθαι δ', ὡς ἐν ἀπόροις προσήκει, τὰ ἥτιον βλαβερὰ διοριζόμενον τε καὶ ἥτιον ἀφορίζοντα τῶν μᾶλλον βλαπτόντων αὐτὰ τῷ τε τόπῳ τῷ πεπονθότι σὺν τῇ διαθέσει δηλονότι καὶ τῷ τοῦ

summum prioris accessionis vigorem et sequentis principium interveniet, satis sit amplum, facile est idoneum tempus invenire; sin exiguum id fuerit, alterum facias necesse est, ut aut aegrum admodum adhuc calentem nutrias, aut sequentis accessionis invasione jam jam affutura. Quo magis praesagi medici ejusmodi febris indiget, qui primis statim diebus quanto spatio duratura febris sit conjiciat, quippe si continens fuerit, constat brevi finiendam. Si itaque ultra septimum diem progressura non videbitur, prorsus continendus a cibo aeger est, si vires non defecturas conjiciamus. Sin ad nonum aut undecimum aut quartumdecimum usque progressura videtur, aut etiam in septimo finienda, caeterum aeger vires infirmiores habere quam ut in tantum tempus sufficiat, necessum erit nutrire ac deligere, sicut in re anticipiti convenit, quod minus sit noxium distinguendo id discernendoque ab eo quod magis sit nociturum, idque tum ex loco affecto una cum affectu tum accessionis et principii et

Ed. Chart. X. [272.]

Ed. Bas. IV. (162. 163.)

παροξυσμοῦ καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς καὶ τῷ τῆς ἀκμῆς ἦθει. φλεγ-
μαίνοντος μὲν γὰρ ἥπατος ἢ γαστρὸς ὀλεθριώτατον θρέψαι
πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ· χωρὶς δὲ φλεγμονῆς ἀθῶστούντων τὴν
δύναμιν ὀφελιμώτατον. εἰώθασι (163) γὰρ τῶν οὕτως ἐχόν-
των ἐπὶ μὲν τῷ ἥπατι καιοπραγοῦντι διαχωρήσεις τοῖς πα-
ροξυσμοῖς συνεισβάλλειν, ἐπὶ δὲ τῷ στόματι τῆς γαστρὸς
συγκοπὴν. τοῖς δ' εἰρημένοις ὀργάνοις τοῦ ζώου τὸ ἀνάλογον
ἐπὶ τῶν ἄλλων σκοπεῖν κατὰ γε τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ
μορίου· λεχθήσεται δὲ καὶ αὐθις ὑπὲρ αὐτῶν. ἦθος δ' ἀκμῆς
καὶ παροξυσμοῦ ἀρχῆς ἀξιῶ σε σκοπεῖσθαι προσέχοντα τὸν
νοῦν· ἐπὶ μὲν τῆς ἀκμῆς, εἰ ξηρὰ καὶ ἀνχυώδης ἄνευ μεγέ-
θους τῆς θερμῆς τῆς πυρεκτικῆς ἢ διακαῆς χωρὶς ἀνχοῦ· τὴν
μὲν γὰρ προτέραν ὅτι τάχιστα χρὴ τέγγειν ὑγραινούσαις τρο-
φαῖς· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἀναμένειν λωφῆσαι τὸ πλεῖστον
τῆς θερμότητος. οὕτω δὲ καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ παροξυσμοῦ τὸ
ἦθος ἐν τῷ καταψύχειν τὰ τοῦ σώματος ἀκρωτήρια καὶ πολ-
λὴν εἶσω ποιεῖσθαι μετὰστασιν τοῦ αἵματος ἢ χωρὶς ἀπάσης
γίγνεσθαι θλίψεως ἐπισκέψη. τῆς μὲν γὰρ δευτέρας εἰρημένης

summi etiam vigoris consuetudine. Siquidem ubi vel jecur
vel ventriculum phlegmoneprehendit, perniciosissimum est
ante accessionem cibare, ubi abest phlegmone, quibus infir-
mae sunt vires utilissimum. Assolent enim eos qui ita se ha-
bent jecinore quidem affecto alvi dejectiones una cum ac-
cessionibus invadere, ore autem ventriculi vexato syncope.
In aliis vero animalis organis, quod jam dictis proportione
respondeat, tum ex situs eorum ratione, tum partis digni-
tate aestimabis, ageturque de ipsis postmodum. Ad summi
vigoris et accessionis principii morem sic consideres cenfeo.
In summo vigore notabis an citra magnitudinem febrilis ca-
loris siccus sit et squalens, an citra squallorem urens. Pri-
orem namque humectante victu madefacere quam primum
oportet, in secundo dum plurimum caloris se remittat ex-
pectare. In principii vero accessionis more sic aestimabis, an
corporis extrema perfrigeret et magnam sanguinis revoca-
tionem ad interiora corporis faciat, an omnino corpus non

Ed. Chart. X. [272.]

Ed. Bas. IV. (163.)

τῆς ἀθλίτου καταφρονεῖν ὡς ἐπιεικοῦς, ἐπὶ δὲ τῆς προτέρας διορίσασθαι. χωρὶς μὲν γὰρ φλεγμονῆς σπλάγγνου ἢ περιουσίας χυμῶν, ἐπικρατούσης τῆς εἰς τὸ βᾶθος κινήσεως, ἐν τοῖς παροξυσμοῖς οὐδὲν βλάβεις ὀλίγω θάττον τρέφων· εἰ δ' ἦτοι φλεγμονή τις ἢ πλήθος εἴη, φυλακτέον τὴν πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ τροφήν ὡς βλαβερώτατον.

premat. Quippe secundum hoc ceu facile mansuetumve contemnes, in priore distinguas oportet. Nam si absque visceris phlegmone aut humorum redundantia motus ad interiora in accessionibus pollet, nihil offendes paulo ante cibans, si vel phlegmone vel redundantia subit, cavenda est ante accessionem cibatio ceu res maxime noxia.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Μ.

Ed. Chart. X. [273.] Ed. Bas. IV. (163.)

Κεφ. α'. Οὔτε γένος οὔτε εἶδος οὔτε διαφορά τις ἔστι πυρετῶν, ὡς ἔνοι νομίζουσιν οἱ μετὰ συμπτωμάτων συνιστάμενοι, ἀλλ' ὡσπερ ἄλλο τι ἄλλω νόσημά τε νοσήματι καὶ σύμπτωμα συμπτώματι καθ' ἓνα χρόνον ἐπιπλέκεται περὶ ἐν σῶμα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἅμα πυρετῶ γίγνεται τινα μείζω συμπτώματα, περιττοτέρας προνοίας δεόμενα. τῶν μὲν γὰρ μικροτέρων ἕξ ἀνάγκης ἐπομένων ταῖς γενέσεσι τῶν πυρετῶν οὐδὲ μέμνηται τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ὡς οὐδ' ὄλως ὄντα παραλείπουσιν ἀνώνημα· τὰ δ' ἦτοι

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER XII.

Cap. I. Neque genus neque species neque differentia ulla est febrium, ut nonnulli eas cum symptomatis constituentes autumant, sed veluti tum alius quidam morbus alii morbo tum symptoma symptomati uno tempore eodem in corpore implicatur, eodem modo et cum febre incidunt quaedam graviora symptomata, quibus prospici majore *medentis* sollicitudine debet. Nam leviorum quae februm generationi necessario succedunt ortum omnino non meminerunt; sed ceu profus non sint immominata relique-

Ed. Chart. X. [273.]

Ed. Bas. IV. (163.)

κατὰ τὸ σπάνιον ἐπιγιόμενα τοῖς πυρέττουσιν ἢ τὸ σύνηθες ὑπερβάλλοντα μέγεθος ἔξαιρέτου παρὰ τὰλλα διδασκαλίας ἀξιούσιν. εἰσὶ μὲν οὖν αὐτῶν αἱ πρῶται διαφοραὶ τρεῖς. ἦτοι γὰρ ἐν ταῖς τῶν ἐνεργειῶν βλάβαις εἰσὶν ἢ ἐν ταῖς τῶν ἐπεχομένων ἢ κερουμένων ἀμετρίαις, ἢ διαθέσει σωμάτων ὑπάρχουσι. οὐ γὰρ τὸ τέταρτον γένος ἐν συμπτώμασι θετέον, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πάνπολλοι καὶ τοῦτο τοῖς συμπτώμασιν ἔμειξαν, ὅσον ἐρυσιπέλατα καὶ ὀφθαλμίας καὶ ἔλκη καὶ παρωτιδας, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. τῶν δ' εἰρημένων τριῶν αἱ μὲν τῶν ἐνεργειῶν βλάβαι λυπηραὶ γενηθεῖσαι πρὸς ἑαυτὰς ἐπιστρέφουσι τὸν ἰατρὸν, ἀρίστασθαι τῶν διαθέσεων ἀναγκάζουσαι, καθάπερ γε καὶ αἱ τῶν ἐκκρινόμενων ἢ ἐπεχομένων ἀμετρίαι. τὸ δ' ἐν ταῖς διαθέσει γένος τῶν συμπτωμάτων σημεῖον μὲν ἐστὶν ἑτέρας διαθέσεως, ἣν χρὴ θεραπεύειν, αὐτὸ δ' οὐδαμῖαν ἔξαιρέτον ἴασιν ἔχει, πανόμενον ἔμα τῇ ποιούσῃ διαθέσει. καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν οὐδὲν τῶν συμπτωμάτων ἢ σύμπτωμά ἐστιν οὐτ' ἐνδείκνυται θεραπείαν οὐδ' ὑπαλλάττει πρῶτως. ἐδείχθη γὰρ ἐκ τῶν νο-

runt, at quae vel raro febricitantibus incidunt vel consuetam magnitudinem excedunt, seorsum ab aliis tradenda censent. Sunt itaque eorum primae differentiae tres. Aut enim in actionum laesionibus consistunt, aut in retentorum vacuatorumve ametria, aut corporum ipsorum affectibus. Quartum enim genus statuendum inter symptomata non est, etiam si inter symptomata quam maxime non pauci id posuere, sicut erysipelata, ophthalmias, ulcera, parotidas reliquaque id genus. Ex dictis vero tribus actionum quidem laesiones si molestae fiant, medicum ad se convertunt affectumque deserere cogunt, quemadmodum et eorum quae retinentur vel excernuntur ametriae. At genus symptomatum, quod in affectibus consistit, alterius quidem quem curare oportet affectus est signum, ipsum tamen nullam seorsum curationem exigit, utpote cum affectu unde nascitur una cessans. Ut enim in summa dicam, nullum symptoma qua symptoma est nec curationem indicat nec primum immutat. Monstratum enim est ex morbis curationis indicationem prae-

Ed. Chart. X. [273. 274.]

Ed. Bas. IV. (163.)

σημάτων ἢ ἐνδείξις τῆς θεραπείας γινομένη, καθάπερ ἐν τῶν αἰτίων ἢ προφυλακῇ. λέλεκται δὲ καὶ [274] ὅπως ἢ προφυλακῇ τῶ τῶν ἰαμάτων μίγνυται γένη. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ποτε καὶ τὰ συμπτώματα τὴν θεραπείαν ἐξαλλάττει, λόγον αἰτίας ἔχοντα κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον. ἐν δ' αὐτῶν ἐστὶν ἀπάντων κεφάλαιον, ὅταν γ' ὡς αἰτία τὴν θεραπείαν ὑπαλλάττη· λέγω δὲ τὸ ἐν τούτῳ τὴν βλάβην εἶτ' οὖν τῆς δυνάμεως εἴτε τῆς διαθέσεως· ὡς ὅταν γε βλάβη μὴδὲν, οὐ διακόπτει τὴν ἴασιν. βλάπτει δὲ τὴν μὲν δύναμιν ἀγροπρία καὶ ὀδύνη καὶ κένωσις ἀμετρος, τὴν διάθεσιν δ' οὐκ αἰεὶ μὲν, ὡς τὰ πολλὰ δὲ καὶ μάλισθ' ὅταν ἀμετρα γένηται. ἐπὶ τούτοις οὖν μόνοις ἀναγκαζόμεθα τὴν ἀγωγὴν τῆς θεραπείας, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐνεστησάμεθα, μεταβαλόντες ἐν τῶ παρόντι πρῶτον ἐκκόψαι τὸ σύμπτωμα. καταλυομένης οὖν τῆς δυνάμεως, οὐ μὴν ἤδη γε ἰσχυρῶς καταλελυμένης, ἀλλ' ἀντερούσης ἐτι, πρὸς τὸ σύμπτωμα μόνον ἀποβλέπομεν, ὅτι τάχιστα σπεύδοντες ἀναιρεῖν αὐτό· καταλελυμένης δ' ἰσχυρῶς οὐ μόνον τὸ σύμπτωμα παύειν, ἀλλὰ κἄκείνην ἰσχυρῶς σπεύδομεν. εἰ δ' ἐν

flari, veluti ex causis ipsis providentiam. Dictum praeterea est et quomodo praecautio ipsa cum curationum genere sit mixta. Ex accidenti tamen symptomata quoque curandi rationem aliquando mutant, causae rationem eo tempore habentia. Eorum omnium quum veluti causae curationem immutant, unum caput est; dico id unum laesionem, sive ea ipsius facilitatis sit sive affectionis, quod quum nihil iis officiant, curationem non interpellant. Laedunt autem vires vigiliae, dolor et immoderata vacuatio. Affectui vero eadem non utique semper, caeterum magna ex parte nocent, ac potissimum quum fuerint immoderata. Ob haec igitur sola curandi ratione quam ab initio institueramus ad praesens mutata, symptoma submovere primum cogimur. Ergo si resolvantur vires, non tamen vehementer sint jam resolutae, sed adhuc resistent, ad symptoma tantum sumus attenti, atque id quamprimum submovere maturamus; si jam resolutae vehementer vires sint, non modo symptoma sedare, sed etiam illas firmare properamus. Quod si uno

Ed. Chart. X. [274.]

Ed. Basf. IV. (163.)

βοηθήματι καὶ τὸ σύμπτωμα παύεσθαι δύναίτο καὶ τὸ νόσημα
 θεραπεύεσθαι, τοῦτο οὐκ ἂν εἴη πρὸς σύμπτωμα βλέπειν ἢ
 συμπτώματος ἕνεκα βοήθημα παραλαμβάνειν, ἀλλ' ἀντικρως
 ἢ τοιαύτη πᾶσα τῶν βοηθημάτων ἰδέα νοσημάτων ἰασις
 ἐστίν. οὔτε γὰρ ὅταν ἄλγημα πλευρῶς ἐν πλευρίτιδι φλεβοτο-
 μήσαντες ἢ καθάραντες ἰασώμεθα, συμπτώματος ἐστίν ἢ
 τοιαύτη θεραπεία, οὔθ' ὅταν ἀπόστημα διατεινόμενον καὶ
 σφύζον ὀδυνηρῶς διελόντες ἐκκρίνωμεν τὸ πῦον, ἀλλ' ὅταν
 εἰ οὕτως ἔτυχεν ἐπὶ δυσεντερικαῖς ἐκκρίσεισι δακνύσαισι σφο-
 δρῶς ἤτοι τράγον χυλὸν ἐτίμεν ἢ στέαρ αἷγιον ἢ ῥοδίνην
 κηρωτήν. ὑφ' ὧν αὕτη μὲν ἢ τῶν ἐντέρων ἔλκωσις οὐ θε-
 ραπεύεται· καὶ μάλιστα ὅταν ἔχη τι σηπεδονῶδες· ἀναπαύεται
 δ' ἢ δύναμις ἐν τῷ μεταξύ· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ πρὸς τὸ σύμ-
 πτωμα στήναι, τοῦ νοσήματος ἀμελήσαντας παρ' ἐκείνον τὸν
 καιρὸν. ὡς ὅταν γε θαρσύνωμεν τῷ τόνῳ τῆς δυνάμεως, οὐδέ-
 ποτε πρὸς τὸ σύμπτωμα ἐπιστάμεθα, τούναντίον δ' ἔπαν
 ἐπίοτε διὰ τῶν ὀδυνηρῶν βοηθημάτων τὰ νοσήματα θερα-
 πεύομεν, ὥσπερ ἀμέλει τὴν δυσεντερίαν αὐτὴν δητικωτάτους

remedio tum symptoma sedari tum morbus curari queat;
 id non fuerit symptoma respicere, aut symptomatis causa
 remedia sumere, sed omnis ejusmodi auxiliorum species
 plane morbi curatio est. Neque enim quum lateris dolorem
 in pleuritide, missò sanguine vel corpore purgato sanamus,
 nec quum abscessum disientum et cum dolore pullantem di-
 vidimus ac pus emittimus, ejusmodi curatio symptomatis
 est, sed quum exempli gratia in dysentericorum dejectioni-
 bus, ubi vehementer rodunt vel tragi succum vel hircinum
 sebum vel rosaceum ceratum, per inferius indimus. Quibus
 utique praesidiis ipsa exulceratio intestinorum non sanatur,
 maxime si putredinosum aliquid habeant; sed vires interim
 conquiescunt, atque id est contra symptoma instare, morbo
 ad id tempus neglecto. Quippe ubi virium roboris fiducia
 est, nunquam contra symptoma pugnamus, ut contra pror-
 fus per ea nonnunquam praesidia quae dolorem asserunt
 morbos ipsos curemus, veluti profecto dysenteriae ipsi mor-

Ed. Chart. X. [274.]

Ed. Vaf. IV. (163. 164.)

φαρμάκοις τότε μάλιστα θεραπεύομεν, ὅταν ἡ σφοδροτάτη περιτηκοντούτης γούν Ιατρός τις νοσῶν, ἐβδόμην ἄγων ἐκείνην τὴν νύκτα, μὴ πάνυ τι τὴν δύναμιν ἰσχυρὸς, ἀλγῆματος αὐτῶ κεφαλῆς ἰσχυροῦ γενομένου κατὰ τὸν δεξιὸν μάλιστα κρόταρον, οὐκ ἀναμείνας ἀφικέσθαι τινὰ τῶν ἐταίρων ἑαυτὸν ἐφλεβοτόμησεν ἐν τῇ νυκτί. καὶ τὸ μὲν ἀλγῆμα διὰ ταχέων ἐπαύσατο, μέχρι μέντοι χρόνου πολλοῦ κακόχρους καὶ ἀρρώστος τὴν δύναμιν ἰσχυρὸς τε καὶ ἄτροφος ἦν, ὡς μόλις ἀναλαβεῖν τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔξι. ἔστι δὲ κἀνταῦθα πρόφασις διπτῆ τῶν πρὸς ὀδύνην ἰσταμένων Ιατρῶν, ἐπίοτε μὲν ὑπὲρ τοῦ χαρίσασθαι τῇ μαλακίᾳ τῶν καμνόντων, ἐπίοτε δὲ κατὰ τὸν τῆς τέχνης λόγον. εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ ἀντισχόντα ταῖς ὀδύναις διὰ τῶν ἰσχυρῶν βοηθημάτων ἡμέρα μιᾷ θεραπευθῆναι, πρὸς τὴν ὀδύνην ἰστατό τις τῆς ὅλης θεραπείας ἀμελῶν, οὐ κατὰ τὸν λόγον τῆς τέχνης, ἀλλὰ τῶ κάμνοντι (164) χαριζόμενος οὕτω πράττει. εἰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἡ δύναμις καταλύοιτο καὶ κίνδυνος ἐφεδρεύοι διὰ τοῦτο, πράττειν μὲν χρὴ τὸ ἀλγῆμα, ῥωννύναι δὲ τὴν δύναμιν, ὅπως ἀντισχεῖν μὲν τῶ νοσή-

dentibus maxime medicamentis tum potissimum medemur, quum est gravissima. Itaque medicus quidam quinquagenarius quum jam septimanam noctem aegrotaret, nec viribus admodum valentibus esset, dolore illi capitis vehementi in dextro potissimum tempore oborto, non expectans, dum amicorum quispiam ad se veniret, sibi ipsi nocte venam incidit. Itaque dolor illi protinus conquievit, caeterum longo tempore tum decolor tum viribus imbecillis tum macilentus tum marcescens fuit sic ut vix prillinum habitum receperit. Est porro hic quoque duplex medicorum contra dolorem instantium ratio, altera qua deliciis laborantium subscribunt, altera ex artis ratione. Nam si licet aegrum doloribus obnitentem valentibus remediis uno die perfanari, qui tota neglecta curatione dolori tantum est intentus, non id ex artis ratione, sed in aegrotantis gratiam facit. At si ex dolore vires resolvuntur atque ex eo periculum impendet, et mitigari dolor et roborari vires debebunt, quo et

Ed. Chart. X. [274. 275.]

Ed. Bas. IV. (164.)

ματι δυνηθῆ, πρὸς τε τὸν χρόνον ἔξαρκέσαι τῆς ἰάσεως. οἶδα γὰρ ἐπίου τῶν γενναίων εἶναι προσποιουμένων ἰατρῶν τε καὶ καμνόντων ἀπολλυμένους δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ καρτερῶς τε καὶ ἀνδρείως ὁμοίως χωρεῖν αἰὲν ταῖς ὀδύναις, οὐδὲν τῶν παρηγορικῶν ἐλομένους, ἀλλ' ἐν τοῖς τραχέσι καὶ [275] ὡς ἔλεγον αὐτοὶ τὴν διάθεσιν ἀνασκευάζουσι διαγιγνομένους βοηθήμασι, οὓς ἐν χρόνῳ πλείονι θεραπεῦσαι βέλτιον ἦν ἢ τοὺς σπεύδοντας ἀνδρείως ἀποθανεῖν. ἰώμενος δέ τις, ὡς αἰτὸς ἐνόμιζε, γενναίως δυσεντερικοῦς ἰσχυροτάτῳ φαρμάκῳ πολλοὺς μὲν ἐθεράπευσεν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, τινὰς δὲ ἀπέκτεινεν. ἦν δὲ ὁ τρόπος αὐτοῦ τῆς θεραπείας τοιοῦδε. κρόμμινα τὰ κάρτα καλούμενα μετὰ ἄρτου ἐδίδουν ἐσθίειν καὶ πίνειν ὀλίγον ἡμέρᾳ μιᾷ· κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἔωθεν ἔκλυζεν ἄλμη δριμυτάτῃ, καὶ μετ' αὐτὴν ἐνίει φάρμακον ἰσχυρόν. ὅσοι μὲν οὖν ἀντισχεῖν ἠδυνήθησαν αὐτῷ τελείως ὑγιάσθησαν, ἐνιοὶ δὲ σπασθέντες ἢ μετὰ νοτίδος ὑπὸ τῆς ὀδύνης συγκοπέντες ἀπέθανον. ὄρος οὖν ἐπὶ καμνόντων τῷ κατὰ τὸν λόγον τῆς τέχνης ἀγωνιζομένῳ γενναίως πρὸς τὸ νόσημα τὸ τῆς ἰάσεως

morbo resistere et curationis spatio sufficere valeant. Equidem novi quosdam tum medicos tum aegros, qui quum generosos se esse contenderent, ob id ipsum perierunt, quod fortiter ac viriliter contra dolorem semper sint renixi, nec quod eum leniret quicquam ceperint, sed in asperis et, ut ipsi interpretabantur, affectum destruentibus auxiliis perseverarunt, quos sane spatio longiore curatos esse satius fuisset quam brevi viriliter mori. Quidam autem, ut sibi est visus, generose dysentericos vehementissimo medicamento curans, multos uno sanavit die, quosdam vero jugulavit. Erat namque ejus medicandi ratio ejusmodi. Cepas quas cartas vocant uno die comedendas cum pane dabat, tum potum parcum, postridie mane muriam acerrimam per inferiora infundebat, secundum hanc etiam pharmacum validum. His igitur tolerandis quicumque sufficere potuerunt profus sunt sanati, aliqui vero convulsione aut syncope ex dolore una cum madore cutis oborto interiire. Esto igitur terminus in aegrotantibus, quem non transibit is qui ex arte

Ed. Chart. X. [275.]

Ed. Bas. IV. (164.)

ἀσφαλές· ὥσπερ γὰρ καὶ τῶν πραῦντοντι τὰς ὀδύνας ἢ τῆς
 δυνάμεως φυλακῆ. τὸ δ' ἐπέκεινα τῶνδε σκαιοῦ μὲν ἀνδρὸς
 ἔργον ἐστίν, ἅμα τῶν νοσήματι καὶ τὴν ζωὴν ἀφελῆσθαι τὸν
 ἀνθρώπον· κόλακος δὲ τὸ χαρίζεσθαι τῶν νοσοῦντι, σκοπὸν
 ὧν πράττει θέμενον ἡδονὴν, οὐχ ὑγίαν. ἐπιπίπτουσι δ' εἰς
 τὰς τοιαύτας ὑπερβολὰς ἐν πολλαῖς μὲν καὶ ἄλλαις ὑλαῖς
 βοηθημάτων οἱ ἰατροὶ, μάλιστα δ' ἐν τοῖς καλουμένοις ἀνω-
 δύνοις φαρμάκοις, ὅσα δὲ ὀποῦ μήκωνος, ἢ ὑοσκινάμου σπέρ-
 ματος, ἢ μανδραγόρου ῥίζης, ἢ στύρακος, ἢ τινος τοιούτου
 συντιθέασιν. οἳ τε γὰρ χαρίζομενοι τοῖς νοσοῦσι πλεονά-
 ζουσιν ἐν τῇ χορήσει τῶν τοιούτων φαρμάκων, οἳ τ' ἀκαίρως
 καὶ ἀμέτρως γενναῖοι μὴδ' ὄλως χρώμενοι διαφθείρουσιν
 ὀδύνας τοὺς κάμνοντας. ὥσπερ οὖν ἐν ἀπάσαις ταῖς καθ'
 ὄλον τὸν βίον ἔξεσί τε καὶ πράξειςιν, οὕτω κέρταυθα τὸ μη-
 δὲν ἄγαν αἰρετέον, ὅρον ἔχοντα τὴν ὠφέλειαν τοῦ κάμνον-
 τος. εἰ μὲν γὰρ οἷόν τε εἴη τοῖς ἰωμένοις τὸ νόσημα βο-
 θήμασι χρώμενον ἀνύσαι τὸ δέον, ἀφίστασθαι χορῆ τῶν

generose contra morbum pugnat, ut tuto sanetur, et vero
 qui dolorem mitigat, ut vires custodiat. Ubi ultra pergitur,
 crudelis hominis officium facit qui una cum morbo vitam
 quoque homini aufert, qui vero aegrotantis deliciis subscri-
 bit, ejusque voluptatem, non sanitatem pro scopo geren-
 dorum habet, adulatoris. Incidunt medici in ejusmodi exces-
 sus cum in aliis quoque remediorum generibus non paucis
 tum vel maxime in iis vocatis anodynis medicamentis, quae
 ex papaveris succo vel alterci semine vel mandragorae ra-
 dice vel styrace vel tali quopiam fiunt. Nam et qui aegris
 gratificantur, in eorum medicamentorum usu modum exce-
 dunt et qui intempestive immodiceque sunt generosi, dum
 prorsus horum usum refugiunt, doloribus aegros jugulant.
 Quemadmodum igitur in omni totius vitae tum habitudine
 tum actione, ita hic quoque illud *ne quid nimis* complecten-
 dum, habenti pro fine cubantis utilitatem. Nam si fas est
 iis remediis quae morbum sanent utendo quod optamus
 efficere, abstinendum ab sopientibus medicamentis est, quae

Ed. Chart. X. [275.]

Ed. Basf. IV. (164.)

καρωτικῶν φαρμάκων, ἃ καλοῦσιν ἀνόδυνα. εἰ δὲ ὑπό τε τῶν ἀγρυπνιῶν καὶ τοῦ καταλύεσθαι τὴν δύναμιν εἰς κίνδυνον ὁ κάμνων ἤκει θανάτου, τότ' ἂν ἐν καιρῷ χρήσαιτο καὶ τοῖς τοιοῦτοις φαρμάκοις, ἐπιστάμενος μὲν ὅτι βλάπτει τὴν ἔξιν τοῦ σώματος, αἰρετώτερον δὲ εἶναι νομίζων τοῦ θανάτου τὴν βλάβην. εἰ μὲν γὰρ μὴ πάνυ τις αὐτῇ μεγάλη γένοιτο, καὶν ἐκκόψαιμεν αὐθις αὐτὴν ἐπὶ μακροτέρῃς σχολῆς· εἰ δ' οὕτως ἄμετρος ὡς μηδ' ἐν χρόνῳ πολλῷ τελῶς ἰαθῆναι, τοῦτο γοῦν αὐτὸ βέλτιον εἶναι νομίζομεν ἢ ἀπολέεσθαι τὸν ἄνθρωπον· κατὰ τοῦτον τὸν λογισμὸν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ, καίτοι μάλιστα πάντων ἐξιστάμενοι χρῆσθαι καρωτικοῖς φαρμάκοις, ἔσθ' ὅτε καὶ κωλικῶς ἐδώκαμεν αὐτὰ καὶ ὀφθαλμοῦς ὀδυνωμένοις σφοδρότατα καὶ οὖς, ἔτερά τε μόρια κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔσθ' ὅτε καὶ διὰ κατάρῃσιν λεπτὸν ἀγρυπνοῦντός τε καὶ βήττοντος ἰσχυρῶς τοῦ κάμνοντος ἐδώκαμεν ὀλίγον τι τοῦ τοιοῦτου φαρμάκου, ὅρασιν εἶναι νομίζοντες ἐπανορθώσασθαι τὴν βλάβην τῷ χρόνῳ, εἴ τις ἀπαξ χρήσαιτο καρωτικῷ φαρμάκῳ. διαφέρει δὲ δήπου καὶ αὐτὰ τὰ φάρ-

vocant anodyna. Sin ex vigiliis et viribus resolvendis ad mortis discrimen aeger tendat, tum profecto tempestive ejusmodi medicamentis utare, non ignarus, corporis habitum nonnihil ex his laedendum, laesionem tamen quam mortem potius eligendam. Nam si haec admodum magna non sit, saltem postea spatio longiore eam sarcire licebit; sin ita est immodica ut nec prolixo spatio perfanari queat, ac certe hanc ipsam eligendam potius remur quam ut homo pereat; hac nimirum persuasione ego quoque tametsi omnium maxime ab usu graviter sopientium medicamentorum abhorrens, aliquando tamen ea et colicis exhibeo et iis qui vel oculorum vel aurium vel aliarum partium vehementissimo dolore cruciantur. Interdum vero et quum aeger ex tenui destillatione, vigiliis et vehementi tussi urgetur, pauxillulum ejusmodi medicamenti offero, facile noxam ejus, si quis semel soporifero medicamento est usus, spatio emendatum iri ratus. Porro dissident inter se ipsa medicamenta.

Ed. Chart. X. [275. 276.]

Ed. Bas. IV. (164.)

μακα σφῶν αὐτῶν. τὰ μὲν γὰρ πλεῖστον ἔχοντα τῶν καρούντων εὐδοκιμεῖ μὲν ἐν τῷ παραντίκα μᾶλλον, ἰσχυρὰν δὲ καὶ δύσλυτον ἐναποτίθεται τὴν ψύξιν τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι· τὰ δ' ἔλαττον μὲν τούτων ἔχοντα, τῶν μιννυμένων δὲ αὐτοῖς θερμαντικῶν πλεῖστον, ὅσον ἀπρακτότερα πρὸς τὸ παρὸν ὑπάρχει, τοσοῦτον ἀβλαβέστερα πρὸς τὸ μέλλον. ἅπαντα δ' ἀμείνω τὰ τοιαῦτα μετ' ἐνιαυτὸν τῆς συνθέσεως λαμβανόμενα, καθάπερ καὶ τὸ τοῦ Φίλωνος [276] οὐδενὸς ἦττον ἐνδοξον ὀδύνας प्राῦναι ναρκῶσαν τὴν αἴσθησιν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ φάρμακα διὰ τῶν σπερμάτων ὀνομαζόμενα καὶ τρίγωνα, μετριώτερα μὲν εἰς τὴν ἐν τῷ παραχοῆμα νάρκη, ἀκινδυνότερα δὲ εἰς τὸ μέλλον· ἅπαντα δ' ἀμείνω καὶ ταῦτα μετ' ἐνιαυτὸν τοῦ συντίθεσθαι λαμβανόμενα. τό γε μὴν τοῦ Φίλωνος εἰ καὶ δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἢ καὶ τεττάρων ἐτῶν εἴη, πολὺν δὴπου βέλτιον· οὐκ ἄχρηστον δ' οὐδ' ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἔτεσιν ἄχρι που ἐτῶν δέκα. τὸ γὰρ ἐπὶ πλέον κερρονισμένον ἀβλαβέστερον μὲν εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον χρονιώτερον·

Nam quae plurimum sopientium in se habent, ea ad praesens quidem magis sunt efficacia, caeterum valentem et remediis rebellem aegrotantis corpori frigiditatem relinquunt; quae horum in se habent minus, calefacientium vero sibi admixtorum plurimum, ea quanto sunt ad praesens minus efficacia, tanto in futurum minus sunt noxia. Omnia tamen id genus magis sunt salubria, si post annum a compositione sumantur, veluti quod ad Philonem referunt auctorem, quod ad dolores sedandos sensum stupefaciendo nullo minus est celebre. Sunt sane et alia multa medicamenta ex seminibus confecta, *diaspermaton* et *trigona* nominata, quae sicut ad torporem in praesens inducendum mitiora, ita in futuram sunt tutiora: atque haec quoque omnia utilius annotina sumuntur. Philonis vero medicamentum, etiamsi duorum triumve aut quatuor annorum sit, multo sane est melius, sed nec inutile tamen sequentibus annis ad decimum usque. Quod enim ultra inveteravit, tanto quidem est minus noxium, quanto est vetustius, caeterum jam languidis est viri-

Ed. Chart. X. [276.]

Ed. Bas. IV. (164.)

ἤδη δ' ἐξίτηλόν ἐστι τὴν δύναμιν, ὥστε ἀσθενῶς ἀνείναι οὐ χάριν ἐσκευάσθη. ὥσπερ οὖν χρὴ φυλάττεσθαι καθ' ἕσπον οἶόν τε τὴν τῶν τοιούτων φαρμάκων χρῆσιν, οὕτως ἀναγκασθέντας χρῆσασθαι, μήτε νέα ἱκανῶς προσφέρειν ἰσχυρὰν ἐτι δύναμιν ἐχόντων τῶν ἐν αὐτοῖς ψυκτικῶν, μήθ' οὕτως παλαιὰ ὡς ἀμαρτεῖν τοῦ σκοποῦ· ἀλλ' ὡς εἴρηται, τοσοῦτον ἀναμέμειν χρόνον ἐν ᾧ κολασθήσεται τὸ βίαιον τῶν ψυκτικῶν ὑπὸ τῆς τῶν θερμοαιόντων δυναμείως. ἡ μὲν δὴ τῶν τοιούτων φαρμάκων χρῆσις ὡς πρὸς σύμπτωμά ἐστιν ἰσταμένων καὶ μάλιστα ὅταν ὑπὸ ψυχρᾶς αἰτίας ἡ ὀδύνη συνίστηται· βλάπτει γὰρ ἰσχυρῶς τὴν διάθεσιν ὅλην ταῦτα καὶ δύσλυτον ἀπεργάζεται.

Κεφ. β'. Φλεβοτομία δέ γε ἢ μὴ καταλύουσα τὴν δύναμιν οὐ πρὸς τὸ σύμπτωμα βλεπόντων ἐστὶ, ἀλλὰ τὴν διάθεσιν ὅλην ἐκκοπτόντων. οὕτω δὲ καὶ λουτρόν καὶ κάθαρσις καὶ πυρία καὶ οἴνου πόσις. ὧν ἀπάντων Ἰπποκράτης ἐπὶ ὀφθαλμῶν ὀδυνωμένων ἐμνημόνευσεν, ἐν ἀφορισμοῖς λέγων ὧδε· Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἀκρατοποσίῃ ἢ λουτρόν ἢ

bus, eoque parum naviter cujus gratia paratum est perficit. Ergo, sicut cavendus est, quoad fieri potest, ejusmodi medicamentorum usus, ita, si necessitas urgeat, nec admodum nova sunt offerenda, quod frigida quae in his sunt praevalentes vires adhuc habeant, nec ita antiqua ut spem nostram frustrantur, sed, uti dictum est, tamdiu dimittenda sunt, quoad violentia refrigerantium ab eorum quae calefaciunt vi mitigetur. Et talium quidem medicamentorum usus, ut adversus symptoma pugnantium est, potissimum ubi ex frigida causa dolor est excitatus; obsunt enim talia plurimum toti affectui, quem curationi contumacem reddunt.

Cap. II. At sectio venae quae vires non dissolvit non ad symptoma spectantium est, sed totum affectum excidentium. Sic et balneum et purgatio et fomenta et vini potio. Quorum omnium Hippocrates in aphorismis, ubi de oculis dolentibus loquitur, his verbis meminit: *Oculorum dolores meri potio aut lavatio aut fomentum aut venae*

Ed. Chart. X. [276.]

Ed. Bas. IV. (164)

πυρήν ἢ φλεβοτομήν ἢ φαρμακίην λύει. ἅπαντα γὰρ ταῦτα τὰς διαθέσεις ἰώμενα συνέξιαται τὰς ὀδύνας αὐτῶν. οὕτω δὲ καὶ τροφή, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶπον, ξηρῶ καὶ ἀγνώδει σώματι κάμνοντος στομάχου δεδομένη τὴν διάθεσιν ἰωμένη κωλύει συγκόπτεσθαι. οὐ μὴν ἢ γε διὰ πλῆθος ψυχρῶν ἦτοι γ' ἔκλυσις ἢ στομαχικὴ συγκοπή τῆς τροφῆς ὡς ἰάματος δεῖται· καίτοι πολλάκις ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν οὐ τροφήν μόνον, ἀλλὰ καὶ οἶνον τι δοῦναι τοῖς κάμνονσιν ἀναγκαζόμεθα, τὸν ἐν τῷ παραγοῆμα κίνδυνον ἀποτρέποντες, οὐ τὴν διάθεσιν ἰώμενοι. κέρωσις γὰρ μᾶλλον ἢ πρόσθεσις ἢ τῶν τοιούτων ἐστὶν ἴασις· καὶ πλείστους ἰδεῖν ἐστὶ τῶν οὕτως ἐχόντων ὀσημέραι διαφθειρομένους ἀμαθία τῶν ἰατρῶν. ὑπὲρ ὧν μοι δοκεῖ καιρὸς εἶναι τὸν λόγον ἐπιστήσαντα διελεῖν.

Κεφ. γ'. Ἀρχονται τοίνυν πυρέττειν ἔγιοι, πάμπαν πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἠθροικότες, ἅμα τῷ κκακῶσθαι τὸ στόμα τῆς γαστροῦ· ὃ δὴ καὶ στόμαχον ὀνομάζουσιν, ἦτοι

sectio vel purgatio solvit. Haec namque omnia dum affectus sanant, una etiam cum ipsis dolores sedant. Eodem modo nutrimentum, ut in superioribus est dictum, ubi in sicco et squallente corpore, stomacho laborante exhibetur, dum affectum ipsum sanat, etiam syncope prehendi prohibet. At non ea quae ex redundantia frigidorum humorum incidit sive exolutio sive stomachi syncope est, alimentum ceu medicamen desiderat, quamquam multoties in ejusmodi affectibus non solum nutrimentum, sed etiam vini aliquid non raro aegrotanti dare cogimur, non quo affectum curemus, sed quo periculum in praesens depellamus. Nam vacuatio potius quam adjectio talium est curatio, licetque quotidie videre sic se habentium plurimos, medicorum ignorantia perditos. De quibus agere nunc mihi tempestivum videtur.

Cap. III. Ergo febricitare incipiunt nonnulli, ubi maximam crudorum humorum copiam una cum oris ventriculi, quod sane stomachum vocant, vitio vel ex crudita-

Ed. Chart. X. [276. 277.]

Ed. Bas. IV. (164. 165.)

γ' ἐξ ἀπεψιῶν ἢ καὶ ἄλλως πως ἐμπεφύσθηται τούτοις τὸ ὑπο-
 χόνδριον, ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμα
 ἐστι· [277] καὶ ἡ χροιά τοῖς μὲν ἐπὶ τὸ λευκότερόν τε καὶ
 ὑδαλεώτερον ἐπέτετραπται (165) τοῦ κατὰ φύσιν, ἐστὶ δὲ οἷς
 ἐπὶ τὸ μελάντερον ἢ πελιδνότερον, οὗς ἔνιοι τῶν ἰατρῶν ὀνο-
 μάξουσι μολιβδοχρῶτας. οἱ σφυγμοὶ δὲ ἀπάντων μικρότεροί
 τε εἰσιν ἢ κατὰ λόγον τῆς θερμῆς, ἀμυδροὶ δὲ καὶ πάντως
 ἀνώμαλοι, πολλάκις μὲν κατὰ τὴν συστηματικὴν ὀνομαζομέ-
 νην ἀνωμαλίαν, ἀεὶ δὲ τὴν κατὰ μίαν πληγὴν· ἐπ' οὐδενὸς
 τῶν τοιούτων αἵματος ἀφαιρέσεις ἀνευ μεγίστης εἴωθε γίνε-
 σθαι βλάβης, καίτοι δέονται γε κενώσεως· ἀλλ' οὔτε φλεβοτο-
 μίαν οὔτε κάθαρσιν φέρουσιν, εἴ γε καὶ χωρὶς τούτων ἐξαιφ-
 νης συγκόπτονται. πῶς οὖν χρὴ τοῖς τοιούτους ἰᾶσθαι,
 δεομένους μὲν κενώσεως, μὴ φέροντας δὲ τὰ κενωτικὰ βοηθή-
 ματα, οὐδεμίαν ἄλλην εὐρον ἐπ' αὐτῶν κένωσιν πλην τῆς
 διατρίψεως. ἀρχεσθαι δ' ἐνθάδε ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου προσήκει,
 τὸ μὲν πρῶτον ἀπὸ τῶν σκελῶν ἀνωθεν κάτω διὰ σινδόνων
 μὴ πάνυ μαλακῶν, ἀλλά τι μέτριον ἔχουσῶν τραχύ· χρὴ γὰρ

tibus vel alia quapiam occasione congesserunt. His et hy-
 pochondria inflata et totum corpus ampliore mole quam pro
 naturae modo cernitur, tum color aliis quidem ad albidius
 quam pro naturali habitu et aquosius est mutatus: nonnul-
 lis etiam ad nigrius aut lividius, quos quidam medici plum-
 bei coloris appellant. Omnibus pulsus minores sunt quam
 pro caloris ratione, praeterea obscuri omninoque inaequa-
 les, saepe inaequalitate systematice vocata, semper vero ea
 quae in uno est ictu. Nulli talium sanguis mitti sine maxima
 laesione solet, quum tamen vacationem desiderent: verum
 nec sanguinis missionem nec purgationem ferunt, ut quos
 sine his lyncope subito adoritur. Quomodo igitur tales cu-
 randi sunt, qui quum vacuari postulent vacantia praelidia
 non ferunt? Sane nullam aliam his idoneam vacationem
 inveni praeter eam quae ex frictione paratur. Incipere vero
 in principio statim morbi oportet, ac primum a cruribus
 superne deorsum linteis non admodum mollibus, sed aspre-

Ed. Chart. X. [277.]

Ed. Bas. IV. (165.)

ἀμύττεσθαι πρὸς αὐτῶν τὸ δέρμα, θερμαίνεσθαι τε ὁμοῦ αὐτὸ καὶ διαφορεῖσθαι δεομένου τοῦ κάμνοντος. ἐφεξῆς δὲ καὶ ὅλας τὰς χεῖρας ἀπὸ τῶν ὤμων ἄνωθεν κάτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τρίβειν. ἐπειδὴν δὲ ἱκανῶς ἅπαντα τὰ κῶλα φαίνεται θερμὰ καὶ φόβος ἢ κοπώδη τινὰ αἰσθησιν αὐτοῖς γενέσθαι, τεθλασμένης τῆς σαρκὸς ἐπὶ τῷ πλήθει τῆς τρίψεως ἐλαίῳ χαλαστικῷ χρηστέον, οἷόν ἐστι τὸ Σαβῖνον. ἀπέχεσθαι δὲ τῶν στυφόντων Ἰσπανοῦ καὶ Ἰστρικοῦ καὶ τοῦ μετὰ θαλάσων ἢ ἐξ ὤμης ἔτι τῆς ἐλαίας ἐσκευασμέιου. χιμῶνος δ' ὄντος οὐδὲν ἂν εἴη χεῖρον ἐπὶ τι τῶν διαφορητικῶν ἰέναι, οἷόν πέρ ἐστι τὸ σικυώριον ἔλαιον ἢ τὸ διὰ τοῦ χαμαιμήλου ἢ τὸ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις εὐδοκιμοῦν. εἰ δὲ μὴ παρείη ταῦτα, τῶν ἐλαίων τι τῶν χαλαστικῶν, οἷς οὐδεμία σύνεστί τις στυψις καὶ μάλιστα εἰ παλαιότερον εἴη λαβόντας ἐμβαλεῖν αὐτῷ σύμμετρον ἀνήθου. κῆπειτα, ὡς εἰώθαμεν, ἐπ' ἀγγείου διπλοῦ θερμήναντάς τε, ὥστε δέξασθαι μετρίως αὐτὸ τὴν ποιότητα τῆς βοτάνης, ἀλείφειν τε τούτῳ, τρίβοντας καὶ νῦν

dinis mediocre quid habentibus: debet enim radi ab his cutis, quum simul et calefieri per eam et discuti aegrotus postulet. Dehinc totae manus ab humeris usque superne deorsum simili modo sunt fricandae. Ubi vero artus omnes abunde calere videbuntur, et metus fuerit ne quis ex multitudi-
 ne frictionis contusa jam carne lassitudinis sensus ipsis superveniat, oleo laxante uteris, quod genus est Sabinum. Ab adstringente vero abstinebis, *cujusmodi* Hispanum est Hislicumque et quod una cum germinibus, vel ex oliva adhuc immatura conficitur. Hiems vero si fuerit, nihilo deterius sit, si ad discutientium aliquod transferis, *cujusmodi* sicyonium est oleum, chamaemelinum aut quod apud Aegyptios est in pretio. Quod si horum copia non sit, oportebit accepto laxantium oleorum aliquo et in quo nulla sit adstrictio, potissimumque quod est antiquius immittere ipsi anethi, quod videbitur satis. Mox, ut ipsi solemus, ubi in vase duplici tantisper calefeceris, dum mediocriter qualitatem herbae imbiberit, ungere hoc artus et fricare tunc quo-

Ed. Chart. X. [277.]

Ed. Bas. IV. (165.)

ἐπὶ πλεῖστον τὰ κῶλα· μετὰ δὲ ταῦτα τὸ μὲν ἔλαιον ἀπομάττειν, ἀσηρὸν γὰρ, ἰέναι δὲ ἐπὶ τὴν ῥάχιν ὅλην καὶ ταύτην ἀνατρίβειν ὁμοίως, τὰ μὲν πρῶτα ξηρᾷ τρίβει, τῷ λίπει δ' ὕστερον. εἴτ' αὖθις ἐπὶ τὰ σκέλη μετιέναι, καὶ τούτων αὖθις ἐπὶ τὰς χεῖρας, εἴτ' αὖθις ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ὅλης τῆς ἡμέρας οὕτω πράττοντας ἐν οἴκῳ φῶς ἔχοντι καθαρὸν καὶ ἀνικμον· ἔστω δὲ δηλοῦσι καὶ τῇ θερμότητι σύμμετρος ὁ οἶκος. ἐπιτηδειότατον δὲ τούτοις ἔστω τὸ μελικράτον, ἐναφειγηθέντος ὑσώπου. καὶ χρῆ μῆτε σιτίον αὐτοῖς μῆτε ῥόφημα μῆδ' ὕδωρ διδόναι μῆτ' ἐπιτρέπειν ὅλως πίνειν δαψιλῶς, ἀλλὰ τῷ μελικράτῳ μόνῳ χρῆσθαι κατὰ τὰς τρεῖς τὰς πρώτας ἡμέρας, ἐκ διαδοχῆς τρίβοντα καὶ μόνον ἐκείνον ἀνιέντα τὸν καιρὸν, ἐν ᾧπερ ἂν ὕπνος αὐτοῦς καταλάβῃ· συνεργεῖ δ' εἰς τοῦτο μάλιστα καὶ ἡ πλείων τρίβις· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτ' ἂν εἴη βοήθημα χρηστὸν οὐ μόνον τὸ κενοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὕπνον ἐμποιοῦν. οὐ μὴν οὐδ' ὁ πλείων ὕπνος ἀγαθὸς τοῖς τοιούτοις· οὔτε γὰρ ἐπιτρέπει διαφορῆσαι τοὺς ὤμους χυμοὺς καὶ βαρύνει τὰ σπλάγγνα· ἀλλ' εἴπερ τις ἄλλη διάθεσις ἐκατέρω

que quam plurimum debebis; postea oleum quod taedium afferat detergere atque ad spinam dorsi transire hancque totam pariter fricare, primum sicca frictione, post oleo. Ab hac rursus ad crura te conferes et ab his ad manus, exin denuo ad spinam, ita totum agens diem in domo purae lucis nec madente, esto ejus domus in caloris symmetria. Sed mulsa in qua coctum hyssopum fuit, his est aptissima. Ipsisque neque cibum neque sorbitionem neque aquam exhibere oportet neque omnino liberaliter potum concedere, sed mulsa tribus primis diebus duntaxat uti, ipse quas dixi partes ordine fricans, coque solum tempore intermittens, quo somnus hominem occupaverit; ad quem etiam alliciendum et frictio uberior facit: itaque vel hoc nomine utile praesidium fuerit, non solum quod vacuet, sed et quod somnum conciliet. Non tamen uberior somnus his est salutaris; neque enim crudos humores digeri sinit et vilcera graviora reddit; sed si quis alius affectus est qui somnum et

Ed. Chart. X. [277, 278.]

Ed. Bas. IV. (165.)

δεῖται μετρίων, ὑπρου τε καὶ ἐργηγόρσειω, οὕτω καὶ ἦδε. πέπτει μὲν γὰρ ὁ ὑπρος, διαφορεῖ δὲ ἡ ἐργηγορσειῶ· ἀμφοτέρων δ' ἐστὶ χρεία τοῖς ἐκ πλήθους ὤμων χυμῶν νοσοῦσιν· ἐν μέρει τοίνυν μετρίως γινόμενα τιμωρεῖν ἀλλήλοις δυνήσονται χρησιῶς. εἰ μὲν γὰρ ὁ σφρυγμὸς αὐτοῖς μικρὸς ἰανῶς εἴη καὶ ἀσθὺς, ἢ καὶ πρὸς τούτοις ἀνώμαλος ἰσχυρῶς, ἔσχατος ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ πράττειν τὰ λελεγμένα [278] μηδὲν ἄλλο περιεργαζόμενον. εἰ δὲ καὶ τόνου μετρίως ἔχοι καὶ μεγέθους, ἀθλιπτός τε εἴη καὶ ὀμαλός, ἐπισκέπτου τὰ κατὰ γαστέρα καὶ κλύζε θαρρόων, εἰ μὴ καλῶς αὐτομάτως διεξέρχοιτο. συμβαίνει γὰρ ἐπὶ τῷ μελικράτῳ κερουθῆσαι ταύτῃ χρησιῶς ἅπασαν τὴν περιουσίαν τὴν ἐν ταῖς πρώταις τῶν φλεβῶν εἰωθυῖαν ἀθροῖζεσθαι ταῖς καθ' ἥπιόν τε καὶ μεσετέριον. εἰ δὲ πλείων τοῦ δέοντος ἡ ἰσχυρὴ τῶν περιττῶν ἐπὶ τὴν γαστέρα γένοιτο, τὴν μὲν πρώτην ἐπὶ πλεον ἔψαι τὸ μελικράτον· ἦττον γὰρ ὑπάγον τὸ τοιωῦτον τρέφει μᾶλλον· ὥσπερ γε τὸ ὠμὸν ἦττον μὲν τρέφει, μᾶλλον δὲ ὑπάγει. μετὰ δὲ ταῦτα φερομένης ἐπὶ πλεον κάτω

vigilias modicas desideret, hic profecto in iis est. Quippe somnus concoquit, vigiliae discutunt, utroque est opus iis qui ex multitudine crudorum humorum aegrotant. Ergo parti mediocriter contingentia juvare mutuo utiliter poterunt. Atque si pulsus his parvus admodum infirmusque sit, aut etiam supra haec vehementer inaequalis, extremum periculum est; facienda tamen quae retuli, nec aliud quicquam molendum. Sin *pulsus* robore mediocri sit ac magnitudine praeterea minime intercisus et aequalis, considera quae ad alvum spectant, ac si sua sponte commode non dejiciat, audacter per inferius aliquid infundes. Accidit namque post aquam mulsam, ut quae in primis venis, quae circa jecur et mesenterium sunt, colligi supervacua solent hac commode dejiciantur. Quod si major quam par sit superfluum impetus ad alvum citetur, principio quidem percoquere mulsam amplius oportebit, ea namque minus alvum subducens magis nutrit; ut et cruda minus nutrit, sic magis subducit.

Ed. Chart. X. [278.]

Ed. Bas. IV. (165.)

τῆς περιουσίας μηδ' οὕτως μὲν ἴστασθαι, δίδοναι δ' ἀντὶ τοῦ μελικράτου πτισάνης χυλόν. εἰ δ' ἐπιμένει φερόμενα, τῷ ἐκ τοῦ χόνδρου βογήματι τρέφειν, παρακολουθοῦντα δηλοῦσι τοῖς σφυγμοῖς· ἐστ' ὅτε γὰρ ἐξαίφνης μεταβάλλουσιν εἰς ἀσπαστίαν ἢ ἀνωμαλίαν ἢ μικρότητα. καθ' ὃν καιρὸν ἄρτον ἐξ οἴνου κεραιμένου δίδοναι προσήκει μῆτε γαστρὸς δηλοῦσι μῆθ' ἥπατος φλεγμαίνοντων· ὡς εἴ γε φλεγμαίνουσι, ὠμῶν χυμῶν πεπληρωμένου τοῦ σώματος ἀνεπίστος ὁ κέρων ἐστὶ, τῶν σφυγμῶν οὕτω τραπέτιω. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν τοιούτων ἀσπαστίων προλέγων τὸν θάνατον, ἀνεγκλήτων φιλάξαισι σπαντὸν, μηδενὶ βογήματι γενταίω χρώμενος. ἐφ' ὧν δ' ἔλιτις σωτηρίας, ἐπὶ πάντων δ' ἐστὶ τῶν χωρὶς φλεγμονῆς οὕτω νοσοῦντων, ὅταν ἐξ ἀρχῆς παραλαμβάνωμεν αὐτοὺς, αἰσχροτάτον εἶναί μοι δοκεῖ συγκοπῆναι τὸν κέρωντα· καίτοι γ' ὀσημέραι γίγνεται τοῦτο, διὰ τὴν ἀμαθίαν τῶν ἰατρῶν. ἀλλ' οὐ πρὸς τούτους χρὴ βλέπειν, οὐδὲ τούτοις παραβάλλειν ἑαυτὸν, ἀλλ' ὅστις ἂν ἔντως ᾗ τέχνης ἰατρικῆς ἐπιστήμων, αἰσχρὸν εἶναι νομίσει

Post haec si supervacua largius descendant, ne sic quidem sistenda, sed exhibendus pro aqua mulsa ptisanae cremor est. Si vero fluere pergant, alicae sorbitione nutries pulsuum interim ratione observata; aliquando enim subito ad imbecillitatem vel inaequalitatem vel parvitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto exhibere conveniet, utique si nec ventriculus nec jecur phlegmone laboret: quoniam si hac infestentur, jam corpore crudis succis referto plane desperata salus aegro est, pulsibus sic mutatis. Ergo in ejusmodi aegri infirmitate te ipsum a culpa immunem praestabis, si mortem praedixeris, nullo generosiore medicamento usus. Quibus vero spes est salutis, est autem omnibus qui ita citra phlegmonem aegrotant, maximum medico, qui utique ipsos in principio susceperit, videtur mihi dedecus esse, si in syncopen aegri inciderint; quamquam per inscitiam medicorum quotidie id fieri cernitur. Verum non est quod hos spectemus aut cum his nosmet conferamus, sed cum eo, qui cum revera peritus in arte medica sit, soe-

Ed. Chart. X. [278.]

Ed. Bas. IV. (165.)

ἐξαίφνης ἄφύστων συγκοπῆναι μήτε προειπόντος αὐτοῦ τὸ σύμπτωμα μήτε παρεσκευασμένου πρὸς αὐτὸ μήτε κωλύσαντος. εἴρηται δέ μοι καὶ πρόσθεν ὡς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθέσειν αὐτοὶ κατασκευάζουσι τὰς φλεγμονὰς οἱ διαπαντὸς τοῖς ὑποχονδρίοις λωβούμενοι διὰ καταπλάσματων τε καὶ καταντλήσεων. οὐκ οὖν χρηστέον αὐτοῖς πρὶν ἢ τὸ πολὺ τοῦ πλήθους τὸ μὲν ἐκκενῶσαι, τὸ δὲ πείραι· τῆνικαῦτα δὲ ἤδη χρηστέον αὐτοῖς οὐχ ἀπλῶς χαλῶντας, ἀλλ' αἰονῶντας δι' ὑψινθίου μετρίως, ἣν ὁ πυρετὸς ὑπάρχη μὴ πάνυ μέγας. εἰ δ', ὡς εἴρηται, θεραπεύοντί σοι τὰς τρεῖς τὰς πρώτας ἡμέρας μηδὲν ἀπαντήσῃ χειρόν, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἄγειν ἄχρι τῆς ἐβδόμης, μελικράτῳ μόνῳ χρωμένους ὑσσωπον ἔχοντι· μακροτάτην γὰρ οἱ οὕτω διακείμενοι φέρουσιν ἀσιτίαν, ἐξ αὐτῶν ὧν ἔχουσιν ὠμῶν χυμῶν πεττομένῳ τρεφομένου τοῦ σώματος. εἰ δὲ μὴ μόνον ὠμοὶ τύχοιεν ὄντες, ἀλλὰ καὶ διαφθορᾶς εἰς τοσοῦτον ἦγοντες ὡς μὴ δύνασθαι πεφθῆναι τελείως, ἀδύνατον σωθῆναι τοὺς οὕτω νοσοῦντας. ἀλλὰ τοὺς γε σωθῆναι δυναμένους, εἰ μηδὲν

dum putet, aegrum syncope extemplo corripit, ipso nec symptoma praedicente, nec ad id praeparato aut idem prohibente. Sane dictum a me etiam in superioribus est, qui cataplasmatibus et perfusionibus assidue praecordia vexant, ipsos in ejusmodi affectibus phlegmonas accersere. Minime igitur est his utendum prius quam supervacua magna ex parte partim vacuata sint, partim concocta, tum vero etiam his utaris licet, non tamen duntaxat laxans, sed ex absinthio mediciter perfundens, si febris non plane sit magna. Si vero medicanti tibi tres primos dies, ut dictum est, nihil deterius occurrat, iisdem ipsis uteris usque ad septimum aqua duntaxat mulsa, in qua incoctum hyssopum sit contentus, siquidem longissimam qui ita sunt affecti cibi abstinentiam ferunt, corpore scilicet ex crudis ipsis quos continet succis concoquendis alto. Quod si non modo crudi humores sint, sed etiam eo corruptionis pervenerint, ut concoqui perfecte nequeant, qui sic aegrotant eorum desperata est salus. Sed

Ed. Chart. X. [278. 279.]

Ed. Bas. IV. (165. 166)

ἀμαρτάνοιτο, μέχρι τῆς ἑβδόμης ἐπὶ μελικράτῳ μόνῳ διαιτᾶν· ἢ εἴ ποτ' ἄρα δεήσειεν ἥτοι τῆς γαστρὸς ἐκκρινούσης ἢ ἀποστραφέντων αὐτῶν τὸ μελικρατον, ἐπὶ τὸν τῆς πτισάνης εἶναι χυλόν. εἰ δὲ καὶ τοῦτον ἀποστρέφοντο, χόνδρον ὁμοίως ἀρτύειν πτισάνῃ· καὶ γὰρ οὐδὲ βλάπτει τοὺς οὕτω διακειμένους ὄξος· ἀλλ' ἦν αἰσθοιό ποτε παχεῖς ἱκανῶς εἶναι τοὺς ὤμοις χυμοὺς ὀξύμελι διδόναι διὰ παντὸς, ἀντὶ τοῦ μελικράτου. εἰ δ' ἄχθοιτο τῷ (166) συνεχεῖ τῆς δόσεως, ἐξαλλάττειν μὲν ἐπὶ μελικρατον καὶ πτισάνῃ· ἐπανέρχεσθαι δ' αὐθις ἐπ' αὐτό· μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν μικρὸν ἐχόντων καὶ ἀραιῶν [279] καὶ βραδύν τὸν σφυγμὸν ἠγεῖσθαι ψυχροὺς εἶναι τοὺς χυμοὺς. εὐθύς δὲ τούτοις σύνεστι καὶ ἡ τοῦ παντὸς σώματος ἀχρῖα σαφῶς, οἷα περ πρόσθεν εἴρηται. δόξει δὲ τισιν ἴσως ἀδύνατον εἶναι τὸ λεγόμενον οὐδενὶ τῶν πυρεσσόντων οὔτε βραδυτέρων οὔτε ἀραιότερων γινομένων τῶν σφυγμῶν. ἀλλὰ κατὰ διττὸν γε τρόπον ἀληθὲς ὑπάρχει τὸ εἰρημένον· ἓνα μὲν ἐπειδὴ σαφῶς ἐν τοῖς παροξυσμοῖς καὶ βραδυτέροι καὶ ἀραιό-

qui, si nullus praesertim committatur error, fervari possunt, ii aqua sola mulsa ad septimum usque sunt nutriendi, aut sicubi id res exigat vel alvo fluente vel aegro mulsam fastidiente ad ptisanae cremorem est transeundum. Sin hunc quoque aversetur, alica ad eundem quo ptisana modum ei praeparabitur: neque enim iis, qui ita sunt affecti acetum incommodum est, imo sicubi crudos assatim humores esse animadverteris, oxymel pro mulsa exhibere assidue debebis. Quod si hujus assiduus usus taedio esse coeperit, transire invicem ad mulsam et ptisanam conveniet, dein rursus ad ipsum oxymeli reverti, maxime vere, quibus tum parvus tum rarus ac tardus pulsus est, iis frigidus subesse humores putandum. Iisdem protinus et decoloratio totius corporis manifeste cernitur, qualis prius tradita est. Sed id esse fortasse quod dictum est non posse quibusdam videatur, quum nulli febricitantium aut tardior aut rarior pulsus fiat. Caeterum duplici ratione verum esse quod dictum est *comperietur*, una, quod evidenter in accessionibus et tardiores et

Ed. Chart. X. [279.]

Ed. Bas. IV. (166.)

τεροι γίνονται τοῦ κατὰ φύσιν· ἕτερον δὲ, διότι καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους καιροὺς τοῦ παροξυσμοῦ πάντων τῶν ὀπωσοῦν πυρετόντων ἀραιότερόν τε καὶ βραδύτερον αἱ τούτων ἀρτηριαὶ σφύζουσιν. εἰ μὲν γὰρ δὴ θέρους εἴη καὶ ψυχροπότης ὁ νοσῶν, ψυχρὸν τούτω δίδοται τὸ ὀξύμελι, χειμῶνος δ' ὄντος ἅπασι θερμοῦν, ὡσαύτως ψυχροπόταις τε καὶ θερμοπόταις· ὡπερ εἰ καὶ ἀμετρον καῦμα θέρους ὥρα ψυχρὸν καὶ τοῖς θερμοπόταις, εἰ μηδὲν εὐπαθὲς ἔχοιεν σπλάγγνον. ἐναρτιώτατα δὲ τούτοις ἐστὶ βαλανεῖα καὶ ὁ περιέχων ἀήρ, εἰ θερμοὺς ἱκανῶς ἢ ψυχροὺς. ὅθεν οὔτε λούειν προσήκει καὶ κατακλίνειν ἐν οἴκῳ ὥρα μὲν θέρους ψυχρῶ, χειμῶνος δ' ἄλεινῶ. βλάπτονται γὰρ ἱκανῶς ὑφ' ἑκατέρας τῆς ἀμετρίας ἐν μὲν τοῖς βαλανείοις, ὡς καὶ τῷ θέρει καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸ θερμοῦν αὐξήσει χρομένων τῶν ὤμων χυμῶν καὶ πάντῃ τοῦ σώματος ῥεόντων, ὡς κίνδυνον εἶναι καὶ πρὸς τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίαν ἀφικέσθαι καὶ ποτε καὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἀναδραμεῖν, ἀμεινον ὑπάρχον μακροῦ περὶ τε τὸ ἥπαρ αὐτοῖς ἐπι

rariores quam pro naturali *ipsorum habitu* pulsus fiant; altera, quod reliquis praeter accessionem temporibus horum arteriae tum rarius tum tardius quam aliorum quorumvis qualitercunque febricitantium pulsant. Ergo si aestas sit et aeger frigidae potioni assuetus, frigidum huic oxymeli dabis; si hiems sit, omnibus calidum, tum iis qui calidae tum iis qui frigidae infueverunt, offeres, aequae ut si immodicus aestatis tempore aestus sit etiam iis, qui calidae assueti sunt, frigidum, si nullum sit iis viscus ad injuriam opportunum. At his *propositis* adversissima sunt tam balneum tum aër ambiens, si vel nimium calidus sit vel frigidus. Itaque ut lavandi non sunt, sic et reclinandi in domo sunt aestate quidem quae frigeat, hieme quae caleat. Laeduntur namque admodum ab utraque ametria, videlicet in balneo, ut et aestate et omni caloris incremento, crudis humoribus liquatis ac per omnes corporis partes fluentibus ita ut metuedum sit ne ad pulmones et cor ferantur: aliquando etiam ne ad cerebrum subeant, quum longe praeficit ut circa jecur

Ed. Chart. X. [279.]

Ed. Bas. IV. (166.)

μένειν καὶ τὰς πρώτας φλέβας. ἐν δὲ τοῖς ἀμέτρως ψυχροῖς οἴκοις καὶ χυμῶν καὶ ὄλωι ψυχρῶ τῷ περιέχοντι δύσπεπτοί τε μένουσιν οἱ ὠμοὶ χυμοὶ καὶ τὰς κατὰ τὸ ἥπαρ ἐμυρᾶξις, εἰ μὲν εἶεν μακροὶ, παραΐξουσιν· εἰ δ' οὐκ εἶεν, γεννώσι διὰ πάχος ἰσχύμενοι καὶ σφηνοῦμενοι. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω πρακτέον, ὅταν ἀπὸ πρώτης ἡμέρας αὐτὸς ἄρχῃ τῆς θεραπείας αὐτῶν. εἰ δὲ συγκοπτομένων ἤδη κληθείης, ἀφλεγμάτων ὄντων ὧν εἶπον χωρίων, δίδομαι μὲν αὐτοῖς ἄρτου μὴ πολὺ, δι' οἴγου δὲ τῶν ἀνάδοσιν ἐργαζομένων ταχεῖαν· εἰθέως δ' ἐπὶ τὴν τρίψιν ἵεσθαι καὶ χρῆσθαι κατὰ τὸν εἰρημέρον ὀλίγον ἐμπροσθεν τρόπον. εἰ μὲν οὖν εἴη θέρος καὶ τὸ χωρίον ἄσει θερμὸν καὶ πριγῶδες ἢ ἢ κατὰστασις ἰκανῶς θερμῆ, μεθ' ὕδατος ψυχροῦ δοτέον τὸν οἴνον· εἰ δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων εἴη, μετὰ θερμοῦ. τὸ μέντοι δεύτερον καὶ τρίτον ἐκ παντὸς τρόπου πειρᾶσθαι θερμὸν δίδομαι ποτόν. εἰ γὰρ τὴν ὅλην θεραπείαν, ἧς ἕνεκα καὶ τὰς τρίψεις παραλαμβάνομεν, ἄμεινον τὸ θερμὸν ταῖς πέψεσι τῶν ὠμῶν χυμῶν συνεργοῦν.

et primas venas adhuc ipsis subsistant. In domo vero immodice frigida et hieme et denique ambiente frigido humores crudi et inepti ad concoquendum manent, et jecinoris obstructionis, si leves sint, augment, si nullae sint, eas crassitudine sua haerentes impactique creant. Atque haec quidem sic agenda sunt, ubi a primo die ipse curationem susceperis. Si autem ad eos, quos syncope jam premit, sis accitus, si ea quae retuli loca phlegmones vacent, panis exhibebis non multum huncque ex vino aliquo quod celerem in corpus distributionem adjuvet; statimque ad frictiones venies, quas etiam pro tradito jam ante modo ministrabis. Si itaque aestas sit et regio natura calens et aestuans aut status coeli vehementer calidus, cum aqua frigida vinum dabis, si nihil ejusmodi sit, cum calida. Quae tamen secundo et tertio dabitur potio, omnino calidam exhibendam curabis. Nam ad universam eam curationem, cujus gratia frictiones adhibuimus, calidum praestat crudorum succorum concoctionem adjuvans.

Ed. Chart. X. [279. 280.]

Ed. Bas. IV. (166.)

Κεφ. δ'. Ἐφ' ὧν δὲ διὰ χολήν ξανθὴν ἀδικήσασαν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ἢ συγκοπὴ γένοιτο, ψυχρὸν τούτοις χρὴ προσφέρειν τὸ ποτόν. οἶνον μέντοι τῇ φύσει θερμὸν εἰς ἀνάδοσιν ὀρμῶντα τοῖς συγκοπτομένοις ἅπασι δοτέον· ἀναδοθῆναι γὰρ βουλόμεθα τὴν ληφθεῖσαν τροφήν, οὐκ ἐν τῇ γαστρὶ μείναι. δῆλον δὲ ὅτι τοὺς οἴνους κηρόους μὲν τῇ χροιά, λεπτοὺς δὲ τῇ συστάσει, παλαιοὺς δὲ τὴν ἡλικίαν ἐλεκτέον, εὐθύς δ' ἂν εἶεν εὐώδεις οἱ τοιοῦδε. καὶ μέντοι καὶ αὐτῷ σοι πάρεστι καταπιόντι βραχὺ κραθέντων αὐτῶν αἰσθάνεσθαι θερμοσίας [280] εἰς ὄλον ἰούσης τὸ σῶμα. μὴ μέντοι πικροὶ γε ἔστωσαν ὑπὸ παλαιότητος οἱ οἶνοι καὶ μάλιστα ἐφ' ὧν ὁ τοῦ κάμνοντος στόμαχος ὑπὸ τῆς ξανθῆς ἀδικεῖται χολῆς. οὔτε γὰρ ἔτι τὸ τῶν οἴνων εὐχρημον καὶ τροφιμον ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀηδεῖς ὄντες αὐτῷ τούτῳ τὸν στόμαχον ἀνιώσιν. ἄριστοι τοίνυν εἰσὶν ὅσοι τῶν οἴνων αὐστηροὶ τὴν φύσιν ὄντες αἰσθητὴν μὲν οὐκέτι τὴν στυψίν ἔχουσι διὰ τὴν παλαιότητα, σαφῆ δ' ἱκανῶς τὴν θερμοσίαν. ἅπαντα γὰρ ὧν δεόμεθα ποιήσουσιν, ἐφ' ὧν ὁ στόμαχος ἔστι

Cap. IV. At quibus ex flava bile os ventriculi inficante syncope incidit, iis frigida exhibenda potio est. Vinum tamen quod et calidum natura sit et distributionem in corpus promoveat, omnibus syncope affectis offerre conveniet; distribui namque per corpus sumptum nutrimentum, non in ventre manere volumus. Constat autem vina deligenda esse, quae et colore flava sint et consistencia tenuia et aetate vetera et si talia boni odoris continuo fuerint. Quin etiam ipse, si paululum ubi mixta sint gulle, senties calorem per totum corpus transmitti. Caeterum amara prae vetustate vina ne sunt, praesertim quae iis exhibebis quorum stomachus flava bile urgetur. Talia namque simul laudabilem ac nutrientem vini succum jam amiserunt, simul injucunda quum sint, hoc ipso stomachum offendunt. Commodissima igitur his vina sunt, quae quum naturaliter austera sint, sensibilem jam adstrictionem propter vetustatem non amplius exhibent, calorem tamen admodum evidentem habent. Omnia enim quae requirimus in iis quorum stomachus amara bile vexa-

Ed. Chart. X. [280.]

Ed. Bas. IV. (166.)

πικρόχολος, ἠδέως τε λαμβανόμενοι καὶ πέψει καὶ ἀναδόσει
 συνεργοῦντες καὶ τὴν κακίαν τοῦ χυμοῦ πραῦνοντες καὶ θερ-
 μὴν τὴν ἕξιν ἐργαζόμενοι καὶ ῥωννύντες τὸν στόμαχον. ἄρι-
 στοι δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων οἶνων Σουρρήντινος, Σιγνῖνος,
 Σαβῖνος, Τιβουρτῖνος, Μάρσος, Ἰταλιῶται πάντες οὔτοι,
 στύφοντες μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἅπαντες. ὁ μὲν γὰρ Σουρρήν-
 τῖνος μετρίως τε στύφει καὶ θερμότερος τῶν ἄλλων καὶ ἠδίων
 ἐστίν. ἐξεῖς δ' ὁ Τιβουρτῖνος ὁ εὐγενής· ἐστὶ γὰρ τις καὶ
 ἄλλος Τιβουρτῖνος ἄτονος ὁμοίως Σαβῖνω, βραχείας μετέχων
 στύφειως. ὁ δὲ Σιγνῖνος ἀσθηρότερος· καὶ τούτου πολὺ μάλ-
 λον ὁ Μάρσος. πάντες οὔτοι χρηστοὶ πικροχόλω στομάχῳ.
 καὶ διὰ τοῦτ' αὐτοῖς χρηστέον, ὅταν γ' ἦτοι ὑπὸ καυσωδῶν
 πυρετῶν ἀδικηθεῖς ἐπιφέρῃ συγκοπὴν, ἢ καὶ ἄλλως πολλῆς
 εἰς αὐτὸν ἦτοι ῥυείσης ἢ ἀναποθείσης χολῆς. οἷς μέντοι δι'
 ὠμούς χυμούς ὁ κίνδυνος τῆς συγκοπῆς, ὁ Φαλερῖνος ἀμείνων
 τῶν εἰρημίων εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἐνχυμότερός τε ἐστὶ καὶ
 θερμότερος· ἀναδοθήσεται γὰρ αὐτῶν θάπτον καὶ τῇ πέψει

tur efficient, quum et jucunde fumantur et tum ad conco-
 ctionem tum ad distributionem in corpus etiam faciant, et
 succi vitium mitigent, et corporis habitum calefaciant, et
 stomachum ipsum firment. Hujusce generis vinorum optima
 sunt Surrentinum, Signinum, Sabinum, Tiburtinum, Mar-
 sum, omnia haec Italica et adstringentia, non tamen pari
 modo omnia. Nam Surrentinum et mediocriter adstringit
 et calidius caeteris et jucundius est. Ab hoc nobile Tibur-
 tinum; est enim et aliud quoddam imbecillum Tiburtinum,
 quod etiam sicut Sabinum levis astrictionis particeps. Si-
 gninum vero austerius est, sicut etiam Signine multo magis
 Marsum. Haec omnia vina stomacho qui amara vexatur
 bile salubria sunt. Ideoque illis utendum, quoties is vel ex
 ardenti febre offensus syncopen attulerit vel alias multa in
 eum bilis fluxerit vel multam imbiberit. Quibus tamen ex
 cradis humoribus syncopes periculum imminet, sane Faler-
 num tanto jam memoratis praestat, quanto tum melioris est
 succi, tum etiam calidius; nam et velocius illis per corpus

Ed. Chart. X. [280.]

Ed. Vaf. IV. (166.)

τῶν ὤμων χυμῶν συνεργήσει. τῶν δ' εἰρημένων ἕκαστος ὁ μὲν μᾶλλον, ὁ δ' ἥττον, ἅπαντες δ' οὖν Φαλερῖνοι τοιοῦσι μᾶλλον τὸν στόμαχον. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Φαλερῖνων ὁ μὲν τις ἰκανὸς ἐστὶ γλυκὺς, ὃν ὀνομάζουσι Φαυστίον, ὁ δ' ὡς μὲν πρὸς ἐκεῖνον ἀσθηρὸς, ὡς δὲ πρὸς τὸν Σιγνῖνόν τε καὶ Μάρσον γλυκὺς, ἐκλεκτέον εἰς τὰ τοιαῦτα τὸν δεύτερον. εἰ δ' ὁ κάμων εἰδιστο χρῆσθαι περὶ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον οἴνοις γλυκέσιν, οὐδὲν κωλύει τούτῳ δοῦναι τὸν γλυκύτερον Φαλερῖνον. ἐπὶ μέντοι τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὅσα τε τούτοις ἔθνη γαιτριᾶ, μὴ παρόντων τῶν εἰρημένων οἴνων, ἔσθ' ὅτε κάλλιστος πρὸς ἀνάδοσιν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις εὐπορουμένων οἴνων ὁ Ἀρουισίος τε καὶ ὁ Λέσβιος· ὁ μὲν οὖν Λέσβιος εὐδηλὸς ἐστὶ καὶ τῆς προσηγορίας ἐν Λέσβῳ γινόμενος, ὁ δ' Ἀρουισίος ἐν χωρίοις τισὶ τῆς Χίου γεωργεῖται. τριῶν δὲ οὐσῶν ἐν Λέσβῳ πόλεων, ἥττον μὲν εὐώδης καὶ γλυκὺς ἐν Μιτυλήνῃ γεννᾶται, μᾶλλον δ' εὐώδης καὶ γλυκὺς ἐν Ἐρεσσῶ, κάπειτα ἐν Μηθύμνῃ. λαμβάνειν δ' ἀπαραχύτους, οὕτω δ' ὀνομάζουσιν οἷς οὐ μέ-

distribuetur et crudis humoribus concoquendis auxilio erit. Quae quum dictorum singula aliud magis, aliud minus faciant, omnia tamen Falerna magis stomachum roborant. At quoniam ipsorum Falernorum aliud dulce admodum est, quod Faustinum vocant, aliud si cum hoc conferas austerum, si cum Siginio et Marso dulce, deligendum ad talia secundum est. Si vero cubans per sanitatem dulcibus vinis infuevit, huic nihil prohibet dulcius Falernum exhibere. Verum in Asia et Graecia et nationibus quae his sunt vicinae, ubi copia jam dictorum vinorum aliquando non est, ex iis quae illae regiones suppeditant aptissima ad distributionem in corpus sunt Aruisium et Lesbium, hoc quidem veluti ex ipso nomine patet in Lesbo natum, Aruisium locis quibusdam in Chio provenit. Quum vero tria sint in Lesbo oppida, minus certe tum odorum tum dulce in Mitylene gignitur, magis et odoratum et dulce in Ereffo, dein in Methymna. At sumenda ex his quae aparachyta sunt, ita enim nominant ea

Ed. Chart. X. [280, 281.]

Ed. Bas. IV. (166, 167.)

μιχται θάλασσα, μεγίστην βλάβην ἡγουμένους ἐφ' ὧν μέμι-
 νται γενήσεσθαι. οὐ μὴν οὐδὲ εἰώθασι τοῖς εὐγενέσιν οἴνοις,
 ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος ἐστὶ, μὴ γίνεσθαι τῆς θαλάσσης ἐν Ἀέσβω, κα-
 θάπερ οὐδ' ἐν Χίῳ τῷ Ἀρουσίῳ. γεννᾶται δὲ καὶ κατὰ τὴν
 Ἑλλησπορτικὴν Μυσίαν οἴνος ὁμοῖος τῷ Σουφρέντιῳ,
 Ἀλύσιος ὀνομαζόμενος κατ' ἐξοχὴν. οἷοι πάντες οἱ οἴνοι
 κηφόι καὶ θερμοὶ καὶ εἰώθεις εἶσι καὶ τῇ συστάσει μέσοι τῶν
 δ' ὑδατώδων καὶ τῶν παχέων. ὑδατώδεις μὲν οὖν εἶσι τὴν
 σύστασιν ὁ τε Ἀδριανὸς καὶ Σαβῖτος καὶ Ἀλβανὸς καὶ Γαυ-
 ριανὸς καὶ Θεῶσκος, ὁ τε Νεαπολίτης ὁ Ἀμιναῖος, ἐν τοῖς
 περὶ Νεάπολιν χωρίοις γενόμενος· ὥστε καὶ ὀνομαζοῦσιν
 οὕτως αὐτόν. ἐπὶ δὲ τῆς Ἀσίας ὁ τε Τιβεκῖνος καὶ ὁ Τιτα-
 καζηνὸς καὶ τρίτος μετ' αὐτοῦ ὁ Ἀρσύνιος. ἔμπαλιν δὲ
 παχεῖς οἴνοι, καθάπερ τὸ σίραιον, ὁ παρ' ἡμῶν ὀνομαζοῦσιν
 ἔψημα, ὁ Σωβελλίτης καὶ ὁ Θηραῖος καὶ [281] Ἀλβάτης·
 ἐπὶ δὲ τῆς (167) Ἀσίας Αἰγεάτης τε καὶ Περπερίτης. ἐφ'
 ὧν οὖν διὰ πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἡ συγκοπὴ γίνεται, τοὺς
 μὲν παχεῖς φεικτέον ὡς βλάπτουτας, τοὺς δὲ ὑδατώδεις ὡς

quibus marina aqua admixta non est, rati maximum futurum
 incommodum ex iis quibus est admixta. Alioqui nec affo-
 lent in Lesbo nobilibus vinis, de quibus nunc agitur, mari-
 nam aquam immiscere: veluti nec Aruifio in Chio. Genera-
 tur et in Hellefonti Mysia vinum Surrentino non absimile,
 Mysinum per eminentiam vocant. Haec omnia vina flava et
 calida et odora sunt et consistentia, quae inter aquosa crassaque
 sit media. Aquosae vero consistentiae sunt Adrianum et Sabinum
 et Albanum et Gaurianum et Thuseum et Neapolitanum
 Aminacum, quod in locis Neapoli vicinis gignitur,
 unde etiam ita id nominant. In Asia vero et Tibecinum et
 Titacazenum et tertium ab iis Arfyinum. Contra vero crassa
 sunt, ut Siraeon, *id est sapa*, quod apud nos hepsema nomi-
 nant, et Scybellites et Theracum et Albates, in Asia vero
 Aegeates et Perperinum. Ergo quibus ex abundantia cru-
 dorum humorum syncope incidit, iis crassa vina ceu noxia,
 aquosa ceu parum efficacia sunt fugienda, dejigenda vero

Ed. Chart. X. [281.]

Ed. Bas. IV. (167.)

ἀπράκτους· αἰρετέον δὲ τοὺς μέσους αὐτῶν κηρόνους, ὡς εἴρηται, καὶ θερμούς ὄντας. οὐδὲ γὰρ ἂν εὐροῖς οὐδένα τῶν λευκῶν οἴνων θερμόν, ὅπου γε καὶ οἱ αὐστηροὶ καὶ μετρίως λευκοὶ παλαιούμενοι κηρότεροὶ πως γίνονται. εἰ δ' ἄλλως ἐθέλεις ὀνομάζειν τὸ κηρόν χρώμα, δύναιο ἂν λέγειν πυρόν ἢ ὠρόν. ὅσοι δ' ἐν αὐτοῖς εἰσι θερμοτάτοι, ξανθοὶ πάντες εἰσίν· ὁποῖος καὶ ὁ Καίκουβος ἐπὶ τῆς Ἰταλίας. ὅς οὐχ ἔν τι γένος ἐστὶν οἴνου τοιοῦτου ἕξ ἀρχῆς, ὡς ἔνιοι νομίζουσιν, ἀλλ' ὑπὸ παλαιότητος εἰς τοῦθ' ἤκων, ὡς πυρόν ἔχειν χροῖαν, ὅθεν περ καὶ τούνομα αὐτῷ· ἤκουσι δ' οὐ πάντες εἰς τοῦτο φθάνοντες παχύνεσθαι, πρὶν ἐν τῷ διαυγεῖ τὸ ξανθὸν λαβεῖν χρώμα. τῶν δ' ἄλλων οἴνων τῶν αὐστηρῶν ὅσοι μετρίως λευκοὶ καὶ παχεῖς, οὐδεὶς ἐπιτήδειος εἰς ἀνάδοσιν· εἰ μέντοι παλαιωθεῖεν ἱκανῶς, χρήσαιτ' ἂν τις αὐτοῖς ἐτέρων μὴ παρόντων· εὐστόμαχοι δ' εἰσίν οἱ τοιοῦτοι πάντες παλαιούμενοι. ὅπως δὲ καὶ τούτων ἔχοις τι παράδειγμα, τοῦ τ' ἀπὸ τῆς Νικομηδίας ἀναμιμνήσκω σε πᾶσιν ἀνθρώποις γνω-

sunt eorum media, quaeque, ut dictum est, flava sint et calida. Neque enim invenias ex albis vinis calidum ullum, quum etiam austera et mediocriter alba tum inveterata fulviora quodammodo reddantur. Quod si aliter nominare fulvum colorem velis, licet voces fulvum vel pallens. Quotquot autem in ipsis calidissima sunt, omnia certe flava sunt, cujusmodi in Italia est Caecubum. Quod etiam unum quoddam genus ejusmodi vinorum ab initio, ut aliqui putant, non est, verum ex vetustate eo pervenit ut colorem obtineat, unde ipsi quoque nomen est; non tamen eo omnia perveniunt, quum prius crassentur, quam in pellucido flavum colorem accipiant. Reliquorum vinorum austeriorum, quae mediocriter alba crassaque sunt, nullum ad distributionem in corpus est idoneum, si tamen abunde inveteraverint nec aliorum copia sit, uti illis licebit; sunt vero ejusmodi omnia quum inveteraverint stomacho utilia. Quo vero habeas horum quoque exemplum, tum ejus quod ex Nicomedia afferatur memineris velim, quod omnibus hominibus est notum,

Ed. Chart. X. [281.]

Ed. Bas. IV. (167.)

ρίμου καὶ τοῦ Σικελοῦ τοῦ Ἀμιναιίου τοῦ ἐν τοῖς μεγάλοις
κεραμείοις· ὁ γὰρ ἐν τοῖς μικροῖς λαγυγίοις ἐναντιώτατος
τῷδε, κακοστόμαχος ἄμα καὶ κεφαλαλγῆς ὑπάρχων. πειρᾶ-
σθαι μὲν οὖν αἰ τὸν ἀριστον αἰρεῖσθαι· μὴ παρόντος δὲ τὸν
ὁμοιότατον ἐκίνω κατὰ τὰ λελεγμένα γνωρίσματα. κάλλι-
στοι γοῦν εἰς ἀνάδοσιν ὁ τ' Ἀρουσίσιός ἐστι καὶ ὁ Λέσβιος·
ἀλλ' εἰ μὴ παρεῖεν, ἐν Ἀσίᾳ δὲ εἴημεν, ἦτοι τὸν Ἀφροδι-
σιαῖον ληπτέον ἢ τὸν εὐστηρὸν Τμωλίτην ἢ τινα τῶν ὁμοίων
αὐτοῖς, κηρῶν τῇ χρῆσι καὶ θερμαίνοντα σαφῶς, εἰ ποθεῖη
παραχορῆμα. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρῆ πρὸ πάντων ὅποια τις ἢ
τοῦ κάμνοντός ἐστι φύσις. εἰ μὲν γὰρ ἀσθενῆς τὴν κεφαλὴν
εἴη καὶ ῥαδίως ὑπὸ τῶν θερμῶν οἴνων πληρούμενος, ἐπὶ
τοὺς ἦττον θερμοὺς ἔρχεσθαι μᾶλλον χρῆ· εἰ δ' ἰσχυρὸς τὴν
κεφαλὴν ἢ καὶ χαίρων οἴνοις τοῖς τοιούτοις ἢ εἰδισμένος
ἀλύπως φέρειν, χρηστέον αὐτοῖς θαρρῶντως. κεφαλαλγῆς
δὲ εἰσιν ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς οἴνοι πάντες οἱ εὐώδεις καὶ κηρῶ·
διὰ τοῦτο καὶ ὁ Φαλερῖνος καὶ ὁ Τμωλίτης καὶ ὁ Λέσβιος
ἀσθενεῖ κεφαλῇ βλαβεροί. ὅποια δὲ ἐν τοῖς Φαλερῖνοις οἴνοις

tum Siculi Aminaei, quod in magnis reponitur fictilibus:
quod enim in parvis fervatur lagunculis, maxime huic est
contrarium, quum et malum stomacho sit et capitis dolorem
excitet. Ac semper quidem est id agendum ut optimum eli-
gas; si id non sit, quod illi pro jam comprehensis notis est
quam simillimum. Aptissima namque ad distributionem in
corpus sunt Aruvisium et Lesbium, sed si ea desint simusque
in Asia, aut Aphrodisiense potemus aut austerum Tmolites
aut aliquod his similium, quod et colore sit fulvum et illico
quum bibitur manifeste calefaciat. Considerandum vero ante
omnia est, qualisnam aegrotantis natura sit; nam si imbecil-
lum illi caput sit et quod facile calidis vinis impleatur, mi-
nus calida potius sunt offerenda; sin firmo admodum capite
sit et talibus vinis delectetur aut etiam citra noxam ea ferre
sit solitus, haud timide his utetur. At vina et odora et fulva,
quantum ex ipsorum est natura, omnia capitis dolorem exci-
tant, eoque tum Falernum tum Tmolites tum Lesbium in-
firmo capiti noxia sunt. Qualis autem in Falernis tradita

Ed. Chart. X. [281. 282.]

Ed. Bas. IV. (167.)

εἴρηται διαφορὰ, τοιαύτη κὰν τοῖς Τμολίταις· ὁ μὲν γὰρ ἕτερος ἱκανῶς γλυκὺς, ὁ δὲ ἕτερος αὐστηρὸς, ὡς ἐκείνω περιβάλλειν· θερμοὶ δ' ἱκανῶς ἀμφοτέροι καὶ διὰ τοῦτο κεφαλαλγείν. οἱ δὲ αὐστηροὶ τὴν τε γαστέρα ῥωννύουσι καὶ ἄλγυποι τῇ κεφαλῇ πάντων οἴνων μάλιστα εἰσίν· εἰς ἀνάδοσιν δὲ οὐχ ὀρθῶσιν· ὥστε σοι φεντέον αὐτοὺς ἐπὶ τῶν συγκοπιόμενων οὐδὲν ἤτιον ὕδατος. ἐπιτήδειος δὲ εἰς ἀνάδοσιν καὶ ὁ Ἴπποδαμάντειος παλαιωθείς ἐκ τῆς ἰδέας ἂν τοῦ τε Φαλερίνου γλυκέος καὶ τοῦ Τμολίτου· πρόσεστι δὲ αὐτῷ στυψίς σαφής, ἥπερ ἐκείνων οὐδετέρω, καὶ διὰ τοῦτό ἐστιν εἰστομαχώτερος. ἀποροῦντι δὲ σοι τῶν οἰκείων οἴνων ἐν ἐκατέρῃ τῇ συγκοπῇ, λέγω δὲ τῇ τε διὰ πλῆθος ὤμων καὶ τῇ διὰ χολῆν, ἀναγκαζομένῳ τε πάντως οἴνω χρήσασθαι, φεντέοι μὲν, ὡς εἴρηται, πάντες οἱ αὐστηροὶ καὶ νέοι· φεντέοι δὲ καὶ οἱ παρεῖς· ἀφρετέοι δὲ οἱ ὕδατόδαις καὶ μᾶλλον εἰ παλαιοὶ τίχουεν ὄντες· οὐ θεραπύονται μὲν γὰρ ἱκανῶς οἱ τοιοῦτοι, [282] ἡριδίως δὲ ἀναδίδονται. ὥστε τοῦ τάχους τῆς ἀναδόσεως, κοιτοῦ τοῖς

nobis differentia est, talis et in Tmolitis habetur; alterum enim admodum est dulce, alterum austerrum, si cum illo conferatur; calida tamen admodum ambo sunt eoque capiti dolorem inferentia. Austera vina ventriculum roborant, caputque inter omnia vina minime tentant, cacterum distributionem non promovent, quo magis fugienda tibi in syncope prehensilis sunt non minus quam aqua. Habile vero ad distributionem et Hippodamantium, quum inveteravit, est ipsum quoque ex ea specie cuius tum dulce Falernum est tum vero Tmolites; inest huic et adstrictio manifesta, quae tamen in neutro illorum est, itaque etiam salubrius stomacho est. In penuria vero vini, quod accommodum utrique syncoepae sit, ei inquam quae ex multitudine crudorum *humorum* oritur et ei quae ex bile incidit, coactus profus vino uti, fugienda sunt, ut diximus, omnia tum austera tum nova, fugienda quoque crassa: deligenda vero aquosa, magisque si sint antiqua; talia namque tanetsi non valenter calefaciunt, tamen facile distribuuntur. Proinde quum celeritas distribu-

Ed. Chart. X. [282.]

Ed. Bas. IV. (167.)

τοιούτοις οἴνοις πρὸς τοὺς κηρόους ὄντος, ἡ διαφορὰ γένηται ἂν ἐν τοῖσδε· πέφκει μὲν τῇ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ φλέβας οἱ κηροὶ συναίρονται μᾶλλον, ὅτι καὶ μᾶλλον θερμαίνουσιν, επικραστικοὶ δ' εἰσὶ καὶ θρεπτικοί· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ταῖς ἐγκυμίαις συντελοῦσιν. ὧν οὐδὲν ὑπάρχει τοῖς ὑδατώδεσιν, ἥμιστα γὰρ ἐκ τῆς τούτων οὐσίας ὁμοιοῦται τι τῷ αἵματι. πλητιόντων δὲ τῶν κηρῶν τὴν κεφαλὴν, ἀλυπότατοι πεφύκασιν οἱ ὑδατώδεις· οὐρητικοὶ δὲ εἰσιν ἀπάντων οἴνων μάλιστα. δεύτεροι δ' ἐπ' αὐτοῖς, ὅσοι λεπτότατοι τῶν κηρῶν· οὓς μάλιστα ἂν τις εἰς συγκοπὰς αἰροῖτο. βραδυπορώτεροι δὲ τούτων οἱ κηροὶ καὶ παχεῖς· ἀλλ' ὅμως τῶν ἀσθηρῶν ἀπάντων ποριμώτεροι. τρέφουσι δὲ μᾶλλον τῶν λεπτῶν, κακοκυμίαν τε τάχιστα πάντων τῶν οἴνων ἐπαρορθοῦνται, χρηστὸν αἷμα γεννῶντες. ἐπ' ἀρχὴν οὖν αὐθις ἐπαναγάγωμεν τὸν λόγον.

Κεφ. ε'. Οἱ μὲν οὖν ἡ συγκοπὴ κατέπτωσίς ἐστιν ὄξεια δυνάμειος εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν. ἐπεὶ δὲ ἡ οὐσία τῶν

tionis fit his cum fulvis communis, differentia rursus in his erit, quod concoctioni quae in ventriculo et venis agitur fulva magis conducant, propterea quod magis calefaciunt; praeterea contemperantia sunt et nutrientia, eoque ad humorum bonitatem conferunt. Quorum omnium nihil in aquosis vinis est, minimum enim ex horum substantia sanguini assimilatur. Sed quum fulva caput feriant, aquosa minime molesta sint, urinas autem maxime praeter caetera vina movent. A quibus secundum locum obtinent quaecumque fulvorum maxime sunt tenuia, quae etiam ad syncopas potissimum sunt deligenda. Tardius his meatus permeant quae fulva et crassa, quamquam ea quoque austeris omnibus magis sunt penetrabilia. At vero nutriunt haec magis quam tenuia, ac vitiosos humores omnium vinorum celerrime bono sanguine generando corrigunt. Ergo institutum sermone denuo repetamus.

Cap. V. Quod syncope praiceps virium lapsus sit, id ab aliis ante me dictum est. Sed quum essentia virium

Ed. Chart. X. [282.]

Ed. Bas. IV. (167.)

διοικουσῶν ἡμᾶς δυνάμεων ἐν τε τῷ πνεύματι καὶ τῇ τῶν στερεῶν σωμάτων ἐστὶ κράσει, ταῦθ' ἡμῖν φυλακτέον ἐστὶ παρόντα καὶ ἀνασωστέον διαφθειρόμενα. πῶς μὲν οὖν χορὴ φυλάττειν αὐτὰ κατὰ τὸν τῆς ὑγείας χρόνον, ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς δεδήλωται· πῶς δὲ ἐν ταῖς νόσοις, εἴρηται μὲν ἤδη καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ὑπομνημάτων, εἴρησεται δὲ καὶ νῦν. οὐ μὴν ἤδη γέ πω τὸ σύμπαν εἰς πρόεπουσαν ἡμεῖς σύνοψιν, οὐδὲ τοιαύτην ἔχει μέθοδον οἷαν ἄλλα τὰ πρότερα. ὅπερ οὖν ἐνδεῖ, προσθεῖναι καιρός. τὴν τοῦ πνεύματος οὐσίαν ἅμα τοῖς στερεοῖς σώμασι φυλακτέον ἡμῖν ἐστὶν ἐν ταῖς νόσοις, ὥστε καὶ τῇ ποιότητι καὶ τῇ ποσότητι καθ' ὅσον ἐνδέχεται κατὰ φύσιν ἔχειν αὐτά. εἰ μὲν οὖν ἐνεχώρει τοῦ τε μὴ κερουῖσθαι τι τῆς οὐσίας αὐτῶν καὶ τοῦ μηδ' ὄλως ἀλλοιοῦσθαι προϊήσασθαι, τοῦτο ἂν ἦν ἄριστον. ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ὑπομνήμασιν ἀδύνατον εἰδείσθαι τὸ τοιοῦτον ὑπάρξαι ποτὲ τῷ γεννητῷ σώματι, πειρᾶσθαι χορὴ τὸ μὲν ἐκρέον τῆς οὐσίας ἐπανορθοῦσθαι προσθέσει, τὸ δὲ ἀλλοιούμενον εἰς ἐνκρα-

nos gubernantium tum in spiritu tum in solidorum corporum temperamento consistat, haec nobis et integra servari et ubi corrumpuntur ad integrum revocari debent. Itaque quemadmodum tueri ea per sanitatem conveniat in opere de tuenda sanitate est praeceptum. Quemadmodum vero et in morbis, traditum jam aliquatenus et in praecedentibus commentariis est, nunc vero adhuc dicitur. Non tamen adhuc res tota ad decentem venit contemplationem, neque talem methodum habuit, qualem alia priora. Quod igitur deest, id adjiciendi tempus. Spiritus substantia una cum solidis corporibus sic nobis custodienda in morbis sunt, ut tum qualitate tum quantitate, quoad fieri licet, secundum naturam se habeant. Ac si quidem sic prospici his posset, ut nec substantiae eorum quicquam aut vacuaretur aut profus immutaretur, id esset optimum. Sed quoniam in commentariis de sanitate tuenda ostendimus, fieri non posse ut id generabili corpori unquam contingat, id agendum est ut quae substantiae portio defluit, hanc apponendo sarciamus;

Ed. Chart. X. [282, 283.]

Ed. Bas. IV. (167.)

σίαν ἐπαράγειν δι' ἐναντίας ἀλλοιώσεως. εἰ μὲν οὖν ἢ τε κένωσις ἢ τε ἀλλοιώσις γίγνοιτο κατὰ βραχὺ, καὶ ἡ ἐπανόρθωσις ἀμφοῖν ἔσται κατὰ βραχὺ· καὶ τοῦτ' ἔστιν ἔργον, ὡς ἐδείχθη, τῆς ὑγιεινῆς τέχνης. εἰ δὲ καὶ ἀδρόως καὶ κατὰ μεγάλα μὴ μόνον αἰ κενώσεις, ἀλλὰ καὶ αἰ προσθέσεις ποτὲ γένοιτο, νόσος ἂν οὕτω γε συσταίη, θεραπευτικῆς δὲ ἂν εἰς τὴν ἴασιν αὐτῶν δεοίμεθα μεθόδου. ὥσπερ οὖν τῆς ὑγιεινῆς ἦν ἔργον τὸ κατὰ μικρὰ τὴν εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπὴν ἐπανορθοῦσθαι, οὕτω τῆς θεραπευτικῆς ἔστι τὸ κατὰ μεγάλα. τοῦ μὲν δὴ ψυχικοῦ πνεύματος ἐναργῶς ἐδείξαμεν οἶον πηγὴν τινα οὔσαν τὸν ἐγκέφαλον, ἀρδομένου καὶ τρεφομένου διὰ τε τῆς εἰσπνοῆς καὶ τῆς ἐκ τοῦ δικτυοειδοῦς πλέγματος χορηγίας. τοῦ δὲ ζωτικοῦ πνεύματος οὐχ ὁμοίως μὲν ἐναργῶς ἢ ἀπόδειξις ἦν, οὐ μὴν ἀπίθανόν γε κατὰ τε τὴν καρδίαν αὐτὸ καὶ τὰς ἀρτηρίας δοκεῖν περιέχεσθαι, τρεφόμενον καὶ τοῦτο μάλιστα μὲν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς, ἤδη δὲ καὶ τοῦ αἵματος. εἰ δὲ ἐστὶ τι καὶ φυσικὸν πνεῦμα, [283] περιέχοιτ'

quod alterascit, in debitam temperiem per contrariam alterationem vindicemus. Si igitur tum vacuatio tum alteratio sensim paulatimque fiant, etiam correctio utriusque sensim administrabitur, quod munus ad artem sanitatis tuendae spectare aut monstratum. Sin confertim et simul magna aliquando vacuatio vel etiam adjectio incidat et morbus ita efficiatur, tunc medendi methodum ad eorum sanationem requiremus. Ut igitur mutationem in flatum contra naturam, quae sensim paulatimque irrepit, corrigere sanitatis tuendae artis sunt partes, ita eam quae multa simul irrumpit sarcire ad medendi peritiam spectat. Ergo animalis spiritus cerebrum veluti fontem esse clare ostendimus, qui partim ex inspirando, partim ex eo quod reticularis plexus suppeditat atque alitur. Vitalis spiritus non aequè evidens demonstratio erat, sed tamen in corde eum et arteriis contineri existimare alienum a ratione non est, eundemque nutritum maxime quidem ex respiratione, sed tamen et ex sanguine. Quod si naturalis quoque aliquis spiritus est, ulique

Ed. Chart. X. [283.]

Ed. Bas. IV. (167. 168.)

ἄν καὶ τοῦτο κατὰ τε τὸ ἥπαρ καὶ τὰς φλέβας. εἴρηται δὲ ἐπὶ πλείστον ὑπὲρ οὐσίας δυνάμεων ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογματίων. ἡ δὲ τῶν στερεῶν σωματίων οὐσία δαῖται μὲν δήπου ποσὴ τις (168) ὑπάρχειν· καὶ διὰ τοῦτο αἱ τροφαὶ διασώζουσι τὸ θνητὸν γένος. οὐ μὴν ἥττον εὐκρασίας χρῆζει τῶν συνθετικῶν αὐτῶν στοιχείων· καὶ λέλεκται πολλάκις ἤδη δι' ὧν χρὴ φυλάττειν αὐτὴν εὐκρασίαν. ἀλλ' ἡ γὰρ κατάπτωσης τῆς δυνάμεως, ὑπὲρ ἧς νῦν πρόκειται λέγειν, ἐπὶ μὲν τῇ στερεῶν οὐσίᾳ διαφορομένη κατὰ γε τὰ χρονιώτατα νοσήματα γίνεται πολλάκις, ἀτροφία λεπυνθέντος τοῦ ζώου καὶ τῶν ὀξέων ἐν τοῖς συντηκτικοῖς πυρετοῖς. ἐπὶ δὲ τῇ κράσει μεταβαλλούσῃ θερμανθέντων αὐτῶν ἀμέτρως ἢ ψυχθέντων ἢ ὑγραθέντων ἢ ξηρανθέντων ἢ κατὰ συζυγίαν τι τούτων παθόντων. ἡ δὲ τοῦ πνεύματος ἀλλοίωσις διὰ τε μοχθηροῦς γίνεται χυμοῦς καὶ τὴν τοῦ περιέχοντος ἀέρος κακίαν ἄλλοτε ἐξ ἄλλης αἰτίας εἰς τοῦτ' ἀχθέντος· ἔτι τε τὰς δηλητηρίους δυνάμεις ἢ τοὺς τῶν ἰοβόλων ζώων ἰούς. ἀλλ'

is quoque in jecinore et venis continebitur. Sane dictum fusillime de virium essentia est in libris quos de Hippocratis et Platonis placitis scripsimus. Solidorum vero corporum substantia certa esse quantitate procul dubio desiderat, ideoque nutrimenta mortale genus tuentur. Sed nihilo fecius et elementa ex quibus componitur *mediocri* esse temperie requirit, dictumque jam saepe est quemadmodum temperies ea sit tuenda. Caeterum virium lapsus, de quo nunc agere institui, solidorum corporum substantiae exhaustae succedens in longissimis morbis saepe incidit, animante ex frequenti atrophía extenuato, praeterea in iis febribus acutis syntecticis, *id est colliquantibus*. Qui vero ex substantiae temperie mutata provenit, quum vel immodice ipsa fuerint calefacta vel refrigerata vel madefacta vel siccata aut horum aliquibus copulatis affecta. Alteratio vero spiritus tum ex vitiosis provenit humoribus tum ex ambientis aeris malitia, qui alias alia de causa in hanc est mutatus; praeterea venenatis facultatibus, aut animalium quae virus ejectant vene-

Ed. Chart. X. [283.]

Ed. Bas. IV. (168.)

ἐξηγήσθω γε ταῦτα τῆς ἐνεστῶσης ὑποθέσεως. ἡ δὲ τῆς οὐσίας τοῦ πνεύματος φθορὰ γενήσεσθαι τε κινδυνεύουσα καὶ ἡ ἤδη γινομένη διὰ τε πάθος ψυχικὸν καὶ ὀδύνην ἰσχυρὰν καὶ κινήσεις πλείους· ἐξ οὗ γένους ἐστὶ καὶ ἀγρυπνία καὶ προσέτι δι' ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ λεπτότητα καὶ τῶν περιεχόντων αὐτὸ σωμάτων ἀραιώσιν· καὶ δὴ καὶ πρὸ τούτων ἀπάντων δι' ἐπίσχεσιν τῆς ἀναπνοῆς καὶ τροφῆς ἀπορία ἐπαγορδῶσεως ἀκριβεστέρας δεῖται. τὰ μὲν οὖν πάθη τὰ ψυχικὰ φόβοι τέ εἰσιν ἐξαίφριδιοι καὶ σφοδροὶ, οὓς ἐκπλήξει καλοῦσιν· αἱ τ' ἐναντία τοῖς φόβοις ἡδοναὶ μέγισται, καλοῦσι δὲ καὶ ταύτας περιχαρείας. ἴσμεν γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ἀποθανόντας τινάς. ἤδη δὲ καὶ οἱ ἄλλοι φόβοι πάντες οἱ μεγάλοι σὺν ταῖς μέγισταις ἡδοναῖς εἰ καὶ μὴ ἀπέκτειναν, ἀλλ' ἐκλυτον ἐργάζονται καὶ ἄτογον τὸ πνεῦμα. καὶ λῦπαι δὲ καὶ ἀγωνίαι καὶ θυμοὶ καὶ φροντίδες, ἐν οἷω τρόπῳ καὶ αἱ πλείους ἀγρυπνίαι, βλάπτουσι καταλύουσαι τὴν δύναμιν. ἐν μὲν δὲ τούτοις ἅπασιν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ κινεῖται, κατὰ δὲ τὰς πρακτικὰς ἐνεργείας τὸ σῶμα κινεῖ· καταλύει δὲ αὐτῆς τὸν

nis. Verum haec a praesenti infstituto seponantur. Ipsius vero essentiae spiritus corruptio et quae futura timetur et quae jam adest, quae tum ex affectu animi incidit tum ingenti dolore tum pluribus motibus; cujus generis et vigiliae sunt, tum ex immodica ejus tenuitate et continentium eum corporum raritudine, tum vero ante haec omnia ex ipso respiratu prohibito et nutrimenti defectu diligentius corrigi profecto postulat. Sunt igitur affectus animi timor subitus et vehemens, quem eplexin vocant, praeterea quae contraria huic timori est, voluptas maxima, pericharian vocant. Scimus enim amborum occasione periisse quosdam. Jam reliqui quoque magni timores omnes et cum his maximae voluptates, etsi non perimant ac certe facile resolvablem infirmumque spiritum reddunt. Tristitia vero et anxietates et ira et cura eo genere sunt noxiae, quo frequentes vigiliae, quod vires resolvant. Ac in iis quidem omnibus ipsa per se ipsam movetur anima, in practicis autem actionibus ipsa

Ed. Chart. X. [283.]

Ed. Bas. IV. (168.)

τόνον ἐκάτερα τὰ γένη τῶν οἰκείων κινήσεων εἰς ἀμετρίαν ἐκταθέντα. περὶ δὲ πόνων τί δεῖ λέγειν; ὅπως ἀνεῖλον μὲν τινες ἀνξήθεντες ἐπὶ τὸ σφοδρότερον, ἐβλαψαν δὲ πάντας, εἰ καὶ μὴ τύχοιεν ἀποκτείναντες. ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀπασιν ἐναργῶς φαίνονται λειποδρανοῦντές τε καὶ καταλυόμενοι τὴν δύναμιν οἱ κάμνοντες· ἔτιοι δ', ὡς εἴρηται, καὶ ἀποθνήσκοντες, ἔσθ' ὅτε μὲν ἀπολλυμένου τοῦ πνεύματος, ἔσθ' ὅτε δὲ ἀλλοιουμένου, ποτὲ δὲ ἐκ μέρους διαφορουμένου, πολλάκις δ' ἀμφότερα ταῦτα πάσχοντες. διήρηται γὰρ ἐπὶ πλείον ἢ τὸν αὐτῶν ἐν ἄλλοις τέ τισι καὶ τοῖς περὶ τῶν Ἱπποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμάτων. εἰς δὲ γε τὰ παρόντα τὸν μὲν τρόπον ᾧ βλάπτειν ἕκαστον πέφυκεν οὐκ ἀναγκαῖον ζητεῖν· τὸ δὲ ὅτι βλάπτει, λαβόντα παρὰ τῆς ἐναργείας χρῆσθαι συμφερόντως εἰς φυλακὴν δυνάμεως ἐν νόσοις. οὕτω δ' εἰ καὶ λεπτυνθείη ποτὲ πραιτέρω τοῦ δέοντος ἢ τῶν διοικούντων ἡμᾶς πνευμάτων οὐσία, γίγνοιτ' ἂν ἀσθενῆς καὶ ἀμφότερα, καὶ ὡς ἡλλοιωμένη τὴν κρᾶσιν καὶ ὡς εὐσκέδαστος ἢ εὐδιαφόρητος ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλη γεγενημένην.

corpus movet, resolvitur autem ejus robur utroque motuum suorum genere, si modum excedant. De laboribus vero quid attinet dicere, quo pacto et vehementius aucti quosdam jugularint et omnes certe laeserint, tametsi non sustulerunt? In omnibus ejusmodi casibus manifeste videntur aegrotantes tum animo linqui tum viribus resolvi; nonnulli vero, ut dictum est, etiam mori, scilicet alias spiritu ipso deperdito, alias alterato, aliquando ex parte discusso, non raro haec utraque perpesso. Tractatum autem fusius de his est cum in aliis libris tum vero in iis quos de Hippocratis et Platonis dogmatis prodidimus. Ad rem vero propositam modum, quo singula laedere sunt nata, disquirere necesse non est, imo quod laedant ab ipsa evidentia accipere, ac eo ad vires tuendas in morbis salubriter uti. Pari modo et si spirituum nos gubernantium substantia aliquando plus justo extenuata fuerit, utroque profecto modo imbecilla fuerit et tamquam temperie alterata et tamquam dissipabilis vel exhalabilis vel quocumque modo libet appellasse reddita. Ea-

Ed. Chart. X. [283. 284.]

Ed. Bas. IV. (168.)

κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰ καὶ τὸ σῶμα σύμπαν εἰς ἀμέ-
τρον ἔκτραπείη μαρότητα, διαφοροῦτ' ἂν ἢ τῶν πνευμάτων
οὐσία ῥαδίως, αὐτὴ τε λεπτομερῆς ὑπάρχουσα καὶ τῶν σωμα-
των μὴ στερόντων αὐτήν. οὐκουν οὐδ' ἀραιοῦν [284] ἀμέ-
τρος χορὴ τοῦ νοσοῦντος τὸ σῶμα, συνέχειν ἐν ἑαυτῷ τὸ
πνεῦμα προαιρούμενον, οὔτε λεπτύρειν ἰσχυρῶς τὰ κατ' αὐτὸ
διὰ τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων. ὅτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν
τροφῶν ἅμα τοῖς ποτοῖς οὐ σμικρὸν ἐστὶ φροντιστέον εἰς
ῥώμην δυνάμεως, ὅπως τῇ τε ποσότητι σύμμετροι καὶ ταῖς
ποιότησιν ἠκριβωμένοι εἶεν, πρόδηλον εἶναι νομίζω. πρόδη-
λον δὲ οὐδὲν ἦττον, ὡς καὶ τῆς εἰσπνεομένης οὐσίας φροντι-
στέον, ὅπως εὐκρατοτάτη τ' εἴη καὶ παντὸς τοῦ μαινοντος
αὐτήν καθαρωτάτη, μὴτ' ἐκ μετάλλων ἢ καμίνων ἢ βαρά-
θρων ἐπιμιξίαν τινὰ λαμβάνουσα, μῆτε ἐκ σηπεδόνος ὀσπρίων
ἢ λαχάνων ἢ ζώων ἢ ὄτουδήποτε, μὴτ' ἀτμούς ἐκ λιμνῶν ἢ
ἐλῶν ἢ ποταμῶν δεχομένη. ταῦτ' οὖν ἅπαντα προνοεῖσθαι
χορὴ, διασώζειν βουλούμενον τὴν δύναμιν ἀβλαβῆ, ἔτι τε πρὸς

dem nimirum ratione et si totum corpus transmutatum in
immoderatam raritudinem sit, facile spirituum substantia dis-
cutitur, quod et ipsa tenuium partium sit et corpus eam
non contineat. Ergo nec rarefaciendum immoderate aegro-
tantis corpus est, si spiritum retineri in ipso studeas, sed nec
quae in eo sunt per ea quae comeduntur et bibuntur valen-
ter extenuanda. Quod vero ipsorum quoque ciborum ac
potionum non levis habenda sit cura ad robur virium tuen-
dum, ut tum quantitate modici tum qualitate exacti exqui-
sitique sint, id neminem latere arbitror. Nihil vero minus
perspicuum quod etiam substantiae quam inspiramus habenda
sit cura, ut tum optima temperie sit tum ab omni inquinamento
purissima, nec aliquid ex metallis aut caminis aut
barathris sibi admisceat, aut aliquid ex putredine legumi-
num vel olerum vel animalium vel cujuscunque rei con-
trahat, aut halitus ex stagnis, paludibus vel fluvio recipiat.
His itaque omnibus prospiciat oportet qui vires illaefas
tueri volet. Ad haec etiam ipsorum corporum solidorum, in

Ed. Chart. X. [284.]

Ed. Bas. IV. (168.)

τούτοις αὐτῶν τῶν στερεῶν σωμάτων, ἐν οἷς δὴ καὶ μάλιστα
 ἔοικεν ἢ οὐσία τῶν δυνάμεων ὑπάρχειν, οὐ μικρῶς προση-
 τέον, ὅπως ὑγιαῖνὰ ταῖς κράσεσιν εἴη· τοῦτο μὲν οὖν ἀπάν-
 των μορίων κοινὸν ἀγαθόν. Ἐξαιρέτων δὲ εἰς ζώον δυνάμεως
 καὶ προφυλακὴν τοῦ μὴ ποτ' ἐξαιριδίον ἐπιπεσεῖν παρο-
 ξυσμὸν συγκοπτικὸν ἢ φυλακὴ τῆς ἐγκρατίας ἐστὶ, πρῶτον
 μὲν τῶν τριῶν ἀρχῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων μορίων ὅσα
 τὰς ἀρχὰς εἰς συμπάθειαν ἐπισπᾶται ἡράδιως, οἷον πέρ ἐστι
 καὶ τὸ τῆς γαστρὸς στόμα τῷ περιττῷ τῆς αἰσθήσεως, ἄλλα
 τε πολλὰ συμπτώματα καὶ συγκοπὰς ἐπιφέρου. ἢ μὲν οὖν
 προσηρημένη διάθεσις τῶν ὠμῶν χυμῶν, εἰ μὲν καὶ τῷ πλή-
 θει βαρύνουεν οὗτοι τὴν δύναμιν, ἐμφράττοιέν τε διὰ πλή-
 θους καὶ πάθος τοῦ ζώου τοὺς πόρους κατὰ πολλὰς προ-
 φάσεις, ὀλέθριός τε ἐστὶ καὶ συγκοπτικὴ, καὶ τῷ μὴ τρέ-
 φεσθαι τὸ ζῶον καὶ τῷ καταπνίγεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι
 καὶ διαφθεῖρεσθαι τῆς κράσεως τὴν συμμετρίαν. οἱ μὲν γὰρ
 ὠμοὶ τρέφειν οὐ δύναται πρὶν πεφθῆναι, οἱ δὲ πολλοὶ

quibus utique vel maxime consistere virium substantia vi-
 detur, non parva habenda providentia est, ut sano tempera-
 mento sint: atque hoc quidem omnium partium commune
 commodum est. Ad robur autem facultatis conservandum
 et ad syncopalem accessionem, quo minus derepente inci-
 dat, cavendam singulare praeclidium est temperamenti custo-
 dia, ante omnia quidem trium principiorum, mox vero re-
 liquarum partium, quaecumque in consortium affectus prin-
 cipia secum ex facili trahunt; ejusmodi est ventriculi os,
 quod propter exquisitum sensum tum alia symptomata
 multa tum vero syncopas accersit. Porro memoratus jam
 crudorum humorum affectus, si et copia sua hi vires pre-
 mant et propter tum multitudinem tum crassitudinem exi-
 guos animalis meatus obstruant, jam multis de causis exitia-
 lis est, ac syncopae opportunos reddit, nempe et quod ani-
 mal sub eo non nutriatur et suffocetur et quod symmetria
 temperamenti ejus et alteretur et corrumpatur. Quippe
 crudi succi nutrire prius quam sint concocti nequeunt,

Ed. Chart. X. [284.]

Ed. Bas. IV. (168.)

βαρύνουσιν· εἰ δ' ἐμυρᾶττουσι τὰς διαπνοὰς, σβεννύουσι τὸ θεσμὸν· εἰ δὲ μὴτ' ἐμυρᾶττουσι μήτε βαρύνουσι, οὐ συγκοπὰς οὗτοί γε φέρουσιν, ἀλλὰ τὰς καλουμένας λειποψυχίας· ἐλλύονται γὰρ, εἰ μὴ τρέφοντο συνεχέστερον, οἱ τοιοῦτοι. διδόναι δὲ οὐ γρηὶ πλήθος εἰς ἅπασι αὐτοῖς, οὐ μὴν οὐδὲ παχίας ἢ ψυχρὰς τῆν δύταμιν τροφὰς, ἀλλ' ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἐκ τοῦ γέους τῶν λεπτινοῦσῶν τε καὶ θερμαινοῦσῶν. οὕτω δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ φάρμακα δοτέον, ὅσα γε λαβεῖν δύναται πυρέτων ἄνθρωπος, φάρμακα λεπτινότα καὶ θερμαίνοτα. τοῖτοις ὁ ἕδατόδης οἶνος εὐθέως ἐξ ἀρχῆς ἐπιτήδειος, εἰ μὴ σφοδρῶς πυρέττουεν, ὅπερ οὐ πᾶν τι συμβαίνει κατὰ τὴν εἰρημέτην διάθεσιν· ἐτι δὲ μᾶλλον εἰ προεβῆται τέχοιεν ὄντες, οἶνον αὐτοῖς δοτέον ἐφ' ἐκάστη τροφῇ καὶ μᾶλλον εἰ τὰ διαλείμματα εἴη μέτρια. παροξύνονται δὲ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις χυμοῖς καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ μᾶλλον εἰς ἐσπέραν τε καὶ νύκτωρ, οὐχ ἔωθεν, δὲ οἶδ' ἄχρι μεσημβρίας. περὶ μὲν δὴ τούτων καὶ ταῦθ' ἱκανά ἐστι.

iidemque cum multi sunt gravant: si vero spiramenta quibus perspiratio agitur obstruant, calorem extinguunt: quod si nec obstruant nec onerent, syncopen ii certe non inferunt, sed vocata animi deliquia, siquidem resolvuntur ejusmodi aegrotantes, nisi frequentius nutriantur. Porro exhiberi his oportebit non copiose semel, nec quae crassa frigidave potestate nutrimenta sint, sed, ut dictum prius est, quae ex genere extenuantium calefacientiumque sint. Ad eundem modum et medicamenta, quaecumque saltem medicamenta sumere febricitans homo potest, extenuantia calefacientiaque sunt offerenda. His et aquosum vinum idoneum ab initio statim est, si tamen vehementer non febricitent, quod haud sane frequenter in hoc affectu fieri affolet, magis etiam si qui laborant senes sint, praebendum iis post quamque cibationem vinum est, magisque etiam si interposita quietis spatia mediocria sint. Qui ex ejusmodi humoribus laborant, hos quotidie accessiones exercent, praecipueque ad vesperam et noctu, non mane nec usque ad meridiem. Atque de his quidem hactenus abunde.

Ed. Chart. X. [284. 285.]

Ed. Bas. IV. (168. 169.)

Κεφ. στ'. Μεταβῶμεν δὲ ἐπὶ τοὺς ἐναντίαν μὲν ἔχοντας αὐτοῖς τὴν διάθεσιν, ὁμοίως δὲ τούτοις συγκοπτομένους, ἂν μὴ προσῆ τις ἀκριβῶς αὐτοῖς. εἰς δ' οὗτοι λε[285]πτὸς ἰκανῶς ἔχοντας τοὺς χυμοὺς, ὡς διαφορεῖσθαι τάχιστα. καὶ δὴ καὶ θεραπευτέον αὐτοὺς ἐναντίως τοῖς προειρημένοις. ἐκείνους μὲν γὰρ ἐκκενοῦμεν κατὰ βραχὺ συνεχῶς διὰ τὸ μὴ φέρειν ἀθροῦν τὴν κένωσιν· τοὺς δ' οὕτως ἔχοντας θρέφομεν κατὰ βραχὺ συνεχῶς. εἰ δ' ἐξ ἀρχῆς παραλάβωμεν ἔτι τῆς δυνάμεως ἐθρώμενης, οὐδὲ κατὰ βραχὺ δύνανται γὰρ (169) οἱ τοιοῦτοι καὶ πλείονος εἰς ἅπασιν δοθείσης περιγίγνεσθαι τροφῆς. ὥσπερ δὲ τοὺς ἐκ πλήθους ὠμῶν χυμῶν κινδυνεύοντας συγκοπῆναι παντάπασιν ἐλέγομεν ὀλεθρίως ἔχειν, ὅταν τὸ ἦπαρ αὐτῶν ἢ ἡ κοιλία φλεγμαίνῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς νῦν ὑποκειμένους ἐν τῷ λόγῳ νομιστέον ἀπιάτως ἔχειν, ἣν φλεγμῆν τι τούτων σπλάγχνον, καμνούσης ἤδη τῆς δυνάμεως· οὔτε γὰρ οἷόν τε τρέφειν αὐτοὺς συνεχῶς, ἀλλ' ἐν ταῖς παρακμαῖς μόνον, οὔτε μὴ τρέφοντας οἷόν τε διασώζειν αὐτοὺς ἐστίν. ἐπὶ μὲν τῶν τοιούτων δια-

Cap. VI. Transeamus autem ad eos qui contrario quidem huic laborant affectu, sed tamen syncope similiter opprimuntur, nisi quis sedulo sit attentus. Hi sunt qui praetenuis succos habent sic ut ocissime exhalent. Itaque etiam diversa a jam dictis ratione sunt curandi. Illos namque paulatim et assidue vacuavimus, propterea quod multam simul vacationem ferre non poterant: at qui sic se habent, hos paulatim et assidue nutriemus. Quod si a principio hos viribus adhuc valentibus *curandos* susceperimus, nec paulatim *eos cibabimus*; possunt namque ii vel quod liberius semel datum est, nutrimentum superare. Tanquam autem eos, qui ex crudi humoris multitudine syncope periclitantur perniciose affici diximus, quum jecur his vel ventriculum phlegmone obsedit, itidem de quibus nunc agere instituimus insanabiles sunt existimandi, si viribus jam languentibus aliquod eorum viscus phlegmone infestetur: neque enim assidue hos nutrire fas est, sed tantum in remissionibus, nec servare eos, si non nutriantur, licet. In ejusmodi

Ed. Chart. X. [285.]

Ed. Bas. IV. (169.)

θέσεων ἢ νεκρώδης ἐν τῷ προσώπῳ κατάστασις ἐν τάχει γίνεται· ὅς ὄξεια, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι καὶ τᾶλλα ὅσα τούτοις ἐφεξῆς λέλεκται. εἴαν τε γὰρ ἐκκρίνωσι πλέον, εἴαν τε ἀγρυπνήσωσιν ἢ λυπηθῶσιν, ἢ μὴ θάπτον τραγῶσιν, αὐτίκα τοιοῦτον ἴσχουσι τὸ πρόσωπον. εἰ μὲν οὖν σὺν τιμὴ τούτων ἢ τισιν ὀφθαίεν οἱ τοιοῦτοι, μικρότερον εἶναι νόμιζε τὸ κακὸν ἢ εἰ χωρὶς τούτων ἐλεπτίσθησαν· εἰ δ' ἄνευ τούτων, ὀλέθριον· ἐτι δὲ μᾶλλον, εἰ κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος οὕτως ἔχοιεν· οὐδὲ γὰρ ἐξαρκέουσιν εἰς τὴν πέψιν αὐτοῦ. ταῦτ' ἄρα καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἔφη· καὶ ἦν μὲν τι τουτέων ὁμολογῆ, ἥτιον νομίζειν δειρὸν εἶναι. κατ' ἀρχὴν μὲν γὰρ τοῦ νοσήματος, ὡς προεῖπον, εἰ καὶ μετὰ τινος τῶν προειρημέτων οὕτως ἔχοιεν, οὐκ ἀγαθόν· ἥτιον μὲν τοῦτο δειρὸν ἢ εἰ καὶ μηδὲ μετὰ τούτων τινός· ἀλλὰ τῷ διαφορεῖσθαι ἡγάδιως χαλεπόν. οὐ μόνον δὲ ἀπολεπτινθέντος οὕτω τοῦ τε πνεύματος αὐτοῖς καὶ τοῦ αἵματος ἢ διαφόρησις εἴωθε γίνεσθαι πολλάκις, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀποκριτικῆς δυνάμεως τῆς καθ' ὅλον τὸν ὄγκον ἀμετρότερον

affectibus mortifera illa constitutio in facie celeriter apparet, *nafus acutus, oculi cavi* et reliqua, quae deinceps sunt adscripta. Nam siue multum excernant siue vigilant siue tristentur siue non cito nutriantur, protinus ejusmodi faciem habent. Porro si alicujus horum, aut etiam plurium occasione tales esse videbuntur, minus esse malum putabis quam si absque his essent emaciati; sin absque his tales appareant, perniciosum judicabis, atque hoc amplius, si a principio morbi eam habeant speciem, neque enim dum concoquatur sufficient. Atque ob id Hippocrates dixit, si quid ejusmodi consenserit, minus subesse periculi putandum. In morbi namque principio, ut praedixi, etiam si cum aliquo praedictorum in eo sint flatu, haudquaquam id bonum est: caeterum minus id periculi minatur quam si cum horum nullo, imo ex *spiritu ipso* prompte discusso periculosum. Non solum autem extenuato ita spiritu et sanguine his discussio saepe incidere assuevit, sed etiam excretrice facultate per universam *corporis* molem immoderatus concitata.

Ed. Chart. X. [285.]

Ed. Bas. IV. (169.)

κινηθείσης. ὅπερ εἴθε μάλιστα γίνεσθαι διὰ τὴν ἀμετρίαν τῆς καθεκτικῆς. τὸ μὲν δὴ τρέφειν ἀναγκαῖον, ὅτι περὶ ἂν ἢ τούτων· ἀναγκαῖον δὲ καὶ τὸ πυκνοῦν τὴν ἐπιφάνειαν, ὡσπερ τῶν προτέρων ἀραιοῦν· ἐκ διαμέτρου γὰρ ἀλλήλαις αἱ διαθέσεις ὑπάρχουσιν καὶ τῆς τῶν βοηθημάτων ἰδέας ἐναντιωτάτης δεήσονται. ψυχρὸν οὖν ἐπὶ τούτων τὸν ἀέρα καὶ στύφοντα ποιητέον· εἴρηται δὲ ἔμπροσθεν ὅπως χρὴ ταῦτα πράττειν. ἀλειπτέον δὲ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς στύφουσι ἀλείμμασι. καὶ τροφὰς δοτέον οὐ πᾶν τι διαρρέουσας ἐτοιμῶς, οὔτε μελίκρατον οὔτε χυλὸν πτισάνης, ἀλλ' ἄρτους καὶ τὰ διὰ τοῦ χόνδρου ῥοφήματα καὶ ὀπώρας ἀυστηράς καὶ δυσφάρτους, αὐτὰς τε καθ' ἑαυτὰς καὶ μετ' ἄρτου καὶ χόνδρου δι' ὕδατος ἐψημένον. δοτέον δὲ τούτοις ἔστιν ὅτι καὶ ὡὰ καὶ μᾶλλον τὰς λεκίδους αὐτῶν, δύσπεπτον γὰρ τὸ λευκόν. ἀλεκτρούων τε τῶν γάλακτι τεθραμμένων τοὺς ὄρχεις· δοτέον δὲ καὶ τοὺς ἐγκεφάλους τοὺς υἰεῖους, ἦτοι γ' ὀπηθέντας ἀκριβῶς· ἔναιμοι γὰρ δοθέντες ἐσχάτως βλάπτουσιν· ἢ διὰ τοῦ λευκοῦ ζωμοῦ καλῶς ἐψημένους, ἐμβεβλημένου πράσου καὶ ἀνήθου.

Id quod incidere maxime ex ametria retentricis solet. Sane nutrire quicquid horum inciderit est necesse, oportet etiam corporis summa densare, non secus quam priorum rarefacere. Quum enim e diametro ii affectus inter se dissideant, etiam praesidiarum speciem diversissimam requirunt. Ergo frigidum iis aërem adstringentemque comparabimus, qui quemadmodum fiat prius est dictum. Ungendi similiter sunt adstrictoriis unguentis. Tum cibi iis dandi, qui non admodum prompte diffluant, non aqua mulsa, non ptisanæ cremor, sed panis et sorbitio ex alica et fructus austeri et qui non facile corrumpantur, tum ipsi per se, tum vero et cum pane et alica, quæ in aqua sit cocta. Dabis vero aliquando iis et ova, præcipueque eorum vitellos, album enim eorum aegre concoquitur, præterea gallinaceorum qui lacte sint alti testiculos, dabisque suillum cerebrum, sed vel diligenter assum, quando si cruentum detur summopere laedit, vel in albo jure legitime elixum, porro et anetho injectis. Denique

Ed. Chart. X. [285. 286.]

Ed. Bas. IV. (169.)

καὶ ὅλως ἅπαντα πρακτέον ἐπὲρ τοῦ παχυτέραν μὲν ἐργά-
 σασθαι τὴν ὕλην τῶν χυμῶν, πυκνῶσαι δὲ τὸ δέγμα καὶ
 διακωλύσαι τὰς διαπνοάς. ἀναγκαῖος δὲ τούτοις ὁ ὑδατώδης
 οἶνός ἐστιν, εὐθὺς ἐπὶ τοῖς σιτίοις ἐξ ἀρχῆς λαμβανόμενος. εἰ
 δ' ὡς ἐλπίζομεν ἅπαντα γίγνοιτο, καὶ κρεώδους τροφῆς ἐπι-
 δώσομεν αὐτοῖς τι καὶ μάλιστα μετὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν,
 ἥδη τῶν τοὺς πυρετοὺς γεννώριων χυμῶν εἰς πέψιν ἤκον-
 των. [286] ἐν τοιαύτῃ διαθέσει γερομένου νεαρῖσκου κατὰ
 τὸν δέκατον ἐμνήσθην λόγον, ὃν ἐτρέφομεν, ὡς εἶπον, ἐκά-
 στης ἡμέρας καὶ μάλιστα γε πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. καὶ ὡς ἐξε-
 πίτηδες ἅπασι μου μὴ διδόντος αὐτῷ τροφὴν ἢ εἰσβολὴ τοῦ
 παροξυσμοῦ μετὰ συγκοπῆς ἐγένετο. κατὰ τὰς τοιαύτας οἶν
 θεραπείας ἅπασας ἥδη μὲν συγκοπτομένου τοῦ κάμνοντος ὁ
 πρὸς τὸ σύμπτωμα κρατεῖ σιόπος· οὐδέπω δὲ εἰς τοῦθ' ἤκον-
 τος ἀμφοτέρων στοχαζόμεθα, τοῦ τε μὴ γενέσθαι τὸ σύμ-
 πτωμα καὶ τοῦ κατὰ βραχὺ λύνειν τὸ νόσημα. θάττω δ' ἂν
 ἐλύσαμεν αὐτὸ, μὴ δεδιότες τὸ σύμπτωμα. τὸν μὲν γὰρ ὑπὸ
 τοῦ πλήθους τῶν ὤμων χυμῶν βαρυνόμενον, ἅπασι ἂν οἶμαι

omni ratione agendum ut et humorum materiam crassiores
 reddas et cutim densas et perslatus exhalationem inhibeas.
 Vinum vero iis aquosum necessarium inter initia est, sum-
 ptum statim post cibum. Quod si ex sententia nobis omnia
 responderint, etiam carnei iis aliquid nutrimenti post alia
 dabimus, potissimum post quartum diem, humoribus qui fe-
 brem excitaverunt jam ad concoctionem venientibus. Tali
 affectu laborantis juvenis in decimo libro meminimus, quem,
 uti dixi, quotidie nutrivimus, idque ante accessionem potissimum,
 tum quemadmodum semel dedita opera non exhibito illi
 cibo accessio cum syncope invaserit memoravimus. Ergo in
 omnibus ejusmodi curationibus si jam deprehensus syncope
 cubans sit, ad symptoma scopus dirigitur; sin nondum in id
 veniat, utriusque curam habebit et ut symptoma non obo-
 riatur et ut morbus paulatim solvatur. Celerius autem hunc
 discuteremus, si nullus symptomatis subesset metus. Quippe
 qui multitudine crudi humoris gravatur, hunc si modo ju-

Ed. Chart. X. [286.]

Ed. Bas. IV. (169.)

κένωσαντες ἀπηλλάξαμεν τῆς διαθέσεως, εἴπερ, οἷός τε ἦν ἐνεργεῖν ἀθροῦν κένωσιν καὶ μηδεὶς φόβος ἐφέδρευε συγκοπῆς· τὸν δ' εὐδιαφόρητον οὐκ ἂν πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ τρέφειν ἀναγκαζόμενοι μακρότερον εἰργαζόμεθα τὸ νόσημα. περὶ μὲν δὴ τούτων ἀρχαίω τὰ λελεγμένα.

Κεφ. ζ. Τῶν δ' ἄλλων προφάσεων ἐφ' αἷς συγκόπτονται μνημονεύσομεν ἐφεξῆς. εἰσὶ δὲ τέσσαρες, ἀλγημά τε σφοδρὸν καὶ ἀγρυπνία καὶ κένωσις ἀμετρος γαστροῦ· ἐπὶ δὲ τῶν παραπαιούτων καὶ ἡ κίνησις ἔστιν ὅτε. καὶ εἰ βούληαι καὶ πέμπτην προστίθει τὴν δυσκρασίαν τῶν ἀρχῶν, ὑπὲρ ἧς ἐπὶ τελευτῇ τοῦ λόγου διαλεξόμεθα, καὶ μάλιστα ὅτι διττῶς γίνεται, ἥτοι κατὰ ψιλὰς τὰς ποιότητας ἀλλοιουμένων τῶν μορίων ἢ κακοχρμίας τινὸς ἐν αὐτοῖς παραλαμβανομένης. ἐξῆς οὖν ὑπὲρ ἀπάντων ῥητέον τῶν διηρημένων, ἀρξαμένους ἀπὸ τῶν ἀλγημάτων. εἰ μὲν οὖν δυναίμεθα τὴν αἰτίαν αὐτὴν ἐκκόψαι δι' ἣν ἀλγοῦσιν, οὕτως ἂν οὐ πρὸς σύμπτωμα εἴημεν ἐνεργοῦντες, ἀλλ' ἰώμενοι τὸν κάμνοντα· κωλυόμενοι δὲ διὰ τινα πρόφασιν ἐπὶ τὴν διάθεσιν ἵεσθαι πράττομεν τὸ τῶν

Itam semel vacationem ferre possot, nec metus aliquis syncopes impenderet, semel, arbitrator, vacuatum a morbo explicaremus, enim vero qui facile exhauritur, si ante accessionem cibare cogeremur, longiorem illi morbum certe non redderemus. Ac de iis quidem haec mihi dixisse sit satis.

Cap. VII. Nunc reliquas causas quibus syncopae succedunt deinceps referemus. Hae sunt numero quatuor, dolor vehemens, vigiliae, immoderata ventris vacuatio ac in iis qui aliena loquuntur aliquando motus. Sed et quintam, si non displicet, addas, nempe principiorum intemperiem, de qua in calce libri agemus idcirco maxime, quod dupliciter provenit, vel quia in nudis qualitatibus partium alterantur, vel quia vitiosus aliquis succus in has recipitur. Deinceps igitur de omnibus quae memoravimus est agendum, initio a doloribus sumpto. Ergo si causam ipsam unde dolor excitatur adimere possis, ita contra symptoma non pugnaveris, sed aegrum curaveris; sed si qua occasione prohibitum affectui submovendo intentum esse non licet, vehementiam.

Ed. Chart. X. [286.]

Ed. Bas. IV. (169.)

ἀλγημάτων σφοδρόν. ἐπεὶ δ' οὔτε ἀραιεῖν οἶόν τε ἔστι τὰς τῶν ἀλγημάτων αἰτίας οὔτ' ἀμβλύνειν τὰς σφοδρότητας ἀνευ τοῦ γινῶναι τουτί τὸ ἀλγημα τὸ περὶ τὸν κάμνοντα συνεστηκός ὑπὸ τίνος αἰτίας γίνεται, προεισκέσθαι χρὴ δηλονότι τὰς αἰτίας καὶ τὰ σημεῖα δι' ὧν ἂν τις αἰτίας γνωρίσειεν· ὡς τὰ πολλὰ γὰρ ἄδηλοι ταῖς αἰσθησεσὶν ὑπάρχουσαι, γεγυμνασμένου δέονται περὶ τὴν τοιαύτην θεωρίαν ἀνδρός. εἴρηται μὲν οὖν ἡμῖν οὐκ ὀλίγα δι' ἑτέρων πραγματειῶν ὑπὲρ ἀλγημάτων γενέσεως, ἀπάρτων δὲ αὐτῶν τοῦ καιροῦ νῦν ἤκοντος, ἀναγκαῖον εἶναι τομίξω διαλθεῖν ἐπὶ κεφαλαίων ὅλον τὸν λόγον. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τῷ τοῦ ζώου σώματι κατὰ πάσας τὰς αἰρέσεις οὐ πάντα ἔστιν αἰσθητικὰ τὰ μέρη, δῆλον ὡς οὐκ ὀδυνήσεται τὰ τελέως ἀαἰσθητα. μόνοις οὖν τοῖς αἰσθητοῖς τῆς ὀδύνης ὑπαρχούσης, ἐφέξῃς σκεπτόν ἄρα γε διὰ παρτὸς ὀδυνηθήσεται τὰ τοιαῦτα τῶν σωμάτων ἢ καθ' ἓνα τινὰ χρόνον ἐγγυνομένης αὐτοῖς διαθέσεως ὀδυνηρᾶς. ἀλλ' εἶπερ αὐτὸ τὸ φαινόμενον ἐναργῶς ἡμᾶς διδάσκει πολὺν εἶναι χρόνον ἐν ᾧ μηδ' ὅλως ὀδυνώμεθα,

doloris mitigabis. Verum quando nec dolorum causas submovere nec vehementiam eorum remittere fas est, nisi intellexeris, cujus vitio is dolor in cubantis corpore excitetur, perpendendae prius tum causae dolorum sunt tum vero signa quibus haec dignosci queant; nam quum sensui plerumque parum pateant, hominem qui in tali speculatione sit exercitatus nimirum postulant. Itaque quum nobis in aliis operibus non pauca de dolorum generatione sint praecepta, ipsorumque omnium opportunum tempus jam venerit, necessum arbitror totam eorum rationem summatim percurrere. Quoniam igitur in animalis corpore omnibus consentientibus sectis non omnes partes sensiles sunt, manifestum est, quae prorsus sunt insensiles, eas non dolituras. Igitur quum sensilibus duntaxat dolor accidat, sequens est ut aestimemus ejusmodine corpora perpetuo an dolitura, an uno aliquo tempore, quum ortus in his crucians affectus sit. At si ipsa evidentialia nos docet multum esse temporis quo nihil

Ed. Chart. X. [286. 287.]

Ed. Bas. IV. (169. 170.)

δῆλον ὡς κατὰ τινα χρόνον ἐγγινομένης ἐκάστῳ τῶν ὀδυνωμένων ὀδυνηρᾶς διάθεσεως ἀναγκαῖον ἀλγεῖν ἐστίν. εἰν οὖν εὖρωμεν ἥτις ποτ' ἐστίν ἢ τοῖς αἰσθητοῖς σώμασιν ἐγγινομένη διάθεσις, καθ' ἣν ἀγιάται τὸ ζῶον, ἐαλωκὸς ἂν εἴη ἡμῖν τὸ ζητούμενον. ἐνταῦθ' οὖν ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐννοιῶν, αἷ δὴ καὶ κοινὰ πᾶσιν ἡμῖν [287] εἰσιν, ἴεται χρὴ μεθόδῳ πρὸς τὸ σκέμμα. διδάσκει δὲ ἢ κατὰ φύσιν ἐννοια τὸ πάθος χρῆναι τοῦ σώματος, ᾧ μέλλει πονήσειν, ἥτοι συνεχείας λύσειν ἢ ἀλλοίωσιν εἶναι τινα. διὸ καὶ καλῶς ἐλέγετο τοῖς ἐξ αὐτόμων ἢ ἀναισθήτων ἢ ἀνάσμων στοιχείων, συντιθεῖσι τὸ σῶμα παντάπασιν ἀπορον εἶναι διάθεσιν εὐρεῖν, ὑψ' ἧς ὀδύνη γίνεται. φαίνεται γὰρ οὐδὲν τῶν ἀπλῶς ψανόντων ὀδυνηρόν· ἀπλῶς δ' ἀλλήλων ψάνει τὰ τοιαῦτα σώματα. καὶν εἰ μὴ ψάνοι (170) δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ θρανοὶ κατὰ τὴν πρόπτωσιν ἀλλήλα, πλέον οὐδὲν εἰς ἀλγήματος γέρεσιν, ἀραιωθήτων ὑποκαμένων τῶν θρανομένων· εἰ μὴ τι καὶ τοὺς λίθους ὀδυνᾶσθαι φήσομεν δαιρουμένους. ἀλλὰ περὶ

omnino doleamus, non obscurum est certo aliquo tempore, quo scilicet excitatur in lingulis quae dolent crucians affectus, necesse esse ea dolere. Ergo si inventum nobis fuerit quaeenam affectio ea sit quae in sensilibus corporibus orta facit ut animal doleat, utique et quod quaerimus jam fuerit inventum. Hic igitur ab iis naturalibus notionibus quae omnibus nobis sunt communes procedere methodo ad id quod considerandum proponitur conveniet. Porro naturalis notio nos docet vilium id corporis ex quo fit doliturum aut continuitatis solutionem oportere esse aut alterationem aliquam. Proinde etiam recte dictum iis est qui ex insensilibus vel insensilibus vel incompactilibus elementis corpus componunt, affectum unde dolor nascatur profus inveniri non posse. Quippe quae tantummodo tangunt, eorum nihil videtur dolorificum, aut talia corpora tantum se invicem tangunt. Quod si non contingant modo, sed etiam se invicem in concursu frangant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, si quae franguntur insensilia statuuntur, nisi etiam

Ed. Chart. X. [187.]

Ed. Bas. IV. (170.)

μὲν τούτων ἐπὶ πλεόν ἐν ἄλλοις τέ τισι καὶ τῷ πέμπτῳ
περὶ τῶν Ἀσκληπιάδου δογματίων ἐσκευάμεθα. νυνὶ δὲ ἀρ-
γὴν ὁμολογουμένην λαμβάνοιτες, ὡς ἀναγκαῖον ἦτοι διαί-
ρεσιν εἶναι τὴν διάθεσιν τῆς ὀδύνης ἢ ἀλλοίωσιν, ἀναμνη-
σθῶμεν αὖθις ὡς οὐδ' ἢ ἀλλοίωσις ἢ κατὰ βραχὺ γινο-
μένη δύναται ἂν ποτε ὀδυνῆσαι τὸ ζῶον, ἀλλ' ἀναγκαῖον
ἀθρόωσαν τε ἅμα καὶ βιαίαν γίνεσθαι τὴν μεταβολήν, εἰ
μέλλει τις ὀδύνη γενήσεσθαι. φαίνεται γὰρ οὐ μόνον εἰς
τὸ παρὰ φύσιν ἀθρόως ἀγόμενα τὰ σώματα λυπηρὰν
ἴσχειν τὴν μεταβολήν, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν
ἐπάροδον αὐτὴν, εἰ μὴ κατὰ βραχὺ λαμβάνοι, καὶ τούτῳ
ποροῦντα. τοὺς γοῦν ὀδοιπορήσαντας ἐν σφοδρῷ κρούει
θερμαινομένους ἀθρόως ἴσμεν ἀλγοῦντας οὕτως ἰσχυρῶς
τὰ περὶ τὰς ῥίξας τῶν ὀνύχων, ὡς μὴ δύνασθαι φέρειν.
εἰ μὲν οὖν καὶ αὐτὸ τὸ σφοδρῶς θερμαίνεσθαι ἢ ψύχε-
σθαι διαίρεσιν τινα τῆς συνεχείας ἐργάζεται, πλείονος ἴσως
δεῖται λόγου, καὶ δέδεικται καὶ τοῦτο ἐν τοῖς περὶ τῆς

lapides quum dividuntur dolore affici dicamus. Verum de
his latius tum alibi tum in quinto de Asclepiadis placitis
differuimus. Nunc autem concessum hoc principium sumen-
tes, necesse esse ut affectus qui dolorem excitet, vel divisio
sit vel alteratio, illud etiam memoria repetamus, ne altera-
tionem ipsam sensim irrepentem dolorem asserre animali
posse, sed quae dolore animal afficiet, eam mutationem tum
confertim factam tum vero violentam esse debere. Videntur
enim corpora non solum, quum in habitum contra naturam
confertim aguntur, triflem mutationem sentire, sed etiam in
ipso ad naturalem statum suum reditu, nisi eum paulatim
accipiant, cruciari. Scimus enim qui in vehementi frigore
iter fecerunt, eos quum sese non sensim, sed semel calefa-
cere properent, dolore circa unguium radices adeo vehe-
menti affectos ut ferre non possint. Illud vero inquirere,
an ipsum quod vehementer calefacit aut refrigerat divisio-
nem aliquam continui efficiat, longiore fortassis disputatione
eget, et hoc ostensum a nobis est in commentariis de sim-

Ed. Chart. X. [287.]

Ed. Bas. IV. (170.)

τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμειος ὑπομνήμασιν. ἀλλ' εἰς γε τὰ παρόντα τί ποιοῦν τὸ θερμαῖνον ἰσχυρῶς ἢ ψυχρον σφοδρῶς ὀδύνην ἐργάζεται, ζητεῖν οὐκ ἀναγκαῖον· εἴτε γὰρ ὡς τέμνον τὸ συνεχές τῆς οὐσίας τῶν αἰσθητῶν, εἴθ' ὡς ἀλλοιοῦν αὐτὴν ἀθρόως, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὴν εὐρεσιν τῶν ἰασομένων τὰς ὀδύνας, ἔάν γε μόνον εἰδῶμεν ὡς το θερμαῖνον ἢ ψυχρον βιαίως ὀδυνηρὸν γίνεται τοῖς αἰσθητομένοις σώμασιν. εἴπερ γοῦν ἀρχεσθαι μὲν ἀπὸ τῶν ἐναργῶν δεῖ, φαίνεται δὲ ἐναργῶς ταῦτα μόνα τῶν πλησιάζοντων ἡμῖν ὀδυνηρὰ, τὰ τ' ἰσχυρῶς θερμαίνοντά τε καὶ ψύχοντα καὶ τὰ διαιροῦντα τὸ συνεχές τῆς οὐσίας, ἅπερ ἐν τοῖς θλωσί τε καὶ τέμνουσι καὶ τείνουσι περιέχεται, ζητήσωμεν εἶρεῖν τὴν ἴασιν αὐτῶν ὀδῶ τινι προϊόντες ἀπὸ τῆς τῶν ζητούμενων φύσεως, ὅπερ ὀνομάζεται μέθοδος. ἀνοθεὶν οὖν αὐθις ἀρξάμενοι λέγωμεν. ἐπειδὴ ζητοῦμεν ὅπως ἐν νόσῳ ὀδυνώμεθα μηδενὸς ἡμῖν ἕξωθεν ὀδυνηροῦ πλησιάζοντος, ἀναγκαῖον ἐν τῷ σώματι ζητῆσαι τί τῶν τοιού-

plicium medicamentorum facultatibus. Verum quid agendo quae vehementer vel calefaciunt vel refrigerant dolorem inferant, quaerere ad rem propositam minime est necesse; siue enim ut substantiae sensibilibus continuitatem dividant siue ut eam semel et confertim alterantia, id ad eorum inventionem quae dolorem levabunt nihil refert, modo sciamus, quod violenter vel calefacit vel refrigerat, id sentientia corpora dolore afficere. Ergo si coepisse ab evidentibus conveniet, evidenter autem videntur eorum quae corporibus nostris propinquant haec sola esse dolorifica et quae vehementer vel calefaciant vel refrigerent et quae substantiae continuitatem dividant, haec autem sunt quae vel contundunt vel incidunt vel distendunt; curationis eorum inventionem quaeremus via aliqua insistentes, quae a quaerendorum natura sit accepta, quae methodus appellatur. Rursus igitur supra repetentes dicemus. Quoniam id quaerimus, quemadmodum in morbis dolore affligamur, ubi nihil nobis extrinsecus triste appropinquat, necessum est aliquam talem

Ed. Chart. X. [287. 288.]

Ed. Bas. IV. (170.)

των αἰτιον, ὃ θερμοαἶτον σφοδρῶς ἢ ψυχον ἢ διαιροῦν τὴν οὐσίαν ενός γέ τιος αἰσθητοῦ σώματος ἀναγῶν ἡμῖν γίνεται, καὶ πρῶτόν γε θεασώμεθα τίος εἶναι χοῆ φύσεως ὃ διαιρήσει τὴν συνέχειαν. ἀναγκαῖον οὖν ἦτοι ῥῆξιν ἢ θλάσιν ἢ διάβρωσιν εἶναι τὴν διάθεσιν, ἐν τῷ διατηῆσθαι τὸ συνεχές. ἀλλ' ἢ μὲν ῥῆξις ἐκ τάσεώς τιος, ἢ δὲ θλάσις ἐκ βάρους, ἢ δὲ διάβρωσις ἐκ δακνώδους γίνεται ποιότητος. ὅταν οὖν ἐξῶθεν μὲν μηδὲν ἢ τὸ τεῖνον ἢ βαρῦνον [288] ἢ δάκνον, ἐξ ἑαυτοῦ δὲ τι πάσχη τούτων τὸ σῶμα, παντί που δῆλον ὡς ἢ μὲν τάσις ὑπὸ τιος ἔνδον οὐσίας πολλῆς διατεινούσης τὸ περιέχον αὐτὴν σῶμα γίνοιτ' ἂν ἢ ἀμέτρον ξηρότητος, ἢ δὲ θλάσις ἐξῶθεν ἐπιπεπωκίας οὐσίας σκληρᾶς ἢ μεγάλης ἢ βαρείας ἢ συναμφοτέρων, ἢ δὲ δῆξις ὑπὸ χυμοῦ δακνώδη φύσιν ἔχοντος· ἐπισκεπτεῖον οὖν ἡμῖν ἐν ταῖς σφοδραῖς ὀδύραις ἦτοι χυμῶν πολὺν ἢ πνεῦμα διεξοδον οὐκ ἔχον, ἢ βάρυν ὄγκον, ἢ δακνώδες ὑγρὸν ἢ διάθεσιν ξηρᾶν· εἴτι δὲ πρὸς τούτοις, ὡς

causam in corpore quaeramus quae vehementer calefaciens vel refrigerans vel dividens substantiam sensilis alicujus corporis nos excruciet. Ac primum illud speculabimus, cujus esse naturae debeat quod continuitatem dividet. Necessè igitur est vel rruptionem vel contusionem vel erosionem esse affectum eum qui divisionem continui faciat. At vero rruptio ex distentione quadam, contusio ex gravante, erosio ex mordente provenit qualitate. Ergo quum nihil extrinsecus sit quod vel distendat vel gravet vel erodat, sed ex se ipso horum aliquid corpus sentiat, neminem latere potest, distentionem ab aliqua intrinsecus substantia, quae multitudine sua corpus se continens distendat, aut immodica siccitate provenire: contusionem a procidente externa substantia dura vel magna vel gravi vel simul ambobus, erosionem vero ex humore aliquo, cui mordens natura sit. Igitur ubi vehemens dolor urget, scrutandum nobis est an humor plurimus, an spiritus cui non sit exitus, an gravis moles, an mordens humor, an siccus affectus subsit, ad haec veluti inter

Ed. Chart. X. [188.]

Ed. Bas. IV. (170.)

ἐν ἀρχῇ διήρηται, τὸ θερμαῖνον ἰσχυρῶς ἢ ψυχρον. ὧν πάλιν αὐτῶν τὰς αἰτίας ἢ ἐν τῷ πνεύματι θετέον ἢ ἐν τοῖς ἔργοις ἢ ἐν τοῖς στερεοῖς· ὅτι γὰρ ἂν αὐτῶν ἰσχυρῶς ψυχρὸν ἢ ὑποθερμανθὲν ψαίῃ τῶν πλησιαζόντων, ὀδυνηρὸν αὐτοῖς γίγνεται. πῶς μὲν οὖν χρὴ διαγινώσκειν ἕκαστον τῶν εἰρημέων καὶ ὡς οὐχ ἀπάντων ἔχομεν ἐναργῆ σημεῖα καὶ ὡς εἴπερ τι ἄλλο καὶ ἡ διάγνωσις τῶν ἀδήλων πρὸς αἴσθησιν αἰτιῶν τε καὶ διαθέσεων ἐκ πολλῆς μὲν γυμνασίας, ἐπιμελοῦς δ' ἀπάντων περισκέψεως ἡμῖν περιγίνεται, δι' ἐτέρων δεδήλωται. νυνὶ δὲ οὐ τοῦτο πρόκειται σκοπεῖν, ἀλλ' αὐτὴν μόνην διέρχεσθαι τὴν θεραπευτικὴν μέθοδον. ἔξ ἧς ἐπιστημονικῶς διαγνωσθείσης ἡλικίῃ βοήθεια καὶ ὠφέλεια γίνεται τοῖς ἰατροῖς οὐ μόνον εἰς βοηθημάτων τε καὶ ἰαμάτων εὐπορίαν, ἀλλ' ἐστὶν ὅτε καὶ εἰς τὴν τῆς διαθέσεως γνῶσιν, ἐναργῶς ὑμῖν ἐδειξα πολλάκις ἐπ' αὐτῶν τῶν καμνόντων, ὧν ἤδη μνημονεύσω δυοῖν ἢ τριῶν οὐ πρὸ πολλοῦ θεραπευθέντων. ὁ μὲν γὰρ τεσσαρακοντούτης ἦν, ὡς οἶσθα,

initia est definitum, an aliquid quod valenter calefaciat vel refrigeret. Quorum ipsorum quoque rursus causae vel in spiritu vel in humoribus vel in solidis ipsis sunt statuendae: quicquid enim eorum vehementer calefactum refrigeratumve sit, quando quod vicinum est tangit, dolorificum illi redditur. Igitur quemadmodum singula quae comprehendimus dignosci possint, tum vero quod non omnium habeamus manifestas notas, quodque si aliud quicquam etiam causarum et affectuum quae sensum fugiunt dignotio ex multa exercitatione et curiosa omnium perpensione nobis tandem pariat, alibi monstratum est. Nunc vero id considerare propositum nobis non est, imo solam ipsam medendi methodum persequi. Ex qua scienter perspecta quantum auxilium compendiumque medicis non ad praesidiorum modo curatio- numque facultatem, sed etiam ad affectus aliquando dignotionem comparetur, saepe vobis in ipsis aegrotantibus manifeste ostendi, quorum jam duos tresve qui haud pridem sunt sanati referam. Unus enim, ut scis, quadragenarius erat, qui

Ed. Chart. X. [288.]—

Ed. Bas. IV. (170.)

κολικός εἶναι νομιζόμενος, οὐ μόνον οὐδὲν ὀνιμάμενος ὑπὸ
κατατλήσεων καὶ πυρίας καὶ καταπλασμάτων καὶ κλυσμά-
των, οἷς συνήθως εἰώθασιν ἐπὶ τῶν τοιούτων χρῆσθαι
διαθέσεων, ἀλλὰ καὶ παροξυνόμενος ὑπὸ τῶν πλείστων.
ἐπὶ γοῦν ἐλαίῳ πηγαίνῳ διὰ τῆς ἔδρας ἐνεθέντι χείρων
ἐγένετο καὶ αἰθίς ἐπὶ καστορέῳ· καὶ μέντοι καὶ μέλι ποτὲ
προσενεγκόμενος ἐφθὸν ἔχον πέπερι ἐσχάτως ὠδυνήθη· καὶ
τὸν χυλὸν δὲ τῆς ἐφθῆς τήλεως ἄμα μέλιτι λαβὼν ἱκανῶς
παρωξύνθη. στομασάμενος οὖν ἐγὼ χυμούς δακτύλους ἐν
αὐτοῖς τοῖς χυτῶσι τῶν ἐντέρων ἀναπεπῶσθαι, συνδιαφθεί-
ροντας ἑαυτοῖς τὰ τε κάτωθεν ἐνέμενα καὶ τὰ διὰ τοῦ
στόματος λαμβανόμενα, δύσφθογον αὐτῷ τροφήν δοῦς.
εἴτ' ἰδὼν ὀδυνώμενον ἔγνων χρῆναι τὴν κακοχυμίαν ἐκκα-
θαίρειν. ὄντος δ' ἀρίστου πρὸς τὰς τοιαύτας κακοχυμίας
φαρμάκου τοῦ διὰ τῆς ἀλόης, ὃ καλοῦσιν ἤδη συνήθως
πικρὰν, ἀθρόως μὲν οὐκ ἐτόλμησα καθαίρειν αὐτὸν τὸν
ἄνθρωπον, ὑπὸ τε τῆς ὀδύνης καὶ τῆς ἐνδείας καθηρημένον
ἤδη που δυοῖν μηνῶν. ἐκ διαστημάτων δὲ τιῶν σύμμετρον

cum colo laborare putaretur, non modo nihil est a fomentis
tum humidis tum siccis levatus, sed nec cataplasmatibus nec
clysteribus, quibus publice uti in ejusmodi affectibus solent,
verum etiam a plurimis eorum exacerbatus. Nam a rutaceo
oleo per sedem infuso deterius habuit, itemque a castoreo,
quin etiam ubi mel coctum cum pipere assumpsit, extremis
doloribus est afflictus; jam quum cremorem cocti foenigraeci
una cum melle accepisset, vehementer est irritatus. Ipse
igitur ubi mordentes humores in tunicis intestinorum im-
mersos conieci, qui secum una corrumperent, tum ea quae
per inferiora essent infusa tum ea quae per os sumebat ex-
hibui homini nutrimentum, quod non facile corrumperetur.
Deinde quum minus eum cruciatum intellexi, vitiosos hu-
mores purgandos judicavi. Quum vero aptissimum ad ejus-
modi vitiosos humores esset medicamentum quod ex aloë
componitur, quodque jam vulgo picran appellant, utique se-
mel hominem jussu purgare non sum ausus, quod doloribus
et inedia duobus mensibus confectus esset. Verum ex quibus-

Ed. Chart. X. [288. 289.]

Ed. Bas. IV. (170.)

τοῦτ' ἐργαζόμενος ἡμέρας ὡς οἴσθ' αὖ που πεντεκαίδεκα τε-
 λείως ἰασάμεν αὐτὸν οὐδὲν οὐκέτι αὐτῷ προσαγαγὼν ἄλλο
 βοήθημα. οὗτος μὲν οὖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ πρῶτον
 οὕτως ἠνώχλειτο, μηδέπω πρότερον ἀλγίσσας ἔντερα. νεανί-
 σκος δέ τις ἐγγύς ἐκείνῳ τὴν ἡλικίαν, οὐκ ὀλίγαις ἔμπροσθεν
 ἠνώχλημένος ὑπὸ κολικῶν ἀλγημάτων, ἐκαθάρθη λαβῶν
 σκαμμωνίας ὀπιόν. ἀξιολόγου δὲ τῆς καθάρσεως γενομένης,
 ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν λουσάμενος εἰς ἐσπέραν καὶ
 λαβῶν πτισάνης χυλὸν πρῶτον, εἴτ' ἐπιφαγὼν ἰχθύας ἡμεσε
 τὰ ληφθέντα διὰ νυκτός. ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ λουσάμενος ἔφαγε
 πρῶτον μὲν θριδακίνης, εἶτα κρεῶν ὀρνιθειῶν ἐφομένων ἐν
 λευκῷ ζυμῷ. [289] καίπειτα προσήνεγκατο χόνδρον, ἔξ ὕδα-
 τος ἐπιβαλὼν οἶνον αὐστηρόν. μετρίως δὲ διάγειν δόξας ἐπ'
 αὐτοῖς, διητήθη μὲν καὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν παραπλησίως,
 ἔξεδωκε δὲ ἡ γαστήρ αὐτοῦ μετὰ τοῦ δηχθῆναι πλείω τῆς τῶν
 ἐδεσμάτων ἀναλογίας. εἶτα κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν εἶτα
 καὶ μᾶλλον ὠδυνήθη τὰ κατὰ τὴν γαστέρα· καὶ δόξας ἐν τῷ
 βαλανείῳ που κληθότως ἐψῦχθαι, πηγάνινον ἔλαιον ἐνεθεῖς,

dam intervallis moderate id faciens quindecim circiter die-
 bus hominem, ut scis, profus sanavi, idque nullo praeterea
 adhibito praesidio. Atque hic quidem illo primum tempore
 sic est vexatus, nunquam prius intestini dolorem expertus.
 At alius juvenis huic quidem aetate prope par, sed qui saepe
 ante colicis cruciatibus fuerat affectus, accepto scammoniae
 succo fuit purgatus. Quum autem bene largiter fuisset va-
 cuatus, primo quidem die vesperi in balneo lotus, mox pti-
 sanae cremorem sumens, post piscem quoque comedens,
 nocte ea quae ceperat evomit. Secundo die itidem lava-
 tus comedit primum lactucam, mox avium carnis aliquid in
 albo jure elixae, ab hac alicam ex aqua sumpsit vino austero
 injecto. Ubi vero ab iis mediocriter se habere est visus,
 etiam tertio die nutritus similiter est. Reddidit tamen per
 alvum plura quam pro ciborum portione, eaque cum morsu.
 Deinde quarto die etiam magis dolere sibi ventrem sensit, et
 quum se in balneo alicubi frigus accepisse imprudentem pu-
 tasset, rutaceum sibi oleum per sedem infundens non solum

Ed. Chart. X. [289.]

Ed. Bas. IV. (170. 171.)

ὄδυνήθη τε σφοδρότερον καὶ μετὰ ταῦτα ἐξέκρινεν ὑγρὸν δια-
 χύρημα πάμπολυ, σαφῶς ἐνδεικνύμενον ὡς καὶ τοῦ σώματος
 ὅλον τι φέρεται πρὸς τὰ κατὰ τὴν γαστέρα χωρία. καὶ πάλιν
 ἐξῆς ἐκ περιόδων ὁμοίως ἠνωγλεῖτο. παιδόμενοι δ' ἡμεῖς
 αὐτῷ τὰ συμπτώματα, τὴν βλάβην ἐκ τῆς σκαμμωνίας
 ἔγνωμεν ἐν ἐκείνοις μάλιστα γεγονέναι τοῖς ἐντέροις, ἃ καὶ
 (171) πρότερον ἦν ἀσθενῆ, ὡσθ' οἷον ῥευματικὴν τινα συν-
 ἵστασθαι διάθεσιν. οἷσθ' οὖν ὅπως ἰασάμην καὶ τοῦτον
 ἀπορήψαι μὲν κλεύσας τὰ κολικά βοηθήματα, τραφήναι δὲ
 χόρδω θεριμῶ, δι' ὕδατος ἠψημένω, κόκκους ῥοιᾶς ἐμβαλὼν
 αὐτῷ. κοιμηθεὶς δ' ὅλη τῇ νυκτὶ χωρὶς ὄδυνης ἐθαύμασε
 δῆπου τὸ παρόδοξον τῆς βοηθείας, ἠρώτα δ' ὅτι χρὴ πειν.
 ἐδώκαμεν οὖν αὐτῷ πειν ὕδαρῆ ῥοῦ χυλόν, ὅπως εἴτε τις
 ἐπιπολῆς εἴη γεγενημένη περὶ τὸ ἐντερον ἐλκώδης διάθεσις
 ἀποστύψαιεν, εἴτε καὶ ἕξη τι κατὰ τὸ σύνθητες ἐκ τῶν ἄνω
 χωρίων εἰς τὸ πεπορθὸς ἀναστύλειεν· ἀρίστω τε αὐτῷ χρή-
 σασθαι προσετίξαμεν οὕτως· εἴτ' εἰς ἐσπέραν δαιπνεῖν οἴνων
 τινὰ, τῶν αὐστηρῶν μὲν φύσει, παλαιῶν δὲ, διαβοραχέντος

vehementissime est vexatus, sed etiam liquidam dejectionem
 copiosissimam excrevit, quod facile declaravit aliquid a toto
 corpore ad loca ventris deferri. Post deinde per circuitus
 similis redibat cruciatus. Audientes autem nos ejus sympto-
 mata, intelleximus noxam ex scammonio in illis maxime
 intestinis procubuisse, quae prius etiam fuerant imbecilla, sic
 ut quasi fluxionis quidam exortus esset affectus. Ergo quem-
 admodum hunc quoque sanaverim scis. Abjicere enim jussi
 praesidia colica, alicaque calente quae cocta in aqua esset
 nutrirī, immillis ei mali punici granis. Quum autem tota
 nocte citra dolorem dormivisset, miratus profecto est reme-
 dii novitatem rogavitque quid esset bibendum. Deditur
 itaque bibendum dilutum rhois cremorem, quo, sive aliqua
 esset in summo intestino facta ulcerosa affectio, eam adstrin-
 geret, sive etiam ex consuetudine aliquid ex superioribus
 locis in partem affectam conflueret, id reprimeret, prandio-
 que eodem uti jussimus: deinde ad vesperam coenare pane
 puro madefacto in vino aliquo naturaliter quidem austero,

Ed. Chart. X. [289.]

Ed. Bas. IV. (171.)

ἄριστον καθαροῦ. συνεχωρήσαμεν δὲ καὶ τῶν ἀσθηρῶν ὀπω-
 ρῶν λαβεῖν ἧς ἂν αὐτὸς ἐθέλη μήλων ἢ ἀπίων ἢ ῥοιᾶς.
 ὁμοίως δὲ καὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν διαιτηθεὶς ἐν τῇ τετάρτῃ
 πινὼν τῆς θηριακῆς, ὑγιῆς τελείως ἐγένετο, καὶ τοῦ λοιποῦ
 τοῖς συνήθεσι χρώμενος οὐδὲν ἐβλάπτετο. παραπλησίως δὲ
 ἕτερον τινα διακείμενον ὥρα θέρους, ἐπειδὴ διαβάδης ἰκανῶς
 ὑπῆρχε πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς εἰρημένοις καὶ ψυχρῶ ποτῶ
 συνεχώρησα χοῆσθαι. μὴ τοίνυν ζῆτει σημεῖα τοιαῦτα καθ'
 ἐκάστην διάθεσιν, οἷα πλευρίτιδος ἐστὶν ἢ δυσεντερίας. ἐπι-
 στημονικῆ μὲν γὰρ ἢ τῶν τοιούτων νοσημάτων διάγνωσις,
 ὠρισμένοις σημεῖοις γνωρίζομένη, στοχαστικῆ δὲ ἢ τῶν ἀρίτως
 εἰρημένων καὶ μόνοις τοῖς ἀκριβῶς ἐπισταμένοις ἐκάστου νο-
 σήματος τὴν οἰκίαν θεραπείαν εὐρίσκεσθαι δυναμένη. ὥστ'
 ἐπεὶ περὶ ταύτης πρόκειται νῦν λέγειν, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν
 περαινεσθῶ, μὴ προσαπτομένων ἡμῶν τῆς διαγνώσεως τῶν
 διαθέσεων· καὶ μάλιστα ὅταν ἐκ στοχαστικῶν ἀρχομένη ση-
 μείων συνάπτηται τῇ τῶν ὠρελοῦντων ἢ βλαπτόντων δια-
 γνώσει. τὴν γὰρ ἐν τούτοις μέθοδόν τε καὶ γυμνασίαν ἐν ταῖς

sed veteri. Concessimus praeterea ut anserum quemcunque
 vellet fructum sumeret, sive malum sive pyrum sive puni-
 cum. Simili ratione etiam tertio die cibus in quarto theria-
 cen bibit sanusque omnino est redditus, ac de caetero ad
 consueta reversus nullum sensit incommodum. Simili genere
 et alteri cuidam in aestate affecto, quum litibundus admo-
 dum esset, supra alia quae memoravi etiam frigida potione
 uti permisi. Ergo ne requiras in omni affectu ejusmodi no-
 tas quales in pleuritide vel dysenteria apparent. Scienti-
 fica namque talium est morborum dignotio, certis videlicet
 definitisque notis comparata, quum eorum qui proxime sunt
 dicti conjecturalis dignotio sit ac solis iis inveniri potis qui
 exacte cujusque morbi propriam curationem norint. Quare
 quoniam de hac proposita nunc disputatio est, ipsam per se
 absolvamus, nec affectuum dignotiones attingamus, maxime
 quae ex conjecturalibus notis incipientes cum eorum quae
 profunt obsuntque dignotione sunt conjunctae. Methodum
 enim in iis atque etiam exercitationem in morborum di-

Ed. Chart. X. [289. 290.]

Ed. Bas. IV. (171.)

τῶν νοσημάτων διαγνώσειν ἰδίᾳ ποιούμεθα καθ' ἑαυτὴν, ἵνα τεγνωθεὶς τις εὐρίσκη καθ' ἑαυτὸν ἀγνώστον, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς τὰ τε πεπορθότα μόρια καὶ τὰς διαθέσεις αὐτῶν.

Κεφ. η'. Πλανέλωμεν οὖν αὐθις ἐπὶ τὰς τὴν ὀδύνην ἐργαζομένης διαθέσεις. εἰ μὲν γὰρ αἵματος πλῆθος εἴη τὸ διατείνον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι γίγνεται, φλεβοτομήθειον αὐτίκα τῆς δυνάμεως ἰσχυρᾶς οὐσης· εἰ δ' ἦτοι φοβοῖτο τὴν φλεβοτομίαν ὁ ἀνθρώπος ἢ ἀγνώστότερος εἴη τὴν δύναμιν, ἀρτισπαστέον τε καὶ παροχνεύειον· εἴρηται δὲ ἐμπροσθεν ὅπως γρη ταῦτα ποιεῖν. εἰ δὲ καὶ τούτων γενομένων ἔτι μένοι τὸ ἀλγημα, δῆλον μὲν δήπου κατὰ τὸ πεπορθὸς μόριον ἐσηρῶσθαι τὸ λυποῦν. [290] εὐδηλὸς δὲ ἡ ἑραπεία τοῖς διαφορητικοῖς γινομένη φαρμάκοις. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς διὰ ψωῖδες πνεῦμα γινομένης ὀδύνης ἰασόμεθα, προσβοηθοῦντες ἐπ' αὐτῶν μᾶλλον τοῖς λεπτόνουσι ἐδέσμασι τε καὶ πόμασιν ἐρέμασι τε καὶ καταπλάσμασιν αἰογήσει τε καὶ πνεύμασιν. εἰ δ' ὄγκος βαρύνων ἢ θλῶν ὀδύνην ἐργάζοιτο, τὸν ὄγκον ἰατέον. εἰ δὲ δακνωδὲς ὑγρὸν,

guotionibus seorsum per se fecimus, quo scilicet arte quis instructus in omni aegro tum partes affectas tum ipsius affectum sicuti nos inveniat:

Cap. VIII. Ergo revertamur ad affectus qui dolores excitant. Si namque sanguinis abundantia sit, quae distendat, ut profecto in phlegmone fieri solet, protinus ubi vires aegri valentes sunt, sanguis mittendus est. Sed si is homo vel sanguinis missionem timeat vel imbecillis viribus sit, tum revelendus sanguis est tum derivandus, dictumque nobis prius est quemadmodum haec fieri conveniat. Quod si his peractis dolor etiam perflat, patet profecto in aegrotante parte impactum esse quod contristat. Patet vero et quod curatio ipsa per discutientia medicamenta sit molienda. Pari ratione et qui ex flatuoso spiritu dolores fiunt curabimus, sed simul in iis potius tum extenuantibus cibis tum potione tum per sedem injectionibus tum cataplasmatibus tum humidis siccisque fomentis auxiliantes. Sin moles aliqua gravando contunden-

Ed. Chart. X. [290.]

Ed. Bas. IV. (171.)

ἐναντιώτατα τοῦτοις ἐστὶ τὰ λεπτύνοντα καὶ θερμαίνοντα. χολήζει γὰρ ἢ τοιαύτη διάθεσις, εἰ μὲν ἰαθήσεσθαι μέλλει, τῆς κενώσεως τῶν λυπούντων· εἰ δ' εἴη τοῦτο ποιεῖν ἀδύνατον, τῆς ἐπικράσεως· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἀδύνατον, διὰ τῆς τῶν ναρκοτικῶν φαρμάκων προσφορᾶς· ἣτις ἐστὶ μὲν κοινῆ, βλάπτει δὲ ἥμισυ τῶν ἄλλων τὰς τοιαύτας διαθέσεις. λεπτιὰ γὰρ ὑπάρχει ταῖς συστάσεσι καὶ θερμὰ ταῖς δυνάμεσι τὰ πλείστα τῶν τοιούτων ὑγρῶν· ὅσα δὲ δι' ὀπίου καὶ ὑσοκνύμου καὶ τῶν οὕτως ψυχρότων σκευάζεται φάρμακα, φύγει τε ἅμα καὶ ξηραίνει πάντως· κατὰ τοῦτο γοῖν οὐ μόνον ὡς αἰσθήσεως ναρκοτικὰ χρήσιμα καθέστηκεν, ἀλλὰ καὶ ὡς συνιστάντα καὶ παχύνοντα τὴν τῶν ὑγρῶν λεπτότητα καὶ προσέτι καὶ τὴν θερμότητα σφοδρὰν ὑπάρχουσαν ἐμψύχοντα. παχέων δὲ ὑγρῶν ἢ γλίσχρων ἐπικρατούντων ἐναντιώτατα ὑπάρχει τὰ ναρκοτικὰ φάρμακα καὶ πάνυ χολή φυλάττεσθαι τὴν χολήσιν αὐτῶν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν. οὐ μὴν οὐδ' ὀδύνη τις ἐπιεται σφοδρὰ τοῖς τοιούτοις χυμοῖς μόνοις οὔσιν. εἰ δὲ

dove dolorem excitet, moli ipsi est medendum. Sin mordens humor est, adversissima huic sunt quae extenuant et calefaciunt. Postulat namque hujus generis affectus, si modo curandus est, eorum quae labores excitant vacationem, si id omnino fieri nequeat, epicrasin, sin id quoque fieri non possit, stupefacientium medicamentorum exhibitionem, quae quamquam sit communis, minus tamen hos affectus quam alios laedit. Quippe tenuis consistentiae et calidarum facultatum plurimi talium humorum sunt, quae autem ex papaveris succo et alterco et eo modo frigidis parantur medicamenta simul omnino et refrigerant et siccant, qua ratione non solum ut sensui torporem inducentia salutaria sunt, sed etiam ut humorum tenuitatem cogentia atque crassantia, praeterea vehementem calorem refrigerantia. Ubi vero crassi glutinosique humores exsuperant, alienissima sunt quae torporem inducunt, cavendusque magnopere in ejusmodi affectibus eorum usus est. Sed nec alioqui comitatur ejusmodi humores, modo soli sint, dolor vehemens. Si vero ex

Ed. Chart. X. [290.]

Ed. Bas. IV. (171.)

ποτε συμπλακίη κατά τι συμβεβηκός, ἀτιώδες πνεῦμα τῶν
 περιεχόντων ἐαυτὸ σωματίων ἀδυνατοῦν διεξιέναι, σφοδρό-
 τατα πάριως οἱ οὕτως ἔχοντες ὀδυνῶνται. ἔπεται δ' αὐτοῖς
 τοῦτο κατὰ διττὴν αἰτίαν, ἥτοι ᾗ ἐμφραξιν ἢ θερμοστίαν·
 ἢ τε γὰρ ἐμφραξις ἴσχει τὸ πνεῦμα καὶ κωλύει διεξιέναι· θερ-
 μαινόμενά τε τὰ παχέα καὶ γλίσχροα φυσῶδες πνεῦμα γεντῶν
 πέφυκε. τοιαῦται μάλιστα γίνονται διαθέσεις τοῖς ἐμπε-
 πλησμένοις ἐδεσμάτων, ψυχρῶν μὲν ταῖς κράσεσι, παχέων δὲ
 καὶ γλίσχρων ταῖς συστάσεσιν, ὅταν ἐν αὐτοῖς περιέχεται
 τοῖς χιτῶσι τῶν ἐντέρων τὸ φουσῶδες πνεῦμα. δυοῖν γὰρ
 ὄντων αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐν τῇ μεταξύ χώρᾳ τοιοῦτός τις
 ἀθροισθῆ ἡμιός, εἰς φουσῶδες μεταβάλλει πνεῦμα. παχὺ δὲ
 δὴ πον τοῦτ' ἔστι καὶ ψυχρὸν καὶ βραδύπορον. ὅταν οὖν
 ἴσχηται τε καὶ διατείνῃ τοὺς χιτῶνας, ὃ τε ἡμιός ἐξ οὗ τὴν
 γένεσιν ἔχει ψύχει σφοδρῶς τὰ ψαύοντα μόρια τῶν ἐντέρων,
 κατὰ δύο προφάσεις οἱ οὕτω κάμνοντες ὀδυνῶνται. τὸ μὲν
 οὖν παρατύκτα τελῶς ἀτιώδενοι γίνονται, πίνοντες τι τῶν
 γαριωτικῶν φαρμάκων, ἀνξιάεται δὲ ἢ διάθεσις αὐτοῖς παν-

accidenti aliquo conjunctus. his halituosus spiritus est, qui
 ex iis quibus continetur corporibus erumpere prorsus non
 potest, gravissimis omnino doloribus qui ita se habent cru-
 ciantur. Porro accidit id illis duplici ex causa, vel obstruc-
 tione vel calore, nam et obstructio spiritum cohibet nec
 exire permittit, et crassa glutinosaque quum calefiunt flatuo-
 sum spiritum gignere solent. Ejusmodi sane affectus iis qui
 se cibis natura frigidis et consistentia crassis ac glutinosis
 referferunt, quando in ipsis intestinorum tunicis flatuosus
 spiritus continetur, potissimum incidit. Nam quum hae du-
 plices sint, ubi medio earum spatio ejusmodi collectus hu-
 mor est, in flatulentum mutatur spiritum. Sane is et cras-
 sus et frigidus et tardi motus est. Ubi igitur tum retinetur
 tum tunicas distendit, tum humor unde oritur intestini par-
 tes, quas contingit, vehementer refrigerat, duplici occasione
 ita laborantes dolent. Ac ad tempus quidem, ubi torporem
 faciens medicamentum biberunt, prorsus indolentes red-
 duntur; caeterum affectus his omnino fit major; nam et inte-

Ed. Chart. X. [290. 291.]

Ed. Bas. IV. (171.)

τοίως· οἱ τε γὰρ χιτώνες τῶν ἐντέρων πυκνότεροι καὶ δυσδιαπνευστότεροι γίνονται τῇ ψυχρότητι τῶν φαρμάκων, ὅ τε χυμὸς παχύτερος καὶ δυσκινητότερος. ὥστε καὶ χρόνου πλείονος ἀναγκαῖον ἔσται δεηθῆναι τὸν κάμνοντα καὶ τοῦ θεραπεύοντος εἰς ἄκρον γεγυμνασμένου κατὰ τὴν τέχνην. εἰ γὰρ ὡς ἔτυχεν αἰθίς ἐγγεθήσειε τῇ θεραπείᾳ, κίνδυνος ἐκ δευτέρου πνευματωθέντας τοὺς χυμοὺς τὴν αὐτὴν ὁδὴν ἐξορᾶσθαι· εἴτ' ἐκ δευτέρου δηλονότι δοθῆναι τι τῶν ναρκωτικῶν φαρμάκων δεῖ, τῆς αὐτῆς ἀνάγκης καταλαβούσης· ὥσαύτως δὲ καὶ τρίτου καὶ τετάρτου καὶ πολλάκις ἐφεξῆς, ἄχρις ἂν ὁ ἄνθρωπος ἀνάτος γενόμενος εἰς καχεξίαν τε τοῦ παντὸς σώματος ἀφίκηται καὶ πολλῶ χρόνῳ κακοπαθήσας ἀποθάνῃ. πῶς οὖν γρηὶ τὰς διὰ τοὺς ψυχροὺς χυμοὺς ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἐντέρων ἠθροισμένας ὁδύνας ἰᾶσθαι; [291] οὐ θερμαίνοντες σφοδρῶς αἰογήσειν ἢ καταπλάσασιν· ὑπὸ γὰρ τῶν θερμαίνόντων, εἰ μὴ καὶ διαφορηθεῖεν ἱκανῶς, χόονται καὶ πνευματοῦνται πάντες οἱ γλίσχροι καὶ παχεῖς καὶ ψυχροὶ χυμοί. προσήκει τοίνυν αὐτοὺς τέμνειν τε

linorum tunicae medicamentorum frigiditate densiores minusque flatui transmittendo habiles redduntur et humor ipse tum crassior tum ad motum ineptior evadit. Itaque et spatium longiore ad aegri curationem et medico, qui egregie in arte sit exercitatus, est opus. Nisi enim certa ratione postmodum curationem aggrediuntur, verendum erit ne humores secundo in flatuosum spiritum versi eundem dolorem renouent, unde rursus stupefacientium aliquid medicamentorum exhiberi sit opus, eadem necessitate urgente, ac pari modo tertio et quarto et saepe deinceps, quoad homo infamabilis effectus in malum totius corporis habitum perveniat et post longa tandem taedia pereat. Quo pacto igitur dolores eos quos frigidus humor in medio intestinorum interclusus excitavit sanare conveniet? Sane non perfusionibus aut cataplasmatibus valenter calefacientibus, quippe lenti omnes crassique et frigidi humores ab iis quae calefaciunt, nisi etiam valenter discutiant, liquantur ac in flatum mutantur. Convenit igitur eos incidere simul et concoquere, quas res

Ed. Chart. X. [291.]

Ed. Bas. IV. (171. 172.)

ἄμα καὶ πέτται, ὅπερ ἐν τῶν λεπτυνότων γίνεται φαρμάκων· καὶ μάλιστα ὅταν μὴ θερμαίνωσι σφοδρῶς. ὅτι δὲ καὶ τούτων αὐτῶν ὅσα ταῖς δυνάμεσιν ἔστιν ἀφυσότερα καὶ ξηραντικώτερα, ταῦθ' αἰρεῖσθαι χρὴ μᾶλλον εὐδηλον παντί. καὶ πολλῶν ιδιωτῶν ἔστιν ἀκοῦσαι πολλάνικς ἤττον ἀλγῶν φασκόριων τὸ κῶλον, ὅταν μὴτε καταπλάττωνται τιμὴ μὴτε καταντλῶνται δι' ἐλαίου μὴτε κλύζωνται. καὶ ὅσοι γενναῖοί εἰσι καὶ ἰσχυροί, μετρίως διαιτηθέντες ἐν χρόνῳ πλείονι συντομώτερον καὶ ἀκινδυνότερον ἐκθεραπεύονται (172) τῶν βριασιτέρως ὡς εἴρηται θερμαινόντων. οὐδὲν γὰρ οὕτω χρὴ δεδιῆναι κατὰ τοὺς τοιούτους χυμοὺς ὡς θερμότητα χέουσιν μὲν καὶ πνευματοῦσαν αὐτοὺς, διαφορεῖν δ' ἀδυνατοῦσαν. ἔθεασάμην γοῦν τινα τῶν κατ' ἀγρὸν ἐργατῶν, ὃς ἐπειδὴ ἦσθετο κωλικῆς ὀδύνης, ἔζῶννυτο μὲν αὐτίκα, πρότερον οὐ ζῶννύμενος, ἦσθιε δὲ μετ' ἄρτου σκόροδα, μηδεμίαν ἐκλείπων συνήθη πρᾶξιν, ἔπειθε δὲ δι' ὅλης μὲν ἡμέρας οὐδὲν, εἰς ἑσπέραν δὲ ἀκρατέστερον· εἶτα κοιμώμενος δι' ὅλης νυκτὸς ἔωθεν ἀνίστατο παντάπασιν ἀνώδυνος. ἔστι γὰρ ἀμέλει καὶ

tenuantia medicamenta praestabunt, potissimum tamen si calida vehementer non sint. Quod autem horum quoque ipsorum ea maxime deligenda sint quae magis flatum discutiant magisque siccent, nemini potest dubium esse. Saepeque ex plebe non paucos audias minus sibi dolore colon affirmantes, quum nec ipsis cataplasma imponitur nec oleo aliquo perfunduntur nec per clysterem aliquid infunditur. Et sane qui generosi animi fortesque sunt, si mediocri utantur victu, tutius breviori tempore percurantur quam qui violenter, ut dictum est, calefacientibus utuntur. A nullo enim in ejusmodi humoribus tam est metuendum quam a calore, qui eos liquet atque in flatum vertat, sed discutere non valeat. Vidimus namque ex agrestibus operis quempiam, qui ubi coli dolorem sensit, protinus se cinxit, cum cingi ante non foleret, comedit autem cum pane allium, nullum dimittens consuetum opus: nec toto die quicquam bibit, sed vesperi meracius, ab his et tota nocte dormivit et mane ab omni dolore plane liber surrexit. Est enim pro-

Ed. Chart. X. [291.]

Ed. Bas. IV. (172.)

τὰ σκόροδα τῶν ἀφύσων καὶ ἀδίψων βρωμάτων. ἔτιοι δὲ ἀπείρως ἔχοντες αὐτῶν ὑπολαμβάνουσι κρομμύων εἶναι διαψώδεστερα τοῦ παντός ἀμαρτάνοντες· οὐ μόνον γὰρ οὐκ ἔστι διαψώδεστερα κρομμύων, ἀλλ' οὐδὲ διαψώδη τὴν ἀρχὴν, ἀφυσότατά τε πάντων βρωμάτων. ὥστ' ἔγωγε τῶν ἀγροίκων θηριακὴν ὀνομάζω τὸ βρώμα. καὶ εἴ τις ἢ Θρακῆς ἢ Κελτοῦς ἢ ὅλως τοῖς ψυχρὰν γοῦν οἰκοῦντας εἴξαιεν ἐσθίειν σκροδόων, οὐ μικρὰ βλάψει τοῖς ἀνθρώποις. ὅσοι μὲν οὖν ἀνευ πυρετῶν ἀλοῦσι σφοδρῶς ἔντερα, διὰ τὴν εἰρημμένην αἰτίαν καὶ σκροδόων ἐγκωρεῖ τούτους ἐσθίειν καὶ τῆς διὰ τῶν ἐσχιδιῶν πίειν, ὠφελούσης ἄκρως τὰς τοιαύτας διαθέσεις. ἐν πυρετοῖς δὲ εἴ ποτε γένοιτο, πειρατέον μὲν πρῶτον εἰ προσίενται τὴν διὰ τῶν κέγχρων πυρίαν ξηρὰν· εἰ δὲ ἐπὶ τῆσδε μὴ πάνσαιτο, τῶν ἀφύσων τι σπειράτων ἐψησαστας ἐν ἐλαίῳ λεπτομερεῖ, κἄπειτα δι' ὀθόνην διηθήσαστας ὡς καθαρὸν γενέσθαι τοῦλαιον, εἴτ' ἐν αὐτῷ τήξαστας στέαρχηρός ἐπιέει. μὴ παρόντος δὲ τοῦ χηρείου στέατος ὀριθιείῳ

fecto allium in eorum ciborum genere, qui et flatum discutiant et minime sitim inferant. Sunt qui parum id experti existiment majorem quam caepas sitim excitare, sed plane errant, quum non modo non majorem quam caepae, sed nec omnino sitim initio faciat, idem omnium plane eduliorum maxime flatum discutit. Itaque ego agrestium theriacen id edulium appello. Ac si quis vel Thracas vel Gallos vel denique qui frigidam regionem incolunt vesci alliis vetuerit, non leviter iis hominibus nocuerit. Ac quos ex supra dicta causa vehemens intestinorum dolor citra febrem exercet, iis et allium esse licet et theriacen bibere, quippe quae ejusmodi affectibus magnopere subvenit. At si cum febre una talis dolor aliquando incidat, principio quidem, si id seruni, fomentum siccum ex milio est adhibendum. Si ab hoc non quiescant, semen aliquod quod flatum dissipet in oleo quod tenuium sit partium coquere, mox per lintenum, quo purum sit, oleum colare, deinde anseris sebum in oleum liquare et per sedem infundere oportebit. Si anseris sebum non sit,

Ed. Chart. X. [291. 292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

χρησθαι· πρὸ παντός δὲ ἔστω τὸ καλούμενον ἀνάλον· ἔστω δὲ μὴ πάνυ παλαιόν· ἐγχωρεῖ δὲ καὶ προσφάτω χρησθαι καὶ μάλιστα τῷ χηρείῳ. εἰ δὲ μηδ' ἐπὶ τούτῳ καθίστανται, δεύτερον αὐθις ἐπιέναι ταῦτό, βραχὺ προσεπαμβάλλοντας καστορίου καὶ ὀπίου, μέγεθος δὲ ἑκατέρου μὴ μαῖζον νύκμον· τὸ δὲ τοῦ ἐλαίου πλῆθος ἔστω κοινὴ. ἀναλαμβάνεται δὲ ἐκ τούτου τοῦ φαρμάκου καὶ κροκιδίου τι· χρηὴ δὲ ἐξάφαντίας αὐτὴν ἰσχυροῦ ρήματος ἐπὶ πλείστον εἶδος κατὰ τὸ ἀπενθυσμένον ἔντερον ἐντιθέναι, πρὸς τῷ καὶ κηδίως ὅτε βούλει ποιεῖσθαι καὶ τὴν ὠφέλιαν ἐξαρχὴν παρεχέσθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὰ τῶν ὠτων ἀλγήματα διὰ τοιοῦτον χυμὸν ἢ πνεῦμα φροσῶδες ἐν πυρετοῖς γινόμενα προὔνεον προσήκει, τῇ τε διὰ τῶν κέγχρων πυρίε χρώμενον, ἐπειδὴ καὶ κνησώτατον ἔστιν ἀπάντων τούτου καὶ ξηραντικώτατον, ἀλύπους τε τὰς ἀποθήκας ἔχει καὶ ἀδήκτους, ἐγγεροντά τε τοῖς ὠσὶ τὸ διὰ καστορίου καὶ ὀπίου φάρμακον, ὃ συνήθως χρώμεθα πρὸς τὰ τοιαῦτα. [292] τὸ δὲ ὕγρον ὃ ἀναδείσειαι ταῦτα, τὸ παρ' ἡμῶν καλούμενον

gallinaceo est utendum, inprimisque curandum ut sit expers falis, esto autem nec admodum vetus, licet vero et recenti uti, praefertim anserino. At si neque ex hoc remittuntur dolores, secundo rursus injiciendum idem est, adjecta etiamnum castorei et papaveris succi, utriusque fabae non amplius magnitudine, olei vero hemina modus esto. Excipitur et lanula ex hoc medicamento aliquid: debetque appensa forti filo quam penitissime in rectum intestinum dimitti, quo et quum libet id facile recipiatur et evidentem conferat utilitatem. Ad eundem modum et oculorum et aurium dolores, qui ex hujusmodi humore aut spiritu flatulento in febre excitantur sedare conveniet, tum fomento ex milio uti, quoniam id omnium et levissimum est et maxime siccans, quodque ab eo defluit innoxium expersque morsus est, tum auribus medicamentum id quod ex castoreo et papaveris succo conficitur infundentibus, quo ad talia uti solemus. Liquor quo haec liquantur sapa esto, quod apud nos

Ed. Chart. X. [292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

ἔφημά ἐστιν· οἱ πλείστοι δὲ τῶν ἰατρῶν ὀνομάζουσιν αὐτὸ σίραιον. εἰ δὲ καὶ καταπλάττειν ποτὲ δεήσει, κωδίας ἐν ὕδατι καθέροντας, δι' ἀλεύρου τήλεως ἢ κριθῶν ἢ λινοσπέρμον ἐμβαλλόμενον τῷ ὕδατι, τὸ κατάπλασμα συνθετόν· εἰδέναι δὲ χρὴ τὸ διὰ καστορίου φάρμακον οὐ μόνον ὠτων ἄλγημα πρᾶνναι, ἀλλὰ καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ὀδόντων ἐνσταζόμενον τοῖς ὠσίν. ἴσασι δὲ δήπου πάντες ἤδη καὶ τὰ δι' ὀπίου κολλύρια σφοδροτάτας ὀδύνας ὀφθαλμῶν πρᾶννοντα. χρηστέον δ' αὐτοῖς, ὡς εἴρηται, μερίστης ἀνάγκης καταλαβούσης, εἰδότα μὲν ὅτι βλαβήσεται τι τὰ μόρια καὶ ἁσθενέστερα πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου γενήσεται ψυχθέντα, τὸ δὲ σωθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ παρακρήμα τῆς εἰς ὕστερον ἀκολουθούσης βλάβης προαιρούμενον. ἐπεὶ τοί γ' ὅτι πολλοὶ τῶν χρησαμένων αἰετοῖς ἐγγὺς ἦγον, οἱ μὲν τοῦ μηδ' ὄλωσ ὄρῃν, οἱ δὲ τοῦ κωφωθῆναι, γινώσκεται πᾶσιν. ὅθεν ἡμῖς εἴ ποτε ἀναγκασθῆμεν αὐτοῖς χρῆσασθαι, μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν τῆς ὑγείας καιρὸν ἐκθερμαίνομεν τὰ μόρια, τοῖς μὲν ὠσίν ἐγγέοντες τὸ διὰ μόνου τοῦ καστορίου, τοῖς δ' ὀφθαλμοῖς

vocant hepfema, plerique medicorum siracon appellant. Quod si imponi cataplasma aliquando oportebit, papaverum capitibus in aqua coctis ac foenigracci vel hordei vel lini feminis farinae aquae immissa cataplasma conficies. Scire autem licet medicamentum, quod castoreum recipit, non solum aurium sedare dolorem, sed etiam oculorum et dentium, si auribus insillitur. Jam vero collyria, quae ex opio fiunt, vehementissimos oculorum dolores remittere omnes norunt. Utendumque, ut diximus, his est, quum maxima necessitas urget, illud minime ignorantibus, partes ipsas nonnihil laedendas, imbecillioresque in reliquam vitam ex refrigeratione futuras, cacterum saluti hominis in praesens ipsam futuram postea noxam posthabentibus. Siquidem non paucos eorum, qui his sunt usi, eo infirmitatis venisse ut alii fere nihil omnino viderent, alii propemodum surdi forent, id omnibus jam notum est. Itaque nos si quando cogimur his uti, postmodum in sanitatis tempore partes ipsas excalescimus, nempe auribus oleum id quod solum castoreum habet in-

Ed. Chart. X. [292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

τὰ θερμαίνοντα κολλύρια μόνα· μάλιστα δὲ ἐπαινοῦμεν εἰς ταῦτα τὸ διὰ κινναμώμου. περὶ μὲν οὖν ὀδύνης τῆς ἐπὶ παρέσιν ἢ γλίσχροις ἢ ψυχροῖς χυμοῖς ἢ φουσώδει πνεύματι καὶ ταῦθ' ἰκατά. παραπλήσια γὰρ ἀπάντων αὐτῶν ἐστὶν ἡ θεραπεία διὰ τῶν εἰρημένων ὑλῶν περιαιρομένη, πλὴν ἢ γε διὰ πνεῦμα φουσώδες ἐξαίρετον ἴαμα κέκτηται τὴν σικύαν πολλὰκις προστιθεμένην ἅμα δαυριεῖ φλογί. καὶ δόξει σοι τὸ βοήθημα τοῦτο μαγείᾳ τινὶ παραπλήσιον ἐργάζεσθαι κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις, εἴτε κατὰ τι τῶν ἐντέρων, εἴτε κατ' ἄλλο τι τοῦ σώματος γένοιτο μόριον. αὐτίκα γὰρ ἀνώδυνοί τε ἅμα καὶ εἰς τέλος ὑγιεῖς οἱ διὰ πνεῦμα φουσώδες ὀδυνώμενοι γίνονται, προσβληθείσης σικύας. εἰ δὲ μὴ μόνον εἴη πνεῦμα φουσώδες, ἀλλὰ καὶ χυμὸς ἐξ οὗ τοῦτο γεννᾶται, παραχοῆμα μὲν ἀνώδυνοί γίνονται, πάλιν δ' αὐτοῖς ἦτοι διὰ τῆς ἐπιούσης ρεκτὸς ἢ κατὰ τὴν ὑστεραίαν ἡμέραν, ἢ καὶ διὰ τρίτης, ὅμοιαι συμβαίνουσιν ὀδύνη, καὶ μάλιστα ὅταν ἐξαμαρτάνωσί τι περὶ τὴν δίαιταν ἢ φιλοτι-

fundentes, oculis vero collyria, quae tantum calefaciant, ad quod scilicet munus maxime id probamus, quod ex cinnamomo conficitur. Ac de doloribus quidem qui ex crassis glutinosive aut frigidis humoribus vel etiam flatuoso spiritu excitantur, haecenus abunde. Similis namque est eorum omnium curatio, ut quae per enarratas jam materias perficiatur, nisi quod is qui spiritum flatuosum comitatur, propriam quandam curationem est sortitus ex cucurbita cum flamma copiosa subinde admota. Videbiturque tibi praesidium hoc in hujusmodi affectibus incantamenti cujusquam simile quid efficere, sive hi in intestinis sive in quavis corporis parte sunt excitati. Illico enim cucurbita admota qui spiritu flatuoso cruciantur tum a dolore liberi tum omnino sani redduntur. Quos vero non spiritus modo flatuosus, sed etiam humor unde is oritur male habet, iis illico ad tempus dolor sedatur, redit tamen vel in sequente nocte vel postfridie vel etiam tertio die similis dolor, ac potissimum ubi in victu aliquid deliquerint, aut importunius partes excale-

Ed. Chart. X. [292.]

Ed. Bas. IV. (172.)

μότερον ἐκθερμαίνωσι τὰ μόρια. σοὶ δὲ καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸ μέγιστον ἔστω γνώρισμα τῆς διαθέσεως. ἐπέσθω δὲ καὶ ἡ θεραπεία προσήκουσα μὴ θερμαίνοντι μὲν ἐπιφανῶς τὸ μόριον, ἀγωγῇ δὲ ἐπιμελείας χρωμένῳ λεπτύνουσῃ. εἰ δὲ καὶ κατὰ γαστέρα τῶν τοιούτων τι συμβαίνει, θαυμαστῶς ὑπὸ κλυσμάτων ὀρίανται δριμέων. χρῆ δὲ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἰᾶσθαι τὸν παροξυσμὸν τῆς ὀδύνης, προσβάλλοντα σιάναν ὑπὲρ τοῦ διαπνεῦσαι τὸ φουσῶδες πνεῦμα· μετὰ ταῦτα δὲ ἐκκεροῦν τὸν χυμὸν, ἐνίεντα τῶν τοιούτων τι φαρμάκων. ἐγὼ δὲ εἴωθα χρῆσθαι τῶν λεπτομερῶν ἐλαίων τινί, πῆγανον ἐναφεψῶν. ἔτιοι δὲ ὑπὸ τὴν τοιαύτην θεραπείαν ἀχθέντων, ὅταν παραδέξωνται τοῦλαιον, ὀδυνῶνται σφοδρότατα· κἄπειτ' ὀλίγον ὕστερον ἐκκρίνουσιν ὑαλώδη χυμὸν· ἐφ' ᾧ παραχοῆμα τὴν τ' ὀδύνην ἅμα καὶ τὴν διάθεσιν ἐκθεραπεύονται· κενωθέντος γὰρ τοῦ τὸ φουσῶδες πνεῦμα γεννῶντος αἰτίου πάντα παύεται. τοιούτοις χυμοῖς ἐναντιωτάτην μὲν ἔχουσι φύσιν οἱ λεπτοὶ καὶ δριμέις, ὁμοίαν δὲ τὴν ὀδύνην· ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμοὺς συντόνους ἐπιφέρουσιν ἐν τῷ

fecerint. Tibi vero hoc quoque maximum indicium affectus erit, ac curationem pro ratione prosequeris nec impense partem excalesciens et tenuatoria curationis ratione utens. Quod si in ventre quoque talium quippiam incidat, mirifice hi ex acribus clysteribus levantur. Sed percuranda in his primum doloris accessio est, admota scilicet cucurbita, quo ventosus digeratur spiritus, post id vacuandus humor est, infuso per sedem ejusmodi medicamentorum aliquo. Ego vero oleo quopiam tenuis substantiae uti assuevi rutam incoquens. Porro aliqui in tali curandi ratione ubi oleum acceperunt maximo dolore cruciantur, postea exiguo interposito spatio excernunt humorem vitreum, atque ex hoc protinus simul et a dolore et ab affectu liberantur, nam sublata causa, quae spiritum flatuosum gignit, omnia conquiescunt. His humoribus contrariam maxime naturam habent, qui tenues sunt atque acres, sed similem dolorem inferunt, nempe nunquam satem et convulsiones vehementes accersunt.

Ed. Chart. X. [292. 295.]

Ed. Bas. IV. (172. 173.)

στόματι τῆς γαστρὸς ἀθροισθέντες ὥσπερ καὶ πρώην τῷ μικρὸν ὕστερον ἐμέσαντι τὸν ἰώδη χυμὸν. [293] ἄμεινον δὲ οὐκ ἰώδη λέγειν αὐτὸν, ἀλλ' ἀκριβέστατον ἶον· ἦν γὰρ δὴ τοιοῦτος οἶος ὁ κάλλιστος ἶος. ἀλλὰ τούτῳ γε τῷ νεανίσκῳ μετὰ τοῦ σπᾶσθαι καὶ συγκόπτεσθαι καὶ τινες ἐγίνοντο νοτίδες ψυχραὶ καὶ ὁ σφυγμὸς ἐσχάτως μικρὸς ἦν. ἐξ ὧν περ καὶ τεμηράμενος ἐν τῷ στόματι τῆς γαστρὸς, ὁ συνήθως ὀνομάζομεν στόμαχον, εἶναι τινα δαινώδη χυμὸν, ἔδωκα πιεῖν αὐτῷ ὕδατος γλιαροῦ· μεθ' ὃ παραχρῆμα τοιοῦτον ἤμεσεν οἶόν περ εἰ καὶ σὺ βουληθείης ἐργάσασθαι, μίξας ὕδατι τὸν εὐανθέστατον ἶον. ὅταν μὲν οὖν ἐν τῇ γαστρὶ συνίσταται τοιοῦτος χυμὸς, ἐμέτοις ἐκκαθαίρειν αὐτόν· ὅταν δὲ ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐπιέναι διὰ τῆς ἔδρας ἐπιτήδειόν τι τῶν τοιούτων χυμῶν κατακλιῖναι δυναμένων. εἶναι δὲ χορὴ τοῦτο ῥυπτικὸν (173) μὲν πάντως. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων δάκνει, κάλλιστα ἂν εἴη τῶν ἀδήκτων τι ῥυπτικὸν ἐκλέγεσθαι· τοιοῦτον δὲ ἐστὶν ἐν τοῖς μάλιστα πιτσάνης χυλός. ἐδέσματα δὲ αὐτοῖς εὐχυμὰ τε καὶ δύσφθαρτα δοτέον, ὧν

quum in ore ventriculi sunt collecti: veluti dudum illi contigit qui paulo post aeruginosum humorem evomuit. Satius vero sit non aeruginosum ipsum dicere, sed exactam plane aeruginem, talis namque erat qualis pulcherrima est aerugo. Verum huic adolescenti cum convulsione et syncope etiam madores quidam frigidi et pulsus in summo gradu parvi erant. Ex quibus quum conjicerem in ore ventriculi, quem vulgo stomachum vocant, mordentem aliquem contineri humorem, dedi illi aquam tepidam bibendam, post quam protinus tale quid evomuit, quale si ipse facere velles floridissimam aeruginem aquae misceres. Quum igitur talis humor in ventriculo consistit, vomitu est expellendus, quum in intestinis injicere per sedem conveniet, quod eluere ejusmodi humorem sit aptum. At id deterfivum sit omnino oportebit. Quum autem talium plurima mordeant, commodissime ex iis aliquod detergens deligitur, cui morsus absit, ejus generis maxime est pitifanae cremor. Cibi vero exhibendi his sunt et qui boni sint succi nec facile corrumpantur, quorum

Ed. Chart. X. [293.]

Ed. Bas. IV. (175.)

εἶρηται καὶ παραδείγματα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν διὰ ξηρότητα σφοδρὰν τεινομένων τε ἅμα καὶ ὀδυνωμένων ἐμνημόνευσα, προσθεῖται τι καὶ περὶ τούτων ἅμεινον. εἰδέναι γὰρ χρὴ τὴν τοιαύτην διάθεσιν ἐνδεικνυμένην μὲν εἰ μέλλει θεραπεύειν τις αὐτήν, ὑγρότητα, χαλεπήν δ' οὕσαν ἢ καὶ παντάπασιν ἀδύνατον ἐκθεραπεύεσθαι, λόγῳ πυρετοῦ γενομένην. ἐπιταὶ δὲ μάλιστα ταῖς ὀλεθρίαις φρενί-
 τισι καὶ σωθέντα τινὰ τῶν οὕτω σπασθέντων οὐτ' αὐτοῦ εἶδον οὐτ' ἄλλον λέγοντος ἤκουσα. τὰ πολλὰ γὰρ οἱ σπασμοὶ γίνονται διὰ τε πλήρωσιν τῶν νευρωδῶν μορίων, ὧν λόγῳ καὶ τοῖς φλεγμαίνουσιν ἰσχυρῶς ἔπονται· καὶ προσέτε καὶ διὰ δαννώδη χυμὸν λεπτόν, ἀναβιβρώσκοντα τὰ νευρώδη μόρια· καὶ ψύξιν ἰσχυρὰν, ὁμοίον τι πῆξι δρῶσαν. οὗτοι μὲν οἱ εἰρημένοι τρεῖς σπασμοὶ θεραπεύονται πολλάκις· ἀνίατος δὲ ὁ διὰ ξηρότητα τῶν νευρωδῶν μορίων γιγνόμενος. εἰδείχθη γάρ μοι καὶ τῶν περὶ μαρασμοῦ λόγῳ παντάπασιν ἀθεράπευτος ἢ τῶν στερεῶν σωμάτων ξηρότης. ὥστ' οὐδὲν ἔτι χρὴ περὶ γε τῶν τοιούτων λέγειν συπτωμάτων· οὐ μὴν

etiam exempla in priore libro jam tradita habes. Quoniam vero etiam eorum qui ex siccitate vehementi tenduntur crucianturque mentionem feci, satius fuerit de his etiam aliquid apponere. Scire namque licet ejusmodi affectum, si modo curabitur, humectationem poscere, caeterum curatu perdifficilem esse vel potius qui curari omnino non possit, si febris occasione sit contractus. Succedit maxime exitiali phrenitidi, nec sanatum quempiam ita convulsorum aut ipse vidi aut alium narrantem audivi. Nam saepe convulsio vel ex repletione nervosarum partium incidit, qua ratione eos quos magna phlegmone premit adoritur, vel ex mordente et tenui humore, qui nervosa corpora rodat, vel ex ingenti frigore, quod tale quippiam quale gelu efficit. Atque hae tres convulsiones saepe percurantur, sed quae ex nervosarum partium siccitate provenit, insanabilis est. Quippe etiam in libro de marasmo docuimus solidorum corporum siccitatem omnino esse insanabilem. Quo minus adjiciendum quicquam de ejusmodi symptomatis praeterea puto, sed nec de

Ed. Chart. X. [295.]

Ed. Bas. IV. (175.)

οὐδὲ περὶ τῶν διὰ κένωσιν ἀμέτρων ἤτοι διὰ γαστρὸς ἢ δι' ἐμέτου ἢ δι' αἰμορραγίας· εἴρηται γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἤδη μετρίως ἐν τοῖς ἐμπροσθεν αὐθίς τε διαλθεῖν ἀναγκαῖον εἶσθαι καὶ μάλιστα ὅταν ὁ λόγος μοι γίγνηται περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων. καταπαύσω τοιγαροῦν ἤδη τὸν ἐρεπτότα λόγον, ἐπειδὴ περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων συμπτωμάτων καὶ μάλιστα τῶν συνέξενγμένων αὐταῖς ταῖς διαθέσεσι τῶν πυρετῶν αὐτάρκως διήλθον.

iis quae vitio immodicae vacuationis vel per alvum vel per vomitum vel sanguinis profusionem incidunt, quod et antea de his mediocriter sit dictum et posthac dicere sit necessum, potissimum quum mihi de tumoribus qui praeter naturam incidunt erit agendum. Itaque librum jam claudam, quandoquidem de symptomatis iis quae maxime erant necessaria et praecipue quae cum februm affectibus ipsis sunt connexa abunde differui.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Ν.

Ed. Chart. X. [294.]

Ed. Bas. IV. (175.)

Κεφ. α'. Δύο μὲν ἤδη γένη νοσημάτων ὅπως ἄν-
τις ἰῶτο μεθόδῳ δεδήλωται· τὸ μὲν ἕτερον, ἡ δυσκρασία, πα-
λαιὰν ἔχουσα προσηγορίαν, τὸ δ' ἕτερον ὑφ' ἡμῶν ὠνο-
μασμένον, ἡ τῆς συνεχείας λύσις. ὑπὲρ ἧς πρώτης γράψαντες
ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ καὶ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ τῶνδε τῶν
ὑπομνημάτων, ἐφεξῆς αὐτῇ τὰ κατὰ δυσκρασίαν γιγνόμενα
μέχρι τοῦ δωδεκάτου διήλωμεν. ἐν δὲ τῶνδε τῷ τρισκαιδεκάτῳ
τῆς ὅλης πραγματείας ὄντι περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων
ἀρξόμεθα λέγειν, ἐν οἷς δηλονότι κατὰ μέγεθος ἐξίσταται τὰ

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER XIII.

Cap. I. Duo jam genera morborum quemadmo-
dum quis methodo sanet docuimus, alterum in intemperie
positum, cui antiqua est appellatio, alterum cui nos nomen
indidimus, continuitatis solutionem. De qua prima in tertio,
quarto, quinto ac sexto horum commentariorum praecepi-
mus. Post eam de iis quae in intemperie consistunt, usque
ad duodecimum egimus. In hoc vero totius operis tertio
decimo de tumoribus qui praeter naturam incidunt disse-
rere incipiemus, in quibus scilicet partes a naturali statu in

Ed. Chart. X. [294.]

Ed. Bas. IV. (175.)

μέλη τοῦ κατὰ φύσιν. ὑγίαν δὲ καλεῖν ἢ κατὰ φύσιν οὐ
 διοίσει πρὸς γε τὰ παρόντα. πολλῶν δὲ κατ' εἶδος ὄντων ἐν
 αὐτοῖς παθῶν, περὶ πρώτης ἐροῦμεν τῆς φλεγμονῆς. ἄμει-
 ρον γὰρ ἀπὸ ταύτης ἄρξασθαι διὰ τε τὸ συνεχέστατα γί-
 γνεσθαι καὶ πυρετούς τε καὶ ἄλλα συμπτώματα ἐργάζεσθαι
 σφαλερώτατα. λεγόντων δὲ πολλάκις τῶν παλαιῶν φλεγ-
 μονὴν τὴν φλόγωσιν, ἰστέον νῦν ἡμᾶς οὐ περὶ ταύτης διέρ-
 χεσθαι τῆς φλεγμονῆς, ἀλλ' ἥτις ἅμα τῇ φλογώσει καὶ τάσιν
 ἔχει περὶ τὸ μόριον, ἡμῶν δ' ἀπτομένοις φαινομένην αὐτῷ
 τε τῷ κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης συναισθήσεως.
 οὐδὲν δ' ἦπτον τῆς τάσεως ἀντίτυπὸν ἐστὶ τὸ φλεγμαῖνον
 μόριον ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν· ὀδύνη δ' αὐτῷ
 σύνεστιν ἥτοι γ' ἐλάττων ἢ μείζων· ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ
 σφυγμοῦ συναισθήσεως, ὅταν ἐπιπλέον αὐξηθῇ τὸ νόσημα,
 καὶ μάλισθ' ἠρίκα ἐκπνύσκειται. οὕτω δὲ καὶ τὸ καλούμενον
 ἔρευθος ἥτοι γ' ἦπτον ἢ μᾶλλον. αἰὲ δὲ πάντως ἐστὶν ἐν
 τοῖς φλεγμαῖνουσι μορίοις· ὥστε καὶ ἐν τῷ τοῦ ποδός

quantitate recesserunt. Sane fanitatem an secundum naturam
 affectum dixeris ad ea quae nunc paramus, nihil interfit.
 At quum plures specie affectiones in his sint, primum age-
 mus de phlegmone. Expediit enim ab hac coepisse, et quod
 frequentissime incidat et quod febres aliaque symptomata
 periculosissima excitet. Quum autem veteres phlogosin saepe
 phlegmonem appellent, sciri volumus non hoc loco nos de
 hac phlegmone differere, sed de ea quae supra inflammatio-
 nem tensionem quoque in parte facit, quam non modo ipsi
 tactu deprehendamus, sed etiam ipse aeger proprio sensu
 appellato advertat. Nihilominus etiam pro tensionis modo
tangenti quoque renititur pars phlegmone obsessa auctior-
 que est quam pro naturali habitu, nec dolor illi deest major
 minorve, cum quo nonnunquam et pullationis est sensus
 quum morbus amplius increvit, ac potissimum quum sup-
 purat. Sic rubor quoque vocatus major minorve *visitur*.
 Semper tamen rubor omnino partibus inflammatis inest,
 adeo ut sive in ipso pedis vestigio sive in parte interna ma-

Ed. Chart. X. [294. 295.]

Ed. Bas. IV. (175.)

ἔχει, [295] καὶ κατὰ τὸ τῆς χειρὸς ἔνδον γένηται μεγάλη φλεγμονή, καὶ ταῦτα φαίνοσθαι πως ἑαυτῶν ἐνίοτε ἐρυθρότερα.

Κεφ. β'. Δίδεικται γάρ τοι πᾶσα φλεγμονή δι' ἐπιπόρην αἵματος γιγνομένη τισὶ μὲν εὐθείως θερμοῦ πλέον ἢ κατὰ φύσιν ἢν θερμὸν, ἅπασι δ' οὖν ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ θερμοτέρου γιγνομένου. καὶ τοῦτο κοινὸν ἀπάσαις ταῖς αἰδέσεσιν ἔσται, εἴτε σφίρωσιν μόνην αἰτιῶνται κατὰ τὰ πέρατα τῶν ἀγγείων, εἴτε παρέμπτωσιν τοῦ αἵματος ἐν μόναις ταῖς ἀρτηρίαις, εἴτ' ἐμφράξιν τινα, εἴτε ἐνστασιν ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασιν. ὥστε καὶ ὁ τῆς ἰάσεως σκοπὸς ἀπάσαις κοινὸς ἢ κένωσις τοῦ πλεονάζοντος αἵματος ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ. γιγνομένης δ' ἔτι τῆς φλεγμονῆς διττὸς ὁ σκοπὸς ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐδείχθη νοσημάτων, ὅσα τὴν γένεσιν ἐνεστῶσαν ἔτι καὶ μῆπω συμπληρωμένην ἔχοι. τὸ μὲν γὰρ γεγονὸς αὐτῶν ἤδη τῷ θεραπευτικῷ μέρει τῆς ἰατρικῆς ὑποπέπτωκε, τὸ δ' ἔτι γιγνόμενον τῷ προφυλακτικῷ. καὶ διὰ

nus magna phlegmone incubuit, haec quoque magis interdum rubra videntur quam ante.

Cap. II. Etenim ostensum est phlegmonem omnem e sanguinis confluxu confiltere, qui aliis statim calidior est quam pro natura fuit; omnibus certe in ipsa parte quae phlegmone vexatur calidior efficitur. Atque hoc omnium sectarum commune est, sive impactum tantum sanguinem in finibus vasorum phlegmones causam velint, sive intercidentiam sanguinis in solis arteriis, sive obstructionem aliquam, sive in raritatibus ratione contemplabilibus resistantiam. Quo fit ut etiam curationis scopus omnibus sit communis, nempe vacuatio redundantis in parte phlegmone obfessa sanguinis. Phlegmones vero quae in generatione adhuc est duplex scopus, ut in reliquis morbis omnibus, quicumque in gignendo adhuc sunt, nec iam abolutionem sunt nacti, ostendimus. Nam quod eorum generatum iam est, id medicinae artis parti therapeuticae subicitur, quod in generatione adhuc est, parti quae futurum morbum praecavet. Atque idcirco

Ed. Chart. X. [295.]

Ed. Bas. IV. (175.)

τοῦτο ἔφαμεν οὐκ ἀπλῆν, ἀλλὰ σύνθετον εἶναι τὴν ὄλην ἐπιμέλειαν τῶν ἐτι γιγνομένων παθῶν ἐκ προφυλακτικῆς τε καὶ θεραπευτικῆς. ὥσπερ γε καὶ εἰ μὴδ' ὄλως ἄρχοιτο φλεγμαίνειν μὴδέπω, φαίνοιτο δὲ τὸ τῶν γεννῆσαι δυναμένων αἰτίων εἶδος ἤδη κατὰ τὸ σῶμα, σκοπὸς κἀπὶ τούτων ἀπάντων ἡ προφυλακὴ μόνη. μὴδέπω δ' αἰτίας μὴδὲ μιᾶς ὑποτρεφομένης ἐν τῷ σώματι, τὸ καλούμενον ὑγμιῶν μέρος τῆς τέχνης προνοεῖται καὶ οὕτως ἐχόντων. ὅσα τοιούτων αἰτία τὴν φλεγμονὴν ὁρᾶται γεννῶντα, ταῦτα ὅταν μὲν ἤδη πρὸς ἡ κατὰ τὸ σῶμα, μικρὰ δ' ἐτι καὶ ἀρχόμενα, κολύειν αὐτὰ δεῖ μείζω γενέσθαι, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἡ προφυλακὴ τῆς φλεγμονῆς. εἰ δὲ τηλικούτον ἔχει τὸ μέγεθος ὡς ἤδη ποιεῖν φλεγμονὴν, ἐκκόπτειν μὲν χρὴ ταῦτα, τὸ δὲ ἤδη γενοῦς αὐτῆς ἰᾶσθαι.

Κεφ. γ'. Γένεσις μὲν οὖν κοινὴ πάσαις ταῖς φλεγμοναῖς ἐξ αἵματος ἐπιφόρης ἐστὶ πλείονος ἢ ὅσου δεῖται τὸ μέρος, ὡς ἐν τε τῷ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἐδεί-

diximus non simplicem, sed compositam esse totam de iis morbis qui in generatione adhuc sunt medentis sollicitudinem ex prophylactice, quae providet, et therapeutice, quae curat. Ut etiam, si omnino phlegmone laborare adhuc non coeperit, sed tamen appareat jam subesse in corpore genus aliquod causarum, quae phlegmonem excitare possint, in talibus quoque omnibus sola praecautio indicatur. At si nulla adhuc in corpore causa subalitur, iis qui ita se habent ea pars quae sanitatis est tutrix providet. Ergo quae causae phlegmonem accersere videntur, has quum jam in corpore sint conceptae, sed tamen exiguae adhuc et incipientes, ne majores fiant, inhibere conveniet, atque hoc praecaventis phlegmonem est officium. Quum vero ea magnitudine sint ut jam phlegmonem creent, eas submoverē oportet, ac quantum jam phlegmones genitum est sanare.

Cap. III. Ac communis omnium phlegmonarum generatio ex sanguinis affluxu est copiosioris quam pars posulet, ut tum in libro de tumoribus praeter naturam osten-

Ed. Chart. XI. [295. 296.]

Ed. Bas. IV. (173. 174.)

χθη καὶ τῷ τῆς ἀνωμάλου δυσκρασίας. ἐπιθῆῃ δὲ πλεον, ἐπίοτε μὲν ἐτέρου τινὸς ἢ ἐτέρων τινῶν μορίων εἰς αὐτὸ πεμπόντων, ὑποδεχομένου δὲ τοῦ φλεγμαίνειν ἀρχομένου, ποτὲ δὲ ἔλκοντος ἐφ' ἑαυτὸ τοῦ πάσχοντος. τὰ μὲν οὖν πέμποντα ποτὲ μὲν, ὡς τῷ πλήθει περιττὸν ἢ ἀνιαρὸν τῇ ποιότητι, διωθεῖται τὸν χυμὸν, ἐπίοτε δὲ καὶ δι' ἄμφω· τὰ δὲ ἔλκοντα διὰ θερμότητα ροσώδη. κατὰ δὲ τὰς ὀδύνας ἀρχεται μὲν ἐκ τοῦ τὴν ὀδύνην ἔχοντος ἢ αἰτία, τὰ δ' ὑπερκείμενα τὸ σίμπαν ἐργάζεται τῆς φλεγμονῆς. τὸ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ θερμαινόμενον ἦτοι γ' ἔλκεσθαι τοὺς πλησιάζοντα χυμοὺς, ὡς ἡμεῖς φασιν, ἢ ὡς [296] Ἀσκληπιάδης ἐνόμιζε, ῥεῖν, ἐναργῶς φαίνεται καὶ φυλαττέσθω (174) τῷ λόγῳ κἀνταῦθα τὸ ἀληθές, ἐξ αὐτοῦ τοῦ βλέπεσθαι. τὰ γε μὴν ὀδυνώμενα φαίνεται μὲν καὶ ταῦτα φλεγμαίνοντα διὰ τὴν ὀδύνην, ἢ δ' αἰτία τισὶ μὲν οὐδ' ὄλως εἴρηται, τισὶ δ' οὐδαμῶς πιθανή. καθ' ἡμᾶς δ' ἐστὶ τοιάδε. δέδεικται δὲ κατὰ τὴν πραγματείαν ἦν περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἐποησάμεθα μία καὶ ἡδε τῆς φύσεως δύναμις, ἣν ἀποκρι-

dimus, tum in eo qui de inaequali intemperie est inscriptus. Sane copiosior sanguis affluit interdum ab alia quapiam aliisve quibusdam partibus eum mittentibus, ac ea quae phlegmone laborare incipit recipiente, aliquando parte affecta hunc ad se trahente. Partes quae mittunt alias ut copia supervacuum vel ut qualitate molestum, alias utroque nomine humorem propellant, quae attrahunt, ea morbofo calore trahunt. Porro in doloribus incipit quidem causa ab eo quod afficitur, sed quicquid est phlegmones, id superpositae partes efficiunt. Ergo quod ad partem calefactam, vel trahuntur vicini humores, ut nos censemus, vel confluunt, ut Aesclepiades putabat, evidenter cernitur, et constat hoc loco ex ipso quod cernitur sermoni fides. At vero quae dolent, cernuntur ea quoque phlegmonem ex dolore pati, sed causam ejus quidam omnino non assignant, quidam nullo modo probabilem. Nostra vero sententia talis est. Docuimus in eo opere quod de naturalibus facultatibus edidimus, unam esse naturae facultatem, quam excreticem dicimus.

Ed. Chart. X. [296.]

Ed. Bas. IV. (174.)

τικῆν ὀνομάζομεν. ἐνεργεῖ δ' αὐτὴ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἐν οἷς ἂν αἰσθηταὶ λυποῦντός τις. ἐν δέ τι τῶν λυποῦντων αὐτὴν ἔστι καὶ τὸ τὴν ὀδύνην ἐργαζόμενον αἷτιον, ὃ τί ποτ' ἂν ᾖ. τοῦτ' οὖν ἀποτρίψαι σπεύδουσα φλεγμονὴν ἔστιν ὅτι κατὰ τὸ μέρος ἐργάζεται. ὅταν γὰρ ταῖς πρώταις ἐαυτῆς κινήσεισι μηδὲν ἀνύσῃ, τηρικαυτ' ἤδη σφοδρότερον ἐπιχειροῦσα τὸ λυποῦν ἀποτρίψασθαι συνεκθλίβει τι πρὸς τὸ μέρος ἐκ τῶν ὑπερκειμένων αἷμα καὶ πνεῦμα. κἀντεῦθεν ἐπὶ ταῖς ὀδύνησι εἰς ὄγκον εἶρηται τὸ μέρος ἀνάλογον τῷ πρὸς αὐτὸ ἑνέντι χυμῷ.

Κεφ. δ'. Καὶ μέντοι καὶ πάντων τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἡ ποικιλία τῆς διαφορᾶς ἐπιτετατῆ τῶν ἐπιθήρόντων φύσει. πνευματώδεις μὲν γὰρ, ὅταν ἡ πνευματώδης οὐσία πλείων ἀφίκηται, γίνονται· φλεγμονώδεις δὲ, ὅταν ἡ τοῦ αἵματος· ἐρυσιπελατώδεις δὲ ὅταν ὁ τῆς ξανθῆς χολῆς χυμὸς· οἰδηματώδεις δὲ, ὅταν ὁ τοῦ γλέμματος, ὡς περ γε καὶ σκισμώδεις, ὅταν ἦτοι παχὺς ἢ καὶ γλίσχρος ἰκανῶς ὁ καιασιήσας εἰς τὸ μέρος ᾗ χυμὸς. ὁ μὲν οὖν παχὺς ἤδη πῶς ἔστι μελαγχολικὸς καὶ ἦτοι γε ἦττον ἢ μᾶλλον. ὁ δὲ γλίσχρος ἔκ

Ea suo munere tum fungitur quum molestum aliquid sentit. Unum vero quiddam est ex iis, quae eam contristant, ipsa quae dolorem excitat causa, quaecunque ea sit. Hanc igitur ejicere dum properat, phlegmonem interdum in parte con- citat. Quum enim primis suis conatibus nihil profecit, ve- hementius aggressa quod infestat expellere, sanguinis aliquid te spiritus ex superpositis in affectam simul exprimit. Atque hinc fit ut ex dolore pars proportionem confluentis in eam humoris in tumorem attollatur.

Cap. IV. Quin etiam omnium tumorum qui praeter naturam sunt varietas ex ejus quod influit natura nascitur. Ubi enim flatulenta materia copiosior accessit, flatuosi magis tumores fiunt, phlegmonodes vero magis, ubi sanguis, erysipelatodes, ubi flava bilis, et oedematodes, ubi pituita, ut et scirrholi, ubi vel crassus vel vehementer lentus humor est, qui parti est infixus. Sane crassus humor quodammodo jam melancholicus magis minusve est. Lentus autem ex glu-

Ed. Chart. X. [296.]

Ed. Bas. IV. (174.)

τε γλίσχρων ἐδεσμάτων γίνεται, καὶ ποτε καὶ αὐτῶν τῶν νευρωδῶν μορίων περιττώμα πολὺ γεννησάντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ὄγκων ἐφεξῆς εἰρήσεται· περὶ δὲ τῆς φλεγμονῆς τὰ κοινὰ πάντων λαβόντες εἰς τὸν λόγον οὕτως αὐτοῖς προσθῶμεν, ὅσα μόνῃς αὐτῆς ἐστὶν ἴδια. ὅταν οὖν ἀρχηταί τι φλεγμαίνειν μόριον, ἐπισκεπτέον εἴτε διὰ θερμοσίαν τινὰ παρὰ φύσιν ἐν αὐτῷ γενομένην εἴτε δι' ὀδύνην ἥτοι γ' οἰκίαν ἢ τινα τῶν πλησιαζόντων εἰς τοῦδ' ἦκεν· ἵνα σοι παύοντι τὴν αἰτίαν ἢ φλεγμονὴν μηκέτ' αὐξάνηται. μετὰ δὲ τήνδε τὴν ἐπίσκεψιν ἐφεξῆς θέασαι μὴ τι τῶν πλησιαζόντων μορίων ἐπιπέμπει πλέον αἷμα τῷ φλεγμαίνοντι· καὶ μετὰ τοῦτο μὴ καὶ σύμπαν τὸ σῶμα πληθωρικῶς διάκειται.

Κεφ. ε'. Μενῆσθαι δ' οἷμαί σε καὶ τούτου τοῦ δεδαιγμένου πολλάκις, ὡς ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων μορίων ὠθούμενα τὰ περιττὰ κατὰ πλῆθος ἢ ποιότητα τοῖς ἀσθενεστεροῖς ἐγκατασκήπτει· καὶ διὰ τοῦτό γε καὶ οἱ ἀδένες ἐτοιμῶς δέχονται τὸ ῥεῦμα καὶ μάλιστα ὅσοι μανώτεροι φύσει.

tinofis provenit cibis, sed et ex ipsis aliquando nervosis partibus, quum multum excrementi genuerint. Verum de caeteris tumoribus post dicetur; nunc de phlegmone agemus, ac prius quae omnium sunt communia ad disputationem propositis sic deinde quae solius ejus vitii sunt propria adjiciemus. Quum igitur pars aliqua phlegmone urgeri coeperit, videndum est an propter calorem aliquem qui in illa praeter naturam sit ortus, an propter dolorem vel ipsius vel propinquae alicujus partis hanc contraxerit, quo adempta causa phlegmone non amplius increseat. Post hanc considerationem proxime illa contemplabere, numquid vicina aliqua pars sanguinem largius ad partem phlegmone obsessam transmittat, deinde num totum corpus plethorice afficiatur.

Cap. V. Meminisse vero te arbitror, utpote saepe a nobis monstratum, supervacanea, quae a valentioribus partibus ob redundantiam vel qualitatem expelluntur, ea in imbecilliores procumbere, atque hinc accidere ut glandulae facile fluxiones recipiant et maxime quae rariores natura

Ed. Chart. X. [296. 297.]

Ed. Bas. IV. (174.)

σφοδρότερος μὲν γὰρ ὁ τῶν ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν καὶ νέρων
καὶ μυῶν ἔστι τόπος· ἀσθενέστερος δὲ καὶ ἴσως οὐδ' ὅλως
ὁ τῶν ἀδενωδῶν σωματίων. [297] οὕτως οὖν καὶ δι' ἕλκος ἐν
δακτύλῳ γενόμενον ἦτοι ποδὸς ἢ χειρὸς οἱ κατὰ τὸν βου-
βῶνα καὶ τὴν μασχάλην ἀδέρες ἐξαίρονται τε καὶ φλεγμαί-
ρουσι, τοῦ καταρρέοντος ἐπ' ἄκρον τὸ κῶλον αἵματος ἀπο-
λαβόντες πρῶτοι. καὶ κατὰ τράχηλον δὲ καὶ παρ' ὧτα
πολλάκις ἐξήρθησαν ἀδέρες, ἕλκων γενομένων ἦτοι κατὰ τὴν
κεφαλὴν ἢ τὸν τράχηλον ἢ τι τῶν πλησίον μορίων· ὀνομά-
ζουσι δὲ τοὺς οὕτως ἐξαρθέντας ἀδέρας βουβῶνας. εἰ δὲ
σκιρῶδεςτέρα ποτ' αὐτῶν ἢ φλεγμονὴ γένοιτο, δυσίατός τε
ἔστι καὶ καλεῖται χοιράς. ἣτις μὲν οὖν ἔστιν ἢ τῶν χοιράδων
ἴασις ἰδία, κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον εἰρήσεται. νυνὶ δὲ περὶ τῶν
φλεγμονῶν ἐπειδὴ περὶ τούτων πρόκειται διελθεῖν, ἀναλαβόν-
τες περὶ τούτων αὖθις λέγωμεν· ὡς τὸ κωλύειν αὐτὰς ἀρχο-
μένας ἐκκοπτόντων τὴν γεννώσαν αἰτίαν γίνεται. καὶ πρῶ-
τόν γε περὶ τῶν ἐφ' ἕλκεσι φλεγμονῶν εἴπωμεν· ἐπειδὴν γὰρ
ἐγγὺς ἀρτηρίας μεγάλης ἢ φλεβὸς ἕλκος γίνηται, τάχιστα

sunt. Nam valentius est arteriarum et venarum et nervo-
rum et musculorum robur, imbecillus autem ac forte pror-
sus nullum corporum glandulorum. Sic igitur fit ut et
propter ulcus quod in manus aut pedis digito sit ejusmodi
glandulae in inguinibus et alis tum intumescant tum phleg-
mone occupentur, quam defluentem ad ultimos artus san-
guinem priores exceperint. Quin etiam in collo et secus
aures saepe numero glandulae iis quibus in collo, capite vel
aliqua vicina parte ulcus est natum intumescunt, nominant
autem ipsas glandulas quum sic intumuerunt bubones. Quod
si scirrhusior earum partium phlegmone aliquando fuerit,
haec et aegre sanabilis est et struma dicitur. Quatenam vero
sit strumarum curatio, in proximo dicetur libro. Nunc de
phlegmonis, quoniam de iis differere proposuimus, denuo
repetentes dicamus, quod inhibitio earum incipientium ex
generante illas causa tollenda praestatur. Primumque de iis
quae ulcera sequuntur agamus, postea enim quam prope
magnam arteriam aut venam ulcus ortum est, celerrime

Ed. Chart. X. [297.]

Ed. Bas. IV. (174.)

μὲν οἱ βουβῶνες ἀνίστανται. φαίνεται δ' ἐνίοτε καὶ ἡ φλέψ αὐτὴ καθ' ὅλον τὸ κῶλον ἐρυθρὰ τε καὶ θερμὴ καὶ τεταμένη, καὶ εἰ θίγῃς αὐτῆς ὀδυνωμένη. πληθωρικοῦ μὲν οὖν ὄντος ἢ κακοχόμεου τοῦ παντὸς σώματος ἢ θεραπεία δύσκολος γίνεται, ὑγιεινοῦ δ' ἀκριβῶς ῥαδία. θερμαίνειν τε γὰρ καὶ ὑγραίνειν χρὴ μετρίως ὅλον τὸ κῶλον, ὅπως ἀνώδυνον γένοιτο, γινώσκεις δὲ δήπου τὴν τῶν τοιούτων ὕλην, αὐτῷ μὲν οὖν τῷ ἔλκει τῆς τετραφαρμάκου δυνάμει ἐπιτιθειμένης ἐν μοτῷ· λύεται δὲ ῥοδίῳ μὲν μάλιστα, μὴ παρόντος δὲ αὐτοῦ, τῶν χαλαστικῶν ἐλαίῳ τινί· τῷ δὲ ὄλῳ κῶλῳ περιελιττομένου πιλῆματος ἐλαίῳ θερμῷ βεβρωμένου. καὶ μέντοι καὶ αὐτῷ τῷ ἔλκει τὸ φάρμακον ἐπιτιθέσθαι χρὴ θερμόν, ἕξωθεν τε καταπλάττειν αὐτῷ θερμῷ καταπλάσματι τὸ μὲν ἄλευρον ἢ τοὶ κρίθινον ἢ πύρινον ἢ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν ἔχοντι, τὸ δὲ ὑγρὸν ὕδωρ μετ' ἐλαίου βραχέος. οὕτω δὲ καὶ αὐτῷ τῷ ἀδένι τῷ φλεγμαίνειν ἠρομένῳ παρηγορικῶς χρὴ προσφέρεισθαι τὴν γε πρώτην ἡμέραν ἐξ ἐλαίου θερμοῦ διάβροχον ἕριον ἐπιτιθέντας, οὐχ ὡς τινες εὐθέως μεθ' ἀλῶν·

hübones excitantur. Cernitur autem aliquando ipsa quoque vena per totum membrum rubra et calens et distenta, ac si quis eam tangit dolens. Ergo si vel totum corpus sit plethoricum vel malo humore redundet, difficilis curatio redditur, sin sanum plane sit, facilis. Nam calefacere et humectare modice totum membrum, quo dolor mitigetur, oportet, nosse autem ejusmodi praesidiorum materiam, ipsi utique ulceri tetrapharmaco in linamento imposito, liquatur id oleo potissimum rosaceo, vel si id non adfit, laxanti aliquo, toto vero membro hapso lanae ex calente oleo imbuto circumdato. Quin etiam ipsi ulceri calidum imponi medicamentum oportet, ac super ipsum calidum extrinsecus cataplasma ponere, quod ex farina vel hordeacea vel triticea vel ambabus mixtis consistet: humorem autem habeat aquam cum paucis oleo. Non secus vero etiam ipsi adeni, quae phlegmone urgeri coepit, ut mitigetur, imponi debet primo die lana ex oleo calente madens, non autem sicut nonnulli fa-

Ed. Chart. X. [297.]

Ed. Bas. IV. (174.)

ὑπερον γὰρ ἐκείνοις χρῆσόμεθα, τοῦ τε καθ' ὅλον τὸ κῶλον ὄγκου παρηγορηθέντος, ἀνωδύνου τε τοῦ ἔλκους γενομένου. καὶ μέντοι γε καὶ τὸ μακεδονικὸν καλούμενον φάρμακον, ὡσαύτως τῇ τετραφαρμάκῳ ὀνύμει κατὰ τῶν ἔλκων ἐπιφέρειν προσήκει· καὶ γὰρ καὶ παραπλήσιά πως ἀλλήλοις ἔστι, μόνῳ τῷ λιβαριωτῷ πλεονεκτοῦντος τοῦ μακεδονικοῦ. πληθωρικοῦ δ' ὄντος ἢ κακοχύμου τοῦ σώματος ἢ διὰ τῶν οὕτω θερμαίνοντων ἀγωγή ρευματίζει τὸ κῶλον. οὐ μὴν οὐδ' ἄλλη τινὶ χρῆσθαι δυνατόν. ἀναγκαζόμεθα τοιγαροῦν ἐνίοτε κενοῦν αἵματος ἢτοι φλέβα τέμνοντες ἢ ἀποσχάζοντες τὰ μὴ πεπονθότα κῶλα. χειρὸς μὲν γὰρ κακῶς ἐχούσης τὰ σκέλη, τοῦ δ' ἐτέρου τῶν σκελῶν πεπονθότος τὸ λοιπόν. ταύτας γὰρ τὰς κενώσεις ἐνδείκνυται τὸ πλῆθος, ὡσπερ γε καὶ ἡ κακοχυμία τὴν τοῦ πλεονάζοντος χυμοῦ κάθαρσιν. ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις βοηθήμασι παύεται τῶν ἀδένων ἢ φλεγμονῇ. πολλάκις δ' ἦτοι τοῦ θεραπεύοντος βραδύνοντος περὶ τὴν τοῦ παντὸς σώματος κένωσιν ἢ αὐτοῦ τοῦ κένωντος ὑπὸ μαλακίας αὐτὴν οὐ προσιεμένου, μείζων ἢ φλεγμονὴ

ciunt statim. addito sale, post enim sale utemur, quum et tumor per totum membrum fuerit remissus et dolor ulceris sedatus. Quin etiam macedonicum quod vocant medicamentum similiter, sicut tetrpharmacum, ipsi ulceri imponere licebit; etenim similia inter se sunt solo thure tetrpharmacum macedonico superante. At si vel plethoricum corpus sit vel cacochymum, curatio per ea quae sic calent fluxionem ad membrum citat. Atqui nec alia ulla uti datur. Cogimur ergo alias sanguinem mittere idque aut vena incisa aut membris iis quae laesa non sunt scarificatis. Manu enim laborante *scarificabis* crura, altero crurum male habente reliquum. Has namque vacationes indicat ipsa copia, sicut etiam humorum vitium redundantis humoris purgationem. Ac plerumque post haec praesidia glandularum phlegmone desinit. Saepe tamen vel ipso qui curat ad corporis totius vacationem legniore, vel ipso qui laborat prae mollitie eam non admittente, earum phlegmone major efficitur sic ut ad

Ed. Chart. X. [297. 298.]

Ed. Bas. IV. (174. 175.)

γίνεται τῶν ἀδένων, ὡς εἰς ἐκπύησιν ἔρχεσθαι. καὶ μέντοι καὶ τὰ καλούμενα φύματα κατ' αὐτοὺς τοὺς ἀδένας συμβαίνει, διὰ ῥεῦμα κατασκήψαν ἄνευ τῆς ἔλκους προφάσεως. ὅταν οὖν ποτε διατείνονται σφοδρῶς ἀδένες ἢ ἀπλῶς ὄτιοῦν μόνον ἄλλο φλεγμαῖνον, ἀναγκαζόμεθα προκινώσαντες τὸ ὅλον ἀποσχάζειν αὐτό. κενοῦμεν δὲ τὸ ὅλον, [298] ὡς καὶ τῷ περὶ πλήθους ἐδείξαμεν, οὐ μόνον ἐν πληθωρικῇ διαθέσει γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ διὰ μέγεθος τοῦ πάθους, ἐν συμμετρίας χυμῶν καθεστήκτος τοῦ παντὸς σώματος. ἢ γὰρ ὀδύνη καὶ ἢ θερμοσμία τοῦ φλεγμαίνοντος μέλους αἰτία ῥεύματος γίνονται, καὶν ἀπέριττον ἢ τὸ σύμπαν σῶμα. χρὴ τοίνυν ἐνδεέστερον αὐτὸ ποιεῖν τηρικαῦτα κενοῦντα κένωσιν, ἣτις ἂν ἐρμόττειν φαίνεται μάλιστα τῇ δ' ἡλικίᾳ καὶ τῇ φύσει τοῦ κάμνοντος, ἐπισκοποῦντα καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ἔθνη τοῦ νοσοῦντος· ὑπὲρ ὧν ἤδη πολλάκις ἐν πολλοῖς εἶπομεν, ὥστε καὶν μὴ προσκείται ποτε τῷ λόγῳ, (175) συνυπακούειν αὐτὰ χρὴ. ὅταν τὸ οἶον ζέον τῆς φλεγμονῆς παύσῃται, τῶν παρηγορικῶν ἀποχωροῦντα καταπλασμάτων ἐπὶ

suppurationem perveniat. Sed et quae phymata quoque appellant memoratis glandulis, sicubi fluxio in eas procubuit, citra ulceris occasionem accidunt. Ubi ergo disientae vehementer glandulae sunt, aut alia denique pars quaevis, quam phlegmone premit, cogimur toto corpore prius vacuato ipsam scarificare. Sane vacuamus totum corpus, sicut in libro de plenitudine monstravimus, non modo in plethorico affectu, sed etiam ob morbi magnitudinem quum in symmetria humorum totum corpus constituitur. Siquidem dolor et calor partis inflammatae etiam si purum ab excrementis totum corpus sit, fluxionis causae sunt. Expedi igitur partius id hoc casu facere, ac vacuare prout maxime tum aetati laborantis tum naturae congruere videbitur, aestimatis praeterea tum anni tempore tum regione tum aegrotantis ipsius consuetudine, de quibus saepe jam in multis diximus sic ut etiam si adhibita in sermone non sint subaudire ea conveniat. Ubi vero phlegmones veluti fervor jam subsedit, mitigatoriis cataplasmatibus dimissis ad ea quae discutunt

Ed. Chart. X. [298.]

Ed. Bal. IV. (175.)

τὰ διαφορητικὰ χρῆ μεταβαίνειν κατὰ βραχὺν, πρῶτον μὲν τοῖς παρηγορικοῖς μινύοντα μέλιτος ὀλίγον, εἴτ' ἀφαιρούντα μὲν ὄλον τὸ πύρινον ἄλευρον, ἀρκοῦμενον δὲ τῷ κριθίνῳ μετὰ τοῦ καὶ τὸ μέλι προσάυξειν, εἴθ' ἕξις ἐπὶ τι τῶν διαφοροῦντων ἵναί φαριμάκων ὅσα ταῖς συστάσεσιν ἤτοι γ' ὑγρὰ τοῖς ἐμμότοις ὁμοίως ἐστὶν ἢ κηρωτοειδῆ. ἀρίστασθαι δὲ τῶν σκληρῶν, οἷα πολλὰ τῶν ἐμπλαστῶν ἐστι· συντείνει τε γὰρ τὰ λείψανα τῶν φλεγμονῶν, αὐθὶς τε φλεγμαίνειν ἀναγκάζει τὰ πεπονθότα μόρια. κἄν εἰ πῦον δέ τι κατὰ τὸ διαπυῆσαν ἀξιολόγον εἶη περιεχόμενον, οὐ χρῆ τέμνειν αὐτίκα, καθάπερ ἐνιοὶ πράττουσιν, ἀλλὰ διαφορεῖν ἐπιχειρεῖν τοῖς τοῦτο δοξῶν πενήκωσι φαριμάκοις, ὧν ἡ χρῆσις ἐστοχάσθω τῆς διαθέσεως· ὅταν μὲν γὰρ ἐτι φλεγμονῶδες τι κατὰ τὸ μόριον ᾗ, τὰ δριμύα τῶν φαριμάκων ἐρεθίζει μᾶλλον ἢ διαφορεῖ. ὅταν δὲ φαίνεται σοι τὸ τῆς φλεγμονῆς λείψανον σκιζήσῳδες γινόμενον, θαυθεῖν ἤδη τοῖς ἰσχυροῖς φαριμάκοις, ἐπιβλέποντα δις τῆς ἡμέρας ὁποῖόν τι δοῖ κατὰ μὲν τὴν ἕω τὸ πρότερον, εἰς τὴν ἑσπέραν δὲ τὸ δεύτερον. εἰ δὲ καὶ βαλανείῳ χρῶτο, καὶ κατὰ

paulatim est transeundum. Ac primum cum mitigatoriis paulum mellis miscendum. Mox triticea farina in totum auferenda, contentis hordeacea cum melle uberiore. Deinde ad aliquod ejusmodi discutientium medicamentorum est veniendum, quae vel humida consistentia sint similiter iis quas in linamentis vel linteolis excipiuntur vel cerati specie. Ad duris autem abstinentum est, qualia pleraque emplastra sunt, nam et phlegmonarum reliquias contrahunt et rursus phlegmonem in aegra parte excitant. Quin si pus aliquod notabile in suppurante parte sit contentum, non expedit, quod nonnulli faciunt, protinus incidere, imo discussionem moliri medicamentis ad id valentibus, quorum usus ex affectu sit conjectatus; quum enim phlegmones quicquam in parte restat, acria medicamenta magis irritant quam discutunt. Quum vero quod ex phlegmone relinquitur scirrhosum effectum videtur, fidenter jam valentibus medicamentis uteris, sed observato bis in die quem praesent effectum, primum mane, secundo vesperi. Quod si balneo quoque utatur, etiam

Ed. Chart. X. [298.]

Ed. Bas. IV. (175.)

τὸν ἐκείνου καιρὸν. ὅταν οὖν ἴδῃς ποτὲ διὰ τὴν τοῦ φαρμάκου δριμύτητα τὸ πεπονθὸς μέρος ἠρεθισμένον ὡς ὀγκωδέστερον ἢ ἐρυθρότερον ἢ ὀδυνωδέστερον γεγονέναι, παρηγόρει μεταξὺ τῆς διὰ τῶν σπόγγων πυρῆς. καὶ αὕτη δέ σοι ποτὲ μὲν ἕξ ὕδατος ἔστω ποτίμου, ποτὲ δ' ἄλῶν ἔχοντός τι κατὰ τὰς σκιρῶδεςτέρας δηλονότι φλεγμονάς. εἰ δὲ καὶ νικηθεῖη ποτὲ τὰ φάρμακα πρὸς τοῦ πλήθους τοῦ πύου καὶ φαίνοιτο μὴ δυνάμενα διαφορῆσαι πᾶν αὐτὸ, τέμνειν χρὴ τὸ οὕτως ἀφιστάμενον, ἔνθα μάλιστα ἔστιν ὑψηλότερον ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ λεπιότατον εὐρήσεις ἐνταῦθα τὸ δέρμα. μέμνησο δὲ καὶ θατέρου σκοποῦ τοῦ τῆς ὑπορρύσεως ἐν τῇ τομῇ· καὶ πρὸς ἀμφοτέρω ἀποβλέπων οὕτως σχάζε τὸ διαπυῆσαν· ἐπιτίθει τε φάρμακον ἐφεξῆς τῶν ξηραινόντων ἀδήκτως. εἰ δὲ καὶ σεσηπέναι φαίνοιτό τινα τοῦ διαπυῆσαντος, ἐκκόπτειν ἀναγκαῖον αὐτά. τινὲς δ' ἐπὶ τῶν κατὰ μασχάλην καὶ βουβῶνα διαπυῆσιόντων αἰεὶ κελεύουσι μυρσινοειδῶς ἐκτέμνειν τοῦ δέρματος, ἐπειδὴ φύσει χαλαρὸν ἐν αὐτοῖς ἔστι καὶ διὰ τοῦτο δεχόμενον ἐτοιμῶς πᾶν τὸ παραγινόμενον ἐπ' αὐτό· καὶ

in eo tempore fiat. Si quando ergo aegram partem medicamenti acrimonia irritatam videris, ut tumentior aut rubicundior sit aut magis doleat, mitigabis eam interea fomento, quod per spongiam administrabis. Id autem aliquando ex aqua dulci esto, aliquando etiam sal habente, ubi scilicet scirrhosiores phlegmonae sunt. Sin aliquando puris copia medicamenta superet, nec ea videantur tibi totum discutere posse, necare quod sic abscessit eo potissimum loco oportet quo est edulcissimum, quippe tenuissimam etiam illic invenies cutim. Memineris praeterea in sectione et alterius scopi qui ad affluxum pertinet, atque ad ambo respiciens ita quod suppuravit incide, ac deinceps medicamentum aliquod eorum quae sine morfa siccant impone. Quod si computruisse portio aliqua suppurantis partis videbitur, excidi eam est necesse. Sane quidam in iis quae in axillis et inguinibus suppurant in myrtei folii formam semper excidi cutim jubent, quoniam in iis laxa ea naturaliter sit ideoque omne quod ipsi advenit prompte recipiens, praeterea ipsa ex levi

Ed. Chart. X. [298. 299.]

Ed. Bas. IV. (175.)

φλεγμῶνσι ῥαδίως ἐπὶ σμικραῖς προφάσει. καὶ μεγίστας γ' ἔνιοι τὰς περιτομὰς εἰώθασιν ποιῆσθαι, δι' ἃς αἰσχιστόν τε τὸ μέρος εἰς οὐλήν ἀχθὲν γίνεται καὶ προσέτι καὶ ἀσθενέστερον ἐμποδίζει τε πολλάκις εἰς τὰς κινήσεις. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς φυλαττόμενοι τὰ μὲν πλεῖστα μόνῃ τῇ τομῇ μετὰ φαρμάκων ξηραίνοντων ἱκανῶς ἰασάμεθα τὰς τοιαύτας διαθέσεις· εἰ δέ ποτε καὶ περιτέμνειν ἐδέησε, διὰ τὸ πλῆθος οὐ τοῦ πύου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφθαρμένων σωμάτων, [299] ἤρκειεν ἡμῖν οὐ πάνυ μεγάλη μυρσινοειδῆς περιαιρέσις. ἐχούσης δὲ τῆς τοιαύτης τὸ μῆκος μείζον τοῦ πλάτους, ἐγκάρσιον ἔστι τὸ μῆκος ἐπὶ τοῦ βουβῶνος, οὐ κατ' εὐθὺ τοῦ κώλου. καὶ γὰρ κατὰ φύσιν οὕτως ἐπιπτύσσεται τὸ δέρμα ἐαυτῷ, καμπτόντων τὸ κῶλον. ἐπὶ δὲ τῇ περιαιρέσει πληροῦν χρὴ τὸ πεπονθὸς μόριον τῇ καλουμένῃ μάννῃ· ἔστι δὲ ὑπόσεισμα λιβανωτοῦ τὸ φάρμακον τοῦτο, στύψεως τε μετέχον ὀλίγης καὶ κατὰ τοῦτο καὶ αὐτοῦ τοῦ λιβανωτοῦ πρὸς ἕνια βέλτιον. ἐκεῖνος γὰρ ἐκ τῆς πυητικῆς δυνάμεώς ἐστι μόνης, ὡς ἂν μὴ μετέχων στύψεως, καὶ μᾶλλον ὁ λιπα-

occasione phlegmonen facile contrahant. At maximas aliqui sectiones facere solent, quarum occasione pars ubi ad cicatricem est perducta, non solum turpissima redditur, sed etiam fit imbecillior et quae saepe homini ad motus sit in mora. Haec igitur nos vitantes saepissime certe sola incisione et medicamentis valenter siccantibus huiusmodi affectus sanavimus. Quod si aliquando excidere aliquid propter multitudinem non puris modo, sed etiam corruptarum partium fuit opus, contenti eramus sectione, quae myrti folium imitatur, plane non magna. Cum autem in ea excisione longitudo major quam latitudo sit, esto in inguine longitudo per transversum ducta, non autem per membri rectitudinem, etenim quum membrum inflectimus, sic naturaliter cutis sibi applicatur. Post excisam cutem medicamento manna vocato affectam partem implebimus; est autem id purgamentum thuris levi adstrictione praeditum, atque hoc nomine etiam thure ipso ad nonnulla utilior. Thus enim illud puris tantum movendi facultatem obtinet, utpote nullius adstrictionis

Ed. Chart. X. [299.]

Ed. Bas. IV. (175.)

ρώτερός ἐν αὐτῷ καὶ τῇ χροίῃ λευκότερός, ὡσπερ γε ὁ τοῦδε ξανθότερος ξηραντικώτερός ἐστι. τῇ δὲ μάννῃ καὶ φλοιοῦ τι λιβανωτοῦ μέμιχται σμικρὸν, ἀφ' οὗ τὸ στῦφον ἔχει. τοῦτο δ' αὐτὸ τὸ φάρμακον ὁ φλοιὸς τοῦ λιβανωτοῦ καὶ στυφει καὶ ξηραίνει γενναίως. διὸ καὶ πρὸς τὰς μετριωτέρας αἰμορροαγίας αὐτῷ χρωμέθα μόνῳ, καθάπερ γε καὶ πρὸς τὰς σφοδροτέρας καυθέντι μόνῳ καὶ τῷ τε διηθημένῳ δηλονότι καὶ χρωάδει γεγονότι. καὶ μὲν δὴ καὶ παρηγορηῆσαι χρὴ πρότερον τὸ τμηθὲν, ὡς εἴρηται, μέρος εἰς ὅσον ἂν φαίνηται δεόμενον, ἐπιβροχῆς μὲν πρῶτον, εἶτα καταπλάσματος, εἶτα τῶν ὑγραίνοντων τινὸς φαρμάκων ἢ μὴ ξηραίνοντων, ἔξωθεν ἐπιτιθεμένων δηλονότι τούτων. κατ' αὐτοῦ γὰρ τοῦ ἡλκωμένου τὴν τε μάννην, ὡς εἴρηται, καὶ τῶν ἐμμότων φαρμάκων τὰ διαπύσικοντα μὲν πρῶτον, εἴτ' ἀνακαθαίροντα θετέον ἐστίν· ἐφ' οἷς εἰ μὲν εἴη κοιλότης ἔτι, τὰ σαρκοῦντα προσφέρειν, εἰ δ' οὐκ εἴη, τὰ συνουλωτικά τε καὶ ἐπουλωτικά καλούμενα, καθάπερ καὶ τὸ διὰ τῆς καδμίας. ἐπεὶ δὲ καὶ

particeps, magisque id facit quod pinguis ex eo fit et magis albicans, ut etiam quod flavum ex eo magis est validius siccet. Mannae vero etiam corticis thuris paululum est admixtum, unde adstringendi vim habet. Id autem ipsum medicamentum cortex thuris tum adstringit tum siccet insigniter. Itaque etiam ad moderatiores sanguinis perfusiones eo utimur solo, sicut etiam ad valentiores solo usto, sed tunc et cribrato et in mollissimum pulverem redacto. Quin etiam mitigare prius incisam partem, sicut dictum est, quantum poscere videbitur oportet embrochis primum, dein cataplasmate, mox humectante aliquo medicamento, aut non siccante, singulis scilicet extrinsecus impositis. Nam in ipso ulcere tum manna, ut dictum est, tum medicamentis linteolis excipiendis, primum ea quae pus citant, dein ea quae expurgant sunt imponenda, post quae si cavitas etiamnum sit, quae carne impleant adhibenda sunt, sin minus, quae synulotica et epulotica vocant, ut quod ex cadmia conficitur. At quoniam in horum quoque usu plurimis medicorum non par-

Ed. Chart. X. [299.]

Ed. Bas. IV. (175.)

κατὰ τὴν τούτων χρῆσιν οὐ μικρόν τι παρορᾶται τοῖς πλείστοις τῶν ἰατρῶν, ἄμεινον ἂν εἴη καὶ περὶ τούτων δηλώσαι. τηρικαῦτα γὰρ εἰς οὐλήν ἄγειν ἄρχονται τὰ ἔλκη, τοῖς ἐπουλωτικοῖς χρῶμενοι φαρμάκοις, ὅπότεν ἀκριβῶς ἀναπληρωθῆ καὶ μηδὲν εἶτ' ἔχη κοῖλον, εἶτ' αὐτοῖς συμβαίνει τὰς οὐλὰς ἐργάζεσθαι τοῦ περίξ δέρματος ὑψηλοτέρας. ὅπως οὖν ἐκείνῳ γίγνοιτο ἴσαι, τοῖς τοιούτοις φαρμάκοις χρῆσθαι προσήκει, πρὶν ἀκριβῶς ὁμαλὲς ἀποδειχθῆναι τὸ ἔλκος, ἐπὶ μὲν τὰ χεῖλη διὰ μήλης πυρῆνος ἐπιτιθέντας τῶν ξηρῶν τι φαρμάκων, ὧν ἐν τῇ τῶν ἐλκῶν ἐμνημονεύσαμεν θεραπείᾳ· τῷ δ' ἄλλῳ μοτῷ σκέποντας, κεχρισμένῳ τῶν ἐπουλωτικῶν τι φαρμάκων, ὑγρῶν τῇ συστάσει. προκοπτούσης δέ σοι τῆς θεραπείας καὶ τοῦτο ἀφαιρήσεις ὕστερον, μόνῳ τῷ ξηρῷ φαρμάκῳ χρῶμενος ἐφ' ὄλου τοῦ ἔλκους, ἐπικυλισμένον τοῦ τῆς σπαθομίλης πυρῆνος. ἔξωθεν δ' ἀρκεῖ μοτὸς ἦτοι ξηρὸς ἢ ἐξ οἴνου. καὶ μᾶλλον ὁ ἐκ τῶν μαλακῶν ἐλλυχνίων, οἷά περ ἔστι τὰ Ταρσικά· καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ ἔχει τι καθαιρετικὸν τῶν ὑπερσαρκούν-

vum quiddam peccatur, non abs re fuerit etiam de iis differere. Tum namque ducere ulcus ad cicatricem incipiunt ac idonea illi rei medicamenta applicant, quum jam penitus sit impletum nec quicquam illi restet cavum; hinc illis accidit ut cicatrices efficiant circumposita cute magis eminentes. Quo igitur illi *cuti* sint aequales, convenit id genus medicamentis uti prius quam ulcus ad aequalitatem profus sit impletum, imposito super ipsa ulceris labra ex specilli mucrone medicamento aliquo sicco ex iis quae in ulcerum curatione retulimus; super reliquum linamento dato quod aliquo medicamento ex iis quae cicatricem inducant et humida sint consistentia fuerit opertum. Cedente autem tibi prospere curatione etiam id amovebis, ac postea sicco tantum medicamento uteris, lato specilli mucrone *ex eo* super toto ulcere volutato. Foris autem suffecerit linamentum vel siccum vel ex vino madens, ac magis quod ex mollibus sit ellychniis, cujusmodi Tarsensia sunt, quoniam haec quoque

Ed. Chert. X. [299. 300.]

Ed. Bas. IV. (175.)

των ἐλκῶν. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται τῇ κοινῶνι τῶν πραγμάτων ἀκολουθήσαντός μου.

Κεφ. σί. Πάλιν δ' ἐπὶ τὸν περὶ τῆς φλεγμονῆς λόγον ἀφικόμενοι λέγωμεν ὡς κοινὸς μὲν ἀπάσῶν σκοπὸς ἢ κένωσις, ὅσαι δ' ἐτι γίνονται, πρότερον τοῦ κενοῦν ἐστι κωλύσαι τὸ αἷμα ῥεῖν ἐπὶ τὸ φλεγμαῖνον. ἔσται δὲ τοῦτο [300] καλῶς, εἰ τοῦ ῥεύματος αἰτίαν εὔρομεν. ἔσται δὲ καὶ αὕτη διττὴ· ποτὲ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος ὀρμωμένη μορίου, ποτὲ δὲ ἐξ ἄλλου τινὸς ἢ ἄλλων. ἐξ αὐτοῦ μὲν, ὅταν ἦτοι θερμότερον ἢ ὀδυνώμενον γένηται, καθότι καὶ πρόσθεν εἴρηται· οὐκ ἐξ αὐτοῦ δὲ, ὅταν ἦτοι γ' ἐξ ἐτέρου τινὸς ἢ ἐτέρων αὐτῶ πέμπηται τὸ περιττὸν, ἢ καὶ τῆς καθ' ὅλον τὸ σῶμα διαθέσεως. θερμότερον μὲν οὖν γίνεται διὰ κίνησιν ἀμετροτέραν ἢ τινα θάλψιν ἐξ ἡλίου καὶ πυρὸς, ἢ διὰ δριμύ φάρμακον. ὀδυνᾶται δὲ διὰ τε δυσκρασίαν καὶ τραῦμα καὶ θλάσμα καὶ στρέμμα καὶ τάσιν, ἐτι τ' ἔμφραξίν τινα καὶ πνεῦμα φυσῶδες. ἢ δυσκρασία δὲ ποτὲ μὲν ἔξωθεν αὐτῶ γίνεται, ποτὲ δὲ ἐκ τῶν

ad ulcera supercrescentia submittenda vim aliquam obtineant. Atque haec ducente nos rerum societate diximus.

Cap. VI. Rursum autem ad sermonem de phlegmone reversi dicamus communem omnium phlegmonarum curationis scopum esse vacationem. Quae vero adhuc in generatione sunt, in iis prior vacatione est confluentis ad inflammatam partem sanguinis prohibitio. Prohibebitur is commode, si ipsam fluxionis causam invenerimus. Sane ea duplex est; aliquando enim ex ipsa parte quam phlegmone vexat oritur, aliquando ex alia quapiam aliisve. Ex ipsa, quoties aut calidior est facta aut dolore, sicuti ante diximus, urgetur, non ex ipsa, quando vel ab alia quapiam vel ab aliis superfluum illi transmittitur, vel etiam ex totius corporis affectu. Fit igitur calidior vel propter immoderatum motum vel aliquem ex Sole aut igni teporem vel acre medicamentum. Dolore vero angitur et propter intemperiem et vulnus et contusionem et distorsionem et tensionem, praeterea obstructionem quandam et spiritum flatuosum. Intem-

Ed. Chart. X. [300.]

Ed. Bas. IV. (175. 176.)

κατὰ τὸ σῶμα χυμῶν. ἔξωθεν μὲν ἐπὶ τινι τῶν ἰοβόλων
 ὀνομαζομένων ζῶων ἢ φαρμάκῳ θερμαίνονται σφοδρῶς ἢ
 ψύχονται, καὶ τοῦ περιέχοντος ἐνίοτε, διὰ δὲ τὸ σῶμα τοῦ
 κάμνοντος αὐτὸ μοχθηροῦς (176) ἀθροῖσαν χυμοὺς ἀνο-
 μοίους ταῖς δυνάμεσι. ταῦτ' οὖν ἅπαντα διασκεψάμενος,
 ὅσαι μὲν ἔτι γίνονται φλεγμοναί, τὰς αἰτίας αὐτῶν ἔκκο-
 πτε πρότερον, ὅσαι δ' ἤδη γέγονασιν, αὐτὰς μόνας θερά-
 πει. πῶς οὖν χρὴ σε τοῦ παντὸς σώματος ἐπιμελεῖσθαι
 μοχθηρῶς διακειμένου, λέλειπται μὲν οὖν οὐκ ὀλίγα καὶ διὰ
 τῶν ἐμπροσθεν, εἴρηται δὲ καὶ τῷ περὶ πλήθους γραμ-
 ματι· καὶ νῦν δ' εἰρήσεται τὰ κεφάλαια τῶν λόγων. ὅταν
 μὲν γὰρ ὁμοτίμως ἀλλήλοις ἀνέξηθῶσιν οἱ χυμοὶ, πλήθος
 τοῦτο καὶ πληθῶραν ὀνομάζουσιν. ὅταν δ' ἤδη ξανθῆς
 χολῆς ἢ μελαίνης ἢ φλέγματος ἢ τῶν ὀρώδων ὑγρῶν με-
 στὸν γένηται τὸ σῶμα, κακοχυμίαν, οὐ πληθῶραν καλοῦσι
 τὴν τοιαύτην διάθεσιν. ἢ μὲν οὖν πληθῶρα διὰ τε τῆς
 τοῦ αἵματος ἀφαιρέσεως θεραπεύεται καὶ διὰ λουτρῶν πλεό-
 νων καὶ γυμνασίων καὶ τρίψεων, ἔτι δὲ φαρμάκων διαφο-

peries modo extrinsecus illi provenit, modo ex humoribus
 corporis. Et extrinsecus vel ab aliquo venenatorum quae
 vocitant animalium, vel medicamento vehementer calefa-
 ciente aut refrigerante, etiam ex ambiente nonnunquam.
 Ex ipso vero laborantis corpore, quum id vitiosos humores
 facultate dissimiles congescit. His igitur omnibus aestimatis,
 quae phlegmonae adhuc in generatione sunt, earum causas
 prius abscindes, quae vero jam factae sunt, has solas cura-
 bis. Ergo quidnam medenti agendum sit, si totum corpus
 male sit affectum, et dictum prius tum in his non paucis est,
 tum in libro de plenitudine, et nunc summas eorum quae
 dicta sunt recensēbimus. Ubi enim aequabiliter inter se hu-
 mores sunt adaucti, id et plenitudinem et plethoram nomi-
 nant. Ubi vero vel flava bile vel nigra vel pituita vel fe-
 rosis humoribus refertum corpus jam fuerit, eum affectum
 cacochymiam, non plethoram, nominant. Ergo plethora tum
 sanguinis missione curatur tum frequenti balneo tum exer-
 citatione tum frictione, praeterea discutientibus medicamen-

Ed. Chart. X. [300.]

Ed. Bas. IV. (176.)

ρούντων, καὶ πρὸς τούτοις ἅπασιν ἄσιτιαις, ὑπὲρ ὧν ἐν τοῖς ὑγιεινοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηται τελῶς. ἡ κακοχυμία δὲ διὰ τῆς οἰκείας ἐκάστου τῶν πλεοναζόντων χυμῶν καθάρσεως. εἴρηται δὲ καὶ περὶ ταύτης ἐν τῷ προφυλακτικῷ μέρει τῆς ὑγιεινῆς πραγματείας. ἐκεῖθεν οὖν αὐτὰ μεταφέρειν ἐνταῦθα σκοπούμερον ὅτω βέλτιον ἐξ ἑαυτῶν χρῆσθαι. πυρέττοντος γὰρ ἤδη τοῦ κάμνοντος οὔτε γυμνασίαις ἐτι δυνατόν ἐκκενῶσαι τὸ πλῆθος οὔτε θερμαίνουσι χρίσμασιν οὔτε τρίβει πολλῇ, καθάπερ οὔτε τοῖς λουτροῖς· ἀφαιρέσει δ' αἵματος ἅμα ταῖς ἄσιτιαις ἢ καθάρσει τινί. μηδέπω δὲ πυρέττοντος ἅπασιν τοῖς εἰρημένοις χρῆσθαι, τὸ βέλτιον εἰς τὰ παρόντα προαιρούμερον. εὐδήλον γὰρ δήπου, καὶ ἐγὼ μὴ λέγω, περὶ μὲν τῆς ἐν σκέλει φλεγμονῆς ὡς οὐ προσήκει διὰ περιπάτων ἢ δρόμων γυμνάξιν· ἀλλ' οὐδ' ἐστάναι τούτῳ κάλλιον· ἀμεινον δὲ καθήμενον ἐπὶ πολὺν τρίψασθαι, καὶ περὶ διὰ τῆς τῶν χειρῶν κινήσεως γυμνάσασθαι. τῷ δ' ἐν τοῖς ἄνω μέρεσιν ἔχοντι τὸ φλεγμαίνειν ἀρχόμενον ἢ διὰ περιπάτων ἢ δρόμων κίνησις ὠφέλιμος.

tis, et praeter haec omnia inedia, de quibus in iis quae de sanitate tuenda sunt prodita dictum abunde est. Cacochymia purgatione quae cuique superanti succo fit accommodata corrigitur. Dictum porro et de hac est in ea parte operis de sanitate tuenda quae de praevidendis morbis est instituta. Illinc igitur huc ea transferas oportebit ac consideres quoniam ex ipsis uti maxime expediat. Siquidem si jam febricitet aeger, nec exercitatione vacuare exsuperantiam licet nec unzione quae calefaciat, sed nec multa frictione, ut nec balneo, imo sanguinis missione una cum inedia vel purgatione aliqua. At si nondum febricitat, omnibus jam dictis utare, optimum quodque ad id quod instat deligens. Illud enim patere vel me tacente arbitror, eum cui crura phlegmone laborant, non esse vel ambulatione vel cursu exercitandum, sed nec stare illi esse jubendum, imo sedenti plurimum fricari, mox manuum motu exercitari illi est satius. At si cui in supernis partibus coeperit pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inambulatione aut cursu est

Ed. Chart. X. [300. 301.]

Ed. Bas. IV. (176.)

οὕτω δὲ καὶ ἡ τρίψις τούτοις μὲν ἢ τῶν σκελῶν μᾶλλον, οἷς δ' ἐν σκελεσι τὸ φλεγμαῖνον ἢ τῶν ἄνω· τὸ γὰρ τῆς ἀντι-σπάσεως παράγγελμα κοινὸν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἅπασιν· οὐκ οὐκ οὐδ' ὅταν ἦτοι κατὰ τὴν ἔδραν ἢ τι τῶν πλησίον μορίων ἀρχὴ φλεγμονῆς γίγνηται, γαστέρα λαπάξεις, ὥσπερ οὐδ' εἰ κατὰ κῆστιν ἢ αἰδοῖον ἢ νεφροὺς οὐρητικὰ φάρμακα καταπίνειν κλεῦσαι· οὐδ' εἰ γυναῖκί κατὰ μήτραν ἢ αἰδοῖον ἔμμηνα κινήσεις, [301] ἀλλ' ἐπὶ τὰ πορρώτατα τὴν ἀντίσπασιν αἰεὶ ποιήσεις, προσέχων δηλονότι καὶ τῷ τῆς φλεγμονῆς μεγέθει καὶ τῇ τοῦ παντὸς σώματος διαθέσει. παμπόλλου μὲν γὰρ ὄντος τοῦ πλήθους οὔτε γυμνασίοις οὔτε λουτροῖς ἀκίνδυνον χρῆσθαι, βραχέος δ' ὑπάρχοντος ἐγκρατεῖ καὶ διὰ τούτων κενοῦν. ἀλλ' ὅπερ ἔφη, ἐν τε τῷ προφυλακτικῷ μέρει τῆς ὑγίαινης πραγματείας γέγραπται ταῦτα κἄν τῷ περὶ πλήθους γράμματι, κἄν τοῖς περὶ φλεβοτομίας, ἔτι κἄν τῷ περὶ τῆς τῶν καθαιρόντων δυνάμεως. ὅσον δ' ἀναμῆσαι μόρον αὐτῶν, αὐτάρκως εἴρηται καὶ νῦν. ἐπὶ

salutaris. Sic et frictio his quidem magis conducit quae cruribus adhibetur, quae vero in supernis partibus administratur iis quibus crura inflammantur: quippe praeceptum in contrarium revulsionis in omnibus talibus commune est. Neque igitur quum vel circa sedem vel aliquam huic vicinam partem initium phlegmones incidit, alvum dejicies, ut neque, quum in vesica vel cole vel renibus est coepta, medicamenta quae urinas provocent bibenda dabis, nec si mulieri in utero vel pudendo *infectit*, menses huic provocabis, sed ad partes quae maxime longinquae sunt semper revulsionem facies, aestimata scilicet tum phlegmones magnitudine tum corporis totius statu. Nam si plurima humorum abundantia sit nec exercitatione nec balneo sine periculo utare, sin exigua sit, licet et per haec vacues. Caeterum quod dixi, haec tum in ea parte operis de sanitate tuenda quae morbos praecavet sunt scripta, tum in libro qui de plenitudine inscribitur, tum in iis quae de phlebotomia, tum quae de purgantium medicamentorum facultatibus edidimus. Sed quod ad commonefaciendum tantum de iis sit

Ed. Chart. X. [301.]

Ed. Bas. IV. (176.)

τοὺς ἰδίους οὖν μόνης τῆς φλεγμονῆς ἀφικώμεθα λόγους. ὧν εἰσιν εἰκότως πρῶτοι γιγνομένης αὐτῆς διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ διάθεσιν· εὐδῆλον γὰρ ὡς ἐκείνην μὲν σοι πρότερον θεραπευτέον, ἐφεξῆς δὲ αὐτὸ τὸ γεγενημένον ἤδη τῆς φλεγμονῆς. ἐνίοτε δὲ διὰ τῶν αὐτῶν ἀμφοτέρων καθισταμένων· οἷον ὅταν ἐπὶ φουσῶδει πνεύματι καὶ πυκνώσει τοῦ μορίου γένηται τις ὀδύνη· τηνικαῦτα γὰρ ἢ τῶν θερμοαινόντων μετρίως, ἃ δὴ καὶ χαλαστικὰ προσαγορευόμεν, ἀρμόττει χρῆσις, ἅμα μὲν ἀραιοῦσα τὰ μεμνκότα τοῦ σώματος, ἅμα δὲ λεπύνουσα τὸ φουσῶδες πνεῦμα καὶ διαφοροῦσα τὸ γεγενημένον ἤδη τῆς φλεγμονῆς. οὕτω δὲ κἄν τοῦ ψυχροῦ κρατοῦντος ἢ δυσκρασία γίγνηται· θερμαίνων γὰρ καὶ τότε τὴν δυσκρασίαν ἅμα καὶ τὴν φλεγμονὴν ἐκθεραπεύσεις, ὥσπερ γε καὶ εἰ διὰ θερμοασίαν πλείονα τοῖς ψύχουσιν ἰάμασιν ἅμφω καταστήσει· ἢ μὲν γὰρ δυσκρασία τῶν ἐναντίων ἀεὶ δεῖται. κενοῦται δὲ τὸ πεπληρωμένον οὐ μόνον τοῖς διαφορητικοῖς φαρμάκοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς στύφουσι

fatis; nunc etiam abunde est dictum. Itaque ad propriam de phlegmone disputationem nunc est veniendum. In qua primum merito verba faciemus de phlegmone, prout ab affectu partis cui insidet oritur. Nam constat affectum illum principio tibi esse sanandum, mox quicquid jam phlegmones est factum. Porro interdum iisdem praesidiis ambo tolluntur, veluti quum ex flatulento spiritu et densitate partis dolor quispiam est ortus. Hoc enim casu eorum quae modice calefaciunt, quae etiam chalaistica, id est laxantia, vocamus, usus est commodus, ut qui pariter et comiventia corporis rarefaciat et flatuosum spiritum tenuet et quod phlegmones jam conflatum est discutiat. Ad eundem modum et si ex frigido dominante intemperies sit oborta, nam tunc quoque calefaciendo non solum intemperiei, sed etiam phlegmonae una medeberis. Itidem si calor vehementior intemperiem fecit, refrigerantibus praesidiis ambo sistes, siquidem intemperies contraria semper requirit. Vacuatur autem quod impletum est non modo medicamentis discutientibus, sed

Ed. Chart. X. [301.]

Ed. Bas. IV. (176.)

καὶ τοῖς ψύχουσι. καὶ μᾶλλον γ' ἐπὶ τῶν ἀρχομένων φλεγμονῶν τοῖς ψύχουσι καὶ στύφουσι χρηστέον ἢ περὶ τοῖς διαφοροῦσιν· ἔτι δὲ μᾶλλον ὅταν μὴ παχὺ τὸ ἐπιρρώεον ἦ. σφοδρᾶς δὲ τῆς τῶ φλεγμαίνοντι μορίῳ σφηνώσεως γεγονυίας οὐκ ἔδ' οἷόν τε τοῖς ἀποκρουομένοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ διαφορεῖν ἵεναι καιρὸς. ὅταν δὲ ἐπὶ θηρίῳ νύξαντί πως ἢ δάκνουσι τὴν ὀδύνην γίνεσθαι συμβαίη, διπλὸς τῆς ἀνωδυνίας ὁ σκοπὸς, ἢ κενῶσαι τὸν ἰὸν ἢ ἀλλοιωῶσαι τὸ τὴν ὀδύνην ἐργαζόμενον. κενοῦται μὲν οὖν διὰ τῶν σφοδρῶς ἐλκόντων φαρμάκων, ἀλλοιοῦται δὲ διὰ τῶν ἐναντίων, ἤτοι κατὰ τὰς ποιότητας ἢ καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν. ἐδείχθη γὰρ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἔνια μὲν ὅλαις ταῖς οὐσίαις ἀλλήλοις ἐναντία, τινὰ δὲ ταῖς ποιότησι μόναις. ἐδείχθη δὲ καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων κατὰ ποιότητα μέθοδος τίς ἐστίν, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν οὐσίαν οὐκ ἐστίν, ἀλλ' ἐκ πείρας εὗρηται πάντα· καὶ σὺ τοίνυν ὅσα μὲν ἐκ μεθόδου θεραπευτικῆς ἐντεῦθεν μάθῃ, τὰ δ' ἐκ μόνης τῆς

etiam adstringentibus et refrigerantibus. Magisque profecto ad incipientes phlegmonas frigidis adstringentibusque quam discutientibus est utendum, atque etiamnum magis ubi crassum quod confluit non est. Sed si sanguis in parte quam phlegmoneprehendit vehementer est impactus, non est amplius repercutientibus utendum, sed tum discutere est tempestivum. Ubi autem ex animalis punctu morsive dolor incidit, duplex sedandi doloris scopus est, vel virus ipsum vacuandi, vel quod dolorem excitat alterandi. Sane vacues id eorum medicamentorum ope quae vehementer attrahunt, alteres iis quae sunt contraria, idque vel qualitatibus vel tota substantia. Monstratum namque est in libris de medicamentis quaedam esse totis substantiis inter se contraria, quaedam solis qualitatibus. Sed et illud indicatum aequè est, quod eorum quae contraria qualitate sunt methodus quaequam sit, eorum quae tota substantia sunt adversa methodus non sit, sed omnia sint per experientiam inventa. Tu igitur quaecunque methodo curandi explorentur hinc disces,

Ed. Chart. X. [301. 302.]

Ed. Bas. IV. (176.)

πειράς ἐγνωσμένα κατὰ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων πραγμα-
 τείας ἔχεις ἠθροισμένα, μίαν μὲν τὴν περὶ τῆς δυνάμεως
 αὐτῶν, ἑτέραν δὲ τὴν περὶ τῆς συνθέσεως, καὶ τρίτην
 τὴν περὶ τῶν εὐπορίστων ὀνομαζομένων, ἐν αἷς ἐπιδέδει-
 κται μοι τίνα μὲν ἐκ μόνης τῆς πείρας εὑρηται φάρμακα,
 τίνα δὲ ἐκ μόνου τοῦ λόγου, τίνα δ' ἔξ ἀμφοτέρων. ἡ
 τοίνυν μέθοδος, ὑπὲρ ἧς ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ πρόκειται
 λέγειν, ἐπὶ ταῖς ὀδύναις ἀπάσαις, ὅσαι διὰ θηρίων ἢ φαρ-
 μάκων γίνονται, διττὸν ἔχει τὸν σκοπὸν, κένωσίν τε καὶ
 ἀλλοίωσιν τοῦ τὴν ὀδύνην ἐργαζομένου. [302] κενοῖ μὲν
 οὖν τὰ θερμαίνοντα πάντα καὶ τὰ χωρὶς τοῦ θερμαίνειν
 ἔλκοντα σφοδρῶς, ὥσπερ αἱ τε σκύαι καὶ τίνα τῶν κί-
 λων κεράτων, οἷς ὡς σκύαις ἐνιοὶ χρῶνται. τινὲς δὲ καὶ
 δι' αὐτοῦ τοῦ στόματος ἔλκουσι τὸν ἰόν, αὐτοὶ προσπί-
 πτοντες τῷ πεπονηθότι μορίῳ καὶ περιλαμβάνοντες αὐτὸ
 τοῖς χεῖλεσιν. ἔρχεται γὰρ μὴν καὶ τοῦ προειρημένου σκοποῦ
 τὸ καυτήριον, ὅσα τε φάρμακα παραπλησίως τοῖς καυτη-
 ρίοις ἐσχάραν ἐργάζεται. ταῦτα μὲν οὖν ἐκκενοῖ πάντα τὴν

quae experientia tantum deprehendit, ea in iis operibus qui-
 bus de medicamentis agitur sunt collecta, uno quod de fa-
 cultate eorum inferibitur, altero quod de compositione, et
 tertio quod de facile parabilibus inferibitur. In quibus ope-
 ribus ostendimus quatenam ex sola experientia, quatenam ex
 sola ratione et quatenam ex ambabus inventa sint medica-
 menta. Ergo methodus, quam hoc opere tradere institui, in
 doloribus universis, qui vel ex animalium medicamento-
 rumve noxa excitantur, duplicem indicationem habet, nempe
 ejus quod dolorem creat vacationem atque alterationem.
 Vacuant id tum calefacientia omnia tum quae citra calefa-
 ctionem vehementer trahunt, veluti et cucurbitulae et
 cava cornua quaedam, quibus nonnulli cucurbitularum vice
 utuntur. Sunt autem et qui ore suo virus extrahunt, aegrae
 videlicet parti admoti ipsamque labris complexi. Huc sane
 pertinet et cauterium et medicamenta quae cauteriis simi-
 liter escharam efficiunt. Atque haec omnia totam ejus quod

Ed. Chart. X. [502.]

Ed. Bas. IV. (176. 177.)

οὐσίαν ὄλην τοῦ λυποῦντος. ἕτερον δὲ γένος ἐστὶ βοθημάτων ἀλλοιοῦντων τὴν ποιότητα διὰ τῶν ἐναντίων, εἰ μὲν θερμασίας ὁ κάμων αἰσθάνοιτο σφοδρᾶς ἦτοι κατ' αὐτὸ τὸ διδηγμένον ἢ καθ' ὅλον τὸ σῶμα, τὰ ψύχοντα φάρμακα προσφερόντων ἡμῶν· εἰ δὲ ψύξεως, τὰ θερμαίνοντα. μεμάθηκας δὲ ἐν ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαις ἐκάτερα. τοιαῦται μὲν οὖν αἰ κοιναὶ πάσης φλεγμονῆς ἰάσεις· ὑπαλλάττονται δὲ κατὰ τὰ πεπονητότα μόρια. δέδεικται γὰρ ἤδη καὶ τῇ τῶν ἐλκῶν θεραπείᾳ τοῦτο· καὶ πολλῶν οὐ δεῖ λόγων τῷ μεμνημένῳ τῶν ἐν ἐκείνοις εἰρημένων, ἀλλ' ἀρκέσει διὰ (177) βραχέων ἐπελθεῖν αὐτά.

Κεφ. ζ'. Μία μὲν οὖν ἔνδειξις ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν καλουμένων γίνεται μερῶν τοῦ σώματος· ἕτερα δὲ ἐκ τῶν ὀργανικῶν. ἢ μὲν οὖν ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν τὸ ποσὸν τοῦ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ξηραίνειν, ἢ ὑγραίνειν διορίζει, ἢ δ' ἐκ τῶν ὀργανικῶν τὸν τόπον δι' οὗ χρὴ κενῶσαι καὶ προσέει τὸν τρόπον τῆς κενώσεως· ἔτι τε πρὸς τούτοις τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐν τῇ τῶν ὁμοειδῶν φαρμάκων χρήσει.

infestat substantiam exinaniunt. Alterum auxiliorum genus est eorum, quae qualitatem per contraria alterant, exhibentibus nobis, si vehementem calorem aeger vel in ipso demorso loco vel in toto corpore sentiat, auxilia refrigerantia: si frigus sentiat, calefacientia. Docuimus autem utraque in iis operibus quae de medicamentis sunt scripta. At tales quidem omnis phlegmones communes medicationes sunt, variantur autem pro laborantium partium ratione. Etenim id jam quoque ostensum est, ubi de ulcerum curatione egimus, nec longo sermone est opus ei qui meminerit eorum quae ibi sunt dicta, sed sat erit paucis transcurrisse.

Cap. VII. Una itaque indicatio ex dictis similaribus accipitur corporis partibus, altera ex organicis. Et ea quae ex similaribus sumitur, modum calefaciendi, refrigerandi, liccandi ac humectandi determinat. Quae vero ex organicis, tum locum ipsum per quem vacuare oportet, tum vacationis rationem, tum vero in similis speciei medica-

Ed. Chart. X. [302.]

Ed. Bas. IV. (177.)

περὶ μὲν οὖν τῆς ἀπὸ τῶν ὁμοιομερῶν ἐνδείξεως λέλεκται πρόσθεν ἐν τῇ τῶν ἐλκῶν ἰάσει, περὶ δὲ τῆς τῶν ὀργανικῶν ἐν τῷδε λεχθήσεται.

Κεφ. η'. Τῆς γὰρ τοι φλεγμονῆς κατὰ διττὸν τρόπον ἐξεστώσης τοῦ κατὰ φύσιν, ὅτι τε πεπλήρωται τὸ μόριον αἵματος πολλοῦ καὶ ὅτι θερμότερόν ἐστιν, ὃ τῆς κενώσεως σκοπὸς επικρατεῖ μᾶλλον τοῦ τῆς ἐμψύξεως, οὐχ ὡς ἐν τοῖς ἐρυσιπέλασιν· ἐπ' ἐκείνων γὰρ ὃ τῆς ἐμψύξεως ἐπείγει πρὸ τοῦ τῆς κενώσεως. καίτοι τό γε κεφάλαιον τῆς θεραπείας ἀμφοτέρων τῶν παθῶν κοινόν ἐστιν ἢ κένωσις τοῦ λυποῦντος χυμοῦ. καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἐμψυξιν τῶν ἐρυσιπέλατων ἐπὶ τὰ διαφορητικὰ παραγιόμεθα φάρμακα. ἐπὶ τοίνυν τῆς φλεγμονῆς ζιούσης εἰς τοσοῦτον ψυκτέον ἐστίν, εἰς ὅσον ἐκκόψαι τε καὶ κωλύσαι τὴν αὔξησιν αὐτῆς συμφέρει. καὶ γὰρ ὀδυνώσης τῆς πλείους θερμοσίας καὶ τι καὶ πρὸς τὸ πεπονηθὸς ἐλκούσης, ἕξ ἀμφοῖν αὐξάνεσθαι συμβαίνει τὴν φλεγμονήν. ὅσον μὲν οὖν ὡς θερμῷ νοσήματι τῇ φλεγμονῇ τῆς ψύξεως ἀριόττει, τοῦτο κωλυτικόν ἐστι τῆς αὔξεως.

mentorium usu plus et minus. Ac de similiarium quidem partium indicatione supra, ubi de ulcerum curatione est tractatum, diximus, de organicarum vero indicatione hic agemus.

Cap. VIII. Quum enim phlegmone duplici ratione a naturali affectu recessit et quod pars ipsa multo sanguine sit repleta, et quod sit calidior, vacuationis scopus refrigerationis indicationem praecellit, non ut in erysipelate; in illo namque refrigerationis indicatio magis urget quam vacuationis. Quamquam utriusque affectus curandi commune caput est infestantis humoris vacuatio. Ideoque postquam refrigeratum erysipelas est, ad ea quae discutunt medicamenta convertimur. In phlegmone igitur fervente tantisper est refrigerandum, quatenus et ad incrementum ejus sistendum inhibendumque est commodum. Etenim quum immoderatus calor dolorem excitet, atque etiam aliquid ad aegram partem attrahat, utroque nomine augescere phlegmonem accidit. Ergo quantum refrigerationis phlegmonae ceu calido morbo congruit, tantum certe et incrementum ejus inhibere

Ed. Chart. X. [302. 303.]

Ed. Bas. IV. (177.)

ὡσαύτως δὲ καὶ καθ' ὅσον ἀναστέλλει τὸ ἐπιθρόνον. ὅσον δὲ τῷ περιεχομένῳ κατὰ τὸ φλεγμαῖνον ἀποκρουστικὸν εἰς τὰ πλησιάζοντα μόρια, θεραπευτικὸν τοῦτ' ἐστὶ τῆς οὐσῆς ἤδη φλεγμονῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ θερμαίνοντα μετρίως [303] ἐρίοτε κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους ὀρίνησι, ὅταν τὴν ὀδύνην παύῃ καὶ διαφορῇ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς πεπονητοῖσι μορίοις· ἐν μὲν τῷ παύειν τὴν ὀδύνην κωλύει τὴν αὐξήσιν, ἐν δὲ τῷ διαφορεῖν ἴαται τὸ γεγονός ἤδη τῆς φλεγμονῆς.

Κεφ. θ'. Ἐπεὶ τοίνυν τὸ κῦρος ἅπαν ἐστὶ τῆς τῶν φλεγμαινόντων θεραπείας ἐν τῷ κενῶσαι τὸ περιττὸν αἷμα τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου, κένωσις δὲ ἐπινοεῖται διττῇ τῶν οὕτως ἐχόντων, ἢ μεθισταμένου πρὸς ἕτερα χωρία τοῦ περιεχομένου κατὰ τὸ φλεγμαῖνον αἵματος, ἢ ἔξωθεν τοῦ σώματος ἐκκρινόμενου, βέλτιόν ἐστὶν ἀμφοτέροις χρῆσθαι προσέχοντα τὸν νοῦν, μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἐπηταί τις βλάβη. διττῆς τοίνυν ἑκατέρας τῶν εἰρημένων κενώσεως οὐσῆς, εἰς τέσσαρας τὰς πάσας ἢ τομὴ γίνεται τῶν κενωτικῶν ἀπάντων

est aptum. Idem parem gratiam praeferat et quum repercutit id quod affluit. Quod vero ex eo, quod in laborante membro continetur, quidpiam in proximas partes repellit, hoc phlegmones jam genitae medela est. Simili modo et quae modice calefaciunt utraque interdum ratione profunt, quum et dolorem sedent et quod contentum in laborante parte est, discutiant, quippe dolorem mitigando augeri phlegmonas ventant, discutiendo quod earum jam conceptum est sanant.

Cap. IX. Quoniam igitur praecipuus omnis Icopus curationis laborantis phlegmone partis in exsuperantis sanguinis vacatione consistit, vacuatio autem ita affectorum excogitata est duplex, aut translato ad alias partes qui in aegra continebatur sanguine, aut foris a corpore expulso; satius est utraque uti observantibus diligenter ne qua ex accidenti laesio sequatur. Ergo quum gemina sit dictarum vacationum utraque, quadruplex in universum nascitur vacuantium auxiliorum genus. Translationis enim sanguinis ad

Ed. Chart. X. [303.]

Ed. Bas. IV. (177.)

βοηθημάτων, τῆς μὲν εἰς τὰ ἄλλα μόρια μεταστροφῆς τοῦ αἵματος ἢ μὲν ἕτερα διωθουμένων αὐτὸ τῶν φλεγμαιόντων μορίων, ἢ δ' ἕτερα τῶν ἀπαθῶν ἐλλόντων γίνεται· τῆς δὲ ἔξω τοῦ σώματος κερύσεως ἢ μία μὲν αἰσθηταῖς ἐκροαῖς, ἢ δὲ ἕτερα λόγῳ θεωρηταῖς ἐπιτελεῖται. καὶ τῆς αἰσθηταῖς ἐκροαῖς γινομένης ἢ μὲν ἕτερα δι' αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος, ἢ δ' ἕτερα διὰ τῶν συναραστομουμένων αὐτῶ. διὸ καὶ χρεία τῆς ἀνατομῆς ἔστιν εἰς διάγνωσιν τῆς τοιαύτης κοινωρίας. αὗται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν μορίων ἐνδείξεις προέρχονται, τὴν θεραπείαν ὑπαλλάττουσαι τῶν φλεγμαιόντων· ἔτι τε πρὸς ταύταις ἢ ἐκ τῆς θέσεώς τε καὶ διαπλάσεως, ἄς ὡς ὄργανικὸν ἐνδείκνυται τὸ πεπορθὸς, οὐχ ὡς ὁμοιομερές.

Κεφ. ι'. Ἐτι δ' ἄλλαι κοιναὶ τῶν ὄργανικῶν εἰσι καὶ τῶν ὁμοιομερῶν, ὅταν ἐπισκεπτόμεθα τὴν τ' ἐνέργειαν αὐτῶν, καὶ εἰ ἀραιὸν ἢ πυκνὸν, ἢ ἀναίσθητον, ἢ δυσαίσθητόν ἐστιν, ἢ εὐαίσθητον. εἰς ἃς ἀπάσας ἀποβλέπειν χρὴ τὸν ἐπιχειροῦντα θεραπεύειν ὀρθῶς.

alias partes alterum genus est, ubi ipsa pars quae phlegmone laborat sanguinem abigit, alterum quum eae quae integrae sunt ad se trahunt. Ejus autem quae extra corpus educit alterum sensibilibus effluxibus, alterum ratione tantum contemplabilibus perficitur. Atque id quod sensibilibus effluxibus peragitur alias per ipsam sit partem phlegmone laborantem, alias per ea quae una cum hac aperiuntur. Proinde etiam dissectionum usu ad ejusmodi confortium intelligendum est opus. Ergo tum hae indicationes phlegmonarum curationem immutantes a partium natura praestantur, tum supra has quae tum ex situ tum conformatione sumuntur, quas nimirum laborans locus, qua instrumentalis, non qua similis est, indicat.

Cap. X. Sunt etiam aliae quae tum organicarum tum similarium communes sunt, quum actionem earum inspicimus, praeterea an rara pars sit an densa, an acuti sensus, an hebetis, an sensu careat. Ad quae omnia intentum esse oportet, qui recte curare studet.

Ed. Chart. X. [303. 304.]

Ed. Bas. IV. (177.)

Κεφ. ια'. Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἀεὶ λέγομεν, οὐχ ἱκανόν
 ἔστιν αὐτὰ μόνον γινώσκειν τὰ καθόλου χωρὶς τοῦ γεννητά-
 σθαι περὶ τὰ κατὰ μέρος, οὕτω καὶ τῶν πράξομεν οὐ διὰ
 πάντων τῶν κατὰ μέρος ἰόντες, ἀλλ' ὅσα περ ἂν ἡμῶν ἱκανὰ
 δόξῃ τοῖς ἀναγνωσομένοις αὐτὰ γενήσεσθαι. ὑποκείσθω τοί-
 νυν ἡπαρ ἀρχόμενον φλεγμαίνειν καὶ ζητείσθω τίς ἀρίστη
 θεραπεία γενήσεται τοῦ πάθους. ἐπισκέπτου δὴ πρῶτον μὲν
 ἀπάντων, ἀφ' ὧν εἶπον ὀρμώμενος, εἰ δέχεται κενώσεως τὸ πᾶν
 σῶμα. κἴν εὐροῖς διόμερον, ἐξεξῆς σκέπτου τὴν ῥώμην τοῦ
 κάμνοντος, εἰ δύναται κένωσιν ἀθροῶν ἐνεργεῖν. ἔστω δὴ
 πρότερον ἐθῶσθαι τὴν δύναμιν· ἐξεξῆς σκέπτου τὴν ἡλι-
 κίαν. εἰ γὰρ παιδίον εἴη, τὴν διὰ φλεβοτομίας οὐκ οἶσει
 κένωσιν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείχθη· κατὰ μὲν τὸν τῆς ἡβῆς και-
 ρὸν οἱ παῖδες ἤδη φέρουσι τὴν διὰ τῆς φλεβοτομίας κένωσιν.
 [304] ἀντισπαστίον οὖν ἅμα καὶ κενωτέον τὸ φερόμενον ἐπὶ
 τὸ ἡπαρ αἷμα τῇ φλεβοτομίᾳ, κατὰ τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα τὴν
 ἔνδον φλέβα τέμνοντες, ἐπεὶ κατ' εὐθὺ καὶ δι' εὐρείας ὁδοῦ
 τῇ κοίλῃ καλουμένῃ κοινωεῖ· μὴ γαιρομένης δὲ ταύτης

Cap. XI. Quoniam vero, ut semper testati sumus, non satis est ipsa tantum universalia novisse, nisi quis etiam in particularibus se exerceat, ita et nos nunc faciamus, non tamen omnia particularia percurrentes, sed ea tantum quae nobis satis esse lectori videbuntur. Proponatur itaque jecur jam phlegmonen contrahere incipere, tum quanam affectionis ejus commodissima sit curatio quaeratur. Omnium ergo primum ab iis quae retuli incipiens, an totum corpus vacatione indigeat considerabis. Quod si indigere inveneris, mox aegri robur aestimabis, possitne uberem ac citam vacationem tolerare. Primum ergo virium robur esto, deinde aestimabis aetatem. Nam si puer sit, quae per dissectam venam fit, ut supra est monstratum, vacationem non feret, verum quum pubertatem attigerint, jam pueri missionem sanguinis tolerant. Ergo pariter tum revellendus tum educendus qui ad jecur fluit sanguis est, interna in dextro cubito secta vena, propterea quod haec et e directa regione et ampla via, cum vena quae cava dicitur societatem habet,

Ed. Chart. X. [304.]

Ed. Bas. IV. (177

τὴν μέσην τέμνειν· εἰ δὲ μήτ' αὐτὴ φαίνοιτο, τὴν λοιπὴν καὶ τρίτην. τὸ δὲ ποσὸν τῆς κενώσεως ἐκ τε τῆς κατὰ τὸ πλῆθος εὐρήσεις ποσότητος, ὅσα τ' ἄλλα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν εἴρηται λόγον, ἡλικία τε καὶ φύσις ὥρα τε καὶ χώρα καὶ ἔθος, ἔτι τε πρὸ τούτων καὶ ἡ δύναμις τοῦ κάμνοντος. ἐφ' ἀπάντων γὰρ ταῦτα κοινά. τὸ δ' ἦτοι τὴν ἔνδον ἢ τὴν μέσην ἢ τὴν ὠμιαίαν φλέβα τέμνειν, ἢ τὴν παρὰ τὸ σφυρὸν, ἢ τὴν ἐν ἰγνίῃ, παρὰ τοῦ πεπονθότος μορίου τὴν ἔνδειξιν ἔχει. καὶ διώριστα μὲν ἤδη καὶ τοῖς περὶ φλεβοτομίας ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀπασῶν κενώσεων· εἴρησεται δὲ καὶ νῦν ὅσον εἰς τὰ παρόντα χρῆσιμον, αὐτὸ τε τοῦτο πρῶτον, ὡς οὐκ ἀγκαῖ μόνον ὅτι κενωτέον ἐστὶν ἐξευρεῖν, ὡς ἂν φαῖεν οἱ τὴν ἀμέθοδον αἵρεσιν μετιόντες, οὐδὲν φροντίζοντες τῆς διαφορᾶς τῶν πεπονθότων μορίων. οὐ γὰρ ὁ λόγος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ πείρα δείκνυσιν ἄλλην ἄλλω μορίῳ κένωσιν ἀρομόττουσαν. ἐθεάσω γοῦν ἐπίους τῶν ἀρξαμένων φλεγμαίνειν ὀφθαλμούς· αὐτῷ μόνῳ τῷ καθαρθῆναι διὰ τῆς κάτω γαστροῦς ἡμέρα μιᾷ θεραπευ-

hac non apparente media secanda est; quod si nec ea fe-
 osienderit, reliqua ac tertia est incidenda. Quantitatem vero
 vacationis tum ex plenitudinis quantitate tum ex reliquis
 quae in superioribus diximus invenies, aetate, natura, tem-
 pore anni, regione et consuetudine, tum ante haec ipsis la-
 borantis viribus. Haec enim in omnibus sunt communia.
 Illud vero, internane an media, an humeralis vena secanda
 sit, an ea quae juxta malleolum est, an quae in poplite, id
 vero ex laborante parte indicatur. Ac definitum jam est in
 iis quae de incidenda vena scripsimus de vacationibus
 ejusmodi omnibus, diceturque nunc quantum sit ad rem
 propositam opportunum, primumque hoc ipsum, non esse
 solum illud satis quod vacuandum sit invenisse, veluti sen-
 tiunt qui amethodon sectam colunt, quibus nulla de labo-
 rantium partium differentia habetur ratio. Non etiam ratio
 solum, verum etiam experientia indicat aliam alii parti va-
 cuationem congruere. Siquidem ex iis quibus oculi tentari
 phlegmone coeperant nonnullos sola purgatione per alvum

Ed. Chart. X. [504.]

Ed. Basf. IV. (177.)

θέντας. ὅπερ ἐὰν ἐπ' ἥπατος ἀρχομένου φλεγμαίνειν ἐπι-
 χιρήσῃ τις πρῶξαι, μεγίστην ἐργάσεται τὴν φλεγμονήν,
 ὥσπερ γε καὶ εἰ τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστεως φλεγμαίνειν
 ἀρχαμένων οὐρητικὰ ποτίζοι φάρμακα καταμήνιά τε κροῦ
 μήτρας φλεγμαιούσης· ἀντισπᾶν γὰρ χρὴ τῶν ἀρχομένων
 ρευματίζεσθαι πορρώτατω τὸ περιτόν, οὐχ ἔλκειν ἐπ'
 αὐτά. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν λόγον οὐδὲ γαστρὸς οὐδ'
 ἐντέρων ἀρχαμένων φλεγμαίνειν ὑψηλάτω χρῆσθαι προσήκει.
 τὴν δ' αὐτὴν ἐνδείξιν ἔχει τούτοις μὲν μήτρα, τοῖς δ' οὐ-
 ρητικοῖς ὄργανοις αἰδοῖα. τό γε μὴν ἐμέτοις χρῆσθαι τῶν
 αἰδοίων πεπονητότων ἀντισπαστικόν ἐστι βοήθημα. κατὰ
 δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπὶ μὲν τοῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν ἀπα-
 σιν ὑψηλάτων φάρμακον, ὅσα δὲ κατὰ τὸν φάρυγγα καὶ
 οὐρανίσκον, ἢ τὴν ὑπερώαν, ἢ τὴν γλῶτταν, ἢ ὅλως κατὰ
 τὸ στόμα φλεγμαίνειν ἀρχεται, φυλακτέον ἐπὶ τούτων ἀπάν-
 των τοὺς καλουμένους ἀποφλεγματισμούς. ὅμοιον γὰρ τοῦτο
 τῷ καθαίρειν κάτω τῶν ἐντέρων πεπονητότων καὶ τῷ

uno die sanatos vidisti. Quam rem si quis facere in jecore,
 quum phlegmone laborare incipit, tentet, maximam excita-
 bit phlegmonem, aequè ac si quum renes aut vesica phlegmone
 corripì coeperint, quae urinas cient medicamenta exhibeat:
 aut si, quum uterus phlegmone laborat, menses devocet: si-
 quidem longissime a parte, quae fluxione teneri incipiat,
 quod redundat revellere, nequaquam ad eam trahere oportet.
 Hac itaque ratione nec si ventriculum aut intestina
 phlegmone occupare jam coeperit, medicamento alvum de-
 jiciente uti conveniat. Eandem cum his indicationem et ute-
 rus fortitur, sicuti cum urinae organis, pudenda. At vomitu
 uti pudibundis laborantibus revellens auxilium est. Eadem
 ratione in omnibus quae circa caput accidunt medicamen-
 tum alvum dejiciens revellit. Si qua vero circa fauces et
 palatum aut linguam aut denique in ore phlegmone labo-
 rare incipiant, in his omnibus cavenda sunt quae pituitam
 per os evocant. Nam id simile est ac si per inferiora pur-
 gare intestinis aegrotantibus velis, aut urinas movere reni-

Ed. Chart. X. [304. 305.]

Ed. Bas. IV. (177. 178.)

οὐρα κινεῖν τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς (178) ἢ κύστιν ἐχόντων κακῶς, ἢ ἐμέτους τῶν κατὰ τὸν στομάχον. ἀμεινον οὖν ἐπὶ τὴν ρίνα παροχετεύειν, ἀρχομένων τῶν κατὰ τὸ στόμα μορίων φλεγμαίνειν. οὕτω δὲ καὶ φλέβα τέμνειν, εἰ μὲν ταῦτα πεπόνθοι, τὴν ὤμιαίαν ἐν χειρὶ, καὶ ταύτης μὴ φαινομένης τὴν μέσην· εἰ δ' ἦπαρ ἢ θώραξ ἢ πνεύμων ἢ καρδία, τὴν ἔνδον. ἐπὶ δὲ συνάγῃς πρώτας μὲν τὰς ἐν χειρὶ, δευτέρας δὲ τὰς ὑπὸ τὴν γλῶτταν. τῶν δὲ κατ' ἰνίον πασχόντων καὶ τὴν ἐν ἀγκῶνι μὲν, οὐχ ἥιστα δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ μετώπῳ. ἐπὶ δὲ νεφρῶν καὶ κύστεως αἰδοίου τε καὶ μήτρας τὰς ἐν τοῖς σκέλεσι, μάλιστα μὲν τὰς κατὰ τὴν ἰγνύαν, εἰ δὲ μὴ, τὰς παρὰ σφυρόν. αἰεὶ δ' ἐπὶ πάντων τὰς κατ' εὐθύ. τοῦ μὲν ἥπατος ἀρχομένου φλεγμαίνειν, τὰς ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, τοῦ δὲ σπληνός, ἔμπαλιν. ὥστ' εὐθύς ἢ διαφορὰ τῶν κενώσεων πρώτον κατὰ τὴν τῶν μορίων διαφορὰν ὑπαλλάττεται· καὶ δῆλον ὅτι τὸ κοινὸν τῆς ἐνδείξεως οὐ μᾶλλον ὠφελείας ἢ βλάβης αἴτιον. [305] ὅτι μὲν γὰρ κενωτέον, ἐνδείξει

bus aut vesica male affectis, aut vomitum laceffere partibus stomachi *laborantibus*. Satius igitur sit, ubi partes quae in ore sunt phlegmonen accersere incipiunt, derivare ad nares. Sic venam quoque si haec partes laborant incidere humeralem in manu, si ea non cernitur, mediam. Ubi jecur vel pectus vel pulmo aut cor sic afficiuntur, internam. In angina primas, in manibus secundas quae sub lingua habentur. At partibus occipitis affectis, etiam eam quae in cubito est nec non eam quae habetur in fronte. Renibus vero et vesica et pudendo et utero male habentibus eas quae in cruribus sunt sitae ac potissimum quae circa poplitem sunt; si minus, eas quae juxta malleolos. Ac perpetuo quidem in omnibus eam quae e directo est, ubi jecur phlegmone invadit, quae in dextra sunt manu, ubi lienem, contra. Itaque statim prima vacationis diversitas pro partium diversitate variatur, constatque communem indicationem non magis esse utilitatis quam noxae causam. Siquidem quod vacandum sit id communis indicatio est, unde autem aut quo-

Ed. Chart. X. [305.]

Ed. Bas. IV. (178.)

κοινή· τὸ δ' ὄθεν ἢ ὅπως, οἱ πεπονθότες τόποι διδάσκουσιν. οὕτω γοῦν καὶ οἱ τῶν κῶλων ἐπενοήθησαν δεσμοὶ θώρακος ἢ γαστροῦ, ἢ τῶν κατὰ τὸν τράχηλον, ἢ τὴν κεφαλὴν μορίων φλεγμαιόντων. οὐ γὰρ δὴ τὸ φλεγμαῖνόν γε αὐτὸ δῆσει κῶλον, ἀλλ' ἐπὶ μὲν σκελῶν τὰς χεῖρας, ἐπὶ χειρῶν δὲ τὰ σκέλη.

Κεφ. ιβ'. Καὶ μὴν καὶ τὸ ψύχειν καὶ στύφειν ἐν ἀρχῇ τὰ φλεγμαίνοντα χωρὶς τῆς περὶ τῶν πεπονθότων ἐνδείξεως οὐ μᾶλλον ὠφελείας ἢ βλάβης αἴτιον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν κατὰ τὸ κῶλον μορίων ἀρκεῖ καὶ σπόγγον ἐπιθεῖναι, βρέξαντας ἥτοι γε ὕδατι ψυχρῷ μικρὸν ὄξους μινύοντας ἢ ὕδατι μόνῳ· καθάπερ γε καὶ οἴνω τινὶ τῶν αὐστηρῶν. ἥπατος δ' ἀρξάμενου φλεγμαίνειν οὐδεὶς ἂν χρήσαιο τούτων οὐδενὶ γοῦν ἔχων ἄνθρωπος· ἀλλ' οὐδ' εἰ μήλινον ἐπιβρέξαις ἢ μύρσινον, ἢ μαστίχινον, ἢ νάρδιον, ἢ σκίνιον, ἢ τι τῶν στυφόντων ἐλαίων ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἐναφειψήσας ἀψίνθιον, οὐδὲ τούτων οὐδὲν ἀροῖται ψυχρὸν, ὥσπερ οὐδὲ κατάπλασμα ψυχρὸν οὐδέν. ἀλλὰ μῆλα μὲν ἐναφειψῶν οἴνω, καὶ μάλιστα

modo vacuatio fit facienda, id aeger ipse docet locus. Ita namque ubi pectus aut ventriculus aut partes circa collum caputve phlegmone laborant, excogitatum est artus vincire. Non enim ipsum quod phlegmone infestatur vinciendum est, sed si in manibus phlegmone est orta, crura, sin in cruribus, manus.

Cap. XII. Equidem refrigerare inter initia et adstringere, citra laborantis partis indicationem non utilitatis magis quam noxae causa est. Nam in partibus quae circa artus sunt sat fuerit etiam spongiam vel ex frigida aqua, cui paululum aceti sit immixtum, vel ex aqua sola madentem imponere, sicut etiam ex vino aliquo austero. In jecore vero, si phlegmone laborare coepit, nemo compos rationis his utatur, imo nec si melino perfundas aut myrteo aut mastichino aut nardino aut lentiscoino aut aliquo oleo quod adstringat, aut etiam alio quopiam, cui absinthium sit incoctum, ne horum quidem ullum conveniet frigidum, sicut nec ullum cataplasma frigidum. Sed si mala praecipue cotonea

Ed. Chart. X. [305.]

Ed. Bas. IV. (178.)

κυνδώνια, κατάπλασμα σκευάσοις δι' αὐτοῦ, φλεγμονῆς ἥπατος ἔτι ἀρχομένης, ψυχρὸν δ' οὐδὲ τοῦτο προσοίσεις· ὡσπερ οὐδὲ τὸ ἔλαιον ἐσκευασμένον, ὡς εἴρηται, τοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς ἐν τῷ στόματι μορίοις ἀρχομένοις φλεγμαίνειν. ὥτι δὲ καὶ ὄξος ἐγγέης μετὰ ῥοδίνου, βλάψεις οὐδέν. ἀλλ' οὐκ ὀφθαλμοῖς γε φλεγμαίνουσιν ἀγαθὸν τοῦτο, καθάπερ οὐδὲ τὸ διὰ μόρων φάρμακον ἢ τι τῶν στοματικῶν ὀνομαζομένων ἄλλο· πάντα γὰρ ἀνιαρὰ τὰ τοιαῦτα τοῖς ὀφθαλμοῖς, καίτοι κατὰ τὸ γένος ὄντα τῆς ἐνδείξεως. ἀδένων δὲ φλεγμαίνειν ἀρχομένων ἤρκεσε πολλάκις ἔλαιον μόνον θερμὸν.

Κεφ. ιγ'. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη δίαιτα τοῖς μὲν ἀδένας ἢ τι τῶν κατὰ τὰ κῶλα μορίων ἔχουσι φλεγμαίνειν, ἕνα μόνον λαμβάνει σκοπὸν, ὡς τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα προσφέρεισθαι δεῖν, ὅσα δὴ καὶ οἷα πεφθῆσεται ῥᾶστα. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ χόνδρον, ἢ πτισάνην, ἢ μελίκρατον, ἢ ῥόαν, ἢ μῆλον, ἢ τι τοιοῦτον προσενέγκασθαι. φλεγμαίνοντος δ' ἥπατος ἀκριβεστάτης διαίτης ἐστὶ χρεία, καθάπερ γε καὶ γαστρούς. τὸ

pino incoquens cataplasma ex eo praeparaveris, si jecur phlegmone laborare adhuc incipiat, ne id quidem admovetis frigidum, ut nec oleum, ut dictum est, praeparatum vel oculis vel oris partibus, sicubi haec tentari phlegmone incipient. Auri vero etiam si acetum cum rosaceo infundas, nihil offendet. At non est hoc oculis phlegmone laborantibus utile, ut nec medicamentum quod ex moris conficitur aut aliud quippiam eorum quae stomatica dicuntur; sunt enim ejusmodi omnia oculis molesta, quamquam genere sunt ex iis quae indicentur. Glandulis vero phlegmone tentari incipientibus saepe solum oleum calens sat fuit.

Cap. XIII. Sed et reliquis victus *ordinandus* is, quibus glandulae aut etiam pars aliqua circa artus phlegmone corripitur, unum tantum scopum habet tot ac talia exhibendi, quot et qualia facillime concoquentur. Nec quicquam refert alicam an ptisanam an mulfam an punicum an malum an tale quippiam exhibeas. At si jecur phlegmone infestetur, exquisitissimo victu est opus, aequae ac si ventriculus

Ed. Chart. X. [305. 306.]

Ed. Bas. IV. (178.)

γὰρ ἔργον αὐτῶν ἅπαντι τῷ ζῳῷ κοινόν ἐστι, καὶ μὴ πεφ-
 θείσης καλῶς τῆς τροφῆς ἢ μὴ προσηκόντως αἱματοθείσης,
 ἅπασι τοῖς τοῦ ζῳοῦ μέλεσι μέγιστη βλάβη προσγίνεται. τὰ
 δὲ τῶν κώλων μόρια τοσοῦτον λαμβάνει τῆς τροφῆς, ὅσον
 τρέφεσθαι πέφυκε. διὸ καὶ ἐκ μήλου καλῶς ἐν τῇ γαστρὶ
 πεφθέντος ἀφίκεται πρὸς αὐτὰ τροφή, καὶ ἐκ χόνδρου, καὶ
 ἐκ πτισάνης, οὐ μέγα διαφέρει. κατὰ δὲ τὸ ἥπαρ ὀπόσον ἢ
 διαφορὰ τῶν τροφῶν δύναται καὶ ὡς μέγιστον ἐφ' ἑκάτερα,
 πάρεστί σοι μανθάνειν.

Κεφ. ιδ'. [306] Ἐκκενοῦσθαι μὲν δήπου χρὴ τοῦ ἥπα-
 τος ὅσον ἀθροίζεται κατ' αὐτὸ τοῦ τε πικροχόλου χυμοῦ
 καὶ τῶν ἐκ τῆς φλεγμονῆς ἰχώρων. τοῦτο δ' οὐκ ἂν γένοιτο
 χωρὶς τοῦ διαρρύπτεσθαι μὲν τὰ κατὰ τὸ σπλάγγνον ἀγγεῖα,
 τὸν δ' εἰς τὴν νῆστιν καθήκοντα πόρον ἀναστομοῦσθαι. χόν-
 δρος οὖν ἐμπλάττων μὲν τοῦτον, ἐμπλάττων δὲ τὰ κατὰ τὸ
 ἥπαρ ἀγγεῖα καὶ μάλιστα τὰ πέρατ' αὐτῶν, κωλύει τὴν τε
 χολὴν εἰς τὸ ἔντερον ὑπιέναι καὶ τὴν τροφήν εἰς ὅλον ἀνα-
 δίδοσθαι τὸ σῶμα. χρεῖα τοίνυν ἐστὶ τῶν ἐκφραττόντων

inflammetur. Quippe munus eorum toti animali est com-
 mune, acciditque omnibus animalis partibus maximum in-
 commodum, sive non probe concoctum alimentum sit, sive
 non rite in sanguinem conversum. Artuum vero partes tan-
 tum alimenti capiunt quanto sunt nutriendae. Quo sit ut
 sive ex malo quod probe in ventriculo sit concoctum ali-
 mentum ad eas perveniat, sive ex alica sive ex ptisana, non
 multum interfit. In jecore vero quantum referat nutrimen-
 torum differentia, tum quod maximam in utramque partem
 vim habeat hinc discas licet.

Cap. XIV. Nam expelli e jecore oportet quicquid
 in eo tum amarae bilis tum saniei quae ex phlegmone pro-
 venit est collectum. Id vero fieri nequit, nisi et vasa quae
 sunt in viscere detergeantur et meatus qui ad jejunum per-
 tinet sit apertus. Ergo alica, quum et huic inhaereat et vasa
 hepatis obstruat, praecipueque eorum ora et bilem in inte-
 stinum descendere et alimentum in totum corpus distribui
 prohibet. Poscit ergo tum jecur ipsum tum os meatus qui

Ed. Chart. X. [306.]

Ed. Bas. IV. (178.)

ἐδεσμάτων τε καὶ φαρμάκων αὐτῶ τε τῶ ἥπατι καὶ τῶ τοῦ
 χοληδόχου πόρου στόματι. τὰ δὲ τοιαῦτα πάντα γλίσχρα μὲν
 ἤμιστ' ἐστὶ, λεπτὰ δὲ ταῖς συστάσεσι καὶ δαινώδη ταῖς ποιό-
 τησιν. ἀλλὰ πάλιν ὑπὸ τούτων δαινόμενα τὰ φλεγμαίνοντα
 παροξύνεται καὶ διὰ τοῦτο δεόμεθα τῶν ἀνευ τοῦ δάκνειν
 αὐτὰ ῥυπτόντων, οἷον πέρ ἐστὶ καὶ τὸ μελίκρατον. ἀλλ' ἴσμεν
 οἷτι τὰ γλυκέα πάντα καὶ σπλήνα καὶ ἥπαρ ἐπὶ πλεῖστον ἐξαι-
 ρει. λοιπὴ τοίνυν ἀμεμπτος ὡς ἐν ἐδέσματι μὲν ἢ πτισάνη·
 χωρὶς γὰρ τοῦ δάκνειν ῥύπτει· ὡς ἐν φαρμάκοις δ' ὀξύμηλι-
 μεθ' ὕδατος κεραυνόμενον. καὶ γὰρ καὶ ἡ ῥόα καὶ τὸ μῆλον
 ὅσα τ' ἄλλα στυφει, συνάγοντα τοῦ χοληδόχου πόρου τὸ
 στόμα, κωλύει τὴν χολὴν ἐκκρίνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο βλάπτει
 φλεγμονὰς ἥπατος, καὶ μάλιστα ὅταν ἐν τοῖς σιμοῖς ὡς ἐν μέρεσι
 τοῦ σπλάγγνου· πρὸς γὰρ τῇ διὰ φλεγμονὴν στενοχωρία καὶ
 ἢ ἐκ τῶν στυφόντων τε καὶ γλίσχρων ἐδεσμάτων προσέρχεται.
 καὶ τὰ δάκνοντα δὲ μᾶλλον βλάπτει τὰς ἐν τοῖς σιμοῖς φλεγ-
 μονὰς· ὅσαι γὰρ ἐν τοῖς κερτοῖς αὐτοῦ μέρεσι γίνονται,
 φθάνει μεταβεβλημένα πρὸς αὐτὰς ἀφικνεῖσθαι τὰ ληφθέντα

bilem transmittit, cibos et medicamenta quae obstructa reclu-
 dant. Talia vero omnia sunt lenta quidem minime, sed te-
 nuī consistētia et qualitate mordente. At vero ab his mor-
 dentibus phlegmonae irritantur, quare quae citra morfam
 ea detergeant indigemus, cuiusmodi mulsa est. At novimus
 dulcibus omnibus tum jecur tum lienem maxime intume-
 scere. Superfunt igitur quae culpa vacant ut in cibis pti-
 sana, quippe quae sine morfu deterget, ut in medicamentis
 oxymel aqua mixtum. Nam et punicum et malum et cae-
 tera quae adstringunt, dum bilis meatus os arctant, bilem
 ipsam excerni prohibent, atque inde jecoris phlegmonis sunt
 incommoda, praesertim quum in cavo visceris consistunt,
 quibus ad angustias quas facit ipsa phlegmone etiam ea quae
 ex adstringentibus et lentis fit cibis accedit. Ac quae mor-
 dent ea phlegmonas ipsas quae in cavo sunt visceris magis
 irritant, quippe iis quae in gibbis ejus consistunt mutata
 jam veniunt ea quae assumpta sunt, ita ut nec quae adstri-

Ed. Chart. X. [306.]

Ed. Bas. IV. (178.)

καὶ μήτε τὸ στύφον ἔτι στύφειν ὁμοίως μήτε τὸ δάκνον δάκνειν μήτε τὸ διὰ γλίσχροτητα τοῖς στενοῖς ἀγγείοις ἐμπλατόμενον ἔτι μένειν ὁμοίως γλίσχρον. ἡ μεταβολὴ δ' αὐτοῖς διττὴ, τῷ τε προπεπέσθαι καὶ διότι τῷ προὑπάρχοντι κατὰ τὸ σπλάγγνον αἷματι μίγνυται. τοῦ δέ γε σιμοῦ μέρους ἐν ἥπατι φλεγμαίνοντος· εὐθύς μὲν ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὰς ἐν τῷ μεσεντερίῳ συμφλεγμαίνειν φλέβας· ἀπὸ γὰρ τῆς ἐπὶ πύλας ἅπασαι πεφύκασιν· εὐθύς δὲ καὶ τὰ προσπίπτοντα τοῖς σιόμασιν αὐτῶν ἐπιδαίκνυται τὴν ἑαυτῶν δύναμιν.

Κεφ. ιε'. Ἄρά σοι δοκεῖ μικρὰ διαφορὰ προσέροχθαι τῇ κοινῇ τῶν φλεγμονῶν θεραπείᾳ παρὰ τῶν μορίων; ἐμοὶ μὲν γὰρ μέγιστη φαίνεται, κἄν εἰ τὴν Θεσσαλίον ἀναίσθησιαν ζηλοῦντες οἴονται τὴν κοινὴν ἐνδειξιν ἀρκεῖν μόνην. ἀναμνησάει δέ σε βούλομαι καὶ τῆς καλῆς αὐτῶν θεραπείας, ἣν ἐπὶ Θεαγένους ἐποίησαντο τοῦ Κυρικοῦ φιλοσόφου· ταύτην γὰρ ἔγνωσαν οὐκ ὀλίγοι διὰ δόξαν τὰνθρώπου, δημοσίᾳ διαλεγόμενοι κατὰ τὸ τοῦ Τραιανοῦ γυμνάσιον ἐκάστης ἡμέ-

etoria sunt similiter adhuc adstringant, nec quod mordens est similiter mordeat, nec quod propter lentorem in angustis vasis haerebat similiter etiamnum maneat lentum. Est autem his occasio mutationis duplex et quod prius sint concocta et quod sanguini qui in jecore prius erat sunt admixta. Cavo autem jecoris phlegmone obsesso, protinus etiam venas quae in mesenterio sunt una phlegmone laborare est necesse, nam a vena porta omnes sunt ortae; protinus etiam quaecunque osculis earum incidunt vim suam ostendunt.

Cap. XV. An tibi ad communem phlegmones curationem parva ex partibus ipsis accedere differentia videtur? Mili sane maxima videtur, quamvis ii qui Thessali stupiditatem aemulantur communem indicationem solum satisfacere putent. Placet autem nunc ad memoriam revocare tibi egregiam eorum curationem, quam Theageni philosopho Cynico adhibuerunt, siquidem hanc norunt plurimi propter viri famam, ut qui publice disputare in Trajani circo quo-

Ed. Chart. X. [306. 307.]

Ed. Bas. IV. (178. 179.)

ρας. ὁ μὲν οὖν θεραπεύων αὐτὸν ἦν εἷς τῶν Σωρανοῦ μαθητῶν, Ἄτταλος τοῦνομα. κατέπλαττε δὲ ἐκάστης ἡμέρας τὸ ἥπαρ ἄροτομέλιτι, [307] μὴ γινώσκων ὅτι στύφισθαι μετρίως δεῖται τὸ σπλάγχχνον τοῦτο, διότι τῆς θρηπτικῆς δυνάμεως ἀρχὴ τοῖς ζώοις ἐστὶ καὶ τὸ φλεβῶδες γένος ἀπ' αὐτοῦ πέφυκεν. οὕτως οὖν ἐθεράπευσε τὸ σπλάγχχνον, ὡς τοὺς βομβῶνας ἀμίκτη καὶ μόνη τῇ διὰ τῶν χαλόντων ἀγωγῇ, καταπλάττων μὲν ἄροτομέλιτι, προκαταιονῶν δὲ ἐλαίῳ θερμῷ καὶ τρέφων ἐκ χόνδρου (179) ῥοφήματι. ταῦτα γὰρ ἀρκεῖ τὰ τρία σχεδὸν ἅπασιν τοῖς νῦν ἀμεθόδοις Θεσσαλείοις εἰς τὴν τῶν ὀξέων ἴασιν. ἔδοξε δὲ μοι κατὰ μόνας εἰπεῖν τῷ Ἄττάλῳ, προσμιγνύναι τι τῶν στυφόντων καὶ μὴ ψιλῇ χοῆσθαι τῇ διὰ τῶν χαλαστικῶν ἀγωγῇ. περὶ μὲν οὖν τῆς τοῦ σπλάγχχνου φύσεως οὐκ ἔμελλον εἰρεῖν αὐτῷ· τοῦτο γὰρ ἦν ὄντως ὄνω μῦθον λέγειν· ὁ δ' ὤμην εἰπὼν πείσειν αὐτὸν, ὃ καὶ πάντα ἀνθρώπους ὄρω τάχιστα πειθομένους, τοῦτο διηλθον μόνον· ὡς ἡ μακρὰ πείρα ἐδίδαξε τοὺς ἰατροὺς θεραπεύειν ἥπαρ ὕλη γαρμμάκων μικτῇ· γεγραμμένην δ' αὐτὴν εὐρήσεις ἐν τοῖς θε-

tidie sit solitus. Erat qui hominem curabat unus ex Sorani discipulis, nomine Attalus. Is imposuit quotidie jecori cataplasma ex pane et melle, haud intelligens viscus hoc mediocriter adstringi debere, propterea quod animalibus altricis facultatis principium sit et venosum ab hoc oriatur genus. Ita igitur viscus curavit, sicut bubonas, meris et folis laxantibus utens, cataplasma ex pane et melle imponens, ac prius oleo calente perfundens, tum sorbitione ex alica cibans. Haec namque tria ferme omnibus nunc amethodis istis Thessaliis ad acutorum curationem sufficiunt. Visum autem est mihi seorsum Attalum monere, ut adstringens aliquid admisceret, nec nudis uteretur laxantibus. Ac de visceris quidem natura nihil eram homini dicturus, id enim fuisset plane asino fabulam narrare, sed quod me persuasurum homini arbitrabar et cui omnes homines facillime assentire video, id tantum exposui, nempe longam experientiam medicos docuisse, ut jecur mixta medicamentorum materia curarent, eam autem scriptam inventurum in iis medi-

Ed. Chart. X. [307.]

Ed. Bas. IV. (179.)

ραπειτικοῖς γράμμασι τῶν ἰατροῶν. εἰς οὖν σοι δοκῆ, μῖξον,
 ἔφη, ἀψιθίου τι τῆς κόμης μὲν ἀκριβοῦς κεκομμένης τῷ
 καταπλάσματι, τῆς πόας δ' ὅλης τῷ ἐλαίῳ, καθάπερ ὄρεας
 ἄλλους ἐναφέροντας αὐτῷ μετρίως. τῷ καταπλάσματι δὲ
 μυροβαλάνου πίεσμα καὶ ἴριον καὶ σχίνου τὸ ἄνθος ἢ τῆς
 καρδίτιδος βοτάνης τὴν ῥίζαν ἢ κυπέρου μῖξον· οὐ χεῖρον δὲ
 καὶ δι' οἴνου ποτ' αὐτὰ κατασκευάσαι καὶ μῖξαι ποτὲ τῆς
 ἰλνός αὐτοῦ, καὶ τι τῶν στεφάντων ἐναφευῆσαι μῆλων, ὅποια
 τὰ κυδωνία τε καὶ στρουθία καλούμενα καὶ ταῦτα δὴ τὰ πλεο-
 νάζοντα κατὰ τὴν Ῥωμαίων πόλιν, ἃ προσαγορεύουσι κε-
 στιανά. τὸ δ' ἐλαιον, ὄρω γὰρ σε καὶ τοῦτο μινύντα, μὴ
 τὸ τυχὸν ἔστω, ἀλλ' ἦτοι τὸ ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας ἢ τὸ Ἰστρι-
 κόν, ἢ τὸ ὀμφάκινον, ἢ σχίνιον, ἢ μύρτινον, ἢ μῆλινον, ἢ
 γάρδινον μύρον. πολλὴν δὲ καὶ ἄλλην ἔφη ὑλὴν ἀφθονον
 εἶναι τῶν ἐναφευεῖσθαι δυναμένων. καὶ γὰρ σχίνου τοὺς
 ἀπαλοὺς κλώνας καὶ μερσίνης καὶ βάτου καὶ ἀμπέλου καὶ
 μᾶλλον τῆς ἀργίας, ἀφ' ἧς καὶ τὴν οἰνάνθην καλουμένην
 λαμβάνομεν. οὐ χεῖρον δ' ἂν εἴη καὶ τὸ Ἀττικὸν ὑσσωπον

eorum libris, qui sint de medendi ratione conscripti. Si ergo,
 inquam, tibi videtur, misce aliquid de absinthii coma diligen-
 ter tunfa cataplasmati, oleo vero totius herbae aliquid, mo-
 dice id quemadmodum alios cernis in illo incoquentes. Ca-
 taplasmati vero myrobalani expressum et irim et junci flo-
 rem aut narditidos herbae radicem aut cyperi miscabis, non
 inutile sit et ex vino ea aliquando praeparare, ac miscere
 interdum etiam de faece ipsa, quin etiam aliquid adstringen-
 tium incoquere malorum, cujusmodi cotonea sunt et quae
 vocantur struthia, praeterea quae Romae abundant vocata
 cestiana. Oleum vero, nam id quoque video miscere te, non
 quodlibet esto, sed vel Hispanum vel Histricum vel crudum
 vel lentiscinum vel myrteum vel melinum vel nardinum
 unguentum. Porro aliam materiam plurimam esse dixi eo-
 rum quae incoquere liceret: nam et lentisci tenera germina
 et myrti et rubi et vitis praesertim sylvestris, a qua oenanthen
 vocatam decerpimus. Non alienum etiam sit et Atticum hys-

Ed. Chart. X. [307.]

Ed. Bas. IV. (179.)

τῷ τε καταπλάσματι καὶ ταῖς κηρωταῖς μίγνυμαι· καὶ γὰρ καὶ κηρωτάς τινὰς ἐξ ὕλης τοιαύτης αὐτῷ συμβούλευον ἐπιτιθέσθαι μετὰ τὸ κατάπλασμα. καὶ συνάπτειν γ' ἐπειρώμην ἐφεξῆς αὐτῷ τὴν ὅλην ἀγωγὴν, ἵνα καὶ τὰ καλούμενα πρὸς τῶν ἰατρῶν ἐπιθέματα διὰ μικτῆς ὕλης σκευάζῃ. βέλτιον γὰρ, ἔφη, ἐστὶν ἀρθέντος τοῦ καταπλάσματος ἐπικεῖσθαι τι τῷ σπλάγγνῳ. καὶ ὁ Ἄτταλος ὑποτεινόμενός μου τὸν λόγον, εἰ μὴ σφόδρα σ' ἐτίμων, ἔφη, τούτων οὐδενὸς ἂν ἠρεσχόμην· ἐν οἷς γὰρ ἐνανάγησαν οἱ πρόσθεν ἰατροὶ, πρὶν τὴν ὄντως ἰατρικὴν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων εὐρεθῆναι, ταῦτά μοι συμβουλεύεις ὥσπερ οὐκ εἰδότε. τρεῖς οὖν ἡμέρας ἢ τέσσαρας, ἔφη, συγχώρησόν μοι προνοήσασθαι τοῦ Θεαγένους ὡς ἐγὼ βούλομαι, καὶ θεάσῃ τελείως αὐτὸν ὑγιαίνοντα. τί οὖν, ἔφη, εἰ ἐξαιφνης ἰδρώτων ὀλίγων καὶ τούτων γλίσχρων ἐπιφανέντων ἀποθάνῃ, μνημονεύσεις ὧν ὑπέσχου καὶ μεταθῆ τοῦ λοιποῦ; καταγελῶν ἐπὶ τούτοις ὁ Ἄτταλος ἐχωρίσθη, μηκέτ' ἀποκρινόμενός μηδὲν, ὥστ' οὐδὲ περὶ τοῦ χόλδρου τι συμβουλευσαί μοι συνεχώρησεν, οὐδ' ὅτι δεήσει τῶν οὐρητικῶν φαρμάκων

forum tum cataplasmati tum etiam ceratis miscere; nam et cerata quaequam illi ex ejusmodi materia imponere post cataplasma suasi. Et apponere illi tentabam universam deinceps curationem, quo etiam quae a medicis epithemata vocantur, ex mixta materia componeret. Nam melius, inquam, est sublato cataplasmate aliquid super viscus esse. Attalus vero sermonem meum interpellans, nisi multum, inquit, tibi tribuerem, nihil horum tolerassem, nam in quibus superiores medici passi naufragia sunt prius quam vera medicina inventa a nostris esset, ea mihi veluti ignaro suades. Caeterum tres, inquit, aut quatuor dies sine me Theageni ex mea sententia prospicere et sanum eum penitus conspicias. Sed quid, inquam, si quum subito pauci et hi lenti apparuerint sudores moriatur, recordaberisne quae promiseris ac de caetero sententiam mutabis? Atque Attalus post haec abiit irridens, nec quicquam praeterea respondens, sic ut neque de alicuiquam me consulere permetteret, sed nec quod

Ed. Chert. X. [307. 308.]

Ed. Bas. IV. (179.)

μιγνύναι τῷ ὕδατι μικρὸν ὕστερον, ἐπειδὴ τὰ κυρτὰ τοῦ ἥπατος ἐπιπόνθει. καθάπερ γὰρ τὰ σιμὰ διὰ τῆς γαστρὸς ἐικνευτέον ἐστίν, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, οὕτω τὰ κυρτὰ διὰ τῶν μετρίως οὐρητικῶν φαρμάκων, οἷον ἐστὶ τὸ σέλινον. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ προϊόντι πεττομένης ἤδη τῆς φλεγμοῆς καὶ τοῖς ἰσχυροτέροις ἐγγωρεῖ χοῆσασθαι, τῷ ἀσάραφ [308] καὶ τῇ Κελτικῇ νάρκω καὶ τῷ ἀλουμένῳ φοῦ καὶ πετροσελίῳ καὶ σμυρνίῳ καὶ μῆφ· καθάπερ γε καὶ διὰ τῆς γαστρὸς κενοῦν, εἰ τὰ σιμὰ πεπόνθασι, κνίκον μιγνύντα τοῖς ἐδέσμασι καὶ ἀκαλήφην καὶ λινοζῶστιν, ἐπίδυμόν τε καὶ πολυπόδιον καὶ πάνθ' ὅσα μετρίως ὑπάγει. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς παραμαῖς αὐτοῖς τε τούτοις χοῆσθαι θαρσαλεώτερον ἢ πρόσθεν, ὅσα τε τούτων ἐστὶ σφοδρότερα, τὰ μὲν ἐναρέψοντας τῇ πτισάνῃ, τὰ δὲ κόψαντας, ὡς χροώδη γενέσθαι· διδόναι δὲ καὶ ταῦτα διὰ πτισάνης ἢ μεθ' ὕδατος. ἐγὼ γοῦν καὶ πολυποδίου τι ποτὲ συνέψισα τῇ πτισάνῃ καὶ μέλιτος ἑλλεβόρου φλοιόν. καὶ διὰ τῶν κλισμάτων δὲ κενοῦν αὐτοὺς προσῆκεν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἀφρονιμένους ἄλσιν ἢ νίτρον ἢ ἀφρονίτρον μεμιγ-

ex iis quæ urinas cient miscere aquae paulo post oporteret, quod jecoris gibba essent affecta. Nam sicut jecoris cavum per alvum purgatur, ceu paulo supra diximus, sic gibba ejus per ea quæ modice urinas movent, cujus generis est apium. Procedente autem tempore, ubi phlegmone jam concoquitur, etiam valentioribus uti licet, asaro et celtica nardo et plu, quod vocant, et petroselino et smyrnio et meo, sicut etiam per ventrem vacuare, si cavum afficiatur, cnico cibus admixto et urtica et mercuriali et epithymo et polypodio et omnibus quæ modice alvum dejiciunt. Magisque in remissionibus tum his ipsis audacius quam ante utendum, tum vero quæ his sunt valentiora, partim in ptisana incoctis, partim tansis ac in mollissimum pulvèrem redactis: exhibenda vero et hæc sunt vel ex ptisana vel ex aqua. Ego namque etiam polypodii aliquid in ptisana aliquando incoxi et nigri veratri corticem. Etiam clystere vacuare eos conveniet inter initia vel sale vel nitro vel aphronitro aquae mulsæ admix-

Ed. Chart. X. [308.]

Ed. Bas. IV. (179.)

μένοις τῷ μελικράτῳ· κατὰ δὲ τὰς παρακμὰς καὶ μάλιστα ἐὰν σκιρῶδές τι καταλείπηται τῆς φλεγμονῆς, ἰσχυρότερα μινύνας φάρμακα· τὸ γοῦν ὕσσωπον ἐναφερόμενον τῷ ὕδατι τηρικαῦτα καὶ τὴν ὀρίανον καὶ τὴν κολοκυνθίδα καὶ τὸ λεπτόν κενταύριον. ἐπιτηδειότατα γὰρ ἐστὶ σκιρῶδηναί τὰ δύο σπλάγχνα, τὸ δ' ἥπαρ καὶ ὁ σπλήν, ἐὰν ἀμελήσῃ τις αὐτῶν ἢ τοῖς γλίσχροις ἐδέσμασι χρήσῃται, καθάπερ καὶ ὁ Ἄτταλος ἐπὶ τοῦ Θεαγένους ἐκάστης ἡμέρας χόνδρον προσφέρων καὶ μηδὲν διδοὺς τῶν ἐκκραττόντων τε καὶ ὑπτόντων. ἀλλὰ τό γε συμβὰν τῷ Θεαγένει, μᾶλλον δὲ τῷ Ἄττάλῳ, καιρὸς εἰπεῖν. ὡς γὰρ ὑπέσχετό μοι, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπιδείξῃ τὸν ἄνδρα τῆς φλεγμονῆς τοῦ ἥπατος ἀπηλλαγμένον, ὁ μὲν ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἐπὶ πλεῖστόν τε κατήντηι τὸ σπλάγχνον ἐλαίῳ θερμῷ· κατέπλαττέ τε συνεχέστερον ἐκ τῆς ἐπιμελείας ἐλπίζων αὐτῷ προχωρήσειν τὰ τῆς θεραπείας ἀμεινον, ἀπεκρίνατό τε πυνθανομένοις γανριῶν ὑπὲρ τοῦ Θεαγένους τὰ βελτίω. ἀλλὰ συνέβη γε καθ' ὃν ἐγὼ τρόπον εἶπον, ἐξαίφνης ἀποθανεῖν αὐτόν. καὶ τὸ πάντων γελοιοτάτον, ὁ μὲν

lo contentis, in remissione vero, potissimumque si quid scirrhusum relictum e phlegmone est, etiam valentiora medicamenta miscentibus, quippe hyssofum eo casu aquae incoquimus et|origanum et colocynthida et minus centaurium. Opportunissima namque ad scirrhum sunt jecur et lien, si quis ipsa neglexerit vel glutinoso cibo usus fuerit, sicut Attalus, qui Theageni quotidie alicam exhibebat ac nihil offerebat, quod tum obstructions eximat tum detergeat. Verum quod contigit Theageni vel potius Attalo, dici est tempus. Ut enim promiserat mihi post tres dies daturum se hominem a jecoris phlegmone liberatum, tum magis quam prius calente oleo viscus plurimum persudid, tum cataplasmate frequentius est usus, hac diligentia feliciter sibi curationem cessuram sperans, responditque percunctantibus de Theagene gloriabundus meliora. Caeterum contigit, prout ipse praedixeram, subito hominem mori. Et quod omnium maxime dignum risu fuit, ducebat Attalus secum ex iis, qui de homi-

Ed. Chart. X. [508.]

Ed. Bas. IV. (179.)

Ἀττάλος ἦγε τινας τῶν ἠρωτικώτων φίλων ὅπως διάγοι, δεῖ-
 ξαι βουλόμενος αὐτὸν οὕτως ἔχοντα καλῶς ὡς λούεσθαι
 μέλλειν, ἀγαλλόμενός τε μετὰ πολλῶν εἰσηλθεὶν εἰς τὸν οἶκον
 ἐν ᾧ κατέκειτο· τὸν Θεαγένη δὲ τεθνεῶτα λούειν ἐνεχείρουν
 ἔτιοι τῶν φίλων, ταῦτα δὲ τὰ νενομισμένα, Κυρικοί τέ τινες
 ὄντες καὶ ἄλλως φιλόσοφοι. διὸ καὶ μέχρι τοῦ νεκροῦ παραγε-
 νέσθαι συνέβη τῷ Ἀττάλῳ μετὰ τοῦ χοροῦ τῶν θεατῶν, ἅτε
 μηδενὸς ἔνδον οἰμώζοντος. οὔτε γὰρ οἰκέτης οὔτε παιδίον
 οὔτε γυνὴ τῷ Θεαγένει ἦν, ἀλλ' οἱ φιλοσοφούντες μόνοι
 παρήσαν αὐτῷ φίλοι, τὰ μὲν ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι νομιζόμενα
 πράττοντες, οὐ μὴν οἰμώζειν γε μέλλοντες. οὕτω μὲν ὁ
 Θεσσαλῆος ὄτος εἰδοκίμησεν, ἐπὶ πολλῶν θεατῶν ἐπιδείξας
 ἀπὴλληλαγμένον τῆς γλεγμασιᾶς ἐντὸς τῶν τεττάρων ἡμερῶν, ὡς
 ἔπέσχετο, τὸν ἀνθρώπον. οἱ δ' ἄλλοι μεθοδικοὶ μυρίους ἀπο-
 κτείνοντες ὁσμήναι τὴν ἀγωγὴν τῆς θεραπείας οὐδέπω καὶ
 νῦν ὑπαλλάξαι τοῖσιν, οὐδὲ παραδῆναι ποτε κἄν ἀπαξ
 τῆς τοῖς ἄλλοις ἰατροῖς, ὅς οὕτως ἐσπουδάσθη τὰ τῆς τέχνης
 ἔργα, γεγραμμένης· οὕτω δεισοποιῶν τι πράγμα ἔστιν ἀμαθία

nis statu rogassent quosdam, quibus ostenderet adeo recte
 eum se habere, ut jam esset lavandus, laetusque cum multis
 ingressus est domum in qua jacebat, quum Theagenem mor-
 tuum quidam ex amicis, qui et Cynici quidam erant et alio-
 qui philosophi, lavare ex more pararent. Itaque etiam usque
 ad mortuum accedere, idque una cum spectatorum coetu
 Attalo contigit, utpote quum nemo intus iugeret. Nam
 Theageni nec servus erat nec puer nec mulier, sed cum eo
 soli amici philosophantes versabantur, qui iusta quidem
 mortuorum, citra tamen omnem luctum, obibant. Atque hanc
 laudem Thessalius asinus inter multos spectatores est conse-
 quutus, ostendens explicatum a phlegmone hominem intra
 quatuor, ut pollicitus est dies. Reliqui vero methodici quum
 innumeros quotidie jugulent, adeo rationem curandi mutare
 adhuc nolunt, ut quae a medicis sunt scripta, qui artis ope-
 ribus vere insudarunt, ne vel semel experiri velint, adeo
 indelebile vitium vehemens ignorantia est, praesertim si

Ed. Chart. X. [308. 309.]

Ed. Bas. IV. (179. 180.)

σφοδρά, καὶ μᾶλλον ὅταν ἀλαζονία μυχθῇ. τοιοῦτοι μὲν οὖν ἐν ἅπασιν οἱ Θεσσαλικοί.

Κεφ. ισ΄. Χρῆ δ' ἡμᾶς φεύγοντας τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, ἀλλ' οὖν τῇ ἐμπειρίᾳ πιστεύειν. ὅπερ αἰεὶ παραινῶ τοῖς ἀγυμνάστοις περὶ τὸν λόγον. ἄμεινον γὰρ αὐτοῖς ἐστὶ μὴδ' ὅλως ἔξ ἀναλογισμῶν τι [309] λαμβάνειν, ὅταν ἁμαθεῖς τε ἅμα καὶ ἀγύμναστοι τῶν λογικῶν ὄσιν μεθόδων, ἃς νῦν ἡμεῖς γράφομεν. ἢ γὰρ τοῦ τοῦ ἥπατος οὐσία ῥᾶστα σκιζήσοις ἀλίσκεσθαι πέφυκεν, ἔχουσά τε καὶ φύσει (180) πηλῶδες, ὡς παίζων τις ἔλεγεν ἰατρὸς τῶν καθ' ἡμᾶς. ἢ δὲ τοῦ σπληνὸς ἀραιότερα μὲν ἐστὶ τοῦ ἥπατος, ἀλίσκεται δὲ συνεχέστερον ἐκείνου τῷ σκιζήσῳ παθῆματι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἰδέαν ἣ χρῆται. δέδεικται γὰρ ὑπὸ τοῦ παχέος αἵματος τρεφόμενος, ὁ καθάπερ τις ἰλὺς ἐστὶ τοῦ καθαρωτέρου καὶ ῥᾶστα γίγνεται μέλαινα χολή· διὸ καὶ μελαγχολικὸν αὐτὸ ἢ μέλαν καλοῦμεν περιττώμα. ταῦτα μὲν οὖν τὰ δύο σπλάγγνα καὶ ἡ ἐμπειρία δείκνυσιν ἐναργῶς ἀλι-

cum superbia sit conjuncta. Ejusmodi igitur in omnibus sunt Thessali sectatores.

Cap. XVI. Nobis autem vitandi ejusmodi errores sunt, ac si nihil aliud suppetat, saltem ipsi experientiae credendum. Id quod ipse perpetuo suadere non desino iis qui circa rationem parum sunt exercitati. Nam melius profecto iis est, quando et rudes sunt et simul in rationali methodo, quam nos nunc prodimus, minime exercitati, ut nihil penitus ex ratiocinando accipiant. Nam jecoris substantia scirrhis maxime opportuna est, ut quae naturaliter lutosum quippiam continet, uti medicus quidam nostri temporis per jocum dixit. Lienis vero rarior substantia quam jecoris est, caeterum crebrius scirrhis vitiis affligitur propter nutrimenti quo utitur speciem. Monstratum namque est, quod crasso nutritur sanguine qui veluti limus purioris est, facillimeque atra bilis efficitur, ideoque etiam ipsum melancholicum sive atrum appellamus excrementum. Atque haec duo viscera scirrhis tumoribus tentari vel experientia

Ed. Chart. X. [309.]

Ed. Bas. IV. (180.)

σκόμενα τοῖς σκιζήώδεσιν ὄγκοις. οἱ νεφροὶ δὲ τῶ κατακεκρού-
φθαι λανθάνουσι τὴν ἀγήν· ὃ γε μὴν λόγος ἡμᾶς διδάσκει
καὶ τούτους ἐτοιμῶς ἀλίσκεσθαι σκιζήοις· καὶ διὰ τοῦτο
τὰς μὲν ἀλύτους τὸ πάμπαν εἶναι νεφριτίδας, τὰς δὲ δυσλύ-
τους· ἄμφω γὰρ ἔχουσιν οἱ νεφροὶ τὰ λελεγμένα τῶν προει-
ρημένων σπλάγγων ὑπάρχειν ἑκατέρω, τὴν τε τῆς οὐσίας
ποιότητα καὶ τὴν τῶν διερχομένων ἐν αὐτοῖς περιττωμάτων
φαιλότητα. διὸ καὶ οἱ τὰ παχύγγραμμα τῶν ἐδεσμάτων ἐσθίον-
τες ἀλίσκονται τῶ τῆς λιθιάσεως πάθει. προοραῖσθαι τοι-
γαροῦν χρὴ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσον δυσιατότεροι τῶν τριῶν
τούτων εἰσὶ σπλάγγων αἱ σκιζήώδεις διαθέσεις, ὅπως μὴ τις
αὐταῖς περιπέσῃ. μάλιστα δ' ὡς εἴρηται, περιπίπτουσιν οἱ
φλεγμηνάντων αὐτῶν ἐδέσμασι χρώμενοι παχεῖς ἢ γλίσχρους
χυμοὺς γεννῶσι. καὶ μέντοι καὶ τὰ ἰάματα τῶν τοιούτων
παθῶν ὠμολόγηται πᾶσιν εἶναι τὰ τέμνοντα καὶ διαλύοντα
καὶ θρύπτοντα, τοῦ γένους μὲν ὄντα δηλονότι τοῦ τῶν
ἐκφραττόντων καὶ ὑπτόντων, ἰσχυρότερά γε μὴν ταῖς δυνά-
μεσι. μεμάρηκας δ' ἐν τῇ περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων πραγ-
ματεία τὴν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τὴν ὕλην. διὸ καὶ νῦν ὁ

ipsa clare indicat. Renes vero quod occulti sint tactum effu-
giunt, caeterum hos quoque facile scirrhis apprehendi ratio
docet, atque idcirco nephritidas alias omnino insolubiles,
alias aegre solubiles esse, quum renes ambo habeant quae in
viscerum utroque praedicta sunt inesse, tum substantiae qua-
litate tum excrementorum quae per eos dilabuntur vitium.
Quo fit ut qui crassi succi cibus vescuntur, calculi vitio cor-
ripiantur. Ergo quanto trium horum viscerum scirrholi af-
fectus difficiliter curantur, tanto magis esse sollicitos oportet,
ne quis in hos incidat. Maxime autem, ut dictum est, inci-
dunt qui ipsi phlegmone vexati iis cibus utuntur, qui crassos
lentosque humores efficiant. Quin etiam ejusmodi affectuum
medicamenta inter omnes convenit ea esse, quae incidant
et dissolvant et frangant, quae utique ex eorum sunt genere
quae obstructions eruant et detergent, caeterum viribus va-
lentiora. Horum non solum materiam, sed etiam facultatem
in opere de simplicibus medicamentis exposuimus. Itaque

Ed. Chart. X. [309.]

Ed. Bas. IV. (180.)

λόγος μοι γενήσεται σύντομος ἀρχουμένῳ ταῖς καθόλου δυνά-
μεισι καὶ μόνῃ τῇ μεθόδῳ μετὰ παραδειγμάτων ὀλίγων. ὅπου
γὰρ ἢ θ' ὕλη τῶν δυνάμεων ἤδη προπαρασκευάσται σοι καὶ τὰ
συνενδεικνύμενα τὴν θεραπείαν ἐμπροσθεν εἰρηται, καταλεί-
πεται νῦν οὐδὲν ἄλλο, πλὴν τῶν οἰκείων ἐκάστου νοσήματος
ἐνδείξεων ἐπιμνησθῆναι. τὰ συνενδεικνύμενα δὴ λέγω δηλον-
ότι δύνανται καὶ φύσιν καὶ ἡλικίαν καὶ ὥραν καὶ χώραν καὶ
ἔθος, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. καὶ τοίνυν περὶ τῆς ἀπὸ τῶν
μορίων ἐνδείξεως ἐφεξῆς ἐρῶ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸ
ἦμαρ ποιησάμενος. ἐνδείκνυται γὰρ τοῦτο τὰ μὲν ἔξωθεν
ἐπιτιθέμενα κατὰ τὰς φλεγμονὰς αὐτοῦ μικτῆς εἶναι χρῆναι
δυνάμεως οὐ μόνον ἐν γενέσει τῆς φλεγμονῆς οὕσης, τοῦτο μὲν
γὰρ κοινὸν ἀπασῶν φλεγμονῶν, ὅποτε γε καὶ μόνοις τοῖς
ἀποκρουστικοῖς βοηθήμασι κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον οὐκ ἄν
τις ἀμάρτοι χρώμενος, ἀλλὰ κἀπειδὴν μήτ' ἐπιθόρῃ μηδὲν ἔτι,
μήτε ἀπόσασθαι δυνατόν ἢ τὸ ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ
περιεχόμενον. γίγνεται γὰρ καὶ τοῦτο διὰ πλείους αἰτίας. ἐν
ἀρχῇ μὲν οὖν ὀλίγον τε τὸ ἐπιθόρεον ἐστὶ καὶ λεπτότερον ὥς

etiam brevior nunc ero, contentus generali facultate et sola
methodo cum paucis exemplis. Nam quum et facultatum
materiam jam habeas praeparatam et quae curationem
una coindicent sint praedicta, nihil nunc aliud superest, nisi
ut proprias cujusque morbi indicationes commemorem. Coin-
dicantia igitur voco vires, naturam, aetatem, anni tempus,
regionem et consuetudinem et si qua sunt id genus alia.
Proinde de ea quae a partibus sumitur indicatione deinceps
dicam, initio ab ea quae ab jecore sumitur sumpto. Nam id
indicant quae extrinsecus applicantur, quum ipsum obsident
phlegmonae, ea mixtae esse facultatis oportere, non in gene-
ratione phlegmones modo, est enim id omnium phlegmo-
narum commune, quando etiam si quis repellentibus auxilijs
tantum illo tempore utatur, non peccet, sed etiam quam nec
affluat amplius quicquam, nec repelli quod in laborante
parte continetur possit. Accidit enim hoc quoque multis de
causis. Sane in principio tum parum est quod affluit tum

Ed. Chart. X. [309. 310.]

Ed. Bas. IV. (180.)

τὸ πολὺ ἐνίοτε δὲ καὶ ἢ κατ' αὐτὸ τὸ δεχόμενον μορίον ἰσχυροτέρα δύναμις, ὡς ἂν μηδέπω κεκημηκῦτα καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτὸ κατὰ τὸ φλεγμαῖνον οὐδέπω βιαίως ἐσφηνωμένον. ἀκμαζούσης δὲ τῆς φλεγμονῆς τὸ τε περιεχόμενον αἷμα πολὺ καὶ πολλάκις παχύτερον, ἐσφηνωμένον τε σφοδρῶς, ἢ τε τοῦ μορίου δύναμις ἀσθενεστέρα· δεόμεθα δὲ καὶ ταύτης ἰσχυρόσης, ὡς ὠθεῖν δύνασθαι τὸ περιττὸν ἀφ' ἑαυτῆς· ἐπειδὴ τῶν στυφόντων φαρμάκων ἢ δύναμις οὐχ ἰκανὴ τηρικαῦτα τὸ πᾶν ἐργάσασθαι μόνη. συνάγουσα μὲν γὰρ καὶ σφίγγουσα καὶ οἰονεὶ πιλοῦσα καὶ θλίβουσα τὰ σώματα [310] δύναται τὰ λεπτότερα ταῖς συστάσεσιν ὑγρὰ πρὸς τοὺς περιειμένους ἀποπέμπειν τόπους, οὐ μὴν ἄνευ γε τοῦ συνεπισχεῖν τι καὶ τὴν ἐν τῷ πάσχοντι μορίῳ δύναμιν, ἀξιόλογον αὐτοῖς γίνεται τὸ ἔργον. τηρικαῦτα γοῦν ἢ μὲν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἐνδείξις τῶν ποιητέων ἐστὶ μία· καλοῦσι δ' αὐτὴν διαφόρησιν, ἐκκενοῦσαν λόγῳ θεωρητοῖς πόροις τὸν ἐν τῷ φλεγμαῖνοντι μορίῳ χυμόν. ἢ δ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μορίου πρὸς τοῦναιτίον ἀντισπαῖ, κελέουσα φυλάττειν αὐτοῦ τὸν τόνον.

magna ex parte tenuius, tum partis ipsius quae recipit vires nonnunquam valentiores, utpote nondum lassatae, tum quod in inflammata continetur parte nondum violenter impactum. At quum phlegmone in vigore suo jam confluit, tum multus in ea sanguis continetur, isque crassior saepe ac vehementer impactus, tum vires partis jam sunt debiliores, quas alioqui valentes requirimus, quo a se supervacua amoliantur, quandoquidem haud satis potens est adstringentium praesidiorum vis, quae sola totum efficiat. Quippe potest haec cogendis ac constringendis et veluti densandis et exprimendis corporibus, quae tenuiora confluentia sunt, ad circumpositas partes expellere, caeterum nisi etiam laborantis partis virtus aliquid auxilietur, nihil adeo magnum efficiat. Tunc igitur quae a phlegmone sumatur una duntaxat agendorum est indicatio; hanc diaphoresin vocant, *i. e. discussionem*, haec humorem, qui in phlegmone obfessa parte continetur, per meatus ratione aspectabiles educit. Quae vero ab ipsa sumitur parte, ea in diversam nos partem tra-

Ed. Chart. X. [310.]

Ed. Bas. IV. (180.)

ἐπιπλεκόμενων οὖν ἀλλήλαις ἐναντίων ἐνδείξεων ἐπιπεπλέχθαι χρὴ καὶ τὸ φάρμακον. μηροῦ δὲ φλεγμαίνοντος, ἢ κνήμης, ἢ πῆχους, ἢ βραχίονος, ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς ἀδένων, οὐ δεόμεθα φυλάττειν τὸν τόνον. οὗτος ὁ σκοπὸς ἔστω σοι κοινὸς ἐπὶ πάντων τῶν μορίων, ὧν ἔργον τι τοιοῦτόν ἐστίν, ὡς ὅλω τῷ σώματι χρήσιμον ὑπάρχειν.

Κεφ. ιζ'. Οὐκοῦν οὐδὲ τὸν σπλῆνα παντάπασι χαλᾶν χρὴ, καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἐκκαθαίρει τοῦ ἥπατος ὅσον ἰλυῶδές τέ ἐστι καὶ μελαγχολικόν, ἐπεὶ δ' ὑπὸ τοιοῦτου τρέφεται. καὶ διὰ τοῦθ', ὅταν ξηραξίς τις ἢ φλεγμονὴ κατ' αὐτὸν γένηται, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ ἐσκιζόμενος, τῶν ἐκφραττόντων καὶ τεμνόντων ἰσχυροτέρων δεῖται. οἷον γὰρ ἐστὶ φάρμακον ἥπατι τὸ ἀψίνθιον, τοιοῦτον τῷ σπληνὶ καππάρεως φλοιός· ὁποῖον δ' ἥπατι τὸ καλούμενον εὐπλάτοριον, τοιοῦτον τῷ σπληνὶ τὸ σκολοπέδριον. ὁμοίων μὲν γὰρ δεῖται φαρμάκων κατὰ τὸ γένος ἀμφοτέρω τὰ σπλάγχνα· τοσοῦτω δ' ἰσχυροτέρων ὁ σπλήν, ὅσω παχυτέρα χρῆ-

hit, robur ejus fervari jubens. Coeuntibus igitur una contrariis indicationibus compositum quoque esse medicamentum oportet. At femur si phlegmone laboret aut tibia aut cubitus aut brachium aut qui in his sunt adenes, causa non est, cur horum robori consulas. Hic tibi communis scopus fit in omnibus iis partibus, quarum munus ejusmodi est ut toti corpori fit ex usu.

Cap. XVII. Ergo nec lienem omnino laxantibus curare oportet, quum hic quoque ex jecore quicquid limosum et melancholicum est expurget, propterea quod ex eo humore nutritur. Idcirco quoties obstructio quaedam in eum incidit aut phlegmone potissimum cum scirrhusa sit, tum ea quae obstructions eximant tum quae incidant vehementiora exigit. Nam quale medicamentum jecori est absinthium, tale est lienem capparidis cortex, quale rursus jecori quod vocant eupatorium, tale est lienem scolopendrium. Siquidem similia genere medicamenta ambo viscera postulant, caeterum tanto valentiora lien, quanto crassiore utitur alimento.

Ed. Chart. X. [510.]

Ed. Bas. IV. (180.)

ται τροφῇ. σιζόμενοι οὖν αὐτοῖς αἱ προσήκουσαι τροφαὶ κοιναὶ μὲν τῷ γένει, διαφέρουσαι δὲ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον εἰσιν. ὅθεν εἰ καὶ δι' ὄξυμέλιτος ἢ κάππαρις ἐσθίωτο, χρησίμη μὲν ἀμφοτέροις ἐστὶ τοῖς σπλάγγνοις, ἀλλ' οὐτ' ἴση τὸ πλῆθος οὐθ' ὁμοίως κειραμένον ἔχουσα τὸ ὄξυμελί· πλείων τε γὰρ αὕτη καὶ δι' ἀκρατεστέρου τοῦ ὄξυμέλιτος ἐπὶ τοῦ σπληνὸς ὠφελιμωτέρα γίγνοιτ' ἂν. αὕτη μὲν οὖν ἡ διαφορὰ κατὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον. τῶν δὲ ὁμοίων κατὰ γένος ἢ εἶδος ἢ ὡς ἂν τις ἐθέλοι ὀνομάζειν βοηθημάτων, ἕκ τε τῆς ἐνεργείας αὐτῶν εἴληπται καὶ διαπλάσεως. ἀπὸ δὲ τῆς εἰς τὰ παρακείμενα κοινωρίας, ὅπερ ἐστὶ ταυτὸν τῇ θέσει, τὸ τὰ μὲν κυρτὰ τοῦ ἥπατος ἐκκαθαίρεσθαι διὰ νεφρῶν, τὰ δὲ σιμὰ διὰ τῆς κάτω γαστρὸς. ἐπὶ δὲ σπληνὸς τὴν ἐτέραν μόνην εἶναι κένωσιν τῶν περιπτῶν, ἢ γὰρ ἐπὶ τοὺς νεφροὺς οὐκ ἐστὶ τούτω τῷ σπλάγγνῳ. διὰ τοῦτ' οὖν ὅταν φλεγμαίνῃ, τοῖς κατωτερικοῖς ὀνομαζομένοις σαρκάκοις ἐρεθίζομέν τε καὶ διαδύπτομεν αὐτὸν, ὅπως μεθῆ καὶ χαλάσῃ τὰ περιττά.

Scirrhus igitur laborantibus ipsis convenientia nutrimenta sunt genere quidem communia, sed majoris minorisque ratione differentia. Itaque et capparitis ex oxymelite edatur, utilis sane est utrique visceri, caeterum nec ipsa pari modo, nec similiter mixtum habens oxymel, nam et ipsa copiosior et ex minus diluto oxymelite lieni erit utilior. Atque haec differentia est quae ex majoris minorisque ratione accepta est. At similibus genere vel specie, aut quomodocunque dixisse libet praesidiarum ex actione et conformatione indicatio sumpta est. A societate vero cum vicinis partibus, quod idem cum situ est, illa capiuntur, quod gibba jecoris per renes expurgari oporteat, cava vero per inferiorem ventrem. In liene vero alteram duntaxat esse superflui vacationem, quum quae per renes agatur nulla huic visceri vacuando via pateat. Proinde ubi phlegmone premitur, id dejectoriis nominatis medicamentis tum lacessimus tum detergemus, quo dimittat laxetque supervacua. Sane duplex

Ed. Chart. X. [310. 311.]

Ed. Bas. IV. (180. 181.)

διτὸς δ' ὁ τρόπος ἐστὶ τῆς τῶν τοιούτων φαρμάκων χρήσεως. ἐπὶ μὲν τῶν ἀνωτέρω κειμένων διὰ τῶν μὲν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, ἐπὶ δὲ τῶν κατωτέρω διὰ κλυστῆρος ἐνιέμενου, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐσθιομένων καὶ πινομένων ἡ δύναμις ἐκλύεται πρὶν ἐπὶ τὰ κάτω μέρη προχωρῆσαι, τὰ δ' ἐνιέμενα τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἐπαναβῆναι δύνανται πρὸς τὴν νῆστιν· ἀλλ' εἰ καὶ πάνυ σφόδρα βιάζοιο, τάχ' ἂν ἄψαιο τῶν λεπτῶν ἐντέρων μόνων. καὶ τοῦτ' οὖν αὐτὸ παρὰ τῆς τῶν μορίων θέσεως ἐδιδάχθημεν, ἐνίεναι μὲν [311] τι τοῖς κατωτέρω κειμένοις ἐντέροις, ἄνωθεν δὲ δίδοναι τοῖς τ' ἀνωτέρω καὶ αὐτῇ τῇ γαστρὶ καὶ σπληνὶ καὶ στομάχῳ. λέγω δὲ νῦν στόμαχον, ὅνπερ δὴ καὶ κυρίως ὀνομάζουσιν· ἐνίοτε γὰρ οὕτω καλοῦσι καὶ τὸ στόμα τῆς γαστρὸς· (181) ὥσπερ ὅταν εἴπωσι συγκόπτεσθαι τινὰς στομαχικῶς. ἀλλ' ἐπὶ γε τοῦ κυρίως ὀνομαζομένου στομάχου καὶ τὰ καταπλάσματα κατὰ τῆς ῥάχεως ἐπιτίθεμεν, οὐκ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς φλεγμαίνῃ· κατὰ γὰρ τοι τῆς ῥάχεως ὁ στόμαχος ἐπίκειται διὰ

ratio est ejusmodi medicamentorum usus. Quum partes superius positae laborant, per ea quae eduntur ac bibuntur, quum inferiores, per id quod sit per clysterem infusum. Quandoquidem quae eduntur ac bibuntur, eorum vis ante quam ad inferiores partes perveniat resolvitur, quae infusa sunt, ea omnino ad jejunum usque ascendere non possunt, imo etiamsi admodum nitaris, fortasse tenue tantum intestinum contingant. Ergo illud quoque ex partium positura didicimus, inferioribus intestinorum aliquid esse per clysterem infundendum, superioribus vero atque etiam ipsi ventriculo, lieni et stomacho, superne aliquid exhibendum. Voco nunc stomachum sive gulam quam proprie appellant, nonnunquam enim ita etiam vocant os ventriculi, ut quum stomachice syncope corripitur aliquos dicunt. Verum gulae quae proprie vocatur stomachus, cataplasmata super spinam dorsi imponimus, non autem ad pectus idem facimus, quum os ventriculi phlegmone urgetur, siquidem spinae gula superja-

Ed. Chart. X. [311.]

Ed. Bas. IV. (181.)

τε τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ θώρακος φερόμενος κάτω μέχρι τῆς γαστρῆς.

Κεφ. ιη'. Οὐτ' οὖν ταῦτα γινώσκουσιν οἱ Θεσσαλῆιοι, καὶ διὰ τοῦτο πάντας ὁμοίως θεραπεύουσιν, οὔθ' ὅτι πᾶν τὸ φλεγμαῖνον μέλος, ἂν μὴ στεγνὸν ἔχη τὸ περιεκείμενον ἑαυτῷ δέρμα, χαλᾷ τι καὶ μεθήσιν ἔξω τῶν λεπτομερῶν ἰγῶρων. καὶ διὰ τοῦτ' ἐκ τε τῶν κατὰ τὸ στόμα καὶ τὴν ὕνα καὶ τὴν φάρυγγα καὶ στόμαχον, ἔντερά τε καὶ γαστέρα καὶ τὰ σπλάγχνα πάντα, ῥεῖ τι πρὸς τὸν κόξ. οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὴν ἔνδον ἐπιφάνειαν τοῦ θώρακος ἐκκρίνεται τις ἰγὼρ, ὅταν φλεγμαῖνη. καθάπερ οὖν ὁ μὲν σπλῆν καὶ τὰ σιμὰ τοῦ ἥπατος ἐκκαθαίρεται διὰ τῶν ἐντέρων, οἱ νεφροὶ δὲ καὶ κυρτὰ τοῦ ἥπατος διὰ τῶν οὔρων, οὕτως ὁ θώραξ, ὅταν γε τὰ ἔνδον αὐτοῦ φλεγμαῖνη, κατὰ τὸν ὑπεζωκότα μεθήσῃ τι πρὸς τὴν μεταξὺ χώραν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πνεύμονος· ἐκκαθαρθῆναι δὲ τοῦτο δεήσεται διὰ τῶν αὐτῶν ὁδῶν τῷ πνεύμονι. δώσομεν οὖν τοῖς οὕτω κάμνουσι φάρμακα τῆς λεπτυνούσης δυνάμεως, ὅπως ἀναστομῶνται μὲν αἱ ὁδοί, τέμνωται δὲ τὰ

cet, per collum et pectus deorsum usque ad ventriculum porrecta.

Cap. XVIII. Neque igitur haec novere Thessalii, ideoque omnes una ratione curant, neque illud quod omne membrum phlegmone laborans, nisi cutim sibi circumdatam habeat spissam, tenuis faniei foras aliquid dimittit ac laxat. Eo fit ut ex iis quae in ore et naso et faucibus et stomacho et intestinis et ventriculo et visceribus omnibus sunt, aliquid foras effluat. Ad eundem modum etiam ex interna facie pectoris cum phlegmone premitur, exceruitur aliqua fanies. Quemadmodum igitur lien et jecoris cava per intestina, renes vero et jecoris gibba per urinas purgantur, ita pectus, ubi interna ejus phlegmone tentantur, per membranam qua tegitur aliquid in mediam sui pulmonumque spatium transmittit, id autem expurgari per eandem qua pulmo viam debet. Dabimus igitur sic laborantibus medicamenta, quibus tenuatoria sit facultas, quibus et viae aperiantur et

Ed. Chart. X. [311.]

Ed. Bas. IV. (181.)

δι' αὐτῶν ὁδοιπορήσειν μέλλοντα, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ παχέα ταῖς συστάσεσιν ἢ γλίσχροα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐμπύων ἐστίν. ἐκλεξόμεθα δὲ καὶ τούτων ὅσα μὲν μέτρια, φλεγμαινόντων ἐτι τῶν πεπονθότων μελῶν, ὅσα δὲ ἰσχυρότερα, κατὰ τὰς ἀκριβεῖς παρακμὰς τῶν φλεγμονῶν ἢ καὶ τελείως μὲν αὐτῶν πεπανμένων, ἐκκριθῆναι δὲ τῶν περιττῶν δεομένων. μέτριον μὲν οὖν ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐστὶν ὃ τε τῆς πτισάνης χυλὸς καὶ τὸ μελικράτον, ἰσχυρότερον δὲ τὸ τῆς ἀκαλήφης σπέρμα, καὶ ὅταν ἐμβληθῆ βραχὺ τι τῷ μελικράτῳ τῶν δριμέων βοτανῶν, οἷον ὀριγάνου καὶ ὑσσώπου καὶ καλαμίνθης καὶ γλήγωνος, ἰρεῶς τε τῆς Ἰλλυρίδος ἢ ῥίζα. πλέον δ' εἰ μίξαις τούτων ἢ καὶ τὴν ἴριν οὕτω κόψαις καὶ σήσαις ὡς χροῶδη ποιῆσαι, καίπειτα ἐπιβάλλοις τῷ μελικράτῳ, τμητικώτατον ἔξεις φάρμακον. οὕτω δὲ καὶ τὸ διὰ πρασίου σκευαζόμενον ὀξύμελί τε καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τέμνειν ἱκανῶς πέφυκε τὰ παχύτερα τῶν ἐν θώρακι καὶ πνεύμονι περιττῶν. καὶ πάντων αὐτῶν τὴν εὐπορίαν ἔχεις ἐν ταῖς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαις.

quae deferenda per eas sunt incidantur ac dissipentur, praefertim quum vel crassiae consistentiae sunt vel glutinosae, qualia in iis sunt quos empyos vocant. Deligenda tamen ex iis sunt, quamdiu adhuc phlegmone invalescit, quae mediocria sunt, quum vero plane jam phlegmone decrevit aut penitus cessavit, et educi excrementa possulant quae valentiora sunt. Ergo mediocre in hoc genere est tum ptisanæ cremor tum mulsa, valentius autem et urticae semen et mulsa, in quam conjectum fuit paululum aliquid acrium herbarum, quales sunt origanum et hyssopum et calaminthe et pulegium et Illyricae ireos radix. Quod si vel plus horum admisceas vel irin in mollissimum pulverem tunsam cribratamque in mulsam immittas, maxime incidens medicamentum habebis. Sic autem et quod ex marrubio conficitur, oxy-meli aliaque ejusmodi valenter crassiora excrementa, quae in pectore et pulmone continentur, incidere possunt. Omnium eorum copiam habes in operibus iis quae de medicamento edidimus.

Ed. Chart. X. [311. 312.]

Ed. Bas. IV. (181.)

Κεφ. ιθ'. Οὐ μόνον δὲ τὴν εἰρημένην τῶν βοηθημάτων διαφορὰν ἐκ τῶν πεπονηθέντων ἐμάθομεν τόπων, ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ μὲν ἐπιπολῆς φλεγμαίνοντα τοῖς τῆς φλεγμονῆς ἰδίαις βοηθήμασιν ἰάσασθαι, τὰ δ' ἐν τῷ βάθει [312] μετὰ τοῦ μινύναι τι καὶ τῶν δριμυτέρων· ἐκλύεται γὰρ ἡ δύναμις εἰς τὸ βάθος αὐτῶν διαδιδόμενων. οὕτω δὲ καὶ ἡ σικύα βοήθημα γενναῖον εὐρηται τῆς τ' ἔξω φορᾶς τῶν ἐν τῷ βάθει καὶ τῆς οἰονεὶ μοχλείας τῶν ἤδη σκιζόμενων. ἀλλ' οὐ χρηστίον ἐστὶ σικύα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ μορίου φλεγμαίνοντος, ἀλλ' ἐπειδὴν ὅλον τὸ σῶμα κενώσης καὶ χρεῖα σοι γένηται κενῶσαί τι καὶ ἐκμοχλεῦσαι τῶν κατὰ τὸ φλεγμαῖνον ἢ πρὸς τοῦτοδ' ἀποσπᾶσθαι. γινομένων δ' ἐτι τῶν παθῶν οὐκ αὐτοῖς τοῖς ἀρχομένοις κάμνειν μέλει, ἀλλὰ τοῖς συνεχέσιν αὐτῶν ἐπιβάλλειν τὴν σικύαν ἀντισπάσεως ἐνεκεν. οὕτω γοῦν καὶ μήτρας αἰμοφραγούσης πρὸς τοὺς τιτθοὺς ἐπιβάλλομεν σικύαν, ἐπ' αὐτῶν ἐρείδοντες μάλιστα τῶν κοινῶν ἀγγείων, θώρακός τε καὶ

Cap. XIX. Non solum autem jam dictam remediorum differentiam ex laborante loco didicimus, sed etiam illud, quod quae in summo corporis phlegmone laborant, ea propriis phlegmones remediis curentur, quae in alto sunt corpore, si cum his aliquid acriorum medicamentorum sit immixtum, resolvuntur enim eorum vires dum alte descendunt. Hac ratione et cucurbitula, strenuum plane auxilium, est inventa, tum ut foras evocentur quae sunt in alto, tum ut eximantur atque eruantur quae jam in scirrhum abeunt. Verum utendum cucurbita in ipsa parte quae phlegmone urgetur inter initia non est, imo postea quam totum corpus vacuaveris ac necessarium sit eorum quae in inflammata parte continentur aliquid educas atque eruas, aut etiam foras versus attrahas. Quum autem adhuc generantur affectiones, minime ipsis partibus quae laborare incipiunt, sed iis quae continuata his sunt, cucurbita imponi debet revelendi causa. Sic namque ad mamillas cucurbitam imponimus, quum sanguis ex utero profluit, defixo maxime in ipsis

Ed. Chart. X. [512.]

Ed. Bas. IV. (181.)

μήτρας, τὸ τῆς σικύας στόμα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον αἰμορροαγίας διὰ ὑγῶν γιγνουμένης ἐπιβάλλομεν τοῖς ὑποχοιθρίοις μεγίστας σικύας. οὕτω δὲ καὶ πᾶσαν ἄλλην αἰμορροαγίαν ἀντισπῶμεν ἐπὶ τὰναντία διὰ τῶν κοινῶν φλεβῶν, ὡσπερ αὖ πάλιν ἔλκομεν, εἰ τούτου δεοίμεθα· κατὰ γοῦν ἐφηβαίου τε καὶ βουβῶνος ἐπιτίθεμεν σικύαν, ἔμμηνα κινῆσαι βουλόμενοι. καὶ κατ' ἰγίου δὲ σικύα τιθεμένη γενναῖον ἐστι βοήθημα ῥεύματος ὀφθαλμῶν. χρηὴ δὲ προκικενῶσθαι τὸ σύμπαν σῶμα· πληθωρικοῦ γὰρ ὄντος αὐτοῦ, καθ' ὃ τι περ' ἂν ἐρείσεις μέρος τῆς κεφαλῆς τὴν σικύαν, ὅλην αὐτὴν πληρώσεις.

Κεφ. κ'. Οὗτος οὖν ὁ κοινὸς σκοπὸς ἀπάσης φλεγμονῆς οὐχ ὡσαύτως ἐφ' ἐκάστου τῶν μορίων ἐπιτελεῖται. προσέροχεται δ' ἅπασι τοῖς εἰρημέροις οὐ σμικρὰ μῖτρα καὶ ἡ τοῦ προσερεχθησομένου φαρμάκου φύσις. οὐ γὰρ ἀπλῶς εἰ στυψαὶ δεοίμεθα τὴν ἀρχομένην φλεγμονήν, ἅπαν τὸ στυψον προσοίσομεν ἐπὶ τῶν καταπίεσθαι μελλόντων, ἀλλ' ὅσοις ἂν αὐτῶν οὐδεμία μέμικται δύναμις φθαρτικῆ. χάλκανθος

communibus pectoris et uteri vasis, ore cucurbitae. Eodem vero modo, si ex naribus sanguis profunditur, praecordiis maximas cucurbitas affigimus. Sic et omne aliud sanguinis profluvium ad contrarium per communes venas avertimus. Quemadmodum rursum et sanguinem, si ita est opus, attrahimus, siquidem quum menses evocare in animo est, in pube et inguine cucurbitam figimus. Praeterea cucurbita in occipite defixa efficax est remedium ad oculorum fluxiones. Vacuari tamen prius totum corpus expedit, nam si plethoricum corpus sit, in quacunque parte capitis cucurbitam defixeris, totum ipsum implebis.

Cap. XX. Hic itaque omnis phlegmones communis scopus haudquaquam similiter in qualibet parte editur. Accedit ad omnia quae praedicta sunt non pro levi portione ipsius exhibendi medicamenti natura. Neque enim absolute, si adstringere incipientem phlegmonem est opus, quidlibet adstringens in iis quae devoranda sunt, adhibebimus, sed ea quibus nulla corruptrix admixta vis est. Nam calchantis

Ed. Chart. X. [512.]

Ed. Bas. IV. (181.)

γοῖν ἐν τοῖς μάλιστα στύγει, καθάπερ γε καὶ τὸ μῖον καὶ
 σῶρον καὶ χαλκίτης καὶ διαφυγές, ὃ τε κεκαυμένος χαλκὸς ἢ
 τε λειπὶς αὐτοῦ καὶ τὸ ἄνθος· ἀλλ' ἐστὶ βλαβερά τὰ φάρμακα
 ταῦτα καταπιόμενα· διόπερ οὐδὲ τοῖς στοματικοῖς ἀσφαλῶς
 μίγνυνται· παραῤῥεῖ γὰρ ἐνίοτε αὐτῶν τι μέχρι τῆς γαστροῦ.
 οὐ μὴν οὐδ' ἀλόη καλῶς ἂν μιχθεῖη τοῖς καταπίνεσθαι μέλ-
 λουσι φαρμάκοις, ἕνεκα φλεγμονῆς τῶν ἔνδον· ἐπειδὴ καὶ
 ταύτῃ μέμικται τις δύναμις καθαρτικῆ. παρηγμακνίας μέντοι
 τελέως τῆς φλεγμονῆς, εἴ τις μικρὸν ἀλόης μίξειεν ἕνεκα
 τοῦ τὴν γαστέρα κινήσαι μὴ διακεχωρηνοῦσαν τελέως, οὐδὲν
 βλάψει. βέλτιον δὲ διὰ λινοζώστιδος ἢ ἀκαλήφης ἢ κνίκου
 ἢ τινος τῶν τοιούτων ὑπάγειν τὴν γαστέρα τῶν οὕτω κα-
 μνόντων. ὅπως δὲ, ἂν τις ἀφέλῃ τὴν ἀπὸ τῶν μορίων ἔνδει-
 ξιν, οὐδὲν κωλύει τὴν ἰατρικὴν οὐχ ἕξ μηνῶν, ἀλλ' ἕξ ἡμέ-
 ραις ὅλην ἐκμαθεῖν. οὐ μὴν οὐδὲ προσθέντες τὴν ἀπὸ τῶν
 μορίων ἔνδειξιν ἔχομεν ἂν ἤδη τὸ πᾶν εἰς τὴν θεραπείαν
 ἄνευ τοῦ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων ἐκμαθεῖν μεθόδους. ἐπ'
 ἐκείνας οὖν ἰτέον ἐστὶ τῶ μέλλοντι τελέως ἰάσασθαι τὰ νοσί-

inter praecipua adstringit, sicut etiam mify et fory et chalcit-
 tis et diphryges et aes usum et squama ejus et flos: verum
 haec medicamenta devorata noxia sunt, quocirca stomaticis
 ea miscere tutum non est, desluit namque interdum ex his
 aliquid ad ventriculum. Sed nec aloen probe miscueris iis
 medicamentis, quae phlegmonae alicujus causa quae intus
 confliterit devoranda sunt, quando huic quoque admixta
 purgandi vis quaedam est. Caeterum ubi phlegmone pror-
 sus inclinaverit, si quis paululum aloes admisceat causa deji-
 ciendi ventris qui prorsus non dejecerit, nihil laedet. Verum
 satius est mercuriali aut urtica aut cnico aut talium aliquo
 alvum sic laborantium subducere. In summa vero si quis
 eam quae a partibus ipsis praestatur indicationem adimat,
 nihil obstat quominus medicinam non sex mensibus, sed sex
 diebus totam perdiscas. At vero nec si quae a partibus su-
 mitur indicationem adjicias, jam totum quod exigitur ad cu-
 rationem habeas, nisi etiam methodos de medicamentis didi-
 ceris. Itaque eas aggrediatur oportet quisquis confuimate

Ed. Chart. X. [312. 513.]

Ed. Bas. IV. (181.)

ματα. νυνὶ γὰρ, ὡς πολλάκις εἶπον, εἰ καὶ τινος ἐμνημόνευσα φαρμάκον, παραδείγματος ἕνεκα τοῦτ' ἐπραξα.

Κεφ. κα'. [313] Προσθῶμεν οὖν ἐτι τῆς ἀπὸ τῶν μορίων ἐνδείξεως ὅσα μήπω λέλεκται, καταβάλλοντες προφανέστατα τὴν τῶν Θεσσαλείων αἵρεσιν· οἱ μῆτε ἀνατομῆς ἀπτόμενοι μὴτ' ἐνεργείας ἢ χρείας εἰδότες, ὅταν ἴδωσι τινα ἰσοκιδίζοντα καὶ καρφολογοῦντα, τολμῶσιν ὄξυροδίῳ καταβρέχειν τὴν κεφαλὴν ἡμῖν ἐπόμενοι. διὰ τί γὰρ οὐ τὸν θώρακα μᾶλλον; εἶπερ ἐνδεικτικῶς μὲν εὗρισκονσι τὰ βοηθήματα, δυνατὸν δ' ἐστὶ καὶ τῆς καρδίας πασχούσης φρενιτικὸν γίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον. ὁ μὲν γὰρ ἐμπειρικὸς ἐκ τῆς πείρας φησὶ τὴν τῶν τοιούτων βοηθημάτων εὗρεσιν ἐσχηκέναι, τῷ δὲ καὶ ταύτην ἀτιμάσαντι καὶ τὴν τῶν ἐνεργειῶν ζήτησιν φυγόντι πόθεν ἐπῆλθεν ἀντὶ τοῦ θώρακος ἐλέσθαι τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν φρενιτικῶν ἐπιβρέχειν· ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ ὄξυροδίον ὃ τῇ κεφαλῇ προσφέρομεν ἐπὶ τῶν φρενιτικῶν, ὡσπερ τις ἔλεγε τῶν ἐταίρων, οὐ μόνον τοὺς ἀμεθόδους Θεσσαλείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐξελέγχει φανερῶς,

fanaturus est morbos. Nunc enim si alicujus medicamenti meminimus, id, ut saepe testati sumus, exempli causa fecimus.

Cap. XXI. Sed adjiciamus adhuc ea, quae de indicatione quae a partibus sumitur nondum evulgata Thessaliorum istorum sectam evidentissime praecipitantes, qui quum nec dissectionis rationem attigerint, nec partium actiones ususve norint, tamen quum floccos carpentem quemquam cernunt et festucas legentem, audent oxyrodino caput madefacere nostro exemplo. Nam cur quaeso non thoracem potius? siquidem indicatorie remedia inveniunt. Sane fieri potest ut etiam corde affecto phreniticus quis efficiatur. Empiricus namque ab experientia se ait ejusmodi medicamentorum nactum inventionem. Qui autem et hanc vituperat et inquisitionem de actionibus refugit, huic unde quaeso succurrit, ut pro thorace caput in phreniticis madefacere eligat? Caeterum hoc ipsum oxyrrhodinum, quod capiti phreniticorum applicamus, ceu quidam ex amicis dicere solebat, non solum amethodos istos Thessali sectatores, sed etiam reliquos

Ed. Chart. X. [313.]

Ed. Bas. IV. (181. 182.)

ὅσοι κατὰ τὴν καρδίαν ἡγοῦνται τὸ ψυχῆς ἡγεμονικὸν ὑπάρχειν. ἰδὼν γοῦν ποτὲ τῶν ἀπ' Ἀθηναίου (182) τινὰ τὴν κεφαλὴν αἰοιῶντα ῥοδίνῳ καὶ ὄξει μεμιγμένοις ἐκόλλουν ἀξιῶν ἐπιφέρειν τῷ θώρακι τὸ βοήθημα· βεβλάσθαι μὲν γὰρ τῷ παραφρονοῦντι τὸ ἡγεμονικόν, εἶναι δ' ἐν καρδίᾳ τοῦτο κατὰ τὸν Ἀθηναίον, οὐκ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ποιεῖν ἀποστάντα τοῦ θώρακος ἐνοχλεῖν τῇ κεφαλῇ καὶ πράγματα παρέχειν ἀπαθεῖ μορίῳ, νυνὶ μὲν ὄξυῖ ῥοδίνῳ καταντλοῦντα, νυνὶ δὲ ἀποκείροντα καὶ σπονδύλιον ἢ ἔρπυλλον ἢ τι τοιοῦτον προσφέρουσα· καὶ εἰ χρονίζοι τὸ πάθημα καὶ τὸ καστόριον ἢ καὶ τῇ Δία σικύαν· ὁμοιον γὰρ εἶναι τοῦτο τῷ φλεγμαίνοντος μηροῦ τῇ περόνῃ προσάγειν τὸ βοήθημα. καὶ μὲν δὴ καὶ πὶ τῶν ληθαργικῶν οὐδεὶς ἔστιν ὃς οὐ προσφέρει τῇ κεφαλῇ τὰ βοηθήματα· καὶ τοῦτο γὰρ τὸ πάθος ἐναντίον μὲν πῶς ἔστι κατὰ τὴν ἰδέαν τῇ φρενίτιδι. γίνεται δ' ἐγκεφάλου πάσχοντος, ἐν ᾧ τῆς ψυχῆς ἔστι τὸ ἡγεμονικόν. ὅταν μὲν οὖν ὁ πλεονάζων ἐν ἐγκεφάλῳ ψυχρὸς ἢ χυμὸς, ἀναισθησία τε καὶ ἀκίνησις καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον· ὅταν δὲ θερμὸς,

manifeste redarguit universos, quicumque principem animi partem in corde statuunt. Nam quum aliquando vidissem quendam ex Athenaei discipulis caput aceto et oleo rosaceo mixtis perfundentem, prohibui, jussique pectori admovere id remedium, quippe laesam in delirio esse partem principem, eam autem esse auctore Athenaeo in corde, itaque non recte relicto pectore caput eum, integrum praesertim membrum, vexare eique negotium facessere nunc oxyrrhodinum infundendo, nunc radendo, tum spondylium aut serpyllum aut id genus aliquid admovendo, imo vero si malum traheret, etiam castoreum aut certe etiam cucurbitam, nam id esse persimile ac si cui in femore phlegmone sit, calcaneo remedium applicet. Quin etiam in lethargicis nemo est, qui capiti non applicet auxilia, nam et is affectus contrarius quodammodo secundum speciem phrenitidi est. Gignitur autem cerebro patiente, in quo princeps animi pars residet. Ergo quum humor qui in cerebro redundat frigidus est, insensibilitas immobilitasque hominem opprimunt, quum vero calidus est,

Ed. Chart. X. [313. 314.]

Ed. Bas. IV. (182.)

ἐκκίνησις μᾶλλον, ὡς ἂν εἴποι, τις ἅμα τῇ τοῦ λογισμοῦ βλάβῃ. συμβαίνει γὰρ, ὡς ἐν τοῖς περὶ τούτων δέδεικται λόγοις, διὰ μὲν τὴν ψύξιν ἢ ἀρχία, διὰ δὲ τὴν θερμασίαν ἢ ἄμετρος κίνησις, ἐκ δὲ τῆς χυμῶν μοχθηρίας ἢ ἀνοία. φλεβοτομητέον οὖν ἐστὶν ἐπὶ τῶν τοιούτων παθῶν κατ' ἀρχὰς εὐθύς ἰσχυρᾶς μὲν οὔσης εἰς τοσοῦτον τῆς δυνάμεως ὡς ἐπεγκεῖν ἀλύπως τὴν φλεβοτομίαν, ἑτέρου δὲ μηδενὸς κωλύοντος ὧν ἐν τοῖς περὶ φλεβοτομίας εἴπομεν ὅτιον ἦτοι πλήθους ὤμων χυμῶν ἢ παιδικῆς ἢ ηλικίας ἢ ὥρας ἢ χώρας ἐσχάτως θερμῆς ἢ ψυχρᾶς. τοῦτο μὲν οὖν κοινὸν ἀμφοτέροις τοῖς νοσήμασιν, ὅσα τε μετὰ καταφορᾶς καὶ ὅσα μετ' ἀρτηρίας γίνεται. κοινὸν δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὀξυρόδινον προσφέρειν· ἀπάσασθαι γὰρ χρὴ τῆς κεφαλῆς τὸν χυμὸν, ὅποῖος ἂν εἴη. τὰ δ' ἐφεξῆς ἐναντία, πραῦνεν μὲν γὰρ προσήκει τὰ μετὰ τῶν ἀρτηριῶν, ἐπεγείρειν δὲ τὰ μετὰ τῆς ἀκίνησιος. εἰκότως οὖν ἀκμαζόντων αὐτῶν τοῖς μὲν ἀρτηριτικοῖς καὶ περινοπτικοῖς νοσήμασι τὰς διὰ μήκωνος κωδεῖαν ἐπιβροχὰς προσοίσομεν, [314] ὄσφρανοῦμέν τε καὶ διαχρίζομεν, ἦτοι

perpetuus potius motus, ut dixerit aliquis, una cum rationis noxa. Accidit enim, veluti monstratum in libris de his est, ex frigore segnitias, ex calore immodicus motus, ex humoris vero vitio dementia. Itaque incidenda in talibus affectibus vena est statim ab initio, si modo tam validae sint vires, ut sine noxa missionem sanguinis tolerant, ac nihil prohibeat eorum quae de secunda vena retulimus, sicuti vel crudi humoris copia vel puerilis aetas vel anni tempus vel regio in qua sit extremus calor aut frigus. Atque hoc quidem commune utrique morbo, et ei qui cum sopore et ei qui cum vigiliis incidit. Commune praeterea utriusque est ut oxyrodinum in principio admoveas, nam repellendus a capite humor est, quisquis is fuerit. Quae sequuntur contraria sunt, nam quae cum vigiliis conjuncta sunt, ea lenire expedit, quae cum immobilitate, excitare. Jure ergo quum in summo incremento sunt, iis morbis qui pervigilio et delirio infestant, perfusiones ex papaverum capitibus applicabimus, odorem quoque

Ed. Chart. X. [314.]

Ed. Bas. IV. (182.)

τὰ πτερόγια τῆς ἑνὸς ἐν τῶν ἐνδοθεν μερῶν ἢ τὸ μέτωπον ὁμοίοις φαρμάκοις. καρῶσαι γὰρ χολή καὶ καρῶσαι ποιῆσαι τὸ ἡγεμονικόν, ἐμφύχοντα δηλοῦσι τὸν ὑπερτεθρομασμένον ἐγκέφαλον. ἐπὶ δὲ τῶν ἐναντίων παθῶν ἐπεγεῖραι καὶ τεμεῖν καὶ θερμῆραι προσήκει τὸ πάχος τοῦ λυποῦντος χυμοῦ, ὅστις ἄνευ μὲν τοῦ σήπεσθαι καταφορὰς βαθείας ἐργάζεται, χωρὶς πυρετῶν, ἃς ὀνομάζουσιν ἀποπληξίας καὶ κάρους καὶ κατοχάς. εἰ δὲ καὶ σήποιτό ποτε, μετὰ πυρετοῦ γίνεται τὰ τοιαῦτα καὶ καλεῖται τὸ τοιοῦτο νόσημα λήθαργος. ἐναφεψοῦντες οὖν ὄξει θύμον καὶ γλήγγωνα καὶ ὀρίγανον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα, τῇ ἑνὶ τῶν οὕτω διακειμένων προσοίσομεν, ὅπως ὁ ἀτμός ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀναφερόμενος τέμνη τὸ πάχος τοῦ χυμοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὸν οὐρανίσκον ἰσχυροῖς καὶ δοσιμῆσι φαρμάκοις χρῶσομεν. ἐξῆς δὲ τούτων καὶ πταρμικοῖς χρῆσομεθα. καὶ κατὰ τῆς κερῆλης ἐπιθήσομεν ὁμοίας δυνάμεις φαρμάκων, ἄχρι καὶ τοῦ γάπυος, ἐπιτείνοντες αἰὲ τὸ σηοδρὸν αὐτῶν, εἰ χοροῖζει τὸ πάθος. ἀλλὰ καὶ ταῖς σικύαις ἐπ' ἀμφοτέρων χρῶσιζόντων χρῆσομεθα καὶ τῷ καστο-

naribus objiciemus, ac narium alas intus vel frontem ex similibus medicamentis illinemus. Nam sopire ac stupefacere principem partem oportet, cerebrum scilicet, quod supra modum incaluit refrigerando. In contrariis autem vitis excitare ac noxii humoris, qui citra putredinem et citra febrem altos sopores invehit, crassitudinem incidere atque calefacere, hos *altos sopores* apoplexias et caros et catochas vocant. Quod si aliquando *humor* putrescat, cum febre incidunt ea genera, vocaturque is morbus lethargus. Incoquentes igitur in aceto thymum et pulegium et origanum, aliaque id genus naribus sic affectorum admovebimus, quo vapor ad cerebrum sublatus crassitudinem humoris incidat. Mox etiam palatum valentibus et acribus medicamentis ungemus. Ab his vero etiam sternutatoriis utemur. Tum capiti similes praesidiorum facultates imponemus, adaucta semper eorum etiam ad ipsum usque sinapi vehementia, si affectus diu trahat. Quin etiam cucurbitis ad utrumque vitium, si diutinum sit, utemur, item-

Ed. Chart. X. [314.]

Ed. Bas. IV. (182.)

ρίω. πέττει γὰρ αὐτὸ καλῶς ἐπὶ προήκοντι τῷ χρόνῳ παραληφθέν. ὥστε κἀνταῦθα πάλιν εἰς κοινὴν θεραπείαν ἄγεσθαι λήθαργόν τε καὶ φρενίτιδα ἐπὶ τῆς παρακμῆς. ἐν μὲν δὴ τοῖς τοιούτοις πάθεισιν ἐξελέγχονται προφανῶς οἱ τε ἀπὸ τοῦ Θεσσαλίου πάντες οἱ τ' ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς μέρος εἰπόντες ἰατροί. μὴ γὰρ ὅτι τῶν εἰρημένων τινὸς εὐπορῆσαι βοηθημάτων αὐτοῖς ἐστι δυνατόν, ἀλλὰ μηδὲ ὅτω μορίῳ προσφέρειν δεῖ τὰ βοηθήματα. οὐ γὰρ δὴ ὥσπερ ἐπ' ὀφθαλμίας ἢ πλευρίτιδος ἢ συνάγχης αὐτὸς τε ὁ κάμνων αἰσθάνεται τοῦ πεπονθότος μορίου, ἡμῶν τε διὰ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ὀφείας εἰς γνῶσιν ἤκει, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τε ληθάργου καὶ φρενίτιδος ἐπιληψίας τε καὶ παραπληξίας καὶ σπασμῶν καὶ τετάνων, ἔτι τε τῆς καλουμένης ἰδίως κατοχῆς. ἐφ' ὧν ἀπάντων ἡ μὲν ἰδέα τῶν βοηθημάτων ἐκ τῆς τοῦ πάθους φύσεως εὐρίσκεται, τὸ δὲ χωρίον ᾧ μάλιστα χρὴ προσφέρειν αὐτὰ διὰ τοῦ προεγνῶσθαι τὰς ἐνεργείας τε καὶ χρείας τῶν μορίων.

Κε φ. κβ'. Ὅτι δ' αἰεὶ μεμνησθαι χρὴ τῶν συνενδει-

que castoreo, nam ipsum probe concoquit debito tempore adhibitum. Quare hic ad communem rursus curationem redeunt lethargus et phrenitis in declinatione. Ergo in ejusmodi affectibus manifeste redarguuntur et qui Thessalum sequuntur omnes et quisquis medicum principem animi facultatem statuit in corde. Non solum enim jam dictorum praesidiorum destituentur copia, sed etiam cui ea parti accommodabunt praesidia *non intelligent*. Neque enim tanquam in ophthalmia vel pleuritide vel angina tum ab ipso aegro affecta pars sentitur, tum nobis partim tactu partim visu innotescit, sic in lethargo et phrenitide et epilepsia et paraplexia et convulsionibus et tetanis, praeterea eo quod proprie vocatur catoche, se habet. In quibus omnibus praesidiorum formula ex affectus invenitur natura, locus vero cui maxime sint applicanda ex praenoscentis tum affectionibus tum usibus partium.

Cap. XXII. Quod autem semper meminisse oporteat

Ed. Chart. X. [314. 315.]

Ed. Basf. IV. (182.)

κινυμένων ἀπάντων, καὶ παραλειφθῆ ποτε ἐπὶ τῷ λόγῳ, πολ-
λάκις εἴρηται πρόσθεν. ἀλλὰ νῦν γε τὴν ἀπὸ τῶν μορίων
ἐνδειξιν μόνην πρόκειται διελθεῖν, ὅσον εὐθύς ἐπὶ τῶν κατὰ
τὴν κεφαλὴν, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἐνεστὶν ἅπαντι
νοῆσαι προχείρως, ὅτι πρόκειται τοῦ ἐγκεφάλου πρῶτον μὲν
ἢ παχεῖα μῆνιγξ, εἰκνυῖα ταῖς ἐκτὸς ταύταις βύρσαις· ἐπὶ
αὐτῇ δ' ἐστὶ τὸ κρανίον. ἀναγκαῖον οὖν ἐκλύεσθαι τῶν
ἐπιτιθεμένων φαρμάκων τὴν δύναμιν, ἐν τοῖς προβλήμασι
πυκνοῖς καὶ σκληροῖς οὖσι· καὶ εἰ μὴ ῥαφαὶ κατὰ τὸ τῆς κε-
φαλῆς ὄστον ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγεγόνεισαν, οὐδὲν ἂν μέγα
τῶν φαρμάκων οὐδὲν ἤνυσεν ἔξωθεν ἐπιτιθέμενον. ἐπεὶ δὲ
καὶ αἱ ῥαφαὶ, καὶ μάλιστα ἡ στεφανιαία, παρήσιν ἔσω ῥαδίως
οὐ τὰς ποιότητας μόνας τῶν ἐπιτιθεμένων φαρμάκων, ἀλλὰ
καὶ τὰς οὐσίας, ὅταν γε ἡ λεπτομερὴς, εἰκότως πολλὰ τῶν
κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ὠφελεῖται παθῶν ὑπὸ τῆς τῶν ἔξωθεν
ἐπιτιθεμένων φαρμάκων δυνάμεως. [315] ἐγὼ γοῦν ἀπ' ἔμαν-
τοῦ πειραθεὶς οἶδα, καταντληθέντος ῥοδίνῳ ψυχρῷ, ταχί-
στης τε καὶ σαφεστάτης εἴσω διαδόσεως αἰσθανόμενος ἐν τῷ

eorum quae coindicent omnium, quamvis in sermone ali-
quando omittatur, saepenumero prius dictum est. Caeterum
in praesenti solam quae a partibus sumpta est indicationem
propositum est persequi, veluti statim in iis quae ad caput
pertinent, etsi non aliud, saltem illud nosse cuius est prom-
ptum, objectam nobis ante cerebrum esse crassam membra-
nam, quae coriis istis externis sit assimilis, post hanc etiam
cranium. Itaque resolvi in densis obicibus et duris praesidio-
rum quae imponuntur vim est necesse, ac nisi futuras in
capitis osse natura ipsa fuisset molita, nihil aestimandum ef-
ficeret pharmacum ullum extrinsecus impositum. Sed quo-
niam etiam futurae, et in his praecipue coronaria, non so-
lum impositi medicamenti qualitates, sed etiam substantiam,
si tenuis est, facile intro transmittit, merito multa circa cere-
brum vitia ab extrinsecus applicatorum remediorum facul-
tate juvantur. Ipse enim in me ipso expertus memini, quum
infunderetur rosaceum frigidum, citissime clarissimeque sen-

Ed. Chart. X. [515.]

Ed. Bas. IV. (182.)

κατὰ τὸ βρέγμα τόπων. καὶ μέντοι καὶ διαφορὰ παμπόλλη τοῖς ἀνθρώποις ὁράται πρὸς ἀλλήλους ἐναργῶς ἐπὶ τῆς ῥαφῆς τῆσδε καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς. ἐθεασάμεθα γοῦν τιῶν ἐξυρημένων ἔτι ἐν τῷ μασσᾶσθαι σαφεστάτην κίνησιν τῆς συναρθρώσεως τῶν κατὰ τὴν στεφάνιαίαν ῥαφὴν ὀστέων, ὡς εἶναι πρόδηλον ὅτι χαλαρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνοις ἢ σύνθεσις ἦν τῶν ὀστέων τῆς κεφαλῆς. εἰκότως οὖν κατὰ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον ἐπιφέρουσιν ἅπαντες ἰατροὶ τὰς ἐπιβροχὰς τῆς κεφαλῆς, κατὰ διαδοχὴν μὲν ἀπὸ τῶν πρώτως εὐρόντων ἐπὶ τοῦργον ἐρχόμενοι, θεώμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ, ὅσοι γε προσέχουσι τὸν νοῦν οὐκ ἀργῶς τοῖς γινομένοις, ὅπως μὲν ἡ ῥαφή φαίνεται κινουμένη σαφῶς, ὅπως δ' αἰσθάνονται κατὰ τοῦτο τὸ μέρος οἱ ἄνθρωποι, τάχιστα θερμαινόμενοί τε καὶ ψυχόμενοι διὰ τῶν ἐξωθεν αὐτοῖς ὀμιλούντων· πρὸς γὰρ αὐ τοῖς ἄλλοις καὶ λεπτότατον ἐστὶν ἐν τούτῳ τῷ μέρει τὸ κρανίον καὶ ἀραιότατον. ὅταν οὖν τις εἴσω δικνεῖσθαι φαρμάκου τὴν δύναμιν ἰσχυρῶς ἐθειλήσῃς, κατὰ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον ἐπιτίθει. κάλλιον δὲ καὶ μετὰ ἀνατριψέως αὐτὸ πράτ-

fisse me in fucipitis loco ejus intro penetrationem. Quin etiam plurima diversitas futurae hujus in hominibus, si inter se conferantur, etiam ante dissectionem manifeste apparet. Vidimus enim in iis, quibus rasum caput fuerat inter mandendum, commissionis ossium in coronali futura manifestum motum sic ut facile appareret hominibus illis esse ejusmodi ossium capitis compositionem. Merito igitur ad hanc maxime partem applicant omnes medici capiti perfusiones, videlicet accepta quasi per manus a primis inventoribus ratione ad id opus venientes, sed et ipsi quicumque non negligenter iis quae fieri assolent attendunt, cernentes et quemadmodum futura ea liquido moveri appareat et quemadmodum celerrime homines hac parte, sive ab externo admoto quopiam refrigeretur sive calefiat, id sentiant, nam praeter reliqua etiam tenuissimum est hoc loco cranium et rarissimum. Ergo quoties medicamenti cujusquam vim vehementer descendere volles, hoc maxime loco impones. Commodius etiam fuerit, si

Ed. Chart. X. [315.]

Ed. Bas. IV. (182. 183.)

τειν, ἀποκείραντα τῶν τριχῶν ἢ ξυρῶντα τελείως· εἰ δ' ὑγρὸν εἶη τὸ προσφερόμενον, ἐξ ὑψηλοτέρου βάλλοντα καὶ οἶον κατακρουνίζοντα· διικνεῖται γὰρ εἴσω μᾶλλον ὑπὸ τῆς βολῆς ὠθούμενον. ὥσπερ δ' ἐνταῦθα τὸ σφοδρότερον τῆς βολῆς συμφέρον ἐστίν, οὕτως ἐπ' ὀφθαλμῶν ἀλυσιτελές· ἐν κεφαλῇ (183) μὲν γὰρ ὅστωϊν ἐστὶ τὸ πληττόμενον, ἐπὶ ὀφθαλμοῦ δὲ ὑμενώδη τιὰ καὶ ἀσθενῆ σώματα. καὶ κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ἕτερον μὲν ἐστὶ τὸ πληττόμενον, ἄλλο δὲ τὸ θεραπευόμενον, ὃ τῆς μὲν πληγῆς οὐκ αἰσθάνεται, τῆς δὲ διὰ τὴν βολὴν ἀφικνουμένης εἰς αὐτὸ δυνάμειος ἀπολαύσει· κατὰ δὲ τὸν ὀφθαλμὸν οὐκ ἄλλο μὲν τι τὸ πληττόμενον, ἄλλο δὲ τὸ θεραπευόμενον ἐστίν· ἀλλ' ὅπερ χρὴ θεραπευθῆναι, τοῦτο καὶ πλήττεται σφοδρῶς. ἔτι τε πρὸς τούτοις τὸ μὲν ὅστωϊν τῆς κεφαλῆς ἀναίσθητόν ἐστίν, αἰσθητικώτερον δὲ μόριον ὁ ὀφθαλμός. ἐγγεῖν οὖν αὐτῷ τὰ φάρμακα, πρῶτον μὲν ἐπαίροντας τὸ ἄνω βλέφαρον, ὡς ὅτι μαλακώτατα, δεύτερον δὲ μὴ καταράσσοντας, καθάπερ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. ἐξευρίσκειν δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἐγγεόμενα μετὰ τῶν φαρμάκων ὑγρά, φύσειος ἀδηκτο-

et cum infriictione id facias aut tonsis capillis aut etiam plane abrasis, quod si humidum sit quod applicandum est, si id ex alto effundas ac veluti fontis ritu illidas, quippe penitus intro ab ictu magis compellitur. Sicut autem hic vehementior *humoris* jactus conducit, ita in oculis est contrarius, in capite namque os est quod feritur, in oculis membranosa quaedam imbecillaque corpora. Et in capite quidem aliud est quod ictum excepit, aliud quod curatur, quodque ut ictum non sentit, ita facultate, quae ex incussu ad ipsum pervenit, fruitur; at in oculo non est quod feritur diversum ab eo quod curatur, sed idem ipsum quod est curandum valenter icitur. Ad haec os capitis sensu caret, oculus acerrimi est sensus. Ergo infundere huic medicamenta oportet, primum superiorem palpebram blandissime attollentes, mox minime, quemadmodum in capite, incutientes. Inveniendi praeterea humores *mitissimae* minimeque mordentis naturae, qui cum medicamentis sint infundendi. At mihi quidem magna

Ed. Chart. X. [315.]

Ed. Bas. IV. (183.)

τάτης. καὶ μοι δοκοῦσιν οἱ παλαιοὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως ἐπὶ τὸ τῶν ὠμῶν ὑγρὸν ἀφιέσθαι, τὸ τε ἀδηκτότατον αὐτοῦ καὶ τὸ γλίσχρον ἐλόμενοι. διὰ μὲν γὰρ τοῦ μηδ' ὄλως δάκνειν ὁ προαιρημένος αὐτοῖς ἐπληροῦτο σκοπός· διὰ δὲ τοῦ γλίσχρου συντέλειά τις εἰς ἀνωδυνίαν ἐγίγνετο· λαΐνειν γὰρ πέφυκε τὰ τοιαῦτα τῶν ὑγρῶν ἀπάσας τὰς τραχύτητας, ὅσαι διὰ ῥεῦμα γίνονται δριμύ. καὶ προσέτι μονιμώτερα τῶν ὑδατωδῶν τε καὶ λεπτῶν ὑγρῶν ἐστὶ τὰ παχέα μετρίως καὶ γλίσχρα. ὅτι μὲν οὖν τὸ χωρὶς τοῦ δάκνειν γλίσχρον, ὅταν καὶ μετρίως ἢ θερμὸν, ἀνωδυνώτατόν ἐστιν, ἔμαθες δὴ πού κἀπὶ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα δακνωδῶν διαχωρημάτων, ἐφ' ὧν ἐνιέμενον στέαρ εὐθέως πρᾶννει τὴν ὀδύνην. ὅτι δὲ καὶ διαμένειν ἄμεινόν ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν ἐν τῷ πεπονηθότι μορίῳ πρόδηλον. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν κατὰ τὴν γαστέρα τὸ κλύζειν συνεχῶς ἀνιαρόν· ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἀνατίθειν τὸ βλέφαρον. ἢ γε μὴν εὐαισθησία τοῦ μορίου καὶ τὸ λείον αἰρεῖσθαι πάντως τὸ μέλλον ἐνίεσθαι καὶ μηδὲν ἐν αὐτῷ ἔχειν τραχὺ καὶ ψαμμῶδες ἐνδείκνυται. διὰ τοῦτ' οὖν

cum consideratione videntur veteres ad ovi devenisse humorem, electo ex eo quod et mordens minime esset et glutinosum. Nam ex eo quod minime mordet modo dictum scopum iis complevit, ex lentore autem ad indolentiam nonnihil confertur, quippe lenire ejusmodi humores possunt asperitates omnes, quascumque acris fluxio excitat. Accedit quod crassus mediocriter ac lentus humor constantius quam tenuis et aquosus in loco permanet. Sane quod lentum absque morfu, quum modice incaleat dolorem maxime leniat, id profecto ex mordentibus in alvo dejectionibus didicisti, in quibus injectum sebum illico dolorem mitigat. Quod autem permanere quoque in laborante parte ejusmodi humidum expediat manifestum est. Siquidem in iis quae in ventre accidunt, per clysterem assidue infundere molestum est, in iis quae in oculis, palpebram attollere. At vero exquisitus partis sensus leve esse quod injiciendum nihilque debere in se asperum sabulosumve habere omnino indicat. Hinc igitur excogitatum commode est, tum humido ovi utendum,

Ed. Chart. X. [315. 316.]

Ed. Bas. IV. (183.)

ἐπεροήθη καλῶς ἢ τ' ἐκ τῶν ὠῶν ὑγρότης καὶ τὸ λελειῶσθαι
 χρῆται σφοδρᾶ ἀκριβῶς, ὅσα γε τῶν γεωδῶν σωματίων ἀνα-
 μίγνυται τοῖς ὀφθαλμικοῖς φαρμάκοις. [316] ὅταν γε μὴν
 ὀδύνη γίνωνται σφοδραὶ κατ' αὐτούς, ἀναμνησθεὶς ὅσα
 περὶ γενέσεως ἀπασῶν ὀδυνῶν ἔμαθες, ἐπισκέπτου κατὰ τίνα
 διάθεσιν ἐξ αὐτῶν ὀδυνᾶσθαι συμβαίνει τὸν ὀφθαλμὸν ἐν
 ταῖς φλεγμοναῖς, ὑπὲρ ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν. ἦτοι γὰρ ἐπὶ
 τὸ δάκνεσθαι σφοδρῶς ἐκ τῆς τῶν ἐπιρρέοντων δορυμότητος, ἢ
 διὰ τὸ τείνεσθαι πεπληρωμένους τοὺς χιτῶνας αὐτῶν, ἢ δι'
 ἔντασιν τίνα παχέων ὑγρῶν ἢ πνευμάτων φυσωδῶν, ὀδύνη
 γίνονται σφοδραὶ κατ' αὐτούς. τὰς μὲν οὖν δῆξεις διὰ τε
 τῶν καθαιρόντων φαρμάκων ἀντισπῶντας κάτω καὶ κενοῦν-
 τας θεραπεύειν προσήκει καὶ αὐτῷ τῷ μορίῳ τοῦ ὠοῦ τὸ
 ὑγρὸν ἐγγέοντας, ὅπως ἀλύπως ἐκκλύζηται σὺν αὐτῷ τὸ
 δορυμὸν ῥεῦμα. προπεπεμημένης δὲ τῆς φλεγμονῆς ἤδη καὶ κενοῦ
 τοῦ σώματος ὄντος, ἐπιτηδειότατα τούτοις ἐστὶ λουτρά· καὶ
 γὰρ ἀνώδυνοι παραχρῆμα γίνονται καὶ παύεται τὸ ἐπιρρέον
 ὑγρὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐκκριθέντος μὲν τοῦ πλείστου δι' ὅλου
 τοῦ σώματος ἐν τοῖς λουτροῖς, ἐπικερκαθέντος δὲ τοῦ λοι-

tum quae terrea corpora oculariis medicamentis miscenda
 sunt, ea esse cum summa diligentia ad unguem leviganda.
 Quoties tamen dolores his accidunt vehementes, repetitis iis
 quae de omnium dolorum generatione accepisti disquires
 quonam ex his affectu dolore oculos in phlegmone, de qua
 nunc sermo proponitur, contingat. Nam aut ex vehementi
 acris confluentis humoris morfu, aut quod eorum tunicae
 plenitudine distendantur, aut propter crassorum humorum
 flatuosive spiritus extensionem vehementes in his excitantur
 dolores. At morfum quidem tum purgantibus medica-
 mentis et deorsum revellendo et vacuando curare convenit,
 tum ipsi parti ovi humore infuso, quo per eum acris fluxio
 sine offensa eluatur. Ubi autem prius concocta jam phleg-
 mone ipsa fuerit et simul corpus vacuum, tum lavationes
 in balneo his sunt aptissimae, nam et dolorem statim sedant
 et fluxionem, quae ad oculos fertur, sistunt, maxima quidem
 ejus parte inter lavandum per totum corpus excreta, reliquo

Ed. Chart. X. [316.]

Ed. Bas. IV. (183.)

ποῦ. τὰς δ' ἐπὶ τῇ πληρώσει τάσεις διὰ τε κενώσεως αἵματος καὶ γαστρὸς ὑπαγωγῆς καὶ τρίψεως τῶν κάτω μορίων ἰάσασθαι προσήκει· εἰ δ' ἀναγκαζοίμεθά ποτε, καὶ δεσμοῖς τῶν κώλων, ἔπειτα πυρίασειν αὐτοῦ τοῦ φλεγμαίνοντος μορίου, δι' ὕδατος ποτίμου θερμοῦ συμμετρως· τὰς δ' ἐντάσεις προκινώσαντα κατὰ τούτων τὸ πᾶν σῶμα καὶ μέντοι καὶ ἀντισπάσαντα κάτω τὴν ἔσπην τῶν χυμῶν. ἔξῃς αὐτοῖς τοῖς τοπικοῖς ὀνομαζομένοις βοηθήμασι θεραπεύειν, οὐ τοῖς ἀποκρουομένοις καὶ ἀναστέλλουσι φαρμάκοις χρῶμενον, ἀλλὰ τοῖς διαφοροῦσι. πυριατέον οὖν αὐτοῦς, ὡς ἀρτίως εἴρηται, καὶ τὸ τῆς τήλεως ἐγγυτέον ἀφέψημα, πηροπλύναντας ἐπιμελῶς τὴν τήλην, ὅπως μηδὲν αὐτῇ προσιζήκός ἦτοι κόνεως ἢ ψάμμου λάθῃ. διαφορητικὸν γὰρ ἄλυπός ἐστὶ τὸ φάρμακον τοῦτο, πάντων μάλιστα τῶν ὀφθαλμοῖς προσφερομένων. μεμνησθαι δὲ χρὴ τῶν κοινῶν παραγγελμάτων ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ μέρος. ὧν ἓν καὶ τόδ' ἐστίν, ὡς τὰ διαφορητικὰ φάρμακα πλήθους ὄντος ἐν ὅλῳ σώματι μορίοις τισὶ προσ-

vero diluto. At vero distensionem quae ex repletionem provenit partis, missione sanguinis et alvi dejectione et infernarum partium frictione curare conveniet: quod si necessitas aliquando urgeat, ligandis artubus, mox fomentis ipsi inflammatae parti ex aqua dulci modice calida adhibitis. Atque humorum vel flatuosi spiritus extensiones curabimus vacuato prius in his quoque toto corpore, sed et humorum momento deorsum averso. Mox localibus nominatis remediis utendum, non tamen medicamentis iis quae repercutiant ac reprimant, imo iis quae discutiant. Fovendi igitur sunt, ut modo diximus, ac foeni graeci decoctum iis infundendum, sed lavato prius curiose foeno graeco, ne quid illi vel pulveris vel sabuli adhaerens clam lateat. Est namque medicamentum hoc maxime omnium quae oculis applicantur sine offensa discutiens. Meminisse vero in omnibus, quae membratim docentur, communium praeceptorum oportet. Quorum unum id est, discutientia medicamenta, ubi plenitudo in toto corpore subest, si particulis quibusdam applicentur

Ed. Chârt. X. [516.]

Ed. Basf. IV. (185.)

φερόμεγα πληροῖ μᾶλλον ἢ κεροῖ. ταῦτά τε οὖν καὶ τὰ ἄλλα
 θεραπεύων νοσήματα καὶ τὰς φλεγμονάς, ὑπὲρ ὧν νῦν ὁ
 λόγος ἐστὶ, μηδενὶ θαυρήσεις τῶν διαφορητικῶν ὀνομαζομέ-
 νων βοηθημάτων, πρὶν τῇ τοῦ σώματος ὅλου χρῆσασθαι
 κενώσει. πρόσεχε δὲ κἀκείνω τὸν νοῦν ἐπὶ πάντων παθῶν,
 οὐ μόνον φλεγμονῶν, ὡς ἐρίοτε τὸ μὲν ὅλον σῶμα μετρίως
 διάκειται κατὰ τε ποιότητα καὶ συμμετρίαν χυμῶν· ἐν δέ τι
 τῶν ὑπερκειμένων ἢ δύο τῶ κέμνοντι μορίῳ τὴν ἑαυτοῦ
 περιουσίαν ἐκπέμπει· καθάπερ ἀμέλει κἀπὶ τῶν ὀφθαλμῶν
 οὐ σπαριάνεις, ἀλλὰ καὶ πάνυ πολλάκις ἰδεῖν ἐστὶ γιγνόμερον,
 επιταμπούσης αὐτοῖς τῆς κεφαλῆς τὸ ῥεύμα. πρόδηλον οὖν,
 οἶμαι, κἀπὶ τούτων ἐστὶν ὡς χρὴ τὴν κεφαλὴν ἰάσασθαι προ-
 τέραν, εὐρόντα τὴν διάθεσιν αὐτῆς, ἣ τῶν περιτωμάτων ἢ
 γένεσις ἔπεται. καὶ τὰ γε χρορίζοντα τῶν ὀφθαλμῶν ῥεύματα
 θεραπεύομεν ἀμιστάμενοι μὲν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἐπὶ
 δὲ τὴν τῆς κεφαλῆς ἀμικνούμενοι πρόνοιαν· ἐκ μὲν τοῦ γένους
 τῶν δυσκρασιῶν οὔσαν, ἐνδεικνυμένην δὲ θεραπείαν ἐναν-
 τίαν ἑαυτῇ, καθὸ δίδεται πρόσθεν. ὡς τὰ πολλὰ μὲν
 οὖν ἦτοι ψυχρὰ δυσκρασία γίνεται βλαβερὰ κατὰ τὴν κε-

implere potius quam vacuare. Ergo tum reliquos morbos
 tum vero phlegmonas, de quibus agimus, sicubi curas, nullo
 discutiente auxilio prius fidenter uteris quam totum corpus
 vacuaveris. Illud quoque attendas in omni affectu, nedum
 phlegmone oportet, aliquando totum corpus mediocri habitu
 esse in humorum tum qualitate tum symmetria, unam autem
 aliquam aut duas earum quae suprapositae sunt partium
 redundantiam suam ad aegram transmittere, veluti non
 raro, sed plane saepenumero accidere in oculis videre licet,
 capite his fluxionem mittente. Manifestum igitur, arbitror,
 in iis quoque esse ipsum prius caput sanandum esse explo-
 rato ejus affectu, quem superfluorum generatio comitatur.
 Et diurnas quidem oculorum fluxiones curamus oculis ip-
 sis dimissis, atque ad capitis procurationem conversi, cujus
 vitium si ex genere intemperiei sit, curationem ex sibi con-
 trariis, sicut prius monstratum est, adhibendam indicat. Plu-
 rimum igitur vel frigida intemperies caput vitiat vel hu-

Ed. Chart. X. [316. 317.]

Ed. Vaf. IV. (183.)

γαλήνῃ ἢ ὑγρᾷ· καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἀμφοτέραι συνέρχονται. σπανιώτεραι δὲ εἰσιν αἱ διὰ θερμότητα δομὴν ῥεῦμα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιπέμπουσαι, καθ' ἃς οὐ προσήκει τοῖς διὰ θαψίας καὶ τοῦ γάπυος χρῆσθαι φαρμάκοις, ἀλλὰ τὸνναντίον ἅπαν, [317] ἐλαίῳ μὲν ὀμφακίνῳ τε καὶ Ἰσπανῶ καὶ ῥοδίνῳ, λουτροῖς δὲ ποτίμων ὑδάτων πλείοσιν. ἐνίοτε μὲν οὖν ὁ ἐγκέφαλος ἐπιπέμπει τὸ ῥεῦμα· καὶ χρῆ τούτου μὲν τὴν κρᾶσιν ἐπαγορθοῦσθαι τοῖς ὅλης τῆς κεφαλῆς ἐπιθέμασιν. ἐνίοτε δὲ τῶν ἀγγείων ἐστὶ τὸ πάθος ἥτοι τῶν φλεβῶν ἢ τῶν ἀρτηριῶν ἀτονωτέρων ὑπαρχουσᾶν, ὡς δέχεσθαι τὴν τῶν ἄλλων ἀγγείων περιουσίαν. ἤνικα ἐκτέμνοντές τι μέρος αὐτῶν ἢ καὶ διατέμνοντες ὅλα μέχρι πολλοῦ βάθους, διαλαμβάνομεν οὐλῇ σκληρᾷ τὰ μεταξὺ διορίζοντες μόρια τοῦ τμηθέντος, ὡς μηκέτ' εἶναι συνεχῆ, μηδ' ἐπιρροεῖν ἐκ τοῦ ἐτέρου πρὸς τὸ ἕτερον. ἀλλ' ὅταν γε τῶν ἐν τῷ βάθει κειμένων ἀγγείων τῶν ἄνωθεν ἠκόντων ἅμα τοῖς νεύροις ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὸ πάθημα, τούτων οὐδὲν οἷόν τ' ἐστὶ πρᾶξαι· διὸ καὶ δυσίατα πάντα τὰ τοιαῦτα ῥεύματα γίνεται. τὰ δ' ἔξωθεν ἀγγεῖα

mida, nec dubium est, quin etiam ambae congregiantur: Rariores sunt, quae propter calorem acrem oculis fluxionem immittunt, in quibus haud expedit iis quae ex thapsia et sinapi fiunt medicamentis uti, imo contrariis omnino, oleo crudo et Hispano et rosaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lavatione. Atque aliquando cerebrum ipsum fluxionem transmittit, debetque hujus intemperies totius capitis epithematis corrigi. Aliquando vasorum ipsorum vitium est, quum venae vel arteriae imbecilliores sunt sic, ut aliorum vasorum supervacua recipiant. Quo casu aliqua earum parte excisa aut etiam totis bene alte praecisis, dura cicatrice quod interest intercipimus, quo disjunctae incisae vasae partes continuae praeterea non sint, nec ex altera in alteram confluere aliquid possit. Caeterum quum eorum vasorum quae in profundo sunt recondita ac e superiore ad oculos una cum nervis perveniunt vitium est, nihil horum agi licet, proinde aegre curabiles omnes ejusmodi fluxiones sunt. Quae vero extrinsecus posita vasa sunt, ea vel sine

Ed. Chart. X. [317.]

Ed. Bas. IV. (183. 184.)

καὶ χωρὶς χειρουργίας ἐνεστι ῥῶσαι, φαρμάκοις καταχρίοντα τονωτικοῖς. ἐρίοτε δὲ καὶ θερμὸν αἷμα καὶ ἀτμῶν μεστὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναφέρεται καὶ πληθύνει μάλιστα κατὰ τὰς ἀρτηρίας. ἐφ' οὗ χρησιμώτατον (181) εὖρηται βοήθημα τοῖς ἰατροῖς ἢ ἀρτηριοτομία. χορὴ δὲ ξυροῦντα τὴν κεφαλὴν ἐπιμελῶς ἀπτεσθαι τῶν τ' ὀπίσω καὶ καθ' ἑκάτερον οὗς ἀρτηριῶν καὶ τῶν ἐν τῷ μετώπῳ τε καὶ τοὺς κροτάφους. ὅσοι δ' αὐτῶν θερμότεραί σοι φαίνονται τῶν ἄλλων εἶναι καὶ μᾶλλον σφύζειν, ἐκείνας τέμνειν· ὅσαι δὲ μικραὶ τὲ εἰσι καὶ ὑπὸ τῷ δέρματι, καὶ μέρος αὐτῶν ἐκτέμνης, ὥσπερ ἐν τοῖς σκέλεσιν ἐπὶ τῶν κερσῶν εἰώθαμεν πράττειν, ἄμεινον ἐργάση. καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς γέ τις ὀφθαλμικῶν οὐχ ὁ φανυλότατος ἐξέκοπτε τῶν ἐποχουμένων τοῖς κροταφίταις μυσὶν ἀρτηριῶν οὐκ ὀλιγίστην μοῖραν. ὡς τὰ πολλὰ μὲν οὖν ἀνασπᾶται τῆς ἐκτεμνείσης ἀρτηρίας τὰ καταλειπόμενα μόρια πρὸς τὸ συνεχὲς ἀμφοτέρων, καὶ μᾶλλον γίνεται τοῦτο ἐπὶ τε τῶν μικρῶν ἀγγείων καὶ ἥττον σφυσζόντων. εἰ δ' ἐν τῷ γυμνοῦν φαίνοιτό

chirurgia roborare licet, illitis medicamentis, quae robur inferant. Est et quando calidus sanguis ac vaporum plenus ad caput ascendit, ac maxime in arteriis redundat. Cui vitio excogitatum saluberrimum remedium medicis est, arteriae sectio. Oportet autem deorsum capite curiose tangere tum quae retro tum quae secundum utramque aurem sunt arterias, praeterea quae in fronte et quae in temporibus sunt. Quarum quae calidiores aliis tibi apparebunt ac majorem exhibentes pulsum, hae sunt incidendae, quaecumque vero et parvae et prope cutem resident, harum vel si partem aliquam excideris, uti facere in crurum varicibus solemus, aptius erit. Nostroque tempore quidam ex oculariis medicis non minimus ex arteriis, quae in temporum summis musculis resident, non exiguam excidit partem. Ac fere quidem, quum excisa est arteria, reliquae ejus partes ad sibi continuas retrahuntur, evenitque id magis in iis arteriis, quae tum minores sunt tum minorem exhibent pulsum. Quod si inter nudandum appareat tibi vas magnum, aut

Ed. Chart. X. [517.]

Ed. Bas. IV. (184.)

σοι μέγα τὸ ἀγγεῖον ἢ μεγάλως σφύζοι, ἀσφαλέστερον αὐτῷ βρόχον περιβάλλοντα πρότερον, οὕτως ἐκκόπτειν τὸ μεταξὺ. γιγνέσθωσαν δ' οἱ τοιοῦτοι τῶν βρόχων ἐξ ὕλης δυσσήπτου· τοιαύτη δ' ἐστὶν ἐν Ῥώμῃ μὲν ἢ τῶν Γαίετανῶν ὀνομαζομένων, ἐκ μὲν τῆς τῶν Κελτῶν γῶρας νομιζομένων, πιπρασκομένων δὲ μάλιστα κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν, ἣτις ἐκ τοῦ τῆς Ῥώμης ἱεροῦ κατάγει πρὸς τὰς ἀγοράς. τούτων μὲν οὖν ἐν Ῥώμῃ ὄψομαι εὐπορήσασθαι· καὶ γὰρ εὐνοτότατα πιπράσκειται. κατ' ἄλλην δὲ πόλιν ἰατροῦντί σοι παρασκευάσθω τῶν νημάτων τι τῶν σηρικῶν ὀνομαζομένων. ἔχουσι γὰρ αἱ πλούσιαι γυναῖκες αὐτὰ πολλαχόθι τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ μάλιστα ἐν μεγάλαις πόλεσιν, ἐν αἷς εἰσι πολλάι τῶν τοιούτων γυναικῶν. εἰ δὲ μὴ παρείη τοῦτο, τῶν κατ' ἐκείνην τὴν γῶραν ἐν ἧπερ ἂν ὦν τυγχάνῃς ἐκλέγου τὴν ἀσηπτοτέραν ὕλην, οἷα πέρ ἐστὶν ἢ τῶν ἰσχυρῶν χορδῶν· αἱ μὲν γὰρ εὐσήπτοι ταχέως ἀποπίπτουσι τῶν ἀγγείων. ἡμεῖς δὲ βουλόμεθα περισαρκωθέντων αὐτῶν ἀποπίπτειν τὸν βρόχον. ἢ γὰρ ἐπιπροφερόμενῃ τοῖς ἀποτετημένοις μέρεσι τῶν ἀγγείων σὰρξ

magnam exhibere pulsum tutius fuerit vinculo id prius excipere, mox quod in medio est praecidere. Sunt autem ejusmodi vincula ex materia aliqua aegre putrescibili, talis autem Romae est ea quae vocaturum Gajetanorum est, ipsa ex Gallis advecta, vendita vero maxime in sacra via, quae a templo Romae ad plateas deducit. Ac horum quidem Romae facilis est copia, vilissime enim venduntur. At si in alia urbe artem exerceas, comparetur filum aliquod ex iis quae serica nuncupantur. Habent enim ea divites mulieres in multis sub ditione Romanorum locis, potissimum in magnis urbibus, in quibus multae sunt mulieres id genus. Sin hujus facultas non sit, ex iis quae inveniuntur in regione quam incolis deligito materiam minus putrescibilem, cujusmodi est gracilium chordarum, nam quae facile putrescunt, eae cito a vasis decidunt. Nos vero, postquam undique sunt carne impleta, decidere vincula volumus. Quae namque caro in abscisis vasorum partibus coalescit, ea pro operculo est ac

Ed. Chart. X. [317. 318.]

Ed. Bas. IV. (184.)

ἐπίθιμα γίγνεται καὶ μῦει τὸ στόμιον αὐτῶν. ἐπειδὴν δὲ φθάσῃ γενέσθαι, καιρὸς ἤδη τοῖς βρόχοις ἀκινδύνως ἀποθῆναι. τὰς μέντοι γλέβας, ὅτ' ἂν ποτε ἐκτέμνῃς τι μόριον αὐτῶν, οὐκ ἀναγκαῖον οὕτως ἀσῆπτοις ὑλαῖς διαδεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τῶν ἄλλων τις. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀρτηριῶν ἢ διηρηκῆς κινήσεις ἀνοίγνυσι τὰ στόματα τῶν τετμημένων ἀγγείων· ἐπὶ δὲ τῶν γλεβῶν, ὅταν ἅπαξ μύσῃ καθ' ὄντιναοῦν τρόπον ἦτοι πλεθύντα δι' ἐπιδέσεως [318] ἢ στυφθέντα διὰ φαρμάκων, ἐπιτρέπει τῇ πέριξ σαρκὶ περιφύεσθαι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀκίνητον ἔχῃ τὸ μέρος ὃ χειρονογηθεὶς ἄνθρωπος, ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰάν καὶ ἀνάσῃσιν ἔχῃ ἐπὶ κενῷ τῷ σύμπαντι σώματι. καὶ γὰρ τοὶ καὶ τοὺς κισσοὺς οὕτω θεραπεύομεν. ὀνομάζεται δὲ κισσὸς ἢ ἀνευρουσμένη φλέψ. ἀνευρύνεται δ' ἐν ὄρχεσιν τε καὶ σκέλεσιν τοῦπίπαν. ἐπεὶ δὲ γραφομένων ἐτι τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ἠξίωσαν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐταίρων ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ὅλης πραγματείας ἀπάντων ἐφεξῆς με τῶν κατὰ χειρονογίαν μνημονεύσαι, διὰ τοῦτο καὶ ῥῦν ὁ περὶ τῶν κισσῶν ἀναβεβλήσθω λόγος. ὄντων δ' οὐκ ὀλίγων κατὰ

osculum eorum claudit. Postea vero quam id factum cernitur, decidere jam vincula secure possunt. At vero quum venarum partem aliquam excideris, non est opus eas tam imputrescibili materia deliges, sed suffecerit alia quaeipiam. Siquidem in arteriis perpetuus motus infecti vasis ora resolvit, in venis autem postea quam semel sunt utcunque clausae, sive per deligaturam constrictae sive per medicamentum adstrictae, permittunt circumpositam carnem circa coalescere, polissimum si qui curatur homo immotam partem servet, magisque etiam si toto corpore vacuato ipsam attollat. Quippe etiam varices ita curamus. Vocatur autem varix vena dilatata. Porro dilatatur in testiculis et cruribus omnino. Sed quoniam, cum hos adhuc scriberem commentarios, non pauci amicorum rogarunt, ut in fine totius operis omnia, quae ad chirurgiam pertinent deinceps memorem, idcirco tractatio de varicibus nunc differatur. Quum vero non pauci specialim sint oculorum morbi qui magis specia-

Ed. Chart. X. [318.]

Ed. Bas. IV. (184.)

μέρος ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν ειδικωτέρας θεραπείας δεομένων, οὐδ' ὑπὲρ ἐκείνων ἔτι λέγειν ἐνταυθοῖ προσήκει. τῷ μὲν γὰρ ἐπιμελῶς ἀνεγνωκότι τὰ πρόσθεν εἰρημένα καὶ φύσει συνετῶ ῥᾶστόν ἐστι κατὰ τὴν ἀκολουθίαν ἐξευρίσκειν ἅπαντα· τοῖς δὲ μὴ τοιούτοις ἄμεινον ἰδίᾳ γράψαι θεραπευτικὴν πραγματείαν ἁπάντων τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς παθῶν, ἐπεὶ καὶ πολλοὶ τῶν ἐταίρων οὕτως ἀξιοῦσιν.

lem curationem desiderent, ne de his quidem hoc loco pluribus est agendum. Nam qui curiose praedicta legerit et naturali prudentia fuerit, huic omnia invenire eorum ratione sequenti nullo negotio licebit. Qui autem tales non sunt, iis fatius fuerit omnium vitiorum, quae oculis incidunt, curandi rationem privatim scribere, maxime quum amicorum non pauci ita postulent.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΝ Ε.

Ed. Chart. X. [518.]

Ed. Bas. IV. (184.)

Κεφ. α'. Περὶ μὲν τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ὅποσοι μὲν εἰσι καὶ ὅποιοι γέγραπται πρόσθεν ἰδίᾳ καθ' ἐν βιβλίον. ὡς δ' ἂν τις αὐτοὺς θεραπεύοι μεθόδῳ, τῆς προκειμένης πραγματείας ἴδιον ὄν, ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων ἠρξάμεθα λέγειν. ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὑπὲρ ἅπαντων πυρετῶν ὁ λόγος ἐγγόνει, βέλτιον ἔδοξέ μοι περὶ πρώτης φλεγμονῆς διαλεῖν ὡς ἂν συνεχέστατά τε γινομένης καὶ πυρετοῦς ἐπιφερούσης πολλάκις. εἴρηται μὲν οὖν τι κίβη τῇ τῶν πυρετῶν θεραπείᾳ περὶ τῆς φλεγμονῆς ἅμα ταῖς

GALENI METHODI MEDENDI
LIBER XIV.

Cap. I. De tumoribus praeter naturam quot numero, qualesque sint, scriptum uno volumine seorsum prius est. Ut autem quisquam ipsos methodo curet, quod propositi operis proprium est, in horum commentariorum tertio decimo praecipere coepimus. Et quoniam in superioribus de omni febrium ratione sermo erat habitus, aptius mihi visum est de phlegmone primum differere, ut quae et frequentissime incideret et febres saepe accenderet. Ac dictum quidem nonnihil fuerat in febrium curatione inter caeteras earum

Ed. Chart. X. [318. 319.]

Ed. Bas. IV. (184.)

ἄλλαις αὐτῶν αἰτίαις· ἀλλ' ὁ τέλειός τε καὶ ἴδιος αὐτῆς λόγος ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ γέγραπται, τὴν μέθοδον τῆς θεραπείας ὅποια τίς ἐστὶ διερχομένων ἡμῶν, [319] οὐ τὴν τῶν βοηθημάτων ὕλην, ὅτι μὴ παραδείγματος ἕνεκεν, ὡς καὶ πῶν ἔμπροσθεν ἐποιήσαμεν. οὐ πόρῳ δὲ τῆς φλεγμονῆς ἕτερον νόσημά ἐστιν ἐρυσίπελας ὀνομαζόμενον, ἐπὶ χολώδει χυμῷ συσταίμενον, ὡς ἐδείχθη. βέλτιον δ' ἴσως αὐτὸ μακροτέρῳ λόγῳ διορίσαι τῆς φλεγμονῆς. κοινὰ μὲν οὖν ἀμφοῖν ὁ τε παρὰ φύσιν ὄγκος ἐστὶ καὶ ἡ θερμασία, διαφέρει δὲ πρῶτα μὲν καὶ μάλιστα τῇ χροιά. ἐρυθρὰς μὲν γὰρ οὖσης αὐτῆς φλεγμονὴν τὸ πάθος ὀνομαζούσιν, ὠχρὰς δ' ἢ ξανθῆς ἢ ὡσπερ ἐξ ὠχροῦ καὶ ξανθοῦ χρώματος μικτῆς, ἐρυσίπελας. ἀτὰρ οὖν καὶ ὁ σφυγμὸς ἴδιον σύμπτωμα ἐστὶ τῆς μεγάλης φλεγμονῆς· καὶ γὰρ καὶ διὰ βάθους γίνεται μᾶλλον, ὡσπερ γε ἐρυσίπελας ἐν τῷ δέρματι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ βᾶθει. λεπτός γὰρ κατὰ τὴν σύστασιν ὁ τῆς ὠχρᾶς χολῆς χυμὸς, ὥστε διαθροεῖ ῥαδίως ἐπὶ τὸ δέρμα, τὰ σαρκώδη καὶ ἀραιὰ μόρια διερχόμε-

causas etiam de phlegmone, verum absolutus sermo et qui proprie illi debebatur, in libro qui hunc praecedit est traditus, in quo methodum curandae ejus qualisnam esse conveniat tradidimus: nequaquam tamen auxiliorum materiam, nisi tantum exempli gratia, sicut in superioribus fecimus. Haud longe vero a phlegmone abest et alius morbus, quem erysipelas vocant. Id, uti monstratum est, ex bilioso humore nascitur. Sed praestiterit fortassis ipsum pluribus verbis a phlegmone distinguere. Ergo communia amborum sunt tumor, qui praeter naturam sit, tum vero calor. Dissident primum et maxime colore. Quum enim is ruber sit, phlegmonem affectum appellant, quum pallidus flavusve vel ut ex pallido flavoque colore mixtus, erysipelas. Praeterea pullatio magnae phlegmones proprium est symptoma, quippe quae alte magis in corpus demittitur, erysipelas vero in cute potius consistit quam alte descendat. Tenuis namque substantiae est calidae bilis humor: itaque facile ad ipsam cutem transluit, carnosus rarisque corporibus transmissis. Cu-

Ed. Chart. X. [319.]

Ed. Bas. IV. (184.)

νος. ἡ δὲ τοῦ δέρματος πυκνότης οὐκέθ' ὁμοίως εὐπορος τῆδε τῇ χολῇ, πλὴν εἰ πάνυ λεπτή καὶ ὑδατώδης εἴη, τοιαύτη γὰρ μάλιστα καὶ ἡ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐστὶ συναπερχομένη τοῖς ἰδρωσιν. καὶ πολλῶν ὄψει κατὰ τὰ βαλανεῖα ταῖς σπλεγίσις ἀποξέοντων τὸν ἰδρωτα τοιοῦτον τὴν χροάν, οἷον περ καὶ τὸ οὖρον ἐστὶ τοῖς ἐπὶ πλέον ἀσιτήσασιν. οἷσθα γὰρ ὡς χροαζόντων ἡμῶν ἐν ταῖς ἀσιτίαις ὠχρότερον ἐξ ὑδατώδους γίγνεται τὸ οὖρον· ὕστερον δέ ποτε καὶ ξανθόν, εἰ μὴ φθάσαι τις ἐπιτέξαι τὸν ἀγγυὸν τοῦ σώματος, ὑγραινούσῃ τε τροφῇ καὶ ποιῶ. κατὰ φύσιν μὲν οὖν διοικουμένου τοῦ σώματος ὁ πυκνότητος χυμὸς ἀδήλως διαπνέεται· παρὰ φύσιν δὲ κατ' ἄλλα τε πάθη πλεονάζων φαίνεται, περὶ ὧν αὖθις εἰρήσεται, καὶ μέντοι κατὰ τοῦτ' ὅτι τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον, ὃ καλοῦσιν ἐρυσίπτελας. ὅταν γὰρ ἦτοι πολὺ πλέον τοῦ κατὰ φύσιν ἢ παχύτερος γενόμενος ἀθρόως ἐνεχθῆ πρός τὸ δέρμα, διακαίει τε τοῦτο καὶ εἰς ὄγκον αἴθει.

Κεφ. β'. Κρεῖττον δ' ἐστὶν, ὥσπερ ἀεὶ λέγομέν τε καὶ πράττομεν, οὕτω καὶ νῦν ἡμῶς ἀπὸ τῶν πραγμάτων,

tis vero densitas non aequae est huic bili pervia, nisi admodum tenuis aquosaque sit, talis namque maxime est etiam quae quotidie cum sudore exit. Licetque multorum, qui in balneis sudorem sibi strigilibus detergunt, hunc ejus videre coloris, cujus lotium est iis qui diutius cibo abstinerunt. Neque enim ignoras eorum qui inedia diu tolerant pallidius ex aquoso lotium reddi, mox vero etiam flavum, nisi quos prius humectante nutrimento potioneque squallorem corporis irroret. Ac corpore quidem pro naturae modo gubernato amarae bilis humor abdite exhalat, praeter naturam vero se habente, tum aliis, de quibus post agitur, affectibus redundat, tum vero eo de quo nunc agitur, quod erysipelas vocant. Quum enim vel longe copiosior vel crassior quam pro naturae modo redditus, universus ad cutem compulsus fuerit, eam tum perurit tum in tumorem attollit.

Cap. II. Sed fatius est, ut semper et dicimus et facimus, ita nunc quoque nos a rebus, non a nominibus initium

Ed. Chart. X. [319.]

Ed. Bas. IV. (185.)

(185) οὐ τῶν ὀνομάτων ἄρξασθαι, δευτέραν ἀμείνω τῆς πρόσθεν ἀρχῆς τῷ λόγῳ τήνδε θεμένουσ. ὅταν αἷματος πολλοῦ κατασηψαντος εἰς τι μόριον, ὡς μὴ στέγασθαι πρὸς τῶν ἀγγείων τῶν κατ' αὐτὸ, διεκπίπτῃ τι δροσοειδῶς ἐκ τῶν ἀγγείων εἰς τὰς τῶν μυῶν χώρας, ἃς ἔχουσι μεταξὺ τῶν συντιθέντων αὐτοῦσ ὁμοιομερῶν σωμάτων, ὄγκοσ μὲν γίνεταί διὰ τὸ πλήθος· ἔπειτα δὲ αὐτῷ τάσισ μὲν τοῦ δέρματοσ, ὀδύνη δ' ἐν τῷ βάθει καὶ πόνοσ μετὰ σφυγμοῦ καὶ ἀπτομένοισ ἀντιτυπία τισ, ἔρυνθόσ τε καὶ θερμότησ, ὡσ ἂν καὶ τοῦ δέρματοσ ἀπολαύοντοσ ὧν πάσχουσιν αἱ ὑπ' αὐτὸ σάρκεσ. ἀνάλογόν τε τοῖσ νῦν εἰρημένοισ καὶ περὶ τὰ σπλάγχνα γίνεταί διάθεσισ. ἔστι γὰρ δὴ καὶ τούτοισ ἰδία σάρξ, ἣν ἐνιοὶ παρῳγγυμα προσαγορεύουσιν, εἰς ἣν ἀτμοειδῶσ ἐκ τῶν πεπληρωμένων ἀγγείων ἐκκροίμενον τὸ αἷμα τὰ προειρημένα συμπτώματα ἐργάσεταί. μία μὲν οὖν ἦδε διάθεσισ αἱματώδοσ ἐκγονοσ ρεύματοσ ἐν σαρκοειδέσι σώμασι μάλιστα γινομένη. δευτέρα δ' ἑτέρα χολώδοσ περὶ τὸ δέρμα συνισταμένη μάλιστα τὸ τ' ἐκτόσ τοῦτο, τὸ κοινὸν ἀπάντων σκέπασμα τῶν μορίων,

faciamus, alterumque principium priore scilicet commodius ejusmodi sermoni demus. Quum sanguis copiosus in aliquam partem procubuit sic ut ab ejus partis vasis nequeat contineri, exilitque aliquid instar roris ex ipsis vasis in ea muscutorum spatia, quae similaribus corporibus ex quibus componuntur interveniunt, utique tumor ex plenitudine oritur, cui succedit cutis tensio et in alto dolor et cum pulsatione labor et tangenti renixus quidam et rubor et calor, ipsa nimirum cute ea, quae subjecta sibi caro patitur, sentiente. Similis jam dicto et in visceribus affectibus oritur. Est enim his quoque sua quaedam caro, quam aliqui parenchyma vocant, in quam sanguis ex repletis vasis halitus specie exudans jam praedicta symptomata efficit. Atque hic unus affectus est sanguineae fluxionis soboles in carnosa corpora maxime incidens. Secundus alter biliosae fluxionis germen est ac circa cutem maxime consistens tum hanc externam, quae omnium partium commune est tegumentum, tum mem-

Ed. Chart. X. [319. 520.]

Ed. Bas. IV. (185.)

καὶ τὸ καθ' ἑκάστον τῶν ἐντὸς περιτεταμένων ὑμεκῶδες τε καὶ λεπτόν. ὡσπερ οὖν ἡ προτέρα συνεπιλαμβάνει τι καὶ τοῦ δέρματος, οὕτω καὶ ἡδε τῆς ὑποκειμένης αὐτῷ σαρκός. [320] εἰ δὲ καὶ παχύτερος ὁ χυμὸς εἶη καὶ δριμύτερος, ἀποδέρει τὴν ἐπιδερμίδα καὶ ποτ' ἐν τῷ χρόνῳ πρὸς τὸ βάθος ἐξικνεῖται τοῦ δέρματος ἢ ἔλκωσις. αὕτη μὲν οὖν ἡ διάθεσις ἐρυσίπελας ὀνομαζέσθω, διττὴν δὲ ἔχον, ὡς εἴρηται, διαφορὰν, ἥτοι χωρὶς ἐλκώσεως, ἢ σὺν ταύτῃ γιγνόμενον. ἡ προτέρα δὲ μοροειδής ἐστι καὶ καλεῖσθω φλεγμονή. ὅταν οὖν μήτε ἀκριβῶς ἢ χολῶδες τὸ ῥεῦμα μήδ' αἱματῶδες, ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν μικτόν, ἀπὸ μὲν τοῦ κρατοῦντος ἐν τῇ μίξει τοῦνομα αὐτῷ τιθέσθω, κατηγορεῖσθω δὲ τοῦτο τὸ κρατούμενον, ὡς ἥτοι φλεγμονὴν ἐρυσιπελατώδη καλεῖν ἡμᾶς ἢ ἐρυσίπελας φλεγμονῶδες. εἰ δὲ μηδέτερον ἐπικρατοίη, μέσον ἐρυσιπελατός τε καὶ φλεγμονῆς ὀνομαζέσθω τὸ πάθος.

Κεφ. γ'. Ἡ δὲ τῆς θεραπείας μέθοδος ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων συνθέτων, οὕτω καὶ νῦν γινέσθω τὴν ἀρχὴν ἀπὸ

branofam et tenuem, quae singulis internarum est circumdata. Ergo sicuti prior affectus etiam cutis aliquid apprehendit, ita hic quoque aliquid subjectae sibi carnis occupat. Quod si crassior humor acriorque sit, summam cuticulam excoriat, spatioque temporis ad profundum aliquando cutis exulceratio pervenit. Atque hic quidem affectus erysipelas nuncupetur, duplicem, ut jam dictum est, habens differentiam, quod vel absque exulceratione vel una cum hac incidat. Prior autem affectus unius rationis est, voceturque phlegmone. Quum ergo nec plane biliosa nec sanguinea fluxio est, sed ex ambabus mixta, utique ab eo quod in mixtura exsuperat nomen ipsi indatur, ac dicatur de eo id quod exsuperat, sic ut vel phlegmonem erysipelatosam id vocemus vel erysipelas phlegmosum. Ubi autem neutrum vincit, ibi vitium phlegmones erysipelatosque medium nominetur.

Cap. III. Curationis vero methodus ut in aliis compositis, ita et nunc tradatur, initio a simplicibus sumpto. Er-

Ed. Chart. X. [320.]

Ed. Bas. IV. (185.)

τῶν ἀπλῶν ποιησαμένοις. κοινὸς μὲν οὖν σκοπὸς ἀπασι τοῖς οὕτω παρὰ φύσιν ὄγκοις ἢ κένωσις. οὕτω δ' εἶπον ἀναμνησκῶν τοῦ πλήθους τῶν ἐργαζομένων αὐτοὺς χυμῶν. εἰ γάρ τις τούτους κενώσει, τὴν κατὰ φύσιν ἔξιν ἀναλήψεται τὸ μόριον. ἀλλὰ καὶ ἡ κένωσις ὁμοίως ἀπασι διττὴ, μία μὲν οὖν ἀπωθουμένων ἡμῶν αὐτοὺς εἰς ἕτερα μόρια, δευτέρα δὲ διαφοροῦντων ἔξω κατὰ τὴν ἀδηλον αἰσθήσει διαπνοήν. ἐπεὶ δ' οὐ τῷ ποσῷ μόνον ἀνιᾶ τὸ ἐρυσίπελας, ἀλλὰ καὶ τῷ ποιῷ, σφοδρὰν ἔχον τὴν φλόγωσιν, ἐμψύξεως δεήσεται περιττοτέρας ἢ κατὰ τὴν φλεγμονήν. οὐ μὴν ἀκίνδυνός γε ἡ τοιαύτη θεραπεία τῷ παντὶ σώματι, διὰ τὸ φέρεσθαι τὴν χολὴν ἐνίοτε πρὸς τι τῶν ἐπικαίρων μορίων, ὅπου γε οὐδ' ὅταν αἷμα ψύχεται πλεονάζον, ἀκίνδυνον ἐκ τῶν ἀκέρων μερῶν ἀπωθεῖσθαι τὸ ἕνμα. καθάπερ οὖν ἐπ' ἐκείνου μετὰ τῆς τοῦ παντὸς σώματος κενώσεως τοῖς ἀποκρουστικοῖς ὀνομαζομένοις ἐχρῶμεθα βοηθήμασιν, οὕτω καὶ νῦν πράξομεν· ἀντὶ μὲν φλεβοτομίας χολαγωγῶν φαρμάκῳ καθαιρόντες, αὐτὸ δὲ τὸ πεπονθὸς μέρος ἐμψύχοντες. ὅρος δ' ἔστω τοῦ ψύχειν ἢ

go omnibus qui sic praeter naturam consistunt tumoribus communis scopus vacuatio est. Adjeci vero illud sic, admonens te multitudinis humorum qui eos excitent. Nam si quis eos vacuet, naturalem habitum pars recipiet. At et vacuatio pari modo in omnibus duplex est, una repellentium ad alias partes, altera foras discentium per eum qui sensum fugiat halitum. At quoniam erysipelas non quantitate modo affligit, sed etiam qualitate ipsa ex vehementi inflammatione cruciat, ampliolem réfrigerationem quam phlegmone requirit. Nec tamen non periculosa toti corpori est ejusmodi curatio, propterea quod bilis interdum ad aliquam principem partem fertur, quippe quum si vel sanguis ipse abundet, haud tutum sit ex ignobilibus partibus fluxionem ejus repellere. Tanquam igitur in illa post totius corporis vacuationem repellentibus vocatis auxiliis usi sumus, ita nunc quoque faciemus, sed pro sanguinis missione medicamento quod bilem ducat purgantes, ipsam vero affectam partem refrigerantes. Esto autem refrigerationis terminus ipsa coloris

Ed. Chart. X. [320.]

Ed. Bas. IV. (185.)

τῆς χροῆς μεταβολή. καὶ γὰρ τό γε ἀκριβές ἐρυσίπτελας εὐθύς ἅμα ταύτῃ παύεται, τὸ δ' οὐκ ἀκριβές, ἀλλ' ἤδη πως φλεγμονῶδες πελιδνὸν ἀποφαίνει τὸ δέρμα, ψυχόντων ἐπὶ πλεόν. εἰ δὲ μὴδ' οὕτως τις παύοιτο, μελαίνεται, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν πρεσβυτικῶν σωμάτων· ὥστ' ἔνια τῶν οὕτω ψυχθέντων οὐδὲ τοῖς διαφορητικοῖς φαρμάκοις ἐκθεραπεύεται τελῶς, ἀλλ' ὑπολείπει τινὰ περὶ τὸ μόριον ὄγκον σκιδρώδη. μεταβαίνειν οὖν ἄμεινον ἀπὸ τῶν ψυχόντων τε καὶ στυφόντων ἐπὶ τὰναντία καδ' ὃν ἂν καιρὸν ἴδῃς ἡλλοιωμένον τὸ χροῶμα τοῦ πάσχοντος μορίου, πρὶν ἤτοι πελιδνὸν ἢ καὶ παντάπασι μέλαν γενέσθαι. λέλεκται δ' ἐν ταῖς περὶ φαρμάκων πραγματείαις ἢ τῶν ψυχόντων ὕλη, τὸ στρέχρον καὶ τὸ ἀεῖζων, ἢ τ' ἀνδράχνη καὶ ἢ κοτυληδὼν καὶ τὸ ψύλλιον, ὃ θ' ὑοσκύαμος καὶ ἢ θριδακίνη καὶ ἢ σέρις, ὃ τε ἀπὸ τῶν τελμάτων φακός, αἷ τε δι' ὕδατος πάνυ ψυχροῦ κηρωταὶ καὶ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα. μεταπεσούσης δὲ τῆς φλογώσεως τοῦ πεπονθότος μορίου, καταπλάττειν αὐτὸ, πρὶν πελιδνὸν γενέσθαι δι' ὠμῆς λύσεως, ὀνομάζω δ' οὕτω τὸ κριθινὸν ἄλευρον. εἰ δὲ καὶ πελιδνὸν

mutatio. Etenim quod purum erysipelas est statim cum hoc quiescit, quod non purum est, sed jam quodammodo phlegmonodes, si plusculum refrigeres, lividam cutim praefert. Sin ne sic quidem quis desinat, nigricat, potissimum in senili corpore, ut quaedam ita refrigerantium ne discutientibus quidem medicamentis ad perfectionem sauentur, sed scirrhosus quidam tumor in parte relinquatur. Ergo satius est, ubi laborantis partis alteratum colorem videris, a refrigerantibus adstringentibusque ad contraria transire prius quam vel livida vel nigra prorsus fiat. Porro refrigerantium materia in opere de medicamentis est tradita, solanum et sempervivum et portulaca et umbilicus veneris et psyllium et altercum et lactuca et intybum et lenticula palustris et cerata ex aqua admodum frigida et alia id genus. Ubi vero inflammatio aegrotantis partis jam desit, cataplasma illi prius quam liveat ex cruda farina, sic autem voco hordeaceam farinam, est imponendum. Quod si jam livor occuparit,

Ed. Chart. X. [320. 321.]

Ed. Bas. IV. (185.)

γενέσθαι φθάσειεν, ἀποσχάζοντα καταπλάττειν αἰονῶν τε τὰ μὲν πλεῖστα δι' ὕδατος θερμοῦ· καὶ θάλασσα δὲ καὶ ἄλμη ποτὲ συνοίσει. [321] καὶ αὐτῷ δὲ τῷ καταπλάσματι μίγνυται τοιοῦτον ὕδωρ ἢ ὄξος ἢ ὄξάλμη. ἐν τούτῳ δὲ τῷ καιρῷ καὶ κοριανοῦ μετ' ἀλφίτων ἐνιοὶ πειραθέντες ἔγραψαν ὡς ἀγαθὸν εἶη φάρμακον ἐρυσσιπέλατων. εἰτ' αὐθις ἕτεροι κατ' ἀρχὰς χρῆσάμενοι μεγάλης βλάβης τῷ κάμνοντι κατέστησαν αἴτιοι. καὶ ἡ διὰ τοῦ ῥοδίνου δὲ κηρωτὴ λαμβάνουσα τῆς τιάνου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐρίοις γέγραπτε βοηθεῖν ἐρυσσιπέλασι καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα τῶν θερμαινόντων ἱκανῶς, ὧν οὐδὲν ἔστιν ἐρυσσιπέλατος ἴαμα πρὶν μεταπεσὼν αὐτὸ παύσασθαι μὲν ὅπερ ἦν ἐξ ἀρχῆς, ἕτερον δ' ἐναντίον ἐκείνῳ γενέσθαι. πῶς γὰρ οὐκ ἐναντίον ἔσται τὸ θερμοῦ πάθει τὸ ψυχρὸν, ἢ τῷ ξανθῷ τὴν χροῶν ἢ ὠχροῦ τὸ πελιδνὸν ἢ μέλαν; ὥσπερ δὲ πολλάκις ἐπιμίγνυται φλεγμονῇ τὸ ἐρυσσιπέλας, οὕτως ἐρίοτε τῷ οἰδήματι· καὶ καλείσθω τηρικαῦνα τὸ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν ἐρυσσιπέλας οἰδηματώδες, ὥσπερ γε κἀπειδὰν ψυχόμε-

incisa cute cataplasma superponendum; perfundendusque locus plurimum quidem ex aqua calida: sed et marina aqua et muria interdum conducet. Quin etiam ipsi cataplasmati ejusmodi aqua vel acetum vel oxalme misceatur. Hoc tempore etiam coriandrum cum polenta quidam experti esse salubre erysipelatum medicamentum scripserunt. Alii rursus eodem inter initia usi magnae noxae occasio laborantibus fuere. Sed et rosaceum ceratum, cui immixtum sit calcis aliquid, eodem modo sunt, qui prodiderunt erysipelati prodesse, aliaque similis generis nonnulla ex iis quae valenter calefaciant, quorum nullum est erysipelatis medela antequam mutatum desinat esse id quod ab initio fuerat atque alterum jam illique contrarium evaserit. Quomodo enim non sit contrarius calido affectui frigidus, aut ei qui flavo aut pallido colore est is qui lividus aut niger est? Quemadmodum autem saepe phlegmonae admiscetur erysipelas, ita etiam aliquando oedemati, ac vocetur quod ex ambobus tum est conflatum, erysipelas oedematosum, ut et ubi ex refri-

Ed. Chart. X. [321.]

Ed. Bas. IV. (185.)

ρον σκληρόν τε καὶ δύσλυτον γένηται, κληθήσεται σκιδρόωδες ἐρυσιπέλας. καὶ τοίνυν καὶ ἡ θεραπεία καθάπερ ἐν ἅπασιν τοῖς συνθέτοις, οὕτω καὶ πρὸς τούτων σοι γενέσθω· καὶ μάλιστα μὲν ἀνθισταμένῳ πρὸς τὸ κρατοῦν, οὐκ ἐπιλελησμένῳ δ' οὐδὲ τῆς ἀπὸ τοῦ μυχθέντος ἐνδείξεως.

Κεφ. δ'. Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ χολώδει ρεύματι τὸ ἐρυσιπέλας, οὕτως ἐπὶ φλέγματι τὸ οἴδημα γίνεται χαῦνός τις ὄγκος ἀνώδυνος. ἴσμεν δὲ δήπου καὶ ἄλλως οἰδήματα γινόμενα περὶ τοὺς πόδας ἐν ὑδερικαῖς διαθέσεσι καὶ φθόαις καὶ καχεξίαις ἐτέραις ἰσχυραῖς. ἐπ' ἐκείνων μὲν οὖν σύμπτωμά ἐστι τὸ οἴδημα τοῦ κατέχοντος πλήθους τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲ μιᾶς ἰδίας ἐξαιρέτου θεραπείας δεόμενον. ἀρκεῖ γὰρ, εἴπερ ἄρα, τηρικαῦτα ἀνατρίβειν τὰ σκέλη ποτὲ μὲν δι' ὄξυροδίνου, ποτὲ δὲ δι' ἐλαίου καὶ ἀλῶν, ἢ καὶ αὐτῶ τῷ ὄξυροδίνῳ τῶν ἀλῶν ἐπεμβάλλοντα. διὰ δὲ τὸν φλεγματοῦδη χυμὸν ἐπιζυμέντα μορίῳ συνιστάντος οἰδήματος, ἱκανὸς ἐνίοτε καὶ σπόγγος μόνος ὑδάτι βεβρωγμένος ὀλίγον ὄξους ἔχοντι. γενέσθω δ' ἡ κρᾶσις ἥτοι γ' ὡς ἂν καὶ πίοι τις ἢ οὐ πολλῶ γε τούτου

gerando durum aegreque solubile redditur, vocabitur erysipelas scirrhusum. Jam curatio quoque veluti in omnibus compositis, ita in his administrabitur, ac potissimum quidem contra exsuperans pugnabitur, non praetermissa tamen nec ea quae ex admixto praestatur faciendorum indicatione.

Cap. IV. Quemadmodum autem ex biliosa fluxione erysipelas, ita ex pituitosa constat oedema ipsum, rarus quidam atque indolens tumor. Equidem scio aliter quoque oedemata provenire, circa pedes in hydericis affectionibus et phthois aliisque pravis qui vehementes sint habitibus. Atque in illis quidem oedema plenitudinis hominem prementis est symptoma nullam seorsum propriam curationem requirens. Nam satis erit, si modo curatione egebit, ipsa tum crura perfricare alias oxyrodino, alias oleo cum sale aut etiam oxyrodino sal habente. At si ex pituitoso humore in partem influente oedema constitit, abunde aliquando satisfacit spongia sola, quae ex aqua in qua sit aceti aliquid maderit. Porro haec ita attemperabitur ut vel bibi possit vel

Ed. Chart. X. [321.]

Ed. Bas. IV. (185. 186.)

πλέον ἔχουσα τὸ ὄξος. ἐπιθεῖν δὲ χρὴ τὸν σπόγγον ἐκ τῶν κάτω μερῶν ἀρχόμενον καὶ ἄνω τελευτῶντα. καινὸς δ' ἔστω (186) πάντως, εἰ μέλλοι τι χρηστὸν ἐργάσασθαι· μὴ παρόντος δέ σοι καινοῦ, διαθρόμπειν χρὴ καὶ καθαίρειν τὸν ἐπιτυχόντα νίτρον τε καὶ ἀφρονίτρον καὶ τῇ καλουμένῃ κοιλίᾳ στακτῇ. μὴ κατασταίντος δὲ ἐπὶ τοῖσδε τοῦ οἰδήματος, ἐπειδὴν αὐθις ἐπιθέης, ἐπεμβάλλειν καὶ βραχὺ τῆς στυπτηρίας καὶ σπόγγον καινὸν προσοιστέον· εἰ δ' οὐκ ἔχοις καινὸν, ἄμεινον χρῆσθαι τούτῳ δὴ τῷ καλουμένῳ πρὸς τῶν πολλῶν ἑλληγγίω. μαλακὸν δ' ἔστω πρὸ πάντων, ὅποιον τὸ Ταρσικόν· εἰ δ' ἐκείνου τις εὐποροίη, θαυρῶν χρῆσθω· βέλτιον γὰρ ἐνεργήσει τοῦ σπόγγου. δυνέσθω δὲ δηλονότι τῷ τὴν στυπτηρίαν ἔχοντι ὄξυκράτῳ καὶ ἐπιθεῖσθω, καθότι προεῖρηται, κάτωθεν ἄνω σφίγγειν δ' οὕτω συμμέτρως, ὡς ἐν κατάγματι, καὶ μᾶλλον μὲν τὰ κάτω πρῶτα· κατὰ βραχὺ δ' ἐκλείνει τὴν σφίγγιν· οὐ μὴν εἰς τοσοῦτόν γε, ὡς χαλαρὸν γενέσθαι τι μέρος τῆς ἐπιδέσεως. ἀγαθὸν δὲ φάρμακον εἰς ταῦτα καὶ τὸ γλαυκίον αὐτό τε καθ' ἑαυτὸ δι' ὄξυκράτου λυθὲν, ἔτι τε μᾶλλον τὸ δι

ut non multum supra hoc aceti habeat. Deligare vero Spongiam debebis ab inferiore parte incipiens ac supra finiens. Esto autem *Spongia*, si quid profuturum sit opus, omnino nova; si recens tibi non est, hanc vilem detergebis expurgabisque nitro et aphronitro et dicto colato lixivio. Quod si sub his oedema non subsidat, ubi rursus deligabis, pusillum aliquid aluminis conjicies, ac novam Spongiam admovebis, si nova tibi non sit, melius est eo quod vulgus vocat *elychnium* uti. Id vero ante omnia molle esto, quod genus *Tarsicum* est, cujus si facultas est, audacter utitor, utilius enim experire quam Spongiam. Madeat vero ex pusca, quae aliquid habeat aluminis, tum ut praescriptum est deligetur ab inferiore sursum. Sit autem arctatio mediocris, veluti in ossis fractura, ac primae quidem *fusciae injectiones*, quae inferne incipiunt, magis arctandae, quae deinceps sunt, sensim remittendae, caeterum non adeo ut laxa sit aliqua deligationis pars. Porro idoneum medicamentum ad haec et glaucium est, tum ipsum per se liquatum ex posca, tum

Ed. Chart. X. [321. 322.]

Ed. Bas. IV. (186.)

αὐτοῦ συντιθέμενον ἡμέτερον φάρμακον, [322] οὐ τὴν σύνθεσιν ἔχεις ἐν τῇ περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείας λεγομένη. ἦσαν δέ μοι μέχρι δεῦρο τρεῖς, ἢ τε περὶ τῶν ἀπλῶν, καὶ μετὰ ταύτην ἢ περὶ τῆς συνθέσεως αὐτῶν, εἶθ' ἢ περὶ τῶν ἐμπορίστων. ἔοικα δὲ καὶ τετάρτην ἄλλην ποιήσειν, ἐπειδὴ καὶ πολλοὶ τῶν ἐταίρων οὕτως ἀξιοῦσιν· ἐν ἣ περὶ τῶν κοινῶν καὶ ἰδίων ἐκάστου μορίου καὶ πάθους φαρμάκων ὁ λόγος ἐστὶ μοι. ἀλλὰ τοῦτό γε τὸ διὰ τοῦ γλαυκίου φάρμακον οὐκ οἰδήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον αὐτῶν ἐρυσιπέλατά τε τὰς φλεγμονὰς ἀρχομένας ἰᾶται, καὶ μάλιστα τὰς θερμάς. εὐδὴλον δὲ ὅτι καὶ τὰς ἐρυσιπελατώδεις φλεγμονὰς ἐρυσιπέλατά τε τὰ φλεγμονώδη θεραπεύσεις ταύτῳ τούτῳ τῷ φαρμάκῳ. οὐ μὴν τὰς τε σιδηρούμενας ἤδη τῶν φλεγμονῶν ἢ τὰ ψυχθέντα τῶν ἐρυσιπελάτων, οὐθ' ὅλως οὐδεμίαν διάθεσιν σιδηρώδη· περὶ ὧν εἴρηται μὲν τι καὶ τῷ πέμπτῳ περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, εἴρησεται δὲ καὶ νῦν. ὁ μὲν γὰρ γῆμος ὁ τὸ τοιοῦτον πάθος ἐργαζόμενος

vel magis medicamentum nostrum; quod ex eo compositum est, cujus compositionem habes in eo opere, quod de medicamentis est inscriptum. Sane hactenus a me scripta fuerant opera tria, unum de simplicibus, alterum post hoc de compositione medicamentorum, et tertium de facile parabilibus. Quartum autem adscribere constitui, quandoquidem multi amicorum ita suadent. In eo de communibus et propriis cujusque partis et affectionis medicamentis agetur. Verum medicamentum illud, quod glaucium habet, non oedemata modo, verum multo etiam magis tum erysipelata tum phlegmonas incipientes sanat ac potissimum calidas. Manifestum autem quod erysipelatosas phlegmonas et erysipelata phlegmonosa idem medicamentum sanat. At non eas phlegmonas quae in scirrhum jam transierunt aut erysipelata quae jam refrixerunt, aut denique ullum scirrhum affectum sanaverit, de quibus in quinto de simplicium medicamentorum facultatibus aliquid est proditum, dicetur vero et nunc. Siquidem humor, unde ejusmodi vitium nascitur,

Ed. Chart. X. [322.]

Ed. Bas. IV. (186.)

ἦτοι γλίσχρος ἐστὶν ἢ παχὺς, ἢ ἀμφοτέρω. τῆς θεραπείας δὲ αὐτοῦ κοινὸς ὁ σκοπὸς ἐκκενώσαι τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ μορίῳ παρὰ φύσιν ἅπαν. ἴδιος δ' ὁ τρόπος τῆς κενώσεως· ἀπορῶσαι γὰρ αὐτὸν χρὴ δυσλύτως ἐμπεπλασμένον. εἰάν οὖν ἀθρόως ἔλκουσί τε καὶ διαφοροῦσι φαρμάκοις ἐγχειρῆ τις κενῶν, ἄνευ τοῦ μαλάττειν τε καὶ χεῖν τοῖς ὑγραίνουσι καὶ θερμαίνουσιν, ἐν ὀλίγαις μὲν ἡμέραις ταῖς πρώταις ἀξιόλογον ἐπίδοσιν δόξει λαμβάνειν ἢ θεραπεία, τό γε μὴν ὑπόλοιπον τῆς διαθέσεως ἀνίατον ἐστὶ· διαφορηθέντος γὰρ ἅπαντος τοῦ λεπτομεροῦς κατ' αὐτὴν, ὁμοίον τι πῆξει λιθώδει τὸ λοιπὸν λήψεται. καὶ γὰρ οὖν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀρθρίτεσι πύρων ἢ γένεσις ἐξ ὑγροῦ παχέος ἐστὶ καὶ γλίσχρου μὴ κατὰ βραχὺ διαφορηθέντος, ἀλλ' ἀθρόως ξηρανθέντος ὑπὸ βιαίων φαρμάκων. οὕτω δὲ καὶ τοῖς νεφροῖς οἱ λίθοι γεννῶνται, κατοπτηθέντος ἐν αὐτοῖς χυμοῦ παχέος καὶ γλίσχρου. διὰ τοῦτ' οὖν ἐπὶ τῶν σκιρῶδων διαθέσεων οὐδὲν τῶν ἰσχυρῶς θερμαίνοντων ἢ ξηραίνοντων φαρμάκων ἀρμόττει, μόνον δὲ ὅσα μετὰ τοῦ μαλάττειν ἰκανά

aut glutinosus est aut crassus, aut utriusque *rationis participes*. Curandi vero ejus communis scopus est, ut quod praeter naturam in parte est, totum vacuetur. Modus tamen evacuationis ejus proprius est, nam detergere id ubi contumaciter inhaeret oportebit. Quod si quis iis quae vehementer trahunt discutiantque medicamentis vacuare tentet, nec iis quae humectent et calefaciant molliat ac liquet, huic paucis primis diebus egregie processisse curatio videbitur, caeterum quod de affectu restabit, id insanabile erit, siquidem toto quod in eo tenuiam partium erat discussio, quod reliquum est veluti lapidosa concretio linquetur. Etenim et qui in articulari morbo visuntur pori, ex humore crasso glutinosoque proveniunt, quando is non paulatim est discussus, sed violentis medicamentis totus simul siccatus. Sic et calculi generantur in renibus, asse scilicet in his crasso glutinosoque humore. Hac igitur de causa ad scirrhosos affectus nullum vehementer calefaciens siccausve medicamentum est aptum, sed ea tantum quae cum molliendo discutere pos-

Ed. Chart. X. [322. 323.]

Ed. Bas. IV. (186.)

διαφορεῖν ἐστίν, οἷον ὁ ἐλάφειος μυελὸς καὶ μόσχοιος καὶ
 στέρρα αἰγείου τε καὶ ταύρειον καὶ λεόντειον, ἔτι τε πρὸς
 τούτοις ἀμμωνιακὸν θυμίαμα καὶ βδέλλιον ἐκάτερον, καὶ
 μᾶλλον τὸ Σκυθικὸν ὅσῳ περ ὑγρότερόν ἐστιν. ὡσαύτως δὲ
 καὶ ὁ στύραξ ὁ ὑγρότερος ἀμείνων τοῦ ξηροῦ. τούτοις οὖν
 προσέχων τοῖς σκοποῖς καὶ τὰς ἐπιπεπλεγμένας διαθέσεις
 ἰάσθαι δυνήσῃ, κατὰ τὴν εἰρημένην ἤδη πολλάκις ἐπὶ πάν-
 των τῶν συνθέτων παθῶν μέθοδον.

Κεφ. ε'. Ἐμοὶ δὲ καιρὸς ἂν εἴη περὶ τῆς τῶν πα-
 σχόντων μορίων ἀναμνησθαι διαφορᾶς, ἧς αἰὲ μνημονεύειν
 ἤξιουν ἐπὶ πάντων τῶν νοσημάτων τε καὶ συμπτωμάτων.
 εἴρηται δ' οὐκ ὀλίγα καὶ κατὰ τὸ πρὸ τούτου γράμμα
 περὶ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐνδείξεως. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος σκο-
 πὸς τῆς ἰάσεως ἀπάντων τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἐν οἷς
 οὐδέπω γέγονασι πῶροι κένωσις ἐστίν. ἡ δὲ τῶν σκιζήου-
 μένων μορίων κένωσις ὑπὸ τῶν προειρημένων γίνεται
 φαρμάκων, ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς μαλακτικά.
 [323] τῷ δ' εἶναι τῶν μορίων τὰ μὲν ἀραιότερα φύσει,

sunt, ejusmodi sunt tum cervina medulla tum vitulina
 tum sebum hircinum et taurinum et leoninum, ad haec am-
 moniacum thymiana et bdellium utrumque, magisque Scy-
 thicum, quanto est humentius. Pari modo et styrax, qui
 humentior est, sicco utilior est. His igitur scopis attentus,
 etiam complicatos affectus sanare poteris, saepe jam dicta in
 omnibus compositis affectibus methodo.

Cap. V. Mili vero jam tempestivum fuerit de affe-
 ctarum partium differentia mentionem facere, quam semper
 in omnibus tum morbis tum symptomatis in memoriam ha-
 bendam censui. Diximus autem non pauca de indicatione,
 quae ab iis sumitur in libro qui hunc praecedit. Siquidem
 omnium qui praeter naturam sunt tumorum, in quibus uti-
 que adhuc non sunt geniti pori, primus curationis scopus
 vacuatio est. Earum vero partium quae jam scirrhum con-
 traxerunt, vacuatio per jam dicta medicamenta perficitur,
 vocareque ea malactica, i. e. mollientia, medici solent. Quo-
 niam autem partium aliae rariores naturaliter sunt, aliae

Ed. Chart. X. [323.]

Ed. Bas. IV. (186.)

τὰ δὲ πυκνότερα, καὶ τὴν κένωσιν ἐτέρων δεῖσθαι κατ' εἶδος βοηθημάτων ἀναγκαῖόν ἐστι. διὰ τοῦτ' οὖν ἐπὶ τενόντων τε καὶ συνδέσμων ἔδοξε μοι βέλτιον εἶναι παραμιγνύναι τι τῆ δια τῶν μαλακτόντων φαρμάκων ἀγωγῇ τῆς τμητικῆς ὀνομαζομένης, ὣν τοῖς μάλιστα ὄξος ἐστὶ τοιοῦτον. ἐπίστε μὲν οὖν αὐτῷ χρῶμεθα κατὰ τῶν ἄλλων μορίων ἐκκιθώθεντων, ὡς ἐρῶ μικρὸν ὑστερον. ἐπὶ δὲ τενόντων τε καὶ συνδέσμων ὡδέ πως. ὄξει δοκιμασθέντι σβέννυμι λίθον διάπυρον, εἰ μὲν οὖν οἶόν τε, τὸν πυρίτην λίθον καλούμενον, ὃς οὐδ' αὐτός ἐστι σπάνιος ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι, μὴ παρόντος δὲ τούτου, τὸν μυλίτην· ὀνομάζουσι δὲ οὕτως ἕξ οὗ τὰς μύλας ἐφ' ὧν ἀλοῦσι κατασκευάζουσιν. εἶτα ἀναφερόμενον τινὸς ἀτμοῦ θερμοῦ μετὰ τὸ καταγυθῆναι τοῦ λίθου τὸ ὄξος, ἐν ἐκείνῳ τὸν ἐκκιθώμενον σύνδεσμον ἢ τένοντα διακνεῖν ἀναγκάζω· καὶ μετὰ τοῦτο πάλιν ἐπιτίθημι τὸ μαλακτικὸν φάρμακον. εἰλαίω γὰρ μὴν ἀπ' ἀρχῆς τῆς θεραπείας οὐκ ὕδατι κατανίλω τὸ πεπονηθὸς μόνιον, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐκάστης ἡμέρας. ἐγέτω δὲ τοῦτο μηδεμίαν στύψιν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἔστω λεπτομερὲς, οἶον

densiores, etiam vacuationem eorum diversa specie remedia postulare est necessum. Hac igitur de causa tum in tendonibus tum in ligamentis, *quum scirrhusa fuerint*, visum mihi satius est ei curationi, quam per mollientia medicamenta molimur, aliquid incidentium admiscere, ex quorum numero in primis acetum est. Interdum vero et in aliis partibus, quas scirrhus affecit, eo utimur, ut paulo post dicam. Verum in tendonibus et ligamentis in hunc modum. In aceto acerrimo candentem igni lapidem extinguo, ac si quidem haberi potest, qui certe in magnis urbibus rarus non est, pyriten, sin ejus copia non datur, molarem, quem myliten vocant, ex quo molas quibus molimus faciunt. Deinde ascendente post infusum lapidi acetum vapore calido, in hoc dimoveri scirrhusum ligamentum vel tendonem cogo, atque exinde rursus medicamentum quod molliat impono. Oleo tamen principio curationis nec aqua quotidie laborantem omnino partem perfundo. Esto autem id oleum haud quaquam adstringens, sed plane tenuium partium, ejusmodi Sa-

Ed. Chart. X. [523.]

Ed. Bas. IV. (186.)

πέρι ἐστὶ τὸ Σαβίτον. ἐναγεψῶ δ' ἐνίοτε τῷ ἐλαίῳ καὶ τῆς ἀλθαίας τὴν ῥίζαν, ἀγρίου τε σικύου καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτη. καὶ τούτῳ χρῶμαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡς εἶπον. ἡ δὲ δι' ὄξους θεραπεία χρησιμὸς ἐστὶν ἐπὶ προσήκοιτι τῷ πάθει, προπαρασκευασμένου τοῦ μέρους ὑπὸ τῶν μαλακτικῶν. ἐπερόησα δὲ τινὰ καὶ σύνθετα φάρμακα δι' ὄξους, ἃ μετὰ τῶν μαλακτικῶν ἐπιτίθῃμι πρὸς μίαν ἡμέραν. ἡ γὰρ τοι τοῦ ὄξους δύναμις, ἐάν τις αὐτῇ μετρίως τε καὶ κατὰ τὸν προσήκοιτα καιρὸν χρῆσθαι, ὠφελεῖ τὰς τοιαύτας διαθέσεις τέμνουσα καὶ διαλύουσα τοὺς παχῆς χυμούς· εἰ δὲ ἀμετρώτερον ἢ οὐκ ἐν καιρῷ τῷ προσήκοιτι, τὸ λεπτότερον ἐξαρθρίζουσα τὸ καταλείπον ἐξ λιθοῦσθαι. καὶ μέντοι καὶ μέγρι πλείονος, εἴ τις αὐτῷ χρῶτο, τῆς οὐσίας ἀπτεται τῶν νεύρων. διὰ τοῦτ' οὐν οὔτε πολλάνκις οὔτε κατ' ἀρχάς. οὔτ' ἐν χρόνῳ πολλῷ χρησιμότερον ἐστὶ τοῖς δι' ὄξους φαρμάκοις ἐπὶ συνδέσμων τε καὶ τερόντων. ἐπὶ μέντοι σπληνὸς ἢ τῶν σαρκωδῶν μερῶν τοῦ μινὸς ἐσκηθώμενων ἀκίνδυνος ἢ χρῆσις· ἀραιά τε γὰρ ταῦτα φύσει καὶ φόβος οὐδεὶς ἐστὶ πληγῆναί τι νεῦρον ὑπὸ τῆς

binum est. Incoquimus autem oleo interdum althaeae radicem ac silvestris cucumeris et si qua est ejus generis alia. Atque hoc utor, ut dixi, quotidie. Caeterum curatio quae praeter acetum administratur utilis est vitio jam adulto et quum praeparata jam submollentibus pars fuerit. Excogitavi autem et composita quaedam ex aceto medicamenta, quae inter mollentium usum ad unum diem impono. Siquidem aceti vis, modo ea quis modice et debito tempore utatur, salutaris ejusmodi affectibus est, ceu crassos viscososque humores incidens ac dissolvens; si vel immoderatius vel in tempore non idoneo, tenuiores partes violenter absumens id quod reliquum est lapidescere sinit. Sed si quis eo diutius utatur, substantiam ipsam nervorum delibaverit. Ob id igitur nec saepe nec inter initia nec longo tempore medicamentis, quae ex aceto componuntur, ad ligamenta et tendones est utendum. At in liene et carnofis musculi partibus scirrhus affectis tutus ejus est usus, quippe rarae sunt naturaliter hae partes, nec est quod metuas, ne quis nervus ejus

Ed. Chart. X. [525.]

Ed. Baf. IV. (186. 187.)

δυνάμειος αὐτοῦ. τῷ μὲν οὖν ἀμμωνιακῷ θυμιάματι μετ' ὄξους πολλοὶ καὶ ἄλλοι χρῶνται κατὰ τοῦ σπληνὸς ἐπιτιθέμεντες πηλῶδες τῷ πάχει, τὸ μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν ἐργαζόμενοι· καὶ πολλάκις γε τοῦτο μόνον ἤρκεσεν εἰς τὴν θεραπείαν αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ τῶν μυῶν ἄλλον μὲν οὐκ εἶδον, ἐγὼ δ' ἐχρησάμην (187) πολλάκις ἐν τῷ μεταξὺ τῶν μαλακτικῶν. ἐπ' ἐκείνοις μὲν οὖν οὐδεμία σαφὴς ὠφέλεια γίγνεται· προμαλαχθέντος δ' ὑπ' αὐτῶν τοῦ σκιῶδους ὄγκου μεγίστην ὠφέλειαν ἐργάζεται τὸ δι' ὄξους λυθὲν ἀμμωνιακόν. ἀπόχη δὲ καὶ τούτω κατὰ μίαν ἢ καὶ δευτέραν ἡμέραν χρησαμένους ἐπανελθεῖν αὐθις ἐπὶ τὰ μαλακτικά· πάλιν δ' ἐκείνοις χρησαμένους ἡμέραις πλείοσιν ἀφικνεῖσθαι πάλιν ἐπὶ τὸ δι' ὄξους φάρμακον, εἴτ' οὖν ἀμμωνιακόν εἴτε καὶ τῶν ἄλλων τι τῶν μαλακτικῶν ὅσα μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπον. οὐ γὰρ δὴ ἄλλο γέ τι δεῖ προσφέρειν, οἷα τὰ πολλὰ τῶν ξηρῶν ὀνομαζομένων ἐστὶ φαρμάκων· εὐδοκιμήσει μὲν γὰρ ἐν ἀρχῇ τὸ φάρμακον, ἀνίατον δ' ἐργάζεται τὸ λείψανον τῆς διαθέσεως. διὰ τοῦτο γοῦν ἐγὼ πολλάκις ἐν τῷ μεταξὺ καὶ καταπλάσματι τῷ δι' ἀλθαίας

vi laedatur. Ammoniaci quidem thymiamate cum aceto etiam alii non pauci leni imponentes utuntur, ad luti crassitudinem, quod ex utrisque mixtum est redacto, idque solum ei curando saepe fatis fuit. Ad musculos vero alium sane non vidi, ego vero etiam saepe sum usus mollientium usui interponens. Atque sub illis nulla cernitur evidens utilitas, sed posteaquam mollitus per ea scirrhus tumor est, maximum certe usum ammoniacum aceto liquatum confert. Sufficit autem eo uno alterove die usos rursus ad mollentia reverti, ac rursus his pluribus diebus usos denuo ad medicamentum quod ex aceto fit, redire, sive id ammoniacum sive aliquod aliorum mollientium, quae paulo supra sunt comprehensa. Neque enim aliud quicquam est admovendum, cujusmodi pleraque sunt eorum medicamentorum, quae sicca vocant, nam inter initia medicamentum probabitur, sed id insanabiles affectionis reliquias efficiet. Ego namque ejus rei causa in medio tempore cataplasmate ex althaea sum usus,

Ed. Chart. X. [323. 324.]

Ed. Bas. IV. (187.)

ἐχρησάμεν· ὀνομάζουσι δὲ αὐτὴν ἀναδενδρομαλάχην οἱ πολλοὶ· ταύτης οὖν ἡ ῥίζα λυομένη μετὰ στέατος ἀγαθὸν εἰς τὰ τοιαῦτα φάρμακα. [321] ἔστω δὲ τὸ στέαρ, εἰ μὲν οἶον τ' εἴη, γήρειον· εἰ δὲ μὴ παραίη τοῦτο, ὀρνίθειον· εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο, τῷ τῶν ὑῶν χρηστέον. ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγρίας μαλάχης, ἥτις πανταχόθι φέρεται, τὰ φύλλα λειωθέντα μετὰ τινος τῶν εἰρημέτων ὀρήσει. ἀμείνω δὲ τῶν ὤμων ἔστι τὰ προσηφημένα μετρίως. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα βοηθήματα καὶ τὸ ποικίλλειν, ὡς εἴρηται, τὴν θεραπείαν ἀπάντων μορίων ἔστι κοινὰ, ὅσα περ ἂν ἀλῶ πάθει σκηθῶδει, καθάπερ γε καὶ ἡ τῶν οἰδημάτων ἴασις, ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, ἐξάλλάττεται κατὰ τὰ μόρια ταῖς εἰρημέταις διαφοραῖς. αὐτίκα γέ τοι τοῖς κατ' ὑποχόνδριον οἰδημασιν οὐκ ἂν τις ψυχρὸν ἐπιθείη σπόγγον ἕξ ὄξυγκρίτου· καθάπερ οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ὄγκοις τοῖς κατ' αὐτό. τίς δ' ἀγρίθιον διαπόξισις ἐλαίῳ κατήτηλσέ ποτε τὸ γόνυ; τίς δὲ ὀφθαλμὸν ἢ τι τῶν εἶδον τοῦ στόματος ὀπωσοῦν πάσῃ; ἀλλ' ἡπατί τε ναισκοπραγαῖντι καὶ σπληνὶ προσφέρεται πολλὰκις ὠφέλιμότεναι. μαρτυρεῖ δ' αὐτοῖς καὶ

vocat autem hanc vulgus anadendromalachen. Hujus igitur radix fero soluta salutare ad talia medicamentum est. Estio autem serum, si fieri potest, anserinum; sin id non sit, gallinaceum; sin nec hujus facultas sit, foveo utendum. Sed et silvestris malvae, quae gallin nabitur. Colla cum supradictorum aliquo tincta proliunt, meliore tamen erudis sunt, quae modice ante sunt decerta. An osummodi quidem auxilia et curationis variatis, qualis jam comprehensa est omnium partium, quae febrilibus affectibus sunt affectae, communia sunt. Ad eundem modum oedematium curatio, quam paulo ante memoravimus, comprehensile jam differentis per partes variatur. his enim quae in praecordiis sunt oedematis nemo frigidam ex posca spongiam applicaverit, veluti nec aliis qui in his sunt tumoribus. Jam quis absinthium oleo incoquens genu unquam profudit? quis oculam aut aliquid eorum quae intra os sunt qualitercunque affectum? at jecori aegrotanti et lienī saepe cum maxima utilitate adhibetur. Te-

Ed. Chart. X. [324.]

Ed. Bas. IV. (187.)

ἢ πείρα δεικνῦσα τὴν δύναμιν ἐναργῶς οὐδὲν ἤτιον τοῦ λόγου. νυνὶ δ' ἡμεῖς μόνην ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ τὴν κατὰ μέθοδον εὔρεσιν τῶν ἰαμάτων ὅποια τις ἐστὶ διερχόμεθα. κατὰ μέντοι τὰς περὶ φαρμάκων ἀμφοτέρας ἐμίξαμεν, ἅπαντα γινώσκειν ἀξιοῦντες τὸν ἰατρὸν, ὅσα τ' ἐκ πείρας εὔρηται μόνης, ὅσα τ' ἐκ λόγου μόνου· καὶ τρίτα γε πρὸς αὐτοῖς ὅσα συντελούντων ἀκροτέρων εἰς τὴν εὔρεσιν. ἅπασι δ' οὖν αὐτοῖς ὀρθῶς χρῆσεται μόνος ὁ γεγυμνασμένος ἐν τῇδε τῇ μεθόδῳ.

Κεφ. σί'. Περὶ μὲν οὖν φλεγμονῆς καὶ σκίρθου καὶ οἰδήματος ἀρκείτω τὰ εἰρημένα μεμνημένων ἡμῶν ὡς σκίρθον ὀνομάζομεν ὄγκον σκληρὸν ἀνώδυνον, οὐ μὴν ἀναίσθητόν γε πάντως· ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀνάτος· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ὥσπερ ἀναίσθητότερόν τε καὶ δυσαισθητότερον ἀποφαίνουσι τὸ πάσχον μόριον, οὕτως οὐ παντελῶς ἀναίσθητον, ὅταν γ' αἰσθητικὸν ἢ φύσει· τοὺς γὰρ συνδέσμους ἴσμεν ἀναίσθητους ὄντας. εἰ δέ τις ἐκείνους μόνους τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ὀνομάζειν ἀξιοῖ σκίρθους, ὅσοι παντάπασιν εἰσιν

statum id ipsum et experientia quae vim eorum evidenter indicat non secus quam ratio. Nos tamen nunc hoc opere solum eam remediorum inventionem, quae methodo paritur, qualisnam sit differemus. In operibus de medicamentis ambas miscuimus, omnia medico cognoscenda esse rati, tum quae sola inventa sunt experientia tum quae sola ratione, ad haec tertio loco, quae conferentibus ad inventionem utrisque. Omnibus autem his ille solus commode utetur, qui in hac methodo est exercitatus.

Cap. VI. Ac de phlegmone quidem, scirrho et oedemate satis sunt quae hactenus dicta sunt, illo non omisso, quod scirrhum nominamus tumorem durum, qui sine dolore est, non tamen omnino sine sensu, talis enim sanabilis non est, reliqui omnes sicut aegrius sensibilem ipsam partem affectam reddunt, ita omnino insensibilem non faciunt, utique si sensilis natura sit, ligamenta namque scimus insensibilia esse. Quod si quis solos tumores praeter naturam qui omnino sint insensibiles scirrhos appellandos censeat, reliquos nou

Ed. Chart. X. [524. 525.]

Ed. Bas. IV. (187.)

ἀναίσθητοι, τοὺς δὲ ἄλλους οὐ σκίρρῳς, ἀλλ' ὄγκους σκίρρῳς, ὑπὲρ ὀνόματος ἴστω ζυγομαχῶν καὶ καλέσομεν οὕτω καὶ ἡμεῖς τὸ πάθος, ὅταν ἐκείνῳ διαλεγώμεθα· καὶ γὰρ καὶ ἔθος ἡμῶν ἐστὶν οἷς ἂν τις ὀνόμασι χαιρή, τούτοις αὐτῶ διαλέγεσθαι.

Κεφ. ζ'. Καιρὸς οὖν ἤδη περὶ τῶν ἐμφυσημάτων διελθεῖν, οὐ τὴν αὐτὴν ἐχόντων θεραπείαν τοῖς οἰδημασιν. ἐκείνα μὲν γὰρ, ὡς ἔφη, ὑπὸ γλεγματώδους γίνεται χυμοῦ· καὶ διὰ τοῦτο θλιβόντων εἴκει μέχρι βάρους ἱκανοῦ τῶν δακτύλων ἐγκαταβαίνοντων εἰς αὐτά. τὰ δ' ἐμφυσηματα γυσώδους πνεύματος ἀθροισμένου γίνεται ποτὲ μὲν ὑπὸ τῷ δέγματι, ποτὲ δὲ ὑπὸ τοῖς περισστέοις ὑμέσιν, ἢ τοῖς τοῖς μῦς περιέχουσιν ἢ τι τῶν σπλάγγων. ἀθροίζεται δ' οὐκ ὀλίγον ἐπίστε καὶ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα καὶ τῶ μεταξὺ τούτων τε καὶ τοῦ περιτοναίου. καὶ διαφέρει γε τῶ οἰδημάτων τῷ μὴ βοθροῦσθαι πιεζόμενα καὶ φορεῖν [525] ὡς περὶ τύμπανον· ἔτι τε καὶ τῷ περιέχεσθαι πολλάνκις ἐν αἰσθητῇ κοιλότητι καὶ ταύτη γ' ἐστὶν ὅτε μεγίστη. σκοπὸς

scirrhus, sed tumores scirrhusos, et se de nominibus litigare sciat, et nos quoties cum eo disputabimus, ita quoque affectum nominabimus, siquidem is mos noster est, quibus quisque omnibus delectatur, iisdem in disputatione cum illo uti.

Cap. VII. Nunc tempestivum est ut de inflationibus differamus, quibus diversa ab oedematis curatio est: Illa namque, ceu diximus, ex pituitoso humore ortum habent: proinde prementibus cedunt digitis admodum alte in ipsa descendentibus. Inflationes vero ex flatuoso spiritu collecto nascuntur, alias sub cute, alias sub membranis ossa tegentibus aut musculos viscerumve aliquod investientibus. Porro colligitur aliquando non parum etiam in ventriculo et intestinis, itemque in medio spatio horum et peritonaei. Differunt quoque hae ab oedematis, quod et pressae digitis non retineant vestigium et sonitum, veluti tympanum reddant; itemque quod in cavitate sensibili saepe continentur, atque hac nonnunquam maxima. Scopus autem curationis sit tibi

Ed. Chart. X. [325.]

Ed. Bas. IV. (187.)

δ' ἔστω σοὶ κἀπὶ τούτων ὁ μὲν ἀπάντων αὐτῶν κοινός, ἐκκε-
 νῶσαι τὸ παρὰ φύσιν, ἐν ὅτῳ περ ἂν εἴη περιεχόμενον· ὁ δ'
 ἴδιος ἐπὶ τῷ κοινῷ, τὸ διὰ τῶν λεπτομερεστάτων τε καὶ θερ-
 μοτέρων ταῖς δυνάμεσι φαρμάκων διαφορῆσαι. ἐπὶ μὲν οὖν
 τῶν κατὰ τὴν γαστέρα τε καὶ σπλάγγνα λεπτομερῆς ἔλαιον
 ἐργάζεται τοῦτο, πήγαρον ἐναπέξοσμενον ἔχον ἢ τι τῶν θερ-
 μαινόντων σπερμάτων, οἷόν περ ἔστι τό τε τοῦ κυμίνου καὶ
 τὸ τοῦ σελίνου τε καὶ πετροσελίνου. καί ποτε καὶ σικύα με-
 γάλῃ χωρὶς ἀμυγῶν δις ἢ τρις ἐπιβαλλομένη κατὰ μέσσην τὴν
 γαστέρα. περιλήψεται δὲ δηλονότι τὸν ὀμφαλὸν ἢ τηλικαύτη
 τε καὶ οὕτω τιθεμένη. κατὰ δὲ τὰ κῶλα καὶ τοὺς ὑπὸ τῷ δέρ-
 ματι μῦς ἢ τινὰς τῶν περισστέων ὑμῶν ἐμψύχηματος γενομέ-
 νου, χωρὶς μὲν ὀδυνῶν ὑγρόν τι τῶν λεπτομερεστάτων ἱκανόν,
 οἷόν περ ἔστι τὸ τῆς στακτῆς ὀνομαζομένης κοιλίας, ἀναλαμ-
 βανομένης σπόγγῳ καινῷ· συνούσης δὲ ὀδύνης ὑπαλείφειν
 τὸ μόριον ἔλαιον χαλαστικῶν. γίνονται δὲ ἐκ πληγῶν αἰ τοιαῦ-
 ται διαθέσεις· ἐν αἷς ἤτοι μῦς τις ἢ περισστέος ὑμῶν θλά-
 ται. κατὰ μὲν οὖν τοῦ περισστέου τὸν εἰρημέρον ἐπιτιθεῖναι

in his omnium communis, ut quod praeter naturam est va-
 cuetur in quocunque id contineatur, proprius vero post
 communem sit, ut tenuissimorum et calidiorum medicamen-
 torum facultatibus discutatur. Atque in ventriculo quidem
 et visceribus oleum tenuium partium, quod rutam habeat
 incoctam aut aliquod calidiorum feminum, cuiusmodi sunt
 cumini et apii et petroselini, id praestabit. Aliquando vero
 et cucurbita magna bis terve sine incisione medio ventri af-
 fixa. Tanta vero ac taliter applicata etiam totum umbili-
 cum comprehendet. At in artubus et masculis, qui sub cute
 aut etiam membranis ossa vestientibus, inflatio orta si citra
 dolorem sit, liquor aliquis tenuissimarum partium, cuiusmodi
 est lixivium, nova spongia exceptum satisfecerit, si dolor
 quoque urgeat, unguenda pars est oleo, quod laxandi remit-
 tendique vim habeat. Incidunt porro ex percussionibus ejus-
 modi affectus, ubi vel musculus aliquis vel membrana os te-
 gens est confusa. Ac supra membranam quidem quae os am-

Ed. Chart. X. [525.]

Ed. Bas. IV. (187.)

σπόγγον· ἐπὶ δὲ τῶν μυῶν, ὀδυνῶνται γὰρ ἐρίστε, παρηγορι-
 κωτέρου χρεία φαρμάκου. διόπερ οὐ μόνη τῇ κορία χρῶμεθα
 κατὰ τούτους, ἀλλὰ μινύντες αὐτῇ τὸ καλούμενον ἔψημα
 μετ' ἐλαίου βραχέος. ἀμεινον δὲ μὴδ' ὄλωσ κατ' ἀρχὰς τότε
 μινύναι τὴν κορίαν, ἀλλὰ τῷ ἐψημάτι χρῆσθαι μετὰ οἴνου
 καὶ ὄξους βραχέος, ἔλαιον ἐπιχέοντα συμμετρώς· ἐπειδὴν δὲ
 μίξης αὐτὰ θερμήνας συμμετρώς, ἐπιτίθει βρέχων ἔριον ἄπλυ-
 τον, ὃ καλοῦσιν οἰσυπηρόν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἔχῃς, ἀλλὰ τὴν
 οἰσυπον ἐκείνου ἐπαμβάλλειν τῷ μινύντι, διὰ τῶν εἰρημένων·
 ὅτι δ' ἀμείνων ὁ Ἀττικὸς οἰσυπος ἄπαντος ἄλλου, κἄν ἐγὼ
 μὴ λέγω, γινώσκεις. καὶ τοίνυν καὶ ἡ δὲ αὐτοῦ κηρωτὴ τῶν
 ἄπασι γινωσκομένων ἐστὶ φαρμάκων· καὶ χρῶνται γε πάμ-
 πολλοὶ κατὰ τῶν ἐν ὑποχονδρίῳ γλεχμοιῶν ταύτῃ. καὶ
 ταύτης οὖν ἐμβάλλων, ὅταν οἰσυπος μὴ παρῆ, τὸ δέον ἐργάσῃ.
 χρὴ γὰρ τοὺς τεθλασμένους μῦς παρηγορῆσαι, διὰ φαρμάκου
 μικτὴν ἔχοντος δύραμιν, ὡς καὶ πέττειν ἅμα καὶ διαφορεῖν
 καὶ στόφειν μετρίως· ὡς ὅταν γε μῆδὲν ἔχη στύψεως, αὐξάνει

bit antedicta ponenda est spongia. Ad musculos vero; nam-
 que hi aliquando dolent, medicamentum quod magis miti-
 get est adhibendum. Quo sit ut ad hos solo lixivio non utamur,
 sed immixta ei tum supra pauento oleo. Satis autem
 fuerit in principio nequaquam addidisse lixivium, sed sapa
 cum vino et exiguo seso uti, ac quod mediocre sit, olei ad-
 jicere, ubi mixta sunt modice, calefacere ac lanam non lo-
 tam, quam oesypum, *l. a. f. a. l. a. m.* vocant ipsi imbutam im-
 ponere. Quod si ejusmodi lana tibi non sit, ipsius oesypus
 injiciendus miscellae supradictae est; quod autem Atticus
 oesypus caeteris omnibus praestet, tametli a me non dicatur,
 ipse scis. Quin etiam ceratum quod ex oesypo componitur
 medicamentum est omnibus notum, utuntur plurimi eo ad
 phlegmonas quae in Hypochondriis sunt. Ergo hujus quoque
 aliud, ubi oesypus praesto non est, recte injeceris. Debent
 enim contuli musculi leniri medicamento, cui mixta facultas
 sit, quae simul concoquat dissentiat et modice adstringat;
 quod quum nihil habeat adstrictionis, augeat aliquando phleg-

Ed. Chart. X. [525.]

Ed. Bas. IV. (187. 188.)

τὰς φλεγμονὰς ἐνίοτε καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν πληθωρικῶν σωμα-
των. μεμνημένος οὖν τῶν εἰρημέτων τριῶν σκοπῶν ἐπὶ τῶν
ἐμπεφυσημένων διὰ πληγὴν τινα μυῶν, εἰ μὲν ὀδύνη μείζων
εἴη, τῷ παρηγορικωτέρῳ ἡσὺ τρόπῳ· μὴ παρούσης δὲ ταύτης,
ἀγωνιστικωτέρῳ. καλεῖν δὲ οὕτως εἶθθα τοὺς διὰ συντόμων
ὁδῶν ἐπὶ τὸ τέλος ἴοντας. αἱ σύντομοι δ' ὁδοὶ διὰ τῶν
ἰσχυρὰν δύναμιν ἐχόντων γίνονται φαρμάκων· ἰσχυρὰ δὲ δύ-
ναμὶς ἐστὶ μάλιστα μὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ τε καὶ τῷ ὄξει, δεύτερον
δ' ἐν οἴνῳ. τούτων οὖν πλέον (188) μίξεις, ὅταν τοῦ παρη-
γορεῖσθαι καταφρονήσης. αὐτῶν δὲ τούτων πάλιν ἀποκρού-
σασθαι μὲν βουλόμενος οἴνον ἐμβαλεῖς πλείονα. κάλλιστος
δ' εἰς ταῦτα μέλας ἀσπηρός. διαφορῆσαι δὲ προαιρούμενος,
τὴν κοιλίαν. ὄξος δ' αὐτῇ μινύμενον εἰς ἀμφῶ συνεργεῖ·
διότι καὶ μικτὴν δύναμιν ἔχειν ἐδείχθη. ἀνωδύνου δὲ γινο-
μένου τοῦ μυῶς ἔξεστί σοι μὴ παρούσης τῆς κοιλίας ἀντ'
αὐτῆς ἐμβάλλειν ἀφρόνιτρον· ἔστω δὲ τοῦτο μὴ λιθῶδες,
ἀλλ' ἀφρωδες μᾶλλον. ἐστὶ δὲ τὸ μὲν λιθῶδες σκληρὸν
καὶ πυκνὸν καὶ δυσκόλως διαχεόμενον ἐν τῷ μίγνυσθαι

monas ac maxime in corporibus plethoricis. Ergo trium
jam enarratorum scoporum in inflatis ex plaga quadam mu-
sculis memor, ubi dolor major urget, mitigativa magis ra-
tione uteris, ubi abest, majori vi instabis. Majorem vim in-
telligo, quum brevi via properatur ad finem. Porro brevis
via fit per ea medicamenta, quae valentes habent vires, hae
maxime in lixivio et aceto habentur, post haec in vino. Quo-
ties igitur de mitigando non laboras, horum plus misces.
Rursus ubi repellere studes, vini plus quam horum immit-
tes. Porro id optimum in hunc usum fuerit, si nigrum au-
sterumque sit. At si discutere malis, lixivii plus indes. Ace-
tum vero si his miscebis, ad ambo erit utile, propterea
quod mixtas, ut monstratum est, habet facultates. Ubi vero
musculus sine dolore est, licet sane in lixivii penuria pro eo
aphronitrum immittere, esto autem id minime lapidosum,
sed magis spumofum. Est vero quod lapidosum est durum
et densum ac aegre liquabile, cum dictis liquoribus miscetur,

Ed. Chart. X. [325. 526.]

Ed. Basf. IV. (188.)

τοῖς εἰρημέτοις ὑγροῦς· τὸ δὲ ἀρρωδὲς μαλακὸν καὶ χαῖ-
 ρον, ἔτι τε λευκώμενον τοῦ λιθώδους. τοῦτ' οὖν καὶ λέγεται
 [326] τάχιστα πρὸς τῆς ὑγρότητος, ὀρίνησί τε μάλιστα λε-
 πτομερὲς ὑπάρχον. ὅσα δὲ τῶν τοιούτων ἐμπυσημάτων
 ἀμειληθέντα προσίξει, πρῶτον μὲν ἐπ' αὐτῶν τῷ διὰ τῆς
 κοιλίας, ὡς εἴρηται, χρῆσαι· δεύτερον δὲ τῶν ἐμπλαστωδῶν
 τινι. παράδειγμα δ' ἐρῶ καὶ τῶνδε. γλοιὸν ἀναξέσας διήθη-
 σον πρῶτον, ὡς γενέσθαι καθαρὸν· εἴτ' αἰθίς ἐμβαλὼν τῇ
 κακκάβῃ τίταρον ἄσβεστον λείαν ὡς ἄλειρον ἐμπλάττε μέχρι
 πηλώδους συστάσεως. ἀγαθὸν δ' ἐπὶ τούτοις ἐστὶ καὶ τὸ διὰ
 τοῦ σπυκομόρου φάρμακον, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. νυνὶ γάρ,
 ὡς εἴρηται, πολλάκις ἤδη παραδείγματα μόνον γράφω τῶν
 φαρμάκων, ὧν ἡ καθόλου δύναμις ὑπὸ τῆς θεραπευτικῆς
 εὐρίσκεται μεθόδου. ὥσπερ δὲ τῶν φαρμάκων τῆς χρήσεως
 ἐνταυθοῖ παραδείγματα γράφεται χάριν τοῦ νοῆσαι τε σα-
 φέστερον ὅλην τὴν μέθοδον, εὐπορώτερόν τε γίνεσθαι περὶ
 τὴν εὐρεσίαν τῆς ὕλης, οὕτω καὶ τῶν πεπονθότων μορίων τοῦ
 σώματος. ἀντίκα γέ τοι πάθος ἐστὶ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν

spumosum vero molle est et laxum itemque candidius quam
 lapidosum, hoc itaque tum celerrime ab humore solvitur
 tum juvat maxime, utpote tenuium partium. Quae vero hu-
 jus generis inflationes neglectae inveterarunt, primo qui-
 dem loco his ea quae ex lixivio componuntur, ut praedi-
 ctum est, adhibeas, secundo loco emplasticum aliquod. Di-
 cam autem et horum exemplum. Strigmenta gymnasiarum
 fervefacta percola primum sic ut pura sint, deinde rursum in
 cacabum immixtis, calcem vivam in farinae speciem tantam
 subige ad luti usque crassitudinem. Salutare his est et medi-
 camentum quod ex lycomoro componitur aliaque id genus.
 Nunc enim, ut saepe jam dictum est, exempla tantum eo-
 rum medicamentorum scribo, quorum generalis facultas per
 medendi methodum invenitur. Ut vero medicamentorum
 hoc loco scribuntur exempla, tum ut tota haec methodus
 clarius intelligatur, tum ut magis nobis ad inveniendam
 materiam facultas suppetat, sic etiam et affectarum corporis
 partium proponuntur. Statim enim affectus quidam est.

Ed. Chart. X. [326.]

Ed. Bas. IV. (188.)

νεωτέρων πριαπισμὸς, ἐπειδὴ τὸ αἰδοῖον ἀκουσίως ἐξαίρεται τῶν οὕτω διακειμένων· ὁ θεασάμενός τις τῶν ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπομνήμασι προγεγυμνασμένων ἐτοίμως γνωριεῖ τοῦ τῶν ἐμφυσημάτων ὑπάρχον γένους. ἀναμνησθεὶς τὰ τε κατὰ τὴν ἀνατομὴν φαινόμενα τοῦ μορίου καὶ τὰ κατὰ τοὺς φυσικοὺς ὑπὲρ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ τῆς χρείας λόγους, οὐ χαλεπῶς ἐννοήσει ὅτι τὸ πληρούμενον ἀτμῶδους πνεύματος, τὸ σφραγγῶδες νεῦρον, ὃ τὴν ἰδίαν οὐσίαν συνίστησι τοῦ αἰδοῖου, τὸ πάθος ἐργάζεται τοῦτο. πνεῦμα δ' ἀτμῶδες ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ἐμάθομεν ἐκ χυμῶν θερμαινομένων ἤρεμα γίνεσθαι. ἔνθα μὲν γὰρ ἰσχυρόν τ' ἐστὶ τὸ ἐμφυτον θερμόν, ἢ δ' ὑγρότης τοῦ μορίου κατεργασμένη τελέως, εἰς ἀτμούς λεπτομερεῖς λυομένη, κατὰ τὴν ἄδηλον αἰσθήσει διαπνοὴν εἰς τὸ περιέχον ἀποβῆαί. ἔνθα δ' ἦτοι τὸ σφυρῶδες θερμόν ἀσθενέστερόν ἐστιν ἢ τὸ κατὰ φύσιν ὑγρόν ἡμίπεπτόν τε καὶ παχὺ καὶ γλίσχρον, ἔνταῦθα παχύτερος ὁ ἀτμὸς ἢ ὡς διαπνεῖσθαι γυνάται, καὶ μάλιστα δ' ὅταν καὶ τὸ μόριον αὐτὸ πυκνωθῆ ποτε. πολλάκις δὲ τὸ μὲν ἐν τῷ μορίῳ περι-

quem juniores priapismum nuncuparunt, propterea quod iis qui sic sunt affecti etiam invitis pudendum arrigitur, quod ubi viderit quispiam, qui in his commentariis est exercitatus, protinus intelliget ex inflationum esse genere. Qui enim memoria tenuerit tam omnia quae in dissectione ejus partis apparent, tum quae de functione ejus et usu in naturalibus libris sunt prodita, is nullo negotio intelliget quod cavernosus nervus, qui propinquo calis substantiam constituit, halituoso spiritu impictus affectum hanc excitat. Porro halituosum spiritum in animalis corpore ex humoribus qui lente sensimve calefant nasci didicimus. Nam ubi tum infusus calor validus est tum partis humiditas ad ferream concocta, in tenuem halitum soluta insensibili transpiratu in ambientem effluit. Contra ubi vel ingenuus calor imbecillior est vel naturalis humor tam femicoctus tum crassus tum glutinosus, ibi crassior excitatur halitus quam ut transpirare possit, ac potissimum quam pars ipsa densior est reddita. Nonnunquam vero humor, qui in parte continetur, substri-

Ed. Chart. X. [326.]

Ed. Bas. IV. (188.)

ερόμερον ὑγρὸν ὑπόψυχρόν τ' ἐστὶ καὶ παχὺ καὶ γλίσχρον·
 ἀΐξηθεῖσα δὲ ἢ θερμότης εἰς ἔτιμους αὐτὸ διαλύει παχέως.
 ὅπερ καὶ μάλιστα σοι σκεπτέον ἐστὶ καὶ διοριστέον, ὡς πρὸς
 τὴν θεραπείαν. ἢ μὲν γὰρ ἀρχὴ κοιῆ τῶν διαθέσεων ἀμ-
 φοτέρων προκενῶσαι τὸν ὅλον ὄγκον, ἢν ἂν οἶόν τ' εἶη
 δέξασθαι κέρωσιν. εἴρηται δὲ πολλὰκις ὑπὲρ τῆς ἐν τοῖς
 κενωτικοῖς βοηθήμασι ὀνείμωσ, ἅπερ ἐστὶ γλεβοτομία καὶ
 κἀδαρσις, ἢ τε διὰ τῶν ὑψηλῶν φαρμάκων καὶ ἢ διὰ
 τῶν ἀνωτερικῶν ἢ ἐμεικτῶν ὀνομαζομένων· ἔτι τε τρίψις
 πολλὴ καὶ κίνησις πᾶσα καὶ λουτρὰ καὶ μάλισθ' ὅσα δια-
 φορητικῶν ὑδάτων ἐστί. οὕτω δὲ καὶ τὰ δριμέα φάρμακα
 χριόμενα διαφορεῖ καὶ πάνθ' ἀπλῶς ὅσα θερμαίνουσί τε
 καὶ ξηραίνουσι. κατὰ συμβεβηκός δέ τι καὶ ἡ ἀσιτία δέδει-
 κται κερῶν καὶ μάλισθ' ὅταν ἢ τὸ περιέχον θερμόν. ὅπερ
 ἂν οὖν ἐν τούτων τῶν βοηθημάτων ὁ κάμων ἐπιτηδειό-
 τατος ἢ προσέσθαι, τούτῳ κερωτέον αὐτὸν ἐπιτιθέντα τῶ
 μορίῳ φάρμακον, εἰ μὲν θερμότερον εἶη γεγονός, τῶν ψυ-
 χόντων, ἀιάλογον τῇ πλειονείῃ τῆς θερμοσίας· εἰ δὲ μὴ,

gidus est, praeterea crassus et glutinosus, auctior vero calor
 in halitus cum crassus resolvit. Quae res magnopere tibi ad
 curationem aestimanda discernendaque est. Siquidem princi-
 pium ambobus affectibus commune est, nempe totum prius
 corpus vacuare ea nimis in evacuatione, quam ipsum ferre
 possit. Nictum vero a nobis factum est de vacuantium auxi-
 liorum facultate; ea sunt nullo sanguinis et purgatio tum
 per ea medicamenta quae alvum evacuant, tum per ea,
 quae supra purgant, ut et ea vomitoria dicere mavis, prae-
 terea multa frictio et omnis motus, itaque balneum potissi-
 mum quod ex aquis sit diffusantibus. Sed et acris medica-
 menta illa per halitum discutiant, omniaque uno verbo
 quae calesciant et liccant. De accidenti etiam vacuare indi-
 cavimus et cibi abstinentiam, potissimum ubi ambiens calet.
 Ergo quicquid horum auxiliorum sustinere cubans aptissime
 potest, eo est vacuandus, imponendumque ipsi laboranti parti
 medicamentum, si ea calidior sit effecta, quod ad proportio-
 nem caloris abundantis refrigeret. Sin aliter, inter initia qui-

Ed. Chart. X. [526. 527.]

Ed. Bas. IV. (188.)

κατ' ἀρχάς μὲν πάντως μετρίως ψυχόν, ὕστερον δ' οὐκ ἀναγκαῖον. οὕτω δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν ὀσφύν ἅπαντα μόρια παραληπτέον ἐστὶ φαρμάκῳ τὴν αὐτὴν δόξαμιν ἔχοντι. καὶ τὴν ἄλλην διαίταν ἀφυσόν τε καὶ ξηραντικὴν παραληπτέον. [327] γίνεται δὲ οὐ πολλοῖς μὲν τὸ πάθος τοῦτο, νεανίας γε μὴν μᾶλλον ἢ κατ' ἄλλην ἡλικίαν· ὥστε καὶ ἡ φλεβοτομία μάλιστα αὐτοὺς ὀνίνησιν, ὡς ἂν καὶ τῆς ἡλικίας οὐκ ἀρνούμενης αὐτῶν. οἶδα γοῦν ἐγὼ τινα τῶν ὑπ' ἐμοῦ θεραπευθέντων ἐν τρισὶν ἡμέραις εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανελθόντα διὰ τε φλεβοτομίας καὶ φαρμάκου τοιοῦδε· κηρωτὴν διὰ ῥοδίνου τοῦ ἀπλοῦ ποιήσας ὑγρὰν οὕτως, ὡς ἐπὶ τῶν καταγμάτων χρώμεθα μεθ' ὕδατος ψυχροῦ, καὶ γὰρ θέρους ἦν ἀρχή, δεύσας τε καὶ ἀναφυσάσας ἐπέθηκα τῷ αἰδοίῳ καὶ ταῖς ψόαις ὀνομαζομέναις. οὗτος μὲν οὕτως ἐθεραπεύθη. τούτου δ' οὐχ ἦττον ἄλλος ἐπὶ τῇ φλεβοτομίᾳ τῷ διὰ τοῦ χαμαιμήλου χρησάμενος ὑγρῷ φαρμάκῳ. δίδωμι δ' αὐτοῖς καὶ τῆς νυμφαίας πίνειν τό γε κατ' ἀρχάς, ἐφεξῆς δὲ τῆς ἄγνου τὸ σπέρμα· καὶ εἰ ἐπιχρονίζοι, πηγάνου δαψιλὲς ἐσθίειν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο

dem omnino, quod modice refrigeret, postea vero id necessarium non est. Pari modo et quae circa lumbos sunt partes omnes ejusdem facultatis medicamento comprehendendae. Etiam reliquus victus exhibendus, qui et flatui adverteretur et ficcet. Incidit vero affectio haec non sane multis, sed juvenibus magis quam aliis aetatibus, quo magis his sanguinis missio praecipue est salutaris, ceu nec aetate eorum eam recusante. Scio enim ipse quendam a me curatum tribus diebus naturalem affectum recepisse sanguine primum missio, dein medicamento hoc adhibito, ceratum ex simplici rosaceo factum ita liquidum, sicut ad fracturas uti solemus, aqua frigida imbuens ac simul cum ea subigens, nam aestatis initium erat, pudendo ac lumbis vocatis imposui atque ita quidem hunc percuravi. Simili modo et alium, qui post missum sanguinem humido medicamento, quod ex chamaemelo conficitur, est usus. Porro istis etiam nymphaeae aliquid potandum exhibeo saltem in principio, mox viticis semen, ac si traxerit adhuc *vítium*, rutae semen copiose comedendum.

Ed. Chart. X. [327.]

Ed. Bas. IV. (188.)

τὸ παράγγελμα κοινὸν ἐπὶ πάντων σχεδὸν τῶν διὰ μοχθη-
ροὺς χυμοὺς συστάτων ροσημάτων, ὡς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῖς
θερμαίνουσι καὶ ξηραίνουσι χρῆσθαι· τελείως γὰρ ἐκκόπτει
ταῦτα τὸ κατάλειπόμενον τοῦ χυμοῦ.

Κεφ. η'. Ἰλωττάν γε μὴν οὕτως ἐξαρθαῖσαν εἶδομεν,
ὡς μὴ χωραῖσθαι πρὸς τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, μήτε
πεφλεβοτομημένου ποτὲ καὶ τὴν ἡλικίαν ἐξηκοντούτου· δε-
κίατη δέ που σχεδὸν ὥρα τῆς ἡμέρας ἦν, ἥνικα τὸ πρῶτον
εἶδον αὐτόν. καὶ μοι καθαρέος ἐδόξεν εἶναι τοῖς συνήθεσι
καταποτίοις, ἃ διὰ τῆς ἀλόης καὶ σκαμμωνίας καὶ κολοκυν-
θίδος συντίθειμεν, εἰς ἐσπέραν δοθέντος τοῦ φαρμάκου· ἐπ'
αὐτὸ μέντοι τὸ πεπονθὸς μέρος ἐπιθαῖναι τι συνεβούλευσα
τῶν ψυχόντων τὴν γε πρώτην· ὕστερον γὰρ, ἔφην, ἀρμοσό-
μεθα πρὸς τὸ ἀποβαῖνον. ἀλλ' ἐνὶ γέ τιμι τῶν ἰατρῶν οὐκ
ἐδόκει· καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν καταποτίων ἔλαβεν· ἀνεβλήθη δ'
ἢ περὶ τοῦ τοπικοῦ φαρμάκου σκέψις εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἥνικα
καὶ μᾶλλον ἀνύσειν τι τὸ δοκιμασθὲν ἠλπίζετο, προκεκενωμένου
δὲ τοῦ παντὸς σώματος, ἀντισπάσεώς τε πρὸς τὰ κάτω γεγε-

Est enim illud commune praeceptum omnium fere quos vi-
tiosus humor creat morborum, quod in sine calefacientibus
et siccantibus sit utendum, quippe haec quod reliquum hu-
moris est prorsus absumunt.

Cap. VIII. Sane linguam ita tumefactam cuidam vi-
dimus, ut ore hominis contineri non posset. Huic nec vena
unquam incisa fuerat et sexagenarius jam erat, horaque diei
fere decima erat, quum ad eum primum *acceffi* et vidi. Ac
visus mihi est usitatis mihi pilulis, quae ex aloe, scammonia
et colocynthide constiant vespere datis purgandus, ipsi tamen
parti affectae suasi refrigerantium aliquid imponere saltem
initio, post enim, inquam, applicabimus prout suadebit even-
tus. Verum id uni medicorum non placebat, ac propterea
pilulas quidem sumpsit, de locali tamen remedio deliberatio
in diem posterum est dilata, quo tempore etiam efficacius
aliquid praestitutum quicquid probatum fuisset sperabatur,
et purgato scilicet jam toto corpore et humoribus ad inferna

Ed. Chart. X. [327.]

Ed. Bas. IV. (188. 189.)

νημένης. ἀλλὰ διὰ γε τῆς νυκτός ἐναργέστατον ὄναρ αὐτῷ γενόμενον ἐπῆρσέ τε τὴν ἐμὴν συμβουλήν, ὥρισέ τε τοῦ φαρμάκου τὴν ὕλην, θριδακίτης γλῶσσι διακλύζεσθαι κελεύσαν· ὅτι δὴ καὶ μόνῳ χρησάμενος ὁ ἄνθρωπος ὤνητο τελέως, ὡς μηκέτ' ἄλλου δεηθῆναι. τό γε μὴν ἐπὶ τοῦ πριαπισμοῦ μᾶλλον ἐμπετικῶς φαρμάκοις χρῆσθαι τῶν ὑψηλῶν, ἐπὶ δὲ τῆς γλώττης ἔμπαλιν, εὐδηλον ὡς ἐκ τῆς τοῦ μορίου θέσεως ἔχει τὴν ἐνδείξιν. ἢ γὰρ ὑφ' Ἱπποκράτους ἀντίσπασις ὀνομαζομένη τὴν εὐρεσιν οὐκ ἀπὸ τῆς οὐσίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ θεραπευομένου λαμβάνει μορίου.

Κεφ. θ'. Καιρὸς οὖν ἤδη μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον ὄγκου γένος, (189) ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀρξάμενος μᾶλλον ἢ τῆς προσηγορίας· αὕτη γὰρ ἀναμφισβήτητός τ' ἐστὶ καὶ ὄντως ἐπιστημονικὴ διδασκαλία. τὸ μὲν οὖν ἐπιφύεῖν τινα χυμὸν ἅπασιν τοῖς τοιοῦτοις ὄγκοις ἐν τῷ περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ἐπιδέδεικται γράμματι. τὸ δὲ μὴ τὸν αὐτὸν ἐν ἅπασιν εἶναι διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐναργῶς φαίνεται, διαφερόντων γε τῶν ὄγκων οὐ τῇ χροίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς κατὰ θερμο-

revulsis. Caeterum ea nocte evidentissimum per quietem insomnium nostrum homini consilium approbavit ac materiam ipsam medicamenti desinivit, lacticae succo collai jubens, quo ille solo usus proflis est sanatus, nullius alterius egens. Quod autem priapismo vomitoris medicamentis potius quam alvum subducantibus sit sciendum, in linguae vitio contra, id ex partium situ indicari manifestum est. Nam revulsionis ab Hippocrate dictae non a substantia, sed a curandae partis situ inventio praestatur.

Cap. IX. Jam vero tempus monet ut ad aliud tumorum genus transeamus atque a re potius quam nomine initium faciamus, ea namque haud dubie vereque scientifica doctrina. Quod igitur omnibus ejusmodi tumoribus humor aliquis infuit, id in libro quem de tumoribus praeter naturam scripsimus indicatum est. Quod autem non idem in omnibus sit, ipse sensus evidenter docet, differentibus nimirum ipsis tumoribus non colore modo, verum etiam iis quae

Ed. Chart. X. [327. 528.]

Ed. Bas. IV. (189.)

τητα καὶ ψυχρότητα καὶ σκληρότητα καὶ μαλακότητα διαφο-
ραῖς. [328] ὁ μὲν οὖν ἐρυθρὸς ὄγκος ἐταργῶς ἐνδείκνυται
τὸν χυμὸν ὑπάρχειν αἷμα, καθάπερ γε καὶ ὁ ξανθὸς καὶ
ὠχρὸς τὴν τοιαύτην χολήν· ὁ δ' ὑπόλευκός τε καὶ χᾶντος
τὸ γλέγμα. γίνονται δὲ τινες ὄγκοι παρὰ τούτους, τῇ μὲν
χρῆσι μεταξὺ τῶν ἐρυθρῶν τε καὶ μελάνων, οἷον περ τὸ φαιόν
ἐστὶ χροῶμα. καλοῦσι δ' αὐτὸ πολλάκις ἐν τοῖς τοῦ σώματος
μέρεσι γειρόμενον οἱ πλείστοι τῶν ἰατρῶν πελιδνόν. ἢ δ' ἀντι-
τυπία καὶ τούτοις τοῖς ὄγκοις ἰκαρῆ· καὶ εἰ γλέβας ἀξιολό-
γους ἔχοι τὸ μόριον, ἔξαιρουμένας ἰδαῖν ἐστὶν αὐτάς ὑπὸ
παχέος τε καὶ μελαντέρου πως αἵματος, οἷον περ ἐρίοτε καὶ
κατὰ γαστέρα πολλοῖς τῶν ἡπατικῶν ἐκκρίνεται. καὶ τινες
τῶν ἰατρῶν οὐ κακῶς μοι δοκοῦσιν εἰκάζειν αὐτὸ τῇ τοῖς
οἴνοις ἐφίξανούσῃ τρυγί. ἐπὶ πλείον δ' οὖν ὁ χυμὸς οὗτος
ἐκθερμανθεὶς ἦτοι διὰ σῆψιν ἢ πυρετὸν γλεχυμονώδη τὴν
μίλαιναν ἐργάζεται χολήν, ἧς οὔτε ζῶον τι γέγεται μέχρι καὶ
τῶν μυῶν ἢ τε γῆ ξέεται πρὸς αὐτῆς, ἐκαστόν τε τῶν ἀποξυ-
θέντων μερῶν εἰς ἕψος αἴρεται· καὶ καλεῖται τὸ γιγνόμενον,

ex calore, frigore, mollitie duritieque spectantur differentiis. Ac ruber quidem tumor evidenter subelle sanguinem indicat humorem, sicuti flavus et pallidus persimilem ipsis bilem, subalbidus vero et laxus pituitam. Sunt autem et praeter hos tumores quidam, qui colore sint inter rubrum et nigrum medio, e. j. molli color fuscus est. Hunc quum in corporis partibus saepe incidat, plurimi medicorum lividum vocant. Venikus autem his quoque tumoribus valens est, ac si venas evidentiones pars haberet, et altatas eas a crasso et nigriore quodammodo sanguine, cujusmodi per alvum aliquando non paucis hepaticorum excernitur, videre licet. Suntque medici qui mihi eum non absurde videntur facci vinis subsidenti assimilare. Ergo hic humor, ubi amplius incaluerit, aut propter putredinem aut febrem phlegmone- dem atram efficit bilem, quam nullum animal, ne ipsi quidem mures gustaverint, terra quoque raditur ab ea ac partes quae raduntur omnes in altum attolluntur, vocaturque is af-

Ed. Chart. X. [328.]

Ed. Bas. IV. (189.)

ὡς πον καὶ Πλάτων ἔφη, ζέσις τε καὶ ζύμωσις. ἔστι γὰρ ὁ τοιοῦτος χυμὸς, οἷον περ τὸ ὄξος ἐδείξαμεν ὑπάρχειν, ὑφ' οὗ καὶ αὐτοῦ κατὰ γῆς ἐκχυθέντος ταῦτό γίνεται σύμπωμα. διὸ καὶ καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ τὸν χυμὸν τὸν τοιοῦτον ὄξυν, καθάπερ τὸν τῆς ὠχροῦς χολῆς πικρόν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἐμίτους φαίνεται τοιοῦτος. ὥπερ δ' ὀλίγον ἐμπροσθεν ἔλεγον, ἐν μὲν τι πάθος ἀκριβῆ σκίρρον ὑπάρχειν, ὃ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀναίσθησία σύνεστι, τοὺς δ' ἄλλους ὄγκους, ὅσοι μηδέπω παντάπασιν εἰσιν ἀναίσθητοι, διχῶς ὀνομάζεσθαι πρὸς τῶν ἰατρῶν, ἥτοι σκίρρους, ἐπειδὴ τῶν γένους εἰσὶ τῶν σκίρρων, ἢ σκίρρώδεις ὄγκους· οὕτω κἀπὶ τῶν χυμῶν ἢ μὲν ἀραμφισβητήτως μέλαινα χολὴ τοιαύτη τίς ἐστιν οἷαν ἄρτι διῆλθον, ὄξεϊα καὶ ζυμοῦσα τὴν γῆν, ἀηδῆς τε πᾶσι τοῖς ζώοις. ἢ δ' ἐπιτηδεῖα γενέσθαι τοιαύτη καλεῖται διχῶς, ἥτοι μελαγχολικὸς χυμὸς ἢ μέλαινα χολή, τῶν οὕτως ὀνομαζόντων αὐτὴν ἐρούντων ἂν ἐτέραν μὲν εἶναι μέλαιναν ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν τῷ ζώῳ ἐκάστης ἡμέρας γινομένην, ἐτέραν δὲ τὴν ἐκ συγκαύσεως καὶ οἷον κατοπτήσεως ἀποτε-

fectus, ut Plato quodam loco inquit, tum fervor tum fermentatio. Est namque is humor talis, quale esse acetum docuimus, ex quo ipso quoque si in terram effuderis, idem affectus visitur. Quo minus alienum est, si veteres ejusmodi humorem acidum nominarunt aequae ut pallidae bilis amarum. Sane non raro etiam in vomitionibus talis apparet. Verum, sicuti paulo ante dixi, unum quoddam affectum esse proprium verumque scirrhum, qui praeter alia etiam insensibilis sit, reliquos tumores, qui nondum sunt omnino insensibiles, publiciter esse a medicis vocatos, vel scirrhos, propterea quod generis scirrhorum sunt, vel scirrhosos tumores, sic et in humoribus, quae quidem haud dubie nigra est bilis, ea talis est, qualem modo pinximus, certe acida et terram fermenti ritu elevans, tum omni animanti injucunda. Quae vero fieri talis est idonea, haec bisariam nuncupatur, vel melancholicus humor, vel atra bilis, qui sic eam nominant affirmantibus aliam esse nigram, quae dum animal naturaliter se habet quotidie gignitur, aliam quae ex usione ac velut

Ed. Chart. X. [528.]

Ed. Bas. IV. (189.)

λοιμήνην. ὅπερ δ' αἰὲν παρακλείομαι, καταφρονεῖν μὲν ὀνομάτων, ἐπιστήμην δ' ἀσκεῖν ἀκριβῆ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως, οὕτω καὶ νῦν ποιητέον, ὀνομάζοντας μὲν ὡς ἂν ἐπέλθῃ, λόγῳ δ' ἐξηγητέοντας ὡς γίνονται τινες ὄγκοι παρὰ φύσιν ὑπὸ τοῦ τοιούτου χυμοῦ τὴν φύσιν οἷα πέρ ἐστιν ἐν οἴῳ μὲν ἢ τρυξί, ἐν ἐλαίῳ δ' ἀμόργη· καὶ ὡς οὔτοι τῷ χρόνῳ προϊόντι σηπομένου τοῦ χυμοῦ διὰ τὴν ἐν τοῖς ἀγγείοις σήψωσιν ἔλκονται. ὥσπερ οὖν ἄλλα πάθη πάντα παμπόλλην ἔχει διαφορὰν κατὰ τὸ μέρος ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον, οὕτω καὶ τοῦτο. τῆς γάρ τοι φλεγμονῆς ἡ μὲν ἐξέρυθρός ἐστιν, ἡ δ' ὀλίγη τιμὴ τοῦ κατὰ φύσιν ἐρυθροτέρα. τὸ δ' οὖν εἶδος ἢ γένος ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃς ὀνομάζειν, ἀμφοτέραις ταύτων· ἐρυθρότεραί τε γάρ εἰσι τοῦ κατὰ φύσιν, ὀδύνη τε πάντως αὐταῖς σύμφεσι, παμπόλλην ἔχουσα καὶ ἡδε διαφορὰν ἐν τῷ μᾶλλον τε καὶ ἥττον· οὕτω δὲ καὶ ἡ ἀντιτυπία καὶ ἡ τάσις τοῦ δέρματος οὐκ ἴση πάσαις· ἀλλὰ κοινόν γε ἐπ' αὐτῶν ἀντιτυπώτερον εἶναι τὸ μέρος ἢ πρόσθεν ἦν ὅτ' εἶχε κατὰ φύσιν, ἐξῆρθαι τε εἰς ὄγκον

affatione conflatur. Quod autem semper praecipio, ut nominibus contemptis ipsam naturae rerum scientiam exerceas, id nunc est faciendum, ac nominandum quidem prout succurret, caeterum oratione sic interpretandum, quod quidam praeter naturam tumores ex ejusmodi naturae humore proveniunt, cujusmodi est faex in vino et amurca in oleo, et quod hi spatio temporis putrescente humore, propterea quod in vasis sit impactus, exulcerantur. Ergo ut reliqua omnia vitia plurimam habent particularem in majoris minorisque ratione differentiam, sic etiam hoc vitium habet. Quippe phlegmones alia quidem admodum rubra est, alia paulo magis quam pro naturali habitu rubra. At species sive genus sive quomodolibet appelles ambobus est idem: nam et rubriores quam pro naturae modo sunt et dolor omnino cum ipsis est, qui ipse quoque magnam habet in excessu defectuque differentiam, ad eundem modum nec renixus nec cutis tensio omnibus est aequalis, commune tamen eorum est tum quod pars magis renititur quam ante, quum naturaliter

Ed. Chart. X. [328. 329.]

Ed. Bas. IV. (189.)

τινὰ συνεκτεινωμένου τε καὶ παρατεινωμένου τοῦ δέρματος, εἰς ὅσον ἂν ὁ ὄγκος αἰρῆται. οὕτως οὖν καὶ τὸ νῦν ἡμῶν ἐρμηνεύομενον πάθος ἐνίοτε μὲν ἀμυδρὰ καὶ σμικρὰ τὰ συμπτώματα καὶ λαθεῖν πως δυνάμενα τοὺς πολλοὺς ἐπιφέρει, [329] πολλάκις δ' οὕτως ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα καὶ σαφῆ πᾶσιν, ὡς μηδὲ παῖδα λαθεῖν. ἀλλὰ τό γε κοινὸν ἐν ἅπασιν τοῖς κατὰ μέρος ἐφ' ἑαυτὸ καλοῦν τὴν νόσησιν ἐν γε νόσημα τὸ τοιοῦτον ἐνδείκνυται καὶ προσηγορίαν μίαν ἐπ' αὐτῷ ἀγαθάξει τίθεσθαι. μεγάλων μὲν οὖν ἁπάντων ὄντων οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ τῆς προσηγορίας, ἀλλ' ὀνομαζοῦσι συμφώνως τὸ τοιοῦτον πάθημα καρκίνον. ἀρχόμενον δ' ἔτι λαθάνειν εἰκὸς ἐστι τοὺς πολλοὺς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὰ τῆς γῆς ἀνίσχοντα φυτὰ· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα μόνοις τοῖς ἀγαθοῖς γεωργοῖς διαγιγνώσκεται. τίς οὖν ἢ τε κοινὴ καὶ ἰδίᾳ τῆς θεραπείας ἐνδείξις ἐπὶ καρκίνου, καιρὸς ἤδη λέγειν. ἢ μὲν κοινὴ κενῶσαι μὲν ἐν τῷ παραχρῆμα τὸν γεννῶντα τὸ πάθος χυμὸν, ὁμοίῳ γένει κενώσεως τῇ τῶν ἄλλων ὄγκων ἐμπροσθεν εἰρημέρη.

se haberet, tum quod in tumorem quandam attollitur, extenta scilicet attentaque eatenus cute. quidem tumor allurrexit. Sic igitur et affectus quem modo describimus alias confusa exiguaeque et quae valium fortasse latere possunt affert symptomata, facere ita vehementia et magna et cunctis evidentia, ut ne clam puero sint. Verum commune illud in omnibus particularibus, quod intelligentiam ad se trahit, unus id morbus esse ostenditur et unam sibi appellationem imponi cogit. At ubi magna quidem omnia sunt, nemo de appellatione ambigit, sed nominant uno assensu omnes ejusmodi affectum cancrum. Quum autem adhuc incipit, nihil miri est si vulgus lateat, non secus profecto quam stirpes quae e terra jam exeunt, nam hae quoque peritis tantum agricolis agnoscuntur. Ergo quatenam in cancro tum communis tum propria curationis indicatio sit, opportune nunc dicetur. Communis igitur est, ut humorem unde affectus est natus illico vacues simili vacationis genere ei quae in aliis tumoribus supra est comprehensa; mox prohibere potissi-

Ed. Chart. X. [529.]

Ed. Bas. IV. (189.)

καλῶσαι δὲ τοῦ λοιποῦ μάλιστα μὲν, εἰ οἶόν τε, μηδ' ἀθροί-
 ζεσθαι κατὰ τὰς φλέβας τοιοῦτον χυμὸν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ
 κινεῖν τε πάντως αὐτὸν ἐκ διαλαίματων ἅμα καὶ τῷ
 ῥωττεῖν τὸ μῶριον, ἵνα μηδὲν φέρεται πρὸς αὐτὸ τῆς
 τῶν χυμῶν παρουσίας. ὥσπερ οὖν τὸν μικρόχολον χυμὸν
 ἐκκενοῦμεν, καθαιρούμεν φαρμάκῳ τοιοῦτον ἔλκειν ἐπιτη-
 δείῳ χυμὸν, οὕτω καὶ τὸν μελαγχολικὸν ἐκκενοῦμεν ἢ
 διὰ τῶν ἀπλῶν τινοσ, οἶόν ἐστι τὸ ἐπίθυμον, οὗ πλῆθος
 δραχμῶν τεττάρων ἐν ὀγγῶ γάλακτος ἢ μελικράτῳ δίδο-
 μεν· ἢ τινοσ τῶν συνθέτων, οἶόν πέρ ἐστι καὶ τὸ ἡμέ-
 τερον συγκείμενον ἐκ δυοῖν καὶ τριάκοντα ἀπλῶν φαρμάκων.
 ἀλλὰ τὴν μὲν τούτων ὕλην ἐν ἑτέροις ἔχεις γεγραμμένην·
 ἐνταῦθα δὲ τὰ τῆς μεθόδου λεγέσθω. μετὰ γάρ τοι τῆν
 κάθαρσιν ἐπὶ πάντων τούτων ἐβήθη πρόσθεν ὡς ἦτοι γ'
 ὀπίσω γρηῖ διώσασθαι τὸν κατασκήφαντα χυμὸν εἰς τι μῶ-
 ριον ἢ διαφορῆσαι· καὶ ὡς κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τε τῷ τῆς
 καθάρσεως καιρῷ καὶ πρὸ αὐτῆς ἀπωθῆσαι, διαφορᾶν δὲ
 προκαθάραντα ἀκριβῶς ὅλον τὸ σῶμα. μετρίας μὲν τοί γε

num si fieri potest, ne de caetero ejusmodi humor in venis colligatur, sin id fieri nequit, saltem cum omnino ex inter-
 vallis vacuare, et simul partem roborare, ne quid humorum
 redundantiae ad eam confluat. Ut ergo amarae bilis humo-
 rem medicamento quod eum humorem trahere sit aptum
 educimus, sic et melancholicum educemus vel simplicium
 aliquo, cujusmodi est epithymum, pondo drachmarum qua-
 tuor in fero lactis mullave exhibitum: vel compositorum
 aliquo, cujusmodi nostrum est, quod ex duobus et triginta
 simplicibus medicamentis est compositum. Sed horum mate-
 riam in aliis scriptam habes. Hic autem quae ad *propositam*
methodum proprie pertinent dicamus. Post namque purga-
 tionem illud de omnibus ejusmodi affectibus prius est prae-
 ceptum, quod vel retro propellere humorem qui in parte
 procubuit oportet, vel ipsum discutere, praeterea quod in
 principio quidem tam in ipso purgationis tempore quam
 ante id repellere, ubi jam totum corpus exquisite purgaveris;
 discutere. Ubi tamen mediocris tantum purgatio praecessit,

Ed. Chart. X. [329.]

Ed. Bas. IV. (189. 190.)

τῆς καθάρσεως γενομένης μικτὸν εἶναι χρῆ τὸ προσφερόμενον φάρμακον ἐκ διαφορούσης τε καὶ ἀποκρουομένης δυνάμεως. ἑκάτεροι δ' εἰσὶν ἄπρακτοι περὶ τὸν παχὺν χυμὸν· αἱ μὲν γὰρ ἀσθεεῖς αὐτῷ τῷ μηδὲν ἐργάζεσθαι μέγα, αἱ δ' ἰσχυραὶ τῷ σφοδρῶς μὲν ἦτοι διαφορεῖν ἢ ἀπωθεῖσθαι τὸ λεπτότερον ἐν τῷ κατὰ τὰς φλέβας αἵματι· τὸ δὲ παχὺ καὶ μελαγχολικόν, ὃ τῇ τρογί προσεκάζομεν, οὐτ' ἐκκεροῦν οὐτ' ἀποκρούεσθαι. τούτοις οὖν χρωμένῳ κατ' ἀρχὰς μὲν ἥττον ὁ ὄγκος ἐπίδηλος ἔσται, τὸ λείψανον δ' αὐτοῦ δύσλυτον ἀπεργασθήσεται. διὸ τῶν συμμέτρων ταῖς δυνάμεσι φαρμάκων ἐστὶ χρῆσις, μήτε νικωμένων διὰ τὴν ἀσθένειαν μήτε παχυνόντων ἰσχυρῶς τὸ αἷμα διὰ τὸ σφοδρὸν τῆς ἐνεργείας, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἀδήκτων παντάπασιν· ἢ γὰρ κακοήθεια τοῦ πάθους ὑπὸ τῶν δαιμόνων παροξύνεται καὶ ὥσπερ εἰώθασι λέγειν ἀγριοῦται. διὰ τοῦτ' οὖν ὅσα σύμμετρα μὲν ἐστὶ ταῖς δυνά(190)μεισι, ἀδήκτα δὲ ταῖς ποιότησιν, ἀρμόττει τοῖς τοιοῦτοις πάθεσιν. εὐπορία δὲ τῆς ὑλῆς αὐτῶν, ὡς ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὑπομνήμασι ἐδείχθη, διὰ τῶν κεκαυμένων καὶ πεπλυ-

mixtum esse quod applicabitur medicamentum ex repel-
lente discutienteque facultate conveniet. Sane ad crassum
humorem inutiles sunt tum imbecillae eo, quod nullum
operae pretium efficiant, tum valentes, quod vehementer te-
nuiores quae in venis sunt sanguinis partes vel discutiant
vel retrudant, crassas vero et melancholicas quas faeci assi-
milavimus nec evacuent nec repellant. Ergo si his inter ini-
tia utare, minutus aperte tumor erit, caeterum quod reli-
quum ejus est contumax ad solvendum reddetur. Quare
mediocrium virium medicamentis est opus, quae nec propter
imbecillitatem vincuntur, nec propter affectus vehementiam
valenter sanguinem crassabunt, ad haec item quae omnino
haud mordeant, quandoquidem affectus malignitas ab iis
quae mordent irritatur ac, ut dici solet, efferatur. Propter
haec igitur, quae viribus quidem sunt mediocria, qualitate
vero minime mordentia, ejusmodi affectibus sunt idonea. Ma-
teriae vero copia, sicuti in libris de medicamentis est tradi-

Ed. Chart. X. [329. 330.]

Ed. Bas. IV. (190.)

μέγιστον μεταλλικόν ἐστι. τὰ μὲν γὰρ διὰ τούτων συγκείμενα φάρμακα μέγιστος τοῖς ἀσχημένους κακίονος ἔμα ταῖς καθάρσεσιν ἰάσθαι δύναται· τοῖς μείζονας δ' ἰκανὸν αὐτοῖς ἐστι πλῆθειν αἰξήθῃναι. τοῖς γε μὴν ἰαθέτας, ὅπως μηκέτι γεινηθῶσι προσηλάσσουσι, τῆς ὑγμεινῆς ἐστὶ πραγματείας ἔργον, ἧς μόριον ἐστὶ καὶ ἡ περὶ τῶν ἰδεσμάτων. [330] εἴ γε μὴν ἐργασίῃσι ποτὲ διὰ χειρουργίας ἰάσθαι κακίονος, ἄρξαι μὲν κροῦν ἀπὸ καθάρσεως τοῦ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. περικόψας δὲ πᾶν ἀκριβῶς τὸ πεπονηθὸς, ὡς μηδεμίαν ἀπολείπεισθαι ἴσταν, ἔασον ἐκχυθῆναι τὸ αἷμα καὶ μὴ ταχέως ἐπίσχυς, ἀλλὰ καὶ θλίβε τὰς πέριξ φλέβας, ἐπιέζων αὐτῶν τὸ παχὺ τοῦ αἵματος· εἶτα θεράπευε τοῖς ἄλλοις ἔλκεσι παραπλησίως.

Κεφ. ι'. Ἔστι γε μὴν καὶ ἄλλο πάθος ὑπὸ χυμοῦ παχέος τε καὶ ζέοντος γινόμενον. ἀρχεται δὲ τὰ πολλὰ μὲν ἀπὸ φλυκταινῆς, ἐπίστε δὲ καὶ χωρὶς ταύτης. ἀλλὰ κινᾶται γε πάντως ἐν ἀσχημῇ τὸ μόριον· εἴτ' ἀρίσταιται φλυκταινά τις,

tum, ex uflis elotisque metallicis habebitur. Quippe quae medicamenta ex his componuntur, una cum purgationibus ad sanandos incipientes caneros magnam vim habent, majores vero sat fuerit si his prohibeantur augeri. Prospicere vero, ut qui jam sunt sanati amplius non regenerentur, id artis de tuenda sanitate est opus, cujus sane portio est ea quae de cibis praecipit. Caeterum si quando cancrum per chirurgiam curare audebis, coepisse quidem a vacuando per purgationem melancholico humore oportebit. Ubi vero totum quod vitiatum est prorsus excideris sic ut nulla supersit radix, lines effluere sanguinem, nec propere eum retinebis, imo premendo potius quae circum sunt venas exprimes ex iis crassio rem sanguinem; mox aliis ulceribus similiter curabis.

Cap. X. Est tamen et alius affectus qui ex humore crasso ferventeque nascitur. Incipit hoc plerumque a pustula, aliquando vero et sine hac. Caeterum inter initia quibus hoc inflat scabunt, partem omnino, mox oritur pu-

Ed. Charc. X. [1866.]

Ed. Val. IV. (1902)

ἢς φηγομένης ἔλκος ἐσχαρῶδες γίνεται. πολλάκις δὲ οὐ μίαν φλέγματος γεννᾶται κησαμένην, ἀλλὰ πολλάκις μίαν καθάπερ τινὲς κίχροι καταπνευνοῦσιν τὸ μέρος· ὧν ἐσχαρῶδων ὁμοίως ἐσχαρῶδες ἔλκος γεννᾶται. κατὰ δὲ τοὺς ἐπιδημοσάντας ἀνθρώπους ἐν Ἀσίᾳ καὶ χωρὶς φλεγμονῶν ἔλκος εὐθὺς ἀπέλιθη τὸ μέρος. ἄσπασιν οὖν, ὡς ἔφη, ἔλκος ἐσχαρῶδες γίνεται, ποτὲ μὲν τετραῶδους ἐσχάρων, ποτὲ δὲ πενταῶδους. ἢ τι κίχρῳ ἄσπασιν αὐτοῖς, οὐκ ἔτι ἐσχαρῶδων ἀφαιρῶνται φλογώσιν· οὐ μὴν τῆ χροῆς ἕνεκα ἔσχαρῶδες πέλαται, ἀλλ' ἐν καὶ τῆς φλεγμονῆς ἐπ' αὐτῷ γίνεται τὸ χροῆμα μέλαντερον, ὡς εἰ καὶ μίχρῳ ἐρυθρῶ πλέονι τοῦ μέλανος ἔλαττον. ὅτι δὲ πυρεττοῦσιν οἱ οὕτως ἔχοντες εἰς ἀσπασιν οὐδὲν ἤττον, ἀλλ' ἐν καὶ μάλλον ἐκίχρῳ οἷς ἐσχαρῶδες ἐστὶν ἢ φλεγμονῆ, πρόδηλον παρὶ: καὶ μὲν δὴ καὶ ὡς ἀπὸ φλεβοτομίας ἀσπασιν ἐστὶ τῆς ἰσχυρῆς εὐθὺς ἔλκος τοῦτο τῶν μίχρῳ ἔσχαρῶδες ἔλκος καὶ φλεβοτομίας εὐθὺς κατὰ τῆς τῶν μίχρῳ ἐσχαρῶδες ἐστὶν οὐκ ἀσπασιν δ' οὐδ' οὐ μίχρῳ λειποθυμίας ἐπ' αὐτῶν ἢ κίχρῳ γίνεται.

finula quaedam, qua rupta ulcus cum crassa gignitur. Saepe vero non una oritur scabentibus pustula, sed multae exiles, veluti nulli femina crebrae in parte residentes, quibus perruptis similiter crustosum ulcus provenit. In carbunculis vero, qui per Asiam populatim sunt grassati, etiam extra pustulas nonnullis excoriata statim cutis est. Omnibus igitur ut dixi crustosum ulcus sit, modo crassa ipsa cineris colorem praeferente modo nigroren. Omnibus praeterea his circumposita caro in summam pervenit inflammationem, non tamen colore aspicitur erysipelatis, imo qui adhuc phlegmones colore sit nigrior, veluti si plusculo rubro minus misceas nigri. Quod autem necessario febriticent qui ita sunt affecti, idque non minus, imo magis quam illi quibus erysipelata est phlegmone, id utique latere neminem potest. Sed et incipiendam ab incisa vena curationem esse, id quoque neminem latere arbitror qui meminerit quae in curatione febrium de sanguinis missione diximus. Nec illud obscurum, sanguinis vacationem, quae ad animi defectum usque sit

Ed. Chart. X. [330.]

Ed. Bas. IV. (190.)

μένη μαζόντως ἀφελήσεται, πλήν εἰ μὴ τῶν ἄλλων τι περιή
 τῶν κωλύοντων φλογοτομεῖν. ἐπὶ δὲ τοῦ πεπονηθότου, μέ-
 ρους, ὅσον μὲν ἐπὶ τῇ φλογώσει τῶν χυμῶν, τῶν ψυχόν-
 των ἐστὶ χρεία· διὰ δὲ τὸ πάχος τοῦ χυμοῦ καὶ μέτοι
 καὶ τὴν κακοήθειαν οὐτ' ἀποτρέψαις ποτὲ τὸ ῥεῦμα· καὶ
 εἰ τούτου ποτὲ τέχους, ἐιερὸν τι ἐν τῷ βάθει βλάψαις.
 οὐ μὴν οὐδ' ἐπιθήσθαι αὐτῷ συγχορηγέον ἐστίν, ἀλλ' ἐρί-
 σκειν φάρμακα μετὰ τοῦ μετρίου ἀποκρούεσθαι καὶ δια-
 φορεῖν δυνάμενα. τοιοῦτον δ' ἐστὶ τό τε δι' ἀρογλώσσου
 κατάπλασμα καὶ τὸ δι' ἐφθῆς φαιῆς, ἄρου κλιβανίτου
 μινύντων ἡμῶν αὐτοῖς ὅσον ἀπαλόν. ἔστω δὲ μὴ πάνυ
 τι καθαρὸς, ὥσπερ οὐδὲ ὑπαρὸς γε ἄραν. ὁ μὲν γὰρ
 ἀκριβῶς καθαρὸς ἐμπλαστικωτέρας οὐσίας ἐστίν, ὁ δὲ
 πιτυρίας ἀδρομερεστέρας. κατ' αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔλκου ἐπιτι-
 θεμένου τινὸς τῶν ἰσχυρῶν φαρμάκων, οἷον ἐστὶ τὸ Ἄν-
 δροῦτος ἢ Πασίωνος ἢ Πολυείδου, λόντα μετὰ τινος τῶν
 γλυκέων οἴνων αὐτὰ, μέχρι γλοιώδους συστάσεως. κάλλι-

adhibita, magis his etiam collaturam, nisi tamen aliud quip-
 piam obset ex iis quae venam incidi vetent. Imponi vero
 sibi laborans pars, quod ad humorum inflammationem spe-
 ctat, refrigerantia desiderat. Caeterum propter humoris cras-
 situdinem atque etiam malignitatem nec fluxionem avertere
 unquam poteris, et si quando id feceris, aliud quippiam quod
 in alto sit corpore offendes. Atqui nec affluere is permit-
 tendus est, quin potius inquirenda medicamenta sunt quae
 cum modice reprimendo etiam discutere possint. Tale est
 tum cataplasma quod ex plantagine conficitur, tum quod ex
 cocta lente, miscentibus his nobis micam panis teneram, qui
 clibano sit coctus. Esto autem panis nec omnino a fursure
 purus nec nimium ejus habens. Siquidem qui omnino pu-
 rus est, ejus substantia in cutis meatibus haerere est apta,
 fursuraceus autem crassiorum est partium. Super ipsum vero
 ulcus valens aliquod imponendum est medicamentum, cujus-
 modi est Andronis vel Pasionis vel Polyidae, liquarique id
 cum vino aliquo daldi ad sordium crassitudinem debet.

Ed. Chart. X. [330. 331.]

Ed. Bas. IV. (190.)

στοι δὲ οἴνων εἰς τοῦτο Θηραϊός τε καὶ Σκυβελίτης ἐστίν· ὧν μὴ παρόντων σιραΐω χρηστέον, ὃ καλεῖται παρ' ἡμῶν ἔψημα. τὰ δὲ τοῖς ἄλλοις ἔλκεσι προσφερόμενα φάρμακα πέττοντά τε καὶ διαπυύσκοντα, ταῦτα οὐ χρή τῶν προσφέρειν· ἀνξήσεις γὰρ τὴν σηπεδόνα τοῦ μορίου. [331] καὶ μὴ καὶ ἀποσχάξιν τοὺς τοιούτους ὄγκους, ὅταν γε προσλεβοτομήσης, οὐκ ἀνεπιτήδειον· ἔστωσαν δὲ βαθύτεροι τῶν συμμετρων αἱ ἀμχαὶ διὰ τὸ πάχος τοῦ λυποῦντος χυμοῦ. πανσαμένης δὲ τῆς γλωγώσεως ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἔλκεσιν εἰς οὐλὴν ἄξεις τὸ ἔλκος. ἀρκεῖν ἠγοῦμαι καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων εἰρησθαι τοσαῦτα.

Κεφ. ια'. Τῶν δ' ἄλλων ὄγκων ἐφεξῆς μνημονεύσω καὶ πρῶτον γε τῶν καλουμένων χοιράδων. γίνονται δ' αὐτα σκλήρουντων ἀδένων. καὶ ἡ θεραπεία γ' αὐτῶν, ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ πάθει, κοινὴ τοῖς ἐν ἄλλῳ τινὶ μέρει γινόμενοις σκλήρουνσι· ὅσον δ' ἐπὶ τῇ φύσει τοῦ μορίου, κατὰ τινὰς ἀδένων ἑτέρους προσλαμβάνει σκοποῦς διττοῦς. ἄμεινον δ' ἴσως κεν ταῦθα διαστείλασθαι τι περὶ τῶν ὀνομάτων ἕνεκα σαφοῦς

Porro commodissima ad hunc usum vina sunt, tum Theracem tum Scybelites, quorum inopia sapa utendum, quae apud nos hepsema dicitur. Quae autem medicamenta reliquis adhiberi ulceribus solent, nempe quae concoquant et pus moveant, ea nunc adhibenda non sunt, quando ita putredinem partis auxeris. Quin etiam scarificare ejusmodi tumores post sanguinis missionem alienum non sit: sunt autem incisiones mediocribus altiores, propter infestantis humoris crassitudinem. Cessante vero jam inflammatione ulcus ad cicatricem similiter reliquis ulceribus perduces. Atque hactenus de carbunculis dixisse sat arbitror.

Cap. XI. Deinceps de reliquis agam tumoribus, orsus a firmis, quas choeradas vocant. Existunt hae glandulae in scirrhus mutatis. Estoque curatio earum, quod ad ipsum attinet affectum, iis scirrhis qui in aliis partibus nascuntur communis. Caeterum quod ad ipsius partis naturam spectat, in quibusdam glandulis alias geminas curationis indicationes adjiciunt. Praesliterit fortassis hoc loco de nomini-

Ed. Chart. X. [531.]

Ed. Bas. IV. (190.)

διδασκαλίας. ὅσοι μὲν γὰρ ἀδένες ἀγγείων σχιζομένων ἀνα-
 πληροῦσι τὸ ἐν μωφ, στήριγμα γινόμενοι τῆς σχίσεως
 αὐτῶν, οὐ μεγάλη ἰούτων ἢ χρεία τοῖς ζώοις ἐστίν, ἀλλ'
 ἐκ περιττῆς μὲν προοίας ὡσπερ ἔλλ' ἄττα τοὺς τοιούτους
 ἀδένες ἢ φύσις ἐδημιούργησε. τῶν δ' ἦτοι σίελον ἢ γάλα
 παρασκευαζόντων ἢ σπέρμα, καὶ μέντοι καὶ ὅσοι φλεγμα-
 τώδη τινὰ γεννῶσιν ὑγρότητα κατὰ μεσεντέριον ἢ γά-
 ρυγγα καὶ λάρυγγα, μείζων ἢ χρεία. καὶ τινες οὐδὲ ἀδένες
 ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους, ἀλλ' ἀδερῶδη σώματα πολὺ τῶν
 ἄλλων ἀδένων ἀραιότερά τε καὶ σπογγοειδέστερα τὴν οὐσίαν
 ὄντα· καὶ μέντοι καὶ καθήκουσιν εἰς τοὺς τοιούτους ἀδέ-
 νες ἀρτηρίαι τε καὶ φλέβες αἰσθηταί. σκιζόμεντας τε
 θεραπευτέον αὐτοὺς ὡσαύτως τοῖς ἄλλοις ἅπασι μορίοις.
 ὅσοι δ' ἐν ταῖς μεταξὺ χώραις τῶν ἀγγείων εἰσιν, ἕτερος
 ἐν τούτοις προσέρχεται σκοπὸς τῆς ἰάσεως· ἐν ᾧ συναιρεῖ-
 ται τῷ πάθει τὸ μέρος. ἔστι δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος διττός,
 ἦτοι γ' ἐκκοπτόντων ἡμῶν σμίλη τὸ πεπονθὸς ὅλον, ὡς

bus aliquid clarioris doctrinae gratia distinxisse. Quippe glandulae quae quod in medio vasorum in diversas partes diductorum habetur implent, ejusque diductionis pro firmitate sunt, earum haud magnus usus animantibus est, sed ex abundantiore providentia, sicut alia quaedam, sic has quoque glandulas natura fabricavit. Earum vero quae vel salivam vel lac vel genitale semen, ad haec quae pituitosum quendam humorem in mesenterio vel faucibus vel larynge generant, earum major est usus. Atque aliqui has non glandulas, sed glandulosa vocant corpora, ut quae non paulo quam reliquae glandulae et rariore sint et magis spongiosa substantia, quin etiam in has tum arteriae tum venae sensibiles perveniunt. Atque hae quidem, quum in scirrhuso sunt affectu, non aliter quam caeterae omnes partes sunt sanandae. At quae in medio vasorum spatio consistunt, in iis alia curationis indicatio praestatur, qua simul cum affectu etiam pars ipsa tollitur. Est vero duplex ea quoque vel totum, quod affectum est, scapello excidentibus nobis veluti

Ed. Chart. X. [551.]

Ed. Bas. IV. (190.)

ἐπὶ τῶν καρῖνων, ἢ σηπτότων φαρμάκοις. ἥτις δ' ἐστὶν ἡ τῶν τοιούτων φαρμάκων ὕλη κατὰ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείας ἔχεις.

Κεφ. ιβ'. Ἐμοὶ δ' ἤδη καιρὸς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὄγκων εἰπεῖν, ὧν πρῶτός ἐστι τὸ καλούμενον ἀπόστημα. διττὸν δὲ καὶ τοῦτου τὸ γένος, ἐν μὲν ὅταν ἐκπυρσάσῃς φλεγμονῆς ἀθροισθῇ τὸ πῦρον, οἷον ἐν κόλπῳ τιμὶ· τὸ δ' ἕτερον ἀνευ φλεγμονῆς προηγησαμένης ὑγροῦ τινος ἐνθὺς ἐξ ἀρχῆς ἄλλοτε μὲν ἄλλου κατ' εἶδος, ἀλλὰ πάντως γε μὴν δομῆος ἀθροισμένου κατὰ τι μόριον. ὑποδέρει δὲ τοῦτο τὰ περικείμενα σώματα· χώραν δὲ αὐτῷ παρασκευάζων ἦτοι μεταξὺ δυοῖν χιτῶνων ἢ ὑπὸ τισιν ἑμέσιν. ὑποδέρει δὲ πάντως μὲν τῷ πλήθει διατείνων, ἐστὶ δ' ὅτε ἐν τῷ χρόνῳ δομότητά τινα σηπεδονώδη προσλαμβάνων. εἰσίσκονται δὲ διαιρουμένων σμίκλη τῶν τοιούτων ἀποστημάτων ιδιότητες οὐχ ὑγρῶν μόνων, ἀλλὰ καὶ στερεῶν τινων σωμάτων οὐκ ὀλίγα. καὶ γὰρ ὀνύχων καὶ τριχῶν καὶ ὀστέων καὶ ὀστέων καὶ λίθων καὶ πόρων θραύσμασιν εὐρέθῃ τινὰ σώματα παραπλή-

in canero, vel putrescere id medicamento cogentibus. Porro quae ejusmodi medicamentorum materia sit, id in opere de medicamentis est proditum.

Cap. XII. Mihi vero tempestivum est de aliis tumoribus docere, quorum se primum abscessus vocatus offert. Hujus duplex item genus est, unum, quum phlegmone in pus versa pus ipsum tanquam in sinu aliquo est collectum, alterum quum nulla praecedente phlegmone humor aliquis statim ab initio, isque alias specie aliis, caeterum omnino acris in parte aliqua colligitur. Porro excoriat hic circumposita corpora, spatium videlicet sibi moliens vel inter duas tunicas vel sub certis membranis. Excoriat autem omnino ipsa copia distendens, interdum vero acrimoniam quandam putredinosam tempore contrahens. Sane inveniuntur in hujusmodi abscessibus, cum scalpello sunt divisi, proprietates quaedam non paucae nec humorum modo, sed etiam solidorum quorundam corporum. Siquidem unguium, pilorum, ossium, testarum, lapidum et pori fragmentorum similia in-

Ed. Chart. X. [331. 332.]

Ed. Bas. IV. (190. 191.)

σια. καὶ μέντοι καὶ τῶν ὑγρῶν αὐτῶ τὸ μὲν οἶον βόρβορος [332] ἢ πηλὸς, ἢ ἐλαιὸν τινὲς ἰλῆς, ἢ οἴνου τριῖς· τὸ δ' οὐτω δυσώδες ὡς δυσχεραίνειν ἅπαντας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐστὶ σπαιώτερα. συνηθέστατα δὲ γιγνόμενα τοῦ γένους τοῦδε τῶν νοσημάτων εἶδη ἐστὶ τρία, προσηγορίας ἕκαστον αὐτῶν ἰδίας τετυχηκός, ἀθήρωμα καὶ μελικηρίς καὶ στεάτωμα, ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος τῶν περιεχομένων οὐσί(191)ῶν κατὰ τοὺς ὄγκους. ἐστὶ γὰρ αὐτῶν ἢ μὲν τινὲς οἶον περὶ τὸ στέαρ, ἢ δὲ οἶον μέλι, καὶ τινὲς ἀθήρωα παραπλήσιος. οἱ σκοποὶ δὲ τῆς θεραπείας κοινοὶ διαφορῆσαι τὸ περιεχόμενον ἢ σῆμαι πᾶν ἢ ἐκτεμεῖν. ἔτιοι μὲν οὖν ὄγκοι τοῖς τρισὶν ὑποπίπτουσι σκοποῖς, ὅσοι λεπτότερον ὑγρὸν ἔχουσιν, ὡς ἢ μελικηρίς· ἔτιοι δὲ τοῖς δύο μόνοις, ὥσπερ τὸ ἀθήρωμα· καὶ γὰρ ἐκτεμεῖν καὶ σῆμαι οἶον τε τοῦτο· τὸ δὲ στεάτωμα διὰ χειρουργίας μόνης θεραπεύεται μήτε σαπῆναι μήτε διαφορηθῆναι δυνατόν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν βάθει συνισταμένων ἀποστημάτων καὶ μάλιστα κατὰ τὰ σπλάγχνα τὰ διὰ τῶν ἀρωμάτων ἀάριστα ἰσχυτε-

venta in his corpora quaedam sunt. Ac humorum ipsorum alius veluti lutum vel caenum vel olei quidam limus vel vini faex, alius adeo graviter olens ut omnes averfentur. Verum haec rarius incidunt. Frequentissima vero hujus morbi sunt tria genera, quorum singula propriam appellationem sunt sortita. *Haec sunt* atheroma, meliceris et steatoma a similitudine contentarum in tumoribus substantiarum dicta. Est enim aliud eorum veluti serum, aliud veluti mel, aliud puliculae simile. Curationis vero eorum scopi sunt communes id quod continetur vel discutere vel totum putre reddere vel excidere. Aliqui igitur ejusmodi tumorum triplicem curationis scopum admittunt, quotquot ex tenuiore humore constant, ut meliceris, aliqui duplicem tantum, veluti atheroma; etenim quod tum excidere tum putrefacere licet, steatoma vero sola manuum opera curatur, cum nec putrefieri possit nec discuti. In iis vero abscessibus qui in alto corporis consistunt, ac potissimum in visceribus, medicamenta quae ex aromatis componuntur maxime sunt utilia.

Ed. Chart. X. [332.]

Ed. Bas. IV. (191.)

λέστατά εἰσιν, ὧν ἡ δύναμις εἰς ἀτμούς τε λύσαι καὶ διαφορῆσαι τὸ σπυριστάμενον ὑγρόν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ μεντοιαῦτα· μέλιστα δὲ αὐτῶν εὐδόκιμα τό τε διὰ τῶν ἐχιδίων, ὅπερ ὀνομάζουσι θηριακὴν ἀντίδοτον, ἢ τ' ἀθανασία καλούμενη καὶ ἀμβροσία· ταῦτα μὲν οὖν πολυτελῆ· τῶν δ' εὐτελῶν ἄριστόν ἐστιν τὸ ἡμέτερον, ὃ διὰ τῆς Κρητικῆς καλαμίνθης σκευάζομεν. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα κατὰ τὴν περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείαν ἀθροίζόμενα, ἦν, ὡς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφην, ἐπὶ ταῖς τρισὶ ταῖς ἔμπροσθεν ἁμεινον εἶναι ρουίζω προσθεῖναι, χάριν τοῦ λείπεσθαι μηδέν.

Κεφ. ιγ'. Ἐπεὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν χειρουργίαν πρακτομένων οἱ σκοποὶ τὸ μὲν τι κοινὸν ἔχουσι, τὸ δ' ἴδιον, ἁμεινον εἶναι μοι δοκεῖ μὴ διασπᾶν αὐτούς, ἀλλ' ἀθρόως ἅπαντας ἐν τοῖς τελευταίοις τῆσδε τῆς πραγματείας εἰπεῖν. γυνὴ δὲ τοσοῦτον ἔτι περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων ῥητέον ἐστίν, ὡς ὅσοι μὲν αὐτῶν ὄλω τῷ γένει παρὰ φύσιν εἰσὶ, ἐνδείκνυται τὴν ἀφσιν, ὑπαγόμενοι κοινοτέρῳ σκοπῷ τῷ κατὰ πάντων ἐπιτεταμένῳ τῶν τοιούτων, ὅσα ταῖς οὐσίαις

quorum facultas collectum humorem tum in halitum 'resolvit tum discutit. Sunt profecto et alia ejus generis non pauca, quorum laudatissima sunt tum antidotus, quae ex viperis componitur, theriacen vocant, tum quae athanasia vocatur, tum ambrosia; atque haec quidem sumptuosa, viliorum sane optimum est nostrum, quod ex cretica calamintha e't compositum. Omnia vero id genus in opere de medicamentis colligemus, quod, uti paulo ante diximus, satius arbitror iis tribus quae supra memoravi, quo nihil desit, subjicere.

Cap. XIII. Quoniam vero eorum quae per chirurgiam fiunt *curationis* scopi aliquid commune habent, aliquid proprium, satius nobis visum est ea non distrahere, sed universa in calce hujus operis apponere. Nunc porro tantulum etiam de tumoribus qui praeter naturam consistunt est adjiciendum, quod quicumque ex his toto genere praeter naturam sunt, ii sui ablationem indicent communiori scopo, qui per omnia quae totis substantiis a naturae habitu recess-

Ed. Chart. X. [332. 333.]

Ed. Vaf. IV. (191.)

ὅλαις ἐξέστηκε τοῦ κατὰ φύσιν, ὅσπερ ἐπὶ τῶν σκευασμάτων
καὶ ἀθερωμάτων ἔχει. τούτου δὲ γένους ἐστὶ καὶ ἡ κελου-
μένη μυρμηκία καὶ ἡ ἀκροχορδῶν, ὅ τ' ἐν τῇ κύστει λίθος
ἐπόχημά τε καὶ ἡ τῆς μύλης κύστις, ἐπὶ γυναικῶν, ὀνομά-
ζουσι δ' οὕτω τὴν ἀδιάπλαστον σάρκα· πάντα γὰρ τὰ
τοιαῦτα τελῶς ἐκκόψαι σπεύδομεν. ὦν δὲ καὶ ὁ πεπορθῶς
τόπος ἐν τι τῶν κατὰ φύσιν ἐστὶ μορίων, ὁ μὲν πρῶτος
σκοπὸς ἰᾶσθαι τὸ πάθος, ὁ δ' ἐπ' αὐτὸ δεύτερος, ὅταν
ἀνίατον ᾗ, συνεκκόψαι τῷ πάθει τὸ μέρος, ὡς ἐπὶ καρδίου
τε καὶ τῶν ἀθεραπέυτων ἀπάντων ἑλκῶν. ἔμπαιιν δ' ὡς
ἐπὶ τῶν ὑποχημάτων ἀποπίπτοντες τοῦ πρώτου σκοποῦ
πρὸς ἕτερον ἄγομεν αὐτὰ τόπον ἀκρωτέρον. ἔτιοι δὲ καὶ
ταῦτα κερῶν ἐπεχείρησαν, ὡς ἐν τοῖς χειρορρογουμένοις ἐρῶ.
γυνὴ δ' ἀρκέσει τοσοῦτον εἰπεῖν, ὡς τὸ κατὰ τὰς ὑδροκή-
λας ἕρπον ἀλλότριόν ἐστι τῆς τοῦ σώματος οὐσίας ὅλη τῇ
φύσει· καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀσκήτας ὑδέρους ὑδωρ. ὦν ἡ κέρω-
σις [333] ἦτοι διὰ φαρμάκων γίγνεται διαφορητικῶν ἢ διὰ

ferunt extenditur subjecti, veluti in ficutomatis et atheroma-
tis habet. Hujus certe generis est et quae myrmecia vocatur
et quae acrochordon, praeterea in vesica calculus et hypo-
chyma et in mulieribus molae in utero gestatio, ita vero ap-
pellant informem carnem, omnia namque talia summovere
in totum properamus. Quorum vero etiam locus ipse affe-
ctus una quaequam earum quae secundum naturam sunt par-
tium est, prima indicatio ut affectus sanetur. Secunda ab
hac, si insanabilis is sit, ut una cum affectu pars quoque ipsa
excidatur, sicut in cancro et omnibus ulceribus quae cura-
tionem respuunt. E contrario vero in suffusione decedentes
prima indicatione ad alium eam locum, qui minoris sit mo-
menti, transferimus. Nonnulli quoque haec vacuare sunt
aggressi, sicut in iis quae chirurgia tractantur dicam. Nunc
illud dixisse sufficiet, quod humor, qui in hydrocelis visitur,
alienus a corporis substantia tota natura sit, sicut etiam quae
in ascitis hydropibus continetur aqua. Quarum certe vacua-
tionem vel medicamentis quae discutiant molimur vel chi-

Ed. Chart. X. [333.]

Ed. Bas. IV. (191.)

χειροουργίας· ἐπὶ μὲν τῆς ὑδροκήλης διὰ καθέσεως σίφωτος, ἐπὶ δὲ τῶν ὑδέρων διὰ παρακερήσεως. συνεκτέμεται δὲ τῷ πάθει τὸ πεπορθὸς μόριον, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἐμπροσθεν εἰρημέτων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν κηλητῶν τοῦ περιτοναίου τι μέρος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ γαργαρεῶν ἐπίστε τῷ πάθει συνεκτέμεται κατὰ τε τὰ σκεῆη καὶ τοὺς ὄρχας αἱ γλῆφες τοῖς κηροῖς, ὅ τ' ἐν τῇ ἑνὶ χιτῶν τῷ πωλύτῳ καὶ ὁ τετραμέρος ὄδου· τῷ τρηματι. ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν δυνατὸν ἐστὶν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀγαγεῖν· ἐπὶ δὲ τοῦ γαργαρεῶνος ἐργάζεσθαι χροὴ τοῦτο παντὶ τρόπῳ καὶ μὴ σπεύδειν ἐκτεμεῖν· ὅταν δὲ ἰσχυρὸς καὶ ἱματωδῆς γένηται ποτε, τηρικαῦτα ἀφαιρεῖν. τοιοῦτον μὲν οὖν αὐτὸν ἐργάζεται χρόνος μακρότερος· οἷον δ' Ἱπποκράτης ἔγραψε κατὰ τὸ προγνωστικὸν ὀλίγων ἡμερῶν ἀριθμὸς· οὕτω δὲ καὶ τὰλλα τὰ κατὰ μέγεθος ἐξιτάμενα τοῦ κατὰ φύσιν, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ τὰ ὑπερσαρκούντα πάντα καὶ ἐγκραθίδες, οἳ τε κατὰ τὴν ἔδραν ὀνομαζόμενοι θύμοι. τινὰ δὲ τῶν τοιούτων ἐλκῶν ἐπαιμφοτερίζει ταῖς ἰδέαις, ὡσπερ αἱ τε πολὺ τοῦ πέριξ δέξιματος ἐξέχουσαι τῶν

rurgia, in hydrocele quidem immisso siphone, in hydropi-
bus vero adhibita punctione. Porro exciditur una cum affe-
ctu ipso, veluti in iis quae ante comprehensa sunt, etiam
pars affecta, ita et in herniosis aliquid peritonaei. Pari modo
et columella aliquando una cum affectu ipso exciditur. Ii-
demque in cruribus et testiculis una cum varicibus ipsae
venae. Ad haec tunica in naso cum polypo et foratus dens
cum foramine, verum ex his nullam est quod ad statum
naturalem possit reduci. In columella vero id omnino est
conandum, nec properandum ad eam excidendam, sed quan-
do gracilis est et ad lori tenuitatem redacta, tum est aufe-
renda. Porro talem eam reddet longius tempus, ac qualem
Hippocrates in praefagiis descripsit, paucorum dierum nume-
rus, aequae vero et caetera quae in magnitudine naturalem
habitu excefferunt, in quibus annumeranda sunt omnia
quibus supererexit caro et encanthides et qui in sede thymi
dicuntur. Sunt ex istiusmodi ulceribus et quae ambigua sint
specie, veluti cicatrices, quae supra circumpositam cutim

Ed. Chart. X. [535.]

Ed. Basf. IV. (191.)

αἰσῶν καὶ τὰ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς πτερόγρια. τῆς γε μὴν
 ἰάσεως ἐπ' αὐτῶν ὁ σκοπὸς πρόδηλος. ἐγκόπτεσθαι γὰρ δεῖ
 τὰ τοιαῦτα πάντα· καὶ χρῆ σκοποῦμενον αἰὲ τοὺς τρόπους
 τῆς ἀγαιρέσεως ἐπὶ τὸν ἀριστον ἐξ αὐτῶν ἵκει. σκοποὶ δ'
 εἰσὶ τῆς κρίσεως τῶν ἀρίστων τρεῖς, ἡ τε τοῦ χρόνου τῆς θε-
 ραπείας βραχυτέρας, τὸ τ' ἀνωδίνως αὐτὴν ἐργάσασθαι, καὶ
 τρίτος ἐπὶ τούτοις ἡ ἀσφάλεια. καὶ αὐτῆς τῆς ἀσφαλείας ἴδιοι
 σκοποὶ τρεῖς· εἷς μὲν καὶ πρῶτος ὧς τελεῖν τοῦ τέλους πάν-
 τως· ἕτερος δὲ τὸ κἄν ἀποτίχωνεν ποτε τοῦ τέλους, ἀλλὰ
 μηδὲν γε βλάψαι τὸν κάμνοντα· καὶ τρίτος, ὧς μὴ φηδῖως
 ἵποτροπιάσαι τὸ νόσημα. κατὰ ταῦτά σοι κρίνοντι τὴν ἀρί-
 στην ὁδὸν τῆς ἰάσεως ἐπὶ πάντων τῶν νῦν ἡμῶν προκειμένων
 ἐρεθίσεται ποτὲ μὲν ἢ διὰ τῆς χειροουργίας αἰρετωτέρα, ποτὲ
 δὲ ἢ διὰ τῶν φαρμάκων. ἡ μὲν οὖν διὰ τῆς χειροουργίας ἐν
 γε τοῖς νῦν ἡμῶν προκειμένοις ἐπὶ τὴν ἀγαιρέσιν αὐτῶν σπεύ-
 δει τελείως ἐγκόψαι τοῦ ζώου τὸ παρὰ φύσιν, ὅλω τῷ γένη
 προαιρουμένη· τούτου δ' ἀποτεγγάγουσα τοῦ σκοποῦ δεύ-

multum extant, item quae in oculis sunt pterygia. Curatio-
 nis tamen eorum indicatio manifesta est. Siquidem talia om-
 nia amovere oportebit, atque id semper agere ut rationibus
 quibus id fiat pensitatis optimam semper earum deligas.
 Sane optimae rationes tripliciter judicantur, tum ex temporis
 curandi brevitatem, tum ex curando citra dolorem, tum ex
 maxime tuto curando. Rursus ut tuto cures, tres proprii
 sunt scopi, unus primusque ut omnino absolutionem operis
 consequaris, alter ut sicubi hunc non consequaris, saltem cu-
 bantem non laedas, tertius ut morbus non facile revertatur.
 His considerationibus si optimam curationis viam judicave-
 ris, inveniatur in omnibus, quae nunc proposuimus, quando
 potius chirurgiae et potius medicamentorum ope sit curan-
 dum. At chirurgiae quidem studium in iis praesertim quae
 nunc sunt proposita ad interemptionem eorum festinat, ut
 quae quod in animalis corpore toto genere praeter naturam
 habetur, id prorsus tollendum sibi proponat; quod si per-
 ficere nequeat, proximum illud consilium habet, ut vitium

Ed. Chart. X. [333. 334.]

Ed. Bas. IV. (191.)

τερον ἔχει τὸν τῆς μεταθέσεως ἐπὶ τῶν ὑποχυμάτων. ἢ δὲ διὰ τῶν φαρμάκων πρῶτον μὲν χρῆται σκοπῶ κενῶσαι τε καὶ διαφορῆσαι τὸ παρὰ φύσιν· εἰ δ' οὗτος ἀδύνατος εἴη, διὰ τὴν τοῦ μορίου φύσιν ἢ καὶ τὸ τοῦ πάθους ἀνάτονον ἐκπιῆσαι τε καὶ διασῆψαι· δεύτερος δ' ἐπ' αὐτῶν σκοπὸς οὗτος. οὕτω γοῦν καὶ ἐπὶ τοῦ γαργαρεῶνος ποιοῦμεν, εἰς τὸ κατὰ φύσιν μὲν πρῶτον ἐπαράγοντες αὐτόν· εἰ δ' ἀποτύχοιμεν τούτου, τελέως ἐκκόπτοντες ἤτοι διὰ χειρουργίας ἢ διὰ φαρμάκων καυστικῶν. ἀλλὰ τὰ μὲν φάρμακα κάλλιον εἰς τὴν περὶ τῶν φαρμάκων ἀναβάλλεσθαι πράγματιαν, ἐπειδὴ τετάρτην ἄλλην ἄμεινον ἔδοξεν ἐπὶ τρισὶ πραγματεύεσθαι· τὴν δὲ χειρουργίαν ἐπὶ τῇ τελευτῇ τάξαι τῆσδε τῆς πραγματείας.

Κεφ. ιδ'. Οὐκ οὖν ἔτι χρὴ διατρίβειν ἐν τοῖσδε· μεταβῆναι δὲ πρὸς τὰ παραπλήσια ἰάσεως δεόμενα τοῖς εἰρημέτοις. ἔστι δὲ ταῦτα τὰ θ' ὑπερβάλλοντα τοῦ προσήκοντος ἐν ἀριθ[334]μῶ τε καὶ πηλικότητι καὶ τὰ κατ' ἄμφω ταῦτα ἐνδέοντα. νυνὶ μὲν οὖν ὠνόμασα τοῦ προσήκοντος· εἰ δὲ

transferat, *veluti* in hypochymatis. Quod vere ex medicamentis petitur, primum huc tendit, ut quod praeter naturam est tum vacnet tum discentiat, quod si per partis naturam aut etiam affectus rebellionem fieri non licet, ut id tum in pus vertat tum putrefaciat, hoc vero secundo loco destinat. Quippe ita in columella facimus, primum ad naturalem affectum eam revocantes; id si consequi non est, prorsus amputantes, idque vel chirurgiae opera vel per caustica medicamenta. Verum medicamenta melius est in tractationem de iis differamus, quandoquidem tribus jam proditis, aliam quoque quartam adjiciendam statnimus, ac chirurgiam in calce hujus operis apponamus.

Cap. XIV. Non est igitur, quod in his amplius immoremur, sed transeundum ad ea quae similem iis quae comprehensa sunt curationem desiderant. Ea sunt tum quae in numero et magnitudine convenientem modum excedunt, tum quae in ambobus his deficiunt. Dixi hoc loco convenientem, quod si conferentem vel conducentem vel secur-

Ed. Chart. X. [554.]

Ed. Bas. IV. (191. 192.)

καὶ τοῦ συμφέροντος ἢ κατὰ φύσιν ἢ χρησίμου ποτ' εἶποιμι, τὴν αὐτὴν ἔξει δύναμιν ὁ λόγος. εἴρηται μὲν ἐτέρωθι περὶ τῶνδε μακρότερον· ἀγαμῆσαι δὲ καὶ νῦν ἐπὶ κεφαλαίων ἅπαντα ἄμεινον εἶναί μοι δοκεῖ. πρῶτον τῶν κατὰ τὸ σῶμα πάντων ἔστιν οὗ μάλιστα χρῆζομεν, ἢ τῶν μορίων ἀόκλητος ἐνέργεια. ταύτην τε ἔχοντες φύσει διὰ τοῦτο συνήθως λέγομεν ὀρέεσθαι τοῦ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο αὐτὸ συνῆπται τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν, εἰκότως οὐδὲν ἠγούμεθα διαφέρειν ἢ κατὰ φύσιν ἔχειν εἰπεῖν, ἢ κατὰ φύσιν ἐνεργεῖν. ἀλλὰ καὶ χωρὶς προσθήκης ἐρίοτε λέγομεν ἐφίεσθαι τοῦ κατὰ φύσιν ὑπακουομένου τῇ λέξει τοῦ ἔχειν ἢ ἐνεργεῖν, ἢ ἀμφοτέρων. αὕτη μὲν ἡ αἰτία τοῦ καλῶς εἰδίσθαι τοῖς ἰατροῖς τῇ τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι φωνῇ περὶ πάντων ὧν αἰρούμεθα κατὰ τὸ σῶμα. μαθεῖν δ' ἔστιν ὅτι μὴ πρῶτον μηδὲ δι' (192) αὐτὸ τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν ἔστιν αἰρετέον, ἀλλὰ δευτέρως τε καὶ κατὰ συμβεβηκός, ἐν οἷς ἢ φύσις ἀποτυγχάνει. καὶ γὰρ ἔκτος δάκτυλος εὐθύς ἐξ ἀρχῆς συνεγενήθη

dum naturam vel utilem alibi usurpavero, eadem sermonis vis erit. Ac dictum quidem de his est alibi latius, caeterum redigere in memoriam summam omnia, etiam hoc loco melius fuerit. Omnium ergo quae in corpore habentur primum, cuius maxime indigemus, est ipsa partium minime impedita functio. Hanc vero, quia possidemus natura, idcirco publice dicimus expetere nos secundum naturam agere. Et quia hoc ipsum cum eo, quod secundum naturam se habet, est conjunctum, merito nihil interesse arbitramur an secundum naturam habere, an secundum naturam agere dicamus. Quin et sine additione interdum dicimus, expetere nos secundum naturam, utique subaudito in dictione vel agere vel ambobus. Atque haec quidem causa est cur medicis recte usurpata vox haec, secundum naturam, sit de omnibus quae in corpore ex sententia nostra esse cupimus. Scire autem licet in iis quibus natura deficit nec primum nec propter se ipsum quod secundum naturam est a nobis expeti, sed secundario et ex accidente. Siquidem sextus digitus nonnul-

Ed. Chart. X. [554.]

Ed. Bas. IV. (192.)

τισὶ καὶ λείπων πέμπτος ἐγένετο καὶ τινὰ τοιαῦτα ἕτερα, τὰ μὲν ἀριθμῶ, τὰ δὲ μέγεθαι τοῦ προσήκοτος ἐσφαλμένα. καὶ εἶπερ συνεχῶς μὲν ταῦτα, σπάνια δ' ἐγένετο τὰ κατορθώματα, τούτῳτιον ἂν ἐπὶ τῶν τῆς γύσεως ἔργων ἐπράττομεν, οὐ φιλάττοντες ὥσπερ τῶν, ἀλλ' ἀγαιροῦντες αὐτά. οὗτος ὁ λόγος ἀεὶ σοι μνημογεῖσθω, διαφέρων εἰς τὴν τῶν ὀνομάτων χρῆσιν, ἐξεπατῆσαι δυναμένων τοὺς ἀσκέτους ἐμποιῆσαι τε διαφωνίας φαντασίαν, ἐὰν ὁ μὲν τις λέγη τὸ παρὰ γύσειν ἅπαν ἐκκόπτειν δεῖν· ὁ δὲ τὸ βλάπτειν ἢ ἀσύμφορον ἢ λυμαινόμενον ταῖς ἐνεργείαις.

Κεφ. ιε'. Αὐθις οὖν ἀναλαβόντες ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λέγωμεν, ἐπειδὴ τὰ τῶν ὀνομάτων ἡμῶν διώριστα, τὴν ἀρχὴν τῷ λόγῳ τήνδε ποιησάμενοι. παράκειται τοῖς εἰρημένοις τοσημασι τὰ κατ' ἀριθμὸν ἢ μέγεθος ἐξεσιτώτα τοῦ προσήκοτος. ἐφ' ὧν ἐκκόπτειν μὲν χρὴ τὸ περιττὸν, ἥτοι κατὰ μέγεθος ἢ κατ' ἀριθμὸν ἀνατρέφειν τε καὶ κατασκευάζειν τὸ λείπον, ὅταν γε δυνατόν ἢ τοῦτο πράξει. τὸν γὰρ τοι πέμπτον δάκτυλον ἢ τοιοῦτόν τι μόριον ἕτερον οὐχ οἷόν τε

lis ab ipso statim ortu est congenitus et quintus defecit et alia quaedam similia, aliqua in numero, aliqua in legitima quantitate vitiosa. Ac si quidem haec plurimum, recta vero rara fierent, contra quam nunc de naturae operibus statueremus, non tuentes ut nunc, sed auferentes ea. Haec ratio memoria tua nunquam excidat, quum sit ad nominum usum utilis, quae tum fallere inconsideratos possunt tum discordiae phantasiam excitare, si quis dicat totum quod praeter naturam est esse tollendum, alter quod nocet aut inutile est aut incommodat actioni.

Cap. XV. Ergo denno repetentes de rébus loquamur, quando de nominibus est nobis definitum, hinc orsi. Conjuncta enarratis jam morbis sunt ea quae vel magnitudine vel numero a debito naturae modo sunt aliena, in quibus amputare quidem conveniet quod magnitudine vel numero redundat, reficere autem et fingere quod desit, ubi videlicet fieri id licet. Quintum namque digitum aut talent

Ed. Chart. X. [354, 355.]

Ed. Bas. IV. (192.)

γενῆσαι τοῖς ἰατροῖς, ἀλλ' ἔστι μόνῃς τῆς γήσεως ἔργα τὰ τοιαῦτα πάντα. τὸ μῆντοι τελῶς ἀφαιρῆν τὸ κατ' ἀριθμὸν ὑπερβάλλον ἢ ἀποκόψαι τι τοῦ κατὰ τὸ μέγεθος ὑπερανῆθῆντος οὐδ' ἡμῖν ἀδύνατον. ἐν γοῦν ἔστι τῶν ἰατρῶν ἔργων οὐ τὸ φανότατον, ὅταν εἰς πολυσαρκίαν ἐκτραπῆ τὸ σῶμα τοσαύτην ὥστε μηδὲ βαδίζειν ἀλύπως δύνασθαι μηδ' ἀνασθαι τῆς ἔδρας διὰ τὸν ὄγκον τῆς γαστροῦς, ἀλλὰ μηδ' ἀναπνεῖν ἀκωλύτως, ἐκτῆκιν αὐτὸ καὶ καθαίρειν ὥσπερ γε κῆπειδάν ἐν ἀτροφίᾳ γίνηται παραπλησίᾳ τοῖς ἐχομένοις φθόῃ, τῆς ἀναθρέψεως αὐτοῦ προνοεῖσθαι. πολλάκις δ' οὐκ ὅλον, ἀλλ' ἐν τι μέρος ἐν ἀτροφίᾳ γίνεται προηγησαμένης ἤτοι παραλύσεως ἢ δυσκρασίας μορίου. καὶ σοι καιρὸς ἤδη περὶ τῆς τούτων θεραπείας ἐπισκέπτ[ε]σθαι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν εἰς τὴν πολυσαρκίαν ἀμετρον ἐκπεσόντων ποιησάμενῳ. δέδεικται δ' ἐν τοῖς περὶ κράσεων ἢ θερμότερα τε καὶ ξηροτέρα κρᾶσις ἰσχυρὸν ἐργαζομένη τὸ σῶμα. τοιαύτην οὖν σοι ποιητέον ἔστι τὴν τῶν παχέων σώματων, εἰ μέλλοι γενήσεσθαι σύμμετρος. μεμάθηκας δ' ἐν τῷ κατ' ἐκείνην μὲν τὴν

aliam partem medico certe gignere non licet, sed unius naturae opus sunt omnia talia. Verum in totum tollere quod numero redundat aut praecidere aliquid ejus, quod magnitudine modum excessit, haec nobis quoque licent. Siquidem ex medici officiis unum est, nec id levissimum, ubi in corpulentia eo devenit corpus ut nec ingredi sine molestia nec sedem propter ventris molem contingere, sed nec respirare libere possit, hanc liquare ac tollere, quemadmodum quum corpus in ea tabescit atrophia, qualem phthoe correpti patiuntur, huic quoque resciendo prospicere. Saepe autem evenit ut non totum corpus, sed una quaedam pars ex atrophia tabescat, quam vel paralysis vel partis intemperies praecessit. Opportuneque jam de curatione horum considerabimus, orsi ab iis qui corpulentia nimium onerantur. Ostensum vero in libris est de temperamentis quod calidior sicciorque temperies exile corpus reddat. Ergo talis tibi concitanda est crassi corporis temperies, si ad symmetriam rediturum sit. Sane docuimus tum in illo opere tum nihilo se-

Ed. Chart. X. [335.]

Ed. Bas. IV. (192)

πραγματίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν ὑγιεινῶν οὐδὲν ἤττωρ, ὀξεία γυμνάσια καὶ ἡ λεπτόνοσα δίαιτα καὶ φάρμακα τοιαῦτα καὶ τῆς ψυχῆς αἱ φροντίδες ἀποφαίνουσι τὴν τε κρᾶσιν ὄλην θερμότεραν καὶ ξηροτέραν καὶ διὰ ταύτην τὸ σῶμα λεπτότερον. ἐν μὲν δὴ τοῖς γυμνασίοις οἱ ὀξύτατοι δρόμοι μάλιστα ἀρμόζουσιν. ἡ δ' ὅλη τῆς λεπτυνούσης διαίτης ἰδίᾳ γέγραπται καθ' ἐν ὅλον βιβλίον. εἰ δὲ καὶ φαρμάκων δέονται τῶν λεπτυνόντων, εἴρηται μὲν καὶ ταῦτα κατὰ τὰς περὶ τῶν φαρμάκων πραγματείας· εἰρήσεται δὲ καὶ τῶν ὅσα δραστηκώτατα τῶν τοιούτων ἐστίν, οἷς ἀξιώ σε χρῆσθαι καθαίρειν ἐπιχειροῦντα πολυσαρκίαν ἀμετρον. οἷς οὖν εἰώθασιν ἕνεκα παθῶν ἀρθριτικῶν ἐνιοὶ χρῆσθαι τμητικοῖς τὴν δύναμιν ἱκανῶς οὔσι, τούτοις καὶ σὺ χρῶ, θεραπεύειν ὑπερβάλλουσαν εὐσαρκίαν παιρῶμενος. ἔστι δὲ τοιαῦτα πηγάνου τὸ σπέρμα καὶ μᾶλλον τοῦ ἀγρίου σὺν αὐτοῖς τοῖς κορύμβοις, ἀριστολοχία θ' ἡ στρογγύλη καὶ τὸ λεπτὸν κενταύριον, ἡ τε γεντιανὴ καὶ τὸ πόλιον· ὅσα τε τῶν οὐρητικῶν ὀνομαζομένων ἰσχυρὰ, καθάπερ τὸ πετροσέλινον. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων καὶ αὐτὸ

cuius in opere de tuenda sanitate, quod acuta exercitatio et tenuans victus et id genus medicamenta et animi cogitatio temperamentum totum et calidius et ficius ac propterea corpus exilius reddunt. Igitur in exercitationibus celerrius cursus est idoneus. Tenuantis vero victus materia leorsum singulari libro est prodita. Quod si medicamenta tenuantia quoque requirant, etiam haec in operibus quae de medicamentis conscripsimus sunt edita, quamquam referentur eorum nunc quoque quae sunt efficacissima, quibus, ubi demere immoderatam corpulentiam studes, utaris suadeo. Ergo quae ad arthriticos affectus quidam exhibere solent, quae valentem incidendi facultatem habent, iis tu quoque, quum obesitatem curabis, utitor. Sunt porro talia rutae semen, praefertimque silvestris una cum ipsis corymbis et aristolochia rotunda, et minus centaurium et gentiana et polium, praeterea ex urinam cientibus ea quae pollentes habent vires, veluti petroselinum. Unumquodque enim talium tum

Ed. Chart. X. [335.]

Ed. Bas. IV. (192.)

καθ' αὐτὸ καὶ σὺν ἄλλοις λεπτῦναι τε τοὺς χυμοὺς ἱκανὸν καὶ κενῶσαι, τὰ μὲν τοι δι' οὖρων αἰσθητῶς, τὰ δὲ τοι καὶ κατὰ τὴν ἀδὴλον αἰσθῆσαι διαπνοήν· ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ τῶν κενουμένων ἐκιδῶν ἄλλες ἱκανῶς λεπτύνουσι. καὶ πολλοὶ τῶν ἰσχυρότερον ἢ μέσως εὐσάρκων ὑπὸ τῶν τοιούτων φαρμάκων πόσιως ἀπώλοντο, κακοπηθέντος αὐτοῖς τοῦ αἵματος. ὤρησαν δ' ἐπ' αὐτὰ θεασάμενοί τινες ἀπηλλαγμένους ἀρθριτικῶν παθῶν, οὐκ ἐπιλογισάμενοί τὴν κρᾶσιν τῶν ὠφελιθέων, ὑγροτέραν τε καὶ φλεγματικωτέραν οὔσαν, οἷα πέρ ἐστι καὶ ἡ τῶν παχέων, ἐφ' ὧν ἀκίνδυνος ἡ τῶν τοιούτων χρῆσις φαρμάκων. ἐγὼ γοῦν ἐθεράπευστα τινὰ νεανίσκων ἐτῶν ἑγγὺς τεσσαράκοντα, παχὺν ἱκανῶς γεγονότα, τῇ τε πρὸς τοὺς ἀρθριτικούς ἀντιδότην καὶ τοῖς ἄλλοις τῆς θηριακῆς, αὐτῇ τε τῇ θηριακῇ μετὰ τοῦ καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ τῇ λεπτυνούσῃ χρῆσθαι καὶ γυμνασίων δρόμοις ὠκέσι. παρεσκευάζον δ' αὐτὸν ἐπὶ τὸν δρόμον, ἀνατρέβων μὲν πρῶτον ὠμολίνοις τραχέσιν, ἄχρι τοῦ φοινίξαι τὸ δέσμα, τρίβων ἐφεξῆς τρίψει δι' ἐλαίου τῶν διαφορητικῶν τι φαρμάκων ἔχον-

ipsum per se tum vero allis mixta, universa et extenuare potenter humores et vacuare sunt habilia, partim quidem sensibiliter per urinas, partim per insensibilem transpiratum; sed et sal quod ex combustis fit viperis potenter extenuat. Multique quum vel graciliores vel mediocris habitudinis essent, ex ejusmodi medicamentorum potione perierunt, sanguine ipsorum excocto. Ruerant autem ad ea propterea quod liberatos aliquos articulariis affectibus viderant, minime aestimantes quod temperies eorum qui fanati fuerant humidior pituitosiorque erat, qualis nimirum obesorum est, in quibus hujusmodi medicamentorum securus est usus. Ego namque juvenem quendam quadraginta circiter annos natum admodumque obesum percuravi, usum tum antidoto; quae adversus articularia vitia est composita, tum sale theriaci ipsaque theriace ac reliquo extenuanti victu et pro exercitatione cursu veloci. Porro praeparavi hominem ad cursum perfricando primum linteis asperis, quoad cutis ruberet, dein statim cum oleo quod in se discutiens aliquod

Ed. Chart. X. [335. 336.]

Ed. Bas. IV. (192.)

τος, ᾧ καὶ μετὰ δρόμον ἐχρώμην αὐθις. ἔστι δὲ ταῦτα σικκίου ῥίζα τοῦ ἀγρίου καὶ ἡ ἀλθαία καὶ ἡ γεντιανή καὶ ἡ ἀριστολογία καὶ ἡ τοῦ πάνακος ῥίζα καὶ τὸ πόλιον καὶ τὸ κενταύριον. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν ἐπαλείφειν συμφέρει τῷ εἰρημένῳ ἐλαίῳ. οὐκ εὐθὺς δὲ τὴν τροφήν ἐπὶ τοῖς λουτροῖς διδόναι προσήκειν, ἀλλὰ κοιμᾶσθαι πρότερον, ἐπιτρέπειν δ' εἰ βούλοιντο καὶ αὐθις λούσασθαι πρὶν ἢ τραφῆναι. κάλλιον δ' ἔστι καὶ τὸ ὕδωρ τῶν διαφωρητικῶν. εἰ μὲν οὖν αὐτοφυῆς ἔχοιμεν, ἐκείνῳ χρωμένους ὁποῖόν ἐστι καὶ τὸ κατὰ τὴν Λέσβον ἀπὸ τεσσαράκοντα σταδίων τῆς Μιτυλήνης· εἰ δὲ μὴ κατασκευάζοντας αὐτοὺς παραπλήσιον. ἔστι δὲ τὸ κατὰ τὴν Μιτυλήνην καὶ χροῶν καὶ δυνάμει τοιοῦτον, ὁποῖον ἂν γένοιτο μυχθέντος ἄλλοις ἀνθούσι ὕδατι θαλάσσης. τουτὶ γὰρ τὸ ὕδωρ καὶ τοῖς ὑδερῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις οἰδαλέοις ἐπιτήδειόν ἐστιν, ἰσχυρῶς ξηραῖτον· ὡσαύτως δὲ ἴδη καὶ τοῖς πολυσάρκοις καὶ μάλιστα ὅταν αὐ[336]τοὺς ἀναγκάζῃ τις ἐν αὐτῷ κολυμβᾶν ὀξύτατα καὶ λουσαμένους πλέον μὴ παραχοῆμα πίνειν ἢ ἐσθίειν, ἀλλ' ἤτοι κοιμᾶσθαι πρότερον

medicamentum habebat, quo etiam post cursum rursus utebar. Talia medicamenta sunt tum cucumeris silvestris radix tum althaea tum gentiana tum aristolochia tum panacis radix tum polium tum centaurium. Per hiemem vero etiam a balneo jam dicto oleo hominem reuinxisse profuerit. Verum cibum exhibere non statim a balneo, sed interposito somno conveniet. Quod si velit etiam rursus ante cibum lavari, permittes. Magis etiam ad rem pertinebit, si aquae ipsi discentienti facultas insit. Ac si quidem talem aliquam sponte natam habemus, ipsa utemur, cujusmodi in Lesbo visitur a Mitylene stadiis quadraginta; sin minus, ipsi similem aliquam moliemur. Est porro ea quae in Mitylene conspicitur et facultatibus et colore talis, qualis fiat, si quis florem salis aquae marinae misceat. Haec ipsa aqua etiam hydropicis et reliquis tumefactis idonea est valenter desiccans, ita profecto ut corpulentis, ac praecipue si quis ipsos cogat in ea celerrime natate, nec post largam lavationem protinus esse bibereve, sed somno interposito aut omnino saltem quiete.

Ed. Chart. X. [356.]

Ed. Bas. IV. (192. 193.)

ἢ πάντως γε ἡσυχάζειν. εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ προλέγειν τῷ
 θεραπευομένῳ τὴν πολυσαρκίαν ὡς ἐστ' ὅτε διὰ κίνησιν
 ἀθροωτέραν εἰκὸς ἐστὶ καὶ πυρέξαι αὐτόν· ὅτι τε μήθ' ὁ
 πυρετὸς ἀνάρμοςτος εἰς τὰ παρόντα γενήσεται, τοῦ ἰατροῦ
 καλῶς ἅπαντα πράττοντος. εὐδὴλον γὰρ ὡς ὅταν ἐπὶ κόπων
 πυρέξωσιν καὶ οἱ οὕτω θεραπευόμενοι, καταστήσαντες αὐτῶν
 τὸν πυρετὸν, αὐτοὶ ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἰδίαν τῆς ὅλης θεραπείας
 ἀφίξομεθα. φεύγειν δ' ἐπ' αὐτῶν χρὴ καὶ τοὺς τροφίμους
 οἴνους, οἳοὶ πέρ εἰσιν οἱ παχεῖς· τοῖς δὲ ὕδατώδεσι χρῆσθαι,
 τουτέστι τοῖς λευκοῖς μὲν τῇ χροῃ, λεπτοῖς δὲ κατὰ τὴν σύ-
 στασιν, ἢ τοῖς τεθαλαττωμένοις.

Κεφ. ιστ'. Ὅσους δ' ἀνατρέφειν βουλόμεθα καταλε-
 λεπτυσμένους, οἴνον μὲν δάσομεν τὸν παχὺν, ἐδέσματα δὲ
 τὰ παχύγυμα καὶ γυμνάσια τὰ βραχέα καὶ τρίψιν τὴν μετρίαν·
 καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπαντα τοῖς εἰρημέοις ἐναντία πράξομεν.
 ἐπιτήδειον δ' αὐτοῖς ἐστὶ καὶ τὸ (193) πιπτοῖσθαι δι' ἡμε-
 ρῶν ἢτοι τριῶν ἢ τετάρων· κάλλιστον γὰρ τοῦτο φάρμακον
 εἰς σάρκωσιν, ὥστ' εἰ καὶ τι μόριον ἐν ποτε πάθῃ, διὰ τούτου

Sane illud est sciendum atque ab eo qui obesitatem curat
 praedicendum, quod aliquando ex multo simul obito motu
 et febre hominem corripitur est credibile, et quod febris ad
 rem propositam non aliena erit, si medicus recte omnia fa-
 ciat. Etenim perspicuum est, ubi ex lassitudine febricitarint
 qui ita curantur, quod sopita eorum febre rursus ad eandem
 curationis formulam redibimus. Sane fugere in iis curandis
 conveniet et vina quae multum nutriunt, ejus generis
 crassa sunt, uti vero vel aquosis, id est colore albis et confi-
 stentia tenuibus, vel quibus mare est admixtum.

Cap. XVI. At ubi extenuatos reficere volumus, vi-
 num exhibebimus crassum, cibum vero qui humorem effi-
 ciat crassum, exercitationes paucas, frictionem mediocrem, ac
 ut summa complectar, omnia jam dictis contraria moliemur.
 His vero etiam picari commodum est, trium vel quatuor
 dierum spatio, nam id ad carnem instaurandam egregium
 medicamentum est, adeo ut si qua pars una quandoque labo-

Ed. Chart. X. [336.]

Ed. Bas. IV. (193.)

τοῦ βοηθήματος ἀνατρέφειν αὐτό. καὶ ἡμῖν ἤρκεσεν ἐπὶ πάντων σχεδὸν μόνον τοῦτο· καὶ γὰρ καὶ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει πλῆθος αἵματος ἐπισπόμενον. οὐτ' οὖν συνεχῶς χρὴ προσφέρειν αὐτὸ τοῖς κάμνουσι σώμασιν, οὐθ' ὅτε χρὴ καταχρίειν πολλάκις, ἀλλ' ἐν μὲν χειμῶνι δις, ἐν θέρει δ' ἅπαξ ἀρκεῖ. τοῖς δ' ἐκ γενετῆς ἔχουσιν ἰσχυρότερα τινὰ μόρια καὶ οἱ ἀνδραποδοκάπηλοι βοηθοῦσι διὰ τοῦ βοηθήματος τοῦδε μετὰ τῆς καλουμένης ἐπιχρῶσεως, ἔστι δὲ κἀκείνοις συμμετρία τις, ὡς μὴ μᾶλλον τοῦ δέοντος γίγροιο μήτ' ἔλαττον, οὔσης τοιαύτης. γαρθήκια λεῖα μετρίως ἀληλιμμένα κατὰ τῶν ἰσχυῶν μορίων ἐπαράσσουσιν, ἄχρι περ ἂν ἐξαρθῇ μετρίως· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ὅλον ἐστίν, ὡσπερ καὶ Ἱπποκράτης ἔλεγεν ἐπὶ καταπλήσεως ὕδατος θερμοῦ, τὸ μὲν πρῶτον αἰεῖται, ἔπειτα δ' ἰσχυαίνεται. πάντ' οὖν ἂ εὐσαρκῶσαι βουλόμεθα μόρια καὶ τρίβειν χρὴ καὶ κατατλεῖν καὶ παῖειν καὶ πιπτοῦν ἄχρι περ ἂν ἐξαρθῇ· γενομένου δὲ τούτου, παραχρῆμα πάνεσθαι χρὴ πρὶν ἀρξασθαι διαφορεῖσθαι. τὰ γὰρ τοι θερμαίνοντα πάντα

ret, ea hoc praesidio restituantur. Ac nobis quidem in omnibus ferme hoc unum satisfecerit, siquidem humectat et calefacit, sanguinis multitudine accita. Ergo nec assidue id aegrotanti corpori admovere conveniet, nec quum conveniet, saepe illinere, verum in hieme bis, in aestate semel id fecisse est satis. Quibus vero ab ortu graciliores sunt partes quaedam, iis etiam mangones puerorum hoc ipso praesidio succurrunt una cum percussione, quam epicrusin vocant, est porro et illius commoderatio quaedam, ut nec plus iusto nec minus fiat. Ea talis est. Ferulas parvas ac leves modice illitas gracilibus partibus incutiunt, donec modice attollantur, quippe in hoc summa rei est, ut Hippocrates de pertusione aquae calidae dixit, *primum quidem pars intumescit, post gracilescit*. Ergo quibuscunque partibus bonam corpulentiam reddere studemus, has et fricare et persundere et percutere et picare oportebit tantisper, dum intumescant; hoc ubi factum est, protinus desistere prius quam discuti coeperint. Etenim, quae calefaciunt omnia sicut attra-

Ed. Chart. X. [336. 337.]

Ed. Bas. IV. (195)

καθάπερ ἔλκειν πέφυκεν, οὕτω καὶ διαφορεῖν. ἐὰν οὖν ἀναμείνης διαφορηθῆναι τὸ ἐλχθέν, οὐδὲν ἔξεις πλέον. οὕτω καὶ πυγὰς τίς ἀνδραποδοκάπηλος ἐναγχος ἠΰξησεν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ παιδὸς ὑπολέπτου, συμμέτρως μὲν τῇ κατακρούσει χρώμενος ἐκάστης ἡμέρας ἢ παρὰ μίαν, συμμέτρως δὲ πιτῶν, ἀλλὰ τοῖς γε τὸ σύμπαν σῶμα λεπτοῖς καὶ λούεσθαι μετὰ τροφήν ἐπιτέδειον. ὥσπερ δὲ τοῖς λεπτύνουσι βοηθήμασι κίνδυνος ἦν ἀκολουθῆσαι πυρετὸν ὑπερθερμανθέντος ἀμέτρως τοῦ σώματος, οὕτω καὶ τοῖς λευομένοις ἐπὶ τροφαῖς κίνδυνός ἐστι κατὰ τὸ ἥπαρ ἔμφραξιν γενέσθαι, καὶ μάλιστα διὰ τὸ τῶν ἔδεσμάτων εἶδος· ζυφοῦται γὰρ καὶ ἄλλως τὰ παχύγυμα, χρωμένων ἐπὶ πλέον αὐτοῖς. ὅπου δὲ καὶ ἄλλως τοῦτο δορῶν πέφυκε, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ βαλανείοις ἅμα τροφῇ τοῦτο δράσει. γίνεται γε μὴν καὶ λίθων ἐν νεφροῖς σύστασις ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαίτῃ χρονιζούσῃ· [337] διὰ τί δὲ, οὐ πᾶσι γίνεται πρόδηλον. ἐπίουσι μὲν γὰρ εἰκόσ ἐστιν ἥτοι πυκνοὺς ἔχειν τοὺς νεφροὺς ἢ στενὰς τὰς ἀναστομώσεις τῶν ἐν ἥπατι φλεβῶν, ἐπίουσι δὲ τὰναντία. καὶ τούτων

here, ita etiam discutere sunt apta. Si ergo perstes, dum quod attractum est discussum sit, operam luseris. Ad hunc modum mango quidam proxime nates pueri gracilioris brevi auxit, percussu mediocri quotidie usus aut *saltem* alternis diebus, item moderata picatione. Caeterum quibus totum corpus est extenuatum, iis lavari quoque post cibum est idoneum. Veluti autem metus erat, ne tenuantibus auxiliis febris succederet, corpore immodice per haec calefacto, lic iis qui a cibo lavantur periculum est ne sibi jecur obstruatur, potissimum propter ciborum speciem, quippe quum aliter quoque obstruere soleant quae humorem crassum gignunt, si quis his liberalius utatur. Ubi igitur alias id efficere solent, multo profecto promptius idem post balneum cum alimento facient. Incidit tamen ex tali victu diutius exhibito etiam calculi in renibus generatio, quod vitium cur omnibus non contingat satis patet. Nam incredibile non est quibusdam vel densos admodum esse renes vel peranguilas venarum jecoris osculationes, quibusdam esse con-

Ed. Chart. X. [337.]

Ed. Baf. IV. (195.)

διάγνωσις οὐδεμία σαφής ἐστίν· ἀλλ' ἐπερωτῶν χρῆ τὸν διαιτώμενον, ὡς εἴρηται, συνεχῶς εἴ τις αὐτῷ βάρους αἰσθησις ἐν ὑποχονδρίῳ δεξιῷ καὶ κατὰ τοὺς ὤσας γίνεται. καὶν αἰσθηταί ποτε τοιούτου τινός, αὐτίκα δὲ ὄξυμέλιτος διδόναι κάππαριν ἐν ἀρχῇ τῆς τροφῆς, ἄχρι περ ἂν καταστῇ τὸ βάρος· ἐπὶ δὲ τῶν δυσκόλως ἀνατρεφόμενων μορίων καὶ πλέον ἤδη κατεψυγμένων ἐχρησάμην ἐρίοτε καὶ θαψίας, ποτὲ μὲν μετὰ μέλιτος ἐπιχρίων τὸ μόριον, ἔστι δ' ὅτε καὶ κηρωτῆς· ἐπισπᾶται γάρ καὶ αὕτη τοῖς μορίοις οἷς ἂν ἐπιτεθῇ πλήθος αἵματος. ἐφ' ὧν δὲ ὀλίγον ἐνδαῖ τῷ δέρματι τοῦ αἰδοίου πρὸς τὸ κατὰ φύσιν, ἐπὶ τούτων ἄνευ θαψίας πολλάκις μόνη τῇ τάσει τὸ δέον εἰργασάμην, ἵνα χάρτου μαλακῆν καὶ εὐτόνον ἐν κνίλῳ περιλίττων ὑποκρησμένῳ τῷ δέρματι κόμμιως. εὐδηλον δὲ δήπουθεν ὅτι καὶ τὸ τῆς ἰνὸς πέρας ἐπιπολλᾶν χρῆ διὰ κόμμιως τῷ ὑποβεβλημένῳ ἄνω μέρος τῆς ἰνός· ἐν τάχει τε γὰρ ξηραίνεται καὶ ἀλύπως σφίγγει. προϋποιθέναί δὲ χρῆ τοῦ δέρματος τῆς ποσθῆς ἐκ τῶν ἔνδον

traria. Horumque dignotio nulla plane certa est, sed percunctandum assidue ab eo, qui jam dicto modo est cibatus, num quis illi gravitatis sensus in dextro hypochondrio et circa lumborum carnes sit. Quod si quid tale aliquando senserit, protinus capparī ex oxymelite in principio cibationis, donec confiterit gravitas, dabitur. Ad partes vero quae aegre reficiebantur ac plusculum jam refrigerata erant, usus aliquando et thapsia sum, alias ea ex melle partem illiniens, alias etiam ex cerato, siquidem attrahit ea quoque partibus quibus superposita fuerit sanguinis copiam. Quibus autem exiguum aliquid pudendi praeputium de naturali deest quantitate, iis non raro citra thapsiam sola tensione debitum modum reddidi, chartae membranulam mollem firmamque cuti gummi illitae circumvolvens. Satis autem constat, quod etiam membranulae sinem parti superiori subjectae agglutinari gummi oportebit, siquidem et siccatur cito et sine dolore adstringit. Porro cuti praeputii ex interna parte rotundum aliquid commoderatum supponi prius oportebit, quod et

Ed. Chart. X. [337.]

Ed. Bas. IV. (193.)

μερῶν στρογγύλον τι σύμμετρον, ὃ καὶ μετὰ τὸ κολληῖσθαι τὴν ἴνα ῥαδίως ἔξαιρήσεις. ἐνιοὶ δὲ τῶν διὰ θαψίας ἐπαγόντων τὴν ποσθὴν τὸ στρογγύλον τοῦτο μολύβδινον ἐποίησαν ὥσπερ τι σωληνάριον· εἴτ' ἔξωθεν αὐτὸ περιτείνοντες τὸ δέρμα τῆς ποσθῆς καταδοῦσιν ἱμάτι μαλακῷ. καὶ γένοιτ' ἂν ποτε καὶ τοῦτο χρήσιμον ἐφ' ὧν ἐνδεῖ πολὺ τοῦ δέρματος· εἰ δ' ὀλίγον εἴη τὸ λεῖπον, ἀρκεῖ μόνον, ὡς εἴρηται, τὸ χαρτίον ἐν κύκλῳ περιελιττόμενον· ἐν αὐτῷ δὲ τῷ περιβάλλειν τε τῷ δέρματι καὶ κατακολλᾶν αὐτὸ προὔποκεισθαι χρὴ τὸ σωληνάριον· ἐγὼ δὲ εἴωθα, εἰ καὶ μηδὲν τούτων παρῆ, τοῦ χάρτου σύμμετρον ἐλίττων ἐνθεῖναι στήριγμα τοῦ περιβλήματος, ἢ ἕστερον, ὅταν ἀκριβῶς παρῆ τὸ περιελιττόμενον ἔξωθεν ἔξαρθέντος τοῦ στήριγματος, ἐνκόλως οὐρεῖν ὑπάρχη τῷ θεραπευομένῳ. πρόδηλον δ' ὅτι καὶ τοῦτο τὸ πάθημα τοῦ γένους τῶν νοσημάτων ἐστίν, ὃ κατὰ πηλικότητα τοῦ κατὰ φύσιν ἐξέστηκεν, ἐνίοτε μὲν ἀποσαπείσης τῆς ποσθῆς γινόμενον, ἐνίοτε δὲ ἐξ ἀρχῆς ἔλαττον συγγερόμενον. ὑπάγεται δὲ καὶ χειρουργίας τρόπῳ διττῷ· ποτὲ μὲν ἄνω κατὰ τὴν

postea quam agglutinata membranula est facile eximas. Eorum vero qui thapsia praeputium adducunt quidam rotundum id e plumbo fecerunt, veluti tubulum quendam, mox illi extrinsecus praeputii cutim circumtendunt ac molli loro deligant. Fueritque et id nonnunquam utile quibus multa deficit cutis, quibus autem exiguum est quod deest, iis, ut dictum est, sola chartulae circumdata sufficiat, ubi autem circumdabitur cuti et agglutinabitur, subtus imponi tubulum prius oportebit. Ego vero, si nihil horum praesto sit, modicum chartae involvens immittere pro fulcimento praeputii soleo, ut postea, quum plane coaluit quod foris est circumdatum, exempto quod fulciverat facile mejat is qui curatur. Constat vero hunc quoque affectum ex eo morborum esse genere quod naturalem magnitudinem est egressum, interdum putrescente praeputio oborientem, interdum ab ipso ortu minorem quam par erat congenitum. Subjicitur autem duplici chirurgiae rationi, interdum in superna pudendi

Ed. Chart. X. [337.]

Ed. Bas. IV. (193.)

ἀρχὴν τοῦ αἰδοίου τὸ δέρμα τεμνόντων κυκλοτεροῶς, ἐνεκα
 λυθείσης αὐτοῦ τῆς συνεχείας ἔλκεσθαι κάτω μέχρι τοῦ σκε-
 πάσαι τὴν καλουμένην βάλανον ὄλην· ἐρίοτε δὲ ὑποδερόντων
 σμίλη κατὰ τὰ ἔνδοθ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν βάλανον ῥίζης, εἰδ'
 ἐλκόντων κάτω, κἄπειτα δεσμευόντων, ὡς εἴρηται, μαλακῶ
 τι. λεχθήσεται δὲ περὶ τῶν τοιούτων τρόπων ἐπὶ προή-
 κοντι λόγῳ, καθάπερ γε καὶ περὶ κολοβωμάτων· οὕτως γὰρ
 ὀνομάζουσι τὰ κατὰ χεῖλος ἢ πτερόγιον ἕινος ἢ οὖς ἐλλεί-
 ποντα. μεθοδεύεται γὰρ πῶς καὶ ταῦτα· πρῶτον μὲν ὑπο-
 δερόντων ἐκατέρωθεν τὸ δέρμα, μετὰ δὲ τοῦτο ἐπαγόντων
 καὶ συναγόντων ἀλλήλοισι τὰ χεῖλη τῶν δερμάτων, ἀφαιρούν-
 των τε τὸ τετυλωμένον ἐκατέρου, κἄπειτα ῥαπτόντων τε καὶ
 κολλόντων. ἐκ ταύτου δὲ τοῦ γένους εἰσὶ καὶ αἱ κατὰ τὸν
 μέγαν καρθὸν ῥυάδες, ἢ μειωθέντος ἐπὶ πλέον ἢ τελέως
 ἀπολλυμένου τοῦ καρθοῦ. τελέως μὲν οὖν ἀπολλυμένου
 παντάπασιν ἀνίατον γίνεται τὸ νόσημα, μειωθέντος δὲ διὰ
 τῶν μετρίως στυφόντων θεραπεύεται μετὰ τοῦ προκαθάραι
 πρῶτον μὲν ὅλον τὸ σῶμα, δεύτερον δὲ τὴν κεφαλὴν. ἔστι
 δὲ μετρίως στυφοντα φάρμακα τὰ τε διὰ γλαυζίου καὶ κρόκου

parte circulo incisa cute, quo videlicet ejus unitate soluta
 eatenus deorsum trahatur, quoad glandem totam cooperiat,
 interdum vero excoriata scalpro ex interna parte a glandis
 radice mox deorsum tracta ac deinde, ut dictum est, molli
 quopiam deligata. Dicemus autem et de ejusmodi rationibus
 in sermonis progressu, ut et de curtis seu colobomatis, nam
 ita vocant quae in labiis aut narium alis aut aure deficiunt.
 Nam methodo quadam curantur haec quoque, primum qui-
 dem excoriata utrimque cute, deinde adductis conjunctisque
 inter se cutium labris, ac utriusque quod callosum est de-
 tracto, mox quae reliqua sunt adfutis atque agglutinatis.
 Ejusdem generis sunt et in majore oculi angulo rhyades vel
 impensius minuto vel profus perduto ipso angulo. At pror-
 fus quidem perduto eo omnino insanabilis relinquitur mor-
 bus, minuto vero modice adstringentibus curatur, si tamen
 totum corpus primum ante purgaveris, dein caput. Sunt me-
 diocriter adstringentia medicamenta et quae e glaucio com-

Ed. Chart. K. [537. 538.]

Ed. Bas. IV. (193. 194.)

καὶ τὰ νάρδινα καλούμενα, [338] καὶ μάλιστα ὅσα δι' οἴνου
σκευάζεται. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, ἐπὶ πάντων ἐν οἷς ἀπώλετό
τις οὐσία μάλιστα μὲν αὐτὴν ὁμοιοτάτην πειραῖσθαι χρῆ
κατασκευάζειν· εἰ δ' ἀδύνατον εἴη τοῦτο, τῆς γε αὐτῆς χρείας
ἔστοχασμένων ἡμῶν· ἔσται δὲ καὶ αὐτὴ κατὰ τοῦθ' ὁμοία.
τοῦ γοῦν τῆς κνήμης ὁστοῦ πολλάκις ἀναγκασθέντες ἐκκόψαι
συχρὸν, εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ φῦσαι τινα ἑτέραν οὐσίαν τὴν
φύσει προκαλούμεθα διὰ τῶν σαρκωτικῶν φαρμάκων, ἣτις
ἐν ἀρχῇ μὲν οἷα περὶ σκληρὰ σάξ' ἐστίν, ὕστερον δὲ πόρου
σκληροτέρου λαμβάνει σύστασιν, καὶ τῷ χρόνῳ κρατυνθεῖσα
πρὸς τὰς βαδίσεις αὐτοῦ γίνεται ἐπιτηδεῖα. καὶ σκυταλίδας δὲ
δακτύλων ἐκκόπτοντες ὁρῶμεν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἐκκοπειῶν
ἑτέραν οὐσίαν, οἷαν περὶ εἶρηκα γεννωμένην. ὅτι δὲ καὶ
φλέβας αἰσθητὰς ἐνίοτε γεννωμένας εἶδομεν εἶρηται πρό-
σθεν. αὐταὶ μὲν οὖν οὐχ ὁμοίαι ταῖς ἀπολωλυταῖς, ἀλλ' αἰ
αὐταὶ γίνεσθαι λέγουσι ἅν, ὥσπερ γε καὶ ἡ ἐν τοῖς κοίλοις
(191) ἔλκεσι σάξ'. ἡ δ' ἐν τῷ τιλοῦσθαι ταύτην οὐλήν γεν-
νωμένην δέρματι μὲν ἐστὶν ὁμοιοτάτη, δέρμα δ' οὐκ ἐστὶ·

ponuntur et croco et quae nardina vocantur, et in primis
quae ex vino sunt confecta. Ut vero summa complectar,
quibus perit aliquid substantiae, maxime quidem id agendum,
ut ei quam simillimam faciendam curemus: si id fieri nequit,
saltem aliquid quod eundem praestet usum machinabimur,
erit autem profecto et id eatenus simile. Etenim quum ossis
tibiae saepe excindere portionem magnam cogimur, ad al-
teram loco ejus substantiam producendam carnem gignen-
tibus medicamentis naturam ipsam provocamus, quae inter
initia velut dura est caro, postmodum calli durioris firmitu-
dinem accipit ac temporis spatio roborata ad ingressum ossis
loco fit habilis. Quin etiam ubi internodia digitorum exci-
dimus, in excisorum loco alteram qualem praediximus na-
turam provenire cernimus. Quod autem venas quoque sen-
sibiles generatas aliquando vidimus prius est dictum, verum
has non tam similes iis quae prius perierant quam easdem
renasci dixeris, velut in cavis ulceribus carnem. Cicatrix
vero quae in hac calli modo durata gignitur, ea cuti qui-

Ed. Chart. X. [538.] Ed. Bas. IV. (194.)
 πυκνοτέρα γοῦν αὐτοῦ φαίνεται διὰ τε τῆς ὕψεως καὶ τῆς
 ἀφῆς, καὶ μέντοι καὶ τῶ λογισμῶ τεκμαιρομένοις ἐκ τοῦ μὴ
 φύειν τρίμας. ταῦτ' οὖν ἔχων ἀεὶ πρόχειρα πρὸς τὰς θερα-
 πείας εὐπορήσεις ὧν σε χρὴ πράττειν.

Κεφ. ιζ. Ἐμοὶ δ' ἤδη καιρὸς ἐπ' ἄλλα προΐεναι νο-
 σημάτων εἶδη, κοινωνοῦντα τοῖς προειρημένοις. ὁ μὲν οὖν
 ἔρπης ὀνομαζόμενος ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἐστὶ τοῖς ἠλκωμέ-
 νοις ξηρσιπέλασιν, ἢ σαρκοκῆλη δὲ τοῖς σκίθροισι. ὀφίασις δὲ
 καὶ ἀλωπεκία καὶ ἡ πτίλωσις ἐκ τοῦ γένους ἐστὶ τῶν νοση-
 μάτων ἐν οἷς ἀπόλωλέ τι τῶν κατὰ φύσιν, ὡσπερ γε καὶ ἡ
 μυρμηκία τῶ ὄλω γένοι παρὰ φύσιν ἐστὶ. τρίτη δ' ἀπάντων
 αὐτῶν ἡ διαφορὰ. τινὰ μὲν γὰρ ἐκ μεταβολῆς γίνεται τῶν
 στερεῶν σωμάτων, ὡς ἡ μυρμηκία καὶ ἡ λέινη καὶ ὁ ἀλφὸς
 καὶ ὁ σφάκελος, ἐλέφας τε καὶ ψώρα καὶ λέπρα, τινὰ δ'
 οὐδ' ὄλωσ ὄντα πρότερον ὕστερα γίνεται, καθάπερ καὶ ἡ
 μελιγκρίς, ἀθερώματά τε καὶ στεατώματα· καὶ καθ' ἕτερον
 τρόπον ἔλμινθες καὶ ἀσκαρίδες καὶ κηρία· καλοῦσι γὰρ
 οὕτω μὲν μακρὰν καὶ πλατεῖαν ἔλμινθα· καὶ πάντα τὰ πρό-

dem est quam simillima, cutis tamen non est, quum et den-
 sior ea visu tactuque sentiatur, et ratione ex eo quod pilos
 non edat intelligitur. Haec igitur si praesto tibi ad manum
 semper erunt, quae tibi in curationibus peragenda sint mi-
 nime requires.

Cap. XVI. Mihi vero jam tempestivum est ad alias
 morborum species transire praedictis confociatas. Ergo qui
 herpes dicitur, ejusdem est generis cum exulcerato crysipe-
 late, sarcocelē vero cum scirrhis. At ophiasis, alopecia et
 ptilosis ex eo sunt morborum genere, in quibus naturale
 aliquid amissum, aequae ut myrmecia quae toto genere est
 praeter naturam. Porro triplex omnium horum est differen-
 tia. Quaedam namque ex mutatione consistunt solidarum
 partium, sicut myrmecia et leuce et vitiligo et sphaelus et
 elephas et scabies et lepra. Quaedam quum prius omnino
 non fuerint, postmodum sunt orta, veluti meliceris et athero-
 mata et steatomata, atque alio modo helminthes et ascarides
 et ceria, ita enim vocant longam latamque helmintha, omnia-

Ed. Chart. X. [558. 559.]

Ed. Bas. IV. (194.)

σθεν εισημένα, ἃ κατὰ τινὰ τῶν ἀποστημάτων εὐρίσκειται, πύροις, ἢ λίθοις, ἢ ὄστοις, ἢ θριξίν, ἢ τισιν ἐτέροις τῶν τοιούτων ἰοικότα. προσέχειν οὖν αἰὲν χρὴ τὸν νοῦν ἐπὶ πάντων τῶν παρὰ φύσιν ἀκριβῶς ἐπισκοπούμενον ἐκ τίνος γένους ἐστίν· εἶπερ γε τὴν πρώτην ἐνδειξίν ὀρηγήριον ἐσομένην ἀπασῶν τῶν ἐφεξῆς ὀρθῶς εἶπομεν ἐκ τοῦ γένους λαμβάνεσθαι. τὸν γοῦν ἔρηπτα χολώδης γεννᾷ χυμός· ὥστε κατὰ γε τοῦτο ταύτου γένους ὑπάρχειν ἐρυσιπέλατι, καὶ τοῦτό γ' αὐτοῦ μᾶλλον ἔτι τὸ ἠλκωμένον. διαφέρει δὲ τῇ λεπτότητι τοῦ χυμοῦ· πάννυ γὰρ ἐστὶ λεπτός ὁ τὸν ἔρηπτα γεννῶν, ὡς μὴ μόνον διὰ πάντων διέρχεσθαι τῶν ἔνδον μορίων, ὅποσα σαρκώδη τὴν οὐσίαν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ δέρματος ἄχρι τῆς ἐπιδερμίδος, ἣν μόνην ἀναβιβρώσκει τε καὶ διεσθίει τῷ στέγεσθαι τι πρὸς αὐτῆς· ὡς εἴ γε καὶ ταύτην διεξείη τοῖς ἰδρῶσιν ὁμοίως, [339] οὐκ ἂν ἔλκος εἰργάσατο. κοινὸν γὰρ δὴ τοῦτο τοῖς γιγνομένοις ἐκ χυμοῦ δακνώδους ἔλκεσιν, ἅπερ αὐτόματα

que quae supra diximus in abscessibus quibusdam *callosae substantiae*, aut lapillis, aut ossibus, aut pilis, aut aliis quibusdam id genus similia inveniri. Itaque attentum esse semper oportet in omnibus quae praeter naturam habentur atque diligenter advertere ex quo ea genere sint, si modo illud recte a nobis dictum est, primam faciendorum indicationem, unde ad omnia quae deinceps sunt administranda initium capiatur, a genere ipso sumi. Herpeta namque biliosus procreat humor, quo fit ut eatenus ejusdem sit cum erysipelate generis, atque hujus quoque magis etiam cum eo quod exulceratum est. Dissert autem ab erysipelate humoris tenuitate; est enim admodum tenuis qui herpetem excitat, adeo profecto ut non solum omnes interiores partes quae carnosae substantiae sunt transeat, sed etiam cutim ipsam ad summam usque cuticulam, quam solam propterea quod ab ea remoratur tum erodit tum exedit, quando si hanc quoque sudoris vice transfret, haud quaquam ulcus excitaret. Quippe id ulcerum, quae ex mordente humore orientur,

Ed. Chart. X. [339.]

Ed. Bas. IV. (194.)

ἔλκη προσαγορεύουσιν, ἵσχεσθαι τε καὶ βραδύνειν ἐν τῇ διαξόδῳ τὸν ἐργαζόμενον αὐτὰ χυμὸν. τῷ δ' ἦττον καὶ μᾶλλον ἕτερον ἕτερον χυμὸν ἦτοι λεπτὸν ἢ παχὺν ὑπάρχειν αἰ κατὰ τὸ βάθος ἐν τοῖς ἔλκεσιν γίνονται διαφοραί. τούτου τοῦ γένους ἐστὶ καὶ ἡ φαγέδαινα καὶ οἱ ἠλκωμένοι τῶν καρκίνων. ἐφ' ὧν ἀπάντων ἡ μὲν κοινὴ θεραπεία κωλύσαντα τὸν ἐπιζήροτα χυμὸν ἰᾶσθαι τὸ ἔλκος· ἢ δ' ἴδια καθ' ἕναστων ἐκ τε τῆς τοῦ μορίου φύσεως εὑρίσκεται καὶ τῆς ιδέας τε καὶ ποσότητος τοῦ χυμοῦ. λεπτότατος μὲν οὖν ἐν τοῖς τοιοῦτοις χυμοῖς ἐστὶν ὁ τὸν ἐλκούμενον ἐρπητα γεννῶν· παχύτατος δὲ ὁ τὸν καρκίνον· ἐφεξῆς δὲ τούτων κατὰ γε τὸ πάχος ὁ τὰς φαγεδάινας ὀνομαζόμενας. ὧν ιδέαι τινές εἰσι τὰ τε χειρόνια καὶ τηλέφια καλούμενα. καὶ ἤδη τινές ἄλλαι τοιαίδε προσηγορίαι γέγονασιν, ἀχρηστοί τε καὶ περιέρογοι· πρὸς γὰρ τοι τὴν θεραπείαν ἐπίστασθαι χρὴ τό τε πλῆθος τοῦ χυμοῦ καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν σύστασιν, οἷον εὐθέως ἐπὶ τῶν ἐρπητῶν, ἐπειδὴ λεπτός ἐστιν ὁ χυμὸς, ἐκ τοῦ γένους ὧν δηλονότι τῆς ξανθῆς χολῆς, ὅταν ἀναδείξῃ τὴν ἐπιδερμίδα

quae spontanea vocant commune est, quod humor qui ea facit sistitur in exitu ac tardat. Porro ex eo quod alter humor altero sit tenuior crassiorve, ulcerum differentiae, quae ex profunditate spectantur, proveniunt. Hujus certe generis est et quae phagedaena dicitur et exulcerati cancri. Quorum omnium communis curatio est ut prohibeatur primum humoris affluxus, *postē* sanctur ulcus, propria vero cujusque tum ex partis invenitur natura tum ex humoris non solum specie, sed etiam quantitate. At tenuissimus quidem in ejusmodi humoribus est is, qui exulceratum herpetem excitat, crassissimus qui cancrum, proximum ab his locum occupat, quod ad crassitudinem attinet, qui phagedaenas nominatas creat. Harum species quaedam sunt quae chironia ac telephia dicuntur. Jam aliae quaedam ejusmodi appellationes sunt, sed inutiles et supervacuae, siquidem ad curationem pernoscī oportet humoris tum copiam tum potentiam tum consistentiam, veluti statim in herpete, quoniam humor tenuis est, ut qui ex genere flavae sit bilis, ubi cuticulam in

Ed. Chart. X. [539.]

Ed. Bas. IV. (194.)

διαφορηθείς, επιτρέπει συνουλωθῆναι τῷ ἔλκει. εἰν μὲν οὖν φράσῃ τις ἐκκαθάρας τὸ σύμπαν σῶμα, μετὰ τοῦ τοῖς ἀναστέλλουσί τε καὶ ἀποκρουομένοις τοῖς ἐπιθρόοντας χυμοῖς χρῆσασθαι φαρμάκοις ἰάσατο τὸν ἔρητα. μηδέτερον δὲ ἐργασάμενος τούτων, ἀλλὰ μόνοις ἀρκεσθεῖς τοῖς ἐπουλοῦσι, τὴν ἠλκωμένην ἐπιθερίδα ταύτην μὲν ἰάσατο, τὴν συνεγῆ δ' αὐτῇ παθεῖν οὐκ ἐκώλυεν. εἴτ' αὖθις πάλιν ἐκείνης ἐπουλουμένης ἢ συνεγῆς ἀναδέχεται, καὶ τοῦτ' ἐπὶ πλεῖστον γίγνεται, καθάπερ ἔρποντος τοῦ πάθους ἄχρι περ ἂν ὁ ἐργαζόμενος αὐτὰ χυμὸς ἐκκενωθῇ. γυνὴ γοῦν τις ἐν Ῥώμῃ τῶν ἐπιφανῶν ἔρητα κατὰ τὸ σφυρὸν ἔχουσα πρῶτον μὲν ἐχρήσατο τῷ διὰ φύκους φαρμάκῳ, τάχιστα δὲ ἐπουλωθέντος αὐτοῦ τὸ συνεχές εὐθὺς ἐπιπολῆς ἀνεδάρη δέρμα, καθάπερ ἐξ ἀποσύρματος. ὧ πάλιν ἐπιτιθέντος τοῦ φαρμάκου τὸ συνεχές αὖθις ἠλκώθη. καὶ τοῦτ' οὐκ ἐπαύετο γιγνόμενον, ἀλλ' ἦκεν ὕστερον ἢ ἔλκωσις ἐπὶ τὸ γόνυ, πάντα μᾶλλον αὐτῆς παθεῖν ἐτοιμῆς οὔσης ἢ καθαρῶθῆναι χολαγωγῶ φαρμάκῳ. καὶ τοίνυν ὅπερ εἶθεν ἐν τοῖς τοιοῦτοις γίγνεσθαι,

transitu perrupit discussus, permittit cicatricem ulceri induci. Itaque si quis toto prius corpore purgato mox quae affluentem humorem reprimant repellantque medicamentis utatur, jam herpetem curaverit. Sin neutrum horum fecerit, sed tantum ea quae cicatricem inducunt adhibuerit, exulceratam cuticulam ita sanaverit, proximae tamen illi quo minus exulceretur non consuluerit. Postmodum vero illa quoque cicatrice inclusa, quae ipsi continua est exulceratur, idque longo spatio ceu serpente affectu ipso fit, donec humor qui id facit sit vacuatus. Etenim Romae mulier quaedam illustris, quum herpetem in malleolo haberet, primum quidem medicamento de alga est usa. Hoc quum protinus cicatrix induceretur, proxima illi summa cutis est excoriata, veluti ex desquamatis. Cui quum deinde superpositum medicamentum est, rursus illi continua est exulcerata. Idque ita assidue perrexit, donec ad genu exulceratio perveniret, quum interim quidvis potius pati quam medicamento bilem trahente purgari parata esset. Itaque etiam, quod fieri in ta-

Ed. Chart. X. [359. 340.]

Ed. Bas. IV. (194.)

διὰ τὸ τοὺς πλείστους αἰτιᾶσθαι τὰ ἀνάγια, καταγροῦσε τοῦ διὰ φύκου, φαρμάκου, τῶν ἄλλων τι προσφέρειν ἐκέλευσεν. ἐγρώμεθα οὖν ἐφεξῆς τῷ διὰ σάνδιος. ὡς δὲ καὶ τοῦτο τὸ μὲν ἠλκωμένον ἐπούλου, τὸ δ' ἐλκούμενον οὐκ ἐκόλυεν, ἀνελήλυθε δὲ τὸ πάθος ἐγγὺς ἤδη τοῦ βουβῶνος ὑπὸ τῆς ἀνάγκης βιασθεῖσα γάλακτος ὀρεῖον ὑπέσχετο λήγεσθαι. παρεμβalόντες οὖν ἡμεῖς αὐτῷ λάθρα σκαμμωνίας ἐλάχιστον, ἄκουσαν αὐτὴν ἐκκαθάρατες ἐθεραπεύσαμεν. οὐπερ οὖν ἔνεκα ταῦτα λέγεται πάλιν ἀγαπήσω. τὸν κοινὸν σκοπὸν ἐπὶ τῶν ὑπὸ ταῦτο γένος ἀπάντων νοσημάτων ἐπειδὴν λάβης, οὐκ ἀναιρήσεις μὲν αὐτὸν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, εἰς διαφορὰν δ' ἄξεις ἕκαστον πρέπουσαν ταῖς τε διαθέσει καὶ ταῖς ἐργαζομέναις αὐτὰς αἰτίαις, ὥσπερ ἐπὶ τῶν αὐτομάτων ἐλκῶν ἐδείχθη. κενώσεις γὰρ δηλοῦσι τὸν πλεονάζοντα χυμὸν ἐνίοτε μὲν τῷ τὴν ὠχρὰν χολὴν ἐκκαθαίροντι φαρμάκῳ· πολλάκις δὲ τῷ τὴν μέλαιναν, ἔστι δ' ὅτε μικτῷ, χολὴν τε ἅμα καὶ φλέγμα κενοῦντι, [340] ὥσπερ ἐπὶ θατέρου τῶν ἐρηπῆτων, ὃν ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς κέγχρους ὁμοιότητος ὀνομά-

libus assuevit, quoniam plerique culpant non culpanda, damnato ex alga medicamento aliud admoveri iussit. Deinceps igitur quod ex sandice componitur utebatur. Ut vero id quoque, quod exulceratum jam fuerat, cicatrice obduxit, quod vero exulcerabatur non inhibuit, sed jam ad bubones usque affectus ascenderat ipsa necessitate coacta serum se lactis sumpturam annuit. Immittentes igitur nos clanculum minimum scammoniae, invitam purgavimus ac sanavimus. Ergo cuius gratia haec dicta sint, denuo repetamus. Postquam communem omnium quae sub eodem genere morborum sunt indicationem acceperis, utique non hanc in particularibus tolles, sed reduces semper ad differentiam, quae tum affectibus tum ipsorum causis sit commoda, ut de spontaneis ostensum est ulceribus. Vacuabis namque eum nimium qui redundat humorem aliquando quidem medicamento, quod flavam purgat bilem, saepe eo quod nigram modo eo quod mixtae est facultatis, quod bilem simul et pituitam educat, ut in alio herpetum genere, quem a simili-

Ed. Chart. X. [340.]

Ed. Bas. IV. (194.)

ζουσι κερχρίαν. οὗτος γὰρ οὐκ εὐθέως ἔλκος ἐργάζεται καθάπερ ὁ ἕτερος, ἀλλὰ μικρὰς πάνυ φλυκταίνας ὡσπερ κέρχρους, αἱ καὶ αὐταὶ τοῦ χρόνου προϊόντος εἰς ἔλκος τελευτῶσι. καὶ τισιν οὐκ ἀλόγως ἔδοξεν ἐπιμείχθαι τῇ χολῇ φλέγματος ἐν τῷ τοιούτῳ πάθει. γίγνεται δέ ποτε καὶ χωρὶς τῆς τοῦ παντὸς σώματος ἰσχυρᾶς κακοχυμίας ἐν μέρει ἔλκη, ἃ θεραπεύομεν ῥαδίως ὑπὸ φαρμάκων μικτὴν ἐχόντων δύναμιν ἀποκρουστικὴν τε καὶ διαφορητικὴν. ἀποκρούεται μὲν οὖν τὰ τε στύφοντα καὶ τὰ χωρὶς τοῦ στύφειν ψύχοντα· διαφορεῖ δὲ τὰ θερμαίνοντα. καὶ δῆλον ὅτι κατὰ μὲν τὴν γένεσιν τῶν ἐλκῶν ἐπικρατεῖν χρὴ τὰ τὴν ἀποκρουστικὴν δύναμιν ἔχοντα· μηκέτι δ' ἐπιφέροντος τοῦ χυμοῦ τοῦ μοχθηροῦ τῷ μορίῳ, τὴν διαφορητικὴν. τὴν μὲν γὰρ ὀλίγην κακοχυμίαν κἂν ἀπώσῃται τις αὐτὴν ἐπὶ τε τὰ σπλάγχνα καὶ τὰς μεγάλας φλέβας, οὐδὲν ἐργάζεται κακὸν αἰσθητόν· εἰ δὲ ἀξίολογος ᾗ, εἰς τι κῆριον ἐνίοτε κατασκήπτει μόριον, ὅταν γε μὴ διὰ ῥώμην τῆς φύσεως ἐκκαθαιρούσης τὸ σῶμα κενωθῆναι

tudine quam habet cum milio miliarem appellant. Nam is non protinus ulcus facit, quemadmodum alter, sed admodum exiguas pustulas ad speciem milii, quae ipsae interposito spatio in ulcus abeunt. Adeo non sine ratione quibusdam visum est in ejusmodi affectu bilis esse aliquid pituitae admixtum. Incidunt sane nonnunquam et citra vehemens totius corporis humorum vitium in partibus ulcera, quae haud difficulter medicamentis, quae repellendi discutiendique mixtas facultates habent, curantur. Ac repellunt quidem non solum ea quae adstringunt, sed etiam quae sine adstrictione refrigerant, discutiunt vero quae calefaciunt. Constatque quod in generatione ulceris exsuperare debebunt, quae repellendi facultatem habent, ubi non amplius confluit in aegrotantem partem vitiosus humor, quae discutiunt. Siquidem exiguum vitiosi humoris, etiam si quis ad viscera et magnas venas retrudat, nullum profecto quod sensu percipiatur malum committet, at si ejus non levis quantitas sit, in principem aliquam partem aliquando procumbit, ubi

Ed. Chart. X. [340.]

Ed. Basf. IV. (194. 195.)

ἡ θάσση διὰ τῶν διαχωρημάτων, ἢ τῶν οὖρων ἢ καὶ διὰ τοῦ (195) περιέχοντος ὅλον τὸ σῶμα δέρματος. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ὠχρᾶς χολῆς αἱ κενώσεις ἐτοιμότεραι, τὸ δὲ φλέγμα, καὶ μάλιστα ὅσον αὐτοῦ παχύτερόν τε καὶ γλίσχρον ἐστίν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ μέλαινα χολὴ δυσκόλως ἐκκενοῦται· καὶ διὰ τοῦτο δεόμεθα καθαίροντος φαρμάκου. κατὰ δὲ τοὺς ἔρητας, ἐπειδὴ λεπτός ἐστιν ὁ τὸ πάθος ἐργαζόμενος γυνὸς, ἀρκεῖ καὶ λαπάσαι γαστέρα διὰ τῶν ἐπιτυχόντων, ἢ οὖρα κινῆσαι διὰ τῶν μετρίως οὖρητικῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ φαρμάκων μεθόδου γέγραπται τι καὶ τοῖς ἔμπροσθεν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν εἴρηται πραγματείας, ἄμεινον ἂν εἴη μήκέτ' ἐκτείνειν τὸν λόγον· ἱκανὰ γὰρ καὶ ταῦτα τῶ γε προσέχοντι τὸν νοῦν, οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς αὐτὰ παρὰ τῶν Μουσῶν ἐμάθομεν. ἀλλ' ἢ τῶν πραγμάτων φύσει ἀνδρὶ συνετῶ καὶ φιλοπόνοῳ καὶ γυμνασμένῳ τὸν νοῦν ὑπαγορεύει τὸ ποιητέον· ὅταν δὲ καὶ τὰς ὁδοὺς τῆς εὐρέσεως τις ὑφ' ἑτέρου διδαχθεῖσας ἔχη, ῥᾶστον αὐτῷ προσέχεσθαι κατ' αὐτάς· ἱκανὸν δὲ σοι μαρτύριον ἔστω τὸ τοὺς τοιοῦτους ἀνδρας

prius naturae viribus totum corpus expurgantis non sit, vel per dejectiones vel urinas vel cutim totum corpus ambientem vacuatum. Atque flavae quidem bilis vacuatio est facilior, pituitae vero ac potissimum ejus quae crassior glutiniosiorque est, itemque nigrae bilis difficilior vacuatio, quo magis purgantis medicamenti ope indigent. In herpete vero, quoniam tenuis humor est qui hunc affectum creat, abunde est etiam alvum leviter solvisse vel urinas per moderata diuretica citasse. Verum quoniam de medicamentorum methodo scriptum etiam aliquid in superioribus est, non pauca autem et in operibus proprie his dicatis, satius sit sermonem nihil ultra proferre, nam satisfacere etiam ei qui attentus erit haec possunt; neque enim nos ea a Musis accepimus. Verum homini qui prudens sit et diligens et mente exercitatus ipsa rerum natura quid agendum sit suggerit: ubi vero etiam inveniendi viam ab alio quis traditam didicerit, huic facillimum est per eam ultra progredi. Hujus rei amplum tibi testimonium sit, quod ejusmodi viri artem maxi-

Ed. Chart. X. [340.]

Ed. Bas. IV. (195.)

ἔργοις μεγίστοις κοσμήσαι τὴν τέχνην· ὅσοι δ' ἀσύνετοι, μηδὲν εὐρίσκεισθαι πλέον αὐτοῖς, εἰ καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου μυρῶν ἔργων ἰατρικῶν αὐτόπται γίγνιντο. πάμπολλα γοῦν ἐπινοεῖται μέχρι τήμερον, οὐδέπω τοῖς ἔμπροσθεν εὐρημέτα· καθάπερ νῦν ἐπὶ Ῥώμῃς ἐπειρόησέ τις ἰᾶσθαι διὰ στόματος ἀκροχορδῶνας τε καὶ μυρμηκίας. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀκροχορδῶνων, ὡς ἂν ἐξιχουσῶν τοῦ δέρματος, οὐδὲν θαυμαστόν· τὸ δὲ τῶν μυρμηκιῶν καὶ μάλιστα ὅσαι τελέως εἰσὶν ἰσόπεδοι τῷ δέρματι, θαυμαστόν ἐδόκει. ἀλλ' ὅμως καὶ ταύτας πρῶτον μὲν τῇ θύσει τῶν χειλῶν ὥσπερ βδάλλων ἐπεσπᾶτό τε καὶ τῆς ῥίξης ἐμόγηεν· εἶτα τοῖς προσθίοις ὀδοῦσιν παραλαμβάνων ἀθρόως ἐξέσπα. καὶ μὴν καὶ διὰ μυρμηκίας σμίλης καὶ διὰ τοῦ καλοῦμένου σκολοπομαχαιρίου γεγυμνασμένου ταῖς χερσὶ ῥαδίως ἂν τις ἐκκόψειεν αὐτάς, ἰδίαν ἔχούσας περιγραφήν, ἣ χωρίζονται τοῦ πέριξ δέρματος. ὡσαύτως δὲ καὶ διὰ τιος ἰσχυροῦ πτεροῦ, περιτιθεμένου νεκλωτεροῦς τῇ μυρμηκίᾳ, ποιούμεθα τὴν ἄρσιν αὐτῆς. γρηὶ δὲ σύμμετρον ἔχειν δηλοῦσι τὴν ἑαυτοῦ κερὴν σύριγγα τὸ πτερόν τῷ πάχει μυρ-

mis operibus illustrarunt, qui vero parum sunt prudentes, ii nihil praeterea inveniant, etiam si tota vita infinitos artis effectus conspexerint. Plurima namque inveniuntur hodie, quae apud majores nostros non fuere inventa, veluti nunc Romae quidam excogitavit, quemadmodum acrochordonas et myrmecias ore sanet. Verum de acrochordonibus ut a cute extantibus minus est mirum, de myrmeciiis vero potissimum, quae cum summa cute profusae sunt aequales, mirum videbatur. Verumtamen has quoque primum labiorum applicatione ceu fugens trahebat atque a radice evellebat, deinde primoribus apprehensas dentibus totas simul eximebat. Sed et scalpro ad myrtacei folii speciem formato et *ferramento eo*, quod scolopomachaerion vocant, quispiam manibus exercitatus facile eas excidat, propriam habentes circumscriptio-nem, qua a circumposita cute separantur. Aequae vero et valente aliqua pinna circulo myrmeciae imposita ipsam educimus. Debet porro pinnae fistula esse myrmeciae crassitu-

Ed. Chart. X. [340. 341.]

Ed. Bas. IV. (195.)

μηκίας, ἵνα τε πανταχόθεν αὐτὴν ἀκριβῶς σφίγγῃ, κἀπειτα περιστρέψαι μετὰ τοῦ κάτω βιάζεσθαι· τάχιστα τε γὰρ ἂν οὕτω καὶ σὺν αὐτῇ τῇ ῥίξῃ τὴν μυρμηκίαν ὅλην ἐκβάλλοις. [341] εὐδὴλον δὲ καὶ ὅτι τὸ πέρασ τοῦ περιγλύφοντος αὐτὴν πτεροῦ λεπτόν τε ἅμα καὶ ὄξύ καὶ ἰσχυρόν εἶναι χρή. διὸ τά τε τῶν παλαιῶν ἀλεκτρονόνων πτερὰ εἰς τοῦτο χρήσιμα καὶ μᾶλλον ἔτι τὰ τῶν ἀειῶν. ἀποτέμνειν δ' αὐτῶν χρή πρὸς τῇ ῥίξῃ τοσοῦτον, ὡς περιλαβεῖν ἱκανῶς τὴν μυρμηκίαν. εὐθύς δὲ ἀπὸ τῆς ἀποτομῆς, εἰ καλῶς γίγνοιτο, καὶ τὴν ὄξύτητα παρῆξις αὐτῶ. καὶ τοῦτ' οὖν ὁ λογισμὸς εὔρεν, οὐ περιπτώσις. ὅτι δὲ διὰ τῶν ἐλκόντων σφοδρῶς φαρμάκων ἀνασπασθῆσεται καὶ ὅτι διὰ τῶν σηπόντων νεκρωθήσεται, τῷ λογισμῷ μὲν τις εὔρε· θαρσύνσας δὲ χρῆσθαι, πρὸς τῆς πείρας ἐμαρτυρήθη. τινὰ μὲν γὰρ ἀντικρὺς ἔστι καὶ πρὸ τῆς πείρας πιστὰ, καθάπερ εἰ τύχοι τὸν ἀρτίως ἐμπιπαμένον ἐξελεῖν σκόλοπα καὶ τὸ βέλος, ὅσα τε τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπίπτει ψαμμία. τινὰ δὲ ἐπινοεῖται μὲν ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ, βεβαιοῦται δὲ ὑπὸ τῆς πείρας. ἔνεκα δὲ τοῦ ῥᾶον εὐρίσκειν σε

dini par, ut eam undique profus' constringat, quae postea circumacta ac simul deorsum impulsa celerrime ita myrmeciam etiam cum ipsa radice totam educet. Conflat vero et quod finis ipsi pinnae, quae eam circulo secabit non tenuis modo, sed etiam acutus et firmus esse debet. Itaque tum galli veteris pinna tum vel magis aquilae ad hunc usum est commoda. Abscindere vero ab his tantum radice versus oportet, quatenus reliquae partis fistula complecti myrmeciam possit. Sane ex ipsa statim abscissione, si modo scite fiat, etiam acumen ipsi comparabis, Atque hoc quidem ratio invenit, non casus. Jam quod haec vehementer attrahentibus medicamentis sursum velletur et putrescentibus enecabitur, ratione ab aliquo est inventum, qui iisdem postea usus experientia rem comprobavit. Quaedam namque etiam ante experientiam fiduciam de se manifeste praebent, veluti quae aculeum ac telum, quod modo infixum sit, eximunt, itemque arenulas, si quae oculo inciderint. Quaedam ratione certe excogitantur, confirmantur autem ipsa experientia. Quo au-

Ed. Chart. X. [341.]

Ed. Bas. IV. (195.)

καὶ κατὰ σαυτὸν ὁδοὺς τοιαύτας εἰς εὐπορίαν ἰαμάτων οὐκ ὀκνήσω προσθεῖναι τι παράδειγμα τῶν ἐκ τοῦ προκειμένου γένους. ὀνομάζομεν δὲ αὐτὸ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μορίων. ἐπειδὴ γὰρ ἕνα μὲν ἠλλείπει, καθάπερ ὁδοὺς ἢ δάκτυλος ἢ ῥινοὺς πτερύγιον, ἢ ὠτός τι μόριον, ἢ αἰδοίου δέρμα, τινὰ δὲ πλεονάζει, καθάπερ ἕκτος δάκτυλος, αἱ τ' ἐξοστώσεις καλούμεται καὶ τῶν ὀδόντων οἱ παραφύμενοι τοῖς κατὰ φύσιν· ἐξελεῖν μέντοι τὸ περιττὸν οὐδὲν χαλεπὸν, ἕτερον δὲ γεννῆσαι τῷ μηκέτ' ὄντι παραπλήσιον ἐπὶ τινῶν μὲν ῥάδιον, ἐπὶ τινῶν δὲ χαλεπὸν, ἐπὶ τινῶν ἀδύνατον. εἰ μὲν δὴ σαρκώδες ἢ τὸ λεῖπον, οὐ χαλεπῶς ἂν τις αὐτὸ γεννήσειεν· εἴρηται δ' ἔμπροσθεν ἡ μέθοδος ἐπὶ τῶν κοίλων ἑλκῶν. εἰ μὲν δὲ ὀστοῦν ἦ, αὐτὸ μὲν ἀδύνατον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἕτερόν τι σκληρόν οὐκ ἀδύνατον ἐργάσασθαι. λέλεκται δὲ τι καὶ περὶ τῆς τῶν φλεβῶν γενέσεως ἔμπροσθεν, ὡς ἐρίστε μὲν αἰσθητῶς εἶδομεν ἐτέρας ρέας γεννηθείσας, ἐρίστε δ' ἅπαντα μηχαρωμένων οὐκ ἔφυσαν.

tem facilius etiam per te ejusmodi vias ad curationum comparandam copiam invenias, non taedeat aliquod hujus generis exemplum proponere. Nominamus autem id genus in numero partium *vitium*. Quoniam enim quaedam deficient, sicut dens vel digitus vel e naso ala vel auris quaedam pars vel pudendi cutis, quaedam redundant, ut sextus digitus et quae exostoses dicuntur et dentium ii qui naturalibus adnascuntur, adimere quidem quod supervacuum est sane haud difficile est, aliud vero producere, quod simile ei sit quod desit, id in quibusdam quidem est facile, in quibusdam difficile, in quibusdam *plane* fieri non potest. Si namque carnosum sit quod deest, haud magno negotio id reficias, atque ejus rei in cavis ulceribus tradita methodus est. Sin os sit, ipsum quidem inflaurare non est, ceterum aliud pro eo durum efficere, id licet. Dictum vero etiam in praecedentibus est de reficiendis venis, quod aliquando novas alias sensibilibus progenitas vidimus, aliquando omnia tentantibus non provenerunt,

Ed. Chart. X. [541.]

Ed. Bas. IV. (195.)

Κεφ. ιη'. Εἰ δὲ δάκτυλος ὁ λείπων ἢ τι τοιοῦτον εἴη, παντάπασιν ἀδύνατος ἡ γένεσις αὐτοῦ. λέλεκται δέ τι καὶ περὶ ποσθῆς ἔμπροσθεν, ὅπως ἂν τις αὐτὴν ἐργάσῃται. τὰ δ' ἐπὶ ῥινὸς ἢ ὠτὸς ἢ χεῖλους ἐλλείποντα γεννῆσαι μὲν ἀδύνατον, εὐπρεπῆ δ' ἐργάσασθαι δυνατόν, ἐὰν ὑποδείρας τις ἐκατέρωθεν τὸ δέρμα, καίπειτα συναγαγὼν κολλῆσαι δυναθῆ. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἐκ τούτου τοῦ γένους ἐστὶ τῶν νοσημάτων ἀθερώματα τε καὶ στεατώματα καὶ μελικηρίδες, ἀσκαρίδες τε καὶ κηρία καὶ ἔλμινθες, οἳ τε καὶ ἄρθρα καὶ πνεύμονα πῶροι, καὶ οἱ κατὰ νεφρούς καὶ κύστιν λίθοι· κοινὸν γὰρ ἐπὶ πάντων αὐτῶν ἡ τῆς οὐσίας γένεσις οὐκ οὐσῆς πρότερον. ἔμπαλιν δὲ κατὰ τὰς ἀλωπεκίας καὶ τὰς ὀφιασίας καὶ τὰς πτιλώσεις, ἔτι τε τὴν φαλάκρωσιν, ἀπώλεια μορίου τινός ἐστι χρησίμως γεγονότος. ὥσπερ οὖν ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων, ἐν οἷς γεννηθῆναι τι βουλόμεθα, τὰς κινήσεις τῆς φύσεως ἀκωλύτους ἐργαζόμεθα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῶν ἀπολωλυῶν τριχῶν. ἔργον γὰρ τῆς φύσεώς ἐστιν, ὥσπερ ἡ τῆς σαρκὸς γένεσις ἐν τοῖς κοίλοις ἔλκεσιν, οὕτω καὶ

Cap. XVIII. At si digitus desit vel tale quippiam, restituere id profus non licebit. Sane proditum et de praeruptio prius est, quemadmodum id quispiam instauret. At quae in naso vel aure vel labio sunt curta, ea quidem ut refecisse non licet, ita decorem aliquem his adjicere licet, siquis divisam utrimque cutim mox in unum conductam queat agglutinare. Alia vero ratione huic morborum generi annumerantur atheromata et flicatomata et meliccerides et ascarides et ceria et helminthes, praeterea qui in articulos et pulmones incidunt calli, itemque qui in renibus et vesica inveniuntur calculi, quippe in omnibus his communis est substantiae generatio, quae ante non fuit. Contra fit in alopecia et ophiasis et ptilosis, item calvitie, in quibus anasthio partis est, quae utilis fuerat. Tanquam igitur in caeteris omnibus, in quibus gigni quippiam volumus, id agimus, ut naturae motus liberos minimeque impeditos reddamus, eodem certe modo et in pilis anasthiis. Quippe naturae opus est, veluti in cavis ulceribus, generatio carnis, itidem in cavi ite et palpebris

Ed. Chart. X. [341. 342.]

Ed. Basf. IV. (195.)

ἢ τῶν τριχῶν ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν βλεφάρων. ἀνα-
 μνησθεὶς οὖν ὧν ἑμαθες ἐν τοῖς φυσικοῖς λόγοις περὶ τριχῶν
 γενέσεως, ἔξ ἐκείνων εὐρήσεις τὰς τῆς ἀπωλείας αὐτῶν αἰτίας.
 ἐδείχθη δ' ὅτι τῶν διαπνεομένων χυμῶν ὅσον ἰλυῶδες ἐστὶν
 ἔξ ἀρχῆς τ' εὐθέως τὰς τρίχας ἐγέννησε καὶ τοῦ λοιποῦ καθ'
 ὑπόφυσιν αὐ[342]ξάνει. τοῦτ' οὖν, ὅταν ἦτοι γ' ἀπόληται
 παντάπασι ἢ μοχθηρὸν γενηθῆ, φθαίρεσθαι τὰς τρίχας
 ἀναγκαῖον ἐστὶ. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὰ φυτὰ κατὰ διττὴν αἰτίαν
 ἀπόλλυται, ποτὲ μὲν ἀποροῦντα τῆς τροφούσης ὑγρότητος,
 ἐστὶ δ' ὅτε οὐκ οἰκείῳ χρώματι. τελέως μὲν ἀπολουμένου τοῦ
 τροφούτου χυμοῦ τὰς τρίχας ἢ φαλάκρωσις γίνεται, μοχθη-
 ροῦ δ' ἀποτελεσθέντος αἱ τ' ὀφθαλμοὶ καλοῦμεναι καὶ αἱ
 ἀλωπεκίαι. πρῶτον μὲν οὖν εὐρήσεις ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν
 διοικήσεως τὴν παρὰ φύσιν αἰτίαν. ἐφεξῆς δὲ τῆς θεραπείας
 εὐπορήσεις ἐνδεικτικῶς ὑπὸ τῶν κοινῶν ἀγομένης σκοπῶν
 ἅπανσι τοῖς προειρημένοις, ἐφ' ὧν ἐκ κακοχυμίας ἦτοι γ' ἄλλο
 τι πάθος ἢ ἔλκος γίνεται· κωλύσαι μὲν γὰρ καὶ τὸ ἐπιθροῖον,
 ἐκδαπανῆσαι δὲ καὶ διαφορῆσαι τὸ φθόρανον ἐν τῷ πεπορθότι

productio pilorum. Ergo si recordaberis ea quae in natura-
 libus libris nostris de pilorum generatione didicisti, ex ipsis
 amissionis eorum causas invenies. Siquidem ostensum in iis
 est quod ex humoribus qui per cutim transpirant quod li-
 mosum est, id pilos tum a principio gignit, tum de caetero
 veluti succrescendo auget. Hoc igitur quoties vel profus
 perit vel redditum est vitiosum, toties pilos corrumpat est
 necesse. Corrumpuntur namque et hirsutes ipsae duplici de
 causa, alias nutriente humore destitutae, alias non proprio
 usae. Ac profus quidem perduto eo qui pilos alat humore
 calvitie oritur, eodem vitiatum tum quas ophiales vocant
 tum alopeciae proveniunt. Ac primum quidem ex ea, quae
 secundum naturam est, ipsorum moderatione etiam causam
 praeter naturam investigabis. Deinde curationis rationem
 invenies, quae per indicationes omnibus praedictis, in qui-
 bus vel aliud quodvis vitium vel etiam ulcus ex humoris
 vitio incidit, communes peragetur, siquidem et prohibere
 quod affluit et absumere ac discutere quod jam affectam par-

Ed. Chart. X. [342.]

Ed. Bas. IV. (195, 196.)

μορίῳ περιέχουσθαι. καθάπερ οὖν ἐπ' ἐκείνων ἐλκῶν καθάρσεις τοῦ λυποῦντος χυμοῦ πρῶτον ἐγίνοντό σοι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῶν τριχῶν αὐτῶν, ἀπ' αὐτῶν δ' ἄρξῃ τῆς (196) θεραπείας, ἐπισκεψάμενος ἀκριβῶς ὅποια τις ἢ χροῖα γέγοιτε τοῦ δέρματος, ἐξ οὗ τὰς τρίχας ὁρᾷς ἀπολλυμένας. εἰ μὲν γὰρ λευκότερα τοῦ κατὰ φύσιν, ἐπὶ τὴν τῶν φλεγματοδῶν χυμῶν ἀφικνοῦ καθάρσιν· εἰ δ' ὠχρότερα πως, ἐπὶ τὴν τῆς τοιαύτης χολῆς, ὥσπερ γε καὶ εἰ μελαντέρα, τὰ τῶν μελανῶν ἀγωγὰ δώσεις φάρμακα. πρὸς δὲ τὴν ἀκριβεστέραν τῆς κατοχῆρας διάγνωσιν οὐ μικρὰ καὶ τῆς προσηγησαμένης διαίτης ὠφελήθησῃ, μεμαθηκῶς γε τίνα μὲν ἐδεσμάτων τὸν μελαγχολικὸν ἀδροῖζει χυμὸν, τίνα δὲ τὸν τῆς ὠχροῦς χολῆς καὶ τοῦ φλέγματος. ὅταν οὖν ἤδη θαυρόσης ὡς ἐπὶ καθαρωτάτῳ σώματι, τὸν ἐν τῷ πεπονθότῳ δέρματι περιεχόμενον χυμὸν ἐκδαπανήσεις τοῖς διαφορητικοῖς φαρμάκοις, φυλαττόμενος ἐν αὐτοῖς οὕτω θερμὰ καὶ δριμύα προσάγειν φάρμακα ὡς ἐλκωθῆναι τὸ δέσμα. καὶ μέντοι καὶ τὰ ξηραίνοντα σφοδρῶς φυλάττεσθαι χρὴ, μὴ πως ἅμα τῷ μοχθηρῷ χυμῷ συνεκδαπανήσης καὶ τὸν ἐπιπύεοντα χρήστον, ὥσπερ ἐπὶ τῇ φαλα-

tem occupavit conveniet. Ergo ceu in ulceribus illis purgationem nocentis humoris primum adhibuisti, eodem modo in pilis ipsis ab hac primum curationem inchoabis, scilicet diligenter prius aestimans quis color cutis sit, cujus cernis corruptos pilos. Nam si his albidior quam secundum naturam sit, pituitosi humoris purgationem exhibebis, si pallidior, ejusmodi bilis purgationem, ut et si nigrior conspiciatur, quae nigram detrahant bilem offeres. Sane ad vitiosi humoris speciem certius agnoscendam non leve tibi adjumentum praecedens victus conferet, praesertim intelligenti quinam ciborum melancholicum humorem accumulenti, quinam pallidam bilem vel pituitam. Ergo quum jam plane purum ex purgatione corpus existimas, eum qui in cute continetur humorem discutientibus medicamentis absumes, sic ut in iis caveas ne adeo calida acriaque medicamenta admoveas ut cutis exulceretur. Quin etiam ea quae valenter siccant cavere conveniet, ne videlicet cum vitioso humore etiam uti-

Ed. Chart. X. [542.]

Ed. Bas. IV. (196.)

κωώσει γίνεται. ταῦτ' οὖν ἐννοήσας ἐγὼ πρῶτον ἔμιξα τοῖς τὰς ἀλωπεκίας θεραπεύουσι φαρμάκοις βραχὺ τι θαψίας. εἶτα προσέχων καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ὅπως ἢ τοῦ κάμνοτος φύσις ὑπὸ αὐτοῦ διατίθεται, κἀπειδὴν ἦτοι γε οἰδισκόμενον ἐπὶ πλείον ἢ ἀναδερόμενόν πως ἴδω, τοῦ φαρμάκου μὲν ἀφίσταμαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐπαλείφω δὲ τετηκότι στέατι τὸ μόριον ἦτοι γ' ὄρνιθος ἢ χηνός, ἐπειδὴ λεπτομερέστερα ταῦτά ἐστι καὶ κατὰ βάθος εἰσδύεται. κἀπειτα κατὰ τὴν ὑστεραίαν, εἰ μὲν ἐπιμένοι τι τῶν εἰρημένων, ὁμοίως ἐπαλείφω· μὴ μερόντων δὲ τῶ φαρμάκῳ χρῶμαι· ὅπως δ' εἰς βάθος δύοιτο, προσανατρίβω τὸ δέρμα τῇ σινδόνι μέχρι τοῦ σαφῶς ξουθρὸν γενέσθαι. εἴ γε μὴν μετὰ τὸ λουτρὸν χρῆσθαι βούλοιο τῶ τοιούτῳ φαρμάκῳ παρὰ τοῦ βαλανείου, τοῦθ' ἔξις γινόμενον ὃ πρόσθεν ὑπὸ τῆς ἀνατρίψεως. καὶ τοὺς ἀπολλύντας δὲ τὰς ἐκ τῶν βλεφάρων τρίχας, οὓς ὀνομάζουσι πτίλους, ὁμοίοις μὲν τῶ γένει θεραπεύσεις φαρμάκοις.

Κεφ. ιθ'. Ἐκλέξῃ δ' ὕλην ἐπιτήδειον τοῖς ὀφθαλμοῖς μετὰ τοῦ φροντίζεῖν δηλοῦσι καὶ τοῦ μὴ παραρῆεῖν ἔσω τὸ

lem qui affluit absumas, veluti in calvitie fit. Haec igitur ego advertens admiscui primum iis medicamentis alopeciam sanantibus exiguum thapsiae. Deinde considerans quotidie quemadmodum aegrotantis natura ab hac esset affecta, ubi vel tumefactam plusculum vel quodammodo excoriatam vidi, illo quidem die a medicamento abstinui, illevi autem partem vel galli vel anseris liquato sevo, propterea quod haec magis tenuium sunt partium et altius descendunt. Deinde postero die, si quidem aliquid jam dictorum remanserat, simili modo illevi. Sin nihil tale apparuerat, rursus medicamento sum usus, atque ut id alte demitteretur, etiam cutim prius linteo infricui, quoad manifeste rubra fieret. Verum si a balneo uti ejusmodi medicamento voles, id ipsum ex balneo factum habebis, quod prius ex frictione. Jam eos quoque, quibus periere ex ciliis pili, quos ptilos nominant, similibus genere medicamentis sanabis.

Cap. XIX. Deliges autem materiam oculis idoneam, operamque simul dabis scilicet ut medicamentum intra tu-

Ed. Chart. X. [342. 343.]

Ed. Bas. IV. (196.)

φάρμακον εἰς τοὺς γιτῶνας αὐτῶν. ὅθεν ἀμείνω τὰ ξηρὰ, περὶ ὧν ὡσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἐν ταῖς ἡμετέραις τῶν φαρμάκων πραγματείαις λέλεκται. νυνὶ γὰρ, ὅπερ ἔφη, ἀρκεῖ μόνα τὰ γένη διεξέρχεσθαι τῶν φαρμάκων, ἄνευ τῶν κατὰ μέρος ὑλῶν, ὅπως μὴ πολλακίς ἀναγκαζοίμην ὑπὲρ αὐτῶν λέγειν. ὅσα μὲν τοίνυν ἀλλότρια τῆς κατὰ φύσιν ἐστὶ διοικήσεως, [343] ἐξαιρεῖν ὅλα αὐτὰ προσήκει· ὅσα δ' οἰκεία μὲν, ἀλλὰ διεφθαρταί πως, ἀνασώζειν αὐτὰ, καθόσον ἐνδέχεται. λέλε- κται δ' ἔμπροσθεν ὡς ἐπαμφοτερίζει τινά. λέλεκται δὲ ὡς καὶ τῶν ἀλλοτριῶν ἔνια ταῖς οὐσίαις ὄλαις ἐστὶν ἀλλότρια, λογικῆς ζητήσεως οὐκ ἐς τὴν θεραπείαν χρησίμης οὐσης κατὰ τοῦτοιοῦ τὸν τόπον ἐπ' ἐνίων παθῶν. τὸ γὰρ τοι πτερύγιον ὅτι μὲν ἀλλότριόν ἐστι τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως εὐδηλον εἶναι τομίζω πᾶσιν· οὐ μὲν ἀλλότριόν γε κατὰ τὴν οὐσίαν ἐστὶν, ὡσπερ ἀθέρωμα καὶ μελικηρίς. ἴασις δὲ καὶ τούτου μικροῦ μὲν ὄντος ἔτι καὶ μαλακοῦ διὰ τῶν ὑπτόντων φαρμάκων, οἷά περ ἐστὶ καὶ τὰ τραχωματικά καλούμενα· μεγάλου

nicas eorum haud obrepat. Itaque sicca tutiora sunt, de quibus aequae ac de caeteris in nostris de medicamentis operibus est proditum. Nunc enim, quod dixi, abunde est, sola genera medicamentorum praetermissa particulari materia transcurrere, quo minus de iisdem multoties dicere cogar. Ergo quaecunque ab ea quae secundum naturam est moderatione sunt aliena, ea tota tollere conveniet, quaecunque vero familiaria, sed quodammodo corrupta sunt, ea restituere quatenus licet oportebit. Sane dictum prius a nobis est, aliqua ambiguae naturae esse. Dictum vero est quod eorum quae aliena sunt quaedam tota substantia sunt aliena logica inquisitione, nec ad curationes in quibusdam affectibus perinde utili. Siquidem pterygium a salubri constitutione alienum esse patere cuiusvis arbitror, non tamen idem substantiae ratione, quemadmodum atheroma et meliceris est alienum. Sanatio vero huius quoque, dum parvum adhuc est et molle, per medicamenta detergentia perficitur, cuius generis sunt quae trachomatice vocant, palpebrarum feabri-

Ed. Chart. X. [343.]

Ed. Bas. IV. (196.)

δὲ καὶ σκληροῦ γενομένου διὰ χειρουργίας. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ὕδατιδων τὰς μεγάλας θεραπευτέον· τὰς μικρὰς δὲ τὰ ξηραντικὰ τῶν φαρμάκων ὀρίνησι. τὸ δὲ χαλάζιον, ἔστι γὰρ ἓν τι καὶ τοῦτο τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς γινομένων, ὅλω τῷ γαλι παρὰ φύσιν ὑπάρχον ἐκκόπτεσθαι δεῖται. οὕτω δὲ καὶ τὸ πῦρον ὑπὸ τῶν ὑποπύων ὀνομαζομένων ὀφθαλμῶν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς τὰ πολλὰ διαφορεῖται φαρμάκοις. ὑπόχυμα δὲ ἀρχόμενον μὲν διαφορεῖται, σύστασιν δ' ἰκανῆν λαβὼν οὐκέτι. τῶν καθ' ἡμᾶς δὲ τις ὀφθαλμικῶν Ἰουστός ὄνομα καὶ διὰ κατασείσεως τῆς κεφαλῆς πολλοὺς τῶν ὑποπύων ἐθεράπευσε, καθίζων μὲν αὐτοὺς ὀρθίους ἐπὶ δίφρου, περιλαμβάνων δὲ τὴν κεφαλὴν ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν πλαγίων, εἶτα διασειῶν οὕτως ὥσθ' ὀρεῖν ἡμᾶς ἐναργῶς κάτω χωροῦν τὸ πῦρον. ἔμενε δὲ κάτω καίτοι τῶν ὑποχυμάτων μὴ μερόντων, εἰ μὴ πάντα τις ἀκριβῶς αὐτὰ σφηνώσῃε διὰ τὸ βαρὺ τῆς οὐσίας. κουφότερον γάρ ἐστιν, ὡς ἂν εἴποι τις εἰκάζων, ἢ μελεωδέστερον τὸ ὑπόχυμα τοῦ πύου· πλὴν ὅσα καὶ τούτων αὐτῶν ἔνια, λέγω δὴ τῶν ὑποχυμάτων, ὀρθώδεστέρως

tiem tollentia, tibi magnum durumque evasit, chirurgiam postulat. Simili ratione et aquularum quae magnae sunt chirurgia curabis, quae parvae sunt siccantibus medicamentis juvantur. At chalazion, est enim id quoque *ex vitiiis*, quae oculos infestant unum, quum toto genere alienum a natura sit, auferri postulat. Ad eundem modum et pus ab oculis, quos hypopyos vocant, verum id plerumque medicamentis discutitur. Hypochyma vero jam incipiens discutitur, ubi diu constitit, non potest. Aetate vero nostra oculus quidam medicus, cui Justo nomen erat, etiam concussione capitis multos hypopyos sanavit. Collocans enim eos in sella rectos ac capita eorum utrimque a lateribus apprehendens mox quatiebat adeo, ut manifeste descenderet pus ipsi videremus. Mansit autem horum pus deorsum propter gravitatem substantiae, tametsi hypochymatis nequaquam manentibus, nisi admodum ea quis diligenter impingi cogeret. Etenim levius est ac ut ita quis assimilet, nebulae similis hypochyma quam pus, quamquam horum quoque ipsorum

Ed. Chart. X. [343.]

Ed. Bas. IV. (196.)

ὕγρότης ἐστίν. ἃ δὴ καὶ περικεντούντων διαλύεται μὲν ἐν τῷ παραντία, χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ μακρῷ καθάπερ τις ἰλὺς ὑποχωρεῖ κάτω. τὸ δ' ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς πῦον ὅταν διαφορῆσαι βουλώμεθα, τοῖς διὰ σμύρνης μάλιστα κολλυρίοις χρηστέον, ἃ δὴ καὶ καλοῦσιν ἰδίως διάσμυρνα· τούτων δ' ἦττον, ἄκραιον δὲ τῶν ἄλλων ἐνεργεῖ τὰ διὰ λιβάνου, τὰ δ' ἰκανῶς ξηραίνοντα παραχοῆμα μὲν ἰκανῶς ἐκκεροῖ, τὸ δ' ὑπόλοιπον πήγνυσι δυσλύτως, ὡς ἐπὶ τῶν σκιζήουμένων ἔμπροσθεν εἶρηται. πολλάκις δὲ πῦον ἀθρόως ἐκένωσαμεν διελόντες τὸν κεραιοειδῆ μικρὸν ὑπεράνω τοῦ χωρίου, καθ' ὃ συμφύονται πρὸς ἀλλήλους ἅπαντες οἱ χιτῶνες. ὀνομάζουσι δὲ ἔνιοι μὲν ἶριν, ἔνιοι δὲ στεφάνην τὸ χωρίον. ὥστε καὶ τοῦτο τὸ πάθημα τοῖς τρισὶν ὑποπίπτει τρόποις τῆς κενώσεως καὶ διὰ χειροουργίας ἀθρόως ἐκκενούσης καὶ διὰ φαρμάκου κατὰ βραχὺ καὶ πρὸς ἀκρύτερον ἀπαχόμενον τόπον, ὡς ἐν ταῖς κατασείσεισι. τοῦ γένους δ' εἰσὶν, ὡς ἔφην, τῶν ὄλαις ταῖς οὐσίαις παρὰ φύσιν ἐχόντων καὶ αἱ ἀσκαρίδες, αἱ δ' ἔλμινθες,

quaedam, hypochymatum dico, ferofioris humoris sunt. Haec autem punctione ad praefens disentiuntur, interposito tamen haud longo spatio ceu limus quidam deorsum feruntur. At quando pus, quod in oculis est, discutere placet, collyriis quae myrrham habent maxime utemur, quae et diasmyrna proprie vocant: his certe minus, sed reliquis melius faciunt quae de libano vocant. Quae vero impense siccant, ad praefens certe valenter vacuant, sed quod reliquum est, ita cogunt ut aegre resolvi possit, veluti de scirrhis tumoribus prius est comprehensum. Saepe vero multum simul puris vacuavimus divisa tunica ea, quae cornu est specie paulo supra locum, quo committantur inter se tunicae univertae. Nominant porro locum alii irin, alii coronam. Quo fit ut hoc quoque vitium tribus subjiciatur vacuandi modis, et chirurgiae, quae simul multum aut totum expellit, et per medicamenta, quae paulatim, et ei quae ad alium ignobiliorum transfert locum, veluti in concussione. Sunt profecto, ut dixi, ex genere eorum, quae tota substantia praeter naturam sunt et ascarides et helminthes, sive eae teretes sint sive etiam

Ed. Chart. X. [345.]

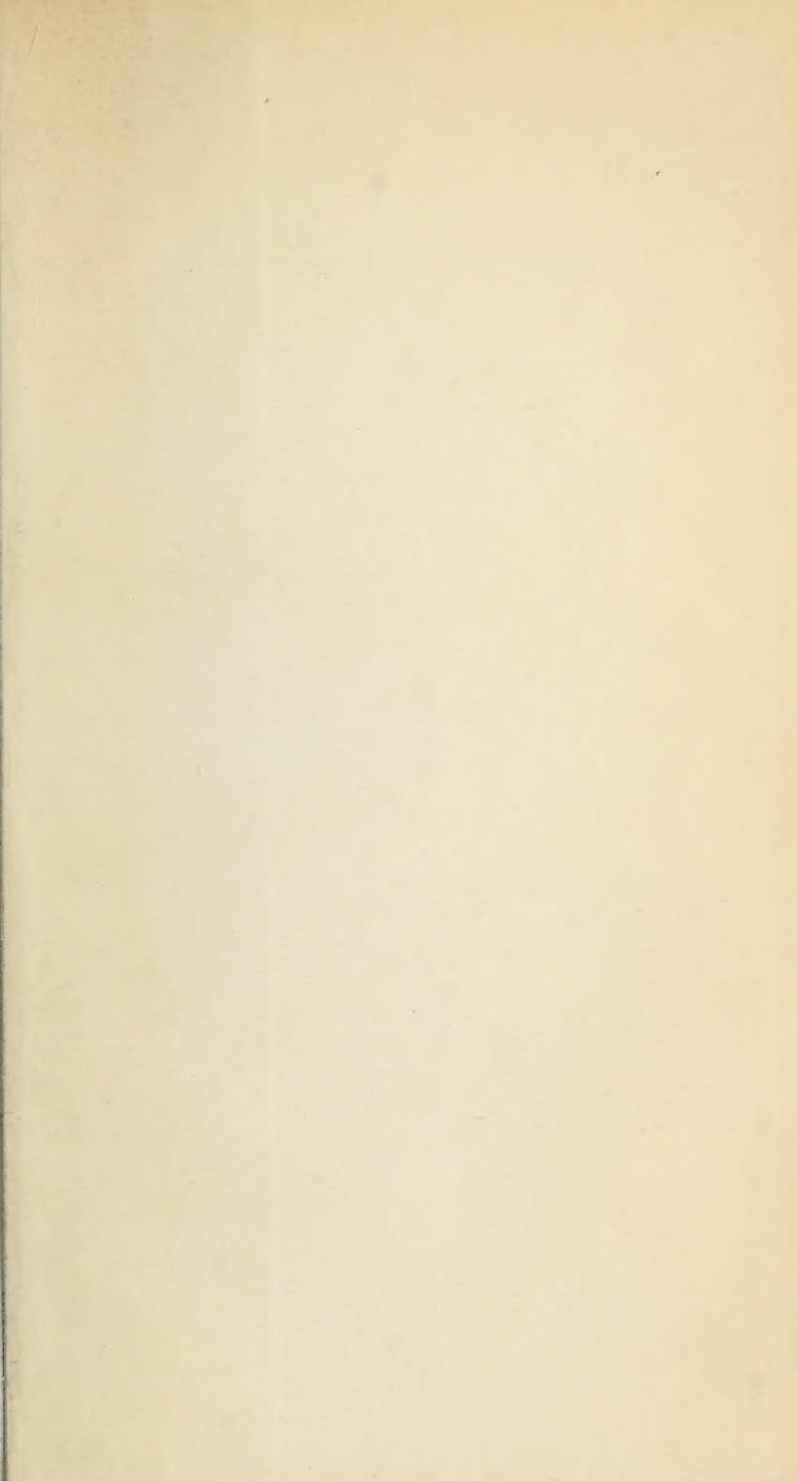
Ed. Bas. IV. (196.)

εἴτ' οὖν στρογγύλαι τινές εἰσιν εἴτε καὶ πλατεῖαι. διὸ καὶ
 τελῶς αὐτὰς ἐξαιρεῖν χρὴ τοῦ σώματος. ἐξαιρήσεις δὲ ἀπο-
 κτείναι. ἀποκτενεῖς δὲ τοῖς πικροῖς φαρμάκοις· ζῶσαι μὲν
 γὰρ ἀντέχονται τῶν ἐντέρων, ἀποθαροῦσαι δὲ συνεκκινούν-
 ται τῇ κόπρῳ. συνεκκινούνται δὲ ζῶσαι μὲν ἔτι σκοτωθεῖσαι
 καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἡμιθνήτες γινόμεναι. τὰς μὲν οὖν στρογ-
 γύλας ἔλμινθας ἱκανὸν ἀποκτείνειν ἀψίνθιον. ἡ πλατεῖα δὲ
 ἰσχυροτέρων δεῖται φαρμάκων, ὁποῦν ἔστι καὶ ἡ πτέρις, ἔτι
 δὲ καὶ ἡ καλουμένη ἀσκαρίς. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τῶν φαρ-
 μάκων εὐπορίας οὐ νῦν πρόκειται λέγειν. ἐνταῦθα οὖν ἤδη
 τελευτάτω καὶ οὗτος ὁ λόγος.

latae. Quocirca et profus eas expelli e corpore conveniet.
 Expelles autem si prius enecaveris. Necabis autem amaris
 medicamentis, viventes namque obfistunt intestinis adhae-
 rentes, at mortuae expelluntur una cum stercore. Expel-
 luntur cum hoc etiam vivae, sed stupefactae et ut ita quis
 dixerit semimortuae factae. At teretes quidem ablinthium
 perimere potest. Latae vehementiora medicamenta defide-
 rant, cujusmodi est filix, pari modo quae ascaris dicitur.
 Verum de medicamentorum copia dicere non est praesentis
 propositi. Quare hic jam huic quoque libro finem impo-
 namus.

L I P S I A E

L I T E R I S G U I L I E L M I H A A C K .

R - Galenus
126 Hapanta
G2
1821
t.10

BioMed.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

